ALEXANDRI
TARTAGNI IMOLENSIS
IVRISCON. CELEBERRIMI.

In I. & II. Digesti Veteris Partem, Commentaria.

Summo ſtudio & labore, nec non antiquorum Codicum ope ab innumeris propè mendis expurgata.

Cum Adnotationibus Clariſsimorum J. C. Franciſci Curtij, Bernardini Landriani, Franciſci à Doctoribus, Thomæ Diplouatatij, Julij Arg. & aliorum doctiſsimorum hominum.

Acceſſerunt huic omnium poſtremæ impreſſioni Legiſlatorum nomina cuiq; legi appoſita: Et ALEXANDRI VITA

Per Nicolaum Anto. Grauatium I. C. edita.

Communes opiniones ab Auctore citatæ hoc ☙ ſigno demonſtrantur.

VENETIIS APVD IVNTAS. M. D. LXX.

Rubricæ leges atq; § §. existentes in Prima, & Secunda parte. ff. veteris.

FINIS.

ALEXANDRI TARTAGNI

IVRISPERITISSIMI VITA,

PER NICOLAVM ANTONIVM GRAVATIVM, I. V. CONSVLTVM EDITA.

ALEXANDER Tartagnus nobili & præclaro ex genere, Forocornelio natus, in humanioribus litteris adeò celeriter profecit, cunctis approbantibus mirificam virtutis indolem, eiusq; vim ingenij, quod nec dari melius homini à Deo, nec optari maius à nobis potest, vt vix decimum quartum ætatis annum agens, Bononiam studiorum altricem ad perdiscendas sacratissimas leges concesserit.[g] Quibus multum operæ præbens (laboris nanque patientissimus erat) breui longè alios condiscipulos præcelluit. Is Ioannem Imolensem[a] ciuem suum audiuit, Ioannem Ananiam[b], & Florianum à sancto Petro[c] Bononienses, Angelum Gambilioneum[d] Aretinum, Paulum Castrensem[e], & Gasparem Arengherium[f]. Quibus multum admodùm charus fuit atq; iucundus planè, perspicua res videbatur, ac certa spes, eos à tam magno & egregio discipulo gloriam, quæ dulcis est, & laudem consequuturos. Nam, auctore Seneca[g], si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, quid euenire credendum sit his, qui ingenia educauerunt? Doctoratus insignia[h] anno MCCCCXLV. ætatis verò suæ XXI. Bononiæ vbi plurimùm insudauerat, magno applausu, assentientibus omnibus consequutus est. Cæterùm patria repetita, ocium in legali philosophia consumabat; nec eo loci satis multos annos commoratus est. Nam accitus Bononiam[i] se contulit, vbi ius ciuile interpretando, magnum sibi nomen asciuit, famamq; factis extendit: itaque breui admodùm spatio, eruditorum confessione primas haud dubiè occupauit. Ferrariæ[k] quoque docuit, Papiæ[l], ac Paduæ[m], cuius nobilissimo Gymnasio pluribus annis magna cum laude præfuit. vbi cum Bartholomæo Cepolla I. C. Veronensi collega, fuit illi præcedendi causa, non obscura contentio[o]: cùm ipsi Bartholomæo, quanuis ætate superiori, locum dare nollet. Proinde, non iniuria putabat Alexander iuniores senioribus, doctrina tamen præstantiores, præferendos esse[o]. Quo sanè tempore Angelus Vbaldus Angeli senioris nepos, Alexander Neuus, Angelus Castrensis Pauli filius, Ioannes Baptista Rotellus, & Ioannes Baptista à sancto Blasio sacra iura & ipsi profitentes, Patauinam Academiam[p] ornabant.

a Ioànes Fichardus in vitis Iurisconsultorū.
b Alex. ipse rūso 26. nu. 4. & 178. num. 11. lib. 7.
c Catell. Cotta in memorał. tit. De Iurispe ritis.
d Alex. respon. 173. in princ. lib. 7.
e Alex. in additon. b. ad Bar. in l. 1. C. de sacrosanct. eccl. in verb. voluntas captatoria.
f Hippol. Marl. in praxi. §. Opportunè, nu. 40.
g Epist. 34.
h In libro secretorū almi Collegij Bononiēsis, & supplemento Chronicorū Iacobi Philippi Bergomatis, Eremitanæ familiæ S. August.
i Alex. respon. 7. & 79. ad finem lib. 6. & alibi sæpe.
k Alex resp. 79. ad 6. lib. 5. & ad l. primam num. 12. ff. qđ quisque iur.
l Mantua in Epitom. virorū illustr.
m Alex. respon. 169. nu. 3. lib. 3. & in addit. ad Bar. ad l. 3. ff de iure aur. annu.
n Fel. ad rub. de maior. & obe. nu. 3. & Io. Fichar. ubi supra.
o Accursius in §. ordinatio. ver. tēpus, in authen. de Monach. vbi Ange Alex. & cæteri ad l. cum quid. ff. si cert. pet. Fel. loco paulò ante citato.
p Lib secretorū venerā ilis Collegij Patauini.

A Postremò

Postremò magnis propositis præmijs Bononiam iterum contendit,(existimabant enim cuncti eam demum ciuitatem beatam esse, quam Alexander sua præsentia decoraret) vbi Andrea Barbatio I. C. præclarissimo concurrente, vt cum vulgo loquar, donec vitam egit, professus est, totoq; notus orbe maximis semper fulxit honoribus. Et tantum sibi in hac scientia neruorũ comparauit, vt innumeri scholares vndiq; ab extremis etiam oris in ipsius scholis ad eum audiendum conuenirent. Etenim fœcundissimus erat, & vsq; adeò iurium ac testimoniorum vbertate, vel auctorũ vtebatur, vt velut parturiens ab ore copiam habere videretur. Apertus erat in dicendo, & in disputationibus insuperabilis, qui non tam subtilitatem, quàm veritatem inquirebat. Et quod magnum est & mirabile, difficiles res & obscuras, ipsoq; Labyrintho inflexiores sic aperiebat, quod dilucidius nemo omnium desiderare poterat. Iure igitur optimo subtilissimus Franciscus Accoltus Aretinus (vt fama percrebuit) Alexandrum Doctorem Chriseum, idest aureũ, appellabat. Et eo nominis splendore facundissimus Iason Mainus, [q] & clarissimus Franciscus Curtius senior [r] decorauerunt. quem & Doctorem insuper veridicum & illustrem dixere. Et celeberrimum fuisse, doctissimus Ioannes Baptista Caccialupus fatetur. [s] Et Felinus ille Sandeus incõparabilis doctrinę Iurisconsultus lucernam ardentem [t] cathedris iuris ciuilis, nouumque [u] luminare Alexandrum esse memoriæ prodidit. Et solennissimum modernum nuncupauit, vt eius verbis vtar, Petrus Philippus Cornens [t] magni vir ingenij. Et excellentissimum inter neotericos eruditus Pantaleo [y] Calderius. Et omnium iuditio in hac nostra iuris prudentia summum doctorem esse, candidum addidit calculum Andreas Tiraquellus [n] in omni doctrinæ genere exquisitè versatus. Et celebrem, suorumq; temporum principem vocauit argutus Rodericus [x] Suarez. Et elegans Catellianus Cotta [b] multis encomijs illum prosequutus est, nec non Ioannes Nevizanus [a] prodigiosus (vt ita dicam) scriptorum coaceruator. Sed quoniam vereor, ne in recensendis his, qui Alexandri doctrinam admirati sunt, atq; illum ad cœlestes extulere plagas (cùm ferè omnes fuerint) fastidium afferam; idcircò reliquos silentio percurrere visum fuit. Verùm ego te felicem ò Alexander, inter tot indita nomina vocabo, multorum sapientum linguis, grauibusq; testimonijs probatum. nam ea est profectò maxima laus, quæ à laudatis viris proficiscitur: & ab his præsertim, qui eadem vigerent ętate, quales Franciscus Accoltus, & Petrus Philippus Corneus fuerunt, qui & ipsi tum Pisis, tum Perusio summum locum in docendo tenebant. Si quidem solent homines maximè paribus inuidere, vt laudatissimus Cicero [d] scribit, & atrum effundere virus, quemadmodum Ouidius [e] his carminibus explicauit:

,, *Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,*
,, *Pectora felle virent, lingua est suffulta veneno.*
Et alibi [f]
,, *Ingenium magni liuor detractat Homeri.*

Quamobrem nemo dubius est, Alexandri famam vigere memoria seculorum omniũ, quam posteritas sic alet, vt ipsum etiam tempus edax rerum officere nunquam possit, aut delere. Claruit autem ipse sub Pio Secundo, Paulo item Secundo, & Sixto Quarto Põtificibus Maximis, & Federico Imperatore eius nominis Tertio, Anno MCCCCLX, & MCCCCLXXVII. Statura fuit nec procera nec breui, & gracili potius, quàm crasso corpore; facie aliquantulum longa, iucunda & amabili, oculis nigris, ac naso aquilino, grauis in sermone, grauis & in ipso incessu. Caputium in capite semper gestare perquàm sibi placuit, siue tornatile, vt vulgi more loquar, ac tonsam habere barbam. Optimis fuit moribus, & omni elegantia, suauitateq; sanè præditus. qui mirificè studio litterarum diuinarum delectatus est, musica etiam, & quandoq; venatione feriarum tempore. Diuitijs affluit, & auaritiam, qua nil fœdius, semper fugiendam duxit. Non ab re si peculiare fuerit illi (vt fama iactatum est) hoc dicterium: LEGIBVS VACAVI, VT SCIREM, NON VT EAS VENDEREM. Vxorem habuit, ex qua sex genuit filios, tres mares, Antonium, Carolum, & Camillum; & totidem fœminas, Lucretiam, Lauram & N. Antonius Iuriscõsultus extitit, sed ob corporis malam valetudinem, medicis citò mortem promittentibus nisi studia intermitteret, ea, licèt ægrè, linquere coactus fuit. Carolus vxorem duxit filiam Comitis Tiberij Maluetij Clarissimi viri Bononiensis: Camillus autem filiam Laurentij Heronis nobilis Florentini.

Laura

q Responf. 61. nu.5. lib.1.
r Responf. 12. col. 2. & 65. col. pen.
s In prælectione ad l.7. colũ. 31. C. de sum. Trini.
t In commentarijs ad cap. 2. nu. 32. de rescript.
n In cap. Rodulphus. nu. 23. ver. vltimo. eodem titu.
x Respon. 189. nu.5. lib.2.
y In legem ferũ dam, colũ. 12. ff. de rescind. vend.
z In l. si vnquã. in verb. susceperit liberos. nu. 72. C. de reuoc. don.
a Ad l. quoniã in prioribus, pagina 247. n. 3. C. de inoffi. test. & in procemium fori nu. 18. pagin. 339.
b Loco citato. De Iurisperitis.
c In sylu. nupt. lib. 5. n. Quomodo iudic. nu. 26.
d 2. de Orat.
e Lib. 2. Metamor.
f Lib. 2. de remed. amoris.

Laura Bonifacio Elephantucio I. C. nupta fuit, & N. Virginio Magnano, ambobus Bononiensibus, & summo loco natis. Verùm, illud inter cætera prætereundum esse minimè decreui, quòd apud me Alexandri extat imago ad viuum expressa; quam nobilissimi & ornatissimi viri Annibal Tartagnus & Camillus pronepotes miserunt. à quibus etiam multis de rebus ad nostrum institutum pertinentibus certior factus sum. Et posteriore parte simulacri signum hoc est, aut toreuma: Mons Parnasus, vbi Mercurius Caduceum læua manu tenens, dextraq; collum serpentis, in quo insidet, cum hoc titulo cernitur: VIGILANTIA FLORVI. Feruntur & Alexandri pulcherrima, laudatissimaq; monumenta in Pandectas, & Iustinianeum Codicem, lippis (quod aiunt) ac tonsoribus nota. Accessiones etiam ad Bartholi, Baldiq; commentaria; verùm dote maiore ea Bartholi locupletauit & ornauit, quem ex omnibus maximè amplexus est, & in summo semper habuit honore. Cæterùm, si Roderico Suarez[g] credimus, pleraque in Bartholi additamentis prauè citantur amanuensium vitio, vt rectè ait, non autem Alexandri, qui verissimè auctores semper aduocare solet: quamobrem illis non multùm fidendum, sed auctores citatos petendos esse admoneo. Sed porrò est, quòd animaduertatur, multa esse additamenta spuria, falsèque Alexandro adscripta, vt ex stylo his etiam liquet, qui à primo limine ipsum salutauere. Item celebratissima huius extant Responsa in septem distincta volumina (Consilia vulgò appellantur) vsque ad sydera nota, quæ diuina penè sunt, sic, vt sacros Tripodes (vt cum Ethnicis loquar) edocuisse, aut respondisse probè contendas. Nempè his doctrina excellentiores libros perscrutari nequaquam posse, omnium testimonio firmatum est. Profectò nihil in foro contingere, quod in ipsis non fuerit decisum, excogitari potest, quodque præ oculis explicatio non statim tibi occurrat. nam latus est campus & frugifer, in quo nil ieiunè tractatum inuenies, aut frigidè, sed ab imo ad summum præclarè omnia sic disputata, & confirmata, vt Alexandro duce secundissimè cursum tenebis, ac cuncta in vado esse cognosces. Verè igitur Andreas Alciatus Iurisperitorum eloquentissimus de eo prædicauit,[h] cùm dixit:

,, *Opinionum tutius Symplegadas*
,, *Superabis Alexandro duce.*

Et Philippus Decius Iurisperitus eminentissimus, qui nefas esse arbitratus est[i] ab Alexandri responsis, ne quidem latum vnguem tecedere, si contradicentem non habeat, cùm summo, illustrique loco sit eius auctoritas, ac satis apud omnes ponderis habeat, vt Iouis suffragium prouerbiali schemate rectè dici possit. Et nimirū, quoniam ipse veritatem summopere amplexus est, pro qua non secus ac pro muro pugnabat. Enimuerò fuit proprium Alexandri veritatem quærere, & omnium etiam erit, tanti viri vestigia sequentium, si nil pecuniarum gratia egerint, si iniustitiam fugerint, si non spe alliciantur, aut præmio, si non gratia flectantur, auctoritate vè frangantur, sed rectum animum habentes, vt hæc omnia ipse faciebat, stateram transiliendam non esse putarent. Quam ob causam iure & merito Doctorem veritatis Lancelotus Galliaula,[k] Iason Mainus,[l] Franciscus Curtius Secundus,[m] & Hieronymus Cagnolus[n] appellabant; nec alio epitheto preclara eruditione, atque doctrina I. C. Marcellus Beringutius Senensis præceptor meus Alexandrum nuncupare solebat. O pulcher, & insignis titulus, tanto cæteris sanè prestantior, quanto veritas ipsa omnibus, quæ sub cœlo sunt, excellentior est, atque prestantior. Nec Alexander cognomento magnus iure gloriari magis posset, quàm noster Alexander cognomine veridicus. Sed quorsum attinet huius diuini hominis laudes commemorare, cùm parui referat Alexandrum ne, aut virtutem laudem. Commentaria in titulum de actionibus, lib. iiij. Institutionum Iustiniani, quæ auctore Iasone Maino circunferuntur, plerique Alexandri fuisse contendunt, inter quos Ludouicus Gomesius,[o] & Additionator ad Philippi Decij consulta.[p] quod argumentum prestat, si eis credimus, scribendi stylus, dicendi vbertas; præsertim, quòd Alexander ipse titulum illum explanasse fatetur.[q] Verùm opinionem hanc confirmare fluctuat animus: nam pro Iasone multa succurrunt, quia & ipse locupletissimus fuit interpres & clarissimus, nec diuersa est phrasis, si scriptiones eius equilibrio pendamus. Accedat hominum fama, quoddam multitudinis testimonium, vt Cicero extra omnem ingenij aleam positus[r] autumat. Cæterùm, quantùm augurror coniectura, mihi persuadeo ad manus Iasonis, lucubrationes Alexandri præceptoris peruenisse, quas tandem sic auxisse & amplificasse, vt vix

Lynceus

g Ad legē post rem iudicatā, cap. Visum ē. nu. 11. pagina 672. ff. de re iudic.

h Lib. 1. Parergiuris, cap. 42.

i Respon. 62. nu. 2.

k In l. Cēturio, colum. 8. ff. de vulg. & pup.

l Eo quod citammus resp. 61. nu. 5. lib. j.

m Respon. 139. nu. 10.

n In l. si qua illustris, nu. 46. C. ad S. C. Orfic.

o Insti. de actio. in princip. rubricæ.

p Respon. 62.

q Ad l. Neratius, in additamentis ad Bart. ff. de pet. hæred. & alibi, vt per Gomes. proximè citato loco.

r Orat. pro Sest.

Lynceus discernere possit; cùm facile sit inuentis addere, vt tritum est sermone prouerbium. Fertur & Alexandrum librum Regularum edidisse, cum suis (quod aiunt) fallentijs, à doctis desideratum; necnon sextum Decretalium librum ac Clementinas epistolas, si Ioanni Abbati Spanhemensi[s] fides adhibenda est, commentarijs illustrasse. Verùm errore Ioannem hunc lapsum fuisse, rectè Thomas Diplouatatius animaduertit, cùm illa alterius sint, Alexandri scilicèt Antellæ I. C. Florentini. Pietatem maximopere colebat noster Alexander, interq; cætera pietatis officia, & illud obseruabat, quòd aduersus reos in iudicium capitis vocatos, nequaquam consulebat[t]. Hic publicè annis ferè xxx. docuit, ex cuius Academia tanquam ex æquo Troiano innumeri propè discipuli prodierunt. horum ex caterua, vt multos silentio inuoluam, memorabiles fuere Bartholomæus Socinus[u] Senensis, Iason Mainus,[x] Lancelotus Decius[y] Mediolanenses, Ioannes Marius Riminaldus[z] Ferrariensis, & Ludouicus Bologninus[a] Bononiensis. Statua marmoreo ex lapide à suis Forocornelienſibus honoratus est in Prætorio posita: egregium sanè factum, quoniam, nedum patriæ splendorem & ornamentum affert, sed ad excolendos animos mirum in modum iuuentutem excitat. quanquam illi fuerit etiam data ciuitas à Bononiensibus, vt de tam summo viro & clarissimo ciue posſint & ipsi lætari atq; gloriari. Mors hominem inuasit Millesimo Quadringentesimo septuagesimo septimo, cùm decies quinque supra tres vixisset annos, non sine litteratorum omnium maxima iactura: multo plus etenim profuisset, nisi naturę communis fragilitas celeriore cursu illum rapuisset. Sed quid mortem commemorem, cùm is memoria hominum sempiterna viuet? Nam, vt Oratius ait,[b]

,, *Dignum laude virum Musa vetat mori:*
,, *Cælo Musa beat.*

Sepultus est Bononiæ in æde Sancti Dominici, loco celebri propè aram maiorem, vbi monumentum eius elatum candido ex marmore operosè structum, cum hac inscriptione cernitur:

[s] lib. de scriptorib. ecclesiasticis, fol. 184.
[t] Alex. respon. 19. nu. 13. & 188. in princ. lib. 7.
[u] Alex. resp. 17. libr. 5. & 27. lib. 7. vtrobiq; in princ. Soc. in l. certi condictio col. 7. ff. si cert. pet.
[x] Ias. citato respon. 42. nu. 3. & Instit. de actio. in prin.
[y] Idem Lancel. in l. oës populi. col. 4. & 5. ff. de iust. & iure. & alibi sæpe.
[z] Alex. respon. 80. in ipsius vestibulo, lib. 5. & 145. lib. 7.
[a] Ludouic. ipse in repertorio ad dicta Alex. libr. 5. in primordio.
[b] Ode 8. lib. 4.

ALEXANDRO TARTAGNO IMOLENSI LEGVM VERISSIMO
AC FIDISSIMO INTERPRETI. Q. V. AN. LIII.
FILII PIENTISS. P. OPT. B. M. POS. OBIIT
ANNO M. CCCCLXXVII.

Et nos hoc recens epitaphium in eundem egimus.

,, *Terra vale, & Tartagni posside corpus auara,*
,, *Spiritus est summo redditus ipse Deo.*
,, *Cæsarei excellens fuerat, qui gloria iuris,*
,, *Hei, nunc perduro clauditur hoc lapide.*

Hæc ex multorum monumentis collegimus quæ ad Alexandri vitam pertinere visum fuit. verùm maiorem lucem citò proferendam esse, nequaquam ambigimus. Nam Guidus Pancirolus Regij decus, Academiæq; Patauinæ splendor, omnibus numeris Iurisperitus perfectus & absolutus vitas Iurisconsultorum quamprimùm in manus hominum dabit; maturus est iam partus. Et Hieronymus Magius Iurisconsultus Anglarensis præstantissimus, ac diui Marci Eques, hoc etiam argumenti genus scriptis persequi orsus est; operique suo, De Imaginibus I. C. titulum indidit. Deus igitur Opt. Max. cœpta secundet, & vtrq; bonis auibus expetitum videat finem.

LECTVRAE EXCELLENTISSIMI IVRIS MONARCHAE D. ALEXANDRI TARTAGNI IMOLENSIS.

In ff. Vetus, quibus accesserunt Francisci Curtij, Bernardini de Landriano, Anton. Francisci, & Thomæ Diplouatacij adnotamenta.

¶ De offic.eius cui man.est iurisd. Rubrica.

1 *Continuatio an, & quando sit facienda ad proxima, & an continuationes duę simul iunctę possint stare.*
2 *Statutum comprehendens plus vel minus q̃ in rubrica continetur, an valeat.*
3 *Delegari potest magistratus, & priuato, fallit in causis, quæ per sedem apostolicam, & eius delegatos delegantur.*
4 *Delegatus a principe est maior quolibet ordinario, quia principē representat.*
5 *Delegatus principis licet dignior sit ordinario, tamen ordinarius firmiorem habet iurisdictionem ipso.*
6 *Eximēs citatum à delegato principis vel ordinarij, an incidat in pœnam edicti, ne quis eum qui in ius voc. est vt eximat.*
7 *Delegatus principis non potest re ipsa citare, scilicet capiendo personam, quāuis ordinarius possit.*
8 *Delegatus principis ēt si sit de personis illustrib. mulctare nō potest nisi vsque ad sex solidos. & si sit de spectabilib. vel clarissimus, pōt vsq; ad tres, & tamē ordinarij iudices maiores, & grauiores mulctas imponere possunt.*
9 *Delegatus principis an possit suam sententiam exequi.*
10 *Delegatus principis an possit suam sententiam interpretari.*
11 *Delegatus principis non potest delegare causam cum potestate subdelegandi, licet sit secus in ordinario.*
12 *Delegatus iudex quis dicatur.*
13 *Vicegerēs est ille, cui superior cōmittit locū alterius, et habet iurisdiōnē ordinariā.*
14 *Vicarius, vel vicegerens rectoris, an gaudeat eadem immunitate, qua gaudet ipse rector, & quot sint species vicegerentium.*
15 *Vicarius episcopi etiam constitutus ab ipso episcopo dicitur ordinarius.*
16 *Vicarius seu vicegerens quot modis appelletur, & an, & quādo sit ordinarius, vel delegatus.*
17 *Vicarius electus a principe in loco ipsius principis dicitur ordinarius.*
18 *Vicarium seu vicegerentem quis possit sibi constituere, & quis non.*
19 *Vicarius constituere non possunt pręsides vel iudices ordinarij, vt eos mittant per prouinciam, vel per loca sibi subdita.*
20 *Snīa licet per alium ferri non possit, tū si iudex dicit, scribe, vel legas sententiā meo nomine, valebit sententia, quia ex consuetudine pōt per alium expediri.*
21 *Sententia lata per vnum arbitrum tm̄, pręsentibus alijs arbitris, an valeat.*
22 *Snīa nō pōt ferri p assessorē, & qñ sunt plures iudices habētes iurisdictionē in eadem causa, vnus ipsorum non potest mandato aliorum presentiū iudicare.*
23 *Delegati regulariter non possunt subdelegare, quod in ordinarijs est secus.*

IN glossa rubricæ.

1 Ibi alij sic &c. † Vtranq; cōtinuationē cōiter doc. approbant, excepto Paul. de Ca. q tenens primā, secundā īpro-
a bat[a] eo q̃a rubricæ non ꝯuenit. quæ posthceē tractatū de offi. eius cui mā. est iurisf. & sic de officio dele. sed delegare cām ad officij delegātis ꝑtinet. Tñ vr̄ glo. ab hac ipugnatione posse tueri, cū in hoc artic. & ꝓsertim i.l.ij. & in.l.cognitio.ver. cū ꝓprīā. legislator ēt plene tractet de ordinarijs delegātib[a]. Nec est incōueniēs q legislator qñq; plenius
b tractet in nigro, q̃ dictet breuis inscripta rub.& qñq; eꝯ,[b] vt in auc.de incest.nup. in prin.& ibi gl. in ver.illicitas.& no.in rub.C. de reli.& sum pt.fun. & in rub.C.de reb.cre.& in rub.C.de spon.
2 & gl.insti. de obli. quæ ex deli.in prin.in ver.maleficio.†Qđ facit ad quæstionem statuti comprehendēis plus vel minus q̃ in rub. contineatur.de qua vide per Ioan.de Imol.in rub.j.de ver.obli.& pet.Paul.de Cast.in consi. cccxxxiij. incip. in Christi nomine, phs
3 casus,&c.& per Sal.& Rom.in.l.j.ff.si cer.pet.¶†In ea.ibi,de scđo nihil &c.Sed veritas est q etiā in hoc tit.aliqualiter tractaē cui delegari possit.l.& si prætor.& in.l.fi.§.j.j. eo. vbi habeē, & magistratui.& priuato delegari posse.plenius habeē in.l. eum q.in princi. vbi p gl.& doc.j.ti.ij. & in.l.j.C.q ꝑ sua iuris.& in.c.past.de of. or. & in.c.past.in prin. de of.dele.Et de hoc ēt hr̄ in.c.statutū. de resi vj.& ibi lītaē illud q dixi.s. cām posse priuato delegari. Nā fallit ī causis, quæ ꝑ sedē apostolicā, & eius legatos delegaē. q̃a debēt
c viris in dignitate[c] ꝯstitutis delegari.de quo dicēdū, vt ibi.& ī cle.
4 ij.de rescr.¶†Quęrūt hic doc. & ꝓcipue Mod.[d] quare ī cōpilatio-
d ne decretaliū primo positus ē ti. de of.dele. postea positus ē ti.de of.or. hic aūt sit eꝯ.Rñdēt, q̃a ibi tractaē pricipalr de deleg.a principe, q sunt maiores quolibet ordinario, q̃a principē rep̄sentant. alleg.c.studuisti.de of.le.& meli' ꝓbaē i.d.c.pastora.đ of.or.& leg. & no.i.c.sane q̃a de of.dele. Hic aūt de delegatis ab ordinarijs, q inferiores sunt ordinarijs, q̃a causatū nō pōt esse dignius sua cā. Vñ tales delegati respectu ordinariorū, pedanei appellanē.l.ij. §. si quis ad pedaneū.& ibi no.j.ne q s eū q in ius voc. est vi. exi.&
e C.de peda.iud.p totum.Ita ēt rñdēt Can.[e] in rub. ex̄ de of.dele.
5 ¶†Aduerte tñ, q̃a nō vr̄ bñ dictū, dū absolute dicūt delegatum principis quolibet ordinario esse maiorē. ¶ Nam vt inquit Arch. no.ij.q.vj.si eṕs. q licet delegatus principis dignior sit ordinario, tñ ordinarius firmiorē habet iurisdictionē ipo.& idē dicit Bal.eū secutus in.l.si vt proponis. la.j.ver. sed si dubitat. C. qūo & qñ iudex.¶ Vñ ꝑ hoc infert q licet ordinarius lata ꝑ se ipsū snīa nulla
f possit iterū iudicare[f].l.si p̄ses.C.qūo & qñ iud.&.l.iiij.C. de acc. secus est in delegato.d.l.si vt ꝓponis.ſm eūdem intellectū.etiam si sit deleg.prin.ſm Bal.Quia delegatus principis adeo firmā & efficacē iurisdōnē nō habet sicut ordinari'. qđ ē no.Ang.tñ i.l. iudex postq̃.j.de re.iur.nō facta mētione de Bal. dicebat simpl̄r q delegatus principis, q snīam nulliter tulit, debet posse iterato cogno-
6 scere sicut ordinari', cui eq parari vr̄, ar.l. a iudice.C.de iud.†& ꝑ illa decisio.Ang.facit q no.Bal.in rub.de offic.delega.vbi voluit q licet eximēs citatū a delegato nō incurrat penā edicti posit.i tit.j. ne q s eū q in ius voc.ē vi.exi. p.l.iij §. si q s.e.ti. tñ secus i eximēte
g citatū a delegato principis,[g] q̃a idē erit q in eximēte citatum ab ordi-

ADDITIONES.

a ¶Improbat. Adde tu q ſm Rap ambę cōtinuatiões simul iūctę pōt stare, q̃a licet quædā leges de ordinario loquanē, tñ nō est inconueniens.q̃a si sunt correlatiua sunt cōnexa· q̃a nō pt plene tradi doctrina delegatorū, nisi ēt tradaē ordinariorū.Et iō in l.ij.§. de ita.ho.dixi pōderandū circa gl.nr̄am.q de necessitate omnis lex non debet loq de mā.tituli, q̃a satis est q maior pars sit illa mā. Qđ ēt voluit gl.in l.fi.in fi prin.in ver.posse iepeti.j̄.de condi.inde.& dicit elegāter Ang. in l. vim facit.j̄.de vi & ui ar. q licet vna lex nō loquaē de ti.nō ꝓpea debet ab eadem impediri cōtinuatio,sicut cōtingit in d.l.vim facit.q̃ loquaē de vi turbatiua & totus ille ti.loquiē de vi expulsiua.Et adde l. si p̄tor.j̄.eo. posset ēt rñderi q non est inconueniens q p̄tor qui est ordinarius. vt no.gl.in rub.j̄.de off. p̄tor. in casu illius.l.efficiaē delegatus l ius simile.Et ibi pōderat Bal j̄.de iu.& iur.Et iō singulariter dicit Pañ.in c significasti.in fi.ex̄ de for.cōpe. q si eṕs cām inter duos clericos corā eo vertentē, delegaret potestati laico, q potestas episcopi diceretur deleg.per tex. in d.l.& si prætor. & posset excōmunicare litigātes, vel impedientes iurisdictionē suam, sicut potuisset episcopus, licet alias iudex laicus nō excommunicet.c.intelleximus.& ibi gl.& doc extra de iu. Fran. Cur.

b ¶ Qñq. ecōtra. Adde ꝑ hoc.j̄.de edi.edic. vbi nigrū plura cōtinet q̃ rubrū.qñ tñ nigrū est dubium, declaraē per rubrū, ita Lu.consi cuij.de quo p eundē cōsi.xvj. per Abb.Sicul in proœ decre.& cōsi.xvj. Et not. q rubricæ statutorum vel legū consonātes tex.pōt allegari pro tex.ita dicit gl.iij.rub.si quis testa.li.esse iuss. fue.

c ¶ In dignitate.Adde quæ posuit in d.cle.in apostil. ad Io.de Imo. Et dic q si papa committit causam monacho habenti administrationem vel officium, non facta mentione de monachatu, valet cōmissio ſcđm Ro. deci.ccia. de rescri.in nou. Et q papa & eius legatus non delegant nisi cōstitutis in dignitate. Adde eun.Alex. in consi.lxxvij.vet. Et ad istud.in ij.volu. Franc.Cur.

¶ Adde q imo delegari o sit p papa & eius legatū, ēt nō cōstitutis ī dignitatibus, dūmodo sint canonici ecclesiarū cathedra. qui nō dñt esse in dignitate, vt in c.statutū.vbi plene p Rom. & alios scribē.de rescr.in vj. p illū tex.dū ibi dicit tex. cōstitutis in dignitate, & cano. notādo copula & quæ solet poni inter diuersa. Ant.F.

d ¶ Mod. Vide hic per Ias.plene, & Andr.Barba.in rub.de offi.& pot iud.del.& ibi Felv. Tho.diplo.

e ¶ Canoni. Adde in grū.d.Ias.cōpatriota, & d.honorādissi.dicit q in ordine ti.decre.& istorū nō est dr̄ia, vt hic latius p eū.dic ꝑ eo facere q voluit Io.Mona.in ru. de offi.dele. in vj. vbi dicit q papa p̄misit, de offi vic. qui hēc ordinariā antequā du delega.q̃ est eꝯordinaria.& q iurisdictio vicarij sit ordinaria, cōprobaē ex l. ij. C. de offi.eius q vi.alt ge.& c.romana.j. ti de app.in vj. de quo latius j̄. p Alex sub dit tñ & si posset dici delegata.tñ q̃a ad vniuersitatē cārū est dignior q̃ deleg.ca ad vnā cām, iō p̄mitti debuit de off. vic.anteq̃ de offi.dele.& q iurisdictio deleg. sit eꝯordinaria alle.i arg.l.actor.j̄ de neg.ges.tu dic q Bal.no tex.i l.ij.C.d dila.

f ¶ Iterum iudicare. Sequitur Lud. Ro.consi.ccclvij. intellige vr̄ ibi per eū. & vide in Spe in tit.de offi.om.iud.§.sequitur.versi.quid si proponeus & in titu.de sen. §.qualiter ver.hic quoque notandum.

g ¶ Principis Pro hoc facit q voluit Arch.post Goff. in c.si contra vnum. de offic. deleg. q delegati prin.& ordi.possunt cām cōmittere, cum clausula q si ambo, non tamen deleg.ab inferiore, & hoc sequitur Phi. & Benedi.Cape. an delega. posset punire impedientes suā iurisd.vide Spec.in tit.de iudic. deleg.§.sequitur, ver.item ad eius offi.& ver.seq.

ordinario. nihil tñ alle. ꝯtriũ tñ tenuit Pau. de cast. in l. j. in prin. ff. ne q̃s eũ, q in ius voc. ꝑ no. ꝑ Inno. in c. j. de offi dele. Et illud placet per. j. dicenda, q̃uis Io. Fab. in §. item aduersus. instit. de act. teneat idẽ ꝙ Bal. q̃a fm eũ est maior ordinario. d. c. sane, vel equiparatur ordinario. l. a iudice. C. de iud. Ioã. de imol. in ꝑalle. l. iudex postq̃. dixit illud ꝙ ibi dicit Ang. re uera. nõ reperiri clare expssum. quia d. l. a iudice. hoc nõ dicit. licet. n. ibi & in multis locis hẽamus multa spãliter ꝯcessa delegatis a pricipe, puta vt possint subdelegare & suam sñiam exeq., vt. d. l. a iudice. c. cũ cãm. de appella. l. fi. C. de iud. c. significasti. de offi. deleg. tñ nõ repit ꝙ possint iterũ cognoscere, & iudicare, si nulliter iudicauerunt. Iõ dicit decisionẽ Ang. nõ esse sine scrupulo, nõ tñ de decisione Bal. mentionẽ facit. Bal. in. c. in lris. de offi. dele. tenet illud idẽ ꝙ tenuit in. d. l. vt si ꝑponis. per illã. l. quæ simpliciter, & indistin. loquit i delegato. ¶ Pro eius op. & ꝯtr ꝙ sit maior, & firmior iurisditio ordinarij, adduco prio tex. in auc. ad hec. C. de iudi. vbi ordinarius qñ vult sibi reseruare sñiam, põt nihilominus cãm delegare, dũmodo cãm ter audiat Sed delegatus, vt ibi hr de iure ciuili, si vult sibi seruare sñiam, nõ põt alteri cãm demandare, & ibi intelligitur de delegato principis, q̃a cõstat aliũ delegatũ nõ posse subdelegare. l. more. j. tit. ij. & d. l. a iudice. ergo apparet ꝙ ordinarius firmiorẽ habet iurisdõnẽ, vt ẽt ibi colligit Sal. bene fateor ꝙ est dignior respectu ꝑsonę delegentis, & hac rõne potuit ꝑponi ru. ex. de of. delega. q̃a in cã sibi deleg. dr maior q̃ sit in ordinarius in ipsa cã delega. a principe, cũ fuerit excẽpta a iurisdõne ordinaria. & ita intelligitur text. in. c. pasto. cum alijs alle. s. cũ singulari limitatione, quã posuit Abb. Sicu. in. d. c. dilecti. lo vltimo. de appel. ꝑ sing. tex. in. l. si hoiem. ff. mãda. scilicet nisi ex causa nouiter suborta[a] & nõ considerata à delegante. Bene facit ꝙ signanter not. Bald. in l. oẽs populi. de iu. & iur. & & doc. in c. fi. post Innoc. de transa. per illum tex. Sed ꝙ delegatus principis in causa sibi delegata habeat maiorẽ, & firmiorẽ iurisdictionẽ, quã habeat ordinarius i causis suę iurisdictionis, hoc nõ vr verum immo est ꝯtrarium dicendũ per prædicta. ¶ Quod secũdo comprobo per tex. in c. quęrenti. & ꝙ ibi not. de offi. deleg. vbi delegatus principis non põt vltra annum suã sententiam exequi, ꝙ tpus nõ est ita restrictũ, & limitatum in ordinario. ¶ †Tertio, ꝓbo per id ꝙ habet in §. si vero ẽt quidam iurent. in auc. de exhi. reis. vbi tñ violando tex. vr probari ꝙ delegatus ẽt principis non possit reipsa citari. s. capiendo personam, q̃uis ordinarius possit l. consentaneum. C. qñ, & quãdo iud. & hunc intellectũ ad illum §. si vero. sequitur expresse Cyn. & Bal. in d. l. cõsentaneum & Sal. & Fulg. in l. j. j. tit. ij. & ibi dicunt ꝙ non sequitur, delegatus principis habet loco ordinarij, quo ad hoc vt delegare possit. ergo in alijs debet haberi pro ordinario. l. ius singulare. & l. ꝙ vero. ff. de le. de hoc tñ an delegatus principis re ipsa citare possit, veniet plenius dicendũ in d. l. ij & ad ibi dicẽda q̃tum ad hoc me remitto. ¶ †Quarto per l. ij. C. de sportul. vbi apparet ꝙ delegatus principis, ẽt si sit de personis illustrib. mulctare non, põt vsq; ad sex solidos, & si sit de spectabilib. vel clarissimis, põt vsq; ad tres, & tñ ordinarij iudices maiores, & grauiores mulctas imponere possunt l. eos. C. de modo mulc. q̃uis Anto. de Butr. in c. de causis. de offi. dele. fortasse tũc immemor. d. l. ij. dixerit ꝯ illam l. iuncta d. l. eos. nam voluit ipse ꝙ delegatus pricipis possit eas graues mulctas imponere[b], quas ordinarius imponere posset, quia delegatus principis videtur esse de numero maximorum iudicum, vt inquit Specu. in titu. de iur. omn. iudi. in versi. sunt & alij. per d. c. studuisti. & c. si quando & c. pasto. de offic. deleg. vnde merito reprehendi videtur per Ioan. de Imol. in d. c. de causis. ¶ Quinto, per c. inter cætera. & c. fin. de offi. ord. & c. causam. de elect. iuncto. c. fin. de offic. deleg. & c. is cui eo. titu. lib. vj. vbi delegatus principis non potest demandare[c] potestatem absoluendi excõmunicatum, præiudicandi, cauendi, prouidendi ecclesijs de ꝑlatis, & tamẽ ordinarius hæc mandare põt ¶ Sexto, no. per glo. in l. à diuo pio. in princ. in j. glo. ma. de re iud. quæ vult ꝙ licet aliqua specialiter ꝯ ius cõmune sint à iure permissa delegato principis, tamen nõ potest alia explicare quę prohibẽtur alijs delegatis, nisi specialiter repe[ri]atur permissum delegato principis. †Vnde ex hoc infert glo. ib[i] delegatum principis non posse suam sententiã exequi, sicut ne[c] alius delegatus potest, per illam l. à diuo pio. in princ. & l. proper[a]ndũ. §. sin aũt reus. C. de iudi. & videtur probari in d. §. si vero etia[m]. & sequitur hoc Pet. & Cyn. & Fulg. in l. iubere. & Dyn. in d. l. à diuo pio. licet Bart. & quidã alij in hoc teneant delegatum principis posse suam sententiam exequi[d] etiam de iure ciui. per l. fin. C. de iudi. quæ tñ vt mihi semper visum fuit, nõ videt illam opi. probare, cũ loquatur tam in alio delegato q̃ in delegato principis. & intelligendo illã pio ut facit ibi glo in ver. mandata. ille tex. nihil facit, vt ẽt ibi dicit Ang. †Septimo, probatur per id ꝙ tradit not. Ioan. de Imo. in l. ab exequutore. in princ. ff. de app. vbi voluit ꝙ licet ordinarius possit suam sententiã ambiguã interpretari, vt ibi; tamẽ delegatus non potest, vt ibi per glo. & doc. & intelligit ipse sub dubio tamẽ forte, ꝙ procederet ẽt in delegato principis, cum hoc nõ reperiatur ei permissum, sed ordinario, vt ibi per eum. Hoc tamen vltimũ de interpretatione non pono ꝓ constanti, q̃a per alias rõnes separatas ab articulo nostro videretur posse ostẽdi ꝙ possit interpretari, sed q̃a sunt diuersę ab arti. nostro, ideo omitto ¶ Est verũ ꝙ Rap. Cu. in d. l. ab exequutore. simpliciter vr tenere delegatũ principis posse interpretari. motus simplr, q̃a est maior ordinario d. c. pasto. sed nõ est vrgens ratio, vt ex prædictis apparet. ¶ Octauo, probatur, q̃a hãc opin. etiam tenet Iac. de Bel. in auct. vt defuncti seu funera. §. fi. col. v. per illum text. vnde sumit auct. ad hæc. C. de iud. Et pro hoc adducit, q̃a iniquũ videt ꝙ delegatus principis sit maior q̃ ordinarius, cũ iurisdictionem habeant à principe c. j. §. iudices. de pa. iur. firman. Et dicit ꝙ dicit bene maior q̃tum ad hoc vt ordinarius non possit illi inhibere, sed solus delegatus. & per hoc ipse reprehendit glo. in l. j. C. qui pro sua iurisdictione. quæ tenet ꝙ delegatus principis possit delegare cãm meri imperij, q̃ nõ potest delegare ordinarius. ¶ †Nono, probat, quia delegatus principis non põt delegare cãm cũ potestate subdelegandi, vt est gl. reputata sing. in c. super q̃onum. §. porro. in ver. transfert totam. de offic. deleg. not. Spec. in tit. de iud. deleg. §. ij. ver. sed nunquid subdelegatus. & Io. An. in c. is cui. de offi. dele. in vj. in nouel. & tamen ordinarius põt illã potestatem dare suo delegato[e] fm cõem opi. vt tenet glo. in d. c. is cui. & Cy. & doc. cõiter in l. a iudice. C. de iud. & Bar. & alij in l. more. j. titu. ij. & ibi dicetur. ¶ Decimo, probatur, quia delegatus principis, postq̃ est recusatus, nõ potest causam per se alteri cõmittere c. iudex ad apostolicam. de offi. deleg. in vj. secus in ordinario c. si quis ꝯ. de for. comp. c. cũ speciali. & ibi not. de appel. Et stat ꝯclusio, delegatum principis nõ habere firmiorẽ seu maiorem iurisdictionẽ in causa sibi delegata, q̃ habeat ordinarius in alijs causis ordinarijs, sed ecõtra.[f] Dignior aũt[g] est cum fungatur vice delegantis, vt in d. c. sane quia & l. solet. j. titu. ij. ¶ Et qm̃ author in rub. ostendit se tractaturum de offic. eius cui man. est iurisd. & sic de off. deleg. †videndum est q̃s sit iudex delegatus, nam ad cognitionem eorũ, quę specialiter tractaturi sumus circa officium iudi. delegati, est primo in genere videndum, quis sit iudex delegatus, vt etiã seruat l. C. in l. j. ff. si cert. pet. & in l. j. s. de iust. & iur. & ff. de seruit. in generali, vbi illum tractatũ in genere ꝑmittit, anteq̃ deueniat ad speciales tractatus seruitutum prędialium. & idem in tit. de bon. pos. Vnde fm Host. in summa de offi. deleg. in princ. Spec. in tit. j. in prin. & Cano. in rub. de offic. deleg. & Bald. in l. & quia. j. titu. ij. Rñ. põt, ꝙ est ille, cui à principe vel ab ordinario principis, seu à delegato, seu ab alio qui demãdare põt cã cõmittit vicegerẽs delegantis, & ꝑpriũ nihil hñs, vt ꝓbat in l. j. §. q̃ mandati. j. eo. & in l. more. j. tit. ij. & in d. l. à iudice. & in c. cum cãm. de app. Et ad tollendũ oẽ dubiũ, est subaudiendu[m], dũ dñt cã cõmittit, vel ẽt principiũ cãe, vel finis causę q̃uis tota tã nõ committat, c. super q̃onum. §. j. & §. verũ. extra de off. dele. Sed q̃a ibi in diffinitione dñt vices representãs delegãtis, seu gerẽs, vñr isti sentire ꝙ vicegerens dicatur delegatus, & sit idẽ ꝙ delegatus. Sed ꝯtrarium vr ꝓbari in l. ij. in gl. C. de offi. eius q̃ vi. alt. ge. †Et Bart. ibi dixit differentiam esse inter delegatũ, & vicegerentẽ, q̃a delegatus est ille, cui ipsemet iudex cõmittit, sed vicegerens est ille, cui superior cõmittit in locũ alterius, & ille habet iurisdõnem ordinariã. d. l. ij. vbi patet ꝙ põt expedire ea quę nõ sunt delegabilia. Tñ circa hoc aduertẽdũ puto, q̃a ꝯ hos vñr esse iura multa, multeq; authoritates, nam ꝯ Bart. in d. l. ij. videt text. in c. tua. de offic. vic. & in c. j. & fi. eo. tit. lib. vj. xciiij. dist. c. j. l. sciendum §. legati. ff. de leg. & text. scdm verum intellectũ in l. j. §. j. infra quis, & à quo app. & glo. in l. aliq̃n

---

ADDITIONES.

a ¶ Suborta. Adde ꝙ voluit Rom. consi. cccxxv. per Lillam.

b ¶ Mulctas imponere. Adde Ang. consi. viij. & Spe. in d. §. qualiter. X. alle.

c ¶ Demandare. Limita per Do. de Rota. decis. suis. decisione cclxij. si episcopus. in antiq. de offic. deleg.

d ¶ Exequi. An dele. possit suam sen. exe. vide Spe. in ti. de sen. exe. §. nunc dicendũ. in princi. per Cald. cons. j. de offic. deleg.

e ¶ Suo delegato. Adde Dom. de Ro. decis. suis. decisi. cclxviij. in anti. de offi. dele. & ꝙ hic dicitur. limita secundũ Do. in d. c. is cui Bernard.

f ¶ Sed cꝯ. Adde ꝓ confirmatione facta, ꝙ volunt Dom. de Ro. decis. suis de iud. in not. vbi voluit ꝙ ꝓcessus habitus corã ordinario excõicato, valet, sed nõ corã delegato, & dñt ibi rationẽ esse, q̃a iurisdictio ordinaria est fauorabilis, deleg. autẽ stricta, & extraord. subdũt tñ ꝙ curia tenet ꝙ ꝓcessus habitus corã auditore excõicato valet. itẽ facit ꝙ vol. in Inno. in c. super q̃onum. de offi deleg. ꝙ si delegatus cõpetens assumit sibi incõpetentẽ, non valet ꝓcessus: secus in plurib. ordinarijs. item ꝙ voluit Ro. consi cxcvij. ꝙ statutum loquens de delegato non debet trahi ad ordinarium, cuius iurisdictio est fauorabilior.

g ¶ Dignior aũt. An aũt delegatus pricipis sit dignior, & maior ordinario, vide tu pulchrũ consiliũ And. Barb. Sic. in rub. de offi. & pot. iud. deleg. & vide ẽt Bal. in l. non tenus paratus. circa fi. j. de procu. & Can. in c. significante. extra de app. Frã.

aliqñ.ff. de offic.procon.Bart.in l. obseruare. eod.tit. & in l.j.ff. de
14 tut.& cur.da.ab his.& idem Bar.in l.filius.ff.de lega.†ff.vbi quærit
15 an vicarius, vel vicegerens rectoris gaudeat immunitate eadem [a]
qua gaudet ipse rector. & ꝯcludit duas esse species vicegerentiũ.
Quidam enim sunt ꝯstituti ab ipsomet rectore in locum eius, &
isti non gaudent immunitate d.l.filius. & l. vicarius.eod.titu.Qui-
dam sunt constituti ab ipsa vniuersitate, quę consueuit eligere re-
ctorem, & in locum mortui rectoris vel absentis constituit vica-
rium,& iste gaudet immunitate.l.fin.C.vt dig.or.seruetur.lib.xij.
& de isto loquit.l.ij.C. de offic. eius,qui vi.al.ge. ſm eum. Et cum
Bart.hic ꝯcordat Bald.in d.l. aliquãdo.ff.de offic.ꝓcon.& d.Card.
Flo.in clem.j.in vj.opp.de offic. vic. per illum tex. cum glo. in ver.
sacerdotium. vbi dixit ꝙ de cõsuetudine seruatur ꝙ indubie vice
rector gaudeat immunitate, sicut rector. Et pro hoc vide Bart.in
d.l.filius.vltra cum potest allegari optimus tex.in l.pen.in fi.C.de
aqueduct.lib.xj.& xciij. dist.c.fin. Ecce ergo ꝙ vicarius, & vicege-
rens põt dici nõ solũ ille,q à superiore cõstituitur in locũ alterius
absentis vel defuncti,sed ẽt si constituat ab ipsomet ꝯstituente vi
carium in loco ipsius constituentis.Et plus est q̃a vtroq; casu vi-
15 carij, seu vicegerẽtes videnẽ ordinarij,†vñ vicarius episcopi etiã
b cõstitutus ab ipso episcopo dicit ordinarius. [b] c.romana.in prin.&
ibi glo.in ver.generaliter.de appel in vj.& l.præcipimus.in princi.
& ibi Bart. C.de appel.& c.tua.& ibi not.per Inno.de offic.vica.&
glo.xxiv.distin.c.perlectis.& in c.ij.de offic.vica.in vj. glo. & doc.in
l.nec quicq̃.§.vbi decretum.ff.de offic.ꝓcon.Host.& Ioã.An. in c.
16 ij.ne prela.vic.suas.† ¶ Sed in hoc puto ꝓ veritate cõsiderandũ,ꝙ
iura qñq; appellant vicegerentẽ seu vicarium illũ,q a lege habet
locũ absentis,vt Archidiaconũ vicegerentẽ episcopi,absentis,vel
impediti,& hoc est a lege vt in c.j.de offi. arch. Quãdoq; appellãt
vicariũ seu vicegerentẽ,illũ,q ab aliquo superiore est assumptus
in vicarium alterius absentis, vel mortui.l.ij. C. de offic.eius q vi.
alte.ge.& l.j.§.à præfectis.ff.de leg.iij.c.ad hæc. de offic.vic. & istis
duob.casib.sine dubio habet ordinariã iurisdictionẽ.d.l.ij. de offi.
eius,qui vi.& d.§.à præfectis.cum alijs.ĩ. alleg. ¶ Tertio modo, iu
ra qñq; appellant delegatũ vicegerentẽ ipsius delegãtis.q̃uis cõ-
stituens vsus fuerit verbo delego,vel simili.vt d.c.sane,quia isto ca
su large accipitur vicarius seu vicegerẽs,vt d. c. sane q̃a.& l. solet.
17 ĵ.tit.ij.¶ †Quarto modo, iura appellant vicarium,seu vicegerentẽ
illum,q abiq; eo ꝙ ꝯstituẽs vsus fuerit verbo delego, fuit creatus
vicarius,vel vicegerẽs.& hæc est omnis dubitatio, in qua sic puto
ꝯcludendũ.Aut eligetur vicarius à principe in loco ipsius princi-
pis,puta in vrbe Rom. & istè non est delegatus,sed ordinarius ita
ꝓprie loquitur text.in d.c.tua.& ibi not.doc. Nam princeps est q.
dare põt iurisdictionem ordinariã.l.j.§.cum vrbem de offi.præfec.
vrb.& plene in l.more.ĵ.tit.ij.& in c.cũ ab ecclesiarum præall e.Si
autẽ inferior à principe ꝯstituat in locũ suum vicariũ, vel vicege-
rentẽ,tunc duę videnẽ mihi differentiæ inter ius canonicum & ci
uile. Quia de iure canonico. vicario episcopi videmus à l. tribu-
tam esse iurisdictionẽ ordinariã. d.c.roma. & not.in d.c.perlectis.
& in d.c.ij.de offic.vic.in vj.& in d.c.ij.de ꝯstitu. & not. doc.in d. c.
ij.ne præla.vices suas.est.n.vnũ & idem tribunal. Sed de iure ciui.
talis vicarius non habet ordinariã,q̃a inferior eum ꝯstituens sibi
eam dare non põt d.l.more.nec reperit ꝙ lex ei det.vt in §.ad hæc
ꝓhibemus.in auth.de colla.l.solent.in princ.l.legati.de offic. pro-
con.sed de iure can.lex ei tribuit ordinariam, vt dixi Et ſm istam
intelligere oportet Bald.in l.aliqñ.de offi. procon. inq̃ tum dixit,
ꝙ nedum vicarius,siue suffectus in locum ordinarij decedẽtis ha-
bet ordinariam.d.l.ij.de offic.eius q vic. Sed etiã in locum nõ de-
ficientis,dũmodo sedeat in eodẽ tribunali.c.ij.de ꝯsue.in vj.Et ad
prędicta ẽt videnda sunt no.ꝑ Bart.in d.l.j.§.hi q b.de leg.iij.Et vbi
dixi vicarium vel vicegerentẽ episcopi esse ordinariũ, illud est ve
rum, vbi est vicarius gñalis:secus si in certa parte diœcesis ad cer
tos actus esset ꝯstitutus,cum nõ sit ꝓprie vnum & idem tribunal
cũ episcopo. Hoc est ꝙ voluit glo. reputata not.in clemẽ.ij.in glo.
ante pc.de rescr.& Bar.in l.j.§.fi.ff.quis & à quo app.& Bal. in rub.
ex de offic.deleg.& Ang.in l.præcipimus.C.de app.& satis proba
18 tur in præall e.c.roma.& in prin.& in d.clem.ij.cum simi.† Alia est
differẽtia inter ius canonicũ,& ius ciuile: q̃a licet episcopus pos-
sit facere vicarium,vt dixi ꝑ d.c.ij.& fi.& c.vt offic.& c.fin. de hær.
in vj. Tñ magr̃atus ab Imperatore creati non pñt regl̃r sibi consti
tuere vicarios.§.nulla. in auct. de defen.ciuita. & in auct. de man.
prin.§.cos.& in auc.vt iud.sine quoquo suffra.§. nulli quoq;. & in
auc.vt nulli iu.in prin.Sed ꝯ̃ hoc facit tex.in l.a ꝓcon.C. de appel.
vbi præfectus ꝑtorio habet vicarium iudicẽ ordinariũ. Ray.in l.j.
C.de offic.vic.vbi similiter tex.loquit de offi.vica.refert ꝙ dũ Bo-
noniæ studiũ interdictum esset,dñi Bononien.dixerunt eum de-
bere transferre cathedram suam ad legendum in castrum sancti
Petri,& ꝙ ibi ex ciuitate Pisarum fuit de hac q̃one requisitus.san

ptãs Pisarũ possit sibi eligere vicariũ,& an sententia lata per eum
valuerit.dicit ipse videbat ꝙ nõ, per §.nulla.in auct.de defen. ciui.
¶ Tñ dicit ipse ꝙ ille tex.loquit in defensore ciuitatis, q nõ habet
merũ imperium l.defensores.C.de defen.ciui.& in auc.eo.ti.§.au
dient quoq;.& in §.iusiurandũ.Sed cũ hodie ipse ciuitates pręscri
c pserint [c] merũ imperiũ,vt dicit gl.in §.nulla.& ciuitates hodie re-
gant ad instar ꝓuinciæ.vt inquit gl.in l.fi.C.de ꝑscr.long.temp.vr̃
ꝙ ptãtes hodie possint sibi eligere vicarios:q̃a hñt merum impe-
riũ. non reperio bene declaratum. Tñ Ray.vr̃ dicere ꝯ̃ tex.in auc.
vt nulli iu.in prin.q̃a propriè loquit in ꝑfecto prætorio.Quinimo
oẽs dñt ꝙ isti rectores nõ pñt sibi eligere vicarios, nisi in casu im-
pedimenti.ideo puto ꝙ in d.l.à ꝓcõsulibus loquat de vicario ele-
cto à principe,vt vr̃ declarare tex. in l.j.§.a ꝑfectis.de leg.iij. ¶ Vñ
doc.oẽs dñt ꝙ ptãtes nõ possunt sibi eligere vicarios, & si faciũt,
faciunt ex ꝯsuetudine,non de iure ſm Bart.& Bal.in d.l.obserua-
re.& in d.l aliqñ.Vel oportet dicere, ꝙ hoc solũ reperit ꝯcessum
specialiter ꝑfectis ꝑtorio ad eorũ eminentẽ dignitatẽ,si vnum, &
idẽ tribunal seruant.Sed vbi vellent vicarios transmittere ad loca
suæ administrationi tradita,nõ pñt. vt in auc.vt nulli iud.in princ.
19 †Circa h.d.notabile verbũ Bal.in d.l.aliqñ.ꝙ de iure ciui.præsides
vel iudices ordinarij non pñt ꝯstituere vicarios, vt eos mittant ꝑ
ꝓuinciam, vel loca ei subdita:sed habere vicarium, per quem nõ
seorsum a se,sed in præsentia ipsorũ ordinariorum cõmittẽtium
expediantur causæ,hoc fieri põt,vt l.si ꝓcuratoris pñtis.ff. de ver.
ob.vbi licet alteri per alterum stipulari nemo possit l.stipũlo ista.§.
alteri.eo.tit.& l.j.C.per quas perso.nob.acq.tñ fallit si esset pñs il-
le, cui stipulamur. & faciunt not.ꝑ gl.in l.sicuti.ff.de arbi.dum gl.
dicit,dans trib.iudicibus.satis est ꝙ vnus ferat sñiam ꝑsentib.alijs.
20 ¶ †Posset dictũ Bal.ꝯfirmari ꝑ id, qđ voluit Pe.& Cy.in l.ij.C. de
sen.ex breuicu.reci.vbi dixit ꝙ licet sñia per alium fieri non pos-
sit,vt vbi.tñ si iudex dixit scribe,siue legas sñiam meo noĩe, vale-
bit sñia absq; alijs verbis. q̃a sicut per ꝓcuratorem suum dñs pręs
sens põt stipulari,& sibi acquirere;ita per ministrum suum debet
iudex posse sententiare. & ita tenet Bald.in l.j.C.de sentẽ.ex bre-
ui.reci.facit ꝙ not.Iac.But.& Bart.in l.hac consultissima.per illum
tex.C.qui testamẽ.fac.poss.& Bald.in l.iubemus.per illum tex.C.
de test.Sed tamẽ his non obstantib.puto illam decisionẽ Bald. in
d.l.aliqñ,non posse ita simpliciter ꝓcedere. & sic licet in præsen-
tia magistratus vicarius ferat sententiã,non valebit,nisi magistra-
tus sit illustris, quia aliàs per alium non põt ferre sententiã magi-
stratus,qui non est illustris, aut superillustris d.l.ij.& c.pen.de reg.
iur.in vj.alias non esset differẽtia inter eos magistratus,qui essent
illustres,& eos qui essent inferiores ab illustrib.ꝯ̃ iura præall c. vñ
Guil.de Cun.in l.fi.C.de sent.ex breui.reci.& Ray. & Sal.in d.l.ij.
reprehendunt opin.Pet.& Cyn.licet ipse non dicat. Guil. de Cu.
ante eum in l.fin.C.de sen.ex breui.reci.& etiã Ray.in d.l.ij. tenẽt
ꝯ̃ Pet.& Cyn.per l.ij.C.de asses.& ita etiam tenet Bald. in d. l. hac
cõsultissima.& respõdent d l.si procuratori præsentis,ꝙ in senten
d tia est specialiter inductũ ꝙ non possit per aliũ expediri. [d] ¶ †Nec
21 ob.id qđ not.gl.in l.sicuti.ff.de arbi.vbi glo. voluit ꝙ si tres sint ar-
bitri,& vnus præsentib.alijs pronunciet,valebit sententia, q̃a re-
e spõdeo primo ꝙ illa glo. cõiter reprehẽditur [e] in iudicib.prout ve
re loquitur in arbitris.Cano.eam reprehendunt.q̃a est ꝯ̃ tex.in c.
cum ab vno.de re iudi.in vj.ibi præsentib. & mandantib. & ibi gl.
per d.l.sicuti.& per l.cũ magistratib.& ibi gl.C. qñ prouo. & quia
alias sequeret ꝙ inuitus posset dari iudex ꝯ l.cum prætor.ff. de iu-
di.& not.Bart.in l.item si vnus.§.item si prætor.& in l.Pomp.& ibi
Ang.& Moder.ff. de re iudic.& Iac.But.in l.si in tres.ff.de arbit.&
Bald. in d.l.sicuti. & doc.cano. in c. delegatorum.de offic.deleg.
22 ¶ †Præterea,posito ꝙ qñ sunt plures iudices habẽtes iurisdictio-
nem in eadem causa.nũquid vnus eorum possit mandato aliorũ
ꝑsentiũ iudicare.dic ꝙ nõ d. c. cũ ab vno. secus est, qñ ille, q pro
alio

ADDITIONES.

a ¶Immunitate eadem. De hoc vide per Host.in princ.summæ suæ & tex.in c.præ
cipimus.lxiij.dist.per Lud.Ro.sing.suis fol.x.

b ¶Ordinarius. Dic ꝙ tamen non potest facere aliũ ordinariũ. vt not.Host.in c.cle
ricos. de offic.vic. de quo vide plenius per Do.de Ro.decis.ccclxxv.ij. incip.fuit
dubitatum.in nouis.de offic.vic.

¶Vide per Philip.Franc.in c.clericos de offic.vic.& Alex.in l.more.in fi.ĵ. de iu-
ris.om.iud.& limita vt per Iac.Zoc.in c.tua.de offic.vic. & Bal.in marga. in ver.
vicarius.& in l.aliquãdo ĩ de offi.procon.& lega. Tho.Diplo.

c ¶Præscripserit. De hoc vide eius cons.j.v.l.d.Card de so. compe. vbi quærit an
consuetudine quæratur merum imperium sicut per l.

d ¶Expediri. Dicit d.Bene.Capr.post Ge.in d.c.pe.ꝙ si consuetudo sit in ꝯ̃trum ꝙ
illa præualet,cum possit istas solennitates tollere,iuxta not.per Archi.v.q.j. sta-
tutum.& dicit intelligere dicta Bal.in d.l.hac consultissima.

e ¶Reprehenditur. Vide per Arch.& d.Bene.Cap.

¶Et plenius per dñm Philip. Franc. in d. cap. pen. de regu. iur. lib. vj. qui facit
pulchram distin. Thom. Diplo.

alio iudicat, de mandato illius iudicat, à quo habet iurisdõnem in causa d.c.fi. ſm Io.An.in d.c.cũ ab vno.vbi dixit q per assessorem nõ põt q̃s ferre sñiam, per §.illud.in auc.vt defun. seu su.col.v.l.ij. C.de offi.asses.& sic cõcludo, q dictũ Bald.non possit pcedere nisi in illustrib.& superillustrib. 23 †Vtilitas autem huiusmodi inuestigationis est maxime pp nonnullas dñas inter delegatũ, & ordinariũ, existentes maxime, quia regulariter delegati non possunt subdelegare, q in ordinarijs est secus.vt l.j.§.fi.& in l.fi.huius tit.& in l.more.j.tit.ij.& etiã ad cognoscendum q si delegant in casibus concessis, ad quem appellandum sit.

SVMMARIVM.

1 *Delegari non possunt causæ meri vel mixti imperij, nisi ex causa absentiæ necessaria, causæ vero quæ de simplici iurisdictione sunt, à quolibet ordinario delegari possunt.*
2 *Iurisdictio in genere sumpta triplicem speciem causarum comprehendit.*
3 *Iurisdictio omnis in genere, & in specie à principio erat in populo Romano, & postea fuit in imperatorem translata.*
4 *Magistratus maiores qui dicantur, & qui minores.*
5 *Delegari nõ pñt causæ meri, vel mixti imperij, secundum cõem opinionem.*
6 *Industria personæ præsumitur electa pp grauitatẽ, & excellentiam negotij.*
7 *Delegari quæ non possunt specialiter, non possunt etiam generaliter.*
Delegatus an censeatur ille cui delegatur à lege, an uero ordinarius.
9 *Arg. à contrario sensu verborum legis valet. idem in verbis contrahentium. idem in rescriptis, idem in vltimis voluntatibus. quod fallit, ut infra.*
10 *Arg. à contrario sensu verborum testatoris non valet quando resultat turpis vel reprobata dispositio.*
11 *Argum. à contrario sensu verborum negatiue prolatorum non procedit, quia tunc resultaret affirmatio.*
12 *Dictio nisi, prolata post orationem negatiuam inducit positionem, vt si dico, nolo accipere aliquam in vxorem nisi te.*
13 *Prætor vrbis Romæ, & præfectus habet merum imperium.*
14 *Dictio specialiter quid significet. 15.*
Dictio specialiter exponitur idest expresse & quæ significet, dicitur ne.
16 *Constitutio nouiter facta an trahatur ad præsentia, præterita, & futura.*
17 *Dignitatum quatuor sunt ordines, vt hic.*
18 *Ordines magistratuum sunt quinque, vt j.*
19 *Rex est sub gradu illustrium, & æquiparatur præfecto prætorio, & à sua sententia non potest appellari.*
20 *Illustriũ appellatione, an ueniãt cardinales, epĩ, duces, & comites, & doct.*
21 *Capitaneus æquiparatur comiti.*
22 *Consul Romanus est superillustris, & habet tñ voluntariã iurisdictionem.*
23 *Consul an habeat merum, & mixtum imperium in omnes.*
24 *Delegari quomodo cognoscatur aliquid posse, uel non posse.*
25 *Delegari pñt causæ quæ nullã, aut modicã causæ cognitionem requirunt.*
26 *Delegari an possint causæ, quæ competunt maioribus magistratibus, eo quia sunt de maioribus, & non competunt minimis.*
27 *Missio in possessionem cõpetit maiorib. magistratib. tñ, & potest delegari.*
28 *Delegari non põt causa quæ cõmissa est præsidib. & proconsulibus prouinciarum, & causa decreti interponendi super alienatione rerum minorum.*
29 *Tutor potest dari à præside, & magistratibus municipalib.*
30 *Delegari potest missio in possessionem procedens ex primo decreto.*
31 *Delegatus principis cui causa committitur, non potest exequi sententiam de mittendo in possessionem.*
32 *Causa meri imperij uel mixti an competant ex edicto prætoris, an vero ex lege, uel senatuscon. uel constitutione principum.*
33 *Delegari possunt causæ meri imperij, & mixti propter impedimentum publicarum functionum, seu occupationum.*
34 *Magistratus municipalis habet iurisdictionem iure suo ante iussum præsidis.*
35 *Delegari potest datio tutoris etiam priuato, sicut potest delegari cognitio suspecti tutoris, vbi hoc exigit fauor pupilli.*
36 *Tutoris datio competit iure magistratus, & ideo potest etiam priuato delegari, si substantia pupilli est infra quingentos aureos.*
37 *Delegare causas generaliter potest præses, uel iudex ordinarius.*
38 *Argu. à contrario sensu sumitur etiam in legibus etiam conditionaliter loquentibus. fallit primo nisi resultaret intellectus contra alias leges.*
39 *Arg. à contrario sensu uerborũ legis cessat vbi in lege esset dictio, præsertim, vel etiam, vel maxime, vel quĩmo, aut similes dictiones implicatiuæ.*
40 *Argumen. à contrario sensu uerborum narratiuorum legis non valet, quando non potest sumi.*
41 *Arg. à contrario sensu verborum modalium legis, vel etiam alterius dispositionis non valet.*
42 *Arg. à contrarium sensu verborũ legis cã impulsiuæ, & nõ finalis non valet.*
43 *Argumentum à contrario sensu an, & quando procedat in statutis. 44. & 45.*
46 *Arg. à contrario sensu non habet locum in statutis. si statuto cautum esset, q statuta non recipiant extraneum, vel subauditum intellectum.*
47 *Arg. à contrarium sensu an habeat locum in statutis, si statuto cautum esset quod statuta debeant ad literam seruari.*
48 *Argu. à contrario sensu an habeat locum in statutis, ubi per appositionem casus expressi in statuto includitur fauor in tacito à contrario sensu subintellecto, uel odium, aut nec fauor, nec odium.*
49 *Delegari potest causa meri imperij, ẽt quo ad diffinitionem propter absentiam præsidis excepta causa vltimi supplicij, & abscissionis membri. 52.*
50 *Exactio, & exercitatio exponitur, id est, cognitio.*
51 *Cognitionis appellatione venit diffinitio, quia qui potest cognoscere, potest etiam diffinire.*
53 *Locum tenens, seu substitutus à superiore in locum præsidis defuncti uel absentis, an possit cognoscere, & diffinire etiam in causis sanguinis, seu vltimi supplicij.*
54 *Locum tenens substitutus per ordinariũ potest cognoscere de causis intra tempus, intra quod delegans componit sarcinulas pro se absentando.*
55 *Locum tenentem possunt constituere iudices ordinarij, ac notarij & cæteri officiales propter eorum impedimentum, & statur assertioni eorum de suo impedimento.*
56 *Delegari an possit causa meri imperij propter infirmitatem delegantis, sicut quando habet proficisci extra patriam.*
57 *Locumtenentem possunt cõstituere officiales propter eorum infirmitatem, vel ex alia causa necessitatis.*
58 *Delegari an possit causa meri imperij propter infirmitatem.*
59 *Extensio fit etiam in exorbitantibus, ex identitate rationis, vbi versatur publica vtilitas.*
60 *Delegari potest causa meri imperij propter absentiã, non autem propter impedimenta publicarum occupationum.*
61 *Impedimentum infirmitatis, vel occupationis rerum publicarum an æquiparetur absentiæ causa reipublicæ.*
62 *Delegari an possit merũ imperium, per modum transferendæ iurisdictionis.*
63 *Delegari an possit causa vltimi supplicij, etiam quo ad diffinitionem.*
64 *Delegari an possit causa meri imperij propter publicas occupationes.*
65 *Cessante causa cessare debet effectus.*
66 *Furari an sit licitum pro victu, tempore necessitatis.*
67 *Castigatio modica corporis, quãdo loco pœnæ delicti infertur, est meri imperij.*
68 *Exceptio debet esse de regula.*
69 *Mandatũ procuratoris, & mandatũ delegatorum iurisdictionis æquiparatur.*
70 *Procurator habens generale mandatum ad causas, non potest tractare causas criminales.*
71 *Delegatio generalis facta alicui nõ comprehendit id quod est alicui reseruatũ specialiter in signum prærogatiuæ, & priuilegij.*
72 *Excommunicatio est meri imperij, & tamen transit in delegatum absque speciali commissione.*
73 *Delegatio generalis an comprehendat id quod est meri, & mixti imperij.*
74 *Delegatio generalis an comprehendat ea, quæ sunt reseruata principi.*
75 *Delegari an possit potestas meri imperij circa confiscationẽ omniũ bonorum.*
76 *Delegari an possint ea, quæ transeunt sub vniuersitate, vel generalitate.*
77 *Ius patronatus ecclesiæ non potest per se vendi, potest tamen cum venditione vniuersali vendi.*
78 *Genus quo ad genus idem operatur, quod species quo ad speciem.*
79 *Delegatus principis causam meri imperij sibi delegatam quæ sui natura erat indelegabilis, an subdelegare possit.*
80 *Surrogatum sapit naturam illius, in cuius locum surrogatur.*
81 *Delegatus, cui princeps commisit quod deberet per se personaliter causam expedire vel inquirere, aut aliquid facere, per quod videatur electa industria personæ, non potest etiam de consensu partium alteri subdelegare.*
82 *Subdelegatus à delegato principis non est eius natura, & qualitatis priuilegiata, sicut esset delegatus principis.*
83 *Subdelegatus à delegato principis non plus potest in exequendo sententiam, quam possit delegatus ab ordinario.*
84 *Transmissio potest fieri de ijs, quæ de sui natura non sunt transmissibilia. in casu de quo hic.*
85 *Delegatus à principe nõ est maior iudice ordinario, nisi in causa sibi delegata.*
86 *Delegari possunt etiam aliquæ causæ meri, & mixti imperij.*
87 *Delegatus principis an, & quando, & cui possit subdelegare.*
88 *Alienare prohibitus extra familiam an, & quando possit alienare.*
89 *Hæredis appellatione intelligitur de primo.*
90 *Surrogatum non semper sapit naturam eius, in cuius loco subrogatur, vt hic.*
91 *Delegari possunt causæ meri imperij de iure canonico, & quæ sit rõ, dicitũ hic.*
92 *Delegatus principis non potest subdelegare, quando princeps delegando dixit talis expediat, & non alius.*
93 *Delegatus principis non põt subdelegare causam restitutionis in integrum.*

1 QVæcunque. †Hoc intendit. Causæ quæ in priuilegium superioritatis maioribus magistratibus concessæ sunt, eo q a ipsi de maioribus sunt, prout sunt causæ meri vel mixti imperij, delegari nõ possunt per eos, nisi ex cã absentiæ necessariæ. Causæ vero quæ de simplici iurisdictione sunt, à quolibet ordinario delegari pñt, q a ei in priuilegiũ rõne maioritatis magistratus nõ cõpetunt, cũ generaliter cuilibet magistratui ẽt minimo cõpetant, & pp ea iure magistratus cõpetere dñr. h.d. vsq; ad §.q mandatã. Et diuide vt hic p Bar. & alios. ¶ 2 †Et ad euidentiã præmitte, q iurisdictio in genere sumpta triplicẽ spẽm causarũ cõprehendit, s. meri imperij, mixti, ac simplicis, seu inferioris iurisdictionis, vt in auct. de defen. ciui. §. iusiurandum. aliás est §. nulla. cum glo. in versi. iurisdictione. Ex fatis colligitur ex l. nostra. in princ. & in §. fin. & in l. ij. j. eo. & fere per totum hunc titulum, Quæ autem sint causæ meri imperij & quæ

mixti, & quæ simplicis iurisdictionis, & quot sint gradus cuiuslibet speciei iurisdictionis prædictæ, tradit per legistas, & præsertim per Bart.in l.imperium.j.titu.ij.& in l.iiij.§.j.ff. de dam.infect. & in l.placet.C.de peda.iu.& per Cano.in c.q͂ sedem. de offic.ordina. & per Specu.& Ioã. And.in addit.in tit.de iurisdi.om. iudic. præsertim in ver.quid de relegatione.& per Oldr. in ꝯsil.x incip. venditum est castrum.& Bald.in l.fin.s. de offic. præfe. vigil. Et in dictis locis etiam tangunt, quando possit delegari, & quãdo nõ, & per Bald. etiam in rubr. extra de offic. deleg. Et licet prædicti doct. circa prædicta variè loquantur, tamen magis cõmunis, & magis sustentabilis videtur doct. Bart. ¶ †Secundo præmitte q͂ omnis iurisdictio in genere, & in specie à princ. erat in populo Rom. & postea fuit in Imperatorem translata. l. j. s. de constitu. princ.l.j.s.de offic. præfec. præto.l.j. §. cum enim lege. C. de vete. iure enuc. Verum quia per populum Roma. aut principem difficile erat exercere iurisdictionem in omnibus locis, & in omnes personas, propter maximas publicas occupationes.xciij. distin. valde c. mandata. de præsumpt. l. præcipimus. & l. iubemus. C. de appel.cõmunicarunt iurisdictionem cum alijs, scilicet magistratibus ordinarijs, quos creauerunt, & per leges, & senatuscon. iurisdi. eis tribuendo, diuiserunt, & eorum, quæ cõmunicauerũt, nonnulla tribuerunt maioribus magistratibus propter eorũ maioritatem, & sic in priuilegium maioritatis, vt sunt causæ meri, & mixti imperij, quæ non competunt iure magistratus, & sic nõ cõpetunt omnibus magistratibus. l. ea quæ. §. magistratibus. ff. ad munici.defensores nihil.& l. defensores ciuitatum.la ij. C. de defen.ciui.in d.§.nulla. †Quædam vero cõmunicauerunt cum omnibus magistratib', q̃ uncũq; minimis, vt illa quæ sunt de tertia specie iurisdictionis.l.simplicis. Et qui sint dicti maiores magistratus, & qui minores, traditur in hac l.j.in princ.per glo. in versi.tribuuntur. †Quædam vero princeps sibi reseruauit, & nulli cõmunicauit per viã concessionis iuris. seu potestatis ordinariæ, et quæ ista sint, traditur per glo.& doct in c. qm̃. de offic.deleg.& in c. sicut venire.de exces. præla.per Bald. in l.rescripta. C.de preci. imper.offer.& in l.j. C.de iu.au.annulo.& in c.ij. quę sint rega.in vsib. feu.& per Moder.in c.j.in prin.epũm vel Abba.& in c.j.in prin.in tit.quis dicatur dux.in vsib.feu.& per Lud.Rom. in d.l.Imperiũ.[a]

†¶ Nota.j.s̃m magis cõem intellectũ causas meri vel mixti imperij delegari non posse. & huius ratio est s̃m Guilel. de Cun. & Rayn.hic, q̃a videtur electa personæ industria.ex magnitudine.n. dignitatis, & ponderis rei præsumitur electa industria personę.ar. l.j.ff.de offic. præfe. præto.in epistola inter claras.in fin. aliàs incipit liquet.C.de sum.trin.& fide cathol.& vbi industria electa est,[b] non potest actus per alium explicari.l. inter artifices.j. de sol. l.j.§. de his.cum glo.in verbo, alterius.j.de sepa.c.si pro debilitate.in fi. & c.fin. de offic.deleg. & hanc rationem ẽt sensit Bart.hic, in ver. quęro dicitur q͂ mandata &c.& Fulg. hic & Cyn.in l. vnica.in iiij. q.C. qui pro sua iurisd.& Bald. in l.nec quicquam. §. vbi decretũ. s̃.de offic.proconsu.& etiam Ioã. And.in addit. Spec. in tit. de iu. deleg.§.fin.super versi. item q͂ est delegatũ.vbi dixit hanc rationẽ non militare de iure canonico, s̃m quod magis cõmuniter cõcluditur etiam causas meri imperij posse delegari,[c] vt not. per glo. & doct.in d.c.quod sedem. & in clemen.j. vbi per glo.de offic.deleg.& per doc.in c.ij de offic. vicarij. lib.vj.& Bart. in d.§.vbi decretum.cum concor.de quibus in locis alleg. Fallit tamen in his, quę essent de reseruatis princip., quia in illis etiam de iure canonico propter grauitatem, & excellentiam negotij præsumitur electa industria p̃sonæ: & ideo delegatus principis nõ posset talia subdelegare, etiam de iure Canoni. vt not. concludunt Ant. de Butrio, & Ioan.de Imol.in d.c. q͂ sedem. & Bal.in l.gesta.C. de re iudi.& Bald.in rub.de offic.deleg.& in c.fin.& per ea, quæ ibi habentur. Et ideo concludunt, comites palatinos habentes potestatem à principe legitimandi spurios, non posse etiã de iure canonico subdelegare, cum illud sit de reseruatis princip., vt legi. & not. in §.fin.in auc.quib. mod.natu.effi. sui.& in c.per venerabilẽ.qui fil. sint legit. faciunt quæ dicentur.j. post glo.dum tangetur post scribentes hic, an causa meri imperij delegata per principem possit per huiuscemodi delegatum subdelegari, & hoc bene not.nã Fulg.de hoc dubitauit in l.j. cum sequ. s̃. de offic. procon.& nihil in terminis allegauit, & cogitandum reliquit, & pro hoc etiã bene facit q͂ not. Bart.in l.more.j. titu.ij. post medium, dum alleg. c. fina.de offic. deleg. ¶ †Secundo not. ea quę specialiter mandari non possunt, nec etiã per generalẽ demandationẽ mandari posse, vt hic, & j.ea l.§. qui mandatam.& l.ij.cum glo.j.& pen.j.eo. An autem econtra, si specialiter delegari posset causa meri imperij, veniat in generali delegatione causatum; dicam j.super gl.in ver. nõ aliter. ¶ †Tertio not. ex text. ibi delegatam.q͂ vbi à lege delegatur causa alicui, ille non censetur delegatus, sed ordinarius.s.n. censeretur delegatus, frustra hic dubitaretur an ipse posset alteri demandare illam causam meri imperij, cum delegatus non possit subdelegare.l.fi.eod.& l.more.j.tit.ij. & hoc potuit sentire Bar. hic, dum exponit delegatam.i.concessam. ¶ Ita etiã glo. intelligit in l.& quia, in glo.ij.infra tit.ij.tamen dici posset per illum tex.nõ impropriando literam, q͂ imo cẽsetur delegatus, qñ lex hoc exprimit.c.ad abolendam.[d] in fin.& ibi hoc not.Ioan.And. de hęre. c.irrefragabili.§.cæterum.& ibi etiã doct. de offic. ordina.l.j.& ibi not.doct.maxi. Ioan.de Imol.& alij Mod. iũcta.l.iiij.§.j.j.de damn. insect.& Ioan.And. in c.j.de maio & obed. lib.vj.in nouel. & colligitur ex not.per glo.iuncto text.in clem.j. in ver.sua.in fi.de supplen.negli.præla.& ibi not. dom. Card. Flor. in v.op.& not. Bart. in l.iiij.§.j.j. de damn. insect. & Bald.in l. & quia j. titu. ij.licet Angel.ibi ꝯ, & non bene. Et talis delegatus à lege, censetur delegatus à principe.c.ab arbitris.de offic.deleg.in vj. & not. Ioan. And. in d.c.ad abolendam.& Bal.in d.l.iiij.§.j.de damn.insec.facit l.pertissimi.ad fin. C. de iudi. Limitat tamen hoc signanter Bart.nisi talis esset delegatus à lege prætoria, nõ à lege ciuili: q̃a non censeretur delegatus principis, & ideo subdelegare nõ posset, per not. in d.§.j.iuncta.l.j.eod.titu. sed vbi esset delegatus à lege ciuili, posset subdelegare sicut delegatus principis, qui dicitur lex animata, vt in auct. de consu.§.fi. Vñ ratio quare in casu huius legis, hic delegatus a lege ciuili non possit alteri demandare, nõ potest esse alia, nisi quia ista causa delegata à lege erat causa meri imperij. Et ex hoc apparet hic probari, q͂ delegatus à lege ciuili, & pari ratione, delegatus principis non põt causam meri imperij sibi delegatã alteri demandare. Et ad hoc consueuit induci iste text.& istã opin.velut verã de iure ciuili tenebo.j.post gl. ¶ †Quarto, no.procedere argumen.à ꝯrio sensu verborũ legis, vt hic, & l. ex eo.ff. de testib.l.qui testamento.§.mulier.ff.de testamen.c.cum apostolica. de his, quæ fi.à prælat. ¶ Et idem sc̃d̃m Guid.de Suz.hic in verbis ꝯtrahentium,[e] vt est text.no.s̃m intellectum magis communem, in l.inter socerum.§.cum inter. ff.de pac.do.quem reputat ad hoc sing. do.Abb.in d.c.cum apostolica. ¶ Sed videtur alius in l.pecuniam. ff. si cert.peta. quod intelligit Bald. in l. apud antiquos.[f] C. de furt. esse verum, quando in casu contrario esset ratio contraria, secus si in casu contrario esset eadem ratio vel maior quàm in casu

ADDITIONES.

a ¶Imperium. Aduerte dum do. Iac. hic dicit, q͂ est de reseruatis principi creare tabelliones: quia Odo. consi. lxxv. dicit, q͂ quilibet ordinarius potest creare notarios, quia notariatus non est dignitas.

b ¶Electa est. Quæ censetur per clausulam discretioni tuæ, de qua plurimum confidimus, de qua per Lud. Rom. consi. cccxxx. per clausulam, de qua in c. is cui. de offi.deleg. in vj. & vide singu. Bal. in c fi. de offi. deleg.

c ¶Delegari. Aduerte, quia cõtra istam opin. Cano. de qua semper dubitaui propter rationem assignatam hic per Cyn. & Guil. de Cun. & alios q͂ de iure can. vbi est electa industria personæ, non potest causa delegari. c. fi. extra de offic. deleg. & hoc, non solum vbi expresse est electa industria personæ, sed etiam vbi pręsumitur electa. tex. est in d. c. is cui bene facit qđ voluit d. Ant. & Imol in d.c. q͂ sedem vbi reseruata princips propter grauitatem & excellentiam negotij nõ possunt delegari: quia præsumitur electa industria personæ super hoc: quia non video bonum responsum, nisi redeamus ad d.c is cui. ex mente & verbis. Paul. in d c. fi. dicentis q͂ tex. in d.c. is cui non loquitur vbi mandatur aliquid iurisdictionale, sed merum factum, seu nudum ministerium. Et aduerte tu ad rationẽ cõmunem allegatam hic, quare causæ meri & mixti imperij nõ delegantur, quia cõtrafacit. nam qñ aliquid est indelegabile sub ista cõsideratione, quia electa est industria personæ, si illud respiciat vtilitatem partium priuatam partibus cõsentientibus potest delegari. c fin de offic deleg. modo causa mixti imperij respicit priuatam vtilitatẽ, ergo deberet posse delegari de partiũ consensu, sed illud est falsum vt gl. no. quã ibi omnes ponderant, maxi. Saly. in l. j. C de ped. iu. ergo sequitur q͂ dictæ causæ mixti imperij nõ sint indelegabiles quia sit electa industria personæ maioris magistratus, quia in ea concurrit etiã vtraq; ratio hię posita, si non expresse, saltim tacite. posset tamen ad c fin dici q͂ ille text. dũ loquitur de consensu partium, procedit de iure can. sc̃d̃m qđ facultas delegãdi habet latiores habenas, vt dñt doc. vel q͂ causa ibi erat semel delegata, quo casu efficitur magis delegabilis arg. l. si pater. §. quindecim. j. de leg. iij. & cogita, quæ posset assignari alia ratio, quia ordinaria iurisdictio est fauorabilior delegata. gl. fi. in c. j. de rescr. in vj. & est dignior, & nobilior, vt probat And. Sic in rub. extra eo. sed absurdum videretur, merũ & mixtum imperium esse denegatũ magistratibus municipalibus, qui sunt ordinarij, & illud posset exerceri per delegatos, qui dñr vales, & pedanei iudices, vt in rub. & ibi gl. C de peda. iud. l. iij. §. si qs ad pedaneã, cũ gl. j. ne quis eũ qui in ius voc. vi exi. tñ de hoc latius p do. de Rot. decis. sunt deci. cccxvj. de præscri. in nouis decisi incip. fuit dubitatum

d ¶Ad abolẽdam. Adde q͂ no. Do. de Rot. in quadam deci. partis. de offi. deleg. in antiquis incip. c. sede vacante.

e ¶Contrahẽtium. An arg. à contrario sensu in cõtractib. in rescri. in vltimis volun. & sententijs procedat, vide per Ludo. Rom. consi. cccxcix. à quo do. Ias. hic multa carpsit, alia Fed. vide in apostillis meis ad Bar. hic.

f ¶Bal. in l apud antiquos Adde tu ad hunc articulũ qñ in cõtractib. habeat locũ argũ à cõtrario sensu, eundem Alex. consi. lxix inci. visa facti narratione. in fin. cõsi. ccxvj. inci. animaduersis. in ij. vol. & plenius per eũdẽ in cõsi v in iiij. vol. Et adde quòd idem in contractu sumitur argumentum à contrario sensu, vt inducatur ex eo alteratio actus, super quo contractus interponitur. ita Bald. pulchre in l. voluntas. C. de fideicom. Fran. Cur.

in casu directo. allegat. l. si extraneus. ff. de cõdi. ob cau.[a] Item hēt locū in rescriptis[b] sc̄d in gl. in l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. man. in ver. intelligere. quā reputat Bal. hic esse ad hoc singularē. Illam ēt alleg. & sequit̄ Ro. hic, & ēt Sal. in l. cõuenticulā. C. de epis. & cler. Itē habet locū tale arg. in vltima volun. l. aliqñ. ff. de cõdi. & dem. l. si legatum pure, ff. de adim. leg. fallit in casu l. fi. in prin. ff. de leg. ij. vbi tex. valde no. ꝓbat, q̄ protestatio derogatoria ad actum surgens à cõtrio sensu verborū nō sufficit ad inualidandū actū postea sequutū, de cuius. l. intellectu, & limitatione, vide not. per Io. de Imo. in l. ita stipulatus. j. de ver. ob. ¶ 10 † Item fallit qñ ex argumēto à cõtrio sensu verborū testatoris resultaret turpis vel reprobata dispositio. l. ij. C. de cõd. inser.[c] & per glo. hic in ver. fortissimū. † 11 Itē fallit vbi verba essent negatiuè ꝓlata, q̄a tunc ex eis non sumit̄ argu. à cõtrio sensu, q̄a tunc resultaret affirmatio, vt est tex. not. in l. Titia. §. fi. j. de manu. testa. s̄m Bal. in d. l. ij. C. de cõdi. ins. ¶ Vbi per hoc decidit qõnē, quā ibi vide per eū. & per hoc tradit ipse fallētiam ad oīa iura dicentia sumi posse arg. à cõtrio sensu verborū, q̄a non ꝓcedit ī verbis dispositionis negatiuæ. qđ est bene no. si est verū. Sed in cõtrium allego tex. in l. si q̄s ita libertatē. §. fi. ff. de sta. lib. nec dicat̄ q̄ ibi debet̄ libertas virtute primę dispositionis factę à testatore, non aūt vbi sumit̄ arg. à cõtrio sensu verborū negatiuorū, q̄a dico q̄ īmo sumitur ibi argu. à cõtrio sensu verborū negatiuorū, vt clare ꝓbat ibi tex. in ver. si decem dedent &c. alias nō fuisset opus dare. x. vt ibi patet. Nec ob. d. l. Titia. §. fi. q̄a rñ deo vt rñdent Petr. Cy. Bar. Bal. & magis cõter doc. in l. actione. C. de transac. & in l. si eum. §. q. iniuriarum. j. si q̄s cau. s. q̄ ibi dictio nisi,[d] ponit si p̄cedat oratio negatiua. d. l. actione. & l. extraneo. j. de ven. in poss. mit. & not. in d. §. q. iniuriarū. Vñ si oratio negatiua denegat actū, & dictio, nisi, sequens intelliget̄ ponere actū. Si vero oratio negatiua negat potentiā, tunc dictio, nisi, intelligit̄ ponere potentiam. Vñ in d. l. Titia. illa verba, liber ne esto, quę censent̄ præcedere illa verba. s. nisi rõnem diligenter excussens &c. nō poterāt ꝓ priuare actū liberantem, seu ponere priuationem libertatis actu: q̄a non erat liber, & priuatio præsupponit habitum. l. decem. j. de verb. obl. & l. manumissiones. ff. de iusti. & iure. Ideo intelligebant̄ illa verba priuare potentiam essendi liberū, vñ exponunt̄, liber ne esto. i. liber esse non possis, s̄m doc. in d. l. actione, & Angel. ēt in d. l. Titia. mento illa dictio nisi, bene intelligit̄ ponere potentiā essendi liberum. Et s̄m istum cõem intellectum esset in illa. l. Titia. tex. con-
12 tra Bal. ¶ † Confirmatur per id qđ no. Specu. in ti. de spõ. §. j. ver. j. Ant. de But. in c. ex parte. de spon. vbi cõcludunt, q̄ per hæc verba, nolo aliquā in vxorē nisi te, videor te accipere in vxorem, & sic volūt q̄ dictio nisi, ꝓlata post orationē negatiuā inducat positionē. ita debet esse in casu dictę. l. Titia. Tñ dictam limitationem Bald. in d. l. ij. ēt approbat Petr. de Anch. in c. canonum statuta. de cõst. Et pro hoc ēt alleg. id q̄ habet̄ in l. ex facto. la j. ff. de hære. institue. Nā verba ꝓlata ad priuationem inducendā non debent inducere augmētū, vt ibi. Sed põt rñ. ad d. l. ex facto. q̄ ibi erāt verba mere cõditionalia[e], quæ nō inducunt rñr dispositionem, vt ibi, & no. in l. Lucius. la vlt. eo. tit. & hæc est rõ. d. l. ex facto. Item ꝓcedit arg. a cõtrio sensu in sententijs. l. Pomponius. §. sed, & is. ff. de procur. l. si inter me, & te. ff. de excep. rei iudi. Quid aūt in statutis, dicam super glo. in ver. fortissimum, & ibi dabo aliquas limitationes ad regula huius. §. cum si. ¶ Quinto, & vlt. not. prætorē vrbis de cā criminis iurisdictionem habere, hoc est merum imperium. Hoc autem dicit Fulgo. hic esse speciale in casu isto, scilicet quando dominus à familia necatus est, quoniam regulariter omnium criminum, quæ intra vrbem, aut intra centesimum lapidem committuntur, cognitio spectat ad præfectum vrbis, in l. j. in princi. s̄. de offi. pręfe. vrb. Et dicit quòd non meminit se legisse prætorem habere ius gladij, & iõ secūdū eum posset intelligi tex. hic de cognitione adhibenda in iudicio ciuili, non criminali, q̄uis hæc expositio s̄m ipsum non videat̄ bene conuenire. Roin. hic dicit isto
13 casu tm̄ reperiri p̄torē posse cognoscere de causa sanguinis, † sed vī verius q̄ prætor hēat merū, & mixtum imperium ēt in alijs casibus, q̄ in isto, vt innuit tex. in l. libellorū. in prin. in ver. apud illū prætorē &c. vbi de crimine adulterij agebat̄ corā prætore. j. de accu. Ad idem tex. in l. ij. in ver. prætorē. & ibi glo. j. de in ius voc. iuncta. l. nec magistratib. in §. j. ff. de iniur. & not. ēt glo. insti. quib. mo. ius pa. po. so. in §. cū aūt. in ver. deportatur. & ita ēt tenuit Cyn. & Ray. in l. imperium. j. ti. ij. hoc ēt est de mentę glo. hic in ver. tribuūtur. ibi dum dicit: multo ergo magis spectabilib. &c. attento q̄ prętor est spectabilis in §. similiq; modo. in auc. de appel. col. iiij. Alia
14 pñt no. colligi, quæ colligunt̄ hic per gl. in ver. non aliter. ¶ † In gl. ij. quam quidam libri habent super ver. specialiter. vult hæc glo. q̄ hæc dictio specialiter.[f] importet duo, quorum vnū tm̄ non sufficiat. Sed dic s̄m Alb. de Ro. & Fulg. esse verū, si incipias à primo, quia non sufficit q̄ expresse causa cõmittat̄ a l. vt post hæc delegari non possit: secus si incipias à sc̄do. s. q̄ cõmittat̄ in priuilegium, quia illud per se sufficit, & ideo s̄m Alb. non ob. tex. in l. j. §. si quis seruum. s̄. de offi. præf. vrb. vbi specialiter cõmittitur pręfecto vrbis cognitio interdicti, q̄ vi aut clam, & tñ debet posse delegari, q̄a est causa simplicis iurisdictionis, cū expediat̄ iure actionis ad priuatā vtilitatem. Dūmodo hodie valor causę non excedat æstimationem trecentorū aureorū. in §. & iudicare. in auc. de defen. ciui. iunctis not. in d. l. imperium. Et hoc ideo est, q̄a in d. §. si quis seruum. licet ibi specialiter, i. expresse cõmittatur talis causa præ-
15 fecto, tñ non cõmittitur in priuilegiū superioritatis. † Cognoscet̄ autem concedi in priuilegium maioris magistratus, qñ alijs magistratib. inferiorib. denegaret̄. l. cum prætor. in princ. ff. de iud. & patet in l. ea quę. §. magistratib. ff. ad muni. & est de mente glo. hic in ver. tribuat. in fi. Ex hoc intelligit̄, quare hic exponitur per hāc glo. & alias glo. huius l. dictio, specialiter, id est, expressè, itē in priuilegiū. non aūt accipit̄ specialiter ad differentiam dictionis gñaliter. Quia non sufficit q̄ per legem specialiter, & non in genere cõmittatur causa magistratui, vt per hoc non possit delegari, sed requirit̄, q̄ sit cõmissa in priuilegiū maioritatis magistratus, vt colligit̄ ex d. §. si q̄s seruū. inducendo vt dixi. Item q̄uis in gñe causæ imperij meri, vel mixti, seu causę quæ expediuntur officio iudi. nobili requirentis plenam causę cognitionē regulariter cõpeterēt maioribus iudicibus, vt in auct. de defen. ciuit. §. iusiurandū. aliàs est. §. nulla. cū glo. in ver. iurisdictione. & l. illicitas. §. qui vniuersas. de offic. præsid. cum simi. Tñ non possunt delegari, q̄a in priuilegium maioritatis cõpetunt. l. nemo põt. j. de reg. iur. l. nec quicq̄. §. vbi decretum. ff. de offic. ꝓcon. & dicetur. j. Et per hoc remanent declarata plura, quæ intricate dicunt̄ per glo. hic in ver. tribuunt̄. & in veri. magistratus. Alibi ēt videmus istā dictionē, specialiter, accipi ꝓ expresse, non aūt ad differentiā dictionis generaliter in l. negotiū, cum glo. C. de nego. gest. tñ hic specialiter stat virtualiter. perinde ac si diceretur in priuilegium, vt patet ex iam dictis.
16 ¶ † In glo. in ver. constitutione, ibi. C. ne liceat po. l. j. &c. hoc exemplum impugnat Bart. quia ibi est ius nouū, hic autē antiquū: ideo iurisc. hic nō potuit diuinare de illo iure nouo. l. iubemus, in fi. de test. Cy. hic in j. q. saluat gl. q̄a prima cõpilatio. C. edita fuit ante pręsentem compilationem ff. orum. argumen. instit. de iure nat. §. responsa. facit vltra eum l. si non mortis. in princi. cum glos. in verb. repleatur. ff. de inoffic. testamen. & l. ij. cum glos. fin. ff. de iniu. test. Vel melius potes saluare glos. quia iuriscon. potuit in genere cogitare de quacunque constitutione, etiam in posterum edenda, argum. l. qui iure militari. ff. de testam. milit. & l. sub prętextu speciei s. & ibi no. doc. C. de trans. & not. in spē Bar. in l. fi. in fi. C. ex q. cau. in int. rest. non est nc. & si facta est cõstõ noua, quę specialr cõmittat cām, dēt i ea habere locū ista lex quę semper loq̄t, & viget
17 l. Arriani. C. de hære. ¶ In gl. in ver. tribuunt̄. † ibi, quatuor esse ordines etc. Bar. hic addit quintū ordinē. s. superillustriū, quos dicit esse

ADDITIONES.

a ¶ ff. de cond. ob cau. Adde tu q̄ eandē limitationē posuit Bald. in l. iij. ad fi. C. de insti. & substi. pro qua est bona glo. in ver. vñ. in fin. in l. cū prætor. in princi. j. de iud. & fuit de mente Bar. hic in suo vlt. not. & bene facit, quia arg. à paritate rõnis est potētius argumento à cõtrario sensu. ita Imol. in l. si vero. §. de viro j. sol. ma. quem refert. d. Philip. Cor. in l. ij. C. de condi. inser. Fran.

b ¶ In rescrip. Intellige tu in rescriptis emanantib. ad iuris cõis obseruationē, nam vt dixi in l. fi. s̄. de consti. prin. rescriptū propriè dr̄, qđ cõtinet iuris dispositionē, & qđ emanat contra iuris dispositionē dr̄ priuilegiū, & in eo non procedit arg. à cõtrario sensu. c. licet & ibi est gl. sing. cõiter approbata. de priuileg. lib. vj. F. C.

c ¶ L. ij. C. de cõdi. inser. Adde tu, q̄ ista non est rõ. d. l. ij. sed iō in ex sumit̄, quia necessario nō sequit̄. nā si dico pręcipio q̄ caueas, si nō diuerteris à marito, nō sequit̄ necessario, ergo si diuertas: lego tibi immunitatē cautionis, sed qñ loquit̄, iubeo vt caueas si non diuerteris. ergo si non diuerteris, non iubeo vt caueas, & sic inter iussum de cauēdo, & legatū immunitatis cautionis est duplex mediū, q̄ neq; iubeā vt caueas, neq; legem immunitatē cautionis. Et ita dicit Abb. ad d. l. ij. hic. Et adde q̄ non sumit̄ arg. a cõtrario ex testō, qñ testōr incontinenti vr̄ circa prædicta vel prece. se corrigere, arg. l. nō ad ea j. de cond. & demon. ita And. Bart. in consi. xxvij. in j. vol. & adde q̄ tale arg. habet locū in sententijs. l. Pomp. §. sed, & his. j. de proc. in l. si inter te, & me. j. de exce. rei iudi. item, & in mandatis tex. est quem ibi ponderat in l. cū qui duob. §. filius. j. de acq. hære. Fran. Cur.

d ¶ Dictio nisi. De hac dictione vide eundē consi. lxiij. iiij. lib. per Ant. & Alex. in l. si eum. §. qui iniuriarum. j. si q̄s cau. vbi de illa. q. promitto vendere nisi tibi.
¶ Vide Ias. in l. actione. C. de transac. & in d. §. qui iniuriarum. & Alexā. ibi & in consi. lxxxiiij. in j. vol. & in consi. xxx. in iiij. vol. & in consi. clij. in v. volu. & in l. qui Romę. §. c- heres. j. de verb. obl. Thom. Dipl.

e ¶ Condõnalia. Adde tu, & aduerte quia ista rñsio Alex. vr̄ contra text. in l. si quis liberatio. §. fi. j. de statu li. vbi ēt fuerūt verba condõnalia, sed põt rñderi q̄ ibi nō solem interueniebat sola verum negatio, sed ēt p̄cedebat affirmatiua. Fran. Cur.

f ¶ Specialiter. Adde quid differat inter se specialiter, & singulariter Alex. in cõsi. cxxxiiij. in j. vol. eundem Alex. in consi. vij in iiij. vol. Franc.
¶ Et adde vltra gl. hic, q̄ spāliter pro eo expresse not. in l. ea vero. §. fi. j. pro soc. & in l. fi. in gl. j. ff. de neg. gest. licet plus valeat spāliter fieri, q̄ gñaliter not. in c. ij. de offic. ord. in gl. ij & in c. q̄q̄. xxx. dist. & vide Cy. in l. j. C. de iure dot. & glo. in l. Põponius. j. de procu. & in l. item apud Labeonem. §. edictum. j. de iniur. Tho.

esse papã & imperatorẽ, & cũ eo trãsit Lu. Ro. hic. Idẽ dicit Spec. in tit. de renũ. om. iud. in prin. & Bal. ibi, in addi. & Bal. in c. cũ accessissent. de cõsti. sed dic, q ẽt voluit illud gl. & Ang. in l. pcipimus. in prin. C. de appel. Ful. hic negat q papa & imperator sint superillustres, quia Iusti. in auc. vt ab illu. & q s. eos sunt. p totam illã cõstõnẽ iponit legẽ superillustrib. & illustrib. vt nõ possint cãs agere p se, sed p pcuratores, ergo papa & iperator ñ ptinent, q a legẽ sibi iponere non potuissent, ar. l. digna vox. C. de leg. fragile tñ vr arg. illud, vt patet p l. ex iperfecto. C. de test. cũ alijs ibi alle. in gl. Cy. & Ray. in l. fi. C. vbi se. vel cla. & Io. And. in addi. Spec. in tit. de iu. om. iud. & Alb. de Ros. in l. imperiũ. j. tit. ij. tenẽt nõ esse verũ q papa & imperator sint superillustres, quæ opi. vr verior, quia papa & imperator sunt super oẽs gradus. [a] ix. q. iij. cũcta per mũdum. vij. q. j. in apib. c. pposuit. de pce. pb. l. bñ à Zenone. C. de qua. psc. ergo sunt superillustres. ¶ Itẽ cũ oẽs gradus ab eis procedãt, quia ipsi sunt q creãt magistratus. l. j. ff. ad l. iul. ambi. c. j. §. iudices vero. de pa. iu. fir. nõ debẽt ipsi facere gradum, sicut dicimus in stipite, à quo oẽs gradus descendũt, & p se gradũ nõ facit. c. q dilectio. cũ gl. de ps. & affi. Debet n. esse differẽtia inter dantẽ, & accipientẽ. in c. fi. de insti. l. j. ff. de auct. m. t. Vñ si papa & imperator creant ordines magistratuũ, debet esse differentia inter ipsos magistrat⁹, & creantes ipsos. Probantur ẽt p l. nemini. C. de consue. lib. xij. dũ dicit, q patrinus cęteris anponir. pstat aũt patrinũ, & cõsulẽ esse de superillust. l. fi. s. de se. & no. gl. in d. l. fi. in prin. in ver. vt bicariç. C. vbi se. vel cla. & gl. j. in l. j. C. de di. lib. xij. & m pstat q patrin⁹ nõ anponir papæ vel imperatori, cũ ipsi s. oẽs sint, vt dixi. ergo si patrin⁹ est primus de gradib. magistratuũ. d. l. nemini. sequit q papa & imperator, q supra patrinos sunt, nõ dicunr esse de istis gradib. Nec pdictis ob. tex. in c. solitæ. de maio. & obe. iuncta suprascriptione, vbi Constantinus imperator appellatur illustris, nã ibi doc. rñdent, q illud põt pcedere in imperatore Gręcorũ, q non est verus & vniuersalis imperator, vt no. gl. in c. venerabilẽ. in verb. germanos. de elec. & i d. c. i apib⁹. & gl. xcvj. dist. si Imperator. Bene dicit Ioan. de Imol. in d. c. solitæ, verũ esse, q vniuersalis imperator, & papa sunt superillustres. alleg. ẽt no. p doc. hic. De hac mã ẽt tãgit gl. in l. qui indignus. s. de se. & in d. auc. vt ab illustrib. in §. summa. inst. de iiur. vbi ponũt istũ gradũ supillustriũ, sed nõ tradũt q sint de illo gradu superillustri. Guil. de Cu. i d. l. fi. C. vbi se. vel cla. dicit q nõ sunt, nisi tres gradus & ordines. s. illustres, spectabiles, & clarissimi, alle. tex. in auc. de non alie. §. pen. vel fi. ibi, medias habẽtes administrationes, quos spectabiles vocãt, vñ dicit ipse superillustris dignitas ñ ẽ pprie dignitas i gradu, sed supadiectio dignitatis, q uis fm eũ gl. in d. auc. vt ab illu. velit pnum. Bal. ẽt i d. c. cũ accessissent. dicit, q superillustris nõ est pprie dignitas, [b] sed adiectio, & nil alleg. Tñ sustinẽdo q dici pñt quinq; ordines magr̃atuũ, põt rñderi, ad d. §. fi. i auc. de nõ alie. q spectabiles pñt tener mediũ locũ inter grad⁹ istorũ magr̃atuũ, q a tenebũt mediũ iter supillustres, clarissimos & minimos magistratus, & ita accipit gl. in auc. de mã. prin. in prin. i ver. medias. Et q gradus superillustriũ sit gradus p se, innuit rub. illa in auc. vt ab illustrib. & q s. eos sunt. in d. l. fin. s. de se. 18 quia als satis suisset facere mẽtionẽ de illustribus. † Et sic pcludo quinq; esse ordines magistratuũ, & papam, & imperatorem non esse d altero ex istis quinq; gradib. magr̃atuũ, bñ fateor, q pñt dici supillustres, eò q a nõ solũ sunt s. gradũ illustriũ, sed ẽt s. gradũ supillustriũ. & ex his remanet declarata vna ex pclusionib⁹, quas circa mãm huius l. posui, & d mã ẽt vide aliq d p Ang. i rub. j. ti. ij.

19 ¶ † Sub quo aũt gradu pphẽdar Rex, dic sub gradu illustriũ. c. nouit. d iud. p hoc quia æqparar pfecto ptorio, vt no. Gui. de Cu. & Bal. in l. j. s. de offi. psc. pro. & Bar. in l. j. in prin. j. q quisq; iur. & in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. in j. q. in vers. quarto quæro. & Bal. in d. c. cũ accessissent. & in procæ. ff. or. in l. ij. ff. de orig. iu. & ibi probatur in §. exactis deinde. ibi, dum dicit, ne per oia regiã ptãtem etc. nã ibi probatur, q à snia regis non põt appellari, [c] sicut nec põt appellari à snia præfecti pętorio. l. j. s. de offi. præfe. pręto. & ibi Gui. hoc expresse no. in snia regis, & Bal. in locis s. proxime allega. Et pstar præfectum pętorio esse illustrem. in §. illo. in auc. de appel. 20 col. iij. ¶ † Quod aũt in cardinalib. & in epis, & ducib. & comitib⁹. dixi in rub. j. tit. ij. hic omittam. ¶ Quid de doctorib⁹ an dicant illustres, [d] tex. vt q dã libri habẽt i rub. ff. or. appellar illustres. & ad hoc illũ text. põderar ibi Bal. sed Bar. ibi videt intelligere de illis, q legerunt per tempus traditũ. in l. j. C. de profes. q in vr. pstan. lib. xj. licet corrupte alleget aliam l. Vel fm eum intelligi debet d. j. rub. ff. or. de illis doctorib⁹ ibi specificatis, qui rõne alterius dignitatis q doctoratus erant illustres. & illa secũda mihi magis placet, quia doctores, qui legerunt per tẽpus, de quo in d. l. nõ videntur esse illustres, quia æquiparantur comitib⁹ & ducib⁹, vt ibi habetur piũcta gl. fi. sed duces & comites non sunt illustres, sed spectabiles, vt de duce est tex. in l. raptores. C. de epi. & cle. & in auc. de appel. & intra quæ tempora. §. fi. Nisi qñ dux esset electus de numero illustrium, vt l. si qñ. C. de appel. & de comite est tex. in ead. authẽ. §. similiq; modo. ¶ De quo ẽt vide per Bar. in j. consti. C. & in l. ex eo. ff. de test. mil. & qd no. Bar. in l. j. C. de aduoc. diuer. iudi. Tñ videret dici posse, q q primũ actu incipit legere dicar clarissimus, cũ habeat oẽ merum imperium in scholares suos, vt legi. & nota. in auc. habita. C. ne fil. pro pa. & in procæ. ff. or. ad fi. & merum imperium, saltem qñ non est inferioris gradus non competat nisi his, qui sunt clarissimi, & ab inde supra. vt hic in gl. Et quid in doctore vel medico, q eẽt ad latus [e] principis, vide p Bar. i l. j. C. d comiti. & 21 Arch. lib. xij. p illũ tex. ¶ † Quid d capitaneo, [f] dic ęq parari comiti. vt hr̃ i c. j. cũ gl. j. i ti. q s dicar Dux etc. et i c. j. i pri. q se. da. po. Et sic apparet idẽ dicendum in marchione, de quo in legib⁹ ff. or. vel codicis non habemus. & not. Bar. in cons. suo incip. Quidam capitaneus. & quomodo cognoscantur tales, habes in locis proxime al-22 leg. & in c. fundamenta. §. proinde. vbi per glo. de elect. in vj. ¶ † In eadem ibi, multo magis etc. hãc gl. reprehendit Ange. & Fulg. hic, & Ang. in l. imperiũ. j. tit. ij. & ibi ẽt Guil. de Cu. quia consul est superillustris, vt dixi s. hac gl. & tñ ibi non reperitur pcessum merũ imperiũ, immo dicit gl. in l. j. s. de offi. cons. q hodie psul habet tñ voluntariã iurisdictionẽ, idẽ dicit Ang. esse in quæstore deputato ad libros legẽdos, quia est illustris. vt in §. illo. in auc. de appel. & tñ non reperitur ei tributũ merũ imperiũ. faciunt not. per gl. in l. j. in ver. plebeios. s. de offic. quęsto. dũ loquitur de quæstore deputato ad libros legendos. pfirmat hoc Fulgo. per id, qd videmus in præfecto vigi. qui est spectabilis. l. iij. in prin. s. de offi. psec. vig. & tñ non hẽt merum imperium. l. j. C. de offi. præfec. vigil. & d. l. iij. §. j. ff. eo. tit. corroborat ẽt hoc per id, quod dixit de ptore, vt retuli in v. 23 nota. ¶ † Sed possumus saluare glo. quæ hoc idem voluit in l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offi. præsi. quia immo psul vr habere merum & mixtum imperiũ, licẽt nõ hẽat in oẽs. l. ij. §. exactis. el ij. s. de orig. iur. & in l. ij. j. de in ius vo. iuncta l. nec magistratibus. in fi. j. d iiur. ad idẽ l. j. §. pe. ff. de app. vbi ad psulẽ põt appellari, & ipse d cã appellationis cognoscit, quę est mixti imperij, vt pbar in auct. ad hęc. C. de app. & no. Bar. in l. j. §. solent. qñ ap sit. per Bald. in l. cũ post. & i l. eos. i prin. C. de app. ex quib⁹ apparet ẽt male dixisse gl. i d. l. j. de of. psu. in q tũ dixit psulẽ nõ hẽre ptẽtiosam iurisdõnem, & illã gl. ẽt rephẽdit Bar. in d. l. j. & p illã est ẽt tex. i l. si cui libertas. j. de cond. & demõ. & illã l. ad hoc ibi ponderat Io. de Imol. ex quibus vidatur q consul habeat imperium merũ & mixtũ, quicquid dixerit Ang. ẽt in d. l. ij. j. de in ius voc. Nõ obst. illud, qd dicebatur de quęstore, q a dico, q qñ quæstor erat deputatus cũ administratione, tũc habebat merũ imperiũ. l. ij. §. & quia. vt dixim⁹ s. de ori. iur. & de istis intelligitur gl. nr̃a, quã ẽt sequit Cyn. in d. l. imperiũ. in x. q. hic, in ij. q. Nõ ob. ẽt illud, quod dicitur de pręfecto vigilum, quia rñdet Iac. de Bu. in d. §. q vniuersas. q illud iõ est, q a pfectus vrbis poccupauerat in vrbe iurisdictionem meri imperij. l. j. i prin. C. de offi. præfe. vrb. sicut dicimus, q tutorẽ habenti, tutor dari nõ põt. C. in qui. cau. habẽ. tut. per totũ, vel dici põt, q ẽt habet merũ imperiũ pfectus vigilũ, cũ possit imponere pœnam fustigationis. d. l. iij. §. j. cum seq. ff. de offi. præfect. vigil. & l. fi. eo. tit. & ibi expressè Bal.

ADDITIONES.

a ¶ Super omnes gradus. Propter hoc reliquit cogitandum D. Ias. dum quærit an sit differentia inter illustrissimum, superillustrem, & dicit, q præfectus non dicir superillustris, & tñ in auc. de app. & intra quæ tẽpora, appellatur illustrissimus, & sic videtur q sit differentia inter illustrissimum & superillustrem. Sed vr posse dici, q ibi illa verba ad illustrissimam præfecturam suam ponuntur potius ad designandũ decorẽ dignitatis, q aliud, cũ ẽt s. dixerat sublimissima præfectura, & in auc. de consulib. gloriosissimos consules.

b ¶ Proprie dignitas. Tex. in auc. vt ab illustrib. dicit loquendo de illustrib. & illustrem, aut dignitatibus iniuriam sustinendo.

c ¶ Appellari. Intellige non modo si sententiam ferat ex iurisdõne sua, sed ẽt ex iurisdõne prorogata, vt dicit Bal. consi. cxviij. j. lib. in fi. prędicta tñ limita, nisi snia regia sit lata ex relatione alterius, quia tunc à tali sententia potest appellari, quia in tali casu à sententia imperatoris appellatur, vt est tex. in l. j. in prin. ff. qñ appsit: per quem consuluit Ro. consi. cxxj. q a sentẽtia papæ lata ad relationem Cardinalis potest appellari ad sacrum concilium. latius ibi vide.

¶ Vide tamẽ Alex. in l. ciuitas. infra. si cer. pet. quia illa sententia regia habet vim legis, & vide Alex. in l. si se obtulit. in prin. j. de re iud. Fely. in c. cũ non liceat. de psc. & quid d interloquutoria. vide Alex. i l. j. §. si cohẽdis. in fi. j. ad l. fal. Th. Di.

d ¶ Dicant illustres. Vide Bal. in rub. ff. or. ad fi. & vide Ias. hic, & Bap. Sene. in tract. de debi. sug. in v. q. prin. & seq. & Car. Alex. i c. j. in prin. quis dicat dux vel marchio. in vsib. feu. & Io. de Ana. in rub. extra de magi. & vide q posui plenissime i trac. meo de pstantia doc. i li. vij. de priuileg. doctorum in priuilegiis iij. & v. & quæ posui in apostil. ad Ias. hic, vbi videas. Tho. Dip.

e ¶ Ad latus. Adde tu q tales dñr pars corporis eius. l. q squis. C. ad leg. Iul. maiest. & vide q cõsuluit Lu. Ro. de cardinalib. ff. tib. ad latus papæ eius cõs. cccxcviij.

f ¶ Capitaneo. Vide Pet. de Anch. in c. canonum statuta, de consti. cum concor. de quibus per Fely. in c. cum omnes. eo. tit. & Alex. in l. omnes populi. in apostil. s. de iusti. & iur. & Pau. de Cast. in consi. cxlix. & Bar. in consi. cxxxvj. in j vol. inc. capitaneus, quod vult Alex. hic, & ibi dixi in addi. meis. Tho. Dip.

Bal. Non ob. ēt illud, qđ adducit̃ de p̄tore, quia nō est verū, vt dixi in iiij. not. Vult ēt gl. in d. §. q. vniuersas, q̄ si quis reperiat̃ super clarissimos, q̄ nō hēat merū imperiū, pōt esse spālis casus. & ibi ponit gl. vnū exēplū. ¶ 24 † In ea. ibi, tñ deo eo ipso etc. no. glo. bene docētē qualiter cognoscat̃, qñ intelligat̃ spāliter. i. in priuilegiū aliqd cōpetere magistratib⁹, adeo q̄ delegari nō possit, & fuit dictū sup gl. ij. & adde ēt quę no. gl. j. in ver. magistratus. & quę super ea dicam. ¶ In gl. i ver. iurisdōne. gl. bene loquit̃, & adde ad hoc no. Bar. hic, 25 in j. q. cū quo alij ꝯcordant. ¶ † In gl. in ver. magistratib⁹. ibi, authoritatē p̄bere manutenentib. etc. tenet igit̃ gl. q̄ p̄stare authoritatē manumissioni possit delegari, quia cōpetit iure magistratus. probat̃, quia nō reqrit cāæ cognitionē regulariter. l. nō est. j. de manu. vind. & inst. de lib. §. multis modis. aīs est. § serui. Licet qñq; reqrit̃ plena cāæ cognitio, vt in §. ea. inst. q. b. ex cau. ma. nō pol. & l. si minor. la ij. cū quattuor legib. seq. j. de man. vind. ¶ Et in eo casu loqt̃ § l. ij. j. e. ea. n. quæ nullā, aut modicā cāæ cognitionē reqrūt, pñt p delegatū expediri, ēt si reqrāt p̄stationē authoritatis, seu decreti. patet in l. cognitio. §. vt bonorū. vt ibi no. j. eo. & patet in §. nulla. in auc. de desen. ciui. & i l. j. & ij. C. de magi. muni. & in l. apud ꝓcō. ff. de manu. vin. & no. i l. fi. C. de vin. & apud ꝯs. manumis. & in l. emācipati. ff. de adop. & ista est cōis ꝯclusio, licet Fulg. in l. ij. j. eo. tenuerit ꝯ̄riū, q̄ p delegatū non possit p̄stari authoritas manumissionis, ēt qñ reqrit̃ cāæ cognitio, & nō cōpetat iure magistratus, per d. l. ij. j. eo. quæ idistinctē loquit̃. & p l. fi. C. de vsu. & apud ꝯs. manum. ibi, q. b⁹ hmōi ius est etc. quasi oīb⁹ nō cōpetat, & per l. ij. in fin. s. de offi. ꝓcō. & p l. apud p̄lectū. j. de manu. vindi. Sed ad ista iura patet rñsio ex no. ibi p gl. & quasi vna rñsio sufficit ad oīa. s. q̄ illa iura ita loquunt̃ pp manumissionē, in qua reqreret̃ cāæ cognitio plena.

26 ¶ † In ea. in fi. hæc vltima expositio posita in fi. gl. cōiter tenet̃, vt ēt fuit dictum sup gl. ij. Tñ Fulg. hic ꝯ̄dicit, volēs hic non fuisse mentē huius l. s. q̄ cāæ, quæ cōpetūt maiorib⁹ magistratib⁹, eò qa sunt de maiorib⁹, & nō cōpetūt minimis, nō pñt delegari, nā dicit hoc esse ꝯ̄. l. ea quæ. §. magistratib. j. ad munic. vbi cā restōnis in integrū nō cōpetit minorib. magistratib. sed maiorib. & tñ pōt delegari. l. fi. C. vbi & apud quē i integ. rest. postu. nec dicat̃, q̄ ibi sit spāle, qa 27 nulla subest spālitatis rō. nec tex. ibi se fundat i spālitate. † Itē missio in possessionē cōpetit maiorib⁹ & nō minorib⁹. d. §. magistratibus. & tñ pōt demādari. d. l. cognitio. §. vt bonorū. j. eo. nō violādo tex. vñ intelligit ipse, q̄ immo cāę, quę cōpetūt maiorib⁹ magistratib⁹, possint delegari, vt in iurib⁹ ꝓxime alleg. nec ob. ista l. qa s̄m eū hæc l. vult dicere, q̄ vbi spālr a l. vel senatuscōsulto, vel ꝯstōne principū cōmissa est cā alicui magistratui, tūc nō pōt delegari, & sic accipit spālr. s. in priuilegiū cārū, nō aūt intelligit i priuilegiū. s. ꝯcessum maiorib⁹ magistratib⁹, eò qa sunt de maiorib⁹. & hoc patet s̄m eū in cā decreti interponēdi sup alimentis, cuius cognitio ꝯmittit̃ p̄tori. l. cū ita. i prin. j. de trās. nō pōt cā delegari. vt in ea. l. §. 28 sed nec mādari. † Itē in cā l. Iuliæ de adul. & l. Iuliæ de vi, quæ commissa est p̄sidib⁹ & procōsulib⁹ prouinciarū. nā nō pōt demādari, ita intelligit̃ tex. hic, idē videmus in cā decreti interponendi super alienatione rerū minoris. nā cōmittit̃ à l. spālr p̄tori. l. j. circa prin. 29 j. de re. eo. & iō nō pōt delegari. l. ij. §. j. j. e. † Itē spālr cōpetit a l. p̄tori, ac p̄sidi, & magistratib⁹ municipalibus ptās dādi tutorē. l. j. & l. ius dandi. de tut. & cura. da. ab his. & l. muto. §. tutoris. j. de tut. ideo nō pōt demādari. l. nec mādāre. eo. tit. de tu. & cu. da. ab his. Secus dicit, si ex edicto p̄toris cōmissa esset aliqua cā, qa posset demādari, vt i cautione dam. infec. l. iiij. §. duas. j. de dā. infec. † Itē i missione 30 in pos. ex primo decreto ꝓcedēte ex edicto p̄toris, iuxta l. Fulcinius. §. j. j. q. b. ex cau. in pos. ea. qa potent delegari. d. l. cognitio. §. vt bonorum. quoniam text. noster hic solum loquitur quando lex vel senatuscons. vel constitutione principum competit, non autē dixit quando ex edicto prætoris. Hæc sunt eius potissima fundamenta, propter quę hanc opp. dicit se putare de iure verissimam, licet durum esse dicat à communi opi. decedere. Sed eius doctrina in hoc nō vr̃ vtilis, nec vera, quia principalr est ꝯ̄ text. in l. placet C. de pe. in ver. q̄ nō ita. vbi ꝓuisum ē, q̄ cāæ quæ expediunt̃ offic. iudicis nobili, vt sunt cāæ meri vel mixti imperij, non possint delegari. Itē ē ꝯ̄ l. imperiū. in fi. iuncta p̄cedenti parte illius. l. j. titu. ij. nā vult ibi I. C. facere dfiam inter merū & mixtū impiū, & simplicē iurisdōnē, et dicit, q̄ delegare spectat ad iurisd. simplicē. ergo innuit q̄ merū vel mixtū ipiū nō possit delegari s̄m Ant. ibi. Sed ille tex. parū facit, qa vult ille tex. dicere, q̄ delegare nō est meri vel mixti imperij, qa nedū maiores magistratus hñtes merū vel mixtū impiū pñt delegare, sed ēt qlibet hñs simplicē iurisdōnē ordinariā. l. moræ. e. ti. Itē ē ꝯ̄ §. si vero qdā turēt. in auth. de exh. re. ibi, dū tex. dicit. iudice aliqd agere, nō valēte etc. vbi missio in possessionē ex primo decreto, quæ est mixti ipeij. vt l. iubere cauere. j. ti. ij. nō pōt expediri p delegatum. Nec dicat̃, q̄ ibi hoc iō fit, qa non erat demādata ipsa missio in possessionē, quæ fit ꝯ̄ ꝯtumacē, ꝯ̄ quem non poterat ꝑueniri ad diffinitiuā, lite nō ꝯte. qa īmdeo, q̄ delegādo cām principalē, dr̃ ēt istud cōmissum per id qđ hr̃ in l. ij. j. tit. ij. & in l. ad rē mobilē. & l. ad legatū. ff. de ꝓcu. dūmō potuisset dele-31 gari. † Prǽterea sequeret̃, q̄ delegatus principis, cui cā cōmittit̃, nō posset exequi sniam mittendo in possessionē. cuius ꝯ̄riū voluit gl. in l. si quis missus. in prin. in ver. suę ptātis. j. ne vis fiat ei. & ibi not. doct. & no. Bal. in l. à diuo Pio. in prin. j. de re iu. & ibi ēt Ang. in l. fi. C. de iudi. & dicit Io. de Imo. in d. l. à diuo Pio. q̄ est magis cōis opi. de quo ꝯsueui ibi dicere, & fortasse dicet̃ in d. l. j. j. ti. ij. Itē cōis opi. ꝓbari vr̃, p l. nec qcq̄. §. vbi decretū. s. đ of. ꝓcō. et p l. ij. i j. rñ. j. eo. et p l. solēt i prin. s. đ of. ꝓcō. & l. nemo p̄r gladij. j. đ re. iur. & §. si vero ignoti. i auc. đ test. eccliæ. col. vij. i q. b. iurib. apparet, q̄ cāæ meri vel mixti ipeij nō pñt delegari. Et si Ful. dicet̃ hoc bñ ꝓbari p iura illa, sed ñ p illā l. in titulis, elusoria eēt ꝯsideratio & inuestigatio sua, ad hāc l. ꝯfirmo, q̄ si itelligeret̃ iste tex. qñ cāæ ꝯcessę eēnt magr̃atib⁹ i priuilegiū cārū & ñ priuilegiū maioritatis magr̃atus, ñ militaret vrgēs rō, pp quā nō dēret posse delegari, quę est illa. s. qa pp maioritatē magr̃atuū, q. b⁹ cōmittunt̃, p̄sumit̃ electa idustria ꝑsonæ, vt declaraui i notabi. Ad alle. p eū facilius vr̃ colligi rñsio ex p̄dictis, qa si ꝓbat̃ p iura p̄alle. q̄ cāæ meri & mixti ipeij nō pñt delegari, sequit̃ q̄ est spāle in cā restōnis in inte. pp eius cāæ æqtatē & vtilitatē, iuxta l. sed si p̄tor. §. hęc aūt clausula. ff. q. b. ex ca. ma. & l. j. ff. de in inte. restit. & cōiter dñt doc. post glo. in d. l. fin. C. vbi & apud quē. & l. j. ff. de dā. infe. & Bar. in d. §. vbi decretū. Vel s̄m Sal. in d. l. placet. fuit hoc inductū, ne daret̃ afflictio afflicto, hoc est, ne lęsus, vt eū sequeret̃ restōnē in integ. haberet necesse accedere ad maiorē magistratū. Non ob. d. l. cognitio. §. vt bonorū. quia rñde vt 32 ibi p gl. quę rñsio ēt est vera & necessaria p p̄dicti. † Et p hoc apparet non ꝓcedere dñā, quā ipse facit, an cāæ mixti imperij cōpeterēt ex edicto p̄toris, an verò ex l. vel senatuscō. vel ꝯstōne principū, qa si hæc fuisset intētio iuriscō. nō dixisset postea, quę verò iure magistratus etc. licēt dixisset, quæ verò aliter q̄ spāliter ex l. vel senatusconsulto, vel ꝯstōne principū cōpetūt, demandari pñt, sed Iuriscon. dixit, quę verò iure magistratus etc. & sic non curauit, an cōpeterēt ex edicto, vel nō, sed an cōpeterēt iure magistratus, vel nō. Non omitto tñ, licēt doct. hic non dicāt, q̄ alius fuit intellectus ad istū tex. traditus p Gui. de Suz. in l. j. j. titu. ij quem simplr refert Io. An. in addi. Spec. in ti. de iuris. om. iud. in addi. ibi. hęc posuit sub mero etc. nā volebat, q̄ prima rĺa posita i pri. huius l. itelligat̃ solū đ cāis meri ipeij: sed scđa rĺa posita i ver. quę verò &c. itelligat̃ đ cāis mixti ipeij, qa iprobat ipe opi. gl. & aliorū tenētiū, q̄ cāę mixti ipeij ñ possint delegari, ipse. n. vult illas posse delegari, nisi i casib. exp̄sse ꝓhibitis, sicut i danōe tutoris. quę mixti ē impij. d. l. muto. §. tutoris, & ñ delegari, nisi habēti iurisdōnē. d. l. nec mādāre. & ibi. đ Atti. tu. §. pe. Scđm dixit eē casū, i quo ñ p̄t delegari mixtū ipeiū. s. qñ plus bēt đ mero ipeio q̄ đ simplici iurisdōne. vt i casu l. iubet̃ cauet̃. j. tit. ij. Terti⁹ ē casus, qñ reqrit̃ decreti iterpositio, vt i d. §. vbi decretū. & i d. l. cū s̄m. §. sed nec mādat̃. Et dicebat ipse, q̄ cāæ mixti ipeij, legib. vel senatuscōsultis, vel ꝯstōnib. pricipū ñ ꝯcedūt̃ spālr maiorib. magr̃atib. hñtib. merū, sed eo ipso, q̄ ipsi sūt tales. s. maiores magr̃atus hñt illud. et sic tex. i ver. quę verò loqt̃ đ maiorib⁹ magr̃atib⁹, quib⁹ dr̃ cōpetere mixtū ipeiū, sed non spāliter lege, vel senatusc. etc. Et hoc s̄m eū innuit vers. & iō vñr errat̃ magr̃atus etc. vbi loquit̃ de maiorib⁹ magr̃atib⁹ habentibus etiā 33 merū imperiū, et tñ eos vocat simplr magr̃atus. ¶ † Subdebat vnū per qđ vr̃ ꝓxime dicta restringere, nā dicit, q̄ p hoc ꝯcludendum est, q̄ p̄ses vel alij, q. bñt merū imperiū, ēt si nō ꝓficiscant̃, tñ pp impedimētū publicatū occupationū, & nō alr poterant cās mixti imperij delegare. l. ij. C. de pedi. iu. & l. j. C. q. p sua iuris. p̄terq̄ in dictis trib⁹ casib⁹. Sed causæ meri imperij solū poterūt delegari per eos, si ꝓficiscant̃, vt hic in ver. huius rei. Hæc erat opi. p̄facti doc. et aliqualiter clarius & pinguius relata, q̄ referatur p Io. An. in addi. prǽalleg. Sed hęc sua opi. nō vr̃ posse ꝓcedere, vr̃. n. ꝯfundi per d. l. placet. ver. q̄ non ita. vbi cāæ, quæ expediunt̃ off. iu. nobili, vt sunt causæ mixti imperij, iuxta ea quæ tradunt̃ in d. l. imperiū. nō pñt delegari ēt pp impedimētū publicatū occupationū. ¶ Scđo, qa s̄m opi. suā oportet restringere tex. nostrū in ver. quæ verò. vt intelligeret̃ qñ magr̃atus esset impeditus pp publicas occupationes, q̄ est violare tex. Vel ēt dicere, q̄ sit correctus iste ver. p d. l. ij. versi, ita tñ etc. qđ est absurdū dicere, cū vitanda sit legū correctio. l. p̄cipimus. C. de ap. c. cū expediat, de elec. in vj. ¶ Itē d. ver. ita tñ etc. non loquit̃ in causis mixti imperij, vt ibi ꝓbat̃ per glo. & doc. Tertio, qa nō subest rō, quare magis sint indelegabiles cāę mixti imperij, quæ expediunt̃ p decretū, q̄ aliæ quę nō expediunt̃ per decretū, sed per sniam diffinitiuā. Et ita teneo, licēt ipsemet Gui. de Suz. in l. imperiū. j. ti. ij. tenuerit eandē suā opi. p d. l. imperiū. in fi. iūcto ver. mixtū. ibi, cui inest iurisdō etc. & de illa iurisdōne mixti imperij intelligit finē illius l. sed nō bñ p p̄dicta, & aliter intellr

l. impe.

l. imperium. in fi. s. q loquatur de simplici iurisdictione, & velit dicere, q minimus magistratus ordinarius pôt delegare, vt ibi per glo. & doct. ¶ 34 † In glo. in vers. mandari pñt. ibi, sed dic etc. côiter gl. & doct. hic, & in l. j. j. tit. ij. & in d. l. nec mandante. sequuntur istam opi. sed Ful. hic reprehendit, quia ista rñsio nô bene adaptatur ad l. ius dandi. nam si subaudiatur, vt glo. subaudit. s. qñ præses iuber magratum dare, hoc esset ꝯ text. i d. l. ius dandi, q vult, q magrat' municipalis possit dare tutorem solũ illũ, q est d' municipio suo, & tñ si hoc faceret ex iussu præsidis, deberet posse dare quẽcũq; subditũ præsidi ar. l. & si prætor. j. eo. Præterea posito q text. in d. l. ius dãdi intelligatur velle, q ibi magratus iussu præsidis det tutorem, tñ per hoc non est, quin datio tutoris dicatur cõpetere iure magratus. Immo ex tali intellectu fortius probaẽ, q cõpetit iure magratus, quia ille iussus nõ est delegatio, sed præsupponit q tenebatur ex suo iure magratũs, ille magratus municipalis faceret id ad qd' iubetur, & sic iussus talis imponit necessitatem, vt no. gl. in l. et quia. in ver. anteq̃. j. tito. ij. per §. et hoc verò iubemus. in auc. vt nulli iu. Vñ rñdet Ful. ad oppositionẽ formatã in gl. q verũ est, q ea quæ iure magratus cõpetunt, pñt delegari, vt hic. Verũ est, qñ cõpetunt magratu absq; eo, q alterius authoritas interueniat, sed secus vbi requireretẽ, q alterius authoritas interueniat, vt in casu nostro i quo requirebaẽ iussus p̃sidis, & ita saluat ipse gl. Videẽ ex his omnibus stare ꝯclusio, q magratus municipalis habebat iure suo iurisdictionem, añ iussum, per no. in d. l. & quia. sed nõ habebat illam pt̃atem & iurisdictionem liberam, sed cũ modificatione. s. si accederet iussus p̃sidis. l. Lucius. §. cum testũ. ff. de admi. tut. & d. § ij. insti. de Attil. tut. ¶ 35 † Nec prædictis ob. l. pen. s. de offic. procõ. quia rñde, vt ibi per gl. licet Pet. vt refert hic Cy. in ij. oppo. dixerit per d. l. pe. q vbi hoc exigit fauor pupilli, semper pôt delegari datio tutoris ẽt priuato, sicut pôt delegari cognitio suspecti tutoris. l. cognitio. in prin. j. eo. Sed nõ placet, tũ quia sicut lex simpliciter ꝯcessit posse delegari cognitionẽ suspecti tutoris, ita ꝯcessisset simpliciter dationẽ tutoris. ꝯ d. l. nec mandante. Itẽ quia sm magis cõem opi. glossarũ & doct. non est verum, q possit cuilibet delegari cognitio suspecti tutoris, sed solũ legato proconsulis, & delegato p̃toris. l. j. §. an aũt. ff. de suspe. tut. & inst. e. tit. iuxta princ. & not. gl & doc. in d. l. cognitio. in prin. & Cy. in l. fi. C. de suspe. tu. 36 cum simi. ¶ † Inq̃tum autem gl. hic dixit, q si substantia pupilli est infra quingentos aureos, pôt hodie delegari datio tutoris ẽt priuato cũ cõpetat iure magratus, q̃uis hoc magis côiter teneatur, vt ẽt per doct. in l. j. j. tit. ij. tñ nonnulli antiqui, vt Iac. Bald. vt refert Cy. in d. l. j. tenent ꝯrium, & ita ẽt tenet Sal. in d. l. placet. & Fulg. in d. l. j. j. tit. ij. quia nõ pôt solus magratus municipalis tutorem dare sine antistite, vt in d. §. pen. & quia ab origine non cõpetunt iure magratus municipalis, adeo q poterit cuilibet delegari. Sed hoc non ob. cõi opi. quia bñ fateor q delegatus nõ poterit dare tutorem de iure sine antistite, sicut nec poterat delegans. l. fin. §. j. j. ad Velle. & l. in omnibus. §. non debeo. de reg. iu. per hoc non sequitur, q non possit delegari. ¶ Nec ob. q ab origine etc. quia regula iuris antiqui posita hic in ver. quæ verò iure etc. semper loquitur l. Arriani. C. de hære. Et circa prædicta vide ẽt quæ scripsi in l. j. j. tit. ij. su p gl. i ver. tutores ꝯstituere. ¶ 37 † In ea. ibi, ad crimina explorãda, & præsidi referenda etc. hæc non vr̃ bona sol. & vr̃ ꝯ text. in l. j. §. pen. ver. & sane. ibi, ad referendã etc. s. de offi. præse. vrb. ¶ Rñsio ẽt data per Bar. hic vr̃ repugnare iurib' alleg. hic in glo. & ẽt vr̃ ei obstare tex. in §. ad hæc prohibemus. in auc. de colla. col. ix. Vñ vr̃ verior rñsio, q præses vel ordinarius iudex bene potest gñaliter cãs delegare, vt j. ea. l. §. fi. & in l. ij. & in l. iiij. in prin. & vtrobiq; not. Sed committere ex toto regimen vnius loci alicui, & sic mittere loci senatorẽ, & se ita eximere à regimine illius loci, hoc fieri non pôt non subsistente impedimẽto. ¶ Et ad hæc vltra Cy. & Sal. hic vide Iac. de Bel. in d. auc. vt nulli iud. in princ. Et an, & qñ possit ꝯstituere vicariũ dictũ fuit in rub. s. e. ¶ In gl. in ver. iurisdõnem. ibi, inesse, verũ est accipiẽdo iurisdõnẽ, prout est genus, q repñtatur i qualibet sua spẽ. l. iurisconsultus. §. inter agnatos. j. de gradi. l. si qd earũ. §. iteremptũ. de leg. iij. Prout aũt est spẽs non inest mero, vel mixto iperio. l. ipenũ. j. de iuris. om. iu. ¶ In gl. in ver. fortissimũ etc. ibi, si p quis etc verũ est, q si qñq; ponitur p q̃uis, qa dictio q̃uis, importat, & multiplicat idem esse, & multo magis in casu ꝯtrario, patet in l. q̃uis. j. solu. matr. c. q̃uis. de offi. deleg. in fi. cum simi. Vnde si dicatur succedat filius patri, quamuis sit emancipatus, sequitur quód a contrario, multo magis succedit, si sit in potestate. ¶ In ead. ibi, quandoque in vim coditionis. & tunc etc. & hæc est nimis magna restrictio ad istum tex. scilicet q non procedat, si dictio, si, accipiatur ꝯditionaliter. Pro hoc facit l. aliquando. j. de cõdi. & demon. l. pecuniam. j. si cert. pet. vbi etiam in dispositione cõditionali sumitur argumentum a contrario sensu. ¶ In ead. ibi. vel ibi speciale etc. hoc communiter tenetur. ¶ In eadem ibi, vel aliter etc. In hoc glo. non videtur bene sentire, quia lex Iulia procedebat permittendo delegationem, non autem prohibendo. ergo ex sensu directo & expresso non resultat quod p̃hibeatur de- 38 legatio, sed ex sensu contrario. † Stat ergo conclusio quòd in legibus, etiam conditionaliter loquentibus, sumitur argumentum à contrario sensu, vt hic. ¶ Quod fallit primo, nisi resultaret intellectus contra alias leges. l. nemo. C. de iurisdi. om. iud. cum ibi no. & in l. conuenticulam. C. de episco. & cler. & not. glos. in clem. j. in vers. obseruare. de senten. excõ. & glos. ij. in c. j. de æta. & qualita. in vj. & glo. in c. significasti. in glo. fin. de for. competen. & not. Archi. iij. q. iiij. c. beatus. bene facit quod not. glo. in c. cupientes. §. q si per viginti. de elect. in vj. in ver. petere. Hæc tamen prima fallentia p̃cedere potest, nisi aliàs lex noua nihil per se de nouo, induceret, non sumpto argumento à contrario sensu. quia tũc poterit sumi, etiam si resultet correctio aliorum iurium, vt patet in auth. diacotissa. C. de epis. & cle. intelligendo illã gl. vt facit gl. in l. nulla. in fi. co. tit. quam gl. ibi ad hoc ponderant Moder. & no. Bal. in l. obseruare. §. proficisci. in iij. q. ff. de offic. proconsu. & Fulg. in l. vt liberis. C. de collatio & not. Roman. in auth. ex testamento. in prin. C. de colla. Et dicit hoc probari per illum text. qui tamen vt mihi videtur, nõ probat. Fortificatur per ea quæ dicam j. circa argumentũ sumendum à contrario sensu in statutis, sed vbi non esset lex noua, hoc non procederet, vt patet in d. l. nemo. cũ ibi no. Nam hoc ideo dicimus in l. noua. quia tunc legislator videtur velle aliquid 39 noui inducere. ¶ Secũdo, fallit dicta regula, vbi i lege esset dictio præsertim, vel etiam, vel maxime, vel quamuis. aut similes dictiones implicatiue, quia illæ indicant maiorem esse rationem in casu contrario. Ideo tunc cessat argumentum à contrario sensu secundum Iac. Butr. in d. l. conuenticulam, per illum text. prout ibi in litera habetur dictio, etiam, vt ipse ibi refert, & not. gl. in l. illud. in vers. æstimari. ff. ad legem Aquil. bene facit quod not. glos. in l. cum prætor. in prin. in versi. videtur. j. de iudic. ¶ Et quod dixi super hac glo. circa dictionem, quamuis. & quod not. Bal. in l. apud antiquos. C. de fur. cuius verba retuli in quarto nota. & Io. And. in addi. Specu. in titu. de dispu. & alleg. §. post hoc. super ver. vltimo 40 non ob. ¶ † Tertio, fallit in argum. sumendo à contrario sensu verborum narratiuorum legis, quia non potest sumi secundum Anto. de Butr. in c. publicato. de elect. post Io. An. ibi, & no. etiam Anto. de But. in c. cum apostolica. de his quæ fiunt à præla. argum. c. si papa. de priui. in vj. & in clem. si summus. de sen. excõ. Bene facit quod not. Fede. de Sen. cons. xxxix. incip. viso puncto prædicto, & motiuis etc. vbi dixit, q verba narratiua legis ius nõ constituunt. alleg. d. c. si papa. & ita etiam dicit Sal. in l. qui se patris. C. vnde lib. argum. l. verba. C. de testam. & ita etiam dicit Salyc. in l. accusationem. C. qui accus. non poss. & Rom. in l. iiij. §. Cato. de verb. oblig. vbi reputat dictam decisionem Fede. ad hoc singu. ¶ Pro quibus allego gl. in c. ij. in ver. non teneri. de dol. & contu. in vj. [a] & ibi etiã ponderant Moder. sed hoc intelligit Io. de Imol. in d. c. cum apostolica. nisi intentio legislatoris fundetur ex illis verbis narratiuis, quia idem iudicamus de verbis narratiuis, quod iudicaremus de verbis dispositiuis. vt in clem. j. de proba. & ideo tunc ex eis posset 41 sumi argumentum à contrario sensu. ¶ † Quarto, fallit in arg. sumendo à contrio sensu verborum modalium legis, vel etiam alterius dispositionis secundum Ant. de Butr. post Io. An. in d. c. publicato. in fi. & in d. c. cum apostolica. alle. no. per Specu. in titu. de dispu. & alle. §. post hoc ver. vel non ob. licet in d. c. cũ apostolica. nihil alleg. Tamen Spec. in loco præalleg. hoc non firmat, sed dicit, quòd tunc non habet locum argum. à contrario sensu. Ioan. de Imol. in d. c. cum apostolica. licet non faciat mentionẽ de Spec. dicit se putare, q qñ modus respicit fauorẽ eius, cui adijciẽ. sit verum, q tunc non sumatur argum. à ꝯrio sensu verborum modalium, per id qd' habetur in l. Titio centũ. in prin. ff. de ꝯdi. & demõ. si aũt respiceret cõmodum alterius, vr̃ q sit licitũ argũ, qñ staret per debẽtẽ implere modum. secus si per casum, per l. si fundum. per fideicõmissum. §. j. ff. de lega. j. iuncta l. j. C. de his quæ sub mo- 42 do. ¶ † Quinto, fallit in arg. sumendo à cõtrario sensu verborum causæ impulsiuæ, & non finalis, quia cessante causa impulsiua, nõ cessat dispositio. l. j. §. sexum. ff. de postu. & not. in c. post translationem. de renuncia. & ita est de mente Per. Iaco. Butr. & Bal. in dicta 43 l. conuenticulam. & Anto. de But. in d. c. cum apostolica. ¶ † Sexto fal-

ADDITIO.

a ¶ De dolo & contu. in vj. adde tu gl. quã consueui allegare in l. [illegible] qñ non pet. par. in iij. lect. & voluit Io. And. in c. dilecto. extra de præben. [illegible] nouel. quem ad hoc alle. Ro. in cons. lxxix. in fi. & in cons. clxxxj. idem Ro. [illegible] similiter. in s. speciali vltimarum volun. C. ad leg. Fal. Fran. Cur.

¶ Vide Alex. in consi. xvj. in iij. vol. inci. ponderatis narratis. & vide Ias. in l. j. C. qñ non pet. par. & Fel. in c. j. de consti. vbi ph. nc. Tho. Dip.

a fallit,[a] si argueret à ɔ̃trio sensu verborũ vnius cãe finalis tñ, cũ essent causę finales duæ, vel plures, quia cessante vna, nõ cessat legis dispositio §. affinitatis. inst. de nup. l. si nõ lex Ælia. ff. de hęr. insti. & not. i l. liberorũ §. notař. ff. de his q̃ no. infa. & in l. si neutri §. i bonis. ff. đ priui. cre. & i auc. de nuptiis. in §. si vero altera. coll. iiij. Nũc aũt restat videre, an i statutis hẽat locũ arg. à ɔ̃trio sensu. In quo prima erit cõclusio, ꝙ nõ habebit locũ ar. à ɔ̃trio sensu, si ꝑ tale argm̃ corrigeret ius cõe ſm Iac. But. & Bar. luc. & Bart. in l. oẽs populi. in vj. q. prin. ff. de iu. & iur. & Bal. i d. l. apud antiquos. & in l. j. C. đ inu. stip. & Sal. & Ful. i d. l. ɔuẽticulã. & Ant. đ Bu. & Mod. i d. c. cũ apostolica. & Io. đ Imol. & Raph. Cu. in l. q. testõ §. mulier. đ testa. post Bal. ibi. & bñ, q̃a correctio iuris fieri nõ debet, nisi vbi exp̃ssum reperiř. l. ꝑcipimus. i fi. C. đ app. sed arg. resultãs à ɔ̃trio sensu nõ est

b exp̃ssa ꝓuisio, sed tacita & subintellecta,[b] & ɔiecturata, vt not. glo. pe. i l. ij. đ ɔd. infer. & i l. iurisgẽtiũ §. dolo. cũ gl. j. & ibi Bar. ff. đ pac. & probař i d. c. cũ apostolica. i ver. idistincte. & i d. l. apud antiquos. in ver. ɔiecturã. & in l. pecuniã. ff. si cer. pet. in ver. tanq̃. qđ est not. i proprietatis, vt not. gl. in c. solitæ. in ver. tanq̃. de maio. & obed. & Bart. hic, & illud qđ ꝑ ɔiecturas ɔ̃phendiř, nõ dř ꝓprie scriptũ. l. j. ff. si tab. testa. nu. exta. bñ facit qđ no. gl. in d. c. cupiẽtes. §. ꝙ si ꝑ xx. quæ voluit, ꝙ ꝑ istas subauditiones, & tacitos itellectus, nõ debet iduci correctio. ergo etc. Et ꝑ hoc patet, ꝙ nõ obst. l. iter socerũ. ff. de pac. do. vbi i ɔ̃ctib[9], i q̃b[9] ẽt fit strict. i interp̃tatio. l. q. cũ d astringẽdę. ff. đ ver. obl. l. veterib[9]. ff. de pact. habet locũ arg. à ɔ̃trio sensu, q̃a rñdeo, ꝙ aliud est i statutis & legib[9], q̃ i ɔ̃ctib[9]. patet, q̃a videmus ꝙ i legib[9] nõ sumiř arg. à ɔ̃trio sensu, vt corrigaꝛ dispositio alterius legis. d. l. nemo. cũ aliis s. alle. Sed ꝑ ar. à ɔ̃trio sensu verborũ ɔ̃ctus bñ põt iduci dispositio ɔ̃ ius cõe ad p̃iudiciũ ipsorũ ɔ̃hẽtiũ, vt i d. §. cũ iter. ſm cõem intellectũ. & no. Gui. de Suza. hic, & Bal. i l. vẽdi. C. de ac. emp. Preterea est bñ ꝓuisum, ꝙ solũ per exp̃ssam ꝓuisionẽ legis, & nõ ꝑ subauditos & tacitos itellectus legis inducař correctio alterius legis, vt s. probaui. sed nõ ita reperiř introductũ, ꝙ i ɔ̃ctib[9] fiat interp̃tatio, ꝙ ꝑ verba ɔ̃hentium nõ inducař ad p̃iudiciũ ɔ̃hentiũ correctio iuris cõis, seu dispositio ɔ̃ ius cõe. Et puto ꝑ hæc esse rñsum ad illũ tex. q. prima facie satis stringere vř i

c ɔ̃triũ, & à doctoribus nõ rñdeř.[c] ¶ †Fallit hæc ɔclusio, vbi statutũ

44 nihil operareř, nisi sumereř arg. à ɔ̃trio sensu. quia tale arg. ꝓcederet, sicut dixi s. posse sumi in dispositione iuris cõis nouiter inducta, vt not. Bald. in d. §. ꝓficisci. in iij. q. & hoc modo sustineř decisio tradita ꝑ Cy. & Dyan suis ɔsiliis, quã refert & sequiř Bal. in l. ɔuẽticulã. præalle. vbi ɔcludũt, ꝙ stante statuto, ꝙ non extãtibus filiis masculis, filia fœmina succedat mři, tale statutũ à ɔ̃trio operabiř,

d vt extantib[9] masculis[d] filia nõ succedat, quia aľs nihil operaretur statutũ, q̃uis per tale arg. inducař correctio iuris cõis, q̃uis Bald. in d. l. ɔuẽticulã. & Cy. in d. ɔ̃s. nõ videanř se fundare in hoc, sed per d. §. cũ inter. & ꝑ l. q. testõ §. mulier. ff. de testa. cũ ibi no. & Fulg. hic simpliciter dicit, ꝙ ipse aľs ɔsuluit. ꝑ not. ꝑ Bal. in d. l. ɔuenticulã, ꝙ habeat locũ in statutis arg. à ɔ̃trio sensu, sed per p̃dicta verius vř, ꝙ in statutis nõ habeat locũ tale arg. qñ resultaret correctio, nisi qñ statutũ aľs nihil operareř, vt in casu dicti statuti. & ita tenet Pa. de Ca. hic, quia statutũ nunq̃ debet esse superfluũ, si alius itellectus ɔgruus dari põt. ar. l. j. in fi. j. ad muni. & quia hęc vř fuisse intentio statuẽtiũ. & sic nõ est absurdũ, ꝙ corrigař ius cõe ꝑꝑ eorũ mentẽ, sicut in simili ſm eũ dicit Bal. in l. maximũ vitiũ. C. de lib. p̃te. i ver. vlterius quęrit de tali. q. ita ẽt decidit ipsemet Pau. in d. l. ɔuenticulam. & ẽt Bal. & Ang. in l. si cũ dotẽ. in prin. ff. sol. mat. & ibi clarius Io. de Imol. q. e. q. d ibi dixerit Cũ fuerit debiliter motus, vt mihi vř, iõ nõ refero. & cũ hac fallẽtia ẽt i casu dicti statuti ɔcordat d. Abb. Sicu. in d. c. cũ apostolica. & Paul. de Ca. i d. l. q. testõ §. mulier. & in suo ɔ̃s. cccxxxiij. inci. In Christi nomine, p̃hs casus etc. facit quod no. Bar. in simili in l. iij. §. p̃tor. ff. de dam. infe. in ver. quæro quid si statutũ dicat etc. ad hoc ẽt vide not. per Bar. i l. ꝓperandũ. in prin. C. de iud. ver. quæro quid si statutũ dicat etc. Ang. hic aliquid tetigit de hoc arg. à ɔ̃trio sensu, sed nihil firmat. dicit tñ, ꝙ qñ per arg. tale iduceret aliq̃d ɔ̃ ius diuinũ, nõ deberet sumi tale ar. all. id qđ hř i d. l. ɔuẽticulã. bñ facit licet ipse nõ alleget id, qđ voluit gl. no. i clem. j. in ver. facere. de vsu. & ibi ẽt patet ꝙ nõ dẽt sumi ex statuto ar. à ɔ̃trio, qñ statuẽtes ex hoc inciderẽt in pœnã. & de illa gl. vide per Bal. in l. Gallus. §. ille casus. ff. de lib. & posthu. & in auc. ad hæc.

45 C. de vsur. & in l. si eũ. §. q. iniuriarũ. ff. si quis cau. ¶ †Secunda ɔclusio est, ꝙ si statutũ disponit in casu nõ ꝓuiso a iure cõi, tũc habebit in eo locũ arg. à ɔ̃trio sensu, postq̃ tũc nõ resultabit correctio iuris cõis, & sic cessabit rõ d. l. ꝑcipimus. aõ sicut in dispositione legis cõtrahentiũ habet locũ ar. à ɔ̃trio sensu, vt dixi s. ita habere debet locũ in talib[9] statutis. ita tenet Iac. Bu. quẽ sequiř Bart. in d. l. oẽs populi. & aliquid hic ꝑ eundẽ. & firmat Bald. in l. ij. in prin. C. de ɔdi. infer. & in d. l. apud antiquos. & Saly. in d. l. ɔuenticulã. & Ant. de But. & Io. de Imol. in d. c. cũ apostolica. Sed hanc ɔclusionẽ reprehendit Benedi. de Plum. in l. si quis locuples. ff. de manu. test. quia semper casus prouisus à statuto reperireř prouisus à iure cõi, aut in spẽ, aut per simile, vt l. nõ p̃nt. ff. de leg. sed rõ sua non vř bona, quia imo multa reperiri p̃nt, quę nõ inueniunř decisa i spẽ, nec ꝑ sufficiẽs simile. iõ iura dicũt, tũc recurrẽdũ esse ad principẽ. l. cũ đ nouo. & in l. humanum. & l. fi. C. de legi. & l. neq; & iõ. & ibi not. ff.

46 de leg. ¶ †Fallit hęc ɔclo, si statuto cautũ eẽt, ꝙ statuta nõ reciperẽt extensũ, vel subauditũ itellm̃, ſm Bal. in d. l. ij. C. đ ɔdi. infer. per ibi no. ꝑ gl. pe. idẽ tenet Abb. Sic. i d. c. cũ ap̃lica. p illũ tex. i ver. indirecte. & Pe. de Anc. i rep. c. canonũ statuta. đ ɔ̃st. ad fi. ver. alibi ẽt đ statuto quo caueř etc. & ibi Pe. đ Anc. ẽt trãsit simpľr cũ illa alia decisione & litatione posita ꝑ Bal. i d. l. ij. đ ɔdi. infer. inq̃tũ voluit, ꝙ ex verbis negatiuis nõ sumař ar. à ɔ̃trio sensu. Sed ɔ̃triũ tenui s. in iiij. no. & ad ibi. d. me refero, & ad hanc fallen. bene faciũt not. per Bal. i l. maximũ vitiũ. C. de lib. p̃te. & quę dixi i prima ꝓxima ɔclu.

47 ¶ †Scđo fallit,[e] si statuto cautũ eẽt, ꝙ statuta debeãt ad lřam seruari. q̃a nõ potuit i statutis sumi ar. à ɔ̃trio sensu, eõ quia talis ɔ̃trius sensus nõ ẽ i lřa, nec ẽ script[9], cũ sit quędam ɔiectura. d. l. apud antiquos. merito nõ dř script[9]. d. l. j. ff. si tab. test. nullę exta. & dř tacit[9] itellect[9], vt ẽ gl. fi. i l. ij. C. đ ɔdi. ile. quę hũc appellat tacitũ & subauditũ itellm̃, & ibi Bal. & iõ nõ ẽ đ lřa cũ legi ñ possit. l. j. ff. đ his q̃ i test. del. & ita ẽ đ mẽte Bal. C. đ. patri. qui fil. dist. i l. ij. post med. in ver. si aũt verba desiderãt etc. facit qđ no. Ang. i l. si ita scriptũ. ff. de li. & posth. Nec ob. no. ꝑ Io. đ Imo. in l. Cesar. j. đ publi. si bñ inspi-

48 ciant. ¶ †Nõ omitto, ꝙ aliã doctrinã i hac mã tradebat Benedi. de Plũ. in d. l. si q̃s locuples, rep̃hẽdẽdo primã ɔclonẽ, quã ꝓbaui. & mouebař ꝑ d. §. cũ iter. & siľr iprobat scđam ɔclonẽ. ꝑ d. l. ñ p̃nt. vt retuli s. vñ distinguebat. Aut ꝑ appositionẽ casus exp̃ssi in statuto icludiř fauor i tacito à ɔ̃trio sensu subintellecto, aut icludiř odiũ, aut nec fauor, nec odiũ. Primo casu, debet hře locũ ar. à ɔ̃trio sensu, ẽt si iducař correctio iuris cõis, ꝑ d. §. cũ inter. & l. tale pact. §. fi. ff. de pac. quę loquunř i ɔ̃ctib[9]. Scđo casu, ñ hẽt locũ d. l. ij. đ ɔdi. infer. & d. l.

ADDITIONES.

a ¶Sexto fallit. Adde tu ꝙ fallit, & vij. ꝙ non sumitur ad correctionẽ iuris cõis in iure cõi l. nemo. C. de iuris. om. iud. gl. in clem. j. de sent. excõ. & in c. j. de æta. & qual. in vj. & in c. si. extra de fo. cõp. Arch. in c. beatus. ij. q. iiij. & ꝑ hoc bñ facit, quia per tantas subauditiones, seu repetitiones iura non sunt reuocanda, sed potius cõcordanda. gl. est not. in c. cupiẽtes. § ꝙ si per xx. de elect. lib. vj. in ver. potest. & exclamat Pan. in cõs. lxxv. in j. vol. non habet locũ qñ tale argumentum foret contra naturalẽ rõnẽ, ita Odof. & Cy. hic. & D. Ant. in d. c. cũ apostolica. pro quo facit quod dicit Pan. in c. suggestum. de app. vbi l. noua gñaliter loquẽs debet restringi ex rõne naturali, ex qua ẽt corrigit iura antiqua. ix. non procedit vbi resultaret turpis dispositio, vel reprobata, vel absonus intellectus, vel contra ius diuinum l. conuenticulam. C. de episco. & cler. melior tex. de mundo, in c. quanto. ex. de vsur. x. tale argm̃ non sumitur in testib. qñ sumendo testis incideret in falsum. ita D. Ant. in c. ꝙ dř. ꝑ test. ibi, cũ seq. ex. de ver. signi. xj. non procedit istud argm̃ in substi. facta filio, si sine liberis decesserit: quia non capiř argm̃ à cõtrario sensu. ergo si cũ filijs decesserit, illos substituere noluerit gl. sing. quã declarat Bar. in l. Lucius. la vlti. j. de hęr. insti. dixi late in l. j. C. de pact. xij. tale arg. nõ habet locũ in ꝓtestatione derogatoria ad inualidandũ actum sequentẽ. tex. no. in l. si in prin. j. de leg. ij. & istud procedit, qñ pro te est numeratiua & declaratiua secus si forte limitatiua, ita declarat Io. de Imol. in l. si ita stip. j. de verb. obl. quæ omnia not. quia alibi non reperies ita declarata. Fran. Cur.

b ¶Subintellecta. Dic ꝙ Bal. cons. cxliij. incip. quidam dominus Pasinus. in ij. lib. dicit, ꝙ arg. à ɔ̃trio sensu videtur esse suus tex. legis & contractus, ibi vide, ex cuius arbitramentis liceat sumere arg. à ɔ̃trio sensu.

c ¶Non rñdeř. Adde tu, ꝙ nec in statutis sumiř arg. à ɔ̃trio sensu, cùm statuentes per tale argm̃ inciderent in pœnam. ita dicit Roma. sing. suis, fol. iij.

d ¶Vt extantibus masculis. adde Abb. cõs. lxxv. Raph. Fulg. Cuma. consiliis suis in multis locis, & an qñ tale arg. habeat locũ in statuto, vide tu per eum in suo trac. de statutis fœminas excludentibus. argm̃. vij. q. j. ij. & iij. Ioan. Thomas.

e ¶Secundo fallit. Adde ꝙ ista limi. & p̃cedentẽ, cũ qua oẽs trãsire vñr, nõ habeo ꝓ expedita, ꝑ text. ibi in vers. fortissimũ. & ꝑ text. in d. l. si quis locuples. in ver. apertissimũ. & ꝑ tex. in l. q. in testõ. §. mulier. cũ gl. j. de test. vbi arg. à ɔ̃trio sensu, dicit tex. legis. & q̃a p̃suptio & cõiectura legalis dř liq̃dissima ꝓbatio. gl. sing. i l. si tutor petitus. j. de peri. tu. & q̃a p̃sumptio legis dř veritas ipsa. tex. sing. cũ gl. in l. fi. j. de ꝓb. & fortius me mouet doct. Bar. in l. oẽs populi. j. de iu. & iur. vbi inq̃t, ꝙ statutũ gñale, ꝙ mãdat statuta itelligi ad lřam, & nõ recipere subauditionẽ, parũ aut nihil operantur. & facit qđ voluit Io. And. in c. ꝑ possessore. in mercur. in vj. vbi vult interpretationẽ nõ admitti, mente tñ statuti seruata, quasi velit, ꝙ si pro saluanda mente expediat recedere à verbis. tũc non obstãte statuto gñali recedimus, & quia dř posse colligi ex mẽte, qñ aliàs statutũ esset nullius effectus. ita Pa. de Ca. in cõs. cccxlvj. & adde tu, & limita, vt per Bal. in d. l. maximũ vitiũ. C. de li. p̃te. quẽ refert & sequiř Lu. Ro. in cõs. suo cccxcix. all. Io. An. in c. fi. ex. de cõsue. & tex. elegantẽ in l. si ita stipu. j. đ ope. li. ac & limita nõ sumi tale ar. qñ eo sumpto statuẽtes inciderẽt in pœnã, iuxta gl. in clem. j. in prin. de vsu. quẽ reputat singu. Roman. in suo sin. cvij. & illã gl. allegat Alex. in cõs. xvij. in ij. vol. & đ materia vide Bal. cõs. xc. cũ seq. in ij. vol. & in cõs. cxliij. & in iij. vol. cõs. clxxj. Frã. Aret. in cons. clxxiiij. Pau. de Ca. in cõs. cxxiij. in ij. par. & Ang. in cõs. cxij. vbi dicit ꝙ ɔ̃trius sensus in statuto est tex. & lřa statuti. ꝙ facit ad ea q̃ s. dixi. adde tu ꝙ in statuto arg. à ɔ̃trio sensu sumiř ẽt ad tollẽdũ ius cõe, qñ i statutis tp̃s certũ limitař, ita Bal. in l. obseruare. §. ꝓficisci. i iij. q. j. de of. ꝓcõ. & leg. & quõ itelligař statuti dispõnẽs, ꝙ statuta itelligant ad lřam, vide Alex. i cõs. l. & i cõs. viij. i j. vol. & ibi qđ si statutũ dixit ꝙ statuta nõ recipiãt aliquã gl. vel interpretationẽ. & eundẽ Alex. in cons. ccxx. i ij. vol. & Fran. Are. in consi. cviij. & aliquid Cardi. consi. lxxij. Fran. Cur.

d.l. pućticulã. Tertio casu.s. qñ nec fauor, nec odiũ icludit̃, & tñ di ſtinguit, aut casus tacitus veniret ad correctionẽ iuris cõis expſſe in illo casu disponẽtis, aut nõ disponẽtis expſſe, sed p simile. prio casu nõ hẽt locũ talear. p no. p gl. in c.j. in gl.ij. de cta. & quali. ĩ vj. Scđo casu, habebit locũ talear. qa potẽtior est pìectura, que puenit ex statuto, q̃ alia que puenit ex iure cõi. all. no. ĩ l. diuus. ff. de in inte. resti. vbi nõ iuenio hoc notari, tñ qa iura ĩ qb' ipse se fundat, nõ obstãt, vt s̃. deduxi, iõ nõ sto cũ eo.¶ †In gl. in ver. possit eã &c.

49 ibi, nõ et diffinitionẽ &c. hãc opi. seq̃t hic Cy. Ray. Bart. Bal. hic, & idẽ voluit gl. in l. placet. in ver. offo. C. de ped. iud. & illa expressius vult, q cãe meri imperij, de qb' loq̃t iste tex. p p impedimẽtũ absentie p̃sidis nõ possint delegari, nisi quo ad cognitionẽ, ñ quo ad diffinitionẽ, & ita tenet Cy. in iiij. op. & et Bal. in v. op. & loq̃t iste tex. et in casib', i qbus poterat tractari de alia pena, q̃. pena vltimi supplicij, qa pena legis Iulie, de vi. de qua hic et pt esse alia, q̃ vltimi supplicij. l.j. ad l. Iul. de vi pri. & l. antep. ff. ad l. Iul. de vi pu. Hãc opi. et secutus est Spe. in ti. de iudi. dele. §. fi. ver. itẽ q est delega. & p ista pte facit primo iste tex. in ver. exercitationẽ. & ĩ ver. exercitatio. que exponit̃. i. cognitio. & sic solũ permittit̃ posse delegari cognitionẽ. Scđo, p hoc tex. ĩ §. ad hec p̃hibem' . all. s̃. Tertio, tex. ĩ d.l. placet. ver. q vsq; adeo. Quarto, tex. in l. solẽt. in prin. s̃. de offi. pcõ. sed ꝯriã opi. s. q cãe meri imperij p p ipedimẽtũ absentie possint delegari, quo ad diffinitionẽ, tenuit Gui. de Cu. hic, p istũ tex. indistincte loquẽtẽ. scđo, p l. fi. C. vbi sena vel cla. que tñ ĩ veritate nõ pbat, qa loq̃t in delegato a principe, & ꝯstat principẽ posse ĩ totũ delegare cãm meri imp̃ij, vt ibi, & l. j. C. de p̃ci. imp. off. istã p̃tẽ tenet et hic And. de Pisis. Alb. de Ros. Saly. & Ful. hic, & Azo, in summa. C. de ped. iu & Ang. & Bal. in d.l. placet. Ita et vr̃ eẽ de mẽte Spe. ĩ ti. de iurisd. om. iu. ver. ad huius volẽtis. q hodie excepta cã vltimi supplicij, & abscissionis mẽbri, possit per absentiã delegari cã meri imperij, et quo ad diffinitionẽ, & ista ps vr̃ mihi de iure verior, p̃sertim qa tex. ĩ d. §. ad hec p̃hibem'. excepto vltimo supplicio, & abscissione mẽbri, pmittit simplr̃, & absolute oĩa posse demãdari, & sic alia pena capitalis posset demãdari, & sic male allegat̃ iste tex. p opi. ꝯriã, & sic nõ oportet insistere ĩ r̃nsione, quã ad illũ tex. dabat Gui. d' Cu. hic dicẽs, q ibi loq̃t qñ nõdũ venerat ĩ p̃uinciã p̃ses, q. delegare volebat. vñ tũc nõ adeo firmã, & radicatã iurisdõnẽ hẽbat. l. obseruare. §. fi. s̃. de off. pcõ. nã hec r̃nsio ꝯfundit̃ p tex. ĩ d. §. ad hec p̃hibem'. in ver. sed q s. vbi loq̃t, qñ et venisset ĩ p̃uinciã, & eẽt recessurus. & p hac opi. et facit id qđ no. gl. ĩ d.l. placet. ĩ verb. ĩ p̃sidũ. q̃ vult q hodie cã ingenuitans possit p p abñtiã delegari, et vsq; ad diffinitionẽ inclusiue, p d. §. ad hec p̃hibem'. & illã gl. et ibi specifice põderat, et seq̃t Ang. Hec opi. et fortificat̃ ex r̃nsione, quã dabo ad istũ tex. Facit et p hac opi. s̃m Ful. tex. ĩ l. solẽt. ĩ pri. s. de off. pcõ. vbi qñ nullũ subest ĩpedimẽtũ, p̃t quo ad solã cognitionẽ delegari merũ ĩperiũ, ergo vt aliq̃d operet̃ ĩpedimẽtũ absentiæ, debemus dicere q tũc possit delegari, et quo ad diffinitionẽ. Nec s̃m eum dicat̃ q ibi sit speciale in legato pcõsulis, quia imo nihil spãle est in eo, patet, qa videmus q iurisconsultus in hac l. §. fi. & in l. cognitio. circa princ. j. e. arguit de legato pconsulis ad alios iudices delegatos, & et tex. in l. nec q̃cq̃. §. fi. s̃. de offic. pcon. dicit q ea, que dicta erãt ĩ pcõsule, hẽbãt et locũ ĩ alijs p̃sidib. & sic ñ ẽ spãle ĩ pcõsule delegare legato suo. Nec ob. q tex. in d.l. solẽt. ĩ prin. dicat q illud genus mãdati est ex̃ordinariũ, qa ille text vult dicere q si pcõsul mãdaret gladij ptãtẽ, illud esset ex̃ordinariũ. i. ꝯ regulas iuris cõis, q b. cauet̃ q nemo p̃t gladij ptãtẽ demãdare, nã cõmittere tñ cognitionẽ in cã meri imperij, nõ est demãdare gladij ptãtem, qa illa stat in s̃nia. Sed certe dicat Fulg. q̃cq̃d velit. ego nõ puto fieri posse fundamentũ in d.l. solẽt. & in dicta sua cõsideratione, qa vr̃ esse ꝯ d.l. placet. vbi pbat̃, q p p impedimẽtum publicarũ occupationũ põt p̃ses cãs mediæ iurisdõnis. i. à trecẽtis aureis. s̃. s̃m expositionẽ gl. prime ibi delegare quo ad cognitionẽ tñ, sed cãs, que officio iudicis nobili expediunt̃ nullo mõ põt delegare, et quo ad cognitionem tñ, ergo est necesse dicere q spãle sit in casu d.l. solẽt. in legato pcõsulis, vt possit delegare cognitionẽ, et nõ subsistẽte ipedimẽto. nec ob. j. ea l. §. fi. qa intentio lr̃e ibi est, q mãdata iurisdõne, licet trãsferat̃ exercitiũ iurisdõnis et in totũ, & sic non solũ quo ad cognitionẽ, sed et quo ad diffinitionẽ, tñ non sic est in mero imperio, & iõ nemo dicet legatũ pconsulis mandata iurisdõne habere animaduersionẽ. i. punitionem in corpus. ita accipit̃ et ĩ n l. si q s in hoc genus. in verbo, animaduertat̃, & ibi gl C. de epi. & cle. nõ ob. l. cognitio. in prin. qa immo s̃m intellectum glo. ibi magis cõmunem, quem tenui in hac l. super gl. in versi. mandari possunt nihil ob. Ad l. nec quicquam. §. fina. s̃. alleg. respõdeo vt ibi per glo. apparet q text. in l. solent. non facit p nec ꝯ, qa ibi nõ erat impedimentũ absentie. & est speciale in legato pconsulis, vt est pbatũ, & innuit hic tex. ibi in verbo, ex̃ordina

50 riũ non violando tex. †Restat ergo tenendo opi. q̃ teneo, ꝯ istam gl. & sequaces, q r̃ndeat̃ ad istũ tex. in ver. exercitationẽ, & in ver exercitatio. exponẽdo. i. cognitio. quia r̃ndeo primo, q dato q iste tex. nõ pbaret diffinitionẽ posse demẽdari, tñ pbat tex. ĩ d. §. hæc

51 p̃hibem'.¶ †Scđo, põt r̃nderi, q vbi fit mẽtio d' cognitiõe simplr̃,

a saltẽ ĩ dispõne legis, venit et diffinitio.[a] l. iij. §. cognoscit. s̃. d' of. p̃se. vig. l. j. si ꝯ ius. l. fi. ĩ ver. sacro cognitori. C. vbi sena. vr̃ clarĩ c. pasto. ĩ prin. de rescr. c. prudẽtiã. in prin. d' of. dele. c. cũ spãli. d' app. c. ab arbitris. de of. dele. in vj. & no. Arch. in c. fi. de off. Arch. & Spec. & Io. And. in tit. de iudi. delega. §. sequit̃. vers. & no. q simplr̃. & Bal. in ti. de pac. ꝯstã. in ver. ad cognitionẽ. & ibi est tex. & Ange. in l. de qua re. ff. de iudi. & Io. de Im. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iud. & Ang. in l. q. pcuratorẽ dat. ff. de pcu. & quo ad ppositũ melius et p Iac. But. ibi. Et hoc mõ inducẽdo apparet q hic est tex. p ista opi. Non obst. vltimo d.l. placet. vers. q vsq; adeo. qa r̃ndeo, q ibi ẽ casus diuersus. s. qñ p p ipedimẽtũ publicarũ occupationũ vult delegare cãs mediæ iurisdõnis. s. à trecentis aureis. s̃. nos aũt loquimur ĩ impedimẽto abñtie necessarie, quo casu vr̃ posse ex toto delegari cã meri ĩperij p iura s̃. alleg. & p hoc facit, qa nõ videt̃ eadẽ rõ in impedimento publicarũ occupationũ, & in ĩpedimẽto abñtiæ, quia abñs nihil põt expedire, neq; vnã, neq; aliã, nõ sic in alio casu. Et

52 p hoc remanet expedita alia ex ꝯclonib', quas posui. † Subaudit̃ tñ no. p Cy. Bar. & Ang. hic, videlicet q in casib', ĩ qb' nõ põt p p abñtiã demãdari diffinitio, puta quo ad vltimũ suppliciũ, vt dcm̃ est, tñ fallit vbi esset magnus latro, cui' pœnã differre vsq; ad redditũ p̃sidis periculosũ eẽt, qa tũc delegat' posset expedire. arg. l. si q s filio. §. hi aũt. in fi. s̃. de iniu. test. & l. de pupillo. §. si q s nuos. j. de ope. no. nũ. Tñ Alb. de Ros. hic dicit, q d. §. hi aũt. ĩ fi. nõ vr̃ hoc probare, quia ibi loquit̃ ĩ delegato nõ s ordinario. iõ dicit, q forte hoc dcm̃ nõ est verũ. & põt ꝯsideratio eius cõprobari, q a iurisdõ delegata est odiosa, sed ordinaria est fauorabilis, vt no. gl. in c. j. d' rescr. in vj. & ĩ c. si ꝯ vnũ. §. j. de of. dele. e. lib. tñ sustinẽdo dictã sallẽtiam, quæ est valde no. limitatio ad d. §. ad hæc p̃hibemus. quã sequitur Cy. in d.l. placet. in iij. opp. põt ad alle. in ꝯriũ r̃nderi, q vbi differre talẽ ꝯdõnẽ posset afferre periculũ reipublicæ, puta parare dissen-

b sionẽ[b] in populo, iuxta l. si q s ingenuã. §. in ciuilib'. j. de capt. & ne mora sit periculũ allatura, debem' posse recedere à regulis iuris

c cõis[c] sicut in casu d. §. si q s riuos. & d. §. hi aũt. in fi. p no. p gl. in l. si

53 ꝯstãte. in prin ff. sol. mat. & qđ ibi Bar. in ix. q. j. partis.¶ † In e. l. ibi, l. ij. etc. tenuit gl. q hic substitutus à superiore in locũ p̃sidis defuncti, vel absentis possit cognoscere & diffinire, et in cãs' sanguinis, seu vltimi supplicij. p d. l. ij. C. de off. eius. q vi alte. ge. & hoc sequit̃ Bar. hic in pe. q. reprehendẽdo gl. fi. quæ tenuit ꝯriũ ĩ d. l. ij. iuncto illo tex. Guil. de Cu. hic vr̃ tenere gl. nostrã hic, p quo alle. l. j. §. à p̃fectis. ff. de leg. iij. Dicit tñ, q q. dã in ꝯrium alleg. d. §. ad hæc prohibemus. Ro. hic et. trãsit cũ opi. gl. quæ est hic, p d. l. ij. vbi apparet, q talis substitutus est ordinarius, nõ delegatus, quia põt ea que sunt mixti imperij, vt ibi. Itẽ quia talis substitutus gaudet ea prærogatiua, qua gaudebat ille ĩ cuius locũ substituit̃. l. ij. ĩ fi. C. vt dig. ord. ser.

ADDITIONES.

a ¶Diffinitio. Adde Innoc. in c. ad hæc. de of. deleg. Bal. consi. cccxxij. j. lib.

b ¶Dissensionẽ Adde Lu. Roma sing. sua, dicit, q licet iudex ad sedãdũ rumorem populi nõ possit imponere pœnã corporalem, tñ põt ad executionẽ bene pcedere ob dictã cãm, & inq̃tũ do. Ias. dicit. q fauore reipub. licita est extensio. adde Lu. Ro. cõs. cccxxxviij. & in quantũ dicit, q valet s̃nia nõ visa relatione citationis nuntij, qñ periculum est ĩ mora. adde q Bald. cõs. cccxxxviij. dicit, q valet s̃nia celerit̃ lata, cũ iudex timet ne partes veniant ad arma, inq̃tũ d. Ias. h dicit, q si sint duo Barones in eo. castro, & vnus delinquat, q nõ delinquẽs p̃t delinquentẽ punire, qñ periculũ est ĩ mora. dic tu, q et si periculũ nõ sit in mora, q p̃t punire personã, q a p p delictũ effectus est priuatus, nec est amplius par, & vt meis detur audacia verbis, dico, quòd ita concludunt Do. de Ro. decis. ccxlvj. in antiquis. de foro compe. incip. si duo sunt Barones.

c ¶Cõis. Adde Alex. in cõs. vij. in v. vol. vbi p p metũ periculi licitũ est trãsgredi leges. & p hoc vide tex. in l. si q s filio. §. hi aũt. in fi. j. de inin. test. & soleo alle. tex. ĩ l. pen. in fi. j. de sicar. ibi, nisi forte tumultus sedari possit & facit exẽplũ. dñi hñt dñiũ castri cũ mero & mixto impio, alter delinq̃t, alt̃ nõ p̃t illũ punire, q a par in parẽ nõ hẽt ĩpiũ. l. ille à quo. §. tẽpestiuũ. j. ad Treb. iõ cognitio spectat ad p̃ncipẽ infeudantẽ, ita Bar. in l. inter tutores. j. de admin. tut. tñ si mora est periculũ allatura, alt̃ poterit punire, ita Bal. in c. j. in fi. qualit̃ vasallus debeat iurare fidelitatem. Sic et videmus q iudex fert s̃niam nõ expectata relatiõe nũcij citasse perẽptorie, qñ periculũ ẽ ĩ mora, ita Bal. in l. falsus. C. de fur. licet alias secus. vt declarat Bar. in l. hoc aũt. §. defendi. j. ex q b. cau. in pos. ea. cum simi. Et adde q poterit s̃niam ferre, et nõ obstantib. feriis, et in honorẽ Dei. ita Bal. ĩ c. de causis. ex d' off. deleg. arg. l. ij. j. de fer. q a pietas & mora periculũ est est allatura s̃m Cy. in l. fi. C. de fer. Sic et videmus, q vbi appellat̃ ab interlocutoria, & iudex nõ admittit, potest procedere ad vlteriora anteq̃ sibi inhibeatur a superiore. c. nõ solum. de app. in vj. & declarat Bar. in l. iij. j. de app. rece. Et potest procedere, eo amplius nõ citato. c. eum qui. de dolo & contu. in vj qñ periculum est in mora. ita Bal. singu in rub. C. de cõmi. vel epi. Et exclamat Ro. in l. si vero. §. de viro. fallen. xl. j. sol. mat. facit tex. in c. fi. de pœ. & remis. & licet Alb. videat̃ impugnare decisionẽ Cy. & sequaciũ, quia tex. in d. §. hi aũt. loquit̃ in ordinario, tñ r̃ndet̃ q l. fauore resp. loquẽs in vno casu, extendit̃ ad alios, vbi versatur eadẽ rõ, et in exorbitantib. & correctorijs. l. certa. §. sed & si q s. vbi gl. quã põderat Mod. j. de leg j. Fran. Cor.

set. lib. xij. Dixi plenius de hoc substituto in rub. huius tit. concludendo quod est ordinarius. est verū, quod Archi. xij. q. ij. in c. nobis. & Host. in summa de offi. vic. §. j. in prin. & Bal. in auc. & omino. C. ne vx. pro mari. videtur sequi opi. gl. in d. l. ij. tamen ipsemet Bal. in auc. sed nouo iure. in prin. C. de ser. fug. tenet opi. huius gl. distinguēdo inter substitutū à superiore in locū magistratus absentis vel mortui, vt talis possit causas quascunq; etiam vltimi supplicij diffinire, sicut potuisset ille, in cuius locū est substitut⁹, vt certe probatur in d. l. ij. ibi, & oīa quę etc. & delegatū ab ipsomet absente, & tunc habet locū tex. in d. §. ad hęc prohibem⁹. & ita etiam voluit Bar. in l. j. §. his quib⁹. de le. iij. ¶ In ea. in fi. melius probatur de

54 pronūciatione. insti. de susp. tu. in prin. ¶ †In gl. in ver. proficiscatur. ibi, ex necessitate etc. hanc restrictionē, quā ad istū tex. tradit gl. approbant cōiter doct. hic, & Io. An. in addi. Spec. in tit. de iurisd. om. iud. in addi. inci. ex necessitate etc. facit §. eos. in auc. de mād. princ. & §. ad hęc prohibem⁹. in auc. de colla. Et subdit no. Io. An. in addi. preallegata quod praeses etiam antequam se absentet, potest delegare cām meri imperij, & delegatus potest incipere cognoscere intra tps, intra quod delegās cōponit sarcinulas, quia illud reputatur tps absentiae, per l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. quib. ex cau. ma. quod diligēter no. ad huius limitationē, de qua alij mētionē nō faciūt. bene facit quod no. in simili Cy. hoc volēs in vij. vij. & ix. q. quod si delegata est cā meri imperij propter absentiā necessariam, quod reuerso delegato adhuc durabit delegatio intra illud modicū tps, intra quod sarcinulas cōponit delegatus reuersus, quia interim reputatur absens, per d. §. sed quod simpliciter. Et idē dicit, si redit recessurus statim, nā non expirabit interim delegatio. ar. l. cū alijs. C. de cur. fur. Et idē dicit Alb. de Ros. hic, licet de Cy. mētionē nō faciat, pro hoc alle. in ar. l. iij. j. de diuor.

55 ¶ †Sed iuxta hoc quaeritur. praeses vult delegare cām meri imperij, & in delegatione asserit oportere, quod ex cā necessaria se absentet, vt allegat tale impedimētū, propter quod si verū esset, posset delegare, an stetur assertioni delegātis pro plena probatione, adeo quod delegatio, & inde secuta valeāt. secundum Gui. de Cu. dic quod nō, sed quod requiratur probatio. §. semel. insti. q. ex ca. ma. nō poss. contrariū decidit ipse, & etiam Abb. de Ros. hic, licet de Gui. mētionē non faciat, quia creditur literis officialis. l. diuus. ver. cū autem ex literis. de offi. praesi. in §. si quis verò cōprehēsorū. in auc. ut nulli iu. l. si publicanus. §. j. j. de publi. & addo Bal. idē tenētē in l. imperiū. j. ti. ij. & Bal. in c. de cāus. de of. dele. & miror, quod nō alle. gl. quae hic no. decidit in c. pastoralis. in ver. exonerare. de of. dele. bene facit quod sing. not. Bart. in l. ambitiosa. j. de decre. ab or. fa. in ver. visis & examinatis etc. hanc

a decisionē tene mēti,[a] quia plerūq; ex forma statutorum notarij, vel alij officiales possunt in casu impedimēti aliquē loco sui surrogare, vt

b de impedimento stetur assertioni ipsius officialis surrogantis.[b]

56 ¶ †Iuxta praedicta quaeritur, quid si delegās est infirmus, an possit delegare cām meri imperij, sicut quando habet proficisci. Pet. Cy. And. de Pis. Gul. de Cu. Ray. Bar. & Alb. de Ros. hic, & Bal. in d. l. imperium. & Saly. in l. placet. in fi. C. de peda. iudi. & d. Abb. in c. quod sedes. de offi. ord. tenēt quod sic, & bene, & puto, quia est eadē rō, quae est in proficiscente, ergo idē ius esse debet. l. milites agrū. in prin. j. de re mil. & c. inter corporalia. de transla. prael. Secūdo per l. j. s. de offi. consu. Tertio, quia aequiparantur absentia, & infirmitas. l. si longius. in prin. j. de iud. l. aut si valetudinē. j. de procur. l. ij. §. furiosus. de iu. codic. c. ij. de procura. in vj. Quarto, facit l. quaesitū. j. de re iud. vbi sniā lata contra infirmū est nulla, sicut si esset lata contra absentē, & nō citatū. l. ea quę. C. quō & quando iu. Quinto, quia etiam in casibus exceptis à regula fit extensio ex idētitate rationis, vt probatur in c. cū dilecta. vers. nos igitur. de confir. vti. vel inuti. & ibi no. doct. maxime Moder. Sexto, facit id quod no. Gul. & Ang. in l. praetor. j. tit. ij. & de veritate illius decis. quā ibi ponūt, dicetur ibi.

57 Septimo, bene facit quod not. Bal. in l. fi. j. de excu. tut. dū dicit, quod rōne infirmitatis quis posset deseruire per substitutū, vbi alias nō admitteretur, & ita etiam dicit ipse in c. si quis decesserit. in tit. si de feu. fue. controuer. inter do. & agn. vbi dicit, quod in casu necessitatis officialis potest deseruire per substitutū. all. d. §. ad hęc prohibemus. in auc. de coll. & pro hoc est bonus tex. in l. j. §. quod si morbo. C. de praepo. agen. in reb. li. xij. q. proprie loquitur de impedimento infirmitatis, & not. And. de Baru. in l. comperimus. C. de proxi. sacr. scri. li. xij. Facit l. de pollicitationibus. j. de poll. quod intellige vbi alias debeat perdere cōmodū, quod quando fit. vide per Bart. in l. j. §. diuus. j. de var. & extraor. cog. & in l. si vno. §. itē cū quidā. in fi. ff. loc. & in l. opere. ff. de vsuf. leg. & Gui. de Suz. in l. post duos. C. de aduo. diuer. iu. Iac. de Bel. & Bal. in l. liberti. de ope. lib. & Can. in c. propter. de loca. & aliquid per Bar. in l. si cui. §. tādiu. ex quib. cau. ma. nā vbi nō deberet perdere cōmodū ex casu infirmitatis, nō habet necesse deseruire per substitutū. Et fortificabitur hęc

58 opi. rūdēdo ad ea, quę adducunt in contrariū. †Ful. hic dicit quosdā tenere, quod propter infirmitatē nō possit delegari propter istū tex. & iō dicit, quod si infirmitas est duratura modico tpe, debet expectari, ar. d. l. si longius. & l. pe. in fi. j. de vaca. mun. aut longo tpe, tunc debet alius dari ar. l. fi. C. de offi. praesi. vt. facit l. pe. C. de pe. iu. & expressius in d. l. si longi⁹. & putat hanc opi. in stricta disputatione esse veriorē, quia tex. hic

c excipit vnū solū casum.[c] Ro. etiam tenet hāc vlt. opi. per tex. in c. si pro debilitate. in fi. de of. del. & potuisset isti Mod. pro sua opi. adducere in terminis decisionē Io. An. hic tenētis in addi. Spec. in tit. de iu. oī. iud. super ver. ad hinus. vbi refert dnm suū. s. Marti. Syll. ita tenuisse per istū tex. pro hoc etiam all. gl. in d. placet. in ver. ex officio. ibi, dū glo dicit, nisi in casu etc. Tamen verior vr prima opi. per ea quę s. dixi. Per quae patet rūsio ad all. in contrariū. ad quae etiam potest rū. quia quod causae celeriter terminentur, est fauor reipub. vt in proe. C. in fi. & ibi no. Bar.[d] & in l. pro

59 perādū. in prin. & ibi gl. in ver. triennij. C. de iudi. †sed vbi versatur publica vtilitas. tūc etiam in exorbitātib⁹ fit extēsio ex idētitate rōnis, vt colligitur ex no. per gl. & doct. in d. l. si constante. in prin. j. so. ma, & in l. cętera. §. sed & si quis. cū gl. in ver. cōmercij. ff. de leg. j. iuncta l. senatus. ff. de contrah. empt. Et pōderāt Doct. praesertim Mod. in d. l. cętera. & plene not. Mod. repetētes, vt Io. de Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. Et praesertim debet extēdi ad casum, qui sub larga significatione vocabuli potest cōprehēdi in casu expresso, vt colligitur ex no. per glo. in l. miles. in prin. j. de re iu. l. facit l. filiū habeo. ad Mace. & quod no. gl. in auc. vt hi q. obl. in prin. in ver. curationē. col. vj. & quod no. gl. & doct. in c. j. in ver. collationē. de rer. permu. in vj. & in cle. j. in gl. pen. cū si. eo. tit. sed infirmus large potest appellari absens. d. l. ij. §. furiosus. ergo iste tex. loquēs in absente cōprehēderet infirmū. Nō ob. tex. in c. si pro debilitate, quia rūdeo quod ille tex. nō ob. praedictę cōclusioni, sed potius vr eā limitare. s. nisi ex cā esset talis, quę siue delegāte nō posset aliquo mō terminari. Itē ibi loquitur in delegato principis, qui minus potest subdelegare, quam ordinarius, vt patet in c. inter cętera. & in c. fi. de offic. ord. iūcto c. fi. de of. dele. & dixi s. in rub. huius tit. Et pro opi. quā tenui, potest adduci tex. in c. venerabili. de off. dele. & c. quod sedes. de

60 of. or. ¶ †Quaeritur etiam iuxta praedicta, vtrū sicut propter infirmitatē & absentiā potest delegari cā meri imperij, ita possit delegari propter impedimenta publicarū occupationū, & concluditur cōiter quod nō, per l. placet. in j. C. de peda. iudi. praesertim in ver. quod nō ita. Sed limitat hic Gui. de Cu. & Bar. & Ang. nisi tale impedimētū publicarū occupationū procederet ex multitudine aliarū cārū meri imperij. ar. l. ij. post princ. C. de his qui latro. etc. Ad idē adducit l. sed & milites. circa prin. ff. de excu. tut. vbi quis nō vtitur priuilegio, contra sibi parētur. facit l. nō solū. §. de vno. j. de ri. nup. Tertio, quia vr esse eadē rō, quae est in absentia & infirmitate, ergo idē ius debet esse per ea quę dicta sunt in praeced. q. Pro ista opi. vltra doct. potest adduci tex. in c. fi. de of. dele. vbi si cōmittuntur aliquod offm cū iurisdōne, non potest delegatus subdelegare, quia vr electa industria personę, tamen fallit in legato sedis apostolicae, cui hoc cōmissum esset, quia potest alteri demādare, & est rō secundum doct. ibi, quia praesumitur occupatus varijs occupationibus publicis. Ad hoc etiā possent adduci aliqua ex his, quae fuerūt adducta in praec. q. & praesertim dū allegatur c. cū dilecta. de confir. vti. vel. vel inut. & istā partē sequitur

61 etiam d. Abb. Sic. in c. quod sedes. de of. or. ¶ †Tamen contrariā opi. puto de iure veriorē, quā tenuit Fulg. & Ro. hic. & Saly. in d. l. placet. idē ante eos vr tenuisse And. de Pisis hic, per istū tex. qui nō excipit, nisi casum absentiae, & istud impedimentū, nec stricte, nec large vr venire appellatione

ADDITIONES.

a ¶Tene mēti. Adde tu, quod pro ista parte bene facit, quia si creditur nobili viro, & fide digno, & bono, vt dicit gl. no. in l. Titio fundus. j. de cōd. & dem. ergo magis iudici. arg. l. vir bonus. j. iud. solui. Et adde, quod ista opi. reperio tenere Imol. Host. & Io. An. & Bal. in d. c. pastoralis. de off. deleg. Nā quaerit etiam ibi Bal. cōcedit arbitrium prioribus seu ancianis in cōcernētib. pacē ciuium: isti habētes arbitriū fecerūt statutū, & in proemio adiecerūt, quod hoc fecerunt, quia cōcernūt pacē ciuiū, an tali narrationi credatur, & decidit quod sic, & idē pulchre decidit Bart. in l. ambitiosa. ver. visis & examinatis dictis regulis. de decr. ab or. fa. & istā partē in indiuiduo in terminis tex. nostri, reperio tenere Bal. in rub. ex. de offi. deleg. quia istae literae nō fundāt potestatē, sed venerūt ad exequēdā potestatē iā cōcessam in genere. iō de ipsis causis creditur eius interlocutione. d. l. diuus. & d. l. si publicanus. praeterea istae literae sunt modici praeiudicij. ar. d. c. post cessionē. & licēt ista opi. sit fulcita grādi authoritate, tamen contra ipsam vr facere gl. in l. si suspecta. j. de pecu. Et vrget doctr. Bal. quā latius ibi explicaui in praeludiis feudorū. vers. quaerit ergo hic Bal. vbi elicitur ista doct. quod vbi assertio facit actū licitū, vbi aliàs nō esset, nec est tale q. d. quod pēdeat à volūtate partiū asserentiū, quod isto casu nō sit standū narrationi, & assertioni, ita no. in l. quod si forte. j. de castr. pec. per Bar. & in l. si donatione. C. de colla. & iō nō vr obstare ar. quod credamus literis officialiū, quia illud procedit in his, in quib. potest libere disponi. Et licet prima videantur vrgere, tamen nō recedo ab opi. Guil. Alb. & Bal. Et ad gl. in d. l. itē si suspectus. rūdet sing. Bal. in d. rub. quod loquitur in allegatione partis, quia ei nō creditur cōtra aduersarium, sed nos loquimur in maiorib. iudicib. pro quib. praesumitur. Et ad d. l. quod si forte. cū simi. dic quod loquuntur in magno praeiudicio, nō vero in his quae sunt modici praeiudicij. d. c. post cessionē. nec est verū, quod ibi libere penderet à potestate facientis & narrantis, quia epūs nō potest aliquē excōicare sine cā, sed iō creditur literis epi attestantis aliquē excōicatum, quia si est modici praeiudicij, excōicatio est medicina. d. c. post cessionē. ex. de prob. Fran. Cur.

b ¶Surrogātis. D. Ias. hic post multa all. in contrariū, trāsit cū hac opi. in iudice, de quo lex multū cōfidit, cui adde quod voluit Abb. cōs. xvj. j. lib. Lu. Ro. cōs. lx. vbi in eodē casu cōsuluerūt, quod crederetur famil. potestatis, quod habuerit in cōmissione à summo Pōtifice de cōficiendis certis bānis, et dicit ibi Abb. quod statur eius relationi, maxime cū subiecutus.

c ¶Vnū solū casum. Adde dū d. Ias. hic tenēdo contra Fulg. rūdet quod dictio taxatiua nunquam excludit casus similes, quia dictio taxatiua posita in statuto, ita includit ibi cōnexa, sicut excludit penitus extranea, dictio taxatiua posita in statuto non excludit illum casum, quem si excluderet, faceret statutum contrarium alteri. Ita Ludo. Roma. cons. cclv. vbi contra Inn. vide ad amplianda dicta do. Ias. hic.

tione absñtię, saltē ī mā nra, vł æq̄ pollēti, q̄a nō ē eadē rō, q̄ ē ī ipedimēto absñtię necessarię, vł īfirmitatis, quia tūc ex toto ē ipedit⁹. sed qñ ē ipedit⁹ pp publicas occupationes, nō ē oio ipeditus. q̄a si nō pt expedire oēs, pt expedire aliquas. & iō cū illa quā vult delegare, possit expedire. nō mirū, si nō ita pmittit̃ ei posse delegar̃, sicut pmittit̃ qñ pficiscit̃. ¶ Pręterea h̄ pbat̃ euidēter per d.l.plz. vbi pp ipedimētū publicarū occupationū nō pt delegari aliquo mō cā meri, vł mixti iperij, licet possit delegari cā medię iurisdi.s. à trecētū aureis. s. fm expositionē gl.ibi, vł fm exposi. Bar. ibi itelligunt̃ cāę mediæ iurisd. illæ q̄ sunt trecētorū aureorū, vł ab inde.j. vsq; ad cās minimas, seu breuiores exclusiue. ḡ p illū tex. sic. isto apparet euidēter q̄ n̄ sunt paria, ipedimētū absñtiæ, & ipedimētū publicarū occupationū. & q̄ ē eadē rō i vno, q̄ i alio. & si diceret̃ q̄ ille tex. ītelligi dēt qñ illę publicę occupationes nō pcedebāt pp multitudinē cārū meri iperij, sed aliarū cārū simplicis iurisd. certe ista eēt enormis violētia ad illū tex. gñalr̃ loquētē, pſertim cū iura

62 all. ī 9nū videant̃ obstare. ¶ †Per pdicta patet rñ. ad all. in 9nū. tñ spālius rñdeo. & primo, ad l.ij. C. đ his q̄ latro &c. q̄a illa nihil facit. nō.n. ibi delegat meri ipe. p modū trāsfetēdæ iurisd. in aliquē delegatū. Bñ facit q̄d no gl. i l.j. i ver. i possessionē. j. ti.ij. ibi, dū dicit, sed rōne &c. Nec ob. d.l. sed & milites. q̄a rñdeo q̄ ibi pp paritatē status pulegij q̄d erat 9 rās iuris cōis cessat, & reditur ad ius cōe, quo ad habēiē parē cām, & priuilegiatam. vt ibi, & i l.ij. & ibi Bar. C. de priu. fisc. lib. x. & in casu nro ius cōe, & rōne dictat, q̄ vbi ē electa idustria psonę, put psumit̃ electa à maiorib. magrãtib. habētib. merū ipe. ar. l.j. ff. đ off. pro. nō discedit̃ ab ipsa psona, vt fuit declaratū l j. no. Ergo pp multitudinē cārū crialiū dēt seruari ius cōe ī alia cā meri ipe. q̄ vellet delegari. Et ius cōe dictat, q̄ pp electā idustriā psonę nō deleget̃, ḡ nō dēt delegari. Bñ fateor q̄ cāæ meri ipe. ī priuilegiū 9petūt maiorib. magrãtib. vt h̄. sed q̄ n̄ possint delegari p eos quorū eēset̃ electa industria psonæ. h̄ nō ē priuilegiū, sed ius cōe. d.l. iter artifices. c. is cui. de of. del. in vj. cū simi.

63 †Pręterea si pcederet ī casu nro. ar. Gul. de Cu. fundarū i d.l. sed & milites. sequeret̃ q̄ ēt cā vltimi supplicij dēret posse delegari, etiā quo ad diffinitionē pp talia ipedimēta, 9 d.§. ad hæc phibemus. ¶ Nō ob. q̄ si ead. rō, sicut ī absñtia, q̄a 9nū pbatū ē. s. vñ ex diuersis nō recta fit illatio, vt i iurib. vulgarib. ¶ Nō ob. tex. i c. fi. đ of. del. q̄a illud ē pp pogatiuā dignitatis, & officij ipsius legati, non pp publicas occupationes tñ, vt ēt ibi dñt Doct. als sequeret̃ q̄ ēt si eēnt publicæ occupationes qualescūq; pcedētes ex multitudine cārū, q̄ nō eēnt meri ipe. dēret posse cāæ meri ipe. delegari, 9 d.l. placet. ¶ Itē tex. ī d.c. fi. loquit̃ i demādatione actus, nō iurisdōnis. vt qñ cōmittebat̃ illos actus ibi expssos expediri absq; cāæ cognitione, vt ibi declarat Inn. & ē đ mēte lr̃ę. nos vero loquimur ī cāis iurisdōnis meri ipe. Et sustētabilior eēt adhuc ista opi. quā tenui, si teneremus opi. Io. An. & seq. q̄ tenuerūt q̄ pp ifirmitatē nō possit cā meri ipe. delegari, p ea q̄ retuli i pxi. pced. q. i qua dixi quid senserim. Ex his apparet eē verificatā aliā 9clonē, i qua dicebā, q̄ cāæ meri ipe. nō pñt delegari ēt subsistēte ipedimēto psidis delegātis

64 pp multitudinē aliaȝ cārū crialiū, seu meri ipe. †Ex his etiā infert̃ nō bñ dixisse Gul. đ Cu. h̄, cū voluerit idist pp publicas occupationes cās meri ipe. posse delegari. & mouet̃ p d.l. placet. ī j. parte. quā ipse intelligit ī cāis mixti ipe. aliā vero ptē positā ibi in ver. q̄ nō ita 9uenit accipi. intelligit ipse ī cāis meri ipe. ī q̄b⁹ quid ipse teneat, retuli. s. & ita ēt ipse tenet ī d.l. placet. sed eius itells ibi ab aliis cōiter iprobat̃. q̄a ē 9 tex. ī d. ver. q̄d nō ita. q̄ loquit̃ ī causis ēt mixti ipe. cū illę expediant̃ off. iud. nō iure actionis. vt l.j. & l. iperiū. & ibi videbimus. j. ti. ij. ¶ Quęrit ēt h̄ Bar. post annquos, an qñ pses delegauit cām meri ipe. pp absñtiā extinguat̃ ptās delegati statim reuersi delegāte, dic vt h̄ p eū 9cludētē q̄ sic. & eius opi. ē approbata cōiter ab aliis, pterq̄ a Ro. h̄, q̄ mouet̃ p tex. c. cū plures. cū gl. ī ver. nequibūt. & ver. recularet. đ of. del. i vj. & p c. si quo. ver. cęterū. de pcu. i vj. vbi cessante ipedimēto vnius, nō extinguit̃ offm̄ trāslatū ī aliū rōne dicti ipedimēti. sed rñde q̄ ibi ille qui pp infirmitatē collegæ cepit exercere, nō hēbat illā ptātē ab ipedito, sed eā habuit ab eo q̄ ambob⁹ collegis parē ab initio ptātē dedit cuilibet. vñ ibi ille collega assumeret offm̄ ī eo negotio, ī quo alt⁹ erat ipeditus, erat extincta oīs ptās illius ipediti, quo ad illud negotiū. sed h̄ delegatus hēbat iurisdōnē ab ipedito, & pficiscente. & iurisdō delegātis p hoc nō erat extincta. l. iudiciū soluit̃. j. đ iud.

65 †Nec ēt ob. q̄ no. i l. q̄ iniuriā. §. nō io. j. ma. q̄a ibi reuersus pōt hr̃e pcuratorē, ēt cessāte cā absñtię. & pēdet à libera volūtate 9stituētis. sed pñs n̄ pt ad suā liberā volūtatē hr̃e delegatū i cā meri ipe. sed solū pp cām absentiæ. iō cessante cā, cessare dēt effectus, fm doct. hic, p l. adigere. §. q̄uis. j. de iu. pa. l. gñalr̃. C. de epi. & cle. Durabit tñ delegatio ēt post reuersionem. j. illos dies, i quib⁹ delegās cōponit sarcinulas, vel si redit, iterū statim recessurus, vt retuli. s. ī hac gl ¶ In gl. ī ver. nō alr̃. ibi, phibita ex necessitate 9ceduut̃ &c.

adde tex. no. in c. ij. de spō. ipu. nō tñ intelligas q̄ delicta cōmittere

66 toleret̃ pp necessitatē. l. palā. §. nō ē ignoscēdū. j. de rit. nu. †& istud facit, an licitū sit furari p victu tēpore necessitatis. de quo vide in c. si quis pp necessitatē. ex̃ de fur. & đ cō. d. vbi 9cludit̃, q̄ licet indigētib. nō sit actio ad victualia cōtcāda. pñt tñ iplorare [a] off. superiorū, vt diuites cōpellāt, & p gl. Bar. & alios, maxime Ang. ī l.ij. §. cū i eadē. ver. 9ferre. j. ad l. Rho. de iac. p doct. in c.j. de emp. & ven. ¶ In ea. ibi, gñali 9cessione facta transeunt &c. facit hæc gl. ad no. art. quē dixi me hic tractaturū. An ī gñali delegatione veniāt cāæ meri ipe. si delegās erat in casu, ī quo si voluisset spāliter delegare cās meri ipe. potuisset, & hęc gl innuit q̄ sic. ¶ Scđo vr̃ h̄ pbare iste tex. in prin. in ver. mādata iurisdōne &c. fm cōem intellm̄, fm quē cāæ meri, & mixti ipe. phibitæ sunt delegari. nā si verū eēt, q̄ nō veniret in gñali delegatione, nō pbaret iste, tex. q̄ nō possent spāliter delegari, sed solum pbaret q̄ mandata gñaliter iurisdōne nō trāsferat̃, & tñ cōiter dñt Doc. p illū tex. & gl. q̄ nō pñt, neque spālr̃, neq; gñalr̃ delegari. ergo mēs huius lr̃æ ē, q̄ q̄a delegari nō pñt aliquo mō, iō nō veniunt in gñali delegatione, in qua bñ venirēt si spālr̃ possent delegari. ¶ Tertio, pbari vr̃ per l. cognitio. in prin. j. e. vbi cā remotionis suspecti tutoris, q̄ erat mixti ipe. venit ī gñali delegatiōe facta legato pcōsulis. ¶ Quarto, q̄a idē operari dēt genus quo ad genus, q̄d operat̃ spēs quo ad spēm. l. si duo. ī fi. ff. de admi. tu. l. oēs. C. de pscr. xxx. ann. ¶ Quinto, vr̃ pbari multū vrgēter p tex. ī §. ad hæc phibem⁹. ī auc. de coll. vbi ea q̄ erāt meri ipe. & q̄ delegari poterāt pp absñtiā, trāseūt ī gñali delegatione, excepti cā vltimi supplicij, & abscisionis mēbri q̄ delegari nō po

67 terat. ¶ †Sexto, vr̃ pbari, nā inodica corporis castigatio, qñ loco pœnę delicti infert̃, ē meri impe. q̄a expedit̃ of. iud. nob. ad publ. vtilit. & sic est aiaduersio ī facinorosos hoies, & 9ñr meri ipe. vt l. iperiū. j. ti. ij. & ibi h̄ tenet Bar. & magis cōiter alij. Et tñ q̄a 9petit q̄buslibet magrãtib. ēt inferiorib. vt l. magrãtib. j. ti. ij. & ī §. audiēt. in auc. de defen. ciui. dēt posse delegari p rām huius l. ī ver. q̄ vero. & firmat Bar. ī l. nec q̄cq̄. §. vbi decretū. s. de of. pcō. & ī d.l. iperiū. & ibi dicā. Ergo sicut cāæ iurisdōnis simplicis veniūt ī gñali delegatione. iuxta l. solet. j. tit. ij. q̄a cōpetūt iure magrãtus, ita dēt venire merū ipe. qñ 9petit iure magrãtus. & ita vr̃ eē mēs huius l. in ver. q̄ vero. iuncto prin. ibi, mādata iurisd. bñ facit tex. ī hac l. q̄ mādata. ī h̄ & l. fi. ī fi. j. e. nt. nō violādo tex. ¶ Septimo, p tex. ī l. si quid erit. s. đ of. pcō. vbi verberare n̄ acritet vr̃ trāsire ī legatū pcōsulis, cętera q̄ maiorē aiaduersionē exigūt, dēt remittē legatus ad pcōsulē, & sic innuit q̄ absq; alia spāli delegatione possit aliquar̃ castigare. & ita p illū tex. tenet Ful. ī d.l. magrãtib. ¶ Octauo, p l.j. §. à pfecto. j. đ le. iij. ī ver. q̄ vice pfecti. ¶ Nono, vr̃ tex. ī l.j. C. đ of. pcō.

68 iuncta l. legati. ff. e. tit. ¶ †Decimo, exceptio dēt eē đ rā. §. vt aūt. in auc. de nō ali. l. nā q̄d liq de. §. fi. ff. đ pe. le. & no. ī l. ī his. ff. đ le. & ī l. j. ff. đ reg. iu. p doct. sed hic ī ver. huius rei. ponit̃ exceptio à rā posita ī pri. ī qua rā cauet̃, q̄ mādata iurisdōne nō trāsferunt̃ cāę meri, & mixti ipe. & hoc ī d. ver. huius rei. dr̃ q̄ fallit ī casu absñtiæ necessariæ, cū tūc possit delegari. ḡ &c. ¶ Vndecimo, pbat̃ p tex. no. ī l. fi. C. vbi & apud quē cogn. ī inte. rest. agē. sit ad fi. vbi ī gñali delegatione venit cā resti. ī ite. q̄ sine dubio ē mixti iperij. & pp eius fauorē pmittit̃ delegari. ergo eadē rōne vr̃ idē dicēdū đ cāis meri ipe. cū pariter phibitæ sint delegari itr̃, vt hic. & dictū fuit. s. ¶ Vltimo p hoc facit. l. ij. ī pri. ī gl. j. & ij. j. e. vbi mādata spālr̃, vł gñalr̃ iurisdōne nō trāsit illa cā mixti ipe. q̄ nō poterit delegari. & sic innuit

69 q̄ nō refert, an gñalr̃, vł spālr̃ delegēt̃, sed an possit delegari. ¶ †In 9nū facit, q̄a mādatū pcuratoris, & mādatū delegatorū iurisdōnis æq̄parant̃. l. & q̄a. j. nt. ij. c. cū olim Abb. & ibi no. Inn. đ of. dele. vbi Inn. arguit de vno mādato ad aliud. & ita dicit ēt Inn. ī c. ī nr̃a.

70 de pcu. †sed ī mādato gñali, dato q̄ pcuratori ad cās non venit, q̄ possit tractare cās criales, [b] & sic meri ipe. vt ī cle. nō pt. đ pcu. l. nō solū. §. fi. ff. đ pcu. l. iij. §. si pcurator. & ibi ad hoc illū text. ponderat Bal. ī lec. Ant. ff. q̄ quisq; iu. no. Spe. ī tit. đ pcu. §. j. ver. sed nunquid media. & ver. sed nunquid sufficit hr̃e mādatū & no. Bal. in l. reos. C. de accu. & Io. de Imo. in l. pen. §. ad crimē. de pub. iud. ergo &c. ¶ Scđo p ista par. facit tex. in hac l. §. q̄ mādatā. ibi, quare nemo dicit aiaduersionē legatū pcōsulis hr̃e mādata iurisdōne &c. tñ poterit merū ipe. mādari legato, saltē quo ad cognitionē. l. solēt. ī prin.

71 ff. đ of. pcō. ¶ †Tertio, qñ aliquid spālr̃ ī signū pogatiuę, & priuilegij est alicui reseruatū, illud nō trāsit in gñali demādatione. c. q̄ trāslationē de of. le. sed merū, & mixtū ipe. ī priuilegiū, & excellētiā est reseruatū maiorib. magrãtib. vt leg. & no. hic, ergo nō venit ī gñali delegatione. ¶ Quarto, vr̃ quasi casus in c. ij. de of. vic. in vj. vbi

ADDITIONES.

a ¶Implorare. Adde Lud. Ro. sing. suis, & in quantū hic dr̃ ēt per do. Ias. in l. hūc colorari pp necessitatē. adde q̄ voluit Lu. Ro. consi. cccxxij. & Old. consi. cc...

b ¶Criminales. Adde Lapum alle. lxj.

vbi si episcopus constituit vicariũ, nõ veniet in gñali mãdato, vel concessione officij, q possit inquirere, corrigere, & punire excessus, nisi sibi spãliter cõmittat. ¶ Quinto vr̃ pbari in d.l.solẽt.in prin. ¶ Sexto, vr̃ esse gl.in l.ij.§.i.de off.procon.in gl.fi.quã reputo not.q volunt q facultas interponendi auctoritatẽ manumissioni, q quidẽ est mixti imperij, nõ transeat in legatũ pconsulis ex gñali delegatione, sed requirat spãlis cõcessio. ¶ Vltra argumenta adducta p & ꝯ in hoc art. refero nõnullos q de hoc art.aliquid tetigerũt.[a] nã Gul.de Cun.licet nõ propne in cãis meri impe.sed mixti, vr̃ velle q requirat spãlis delegatio, qñ subsistit impedimentũ pp quod posset delegari.alle.d.l.cognitio.in prin.q sm Ray.sibi in addi.facit in ꝯriũ.Et ita ꝯ Gui.tenet ipse.p quo et alle.d.§.ad hec plubemus. & attẽto q ille §.loquit in mero imperio, vr̃ ipse sentire q sufficiat gñalis delegatio in causis meri impe.alle.et ꝯ Gui.l.quoties.C.de iu.d.Ang.in d.l.cognitio.in prin.per illũ tex.tenet q in gñali delegatione veniãt causæ mixti impe. & est sitis tex.in l.j.§.dãnas.vet. an aũt.ff.de suspe.tu.Sal.in d.l.placet.dicit, q causæ meri & mixti impe.non trãseũt in gñali delegatione, quãuis spãliter possent in aliquo casu delegari.alle.d.l.ea quę.j.ad munic.iũcta d.l.cognitio. §.vt possessio bon.& insti.de Atilia.tut.§. pe. Fallit in legato pcõsulis sm eũ alle.apud pcõsulẽ.j.de man.vind.Ant.de But.& Io.de Imol.in c.si quis ꝯ clericũ.de fo.cõpe.& in cle.auditor.de rescri.& Io.de Imo.i c.ex lr̃is.de of.del.tenẽt, q mãdata iurisdõne in gñe, non trãseũt ea quæ sunt mixti impe.in d.c.q translationẽ. & p d. c.ij.de of.vic.in vj.& p no per Spe.in ti.de exe.sen.§.nũc dicendũ. in prin.& all.d.c.ij.sentiũt q et causę meri impe.multo magis non transeũt, vt et sensit Spe.in tit.de iur.om.iud.ver.quæ aũt meri.& Io.An.in addi.Spe.in tit.de syndico in rub.in fin. Sed ipsemet Io. de Imo.in d.l.à diuo Pio.in prin. & do.Abb.& Mod.in d.c. si quis ꝯ clericũ.tenẽt ꝯriũ, quia videmus q delegatus principis absque spãli cõmissione exequẽdi pt exequi iniam, q est mixti impe.hæc probari in c.lr̃is.& in c.significasti.de of.dele. & in l.fi. C.de iudi. sm quod intelligit Bar.in l.a diuo Pio.in prin.ff.de re iu.& dixi in rub.§.e.in l.properandũ.§.sin aũt reus.C.de iud.cũ ibi no. & in d.

72 l.a diuo Pio.in prin.l.ea q.§.j.j.ad mu. ¶ †Quinto, vr̃ do.Abb. sententie idẽ in his quæ sunt meri impe. nã dicit q excõicatio est meri impe.vt no.Inn.in c.ti.ismissa.in fi.de ele.& Spe.in titu.de iur.om. iud.in ver.sm oẽs. & ibi et Io.An. & nõ trãsit in delegatũ absque spãli cõmissione.d.c.ex literis. de of.dele. Ad prædicta et bñ facit tex.i c.cũ venissent.de eo q mit.in pos.cã rei seruã. vbi absq; spãli cõmissione in delegatũ trãsit ptãs mittẽdi in pos.ex primo decre-

73 to, qđ est mixti impe.l.iubere.j.ti.ij.†Et q̃uis articulus sit disputabilis, tñ puto veriorẽ esse opi.q nõ trãseat et id qđ est meri mixti imperij i gñali delegato, quia magis vñr vigere iura all. p illa opi. Et sine dubio quo ad cãs mixti impe vr̃ esse casus melior fortasse q̃ possit allegari in d.l.fi.C.vbi & apud quẽ in inte.resti.& illũ põderat Mod.vñ ꝯ illã l.vr̃ q dixerũt Gul.de Cun.& Ant.de But. & Io.de Imo.in locis.s.alle.& per d.l.fi.patet q in hac mã nõ pcedit ar.de mãdato procuratoris ad mãdatũ delegatorũ, quia in gñali mãdato pcuratoris nõ venit q ipse possit petere restõnẽ in inte.l. illud.§.j.j.de min.& tñ secus est in gñali mãdato delegatorio, vt i spãli c.i.ii.quod est not.& per hoc est sublatũ primũ argm factũ p parte negatiua.Nõ ob.sm ar.de §.q mandatam.quia rñdeo q ibi loquit in mero impe.maioris gradus, qđ quidẽ quo ad cognitionẽ, & diffinitionẽ nõ poterat delegari legato procõsulis. d.l.solẽt. merito nõ venit in gñali delegatione, cũ spãliter trãsire nõ possit.

74 ¶ †Nõ ob.tertiũ ar.de d.c.q traslationẽ.quia rñdeo q ea quę sunt maximi gradus, meri vel mixti impe.vt sunt ea quę sunt reseruata principi.prout declarat Bar.in d.l.imperiũ.illa nõ veniũt in generali delegatione, per d.c.q translationẽ. Et ita sito ꝯclõnẽ pdictã.& no in spẽ Ant.de But.in d.c.q sedes.facit q dicã in l.fi.huius art. Nõ ob.et tex.in c.ij.de of.vic.lib.vj.quia rñdeo q sine dubio ibi est spãlis casus in vicario.quod patet, quia vicarius ille hẽt iurisdõnẽ ordi.à l.in dicecesi.vt ibi p gl.& Doct.& dixi.s.in rube. Vñ iure cõi dẽret nedũ de iu.ca. quo merũ & mixtũ imp.facilius trãsferẽ, vt no.j.d.c.q sedes.& dicẽ in l.ipeiiũ.j.de iur.om.iu.sed et de iure ciu.ille q est ordinarius in loco, cui merũ inest impe. posset illud ibi exercere.l.j.& quasi per tot.s.de of.pse.vt.l.illicitas.§.q vniuersas.ff.de off.pũ.Procedit ergo tex.in d.c.ij.in casu suo.sed ex illum casum saltẽ de iure ciu.nõ vr̃ posse bñ defendi, q nõ trãseat merũ & mixtũ impe.in casibus in quibus est delegabile. ¶ Nõ ob.d.l.solet.quia rñdeo, q licet dicat ibi, q solẽt pconsules demãdare cognitionẽ cãrũ criãliũ, nõ dicit tñ q si gñaliter demandasset iurisdõnẽ, q nõ sufficiat.tñ vr̃ sufficere, vt d.l.j.C.e.tit.& d.l.si quid ent. cũ alijs alle.ad partẽ affirmatiuã.Nõ ob. q no.gl.in d.l.ij.§. de offi. pcõ.quia rñdeo q illa sol.gl.cõiter non tenet, sed tenet prima.d.l. apud pcõsulẽ. ¶ Nõ ob.alle.p Sal.i d.l.placet.q a nihil facere vñr. nã d.l.ea quæ primo loquit in magistatu municipali ordinario, in quẽ nõ poterãt trãsire illa quę erant mixti Imperij ibi specificata, sed d.l.cognitio.§.vt possessio bonorũ.loquit in his quæ erant delegabilia.vt ibi no.& dicet in l.iubere.j.tit.ij.

75 †Quã ꝯclõnẽ not.l.militis procedere præterq̃ in mero impe.exercẽdo circa cõfiscationẽ oium bonorũ alicuius, quia talis ptãs nunq̃ transit nisi spãliter demãdet per habẽtẽ ptãtẽ demãdãdi, vt probat in l.j. C.ne sine iussu principis lic.cet.iud confisca.& ita no.Bar.in l.fi.§.de of. pf.vig.quod est bñ no.[b] Et per hęc patet qualiter intelligi debeat. & sustineri possit hæc alia ꝯclo Fateor q Gui.de Suz. i l.solet.j.tit. ij.dicit, q de mãdata iuris.vñ quã hẽo in castro, transibit in merũ impe.l.quædã.j.de acq.ret.do.sed qualiter illa l.intelligat, dicã in

76 seq.parte gl. ¶ †In ea.ibi.l quædã. Sed rñde q aliud est in vniuersitate, sub qua transeunt ea quæ alr spãliter trãsire nõ possent, vt ibi, aliud est in gñalitate, vt hic. ¶ Nã vle instituit vnũ totũ. l.cũ q e des.j.de vsuc.in prin.& l.q vniuersas.in prin.j.de acq.pos.& talia cõprehensa sub vniuersitate nõ cõsiderant, vt ipsa p se, sed vt partes vniuersitatis, vt in dictis iurib. merito cũ ea vniuersitate tran-

77 seunt, q̃uis per se transire nõ possent. †Sic videmus in iure patronatus ecclesiæ, q p se vẽdi nõ posset.c.de iure. cũ de iu.pa. sed bñ trãsiret cũ vendõne vniuersali[c] alicuius castri, in quo erat ecclesia spectãs iure pronatus ad venditorẽ.c.ex lr̃is.& c.cũ sm.de iu.pat. facit l.in modicis.j.de ꝯh.empt. ¶ Nõ aũt loquit qñ gñaliter delegant oẽs cãæ.& ista dr̃ gñalis dispõ, vt declarat Bar.in l.scire debemus.in prin.j de ver.obl.& l.si ita.in ij.q.j de au.& ar.le.cũ sim qita gñalitates trãseũt, vt ipsa, & ac si essent specificata .l. cũ plures.ff.

78 de cur.c. †Et hoc casu vendicat sibi locũ illud quod dicimus, q illud operarei genus, quo ad genus, q species quo ad speciẽ.d.l.ii duo. Et p pea qñ ꝯcederet prouincia, & sic quid vle cui adheret merum ipe.videret esse ꝯcessum merũ ip.qa adest qd vle cui adheret.l.j. §.cũ vrbẽ.ff.de of.pse.vr.de quo p Spe.& Io.An.in ti. de iuris.om. iu.in ver.quæ aũt meri.& Ang j.§.pxi.dicã saltẽ remissiue i l.j.post Bar.j.tit.ij.facit et l. si aliena.§.j j. de vsucap. vbi seruitutes q̃ per se longo tempore pscribi nõ possent, tñ trãseunt cum ædificio longo tẽpore pscripto, cui adherebãt. Et ita fuit de mẽte Pet. & Cy.hic. & magis placet q̃ solu.Ang.hic dicentis, q speciale est in l.quędã.

79 ¶ †Postremo cũ gl.restat solũ expedire vnã q. quã hic tetigit Gul. de Cun.& alij post eũ.s.an delegatus principis cãm meri ipe. sibi delegatã, quæ sui nã erat indelegabilis, subdelegare possit. Et vr̃ primo dicendũ, q sic, per tex.in l.vnica.in fi.C. q p sua iur.ibi, nullo personarũ cũũ vel habito tractatu &c.& hoc idem tenet gl. in ver.iudicãdas, q ad hoc reputat sin.sm do.Car.Flo. in c.in archiepatu.de rap.& nõnulli alle.aliã gl.fi.in l.j.C.ne lic.poten. ¶ Sed non vr̃ ibi hoc bñ colligi, si recte inspiciat. Vltra cõem inductionẽ posset induci d.l.vnica.q pro sua iuris. quia qñ l.gñaliter loquit circa dispositionẽ actus iam ꝯcessi, nõ dẽt recipere restrictionẽ de habilitate.l.j.§.nũciatio.in ver.oibus.cũ ibi no.p glo. & Doc.ff.de ope. no.nũc.cũ ꝯcor.de quib.sin.Ergo cũ añ d.l.vnic.eẽt ꝯcessum pdelegato principis subdelegare.l.à iudice.C.de iud. nõ dẽt itelligi illa l.vnica in cãis, in quibus de iure cõi esset habilitas subdelegandi. ¶ Secũdo probat p l.pr̃.§.quindecim.ff.de le.ij.inducẽdo vt hic p Gul.de Cun.& Bar.& ad eãdẽ inductionẽ all.l.j.ver.ꝯ quoq; C.de impo.luc.descri.& l.si à me.j.ad l.fal.quã hic all.Gul. ¶ Tertio pro hoc facit, quia postq̃ semel dicta cã fuit effecta delegabilis p primã delegationẽ principis, q potuit cãm meri ipe.delegare.l.fi.C. vbi sena.vel clari.l.j.C.de pci.ipet.of.hoc sufficit ad hoc, vt i posteriũ duret delegabilis.p tex.i l.videamus.iũcta l.pced.i fi. j q met.cau. quẽ Bar.ibi reputat sing. ¶ Quarto, delegatus principis est maior quolibet ordinario in illa cã.c.pasto.de off.ord.ergo licet ordinarius non possit delegare cãm meri imperij, tñ ille q est maior or-

80 dinario, potest.vt patet i principe qui põt, vt dixi. ¶ †Quinto, subrogatũ sapit nãm illius, in cuius locũ surrogat.l.si eũ.§.q iniuria. rũ.ff.si quis cau.l.si is qui.ff.de carbo.edic.c.ecclesia. el j.vt lit.pen.

81 ¶ Sexto pro ista opi.vr̃ tex.in c.venerab.de off.dele. ¶ †Septimo, vr̃ pbari in c.fi.de offi.dele. vbi quando princeps commisit cum hac clausula, q delegatus deberet p se personaliter expedire,[d] vr̃ inquirere, aut aliquid facere, per qđ videat electa industria personæ, non põt et de consensu partiũ alteri subdelegare. Ergo a ꝯrio sensu si nõ esset adiecta illa clausula de procedẽdo per se ipsum,

seu

ADDITIONES.

a ¶Aliquid attigerunt. Adde Abba.consi.xvij.Lu.Ro.latius consi.lix.

b ¶Bñ no. Adde q talis ptãs trãsit in vicariũ gñale.d.Papæ, ꝑm Lud.Ro.in ꝫ.allega. consi.per c.quanto.vers.si quidem de of.deleg.quem dicit singularem.

c ¶Vniuersali. Adđ Lu.Ro.cõs.cccxiij.& ibi an derelicto castro veniat iuris.j. & dñs Do.đ Ro.deci.iũa.de sen.& re iu. q licet latius alias ꝫ possit cognoscere cãm iurispron. eã si ferat iniam i ca, in qua accessorie veniat iurspatron.q talis sñia valet.

d ¶Personaliter expedire. Adde q Bal.in c.fi. de of.dele.dicit q si princeps dicat, per te cognoscas, q per hęc non est quin possit alteri subdelegare, quia illud pronomen, per te, ponitur ad demonstrandum. latius ibi vide.

a seu personalr, possit alteri delegare. Et hanc parte[a] sequit Guil.de Cu.An.de Pisis.Bar.& Bal.hic.& Bar.& Bal.& Ang.in d.l.vnica.C. q. p sua iuris.& Gui.de Cu.& Bal.in l.imperiũ.j.tit.ij.& Ang.in cons. cxcvj.inci.in cã accusationis.& d.Car.in d.c.i Archiepatu.& Io.de Imol.& D.Abb.in d.c.venerabili.p illũ tex.& Io.de Imol. in d.c.fi. eo.tit.& d.Abb.in c.q sedes.de of.ord.& ibi ẽt Io.de Imol ¶ Contraria opinio videtur de iure verior, quę pbari vr. primo, quia vbi electa est industria psonę, ibi nõ põt quis alteri demãdare.l.vnica. §.ne aũt.C.de cad.toll.l.inter artifices.ff.de sol.& d.c.fi. de of.dele. sed ita est in mero imperio, qñ est de sui nã indelegabile, vr electa industria personæ.vt dixi in j.no. ergo nõ põt alteri delegari.¶ Secũdo, quia aut delegatus principis æquiparaẽ ordinario. d.l. à iudice.& c.cũ cãm.đ appe.aut verius habet debiliorẽ ptãtẽ, q̃ ordinarius.vt pbaui s.eo.in rub.ergo si ordinarius non põt demãdare cãs meri iperij rle, nec delegatus principis debet posse.¶ Tertio, ordinarius siłr creaẽ ab iperatore, sicut & delegatus. in l.j.§.cũ vrbẽ.ff.đ of.pfe.vr.in c...§.iudices.de pac.iu.fir.& si ordinarius censet hře ptãtẽ à lege.iuxta l.more.j.tit.ij.& in fi.huius l.tñ iperator, qui creat delegatũ, lex est.in auc.de ↄsul.ad fi.¶ Quarto, p tex.in cle. j.i ver.ciuili.a ↄ̃rio sensu.de of.dele.¶ Quinto, p hoc vr tex.hic circa prin.vbi ille, cui à lege ẽ delegata cã meri iperij, nõ pt subdelegare, & tñ dr delegatus.vt dixi in j.no.vbi ẽt dixi talẽ delegatũ à l.

82 cẽseri delegarũ à principe.¶ †Sexto, quia subdelegatus à delegato principis, non est eius nãe, & qualitatis priuilegiatæ, sicut esset delegatus principis.vt patet i c.super q̃onum.§.nos aũt.& §.si verò duo.đ of.del.vbi si p pricipẽ delegata ẽ cã cũ cła, applõne ẽmota, ñ eodẽ mõ trãsit, aut trãsire pt i subdelegatũ virtus illius cłę.Item subdelegatus nõ pt subdelegare.vt d.§.si verò.& tñ delegatus pri

83 cipis poterat subdelegare.†vn Spe.i tit.đ execu.sen.§.nũc dicẽdũ. i prin.& doc.i c.pastora.§.quia verò.& i c.ex literis.đ of.dele.tenẽt q i exequẽdo sniam nõ plus põt subdelegatus à delegato principis, q̃ posset delegatus ab ordinario, & licẽt Bar.in l.à diuo Pio.ff. de re iud.videaẽ voluisse ↄ̃riũ.per d.l.vnicã.C.q. sua iuris. quæ hoc nõ pbat.vñ repħẽdũt eũ Mod.& pſertim Io.de Imol. in d.§. quia

84 vero.& i d.c.ex lřis.¶ †Septimo, facit in arg.l.antiquitas.C.đ vsus. vbi i mã, vel re, quæ de sui nã non est trãsmissibilis ad aliũ, pmittẽ expresse q trãsmittaẽ, itelligiẽ de prima trãsmissione tñ.ita hoc si pmittiẽ, q cã meri iperij possit ↄ̃ iuris rłas trãsire in eũ, q habet ex delegatione principis, dẽt itelligi de primo delegato, q imediate hẽt a principe.vñ succederet postea illud qđ dr, mutata psona mutaẽ cã.c.j.de iu.pa.in vj.¶ Vltimo, qa nõ reperiẽ i tali subdelegato mutata rła.d.l.nemo pt gladij.cũ si.& istã opi.tenẽt Iac.de Ra.Per. Old.Cy.Ray.Iac.But.Mar.sill.Sal.& Fulg.i d.l.vnic.C.q. p sua iuri. & Io.An.in addi.Spe.i tit.de iu.dele.§.fi.super ver.itẽ q est delegatus.& Ray.i d.l.iperiũ.i addi.& Alb.de Ro.& Ro.hic, & Bal.i l.j.C. ne lice.potẽ.& Pau.de Leaza.Pe.de Anc.& An.de Bu.i cle.j.đ off. dele.Io.de Imo.ibi tetigit, & se inuoluit, & nihil boni ibi dicere vr Iac.de Bel.i auc.vt defun.seu.fu.§.fi.in fi.ẽt tenet istã vlt.opi. p illũ tex.vñ sumpta ẽ auc.ad hæc.C.de iud. vñ ibi pbaẽ, q delegat[9] pricipis nõ est maior ordinario.& ita tenet Iac.de Bel.ibi, referens p hoc ↄ̃ glo. ĩ d.l.j.C.q. p sua iurisd.solũ.n.ẽ maior ordinario q̃tũ ad hoc, vt ordinari[9] ñ possit inhibere illi delegato in cã sibi delegata, sed hoc possit solus delegãs.p l.iudiciũ soluiẽ.j.đ iud.& expressius pbaẽ i c.studuisti.đ of.leg.licẽt ipse nõ alleget.quinimo ẽt i cã delegata à principe posset ordinarius inhibere illi delegato, ne procederet i ea, qñ ordinarius hoc faceret ex cã nouiter suborta, & ñ ↄsiderata à delegãte.vt pbat sing.tex.in l.si hominẽ.j.mãd.& ita p illũ tex.signãter determinat do.Abb.Sicu.in c.dilecti.la vlt.de ap. qđ est diligẽter notan.p limitatione d.c.studuisti.bñ facit qđ not. voluit Bal.in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iu.per d.l.si hoiem.& doc.in c.fi.de trans.p illũ tex.& hæc addere potelbs ad ea, quę dixi ĩ rub. s.eo.cũ hac vlt.op.ẽt trãsit Ant.de Bu.in c.q sedes.de of.ord.p no.

85 p Spe.in tit.de iudi.dele.§.fi.ver. itẽ q est delegatus.¶ †Nõ obstãt alle.in ↄ̃riũ.& primo d.l.j.C.q. p sua iuris.ibi nullo etc.quia illa in-

b telligiẽ de cãis quibuscũq;[b] dũmõ sint delegabiles, de quib.delegabilib.ẽt loquiẽ principiũ illius l. nam multæ sunt cãæ & meri & mixti iperij, quæ tamen sunt delegabiles.vt late tradit Bar. in l.imperiũ.nec mirũ, si illa dictio, nulla, recipiat restrictionẽ per alia iura.l.nihil.cũ gl.C.de pcu.l.de ætate.§.nihil.ff. de interro.act. cũ gl. & plene per gl.in l.sacrilegij.§.fi.ff.ad leg.Iul.pecu.facit l.vt gradatim.§.sed si lege.j.de mun.& ho.& qđ ibi dẽat restringi, prubãt iura, & rñnes alle.p parte negatiua.& præsertim prima rõ, quæ, vt dicit Ray.in d.l.iperiũ.sufficiẽs est ad tollenda oia argumẽta ↄ̃ria.

86 ¶ †Nec ob.alia inductio facta de d.l.j.§ nũciatio.quia rñdeo, q illud nõ procẽdit ibi, quia illud quod in d.l.vnica.in fi. dr de delegatione, non importatur, aut significatur per verbũ principale illius dispõnis positæ in d.l.vnica.in fi. iõ rũc bñ attendimus habilitatẽ, & verba talia, quæ non sunt principalia, & dispositiua, bñ intelligũtur de actu valido, & in quo interuenerũt extrema habilia, vt probaẽ in l.j.cum gl.j.& ibi Bal.C.de fide instr. & in l.iij.cũ gl.parua.C.de fide instr.& iure hast.fisc.lib x.& l.ij.§. quod ait prætor. el ij.cum gl.in ver.qualiscũq;.j.qui satis.cog.facit l.iiij.§.ↄdemnatum. j.de re iudi.l.rei.§.fi.j.de pœn.aliàs sequeretur qđ tex.in d.l.vnic.i fi.in ver.nullo psonarum importaret, q delegatus principis possit subdelegare pupillo, furio, mulieri, vel seruo ↄ̃ l.cũ ptor.§.nõ aũt.

87 j.de iud.qđ nemo sanæ mentis diceret.¶ †Posset etiã alteri rñderi, vt per Bar.in d.§.nunciatio.dum alle.l.4.C.de sacros.eccl.& l.j.ff. de testa.mil.iuncta dicta ratione electæ industrię.Non ob.d.§.qu-

c decim.quia vt ibi etiam dixit Bar.ibi, erat affecta persona, nõ res.[c] quilibet enim fuerat prohibitus alienare partem suam ex familiam, non aũt erat prohibitus alienare partem alterius collegatarij sibi obuentam. secus si fuisset res affecta, vt quia fuisset prohibita impersonaliter alienatio ex familiam, sm Iac.But.& Sal.in d. l.vnic.C.q. p sua iuri.& Bal.in d.l.j.C.ne lic.po.p l.peto.§.fratre.ff. de le.ij.& l.vnum ex familia.circa prin.eod.tit. Sed hic erat affecta

88 res, † quia causa meri imperij erat indelegabilis, & eodẽ mõ rñde ad l.vnic.C.de impo.lucra. descrip. quia ibi onus illarũ silicarũ soluẽdarũ pro alienatione facta a curiali titulo lucratiuo respiciebat personã acquirẽtẽ titulo lucratiuo à curiali, meritò si ibi quis acquisiuit titulo oneroso à curiali à prin.licẽt acquirens postea trãsferat titulum lucratiuum in alium nihil soluendum est, quia non est verũ dicere istum, qui habet titulo lucratiuo acquisiuisse à cu-

89 riali.† Sed hic semper militat rõ, p p quã merũ imperiũ nõ põt delegari.& siłter patet rñsio ad d.l.si a me.quia ibi hæres illud qđ sibi restituiẽ p fideicõ.nõ retinuit iure hřditario, sed fideicõmissi, iõ nõ ↄputaẽ in falcidiam, vt l.in quartam.& l.id aũt.j.ad leg.falcid.& vere illa l.nihil facere vr.Nõ ob.d.l.videmus.quia ad illum text.& similes pt rñderi p dictam rõnẽ industriæ electæ.quę tñ cessat ibi, quinimo pt dici, q illa lex facit pro nõ ↄ̃, quia apparet, q illa verba dicẽtia dari actionẽ in q̃tũ puenit ad hřdẽ, intelligunẽ de primo hřde tñ.patet, quia sufficit q ad primũ perueniat, licẽt nõ perueniat ad sm eo.mõ iura volẽtia cãm meri imperij trãsire in delegarũ principis debẽt intelligi de primo.¶ Nõ ob.dũ dicebatur, q delegatus est maior ordinario. quia rñdeo ↄ̃riũ esse verius, vt p-

90 baui s.eo.¶ †Quinto, nõ ob.q surrogatũ sapit nãm eius ĩ cuius locũ surrogaẽ: quia rñdeo, q illud nõ pcedit i hac mã, quia aliàs sequereẽ, q q̃libet delegat[9] ab ordinario posset illã cãm subdelegare, sicut potuerat delegare ordinari[9] ↄ̃ l.fi.i prin.j.e.& d.l. à iudice. ¶ Itẽ arg.nõ militat, qñ est electa industra personæ, vt in casu nřo. vt dixi in j.arg.partis negatiuæ.Patet ẽt rñsio ad arg. p ea, quę dixi

91 in vj.arg.partis negatiuæ.¶ †Sexto, nõ ob.tex.in d.c.venerabili. qa rñdeo, q iõ illud ẽ, qa de iure can.cãę meri iperij sunt delegabiles sm cões ↄclusiones, vt diceẽ in l.iperiũ. & ita est de mente Io.An. in addi.Spec.super d.ver.itẽ q est delegatus.vr põt ẽt rñderi, q ibi p p infirmitatẽ merũ iperiũ potuit delagari, sicut dixi s. circa gl.in ver.pficiscaẽ.¶ Nõ ob.vlt.tex.in d.c.fi.de offic.deleg. quia respondeo, q qñ apparet ẽt esse electã industriã personæ ex qualitate negotij, vel alr, quia mandareẽ alicui vt puideat ecclię de ministris, vel platus nulla specificata persona, đ qua dẽat puideri, rũc absq; eo, qđ dein fuerit q psonaliter faciat, nõ pt alteri demandare. cas cui.de offi.dele.in vj.iõ isto casu nõ assumiẽ arg.à ↄ̃rio sensu.in d.c. fi.quia esset ↄ̃ alia iura, qđ fieri non põt, vt dixi super gl.in ver.fortissimum.secus si non appareat ex qualitate negotij esse electã industriam,

ADDITIONES.

a ¶ Et hanc partẽ. Adde tu, q p ista pte facit tex.si.in suo simili.in l.fi.C. de re mili. pig.itẽ facit l.si sit.§.fi.& ibi Bar, i terminis.j.đ le.& l.à iudice.i fi. i fui gñalitate. C.đ iudi.Et adde, q licẽt Alb.h dicat ptẽ negatiuã eẽ cõem.& gl.in l.j.C. q. pro sua iuris.cõit iprobari th Ia.But.quẽ refert Io.đ Ana.i c.i archiepatu.ex đ rapto. dicit affirmatiuã eẽ cõem, & ab ea i iudi.si eẽ recedẽdũ.& cõem dicit Pa. đ Ca.in d.l.j. p qua facit, qa đ pcuratore ad delegatũ pcedit ar.l.& qa j.đ iuris.om.iud. sed pcurator pt aliũ pcu.substituer l.neq .i fi.& l.qđ qs.C.đ pc & Bar.vbi examinat, an talis subst.teneaẽ cauer đ rato, i l.đ curator.j.đ cur.bo.dã.& h pcedit tã i cãis, q̃ ad negotia, ergo & delegatus poterit. Et facit, qa h tenet gl.i d.l.j.q̃ auctoritas oẽs ancellit.vt iqt Bal.i l.ñ hřditas.C.depos.& i cõsulẽdo data varietate opin.sp adhęrẽdũ ẽ gl.nec ab illa ẽ discedẽdũ.ita Bar.i l.j.i fi j.đ vul.& pu. Fr.C.

b ¶ Quibuscumque. Hanc solu.improbat do.Ias.hic.

c ¶ Non res Dixit hic do.Ias.q fortiter ob.tex.in l.tutor rerũ.ff.de admi.tut.vbi res minoris fuit vẽdita solẽniter, & qa vẽdẽdo nõ habuit effectũ, tutor retinuit rem venditã sua auctoritate.ecce qũo duo sunt põderãda, q res erat phibita alienari, & persona tutoris authorari in facto pprio, sed ex quo semel fuit alienata, erat facta ppetuo alienabilis.sed vr, q hęc nihil obstẽt, qa res minoris ñ phibenẽ alienari simpliciter, sed cũ alienanẽ, vt seruenẽ solẽnitates inductæ à iure hoc bñ statutũ est in d.l.solẽnia seruata fuerũt.vt vult gl.& Bar.ibi, & do.Ias.hinc ergo ex hoc capite nõ ob.similiter, nec persona tutoris dicebaẽ authorari in facto pprio: quia vt ibi dicit Bar. dr potius antiqua trãslatio emptionis in psonã tutoris, quã noua emptio.& sic vr q nõ hẽat obstare ille tex. nec sit illã rõ, qa semel alienata, q effecta fuerit alienabilis perpetuò, sed quia solẽniter res fuit alienata palam. & bona fide tutor potuit retinere sibi.idẽ pt rñderi đ feudo reuerso ad ecclesiã, qa nõ dr noua infeudatio, sed antiqua cõtinuatio, vt dicit Cald.cõ.xj.đ re.ec.ñ alie.

dustriam, nã tũc bñ ꝓcederet dictũ arg. à ꝯrio sensu, vt colligitur ex d.c. is cui. & hãc puto esse veritatẽ quicquid aliis dixerim in l. à iudice. C. de iud. si quis tñ teneret [a] opi. gl. & sequaciũ, limitare posset eã hẽre locũ, qñ à ꝑncipe delegata eẽnt que eẽnt de reseruatis ꝑncipi: quia talis delegatus subdelegare ñ posset. vt scripsi s. i j. no. licèt Ful. de hoc dubitauerit i l. j. cũ seq. s. de of. procõ. & nihil de huc i

[92] terminis allegauerit: sed cogitãdũ reliquerit. ¶ †Secũdo limita, nisi ꝑnceps delegãdo dixerit, q talis expediat, & ñ alius: quia tũc vr ꝓhibere subdelegationẽ, vt probat in l. j. §. de his. cũ glo. in ver. nullius alterius. j. de sepa. sm Bene. de Plum. in l. imperator. ff. de fideicõ. li.

[93] cui adde tex. in d.c. si. de of. dele. & dic vt ibi. ¶ †Aliã limitationem potes addere in cã resti. in inte. que est mixti iperij: quia illa nõ poterit subdelegari ꝑ delegatum ꝑncipis vt ꝓbari vr in l. fi. C. vbi & apud quẽ cog. in inte. resti. cũ gl. in ver. nõ hẽant. in ver. & si queras etc. tñ Sal. & Fulg. ibi tenẽt ꝯriũ. per d. l. à iudice. C. de iud. iunc. d. l. fi. vbi dicta cã est delegabilis. & nõ itelligũt illã gl. velle, q delegatus ꝑncipis nõ possit subdelegare cãm resti. in int. imo Sal. intelligit, q illa gl. velit ꝯriũ. Ful. vero intelligit, q illa glo. solũ velit oñdere, qui sint illi delegati, q. pñt subdelegare. & verior vr opi. q possit subdelegari: quia per d. l. fi. est effecta delegabilis. ergo delegatus ꝑncipis dẽt posse subdelegare, sicut ordinarius demãdare põt, vt est dcm. Nec ob. tex. in d. l. fi. ver. sed oe quis. ibi, dũ dicit, q propriam iurisdõnẽ nõ hñt. quia rñde, q intelligitur de iudicib' chartularijs delegãtibus. vt ibi per gl. in ver. nõ hñt. in prima expositione, quã approbat Bar. & vr improbare aliã. ex qua se fundat Pa. de Cast. ¶ Et quia alias disputaui quæstionem super ista materia. ideo inseram quæstionem ipsam, quæ talis est, videlicet.

[b] **R**Ex aragonum [b] Vnus ex his, q superioribus annis regnarunt, olim Camillam gnatã suã gñoso comiti Bertrãdo mr̃imonio iunxit, dato in dotẽ potentissimo oppido, cui merũ & mixtũ imperiũ, ex priuilegio ꝯcesserat, eũq; comitẽ deinde cũ optimo stipẽdio in q̃ plurimis suis ciuitatib. prælidẽ ꝯstituit, cui ꝓ regimine accuratius exercẽdo merũ & mixtũ imperiũ, & iurisdõnẽ plenissimã ꝯcessit. Iste Comes Bertrandus cũ iurisdõnẽ in dictis ciuitatib' adeptus, & ꝑsidatũ iam plurib' annis exercuisset, tãdẽ vt Regi libitũ est, ad sindicatũ trahi. Arguit, q plerũq; nulla necessaria cã existẽte cãrũ capitaliũ cognitionẽ demãdauerit. aliqñ ẽt vltimi supplicij executionẽ. quã tñ executionẽ tũc se in cã necessarię abñtię mãdasse, se defendẽdo allegat, plerũq; ẽt executionem sniarũ, & missiones i possessionẽ ex secũdo decreto ꝑ alios, quib' mandauit fieri, fecisse deprehendit, qd minime facere potuisse asserit, nõ obstãte allegatiõe dicti comitis, q alijs occupationib' publicis, & cãrũ multitudine foret ipeditus. Aliud quoq; ei obijcit, q ex quadã cã cuiusdã ciuis, seu iurisdõnis, quã sibi Rex mutato ordine procedẽdi delegauit, salariũ a partib. recepit. hinc ꝑfatus comes Bertrandus de medio tollit. Parte ex alia Camilla viduata ab hr̃dib' dicti comitis castrũ sibi restitui cũ pluribus bonis, quæ dictus comes ꝓꝑ delictũ suorũ quotũdã subditorũ publicata sibi adiecerat, petit, replicãt hr̃des, q si castrũ sit restituẽdũ, dicta tñ bona tãq̃ fructus dotis, quos maritus lucrat, nõ sint restituenda, & ex hoc themate quinq; dubia disputãda resultãt. ¶ Primũ, an dictus comes a Rege ꝯstitutus potuerit cãrũ capitaliũ, nulla necessaria cã existẽte cognitionẽ alteri delegare. ¶ Secundũ, an in casu necessariæ abñtiæ vl infirmitatis potuerit nõ solũ cognitionẽ, sed diffinitionẽ vltimi supplicij alteri demẽdare. ¶ Tertiũ, an cãę mixti iperij, quę magnã exigũt cãæ cognitionẽ, ac ẽt coerctionẽ possint etiã delegari existẽtib' ipedimẽtis, de qb' loquit l. pen. C. de ped. iud. ¶ Quartũ, an iudex ordinarius de publico salariatus possit salariũ a partib' recipere ex cã sui subditi sibi ꝑ ꝑncipẽ delegata. ¶ Quintũ, an bona, quæ lucratus est maritus ex iurisdõne castri dotalis sint ipsius mariti, sicut reliqui fructus dotales, an verò vxori sint restituẽdi soluto ma. ¶ Pro parte affirmatiua primi dubij, adducit tex. in l. solent. in prin. iuncto fi. l. nec q. cq̃. ff. de of. ꝓcõ. ibi, dũ dr, quę ẽt oium ꝑsidũ cõia sunt etc. q finis verbi ꝯtinuatiue ad ꝑcedẽtia. qd eo magis patet: quia oĩa illa dicta sunt vnius iuriscõsulti. ¶ Secundo, arguit sic, tãta est ptãs ꝑsidis i ꝓuincia, q̃ta est ꝓcõsulis i sua ꝓuincia. hoc patet: quia vterq; i sua ꝓuincia hẽt maius iperiũ quocũq; alio ab ipsis post principẽ. & idẽ de vtroq; eorũ dr l. & iõ. ff. de of. ꝓcõ. & l. iij. de of. ꝑsi. & solũ est vna drĩa: quia ꝓcõsul eligebatur de cõsulib. & in ꝓuinciã lõginquã mittebat. ꝑses aũt ñ eligit de ꝯsulib. & mittit in ꝓuinciã ꝓximiorẽ. vt no. gl. i l. j. ff. de of. ꝑsi. sed ꝓcõ. indistincte oẽm cãm criminalẽ quo ad cognitionẽ delegare pt. d. l. solẽt. i prin. & in fi. & i l. j. C. de of. ꝓcõ. ergo & ꝑses tenet ꝯñia, q a ptãs delegãdi depẽdet à iurisdõne ꝑncipali irradicata i ꝑsonã delegãtis. l. morę. cũ l. seq. ff. de iuris. om. iu. & i sim. arguit iurisc. i l. i. § fin. aut. de susp. tut. ¶ Tertio, adducit l. cũ ꝑtor. in prin. ff. de iud. vbi dr eos iudicẽ dare posse, quib' id morẽ ꝯcessum ẽ ꝑ vim iperij. not. verbũ, iperij, nam ñ dicit iurisdõnis. & sic dat ẽt itelligeri, qd ẽt ꝓpriũ sit iperij, vt possit delegari quò ad cognitionẽ saltẽ. ¶ Quarto, arguit sic, cognitio suspecti criminis ẽ meri iperij. & ita no. Inn. i c. venera. de of. del. q a i eũ plerũq; venit atrox pœna iponẽda. & iõ solus ꝑses ꝓnuntiat. l. j. §. suspecti. ff. ad senat. Turp. & tñ pt delegari a quocũq;. l. cognitio. i ꝑn. ff. de of. eius cui mã. ẽ iuris. ergo etc. nec ob. qd dr i l. cognitio. i ꝑn. q sit spãle i ꝓcõ. vt ꝑma frõte ibi vr loq, & ita is sentire vr tex. isti. de susp. tu. i ꝑn. q a rñdet nullũ eẽ spãle: q a ibi ꝑmũ dcm ẽ gñale ꝯphẽdẽs vnaquãq; tubr. nec qd subijcit exẽplificatiue de legato ꝓcõsulis hẽt restringere l. dã. infe. in fi. ff. de dã. inf. & hoc eo magis ꝓbat. q a ẽt delegatus ꝑtoris de hoc crimine cognoscẽr pt. l. j. §. dimus. vers. an aũt. ff. de susp. tu. i bis verbis. ibi. cũ. n. aĩt ꝓpositũ etc. & ꝓ hoc ẽt ñ ob. tex. isti. de susp. tu. q a ibi posuit de eo, tãq̃ de ipso eẽt minor dubitatio. ñ tñ exclusit legatũ ꝑtoris, & ẽt ꝑsidis per iura & rõnes s. adductas. vl aliter rñde, q illud qd vr i l. cognitio. i ꝑn. de legato ꝓcõsulis veniat ad fm dcm illius ꝑncipij, i quo dr ꝓ gnali iurisdõne mãdata, venit ẽt cognitio suspecti, nõ aũt ad ꝑmũ dcm gñale. itẽ ñ ob. qd ibi sentire vr eẽ spãle ꝓꝑ vtilitatẽ pupillorũ, q a spãlitas ẽ respectu secũdi dicti illius legis nõ primi, vt statim dixi. itẽ not. verba i d. l. cognitio. i prin. dũ dr, ꝯueniẽs ẽ. ex qb' apparet illud repetitũ eẽ declaratũ, nõ aũt de nouo iductũ i legato ꝓcõsulis, magis q̃ in alio legatu. ¶ Quinto, arguit sic, nõ vr differre legatus ꝓcõsulis ab alijs delegatis. ergo idẽ ius statuẽdũ ẽ, tenet ꝯñia. ꝑ l. illud. ff. ad l. Aq. ꝓbat ꝑ l. legatus. ff. de of. ꝓcõ. itẽ ꝑ no. in l. legatus. e. tit. in qb. ll. dr, q legatus ꝓcõsulis nil ꝓpriũ hẽt in iurisdõne. sed oĩa hẽt ab ipso ꝓcõsule, sicut alij legati. ꝓ quo facit qd not. gl. i c. cũ cãm. ex. de appe. itẽ nõ pt subdelegare, nisi sit datus ad vniuersitatẽ cãrũ, sicut alij delegati. & ita vr ꝯcordari d. l. legatus. cũ d. l. cũ ꝑtor. §. 4. ff. de iudi. sm lrãm negatiuã. in d. l. legatus. vt ibi hr. si ḡ legatus ꝓcõsulis de cã capitali cognoscere pt. vt ll. s. alle ergo & legat' ꝑsidis ẽt cognoscere poterit ex idẽtitate rõnis. ¶ Sexto, vr casus in l. ij. C. de of. eius, q vicẽ alte. ge. dũ ibi dr oĩa, quę ad iurisdõnẽ rectoris ꝓuincię ꝑtinẽt. Itẽ in simili in auc. de colla. coll. ix. §. ad hęc ꝓhibemus. ibi, damus ei licentiã ad oĩa vsq; ad mẽbri abscissionẽ, vltimi supplicij, & executiõẽ etc. ¶ Septimo, q cãrũ capitaliũ cognitio possit delegari, vr casus in l. ij. C. vbi sena. vl cla. & faciũt no. in l. 4. C. q. ꝓ sua iuris. ¶ Octauo facit ꝓ hac ꝑte ratio, nã ea quę sunt meri iperij, & minima gradus, pñt delegari, sicut punitio leuiũ criminũ, modica coerctio, etc. & in auc. de defen. ciui. §. audiẽt quoq; leuiora. & no. in l. iperiũ. de iu. om. iu. maxime ꝑ Bar. i l. fi. de of. eius. Sed cãrũ q rũcũq; capitaliũ vr eẽ hmõi gradus q̃tumcũq; sm minimi. qd patet: q a i eis nõ vertit ius iperij i suo potentiori eẽ, imo ex sni i, ex qua oĩs effectus iurisdõnis ꝓducit. ex snia. n. ꝓducit executio, vt i tit. de exe. rei iud. itẽ ex solis ꝓbõib. nõ orit, nisi sequat snia. no. ẽ & pulchra gl. i l. sed & si possessori. ff. de iureiu. in §. si cũ de hr̃ditate. ad hoc facit qd volũt doc. in l. cognitio. §. vt possessio bonorũ. ff. de of. eius. vbi dũt posse demãdari cognitionẽ missionis i possessionẽ, nõ aũt ipsam missionẽ. Itẽ an executionẽ iudicationis effect' ex ipsa snia, tãq̃ ex termino iurisdõnis. l. si q s filio exhęredata. §. si q s irritũ. ff. de iniust. testa. & l. q vlti. ff. de pœ. cũ multis simi. item patet

ADDITIONES.

[a] ¶Si quis tñ teneret. Qui opi. ego teneo, q vltra limitationes datas hic ꝑ Alex. nõ hẽret locũ, qñ ꝑnceps diceret, tu cognoscas, dcm sunt singulare Bal. & ibi exclamat Do. Car. Floren. in c. si ex. de of. dele. dixi aliàs in l. à iudice. & illud operatur illa geminatio verborũ. tu cognoscas: quia ex illis vr electa idustria ꝑsonæ, & ex ista limitatione insero aliã, q̃ est secũda relata ꝑ Alex. hic. item limita, q ista cõis opinio nõ ꝓcederet, qñ in delegatione adiecta forẽt illa verba, cõsciẽtia tuã oneramus: quia tũc electa vr industria ꝑsonæ, & fides. ꝑ not in c. statutũ. §. assessorẽ. de rescr. lib. vj. & bñ ꝓbat tex. i d. c. si. ibi, industria, & fidẽ ꝑsonæ. tñ ista limitatio semper mihi fuit visa, nõ vera, sequẽdo Ang. in auc. ad hęc. C. de iudi. dũ alle. tex. in clem. j. de of. del. quẽ dicit esse singularẽ ad hoc, licẽt aliqui, & do. Alex. dicãt nõ bñ ꝓbari opi. Ang. q̃ tñ ibi bñ ꝓbat, dũ ibi dr, q illa q̃ tacite insunt, non inducũt obdõnẽ aliquã, sed sapiũt potius quãdã monitionẽ. vt not. in d. cle. j. Nec ob. §. assessorẽ. quia cõiter tenet ibi, q a snia talis delegati sub illa forma verborũ pot appellari. vt no. gl. in cle. j. in ver. oneramus. de iu. pat. de quo vide late i mea rep. l. admonẽdi. j. de iureiu. itẽ fallit, vbi ꝑnceps in delegatione vteret verbo ꝑceptiuo, puta, iubemus, vel ꝑcipimus. quia tũc delegatus nõ posset subdelegare. illa est gl. q̃ cõiter reputat singularis, & signada i l. sępe audiui Cęsarẽ. & ibi Bar. & doc. s. de of. ꝑsi. & iõ ẽ magna drĩa, an quis vtat verbo cõi, cõmittimus, mãdamus, vel delegamus: q a isto casu ñ sunt verba ꝑceptiua, seu necessitatis. l. j. j. madati. secus qñ i rescripto diceret, iubemus, vel ꝑcipimus. & sic differẽtia est inter vltimas voluntates, & rescripta. l. ij. & ibi Bar. C. cõmu. de l. Io. de Imo. in cle. sępe. de ver. sig. melius tãgit Bal. in l. j. C. quo mo. & qñ iud. gl. notab. in c. cũ aliquibus. in ver. cõcedimus facultatẽ, de resc. in vj. itẽ limita istã opi. nõ ꝓcedere, qñ ꝑnceps delegasset, reseruata sibi in signũ ꝑtis supremæ: q a tũc delegatus nõ põt subdelegare, quasi vr electa industri. j. sonq. vt dixi. s. alleg. Innol. & do. Ant. in d. c. quod sedes. itẽ limita qñ ñ ꝓcedat i subdelegato à ꝑncipe. d. c. is cui. cũ ibi no. i gl. itẽ limita, q ñ ꝓcedit, qñ ꝑnceps cõmitteret articulũ nudi facti, seu officiũ. text. i d. c. si de offi. dele. ꝓ qua facit quod dicit Bar. in l. iperiũ. in iij. opposi. j. eo. Fran. Cur.

[b] ¶Rex Aragonum. Ista disputatio aliàs fuit impressa in ciuitate Luca. anno Dom. M.cccc.xcj. & ipsam do. Nic. Tigrinus Lucensis imprimi fecit, & direxit excellentissimo do. Bar. Soci. Thom. Dipl.

patet hoc, quia ille, q hẽt cognitionẽ tm̃, nõ diffinitionẽ, nõ dr̃ habere iurisdõnẽ, sicut est ĩ assessore.l.j.de of.assc.ff. itẽ hoc patet ĩ illo, cui mãdatr̃ cognitio r̃seruata sibi s̃nia. nã ille, q mãdat, remanet iudex, & hẽt necesse videt acta, & ille, q tm̃ cognoscit, dr̃ ɔsiliari⁹. auc. ad hęc. & ĩ corpore vñ sumit.§.de iu. ¶ Nono, adducit tex. in l.j.ĩ fi.ff.d̃ of.eius. vbi dr̃ mãdata iuris. trãsire iperiũ, ꝙ iurisd. cohęret. qđ intelligo salrẽ quò ad cognitionẽ. ¶ Decimo, adducit l.solet ꝑtot.cũ l.seq.ff.d̃ iu.om.iu. vbi dr̃ ꝑtorẽ mãdare oẽm iuris. ergo etc. ¶ Vndecimo, adducit l.magr̃atib.ff.d̃ iu.om.iu. vbi magr̃atib. municipalib. ꝑmittunt ea, quę sunt meri iperij. ergo delegabilia sunt. d.l.j.d̃ of.ei⁹. ad idẽ facit ĩ auc.d̃ defen.ciui.§.audiet quoq; leuiora. itẽ ĩ auc.de testi.§.si verò ignoti. vbi defensor ciuitatis põt torquer testẽ, ꝙ est meri imperij. item p̃t carcerare. vt d.§.audient. ergo etc. ¶ Duodecimo, adducit l.nullũ.C.d̃ test.l.j.d̃ ord.iu.l.quoties.C.d̃ iud.& l.ij.de iu.om.iu.& qđ no.p Inn.ĩ c.j.d̃ of.dele.ĩ qb⁹ oĩb. vr̃ casus, ꝙ ẽt iudex delegatus possit ea, quæ sunt meri imperij. siue simplr̃, siue incidẽter. ergo etc. ¶ Decimotertio, adducit l.fi.C.d̃ ped.iu. vbi dat ius ɔstituendi pedaneos iudices. ergo etc. ¶ In oppositũ tñ est cõis opi. ꝙ sit spãle ĩ legato ꝓcõsulis, vt possit cognoscere de cãis capitalib.& aliis maximi iperij.& ꝓ ista s̃nia vr̃ primo casus in d.l.solẽt. in prin. vbi hoc genus extraordinariũ est. & sequit. nemo.n. ius gladij etc. ergo nõ est tradẽdũ ad ɔs̃tiã ex casũ. l.ius singulare. l.ꝙ verò ɔ.ff.d̃ leg.l.si verò.§.d̃ viro.ff.sol.ma.& ibi plene cũ multis simi. ¶ Secũdo, p̃t fundari cõis opi. p d.l.cognitio. in prin. iũcto isti. d̃ susp.tu.ĩ prin. vbi vr̃ tex. singulr̃ & verè loqui d̃ legato ꝓcõ. ergo etc. ar. d.l. ius singulare. ¶ Tertio, p̃t fundari p l.j.ĩ prin.& ĩ ver. huius.ff.d̃ of.eius cui mãdat.& ĩ ver. si dñs. etc. vbi mãdãs iurisd. merũ iperiũ, nõ dr̃ trãsferre. sic ĩ l.fi.§.fi.e.tit. ¶ Quarto, adduci p̃t l.si q̃s erit.ff.d̃ of.ꝓcõ. vbi vr̃ casus, ꝙ nec ẽt legat⁹ ꝓcõ. cognoscere possit. ergo etc. ¶ Quinto, adduci p̃t l.ij.ĩ ver. dũmõ ẽt.ĩ ver. ꝙ nõ ita.C.de ped.iudi. ¶ Sexto, adducit §.j.ĩ auc. vt nulli iudicũ.coll.ix. cui ɔcordat.§ cos.ĩ auc.d̃ mã.prin.& §.nulla.ĩ auc.de defen.ciu. & ĩ §.nulli. ĩ auc. vt iud. sine quoquo suf.coll.ij.ĩ oĩb. ¶ Septimo, vr̃ casus ĩ §.iubemus.ĩ auc.de coll.ix.coll. q sequit §.ad hoc ꝓhibemus. vbi apertissimè iperator ꝓhibet inq̃sitiones latronũ, aut examinatiões aliquorũ reorũ ꝑ aliũ fieri, q̃ per ꝓuinciæ p̃sidẽ. ergo etc. ¶ Octauo, adducit l.j.§.suspecti.ff.ad Turp. ibi, & null⁹ ali⁹ a pręside. ergo etc. ¶ Nono, p̃fectus vigil. q est spectabilis. vt no.ĩ auc. vt ab illustrib.& q.coll.v. nõ cognoscit d̃ cã capitali.l.iij.§.j.ff.d̃ of.p̃f.vig. ergo multo minus legat⁹ p̃sidis, cũ p̃ses solũ sit clarissim⁹.l.j.§.j.ff.d̃ priua.carc. ibi, clarissimis viris.& not.p gl.ĩ loco p̃all. tenet ɔs̃tia, qa si de quo magis etc. Nec ob.l.j.ff.d̃ ɔdi.ob cau. quia ibi ꝓcessum est de facto s̃m Ang. ¶ Decimo, põt adduci tex.ĩ l.nec q̃cquã.§.vbi decretũ.ff.d̃ of.ꝓcõ.& ille tex. p̃t adduci ꝓ vna p̃te termini dubiorũ. ¶ Vndecimo, facit rõ: quia ĩ his cãis arduis, vbi tractat de vltimo supplicio, vr̃ princeps elegisse eorũ singularẽ idustriã, & fidẽ exploratã ꝑp rei magnitudinẽ. ar. optimũ in l.j.cũ ibi no.ff.de of.p̃f.p̃t. ergo p̃ses alteri demãdare nõ poterit, tenet ɔs̃tia per l.inter artifi.d̃ sol. iñc. l.vnica.§.ne aũt.C.d̃ ca.tol.cũ si. ¶ Duodecimo, arguit ꝙ nõ valeat arg.d̃ legato ꝓcõsulis ad delegatũ p̃sidis, cũ ĩ eo alia reperiant singularia, sicut videmus. nã legat⁹ ꝓcõ. p̃t tutores dare.l.fi.ff.d̃ of.procõs. nõ aũt legatus alius, nisi als hẽat iurisdõnẽ.l.ius dãdi.ff.de tut.& cu.da.ab his. Itẽ l.cũ p̃tor.de iudi.§.j. solũ vr̃ loqui in legato procõ. ergo etc. ¶ Decimotertio, vr̃ sania disputatio de legato p̃sidis. nã vr̃ lõga differẽtia iter legatũ p̃sidis, d̃ quo loquunt iura superi⁹ adducta, & illũ d̃ quo ĩ themate. nã ille p̃ses q appłat p̃ses ꝓuicię, præerat vni ꝓuinciæ ĩ totũ, & hẽbat sub se q̃ plurimas ciuitates, ĩ qb⁹ quoq; hẽbat plurimos officiales, q appellant defensores ciuitatũ, q suę dictioni suberãt. vñ ñ vr̃ hic faciẽda cõparatio. ¶ Decimoquarto adducit, nã magr̃at⁹ municipalis nõ p̃t cognoscere. ergo ei nõ p̃t delegari. tenet ɔs̃tia p r̃am ĩ l.j.§.q mãdatã. ver. verius. ff.d̃ of.eius cui tuã. ¶ Decimoquinto, ɔiunctia cãæ diuidi ñ p̃t. l.nulli.C.d̃ iud ergo etc. ¶ Decimosexto, adducit auc. ad hęc.C.de iud. iunc.§.illud.ĩ auc. vt defun. seu fune. vñ sumitur, vbi nõ p̃t demandari cognitio, nisi ter audiat, ergo etc. ¶ Nõ obstãt nũc argumẽta in ɔs̃ũ. Et primo, nõ ob. finis.l.nec q̃cq̃. relatus ad l.solẽt. in princ. qa r̃ndet, ꝙ illa verba, quæ ẽt oĩum p̃sidũ cõia sunt, etc. sunt referẽda ad ꝓxima, cũ r̃la sit, ꝙ semper ad ꝓxima relatio fiat. l.si seru⁹ plurib⁹.l.fi.cũ ibi no.ff.de le.j. dũmõ sine vitio fieri possit. iuxta no. ĩ l.l.tẽ cũ eodẽ.ff.d̃ iu.om.iu.& referre illa verba vsq; ad princ.l.uj. p̃cedẽtis, cẽt referre nimis ad remota, maxime cũ casus.l.solẽt. dr̃ ibi eẽ extraordinarius. & iõ ab illis nõ est recedẽdũ, imo standũ p̃cise verbis.l.p̃spexit.ff.q & à q.b.l.si verò.§.de viro.sol.mat. referã ergo ad ea, ĩ quibus dr̃ dari dẽre aduocatos, & posse emẽdari filios, & libertos etc. & illa dictio, oĩa, recipit restrictionẽ, vt euitet absurdũ. arg.in l.vt gradatim.§.lege.de mu.& ho.& no.gl.in l.j.C.de proba. ibi, quibuscũq; probõnibus. subaudit gl. legitimis. & pro hoc facit tex.in d.l.solẽt.in fi.principij. ibi, nec accusari pñt. ¶ Nõ ob. s̃m ardũ arguebat de pt̃ãte, & dignitate p̃sidis ad pt̃ãtẽ, & dignitatẽ ꝓcõsulis, qa r̃ndet ꝙ ɔcessio sine p̃iudicio veritatis, ꝙ eadẽ sit vniuscuiuscũq; pt̃ãs gñalr̃ loquẽdo in prouincia sua, per hoc tñ arg. nõ ɔcludit, ꝙ oĩa, quæ possit ꝓcõsul, possit ipse p̃ses. nã sunt quædam, quę spãlr̃ ɔcessa sunt ꝓcõsuli, quę nõ pręsidi: & quędã p̃sidi pñt ɔcedi, quæ nõ ꝓcõsuli, vt statim latius tãget in solutione ɔrij.l.j.ff.d̃ of.eius. vñ argumẽtatio nõ ɔcludit, sicut ĩ si. videmus. nã p̃fe.vigilũ q est spectabilis. vt patet in gl.ĩ auc. vt ab illu.coll.v. non cognoscit de grauiorib.criminib.l.iij.§.j.l.fi.ff.de of.p̃f.vig. silr̃ p̃tor, q est spectabilis, nõ cognoscit de grauiorib. criminib. imo remittit ad pręfectũ vrbis.l.j.§.itẽ solẽt.ff.d̃ of.p̃f.vt.& tñ p̃ses, q est clarissimus, cognoscit.l.& iõ.& l.ex oĩbus.cũ l.seq.ff.d̃ of.p̃si. itẽ nõ est verũ, ꝙ tãta sit dignitas p̃sidis, q̃ta ꝓcõsulis. nã ꝓcõsul est spectabilis. vt in auc. d̃ ap.§.illiq; mõ. p̃sens aũt clarissimus. vt s̃. dixi. itẽ sunt & aliæ dr̃ię inter legatũ ꝓcõsulis, & legatũ p̃sidis. sicut in l.solẽt.§.j.& in l.j.ff d̃ of.ꝓcõ. ¶ Nõ ob. tertiũ arg. de l.cũ p̃tor.§.j.de iu. ꝑp. vim iperij. qa r̃ndet, ꝙ illa verba nõ stringũt, ꝙ merũ iperiũ delegetr̃. imo exponũt, ꝑp vim iperij.i. qa maiores sunt iudices. & ita exponit Bal. vr̃ silr̃ r̃ndeo, ꝙ illa verba restringunt p p̃cedẽtia. s. ꝙ si ꝑp vim iperij delegare pñt, quib⁹ id more ɔcessum est ꝑp vim iperij. sed nõ reperit hoc ex more ɔcessum p̃sidi. igit etc. q hoc dicit, alleget mihi legẽ, qa incũbit sibi onus ꝓbãdi. l.ad ea parte.ff.d̃ ꝓbã.ĩ d.l.cũ p̃tor. bñ fit mẽtio d̃ ipso ꝓcõsule, & ẽt de legato ꝓc. sed nulla fit mẽtio d̃ p̃side. ¶ Nõ ob. quartũ arg. de cognitione suspecti. p l.cognitio. qa r̃nderi põt multiplr̃. primo, qa d.l.cognitio. loquit tm̃ de lega. ꝓcõ. cũ quo ɔcor. isti. de suspe.tu.in prin. Nec ob. ꝙ principiũ loqt gñalr̃. qa cũ principiũ sit obscurũ, declarat ẽt p verba epistolę Imperatoris. ibi, in hæc verba ɔstitutũ est etc. Nec ob.§.damus.ver.an aũt.in l.j.de susp.tut. ibi, cũ ĩ ꝓuincia. qa intelligo de ꝓuincia, quã regit legatus ꝓcõsulis, d̃ quo superius locutus fuerat, ñ aũt p̃sidis. Nec ob. ꝙ legatus p̃toris cognoscat. qa r̃ndeo, ꝙ l.ibi, ɔcedit spãlr̃ legato p̃toris ĩ vrbe. ergo nõ est trahẽdũ in ɔs̃tias. l.ius singu. maxime cũ de p̃side hẽamus clarũ ĩ l.j.§.suspecti.ad Turpi. Sed qa huic solutioni ob.tex.ĩ d.§.damus.ver.an aũt. dũ dicit, ɔs̃ra est. & sic sentire vr̃, ꝙ illud nõ ɔtingat ꝑp spãle, imo ꝑp paritatẽ rõnis. R̃ndeo alr̃: ꝙ iõ crimẽ suspecti põt delegari, quia ɔpetit vice magr̃atus. & est sub r̃la.l.j.§.q mãdatã.vers.verius.ff.de of.eius. & ꝓ hac solutione vr̃ tex.in d.l.j.in prin.d̃ susp.tu. Nec ob.tex.ibi, damus. quia exponit.i. declaramus s̃m mentẽ.l.xij.tab.arg.l.hęredes palã.§.sed si notã.de testa. melius dic, ꝙ cognitio suspecti nulli ɔpetit virtute iperij, vel iurisdi. sed tm̃ ɔpetit his, quibus lex permisit. & hoc vult tex.in d.l.j.in fi.prin.de susp.tu. sicut dicã.j.in datione tutoris. vł alr̃ r̃ndeo. & ista est veritas: ꝙ accusatio suspecti põt duplr̃ itẽtari, vno mõ ciuiliter ad effectũ remouẽdi tutorẽ. & tũc mã ista nõ faceret ad propositũ: quia tũc esset mixti imperij, nõ meri. de quo loquit dubiũ nr̃m. vt tñ hẽatur declaratio, dic ex mẽte Bar.in l.j.§.suspecti.ad Turpi. post Iac.But. ꝙ huiõi remotio fit duplr̃. primo, ex eo ipso ꝙ postulatur suspectus. vt l.quid si forte.§.j.ff.d̃ sol.& l.cũ quę. C.de susp.tu.& hãc remotionẽ põt declarare quilibet delegatus. & ita põt intelligi.l.cognitio.in prin. vel alio mõ fit remotio p sententiã. & tũc istã nõ põt facere quilibet delegatus, sed tm̃ legatus ꝓcõsulis, vel p̃toris. & põt fateri, ꝙ & legatus p̃sidis p idẽtitatẽ rõnis in d.§.damus.ver.an aũt. ibi ɔs̃s est etc. & põt alio mõ principaliter intẽtari accusatio suspecti ad finẽ, vt imponat pœna pro male gestis dolose etc. & sic criminalis. & tũc bñ facit ad dubiũ: quia põt esse meri imperij, si expediatur offic. iudi. nobi. & tunc veritas est, ꝙ nullo mõ põt delegari, imo cõpetit soli præsidi. d.l.j.§.suspecti.ad Turpi. qui sic videt debere intelligi: quia positus in titu. criminũ s̃m Bar. nec hoc legatus prætoris, vel procõsulis cognoscet, quinimmo ipse p̃tor non vr̃ posse cognoscere, immo ad præfectũ remittit.l.j.in fi.ff.de susp.tu.cũ si.& l.j.§.itẽ solẽt.de of.p̃f.vigi.& ita ẽt ɔcordat insti.de susp.tu.in prin.& §.si quis.e.ti. vbi dr̃ remitti debere puniẽdũ ad p̃fectũ. & ita nõ ob. ɔs̃ũ hic. reliqua dicent in uj. dub. Non ob. quintũ arg. dũ dr̃ nõ esse dr̃iam inter legatũ ꝓcõsulis, & legatũ p̃sidis. per l.legatus. quia r̃ndet ꝙ illa lex habet duplicẽ l̃ram. vnam affirmatiuã, aliam negatiuã. s̃m l̃ram affirmatiuam ɔcordat cũ l.cũ prætor.§.j.de iu.& facit prout in gl.& facit rubr. de of.procõ.& leg. s̃m l̃ram negatiuã bñ facit ɔ.& tũc r̃nde, ꝙ licèt in vno ɔueniat, & ẽt in plurib⁹. nõ tñ sequit, ꝙ in aliis nõ possit disconuenire propter maiorem dignitatẽ procon. de qua s̃.& ẽt possunt multa spãlr̃ ɔcedi vni, non alij. vt late dicet in uj.dub. p l.j.in princ. ff.de of.eius. ¶ Non ob. sextũ argu.de l.ij.C.de of.eius.& §.ad hæc prohibemus. quia illa lex loquatur in alio casu. s. in substituto, & suffecto loco alicuius, vel vicario, nõ aũt ĩ delegato. & hoc sentire vr̃ text.in d.l.ij. ibi, tueri locũ rectoris etc. quæ verba significant idẽ tribunal, non diuersa tribunalia. nam tribunal præsidis, & vicarij est vnũ, & idẽ. nec appellat a vicario ad p̃sidẽ. c.non putamus. ex de cõsue. secus in delegato, quia bñ sunt diuersa tribunalia, & ꝓbñ.

appellaƭ à delegato ad delegãtẽ.l.j.ff.quis,& à quo.& l.j.cũ ibi no.
C.q.ꝑ sua iuris.& idẽ sentit tex.in d.§.ad hæc ꝓhibemus.ibi,vices
suas agẽtes instituere. & ibi vsq; ad ꝓñtiã sui, quasi sentiat. ꝓ quo
facit l.q. mutuã.§.nõ iõ minus.ff.mã.& qđ ibi hƭ,ꝙ ipso iure finiaƭ
ꝑ ꝓñtiã, qđ nõ eẽt in delegato,nisi modis.de q̃b⁹ in l.iudiciũ sol-
uit.ff.de iudi.vel dic,ꝙ l.ij.loquiƭ in eo,q. est substitutus à lege ĩ lo-
cũ mortui,q. cẽseƭ ordinarius.idẽ ĩ substituto à præfecto ꝑtoris ex
mãdato principis.l.j.§.à ꝑfecto.de le.iij.¶ Nõ ob.vij.in l.ij.C.vbi se.
vel cla.nec l.j.C.q.ꝑ sua iuris.cũ ibi no. q̃a loquiƭ ĩ delegato à prin
cipe,cui bñ põt delegari merũ imperiũ, cũ princeps sit solutus le
gib.l.digna.etc.C.de legi.& optime facit l.iij.§.idẽ diuus.ff.đ testi.
& ex tũc cã sit delegabilis. plene hƭ ĩ l.j.C. q. ꝑ sua iuris.& facit in
ar.l.pƭ.§.q. decẽ.de leg.iij.l.q.dã.de re iu.vel §.ad hæc prohibemus.
loquitur necessaria cã existente. ſm l.aliqñ.ff.đ of.ꝓcõ.vbi gl.sic vƭ
ĩtelligere.¶ Non ob.octauũ,ꝙ cognitio sit minimi grad⁹ ĩperij,&
ita vƭ posse delegari, sicut alia minimi gradus.etc q̃a ꝑt rñderi ne
gãdo,ꝙ gradus minimi ĩperij possit delegari.ꝓ quo facit l.fi.de of.
eius.qđ intellr principalr in ꝓñtiã aũt posset.vt d.l.magĩatib⁹. etc.
vƭ dic,ꝙ si ex sola cognitione nõ agaƭ,nisi sequaƭ ſnia iudicij,tñ po
tẽtissima pars est cognitio, & ab ipsa cognitione depẽdet tota vis
ſniæ,& eorũ,quæ sequunƭ.adeo vt seruato ordine cognitionis va-
leat ſnia,& nõ valeat.l.de qua re.ff.de iu.l.ꝓlati.C.de sen. & l. nec
q.cq̃.§.vbi decretũ.š.đ of.ꝓcõ.ſm veriorẽ intellm,& solet dici, cui
nocet ſnia,nocẽt ẽt acta ĩ cognitione.vt l.sępe,đ re iudi.& fuit no.
Inn.ĩ c.cãm.ex̃ đ testi.nec ob.qđ volũt doc. ĩ d.§.vt possessio bono
rũ.ꝙ cognitio,& ꝓnũciatio possit demãdari,licẽt missio nõ. q̃a cũ
reuerẽtia rñdeƭ,ꝙ ipsi maledicũt.nec est ille verus itellˢ ad d. §. vt
possessio bonorũ.vt latius dicã ĩ iij.dub.imo ꝓnũciatio quæ est ꝑs
ſniæ,est eiusdẽ gradus,cuius & ipsa ſnia,q̃a talis est ꝑs,quę ꝑcedit
à suo toto,quale est ipm totũ.l.an ꝑs.ff.ꝑ derelicto.itẽ non ob.qđ
dñt,ꝙ assessor nõ dẽt hƭe iurisdic.licẽt hẽat cognitionẽ. q̃a rñdeƭ,
ꝙ assessor nihil hẽt ex ꝑsona sua,& in eã nihil trãsit,imo idẽ est tri
bunal assessoris,& ꝑsidis,vt statim dixi.sed in delegatũ bñ trãsiret
ipa cognitio,& ꝑ ꝯñs iurisdõ ꝑ đlegationẽ.¶ Nec ob. auc.ad hęc.
C.đ iud.q̃a loquiƭ ĩ eo,q. nõ mãdauit simplr cognitionẽ, sed ĩ eo,
q. mãdauit reseruata sibi ſnia,vt ibi,vel illa auc.loquitur in eo,qui
nihil delegauit,sed iudex ĩ totũ remanere volebat,& vti suffragio
aliorũ.vel loquiƭ ĩ his,quę pñt delegari,vt ĩ his, quę sunt iurisdi.pa
ret,q̃a loquiƭ ꝑ verbũ, administrator. qđ denotat defensorẽ cãrũ,
sed ꝯ facit tex.in corpore vñ sumiƭ, dũ dicit,siue maiores,siue mi-
nores.vñ teneas ꝑcedẽtes solutiones, vel expone maiores.i.ordi-
narios,minores.i.pedaneos.¶ Nõ ob.l.solẽt.& l.ꝑtor.ff. de iu.om.
iu.q̃a loquunƭ de iurisd.nõ aũt de mero imperio . qđ ꝑsuadeƭ tali
rõne.q̃a ꝑtor nõ hẽt merũ ĩperiũ.nisi ĩ casu.l.j.§.& si à familia.ff. de
of.ci⁹. Itẽ q̃a ibi loquiƭ đ delegato,tã quò ad cognitionẽ,q̃ diffini
tionẽ,dũ dicit,oẽm iurisd.¶ Nec ob.ꝙ dicat oẽm iuris.& sic merũ
ĩperiũ.qđ ẽt sub iurisd.tãq̃ sub suo gñe ꝯtineƭ.l iurisgẽtiũ.§.si frau
dãdi.ff.de pac.q̃a rñdeo,ꝙ hoc nõ stringit.exponiƭ.n.oẽm.i.totam
iurisdõnẽ,puta oĩum cãrũ ad iurisdi.ciuita.Ro. ꝑtinẽtiũ,nõ aũt de
mero ĩperio. Nec ob.l.seq. dũ virtute eiusdẽ tonis.s.suspicionis vi
tãdæ,vƭ loq. tã đ mero ĩperio,q̃ đ iurisdi. q̃a tũc rñde,ꝙ erit spãle
eo casu,vt.i.possit demãdari,& quò ad cognitionẽ, & quò ad diffi
nitionẽ.Nec obstabit dictio,maxime.in l.posita. quę vƭ sẽtire,ꝙ ẽt
alio casu possit: q̃a illa dictio referƭ ad tex.q. loqƭ đ iurisdi. nõ aũt
ad casũ subauditũ đ mero ĩperio.Nõ ob.d.l.magĩat⁹.& d.§.audiẽ
te.& §.si verò ignoti.ĩ auc.đ testi.q.a đ cãis meri ĩperij leuib.loqũƭ
quę sũt minimi grad⁹,& illis,quæ pñt fateri delegabilia eẽ,nos au
rẽ loqmur đ cãis capitalib.Sifr ad id qđ dƭ đ carcere.rñdeas,ꝙ lo
quẽdo de carcere cã custodiæ,ꝓut loqƭ d.§.audiẽt.illud ẽ minimi
ĩperij,& bñ ꝑt delegari,sed loquẽdo ꝓut dareƭ ad pœnã.hæc ho-
die hẽt tñ locũ de iu.can.nõ ciui.ꝑ l.aut dãnũ.§.solẽt.ff. de poe.&
ẽ magis ĩperij.vt l.ij.ĩ pri.ff.de ĩ ius vo.nõ iã delegari posset. & sic ñ
obstaret:q̃a imo dicit Bart.ꝙ tortura quæ fit ad ĩdagationẽ verita-
tis.de qua ĩ §.si verò q̃b⁹.in auc.de testi.est iurisdõnis, q̃a fit off iu.
mercenario.& iõ nimirũ,si ꝯpetit magĩatib.ergo etc.Sed ꝯ hãc rñ
sionẽ vƭ facere tex.ĩ d.§.si verò ignoti.etc.q. sentit ſm cõem opin.ꝙ
delegat⁹ nõ possit torquere testẽ ẽt ad indagationẽ veritatis,sed si
eẽt minimi ĩperij,vel ẽt iurisdi.certè posset delegari. q.d ergo dice
mus.Ille tex.multũ est dubitabilis,bñ ergo dicerẽ sic disputatiue,
q̃a nũc sumus ĩ disputatione,ꝙ ille tex.nõ negat, quin ẽt delegat⁹
possit torquere testes,q̃a hoc venit ĩ ꝯñtiã.ad illũ text.dico,dũ di-
cit,si verò alij ꝑter eos sunt,q. administrationes habẽt.ipsi q.dẽ as-
sumãt apparitorẽ magnificẽtissimi ꝑtoris plebis,& in ꝓuincia lo-
corũ defensorẽ.qđ ꝓbat opi.meã.nã certũ ẽ,ꝙ apparitor ꝑtoris ñ
hẽt hãc ptãtẽ torquẽdi lesos.ergo hoc ꝯtingit ex ptãte iudicis de-
legati.& sifr ꝑt rñderi ad l.magĩatib⁹. & dicas,ad q.d ẽ opus appa
ritore.& si ipse ꝑ se ꝑt,rñdeo q̃a iudex delegat⁹ ñ hẽt officiales,&
seruitores sibi deputatos,q̃b⁹ mediãtib.hoc faciat.iõ lex moderaƭ
ptãtẽ iud.dele.vt mediãtib officialib.& seruitorib.ordinariorũ iu-
diciũ faciat & ꝑ hac ſnia vƭ casus ĩ l.si q.d à ꝯrio sẽsu.ff.đ of.ꝓcõ. li
cẽt faciat ꝯriũ.ij.C. de spor. sed ibi loqƭ đ maxima mulcta corpo-
rali.dũ dicit, quatenus militia exuti. vƭ alr rñdeo.s.ꝙ illud torqueƭ
testẽ,& punire ẽt iudicẽ offẽdẽtẽ spãlr à l. ꝯmissũ ẽ ipsi magĩatui
muni.sicut ẽt iubere cauere de dãno ĩsec.ar.l.iubere.de iu.om.iu.&
iõ delegari ñ ꝑt.d.l.j.đ of.ei⁹. ĩ prin.q.a ñ ꝯpetit iure magĩat⁹, imo
vltra magĩatũ ꝯcediƭ.Et ꝑꝑ hoc ñ ob.l.nullũ.C.đ test.vbi cuicũq;
iudici licet aiaduerteƭ ꝯ testes:q̃a rñderi ꝑt,vt š.qđ spãle sit ꝑꝑ iu
riã factã ipsi iudici,ĩ cui⁹ facie delinquũt,ꝓut no.ibi.vƭ ẽt ꝑt rnderi
alr:ꝙ ibi tñ nõ iponiƭ pœna corporalis testi, sed alia mulcta extra-
or.& ibi sẽtit gl.ad l.j Co.đ ord.iu.& l.quoties.C.đ iud.cũ si.potes
rñdeƭ, ꝙ illis magĩatib.ꝯcediƭ spãliter a l.vltra ius sui magĩat⁹. ar.
ĩ l.j.C.ne li.po.vñ ñ seqƭ. ergo ꝑt delegari.ꝯcediƭ.n.đ icidẽti qõne
licẽt maiori agnoscere,vt deinđ pricipalẽ decideƭ possit, sed huic
sol.obstãt quæ hñt ĩ l.ij.ff.de iur.o.iu.vbi ꝯcessa iuris.dñr ꝯcessa tñ
ĩ ꝯñtiã iudicati ea,quę ñ sũt maiora ꝯcessis.hic est,ꝙ delegat⁹ ñ ꝑt
capere ꝑsonalr ꝯparere nolẽtẽ,licẽt hoc videatur ĩ ꝯñtib.§.si verò
q.dã.ĩ auc.đ exhi.re:hinc ꝑt dici,ꝙ añ lit.ꝯte.ñ est firmata iuris. iu-
dicis deleg.iõ nõ ꝑt citare realr.sed post lit.ꝯtest.sic.ꝓ quo facit l.si
reus parat⁹.de ꝓcu.ꝑt rñdere,qñ lex hoc nõ ꝯcedit delegato , qđ
ꝯcedit iudici ord.vñ solue,ꝙ ea quę ꝯpetũt vice magĩat⁹ đ princi-
pali ptãte,& iuris.bñ pñt delegari,nõ aũt ea,quę incidẽtet veniũt.
vƭ alr dic.ꝙ nullæ cãæ incidẽtes sũt maiores principalib.q̃a imo sa
piũt nãm principaliũ.l.fi.C.vbi & apud quẽ.ſm Bal.ĩ l.ij.đ iur.om.
iu.vel dic,ꝙ ñ dñr maiora eo: q̃a đ ipsis ñ ꝓnunciaƭ.d.l.j.C.đ ord.
in.vƭ alr rñdeo ad d.l.j.de or.iu.& ad l.quoties.đ iu.ꝙ illæ leges nõ
ꝓbãt,ꝙ ille iudex ñ posset cognoscere principalr de cã incidente,
q̃ tũ attinet ad habilitatẽ ꝑsonæ ipsius iu. sed ñ poterat principalr
cognoscere ex alia cã extrinseca,puta ꝑꝑ ætatẽ pupilli,vƭ silem.&
hoc vƭ ꝓbari in d.l.j C.de or.iu.q̃a ibi erat ꝑses ꝓuinciæ, q. hẽt ius
gladij etc.l.illicitas.§.vniuersas.de of.ꝑsi.& ẽt de facto cognoscere
ꝑt.l.placet.in fi.C.de ped.iu.Secus si iudex ipse à se incapax eẽt il-
lius cãę.c.tua.ex̃ de or.cog.& c.lator.ex̃ q. fil.sint le. & facit l.oĩ no-
uatione.C.de sacros.eccle. cũ si. & hęc vƭ verior solu.¶ Nõ ob.l.fi.
C.đ ped.iu.q̃a loquiƭ ĩ cãis minimis ibi,humiliora negotia.¶ Sed
disputationis gr̃a tenẽdo ꝯ cõem op.vƭ posse rñderi ad argumẽta
facta ꝓ cõi opi.hoc mõ.Et.j.nõ ob.l.solẽt.ĩ prin.đ of.ꝓcõ.ibi, ꝙ ge-
nus ex ordinariũ est etc.quasi sentiat spãle in legato ꝓcõsulis,quia
rñdetur, ꝙ intelligi dẽt ex ordinariũ.i.demãs ab aliis cãis delegabi
lib⁹.quæ pñt delegari quò ad cognitionẽ,& diffinitionẽ.vt l.j.C.q.
ꝑ sua iuris.Istę aũt cãæ solũ quò ad cognitionẽ,nõ diffinitionẽ mã
danƭ.& ibi bñ sequiƭ rõ.nemo.n.gladij ptãtem etc.quę gladij ptãs
plurimũ ex ꝓnũciatione ꝯsistit & iõ quò ad illã mãdari nõ põt, vt
ibi,& ĩ rũa iuris,nemo ꝑt etc.& l.si q.d erit.đ of.ꝓcõ.vbi loquiƭ đ le
gato ꝓcõ.q̃a illã iduxi ꝓ ꝯrio.& iõ solue,ꝓut dixi ĩ iij.& v.ꝯrię par
tis.¶ Nõ ob l.j.de of.eius.quæ loquiƭ đ delegatione quò ad cogni
tionẽ,& diffinitionẽ,qđ patet ĩ prin.vbi dƭ, q. cũ publici iudicij ha
beãt exercitationẽ etc.quę dictio ꝯꝑhendit totũ iudiciũ, vt latissi-
me diceƭ.j. ĩ ij.dub. idẽ ĩ ver.huius tei.ĩ d.l.j. ĩ prin. vbi fit exceptio,
quę dẽt eẽ đ rũa,etc. idẽ in d.ver.verius.necessariò ꝓbaƭ sic dẽre i-
telligi:q̃a dicit,quare nemo dicit ẽt legatũ ꝓcõ. hƭe aiaduersionẽ.
certè si itelligeretur⁹ đ cognitione,eẽt directò ꝯ l. solẽt.š.alle. vƭ alr
rñde,ꝙ ibi verũ ẽ, ꝙ gñali iurisdi.mãda. nõ vƭ trãsire merũ ĩperiũ.
& ita ibi dicit tex.si põdereƭ maxime ĩ d.ver.verius.non aũt negat,
q.n spãlr possit mãdari, saltĩ quò ad cognitionẽ.ẽt facit ĩ ar.l.oblo-
ne gñali.đ pig.¶ Nõ ob.l.si q.d erit. đ of.ꝓcõ. q̃a eo mõ rñdeo.s.ꝙ
legat⁹ ꝓcõ.ñ ꝑt ꝓnũciare ĩ graui crimine.multominus aiaduerte.
ñ aũt nõ negat,q.n cognoscere possit , cũ ĩ cognitione modica ius
ĩperij ꝯsistat.vt š.dixi.¶ Nõ ob.& si a familia.ĩ l.j.ff de off.eius. q. vƭ
ꝑ se loq. đ cognitione,q̃a rñdeƭ,ꝙ nõ loquiƭ ꝑ se đ cognitione,
sed đ cã quã hẽt ex senatus.Syl.sed mõ ex senatus.hẽt cognitionẽ
& ẽt facultatẽ qõnũ,est ergo sensus ꝙ ñ ꝑt demãdare totã cogni-
tionẽ,quã hẽt ex senatus.s.ꝓnũciationẽ,sed bñ cognitionẽ simplr
posset.vƭ alr rñde,ꝙ ille cas⁹ ẽ specialis,ĩ quo lex ꝑmittit ꝑtori me
rũ ĩperiũ ẽt magnũ aiaduertẽdũ ĩ facinorosos . & iõ lex nõ vult,ꝙ il-
lud possit delegari ẽt quò ad cognitionẽ,& spãlr ꝓhibeat. videm⁹
.n.aĩs ñ hƭe ꝑtorẽ merũ ĩperiũ.sicut ĩ l.j.§.itẽ solẽt.ff.de off.ꝑf.vr.&
ĩ l.j.in fi.cũ si.ff.đ susp.iu.q̃a remittit cognitionẽ grauiorũ criminũ
ad ꝑfectũ.¶ Ad l.placet. ver.ꝙ nõ ita.C.de ped.iu. rñdeo eod.mõ:
ꝙ ẽt illud qđ dƭ ibi nõ esse ꝑmissã ſniam iudicis dãdi,itellr dandi
gñalr cũ ptãte ꝓnunciãdi,sed bñ ꝑmittiƭ dare ad cognitionẽ tñ.
vel alr intellige illa verba,solebant ex offõ suo cognoscere.intelli-
ge in causis spãlib.in quibus ẽt ꝓhibebatur delegatus,si q.n sint.&
statim dixi in casu ĩ l.j.in §.& si à familia.ff.de offic.eius.¶ Non ob.
§.eos.in auc.de man.prin.quia illa iura prohibẽt ꝑsides prouincia-
rũ dimittere in prouinciã quosdã loci seruatores,& exploratores
criminũ cũ gñali comissione, & hoc fateor minime posse,sed ille
tex.

tex.nõ negat, quin vni⁹ cãę cognitionẽ delegare poſſint.¶ Nõ ob.
§.ad hęc ꝓhibemus.i auc.ď coll.quia eo mõ rñdeť, quo ſ.videlicet
ꝙ ñ licet p̃ſidi facere i ꝓuincia gñales inqſitores,& iſecutores vio
lẽtiarũ,nõ aũt ꝓhibet fieri delegationẽ vnius cãę ſingularis.¶ Nõ
ob.l.j.§.ſuſpecti.ff.ad Turp.q̃a rñdeť,ꝙ ibi tex.dicit,ꝙ nullus alius
à p̃ſide ꝓnũtiat, ſed dubiũ nr̃m loquiť ď delegato quò ad cogni-
tionẽ tñ,nõ aũt quò ad ꝓnũciationẽ.vł alr̃ rñdeo,ꝙ ille tex.ñ ex-
cludit legatũ ipſius p̃ſidis,nã qď facit legat⁹,vř ipſe p̃ſes facere,cũ
vice præſidis vtať.l.j.§.q̃ mãdatã.ff.de of.ei⁹.& l.moræ.de iu.om.iu.
cũ ſi.maxime cũ hẽmus tex.hoc decidentẽ prima frõte.in l.j.§.da-
mus.ver.an aũt.ff.de ſuſp.tu.¶ Nõ ob.dũ arguebať ď p̃ſe.vig.ꝙ ſit
ſpectabilis,& nõ cognoſcat de grauiorib.criminib.q̃a rñdeť ꝙ nõ
valet arg.eſt ſpectabilis.ergo plus põt,q̃ clariſſimus,quia olim ius
gladij nõ ꝯcedebať reſpectu dignitatis maioris,vel minoris. vide-
mus.n ꝙ olim ꝯſules q̃ dñr ſuperilluſtres ſm vnã opi. ñ hẽbãt ius
gladij.l.ij.§.exactis deinde regib.ꝯſules.ff.de ori.iu.Silr̃ nec ẽt pre-
tor.l.j.§.itẽ ſolẽt.ff.de of.p̃f.vr. ¶ Nõ ob. l.nec quicq̃.§.vbi decretũ.
q̃a illa hẽt plures itellectus,ſm quos nihil obſtabit.& dicã lati⁹ cir
ca mãm.iij.du.¶ Nõ ob.qď dicebať, ꝙ videbať electa īduſtria etc.
d.l.j.de of.p̃f.p̃t.c.fi.de of.del.quia rñdeo dupłr.primo,ꝙ ibi ꝯſide-
rať induſtria reſpectu ꝓlationis ſnĩæ:dũ dicit tex.crediderit eos iu
dicaturos,nõ alr̃ etc.& fateor,ꝙ iſta demãdari nõ põt, q̃a in ea ꝓ-
latione ꝯſiſtit ius īperij etc.nõ aũt reſpectu cognitionis ſolı⁹.vel ſe
cũdo facio dĩtam,an eligať induſtria perſonæ habito reſpectu ſin
gulariter ad ipſam ꝑſonã.quia tũc fateor,ꝙ demandari nõ põt.&
ita loquunť ꝯ̃ria.An verò ꝯſidereť induſtria magis reſpectu digni
tatis,q̃ ꝑſonæ.ſicut in d.l.j.de of.p̃ſe.p̃t. & tũc bñ poſſit demãdari.
qď eò magis ꝓbať: quia etſi eẽt ꝑſona,tñ remanet dignitas.c.qm̃
Abb.& c.ſi gratioſè.de of.del.& l.annua.§.attia.de ann.le. l.ꝙ prin
cipi.de le.ij.ſiłr videmus in d.l j.de of.p̃f.vr.dũ dicit,oĩa crimina ſi-
bi p̃fectura vindicauit etc.& ſic ſe refert ad nomẽ dignitatis. vel li
cèt ſit electa īduſtria ꝑſonæ: tñ quia ī ꝓuinciis ſuis redacti ſunt ad
inſtar principũ.vt d.l.j.ff.de of.p̃f.p̃t.pñt delegare cognitionẽ.d.l.j.
in fi.¶ Nõ ob.dũ dr̃,ꝙ ſolus legatus ꝓcõ.põt dare tutores, nõ aũt
legatus p̃ſidis.ꝑ l.nec mãdãte.ff.de tu.& cu.da.ab his.q̃a rñdeo,ꝙ
legatus ꝓcõ.nõ hẽt ex ipſa delegatione facultatẽ eãdẽ tutoris ma
gis q̃ legatus p̃ſidis,imo hẽt ex quodã legis bñficio . ꝓut ẽt ſentit
gl.in d.l.j.ff.de of.ꝓcõ.& vř tex.in l.j.ff.de tu.& cu.da. ab his. & iſta
datio tutoris nõ ꝯpetit,niſi his, quib⁹ à lege ſp̃alr̃ ꝯmiſſũ eſt. vt di-
cã latius.j.i iij.dub.ergo nõ ob.¶ Nõ ob.dũ dr̃,fatue hoc diſputaui
de legato p̃ſidis.quia rñdeo,ꝙ imo nõ fatue. nã primo p̃ſupponiť
in themate nr̃o ipm p̃ſidẽ ꝯſtitutũ i q̃ pluib.ciuitatib.quę poſſent
ꝯſtituere vnã ꝓuinciã.Præterea dato ꝙ nõ eſſet niſi vna ciuitas.tñ
adhuc ꝓcederet ꝯparatio, cum p̃ſupponať i themate ſibi datum
merum imperiũ, & hodie vnaquæq; ciuitas, quæ habeat merum
imperiũ, vř ꝯparari ꝓuinciæ.vt eſt pulchra gl.in l.fi.C.ď p̃ſe.lõ.tẽ.
& gñalr̃ dici põt, ꝙ q̃cũq; hẽat merũ iperiũ,poſſit illud quò ad co
gnitionẽ delegare.vt rõnib.ſ.factis colligi põt.¶ Nõ ob.dũ dr̃,ma-
giſtratus municipalis nõ põt cognoſcere.ergo ei nõ põt delegare.re
ſpondeť , ꝙ argum. hoc concludit,ꝙ ei non poſſit delegari,etiam
quò ad ꝓnũciationẽ.& ita intelłr d.l.j.§.q̃ mãdatã.verſ.vlterius.de
of.eius.vł alr̃ rñdeo,ꝙ arg.ꝯcludit affirmatiue.ſ.magſtatus munici
palis hoc rñr põt.ergo põt ei delegare.nõ aũt ꝯcludit negatiuè:q̃a
ad hoc,vt nõ poſſit ei delegare,nõ reqrĩť, ꝙ magſtatus municipa-
les hoc nõ poſſint.ſed ſequiť ꝙ ſp̃alr̃ ſit tributũ.l.ſenatuſc.etc.d.l.j.
in prin.de of.eius.& ſi dicis,nõne merũ iperiũ ſp̃alr̃ eſt tributũ ꝓ-
ſidi.ꝓut latius circa iij.dub.rñdeo, non tã ſp̃alr̃ eſt traditum præ-
ſidi,vt cognoſcat,q̃ vt ꝓnũtiare poſſit,vñ ſit ꝓnũciatio,in qua ma
gis ius imperij ꝯſiſtit,delegari nõ põt,ſed cognitio. & ꝑ hoc ñ ob.
illud arg.¶ Nõ ob.l.nulli. C.de iudi. vbi ꝯtinẽtia cãę diuidi nõ de-
bet:quia multiplr̃ rñdeť.primo,quia loquiť in ipſa parte, cui nõ li
cet diuidere,nõ aũt in ipſo iudice.& ꝓ hac ſolu.eſt caſus in l.ſolet.
in prin.ff.de of.ꝓcõ.vel ſecũdo rñdeo, ꝙ illla lex ꝓhibet ꝯtinentiã
cãæ diuidi apud diuerſos iudices, ſed in caſu thematis nr̃i non dr̃
apud diuerſos iudices: quia iudex delegatus cẽſeť quodãmõ ipſe
delegãs,cũ vtať iure delegãtis.l.aperiſſimi.C.de iudi. circa fi. & l.
moræ.ſ.alle.vł tertio rñde,ꝙ illa ꝓhibet,qñ plura capitula ſunt ſiľ
ꝯnexa diuidi,& terminari apud diuerſos iudices,nõ aũt prohibet
vnius eiuſdẽ cãæ cognitionẽ apud vnũ fieri, & pronunciari apud
aliũ.ſic vt in auc.ad hæc.C.de iudi.vbi plures cognoſcunt alterna-
tim de eadẽ cã.& nõ eſt eadẽ,parq; rõ vnius ad alterã,nã abſurdũ
eſt id, qď i vno, eodẽq; iudicio poterit terminari diuerſis iudicijs,
& inſtantijs.ſed in caſu nr̃o licèt demandetur cognitio, nõ tñ hoc
fiet niſi vna inſtantia media.hæc ſolutio mihi placet,tene quã uis.
¶ Nõ ob.auc.ad hæc.C.de iud.iuncto §.illud.in auc.vñ ſumiť.quia
rñdeo tripliciter.primo, ꝙ dubiũ nr̃m põt intelligi ſm illã auct. vt
teneatur audire in medio,in principio,& in fine . licèt ſit ſecus de
iur.cano.c.ſuper quorũdã.§.intentionis.ex̃ de of.dele.vel ſecundo
ibi,loquiť in minorib⁹ magſtatib.ſicut in defenſorib.ciuitatis,q̃ nõ
hñt merũ iperiũ.¶ Nec ob.tex.in §.illud.in ver.ſancimus igiť. ibi,
ſiue maiores,ſiue minores ſint:quia intelligo ibi . ſiue ſint ordina-
rij defenſores ciuitatũ,ſiue iudices peda.vel tertio & forte melius
ibi iudex nihil denegabat, ſed nolebat ī totũ remanere iudex, &
ſimpłr ꝯmittere audientiam ꝯſiliariis ſuis,vel pedaneis iudicibus,
qui nullam in ea cauſa iuriſdictionem habebant.

¶ Secundum dubium incipit.

Pro Parte affirmatiua ſecũdi dubij adduciť tex.in l.j.in ver.hu-
ius.ff.de of.eius.ibi.dũ dr̃,is , cui ꝯtigerit exercitatio,poſſit
eã,ſi ꝓficiſcať,demãdare,nã & bñ exercitatio ꝯp̃hendit oĩa, quæ
declarãtur in exercitũ,vñ ꝯp̃hendit cognitionẽ,& diffinitionẽ, &
executionẽ,& dũ poſtea ſubdit eã refert iſtud ꝓnomẽ, demõſtra
tiuũ ſimpłr ſuũ añcedẽs in toto,& in qualibet eius parte. ar.in l.ſi
defenſor.ff.de interro act.cũ ſi.¶ Secũdo adduciť d.l.ij.C.de offic.
eius,qui vi alte.gerit.dũ dr̃ in fi.oĩa quę ad iuriſdi.rectoris ꝓuincię
ꝑtinẽt actitare.& no.verbũ,actitare , qď innuit ipſam executionẽ
ſnĩæ,quæ aliqñ fit manu militari.l.q̃ reſtituere. de rei vẽdi. ¶ Ter-
tio adduciť.l.ſi lõgius.ff.de iudi.in princ.dũ dicit ibi tex.indiſtincte
iudicẽ mutari dẽre in caſu neceſſariæ abſentiæ etc.& ibi hr̃ idẽ in
cã infirmitatis.ar.optimõ in l.ſi quis.C.de of.p̃ſe.p̃t.in l.quæſitũ.ff.
de re iu.¶ Quarto facit l.ij.§.j.C.de his q̃ lat. vbi in cã criminali,&
ẽt capitali tribunus,& ẽt primates militũ ſupplẽt defectũ rectoris
ꝓuinciæ īpediti ꝑꝑ multitudinẽ cãrum, igiť ẽt in caſu neceſſariæ
abſentiæ, vel infirmitatis, quæ à pari ꝓcedere vñr. d.l. ſi lõgius. in
prin.iũcta l.quæſitũ.ff.de re iud.& l.ſi q̃s.C.de of.p̃ſe.p̃t.¶ Quinto
facit l.p̃tor.ff.de iu.om.iu.vbi I caſu ſuſpicionis prętor oẽm iuriſdi.
mãdare põt,vt ſine ſuſpicione iudiciũ ꝓcedať.l.apertiſſimi. C. de
iud.cum ſim.ergo ẽt in caſu neceſſariæ abñtiæ.nec valet rñſio ali-
quorũ,ꝙ ibi nõ poſſit mãdare,quò ad cognitionem vel diffinitio-
nẽ tñ,q̃a rõ illius legis ꝯcludit, ꝙ ẽt quò ad executionẽ . nã ita in
executione ꝓcedit rõ ſuſpicionis,ſicut in diffinitione,& cognitio-
ne.q̃a poſſet eẽ negligẽs i executione.Itẽ nec valet rñſio,ꝙ ibi lo-
quať de iuriſd. nõ aũt de cãis meri iperij.quia rõ illius l.ſuadet op-
poſitũ,ſi.n.rõ ſuſpiciõis cogit delegare cãs iuriſd.multo magis co-
gere debet delegare cãs magni p̃iudicij,p̃ſertim capitales: q̃a vbi
maius periculũ etc.c.vbi maius.de ele.li.vj.¶ Sexto adduci põt ta-
lis rõ.nã ſi p̃ſes oĩ caſu ẽt nõ extãte cã p̃r delegare ẽt cãs meri im-
perij quò ad cognitionẽ.vt ſ.in .j.dub.ꝓbatũ eſt.& vř veritas illius
partis.ad hoc vt aliq̃d vltra addatur i caſu neceſſariæ abñtię,& in-
firmitatis.qď ſentire vř tex. in p̃all.verſ. huius rei.merito dicemus
ẽt hoc caſu ipm delegare poſſe ẽt executionẽ ipſius ſnĩæ , vt deli-
cta ꝯgruẽtẽ ſuſcipiãt pœnã,& res cęteris trãſeat in exẽplũ.ar.in l.
j.C.ad leg.Iul.repet.¶ Itẽ ꝓ hac parte ẽt adduci p̃t l.aliqñ.ff.de of.
ꝓcõ.dũ gñalr̃ loquiť.¶ Itẽ ꝯtinẽtia iudicij diuidi nõ debet. l.nulli.
C.de iud.cũ ſuis ſi ¶ In oppoſi.eſt cõmunis opi.doct.tenẽtiũ,ꝙ ſo
lũ qõ quò ad cognitionẽ in caſu neceſſariæ abſentiæ poſſit demã-
dari.ꝓ qua opi.primo facit rĩa quæcũq; etc.poſita in d.l.j. de offic.
eius.& in rĩa iuris nemo põt in aliũ trãsferre ius gladij. & in l.illici
tas.§.q̃ vniuerſas.ff.de of.p̃ſi.l.j.§.à p̃fecto.de le.iij.nec ob.verſ.hui⁹
rei etc.q̃a cũ exceptio ſit deuiãs ab ipſa rĩa , meritò ipſa exceptio
coarctãda eſt,& reſtringẽda.vt i q̃tũ minus poſſumus, ab ipſa rĩa
diſcedamus.ar.in l.j.de re iu.& l.ius ſingulare.ff.ď le.cũ ſi. ergo illa
verba executionẽ reſtringũt ſolũ ad cognitionẽ, maxime cũ ď ne
ceſſitate nõ īportẽt ipſam executionẽ. & ꝙ hoc ſit verũ , ſatis ꝯſo-
nat tex.i d.l.j.de of.ei⁹.ver.& ſi à familia.dũ dicit,cognitionẽ mãda
re nõ poterit,niſi i caſu ver.huius.ergo I eo caſu tñ mãdare pote-
rit cognitionẽ.itẽ dicit iudiciũ exerceri vſq; ad ſnĩam, nõ aũt poſt
c.ſorus.ex̃ de ver.ſi.Secũdo ꝓ hac ꝑte facit tex.ad lr̃am in auct.de
colla.§.ad hæc prohibem⁹.vbi in caſu neceſſarię abñtiæ vlti.ſuppli
cij executio,& ẽt mẽbri abſciſſio demãdari ꝓhibeť.nec vř obſtare
rñſio aliquorũ,q̃ dñt,ꝙ ibi loquiť in caſu,cũ nõdũ p̃ſes erat īgreſ-
ſus ꝓuinciã,& ſic nõ hẽbat iuriſdi.irradicatã in ꝑſona ſua.arg.in l.
obſeruare.i fi.cũ l.ſeq.ff.de of.ꝓcõ. q̃a rñſionẽ tollit iperator i d.§.
ad hæc,ꝓhibem⁹.i ver.ſed et ſi q̃s ex iudicib.nr̃is. vbi loquiť ď his ,
q̃ iã erãt adepti iuriſdõnẽ,& dicit,ꝙ ſimilr̃ mõ ñ poterãt demãdarť
vlti.ſupplicij executionẽ,vł mẽbri abſciſſionẽ.qď ſatis innuit, dũ di
cit,ꝑ ſiſem modũ,referẽdo ad ea,quę ꝓxime dixerat.¶ Itẽ vř ſp̃ã-
le,vt nulla mora fiat executioni cãæ capitalis.ſ.cũ latro manifeſt⁹,
vł ſeditio p̃rupta.l.ſi q̃s filio exhr̃dato.§ hi aũt.ver.niſi forte.ergo i
ꝯ̃nũ ẽ i⁹ cõe,vt iurib.vulga.Itẽ adduci p̃t.d.l.ij.C.ď ped.iu. i ver.qď
nõ ita ꝯuenit accipi.vbi ẽt à p̃ſide occupato plurib. cãis,ñ delegať
cã meri iperij.& rñ cã abñtiæ,& occupationis parificari vř.in d.l.ſi
lõgius.in prin.ff.de iudi.¶ Itẽ pñr hic adduci multa iura,quę addu
xi ꝓ ꝑte negatiua primi dubij referendo ſingula ſingulis, q̃b⁹ rñ-
deť vt ſ. dixi. &.j.tangã.¶ Itẽ vř potius eſſe expectandũ p̃ſidẽ do-
nec reuertatur q̃ permittere tã præiudicialem executionẽ in ma-
nibus alterius.arg.opti.in l.j.ff.de vaca.mun.in fi.¶ Itẽ videtur po-

tius hac rōne esse remittēdū ad aliū iudicē cōpetētē, si ipse pręses cogere nō possit.ar.in l.j.§.itē solēt.de of.præfe.vrb.& in l.fi.cū seq. ff.de susp.tu.& in l.iij.§.cognoscit.de of.pſe.vigi.& siſe vr̃ in c.in archiepātu.ex̃ de rap.ibi,vindictā reserues regiæ ptāti.¶ Nō ob. nūc argumēta in oppositū.& primo non ob.l.j.de of.eius.in ver.huius. quia satis s.rñsum est in j.arg.ꝓ hac parte facto. vide ibi.¶ Nō ob. l.ij.C.de of.eius q alte.vi.gerit.quia rñdet ꝙ loquit in substituto vel suffecto à lege in locū mortui vel abñtis,& sic in vicario,nō aūt in delegato.Præterea illa lex dat facultatē in his quæ ꝑtinēt ad iurisdictionē,ñ aūt dat merū imperiū.Præterea cū illa lex sit obscura, venit itelligēda secūdū §.ad hæc ꝓhibemus.in auc.de colla.¶ Nō ob.l.si lōgius.quia rñdet dupl̃r.primo ꝙ loquat in suffecto a lege, & substituto i locū abñtis,q ęque ordinarius est,ae primus.vel alr, illa lex nō dicit,ꝙ exequunt in cā capitali. ¶ Nō ob.l.ij.C.de his,q la.cui ꝯcordat.l.si quis in hoc genus.C.de episc.& cle.quia illa lex partim facit. nā ibi dr̃,ꝙ præses ꝓuincię implorat militare auxiliū ꝯ latrones,quos ipse deuincere ꝓpria vi nequit:nō aūt dicit,ꝙ eis deleget iurisdōnē suā ¶ Nō ob.l.ꝑtor.qm̃ loquit de iurisdōne: dū dicit,vniuersam iurisd.vel dato ꝙ loquat de mero imperio, dicit, ꝙ in casu l.ꝑtor.est spāle ꝑꝑ suspicionē iudicis,q semel fuit aduocatus,& quę suspitio semper p̄sumit durare,ꝙ nō est i abñtia: qa habet cām tēporalē:quia spes est,ꝙ redibit.ar.l.j.in fi.de vaca.mu. §.alle.¶ Nō ob.ſm ar.quia rñdet dupl̃r.primo, ꝙ nō est expeditū, ꝙ oi casu possit merū iperiū demādari quò ad cognitionē: patet, quia hic vertit dubiū.secūdo,dato ꝑ ꝯstāti,hoc sufficiet i casu absentiæ,ꝙ possit demādare diffinitionē,nō aūt executionē:m: & ita habebit aliquid vltra in casu abñtiæ.¶ Nō ob.l.aliqñ.đ of.ꝓcō.qa etsi gñaliter loquat, tñ debet itelligi & declarari ſm alia iura.l.ſm §.ad hæc ꝓhibemus.in auc.de colla.p̄terea ibi dicit , iurisdōnē nō merū imperiū.¶ Nō ob.l.nulli.C.de iud.quia rñdet dupl̃r.primo, ꝙ postq̃ res est decisa,nulla est amplius cāæ ꝯtinētia, executio.n. est quid extrinsecū,& separatū ab ipsa cāę ꝯtinētia.qđ patet:quia sępe videmus mādari cognitionē sine executione , & executionē sine cognitione.l.& si cognitio.cū mā.C.si ꝯ ius vel vti.pub.& in c. pastoralis.de of.dele. Itē videmus vnū exequi, & aliū cognoscere siue delegatus cognoscit,& delegās exequit.l.à diuo Pio.in princ. ff.de re iu.& ibi plene ꝑ Bar.vel alr rñde ad l.nulli ꝯtinētiā cāę nō diuidi.verū est,vbi iudex est ꝯpetēs ad totā cāæ ꝯtinētiā. & si dicia in ꝯñiam,debebit esse cōpetēs.l.cui iurisdō.de iur.om.iud.rñdeo, illa rła vera est,nisi ꝯña sint maiora ꝯcessis.vt ibi per Bar.expressè probatur in l.a diuo Pio.ptæalleg.& in auc.de desen.ciuit.§. & iudicare.ibi,auxiliū. Sed tenēdo ꝯ oēm opi. rñdeo ad argumēta facta ꝑ cōi opi.primo.¶ Ad primū rñdet,ꝑ primū agm̃ factū ꝓ hac parte:itē quia executio sniæ nō debet differri,vt res ꝯtētiosa trāseat in exēplū.ar.in l.j.C.ad l.Iul.repetū.¶ Nō ob.§.ad hæc ꝓhibemus. quia loquit añ ingressum ꝓuinciæ: quo casu iudex mittit suū delegatū,cū nōdū sit adeptus suā iurisdōnē añ ingressū. l.obseruat. in fi.& i l.ij.de of.ꝓcō.vñ nō pōt talē iurisdōnē alteri mādare , quā adhuc nō habet irradicatā in ꝑsona sua.ſm Guil.& Ang. de Pisis. & hāc sniam ēt sentit gl.in l.j.de tu.& cu.da.ab his.Sed ꝯ hāc rñsionē faciūt oia ea, quæ s.diximus. & ꝙ §.ad hæc prohibemus. nō loquit in delegato,sed i substituto,vel suffecto ab ipso p̄side, hoc est vicario.sed licet iste sit vicari⁹. nō tñ habet ita plenā ptātem,sicut habet,si iam p̄ses adeptus eēt iurisdi.quò ad alias cās,licèt lex sibi ptātē ꝑmittat.¶ Nō ob.ver.sed & si quis ex nr̃is iudicib.qa rñdeo dupl̃r. primo,pōt intelligi eodē mō de iudicib⁹ nōdum iurisdōnē adeptis,& intellige iudicib⁹.s.destinatis.vel secūdo mō rñde, ꝙ illud ꝑ sīlem modum refert ad prin.d.§.ad hæc prohibemus.vbi fit mētio de loci seruatorib⁹, q gñaliter hēbāt cōmissionē,& oia poterāt,quę ipsi præsides.vel licèt referatur ad ꝓxima.ꝙ vr̃ ꝑ no.in l. si seruus pluriū,in fi.cū si. rñde ꝙ refert ad ptātē ꝯstituēdi vicariū, quā silr hēbat,nō aūt ad ptātē ipsius vicarij, qđ eò magis ꝑsuadetur:qa aliquid plus ꝯcedi debet p̄sidi se abñtāti ex iussione principis,& iā adepto iurisdi.q̃ alij, q nondū adeptus sit,& abñs sit ex propria cā.ar.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.q satisd.cog.¶ Nō ob. tertiū,ꝙ sit spāle.§.hi tñ.quia rñdeo, ꝙ spāle est,vt ꝑ ēdente appellatione fiat executio,& tñ ꝯ nū est ius cōe, sed in casu nr̃o nō præsupponit ab ipsa snia appłatū . vñ casus est diuersus.¶ Nō ob. l.ij. C.de peda.iud.in ver.ꝙ nō ita. quia rñdeo,ꝙ fallit in casu necessariæ abñtiæ,vt dicit.§.huius rei. ad arg.dico, ꝙ nō est bona æquiparatio necessariæ abñtiæ ad alias occupationes,licèt Bar.ꝯ senserit in d.l.nec quicq̃. i §.vbi decretū.nō.n.reperio legē, quæ æquipararet abñtiā cū alijs occupationib.nec l.si lōgius.hoc ꝓbat.& pt esse rō: quia aliæ publicæ occupationes pñt interim ꝑ alios expediri , qđ nō est,qñ oportet p̄sidē necessariò abesse. Præterea ꝙ nō sit bona æquiparatio,ꝓbat.l.ij.C.de ped.iudi.¶ Nō ob.l.j.in fi.de vaca.mu. qa rñdet dupl̃r.primo,ꝙ illud est ꝯsiliū,nō aūt p̄ceptū.vel secūdo illud hēt locū,si fieret captio alterius partis.vt ibi inquit tex. Non ob.ꝙ debeat remitti ad aliū ꝯpetētē.ꝑ §.itē solēt.& alias leges. ꝙ illa iura loquunt, qñ ille,q remittit,nō pōt cognoscere , quia non habet in ea cā iurisdōnē:sed in casu nr̃o habet,vt dixi,igit etc.Sed ꝯ hæc oia oppo.de auct.apud eloquentissimū.C. de fid.instr. in fi. vbi i criminalib.nullo mō pōt delegari receptio testiū.sed illa auc. ñ ob.q nō loquit i casu vbi subē necessitas,qa necessitas facit ꝓbabile,qđ aliàs nō erat.ff.de ma.testa.l.q potuerūt.facit l.ij. C.vbi de rō.agi oportet.vel fallit in proconsule,& p̄side ꝓuinciæ , q sunt redacti ad instar principis in ꝓuincia sua.l.& iō.cū l.seq.ff.de of.ꝓcō. Vtrū aūt receptio testiū possit alteri cōmitti . pōtes bene sic ꝯcludere,aut cā est iurisdōnis, & tūc receptio testiū est eius nāæ,cuius est cā.& poterit delegari.ar.in §.si verò ignoti.in auc.de test. prout Bar.intellexit.aut est cā meri,vel mixti imperij . & tūc delegari nō possit.& ita intelligi pōt auc.apud eloquētissimū.qđ verū puto q̃tū ad delationē iuri ipsis testibus. nuda aūt examinatio testiū pōt cōmitti tabellioni.ſm gl.no.in l.hæc ꝯsultissima.§. si quis aūt. i ver. depositiones.C.de testa.i fi.& cle.j.de of.dele. & pōt eē rō duplex. prima, quia ꝑ talē nudā ꝯmissionē nō trāsfert aliqua iurisdic.licèt ꝯ faciat in auc.de tabel in §.nos aūt.sed rñdeo,vt dicā i iij.dub. itē pōt eē alia rō:quia talis cui facta est talis ꝯmissio, cēset quodāmō nūcius,& organum ipsius committētis. ſm Nic.de Ma. in d.auct. apud eloquētissimū.& est quodāmō instr̃m in executione ēt repsentās ꝯmittentē.arg.ex his quæ no.in auc.si iudex.C.de episc. & & cle.& in auc.principales.C.de iura.calū.& in c.fi.& eo.tit.lib.vj. Sed restat dubiū:quia p̄statio iuri calūniæ vr̃ quodāmō esse meri imperij quia ex off.suo iudex ēt inuitis partib.facit p̄stare iur̃m calū.in d.§.sed quia vocemur.in l.ij.C.de iu.cal.& tñ pōt delegari . d. l.ij.§.sed cū aūt.de iu.cal. pōt rñderi, ꝙ ibi solū in casu abñtiæ partiū.& sic in cā meri imperij in casu necessariæ abñtiæ pōt demādari hęc p̄statio iuri cal.facit l.j.§.huius rei.ff.de of.eius.& Bal.in d. auc.apud eloquētissimū. Circa tñ qđ s.dictū est in .j. dub. de magr̃atibus municipalib⁹ vehemēter dubito:quia magr̃atus municipalis ex̃ cām dāni infecti in possessionē ex .j.decre. mittere nō possit,vt vr̃ ꝓbari in l.ea quę.in §.j.ad muni.ꝯsiderato ꝙ vr̃ sibi ꝯpetere coerctio ꝑsonalis in leuiorib⁹ criminib⁹.iuxta no.in l.magr̃atib.& ibi Bar.ff.de iur.om.iu.& in §.audiēt.& in §.iudicare.in auc. de desen.ciui. cū quęlibet coerctio ꝑsonalis videat esse maior quacūq; coerctione reali.in l.seruorū.in fi.ff.de pœ.Pręterea cui plus licet, licere debet minus.rła iuris cui plus.& l.nec in ea.§.sed q.de adul. sunt sol.vt Io.de Imo.ꝙ ſm ius ffor. nō erat mentio de desen. ciui. Sed isti p̄sides appellabant magr̃atus municipales , vt colligi pōt ex ijs, quæ hñr in l.j.C.de mag.ꝯue.& l.vbi absunt.ff.de tu.& cura. da.ab his.nā erat in locis,vbi erāt decuriones,q ꝯsueuerūt eē in ciuitatib.bonis,facit qđ hr̃ i l.j.C.đ decu.li.x. & i rub.vñ pōt dici successiue, qđ de iu.ff.magr̃at⁹ muni. nō hēbāt coerctionē ꝑsonalē, nisi i seruū,& tñ leuē.& ita itelłr d.l.magr̃atib⁹.quæ hoc ꝓbat à sē su ꝯ trio:secus in ꝑsonas liberas.& iō nō mirādū , si nō hēbat ptātē coercēdi pignorib⁹ captis denūciādi , & mittēdi in possessionē ex j.decre.& per hoc patet, quia in tit.ffotū nō est facta mētio de desen.ciui.in.ff.vet.hodie verò iure.C.cępit fieri mētio de desen.ciui. & silr eius offm̃ fuit amplificatū per auc.de desen.ciui.& iō cū hodie hēant ptātē coercendi ꝑsonalr in leuioribus criminib.ꝑ §.audiēt.pōt dici,ꝙ ēt poterit coercere pignorib⁹ captis, mittere i possessionē ex j.decre.nisi dicas ꝙ nō sit fienda extēsio in l.corrigente. ꝑ no.i auc.quas actiones.C.de sacrosf.eccl.sed tūc dñt,ꝙ fit virtute legis & rłæ antiquæ,cui plus licet.etc.alij aūt,vt Bal. in d.l.magr̃atib⁹. ꝙ intelligit illa modica coerctio talis,quæ nō sit animaduersio in personā.ꝓ quo facit.l.ij.C.de sportu.quā oio vide.¶ Nec ob. ꝙ iudex ordinarius vel magr̃atus munici. posset citare, & sic ꝑsonalr capere,vt in l.ꝯsentaneū . & tñ nō pōt mittere in possessionē ex.j.decr.ꝑ d.l.ea quæ.quia pōt dici,ꝙ illa l.ꝯsentaneū.loquit i p̄side.& sic đ maiore iudice.nō aūt de magr̃atu municipali.simil̃r potes dicere à d.§.si verò quidā.i auc.đ exhi.reis.licèt ibi nō obstet in d.§.si verò ēt q dā.verbū,administrator.qđ exponit gl.j.ordinarius iudex.vñ dicit Bal.i d.l.ij.de iu.om.iud. ꝙ oio ꝑmittit captura personę magr̃atui municipali,quia nullū acquirit ius alicui ex ꝑsonę captura. Secus aūt in missione ex.j.decr. quia bñ acquirit nouum ius in re,& istud vr̃ ꝯ legē iij.in § fi.ff.de acq. pos. & l.is cui.in prin. vt i pos.leg.nisi dicas acquiri ius spe,quia parat via ad ſm decretū. Sed ego itelligo đ maiori iudice,ne sit ꝯ l.ea quæ.in §.j. ad munic. quę lex dicit nō licere magr̃atib.municipalib. mittere i posses. rōnē aūt quare delegatus nō possit mittere i pos. reddit Bal.i l.j.ff.de iur.om.iu.qa missio i posses.requirit territoriū, sed delegantis nullum habet territorium.iuxta not.i c.ad abolendā.ex̃ de heret. igit etc.& facit l.fi. C.vbi & apud quos. ibi, cui iurisdō dahęreret etc.

¶ Sequitur tertium dubium.

Pro Parte affirmatiua tertij dubij sic rła est, ꝙ ea quę non reperiuntur alicui magr̃atui à lege,senatuscons.vel ꝯstitutione specia-

specialiter ꝯcessa delegari pñt.l.j.i verſ.quę verò.ff.de offi.eius.ſed
nullæ cãæ mixti imperij reperiunt̃ ſpãlr ꝯcesse.ergo etc.ꝯñtia no-
ta est.minor ꝓbat̃,quia cãæ mixti iperij,nulli ſpãlr ꝯpetũt,immo
plurib' magr̃atib.ꝯpetũt.n.ꝯſuli & p̃tori.Itẽ ꝓcuratori Cęſaris,vt
patet i ti.d' of.ꝯſu.l.cũ hi.§.p̃tor.& in §.trãſactio.ff.d' trãſa. ergo idẽ
ex l.p̃toria ipſiusmet p̃toris hęc ſibi ꝯpetũt.l.Fulcinius.in §.fi.ff.ex
q.ca.i poſ.ea.nõ alia l.ſpãli:ergo iure magr̃atus ꝯpetũt, & ſic ſunt
ſub regula l.j.i ver.quæ verò.¶ Secũdo,ꝓ hac parte facit l.fi.C.vbi
& apud quos.vbi in inte.reſt.est mixti iperij,vt patet i l.ea quę.i §.j.
ad muni.Itẽ quia diffinitio mixti iperij, quæ tradit̃ in l.iperiũ.huic
ꝯuenit.[illegible] iud.nobili, & ad priuatã vtilitatẽ põt dele-
gari.neq; ꝓcedit rñſio,ꝙ ibi ſit ſpãle in cã in inte.reſt.quia text.ibi
nullã rõne ſpãlitatis aſſignat,ſed tñ illa,quia q. delegat,vr̃ ipſe co
gnoſcere,quę rõ est [illegible] ad oẽs cãs mixti iperij.¶ Tertio, vr̃ tex.in
l.j.i fi.de of.eius.vbi dr̃ iperiũ, [illegible] coheret, trãſire iuriſdi
ctiõe mãdata,qđ intelligo đ mixto iperio [illegible] dũ dr̃ de
mixto iperio,cui ẽt iuriſdõ ineſt.¶ Quarto,vr̃ caſus in l.ij.C.de lib.
& eorũ li.vbi reuocatio i ſeruitutẽ del iberto,est mixti iperij, quia
expedit̃ off.iu.nobili ad priuatã vtilitatẽ,delegat̃ ſ'm cõem itellm.
¶ Quinto,ꝓ hac parte facit:quia datio tutoris, quæ est mixti ipe-
rij.l.muto.§.tutoris datio.ff. đ tute. delegat̃ aĩs habẽti iuriſdi.l.Lu-
cius.§.cũ teſta. ff.đ admi.tu.§.j.inſti.de aut.tut.& l.ius dãdi.ff.de tu.
& cu.da.ab his.cũ ſi.ſ'm cõem opi.& idẽ est in curatore.c.ſi annũ.
ex̃.de iudi.li.vj.¶ Sexto vr̃ tex.exp̃ſſus nõ cauillando in l.cognitio.
§.vt poſſeſſio.ff.de of.eius. vbi miſſio in poſſeſ.bono. quæ est mixti
iperij.d.l.ea quæ.§.j.ad muni.Itẽ quia ꝯuenit diffinitio mixti impe
rij,põt delegari.nec placet,quia loquit̃ đ bo.poſ.quæ reqrit ſum-
mariã cãæ cognitionẽ:quia loquit̃ gñalr.Itẽ nõ vr̃ ꝙ dñt aliq, ꝙ lo
quit̃ de cognitione,& ꝓnũciatione:quia dicit,det̃,ꝙ denotat miſ-
ſionẽ re ipſa.p̃terea iuſſus de mittẽdo, & ipſa miſſio idẽ ſunt quo
ad ipſum iudicẽ,nã q. iuſſit mitti,dr̃ miſiſſe.l.ſi finita. i §.itẽ quęrit̃.
& §.ſi quis metu.& l.ſi quis miſſum.đ dã.inſ. Itẽ vtrũq; est mixti i-
perij.ſ.ꝓnũciatio & miſſio.vt l.iubere cauere.đ iu.om.iu.igit̃ eodẽ
iure cẽſeri debet.¶ Septimo,vr̃ caſus in l.iiij.§.duas.ff.đ dã.inſ.vbi
ſentit tex.ꝙ ſ'm decretũ ꝙ est magni p̃iudicij,poſſit delegari.dũ di
cit p̃tor,cętera ſuæ iuriſdõni reſeruauit.ergo ſentit, ꝙ ſi nollet ſibi
reſeruare,delegare poſſet,rñ,cuius est nolle.etc.nec eẽ verũ qđ di
cũt doc.qđ ibi ſit ſpãle i cã dã.inſe.ꝙ quò ad iuſſum de cauẽdo,&
miſſionẽ i poſſeſ.ex.j.decre.poſſit delegari magr̃atib' munipalib.
ꝓut dñr glo.& doc.quia imo est ius cõe, ſed bñ est ſpãle in hoc, vt
ꝯpetat magr̃atib' municipalib. abſq; noua delegatione p̃toris ꝯ
rñam.l.ea quę.ad muni.¶ Octauo,vr̃ tex.apertus in auc. đ exhi.re.
in §.ſi verò quidã iurẽt.vbi vr̃ caſus,ꝙ delegatus põt mittere i poſ-
ſeſſionẽ ex j.& ij.decre.& dicere, ꝙ ibi loquat̃ de legato principis,
vel ꝙ illa verba debẽt referri ad ordinariũ,est cauillare text.¶ No-
no,vr̃ caſus i l.fi.C.de iudi.ꝙ delegatus poſſit ſuã ſniam exeq.quę
executio mixti est imperij ꝑ rõnes ſ̃ tactas.Itẽ tenet glo.Bernar.in
c.ſi quis.ex̃ de fo.ꝯpe.& gl.ij.q.vij.quiſq;.Itẽ tenet Inno.in c. cũ ab
ecc̃hiarũ.de of.ord.& in c.ſignificaſti.de of.dele. licẽt de miſſione i
poſſeſ.dicat,ꝓ d.l.ea quæ.ad muni.ſed nõ ob.vt ſ̃.dixi,nec ob.ꝙ iu
dex delegatus lata ſnia ſit functus offõ ſuo.l.iudex.de re iudi.quia
verũ est lata ſnia,& executioni mãdata.c.in lr̃is.ex̃ de of.deleg.Itẽ
facit c.ex lr̃is.ex̃ de of.del.iũcto c.cũ Bertoldus.ex̃ de re iudi. ¶ De
cimo,vr̃ caſus in l.& ſi nõ cognitio.C.ſi ꝯ ius vel vti.pub.vbi execu
tio quæ est mixti iperij,vr̃ demãdari.¶ Vndecimo põt adduci l.co
gnitio.in prin.ff.de of.eius.vbi cognitio ſuſpecti vr̃ poſſe delegari.
¶ Duodecimo,adducit̃ i c.archiepatu.de rap.& xxxiij.q.iij.c.illud.
& lxxv.diſt.c.j.& de in int.reſti.c.fi.& c.j.& ij.de accu.lib.vj.¶ Deci-
motertio,adducit̃ argm̃.l.nullũ.C.de teſti.iunctis his quæ habent̃
in l.fi.ff.de of.eius.& in l.ij.ff.de iur.om.iu.vbi dñr delegari ea,quæ
ſunt mixti imperij.& faciũt ea quę no.Inn.in c.j.ex̃ de of.dele.& in
c.ſuper qõnũ.co.tit.itẽ faciũt quę hñr ꝑ gl.in l.à diuo Pio. in prin.
in gl.mag.ff.de re iud.in l.ea quæ.§.j.ad munici.item facit l.ij.C.de
ſpor.vbi põt magr̃atus municipalis facere multa, quæ ſunt mixti
imperij.¶ Decimoquarto,facit:quia vr̃ æquiparari cã quæ excedit
ccc.aureos,licẽt ſit iuriſdõnis & cã mixti imperij,in auc. de defen.
ciuit.§.iudicare.& §.nulla ſit iũgẽdo.ſed cauſa quæ excedit ccc. au
reos,põt delegari exñtib' impedimẽtis.de quib' in l.ij.C. đ peda.
iu.ergo & cã mixti imperij.¶ Decimoquinto, hoc perſuadet̃, nã
in ti.de off.eius.cuius mã est declarare quę pñt delegari, & quę ñ.
nunq̃ ſit mẽtio de mixto iperio,qđ delegari nõ poſſit,ſed ſolũ de
me.o,ſi bñ inſpicit̃ lex illa.¶ Decimoſexto, allegat̃ text.in auc.de
tabel.§.vt tñ.vbi vr̃ poſſe delegari offiñ tabellionis,ibi, deleget̃ ei.
etc.Itẽ l.j.in prin.ff.ſi quis ius di.nõ ob.& facit l.nõ ex oib. ff.de ar-
bi.& l.quoties.C.de iudi.itẽ l.ſi quid erit à ꝯrio ſenſu.ff.de of.ꝓcõ.
ex quib' oib' apparet hanc partẽ eſſe veram. ¶ In ꝯrũ tñ est cõis
opi ꝙ ea,quæ ſunt mixti iperij,& magnã cãę exigũt cognitionẽ,&
coercitionẽ exigũt realẽ, nullo mõ pñt realr delegari.& ꝓ hac pte

videtur caſus in d.l.j.ff.de of.eius.in prin.& in l.ſolet.in prin.ibi, vr̃
cuiuſq. alterius.ff.de of.ꝓcõſ.& in rña iuris nemo põt.& in §.nulla.
in auc.de defen.ciui.in fi.ibi,ex aucto.iu.pẽdet.¶ Secũdo,adducit̃
tex.in auc.de teſta.§.ſi verò ignoti. vbi non põt torqueri teſtis per
delegatũ.quę tortura est mixti iperij,vt ſ̃.dictũ est.¶ Tertio, addu
cit̃ l.nec quicq̃.§.vbi decretũ.ff.đ of.ꝓcõ.iũcta rña,oia quęcũq; cãę
cognitionẽ deſiderãt.ff.de reg.iu.¶ Quarto, adducit̃ l.pe.C.đ pe.
iu.i ver.ꝙ nõ ita.ibi,ex offõ ſuo.¶ Quinto, adducit̃ tex.i l.nec mã-
dãte.ff.de tu.& cu.da.ab his.vbi tutoris datio nõ delegat̃, quæ est
mixti iperij.l.muto.§.tutoris datio.de tute.¶ Sexto,adducit̃ tex.in
l.cũ hi.§.ſi p̃tor.ff.de trãſa.¶ Septimo,adducit̃ text.i l.nec mãdata.
quę est l.ij.de of.eius.in prin.hæc est in primo caſu ſui,& ẽt in fi.l-
li' l.¶ Octauo,hæc ẽt põt allegari.§.ſuſpecti.i l.j.ff.ad Turp. ¶ No-
no,allegat̃ l.imperiũ.in fi.ſui à ꝯrio ſenſu, dũ dr̃,ꝓpriũ iuriſdõnis
eſt,vt deleget̃.de nã aũt meri & mixti iperij, & ſic dr̃ vt nullo mõ
poſſit rl̃r delegari.¶ Decimo,fallit l.ea quæ.§.fi.ad munic. vbi ma-
gr̃atus municipalis nõ põt ea,quæ ſunt mixti imperij. ergo nõ po
terũt delegari.tenet ꝯñtia per d.l.j.verſ.verius.ff.de of.eius. ¶ Vn-
decimo,adducit̃ tex.in l.fi.de of.eius.ibi. ꝙ nõ est merũ iperiũ etc.
coercitio delegari poſſe vr̃,ſed ibi qđ dicit,ꝙ nõ est de mero,ſentit
de mixto.¶ Duodecimo, ꝯprobat̃ hæc opi.per l.ꝯſulta diualia.C.
de teſt.vbi vr̃ caſus,ꝙ nullus alius,q̃ magr̃ cenſus poſſit inſinuare
teſtamẽta.¶ Decimotertio,accedat.l.j.§.de his.de ſep.bon.vbi co-
gnitio,an bona ſunt ſeparãda vel ne,nõ vr̃ poſſe demãdari,dũ dr̃,
nullius alterius etc.prout ẽt dicit ibi gl. ¶ Decimoquarto,inſurgit
l.à diuo Pio.in prin.de re iud.vbi delegatus ñ põt exeq. ſniam,ſed
eã exequit̃ delegans.ad idẽ l.properãdũ.§.ſin aũt.C.de iudi.ibi,ad
maiorẽ iudicẽ deferr̃ etc.ad idẽ l.iudex.ff.de re iu.vbi dr̃, ꝙ ſtatim
eſt functus officio ſuo.& ꝯcordat l.ſi vt proponis. C. qũo & qñ iu.
¶ Decimoquinto,hanc ſniam coadiuuat l.iij.§.an tñ is.de dã.inſe.
vbi magr̃atus municipalis ex delegatione de qua ibi hr̃,nõ poteſt
coercere pignoribus captis.¶ Decimoſexto,facit.§.ſi forte. in ea.l.
vbi videtur caſus, ꝙ interpoſitio ſecũdi decreti nullo mõ delegari
poteſt,ſed cõpetat ſoli prætori & præſidi.¶ Decimoſeptimo,con-
firmatur hæc opi.in §.hęc verò iubemus.in auc.vt nulli iud.§.vices
quoq;.in c.fi.de of.deleg.in vj. & facit not.in l.ſępe audiui.de offic.
præſi.¶ Decimooctauo,corroboratur hæc opi.per l.j.in princi.ibi,
duumuiris.ff.ſi quis ius dicen.non obtem.iuncta l.ij.§.fi.ff. de iudi.
iuncta l.defenſores.C.de defen.ciu.vbi videtur caſus,ꝙ magr̃atus
municipalis non poteſt mulctare.ergo nec poterit cauſam illam,
ſcilicet mixti imperij,in qua veniat mulcta imponenda ei delega-
ri.tenet conſequentia per d.l.j.in principio.in verſicu. quæ verò.ff.
de off. eius. ¶ Decimonono,vr̃ caſus in l. j.§.abolitio.ff. ad ſenat.
conſul.Turpi.¶ Vigeſimo, addducit̃ caſus no. vbi nõ vr̃ poſſe de-
legari,niſi cõpetat iure magiſtratus.in auc.de tab.§.nos autem.iũ-
cta gl.quæ incipit,caue tibi,vbi non poſſunt delegari,niſi quæ cõ-
petunt iure magiſtratus.¶ Item adducitur l.à iudice. C. de iudic.
vbi ille iudex non poteſt delegare cauſam etiam iuriſdictionis. fa
cit pro hac parte in auc. de colla.§.ad hæc prohibemus.Item facit
l.dies.in prin.ff.đ dã.inſ.dũ dicit,pretoris vel p̃ſidis officiũ est.facit
l.ij.§.ſi cã cognita.ff.de bo.poſ.vbi dr̃ ꝙ bo.poſ.quæ tribuitur cum
cauſę cognitione, nõ põt tribui, niſi ꝓ tribunali. Item opponitur
d.auc.ad hæc.C.de iu.vbi dicit, ꝙ iudex debet cognoſcere in prin
cipio,medio,& fine. Item poteſt opponi d.§.nulli.in auc.vt iud.ſi-
ne quoquo ſuffr.& in §.eos.in auc.de mand.princ.& in §.j.in auct.
vt nulli.in quib' dicitur, ꝙ iudices,& clariſſimi, vel ſpectabiles nõ
poſſunt dari iudices.ergo etc.poteſt adduci l.ij.C.de ped.iud.quę
multum eſt intricata. Et tenendo hanc communem opi. reſpon-
deo ad argumenta in oppoſitũ facta.& primo ad primum, gl.illa
facit pro me,& probat hanc opin.nam ꝙ dicit ea,quæ tribuuntur
ſpecialiter etc.mandantur,intelligo,& tribui ſpecialiter,& in pri-
uilegiũ,eò ꝙ ipſis maioribus magr̃atibus ꝯceduntur, & alijs inſe-
rioribus denegantur,cuiuſmodi ſunt cãæ mixti iperij,quæ exigũt
magnã cãæ cognitionẽ,vel coercitionẽ. quas iõ lex non ꝯcedit in-
ferioribus magr̃atibus,tanq̃ magis cõfidat de maiorib.magiſtra-
tibus,quorum exploratam fidẽ, & grauitatẽ habet. ar.optimum
in l.j.de of.p̃f.p̃t. & iõ cum quodammodo videbatur electa indu-
ſtria perſonę nõ vr̃ poſſe delegari.arg.l.j.§. ne autem. C. de ca.tol.
& l.inter artifices.ff.de ſol. Sed ea quæ iure magiſtratus cõpetunt,
hoc eſt omnibus indiſtincte, tã ſuperioribus,q̃ inferioribus, pñt
bñ mãdari ceſſante rõne,quã ſtatim dixi,quia non videtur ꝯſide-
rari induſtria ꝑſonę alicuius ſpãlis, & ſic dẽat intelligi illud verbũ,
ſpãliter, vt hic dr̃,& non vt dicet̃ in ſolutione ꝯriorũ ꝓ alia parte:
vr̃ ſic poſſe ꝑſuaderi,nã alias ſequeret̃,ꝙ iuriſcõſultus qui hac vo
luit ponere ꝑfectã rñam de cauſis delegabilib',vel non fuiſſet de-
fectiu'.intelligendo.n.ſpãliter viri, ꝙ nõ alteri vel vltra ius ſui ma-
gr̃atus,ꝓut dicã in altera parte,multę ſunt cãę quæ nõ reperiunt̃
eo modo cõceſſę, & tñ nõ cõpetunt iure magr̃atus, ſicut mittere

in possessionē causa rei seruādę, vel alio quouis mō.l.ea quæ.§.j.ff.
ad muni.& de istis nullā faceret hic mētionē Iuriscōsultus, nisi di-
cas fatendo, iuriscōsultū fuisse defectiuū, & iō suppletū p impera
torē, in l.pe.C.de pe.iu. vbi intellige fm rñam ibi, quę vero ,put.j.di
cā.f.cōpetūt eo ipso q quis est in magratu, nō aūt spāliter, & ita ɔ-
funduntur oēs cāæ, vel aīr vltra alios intelligo hūc tex.sic, quæcūq;
spāīr tribuunt.f.parti petēti, nō aūt ipsi iudici sic iubēte lege vł se-
natuscōsulto, hoc est, ea, quę nō ɔcedunt, nisi aliquib' casib. singu
larib.& cā cognita, vt alienatio rei minoris, & dispēsatio super trā
sactione etc. Quæ verò iure magratus ɔpetūt, hoc est, ea, quæ ma
gratus iure suo ɔcedere pñt, cū modica cāæ cognitione ea demā-
dari pñt, & sic nō ob. Nec ob. si opponat d cāis pecuniariis, quę ex
cedūt ccc.aureos, & tñ nō pñt delegari, nisi in casu. l.pe.C.de pe-
da.iud. quia rñdeo, q tales cāę sunt quodāmō mediæ nāæ, nec.n.
sunt meri imperij, quia expediunt iure actionis, nec ɔpetunt iure
magratus, quia alioquin oī casu delegari possent ɔ l.pe. sed cōpe-
tūt iure iurisdōnis, vt fm Pe. vt dicit Cy. in d.l.pe. Ad tex. ergo quæ
tribuūt maiorib', dic i priuilegiū, à lege vel senatuscōsulto iubaudi,
& expepiunt offō iud. nobili, quia alioquin n viderentur tribui à
lege, sed quodāmō virtute actionis itētatæ, cui deseruit offm iud.
mercēnariū. sīr dicit Pet. leuia crimina nō cōpetere iure magrat',
sed iure iurisdōnis. d.§. audiēt. Nō ob. fm, de restu.in inte. quia rñ-
det, q hoc est spāle fauore ipsius cāę in inte.restu. vt possit delega-
ri, licèt sit mixti īperij: vel aīr pt dici, q hodie ɔpetat iure magrat'
oib' hñtib' iurisdōnē annexā territorio: & vł sentire tex. in d.l.fi. i
ver. cū oēs iungēdo principiū, & sic erit sub rña d.§. quæ verò etc.
& sic erit hodie correcta.l.ea quę.§.j.ff.ad mun. Nec ob. tex ī d.l.fi.
§ fi. ibi, q & veterib. legib' nō erat incognitū: quia refert tñ ad id,
qđ dicit, iudices delegatos posse cognoscere, siue spāle sit mādatū,
siue etc. q.d. iura vetera ɔcedebant delegatos, p.. à principe
posse cognoscere, si hoc sibi spāīr mādatū sit. nā verbū, mandatū,
nos adimus, & si gñaīr inciderit etc. Nō ob. §.t. ī l.j. quia itelligo Pau
lū nō rephēdēdo, sicē i l.Paulus. de p... tipu. vel aīr illud imperiū,
qđ coheret iurisdōni p quādā necessariā ɔñtiā, illud bñ mandata
iurisdōne trāsire vł, & hoc suadet verbū, cohetet, mixtū.n. n cohe
ret iurisdi. sed in ipso bñ est iurisdō, vt l.imperiū. nā maius nobile
trahit ad se minus nobile, vt l.iubere cauere. q istud sit verū, per-
suadet, nā tex. ibi, nō dicit, q tale īperiū possit demādari, sed dicit,
q trāsit mādata iurisdōne p necessario vsu ipsius iurisdōnis, cui ɔ-
cordat l.fi.e.ti. Nō ob. l.ij.C.đ lib. et eo.l. quia rñdeo, q iō ibi iudex
pedaneus cognoscit, quia est cā iurisd. agit.n. ibi ɔdōne ex lege, vł
actione ingrati, put est i l.pe.eo.ti. fm vnā opi. ad reuocādū i serui
tutē pbata offensā ɔ dñm. nō ob. illa lex ij.C.đ peda. iud. in fi. quia
aliud ē agere đ cā status, qñ dubiū est de statu: aliud đ reuocatio-
ne i seruitutē illius, quē certū ē eē manumissum, vł ibi pmittit so-
lū cognitio querelæ pedaneis iudicib. nō aūt ipsa reuocatio i serui
tutē, & sētit tex. ibi, patroni querela exorta igratū ostēdit. Nō ob.
qđ dr đ datiōe tutoris, quę pt delegari: quia rñdet dupłr. primo,
quia datio tutoris nō est mixti īperij, neq; iurisdi. sed est quędā cō
cessio à lege facta aliquib. iudicib. noīatim, iō nil facit ad dubiū, &
p hac rñsione est casus i §.tutoris datio.ff.đ tute. vł secūdo mō rñ-
deo p iterruptionē, & nego, q possit delegari. Ad l.Lucius.§.cū in
testō.ff.đ adm.tu. & ad §.pe.ist.đ auc.tu. rñdeo, q illa iura ñ pbāt,
q fiat delegatio, sed dñt, q magratus municipalis dat tutorēs iussu
psidū, & casus i l.nec mādāte, & lōga dña est inter delegationē, &
iussum. vt i aue. vt nulli iu.§. ad hęc verò. q eō magis psuadet, quia
si magratus municipalis i hoc fieret delegatus ipsi' psidis, posset
dare tutorē quēlibet hoiem eiusdē puincię, sicut pſes, cuius vices
gereret ipse magratus, & tñ nō pt dare nisi municipē sui munici-
pij, & sic sifīret eē requirit ɔsensus antistitis hodie, si sunt magnæ
pupilli facultates, vt d.§.pœnę. inst. de aut.tu. Nec ob. q videat pos
se delegari, cū quilibet magratus municipalis hoc possit. l.ius dā-
di.ff.đ tu.& cu.da.ab his. arg.§.q verò.i l.j. quia rñdeo, quia ñ ē ne-
cessaria ɔñtia, magratus municipalis hoc pt. ergo delegatus sīr i
l.iij.§.duas.đ dā.inse. quia hoc pt fauore minorū. & ad §. quę verò
iure magratus. rñdeo, quę ɔpetūt rīr nō est spāli fauore pñt dele-
gari etc. vł dic, q nō ɔpetūt magratib' simpłr, & absolutè, licèt mo
dificatiue iussu psidū, vt d.§. sed hodie. vł dic fatēdo, q pt delegari,
sed ē spāle fauore minorū, & rñde ad l.nec mādāte. put gl. rñdet.
f. q pt pelegari, aīs habēti iurisdōnē, sicut i sīli i l.j.ff.đ iudi. & sic nō
obstabit c.si annū. ex đ iudi.li.vj. cui m pōt rñderi aīr, q loquat i le
gato sedis apo. q est maior quolibet ordinario, vt no. i l.j.C.q pro
sua iur. & i eo erit spāle, & i eius subdelegato, sicut ēt i legato pcō-
sulis, vt l.pe.ff.de of.pcō. & i l.j.ff.de tu.& cura.da.ab his. vł ibi loqt
in curatore ad litē, q nō habet tñ ius, q̄tū curator gñalis, & iō bñ
pt mādari. ar. inst.đ cura. i pri. Nō ob. tex. i l.cognitio.§. vt possessio,
q ē tex. fortior p ɔria pte, qa rñdet dupłr. primo q loquat de co-
gnitione, quę pōt delegari, licèt sit mixti īperij, nā ipsa cognitio est

minoris īperij, q̄ ipsa realis missio ī possessionē, quę ñ pt delegari,
tū qa delegat' ñ hēt territoriū, cui annexa ē ipsa possessio, vt i l.j.i
prin. de acq.pos. tū quia ipsa missio venit aliqñ expedienda manu
militari, vt l.q restituet.ff.đ rei vē.& sic ē maioris pniudicij, q̄ cogni
tio, & q loquat de sola cognitione, videt posse psuaderi ex princi
pio illius legis ibi. cognitio etc. vel secūdo rñde, q loquat đ mis-
sione in possessionē, quę nō tribuit ius, quę exigit cognitionē sum
mariā, & quę bñ posset demādari, quę minimi est imperij. nec ob.
q videat loq de missione in possessionē ex secūdo decreto, dū di-
cit, vt possideri eis iubeat, quia missus ex j. decre. nō possidet. l.iij §
fi.đ acq.pos. & l.ptor.in prin.đ dā.inf. quia rñdeo, secūdo q loquat
đ ij. decre. & dico, q est spāle in cā dāni. infe. put dicā in sequenti
ɔrio, & hoc est, ne domus ruat, quā dñs forte ... iubere p ...
... infe. & ... l.si finita.
licto. ar. eius qđ no. gl. in l.ptor. in prin. ... illud verbū, possidere, impropriè
§.si quis dāni ... mæ. sicē hr in l.cōi diuidūdo.§. neq; colonus,
ff.cōi diuid.& hoc psuadet tali rōne, quia exempla sequētia sunt
hmōi, quę requirūt summariā cāę cognitionē. l.si is à quo. i prin.ff.
vt in po.leg. & dāt nobis intelligere, q pcedētia sunt hmōi. ar. l.hę
redes palā.§.si notā.ff.đ test. l.si seruus pluriū, cū mā.đ le.j. nec ob.
q magratus municipalis ea nō possit. l.ea quę.§.j.ad munici. quia j.
rñdebit in altera parte. Nec ob. ēt primę solutioni, q iussus đ mit-
tēdo i possessionē, & ipsa missio videat esse idē. l.si finita.§. itē quę-
rit.ff.đ dā.inf. quia verū est, vt ibi. Nec ob. q ita pnūciatio, & cogni
tio iudicant mixti īperij, sicut ipsa missio. l.iubere cauere. quia rñ-
deo, q ambæ sunt mixti īperij, sed vnū maioris, aliud minoris, &
vnū delegari pōt, aliud nō. Nō ob.§. duas. in d.l.iiij. quia rñdeo pri-
mo, in q̄tū loquit đ j. decre. q ibi est delegatio à lege ptoria mor-
tua, nō à viuo ptore: & p hoc facit d.§.si tā vicinū. & in l.j. in prin. e.
ti. ibi, delegādū putauit, vñ nō ob. vel dic ēt à viuo, cū non exigat
mādatū, cāę cognitionē, vt dixi in pximo ɔrio: vt ibi est spāle p p
celeritatē cāæ dāni inf. Nec ob. dū inducit, qđ ēt posset delegare
fm decretū, dū dicit, reseruauit etc. quia rñdeo, q illud facit p me.
nā cū ibi loquat de ptore mortuo, lex mortua phibet ptorē viuū
posse delegare: & si dicis, par in parē nō habet īperiū. l.ille à quo.
§.tēpestiuū.ff.ad Tre. rñdeo, q secūdus ptor q̄tū ad hoc nō est par
primo, nā primus ptor ptulit hoc edictū, & est ɔsensu populi ap-
pbatū. vñ quodāmō dr ciuile. l.ius ciuili. cū seq.s.đ iust.& iur. sed
populus nōdū approbauit factū istius secūdi ptoris delegare vo
lētis: fateor si approbaret. & iste ptor secūdus p modū edicti face
ret, posset intelligi illud p relationē ad ptorē mortuū, & hoc pro-
bat d.§.si fortè. q sequit immediatè. & si dicat, nō pōt negari, quin
ille ptor q fecit edictū, nūc mortuus potuisset delegare, si sibi re-
seruauit. rñdeo, q sibi reseruauit ex dispōne legis, nō pptetea di-
cit talē cām delegari: potuisset.n. eadē rōne spālitatis đlegare fm
decretū, qua delegauerat primū i cā dā.infec. maximè cū nō repe
riat spāīr cōmissum ptori etc. Nō ob. si dicas pari rōne, vł q ēt pos
sit đlegari missio in possessionē ex alia cā. l.j.đ of.cius. quia rñdeo
q nō reperit spāīr ipsi ptori ɔcessa, imo ex edicto pprio suo ɔpe-
tit. l.Fulcinius.§. ait ptor.ff.đ bo.auc.iud.pos. quia rñdeo altero ex
duo. mo. Primo, ipsi ptori spāīr dr ɔmissa. s. i priuilegiū ex senatus-
cō. quo creabat ipse ptor. nā cū sibi daret auctoritas iuris reddēdi,
vt in §.eo tpe.& §.deinde cū placuisset.đ or.iu.& i §. ptorū quoq;
edicta.inst.đ iu.& iur. dabat sibi faculeas quæcūq; faciēdi p tuēda
sua iurisd. licèt nō haberet facultatē legis gñalis ɔdēdę, nisi postea
secuta approbatione populi, vł secūdo licèt nō eēt spāīr ɔcessium:
nō tñ sequit. ergo pōt delegari, nisi sit sub rña d.vers. quę verò iure
magratus. vñ missio i possessionē ex aliis cāis, q̄ dā.infec. nō ɔpetit
iure magratus. l.ea quę.§.j.ad muni. iō nō poterit delegari, & si di-
cis, ergo iuriscō. defi. it. dic vt dixi s. in j. solut. Nō ob.§.si verò ēt q-
dā. in auc. de exhi.& intro.re. quia rñdeo q loquit đ iudice ordina
rio, q bñ pōt mittere i possessionē rerū, nō aūt đ alio delegato, q
psuadetur, quia s. dixerat ipsum delegatū non posse facere coer-
ctionē psonalē, sed realē sic. s. citationē, vł secūdo rñ. q loquitur đ
missione in posses. quę fit p p periculū morę abñte maiori iudice:
ar. in sīli i l.iiij.§.duas. de dā.inf. fm Pe. & hoc satis applaudet literę.
versic. agit ne latēte & tardata exhibitione etc. Vel tertio dic, q ibi
agebat iure actionis, & sic in cā iurisd. illa missio venit in ɔñtiam,
quā bñ pōt, fm Alb. ar. i l.ij.ff.de iur.om.iu. l.quoties.C.đ iudi. Nec
ob. q nō possit facere coerctionē psonalē, licèt veniat i ɔñtiā, q a il
la vł maior, & satis ɔsulit parti p missionē i posses. so. Pet. vł pba-
bilior īficta solōne, quā dedi p defendēda vltima. Nō ob. l.fi.C.de
iudi. dū dr, q delegatus exequit suā sniam, q a rñdet, q ista lex si.
loquit i delegato a pricipe, qđ pbat i pri. illius, ibi. cū ab angusta
fortuna etc. nō aūt pōt loq đ delegato ab iferiore, q a đ eo ē cas',
q exeq nō possit. l.a diuo Pio. i prin.đ re iu. vł aīr illa lex dū loquit
i executione negotij, nō necessariò est intelligēda i delegato, imo
pōt intelligi đ executore a lege deputato, puta pside puinciæ, q
audit

audit libellum recusationis,& ẽt cõponit variãtes in electione ar-
bitrorũ,vel dato q loquaẽ de delegato ab inferiore, dico q exeqẽ
sñiam p remediũ ordinarij iudicis,sicut in l.a pnssimi.in fi.ubi, per
ordinariũ iudicẽ,& ẽt ciuile auxiliũ.& vẽ sicẽ in §.si verò.in auct.d
desen.ciui.Nec ob.c.in lr̃is.de off.deleg.q illud cũ indistinctè lo-
quaẽ,est intelligendũ in eo delegato q sñiam exequi possit, vt nõ
corrigat.l.à diuo Pio.ff.de re iu.fortiter ob.§.ex puinciali.in auct.
[illegible] magr̃atus municipalis exequiẽ suã sñiam p alios
officiales,& certũ est q illi officiales non hñt eã iuris.in se.vnde vẽ
esse iurisdi. magr̃atus municipalis, nisi dicas q illi officiales sunt
tanq̃ quidã meri executores,q a l.ipsa vel p̃side ↄstitui sunt,non
tñ vllã iurisd.hñt.ar.in l.si vt pponis.C.de exec.rei iu.& not.in l.cũ
vnus.§.fi.ff.de bo.auc.iu.pos.Nõ ob.l.& si non cognitio.C.si ↄ ius,
vel vti.pub.quia cũ illa l.indistinctè loquaẽ,debet itelligi ab hñte
ptãtem deleg.ãdi,sicut à principe.Nõ ob.l.cognitio.in prin.q du
pliciter rñdeẽ.primo,q ibi loquat de [illegible]nitione suspecti, quã bñ
fateor posse delegari,q in ea vertiẽ modicũ pr[illegible] ar in §.vt
possessio bonorũ,& censeẽ minimi imperij,sed quoad pmutatio
nẽ,& remotionẽ tutoris suspecti,dico nõ posse delegari,& ita in-
telligeẽ.§.suspecti.in l.j.ad Tur.ſm vnũ intellm.vel alr̃ rñdeo q il-
lud sit spãle in legato pcõsulis in quo & multa sunt spãlia, ar.in l.
j.ff.de offi.pcon.Nõ ob.c.in archiepatu,& alia capl̃a,q a loquunẽ
de iu.can.& fateor q de iu.cano.nõ solũ ea quę sunt mixti impe-
rij,sed ẽt meri,delegari pñt,q a ſm can.q cq d est cognoscibile,est
delegabile,& ita voluit Bal.in l.imperiũ.quẽ seqẽ Ang.& alij. De
isto art.vide plene in repe.l.imperiũ.in illo art.q incipit,licet doc.
iuris ciui.Nõ ob.l.fi.de offi.eius,q a ibi intellr̃ mãdari coertio quæ
nõ est mixti imperij,sed minimi,ita rñdeẽ ad l.j.in prin.si q s ius di
cẽ.nõ obt.p qua solutione facit l.ij.C.de spor.vbi remittiẽ ad ma-
iorẽ iudicẽ.& l.ij.in fi.ff.de iud.p maiori mulcta sicr̃ intellr̃.l.nullũ.
C.de testi.& l.nõ ex oibus.de arbit.licet q dã dicãt ad l.nullũ.q est
spãle pp odiũ testis falsum dicẽtis,vel vacillantis in faciẽ iudicis,
nec ob.si repliceẽ q quęlibet coertio psonalis est maior quacũq;
reali.l.in seruorũ.de pe.q a põt rñderi q intelligant p̃dicta iura de
correctione reali, vel aliter dic q licet principr̃ nõ possit demãda
ri coertio ẽt psonalis,tñ in ↄñtia p defendenda sua iurisdõne p-
mittiẽ.ar.in l.ij.ff.de iuris.om.iud.& in l.quoties.C.de iud.& p iu-
ra pallegata,nec ob.c.tuã.de ord.cog.cũ si.q a ille sunt cãæ diuersi
fori,vt ibi p Bart.Nec ob.§.si vero.ẽt quid i.in auc.de exhib.re.vbi
q̃ tuncũq; in ↄñtiã veniat,nõ põt delegatus facere coertionẽ pso
nalem p sua iurisd.defendẽda,quia ibi nondũ erat fundata iuris-
dictio sua,& nõdũ erat lis ↄte.vt ibi inquit tex.Nõ ob.q in toto.ff.
de off.eius.nulla fiat narratio de mixto imperio, quia immo fit in
prin.illius l.dũ loqẽ gñalr̃.pterea bñ fit in l.ij.& alijs.ll.& licet in il
la solũ exẽplificet de mero imperio exẽpla tñ nõ restringũt rñam
l.dam.infect.sup.in prin.de dã.infe.cũ si.Nõ ob.tex.in auct. de ta-
bel.§.vt aũt lex.q a ibi nõ est ppriè delegatio,sed est quędã facul-
tas ↄficiẽdi instr̃i ↄcessa p magistrũ census ciuitatis Constantino
politanę vni discipulo loco dñi stationarij,vt perinde valeat, ac si
ipse dñs stationarius ↄfecisset,& non ↄcedaẽ illa facultas, nisi vni
tñ,vt ibi,ipsum aũt offiñ tabellionatus alteri delegari nõ põt, vt
§ oibus.eo ti.& j.tangã.Sicr̃ nõ ob.l.dies.in prin.ff.de dam.infec.li-
cet dicat q sit offiñ p̃sidis ptelare vel renouare cautionẽ. & si hic
localẽ exigit inquisitionẽ,ad magr̃atus remittiẽ,q a ibi delegatur
tñ ipsi inquisitio,nõ aũt dicit innouatio.ar.eorũ quę dñr in d.§.vt
possessio bon.vel ibi spãle in cã dã.infec.hic p meliori ordinatio-
ne posset scribi ille articulus q incipit,licet doct.iuris ciui.q est in
repe.l.imperiũ.Tenẽdo tñ cõem opi.q ẽt hę cãę mixti iperij quæ
exigũt magnã cãæ cognitionẽ,ac ẽt coertionẽ possint demãdari,
vẽ posse rñderi ad argumẽta p cõi opi.facta taliter, & primo ad l.
j.in prin.de offi.eius.rñdeo q inducẽdo put dixi i primo ar. p hac
parte facit p,& nõ ↄ.cuius gr̃a sciendũ est q verbũ spãliter ibi po
situ p̃t duob.mo.ↄsiderari,vno mõ simplr̃.i.in priuilegiũ, nõ ideo
q a tribuaẽ magr̃atib.maiorib.vt dñt gl.q pbaẽ eo ipso q inferio-
rib.denegaẽ l.magr̃atib.ff.de iu.om.iu.& l.ea quæ.§.j.ad muni.Nã
si hic verũ eẽt,sequereẽ q cãę quę excedũt.ccc.aureos,quę magr̃a
tibus municipalib.denegant,vt l.j.C.de defen.ci.& in §.iudicare.i
auc.eo.ti.dicereneẽ maioribus tribui in priuilegiũ. iõ non possent
delegari ↄ l.pe.C.de ped.iud.Sed dico q tribuaneẽ in priuilegium
vni magr̃atui, ita q nõ alij,nã reducẽdo nos ad vetustũ ius Rom.
exactis regib.& creatis ↄsulib.populus in se reuniuit gladij ptãtẽ,
nec ↄsulibus ↄcessit,sed solũ vt coercerẽt,& in vincula publica iu
berẽt duci.§.exactis deinde.in l.ij.ff.de ori.iur. vbi tex.verũ q a ce-
rebra maleficia ↄmittebanẽ,nec ↄsules possent ius gladij exerce
re,creati sunt quęstores parricidij,quibus ↄcessa fuit gladij ptãs i
caput ciuis Ro.& q consulibus denegatũ fuit, illis cõcessum est,
ita dicit tex.in §.& q a vt diximus.in d.l.ij.ff.de ori.iu.itaq; solis cõ-
cessum fuit ius gladij,ita q nõ alijs,postmodũ pricipe electo, cal-
satis p̃dictis,factus est p̃fectus vrbis,de quo in d.l.ij.§. deinde Cor
nelius.ver.quoties.cui soli gladij ptãs ↄcessa est,ita q nõ alij, nam
non consulibus,q a nõ reperiẽ l.cautũ,q amplius q̃ primo habue
rint fuerit illis ↄcessum,nec p̃fecto vigilũ,q a ppriè nõ est magr̃a-
tus d.l.ij.d.§.deinde.nã p̃fectus vigilũ nõ punit,nisi de leui crimi-
ne,in grauiorib.aũt remittit ad p̃fectũ vrbis.l.iij.§.j.de offi.p̃fe.vigi
lũ.Item nec p̃tori,q a & ille remittit ad pręfectũ vrbis d.l.j.§.itẽ so
lẽt.de offi.præfec.vrb. Itẽ tpe quo creabanẽ prætores, creati sunt
duũuiri capitales,q in caput aiaduerterẽt,q p̃tores facere nõ po
terãt d.l.ij.§.post aliquos deinde annos.tributũ ergo est demũ p̃-
fecto vrbis spãliter hoc sibi,ita q nõ alij solẽt i puincijs,& extra vrbẽ,
nã pcõsules & p̃sides,q sunt magr̃atus in puincijs funguntur vi-
ce oium magistratuũ Romę.l.ex oibus l.oia l. sed licẽt. ff. de offic.
p̃si.& illa quę erant spãliter ↄcessa illis magr̃atibus Romæ dicun
tur spãliter cõcessa ipsis.ar.earundẽ legũ.& l.j.C.de impo.lnc.de-
sc̃ri.Alio & secũdo modo, cõsidero spãliter ↄcessa.i. in priuilegiũ,
& vltra ius sui magistratus dñis specialiter cõcessa,vt l.j.in fi.C.ne
lic.pote.vbi bonus casus,& sunt ea quæ postea cõcedũtur postq̃
fuerunt magr̃atus,& ita intelligit gl.in d.l.j.in fi.C.ne li.po.vñ a p-
paret gl.& doc.minus bñ dicere in d.l.j.de offi.eius.& in l.illicitas.
§.qui vniuersas.ff.de offi.pręsi.dũ arguũt sic. hæc sunt ↄcessa infe-
rioribus magr̃atibus,ergo debẽt esse ↄcessa maioribus,q a ar. nõ
valet.nam multa reperiuntur ↄcessa pręsidi,q est clarissimus tñ,
quæ nõ sunt cõcessa p̃tori,q est spectabilis,nec p̃fectis vigilũ,nec
ẽt ↄsulibus,qui sunt superillustres,ſm vnã opi.quia si ↄceditur ali
quid vltra ius sui magr̃atus,illũ magr̃atũ nõ egrediẽ,vt d.l.j.in fin.
ne lic.po.& sic nõ pñt delegari.& iõ nõ vẽ necessaria ↄñtia,quę so
let fieri sic.magr̃atus municipalis hoc nõ p̃t, ergo delegari nõ po
test,nã hęc sunt separata,imo aliquid,qđ magr̃atus nõ põt, dele-
gari põt,sicut in causis quæ excludũt. ccc.aureos.§. & iudicare. in
auct.de defen.ciui.& l.pen.C.de ped.iudi.Sed debet sic argui,hoc
reperitur spãliter concessum præsidi vel alteri,ergo nõ põt dele-
gari per ea quæ s̃.dicta sunt in d.l.j.in fi.C.ne li.po.Sed illa quæ cõ
petũt iure magistratus.i.eo ipso qđ sunt magistratus,bene debẽt
oibus magr̃atib.ↄpetere,& nõ vni,ita q nõ alij, & hæc bene sunt
delegabilia.& ita loquiẽ.§.quæ verò.in d.l.j.de off.eius,vnde ad p
positum reuertẽdo,illa l.nõ ob.sic intelligendo verbũ spãliter,nã
nullo casu reperiẽ aliquã ex hmõi causis mixti imperij spãliter eẽ
ↄcessam alicui vltra ius sui magr̃atus vel vni magistratui. ita q nõ
nõ alij rñ.& ita induco l.j.nã dr̃ ibi q ea spãliter ↄcessa à l.&c.non
pñt delegari.ergo quę nõ sunt cõmissa spãliter pñt delegari,q̃ uis
sint mixti imperij.Ad l.solẽt.de offic.procon.dũ dicit text.neq;.n.
q s põt gladij ptãtẽ &c.intelligo alterius coertionis similis,vt puta
abscissionis mẽbri,vel torturæ,quæ sunt meri imperij,& facit, q a
iurisd.sine coertione nulla est l.fi.in fi.de off. eius.vel intelligã alte
ri' coertionis, quæ adimit libertatẽ vel ciuitatẽ,quę sunt pœnę ca
pitales.j.de pub.iud.in l.ij.& debẽt ↄsistere i mero imperio, vt hac
l.& exẽpla dictarũ pœnarum enumerãtur in l.si forte.de pe.& ita
vult gl.in l.nemo p̃t.de re.iu.cui l.sicr̃ rñdeẽ.Ad §.nulla. rñdetur si
cut ad l.j.de offi.eius.& dicit d.Gui.de Suza.q gl.quæ tenet q cãæ
mixti imperij nõ possint delegari per l.j.decipiẽ,q a illũ text. male
intelligit,q a principiũ illius l.j.de offi.eius loquitur in causis meri
imperij,quę nõ delegãtur,nisi in cãis abñne,vt in ver.huius rei. &
iõ,q a spãliter tribuunẽ in priuilegiũ maiorib.magr̃atib.q aũt po-
stea sequiẽ,quæ verò iure magr̃atus ↄpetũt,intelligit in magistra-
tibus de q b.dixerat, sicut sunt cãæ mixti iperij quæ delegari pñt:
quia l.illa loquiẽ de illis magr̃atib.tñ,q hñt merũ imperiũ,non q
cãæ mixti imperij tribuantur eis l.spãliter ↄ se,eo ipso q sunt tales
magr̃atus,talia eis ↄpetũt.& ita loquiẽ ver.quę verò. igiẽ tacis cãę
mixti imperij pñt delegari.l.ij.C.de ped.iu.Nõ ob.§. si verò igno-
u.in auc.de testi.q a põt rñderi duplr̃,vno mõ q ibi loquiẽ in tortu
ra quæ est meri imperij. & iõ nil ad ppositũ, cũ nos loquimur,de
mixto.l.leuia.de accu.vel alr̃ rñdeẽ q ille tex.nõ negat quin ẽt de-
legatus hoc possit,sed bene dicit q si administrationem habet de
bet secũ assumere appãtorẽ,& dic vt dixi in j.dub. circa hunc.§.
Nõ ob.§.vbi decretũ.in quo cõis opi.doc.se fundat,q a ille §.habet
plures lec.ſm quas nil obst.& non recitabo oẽs, sed tñ duas,quæ
magis applaudẽt lr̃ę,& vĩr veriores.prima ergo lec.sit,quæ decla
raẽ p l.minorũ.C.de prędi.mi.q alienatio rei minoris,in qua req-
riẽ decretũ iudicis ipsius,vt l.j.de reb.eo.nõ põt expediri solo libel
lo misso p tutorẽ vel curatorẽ ad ipsum iudicẽ,imo debet confici
cã cognita.& apud acta pbata.Scđa lec.est Pet.& Cy. q si q s ex-
pressent iudici q debet hr̃e centum à Titio, iudex nõ debet ei ci-
to cre[illegible]ere,& scribere p̃ceptũ Titio q soluat,immo partes audire
debet,& cognoscere.& iste est verus intellectus illius.§.exponere
aũt p libellũ.i.p delegatũ,est violare tex.nec alicubi reperiẽ. Nec
ob.i.oia quęcunq;,q a rñdeo q loqẽ de ordinario.ita q nõ cõpetit
magr̃atib.municipalib.nõ aũt negat q n possit delegari. non ob.l.
pen'

pen.C.de pe.iu.in ver.ꝙ nõ ita.vbi vr̃ casus ꝓ cõi opi.qa rñdeo du
pliciter,primo mõ,ꝙ loquit̃ de illis cãis criminalib.in q̃b.iudex ex
mero nfficio suo ꝑ inquisitionẽ absq; aliqua petitiõe ptis de q̃b.
in l.ij.§.si publico.ad l.Iul.de adul.ꝓcedere p̃t & de istis fateor nõ
posse delegari.vel aliter dico ꝙ ille §.refert se tm̃ ad duas cãs,quæ
erãt tm̃ spãlr tributę à lege,ꝯstõne,vel senatusconsulto ipsi p̃sidi
vel p̃tori sicuti in prin.l.j.de offi.eius.Et ꝓ hoc facit glo.in l.ij.C.de
ped.iu.in verb.solebãt,quę exponit,& debãt.in alijs aũt cãis mix-
ti imperij,quę nun reperiunt̃ spãliter ꝯcessę,nil loquit̃,& ver.vsq;
adeo d.l.ij.q̃ sequit̃, refert̃ ad principiũ legis, s̃m vnã opi.declaro
primã so.illa l.hẽt duos intells.Vnum ꝙ imperator ibi corrigit ius
antiquũ,nã dr̃ ibi ꝙ p̃sides debebãt delegare cãs viles,de q̃b. ipsi
nõ poterãt cognoscere ꝑ ꝑ earũ vilitatẽ. vt l.fi.eo.tit. hoc corrigit
imperator,& vult ꝙ cognoscãt,qa absonũ videbat̃ ꝙ poterãt co-
gnoscere de maiorib.& nõ minorib.& ne istę cãe in totũ essent i-
cognoscibiles ꝑ p̃torẽ vel præsidẽ,spãlr iperator voluit ꝙ possint
cognoscere,& casu impediti,ipsas delegare. ꝯpetũr ergo p̃sidi. vt
dixi s̃.ex l.j.de offi.eius.versi.spãlr igit̃ &c.vel alr possum dicere ꝙ
nõ dr̃ ibi ꝙ cã mixti imperij nõ possit delegari,sed dr̃ ꝙ iudex nõ
põt sine cã oẽs cãs delegare.ꝯclõ mea vult ꝙ casus mixti imperij
pñt delegari,vel p̃t dici,ꝙ id qđ dr̃ ibi,nõ esse ꝑmissam licentiam
iudices dãdi,intelligat̃ dandi gñaliter cũ ptãte ꝓnuntiãdi,sed be-
ne ꝑmittit̃ dare ad cognitionẽ tm̃. quæ so.qa nimiũ restringit cõ-
clusionẽ meã,nõ multũ placet.Nõ obst.l.nec mãdante.ff. de tu.&
cu.da.ab his:qa rñdeo dupl̃r.primo,ꝙ sit fauore minoris ꝙ dele-
gari nõ possit.vertit̃.n.magnũ ipsius pupilli periculum in datione
tutoris an sit idoneus,vel ne,& ne sit bonorũ pupilli dilapidator.
Scđo mõ dico ꝓut dixi in altera parte huius dubij,ꝙ datio tutoris
nõ est meri imperij,nec iurisdõnis,sed est quædã cõcessio à l.data
aliq̃b.noĩatim,vt l.muto.§.tutoris datio.ff.de tutelis. & l.j.de tuto.
& cura.da.ab his.& iõ nihil ad ꝓpositũ,vel põt distingui ꝓ so.aut
facultates pupilli sunt vltra ccc.aureos,& nõ põt delegari nisi ha-
bẽti iurisdõnẽ.insti.de Att.tu.§.pe.& tũc magis dr̃ iussus q̃ delega
tio.si aũt sunt paruę facultates,põt delegari,qa ꝯpetit oĩb. magi-
stratib.ꝑ rłam l.j.§.j.de offi.eius.vel põt dici ꝙ illa l.nec mãdãte.nõ
ꝓhibet delegationẽ,sed vult ꝙ delegatio fiat in hñte iurisdõnem
vt ibi,patet nec obst.l.cũ hi.§.si p̃tor.ff.de trãs. qa rñdeo ꝙ facit ꝓ.
ibi.n.apparet eã mixti imperij,de qua ibi,nõ esse spãliter tributã,
nec lege,nec senatusc.nec ꝯstõne,ꝯpetit.n.p̃tori,consuli,p̃sidi, &
ꝓcuratori Cęsaris,vt ibi iuncto.§.trãsactiones.Sed bene est in hoc
spãle,vt delegari nõ possit fauore alimentorũ,ne faciliter ꝑmitta
tur.at.in d.l.cũ hi.in prin. & hãc spãlitatẽ ibi sensit tex.in §. si p̃tor.
vet.sed nec ibi,ex hac cã &c.Non ob.l.ij.ff.de offic.eius,dũ loquit̃
in prin.sui,de ꝯsilio &c.qa rñdeo dupl̃r.Primo ꝙ ille tex.non ne-
gat qn spãlr demandari possit,sed bene dicit ꝙ mãdata iurisd. in
gñe,nõ intelligit̃ mãdata facultas exercẽdi ꝯsiliũ,& p̃t esse rõ, qa
in his actib.requirit̃ spãlis ꝯcessio à lege,prout voluit glo.no.in l.j.
de offi.ꝓcõ.in fin.Prætereа,delegatio est odiosa & ex̃ordinaria,vt
no.in c.j.de rescri.lib.vj. & in l.si qñ.C.de dila.ergo merito restrin-
gẽda.c.odia,de re.iur.cũ si.& ꝓ hoc nõ ob.l.j.in fi.de offi.ꝓcon.cui
tñ põt melius rñderi ꝙ ibi loquit̃ de dele.ꝓcõ.q̃ erat ex̃ ꝓuinciã,
& sic ibi est casus singularis ꝙ delegatus ex̃ ꝓuinciã nullã iurisd.
habet ẽt volũtariã. secus in ꝓuincia.l.apud ꝓcõsulẽ.in fi.ff.de ma.
vin.& facit in ar.l.Põponius in prin.de ꝓcu.& l.illud.ff. de nup. &
l.mãdato gñali.de ꝓcu.Scđo mõ,rñdeo ꝙ nõ intelligit̃ mandatũ
ꝯsiliũ &c.fauore minoris.nec ob.si dicat̃ ꝙ sit diuinare, ꝙ imo lo-
quit̃ in minore, qa imo sic venit necessario intelligendũ.ꝓbo, nã
in manumissione rłr nõ venit aliqua cãæ ꝓbõ,cũ sit voluntarie iu
risd.imo ꝓ libito volũtatis fieri p̃t l.nõ est oĩno necesse.cum l.seq.
ff.de ma.vin.& d.l.j.de offi.ꝓcõ.sed fallit nũc in minore.xx.an. cui
nõ permittit̃ manumittere.l.Ælia sentia,nisi ꝓbet̃ iusta cã manu-
missionis.l.si minor.de ma.vin.& inst.q̃.ma.nõ pos.§.ea.l.& l. si mi
nor.ff.de ser.expor.& d.l.j.de offi.ꝓcon.igit̃ erit fauor minoris, vt
delegari nõ possit.nec ob.si dicat̃ fauor libertatis debet p̃ponde-
rare.l.j.C.si aduer.li.qa rñdeo, ꝙ immo fauor ętatis p̃põderat om
ni alij fauori,ar.in l.verũ.in fi.vbi bonus tex.ff.de min. nec obst.l.j.
C.si aduer.li.qa ibi nõ ꝓuenit,ꝙ ibi dr̃,ne infringatur vna rła,ꝙ li-
bertas semel data reuocari nõ p̃t.l.iusta cã.de ma.vin.prętereа,ibi
succurrit̃ minori ꝯ suũ curatorẽ alio remedio, igit̃ &c. ante vero
datã libertatẽ melius est ĩtacta iura seruare,q̃ post cãm vulneratã
remediũ quærere.ar.l.fin.C.de temp.in integ.re.pe.Similiter non
obst.fi.illius.l.ij.qa fauor minoris ne inconsulto ꝑmittat̃ alienatio
rerũ suarũ delegationẽ ꝓhibet.ar.in l.j.in prin.ff.de re.eo.& ꝓ hac
so. facit,qa tota illa lex loqui vr̃ in minore. p̃terea põt dici ꝙ illa
cã est spãlr cõmissa prætori.Non ob.§.suspecti.in l.j.ad tur. qa re-
spondeo ꝙ ibi accusatio suspecti est meri imperij.intentatur.n.ibi
ad publicã vtilitatẽ.s. ad poenam ipsius tutoris, & hoc ꝯprobat.s.
ꝙ sit meri imperij,qa finiatus est ille.§.j.ad Turp.vnde non ob.itẽ
comprobatur insti.in prin.& §.suspectus.qa irrogat̃ ei infamia, &
oportet ꝙ accusator inscribat se ad pęnã talionis.& sic apparet ꝙ
accusatio tutoris ad publicã vtilitatẽ.i. ad pęnã imponendam tu-
tori,sit meri imperij. vel alr rñdeo ꝙ illa verba,nullus alius q̃ præ
ses &c.in d.§.suspecti.nõ excludũt legatum ipsius præsidis, q̃ ge-
rit vices ipsius p̃sidis.paria.n.vñr gerere ꝑ se,& per aliũ.l.ita aũt.§.
gessisse.ff.de admi.tut.l.j.§.q̃ mãdatam.ff.de offic.p̃si.non ob.l.im-
periũ.in fi.ff.de iu.om.iu.qa dico ꝙ non est sumendus [illegible]
sensu: qa resonaret absonus intells l.ꝯuenticulã.C.de epi.& cle.
l.ij.de ꝯdi.infer.immo ille tex.facit ꝙ sic inducendo dictũ tex. ꝙ iu
risdictio,est iuris dicendi licentia.postea dicit ꝙ in mixto imperio
inest licẽtia dãdi iudices. nec video rõnẽ quare magis dicat̃ inesse
iurisd.ꝓ ea pte quæ ꝯcernit cõmodũ pecuniariũ,vt volunt doc.q̃
ꝓ ea parte quę est delegabilis,maxime ꝓ rõnes & tex.s̃.adductas:
scđo si dicas quare magis attribuit iurisdõni licẽtiã dandi iudices
q̃ mixto imperio.Rñdeo ꝙ non magis attribuit,sed in iurisd.hoc
esse verũ [illegible] expressit:qa rarę sunt cãæ iurisd.quæ nõ possint
delegari oẽs.n.delegant̃,nisi cãæ excedant.ccc.aureos quæ ẽt de-
legant̃ in casu mulctatũ occupationũ.l.j.C.de ped.iud.sed in mix
to imperio multæ reperiunt̃ cãæ spãles quarũ rõnũ spãlitatis, &
partim.s̃.dixi & partim.j.dicã.Non ob.l.ea quæ.§.fi.ad muni. quia
vt s̃.dixi,non est necessaria ꝯña,magr̃atus municipalis boc nõ po
test.ergo nõ põt delegari.sed bñ est bona ꝯña hoc mõ,hoc reperi
tur spãlr tributũ lege,ꝯstõne,vel senatuscõ.ergo nõ põt delegari.
de quo dic latius,vt s̃.non ob.l.ꝯsulta diualia.C.de testa.qa rñdeo
ꝙ illa.l.localis est.s.in vrbe Constantinopolitana,vt ibi patet,& sic
ibi insinuatio testõrũ,quæ est mixti imperij,spãliter ꝯmittitur ma
gistro census,& nõ alij,vñ merito nõ põt delegari cũ ꝯtineat̃ sub
rła l.j.de offi.eius.in alijs aũt ciuitatib.& ꝓuincijs insinuatio testõ-
rum non tribuit̃ alicui spãliter.immo ꝯpetit prætori,& consuli,&
alijs,vt patet in tit.ff.quemad.test.aper.imo competit hodie iure
magr̃atus,vt patet in auct.de defen.ciui.§.similia.& iõ posset dele
gari cũ sit sub rła.d.l.j.de offic. eius.§.quę vero.& ꝓ hac rõne opti-
mè facit l.in hac.C.de don.vel alr dic ꝙ illa l.ꝯsulta.nõ includit de
legatum q̃ dr̃ gerere vices ipsius magr̃i cẽsus.ar.d.l.j.§.q̃ manda-
tã.& j.so.sufficeret ad l.testamẽta oĩa.C.de test.& ad l. repetita.C.
de epi.& cler.si adducant̃ in ꝯñũ.non ob.l.j.§.de his.ff. de sep.bo.
quia ille text.non negat qn possit delegari:sed bene dicit ꝙ vnus
nõ põt cognoscere an separatio sit admittenda an nõ, & alius se-
parationẽ indulgere,& ita se declarat tex.in d.§.de his.in ver.hoc
est,eius q̃.vel alr ꝑ illa verba.nullius alterius.nõ excludit̃ delega-
tus q̃ gerit vicẽ delegãtis l.j.§.qui mandatam.ff.de offic. eius Non
ob.l.a diuo Pio.in prin.de re iu.vbi vr̃ casus ꝙ delegatus nõ exeq-
tur suã sñiam,qa rñdeo illã.l.no dicere hoc,sed bñ dicit ꝙ delega
tps exequit̃ sñiam sui delegati,qđ intelligo.i.exeq. põt si ipse de-
legatus nõ exequat̃.nã & ipse põt exequi per c.in literis ex̃ de off.
dele.& per iura quæ allegaui.s.ix.arg. ꝓ altera parte. Nõ ob.silr.l.
ꝓperandũ.§.sin aũt reus.C.de iudi.ibi, ad maiorẽ iudicẽ hoc rese-
rat̃,quia loquit̃ qñ res,in quas fieri debet executio, sunt in ꝓuin-
cia alterius,quæ postea exeq. necesse est literis ad eũ missis. vt est
tex.in l.cũ vnus.§.fi.ff.de bo.auc.iud.pos.& ita intelligit ibi glo.vel
fortè loquit̃ de magr̃atu municipali,qui nõ habet ptãtẽ missionis
in possessionẽ.l.ea quæ.§.j.ad munic.Silr non ob.l. iudex. de re
iu.iuncta.l.si vt ꝓponis.C.quo.& qñ iu.quæ dicit ꝙ iudex delega-
tus est functus officio suo,lata sñia:qa rñdet̃ dupl̃r.primo,ꝙ intel
ligi debet lata sñia.s.executioni mãdata,vt est tex. q̃ dicit sic intel
ligi dicta iura in c.in literis.de offic.dele.scđo,ꝙ dr̃ functus officio
suo,vr̃ verũ quoad hoc vt amplius nõ possit corrigere vel mutare
vt ibi inquit tex.& in d.l.si vt ꝓponis.nõ aũt quo ad hoc vt exequi
non possit.Nõ ob.§.an tñ in l.iiij.ff.de dam.infe.quia rñdeo dupl̃r.
primo,ꝙ ibi,nõ dicit ꝙ delegari nõ possit,sed bene dicit ꝙ magr̃a-
tus municipalis boc non põt,& non est necessaria ꝯña,magr̃atus
municipalis coercere pignorib.nõ põt: qa sibi ꝓuisum est alio re
medio.s.de actione in factum quę dat̃ ad interesse,& hãc rñsionẽ
ꝓbat tex.eo.§.ver.nã & si à prætore.vbi videret̃ prima facie, attẽ-
to tex.ꝙ nec ẽt p̃tor coercere pignorib.possit,ꝙ tñ est falsũ.opor-
tet ergo intelligere vt dixi.Similiter nõ ob. §.si fortè.in ea.l.iiij. qa
similiter negat ꝙ magr̃atus municipalis nõ possit, non aũt negat
quin possit delegari,vel negat posse sine noua delegatione,qa p̃-
tor mortuus hoc non delegauit.Silr non ob.§.hoc non iubemus.
in auc.vt nulli iu.nec.§.vices quoq; suas.in c.fi.extra de offi. deleg.
nec ob.l.sæpe audiui Cæsarem, quia loquunt̃ in ipsis delegatis q̃
alijs subdelegare nõ possunt,vel verius p̃dicta iura hñt locũ qñ i
rescripto principis mãdat̃ vt per se ipsos exequãtur,quia tunc vr̃
expresse eorum industriã eligere,ar.in l.j.§.ne autẽ.C. de cad.tol.
dubiũ aũt nr̃m indistinctè ꝓcedit.Non ob.l.j.in princ.ff.si quis ius
di.non obt.s̃m literam,non tñ duũuiris.& l.ij.§.fi.de iu.cum si.qa
loquuntur ꝙ magr̃atus municipales vel defensores ciui.non pñt,
non

non aũt sequitur, ergo nõ põt delegari, vt sæpe dixi. vel aliter illa iura loquunt de causis meri imperij sicut sunt mulctæ, & aliæ coertiones, nõ autẽ loq̃mur de causis mixti, iõ non ob. ¶ Nõ obst. l. j. §. abolitio. ad tur. vbi dr q demãdari nõ poterit, qa rñdeo q ibi tractat de causis meri imperij. s. ciuilib. nã dare vel denegare abolitionẽ ptinet ad hñtem merũ imperium. qualis est. n. habitus, talis est priuatio ar. in l. fi. ff. de pac. nimirũ ergo si delegari non possit. nos aũt loq̃mur de causis mixtis. & si dicis abolitio ptinet ad priuatã vtilitatẽ. s. rei accusati. rñdeo imo ad publicã ptinet non ad iudicẽ cognoscentẽ de abolitione cognoscere vtrũ accusator p calorem accusauerit, an per iniuriã, & ipsum q se inscripsit pœna talionis punire, vel an ɔcedenda sit abolitio vel ne. vt l. j. ij. & iij. C. de aboli. cũ si. ¶ Nõ ob. §. oib. in auc. de tab. vbi officiũ tabellionatus non vr posse demandari. qa ibi nõ loquit de iurisdõne aliqua, sed de officio sine iurisd. licet gl. ibi dicat q nõ vr ɔpetere iure magr̃atus. & iõ nimirũ si demandari nõ põt, nam cũ in tabellione nulla sit iuradicata iurisdõ, alr demandari non potent, hẽre aũt officiũ est hẽre q̃dam potius facultatẽ facti q̃ iuris. & iõ qa ea quæ sunt facti, non ita faciliter trãseũt de vna psona in aliã. §. sed cũ factũ. inst. de stip. ser. l. q heredi. in prin. de ɔd. & dem. nimirũ ergo si nõ demandantur. vel alr solue, ibi spãle pp timorẽ falsorũ instrorũ quæ in toto illo §. ɔsiderat. vel rñdeo, q bñ põt dñs statiotus vni tabellioni mãdare, vt faciat instrã: sed ille tabellio non pt alteri ɔmittere. §. vt tñ nõ vehemẽter. c. tit. ¶ Nõ ob. l. à iudice. C. de iud. qa aut ille q vult delegare est ordinarius, & tũc põt. aut est delegatus, & tũc si est à principe, pt subdelegare: si ab alio nõ põt. si a pcõsule põt. l. cũ p̃tor. §. j. de iud. & sic nõ rñdet ad §. si vero iubemus. in auct. vt nulli iu. & ẽt ad §. vices. de offi. dele. de q b. ¶ Nõ ob. §. phibemus in auc. de colla. qa nõ negat delegationẽ, sed dicit q nõ pt facere seruatorẽ loci ingressus ciuitatẽ, sed ante ingressum bñ põt ɔmittere vices suas nisi vltimũ suppliciũ vel abscissionẽ mẽbri, & illa sunt meri imperij, vt l. imperiũ, & l. solẽt. de offi. pcõ. quare ille §. facit pro me, & non ɔ̃ à ɔ̃rio sensu. Non ob. l. dies. in prin. de dam. insec. qa rñdet q p hoc nõ excludit delegatũ, sed nõ vult intelligi esse delegatum sine noua delegatione, imo dico q in illo prin. delegat, dũ dicit. ad magr̃atus municipales remittere. Non ob. l. iij. §. cã cognita. ff. de bo. pos. qa rñdeo q ille §. nõ ob. qa delegatus vtit tribunali delegãtis, & sic põt decernere bo. pos. vel saltẽ nõ negat q̃n põt, igitur. Non obst. auc. ad hæc. C. de iud. qui refert an iudex delegat cãm cognoscẽdã & nõ determinãdã, & loqt illa auc. nõ aũt negat q̃n totã cãm delegare possit. ¶ Ad §. nulli i auct. vt iu. sine quoquo suff. & ad alia iura cũ illo allegata rñdet q loquunt q̃n illi clarissimi vel spectabiles vellẽt ɔstituere aliquẽ iudicẽ ordinariũ, vel loci seruatorẽ, nec negãt q̃n possent delegare aliquã cãm ẽt mixti imperij, vel in hac mã posse vti dis. Guil. de Suz. Et aliq̃n causæ mixti imperij magis pticipant de mero imperio, q̃ de iurisdõne vt j. eo. l. iubere cauere. de quo posset opponi ɔ̃ ɔclõnẽ meã, & l. ne quicquã. §. vbi decretũ. & l. & q a. & tales nõ pñt delegari, saluo q in casu abñtię, ẽt si magis pticipãt d̃ mero iperio, pñt delegari. dñr aũt magis pticipare de mero imperio, q̃n requirit plena cãę cognitio & magis de iurisdõne, q̃n plena cãę cognitio nõ requirit. ¶ Restat aũt circa hũc punctũ inuestigare intellm l. ij. C. de ped. iu. quæ facilius intelligi põt, si p̃mittamus illa quæ s. sæpe dicta sunt. Primo est merũ imperiũ q expedit offic. iudi. nobili, & respicit publicam vtilitatẽ vt l. imperiũ. Mixtũ imperiũ est q expedit ur offi. iu. nobili, & respicit priuatã vtilitatẽ. l. nec quicq̃. §. vbi decretũ. ff. de offic. pc. cũ ibi no. l. iubere cauere. de iu. om. iu. Iurisdõ, quæ expedit p posita actione p offi. iu. mercenarium deseruiẽs actioni vt d. §. vbi decretũ, & l. iij. §. duas. & hæc iurisdõ diuidit in tres. nã quædã est iurisd. magna, vt quę respicit cãm status ingenuitatis, & libertatis, vel cãs pecuniarias vltra ccc. solidos vt i auc. de iud. §. audiẽt. Quędã est cã media. s. ccc. solidorũ, vt d. §. audient. Quædã minima de quib. loquit Ant. nisi breues. C. de sen. ex bre. recip. Hoc præmisso illa l. ij. vult cãs medias p̃sides dẽre audire p se vel delegare, reseruata snĩa, nisi p occupationes publicas vel cãrum multitudinem impediunt, cãs iurisd. magnas mixti imperij, & meri p seipsos. cãs vero minimas delegẽt indistinctè. ita Bar. illã. l. intelligit, sed cã disputationis, iudicio meo, posset dici q principiũ illius l. trahitur ad cãs mixti imperij, adeo q delegari pñt. & ver. q vsq; adeo. loq̃tur in causis meri iperij, & sic non ob. ɔclõni meę, vel in tota l. illa nulla fit mentio de cãis mixti imperij, vñ stat ɔclõ q delegari possint. ¶ Nõ ob. si arguitur hoc mõ, ibi dat rła q cãæ iurisd. pñt delegari, ergo ɔcludit q mixti imperij nõ pñt: qa nego ɔ̃ñtiã, qa eadem est rõ in cãis mixti imperij cũ sapiũt, & capiũt nãm iurisd. igitur &c. Nõ ob. d. l. dies. in prin. ff. de dam. infec. dũ dicit, p̃toris officiũ erit, qa p hoc nõ excludit delegatũ, licet nõ vult intelligi esse delegatũ sine noua delegatione. Nõ ob. l. ij. C. de ped. iu. in ver. q non ita, qa rñdeo q ita fallit in casu necessarię absentię, vt d. §. huius rei. ad

ar. dico q nõ est bona æq̃paratio necessariæ abñtię ad alias occupationes, licet Bar. ɔ̃riũ senserit in l. nec quicquã. §. vbi decretũ. nõ eñi reperio legẽ, quę ęq̃paret absentiã cũ alijs occupationib. nec l. longius de iud. ff. nõ pbat, & põt esse rõ, qa aliæ publicæ occupationes pñt interdũ p alios expediri, q nõ est, q̃n oportet p̃sidẽ necessario abesse. Præterea q non sit bona ęquiparatio p Bart. l. ij. de pe. iu. Nõ ob. l. pe. i fi. de vac. mu. qa rñdet duplr. primo, q illud est ɔsiliũ, non aũt p̃ceptũ, vel s̃m illud habet locũ si fieret captio alter vtriusq; ptis, vt ibi inq̃t tex. Non ob. q dẽant remitti ad aliũ ɔpetẽtem per §. itẽ solent. & alias. ll. qa illa iura loquunt, q̃n ille, q remittit, nõ pt cognoscere, qa nõ habet in ea cã iurisdõnem, sed in casu nr̃o habet vt dixi, igitur. Põt tñ dicere circa hm̃ói mulctas tenẽdo opi. Iac. de Are. q tales mulctę quãtũcũq; cõcernãt aliquã psonæ animaduersionẽ, licet leuẽ, puta fustigationẽ, vt l. leuia. ff. de accu. nõ sunt meri imperij, imo mixti. & p hac snĩa vr casus in l. fi. §. fi. ff. de offic. eius ibi, q nõ est merũ. Merũ aũt imperiũ s̃m Iac. de Are. est q ɔsistit in seueriori vltione, & similib. puta in cõtendẽdo l. & phibẽdo aquã. vel p̃supposito q sit mixti imperij, dic q iudex delegatus pt facere hm̃õi leues mulctas. Primo, p text. in l. si q d erit. ff. de offi. pcõ. Scd̃o, ɔpetit iure magistratus &c. & per tex. in §. audient. p l. nullũ. C. de testi. & in §. si vero ignoti. iu auc. de test. rectè intelligo vt s. dixi. Non ob. igit d. §. si vero ignoti. itẽ non ob. §. si vero ẽt q dã. in auc. de exhib. re. qa illud contingit: qa nondũ iurisdõ per litem conte. confirmata erat. ar. in l. si reus paratus. de procu. ¶ Non ob. l. aliud §. fi. de ver. sig. & l. fi. §. his dat. ff. de iud. & l. j. s̃m literã, non tñ. ff. si quis ius di. non obt. & l. ij. C. de spor. qa ex s. dictis collige sol. distinguendo inter graues mulctas, & leues, & sentit tex. in l. ij. C. de spor. sed alij ibi alr rñdent vt Rap. q ibi erat mandata spãlis cã. vñ nõ venit ptãs mulctandi, secus si generalis iurisd. & dñt ad l. nullũ. C. de test. & §. si vero ignoti. spãle in odiũ testis vacillantis. in gñali aũt iurisdõne mandata bñ veniret ptãs mulctandi s̃m ipsos, vel aliter nõ ob. l. aliud. §. fi. de ver. sig. cũ concor. qa vt sæpius dixi, nõ sequit, magistratus municipalis nõ pt cognoscere, ergo nõ põt delegare, q declara latius p s. dicta. Itẽ non ob. theorica Bar. in l. cui iurisdõ. q nõ videat mandare maior &c. qa põt negari, & multa ɔceduntur p indirectũ quę directo hẽri nõ pñt. ar. l. petẽdi. C. de tẽp. in integ. restit. pet. & l. quoties. de iudi. vel alr rñdeo q nõ dñr maiores cũ incidãt: qa sapiunt nãm suorũ principalium, tanq̃ accessoria. Sed, vt ibi tollã vnã dubitationẽ, demũ vr q magistratus municipalis nõ possit interponere mulctas pecuniarias d. l. aliud. & l. ij. §. his datur &c. & tñ possit cognoscere de leuib. criminib. & punire, & fustigare &c. l. leuia. de accu. §. audient. in auct. de defen. ci. cũ quælibet pœna pecuniaria sit minor quacũq; corporali, quãtuncunq; minima. l. in seruorũ. in fi. ff. de pe. potes primo rñdere, vt s. dixi, q imo leues mulctas imponere põt, & sic nõ obstabit, vel alr, licet magr̃atus municipalis cognoscat de leuib. criminib. nõ tñ sibi cõpetit vice magr̃atus, sed via cuiusdam iurisdictionis, vt inquit Pe. in l. pe. C. de ped. iud. pp frequentiã taliũ leuiũ criminum, ne magis iudices assidere talib. infestentur. Si autẽ vis tenere q nullo mõ delegatus possit mulctare, animaduertẽdo in corpus quocunq; mõ, dic ad d. l. si q d erit. q nõ est sumendum arg. à ɔ̃rio sensu, vel spãle in legato pconsu. ad l. magistrat. dic q loquit de castigatione, quo ad seruũ. quo aũt ad liberũ hominẽ non loquit. ad l. nullũ. C. de testi. potes dicere q nõ loquitur in iudi. deleg. sed ordinario quocunq; vel aliter. ibi spãle in odiũ testis in faciem iudicis vacillantis. ad l. fi. §. fi. de offi. eius, dic q ibi non loquit de coertione corporali, sed alia, puta verbali vel reali. ad l. ij. de iu. om. iu. dic q intelligunntur concessa omnia sine quib. iurisdõ explicari non põt. verum est, nisi sint maiora expressis, put inquit Bart. in iudice delegato. sed in ordinario intelligunt cõcessa, nisi sint diuersę spẽi. c. tuã. de or. cog. cũ §. si vero. non ob. s̃m cõem intellm.

¶ Sequitur quartum dubium.

Pro Parte affirmatiua quarti dubij, q iste delegatus in cã i qua erat ordinarius, possit licitè salariũ à ptib. recipere, adducitur primo, tex. in auct. de iud. §. ne aũt circa hoc labor. vbi q habet à principe salariũ annuũ ordinarie, põt à partib. salariũ recipere, vt ibi patet. ¶ Scd̃o, iudex simplr delegatus posset à partib. salariũ recipere. in auct. vt iud. sine quoquo. §. j. scriptũ exẽplar. ibi, quantũ inculpabilis antiquitas diffiniuit &c. sed in casu nr̃o delegatio accidentaliter venit & succedit rła, q accidentale magis debet inspici q̃ nãle. l. si eadẽ prouincia. ff. de offic. ass. l. j. §. bestias. de postu. l. si pr̃. §. si duos. de adop. ergo poterit salariũ à partib. recipere psuadet & tali rõne: qa q̃n q s efficitur alterius qualitatis, assumit oĩa, quæ sunt eiusdem qualitatis l. cũ ex orone ff. de exc tut. ergo &c. ¶ Tertio, arguit sic, q gerit duo officia, debet recipere salariũ pro ambob. officijs. §. illud tñ. i auc. vt iud. sine quoquo suf. sed hic gerit duo officia. s. ordinariæ iurisdõnis, & delegatę, ergo dẽbit pcipe salariũ, vt ordinarius, & vt delegatus, & p hoc facit l. tutorẽ. ff. de ijs

qui

qui vt indi.&c. ¶ Quarto arguit̃ sic, salariū datū ꝑ cā principali, nō sufficit ꝑ cā applonis, eo q̃a censent̃ diuersę cāę l.fi. & ibi gl.ff. de po. ergo salariū datū ꝑ causis ordinarijs cū adinuicem multis dr̃ijs distinguant̃, vt iurib. vulgarib. l.apertissimi. C. de iud. ¶ Quinto ar. sic. l.cauet̃ q̃ si ego locaui tibi opas meas ad ꝯducendū tale pondus, puta, ꝑ nauim, & superuenerit alius pōdus, q̃ tu teneris resarcire mihi pensionē ꝑ pondere superuenientu. l.sed & addes.§. si q̃s mihi vehenda.ff.loc. à ꝯtrio. & facit in ar.l.itē quęrit̃.§.q̃ impleto.ff.loc. ergo ita in casu nr̃o cū salariū datū sit ꝑ iurisdōne ordinaria nō debet supplere ꝑ delegata. ¶ Sexto, actus hoīm nō operantur vltra intentionē. l.nō ois.si cer.pet. sed salariū publicū ꝯstituit̃ iudici ordinario ꝑ ipsis causis ordinarijs ex intentione ꝯstituētiū, ergo nō debet trahi ad cās delegatas quę sunt extraordinarię. l.ij. C. de dila. maxime, cū raro eueniat̃ & ad quas se nō extēdit intentio ꝯstituentiū verisimiliter. ar.l.nā ad ea.ff. de legi. ¶ Septimo, labor & p̄mia cōpensant̃. l.Seio. in prin.ff. de ann.leg. ergo huic iudici ordinario ꝑ maiori labore, sibi sup̃ueniēte, dēt decerni maius salariū. fortassis.n. assignabit̃ ei minor terminus ab ipso delegāte i. quē ꝑnunciasse dēat, vñ assidue oportebit ipsum in hac cā vigilare, & examinationi testiū superesse &c. vt i. terminū ꝑnunciare possit. & facit optime in ar.l.ex parte. in prin.ff.fa.herc. ¶ Octauo, q̃ in vno grauat̃ in alio dēt releuari l.cū q.ff. de iureiur. sed hic iudex in vno grauatus est, q̃a sit delegatus factus. s.q̃a potest recusari, & eius iurisdō declinari iuxta cōem opi. in l.apertissimi. C. de iud. cū antea hoc ñ posset, & hoc reputat̃ ad iniuriā ipsius iudicis q̃ ordinaria via eius spreta sit, vt est bonus text. l. si litigatores. in princ. ibi, ꝯtumeliā &c.ff. de arb. ergo in hoc debet releuari, vt capere possit salariū à partib. ¶ Nono, iura ꝓhibētia magr̃atus aliq̃d vltra publicū salariū recipere ꝓhibent a subiectis suę iurisdōtus sibi recipere, sed hi, quo ad cām istā, nō censent̃ esse de sua iurisdōne. princeps.n. delegando sibi cām eorū, tacite vr̃ eos eximere ab ordinaria iurisdōne illius. ar. in l.q̃ in rerū.§.j.ff. de le.j. ¶ Decimo, adducit̃ tex. in §.si tibi quoq̃, iūcta gl. si bñ pōderet̃. in auct. de man. prin. ad idē facit auc. offerat̃. de lit. ꝯte. ibi, ꝓbins sportulis. canonizata iij. q̃ō.iij.§.offerant̃. & ad idē facit l.in sacris. C. de pri. sacr.scri. & l.quones. in fi. C. de priui fis.lib.xij. cū concor. ibi alleg. ¶ Vndecimo, adducit̃ tex. in auc. de desen. ciui.§.q̃a vero. vbi vltra salarium de publico dant̃ quatuor aurei. ¶ Duodecimo, princeps cām delegando vr̃ velle ꝯcedere auctoritate sua oīa ea. quę sunt ī ꝯñam delegationis, arg. in l.q̃dā cōsulebāt.ff. de re.iud. sed potes r̃ndere, nisi supēt ꝯña esset ꝓuisum alr̃, sicut est hic. Pro parte tñ negatiua huius dubij, vr̃ esse casus in auc. de man. princ.§.illud. cū concor. vet. nulli in auc. vt nulli iu. colla.ix. vbi iudex administrans in vna ꝓuincia si iubeat̃ à principe ex cā ire in aliā, tenet̃ sibi facere expēsas de eo salario q̃ habet ex sua ꝓuincia. ¶ Scd̃o, adducit̃ tex. in auc. vt iudi. sine quoquo suff.§.nulli quoq̃. ¶ Tertio, adducitur tex. in c.statutum.§.insuper. de rescrip. lib.vj. & in fin. illius cap. ¶ Quarto, in hoc iudice est iurisdō ordinaria, & delegata, sed ordinaria est fortior, & nobilior ipsa delegata. l.apertissimi. C. de iudi. l.si vt ꝓponis. cū ibi not. C. quo. & q̃ñ iud. ergo principalr̃ magis debet attēdi ordinaria iurisdō q̃ delegata. arg. in l.j. C. de offi. vic. & in l.quærit̃.ff. de sta.ho. cū si. ¶ Quinto, ordinaria iurisdō est sibi tributa principalr̃, cuius ēt ꝯtēplatione ꝯstitutū est salariū, sed delegata venit ꝑ accidēs, mō succedit r̃ła, q̃ ea quę principalr̃ sunt principalius ēt sunt considerāda q̃ ea, quæ sunt ꝑ accidens. d.l.j. C. de offi. vica. l.rogasti.ff.si cer.pet. ergo. ¶ Sexto nulla vr̃ rō quare dēat posse salariū ꝑcipere. nō.n. subest ęq̃tas.§.ne aūt circa hoc labor. ī auc. de iudi. habet.n. ex publico salariū respectu sui laboris. nec ꝑpea q̃ nūc fiat delegatus, vr̃ sibi labor augeri cū oī casu iudicaturus fuisset in cā ista cū p̄supponat̃, hūc, cuius cā est, ciuē esse suę iurisdōnis &c. nec ob. q̃ forte sibi remittit̃ tp̄s, q̃a nō est verisile principē, in cuius pectore oīa iura sunt, vt in c.j. de ꝯstit. cū si. tā breuē terminū sibi assignasse. i. quē cōmode cognoscere nō posset, & ēt ꝓnunciare. cū.n. sciat sn̄ias dēre ferri maturas, & deliberatas. l.ij. C. de sen. ex breu. rec. Itē fortassis erit cōmodius ipsi iudici q̃ sit delegatus, cū summatim cognoscere possit, & breuiori mō ꝓcedere, q̃a in themate p̄supponit̃ mutatū eē ordinē ꝓcedēdi. ¶ Septimo inducta in fauorē nō dn̄t ꝯpari odiū, r̃ła, q̃ fauore. Sed delegatio facta iudici de cā, cuius est ordinarius, vr̃ facta in fauorē ꝑtis, quæ rescriptū delegationis impetrauit, vt celerius expediatur vel quo ad se cōmodius, ergo nō debet retorqueri in eius odiū, vt teneat̃ dare salariū ipsi iudici. Octauo, nil refert quo ad ipsum iudicē an iudicet vt ordinarius, an vt delegatus. vr̃.n. locasse opas suas quodāmō sub certa mercede, vt vsq̃ ad tīn tp̄s cās audiat, & decidat, ergo quęcunq̃ cā obueniat, in qua cognitione, & decisione opus sit, ꝑ ea mercede decidere cā tenet̃. faciunt quę hn̄t in l.qui opas.ff.loc. & ī §.diuus. in l.j.ff. de var. co. ¶ Nono, hoc vr̃ incōpatibile, q̃ capiat salariū, vt ordinarius, & vt delegatus, ar. in l.Titię si nō nupserit.ff. de ꝯdi. & de. cū multis si. ¶ Decimo, aperiret̃ via malitijs, vt iudices semper ꝓcurrēt cās sibi delegari ad hoc vt salariū à partib. accipiāt, & iō malitijs hominū obuiandum est l.in fundo.ff. de rei ven. & facit l.j.ff. de eo q̃ cer.loc. ¶ Vndecimo, nō debet q̃s duplici onere grauari. ar. in l.Titia.§.q̃ inuita.ff. de leg.ij. & in l.cum q̃ in prin.ff. de iureiu. sed hic duplici onere grauaret̃. primo, quia soluit partē suā q̃ publicè dat̃ vt ordinario, vt in auc. vt iud. sine quo. suf.§. scriptū exēplar. ibi. q̃ tū inculpabilis antiq̃tas diffiniuit. secundo grauaret̃ si spālr̃ daret. ¶ Duodecimo, sequeret absurdū, q̃ impetratio illius q̃ impetrauit delegatū, noceret alteri parti, cū ęqualiter ab ambab. ꝑtib. recipiat iudex salariū. d.§.ne autē circa hoc labor. in auct. de iud. c. ꝯ r̃łam, nō debet alteri ꝑ alterū. lib.vj. ¶ Tertiodecimo l.cauet̃ q̃ si aliq̃s habuerit vnū seruū, q̃ sciuerit plura artificia, & testōr legauerit plures seruos artifices. alij aliquos vni artificij, alij alios alterius artificij, quòd hic seruus qui scit plura artificia vr̃ legatus illi cui sunt legati artifices illius artificij in quo ipse plerumq̃ versatur. iste est tex. in l.legatis.§.si vnus seruus.ff. de leg.iij. ergo in ꝓposito nr̃o cū vnus iudex, vt plurimū verset̃ in iurisdictione ordinaria, ea attendetur, & sic ex ea salariū nō capiet. ¶ Decimoquarto, adducit̃ l.consulta. C. de testa. vbi nō licet magistro census aliq̃d mercedis accipere, sed r̃nde q̃ loquitur in causis quarū summa nō excedit cētū aureos vt inq̃t text. ¶ Decimoquinto, optime facit c.cū ab omni. ex̃. de vi. & bo. cler. vbi vr̃ casus q̃ iudex delegatus nō pōt petere salariū à partib. vide iij.q̃.iij. offerat̃. ¶ Nō ob. nunc argumēta in ꝯrium, & primo nō ob.§.ne aūt circa hoc labor. in auc. de iud. q̃a loquit̃ de ijs iudicib. q̃ nō habebāt certū salariū lege, vel ꝯsuetudine ꝯstitutū q̃ ibi expresse demonstrat imperator dū dicit, ne labor sine mercede &c. nec ob. q̃ ibi imperator debet salariū annuū, q̃a dicit ꝑ his causis minorib. ꝑ q̃b. ipsi delegati nō pn̄t salariū capere, obstāte ꝓhibitione legis, de qua ibi. nō aūt ꝑ alijs causis. Non ob. scd̃o cū dr̃, debere inspici accidētale, & q̃ñ q̃s efficit̃ alicuius q̃litatis &c. q̃a ꝯria ꝓcedūt q̃ñ per nouā qualitatē, & ꝑ accidēs superueniens recederet̃ à prima, sed si durat prima qualitas, licet sit dignior, illa magis inspicienda est. ar.l.j. C. de offi. eius qui vic. & in l.quęrit̃.ff. de sta.ho. maxime cum noua qualitas circa idē ī substātia operat̃ id q̃ prima. Nō ob. q̃ dr̃ gerit duo officia &c. q̃a r̃ndeo q̃ cū ad illud idē q̃ acturus erat rōne primi officij, agat nūc noīe alterius officij nō amplius vr̃ ꝑmereri salariū q̃ dat̃ respectu oneris in p̄miū, vt l.j. C. de assi. cū si. ꝯria aūt loquunt̃ q̃ñ id q̃ cōpetit, rōe vnius officij, non cōpeteret rōne alterius, vt l.tutorē. de his q̃. vt indi. Nō ob. q̃ dr̃ de causa principali, & cā applonis, q̃a bñ sunt diuersæ causæ, & diuersa onera, vt l.inuitus. C. de procu. nimirū si salariū multiplicet̃. Itē silr̃ nō ob. l.sed, & addes.§.si q̃s mulierē. q̃a hic nullū onus de nouo superuenit cū ꝑ viā ordinariā idē iudex cogniturus erat, & imo forte magis cōmodū erit iudici cognoscere ꝑ viā delegatā q̃ per viā ordinariā. Nō ob.§.q̃a vero. ī auc. de defen. ci. q̃a r̃ndeo altero de duobus mō, vno mō q̃ ibi refert ad ꝯsuetudinē, dū dicit, s̃m cōsuetudinē. & facit gl. quę ibi colligit, cōsuetudo facit licitū, q̃ alias foret illicitū. vel ibi loq̃tur in iudice ordinario, cui cōputantur, ea oīa ꝑ vno salario, & facit tex. dū primo ꝓponit debere quatuor aureos, postea addit, & si q̃d ē solet dari de publico. &c. Silr̃ non ob. q̃ salariū verisimiliter nō fuerit ꝯstitutū pro causis delegatis, q̃a r̃ndeo q̃ gn̄aliter salarium fuit ꝯstitutum ꝑ decisione oīm cārum, quę contingerent in territorio suę iurisdōnis, vñ qualitas vię ordinarię vel delegatæ nō habet alterare substantiā cāę, arg. optimum, & gl. in l.fi.§.quoties.ff. de pub. & in l.fi. de sun. instr. Itē nō ob. aliud argūm q̃ labor. & pecunia cōpensent̃. q̃ñ ex s. dictis patet rō, sic cū ꝑpea maior labor non obueniat. nec ob. q̃ forte sibi assignat̃ minor terminus &c. q̃ñ nō est verisimile principē ita terminū abbreuiasse, vt cām cognoscere nō possit, cū sciat sn̄ias debere ferri maturas, & deliberatas. l.ij. C. de sent. ex breui. reci. Itē forte sibi cōmodius erit ꝓcedere ꝑ viā delegationis summarię, nō seruato ordine iudiciorum in cuius omissione nulla cōsistunt pericula. l.ꝓlatā. cum mat. C. de sen. & interloc. om. iu. item pōt sibi eligere tribunal, vbi placuerit, cum non habeat certum tribunal respectu cāæ sibi delegatæ. l.si vt ꝓponis. & ibi no. C. q̃rō, & q̃ñ iu. l.si cum dies.§.si arbitri.ff. de arb. & no. in l.fi.ff. de iust. & iu. Ad aliud ar. dum dr̃ q̃ in vno grauat̃ &c. r̃ndeo primo q̃ iudex in nullo grauat̃, nam licet de cā hmōi nō cognoscat, integrum tñ salarium suum ex publico ꝑcipiet. pręterea si fuerit recusatus, tanq̃ delegatus, cā redibit ad ep̄m ꝑ viā ordinariā, retenta opi. legistarum, q̃ si ordinarius recusari nō possit, si ei iungat̃ ep̄s. l.apertissimi. cum mā. C. de iudi. licet de iu. can. secus. & pro hoc facit q̃ limitata cā limitatū ꝓducit effectum. l.si q̃s ante.ff. de acq. poss. Item princeps delegando. ita demū vr̃ voluisse recedere ab ordinaria iurisdōne si delegatus non fuerit recusatus. ar. in l.si me in vacuā.ff. de acq. poss. Itē q̃ dr̃ q̃ vr̃ facta ꝯtumelia, r̃ndeo, q̃ salariū nō est ꝓportionabile illi cōtumeliæ,

liæ, quæ p pr'ncipẽ non æstimatur. p̃terea põt esse q princeps p-
prio motu abiq; alio facto partiũ delegauerit. Non obst. q non vi
deantur subditi, qa licet quo ad hanc cãm non vtanĩ ordinaria iu
risdictione ipsius, tñ vere subditi ɔferunt ad salariũ q de publico
pcipit. Non ob. §. si tibi quoq;. iũcta gl. nec auc. offeratĩ. qm loquũ-
tur de iudicib. q de publico alias salariũ nõ pcipiunt. & ita opor-
tet ɔcordare cũ §. nolumus. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. vl ali-
ter auc. offeratĩ. nõ loqtur de sportulis dãdis ipsis iudicib. sed alijs,
puta, assessorib. acta scribentib. p quo facit tex. xviij. q. v. c. non sa-
ne. & plene no. in c. statutũ. § assessorẽ. de rescr. lib. vj. Non ob. l. in
sacris. & l. quoties. nec l. cũ clericis. de epis. & cle. cũ auc. sua: q a lo-
quunĩ vbi salariũ alias ɔstitutũ non esset, & ill. ille in salarijs dãdis
ab illis certis psonis modũ p̃figunt. Sed tenẽdo ɔ̃riã partẽ põt re-
spõderi ad argumẽta ɔ̃ eũ facta, & primo ad §. illud. in auc. de mã.
prin. rñdeo q ibi pficiscebaĩ extra puinciã ad instantiã, & mãda-
tũ principis q sibi salariũ ɔstituerat, & tex. ibi sentit. s. quæ de fisco
largiunĩ. in casu aũt nr̃o addiĩ onus iudici ad cõmodũ partis, quę
sola nõ dat salariũ iudici, vñ ɔ̃riũ non vĩ obstare, & silr rñdeo ad
§. nulli. in auc. vt nulli iu. Non ob. tex. in §. volumus. in auct. vt iudi.
sine quo. suff. cũ si. qa phibeot iudicẽ accipere vltra salariũ aliqđ
sibi debitũ, qa bene sibi licet, vt in auct. vt iud. sine quo. suf. §. scri-
ptũ exemplar. & in §. ne aũt circa hoc labor. in auc. de iu. Si aũt p-
ficiscaĩ ex cã necessaria ipsi ciuitati, tũc qa pficiscĩ, vt ordinarius,
nõ augeĩ. Nõ ob. c. statutũ. §. insuper. & c. cum ab oi. extra, de vi. &
hon. cle. qa loqĩ đ deleg. iudicũ ecclesiasticorũ q hẽt annuos red
ditus ex ecclesia, iõ merito delegati nihil capere debẽt, tusi magi-
stratus expẽsas dũ pficiscunĩ ex puinciam, deductis tñ illis, quas
domi facerent. d. §. illud. in auc. de mã. prin. ff. ad exhi. l. sed si habet
duas. §. j. & l. sed si. § aliud. de pe. hęre. & ita intelligit c. nõ licet xj. q.
ij. vbi bona gl. secus aũt si nõ pciperet annuos redditus, qa nõ co
gunĩ pprijs ĩpẽdijs militare xiiij. q. j. c. charitatẽ & c. cũ ex officij.
de rescr. & x. q. ij. c. p̃carię. & no. p Arch. xj. q. j. c. si q s eũ clerico. & p
Spe. in tit. de sala. §. porto. & de asless. §. salariũ. in iudicib. aũt secu-
laribus secus est, qa bñ põt capere salariũ, & sportulas, si non sint
de publico salariati. iij. q. ij. §. offeratĩ. in gl. quæ loquiĩ sm ll. & not.
in locis allegans maxime in d. c. cũ ab oi. & põt esse rõ diuæ, qa suf
ficit iudicib. ecclesiasticis hẽre redditus ex q b. honestè viuere pos
sint d. c. cũ ab oi. non sic in secularib. q non tñ se, sed alios pascere
pñt. Itẽ qa ex labore suo p̃miũ capere pñt d. c. charitatẽ. & xxiij. q.
ij. c. militare. & d. §. ne aũt circa hoc labor. hic maxime verũ in iudi
ce ordinario. s. pficit deducto delegato. q dã tenent nõ fieri dedu
ctionẽ, vt plene no. in d. §. insuper. & in c. cũ ab omni. Nõ ob. q fiat
iniuria alteri parti, quæ ẽt dare tenebiĩ, qa rñdeo q nõ tñ sibi cõ
tingit hæc iniuria ex facto alterius partis, quantũ ex facto princi-
pis, q delegauit, faciũt quæ no. Bal. in l. petẽdę. C. de tẽ. in inte. rest.
pet itẽ ipsa pars pticipat de cõmodo, q cã summariè cognoscaĩ,
ergo de incõmodo. rña, sm nãm &c. nec ob. l. legans seruis. §. si vn°.
de leg. iij. qa ibi loqĩ in casu dubio, in quo bñ inspiciĩ q ibi dĩ, nos
aũt in casu isto, vbi inspiciĩ delegatio. Non ob. vbi dĩ considerari
principaliorẽ, & nobiliorẽ dignitatẽ. s. ordinariam per l. quæriĩ. de
stat. hom. rñdeo q argm̃ pcederet, qñ firma, & efficax remaneret
vtraq; via. s. ordinaria & delegata, sed in casu nr̃o eliditur via ordi
naria, & remanet delegata nec ea inspiciẽda est ar. l. j. §. bestias. de
pollu. & dixi in altera parte. Itẽ nõ ob. q nõ subsit ęquitas. §. ne aũt
circa hoc labor: qa negaĩ aduenisse nouũ onus p rõnẽs p alia p-
te factas. itẽ quia sibi fit iniuria. Itẽ nõ ob. rña. q fauore. quia hoc ac
cidit in necessariã ɔ̃nam, iõ tolerauit. l. cũ ex orõne. vbi bon° text.
ff. de exc. tu. itẽ non ob. q nil refert quo ad ipsum iudicẽ, cũ videaĩ
locasse p causis, qa rñdeo q vĩ locasse p causis ordinarijs, & illi vi
denĩ cõduxisse p custode. Itẽ non ob. l. tũc si nõ nupserit. ff. de cõ-
di. & dem. qa loquiĩ in casu suo, videlicet q duo ɔ̃na eodẽ respe-
ctu nõ toleranĩ: hic aũt diuerso respectu, qa hẽt salariũ p cãs or-
dinarijs, & aliud salariũ p causis delegans. Item non ob. q aperiaĩ
via malitijs, quia stat in voluntate solius principis delegare istud,
à quo nõ est p̃sumptio fieri aliqd absonũ, cũ sit pprie plenus. l. cũ
Syllanianũ. C. ad sylla. Itẽ nõ ob. q grauaĩ duplici onere. & primo,
qa forte princeps est ille, q dat salariũ sicut in d. §. illud tñ ibi, quę
de fisco largiunĩ, vel alr, licet ɔferat partẽ suã ad salariũ publicum
hoc sibi pdest, quo ad alias cãs quas ordinariè hẽre posset, nõ aũt
quantũ ad delegatas, qa debet dare salariũ vt hic. ¶ Pro parte af-
firmatiua vlrmi dubij q hæc bona sint mariti tanq̃ fructus dota-
les, adduciĩ, primo tex. in l. fi. ff. sol. ma. vbi fructus pcepti ex pecu-
lio serui q est vĩe acquirunĩ ipsi marito, nec ipsos restituere tene-
tur, ergo ita in iurisdõne quæ est ẽt qd vĩe. ¶ Scđo, ad idẽ facit l.
diuortio. §. si vir in fundo. ff. sol. ma. vbi fructus lapidicinarũ ptinet
ad maritũ. ¶ Tertio, ad idẽ adducũt. l. itẽ si fundi. in prin. & §. aucu-
p. orũ. ff. de vsufr. vbi fructuarius facit oẽs tales fructus suos. & sen
ti: tex. in prin. d. l. itẽ si fundi. ibi, qcqiud inde pcipi pt. ¶ Quarto,

ad idẽ optime facit l. vsufr. leg. §. j. ff. de vsufr. vbi ẽt domus capta iu
re dãij per ɔtumaciã nõ cauendi de dam. infect. ptinet ad ipsum
fructuariũ ẽt iure pprietatis, vt ibi dĩ. nec ob. si dicaĩ q ista nõ sũt
fructus iurisdõnis, cũ solũ fructus sint hi q nascunĩ & renascunĩ.
d. l. diuortio. §. si vir. solu. mat. qa imo rñdeo q sunt fructus iurisdõ-
nis. vt patet in vsi. feud. in c. quæ sint regaliæ. & C. de mõ mulctatũ.
l. mulctatũ. & ẽt renascunĩ, licet nõ idẽ fructus numero, quia nul-
lus fructus renascitur idẽ numero, sed bñ idẽ in gñe. nã ex iurisdi
ctione sæpe, & sæpius renascunĩ, fiunt ɔdẽnationes p p delicta, vt
quondie videmus. ¶ Quinto, ad idẽ facit l. si fundus. in princ. ff. de
pign. vbi ẽt fortuitũ incremẽtũ accedit obliõni. ¶ Sexto, cõprobaĩ
hoc op. p l. item apud Labeonẽ. §. pe. ff. de iniur. sic inducendo. nã
dicit ille §. coniũgendo. §. seq. put patet ibi ex mẽte gl. q si seruus,
in quo hẽo vsumfr. fuerit verberatus, actio iniuriarũ mihi vsufru-
ctuario compent, & quicquid fuero ɔsecutus, nõ restituã, qa hoc
ɔsequor rõne iniurię mihi illatę, p quo ẽt facit l. is q. ff. loc. & l. si. §.
sed in secũdam. C. de fur. & l. bouẽ. §. si q s seruum. ff. ad l. Aq. Sed
hoc maritus ɔsecutus rẽ hæc bona publicata p p iniuriã sibi illa-
tã, & ẽt offensam p p delictũ subditi sui. delinquẽtes. n. dñr offen-
dere principẽ suũ, & rẽpublicã. l. licitatio. §. q illicite. ff. de publi. &
l. nullũ. C. de testi. ubi offenderint. cũ si. ergo erũt sua ppria nec mu
lieri restituere tenebiĩ. ¶ Septimo, hæc bona sunt acqsita solicitu
dine, & idustria ipsius mariti iurisdõnẽ exercẽns, ergo eius ppria
esse debent. arg. optimũ in c. j. §. si vasallus. tit. hic finit. l. Corradi. in
vsi. feu. ɔcordat. l. iij. ff. ad l. fal. & l. vẽditor. j. §. solet. ff. de hęr. vel act.
vẽ. ¶ Octauo, adduciĩ tex. optimus faciẽs ad ppositũ in l. hoc iure
§. si q s. ff. de aqua quot. & esti. ¶ Nono, adduciĩ tex. in l. at vbi. ff. de
pe. hęr. vbi vĩ casus in simili q restituere nõ teneniĩ cui bñ ɔcordat
l. itẽ veniũt. §. nõ solũ. eo. titu. & l. bouẽ. §. si q s seruũ. ff. de ędil. edic.
¶ Decimo, põt allegari l. loci corpus. §. j. ff. si ser. ven. vbi applõne
fructuũ, ẽt alia cõmoda cõtinentur, sed cũ maritus lucraĩ fructus,
ergo ẽt alia ɔmoda ɔtinenĩ, sed cũ maritus lucraĩ fructus, ergo ẽt
alia cõmoda lucrabiĩ. ¶ Vndecimo, non põt negari q̃n iste sit dñs
istius castri dotalis l. in reb. C. de iur. do. l. doce ancillã. C. de rei vẽ.
ergo iure dñij faciet bona sua, qa quale ius habet i principali, ha-
bebit & in accessorio. ar. in l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pac. dot.
& in l. solũ. ff. de rei vẽ. ¶ In oppositũ facit q imo hæc bona sint re-
stituẽda mulieri sol. ma. primo sic, hæc bona publicata sunt irrecu
perabilia, & talia nõ vñr posse esse in fructu, cũ fructus sit qcquid
nasciĩ in ipso fundo. facit l. ij. ff. de vsufr. l. itẽ fundi. in prin. eo. ti. fa-
cit in ar. l. in pecudũ. ff. de vsur. ¶ Scđo, p hac pte allegãt plura iu-
ra quę volũt q qcquid accedit rei dotali cõtẽplatione, & occasio-
ne ipsius rei dotalis, sit restituendũ ipsi mulieri. l. quoties. & l. nõ so
lũ & l. legato. ff. de iure do. facit. l. seruus dotalis. & l. si vero. §. item
qcquid. ff. sol. ma. cũ si. ¶ Tertio, alleganĩ plura iura, quæ volunt q
ẽt ea quæ obueniũt rei dotali extra ipsam rẽ nec occasione ipsius
rei sunt restituẽda ipsi mulieri, & per ɔ̃ns vero, & nãli dño ipsius
rei. Primo, allegaĩ l. iij. ff. de iur. do. quæ loquiĩ in accessione, & in-
cremẽto alluuionis, quę à fortuna venit. adde bonũ text. in c. j. §. si
quis. de mãso. in vet. si vero. in nt. de cõtro. inuest. in vsi. feud. in iure
feudi. & sic sit dñs quo ad pprietatẽ, sed ille habet iura feudi &c.
alle. in simili. l. itẽ fundi. §. huic vicinus. ff. de vsufr. l. itẽ qcquid. ff. de
pig. l. illud. §. actiones. C. de pet. hęr. & l. si is q. §. q si seru°. ff. de acq.
rer. do. cũ si. & sic ex his duob. pximis argumẽtis apparet q mari-
tus nullo mõ admitteĩ ad hæc bona, nec ex ea pte, quia sint ex re
dotali, nec ẽt ex ea, qa sint extra castrũ dotale. ¶ Quarto, facit rõ,
nã ista bonorum publicatio ipso iure puenit absq; alia hois pui-
sione. ar. in l. vel cõmissa. ff. de publ. & in l. j. §. an bona. ff. de iur. fis. &
iõ cũ in nullo affuerit nec necessaria fuit puisio nec diligentia ip-
sius mariti, nõ vĩ debere ipsa lucrari. arg. in d. l. iij. ff. ad l. fal. à sensu
ɔ̃rio, & in d. l. vẽditor. ff. de hære. vel act. ven. iura. n. quæ allegaui p
ipso marito. l. vsufructu legato. §. j. cũ si. vñr considerare diligentiã,
& industriã personæ. silr videmus q si rector ecclesiæ aliqua acq-
rat intuitu. & ɔtemplatione suæ industrię sua sunt, alias si occasio
ne ecclesię ad ipsam ecclesiã pertinent. ex̃. de testa. c. requisisti. &
no. p Inno. eo. tit. c. si hæredes. facit ad hoc de epi. & cler. auc. licen
tiã. & facit: qa rector ecclię, & vsufructuarius p oia equiparanĩ, vt
no. ex̃. de prob. c. in l'is. & c. psenti. extra de offi. ord. lib. vj. & pbat
in l. j. ff. de pcu. ¶ Quinto, cõfirmaĩ sic, dato q maritus lucreĩ fru-
ctus, ista bonorũ publ. nõ est in fructu, nã fructus est q nascitur, &
renasciĩ singulis annis. d. §. si vir in fundo. sed hmõi mulctę non re
nascunĩ &c. nec ob. q renascunĩ eędẽ in gñe, qa non vĩ sufficere,
nã & alij fructus, licet nõ renascanĩ idẽ in numero, renascunĩ tñ
idẽ in spẽ vt videmus. sed hmõi mulctæ nõ renascãtur eędẽ, neq;
numero, neq; spẽ. nã alius condemnaĩ in bonis imobilib. alius in
quantitate. p̃terea ista expectare est triste. ergo nõ debet attendi,
arg. l. inter stipulantẽ. §. sacrã. de ver. obli. ¶ Sexto, psuadeĩ tali rõ-
ne, nam fructus sunt q nascunĩ, & renascunĩ sine detrimento ip-
sius

sius rei, ex qua quæruntur. d. l. diuortio. §. si vir in fundum. facit l. maritus. §. j. ff. pro soc. l. fructus. ff. so. ma. sed hmõi mulctæ non sunt sine detrimẽto ipsius castri dotalis, & suę iurisdõnis nã interest dñi alicuius municipij hẽre subditos suos locupletes. §. cogitatio. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. & l. j. in fi. C. de cad. tol. ibi, nrm esse ppnũ subditorum &c. ¶ Septimo, obligatus est maritus restituere integrã dotẽ ipsi vxori sol. ma. l. j. & ij. in prin. ff. sol. ma. cũ si. & p pñs totu territoriũ ipsius castri dati in dotem. sed si iste maritus retinere poterit bona sic publicata, nõ restituet sibi integrũ territoriũ, immo diminutũ, ergo lucrari nõ poterit, & fuit motiuũ loci. ¶ Octauo, facit tex. in c. felicis. §. si qua. de pe. lib. vj. & c. j. §. deniq;, quæ fuit prima cã benefi. amit. vbi feuda, & beneficia pp delictũ ɔmissum cõmittunt eccliç quo ad ppnetatẽ, & rectori ipsius, quo ad vsum fru. ergo ita in pposito ista bona quo ad pprietatẽ, erũt ipsius mulieris: mariti vero quo ad vsumfr. cũ hic bona venerint iure dñi ipsius castri. & p hac sol. facit solutio quę daf ad alias ll. ɔ̃rias. videlicet ad l. inter colonũ. §. itẽ q cquid. & l. si fundus. in princ. ff. de pig. quã ibi vide. ¶ Nono, arguitur sic thesaurus inuẽtus in fundo dotali nõ est pprius ipsius mariti, imo debet diuidi inter maritũ & vxorẽ. d. l. diuortio. §. si fundũ. ff. sol. ma. ergo ẽt hæc bona publicata, cũ rõ quæ redditur in d. §. si fundũ cõcludat ad vnũquẽq; casum. ¶ Decimo, retorquetur vnũ ar. factũ p aduersa pte ɔ̃ istos, nã vxor est dña castri dotalis l. q̃uis in bonis. vbi bonus text. ff. de iur. dot. & ẽt pbatur in d. l. in reb. dũ daf sibi rei vẽdi. &c. ergo hæc bona debẽt restitui ipsi mulieri, tanq̃ ex bonis suis puentis. l. solũ. ff. de rei vẽ. & l. vtrũ. cũ se. & seq. & ff. de pe. hęr. ¶ Vndecimo, tale ius seruatur in augmẽto rei, quale seruatur in principali. l. inter socerũ. §. cum inter. ff. de pac. do. & l. fi. C. de do. añ nup. sed ista censentur quædam augmẽta ipsius rei, qa pp rem eueniunt. ar. in l. j. §. nunc videndũ. ff. de cõiun. cũ eman. lib. igitur sicut principale est restituendũ, ita & accessoriũ. ¶ Duodecimo, satisfactũ est marito de fructib. & reddit. & tributis ordinarijs, quæ ex ipso castro percipiuntur. ergo nõ lucrabitur hæc bona. tenet ɔña à cessante cã finali, quę est vt fructus sufficiant p onerib. mrimonij. l. pro onerib. C. de iur. dot. & l. dotis fructus. ff. de iur. do. ¶ Decimotertio, adducitur talis rõ, quæ est not. hæc bonorũ publicatio puenit ex puisione & facto ipsius mulieris vel regis ipsius pris. ergo ipsi mulieri, seu eius pri sunt restituẽda. tenet ɔña p iura in simili p parte ɔ̃ria allegata, maxime in l. iij. ff. ad l. fal. cũ si. assumptũ pbatur, qa ipse rex fuit ille, qui municipio dedit poenã publicationis bonorum, vel alterius mulctæ pp delicta inferẽdę, q b. tacitè vel expressè cõsenserũt dicti municipes. & est quidã quasi ɔ̃ctus inter ipsos municipes, & ipsum regẽ, cuius quasi ɔ̃ctus rõne ista bona publicantur, ergo cũ interuenit factũ ipsius regis, q representatur in psona filiæ, cui dedit iura sua, dotẽ dãdo marito, veniũt restituẽda ipsi filiæ, facit rõ diuersitatis quę redditur inter ɔ̃ctus & legata, qa magis ɔ̃ctus ɔdõnalis trãsmittatur q̃ legatũ de qua in l. si vxorẽ. de ɔdi. inser. & in §. ex ɔdõnali. instit. de ver. ob. & in l. si post. ff. qñ di. le. ce. & facit q not. p gl. optime in l. postulante. in fi. glo. quæ incipit, de vsura &c. ff. ad treb. & q no. in l. debitor. in fi. eo. tit. cũ multis si. & p hac parte allegatur q effectus puisionis debeatur ei, qui primo legẽ posuit. ar. in l. diuus. in princ. ff. de iure pat. & l. sed si hac. §. pstituta ff. de in ius vo. cũ si. Nõ ob. nũc argumẽta p ɔ̃ria parte facta, & primo nõ ob. l. fi. ff. sol. matr. vbi dicebatur esse casus. qa illa loquuntur de fructib. ex peculio serui descendẽtib. q sunt ij q nãliter nascũtur, & sic similiter. §. si vir in fundo. in l. diuortio. vbi bonus tex. nos aũt loquimur de bonis his publicatis, quæ non dñr fructus. nec ob. q renascantur in gñe. sicut alij fructus, vt dicebatur, qa imo alij fructus nascuntur nãliter idem in specie non tñ in gñe. hi aũt nõ naturaliter neq; ɔsuetudinariè nascuntur. idẽ in specie. alius. n. punitur publicatione bonorũ, alius modica pecunię quãntate, alius coertione corporali. Præterea ɔsiderare q alij possint sic puniri, est considerare & attẽdere q alij delinquãt. q non vr attendendũ. ar. in l. inter stipulantẽ. §. sacrã. de verb. obl. cum si. nec ob. c. j. quæ sint rega. q alleg. Bar. p ea parte, qa nõ dicit q sunt fructus silr. l. mulctatũ. C. de mo. mulct. hoc non dicit, per hoc q not. ipsimet doc. in l. diuortio. §. si vir in fundo. nã dicũt q si legetur vsusfructus mulieri bonorũ, ipsius testõris, non habebit vsumfr. mẽbranarũ mariti testõris si erat notarius. nã instrm si semel extrahitur amplius nõ extrahitur, q̃ q̃ & alia instrã quę sunt eadẽ in gñe sępissime extrahentur, & ẽt possibile sit instrm idẽmet semel extractum amissum iterũ extrahi. sed hoc nõ est attendendũ, cũ raro veniat ar. in l. nam ad ea. ff. de legi. Non obst. tex. in d. l. item si fundi. §. ij. & §. aucupatoriũ. qa primo põt rñderi q non est bona ęquiparatio vsufructuarij per oia ad ipsum maritum, cũ maritus percipiat fructus respectu onerum matrimonij. l. p onerib. C. de iur. dot. vsufructuarius non respectu iuris q hr. hinc resultat drña inter eos de qua hẽs i d. l. diuortio. §. q in anno aũcta l. de fructib. ff. de vsufru. & dic vt ibi & glo. sentit. in §. q in anno. vel verius

respondetur q loquitur de fructib. q nascuntur & renascuntur saltem, idem in specie, q bene pertinẽt ad ipsum fructuariũ. & ita intelligi põt. §. aucupatoriũ capiẽtur. n. aues & pisces. idem in specie, & quotidie fieri solet. & illa l. itẽ si fundi. bene pbat q maritus habet vsumfr. horũ bonorũ, non aũt pprietatẽ. nec ob. illa verba, q cq d inde pcipi põt. quia importãt hoc. i. siue fructus nascuntur in fundo q sunt ipsius hrdis, siue sibi detur tñ pensionis singulo anno p ipso fundo. nõ aũt loquitur de alio, non aũt dicit q ea quæ extrinsecus obueniant, sint in fructib. fructuarij. & text. latius se declarat in §. huic vicinus. item dictio, inde, significat cãm pximam. sic vr dictio de l. j. §. nunc videamus. de coniun. cum eman. libe. ¶ Non ob. lex. vsufr. leg. §. j. qa ille tex. licet videatur fortiter obstare. alio casu loquitur. s. qñ ex industria & solicitudine q s scdm decretum impetrauit. loquitur enim de domo capta vice dñi ex secũdo decreto, pp cõtumaciam cauere nolentis de dam. infec. ex quo pręsupponit q vsufructuarius interpellauerat iudicẽ, vt sibi cauere faceret, ac demũ contumace illo scdm decretũ impetrauit l. iiij. §. hoc aũt iudicium. ff. de dam. infect. cũ si. sed in casu nrõ magis interuenit puisio legis, vel statuti, bona pp delictum publicantis, q̃ industria aut solicitudo ipsius mariti. vel posset dici q iõ vsufructuarius lucratur, qa qñ petit caueri de dam. infec. facit hoc iure vsusfructus, nõ iure proprietatis allegatur qñ agere pt aduersus dñm pprietatis l. inter fructuariũ. ff. de dam. infe. & l. si pprietarius. eo. titu. non sic est in casu nrõ qa iurisdõne vtitur, nõ rõne vsusfructus, sed rõne directi dñij q re uera est vxoris, & no. hãc rõnẽ quæ est valde subtilis. Nec obst. si diceret aliquis, nulla lex subest in municipio quæ publicationẽ bonorũ iubeat. & maritus ipse ex arbitrio suo pp immunitatem delicti publicauerit, qa rñdeo q adhuc nõ dr facere ex industria & solicitudine sua q̃tũ ex ptãte iurisdictionis in ipsum ab vxore translata, vnde non vr adhuc lucrari debere. pterea si esset delictum, ex quo de iure cõi bona veniũt publicanda, publicarentur ex puisione iuris cõis, non sua. non tñ est verisimile q nõ sit lex in municipio, qua vtatur ipse populus, arg. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. Non ob. l. si fundus. ff. de pig. qa dicit illa l. q totũ ad obligationẽ accedit, nõ aũt q̃tũ ad proprietatẽ. & ita limitatur illa l. per l. si inter colonũ. §. q cquid. eo. tit. faceret ẽt in casu nrõ q maritus, durãte mrimonio, haberet vsumfructũ istorũ bonorũ, & sic sibi pdesset augmentũ. & p hoc est text. in l. si legato. ff. de iur. do. vbi dr q hæc incrementa nõ sunt restituenda. sol. ma. Non ob. l. item apud Labeonẽ. §. j. & iura similia, qa rñdeo q ibi loquitur qñ q s rõne proprię iniurię sibi directo, & immediate, & principalr illatę agit. & aliquid cõsequitur. in casu aũt nostro solũ fuit iniuria sibi illata in consequentiã, nõ aũt principalr. pterea nõ est sibi illata q̃tũ vxori quæ ẽt est dña fundi dotalis l. in reb. de iur. dot. silr rñdeo ad l. at vbi. ff. de pe. hæ. qa loquitur qñ aliq s aliquid cõsequitur rõne pprię iniuriæ, vel suę puisionis, vel sui interesse, & cõmodi, & p hoc nõ ob. l. his q. ff. lo. & l. fi. §. sed cũ in scda. C. de fur. & in l. bouẽ. §. si q s seruũ. de ędil. edic. Non ob. l. itẽ veniunt. §. nñ solũ. ff. de pet. hær. quia loquitur in ijs quæ penitus extrinseca sunt ab ipsa re, & accidẽter pp psonam ipsius possessionis. & ita se concordat text. in fi. illius. §. ibi qa personæ &c. & ita ẽt gl. sentit. ¶ Non obst. l. hoc iure. §. aqua. ff. de aqua quoti. & ęsti. qa loqr in eo, q hẽt iura ducendi aquam principaliter ex psona sua, & nõ pet respectũ ad aliũ. in casu autẽ nrõ hic maritus habet administrationem respectu ipsius, mulieris, & ita no. doc. in l. si filio. §. fi. sol. ma. & silr põt rñderi ad l. loci corpus. §. fi. ff. si ser. ven. vbi iuriscõsultus se declarat. ¶ Non ob. q maritus sit dñs rei dotalis &c. quia rñdetur q est dñs, sed reuocabiliter sol. mat. l. item non habet plenũ dñium q habẽt alij dñi, de q b. loquũtur iura allegata. item non est solus dñs. imo, & vxor. tex. in d. l. in reb. & in l. q̃uis. ff. de iur. dot. Sed tenendo ɔ̃triã sñiam q̃ tenet Pet. & Bar. rñdi ad argumenta facta pro secũda opi. & pmo non obst. q ista bona immobilia non sint in fructu &c. qa rñdeo duplr. primo mõ q in themate nrõ non magis psupponitur q sint bona immobilia q̃ mobilia. dr. n. simplr, q̃ plurib. bonis, & ẽt res mobiles pñt appellari bona quæ dñt a beo beas l. bonorum. ff de verb. sig. vel aliter non est ɔ̃nium. qd bona immobilia censeantur esse in fructu, capiendo fructus put capit Bar. pro fructu, q nascatur & renascatur idem in gene. vt in casu nrõ. nascuntur aliç multæ similes quotidie. nec ob. q alij fructus renascuntur ijdem in specie: quia non. semper ijdem nascuntur in specie. pone. n. vno anno esse satũ miliũ, alio anno satũ frumentũ, non ne hi sunt diuersi fructus & numero & specie. non est ergo inɔ̃rium quod renascãtur diuersi specie, nec ob. l. in pecudũ. ff. de vsuris, qa illa loquitur in psonis hominũ quorum gratia omnia parantur à nã vt ibi dr, & iõ incongruũ est appellatione fructuum, personas cõtineri, & facit l. j. §. itaq; partes. C. de rei vxo. act. Non ob. l. quoties. & l. nõ solũ. ff. de iu. dot. quæ loquũtur qñ id qd occasione ipsius obuenit, succedit loco rei, & sic ibi duplũ successerat loco dotis: qd bene est restituendũ in casu aũt

nostro

nr̃o non iam ſucceſſerat loco dotis. vel aľr r̃ndeo ad d.l.& alias.ll. quę dñt ꝙ ea quę obueniũt ſiue ex re dotali ſiue occaſione rei dotalis ſunt reſtituẽda.q̃d vẽdicat ſibi locũ ĩ his quę nõ ſunt fructus dotis,q̃a ea tũc nõ lucraŧ maritus l.dotis fructus.ff.de iur.do. & ꝑ ꝯñs nõ ob.l.iij.co.ti.quę loqŧ de incremẽto alluuionis &c. & ꝑ h̃ ẽt nõ ob.titulus ſi ꝯtro.de inueſt.fu.§.ſi q̃s de mãſo.verſ.ſi vero. q̃a loqŧ de incremẽto alluuionis ꝙ nõ hr̃ in fructib.¶ Nõ ob.ꝙ dr̃ ꝙ nulla interuenit ꝓuiſio mariti,ſed tñ ꝓuiſio legis,q̃a hoc non eſt neceſſario ꝯcedẽdũ ꝓ vero.ignorare.n. legẽ municipij potuit, an ipſo iure an ꝑ ſniam diffinitiuã bona publicãda eſſent.pterea dato ꝙ nulla interueniẽt ꝓuiſio,nõ ob.iñ ꝙ maritus lucrari dẽat cũ ſint fructus dotales vt ſ.ꝓbatũ eſt.nec ẽt ob.ꝙ nõ ſint fructus cum nõ renaſcanŧ,q̃a imo renaſcunŧ vt ſ.dictũ eſt.nec ẽt ob.ꝙ hoc expectare eſt triſte:q̃a nõ eſt,cũ quotidie de facto eueniat,ar.in l.legaui de lib.leg.Preterea hoc ñ tã eſt expectare,q̃ ſuꝑ re ꝙ euenit iudicare.Nec ẽt ob.ꝙ no.doc.de vſufructu mẽbranarũ in §. ſi vis ĩ fundo.q̃a cũ reuerẽtia p̃t r̃nderi ꝙ ipſi male dñt,& Bar. ꝑ rõnẽ q̃ ſ.teugi,vr̃ ſibi ꝯdicere.nã ſibi ſufficit ad hoc ꝙ ſint fructus ꝙ naſcatur iidẽ in gñe,& ſi nõ numero.ſed ꝓfecto,& ſi vnũ inſtrũm ſemel extractũ ex cõiter accidẽtib.nõ amplius extrahaŧ,nõ no alia inſtr̃a quę ſunt idem in gñe extrahenŧ niſi ipſum ſalues ꝙ poſtq̃ fuerint oia extracta,nõ amplius extrahenŧ,& ſic ꝓprie nõ ſunt fructus,licet hæc ſaluatio poſſit cauillari.nã arbor poſtq̃ fuerit ex longa vetuſtate exſiccata,ñ poterit amplius fructificare,& tñ dr̃ facere fructus. iõ poſſet h̃ dici ꝙ hic iſte tenebiŧ ſubſtituere arbores in locũ demortuarũ,ar.in l.ſed cũ.ff.de vſufr.vñ pone in ſeruo ſene,cuius nullę ſunt operę.l.arborib.§.de illo.ff.de vſufr.¶ Non obſt.ꝙ dr̃ ꝙ fruct⁹ ſunt ſine detrimẽto rei &c.& mulier pateręŧ diminutionẽ cũ ſua interſit hẽre ſubditos locupletes,quia r̃ndeo ꝙ imo nullus patiŧ diminutionẽ.& ꝙ dr̃ intereſt pricipis hẽre ſubditos locupletes,fateor ſcd̃ario,nõ principalr̃,ip ſorũ.n.ſubditorũ principalr̃ intereſt.ſimiliter nõ ob.ꝙ maritus teneaŧ reſtituere integrũ territoriũ &c. q̃a r̃ndeo ꝙ eſt obligatus reſtituere integrã iuriſdictionẽ caſtri dotalis,nõ aũt territoriu.nã mulier nõ intelligiŧ dediſſe ipſi caſtrũ in dotẽ,quo ad ꝓprietatẽ totius territorij ꝙ ipſa nec rex pr̃ eius hẽbat,vt no.in l.bñ a Zenone.C.de qua.p̃ſcr.& ibi dr̃ de principe,q̃ eſt dñs totius mũdi in vniuerſo,& quo ad defenſionẽ non aũt quo ad ꝓprietatẽ ſingulorũ mõ hic maritus vel eius hr̃des bñ ſibi reſtituũt integrã iuriſdictionẽ.nã & ſi lucrati fuerũt hęc bona tanq̃ fructus,tñ erũt ſubiecta iuriſd.caſtri dotalis ipſius mulieris, & ſic hẽbit integrã iuriſd.¶ Nõ ob.c.felicis.§.ſi qua.de pe.in vj. q̃a iõ illa feuda ꝯmittunŧ eccłę,non rectori,quia ꝓprietas erat ipſius eccłæ quæ iã dederat in feudũ in caſu nr̃o ꝓprietas nõ iã erat mulieris.vel ſcd̃o maius ius hẽt vir in reb.dotalib.q̃ ipſe rector ĩ reb. eccleſię,aliq̃ñ.n. vir lucraŧ dotẽ ꝑ ꝑ delictũ mulieris,ſed rector nũquã rẽ eccleſię.Preterea ipſe maritus eſt dñs ꝓprietatis,rector autẽ vſusfructus adminiſtrator.c.cũ ab oĩ.ex̃ de vita,& honeſt.cle.& iuribus ſuperius allegatis.fateri tñ poſſet ꝙ ſi talia bona cõmiſſa, fuiſſent ab vxore data in feudũ,ꝙ reuerterenŧ ad ipſam vxorẽ ar. in c.j.§.idẽ q̃.quæ ſit pri.ca.be.amit.Nõ ob.ꝙ theſaurus &c.q̃a theſaurus nõ eſt in fructib.cũ nõ renaſcaŧ. nec ob.rõ poſita ibi, quaſi in alieno inuẽti &c.q̃a eadẽ rõ hẽt locũ in alijs quę nõ danŧ marito in fructib.&c.ſed ſi eſſent aurifodina vel argẽtifodina in caſtro mulieris,tũc ſecus vt d.§. ſi vir in fundo.Nõ ob. ꝙ caſtrũ dotale ſit mulieris &c.q̃a r̃ndeo ꝙ imo viri eſt l.doce ancillã.C.de rei vẽ. nã licet l.in reb.dicat mulierẽ eſſe dñam nãliter,conſtãte tñ mrĩmonio ex ſubtilitate iuris ciuilis maritus hẽt effectualẽ dñium,& ſibi cõpetit rei vẽdicatio,mulieri aũt bñ ꝯpetit ſolu.ma.& l.in reb. ſoluit hæc ꝯria. Non ob.ꝙ tale ius ſeruari dẽat in augmẽto quale in principale &c.q̃a r̃ndeo verũ vbi eadẽ rõ ſuadet ęqualiter,ſed maritus fructus lucraŧ,dotẽ aũt reſtituit.igiŧ &c.Non ob.ꝙ ſatisfactũ ſit marito de his fructib.&c.q̃a r̃ndeo ꝙ nõ reperiŧ lex, quæ taxat q̃titatẽ fructuũ ꝓ onerib.mrĩmonij, ſed ſimplr̃ loquunŧ ꝙ fructus danŧ ꝓ onerib.&c.habuit.n.lex ꝓ veriſimili ꝙ dos talis deŧ,ex cuius fructib.ſuſtineri poſſint onera mrĩmonij,ſm qualitatem, & dignitatẽ ꝑſonarũ,arg.in l.filiæ.ff.de leg.ij.& l.cũ poſt.§.gener.ff.de iur.do.& veriſimile eſt ꝙ partes cogitauerint de hoc fructu iuriſdictionis &c.ſicut quotidie videmus.¶ Nõ ob. ꝙ iſta bona obuenerũt ex quodã quaſi ꝯtu inito ꝑ ipſos municipes,& ipſum regem vel filiã &c.q̃a ꝯcedat .n noĩe dñi.ſed poſtq̃ ipſe noĩe filię ſuæ tradit oppidũ in dotẽ,& tranſtulit in eũ oĩa iura ſua,& ſic dedit facultatẽ,& cãm huic genero ſuo ꝑcipiẽdi fructus,& ꝑ ꝯñs ſuos faciẽdi,cũ nõ p̃ſumaŧ grauare nãm ꝯtus dotis,vt fruct⁹ reſideãt apud maritũ ꝓ onerib. mrĩmonij iurib.allegatis, & ſic nũc hic maritus eo iure ꝑcipit eos fructus,quos ꝑcepiſſet ipſe rex à quo cãm hẽt ar.in l.emptor.C.de euic.cũ ſi.& ſic nec ẽt ob.l.diuus.de iure p.a.& l.ſed ſi hac.§.ꝓſtituta.q̃a ꝓcedũt, niſi ille ad quẽ tale ius ſpectat, ĩ aliũ iura ſua tranſtulerit, vt dixi ſtatim.Poſſet tñ ꝑ ſo. huius dubij vnũ nouũ attẽtari,videlicet vt ꝯſideremus an ex h̃ caſtro alia ꝑcipianŧ, puta datio,pedagia,vel tributa,vel aliud tale q̃d, vt ſunt cõmuniter caſtra italica,& tũc bona ꝯfiſcata nõ ſunt in fructu neq; de his vĩr ꝑtes cogitaſſe, aut vero nihil ex his ꝑcipiŧ, vt ſunt cõiter caſtra pedemõtana & vltramõtana, ſed ſolũ ex iuriſdictione, & tũc talia bona vĩr eſſe ĩ fructu & de his vĩr ꝑtes cogitaſſe,& ꝓ hac opi.facit fortiter tex.in l.itẽ ſi fundi.§.aucupatoriũ.& l.vſufructuarius venari.ff.de vſufr.iũcta l.venationẽ.ff.de vſuf.& facit l. loci corpus.§.j.ff.ſi ſer.vẽ.ibi.ſed videamus qui eſſe ſeruitutis fructus poſſint.& hęc opi.ſatis ęqua eſt & rõnabilis.cogitabis. Ant.But.

¶ De officio aſſeſſorum. Rub.

1 *Salariũ debetur aſſeſſori pro toto tẽpore officij ſui,mortuo præſide ante finem officij ſui,ſi operas ſuas alteri non locauit,ſecus ſi aſſeſſor fuerit ſui culpa remotus,uel præſes propter culpã aſſeſſoris ante finem officij.*
2 *Salarium integrum debetur officialib.ſi officium ſit finitum morte præſidis,ſiniſto poſtea toto tempore officij.*
3 *Aſſeſſor mortuo præſide ante finitũ officiũ,nõ tenetur pro reliquo tp̃e ſeruire,ſi ſuperior loco præſidis mortui ſubſtituit filium & hæredem præſidis.*
4 *Salariũ debet ſolui officialibus in principio ſui officii integraliter, & hoc ideo quia ſoluitur eis non ſolũ pro ſuo labore,ſed etiam pro onere & expen.totius familiæ.ſed non ſic debet ſolui aſſeſſoribus.*
5 *Salarium officialium vel ambaſiatorum an debeat ſolui ab initio vel in fine.*
6 *Salariũ q̃d debetur ex diſpoſitione legis uel ſtatuti,debet ſolui ab initio.*
7 *Salarium promiſſum aduocato uel medico debet ſolui ab initio.*
8 *Aſſeſſor non debet recipere ſalarium à duob.pro eodem tempore.*
9 *Iudex remotus ab officio præſumitur remotus culpa ſuorum officialium.*
10 *Aſſeſſores debent habere ſalarium etiam ſi cum alio ſe conducant,quando præſes propter ſuam culpam eſt ab officio remotus.*
11 *Conductor,qui conduxit fundum ad quinquennium,ſi non colit fundum,tenetur ad integram mercedem,licet dominus alteri æque bene locauerit.*
12 *Lex fingit ſuper impoſſibili in odium delinquentis.*
13 *Salariũ integrũ an debeatur hæredi præſidis decedentis ante finitũ officium.*
14 *Militia non eſt dignitas.*
15 *Conſtitutio dicitur generalis,licet ad certas ꝑſonas directa & ſcripta inueniatur,niſi expreſſe in l.cõtineatur ꝙ nõ trahatur ad aliam perſonam.*
16 *Salarium præſtandum alicui omni menſe, vel omni anno,ſi interim decedat, an debeat habere ſalarium pro illo menſe tantum,uel pro illo anno, & an decedens tranſmittat ad hæredes.*
17 *Salariũ totũ debet habere obligatus propter unum factum ad ꝙ quis conducitur, ut aduocatus cõitatis cõductus pro qualibet cauſa,quæ occurrit illo anno.*
18 *Salarium promiſſum pro toto tempore debetur , licet diſtributio ſolutionis fiat per menſes uel annos.*
19 *Salarium totum debetur pro operibus limitatis reſpectu certi facti limitati certo tempore, ut in doctore qui eligitur pro uno anno ad lecturam codicis uel digeſtorum.*
20 *Salariũ integrum an trãſmittat ad hæredes aſſeſſor decedẽs ante finitũ officiũ.*
21 *Salariũ ĩtegrũ an trãſmittat p̃ſes ad ſuos hæredes,ſi moriŧ ante finitũ officium.*
22 *Salariũ an debeat habere poteſtas qui ſe præparauit ad ingreſſum officij , ſed antequam potuerit ingredi,deceſſit.*
23 *Salarium an debeat habere & immunitates qui facit per ſubſtitutum.*
24 *Salarium integrum an debeat habere poteſtas ciuitatis vel alius habens magnum officium,& aduocatus ſi decedat antequam incipiat aliquid facere.*
25 *Electus ad aliq̃ dignitatem non acquirit ex electione aliquã dignitatẽ regulariter,præterquam in illis ſupremis dignitatibus conſulatus & patriciatus.*
25 *Salarium ſi non ſuit præſtitum præſidi, an debeatur ipſius aſſeſſori.*
27 *Salarium an poſſit petere aſſeſſor ab hæredib.præſidis mortui ante finem officij ſi aſſeſſor potuit poſtea commode operas ſuas locare cum alio.*
28 *Creditor non poteſt cogi mutare ſuum primum debitorem.*
29 *Aſſeſſor ſi locauit operas ſuas cum alio pro minori tamen ſalario q̃ eſſet ſalariũ ſibi promiſſum & debitum à præſide mortuo,an poterit petere illud plus ab hæredibus præſidis.*
30 *Salarium integrum non tenetur dare præſes aſſeſſori quãdo princeps remouet præſidem ante tempus finiti officij,ſed habeat à ſucceſſore.*
31 *Salarium an perdat officialis pro præterito tempore,ſi remouetur ab officio propter culpam ſuam.*
32 *Salario integro an debeat carere poteſtas diſcedens ab officio per menſem ante finem officij.*
33 *Salarium integrum debet habere doctor,uel ſtipẽdiarius,qui per aliqod tẽporis ſpatiũ ceſſauit ab officio,ſaltẽ pro tẽpore quo ſeruiuit,ſi ceſſauit cũ licẽtia.*
34 *Aſſeſſor mortuo præſide,nondum finito offi.an ſtatim poterit petere ſalarium integrum,an uero debeat expectare finem temporis officij.*

1 Diem functo. †Mortuo præſide ante finem officij ſui aſſeſſoris, ſalariũ ꝓ toto tp̃e officij debetur, ſi operas ſuas alteri nõ locauit.ſecus ſi aſſeſſor fuerit ſui culpa remotus,vel præſes ꝑ ꝑ culpã aſſeſſoris ante finem officij.h.d.ſm varias lec.¶ In tex. ibi debeŧ.ſ. ab hærede præſidis.¶ In tex.ibi,eodẽ tp̃e fuerint &c.q̃ ſicut non potuiſſent ſeruire eodẽ tp̃e duob.officijs,ita lex quę h̃ fingit illos comites ſeruiſſe poſt mortẽ p̃ſidis,nõ fingit in caſu impoſſibili.ꝙ fuerunt

rint in duob. eodem t.pe.l. q ad certũ.j.loca.l. adoptio.§. de adop. no.in l.Gallus.§.si eius.j.de lib.& posth.¶ †Not. ſm Bal.in lec.anti. & ẽt ſm Ful.hic mortuo p̄ſide an depoſitã adminiſtrationẽ finiri offiñ nedũ ſuũ,ſed ẽt officialiũ ſuorũ,& iõ ipſi officiales incõtinẽti mortuo p̄ſide ſunt liberati ab omni oblĩone facta p officiales cũ ipſo p̄ſide circa exercitũ officij.in iſta.l.dubitabaẽ an integrũ ſalariũ debeaẽ officialib.& tũc ſine dubio eſſet,q ſi officiũ finitũ eſſet per mortẽ p̄ſidis integrũ ſalariũ deberẽ officialib. finito poſtea toto t.pe officij, & ſic videret lex facta de indubitabili ꝯ l. qđ Labeo de Carb.ẽdi.¶ Itẽ ꝓbaẽ ex eo q text. ꝑmittit officialib q p̄nt ſe alijs locare.†¶ Ex hoc vẽ inferri q licet ſuperior filiũ & hæredẽ p̄ſidis ſubſtitueret loco p̄ris,tñ officiales nõ tenerent pro reliquo t.pe eis iſeruire & ꝯſtat talia officia morte extingui, & ad hæredẽ nõ trãſire.l.cuius.j.de cur.fu.l.ante pe.cũ gl.j.de tut.c.vno delegatorũ.de offi.deleg.†¶ Scđo,no.ex tex.in ver p̄ſtitutũ.alias præſtitui, accipiẽdo ꝓprie.vt in gl.in ver.p̄ſtitũ in fi.nõ aũt pro p̄ſtandũ,ſi in tex.habeaẽ legatis,caſus datiui ſine à,q ſalariũ ſolutũ p̄ſidi pro ſe & officialib.debeẽ in initio, nã hic fuit ſolutũ ſalariũ ꝑ toto tẽpore p̄ſidi pro ſe & officialib.merito debeẽ totũ ẽt officialib. q̃uis deceſſerint p̄ſes anteq̃ ſolueret officialib.& ita ĩtelligit Bal.h̃ in lec.anti.& Pau.de Ca.h̃.ex quo infert Bal & eũ eo tranſit Pau.de Ca. q rectorib.terrarũ debet ſolui totũ ſalariũ in prin.officij pro toto t.pe.& hoc iõ, q̃a ſoluiẽ eis non ſolũ ꝑ ſuo labore, ſed ẽt ꝑ onere & expẽſis totius familię.arg.l.ſi vero nõ remunerãdi.§.fi.j.man.& l.in ſula.in §.fi.j.loc.nõ ſic aſſeſſori cui ſoluiẽ ſolũ ꝑ ſuo labore, vñ ſm eos,debet ei ſolui in fi.officij.ar.l.ſi à colono.j. de fideiuſ.& l.ſi ſeruus cõis Męuij,& caſtrenſis pecu.§.fi.j.de ſtip. ſer. †Sed in ꝯrũ facit,q̃a pecunia qñq; debeẽ nullo mõ ꝑ mercede laboris, ſed ꝑ ſumptib.vt in pecunia quæ debeẽ legatis reip.puta,miſſis ad principẽ,& iſta danda eſt ab initio,vt patet in l.legatus anteq̃.§.ſi quis in munere.j.de le.& l.ij.C.de le.li.x.qñq; debeẽ pecunia ꝑ mercede,& tunc debet attẽdi qđ veriſimile ſit,vt ſi eẽt talis q nõ poſſet operas ꝑmiſſas exhibere niſi pecunia prius ſibi ſolueretur, & tunc actu vẽ q pecunia in initio ſibi ſoluaẽ vel in menſes ſingulos, ſm q natura exigentię.l.ſemper in ſtip lonib.j.de reg.iur. & q ibi not. Et ſi iſta veriſimilitudo nũ apparet,debet ſolui in fin.vt ibi,& l. ſi in obſcuris.eo.tit.no.in l.ęde.C.loc.ſic ita expreſſe no.Bart.in l.j.§. diuus.ff.de va.& extraor.cog.& ẽt Cy. Bart.& alij in l.ij.C.loc.poſt gl.ibi,& no.Bar.in l.q inſula.§.qui edẽ. ff.loc.& Pet.de Anc.& Ioã. de Imo.in c.ꝑꝑ ſterilitatẽ.de loca.vnde in ꝓpoſito nr̃o cũ pecunia iſto caſu ſoluaẽ,non in totũ ꝑ expenſis,ſed ẽt ꝑ opera pręſidis,& officialiũ ſuorũ,vẽ dicendũ q rata operarũ ſolũ debeaẽ in fi.niſi vt ſ.dixi.Et ad iſtũ tex.poſſet rnderi.q nõ ꝓbat,q̃a nõ dicit q ſit ſoluendũ in initio,ſed q ita ſolutũ fuit,vel ſi in litera hẽ,à legatis &c. nihil facit tñ Bal.in l.diuortio.in prin.ff.ſol.ma.vẽ tenere q debeat ſolui in initio,put ipſe tenuit h̃.nã ibi dicit,q qñ pecunia debetur ꝑ impenſa,& opera,debet pecunia ſolui ab initio, & recipiẽs dẽt cauere de implẽdo,& operando.alle.d.l.ſi vero nõ remunerandi. §.fi.& d.l.inſula.†Cõfirmo,q̃a qñ debeẽ ſalariũ ex diſpõne legis, vel ſtatuti, debet ſolui ab initio,vt d.l.j.§.diuus.& ibi no.Bar.ĩ ver. vlterius quęro quo t.pe &c.& ita tenet glo. in l.j.C.de ſuffra.& idẽ eſt in ſal rio ꝑmiſſo p̄ſidi,ſeu p̄tori ꝑ conuentionẽ,q̃a tale ſalariũ ꝑmiſſum ꝑ ꝯuẽtionẽ eſt ſurrogatũ loco ſalarij debiti ex diſpõne legis.iõ ſapere debet eius nãm.l.fori.cũ gl.C.de adu.diuer.iudi.& no.Bar.in d.§.diuus.ĩ ver.quarto quæro qñ vnus &c.& Sal.in l.ſed addes §.ſi.ff.loc.& expreſſe,quo ad terminos nr̃os,firmat Pet. de Anch.& Io.de Imo.in d.c.ꝑꝑ ſterilitatẽ. & ita teneo q dictũ ſalarium debeat ſolui i initio.†Et licet nõnulli tenuerint q ſalariũ qđ debeẽ ex diſpoſitione legis,puta,aduocato[a],nõ debeat ſolui in initio ſed in fine,vt tenent inno.Io.An.& Ant.de But.in d. c. ꝑꝑ ſterilitatem.& Cy.& Sal.in l.vnica.C.de ſuffr.per illum tex. ibi dum dicit,quæ optauerit cõſequati.& rñdent ad d.§.diuus. prout ego ſ.dixi,poſſe ad iſta l.rnderi. tñ verior vẽ opi.q ſalariũ debeat ſolui aduocato in initio.& ꝓbaẽ ẽt in d.l.vnica de ſuffra.quæ nõ p̃ot intelligi q ꝑ illa verba velit debere expectari finẽ,& ſic q cõducens aduocatũ ꝯſecutus fuerit optatũ,q̃a ex tali intellectu ſequeretur q victus nõ tenereẽ ad ſalariũ,q̃a nõ cõſequiẽ optatũ,q nũ eſt dicendũ.tũc ẽ clientulus intelligiẽ ꝯſequi optatũ,qñ aduocatus ꝑmittit patrocinium.& ita inducebat illũ tex.Roſ.vt refert Ioã.An.in addi.Spe.in tit.de ſalarijs.§.ſequiẽ.ſuper ver.ſed qñ ſoluetur ſalarium,& ibi de hoc plene per Spe.¶ Ex p̄dictis habetis q iſte text. in ver.præſtitutum. p̃ot accipi duob.modis,vno mõ.ſ.ſolutũ, alio mõ.ſ.ſoluendũ, vt in gl.tertio mõ p̃ot exponi ſm Fulg.ſ.determinatum, ſicut qñq; dicimus p̄ſtituto die,& licet nihil alle.p̃ot allegari tex.in l.4.C.de bonn.poſ. ꝯ tab.& l.cum hic ſtatus.§ ſi inter ſ. ce do.inter vir. & vxo.l.4.ff.de pen.eg.& l.4.ff.de iur. delib. & l.j. in prin.ff.de ſuc.edi.Sed certè iſta expoſitio nõ vẽ bene ꝯuenire huic literę ẽt ſi in tex.habeaẽ à legatis, q̃a nõ ſpectabat ad legatos determinare tale ſalariũ,ſed ad vtranq; partẽ in ꝯcetum deducere.& multominus cõuenit literę ſi in tex.habeaẽ legatis,ſine à, & q nõ patiaẽ talẽ expoſitionẽ innuit text. ſimilis iſti l.imperatores. alias incipit,diẽ functo j.lo.aliàs eſt,lex,ſed addes.§.ſi. ¶ †Tertio not.q aſſeſſor nõ debet recipere ſalariũ de duob.ꝑ eodẽ t.pe.¶ †Quarto no.ex ſi.ſm vnum intelſm poſitũ in gl.ſi.in princ.q ſi præſes eſt remotus ab offic.præſumiẽ in dubio remotus culpa officialiũ, & iõ ſm Pau.de Ca.hic debent eſſe cauti aſſeſſores ſeu officiales,qñ prætor aliqd iniuſtum facit,vt ꝓteſtenẽ q nõ ꝯſentiunt & reſiſtãt alle.l.prohibitum.C.de iur.fiſ.lib.x.& melius ꝓbatur in l. qñ iudices.C. de appel.& in l.oẽs.la j.C.de decu.lib.x.& declarat Bart.in trac.repreſaliarũ.in ij.q.vj.q.prin.& Bal.ĩ auct. ſed oino.C.ne vxor pro ma.& an iſte intellectus ſit verus.ſ. q præſumaẽ prætor remotus ꝑꝑ culpam aſſeſſoris dicã in l.ij.j.q quiſq; iur. ¶ †Quinto not. ex eodem fine ſm vnum intelſm gl.q ſi præſes ꝑꝑ ſuã propriam culpam eſt remotus,dicunt aſſeſſores indiſtinctè habere ſalariũ, ẽt ſi ſe cũ alio cõducant. q eſt diligenter notandũ q ſic ꝯſequẽtur ſalarium à duob.& hoc expreſſe tenet Bart.hic in prin.¶ †Ex quo infert,[b]Paul.de Ca. h̃,q ſi locaui tibi fundũ ad quinquẽniũ, poſtea quia nõ colis auſero fundũ,teneris mihi ad integram mercedẽ licet ipſum alteri ęque bene locauerim,vt j.loc.in lege.§. ſi domus. qui text.ſm eũ, vẽ ſic debere intelligi,& facit ſm eum l.ſtipulatus es opus.j.de fideiuſ.& ita ẽt tenet Pau.de Caſt.in d.§.domus.& in d.l.ſed addes.§.ſi.eo.tit.Non vẽ q tex.in d.§.ſi domus hoc probet, quia ibi non dẽ q dñs alicui ſcđo cõductori locauerit.Vnde Bart. in d.§.ſi domus.cũ quo ibi trãſit Fulg.tenet ꝯnum per d.l. ſed addes.§.fin.quæ tamẽ non vẽ ꝓbare,q̃a ibi loquiẽ qñ interuenit caſus fortuitus non aũt culpa,vt in q.nr̃a,& licet Fulgo.in d.§.ſi domus.pro opi.Bar.ibi alle.quandam.l. eo.tit. tamen ẽt ibi non videtur hoc probari.Ipſemet Fulg.hic in fi.ẽt vẽ tenere illud q in effectu tenet Bar.in d.§.ſi domus.licet de eo nõ faciat mẽtionẽ. nam ipſe hic impugnat vltimum intelſm poſitum hic in glo.ſi.Quia licet ꝑꝑ moram debitoris verum ſit q creditor conſequi debeat ne damnum ſentiat,tñ non debet ex hoc ſentire lucrum,all.l.ij.§. ſi.ff.de eo q cer.lo.Vnde non debemus dicere q ꝑꝑ culpam pręſidis,ꝑꝑ q ipſe remotus eſt durante officio debeat aſſeſſor habere totũ ſalariũ ab eo,& ſic ſentire lucrum,ſed vẽ q d.l.ij.§.ſi.nõ tacitat ꝑ opi.Fulg.ſed potius in ꝯnium,q̃a ꝑꝑ moram debitoris creditor p̃ot aduerſus debitorem conſequi lucrũ, ſi erat perſona ſolita negotiari,vt no.in d.l.ij.§.ſi.& plene per Bart.i l.vbi.C.de ſent. quę pro eo q int.proſe.in ver.venio ad vltimam partem.& iſte aſſeſſor vẽ huiuſmodi,qui ſaltem cũ illo præſide remoto ab officio, & ẽt cum alio operas ſuas locauit. Difficultas ergo cõſiſtere vẽ in conſiderando an lec.vltima poſita in glo.ſi.ad iſtum tex.in ſi.procedat,q̃a ſi procedit,ſequi vẽ q Bart.in d.§.ſi domus male dixerit, ſed melius dixerit Bar.hic approbando dictam vlt.lect.per quam probaẽ opi.Pau.de Ca.Et putarem verius eſſe illud,q not.Bart.in d.§.ſi domus,& non eſſe veram lec.vlt.hic poſitam in glo.mouet per id q habetur hic in tex.in ver.modo ſi non poſtea &c.nam rõ huius dicti eſt,ſm Bar.& alios h̃.q̃a ſi aſſeſſor locat operas ſuas alteri,non poſſumus dicere q fingatur ſeruire pręſidi defuncto,vel excluſo,quia lex non fingit ſuper impoſſibili,vt dixi ſ.in prin.Sed iſta ratio militat ẽt iſto caſu,qñ præſes remotus eſt ab officio culpa ſua.†Et ſi dicereẽ q in odium delinquentis tollatur,q lex fingitur ſuper impoſſibili,vt inquit Ang.in l.eandem.ff.de duo.re.allegando.l.ita vulneratus.j.ad leg.Aquil.potes rñdere q, vt dixit Io. de Imol.in d.l.eandem,illud non videtur probari in d.l.ita vulneratus

ADDITIONES.

a ¶Putà, aduocato.Vide pleniſſime per do.Gui Papæ in q.exe.mei. in honorarijs. & adde q aduocato debetur ſalarium,ẽt ſi nihil conuentum eſt l.j.§.in honorarijs & ibi Bar.ff.de va.& extraordi.cog.& tenet Bal in l.j.C.man.idem videmus in notarijs & tabellionibus rõne laboris,quib.ſalariũ debeẽ,licet non ſit ꝓmiſſum,vt hẽ in d.l.j.§.ludi.& p Bal.in d l.j.C.mã.& hẽ in c. ſtatutũ.§. notariũ.de reſcr.in vj.& in medico.& in ſpecie hẽ q ꝑꝑ labores & operam debeẽ ſalariũ, à iudice cõſtituendũ,licet de eo nihil ſit conuentũ,vt cõcludit Soc. in cõſi. cxcvj. inci.circa præſentẽ cõſultationẽ.ver.ij.principaliter.in ij.vol.& de hoc dicit ibi Bar.ff.de va.& extraor.co.& tenet Bal.in d.l.j.C.man.& vide per Gui. Papæ in q. lxviij.inc.do.Pet. vbi dicit qđ ſi eſſet vnus laborator,aut alius qui quotidie lucrantur eorum dietas,q de iure deberent eis ſolui ſalaria qualibet die vltra expenſas,aliter officiũ eſſet eis damnoſum.qđ nõ eſt dicendũ Et quid ſi ſalariũ debeẽ ex conuẽtione in caſib.in quib.deberet ex legis diſpoſitione, vt qñ mittiẽ ꝑ doctorib.& aduocatis,& de certo ſalario cõuenit,an idẽ iudicari dẽat ac ſi deberet ex diſpõne legali vide Saly.in l.ſed addes.§.Papinia.ff.loc. Hen.Ferran.

b ¶Ex quo infert Pau.de Ca.Hic adde,q ꝯria opi.eſt verior q̃ teneo,& ita,conſulendo & iudicãdo ſequerer Bar.& Fulg.in d §.ſi domus.quia quotieſcunq; ille q locauit nõ eſt in damno,nõ p̃ot aliqd cõſequi à cõductore.ꝓbo,q̃a actio locati cõpetit ad intereſſe.l.ex cõducto.in prin.j.lo.& ita ꝓbat tex.in d.§. ſi domus. ibi,agere,hic cõductores ex locato.ſi ergo alteri locauit eadẽ mercede,certè ceſſat oẽ intereſſe,nec ob.ar.Pau.de Ca.q iſt locus pœne,q̃a tex.nõ aperit, nec dẽ q illa merces debeaẽ integra noĩe pœne,& ita tenẽdũ eſt vt ẽt tenet Alex.hic.F.

ratus, q̃a ibi non dicitur ꝙ fingatur q̃s bis mori, sed benè fingitur plures simul vnũ occidisse, ꝙ non est impossibile. facit. l. itẽ mela. §. sed & si plures eo. ti. Ad p̃dictorũ ꝯfirmationẽ facit id ꝙ no. Bar. in l. i. ambiguo. j. de reb. du. vbi ꝑ istũ tex. dixit ꝙ q̃n vna lex habet plures intellectus, nõ possumus sumere fundam̃ ex illa. l. nisi qua tenus alia ratione, vel. l. ꝓbat̃, ergo cũ lex ista in fi. habeat plures intellectus, nõ possumus sumere fundamentũ ex hac. l. ad probã dum dictã vltimã lec. nisi alia rõne probetur. ¶ In gl. in ver. legatis ſm oẽs opi. traditas in glo. oportet ad dictionẽ, legatis, subaudire quondam. vt etiam fit in l. diuortio. in glo. ij. j. de neg. gest. in l. eius qui in prouincia. in ver. defuncti. j. si cer. pet. & in l. si q̃s rerum. §. itẽ. Iulianus. el. j. j. de lib. leg. & in l. viro. cũ gl. j. sol. ma. in c. cũ ꝯ. de pig. Item oportet ſm Ful. exponere verbũ, est, ꝓ erat, & ꝑꝑ hoc ipse accipit verbũ p̃stitutũ ꝓ statutũ seu determinatũ, quã expositionem nõ approbaui. s. in ij. no. Vñ à gl. non discedo. Nec obst. ꝙ tex. hic vtat̃ verbo est, q̃a verbũ, est, põt referri ẽt ad p̃teritũ. l. verbum erit. j. de verb. sig. Ac ẽt vr̃ ꝙ non sit necesse subaudire dictionem quandã, q̃. i. dũ tex. hic dicit, à legatis p̃stitutũ est &c. nõ loq̃t de p̃side defuncto, sed in gñe de legatis seu p̃sidib. patet q̃a loq̃t in plurali. In prin. aũt q̃n locutus ẽ. l. C. de p̃side mortuo in officio locatus fuit in singulari. et iõ vr̃ ꝙ sit bona expositio p̃stitũ. i. pręstandũ à legatis, & sic intentio lr̃ę sit, ꝙ mortuo p̃side seu legato durante officio salariũ, qđ regulariter à legatis, seu à p̃sidib. p̃standũ est assessorib. debeat̃ comitib. dicti legati defuncti pro toto tẽpore. Et aduerte, q̃a dicit Bar. circa istã. j. partẽ hu⁹. l. circa. quã posita est gl. hic. qđ hęc prima pars põt intelligi trib. mod. Primo, q̃n salariũ erat pręstandũ soli assessori. Scđo, q̃n erat praestandũ vtrique. Tertio põt intelligi in salario p̃stito p̃sidi quod per haeredem p̃sidis p̃standum erat assessori. Sed mihi videtur ꝙ iste tertius intellectus sit idem cum primo. ¶ In glo. in ver. p̃stitutum circa princ. Conclusio glo. vr̃ esse ꝙ per istam. l. & ꝑ. l. post duos. alle. in glo. salarium p̃sidis defuncti non completo officio, debeatur ꝓ integro tp̃e totius officij haeredib. suis, q̃a aliàs esset iniquum ꝙ haeredes p̃sidis tenerẽtur integre soluere assessorib. vt hic dicitur in tex. ipsis aũt haeredib. non solueretur integre. 13 † Et ſm istum intellectũ, videt̃ hic esse tex. ꝙ si potestas alicuius ciuitatis decedit nondum finito officio, ꝙ debeatur ei seu hr̃di suo integrum salarium. Sed Bar. dicit ꝙ iste tex. ñ facit, q̃a tex. loquit̃ q̃n decedit ille q̃. dẽt, sed in q. prędicta decessit ille cui debetur. Fatetur tñ decisionẽ esse veram, per d. §. diuus. cum ibi no. & firmat gl. in l. si vno §. item cum q̃dam. ff loc. & ẽt potest dici istũ tex. probare inducendo. vt proxime dixi post glo. & ita tenet Gui. de Suza. & Gui. de Cu. Bart. Ang. & Bal. & Saly. & Lud. Ro. hic. Refert tamẽ Bar. hic ꝙ q̃dam Bertrandus, de Monte Fauentino tenebat ꝯrium per aliqua quae hic refert Bart. vt hic poteris videre per eum. Et opin. illius Bertrandi sequitur ẽt hic Iac. But. Ric. de Saly. & Fulg. hic qui etiã refert ita tenuisse Pet. & Cy. vt etiam refert Bald. in c. j. quis dicatur dux. i. vsib. feu. vbi ẽt hoc sequi videtur Bal. & mouent principaliter, quia cum nõ stet per ciuitatem, sed per eum q̃ locauit operas suas. i. ꝑ potestatẽ, q̃uis procedat à casu, non debet teneri ciuitas. vt in §. item cũ quidã. & l. item illa. in prin. j. de ꝯst. pecu. Nec obs. illud ꝙ dicitur hic de assessorib. seu comitib. q̃a non stat ꝑ eos & ipsi sunt actu parati, iõ debet̃ eis salariũ q̃uis per casum praestare non possint operas, vt. j. loca. l. qui operas. & l. si quis domum. in §. imperator. aliàs est sub. l. si quis fundum. secundum vnum intellectum, & l. sed addes. §. cum quidã. Sed in q. nostra potestas non est paratus praestare operas, ergo eo defuncto, vel haeredi suo nõ debetur salariũ. d. §. item cum quidam, quinimmo, ſm Fulg. ista. l. potius facit ꝯ op. glo. & seq. q̃a si verum esset ꝙ hic hęredib. praesidis esset soluendum totum salarium, tunc dubium principale huius. l. cessaret. & tunc clarum fuisset ꝙ haeredes deberent soluere comitibus. Respondent etiam ad d. l. post duos. quòd illa. l. facit potius ꝓ ista opi. quia ibi est speciale in patronis, & aduocatis fisci. Et per illam. l. corrigitur text. in l. petitionem. eodem titu. Respondet etiam ad d. §. diuus. ꝙ loquitur in repetente solutum, & facilius denegatur repetitio repetenti solutum, quàm concedatur actio vt soluatur illud, quòd nunquam fuit solutum, q̃a primo casu tractatur de absolutoria. secundo de condemnatoria, iõ maior fauor praestatur primo casu liberationis. arg. leg. Arrianus. j. de act. & oblig. Non obst. etiam si dicatur ꝙ resultaret iniquitas si praeside defuncto in officio non debeatur hęredibus integrum salarium, attento quod haeredes tenentur pro toto tempore soluere salarium comitibus & assessoribus vt hic. Quia r̃ndet Fulg. ꝙ non tenebuntur hęredes praesidis, sed respu. quę huiusmodi stipendia regulariter soluere debet, vt innuit tex. in l. fin. j. eo. Vel ẽt põt respon. ſm eum, quod hęredes teneri non est inconueniens, q̃a sicut sperabãt lucrũ, si vixisset p̃ses toto tp̃e officij, ita sentiunt hoc casu damnũ. arg. l. si pater puellę. C. de inoffi. test. Et subdit Ful. se putare hanc partem esse de iure veram, tñ in practica ꝑꝑ authoritatẽ gl. & cõem opi. ſm eum, esset tenenda. gl. vbi consuetudo nõ repugnaret prout repugnare dicit. Posset ẽt vltra p̃dicta ꝯ opi. gl. adduci tex. in l. his scolaribus. & in l. pe. in fi. C. de ero. mil. anno. lib. xij. vbi si milites decedãt, solum, pro rata tp̃is quo seruierunt, transmittunt ad hr̃des suos stipendium. Tñ puto verã esse opi. glo. & sequa. quae vltra superius allegata comprobatur. per l. matriculã. C. de agẽ. in rebus. & l. si q̃s in sacris. C. de proxi. sacro. & l. j. C. de primipilo. lib. xij. ꝑ quae Bar. satis late istã partẽ tenet in suo consi. inci. quidam capitaneus de castello. & Bar. & Ang. in l. fi. C. de domest. & protec. lib. xij. & Bar. i. d. §. diuus. & Saly. in d. l. sed addes. §. fi. j. loc. aliàs est. l. quę inci. Papinianus. & r̃ndet. ad l. his scolarib. & ad l. pe. ꝙ ibi loquit̃ in stipendio, ꝙ principalr̃ respiciebat 14 laborẽ, non dignitatẽ. † nã ibi loquitur in eo ꝙ debetur ꝓ militia, quę nõ est dignitas. vt not. in l. j. C. de equestri digni. lib. xij. & ꝓbat̃ in. l. fi. C. de iu. om. iud. vbi ponunt̃ militia & dignitas tanq̃ species differentes. probatur etiã in l. operis. ff. de oper. lib. iuncta. l. j. C. ad l. Visel. & l. fi. C. qui mil. non pos. lib. xij. & probatur etiam in l. maior. C. de digni. & no. Bar. in l. j. eo. ti. & in l. ex eo. ff. de test. mil. & in d. ꝯsi. & eodẽ mõ r̃nde ad d. §. itẽ cũ quidã. & ad d. §. Imperatores. ſm vnũ intellm̃. ad quę iura vltimo allegata ẽt. j. proxi. aliã r̃nsionẽ dabo. Secus in eo salario, ꝙ respicit nedũ laborẽ, sed dignitatem. vel etiam probitatẽ scientię vel intellectus. vt in d. l. matriculam & l. si quis in sacris cũ alijs proxi. alle. & l. legatus. la ij. §. j. j. de legatio. 15 plenius per Bar. & alios in locis. s. alle. † Nec ob. si diceretur quòd dicta iura loquuntur in casibus specialibus, q̃a dic ꝙ immo obtinẽt vim constitutionis generalis, licet ad certas personas directe & scriptę inueniantur, nisi expresse in lege cõtineatur ꝙ non trahatur ad aliam personam, vt habetur in j. consti. Codi. §. pe. & ibi gl. in ver. praescripte. l. neque Dorotheum. C. de decur. lib. x. & nota. Barto. in praealle. consil. facit. l. regulatorum. §. interdicere. & ꝙ ibi not. Bart. in ver. ij. no. & c. j. de interdi. & rele. Et per hoc apparet ꝙ Fulgo. non bene respondet ad d. l. post duos. Ad argumenta vero quae adducebantur per dictum Bertrandum respondet Bart. hic, ꝙ ideo aliud est in q. nostra, quę ſm eum, deciditur per casum huius legis, quia hic debeatur salarium praesidi intuitu suae personae, & aliorum. s. officialium, in quorũ persona non superuenit impedimentũ. Sed ista responsio, quamuis videatur vrgere ad tenendum ꝙ salarium pro rata debita officialibus transmittatur ad haeredes, tamen non vrget pro alia rata concernente praesidem. vñ melior est responsio quã dedi. s. ad d. l. his scolaribus. cum si. Nec ẽt bona videtur responsio. s. data ꝑ Fulg. ad d. §. diuus q̃a illud ꝙ ipse dicit, procedit q̃n solutũ erat aliquo iure debitum, licet non omni iure. nã verũ est ꝙ facilius denegatur repetitio, q̃ concedat̃ actio ad id ꝙ nunquam fuit solutum. exemplum in eo quod erat tantum naturaliter debitum. l. cũ quis. & ibi plene not. C. de iur. & fac. igno. l. j. cum ibi no. j. de condic. inde. sed non procedit in eo ꝙ esset omni iure indebitum, quia debet posse repeti, vt per totũ. ti. j. de cõdi. inde. Ergo si salarium ꝓ toto tp̃e nõ debetur mortuo eo cui salariũ designatũ erat, deberet posse repeti ꝓ rata tẽporis decurrẽdi post mortẽ. cuius ꝯnum dr̃ in d. §. diuus. Specialibus ẽt r̃nderi põt ad d. §. item cum quidã. & ad d. §. Imperatores. ſm vnũ intellm̃, ꝓut r̃ndet Bar. in d. §. diuus. & in d. consi. s. ꝙ ibi loquitur q̃n merces debetur ex contractu bonae fidei, non surrogato in locum alterius dispositionis legalis. sed nos loquimur q̃n salarium debetur ex dispositione legis, vel statuti, seu ex ꝯtu surrogato in locũ dispositionis legalis. quo casu iudicatur ac si deberetur ex dispositione legis vt dixi. s. in ij. no. & ita loquuntur iura allegata 16 pro ista parte. † Limitat tñ & declarat p̃dicta sing. Iac. Bu. & Saly. in d. l. si vno. §. item cũ quidã. & Saly. in d. l. sed addes. §. fi. ꝓcedere q̃n vna tñ praestatio erat facienda pro toto officio, seu pro toto tẽpore, secus si plures, vt quia per singulos menses erat statuta praestatio q̃a tunc transmittit decedens ad haeredes solum p̃stationẽ illius mensis in quo decedit, & similiter idem si per singulos annos statuta erat praestatio. alle. d. l. post duos. C. de aduo. diuer. iudi. & ita dicunt debere intelligi illud ꝙ habetur h̃, & ita etiã no. Saly. in d. l. post duos. & refert ẽt hanc limitationem Bal. in c. j. ad fin. in ti. quis dicatur dux, c. omnes &c. licet de Ia. But. mẽtionem non facit. & alle. in argu. l. qui concubinam. §. vxori. in versic. quantolibet. j. de leg. iij. ꝙ est diligentissimè notandum pro vtili limitatione totius praesentis materię, si est verum. Tamen, licet Bald. & Saly. non dicant, nihilominus Bart. in proposito tenet ꝯrium. in d. §. diuus. cũ seq. in ver. ij. casu q̃n ex dispositione legis &c. & etiã in ver. quero aliquis est &c. & per d. l. si q̃s in sacris. & per. d. §. diuus. ꝙ intellige vt ibi per eum, distinguentẽ, ex cuius distinctione apparebit aliquo casu posse saluari limitationẽ datã per Iac. Bu. licet Bar. de eo mentionẽ nõ faciat. ad ꝙ ẽt vide quae. j. proxime dicã. & quia Bart. in d. §. diuus. magis cõiter reperitur corruptus & defe-

ctiuus adeo q nõ potest pcipi sensus. ideo refero verba eius put
necessario, & fm veras lec. haberi debet. Nam dicit, quæro, aliquis
est cõductus ad legendum, vel ad aliquod officiũ, sub certa merce
de præstanda omni mense, vel omni anno, vtrum, si interim deci-
dit, debeat habere pro illo mense tm, seu pro illo anno tm, vt s. di-
xi. Ad huius euidentiam debes scire q operæ qñq; non limitãtur
tẽpore. sed conducuntur respectu alicuius certi facti. exemplũ in
aduocato qui conducitur ad vnam cãm, & in legato, qui mittitur
pro vna causa tm. Quandoq; officiũ, siue operæ alicuius limitan-
tur tempore tm, non respectu alicuius certi facti, exemplũ in ad-
uocato fisci, & in aduocatis monasteriorum, qui recipiũt certam
mercedẽ vel quantitatẽ pro qualibet causa, quæ occurrit illo an-
no. quædã sunt operæ, quę limitanẽ respectu certi facti limitati cer
to tẽpore. exemplum in doctore, qui eligitur pro vno anno ad lec.
codicis vel ffforũ. nam conducitur respectu illius lec. tñ illa lect. est
17 limitata vt fiat intra illum annũ. ¶ †Primo casu, non est dubium q
vna est obligatio ppter vnũ factũ ad q cõducitur, & ideo licet p-
stationes sint faciendæ diuersis temporibus, tñ totum salariũ de-
18 bet habere, vt in hoc §. diuus. ¶ †Secũdo casu, debes aduertere ad
verba promissionis. Aut enim promittitur vnum salarium pro to
to tempore, & postea fit distributio solutionis per menses, vel an-
nos. & tũc dicit vna obligatio, & similiter deberetur pro toto tem
pore l. lecta. j. si cert. pet. Si vero promissio sit annua, vel menstrua,
tunc videntur esse tot obligationes, quot sunt anni vel menses. &
l. loquor in obligatione legali, vel quæ succedit in locum legalis,
19 vt d. l. post duos. ¶ †Tertio casu. s. in doctore, dico idem q respectu
cuiuslibet facti non attento tempore, dicatur vna conductio. Itẽ
nõ attẽta solutione, vnde licet debeat fieri solutio qbuslibet sex
mensibus, tñ qa hoc totum fit pro lect. vnius libri, vna est obliga-
tio, & totum salarium debet habere pro lec. illius libri, puta codi-
cis: sed pro alia seq. lec. s. ffforũ erit alia obligatio. ar. huius §. diuus.
& facit. ff. loc. l. ea. l. §. locaui. ita residet Bart. in d. §. diuus. licet ipse-
met in eo. §. in ver. superius alle. incip. tertio casu, qñ ex dispositio-
ne &c. i fine distinctionis ibi positę dixerit simplr, q potestate mor
tuo, salarium totum totius anni debetur, nõ attẽto an electio vel
solutio esset annua vel menstrua. Sed attendẽda esse verba pmis-
20 sionis, vt s. relatum est, & illud magis placet. †Iuxta prædicta quæ-
rit Pau. de Cast. hic, quid in assessore, qui moritur in officio nondũ
finito, an transmittat salariũ integrum ad hæredes, & rñdet q nõ,
quia alia est ratio in præside q̃ in assessore, quia hæredes assessoris
non tenentur alijs, sed hæredes præsidis sic. Secundo, quia salariũ
debetur assessori solum per laborem, sed rectori seu presidi debe
tur pp dignitatem & honorẽ, vnde primũ dicitur merces, sm di-
citur præmium, & sic largius debet interpretari, & ita dicit senti-
re Bart. in d. §. diuus. sed caue quia Bart. expresse in d. §. diuus. in d.
ver. iij. casu, qñ ex dispõne &c. tenet q immo trãsmittat assessor sa-
larium ad hæredes pro integro tpe, si vna præstatio facienda erat
d. l. legatus. puta, si erat conductus ad biennium pro centum du-
catis, si aũt præstatio erat facienda annua, tunc transmittat salariũ
21 illius anni tantum quo incipit d. l. post duos. †Sed præsides & etiã
potestates ciuitatum qui hodiernis tẽporibus reputantur de ma-
gistratibus, vt not. in l. iij. C. de sent. ex bre. reci. & in l. fi. in princ. C.
de præscri. lon. temp. & si eligũtur ad officiũ, q habet dignitatem,
transmittunt ad hæredes suos salarium pro toto officio, non facta
distinctione an annua facienda esset præstatio an plures d. l. si qs
in sacris. & d. l. matriculã. Adde ẽt q in hac q. de assessore Iac. o But.
h, sm q refert Salyc. in d. l. post duos. tenet q transmittat pro rata
temporis tm qua seruiuit. & pro eo facit, sm Saly. ne pręses vel po
testas duplici salario oneretur. l. salario defuncti, & surrogãdi, sed
sm Salyc. in d. l. post duos. hæc ratio parum valet, quia videmus q
in casu d. §. diuus clientulus duplici salario aduocati oneratur, &
ẽt respu. quando decessit pręses, vt s. fuit conclusum, vnde Saly. di
cit q Bart. in d. §. diuus. tenet q assessor pro toto tempore trãsmit-
tat ad instar aduocati. & istam opi. dicit Salyc. sibi placere cum di-
stinctione tamen. s. aut salarium erat vnicũ pro toto tempore offi
cij sui, & tunc totum transmittat, aut erat mẽsuale, & tunc pro il-
lo mense, per d. l. post duos licet ipse non dicat. dic q etiam Bar. in
d. §. diuus. videtur hanc distinctionem approbare. Subdit Sal. in d.
l. post duos. q prędicta cõclusio põt pcedere in assessoribus haben
tibus officium publicũ, sed in assessore alicuius delegati ad certã
cãm forte, sm eũ, opi. Ia. Bu. s. pxime relata, est vera. in quo Sal. re-
linquit cogitandũ sed cõnũ puto verius p d. §. diuus. in ver. cũm. li-
cet Saly. referat q Iac. But. ponit q. h de assessore decedente, tñ nõ
ponit hic in libro meo. Et in mã vltra prædicta vide aliquid p Bal.
22 in l. 4. C. de suffra. & in l. e de. C. loca. †Iuxta prędicta quęrit Bar. hic
quid si ptãs non est ingressus offim, sed se præparauit, & antequã
ingrederet decessit, an ei debeatur salariũ, sicut dictum est, de in-
gresso, & distinguit, aut est ingressus per alium in casu à iure per-
missio, & est perinde ac si ipse esset per se ingressus, aut neq; p se,
neq; per alium ingressus est, & tũc secus vt hic per eũ. Sed Ro. hic
in primo mẽbro tenet cõ Bart. quia priuilegium transmittendi ad
heredes integrũ salariũ, nõ debet qs hr̃e qñ seruit p substitutum
l. fi. j. de exc. tu. vñ tenet indistinctè, q siue misit aliũ, siue neminẽ, ñ
trãsmittit ille q p se nõ est igressus, & p hoc alle. d. l. j. C. de primi-
pillo. vbi spãle est i primipillo, vt ẽt si nõ cœperit, trãsmittat ad hæ
redes. sed certe nec tex. ibi, nec gl. ibi istud dicit, ĩmo potius tex. ibi
cũ gl. in ver. administrationẽ. dixit cõtrũ. l. q iã ingressus fuerat offi-
ciũ ante mortẽ. Itẽ dato q ille tex. diceret illud ad q allegaẽ p Ro.
& q ibi spãle esset in primipillo, vt trãsmittaẽ ẽt si nõ sit ingressus,
tñ nõ sequiẽ q ille tex. pbet q alius nõ trãsmittat si p substitutum
23 igressus est, cũ ibi nihil de substituto dicaẽ. †male ẽt vr̃ dicere Ro.
in primo mẽbro, dũ vult q nõ gaudeat ĩmunitate ille, q adimplet
p substitutũ, nã hic vr̃ cõ tex. in l. i. filijs decurionũ. & l. neminẽ ver.
ne tñ. C. de decu. lib. x. & in terminis firmat And. de Barulo & Io.
de Pla. i l. fi. C. de comi. rei lib. xij. & rñdet ad d. l. fi. j. de exc. tu. q ibi
loquitur in officio vili. s. pistorũ. Ideo eis difficilibus cõcediẽ habere
priuilegiũ, qñ seruiũt per substitutũ. Præterea illa lex nõ habet lo
cũ, qñ esset principalis impeditus, & sic nõ seruiebat ibi per substi
tutũ ex volũtate, sed ex necessitate, & sic nõ loquiẽ in casu in quo
loquiẽ Bar. hic, q loquiẽ qñ pp impedimentũ & sic ex necessitate
mittebat, & dicit expresse Bal. in d. l. fi. j. de exc. tu q illa lex non ha-
beret locũ qñ principalis esset ĩpeditus, facit l. de pollicitationib.
24 j. de polli. & l. j. ver. huius rei s. n. j. †Adde q ẽt Bar. in d. §. diuus. tetti-
git istũ ar. & ibi tenet q transmittat ad hæredes, qa in istis magnis
officijs, put hodie est officiũ eorũ, q creanẽ ptãtes ciuitatum, vt di
ctũ fuit, super hac gl. à die p̃sentatæ electionis, cõsequiẽ electus di
gnitatẽ l. j. C. de cõsu. lib. xij. no. in auc. sed ẽpalis dignitas. C. de epi.
& cle. & in §. filius. insti. qui. mo. ius. pa. po. so. & in auc. de admi. §. j.
coll. vij. Bene facit q no. gl. i d. §. diuus. dũ refert vnã opi. sm quã ad
uocatus decedẽs ẽt anteq̃ aliqd faciat, debet hr̃e salariũ. Et rñdet
ibi Bart. ad d. l. si pecuniã. in princ. j. de cõdi. ob cau. q ibi loqẽ in cõ-
tractibus innominatis in quibus est locus pœnitentiæ & sic Bart. hic
non bene fundauit opin. sumẽdo fundamentũ ex d. l. si pecuniã.
per quã tenet cõtrariũ eius q ipsemet tenuit in d. §. diuus. Et vere
a puto q commentũ huius legis insertum lr̃is Bar. non fuerit Bar.[a]
vt patet ex stylo eius, ex cõrietatibus & varietatibus quę reperiun-
tur in commento huius l. habito respectu ad ea quę Bart. dixit in
d. §. diuus. & in alijs locis, vbi tangit istam materiam, de quibus di-
xi. s. Et dicit Ioan. de Imo. in l. is qui reus. j. de pub. iu. q forte illud
q hr̃ in hoc primo li. ffforũ in lect. Bar. nõ fuit cõmentũ Bart. & dicit
satis patere ex eo, qa dicta in hoc primo li. cõrianẽ dictis per Bar. in
alijs locis. itẽ ẽt colligiẽ ex no. per Bar. in lec. Mod. in rub. j. de ac. hę
re. in prin. Redeundo ad principalẽ q. s. proxime formatã, addo q
Bal. i c. j. in fi. tit. q s dicaẽ dux Marchio &c. tenet q si nõ cœperit ge
rere, vt qa decessit in itinere nihil trãsmittit, qa cõmoda officij post
administrationẽ incipiũt deberi. & alle. d. l. j. C. de primipil. & sic, si
bñ inspiciaẽ opi. Bal. ibi, cõformis est opi. Bar. hic, cõtiaẽ opi. Bart. in
d. §. diuus. Et mihi magis placet opi. quę poniẽ hic p Bart. q̃ illa q̃
tenet in d. §. diuus. qa nõ vr̃ bona rõ illa quę reddiẽ p Bar. in d. §. di
25 uus. †qñ non est verũ rr̃ q ex electione acquiraẽ dignitas electo,
pterq̃ in illis supremis dignitatib. cõsulatus, & patriciatus. l. ex eo.
cũ ibi no. & p gl. & Bal. j. de test. mili. & in l. fi. C. de decu. lib. x. l. Pu
blius. in prin. ff. de cõdi. & demõ. & ita no. in d. l. fi. C. de cõsu. lib. xij.
cũ cõcor. s. alle. & ista opi. s. q reqraẽ q gerere cęperit ad hoc vt trãs
mittat, vr̃ ẽt probari in l. post duos. in ver. peragere cœperit. C. de
aduo. diuer. iudi. & licet Bar. in d. § diuus. dũ tãgit. q. de aduocato,
qui decessit anteq̃ aliquid faceret in cã, videaẽ rñdere ad illã l. post
duos. & illa rñsio videaẽ posse stare q̃tum ad q. q̃ ibi tãgit Bart. de
aduocato cõducto ad vnã cãm. Tñ in magistratu cuius officiũ est
limitatũ tpe, saltẽ quo ad vnicũ, nõ vr̃ q illa rñsio possit adaptari.
Istã opi. ẽt vr̃ tenere Ioan. de Imo. in c. pp de loca. vbi dixit q non
seruatur in practica illa opin. quã tenet Bar. in d. §. diuus & q ratio
Bar. ibi non est bona, inquantum dicit q ex præsentatione electio
nis acquiuntur dignitas. Nã sm Ioan. de Imol. videmus q electio-
nes præsentanẽ ante finitũ tempus officij illius potestatis, cui ele-
ctus debet succedere. Et sic cũ alius adhuc sit in ea dignitate, non
potest iste in eadẽ esse. quæ ratio cessat in casu legum allegatarũ
per Bar. sed intrasset officiũ, licet decessent in officio, bene fatetur
26 q tũc haberet salariũ p id q legiẽ & no. in d. §. diuus. ¶ †In ea. gl. in
fi. inquantũ glo. dicit q iã erat p̃stitũ legatis &c. innuit hæc gl. sm
Ful. q si nõ fuisset p̃sidi p̃stitũ salariũ, nõ deberet assessori q sed m
eũ est cõ. d. l. sed addes. §. pen. & fi. alias est l. sequens. Vel etiam dici
potest

ADDITIO.

a ¶Bar. Vide apostil. meam in proce. ffforum, in j. apost. ad lect. Bart. nouiter impressis. Tho. Diplo.

pōt intentionē gl.nō fuisse, q si salariū pstitū psidi nō fuisset, nihil deberet accessori, sed solū ita exposuit glo.vt tolleret ɔriū, q forman poterat ɔ tex.inquantū in litera hr, q legatis præstitū est, debet &c.q a si erat pstitum à legatis ipsis accessorib. ergo nō poterat dici illud amplius deberi & pp hoc gl.exponit ꝑut hic in fi. & quæ nam lectura, seu expositio sit vera, ēt declaratū fuit.s. ¶ In gl. in ver.eodē tpe.ibi, ac si fuisset &c.idē tenet glo.in d.l.sed addes.§. fi.& ēt magis cōiter approba. facit.l.Labeo scribit. aliàs incipit, si 27 mihi bibliotecā.ff.de ɔhen.emp.cū si.†intelligit tñ Ful. d.gl.ꝑcedere, qñ cōmode assessor potuisset operas locare cū alio, q a tūc procedat opi.gl.vt si non locauit, nō possit petere salariū ab hęred.prę sidis, alias sic.arg.l.nepos ꝑculo.j.de verb. sig.& ita limitat istā glo. q̄ ēt scd'o modo limitat non procedere, qñ culpa prę sidis assessor non seruisset ipsi præsidi, quia tunc licet assessor potuisset operas suas cum alio locare, & non locasset, non erit ipsi assessori imputandū, quia nō debet cogi mutare debitorem.l. si mandato meo. post prin.ver.item si dū.ff.man. Pro hoc faceret illud q in simili tenebat Pau.de Cast.hic, inquantū voluit, q quādo præses sua propria culpa remotus est assessor possit agere ad salarium, ēt si ipsemet assessor alteri suas operas locasset. q an sit verum dixi.s.in vlt. no.Lu.Ro.hic reprehendit istā gl.q a q possit assessor se cōducere cū alio præside, est inductum in sui fauorē, ergo inductū in fauorē alicuius, redūdare nō debet in eius damnū, vel odiū l.q fauore.C. de legi.l.nullā.s.de lega. Sed ista rō sua nō vr̄ vrgens, q a si cōmode potest operas suas alteri locare, non vr̄ hoc esse sibi damnosum & odiosum, quia si assessor se cū alio cōduxisset, hęres præsidis esset exoneratus, vt hic, ergo si per assessorē stat, debet haberi ꝑinde ac 28 si se ɔduxisset d.l.Labeo. †Nō ob.ēt alia rō q̄ ɔ istā gl.adducit Ro. dicēs q creditor nō pt cogi mutare suū primū debitorē.d.l.si mandato meo.post prin.q a rn̄de ex his quę proxime dicta sunt.s.q ibi nō suberat necessariū impedimētū debitoris, seu aliqua ęquitas, ꝑut suberat hic, aliàs.n.sequeret q semper esset in ptāte assessoris 29 excludere hr̄des psidis ab hoc fauore sibi à lege ɔcesso. †Iuxta ꝑxime dicta quęrit q d si assessor locauit operas suas cū alio, pro minori tñ salario, q̄ esset salariū sibi ꝑmissum & debitū à pside mortuo, rn̄det Bal.h̄ in lec.anti.quē refert & sequit̄ Pau.de Ca.h̄, q poterit assessor petere ab hęrede psidis q̄tum plus ꝑmissum sibi fuerat à præside.ar.l.pdia.j.de ac.emp.& l.si q s a socio, cū l.seq.j.ꝑ so. Et eo.mō dn̄t si assessor locauit operas suas ꝑ vno mēse tm̄ cum alio, q a ꝑ lōgiori tpe locare nō potuit, q pro rata illius mēsis nihil a ɔsequeret[a] ab hęrede psidis, arg.huius.l. ¶ In gl.fi.in prin.ibi assessore &c.s.remoto añ tps finiti officij, q a nō debebit ei salariū ꝑ to b to tpe[b] rn̄ h̄.j.lec.nō bene ɔuenit litere, quę in plurali locuta erat de assessorib.seu comitib. Vñ vr̄ incongruū q nūc de eis loquatur in sing.ar.l.Plautius.j.de au.& ar.leg.s̄m Fulg.tñ ista lec.posset saluari.quia qñq; legislator transit de plurali ad singulare & eɔ, vt in auc.vt q obli.in princ.& ibi in glo.in versi.Iaron. Secunda lec.est, q ista vlti.pars litere loquat̄ in legato, seu præside, & ista subdiuidit in duas, q a primo legitur in præside remoto culpa assessoris, q in dubio præsumitur.q est no.si est verum.de hoc dixi in iiij.no. & in l.ij j.q quisq; iur.vbi eā cū aliquali distinctione sustineo. & eā reputat multum no.Io.de Pla.in l.pe.C.de anno.& tri.lib.x. secūdo legitur in præside remoto, ꝑ suam propriam culpam.quo casu indistinc.totum salariū debetur assessorib. ēt si operas suas potue- 30 runt alijs locare, & non locauerint. †Sed istā lec. nō renui.s.in vlti. not.iden alia est lec.q hic intelligat̄, qñ ex causa necessaria.i. facto principis, præses accepit successorē ante tps finiti officij, nam non debebit præses pro toto tpe salariū assessori, quia factū principis nō debet nocere pręsidi.arg.l.ij.§.mento. & §.si q s à principe j. ne q d in lo.pu.vnde princeps cōsulet indemnitati assessoris & præsidis, q a facit assessorem stare cū futuro præside, & ita intelligebat Ful.istum tex.sed istam lec.non puto veram, quia factum principis iniustū non debet nocere, nisi ei cui iniuria infertur, vt est tex. not.in l.Lucius.j.de euic.ergo non debet nocere nisi præsidi iniuste remoto ante tps, non autem assessori. nec contrarium dr̄ in d. §.mento, cum si.prætereа si stabit assessor cū futuro præside, ergo idem erit q in casu pręcedēti posito in ver.modo si nō postea &c. cui intellectui repugnat text.h̄ in ver.diuersum &c.iō tenenda est j. lect.vel ēt ij.posita h̄ in gl.in ver.& erit rō cū distinctione, q̄ dedi 31 in d.l.ij.j.q quisq; iur. †Extra glo.quærit h̄ Bart.quid in officiali, remota ratione culpæ suæ, an perdat salarium pro pręterito tēpore, & dicit q non, sed bene perdit pro futuro tēpore ar.l.Seio.in prin. j.de annu.leg.adde Bart.idem tenentem in l.Mæuia.in princi.j. de an.leg.& per illum tex.& facit q not.glo.fin.h̄ in ij.lec.idem ēt tenet Bart.in d.l.j.§.diuus.ad fin.cum limitatione de qua ibi per eū, & in l.iudices per illum tex.C.de ann.& tri.lib.x.vbi aliam limitationem ponit.idem ēt tenet Bal.in l.j.in fi.C.de sus.ɔrium vr̄ tene- 32 re ipsemet Bal.in l.etiā si partis.ff.de leg.j.†vbi dicit q ille text.præstat argu.q si potestas discedat ab officio per vnum mensem ante fin.officij debeat carere toto salario, sed Bart.in d.l.Mæuia.respondet ad d.l.etiam si partis.vt ibi per eum.tamen sua responsio non videtur tuta, quia procedit arg. de re ad tempus.l.miles ita versi.q diximus.j.de testa.mili.vnde videtur Raph.Cuman.in d.l. etiam si c partis.[c] respondere, q ibi hoc ideo est in legato, quia legatum non potest pro parte acceptari & diuidi l.neminē.j. de leg.ij. Et ad istā quęst.videatis vltra prædicta etiam per Bald.in l.ij.& in l. edem.C. loc.vbi etiam quęrit de doctore conducto ad legandum vel stipēdiario seruiente solum pro parte temporis. de quo etiā per Bald. 33 in l.4.C.de leg.in ij.op.& in l.si ea.C.de cond.inser.& ibi dicit† q doctor vel stipendiarius, qui per aliquod temporis spacium cessauerit ab officio, debet habere salarium etiam pro illo tempore, si illud fecit cum licentia.alleg.glo. q̄ dicit esse signanter not.in l. desertorem.§. si ad diem. ff.de re mil.& probatur in l. hac lege. & ibi not. And.de Barulo.& Bart.C.de proxi.sac.scri.lib.xij.& Bal.in autēn.habita.C.ne fil.pro pa.dicit etiam Paul.de Cast. hic in materia q conclusio Bart.hic volentis q officialis remotus propter culpam suam non debeat habere salarium pro futuro tempore, debet intelligi pro futuro tempore.s. à tempore remotionis, nō à tēpore culpæ cōmisse, quia postq̄ cōmissa culpa toleratus fuit, & ser- 34 uit, non debet gratis seruisse. †Quærit etiam hoc Bald.in quibusdā lect.vt refert Paul.de Cast. hic, an in terminis huius legis mortuo præside nō dum finito officio possit assessor petere totum salariū statim mortuo præside, an vero debeat expectare finem temporis officij, & concludit q statim mortuo præside, quia frustra expectatur tempus, postq̄ officium non potest exerceri.arg.j.ad Velle. l.aliquando.in fi.hoc limitat & intelligit Paul. de Cast. procedere dummodo caueat hæredibus præsidis si contingat se locare operas suas alteri, arg.j.si cui plusq̄ per l.fal.quasi per totū.sed decisio Bald.& Paul.mihi non placet, quia ɔ eam videtur tex.in l.in illa stipulatione si Calendis.de verb.ob.vbi videt̄ probari q debeat expectari finis tēporis tacitè vel expresse conuenti, q̄uis certū sit frustratoriam esse expectationem temporis, præterq̄, quo ad cōmoditatem debitoris in soluendo, & sic sufficit q ad commoditatem debitoris, respectu solutionis expectatio tēporis conuenti non sit elusoria, & sic nō ob.d.l.aliquādo. quia ibi aduersus debitorē principalem non petebatur ante tēpus cū eo cōuentū.pro hoc etiam facit, quia est in cōsideratione cōmoditas, & interusurium medij temporis.l.si constante.§.quoties. ff.sol.mat.& in l.iiij.ff.de pac.do. & istud ꝑcedit in casib.in quib.salarium non deberet solui in initio, si dixisset præses, quod quando sit, dictum fuit in ij.not.

ADDITIONES.

a ¶ Consequeretur. Adde singula.Ro. fol. 2. vbi dicit q stante statu.q perfecto tali officio gaudeat aliqua immunitate, & pp infirmitatem transiuerit ad aliud leuius, & non persecerit, q tamen debet gaudere illa immunitate per casum l. ex agentib.C.princi.agen.in re.lib.xij.

b ¶ Toto tempore. Fed.de Se.consi.xj.ponit an legatus, qui in princi. anni habuit totam procurationem, si reuocetur ante finitum tēpus absque culpa sua, debeat restituere, vel si non habuit totam possit petere ibi vide.& an salarium debeatur doctori, vel stipendiario tempore itinerationis, si de licentia domini itineratur, vide Ludo.singu.suis fol.j.

c ¶ Si partis. Adde tu q quicquid dicant Cu.& Alex. h̄ puto rn̄sionē Bar. esse bonā, quia tutor principaliter dat̄ psonæ, secundario rebus. & iō nolens acceptare tutelā nisi in rebus italicis, non dr̄ in aliquo fuisse tutor, q a non conuenit diffinitio tutoris, & ideo nihil dr̄ egisse, sed hoc tēpus est diuiduum, & ideo stante ratione diuersitatis non procedit arg.de re ad tempus, vt no.in l.vinum.j. si cert.pet. limitat tñ hanc opi.cōem Bar.non procedere in officiali fisci remoto culpa sua, q a perdit salarium tpis præteriti, ita Bart.in l. iudices.C.de anno. & tri.lib. xij. vbi officium ita esset indiuiduum q eo nō expedito integre nihil releuaret q actum esset.ita Bar.in d.§.diuus.ad fi.per tex.in l.ij.C.de le.lib.x.iiij non procedit in doctore & medico vt declarat Bal.in l.j.in ij.opp.C.de leg.& in l.edē.C.loc.Fr.C.

¶ De iurisdictione omnium iudicum. Rubr.

1 *Iurisdictionis appellatione in dubio an ueniat ēt delegata, ne dum ordinaria.*
2 *Genitiuus de sua propria significatione denot.proprietatem.*
3 *Iurisdictionis proprie appellatione in statutis, uel legibus debet intelligi de ordinaria tantum.*
4 *Ordines magistratuum iurisdictionem habentium quot sint.*
5 *Rex & præfectus prætorio æquiparantur quo ad dignitatem.*
6 *Cardinales æquiparantur etiam præfectis prætorio.*
7 *Episcopi non sunt illustres, sed similes illustribus, & illustrib.æquiparantur,*
8 *Cardinales non habent maiorem dignitatem quam episcopi.*
9 *Cardinales æquiparantur proconsulibus, & episcopi præsidib.& proconsul dicitur tantum spectabilis, & præses dicitur clarissimus.*
10 *Cardinales sunt digniores in curia Rom. quàm extra curiam.*
11 *Dux dicitur spectabilis, & idem in comitibus.*

1 IN glos. rubricæ. In fine facit hæc gloss. an appellatione †iurisdictionis in dubio veniat etiam delegata, ne dum ordinaria

Alex.super j.ff.vet.

a naria. & hec gl.[a] facit q sic, licet à doctoribus ad hoc nō ponderet.
Decisio pēdere vr ab intellectu l. ait p̄tor. i prin. cū ibi not. p gl. &
doc. j. de re iud. & l. j. §. q mādatā. cū ibi no. s. tit. ij. & l. no nonē i pri.
cū gl. j. de verb. s. g. & i l. j. cū ibi not. p gl. j. de iud. & i auc. vt defun.
seu funera §. fi. cū glo. in ver. administrationem. coll. v. Hęc. gl. vr c̄-
dicere ei q dixit Ant. de Butr. i c. sua. de offi. vica. vbi dixit q appel.
b iurisdic. itelligit i dubio de ordinaria[b] nō de delegata. facit qd no.
gl. fi. in l. imperium. j. eo. Et quamuis plura circa hoc dici posset, vr
posse cōcludi q aut rō subiectę materię indicat de qua intelligat,
& de illa intelliget, ēt si sit delegata ar. l. si vno. in prin. j. loca. & l. in-
sulā. j. de p̄scri. versi. cōstitutis. de relig. do ita intelligi pōt glo. quia
legislator volens hic p̄fecte tractare in genere. & cōiter de iu. om.
iu. s. tā ordinariorū, q̄ delegatorū. de qbus in superioribus titulis in
spē tractauerat, nūc ponit rubricā gnalē. d' iu. om. iud. rō intelligit
ēt de delegatis. Sed si rō subiectę mãę nō iudicat de qua itelligat,
dicā q si loquit p geninuū, puta iurisditio iudicis, intelligit de iu-
dice habente ordinariā, q a illa est propria iurisdictio, alia dr pro-
2 pnè aliena. d. §. q mandatā. & l. si p̄tor. e. ti. nō violando tex. † & ge-
ninuus denotat ex sua p̄pria significatione p̄prietatē. l. ij. §. in lo-
cū. j. de relig. & plene no. in rub. j. de ope. no. nun. p doc. cū suis cō-
cor. & ita proprie vr intelligi tex. in d. l. ait p̄tor. Facit q no. Host. in
sum. de offi. dele. in pri. & q no. Guil. de Cu. in l. j. in prin. j. eo. & vr
p̄bari in l. j. in prin. C. qui pro sua iuris. iuncta. l. à iudice. C. de iudi.
Sed si statutū p alia verba loqueret, puta, de hn̄te iurisdōnē, pos-
set cōprehendi ēt delegatus. facit. l. sti pl̄o ista §. li̇re. j. de ver. ob. &
3 l. hr̄e. j. de ver. si. † Vbi aūt lex vel statutū loqueret de hn̄te propriā
iurisdōnem, vr q debeat intelligi de ordinaria, non de delegata,
q a si intelligeret de delegata illud verbū, p̄priā, nihil vr operari i
statuto. q nō ēēt dicendū. argu. l. si qñ. in prin. ff. de leg. j. & c. si papa
de priui. in vj. & q Bar. not. in l. iiij. §. p̄tor. ff. de dā. infec. cū cōcor. l3
aliud sentire videat gl. in d. §. q mādatā. in vna solōne. quę oīa no-
tabis p statutis: Posset in hac rub. ɔgruēter ēt tractari quot sint iu-
c risdōnis spēs.[c] de quo p gl. i l. si i aliq. in ver. plenissimam. ff. de off.
p̄con. & in auc. de defen. ciu. in §. nulla. in ver. iurisdōne. s3 remitto
ad l. imperiū. j. eo. Et silr queri posset, quis sit iudex ordinarius, &
q s delegatus. de quo dicēdū in l. more. j. dixi in rub. s. tit. ij. quantū
4 attinet ad delegatū. † Tertio, quęri posset quot sint ordines magi-
stratuū iurisdōnem habentiū. de quo dic vt per glo. & doc. in l. j. in
prin. in ver. tribuunt. s. tit. ij. & melius p gl. in auc. vt ab illustri. coll.
v. & in l. præcipimus. i prin. vbi ēt p Ang. C. de appel. & late p Spe.
& Io. And. in addi. & Guil. de Cun. & Cyn. in l. iij. C. vbi senato. vel
claris. p Bal. in c. cū accessissent. de cōsti. Vbi circa hoc inter cętera
dicit q quinq; sunt ordines, vt per gl. i dictis locis, & q imperator
est de ordine superillustriū, reges vero de ordine illustriū. duces
aūt, & sīes sunt de ordine spectabiliū, & pręsides prouinciarū de
ordine clarissimorū. Et subdit q p̄cedendo de similib. ad similia,
papa dicetur superillustris quēadmodū imperator, & cardinales
erūt illustres, & ep̄i erunt spectabiles, & alij q mittunt ad regen-
das p̄uincias, erunt clarissimi ad instar p̄sidū prouinciarū. Et licet
Bal. ad p̄dicta nihil alleget, tñ dic, q p eo q dicit de regib. est text.
d in c. nouit. in prin. de iudi. vbi rex Franciæ[d] appellat illustris. † æq-
5 parātur. n. rex, & præfectus prætorio, vt late per Guil. de Cu. in l. j.
s. de offi. præf. præto. & ibi ēt Bal. & Bar. in d. l. oēs populi. i j. q. prin.
6 vers. iij. quęro etc. s. de iust. & iur. † & in l. j. in prin. ff. q quisq; iur. &
p̄fectus p̄torio est p̄sona illustris, vt in auc. de appell. & intra quæ
tēpora. §. fi. colla. iij. ita esse debent ēt cardinales eadē ratione s̄m
7 Bal. in l. ad similitudinē. C. de epis. & cle. † qm̄ cardinales æquipa-
rantur etiam præfectis prætorio, vt est gl. no. in d. l. j. in ver. iudica-
mus. s. de offic. præfec. præto. Episcopi vero non sunt illustres, sed
similes illustribus, vt probatur in d. l. ad similitudinem. s̄m Bald.
ibi. Vñ, s̄m Spec. in hoc eo. ti. §. j. ep̄i p̄prie sunt spectabiles alle. id
q habetur. xj. q. j. de persona, & c. clericū nullus. Tñ p̄pter excel-
lentiam cum dicantur esse summi sacerdotes. c. j. de sac. vn. æqui-
parantur illustribus, vt dixi seu præfecto prætorio, vt no. glo. in l.
8 episcopale. C. de epis. audi. & in d. l. j. de offi. p̄fec. prēto. † & nō ha-
bent cardinales maiorem dignitatem q̄ episcopi, sed hn̄t maius
officium, vt inquit Bart. in l. j. §. si quis. ff. de appelōni. facit text. in
c. si abbate. de elec. lib. vj. et no. per d. Abb. in c. ecclesia vestra. iulti.
de elec. & in c. ij. de cle. non resi. & est glo. reputata sing. in c. quan-
quam. ij. q. vij. in glo. fi. quæ dicit episcopum esse maiorem presby
tero cardinali. s. dignitate respectu ordinis ep̄alis, nō enim reperi
tur ordo maior episcopatu. Vnde papa denominando se ab or-
dine, appellat se episcopum. vt leg. & no. in proœ. vj. & ibi per glos.
9 in ver. epus. † Alibi tñ cardinales ęquiparantur pro consulibus, et
ep̄i pręsidibus vt in c. ij. de offi. le. in vj. & ibi no. tñ p̄consul dicitur
tm̄ spectabilis, & p̄ses dr clarissimus, vt no. in rub. de offic. p̄con.
& in rub. s. de offi. presi. sed dic. q tex. in d. c. ij. loquitur i cardinali-
bus legatis, q semoti erant à latere pontificis. Simile videmus in

proconsule, qui eligitur de numero consulum, & mittitur ad re-
gendā prouinciā. vñ procnnsul. j. consul. procul missus, vt not. l. j. s.
de offi. præsi. & talis procōsul non dicitur, tunc superillustris, sicut
sunt cōsules dum sunt ad principem, vt not. in rub. s. de offic. con-
10 su. & in rub. de offic. procon. † Et istud in cardinalibus qui sint di-
gniores in curia, quam extra curiam, tenet expresse Bald. in rub. s.
de of. procō. ad instar proconsulis. Pro hoc ēt alle. l. j. C. de præpos.
laborum. libro xij. ibi, dum tex. dicit immunitate digni sunt, quos
e nostri lateris[e] comitatus illustrat. tamen verum est q Cy. in d. rub.
s. de offi. procon. & Guil. de Cu. in l. j. illius titu. vt etiam refert Bal.
in d. rubr. aliter sentiunt, & eos sequitur Fulg. ibi. sed pro nunc sa-
11 tis dictum sit. † Quod aūt duces sint spectabiles,[f] licet Bald. non
f alleget, ex tex. in l. raptores. C. de epis. & cleri. & in d. auc. de appel.
& intra quæ temp. §. fi. & idem in comitib. vt in §. similiq; modo. in
ea. auc. De imperatore autem & papa tangitur aliquid per glo. &
Ang. in d. l. præcipimus. in prin. & p Bal. post Gui. de Cu. in l. j. s. tit.
ij. cū ɔcor. s. alle. Et verior vr opin. q isti non sunt de numero gra-
duum magistratum, vt firmat Gui. de Cu. & Cy. i l. iij. C. vbi sena.
vel claris. & melius Io. And. in addi. Spe. in hoc tit. j. in princ. & An-
ge. hic, & hęc sunt vtilia pro extensione iurium, quæ loquuntur d'
præfe. præto. de procon. præsi. & consulibus, qui extendi possunt
ad cardinales, episcopos, legatos, & similes. Circa prædicta ali-
quid vobis dixi plenius. in l. j. super glo. in versic. tribuuntur. s. titu.
ij. ad quæ me remitto, & ibi etiam dixi quid de doctoribus, capi-
taneis, marchionibus, & quibusdam alijs.

ADDITIONES.

a ¶Hęc gl. do. Ias. hic reprobat opi. Ale. tenendo opi. Ant. de Bu. & d̄t q gl. ista nō p̄bat, vt h per eū. tu adde q ista gl. p̄bat ibi, ordinarie vel delegate. j. iurisdōnis, nā dictio idē est dictio expositiua p̄cedētiū tex. l. c. nā cū rex Nabuchodonosor. de ver. si. dicit gl. delegate vel ordinarie iurisdōnis j. iurisdi. ergo iurisdictio simpliciter sumpta cōprehendit ēt delegatā, & q opi. Ale. fuit q no. Bar. in l. imperiū. in fin. j. eo. vbi vult q iurisdictio ordinaria et delegata est vna & eadē, & vna nō differt ab alia licet exercitiū sit diuersum. ergo si est una & eadē, appellatione iurisdōnis simpliciter nō solā venit ordinaria, sed delegata, nō ob. fundm̄ do. Iaso. q a aliqñ iurisdictio delegata est dignior, q̄ a delegatus quo ad p̄sonā est dignior, vt p Mod. in d. l. imperiū. & ibi ponit Ias. in ver. iij facit, possét p concordia dici q iurisditio delegata pōt cōsiderari tribus modis s̄m Bar. siue Bal. in l. Barbarius. s. d' offic. p̄to. primo mō, respectu delegantis, s̄o mō, respectu in scipsa, tertio mō respectu exercitij. primo & s̄o mō procedit opi. d. Alex. hic, & in l. ait pretor. in prin. in vlt. col. j. d' re iu. q a illo mō iurisdictio delegata est publica, et tertio mō intelligatur opi. d. Ant. & d. Ias. hic cum illa iurisditio non sit publica, & ita cū legeret Ias. Padoę prædicta contuli cum p̄fato. d. Ias. q̄ sibi placuerūt. Tpo. Dip.

b ¶De ordinaria. Adde q do. Ias. hic cōprobat opi. d. Ant q a verba debent intelligi in potiori significato, vt hic per eū, q̄ facit q appellatione sniē in dubio intelligatur de diffinitiua, vt voluit. d. Card. consi. lxxij. & q iurisdictio ordinaria sit potentior q̄ delegata, vide. s. in rub. de off. eius in mes apostil. in verbo sed econ tra, & q appel. iurisditionis, veniat ordinaria, facit q voluit Fel. consi. clxvij. vbi tenes q stante statuto quòd à sententijs iudicum non possit appellari, quòd debet intelligi de iudicibus ordinarijs non delegatis.

c ¶Iurisditionis species. Adde tu eundem Alex. in consi. lxviij. in ij. vol. & in cons. xxxv. in iij. vol. Fran. Cur.

d ¶Rex Frāciç. Adde tu q rex. Frācię si recognoscit supioré, Bal. i c. j. de inue. i ma. fa. Car. i cle. j. i si. d'in rem. & vid Sp. i ti. d' actore. §. i. j. & Bal. i l. j. §. j. s. d' of. p̄f. p̄t. Fr.

e ¶Nostri lateris. Vide q. d. Ias. s. ti. ij. vbi latius explicat. & ibi aliquid addidit.

f ¶Spectabiles. Adde tñ tu q isti comites, duces & marchiones hodie in terris suis tenent locū supremi p̄ncipis, sicut d̄t Ang. cōsi. cxciij. inci. in cā inquisi. p̄dic. dñ loquitur de comite uirtutū, & Ale. in con. ij. in j. uol. facit q voluit Bal. in l. exemplo. in fi. C. de proba. & in l. ea. l. post. Cyn. de cōdi. ob cau. & melius Pau. de Ca. in consi. ccxxv. inci. super. j. du. vr vbi vult q comites, duces, marchiones i terris suis pūt q̄ pōt imperator i toto vrbe, & h i cōsequētiā dignitatū q̄ cōceduntr p se & filijs. idē voluit Ang. in l. j. C. ne lice. sine iussu pri. bo. cōsi. Bal. i. p̄he. feorū et i l. j. q. xliiij. s. de rerū di. facit, q a videmus q iura loquentia in imperatore hn̄t locū. i l. ē doctri. Bar. in l. j. C. de do. inter virū. & vxo. & ita i spē cōsuluit. Old. cōsi. celv. & i spē And. de iser. i c. j. q. seu. da. pos. vbi dr. q. l. cū multa C. de bo. q̄ lib. q̄ loquit in impatore extendit ad regē, eo. mō dēt extendi ad aliū p̄ncipē q aliū superiorē non recognoscit de iure vel de facto, q a habet vim imperatoris s̄m Bar. in l. hostes. j. de capti. & Alex. in l. Centurio. j. de vul. & pu. & no. in l. bene à zenone. C. de quadri. præsc. Fran. Curt.

SVMMARIVM.

1 *Officium multis modis accipitur vt hic.*
2 *Statu. cauetur q electus ad officiū, non possit ad aliud intra certū tempus deputari, si contingat aliquem fuisse deputatum ad custodiam arcis, vel castri, an possit eligi ad aliud officium intra dictum tempus.*
3 *Officium an differat à potestate.*
4 *Tutores dantur pupillis officio iudicis, etiam non implorato.*
5 *Curator dari non potest adulto, nisi petatur.*
6 *Ius dicens, & iudex non differunt inter se.*
7 *Iudicare & ius dicere, an differant inter se.*
8 *Dictio vel, ponitur quandoq; pro idest.*
9 *Verbum, potest, aliquando necessitatem importat, ratione subiectę materia.*
10 *Statuta condere, est iurisdictionis, & permissionis, ideo populi, & vniuersitates iurisdictionem non habentes, non possunt concedere statuta, super decisione causarum.*

Statuta

11 *Statuta condere an sit meri uel mixti imperij, an simplicis iurisdictionis.*
12 *Statuere aliquando significat pronunciare, & sententiare.*
13 *Bonorum possessionem decernere, est meri imperij.*
14 *Bonorum possessio an sit delegabilis, & an sit mixti imperij.15.*
16 *Executio est maioris iurisdictionis, quàm pronunciatio de exequendo.*
17 *Sententia qua pronunciatur quem esse absoluendum, est interlocutoria ex quo in totum non diffinit negotium.*
18 *Iubere accipitur, quando ex iussu non transfertur iurisdictio.*
19 *Tutoris & curatoris datio an sit mixti imperij. an possit delegari.20.*
21 *Curatorem ad litem potest dare delegatus ad litem coram se motam.*
22 *Curatoris datio ad litem, an sit mixti, uel meri imperij.*
23 *Officium iudicis, & actio sunt idem.*
24 *Extensio fit etiam in exorbitantib. ad casum qui sub significatione uocabuli poterat in statuto comprehendi.*
25 *Officium iudicis non præsupponit obligationem conuenti.*
26 *Officium iudicis, licet non præsupponat propriè debitum, seu obligationem, tamen præsupponit quasi debitum ab aduersario.*
27 *Officium iudicis largo modo præsupponit obligationem.*
28 *Libellus an pcedat. si quis iplorat officiũ iudicis, ubi debebat pponere actionẽ.*
29 *Statu. q cōtra instrm nulla possit opponi exceptio pacti uel alia cōpetēs de iure cōmuni, poterit tamen non obstante statuto implorari officium iudicis, fundādo illud super dicto pacto seu super facto, ex quo resultabat exceptio.*
30 *Officium mercēnariũ proprie dicitur esse illud, q seruit actioni pro causa diffiniendа per sententiam diffinitiuam.*
31 *Officium iudicis quo petitur executio sentētiæ, dicitur nobile similiter quo peruenitur ad primum, & secundum decretum.*
32 *Iurisdictio an cohæreat territorio, & quomodo.*
33 *Concesso territorio, uel castro, an uideatur concessa iurisdictio.*
34 *Castrum si sit commissum sub protectione, uel regimine, an uideatur concessa iurisdictio.*
35 *Iurisdictio an sit etiam apud populos.*

IVs dicentis. Officiũ iudicis est genus generalissimũ, cōtinēs oia quę p iudicē expediri pñt.h.d. fm Bar. vel sic, Offic. iudicis q est exercitiũ iurisdōnis, versat circa oia, quę iudex rōne iurisdōnis exercere pōt. iō dr latissimũ, iō quatuor h subijciũtur exēpla.h.d. ¶ †In tex. ibi, 1 offm, dic q offm multis modis accipit, vt h p Guil. & Ang. & per Arc. & alios in c.j. de ꝯsue.li.vj. p Io. An. in d.c. de multa de pb. per Bal. in rub. C. de ope.lib. & br in l.officio. & ibi plene p Saly. C. de neg.gest. & late p Alb. de Ro. in suo dictionario in versi. offm. Et h accipit p exercitio iurisdōnis in iudice residentis, licet qnq; offm accipiat p nudo ministerio sine iurisdōne, vt offm custodis, vt ex de offi.cust. & offm assessoris, vt s.ti. pxi. cũ his quę not. gl. fi. in l.j. illius ti. & patet i legatis. §. si ex offō. j. de le.iij. †Et istud facit ad q. sta- 2 tuto cauet q electus ad certũ offm n possit ad aliud j. certũ tps deputari, & ꝯtingat aliquē fuisse deputatũ ad custodiā arcis, vel castri, an possit dici ad aliud offm deputatus. hanc q. format Petr. de Anc. & Io. de Imo. in rub. ex, de offic. dele. in antiqs vbi ꝯcludũt q si ex pcedētib. & vel sequētib. verbis statuti, vel ex ꝯsuetudine nō pōt apparere de mēte, vel interpretatione statuti. ꝯprehendat dictus custos i verbis statuti. ex quo n. statutũ idistinctè de officio loquit, & pōt intelligi de offō^a sine iurisdōne, iō debet indistinctè intelligi. l. i fraudē. §. fi. de test. mil. c. q a circa. de priui. Interdũ aũt accipit offm, p iurisdōne, vt colligit ex gl. nrę rub. in prin. de quo dic vt h latius p Bar. post antiquos, cũ quo transit Ang. hic, & p Bal. in l.j. C. si à nō ꝯpe. iudi. & in l. fi. C. vbi & apud quē. & p doc. i rub. ex de off. deleg. in antiqs, †vbi ēt ponũt an differat offm à ptāte, put 3 sonāt verba rub. ¶ In tex. ēt ibi latissimũ &c. nā n solũ offō iudicis expediunt ea quę sunt mixti imperij vt patet i trib^o p̄.nis exēplis hic positis quę sunt mixti imperij, vt l.iij. & iiij. j. eod. sed ēt ea quæ sunt meri iperij, vt denotat dictio ampliatiua quę est hic. ¶ In tex. ibi nā & bonorũ &c. de natura. n. copulę est implicare l.j. & ibi no. in ver. nā &c. ff. sol. mat. l. ea tñ adiectio. ff. de leg. iij. & expediuntur ēt eodē officio ea quę sunt iurisdi. simplicis, vt hic in fi. cũ gl. fi. merito dr esse latissimũ. ¶ †In tex. ibi, tutores. no. q iudicis offō dant 4 tutores pupillis. q pcedit ēt si à nemine sit tale officiũ imploratũ p l. nec q. cq. §. aduocatos. s. de off. pcō. & l. fi. §. sed & si qs. C. de admi. tut. vbi p miserabilibus psonis iudex pōt interponere offm ēt nō imploratũ, & pupilli sunt hmōi. l.j. C. qñ impe. inter pup. & vid. & no. xij. q.j. omnis. & no. gl. in c. ex tenore. de fo. ꝯpe. & plene in c. significantibus. de offi. deleg. & hoc q hic tutor possit dari, nemine petente firmat Bar. in l. hęc aũt. in prin. ff. qui. cau. in pos. ea. p l. illud cũ l. seq. j. de tut. & cur. da. ab his. sentit Bart. in l. iij. §. hoc aũt. & ēt in iij. opp. de dam. insec. †Curator aũt adulto, nisi petat, dari 5 non potest. instit. de cur. §. item inuiti. nec pupillo non petenti, dare pōt iudex curatorem ad lites. l. qui habet §. si pupillus. ff. de tut. & not. glo. in d. l. hæc aũt. in prin. Ad quę vide ēt omnino Bart. in l. Fulcinius. §. adeo. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & in l. mutus. §. his qui. j. de pcur. & Bal. in c.j. de mil. vasal. qui contu. est & Bal. in l. is cui bonis. j. de verb. ob. vbi dixit q gl. sing. in d. l. hęc aũt. in prin. tenuit iudicē ex suo officio, nemine petente, posse dare curatorē pdigo & furioso de qbus ēt vide Bal. i l. nec quicq. vbi decretũ. de offi. pcō.

6 ¶ †In gl.j. ibi, iudicis &c. magis cōiter reprehendit gl. q a nō differũt ius dicens & iudex, vt in c. forus. de verb. sign. iō ꝯcludit q imo I.C. potius vsus est verbo, ius dicentis, q a sibi sic placuit, vt hic per Bar. recte loquentē, & p eo facit insti. de pe. teme. l. in. §. fi. & l. senatus. in prin. s. de offi. præsi. vbi ius dicēs appellat indifferēter in oibus causis, & sic ēt simplicis iurisd. Nec ob l. voluit. §. fin. j. de inter. act. vbi I.C. vr ponere, tanq diuersa, ius dicere & iudicare: q a rn- 7 deo† q posito q iudicare differat à ius dicere, quasi iudicare proprie, si sit qñ tractat de ferenda diffinitiua sñia, iuxta l.j. C. de re iudi. & per not. in l.j. §. q in sentētijs. j. qñ appel. sit. & ius dicere possit esse, ēt qñ nō ferret diffinitiua, sed interpoueret decretum. tñ ille tex. nō loquit de his dictionibus ius dicēs, & iudex, quę vñr esse sy- 8 nonyma. xxxiij. q. ij. c.j. & in c. forus. §. in omni. de ver. sig. †præterea b ēt qnq; videmus dictionem, vel, stare p idest. ^b l. ij. j. ad l. Aquil. ibi, quadrupedē, vel pecudē. tñ omissa quadā sustentatione gl. q facit hic Ang. quę nihil importat, nec tollit difficultatē formatā in glo. pōt sustinendo gl. dici fm Saly. hic, q ius dicentis sunt duę dictiones separatę, vnde cum dictio, ius sit indefinita, quæ ęquipollere debet vniuersali, vt l. si is qui ducēta. §. vtrũ de reb. dub. c. solitę. de maio. & obe. dat I.C. hic intelligere q intelligit de officio dicentis ius indefinite, & sic tam in causis meri imperij, q mixti & simplicis iurisdic. Nam officium talis ius, dicentis, bene est latissimum, c postq pōt^c de oib^o cognoscere, secus si simplr dixisset, iudicis officium, quia cũ omnis iudex non possit cognoscere de oibus dictis causis. l. magistratib. j. eo. non esset latissimum. Nec ob. c. forus. q a ibi accipitur ius dicens pro vna dictione, vel aliter posset saluari glo. vt hic, & ibi per Bal. cum quo transit Ro. ¶ †In glo. in ver. dare potest. not. ex hac glo. coniuncto text. q verbum, potest, aliquando necessitatem importat ratione subiectæ materiæ. simile in l. si mandauero. §. fina. j. mand. & in auc. sed & periculum. C. sine cen. vel reliq. de quo vide per gl. & doc. in l. sæpe. s. de offi. præsi. & in l. Gallus. in prin. j. de libe. & posth. & in l.j. j. de iniust. testa. vbi p Bar. & per eũdem in repetitione l. creditores. C. de pign. & plene per Paul. de Liaza. in cōmento c. potuit in pnnci. de loca. vbi late tractat de hac dictione, de qua per Archi. in c. statutum. de rescrip. in vj. & per glo. in c.j. de reg. iur. in vj. & qu no. Innoc. in c. sciscitatus. 9 de rescri. cum simi. ¶ †Item ex ea. glo. no. diffinitionem iurisdictio- d nis,^d de qua vide ēt glo. in §. iusiurandum. in verb. iurisdictione. in auc. de desen. ciui. & per Azo. in summa. C. eo. & ponit Bald. in c.j. §. ad gæc. de pa. iur. fir. & per Bald. in addi. Spec. sub hoc tit. in prin. & ibi etiam aliquid per Spec. in prin. & supple hanc diffinitionē, 10 vt hic per Bart. quicquid imperfecte dixerit Ang. hic. ¶ †In ea. ibi, æquitatis statuende per hanc glo. dicit Bart. in l. omnes populi. in j. q. pnnc. de iusti. & iur. q statuta condere est iurisdictionis, & ideo fcdm eum populi & vniuersitates, iurisdictione carentes nō possunt cōdere statuta super decisione causarũ. Bal. hic secutus Ray. dicit q non est iurisdictionis, sed permissionis, vt probatur in d. l. oēs populi. fm eum, vbi populi indistinctè, q uis iurisdictionē nō habeant, statuere pñt. & ita ēt dicit velle Innoc. in c. cum omnes. de consti. sed voluit allegare Inno. in c. cũ accessissent. eo. tit. & idē tenet

ADDITIONES.

a De offi. Adde tu, q officiũ aliàs vile reputatũ habet dignitatē, cũ officialis est creatus, à principe, vt est officiũ notarij creati à principe, idē de procuratore vt dicit Lu. Ro. sin. suis fol. 2 a. q ēt dicit, q cocus principis habet dignitatē, de quo sing. suis. fol. 2. & in quantum do. Iaso. hic dicit, q officium capitur pro administratione, vt quando dicit magistratus nō potest conueniri durante officio. i. administratione. intellige hoc verum, nisi delinquat in officio, quia tunc non habet locum l. pars literarum, vt voluit Ro. consi. cccxv.

b ¶Pro. i. Adde Old. consi. clxij.

c ¶Potest. Adde Alex. cōsi. 87. iij. lib. & adde q verbum debet, aliqñ accipitur pro pōt. l.j. & ibi Bar. C. quo & qñ iud. & vide tex. in l. obseruare. §. j. s. de offic. præsi. & adde q ex hac gl. colligit Ang. hic, q verbũ, pōt, relatũ ad iudicē semper importat necessitatē eo casu, quo à iudice petat, q dictũ nō puto verũ, & est restringere regulā. l. nō quicquid j. de iudi. necnō & doc. Spec. in tit. de offi. iud. §. impedit, ver. quid si iudex. Ang. in l. oēs populi. in fin. s. de iusti. & iur. in l. ordo. j. de arbi. vbi volunt, q si iudex nō faciat ea q sunt in sua ptāte, non dr ppea facere litē suā, nec ab eo poterit appellari & sic aiunt doct. illā non esse veram. vel si esset vera, nimiũ restringeret per do. Ang. h, quia si peteretur per partē, iudex faceret litē suā. nec ab eo posset appellari. de quo vide quæ plene dixi in repet. mea legis admonendi. circa finem j. de iure iu. Fran. Cur.

¶Vide plenè per Ias. h & per Alex. in l. Gallus in prin. j. de lib. & posth. & ibi vide Ias. & apostillam in Alex. q de verbo tenetur, dicit, q vbi ponitur hoc verbũ in regula, obtinet vim præcepti, tex. est in clemen. exiui. de verb. sig. & Ias. in l. legem. in prin. & in l. pe. in prin. C. de pac. & de verbo, decet, & expediat, vide tex. in c. ij. de reg. iur. in vj. Tho. Diplo.

d ¶Iurisdictionis. Adde tu eundem Alex. in consi. xviij. in ij. vol. Fran. Cur.

tenet Bal. in d.l.omnes populi.& Bald.in addi.Spec.in hoc eo.tit.
11 in prin. Bal.autem in l.nulli.C.de sent.† circa hoc quæsiuit an ꝯde-
re statuta sit meri vel mixti imperij, an vero simplicis iurisdõnis,
& rñdet ꝙ si loqueris cõplexiuè seu absolutè de ptãte statuẽdi &
erit mixti imperij cũ ꝯprehendere possit ẽt statuta quæ fierẽt cir-
ca reseruata princip., quæ sunt de mero iperio, vt videbimus post
Bar.in l.imperiũ.j.eo.Sed si loqueris distributiuè, tũc est ſm rẽ de-
positã.i.q.a si statuit super his quę sunt meri vel mixti iperij, & cõ-
dere statutũ erit eiusdẽ imperij, aliàs aũt erit simplicis iurisdõnis,
q.a est eadẽ qualitas iuri & statuẽdi, vt ꝓbat illa l.nulli. quę ad hoc
est multũ sing.ſm eũ,& ita ẽt voluit ipse in d.c.oẽs.Bal.& Sal. in l.
si.in prin.C.eo.dĩt simpl'r ꝙ statuere est iurisdõnis.Ant.de But.&
Imo.in d.c.cũ oẽs.simpl'r transeunt cum Bar.in d.l.omnes populi.
¶ Conclude cũ oẽs populi pñt statuta facere.d.l.oẽs.& ẽt vniuer-
a sitates[a] pñt statuere circa negotia spectãtia ad ipsas vniuersitates
l.receptitia.in fi.& in gl.fi.C.de ꝯstu.pe.l.fi.& ibi Bar.ff. de colle.illi.
& per eundem in d.l.fi.C.eo.Et tñ oẽs vniuersitates & populi nõ
habẽt iurisdõnem, vt patet in l.si duas.§.est aũt.in ver. decet. ff. de
exc.tu.& no.Bar.in l.j.ff.de dam.infe.Inn.i c.cũ accessissent. & Iac.
de Bel.in auc.de desen.ciui.§.j.& dicã in fi.huius.l.vñ assumẽdo iu-
risdõnem stricte, prout pertinet ad cognitionẽ, & decisionẽ cau-
sarũ cũ necessitate ius dicẽdi &c.tũc ꝯdere statuta nõ est iurisdõ-
nis, q.a, vt dixi, oẽs populi pñt statuere, & tñ nõ habẽt dictã iurisd.
Aut nos accipimus iurisdõnem magis large, ꝓut deriuat̃ à ditio-
ne, quę est ptãs & iuris quasi legitima ptãs, vt no.gl.in d.§.iusiurã-
dũ.& Azo in summa.C.eo.& gl.mag.in l.imperiũ.& ibi Bar. circa
prin.j.eo.& hoc mõ statuere est iurisd.i.legitimę potestatis, quę est
in statuendo populis à principe ꝓmissa.vt d.l.oẽs.Nec ad hoc ob.
12 id ꝙ no.glo.h̃ dum dicit, statuendi &c. † q.a h̃ accipit̃ statuere pro
ꝓnunciatione, & sñia iudicis, vt dicit tex.in l.ꝓnunciatũ.j.de verb.
sig.& l.post sñiam.C.de sentẽ.& c.in his.de verb.sig. Vel dic ꝙ aut
quęrimus an statuere super decisione cãrum, & sic super his quæ
pertinent ad iurisdõnem, sit iurisdõnis. & dr̃ esse iurisdõnis per d.
b l.nulli.[b] ſm ꝙ declarat ibi Bal.& dixi.s.aliàs aũt statuere nõ est iu-
risdic.Et ista est intentio Bart.in d.l.oẽs populi.Et de hac mã vide
ẽt aliud ꝑ Ang.in l.j.j.ti.ij.& ꝑ Bald.in l.decernimus.C.de sac.san.
eccle.& in l.si aliã.§.cũ plenissimã.s.de offi.ꝓcon. per Pet. de Anc.
13 in ꝯmẽto.c.canonũ statuta.de cõstit. ¶ †In eadẽ gl.in fi.Bar.repre-
c hẽdit glo.[c] ꝯcludẽs, ꝙ licet hodie nõ sit necesse ꝙ iudex decernat
bo.pos.tñ si pars vellet ꝙ iudex decerneret, tunc esset mixti iperij
sicut olim, q.a nõ reperit̃ immutatũ.& idẽ voluit Bar.in l.ij.§.si cã.
in prin.ff.de bon.pos.& Ang.& Pet.de Anc.hic, & licet ipsi non di
cãt, ista fuit opin.Iac.de Ra.& Cyn.& And.de Pis.hic ſm Bal.q. te-
net op. glo. Quia, ſm eũ, hodie tale decretũ iudicis nullũ esset.&
ius non tribueret, q.a agnitione & petitione ꝑfecte erat acquisita
bonorũ possessio & oẽ ius petẽn per l.fi.alleg.in gl.& in bon. pos.
ꝯtab.vt est glo.sing.ſm eũ in l.fi.§.j.in verb.antiqua.C.de cur.fur.ꝑ
Bar.in d.§.si cã, & in l.j.C.quorũ bo.& in l.illud.in prin.j.de ꝯtab.&
istud ẽt sequit̃ Ful.& Rom.h̃ adde ꝙ Spe.in h̃ eo.tit.§.j.in verb.an
14 bonorũ.simpl'r trãsit cũ op.huius glo.† Ex hoc infero ꝙ bon.pos.
hodie est delegabilis, sed puto verũ esse ꝙ cũ hodie decernat̃ bo-
no.posses.ꝑ prętorẽ, sit mixti imperij, q.a q̃uis hodie nõ sit necessa
riũ decretũ, tñ non negat̃ quin possit interponi, sicut ille qui est in
possessione, põt petere per decretũ iudicis se in ea ꝯfirmari.l.iij.§.
missum.& ibi no. Bar.j.de Carb.edict.l.j.C.eo.& plene not.per gl.
& Bar.in l.de pupillo.§.qui opus.de ope.no.nũ. q̃uis hodie decre
tũ in bono.poss.nõ sit necessariũ.d.l.fi.Præterea q̃n q.s cõparet co
rã iudice, & petit ꝑ decretũ sibi decerni bon.poss. apparet ꝙ non
vult acq̃rere bo.pos.per agnitionẽ suã, & sic nõ vult vti prouisio-
ne inducta à lege noua, sed vult vti ꝓuisione inducta a lege anti-
qua.ꝙ põt l.quoties.ff.de actio.& oblig.merito illa via q̃ eligit pa-
tere debet l.si mulier.§.fi.ꝙ met.cau.Et dicã hodie talẽ interposi-
tionẽ decreti.q.a vbi nõ req̃rit̃ plena cãę cognitio, tũc ea quę sunt
mixti imperij pñt delegari.l.cognitio.§.vt possessio bonorũ. cum
ibi no.s.tit.ij.& no.gl.in verb.cõsilisũ.eo.tit.& Bar.in l.imperiũ.j.eo.
Sed hodie nõ requirit̃ cãę cognitio in decernẽda bon.pos. q.a vbi
nõ est necessariũ decretũ iudicis, tunc ẽt si petat̃ illud interponi,
nõ requirit̃ cãę cognitio, vt ꝓbat̃ in §.multis.cũ glo. in verbo trãsi-
tu.insti.de lib.q̃ pro sing.alle.Bal.in l.ꝯsentaneũ.C.quo & q̃n iud.
& no.Bal.in c.j.§.si quis vero.de pa.iur.fir.& in l.ij.C.de iur. emph.
15 †Adde ẽt prædictis ꝙ Ang.tenebat in l.cognitio.§.j.s.ti.ij.ꝙ licet de
cernere bonorũ pos.sit mixti imperij indelegabilis, vt per glo.ibi,
& hoc tñ cognoscere an sit decernẽda bo.pos. bene põt delegari,
vt ibi, sed illud nõ placet, q.a si permitteret̃ cognitio ex dispositio-
ne legis, deberet ẽt intelligi permissa diffinitione regulę l.iij.§. co
gnoscit.ff.de offi.prefe.vigi.l.j.C.si ꝯ ius vel vtili.publi.no. expresse
Iac.But.in l.qui ꝓcuratorem dat.ff.dẽ ꝓcu. consueui dicere in l. à
diuo Pio.in princi.post alios de re iud.nec text.in d.§.j. facit magis
mẽtionem de cognitione q̃ de decreto, & ille tex.nõ intelligit̃ de
ista bono.possess.vt ibi per glo.j.¶ In gl.in verb.possessionem. ibi,
diffinitiua &c.no.ex gl.ꝙ sñia qua pronunciatur aliquem mitten-
dũ esse in possessionẽ, est diffinitiua. Contrarium not.glo.in l.præ-
senti.§.j.in verb.admodũ.C.de his qui ad eccl.confu.ſm Bal. hoc,
qui illam approbat, sed ſm Bald.in l.ij.in xij.q.j si ex noxa.ca. aga.
potest intelligi.& saluari ista glos. in sententia qua pronunciat̃ quẽ
esse mittendum in possessionem ex secundo decre. iuxta l. si fini-
ta.§.Iulianus.ff.de dam.infect.nam talis sententia dicitur interlo-
cutoria habens tñ vim diffinitiuę, quia licet non feratur super eo
ꝙ in principali petitione fuit deductum condemnando vel absol
uendo, tñ ex quo effectualiter perimit negotiũ principale, habet
d vim diffinitiuę,[d] per no.per gl.ij.in cle. fi.de appel.& voluit Bal.in
l.cũ & minoris.C.si aduer.rẽ iud.& l.ij.in x. q.C.de epi.aud.& Bal.
hic in lec.antiqua.& in l.ingenuum.ad fi.ff.de stat.ho.& in l.prope
randum.§.sin autem reus.C.de iudi.& Io.de Imo.in c.consultatio
nibus.de offic.deleg.¶ Glo.vero in d.l.præsenti.intelligitur in pri-
mo decreto, de quo etiam vide per Bar.& alios in l.si finita.§.si for
te.ff.de dam.infec.& in l.ij.in vj.q.j.de appel.reci. & Spec. & Ioan.
And.in tit.de primo & sc'do decre.§.iuxta vero.& Anto.de Bu. in
c.cum contingat.de dol.& contu. & de hoc etiam alias dixi in l. ꝙ
16 iussit.post Io.de Imo.ff.de re iudica.† Item ex hac glo.in prin.no.ꝙ
maioris iurisdictionis est executio q̃ pronunciatio, & ideo facit se
cundum Bal.ꝙ iudex qui ex forma statuti non potest facere exe-
cutionem vltimo mense sui officij, tñ poterit pronũciare exequẽ-
dum, quia aliud est exequi, aliud pronunciare exequendũ, & licet
ipse non dicat, ista fuerunt verba Iaco.de Are.& Cyn.hic, pro hoc
facit, quia statutum prohibens iudicem vltimo mense officij ab-
soluere, nõ intelligitur ꝓhibere iudicem posse pronunciare quẽ
e esse absoluendum[e] vt not.Bart.in l.solent.s.de offi.procon.& Cy.
& Bald.in l.j.C.si aduer.lib.& Bald. in l. si quis filio.§.eius.ff. de in-
iust.testa.per illum tex.vbi præses, q̃uis non possit quem actuali-
ter deportare sine consensu principis, tñ potest pronunciare ip-
sum esse deportandum, & idẽ tenet Ang.in auc.de exhi. reis.§. fi.
in fi.per id quod no.gl.in §.si vero ẽt quidam.in verb.iudex.eo. tit.
& idem tenet Io.And.in c.transmissa.de offi.deleg.& Imol.& Ro.
in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obli.Nam aliud est quem efficere libe-
rum seu pronunciare liberum, & aliud pronunciare liberandum
l.qui se dicit.j.de iudic.not.glo.in l.j.C.si aduer.lib.& aliud est quẽ
restituere in integ.per sententiam, & aliud est quem pronuncia-
re restituendum, vt not.glo.in l.fi.in verb.compromissarios.C.vbi
& apud quem in integ.rest.postu.& gl.in c.super eo.in verbo, or-
dinet de offic.deleg.& successor in officio tenebit̃ eã ꝓnunciatio-
17 nẽ sequi si iusta erit, alias poterit reuocare, q.a sñia, † qua ꝓnũciat̃
quem esse absoluẽdum, est interlocutoria. ex quo in totum non
diffinit negotiũ, vt declarat Bal.in l.cum iudex. C. de senten.& in
d.l.solent.Et ꝑ hoc vltimũ verbũ est sublatum argũ, si quis dice-
ret ꝙ si in vltimo mense officij põt iudex pronunciare absoluen-
dum, fieret fraus statuto ꝯ id ꝙ habetur in l.ꝯ legem. s. de legi.&
vbi ꝓhibet̃ aliquid, vr̃ prohibitum omne id, per ꝙ peruenitur ad
illud.l. oratio.ff.de sponsa. ¶ In eadem ibi.l.pen.§.fina. de hoc di-
cetur in l. iubere, vbi tangitur per alios.j. eod. ¶ In ea. ibi, vt per
eum

ADDITIONES.

a ¶Etiam vniuersitates. Vide Bart.in l.oẽs populi. in j.q.j̃.de iusti. & iure. & in ex-
traua, qui sint rebelles.in ver.mille librarũ.& in l.fi.C.de iurisd.om. iud.& ibi Bal.
Ang.in l.j.in prin.j̃.si quis ius di.non obtẽ.& vide Fel.in c. cũ omnes de consti.
& Alex.de Imo.in l.Seius & augerius.in princ j̃.ad leg. Fal. Tho.Diplo.

b ¶Nulli. Hanc l.ad hoc spãliter alleg. Ro.consi.cxviij. vbi tenet ꝙ Pisani non pos-
sunt condere statuta.sed nunc aliud esset dicendũ, stãtibus, quæ in facto stant.s.
libertate sibi data per Carolum olim Francorum regem.

c ¶Bar.reprehendit glo. Adde ꝙ pro eo facit, quia semper attendimus actũ quẽ fa
cit iudex ẽt si alias nõ fuisset necesse. c.cũ super abbatia. ex̃ de offic. deleg. & via
quã elegit, sibi patere debet l.si mulier §.fi.j̃.quod met.caus. itẽ à pari procedit,
interponere decretũ, & cõfirmare actum, quia eiusdem effectus sunt verba Bar.
in l.curiales. C. de præd. cur.lib.xj. confirmatio aũt actus multum operat̃, ergo
ẽt decretũ iudicis decernẽtis bonorũ possessio. & pro hoc facit quod volu.Bart.
in l.actor.j̃.rem ra.habe. & Inn. in c.fi.ex̃ de procu. ꝙ si iudex excõicatus inter-
ponat decretum in actu, vbi non erat necessarium, non vitiabitur ille actus, & ꝓ
ista op.Bar.q̃ semper mihi placuit, possem multa adducere, cogita ꝑ te. Fran.

d ¶Vim diffinitiuę. Quòd sñia decreti sit interlocutoria, cõprobat Lu. Ro.cõsi. 84.
vbi dicit ꝙ iudex ita põt illã reuocare ex causa sicut aliam interlocutoriam.

e ¶Absoluendum. Fran. de Are.in c.j.§.j.de accus. vbi ẽt Abb. all. h̃ pro glo. in c.
frater noster.xvj. q.j.& ibi tenet ꝯ d.Ant. & Abb. ꝙ primas cum cõsi. possit pro-
nunciare eum deponendum, licet non possit deponere.in fin.tamen dicit proba
bilius vr̃ dici ꝙ iudex non possit taliter pronunciare, quia remedia superflua &
nihil conferentia non sunt inducenda l.hæc stipulatio.§. diuus. j̃. vt leg. no. ca.
idem j̃.de verb.ob.& adde Bal d.quem vide in l.solent.s̃. de offic. procon. & le.
& Ro.in l.cognitio.§.j.s̃.tit.ij.& pro hoc alle.gl.in l.diem proferre.§.si plures.j̃.
de arbi.in ver.consenserint.quæ vult qđ parta sint dicere, condemno, vel promi
tto condemnandum.& vide Bal.in l.iij.C.manda.vbi eleganter dicit glo.tamẽ
mihi vr̃ firmare posses per tex.in l. quod tñ.§.si arbiter.j̃.de arb. Fran.Cur

eum expeditur &c.s. tanq̃ per præstantem nedum ministeriũ factũ.vñ iudex per seipsum expedire vr̃ illud ꝙ per nuncium facit l. qui habet.§.fi.cũ l.seq.j.de cõstit.pecu.sed iudex delegatus præbet delegãti ministeriũ iuris,q̃a exercet iurisdõnem delegatã,q̃ in se habet l.j.§.fi.in ver.trãsferri.s̃.ti.ij.& iurisdõ est iuris,vt patet in dif-18 finitione superioris gl.¶ †In ead.ibi,vel dic aliud iubere &c.intentio gl.est ꝙ iubere accipiat̃ qñ ex iussu non transfert̃ iurisdictio,vt in §.pe.hic alle.in gl.& melius in auc.vt nul.iud.§.& hoc vero iubemus.& ibi glo.in ver.præcipiente.& no.doc.in l.& quia.post gl.pe.ibi.j.eo.& per glo.in l.nec mandante.j.de tu.& cu.da.ab his.Ista tñ 19 secunda solutio verificat̃ ex p̃cedenti à qua dependet.¶ †In gl.in ver.tutores cõstituere.in prin.sed gl.in d.l.ius dandi.& in l.muto.§.tutoris.aliter distinguit.s.ꝙ aut facultates pupilli excedũt q̃ngentos aureos,& tũc sit mixti imperij datio tutoris,& sic non cõpetat magr̃atib.municipalibus,nec possit delegari,nisi subdito habenti aliã iurisdõnem.Si aũt nõ excedãt dictã summã,sit simplicis iurisdictionis,& suo iure cõpetat magr̃atibus municipalibus, per d.§.pe.instit.de Atti.tut.ad ꝙ vide ẽt gl.in l.cognitio.in prin.s̃.ti.ij.& in l.j.in ver.mandari pñt.eo.tit.Sed Bar.hic dicit ꝙ datio tutoris semper est mixti imperij : q̃a ei conuenit diffinitio mixti imperij,quę traditur in l.imperium.j.eo.q̃a expeditur officio iudicis nobili ad priuatã vtilitatẽ,tñ quãdoq; est mixti imperij maioris,qñq; mino-20 ris,†& similiter qñq; non põt delegari,vt qñ facultates excedunt q̃ngentos aureos,quasi tunc sit mixti imperij minoris, sed qñ nõ excedunt,tũc possit delegari quasi sit minoris imperij,per d.§.pe. & idẽ tenet Ang.h̃,q̃ dicit idem esse in datione curatoris,per d.§.pe.ẽt si sit curator ad lites,s̃m Innoc.in c.petitio.de p̃cu.vbi tenet per delegationem transferri dationem curatoris ad lites.alle.d.§.pen.ꝙ est no.Et cum dicta opi.Bar.transit etiam Pet.de Anch.hic. Saly.in d.l.cognitio.dixit ẽt hoc esse verum hodie, per d.§.pe. sed olim dicit ipse,ꝙ non erat meri nec mixti imperij, nec cõpetebat talis potestas alicui,nisi ei cui lex aut senatuscon. aut princeps cõcessent. & ita dicit tenere glo.sing.in l.j.j.de tut.& cu.da.ab his. de cuius gl.veritate dic vt per Bar.in d.§.tutoris. & cũ dicta opi. Bart. cõcordat ẽt Pau.de Ca.hic,sed Fulg. dicit ꝙ ẽt hodie nunq̃ delegari põt datio tutoris,cũ sit mixti imperij,eo q̃a conuenit ei diffinitio mixti imperij,vt dixi. nec est verum s̃m eũ, ꝙ ẽt qñ substantia pupilli est j.quingentos aureos,possit magr̃atus inferior dare sua authoritate tutorẽ,q̃a immo requirit̃ præsentia antistitis d.§.pen.Quando autẽ substantia pupilli excedit quingentos aureos, tunc s̃m eum permissum est magistratibus inferioribus dare tutorem iussu præsidis præcedente,& sic magistratus dat tutorẽ ex authoritate sua propria, quã lex sibi tribuit d. l.ius dandi.non aũt dat tutorẽ ex delegatione præsidis,& sic nõ reperitur ꝙ possit delegari.adde ꝙ ista vlt.opi.fuit opi.Iac.Balduini, cũ quo transire vr̃ h̃ Cy.Sed rñdeo ad d.§.pen.prout facit Ful.sed ipsemet Cy. in l.j. in ij.oppo.s̃.titu.j.refert ꝙ Pet.ibi tenebat ꝙ ẽt si facultates pupilli excedunt quingentos aureos, si fauor pupilli exigat, possit datio tutoris indistinctè delegari ẽt priuato.alle. l.pe.s̃.de offi.p̃cõ.quẽadmodũ cognitio suspecti tutoris cõmittit̃ ẽt priuato, fauore pupilli.d.l.cognitio.in princ.tamen Cyn.ibi videtur tenere ꝙ in casibus,in quibus datio tutoris competit iure magistratus, s̃m distin. d.§.pe.possit delegari per illũ §.pe.Io.Fab.instit.de Atti.tu.in princ. tenet ꝙ etiam quando facultates pupilli sunt intra quingẽtos aureos non possit delegari,q̃a specialiter per l.cõmittit̃ hoc casu datio tutoris ipsis magistratibus,ergo delegari nõ potest per d.l.j.in prin.in ver.sp̃aliter.s̃.tit.ij.& assignat rõnem quare cũ quilibet magistratus possit dare tutorẽ,nõ possit talis datio delegari priuato, q̃a l.quæ tendit ad vtilitatẽ pupillorũ,magis confidit de officialibus,ẽt minoribus q̃ de priuatis. Tñ puto verã esse opi.Bar.p̃ superius dicta.Nõ ob.ꝙ datio tutoris est mixti imperij,q̃a rñdeo ꝙ per h̃ nõ sequit̃ ꝙ nõ possit delegari d.l.cognitio. §. vt possessio bonorũ.s.qñ est imperij minoris,vt ẽt per Bar.in l.imperiũ.j.eo.ti.& prę-sertim fauore pupilli,ar.d.l.cognitio.in prin.Non obst.ꝙ requirat̃ ẽt antistes,q̃a rñdeo ꝙ per h̃ nõ sequit̃ ꝙ nõ cõpetat iure magr̃atus.tñ fatendũ est ꝙ delegatus nõ poterit dare tutorẽ sine antistite,sicut nec delegans poterat.vt in regula,nemo plus.ff.de re. iur. Nec placet opi.Pe.dũ alle.l.pe.s̃.de offi.p̃c.q̃a rñde ad illũ text.vt p̃ gl.ibi.& sir̃ rñde ad d.l.cognitio ĩ p̃n.,p̃ut ibi no. Minus ẽt mihi placet opi.Io.Fab.fundata p̃ tex.in d.l.j.in ver. sp̃alr̃.q̃a rñde ꝙ nõ sufficit sp̃alr̃ esse cõmissam cãm à lege,vt ad h̃ nõ possit delegari, nisi sit cõmissa in priuilegiũ,tanq̃ maiorib.iudicib. & sic nõ sufficit simplr̃ esse cõmissam vt magr̃atib.p̃ d.l.j.versi. quę vero.& ibi not. gl.in ver.tribuunt.& in ver.quę vero iure magr̃atus s̃.ti.ij.& ita puto tenendũ,q̃uis Sal.in l.placet.C.de ped.iudi.satis verbo se locutus tenuerit idẽ,ꝙ Ful.& circa ista vide ẽt quę dicta sunt i l.j. in gl. 21 in ver.mãdari p̃nt s̃.ti.ij. †Addit tñ Ang.h̃, ꝙ delegatus possit incidẽter dare curatorẽ ad litẽ corã se motã.alle.tex.quẽ dicit nõ esse alibi,in l.fi.§.sed & si q.s.C.de admi.tu.facit text.in c.si annũ.de iudi.in vj.licet gl.& doc.ibi videant̃ dubitare,& p̃ Bal. in l. solemus. §.fi.j.de iudi.& p̃ Spe.in ti. de iur.om.iudi.in ver q̃d de datione curatoris,& ibi vr̃ velle simplr̃ ꝙ datio curatoris ad litẽ possit delegari,q̃a dicit ꝙ cõpetit iure magr̃atus,dũmõ lis non excedat summã trecẽtorũ aureorũ.§.& iudicare.i auc.de defen.ciui.iũcto.§.fi.in ti-22 tu.de cura.quę iura tñ nõ p̃bant.Pau.de Ca.h̃ in fi.dicit ꝙ†si ante litẽ motã petat̃ dari curatorẽ ad litẽ, est de ĩperio mixti,q̃a expedit̃ officio iudicis nobili.si vero petat̃ post litẽ motã,est de iurisdõne simplici,q̃a expedit̃ offõ iud.mercenario. Tñ s̃m eũ vr̃ ꝙ vtroque casu possit expediri ẽt p̃ minores magr̃atus,& ẽt p̃ delegatũ p̃ d.§.sed & si q.s.cũ ibi no.p̃ Cy.& p̃ d.c.si annũ.Nullã tñ mẽtionẽ facit de Ang.neq; de Spec.& mirũ est ꝙ dicat ꝙ ẽt in primo casu possit dari p̃ quẽcunq; magr̃atũ ẽt infimũ,& p̃ delegatũ cũ sit mixti ĩperij.Nec ob.tex.in d.c.si annũ.q̃a de iure cano.oẽs cãę meri vel mixti ĩperij sunt delegabiles s̃m cões cõclões,vt plene not. in c.ꝙ sedes.de offi.or.& in cle.j.de offi.dele. Vñ in primo casu vr̃ ꝙ nõ possit delegari,nec p̃ inferiores magr̃atus expediri,aliter q̃ alia datio tutoris vel curatoris.q̃tũ vero ad s̃m casum , puto verã esse opi.Ang. & sequa. q̃a vr̃ esse simplicis iurisdõnis, & expediri officio iudicis mercenarij sicut dixit Bal.dan l.imperiũ.j.eod. circa quartũ gradũ meri imperij dũ loq̃t̃ de tortura,& dicã ibi dũ tangã,an modica coertio sit de mero ĩperio.Nec ob.no.p̃ Bar.in l. p̃xima,q̃a fateor ꝙ i delegatũ nõ trãseũt ea quæ sunt mixti ĩperij i. quę veniũt expediẽda offõ iud.nobili,vt est mittere in pos.ex.j.de cre.ꝙ expedit̃ offõ iudicis nobili, vt declarat Bar.i l.iubere [illegible] nec ẽt trãseũt in delegatũ ea quę sunt coertionis realis expediẽdæ ad priuatã vtilitatẽ §.si verò.ẽt in auc.de exhib.reis.sed bn̄ trãsit coertio verbalis l.j.in fi.l.fi.in fi.s̃.ti.ij.& j.l.p̃xi.Et h̃ est ꝙ vult ibi Bar. & sic non repugnat casui nr̃o an iudex q. principalr̃ põt cognoscere de causis meri vel mixti imperij possit incidẽter de illis cognoscere,de quo vide p̃ Bar.j.l.p̃xi.¶ In ea.ibi,rñdeo nõ idẽ &c.Bar.sub dubio forte intelligit esse verũ,p̃terq̃ vbi pupillus cogeret̃ ex provinciã lingare,ar.l.j.C.qñ impe.inter pu.& vid. Ful.h̃ dicit ꝙ illa l. loq̃t̃ de delegato principis.Certè l.illa loq̃t̃ in casu diuerso,tñ inspecta eius rõne p̃ p idẽtitatẽ rõnis,& q̃a cã pietatis vr̃ fuisse ratio illius l.põt dici illã l.extẽdi ad casum quẽ h̃ ponit Bar.Pro quo faciunt plene no.p̃ Bar.in l.si cõstãte.in ix.q.j.pris.ff.so.ma.dũ alle.gl. 23 in l.illud in ver.alia cã.C.de sa.san.eccl.¶ †Ex gl.quęrit h̃ Bar.an iudicis officiũ & actio idẽ sint.& dicitis p̃ eũ & doc.hic,adde gl.in l.j. j.de edẽ.no.p̃ doc.in c.fi.de offi.iu.& latissime p̃ Cyn.hic,& cõiter tenet̃ ꝙ late sumpto vocabulo app̃lone actionis veniat officiũ.l. actionis verbo.in verb.instar.j.de act.& ob iũcta.l.inquilino.cũ ibi no.j.de dam.inse.& in l.in cãę.la ij.in prin.ff.de mino.& no.gl.in d. l.j.de eden.Ex his vr̃ inferri posse ꝙ statutũ ẽt exorbitãs à iure cõi 24 loquẽs in actione cõprehẽdit diffi.iudi.† q̃a ẽt in exorbitantib. fit extẽsio ad casum q. sub significatione vocabuli poterat in statuto cõprehẽdi,vt p̃bat̃ in l.filiũ habeo.j.ad mace.iũcta.l. iustã.j. de ver. sig.& ꝙ no.Bar.in l.liberorũ.in ij.q.prin.eo.ti.Ad idẽ l.libertũ.§.fi. ff.de ritu.nup.& exp̃sse no.Cy.in l.j.C.quę sit lon.cõsue.& expressius Imo.in l si vero.j.sol.ma.in j.fal. quã ponit in exorbitantibus, vbi hoc tñ pluribus modis limitat . Item tene menti inquantum 25 Cyn.†& Bar.hic volunt ꝙ qñ implorat̃ offic.iud. in libello narrari debeat id, propter ꝙ cõcluditur iudicem debere vel posse facere id p̃pter quod petitur,non aũt quod pars teneat̃,q̃a offi.iud.non præsupponit obligationem conuenti.l.qui per collusionem.§.fi.j. de act.emp.& istud ẽt tenet Ant.de But & Mo.in d.c.fi.de offi.iu. Quib.adde Spe.in ti.de lib.con.§.fi.ver.sis ẽt cautus.& ibi tñ videt̃ velle ꝙ si libellus i hoc peccaret,& debẽs implorare of.iu.diceret a in libello,ego cõ Titiũ &c.tñ libellus sustineret̃ [a] q̃a offi.iud.instar habet actionis,vt dixi.Et idẽ voluit Ioã.An.in addi.Spec.in titu.de 26 off.om.iud.in rub.†Fortifico,q̃a licet offi.iud.nõ p̃supponat p̃prie debitũ seu obl̃onẽ,tñ p̃supponit quasi debitũ ab aduersario,vt est gl.no.in l.si seruũ.§.fi. in verbo peti possit.j.de ver.ob. q̃ ad hoc 27 singu.no.& ponderat ibi Ang.& idẽ no.Bar.in l.fin.j.de iniur.†vbi dicit ꝙ largo mõ præsupponit obl̃onem.Et ibi probat ꝙ verba libelli impropriantur,vt saluetur libellus, vt in l. sed si possessori.§. item si iurauero.cum ibi no.vbi hoc firmat Bart.ff. de iureiurã. & no.Bar.in l.si olei.C.loca.& in l.j.in fi.C.de vsufr.facit l.si q.s inten-28 tione.j.de iud.†Quid aũt cõ si q.s debeat in libello p̃ponere actionem,

ADDITIO.

a ¶Sustineretur.Adde an p̃cedat libellus in quo q.s implorãdo officiũ iudicis petit partem aduersam compelli.Cal.consi.ij.vbi aliqua vide ad hanc materiam. ¶Et adde ꝙ qñ petitur officium iudicis, debet misericordia implorari s̃m gl.fin. in ru.j̃.de interro.ac.& tñ si denegatur per iudicẽ,dr̃ partẽ grauare & posse appellari. vide plene p̃ Ang.de Arc.instit.de act.in princ.in fin.in versi Lex his n.in prin.& ibi ponit an sit necessarius libellus. Tho.Diplo.

nem,& ipse implurat offic.iudi.an procedat libellus,vide per Iac. But.in l.harũ.j.si ser.vendi.vbi cõcludit q̃ sic,& idem Bald.in l.si sine.C.ad velle.Ant.de But.in c.examinata de iud.& est tex. in c.ex literis.in verbo,officio.de pig.quem ad hoc ibi poderat Ant. de But.& Imo.q̃a intelligit intentasse offi.iud.mercenariũ.vt libellus sustenteẽ.q̃ iene menti.Quid si tibi competat facultas implorandi offic.iudi.& tu solum apposuisti excep.an succũbes. Cy.not.in l.domũ.C.de rei vendi.tenet q̃ sic.& sequiẽ ibi Bald. moueẽ per l. plane.ff.de pe.hære.Et sic colligiẽ ex dictis Bar.& doc.h̃ an offi.iudi.& exceptio sint idẽ.nã tex.est q̃ nõ in l.plane.& in l.fi.ff. de pe. hære.& in l.iij.in fi.j.nau.cau.sta.

29 †Quod facit ad id q̃ singu.decidit Bar.in l.j.§.& parui.j.q̃ vi aut clam.videlicet q̃ si statutũ ꝓhibet opponi ꝯ instrm exceptionem pacti vel aliã cõpetẽtem de iure cõi. poterit non obstante statuto implorari offic.iudi.[a] fundãdo illud sup dicto pacto,seu sup facto, ex quo resultabat dicta exceptio, p iura proxi.alleg.q̃ est ꝑpetuo notãdũ,& illud sequiẽ Anto. de But.in c.item cũ q.s.de restit.spo.& Pet.de Anch.in cle.j.de seque. pos.& in c.canonũ statuta de consti.in vj.& Bal.& Ang.in d.l. plane.& in d.l.fi.Contrariũ tñ tenuit ipsemet Bal.in l.j.C.de cõdi. indeb.& p eundẽ in l.si nõ sortẽ.§.j.ff.de ꝯdi.indeb.q̃ ꝑ nũc nõ examino.& remitto me ad late no.per Io.de Imo.in l.fi.j. à quibus appel.non licet.Item inquantum Bart.h̃,post antiquos tractat quotuplex sit off.iud.adde plura quæ circa hoc ponunt Cano.in c.fin. de offi.iu.vbi doc.maxime Inn.circa hoc magis clare loqui vr̃.

30 †Et ẽt adde q̃ Io.de Imo.in l.si finita. §. si plures.ff. de dam. insec.dicit q̃ ꝓprie offiñ mercenariũ videẽ esse illud q̃ seruit actioni ꝓ causa diffinienda per sñiam diffinitiuã.hinc est, q̃ expirat ipsa lata l.iiij. C.de pos.& l.iij.C.de fru.& lit.expen.

31 †Vnde videamus q̃ offi.iud. quo petitur executio sententiæ,dr̃ nobile,vt no.Bart.in l.iubere.j. eo.vbi ẽt inquit similiter q̃ offi.iud.quo peruenitur ad primum & sm decretũ,est nobile.quia neq; principaliter neq; directe agitur q̃ cã diffiniaẽ ꝑ diffinitiuã,q̃a primũ & sm decre.nõ est sñia diffinitiua,vt dictũ fuit,sup gl.sed de veritate istorũ quæ tãgit Bart.in d.l.iubere.ibi dicetur.

32 †Postremo quęrit Bar.an iurisdõ[b] cohæreat territorio,& quõ.& de quo dic vt h̃ per eũ.cui adde not.per eũdẽ in l.fi.ꝑ illũ tex C.vbi & apud quẽ & ibi ẽt per Bar.& Bal.in l.j.§.j. ff̃.de off.præfec.vrb.& ꝑ Bal.in c.j.§.ad hæc de pac.iur.fir.& in auct. habita.in vlt.coll.C.ne fi.ꝓ pa.& in l.imperiũ in prin.j.eo.& in l.data.C.qui accu.per Ang.in l.more.in fi.j.co.& per Cano.in c.cũ cõtingat.de Io.compe.& in cle.ij.de rescri.ad q̃ ẽt vide quæ tradunẽ in locis statim allegandis.

33 †Et ex his infert Bar.h̃ an cõcesso territorio vel castro[c] videaẽ cõcessa iurisdictio.circa q̃ vide Host. in summa de iu.pa.§.qualiter transferatẽ.& Spec.& Io.An.in hoc eo.titu. ver.sed an meri &c.per Old.in consi.cclij.inci.ad q.qua quęrĩ &c. & Bar.in l.si qñ.la j.in fi.C.de bon.vac.li.x.ꝑ illũ tex.& bene facit l. j.§.cũ vrbem.& ibi per Gui.& Bal.ff̃.de offi.præfe.vrb.& per Bar.in l.ij.in prin.j.de ver.sig.& in l.inter eos.j.de acqui.rer.do. & in l.si in aliena.j.de vsuca.ꝑ Bal.in c.j.de capi.qui curiã vẽdi.vbi refert opi. Host.& per Bal.in l.fi.ff̃.de ꝯsti.princ.& in l.pen. C.de condi.inser. & in l.à ꝓcuratore.C.man.& in l.pe.C.de bon.quæ lib.& in l.ij.C. de peda.iudi.ꝑ Ang.in l.j.§.fi.ff̃.tit.ij.per Ro.in l.iij. in prin.ff. de acqui.pos.Ponit ẽt And.de Pisis in l.j.s.ti.ij.vbi sequendo Iac. de Ra. & Pet.dicit q̃ qñ castrũ cõfertur in dñm,[d] tũc transit merũ imperiũ,nihil tñ allegat.& Pet.de Anc.in regula.accessoriũ.de reg. iur. in vj.q.prin.ad quę ẽt vide no.ꝑ Bart.in l.j.C.de excu.ma.lib.x.

34 †& ibi tãgit an si ꝯmissum sit castrũ sub protectione vel regimine videatur concessa iurisdõ.

35 † Dicit ẽt vltimo Bart. q̃ iurisdõ est apud populos ciuitatũ,sed in hoc nõ vr̃ bene dicere & ꝯriũ expresse dicit Innoc.in c.cũ accessissent.de cõsti.vbi dicit q̃ rectores electi ab vniuersitatib.seu populis hñt iurisdõnẽ non aũt ipsi. & istud ẽt in discursu voluit Bal.h̃ licet nihil alleget.& idẽ tenet ipse in c.j. in ti. si de inue.inter domi.& vasal.lis ori.in c.bonę.el ij.de postu.pręla. & Iaco.de Bel.in auct.de defen.ciui.§.j.in ij.q.Contrarium tenuit Pet.de Anc.in repe.c.canonũ statuta.de ꝯsti.dum tractat an cõdere statuta sit iurisd.moueẽ,q̃a non possent populi eligendo rectorem dare ei iurisdõnem,si eã non haberent c.q̃ aũt.de iur.pa.l.traditio.ff.de acqui.re.do.Sed puto opi.Inno.verã, ꝓ qua vr̃ text.in l. pupillus.§.territoriũ.ff.de ver.sig.Nõ ob.q̃a populi eligant rectorem,vt in auc.de defen.ciui.§.pe.& fi.quia rñdet Iac. de Bel.in loco.ff̃.alle.q̃ populus per talẽ electionem non est ille qui ꝯferat iurisdictionẽ,sed est lex,vt l.minor.cũ ibi no.j.eo.Item si populus eligit,requiriẽ superioris ꝯfirmatio in §.interim.alias est.§.iusiurãdũ. in auc.de defen.ciui.Vnde dicit Bal.in c.j.§.ad hæc de pa.iu.fir.per illum tex.& per §.iudices vero.in eo. quod omnis iurisdõnẽ imperatoris,& ipse est q̃ iurisdõnes tribuit,magr̃atus creando,vel confirmãdo,vel p̃stando auctoritatẽ creandi vel cõfirmandi.d.§.interim.& per d.l.j.§.cũ vrbem.ff̃.de offi.præfe.vrb.& no.per Inno.in c.cũ ab ecclesiarũ.de offi.or. & istud est multũ vtile scire,q̃a ille q̃ vellet ꝓbare se acq̃siuisse,quasi possessionẽ iurisdictionis ꝑ vsum eius nõ sufficeret, q̃ ꝓbaret se vsum fuisse sciẽte & patiẽte populo,sed debeat ꝓbare se vsum fuisse sciẽte eo q̃ iurisdõnẽ habebat iuxta plene no.in l.j.et ij.C.de serui.& aqua.& in l.si publicanus.§. j.ff.de pub.& ita habui hoc anno in satis graui causa cousulere.[e]

S V M M A R I V M.

1. *Concesso uno expressè,uidentur tacitè concessa omnia illa,sine quibus concessio expressa esset inutilis.*
2. *Testis qui iurauit dicere ueritatem super principali,videtur etiam iurasse super contingentibus & connexis.*
3. *Interrogatoria si sunt limitata,& tamen interrogator interrogat super aliquo contingente,& super illo testis respondeat,ualet.*
4. *Iurisdictio reperitur etiam sine modica coertione.*
5. *Coertio modica in quibus consistat.*
6. *Delegatus ab inferiore non potest realiter citare.*
7. *Debitor suspectus de fuga potest capi per creditorem propria auctoritate etiã die feriato.sed captus debet iudici præsentari.& 8.*
9. *Delegatus principis an possit citare realiter.*
10. *Delegatus principis an possit suam sententiam exequi,& mittere in possessionem,& alia facere,quæ hic uide.*
11. *Delegatus principis habet eandem potestatẽ in mulctando,q̃ habet ordinarius.*
12. *Deleg.princ.non potest testes torquere pro ueritate habenda.*
13. *Iudex delegatus, utrum possit punire testem coram se falsum deponentem.*
14. *Coertio leuis personalis potest expediri officio iudicis mercenario, deseruienti ciuili causæ delegatæ.*
15. *Pœna qualibet corporis afflictiua est maior quacunque causa pecuniaria.*
16. *Testes torquere an possit iudex per apparitores.*

f 1 CVi iurisdictio.[f] † Ad cõcessionem vnius expressi videntur tacitè concessa illa sine quibus concessio expressa esset inutilis. h.d.

2 ¶ †Not.q̃ dixi in summario ꝑꝑ q̃ dixit Innoc. in c.cum super.de ꝯces.& in c.inquisitionis de accusationib.& in c. pastora. de excep.

ADDITIONES.

a ¶Officium iudi. De hoc vide per Lu.Ro.consi.xlij.lxij.ccxliiij.Fran.de Are.cõsi. cix.& inquantũ d.Ias.hoc dicit, q̃ stãte statuto q̃ nulla possit opponi exceptio, qđ tñ poterit minor petere restõnẽ in inte.dic ꝑ eius opi.facere q̃ voluit Ro.cõs. xc. vbi consuluit q̃ stante statu.q̃ minor possit compromittere,& q̃ à laudo inde secuto non possit appellare,nec reclamare,q̃ tamen poterit petere restitu. in integ.latius ibi vide Franc.Cur.

b ¶Postremo quærit Bart.an iuris.Adde tu vltra remissiones traditas hoc ꝑ Alex. Bar.in consi.clxxxix.Ro.cõsi.cccclxiij.& Pau.de Ca.cõs.cxxxj.inci.notãdũ Bal. in c.in ꝗnali.si de feu.fu.cõtr.& Bar.in cõtra.q̃ sint rebelles,in verbo lõbardiæ vide Bal.i l.j.§.initio.ff̃.de off.p̃fec.vrb.vbi dr̃ q̃ iuris.actualiter & formaliter, dr̃ i ꝑsona magr̃atuũ passiuè, & materialiter i ꝑsona subditorũ, & rõne situs, & loci, dr̃ cohærere territorio.l.fi.ff̃.eo.& ita ẽt sentit ipse Bal.i l.imperator ff̃.eo. Fran. ¶Vide eundem do.Fran.de Cur.in consi.lxviij.inci.do.Ioã.& d.Ias.hic & Alex. in l.fi.ff̃.de ser.& leg.in addi.ad Bart. Tho.Dip.

c ¶Vel castro.Vltra d.Ias.hic,q̃ allega Ro.cõsi.ccccxliij.vide Frã.de Aret.cõsi.46. & qđ voluit Ro.cõsi.ccxxj.& Abb.cõsi.vj.ij.lib.& cõsi.lj.vbi ipse in ambiguo est de eo q̃ dicit do.Ias.hic,an ex eo q̃ daẽ castrũ vel ciuitas sub regimine alicui videatur translatũ merũ vel mixtũ imperiũ ꝑ eundẽ.cõsi.lxij.Lu.Ro in cõs.ccclxj.

d ¶Cõferẽ in dñm.Adde qđ veniat cõcesso castro,ꝑ Fr. Are in suo cõsi.xvj.& vide Alex.i l.iij.ff̃.de acq.pos.an qñ princeps vẽdit castrũ cũ ꝑtinẽtijs, vel simpliciter, videaẽ vẽdita iurisdõ,vel molẽdina,vel alia iura, & vide Alex.in cõsi 88. col fi.i v.vol.vbi territoriũ,idẽ est q̃ iurisdõ.& an iuris. castri dicaẽ esse de ꝑtinẽtijs castri,vide eũdẽ Alex.in cõs.14.e.vo.& adde q̃ ꝑnceps cõcedẽdo castrũ,vr̃ cõcedere iurisdõnẽ, adeo q̃ si castrũ augumentaẽ ꝑ alluuionẽ,augumẽtaẽ ẽt iurisdõ,ita sing.Ang.in l.itẽ si fundi.§.huic vicinus.ff̃ de vsufr.& sentit in auc.de equa. do. in prin.& ita alias cõsului in ardua.q.in ciui. Mãtuę.adde tu q̃ in dicta cã,q̃ fuit inter do illustres fratres do.Rod.& Io.Frã.de Gõzaga,ꝓ castris luzariæ & doxuli.cõsuluit ẽt excellẽs ꝑceptor meus.d.Barth.Soz.in suo cõsi.inci.ꝑsens consulta pulchra & subtilis in qua elegãter et subtiliter.s.q̃ iurisdõ ꝑ alluuionẽ acquiraẽ ꝯ Bart.in tract.tyberiadis in c.j.de alluuione vtrũ acquiratur nobis. Frã.Cur. Adde q̃ prædictus.do.Franc.de Cur.ita cõsuluit in consi.lvj.inci.super eo.Sc ibi vide.& vide per Bar.vero in suo tract.de serui.in rub.de flumine priuato.& Ioã. de Pla.in l.fi.in fi.C.de fundo.limi.lib.xi Tho.Diplo.

e ¶Cõsulere.Adde tu q̃ istud cõsi.est in iiij.vo.cõsi.xxxvj.& an iurisdõ dicatur esse apud populũ,an vero apud dñm rectorẽ ciuitatis, adde eundẽ Alex. in cõsi xvj. in v.volu.& ibi an in præscribenda iurisdictione requiratur scientia populi. & adde quõ probetur quasi possessio iurisdictionis per eundem Alex.in cõsi. xvi.in iiij.eo.vo.insuper rñ.& in cõs.xxiij.& vide oĩno eundẽ Alex.consi.cxiiij.eo.vol. satis est q̃ quæraẽ quasi possessio iurisd. sciente & patiente illo q̃ fit in quasi. pos. & non curatur de scientia & patientia illius,ad quẽ vere spectat Fran.Cur.

f ¶Cui iurisdõ.No.do.hic q̃ cõcessa iur.nõ solũ veniãt ea,sine q̃bus nõ põt explicari,sed ẽt ea cũ q̃bus cõmodius & facilius,ita tenet Spe.in ti.de iud.dele.§.sequiẽ videre.ver.q̃d lit.vbi dr̃.delegatũ posse absoluere ab excõica. actorẽ. vt facilius possit stare in iudicio.c.intelleximus.de iudi.sed aduerte tu, q̃a d. Rolãdus Cur. pr meus tenet aperte q̃ mãdata iuris.veniũt solũ ea,sine q̃b.nõ põt explicari, nõ ea cũ q̃b.facilius & cõmodius.alle.gl sui q̃ moueẽ ꝑ istũ tex in c.solet de sen.ex. in vj.& ego ꝓ ista opi.adduco tex.quẽ põderat Bal.ibi i q.nr̃a.i l.j.in fi.ff̃ si vsusf. pe.& tex.i l.iij i fi.ff̃.de pe.le.& facit d.Do.đ San.Ge.i c ꝑtitũ de testi.vbi voluit q̃ si iudex cõmittat alicui,q̃ ff̃.tres mẽses recipiat testes, & infra q̃ ꝓducere voluẽt ꝑtes,q̃ tñ virtute illius cõcessionis,nõ poterit recipe cõfessiones ptiũ, ꝑ quas facilius cã expediriẽ,& ad ea q̃ dñt Ang.Pau.đ Ca.& Mo.h̃,q̃ qñ aliqua sut đ mẽte & cõsu.illa dñr necessaria.ita Bal.i.l.j.q̃cũq.C, đ ser.fo.& si voluitaria cogi. Fr,

de excep.q testis,q iurauit dicere veritatē super principali,vr etiā iurasse super ɔtingētib⁹,& ɔnexis.ſm Ange.hic. subdit q ipsemet Inno.vr tenuisse ɔtrū.in c.per tuas.de test. Sed ɔcordat Ang.prædicta dicens primā opin.esse verā,qn iurm nō releuaret, nisi porrigeret ad depēdentia, & ɔnexa,nā tūc proprie loquit rīa huius l. afs a sit,pcederet secūda opi.& licèt ipse afr nō declaret, potes dicere,q depēdentia,& ɔnexa necessaria,sine quibus iurm nō operaret [a] sunt illæ circūstātiæ.de quibus in c.cū cām.quæ inter Arch. in gl.mag,de test.s.qn interrogat testis de cā scientię, vel an sit inimicus eius, ɔ quē testificat, & sic de singulis . de quibus tenet necessariò rīdere.vt ibi no.p Spe.in tit.de teste.§. iā de interrogatoriis.secus si ipse testis īterrogat, an sit criminosus, quia rīdere nō tenet: q̄uis si rīdeat,sibi p̄iudicet,vbi idē no.& not.Bar.in l.si duo. §.idē lulia.in fi.cū simi.de iureiu.† ſm p̄dictā ɔcordatiā intellige id qđ no.Bal.in l.testiū.in ver.circa tertias.C. de test. vbi ēt vr hoc velle.s.q iurm nō se extēdat ad interrogatoria,de quibus testis nō erat interrogādus de necessitate.& per Ant.de But.in d.c.cū cām. & aliquid per Bal.in l.peremptorias.C.sen.resc.nō posse.Itē p istā legē verificat dcm Inno.in c.cū Bertoldus.in gl.in ver.aliis. in fi.de re iu.vbi no.voluit,q si notario ɔmissa est nuda receptio testiū , vt quia data sint sibi capitula,& interrogatoria limitata, super quib⁹ habeat examinare testes,tn si aliqua ɔtingētia addat,& super illis testis rīdeat,valebit ſm eū . Facit ēt ad alia duo, quæ vide hic per Ang.& per Spe.in ti.de teste.§.qualiter.vers.sed quare opponitur. ¶ †In gl.ibi,vt modica coerctio. Adde tn, q est reperire iurisdōnē sine dīa modica coerctione.vt probat in c.cū ɔtingat.de fo.ɔpe.& dicit ibi d.Cardi.& ēt d.Card.Io.de Imo.in c.pastora.in ptin. đ of. dele.hoc esse singu.qđ intelligit ſm docto.ibi, iurisdōne acquisita per p̄scriptionē, vt nō intelligat acquisita ptās coercendi, nisi hoc appareat.Nec ob.tex.in l.fi.in fi.s.titu.ij.dū dicit,q sine coerctione iurisdō nulla est,quia exponit.i.modici effectus est. Operat tn talis iurisdō quēadmodū dicimus in arbitro,quia procedere pōt ad sniā,& eius snia exequeri per ordinariū iuxta l.à diuo Pio .in prin. cū ibi not.j.de re iudi. q̄uis arbiter ptātē mulctādi nō hēat.l.nō ex oibus.cū ibi no.j.de arbit.† In quibus aūt ɔsistat ista modica coerctio hic in ɔdēnādo in expensis,rōne ɔtumaciæ,& in aliis.de quibus per Bar.in l.magrātibus.j.eo.& per Inno.in c.j.de of.dele.& p Ang.hic.& aliquid per Bar.in l.imperiū.j.e. Vbi videbim⁹, an modica coerctio in personā,seu modica corporis castigatio transeat ī iudicē delegatū.in quo Bar.hic.& in d.l.magrātibus.tenuit q non. Sed in l.imperiū tenuit ɔtrū, vbi dicet: quia ibi ēt ponit intellectū d.§.si vero ignoti.in auc.de test.& plenius,q̄ ipse dicat hic.¶ In ea. ibi,vt possit citare etc.intellige de citatione reali,p quam persona inuita ducit ad iudiciū.iuxta l.ɔsentaneū.C.quō & qn iud.nā citationē verbalē p nūciū & epistolā,nō est dubiū, q delegatus facet pōt.per l.sed si interpellatus.§.j.& l.diē.in prin.j.de arbi.vbi talē citationē facere pōt arbiter,q minorē hēt auctoritatē,q̄ delegatus. vt patet in l.ait p̄tor. in prin.cū ibi no.j.de re iud.& in l.j.C.de arbi. † In q̄tum tn gl.ɔcludit,q post lit.ɔte.delegatus ab inferiore citare p̄t realiter,cōiter rephendit.vt hic per Bar.cū quo trāseunt alij . & p Bal.in l.plerisq;.j.de in ius voc.& per glo.in l.sed etiam. eo.tit. Et iō melius dnt gl.in d.l.ɔsentaneū.in ver.eū.& in §.si ēt.hic alleg. in gl.quæ gl.simplr dnt,q delegatus nō pōt citare re ipsa.Nec mirū, quia lit.ɔte.nō facit eū haberi pro ordinario.l.iudicium soluit.j.de iudi.dicebat tn Sal.forte dici posse,q delegatus ad vniuersitatem cārum citare posset re ipsa. Sed hoc pendet ab illo articulo,videlicet an talis delegatus hēat instar ordinarij.de quo videbimus post Bar.in l.more.vel in l.solet.j.e.Dicebat tn singu.Ro.hic, limitando prædicta,q simplex delegatus pōt citare re ipsa illū,q de fuga suspectus esset,dicit ita ɔsuluisse Pet.de Anch.in ɔs.clxxxiij.[b] sed in ordine meo est in ɔs cxcij.† & incipit.In Xp̄i noīe p̄mittendi etc. quia ne dū delegato,sed ēt priuatæ personæ licitū est propria auctoritate capere debitorē suspectū.l.ait p̄tor.§.si debitorē.j.de his, quæ in frau.cred. Pro hoc adducit, quia iudex quò ad exercitium iurisdōnis est incōpetens tēpore feriato ī honorē Dei,& tn suspectū de fuga iudex pōt capi facere tēpore feriato , vt satisdet de iudicio Sisti.& est gl.valde notab.in l.fin.C.de fer.Adde q hoc ēt firmauit Rom.in l.de pupillo.§.meminisse.cū seq.j.de ope.no.nūc.in addi.nouis.† Tn aduerte,quia nō puto, q istū sic captū iudex incōpetens retinere possit,sed p̄ntādus sit iudici ɔpetēti, nā priuatus, q tn propria auctoritate capere pōt,nō pōt eū retinere,sed p̄ntare debet iudici ɔpetēti.vt not.Bar.in d.§.si debitorem.vbi alle.not. in l.gnāliter.C.de decu.lib.x.bene faciunt no. p Bart.in l.si quis in seruitute. ī fi.j.de fur. cū suis ɔcor.Sed caue,quia die feriato p̄mittit captura suspecti,quia periculū est in mora.& ita p̄mittit creditori capere propria auctoritate eadē rōne . Sed vbi posset haberi copia iudicis cōpetētis,sicut incōpetentis,non pōt procedere decisio Ro.quia cessat rō,de qua in d.§.si debitorē. & de qua in d.l.fi,

Nec sequit, aliquid permitteretur tēpore feriato , ergo pōt illud fieri corā incōpetenti iudice.quia sequeret,q oēs cāæ enumeratæ in l.ij.cū si.de fer. possent tractari corā incōpetenti. qđ non est dicendū.Teneas tn cordi auctoritates dictorū doctorū, quia volūt, [c] q nunq̄ exceptio incōpetētiæ[c] iudicis possit opponi ɔ capturam factā rōne suspiciōis fugæ.¶ In ea.ibi.§ oēm.Bar.Ang.& Pa. đ Ca. & Ro.hic simplr trāseunt cū gl.tn certè in d.§.oēm. nō dr, q delegatus realiter citare possit,sed q pōt citare per edicta,quod facere nequeunt alij delegati.l.sancimus.in fi.cū ibi not.C.de iud.& not. in d.l.ɔsentaneū.& in auc.qui semel.eo.tit.† Et iō Salyc.hic dicit,q [9] vr verius,q delegatus principis citare non possit re ipsa,cū hoc nō reperiat permissum.Et iō gl.in d.l.ɔsentaneū.& ī d.l.sed ēt. simplr dnt,q delegatus nō pōt citare realiter. Nec ob. q spāle sit in delegato a principe.q possit delegare,sicut p̄t ordinarius.l.à iudice.C. de iudi.quia si in eo est vnum spāle,nō sequit,ergo & in alio spāle induci debet.pro ut ēt dixit gl.in l.à diuo Pio.in prin j.de re iud.& ita ēt tenuit ipsemet Sal.in pall.l.ɔsentaneū.Et idē tenet hic Fulg. dicēs,q istud vr exp̄sse velle tex.in d.§.si vero ēt q.dā. q vr loqui tā in delegato principis , q̄ in alio delegato. & tn ibi dr,q talis delegatus nihil agere p̄t ɔ reū ɔtumacē lit.nō ɔte. Et sic ibi p̄batur, q ēt delegatus principis nō p̄t realr citare, nec ēt facere missionē in pos.ex j.decre.pro hoc ēt all.Ful.in l.ij.C.de spor.vbi innuit, q delegatus principis nō possit in personā manū imponere.& istā opi. vr tenere Ia.de Bel.in d.§.si verò ēt. Tn sustinēdo opi.gl.Bar. & sequaciū.quā ēt tenuit Cy.in d.auc. q semel.in v.q. potes primo cōfirmare eā,ex eo quia delegatus principis ī cā sibi cōmissa dr maior quolibet ordinario.c.pasto.§.j.de of.ord.c.sane quia. de of. del. ergo sicut ordinarius p̄t citare re ipsa.vt d.l.ɔsentaneū,ita dēt posse delegatus principis.tn in ista rōne nō est faciendū magnū fun- [10] damentū.per ea,quæ dixi in rub.s.tit.ij.† vn̄ melius probari p̄t . q a videmus,q delegatus principis p̄t suā sniam exequi,& sic mittere in pos.vt no gl.rep u.sing.ī l.si quis missum.post prin.j.ne vis fiat ei. & firmat Bar.& magis cōiter doct.in d.l.à diuo Pio.in prin.vbi pro hoc allegātur tex.in l.fi.C.de iud.q̄uis delegatus hoc nō possit.vt ī p̄alle.l.a diuo Pio.in prin.& q̄uis tex in d.l.fi.C.de iudi. nō bene probet id, ad qđ allegat , tn p̄t aliis rōnibus probari,vt ɔsueui tenere ī d.l.a diuo Pio.Et in delegatū principis nō solum p̄nt trāsire ea,quæ sunt mixti imperij,sed ēt ea.quæ sunt meri.l.fi.C.vbi sena. l.j.C.de p̄cu.impe.of.& qn quis p̄t delegare id, qđ est mixti īperij , venit ī delegatione absq; eo,qđ spālr deleget.vt probat tex.not. ī l.fi.ad fi.C.vbi & apud quē in integ.restitu.postu.& ibi ponderant Mod.& dixi plenius ī l.j.super gl.in ver nō alr.s.tit.ij.Nō ob.text.in d §.si verò ēt.quia licèt ille tex. videatur satis vrgere . tn p̄t rīderi, q ibi dixit tex.q delegatus principis hēt necesse recurrere ad ordinariū:quia cū delegatus principis familiā,seu executorē nō hēat. iō ɔcedit ei facultas recurrēdi ad brachiū ordinarij.iuxta c.j.de of. ord.& exp̄sè not.Io.An.in c.significasti.de of.del. Vel rīde,& erit nouus intellectus,ad illū text.q ibi nō loquit ī delegato principis, sed

ADDITIONES.

[a] ¶Non operaretur.Adde ēt vltra d. Ias.in hac materia.quod voluit Lu.Rom.cons. cccxlij.vbi dicit, q si Papa cōmittat alicui,vt cognoscat de suppressione tituli, poterit cognoscere de oib.dependētib.ab illa suppressione. & q idē voluit cōsi. xciij.q hns mādatū ad accipiendū pecunias mutuo, censet hēre mandatū ad p̄mittendū vsuras,q̄ veniūt ex more regionis. & qđ idē voluit cōs.ccxliij.vbi dicit,q stante cōsuetu. q curia mercatorū mandet executioni lauda. qđ poterit ēt p̄nūciare illa exequenda,quia cōsuetudo cōferens iurisdōnē in vno, vr cōferre ī eius executiuo,vel accessorio.an aūt dilatio,vel pactū super principali extēdatur ad accessoriū.vide eūdē Ro.sing.suis fol.iiij.& in q̄tū d.Ias.l.imi.3.dictā regulā nō hēre locū in iurisd.p̄scrip.quia tn p̄scriptū,q̄tū possessum. ēt latissime adde Lu. Ro.cōs.ccclxviij.& ēt in q̄tū in iiij.limi.reprobat Ang.& Pau.de Cast.dic,q non meruerūt reprobari,& ipse fuit immemor tex.& gl. in c.bn quidem.xcvj.dist.& corū,q̄ no.Can.in c.decernimus.de iu.vbi hr, q inferior à Papa nō p̄t dare alicui laico ptātē circa spūalia.immo nec cognitio cāę mr̄imonialis p̄latis inferioribus ab ep̄o,ēt iurisdi.hn̄tib.spectare p̄t,nisi ex antiqua consue.vt hr in c.accedētib.đ excess.præla.& in c.lr̄as.de restit.spol.nec ob.quod dicit Abb.in c.significasti. q a debet intelligi,qn ep̄s delegat laico cām non spūalē. solū.n. pōt ep̄s laico demādare,vt verba Dei,& sacræ scrip.populo referat.xxiij.q.iiij.mulier.& q laicus incidenter nō possit cognoscere de cā mr̄imoniali. late vide per Ro. cons.cccxcix. ¶Au & qn cā mr̄imonialis possit cognosci per inferiorē ab ep̄o, vide per d.Abb. & And.Sic.latius in c.cām mr̄imonij.de of.dele. & an & qn iudex secularis etiā incidēter possit cognoscere de cā mr̄imoniali,aut alia spūali,hr in c.j.de ord.cogni.& hr per Bar.& doct.legistas in l.Titia.ff.sol.mat. Ant. Fran. Cur.

[b] ¶Clxxxiij.Dic q est cxcij.& eius opi.sequit Ro.cōs.cccxl.& d.Ias.ħ reprebat opi. Frā.đ Are.cōs.xcv.& p cōfirmatiōe d.Ias.dū dicit,q laico clericū licet capere,& ducere suo iudici,vide Cep.cō.x.p d.Car.ī c.cū non ab hoie.de iu.& ī c.j.đ immu. eccl.& dum dicit,q periculum sit in mora.adde pro eo facere quod voluit Ioan. And.in c.in cōsultationibus.de of.del.in nouel.vbi dicit, q licèt ɔ nō latitātem nō possit iterponi ſm decre.tn si p̄iculū sit ī mora,p̄t iterponi,& seqt Ro.cō.154.

[c] ¶Exceptio incōpetentiæ. Vide Ias.hic,& Baptista Seue.in trac.de debitorib. fugi. in iiij.q.p̄n.& Ang.de Are.in §.actionū. insti.de actio.& vide And.Barb. in rub. ex. de for.cōp.ibi,dicit se aliàs de iure in facto cōsuluisse,q talis suspectus n̄ possit đ icōpetētia iudicis allegare.all. gl.sing.ſm eū ī l.nullus.C.đ iud.vt ibi p eū. T.Di.

sed in subdelegato eius.nã verba lr̃æ sunt ista,videlicet, si verò nõ administrat,sed datus sit à quodã iudice,siue ex forma sacra, aut iussione, aut ẽt ab aliquo administratore ad illũ denũciare, à quo datus est, vt deducat̃ ab illo etc. Vñ subdelegatus p̃ncipis nõ hẽt p̃uilegia delegati à p̃ncipe.vt no.Spec ĩ tit.de execu.sen.§. nũc ↄcedũ.in p̃n.& ꝓbat̃ ĩ c.super q̃onũ.§.nos aũt.& §. si verò duo.ď of. dele.& no.Io.ď Imo.ĩ c.pasto.§.q̃a verò.& ĩ c.ex lr̃is.& ĩ c.querẽti. I fi.eo.tit.vbi rephẽdit Bar.q̃ sentit ↄ̃triũ ĩ l.à diuo Pio.ĩ prin.p l.j.in fi.C.q̃ p sua iuris.quæ nõ ꝓbat opi.Bar.vt ibidẽ p Cy.Iac.Bu.Ray.& Sal.& Ful.p ut ẽt dixi ĩ d.l.à iudice.Vel p̃t r̃ndeti,ꝙ ibi loquitur ď iudice delegato p aliũ iudicẽ ex r̃escripto,seu iussu p̃ncipis. quo casu ñ dr̃ delegatus à p̃ncipe,sed ab illo ordinario,q̃ cũ iussu p̃ncipis delegauit.l.fi.j.q̃s & à quo app.& l.j.§.pe.j.de app.Ad l.ij.C.ď spor.r̃ñde,ꝙ nõ est mirũ,si delegatus p̃ncipis nõ p̃t executoribus ĩponere pœnas corporales, q̃a talẽ p̃tãtẽ lex ibi aufert q̃buscũq; maximis magr̃atib.exceptis superillustrib.vt not.ĩ gl.sed facultatẽ eitãdi realr̃ lex ↄcessit iudicib' ordinarijs.d.l.ↄsentaneum.& d.§.si verò ẽt.Et ista r̃nsio ꝓcedit intelligẽdo illã.l.ij.ẽt in ordinarijs ꝓut

11 expr̃sè itelligit ibi Ray.†& iõ dicit Ant.ď Bu.in c.ď cãis.ď of.del. ꝙ delegat' p̃ncipis hẽt eãdẽ p̃tãtẽ ĩ mulctãdo,quã hẽt ordinari': q̃a vr̃ eẽ ď maiorib' iudicib' alle.d.c.sane.& id qď no.Spe. ĩ hoc.e.tit.§.i.ver.fuit & alij.Vel ĩtelligẽdo d.l.ij.ꝙ loquit̃ in delegatis tñ,qď forte est verius,vt patet ex l.eos.C.ď mõ mulctã.vbi ordinarij maiores mulctas ĩponũt,q̃ ꝓmittat̃ ĩ d.l.ij. & tũc r̃ñde,ꝙ p̃tãs mulctãdi nõ ↄpetit delegatis,nisi pro ut sp̃ãlr̃ repert̃ ↄcessum.vt l.ij.§.his dat̃.ff.ď iudi.& no.Bar.ĩ l.j.ĩ prin.j.tit.ij.Iõ nõ mirũ,si excedi nõ põt mod' taxat'. ¶ In d.l.ij.text.loquit̃ de pœna ponẽda p exercitium meri ĩperij,sed citare re ipsa ꝓ expeditione cãe ciuilis est simplicis iurisdõnis: quia expedit̃ offõ iudicis mercẽnario, quãuis sit maior coerctio,q̃ verbalis,& cũ opi.quã tenuit.s.ꝙ delegat' p̃ncipis possit mittere ĩ possessionẽ,& citare,ↄcordat Spe.in tit.de iudi.deleg.§.sequit̃.ver.põt.& in tit.de.j.& ij.decre.§.pe.circa princ. ¶ In ead. tbi,r̃ñdeo nõ:quia iste cas' repert̃ ĩ l.iubere.j.eo.tit. iõ ibi reseruo. Et ex oĩb' his dictis p gl.apparet,ꝙ gl.itelligit istã l.ĩ delegato.& ẽ vera lec.tñ ẽt p̃t r̃m Odof.Bart.& alios legi ĩ ordinario. & tũc magis ꝓprie stabit verbũ,data,positũ hic,ĩ tex.vt hic p Bar.Sed cõtra vtrãq; lec.fortiter facit:quia si intelligis ĩ delegato, dẽt p r̃ãm huius l.delegatus posse citare re ipsa, cũ ꝑsepe necesse sit ꝑsona litigãtis hẽri ĩ iudicio ꝓ expeditione causæ.iuxta l.si actor. cũ ibi no.j.

12 de ꝓcu.& tñ dcm̃ est s̃.post glo. ꝙ delegatus hoc facere nõ p̃t.†Itẽ dẽret posse torquere testes ꝓ veritate habẽda,qď facẽ non p̃t,sed ali' magr̃at' ẽt inferior sic. vt in §. si verò ignoti.in auc.de test.coll.vij.& sir̃ ordinarius, q̃uis esset de inferiorib', dẽret ex r̃ãa huius l.posse mittere ĩ poss.ex j.& ij.decr.ꝓ expeditione cãæ, tñ clarũ est, ꝙ ordinarius hoc facere nõ possit,nisi hẽt mixtũ ĩperiũ.l.ea.quæ.§.magr̃atib'.j.ad muni.Ista ẽ subtilis ↄsideratio.cui Bar.r̃ñdet dicẽs, ꝙ cũ iurisdõ delegata est,oĩa mãdari vĩr, sine quib' ipsa expediri

a nõ p̃t,ª vt hic,dũmodo nõ sint maioris iurisdõnis, q̃ ea, quæ p̃ncipalr̃ demãdata sunt,sed capet̃ reũ,vł torquere testẽ, q̃uis sint simplicis iurisdõnis,& nõ ĩperij,qñ expediunt̃ ad priuatã vtilitatẽ, vt declarat ipse.j.l.ꝓxi.tñ sunt maioris iurisdõnis.& facit l.ĩ seruorũ.ĩ fi.j.de pœn.Nõ mirũ,si non vĩr ↄcessa delegato.Illi aũt cui simpl̃r iurisdõ ordinaria ↄcessa est,bñ vĩr ↄcessa,quæ sunt maioris iurisdictionis,q̃ sit sua iurisdõ ordinaria,si sine illis nõ põt expedire iurisdõnẽ suã.vt patet ĩ l.quoties.C.ď iudi.iunc.l.ij.ĩ fi.C.ď ped.iudi. Nõ tñ vr̃ ↄcessum,ꝙ incidẽter possit exercere ea, quæ sunt meri, vel mixti ĩperij.vt patet ĩ §.magr̃atib'.Sed aduerte,q̃a si vera esset doctri.Bar.sequeretur,ꝙ d.l.quoties.non hr̃et locũ ĩ delegato, qď eẽt nimis restringere illã.l.Preterea ille tex.ꝓcedit ne dũ ĩ delegato,sed ẽt ĩ arbitro,quãuis nõ hẽat iurisdõnẽ ordinariã . vt est text. r̃m verã lec gl.in l.cũ ꝓponas.C.de reb.cre.qď r̃m Ang. ĩ d.l.quo-

13 ties est bñ sin.†Itẽ ↄ̃ Bar facit id qď no.Gui.de Cu.ĩ l.j.§.fi.s̃ tit.ij.vbi quærit,vtrũ iudex delegatus possit punire testẽ corã se falsum deponẽtẽ.arguit primo,ꝙ non,q̃a hoc vr̃ eẽ meri ĩperij,cũ fiat aĩaduersio in facinorosos hoĩes.vt j.l.ꝓxi.ↄ̃triũ decidit, q̃a ĩperiũ iurisdictioni cohęrẽs,vr̃ esse delegatũ,vt d.l.j.§.fi.s̃.tit.ij. Pro hoc ẽt allegãt d.§.si verò ignoti.& l.nullũ.C.de test.r̃m Ray. in d.l.j.§. si verò ignoti.vr̃ eẽ casus ↄ̃ Gui.itẽ ↄ̃ Bar.facit id qď no.Ang.s̃.l.ꝓxi.& qď ibi retuli.vbi dixi,ꝙ iudex delegat' põt dare incidẽter curatorẽ ad litẽ se vertẽtẽ.p tex.fin.ĩ l.fi.§.sed & si q̃s.C.de admi.tu. q̃uis datio tutoris & curatoris sit mixti ĩperij,ꝓ ut ibi fuit dcm̃.Et istud sir̃ facit ↄ̃ Bar.in q̃tũ hoc voluit,ꝙ iudex ordinarius,si ẽ ď ĩferiorib.puta magr̃at' municipalis,nõ possit incidẽter cognoscere ď cãis meri,vł mixti ĩperij.n.ĩ si delegat' p̃t,q̃to magis ordinari', q̃ potẽtiorẽ hẽt iurisdõnẽ,& suo iure.l.more.& l.seq.j.eo.Itẽ ↄ̃ Bart. ĩ ordine judiciario vr̃ expresse tenere Ro.ĩ l.ꝓxi.vbi ꝙ ꝓ hoc erat text.in d.§.si verò ignoti.vbi q̃libet administrator, & sic iudex ordinari' poterat torquere.Pro hoc ẽt all.tex.in c.pe.ď restu.in inte. vbi iudex,

ẽt delegat',q̃ alr̃ principalr̃ nõ poterat de cã rest.ĩ inte.cognoscer̃ quæ est mixti ĩperij.l.ea quæ.§.magr̃atib'.j.ad muni. tñ ĩcidẽter p̃t

14 eã cognoscere,nõ tñ facit Ro.mẽtionẽ ď doctr.Bart.hic.†Sal.ẽt ĩ l.ꝓxi.& ĩ l.placet.C.de ped.iud.vr̃ tenere ↄ̃ Bar.Nã dicit leuis coerctio ꝑsonalis p̃t expediri offõ iudicis mercenario deseruiẽte ciuili cãæ delegatæ.& tũc nõ erit meri ĩperij, sed iurisdõnis alle.istũ tex.& l.fi.in fi.s̃.tit.ij.Et dicit tenere Iac.ď Are.Ia.Bu.& Ricar.ď Saly.& subdit ipse,ꝙ licèt Bar.ĩtelligat istã l.& l.fi.s̃.tit.ij.in coerctione verbali,ne mãdata videant̃ eẽ maiora, q̃ sit cognitio cãæ pecuniarię,

15 † cũ oĩs pœna corporis afflictiua sit maior quacũq; cã pecuniaria.d.l.in seruorũ.ĩ fi.tñ r̃ñdet ad hoc Sal.ꝙ ille p̃t de maiorib' cognoscere incidẽter, q̃ nõ p̃t principalr̃ p d.l.quoties . Et ex istis reddit̃ mihi iste passus valde dubi',& à doctorib' nõ declaratus.Potes ↄcludere,ꝙ ẽt delegat' p̃t ea quæ sunt maioris iurisdõnis,q̃ sint ea, quæ sunt sp̃ãliter delegata,quẽadmodũ ordinari', vt s̃.ꝓbaui, excepto ꝙ nõ p̃t ꝑsonã capere, vel torquere testẽ ad priuatã vtilitatẽ.i.ꝓ expeditione cãæ ciuilis.vt d.§.si verò ẽt.& d §. si verò ignoti.

16 r̃m cõem intellr̃.†Quinimo dicebat Ful. ꝙ testẽ torquere p̃t,dũmõ torturã inferat p appariores.i.p nũcios, siue executores prętoris,vł defensores.& dr̃ ĩ d.§.si vero ignoti. Apparitor.n.est idem ꝙ nũcius.l.cũ clericis.C.de epis.& cle. dicit Fulg. hoc esse sp̃ãle in examinatione testiũ vacillãtiũ,& offendẽtiũ auctoritatẽ ipsius iudicis delegati.ar.d.l.nullũ . q̃uis regulr̃ delegatus nõ possit manũ apponere ad ꝑsonã. vt d.§.si vero ẽt. In iudice aũt ordinario puto verũ eẽ qď nõ põt exercere,quæ sunt mixti ĩperij magni, aut maioris.d.l.ea quæ.§.magr̃atib.sed ea quę sunt minoris ĩperij , bñ p̃t. vt d.l.magr̃atib.j.e.& ĩ §.nullã.ĩ auc.ď defen.ciui.vt collr̃ ex distinc. Bart.in l.ꝓxi.& ita intellr̃ d.l.nullũ.quæ nõ loquit̃ de plenaria ĩpositione pœnæ,vt ibi,per gl.fi.Nõ ob.d.l.fi.§.sed & si quis . quia posito ꝙ ille tex.ꝓbaret opi.Ange.põt r̃ñderi,ꝙ ibi,qñ iudex cãæ dat curatorẽ ad expediend.ã litẽ corã se,dr̃ illud facere offõ mercenario deseruiente illi cãæ.iuxta not.p gl.& clarius Bar.in rub.j. de inter.act.& p Bal.j.l.ꝓxi.& dixit s̃.l.ꝓxi.dũ ponit intellectũ.d.§. si vero ignoti. Nõ ob.ẽt tex.ĩ d.c.pe. q̃a p̃t r̃ñderi,ꝙ ibi ↄcurrebat aliď,.s.fauore cãæ restu.in inte.quæ ẽt alr̃ p p eius fauorẽ delegat̃ ↄ̃ r̃ãs iuris cõis.vt in l.fi C.vbi,& apud quẽ.& no.Bar.in l.nec quicquã.§.vbi decretũ.s̃.ď of.ꝓcõ.vel illud ibi erat simplicis iurisdõnis.cũ tũc incidẽter expediret offõ mercenario,vt ꝓxi.dixi. Vł de iure ca. nõ differũt cãę mixti ĩperij à cãis iurisdõnis simplicis q̃tũ ad delegandũ.vt plene no.in c.ꝙ sępe.ď of.ord.& dicẽt.j.l.ꝓxi. vñ cũ delegat' possit exercere ĩcidẽter ea,quæ sunt maioris iurisdõnis , vt dixi.nõ mirũ si ĩ d.c.p.delegatus p̃t ĩcidẽter r̃stituer̃.Nõ ob.vlt.qď dicebat Saly. quia r̃ñdeo,ꝙ verior vr̃ intellr̃s Bar. quia si delegatus nõ p̃t citare re ipsa,q̃to minus poterit coercere ꝑsonalr̃.Itẽ quia ẽt si impositio mulctæ ẽt pecuniarię ĩterdicit̃ delegatis. vt l.ij.ĩ fi.j.de iudi.& not.Bart.in l.j.ĩ prin.tit.ij.pręter q̃ in casu. l.ij.C. de spor. quanto magis interdiceretur potestas mulctandi in personam.

ADDITIO.

a Non põt.Adde tu vltra alios hic. Fed.de Sen.cons.clxiij. vbi dicit, ꝙ & si iurisdõ delegata sit stricti iuris, tñ ei oĩa ꝓmissa sunt, q̃ ad eius effectũ sunt necessaria. & ibi cõcludit,delegatũ posse inuocare brachiũ seculare , testes cogere , contumaces punire,& mulctare,iurisdi.impedientem coercere,& ecclesiasticam censurã exercere,& vnum quod dicit mirabile secundum Archi.xxiij.q.v. administratores, ꝙ delegatus potest secundo communicare tertium cõtone excõicato à se.

SVMMARIVM.

1 *Mixtum,siue compositum attribuitur ei , quod est nobilius : vnde appellamus mixtum imperium,non autem mixtam iurisdictionem .*
2 *Iurisdictionis species strictè sumpta est causam delegare .*
3 *Gladij appellatione venit naturalis,& ciuilis.s.cuiuscũq; criminis punitiui .*
4 *Legem vniuersalem condere est meri imperij .*
5 *Merum imperium competit quibus specialiter lege, vel senatuscons. vel constitutione principum tribuitur.*
6 *Merum imperium quibus competit .*
7 *Merum imperium non habent potestates ciuitatum hodierni temporis,sicut nõ habent defensores ciuitatis,nisi ex consuetudine .*
8 *Merum imperium an possit prscriptione,seu consuetudine quæri .*
9 *Imperator an possit auferre concessionem in pace factam per antecessores .*
10 *Mixtum quid .*
11 *Sententia lata in causa summaria non est mere diffinitiua.*
12 *Sententia diffinitiua appellatione, venit mere diffinitiua .*
13 *Sententia diffinitiua appellatur à diffinitione negotij , de quo principaliter lis vertebatur non autem denominatur à processu .*
14 *Sententia diffinitiua potest duobus modis appellari, vno ꝙ diffiniat controuersiam causa, aliud ꝙ procedere debeat libellus, li.conte.& similia.*
15 *Argumentum ab allusione vocabuli an & quando procedat .*
16 *Modica coerctio corporis non est species iurisdictionis separata .*
17 *Merum imperium est iurisdictio, quæ expeditur officio iudicis nobili,publicam vtilitatem respiciens principaliter .*
18 *Causa criminales sunt illa, quæ sunt indelegabiles regulariter non facta distinctione, an expediantur per viam accusationis, vel inquisitionis .*

Merum

9 Merum imperium est iurisdictio, seu potestas seueritatis vltionis exercenda in personam ob publicam vtilitatem introducta.
20 Mulcta leuis est etiam meri imperij.
21 Poenas pecuniarias an videatur concessisse Papa ei, cui concessit omnia reseruato sibi mero imperio.
22 Carcer an sit meri imperij.
23 Coerctio personalis an transeat in delegatum.
24 Delegari possunt de iure cano. causæ meri, & mixti imperij.
25 Delegatio si fit alicui, an videaĩ sibi mãdatũ ea, q̃ sunt meri ĩperij ð iure cano.
26 Modica coerctio corporis, an sit meri imperij, dicitur hic.
27 Modica corporis castigatio sine dubio est aĩaduersio in facinorosos homines.
28 Decretum iudicis, an sit de mixto, vel mero imperio.
29 Merum imperium est iurisdictio, quæ officio iudicis nobili expeditur priuatam vtilitatem respiciens.
30 Mixti imperij quot sint gradus, & quando possint delegari.
31 Legitimandi spurios, vel creandi tabelliones potestas, an possit delegari.
32 Delegari an possit interpositio decreti in emancipationibus.
33 Causæ appellationum sunt mixti imperij.
34 Delegari an possint causæ appellationum.
35 Cãi quæ prĩcipaliter petiĩ sniĩ an declarari eẽ nullã, an sit meri ĩpij, vel mixti.
36 Causæ simplicis iurisdictionis quæ dicantur, dicitur hic.
37 Defensores ciuitatum non habent merum, & mixtum imperium regulariter.

IMperium. Iurisdõ in gñe sumpta, prout diffinit̃ p gl.i l.j.§.eo.diuidit̃ in duo.s.iperiũ,& iurisdõnẽ.& iperiũ subdiuidit̃ i merũ,& mixtũ.& de mero ẽ hr̃e gladij ptãtẽ ad aĩaduertẽdũ i facinorosos hoies. De mixto est decreti iterpositio ad p̃uatã vtilitatẽ. De simplici iurisdõe est delegatio ciuiliũ cãrũ.h.d.¶In tex.ibi, iurisdõ inest etc.s.prout genus inest cuilibet suæ spẽi.l.si quid earũ.§.interẽptũ.ð le.iij.l.iurisgẽtiũ.§.sed si fraudãdi.cũ ibi no.j.ð pac. vñ cũ mixtũ iperiũ, tãq̃ spẽs, ɔphẽdebat̃ sub sua iurisdõne i gñe sumpta, put patet ex diffinitiõe iurisdõnis tradita p gl.i l.j.§.e.& no.hic i gl.ma. nõ mirũ, si iurisdõ inest mixto iperio.& pari rõne inest mero iperio, sed differũt:q̃a merũ versat̃ circa publicã vtilitatẽ, puta circa punitionẽ criminũ, i qua vertit̃ publica vtilitas.l.ita vulneratus.j.ad leg.Aql.sed mixtũ versat̃ circa p̃uatã vtilitatẽ, vt patet ex exemplo hic posito. Põt ẽt itelligi iste tex. dũ dicit q̃ iurisdõ inest mixto iperio, qð loquat̃ ð iurisdõne, put ẽ spẽs.i.iurisdõ stricte sumpta i noie suo, put no.gl.ma.hic,& tũc tex.hic voluit dicere, q̃ inest: quia sicut iurisdõ est illa, quę expedit̃ ad p̃uatã vtilitatẽ, ita & cãæ mixti iperij, tñ differũt:q̃a cãæ iurisdõnis, stricte accipiẽdo, expediunt̃ iure actionis, sed cãę mixti imperij expediũtur officio iudi.nob.l.ij.i vers.ex officio.C.ð ped.iud.& hic plenꝰ p Bar.Et huic secũdæ expõni videt̃ adhęrere Ang.& Ful.hic.sed Cy.Bar.& Sal.intelligũt s̃m p̃mã expõnẽ.sed vtraq; stare p̃t declarãdo vt dixi.& Ia.Bu.hic põit vtrũq; itellectũ,& cũ vnoquoq; trãsit.& mihi magis placet itellectus Cy.& Bar.tñ, q̃a quò ad vtilitatẽ ñ multũ refert iter vnũ,& aliũ. iõ nõ insisto.& s̃m itellectũ Ang.potius diceret̃ æquiparari iurisdõ simplex mixto iperio i sliquo, q̃ diceret̃ inesse:q̃a vna spẽs dr̃ iteresse alteri, sed spẽs gñi, vel ẽ̃.l.i p gñalib.de reg.iu.& i d.l.si q.d.nisi exponeres iurisdõ.i.qualitas iurisdõnis, vt hic per Bart. dũ tractat de
1 mixto iperio.¶†No.ex hoc tex.q̃ mixtũ, siue ɔpositũ, attribuit̃ ei,
a qð est nobiliꝰᵃ vñ appellamus mixtũ iperiũ, nõ aũt mixtã iurisdõnẽ.facit l.cũ i diuersi.j.ð reli.etc.q̃ i dubiis cũ ibi no. ð ɔ̃.eccl.vł al.
2 ¶†No.ibi, bon.pos.q̃ hic ẽ tex.de eo, qð disputauit gl.i l.j.in gl.in ver.dare p̃t.§.e.¶Itẽ no.i fin. q̃ spẽs iurisdõnis stricte sumpta, est delegare cãm:nã ɔperit hoc ẽt i minorib.iudicibꝰ ordinariis. satis est.n.q̃ suo iure.i.ordinario hẽat iurisdõnẽ, vt sic delegare possit.vt l.more.j.e.Nõ mirũ, si hoc dr̃ esse ð simplici iurisdõe.¶Vltimo, ex eadẽ parte no.q̃ cũ hic dicat̃, q̃ p̃priũ iurisdõnis sit delegare:ergo hic ifert̃, q̃ cãę meri, vł mixti iperij ñ p̃nt delegari, sed certe nõ vr̃ istud no.hic ɔcludẽter p̃bari:quia text.bñ vult, q̃ delegare sit simplicis iurisdõnis, eò q̃a q̃libet magr̃atus q̃tũcũq; infirmus. dũmõ iurisdõnẽ ordinariã hẽat, p̃t delegare, vt hic.& l.mor̃.j.e. & sic vult dicere, q̃ nõ req̃rit̃, q̃ iudex hẽat merũ, vel mixtũ iperiũ, ad hoc vt possit delegare:& sic ñ req̃rit̃, q̃ sit ð maiorib.magr̃atib.vñ ð hoc
3 articulo remitto me ad ea, quę dixi i l.j.i p̃n.§.tit.ij.¶†In gl.j.cõiter tenet̃ opi.gl.q̃ hic ñ ponat̃ diffinitio, sed exẽplũ.vt p Bar. & ita tenet Spe.& Io.An.i tit.de iur.om.iu. ver.notãdũ. licet Ang.hic ɔ̃riũ tenuerit, dicẽs q̃ hic dẽt itelligi nõ ð gladio nãli, sed ciuili.s.cuiuscũq; criminis pnitiui.all.plura.& maxime l.illicitas.§. q̃ vniuersas.§.ð of.p̃si.& l.nemo p̃t gladij.j.ð reg.iu.quæ iura faciũt ɔ̃ eũ, dũ ibi quæ sunt meri iperij, ponunt̃ tãq̃ separata à ptãte gladij.& idẽ p̃bat̃ i l.solẽt.i prin.§.ð of.pcõ.vñ Ang.melius allegasset tex.i c.dilecto.ð sent.excõ.in vj.& xxiij.q.viij.i prin.& licẽt Ang. ñ dicat, ista
4 ẽt fuit opi.quorũdã antiquorũ.vt refert hic Cy.†tñ q̃a ɔdere legẽ vlem, est meri iperij.vt hic p Bar.& oẽs,& p Bal.i l.nulli.p illũ tex.C.ð sent.& inter.om.iu.& i l.oẽs p̃p̃li.ff.ð iust.& iu.& i c.cũ oẽs.de ɔsti.& nõ ɔp̃hẽdit̃ sub ptãte gladij, ad aĩaduertẽdũ in facinorosos hoies, cũ lex semper nõ tẽdat ad puniẽdũ.l.legis virtus.§.de legib. sequit̃, q̃ si diceremus iuriscõsultũ hic posuisse diffinitionẽ, nõ ɔp̃hẽderet istũ casum,& diffinitio tãq̃ nõ gñalis erit iperfecta. l.j.§. dolũ.j.de do.¶In gl.ibi, tripl̃r.s.p amissionẽ vitæ, aut libertatis, aut ciuitatis.l.ij.i prin.j.de poe.¶In ead.ibi, oẽs p̃sides hñt etc.& s̃m gl.i l.j.i ver.tribuunt̃.§.tit.j.oẽs maiores vsq; ad clarissimos, inclusiue
5 hñt merũ iperiũ, tñ s̃m Ang.†nõ ẽ merũ:q̃a merũ ɔpetit q.b.sp̃ali l̃r.l.vel s̃enatuscõsulto, vel ɔ̃ltõe principũ tribuit̃.l.j.i prin.§.ti.ij.sed ɔsulib.q̃uis sint superillustres.vt dixi i rub.nõ reperit̃ ɔcessum merũ iperiũ.vt patet i l.j.§.ð of.ɔsu.vel quęstori deputato ad libros legẽdos.vt patet i l.j.cũ gl.i ver.plebeios.§.ð of.quest.sed de hoc dic, vt dixi i d.l.j.super d.gl.& ibi dictis.adde Bal.i l.fi.p illũ tex.§.ð offi.
6 præse.vig.†Et q̃ sint illi, quibus ɔpetat merũ iperiũ & mixtũ.vide per Bar.& alios hic.& per Bar.in l.j.j.ð dã.infe.& i ɔ̃si.incip.quærit̃ vtrũ iurisdõ.in exũ ag.ad repri.& q̃ sint rebelles.i ver.Lõbardiæ.&
7 p Bal.in l.fi.C.e.i fi.& diffuse p Spe.i hoc eo.ti.§.j.†vbi ẽt ponit q̃d de ptãtib.ciuitatũ hodierni tẽporis. & Spe.& Io.An. ibi dicũt, q̃ ñ hñt merũ iperiũ, sicut ñ hñt defensores ciuitatũ, nisi ex ɔsuetudine.iuxta no. p gl.i auc.ð defen.ciui.§.nullã. i ver.iurisdõ. & de hoc est expresse gl.i c.j.i ver.solutus.quam ad hoc ponderat Bal.i ti.hic
8 finit̃ lex.quæ dicit, q̃ ptãs ciuitatis p̃t bãnire, †& bannire est meri ipeij ad instar relegationis.vt no.i §.relegatis.instit.q.b.mo. ius pa. pot.solui.& no.in spẽ Bal.i d.§.q̃ vniuersas. dicẽs hoc ibi p̃bari, & de hoc an ptãtes ciuitatũ hodierni t̃pis hẽant merũ iperiũ.vide p Bal.in l.magr̃atib.j.eo.& in auc.& olo.in iij.col.C.ne vx.p mar.& ĩ l.pe.in prin.C.cõmi.vel epis.& in ti.ð pac.cõstã.in ver. in crĩalibꝰ.
9 & qð no.Bal.i d.§.quæ vniuersas. †Et vñt isti p̃supponere, q̃ merũ
b iperiũ possit p̃scriptiõe, seu ɔsuetudine q̃ri.ᵇ ð quo vide p Gui.& Bal.& p Ia.Bu.in l.more.j.e.& p Cy.& Bal.plene i l.j.C.ð eman.lib.& late Bal.i sua dispu.quę incipit, Apulus Romanus. & i l.ij. C.ð serui.& in auc.quas actiones.C.de sac.san.eccl. & in l.j.C.ð iure au.annul.& i prin.C.& per Ang.in l.hæc aũt iura.j.ð seru.vr.p̃d.& p Mod.in l.j.ad fi.ff.de aq.plu.arc.& p Cano.i c.cũ ɔtingat.ð foro ɔpe.cũ ɔcor.ibi traditis.Et ex his, quæ dicit hic Bar.faciendo mentionẽ de ciuitatib.quę hñt ex pace ɔstantiæ merũ iperiũ, patet eũ sentire al̃r, q̃ fecerit Bal.i c.j.de natu.feu.vbi posuit vnũ, qð si eẽt verũ, eẽt satis mirabile verbũ.nã quęrit ibi, an iperator, q̃ hodie ẽ, possit auferre illã ɔcessionẽ meri,& mixti iperij factã p imperatorẽ in pace Cõstan.& dicit, q̃ licẽt pax ille fuerit p̃petua, tñ obligatio iperatoris versus ciuitates Lombardiæ nõ fuit ɔ̃cta, nisi p xxx. annos.vt patet ibi in tex.ad fi.& iõ, s̃m eũ, si iperator, q̃ est hodie, ɔcederet tibi aliqð castrũ alicuius ciuitatis cũ iurisdõe, posset hoc facere:quia oĩs iurisdõ,& oĩs districtus est apud principẽ, qñ prius alteri nõ ɔcessit.nã intẽtio Bar.hic, & in d.l.j.ff.de dã.infe. cũ ɔcor. alle.§.& gl.in auc.ð defen.ciui.in §.iusiurãdũ.in ver iurisdõne.in fi. vr̃ eẽ, q̃ imo illa ɔcessio meri iperij,& pax fuerit p̃petua,& nõ per xxx.ann.tñ.& ita ẽt ipsemet Bal.voluit in d.tit.de pac.cõstan.ad fi. in ver.xxx.ann.& ibi post Odofr.rñdet ad illũ tex.vt ibi p eũ.Et ad principalẽ q.Bal.in d.c.j.ð natu.feu.vide not. per Bald.in d.l.digna vox.& exp̃ssius p Mod.ibi.C.de legi.& p Bal.in l.q̃ se p̃ris.C.vñ li.& hic exp̃sse Bal.i addi.Spe.i ti.ð iuris.om.iu.in versi.ptãtes. & qð no.Bar.i l.hostes.in j.q.ff.de capti.& qð not.Inno. & alij in c.nouit. ð iudi.cũ si.in gl.in ver.aĩaduertẽdũ.ibi, pattẽ etc. vt in §.prohibemus.in auc.ð colla.& no.gl.in l.ij.C.ð of.eius, q̃ vic.alte.ge.& in l.j. in ver.possit eã.§.tit.ij.& ẽt vide Bar.in l.ij.j.ð pub.iu. dicũt tñ Ang.& Ful.hic, q̃ istud nõ erat necesse ɔsiderare isto iure antiquo, quo nõ erat inuẽta poena abscissionis mẽbri.no.Cy.in l.transigere.C.de transa.sed i hoc nõ vr̃ bñ dicere, quia est ɔ̃ tex.i §.poena. instit.de iniu.de verbo, talio.vbi patet, q̃ ẽt tẽpore legis xij. tab. erat inuẽta poena. abscissionis membri. ¶In gl. in ver.mixtũ. ibi, secũ iurisdictionem etc.hoc non ex verum, vt dixi, super text. & patet ex his, quæ statim subdit gl.quę p p hoc transiuit ad sequentem rñsionẽ,
10 quæ melior est ampliando eam, vt hic per Bartolũ.† Et ex ea iuncto text.habes notare, q̃ vnumquodque, quod componitur ex diuersis simplicibus, appellatur mixtum, vt hic, & in §. item mixta. insti.

ADDITIONES.

a ¶Quod est no. Adde hic Old.d.Ias.ponentẽ octo, q̃bus dignius trahit ad se minus dignũ qð voluit Ro.cõs.cccxliij. & ibi cõsuluit, q̃ si existẽs archiep̃s, & dux in vno loco,& administrator i alio,& desijt alterius diœcesis construendo vicariũ in ecclesia, i qua hẽbat administrationẽ, diceret.p.archiep̃s dux etc.& nõ exp̃sso ti.administrationis, q̃ nõ vitiat̃ cõstõ vicarij, q̃a exp̃sit digniora noĩa, vt facilius cognosceret̃ & qð voluit Fed cõs.lxv.vbi dicit, q̃ si p̃onatus cõpetit clerico,& laico.q̃ laicus habebit sex mẽses ad p̃ñtãdum p̃p ɔ̃ionem, quam habet cũ clerico.& multa circa hãc materiã.vide in proce.decr.p Abb.& i apostill.ibi.
b ¶Quæri.Adde d.Card.Flo.in c.cum contingat.de fo.cõp.Alex.cõs.p.in v.lib.vbi ponit etiam de pac.constan. & an imperator possit illi præiudicare.
¶Vide late per Ias.hic,& Fel.in c.cũ non liceat.de præscr.& per Ant. Cor. in suo tract.de potestate regia.in ciij.q.prin. Th. Dipl.

1 inſtitu.de a ctio.& in l.cum ſeruus.j.de condi.& demonſt.† Ex quo infert Ang.[a] hic,q ſnĩa lata in cã ſummaria, nõ ẽ mere diffinitiua, quia licèt diffiniat,vt in clem.ſępe.đ ver.ſig. tñ quia trahit à nã interlocutorie hoc,qđ ferẽ lite nõ ↄteſta, nec ſeruatis alijs ſolẽnibus iudiciarijs nõ p̃t dici mera,quia verũ eſt abſtractũ ab oĩ ↄpoſito.vt hic.& in d.l.cũ ſeruus.& ita dicit ſe ↄſuluiſſe,& ita iudicatũ fuiſſe. 12 licèt nõnulli ↄſuluerint ↄ̃riũ.† Ex quo infert,q ſtatutũ loquens de mera diffinitiua nõ hẽt locũ in iſta.Sed Pau.de Ca.hic tenuit ↄ̃riũ p d.cle.ſępe.vbi ſimplr appellaẽ diffinitiua,ergo eſt mere diffinitiua, aĩs nõ. ſic ſimplr appellaẽ.† 13 Itẽ q a diffinitiua denoĩaẽ à diffinitione negotij,de quo principalr lis vertebaẽ,nõ aũt denoĩaẽ à proceſſu.vt no.in l.q. reſtituere.in gl.fi.j.de rei ven. ergo nõ dẽt attẽdi, an fuerit ſeruatus ordo iudiciarius i pceſſu.Quinimo dicit videri, q nõ ſit dare merã diffinitionẽ, licèt ſit dare merã interlocutoriã, vt qñ expectat poſt ſe diffinitiuã,& nõ meram,qñ nõ expectat.ad hoc adducit not. p gl.in l.harũ in ver.abſolueẽ.j.ſi ſer.vẽ.& in l.j.C. de app.quæ parũ faciũt.ſed melius facit qđ no.gl.i cle.j.in ver.diffinitiua.de ſeq.poſ. Adde q Ang.in d.l. q. reſtituere.tenet opi.quã b ipſemet tenuit hic.& idẽ tenet ipſe in cõſ.ſuo[b].cxj.incip.quidã petit etc.melius in ſeq.cõſ.vt ſubdit. nõ ob.q iſta ſnĩa diffiniat negotiũ pricipale,quia ſm eũ,vbi vnũ,& idẽ ens hẽt effectũ vnius ſubiecti,& formã alterius denoĩare,illudemus à ſubiecto formali,tãquã à digniori,& potẽtiori.l.an inutilis.in prin.cũ ibi no.j.de acce. Ro.ẽt in rub.j.đ re iud.refert opi.Ang.hic.& cũ ea ſimplr trãſit.idẽ vr velle Ant.de Bu.in rub.ex̃ de re iu.Bñ facit qđ not.Ang.in l.ſtipſonũ.alie.in prin.de ver.obl.& in l.ſi ſic in prin.de leg.j.ad idẽ no. 14 Bar.in l.ſi cũ exceptione §.hæc aũt actio.j.quod met.cã.† Vbi dicit, q diffinitiua p̃t dici duob.modis. Vno modo, q diffiniat ↄtrouerſiã cãæ.l.j.j.de re iu.& no.glo.in d.cle.j. Alio mõ dr̃ diffinitiua:quia dẽt p̃cedere libellus litis ↄte.& ſimilia.l.platũ.cũ gl.C.đ ſen.Bene facit qđ not.Bar.in l.Titia.j.de accu.vbi voluit,q qñ in ſnĩę pla none nõ req̃runẽ ſolẽnitates, quæ rlr ſunt à iure req̃ſitę in ſnĩjs, illa ſnĩa nõ dr̃ oĩno diffinitiua.& ad hoc inducit no.p gl.ĩ d.l.harũ.vbi latius p eũ.Sed ita eſt,q ſnĩa diffinitiua dẽt ferri iudice ſedẽte pro tribunali.c.ſi.de re iud.in vj.no.gl.in l.j.C.de ſen.& breuicu.reci.& tñ hæc ſolẽnitas ñ req̃rẽ in ſentẽtijs latis ſuper ſummario pceſſu, vt in d.cle.ſępe.& ſic in hoc mutaẽ nãm ĩterlocutorie.quæ ſine cãę cognitione lata eſſet,ĩ qua ſnĩa nõ reperiẽ introductũ,q iudex tũc ſedere dẽat.vt per Bar.in l.ij.in fi.C.de ſen.ex breui.reci.p hoc etiã facit qđ in ſiñ dicit gl.in l.iij.j.de exce.ſ.q vbi vna exceptio ñ ſequiẽ rlam peremptoriarũ,nec dilatoriarũ,nõ debet dici peremptoria, ſed anomala,& iſta tene mẽtẽ,quia articulus eſt no.¶ In ea.d.ibi,legitima ptãs etc.addo gl.in §.iuſiurãdũ. in ver. iuriſdõnẽ.in auc. de 15 defen.ciui.aſtud argũ ab illuſione† vocabuli in propoſito nõ pcedit.vt hic p Ful.quia repugnaret diffinitioni iuriſdõnis. p gl.in l.j. §.e.nã ↄſiderãdo alluſionẽ vocabuli, ſequereẽ, q patris ptãs diceref ↄp̃hẽdi ſub hac iuriſdõne,quia eſt l'tima ptãs,& tñ non ↄuenit iuriſdõni,de qua tractamus.vt p Bar.in d.l.j.agit ñ pcedit argũ ab alluſione vocabuli, qñ diffinitioni repugnat. l.ij.§.appellata.& ibi declarat Bar.j.ſi cer.pe. & in l.j.in prin.cũ ibi no.j.de teſt.niſi ſubaudires verba.de quib[9] p Bar.in d.l.j.quę ẽt in effectu ſubaudiebat ħ Gui.đ Cu.q. ſubaudiebat hæc verba.ſ.in iudice ↄſiſtẽs.tñ dictũ gl. volẽtis,q noĩe iuriſdõnis ẽt merũ imperiũ ↄtineaẽ,eſt in ſe verũ,p 16 ea,quæ hic ſequunẽ in gl.& latius p doct.hic.¶ † In ea.ibi,coercitio modica.dic ſm doct.magis cõiter hic.& Ang.in l.magĩratib.j.eo.q iſta nõ eſt ſeparata ſpẽs iuriſdõnis:quia aut ↄp̃hendiẽ ſub mero iperio,vt quia expediẽ offõ iudi.nob.ad publicã vtilitatẽ,exẽplũ in modica corporis caſtigatione,quę ĩponiẽ p leui delicto, de qua loquiẽ l.magĩratib.j.e.§.audien.in auc.de defen. ciui. Vñ ẽ meri iperij,cũ tẽdat ad aĩaduertẽdũ in facinoroſos hoĩes principalr,vt hic. Aut eſt mixti imperij. vt qñ incidenter exercetur in cãis mixti iperij,p ut eſſet citare re ipſa: quia eiuſdẽ nãæ dẽt eẽ acceſſoriũ, cui[9] ẽ pricipale.c.acceſſoriũ.đ reg.iu.i vj.l.j.& ij.j.đ pec.leg.p hoc in ar. ill.Bar.ħ text.ĩ l.ſi p̃tor.§ ti.ij.vbi ſequela rlaẽ à pricipali cã. Aut erit iuriſdõnis ſimplicis, vt ĩ modica coercitione, quæ ĩcidẽter exerceẽ in cãis ſimplicis iuriſdõnis,vt citare re ipſa:quia p̃t expediri p quẽlibet magĩratũ habẽtẽ ordinariã iuriſdõnẽ.§.ſi verò ẽt q.dã iurẽt.in auc.đ exhi.re.& fuit viſum.§.l.pxi.& ↄdẽnare ↄtumacẽ in expẽſis, & alia facere,đ q.b[9] p Bar.ĩ d.l.magĩratib.& đ iſta vltima coercitione verbali loquiẽ l.fi.in fi.§.ut.ij.¶ In ea.d.ibi.l.ij.in princ.etc. imo ẽt aliæ pœnæ dñt eẽ de mero iperio.vt l.ſi quidem.t.aĩs eſt l.meminiſ §.fi.§. đ off.p cõ, cũ tẽdat ad aĩaduertẽdũ ĩ facinoroſos hoĩes.iuxta id,qđ hic in tex.& iõ demãdari ñ p̃t,ẽt legato pcõ.d.l. ſi quid erit, & qđ ſint meri iperij, patet, quia ↄueniũt diffinitioni meri iperij, 17 qđ quidẽ ſic diffiniẽ,ſm Bart.& alios poſt Pet.† Merũ imperiũ eſt iuriſdõ,quæ expediẽ offõ iudi.nob. publicã vtilitatẽ reſpiciẽs principalr.& ſm Bar.ſub hac diffinitione ↄp̃hẽdunẽ ẽt cãæ accuſationis criminalis,nõ ſolũ inq̃ſitiõis, quia ſm eũ ẽt accuſatio expediẽ

offõ iud.nob.nõ mercenario:quia cãæ criminales nõ expediunẽ p actiones,quib[9] deſeruit offĩn mercenariũ.inſti.de pub.iu. in prin. & cũ Bar.trãſit Sal.ſed Bal.hic in noua lec.tenet ↄ̃rium,& adducit rõnẽ,quæ ſatis à remotis ẽ,& nõ ↄcludit.tñ cũ opin.ſua ↄcordare vr Bar.in l.iudex.in prin.j.de re iud.Sed verior vr opi.Bart.hic. pro quo adducas l.ij.vet.q nõ ita.ibi,ex offõ etc.C.de ped.iu.vbi apparet,q cãæ ĩdelegabiles ſunt illæ,quæ expediunẽ offõ iudicis. & lo-18 quiẽ de nobili ĩdubitanter,aĩs nõ differret à principio illius l.† Sed ita eſt, q cãæ criminales ſunt illæ, quæ ſunt indelegabiles rlr non facta diſtinctione,an expediantẽ p viã accuſationis,an inq̃ſitionis. vt d.l.ſi quid erit.& l.j.§.tu.ij.ergo dñr expediri offõ nobili. Nec ob. id,qđ no.Bar.in d.l.iudex.quia Bar.ibi loquiẽ de offõ mercenario, qđ deſeruit accuſationi inſtitutæ, vt ĩ dãdo dilationes,eſtãdo etc. Sed nos quærimus de officio iudicis,quo inſtituiẽ accuſatio,petiẽ pricipalr p accuſatorẽ à iudice reũ puniri.& ſi aĩr fuiſſet mẽs Bar. in d.l.iudex.dixiſſet ↄ̃ ea,quæ hic dixit,& non bñ. Et illa opin ſua ibi eẽt ↄ̃ d.l.j.in fi.& l.diui ſr̃es.j.de pœ.& nõ ob.l.illicitas.§.fi. đ off. p̃ſi.quia rñde,q aliud eſt in pęna.vt d.l.diui ſr̃es.& l.j.in fi.j. de pœ. aliud in mulcta.vt d.l.illicitas.& ita not.Bar.in d.l.in fi j.đ pœ. Plus .n.hẽt arbitrij iudex in mulcta,q̃ in pęna.l.aliud.§. inter mulctam. & l.ſi qua pœna.gl.j.đ ver.ſig.ad qđ ẽt vide Ia.de Are. & Bal.in d.l. illicitas.§.fi.Diffinitio ẽt p̃t ſm Old.in ↄſ.x.incip.vẽdito caſtro.cũ eo. trãſit Ant.de Bu.in c.in archiep̃atu.de rap. in c.q ſedẽ.& ibi Pe.de 19 Anch.de of.ord.† Merũ imperiũ eſt iuriſdõ, ſeu ptãs ſeuerioris vltionis exercẽdæ in perſonã ob publicã vtilitatẽ introducta .& hęc diffinitio adhęret opi.quã ſentit gl.ma. hic in ver. ſub mero imperio.etc.tñ hæc diffinitio nõ ↄp̃hẽderet ptãtẽ ↄdendi legẽ vniuerſalẽ,quæ eſt meri imperij,vt dcm̃ eſt,iõ tene p̃cedẽtẽ . Peccat etiã diffinitio Old.quia nõ ↄp̃hendit delicta,p quib.imponereẽ pœna magna pecunia,ẽt ſi expedirenẽ offõ ind.nob.qđ ẽ ↄ̃ l.placet.C.đ 20 ped.iud.& ↄ̃ no. p Bar.hic pbantẽ,† q ẽt leuis mulcta ẽ mixti imperij.& ↄ̃ iſtũ tex.in ver.aĩaduerſio in facinoroſos etc.& iõ hoc vr, q male dixerat Bal.in l.fi.§.de of.p̃ſe.vigi.vbi voluit, q pœnæ pecu21 niariæ ñ ſint meri ĩperij.† Et ẽ vtile ad q̃õnẽ,quã ibi põit, qñ Papa ↄceſſit oĩa reſeruato ſibi mero ĩperio , an videaẽ tales pecuniarias pœnas ↄceſſiſſe.nam ipſe tenet,q ſic. ↄ̃riũ vr verius tenẽdo opin. Bar.& ſequa.hic,quicquid dixerit Spe.in hoc tit.in ver.quid de relegatiõe.& gl.ma.hic cõiter reprobata.Et an poſſit delegari vl nõ. dic,vt p Bar.hic facientẽ ſex gradus meri ĩperij,cuius dictis adde in 22 q̃tũ tãgit,an carcer ſit meri ĩperij,† qñ q.s vniẽ carcere ad cuſtodiã, & dicit,q aut iſtud facit iurẽ alieno,ſeu vt alteri remittat pſonã carceratã,& tũc nõ ẽ meri ĩperij.ita l.liminarchæ.arg.hic.j.de ſer.fugi. qđ intelligo.ſ.maioris gradus,vt ẽt dicit Bart.ſed minimi grad[9] eẽ vr,cũ exerceaẽ ad publicã vtilitatẽ,& non iure actionis,ſicut dicim[9] in modica coercitione corporis,quæ ↄpetit ẽt minimis magĩratib.vt.j.e.l.magĩratib.ad hoc l.ij.§.exactus.đ inde.& qđ ibi Bart.§.de orig.iur.Aut quis detinet ĩ carcere ad cuſtodiã p cã meri ĩperij,corã ſe vertẽte,& tũc carcer erit meri ĩperij.l.ij.j.de in ius voc.ſecus ſi p cã ſimplicis iuriſdõnis:quia carcer dr̃ eẽ eiuſdẽ cognitionis,cuius eſt cã principalis,cuius occaſione fit carceratio,ſicut dictũ fuit de modica coercitione p eãdẽ rõnẽ.& iſtud eſt de mẽte Gul.Bal. & Sal.hic.de quo ẽt vide p Ang.ĩ §.audiẽt.ĩ auc.de defen.ciui.& in d.l.ij.& ibi ẽt Ia.Bu.Itẽ adde in q̃tũ dicit Bart.q gradus minoris, & minimi ĩperij ↄpetat iure magĩratus,vt d.l.magĩratib.& d.§.audiẽt. debet poſſe delegari p rlam l.j.ver.quæ verò.§.ti.ij.Nã licèt Bar.in l.nec q.c q̃.§.vbi decretũ.§.đ of.pcõ.teneat idẽ, tñ ipſemet Bart.vr 23 tenuiſſe ↄ̃riũ ĩ d.l.magĩratib.& in l.ij.§.e.vbi vr velle,† q coercitio pſonalis nõ trãſeat ĩ delegatũ p §.ſi verò ẽt q.dã. ĩ auc.de exhi.re,& p §.ſi verò ignoti.ĩ auc.đ teſt.coll.vij.Sed ↄcor.opi. q aut nos quærimus,an ad publicã vtilitatẽ iudex delegat[9] poſſit offõ nobili pro puni-

ADDITIONES.

a ¶Ex quo infert Ang. Adde tu,q ↄ̃ opi.Ang.quã teneo,facit text.in d.cle.ſępe. in verſ.ſnĩa.in ver. diffinitiuã proferat,ergo ibi eſt tex.q dr̃ diffinitiua,& mera: quia aliàs non appellareẽ diffinitiua,ſicut hõ mortuus nõ dr̃ ſimpliciter hõ.ſcđo facit, quia diffinitiua,iõ dr̃,quia diffinit negotiũ p̃ncipale,nõ aũt à pceſſu. gl. eſt in l.q. reſtituere.j̃.de rei ven.ergo nõ eſt curandũ,q debuerit ſeruari pceſſus,q ĩ cã ordinaria ſeruareẽ.tertio facit gl.no.cle.j. de ſeque.poſ.& fruct.vbi formaliter põit dñã inter diffinitiuam,& interlocutoriã: quia ferẽ ſuper aliquo emergen.in proceſſu,& expectat diffinitiuã poſt ſe.ſed diffinitiua diffinit negotiũ p̃ncipale. ergo feraẽ ſiue ſuper iud.ordinario,ſiue ſummario,dũmõ decidat negotium prin. erit diffinitiua. quarto,quia de iure reperiẽ dñã inter interlocutorias : quia altera dr̃ mera interlocutoria,q̃ expectat ſnĩam poſt ſe.altera non mera,q̃ nõ expectat. ita ſing.Bal.ĩ l.gñaliter.§.j.poſt gl.ibi,C.de re.cre.& refert Pa.de Ca.hic, cuius illud fundam.q alleg.gl.ma.in l.j.in fi.C.de appell & in l.harum.j̃.ſi ſer.vendi.in ver. ſi abſolueret.ſed illud nõ reperiẽ in diffinitiua , q altera ſit mera, altera nõ mera. poſſet forte hic dici,q aut ſtatutum loquitur đ mera diffinitiua,& tunc loquitur Ang.aut loquiẽ ſimpliciter.& loquiẽ Pa.de Ca.quem ſequor. cogita . Fr.Cur.

b ¶Conſ.ſuo. Adde,q d.Iaſ.hic tranſit cum opi.Ang.& alle.Fran.de Are.in pluribus ſuis conſi. ſed aduerte,quia Lud.Ro.conſi.clxxiij.in prin.dicit, q Ang.male locutus eſt hic.& in ſuo conſi.per clem.ſępe hic allegatũ per Paul.de Caſt.

punitione alicuius leuis delicti cognoscere, & punire, p ut sibi de-
legatum est, & dic q poterit.ita loquitur opi. Bart. hic p iura sua.
Aut ad priuatam vtilitatẽ possit personã coercere, & tũc procedit
scd'a opi.per all.per Barto. in d.l.j. vt patet ẽt ex his quæ ibi dixi in
fi.Fulg.tñ in d.l.magistratib. aliter distinguebat. volẽs q aut dele-
gatur vna lis vel causa, & tunc in tali delegatione nõ videaẽ venire
ptãs coercẽdi psonaꝝ, & ita loquitur l.ij.C.de spor.Fallit quo ad tor
quẽdũ testẽ, q a poterit, & ita intelligiẽ ipse tex.in d.§.si vero igno
ti.vbi apparet, q delegatus põt exercere, & inferre torturã per ap
paritores, id est, nuntios iudicũ ordinariorum, vt ẽt retuli.s.l.,pxi.
& hoc sit speciale in casu isto, quia testis offendit authoritatem il-
lius iudicis delegati.l.nullũ.C.de test.aut non est delegata vna cã
vel lis, sed est delegata iurisdõ, & tunc transit in eum leuis coertio
in personã.l.si quid erit.ff.de offi. pcõs.nec.n.ibi est spẽle in legato
proconsulis, quia iurisconsultus arguit de legato procon.ad alios
l.j.§.fin. & l.cognitio in prĩo.s.tit.ij. ¶ Posset ẽt vltra eum ad l.ij.de
spor. rñderi, quod ibi nõ loquiẽ de modica corporis castigatione
competente magr̃atibus.& magis placet prima cõcordia, q a ista
scd'a vr̃ ꝯ.d.§.si vero ẽt q.dã iurent, vbi non distinguiẽ an vna cã sit
mãdata vel iurisdõ.& an in gñali delegatione veniat hæc coertio
corporalis, qñ põt delegari, dixi in l.j.s.tit.ij.& ibi ẽt dixi an in hac
materia sit spẽle in legato pconsulis.Et plures casus in q bus me-
rum Imperiũ possit delegari, vide p glo. & plenius per doct.in l.j.
& ibi dixi.s.ti.ij.& aliq d per glo.hic ẽt vnũ casum no.vide p Guil.
24 & Ang.in l.ptor.j.eo.& ibi dicam.† Iuxta hoc ẽt esset vidẽdũ an de
iure can.cãę meri & mixti Imperij, possint delegari.& magis cõis
opi.est quod sic vt p glo.& doct.in c.quod sedẽ de offi.ordi & per
glo.in cle.j.de offi.deleg.& p Inno.in c.venerab. & in c.su p qõnũ.
in verbo, delegare.de offi.deleg.per Spe.hic in eod.tit.§.j.vers.ſm
canones.p Bar.in d.§.vbi decretũ. p Ang.hic, & j.l.proxi.in fi.& i
l.j.s.tit.ij.& ibi aliq d p Paul.de Ca.in §.j.illius.l.& per Ro.in princ.
illius.l.p Io.An.in addi.Spec.in tit.de iud.deleg.§.fin.su p ver.itẽ q
est delegat'.& p Bal.in l.j.C.vbi de crimi.& in l.a iudice.C.de iud.
& in l.solent in prĩo.s.de offi.pcõ.aliq d ẽt per Cano.in c.pe.p illũ
tex.de offi.vica.in vj.& in c.ex literis p illũ tex. de eo q mit.in pos.
causa rei seru. & in c.in archiepiscopatu. de rapto.& ibi gloss.licet
Mod. & Imo. i d.c.q sedem. & in d.cle.j.conciẽ sustinere q excε-
ptis trib' casib' eodem modo prohibeẽ delegatio de iure cano.si-
25 cut de iure ciui.† Et dato q possit delegari an i dubio si demãdata
est cã, videaẽ demandatũ de iure cano, vt delegatus possit ea quę
sunt mixti imperij.vide per do.Anto. & alios in c.si q s ꝯ.de fo.cõ-
pet.& in c.ex literis.de offi.deleg.de quo dixi.s.tit.ij.in l.j.su p gl.in
26 ver.non aliter. † Item adde in quantũ Bar. hic post Guil.de Cu.te-
nuit modicã coertionẽ corporis esse meri imperij, q Fulg. hic te
nuit ꝯnum p l.fin.in fi.s.tit.ij.& dicit q Bar.non bene rñdet ad illã
l.intelligẽdo eã in coertione verbali, quia ſm responsionem Bar.
sequeretur q ibi loquereẽ de coertione, quæ esset simplicis iuris
dictionis, vt condẽnare in expensis, denegare contumaci audien-
tiam, sed illa l.vult, q illa coertio modica sit imperij, sed nõ meri.
Scd'o ꝯ Bart.adducit, quia modica coertio trãsit in legatũ procõ-
sulis.l.si q d erit.s.de offi.procon.sed tex.in l.j.§.fi.s.tit.ij.dicit q me
rum imperiũ non transit in legatũ pconsẽ.vt ibi patet, si bñ aduer-
tatur.ergo modica coertio non est merũ impium. Vñ dicit posse
dici adherendo diffinitioni Ia.de Are. cũ aliquali additione q me
rũ imperiũ ꝯsistit in seueriori vltione & in coertione graui.l.ne
mo põt.cũ ibi no.in gl.d' reg.iur.& l.solent, in prin.s. d' offi. pcõ. Ta
27 men sto cum Bart. † quia modica corpis castigatio sine dubio est
aĩaduersio in facinorosos homines, ergo est de mero im pio & ex-
peditur officio nobili ad publicã vtilitatẽ. Fateor q est indelega-
bilis solũ qñ est magna coertio.ita loq tur.d.l. nemo cũ gl.iuncta.
d.l.magr̃atibus.& d.l.j.ver.quæ vero.s.tit.ij.Non ob.d.l.j.§.fi.q a re-
spondeo q loquiẽ ibi de mero im pio maioris gradus, tñ modica
coertio est meri imperij minoris gradus vt hic.& non posset cade
re sub mixto, nec sub simplici iurisdictione, cum non expediaẽ ad
priuatã vtilitatem. Et rñsio data p Bart.ad d.l.fi.pcedit, quia Bar.
nõ dicit q ibi intelligaẽ de modica coertione, quæ sit simplicis iu
risdictionis, sed de verbali, quæ ẽt põt esse Imperij.s.mixti vt in ca
su l.cognitio.§.j.s.ti.ij.& declarat Bart. in d.l.magr̃atibus. Preterea
si cã mixti imperij esset delegata in casibus, in q bus põt delegari
vt hic p Bart.oĩs coertio verbalis tunc dr̃ mixti imperij, vt dixi.s.j
versi.in ead.ibi modica coertio &c. Ad prædictorum cõfirmatio-
nem bene facit.l.fi.j. de fun.instru. & l.scapham.j. de euic.inducẽ-
do, vt hic p Guil. & Bar. & per Bald.in l.si q ex cõsensu.C.de epis.
audien.¶ In ea.ibi, q cũ causæ &c.si vera esset glo.sequereẽ quod
vbi iudex interponit suum decretum, sine cãæ cognitione, exem-
plum in manumissione quæ fit apud prætorẽ in §.multis aũt mo-
28 dis instit.de libertinis.& quod ibi not.in ver.in trãsitu. † & not.in l.
ij.in prin.s.tit.j.istud non eẽt mixti imperij, qd' est falsum, tum q a
illud expeditur officio iudicis nobili, sicut dare bono. posses. & si-
cut aliæ causæ mixti imperij, vt d.l.placet.ver. quod nõ ita.tum q a
nõ põt dici q sit causa simplicis iurisdõnis, quia expediẽ iure actio
nis. vt j. diceẽ & clarum est q nõ est meri imperij cũ principaliter
nõ fiat p p publicã vtilitatem, ergo de necessitate est mixti impe-
rij.Vñ mixtum imperium aliter diffinitur vt patet ex diffinitione
29 quę magis cõiter hic approbaẽ per doct. † nam est iurisdõ, quę of-
ficio iudicis nobili expediẽ, priuatam vtilitatẽ respiciens. Vel ſm
Old.in consi.s.alleg.& Pet.de Anch. & Ant.de Bu.ibi.s.est iurisdõ
explicandi qõnes ciuiles, quæ sui excellentia maiorib. magr̃atib.
competunt Sed hæc secunda diffinitio nõ vr̃ perfecta, quia etiam
mlta competunt maiorib.magr̃atib.tñ, vt cognitio causarũ à tre
centis aureis.s.vt in §. & iudicare.in auct. de defen.ciui. & tñ sunt
causæ simplicis iurisdictionis vt probabo statim, dum de iurisdõ-
30 ne tractabo. † Quot aũt sint gradus mixti imperij, & qñ possint
delegari, vide per Bart.& alios hic & p Bart. in l.iiij.§.duas.j.de dã.
inse.& per Bar.in d.§.vbi decretum. & per Bal.in rub.extra de of-
31 ficio deleg.vbi tangit † an ptãs legitimandi, vel creandi tabellio-
nes, quæ per principem concessa esset inferiori possit delegari. &
dicit q nõ, & est mixti imperij & his solis cõpetit quib.specialiter.
l.vel ꝯsuetudine delata est, alle.not. per Inno. in c.cũ p.de fide in-
stru.de quo ẽt vide per Bal.in c. qñ fulurmo.deleg. & in l.gesta.C.
de iudi.& Ant.de But.& Io.de Imo.in c. quod sedem.de offi.ordi.
32 † Et sic̃ esset videndum an interpositio decreti in emancipatione
sit delegabilis. & Bar. hic simplr̃ tenuit q sic. & licet alij nõ tangãt
hoc, tamen dic q glo.tenuit ꝯrium in l.ab ea.in fi.in verbo, recte, j.
de pba.tñ pro opi.Bar.quæ vera est, vide gl.in l.emancipatis.s.de
33 adopt.quæ alle.bonum tex. † Item esset videndum an cãæ appel-
a lationum [a] sint mixti imperij, in quo vide Bar.not.tenentem q sic
in l.j.in §.solent.j.qñ appel.sit.idẽ tenet Bal.in rub.extra de offi.del.
vbi pro hoc alle.glo. in c.su per qõnum.§.intentionis. in verbo.alij
delegare.eo.tit.& idem tenet Bald.in rit. de pa. constan.in ver.ſm
mores.& per eundem.in l.eos.in prin.& in l.cũ post.C.de appe.&
istud vr̃ verũ cum expediaẽ offõ nobili ad priuatã vtilitatẽ, vt de-
34 clarat Bart.in l.j.in prin.j.de ap. † Et verũ cãæ appellationũ possint
delegari, dic vt habetur in auct.ad hęc. & ibi not.C.de iu.& p glo.
in d.l.eos.in prin.in verbo ꝯueniat. & glos.in l.j.C.de peda.iu.& p
35 Ang.in l.& quia. in fi.j.eo. † Et sic̃ an causa in qua principaliter pe
b titur declarari sñiam esse nullam[b], sit mixti imperij, vide p Bal.in
l.si vt propõis la.j.in pe.q.C.qũo & qñ iudex.& in rub.extra, d' of.
deleg.¶ In ea.ibi omne id q competit &c. in hoc cõiter reprehen
ditur glos. quia dicit aliqua quæ sunt meri im pij competunt iure
magr̃atus, vt patet in d.§.audient.& in d.l.magr̃atib.nam ea quæ
ibi enumerantur, sunt meri im pij, cũ expediaẽ offõ iudicis nobi
li & ad publicam vtilitatẽ vt hic p Bar.ꝯcernunt enim aĩaduersio
nem in facinorosos hoĩes, vt dixi.s. vñ dicas q cãæ iurisdõnis sunt
illę, quæ expediuntur iure actionis & per ꝯñs offi. iudi.mercena-
rio ad priuatã vtilitatẽ, ẽt si essent cãę vltra mile aureos.q pbatur.
36 † nam non est dubiũ q si quis pro vilissima cã, puta trium aureorũ
actionem sibi cõpetentem intentet, illa dicetur cã iurisdõnis sim-
plicis vt §.& iudicare.in auct.de defen.ciui.facit.l.fi. & q ibi no.C.
de peda.iud.iuncta.l.placet.ver.q non ita.eo.tit.ergo dato q causę
prædictæ quæ expediuntur iure actionis excederent mile aureos
debent iudicari cãæ simplicis iurisdõnis, quia ea quæ differunt p
plus & minus, non debent differre spẽ.l.fi.j.de fun.instr.& in simi-
li no.Bar.hic in quinto gradu imperij. Nec ad hoc ob.tex.in hac.l.
in fi.vbi dicitur quòd iurisdõ est iudicis dandi sñia & tñ delegatio
non expeditur iure actionis, quia prout est de mente Guil.hic, iu-
risconsultus hic describit iurisdictionẽ put iurisdictio cõcernit p
sonam iudicis, & non aliud respectu partium aut litigij immedia
te.& sic poniẽ hic vnus effectus iurisdictionis prout consistit in p-
sonam iudicantis tñ, sed vbi iurisdictio consideratur, tanquã cõ-
cernens exercitium causarũ, tunc diffinitur aliã.s. q est illa quæ iu-
re actionis expeditur &c. prout proxime dixi, & hic per Bar.ideo
delegare posse iudicẽ diciẽ effectus iurisdictionis simplicis, quia
quicunque vilissimus magr̃atus delegare põt, vt dixi super text.
¶ In ea.ibi, qd' est falsum etc.vt d.l.placet.vers. qd' non ita. & in l.j.
in prin.

ADDITIONES.

a . ¶ An causæ appellationũ. Adde tu, q videtur quòd causæ appellatio sit illius im
perij aut iuris.cuius est ẽt causa principalis per text. in l.1.j.an per alium cau.ap.
exp.poss.& facit, nam Bar.& communis sñia vult, q sit mixti imperij, sed mixtũ
imperium expeditur offõ iudicis nobili ad priuatam vtilitatem pricipaliter, sed
ap. nõ est offm iudicis, & nõ est actio nec exce. & per Bar.in l.j.vers.iuxta §.quę-
ro contra de ap.& q non sit mixti imperij, tenuit Rap.Cu.& Ang.Are.in d.§.so-
lent & prepo.Alex.in rub.extra de ap.cogita Fran.Cu.

b ¶ Esse nullam vide tu. Adde pa.de ca.in l.si idem cum eo.§.fin.infra.eo.q si iudex
adeatur vt suam sententiam declaret, & procedit dcm̃ Bald.in d.l.si vt proponis
si vero adeatur vt declaret sententiam nullam alterius . tunc erit mixti imperij.
& dicitur notandum.Fran.Cu.

in prin.& ibi no.s.tit.ij.& in d.§.vbi decretū.vbi cāe mixti īperij rñr nō pñr delegari.¶ In ead.in fi.gl.bñ loquiť,& pbať dcm̄ eius in d.l.placet.circa prin.ſm verū intelľm,quē ſequiť Bar.ī d.§.vbi decretū.& ſic melius loquiť Bar.hic,q̄ in d.l.placet.nam intelligit hic,q̄ illa lex loquať à trecentis aureis.s.& bñ p d.§. iudicare. & ibi not. Sed alr intellexit ipſe in d.l.placet.ſ.q̄ loquať in prin.in cāis trecētorū aureorū,& abinde.j.& q̄ illæ poſſint delegari pp īpedimētū publicarū occupationū,& nō alr.p illū tex.& ita tenet Ang.ibi.& in l.j.j.c.& nō bene;quia tūc eū cāę trecētorū aureorū,& abinde.j. 37 ɔpetāt iure magīatus,quia ɔpetūt defenſorib.ciuitatū.† q n̄ ſunt d̄ maiorib.hñtib.merū,& mixtū īperiū rñr,vt hic p Bar.debēt poſſe tales cāę idiſtīcte delegari, ēt abſq; īpedimēto.l.j.ver. quę verò.s.ōt.ij.vñ melius loquiť Bar.hic.& fuit d̄ mēte gl.i l.placet & Bal.et Sal.vñr illi intellectui adherere.¶ In gl.fi.i p̄n.declara iſtū tex.melius.vt dixi.s.¶ In ead.ibi,ſed dic etc.ſolue melius vt hic,& p Bart.cū quo alij trāſeūt.tñ mihi magis ſatisfacit vlu ſnl.gl. p l.more.j.e. ¶ In ead.ibi.l.ſolet.etc.de hoc dicetur ibi. & in l.more.j.eo.

Sigiſmundus. Rom. iperator Italiā trāſiēs comitē Marcū ſecū duxit.q ī germania Alfardū primogenitū, & germanum ſecūda p̄le dimiſit, atq; Adrianā filiam, cui an receſſum ex p̄ria cētū teſtō reliq̄t, eāq; plus petere phibuit,atq; nōnulla bona ſibi cū p̄cario hypothecata apud dños,& poſſeſſores dimiſit.Per quē comitē à q̄ plurib.Italię ciuitatib.p̄ncipis noīe ſibi ſubiectionis iura p̄ſtari petebanť, ac p eūdē ī itinere pecunia ſub vſuris accepta, & eū ī lite eſſet,vna cū creditore ɔpromiſsū facere ī laicū, ex quo q̄ōnis tini lo d̄ q buſdā meritò dubitare ɔtingit.¶ Primo,vtrū merū īperiū poſſit tēporis p̄ſcriptionē quęri.¶ Secundo,poſito q̄ ſic, an aliquę ciuitates Italiæ merū īperiū ɔ̄ īperatorē p̄ſcribere valuerint.¶ Tertio,q s p̄ferať i comitatu,mortuo poſt comitē primo genito.an Germanus ſecūdo genitus, an verò Arrianus poſtea natᵘˢ ex primo,vigore ſtatuti ī talib.iter lḡimos,& nāles p̄imogeniū p̄ſerētis. ¶ Quarto,poſito q̄ Arrianᵘˢ p̄ferrať,an ei obſtet,q̄ nālis tm̄ erat,& ſolenniter auctoritate Ceſarea lḡimatus.¶ Quinto, vtrum ɔſtitutio p̄carij comiti ādicto ſcā,eū ɔ̄ tertios poſſeſſores a debitore cām hñtes,releuet ab onere excuſſiōis fiēdæ.¶ Sexto,vtrum Adriana filia poſſit appellari p̄terita. ¶ Septimò, vtrū dicta cā, eo quia vſuraria ī laicū arbitrū ɔpromitti potuerit.¶ Cōdeſcendo ad primū dubiū,vtrū merū īperiū poſſit tēporis p̄ſcriptiōe quęri, ad cuius fundam̄. anteq̄ ad mām deueniā, neceſſariū fore putaui p̄mittēdū eē,q̄d ſit merū īperiū.In quibᵘˢ verſeť.Itē apud quos reſideat eius exercēdi p̄tās.Eſt aūt reiectis diffinitionib.antiquorū,& ēt modernorū quorūdā,q diffinire iperfecte vīt.Merū īperiū eſt ſumma p̄tās,ſiue iuriſdō d̄ publico itroducta, quæ offō iudi.nobi.expediť,vł p accuſationē publicam,vtilitatē reſpiciēs p̄ncipalr.Et iſtā diffinitionē p̄fectā eē patet ex dictis doctorū oium in l.iperiū.ff.d̄ iu.om.iu.& Bal.& doct.i l.ij.C.d̄ ped.iud.& Spe.ī ti.d̄ iu.o.iud.§.j.ver.notādū quoq; eſt.q̄d p p̄tes latius declarať.vt ibi p eoſdē. Verſať aūt merū imperiū, & p̄mo d̄ iure ciuili ɔdēdo legē gñalē, quę p̄ncipi ſoli, ac ſenatui ɔpetit.l.j.d̄ ɔſti.prin.l.nō ambigiť.ff. de legi.§.ſed q̄ principi.iſti.d̄ iu.na.gē.& ciui.§.leges.l.humanū.& l.fi.C.d̄ legi.vij.di.quo iure.xxiij.q.viij.ɔuenior.bñ facit ff.de flu.l.quo minus.Cōpetit ēt hęc p̄tās p̄torio p̄fectis.l.formā.aſs normā.C.de of.p̄fe.p̄t.orientis,& illyric. q̄d tñ itellige,vt ibi p Odo.& doc.ſ.quò ad ſuos ſubditos tm̄.Itē ī regib.& cardinalib.q p̄fectis p̄torio æq̄parant.vt no.ff.d̄ of.p̄fe.p̄t.i l.j.& i l.epale.C.de ep̄i.au.& no.doct.in l.j.ff.q̄ q.ſq; iur.in l.oēs pp̄li.in j.q.prin.ff.de iuſti.& iu.Bal.d̄ pac.Cōſtā.in ver.in cāis.Cy.in l.p̄grāma.C.cōm mati.vł ep̄las. cū ſi. Et hęc nullis alijs ɔpetit.Itē de hoc mero īperio ſunt oia,quę ſp̄ālīter ſunt principi reſeruata ī ſignū ſuæ p̄eminētiæ,de q bᵘˢ plene no.in c.q̄ trāſlationē.de of.dele.& in c.ſicut vnire.de exceſ.p̄l.in c.maiores.de baptiſmo.ī c.q̄uis.de elec.in vj.latiſſime p Spe.in tit.de leg.§.nūc breuiter dicēdum.§.nūc oſtēdēdū.p Bal.in l.reſcripta.C.de p̄ci.impe.of.& Bal.ī c.j.quæ ſint regalia,vt lḡimatio,& reſtitutio famæ.Quæ nō ēt intelliguntť trāſlata in eū, cui ɔceſſum eſt caſtrum cū īperio,ſm Bal in l.ij.C.de ped.iud.& q̄ lḡimatio,emācipatio, & adoptio ſint meri īperij,& nō poſſint delegari.tenet Bal.in l.geſta.ī prin.C.de re iu.& q̄ ēt ſint de reſeruatis Papæ.tenet Bald.in l.per hāc.C.de tēp.appe.vide Bal.ī d.l.reſcripta.& i l.j.C.de iu.au.annu. Itē verſať in aīaduertēdo ɔ̄ facinoroſos hoīes.p alle.l.iperiū.& l.illicitas.§.q vniuerſas.de of.p̄ſi.l.j.in prin.ff.de of.p̄fe.vr. l.nemo pōt gladij p̄tātē.ff.de re iudi.Vt puta, ſi vita in totū adimať,vel mēbrū abſcindať,quę gladij p̄tās dř.Hæc p̄banť in auc.de colla.§.ad hæc p̄lubemus.coll.ix.no.gl.& doct.in l.ij.C.de off.eius,qui vi.al.ge.& text.in c.archiep̄atu.& ibi in gl.fi.ex̄ de rap.bñ facit de pœni.diſt.j.vulgaris.Ad hoc,q̄d no.Cy.in l.trāſigere.& ibi p doc. C.de tranſa.& Dy.& Bar.in l.ij.ff.de publ.iu. Idē ī admittať vita ciuilis, vt quia p̄dat libertatē,puta q̄a dānať in metallū.& vt gñalius ɔp̄hendas, oēs pœnæ capitales ſunt meri īperij,veluti deportatio,in metallū dānatio.l capitaliū.in prin.ff.de poe.vel beſtiis ſubiici.l.reſpiciēdū.§.fi.de poe.vel aquę,& ignis interdicto, p quā ciuitas amittať. l.ij.ff.de pub.iud.l.edicto §.rei.auc.capitalis.ff. de bo.poſ.l.ij.in prin.ff.de poe.Eodē mō q ipune pōt p̄petuo offendi vigore ſtatuti, quia p̄dit ciuitatē,& diciť pœna capitalis,vt p̄bať in auc.de ſta.ɔ̄ libertatē eccle.§.j.colla.x.firmat Bart.& doct.in l.publico.ff.de pub.iud. ¶ Itē in pœna perpetui carceris,quæ deportationi æquiparať,ſm Inno.in c.quaľr,& qñ.de accu.arg.l.aut dāna.§.ſolēt.ff.de poe.& in l.incredibile.C.de poe.& eſt tex.in c.pe.de hęre.Et q̄ pœna carceris ſit meri īperij,tenent do.de Rot.ſua ɔcl̄o.ccc ix.alle.c.dile.d̄ ap.& Bar.in l.iperiū & Bal.in auc.quæ fit.C.de epi.& cle.& ibi ſubdit Bal.q̄ erigere furcas eſt meri īperij.& Cy.in l.ij.C.de eman.libe. & de carcere no.Bal.in auc.& oino.C.ne vx.p mari.ſequiť Bal.in d.l.publicorū.¶ Itē i dānato ad opus publicū.per l. q dā ſunt ſerui. ff.de poe.Idē in pœna relegationis.vt eſt gl.in l nulli.C.de ſent.& gl.in §.relegati.inſti.quib.mo.ius pa.pote.ſolu.& vř tex.in l.relegatorū.primo rñſo.ff.de interdi.& rele.& pro hoc, quia huic ɔpetit p̄miſſa diffinitio meri īperij,licēt ī hoc quidā tenuerint ɔ̄riū. vt Bar.in l.iperiū.inter quos addo,q̄ fuit Spe.in ti.de iu.om.iu. ſed prima opi.p all.ſuſtentať.Idē in oī pœna, per quā corpus alicuius acriter afficiť.l.memmiſſe.§.fi.aſs l.ij ſi quid erit. ff.de of.p̄cō.l.ſolēt.i prin.eo.ti.Et iō tortura,quę fit principalr ad pœnā,eſt meri īperij.l.defenſores nihil aūt.de defen.ciui.ſecus ſi ad inueſtigationē veritatis fiat:quia tūc eſſet iuriſdōnis, cū expediať officio iudicis mercenario.§.ſi vero ignoti, in auc.de teſti.col.vij.Et iſtud tenet Gul.& Bar. in l.iperiū.& l.ij.eo.ti.Bar.in l.interdū.§.q fure.ff.de fur.& in l.cū ſeruus.ff.de ɔdi.ob cau.Quid aūt de actu indicēdi rep̄ſalias.& dic vt p Bal.in auc.& oino.C.ne vx.p mari.¶ Itē de hoc mero imperio eſt modica coerctio corporis,quæ q buſlibet magīatib.ɔpetit.§.audient.in auc.de defen.ciui.col.iij.l.magīatib.ff.de iu.o.iud. Ad hoc l.leuis.ff.de accu.l.ſi quis forte.§.fi.cū ſeq.ff.de pœ.& hoc quia p̄miſſa diſtō meri īperij huic ɔpetit,licēt de infimo meri īperij dicať,ſm doct.Idē dñt in leui mulcta.per l.defenſores.C.d̄ defen.ciui.l.fi.C. de mō mulctarum in l.ij.C.de ſpor.in l.j.in prin.ſm vnā lec.ff.ſi quis ius di.nō obtēp.Et quia huic ɔpetit diffinitio meri īperij,licēt ɔ̄ hęc duo vltima obſtet:quia ſi merū īperiū ɔpetit.l.vel ſenatuſcōſul.aut ɔſtōne principū,vt dicit tex.ī l.j.in p̄nc.& §.q mādatā.ff.d̄ of.eius cui mā.eſt iuriſ.& Ianus ibi diceť,q̄ demādari nō pōt,vt ibi.ergo nō ɔpeteret magīatib.l.ea quæ.ff.ad mu. i auc.de defen.ciu.§.nulla.Sed modica coerctio corporis,ſeu leuis mulcta ɔpetit magīatib.d.§.audiēt. & d.l.magīatib. & demandari p̄t.l.ij.§.fi.ff.de iud.ergo nō eſt meri īperij. Nec eſt verū,q̄ ɔpetat diffinitio meri īperij:quia n̄ eſt hæc ſumma p̄tās, ēt eſt apud infimos magīatus.§.nulla.de defen.ciui.& l.defenſores.C.eo.tit. prout dictū eſt ī diffinitione.& l.nec magīatib.in fi.ff.de iniu.vbi bo.tex.ad p̄dicta facit de off.dele.c.ex lr̄is.& c.ſignificaſti.& tex.in §.nulla.in auc.de defen.ciui.& p hoc vř tex.in l.j.in fi.ff.de of.eius cui mā.eſt iuriſ.vbi modica coerctio ē iuriſdōnis,nō meri īperij. licēt ad illud doct.rñdeāt,q̄ ibi loquiť de quadā coerctione verbali, quę expediť offō iudicis mercenario ad expeditionē rei. ipſi verò loquunť de alia coerctiōe,quæ fit ad vidictā maleficij.itaq; p p̄dicta vtraq; pars eſt ſuſtētabilis,nō alterius progredior:quia de hac ſubtilitate in caſu nr̄o nō eſt valde curādū.Itē eſt meri īperij,nō poſſe agere, vł ɔueniri tēpore ſui magīatus.l.pars lr̄arū.ff.de iud.l.nec magīatib.ff.d̄ iniu.l.ſenatus.ff.de of.p̄ſi.l.quēadmodū.§.magīatᵘˢ.ff.ad le.Aq.l.ij.q.j.p̄hiberi.de quo p Bar.ī l.de pupillo. §. ſi quis ipſi p̄tori.ff.de ope.no.nūc.& ī l.ij.ff.de ī ius voc.p Spe. ī tit.de actore. ver.itē illuſtris.& ver.ſed q̄d de mino. & ī ti.de reo ver.itē ɔſul. & in ti.de accu ver.itē q̄d eſt magīatᵘˢ.Saluis q buſdā caſib.in auc.vt iud.ſine quoquo ſuffr.§.ſi q s aūt coll.ij.& i §.ſi tñ.ī auc.vt diffe. iud.coll.ix.in l.iubemus.C.ad leg.Iul.repet. Et iſtud firmat eſſe meri imperij Spe.in tit.de iuriſ.om.iud.in princ.in verſ.notandum quoque.

¶ De iure verò canonico.

Quo Pœna ſanguinis non īponiť.c.clericis.& c.ſn̄iam. ne cle.vel mo.c.in archiep̄atu.de rap.c.ex lr̄is.de exceſ.p̄la.per Inno.in c.quaľr & qñ.el ij.de accu.& illo iure p̄t dici ɔſiſtere merū imperiū in clericorū depoſitione,vel eorū p̄petua ſuſpēſione,vel degradatione.c.qualiter & qñ.el ij.de accu.de iud.c.at ſi clerici.de vita & hone.cle.c.vt clericorū.§.ſi quis.de cle.excō.c.latores.v.q.vj.delator. ¶ Item quia ſuccedit loco deportationis,vel relegationis perpetuo,& ad tēpus.c.qualiter & qñ.el ij.& ibi Innoc.de accu.& ix.q.iij.c.ep̄s.per q̄d vř idē eſſe in ſuſpēſione ad tp̄s,cū vt s.dixi.& deportatio,& relegatio, cui ſuſpēſi æquiparanť, meri ſunt īperij. & hoc exp̄ſsè firmat gl.ī c.q̄ ſedē.de of.ord.Itē excōicatio eſt meri īperij.c.paſtora.§.j.de of.ord.& c.j.§.j.hic finitur lex deinde, incip.ɔſue.regni.no.Innoc.in c.trāſmiſſa.de elec. firmāt dñi de Rot.ſua ɔcl̄u.ccc ix.alle.c.dilectis.de appell c.de cętero. & c.ſignificauit.de

ſent.

sent.excõ.licèt Inno.videat̃ tenuisse ꝯriũ in c.cũ ĩ ecclarũ.de offic. ord.in fi.& qđ no.Inn.ĩ d.c.quãr.vbi dicit,ꝙ post pœnas capitales est maior oĩb.Itẽ dispẽsatio.l.dist.& ꝯstitueret.Itẽ solẽnis,& publicæ pœnitẽtiæ ĩpositio.de excess.ꝑl.accidẽtib.l.di.ĩ capite.& no.Innoc.ĩ c.trãsmissa.de ele.Itẽ ecclarũ erectio,de ꝯsecr.di.j.nemo ecclesiam.& c.ecclĩas.Virginũ ꝯsecratio, & ꝯcilij ꝯuocatio.lxvij.dist. q̃uis eũ epis.c.trãsmissa.& ibi no de ele.c.ꝙ sicut.de ele.xx.q.j.de votis.Clericorum ordinatio.d.c.ꝙ sicut,de trãsl.c.ĩter corporalia. Chrismatis ꝯfectio.d.c.ꝙ sicut.Eccliæ ꝯsecratæ recõciliatio,đ ꝯse.eccl.vel alt.c.aqua.Itẽ illo iure ĩ mero ĩperio est pœna,ꝙ deliquẽs relinquat̃ seculari iudici puniẽdus.c.cũ nõ ab hoie.đ iu d.c.sniam ne cle.vel mo.c.ad falsariorũ.đ cri.fal.& iõ est meri ĩperij,q̃a hr̃ loco pœnæ capitalis dictis iurib.Addo ꝙ pœna exilij ẽt de iur.ca.est meri ĩperij.c.cũ nõ ab hoie.ĩ fi.đ iu.Itẽ ꝙ q̃s tradat̃ curiæ ad seruiẽdũ.xj.q.j.statuimus.Et ista æq̃pollet pœnæ metalli,vł damnari ad opus publicũ,quæ meri sunt ĩperij,vt s̃.dictũ est.l.capitaliũ.& l.q̃dã,de poe.Itẽ pœna detrusionis ĩ monasteriũ,đ qua hr̃.l.di.si eps. lxxx.dist.Ro.& ĩ auc.sed hodie.& ĩ corpore vñ sumit̃.C.de adult. q̃a succedit ĩ locũ relegatõis.Itẽ pœna ĩfamiæ.& ista vł đ mero ĩperio,tã đ iure ciui.q̃ cano.q̃a criminaliter dr̃ puniri,q̃a ꝯdẽnat̃ ad ĩfamiã ĩ cãis crialib:nõ dico de ciuilib.p.bon.tex.C.q̃ accu.ñ poss.si q̃s ex familiarib.q̃ est gladij ptãs ĩ facinorosos hoies.cũ đ gladio tã ciuili,q̃ naturali ĩtelligat̃.d.l.ĩperiũ.vt s̃.vidimus ĩ pœnis,ꝑ quas ciuitas,aut libertas tñ ꝑdit̃:& q̃cũq; s̃m leges ẽ ĩfamis,& s̃m Cano.ẽt.vj.q.j.ĩfames s̃m canones,tñ ẽt sunt ĩfames aliq̃ đ iure can.tñ,vt no.đ testi.c.testimoniũ.Itẽ pt̃ dici meri ĩperij ẽt tã ciuilis,q̃ cano.quoties iudex ꝑ inq̃sitionẽ ꝓcedit ad crimẽ puniẽdũ,vel ad aliud faciẽdũ,ꝙ ad publicã vtilitatẽ tẽdat.c.dilectus.đ simo.l.congruit.đ of.ꝑsi.ar.tex.no.ĩ l.licitatio.§.illicite.ff.de publica.& ar.l.ita vulneratꝰ.ff.ad l.Aq.cũ si.Et qđ no.Bar.ĩ l.ij.§.si publico.ff.đ adul. & Cy.Bal.ĩ l.iubemꝰ.C.đ ꝓb.& ĩ l.ea q̃dẽ.C.đ accu.& ĩ ꝑall.e.qualiter & q̃ñ.& đ simo.c.licet hel.q̃a tũc meri ĩperij sẽper diffinitio ꝯpetit.ex aũt ꝑdictos enumeratos casus,& quosdã quos.j.referã ĩ discursu,& alios q̃bꝰ meri ĩperij diffinitiua ñ ꝯuenit,oẽs dicas eẽ aut mixti imperij,aut nõ supmæ iurisdõnis:de q̃bꝰ ceu superfluis omitto.& đ pmissis vide Io.An.vltra ꝑall.ĩ c.quãr.el ij.& Spe.ĩ tit. đ iu.o.iud.Quibꝰ aũt ꝯpetat merũ ĩperiũ:sciẽdũ est,ꝙ cũ populusꝰ Ro.oẽ ĩperiũ trãstulisset ĩ ꝑncipẽ.l.ij.§.nouissime.ff.đ ori.iu.l.j.C.đ ꝯsti.prin.§.sed qđ pricipi.insti.đ iu.natu.l.j.§.cũ.n.l.C.đ ve.iu.enu. & ex trãslatione ĩ ipm facta,quędã idẽ princeps in signũ singularis ꝑeminẽtiæ sibi tñ reseruauit:& quę ista fuerunt.dixi s̃.remissiue.Et in istis ciuitas,vł inferiores,nec alius ĩ his pñt,sed ipse tñ,& ꝯfaciẽtes puniunt̃.l.sacri affatus.C.de diuer.rescri.l.ij.C.noua vectigal.l.nemo.C.đ op pub.l.j.C.đ iure aureo.ibi,ꝯ.& l.neminem. C.de re mili.l.xij.& c.ꝙ trãslationẽ.đ of.leg.c.sicut vnire,đ exce.ꝑl. & vtrobiq; plene no.ij.q.vj.đ cre.& c.q̃ se scit.& c.arguta.Quędã tñ cõicauit,sicut.n.ꝑfa.diuidit sũdũ vnũ ĩ plures,gr̃a melioris culturæ.l.Caius.đ le.ij.ita Imperator,& Papa mũdi dñi diuidũt onera sua,vt efficaciꝰ curã gerãt.c.mãdata,đ ꝑsump.xciij.di.valde.C. đ app l.ꝑcipimꝰ.ĩ prin.& l.iubemus.Vñ dicẽdũ est,ꝙ merũ ĩperiũ vle,ac legib.absolutũ,residet solũ ĩ ꝑncipe.l.princeps.ff.đ legib.l.pe.ff.đ arb.viij.di.quę ꝯ l.bñ a Zenone.C.đ quadr.ꝑscri.Et ita ĩtelligat̃ opi.quorũdã relata ꝑ Accursiũ ĩ l.ĩperiũ.ff.đ iur.o.iud.& per Spe.đ iu.om.iu.ĩ ver.h̃ tñ scias,q̃ dicebãt solũ papã,& ĩperatorẽ hr̃e merũ ĩperiũ,à q̃bꝰ appellari nõ poterat.ff.a q̃b.app.nõ lic.l.j. ix.q.iũcta,& c.ipsi.Vel eos saluẽdo,& recte.dicas s̃m cano.ꝙ papa & ĩperator soli sunt vocati ad plenitudinẽ ptãtis,& ĩperij.Alij verò,q̃bꝰ cõicarũt,dñr vocati ĩ partẽ solicitudinis,nõ in plenitudine ptãtis,ho.tex.ĩij.vj.multũ.ij.q.vj.decreto,& c.q̃ scit,& c.ad honorẽ, de auc.& vsu pal.Vel dñr alij hr̃e merũ ĩperiũ ordinariũ,& ꝑticulare.l.j.§.à ꝑfecto.de le.iij.d.§.q̃ vniuersas.& h̃ ẽt vł tenere Bald.de pace Constã.in ver.criminalibꝰ.& ita intelligatur tex.& ibi Bal.in c.j.§.ad hec.de pac.iu.fir.Cõicauit aũt hoc ĩperator maioribꝰ iudicibꝰ,vt ꝑsidi ꝓuinciarũ,ꝓcõsuli,legato Cęsaris,senatoribꝰ,& oibꝰ ꝓuincias regẽtibꝰ.l.illicitas.§.q̃ vniuersas.iunc.l.j.ff.đ of.ꝑsi.itẽ cõsuli,itẽ ꝑfecto ꝑto.l.j.ff.de in ius voc.iuncta l.nec magr̃atib.in fi.ff. de iniur.bonus tex.in l.j.in ver.regimẽtis.ff.đ of.ꝑfe.ꝑto.l.j.in prin. & §.relegãdi.ff.đ of.ꝑse.vr.ij.q.vj.anteriorũ.C.de app.l.præcipimꝰ. C.de epi.& cle.l.raptores.Itẽ quæstori ꝓuinciã regẽti.l.j.ff.de offi. quæst.q̃ est illustris,ĩ auc.de app.§.illo.ergo q̃ æquipollet,& ꝑferẽ ꝑsidi,q̃ est clarissimus.l.j.C.de priuatis carc.in auc.de nõ alie.§.fi. coll.iij.Itẽ magistro mili.l.j.C.de offi.magistri mil.Itẽ magistro officiorũ.l.iij.C.de offi.magi.mili.Itẽ comiti sacrarũ largitionum,vel rerũ priuatarũ,q̃ est illustris.l.fi.C.de asses.Itẽ comiti oriẽtis,& rectori ꝓuinciæ.l.j.C.de offi.comi.ori.Itẽ comitibꝰ Italiæ,& Alemaniæ hodie ꝯpetit merũ imperium,quia sunt clarissimi,s̃m Spe.in tit.de iur.om.iud.Itẽ vicarijs.Itẽ ducibꝰ,q̃ spectabiles sunt.l.præcipimus.in prin.de app.& l.raptores.C.de epis.& cler.Itẽ regibus.c. j.§.j.hic finitur lex dein.incip.ꝯsue.regni.c.ꝑ venerab.q̃ fi.sint legi. Item põt dici,ꝙ ꝯpetat cuilibet ordinario,vt probat tex.in c.j.& c. in ecclesiarũ,de of.ord.Exceptis defensoribꝰ ciuitatũ,& minimis magr̃atibus,ac rectorũ ecclarũ simplicibꝰ.Itẽ clr̃ ꝯcessum est oibus superillustribꝰ,& spectabilibus,& clarissimis:quia si dat̃ ꝑsidi prouinciæ.d.§.q̃ vniuersas.d.l.j.C.de priua.car.tanto fortius dabit̃ ꝑcedẽtibus:& hæc sequuntur gl.in l.j.in prin.s̃.de off.eius cui mã. est iuris.& in d.§.q̃ vniuersas.Et istis dr̃ ꝯpetere à l.bñficio principis:quia lex est aĩata in terris,in auc.de ꝯsulib.§.fi.Nã cũ princeps eos ꝑponit ꝑfatis officiis,& administrationibus,vł data ordinaria iurisdõ.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de off.ꝑfe.vr.l.fi.C.vbi & apud quẽ in integre.postu.c.j.§.iudices verò,de pa.iur.fir.Et ꝑ hoc tex.in l.j.§.q̃ mãdatũ.ff.de of.eius cui man.ibi,merũ imperiũ,qđ ibi dat̃.ita not.in l.more.& l.ẽt q̃.ff.de iu.om.iud.in l.priuatorũ.C.e.tit.per Inno.in c.cũ ab ecclarũ,de offi.ord.per Io.And.in c.q̃m Abb.de of.deleg. & quod no.Bar.in l.ij.de op.leg.& in sua disp.ad vtilitatia gñalis c. ab arbitris,de of.dele.in vj.& quod no.doct.in l.j.de dam.infect.& quod no.Bal.in c.j.de capi.q̃ cur.vẽdidit.& Spe.ti.de iu.o.iu.adde bo.tex.in l.cũ ꝑtor.§.j.ff.de iu.Et qđ hic dico,reperio fuisse postea de mente gl.in c.ij.ne præla.vices suas.Vbi ẽt subdit gl.ex ꝯsuetudine dari ordinariã iurisdõnẽ,facit tex.in l.j.§.optauimus.de offic. ꝑfe.ꝑto.Africæ.Et dicit not.Bal.in l.fi.ad fi.C.de iu.om.iu.ꝙ neque vniuersitas,neq; collegiũ ꝑt aliquẽ iudicẽ creare cũ mero ĩperio: quia illud dat̃ à l.j.ff.de offi.eius.& licèt iurisdõ dez ẽt à l.dat̃ mediãte electione,s̃m eũ.Quibusdã ẽt ꝯpetit merũ imperium ex senatuscõ.& ꝑt poni exẽplũ in q.l.j.ff.de offi.quæsto.Itẽ ex senatuscõ.Sylla.ꝙ ꝓbet merũ ĩperiũ ꝑtori ĩ cognoscẽdo de publica q̃ône à familia necatoris habẽda.l.j.§.& si à familia.ff.de of.eius.l.j.ĩ ꝑn. ad Sylla.Itẽ ex ꝯstõne principum ꝑt poni exẽplũ in l.ij.C.de spor. Itẽ & q̃ñ priceps merũ ĩperiũ delegat.xxiij.q.iij.illud.vij.q.ij.sicut. l.iij.§.idẽ diuus.ff.de testi.c.ꝙ trãslationẽ,de of.le.c.accedentib.de exces.ꝑla.Itẽ ciuitas Ro.habet merũ ĩperiũ.l.ij.§.cũ vrbẽ.ff.de off. ꝑfe.vr.nõ alia ciuitas.§.iusiurandũ,in auc.de defen.ciui.Sed hodie forte sic,quia regunt̃ per prouincias iuxta no.in l.fi.C.de ꝑscri.lõ. tẽp.Itẽ ciuitates,quę hñt ex pace Cõstã.s̃m gl.in §.nulla.in auc.de defen.ciui.licèt Bal.ibi,in ver.criminalib.dicat,ꝙ requirat̃ noua cõcessio principis ꝯ Io.& Azo.Itẽ doctor hẽt merũ ĩperiũ in scholares,licèt de ꝯsuetudine nõ seruet̃,in auc.habita.C.ne fil.ꝑ pa.Defensores aũt ciuitatũ,vel locorũ,& magr̃atus municipales,q̃ minores magr̃atus appellant̃.l.nec magr̃atus.in fi.de iniur.q̃ nõ pñt cognoscere vltra summã ccc.solidorũ.in auc.de defen.ciuit.§.audiẽt.& §.iudicare.Itẽ pedanei iudices,q̃ ñ pñt cognoscere,nisi de paruis.l.fi.C.de peda.iu.Itẽ duũuiri.l.j.iu prin.ff.si quis ius dicẽ.l.fi. C.q̃ admi.l.iiij.§.si forte.ff.de dã.inf.vbi apparet quot sunt minores magr̃atus.Itẽ tõualis,q̃ tñ de cã seruitutis,& libertinitatis cognoscit,nõ ingenuitatis.l.pe.C.vbi cã status facit.l.ij.C.đ ped.iu.& isti cũ sint minores magr̃atus,nõ hñt merũ imperiũ.d.l.nec magr̃atibus.in fi.de iniur.l.ea quæ.ff.ad muni.in auc.de mã.princi.§.ꝙ si delinquẽtes.l.defensores nihil.C.de defen.ciui.Hñt tñ s̃m doc.id quod est infimi imperij.s.modicã coerctionem,& leuẽ mulctã.qđ an sit verũ ꝙ sit meri imperij,dixi s̃.in q.in q̃bꝰ verset̃ merum imperiũ.Idẽ vł dicendũ in ptãtibꝰ terrarũ hodierni tẽporis s̃m Spe. in tit.de iu.s̃m Bald.de pac.Constan.in ver.criminalibus.tenuerit ꝙ hodie habeãt ptãtes terrarũ merũ imperiũ magnũ,& idẽ etnet ipsemet Bald in auct.& omnino.C.ne vxor pro mari.Pro quo alleg.gloss.expressam.& ibi Bal.sequitur in c.j.in prin.in vers.immo solutus.hic finitur lex deinde,incip.consuetudines regni.quæ voluit tales ptãtes habere facultates banniendi,ꝙ bannire,siue æq̃paremus deportationi,siue relegationi,nõ curo,nec hic dico:q̃a vtrũq; est meri ĩperij,vt s̃.dixi,ergo etc.An pop.Ro.hodie habeat merũ ĩperiũ,postquã trãstulit in principẽ,nõ me extẽdo.Sed cõis est snia,ꝙ nõ.ꝑ gl.& doct.in l.non ambigit̃.ff.de legi.& gl.& Bal.ĩ c.fi.de inuesti.inter dom.& vasallum,& videtur tex.no.in l.ij.C.de adopt.et Io.de Ligna.& d.Ant.in c.iij.de ꝯstitu.& ibi per eum,an imperium recte fuerit acquisitum per popu.Ro.& per ꝯsequens recte translatum in imperatorem.& per d.Io.de Imol.in rubr.ff. de verb.obl.per Innoc.in c.super,de voto.& Bald.in l.bene à Zenone.C.de quadri.præscript.& not.Bald.in l.cunctos populos.in princ.C.de summa tri.vide ibi per eos.Et vltra prædictos merum imperium de iure ciuili non reperitur apud alios residere,quibꝰ adde no.ꝑ Bar.ĩ l.j.C.de excus.muneri.lib.Bal.ĩ l.ij.C.de ped.iud.

¶ De iure canonico.

Merum Imperium post papam residet apud legatos, patriarchas,aut antistites,aut primates, qui superillustres dici possunt.c.antiqua.& quod ibi not.de priuileg.lxxiij. distin.c.fi.c.j.de of.deleg.& c.ꝙ trãslationem,de offi.leg.& ibi per Inno.aliqui autem legati etiã habent merũ imperiũ,quia similes sunt præsidib.l.prima.ff.de offic.pręsi.& In.in d.c.ꝙ trãslationẽ.Itẽ

competit

competit merũ imperiũ metropolitanis c.duo de offi.or.c.Roma
na.eo.tit.lib.vj.ix.q.iij.cõquestus.& isti dici pñt illustres.dicit Bal.
p illũ tex.in l.ad similitudinẽ.C.de epis.& cle.q epi sunt similes il
lustri b.nõ tñ sunt illustres. Cardinales vero sic.vnde dicit Bal.per
illũ tex.in auc.cã quæ fit cũ monacho. ad fi.C.de epis.& clc.q epi
scopus habet merũ imperiũ, & dicit Bal.in l.a iudice.C.de iud.q
Cardinales sunt pconsules. & ideo eorũ delegati subdelegãt.pri
mũ probat per c.ij.de offic.leg.in.vj.sm probat in l.legatus.ff.de
offi.procon. dicit Bal.in l.siue pars.C.de dilatio.q eps habet me-
rum & mixtũ imperiũ & idẽ in l.j.C.vbi de crimine.alle.Spe.&
etiã dicit sm Spec.q alij inferiores prælati nõ habent merũ impe
riũ.dicit Bar.in l.j.§.si quis.de app.q Cardinales nõ habẽt maiorẽ
dignitatem q̃ epi,sed maius officium. Alij sunt epi.& isti pñt dici
spectabiles hoies.xj.q.de psona & c.clericũ.la vlt.& clarũ est q isti
habent merũ imperiũ in diocesi sua.xj.q.vij.c.si q̃s eps.in clc.quis.
de fo.cõpe.ibi omnimodã iurisditionẽ.¶ Itẽ quia epi & Cardina
les æquiparanẽ præfectis prætorio,no.doc.in l.j.ff.quod quisq; iu.
& gl.& doc.in l.epale.C.de ep.audi.& dixit Inno.per illũ text.in
c.trãsmissa.de elc.q quilibet electus cõfirmatus consequitẽ merũ
imperiũ.siue ergo sit cõfirmatus a metropolitano, seu archiepo,
ad quẽ spectat de iure cõfirmatio in c.cum dilectus. de elec.siue
à sede apostolica c.cũ ecclesia.de cã pos.& proprie.cum si.& intel
ligo in epo etiã nondũ cõsecrato,vt ibi per eũ,& c.qualiter & qñ
eo.tit.c.quã sit & c.fi.eo.ti.lib.vj.alij archiepi & archipresbyteri &
prælati,& isti pñt dici,si sunt per electionẽ ad iurisditionẽ depor-
tati,clarissimi,de offi.or.cum ab ecclesiarũ.de resti.spo.literas. de
consangui.& affi.c.j.c.volentes.de priuileg.in.vj.de hoc latius per
doc.in c.cũ pungat.de fo.cõpe.Alij.rectores ecclesiarũ pñt infimi
dici.ij.q.iij.nemo d.c.cum ab ecclesiarũ. & non hñt merum impe
riũ,sicut nec minores magistratus, & sic diuiditẽ iurisdictio.ij.q.vj.
§.q de arbitris.xxj.di.§.j.& c.cleros.Sunt ẽt alij quos dicimus dele
gatos & subdelegatos,& executores,& istis non cõpetit merũ &
magnũ imperiũ l.j.in prin.ff.de offi.eius l.solet.de offi.procon.nisi
in delegatis in principe vt sup.dixi. Itẽ nec assessorib.ff.de offi.ass.
per totũ c.cũ ab omni.de vita & hone.cle.idẽ in arbitris l.non di-
stinguemus.§.de liberali.& no.in l.pe.ff.de arb.l.itẽ prætor.ff.de
tu.& cu.d.a.ab his. & hæc sufficiãt.quib.adde no.p Inno.& doc.in
d.c.cũ ab ecclesiarũ.de offi.or.Nũc redeo ad principale ppositũ.
Vtrum merũ imperiũ possit tpe præscriptionis queri. Et hãc q.in
hac inclyta vrbe Bononiæ disputauit Fran.accur.q pp diffusas
hinc inde subtilitates nõ determinauit. quapropter primo capio
partẽ negatiuã,& arguo q merum imperiũ non possit præscribi.
Nam merum imperiũ à lege datur.ff.de offi.eius cui man.l.j.§.cũ
enim lege.C.de ve.iu.eou.l.j.ff.de cõsti.princ.& q no.in l.more.&
l.& quia.de iu.om.iu.per Inno.de offi.or.cum ab ecclesiarũ. si a le
ge datur,ergo præscriptio nõ acquiritẽ.C.de fun.patrimonia.l.ius
emphytotici.lib.xj.l.hærennius modestinus.ff.de decu.facit.ff.de
mor.inferen.l.longa.Et per hãc rõnẽ Iac.de Are.vt referunt doct.
oẽs,tenet partẽ negatiuã.vt nõ præscribatur ẽt per tempus,cuius
memoria nõ extet.¶ Itẽ pro ista parte allegabat tex.in l.j.ad fi.C.
de curiosis,aliàs est l.j.C.de cohorta.lib.li.xij.vbi Imperator repro
bat & annullat consuetudinẽ dantẽ aliquib.potestatẽ carcerãdi.
& tamen carcer est meri imperij,vt dixi supra q.in quib.versetur
merũ imperiũ, ergo &c.¶ Idẽ probat tex.in l.oẽs la.j.C.de decu.
lib.x.ergo cõsuetudo in cõtrariũ nõ valet, auc.cassa.C.de sac.san.
eccl.auc.nauigia.C.de fur.& auc.omnes peregrini.C.cõia de suc-
cessionib.facit de electione, q.a sæpe.in.v.quia intelligitẽ reproba-
ta cõsuetudo ẽt futura,nõ solũ præterita, vt firmauit gl.in cle.j.de
reb.ec.nõ alie.& Pau.de liaza.in clc.statutũ. de electio.firmat Pe.
Cy.& Bald.in l.ij.ad fi.C.quæ sit lon.cõsue.ex quo generaliter &
indistincte damnatur cõsuetudo, ar.l.in fraudẽ §.fi.de testa.mil.c.
solitæ.de maio.& obe.l.placet de lib.& posth.l.si seruitus de serui.
vrba.prædio.sequitẽ Pa.& Lapus in d.clemen.statutũ Bar.idẽ in l.
si mihi & tibi.§.fi.de leg.j.& doct.in c.fi.de consuetu.q not.Cy.&
Bal.in l.dudum.C.de cõtrahen.emp.& doc.in l.cunctos populos.
C.de sum.trini.licet gl.in cle.statutũ de elec.dixit cõtrariũ,& ma-
le,q intelligitẽ pterita reprobata, & ẽt per Ioan.And.in addi.Spe.
de instru.edit.§.cõpendiose.ver.sed nunq d.de ɔsuetu.& d.Domi.
de san.gemi.in c.j.de consti.in.vj.tñ Pet.de Ancha.in cõsi.xlviij.in
Christi nomine &c.consuetudo quæ habet &c.sequitẽ gl.in d cle.
statutũ.facit in auc.vt nulli iud.vnde,sm eũ, ciuitates quæ nituntẽ
habere merũ imperiũ ex tpe tñ nõ iuuantẽ iure,sed si niterentur
ex priuilegio q vellẽt probare,ex tpe iuuarent l.cũ de in rem ver
so.ff.de vin c.peruenit.cũ materia de censib.l.iubemus.C.de fun.
patrimo.lib.xj.Et ita tenebat Ia.bu.in l.more.& in l.& quia.de iu.
om.iu.vbi per prædicta dixit q consuetudo nõ dat imperiũ, licet
possit allegata cõcessione à principe pbari vsus longeui imperij,
& iuuabit,sm Ange.vbi dixit in l.imperiũ eo.tit. q solũ ille habet

merũ imperiũ,cui lex, aut senatusc.simplr cõcedit, vnde nec sta-
tutũ aut ɔsuetudo dabit,licet det iurisditionẽ l.fi.C.de appari.tor.
procõ.& le.li.xij.& l.j.& fi.C.de eman.lib.& ita dixit tenere gl.no.
in.§.nulla.in auc.de defen.ci.§.iusiurãdũ ad fi.vbi dicit q Lombar
di habent ex pace cõstãtiæ,& sic à Principe, alij nõ habẽt nisi ex
vsurpatione. & sic apparet q non tribuitẽ cõsuetudine vel statuto.
Sed an pscribatẽ per talẽ vsurpationẽ longissimo tpe dicit Ang.se
alibi dicturũ,& ego ẽt dicã, & hãc partẽ tenuit Host.in c.cũ conti
gat de fo.cõpe.per illũ tex.in duob.verbis, & ita ẽt disputauit Ia.
de bel.sua.xviij.q.quæ inci.Bar.disputauit. & Nic.de mat.& refert
Bal.io sua disputatione Apulus ĩ vltimo verbo &c.Itẽ pro ista par
te adducitẽ,nã q. se gerit pro magistratu, & nõ est,incidit in crimẽ
lese maiestatis l.iij.§ ea.l.ff.ad l.iul.maie.quia iura imperij occul-
tat,& crimẽ nõ solũ impedit ob infamiã, nouã iurisdinonẽ,& ho
nores acquirit, sed ẽt veterẽ acquisitã debet amittere l.si quis.C.
ad l.Iul.maie.l.decernimus.C.de sac.san.eccl.Et p hoc dicitur iu-
risdinonẽ apud hæreticos velut infames non extare.C.de hæreti
cis.auc.credentes. & auc.gazaros c.ad apostolice de re iud.lib.vj.
viij.di.quo iure.l.fi.C.de iud.no.in c.q sup.de voto.ac ẽt si dicere-
mus ipsum pscribere posse,sequeretẽ q ex sua improbitate,& pre
misso delicto, iurisdõnẽ & honorẽ cõsequeretẽ.q est incongruũ l.
itaq; fullo.l.sed nec furti.ff.de fur.l.siue hæreditaria.ff.de neg.ge.l.
si quis solidũ.ff.de hære.insti.¶ Itẽ cõfirma, valet ar.de similib.ad
similia,qõ est identitas rõnis l.nõ pñt. & l.ideoq;.ff de legi.l.inter
stipulantẽ.§.sacrã.ff.de ver.obl.c.inter corporalia.de transla.legitẽ
& no.de cõsti.in c.trãslata. Sed cõstat sacra,sacerdotes, & pariter
magistrat' publici iuris esse.ff.de iust.& iu.l.j.§.publicũ.ergo sicut
locus pphanus nullo tpe pscribitẽ in sacro, & q. est sacerdos nul-
lo tpe põt se in sacerdotiũ pscribere l.herennius.ff.de elect.ergo
qui nõ est ptor,nullo tpe põt pscribere præturã l.Barbarius.ff.de
offi.pto.sic nec tabellionatũ quis pscribit cursu longi tpis, immo
de falso punitẽ.ff.de fal.l.eos.§.fi.bene facit.C.de fal.l.ex initio.pro
hac facit,q.a si sacra,quæ vt dixi,publici iuris sunt, nõ prescribuntẽ
tpe l.vsucapionẽ recipiunt.ff.de vsuc.insti.c.§.j.nec possidentẽ l.q.
vniuersas.§.j.ff.de acq.pos.& nullius in bonis esse dñr. insti.de re.
diui.§.nullius & inalienabilia sunt l.sancimus.C.de sac.sanc.ecc.
ita dicam' in publicis iurisditionib.ar.l.fi.ff.de vsuc.l.fi.C.de fun.
limit.& q ibi no.li.xj.& l.j.C.ne rei do.vel templorũ. & d.l.vsuca-
pionẽ.cũ si.Et q̃s matrimoniũ præscribere nõ põt l.in prouincia.
§.fi.& ibi no.ff.de ri.nup.& c.nõ debet de ɔsangui.bene facit.ff.de
adult.l.si adulterii cum incestu.§.idẽ pollioni q est q.d sacrũ & di
uinũ,insti.de iure nat.in prin.cũ ibi no.c.inter corpalia.de trãsla.
no.doc.in l.j.§.pe.ff.de iu.& iu.& in l.j.ff.de rit.nup.¶ Itẽ hoc pro-
bat rõne datæ forũ.e iurisdõnis & cõcessionis,nam cũ sit potestas
publice introducta l.j.§.ius publicũ.ff.de iu.& iur.l.ij.§.post origi-
nem.de ori.iu.no.gl.in l.j.ff.de iu.om.iu.& gl.auc.de defen.ci.in.§.
iusiurandũ p Azo.in summa.C.de iu.om.iu.& doc.in l.imperiũ.
& latius per Bal.in c.j.§.ad hæc de pac.iur.fir.ergo nemo illã habe
re põt,nisi de publico à lege,vel senatuscon.aut ɔcessione, vel cõ
firmatione superioris l.j.ff.de off.eius in auc.de defen.ciui.§.sed
interim l.probatorias.& l.hac sanctione.C.de diuer.off.li.xij.l.j.C.
de man.principũ.Itẽ cõfirmatẽ, quia non posset q̃s administrator
vltra sibi cõcessã imperiũ exercere cũ iuret superioris iura serua-
re.in auc.iusiur.q pſta.coll.ij.facit vt iud.sine quoquo suff.§.opor
tet.ea.coll.ergo q iurat,seruare tenetẽ,& in ɔtrariũ facta nõ tenẽt,
iux.c.intelligo.& c.cũ cõtingat.de iureiu.cũ vulg.Itẽ cõfirmatur,
q.a si diceremus merũ imperiũ posse pscribi,ergo clerici possent
pscribere iurisdõnẽ Cæsaris in laicos.q est oino phibitũ l.cõsulta.
C.de test.l.repetita.C.de epi.& cle.c.sed nec oe clerici vel mona.
ergo &c.sic e cõtra, laici nõ pñt ɔsuetudine merũ imperiũ eccle
siasticũ acqrere, bo.tex.in c.clerici.de iud.in auc.statuimus.C.de
epi.& cler.nec aliq̃s dẽt alteri' iurisdõnẽ vsurpare c.nouit.ĩ prin.
de Iudæis.imo nemo põt alteri' iurisdõnẽ vsurpare, ẽt si ipse aliq
iurisdõnẽ hẽat l.j.C.de erog.& transl.milit.ann.li.xij.c.vt nñn.de
off.Arch.& vsurpãti nõ pdest ɔsuetudo c.dist.ɔ morẽ.xciij.dist.il-
lud no.ĩ c.dilecti.de maio.& obe.Vsurpare aũt intelligitẽ, nisi sup
eis hẽat ɔcessionẽ spãlẽ vel priuilegiũ c.q trãslationẽ.de off.dele.
c.porro.& c.sane.de priui.& iurib' palle.Itẽ firmatẽ rõne euitãde
abusionis,seu ne leges in ludibrio factæ sint. q dicendũ nõ est l.ij.
legationis.ff.de iud.l.j.§.p pcuratorẽ.ff.de acq pos.l.q de bonis.§.
j.ff.ad l.falci.Sed istud sequeretẽ si nos diceremus merũ imperiũ pre
scribi posse,q.a sic ius legitimãdi spurios,q legitẽ,& no.ĩ c.p vene-
rabilẽ, q. fi.sunt legi.itẽ ius creãdi magistratus l.j.§.regimẽtis.ff.de
off.pſ.pto.l.pcipimus.C.de app.p hac indic.l.imperiũ.in fi.Itẽ ius
cõcedẽdi veniã ætatis l.ij.C.de his q. ve.æta.imp.Itẽ ius creãdi ta-
belliones, q reseruatũ est principi sm Inn.ĩ c.cũ p.tabellio.de fi.
instr.q vltimũ an sit verũ, dic q Spe.ti.de instr.edi.§.restat.ver.q̃s
aũt.circa prin.& Bal.ĩ c.j.quæ sunt rega.& ĩ l.cũctos.C.d sum.tri.&

Bal.

Bald.in l.j.ff.de off.procon.& gl.& Bart.in l.nec ei.§.fi.cū seq.ff.de
adop.ista p̄nt p̄scribi,q̄ nō esse debet, cū soli principi cōpetent,vt
dixi alias frustratoria esset legis ꝓuisio. nec cōsuetudo potest id q̄
princeps pōt l. vēditor.§.cōstat.ff.cōia pręd.idē dici pōt i alijs oib⁹
princip⁹ seruatis,quæ dixi.s.remissiue in euidentialibus. Itē rōne
impossibilis acquisitionis,nā si merū imperiū posset p̄scribi,eōdē
nationes,& bāna applicarent sibi,q̄ est impossibile,qa erano ap-
plicant l.multarū.C.de mō mulctā l.j.ff.de bo.vac.lib.x.l.lite.ff.
ad muni.& q̄ no.Bar.in l.diuus, de bo.dā.& in l.j.de excu.mune.
lib.x.& Bal.i c.j.quæ sint reg.maxime cū ista sint regalia d.c.j.quæ
sint reg.ergo nulli alij, nisi principi, cōpetere p̄nt,patet enim ex
hoc noie regalia.ar.l.ij.§.appellata.ff.si cer.pet.l.j.j.in fo.ff.de acq.
pos.l.j.ff.de test.cū ergo ꝓhiberet genus, ois eius sp̄es vr̄ ꝓhibita
l.oratio.ff.de sp̄ōsa.l.cū lex.ff.de fideiuss.l.legē.C.de na.lib.& vbi
agit de ꝓhibito,& cōcesso,maxime effectū attēdimus.ar.l.si mu-
lier.& l.si cū mulier.ff.de do.inter vir.& vxo.Itē cōfirmat,qa de-
linquendi authoritas nunq̄ p̄scribit l.si diuturno. & l.capitaliū.§.
solēt. & §.grassatores.ff.de pe.de simo.c.nō satis e.cū baberet.de
eo q̄ duxit i matri.quā pol.p adul.l.inficiendo.§.infans.ff.de fur.
Sed priuatus pro magistratu se gerēs semp delicta multiplicat.&
quones hoies necat,semp incidit i l.Cor.de Sica.& quones ligat,
incidit in crimen priuati carceris l.lege.ff.ad l.Iul.de vi pub.& l.
lex.in §.hodie.ad l.Iuliam repe.l.vnica.C.de priua.carce.Sunt.n.
hoc p se mala,quę nullo mō iustificari p̄nt c.& si Christ⁹.extra de
iu.iur.Itē cōfirmat,illud q̄ nō est, nō pōt possideri l.si ego.§.part⁹.
de publicia.l.q vniuersas.§.j.& l.iij.§.ex cōtrario.ff.de acq.pos.iu-
risdictio apud aliquē,& maxime priuatū suie cā nō est l.j.ff.de off.
eius l.iij.§.j.ff.ad l.Iul.mate.ergo non pōt possideri nec p̄scribi, in
regula,sine possessione.cū ibi no. de reg.iur.in vj.ff.de vsuc.l.sine
possessione c.si diligēti. de p̄scri.Nec etiā imediate pōt cadere iu-
ris error sine tit.q cām p̄scribēdi tribuat,vt i c.ad decimas.de rest.
spol.in vj.l.Celsus.& ibi no.ff.de vsuc.l.nullo.C.de rei vēd de quo
p gl.i c.ap̄tiee.de don.& in c.si diligēti.de p̄scr.in c.j.e.ti.lib.vj.Et
q̄ no.Bar.in l.j.§.j.ff.de iti.actu.priu.post gl. Itē pone de doctore q
habet merū īperiū,& oēm iurisdictionē i scholares,auct.habita.
C.ne fil.p pat.si q̄s se gerit multo tpe p doctore,ñ p̄scribit docto
ratū, nec potent aliū doctorare qa accepit vsum l.sed si accepto.
ff.de inr.fis.Itē nō hēt insignia, ergo alteri tradere non pōt.qa nil
pl⁹ est i causato q̄ in cā.j.q.j.gr̄a.l.Græce.§.illud l.fideiussor.§.j.ff.
de fideius.l.si sciēs.ff.de ꝯhen.emp.Itē qa cū certa forma sit data
a iure sup hm̄oi creatiōib⁹,ipsa ñ seruat.i, priuatorū loco habent
l.actuarios.C.de numerarijs,lib.xij.& in electionib⁹officialiū ser-
uabat forma antiquit⁹cōsueta in l.si p ereādis.C.de iur.fis.li.x.ī l.
publi⁹.ff.de cōd.& demō.in l.q dā decedēs.ff.de admi.tu.i prin.l.
quæ vtiliter.in prin.ff.de neg.gest.in c.qa pp de elec.Itē arguit à
sufficien partiū enumeratione, q̄ validū est in iure l.gallus.§.nūc
de l.ff.de lib.& posth.l.posthumo.§.j.cū si.de iniu.test.Nā aut iste
p̄scribēs p̄tēdit iurisdictionē a seipso,& istud ē ipossibile,qa ī seip
so est priuata ꝑsona l.q iurisdictioni.ff.de iur.om.iu.l.pe.ff.de ar.
l.Iulian⁹ait.ff.de iud.& qa nemo sibi ipsi titulū dat l.ex sñia de te.
tut.l.diu⁹.ff.de fals.Aut p̄tēdit à principe,vel rege,vel eo mō à l.&
hoc est falsum, qa silētiū nō dat titulū l.si p fundo.C.de trāsa.nā
silentiū nihil est,titul⁹ vero & imperiū, aliqd est itē qa ī ꝓhibitis,
q tacet vr̄ ꝓmelion dissimulare,nō aūt ꝯsentire l.q vas.§.vetare.
&.ff de fur.l.in eo iure.§.deinde.ff.de rit.nup.& hoc lati⁹ dicā in
sequēti dubio Aut p̄tendit hr̄e imperiū a territorio, & hoc nō vr̄
possibile qa imperiū est i territorio vt in subiecto,& in p.iuēte,nō
vt in cōferrēte l.pupill⁹.§.territoriū.ff.de ver.sig.nā q̄s eo mō im-
periū hēt quo hēt alterius rei dn̄iū l.q furere.ff.de sta.ho.sed dn̄ia
nō à territorio ꝓcedunt,sed a iure gēn iū,& hominū ꝯstib.l.ex hoc
iure.ff.de iusti.& iu.insti.de iu.na.§.ex hoc iure.ergo &c.Pręterea
de necessitate iurisdictionis nō est, territoriū ibi esse,ꝓbat in c.cū
cōtingat.de fo.cōp & i comitatu,subsistēte ciuitate,& firmat Bar.
in l.ij.de iur.om.iudi.Itē ꝓbat in l.more.de iur.om.iudi.vet.ille hēt
iurisdictionē ordinariā q eā suo iure hēt.s.residēte, i ꝑsona ei⁹ nō
aūt in territorio,sicut i fundo,& domo dr̄, quæ seruitutē nō cōce-
dūt,sed recipiūt facto hois l.q alienātē.§.fi.ff.de ne.ge.l.ij.in prin.
ff.si ser.ven.l.q d aliud.de ver.sig.plene no.ī l.j.ff.de seruit.& hoc fir
mat gl. p Bar.in l.j.ad fi.ff.de iu.om.iu.& i l.si qñ.C.de bo.vac.li.x.
& Bal.in c.j.§.ad hoc de pa.iur.fir.in c.j.de ca.q cur.vē.& in l.ij.C.
de ped.iud.lo. An.in c.j.de fu.cōpe.in vj.& Spe.in tit.de iu.om.iu.
p Bal.late in l.ij.C.de ser.& aqua, & in l.fi.p illū tex.C.vbi & apud
quē in inte.rest.po.& in c.j.de ꝯsue re.feu.& ꝓbat tex.in l.j.§.cum
vrbē.ff.de off.p̄se.vr.Aut p̄tēdit ab vniuersitate subditorū. & tunc
necessaria erat ꝯfirmatio supioris.§.iusiurādū.de defen.ci.in auc.
& q̄ no.Bart.in l.ex eo.de rest.in i.doc.post gl.in l.priuatorū.C.de
iurisd.om.iudi.tex.& ibi no.in c.j.§.iudices vero.de pa.iur.fir.c.qua-
liter. de elec.&c.q̄ sit & c.fi.e.tit.li.vj.& maxime cū pplo ꝓlubitū
sit facere nō dn̄m aliquē vltra biennliū duraturū d.auc.de defen.
ci.§.pe.& §.iusiurādū no.C.e.ti.l.in defensorib Prætetea quo noie
vocarem⁹ istū,vt eēt de illis q.b.cōpetit merū imperiū, & certe vr̄,
q̄ et si diceremus ipm p̄scribere,vocādus esset defensor ciuitatis ar.
l.defensores.j.C.de defen.ci.& §.interim. in auc.e.ti.qui nō vr̄ hr̄e
merū imperiū.& si ei mutarem⁹ nomē,nō ꝓdesset l.j.i fi.& ibi no.
C.de priui.scho.li.xij.Itē cōfirmat, res quæ nō habet i se formā,ca
ret noie, & esse.ff.de fal.l.si q̄s legato.i prin.l.si q̄s aliqd.§.testiū.ff.
de pe.l.Iulian⁹.§.si q̄s rē ad exhi.sed ista p̄scriptio nō hēt formā,er
go necesse,& primo pp possessionis discōtinuū vsum, cū discōti-
nuū sit q̄ in actu hois cōsistit,nec illud p̄scribit l.seruitutes.la gran
de.ff.de ser.vr.p̄di p Inn.in c.de quarta. de p̄scri.sed hoc vr̄ hm̄oi.
igit.itē pp iniustū principiū possessiōis.q̄ vitiat totū tp̄is ꝓcessum
l.si is q pro emp.§.pe.de vsuc.l.sequit.§.de illo.e.ti.l.clā possidere.
in prin.ff.de acq.pos.l.vnica.C.de vsu.trāsfor.Itē ꝯfirmat,clarū est
q̄ apud Papā & Imperatorē residet merū imperiū,vt.s.dixi in eui
dētialib.sed ꝯ Papā,& Imperatorē q plenitudinis p̄tātē hn̄t null⁹
pōt quęrere possessionē quæ ei p̄iudicet,cū illā habeat à Deo tm̄,
& īmediate, vt l.digna vox.& q̄ ibi Bal.C.de legi.& ideo imutabi-
lis.xxj.di.in nouo.&c.seq.xxij.dist.oēs.vbi volēs ei⁹ priuilegiū vsur
pare est hæretic⁹,ergo nō pōt hr̄e imperiū, in auc.ei edētes.C.de
hære.cū si.xcvj.dist.si imperator. facit in auc.qñ oportet ep̄os.in
prin.coll.j.ergo īpossibilis est p̄scriptio,& istud tenet Inn.ī c.bone.
de post.p̄la.& istud idē voluit gl.Io.An.in c.j.i vers.nō ob.& ibi est
tex.de cle.egr.li.vj.videlicet q̄ reseruata pricipi, & ecclesiæ i signū
sp̄alis p̄lanōis.& vbis dn̄ij nullo tpe p̄scribant,q̄ ad hoc alle.Ang.
in l.vsuca.ff.de vsuc.& Ang.in l.ia pridē.C.cō.de vsuc.& ibi et Bal.
in l.j.C.ne rei domi.vel tēplorū.& Bal.i l.sicut.C.de p̄scri.xxx.ann.
Itē hoc voluit gl.xvj.q.iiij.volum⁹. q̄ ꝯ pricipis supremā potestatē
nemo p̄scribit,q̄ ad hoc allegat Bal.i sua dispu.facta Papie. Apul⁹
castrū.& Bal.in l.j.C.de iur.aur.annu.in ver.sed dubitat. addo q̄
idē tenet gl.in c.accedentib.de priuil.c.abbates.li.vj.in nouelli.&
pro hoc optime tex.i l.cōpetit.C.de p̄scri.xxx.an.& i l.iubem⁹.C.
de fun.patrimo.li.xj.& c.cū nō liceat.de p̄scr.vbi ius obediētię tpe
nō p̄scribit.& istud et tenet Bal.in c.j.quę sūt regalia.& ī auc.quas
actiones.C.de sac.san.eccl.bene facit c.veniētes.de iureiu.& q̄ no.
Cy.i l.si appellationē.C.de app.& facit l.diligēter.C.de aqueduc.
lib.xj.facit cū ex officij.de p̄scr.c.tua.el.ij.de decimis. & cō.l.cōpe-
tit cōcor.c.cū ex officij.de p̄sc.q.iiij.c.dilectio.§.pōt. melior concor
dia oibus xvj.q.iiij.§.iubem⁹.Pro hoc facit qa talib signis i pręemi
nentiā principis reseruatis vtens. capitali pęna punit.C.de diuer.
rescri.l.sacri affat⁹. & l.j.C.vt dig.or.ser.li.xij.vbi punit pęna sacrile
gij.quæ est vltimi supplicij.spe.in l.sacri legij.in prin.ff.ad l.Iul.pec.
& eo.l.sacrilegij.itē l.p.& p to.ti.C.quę res ven.nō pos.& l.j.C.nul
li lic.insr.aur.li.xj.ergo p ꝯñs inutilr tractarē de p̄scriptiōe. & cū
p̄dicta supiorū ñ amittat, ergo iferior nō p̄scribit.ar.l.nec vtilē.ff.
ex q.cau.ma.l.cū q̄s.§.si debitorē.ff.de sol.l.cū vir vxori §.sed si ꝓ-
missor.ff.de do.inter vi.& vxo.Itē ꝯfirmat ad p̄scriptionē requirit
iusta,& ltia possessio nō ꝯ ius diuinū,nāle,gentiū,& ciuile, & ma-
xime i incorpalib.quę plurimū iuris hn̄t.C.de agr.& cēsi.l.quēad
modū ad fi.li.xj l.vbi lex.& l.si is q ꝓ emptore.ff.de vsuc.c.dudū.
de decimis.v.di.c.j.l.q̄ ꝯ.ff.ad l.Iul.repe.l.bonę fidei.§.j.de acq.re.
do.c.cūm.de p̄scr.sed vti iurisdictione,seu impio ꝓpria auctorita-
te,est ꝯ oēs.ll.exceptis infinitis sp̄alib⁹.casib l extat.ff.q̄ me.cā.l.si
q̄s in tāta.C.vñ vi.l.null⁹.C.de iud.C.ne q̄s ī sua cā.l.j.ergo, & ma
xime cū istud sit de iure,nec i p̄scriptionib⁹ iuuat iuris ignorātia l.
iuris ignorātia l.reg.ff.de iu.& fac ign.l.ij.§.si à pupillo.ff.p emp.l.
nunq̄.ff.de vsuc no.Inn.in c.dudū.de dec.p Bar.in l.si fur.§.j.ff.de
vsu.& Bal.ī l.nullo.C.de rei ven.& Inn.ī c.cura.de iu.pa.in prin.&
gl.in c.si diligēti.ī ver.bona fides.de p̄scr.no.in reg., quæ ꝯ.de reg.
iu.i vj.& p Pau.& Io.de lig.ī cle.j.de re.ecc.nō alie.p d.Io.de Imo.
in c.fi.de p̄sc.in tepe.vbi dicit q̄ pon⁹ p̄sumit scia,& sic malafides
q̄ ignorātia iuris.& hoc ꝯsuluit Bar.q̄ spurius nunq̄ p̄scribat hęre
ditatē p̄ris,et si bona fide possideat, qa errat i iure.cōsi.inci.dn̄ic⁹
magri Theobaldi.Et ad hoc vide oino Bar.ī l.sed si l.§.si rem.ff.de
pet.hære.& q̄ alieni si est q.sq; sciat ad se nō ptinere.C.vñ vi.l.fi.Sed
istud merū imperiū est in re aliena, ergo vtens eo, vt ꝓpria re,est
malæfidei possessor,& p ꝯñs nō p̄scribit c.possessor. de re iu.in vj.
& c.fi.de p̄sc.c.j.e.tit.in vj.maxime iure cano.q̄ præscriptionis mā.
attēdēdū est, cū de pactō tractet.de c.nouit.iud.firmat gl.in d.c.fi.
de p̄sc.Io.An.in c.ij.de re.iu.li.vj.Bar.in l.priuilegia.C.de sacr.san.
ecc.Bal.post gl.in l.vnica.C.de vsuc.transf.& no.Bar.in l.oēs ppli.
in iiij.q.prin.ff.de iu.& iu.de cuius intellectu plenius p Bar.in l.se-
quit.§.si viā.de vsu.& Bal.in c.j §.si q̄s p.xxx.ff.de feu.fue.cōtro.&
Bald.in l.naturalr.ff.de vsuc.faciūt not.p doc.de ope.noui.n.c.j.Itē
cōfirmat,qa nō est verisimile principē,q dedit p̄scriptioni robur.
& si ei⁹ leges nō essent p̄scripte, nō teneret in auct.de ecclesia ro;
§.j.coll.ij.i.ti.§.pe.C de edi.di.Adr.l.ti.ff.de vsuc.l.transacta.de ver.

ſig.nõ eſt præſumẽdũ ipſum dediſſe robur ɔ̃ ſe vel ſtatutũ ſui imperij.ar.l.ſi peculiũ.§.ſicut.ff.de pec.leg.inſti.de leg.§.ſi peculiũ.C. de bo.quæ li.cum mulcta.maxime in gñali pmiſſione.ar.l.obſone gñali.ff.de pig.l.ſi pſ.quę in frau.cre.c.in gñali.de re.iur.in vj.ac ẽt ſi aliqs iſerior ɔſentiat vel illud ɔcedat, hoc nõ põt,qa nõ põt ius ſupioris interuertere.bo.tex.i c.ad hoc.de allod.l.ſi.C.de acq.poſ. l.ſeru⁹. & l.debitorũ.C.de pac.p hoc tex.in c.j.de inueſtitu.de re. abe.fac.& tex.in c.dilectis.ad ſi.de capel.mo.vbi licet ɔ̃ monaſteriũ exẽptũ pſcribat,nõ tñ in eo ɔ̃ Papã pſcribit. Alias aũt ſi diceremus merũ iperiũ pſcribi poſſe, ſequeret q poſſet deſinere eẽ imperiũ q eſt plurimi, qa imperiũ ſemp eſt, in auc.quo oportet epos.§.ſi. coll.j.i cle.paſt.de re iu.l.q principi.de le.ij.Cy.in l.ſi qs iperatorẽ. C.q teſt.fa.poſ.Itẽ cõfirmat.ea quæ vẽdi ſeu alienari ſimplr,& pure interdicta ſunt, illa nõ põt tpe pſcribi l.alienationis.ff.de ver.ſig. l.ſi fundũ.ff.de fun.do l.j.C.de vſu.p emp.facit l.ſtatu liberi à cęteris.ff.de ſtat.lib.& l.vniuerſas.C.ne rei do.vel temp.firmat Azo in ſum.C.de vſuca.p emp.gl.& ibi Bar.in l.vbi lex.ff.de vſuc.in l.ſi.C. de pſcri.long.tẽp.gl.in l.nõ eſt.C.qb.nõ obijci.lõg.tẽp.pſcri.Cy.& doc.in l.ſi.C.in qb.cau.in inte.reſti.nõ eſt neceſ.B.il.poſt gl.i l.j.C. de pſcr.lõg.tẽp.& Bal.in c.j.de ɔtro.inter do.& emp.& i c.j.§.iuſſi libellario.q b.mo.ſeu.amit.& iſtud eſt idubitãter verũ. Sed iuriſdictio,aut merũ imperiũ vẽdi nõ põt.in c.j.quæ ſint reg.& principis ſunt.& ibi hoc firmat Bal.& Arch.ij.q.vij.ſed obijcit.& ita vĩ tenere Bar.i l.cotẽ.§.q maximos.de publica.Itẽ eſt tex.& ibi Bal.i c.j.§. iudices.alle ad hoc de pa.iu.fir.ſicut nos videbim⁹ in patria ptãte. quę vẽd.ñ põt.cũ ineſtimabilis ſit l.filiusfa.§ ſm vulgarẽ.ff.de le.ij. l.filie.vbi no.C.de col.quę pña ptãs æqparata eſt ptãti ſupioris in ſubditũ.immo adhuc minor eſt l.poſtliminiũ.§.filius.ff.de cap.& poſtli.& maxime cũ merũ impe.publici iuris ſit l.j.§.publicũ.ff.de iuſt.& iur.Præterea eſt tex.in auc.vt iu.ſine quoquo ſuſ.§.cogitat. cũ ſeq.coll.ij.imo ɔ̃ faciens pęna arbitraria punit, vt no.in l.nemo martyres.C.de ſac.ſan.ecc.nec vẽditor de euictione tenet,licet ſtipulatio interuenerit l.quẽadmodũ.C.de agr.& cẽſi.& firmat etiã Bal.i c.j.de ſeu.marc.duca.facit ď leg.j.l.apud Iul.§.ſi.Pro hoc tex. cũ rõne ſua no.in c.intellecto.de iur.iu.q not.Bar.in l.phibere.§. plane.q vi,aut clam.in l.ſi qñ.C.de inoſ.teſt.& no.Hoſt.& poſt eũ Io.An.i c.dilectũ filij de maio.& obe.Bar.i l.ſi is q.§.iura pdiorũ.ff. de pig.no.i c.cũ tpe de arb.& Bar.i l.liber hõ.de ver.ob.in l.ad q de legi.& q no.Bal.i l.cũ mulcta.C.de bo.quæ lib.& i c.in gñali.ſi de ſeu.fue.cõtro.ſi nõ põt alienari,ergo nec pſcribi iurib⁹ primo allegat.itẽ ɔfirmat,qa vt.ſ.plures dixi,merũ ipe.& iuriſdictiões ſunt publici iuris nõ priuati.ff.de iuſt.& iu.l.j.§.publicũ ius.i c.j.quę ſint re.ſed p pſcriptionẽ ſolũ agit quęri ius priuatũ, vt priuatę pſonæ l.iij.ff.de viſuc.iura vero publica quęrunt pſonę,tanq̃ publice,per ɔſuetudinẽ,nõ p pſcriptionẽ, ſcdm lo.An.i c.ñ eſt alias c.iij.i ver. canonice,de ɔſue.li.vj.& do.An.& doc.i c.ſi.de ɔſue.& hoc patet i vera ɔſuetudinis diffinitiõe,quæ eſt ius publicũ morib⁹ hominũ rõnalib⁹ inductũ,tacito ɔſenſu biitis ptãtẽ legis ɔdẽde freqũes immediate qď p l.ſuſcipit,& hęc eſt vna ex differẽtijs inter ɔſuetudinẽ & pſcriptionẽ,ex ɔſuetudine agit quęri ius publicũ iter oẽs,& inter quos act⁹ nõ ſunt exercitati,& q ei⁹ act⁹ trãſeũt i nouiã tot⁹ populi vel maioris ptis,pbat i l.de qb⁹.ff.de ll.quæ nõ ſunt i pſcriptione,de qb⁹ differẽtijs p gl.& doc.oẽs i c.ſi.de ɔſue.Inn.i c.dilectũ,de oſ.Arch.Inn.de cã poſ.& ppri.e.i c.cũ eccleſia.& p gl.xviij. q.ij.ſeruitiũ.& doc.antiq i repetitiõe l.ɔſuetudinis.C.quæ ſit lõg. cõſue.vbi vide Bar.in repe.& p Cy.& p Bal.in l.j.ad ſi.C.de ſer.& aqua.& dicit Bal.in l.ſi qs ad declinãda, de epi.& cle.q pſcriptio eſt act⁹ vni⁹,ɔſuetudo eſt act⁹ vniuerſorũ,& q de ſingulis ad ſingulos eſt pſcriptio. de vniuerſis ad vniuerſos,vel de vniuerſis ad ſingulos eſt ɔſuetudo.allegat l.vẽditori.ff.cõ.pd.Et in ɔſuetudine nõ reqrit poſſeſſio ſm Bal.i d.l.j.C.de ſerui.Spe.in ti.de pſcr.§.j.Bal.in auc.quas ac.C.de ſac.ſan.ecc.Et hoc patet i oib⁹ iurib⁹ dicẽtib⁹ iuriſdictiões tpe queri,qa nunq̃ vtunt verbo pſcriptiõis,ſed ɔſuetudinis.patet in l.ſi.C.de em.ã.li.l.viros.C.de diuer.off.li.xij.i c.cũ cõtingat.de ſo.cõp.i c.dilectis, de arb.ix.q.iij.cõqueſt⁹ c.ſi.de oſ.Arch. c.irrefragabili. de oſ.or.cũ vul.cu addo q no.Io.de im.in l.ſi publican⁹.§.ſi.ff.de pub.Itẽ ɔfirmat,qa merũ ipe.eſt ius mixtũ,q debet pſonæ i rem, vt pbatũ eſt.ſ.in ar.x.à ſufficiẽti partiũ enumeratiõe pbat i l.pupill⁹.§.territoriũ,de ver.ſig.in l.more.ff.de iur.om.iu.ſicut dr̃ i iure vſusfruc.& vſus l.ſi qs binas.ff.de vſuf.l.j.ff.de ſe.l.nõ ſolũ.§.tale,de lib.leg.& firmat Bar.in rub.C.de vſuf.& Bar.& doc. in l.ſi ego.§.j.de publicia. Sed talia iura tpe nõ pſcribunt l.iulio.§. nõ mutat.ff.de vſuc.& maxie cũ hẽat iuriſdictio,& merũ ipe.cã in diſcõtinuã in eius exercitio,qa factũ hois reqrit,q tñ intelligit, vt pulchre declarat Bal.i l.j.C.de em.ã.li ergo tpe nõ pſcribunt l.ſeruitutes.la grãde.ff.de ſer.l.formã.de ſer.vt.prę.& q no.Inn.in c.de quarta.de pſcr.Cy.& doc.in l.ij.C.de ſer.& aqua.cũ nõ poſſit i his dici ɔtinuata poſſeſſio, quæ quęrit ad præſcriptionẽ l.j.C.de vſuc. trãsfor.l.nãliter.ff.de vſuc.l.more.C.de rei vẽd.Tpſ nõ ẽ.n.modus obſonis inducẽdę,nec tollẽde.ff.de act.& ob.l.obligationũ fere.§. placet.j.q.j.null⁹, cũ vulg.igit & p iſta parte ẽt vide ſcripta p la.de bel.ſua.xviij.q.quę inci.baro vel vniuerſitas i terris eccleſiæ,ibi, tñ cõcludit p pte affirmatiua. Itẽ ɔfirmat.nã clarũ eſt q noua vectigalia inducere eſt meri impe.& de principi reſeruatis l.ſi qs.C.de vecti.& cõ c.j.quę ſint reg.l.ſi.C.noua vecti.Sed nos dicim⁹ q baro quidã vel alius noua vecti.exigẽs furtũ & violẽtia cõmittit l.j.§.vel quęrit.ff.de publica.l.ſi.ff ad l.Iul.de vi publ.l.hoc edicto. de publicanis.ergo pſcriptio ceſſabit.§.furtiue.iſt.de vſuc.l.ſi fur.ff.de vſuc. l.q fundũ.§.pe.ff.p emp.cũ ſ.igit & c.iio.gl.xxiij.q.iij.ſi qs Romipetas, Bal.in auc.oẽs peregrini.C.cõia de ſuc.Itẽ ɔfirmat p tex.in l.iij.C.de fa.li.xj.vbi ſi qs nõ ſeruato ordine legitimo ſ.ibricẽtũ iure vſus ſit nulla tpis pſcriptione quęrere priuilegiũ fabricẽtiũ poterit. quẽ tex.no.all.gl.i l.ſi.C.de ſun.li.e.li.Itẽ ɔfirmat, nã chriſma miniſtrare, itẽ ſacrm ɔfirmatiõis & eccleſię recõciliatio ſunt meri imperij,vt dixi.ſ.in qb⁹ verſet merũ impe.& ſunt ordis. Et tñ iura expreſſe dñt ſimplices ſacerdotes ẽt & p ɔſuetudinẽ pdicta quęrere nõ poſſe,imo expſſe reprobata ẽ talis ɔſuetudo c.aqua.de cõſec.ecc.vel alt.c.q̃to.de cõſu.igit &c.& ſilr in his quę ſunt ordis, vt curã aiarũ hr̃e,quę ɔſuetudine nõ acqrit c.cũ ſatis,de oſ.Arch.Itẽ cõfirmat,qa eo caſu quo ɔpeteret tale merũ impe.p modũ ſacultatis nunq̃ pſcriberet l.viã publicã.ff.de via pub.vel ſi ɔpeteret p modũ exceptionis l.pure.§.ſi.ff.de do.C.excep.l.licet,cũ ſimi.igit. Ad ɔ̃riã vero partẽ affirmatiuã arg.q merũ ipe.põt tpis pſcriptione quęri,q̃ partẽ p.j.pxime dicẽda tenuit Guil.ď cu.ff.de iur.om. iud.l.imperiũ,& idẽ Odoſ.vt referũt doc.Et primo quæ a lege,vel priuilegio cõceſſibilia ſunt, ea iure pſcriptibilia ſunt l.q.i prin.& l. q pricipis.ff.de aqua plu.arcẽ.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.& eſti.l.pen.& ſi.C.noua vectig.l.imperato.ff.de polli.Et ſilr quæ vẽdi,& alienari põt,i pſcriptiinnẽ trãſeũt l.alienatiõis. de ver. ſig.l.eũ q.de publicia.l.claurb⁹.ff.de ɔ̃hen.emp.inſti.p quas pſo.§. ex his.Sed ita eſt q,& lege, & priuilegio merũ ipe.ɔceſſibile ac ẽt alienabile reperit l.j.§.q mãdatã.ff.de offi.ei⁹ l.j.§.regimẽus,ď off. pfe.pro.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.ď off.pſe.vr.xxiij.q.iij.illud.vij.q.ij.ſicut l.iij. §.idẽ diu⁹.ff.de teſt.& q no.gl.in l.j.C.q p ſua iuriſ.c,q trãſlationẽ. de off.leg.c.accedẽtib⁹.de exceſ.pla.& dixi in euidẽtalib⁹ ſatis. & vẽdi põt.i c.j.de cap.q cur.ven.& i c.j.qs di.dux.vel mar.& iõ dixit Bal.in §.ſi aũt inter pares.de le.cor.q de ɔſuetudine caſtra,& ville vẽdunt, & emunt cũ mero & mixto imp.& oĩmoda iuriſdictiõe, quæ ɔſuetudo i talib⁹ vincit legẽ de cogni.feu.c.j.Ac ẽt dixit Bal.in c.de ſeu.mar.q hodie vſui patũ eſt iuriſdictiões, & dignitates poſſe vẽdi,tanq̃ hęreditariũ pec⁹,& ouile, de qua vſurpatiõe eſt text. in c.j.in ſi de alie.ſeu & no.Arch.ij.q.vij.ſed obijci.& ad hr̃des trãſmiſſibilia ſunt c.licet.de voto.vij.q.j.q̃ periculoſum.& q no.Bal.in e.j.§.ducat⁹.de phi.ſeu.alie.p Fede.& no.Bar.& doc.i l.q dã cõſulebãt.ad ſi.ff.de re iud.cũ ergo ſint hmõi ergo pſcriptibilia ſunt, vt dictũ ẽ &c.Et hoc ɔfirmat,qa lapſus tãti tpis maxime cui⁹ in ɔ̃riũ memoria nõ exiſtit,ius priuilegij iducit,& pricipis ɔceſſioni ęqparat ẽt i his quæ ſunt reſeruata ipſi principi,& p ɔ̃s ſunt meri ipe. in c.ſup qbuſdã.§.pterea,de verb.ſig.l.hoc iure.§.ductus aque.de aqua quoti.& eſti.l.j.i ſi.ff.de aqua plu.arc.xviij.q.ij.ſeruitiũ l.q ſq̃s. C.de epi.& cle.l.ſiue ſi maris.vbi gl.no.ff.de iniu.l.ſi q ſq̃.ff.de diuer.& tẽp.pſcr.c.nouit.de iud.de ſo.ɔpe.c.cũ cõtingat l.ſi.C.noua vectig.l.ſium.C.de aqueduc.l.ij.§.Caſſius.ff.de aqua plu.arc.& l. ſi.co.ti.lxiij.di.q a c.j.in ſi.de pſcri.in vj.iij.q.cõqueſtus.lxv.di.mos antiquus.no.Bal.in l.ſi q.s ad declinandam.C.de epi.& cle.Et ex hac tali longa patientia princeps pmiſiſſe vr l.cũ in plures.§.locator hori ci.ff.loc.l.j.§.magiſtrorũ.ff.de exerci.& q Pe.in l.qui in aliena.§.j.ff.de acq.hære.& in l.ſi filius.no.C.de pe.hær.facit l.de quibus.ff.de leg.& q no.gl.mag.in c.ſi.de conſu.vbi in conſuetudine requirit ſciẽtia ei⁹ qui poſſit legẽ ɔdere,ergo talis patiẽtia inducit cõceſſionẽ & no.Inn.ſup rub.de cõſue.& gl.iij.di.§.leges.Cõſuetudo.n.æquat veritati l.j.vbi gl.de ſer.& aqua.Et cum ipſe præſcriptiones habeãt authoritatẽ à principe l.præſcriptionẽ.C.de pſcri. xxx.an.in auc.vt eccle.Ro.coll.ij.ergo cõceſſioni æqparat l.j.§.oia. C.de vet.iur.enu.l.quęrebatur.ff.de teſt.mi.l.poſthumus in ſi.ff.de inu.rup.& irri.Itẽ probat, quia vectigaliũ impoſitio ſoli principi cõcedit l.j.& l.nõ ſolent.C.no.vecti.l.q.eq d.C.de vect.& cõmiſ.c.j. quæ ſint rega.d.c.ſup qbuſdã.§.poſtea in cõſuetudine inducunt l.ſi publicanus.§.ſi.& ibi p doc.& l.licitatio.§.earũ.ff.de publica.l. imper.§.j.ff.de polli.& no.Spe.in ti.de cau.poſ.& propric.§.qa vero.ver.quid de colligẽtib⁹,& eſt tex.in l.ij.& ſi.C.de canõ.largitio. li.x.& hoc maxime ſi allegaret cõceſſio à principe,& probato vſu longeui imperij pſumeret cõceſſio l.cũ de in rẽ verſo.ff.de vſur.l. ſi.C.de ſin.patrimo.li.xj.c.puenit.de cẽſi.cũ ſimĩ,& id fieri põt per cõſuetudinẽ q p legẽ l.magratus.ff.ad muni.§.ex nõ ſcripto.inſti. de iur.na.l.cũ pror.ff.de iud.l.itẽ eorũ. in prin.ff.q cuiuſq; vniuer. nomi.

nomi.sed lex dat merũ impe.vt dcm̃ est,ergo. Prȩterea in p̃scr.tã. tẽ.cuius ĩ ɔ̃riũ memoria nõ extat,nullus ti.reqrit, sed tm̃ tp̃s ꝑ ti. hẽnr ĩ c.j.ad fi.de p̃scr.li.vj.& nõ voluit Inn.ĩ c.si diligẽti,de p̃sc.& Io.x.q.iij.quia cognouimus.& Io.ĩ q.j.nulli.Et in tali p̃scriptiõe nõ requirit ꝓbõ bonę fides, quia tã antiqua possessio ĩ dubio p̃sumit iusta.supplet.n.tp̃s defectũ tituli.vt d.c.j q̃ supplet effectũ eius, & ꝑ hoc releuatur ab onere ꝓbãdi bonã fidẽ, & possessiõis iustitiã. ar.l.illud.ff.de acq.her.l.Titius.ff.q.b.mo.pig.vł hypo.sol.auc.si dicat.C.de testi.l.cũ ď indebito,de indebito,de ꝓb.imo ẽt dixit Io. An.& Inn.ĩ c.j.de rescr.ĩ vj.& sequit Bal.de pa.ɔstan.ĩ ver. sicus ab antiquo,ꝙ in ɔsuetudine p̃scribẽda nõ requiri allegatio tit. ad h̃ l.vẽditor.§.si ɔstat.ff.cõ.p̃d.& not. in c.fi. de ɔsue.Itẽ ĩ icorporalib. nõ vr̃ ꝙ requirat titu. vt.l.si quis diuturno.ff.si ser.ven. licet ibi loquat in mere realib.secus in mixtis l.fi.C.de p̃scr.lõ.tẽp.Itẽ ĩ ɔsuetudine nõ requiri bona fides,& no.Bal. in l.si quis ad declinãdã. C.de epi.& cle.& ꝙ ẽt nõ requirat titulus,tenet ẽt Inno. ĩ c.cũ ecclia,de cã pos.& ꝓprie.Sed ꝙ requirat allegatio tituli,tenet Inn. ĩ c.cũ dilectus,in fi.de ɔsue.ex titu.n.p̃sumit bona fides,nisi lex resistat ɔ̃ctui.l.pe.C.de eui.l.si fundũ.C.de rei vẽd.l.quẽadmodũ.& ibi Bar.C.de agri.& cẽsi.li.xj.Inn.in c.vigilãti,de p̃scr.& glo.in c.si diligẽti.eo.ti.no.in l.fi C.vñ vi,gl.insti.de vsuc.in prin. Bar.late in l. Celsus.ff.e.tit.cũ ergo cursus tãti tẽp.suppleat defectũ.d.c.j. q̃ supplet effectũ eius.Ac ẽt expresse firmãt doct.ꝙ in præscriptione tã longissimi tẽp.& sine titu.præsumis bona fides . præterea hoc tenuit Inn.in c.ij.de rest.in inte.per tex in l.iij.§.si seruus.ff.de acqui. poss.& Arch.in d.c.j.in ver.bona fides,de præscr.in vj.& quod no. j.q.j.nullus.ꝑ Io.& qď no.Inn.in c.si diligẽti.ĩ fi.firmat h̃ expsse d. An.in c.puenit.de censi.& fortius Bal.in l.super lõgi. C.de p̃sc.lõ. sẽ.Vel dicas,ꝙ ẽt iur.can.ĩ p̃scr.t.i.tẽp.tolerat mala fides. ꝓbat ĩ d. c.super qbusdã.§.p̃terea.vbi quis sciebat,vel scire dẽbat noua vectigalia sine p̃ncipe iduci nõ posse.C.noua vect.ꝑ totũ.& c.j.§.illicitas,de pa.iu.fir.ino,vt dixit gl.xxiij.q.iij. si quis Romipetas. ꝙ ɔ̃ peregrinos exigẽs noua vectigalia decapitãdus est, cũ spectet ad solũ p̃ncipẽ.& no.Bal.ĩ auc.oẽs peregrini.C.cõ.de succes.& Bart.ĩ trac.de tyrãnide,ĩ ix.q.ar.l.lege.C.de le.& l.latæ culpæ, de ver.si.l. j.ĩ fi.& l.ɔstõnes.C.de iu.& fac.ign.l.ꝙ te.ff.si cer.pe.Nec ẽt talis iuris ignorãtia ĩ p̃scriptionib.excusat.l.nunq̃.& l.si fur.§.j.ff.de vsuc. l.ij.§.si a pupillo.ff.ꝑ emp.ito.Inno.ĩ c.dudũ,de deci.& gl.parua in l.j.C.ď si.inst.& iu.hastę fil.li.x.& tñ ibi dr̃,ꝙ p̃scriptio tã.tẽp.cuius in ɔ̃riũ memoria ñ existat, põt noua vectigalia p̃scribẽti quęrere. Nec h̃ mirũ, quia ĩ odiũ negligẽtis nõ solũ alia iura,sed ẽt canonica sepe ɔcedũt p̃scriptionẽ,nõ obstãte mala fide. patet ĩ violẽto possessore post annũ,ĩ c.qm̃ frequẽter.§.ĩ alijs.vt si.nõ ɔte. Itẽ ĩ exequutore p̃scribẽte ɔ̃ hr̃dẽ negligẽtẽ.ĩ c.si hr̃des,de sesta.Itẽ in iure electi negligẽtis ɔfirmationẽ petere ĩ c.ne ꝑ defectu, de ele. & ĩ c.q̃q̃.c.ti.li.vj.Itẽ patet,quia iure ꝓximioris ɔsanguinei negligẽtis alienationẽ feudi factã ĩ ɔsanguineũ inferioris gradus reuocare.anno p̃scripit ẽs mala fide.de quo in §.Titius. si de fe.su.ɔtr. Itẽ ẽt iure can.currit p̃scriptio ĩ ꝑsonalib.actionib.ẽt cũ mala fide qď tenuere qdã, de quo ꝑ Bar.& doc. ĩ l.sequit.§.si viã.ff.de vsuc. & Bal.ĩ §.si quis ꝑ xxx.si de fe.su.ɔtr. Bal.ĩ l.j.C.ď ser.& aq.& ĩ auc. ad hæc.C.de vsu.Io.An.in rĩa,possessor.ĩ mercuria.& doc.ĩ c.fi.de p̃scri.& Ang.in repe.l.j.C.de iud.& ad idẽ qď dixi fm d.Ant. & in rñ.ſad vij.ar.negatiue.Itẽ videmus ĩ adiudicatione scã ti.finiæ, quę cãm p̃scribẽdi paris ẽt mala fide possidẽti,ẽt de iur. can.& firmauit gl.ĩ c.past.ĩ.ver.annalẽ,de of.ord.& Bart.in l.si finita.§. si de vectigalib.fi.de dã.infe.& ĩ l.si Põpo.§.si iussu.ff.de acq.pos.ꝑ d.Ant. ĩ c.si diligẽti,de p̃scr.in c.ɔtingit.de do.& ɔtu.Itẽ ɔfirmat ꝑ tex.& iuta alle.ꝑ Gui.de Cu.enmo ꝑ l.cuicũq;.C.de fun.lib.xj. vbi licet ꝓhibitũ cẽt hẽre castrũ ĩ limine iperij sub capitali pœna , tñ ꝑ antiquitatẽ quis castrũ quærere poterat.ad idẽ l.viros.C.ď diuer.of. li.xij.vbi ꝑ ɔsuetudinẽ lõ. tẽ. quærere potuere illustres magr̃i militũ ptãtẽ ĩ castris liminis iperij.ad idẽ eo.ti.l.ꝓbatorias.& l.fi. vbi quis ex ɔsuetudine poterat militare,& offm̃ magr̃i militum quærere.Licẽt als,vt ibi dr̃,ñ liceret, p̃terq̃ ex p̃uilegio p̃ncipis, & sic vt dixi,p̃scribit castrũ,qď hẽt sua appendicia.s.furcas, & alia,quæ sunt meri iperij.ad hoc.l.si aliena.§.hoc iure,& ꝙ ibi Bar.ff.de vsu. ergo etc.fm Iac.de Aret.& Cy.in l.j.C.de emanc.lib.& hãc partẽ vr̃ ẽt tenuisse Bar.in l.cũctos pplos.C.de sum.tri. in l.j.§.denuq;.ff. de aq.plu.ar.& in l.nãtr.ff.de vsuc.& in l.oẽs ppl̃i.in j.q.princ.ff.de iu.& iu.l.j.ff de dã.infe.& ĩ l.iperiũ.ff.de iu.om.iu.in l.infamẽ.ad fi. ff.de pu.iud.Bal.in trac.de tyrãnide.Item ɔfirmat,si iura dicũt iurisdõnẽ ꝑ ɔsuetudinẽ acquiri,in c.dilecti,de ar.c.fi.de of.archi.de fo.ɔpe.cũ ɔtingat.cũ i.ĩ cã iurisdõnis est p̃scriptibilis, ergo & imperiũ,quod est spẽs iurisdõnis,vt patet in diffinitione scripta.s.ad q.l.j.§.fi.de of.eius.& tex.in cle.j.de fo.ɔpe.& in l.iperiũ.in fi.& ibi iur.cũ.n.genus permittit, ergo & quælibet eius spẽs permissa vr̃, nisi inueniat prohibita.l.si chorus,in prin.& l.itẽ legato.§.itẽ interest.& l.si quid earũ.§.inter agnatos.ff.vñ legi.not. ĩ l.si cã cognita. C.de trãsa.facit l.nec nõ.§.ꝙ eis.ff.ex qui.cau.ma. & l. ab ea parte. ff.de ꝓb.no.Inno.in c.ex lr̃is,de iur.pat.Item ɔfirmat per tex. in l. saccularij.§.sunt quædã.ff.de extra. cri. Vbi vniuersitas,seu ꝓuinciaiis ex more p̃scribit ɔsuetudinẽ puniẽdi delinquẽtes pœna capitali,& tñ vniuersitas nõ hẽt merũ imperiũ.l.j.C.de se.reipu.ma. c.cũ oẽs,de ɔstit.l.fi.& ibi no.C.de iur.om.iud.Itẽ ip̃ãr ɔfirmatur per tex.in c.irrefragabili.§.j.& c.dilectus.in p̃n.de of.ord. vbi prælatus,& capitulũ ex ɔsuetudine acquisiere ptãtẽ criminaliter corrigendi,& castigandi suffraganeorũ excessus, sed modica castigatio corporis,imo ẽt leuis mulcta est meri imper. quia ei diffinitio ɔpetit,& dixi s.in prin.igitur idẽ probat tex.in c.dilecto, de of.archi.hoc etiam tenet singularis gl.in l.fi. in vers.prouinciæ.C.de p̃scri.lon.tẽp.& gl.in c.iiij.de of.arch.& gl.ix.q.iij.ɔquestus.& glo.in c.cũ in ecclesiarum.& c.pastoralis,de of.ord. & gl.in c.accedentibus,de exces.præla.& in cle.j.§.ceterũ,de statu regularũ: & hanc partẽ ẽt vr̃ amplecti Bal.in l.j.C.de eman.li.& idem ibi Cy.& Bal. in auc.quas actiones.C.de sac.san.eccl.& in l.fi.§.fi.C.de tẽp.app. & idẽ Odo.& Bal.in rub.C.quæ sit lon.ɔsue.& Bal.no. in l.decernimus.C.de sac.san.eccl.& Bal.in l.ij.C.quæ sit lon.ɔsue.& latius in rñsionib.referã.Itẽ ɔfirmat,ius postliminij, & indicẽdi bellũ ẽ meri imperij,vt patet ex no.ĩ l.hostes,de captiuis.in l.ex hoc iure. ff.de iu.& iu.nã ista ɔuenitũt ĩ principe,& pop.Ro.& sine eius p̃ncipis licẽtia exerceri nõ p̃nt,ĩ l.j.C.vt armorum vsus,& ibi gl.li.xj. xxiiij.q.iij.ꝙ culpat.Inn.in c.cũ olim cãm,de restit.spo in c.sicut, el iij.de iureiu.in c.ꝙ super,de vo.Bal.in l.pen.C.de execu.rei iud. & latius in l.ij.C.de seru.& aq. Sed h̃ more,vel ɔsuetudine introducit,vt dicit tex.in l.postliminiũ.in prin.de cap.igit hanc partem etiã tenuere dñi de Rota in sua ɔclus.ccclx.& vide in ꝓxi.ar.Item ɔfirmatur per tex.in c.cũ olim,de præscr.vbi Abbas p̃scribit iura ep̃aba,& ius excõicãdi,& interdicẽdi,q̃ sunt meri imp.vt dixi s. in priu.ad idẽ, tex.in c.duo filij.de of.or.& ix.q.iij.ɔquestus. & l.j. C.de of.q̃st.vbi p̃riarchę,& primates iura,q̃ hñt,data eis à ɔsuetudine.& tñ.vt s.scripsi,hñt merũ imperiũ. igit ꝑ q̃ iura do. de Rot. ɔclu.s.proxime alle.& ꝑ c.accedẽtib.de exces.p̃l.ꝙ nõ stringit,teoẽdo hãc ptẽ extẽdũt ad capitulũ p̃scribẽtes ɔ̃ canonicos,& alios bñficiatos.& per ɔñs ꝙ p̃scribi poteris ptãs excõicãdi,icarcerãdi, & alia agẽdi,q̃ sunt meri impe.de app.c.dilectis, & c.significauit.ĩ c.dilecto.de sen.exc.in vj.ad hãc ptẽ ẽt all.tex.in c.audiuis.de p̃sc. & tex.in c.veniẽs.e.ti.vbi chrisma, ɔsecratio alsariũ, ordinatio, & alia iura sp̃ualia,q̃ sunt de iure iurisdõnis ep̃alis, est meri imperij. c.ɔquerenti.& c.dilectus.vbi late no.de of.ord.& tñ pręscribunt, vt ibi dr̃.ad idẽ tex.ĩ c.cũ dilecti,de teli.do.& c.fi.de ca.mo.ad audientiã,de p̃scri.vbi ẽt ɔ̃ Ro.ec.talia p̃scribi p̃nt.allegãt Inno.in c. bonæ,de postu.p̃la.ad idẽ allegãt do.de Ro.tex.xvj.q.iij quicũq;. addo tex.in c.cũ ꝑsonæ.de priuil.in vj.hanc partẽ tenet ẽt Lap.de Castellione sua alle.lxxij.& vr̃ ẽt tenuisse Cal.in c. cũ nõ liceat,ď p̃scri.vtrũ aũt p̃scribat ius quartæ ep̃alis,& parochialis. vide Bal.ĩ l.si quis ad declinãdã. C.de epi.& cle.Itẽ ɔfirmat per tex.in c.dudũ.el ij.de elc.vbi ius excõicandi,& interdicẽdi, ꝙ est meri impe. vt dcm̃ est,ɔsuetudine q̃rit.& no.in c.cũ satis.& c.seq. de of.arch. & in c.cũ ad ecclarũ.de of.or.& in c.cũ olim,el iij.de restu.spol.& do.de Rot.sua ɔclu.ccclx.& hãc partẽ tenet ẽt d.Ant.in c.cũ ɔtingat.de fo.cõpe.& in c.peruenit.de censi. & in c. per venerabilẽ. q fil.sint legi.Itẽ ɔfirmat ꝑ tex.in l.more.ff.de iu.o.iu.& l.cũ p̃tor.§. j.de iud.vbi ptãs delegandi,quæ est quid meri impe. l.imperium. & nt.l ij.iij.& iiij.de of.eius.mnre acquirit.quẽ tex.ꝑ ista parte alle.Pe.in l.j.C.de emã.li.Hãc partẽ vr̃ ẽt tenere Inno. in c.cũ p. tabellio, de fi.inst.& clare Pe.de Anch.in ɔs.cxxxv.in Xp̃i noie, clarior,& breuior erit decisio dubiorũ.Itẽ ɔfirmat per text. in l.magr̃atus.in fi.ff.ad muni.vbi magr̃atus municipales, q hñt merum impe.saltẽ infirmũ,vt s.scripsi,illud hñt ex l.vel ɔsuetudine. vt ibi in gl.Itẽ ɔfirmat,si p̃scriptio acquirit ea , q̃ ẽt non sunt iure q̃libilia,dũmõ interueniat titulus,& bona fides c.j. de p̃scri. in vj.c.ad decimas de restu.spol.e.li.quẽ tex.in c.ad decimas. ponderat Bal. in l.ius eius.in fi.C.de proba.& in l.si solẽnib⁹.C.de fid.instr. vide quæ dixi in d.l.Celsus.in prin.alle.ẽt Bal.in l.ij.C.de sen & allegaui post Bart.in l.si prius in iij.oppo.tertiæ partis.de ope.no. nunc. Similiter ẽt operat ɔsue.ɔ̃ ius.l.j.§.cũ.n.lex.C.de vet.iu.enu.l venditor.§.si ɔsistat.ff.cõ.pręd.l.de quibus de legi.no.in c.fi.de ɔsuet. ergo si dicimus esse ɔ̃ ius merum imperium quærere. vr̃ per præscriptionẽ, aut ɔsuetudinẽ acquiri posse . Et hanc partem aperte sentiunt Io.An.& Arch.in c.cum ep̃s.de of.or.in vj & cõiter Moder.in c.cũ ɔtingat.de fo.cõp. & est cõis. Et possent ẽt pro vtraq; parte allegari nõnulla iura,& rõnes adduci, sed solum curaui arctiora deducere,ad q̃ datis.r̃nsionibus oib⁹,& quibuscũque alijs silentium imponetur.Mõ venio ad annullãdum argumenta primo facta pro parte negatiua . Et primo non obstat ratio Iaco. de

Are.ꝙ l.daṫ,ergo &c.l.ius emphyteotici.C.ḋ fun.pat.l.Herēnius. de decu.l.lōga.de mor.infe.& l.nemo.C.ḋ fund.rei priua.ibi excepto vetustatis auxilio etc. prio qa loquunṫ ḋ p̄sc.cōi,ꝙ ꝓbaṫ i l.fi.C.de fun.patri.& l.nemo.C.de fun.rei priua.ibi excepto vetustatis auxilio &c.Et hāc tenēt do.Ant.i c.pueniṫ,de cēs.& do.Ioā.de Imo.in c.cū ↄtingat.ḋ fo.cōpe.Pręterea in l.lōga.ibi,illud erat,qa ius sepulchrorū in nullius est bonis,nec possideri pōt,iō n̄ curraṫ p̄scriptio,in §.nullus.inst.de re.di.l.q vniuersas.§.j.de acq.pos.l.vsucapionē.ff.de vsuc.Pręterea rō Io.d. Are.facit ↄ ipsum,nam si l.ↄceditur ergo ↄsuetudine vel antiquitate,quæ est altera lex.l.de quib.de leg.in c.fi.de ↄsue.§.ex nō scripto.insti.de iur.nat.l.j.in fi.& l.seq.in prin.ff.de aqua plu.arcē.l.qcūq;.C.ḋ fun.limi.li.xj.Et sic nō ob.l.j.C.ḋ decu.l.j.C.ḋ coharta.li.xij.l.oēs.C.de decu.li.x.in auc.vt nulli iudicū. Primo,qa dici pōt ꝙ carcer de iure ciuili n̄ est meri īperij,eo qa nō fuit introductus in pœnam,sed ad custodiam,nec ad carcerē qs perpetuo dānari poterat.l.aut dāna.§.solent.ff.ḋ pœ.l.incredibile.C.e.ti.Et hoc clare patet,qa minorib' magr̄atib',& defensorib' ↄpetit,in auc.ḋ desen.ciu.§.audiēt.& §.& iudicare.l.limenarche.ff.ḋ ser.fug.itē in ↄrijs loquitur de ↄsuetudine lōga,quæ spatio.x.vel.xx.an.introduciṫ.l.diuturna.ff.de ll.& l.ij.C.quæ sit lō.ↄsue.iuncta l.diuturna.& l.leg.C.de p̄sc.lōg.tēp.& no.in d.l.de q̄bus,in c.fi.de ↄsue.Ad hoc ꝙ no.gl.in rub.quæ sit lōga ↄsue.quæ dixit post tale lō.tēp.nō appellari ↄsuetudinē,sed vetustatē iuncto c.j.de p̄sc.in vj.l.j.in fi.& l.seq.de aqua plu.arcē.& l.qcunq;.C.de fun.li.Sed in ↄsuetudine tāti tpis cuius memoria i ↄriū nō existit.secus,qa illa habet vim ꝓuilegij.c.sup quibusdā.§.p̄terea.de verb sig.l.hoc iure.§.ductus aquæ.ḋ aqua quoti.& cōti.cū ijs oībus quę late,& vere scripsi in l.ij.arg.partis affirmatiuę.Ac ēt nō ob.tex.& Host.in c.cū cōtingat.de fo.cōp.Primo,qa rectè si ↄsidereṫ nō ꝓbat,sed potius oppositū.Scḋo,qa sup mero īpe.nō intercessit ibi ↄsuetudo,sed solū sup infima iurisdōne,& hanc ibi tenebat Mod.Abb.post d.Card. ¶ Tertio,dico ꝙ ibi p̄scribēs non habebat territoriū,nec iurisdōnē,aut magr̄ati,quia solus eps in diocesi sua habet territoriū in c.j.ḋ of.or.in c.sane.de fo.cōp.Nec possent in eadē ciuitate eē duo capita isolidū,tanq̄ mōstrū.l.si vt certo.§.duobus vehiculū ff.cōmod.l.hęreditatē.§.pr̄.ff.de ca.pec.vñ cū merū impe.nō possit eē sine territorio.l.pupillus.§.territoriū,de ver.sig.patet in l.qui furere.ff.de sta.ho.& in iurib' quæ dāt merū impe.& dixi.s.in ar.x.p̄mæ partis.Cū ēt nō esset ꝑsona habilis,quę posset possidere.cū ij soli habeāt q̄b' à Deo datū est,vel eius vicario in auc.oportet epi.§.j.c.j.in p̄n.de pace tenē.xj.q.iij.q.resistit.xxiij.q.j.quid culpaṫ.legiṫ i c.j.de trāsla.Iō n̄ p̄scribebaṫ i d.c.cū ↄtingat facit.l.nō est singulis.ff.de reg.iur.Nō ob.qui se gerit ꝓ magr̄atu,& est priuatus &c.l.ij.§.ea.l.ad l.Iul.ma.Prio r̄ideri pōt,vt dixi,ad c.cū ↄtingat.s.ꝓxime.in ij.r̄nsione,qa ibi loquiṫ in ꝑsona priuata carēte territorio,igr̄ &c.vt statim dixi.Itē qa in ↄrio dixit tex.dolo malo gesserit.Sed nos loquimur in pręscribente,qui lr̄e debet bonā fidē,alias nō est dubiū ꝙ p̄scriptio nō currit.Scḋo,licet quis ꝑ ꝑ tale delictū infamis sit,& puniatur,nec ad honores admittaṫ.l.quisquis.C.ad l.Iul.ma.cū si.alle.Tn̄ nō sequiṫ quin tpe pręscribere possit.hoc clare ondītur per l.ꝓbatorias.& l.fi.C.de diuer.of.lib.xij.vbi qs prohibitus erat esse in numero apparitorū,vel magr̄i milituū,siue principis ꝓbatorijs originalib',& authenticis sub pœna capitali,& oīum bonorū,& vt falsarius,& ꝑ ↄñs ēt infamis.l.j.& l.furti ḋ infa.& tn̄ ibi dr̄ hoc fallere,nisi tpe p̄scripsisset.idē ꝓbat tex.expressus,& no.in l.quicūque.C.de fun.limi.li.xj.Et rō forte esse pōt,qa ad tales dānandos.primo reqrebaṫ s̄nia declaratoria saltē.l.aufertur.§.in reatu.& l.impera.cū ibi no.ff.de iur.fi.l.l.ex iudicio.ff.de accu.l.cōmissa ff.de publica.not.Io.An.in c.pro humani homicid.in vj.no.Bal.in c.j.de feu.sine cul.nō ami.& in c.j.qui mod.feu.amit.Nec ob.l.ex initio.C.de fal.vbi si cōmittiṫ falsum,nunq̄ iusta quęriṫ possessio,ergo p̄scriptio non currit,qa ibi loquiṫ in allegāte titulū se habuisse ex crimine falsi,qui licet p̄scribaṫ velut cū titulo,tn̄ p̄scribere poterit tpe longissimo,cū nullus titulus requiraṫ.l.si quis emptionis.C.de p̄scri.xxx.an.c.j.de p̄scri.in vj.nō aūt ibi dr̄ ꝙ faciat quē esse malęfidei,& ita intelligūt doc.ad hoc arg.l.j.in prin.C.ḋ rei vxo.act.Nec ob.ꝙ ex sua improbitate cōsequaṫ p̄miū,qa hoc est de nā præscriptionis longęuę in c.j de p̄scri.in vj.l.si quis emptionis.C.de p̄scri.xxx.an.Non ob.l.Barbarius Philippus,qa ibi nihil dr̄ de p̄scriptionibus,nec.n.tem longo tpe perituitā gessisse dr̄.Nec ob.ꝙ res sacrę,quæ publicis iurisdōnibus æquiparanṫ,nō p̄scribantur,qa argumentum argumēto soluiṫ,illę.n.ideo nō p̄scribunṫ,quia possideri nō p̄nt,& in nullius bonis sunt.l.qui vniuersas.§.j.de acq.pos.insti.de rerum di.§.nullus.C.de sac.sanc.eccl.l.sancimus.iurisdōnes autē possidentur,& p̄scribunṫ.l.fi.C.de emā.li.c.ad audientiā.c.veniēs.& c.cum olim.de præscr.cū ↄcor.Non ob.l.fi.de vsuc.l.fi.C.ḋ fun.li.& l.j.C ne rei do.vel tēpl.primo qa loquiṫ in p̄scriptione cōi,itē tenet Ray.& do.Io.de Imo.in d.l.fi.ff.de vsuc.quia in casu illius p̄scriptionis spacio tāti tpis cuius in ↄrium memoria nō extat.per l.diligenter.& l.vsum.cū ibi no.C.de aquędu.Itē sunt casus sp̄ales vt enumerat gl.in d.l.fi.C.de fun.limi.itē,s̄m aliquos corriguntur per l.oēs.C.de p̄sc.xxx.an.Non ob.ꝙ matrimoniū tpe non p̄scribaṫ,quia ibi inducebaṫ peccatū ꝙ impedit p̄scriptionē currere.c.fi.de p̄sc.in c.possessor.de re.iu.lib.vj.in c.fi.de ↄsue.ad hoc ꝙ not.Inno.in c.cura.de iure pa.in c.quia plerūq;.de immu.ecc.in c.fi.de præscri.Bal.in auc.ad hæc.C.de vsur.Non ob.ꝙ impediatur ratione datę formæ iurisdōnis,quę debet dari de publico &c.quia si in p̄scriptione daṫ de publico ↄcediṫ.ff de vsuc.l.j.in auc.eccl.Ro.Et p̄scriptionib' princeps ipse robur dedit.l.j.§.oīa.C.de vet.iur.enu.l.fi.de edi.Adri.l.transacta.de verb.sig.¶ Non ob.ꝙ magr̄atus iurant iura principis ↄseruare,ergo iuramentū est seruandū.Primo quia licet sit seruandū iuramentū,tn̄ actus in ↄriū factus tenet & ↄfaciens est piurus,quoties ille actus ante iur̄m n̄ erat ꝓhibitus.c.sicut ex lr̄is.de spon.firmat Inn.& Io.An.in c.dilecto.de pręben.Bar.in l.oēs populi.in ij.q.prin.ff.de iustu.& iu.& do.Ant.& alij in c.cū accessissent.de cōsti.& Io.An.in addi.Spe.in rub.de iuretu.vr̄ ēt dici pōt ꝙ p̄scribaṫ obligatio iuramēti,sicut,& in oīb.alijs obligationibus p̄scribiṫ.l.sicut.& l.oēs de p̄scr.xxx.ann.¶ Non ob.ꝙ laici non p̄nt p̄scribere merum imperiū in clericos,nec ↄ.Primo quia ista fuisset præscriptio ↄ ius diuinum,iuxta illud:Nolite tangere Xp̄os meos.quę non valet.c.fi.de p̄scr.c.fin.de consue.v.dist.c.j.& ꝙ no.in l.j.de consti.prin.in l.fi.C.si ↄ ius.Itē cū laicus prohibeatur eccl̄iasticā iurisdictionē possidere.c.clerici.de iudicijs.auc.statuim'.C.ḋ epi.& cle.ecōuerso clericis.c.cler.& c.sed nec.ne cle.vł mon.cū illius nō sint capaces,& nō p̄nt illi præscribere.c.cām quæ.de pręscr.xvj.q.iij.c.dilecto.§.pōt.c.q̄uis.de deci.Ad hoc.c.solite,de maio.& obe.ad h̄ ꝙ no.An.in l.is cui bonis.de verb.ob.qa præscriptio ius creatum aduocat,nouum non creat.c.di.ↄ morē.xc.di.illud.no.gl.& doct.in c.si diligenti.de præscri.immo in hoc casu dixit no.Bal.in l.super longi.C.de præscri.long.tēp.ꝙ si illius iuris non est capax,semper p̄sumitur malęfidei.alle.Inn.in cōstitutus.de cle.in d.c.cām quæ,nisi ostenderet de ti.iusto.Nec ob.ꝙ vsurpanti nō prodest cōsuetudo,nisi habeat priuilegiū,quia lapsus tāti tpis habet vim priuilegij,vt dictū est.Non ob.ꝙ sequereṫ abusio ꝙ frustra esset reseruatū pricipi aliquid,si diceremus illud præscribi posse &c.quia hoc nō est verū,nec absurditas aliqua resultat ꝙ præscribantur ea,quæ sunt reseruata principi in signū p̄rogatiuę.& h̄ expresse patet in vectigalibus,quorū impositio soli principi cōceditur.l.j.& l.nō solent.C.no.vectigalia.in l.quicquid.C.de vectig.& com.c.j.quæ sint rega.Tn̄ ipsi quæruntur.c.super quibusdam.§.prætera.de verb.sig.l.si publicanus.§.fin.l.licitatio.§.harum.ff.de publica.l.imp.de polli.l.ij.& fi.C.de cano.larg.li.x.Spe.de causa pos.§.quia vero.ver.quid de colligentibus.Pręterea & hæc respōsio,quia si tale imperiū etiam i reseruatis principi p̄scribatur non præscribiṫ ↄ imperatorē,vt ꝑ hoc si priuatus,qa h̄ est impr̄e,quia nullus ↄ ipsum pōt quærere possessionē,cū illā habeat à dño tm̄,& iō est imutabilis.xvj.di.in nouo.& c.seq.& xxij.di.oēs.xcvj.di.si iperator.facit auc.quō oportet ep̄os.in p̄n.firmat Inn.in c.bone de post.pręl.Bal.in ij.C.ḋ ser.& aq.in l.decernim'.& in auc.quas act.C.de sa.san.ecc.& Arch.xvj.q.iij.volumus.& latius in arg.xij.& pro hoc tex.bonus in l.viros.C.de diuer.offi.libr.xij.quem multū no.Bar.vbi magister officiorū hēat iurisdōnē i duces,apparitores,& limitaneos castrorū,tn̄ i eodē ēt habeat iurisdictionē ex ↄsuetudine magister militū,& trāneę,& vtraq; ↄseruatur,& no.Inn.in c.cū nobis olim.de p̄scr.ar.c.j.de offi.Archi.& l.fi.C.de re.mili.li.xij.Ad hoc.l.j.C.de of pręfec.ann.& ꝙ ibi Bald,& Bart.in l.in sacris.C.de proxi.sacri.scri.& doct.Mod.i l.gallus.§.ille casus,de lib.& posth.in l.Titiæ textores.ff.de leg.j.Bart.in cōsti.ad reprimendū.in ver.non ob.cū cōcor.immo diceremur acephali cū essemus sine capite,si ↄ ipsum p̄scriberet.xciij.dist.nulla.Et hoc tenet do.An.in c.cū cōtingat.de fo.comp.pro hoc ēt facit,quia ēt illi,quibus expresse cōmissum est à principe merū īpe.nō dicuntur vocati ad plenitudinē potestatis,sed ad partē solicitudinis.iij.q.vj.multū.ij.q.vj.qui scit.addo ꝙ fortius dixit d.An.in c.j.ḋ consti.ꝙ si imperator tanto tpe fuit negligens,ꝙ videaṫ ex hoc ꝑdere quasi possessionē iurisdictionis quā habet in quemlibet populū subiectū imperio,ꝙ ēt si facit legem,nō ligat talis lex talem pp̄lm,ēt si populus sit in possessione mala fide.Sed m̄ ↄ illud dictum tenuit ibi quidā,vt Io.de Imo.&c.Vñ vtilis iurisdictio non eneruās directam,dr̄ p̄scribi s̄m Bal.in d.auct.quas actiones alias autē sequeretur ꝙ posset præscribi imperio ꝙ sp durat.i auc.quō oportet ep̄os.cū cōcor.ista.n.sunt diuersa,merū imp.posset p̄scribi ꝙ affirmo,& posse ↄ imperatorē p̄scribi,ꝙ nego.immo incideret in crimē læsę maie.l.j.& l.iij.§.j.ff.ad l.Iul.maie.& l.quisquis.C.eo.ti.Et hoc ēt firmat Inn.in c.cū.p.tabellio,de fi.instr.d.Ant.in c.

per ve-

per venerab.q fil.sint legi. Nec ob.q als bāna,& mulctæ,quæ applicantur fisco, applicarent̃ alij: quia hoc fateor, & rñsio est clara p d.c.su p q buſdā.§.p̃terea.cū ꝯcor.& lati' j.diceẽ ad xij.arg. Nō ob. q delinquēdi authoritas nunq̄ p̃scribit̃,quia rñde vt lati' dixi s.in rñdēdo ad fin ar.p l.pbatorias.& l.fi.C.de di.off.& l.q cūq;.C.de fun.li. Nō ob.q id quod nō est,nō pōt possideri,sed iurisdō sine cā apud aliquē nō est,ergo etc.primo,quia si ponerem' istū hr̃e merū iperiū,frustra tractaret̃ de p̃scriptione.l.sequit.§.latia.ff.d' vsuc. §.j.C.de thesauris.l.i bello.§.si q s.ff.de captiuis. vñ itelligas ipsum exercere act' meri iperij,vt bāna,& edicta pœnalia i puincia ponere,vł p alios actus,de qb' p Inn.i c.cū dilectus,de cap.mo.in c. ij.de resti.spol.reassumi pōt latius Bal.i l.ij.C.de seru.& aq. Nec ob. q īmediate nō pōt cadere iust' error abſq; titulo.c.ad decimas,de resti.spo.i vj.q aut nos loq̄mur de iur.ci.& p̃scriptio sine ti.& bo. fid.currit p xxx.annos.l.si q s emptionis.C.de p̃scr.xxx.anno. Aut de iur.can.& tūc si præscriptio est ꝯ ius,req̄reret̃ titul',aut cursus tāti tēp.cui' memoria i ꝯrīū etc. Aut nō est ꝯ ius,& sufficit bo.fid. & de his hodie est casus in c.j.d' p̃scr.in vj.no.in c.si diligēti.e.tit.in antiquis.& ita itelligo dubitationē meā. Ad l.actuarios, & alia nō rñ.quia sunt aliquātulū friuola.& rñsio patet lucide per s.scripta. Nō ob.q à sufficiēti partiū enumeratione arguit̃, q iste nō videat̃ ab aliquo posse hr̃e titulū p̃scribēdi,q a vt statim dixi,latius, ēt sine titulo p̃scribit̃.l.si q s emptionis.C.de p̃scr.xxx.an.c.j.de p̃scr.i vj.no.in d c.si diligēti. Nō ob.q dr̃ hāc p̃scriptionē hr̃e discōtinuū vsum,ergo nō p̃scribit̃.l.seruitutes.& hoc p̃supposito p vero, ne stem i verbis,bñ dico,q ēt talia iura hñtia cām discontinuā p̃scribunt̃,saltē tāto tēp.cuius in ꝯrīū memoria etc.l.j.§.fi.& l.ij.§.pe.d' aq.plu.arc.l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aq.quot.& æsti. x.q.ij. q.a. c.di.ꝯ morē.no.Inn.in c.de quarta.de p̃sc.Cy. i l.ij. C.de ser.& aq. ꝯcor.tex.in l.vsum.C.de aquæduc.vł rñde,vt dixi.j.in rñs.ad xviij. ar. Nō ob.q dr̃,q ꝯ populū,& īpe.nō pōt merū iperiū p̃scribi. Primo,quia ꝯ imperatorē merū īperiū p̃scriberet̃, nō dico vt ipse iperator sit priuatus,vt clare dixi s.i rñs.ad vij.ar. quę vide oio. nec hic refero. Secūdo, i illis nō erat dare possessionē supremæ iurisdōnis apud aliud,cū illā à dño habuerit,& iō imutabilis erat. xxj. di.in nouo.& c.se.xxij.di.oēs.lxxxvj.di.si iperator. facit in auc.qūo oportet epos.in prin.nec ipsam ptātē iperij poterat ipse iperator interuenire.l.fi.de acq.pos.l.pactū.& l.seruitis.C.de pac.& q a als sequeret̃ finire posse iperiū,quod ip dēt eē ad hoc not. i pœ.ffor. p Bal.in pœ.C.,i c.i gñali,si de feu.fue.ꝯt.imo. & si vellet iperator ipsam ptātē suprema in alterū trāsferre,sola possessio nālis,& nō ciuilis trāsiret.l.si eū q.& ibi no.ff.de do.int.vi.& vx.in l.j.§.si vir. & l.possessionē.ff.d' acq.pos.no.Ang.i l.is cui bonis.ff.de ver.ob.quæ sola nālis nō erat sufficiēs ad p̃scriptionē.l.acquirit̃.§.fi.ff.de acq.re.do.no.doc.in l.iij.§.ex ꝯno.ff.d' acq.po.Bal.in l.nemo.C.e.tit. in l.sup lōgi.C.de p̃scr.lō.tēp.& hęc est rō,quia suprema ptās imperatoris nō pōt p̃scribi,quia nō pōt possideri,qd' ēt ostēdit̃:nā cum p̃hibitus sit illā alienare,vt c.intellecto.de iureiur. & dcm̄ est,igit̃ nō pōt talia p̃scribi.l alienationes,de ver.si.l.si fundū.ff.de fun.do. l.ij.C.de vsuc.p emp.l.vniuersas.C.ne rei do.vł tēp.l.vbi lex.& ibi Bar.ff.de vsuc.& dixi latius in xv.arg.negatiuæ. Et huius est rō,nō quia deficiat titulus,q a ēt sine tit.p̃scribit̃ lōgo tēp. Sed solū,quia p dictā p̃hibitionē alienationis est p̃hibita translatio possessionis nālis,& ciuilis,nec alia rō reddi pōt,ita q hoc nō est,q a sit imprescriptibile,sed quia istud possideri nō pōt. & dixit Bald.in l.j.C.de eman.li.q imperiū,qd' quis p̃scribit aduersum impe.vł superiorē nō est idē cū mero īperio superioris,sub eo. Sicut cū p̃scribo ius, qd' tuū est,quia res tua tibi nō seruit.l.j.de ser.lega.cū si.vł dic q p̃scribit̃ spatio tanti tēp. cuius in ꝯrīū memoria etc.cū cursus illius tēporis vim hēat priuilegij,& ꝯcessionis.ix.q.iij.ꝯquestus. l.q principis.de aq.plu.arc.l.hoc iure.§.ductus aquę.de aq.quot.& æsti.cū si.la te scriptis in ij.ar.partis affirmatiuæ.imo fortius dixit Bal. in l. j.C.ne rei do.vel tēp.& in l.j.C.de anna.exce. q præscriberet̃ spacio c.anno.per gl.in l.j.in ver.spatiū.C.de pręscr.xxx.ann.& in l.fi. C.de fun.li. Et p hoc nō ob.l.ꝯpetit.de p̃scr.xxx.ann. nec ob.q ibi dr̃,cuiuscūq; tēpis p̃scriptione,quia hoc silr ponit̃ i multis locis,& tñ postea repeni currere p̃scriptionē longissimā in l.cū satis.C de agri.& cēsi.li.xj.iūcta l.oēs.C.de p̃scri.xxx.an.in l. si q s decurio.C. de decu.li.x. Per quæ dicebat Bar.in iurib.p̃dictis,q stante statuto q in(f)ra dotalia mādent̃ executioni, nulla tēporis præscriptione obstāte,qd' nō intelligeret̃ de præscri.lōgissima. Et idē Bald.in c.j. §.præterea,de cap.coradi.vbi ēt de hoc est gl.no. & Bal.in d.l.j.C. ne rei do.vel tēp.ac etiam dixit Ange. in l. vniuersas.C.ne rei do. vel temp. q nunquam intelligit̃ exclusa præscriptio tanti tempo. cuius in ꝯrīū memoria nō existit etc. Et p hoc Pe.de Anch.in cōsi. xlviij.In Xp̄i noīe.inci.ꝯsuetudo quæ bēt etc.tenuit,q licet nō valeat ꝯsuetudo,q electus possit administrare sine ꝯfirmatiōe. c.cū venerab.de ꝯsue. Tñ illud fallit,nisi esset inducta p tm̄ tēpus, cuius in ꝯrīū memoria nō existit,cū illa vim priuilegij hēat. qd' not. ad limitationē.c.venerabilis. Ac ēt dixit gl. in d.l.j.C.de anna.exc. q in casu illius legis poterat p̃scribi spatio xxx.ann. Itē tenet gl.in d.l.ꝯpetit.q possit super illis publicis functionib.rescriptū ipetrari grãe,& cursu tāti tēpo.p̃scribi,cū hēat vim priuilegij,vt dcm̄ est. & idē tenet gl.xvj.q.iij.porro.& §.iubemus. Et idē dico ad c.cū nō liceat.& in hoc vult gl.silr ad c.ex officij. e.tit.vbi ibi ideo illud erat, quia præscribens nō poterat esse in possessione illius iuris,cū etiā eps,de quo ibi,si hoc voluisset remittē,nō potuisset,de censi.c.cū venerab. Nec ob.q talib' signis principalib.vtēs pęna capitali puniri, quia respōde vt dixi s.i rñsio.ad fin arg. & ad rōnē l.nec vulē. quib.ex ca.ma.rñde p l.viros.C.de di.of.& dixi s.in rñs. ad vij.arg. Nō ob.q iusta dēt eē pos.ad præscr. ꝯplēdā, q nō est in vtēte propria auctoritate iurisdōne.l.extat.q me.cau. Primo, quia in ꝯrīs ñ vtebat̃ iurisdōne tāq̄ magr̃atus,sec' si ius ibi ministrabat,tāq̄ priuato.ar.c.dilectus.cū ibi no.p Inn.de cap.mo. Pręterea,si ibi dubitat̃ vtrū īperiū possit pręscribi,intelligēdū est sine dubio casu quo requirit̃ bo.fides in p̃scriptione,quæ hoc intercessit. Vel dico, q licèt sit mala fides,pręscribet tāto tēpore,cuius in ꝯrīū memoria ñ extat,pbo p tex.i c.j.ad fi. de pręscri. in vj.quod late deduxi i ij.ar. partis affirmatiuę,vbi oio vide. Nō ob.q nō ē p̃sumēdū principē dedisse robur p̃scriptionib.ꝯ se, quia hoc est oio falsum ꝯ casum i l.q cūq;.C.de fun.li.in c.audiētiā,d' p̃scr.d.c.su p q buſdā.§.p̃terea, de ver.si.& in multis locis ꝯ res Impera.p̃scribit̃ i l.fi.C. de fun.re. priua.in l.oēs.C.de p̃scr.xxx.ann.in l.oib.C.de diuer. tēp.p̃scri.cū si. Et silr nō ob.tex.i c.j.§.ad hoc.de pa.iu fir.als ē c.j. de allod.quia licèt ꝯ inferiorē nō habētē merū iperiū nō p̃scribat,tñ p̃scribet ꝯ Imperatorē eo mō,quo dcm̄ ē s. Nō ob.c.dilectus.de cap.mo. q a ibi,licèt nō p̃scribat̃ spatio xl.anno.ꝯ ecclīā Ro.tñ p̃scribet̃ spatio .c.ann.xvj.q.iiij.volumus.auc.quas actiones.C.de sacros.eccle.c.si diligēti,d' p̃scr.xvj.q.iiij.nemo. Et silr nō ob.q als hēamus necesse dicere merū īperiū desinere,quia hoc nō sequit̃,vt dixi s. ad vij.& xij.ar. Nō ob.q merū imp.nō possit trāsferri,aut alienari,ergo nō præscribi,q a hoc est oio falsum,quia saltē p pricipē pōt ꝯcedi, alienari,& trāsferri,in c.j.de cap.q cur.vendidit, in c.j.quis di.dux vel march.l.j.§.regimētis,de off.p̃fe.p̃ro.l.j.ff.d' of.eius.xxiij.q.iij.illud. & latius scripsi in j.arg.ptis affirmatiuæ. Cōtraria verò loquunt̃ i his,q merū iperiū i dñio nō hēbāt,qd' certe idelegabile est.l.j.ff.d' off. ei' .l.placet.C.de ped.iu.plene tio.i l.nec quicq̄.§.vbi decretū, de of.pcō. Nō ob.q dr̃ merū īperiū p p̃scriptionē quęri nō posse, sed si quæri pōt tp̃e,appellabit̃ ꝯsuetudo,nō præscriptio: q a imo ēt iura publica,& meri iperij dicunt̃ præscribi.ita pbat text.i c.ad audiētiā.i c.auditis.i c.veniēs.i c.olim,de pręscr.in c.dilectus,d' off. ord.l.diligēter.C.de aquæduc.li.x.l.j.C.de rei do.vel tē.l.oēs.C.de pręscr.xxx.ann.cū si.l.si quis ꝯsortiū.C.de fabricen.li.xj.& tex.expressius,q appellauit pręscriptionē,nō ꝯsuetudinē.xvj.q.iij.c. dilectio.§.pōt.& i c.cū ecclīa.de cā poss.& ppri.not.Bald.in ac.quas actiones.C.de sacros.eccl.& Inno.i c.bonę.el ij.de postu.pręla. Ac ēt sępe iura priuata,& nō publica dicunt̃ ꝯsuetudine quęri,patet in l.j.C.de ser.& aq.& e.tit.l.pręses,& l.seruitutes.in prin ff de ser. vrb.pręd.ad hoc qd' no.Bal.i l.j.C.de emā.li. Non ob.l.iusto.§.non mutat.ff.de vsuc.quia ibi loquit̃ i pręscri.trienij, lōg.tēp. vero cum vsusfruct' ꝯputet̃ iter īmobilia.l.corruptione.C.de vsus.& ibi no. bñ pręscribit̃.tex.in l.fi.C.d' pręscr.lō.tē.l.si ego,iūcta l.cū q,i prin. ff.de publicia. Et hęc est veritas,licèt gl.in d.§.nō mutat.dixerit, q solū pręscribit̃ tāto tp̃e,cui' i ꝯrīū memoria nō extat. Nō ob.q ñ hēt cām ꝯtinuā. Primo rñde,q sufficeret ēt tm̄ tēpus,cui' i ꝯrium memoria etc.vt dixi.l.in rñsione ad xj.ar. Præterea dixit Bal. in l.j. C.de eman.lib.in l.ij.C.de ser. & aq. q ēt in his,quæ hñt cām ꝯtinuā,vr̃ tenere Inno.in c.de quarta,de pręscri.& in sua disp.Pa.dixit,q requirat̃ in tali pręscriptione patientia superioris, quæ patientia habet cām ꝯtinuam,vt l.ij.& ibi not.ff.de ver.obl. & l.magnā.C.de ꝯhē.& cō.stip.igit̃ etc. Secūdo dic, q ista differentia habet locū in iurib' realib',quę debent̃ à re rei,iō non est p quæ retineat possessio,nec pōt dici ꝯtinuata possessio, sed i iurib' mixtis, quæ debent̃ psonæ in rē,vt iurisdō,cū sit psona, per quā retineat̃ possessio.l.iij.§.vñ vi,ff.de vi,& vi ar.& istud cōiter tenet̃. Nō ob.l. oblationum sere.§.placet.quia alr̃ loquit̃, maxime si intercessit titulus. Pręterea dixit Inno.in c.peruenit.de cēsi. q licèt tēpus non sit modus inducēdæ obligationis,tñ inducit iura, seruitia, & seruitutes.l.j.C.de serui.& aqua. Itē dixit gl.j.q.j.eps grauamē. & illa regula fallit per cursum tāti tēporis,cuius in ꝯnum memoria etc. Nō ob.q exigēs noua vectigalia illicite,facit furtū, ergo nunquā præscribit:quia id verū est,qñ mala fide exigit, secus si bo. fide. c. super quibusdā.§.pręterea,de ver.si. cū aliis ꝯcor. s.alleg. Itē licèt nō præscribat,quia res sunt furtiuæ,pręscribet tñ ius exigēdi,igit̃ nō extendo,quia facile. Nō ob.l.iij.C.de fabricē.quia rñde,vt dixi i rñsione ad xij.ar.circa l.ꝯpetit. Pręterea,pro hoc est text. i l.pbatorias.

torias.& ĩ l.fi.C.đ di.of.li.xij. Ac ẽt dixi gl.ĩ l.fi. C.đ fun.limi.li.xj. ꝙ
erat ſpãle in caſu illius.l. Nõ ob.tex.in c.aqua, de ꝯſe.ecc.vł alta.in
c.q̃to đ ꝯſue.in c.cũ ſatis.de off.arch.q̃a ibi loquiť in his quæ ſunt
ordis, ñ iuriſdõnis, vt a pte ibi dicit tex. Sed merũ ĩperiũ ẽ iuriſdõ-
nis, vt patet in diffinitiõe, igř. Preterea ad c.cũ ſatis maxĩe ibi loq̃-
tur in ꝯſuetudine, ſecꝰ ĩ p̃ſc.in qua req̃riť titulꝰ. Vel dicit ꝙ nõ po-
terat poſſeſſionẽ habilẽ trãſferre, igř, ꝓut dixit ĩ rñſione ad.xij.ar.
Et iõ bñ dixit gl.in.d.c.cũ ſatis. ꝙ ille tex.loquebať ĩ ꝯſue.nõ p̃ſcri.
Nõ ob.l.viã pub. q̃a id eſt verũ in facultate quæ eſt ꝓprie ꝯſerua-
tio iuris iã quęſiti. Sed ſi tractať de iure iã quęrẽdo, appellať ius, ñ
facultas, cũ p̃ſcribiť.l.licet.C.de iure deli.no.l.q̃ diu, đ acq. hęr.l.cũ
notiſſimi.§.illud.de p̃ſc.xxx.an.l.ſi.rẽ.§.oĩs de pig.ac.l. pignori.vbi
no.ff.đ vſuc.l.pe.q̃ ad li.ꝓcla. ñ licet ita no dixit Bar.ĩ l.vni.đ cõdi.
ex.l.quẽ ſeqnunť cõiter doc. Itẽ ñ ob.l.puř.§.fi.đ do.exce.q̃a ibi iꝰ
id excipiẽdi nõ poſſidet actor, iõ non p̃ſcribiť. Pręterea dixit not.
gl.in l.j.in ver.ꝑ ſocio.C.đ anna.exce.arbitriũ ñ p̃ſcribiť, q̃ allegat
no.Bal.in l.cũ notiſſimi.§.j.C.de p̃ſc.xxx.an.finis huic pti. Reſtant
vltĩo infringẽda argumẽta ſcã ꝑ pte affirmatiua. Et p̃mo nõ ob.rõ
nes Gui. de Cu.& Odo. ꝙ ea quæ priuilegio, vel a lege ꝯceſſibilia
sũt, ea ñiř p̃ſcriptibilia ſunt.l.ñ iuř.§.ductꝰ aquæ,& quę alienabilia
ſunt.l.clauibꝰ de ꝯhen emp.ff. Primo q̃a ꝯria loquuntur ĩ his quæ
ałr ẽt q̃ ꝑuilegio hñi poterãt.ſ.iure cõi, lege vł nã, vt exp̃ſſe loquũ
tur ꝯria. Sed ea quę ſolo ꝑuilegio, maxime, principis vel eius quæ
hñtur loco p̃ncipis ꝯcedi pñt, illa nullo tpe, nulla vſurpatione p̃-
ſcribunť. ñ exp̃ſſe dicunt iura, & ibi no.xciij. di.illud.c.di. ꝯ morẽ.
j.q.j.nullus ep̃s grauamẽ.c dile.& ibi no.de maio. & obe.no.gl.xj.
di.c.catholica.l.vſus.C.đ ſun.rei priua.l.diligẽter.C. de aquedu.li.
xj. Ac ẽt dixit Io.Mo.& poſt eũ Ia.Ant.in ti. de p̃ben.c.licet.li.vj.in
gl.ſua mag.verſ. ſed nũq̃d p̃benda, ꝙ ſi aliq̃s eſt incapax.alicuiꝰ iu
ris ſine diſpẽſatione ap̃lice ſedis, tp̃s ẽt in cuius ꝯriũ memoria nõ
exiſtit, loco ꝯſtituti nõ hř, q̃a p̃ſcriptio ius creatũ auocat, nouũ ñ
creat p̃ allegatis iuribꝰ.& no.gl.ĩ c.ſi diligẽti, đ p̃ſcr.& reaſſumpſit
d.An.in c.ꝓuenit.de cẽſi.ꝑ notabili. Addo ꝙ no.Inn.in c.ſi diligẽti
de p̃ſcr.& tex.in c.cã quæ de p̃ſc.iũcto.c.cũ ap̃licã. đ his quæ fiunt
à p̃la. Sed cũ ius exercẽdi merũ imperiũ nec lege, nec nã in priua
tũ ꝯcedať, niſi in maximos magřatꝰ imperiũ hñtes, imnio tales le
ge puniũř.l.iij.§.j.ad l.Iul.maie.l.j.C.đ đcu.li.x.l.ſi q̃s decurio.la.ij.
C.de decu.l.ſacri affatus.C.de diuer. reſc.l.j.C. vt dig.ord.ſeruet.l.
ſacrilegij, in prin.ad l.Iul.pecu.ſacit.l.extat cũ ſi. ꝙ me.cã. Sed pri-
ceps ſie.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de of.p̃ſec.vř.l.illicitas.§.q̃ vniuerſas, đ offi.
p̃ſi.iij.q.vj.mulrũ.xxiij.q.iiij.illud.vij.q.ij.ſicut.c.j.§.iudices.vero, de
pa.iu.fir.& exp̃ſſ.no.in l.more.ff.de iur.om.iud. & xxiij.q.j.q̃d cul-
pať.ibi nõ eſt ptãs niſi à Deo iũcto tex.xxj.q.j.in nouo. in auc.q̃uo
oportet ep̃os.viij.diſ.quo iure.xxxiij.q.viij.ꝯueniot.l.j.ff.đ ꝯſt.p̃nc.
cũ ſi. Ad ñ ꝙ no.Inn.in c.cũ eccłiatũ, đ of.ot.boniꝰ text.in l.j.§.opti-
mas.C.de of.p̃fe.Afri. Pro hoc ꝙ dixit Io.An.ĩ c.vt nřm, đ of.arch.
pone ꝙ aliq̃s, tanq̃ ep̃s Peruſinꝰ, legitimauit aliquẽ doctorãdũ,
ñ ꝑpea ꝓbať ꝙ ſit ĩ poſſeſſione dignitatis niſi ꝓducať priuilegiũ
ꝑ ꝙ ꝓbet, ꝙ ex ñ ſibi ꝯpetit, nec ob. ꝙ abienabile eſt, q̃a illa argu-
mentatio non habet locũ in principe. patet in l.fi.C.de ſun.limi.l.
l.vniuerſas.C.ne rei do.vel tẽp.& đ agri.& cẽſi.l.limbꝰ li.xj.cũ ſi. Itẽ
quia ab ipſo ſolo pñcipe alienare põt. d.§.ad ñ, ałs eſt c.j.đ allod.
& late dixi in primo ar. ꝑtis affirmatiuę & in xv.ar. ꝑtis negatiuæ
&c. Alij.n.cũ ab ipſo hẽant, ñ pñt id interueñtẽ.l.fi.C.đ acq.poſ.l.
debitor,& l.ſetuꝰ.C.đ pac.c.j.§.q̃đ ergo, đ inueſti.de re.alie.facta.
Et iõ dixit Bal.in l.decernimꝰ, at.illiꝰ tex.C.đ ſa.ſan.ec. ꝙ tyrãnidis
ptãti nunq̃ p̃ſcribitur.& l.eũ q.C.de decu.& xij.q.ij.alienationes,
vbi intruſi nunq̃ p̃ſcribunť, ſm Bal.& idẽ Bart.in l.qui fundum.ff.
queãd.ſer.amit. Et ñ iõ, quia, vt dixi, iure cõi nõ poſſideť, vt no.gl.
in c.cũ nõ liceat, de p̃ſcr.iõ nõ p̃ſcribiť. Et pet ñ nõ ob.ſi diceret ꝙ
res principis nõ pñt ꝯcedi ſine priuilegio,& tñ p̃ſcribunť in mul-
tis caſibꝰ q̃a in illis q̃s poterat iure cõi poſſeſſionẽ hře patet in l.fi.
C.de fun.rei pri.in l.in oĩbus.ff.de diuer. & tẽp.p̃ſc.vbi p̃ſcriptio ꝯ
ipſum currebat, ergo cũ poſſeſſione, ſed iure cõi lex negat priua-
to meri ĩperij poſſeſſionẽ.vt.ſ.dixi. Itẽ in rebus poterat eſſe igno-
rãtia facti,& ſi diceteť ꝙ præſcribiť cũ ſi. quẽ habet ab aliquo, dic
ꝙ nullꝰ titulꝰ cũ ſit ab alio q̃ à pñcipe ĩpetrãtis, ñ tribuit cãm p̃ſcri-
bendi. caſus eſt in c.dudum. de deci.no.Inn.in c.cõquerẽte. de of.
ot di.& eẽt iuris ignorantia putare aliquẽ q̃ principẽ poſſe merũ
imperiũ ꝯcedere, ergo talis ignorantia iuris non iuuat in pręſcri-
bentem.l.nunq̃, cũ ſi.de vſue. ſed in alia re q̃ mero ĩperio cũ dñia
tranſeant ex ꝯctu q̃ eſt q̃đ facti.l.ꝯſilio.ff.đ cu.fur.ergo talis igno-
rantia iuſtificat titulũ, ita intelligant no.in l.celſus.ff.đ vſuc. Itẽ nõ
ob.ſi diceret, nõne q̃ñq; delegať, & ꝯcediť merũ ĩperiũ ꝑ inferio
rẽ à principe maxime iuř canonico, quo, ſm cõem opi.merũ ĩpe-
riũ delegabile eſt, de quo in c.ſuꝑ q̃õnũ.§.pe.de of.dele. in c.i Ar-
chiep̃atu.de rap.& legiť in l.nec q̃cq̃.§. vbi decretũ.ff.de of.ꝓcon.
Quia dico ꝙ cũ talis delegatus nihil ꝓpriũ hẽat,& noĩe delegãtis
imperio vtatur.l.j.§.q̃ mandatũ.ff.de of.eius. Et per ꝯñs delegans
dicať per delegatũ poſſidere.l. ꝙ meo.in prin.de acq.poſ.c.cũ ve-
niſſent.de reſt.ſpo.c.ſi diligẽti, de p̃ſcr.nõ p̃t talis delegatus p̃ſcri-
bere.xvj.q.iij.clerici.& c.ſeq. & l.male agiť.C.de pręſc.xxx.an.emi
aũr merũ ĩperiũ cũ territorio đ iure ab alio q̃ imperatore ñ põt,
cũ oẽs ſint ĩperio ſubiecti.ĩ c.venerabilẽ, de elec.c.ſolite de maio.
& ob.vij.q.j.in apibꝰ.no.in c.ꝑ venerabilẽ, q̃ fi.ſint leg. Et ſiłr rñſio
ad c.ſuꝑ q̃buſdã.§.pręterea.de verb.ſig.& l.fi.C.no.vect.l.ſi publi
canus.§.fi.& l.licitatio.§.eatũ de pub.cũ ſi.q̃a illa iura oĩa loquunť
in ꝯſuetudine non in p̃ſcriptione. Quæ ꝯſuetudo primo requirit
tacitũ vel exp̃ſſum ꝯſenſum maioris partis ppłi.l. de q̃bus.ff.đ.ll.
ꝙ eſt in p̃ſcriptione. Itẽ ꝯſuetudo acq̃rit ꝯ vniuerſos, præſcriptio ꝯ
ſingulares ꝑſonas ſm Pe. & doc.in l.ꝯſuetudinis.C.quę ſit lon.cõ
ſue.& Inn.in c.dilec.de of.Arc. Vñ ſi diceremus merũ ĩperiũ ꝯſue
tudine quæri, iſtud nõ eẽt mirũ, q̃a vt alibi dixit In.in c.ad ap̃licã.
de ſimon.plus p̃t ꝯſuetudo, q̃ principis gr̃a aut papę. ꝙ reaſſum-
ſit Bal in c.j.de ꝯtr.feu. Itẽ ꝯſue.req̃rit ꝙ ſit obtẽta in ꝯdictorio iu-
dicio.l.cũ de ꝯſuetudine, de.ll.c.Abbate.de ver.ſig. & eſt potẽtior
q̃a acq̃rit ſine tit.l.vẽditor.§.ſi ꝯſtat.ff.cõ.p̃d.de pac.ꝯſt.nos Roma
norũ, in vet.ſicut ab antiquo.Io.An.ĩ c.j. de reſcri.in vj. Itẽ & ꝯſue.
neceſſario eſt quæ adaptať ad quærẽdas iuriſdõnes ñ p̃ſcr. Ro.q̃a
ꝯſuetudo tẽdit ad quęrẽdũ ius vt publicũ,& ñ appropriãdũ quę-
rẽti, vt ꝑuato. Sed p̃ſcriptio quærit ſꝑ vt priuato hoc no.voluit Io.
An.ĩ c.iij.đ ꝯſu.in vj.ſuꝑ gl.ſuꝑ ver.eccłiaſticę.& d.An.& Mod.ĩ c.
fi.đ ꝯſue. Et ita verbo, ꝯſuetudinis vtunť iura, dũ tractãt đ iuriſdõ
ne quærẽda,& hoc ĩ terminis ꝓprijs voluit Io.de Imo.in d.l.ſi pu-
blicanꝰ.§.fi.& de p̃dicta dñia latiꝰ ẽt dixi ĩ xvij.ar. ꝑtis negatiuę, &
ꝙ prio loco dicta ꝓcedãt, patet ꝙ licet millies allegareť titulꝰ à p̃n
cipe,& ꝓbareť vſus lõgeui ĩperij,& đ patiẽtia principis ñ p̃ſcribe
ret, q̃a vt dixi in caſu iſto talia ñ eq̃pollẽt priuilegio. Et ſiłr nõ ob.
ꝙ nõ req̃rať ti.q̃a in caſu nřo, vt dixi, req̃riť,& ꝙ ꝓbeť vere,& ex-
p̃ſſe voluit Inn.ĩ c.ſi diligẽti, đ p̃ſcr. Et ñ expreſſe voluit Bar.ĩ l.cũ
de in rẽ verſo.ff.đ vſur.ꝑ d.l.ꝯpetit.C.de p̃ſcr.xxx.an.& ꝑ c.j.đ re-
ſcrip.ĩ vj.facit ꝙ no.Inn.ĩ c.ij.de reſt.ĩ inte.Bal.in l.ſuꝑ lõgi.C.đ p̃ſc.
xxx.an. Et tenẽt ẽt doc. ꝙ illa lex ñ habet locũ in patiẽte, ſed in ſol
uẽte, bñ facit ꝙ no.An. đ But.in c.fi.de of.Arch. & idẽ ẽt ad.d.l.cũ
de in rẽ verſo.tenet Ia.Mona. & poſt eũ Io.An.ĩ c.licet eccłarũ, đ
p̃bẽ.li.vj.in nouel. Nõ ob.iura l.q̃cũq;.C.de ſun. limi. & l.viros.C.
de di.of. Primo q̃a ibi loq̃tur in acq̃ſitionem caſtri,& eius iuriſdi-
ctionẽ, ſed caſtrũ nec ciuitas hẽt iuriſdõnẽ.l.j. C. de magřa.muni.
in auc.đ deſen.ciui.§.interim.& §.nulla. & ñ firmat Bar.ĩ l.ĩperiũ,
de iur.om.iu.in l.j.de dã.infe.Bal.de pa.Cõſtã in c.cr̃ialibus. Scđo
dicit ꝙ in l.viros, ibi erãt præſcribẽtes illuſtres hñtes merũ ĩperiũ,
vñ nõ præſcribebãt merũ imperiũ, ſed ꝓrogationẽ meri imperij,
vt clare oñdã.j.in rñſione ad.viij.arg. Nec ob.l.ꝓbatorias.l.fi.co.ti.
C.de di.off.quia ibi loquiť in ꝯſuetudine, vt dixi in j.rñ.ad arg.pri-
ma, nec ẽt ibi dř ꝙ acquirať merũ imperiũ ſi recte ꝯſidereť, & ſiłr
loquitur lex, viros in ꝯſuetudine. Non ob. ꝙ iura dicunt iuriſdõnẽ
acquiri tpe.in c.dilecti, de arb.& in c.fi. de off.Arch.ergo, & merũ
imperiũ, ꝙ eſt ſp̃es iuriſdõnis. Primo, q̃a loquunť ĩ mero imperio.
Scđo,& fortius, quia loquimur ĩ ꝯſuetudine nõ p̃ſcriptione, vt.ſ.
ſcriptũ eſt, ſed ad.c.cũ ꝯtingat, dico ꝙ ibi eſt caſus ĩ termĩs & me-
lior de iure ꝑ me, quẽ ſingularẽ ibi facit Io.An.& doc.& Bal.in l.j.
C.de emã. lib.ibi.n.poterat ꝑ ꝯſuetudinẽ dari, ẽt priuato iuriſdõ
infima non excõicatio, quæ eſt meri imperij, rõ eſt dñe, q̃a merũ
imperiũ ꝯferre ſpectar ad ſolum principẽ.l.j.§.ad hoc, de pac.iur.
fir.alias eſt.c.j.de allod.ij.q.vj.multũ.ij.q.ij. q̃ ſe ſcit.c.ad honorẽ.đ
auc.& vſu.pal.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.đ of.p̃ſec.vr. cũ ſi exp̃ſſe in l.more.ff.
de iur.om.iudi. ſed ſolam iuriſdõnem maiores magřatus poterãt
committere,& delegare.l.ſolent.ff.de of.ꝓcon.l.ij.& iij.ff.de of.eiꝰ
cũ ſi. Nec ob.ſiłr.l.ſaccularijs.§.ſunt quædam, đ extraor.cri. Primo
quia ibi ſiłr dř more, nõ p̃ſcriptione. præterea cũ ibi dř more ꝓuĩ
cialiũ, neceſſario intelligẽdũ de p̃ſidibꝰ ꝓuincialibꝰ, q̃a priuati il-
la crimina coercere non poterãt. vñ non mirandũ ſi p̃ſides, q̃ hñt
merũ imperiũ, pñt ex poteſtate inducere ĩ ꝯſuetudinẽ vnã pœnã
magis quã alterã. Nã ob.tex.in c.irrefragabili.§.exceſſus.& c.dile-
ctus.de of.or. primo q̃a illa iura loquunť in modica, & leui coer-
ctione, & ita ĩ itellexit illa iura Hoſt.ĩ c.cũ ꝯtingat. đ ſo.cõpe.quę
eſt ſimplicis iuriſdõnis, ñ meri imperij.l.j.in fi.ff.de of.eius. & c.ex
lr̃is,& c.ſignificaſti.de of.dele. & ſcripſi.ſ.in prin. q̃ eẽt meri impe
rij. p̃terea illa iura ſiłr loquunť in ꝯſuetudine nõ p̃ſcriptione. Nõ
ob.ſiłr de ptãte idicẽdi bellũ ꝑ.l.poſtliminiũ.ĩ prin.ff.de ca. q̃a ſiłr
ibi dř, more, vł l.nõ p̃ſcriptione. Pręterea, loq̃ť ĩ ꝯſuetudine intro
ducta ꝓprie ꝑ reges,& pñcipes,& ppłos liberos ſuꝑiorẽ ñ reco-
gnoſcẽtes,& ꝑ ꝯñs loq̃ť ĩ his quę habãt, abſq; p̃ſcriptiõe, aliq̃ ptã
tes. & merũ ĩperiũ, vt.ſ.dixi. Nec ob. ꝙ ẽt merũ ĩperiũ, ĩ caſu nřo,
ciuitates đ iu.cõi hře ñ pñt, vt.ſ.dixi.đ q̃b.ciuitatibꝰ, nos loq̃mur
vt patet ĩ themate, q̃a hodie bñ habẽt merũ ĩperiũ, q̃a regũtur ꝑ
modum

modum ꝓuinciæ, vt no. gl. ĩ l. fi. C. de p̄scr. lõ. tẽ. Bal. de pac. Cõstã. in ver. in criminalib. & hñt đ facto, ꝓut alr dr̃ i c. p venerab. & ibi no. q̃ fil. sint legi. vł erat ppl̃s liber ex ꝓuilegio. ñ ob. iura all. p d. de Ro. c. auditis. & c. cũ oli. đ p̄sc. xvj. q. iiij. q. cũq;. quę certe strigũt primo: q̃a si recte ↄsideref, ibi ñ p̄scribit merũ iperiũ, sed sola ꝓrogatio meri iperij, loquunt̃. n. in abbatib⁹, & epis, q̃ hñt iurisdõnẽ, imo toerũ iperiũ. đ epo ñ dubiũ. itẽ i abbate i c. sicut. el ij. de simo. c. p. & g. đ of. dele. c. cũ ↄtingat. đ fo. ↄp. no. i c. cũ i ecclĩarũ, đ of. or. vbi hñt ptãtẽ excõicãdi, quę est meri iperij. c. trãsmissa. & ibi p In. đ ele. & dixi s̃. i euidẽti: quę ꝓrogatiões meri iperij facilius acq̃rũt q̃ ipsum merũ iperiũ. siue loquamur in præscriptione, vel in alia ↄcessione. ꝓbat p l. viros. C. đ di. of. Arch. in c. irrefragabili. §. excessus. & c. dilect⁹, đ of. or. iunc. c. cũ ↄtingat, de fo. ↄp. & l. j. C. đ decu. lib. x. l. iij. §. j. ad leg. Iu. ma. l. si q̃s decurio. l. a iij. C. đ decu. li. x. l. iij. C. đ fabri. li. xj. hoc recitauit Inn. i c. olim. el ij. đ rest. spol. Et istud tenet d. Ant. & post In. & Io. An. ibi, & Io. An. i c. auaritiæ, đ elec. i vj. & c. ↄquerẽte. đ of. or. ꝓbat i c. cũ satis, đ of. Arch. & Hos. i d. c. cũ ↄtingat. & d. đ Ro. i sua ↄclus. cccxxviij. & vr̃ fuisse đ mẽte gl. i c. accedẽnb. đ exc. p̄l. facit l. ñ ẽ singulis. ff. đ re. iu. & d. Ant. ĩ c. fi. đ cã pos. & ꝓprie. Inn. i c. quæsiuit, de his quę fi. à ma. par. ca. p d. c. cũ satis. i ↄtrũ facit gl. no. all. ĩ l. j. ff. đ tut. & cu. da ab his. & d. Abb. i d. c. cũ ↄtingat. Fuit & opi. Gui. de Cu. i l. iperiũ. ff. de iur. om. iud. in hñtẽ. n. iurisdõnẽ ordinariã facilr, & solo ↄsensu noua alia eidẽ tribuit̃ iurisdict. l. j. ff. de iu. l. si q̃ ex ↄsens. C. de epi. au. in d. c. p. & g. quæ non sic quęrit̃ nullã iurisdict. hñti. l. priuatorũ. C. đ iu. o. iu. c. significasti, de fo. ↄpe. Pręterea i d. c. q̃cũque. ibi erat eps, q̃ p̄scribebat solum territoriũ diœcesis, nõ ius iperij epalis. & hęc fuit opi. glo. ibi. Pręterea tenuit In. post gl. I d. c. auditis. ibi, p̄scribebat̃ libertas à mero iperio, nõ merũ iperiũ, prout ego quęro. libertas. n. facili⁹ p̄scribit̃, q̃ acquisitio ipsius iuris. l. sequit̃. §. si viã. ff. de vsuc. l. si partẽ. §. si q̃s fundũ. ff. quẽ. ser. amit. imo & q̃nq; tñq̃ p̄scribit̃ ius aliqđ, sed bñ ꝓmissa erit p̄scriptio libertatis ab illo iure. l. j. & ij. iuncta l. ij. C. de p̄scr. lõ. tẽp. quæ ꝓ libert. Pręterea & dixit gl. & Inno. in d. c. auditis. q̃ ibi Abb proprie nõ pręscribat, quia nõ poterat exẽptionẽ præscribere. c. cũ nõ liceat. eo. tit. Sed iõ erat p̄scriptũ ↄ̃ epm, quia alius eps, & p ↄñs habẽs merũ iperiũ p̄scripserat illa iura epalia ↄ̃ Abb. qđ permittit̃, vt est tex. in c. cum ex officij. eo. tit. Et q̃ istud sit verũ, q̃ Abbates ibi pro se nõ præscripserint, patet, quia illa iura loquunt̃ io p̄scriptione chrismatis, ordinatione clericorũ. ↄsecra. & nõnullis alijs iurib. epalib. quę possideri p Abb. nõ poterãt. lxviij. di. q̃uis, in d. c. auditis. & ita intelligo text. not. in c. cũ ꝑsonæ, de priuil. in vj. vbi libertas à correctione, & mero iperio p̄scribit̃, nõ merũ imperiũ, & licèt in dubitatione mea relata ad thema videat̃ loq̃ de p̄scriptione à libertatis subiectione: tñ dico q̃ de hoc nõ dubitabã in dubio nr̃o, quia clarũ hẽo p præal. iura. Itẽ quia illud tẽdit ád fm dub. vbi loquor de ciui. Italiæ. Sed dubito, vtrum dictæ ciuitates p se p̄scripserint merũ iperiũ, & ius exercẽdi ptãtẽ. & eadẽ rõne r̃ndendũ est idẽ ad tex. in c. cũ dilectus. de reli. do. ac & idem ad c. ij. de cap. mo. Et ibi dicit gl. q̃ & allegatione p̄scriptionis non poterat ibi iuuari, nisi alius eps hñs merũ iperium ↄ̃ ipsum præscripsisset, per c. cũ ex officij, de pręscrip. quia ibi loquit̃ in præscri. castri, & mulctarũ factarũ ibi, in quo castro nõ est merũ imperiũ. in l. j. C. de magi. muni. io auc. de defen. ci. §. interim. & §. iusiurandũ. no. Bar. in l. j. ff de dã. infec. & in l. imperium. ff. de iurisd. om. iudi. & Innoc. in c. ad sedẽ, de resti. spol. & illæ mulctæ, de quibus ibi erant illæ leues mulctæ, quas iponũt minores magr̃atus in suis municipijs. l. defensores. C. de defen. ci. l. fi. C. de modo mul. l ij. C. de spor. l. j. in prin. fm vnã lect. ff. si quis ius di. non obt. Non ob. c. duo, de of. or. ix. q. iij. ↄquestus. l. j. C. đ of. quest. quia loquimur io ↄsuetudine. itẽ in hñtib⁹ à lege merũ iperiũ. Nõ ob. sũr in c. dudũ. el ij. de elec. quia ius excõicãdi, suspẽdẽdi, & interdicẽdi habeat: quia loquit̃ in ↄsuetudine. Itẽ i archidiacono hñte à lege merũ iperiũ. c. lr̃as. đ resti. spo. c. ij. de ↄsan. & affini. c. volẽs, de priui. i vj. Nõ ob. l more. & l. cũ ptor. q̃a ibi dicit lr̃a, more, nõ autẽ p̄scriptione etc. Nõ ob. l. magr̃atib. ad tou. q̃a vt s̃. i pri. scripsi, isti ñ hñt merũ ipiũ. l. nec magr̃atib. ff đ iu. l. ea quæ. ff. ad mu. i auc. đ mã. p̄n. §. q̃ si deliquẽtẽ. l. defensores nihil. C. đ defẽ ci. & i auc. de defen. ci. §. nulla. Præterea ibi dr̃, q̃ offiñ magr̃atus intelligitur ↄcessum ẽto ↄsue. ñ q̃ illa ptãs p̄scr. quæ & fateor, q̃ de iure poterat p̄scribi. c. casus optim⁹ i p̄all. c. cũ ↄtingat. de fo. ↄp. Nõ ob. qđ dr̃ p c. j. đ p̄scri. i vj. eũ si. q̃ p̄scriptio acq̃rit & quę sunt ↄ̃ ius: q̃a ille tex. loq̃t, q̃ñ ius nõ resistit potẽtiæ possidendi, sed resistit solum iniustitiæ possessiõis. tũc bñ cũ ti. p̄scribit̃. c. si diligẽti. de præscrip. Itẽ & loquunt̃ q̃ñ lex ñ assisteret. vt ecce quælibet res de iure pręsumit̃ libera. l altius. C. de seru. & aq. l. fi. ff. de ser. l. fi. §. pe. q̃ vi aut clã. Tñ seruitutes p̄scribũt̃. l. si quis diuturno. ff. si ser. vẽ. l. hæc iura. ff. đ ser. vr. p̄ d. sed q̃ñ ius resistit potẽtiæ quęrẽdi, & possidẽdi đ iu. cõi, tũc nũq̃ p̄scr. & cũ tit. vt ecce i laico p̄scribẽte ius decimarũ. c. cãm. de p̄scr. xvij. q. iiij. c. dilectio. §. põt. Et tñ p priuilegiũ poterant ↄcedi decimæ laicis maxime i feu. c. cũ ap̄lica. in fi. de his quæ fi. à p̄la. & maxie si p̄nceps dispẽsaret vt ibi no. d. An. Itẽ poterãt pauperib. laicis ↄcedi in alimoniã. x. q. j. c. pe. & vlt. & Inno. in d. c. cãm. vel in p̄scribendo liberũ hoiem. l. fi. C. đ p̄scr. lõ. tẽ. quæ p li. & i oibus casib. no. in c. cũ nõ liceat. đ p̄scr. & xvj. q. iiij. clerici. & in §. res fisci. instit. de vsuc. & in l. fi. C. de furti. imi. Vñ cũ in casu nr̃o merũ ipe. nõ liceat possideri de iu. cõ. sine spãli priui. & ↄcessione principis dist. c. illud. xciij. di. ↄ̃ morẽ dixi. s̃. i j. r̃nsiõe ad hãc ptẽ. iõ nõ currit p̄scr. ↄ̃ ius, & maxime p priuatũ, vt. s̃. scripsi, q̃a p̄scr. ius creatũ auocat, nouũ ñ creat. Et h̃ firmat Bar. i d. c. dilecti. & lo. x. q. iij. quia & ita cõiter intelligunt̃ iura i ↄ̃triũ all. Ad fm dubium posito q̃ sic, an aliquę ciuitates Italiæ merũ imperium ↄ̃ Impatorẽ p̄scribere valuerit. Et prio capio ptẽ negatiuã q̃ ñ. nã iura incorporalia siue mere realia, siue mixta, quæ debẽt ꝑsonę io rẽ, vt est merũ impiũ non dñt ꝓprie possideri. l. seruus. §. incorporales. đ acq. re. do. l. iij. in prin. ff. de acq. r. pos. ff. de vsuc. l. sequit̃. §. si viã. l. pe. ff. de ser. & l. si ædes. §. j. ff. de ser. vr. p̄ d. c. cũ eccl̃ia. de cã po. c. querelã. de elec. no. Inn. i d. c. querelã. & gl. no. i l. rr̃. ff. đ pe. hęr. quæ quasi possessione quęrit̃ ex quadã patiẽtia dñi. l. iij. §. dare. ff. de vsufr. l. si ego. §. j. ff. de publica. l at si forte. §. j. ff. si ser. vẽ. l. quoties. ff. đ ser. l. j. fm tertiã lec. C. de ser. & aq. l. j. i fi. ff. đ ser. ru. p̄. quæ patiẽtia ñ pt dari absq; scia supioris vł dñi, vt ẽ tex. i l. ij. & ibi no. C. de ser. & aqua. l. si à te. ff. si ser. vẽ. & l. ij. C. đ acq. pos. ad h̃. l. cũ i p̄les. C. locator bonæ. ff. loc. c. j. de ↄsue. rec. feu. & tex. no. i l. nemo. C. đ ac pos. & Inn. i c. bonę. el ij. de po. p̄la. i c. ↄquerẽte. đ of. or. in c. ij. de rest. i inte. in c. sup lr̃is. đ resc. i c. cũ eccl̃ia. đ cã po. & in c. oli. el ij de rest. spo. in c. dilect⁹. de ea. mo. & no. Bar. & doct. in l. j. §. đniq;. ff. de aqua plu. arc. i l. fi. ff. vti pos. i l. si publican⁹. de publica. & in l. seruitutes. ult. ff. de ser. & i l. iij. §. vñ vi. ff. de vi & vi ar. i l. j. §. h̃ iterdicto. ff. de iti. actuq; pri. in l. cũ de in rẽ verso. ff. de vsur. p d. Ant. i c. ꝓuenit. de cẽsi. Vñ cũ Imperator, remoto tp̃e, absuerit ab Italia, in eo nõ est dare scientię p̄sumptionẽ. in c. fi. q̃ ma. acc. pos. c. j. & c. vt aiarũ đ ↄsti. in vj. no. in c. j. eo. tit. in aut. & est text. in l. plane. ff. de exec. tu. late p Bar. in l. is p̄t. de acq. hęr. in rep. no. Inno. in rub. de ↄsue. Bar. & doc. in l. q̃ Nerua. ff. depo. in l. cũctos pplos. C. de su. tri. & in l. oẽs ppl̃i in vl. q. prin. ff. đ iust. & iu. facit. l. sed si pp̄lus. §. p̄scribẽ. de instito. ↄsuetudines. n. locorũ sunt q̃ d facti. l. j. C. quæ sit lõ. ↄsue. l. an in totũ. C. de ędis. priuat. Et ea quæ sunt facti ꝓbabilr ignorant̃ & p Ro. põficẽ, vt no. p Bal. i l. fi. C. sen. res. nõ po. & no. gl. & do. l. p̄scriptione. C. si ↄ̃ i⁹ vł vti. pub. l. ij. ff. de iu. & fac. igno. l. iij. in fi. de sup. le. c. j. de ↄsti. in vj. Et maxime cũ sp in dubio p̄sumat̃ q̃s ignorare, nisi ↄ̃triũ doceatur. l. verius. đ ꝓba. l. sup seruis. C. q̃ mil. nõ p̄nt. li. xij. l. h̃ aũt. ff. đ admi. tu & in termis nr̃is p p̄dicta firmat h̃ Bar. in l. j. C. noua vec. i rep. nec curricula tp̄is ↄ̃triũ inducunt. l. obr̃onũ fere. §. placet. de ac. & ob. q̃uo ergo possim⁹ dicere principẽ attribuisse ↄsensum & paciẽtiam his quę verisimilr est ipsum ignorasse. l. si per errorẽ. ff. đ iu. om. iu. l. cũ testm̃. C. de iu. & fac. igno. l. fi. de pe. hę. l. matrẽ. ff. de inof. test. Itẽ ↄfir. nã ad hoc vt q̃s talia iura incorporalia p̄sc. possit requirit̃ vltra paciẽtiam, q̃ sit vsus possessione, nõ vi, nõ clã, nõ p̄cario, tanq̃ iure suo l. j. C. de ser. & aqua. l. fin. ff. quẽad. ser. am. l. j. in fin. de aqua plu. ar. c. ↄstitutis de ele. no. in c. consultationib. de iur. pa. l. fi. ff. de iti. actuq; pri. no. eo. tit. l. j. §. j. & Inn. locis. s̃. proxime all. Sed si ciui Italiæ absente imperato. ceperunt vti pos. meri imperij. acquisiuere clam cõtra imperatorem pos. naturalem tñ. text. in l. clam possidere. §. fi. ff. de acq. pos. ad hoc. l. conquerebat̃. C. vñ vi. l. furtũ. §. fundi. ff. de vsuc. & in §. q̃ aũt. ff. eo. tit. c. ad decimas. de rest. spo. in vj. facit. l. vim facit in fi. cũ seq. ff. q̃ vi aut clam. Præterea dato q̃ non possiderent clam, tñ, vt dixi, non acq̃siuere nisi pos. naturalem tñ. d. l. clam possidere cũ nãlis absq; aĩo tñ amittat̃. l. iij. §. in admittenda. & l. quẽadmodum. ff. de acq. pos. quæ nãlis sola nõ est sufficiens ad pręscriptionẽ. l. acquirit̃. §. fi. ff. de acq. re. do. & vr̃ casus in d. l. j. C. de ser. & aqua. & in iuri. incorporalib⁹ firmat Bar. in l. j. ff. de acq. pos. post Ia. Bu. insti. de act. §. æque. & hanc partem in proprijs termis tenuit Bar. in l. j. §. denique. de aqua plu. ar. in l. si publicanus. §. fi. ff. de pub. & Inn. in locis. s̃. alleg. & Mod. in c. cũ ↄtingat. de fo. cõpe. & Bar. in l. j. C. de ser. & aqua, & in l. nãliter, de vsuc. & in l. q̃ fun. ff. quẽad. ser. amit. & d. Anto. in c. peruenit. de censi. & maxime cũ antiquiorẽ appeat fuisse pos. imperatoris, q̃ ciuitatũ Ital. scđa pos. p̄sumit̃ clãdestina cũ de ti. non appeat. c. cũ eccl̃ia. đ elec. c. fi. đ rest. spo. c. licet cãm, & ibi p Inn. de ꝓb. no. Bar. in l. j. §. fi. in fi. & sic i l. si duo. ff. vti pos. & in l. Celsus. de vsuc. facit rõ l. iij. §. ex ↄ̃trio. ff. de acq. pos. ergo p̄scribere ñ potuerũt. c. fi. đ res. in r̃ta possessor. & d. l. j. cũ ↄcor. de ser. & aqua. Itẽ ↄfir. certũ ẽ pricipẽ eẽ dñm vniuersi orbis, & quo ad ꝓtectionẽ, & ptãtẽ, & quo ad verũ, & vł e dñiũ. l. đ p̄cario. ff. ad. l. rho. đ iac. l. bñ a Zenone. C. đ quad. p̄sc. viij. di. quo iur. xxiij. q. viij. ↄuenior. cũ si. imo dixit no: Bar. in l. j. §. p hsic. ff. de rei vẽ. Et si alius q̃ imp. teneret mundum,

poſſet illū p rei vēdic.repetere.tūc ſi nō ē dubiū, q̄ impera.extra Ital.alibi in nōnullis mūdi partib9, iteratis actib9,& tp̄e cōtinuo, mero impe.& p̄tāte vſus eſt,vñ p vſum p̄tis ſui imperij, totū impe.retinere dr̄ l.ſi ſtillicidij.§.fi.cū l.ſe.ff.quemad.ſer.amit.l.vna eſt via.ff.de ſer.ru.præd.l.ſi cuius rei vſusfructus.ff.de vſufr.& no.Bar. in l.j.§.ſi q̄s hoc interdicto.q̄ ibi dixi.ff.de iti.actuq; priu.Sed Spe. in d.ti.de p̄ſcri.vr̄ tenere ꝯ Bat.licet. Io.An.ibi in Spe.vr̄ tenere id q̄ tenet Bart.dicēs q̄ voluit Papa in c.ij.de ca.mo.Et vide Bat.in l. hoſtes.de capt.& adde tex.& gl.in ver.interruptionē. in c.auditis. de p̄ſcr.l.is q̄ vſumfructū hēt.ff.q.mo.vſusf.amit.l.reſtituta.i prin. ff.ad treb.facit l.ſi eo.§.fi.ff.ſi ſer.ven.& l.vulgaris,ī prin.de ſut.no. Bat.& doc.in l.iij.in prin.ff.de acq.poſ.in l.j.§.ſi q̄s hoc īterdicto.ff. de iti.actuq; pri.placet cōcluſio Bar.ibi.Inn.in c.ij.de cap.mo.in c. ſup literis.de reſcr.in c.fi.de of.Arc.Cy.& Bal.in l.j.C.de eman.li. & in l.ij.C.de ſer.& aqua. p d.An.in c.fi.ī tepe.de cā poſ.& p̄prie. & ſpe.in ti.de p̄ſc.§.j.ver.ſed pōe miles, & in ti.de iu.om.iu.in ver. illud & nota,ergo ali9nō p̄ſcribit, cū poſſeſſionē nō hēat l.iij.§.ex cōtrario.ff.de acq.poſ.ac ēt p vſum dictæ poſ.in iurib9incorpalib9 interrūpit imperator p̄ſcr.c.auditis.& ibi Inno.de p̄ſc.& p eundē e.ti.trāſmiſſa l.ſequit̄.§.ſi viā.ff.de vſuc.no.Bal.e.ti.l.naturalr̄ Bal.ī l.cū notiſſimi.§.imo.de p̄ſcr.xxx.an.eo.n.q̄ q̄s deſinit pati vti iuribus, interrūpit̄ l.quoties.de ſer.l.iij.§.date.ff.de vſuſ.& s̄.ſcrip.eſt. Itē licet imp.ſtetit p lōgiſ.tp̄a q̄ mero imper.in Italia vſus nō ſit, eo tñ caſu,quo opus non fuiſſet merū impe.exerceri p nulla tp̄a curreret ꝯ eū p̄ſc.tex.eſt, quē ad hoc ibi multū pōderat Bar.ī l.in filijs.C.de decu.li.x.Ad idē l.hi q̄,aſs incipit,& Atilicin9.ff.de ſer. ruſt.p̄d.q̄ ad hoc alle.Bal.in diſp.Pau.& idē Io.An.in c.fi.de ꝯſue. in vj.in not.& i c.vt priuilegia,ad fi.vlt.gl.de priui.i no.bū facit l.fi. C.de ſer.& aqua.& no.Bal.i l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; pri. & Spe.de iur.om.iu.ad fi.& de p̄ſcr.in prin.de.ver.q̄d ſi comes.& Bal.i l.male agit̄.C.de p̄ſc.xxx.an.vbi ad hoc all.l.hęc āt iura ꝯſeq. ff.de ſer.vrb.p̄d.imo ſm̄ Imo.ī d.c.dilect9.de cap.mo.hoc ñ poſſet o pari curſus tāti tp̄is,cui9 initij memoria ñ exiſtit.Vñ cū poſſe fuerit ī nōnullis Italię ciui.ñ fuiſſe neceſſariū merū iper.exerceri &c. & hæc maximę vera ſunt cū i illis iur.mixtis, quæ ſunt p̄iudicij re quirat̄ tñ ſm̄ doc.oēs, maxime antiquos in l.ij.C.de ſer.& aqua.& d.Ant.in c.puenit.de cē.& eſt tex.ī l.fi.ad fi.C.de p̄ſc.lō.tēp.ſaltim q̄ñ p̄ſcribit̄ ꝯ ius cōe c.j.de p̄ſcr.in vj.put in caſu nr̄o.¶ In ꝯtrū.q̄ ciuit.Italiæ aliquę merū imperiū p̄ſcr.valuerint,adduco tex.in l.ſi partē.§.ſi p fundū.ff.quē ad.ſer.amit.& illū.§.itelligit Bal.in p̄ſcr.facit extratu.nō iudicial.q̄ ſequit̄ l.u.i l.j.§.occiſorū.ff.ad Syl.vbi ī iurib9incorpora.ad p̄ſcr.libertatē nulla requirebat̄ ſcia aut patiētia ſupioris.& id pōt eſſe,ſm̄ Bal.ī l.ij.C.de ſer.& aqua.q̄a p̄ſc.libertatis naturalē hēt cām,& nō req̄rit factū p̄ſcribētis l.& Atilicin9.ff. de ſer.ru.p̄d.q̄ vltimū tñ intelligo cū diſtinctione de qua in l.hæc iura.ff.de ſer.vr.p̄d.& l.ſi q̄s alia.§.fi.ff.quē ad.ſer.ami.ergo dato q̄ princeps p lō.tp̄s ſe abſētauerit ab Italia,data ēt ei9 totali ignorātia,potuere ciui.Italiæ ꝯtra p̄m libertatē,& exceptionē ſubiectionis petitæ p̄ſcribere.Hoc ēt vr̄ expreſſe tenuiſſe Inn.ī c.cōquerēte.de off.or.& Bal.in c.j.quæ ſint reg.& d.Ant.in c.j.de cōſti.videlicet q̄ iura libertatis poſſint p̄ſcribi cōtra penitus ignorantē,ad hoc tex. in l.is qui vſumfructū.ff.q.m.mo.vſusf.amit.Et hoc maxime cōfirmat̄,q̄a in p̄ſcribēda tali libertate nō requirit̄ aliqua bon.fides l. ſequit̄.§.ſi viā.ff.de vſuca.& de iure c.q̄a hic loquimur de illa p̄ſc. quæ currit ſolū p p negligētiā nō petētis abſq; aliquo aīo poſſidēdi,aut facto p̄ſc.& ita firmat Bar.i l.hæc aūt.ff.de ſct.vr.p̄d.& i d.§. ſi viā no.gl.in l.fi.ff.quē.ſer.amit.& ibi hoc etiā p Bart.& ēt tenuit Hoſ.in ſum.ſua ī tit.de p̄ſc.rerū incorpo.§.quæ res p̄ſcribi p̄nt.& Inn.c.cura.ī gl.pe.de iu pa.Nō ob.tex.ī l.fi.ad fi.C.de p̄ſc.lō.tē.vbi vſusfruct9 q̄ debet̄ pſonæ in rē, put merū ipiū p̄ſcribit̄,eo mō ꝯ ignorātē,ſicut & iura corpalia.ad idē facit.l.ſeruitutes quę ī ſupficie.ī prin.& l.ſi edes.§.j.ff.de ſer.vr.prę.vbi abſq; patiētia q̄s poſſeſſionē hēt ī iurib.īcorpalib.Ad idē gñalitas l.ſicut.ad fi.C.de p̄ſcr. xxx.an.ī q̄b.iurib.patet iura īcorpalia maxīe iā formata abſq; patiētia p̄ſcribi pōt,ergo &c.¶ Nō ob.cū ci.Italię poſ.nālē impij ipo facto ſibi quęſiuerūt iperator ſpatio lō.tp̄is poſ.ciuilē amittit p negligētiā & obliuionē p̄ſumptā, ēt ſi poſ.eſſe p aliū quęſitā ignorauit l.ſi de eo.§.ſi ſorte.& ibi no.& ī l.ſi id q̄.ī prin.ff.de ac.poſ.ī l.furtū.§.fundi.ff.de vſuc.& ī l.cū quęrebat̄.C.vñ vi.& ī l.j.vbi p Bal.C. de ſer.fu.& i.§.q̄ aūt inſti.de vſuc.& Inn.in c.querelā ex̄ de ele.vñ p̄prie loquit̄ ī iurib.īcorp.& idē In.c.in ij.de re.in inte.ī gl.ī ver.p monachos Bal.ī l.ij.C.de ſer.& aqua.vbi idē. Et ītellige dū dico q̄ imp̄ator ciuilē amittit q̄ quęrat̄ hñti nālē,vt tenet gl.in d.l.j.C.de ſer.fu.q̄ p̄bat̄ cū videat̄ rē hr̄e p derelicto & ipſam pdere ſpatio tāti tp̄is l.ſicut & l.oēs.C.de p̄ſc.xxx.an.vñ p̄ti9occupāti ꝯcedit̄ & ciuilis, & nālis dñiū l.j.ī prin.ff.de acq.poſ.inſti.de rerū di.§.itē lapilli.cū ſi.& hoc tenet Dy.ī r̄ła,ſine poſſeſſione.ex̄ de re.iu.in vj.& Bar.ī l.Celſus.ff.de vſuc.& gl.in l.j.in prin.ī ver.primi.ff.de ac.poſ.

& expreſſi9gl.& Bar.ī l.ſed & ſi nollit.ff.de ac.poſ.& q̄ no.Bal.poſt gl.ī l.j.C.de acq.poſ.& Bat.& ibi tex.ī l.ſticho.ff.de vſufr.le.Ergo cū habuerint ciui.Italiæ & nālē,& ciuilē poſ.imp̄ij,dubiū q̄ ꝯ im.pa. p̄ſcripſerit.Et maxime eū p̄bat̄,q̄a eo caſu quo merū imperiū p ſe p̄ſcribere nō potuiſſet, tñ eo q̄a ciui.Italiæ vñt territoria p̄ſcripſiſſe,p ꝯñs dico ēt q̄ p̄ſcripſerūt ī ei s merū iperiū l.j.§.cū vrbē.ff. de offi.p̄ſ.vr.& l.p̄dijs.ff.de le.iij.l.ſcie.§.tyrāne.ff.de fun.inſtr.Territoriū.n.eſt q̄d vniuerſum, vt dixit tex.in l.pupillus.§.territoriū.ff. de ver.ſi.ergo cū eo trāſeūt īcorpalia, & ēt illa quæ aſs nō trāſeūt l.princeps bona.ff.de ver.ſi.l.quędā.ff.de ac.re.do.l.i modicis.ff.de ꝯ.em.& illud tenet Bart.ī l.ſi q̄ñ.C.de bo.va.& Bal.in c.j.de capi.q̄ cur.vē.Inn.ī c.ex l̄ris.de iu.pa.& Io.An.iu add.Spe.de iu.om.iu.§.j. verſ.quę aūt ī add.Pileus & Bar.in l.inter eos.ff.de ac.re do.& lati9 in ſuo cōſ.q̄ inci.querit̄ an iuriſd.& Bal.ī l.placet.C.de ped.iu.Nō ob.& vr̄ primo q̄ ſaltim ciui.Italię p̄ſcribere potuerint ſpatio tāti tp̄is cui9 ī ꝯtrū memoria ñ exiſtat, q̄a talis p̄ſcriptio & īcorpalib. nō req̄rit̄ ſciam ſupions. Hoc voluit gl.no.in l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua q̄tio.& eſti.q̄ vr̄ p̄ban p tex.vbi illa antiq̄tas hēt vim ꝯſtitui,ergo ſcię,& l.q̄cūq;.C.de ſun.limi.& ī l.ij.in prin.ff.de aqua plu.ar.& p ꝯñs patiēnę, & hāc opi.ipſemet Bar.firmauit in rep.l.ij.C.no.vec.licet ꝯtrū tenuerit in d.l.ſi publican9.§.fi.ff.de pu. & p hoc ēt īducit̄ c.ſup q̄buſdā.§.p̄terea.de ver.ſi.vbi indiſtinctē dr̄ q̄ p̄nt iura icorpalia ꝯ ſupiorē p̄ſcribi ſpatio tāti tp̄is cui9 nō ſit memoria,nec req̄rit aliā ſciam principis,ergo īdiſtinctę dēt itelligi, & ita dicebat d.Ioā.de imo.ī d.c.ſi publican9.§.fi.ff.de pub.licet Bar.ibi tenere vr̄ ꝯtrū.Pro hoc ēt q̄ no.gl.iij.di.§.leges & ī c.fi.ī gl. ma.de cōſue.& Io.An.ī add.Spe.ī ti.de teſt.§.vidēdū ī ver.adhuc.ꝯ art.& doc.l.de q̄b.ff.de legi.vbi dñt q̄ ꝯſuetudo q̄ ius expreſſe nō rep̄bat,pōt īduci ſine ſcia ſuperioris.Pro hoc ēt facit gl.no.ī l.ij.ad fi.C.quę ſit lō.ꝯſuc.quæ dixit q̄ vulgatos vſus vbiq; princeps ſcire fingit̄,p q̄ ī terminis nr̄is ibi Bal.q̄ Italici q̄ p̄ſcripſerūt merū imperiū,p̄ſumunt̄ p̄ſcripſiſſe de ſcīa pricipis.& p.h.d.litan c.ď ꝯſue. in vj.& ēt dr̄ craſſa eē ignorātia eorū, quę publice no.ſunt ſm̄ gl.ſi tutor petit9.C.de peri.tu.& ī c.j.de poſt.p̄la.p̄terea licet iper.ñ fuerit ī Italia,ſi tñ fuit i vicinis partib.p̄ſumit̄ ſcia.tex.ī c.quoſdā.& ī c. quāto.de p̄ſump.no.Bal.ī l.de minore.§.tormēta.ff.de q̄ō.itē dixit Bal.i rub.de ꝯſue.rec.feu.q̄ ſicut ñ licet ignorare gñalē legē l.fi.§. licet.ff.de publica.ita nec gñalē ꝯſue.all.l.a.de arc.ita tenere ī l.cūctos.C.de ſum.tri.Prętērea put in ſiñ dixit Bal.ī c.j.quæ ſint reg.q̄ priceps ſaltē ī gñe hēt notitiā talis p̄ſcri.ſiue ꝯſuetudinis,patet q̄a impe.expſſe ī varijs locis p̄hiber iſtas vſurpatiōes iuriſdic.ī l.ij.C. de exec.& exac.li.xj.l.j.C.de eroga.mi.an.l.iij.§.j.ff.ad l.Iul.maieſ. c.nouit.de iud.lxiij.di.ego Lud.fruſtra ergo alia ſcia req̄rit̄.at.l.j.ī ti.de act.emp.ac ēt vr̄ idē dicēdū cū ciui.Italiæ nō obſtet q̄ clā ſeu nō bona fide poſſiderūt. Primo q̄a dixit Inn.& doc.ī c.ij.de reſ.in inte.q̄ ſi q̄s ſteterit in poſ.p lō.tp̄s abſq; ti.p̄ſumit̄ bonę fidei.alle. tex.no.in l.iij.§.ſi ſeruus quē.ff.de ac.poſ.iuncta l.gīt.§.pōt.ff.de li. cā.quē tex.ēt ita itellexit ipſe ī c.de ſeruorū.ex̄ de ſer.ord.& gl.ī l. ſi q̄s p emptore.§.ſi ſeruus.ff.ď vſuc.& hoc tenet Dy.vt refert Bar. ī l.ſi q̄s hoc īterdicto.ff.de iti.actuq; pri.licet Bart id ipm̄ īpugnet, & male p id q̄ legit̄ & no.ī c.j.de p̄ſcr.in vj.Id ē ēt dixit Bal.in l.ſup lōgi.C.de p̄ſ.lō.tē.q̄ ex lōgi.poſ.p̄ſumit̄ bona fides.p tex.in l.ſi q̄s §.j.de p̄ſc.xxx.an.& ita dicit Inn.tenere in c.cū cām.de prob.addo Bal.ad idē & lati9 ī l.j.C.vñ vi.ī rep.& hoc idē tenuit Io.An.ī addi. Spe.in ti.de teſte.§.nūc vidēdū.in ver.itē opponūt, & ita ēt dicit ſe tenuiſſe ī d.c.ij.poſt Inn.de reſt.in inte.& vide q̄ ipſe no.in c.ſignificauit ſup prima gl.de cēſi.p̄terea, vt ipſe ēt vr̄ dicere in.d.add.in tā lōgo tp̄e multi fuerūt ſucceſſores, q̄ ſaltim potuerūt incipere p̄ſcribere,cū multi potuerint bo.fi.habere, eo q̄a repererūt p̄deceſſores ſuos poſſidere l.fi.ff.p ſuo.Sed hoc poſſet r̄ñderi q̄ nō poterat in caſu nr̄o verſari,niſi ignorātia iuris,cū oē imperiū de iure ſpectet ad pricipē, vñ talis iu.ignorātia īpedit p̄ſcriptionē l.nunq̄. de vſuca.ſcripſi poſt In.ī c.fi.de p̄ſcr.Et illud in terminis nr̄is tenet d.Ant.ī c.puenit.de cēſi.Et maxime in p̄ſcri.tāti tp̄is,cui9 initij &c. cum enim tñ tp̄s ſuppleat defectū tituli c.j.ī fi.de p̄ſc.in vj.& Inn. in c.ſi diligēti de p̄ſc.Io.x.q.iij.q̄a & in q.j.nullus.ergo ſupplet effectū eius,vt releuet̄ ab onere p̄bādi bo.fidē,& poſ.at.illud de acq. hæ.& l.Titius.ff.q̄b.mo.pi.vel hyp.ſol.auc.ſi dicat̄.C.de teſti.Ex ti. etum p̄ſumit̄ bo.fides,niſi lex reſiſtat ꝯtractui l.pe.de euic.l.ſi fundum.C.de rei ven.l.quēadmodū. & ibi Bat.C.de agr.& cen.li.xj. Inn.in c.vigilāti de p̄ſc.& gl.e.ti.c.ſi diligēti.no.in l.fi.C.vnde vi.gl. inſti.de vſuc.in prin.Bar.late in l.Celſus.ff.de vſuc.cū ergo curſus tp̄is tāti ſuppleat effectū ti.ergo ſupplet id q̄ ſequit̄ ex eo,vt dixi. & intellige in his in q̄b.req̄rit̄ ti.put ī caſu nr̄o. vt dixi in fi.verbis partis negatiuę hui9 dubij,q̄a ī alijs iurib.& ſeruitutib.diſcōtinuis requirit̄ tñ tēpus d.l.hoc iure.§.ductus.x.q.iij.Inn.in c.de quarta de p̄ſcr.l.vſum.C.de aque duc.Nec requirit̄ ti.l.ſi q̄s diuturno.ff. ſi ſer.ven.& tñ dēt vti vt p̄ſcribat nō vi, nō clā, & vt iure ſuo pateat

quia

quia seruiture itineris seu vię, quę habet cām discōtinuā. l.iij.ff.de
ser.no.in l.foramē.de ser. vr.pd.& tñ reqrit bo. fides. l.fi.ff.quēad.
ser.amit.idē q in p̄sc. tāti. tpis nō reqrat bona fides, tenet Archi.
in d.c.j.de præscr.in vj.in ver.bona fides & d.Ant.in d.c. peruenit
vel fortius dicas q & iure canonico mala fides in præsc.tanti tpis
non nocet vt late deduxi in ij.ar. ptis affirmatiue pcedentis dubij
p̄terea in p̄sc.tantis tpis nō vr̄ necessaria.pos.patet in d.l.h iure.§.
ductus.x.q.iij.qa vbi iura hñtia cām discōtinuā p̄scribuntur tan-
to tpe, cuius initij &c.tñ certū est q in illis nō est dare pos. maxie
ɔtinuā quę reqrit ad p̄scr.l.j.C.de vsuc.trāsfor.c. auditis de præsc.
Nec est dicēdū q iō est, qa ibi est ti.q retinet aīm.q sufficit ad p̄scr.
l.j.§.p seruū.ff.de acq.pos.q nō est verū, qa fundus q caret aīo est
ille q p̄scribit.l.q aliena.§.fi.ff.de neg.ge.& hoc tenet Bar. in l. j.in
prin.ff.de acq.pos.& Bal.ī l.j.C.de ser.& aq.post Iac.Bu.insti.d̄ act.
§.ęque.si ergo nō est neces.pos.ergo licet interueniat, & iusta pre-
scribit.ar.in l.j.i pri.C.de rei vxo.act.& si recte ɔsideret, hęc vr̄ fuis-
se intentio.c.j.in fi.de p̄scri.in vj. Nunc rñd.est ad arg. superius ad-
ducta. Et primo ad ptē negatiuā, & primo nō ob. q dr̄ q i p̄scrip.
incorporaliū reqrit patiētia, & p ɔns scia superioris quę dati nō
vr̄ in absentē. Primo, dico q iō in iurib. & eorū p̄scriptione reqrit
patiētia, qa illa operar̄ pos.traditionē.l.quoties. & l.pe. de ser.l.iij.
§.dare sine qua possessione nō poterat pcedere. c.sine possessiōe.
de reg.iur.in vj.l.j.C.de vsuc.transfor.& hāc rōnē solā p vera red-
dunt.doctores oēs.in d.locis allegatis.s.licet in casu nr̄o cū im pa.
p longi tpis negligentiā amisserit poss.& ciuitates vltra nālē poss.
q occupauerunt ciuilē de iure quęsiere.l.si de eo.§.si forte.l. si id q
in prin.ff.de acq.pos.no.in l.j.de ser.fugi.Inn.in c. querelā.de elec.
& scripsi in iij.ar. ptis affirmatiue, ergo frustra de patientia tractar̄
Præterea, vt ibi dixi, dato q patientiā principis nō habuerit i p̄scr.
meri im pij, tñ eo quia p̄scri.territoria cū ea acqsiuerunt ēt merū
imperiū.l.j.§.cū vrbē.ff.de offic.p̄fec.vrb.& in loco vbi.s. Itē cū lo-
quamur de iure subiectionis, & p cōsequēs d̄ libertate p̄scribēda
illa potuit quęri ēt ɔ ignorātē.l.si partē.§.j.ff.quēad.ser.amit.scripsi
in primo arg.affirmatiue. Vlterius & tertio dico q saltē in p̄scrip.
tanti tpis cuius initij &c.p̄sumit̄ scia, & patientia.l. hoc iure.§. du
ctus aquę.ff.de aqua quoti. & ęsti. item cum hoc fuerit vulgaris &
generalis vsus præsumitur scientia, ac etiam cum impera. fuerit
in partibus circūstantibus Italiæ, et cū de iure reprobauerit istos
abusus vsurpationum, pręsumitur scientia, vt late comprobaui in
vlt.ar. ptis affirmatiue huius dubij. Nō ob.ēt per prędicta q dicit̄
ciuitates Italię possessionem im pij clā quęsiuisse & sic ɔ naturam
p̄scriptionis, & q requirit q vtat̄ tanq̄ credens vti iure suo. Pri-
mo. q sic probatur sciam & patientiā imperatoris saltim præsum
ptam interuenisse. Item cum p̄sumat̄ ipm im pa.p tm tps pos.pro
derelicto habuisse, vt.s.proxie probaui, sequitur necessa. q clā nō
dñr possedisse.l.j.in fi.& l.se.q vi aut clā.cū si. Nec ēt reperio tex.q
dicat q quo ad p̄scrp. reqrat̄ q pbet̄ quē vsum fuisse credēs vti iu
re suo. Et dato q ēt verū dixi Inno.i c.cū ecclia.de cā poss.& Bal.in
l.ij.C.de ser.& aqua. q ad hoc pbādū sufficit pbare vsum patiētia
supioris, q pbatū ē.s. Pręterea, si spatiū tātis tpis, cuius in ɔnū me
moria &c.habet vim p̄uilegij & ti.c.j.i.fi.de p̄scri.in vj.ergo remo-
uet vitiū clādestinatis. Itē cū loquamur in pręscriptione libertatis
à subiectione sola negligentia non vtentis ɔsideratur.l.si ptem.ff.
quēad.ser.amit.l.& Atilicinus.d̄ ser.rust.p̄.l.hec aūt iura. ff.de ser.
vr.prę. Itē qa vt i fi.ar. ptis affir. dixi multi fuerūt successores. ergo
vnus iustā habuit cām bonęfidei, eo qa p̄decessorē scit possedisse
l.fi.p suo s̄m Io.An.in ti.de teste. §.nūc vidēdū, ver. itē op. licet ad
hoc posset rñ. q hoc nō poterat versari, nisi iuris ignorātia, cū de
iure oē im piū spectet ad principē, quę ignorātia ipedit p̄sc.l.nūq̄.
ff. de vsuc. p̄terea qd aliud est quē credere vti iure suo, & quē in
vtēdo bo.fidē hr̄e, sed ex longa seu longis.pos.im pij p̄sumit bo.fi
des.l.iij.§.si seruus quę.ff.de acq. pos.& In.i c.cū venissent i gl. de
rest.in inte.& tenuit Dy.vt refert Bar.i l.j.§.si qs hoc interdicto.de
iti.ac.pri.qa ista à pari procedūt pbare ti. & lōgā pos. in icorpora.
l.si qs emptionis.C.de p̄sc.xxx.an.& in corporalib.pbare vsum, et
lōgeuā pos.ad bo.fidē p̄sumendā, & late dixi i fi.ar.ptis affir. ac ēt
dixit Bal.i l.j.C.de ser.& aqua.q sola nālis pos.in iurib.incorpalib.
erat illa quę cābat p̄sc.quę dixit patere i iurib.incorpo.cām discō-
tinuā.hñtib.dū illa p̄scribunt̄.ad eo ēt q Ang.in l.iij.§.ex ɔrio.ff.de
acq.pos.dicebat q est dare casum i quo sola nālis sufficit ad p̄scri.
s.qn ciuilis pos.ē vacās & possidēs nālr habet animū p̄scribēdi ex
sola nāli, qm tūc nihil ē q repugnet, s̄m eū alle. Dy.hoc voluisse. i
c.sine possessione.de re.iu.lib.vj.sed doc.mo.hoc dictū ibi, & bñ ñ
sequūt. p̄terea q ex sola patiētia, absq; alia pbōe, q qs sit vsus iur̄
suo, sit iustificata pos.pbat tex.i d.c.cū ecclia.de cā pos.c.sopitę.de
effi.c.cū olim.& c.auditis. d̄ p̄scr. licet videat̄ ob.tex.i c.ɔstitutis d̄
elec.sed.rñ.vt ibi no.& p p̄dicta si rñsum ad id q dicebat̄ d̄ iurior̄
pos.q tñ pcedit qñ docebat̄ duos vno, & eo.tpe possedisse, ita lo-
quunt̄ ɔria q h̄ secus fuit.nec ob.p̄dictis, si diceret̄ quo ad bo.fidē
i p̄scriptis debet īspici initiū pos.l.iusto.§.& si.l.seqr.§.d̄ illo.l.si qs
p ēptore.§.si.ff.de vsuca.l.j.C.d̄ vsuca.transfor.sed ciuitates Italiæ
ab initio nō potuerūt hr̄e bo. fidē.l.cū quęrebat̄.C.vñ vi. qa dico
q debet īspici initiū pos.ciuilis, quę ē illa quę causat p̄sc.s̄m glo.&
doc.i l.j.C.de ser.fug.& Dy.i c.sine possessione.de reg. iur.lib.vj.&
Bar.i l.Celsus.ff.de vsuc.sed tpe quo habuerūt possessionē nālem
lō.tpe acqrūt ciuilē p obliuionē im patoris p derelicto habentis,
& ex tāto tpe p̄sumit tūc bo.fides, maxie p̄ncipis patiētia iterue-
niēte, & p ɔns initiū ciuilis pos.iustissimū, vt ex s.scriptis. pbatur.
Nō obs. q p vsum ptis im pij retinet totū im piū p ɔns p̄scriptio.
interrūpit, p̄mo qa illud ē verū, & p ptē totū ɔtinet, nisi alius sit i
pos.alicuius ptis. h tex.i l.q meo §.fi.ff.de ac.pos.sed ita erat i casu
nr̄o, igit̄ &c.& idē voluit Inn i c.ij de cap.mo.scd̄o ɔria iura loquū
tur quoties res de cui9 pte tractat̄.ē ɔtinua; & vna, sed eo casu quo
ñ sit ɔtinua sed plures res sint p pos.vni9 rei ñ possidet̄ altera tex.
exp̄ssus i l.possiden.§.j.ff.de ac. pos. sed cū quęlibet puincia dicat̄
suū im piū hr̄e l.ij.§.Sardinia.ff.de ori.iu.l.illicitas.§.q vniuersas.de
offi.p̄si.& Bar.i extraua.q sint rebel.sup ver. Lōbardię.no.i cle.ne
Romani.de elc.& i c.vbi piculū.e.ti i vj.& quęlibet puincia suum
cēsum hr̄e dicat̄.c.cerofican.d̄ sepul.iō cū sint varia, & diuersa, &
diuisa im pia p pos.vni9 ñ retinet̄ aliud̄. p̄terea d̄ h ē casus expressus
i c.auditis.d̄ p̄scr.itē ñ ob.q opus ñ fuerit vti mero im pio i nōnul-
lis ciuitatib. Italię, qa istd̄ ē penitus falsū, cū.n.oēs puincię d̄berēt
hr̄e à suo p̄ncipe suū p̄torē & p̄sidē, q est q.d meri im pij. d.§. Sar-
dinia.& d.§.q vniuersas.iō cū tā lōgu.tpe steterit q p̄torē nec pre-
sidē i Italiā creauerit, sed ciui.p se sua regimina ad modū puincia
rum ordinauerint.iuxta gl.in l.fi.i ver.puincia. C.de p̄scr.lō.tē.& i
auc.d̄ desen.ci.§.nulla.col.iij. merū im piū sibi quęsiere.& iō ñ ob.
q reqrit ti.quia aut nos loqmur de iur.ci.& in p̄sc.lon.tpis nullus
ti.reqrit, sed sola negligentia nō petentis. l. si qs emptionis.C. de
p̄scr.xxx.anni.aut nos loqmur de iur. cal. & tūc sola bona fides ēr
absq; tit.sufficit ad p̄scrip.spatio.xl.ann.si ius exp̄sse nō phibetur.
c.j.de p̄scrip.in vj.sed à iure permissa est p̄scriptio meri im pij.c.au
ditis c.veniens.& c.cū olim.de p̄scr.xvj.q.iij.quicunq;.c.cū p̄sonę.
de priuil.in vj. Pręterea, in p̄script.tanti tpis cuius memoria &c.
nō reqritur ti.ēt si ius iniustitiā posses.impediret.d.c.j.in fi.de p̄scr.
in vj.ac ēr allegatur ti.cū vsu longeui tpis im pij, p̄sumetur titulus.
quanq̄ non interuenit.iuxta id q legit̄ & no.in l.cū de in rē verso.
ff.de vsur.& doc.in l.j.§.fi. de aqua plu.ar.in l. si certis annis. C. de
pac.de cē.in c.puenit. Venio ad rñ. eorū quæ adducta sunt p pre
affirmatiua, & prio non ob. q libertas in corporalib. ɔ ignorantē
p̄scribitur, prio qa ɔria lnquunt̄ i iurib.mere realib.rusti.p̄d.i qb.
sola attendit̄ negligentia nō vtētis.& iō dicit tex.in l. hæc aūt iura.
ff.de ser.vr.prę.& i l.si quis alia.§.fi.quē.ser.amit. q in pręscri.liber-
tatis.à ser.vt.requirit̄.factum p̄scribentis libertatē, nec sufficit sola
negligentia nō vtentis, & p ɔns requirit̄ bo.fides, & ibi terminat
gl.i l.fi.ff.quē.ser.amit.& Bar.i d.l.hęc aūt iura.& doc.i l.ij.C.de ser.
& aqua.la.de Are.& Bar. i l.seqr̄.§.si viam.ff.de vsuc.& rō dñe esse
debet, qa seruitutes vr.sunt nobiliores, & interest reipu.magis q
ɔseruentur, iō difficilius præscribit̄, quę rō fortius militat in mero
imperio, vñ cū ciui.Italia bo.fidē nū habuerint.vt probat̄.in l.fi.C.
vñ vi.l.futurū.§.fundi.ff.de vsuc.in l.ij.insti.eo.ti.§.q aūt.l.clam pos-
sidere.§.qui ad nūdinas.ff.de ac.pos.c.licet cām, de pbationib agit̄
p̄scribere nō potuerunt.c.fi.de p̄scr.maxi.atiento principio pos.in
iuste q in hac mā attendendū est l.j.C.de vsuc.transfor.l. sequit̄.§.
de illo.l.si qs p ēptore.§.fi.l.iusto.§.& si possessionis.ff. de vsuc.& p
hoc nō ob.q nō requirit̄ bo.fi.s̄m.terminata p Bar.i d.§.viā.cū co-
cor.qa ipe loqt̄ i ijs quę p̄scribuntur, absq; alio facto p̄scri.scd̄o &
fortius dico q i ɔnū.all.& opi.Bar.& sic.ē vera d̄ iu.ci.secus d̄ iu.ca.
quo nulla p̄scri.ēt quę causat̄ solū ex negligentia ñ vtētis, cū mala
fi.non pficitur.c.veniens & c.fi.de p̄scr.c.possessor.de re.iu.li.vj.cū
dicat̄ p̄scribē, & iprobare facere i auc.vt ecc. Ro.coll.iij.hęc qō.de
cidenda est p cano.c.nouit.d̄ iud.c.fi.d̄ secū.nu.& no.in c.j. de op.
no.nū.& hāc ptem ɔ Bar.& seq.tenēt quasi oēs, prio gl.pe.i.d.c.fi.
& i d.c.possessor.& ibi Io. An.i Mer. & Bal.i l.j.C.de ser.& aqua.&
in §.si qs p.xxx.fi d̄ seu.fu.ɔtr. & Bal. i l.j. C.de p̄scri.xxx.an. & in
auc.ad hęc.C.de vsur.& Ang.in rep.l.j.C.de indic.vid.& i d.§.si viā
& repetentes.d.Ant.& d.Io.d̄ Im.in d.c. fi.& est casus.in d.c. fi. &
vr̄ ēt fuisse de mente Inn.in c.qa pleriq; de immu.eccle. Nō ob.l.
fi.in. fi.C.de p̄scr.lō.tē. & l.sicut eo, prio.quia vt dixit glo.& doc.in
l.ij.C.de ser.& aqua cl̄a.illa.fi.in l.ɔria dū loqt̄ de iurib.icorpalib.
refert̄ ad p̄cedētia quo ad tps, ñ quo ad ignorāniā.itē loquūt̄ ɔria
oia in iurib. formatis, sed merū im piū ciui. Italiæ nunq̄ ɔcessum
fuit, iō difficilius p̄scribitur.ita dñt doc.i d.l.ij.C.d̄ ser.& aqua.& d.
An.i c.fi.de cā pos.& i c.puenit d̄ censi. p̄terea dato q nō reqreret̄
scia, illd̄ ēt obstaret ad p̄scri.videlicet malafides, d̄ qua dictū ē. Nō
ob.q. Im p. per obliuionē inductā spatio lō. tpis im perij pos.ami-
serit

serit primo, q̃a nõ seq̃r Imp. a. pos. pdidit, q̃ ciuitatib. Italię ciuilis pos. quęsita ẽ l. q̃ meo. §. si furioso. l. j. §. si vir. vxori. ff. de ac. pos. nec hoc dñt iura ɔ̃ria, ac ẽt loquunt̃ i iurib. corporalibus nos in incorpalib. itẽ q̃a vr̃ q̃ ipsam retinuerit p̃ p̃ie vsus sui iperij, vt scripsi i vlt. ar. ptis negatiue. Scd̃o, q̃a dato q̃ ẽt & ciui. & nãlis quęsita eẽt ciui. Italię, tñ cũ i hac pos. isit de iur̃ violẽta p̃sumptio malęfidei. l. fi. C. vñ. vi. l. furtũ §. fundi. ff. de vsuc. & insti. eo. §. q̃ ãi ex hoc capite deficit p̃scr. Silr̃ nõ ob. q̃ trãsiuit merũ ĩpiũ cũ p̃scr. territorij, q̃a eisdẽ rõib. deficiebat p̃scr. in territorio. cũ. n. solã nãlẽ amisent. Imp. e. l. clã possidẽ. §. q̃ ad nũdinas. ff. de ac. pos. facit. e. ti. l. iij. §. i amittẽda. & l. queadmodũ sola nãlis ñ fuit sufficiens ad p̃scr. l. acq̃rit. §. fi. ff. de acq. re. do. & eadẽ rõne fuere in mala fide, ac ẽt oĩa iura ɔ̃ria loquunt̃ i ɔcessiõib. & p̃ui. quę late iterp̃tãda sunt ɔ̃ ɔcedẽtẽ. l. si q̃n & ibi Bar. C. de bo. va. li. x. no. In. i c. oli. ubi. d̃ ver. sig. i c. cũ dilecti. d̃ do. cũ ɔcor. nos vero i p̃scr. odiosa restrigẽda. i auc. vt ecc. Ro coll. ij. ad hoc no. p̃ Bal. i l. j. C. d̃ emã. li. cũ nõ sit d̃ necessitate, territoriũ merũ. l. ĩpiũ h̃re, patet i ciui. & cast. quę nõ h̃nt d̃ iure merũ ĩpiũ. §. interi in auc. d̃ defen. ci. & tenet Gui. de Cu. & Bar. i l. j. ad fi. ff. d̃ iu. om. iu. ñ ob. q̃ ille q̃ negligit tãto t̃pe pdat. l. sicut. & l. oẽs. C. d̃ p̃scri. xxx. an. & p̃ ɔ̃ns cũ i nulli' sit bonis ei' sit d̃ iure iustificata pos. & acq̃sitio primo occupãti, vt patet i to. ti. p̃ derelicto, & hoc fuit no. deci. do. An. i d. c. fi. d̃ p̃scri. ad q̃ omissa ibi r̃nsione data p̃ d. Io. de Im. quę ñ multũ tuta vr̃, dico q̃ iuste retinet̃ pos. p̃ derelicto habita, q̃a dr̃ ex voluntate p̃ derelicto h̃ntis, p̃uenisse ad eũ q̃ p̃mo apprehẽdidit, q̃m volũtatẽ suã censet̃ ɔtulisse i q̃cũq̃, incertã p̃sonã ex euentu certificandã. l. qua rõne. §. hoc amplius. ff. de acq. re. do. & ĩsti. de re. diui. §. hoc ampli'. nõ aũt est sic in re quę retinet̃ vigore p̃scr. q̃m in illa nunq̃ dr̃ interuenisse ɔsensus eius ɔ̃ quẽ p̃scribit̃, sed potius ɔ̃rius, s̃m gl. in l. j. §. pe. i ver. amittenda. ff. de dol. & ɔ̃riũ tenet Bar. in l. fi. C. in qui. cau. in inte. vbi dicit inesse tacitũ consensum. Nõ ob. q̃ saltim sp̃ano tanti t̃e. cuius initij &c. p̃scripserunt ciuitates Italiæ merũ imp̃iũ. prio, q̃a dico q̃ hic nõ est tractandũ de tã lõga p̃scri. q̃a in casu nr̃o p̃baret̃ memoriã extare q̃ Imp. a. habebat imp̃iũ in ciui. Italiæ, cũ sufficiat in tali p̃batione si testis dicat se vidisse vel audiuisse talẽ q̃ vidit aut audiuit q̃ Imp. a. h̃ebat ĩpiũ i Italia, & sic p̃ infinitũ & h̃ ẽ tex. exp̃ssus i l. si arbiter. ff. d̃ p̃b. l. ij. §. itẽ Labeo. & ibi Bar. ff. de aqua plu. ar. & In. in c. veniẽs. de ver. sig. licet ip̃e videat̃ aliter dixisse. e. n. in c. q̃ d p̃ nouale. & p̃bat̃ i c. quones & i c. licet. el ij. d̃ testi. & Io. An. i c. j. i fi. d̃ p̃scr. i vj. Spe. de p̃b. §. j. ver. vl. quęrit̃, & no. Bar. i l. d̃ minore. §. tormẽta. maxie i ver. quero qualiter p̃babit̃ fama. ff. de q̃ő. vñ dixit Bal. in l. ɔueniculã. C. d̃ epi. & cle. i auc. quas ac. C. de sac. san. ec. in fi. & in l. in bonæ fidei. C. de re. cre. & i l. cũ sup. C. d̃ rei vẽ. & i l. p̃prietatis. C. de p̃b. & q̃ scripsi i §. p̃terea. insti. d̃ ac. q̃ i istis factis tã antiq̃s, vt puta ccc. annorũ, vult probare se habere dñiũ ciui. suarũ, nec habet instr̃a, vel q̃s vult p̃bar̃ Carolũ fuisse regẽ Frãcię, istud dicit ip̃e, sufficit p̃bare p̃ famã vl̃ gñalẽ opi. vel. sĩa all. In. i c. cũ cãm. d̃ iu. cal. & i d. c. veniẽs. de ver. si. & Archi. xvj. q. vij. c. si plures. & ita saluat̃ gl. i l. p̃prietatis. C. de p̃b. & i l. at. q̃ nã. §. cũ me abñte. ff. d̃ ne. ge. ad h̃ faciũt quę dixi & i d. §. p̃terea. isti. de ac. & i d. §. tormẽtata & dicit Bal. q̃ dñiũ i factis antiq̃s & iuspatro. p̃t p̃bari p̃ famã seu p̃ idicia s̃m eum i l. cũ sup. C. de rei vẽ. & ibi s̃m eũ antiq̃ s. pos. p̃at dñiũ. p̃terea vt tenuit Bar. i l. si publican'. i fi. ff. d̃ pub. & i p̃sc. tãti te. vr̃ q̃ req̃rat̃ scĩa & patiẽtia sup̃ioris nec ob. c. sup. q̃b. §. p̃terea. q̃a debet distingui p̃ alia iura. l. nõ est nouũ cũ vul. d̃ legi. ltẽ loq̃r in ɔsuetudine, quę bñ vr̃ posse iduci absq; ɔsensu. vt stati seq̃t̃. nõ ob. q̃ ɔsuetudo quę ñ ẽ reprobata, p̃t sine lnia sup̃ioris itroduci, q̃a istud ñ est bonũ sile, cũ & p̃scr. & ɔsuetudo i multis differãt, vt scripsi i r̃nsionib'. ad affirma. p̃cedẽ. dubij. p̃terea ista p̃scri. ñ est à iure approbata i casu nr̃o, imo iprobata, vt dixi i d. r̃n. a dj. ar. affirmatiue p̃mi dub. Nõ ob. q̃ habet vĩ n. g̃ scĩe, q̃a istud est falsũ, nã ti. putatiu' errore iusto h̃et vĩ ti. quo ad p̃scribẽdũ. l. Celsus. cũ ibi no. d̃ vsuc. tñ nõ habet vĩ sniẽ, patet i dña facta i l. fi. C. d̃ p̃scri. lõ. tẽ. sed certe ñ habebat n. in d. l. si ab eo. ɔ̃ quẽ p̃scr. Nõ ob. q̃ vulgatos vius q̃s scire p̃sumit̃, q̃a est verũ i loco vbi fuerit. c. fi. q̃ ma. ac. pos. c. j. d̃ ɔ̃sti. i vj. cũ si. all. i j. ar. ptis negatiuę h' dubij. & silr̃ ñ ob. id q̃ dicebat̃ q̃ scire p̃sumit̃, eo q̃a i p̃a. fuerit i circũsta. p̃uincijs. c. quosdã & c. q̃nto d̃ p̃sum. & q̃a vicin' p̃sumit̃ scire facta vicini, q̃a h̃ credo falsũ, q̃a ip. sp. fuit i lõginq̃s p̃ub' ab Italia, ac ẽt i iurib' ɔ̃rijs vr̃ q̃ erat p̃sumptio ɔ̃ scire debẽtẽ. secus in casu nr̃o p̃ al. c. j. d̃ ɔstĩ. & vr̃ tex. in c. fi. q̃ ma. acc. pos. nec ob. q̃ ñ licet ignorare gñales ɔsuetudines, q̃a imo ista est p̃ticularis ɔsuetudo loci, cui' ẽ iusta ignorãtia. d. c. j. Nõ ob. q̃ i p̃a. scire p̃sumat̃, cũ has vsurpatiões i iure p̃hibuerit, q̃a imo eadẽ p̃misit p̃scriptiõe vel ɔsuetu. quęri. l. q̃cunq; C. d̃ fun. limi. l. viros & l. p̃batorias. & l. fi. C. d̃ di. of. i teruenięte tñ patiẽtia sup̃ioris. l. j. & ij. C. d̃ ser. & aqua. & satis dictũ est in primo dub. vñ cũ hoc ñ sit patiẽtia dare in p̃scri. ñ p̃cedit, ac ẽt no ob. q̃ p̃sumuntur ciuit. Italię in bona fide fuisse per posses. longi vel lõgis. tẽp. primo, q̃a si nõ est dare sciẽtiã, aut patiẽtiã superioris. ergo ciuita. Italię nõ habuerũt possessionẽ req̃sitã ad p̃scriptionẽ. & p̃ ɔ̃ns frustra tractat̃ de bona fi. itẽ q̃a bona fides debet ab initio interuenire l. iusto. §. & si possessionis l. si is q̃ p̃ emptore. §. fi. d̃ vsuc. trãsfor. Scd̃o, dico q̃ vr̃ falsum q̃ ex lõgo tẽp. p̃sumat̃ bona fid primo vr̃ ɔ̃ tex. i l. sup lõgi. C. de p̃scr. lõ. tẽ. & ɔ̃ l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arc. & no. Bar. i l. Celsus. de vsuc. & in l. j. § si q̃s h̃ iterdicto. ff. d̃ iti. actuq; priua. & est opi. gl. ibi, & Ia. de Are. & Cy. & Bal. in l. j. C. de ser. & aqua. & maxime cũ p̃sumptio sit ɔ̃ possidẽtẽ. cũ. n. oẽ merũ im p̃iũ fuerit trãslatũ in principẽ l. j. ff. de ɔstu. princ. l. j. §. & cũ l. regia. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. nouissime. ff. de ori. iu. eo ipso q̃ alius q̃ ip̃se possidet, p̃bata est mala fides nisi ɔ̃riũ doceat̃, cũ hanc rẽ sibi possidere nõ liceat, & ita ẽt dixit Bal. in d. l. sup lõgi t̃pis. alr̃. Inn. i c. ɔstitutis. de ele. in c. cãm quę. de p̃scr. & in c. q̃ ɔ̃ iura & ibi no. de re. iu. in vj. & d. Io. de Imol. in c. fi. post prin. de p̃scr. in rep. bñ facit tex. in c. ad decimas de rest. spo. de cuius capli intellectu p̃ Bal. in l. j. ad fi. C. de ser. & q̃ no. Bar. p̃ illũ text. in l. queadmodũ. C. d̃ agr. & cẽ. lib. xj. & vr̃ tex. in l. fi. C. vñ vi. & ibi Bar. nec talis iuris ignorãtia causat bonã fidẽ. l. nunq̃. de vsuc. no. in r̃la, q̃ ɔ̃ iura. de re. iur. l vj. & dictũ est xiij. ar. j. ptis primi dub. Nõ ob. l. iij. §. si seru' quẽ. ff. d̃ acq. pos. iũcta l. igi. §. p̃t. de li. cã q̃a ibi illud nõ erat rõne p̃sumptę bonęfidei, sed q̃a diu gessit se p̃ libero videbat̃ ɔstitutus i pos. libertatis, & iõ dñs admittit eius possessionẽ, & ille §. p̃õt loq̃ quo ad onus p̃bãdi tñ, & ita cõiter itelligit̃ p̃ glo. & doc. Nõ ob. l. si q̃s emptionis. §. j. q̃a ibi silr̃ debet intelligi cũ ti. vel alr̃ p̃bata bona fide, & vere differũt à casu nr̃o, q̃a nõ loquũtur in iurib. incorpalib. & à iure cõi licite possideri p̃hibitis, vt dixi. Nõ ob. q̃ saltim i p̃scr. tin t̃pis, cuius memoria &c. nõ req̃rit̃ bona fides. primo, q̃a h̃ nõ est tractãdũ de tã lõga pos. vt dixi in prin. huius r̃nsio. scd̃o q̃a seruitus h̃ns discõtinuũ vsum in eius p̃scriptione req̃rit illud t̃ps. l. h̃ iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quo. & ęsti. x. q. iij. q̃a i c. iij. de p̃scr. nec req̃rit̃ ti. l. si q̃s. si ser. vẽ. in c. cũ ecclesia. de cã poss. & tñ in p̃scri. nec req̃rit̃ ti. l. si q̃s. si ser. vẽ. in c. cũ eccl̃ia. de cã poss. & tñ in p̃scri. taliũ iuriũ req̃rit̃ talis bona fides l. j. in fi. de aqua plu. arcẽ. l. fi. & ibi no. queãd. ser. amit. ac silr̃ nõ ob. q̃ in tã lõga p̃scr. nõ req̃rat̃ pos. iõ licet interuenerit iniusta &c. primo, q̃a imo req̃rit̃ pos. licet nõ req̃rat̃ ɔtinuata & cũ bona fide d. l. j. in fi. de aqua plu. ar. & l. fi. queãd. ser. amit. cũ ibi no. itẽ quia ciuilis sp̃ poterat dici ɔtinuata, quę retinet̃ aĩo ẽt iurib. icorporalib. p̃ut not. Bar. in l. j. fi. de acqui. poss. & Dy. in ti. de ac. §. ęque. per Bal. in l. j. C. de ser.

Ad tertiũ Dubiũ me cõuerto q̃s p̃ferat̃ i comitatu mortuo post comitẽ primog. an Germanus scd̃o genitus, an vero Armanus postea natus ex primog. vigore statuti in talib. inter lrĩos. & nãles primog. p̃ferẽtis, & p̃mitto p̃supponendã esse validitatẽ statuti primogenitos p̃ferẽtis, d̃ quo licet posset in dubiũ reuocari hoc, tñ aliquatenus insistere non itẽdo, sed remitto ad no. p̃ Host. & post eũ, p̃ Io. An. in no. de voto c. licet. vbi p̃ illũ text. vr̃ ɔcludere q̃ sic, maxime cũ talia sectionẽ aut diuisionẽ nõ recipiãt c. j. §. p̃terea. de p̃hi. feu. alie. per Fed. & ibi p̃ Bal. c. maiorib. ac p̃b. vij. q. j. in apib. & Bal. i auc. h̃ amplius. C. de fideic. no. Spe. in ti. de feu. & Bar. in l. inter tutores. § fi. ff. de admi. tut. eandẽ validitatẽ vr̃ amplecti Ia. de Are. in l. Barbarius. ff. de offi. p̃t. exp̃sse Bal. in l. cũ lege in fi. C. de epis. & cle. Bal. in c. j. i prin. de suc. feu. & d. An. & doc. in d. c. licet. & in c. q̃ clericis. de so. compe. & Io. An. in Merc. sine culpa. de reg. iu. lib. vj. & Bald. in l. j. C. de sum. trini. & i c. mulier. si de feu. fue. cõtr. & in l. in multis. ff. de stat. ho. ad hoc q̃ le. & no. vij. q. j. q̃ periculosum. ad hoc tex. in c. significauit. cũ ibi not. p̃ doc. de reiterãtẽ i facto p̃supponẽdũ est q̃ casus p̃positus nõ sit in loco illo a ɔsuetudine declaratus, tunc. n. dubiũ nullũ existeret, cũ ad illã esset recurrẽdũ. l. de q̃b. ff. de legi. & l. si de interpretatione. & C. quę sit lon. ɔsue. l. j. & maxime in feudis in c. j. in fi. de alie. fue. no. Bal. i c. j. de feu. marc. & cuius iuris sit hoc comitat' Germaniæ. tex. i l. fi. ff. de cẽti. & q̃s dicat̃ primogenitus Bal. in l. ij. de iur. emph. q̃d si nõ ɔstat q̃s fuerit primog. vide Bald. in l. in q̃b. C. de secu. nup. q̃d si p̃moge. renũtiauit, vel est inhabilis Bal. i l. si q̃s. §. talẽ. C. de sec. nup. q̃d si ɔsuetudo dicit q̃ primoge. ex primo masculo succedat. & fili' ex primo masculos nullos habuit liberos, sed ex scd̃o & tertio sic, q̃d iuris. Bal. in l. si q̃s prioris. §. talẽ. C. de secũ. nup. Hoc p̃misso arguo ad p̃tes & p̃mo, capio p̃tẽ Armani ex primogenito. & p̃ ip̃so adduco tex. in c. j. de bñfi. fra. & c. j. de duo. fra. à ca. inuest. c. j. ver. q̃ ita intelligendũ est de gra. suc. in feu. & no. gl. in l. q̃ dr̃. ff. de impẽ. c. j. in fi. de filijs natis de ma. ad Morga. ɔ̃ctõ c. ij. de feu. marchiæ. vbi frater defuncti vasalli nunq̃ succedit in feudo, stãtib. ex defuncto fil. masculis, & maxime cũ i successione huius comitatus videat̃ attendẽdã esse ɔ̃stĩõ. feudalẽ. cũ. n. ille dicatur comes p̃p̃ie, qui de comitatu aliquo inuestitus est. tex. est quẽ ibi ad h̃ not. Bal. in c. j. q̃s dicat̃ dux Marc. co. Alij vero s̃m Bal. ibi dñr improprie comites, ergo s̃m ɔ̃stĩões, de inuesti. benefi. seu feudo loquen-

loquẽtes ꝯsultatio decidẽda est c.j.de co.feu.& cũ in feudali suc-
cess.multũ seruetˀ ius cõe c.j.in prin.& ibi not.de gra.suc.in feu.c.j.
de suc.feu.no.in c.j.de na.suc.feu.Itẽ ꝯfirmatˀ sic, fili' succedit sp ĩ
locũ pris sui,& eius locũ assumit.in auc.cessante.& ĩ auc.post fra-
tres.C.de suis & leg.& insti.de hęr.quę ab intest.§.cũ filius,ergo si
in eius locũ subrogatˀ ꝑ eo debet haberi si ab eo initio ipse primũ
locũ geniture tenuisset.bonus tex.in l.cũ non solũ.§. similiq; mõ.
C.de bo.quę lib.& tex.no.in l.si dote.§.j.ff.de do.inter vi.& vx. Itẽ
ꝯfirmatˀ ꝙ licet alias posses.ad suũ hæredẽ nõ trãsmittatˀ l.cũ hære
des.in prin.ff.de acq r.pos.not.in l.cũ miles.ff.ex q b.cau.ma.tñ in
feudo,qa filius viuo pre intelligitˀ iuestitus,& ipsum ꝯtinuatˀ pos-
ses.vt no.in c.fi.de cog.feu.facit l.in suis.ff.de lib.& posth. & tex.in
l.j.§ largius.de suc.ędi.ibi,ad ꝑpria &c.ĩmo fortius dixit text. in c.
Titius filios.si de feu.fue.ꝯtro.ꝙ si vasallus feudũ alienaret.põt fi-
lius viuo pre,& inuito,alienationẽ reuocare.Itẽ cõfirmatˀ, nã iura
dicunt tam in success. iuris cõis q̃ feudi ad defunctũ successionẽ,
primã esse cãm liberorũ.in auc.de hę.ab inte.§.si q s igitˀ. col.xj. l.j.
§.j.ff.de su.& le.c.j.in prin.de gra.suc.in feu.c.j.de feu.mar.tex.in c.
j.Imper.Loth.Eug.pa.& vniuer.po.vbi nõ solũ filius patruũ exclu
dit,sed nepos ex filio,ĩmo dixit insti.de hęr.quę ab intest.§. sed cũ
adhuc.in fi.ꝙ nullo casu debẽt esse potiores ij q ex trãsuersa linea
veniũt ijs q recto iure descẽdũt.Itẽ ꝯfirmatˀ quoties nõ extãt reli-
quię potioris tutelæ, nunq̃ deuenitˀ ad sequentẽ tutelã l.si q s sub
ꝯditione.ff.de te.tu.l.iij.§.& si oẽs.& §.fin.cũ l.se.ff.de le.tu.in l.j.C.
de te.tu.ita in casu nr̃o,cũ extãt reliquię primo ge.nõ est scd̃o ge.
admittẽdus,filius.n.est naturalis & intrinseca reliquia pris sui, &
vna ꝑsona cẽsetˀ l.fi.C.de impu.l.cũ scimus.§.fi.C.de agr.& cen.§.
ei q insti.de inu.sti.vñ dixit glo.in l.si operarũ.ff.de ope li.ꝙ illud ꝙ
vni placet,& alteri placere dr̃,ergo seq̃tˀ ꝙ dictus nepos ꝑfertˀ, &
ꝓcedit dictũ ar.à tutela,q a & eo iure quo tutela defertˀ, eodẽ iu-
re & successio.inst.de leg.pa.tute.§.j.l.q tutela.ff.de re.iu.l.j. ĩ prin.
ff.de leg.tu.Itẽ ꝯfirmatˀ ꝑ ar.à maion.c.cũ ĩ cũctis.de elec.auc.mul
to magis &c.nã vr̃ ꝙ nõ solũ Arrianus fili' defunctũ ꝑferatˀ, sed ẽt
si fuisset eius nepos natus ex ꝑmortuo primog. & ꝑ ꝯñs vlterior
in gradu videretur præferẽdus patruo,quòd in ijs quib.quis ma-
gis consideratur, vt filius quam vt hæres , talia iura transmittun-
tur ad filios,etiam viuo patre decedẽtis l.in quib.C.de se.nup.sed
in dignitatib.officijs,& feudis,magis attenditˀ filius q̃ hæreditas,
vt l.vt iusiurãdi.§.si liberi.l.à duob.& l.si operarũ.ff.de ope.lib.& l.
si q s ĩ sacris.C.de ꝓxi.sacr.scri.lib.xij.c.j.an agna.vel filius, & Spe.
de emph.§.nũc aliqua.ver.lxiij Bar.in l.si nõ fortẽ.§. libertus.ff. de
ꝯdi.ind.& in l.ꝙ dr̃ de verb.ob.no.Bald.in c.j.§.hoc quoq;. de suc.
feu.& in l.q se pris.C.vñ li.in auc.si quas ruinas.C.de sacr.san. ec.
& ĩ l.liberti libertę q̃.C.de ope.li.ergo trãsmitti tale ius potuisset,
& maxime,q a oĩa iura dignitatis & ꝑrogatiuę debita gñi & iure
nãli & ciuili descẽdũt ĩ posteros,vt dicit tex.in l.eũ qui.ff.de inter.
& rele.no.Cy.in l.diuo.C.de qõ.& Guil.de Cu.in l. emãcipatũ.ff.
de sena.ĩmo ius nõ agnitũ transmittitˀ ꝑ patrẽ in filiũ.C.de inoffi.
te.l.si q s filiũ.§.ex ꝯdõnali.isti.de verb.ob.Itẽ ꝯfirmatˀ ꝑ tex.vbi vr̃
casus in c.licet de voto.ibi,si dictus tex sine ꝓle decederet, vbi q-
dã dux Andr.frater reg.Vnga.ita demũ admittebatˀ in succes. re-
gni mortuo rege Vnga.suo fratre,si dictus rex decessisset sine ꝓ-
le nõ obst.cõsuetu.ibi,ꝙ primoge.succedat in reg. ad hoc bñ facit
tex.in l.iij.§.emancipatus. & melius in l.vtrũ.ff.de assi.li.& insti.de
assi.li.in prin.ꝑ quę.d.Pe.de Anc.hãc ꝑtẽ tenuit in d.c. licet. idẽ ẽt
ꝯsulẽdo tenuit in ꝯ.lxxviij.inci.in Christi noĩe dicta facti narra.&
addo tex.in c.grãdi.in prin.de sup.ne.ꝑla.in vj.vbi vr̃ similis indu-
ctio,ꝑut est in ꝑal.c.licet,est.n.filius cã ꝓxi.frater remota, & ď ꝓ-
xim a sp intelligitˀ l.q libens.§.hęc verba.ff.de vulg.Item ꝯfir.si ius
primoge.põt vẽdi,& cedi,ergo & ad hr̃des trãsmitti. primũ ꝓbatˀ
vij.q.q̃. periculosum.& xxij.q ij.§.itẽ opponitˀ.& Ge.xxiij.in fin. vbi
Esau vẽdidit & cessit fratri suo Iacob,& tenuit,nec illud repetere
potuit.& no.Bar.in rep.l.is põt de acq.hę.in illo ar.an ius succedẽ
di liberoꝝ dicatˀ separatũ a iure filiationis sm̃ ꝓbatˀ in l.quędã.de
acq.re.do.in auc.de hii.§.j.coll.viij.in l.j.ff.de fun.do.l.ex plurib.ad
tut.l.hac ędictali.C.de sec.nu.& ꝑ hanc rõnẽ tenuit hãc ꝑtẽ Old.
in ꝯ.cclviij.ꝙ tã iure diuino,q̃ iure nãę & iure scripto frater exclu
datˀ,vt refert Pet.de An.in d.c.licet de voto. & ꝑ istã met rõnẽ idẽ
tenuit Io.An.in addi.Spe.in rub.de feu.Itẽ ꝯfir.sicut paciscẽs ĩ du
bio vr̃ ẽt hr̃di suo ꝓuidere voluisse l.si pactũ.ff.de ꝓb.l. veteris.C.
de ꝑ.& cõ.lib.& in ꝓposi.nr̃o tex.est no.& ibi Bal.in c.duo.de fra.à
ca.inue.sic ẽt lex primog.dicatˀ filio ꝓuidere voluisse.ꝙ.n.ꝯhentes
pñt,põt & lex.ũ.de pac.l.nõ impossibile l.fi.C.de sol.& illa fuit rõ
Io.An.ꝑ hoc ẽt facit,q a Arrianus filius dr̃ tractare de dãno vitan
do l.in suis.ff.de lib.& posth.no.in auc.sed cũ testõr.C.ad l. fal. & ĩ
auc.hoc amplius.C.de fideic.ĩ l.fi.§.pe.C.de iu.deli.l.ij.C. de iu. &
fac.ign.no.Dy.& Bar.in l.fi.de lib.agn.& in l.is põt.de acq.hæ.& ꝙ
voluit Bar.in l.lex Cornelia.ff.de vul.in l.oĩmodo.§.j.& in l.si qñ.§.

j.C.de inoffi.test.Sed statutũ patitˀ interpretationem, sm̃ ius cõe,
ne q s indebite ledatˀ,vel damnũ patiatˀ l.si serui nr̃i.C.de noxa.&
l.q̃uis.ff.de ĩ ius voc.l.a digere.§.q̃uis.de iur.pa.c.cum dilectus. de
ꝯsue.no.in l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.& in c.cãmquę.de rap. Vñ
interpret.in debet ꝙ mortuo primog.succedat sequẽs, intellige,
si primus decessent sine prole.Item debet interpretari primoge.
succedat.s.primoge.illius,de cuius successione tractatˀ,q a sic est ď
iure cõi,in auc.de hęr.ab inte.§.si q s igitˀ.§.cũ.n.insti.de grad.auc.ĩ
succes.C.de le.hę.c.j.de gra.suc.in feu.& de feu.succ.c.j.Pro hoc ẽt
facit,quia statutũ nihil disponit de filio primoge.ergo cũ sit casus
omissus remanet in dispõne iuris cõ.l.si cũ dotẽ.in prin.sol.mat.l.
ꝯmodissime.de lib.& posth.c.susceptũ.de rescri.in vj.no.in l. Gal-
lus.§.& q d tñ.ff.de lib.& posth.& in c.licet de trãsla.sed de iu.cõi
clarũ ꝙ Arrianus debet succedere,igitˀ.Et ꝑ hac ꝑte facit ꝙ dixit
Io.An.de succes.ab inte.c j.ꝯsuetudo ꝑferens fratrẽ sorori in suc-
ce.prefert pariter filiũ fratris.& idẽ Pet.de Anc.in c. canonũ statu
ta.de ꝯsti.& ꝙ scripsit Cy.& Ray.in l.j.C.quę sit lon.ꝯsue.& Ang.ĩ
l.de q b.ad fi.ff.de legi.Io.An.in addi.Spe.in tit.de test.in §.j.& Bal.
in l.q in ꝑtãte.C.de in ius vo.ad fi. & istã partẽ in ꝓprijs terminis
tenuit Bal.in l.tutela.§.in fideicõ.ff.de leg.ij nec ipsum in ꝓposita
q.nr̃a reperio in terminis,nec ibi,q a in alijs locis qõ doc.est diuer
sa à casu nr̃o.Pro h̃ ꝙ ipse Bal.no.in l.j.C.qñ nõ pe.par.& Bal. in l.
liberti libertęq̃.C.de ope.li.post Nic.de Ma.Et ad huius partis ĩ-
telligentiã & sustentationẽ,dic ꝙ nõ obstãt verba statuti dicentis,
primoge.succedat in comitatu.quasi debeat intelligi ꝙ primoge.
eius de cuius succes.tractatˀ,& ꝑ ꝯñs ꝙ indubitabile sit ꝓ Arriano
& dico ꝙ intelligitˀ primog.de gñe seu agna.c.Ioseph.j. primo na-
tus de verb.sig.l.ꝙ certari.C.de post.hę.insti.h̃ ꝓbatˀ in c.j. de gra.
suc.ĩ feu.& c.j.§.cũ vero corradus.q feu.da.pos.nã in casu nr̃o tra-
ctatˀ de feu.seu comitatu antiquo seu paterno.i.q fuit illius paren
tis ab initio q fuit genitor agnationis in cuius succe.veniunt ordi
ne successiuo filius,nepos fratris & alij agnati, & sic de sin. vt ibi
de feudo ꝑno.est tex.sm̃ Bal.in ver.ꝙ si ita.Vñ cum statutũ dicat
primoge.succedat ĩ comitatu,intelligo primoge.de gñe & agna.
ꝓ quo est tex.in l.iij.ff.de interdi.& rele.q a vt ibi dr̃ ab Alfardo.n.
hoc nõ licet,sed ab antecessorib.suis,igitˀ nõ ꝑsona Alfardi ꝯside-
randa.& est text.in c.licet. de voto.ibi iure,ꝙ tibi si dictus rex sine
ꝓle decessisset in regno ꝯpetebat ordine geniturę priuandũ &c.
iuncta expositione gl.in verbo, dictus rex,vbi patet ꝙ frater venit
ad successionẽ fratris in regno.& tñ erat ibi lex vr̃ ꝯsuetudo ꝙ pri
mogenitus &c.ergo verificatˀ ĩ trãsuersalib.ad idẽ c. grãdi. de sup.
ne.pla.in vj.nec est absurdũ ꝙ primogenitus intellr̃ ille q non est
primo natus ex illo,ď cuius successione tractatˀ,q a alibi dixit tex.
xxij.q.ij.c.fi.ꝙ scd̃o genitus vt Iacob recte ꝑt dici primogenit' nõ
q a primo natus,sed q a ad cũ spectat ius primogeniturę ꝙ à fra-
tre Esau primogenito ꝯparauit.itẽ q a talis primo genitura, vide-
batur debita ipsi ẽt viuo patre iuxta gl.vij.q.j.q̃. periculosum. Simi
liter si diceretˀ ꝙ qõ videatur de indubitabili,eo quia verba statuti
dñt intra legitimos & naturales,& ꝑ ꝯñs vr̃ loqui in descẽdẽtib.
non transuersalib.vnde indubitãter vr̃ Arrianus ꝑferri,quia istud
est falsum ĩmo inter agn.& trãsuersales est dare nãlitatẽ & legiti-
mitatẽ, vt ꝓbat tex.in §.quare.& no.insti.de legi.suc.ꝓbatˀ in §.san
cimus in auc.q.mo.na.effic.sui.coll.vij.l.tutelas.de cap. dimi.ff. de
insti.de le.agna.tute.in fi.ꝙ legitˀ & no.in l.hac ꝑte.ff.vnde cog.l.fi.
C.quorum bo.& patet quasi ꝑ to.C.de leg.hę. & aduerte, q a hic
est tractandũ de successione sm̃ formã statuti, nõ obstante ꝙ hic
comes testatus decesserit,quia Alfardus intestatus decessit.

Ad partẽ Cõtrariã arguitˀ ꝙ Germanus scd̃o genitus &
defuncti frater Arriano filio ꝑferatˀ.& ꝑmo,ni
si alr̃ appareat de mẽte recedẽdũ nõ ẽ à verbis statuti l.ꝓspexit.ff.
q. & à q b.l.j.§.si is q naue.ff.ď exer.l.fi alr̃.ff.de leg.iij.Sed si verba
statuti dñt ac ẽt intelligi debent ꝙ primoge.i.primo natus de gñe
succedat ĩ comitatu,vt s̃.ꝓx.declaraui,ergo cũ Germanus nũc re
periatˀ ꝑmoge.is est q ĩ verbis statuti ĩclusus est.est.n.ipse ætate &
tpe prior,ergo iure succedẽdi potior l.si filius.§.cũ filius.de bo.li-
ber.facit l.potior.& l.creditor.ff.q po.in pig.habe.Itẽ ꝯfirmatˀ, suc
cessio comitatus spectauit ad Alfardũ primoge. Arriani prem iu
re primogenituræ suæ prioris ætatis,ꝙ ius ætatis, tanq̃ personale
in Arrianũ transmittere non potuit,l.si quis domum.§.j.ff. loca.§.
finitur.insti.de vsufr.l.puto.§.prędium de leg.ij.l.l.ex vectigali.ff.de
pig.in c.priuilegium.de reg.iur.in vj.& l.in omnibus.ff.de reg.iur.
not.in l.j.ff.de consti.principum l.quia tale.ff.so.mat. Item confir-
matˀ, q a vbi ꝯsideratˀ ętas,ibi ꝯsideratˀ successor ex ꝑsona sua, nõ
ex ꝑsona defuncti,in ijs quæ post mortẽ defuncti sumũt initiũ vel
effectũ l.ea quę.C.de tẽ. in inte.resti.pe.l. Æmilius largianus.ff. de
min.sed in casu nostro inspicimus personã Arriani in persona ꝓ-
pria non est primoge.igitur frater &c.non.n.dicturus est ætatem
filij,esse ætatem patris l.si pater.§.fi.ff.de adop. Item cõfirmatur.

Arrianus non poteſt dici primog.de genere vel agnatione niſi fi-
ćte & impropriè, cũ ſit ꝯ nãles terminos veritatis, ſed in ſtatutis,
maxime quæ ſunt ſtricti iuris, nõ debemus fictionẽ attẽdere. l.iij.
§.hęc verba.ff.de ne.ge.l.j.§.hoc interdictũ.ff.de fonte. in cle.q cir-
ca, de ele.l.fi.C. q ve.æta.ipe. & maxime qñ eſt ſtatutũ exorbitãs
à iure cõi.ar.ꝑcipimus, i fi.C.de ap. no.Do.i l.oẽs ppłi, i vij.q.prin.
ff.de iu.& iur.& i l.gall⁹.§.& quid ſi tñ.ff.de li.& poſt. Bal.in l.ſi qs
nõ dicã rapere.C.de epiſ.& cle.Io.An.& Archi.in c.fi.de ꝯſue. i vj.
Bal.in l.ſiue poſſidetis.C.de prob.no.in l.hẽs q.ñq;.ff.de acq.hęre.
in l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.fal.cũ ſi.talis.n.abuſio vitãda eſt.l.itẽ pre-
tor.ff.de ſnis & leg.l.ſi dictũ.ff.de eui.ad l.Aquil. l.ita vulneratus.l.
q ſi nepotes.ff.de teſt.tu.imo vr̃ ẽt, q nõ poſſit fictio cadere, cum
deficere videãt vera extrema & habilia, imo potius poſſibilia, er-
go fictio nõ ꝓcedat.l.quoties.ff.de noua.l.bonorũ.ff.rẽ rat.l.q ad
certũ, loca.no.gl.in l.gallus.§.ſi eius.ff.de li.& po.& i l.talis ſcriptu
ra, ď leg.j.plene in l.ſi is ꝑ emptore.ff.de vſuc. & quia ẽt dato q fi-
lius ſit imago patris, nõ tñ imago repñtat ꝓpriũ eſſe rei. l.ij. C.de
iu.au.annu.l.ẽt.& ibi Bal.C. de ap. & quia ꝓ regno expedit de ſe-
niori.ar.l.cũ pr̃.§.pr̃ plurib.de leg.ij.Itẽ ꝯfirmat ꝑ text. i l.tutela.§.
ſed & ſi aliquis.cũ §.ſeq.ff.de legi.tu. vbi de volũtate tut.ad pr̃onũ
i filiis liberti trãſit ad filiũ cõpr̃onũ, mortuo pr̃ono ẽt cũ lib. q à l.
excludi dñr, & clarũ ẽ onus tutelę eodẽ gradu, & ordine differri,
quò ad alia ſucceſſio inſti.de legi.tu.i prin.l.j.ff.ď legi.tu.ff.ď te iu.l.
ꝓ tutela.ita dicamus in caſu nr̃o ad ꝯfratrẽ comitatũ deferri, non
aũt ad defuncti filiũ, & vide qđ dicit Bal.de hoc iure accre.in iure
iã quęſito in auc.ſi quas ruinas.C.de ſacroſ.eccl.ſimilis eſt tex.in l.
à duob.ff.de ope.l.i.ibi, cõe hẽt cũ hr̃ditate, aut bo.poſ.ad idẽ text.
no.in l.vtrum.ver. q ſi nõ ſine liberis.iuncto fi.ꝑcedẽtis l.ff.de aſſi-
gnã.lib.vbi ſi libertus aſſignatus eſt duobus fratribus altero mor-
tuo ẽt cũ liberis pr̃ferr̃ fratri in iure dicti liberti, qđ ꝓcedit ẽt ſi hoc
eẽt ꝯ volũtatẽ defuncti fratris, vt dicit tex.eo.ti.in l.ſi ex duob⁹. Itẽ
ꝯfirmat, licèt rẽr pars accreſcat portioni, & nõ ꝑſonæ portioni ca
rẽti.l hæc ſcriptura.§.fi.ff.de ꝯdi.& de.l.ſi Tino vſufr.§.j.ff. de vſuf.
tñ fallit in iure ꝑſonali, vt i vſufr.quia vno deficiente accreſcit al-
teri ẽt portione carẽti.l.interdũ.ff.de vſufr.accr.l. & an eadẽ.§. qui
cũ partẽ.ff.de exce.rei iu.ſed comitatũ habere, & in eo ipẽnũ ius
eſt ꝑſonale in rẽ cõpetẽs, ſicut vſusfr.ergo de eo idẽ iudicãdũ, qđ
expreſsè vr̃ voluiſſe Bal.in l.j.ff.de re.di.& Bal.in c.j.§.decedẽti.qui
ſeu.da.poſ.vbi voluit d.l.interdũ. & ſimiles hr̃e locũ in feudo, ac
ẽt hẽt locum deñ ius accreſcendi in caſu iſto poſt portionẽ iã ac-
quiſitã, & poſtea amiſſam.l.j.§.pe.ff.de vſu f.accr.no.Bar.in l.re cõ-
iuncti.in ver.iiij.in tẽpore etc.ff.de le.iij. & q ius accreſ. habeat lo-
cũ in feudis antiquis, ſeu paternis, eſt tex.& ibi Bal.in c.j.cũ vero
Corradus.q ſeu.da.poſ.c.j.de gra.ſuc.i ſeu. & c.j. de fra. de no.be.
inue.no.Bar.in l.ſi mihi & Tino.ff.de verb.obl.& Bal.in c.j.an agn.
vel filius.in l.j.poſt Cy.C.qñ nõ pe.par. & Spe.de emphy.§. nunc
aliqua.verſ.lxix.q ius accreſcẽndi tali caſu, defuncti poſteros ex-
cludit.l.vtrũ.& l.ſi ex duob⁹.de aſſig.lib.& l.à duob⁹, de ope.lib.&
ſ.dixi.& ꝑ hoc ſi caſus omiſſus habeẽ ꝓ omiſſo.c.ſuſceptũ, de re-
ſcrip.in vj.l.ꝯmodiſſime, de lib.& poſth.l.ſi extneus.ff.de ꝯd.ob ca.
ergo cũ nihil dictũ ſit de filio primoge.ſtatutum verificabit in pa-
truo nũc primoge.de genere cotitulis, vñ ſi ceſſat in filio primoge
niti, vbi frater fuit primo natus, ergo & ſucceſſor.l.adigere.§.quã-
uis.ff.de iure patro.c.poſt trãſlationẽ.in verſi.cęterorũ, de tranſla.
igiẽ & pro iſta parte poſſent adduci duo, quæ ſcripſi, & ſolui in vl-
timo articulo primæ partis præſentis, in fine.

¶ Addino.

Dum quis Diſputaret Bononię dubiũ ꝓpriè, prout for
mat Bal.in l.cũ antiquioribus.C.de iu.delib.
cũ ſi.An præferaẽ in regno nepos ex filio primoge. præmortuo.
an verò ſecũd⁹ filius regis, q filius erat genitus añ nepotẽ, ego ad
ducebã ꝓ filio ꝯ nepotẽ tex.in §.ex iis, in auc.de hęre.quę ab inte.
iuncto §.j.co.ti.& l.fi.C.de legi.tu.iuncta l.añpe.ff.de tut. vbi licet
deferaẽ ltia tutela, ſicut ltima hæreditas, & ꝑ ꝯñs nepos aſſumat
locũ pr̃is, tñ iſtud eſt verũ, ſi nepos eẽt maior xxv.ann. ſi aũt eſſet
minor, nõ aſſumeret locũ pr̃is, ita hic, vbi requirebaẽ q eſſet ma-
ior natu, nõ aſſumeret nepos locũ pr̃is, ſi nõ ſit natu maior.ad idẽ
quia ſi potẽtius eſt ius q quis hẽt ex perſona ſua propria, q̃ illud,
quod quis habet ex iure tranſmiſſionis.ſi filius.§.erit.ff.de fideicõ.
lib.l.ſi quid in bello.& ibi gl.ff.de cap.ergo debet pręferri filius, q
venit iure ꝓprio, & non nepos, q vult dicere ius primoge.vigore
trãſmiſſionis, & maxime quia ſtatutũ vł ꝯſuetudo dẽt interptari,
vt minus ledat ius cõe, q̃ poſſit.c.cũ dilectus, de ꝯſuet. & ſi fiat in-
terp̃tatio ꝓ filio, ſolũ corrigiẽ ius cõe in vno capite. ſ. q nepos nõ
aſſumit locũ pr̃is, ſed ſi fiat interpretatio ꝓ nepote, lęderetur ius
cõe in plurib. ſ.quia ꝓximiot in gradu excluderetẽ ꝯ l. ꝯſanguini-
tatis, de legi.hęr.& l.auũculo.C.cõ.de ſucceſ.& ẽt fieret ꝯ ius cõe,
dum diſponit q potẽtius ſit ius, qđ quis hẽt ex perſona ꝓpria etc,

vt ſ.dixi. Ad idẽ facit, q̃a ď nepote nũq̃ iudicaẽ ꝓut ď filio, qñ fi-
lius vocabaẽ cũ aliqua qualitate, quæ ñ erat i nepote.l.fi.C.de na.
lib.Bar.i l.liberorũ.ff. ď ver.ſig.facit.l.nõ ſolũ.§. ſi puellę.ff. de ritu
nup.& Bar.i l.j.C. de ꝑuil.do. Sed pr̃ nepotis vocabaẽ cũ illa qua-
litate.ſ.primoge quę nõ eſt in nepote ergo.ꝑ hoc ẽt facit, q̃a q̃uis
nepos ſubintret in gradu patris, tũc ſuccedit ex ꝑſona ipſi⁹ nepo
tis, & nõ ex ꝑſona pr̃is, & ſic qualitas, quæ cohęrebat ꝑſonæ pr̃is,
ñ trãſit ad nepotẽ.ita ꝓbaẽ i l.j.§.ſi ſit.i iij.rũſo.& ibi declarat Bart.
ff.de col.do. itẽ ius nõ delatũ nõ trãſmittiẽ, i l.j.§.i primo. de cadu.
tol.Sed filio ꝑmortuo viuo rege, nõ erat delatũ ius primoge.quò
ad ſuccedẽdũ regno ergo &c. Quarto, licet dicaẽ q viuo rege ius
primoge.ꝯpetebat filio.& vẽdi pt̃.vij.q.j. q̃ ꝑiculoſum ergo tran-
ſmitti.l.ex plurib.ff. de admi.tu. q̃a pt̃ rñderi, q viuo rege cõpetit
ius primoge.filio.ſ.quò ad ſedendũ à dextris, & quò ad præcedẽ-
dũ in oblõne. & quò ad alia numerata ꝑ gl.i d c. q̃ ꝑiculoſum, &
quò ad iſta primogenitura poſſet vẽdi vt ibi, & xxij.q.j.§.itẽ oppo
nit.ſed quò ad ſuccedendũ nõ vr̃. l. q.dã in iure.§.donationẽ.ff.de
dona.Pro iſta opi.ẽt facit, q̃a q nepos cẽſeaẽ eſſe primoge.ex ꝑſo
na pr̃is, eſt ꝑ fictionẽ ſine dubio, & ꝯſuetudo, vel ſtatutũ loquens
de caſu vero ñ habet locũ in caſu ficto i mã, quæ fit ꝯ ius cõe.l iij.
§.hæc verba. & ibi Bald.ff.de neg.geſ. Pro iſta opi.ẽt facit, quia rẽr
prior in gradu præferendus eſt. Non obſtant iura quæ dñt q ne-
pos ſubintrat gradũ pr̃is, q̃a illa iura ſolũ loquuntur qñ nepos ſu
bintrat ad excludendũ patruũ in parte, & nõ à toto, prout in caſu
nr̃o, ſolum.n.reperiẽ q nepos habet illud q habuiſſet pater quan
do pater nepotis & fratres ipſius ſuccedebant in viril.

Modo Venio ad infringẽdũ argumẽta ſuperius ad vtrãq;
partẽ adducta. Et primo non obſtat aducta pro Ar-
riano, q̃a tex.in c.j.de bñfi.fra.& alia iura in concordantiã alle.lo-
quunẽ in feudo & beneficio nouo ꝑ ipſos fratres nouiter quęſito
quo caſu decedẽte vno ex fratrib.ſine liberis, pars ſua reuertiẽ ad
dñm feudi, ſed i feudo paterno, & antiquo, ꝓut eſt comitis, ď quo
loq̃mur.vt declarat tex.no.c.j.de grad.ſuc. i ſeu.tũc bene vnus ſuc
cedit alteri cõfratri.c.j.§.cũ vero Corradus, qui ſeu.da.poſ.& d.c.j.
de grad.ſuc.in ſeu.& in c.j.de fra.de no.be.inue.Et ſꝑ ꝑſumiẽ ſeu-
dũ eſſe paternum & antiquum, niſi ꝯtrium doceaẽ.c.j.ſi ď ſeu. ꝯtr.
& bonus tex.in d.c.j.§.fi.de gra.ſuc.in ſeu. & c.j.§.cum aũt.de cõtr.
inue.poſſet ẽt rñderi vt in ſequẽtib.dicã. Nõ ob.q filius ſꝑ ſucce-
diti locũ pr̃is ſui, & i eius locũ ſubrogaẽ &c.Primo, q̃a illud ẽ verũ
i his quæ ad filios trãſire pñt iure ſucceſſiõis aut filiatiõis. Sed ius
primogenitur ę, quia ꝓpriè eſt ius prioris ætatis, nõ pt̃ in aliũ trãſ-
mitti.l.ea quæ.C. de temp.in integ.l.Æmilius.de minori.tanq̃ ius
quoddam ꝑſonale.c.priuilegium de reg.iu.in vj.& §.finiẽ.inſti.de
vſufr.l.j.de conſti.prin. Prætereà, illud eſt verum iure cõi, ſed in ca
ſu nr̃o, quo ſeruãdum eſt ſtatutum primogenitũ pręferens, ſecus
eſt.Non ob.tertium & quartũ argm̃ q filius ẽt viuo patre, dicatur
de feudo inueſtitus, & q iura ſꝑ præterũt deſcendentes tranſu er
ſalib.q̃a ꝯtra ꝓcedunt iure cõi, nos vero loquimur iure ſtatuti pri
mogenitũ pręferẽtis.à quib.verbis, niſi aliter de mente appareat,
recedendũ non eſt.l.proſpexi.ff. qui & à qui.l.j.§.ſi is q naue.ff.de
exer.l.aliter.l.nõ aliter.de le.iij. Non ob.ſit̃ q quoties extent reli
quię pronoris tutelę.nunq̃ deueniẽ ad ſequẽtẽ, q̃a re vera in ſacto
caſus differũt in ꝯtriis, ille.n. habebaẽ ꝓ pronori in tutela, q ex pri-
mo deſcendebat ordine ſucceſſiuo.ſed in caſu nr̃o ꝑ ſtatutũ talis
ordo remotus eſt, dũ dr̃ primogenit⁹ &c.Et nõ ob.q filius eſt nã-
lis, & itrinſeca reliquiæ imago, & pars patris defuncti, q̃a dato q
hoc ſit verũ, nõ tñ imago repſentat propriũ eſſe rei, vt l.ij.C.ď iu.
ann.au.l.ẽt.C.de ap.ac ẽt illud verũ fateri non põt, niſi impropriè
& ficte, cum ſit ꝯ nãles terminos veritatis.Sed in ſtatutis quę ſunt
ſtricti iuris, nõ debemus vllam fictionẽ attẽdere.l.iij.§. hæc verba.
de neg.ge.l.j. §.hoc interdictũ de fonte.l.fi.C.ď his q ve.ęta.impe.
Et maxime qñ eſt ſtatutũ exorbitans à iure cõi, prout hic arg. l.
ꝑcipimus.in fi.C.de ap.& latius dixi in iij.ar.ſcripto.ſ.ꝓ parte fra-
tris.& j.in ſeq.dubio. Non ob.ſit̃ q dicebatur non ſolũ filiũ pręfe
rendum, ſed ẽt ſi fuiſſet nepos, q eſt vlterior in gradu, præferri de
bebat fratri defuncti, iure trãſmiſſionis, q̃a vt.ſ.proxi.dixi in ſecđo
ar.talia iura primogeniturę nõ pñt tranſmitti ad hæredẽ, quia eſt
quoddam ius ætatis, q nõ tranſit ad hæredem.l.ea quæ.C.de tẽp.
in integ.reſtit.petẽ.l.Æmilius.ff.de mino.& in d.c.priuilegium. ac
ẽt illa ſunt iure communi vera, ſed in caſu nr̃o ſtatutum prohibet
trãſmiſſionem in poſteros, patet dũ dicit, primogenitus &c. Nec
eſt verum q in contrario dicebatur, feudum datur, vt filio, non vt
hæredi, quia in cõtrarium eſt text.in c.j.an agna.vel fil.& ita tenẽt
doct.in locis alleg. in ar.ſ. Non obſ.tex.in l.licet.de voto. & c.grã-
di. de ſup.neg.præla. quia ibi lex erat vel ꝯſuetudo quòd mortuo
primogenito ſine prole, ſuccederet alius ſm ordinẽ geniturę, &
ita rectè intuẽdi, ex litera apparet verba illa, ſine ꝓle &c.eſſe ver-
ba legis vel ꝯſuetudinis, quæ ſeruãda erat. Sed in caſu noſtro cõ-

ſtat

stat statutũ voluisse successionẽ posteriorẽ in cõitatu excludere, dũ dixit primogenitũ &c. vel ibi facilius i dispositiõe iuris cõis attenditur fictio. l. q filius representet personã patris, & vna & eadẽ sit persona, vt dixi. s. in v. ar. quæ nõ attenditur in statutis. l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de lib. & posthu. l. j. §. lex. Falcidia. ff. ad l. Falc. c. nuper. de biga. c. is q de spon. l. cũ ex oratione. in prin. ff. de excu. tu. iuncta. l. iij. §. hęc verba. ff. de neg. gest. ad l. verũ de assig. lib. cũ si. nõ rñdeo, quia clara patet responsio. vt scripsi in v. arg. p alia pte. Non ob. q ius primogeniturę põt cedi, & vendi, ergo transmitti. Primo, qa licet vendi possit, hoc est verũ in præiudiciũ vendentis, nõ aũt alterius ad quẽ post mortẽ alienantis ius spectare debeat, immo si alienetur, licet p alienãtẽ reuocari nõ possit, tñ per filiũ alienãns si ad ipsum ius post mortẽ patris spectare debet, poterit illud ẽt viuo patre & iuito reuocare, vel alius agnatus post mortẽ defuncti, vt est casus multũ no. c. Titius filios, si de feu. fuc. contr. & no. i c. j. de cog. feu. & iõ puto q Iacob frater Esau, q vẽdidit ius primogeniturę, potuerit post mortẽ Esau illud ius reuocare, & ita intelligat. vij. q. j. q periculosum. & Gen. xxij. in fi. q tñ nũ reperio dictũ & h dico, si i aliũ q in ipsum Iacob alienasset p p l. vẽdicãtẽ de euic. Nõ ob. q lex dicat puidere voluisse hęredi defuncti comitatũ tenentis potius q extnei a sua sobole, sicut in paciscente dr, qa verba statuti expsse denotãt ɔnũ, dũ dixit primoge. vñ fateor q si Arrianus primo vitã i lucẽ traxisset, q Germanus, ipse i comitatu pferẽdus esset, ac ẽt ñ obs. q Arrianus tractat de dãno vitãdo & iõ statutũ iterpretari debeat sm ius cõe, vt primo veniãt descẽdentes defuncti primoge. q trãsuersales. Primo, qa statutũ q primoge. succedat i regno, fuit introductũ fauore reipub. qa melius regimina p seniorẽ ɔseruabant. ar. l. cũ pater. §. pater plurib. ff. de le. ij. & l. fi. de fi. instr. & ar. l. ij. § nouissime. ff. de ori. iur. vij. q. j. in apibus, vñ fauore reipub. statutũ q aliás interpretationẽ reciperet, nullo mõ interptat l. si qs in graui. §. verũ. ff. ad Syl. Prętereà ita tractat eadẽ rõne German' de dãno vitãdo, q p ɔfratrẽ maiorẽ fuit exclusus a successione patris sui in cõitatu, sicut & tũc tractat Arrianus. vñ in pari cã magis est fauendũ verbis, & menti statuentiũ quę est q antiquior succedat ar. l. in ambigua. & l. benignius. ff. de legi. & quoties sermo duas snias capit, ea sumẽda, est quę rei gerẽdę aptior est l. quoties ille sermo. ff. de re. iur. Et ẽt ñ ob. q h sit casus omissus d filio primoge. qa statutũ giali loqt q primoge. succedat, q clarũ est q oẽs de gñe cõprehendit. l. j. §. gñalr. ff. de leg. pstã. l. meiũ. §. animaduertẽdũ. ff. q me. cau. l. ij. §. hoies. ff. vi. bo. rapt. Itẽ nõ ob. autoritas Io. An. & Cy. & aliorũ, qa in quęstionib. suis ñ extabat statutũ q primoge. succederet. Nõ ob. ẽt q hic prẽ tenuerit Bal. p l. cũ ita. §. in fideicõ. ff. de leg. j. qa ibi erat relictũ aliq b. de familia, q b. extinctis attendebat in successione prioritatis gradus ordine successiuo, vt l. fi. C. de ver. sig. nimirũ, si veniebant filij in locũ patris defuncti, qa in eadẽ familia dñr. l. pnuntiatio. de ver. sig. cũ concor. Sęd in casu nro remotus est oido succedendi p gradũ, qa primoge. &c. vel rñde vt dixi s. in rñsio. ad vij. ar. in fi. & ad sustinenda omnia, hic repete ea quæ scripsi in fi. ar. pro parte Arriani.

Adhuc Super est in pręsenti dubio rñdere argumentis. s. deductis p parte Germani fratris defuncti, & Arriani patrui. Et primo nõ ob. recedendũ nõ esse à verbis statuti, ex quorũ snia pferẽdus vr Germanus tanq primoge. de gñe. Primo, qa illud verificari posset, si tractaret de successione aui, vel alteri' ex transuersalib. sine prole decedentis, quo casu Germanus tanq gradu proximior, forte Arrianũ excluderet, prout tenuerũt quidã, vt Bal in l. ij. C. d suis & le. & Bal. Cyn. & Arch. malũ in l. si viui matre, & idem ibi Saly. C. de bo. ma. & Bal. in l. ex h iure. in vj. q. d insti. & iu. & Bal. in l. tutela. de leg. tut. & q ipse no. in l. q in prãte. C. de in ius voc. & Bar. in auc. post fratres C. de leg. hę. sed in casu nro quo tractatur de successione Alfardi Arriani patris, ac Germani fratris, nulli dubiũ vr q pferri debet Arrianus tanq primogenitus illius, de cui' successione tractat, & hoc tã iure feu. q iure cõi. c. j. de gra. suc. in feu. c. j. de na. succ. feu. c. j per Lo. Euge. pa. & vniuer. pop. c. j. de suc. feu. et c. j. de fra. de no. bñ. inue. et §. si qs igit. in auc. de hę. ab intest. veniẽ. l. j. de suis & le. in auc. in suc. C. de suis & le. & ita iterpretari debet statu. dicẽs, primoge. etc. sm ius cõe, maxiẽ cum tractet Arrianus de dã. vit. l. si serui vestri. C. de nox. l. quis. ff. de in ius voc. q vltimũ latius deduxi i vlt. art. primę partis. Pręterea, si statutũ dicat post primoge. succedat scdo genitus, itelligitur post primoge. sine prole decedentẽ, vt est tex. in c. licet de vuto & c. grãdi. in prin. de sup. neg. pręla. in vj. quasi ples defuncti intrinseca sit reliqua partis defuncti vt deduxi in v. & ij. art. primę partis. Ita in proposito. & h iõ quia licet ficte dicat eadẽ psona cũ parte, tñ vbi lex iuris cõis parificat casum fictum vero, vt in casu nro, qa sp admittit filiũ in locũ patris. i auc. post fratres. C. de leg. hę. tunc postea dispõ iuris muni. disponens aliqd in casu vero. extẽdit ad casum fictũ c. ad audientiã & c. cũ dilectus. de cle. nõ resi.

q est no. Nõ. ob. ijsdẽ rõnib. ij. iij. & iiij. ar. Primo, id q dr q ius ętatis tanq personale nõ potuit transmitti. quia illud est falsum, nã vt dicebat Io. An. in Spe. in rub. de feud. si ius primogeniturę põt vẽdi & cedi. vij. q. j. q periculosum. & Gen. xxij. in fin. no. Bar. in l. is põt ff. de acq. hę. q fortius põt ad hrdes suos transmitti. l. q dã. de acq. rer. do. l. j. ff. de fun. do. l. ex plurib. d adm. tu. l. hac ędictali. C. d secũ. nupt. Pręterea in casu nro nõ considerat ętas ex psona Alphardi, sed solũ ɔsideratur ętas ex psona ipsius Arriani qa vere & ppne quo ad successionẽ pris, est primogenitus. Nõ ob. tex. i l. tute. § sed & cũ aliqs. cum se. de leg. tu. qa ibi rõ illud erat q hrditas spectare dẽbat ad cõpronos, non ad libertos l. cũi liberto. ff. de bo. lib. & l. 2 duob. ff. de ope. li. vñ ad illos ẽt transibat onus tutelę l. quo tutela. ff. de re iu. insti. de leg. pa. tu. in prin. & hoc ius accrescendi, est potentius successorio edicto. l. meminimus ibi, nullusq; alius sit in scdo gradu. & ibi h not. Bal. C. de le. hę. & eadẽ erat rõ in l. verũ. & in l. ex duob. d assig. li. cũ alijs allatis, qa vno deficiente ibi pferebatur ɔsocius p ius accrescendi. & ibi intelligunt gl. & Bar. in l. re cõiuncti in ver. iij. est in tpe. ff. de leg. iij. Sed in casu nro nõ est tractãdũ de iure accrescẽdi, cum tũc tractãdum sit de iure accrescendi quoties aliqui coniuncti sunt, & admittunt vel admitti sperant eo tpe ad ptes per cõcursum l. si Titio fructus §. j. ff. de vsur. l. hæc scriptura. ff. de cõd. & de. l. i. C. qñ nõ pe. par. vbi p doc. Sed in dubitatione vnus debet admitti post aliũ insolidũ. vñ tractandũ est de successorio edicto nõ de iure accrescendi c. j. §. cũ vero Corradus. & ibi Bal. qui feu. da. pos. & c. j. de gra. suc. in feu. & no. Bal. in c. j. an agn. vel filius: sed in suc. edi. prima cã est liberorũ descendentium iuxta. l. j §. sciendũ. de suis. & le. & no. in l. qui se pris. C. vñ li. & in §. placebat. insti. de legi. agn. suc. vel rectius tractandũ est de ordine succedendi. sm dispositionẽ legis. xij. tab. vel legis feu. quib. cauet sp filiũ pręferri. insti. de hę. quę ab int. §. j. l. xij. tab. C. de le. hę. c. j. de suc. feu. pręterea quoties quis admittit de iure sp. ili, prout in casu nro, nunq habet locum ius accrescẽdi l. mulieri & Titio. ff. de ɔd. & de. de quo per Bar. in l. re cõiũcti. ff. de le. iij. & Bal. in l. j. C. qñ nõ pe. par. ac. ẽt in casu nro impossibile est tractare d iure accre. quia tractat d re indiuisibili. c. j. §. pręterea ducatus. de phi. feu. alie. per Frid. & p h sit rñsum ad vltimũ sequens ar. nõ ob. q casus omissus hr p omisso, qa remanet i dispõne iuris cõis. l. si cũ dotẽ. in pri. cũ vul. ff. so. ma. & pet ɔñs ipse Arrianus iure cõi admittetur. nec est verum quòd sit casus omissus, quia, vt s. dictum est, Arrianus est ille qui primogenitus appel. est.

Venio ad quartũ dubiũ. posito q Arrianus pferat, an ei obstet q nãlis tñ erat & solenniter auctoritate Cęsarea ltiatus, & omisso quo iure diuino, gentiũ aut ciuili inducta fuerit dña inter nãles, spurios & ltimos, & qs propriè dicat spurius, qs nãlis, & qs ltimus. de qb. vidẽdũ in auc. q. mo. na. eff. l. §. si qs vero nõ hñs. co. vi. §. si quis q filios. & §. palã. in auc. q. mo. na. eff. sui coll. vij. p Cy. in ru. C. de concu. & Bar. in l. ex facto. §. si qs rogatus. ff. ad tre. & Bal. in l. si qua illustris. C. ad orfi. & latius in l. parẽtes. ff. d in ius voc. p Io. An. i Mer. C. de reg. iu. li. vj. sine culpa. post Cy. in l. q squis. ad l. Iul. ma. no. cano. in c. nisi cũ pridẽ de renũ. & in c. t. ita, qui filij sint le q h ptractare necesse nõ video. venio igit ad rẽ, & pmo capio ptẽ affir. q ei obstet q naturalis sit licet auctoritate Cęsarea ltimatus. Et primo, qa ille dr filius ltimus & nãlis, quẽ iustę nuptię demonstrãt. l. filiũ diffinimus. ff. de his q sunt sui vel ali. iu. auc. qui. mo. na. eff. sui. §. ltimi coll. vij. q hic cessat, qa hunc ltimatũ esse demonstrat solũ bñficiũ principis in auc. q. mo. na. ef. le. §. si qs q nõ hñs filios. ibi, & nũc adinuẽta nobis via &c. q dr ltim' qa non sm legẽ nat', sed filius nãlis. hodie ẽt de iu. ciui. nascit ȝ legẽ in auc. de leno. coll. viij. & in auc. scenicas nõ solũ. coll. v. profitet n. Impera. se amarorẽ castitatis. §. adoptionis in auc. q. mo. na. ef. leg. & ẽt de iu. can. improbatus est talis coitus. xxxij. q. iiij. nemo. & hoc tenuit Hosti. in c. lator. q fi. sint le. q &c. licet quidã dixerint, vt Io. An. in Mer. d. c. sine culpa. q talis coitus de iu. ci. nõ erat improbatus nec approbatus p l. in ɔcubinatu. ff. de concu. & l. itẽ legato ɔtinet. §. p vi. ff. de le. iij. p Bar. in d. l. i ɔcubinatu. sed siue sm legẽ nati sint, siue nõ, sufficiat q nãlis tñ, ltimus dici nõ põt. c. tanta. q fi. sint le. l. ij. & auc. licet. C. de na. lib. nisi natus ex lrio mrim. vt dictũ est. Itẽ confirmat, q tũc demũ ltimus principis bñficio ad successionẽ admittit, cũ null' extare ltimus ceperit in auc. q. mo. na. ef. le. §. si vero solũ mõ. coll. vj. & in auc. qui. mo. na. eff. sui §. si vero plurimis. nisi qñ fieret ltiatio p oblat. curiæ vel mrium. subseques in §. si quis ergo fuerit. in auc. q. mo. na. ef. sui. & §. sui vero solũ mõ. no. Bar. in auc. si qs. C. d na. li. vii cũ i casu nro reperiat Germanus & Arriana filij, olim pmortui comitis, igit ltiatus nõ admittit, vt statutum ex iuris dispositione interpretemur. l. si serui vestri. C. de nox. l. quis. ff. de in ius voc. c. cũ dilectus de consue. l. fi. §. in computatione. C. de iur. delib. Itein. ɔfirmat. ap. filij venit filius adoptiuus, vt est tex. in l. cum in adoptiuis. §. sed ne articulũ. ibi, & qui ltimus erat familiæ

adoptiuę

adoptiuę.C.ð adopt.l.senatoris filij.& l.sequē.& l.liberos.ff.ð sena. l.lege.§.hoc capite. ff. de rit. nu. l.j.in prin.ff.de ꝯtal.j.§.certe.ff. ad Mac.no.gl.in c.tanta.q fil.sint le.immo gl.in l.j.ad munic.& in l.filios.C.de munic.& orig.lib.x.& gl.in d.l.cū in adoptiuis.in vlt.glo. & ibi Bal.& in l.qui ꝯ.in gl.in ver.acerrimo.C.de inoff.nu.& no.in l.cū ltime.ff.de sta.ho.ltimatus ęquparať filio adoptiuo. sed nouissima ꝯstitutio augens legitimā filijs ltimis,nō cōprehendit filium ltimatū.s.adoptiuū vel arrogatū,sed gl.ord.in auc de trié.& se.§.j. in verb.hoc obseruando tenet.Io.Bu.& Bar.in l.si arrogator. ff.de adop.& Cy.in l.j.& ij.de adop.& p doc.in auc.nona.C.ð na.lib.p ꝯñs ǭ statutū loquens de filijs ltimis nō verificabiť in ltimo ciuiť se ltimato,q adoptiuo ęquiparať.Itē ꝯfirmať p tex.in c.nāls.si de feu.fue.ꝯtr.vbi dř ꝙ filij nāles, licet postea sint ltimati, nō admittunť ad successionē feudi,nec soli, nec cū alijs. & tenuit Odof. in tra.suo feu.in ti.q in feu.suc.pos.& And.de Iser.& Bal.ī d.c.nāles. & Io. An.in d.c.sine culpa.& doc.in c.lator.q fi.sint le.ad hoc etiā tex.in §.adoptiuus.c.ti.si de feu.fue.contr.vbi adoptiui filij le.etiā reppelluntř à feudo.& h̄ ēt tenuit Ang.in quodā suo ꝯs.ꝙ inci. Titius existens ð nobili ꝓgenie.& hęc decisio vř attendenda in casu nřo.q̄a cū nos loqmur ī comite.& comitatu,q̄a ꝓp̄riè dř p īuestiturā.in c.j.& hęc ibi Bal.q̄s dicať dux,mar.comes ǭ decisio fiēda est p ꝯstōnes.c.j.de cog.feu.itē q̄a ꝯsuetudo,ð qua ,hi,statutū h̄ à pan iudicanť.§.ex nō scripto.insti.de iu.na.l.de q b.ff.de le. & p h̄ q̄a si verba intelligenda & interpretanda sunt fm cōem vsum loquendi.l.librorū.§.ꝙ tamen Cassius ff.de leg.iij.l.cū delationis.§. asinā.ff.de fun.instr.in c.ex lřis.el.j.de spō.no in c.nōnulli.ð rescr. in c.cupientes.ð elc.in vj.& in l.Laben.ð sup.le.quo casu loquēdi clarū est,ltiatū nō appellari ltimū sed ltiatū,& q̄a reputat lex absurdū ꝙ filij nāles ltiati,vel aduene alios excludat,vř dicit tex.in §. trib.i auc.q.mo.na.ef.sui.d.Bar.ð Saly.ī ꝯs.inci.comes palatin⁹.ꝯsuluit,ꝙ si ꝯcessum est mihi feu à mar.Ferrarię p me & filijs meis ltimis,& postea ī pa.vel habēs ptātē ab eo,ltimauit filiū meū nālē & quo ad feuda vbicunq; posita,vt ī illis succedere possit,ꝙ tñ talis ltiatus nō succedet ī tali feudo,q̄a aliud est quē esse ltimatū,vt vulgus nouit,aliud ltimū, seqť ꝙ ꝯcessio facta mihi p mar.ad hūc casum ð voluntate ꝯcedētis nō extendiť,nec Im pa.p dicta verba vult h̄ & p h̄ dicit ꝙ gl.i d.c.nāles.si ð feu.fue.ꝯtr.n est bona vel verificeť ī feu.ꝓprijs Im pa.tūc.n.ltimatio ad illa extendetur, in alijs aūt feudis talis ltimatio ñ extēdiť.& ibi subdit ꝙ sufficeret,tñ quencunq; ꝯcedētē feudū ratificare & consentire,ar.l fi.C.ad Maced. nec plus alle.in d.breui.ꝯs.addo Saly.idē dicentē in sua disp.inci. Mediolaneñ.q dā.& fecit ēt ipse in l.ēt.C.de ap.& idē tenet Ant. de Ro.in suo trac.ltimationis.& Ant.de Bu.in c.p venerabilē,qui fil.sint leg.Item confirmatur per tex.in l.fin.;C. de his qui ve. ęta. imp.& hoc ibi Bal. vbi dispositio cuiuslibet gñis cōprehendit habiles nālr;,nō aūt aliqua ciuili dispōe, sed principis bñficio habilitatos.tex.in l.sancimus.C.ð nu.vbi idē disponiť in pacto ꝯlicentiū, ꝙ à pan ꝓcedit ꝯstō.l.nō īpossibile.ff.ð pac.l.fi.C.de fideiu.p gl. rub.C.de decr.decur.in l.nec ex ꝑtorio.& in l.neq; pignus. ff. de re.iur.no.in l.oēs ppři.ff.ð iusti.& iu.& in c.fi.de ꝯsue.in vj. ad idē tex.in l.si ita q s.ff.ð le.ij.& l.fideicō.ff.de ꝯdi.& de.in auc.q.mod. na.eff.sui.§.adoptiones.no.per glo.in l.ex scō l.si rogatis.el.j.in fi. in ag.gl.ff.ad Treb.vbi dispō testōris,quę à pan ꝓcedit cū dispōne legis,vel edicti ꝑtoris.l.si ita fuerit.ff. de manu.te.& l.nō est mirū. ff.de pig.act.no.Bal.in l.fi.C.de li.pte.& de pa.Constan.in verb.in erialib.in auc.ð nu.in §.disponat.verificať solū in filio ltimo vero, nō ciuili,& in terminis nřis & fortiorib.hoc voluit Bal.in d.l. si ita quis & ibi ēt Io. de Imo. in d.l.fideic. & in l.ex facto.in prin. ff.de vulg.& Bal.in l.gñalr.§.cū aūt.C.de insti.& substi.sub cōdi.& do. Io.in l.ex facto.§. si q s rogatus ad fi.ff.ad Treb.& p hoc,q̄a factū ciuilr nunq̄ debet ęqparari facto nālr,nisi vbi hoc reperimus expressum fm gl.no.xvj.q.j.placuit.i verb.mortuus est,& Bal.in auc, si qua mulier.C.de sac.san.ec.& gl.in c.susceptū.de rescr.in vj. ꝓbat in l.ea.pte.§.insulā.ff.de verb.obl.& in l.cū pater.§.hēditatē.el j.de leg.ij.in l.Statius.§.Cornelio.ff.de iu. fis.no.doc.in l. Deo nobis.C.de epis.& cle.& no.in c.cū sis ð ꝯuer.cōiug.sed in casu nřo, nulla pte iuris municipalis reperiť expssium,ꝙ ltimatus ꝯcurreret cū ltimo nālr,ergo nō extēdēdū &c.p hoc facit q̄a vt dixi,gl.i l.in notuit.de elec.ltimatus nō dř legitim⁹ sed tanq̄ ltimus.q̄ est no.i. proprietatis.l.meminim⁹.& ibi Bal.C.de leg.hęr.in auc.cū de ap. cog.§.siue igiť.no.Bar.in auc.ex cā.C.de lib.pte.l.j.C.de hęr.insti.l. si pater.§.j.ff.de adop. sed statutū est intelligēdū solū ī casu ꝓprio & vero.l.pe.§.hoc interdictū de fonte.l.ij.§.hęc verba.ff.ð neg.ge, cle.ꝙ circa.de ele.no.gl.in l.assiduis.C.q po.in pig.ha. & huius est rō, q̄a statuta nō recipiunt interpretationē extensiuā, vt dixi in v. ar.sequentis partis,igiť &c.& similr gl.in l.filios.ff.de muni. & ori. li.x.ostendit aliud esse quē ltimū,& aliud quē ltimatū,ǭ statutū ꝙ est stricti iuris.l.cōstōnib.ff.ad mu.stricte est intelligēdū, & maxie in hac ltiatione p rescriptū,quæ dř odiosa & restringēda in c.j.de fil.ꝑsby.in vj.& Bal.in d.c.nāles.& doc.in d.c.p venerabilē.igiť stricte intelligendū est in casu in quo loqť,cū diuersitas nominū inducat diuersitatē effectuū.l.si idē.C.de ꝯdic.§.si q s in noię. insti.ð le.xxj.di.cleros.vñ licet haberi possit p ltimo,nō tñ p inde est, ac si vere sit ltim⁹,q̄a aliud est esse tale. aliud h̄ri p tali.l.in ant⁹.§.legis. & ꝙ ibi Bar.ff.de adul.l.mercis.ff.ð ver sig.l.přis & filij.ff.de vul.l.fi. & ibi Bal.C.de inter.matri.l.ꝑtor.§.j ff.ð ope.no.nū.l.rei iudicate. §.fi.cū l.seq.ff.so.ma.l.j.C.ð his quę sub m.ō.l.interdū §.tutor.ff.de fur.vñ ex diuersis nō recta fit illatio.l.fi.ff.ð calū.Itē ꝯfirmať p tex. in l.j.§.si q s filiū i fi.ff.si ta.test.nul.extabunt. vbi licet clarū sit,ꝙ filius in ptāte excludat nepotē ex se natū,tñ si fili⁹ ille sit emancipat⁹ & post modū readoptetť, & sic pristine ptāti restituiť,tñ readoptatus nepotē nō excludit,ad idē.l.filio quē př.ff.de lib.& post.no.gl. & Dy.& Bar.i l.Gall⁹.§.& q d si tñ.e.ti.ita ī casu nřo,licet nepos p ltimationē restituať ꝑinęquis natalib. tñ locū quęsitū ipsi Germāo ēt viuēte eo ð cuius successione tractať,nō potuit auferre p ltimationē,vt loquūť expsse iura pal. & maxie q̄a tale bñficiū ltiato cōcessum, nō debet intelligi ꝯcessū cū alterius iniuria.c.sup eo.ð os. dele.c.q̄uis.& c.si p te.ð resc.i vj.c.si aplice.ð ꝑbē.e.l.i.l. ipuberi.ff. ð adm.tu.l.nec auus.cū si.C.ð emā.li.l.ex scō in prin. cū ibi no. ff. ð vul.& ibi,nec.n.&c.ibi nō est verisile ltimantē voluisse ꝑferre ltimato nālr ltimatū,& vř hāc ptē tenuisse Bal.vltra ꝑdicta ī l.gallus §.si eius ð li.& post.& ī l.luci⁹ la.ij.ff.ð hę.insti.Itē ꝯfirmať,ius vere ltimatiōis oriť a radice mřimonij & ab illa surgit dřia ltimi & illegitimi q̄a ltimū dicim⁹ natū ex mřimonio.l.filiū.ff.ð his q sūt sui. ī §.ltimi.auc.q.mo.nat.ef.sui.& l.Paulus ð sta.ho.& illtimū dicim⁹ natū absq; mřimonio.sed solus papa, nō ꝑnceps disponit ð vero & ltimo mřimo.c.ñ debet ð ꝯsan.& af.do.i c.j.ð spō.facit tex.i cle. dispēdiosam.& no.in c.literas.ð resb.ipo.in c per venerabilē, q fi. sint le.ergo sequitur ꝙ ltimatio Arnaui à Cesare facta, non diciť vera & propria ltimatio & p ꝯñs nō includiť ī verbis statuti, q̄a si à potestate im pa.remouetur aūs.s.disponere de mřimonio,ergo & per ꝯñs accessoriū.s.ltiatio quæ ab ea radice descendit. c. tuj.de do.inter vi.c.cū prudentiā.ff.de offic.de leg.l.seruius.§.fi.ff.de ritis. l.iustissimè ī prin.ff.ð edic.& hęc fuit subtilis & noua rō Host.& Io. An.in d.c.per venerabilē.nec ad hoc ob.si diceret, ꝙ im pa. ltimat in auc.q.mo na.ef le.& q. mo.na.ef.sui q̄a fm eos est quędā ipropria ltimatio.i. quædā dispensatio vt sint perinde ac si essent ltimi sicut in episcopo dispensante,nō ꝙ vere sint le. & per prædicta in terminis nřis.s.in statuto.hanc partē tenuit.d.An.de Bu.in d.c.per venerabilē.in duob.locis.& idem.d. Ant.in c.tanta.in duob. locis. e.ti.q si.sint le.maxie per illū tex.qui dicit ltimi habeantur &c.ergō nō sunt vere ltimi,quia tex.dixisset, ltimi sint.& per ꝯñs nō includitur in statuto stricte & ꝓpriè intelligendo , & p hoc inducit tex.in l.q. in ꝓuincia. §.diuus.ff.de ri.nup.vbi im pa. ꝯfirmat & ltimat filios & dicit p inde ac si ltime ꝯcepti fuissent,& sic est no.improprietatis iuxta.no.in l.sacrilegij.ff.ad l.Iul.pec.& l.iure ciuili.ff. de cōdi.& de.& p hoc q̄a gl.insti.de ado.in prin. & in c.tanta q.fi. sint legi.& ī c.nisi cū pri dē.de renū.dñt aliquos eē filios nāles tm̄, vt natos ex ꝯcubinis,aliquos ltimos & nāles, vt natos ex legi.mřimonio, ergo paret ꝙ isti ltimati non comprehenduntť sub illis ltis & naturalib.& hoc vř fuisse de mente Ia.Bu.in j.const.C.,prout refert Bald.in l.nup.C.de nat.lib.vbi dixit ꝙ ltiati nō sunt vere ltimi licet de iure cōi habeant iura ltimorū,& per eundē Iac. in l. sed si hac.§.ꝑsonū.ff.ð in ius voc.& in auc.q.mo.nat.effi.sui p Ia.de Bel. & Io.An.in mere.d.c.sine culpa.Itē pro hoc,quia ille appellandus est vere ltimus,q in oib.iura ltiati habet,alias aūt diceretur potius monstruosus, q pro parte ltimus esset ad q̄dā & ad q̄dā nō d.c. p veneralilē.in prin.l.n.si pariter.in fi.ff.de li.cā.l.j.C.de lati.li.tol.l.si duob. ff.de sta. li.no.glo.fi.in terminis nřis. in c. eum inhibitio. de clande.despon.facit.l.quęsitum.ff.de adop.bonū arg.l.filius.C.de cu.fu.sed ltiatio ista à Cesare facta non pōt extendere se ad spālia & ecclesiastica,vt no.gl.x.di.c.licet.glo. x.di.c. peruenit,quas ad h̄ all. Bal.in proe. C. & voluit Arch. lx. di.c.j. & Archi.xlv.q.vij.c.j.& doc.omnes in d.c.per venerabilem.& Spec.in titu.de le.§.postremo.ver.sed illud quęritur.& Bar.in d.l.qui in prouincia.§.diuus & doc.in c.cum vigesimū.de of.dele. ēt tenet Bal. in l.cunctos ppřos C.de sum.tri.& fi.cath.papa aūt bñ ltimat in tpalib.vt no.Bal.in l. rescripta.de præci.imp.off.igitur non est propria legitimatio. pro quo tex.in l.ij.ff.ad Maced.& ꝙ no.Bar.in l.si is qui pro emptore. in q.de ciue.adquā vt dixi statutum nostrum extendi non debet, item pro hoc vř tex.in auc.qui. mo. nar. effi.sui.§. generaliter.& §. filium. vbi tales filios appellant machinatione quadam legitimos,& per consequens tunc in veritate.ad idem tex.in §.illud.eo. tit.q.mod.na.eff.sui.ibi,legitimos de cętero.hře.& in auc.qui.mo. na.eff.leg.§.liceat.ibi, suos de cętero.item ibi, & hoc facto exinde filios vti tali solatio. colla. vj. vbi dicitur ꝙ post factam ltimationē

legitimi

ltimi ex tunc dñr filij, nõ ante, & p ɔñs nõ uere & proprie dr̃ le-
gitimus. q̃a si vere & ꝑprie diceret legitimus, ipossibile eẽt ꝙ pro
pter tp̃is diceret ltimus, & sic i pñte ꝯ l. quęsitũ aĺs inci. si tibi. ff. ď
adop. l. si pariter. ff. de lib. cã. l. j. i prin. C. de lati. lib. tol. nec debet
eadẽ res diuerso iure cẽseri l. cũ q̃ edes. ff. ď vsue. c. cũ i tua & c. ex
pte. de decimis. c. q̃a circa. de ꝓuil. ad h̃ ẽt inducit text. in l. q̃m in
prin. C. de na. li. ibi, ad instar ltimi filij. vbi ltimat᷒ p curię oblatio-
nẽ nõ dr̃ ꝑprie & vere ltimus filius, q̃a nõ quo ad oĩa ltimatus cẽ
sef, sed quo ad p̃rem tm̃ l. cõiũ. C. de na. li. in §. filiũ. ita uc. q̃. mo.
na. ef. sui. similr nec ltimatus Arnan᷒ p rescriptũ ꝓncipis dr̃ ltima
tus quo ad oĩa, q̃a nõ quo ad feuda. c. nãles. si de feu. fue. ɔtr. & s̃.
dixi. atẽ nõ quo ad ec. seu clericales ordines, & dignitates, vt s̃. ꝓxi.
lenpli. igit & hãc pte in terminis nr̃is tenuit ẽt Lu. de vrb. i l. si is q̃
ꝑ emptore. circa fictionẽ inductiuã. ff. de vsu. & ita fertur ẽt p hac
pte in q̃one facti Richar. de Sal. ɔsuluisse Bonoñ. ad idẽ ẽt i d. tex.
i l. im pialis. C. de nup. & maxime in §. si vero añ ꝑcreate. ibi. quasi
nõ sint lcẽnice mr̃is, filię. & in §. itaq;. cũ seq. vbi restitutus p priũci
pale bñficiũ dr̃ quasi natus, ꝑut restitutus est. not. dictionẽ, quasi,
quę est no. iproprietatis l. cũ quasi. i prin. ff. de fideic. li. l. ij. ff. ď cast.
pec. ergo statutũ ad h̃, tanq̃ ad casũ fictũ, ñ est extẽdẽdũ. vltra p̃
dicta alle. l. si seruũ. §. n̄ dixit p̃tor. & ibi p Ia. ď Are. & Ray. & i l. hĩs
q̃nq;. ff. ď acq. hę. ex quo cõiter dñt doc. in l. hęc verba. ff. de adult.
& in l. si q̃s id ꝙ §. fi. ff. ď iu. om. iu. ꝙ statuta loquẽtia i ꝑsonã faciẽ-
us nõ ɔprehẽdũt mãdãtẽ nec ratũ hñtẽ, q̃a nõ dñr vere, sed ficte
facere l. j §. deiecisse. in verb. vr̃. ɔiũcta gl. de vi & vi ar. de quo per
Bar. i l. sed si vnius. §. seruus meus. ff. ď iniur. p Bal. in c. j. q̃. mo. feu.
amit. in c. j. §. iniuriã. de pa. iur. fir. in l. j. & a ue. sed nouo iure. ď ser.
fug. in l. nõ iõ minus. C. de accus. & in l. si q̃s nõ dicã rapere. C. de
epis. & cle. & ꝙ no. cano. in c. sciãt cũcti. de ele. in vj. Bal. de pac. Cõ
stã. in verb. opizoni & ꝙ talis dicat ltimus ficte, ꝓbat, q̃a vbi fictio
locũ hr̃e nõ p̃ot, ibi cessat ltimatio, ẽt per subsequẽs mr̃imoniũ. l.
Paul. rñdit. ff. de sta. ho. & l. si ꝯ. & ibi no. Cy. & doc. C. de nup. si ğ
talis ltimat᷒ nõ p̃t ɔprehẽdi a verbis statuti, ergo nec ab ei᷒ dispo-
ne l. j. §. si is q̃ nauẽ. ff. de exercito. l. ꝑspexit. l. q̃ & a q̃. l. iij. §. toties.
de dã. in fe. Itẽ ɔfirmat i his quę sp̃aliter & ꝯ iuris resas, & nãlẽ rõ-
nẽ statuunt velut in exorbit. iub. fiẽda est stricta interpretatio, vt à
verbis nullatenus discedat l. ꝙ vero ꝯ. ff. de legi. C. de pat. q̃ fil. di-
stra. l. ij. i c. quę à iu. de re. iu. in vj. sed clarũ est ꝙ istud statutũ dispo
nat expsse f̃m formã iuris cõis ꝙ qua ſr oẽs filios admittẽtis l. maxi-
mũ viuũ. C. de lib. p̃te. l. j. C. vñ lib. in auc. q̃. mo. na. effi. sui. §. n̄ aũt
dr̃ iam facimus in auc. in successione, C. de suis & legit. cui ẽt ɔso-
nat iuris diuini rõ, vt ꝓbat nu. 22. & iuxta illud, si filius, ergo hęres.
Itẽ cũ talis ltimatio sit odiosa c. j. in fi. de fil. p̃sby. in vj. & est gñati-
uũ rãcoris, & iiiudię tale statutũ, patet in Esau q̃ mortẽ minatus
est Iacob fratri suo, q̃a eius ꝑsupplãtationẽ pmogenita habue-
rat ab Isac p̃re suo Gen. xxij. Et q̃a vr̃ tale statutũ, si ita in ltimato
intelligeremus, dare mãm fornicãdi, & delinquẽdi ꝯ l. i auc. de le
no. §. j. & i auc. lcenicas nõ solũ l ij. C. de indi. vi. l. ɔuenire. ff. ď pac.
do. sunt ğ eius verba ꝑut de ltimo, sensit sumẽda ꝑprie & stricte,
& sic verificãda solũ in ꝑprio & vero ltimo, & cũ nãles nõ p̃nt ha
beri sine mortali p̃ctõ xxxij. q. iiij. nemo. nõ est verisile ꝙ statutũ ď
talib. cogitauerit. ar. l. meminim᷒. C. de leg. hę. l. j. C. de his q̃ ve. ęta.
impe. Itẽ ɔfirmat q̃n qualitas aliqua vel solẽnitas substãtialis req
rit aliquo certo & determinato tp̃e, si non reperit adesse tp̃e ne-
cessario, licet adsit ex postfacto nihil operatur l. obligan l. tutor &
ibi no. ff. de aut. tu. l. si q̃s mihi bona §. iussum. & ibi p doc. ff. ď acq.
hę. l. in fem. C. de ꝓba. l. q̃d ergo. i prin. & ibi doc. ff. de insa. & l. bo
norũ. ff. rẽ ra. ha. Cy. in l. fi. C. ad Mace. In. & Cano. in c. cũ ɔsuetu-
dinis. de ɔsue. Io. An. in c. j. de reb. ecc. non alie. in vj. Sed ista quali
tas h̃. s. ltimatio, vr̃ requiri tp̃e natiuitatis, vt patet p ista verba pri
moge. inter ltimos & nãles. qualitas. n. adiũcta verbo intellr̃ f̃m tẽ
pus verbi l. in delictis. §. si ex̃neus. ff. de noxa. l. Titius priusq̃. ff. de
test. mili. l. j. §. ꝙ ait p̃tor volũtate. ff. quorũ le. ɔstat aũt si ltiatus fuit
p pricipẽ ꝙ tp̃e natiuitatis nõ affuit legitimatio, ꝙ maxime ɔpro-
bat, q̃a sius primogenituręs deferẽ ex eo ꝙ q̃s est pmogenitus,
vt ex se patet, & ꝓbat xxij. q. ij. c. fi. & not. gl. vij. q. j. q̃ periculosum
& est quędã p̃ęminẽtia & dignitas, vt no. gl. vij. q. j. q̃ periculosum.
& doc. in c. licet. de voto. Sed clarũ est ꝙ i dignitatib. & p̃rogatiuis
limitatũ est tp̃s habilitatis. s. tp̃e quo ipsa dignitas, vel p̃rogatiua
defert, vñ superueniẽs nihil agit c. dudũ. el j. c. inotuit. & c. cũ in cũ-
ctis. & in eis no. ex̃ de elec. vñ cũ a principio nõ adfuerit hęc habi-
litas tp̃e quo primo naicẽs i esse ꝑducit, & sic nõ reperiat princi
piũ validũ q̃d substãtiale est, & potissima ps rei l. j. de orig. iur. i quo
ɔsistit radix & verũ fundm̃, ergo destructo principio destruit totũ
esse rei. Pro hoc in sp̃e vr̃ casus in l. fratres. ij. rñso. ff. de pe. & ꝑ hoc
q̃a dato ꝙ hęc ltimatio traheret retro ad prin. l. ij. & fi. ff. de na. re-
sti. de quo Bar. p illũ tex. in l. eũ ex oñone. ff. de excu. tu. vbi ẽt ad h̃
diceret in argm̃ esse tex. i §. illud. in auc. ɔstitutio quę de dig. coll. vj.

& Bal. i l. eã q̃. C. de fideic. dũ quęrit an sit veritas vel fictio, p Bart.
in l. Gallus. §. & q̃d si tm̃. ff. de lib. & post. & tenuit Dy. i suo ɔs. xxj.
ꝙ incipit, qõ talis est. & ꝙ no. Bal. in c. dño guerrã. si finit l. cor. & in
l. fi. C. si q̃d in frau. patr. & in l. ij. C. de iu. aure. annu. & ꝙ not. Ang.
& d. Io. in l. si alienũ. §. in ex̃neis. de he. inst. & p doc. in l. fi. C. de sen.
pas. & Ang. in sua dispu. nobilis q̃dã gñe & doc. in c. p venerabilẽ.
Io. An. in d. c. sine culpa. & doc. i c. q̃uis. de rescr. in vj. Tñ ad ɔsecu
tionem solatij ex ltimatione ꝑcedẽtis solũ tp̃s ltimationis inspici
mus, & nõ añ. vñ nõ habebit talis ltimus iura primogenituręs. ista
sunt verba Ia. de Bel. p illũ tex. ad h̃ expressum in auc. q̃b. mo. na.
effi. leg. §. liceat. & ẽt secutus est Ang. in p̃alle. disp. nobilis q̃dã ge-
nere & c. Et h̃ ẽt vr̃ expsse in casu nr̃o tenere Bald. in l. eã q̃. in ver.
quęro q̃d si ltimaris. de feu. C. de fideicõ. similis est text. in §. illud
q̃b. mod. natu. effi. sui, ibi de cętero legitimi, & ibi quo facto ex h̃
f̃m gl. sed quę ex tp̃e valẽt, retro nõ trahunt. de despon. impu. c. j.
in vj. Itẽ ɔfirmat, q̃a vt patet i themate, is de cuius successione tra
ctat comes erat, & p ɔñs nobilis gñe & in dignitate. iuxta no. per
Bar. i l. j. C. de dig. lib. xij. c. j. q̃s di. dux, Marchio co. iõ h̃ deberet cõ
siderari & colligi mẽs statuentiũ ꝑut alias in testatore ɔsiderauit
iurisc̃õ. in nãli in l. gñalr. §. fi. C. de insti. & subst. q̃a ex dignitate nõ
p̃sumit testatorẽ de illis sensisse, q̃a sunt magis exosi, q̃ alij, iuxta
l. si q̃s illustris. C. ad orfi. quia p eos nobilitas defunctoꝝ, nec eoꝝ
memoria dr̃ cõseruari, tanq̃ ab oneribus & dignitatib. repellant
tales l. lex nã. ff de sta. ho. no. Cy. & Bal. i l. filiũ diffinimus. ff. de his
q̃ sunt sui vel alie. iur. & Bar. in d. l. j. C. de dignit. & hoc est ꝙ aĩose
firmauit Ang. in d. sua disp. nobilis & c. & d. Ant. in c. p venerabilẽ
q̃ fi. sint legi. & hęc fuit rõ. c. nãles. si de feu. fue. contr. Et ob hãc ra
tionẽ ẽt dicebat ẽpy. eccle. ad nãles non trãsire, p p nobilitatẽ ec-
clesię ɔcedẽtis, quę taliter natos abhoret, cũ haberi nõ possint si-
ne peccato mortali, vt voluit Azo in sum. de insa. & Bar. in l. ex fa
cto. §. si q̃s rogatus. ff. ad Treb. & Bal. in l. gñalr. §. cũ aũt. C. ď inst.
& subst. vbi ẽt in ltimato dicit idẽ. & Bal. in addi. Spe. in ti. de loc.
alleg. d. c. nãles. d. §. si quis rogatus. & Ang. in l. filiũ. diffinimus. de
his qui sunt sui vel alie. iu. qui sunt tanq̃ infames. & Ang. in d. sua
dispu. nobilis. & no. Dy. & doc. in l. Lucius. §. dame. de le. ij. ad fi. &
ꝙ Inn. not. & doc. in c. Michael. de fil. presby. Adde Bal. no. in auc.
si quas ruinas. C. de sac. san. eccle. & Bar. in ɔsi. inci. Neratius cor-
radini. sed an valeat pactũ ꝙ emphy. trãseat ad spurium, vide Bal.
in l ij. de iure emphy. Itẽ p ista parte quę nn. Bar. in dispu. sua, dñs
terrę de pepulis. quẽ vt refert Ang. in consi. hoc. incip. arbiter a rbi-
trator fuit. xxiiij. q. sua. & ibi ẽt vide Ang. vbi ponunt an appel. filij
veniat ltimatus, & q̃d si dictũ fuerit filij ltimi. Itẽ ɔfirmat. q̃ natu-
raliter instituunt, vel naturaliter ꝯhuntur, censentur tolli vel im-
mutari nõ posse. imo continuo censent inherere subiecto. insti. de
leg. agn. tute. §. fi. & de iur. na. gẽt. & ciui. §. sed nãlia. ff. de pae l. ius
agnationis. sed illegitimitas & nãlitas à nã ꝯhunt, statim. n. ꝙ quis
ex ɔcubina nascitur, producit nãlis & illegitimus. licet ergo prin-
ceps postea dispenset, non p̃ot hoc vitium nãle tolli, nec fieri quo
minus ita natus fuerit. ar. ff. de capti. l. in bello. §. facto. & in auc. de
æqua. do. §. j. col. vij. imo vt dixit Bal. & Ang. in l. tale pactum. §. qui
prouocauit, de pact. cum reuerentia, Deus hoc non posset, idẽ te-
netur f̃m veram theologorum doc. ꝙ etiam hoc Deus facere nõ
posset, quia hoc implicat cõtradictionem. ideo f̃m Bal. in d. §. qui
prouocauit, stãte sta. ꝙ nulla exceptio opponi possit ꝯ instrm̃ gua
rentigionatũ. poterit opponi exceptio ꝯdictionis vel ꝯrietatis. &
hãc partẽ ẽt tenuit do. Pau. de Ca. in l. cũ acutissimi. C. de fideicõ.
tenẽdo ꝯ Bal. Itẽ ɔfirmat, nã licet manumissio sit datio libertatis
tm̃ p manumissionẽ nõ restituit ad pristinã ingenuitatẽ, q̃a rema
net libertus. & dñia est inter ingenuũ & libertũ, vt patet ex diuer
sitate titulorũ. & plene i l. manumissiones. ff. ď iu. & iu. & ꝙ voluit
Bal. i c. filij nati. si de feu. fue. ɔtr. ita dicẽdũ vr̃ in legitimato, & hoc
videtur expresse tenuisse Saly. in l. etiã. C. de app. vbi expresse di-
xit, aliud esse quẽ legitimũ, & quem esse legitimatum. per illum
tex. cum ibi no. & per tex. in l. sed si accepio. ff. de iu. fis. quę potius
facit in contrariũ, & per c. naturales. s. alleg. & s. de eius intellectu
dixi. Itẽ ɔfirmat, nam quoties in vno ɔcurrit nãle & ciuile vincu-
lũ, semper illud p̃fert alteri in quo ɔcurrit vinculũ nãle per prius,
& postea ciuile. l. sine aũt. §. si duob᷒. ff. de publicia. l. quoties. C. de
rei ven. per ꝙ dixit Ia. Bu. not. Bal. post eũ in d. l. quoties. ꝙ stãte cõ
suetudine ꝙ primoge. succedat in regno, ꝙ si p̃moge. fuerit nãlis
tm̃, & post natiuitatẽ legitimi fuerit legitimatus per ɔñs mr̃imo
niũ p̃fert sibi primoge. q̃a licet legitimatus p̃moge. fuerit, tm̃ nãle
& ci. vinculũ, ex q̃bus ɔstat successor, prius reperiunt in legitime
nato, nec attẽdit f̃m eũ hæc fictio, q̃a ɔsuetudo respicit in dubio
nãlem veritatẽ, non fictionẽ l. fi. C. de his q̃. vt indi. c. nuper. cũ ibi
no. de biga. & hoc ẽt p Ioã. An. in Mercu. d. c. sine culpa. & Per. de
Anc. & doc. in c. si p te. de rescr. in vj. & Bart. in l. bonorum. ff. rẽ ra.
habe. tanto fortius. ergo debet Germanus Arnanum excludere
quia

quia ante ipſum habuit vtrunq; vinculũ, ſed ad iſtud arg. q a fuit ſcriptũ poſt completũ dubiũ aliter. j. non rñdebo, q a rñſio patet in ix. rñſi. & etiam ex dictis in v. reſponſione ad primam partem.

Econtra. Quod Arriano non obſtet ipſum naturalẽ legitimatũ eſſe, & ſic pro parte negatiua arguit, & primo, q a vr dicẽdũ q legitimatus p principẽ dicat vere legitimus, nõ aũt ficte, & primo rõne quæ mouit Bar. i l. ſi is q pro emptore. in iiij. q. prin. dum quęrit vtrũ fictio inductiua fingat circa ea quæ ſunt meri iuris, quia aliquẽ eſſe filiũ legit. vel nõ, eſt meri iuris ciuilis, nõ. n. ab ipſa natura hoc itroducebat, in auc. q b. mo. na. eff. leg. §. liceat. & i auc. q b. mo. na. eff ſui. §. natura. & §. ſi q s ergo. Sed lex inanimata diſponens circa ea quæ ſunt iuris, veritatẽ inducit, nõ aũt fictionẽ ad q̃ recurrit in ſubſidiũ, vbi veritas haberi nõ põt l. filio quẽ pr. ff. de li. & poſth. l. q a rõ. ff. de ꝯd. inſti. pbat in l. ſi vn⁹ §. pactus ne peteret. ff. de pac. ibi, nõ tolli ipſo iure, ſicut ſtipulatio p ſtipulationẽ, q a i ſtipulationibus ius cõtinet. facit l. nihil tam naturale. ff. de reg. iu. & §. ſed nec naturalia. inſt. de iure nat. & q no. gl. in l. ſacta. ff. de edi. edic & q gl. in verſ. acerrimo. in l. qui cõtra. & in l. ſi q s inceſtu. C. de ince. nup. ita cenſet i veritate, nõ aũt p fictionẽ princeps diſpõere, q in orbe eſt lex aiata. in auc. de cõſul. ad fi. & q no. gl. in l. iubemus nullã. C. de ſac. ſan. ecc. in quẽ tranſlatũ eſt cũ oẽ ius & ptãs l. ij. §. nouiſſime. de orig. iu. l. j. de ꝯſti. pri. l. j. §. & cũ lege regia. C. de vet. iu. enu §. ſed q principi. inſt. de iu. na. q a vt dixit gl. reputata ſin. in cle. j. in ver. p inſectis. de imu. eccl. princeps põt fundit⁹ ius poſitiuũ tollere, & pbat text. i c. pponſuit. de cõceſ. pb. vñ ſi dña naturaliũ tñ & legitimorũ fuit iure poſitiuo introducta, vt ſtatim dixi, potuit princeps p ſuũ beneficiũ illã funditus tollere. facit u. ff. de cap. & q hr in l. fi. C. de ſent. paſ. & hoc dixit ẽt Bal. in l. nup. C. de nat. li. q legitimati ſunt vere legitimi, q a legitimatio eſt actus ciuilis, & põt inducere circa id quod eſt de iu. ci. veritatẽ, ſecus ſi eſſet tale impedimẽtũ in quo nõ poſſet induci veritas p ius ecc. nã tunc bene inducit fictio, dixerit la. bu. quicq d voluerit in j. cõſti. C. ſm eum hoc ẽt vr idẽ Bal. voluiſſe in l. ſiue poſſidetis. C. de pba. dum dixit, q ſtatuta extendunt ad caſum priuilegiatũ. i. q eſt idẽ caſus ex priuilegio, q a priuilegiũ æquipollet naturæ, vt not. Io. An. in c. fi. de cõſue. in vj. licet ipſe Bal. aliter dixerit in l. eã q̃. C. de fideic. in ver. quęro vtrũ legitimatio ſit fictio. & hoc ſans vr fuiſſe de mente Bar in cõſ. ſuo incip. viſo inſtrumẽto loca. Itẽ cõfirmat p tex. in auc. q b. mo. na. eff. ſui. §. & qñ varie. ibi, nihil diſſimilis legitimis, & in §. reliq. ibi, illas ſucceſſiones, quas hñt q ab initio ſunt legiti. & in §. illud. ibi, nihil à legitimis filijs differentes, & ibi reſtituere naturę & antique ingenuitati. & in §. ſi q s igit fuerit. ibi, & lẽũs fiet morum naturaliũ oĩno iure liberatus & in §. adoptionis. in fi. ibi, & ſicut in cæteris ab initio lti. & in §. qñ vero. & dudũ. ibi, quęcũq; in legitimis diffinita ſunt filijs. & in auc. q b. mo. na. eff. le. §. liceat. ibi, nihil a ltis filijs differẽtes, & ibi, reſtituere naturæ & antique ingenuitati. & in §. ad hoc aũt. in auc. vt lic. ma. & auc. & in §. j. inſti. de hæ. quæ ab inte. in q bus iurib⁹ patet clare q legitimi ſunt cẽſendi, imo vt dicit tex. i d. §. illud. & in d. §. liceat. illa verba debẽt poni ſemp in legitimatione, ſ. q reſtituit naturæ & antique igenuitati, & q nihil a legitimis filijs differãt, & no. illã dictionẽ, nihil &c. quæ eſt vlis negatiua, & ſic requirit concurſum oium particulariũ l. legitimos. §. an ergo. ff. de le. tu. l. in bello. §. j. ff. de re. du. Ad idẽ tex. i d. auc. q b. mo. na. eff. ſui. §. j. ibi, ex naturalib⁹ ad legitimos eleuare. & in §. cũ ſemel. ibi, ad ius legitimorũ aſcendere. & i auc. de ince. nu. §. dubitatũ. in prin. maxime data æquiparatione legitimationis. p reſc. ad legitimationẽ p ſubſequẽs matrimo q a nõ debet minus poſſe princeps, q̃ lex, imo plus, q a põt legẽ cõdere & tollere, iuxta gl. no. in cle. j. de immu. ecc. & hoc no. Io. An. in c. lator. q fi. ſint le. in gl. ſup verb. naturalis. & Ang. in ſuo cõſi. titulus exñs de nobili pgenie. & auc. pterea. C. de na. li. & patet in rub. q. mo. na. eff. leg. & in §. diſcretus. ſed Bal. in l. j. C. de inof. do. tenet q potẽtior ſit legitimatio p ſubſequẽs mñmo. & gl. i c. innotuit. extra de ele. ad idẽ bene facit tex. in l. cõium. C. de na. li. in q b⁹ ẽt patet quocũq; mõ ltiatos appellari p legẽ ltios. ergo vere ltimi intelligẽdi ſunt, q a verba legis vere & pprie intelligẽda ſunt l. lucius. ff. de ꝯdi. & dem. ne verba legis impropne intelligẽdo calumniet l. pe. ff. ad exhi. l. gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mu. & bo. cũ ſi. & q dicat vere ltius ẽt pbat, q a ſi eſſet ficte ltũs, iſta fictio traheret retro ſicut & aliæ fictiones l. retro. & l. in oibus. ff. de cap. ff. de te. l. lege cornelia inſti. q b. mo. ius pa. po. ſol. §. ſed ab hoſtibus. ſed hic reſtõ ſeu ltiatio retro nõ trahit quo ad pficiendũ cõmodũ ex ltiatione i auc. q. mo. na. eff. le. §. liceat. & q. mo. na. eff. ſui. §. illud. & dictũ eſt. s. in x. ar. primæ partis vltra ibi dicta hoc volũt doc. in l. fi. C. de ſen. paſſis. Itẽ cõfirmat, q a filiũ ltiare, & ſeruũ natalib⁹ reſtituere a pari iudicani. §. liceat. q. mo. na. eff. le. & i auc. q. mo. na. eff. ſui. §. illud; ſed per reſtõnẽ natalib⁹ factã vera inducit ingenuitas l. ij. l. quęris. & l. ii. ff. de na. reſti. & l. fi. ff. de iu. au. anu. l. j. & auc. ibi poſita. C. de iu. iu. anu. & l. cũ ex orõne. in fi. ff. de exc. tu. & pro hoc q dixit gl. no. in l. manumiſſiones. in verbo, datio. ff. de iu. & iu. q iu. naturali primeuo in quocũq; ineſt nãliter ltimitas, & ingenuitas d. §. liceat. & d. §. illud. & l. hos accuſare §. oib⁹. ff. de acc. ibi nã cõis eſt oibus &c. vñ ſicut datio libertatis detegit & eluceſcit primeuã ingenuitatẽ, ita impera. quẽ legitimãdo, & remouẽdo accñtalẽ maculã ſpurietatis, nõ facit eũ ltimũ, ſed detegit ipſum ltimũ, q a naturalis ltimitas ei inhęrebat. bñ facit l. filio quẽ pr. ff. de li. & poſt. aliud. eſt. n. de nouo facere, aliud iã facto obſtaculum remouere c. cũ aliq b⁹. de reſcr. in vj. & q no. in l. q dr. la. j. ff. de impenſis. & in c. ad hoc qñ. de ap. in vj. c. cũ acceſſiſſent. de cõſti. & in c. ſignaſti. de cẽſib⁹ ita no. dicit Bal. in d. l. manumiſſiones. ſup gl. pdicta, q a ita p reſtõnẽ ſicut & p pęnã nouus hõ fact⁹ dr l. ſi ſeru⁹ legat⁹. de adi. le. l. interdicit. ff. de ꝯd. & dem. & p hãc rõnẽ iſtã partẽ tenuit Ry. ma. diſpu. Itẽ ꝯfirmatur, q a app. filij venit ẽt fili⁹ adoptiu⁹, vbi de eius cõmodo tractat l. ſenatoris filiũ. & l. ſe. & l. liberos. ff. de ſena. l. j. §. j. de ꝯ ta. l. j. §. certe. ff. ad mac. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de ri. nu. & no. gl. i c. tãta. q fi. ſint le. & l. q cũq;. §. j. iuncta l. adoptiuũ. in prin. ff. de in ius vo. ergo a paritate rõnis vr debere cõprehẽdi hæc ltiatio cũ in ſimili æq parat iuxta gl. in l. filios. C. de mu. & ori. & i l. j. ff. de muni. & i l. cũ adoptiuis, i vlt. gl. & ibi Bal. C. de ado. & i l. cũ ltime. ff. de ſta. ho. &c. Itẽ cõfirmat, q a licet ſtatuta quæ ſunt ſtricti iu. nõ patiant interptationẽ actiue l. ꝯſtõnibus. ff. ad mu. l. q cõſtitutũ. ff. de te. mil. l. ſi vero. §. de viro. ſol. ma. l. q eq d aſtringẽde. ff. de ver. ob. l. ſi. ff. de pe. attñ patiunt interptationẽ paſſiue, q a ius ꝯhit ad ea. l. j. §. j. & l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mu. & ho. l. j. §. lex falcidia. ff. ad l. fal. l. ij. C. de nox. l. nõ eſt nouũ. ff. de legib. & ẽt ad caſum fictũ ſm Bal. i l. iij. §. hęc verba. de neg. ge. & i l. ſiue poſſidetis. C. de pba. ſed certũ ẽ q d iure cõi ltiati reducunt ad illã ſucceſſionẽ ex teſtõ, & ab inteſtato q̃ hñt filij ltimi & nãles ab initio, vt in auc. q b. mo. na. eff. ſui. §. reliq. & i auc. de inceſt. nu. §. dubitatũ. i fi. & late dixi. s. pxi. ar. ij. itẽ ſtatutũ hãc interpret. paſſiuã recipiet à iu. cõi. & p hãc rõnẽ hãc partẽ tenuit Bal. in l. eã q. C. de fidei. & i l. cũ acutiſſimi. e. ti. & dicit ẽt videdũ eẽ Io. An. in Mer. d c. ſine culpa. Itẽ ꝯfirmat, ſtatutũ pferẽs primogenitũ nõ dẽt operari ꝯtrũ eius ad q eſt emanatũ l. legata inutiliter. de adi. leg. l. cum tale. §. fi. ff. de cõd. & dem. l. plane. la. j. in prin. ff. de leg. j. l. facio. in prin. ff. de hę. inſt. Emanauit aũt ad augẽdã ſucceſſionẽ, ñ aũt ad eã diminuẽdã vt ex ſe patet, ſed ita ĩtelligẽdo q ltiatione excluderet, diminueret, pater q a legitimati ad ſucceſſionẽ pñã vocabant, ſicut & ltimi, vt. s. dixi i ij. a. itẽ ex hoc vr ſeq fauor pris defuncti, nã p hoc auget numerus ſucceſſorũ habiliũ ad ſucceſſionẽ in comitatu, ergo diſpõ dilatanda, inſt. de bo. poſſ. §. adhuc aũt. cũ ergo i iſto ltiato cõcurrat rõ ſtatuti quę fuit ſucceſſionẽ i primoge. augere, ne hæreditas extra domũ & familiã deferret & ꝯtinuo cõſeruaret in familia l. j. §. publice. ff. de vẽ. inſpi. quæ p ltiatũ cõſeruat. q a de agnatione ſit. in auc. q b. mo. na. ef. ſui. §. filiũ. & plene diſputãdo ꝯfirmat Io. An. in ti. de ſucceſ. ab inteſt. §. ii. & d. An. in c. p venerabilẽ dũ quęrit an ltiatus ſit legitim⁹ agnatus, extra, q fi. ſint le. licet ꝯtrũ & nõ bñ teneat la. de bel. in d. §. filiũ. & trãſeãt in ptãte pris legitimãtis & filij ſolatio vtuni d. §. liceat. & q b. mo. na. eff. ſui. §. reliq cũ fi. alleg. s. in ij. ar. igit cũ habet locũ rõ, debet hr̃e locũ diſpõ l. iij. §. totiẽs. & §. ſi tam vicinũ. de dam. inf. l. cũ mulier. ſol. ma. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iu. pa. itẽ ꝯcurrunt verba legis municipalis, q a vt. s. ſcripſi in ij. arg. late iura appellant talẽ legitimatum legitimũ, ergo debet habere locũ diſpoſitio ſtatuti. l. j. §. i flumine. ff. de flu. l. pſpexit. ff. q. & à q bus l. j. §. ſi is q naue. ff. de exercito. Itẽ ꝯfirmat q etiam, ſi volumus dicere, hunc legitimatũ ficte legitimũ, attñ ibi idẽtitas rõnis eſt vel ſimitudo i caſu vero vel i caſu ficto ea. diſpoſitio locũ bẽt l. Gall⁹ §. & q d ſi tñ. de li. & poſth. ff. ad. l. fal. l. Iulianus ait. ff. de cõd. & dem. l. iij. C. de inſti. & ſubſt. l. mulier. i prin. ff. ad treb. l. fidei. §. ſi cui. ff. de leg. iij. imo quoties duo ſunt à iure cõi aſſimilata, ſi ſtatutũ eſt iuratũ, & p ꝯñs ſpecifice ſeruãdũ diſponat aliq d d caſu vero, extẽdit ẽt ſtatutũ ad caſum fictũ vero ęq paratũ à iu. cõi. ita eſt caſus no. in c. ad audiẽtiã. i ſicto c. cũ dilect⁹. de ele. nõ reſi. facit l. j. §. j. C. de rei. vx. ac. & l. q neq;. ver. ſed ſi curator. & l. ſi pdia. ff. de re. eorũ. & q legit & no. i l. fi. ff. de teſt. mi. Bar. in l. ictus ſuſtiũ. ff. de infa. Sed legitimatus & legitimus à iu. cõi eq parati ſunt, vt ſcripſi. s. pxi. i ij. ar. huius partis. & ẽ idẽtitas rõnis, vt ſtatim dixi, & pbaui i pxi. ar. igit extẽſio fiẽda, & hãc ptẽ ẽt ꝯſulẽdo tenuit Pet. de anc in quodã ſuo cõſi. in ci. ſtante validitate ſtatuti Peruſini, referẽs ita determinaſſe Ang. Itẽ cõfirmat, nã iure cautũ erat q eps nõ poſſet q s pmoueri, niſi natus eſſet ex ltio mñmonio c. cũ i cũctis. de ele. facit c. ad hoc. de fil. pſby. & c. ti. c. j. & ij. li. vj. tñ ſi q s fit iltie natus, fit tñ p ſedẽ apo. ltiatus poterit ad epatũ pmoueri, vt eſt tex. no. & ibi hoc no. doc. in c. cũ Vintonienſis. de ele. & ſir pmouet ltiatus p ſubſequẽs mñimonij, vt no. in c. innotuit. de ele. & in c. tãta. q fi. ſint le. quę ltiationes æquipatate ſunt in potentia, vt ſcripſi. s. in ij. ar. huius partis, ergo multo

multo magis debet admitti posse ad dignitates & prærogatiuas
tēporales, qualis est pnmoge.iuxta not.vij.q.j.ꝗ periculosum. Cū
spiritualia iura tanto altiora, & ꝑciosiora sunt temporalib⁹, quātū
aurū a metallis cæteris noscit ꝑfulgere.xcvj.dist.duo sunt c.per ve
nerabilē.qui fil.sint le.c.illud. & c.solite.de ma.& obe.Itē cōfirma
tur, reuersus ab hostibus fingitur nunꝗ captus, & oēs posteriores
excludit l.si q̄s filio.§.sed si pater.ff.de iniu.l.si decē.§.si deportat⁹.
de bo.li.l.postliminij ius.§.j.l.in oībus. & l.retro.ff.de cap.insti.q.b.
mo.ius pa.po.sol.§.sed si ab hostibus. ergo & ille legi.fingi debet
retro nunꝗ fuisse illegitimat⁹. pro quo.l.ij.& fi.ff.de n.ita.rest.alias
vī sequi absurdū ꝙ esset partim illegiti.ꝙ esset qd monstruosum
c.ꝑ venerabilē qui fi.sint le.c.cū inhibitio.& ibi no.extra de clād.
desp.l.quęsitū. alias inci.si tibi.ff.de ado.nec.debet ea.res diuerso
iure censeri l.cū q̄ edes.ff.de vsuc.l.fi.C.de codi.l.titię si nō nupse
rit.ff.de cōd.& dem.c.cum in tua. de deci.latius dixi in vij.&.x ar.
prime partis. Itē cōfirmat̄, q̄a statutū nō facit differentiā expresse
inter legitimatū & ligitimū, & legitimatus censet̄ legitim⁹, ꝑ quo
vltra all.s.in ij.ar.adduco tex.in l.imperialis.C.de nup.ī §.itaq;.ibi,
nā oi macula penitus direpta &c.& in §.fin vero antea.ibi, nō vide
ri scenice mris filiæ, nec subiacere legi &c. Et hoc idē in spe ibi fir
mat Bal.sup verb. quasi.dicēs ꝙ si spurius restituit̄ natalib⁹, & legi
timat̄, non debet vocari spurius, nā perinde est ac si esset legitime
cōceptus, & ibi firmat Saly.in v.no.ad idē.C.de na.li.l.cū q̄s.in fi.
ibi, vna & ea.lance trutinari &c.data paritate potētię legitimatio-
nis ꝑ rescriptū, & ꝑ subsequēs matrimoniū, vt dixi.s.in ij.ar.huius
partis. vnde debem⁹ illud statutū taliter interpretari ꝙ nō discor-
det, sed concordet cū iure cōi, nā & verba dubia statuti declarant̄
fm iura cōia.C.de nox.l.ij.c.cū dilect⁹. de cōsue.sicut & verba con
uentionis dubie l.curatores.§.fi.ff.de admi.te.ad ca.partu. & dubia
verba rescriptorū l.si qn̄.C.de inof.test.Inn.ī c.causam q̄ de rescr.
& promptū est statuta cū legib⁹ cōcordare c.cū expediat &c.& sci
uisset statuens dicere inter ltīe natos nō ltīos, si voluisset statuens
ltīatos cōprehēdere ꝑ id ꝙ dixit Bal.in d.l.Gallus.& Ang.in q.no-
bilis &c.ar.l.j.§.si q̄s ad deficientis.C.de ca.tol.Itē cōfirmat̄ condi
tio, si decessent sine filijs, deficit ꝑ ingressum monasterij, quia mo
nasteriū habetur loco filij ltīmi c.in pñtia. de proba.§.sed & hoc
pñti.in auc.de san.epi.posita in auc.nisi rogati.C.ad tre.ēt si dictū
fuerit sine filijs ex suo corꝑe natis, vt firmauit Bar.in l.si ita q̄s.§.is
cui. de leg.ij.& Cy.in auc.nisi rogati.licet in hoc Host.& Io.An.te
nuerint ꝯriū in c.Ray.de te.& Ri.malū. & Dy.in d.l.si ita q̄s.& Ia.
de bel.disputādo in d.§.sed & hoc pñti.& Bal.i l.Deo nobis.C.de
epi.& clec.& in c.j.de eo q̄ ar.bel.de.& in d.auc.nisi rogati.& per
Ang.in sua disp.nobilis. & Io.An.ī l.fidei.de cōd.& dem.& Bal.&
d.Io.in l.Luci⁹. la.ij.de hęr.insti.& Bal.in l.Deo nobis.C.de epi.&
cle.& Bar.sibi ꝯrius in l.hęredib⁹ §.fi.ad tre.ꝑ Bar.in cōsi.Parmēsis
quidā.& cañ.in c.in pñtia. de proba.& vide ēt Bar.ī d.§.sed & hoc
pñti tāto forti⁹. ergo debēt verificari verba statuti ī Arriano ltīato
in quo cōcurrit vtrunq; vinculū ciuile & naturale lege & nā hunc
coadiuuante.in auc.de cōsan.& vteri.fra.§.j.l.pe.§.sin vero pr̄is.C.
de ado.& tenēdo opi.Bar.in d.l.si ita q̄s.vr̄ magis cōis illa legitima
fm Ang.in cōsi.lxxvij.inci.Io.ꝯdidit testm̄, videlicet nisi ingrediēs
tꝑe sui ingressus esset bigam⁹, qm̄ bigamiorū vita ꝑꝑ ꝑcedi.vene-
ris de incōtinētia suspecta est ecclesiæ, & ideo de eorū mr̄imonio
ecclesia non curauit.extra de bi.in rubro & nigro, & sic viduitatis
cōditio nō remittit̄ in iam nupta.auc.cui relictū.C.de indi.vi.sicut
nec cōditio viduitatis mr̄imonij spūalis. & illo casu posset ꝑcede
re opi.ꝯtraria, s.Ia.de bel.& aliorū, dixit tñ Ang.pro nūc asseriue
hoc nō dico, q̄a nō reperio à nr̄is maioribus ꝯsideranū.& in d.cōs.
vr̄ tenere d.opi.Bar.& ēt in cōsi.lxxxvij.in Dei noīe sctā carmelita
rū reli.Itē confirmat̄ ꝑ tex.in l.lex naturæ, & ꝙ ibi nn.ff.de sta.ho.
vbi nati ex ltīo mr̄imonio sequuntur patrē nan ex illtīmo nō, nisi
lex spālis aliud inducat. ergo patet ꝙ lex pōt facere quem illtīmū
censeri natū ex ltimo mr̄i.ergo & hoc poterit princeps q̄ lex est
aīata in terris.in auc.de consulib⁹.ad fi.& in eū oē imperiū & ptās
cōdende legis residet l.j.de cōst.prin.& hāc partē ēt tenuisse repe-
rio d.Flo.de.s.Petro Boñ.disp.in q.inci.baro q̄dā &c.Itē cōfirmat̄,
aut.n.iste ltiatus includit̄ verbis statuti, & sine dubio nihil ob.ipm
esse nālē: aut nō includit̄, tūc cū sit casus omissus remanet i dispō-
ne iur.cōis l.an in totū.C.de edi.pri.c.in nr̄a. de iut.l.j.C.q̄ sit lon.
cōsue.no.Io.An.in c.susceptū.in no.de res.in vj.Bal.in l.si mr̄.C.de
insti.& substi.sed clatū erit ꝙ iure cōi talis ltīanis succedit, vt dixi.s.
in ij.arg.igit̄ &c.Itē cōfirmat̄ ꝑ tex.in l.nō nr̄i.§.si duos.ff. de ꝯtab.
vbi si duo sunt nepotes, & alter adoptet̄ i locū filij, talis adoptat⁹
excludit aliū nepotē, & ꝑ ꝯñs fictio excludit nāl.facit l.j.§.hoc bas.
de post.& l.j.§.fi.vers.sed si pr̄.de cōtrata.& Dy.in regula, ꝙ semel.
multo fortius, ergo debet fictio ęquipollere nāæ.ar.c.cū in cūctis.
de ele.l.ij.ff.de interdi.auc.multo magis.C.de epi.& cle.cū vul.Itē
cōfirmat̄ per l.in cōdōnib⁹ §.si patron⁹.ff. de cōd.& dem.vbi hæc

verba, si hr̄s erit.apposita in cōdōne.& sic in mā stricta & specifica
l.q̄ hęred.in prin.& l.Meuius.ff.de cōd.& dem.& tñ verificat̄ i bo
noñi pos.q̄ dr̄ hr̄s, quo ad effectū tm̄, non aūt est vere hr̄s.§.quos
aūt.insti.de bo.pos.no.in l.pubetē.C. de iu.deli.ad idē text.in l.j.§.
bonorū.ff.ad tre.& ibi hoc expresse voluit Bal.ī statuto l.hr̄ditatis
appellatione.ff.de ver.sig.vñ dato ꝙ ltianis nō sit vere legitim⁹, q̄a
nō est legitimus, sed quo ad effectū, i.quo ad successionē, vt dixi.s.
in ij.ar.igit̄ in statuto hoc idē vr̄ in iure ꝑferēte vxorē i dote cęteris
creditorib⁹.ꝙ est stricti iuris.§.fuerat.insti.de act.no.ꝑ doc.in l.j.&
in l.si cōstāte.i prin.& §.quoties sol.ma.& licet hoc ꝯcessum fuerit
vere doti, & vero mr̄imonio, tñ ēt ꝑ legis extensionē cōpetit doti
putatiue & putatiuo mr̄imo.l.si dotē.§.fi.ff.sol.ma.no.Bal.in l.j.C.
de cōd.ob cām.facit l.si spōsus.ff de iu.do.l.j.§.fi.& ibi no.ff.de pri.
sta dicim⁹ de vero ltīo ad eū q̄ pro ltīo hr̄.pro hoc ēt edictū si quis
omissā cā testamēti ꝙ facit filiū omittentē ex testō esse hęredē, ei⁹
odio, & tñ i casu illo nō hēt locū collauo.l.si fili⁹.la.ij.ff.si q̄s omis.
cā test.ad q̄ nō tenebat̄ iure antiquo verus hęres ex testō l.j.C.de
col.l.j.§.toties.ff.de colla.bon.simile, cōcessio imunitatis ab oneri-
bus est stricti iur.l.j.in fi.ff.de iu.īmu.l.j.C.de imu.ne.cōce.lib.x.tū
imunitas cōcessā ingenuo habet locū in restituto ꝑ ius an.an.l.cū
ex oīone.ff.de excu.tu.& hanc partē tenuisse videtur etiā Io.An.
in Mer.d.c.sine culpa.cōcludēs cōsue.præferentem primogenitū
intelligi de legitima.& ad idem facit l.sed si accepto.ff.de iur.fisci.

Nunc Venio ad respon.iurū & rōnū in ꝯriū, primo circa partē affirm.& nō ob.ꝙ ille dr̄ filius ltius, quē nuptie
demr̄ant l.filium diffinim⁹. Primo, q̄a ibi loquit̄ iure antiquo, quo
nulla introducta erat ltiatio, nisi ꝑ mr̄imoniū, licet aliqn̄ princeps
statū liberorū cōfirmaret, vt est tex.no.i l.q̄ in ꝑuincia §.diuus.ff.
de ri.nup.vñ iure auc.cognita nāli cōcupiscētia, q̄ ius nāliū tm̄mō
filijs inferebat, fuit ꝑuisum de q̄nque vel sex modis ltīmandi.ita
dicit tex.in §.lñ.& i §.si q̄s ergo. auc.q.b.mo.na.eff.sui.§.liceat.auc.
q.b.mo.na.ef.le.ac ēt ibi dici pōt iunic.ī d.l.filiū locutū eē a cōtter
accñ nbus l.nā ad ea.ff.de leg.vñ dico ꝙ tales dnr legitimi, vt clare
deduxi in primo & ij.ar.partis negatiue. & infra dicā.vel alr̄ rñde
vt ꝑ Ang.in disp.nobilis q̄dā gñe. Nō ob.ꝙ ltiatus nō admittitur
quoties extāt alij vere legitimi, q̄a illud est verū quoties extarēt le
gitimi, & descēdētes ex eo, de cuius successione tractat̄, sec⁹ si trāf-
uersales, puta in casu nr̄o, in §.filiū.q.mo.na.ef.sui.facit l.cōiū.C.de
nat.li.Non ob.ꝙ app.filij veniat adoptiu⁹, & tñ noua cōstō augēs
legitimā filijs nō cōprehēdat adoptiuū. Primo, q̄a noua cōstō au-
gēs ltīmā loquit̄ i filijs natis ex ltīs nuptijs, vt dixit tex.de trien.&
se.§.neq; illo.vel saltē loquit̄ in fil.ltīs, vt ibid.dicit tex.in §.j.vñ ex
quo adiūxit verbū ltīs.debet intelligi ltīs & na.ex matrimonio, vt
illud verbū aliq̄d operet̄. Sec⁹ si tñ dixisset, filijs.ita dixit gl.no.in
c.Ray.in ver.legitīe.extra de test.Præterea, vt attestat̄ impera.in d.
auc.de triē.& se.in prin.vult nāæ fauere, sed ī adoptiuo deficiūt iu
ra nālia vt in l.cū in adop.C.de adop.q̄ imutari nō pñt l.ius agna-
tionis.de pac.§.sed nec nālia.insti.de iu.na.Præterea ēt quoties tra
ctat̄ de successione, vr̄ ꝙ adoptiuus nō venit app.filij l.si ita q̄s §.si
cui.de leg.ij.l.fideicōmissum.ff.de condi.& demon.& est ratio fm
Io.An.i addi.Spe.de succes.ab intest.§.fi.ad fi.q̄a insurgit suspicio
fraudis ī adoptione l.cū rō.§.ex bonis.ff.de bonis dam.l.pe.C.de
adop.ac ēt adoptiuus non efficit̄ vere legitimus, probat̄ in l.ado-
ptiones. in verbo videatur.ff.de adop.& in l.mulierē.C.de adop.
ibi vicem, & ibi, perinde &c.quę est not.fictionis.no.in l.sacrilegij.
ad l.Iul.pec.no.Bar.in l.si is q̄ pro emptore.de vsuc.secus in legiti-
mato, vt ꝑbaui in j.& ij.ar.partis negatiue.& infra dicā. Ac ēt quia
fortior est ltiano q̄ adoptio, ꝑbat̄ in l.lege.C.de na.li.in auc.q.b.
mo.na.eff.sui.§.trib⁹.& §.adoptionis.Igit̄ ar.nō ꝑcedit, ꝙ nō proce
dat arg.de adoptiuo ad legitimatū, firmat Bal.in d.l.cū in adopti-
uis.Nō ob.tex.in c.nāles.& c.adoptiui. Primo, q̄a illud est ꝯtra iu s
scriptū Ro.per quē extra causam feudalē no.a debet casus aliquis
decidi.c.j.& ibi no.de cog feu no.in c.j.de grad.suc.in feu.& extra
de feu.in c.ex parte.fuit ergo sic statutū in feu.q̄a sic placuit ꝯsue-
tudini l.diuturna.& l de q̄b⁹.ff.de leg.& ꝙ no.in c.j.§.hoc aūt.no,
q̄ feu.da.pos.& sic placuit Obeto & Gerardo cōpilatoribus, q̄ fue
runt duo capita pecudū, & eorū decisiones processerūt in feudis
ex simplici volūtate, nō ex iuris dispōne, vt dixit Bal.in c.j.de fil.na
tis ex ma.ad morga.ꝯcto in aliq̄b⁹ lec.& ideo eorū statuta nō sunt
pro legibus habenda, vt dixit Bal.in ꝑludijs ad feuda.& Bal.in c.j.
an agna.vel filius.& Bar.in l.vt iurisiurādi.§.si liberi.de ope.lib.fa-
cit l.nemo.C.de sen.imo ēt nō extendunt̄ totaliter ad emphyteu
sim, ea q̄ sunt statuta in feu.fm Bal.in auc.si quas ruinas.C.de sac.
san.eccl.& Bar.in d.§.liberi.& ideo dicit Bal.in rub.C.de cōd.ex le
ge, ꝙ licet emphyteusis req̄rat scripturā.§.adeo.insti.de loca.tū se
cus in feu.ī quo sufficiūt testes pr̄es curiis, vt patet i vsi.feu.fm eū,
vide Saly.in l.ēt.C.de app.Præterea pōt dici ꝙ ēt fuit legitimat⁹ ad
comitatū, seu ad feudū ꝑꝑ verbū, solēniter.positū in legitimatio-

ne,ꝙ facere potuit princeps,vt firmat gl.& doc.in d.c.nãles.& cano.in c.lator. qui fil.ſint legi.Ac ẽt ĩ caſu nr̃o negaꝰ comitatũ hũc eſſe feudalẽ.Potuit.n.ẽt ex præſcriptione et excẽptione,& hũc comitatũ ſibi q̃ſiuiſſe.l.q̃cũq;.C.de fun.limi.li.xj.l.prohibere.§ plane.& ꝙ ibi no.ꝙ vi aut clã.& ĩ c.intellecto.de iureiu.& multis modis dici pôt q̃s comes,aliꝰ q̃ per inueſtituram. patet in comite ſacrarum largitionum,in comite rei ꝑuatę,in comite onẽtis,in comite ſacri patrimonij,& dato ꝙ eſſet feudalis,niſi ꝙ ꝓbetur in dicto comitatu vigere ↄſuetudinẽ q̃ vigebat in d.c.nãles. illa.n.non præſumiꝰ.l.an in totũ.C.de edif.priua.l.j.C.quę ſit lon.cõſue.not. in l.de quibus.ff.de legi.& pro hoc,q̃a tales ltiati admittunꝰ ad honores & dignitates de iure cõi,vt probaui in viij.ar.partis negatiuę.Non ob.ꝙ ſm cõem vſum loquẽdi ltimatus nõ appellaꝰ legitimus. Primo,quia diſputaꝰ de iure cõi,non de vſu loquẽdi, q etiã talis eſſe negaꝰ,ac ẽt cũ nos loqmur de ltimato q eſt mixtus inter nãlem & legitimũ,cũ tractaꝰ h̃ de fauore,q̃a nihil legalius eſt tali filio paternã ſucceſſionẽ ↄcedere,ꝑut dixit tex.in §.filiũ. qui. mo.na.ef.ſui.Et maxime cũ ſimus in beneficio principis.l.fi.de cõſti.prin.c.cũ dilectus.ex̃ de don.qđ not.in l.ſi qñ.C.de bo.vac.lib. x.idẽ iudicabiꝰ de mixto,ſicut & de ſimplici,vt not.ĩ l.ij.in prin.ff. de ver.obl.in l.ſi ita.ff.de li.& poſth.no.do.in c.vt ſi clerici. de iudi. in c.per venerabilẽ.& Io.An.in ti.q fil.ſint leg.¶ Non ob.lex fi.C. de ijs qui ve.ęta.impe.q̃a ibi lex diſponebat de maiore xxv.an.& ſic circa ea q̃ inſunt a nã.vñ licet princeps poſſet diſpẽſare minorẽ,nõ tñ pôt eũ facere maio.xxv.an.vere.cũ hoc inſit a nã, vt dixit gl.in l.Gallus.§.ſi eius.ff.de lib.& poſth.no.ff.ꝓ ſocio.in l.iij.l.q ad certũ.ff.de ꝑca.l.pr̃ſa.§.fi.& l.adoptiones.ff.de adop. Sed lñtas & illñtas pôt ꝑ ius ciuile tolli & induci.in auc.q.mo.na.ef.ſui.§. nã. & §.ſi q̃s ergo.nõ mirũ ergo ſi princeps h̃ potuit,q lex eſt aiata in terris,ac ẽt in d.l.fi.ſufficiebat ciuiꝶ fieri,q̃a ibi nihil nãlitatis erat ſed in caſu nr̃o eſt filius nãlꝭ,& reſtituitur primęue naturę,& antiquę igenuitati d.§ liceat.& d.§.ſi q̃s ergo.l.ij.l.q̃ris.& l.fi. de na.re. igiꝰ.Et ſiſr ſit rñſum ad l ſancimus.C.de nup.q̃a ibi ſufficiebat ciuiliter tñ fieri,q̃a ibi nulla erat nãlitas.p̃terea ibi loquiꝰ in pacto, ſed multa operaꝰ ſtatutũ qđ nõ pôt operari pactũ ſm gl.ĩ l.nec ex p̃torio.& in l.neq; pignus.§.pꝛiuatoꝝ.de re.iu.& in l.ij.in gl.mag. C.q̃ ſit lõ.ↄſue.& l de q bꝰ.de legi.not.Bar.in l.oẽs populi.in iij.q. prin.ff.de iuſt.& iur.Io.in c.fin.de ↄſue.& eo.ti.in c cũ dilectus. in verb.ↄſtitutũ.in anti.& l.fi.C.de fideic.no.in l.nõ impoſſibile.per do.ff.de pac.nõ ob. ẽt l.ſi ita q̃s.§.is cui.ff.de leg.ij.& l. fideicõmiſſum.q̃a quonẽſcũq; in caſu dictarũ legũ ltimatio vel adoptio facta fuiſſet ꝑ teſtõrẽ,illi veniẽt app.filiorũ,ſecus ſi ꝑ aliũ, q̃ per teſtatorẽ l.ſi cognatis.& ibi hoc no.voluit Bar.ff.de reb.du.vñ cũ legitimatio neceſſario facta fuit volũtate pr̃is,vt patet ex themate, ↄſtare,& ꝓbaꝰ in §.gñalr̃ q.mo.na.ef.ſui.Et q̃a neceſſariũ fuit ipſum citari,de cuius ſucceſſione & p̃iudicio tractabaꝰ. tex.in l.ij.ff. de ta.reſt.l.in adoptionibꝰ.cũ l.ſe.& ibi no.ff.de adop.not.Bar. & do.in l.Gallus.§.& q̃d ſi tñ.de li.& poſth.& Fed.de Se.ſuo ↄſ.clv. & Ang.in ↄſ.xvij.& Bal.in l.fi.C.q b.res iu.nõ noc.& d.Ant.& Moder.in d.c.ꝑ venerabilẽ.& qđ no.Bal.in l.eã q̃.C.de fideicõ.igitur veniũt ltimati ex volũtate teſt.de l.ſi cognatis.vel dic ad dicta iura ꝙ adoptiuus nõ eſt vere legitimus & ꝑ ꝑ ſuſpitionẽ vitãdã, & q̃a fortior eſt ltimatio q̃ adoptio,vt ꝓbaui.s.ĩ iij.rñ.& ſiſr ibi nihil nãlitatis erat,vt dixi ſtatim.Et ſiſr ſit rñſum ad illud,ꝙ tunq̃ factũ ciuiliter ęq paraꝰ facto nãlr.l.ex ea ꝑte.ff.de ver.ob.q̃a hoc eſt factũ & nãlr & ciuilr,vt s.ꝓxi.ꝓbaui.Itẽ vt dixit Bal.in l.ſiue poſſidetis. C.de ꝓba.ibi caſus ciuilis fingit idẽ cũ nãli ex odio.vñ nõ ęqpollet nec ad aliũ extẽdiꝰ l.fi.C.de interdi.ma.ſecus in fauorabilibus l.Gallus.§.& q̃d ſi tñ.vel ibi nõ fiebat extẽſio ꝑ l.ad caſum ſimilẽ ſed ĩ caſu nr̃o fit extẽſio de ltimo ad ltimãdũ,vt ꝓbaui in ij.ar.negatiue.ergo extẽdiꝰ ad ſimilẽ.l.iã hoc iure.ff.de vulg.l.j.§. lex falc. ad l.fal.no.Bal.đ.Ant.in d.§.e.q̃d ſi tñ & ĩ l.iij.C. de inſti.& ſubſti. & ita dicit Ang.ẽt in ſua q.nobilis.& ſiſr nõ ob.ꝙ gl. in d.c. ĩnouit, appellat ipſum,tanq̃ lñmũ,& ſic ĩ ꝓprie et ficte,ad ꝙ ſtatutũ extẽdi nõ dẽt ꝑrio,q̃a quoties dictiones aliq̃ ĩportãt improprietatẽ, ſi apponaꝰ circa ea,q̃ pñt eſſe vera,ſm veritatẽ & ꝓprietatẽ, magis dñr verba veritatis exp̃ſſiua q̃ impropietatẽ denotãtia. vt patet ĩ l.ſi an nup.ſo.ma.ff.đ trãſ l.j.l.ſed ſi vniꝰ.§.p̃tor ait.ff.đ iniu.l.j.§. cũ eo q ꝓ tu.ad tre.l.mulier.§.fi.& vbiq; no.dixit Bar.ĩ l.ſi is q ꝑ emptore.ff.de vſu.in fi.iij.q.prin.ſed ĩ caſu nr̃o ſic eſt ꝙ ltimatꝰ efficiꝰ ltimus vere.igiꝰ,vt ꝓbaui in primo ar.negatiue,p̃terea dato ꝙ eẽt ꝑ fictionẽ,dico ꝙ ſtatutũ hãc extẽſionẽ patiꝰ,ſcripſi in v.ar.negatiue.Itẽ ad gl.q̃ allegaꝰ in ↄ̃nñ in l.j.ad muni.dic,ꝙ ibi. dũ appellat, legitimatos,nõ ltimos,facit ſolũ vt euidẽtius oñdat de q̃bus loquꝰ,& ꝓprie ltimus,vt dixi & ſiſr ꝑ p̃dicta nõ ob.ꝙ aliud ſit eſſe ltimũ,& aliud hñi ꝓ ltimo.p̃mo vt dixi,quoties tales orõnes ſeu dictiões ꝓferunꝰ ĩ his q̃ pñt eẽ vere.ſm veritatẽ iducũt veritatẽ ñ fictionẽ.itẽ ſi inducũt fictionẽ,tñ,vt dixi,ſtatutũ ad h̃ extẽdiꝰ.ad h̃

induco ꝙ voluit Bal. ĩ l.oẽs populi.ĩ vet. ſed pone ſtatuto caueꝰ ꝙ licet ſit aliud eſſe ciuẽ & aliud hñi ꝓ ciue,ſi ſtatutum dicat,nullus poſſit eſſe de prioribus,niſi ſit originarius ciuis.ſi cõtingat Titium eſſe factũ ciuẽ ex p̃uilegio cũ hac adiectione ꝙ habeaꝰ ꝓ originario quo ad oĩa ꝙ poteſt eſſe de priorībꝰ,& iura originaria hñt locũ ĩ eo.ar.l.q̃dã cũ filiũ.de ver.ob.& l.cũ ex orõne.& ibi h̃ idẽ Bal. ff.de excu.tu.& idẽ firmat in l.in vrbe Ro.vbi ẽr ſint no.ꝑ Cy.ĩ addi.ff.de ſta.ho.& in l.ſi nõ ſpãli.C.de teſta.& ĩ l.ij C.de iu. annu. & in l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓb.& Bar.in l.ſi is q ꝑ emptore.in iij.q.& in l.ſi maritus.§.legis.de adul.in l.j.ff.ad muni.in l.ciues.C.de inco. ꝑ illa iura.& Iac.de Bel.diſpu.in auc.q.mo.na.effi.ſui.& Bald. in l. ſed ſi hac. §.prõnũ de in ius voc.licet aliter dixiſſe videaꝰ in l.ꝙ vero.ff.de legi.& idẽ voluit d.Io.in l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.fal. Sal.in l. ciues.C.de ap.& ĩn d.l.ſiue poſſidetis.& vr̃ de mente Io. an. in c.j. de cle.non reſid.in vj.in no.& in c.vlt.de ↄſue.in vj.ꝙ no.Bar.in extraua.ad reprimendum in verbo,perinde.& ẽt nõ ob.l.fi. & ꝙ ibi Bal.C.de interdi.mr̃i.q̃a per prędicta ſi lex ibi nõ ꝓhibuiſſet extẽſionẽ,facta fuiſſet extẽſio.at ibi tractaꝰ de odio maximo h̃.Nõ ob. ꝙ reſcriptũ principis ſuper legitimatione non vr̃ debere trahi ad beneficiũ ſtatuti,de quo princeps nõ p̃ſumiꝰ cogitaſſe,q̃a ſufficit ꝙ ſit ltimus,ꝑut illi q ſunt ab initio lti.tũc.n.verificanꝰ ĩ eo verba ſtatuti.& q̃a ſi priceps facit quẽ ltimũ, intelliꝰ quo ad oẽs effectus l.in fraudẽ.§.fi.de te.mi.ca.ſolitę.in fi.de ma.& obe.l.ſi pluribꝰ. de le.ij. ac ẽt princeps ĩ gñe de h̃ potuit cogitare l.q iure.ff.de te.mi. not.do.in l.fi.ad ſi.C.in q.cau in inte.nõ eſt neceſ.cũ ſi.Nõ ob.l.j. §.ſi q̃s filiũ.ff.ſi tab.te.nul.ex.q̃a ibi filius fuit adoptatus ſimpl̃r, ñ aũt ĩ locũ pr̃is nepotis ꝑut erat primo ante emãcipationẽ,q̃a tũc bñ excluderet nepotẽ,& primũ locũ reacq̃reret l.iij.§.j.ff.de ↄ̃ ta. & no.gl.in d.§.ſi q̃s filiũ.& ſequiꝰ Bar.& doc.in l.Gallus.§. & q̃d ſi tñ.de lib.& poſt.& ẽt eſt caſus in l.j.§.fi.ver.ſed ſi pr̃.ff.de ↄ̃tia.nec ob.ꝙ iſtud priui.nõ debet intelligi ↄceſſum cũ alterius iniuria,q̃a h̃ ius adhuc effectualr̃ nulli q̃ſitũ erat Alſardo viuente, & ſiſr tꝑe ltimationis,& ſic ſola aderat ſpes,q̃ nõ ↄſideraꝰ l.poſt emãcipationẽ.§.j.de lib.le.l.fi.C.de pac.l.p̃na reꝝ.ad l.fal.l.fi.ff.de lib.ag.pater q̃a oĩa bona ſua potuiſſet abijcere vt no.gl in l.j.C.de inoff.do.l.ij. ff.ſi q̃s à pa.ſue.ma.no.in fi.Iac.Bu.in tꝑe appellãdi in l.furti.ff.de infa.vñ dixit Bal.no.ĩ l.lex Cornelia.ꝑ illũ tex.ff.de vul. & l. ſi qua pena.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.ꝙ fiſcus nõ pôt viuo pr̃e agere ex delicto filij, ↄ̃ patrem ad ltimã,ẽt vigore ſtatuti.per l. filius. de bo.proſcr.C.& tenuit Spe.de exe.ſen.§.ſeq̃ꝰ,ver.q̃d ſi filius,& Bar.ĩ l.j.§.ſi quis impuberi.ꝑ illũ tex.ff.de col.bo.& Bal.in l. oĩmõ. §.j.de inoff.te.licet gl.videaꝰ ſenſiſſe ↄ̃num in tu.C.de decr.decu. q̃ alle.Bal.in l.j.C.ne fi.ꝓ p.i. prætere a nõ pôt eſſe in pręiudicium aliorũ,q̃a illi,quorũ intereſt,ſunt citandi vt ſcripſi.s.proxi.in rñ.v. nec ob.l.ex facto.ff.de vulg.q̃a vt ibi patet,ſuberat cã impedimẽti,propter quã princeps nõ pręſumiꝰ cogitaſſe,nec voluiſſe diſponere de caſu futuro in pręiudicium alterius.Non ob.ꝙ iis vere legitimationis oritur à radice matrimonij,& ab illa ſurgit dĩta legitimi, & illegitimi.ſed ſuꝑ principali princeps ñ diſponit, ergo nõ ſuper acceſſorio, q̃a rñdeo ꝙ imo priceps vere ltiat maxime quo ad ſucceſſiones,honores & dignitates tẽporales,vt patet in auct. qui.mo.na.ef.ſui.§.illud.& §.fi.in auc.prætere a.C.de nat.li.not.gl. & Scri.in d.c.naturales.non dico quo ad matrimoniũ,ꝓ hoc,quia pr̃ legitimat in auct.qui.mo.na.ef.ſui.§.ſi vero is qui.& auc.ſi quis. C.de na.li.cum ſeq.c.per tuas.& ibi no.qui fil.ſint le.plene ꝑ Bar. in cõſi.cxj.inci.Nerius Coradinus.ergo fortius impera.p̃terea eſt tex.expreſſius in c.per venerabilẽ.in prin.q fil. ſint le.ibi,p̃ſertim ſi præter Rom.pont.aliũ ſuperiorẽ non cognoſcant,q legitimãdi habeat ptãtem.præterea ſi princeps hanc ptãtẽ non habet, tamẽ eius ptas potuit ꝓrogari l.j.& ij.ff.de iud.& hãc opi. fuit ſequutus Ia.de Bel.vt ipſe diſp.in auct.qui.mo.na.ef.ſui.& Io.Cal.& d. Ant. & Flor.in d.c.per venerabilẽ.quia aliud eſt legitimare, aliud mr̃imoniũ approbare,ac ẽt q̃a ſi eſſet impedimẽtũ ciuile mr̃imoniũ impediens,poſſet ſuper eo princeps diſpenſare l.ſi tutor.C.de interd.mr̃i.non ob.ẽt tex.in c.tanta.q fi.ſint le.q̃a illa verba operantur veritatẽ, & eo caſu quo operarẽtur fictionem extẽduntur ad hũc caſum,vt dixi in reſpon.v.circa gl.in c.innotuit.q̃bus nũc addo ꝙ licet fictũ nõ ↄtineatur in verbis ſtatuti in ꝑſonã ↄceptis, cõtineꝰ tñ ex mẽte ipſius ſtatuti l.ſi q̃s id qđ § fin.& ibi no.doc.& ff. de iur.om.iu.l.libertũ.§.ſenatus.ff.de n.nu.iuncta l.fi.C.de interd. matri.facit bene gl.in l.cũ prætor.in prin.de iudi.l.j §.lex fal.& ibi ꝑ d.Io.ff.ad l.fal.voluit Ia.Bu.& Bald.in l.nõ dubiũ.C.de legi.& ſic pôt dici à ſtatuto prouiſum,q̃a pôt dici ex lege ꝙ eſt ex verbis legis.& ꝙ eſt ex mente l.nominis & rei.§.verbũ ex legi.de verb. ſig. c.ſi poſtq̃.de ele.in vj.not.ĩ c.j.de tẽ.or.in vj.& gl.ĩ d.c.ſi poſtq̃.& ꝙ no.Bar.in l.liberorum.de ver.ſig.dũ loquiꝰ de cõſeruatione familiæ.facit qđ no.Bar.in l.j.poſt prin.& l.prætor.§.j.ff.de oper.no.nũ. & Bar.in l.ſed ſciendũ.in fi.ff.ad l.põp.de parri.hanc aũt mẽtẽ potius

tius q̃ verba, ex quo de ea cõstat, debemus imitari.d.l.non dubiũ. no.Dy.in c.fi.de re iu.in vj.ẽt in statutis cũ p̃dicta interpretatio potius sit declaratiua & intrinseca, q̃ extẽsiua, vt no.gl.in d.c.j.de tẽ.or.in vj.igit̃.c.cũ dilectus.d̃ cõsue.l.ij.C.d̃ nox.& no.in c.eccl.S.Mariç.extra de cõsti.Plus vr̃ attentari posse, q̃ ẽt si esset hęc interpretatio extensiua.statutũ adhuc eã recipiat, patet i verbis p̃toris, q̃ q̃ q̃. strictus iuris sint.l.cõstõnib.ad muni.l.q̃ cõstitutũ.ff.de test.mil.l.fratres.ff.de pęnis.l.iij.§.hęc verba.ff.de neg.ge.tñ hanc interpretationẽ recipiunt in pęnalib.& odiosis. d.l.si q̃s id q̃d.§.fi.l.j.in prin.iũcto.§.deiecisse.ff.d̃ vi & vi ar.& hãc p̃re tenet la.d̃ Ra.i l.si suũ.§.ñ aũt p̃tor.ff.de acq.hę.& ẽt q̃ dã alij.de q̃b' Cy.facit mentionẽ.in l.nõ iõ minus.in j.q.C.de accu.& Io.Mona.in c.sciãt cũcti.d̃ elec.in vj.& de pace cõstã.in verb.opinioni.Bar.in l.sed si vnius.§.j.ff.d̃ i iu.& in l.iij.§.si procurator.ff.q̃ q̃sq; iur.Et est tex.in l.j.§.incidit.iũcto prin.l.ff.ad Tur.p quo no.gl.in l.illud.C.de sa.san.eccl.& i re.q̃ p p necessitatẽ de re.iur.& p scripta.s̃.hic.& in d.v.rñ.patet rñsio ad.l.q̃ i p̃uincia.§.Titius.d̃ Ri.nu.ac ẽt ibi dr̃, quasi legitimè cõceptũ.& illud bñ fateor, q̃ est p fictionẽ.sed, q̃ essent lõmi, illud est p veritatẽ, vt dixi i primo ar.negatiue, & hoc p p ea q̃ terminat Bar. in l.Gallus.§.si eius.& Ang.i sua q.nobilis. & d.Ant.in c.p.venerabilẽ.ac ẽt iure illo ff.orũ, nõ erat adhuc inuẽtus modus restituendi primeuę nãę, & antiquę ingenuitati in filijs, sed p ius authẽticorum.§.licet. q.mo.na.ef.le.& §.illud.q.mo.na.ef.sui.& in §.legitimi.Et sic nõ ob.gl.in c.tanta.& in c.nisi cũ pridẽ.& insti.d̃ adop.in prin.q̃a ibi loquunt̃ de lr̃e natis ex m̃rimo.& sic de legitimis originalr̃ nõ simplr̃ de ltia.Non ob.q̃ iste nõ põt dici vere ltimus, q̃a nõ est per o ĩa ltimus, quia nõ ad sp̃ũalia, quia p̃sumptio hr̃ p vero, licet la.Bu.tenuit c̃triũ in prima cõsti.C.tñ dico, q̃ dato q̃ ẽt sit ficte legitimus, comprehenditur in statuto, vt.s̃.dixi in v.rñ.& in arg. negatiue.p̃terea licet nõ sit ltimatus quo ad sp̃ũalia, & sufficit q̃ quo ad successionẽ & ad ea q̃ spectant ad p̃ncipẽ, sit p oĩa ltius.Et p h̃ q̃a legata dicunt̃ vere exequata fideic.licet adhuc i q̃busdã dr̃ant iuxta no.in l.j.ff.d̃ leg.j.in §.sed nr̃a.isti.de leg.Nec ob.tex.i §.gñlr̃.dũ appellat machinationẽ, q̃a ibi loquitur q̃ñ pr̃ vellet machinari.legitimare filiũ inuitũ, vel ignorantẽ. Prẽterea, dictio, alia, nõ sem p iplicat multitudinẽ.iuxta.gl.i auc.de defun.seu func.in pri.& in c.sedes.de rescr.Ad §.filiũ.ibi, appellant machinationẽ non quo ad partẽ, sed quo ad alios ascẽdentes, vel trãsuersales p̃ris legitimãtis.Et ibi est rõ, q̃a fiũt cognati ltiati p̃dictis p̃sonis absq; cõsensu ipsorũ, & sic quasi p q̃ dĩ machinationẽ, ad hoc.l.p̃iũ. C.de na.li.Nõ ob.tex.i §.illud.vbi fit solũ ltius à tp̃e ltiationis, & p cõñs ficte, q̃a p p̃te ltimus & p p̃te tp̃is esse nõ põt, q̃a rñdeo vltra p̃dicta, q̃ post ltiationẽ fit vere ltimus, nec est nouũ q̃ in eodẽ subiecto habeat locũ fictio, & veritas, patet i reuerso ab hostib.q̃ post q̃ reuersus est, liber vere dr̃. Sed quo ad tp̃s captiuitatis ficte fingit̃ liber.l.postliminiũ.& l.retro.& l.i oib.ff.de cap.imo dico q̃ c̃tria exp̃sse p̃bãt hũc esse vere ltimũ, q̃a si esset p fictionẽ traheret̃ retro, sicut & aliç fictiones.l.postliminij.l.retro.l.in oib.ff.de capt.Et sic ñ ob.l.q̃m.C.d̃ na.li.ibi, ad istar ltimi, q̃a vltra p̃dicta, dico q̃ ibi loquitur i ltimato p oblationẽ curię, quẽ nõ reperio à iure appellari restitutũ primęuę nãę & antiquę ingenuitati, prout i ltiato p principẽ.d.§.liceat.& §.illud.Non ob.ẽt.l.imp̃ialis.C.de nup.quia vt scripsi in x.ar.negatiue, ille tex.potius facit in c̃triũ.Prẽterea rñde, prout.s̃.dixi hic & in v.rñ.circa.gl.in c.innotuit.de ele.Non ob.q̃ talis ltiatio dicatur ficta, q̃a nõ põt habere locũ, nisi vbi cadit fictio.l.Paulus.d̃ sta.ho.& l.& si c̃.C.de nup. q̃a illa loquunt̃ in ltiatione p subsequens m̃ri. Itẽ talis fictio fingit vere, vt dixi in j.arg.p̃ns negatiuę. Et ad l.iij.§.hęc verba.d̃ ne.gest.dixit Bal.i l.siue possidetis.C.de proba. q̃ ibi erat fictio absq; priuilegio rep̃ñtationis eiũdẽ effectũ.Alias secus prout est in casu nr̃o in §.reliq.q.mo.na.ef.sui. Nõ ob. q̃ in exorbitantib.fienda est stricta interp̃tatio, nec à verbis recedendũ.Primo, q̃a vere isti ltiati c̃prehendunt̃ in verbis statuti, vt p̃baui in j.& v.art.negatiuę. itẽ si nõ icludunt̃ in verbis, includunt̃ saltĩ ex mẽte, ẽt si sint ficte ltimi, vt p̃baui.s̃.i viij.rñ.Prẽterea nõ est verũ q̃ istud statutũ sit multũ exorbitãs, q̃a nõ p̃fert p̃mogenitũ, nisi in comitatu, q̃ sui nã diuidi nõ debet, vt dixi i prin.p̃cedẽtis dubij.& p hoc.l.fi.de fi.instr.l.cũ pr̃.§.filijs.de leg.ij.Est & cã tollendi discordias inter ipsos fratres, q̃ acriores, vt pluri mũ generant̃.d.l.cũ pr̃.§.dulcissimis & maxiẽ in regimine, nã vt dicit Seneca in li.trage.in ix.de Agamẽnone actu.ij.nec regna sociũ.& Lucanus i j.Oĩsq; p̃tãs ĩpatiens cõsortis erit.& vij.q.j.i apib.l.ij.§.deinde.de on.iu.& quia.vt tenent doc.in c.licet.de voto.debent alij cum fratribus de reliquo patrimonio supplere, nõ ob.q̃ esset generatiuũ rancoris & inuidię, & q̃ daretur m̃ã fornicãdi & delinquẽdi, prio q̃a ad hoc, vt rñdet Ang.i sua.q.nobilis.q̃a licet hic casus c̃tingere possit, tñ ad hũc casum non ordinat̃ statuentis intentio.ad l.Rho.de iac.l.si vehenda.§.idem iuris.Itẽ adulteri, incestuosi & fornicantes puniunt̃ p alia iura pęnã impouẽtia.& sic pęnarũ metu restringit̃ iuxta illud. Oderunt peccare mali formidine pœnę.l.j.ff.de iust.& iu.& ita rñdebat.d.Flo.in c.per venerabilẽ.ac ẽ i h̃ vr̃ per principem.l.disp̃ẽsatũ.dũ vocari sunt ltimi ad iura ltĩe natorũ.§.reliq.qui.mo.na.ef.sui.cũ cõcor.s̃.all.Non ob.q̃ qualitas ltiationis requirat̃ tp̃e natiuitatis, igit̃ &c.primo, q̃a qualitas adiũcta verbo debet intelligi s̃m tp̃s verbi.l.in delictis.§.si extraneus.alle.in ar.Sed verbũ, p̃moge.inter ltimos.&c.refertur ad verbũ, p̃serat̃, ergo sufficit q̃ adsit ltiatio tp̃e quo tractat̃ d̃ prælatione, & sic tp̃e mortis.§.sui.insti.de bo.quasi.l.si seruus.§.in extraneis.ff.de liç.insti.tex.in l.cognatis.ff.d̃ reb.du.l.si q̃s posthumus.§.j.de li.& posth.l.si q̃s filio exhr̃dato.i pri.ff.de iniu.test.l.nõ intelligit̃.§.q̃ñ aũt.ff.de iu.fis.l.in fraudẽ §.j.ff.de his.quib. vt indi.nõ.n.prius debet queri de cuiusq; cõdõne q̃ ad eũ legatũ vel hæreditas pertineat. l.nõ oportet. de leg.ij.de leg. præst.l.interuenit. Si autẽ tempore mortis cõstat hunc legitimum vere. ergo illud tp̃s quo magis ltiatio expedit, attendendũ est.C.de na.li.l.nuper.ad fin.& in auc.qui.mo.na.ef.sui.§.quis igitur dotalia.ad finem ltiatus per tale rescriptũ habet̃ perinde ac si medio tp̃e macula illegitimatis nunquam fuisset.Probat tex.ad lr̃am.ff.de na.re.l.ij.& l.fi.no.Bar.in l.Gallus.§.si enim.d̃ li.& post.& Dy.in cõsi.xxj.& dixi in ar. vnde sufficit.l.bonorum.ff.rem ra.ha.in rõne sui.Item non ob.quòd ius primoge.debetur ex eo.q̃ q̃s natus est, q̃a c̃tria loquuntur in alijs, non quo ad successionẽ, vt probatur ex his q̃ dixi.s̃.in vij. rñ. Non ob. q̃ hic erat comes & nobilis, & non est p̃sumendũ statuentes co ...asse de ignominiose prolę. Prĩo, quia illud lege non probat̃. scd̃o, q̃a p ltiatum cõseruatur agnatio & familia, & habet ea q̃ legitimę nat', vt p̃baui i vj.ar.partis negatiuę. & iura & rõnes allegatę p Ang. loquunt̃ in spurijs & bastardis, q̃ non sunt noiandi de domo, nec arma domus hr̃e debẽt, vt dixit Cy. in addi.& Bal.in d.l.filiũ diffinimus.& in l.quisquis.C.ad l.iul.ma.Et sunt legi odibiles d.l.si qua illustris.& in auc.qui.mo. na.ef.le.§.fi. Ac etiã vt respondetur ad §.si quis rogatus. nãlis non dr̃ de genere testatoris. l.j.in fi.C.de na.li.nec de agnatione.§.vulgo q̃sitos.insti.de cogna.suc.l.pronuntiatio.§.familiæ.de verb.sig.cum concor. quæ cõcurrunt in legitimato, vt dixi.Item legitimati d̃ iure cõi totaliter succedebãt, q̃ secus erat in naturalibus, sed in tit. quæstionis nr̃æ tractatur de legitimato restituto.itẽ d̃ naturali tñ nato ex soluto, & ex soluta, quem lex prorsus non excludit.auc.licet.& vñ sumit̃. C.de na.lib.ibi quem lex alieno morbo laborasse dixi.l.legem.C.d̃ na.li.nam ius licet non approbauit cõcubinatum, non punit illum.ff.& C.de cõcubi.& ibi dixi.s̃.in prin.huius dubij. Non ob. q̃ ea q̃ naturaliter insunt, vt illegiomitas, nõ possent tolli &c. Primo, quia illegitimitas de iure põt tolli, eo quia de iure fuit introducta, nam cum ab initio iu.naturali primęuo oẽs lti & ingenui nascerent̃, postea ex cõuersione naturę ad frequentẽ libidinẽ & cõcupiscentiã p ius ciuile fuit introducta differẽtia lti & illti.d.§.liceat.qui.mo.na.eff.sui.§.natura si quidẽ.& §.illud. vñ nõ mirum, si per principẽ tolli & induci põt.c.proposuit. de cõces. p̃b.& s̃.dictũ est. vñ c̃tria loquuntur de iure nãli primeuo, q̃ oibus aĩantibus nã dedit, vt liberos educare.in l.j.§.pe.ff.de iui.& iu.& inst.d̃ iure nãli.§.j.cui ẽt lex scripta abrogauit.in auc.ex complexu.C.de ince.nu.in auc.q.mo.na.eff.le.§.fi.no.in l.vxorẽ §.pater nãlis.ff.d̃ le.iij.& in c.cũ haberet.d̃ eo.q̃ du.in m̃ri.q̃ po.per ad.& in l.si q̃s a liberis.§.idem iudex. ff. de lib.agno.Ad hoc q̃d no.Dy. de reg.iu.in regula, indultum.& Cy.& doc.in l.sancimus.C.de nup.Io.An.in rub.de succes.ab intest.in addi.Spe.& in c.Ray.de test. Bal.in l.cum l. C.de epis.& cle.in l.fi.C.d̃ bo.quę li.in l.j.§.ius naturalę.de iust.& iu.Bar.& doc.in l.Titio centum.§.Titio genero.d̃ cõd.& demon.& Saly.in auc.nouissima C.de inoffi.test.& Ang.in l.Papin.§.quarta.ff.de inoffi. test.& Bal.in auc.nunc autem.C.de epis.& cle.in l.leg.xij.ta.C. de leg.hær.& in c.Obertus de cognitione feudi. Et an legitima possit de iure statutario tolli.Abb.Sic.in c. Ray. extra de test.no.tex. quòd consuetudo potest minuere portionẽ debitam filio, & refert q̃ Abb.antiquus ibi dicit, alibi non ita bene p̃bari.subdit Abb.Sic q̃ certe vt ẽt ibi sentit Io.An.ille tex.hoc aperte non probat, sed solum probat q̃ consuetudo potest inducere, de quibus rebus detrahat̃ legitima, & refert q̃ Rich. Ma.disp. vt recitat Cy.in l.sancimus. C.de nup. & finaliter cõcludit q̃ põt minui, nõ in totũ tolli, q̃a esset c̃ naturalẽ æq̃uitatẽ. itẽ quia succedit loco alimentorũ debitorũ iure naturę.j.di.ius nãle.facit.l.cum rõ.ff.de bo. dã. Sed Cy.ibi reprobat & sequitur Bar. in l. Titio centum. & sentit Dy. in regula, indultum.& vide per Bar.in l.una centũ. mouentur isti principalr̃, quia ista portio est de iure ciuili. ergo per ius ciuile, vt est statutũ.l.oẽs pp̃li.ff.d̃ iusti.& iu.& j.di.ius ciuile tolli potest. itẽ nõ est verũ dicere simplr̃ q̃ succedat loco alimentorum, q̃a sequeretur q̃ mr̃ nõ teneret̃ aliquid dimittere filio, nec auia, cũ pr̃ teneat̃ alere.l.si quis à liberis.ff.d̃ lib.agn.item pater tenetur dotare, nõ mr̃.l.fi.C.de do. promis. item pone q̃ filius sit industriosus, ita q̃ possit sibi

quęrere alimenta, quo caſu non tenetur pr̄ alere.d.l.ſi quis à liberis.ergo tūc non tenerentur parētes dimittere legitimā, & ſic concludūt iſti, ꝙ de rigore iuris ſtatutū & ꝯſuetudo poſſint in totum tollere.ſed dñi de Rot.deci.xviij.all.xix.attingunt hāc quæſtionē, & referunt ꝯrias opi.ſed à collec.deciſ.concluditur, ſtatutum, vel conſuetudinem valere, ꝙ filia dotata nō ſuccedat, dūmodo multum non abſorbeat legitimam debitā iure naturæ. & ſic videtur concordare Rich.Malumb.Et hanc opin.etiam videtur ſequi do.Ant.in d.c.Rayn. licèt multum ſuccinctè attingat. Dicit do.Abb. Ego crederem ꝙ vbi filius non habeat vñ viuat, non valeat ſtatutum in totū abſorbens. Mouetur de iure ciuili, ſpurio nil deber̄. auct.ex complexu.C.de inceſt.nup. tñ ius canonicum ſequendo æquitatē naturalē diſponit alimenta deberi. c.cū haberet, de eo, qui dux.in matr. q̄ pol.per adult.Quo fortius idem dicendum in legitimis, vt ſi ius ciuile vult excludere, poſſit ius cañ.illū rigorem tēperare, nam in iſtis eſt ſtandū iuri cano.vt no.in d.c.cū haberet. Sed vbi filius aliàs haberet vnde viueret, procedat opi. Cy.& ſequacium, quia ceſſat ęquitas naturalis, & militat alia, ꝙ licitum ſit patri, vt cuilibet, de re propria diſponere ad libitum, in c. de his, de ſepul.§.per traditionem.inſti.de rer.diuiſ. Abb.Sicu.

Acetiā Princeps nō dr̄ tollere, nec mutare. immo vt dixit reducit ad primæuum ſtatū.itē quoties id quod naturaliter cohęret, eſt alterabile per ſuperueniēs accñs mutat̄.l.j.§.beſtias.ff.de poſt.l.nāle.§.gallinarū, de acqui.rer.do.l.ſi eadē.ff.de oſ.aſſe.vñ vltra p̄dicta rñdeo ēt ad l.i bello.§.factę.ff.d' capt.q.aibi loquit̄ in fictione meri facti, q̄ eſt impoſſibilis ad veritatē inducēdā.ſed nos loquimur in fictione circa ea, q̄ ſunt meri iuris, in quibus veritas induci pōt, vt dixit Bar.in d.l.ſi is qui ꝓ emptore. in ij. q.prin.& Sal.in d.l.ſiue poſſidetis.& dixi in j.ar.negatiue. Nō ob. ꝙ aliud eſt quē eſſe liberū, & aliū quē eſſe liberatū etc. primo, q.a cū ſeruitus fuerit introducta publico iure gētiū. l.ex hoc iure. de iuſt.& iu.inſti.de iu.nat.§.naturalia quidē iura.& d.§ liceat.& d.§. illud. Vñ per priuatū nō pōt tale ius tolli.l.ius publicū.ff.de pac. l. ꝙ de bonis.§.j.ad leg.Fal.l.nec ex prætorio.ff.de regu.iur. ſecus in principe l.ij.& fi.ff.de na.reſti.l.ij.C.de iu.au.ann.& in d.§.liceat.& quod no.gl.in cle.j.de immu.eccl.& ſiſt text.in l.ēt.C.de app.quē not.cū ibi dictis per Saly. quia licèt ſit aliud quē eſſe legitime natum, & legitimatum, vt ibi.& l.ij.in prin.C.de iur.au.an. tñ legitimatus dr̄ legitimus, licèt non legitimè natus, qñ eſt reſtitutus naturæ, & antiquę ingenuitati, vt per prædicta clare patet. Ac etiam Saly.loquitur in feudalibus, de quibus etiam ſ. dixi.

Poſtremo Rñdendum eſt ad argamēta adducta ꝓ parte negatiua in fauorem Arriani. Et primo nō ob. ꝙ princeps, & lex faciunt legitimatū vere legitimum. Primo, quia quò ad verā originatā legitimationē principis, beneficiū operari non pōt, quia cū ad illā requirat̄ mr̄imoniū, & ſic factū.l.filium diffinimus.de ijs q. ſunt ſui vel alie.iu.cū cōcor.l.cū filio.de cur. fur.princeps non potuit tale nō factū diſponere, quod ſit vere factū, niſi per fictionē.l.in bello.§.factę.ff.de cap.in auc.de ęqua.do. in §.j.iuncto §.ſed nec naturalia.de iu.na.cū ſi.cōcor. Et hoc tenebat d.Benedi.de Plumb.in ſua diſp.inci. cōſtōne municipali.aliàs incipit, ſtatuto Piſāno.& Saly. in ſua q.Mediolanenſis quidā. per l.q in prouincia.§.diuus.de rit.nup.& l.lex naturæ.ff.de ſta.ho.Et idō dicebat Bal.in l.j.C.de iur.aur.an.in l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓb. in l.ꝙ vero.ff.de legi. ꝙ ſtatutū nō poterat quē facere ciuē originariū, niſi ꝓ fictionē.alle.l.aſſumptio.ff.ad muni.i prin.l.fi.C.de icol. Pręterea illud eſt verum, ꝙ ſit vere legitimus, ſi ltimatus ſit à ſede apoſtolica, q̄ pōt ſuper mr̄imonio diſpēſare, & ſic ſuper radice veræ legitimationis, q. tunc efficīt ltimus quò ad oia, ſecus in ltiaro ꝑ principē, q. ſolū quò ad q̄dā eſt ltimus, vñ rōne ꝯrietans, ꝙ quis ſit ꝓ parte ltimus, & ꝓ parte nō pōt dici ltimus vere, ſed ficte.l.ij. ff.ad mace.l.ij.ff.de vſufr.earū rerū, q̄ vſu cōſu.§.cōſtituit̄. inſti.de vſufr.Hoc voluit Bart.in d.l.ſi is q. ꝓ emptore.in ij.q.& in q.de ciue.& hoc latius deduxi, vbi oīno vide in viij.arg.j.part.Et pro hoc expreſsè tex.in §.filiū.& in §.gñaliter.in auc.q.b.mo.na.ef.ſui. vbi appellat ltimationē quādā machinationē, & ſic per fictionē. & ꝙ ſit ficte ltimus, aperte & late probaui in d.viij.ar.j.par. Ac ēt vt dixi in vj.ar.j.par. tale bñficiū principis ſuper ltiatione non vr̄ trahi poſſe ad bñficiū ſtatuti, de quo ipſe princeps nō cogitauit. ex̄ de conſtitutio.c.j.in vi.per l.ex facto.de vulg.l.mater.ff.de inof.te. Itē rñdeo per tex.in c.naturales.ſi de feu.fue.cōtr.quia nos videmur loqui in mā feudi, vt ꝓbaui in iij.ar.j.par. Ac ēt dato ꝙ nos nō loquamur in mā feudali, tñ dixit Bal.multū nor.in l.eā quā.C.de fideicōc.ꝙ ltiatus per principē non vr̄ ltiatus ad dignitates, immo ſi expſsè ſit ltiatus ad quālibet dignitatē, nō vr̄ ltiatus ad regimē, & ad dignitatē regendi, quia in talibus dignitatibus habētib' curā, princeps reddit ſe difficiliorē, niſi expreſsè ſpecificetur.c.cū in illis.de præben.in vj.& c.fi. d.tit.in antiq.& ſi rectè conſideretur, vr̄ tex.in d.c.naturales. maxime iuncta gl. qđ dictū conſulendo fuit ſecutus d.Pet.de Anch.in conſi.ſuo incip.vtrū legitimatus etc. vñ cū hic tractat̄ de dignitate ēt cū regimine.c.j.quis dicatur dux.per Bart. in l.j.C.de dig.li.xij.non vr̄ ad hoc ltimationē extendi poſſe. nam vt dicit Spe.in ti.de iu.om.iu. comitibus Italiæ, & Alemaniæ hodie competit merū imperiū, eo quia ſunt clariſſimi, & per ꝯñs in dignitate poſiti.l.ſi ſenator.C.de dign. itē ꝯria ſunt vera in caſu nr̄o, quia dato ēt ꝙ eſſet vere legitimus, tñ quia iſta qualitas legitimationis requirebat̄ tēpore natiuitatis, hic poſtea ſuperueniēs non prodeſt.vt clare probaui in arg.x.j par. & maxime cū nos loquamur in ſucceſſione nobilitatis, & dignitatis, ad quas tales legitimati ſuccedendo non admittunt̄, vt determinauit Ang. in ſua diſpu.nobilis.& ego dixi in xj.ar.j.par. Non ob.tex.in §.& qm̄ variæ.quia clara eſt rñſio, & multiplex, per ea quæ nunc ſ.proxime ſcripſi.vltra quæ dici poteſt, ꝙ ibi loquit̄ in diſputatione iuris cōmunis extenſa per eādē legem ad caſum fictū, qđ fieri pōt. l.gallus.§.& quid ſi tm̄.de lib.& poſth.l.j.§. lex falcidia.ff. ad l.falc.l.Iulianus ait.ff.de condi.& dem. Quæ extenſio facta hic non reperit̄ ꝑ ſtatutū.igitur ad caſum fictū non extendit̄.l.j.§.hoc interdictū. de fonte cle.ꝙ circa.de cle.l.uj.§.hæc verba.de ne.ge.no. gl.in l.aſſiduis.C.q. po.in pig.ha.l.fi.C.de his q. ve.æta.imp. quia ſtatutum interpretationē extēſiuā non patit̄.l.ꝙ cōſtitutū.de teſta.mili.in l.fratres.ff.de pœn.l.cōſtōnibus.ff.ad muni.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.mat.l.proſpexit.ff.q. & a q.b. ac ēt non ob.ꝙ legitimatio nō trahit̄ retro, & per ꝯñs nō eſt fictio, quia fictio retrotrahit̄ etc. quia illud eſt verū in fictione tranſlatiua, nos vero loquimur in fictione inductiua. Pręterea, teneo ꝙ ēt legitimatio trahat̄ retro.l.ij.& l.fi.de nata.reſt.& l.nuper ad fi.C.de na.li.& in auc.q.b.mo.na.efh.le. aľs ſui.§.ſi quis igit̄ dotalia.ſm̄ Bart.& Dyn.in l.gallus.§.quid ſi tm̄.& reſcripſi in x.argu. neg. nec illud dicūt iura ꝯria recte cōſiderata. imo neceſſariò dicendū eſt ꝙ trahat̄ retro, quia aľs ſequeret̄ abſurdū, ꝙ eſſet pro parte temporis legitimus, pro parte nō. ꝙ eſſet quid monſtruoſum l.quæſitū.aľs, ſi tibi.ff.de adopt.c.per venerabilē.q. fi.ſint le.no.in c.cū inhibitio.de clan.deſpon.l.fi.C.de cōdi. l.cū q. ædes.ff.de vſu.l.ſi pariter.de li.cā. l.Titiæ ſi non nupſerit.de condi.& demon.Non ob.ꝙ reſtitutus natalib' eſt vere ingenuus. primo præſuppoſitis ſemper rñſionibus, de quib' ſ.in j.& ij.rñ.dico, ꝙ in ꝯrijs eſt verbū denotās fictionem, vt dictio, perinde.l.iure ciui.de condi.& demon.l.ſacrilegij.ac l.Iul.pe.no.Bar in extraua. ad reprim.in verb.peride.itē eſt verbū itelligit̄, vt no.Bar.i l.ſi is q. pro empt.& ibi eſt tex.ff.de vſuc.Nō ob.ꝙ appellatione filij veniat adoptiuus, quia vltra p̄dicta dico, ꝙ imo vr̄ ꝙ quoties tractat̄ de ſuccedendo, filius adoptiuus non veniat appellatione filij. l. ſi ita quis.§.is cui.de leg ij.l.fideicom.ff.de condi.& demon.& eſt ratio ſm̄ Io.An.in addi.Spe.in tit.de ſucceſ.ab inte.ād fi.quia tūc inſurgeret ſuſpicio fraudis.l.cū rō.§.ex bonis ff.de bo.dam.l.pen.C.de adop. Prᴂterea, illud eſt verū, niſi in lege vel ſtatuto diceret̄ filius legitimus, prout in caſu nr̄o, quia tūc nō veniet filius adoptiuus, vt illud verbum aliquid operet̄.ita dicit gl.no. in c.Raynal.in ver. ltime. de teſt.i. quia tunc adoptiuus non efficit̄ vere legitimus, vt ꝓbat tex.in l.mulierē.C.de adop.ibi, perinde etc.quæ eſt notam improprietatis, vel fictionis, l.iu.ciui.ff.de cōdi.& dem.& ꝓbat text.i l.legē.C.de na.li.in auc.quib.mo.na.ef.ſui.§.trib'. & §.adoptionis. Nō ob ꝙ ſtatuta patiantur hāc interp̄tationē paſſiuā à iure, quia rñdeo, ꝙ ſi nos loquimur in ſtatuto ꝯ ius cōe, & odioſo, prout in caſu nr̄o, vt probaui in viij.arg.j.partis, tunc ſtatutū i caſu vero ex vi verborū nō cōprehendit fictū, & hoc clarū.l.iij.§. hæc verba. de nego.geſt.itē nec ex mēte, cū nos ſimus in odioſis, vt in ltimatione per reſcriptū.c.j.in fi.de fil.presby.in vj. iſtud ꝓbat̄ in l.cū quidā.iuncta l.placet.ff.de lib.& poſth.tenet hoc Cy.& Bal. i l.nō dubiū.C.de legib.& quia diſponēndo ſtatutū ſuper caſu vero, vr̄ ex mente fictū excludere, qñ fictio p̄cedebat ſtatutū, vt i caſu nr̄o.l.cū p̄tor.de iu.l.inter.§.cū inter.ff.de pac.dot. quia tūc caſus omiſſus in ſtatuto hr̄ ꝓ omiſſo, nec ad illū extēdit̄.c.in noſtra.de iniur. c.ſuſceptū.de reſcr.in vj.l.an in totū.C.de ædifi.priua. l. quicquid aſtringendæ.ff.de verb.obl.cū ſi. ꝯria aūt volētia paſſiuam extenſionem fieri in ſtatutis, loquunt̄ qñ fictio, vel caſus, q. ſlēt extēdi, fuit inductus poſt ſtatutū ꝑ aliā nouā legē exp̄ſsè ſtatutū extendētē.ita loquit̄ l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.fal.d.l.Gallus.§.quid ſi tm̄.vr̄ qñ lex exp̄ſse extenderet diſpōnē ſuā ad ſtatutū futurū verbis ad hoc exp̄ſſis.& ita loquit̄.l.j.§.j.& l.vt gradatim.§.ſed ſi l.ff.de mun.& hon.ſed in caſu nr̄o hæc extēſio expreſsè ad ſtatutū nō reperit̄ facta a iure cōi, nec ꝑ aliud nouū ſtatutū.igit̄ non extēdendū.l.ꝙ conſtitutū.de teſt.mili.& hoc firmat d.Io.in d.l.j.§. lex falcidia.& pro hoc, quia ex identitate, vel maioritate rōnis, nō dēt fieri extētio, vt corrigat̄ ius cōe, iuxta no.in auc.quas actiones.C.de ſacroſ. eccl.l.ſi furioſi.C.de nup.in auc.de admi.off.ad fi.l.pręcipimus.ad fi.C.de app.& in ſtatutis tenuit Bald.in l.maximum vitium. C.de lib.

lib.pręt.& in d.l.nō dubiū.C. de legi.& p hoc sit ēt rñsum ad ea q̄ dicta sunt in viij. rñ. j. partis & in iuribus ibi allc.ibi facta erat expresse à iure extensio,alias secus vt dixi.item ad pdicta rñderi pōt pluribus alijs modis, vt dictum est.s. in j.& ij. rñ. Non ob.q statutum fuit inductū ad augēdā successionē,ergo nō debet ḡriū operari.&c. quia vltra dicta.s in j. & ij. rñ. dico immo q hoc statutum expresse voluit in vno nr̃o, s.primogenito successionē restringere, igit obiectio falsa. Nō ob.q huc ꝯcurrit rō statuti in lrimato, ergo debet ꝯcurrere eius dispō.pmo,q̄a i statutis stricti iuris, & ius corrigentibus,& in odiosis ex identitate vel maioritate rationis non fit extēsio,nisi verba ꝯcurrāt.l.pspexit.ff.q & q.b.c.susceptū.ď rescr.c in nr̃a.ď imu.no.in auc.quas actiones.C.de sa.san.ec.l.cū quidam iūcta.l.placet.ff.de lib.& posth.l.q vero ḡ.ff.de le.no.i regula, q̄ a iure.li.vj.& s̄. dictū est. q verba sūt non ꝯcurrāt,clare superius dictum est. Non ob.l.Gallus.§.quid si tantum.& l.uj. C. de insti.& substi.rñde vt dixi.s̄.proxi.in v.& vj.rñ.quia ibi p legē expsse facta fuit extensio. itē ḡnum loquunt in fauorabilibus,secus in odiosis vt in casu nr̃o.l.fi. C. de interdi.mr̃i.in c.susceptum. de rescr.in vj. ac ēt in non nullis.ll.all.in ḡriū ibi erat sūe s'in veritatē,secus si s'm fictionem,vt in casu nr̃o.l.fi.C.de his qui ve.ęta.imp.sir in casu.c. ad audientiam.& c.cū dilectus.erat facta ibi extensio expsse à iure, alias secus. d.l. iij.§. hęc verba.l.fratres. de pen. l.ꝯstōnibus. ad mu.& hæc dico non recedendo in hoc ar. nec in seq.à rñsionibus in j.& ij.s̄.factis.nō ob. tex.in c.cū Vintoniensis. de elec. quia vltra pdicta rñdeo, q̄a ibi loquitur in lriatione facta à se.aplı.q bñ vera est,& propria lriatio, vt dixi.s̄. in j.rñ.& in viij.ar.j.par. ptcrea licet in c.cunctis.eo. ti. diceretur q eps pmouendus debeat esse natus ex lrio mr̃monio, tamē tali ꝯstōni Lateran. ꝯcilij dispensatū fuerat per huiꝰ ptātem eligendi q hoc nō esset necessariū,dūmodo esset lriatus.c.innotuit.de elec.c.j.& ij.de fil.prę̄sb. in vj.vnum mirum,si sufficiebat ipsum esse lriatum.in d.c.cum Vintoniensis. q̄a alias impōse esset q lriatus diceretur lrie natus, vt tenuit Bal. in l. Gallus.§.si eius.& Ang.in sua disp.nobilis.& d.Ang.in c. per venerabilē.& sir rñdeo ad glo.in d.c.innotuit.& in c.iuita.quibus addu q ibi loquitur in lriatione p subsequens mr̃i. q valde fauorabilis est.l.nuper.ad fi.C.de na.li.in auc.q.mo.na.eff. in.§.si quis igit dotalia.nos vero in lriatione p rescr.odiosa.c.j.in fi. de fil. præsby. in vj.no.Io.An.in c.l.itor.qui fi.sint leg. & Bal.in d.c.naturales. Nō ob. qď dr̃ q fictio postliminij fingit nunq̄ captū,& omnes posteriores excludit,q̄a si fingit,ergo nō vere,& p ꝯñs nō includitur in statuto. Pręterea,dico q imo hæc lriatio quo ad effectū succedēdi retro nō trahitur,vt scripsi in ar.x.4.par.Non ob.l.imperialis.C.de nup.quia vt dixi in j.ar.j.par.ad fi.ille tex.ponit sicū in ḡn. q non dicatur vere lrius pp dictiones,quasi,& videri,q̄ ipropnetatē denotāt,dixi in loco vbi.s̄.Et ēt nō ob.l.cum.q s.in fi.C.de na li.q̄a vltra.d.s̄.in j.rñ.dico q ibi loquitur in lriato p subsequens mr̃imo.q̄ est fauorabilis, & retro ab initio fingit lrie ꝯceptum in §. si q s igit dotalia.q.mo.na.eff.sui.l.nuper. C. de na.li. Nos vero in lriatione p rescriptum odiosa,q̄ retro non trahitur vt rescripsi in x.ar.j.par. Nec pantur statutū istud hāc interpretationē cum iure cōi ad casum fictū,vt scripsi in v.pxima rñsio.Et licet statutum non dixerit lrie natos, tñ q̄a dixit eq pollēs, vt probatū est in ar.negatiuę,sufficit.l.mulier.in prin.ff.ad Treb.l.uj. C. de insti.& substi. Pręterea ita ēt scuisset dicere statutū, si placuisset lriatos venire in luos, & non inter lrios.Nō ob.q ꝯdino,si decessierit sine filijs, verificatur i monasterio tanq̄ filio lrio. Prio, quia vt dixit glo.in c.Raynaldus. in verb.legitime.de testa.ibi nō erat dictū,si decesserit sine filijs legitimis,sed sine filijs tñ,q̄a non veniret monasteriū.pręterea illa nō est ratio q monasteriū facit deficere ꝯdōnem,eo q sit filius, vt loco filij habeatur. imo errāt q̄ ita dicunt,& pbat in c.j.de va s.mil. qui ar.bellica depo.& ibi Bal.& no.in auct.si qua mulier p Bar. & plene p Bald.in auc.ingressi.& in auc.si qua mulier.sed fuit ratio, fauor religionis,q̄a eius ḡnum esset ḡ libertatē religionis, & vita ꝯtemplatiua arctaretur p ꝯsiderationē pdendi vel acquirēdi,s'm Ri. Ma. & Cy. & Bal.in auc. nisi rogati.in j. opp. & idē Bal.in l.humanitatis.C.de impu.& alijs substi.in ver.vij.q'nt.& Bal. in l. Deo nobis.in pn.& de epi.& cle.& ne volūtas testatoris fieret caduca, vt dixit tex.in d.§.sed hoc pręsenti. Alias aūt nō posset procedere. cōis opi.q̄ est q etiam si dictū fuerit, sine filijs ex suo corpe natis, monasterium adhuc facit deficere ꝯdinonē. de quo dixi in ar.itē intelligit,q hr̃ loco filij,q̄n pr̃ ingredit monasterium, nō aūt monasterium simplr̃,s'm Bar.in l.si ita quis.§.ea.l.ff.de verb.ob.& Bal. in l.ea.lege.C.de ꝯdic.ab cau.Non ob.l.lex nāe.de sta. ho.quia fateor q lex spālis per fictionē pōt tribuere casui ficto ea q̄ attributa sunt casui vero.c.ad audientiam.c.cū dilectus. de cle.non resi.l. G. llius.§.& quid si tñ.& sir etiam posset statutū. ar. l.oēs ppli.de iust.& iu.& §.ex non rescripto.insti.de iu.nat.& tenet Bar. in l. si is q pro empt. Tñ statutū loquens de legitimo nō se extendit ad fictē legitimū bñficio principis, q id facere potuit. Nō ob. q si lriatus non includit in verbis statuti,ergo tanq̄ casu omisso,admittitur de iure cōi.Sed rñde q licet quo ad istū nepotē casus sit omissus in statuto, tñ manet vigor statuti pferentis primogenitū verū lrimum.Cuius vigore pferet Germanus defuncti frater,vt disputatū in pręcedenti dubio.Nō ob.tex.in l.nō tñ duos.ff.de ꝯtracta. q̄a ibi non requirebat filiū esse legitimū & nālē,put in casu nr̃o. Sed sufficiebat quē esse ficte filium p adoptionē vel arrogationē l.j.§.j.eo.ti.hr̃ hodie in l. pe. de adop. Ad qď l. j. §. certe ad Mace.l. senatoris filium.& seq.cum l.liberos.ff.de sent.l.lege §.hoc capite ff.de ri.nu.l.quicunq;.§.j.& l.adoptiuū.in prin.ff.de in ius vo.Non ob.l.in ꝯdōnibus.§.si patronus.de ꝯdi.& demō.Primo, q̄a verba ꝯditionis, & eius dispō sępe recipiunt fictionē & impropnetatē, vt probatur in l. lu. ait.ff.de ꝯdi. & de.Vbi haec verba, si x.dederis hęredi,sortiūtur effectum, si hr̃s accepto liberauit dare debentē, & sic p actū fictū.in §.est aūt.insti.q.mo.tol.obl.& no. Bar.in l.amplius nō peti.ff.rē ra. ha. qď nō esset in statuto vere & pprie intelligendo.Ex quo no.Ang.in ꝯsilijs suis ꝯsi.cxxix.q inci.in Dei noie visis dictis dubijs, dicit q stāte sta. q nulla exceptio possit opponi, poterit opponi exceptio ꝯpensationis , tanq̄ sit exceptio ficte solutionis q an tñ sit verū,pro nunc latius nō disputo. Non ob. tex. in l.si cū dotē.§. fi. prout induxi. Quia ibi est dictio,quasi priuilegiū &c.q̄ soluit ḡriū,cū sit dictio impropnetatis.l.cū quasi.in prin. ff.de fideic.lib.l.si quis añ nup.ff.sol. mat.l.j.ff.de transac.l.j.§.cum eo.ff.de eo.q pro tu.Et alię ḡcor. non loquuntur in dispōne stricti iur.& odiosa put i casu nr̃o.Nō ob.tex.in l.si filius.ff.si q s omis.cā test.quia ibi dicit quod alius nō consert hęredi, & sic in eius odiū, put in eius odiū fuit inducta pulsio illius tituli.Sed ibi nō dr̃ quin ipse cōserat alijs,cū cā sit intestati, ideo credo, q ipse tenetur alijs ꝯferre illud quod fuit introductū in eius odiū,ꝯuertatur i eius fauorem. l.si quis solidum.ff. de hęre.insti.l.relegatorum.§.fi.ff.de in terd.& rele.l. non putauit.§.si quis sua manu.ff.de ḡta. Non.ob.l. cum ex ratione.ff.de excu.tu.quia vt dixit Bar.in l. oēs ppli. in vj.q. prin. ff. de iu. & iu. illud ibi est vigore rescripti postea subsequuti expresse extensionem facientis ad illum casum , aliàs non fieret extensio ibi.Probatur in l.ij.C. de iur.aure.annul.& l.etiam. ff.eo. ti.Et hęc rñsio optima est ad oīa iura ḡria alleg.in hoc ar.q̄ rñsionem ampliabis ex his quę dixi.s̄.pxi.in v.rñ.Et sir rñde ad legem sed si accepto.ff.de iu.fi.quę lex etiam ponit facit in ḡrium.Et ita eam in ḡnum inducit Sal.in l.etiam.C.de appel.

Ad quintū

Dubium in ordine disceptandum venio, quo quæritur, vtrū ꝯstō præcarij Comiti añ dicto facta, eū ḡ tertios possessores a debitorē cām hñte releuet ab onere excussionis fiende. Et primo,capio partē negatiuam, q non, q̄a est à iure hæc forma in specie tradita, q creditor agens ḡ tertios possessores taliū bonorū primo excutiat,& agat personali actione,vel reali ḡ reum principalē.Scďo,agitur personali vel reali ḡ fideiussores, si intercesserunt. Tertio,ḡ tales tertios possessores rerum debitoris. Et hoc est verum hodie iure nouissimo, tam in expressa hypotheca in auc. hoc si debitor. C.de pig.in auc. sed hodie.C.de act. & obli.sumptę ex corpore authenticorum. de fideiu.§.sed neq;.q̄ enī in tacita hypotheca & pignore ēt iure antiquo.l Moschis.in prin.ff.de iu.fi.l.l.si non uerum. C.de dona.inter vi.& vx.l.satis.C.in q.cau.pig.taci.ḡha. l.j. C. de cōue.fisci debito. lib.x.Pro hoc etiam l.j. & l.ignoti. C.de reuo.ijs. quæ in frau.cre.l. ait.§.ita demum.ti.co.ti.l. pe. ff.de sepa.inst.de actio.§. item si quis in fraudem. vbi creditores reuocare volentes per Scuerianam in factum.aut Caluisianam bona in fraudem eorum alienata per debitorem necesse hñt primo excussionem facere in bonis debitoris.facit tex.no.in l. curator.§.fi.ff.de admi.re. ad cuu.per. Cum igitur hæc forma sit regulr̃ a iure tradita , nec casus noster à iure exceptuatus repenatur,à regula discedendū non est l. j.ff.de reg. cato.l.ij.§ generaliter.ff.de leg.præstan.no.in l.j. & in l. omnis diffinitio.ff.de reg.iu.Item ꝯfirmatur quoties debitor.constituit se à creditore præcario possidere, si nihil aliud inter eos agatur in dubio ex hac ꝯstōne ciuilem habet possessionem creditor , debitor vero nālem.ff.de pręca.l.& habet.§.eum q.& l.fi.l.non solum.§.fi. ff.de vsuc.l.interdum.ff.de acq.pos.l.Iulianus. §. possessionem. ff. de ac.emp.no.Io.Bu & Bar.in l.creditores.in ij.q.prin. &.in iij.C. de pig. & in l. quod meo . ff. de acqu. pos.in l. Celsus.ff.de vsu.& Ang.& doc.post.gl.in l.ab emp.ff.de pac.& Spe.& Io.An. ď emp. & ven.§.bene.est.& no.in c.conuenientiet. de restit.spol. tunc sic.aut vult via iuridica creditor agere ḡ tertios possessores,& nō potest, nisi excussione facta.d.auth.hoc si debitor.s̄.in prox. atg. all. aut vult tanquam ciuiliter possidens propria authoritate possessionem ingredi,& sic tertium possessorem de facto expellere,& sir dico q non potest, quia quoties q s est in possessione ciuili & eniā naturali , non potest propria authoritate possessionem ingredi,

& expellere tertium ēt ſolūmodo detinentem, qñ ille detinēs habet cām ab alio, nō ab iſto agēte tex. eſt quē ibi no. Bar. in l.j.§. neceſſario.ff.ſi ven.nomine.& l.hęc aūt.§.fi.ff.ex q.cau.in poſ.ea.l.fi. cum ibi not.C.ſi per vim vel alio mō.& ꝙ hr̄ in l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus. iuncta gl.j.ff.de re iud.& Imol.in c.inter quatuor.extra de maio.& obe.& Bal.in l.ſi deſerta.C.ſi ꝑ ꝑ publi.penſita. & etiā vr̄ tex.in l.cum à te.ff.de vi & vi arma.& glo.no.in l.j.§. vi poſſidere.ff.de vi & vi ar. Nec obſt.ad hoc.c.ſæpe.de reſti.ſpo.quia dixit, ſi ſciens &c.ꝙ ſi nō pręſumitur in facto alieno.ad idem l.ſi duo.§.nō videor.ff.vti poſſ.licet Bal.mer voluerit ꝯnū.& male in l.certa forma.C.vt in poſſ.leg.allegando pro hoc gl.ord.in l.j.§.interdictum. ff.vti poſſi.q mihi vr̄ non ob.primo, quia illam quidam reprobāt, vt Cy.in l.j.C.vnde vi. Et quia loquitur in poſſeſſore clādeſtino, q bene pōt expelli ſm quoſdā, vt ibi per Bart. & ita intelligitur l.clā poſſidere.§.qui ad nūdinas.ff.de acquir.poſ.immo fortius vr̄ ꝙ cū penes debitorem remanſerit poſſeſſio nālis, vt ſ.dixi, ꝙ transferēdo poſſeſſionem in tertios poſſeſſores priuauit dn̄m ſua ciuili, vt firmat expreſſe gl.no. approbata in l.interdum.§ fi.ff.de acq. poſ. & in l.ſi ſeruus.C.ꝙ cum eo.& in l.j.C.eo.& Bart.& doc.in l. peregre.§.q̄bus.ff.de acqui.poſ.Iac.Bu.& Bal.poſt gl.in l.fi.C.de acqr. poſ.licet ibi Cy.& Pe.ꝯ & male, ꝑ qua vr̄ tex.in l.peregre.§.quib⁹. ff.de acquir.poſ.& l.iij.§.ꝙ ſi ſeruus.ff.eo.ti.& ibi Bart. Nec ad hoc ob.l.q. vniuerſas.§.fi.eo.ti.quia ibi transferens nullā poſſeſſionem etiam naturalē habebat. item actus erat ibi ſolū ad tradendā nudā detētationē, nō poſſeſſionē, & ita cōiter intelligitur. Simile in l.ſi id ꝙ.§.j.eo.ti.facit.l.nō ſolum.§.qui pignori.ff.de vſuc. Et ꝑ ꝯn̄s non poſſit ꝑpria authoritate poſſeſſionē q̄ nō habet, ingredi.immo talis dr̄ prædo.l.nec ex vera.C.de acqui.poſ.l.extat.ꝙ me.cau. l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.& in ſpecie C.vi.bon.ra.l.res obligatas.C.ad l.Iul.de vi.l.in poſſeſſione.ff.ad l.Iul.de vi.priua.l. creditores.Itē ꝯfirmaē, locator habet immiſſa & illata tacite obligata, & illa pōt ſua authoritate includere l.vtique.& ibi no.ff.de dam. infe.l.licet.& l.eſt dn̄a.ff.in quib.cau.pig.ta.ꝯ ha.ſi tn̄ illa res ꝑueniat ad tertiū hn̄tem cām à debitore, nō poſſim ſine excuſſione ego locator vti propria authoritate ꝯ eū, ſed agere debeo via ordinaria, vt hypothecaria vel interdicto Saluiano no.l.j.ff.de Sal.interd. & C.eo.ti.l.j.& ibi no.in ſpē induco l.ij.C.eo.ti.vbi ſi p̄cario ꝯceſſa tranſiuit ad alium, non poſſum, niſi per interdictum, ordinaria via agere ꝯ eum.& l.quæſitū.§.fi.ff.de p̄ca.facit ēt eo. tit.l.ij.§.j. vbi bona lr̄a, alias nō videreē neceſſarium fuiſſe interdictū de præcario, & ſic ſuperfluus eſſe titulus.C.de pręca.ꝯ.§.q̄bus.in j.ꝯſti.C.l. j.ff.de orig.iur. Si ergo via ordinaria agendum eſt, ergo ſequiē neceſſario excuſſionem fieri debere d.auct. hoc ſi debitor præal. Et hoc maxime, quia dolus autoris.ſ.debitoris non debet poſſe nocere ſucceſſori.ſ.tertio poſſeſſori l. apud celſum.§. ſi ex cauſa legati.& §.de autoris.ff.de exce.do. Sed ſibi noceret ſi nos diceremus creditorem agere ꝯ ipſum excuſſione non facta, debitore exiſtente ſoluendo l.fi.in prin.ff.de eo per quem fac.erit, igitur &c.

Ecōtra. Ad partem affirmatiuam arguitur ꝙ dictus comes poſſit agere ꝯ tertios poſſeſſores nulla prius facta excuſſione. Et ꝑ hoc inducitur text.in auc.de litigioſis.§.ab omni aūt.vbi dr̄ expreſſe ꝙ creditor pōt directo agere ꝯ emptores, non poſſeſſores bonorū ēt expreſſe hypothecatorū per debitorem, q poſtea in dictos emptores alienauit, & hoc etiā nulla præcedēte excuſſione, vt ibi patet.& per ꝯn̄s per illū tex.vr̄ correcta auct. de fideiuſ.§.ſed neq;.poſita in auc.hoc ſi debitor.C.de pig.& in auc. ſed hodie.C.de ac.& obl.tanq̄ per poſteriorē ꝯſtōnem in ordine l.ſed & poſteriores.ff.de lega.l.bona fides.ff.depoſi.l. ſi idem cum eodem.§.fi.ff.de iu.om.iu.& ꝙ no.glo.in l.quidam filiū.§.Sabinus. ff.ad tre. Item ꝯfirmatur.nam debitor retinēs & nāliter poſſidēs, rem pręcario poſſidere dr̄ alieno nomine & pro alio.ita dixit tex. ad hoc no.in l.male agitur.C.de præſcr.xxx.ann. Vnde tunc ſi debitor interuertat talem poſſeſſionem, poteſt directo creditor agere ꝯ poſſeſſores ꝯdōne ex l.fi.C.de acqui.poſ.nulla excuſſione facta per tex.d.l.fin.ibi vel quiſpiam alius, ꝙ ibi exponit poſt glo. in verbo cuiuſcunq;.& Iac.Bu.ſi debitor, qui ꝯſtituit ſe præcario nomine creditoris poſſidere, quia tunc ſm eum, poterit talis creditor, vt dixi, omiſſa excuſſione agere ꝯ tertios poſſeſſores vigore talis p̄carij.& hoc ēt ibi ſequitur Angel. limitando in caſu illo nō hr̄e locum auc.hoc ſi debitor.& idem voluit Bar.in l.j.C.de reuo. his q̄ in frau.cre & ibi dixit hoc eſſe verum ſi agereē ꝯdōne d. l.fi. ſecus ſi agereē hypothecaria per d.aut.hoc ſi debitor. hoc idē voluit Ang.& poſt eum Raph.Cu.& Io. de Imo.& Mod.in l. exitus. ff.de acqui.poſ.& idem Ang.in l.ij.§.hac actione.ff.vi bo.ra.& Bal. in l.j.in fin.ff.pro ſocio.in reportatis antiquis. Et idem repetit ipſe Iac.Bu.in auth.hoc ſi debitor.& ibi ſequitur d.Flo.& Iacob.Bu. in auth.ſed hodie.C.de ac.& ob.ꝙ poſt eum ibi ſequutus eſt Pet. de Anc.ibidem, & ſufficere vr̄ remedium d.l.fi.cum ad effectum hypothecariæ agendo non auocetur, niſi ſola poſſeſſio l. ſi cum venditor.ff.de euic.no.in l.rem alienam.de pig.ac.q̄ pariter auocatur per ꝯdōnem d.l.fi.& ꝙ in caſu nr̄o locum hr̄e poſſit remediū d. l. fi. ꝑbaē.nam ſiue dicamus ꝙ per traditionem factam à debitore, creditor ſua poſſeſſione priuatus ſit, vt ꝑbaui.ſ.in ij.ar.j.par.& tūc habet locum d.l.fin. Nam ibi ēt datur dn̄o talis conditio eo caſu, quo ſeruus colonus vel ꝑcurator, aut alius quiſpiā exuerit poſſeſſionem animo deſerendę poſſeſſionis. quo caſu, licet dn̄s non priueē ciuili l.cū q̄s.ff.de dol. tn̄ priuaē nāli l.ſi de eo. §. aliud æſtimandū.& l.ſi colonus.ff. de acq.poſ.& hæc eſt cōis opin glo.in l.j. C.cōmu.de vſuc.& in d.l.fi.& doc.in l.peregrę.§.quibus.de acqui. poſ. Tamen ad talem poſſeſſionem amiſſam recuperandam daē remedium d.l.fi.vt ibi ꝑbat litera ibi, eā dereliquerit, vel alij prodiderit.C.de acqui.poſ. Et habere locum in caſu nr̄o vltra prædicta firmat Bar.in l.creditores.in iij.q.C.de pig.& ibi idem Saly. & gloſ.in l.Pompo.ff.q̄b.mo. vſusfr.amit.aut nos tenemus ꝙ priuatus non ſit creditor ſua poſſeſſione ciuili, vt tenuit Bart.& Saly. in l.creditores.in iiij.q prin.C.de pig.ꝙ probatur, nā licet alias ſi deijciatur ſeruus colonus aut ſimilis, qui tn̄ totū alieno nomine poſſidet, tunc dn̄s omni poſſeſſione priuatur l.peregre.§. quibus. de acqui.poſ.l.j.§.nos autem.ff.de vi & vi arma. Sed ſi deijciatur aliq̄s qui non ſuo nomine poſſidet naturaliter, vt vſufructuarius l.naturaliter.ff.de acqui.poſ.vel retinens p̄cario l.& habet.§. enim qui.ff. de pręca. Tunc dn̄s vel alius hn̄s ciuilem proprio nomine, q̄a nō cohęret naturali, non priuatur per talem deiectionem ſua ciuili, vt tenuit glo.in l.j.ff.de vſusfr.quemad.cauea.& glo.in l.iij.§.vnde vi.ff.de vi & vi ar. Probaē in l.ſi id ꝙ.§.fi.de acqui.poſ.& ꝙ expreſſe not.in l.ſi de fundo.ff.de vi & vi ar.& in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.licet glo.ibi videatur voluiſſe ꝯrium & male.& hanc partem teneo, licet Bart.ſibimet ꝯrius, ꝯrium & male tenuerit in l.interdū. §.fi.& in l.iij.§.in amittenda.in fi.ff.de acq.poſ.& Bar.in l. Celſus. ff.de vſu. Nec ad hoc ob.alle.in ꝯrium in ij.ar.j.par.primo, q̄a ꝑ prædictas authoritates & rōnes neceſſario infertur gl. de qua in l. interdum.§.fi.eſſe falſam. Non ob.etiam l.iij.§.ꝙ ſeruus.l.peregre.§. quibus. quia ꝯria loquuntur, quoties ſimul iuncta erat naturalis & ciuilis apud dominum, & interuertētes poſſeſſionem in alium ſolūmodo detinebant. vnde tranſlatio poſſeſſionis non poterat in naturali tn̄ verificari, quia illam ex ſe non habebant. priuabatur ergo dn̄s vtraq; ne fieret digreſſio & diſiūctio poſſeſſionis naturalis & ciuilis, quæ inſimul cōcomitabantur. Itē intelliguntē ꝯria qñ actus ex quo trāſferebaē poſſeſſio, erat ꝯueniēs ad dn̄ij trāſlationem. ꝙ nō eſt hic. Et pro hac opi.vltra p̄dicta vr̄ expreſſe tex.in l.q̄uis.§.j.in l.vniuerſas.§.fi.l.ſi id qd̄.§.j.de acq.poſ. & hāc partem tenēdo ſimiliter habet locum ad l.fi.quia ibi datur illud remediū ꝙ dn̄s ciuilem poſſeſſionē nō amiſerit, quia licet ſeruus vel alius poſſeſſionē dereliquerit, ciuilis tn̄ nō amittebatur. vt l. cum quis. ff.de dol. Et eſt cōis opi.glo.in d.l.fi.& in l.j.C.eo.& doc.vbiq;.imo fortius tenuit do.Iac.& Lud. de vrbe, & Nic.Spi.in d.l. peregre.§. q̄bus.& per diſpōnem.d.l.fi.ſit inductum, ꝙ etiam naturalis non perdatur per text.ibi, nihil penitus dn̄o præiudicium gn̄etur.& l. fi.C.ſi alie.res pig.data ſit, ita in caſu noſtro. Præterea, licet illa lex loquatur ſolum in duobus caſibus, qñ ſeruus aut alius dereliquit poſſeſſionem, vel dolo, aut deſidia perdidit, tn̄ gl.magna ibi, in fi. extendit remedium illius legis ad alios duos caſus.ſ. qñ poſſidēs tradidit, vt in caſu noſtro, & qñ de poſſeſſione deijcitur. Nā ratio illius literę fuit, ne ex malignitate interuertentis poſſeſſionē, dn̄s præiudicium aliquod pateretur, vt ibi dixit tex. vnde cum eadem ſit ratio in caſu nr̄o fiat extenſio de ſimilibus ad ſimilia ex identitate rōnis l.non poſſunt.ff.de legib.l.à Titio.ff.de verb.obl.c.inter corporalia.de tranſla. Quam extēſionem in proprijs terminis faciunt Pe.Cy.& doc.per glo.in d.l.fin. Quæ habet locum etiam in iuribus correctorijs & penalibus ex identitate rōnis, quoties rō finalis ſcripta eſt in l.prout eſt d.l.fin.quia vbi habebit locum dicta ratio, fiet extenſio, vt eſt glo.in auc.vt ij.qui obli.§.j.in ver. ad curationem.& gl.in l.j.C.de his qui ante aper.tab.& gl.& doc.in c.j.de re.permu.in vj.& in cle.j.& q̄a talis ꝑprie nō dr̄ extēſio, ſed potius intrinſeca declaratio, q̄a ꝯtinet in verbis legis ſaltim gn̄alibus, vt dixit gl.in c.j.de temp.ordi.in vj.& ꝑ hoc gl. q̄ ſequuntur ibi doc. in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.q̄ voluit ꝙ diſpoſitio illius iuris, q̄ eſt penalis, extendatur ad inuaſionem factam circa iura incorporalia. Et intellige tex.d.l.fi.ibi, dum dicit, ſed & ipſe ſit liber &c. nā eſt dictio implicatiua, vt l.ij.ff.ne quis eum qui in ius voc. quæ implicat ꝙ non ſolum cōpetit dn̄o remedium d.l.fin. Sed etiam agi poterat ꝯ colonum, vel procuratorē, aut ſimiles cōpetenti actione, puta mādati, vel ſi.ad omnē iacturam & damnum ex eo ſubſequutum.ſ.ad oēs expēſas & incōmoda.q̄ in tab actione veniūt, vt ff.man.in l.ſi mandato meo.§.ſi fideiuſſor. & l ſi is .§.fin.in c.j.& ibi not.extra de fideiuſ. Non intelligas ꝙ agat ad æſtimationem

amiſſę

amissæ possessionis, q̃a illam cõditionem ex illa lege recuperat à possessore. Alias autem si nõ diceremus ꝯdõnem ex illa lege, dari immediate, & de nouo introductam esse, nihil noui introduceret illa lex, q̃a illud idem erat cautum iure ãtiorũ. in l. Pompo. & ꝙ ibi not. ff. q̃b. mo. vsusfru. amit. Item iure veteri prouisum erat per interdictum vti possidetis. vt latius j. dicam. & tenet d. Io. in d. l. peregre. §. q̃bus. vnde cum appareat, illam legẽ voluisse aliquid noui inducere, inducit ꝙ absq; aliquo præiudicio ciuiliter possidens recuperabit immediate possessionem interuersam ꝯdõne ex illa lege, non obstante ꝙ ad alia damna agere possit ꝯ interuertentẽ. quia in primo iudicio ꝯ possessorẽ non veniunt omnia damna, vt no. in l. j. ff. de alie. iudi. mu. & in c. finẽ litibus. de do. & contu. & gl. & doc. in l. j. §. fin. ff. si q̃s ius di. non obtẽ. & in l. non ignoret. C. de fru. & lit. expen. no. doct. in l. eum quem temere. ff. de iudi. Et quia si vltra remedium agendi ꝯ colonum non haberet remediũ illius legis ꝯ possessorem, posset dici pręiudicium generari, cum ex sola volunrate possessionem recuperãdi magis dicatur præiudiciũ gñari. arg. insti. de act. §. ꝓterea. l. fin. ff. de vsu. & hab. l. Paulus. ff. de sol. Quod est ꝯ mentem & verba d. l. fin. Igitur concludendum vr̃ esse per illam legem introductũ remedium ad immediate recuperandũ possessionem interuersam ꝯ possidẽtem. Item ꝙ habet locum in casu nr̃o. Et prædicta cõsidera ad dubium intellectum d. l. fin. quo ad quęsitũ nr̃m, q̃a illam in hoc pessime reperio à doctoribus declararam, licet hæc sint in discursu festinantis calami. Sed recitata reliqua examinanda venient in rñsionibus. Item cõfirmatur per tex. no. in l. si seruus. C. ꝙ cũ eo. vbi si seruus interuertat possessionẽ domini, põt dñs propria authoritate, & ꝑ vim ingredi possessionẽ suam & possessorẽ expellere, per q̃ legẽ reperio ꝙ Bal. mirabiliter mihi in l. j. C. de ser. pig. da. manu. dixit ꝙ cautela est ꝙ apponatur in pacto de dote restituenda precarium, q̃m per talem ꝯstõnem precarij eueniente in casu restituendæ dotis, poterit mulier ꝓpria authoritate ingredi possessionẽ, per d. l. si seruus. cui addo ꝙ ẽt voluit glo. no. sc̃m vnam opin. in l. cum creditor rem. ff. de furtis. q̃ allegauit Saly. in l. iam. C. de pig. Addo ẽt ꝙ idẽ voluit Bal in l. ij. in x. q. C. de serui. & ibi ẽt ꝙ si hñs præcario neget se pręcario tenere, an possit ꝓpria authoritate expelli. & per Inn. in c. bonæ. de postu. præla. in glo. requisitus. ibi, & dicunt quidam, intellige semper reuocato precario, & pro dicto Bart. in l. j. C. de ser. pig. da. ma. addo ꝙ ipsemet dixit in l. pe. per glo. ibi, in fin. C. de pig. act. vbi ille qui habet possessionem saltem ciuilem, põt ingredi propria authoritate, licet alias detineat vel possideat nãliter, & ibi singulariter subdit Bal. ꝙ mulier q̃ habet bona mariti obligata pro dote, marito mortuo, põt ꝓpria authoritate remanere in detẽtione domus, q̃ cum marito habitabat iure familiaritatis. ad qđ vide per eundẽ in l. pe. in prin. C. de nõ nu. pecu. & dixi post Bart. in l. neq;. C. de cõpen. & in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cõdi. inde. vltra quę etiam addo tex. no. & ꝙ ibi per doc in c. cum venissent. de resti. spo. vbi possidens ciuiliter tm̃ põt ꝓpria authoritate possessionẽ nãlem ingredi, & per Inn. in c. in pñtia. extra de ꝓba. & in c. ex parte. de arb. ꝙ vr̃ verum fortius in casu nostro, q̃a in potestate creditoris est semper reuocare præcarium, & possessionẽ recipere, vt l. Pom. po. §. si is q̃ pręcario. ff. de acquir. poss. l. ait prætor. §. hoc interdictum. ff. de preca. Si ergo põt ꝓpria autho. creditor possessionẽ ingredi, ergo frustra de excussione tractatur. Et ꝓ hoc, nã clarum est ꝙ per interuersionem dictę possessionis naturalis factam à debitore, turbat̃ ciuilis possessio creditoris, vt not. gl. in l. clam possidere. §. q̃ ad nũdinas. ff. de acq. pos. & Bar. in l. j. §. fi. ff. vti pos. quo casu põt ꝓpria autho. talis turbatio repelli. l. quẽad. §. j. ff. ad l. Aquil. l. si iure. §. qui ad ianuam. ff. ꝙ vi aut clam. l. j. C. vt nemi. liceat sine iud. auth. sig. in prin. ꝙ dixit Bar. in l. j. §. nunciatio. in prin. ff. de ope. no. nun. verum esse ẽt in ciuiliter possidente, per l. vsufructuarius nouum l. j. & ij. ff. de vsufr. & per gl. & doc. in l. de pupillo. §. meminisse. de ope. no. nun. & l. iuste. ff. de acq. pos. & apertius probatur per Bar. in l. j. §. interdũ. ff. vti pos. & Inno. in c. j. de immu. eccl. & Bal. in c. j. de conten. inter do. & fidelem. & maxime, q̃a si semper turbari dr̃ per continuã alterius detentionem, ergo semper poterit turbãtem ꝓpulsare l. j. §. vim vi. & l. iij. §. cum igitur. ff. de vi & vi ar. ita no. dixit Bart. in d. l. j. §. interdictũ. & doct. in l. j. C. vti pos. Itẽ confirmatur, nã clarum est creditorẽ præcario rogatum, ciuiliter possidere l. & habet. §. eum qui. ff. de pręcario. l. Pompo. §. si is q̃ præcario. ff. de acqr. pos. & dictum est s. in prin. Tũc si interdictum vti possidetis datur, ẽt ciuiliter tm̃ possidenti l. j. in prin. & ibi no. ff. vti pos. & C. eo. ti. in l. j. & dat̃ ꝯ eum q̃ ꝯfirmat se possidere l. j. §. huius aũt edicti. cũ si. ff. vti pos, & vt dixit glo. not. q̃ ibi sequuntur doc. in l. si duo. in prin. in verb. vincet̃. ad fi. ff. vti pos. dat̃ mihi ꝯ eũ q̃ habet cãm ab eo qui tenebat à me p̃cario, ne melior sit ꝯditio possidẽtis q̃ authoris. l. i oĩbus. §. nõ debeo. de re. iu. l. si superatus. in p̃n. de pign. Et q̃a interdicta scripta sunt in rem, & possessorem insequuntur. l. j. §. pe. ff. de interd. & ꝙ no. Inno. in c. veniens. de pręscri. Igitur patet ꝙ in casu nostro creditor agere potuit interdicto vti pos. ꝯ possessorem, & per ꝯñs nulla præcedente excussione, maxime cũ iniusta dicatur esse possessio apud possessorem, ꝑ d. l. fi. C. de acq. pos. & q̃a licet pręcarij possessio dicatur iusta, tñ illud est verum, durante voluntate dñi, alias dr̃ iniusta. l. cõi diuid. §. inter pędones. ff. cõi diuid. Quæ nunc reuocata videtur cum dñs ꝯ possessorem agit. Ita dicit Bart. in l. j. §. fi. ad fin. ff. vti pos. Igitur videtur ꝙ debeat succumbere possessor. & idem Bar. in l. Pomp. §. cum quis. ff. de acqui. pos. Et quòd hoc interdictum competat, videtur tenuisse d. Io. in d. l. peregre. §. quib. Item videtur ꝙ possit agere interdicto de pręcario ꝯ successorem. l. quæsitum. §. fi. ff. de pręca. l. ij. C. eo. ti. istud soluetur in fi. seq. arg. Item confirmatur, quia tali creditori põt competere remediũ ex can. reintegranda. iij. q. j. & iij. q. ij. c. ij. ꝙ habet locum qñ agitur ꝯ tertium possessorem, etiam ignorãtem ius ad alium spectare sc̃m gloss. Inn. & doc. in c. sepę. de rest. spo. no. Inn. in c. quęrelã. de ele. Bar. & doc. in l. rem quæ nobis. de acqui. pos. in l. manifestissimi. §. sed cum in secundam. C. de fur. in l. inciuile. eo. ti. in l. & ideo. §. fi. ff. de condi. fur. & no. in c. post electionem. de conces. præb. itẽ põt cõpetere ex l. si coloni. C. de agri. & cẽsi. lib. xj. & no. in dictis locis, & quia istud fuit vltimũ arg. scriptum post completum dubiũ, ideo hic subdo rñsiones. Et primo dico, quòd non ob. c. reintegranda. Primo, quia in casu nostro non vr̃ aliquod ex dictis remedijs competere posse, primo, q̃a illa dat̃ spoliato, & q̃ nãliter possidebat, sed in casu nr̃o creditor non est priuatus sua ciuili possessione, q̃ habebat, vt probaui in ij. ar. affirmatiue. scđo, posito ꝙ sic, nã d. c. reintegranda. habet locũ in rebus ecclesiasticis & hãc opin. tenet glo. in c. cum ad sedem. q̃ sequitur Io. Cal. de re. spo. Item sc̃m Bar. & doc. loquitur qñ res peruenit ad possessorem cũ vitio, & erat vitiosa, sed in casu nr̃o res peruenit cum tit. & per ꝯñs bona fide ad possessorem. & poterat debitor illam alienare cum onere suo. l. si debitor. C. de distr. pig. l. si ꝯuenerit. §. si fundus. de pig. ac. & siĺr loquitur in l. si coloni. item dicat gl. in d. c. sepę. quicquid velit, in casu dictorum iurium non agebatur ꝯ tertium possessorem, hñtem cãm ab alio q̃ ab agente, prout est in casu nr̃o. Non ob. ꝙ possit hr̃e locum interdictum de pręcario, q̃a non datur nisi ꝯ successorem vlem, vel pręcario rogantem. l. quęsitum. & l. ij. allc. in ꝯrium, ĩmo si pręcario habens alienauit, ipse alienans tenetur interdicto non alius. l. ait p̃tor. in prin. & l. quæsitum. §. eum quoq;. ff. de p̃ca. Nec ad hoc ob. l. j. §. illud quia loquitur alio casu. Nec ad hoc ob. quia interdicta sunt in rem. l. ij. §. pe. ff. de intere. & ꝙ no. Inn. in c. veniens. extra đ prescr. cũ sit restitutoriũ. l. ij. §. j. ff. de pręca. nõ dat̃ ꝯ tertiũ possessorẽ. l. cum à te. ff. de vi, & vi ar. l. si duo. §. nõ videor. ff. vti. pos. & đ hoc est tex. in l. j. C. de pręca. & Saluiano interdicto.

Superest Vt rñdeam argumẽtis ad vtraq;. partẽ adductis. & primo ad argumenta pro parte negatiua, nõ ob. auc. hoc si debitor. cũ si. Primo, q̃a ibi agebatur hypothecaria, nec aliud remedium cõpetere poterat creditori ex eo, quia ꝯstõ pręcarij nulla interuenerat, nec alio modo possessio vnquam in eum creditorem translata fuit. Sed in casu nostro cum vigore dictæ ꝯstõnis p̃carij agere possit immediate ꝯ possessorẽ ꝯdõne ex l. fi. C. de acq. pos. vt late ꝓbaui in ij. arg. affir. igitur nõ fuit necessaria excussio. Si aũt ageret, hypothecaria, credo ꝙ succumberet, quia licet hypothecaria aduocet nudã possessionẽ. l. si cum venditor. ff. de eui. no. ff. de pig. in l. pignoris. tñ appellat̃ petitorium nõ possessoriũ, vt no. gl. in l. j. ff. de Salui. interdi. & de pręca. & Salu. interdi. in l. j. cumulari aũt nõ vr̃ ꝙ possit hypothecariam cum remedio. d. l. fi. tanq̃ petitorium cũ possessorio rõne repugnantię ꝑ ea q̃ hñr. in l. nãtr. §. nihil cõe. de acq. pos. & in l. edita. C. de eden. in l. fundũ. ff. de exce. Dy. in c. nullus pluribus. licet personalis cũ hypothecaria concurat. §. sed neq;, in auc. de fideiu. De cuius rõne ꝑ Bart. in l. locis, maxime in l. edita. & siĺr loquuntur iura in l. j. in l. ignoti. cũ si. C. đ reuo. ijs. q̃ in frau. cre. quia ibi agebatur Pauliana in factum, aut Caluisiana, non remedio de quo. s. e. quia nulla interuenit ꝯstõ p̃carij. Et siĺr ad tex. in d. l. curator. §. fi. de admi. rerũ ad ciui. ꝑtinẽ. vltra q̃ etiã dico ꝙ ibi data fuerunt pignora solum pro indemnitate creditoris ꝯseruanda. quo casu, etiam iure antiquo, non poterat ad pignora agi, nisi prius facta excussione in bonis possessoris principalis, q̃a ita sonabat verbũ, obligationis pro indẽnitate. quę aliter nõ poterat apparere nisi facta prius excussione. ad idẽ tex. & ibi no. in l. j. C. de ꝯuẽ. fisci debito. & in l. j. C. de decu. no. Bar. in l. quęro. ff. loc. & Bad. in l. j. C. đ ijs quę in frau. cre. Pręterea in casu. d. l. curator. pignora obligata fuerunt à fideiussore, non à principali, nec postea in tertios possessores alienata. Item potest rñderi ad d. auc. hoc si debitor. cum si. ꝙ loquatur in tacita hypotheca. in exp̃ssa secus per tex. in auc. de litt. §. ab oĩ. & hoc tenuit gl. in §. sed. neq;. in auc. de fideiuss. de quo latius dicãm

rñsione ad primũ ar.affir. Item ad prædicta põt rñderi ꝙ ꝯstõ precarij operet ꝙ possit ꝓpria authoritate ingredi possessionẽ, vt dixi in iij.ar.affir. itẽ ꝙ operaẽ vt possit agi interdicto vti poss. i quo nõ requiriẽ excussio, vt ꝓbaui in iiij.ar.partis affirm. vbi vide. Nõ ob. ꝙ dr, nõ põt ꝓpria auc.creditor possessionẽ ingredi, ꝑ l.j. §. necessario cũ concor.alle. Primo, qa vt statim dixi, creditor habet aliud remediũ.s. ꝯdõnem ex l.fi.C.de acq.r.pos. itẽ ꝯria põt procedere quoties non intercessisset cõstitutio ꝑcarij, quo casu vr ꝙ ẽt ꝓpria auc.possit igredi, vt ꝓbaui in iij.ar.affir. Et hoc casu verificari possit ꝯria opi.Bal.q̃ in ar.recitaui, itẽ habet interdictum vti pos.vt dixi in iiij.ar.affir.ac ẽt põt rñderi ad id ꝙ dicebaẽ, creditorem priuatum esse sua possessione ciuili, qa vltra ꝑdicta põt dici, & bñ, hoc falsum esse, vt ꝓbaui in ij.ar.affir. Nõ ob.ꝙ locario habet immissa, & illata tacite obligata, & illa põt sua authoritate includere. si tñ ꝑueniant ad tertium, perditur talis facultas. Primo, quia semper firmis remanentibus rñsionibus.s.datis, dico, vt dixi Bar.& bene, in l.creditores.in iiij.q.prin.C.de pi.ꝙ illud ius exequẽdi certo loco est limitatum, vt ita demũ propria auc.includanẽ, donec sunt in domo, & sõ si extrahunẽ de domo, cessat dictum ius.igiẽ nõ ob. ẽt l.iij.C.de preca.& l.quæsitũ.§.fi.eo.ti.qa illa iura potius faciunt in ꝯrium. Nã licet nõ possint propria auc.occupari, tñ ibi directo agebaẽ ꝯ possessores nulla excussione facta. Præterea, & verius, ibi nõ fuit possessio interuersa, sed trãsiuit res præcario rogata ad heredẽ, q̃ est alienario necessaria l.peto.ff.de le.ij.l.j.in fin. de fun.dot.l.quædã.ff.de acqui.re.do.& no.in l.si ita quis.§. ea lege.ff. de verb.ob.& in l.ea lege.C.de ꝯdi.ob cau.& aliter nõ ob.ꝙ alias superfluus esset titulus de præcario. primo qa illud interdictũ non daẽ ꝯ hñtẽ cãm à precario tenẽte. Qđ an sit verũ vidẽdũ est ꝙ scriptũ est in iiij.ar.affir.& in eius rñsione. Et credo verũ ꝙ nõ. ac ẽt si dicimus dari, illud, potius facit in ꝯrium q̃ pro.qa vt dixi daẽ directo ꝯ possidentem nulla alia excussione ꝑcedente. Et ẽt vltra prædicta, nõ ob. ꝙ dolus debitoris non debuit posse nocere successori &c. Primo, quia sibi non nocet dolus autoris, sed onus reale rei impositum, cũ quo onere transit res ad quẽcunq; veniat l. si debitor.C.de distr.pi.l.si cõuenerit.§. si fundus.ff.de pig.ac.l.debitorẽ.C.de pig.& maxime cũ sꝑ saluũ sit emptori, vł alteri cuicũq; hñti cãm a đbitore, ꝑ remediũ đ euictiõe, aut q̃ti minoris. Itẽ đ tali ꝑiudi.videmus dispẽsatũ esse i casu nr̃o, ꝑ d.l.fi.C.de acq.pos.&c.

Postremo Ad argumenta adducta ꝓ parte affir. rñde, & primo non ob.tex.in §.ab omni. in auct.de litig. quia pluribus modis põt rñderi.& vna fuit opinio ſm Alb. & Yrne.relata per gl.in d.§.ab oi, & in auc.hoc si debitor.& in §. sed neq;.de fideiu.& i auc.sed hodie.C.de act.& ob.ꝙ dictus. §. ab oi. intelligatur ſm auc.hoc si debitor.s.prius excussis bonis principalis.& hoc nõ est iniquũ vt euiteẽ legũ correctio, vt adinuicem trahanẽ l.sed & posteriores.& l.non est nouum.ff.de legi.l. vnica.C.de inoffi.dot. Alia fuit opi.Pla.ꝙ in d.§.ab omni.vendita res hypothecata fuit cõsensu creditoris. Tertia fuit opin.relata ꝑ gl.in ꝯrio ꝙ ibi creditor vẽdicabat ꝯ debitoiẽ rẽ, q̃ ipse tũc possidebat, quia adhuc nõ tradiderat emptori. Quarta & vlt fuit opi.Io. q̃ sequuntur Azo.Pe.Cyn.& Bar.in l.distractis.& i auc.hoc si debitor.C.de pig.& cõiter do.oẽs antiqui & Mod.ꝙ §.ab omni loquatur in casu speciali.s.qñ lite cepta ꝯ se debitor illã alienauit. quo casu licet nõ ꝯhaẽ vitiũ litigiosi ꝑ oia, tñ ꝯhiẽ quantum ad hoc vt possessor cãm hñtis à debitore possit ꝯueniri, ẽt anteq̃ ipse debitor. & ista est verissima. Nec est dicendũ, prout firmauit gl.in d.§.sed neq;.ꝙ auc.hoc si debitor.loquiẽ in tacita hypotheca, secus in expressa ꝑ dictum §.ab omni.quia cum hoc esset iure fforũ cautum in l.Moschis in prin.ff.de iur.fis.l.sanc.C.q.b.cau.pig.taci.ꝯhatur l.si nõ verum.C.de do.inter vir.l.j.C.de ꝯuc.fis debito.lib.x.& per ꝯñs, vt superflua, nihil noui ĩduceret auc.hoc si debitor. de nouo superueniens cum concor.ꝙ non est dicendum in j.consti.C.§.quibus.ff.de ori.iu.in l.j.cum vulg.& hoc siłr sequutus est Bald.in l.j.C.de reuo.his quæ in frau.credi. Non ob.ꝙ dicebaẽ ꝯdõnem cõpetere de qua in l.fin.C.de acq.pos.nouiter ex legis decisione introducta, qm̃ pluribus modis ostendiẽ illa l.in casu nr̃o locũ habere nõ posse. Primo, qa ibi loquiẽ in his personis possessionẽ interuertẽtibus, q̃ suo proprio noie nullam possessionem habebant, quales sunt seruus, ꝓcurator, & colonus l.stipulatio ista.§.hi q.ff. de ver.ob.l.j.§.seruum.& §.per ꝓcuratorem.ff.de acquir. poss.l.j.C.com.de vsuc.l.j.§.deijciẽ.ff.de vi & vi ar.& l.certe.§.is qui.ff.de præca.& tex.ibi.quispiam alius &c.debet exponi.i.similis.ſm no.in l.si fugitiui serui.C.de ser.fug.& c.sedes.de rescr.& ita exponit ibi gl.in in verbo, cuiuscũq;.s.in depositario, cõmodatario & similib9, q. ñ possidẽt, sed simpłr detinẽt.l.licet.§.j.ff.deposi.& l.rei ꝯmodate.ff.ꝯmo.l.penes.ff.de ver.sig.sed in casu nr̃o debitor retinens rẽ ꝑcario, possidet nałr, & suo ꝓprio noie l.& habet §.cum q.ff.de pca.l.j.§.si tibi fundum.ff.de in.actuq; priua.cum cõcor.alleg.s.in prin. huius dubij. Nec ad hoc ob.l.male agitur.alleg.in ꝯrio, quia ibi loquiẽ quo ad effectũ ꝑscribendi.vbi lex ꝯsiderat potius ꝙ possidẽs recognoscat aliquẽ in dñm, q̃ ꝙ possideat alieno noie, vt in emphyteota, q. licet proprio noie possideat, tñ nõ prescribit, qa dñm recognoscit.l. cũ notissimi.§.fi. C.de præscri. xxx.ann. & ita tenet Bar.in d.l.male agitur.sc̃đo.d.l.fi.tuetur possessorem, saltem i sua ciuili, qa ibi loquitur i casibus in quibus sola nałis, imo ſm quosdam nulla possessio amittebatur, vt late dixi in arg. & ibi tenet Pet.& Cyn.& patet ex rub.vbi est situata de acq.& amit.pos. Sed in casu nr̃o omissa est ciuilis possessio ꝑ talẽ interuentionẽ, vt ꝓbaui in ij.argu. negatiue. Non ob. quòd contrarium scripserim in ij.arg. affir. quia ad illa põt rñderi.quòd loquimur in casu quo oĩno separata erat nałis à ciuili, nec sup illa nałi supersedebat ciuilis vt in vsufructuario, q. nõ solũ possidet nałr tantũ, sed & ciuiliter & nałr dr possidere vsufructuarius.ſm gl. in l.ait pretor.§. itẽ ei.ff.qui ex cau.ma.& in l.fi.ff.vti pos.no.in l.nałr.de acq. pos. post Cy.in l.j.C.vti pos hic vero ciuilis supsedebat sup nałi.vt.no.in l.interdum.§. fi. & ibi expsse hoc no.Io. de acq. pos. Item loquuntur ꝯria in deiecto, nõ in tradente. Itẽ in detinẽte tñ.& q. locabat, vel aliũ actũ faciebat nõ habilẽ ad transferendã possessionẽ. Ad alia alle.in ꝯriũ clara est rñsio.vñ cũ in casu nr̃o quis non habet ciuilẽ possessionẽ, non põt se tueri remedio.d.l.fi.ꝙ ad illud introductũ fuit. Cũ ergo illa lex de iusto nõ fecerit mẽtionẽ, istũ casum nõ cõprehendit.l.si seruũ.§.nõ dixit ꝑtor.ff.de acq.he.l.iij.§.quoties.ff.đ dã.inf.maxime cũ sit exorbitãs, imo ſm quorũdã opi.est correctoria, igiẽ nõ extẽdẽda.l.si vero.§. de viro.ff. sol.ma.l. ꝑcipimus.C.de ap.& no.i auc.quas actiones.C.đ sa.san.ec.cũ ꝯcor. Tertio, qa remediũ d. l. fi. est ẽxordinariũ.l.j.ff. de ꝯdi.ex leg.l.in cãę. ff. de minio.& l.cũ mandato.e.ti.l.in prouinciali.§.j.& ibi late ꝑ doc.đ ope.no.nũ.sed i casu nr̃o ꝯpetit hypothecaria, & sic via ordinaria agiẽ.& hoc tenet. d.Io.in d.l.peregre.§.q.b. licet ad hoc posset rñderi, ꝙ ẽxordinariũ, ꝑ ꝑ excussionem, est vilius ordinario, igitur non tolliẽ, vt no.in l.fi. C.si aduer.rem iud. Probaẽ in l.at si forte.§.j.ff.si serui. vend. Ac ẽt põt dici, ꝙ in casu nr̃o non habet locum remediũ.d.l.si ad possessionẽ recuperandã, qa quoties persona interuertens possessionem est libera, agiẽ ꝯ interuertentẽ ad oẽ dãnũ, & sic nullũ preiudiciũ gñatur. ita dixit tex. in d.l.fi. qui ita põt intelligi.ita in casu nr̃o agat, & excutiat debitorem interuertentẽ, & nullũ preiudiciũ sibi gñabitur, licet ad hoc posset rñderi, vt dixi in ij.ar.affir.in fi. & quia ꝯsiderabitur hic præiudiciũ vexationis et expensarũ ꝙ haberet creditor in lite, et excussione fienda ꝯ debitorem ꝙ multum attendit lex, et ꝑiudiciale appellat l.minorib9 xxv.an.ff.de min. Quod preiudiciũ totałr excludit.d.l.fi.igitur fateor bñ ꝙ si in casu nr̃o fuisset pignus pretoriũ, etiam sine ꝯstõne ꝑcarij, non esset necessaria excussio, qa eo iure, quo qs est missus in possessionem ꝑ pretorẽ, eodem iure debet manuteneri.l. si.qs missus in prin.ff.ne vis fiat ei.l.si postq̃. C. vt in pos. leg.et ꝙ no.in l. si quis missum. §. fi. ff. de dan.inf. hoc est quòd no. voluit Bal.in l.j.C.de reuo.his quæ in frau.cre. Item posset esse verum, si tertius possessor nunc possideret noie debitoris, nõ proprio, qa tunc remanent iura antiqua incorrecta, & nõ requiritur excussio, qa effectus iudicij fundatur cum debitore l.etiam.§.si quis hñns.de pet.hered.l.ij.C.vbi in rem actio.l.officiũ.ff.de rei ven.l.properandum §.sin aũt reus.ibi, vel alij personã eius pretendenti &c.C.de iudi. hoc est ꝙ egregie voluit solus Bal. in auc. sed hodie.in prin. C. de act.& ob. Item si opponeretur exceptio per creditorẽ tertio possessori, tua non interest excussionem allegare, quia alia bona non sunt, ꝙ offero me incontinẽti probaturum, vt colligitur ex gl. no.& ibi Ang.in l.nisi. ff.de pac. Io.& doc. in l. decem.ff.de ver.ob. & in d.l.exitus. ff. de acqui. pos.adde alios casus in §. item Seruiana. insti.de act.vbi dr idem, vbi est obligatum nomen debitoris. Non ob.tex.in l.si seruus.C. ꝙ cum eo.quia vt ibi dixit glo. & doct. dñs incontinenti ingressus est per vim possessionem.ꝙ permissum est propria authoritate.l.iij.§.cum igitur.ff.de vi, & vi ar.& l.j. C.vñ vi. vel ſm aliam opi. ibi, dñs possidebat per seipsum, nec aliqua possessio erat apud seruum. igitur dñs vim faciendo, & propria authoritate ingrediendo, dr possessionem suam retinere nõ vim facere. l. j.§. vi possidere.ff.de vi, & vi ar. Tertia, ẽt ibi fuit ꝯsideratio ꝙ seruus dato ꝙ possideret, noluit dñm aliqua possessiõe priuare nec in tertium trãsferre. patet, quia ibi in tex. dr ꝙ ad habitandũ concessit, & per ꝯñs nõ est actus sufficiens ad possessionem trãsferendam.l.j.C.eo.l.certè.§.is qui.ff.de preca.l.j. §.dr. ff.de vi, & vi ar. Ad hunc intellm̃ bene facit tex.in l. qui vniuersas. §. fi. l.si id ꝙ §.j.& l. q̃uis. §.si ꝯductor.ff. de acqui. pos. sed in casu nostro potuimus, ꝙ saltem naturalis erat apud debitorẽ.l.& habet.§.cũ.q.ff.đ ꝑca.ita talis debitor priuauerat dñm possessione sua ciuili, vt probaui in ij.ar.negatiue, & in sc̃đa rñsione ad hanc partem.vñ in casu nr̃o creditor occupando non diceretur suam possessionẽ retinere,

nere, & ẽt ita intellexit illã l.gl.in l.si duo.in prin.in verbo vincer, & ibi doct.ff.vti pos.Itẽ in casu l.cõtrariæ.ibi, occupans nõ solũ ha bebat vtrãq; possessionẽ, sed etiã dñium q̃ nõ erat in casu nostro. Et per hoc infero, q̃ illud dictũ Bal.in l.j.C.de ser.pig.dato ma.nõ videtur verũ. Primo, qa lex allegata per ipsum, nõ probat, vt ostẽdi. Secundo, vr tex.in l.ait prætor.§.j.ff.de p̃ca.& l.ij.C.de p̃ca.& Salui.interdi.vbi præcario reuocato, adhuc vt reuocet possessio, opus est interdicto de precario, alias videret ille ti.& interdictum superfluũ. q̃ non est dicendũ. & similiter est falsa gl.in l.cum creditor.ff.de fur. Vel forte verius illa gl.debet intelligi per sequẽna, vt ibi dicitur, qñ abstulit ex cõuentione vel iudicis authoritate, vt l.ij.C.de pig. Non ob.tex.in c.cũ venisset.de rest.spo.primo, quia vt ibi expresse dr, detinens possidebat noie alieno, sicut, & in simplici cõstituto sine præcario l.q̃ meo.in prin.ff.de acq.pos.l.quędã mulier.ff.de rei ven.no.Bar.in l.interdũ. in prin.ff.de acq.pos.l.uj. in ij.q.prin.C.de pig.ac.ẽt patet ibi i tex.dum dr q̃ annuã pensionem cano.soluebat. & sic eorũ noie possidebat vt l.male agit.C. de pres.xxx.ann.nimirũ si possint suã possessionẽ authori.propria ingredi. q̃ nõ erat in casu nostro, vt supra dixi. Itẽ ibi occupabant canonici intitulati possessionẽ naturalẽ vacantẽ p morte clerici pẽsionẽ pstãtis l.si de eo.§.si forte. & l.si id qđ §.j.& vtrobiq; no.ff. de acq.pos.q̃ de iure pmissum est dño l.si.C.vnde vi.& d.§.si forte.sed in casu nřo erat plena, & occupata à tertio possessore. quo casu non põt ppria authoritate ingredi, vt l.j.§.necessario l.si ven. noie.& scripsi in primo ar.j.partis. Non ob.rõ facta per l.quemad. §.j.ad l.Aquil.cũ si.primo, qa ibi agẽs ppria authoritate erat dñs, nõ hic. Itẽ & verius, ibi non agebat ɔ̃ tertium possessorẽ habentẽ cãm ab alio, qa tunc non posset ppria authoritate, vt l.j.§.necessario.si ven.no.& supra dixi. Item p talem interuersionẽ naturalis possessionis non dr ciuilis turbari, q̇ est in casu nostro ab ea separata, alias sic, & ita loquit gl.in l.clam possidere.§.j.maxime si dicimus q̃ p talem interuersionẽ nõ priuetur dñs ciuili possessione, vt tenui in ij.ar.partis affir. Non ob. q̃ possit intentari interdictum vti possi. qa rñdeo, nam tale interdictũ cõpetit naturaliter aut ciuiliter possidenti, prout in ar.dixi, sed hoc creditor fuit sua ciuili q̃ habebat priuatus, vt probaui in ij.ar.primæ partis & in ij.respon. huius partis. igit vr q̃ tale interdictũ cõpetere nõ potuit, secũdo, qa quoties interpretat tale interdictũ contra tertiũ possessorẽ ẽt iniustum, habentẽ cãm ab alio q̃ ab agente, semp possidens obtinet, & agẽs succũbit l.j.§.si.& l.ij.& ibi no.ff.vti pos.inst.de interdi. §.vtrobi.& ibi expresse gl.in verbo, præcarij. ita & in casu nostro vr q̃ in tali interdicto succumberet creditor dato ẽt q̃ non fuisset ciuili possessione priuatus. interdictũ aũt recuperandę non potest creditor intentare cõtra tertios possessores l.cum à re.& ibi no.ff. de vi, & vi ar.l.si duo.§.nõ vi.ff.vti possi.licet hodie possit compete re condirio ex decretali, sæpe contingit. de rest.spo.si hoc sciuerit tertius possessor. quæ sciẽtia hic in facto alieno præsumitur l.si.ff. pro suo c.ab excõmunicato. de rescri.cum vul.& in terminis gl.in l.inciuile.C.de fur. An aũt competat remedium ex canone, reintegranda, vide quæ scripsi, & solui in vlt.arg. hu.partis &c.

Ad sextã Dubitationem in ordine, qua quęritur vtrum Adriana filia possit appellari p̃terita, arguendo ad vtrãq; partẽ, vt.s.capio primo partẽ negatiuã q̃ no. nã illa verba apposita i testõ, relinquo centũ, & plus petere non possit, operant vt testõr videat reliquisse animo in totũ cõpensandi, si testõr in aliquo obligatis erat. l.si vxor.C.de bo.auc.iu.pos.l.si adulta.C. de hęr.act.no.Bar.i l.vt iusiu.§.si liberi.in fin.ff.de ope.lib.& Bal.in l.liberti liberteq;. de ope.li.Bar.i l.fideicõ.§.si q̇s ita.de leg.ij.p illũ tex.& fin.Bal.l.ij.ad fi.C.de iu.do.& in hac cõpensatione venit ẽt illud, q̃ debet testator iure nãę, vt legitima. quo casu si relinquitur aliqd filio, cõpensatur in legitimam, ſm gl.in l.pr filiam.i prin.in verbo, iure proprio.ff.ad l.fal.& pbat. eo.ti.in l.q̃ de bonis.§.cum fideicõmissum. ſm secundã lec. videlicet q̃ ibi testator posset iube re, q̃ bona q̃ relinquebat iam debita filio hęredi, compenseñt in falc.& hoc ibi tenent Dy.Ray.Bar.& Ang.pbatur ẽt in l.diuus.§. j.& ibi no.Bar.ff.de in.pa.& Bar.in l.quartã.ff.ad l.falc.in qõne illa, quæ imputẽtur in quartam debitã iure naturę l.omnimõ.& l.quę nu p.C.de inof.test.no.glo.in c.Raynu.in verbo relinquẽs.de test. & Bald.in l.filiũ quem habente.C.fa.erc.& in terminis nřis voluit Bar.in d.l.si adulta.allegando ad hoc tex.extra terminos in l.si debitor.ff.ad l.fal.vbi testõr iubere põt q̃ creditor hæres, sibi falcidiã cõpenset in debito. Melius faciunt præal.bene facit l.cum quo de peculio.§.si.ad l.fal.& l.Papin.§.si quis mortis.& l.si non mortis.ff. de inof.test.pro hoc etiã roborando facit, qa quoties debitum est indictũ ex necessitate legis, vt legitima, vel simile, relictũ postea, factum vr animo cõpensandi illud, vt in auc.præterea.C.vnde vir, & vxor l.si cũ dotẽ.§.si pater.so.ma.l.ẽt si debita. de bo.li.l.hmõi.§. cum pater. de leg.j.secus qñ esset debitum ex necessitate alicuius contractus, & ita loquuntur oĩa iura, q̃ reperiunt in cõtrariũ. hanc doctrinã tradũt doc.in locis proxime alle.in l.creditorẽ.de leg.ij. & apertius Bal.in l.si vxor.C.de bo.auc.iud.pos.& in l.qñ in prioribus.C.de inof.test.& in l.filia.C.de lega. Si ergo videt reliquisse testõr Adrianę centũ aĩo cõpẽsandi cum legitima, dr instituta nõ ex vi resolute intentionis, seu orationis. ita dicebat Bal.fin.menti tenendum esse in d.l.si adulta. igit nõ vr præterita appellari posse, Imo nec vlterius audiẽda l.si cõpensandi.C.de hæ.inst.l.mulier.ff. de cõd.insti.l.cũ ab vno.de leg.ij.cũ si. Itẽ confirmat, nam si dicta centum vñr relicta i legitimã, vt statim probaui, tũc succedit doc. Bar.& Bal.in auc.vnde si parẽs.C.de inof.test.& Bal.in l.humanitatis.C.de imp.& al.sub.& d.Floren.i c.Ray.de test.licet Bar.sub dubio reliquerit in l.si filiũ.§.sed si potior.ff.de leg.præstan.volens q̃ si testõr dixit, relinquo filię centũ p sua falcidia, vel p sua ltima, vel p parte sua, vel p parte sibi debita, siue sit tñ q̃ ascẽdat ad legitimã, siue minus, qa agitur ad supplemẽtum, puta si dixit, relinquo centũ p dimidia partis suę, vr semp iure instõnis relictum factũ esse, qa legitimã iure instõnis debet habere in §.aliud quoq; capitulũ in auc.vt cũ de ap.cog.vbi probat q̃ alias diceretur præteritus.ibi, nec si p quãlibet &c. nã illa dictio, nec, est implicatiua & resoluit in copulam & negõnem, vt est tex.cum gl.in l.quidam testõ.ff.de vulg.& pup.& sic copulat verbũ præterite, q̃ præcedit & l.si is q.cc.§.vtrum.de reb.dub.l.si q̇s ita stipulatus fuerit.x.aureos.de ver.ob.l.Lucius.la.ij. de hær.instit.& ista est inductio.d.Io. in l.filio p̃terito.de inu.test.qa in dubio debẽt intelligi omnia solẽniter acta ſm naturã verborũ l.sciẽdũ.de ver.ob.insti.de fidciu. §.si.de inun.stip.§.si scriptũ. & certe videt text.in d.l.humanitatis. & idẽ voluit Iac.& Rayn.& Bal.in l.quoties.C.de hær.insti.facit l. puto.& q̃ ibi no.Bar.in si.prin.ff.de leg.ij. quinimmo dixit Bal.in l. si eum ante.p illũ tex.C.de do.ante nup.q̃ si repent in testõ, relinquo filię iure restõnis, impropriabunt verba vt validitatẽ operent & intelligent iure instõnis. Itẽ cõfirmatur, qa si dicta centũ ostenduntur relicta in legitimã, vt probaui in arg.j.tunc sic legitima est quota. qa olim quarta, hodie triẽs cũ distin.in l.Papin.§.quarta.ff. de inof.test.in auc.nouissima.& in corpore vnde sumit.C.de inof. test.l.ita tñ.§.si patronus. & ibi Ang.ff.ad treb.no.Iac.bu.in l.si q̇s in suo.C.de inof.test.& per d.Ant.in c.Ray.extra, de test.per doc. in l.quoties.C.de hær.insti.p gl.& doc.in l.cũ à mře.C.de rei ven. & in l.ex facto.el grãde.ff.de hær.insti.& p d.Io.late i l.j.§.si ex fundo.i repe. Sed verbũ, reliquo, adiectũ ẽt quote, refert ad instõnẽ, tanq̃ verbũ cõe, nullo alio vřr hærede instituto, sicut nõ erat hic, vt tenuit Sal.post Bal.in l.si.C.fa.erc.& Bal.in dist.sua, i l.is verbis. in prin.ff.de hær.insti.alle.c.Raynal.& c Raynu.de test.& l.cogi.§. & gñalr.ff.ad tre.vr fuisse de mente gl.in l.quoties.C.fa.erc.& tenet d.Ant.in d.c.Ray.& Bar.in l.centurio.in iij.q.prin.i ver.quęro vlterius q.d si hęc substõ.licet ibi aliter loquat d.Io.& forte meli⁹, vt patebit per.j.dicenda.& q̃ referat ad instõnẽ, tenet etiã Ang.in cõsi.xcvj.inci.Pet.de vrbe veteri &c.forti⁹ dixit Bal.in d.l.si.fa.erc. q̃ istud esset verũ in verbo, lego, allegãdo casum sing.in d.c.Ray. & ibi ẽt hoc firmat d.An.de bu.post gl.licet Bar.tenuerit cõtrariũ in l.centurio. de vul.& pu.in l.si q̇s seruũ.§.si.de leg.ij.& Sal.in d. l.si.fa.erci.& idẽ Bal.sibi cõtrarius in l.quoties.C.de hær.insti.& d. Io.in l.j.§.si ex fundo.& in l.his verbis.ff.de hær.insti.& ff.de leg.j. in l.j.& in c.Ray.p̃al. Itẽ confirmat, & vr q̃ quoties verbum, relinquo, refert ad filiũ qui de necessitate hodie debet institui, importet hæredis instõnẽ, quia verba intelligunt ſm qualitatẽ psonæ l. plenũ.§.equitij.de vsu & habi.l.si q̇s filio exhęredato.§ irritũ.de iniu.test.c.solite. de ma.& obe.& q̃ no.Bar.in l.j.in prin.ff.ad l.fal. & in l.centurio.in.iij q.prin.de vul.& pu.vnde cũ verbũ, relinquo, sit cõe & possit intelligi iure instõnis l.his verbis.ff.de hær.instit.in auc.de hær.& fal.§.sin vero nulla.& ibi no.l.l.diuos.ff.de test.mil.l. hac edictali.in prin C.de secũ.nu.bonus tex.& ibi Bal.in l.si.C.de sac.san.ecc in prin.& d.l.cogi. intelligit ergo in casu nřo iure insti. & qa ad validandũ actũ nõ ad inualidandũ verba sunt trahenda. l.iij.& l.q iure.ff.de te.mi.l.quoties.de re.du.c.abbate.de verb.sig. l.quoties.de ver.ob.& q̃ no.Spe.de instr.edi.§.instrumẽtũ.ver.q̃d si à cõtrahẽtib⁹.& Ia.de are.in l.illa instõ.de hær.insti.& qa generalitas verborũ nõ repugnat, vt volũtas testõris seruetur l.ab omnibus i prin.de le.j.l.i his.ff.de cõd.& dem.C.de fideic.l.verbũ volo. Et maxime, qa q̇liber nescit dicere, instituo vel hæredẽ facio, sed oẽs dicunt, relinquo, vt est sing.gl.q̃ semp multũ no.Bal.& maxime in l.quoties.C.fa.erc.& p pdicta hãc partẽ sequebat Ia.de ra. Pe.& Bal.in l.quoties.C.de hær.instit.& Bal.in l.captatorias.C.de test.mi.alle.Ia.de ra.in l.quoties.de hęr.insti.& idẽ do.Floren.in c. Ray.de test.& ita ẽt refert Bal.in l.si.C.fa.erc.q̃ istud tenebãt doc. Tolosani p no.in l.si quis priore.ad treb.& in auc.de hęr.& fal.§.j. & auth.cum de ap.cog.§ cæterũ.& in auc.de ecc.ti.§.si autẽ pro redẽptione.& dicit Bal.in d.l.quoties. de hęr.insti q̃ cõtrariũ dicere

videtur

videtur valde iniquũ per rõnes ꝓdictas, & maxime qñ teſtõr appoſuit clauſulã codicillarẽ, licèt ipſe Bal.ab hac opin.receſſerit in d.l.fi.vt in ꝓxi.arg.dicã.Itẽ ꝯfirmaẽ per text.expꝛſsè in c.Raynu.de teſta.vbi reliquit teſtõr filię, vltra dotẽ, domũ, & hortũ:& tñ ſupponiẽ taſtm̃ valere, per quẽ tex.Bal.in l.fi.C.fa.herc. dixit, ꝙ licèt ĩ caſu nr̃o teſtm̃ nõ valeat de iu.ci.l.cogi.§.& gñaliter.ff.ad Treb. q eſt tex.ſing.ſm Dy.& qđ no.in l.his verbis.de hær.inſti. tñ dicit de æquitate cano.qđ valet.ita dicit ibi eſſe caſum ſing.& nõ alibi, nõ diuinado, & iſtud, ſm eũ, tenebat ibi Abb.antiquus, licèt Io.An. in d.c.Rayn.ſuper ver.relinquẽs, ſubaudiat, & hẽ dẽ inſtituens; & malefacit, ſm Bal.quia ad Io.An.nõ pertinet ſupplere ĩ facto: qa ibi recitaẽ ordinatio teſtamenti, nec erat neceſſaria ſuppletio. & iſtã patẽ ẽt tenebat Hoſt.cũ opi.Bal.& iſtã ẽr poſuit gl.in c.ſi m pr̃ de teſt.in vj.Itẽ ꝯfirmaẽ, & vẽ ꝙ dicta filia nõ poſſit appellari ꝑterita, ſed exhęredata propter illa verba, eãq; plus petere ꝓhibuit. probaẽ per tex.iuncta gl.no.quã ibi ſequiẽ Ange. in l.q volebat.ff. de hę.inſti.vbi illa verba, filia volo te ꝯtentã eſſe dote, exhr̃dationẽ iducũt.& hoc ẽt vẽ velle Bar.eo caſu quo verba nõ eſſent enũciatiua, ſed diſpoſitiua.& probaẽ per text.in l.ij.C.de libe.ꝑte.vbi excluſio ab hr̃ditate expꝛſsè facta exhr̃dationem inducit.& ita intelligaẽ text.in §.aliud.in auc.vt cũ de ap.cog.per verbũ, ibi, exhęredes facere etc. Nec ob.§.cęterũ.in eadẽ, auc.quia, vt ibi dr̃, iam ibi erat hr̃s inſtitutus, vñ poſtea illa verba, & plus petere nõ poſſit, nihil operanẽ ẽt q̃tũ ad exhr̃dationẽ, ſed hic nõ erat inſtituta. Itẽ ꝑterita appellari nõ pt̃, cui nõ ſit cã iuſta inſerta ĩ auc.nõ licet, & in corpore vñ ſumiẽ.C.de lib.ꝑt.vt leg.& not.in c. quintaualis, de iu.iu.Itẽ ꝯfirmaẽ.nã ſicut verbũ, relinquo, qñ nullus eſt hr̃s inſtitutus, ſi referaẽ ad vniuerſitatẽ, ne teſtm̃ pereat, trahiẽ ad inſti.l. his verbis.de hær.inſti.l.diuus.de teſt.l.cogi.§.& gñaliter.ad Treb. in auc.de hęre.& fal.§.ſi verò nulla. & ibi no.inſti.de teſta.mil.§.ad priuilegiũ.l.qm̃ indignũ.& ibi per Sal.C.de teſt. ita vẽ in caſu nr̃o eadẽ rõne.vt teſtm̃ ſuſtẽreẽ, ꝙ trahaẽ ad inſtõnẽ, & tanq̃ inſtitutus ĩ parte totum acquirat.l.j.§.ſi ex fundo.& l.quoties.§.ſi duo.l. ſi q̃s ita hæres inſtituatur excepto fundo.ff.de hęred.inſtit.maxime tenendo opi.Dy.in d.§.ſi duo.& Sal.in l.quoties.de hære.inſtit.& d. Io.in d.§.ſi ex fundo. & in d.§.ſi duo. volẽtiũ, ꝙ ẽt vno inſtituto in re certa cũ prohibitione, ne plus petere poſſit cohęrede nõ dato, valeat teſtm̃ q̃ opi.vẽ probari per d.l. ſi quis ita inſtitutus hr̃s fuerit excepto fundo.licèt Bar.& quidã alij tenuerint ꝯ̃triũ. de quo ꝑ Bal.in l.j.C.qñ non pe.par.& l.ſi ita quis hr̃s inſtituaẽ ſi legitimus. & Ang.in l.pen.ff.de iniu teſta & hoc maxime.quia ſi tenemus, ꝙ trahaẽ ad inſtõnẽ, ſufficit, licèt ẽt eſſet filia ĩſtituta in vno numino tm̃.vt no.gl.in l deniq;.§.proinde.ff.de mino. & in l.ſi quis priore. ff.ad Treb.& in auc.vt eũ de app.cog.in §.aliud quoq;.ꝓbaẽ eo.ti. in §.cęterũ.no.Bald.in auc.nouiſſima.& in l.oĩmõ.& in l.ſi qñ.§.& gñaliter.C.de inoſ.teſt.& in l.hac edictali.in prin. C.de ſecũ.nup. in l.ſi pr̃.C.de inſti.& ſubſti.& Ang.in l.Papin.§. ſi quis mortis.ff.đ inoſ.teſt.& per hoc ceſſat ꝯ̃triũ, ſi diceret, ꝙ hẽ ꝓ legatario inſtitutus in re certa. l.quoties, quia quò ad petitionẽ hñr pro hr̃dibus. d.§.cęterũ.itẽ in caſu nr̃o nõ hẽbit cohr̃dẽ vniuerſalẽ, & dicta verba, plus petere nõ poſſit, reijciunẽ.l.qm̃ in priorib⁹.C.de inoſ.teſt. & ad §.cętetũ.& tenẽdo iſtã partẽ, nõ ẽ mirãdũ, quia ẽt aliqñ lex vt teſtm̃ adiuueẽ, ſupplet inſtõnẽ, ẽt nullo mõ factã. l.j.C. de inoſ. teſt.l.fi.de hære.inſti.& per prædicta dicebat Ia.de Are.in l.illa inſtitutio.de hæ.inſti. ꝙ eo caſu, quo teſtõr dixiſſet, volo meũ teſtm̃ dictari ad ſenſum ſapiẽtis. poterit declarari relictũ factum filiæ ꝑ verbum, relinquo, intelligi iure inſtõnis. & idẽ tenebat Io. An. in addi.Spe.de inſtr.edi.§.inſtrm.ver.quid ſi a ꝯ̃hentib. quia illud vẽ fuiſſe de mente teſtõns.& idẽ tenebat Bal.in l.humanitatis. C.de impu.dicens, ꝙ iſtud põt declarare ſapiẽs, cũ lex habeat ꝓ dicto. ſupplere aũt ſapiens nõ põt.l.captatorias.C.de teſt.mil.& ibi hoc idem Bal.in d.l.illa inſtõ.& ibi idẽ Ang.& ibi ẽt in hac parte inclinat d.Io.licèt Rich.Malumb.in ſua diſp.quæ incip. Titius ex prædefuncta &c.tenuerit ꝙ nõ poſſit.& idẽ Old.& Nic.đ Ma. & Bar. in d.l.illa inſtõ.& d.Io.de Imo.ſibimet quaſi ꝯ̃rius in l.j.§. ſi fundo. ff.de hære.inſtit.& per eundem in c.cum tibi. de teſta.

Ecõtra Pro parte affirmatiua, ꝙ Adriana filia appellanda ſit in teſtõ ꝑterita, arguiẽ.Nam omiſſo quid de iure ſſor.& iure codicis, & alio iure priniquo, de quo in l. inter cętera. & in l.Gallus.§.in omnibus.& §.fi.per Ang.& d.Io. de lib.& poſt. & in l.ſuus quoq;.in prin.ff.de hære.inſti.& in l.ex aſſe.ad l.fal.in l. ita tñ.§.qui rogatus.vbi eſt tex.ad Treb.per gl.& in l.nã & his.ff.đ inoſ.te.& gl.& Bal.in l.ij.& in auc.ex cã.& ibi Bal.C.de lib.ꝑt.Hodie iure nouiſſimo authenticorũ, filius dẽr hr̃e iure inſtõnis, alias appellaẽ ꝑteritus, in auc.vt eum de app.cog. §.aliud. ꝙ inducas, vt ſcripſi in ij.arg.j.par.in apoſt.& §.in hoc aũt.in auc.ſed hodie alias incipit, non liceat.C.de inoſ.teſta. quam quidam libri non habẽt. & ipſam allegat gl.i c.ſi pater.de teſta.in vj.& hoc, quia titulus eſt honorabilior.l.filium.§.ſed ſi portio.ff.de lega.præſtan.& propter ius accreſcendi, & alias vtilitates, de quibus per doct.in præalleg. locis.& in d.c.ſi pater.& per d.An. in c.Raynu. ex̃ de teſta.& iõ ex quo ĩ caſu noſtro nõ eſt filia inſtituta, appellabiẽ ꝑterita, quia verbũ relinquo, adiectũ certæ rei, nõ trahiẽ ad inſtõnẽ.l.cogi.§.& generalr̃.ff.ad Tre.ẽt ſi adiectũ ſit filio, ſm Bar. q hãc partẽ expreſsè firmat in l.his verbis.in prin.ff.de hære.inſt.quæ pro hoc alle.text. in d.§.aliud quoq; cap.ſm.iunc.§.cęterũ.& ẽt Bart.in d.l.cogi.& ibi ẽt hoc tenet d.Io.& Bar.& d.Io.in l.centuno.in iij.q.prin.ꝓpe fin. ff.de vul.& pup.& Rich.Mal.in ſua diſp. inci. Titius nanis ex prędefuncta etc.& Bar.in l.illa inſtõ.ff.de hære.inſtit.& ẽr Bart.in l.his verbis.& idẽ Bar.in repe.c.ſi pr̃.de teſt.in vj.dicẽs hanc eſſe cõem opi. Citramontanorũ, licèt Ia.de Ra.Pe. & aliqui vltramontani ꝯ̃. & hanc opi.teneant.ẽt ſequiẽ Sal. ĩ auc.vñ ſi parens. C.de inoſ.te. & hanc opi.ẽt ꝓ tutiori firmat gl.Io.An.in c.ſi pr̃.in ver. inſtituit. ĩ fi.de teſt.in vj.& Io. An.& d.An.ĩ c.Ray.de teſt. & Sal.in l.quoties. C.de hæ.inſti.ĩ l.fi.C.fa.erc.in auc.nouiſſima.C.de inoſ.te. in l.qm̃ indignũ.C.de teſta.poſt ea q̃ ipſe dixit in d.auc.vñ ſi parens.& iſta ẽt firmat d.Io.in l.j.§ ſi ex fundo.ff.de hære.inſt.& in d.l.his verbis. & ita dicit ſe de facto ꝯſuluiſſe apud ciuitatẽ Paduæ, & ita ẽr cõmunẽ opi.appellat, & ẽt ſequiẽ Ang.in d.l.his verbis, & tenet do. Io.& d.An.in c.Ray.ſed d.Abb.ibi tenet, ꝙ de iure can. valeat teſtamentũ. Itẽ ꝯfirmaẽ, nã in caſu nr̃o, teſtm̃ caret ſolẽnitate.ſ.inſtitutionis, ſaltim Alphardi, & Germani teſtõris filiorũ.immo ſm cõem, & verã opi.teſtm̃ eſt ipſo iure nullũ.l.Gallus.§.in oĩb. & ibi no.ff.de lib.& poſth.l.maximũ vitiũ.§.pe.C.de lib.ꝑtc. & inſtit.de exhæ.li.in gl.no.in §.exhęredatos.in auc.de hæ. & fal. & per repetẽtes in l.filio ꝑterito.ff.de iniu.teſt.& in l.poſtumo.C.de ꝯ̃tra.cum ꝯcor.vul. Tunc ſuccedit in propoſito nr̃o opi.gl.in l.quoties. & in l.filij.C.fa.erc.ꝙ quoties verbũ cõe, adiectũ certæ rei, ꝓferẽ in minus ſolẽni volũtate, nũq̃ referẽ ad hęredis inſtõnẽ.& hãc opi.etiã recitat gl.in c.ſi pr̃.de teſt.in vj.pro hoc facit, qđ dicit Saly.in l.qm̃ ĩdignũ.C.de teſt.& doc.in d.l.his verbis.ꝙ nunq̃ verbũ, relinquo, adiectũ in codicillis, referẽ ad inſtõnẽ, quia hoc non patiẽ nã vltimæ volũtatis, nec volũtas teſtõris, ar.l.imperator.ff.de in diẽ adie. l.fi.cũ ibi no.ff.de ꝯdi.inde.& l.ſi vno.in prin.ff.loc.facit l.nõ codicillum.C.de teſta.inſti.de codi.§.fi. & quia ad huius partis fundamentum multum facit intellectus.l.nam ꝙ.§.fi.& l.cogi.§.& gñaliter.ff.ad Tre. quia alia iura alle. non vñr neceſſariò probare iſtã partem, tñ illũ tex.ſic inducas, grauatus ibi fuit hæres per iſta verba, rogo reſtituas certã rẽ, & quãtitatẽ Sempronio. & ſic fuit grauatus per verba mere obliqua neceſſaria fideicõ.iportantia.vt eſt tex.in l.oẽ verbũ.C.cõ.de le.in l.cohæredi.§.cũ filiæ.ff.đ vul.& pu. in l.ex facto.in prin.l.ita tñ.§.Trebellianũ.ff.ad Treb. no.Bart.in l. centurio.ad fi.& Bal.in l.fi.C.de ſacroſan.ecc.Sal.in l.ꝑcibus.C.de impu.& Bald.in repe.c.ſi pr̃.de teſta.in vj.vñ ibi dr̃, ꝙ licèt de alijs rebus hæreditatis nihil per fideicom.diſpoſitum ſit, tñ iſtud fideicõ. particulare nõ trahitur ad vniuerſitatem totam, & per ꝯñs nõ trahitur ad inſtõnem, quia inſtitutio facta in re certa, bñ trahetur ad oĩa.l.j.§.ſi ex fundo.ff.de hęr.inſt.l.ex facto.l.ſi ita quis hęres inſtituatur excepto eo.ti.nõ obſtãte, ꝙ fideicõmiſſarius hęres appelleẽ.l.ſi filius.ff.ꝙ cũ eo.l.j.in prin.& ibi nu.ff.ad Treb.& in l. ſi quis omiſſa.in fin.ff.ſi quis omiſ.cau.teſta.& ita per illum §.& gñaliter. infert ibi Dy. ad verbum, relinquo, adiectum certæ rei ſingulari. quod non trahatur ad inſtitutionem directam, vel obliquam.

Viſis ad Vtrãq; partẽ argumentis, reſtat, vt more ſolito, ꝓ riſiones annullentur Et primo ad arg.facta pro parte negatiua.Primo, non ob.ꝙ tale relictum vẽ compenſatum, & cõputatũ in legitimam, igitur ſaltẽ ex vi reſolutę intentionis dr̃ inſtituta, ſm Bal.in l.ſi adult.j.ſñ. ꝙ licèt videatur relictũ eſſe, & cõpenſatũ in ltimã, non tñ ſequiẽ, ꝙ iure inſtõnis, niſi expreſsè fuerit inſtitutus, qđ probatur:nam oĩa relicta legata fideicõmiſſa, & alia cõputantur in legitimam vt probaui in primo arg. tñ licèt cõputenẽ in ltimam, non dẽ filius inſtitutus.vt eſt text.in d.l.ita tñ.§. q.rogatus.ff.ad Treb.in auc.de trien.& ſemiſ.§.j.in auc.vt cum de ap.cog.§.aliud.inſt.de inoſ.te.in §.igiẽ.iuncta l.cogi. & §. gñaliter. itẽ quia nõ debet quis dici hæres inſtitutus, ſi eſt tacite inſtitutus ex vi reſolutæ intẽtionis, quia imo debet expreſsè hæres inſtitui, & propria, & aperta voce in hæredẽ noĩari.l.iubemus.C.de teſta. & ff.e.ti.ĩ l.hæredes palã.& ob iſtas rõnes forte, licèt ipſas nõ allegãt, ꝯ̃ Bal.tenuere primo Sal.ĩ d.l.ſi adult.& ĩ auc.vñ ſi parẽs. & in auc.nouiſſima.C.de inoſ.te.& d.Io.in l.his verbis.in prin.ff.de hęre.inſti.& e.ti.ĩ l.j.§.ſi ex fundo.ĩ repe.& ĩ c.Rayn.de teſt.& j.diceẽ. nec eſt verum illud, quod ſubdebaẽ, ꝙ vlterius nõ eſſet filia audiẽda, quia eſt ꝯ̃ tex.expreſſum in auc.vt cum de app.cog.§.cęterũ.& l.qm̃ in priorib⁹.C.de inoſ.te.& Bal.not.eo.tit.in l.oĩmõ.in prin.& Ang.in l.ꝙ de bonis.§.cum fideicõmiſſum.ff.ad l.fal. Non ob qđ dixit Bar.& Bal.in auc.vnde ſi parens.cum ꝯcord. Primo, quia tenendo

nendo

nendo veram opi. q̃ hodie debet habere iure institutionis, nec sufficiat quoquo relicti ti. vt in præal. §. hoc aũt, tunc vĩ q̃ opin Bart. & Bal. in locis p̃al. sit falsa, maxime, quia verbũ, relinquo, nisi adijciatur ad vniuersitatem, nunq̃ refertur ad institutionẽ. l. his verbis. l. nã q̃ §. fi. & l. cogi. §. & gñalr. ad Treb. in auct. de hær. & fal. §. si vero nulla. cũ ibi no. & l. diuus. de test. mil. in §. id aũt priuilegium. insti. eo. tit. ẽt si referatur ad quotã maxime legitimã, vt dicam. j. in responsio. se. nec ad hoc ob. l. sciendũ. de verb. obli. cũ si. all. q̃a hoc casu nõ põt habere locũ p̃sumptio, q̃a hoc est de forma q̃ omnino relinquatur iure instõnis, & nõ sufficiat quoquo relicti ti. vnde forma non seruata reddit̃ actus nullus, & hr̃ pro præterito. d. §. aliud. & §. hoc aũt. & p̃p istas rõnes ꝯ Bar. & Bal. tenuit Sal. in d. auct. vñ si parens. & in l. quoties. ad fin. C. de hæ. insti. & d. Io. de Imo. in repe. l. j. §. si ex fundo. & in l. his verbis. ff. de hæ. instit. & in d. c. Ray. quibus addo potissimã rationẽ, nã si tastõr relinquit filiæ centũ, ẽt si nõ dicat pro legitima, vel aliquid aliud, intelliguntur semp relicta, & cõpensata in legitimã. l. siue. §. j. de iu. pa. l. oimodo. & l. quoties nu p. de inof. test. & prob. iui in j. ar. & tñ nõ ĩtelligitur iure instõnis. l. cogi. §. & gñalr. & l. oimodo p̃all. vñ si testator dicat & exprimat, relinquo filiæ centũ pro sua legitima, exprimit q̃ de se tacite inerat ex necessitate. vñ nihil talis expressio operari dẽt iuxta. l. uj. de leg. j. l. si arrogator. ff. de adop. l. Titia. ff. ad l. Fal. vnde nõ sine iusta cã indecisum reliquit Bart. in l. filiũ. §. sed si portio. ff. de leg. p̃stã. nec ob. l. humanitatis. q̃a ĩ m Sal. ĩ auc. nouissima. & in p̃al. ꝯcor. vna cũ d. Io. dicit q̃ illa loquitur f̃m iura codicis, f̃m q̃ sufficiebat quoquo relicti ti. l. oimodo. l. qñ nuper. l. scimus. §. cum aũt. C. de inof. test. Itẽ illa verba ibi sunt imperatoris nõ testõris, & hanc partẽ ẽt vr̃ tenere gl. iuncto tex. in l. Papin. §. si quis mortis. ff. de inof. test. Itẽ rñ. quia ibi tenendo opi. Bart. & Bal. pro vera, illud p̃cedebat, q̃a ex quo testõr dixerat p legitima p̃sumebatur ex eius volũtate tacita instõ. sed in casu nr̃o testõr nõ dixit pro legitima, vñ, licet dictũ relictũ videat̃ datũ in legitimam istud p̃cedit ex dispõne, & p̃sumptione iuris, nõ ex voluntate tacita vel exp̃ssa testõtis, q̃a hoc iure nõ p̃batur, nec ẽt ad hoc ob. q̃ dixit Bal. in l. si cũ ante. C. de do. ante nup. q̃a ibi loquit̃ de ineptis verbis à notario ĩ testõ descriptis q̃ cũ apte fuerint à testõre p̃lata, & de se patet, tũc vt actus sortiat̃ effectũ, & validitatẽ, reducit̃ ad p̃priũ intellm, ne ineptitudo tabellionis partibus noceat. de qua ineptitudine in fi. no. in c. petitio. de p̃cu. p gl. & Bar. in l. j. §. quib'. ff. q̃ cuiusq; vni. no. & Bal. in l. id q̃ pauperib'. C. de epi. & cle. & q̃ no. in l. impator. de sta. ho. in l. si librarius. ff. d̃ re. iu. in l. fi. ff. d̃ tab. exhi. Nõ ob. q̃ ltima est quota si p nomen quote relicta sit, secus si ĩ re certa, vel q̃titate relinquat̃, p̃ut ĩ casu nr̃o. ista est gl. no. ĩ l. cũ à mr̃e. C. de rei ven. Scd̃o, posito q̃ sit ĩ casu nr̃o quota, dixit d. Io. in l. j. §. si ex fundo, & in l. his verbis. & in l. centurio post Bart. ff. de vul. & pu. & in c. Ray. q̃ opi. Sal. & aliorũ tenẽtiũ q̃ verbũ, reliquo adiectũ quotæ, nullo alio hr̃de vĩr istõ, est falsa ex eo, q̃a ex mente testãtis vr̃ esse q̃ solũ ista habeat quotã sibi assignatã, & nõ aliã, ar. l. maritus. C. de p̃c. l. fi. C. d̃ pac. ꝯuen. l. cũ p̃tor. de iudi. hoc ẽt sonãt verba, & iõ in dubio debem' accipere intellm p quẽ saluet̃ mẽs testãtis, & sigñatio verborũ. l. ab oibus. in prin. de le. j. l. in his & l. in cõditionib' primũ locũ. ff. de cõdi. & dem. l. verbũ volo. & l. voluntatis. C. de fideic. sed talis est intellis intelligire q̃ nõ iure instõnis, sed iure legati à veniẽtib' ab intestato accipiat dictã quotã, ergo istũ intellm q̃ trahat̃ ad instõnẽ, & silr ad totũ ꝯ mẽtẽ testãtis, & sigñatũ verborũ, nõ debemus accipere. cui addo q̃ hoc est indubitater verũ in casu nr̃o p p̃ illa verba, ea q̃ plus petere posse p̃hibint, q̃ nullo alio hr̃de instõ vĩr apposita fauore venientiũ ab inte. vt ad eos reliqua hr̃ditas p̃ueniat, vt est casus in l. peto. in fin. prin. ff. de leg. ij. & no. ff de hæ. insti. l. quoties. §. si duo. & hãc opi. tenẽdo rñdet d. Io. ad c. Rayn. & c. Raynal. q̃a ibi reliquerat certas res, & postea dixit, cætera vero alia bona relinquo tali. vñ nimirũ si tũc illa dispõ, ex quo alius est vĩr institutus trahat ad instõnẽ, q̃a in effectu oia bona reliquit exceptis particulr̃ distributis, nec ibi apperiebat q̃ vellet hr̃ditatẽ reliq̃ ad venietẽs ab inte. deuenire, p̃ut hic, vt statim p̃batũ est. tu adde rñsio. ad c. Ray. q̃ latius ponã. j. in v. rñ. & ad c. Raynal. statim dicã. & silr ad hoc nõ ob. l. cogi. §. & gñalr. q̃a ibi ñ erat adiectũ quote, sed vniuer. Præterea nec ibi operat̃ hr̃dis instõnẽ, sed fideic. & ibi erat hr̃s alius, vt dicã in fi. j. rñ. ad partẽ affirmat. nõ ob. ẽt de verbo, lego p text. in c. Ray. quia credo istud falsum, vt est cõis opi. doc. quos retuli ĩ ar. q̃ primo p̃bat̃ p casum. l. mulier. §. fi. ad Tre. nã licet ex. l. xij. tab. & ex latissima sigñone verbũ, lego, eẽt cõe, & ad instõnẽ traheret̃. l. verbis leg. s. ff. de ver. si. tñ postea per sequentẽ iuris. prudẽtiã, verbũ, lego, fuit angustatũ, & restrictũ, & directũ verbum scim est. patet ex eo, q̃a postea fuerũt distincta vocabula p diuersos ti. vt est titulus de hr̃. insti. de p se. & titulus de leg. de p se, & est de mẽte. d. l. verbis legis, f̃m Bal. in l. quoties. C. d̃ hr̃. insti. cũ ꝯcor. alle. in ar. nec ad hoc ob. c. Ray. q̃a ibi verbũ, lego, relatũ ad p̃sonã patrui ponit̃ improprie q̃ instituit vel reliq̃t, sed relatũ ad p̃sonã auũculorũ stat proprie, vt ibi not. gl. & gl. in c. si pr̃. in ver. instituit. ad fi. de testa. in vj. nec est mirandũ, q̃a sepe ꝯtingit q̃ vnũ verbũ respectu diuersorũ ponit̃ p̃prie, & ĩproprie. l. ij. ff. de of. p̃cõ. l. si ita ff. de inã. test. l. ij. C. de vsufru. itẽ posset dici q̃ in c. Rayn. reliquebat̃ quota hr̃ditatis, hic ltĩma, q̃ est quota bonorũ. l. Papini. §. quarta. de inof. test. ergo nõ hr̃ditatis. l. hoc amplius, de le. j. & l. si q̃s suũ. §. fin. ff. de leg. ij. cũ ibi no. nec ẽt ob. gl. ĩ l. quoties. C. fa. erc. vt dicã ĩ seq. rñsio. Nõ ob. q̃ verbũ reliquo, qñ ĩfert̃ ad filiũ dẽat ĩtelligi f̃m qualitatẽ p̃sonæ cũ sit verbũ cõe, q̃a cũ, vt dixi. s. de forma, & solẽnitate sit q̃ filius debet institui, si nõ instituat̃ hr̃ pro p̃terito. d. §. aliud. & verbũ, reliquo ita demũ trahit̃ ad instõnẽ, & vniuersitatẽ si sit adiectũ totalitati bonorũ. l. diuus. de re. mi. l. cogi. §. ex gñalitate. ad Treb. l. his verbis. cũ ibi no. de hæ. insti. & in auc. de hær̃. & fal. §. si vero nulla. §. id aũt priuilegiũ. isti. d̃ test. mili. Nõ ob. gl. in l. quoties. C. fa. erc. Primo, q̃a maxime in quãtũ dicit de certa re, vr̃ male dicere, & in effectu vr̃ reprobari p doct. in l. his verbis. vel scd̃o põt dici q̃ illa gl. loquat̃, qñ testator fecerat relicta distribuẽdo totũ patrimoniũ suũ p relicta rerũ particulariũ, ideo facilius tũc verbũ, relinquo, & verbũ assigno, trahunt̃ ad instõnẽ ar. eorũ, q̃ not. in l. quid ergo. ff. de le. j. sec' qñ sic nõ distribuisset, ita sing. dixit Ang. ĩ d. l. his. verbis. & sequit̃ Io. de Imo. in l. centurio. de vul. & pu. licet idẽ. d. Io. in l. j. §. si ex fundo in duobus locis. & ĩ d. l. his verbis. dixit istud dictũ non esse sine dubio cũ non sit forma de instituendo seruata. Item respondeo q̃ illã gl. ẽt vr̃ reprobare Bal. in l. omne verbũ. C. cõ. de le. dicens q̃ verbũ, assigno certũ fundũ prolatũ à testõre, refert̃ ad legatum alle. l. quidam. C. de neces. seruis hær. insti. & l. pen. C. de lega. Item non ob. q̃ illa gl. dicit quilibet maxime ĩpentus nescit dicere, hæredẽ instituo, quia f̃m Sal. in l. quoties. C. de hære. insti. sibi imputet si non habuit consiliũ à peritis ar. l. in bonorum. ff. de bo. pos. tit. gene. & no. in l. iuris ignorantiã. C. qui admi. & in c. statutum. de rescri. in vj. Item non obstãt allegata per doct. Tolosanos. s. no. ĩ l. si quis priore. cũ si. q̃a dixit. d. Io. & bene in d. l. his verbis d. la nihil faciũt, nec ibi dr̃ q̃ intelligatur iure instõnis. Nec ob. q̃ cum nos sumus in dubio, debet faueri opi. q̃ testm̃ validare põt, quia non sumus in dubio, immo cũ sit cõis opi. vt scripsi in princ. arg. affir. ab eo non est recedẽdũ. iux. no. per Bart. in l. ij. C. de pẽn. iu. & doct. in l. cũ prolatis. ff. de re. iu. Imo. & Ioã. And. in c. j. & in c. ne mitans. de consti. Io. Mon. in c. cupientes. §. deniq; de elec. in vj. Non ob. tex. in c. Raynu Primo, q̃a dixit Sal. in auc. nouissima. & ĩ l. fi. C. fa. erc. & in l. quoties. C. de hæ. insti. vbi loquit̃ f̃m iura. C. f̃m quæ sufficiebat relinquere quoquo relicti ti. non iure auc. vt ibi p Bal. in prin. l. oimodo. l. scimus. §. cũ aũt. C. de inof. te. Itẽ ibi illa verba, relinquẽs sunt verba authoris decretalis nõ testõris, vñ debẽt suppleri vt ibi supplet gl. & Io. An. ibi, & in c. si pr̃. ĩ verbo, instituit d̃ test. in vj. Et hãc p̃tẽ approbat Io. de Imo. in l. j. §. si ex fundo. & ĩ d. l. §. his verbis. & in d. c. Ray. Itẽ põt respõderi, q̃ ibi verbũ, relinquo fuit adiectũ vniuersitati, quia fuit adiectũ ĩ dote. q̃ est q̃d vniuersũ. l. q̃ dr̃ la. j. & ibi no. ff. d̃ impẽ. plene no. ĩ ru ff. sol. ma. in diffinitione dotis. nimirũ ergo si verbũ, relinquo refert̃ ad instõnem l. diuus de test. mil. l. nã q̃. & l. cogi. §. & gñalr. cũ cõcor. s. all. & iste fuit intellectus. d. An. de Bu. in d. c. Ray. Itẽ in casu illius decretalis erat alius vtilis institutus, igit̃ poterat hic hr̃s ẽt remanere. sed in casu nr̃o nullus alius erat hr̃s institut', & adiecta erãt verba, plus petere nõ possit. quæ vĩr adiecta fauore venientiũ ab intestato. l. peto. in prin. de le. ij. & dixi. s. in tñsione, vñ nimirũ si nõ trahit̃ ad instõnẽ, q̃a vr̃ voluisse ĩtestatus decedere. Nõ ob. text. cũ gl. in l. q̃ volebat. ff. de hæ. insti. & l. iij. C. de li. p̃te. q̃a in casu nr̃o dico q̃ non põt filia appellari exhæredata, q̃a cũ nullus sit hr̃s institutus, nulla põt dici exhæredatio, q̃ ita demũ sortit̃ effectũ p hr̃ditatis aditionẽ l. filiũ. §. sed cũ exheredatio. ff. de ꝯtr. l. si patronus. §. ex testõ. ff. de bo. li. l. Papin. §. si ꝯdõni. ff. de inof. te. Scd̃o, nõ põt appellari exhæredata, q̃a cã exhæredationis nõ est expressa, igit̃ exhæredare nõ licet, in auc. ex cã. C. de li. p̃te. & in §. cãs. in auc. vt cũ de app. cog. no. in c. q̃ntauallis. d̃ iureiu. & istã rõnẽ vr̃ velle. d. Io. de Imo. in d. l. qui volebat. vñ cũ exhæredatio nullius sit momẽti pro non facta hr̃ insti. quib. mo. re. infir. §. pe. l. nõ dubiũ. C. de iud. & l. iubemus. §. sane. C. de sa. san. ecc. igit̃ p p̃teritione hr̃, q̃ ẽt tunc appellatur quoties nulla de filio facta est mẽtio vt no. gl. in l. iij. & in auct. nõ licet. C. d̃ lib. p̃te. & p hoc casum optimũ allego in §. eadẽ. inst. de hæ. q̃ ab intest. ibi, p̃teritus. i. neq; institutus, neq; , vt oportet exheredatus. Not. ergo q̃ exheredatio facta aliter q̃ d̃ iure oporteat, hr̃ pro p̃teritione vt ibi ẽ text. expressius, facit ar. l. j. in prin. C. d̃ rei vx. ac. Itẽ nõ põt appellari p̃terita, eo, q̃a cã p̃teritionis non est incerta, q̃a quo ad hoc videt̃ q̃ p̃teritus possit audiri ꝯ testm̃. bene verũ est q̃ quo ad istum effectũ requirit̃ ĩsertio cãæ, & p̃bõ, sed si non apponat̃ cã, tñ dr̃ p̃terita, eo, quia non est instituta nec solenniter

niter exhęredata in §.eadē inſtōne.de hære.q̄ ab inteſt.vbi eſt tex. expreſſius.& in l.maximū vitiū.C.de lib.pt.& tenet Bar.in auct.ex cauſa. nā multis modis pōt dici p̄teritus,inter quos erat iſte ſi ſub ſuētio nulla mētio facta ſit ī teſtō de filio.ita dixit tex.iſti. ď exhę. lia.in prin.& in d.l.maximū vitiū.circa me. Idē licet nō ſit ſolēniter p̄terita,tñ prætenta appellaī ſicut & iura,quę inſtitutū appellant licet nullō & teſtm̄ ſit ipſo iure nullū in auct.ex cā & in cor. vñ ſumit.C.de lib.pte.in l.ſi duobus.§. ſi prius.de ꝯta. cū multis ſi.Et h̄ neceſſario dicēdū eſt,q̄a ſi filia inſtituta appellari nō pōt, vt ꝓbaui in pmo ar.affirmatiue, & exhęredata appellari nō pōt,vt ſtatim ꝓbaui.ergo neceſſario appellāda eſt p̄terita à ſufficiēti partium enumeratione.l.gallus.§.nūc de lege.de li. & poſt.cū ſi.Non ob.q̄ vltimo dicebaī q̄ verbū relinquo,q̄n nullus eſt hęres īſtitutus,referaī ad vniuerſum, ne teſtm̄ pereat ex identitate rōnis. & iſtud fuit originale dictū Bar. in l.his verbis. quo nō obſtāte tenuit partē affirmatiuā.Nō ob.ꝯriū, quoties referī ad vniuerſū,q̄a nō ꝯtingit teſtōrē decedere pro pte teſtatū, & ꝑ parte inteſtatū,trahiī ad inſtōnē.Sed quoties referī ad certā rē, vt ad q̄ntitatē, locum habet lex.j.§.ſi ex fundo.de hæ.inſti.ita ibi dicit Ang.& do.Io.in l.his verbis.& ī l.cogi.§.& gnāſr.ꝑ illū tex.et in l.ſed ſi miles.ad tre.& d.Io, in l.centurio.ff.de vulg.& Bald.in l.quoties.C.ſa.erc.Itē q̄a in caſu nr̄o ceſſat illa ratio, videlicet q̄ trahaī ad inſtōnē, vt teſtm̄ valeat, q̄a in caſu nr̄o ceſſat illa rō,videlicet,q̄ trahaī ad inſtōnē,vt teſtm̄ valeat,q̄a in caſu nr̄o teſtm̄ alio reſpectu eſt ipſo iure nullū ꝑ p̄ teritionē Alphardi & Germani filiorū teſtōris, inſt.de exhęre.lib. in prin.l.Gallus.§.in oibus de lib.& poſth.l.maximū vitiū.C.ď lib. p̄te.no.in §.exhęredatos.in auc.de hęre.& fal.ꝑ repetētes in l.filio præterito & in l.poſthumo.C.de ꝯta.& auc.ex caſu.cum ſimi.

Ad argumēta Vero facta pro parte affirmatiua rñderi ſupereſt. Et primo non ob.q̄ dicebatur,q̄ filius hodie,niſi expreſſe inſtituatur,habetur pro præterito & verbū relinquo, adictū certæ rei non trahitur ad inſtitutionem. Primo nō ob.tex.in §.illud.& in §. cæterū.q̄a ibi dr̄,q̄ ad hoc vt nō dicantur p̄teriti vel exhæredati,non ſufficit q̄ habeant ti.donationis, legati, vel fideicōmiſſi, vel alium quēcunq; per modū, vt puta ſi datū fuerit in dotem vel cauſa cōditionis implendę, vel in p̄mium emācipationis,aut in peculiū & ſic de ſingulis. vnde ibi nō dicitur quoquo relicti tit.quia aperte Bar. & cōmuniter doc.ad h̄ illos tex.allegantes, cū reuerentia errauerunt,qui certe non probant. Et ad illa iura ēt adde rñſiones, quas ſtatim poſt dicā.tn̄.ad l.cogi.Non ob.ſing.tex.ſm Dy. in l.cogi.§. & gnāſr.& l.nam q̄.§.ſi. ad Treb. quia cū reuerentia ille tex.recte intellectus nullo modo ꝓbat id q̄ allegatur. Nam ibi erat q̄s hæres inſtitutus & grauatus per iſta verba,rogo reſtituas certam rem vel quantitatē Sempronio.& ſic fuit grauat⁹ ꝑ verba mere obliqua & inflexa neceſſario fideicom.importantia, vt l.omne verbum.C.cō. de le.l.cohæredi. §.cū filię.de vul.& pu.l.ex facto.in prin.ad Treb.no.Bar.in l.centurio.ad ſi.& Bal.in l.fin.C.de ſa.ſanc.eccle.ſi ergo ibi fuerunt verba mere obliqua,eūi dubium q̄ ſiue adijciantur certę rei,immo etiā vniuerſitati,non poſſunt trahi ad directam inſtitutionē,quia verba directa bene q̄nq; obliquantur, nunquam tñ ecōtra.l.filiusfa. §.vt quis hæredem.de le.j.l.ſceuola.ad Treb.l.precibus. cum ſim. Nec ob.ſi dicas ibi nō trahitur fideicō.particulare ad vniuerſitatē, quia ibi remanet primus hæres, ad quem ſpectāt omnia ꝑ fideicom.& ſic ceſſat ratio,ne decedat ꝑ parte teſtatus & ꝑ parte inteſtatus,vt ibi dicit do.Ioā. ꝑ q̄ rationē fuit introductū q̄ hæredis inſtitutio in vna re bene traheretur ad oīa, & ita erit in caſu nr̄o, quia cū nullus alius ſit hæres inſtitutus,verbū cōmune relinquo, nō dico obliquum traheī ad inſtitutionē.d.l.his verbis.ēt ſi referatur ad certas res.c.Ramu.vbi eſt tex. expreſſius de teſt.cū nō ſit cōtrarium de iure ciuili cautum. iuxta no. in c.per venerabilem.qui ſi.ſint le.& in c.licet ex ſuſcepto.de ſo.cōp.& in l.quanquā.C.ad l. fal.& in l.priuilegia.C.de ſa.ſanc.ecc.in c.j.de ope.no.nun.cū ſim. nec ob.ſi diceretur q̄ in c.Ramu.verbū,relinquo,fuit relatū ad dotem,& ſic ad vniuerſum.q̄a eadē eſt rō, poſtquam non relinquūtur oīa bona,vt dixi.ſ.in iij.reſpōſio. Itē quia ſi illud ibi īſpiceretur deberet trahi ad fideicom.cū alius ſit vr̄ inſtitutus. l.nam q̄.§.ſi.ad Trebel.licet non loquatur ibi in ver.cōi,ſed obliquo, vt dixi.Item reſpondeo ad omnia contraria pro iſta parte q̄ in contrarijs non fuit adiectum, & plus petere non poſſit.quo caſu cū videatur cōpenſaſſe in legitimam, dr̄ inſtituta ſaltim ex vi reſolutæ intentionis, vt probaui in primo arg. negatiue. Itē q̄a dato q̄ non dicatur īſtituta.nō tñ dicetur præterita,ſed exhæredata.Itē p̄terita appellari nō pōt cū nō ſit cā incerta,vt aperte h̄ ꝓbaui i vj.ar. negatiue, & alia arabi,poſſent hoc in rñſi.adduci.Nō ob.gl.in l.quoties. & ī l.filij.q̄a ñ recedēdo à rñſionib⁹.ſ̄. ꝓxime traditis,p̄mo dico q̄ gl. nō eſt authētica.Scd̄o, q̄a gl.illa loq̄ī quoties teſtator cōdiderat teſtm̄ minus ſolenne inter liberos,nec ibi erat minus ſolenne,rō ne præteritionis,ſed alterius ſolēnitatis.Prętерea ibi loquiī in verbo,aſſigno,qď verbū referī ad limitationē ſp,ſm Bal.in l.ij.C.cōia de le.q̄ ad hoc alle.l.quidā.C.de neceſ.ſer.& l.pe.C.de lega.Itē illā gl.in hoc reprehēdit d.Io. in l.j.§.ſi ex fundo.i ver. ex gl.etc. Nō ob.q̄ dr̄ de codicillis,quia hic natura vltimæ voluntatis hoc patiē. ad l.cogi.ſ̄.rñſum eſt.& ēt illam opi.glo.reprobat Bal.in c.ſi pr̄. in tepe.de teſta.in vj. quia iura non diſtinguunt.

Ad ſeptimū & vltimū dubiū,quo q̄ritur,vtrū dicta cā, eo quia vſuraria,in laicū arbitrū ꝯpromitti potuerit,arguiī.Et primo ad partē negatiuam.nam certū eſt,q̄ ſi q̄a cauſa eſt vſuraria, iſtud ſolū ꝯtingere pōt rōne ſpūalitatis, nam ſi cauſa vſuraria appellanda eſt ſpūalis,vt j.ꝓbabo,ergo ī arbitrū laicū cōpromitti non pōt.c.contingit. & c.per tuas, de arbi. no.n.pñt laici cās ſpūales,q̄ ad eccleſiā ſpectāt,tractare . c.decernimus.& c.quanto.de iud.qui fil.ſint leg.c.lator. in c.cum laicis,ď reb.eccl.nō alie.xcvj.di.bn̄ quidē,niſi interuenerit authoritas Papæ.xxxij.pi.§.verū.& ij.q.v.Mēnā.& c.nos ſi incōpetēter.no.Bal.in l.reſcripta.C.de preci.impe.off.& in l.quoties.in addit.C.de iud. quinimmo dixit d.Ant.in c.ſi pro debilitate.de of.dele.& in p̄al.c. decernimus.q̄ in talib⁹ cauſis nō pñt eſſe laici cōſultores, nec aſſeſſores.dixerint ibi Hoſt.& Inno.quicquid voluerint. Plus vr̄ ēt, q̄ q̄dā ſunt cāæ ſpūales,quæ non ſolū in laicū,ſed ēt in clericū arbitrū cōpromitti non poſſe vr̄,vt ſunt cāæ decimales,quæ in clericū arbitrū cōpromitti non pñt.c.ſi.de re.permu.& ibi hoc tenēt Hoſt.Io.An.& Do.licēt gl.ibi ſeq̄ videaī ꝯriū,& pro eo eſt text. in c.cū apoſtolica,de his,quæ ſi.à præla.ſed vt in arbitratorē bn̄ pñt cōpromitti,ſm p̄ſatos doct.ibi,& hoc ſequiī Bal.de pac.cōſt.ī ver. poſſeſſiones.vbi extēdit ad alia ſpūalia,& Pe.de Anc.in ſuo ꝯſ.incip.In Xp̄i noie in hac cā,quia Lud.& Ryc.ꝯſ.xxxj. & in cōſ.xciij. incī.in Xp̄i noie.Iſtā q̄onē dubiā facit.c.cōtingit.vbi tenet,q̄ poſſit in arbitratorē laicū cōpromitti . Similiter ēt cā matrimonialis nō pōt in arbitrū quēcūq; cōpromitti ēt clericū.c.cā, de in inte.reſti. nec ēt forte in arbitratorē, quia ſuper ea prohibita eſt cōpoſitio, & tranſactio in c ſi.de tranſ.& hoc tenet Spe.in ti.de arbi.§.reſtat. in ver.quid de cā mr̄imoniali.qď limitat Bal.in l.vnic.C. de cōfeſ. vbi no.dixit,q̄ arbitri cōpromiſſarij pñt cognoſcere ď mr̄imonio incidēter deducto in petitione hęr.quia nō tanq̄ iudices, ſed tanq̄ priuatæ perſonæ ex mera partiū volūtate cognoſcūt,& iō iuriſdi. eccleſiæ nō vſurpāt tales arbitri. ꝑ quo facit , quia ēt arbitris permiſſum eſt incidēter cognoſcere de eo, de quo principaliter non poſſent.l.cū ꝓponas.ſm vnā lec.C.de re.cre.c pe.de reſtit.in inte. licēt in ꝯriū videaī tex.ī l.ſi.C.vbi,& apud quē ī inte.reſt.& ꝑ hoc qď no.Spe.in ti.de recōuē.§.nūc dicamus.ver. ſed nunquid incidenter.Fortius dixit Spe.in ti.de arbi.§.reſtat videre ſuper quib⁹. veritatē de ſnia,q̄ de ſnia excōic.vel alio iure ſpūali,vel ēt de alio, ī quo periculū aīæ vertiī,nō vr̄ q̄ poſſit in aliquē tanq̄ in arbitrum cōpromitti, ne pateat via vitioſa ingreſſui ad ſpūalia , & ne metu pœnæ pareaī multę ſnię,vel iuſta ēt cōtēnaī,de ſen.exc.c.cū medicinalis.li.vj.xj.q.iij.§. ſi ergo. & §.cū ergo.& c.nemo. & ita refert tenuiſſe dnm ſuū in ſumma eiuſdē ti.in §.de qua re.Pōt tñ,ſm eū de talib⁹ cōpromitti in iudicē,tanq̄ in amicabilē cōpoſitorē,& arbitratorē , & nō in aliū, vt quantū ad ſpūale de iure pronunciet. & quō ad expenſas,& alia arbitreī.& hoc ēt ibi ſequiī Io.And. ꝑ hoc alle.c.niſi eſſent,de præbē. pro quo facit,quia de cā ſpūali, & eccleſiaſtica pōt trāſigi,& ēt gratuite cōponi.c.ſtatuimus. c.de cętero.c.ſuper eo,de trāſ.c.niſi eſſent.de preben.Et arbitramētū nihil aliud ſit,q̄ tranſactio quædā, in auc.vt diffe.iud.§.j coll.ix. & C.de iud.in auc.ſi vero cōtigerit.Pro hoc ēt bn̄ facit qď dixit Bal. in l.oi nouatione.C.de ſacroſ.ec.& in l.Titia.ff.ſol.ma. vbi voluit, q̄ licēt de cā ſpūali non poſſit iudex laicus cognoſcere,iſtud eſt verū per viam contentioſam,ſecus ſi de plano velit ſe informare,ſm eum. Quoties aūt eēt cā tēporalis,licēt eſſet eccleſiaſtica,eo quia ad eccleſiā ſpectaret,& in foro iudiciario cognoſci oportet corā iudice nō laico,tñ iſta cā ſi nō hr̄et ſpūalē annexā,pōt laico arbitro compromitti,vt eſt tex.in c.dilecti,& ī c.expoſita,de arb.Iſtis ſic ad intelligentiam adductis,reſtat probare, q̄ cā vſuraria ſit de iſtis ſpiritualibus,quę nō pōt in arbitrū,ſaltē laicū cōpromitti.Et primo, q̄ ſic cā ſpūalis,tenet expreſſe gl.in c.ſi annū.de iudi. in vj. & gl.in c.ex lr̄is.de iureiu.in vlt.gl.dixit,q̄ eſt quaſi ſpūalis,cū ſit eccleſiaſtica:& ibi Io.An.dixit,q̄ large poterit appellari ſpūalis, quas ad hoc principaliter alle.Lap.in alleg.ſuis,alle.lviij.& alle.lxxv.Item quia gl.in cle.diſpendioſam,in verbo,cum repetuntur,per illum tex.q̄ enumerat cauſas ſpirituales,& eccl̄iaſticas,tenuit cām vſurariā eſſe eccleſiaſticā.Sed nullo alio reſpectu pōt dici eccleſiaſtica, niſi ratione ſpiritualis , & peccati.c.nouit.de iudi. c.per venerabilē.§.rōnib⁹.q̄ fil.ſint legi. & ſimiliter cām eccleſiaſticā appellat glo.in c.ex tenore.in ver.eccleſiam,de ſo.cōp. & hoc ēt tenent doc. cōiter,q̄ ſit cā ſpūalis,& eccleſiaſtica,maxime quotieſcunq;

dubium

dubium vertitur vel verti potest super iure, non super facto. vt tenuit Pau.de Liaza.in cle.j.de vsur.sequitur Bar.in l.omni.C.de sa.san.ecc.in l.Titia.sol.ma.in l.quoties.C.de iud.& in l.ij.ff.đ iu.om.iud Bal.in auc.ei qui iurat.C.de.bo.auc.in pos. & Fed.de senis in suo consi.xcij.& consi.ccxlij.aliàs.cclij.& d.An.& post eum.d.Car.& Abb.Mod.in c.cum sit generale.de fo.compet.& in c.tua. ad fi.de or. cogni.& Pet.de Anc. latissime in repe. circa ea quæ de reg.iur.lib.vj.& Bal.in c.j. §. similiter.de contro.inuest.& in §.si quis ꝑ xxx.ad fi.si de feu.fue.contr.in.& Ioan. Andr.in c.j.de vsur.in vj.in nouella.& Lud.de Vrbe in d.l.Titia. & Petr.de Anc.in suo consil.ccxiiij.quod inci.in Christi nomine.casus talis est.& in duob⁹ alijs consi.s.in prin.alle.adde quòd si tractaẽ đ pœna in criminali, semper etiam super matrimonio, iudex secularis cognoscit, & probationes admittit, & alia facit, secundum Bal.in d.l.quoties.C.de iudi. Et ideo dicit Pet.de Anc. in cle. dispendiosam. ꝙ dictũ capitulum, tuam. de ordi.cog. cum si. loquitur in causa ciuili non criminali. quod bene not.vt in c.iij.de rap. sed certe Bal ibi dicit cõtrarium, & d.Ant.in d.c.cum sit.de fo. comp.licet Paul.de Ca.in l.Titia. hoc dicat. & ꝙ sit causa ecclesiastica multis iuribus probatur. primo per cle.primam de vsur. vbi vult Papa per censurã ecclesiasticam compelli vsurarios ad edendum codicem rõnum ad idẽ tex.in c.qm̃.in c.pręterea.& c.cum in diœcesi.de vsuc.c.ad nostram.de emp.& ven. Et idem repeniuntur consuluisse.d.Gasp.de Cal.& d.Pe.de Anc.fortius tenuit Bald.in d.l.quoties.l.omni.& in auct.ad hæc.C.de latri.li.tollen.quòd siue sit quęstio facti, siue iuris omnino sit appellanda spiritualis, & ecclesiastica, sequendo gl.in d.cle.dispendiosam.& ita ẽt tenet Lapus.in locis ꝑal. Pro qua opi.est casus expressus in c.si iudex laicus de sen. excom. in vj.in prin. vbi dicit ꝙ si post capturã factã a iudice seculari ĩcidat q̃stio ecclesiastica, & spũalis, q͛a dicaẽ captũ fore clericũ, & đ hoc dubitatur. hæc q̃õ subijci debebit examini iudicis eccłiastici. ecce ergo ꝙ ibi erat solũ q̃stio facti, an quis fuerit ordinat⁹ clericus, & tñ ibi text.appellat cãm eccłiasticã, & spũalẽ. & istud idẽ vltimũ vr̃ tenuisse.gl.in c.si annũ.de iud.in vj.& idẽ in cle.dispẽdiosam.& idẽ Io.An.in c.tuã.de or.cog.dũ dicit ꝙ si est q̃õ, an q͛s fuerit excõicatus, an hereticus, & sic de singulis, vbi ẽt esset q̃õ facti, appellat ipsam eccłiasticã, & hãc partẽ ẽt vr̃ tenuisse Spe.in ti.de ꝯpe.iud.§.j. ĩ prin. vbi dixit, ꝙ cã vsuraria semꝑ debet cognosci corã eccłiastico iudice.c.ꝑterea.đ vsur.& maxime, q͛a cũ sꝑ annexũ videatur habere peccatũ rõne connexitatis, iudicanda est spũalis.c.q̃to. de iud.& c.prudẽtiã de do.in.vi.& vx. Et pro ħ ꝙ cã sic eccłiastica patet, q͛a s̃m opi.multorũ vsurę ñ sunt ꝓhibitę iure ciuili, sed canonũ, vt tenet gl.x.di.c.lege.Ia.Bu.& Bar.in l.cunctos ppł̃os.C. de sum.tri.& Host.in sum.de fo.cõpe.pluribus argumẽtis, q̃ ħ breuitatis cã nõ curo scribere.itẽ cũ non possit negari dubitationẽ nr̃am eẽ multũ ambiguã, & dubiam ꝑ ꝑ opi.igitur tanq̃ cã ambigua, & difficilis spectat ad eccłam.c.ꝑ venerabilẽ.§.rõnibus. & §.tria.qui fi.sint le.no.Bal.in c.licet.in verbo, vacãte.de fo cõpe.&c. adde q̃ in proximo at.dicã. Itẽ ꝯfirmaẽ, nã cã vsuraria appellatur criminalis eccłiastica.ita dicũt gl.in in c.cũ sit gñale.in ver. malefactores. & ĩ c.licet. in verbo, vacãte.de fo.cõpe. & in c.j.de of.ordi. in gl.mag.& gl.xj.q j.in sum.pro q͛bus tex.in c.cũ in diocesi, & in c.suꝑ eo.& c.cõsuluit.đ vsur.ibi, reatu cris &c.sed đ cã crĩali, publica, vel priuata non põt cõpromitti ĩ arbitrũ.c.causa.de rest.in inte.l.nõ distinguemus.§.Iulianus.ff.de arb.tenet Spe.in ti. de arbi.§.restat circa prin.nec ad hoc ob.c.literas.de præsum. q͛a ibi nõ fuit simplex arbiter, sed ẽt retinuit delegatã potestatẽ.ad ħ ẽt d.l. nõ distinguemus.§. idẽ dicendũ est in ꝑpłari.iuncto.c.cũ in diocesi. đ vsur.pro hoc facit ꝙ dixit Inn.in c.j.ad fi.de deposito. ꝙ ꝑ nullam trãsa.obligatur quis ad vsuras. Item cõfirmatur, nã si intelligemus causam hanc vsurarĩã esse super iur̃, vt q͛a negatur ꝯtũm fuisse vsurariũ, tũc q͛a de cã mero iure ex legis ꝑsũptione nulla põt esse dubitabilis q̃õ, q͛a est diffinita per legem scriptã.l.ancillæ, & ibi no.C.de fur.l.sacrilegij.ad l.Iul.pec. vñ dixit gl.in l.si tutor petitus.C.de peri.tu.ꝙ probationes legũ liquidissimę sunt.ex quo ĩferẽ postea positioni iuris quẽ nõ teneri ad r̃ndendũ.l.ornamentorũ.cũ vul.ff.đ aur. & at. leg. igitur de ea nõ dubia, nõ tenuit cõpromis.c.exposita.& ibi no.de arb.in l.post rem.ff.de transac.in l.cã cognita.C.đ transa.& Bal.in l.si diuersa.eo.ti.& istud firmat Pe.in l.cũ ꝓponat C.de cre.& Bal.in l.ancillæ.C. de fur.non ob.tex.in d.l.cũ proponas, quia ibi præses non sequiẽ arbitrũ vt arbitrũ, sed q͛a rõnabile erat illud de iure cõi, s̃m Pet.Cyn.& Bal.ibi.vel s̃m aliã lec.ibi exponitur arbiter pro iudice ordinario vel delegato, prout sæpe in iure cõtingit.datur.& iij.lect.ꝙ ibi q̃õ iur.incidens põt per arbitrũ cognosci, secus si principaliť. Pro quo tex.in c.pen.de resti.in inte.& no.glo.in l.non distinguemus.§.iubemus. & §.seq.ff. de arbi.

Econtra ꝙ causa vsuraria sit talis, quę possit in laicũ arbitrum cõpromitti, & per ꝯñs ꝙ nõ sit spũalis, primo adduco tex.in c.ad nr̃am.el ij. de iureiu. vbi q͛dam debitores vsuras immoderatas soluerunt & iurarunt nõ repetere apud eccłiasticũ iudicẽ, nec ẽt secularẽ.ne ergo decretalis illa sit imposita verbis & nõ rebus ꝯ leges.l.ij.C.cõtra dele.& l.j.C.de dedi.libr.tol.inserri necessario vr̃, ꝙ ẽt causa vsuraria poterat corã seculari tractari, & per illum tex.Hug.& Lau.quos sequiẽ arch.xiiij.q.iij.quid dicã.& Gof. ĩ c.cũ sit gñale.de fo.cõp.tenuerũt ꝙ cã vsuraria põt ĩ quocunq; foro tractari, & ꝙ electio sit actoris. Itẽ cõfirmaẽ, nã clarum vr̃, ꝙ saltim vbi esset q̃õ facti non iuris, ista causa nõ esset appellanda spũalis, q͛a nihil de spũalitate tangiẽ, & est illa cõis opi.doct.oĩum quos retuli.s.in primo ar.primæ partis. ꝙ cõprobo, nã si quo capite põt appellari vsura spũalis, istud solũ contingit rõne peccati cũ res subiecta.s.vsura soluta ꝯctus. & tota mã sit tẽporalis.certũ est aũt ꝙ pro extensione rei turpiter q̃sitę, ẽt vbi daẽ cõcursus peccati, dummõ non disputeẽ de pctõ principaliť, adiri põt curia secularis, vt patet.ff.de cõdi.inde. per totũ, & ff.de fur. & vi bo.rap.ff.de cõd.ob tur.cau.ff. đ vsuc.sic & hoc posset agi corã seculari.vt de pa.tenẽ.c.j.alś aũt si ꝑ quacunq; extorsione, vbi verteteẽ pctm̃, solũmodo adiri posset iudex eccłiasticus. & ex hac cã diceret spũalis, iam euacuareẽ forus secularis. ꝙ nõ est de intẽtione Papę in c.nouit.de iudi.ĩ c.cãm.qui fi.sint leg. & not.de arb.c.eo.lib.vj.& eo.lib.de reg.iur.in c.ij.& in cle.dispẽdiosam.đ vsur.in ver.vsurę cũ repetunẽ. si quo g̃ casu cognosceẽ debet eccłia cognosceẽ tãtũ qñ dubitaẽ an sit vsura, q͛a hoc decernere an sit peccatum, spectat ad eccłiam.& ista fuit rõ do.An.in c.cũ sit gñale.đ so.cõp.licet prius Bal.vt stati dicã pro hoc addo ꝙ dixit Bal.ĩ l.eos.§.fi.de vsu.vbi dixit ꝙ per conditionẽ ob tur.cau. pñt reperi vsuræ in foro seculari, q͛a papa in cle.dispendiosam, nõ põt tollere iudiciorũ ordinẽ, nisi quo ad suum forũ.& hoc tenet ibi gl. valde no.ĩ d.cle.in verbo, vsuræ.s̃m eũ. Itẽ dixit gl.ar.illius tex.lxxxvij.di.eos.& Archi.xj.q.j. in summa ꝙ quodlibet delictũ rõne peccati poterat dici eccłiasticũ.& ea rõne s̃m Odos.põt papa de quolibet delicto cognoscere, vt refert in epł̃a inter claras.C.de sum.tri.nõ m̃ sequitur ꝙ iudex secularis nõ possit se intromittere.aliàs annihilaretur forus secularis, immo cognoscit secularis de criminę simonię.l.si quẽquam.C.de epis.& cle.quoties esset certũ de simo.& istud tenet.d.Ant.& d.Io.in d.c.cũ sit gñale. vñ ad intellectũ.d.c.nouit.dixit gl.no.Inn.in c.nõ inter.de purg.cano. & vij.q.ij.c.j.ꝙ licet rõne peccati videaẽ, ꝙ quilibet laicus, quo ad pñiam spũaliter imponendam, subsit eccłiasticæ ptãti.nõ tñ totaliter per ħ sequitur q͛n ad impositionem pęnę tꝑalis subsit ẽt seculari.pro quibus glos.& tex.in c.sunt quædam. & in c.rex debet.xxiij.q.v.& xviij.q.iiij.§. q͛ aũt.& c.in nonnullis.ad fi.de Iudęis.vbi oĩa crimina & ẽt periuria qđ est quid spũale, puniunt iudices seculares, & principes, & reges de permissu eccłię. siľr ẽt puniuntur sacrilegia in c. fœlicis.§.per hoc.de pe.in vj. quæ tñ sunt crimina eccłiastica.c.cũ sit gñale.& ibi no.de fo.cõpe.xij.q.ij.nulli liceat.& hoc quoties certũ est ipsum esse periurũ vel sacrilegum. nã si dubitaretur an esset periurus, bene fateor cãm esse mere eccłiasticã, in c.venerabilẽ.đ elec.& no.gl.ĩ d.c. cũ sit gñale.& Bal.in l.cũ patruo.C.cõtra vtri.iu.in fi. vbi dicit periurium esse crimen eccłiasticum.alle.not.in c.fi.de fo.compe.in vj.per Io.An.vide no.Bald.in l.j.C. de te.cre. vbi dicit ꝙ rõne iuri appositi in ꝯctu, q͛s efficitur de foro eccłiæ. Et sic intelligo ꝙ no.Io.in c.cũ.C.laicus.de fo.cõp.in vj. in nouel.vbi voluit iudicẽ secularẽ habere ptãtem cõpellendi laicũ ad obseruantiã iuramenti per tex.in c.licet mulieres.de iureiu.in vj.no.Inn. & Hos.in l.cũ veritatis.de iureiu. ꝙ not.de pac.c.ij.in vj.& per doct.in d.c.cũ sit gñale.per Bal.in c.j.§.itẽ sacr̃a. de pa.iu.fir. Et idem Bald.de pace cõstant.in ver.vasalli.el.j.& Bal.in auc.sacr̃a.C.d aduer.vẽ.alle.Io.An.in c.vlt.de fo.cõpet.in no.& vide q̃ sequuntur.& Bal.in l.j.C. de ope.lib. Vñ cũ in casu nr̃o ponaẽ in themate pro cõstanti ipsum esse vsurariũ.ergo cũ nõ possit q̃õ verti, nisi suꝑ facto, cã nõ erat spũalis. Vñ sin.dixit Fede. de sen.in cõs.cclxvj.& refert.d.An.in c.debitores.đ iureiu.ꝙ iudex laicus põt cõpellere laicũ recipiẽtem illicitũ iur̃m.de cuius perfidia nõ dubitaẽ ad eius faciendam relaxationẽ, & remissionẽ illi, à quo iur̃m recepit. & ita ẽt debet intelligi opinio Gartię, & Io.Mo. quos seqnendo refert Io.An.in c.j.de vsur.in vj.in not.vbi dixit ꝙ cã vsuraria, maxime quantũ ad puniẽdum vsurarios, est mixti fori eccłiastici, & ẽt secularis. Quinimo ad cõfirmationẽ ꝑdictorũ. dixit no.Bal.in auc.clericus.C.đ epi.& cle.& ĩ auc.ad ħ.C.de vsur. ĩ §.si quis ꝑ.xxx.si de feu.fue.cõtro.inter.do.& agna.ad fi. ꝙ nõ ois causa ratione peccati pertinet ad eccłiam. Sed ita demũ, si crimen sit mere eccłiasticũ, vel crimẽ sit notoriũ, vel qñ q͛s iustitiã nõ põt consequi in foro seculari per euidentẽ iniquitatẽ dñi illius terrę, vel alicuius statuti ibidẽ vigẽtis, vľ qñ hoc ꝓponeret persona miserabilis, & depressa. vel quia ageret ad obligationẽ nãlẽ, ꝓ qua nõ audiẽ ĩ foro seculari, vel q͛a per viã ordinariã non posset iudex secularis abstergere cãm peccandi.

candi. alle. Arch. ita tenēt ē.xxij.q.v.c.hoc vr̄. & ī preall.c.nos inter. de purg.can.& ibi Imol.de quo ēt pet Cano.ī c.licet.& in c.ex tenore. de ſo.cōpe.& in p̄alle.c.nouit.& Pe.de Anc.diffuſe in ꝯmēto. c.circa ea q̄.ille re iud.in vj.vn̄ cū cauſa vſuraria poſſit cognoſci via ordinaria ī ſo.ſeculari,eo q̄a ſecularis ēt eſt, vt.ſ.ꝓbatū eſt.&.j. dicet̄, poſſint iudices ſeculares cognoſcere,& punire, & cām peccandi abſtergere ēt ſeruādo formā, & diſpōnē iur.cano. vt in c.licet.de iureiu.in vj.& in c.cū cōtingat. de iureiu.in antiquis. & l.oi. C.de ſa.ſanc.ecc.Igit̄ nō vr̄ ad eccleſiā recurrendū de neceſſitate. Itē cōfirmat̄ ꝑ tex.in c. poſt miſerabilē. & c.q̄to de vſur. vbi Papa ꝑmittit iudicibus quibuſcūq; ſecularibus hr̄e ius cōpellendi Iudæos , & ēt Chriſtianos pa titate rōnis ad remittēdas vſuras eorū debitorib⁹. ꝑ quē tex.Io.Cal.vt ibi refert . d.Ant.tenit ꝙ indiſtincte cā vſuraria ſit ſecularis.& idē.d.Ga. d̄ Cal.in cle.j.de vſur.licet cōſulcodo tenuerit cōem opi.& hęc iura ēt refert Pe. dę Anch.in regula,ea q̄. Itē cōfirmat̄ per id ꝙ no. dixit Lapus alle.ſua.lxxv.& ſequit̄ d.Ant.& doct.in c.cū ſit gn̄ale.de ſo.cōpe. vbi dixit ꝙ quoties vſura peteret̄ vt ītereſſe, vt eſt qn̄ fideiuſſor ꝯpulſus eſt ſoluere,q̄a repetere pōt vſuras a principali,vt no.in c. ꝑuenit.de fideiuſ.in l.ſi mandato meo.§.ſi fideiuſſor.ff.man.no.Bald in l.ij.C.de vſu.poſt gl.ibi, qn̄ illę tunc poterunt peti coram iudice ſeculari , tanq̄ quodlibet intereſſe.ꝙ eſt no.ſequit̄ Lud.in l.Titia.ff.ſol.ma. Addo no.per Bal.in l.j.C.de ſen.quæ ſine cer. q̄ti.Itē cōfirmatur, quia poſito ꝙ cauſa vſuraria mere diceretur eccleſiaſtica, nō dico ſpūalis, q̄a ſaltē rōne criminis pōt eccl'iaſtica appellari . & ſic alia ratione q̄ ſpūalis.vt dixi in ſcd'o ar.primæ partis.& per no.per gl. lxxxvij.di.eos.tn̄ dico ꝙ licet nō poſſet corā ſeculari iudice tractari.c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.& c.ſeq.in fi.ibi, eo q̄a merum eccl'iaſticum &c.tn̄ poterit in arbitrū laicū cōpromitti talis cauſa eccl'iaſtica, vt eſt tex.in c.dilecti.& in c.expoſita. de ar.& bene dixit gl.& Io.An.ī c.ex lr̄is.de iureiu.ꝙ hæc cā large erat quaſi ſpūalis.igit̄ pōt cōpromitti p̄alle.iuribus.Et huius rō,q̄a in multis caſibus ſeculares ēt iudices impediūt ſe de cā eccleſiaſtica,nō ſpūali, vt patet ex his q̄ ſcripſi.ſ.proxi.in ij.& iij.arg. Sed de ſpūalib⁹,nullatenus ſe impediunt,& iura magis ſtricte voluerunt ligare man⁹ iudicis ſecularis in his q̄ mere ſpūalia ſunt,ſtricto modo loquendo, quàm ī his q̄ ſimplr̄ cāæ eccle.ſunt,prout eſt cā vſuraria, quæ nullo alio reſpectu largo modo ſpūalis dr̄, niſi q̄a ēt ad forum eccleſia.pertinere noſcit̄,vt dixit gl.ī d.c.ex lr̄is. Et hæc rō d'r̄æ vltra p̄dicta expreſſe colligit̄ ex tex.c.decernimus. de iud.ibi non p̄ſumāt tractare de nego.eccle. maxime de illis q̄ ſpūalia eſſe noſcūtur &c.Itē ꝯfirmat̄ per tex.in l.Titia.ff.de ſol.vbi vr̄ caſus expꝛſſus ꝙ arbiter ibi ſecularis cognoſcet ſuper vſur. Et Bal.in c.j.§.ſi.tr.de contro.inu eſt. q̄ſiuit an cauſa vſuraria poſſit ꝯmitti, & dicit ꝙ ſint qō facti.& dicit ꝙ aut cōpromittit de dolo præterito ipſius vſurarij,& valet cōpromiſſum in arbitratorē: aut de dolo futuro,& tūc nō valet.l.ſi vnus.§.illud nulla.ff.de pac.idē ſi dolus p̄teritus teneret in futurū radices ſuas, q̄a tunc nō valeret ꝯpromiſſum, tanq̄ factū fraude. ad hoc ꝙ no.de arb.c.cōtingit.xcvj.di. bene quidem dicit Bal.& nō plus.patet ergo ꝙ qō Bal.nō eſt qō nr̄a.Primo,quia nō loquit̄ de cōpromiſſo in laicū. Scd'o, q̄a loquitur in arbitratore,non in arbitro.Itē verba Bal.adaptant̄ ad laudū vtrum illud teneat,nō ad cōpromiſſum.Puto tn̄ ſi prohibet̄ cōpromitti tanquā ſpūalis in arbitrū laicū,prohibebit̄ ēt in arbitratorē. per tex. in c. cōtingit.de arb.qui dixit cōpromitti, licet ſit poſitus in ti.loquēte de arb.tm̄. itē ꝑ ꝑ idetitatē rōnis.ad ꝙ vide quæ ſcripſi.ſ.in prin. huius dubij,quantū ad qō.Bald.dicendū videt̄ ꝙ ēt ſi laudū ſit remiſſiuum vſurarū preteritarū,cū tn̄ inducat peccatū,non valet.c. ij.& ibi no.ex̄ de arbi. Nō reperio igit̄ ab aliquo qōnē nr̄am proprijs terīs tactā , licet vnū verbū īperfecte tetigerit Abb.& Mod.ī c.cōtingit.p̄alle.& ibi hanc partē tenere vr̄ Io.de Imo.ī c.innotuit ad fi.de arb.dicit ꝙ in caſib⁹ in quibus pōt ſecularis cognoſcere d̄ vſura,iiſdē caſibus pōt cōpromitti,in alijs caſibus non.Lapus all. lv.quæ incipit, quidam coram iudice eccle. vr̄ tenere partem negatiuam,& ibi plene tangitur per Pet.de Anch.in conſi.xciij.

Viſis Argumētis ad vtranq; partē , reſtat ad ea congruas r̄nſiones p̄ſtare. Et primo, r̄ndeo ad id ꝙ dicebat Spec.in tit.de arb.Reſtat videre ſuper q̄bus.ver.itē de ſn̄ia.ꝙ de eo in quo periculū aīę vertit̄,nō pōt arbitrū cōpromitti,ne metu pœnę pareat̄ iniuſtę ſn̄ię.Primo, q̄a dictū eiuſdē vr̄ falſum,nec iura alle. ꝑ eum aliquo mō ꝓbant . rō ſua eſt.n. falſa , nā cū de iure ci.poſſint hodie appellari,cū ꝑ emologationē,& lapſū.x.dierū hodie orīat̄ actio.l.cū an̄.C.de arb.itē de iure cano.ꝙ in tali caſu ſeruandū eſſet eſt expeditū ꝙ à ſn̄ia arbitri pōt appellari.vt firmat gl.iij.q.vj.à iudicibus.& in c.expoſita,de arb.per tex.eo.tit.ī c.ij.vbi ab iniquo arbitro reclamat̄,& ibi ēt ſi tenet Hoſt. ſequit̄ Bal.in l.j.C. d̄ arbi. q. ad h̄ alle.iij.q.vj.ſtatuendū.Sed voluit allegare dictū.c.à iudicibus.idē Bal.& Ang.in l.ſi ſeru⁹ pluriū.§.ſi.de leg.j. de quo ꝑ Mod. in l.cū cōſenſit.in prin.ff.de app.& in d.l.nemo pōt.Itē ſi Spe.vt dixi in primo ar.tenet ꝙ poſſit in arbitratorē cōpromitti,quare non in arbitrū , cū ꝑ p̄dicta eadē videat̄ rō ꝓhibitiua . Itē ſi dictū Spe. eēt verū,ſequeret̄ ꝙ nulla cā ſpūalis poſſet cōpromitti ēt in clericū.ꝙ eſt ꝯ tex.in c.ſi.& ibi.no.in gl.de re.ꝑmu. & c.cū olim.& c.cū à nobis.& c.ꝯtingit. a ꝯtrario ſenſu,& ibi no. de arb.& c.cū apoſtolica.d̄ his q̄ fi.à p̄la.itē poſito ꝙ dictū,& rō Spe.eēt vera,illud adaptatur ad laudū, qn̄ ſi ſit tale ꝙ inducat peccatū,non tenet.d.c.ij.d̄ arb. nō tn̄ pro h̄ vr̄ ꝓhibita ſola facultas ꝯpromittēdi.itē nō ob.ꝙ cā vſuraria eſt ſpūalis, vt tenet gl.in c.ſi annū.de iud.in vj.Prīo,q̄a illud negat̄,immo vr̄ ꝙ ſit ſecularis,ꝑ ea q̄ dixi ī j.ij.iij.iiij.v.& vj.ar. partis affir.ſilr̄ nō ob.gl.in c.ex lr̄is.de iur.iu.q̄a īmo illa gl.facit ꝓ. nā dixi ꝙ erat quaſi ſpūalis, eo q̄a eccl.& nō alia rōne,ſed cā eccl. pōt cōpromitti in laicū.c.dilecti.& c.expoſita.d̄ arb.&c. Nō ob.ēt ꝙ ſi eſt large ſpūalis, ergo ꝓut de ſpūali cēſendū ē ꝑ c.q̄to. d̄ iud. q̄a illud eſt verū quo ad formā iudiciorū,q̄a non ſolū quaſi ſpūalis cā,ſed ēt tm̄ eccleſiaſtica dēt cognoſci in foro ecc.c. decernim⁹ de iud.c.vt inquiſitionis.§.ꝓhibemus.de hæ.in vj. & d.c.q̄to. Non ſic quo ad cōpromittēdū.d.c. expoſita. & c.dilecti. & d.c.cōtingit. vbi ſolū ſpūales ꝓhibitę ſunt. Nō ob.cle. diſpēdioſam.q̄a licet ibi ſit poſita cā vſuraria inter aliquas ſpūales,nō tn̄ neceſſario ſequit̄ ergo eſt ſpūalis.īmo ibi extendit̄ decretalis illa ad nō ſpūales ibi, dū dr̄,& eas quoquo mō tangētibus.ꝑ quā nonnulli dixerūt cauſam dotis eſſe eccl'iaſticā,& cognoſcēdā de plano,prout ibi dr̄. d̄ quo ꝑ doct.in l.j.& in l.ſi cōſtante.ff.ſol.ma. Nō ob.ꝙ gl.in c.ex tenore.de ſo.cōpe.& in d.cle.diſpēdioſam.appellāt ipſam eccl.& ꝙ nulla rōne pōt dici eccleſiaſti.niſi rōne ſpūalitatis,& peccati,quia immo eſt totū ꝯ.nam appellat̄ large ſpūalis ex eo,q̄a eſt eccle.non ecōuerſo,vt dixit gl.in d.c.ex lr̄is. de iureiu. Itē eſt eccleſiaſti.rōne criminis vt dixi in j.ar.j.partis.& no.gl.lxxxvij.di.eos.& Archi.poſt gl.xj.q.j.in ſumma.nec ſola ratio peccati eſt ſufficiens,vt dicamus ex eo cām eſſe ſpūalē,q̄a imo nō eſt ſufficiēs ad hoc vt ſaltē dicat̄ eccl'iaſtica,vt aperte ꝓbaui in ij.arg.partis negatiuę. Non ob.cōis opi.doct.dicētium cām vſurariam eſſe ſpūalē quoties vertit̄ quæſtio ſuper iure, q̄a iura ad hoc alleg.probāt ipſam cām eccl'iaſticā tm̄,nō ſpūalē.Itē licet ꝓbent ipſam eccl'iaſticā, tn̄ eſt ēt ſecularis, & ꝑ ꝯn̄s mixti fori,vt probaui ī ar.affirmatiuis.Itē loquūt̄ quoties eēt qō ſuper iure,vt ſuper ſubſtātia vſurarū, q̄a negaret̄ ꝯtractū eſſe vſurariū.Sed cū in caſu nr̄o ponat̄ pro cōſtāti,ꝙ pecuniā ſub vſuris accepit, non poterat verti dubitatio ſuꝑ iure,nec talis negatio faceret rē ambiguā quoties ponit̄ à parte veritatē ꝯſtare.vt patet no.in l.poſt rē.ff.de trāſa.in l.j. C.d̄ procu.& in l.iij.C. q̄bus ad lib. procla.nō licet.& vr̄ tex.in l.j.§. ſi ea.ff. de ventre in poſ.mit.& in l. iij.§.duę.ff.de carb.edi.Et tūc nō ob.ꝙ ea qō,q̄ ſuper iure eſt ſpūalis, eſt ēt ſuper facto. per c.ſi iudex laicus,& alia ar.all.q̄a iſtud eſt oīno falſum,& cōis opi.eſt in ꝯriū,vt dixi in ij.& iij.ar.affir. Nō ob. c.ſi iudex laicus,q̄a vt dixit multū ſubtiliter ē bene Pe. de Anc.in in reg.ea q̄.in iiij.q.prin.de reg.iur.in vj.Quedā ſunt ſpūalia,& eccleſiaſtica mere,quæ nullo mō actiue ſpectāt ad laicos,vt ordinatio clericorū, cōferre beneficia,excōicare, punire clericū ſeu hæreticū, & ſi.& in iſtis ſiue ſit qō facti,ſiue iuris,nullo mō intromittit ſe laicus.Ita loquit̄.c.ſi iudex laicus.& c.inter dilectos.& ibi per doct.de du.ad idē.c.vt inq̄ſitionis.§.ꝓhibemus.& c.ſeq.in fi.d̄ reg. iu.in vj.Quædā ſunt ſpūalia,ſeu eccleſiaſtica non mere,quæ cadere pn̄t actiue in laicū,& clericū, vt cognoſcere de cā ꝑiurij,vſurarū,& ſilīū. & ī iſtis ſi ſit qō facti,eſt ſecularis . immo ſcd'm quoſdā , ēt ſi ſit cā ſuꝑ iure.c.poſt miſerabilē.c.q̄to d̄ vſu.c.ad nr̄am.el.ij.d̄ iu.iur.& late ſcripſi circa partē affirmatiuā.& ꝑ ꝯn̄s eſt mixti fori. & ſ.dicta ꝯcordia pōt elici ex late dictis ꝑ Arch.poſt gl.xj.q.j.ī ſumma.vbi late diſtinxit quot modis cāæ appellarent̄ ſpūales.Nō ob. ꝙ rōne cōnexitatis.ſ. peccati ſemper ſit appellāda ſpūalis,ꝑ c. q̄to.de iudi.q̄a.ſ.r̄nſum eſt.nec eſt verū ꝙ rō peccati ſemper faciat cām ſpūalem,vt.ſ.proxi. aperte probaui. nō ob.ꝙ neceſſario hæc cā ſpectare videat̄ ad eccleſiam, eo, q̄a de iure ciui.vſuræ nō ſunt prohibitę.Primo,q̄a oīs opi.eſt in ꝯrium, vt firmat gloſſ.& ibi vr̄ tex.xiiij.q.iij.quid dicā. & in c.quia in oībus. de vſur. & in auct.de eccl.tit.§.j.per illum tex.coll.ix. & C.d̄ vſu.in auct.ad hoc.& tenet Io.An.in regula,peccatum.in mercu.itē poſito ꝙ leges nō prohiberent,tn̄ in curia ſeculari tenent iudices ſeruare canones in talibus cauſis.vt eſt tex.in c.licet.de iureiu.in vj no.in c.ij. de pac.eod. lib.& in c.cū contingat.de iureiu.& ita tenet Pet.de Anc.in regula,ea q̄.in ij.q.princ.Præterea,poſito ꝙ ēt eſſet eccleſiaſt.tn̄ poteſt compromitti in laicum.d.c.dilecti.& c.expoſita.& ſic̄ reſponſum per hoc ad id ꝙ dicat̄ cā eſſe ambigua,igitur ſpectat ad eccleſiam . Item q̄a nō teneo ipſam non eſſe ambiguā,ſed pro iſta parte certiſſimā per prędicta.pro quo eſt caſus in l. Titia.ff.de ſo.Non ob.ꝙ cauſa vſuraria eſt criminalis eccleſiaſtica,igitur nō pōt cōpromitti in arbitrum,q̄a cū de crimine poſſit agi ciuiliter, & criminaliter.

L.inter-

l.interdū.§.qui furem.ff.de furt.l.fi.ff.de priua.deli.l.j.C.qñ ciuilis actio præiudicet cri.ff.vi bo.rap.l.ij.§.j.ergo saltē eo respectu ꝙ pro vsura poterit agi ciuiliter, tenuit cōpromissum, quãq̃ aliter sit criminalis.l.quid ergo.§.ex cōpromisso.ff.de insa.& ita ītelligaꝛ text. in c.veniens.& in c.quintauallis.cū ibi no.ff.de iur.iur.& ꝙ in casu nostro non ageretur criminaliter,oñdit verbū, & in lite,positū in themate,quod verbum non adaptaꝛ ad cām criminalē,vt est tex. in l.ij.in prin.ff.de testib.no.gl.& doct. in l.cū.C.de transac.& per hoc ēt est rñsum,ꝙ id casu nostro cā agitabaꝛ tanq̃ popularis. & ēt non ob.ꝙ dixit Inn.in c.j.de deposito,ꝙ per transactio.nō poterat quis teneri ad vsuras. primo,quia Bal.in l.cū allegas.C.de vsu. dixit ꝙ valebat trāsactio super vsuris,& alle.tex.in l.j.ad fi. C.plus petitio.vñ dico,ꝙ dictū Inn.loquiꝛ quoties quis per transac.volebat expresse teneri ad vsuras.vñ cum talis transactio sit ꝯ iura,& turpis,non tenet sicut in alijs spūalib⁹.vt c.de cętero.c.super eo.& c.statuimus.de transac l.interpositas.C.de transac.sed per cōpromissum quis non astringebat se ad solutionē vsurarum indebitarum.bene fateor, ꝙ si arbiter hoc in laudo pronūtiaret, quia laudum esset inductiuum peccati,non teneret.de arb.c.ij.Non ob.ꝙ si hic erat qō iuris,non poterat de ipsa compromitti in arbitrum. quia respondeo primo, ꝙ hic non vꝛ ꝙ possit verti qō super iure, cū ponaꝛ in themate pro constanti pecuniā acceptā sub vsuris,vt dixi s.in primis rñsionib.Secundo dico,ꝙ īmo vꝛ,ꝙ qō iuris possit cōpromitti in arbitrū.vt tenuit gl.in l.illa institutio.ff.de hær. insti. Inn.in c.si pro debilitate de offi.dele.Cy.& Bal.in l.j.C.de arbi.& Spec.in titu.de arb.§.fi.vbi dicūt,ꝙ tenet cōpromissum, ꝙ arbiter pronuntiet, secūdum qđ tali de iure videbiꝛ,& ita quotidie fit.& ꝙ valeat cōpromis.de rōne iur. est casus expressus in præalle. l.cū proponas.C.de reb.cre.non violādo vbi fit cōpromis.an qō ingenuitatis posset decidi iureiu.itē posito pro vero,ꝙ cā iuris nō possit cōpromitti.istud fallit,fm Pet.de Anch. in præalle.l.cū proponas.nisi esset qō,in qua essent varię opin.prout in ista,vt paret per prædicta:quia tūc tenet cōpromis. cū in neutra parte sit ius apertum,& opi.doct.faciant rem ambiguā.iuxta not. in l.cū de nouo. C.de leg.in j.constit.C.in §.quibus.ff.de legib.in l.non possunt.& Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de verb.obl.& in l.fin.C.de ped. iud.qui ma.iu.in l.iij.§.hoc autem in fi.de dam.infe. Inno.in c.j.& in c.ne innitaris.de constit.& Bald.in c j.§.iniuriā.de pac.iur.fir. & quod not.in l.ij.ff.de iu.& fac.ign.& Io.An.Moder.in c.cupientes. §.denique.de elect.in vj.itē posito, ꝙ laudum esset nullum,nō sequitur.ergo compromissum est nullum,vt probatur de arbi. in c. ij.etc.Itē dixit Bal.in l.in ciuile.C.de fur.ꝙ vbi qō iuris habet quæstionem facti mixtam,tunc potest cōpromitti. alle.tex.in d.l.cum proponas.sed in casu nostro non erat mixta quæstio facti, immo principaliter consistebat in facto,vt s.probaui.igitur etc.

Ad argumēta Vero pro parte affirmatiua dicēdum est & primo ad c.ad nostram.de iu.iur. quia vt dixit gl.in d.cle.dispendiosam.in glo.cū repetuntur. ꝙ ille tex.nihil facit,quia illa verba non sunt Papæ, sed partis iurantis. & per ꝯñs non ponunt ius,sed factum,ex quo ius oriri deberet.l. si ex plagis.§.in cliuo.ff.ad l. Aquil.l.j.§.accusationē.ff.ad Turpil.& hic quo ad istum text.ad quem ēt conueniunt rñsiones.j.scriptæ. ¶ Non ob.ꝙ saltē vbi ex qō facti, ista cā nō sit appellanda spūalis. primo, quia dico, ꝙ cū in dubitatione nr̄a q̄raꝛ de cā vsuraria,necessario intelligendū est,quoties qō vertiꝛ super substantiam vsuræ,& per ꝯñs super qōne iuris:quia quoties esset qō facti,nō esset dubiū super vsura principaliter,sed super facto. vñ dicit gl.in cle. dispendiosam.in ver.cū repetunꝛ.ꝙ si creditor petit debitū,& debitor excipit illud vsurariū. ꝙ tūc nō hēbit talis cā priuilegiū indultū cāæ vsurariæ ꝑ papā.in d.cle. q̄a principalis cā nō est super credito,vel alio ꝯctu.vñ licèt ponaꝛ ꝑ cōstāti, ꝙ pecunia fuit sub vsuris accepta. tñ adhuc poterat de iure verti qō, an hæc vsura posset licitè peti,& sic an esset de casib.permissis,in c.constitutus.& in c. nauiganti.de vsu.vñ cū qō vertaꝛ super iure. & per ꝯñs annexa sit cā peccati.sequiꝛ ꝙ remaneat spūalis, & ecclesiastica. d.cle.dispēdiosam.cle.j.§.cęterū.de vsu.c.ad nr̄am.de em.p.& vēd.c.qm̄.c.pręterea.c.cū in diœcesi.de vsur.cū nulla alia rōne possit ecclesiastica appellari,nisi rōne spūalitatis,vt late dixi ī c.j.partis negatiuę.fortius dico,ꝙ ēt posito,ꝙ esset qō facti,tñ appellanda est ecclesiastica,& spiritualis. sicut si esset super iure,vt est casus i c.si iudex laicus.de s̄ent.excō.in vj.& d.clem.dispendiosam.& glo.in c.si annū. in ver.infante.de iu.in vj.& Io.An.in c.tuā.de or.cog. quia semper annexā hēt cām peccati,& spūalitatē,igiꝛ. prout de spūali iudicādū est.c.q̄to.de iud.c.de prudētia.de do.int.vir. & Io.de Imol.in l. Titia.ff.sol.mat.qđ latius deduxi in j.arg.partis negatiuæ. Ad hoc nō ob.in ꝯtrū alle.ff.de cōdi.inde.de vsu.cum si. quia de iure ciuili nō erat introductū,ꝙ in illis ēt si verteretꝛ qō super iure,cā spectaret ad ecclesiā.Sed hodie sic de iure cano.per p alle. nō ob.ꝙ euacuaretur forus secularis,si in quacūq; cā peccati adiri deberet iudex ecclesiasticus,quia istdd fateor.sed i casu nr̄o cessat ista rō:q̄a cū cā vsuraria sit mere ecclesiastica,& crimē eccl.vt s.dixi. hac rōne debet adiri iudex ecclesiasticus, nō rōne peccati tñ. nō ob.silr ꝙ cognoscit secularis de simonia.ꝑ l.si quēquā.C.de epi.& cle.q̄a forte cū hodie talis cā sit ecclesiastica.vt tenet gl. in c. cū sit gñale. de fo.cōpe.& ibi sequunꝛ doct, hodie non cognosceret secularis. & silr nō ob.xxiij.q.v.sunt quędā. & c.rex debet. & c.fœlicis.§.ꝑ hoc.de pœ. in vj. quia ibi loquiꝛ in crimine nō mere ecclesiastico, sed mixti fori,vt sacrilegiū.vt patet in d.c.cū sit gñale. vbi possunt sacrilegia in vtroque foro tractari,silr cā periurij.vt tenet Io.An.in c.cū c.laicus.de fo.cōpet.in vj.in no. Probaꝛ in c.licet mulieres. de iureiu.in vj.not.Inn.in c.veritatis de iu.iu.& doct.in c.cū sit.& Bal. in c.j.§.itē sacrā.de pa.iur.fir.& de pa.cōstan.in ver.valal.el j.no.gl. in c.ij.de pact.in vj. itē loquuntur illa iura quoties secularis impediebat se super facto, non super iure.itē ibi, illud faciunt mādato ecclesiæ,& papæ,qui pōt ecclesiastica laico cōmittere. xxx. dist.§. verū.& ij.q.v.mēnam. & c. nos si incōpetenter.nō aūt illud ibi faciebat secularis iure proprio.quoties aūt crimen esset mere ecclesiasticū,vt vsurā cōmittere,quod s.probaui. tūc quoquo modo se iudex secularis non intromittit.c.vt inquisitionis. §. prohibemus. & c.cū s̄m.in fi.ibi,eo quia mere ecclesiasticū.de hęre.in vj.Et hęc rñsio fuit de mente gl.in d.cle.dispendiosam.in gl. cum repetuntur.ad fi.itē illa iura intelliguntur quò ad sñiam,& pœnā sanguinis,quę inhibita est à iure iudici ecclesiastico.c.clericis.& c.sñiam. ne cle.vel mo.tex.vero in c.postulasti.đ homicidio.loquiꝛ quoties iudex secularis non fuit aditus suo proprio iure,sed in subsidium per inuocationē brachij secularis. Cuius īuocatio permissa est ēt in quælibet spūali cā.de officio ordinarij.in c.j.& ita intellexit glo. in d.cle.dispendiosam.in ver.coercen. item ad prædicta rñdeo,ꝙ q̄q̄ cā vsuraria non sit spūalis, quia tñ appellatur criminalis, de hac cā non tenuit cōpromissum, vt dixi in ij.arg.partis negatiuæ. Itē cū hic vertaꝛ qō super vsura, & per ꝯñs super iure,vt i prin.huius rñsionis probaui,talis articulus iuris nō pōt ꝯpromitti,vt scripsi in iij.arg.partis negatiuæ.Itē ꝙ nō potuerit cōpromitti,bñ facit qđ dixit Spe. in tit.de arb.§.restat.versi.itē de sñia.vbi voluit, ꝙ super eo suꝑ quo verti pt̄ periculū aię,nō pōt ꝯpromitti,ne metu pareaꝛ iniustæ sñiæ.vt latius retuli in j.arg. partis negatiuæ. Et qđ dixit Inn.i c.j.de deposito.s.ꝙ nulla tenebat trāsactio super vsuris. ¶ Non ob.tex.in c post miserabilē.& in c.quanto.quia remanentibus semper firmis s.traditis rñsionib.dico ꝙ illa iura loquuntur in iudæis vsurarijs, qui subiecti sunt legibus Romanorum. C.de iudæis.in l.iudæi.viij.dist.quo iure.c.in nōnullis.ad fi.de iud.& bo. tex.in c.gaudemus.circa prin.de diuor.cū gl.& ibi no.vbi dicitur, ꝙ non arctantur directe,& immediate iudei canonicis ꝯstōnibus. immediate aūt bene subsunt papę. vñ i defectū iudicis secularis, vel propter eius negligentiā fatendum est, ꝙ iudex ecclesiasticus posset procedere,vel ad hoc iudicē secularē cogere.c.licet. de fo. cōpe.& ita intelliguꝛ plene no.ꝑ Io.An. i c.ꝙ super his.de voto. Et ita ꝯsulendo tenuit Pet.de Anc.in ꝯs.xiiij.quod incipit, In Xp̄i noīe. vꝛ prima facie. nimirū ergo,si ibi principes, reges,& ptātes seculares de hoc cognoscūt.Et quod istud sit verū,probat expsse text. in c.quāto.de vsu.ibi,principibus aūt iniungimus,vt ꝑ hoc nō sint Xp̄ianis infesti,sed potius à tāto grauamine studeāt cohibere iudæos. & sic ibi patet, ꝙ quò ad vsurarios Xp̄ianis nō itromittebāt sese seculares,sed solū quò ad iudęos. Et ꝑ hoc, q̄ a iura alibi sꝑ vbi loquunꝛ de iudæis,dicūt cēsura ecclīastica ꝯpellēdos. cle.j.§.cęterū.de vsur.c.ad nr̄am.de emp.& vē.c.qm̄.c.p̄terea.& c.ī diœcesi.đ vsu.cū si.itē rñdeo,ꝙ si illud faciūt seculares, hoc faciūt nō iure ꝑprio,sed ꝑmissu ecclīæ, & papæ, qñ ꝯmittere pt̄ cām ēt ecclīasticā. xxxij.di. §.verū.ij.q.v.mēnā.& c.nos si incōpetēter.itē i iuribus ꝯñijs nō dubitabaꝛ super iure.s. đ substātia vsuræ,sed solum erat qō facti,& ab eis repetebanꝛ vsurę,& ita cōiter itellr.Sed nos loquimur quoties est qō super iure,vt s.i p̄cedē.rñs.ꝑbaui.itē posito ꝙ cā talis sit secularis,rñde vt s. i ꝑxi.rñsi.dixi ¶ Nō ob.qđ dicit Lap.alleg.lxxv.quia vltra s. scriptas rñsiones dic,ꝙ istud est verū,quoties vsura peteretꝛ vt iteresse, quia tūc nō ꝑpriè appellabiꝛ cā vsuraria.Itē dictū esset eius verū,nisi forte negaretꝛ ꝑ debitore vsurā vt interesse peti posse:quia forte tūc rōne dubij cā esset appellāda spūalis,& corā iudice ecclesiastico cognoscenda,ꝑ tex.in c.si iudex laicus.de sent.exc.in vj.c.tuā.de ord.cog. & c.causam.& c.lator.qui fil.sint legi.& hoc vꝛ ēt sans tenere gl.in p̄alle.clem.dispendiosam.de iud.in gl.cū repetunꝛ.¶ Nō ob.ꝙ posito, ꝙ cā eēt mere ecclesiastica, dummō non spiritualis, pōt i arbitrum ꝯpromitti,per c.exposita.& c.dilecti.de arb.Quia rñdeo vltra responsiones primas s.scriptas, quòd si appellamus hanc causam ecclesiasticā, ꝑut vere ē,nulla alia rōne pt appellari ecclesiasti. nisi rōne spūalitatis annexę.ergo vt de spūali iudicādū est, de iudi.c.iij.

sed

sed in c.exposita.& d.c.dilecti, cã erat mere ciuilis, & ea sola rõne appellabat ecclesiastica, q̃a inter clericos vertebatur. Et q̃ sit spiritualis vltra gl.in c.si annuũ.de iudi.in vj.& in c.ex literis. de iureiur. satis supra probatum est circa argumenta ad partem negatiuam. ¶ Vltimo nõ obst.tex.in l.tutia.vbi videbat casus.ff.de sol.q̃a vltra rñsiones primas.s.scriptas multis modis põt rñderi. Primo, q̃ illũ tex.intelligit Bal.in c.j.§.filr.de cõtrou.inuc.quia ibi dubiũ erat de fructib.an essent p vsuris debitis mulieri cõputati. vñ principale dubiũ non erat sup vsuris.itẽ ibi cã principalis erat sup doie q̃ de iure ciuili nõ erat cã spũalis & ecclesiastica, licet fm quosdã de iure can.sic p.d.cle.dispẽdiosam.& p c.ex lr̃is.de pig.& c.p nr̃as. de do.inter vir.& vxor.de fo.cõpet.c.ex parte. de quo p doc.i l.j.& i l. si cõstã.sol.ma.& i c.de prudẽtia.de do.inter virũ.Postea incidẽter cõtingebat dubitari q̃d de vsuris, vñ nõ mirũ si incidenter arbiter laic⁹ de hoc cognoscere potuit, q̃a cognoscit arbiter incidẽter de eo q̃ principalr̃ nõ põt c.pe.de rest.in inte.l.cũ pponas. fm vltimã lec.C.de reb.cre. Sic & iudex l.quoties.C.de iu.l.j.C.de or.iu.l.iij. §.si dicat.ff.finiũ regun.l.interdũ.§.q̃ furẽ.ff.de fur.no.i l.solem⁹.§. latrũculator.ff.de iud.cũ si.licẽ ille tex.pcedere põt d' iuri ciu.quo casu ñ nõ erat cãm vsurariã tãq̃ spũalẽ ad ecclesiã ptinere, cũ illo [1] iure maxiẽ fforũ phibite nõ eẽnt vsure, igiẽ. Et p hęc sit finis huic vltime dubitatiõi, q̃ à neminc tactã reperio i ppriis terminis tam inter antiquos quã modernos iuris vtriusq; doc.licet Pet.de anc. in suo cõsi.xciiij.q̃ inci.in Christi noie. istã q.dubiã facit & in c.cõtingit, ipsam ibi ponat in arbitratore. Item ibi loquitur quoties sa. cto cõpromisso de ptractu opponebaẽ corã arbitratore exceptio vsuraria.& erat qõ facti, & ibi cõsuluit q̃ possit cognoscere, & vnũ ibi tenet no.q̃ licet d' exceptiõe spũali nõ possit cognoscere iudex laicus, tñ debet corã eo opponi, & ideo post ei⁹ sñiam est via pclusa illi excepti. q̃l ius adde q̃ no.Spe.in ti.de reconuen.§.nunc dicamus.ibi, sed nunq̃d & supra retuli & alle.Bal.i l.iij.C.de iudi.Finis huic disputationi.¶ Sequiẽ alia additio eiusdẽ quæ est infra. [a]

ADDITIO.

[a] ALEX. ¶ Sed quid si corã iudice seculari opponaẽ exceptio instr̃i vsurarij quid habet facere iudex secularis, vide Bal.no.in l.j.C.de senten.q̃ sine cer. q̃. quẽ sequiẽ Bar.de sal.in cõsi.inci.in noie Saluatoris nr̃i, ac matris eius semper virginis Mariæ, ac totius coelestis curie.in q̃õne vertente in castro argenti, & ibi dicit do. Bar.q̃ recordaẽ dñm Io.de cal.& dñm Io.de ligna.an sup hoc pbationes debeãt recipi q̃ in facto Bononię dixerũt q̃ aut reus simpliciter dicit instrumentũ vsurariũ & vltra nõ dicit, & tunc iudex suũ processum nõ retardat cũ sit exceptio calumniosa, aut vltra dicit quia ad illã pbanda petit se remitti corã ecclesiastico. & tunc iudex debet ei dare dilationẽ ad articulãdũ & capitulandũ id q̃ intẽdit probare, vt sic videat an capitulũ si probeẽ, releuet vel nõ. & si nõ releuet, tũc nõ remittat immo pronunciet probationes nõ recipiendas sup capitulis, quia non releuant, & ad vlteriora procedat, vbi autem releuant, tunc remittat cum eis ad iudicem ecclesiasticũ qui probationes super his recipiat & certam dilationẽ fm formã statuti, & postea debet remitti ad secularem cum attestationibus clausis. ita dicunt & nemo aliquid alle. vide Bart.in l.ij.ff.de re iudicata & no.per Bald. in l.quoties supra de iu.& quæ supra dixi.

SVMMARIVM.

1. *Missio in possessionem ex causa damni infecti debet esse mixti impe.*
2. *Decretum primũ an sit mixti imperij, & an possit delegari quo ad cognoscendum & pronunciandum quem esse mittendum in pos ex primo decreto.*
3. *Delegari potest cognitio & pronunciatio de mittendo in pos.*
4. *Delegatus potest de iure cano.mittere in poss.*
5. *Sententia lata per doctorem contra scholarem potest exequi in bonis scholaris, si in eo loco habeat bona.*
6. *Delegatus ab inferiore à principe nõ potest mittere in poss.ex primo decreto.*
7. *Missio in possessionem ex primo decreto in casibus, in quibus facere quem possessorem, vt in realib.talis missio non potest delegari.*
8. *Missio in posses.iudicatur esse mixti imperij.*
9. *Defensor ciuitatis potest coercere personam etiam liberi hominis, & mittere in poss.ex primo decreto, & alia facere, vt hic.*
10. *Missio in possessionẽ ex primo decre.excepta cã damni infecti, nõ cõpetit magistratib⁹ municipalib⁹, nec põt p legatũ exerceri ẽt i causis simplicis iurisdic.*
11. *Defensores ciuitatis habent coerctionem personalem, quãdo exerceretur per ipsos magistratus ad publicã vtilitatẽ, vel etiã ad priuatã vtilitatẽ, quando expeditur per modum simplicis iurisdictionis, hoc est officio mercennario.*
12. *Defensores ciuitatũ non pñt audire causas vltra.ccc.aureos & tamen possunt audire leuia crimina, & modicam corporis castigationem corpori inferre.*
13. *Defensores ciuita.an possint capere & carcerare malefactores.*
14. *Decretum secundum non interponitur in causa legatorum seruandorum.*
15. *Decretum secundum an possit delegari saltem quo ad cognitionem.*
16. *Cautio & missio ex causa damni infecti est mixti imperij.*
17. *Missio in possessionem ex primo decreto expeditur offi.iud.nobili.*
18. *Officium iudicis mercenarium expirat lata sententia.*
19. *Causa quelibet exigens celeritatẽ põt expediri per magistratus municipales.*

TVbere cauere Iussus de cauendo cautione pretoria & ẽt missio i pos.magis imperij sunt q̃ iurisdic.id est sunt mixti imperij.h.d. ¶ In tex.ibi p̃toria vt i cautione q̃ petiẽ q̃ legatis p̃stãdis relictis i diẽ, vel sub cõdõne fm formã ti.j.vt le.no.ca.& idẽ i qualibet alia cautio.p̃toria, dũ mõ offõ iud.nobili petaẽ, sec⁹ si incidẽter officio iu.merce.deseruiente actioni vt i satisdone iudi.sol.vel iudi. sisti.quę ẽt sunt pr̃torię l.j.cir.prin.j.de p̃to.stip.& hoc est q̃ voluit dicere gl.in l.v.i prin.j.de ver.obl.dũ dicit q̃ p iudicẽ delegatũ põt expediri cautiones iudiciales incidẽter petite, quę ẽt sunt p̃torie vt est cautio iud.sol.vt pr̃æ alle.l.j.¶ In gl.j.diuidiẽ put.j.nã primo poniẽ.j.lec.vsq; ibi, & q̃ subijcit. Secũdo, q̃nt q̃d velit dicere lr̃a dũ dicit, magis &c.vsq; ibi, sed contra. Et ibi format tres opi.& soluit vsq; ibi, vel dic secũdo casu &c.Ibi ponitur.ij.lec. Põt ẽt colligi alia lec.i ver.vel mittere &c.vbi gl.refert aliã lec.s.q̃ hoc intelligatur de missione ex.ij.decre.¶ In ea.ibi cã dã.infec.dic q̃ imo in quacunq; cã non solũ in cã dãni infecti põt intelligi iste tex.q̃a indistincte loquitur de cautiõe p̃toria, dummõ expediatur officio nobi.atñ nõ eẽt mixti imperij, vt pxime dixi iunctis his q̃ dicta fuerunt.s.l.pxi. ¶ In ea.ibi, secundos in missione ex alia cã &c.hoc dicit gl.p p cõtrarium.j.pxime formatum de le.iij.§.duas.de dã.inf.Sed dic q̃ ẽt põt intelligi in missione in pos.ex primo decr.ex cã dã.infec.cum indistincte loquantur, & q̃ talis missio expediatur officio iud.no nã cum cautio dam.infe.expediatur officio nobi.& per cõñs sit mixti imperij l.inquilino. & ibi no.ff.de dam.infec. † ergo silr & missio [1] in pos.ex causa dam.infe.debet eẽ mix.impe.cum coerctio sit adhęrẽs causæ mix.impe.& sic iudicari eiusdẽ nãæ sicut de coerctione modica fuit dictum.s.l.pxi.¶ Nõ ob.q̃ cõpetat iure magistratus talis missio ex causa dã.infec.& cõñr possit à p̃tore delegari.d.l.iij. §.j.& §.duas.& magistratib s.municipalibus non cõpetant ea quę sunt mixti impe.l.ea quæ infra ad muni.Quia spãle est in cã dam. infec.p p celeritatem q̃ requiriẽ l.j.ff.de dam.infec.q̃a si habuisset necesse petens adire p̃torẽ q̃ñ distabat à loco domicilij ipsius petẽtis, potuissent interim edes ruere anteq̃ petijsset & sic cũ dãno remaneret l.euenit.& l.cum postulassem.in prin.ff.de dam.infec. ideo l.voluit nõ eẽ necesse adire p̃torẽ, sed sufficiat adire quẽcũq; magistratũ, vt declaraẽ i d.l.iij.§.si tam vicinũ.¶ In ea.ibi, habet.s. ab imperio &c.hãc gl.vide reprobatã p Bar.s.l.proxi.dum tractat [2] de mix.impe.¶ † In ea.ibi, solue vt ibi.dic q̃ ille tex.nõ cõtradicit huic l.nã nõ dr̃ ibi q̃ primũ decre.nõ sit mix.impe.sed bene dr̃ q̃ põt delegari.s.quo ad cognoscendũ & pronunciãdũ quẽ esse mittendũ i pos.ex.j.decre.q̃a requiriẽ summaria causę cognitio c.q̃ñ frequẽter.ad fi.vt lit.non cõte.& no.hoc.in gl.Sed mittere in pos. ex.j decre.nõ põt delegari, q̃a non cõpetit magistraub.munic.d.l. ea quę.& p cõñs remanet sub regula, quæ habet q̃ ea q̃ sunt mix. impe.& nõ cõpetunt iure magistratus, non pñt delegari l.j.s.ti.ij. [3] † Sed q̃ potuit esse rõ quare cognoscere & pñũciare de mittẽdo possit delegari, secus in ipsa reali missione, i qua nõ reqriẽ maior cognitio. Pau.de Cast.in d.l.cognitio.s ti.ij.dicit se de hoc dubitare, & non repperisse declaratũ. & sic reliqt cogitandum. sed dic q̃ Bal.ibi, in lec.noua.& i l.nec q̃cq̃.§.vbi decretũ.ff.de offic.procõ. & in l.j.§.j.s.de of.p̃fe.vrb & i c.significasti. de of.del.& hoc in lec. antiq.dicit q̃ hoc ideo est, quia exerceẽ remissione reali q̃ coheret territorio, vñ delegatus q̃ non habet territoriũ, non põt hoc facere, & ideo infert hoc in lec.anti.q̃ bñ põt coercere psonã, q̃a talis coerctio nõ cõcernit rem seu territoriũ.q̃ rõ non placet, q̃a vr̃ debere cõsiderari an delegãs habeat territoriũ, nõ aũt ipse delegat⁹, cũ in his q̃ delegabilia sunt, ipse vtaẽ iure delegantis l.& si p̃tor.s. ti.ij.† Pręterea, de iure cano.delegat⁹ põt mitte.in pos.vt per gl.& [4] doc.in c.ex lr̃is.in verbo, subdelegat⁹. de of.dele.gl.& doc.i c.si q̃s cõtra clericũ.de fo.cõp.& no.Inn.in c.dilecto.de ver.sig.pbaẽ in c. cũ venissent.de eo q̃ mit.in pos.cau.rei seruã.& tñ delega.nõ hẽt territoriũ. Itẽ delegat⁹ principis põt hoc facere fm q̃ noi.Bar.in l. à diuo pio.in prin.s.de re iu.& no.Ang.in l.fi.C.de iud.& tñ nõ ha[5]bet territo.† Itẽ doctor q̃ nõ habet territoriũ, sñ̃am latã ptra scolarẽ põt exequi i bonis scolaris si i eo loco habet bona fm Io.An. in addi.Spec.in ti.de exe.sen.§.ij.sup ver.q̃d de sñia doc.de quo p Spe.ibi & Bal.in l.ep̃ale.C.de epi.au.& in c.significasti.de fo.cõp. Itẽ magr̃atus munici.habet territoriũ, & tñ nõ põt mit.in pos.l.ea quę.§.j.ff.ad muni itẽ nõ est verũ q̃ possit coercere psonã vt dixi post Bart.in l.ij.s.e.¶ Vñ dic q̃ vera rñsio esse vr̃ q̃ maior est coerctio realis q̃ verbalis.vñ delegatus nõ potest citare re ipsa quãuis verbo possit, vt de ĩ fuit in d.l.ij.p.§.si vero ẽt.in auc.de exhi.reis ¶ In eo.ibi, licet de delegato ab alio fecerat mentionẽ, ista videẽ vera sol.& de intellectu illus §.si vero. fuit dictum in l.ij.supra e.& ex hac sol.gl stat conclusio per illum.§.si vero. fm istum intelle[6]ctum † q̃ delegatus ab inferiore à principe non potest mit.in pos. ex.j.decre.& ita tenẽt gl.vbiq;.& Bar.& magis cõmuniter scribentes.Sed Ang.hic & in l.ij.supra e.& in l.j.in prin.infra si quis ius dicen.nõ obẽ.dicit q̃ imo si delegata est vni cã, poterit pro expeditione illius causæ mit.in pos.ex.j.decre.p regulã d.l.ij.supra eo.& dicit q̃ de hoc est tex.nõ violãdo literã in d.§.si vero.etiã quãuis ipsum mit.in pos.p se nõ possit delegari, tanq̃ mix.impe.& ita intelligit

ligit hanc.l.cum glo.idem tenuit ħ Sal.& plus sentit ħ Sal.f.ꝙ etiã per se missio in pos.ex.j.decre.possit delegari,nã dicit ꝙ sicut quãdo missio in pos.non tribuit ius,vt in bo.pos.ventris noĩe põt principaliter delegari.d.l.cognitio.§.j.ita & fortius missio in poss.ex.j.decre. consecutiue debet posse per delegatum exerceri,cũ nõ tribuat ius.i.non faciat quem dñm aut possessorẽ.i.l.iij.§.fi.j.de acqui.pos.& adducit in ar.d.l.ij.& l.fi.š.tit.ij.dicit tñ ꝙ tex.in d.§.si vero.vř bene limitare.f.ꝙ fieri posset lit.conte.tñ.¶Ex hoc ẽt infert ꝙ in casibus ĩ quibus missio in poss.ex.j.decre.faceret quẽ possessorem † vt qñ fit missio in realib.actionib.ſm magis cõem opi.vt l. si quis emptionis.§.sed & si quis.& ibi no.C.de præscri.xxx.an.& no.Bar.in l.si prius.in ix.opi.primæ partis cũ concor.j.de ope.no.nun.talis missio non põt delegari,& sic iudex delegatus in cã pecuniaria,putã super in rem actione,nõ poterit mit.in pos.ex.j.decre.ẽt lit.cõte.& illud idẽ tenet ipsemer Bal.in l.placet.C.đ peda.iudi.& ibi dicit ꝙ ista sua vltima illatio est noua & inaudita.& istã opi.tenet ẽt Sal.in l.cũ proponas.& in auc.qui iurat.C.de bo.auc.iudi.pos.vbi cõfirmat dicẽs.nã si magr̃atib.mũicipalib.cõpetit.ergo põt delegari.l.j.ver.quæ vero.š.de of.eius.sed magr̃atib' municipalib.cõpetit,vt ꝓbatur ſm eum in d.§ si vero.& in d.auct.& q iurat.vbi ꝑmittitur indistincte administratori posse mit.in pos.ex.j.decre.& accipitur administrator ẽt pro minimis magr̃atib' non habentib' mixtũ imp.prout defensorib' ciuitatis,vt no.gl.in d.§.si vero.ĩ ver.administrator.el.ij.iuncto.§.iusiurãdũ.in fi.ĩ auc.de defenso.ciuita.vbi defensores nõ hñt mixtũ imperiũ.& no.in d.l.ea quæ in princi.Pro hoc ẽt adducũt,q̃a tales habent coerctionem ẽt personalẽ.l.magr̃atib'.j.eod.ergo q̃ro magis realẽ.& rñdet ad istũ tex.& ad l.ea quæ.§.j.q̃a dicit,ꝙ debent intelligi qñ missio in poss.expediretur officio nobili,vt qñ causa in qua petit̃ missio in poss.expeditur officio nobili.exemplũ,in cã qua petiẽ cautio legatorũ. 8 † nam tunc ẽt missio ĩ pos.illi accessoria iudicat̃ esse mixti imperij, a quia accessorium imitatur naturam sui principalis[a] vt in regula,accessorium.de regul.iur.lib.vj.sic̃ dixi.s.proxi.¶Sed qñ est simplicis iurisdic.quæ tractatur corã simplici magr̃atu,tũc põt iudex procedere ad missionem in pos.ita dicit sensisse Iac.de Are.vt refert Cyn.in d.l.cũ proponas.in vij.q.imo dic ꝙ istud expresse voluit.Iac.Bu.ħ per plẽs rõnes,& Bal.ħ in noua lec.idẽ sequit̃ referens ita tenuisse Philippũ de regio,& Mar.de Fan.Ful.ħ & ĩ d.l.cognitio.§.vt possessio bonorum.tenet ẽt ꝙ missio in pos.ex.j.decr.possit delegari adhærẽs opi.suæ quã tenuit ĩ l.j.eo.tit.f.ꝙ ea que sunt mixti imperij regl̃r possunt delegari,saltẽ qñ non est inductum.l.vel senatuscon.aut cõstitutione principiũ,sed edicto ꝑtoris quod cõpetat aliquibus maioribus magr̃atibus iuxta.d.l.j.in ꝑn.š.tit.ij.¶ 9 † Imo.in d.l.iiij §.duas dicit ꝙ cũ defensor ciuitatis possit coercere personam ẽt liberi hominis,hodie per §.audient.in auc.de defen.ciui.multomagis debet posse mittere in pos.ex.j.decre.& ẽt debet in cã damni infecti posse pignorib' captis coercere nolentẽ admittere actorẽ missum in pos.Nec ob.d.l.ea quæ.§.j.& l.iiij.§.duas.vbi nõ põt inferior magr̃atus,mittere in posses.nec coercere pignoribus captis in causa damni infecti,q̃a rñdet ꝙ non reperiebatur de iure fforum ꝓuisum de defensore ciuitatis,sed appellabant̃ magistratus municipales & habebant coerctionẽ personalẽ ĩ seruos tñ.d.l.magr̃atibus.sed cũ hodie aucta sit potestas eorum vt possint quousq; coercere vt d.§.audient.vř ex maioritate rõnis ꝙ debeant posse ẽt coercere pignorib' captis & mittere in pos.ex.j.decre.per regulam non dẽt ei plus licet ꝙ minus est non licere.j.đ re.iur.& sic põt induci correctio iuris antiqui ex tali maioritate rõnis,q̃a dř hoc casu potius extensio passiua surgens a lege veteri.f.à regula posita in d.l.nõ debet.de reg.iur.ergo põt fieri extensio ẽt in correctorijs.alle.no.in l.si quis seruo.C.de fur.Lu.Ro.in d.l.iiij.relatis verbis Imo.simpl̃r relinq̃t cogitandũ.¶Ex his reddit̃ valde difficilis & dubi' iste passus tamẽ 10 putarẽ primã opi.quã tenet ħ,esse veriorẽ.f.† missionẽ in pos.ex j.decre.excepta cã damni infecti nõ cõpetere magr̃atib' munici.nec posse per legatũ exerceri ẽt in causis simplicis iurisdic.ꝓ quo b vř tex.in d.l.ea quæ.§.j.[b] in verbo dotis seruãdæ.nã ẽt de iure fforũ ad dotẽ agebatur actione de dote.quæ erat actio bone fidei.l.sed & si ideo.ff.solu.matrimo.& sic non officio nobili.& tamen dicitur in dicta l.ea.quòd missio in possessionem ex tali causa nõ ꝯpetit iure magistratus.ergo nõ põ delegari.d.l.j.š.tit.ij.Itẽ ꝙ non possit exerceri ꝑ delegatũ,vř tex.in d.§.si vero.ẽt ibi iudice agere aliquid nõ valere.& sic ꝓsupponit ꝙ delegatus ꝯ ꝯtumacẽ aliq̃d agere nõ valeat.f.nec citare re ipsa,nec ĩ possessionẽ mittere,nec diffinitiuam sententiam ferre.quæ lite non contestata regulariter ferri non potest.l.fin.§.illud.C.de tempo.appella.& pro ista parte etiam,videtur text.in l.properandum.§.sin aũt reus.& ibi no.de iud.& bene facit.l.à diuo pio.in prin.& ꝙ ibi no de re iudi,

ad idẽ,q̃a si ista missio expeditur offõ iudi.nobili,vt.j.ꝓbabo post Bar.ħ in alio articu.ergo nõ põt delegari.l.placet.ver.ꝙ nõ ita.C.de ped.iu.& istã opi.ẽt sequit̃ Per.& Cy.in d.l.cũ ꝓponas.& Spe.in tit.de primo decreto.§.nunc videamus.in prin.& in ti.de iud.delega.§.sequit̃ vet.põt ẽt.& Inn.in c.dilecto.in prin.de verb.sign.Bar.& Pau.de Cast.hic & Bal.in d.auct.& qui.& in d.l.cognitio.§.vt possessio bonorum.& in d.§.vbi decretum.& Ang.in d.§.si vero.¶Non ob.tex.in eo.§.si vero.circa mediũ,q̃a rñde vt hic in gl.¶Nõ ob.l.ij.š.eodem,quia rñde vt ibi per Bart.& ibi ẽt fuit dictũ.nam si procederet ar.formatum per d.l.ij.sequeretur,ꝙ ẽt per delegatum posset expediri ſm decretum.cuius ꝯtrũ ipsemer Ang.& Salyc.fatentur.¶Non obst.d.l.cognitio.§.j.inducendo vt facit Saly quia rñdeo,ꝙ ibi nõ intelligit̃ de missione ĩ pos.realiter,sed de cognitione,& pronunciatione tñ,vt ibi per doct.& maxime per Ange.ħ ibi clare dicentẽ.& ita est de mente glos.fi.ibi,iuncta gl.j.¶Non ob.tex.in d.auc.& qui.in ver.administrator.quia dic,ꝙ recipit restrictionẽ de habilitate illud verbũ rõne subiectæ materiæ,vt quatenus loquit̃ de missione in poss.intelligat̃ de administrarore,habẽte potestatẽ mittendi in poss.& sic non de inferioribus.simile in auc.de iudi.§.j.cum gl.ĩ ver.administratoribus.& istud est de mente Bar.ħ recte intuenti,dum allegat.d.§.si vero.vñ sumit̃.d.auc.& qui.& gl.ẽt in d.§.si vero.intelligit,ꝙ ibi non loquat̃ de actuali missione,sed de iussu,hoc est de pronunciatione de mittẽdo.q̃ põt delegari,vt est dictũ.& ita ẽt illũ text.intelligit Pet.& Cyn.hic.tñ iste vltimus intellectus vř aliqualiter repugnare illi lræ.ideo præcedens est tutior,ꝙ ibi loquat̃ in ordi- 11 nario habante mixtũ imperiũ.¶† Non obst.ꝙ habeãt coerctionẽ personalẽ:quia respondeo,ꝙ illud est verum,qñ exercetur per ipsos magistratus ad publicam vtilitatem.d.l.magistratibus.vel etiam ad priuatam vtilitatem,quando expedit̃ per modũ simplicis iurisdictionis.hoc est officio mercena.vt in §.si vero ignoti.in auct.de testib.colla.vij.vt dixi post Bar.in l.imperium.š.eo.tit.sed missio ĩ possessionẽ ex primo decreto impedit̃ officio iudicis nobili ad priuatã vtilitatẽ.vt ẽt no.Bar.hic.& j.dicã.& per ꝯñs est mixti iperij.q̃ nõ põt expediri ꝑ ipsos magr̃atus municipa.d.l.ea quæ.Ex quo apparet non esse verũ,ꝙ sit dare maioritatẽ rõnis.quia licet possint inferiores magr̃atus coercere in personã,& sic expedire ea quæ sunt minoris imperij,& meri ad publicam vtilitatẽ,tñ nõ sequit̃,ergo ad priuatam vtilitatẽ debẽt posse expedire ea,q̃ sunt magni imperij mixti,vt est mittere in pos.vt tradit Bar.in d.l.imperiũ.aliàs sequeret̃,ꝙ eadem rõne magr̃atus municipales deberent posse concedere bo.pos.& oĩa,q̃ sunt mixti impe.ꝯ d.l.ea q̃.& l.j.š.tit.ij.¶Et ꝙ arg.ꝑdictũ adductũ in ꝯrium non procedat,patet per §.audient.& §.& iudicare.in auc.de de- 12 fen.ciuit.† vbi nõ possunt defensores audire cãs vltra ccc.aureos.& tñ põt audire leuia crimina,& modicã corpori castigationem inferre.nam si procederet ar.adductum in ꝯrium.sequeret̃,ꝙ cũ maior sit leuis pœna corporalis,q̃ maxima ꝯdẽnatio pecuniaria,deberent posse cognoscere vltra ccc.aureos.itẽ nõ ob.l.fi.§.fin.š.ti.ij.quia intelligitur de coerctione verbali.vt per Bart.in l.ij.& in l.imperiũ.š.eo.& vtrobiq; dixi.& non mirũ si nõ põt magistratus municipalis pignoribus captis coercere reum ad patiendũ actorem missum in posses.d.l.iiij.§.ij.quia cum primum decretũ expediatur officio iudicis nobili,maxime in cã dam.infec.ita ẽt illa captura pignorũ,q̃ ibi fiebat ꝑ executionẽ primi decr.cũ illi adhæreat.& per ꝯñs iudicari debet esse mixti imperij.& licèt magistratus municipalis possit mittere in pos.ex j.decre.in cã dam.infec.attñ nõ fuit absurdum denegare eis ptãtẽ cogẽdi reum captis pignoribus ad actorẽ admittẽdũ in poss.etc.quia prouisum erat ꝯ eum non admittentẽ actorẽ de actione in factũ.vt dixit tex.in d.l.iiij.§.ij.quæ actio ĩ factũ poterit tractari corã dictis magistratib'.vbi aũt magistratus inferiores vellent pignorib' captis coercere 13 quem ad veniẽdũ ad iudiciũ inchoatum super actione.† quia talis captura deseruit actioni intentatæ,& sic expedit̃ officio merce.id fieri põt per eos.ita intelligas Bart.ħ istud obscure volentẽ,& à doct.prædicta non declarant̃,& sunt satis subtilia,& dubia.Prædictis ẽt non ob.ea q̃ adducebat Ful.quia ista op.sua ꝙ causæ mixti imperij possint delegari,nõ est vera,& eã reprehẽdi ĩ d.l.j.Præterea põt dici,ꝙ absq; edicto prætoris per l.ꝯpetat maioribus magi-

ADDITIONES.

a ¶Principalis. Amplia etiam si accessorium sit dignius suo principali.vt est text.not.in l.& si non sit.§.perueniamus.ff.de aur.& argen.leg.vt refert,& sequitur Lud.Roma.consi.cccxxx.& vide quod voluit idem Rom.consi.cciij.in fi.

b ¶Fran.Cur. In d.l.ea quæ.§.j. Aduerte tu pro intellectu illius §.quia non loquitur,quando mulier petens dotem agit actio.de dote.immo loquitur,quando agit ad dotem conseruandam,& non restituendam,petendo se mitti in pos.bonorũ mariti ꝓ cõseruatione dotis,sicut petebat legatarius ꝓ cõseruãdo legato.

magiſtratibus miſſio in poſſ.ex j.decre.vt d.l.ea q̃. iunctis not.per gl.in l.j.in prin.in ver.tribuunt. in fi.ſ.ti.ij. Preterea vr̃,ꝙ lex ſpãliter ꝑ ꝑ cãm indigente celeritate induxerit,ꝙ in cã damni infec. iure magiſtratus poſſit fieri miſſio in poſ. & ꝯñr delegari à ꝑtore.d. l.iiij.§.duas.iuncta l.j.e.ti.ergo in ꝯriũm eſt ius cõe. Non ob.etiam ꝑdictis,ſi diceret,ꝙ ptãs mittẽdi in poſ.& exequendi cõpetit iure magiſtratus,vñ cõpetit defenſori ciuitatis.§.deinde. ver. ex prouinciali.in auc.de deſ.n.ciui.ergo debet poſſe delegari. quia reſponde,ꝙ tex.in d.ver.ex prouinciali.nihil dicit ꝙ poſſit mittere in poſ. ſed ꝙ põt defenſor hr̃e executorẽ,q̃ exequať quę defenſor decreuit.vñ intelligit de his, q̃ pñt expediri per ipſum defenſorẽ, vt in his,q̃ expediunť officio mercẽnario,vel qñ ad vindictã publicam modicã corporis caſtigationẽ infert iudex.d.§.audiẽt. & ita intelligiť ille tex.ſuper cuius intellectu Fulg. hic relinquebat cogitandũ.Omitto opi.Ro.hic,q̃ dicebat, ꝙ cum reperiať de iure cano.ꝙ delegatus põt mittere in poſ.vt c.cũ veniſſent. de eo q̃ mi.in poſ. & nõ hẽamus ꝯriũ de iure ciui.debemus ſtare iuri cano. iuxta c.j. cũ ibi no.de ope.no.nunc.Sed dic,ꝙ immo hẽmus expreſſum de iure ciui.vt dixi.¶ In ea.ibi,ſol.ſpãle etc.declara vt dixi circa prin. huius gl.¶ In ea.ibi,niſi in dam.infec.ſ.q̃ ad hoc,vt oĩum res in totũ adiudiceť actori nõ habito reſpectu ad quãtitatẽ penẽ.l. ſi finita.§.ex hoc edicto.& §.Iulia.j.de dam.inſe.& idẽ in cã noxal.vt j.de noxali.& gñaliter. Et ſubdit Bart.hic idẽ in actione de peculio. ꝑ l.ædiũ.j.de pecu.q̃ nõ probat,quia ibi tñ loquiť in cã dam.inſe.& noxali.& ita ẽt dicit Fulg.h̃, q̃ tñ ſubdit,ꝙ ſi aliqua l.probat opin. Bar.ex l.ſed poſtq̃ ſocius ad fi.j.cõi diuid.& quod not.gl. in l.ſumma cũ rõne.in fi.j.de pecu.vbi ẽt h̃ non vr̃ probari.Sed quo ad interponendũ ſm decretũ pronuntiando bona, in quibus ſacta eſt miſſio vẽdi debere vt ſatiſfiat actori,& emptore non inuento deť inſolidũ ꝑ menſura debiti. iſtud permittitur regulariter in omnibus actionib.l.Fulcinius.§.j.& ij.j.q.ex cau.in poſ.ea.& l.aij.C.ſi in cau. in di.pign.& l.fi.§.ſin añt.C.de bo.auc.iud.poſ. & plene no. ꝑ gl.

14 & doc.in d.l.ſi finita.§.Iulia.& cũ gl.dic †ꝙ in caſu legatorũ ſeruandorũ nõ interponiť ſm decr. q̃a Bar.eſt ſibi ꝯrius i l.is cui. in prin. j.vt in poſ.leg.& in d.l.ſi finita.§.Iulia.de dã.inſ. dic vt ibi dixi. quia ꝑ doct.nõ tãgiť hic.¶ In ea.ibi,ſol.quo ad cognitionẽ.& ſic cõclu-

15 dit gl.†ꝙ ẽt quo ad cognitionẽ ſm decretũ non ſit delegabile.Sed ꝯriũ tenet Ang.h̃,per l.pe.§.j.in ver.poſſidere iubeať.ſ. ti.ij. nã ibi ſm eũ loquiť tex.de miſſione ex ij.decre.quia miſſus ex primo nõ poſſidet.l.j.§.fi.de acq.poſ.Sed cõiter oẽs h̃ tenẽt opi.gl.quã ẽt ſequitur Bar.in l.prox.& Iac.de Bel.in d.§.ſi vero ẽt.& Iac.Bu.in d.l. pen.§.j.& bene,quia cũ plena cãe cognitio requirať. vt no.in l.hęreditariũ.j.de bo.auc.iudi. poſ.& ꝑ Bart. in d.l.Fulcinius.§.ij.ergo nõ põt delegari.l.nec quicquã.§.vbi ſ.de of.procon. & l.ij.ſ.titu.ij. ¶ Nõ ob.tex.in d.l.pen.quia ſm Bal & Paul.de Ca. debet exponi poſſidere iubeať.i.eſſe in poſ.l.ſi quis añ.j.de acq. poſ.ꝑ qua expoſitione bñ facit tex.in l.cũ legati.ff.ex qui.cau. in poſ. ea. & ita puto tenendũ,licẽt Fulg.in d.l.pe.§.j.& in l.magiſtratib.j.eod.teneat,ꝙ nedũ cognitio ex.ij.decre.ſed ẽt ipſum ſm decretum,& in miſſio tranſeat in delegatũ.per d.l.pe.§.j. & per id q̃d ſm eũ retuli in articulo miſſionis in poſ.ex j.decr.Sed per ea, q̃ dixi in illo articulo, patet rñſio ad alleg.ꝑ eũ.bñ facit l.iij.§.ſi ſorte.j.de dã.inſec. ¶ Et

16 q̃tum ad ꝯriũ formatũ h̃ in gl. de §.duas.tene ꝙ cautio † & miſſio ex cã dam.inſec.eſt mixti impe.tñ eſt ſpãle in ea,vt cõpetat magiſtratibus.& ſic ſit delegabilis a ꝑtore,vt dixi ſ.i prin. & hoc modo intelligendo prima ſol.gl.erit bona. ¶ In ea.ibi, & primũ decretũ dixit non delegari &c.gl.vult arguere,quia per d.l.pe.§. vt poſſeſſio bonorũ.cũ ibi not.cõcludiť, ꝙ cognitio, & pronunciatio quo ad primũ decre.põt delegari.ſed h̃ tex.in prin.vr̃ velle ꝯriũ,cũ dicat,ꝙ eſt mixti impe.gl.duobus modis rñdet. & primo,ꝙ h̃ intelligatur de iuſſu cum coactione,putà captis pignorib.iux.d.l.iiij.§. j.de dã.inſe.quia tũc eſt mixti ĩperij,& nõ põt delegari, ſed eſt nimis magna reſtrictio ad iſtũ tex.vñ dic, ꝙ text.in d.l.pen.§.vt poſſeſſio bonorũ.nõ dicit,ꝙ nõ ſit mixti ĩperij,ſed dicit,ꝙ põt delegari,& ea,q̃ ſunt mixti imperij,minoris, vel minimi,pñt delegari,vt ibi.& declarat Bar.ſ.l.ꝑxi.Alia ſol.ẽt non eſt bona,vt hic per Bar. ¶ In ea.ibi,ꝑ vno caſu etc.dicit,ꝙ nõ põt dici,ꝙ h̃ iſta duo ponanť tanquam ſeparata. quia etiã ſolus iuſſus,& ſola miſſio ſunt mixti

17 imperij,vt in prin.dixi.¶ †Extra gl.dubitat Bart.h̃, qũo miſſio ex primo decre.ſit mixti imperij,cum videať expediri officio iudicis merce.deſeruiente actioni intentatæ, ſi principalis petitio erit ꝑducta ſuper actione.& tandẽ concludit,ꝙ immo expediať officio nobili,vt h̃ per eum.& idẽ tenet ipſe i d.§.Iul.& Cy.& Bal.& Gui. de Cu.in l.cũ debitoris.C.de iudi.& ſentit Spec.in titu.de primo, & ſecundo decr.§.pe.in fi.vbi idem dicit in ſecundo decr.& Ioan. And.in cu.nt.§.ſequitur.verſ.ſic interpoſita.Sed Inno. Ioan.And. & Anto.de But.in cap.j.de libe.obla.tenent,ꝙ expediatur officio mercenario,q̃d deſeruit actioni intentatæ,iux.nota.in l.iiij.C.depoſi.& Barto.in l.j.ſ.eo.Salyce.in d.auc.& q̃.diſtinguit,ꝙ aut principalis petitio expediť officio iudicis nobili.& idem dicendum ſit de miſſione in poſſeſ.quæ illi cohęret. ſecus ſi principalis petitio erat per viam actionis.& fuit opi.Iaco.But.in l.fi.C.de ædi.di.Adr. quem ſimpliciter refert Bal.in d.auc.& q̃. licet ipſemet Bal.ibidẽ videatur ſimpliciter tenuiſſe primam opi. Bal.hic, in fin.etiam vr̃ tenere idem quod Iaco.But.tamen in veritate Iaco.But. in d.l.fin. ſolũ loquitur qñ peteretur miſſio in terminis illius legis fina.Sed verior videť indiſt.opin.Barto.quia non deſeruit ipſi actioni ad id quod petitum eſt in ipſa actione,& libello, quo petitum erat reũ cõdemnari diffinitiue, putà ad x. ſed ꝑ primũ decretum nõ peruenitur ad illam diffinitiuam condemnationem, ſed ad ſecundũ decre.quod non cõtinet cõdẽnationẽ ad x. nec eſt proprie diffinitiua,vt dixi in l.j.Item quia miſſio eſt mixti ĩperij,ẽt qñ ꝓceſſit petitio fundata in actione,vt probaui ſ.per l.ea quę.in ver.dotis ſeruãdæ.ergo expeditur officio nobili . vt patet ex diffinitione mixti imperij.¶ Subdit hoc Bart. ꝙ ſi iudex nollet procedere ad primũ decretum,ſed capere pignora,vt coerceat cõtumacem ad veniẽdum ad iudicium,iuxta l.j.§.quid ergo.de vent.inſpic. & inſtit. de ſatiſda. tut.§.pen. hoc expeditur officio iudi.mercena. nam iſtud fit vt reus compareat,& peruenitur ad ſententiam diffinitiuam, ſecundum quod fuit in principali petitione petitũ, & iſta vr̃ eſſe intentio Bart.licet Io.de Imo.de hoc ſatis dubitet in d.§. Iulia. per d.l.ea quæ.§.magiſtratib.quæ id indiſt.denegat magiſtratibus municipalibus.ſed reſponde,ꝙ ille tex.denegat,ꝙ magiſtratus municipales actorem mittant in poſſeſ. ſed Bal.h̃ non intelligit,ꝙ mittatur actor in poſſeſ. illorum pignorum , ſed iudex ipſe retineat.

18 ¶ †Subdit ẽt Bart.ꝙ offm̃ iudi.quo mediãte petitur executio ſententiæ.l.iiij.§.a ꝑtor.de re iudi.& l.ſi pignora.in ver. ex̃ ordinem. j.de euict.iunct.l.cũm filiusfa.in ver.ex̃ ordinario. cum glo.j.ſi cer. pet.eſt nobile.& idem dicit Barto.in l.à diuo Pio.§.j. de re iudi. & Ang.in l.qui reſtituere.de rei vendi.& Ant.de But.& Imol. in c.fi. de off.dele.& Imol.in d.§.Iulia.& iſtud vr̃ verum,quia offm̃ merce.expirat lata ſententia.l.iij.C.de fruc.& lit.expen. licẽt aliter loquatur Bal.in l.ij.C.de execu.rei iud.& in l.argentarium.§.j.& ibi ẽt per Iaco.Butr.j.de iudi.& Bal.in l.ſpãle.C.de epiſ.audi.& in repe.l.tale.§.qui prouocauit.j.de pac.& per Iaco.Butr.in rub.j.de interro.act. & in d.l.qui reſtituere.poſt gl. ¶ Et addedum fuit cõcluſum,ꝙ ꝑ ꝑ celeritatẽ ſit ſpãle in cã dãni infec. vt poſſit expediri ꝑ magiſtratus municipales,& delegari,ꝙ ꝑ hoc ſm Alb.de Ro.hic.

19 † idem erit dicendum in omni cã exigente celeritatẽ,q̃d eſt bene no.faciunt quæ poſt Bar.& alios concluſi in l.j.ſ.ti.ij.in glo.in ver. proficiſcatur.dum tenui,ꝙ ille tex.ſpãliter inducens,ꝙ ꝑ ꝑ abſentiam delegetur merum imperium,extendatur ad caſum infirmitatis.pro hoc facit,quia in d.l.j.de dam.inſe.eſt ſcripta rõ in lege.

Iulianus lib.j.ſforum. LEX V.

1 *Potentius eſt ius illud,quod quis habet ſuo iure , quàm alieno .*
2 *Delegatus non ſubdelegat, quia iuriſdictio remanſit apud ordinarium delegatum,cum eam à ſe abdicare non potuerit .*
3 *Vſurarius alium vſurarium ſubſtituere non poteſt .*
4 *Ordinarij poteſtas non finitur morte eius, qui eum conſtituit .*
5 *Argumentum de mandato procuratoris ad mandatum iuriſdictionis delegatorum , an procedat .*
6 *Mandatum procuratoris ad petendũ reſtitutionẽ in integrum debet eſſe ſpãle .*
7 *Delegatus generalis poteſt cognoſcere de cauſa reſtitutionis in integrum, quamuis ſit mixti imperij .*
8 *Legati cardinalium legatorum poſſunt ſubdelegare .*
9 *Delegatio an & quando finiatur morte delegantis .*
10 *Præſcriptio an poſſit tribuere iuriſdictionem , & maxime circa ea quæ ſunt meri, & mixti imperij .*
11 *Præſcriptio,& conſuetudo in pluribus differunt,vt hic .*
12 *Confirmare an ſit de nouo dare.*
13 *Delegatus an habeat iuriſdictionem à lege ſcripta .*
14 *Delegatus à lege cenſetur delegatus à principe, & talis poteſt ſubdelegare , quemadmodum delegatus principis . quod limita,vt hic .*
15 *Iuriſdictio ſi conceditur alicui per populum,vel principem , quomodo cognoſcetur, an ſit ordinaria, vel delegata .*
16 *Iudex ordinarius an efficiatur delegatus , ſi princeps ei committat in certa cã ad ſuam iuriſdictionem ſpectante, quod cognoſcat ſummarie .*
17 *Iudex ordinarius cui committitur cauſa cum clauſula, authoritate noſtra cognoſcas, efficitur delegatus.*
18 *Auditores ſummi pontificis an ſint iudices ordinarij, cum ipſi de nulla cauſa cognoſcant , niſi nominatim ſibi mandetur.*
19 *Defenſor ciuitatis debet cõfirmari à ſuperiore,vt habeat exercitiũ iuriſdõnis.*
20 *Delegatus principis non poteſt alteri ſubdelegare,ſi princeps delegat ſibi ea , quæ ſunt ſibi ſoli reſeruata .*
21 *Principi reſeruata quæ dicantur , dicitur hic .*

Delega-

22 *Delegatus principis, seu ordinarius non subdelegat, quando princeps committit per haec verba, quòd potestas, & nullus alius cognoscat de tali causa.*
23 *Subdelegare an possit delegatus, cui commissa est causa cum clausula, tuae cõscientiae committimus, & conscientiam tuam oneramus.*
24 *Iurisdictio ordinaria & delegata quomodo diffiniatur.*
25 *Delegatus ad vniuersitatem causarum an possit vnam cām subdelegare, & qd si ad unā cām delegatur, an poterit unum articulum illius subdelegare. 26.*
27 *Delegatus ab ordinario an possit subdelegare, si hoc in delegatione fuit sibi concessum.*
28 *Delegatus regulater non subdelegat, fallit multis casibus. præsentim, ubi cõsuetudo hoc induceret.*
29 *Iurisdictio universalis est potentior particulari, vnde iurisdictio vniuersalis non expirat morte constituentis.*
30 *Mandatum iurisdictionis an & quando expirat morte mandantis.*
31 *Iurisdictio dicitur perpetua per solam commissionem citationis.*
32 *Res desinit esse integra per quemcunque actum & exercitium iurisdictionis. etiam ante citationem, & an per subdelegationem. 33.*
34 *Praeoccupare iurisdictionem dicitur iudex per solam citationē, & quo ad iudicē per solā cōmissionē citationis & per similes actus perpetuaī iurisdictio,*
35 *Iurisdictio delegata ad hoc vt perpetuetur, requiritur citatio.*
36 *Iurisdictio an perpetuetur per solam libelli oblationem.*
37 *Mandatum delegatorium ad vniuersitatem causarum an expiret mortuo delegante si in vna causa cœpit vti iurisdictione.*
38 *Delegatio facta alicui ut assisteret iudici ordinario, vt collega an expirat mortuo delegante.*
39 *Iudices plures delegati ad vnam causam an sufficiat unum cœpisse vti iurisdictione vt res desinat esse integra quo ad omnes.*
40 *Mandatum ad negotia finitur morte mandantis re integra.*
41 *Mandatum iudicis factum nuncio seu militi executori de mittendo aliquem in pos. non finitur morte mandantis.*
42 *Vicegerens an possit cognoscere de causis commissis potestati.*
43 *Vicarius episcopi, vel alterius, est ordinarius, sed an possit alium vicariū loco sui substituere, vel causas delegare.*
44 *Inquisitor hæreticę prauitatis an sit iudex ordinarius, & an possit alium loco sui subdelegare & causas subdelegare, quòd sic.*
45 *Conservatores apostolici sunt iudices ordinarij & an possint subdelegare, & quid de omnibus rectoribus locorum.*

MOre. Habens iurisdic. in sua persona residētē. put est iudex ordinarius, pōt causas delegabiles delegare: alij autem non possunt, & morte delegātis re integra extinguitur delegatio. h. d. cum l. seq. ¶ 1 †No. ex l. more a ꝙ potentius ius est illud ꝙ quis habet suo iure, q̄ alieno. b Ad idem. l. si filius. §. erit. & ibi no. j. de fidei. lib. & l. si autem anguste. iuncta l. pcedenti. de leg. ij. & ꝙ no. in l. si quid bello. j. de capu. ¶ In l. & q a in text. ibi nec principaliter. i. delegatus nō habet iurisdictionē principaliter, hoc est in sua persona residentē, sed tm̄ delegans. l. solet j. eo. & l. j. §. fi. & l. si prætor. s. tit. ij. vbi patet ꝙ delegatus solum habet iurisdic. exercitiū, vel aliter expone, vt in gl. ¶ 2 †Itē no. ꝙ delegatus non subdelegat per d. rationē, q a iurisdictio remansit apud ordinariū delegantem, cū eam à se abdicare non potuerit. l. pe. s. de offi. præsi. 3 † vnde sicut vsurarius alium vsurariū cōstituere non potest. c instit. de vsu. & habi. § ij. ita nec delegatus alium delegatū constituit. Aliam rationē vide per Io. And. in c. is cui. de offi. delega. in vj. in nouel. Fallit tm̄ in crimine hæresis in cle. j. §. verū. de hære. de quo dic vt ibi. fallit etiā in alijs casibus de quibus. j. dicetur. ¶ 4 †No. ꝙ potestas ordinarij non finitur morte eius qui eum constituit. vt hic & in c. ij. de offi. dele. in vj. ꝙ intelligas esse verum nisi qn̄ iurisdictio ordinaria cohæreret alteri ordinariæ tanq̄ accessoria. exemplū in vicario episcopi, qui habet ordinariā, vt no. in c. licet de offi. vica. in vj. & dixi in rub. s. tit. ij. nam mortuo epō expirabit iurisdictio vicarij, vt no. Io. An. & alij. in c. pe. de offi. vica. in antiquis & Host. in c. qm̄ Abb. de offi. dele. alle. c. fi. ne sede vacante. d vbi patet ꝙ iurisdictio tūc deuoluitur ad capitulū. d & istud idem 5 tenuit Bar. in l. aliquando. in x. q. s. de off. procon. ¶ †Item no. ex fi. ꝙ procedere vr̄ arg. de mandato procuratoris ad mandatū iurisdictionis delegatoriū. vñ per hanc legem dicit Inn. in c. cum olim Abbas in prin. de offi. dele. ꝙ queadmodum dari potest procurator ad futuras causas & sub conditione. l. iiij. j. de procu. Ita ēt erit in mandato delegatorio, & dicit ēt Inn. in c. nostra de procur. per istū tex. ꝙ multū similia. sunt ista duo mandata. & hinc est ꝙ vtrūque mandatum est strictū iuris, & in eo solū veniunt quæ in mandato expressa sunt. vt probaṫ in præale. c. cū olim Abbas, interdū tn̄ differūt vt no. in l. iudiciū soluitur. j. de iudi. Et aliam dr̄iam ponit hic Bart. dum tractat quādo dicatur res desinere esse integra. 6 † Alia est dr̄ia, q a mandatum procuratoris ad petendam restitutionē in inte. debet esse spāle. l. illud. §. j. j. de min. 7 †tñ in gñali delegatione transit potestas cognoscēdi de causa rest. in integ. q̄uis sit mixti imperij. tex. est melior de iure in l. fi. C. vbi & apud quem cognit. in inte. restu. post. & illum ponderat ibi Ful. & dixi in l. j. sup gl. in ver. non aliter. s. tit. ij. ¶ In gl. in ver. alieno beneficio. ibi. §. fin. &c. vel melius solue prędicta duo ɔ̄ria ꝙ intētio huius literæ est ꝙ ille qui habet iurisdictionē ordinariam, cum dicatur habere iurisdictionē in sua persona residentem, ille pōt delegare, & sic nō obstant obiecta, quæ loquuntur in eo, qui fuerat creatus ordinarius. & hoc modo intelligunt doct. q̄uis Pet. & Cy. hic aliter dicāt. ¶ In ead. gl. ibi speciale. dic ꝙ est speciale in legato proconsulis, q a est delegatus de conscientia legis s̄m Pet. & Cyn. & Bar. in l. à iudice C. de iud. post gl. ī l. legatus. s. de of. pcō. spālē. n. ti. fecit l. C. de offi. pcō. & lega. & nō d̄ alijs. Et hic dicit Bal. ī d. l. à iudice. & An. ī l. cū 8 prior. §. j. j. de iud. & do. Abb. in c. cū Bertoldus. de re iud. † ꝙ legati Cardinaliū legatorū pñt subdelegare, q a Cardinales & procōsules equiparant. c. j. de of. leg. in vj. licet Ro. hic non facta mentione de pdictis autoritatib. dicat ɔ̄riū per c. cū cām de ap. & d. c. cū Bertoldus. q̄ non obstant, q a illa dicūt ꝙ subdelegatus à delegato pncipis nō subdelegat, ꝙ fateor vt in c. super qōnum. §. si vero. de offi. dele. sed dictus Cardinalis legatus est ordinarius. d. c. ij. ¶ Secūda solu. h̄ posita nimis restringit tex. in d. l. cū prætor nam, eū spāliter sit concessa legato procōsulis potestas delegādi vt ibi, si diceremus ꝙ vnam tm̄ cām de vniuersitate delegare posset tanq̄ deputatus ad vniuersitatē cārū, nihil eēt sibi spāliter cōcessum, cū ēt alij delegati ad vniuersitatē cārū id facere possint, vt h̄ in gl. & ita puto, q̄uis Ful. h̄ approbet istā so. sed nō vr̄ bene approbare, & pncipalr se fundat, q a nō est spāle ī legato pcō. cū l. C. arguat delegato pcō. ad alios. l. j. §. fi. & l. cognitio. s. tit. ij. sed rn̄sio patet ex his q̄ dixi ī d. l. j. in prin. super gl. in ver. possit eā &c. Nō omitto tm̄ ꝙ pro intellectu Ful. vr̄ esse gl. licet ipse non alleget in c. super qōnū. §. si vero 9 duo. ver. delegare. de of. dele. dū alle. l. cū prętor. de iud. Tertia sol. est ɔ̄. l. legatus. s. d̄ of. pcō ¶ †In gl. in ver. principalr. ibi sed ɔ̄ puto &c. bene, nā ꝙ iurisdō delegati pncipis finiaṫ, principe decedente est casus in c. relatū. de off. dele. in antiquis. & in c. fi. §. offm̄. deleg. in vj. ꝙ sane intellige nisi delegatio facta esset sub noīe sedis apostolicæ h̄ mō, videlicet q a in cōmissione diceret ꝙ sedes apostolica vel īperialis delegauit &c. nā talis sedes nūq̄ pit. c. gratiose. d̄ rescr. i vj. Et h̄ firmat Bal. h̄ allegās. c. ad abolendā. in fi. de here. ꝙ est no. s̄m Ful. h̄, & idē tenuit Lap. & Abb. ī d. c. si gratiose, & Host. & alij ī d. c. qm̄ Abb. idē ēt tenet h̄ Sal. q singulr̄ dicebat ꝙ licet papa vl̄ īperator sp̄ delegēt iurisdic. autorit. sedis apostolicę vl̄ īperialis, cū aliter. i. tanq̄ priuati nō possint, tm̄ istud est verū quò ad valitudinē delegationis, nō ad ppetuā faciēdam iurisdic. delegatam, & subdit ꝙ nō credit alios īferiores sic facere posse. i. ppetuā facere iuris. delegatā, q a eorū dignitas pcedit a supiore. Accedat s̄m eū id, ꝙ

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Not. ex l. more. Adde & nota. quòd mos maiorum est seruandus. Ita omnes hoc per text. optimum in l. testamenta omnia. C. de testa. & adde ꝙ Bald. per istum text. in l. illud. j. de excu. tuto. dixit signanter, ꝙ ab antiqua practica nō est recedendum. & d. Ant. in c. ex literis. de consti. & ibi Abb. & mos & stylus curiæ debet seruari, vt probat tex. in c. quàm graui, eū. de crimine fal. & i l. fi ibi Ange. in fi. C. de iuretur. & vide Sald. in procе. feu. & adde ꝙ etiam stylus aduocatorum potest allegari pro lege l. ab eod. j. de stat. lib. vbi glo. not. sic etiam in pactis & an standum est antiquitati. Bald. in l. j. in tit. de pact. constan. quinimmo rescriptum seu priuilegium impetratum ɔ̄ stylum & antiquam consuetudinem arguit falsū. Ita tenet Abb. i c. ij. extra de resc. & vide Fel. q ibi multa cumulauit d̄ stylo. adde tu qd̄ differat stylus & cōsuetudo populi p Alex. i cōs. xxxix. l. iij. vo.

b ¶Quam alieno. Facit illud Ciceronis, ea demum propria virtus est. quæ nostro ingenio parta susceptaq; est. & facit ꝙ si episcopus constituat sibi vicarium generalē trāsfert in eum eā quā ipse habet iurisdic. ordinariam, non d legatā, cum ēt talis potestas non transeat in capitulum sede vacante, voluit Fed. consi. cxxx.

c ¶Non potest. Hanc rationē Ange. tanquam pulchram sequitur Ant. & Alex. in l. à iudice. C. de iudi.

d ¶Ad capitulum. Adde. d. Car. consi. xxxij. Fed. consi. proxi. allegat. & consi. cciij. vbi etiam vide an mādatum morte mandantis finiatur de quo per Calderinum consi. iiij. de offi. deleg. & aliquas differentias inter dicta mandata, vide per eundem consi. ij. de offi. vica. do. de Rota decis. cccc xiij. de procur. & ibi alleg. quare strictius interpretatur mandatum delegatorium, q̄ mandatum procu. & vide per eosdem, eod. tit. decis. cxlv. inci. si procu. & decis. ccccl ix. de leg. & inquantū dicitur rescripta delegatoria esse stricti iuris, vide Lud. Rom. consi. xxx. & ccclij. & inquantum do. Io. hic ampliando regulam hic positam, ꝙ morte mandantis extinguatur mādatum re integra, dicit ꝙ nec tunc consensu partium possit prorogari iurisdictio. dic tm̄ ꝙ si postquam est opposituū de morte, delegatus pronūciaret suam esse iurisdic. ꝙ præiudicaret opponenti, nisi appellaret. ita dicit. d. Car. in d. c. accessissent. & dum in iij. ampliatione tenendo ɔ̄ Inn. transit cum legistis, vt morte delegantis expiret iurisdic. etiam si delegatus & partes ignorent mortem. dic ꝙ ambe opi. possent saluari. s. ꝙ iurisdictio sit extincta, sed ꝙ actus gesti bona fide per ignorantiam valeant, vt meis detur audacia verbis. ita videt voluisse Cald. consi. iiij de offi dele. vbi tenuit ꝙ valerent gesta per legatum reuocatum in publico consistorio, antequā notitiam reuocationis habuerit. & vide ꝙ voluit benedi. capra referendo Pet. de Anch. ibi in c. fi. in fi. de offi. deleg in vj Ro. fin. suis fol iij inci. sunt qō ro. & inquantum limitando dicit ꝙ mandatū executionis gratie, non expirat. vide Lapum allega. xvij. & Fed. consi. lxiiij. & vide. iij. lima Fed. in consi. in prin. alle. & ꝙ. s. dictum est ꝙ amotio iudicis non ligat eius manus ante notitiam. limita singulariter s̄m Ro. fin. suis fol. iij. nisi iudex amoueretur pp delictum. quia tunc statim absq; notia sibi sunt ligatę manus.

ad, quod not.in l.ij.§.de off.procõs. qđ tene mẽti.& isto mõ posset pcedere opi.Io.Cal.& Imol.in c.licet vndiq;.de offi.deleg. vbi tenebant esse differentiam ẽt quo ad perpetuandã iurisdic.an delegatio sit facta sub nomine dignitatis delegãtis, an aliter per c.relatũ.de offi.deleg. sed intellige,vt colligit ex doctrina supra data.

10 ¶ †In gl.in ver.nec ipsa lex.in prin.quid aũt i pscriptione, an possit tribuere iurisdic. & maxime circa ea, q̃ sunt meri, & mixti imperij.dixi remissiue in l.imperium.§.eo.tit.

11 †Differunt enim in pluribus pscriptio,& cõsuetudo.quia consuetudo requirit tacitũ cõsensum totius populi.l.de quib⁹.§.de leg. vel maioris partis, q̃ totũ repsentat.vt l.q maior.j.ad munic. & sic p tacitũ cõsensum maioris partis acquirit quis iurisdictionem ꝯ omnes. Sed in præscriptione quis acquirit tacitum ius ꝯ illos, ꝯ quos tempore requisito ad præscriptionẽ vsus esset iurisdictione. Et in cõsuetudine nõ reperit q requiratur alius titulus, q̃ tacitus cõsensus. Sed in præscriptione requirit alius titulus ẽt de iure can. s̃m distinct. de qua in c.j.de præscri.in vj. de quibus differentiis inter præscript. & cõsuetudinẽ[a] vide plene per gl.& doc.in c.fi.de cõsue.in gl.fi.& per Inno.in c.cũ ecclesia.de cau.pos.& in c.dilecto.de offi.arch. & per Io.An.in c.ij.de consu.in vj.in nouel.per Cy.& Bar.in repe. l.ij.C. quæ sit lon.consue.& per Bal.in l.si quis ad declinandam . de epis. & cle.& in l.ad finem.C.de seruitu.& in auct.quas actiones. C.de sacros.eccle.& in l.de quibus.ff.de legib.& ibi etiam per Angel.& Moder.per Bald.in l.fi.in xv.oppo.C.de edi.diui Adr.tol.per Spe. in tit.de pscrip.§.j.in ver.sed quę est differentia.¶ In ea.ibi,aliquid confirmari.dic,q lex confirmat iurisdictionẽ delegatã, prout est, nõ aũt transfert delegatã in ordinariã.ideo talis confirmatio non est de nouo datio.c.examinata.de confirma. vti. vel inuti. ¶ Non obst.d.§.interim . quia ibi confirmabatur id, quod de se non erat perfectum,[b] & sic cõfirmabatur ad perficiendum. sed iurisdictio delegata confirmatur a lege,vt perfecta.

12 †Et an confirmare sit de nouo dare.vide plene per Bart.post antiquos hic, & per gl.& docto.in l.ex verbis.in ver.cum igitur . als in ver.cui custodiendæ. C. de do.inter vir.& vxo.per Bart.& alios in l.si constat.j.de appell.& late Bal.in l.ex placito.C.de rer.perm. & in l.si donatio. per illum tex.C.de don.& in l.j.C.de test.manu .& in l.leges,& constitutiones C.de leg.& in l.aduersus.in fi.C.si aduer. rẽ iudi. & in l.legitima.j.de pac.& tex.sing.in l.si donare.§.j.de do. inter vir. & vxo.aliquid ẽt per Bal.in l.nominationes.C.de appel. & in c.ex parte.de constit.& per Ang.in l.adoptio.la ij.ff.de adopt. & per Alber. in j. parte statu.q.xxj.inci.item quæro[c] si statuta confirmentur.& quæ not.doct.in c.antepe.& pen.de confir.vti. vel inuti. & signanter p do.Abb.in c.inter dilectos.circa med.de fid.instr. & omnino vide quod no.Inno.in c.dudũ.de deci.¶ Et ex ibi no.per eũ iuctu text. pbat,q qñ ñ appatet principẽ cõfirmãtẽ voluisse de nouo inducere potius in dubio psumit principẽ voluisse cõfirmare actũ in casu,in quo valere posset actus,q̃ de nouo dare. & dicit Ant.de Bu. q illud dictũ de facili nõ inuenit alibi.[d] & de illo dicto Inn. facit mentionẽ Bal.in l.bonorũ.C.q admi.& in c.j.per quos fiat inuest. vbi hoc aliquibus modis limitat.& ex illa decisione Inno. perficit doct.Bald.& docto.hic,quę in hoc deficiebat.

13 ¶† In ea.ibi, itẽ lex scripta . adde q ẽt lex scripta defert delegato iurisdict. qñ lex hoc exprimit.s.q alij intelligant esse delegati,s̃m Bal.& Pet. de Anch. hic alle.c.ad abolendam.§.fi.de hæret.& id quod no. Io.An. in c.j. de ma.& obe.in vj.in nouel. Ang. tñ hic simpliciter dicit,q nõ reperitur,q lex inanimata det delegato iurisdictionẽ,sed opi. Baldi verior est.pro qua adde tex.in c.irrefragabili.§.cęterũ .& ibi doct. de offi.ord.& l.j.& ibi no.Inno.ff.de dam.infec. bene facit text. in cle.j.cũ gl.in ver.sua.in fi.de sup neg.præl.& ibi hoc not.do.Card. in v.oppo.& in xiiij.q.vbi hoc tenet.ad idẽ allego §. iudices. cũ gl. in ver.delegant.in auct.de iudi.col.vj.& aliquid dixi in l.j.in princ. in iij.not.§.tit.ij.& idẽ tenet Io. And.in d.c.ad abolendũ. reprobãs opin.Host.Et dicit ibi Io.And.q differentia est inter ordinarios,& delegatos à l.datos, quia à snia delegatorum à lege appellabitur ad principem, tanq̃ delegantem.iuxta c.super qõnum. de off.del. Sed si sint ordinarij,puta epi,appellabit ad archiepm.c.Romana. de app.in vj. itẽ quia iurisdõ taliũ delegatorũ censebit odiosa , & restringẽda.secus in ordinario. p no.per c.j.de rescr.in vj.

14 Et †,talis delegatus a lege cũ cẽseat delegatus à pricipe. d.l.a pertissimi.C. de iudi.& c.ab arbitris.& ibi no.i gl.ij.de of.dele.in vj.potent subdelegare quẽadmo.delega.principis.l.à iudice.C.de iudi. qđ singulariter limita procedere in delegato à lege ciuili, vel canonica, secus si a l.ptoria.exemplum in casu l.j.j.de dã.infec.nam talis nõ subdelegat.vt no.gl.in l.iij.§.duas.e.tit.ita inquit Bar.i d.§.duas. & nõ reperit hoc dictũ alibi,s̃m Io.de Imo.ibi.& idẽ esset i delegato à statuto ꝯdito ab ipso comite,& barone, cũ cẽseat eẽ ius ꝑoriũ. vt declatat Bar.i l.si ꝑpꝛouũ aliæ.i prin.cũ ꝯcor.j.đ ver.ob.In ea.ibi, ꝯsensus vniuersitatis.

15 † Sed quo cognoscet,an populus,vel princeps concedens iurisdic.concedat ordinariã[e] vel delegatam, dic vt per Bar.h̃ & in l.ambitiosa.j.de decre.ab or. faci. & in l.ij.§. fi.đ op.leg.& in l.ij.C.vbi & apud quem.p Inn.& alios in c.cũ ab ecclesia.& in c.licet de offi. ord. & per doct. in c.qm̃. Abb.de of.dele.& late p Ant.de Bu.& Io.de Imo.in c.auditor.de rescri. p l.ap. alle.lxxxviij.per Io.Ant.in c.aliquid. de hære.in vj.per Bal.in l.imperium.§.eo. & in l.j.§.i initio.§.de off.pse.vrb.l.ij.in fi.C.de adop. & in auct.habita.C.ne fi.pro pa.& per Bald.in addi.Spec.in tit.de lega.

16 vbi ẽt † tangit quid si iudici ordinario cõmittatur q in certa cã ad suam iurisdõnem spectãte cognoscat summarie,an ex hoc efficiatur delegatus.& tenet q sic.de quo ẽt vide no. per Ange.& Mod.in l.j.§.si quis simplr.j.de ver.ob.cũ cõcur.quas ibi dedi.facit l.ius ciui.§.de iusti.& iure.

17 ¶ †Et inquantũ circa hoc Bar.h̃ & in d. locis concludit q si cõmittens iurisdictionem vtatur his verbis, faciat auto.nostra[f] &c. q vr delegatus. dicas hoc esse verum qñ illa verba apponuntur principali dispositioni, vt quia dicat autoritate nostra cognoscas. secus si apponuntur in confirmatione ipsius dispositionis,vt quia cõmittatur alicui iurisdictio in certo loco, & adiungatur postea clausula,q committẽs ratũ, habebit quicquid eius autoritate factum fuerit. nã post hoc nõ minus erit ordinari⁹ quia clã accessoria nõ immutat nãm principalis, vt cle.j.de pben. Ita elegãter voluit.d.C.Flo.& Io.đ Imo.in d.c.qm̃ Abb.q est not.

18 Vide ẽt in mã Bal.in l.præcipimus.in prin.C.de appella.† vbi tangit de auditoribus summi pontificis, quorũ certus & determinatus est numerus,tñ de nulla cã cognoscũt nisi de ea q̃ eis noiatim mandatur,an sint ordinarij.[g] de quo ẽt per eundem in l. fi.C.vbi sena.vel cla.& aliquid per Bar.in d.l.præcipimus.§.per illum tex. qũo cognoscatur an quis sit prępositus ad vniuersitatem causarũ vnius castri tãq̃ ordinarius,an vero tãq̃ delegatus ad vniuersitatẽ causarum,vide per doct. in d.locis & maxime in d.c.cũ ab ecclsiarum.& in d.c.qm̃.& per glo.& doc.in l.j.§.fi.j.quis & à quo appel. & doc.in d.l. à iudice, & ibi remissiue dixi.& per Bart.in l.solet.& ibi forte dicã.j.eo.De mã ẽt aliquid vide per Bal.in l.j.j. de iud.vbi tangit an iurisdictio prorogata dicat delegata vel ordinaria,& ibi alle.Spe.vbi videas.

19 ¶ †In ea.ibi l.fi.C.eo.sentit gl.q licet defensor ciuitatis debeat confirmari à superiore, vt habeat exercitiũ iurisdictionis per d.§.interim.tñ secus est in alio electo ab vniuersitate negotiatorũ, vel similis professionis.& ita dicit Im.in d.c.cũ ab ecchiarũ.per d.l.fi.C.eo.Sed Ful.h̃ simplr intelligit q requirat cõfirmatio superioris ẽt i casu isto p d §.interim à similitudine rõnis & istã opi.ẽt sequit Cy.post gl. i l. puatorũ.C.eo.& Cy.& Bal.i d.l.fi. eo.tit.¶ In ea.ibi delegatus à pncipe &c. fallit tñ i aliquib.casib.q haben-

ADDITIONES.

a ¶ Et consuetudinẽ. De differentijs inter præscriptionẽ & cõsuetudinem vide per d. Abb.cons. xvij.lib.ij. & an pscriptio vel cõsuetu. tribuat iurisdõnem, & meri imperium , posui.§.l.proxi.quibus adde Abb.cons.iij.li.j.Roma.consi.ccccxxix.

b ¶Perfectum. An qui confirmat de nouo det.vide Lud.Ro.consi.xcviij. & an cõfirmatio super futuris operetur , vide Ro.sin. suis fol.xxiij.& vide Cald.cõsi j de offi.dele.dum d.Iaso.h.d.q solus princeps supplet effectum solennitatis omisse. vide Abb. consi.xxj.& vide Oldr. cons. suis à cccxxv. vsque ad cccxxxiij.& de clausula supplentes per Rom.sin.suis.

c ¶Tho. Dip. Incipiente,item quæro. Adde tu vltra alle.per Ale.per d.An.in c.ij. extra de pac.& Aog. in rep.l. tale pactum.§. q prouocauit.j.de pac.& vide Pau. de Cast.in consi.clvj.& consi. cxxxiij.& Old.in cõsi. suo.clxiiij. Adde q pro opi. Bar.in d.l si constat.& facit q dicit Alex.consi.suo.xxx. ver. tñ ꝯrium in v.vol. vbi confirmatio facta per principem ex certa scientia dr nouatio. & adde Bald. in l.fi.j.de test.tuto. vbi confirmatio remouet & defectus personæ & solennitatis formæ, qñ est facta ex certa scientia.secus si ignoranter. Ita Bal.in d.l.nominationes.C.de xp. & in l.priuilegia.C. de sa.san.ec.i c.& quia diuersitatẽ eẽ de cõcess præben. q tñ limita procedere in solennitatib.iur.ciui. seu positiui,non aũt supplet defectum iuris naturalis, vt est consensus. Ita Ange. in d.l.adoptio.alle. Inno.in c.nihil eẽ de elec.adde q confirmat ẽt nõ operatur in his quę ẽt fiunt ex forma consu.vel statutorum particularium licet causa cognita & ex certa scientia sit facta.Ita Bal.in l.impetrata.C.sen. resci.non po.C.T. Adde & vide de cõfirmatione actus nulli multa per Fel.in c.ij. vers.leges.i decretis. de rescr.& per Alex.in consi.xj.& consi.xlj. in v.vol.

d ¶Fran. Cur. Alibi. Adde tu.do.Ant.in c.consultationibus.eẽ de iure pa.& Bal.i l.Barbarius.§.de offi præse.& adde tene menti q nullus inferior à supremo principe, ẽt si sit Cardinalis legatus de latere põt confirmando supplere defectum solennitatis omissę in aliquo ꝯctu.Ita Panor.in c.j. eẽ de transla. & voluit Ange.in d.l.adoptio.vbi dicit q ꝯctus non potest confirmari nisi vtraq; parte volente. q intellige quando nullitas est clara & aperta . secus si dubia , quia tunc procedit doct. Barto.in l.Iul.§.si quis colludemus.j.de act.emp.& in l.si quis. C.de decu. lib.x.& adde q si contractus est factus in vno loco & confirmatus in alio q forũ sortiatur in loco primi cõtractus. Ita Rom.in l. si quis in legatione.j.de iu.quod tamen non videtur verum & ꝯ doctri. Bar.hic in j membro.

¶Tho. Dip. Vide per Spe.in titu.nunc ostendendum in vers.xviij.& vide Alex. in l.si filius à patre. & ibi dixi.j. de libe. & posth.

e ¶Ordinariam. Adde Cald.cõs.iij.de of.dele.& Ro.sing.suis fo.xviij.& loco j. alle.

f ¶Fran. Cur. Autoritate nostra. Vide Lu.Ro.consi.cclxxxv.& Aog.consi.cxxxix. & ccxiij.& vide Mathe.no.suo.consi.& Ro.consi.ccxxxix.

g ¶Ordinarij. Vide in cle.ij.de rescrip. & vide q voluit Rota decisio.sua cclxii.de offi.deleg. inci.si causa committatur.

habentur in c.fi.de of.dele.& p Spe.in tit.de iud. dele.§.excipi pt. ver.itē q̄ iniunctū.& dixi in d.l.à iudice.¶ †Et circa hoc dicit Ant. de Bu.& Imol.i c.q̄ sedes.de of.or.q̄ si princeps delegat ea,q̄ sunt sibi soli reseruata,delegatus nō poterit alteri subdelegare, q̄a ob grauitatē negotij vr̄ electa industria personæ. alle. qđ hr̄ in d.c.fi. & istud facit ad id,qđ fuit dictū in l.imperiū.§.e.& in l.j.in fi.§.ti.ij. s.an ptās legitimā di cōcessā alicui possit delegari. qđ tene menti. ¶ †Quæ illa sint,q̄ sunt soli principi reseruata, dixi in l.j. in prin.§. tit.ij.¶ †Itē nō delegat delegatus,aut ordinarius principis,qū prīceps cōmittit p hęc verba, putà q̄ ptās, & nullus alius cognoscat de tali cā.tex.est not.in l.j.§.de his. cum gl.j.de separa. quē ita alle. Bened.de Plumb. in l.iperator.j.de fideicō.liber.†Et quid si dictū sit in delegatione facta à principe, tuæ ɔscientię cōmittimus[a], vel super hoc tuā cōscientiā[b] oneramus, an videatur electa industria personæ.adeo q̄ nō possit subdelegare.est not.articulus, qui sępe cōtingit,p̄sertim in cōmissionibus apostolicis.de quo vide p Angel.in auc.ad hęc.C.de iudi.p d.Albe.in d.c.cū in veteri. p illū tex. de elec.& Io.de Imol.& d.Abb.in c.fi.de of.dele.facit qđ no.Bal.i l.nulli.C.de epis.& cler.Itē nō subdelegat delegatus principis ea, q̄ sunt meri, aut mixti imperij, cū de sui natura nō sint delegabilia.per regulā l.j.§.ti.ij.& s̄m Pet.Cy.Ray. & Saly. in l.j.C.q̄ p sua iurisdic.qđ an sit verū dixi in d.l.j.§.titu.ij.¶ †Quomodo aūt diffiniatur iurisdictio delegata,& ordinaria.vide per Bald.hic, & Spe. in tit.de iu.deleg.in prin.in tit.de offic.ord.in prin.& per doct.maxime Io.de Imol.in rub.de of.dele.dixi in rub.§.tit.ij. ¶ †In ea.i fi. cōiter reprehenditur gl.vt scripsi in d.l.à iudice.Itē illud quod cōcludit gl.in delegato ad vniuersitatē cāru,q̄ possit delegare vnam causam.declara, & intellige[c] per Guil.de Cu.& Bald.in l.solent.j. eo.& per Sal.in l.à iudice præalle.post Bal.ibi.†Ex his infertur, an delegatus ad vnam cām possit subdelegare vnū articulū.[d] & Bar. hic tenet,q̄ sic.per tex.in clem.j.de of.dele.quę nihil facit, quia ibi loquit̄ in delegato principis. Mouet̄ ēt & per id,quod dictū est in delegato ad vniuersitatem cārū,tn̄ vide de hoc per Guil.de Cun. Cy.Ray.Bal.Saly.& Ful.in d.l.à iudice.& Io.An.& cōiter Cano.in c.super quæstionum.§.j.& in §.quem vero.de offic.delega. in c.cū Bertoldus.de re iudic.& in c.cum causam.de appella. & Dom.de Rot.sua conclu.clix.incip.item quòd delega. & Cyn.& Bald. in l. solet.j.eod.& Spec.in tit.de iud.dele.§.j.ver.sed nunquid subdelegatus.& mouet̄ arg.l.q̄ de tota.i prin.ff.de rei ven. si.n.non potest cōmittere totam,nec ēt partē. Et vera,& magis cōis cōclusio esse vr̄,q̄ vnū actū habentē annexam iurisdi. & cognitionem nō possit subdelegare, vt plenam rescrip. testiū cū examinatione capitulorū,an sint admittenda,& an testes sint admittendi,per d.c.cū cām. vbi subdelegatus à delegato principis non pōt alteri hoc cōmittere,sed nudū actū receptionis testium sine dicta cognitione, cū hoc casu dicat̄,executor pōt delegare. ita intelligit̄ text.in d.c. cū Bertol.pro hac distinctiō.bn̄ facit text.in d.c.super q̄onum.§.nos aūt.in ver.si tn̄ deleg.ibi,iudex quicūq;.iuncto ver.q̄ si deleg.nam in j.ver.in quo loquebat̄ de executore nudo, loquit̄ text.de quocūq; iudice,vt possit alteri demandare.Sed in seq.ver.ddum loqtur de articulo mixto,nō repetit illa verba,quicūq; iudex, sed solū loquit̄ in delegato principis, qui quantum ad istam materiam æquiparat̄ ordinario.d.l.à iudice.ita ēt est de mēte gl.fin.in d.cle.j. ad quā vr̄ se referre Bri. in auc. ad hæc.C.de iudi.Nō ob.id,quod no.dr̄ de delegato ad vniuersitatē cārū, quia illa magis habet instar ordinarij.vt inquit gl.in d.c.cum cām.& gl.& doct.i l.Pompo. aliàs incipit, si vni.ff.de re iudi.& no.gl.in l.fi.in prin.de iudic.imo gl.in c.statutū.§.insuper.de rescr.in vj. in ver.moderatas. appellat eū ordinariū.sed melius dixisset,q̄ habet instar ordinarij . vt īquit Bal.in l.si vt proponis.la.j.C.qūo & qn̄ iudex.seu q̄ magis ęquiparat̄ ordinario.non.n.est ordinarius.vt not.gl.& doct.in cle.ij. in gl. antepe.de rescript.& probat̄ in l.j.§.fi.j.quis, & à quo appell.vbi à sententia subdelegati per talem delegatū non appellatur ad eū.[e] Quod fieri deberet,si esset ordinarius,vt in ea l.in princi.& patet ēt per not.per Bal.in d.l.fi.C.de iud.de quo ēt per Angel.& Ioan. de Imol.in c.prudentiam.de offi.deleg. & do. Abbas in c.causam matrimonij.eo.titu.& in c.fi.de re iudi.¶ †Iuxta hæc dubitat Bart. an delegatus ab ordinario possit subdelegare, si hoc i delegatione fuit sibi cōcessum.& tenet q̄ sic. Ita etiam per plura tenet gl. & Io.in c.eis cui.de offic.deleg.in vj.& Guil.de Cu. Ray.Bal. & Saly. in l.à iudice præalleg.& sentit glo.& Bart.in l.solet.j.eo. & Ioā.de Imol.in clem.j.de offi.deleg.vbi dicit hanc esse cōem opi.¶ Idem tenet d. Abb.in d.c.cū Bertoldus. Fulg. etiam hic vr̄ idem tenere. Sed ɔ̄riū[f] tenet Specu.in tit. de iudi.dele.§.ij.vers. quid si in delegatione.& in §.sequitur.& Archid.in c.quamuis.de offi.delega.in vj.& plures antiqui, quos ipse ibi refert. & quod etiam refert Ioā. And.in dicto cap.is cui.in nouell.& dominus Cardinalis Florē.in clem.j.in xij.quæst.de offic.delega.& Ioā.de Imol. in c.super quæstionum.§.quem vero.eo.titu.licèt Ioan. And. & Anto.de Bu.ibi nihil firmet.Hanc opinionem ēt tenet Fulg.in d.l.a iudice in quibusdam lect.quia cōceditur specialiter delegato principis, vt possit subdelegare,& aliter eluderet̄ dispositio d. l. à iudice. quia aīs sequeretur,q̄ incertus iudex possit delegare ɔ̄ c.ad hæc.de rescri. Itē p no.per gl.in d.c.super q̄onū.§.porro.in ver.transfert totam. ¶ Vltimo,quia ptās delegandi cōceditur ordinario specialiter,& priuilegium.l.cū p̄tor.§.j.ff. de iudic. ergo non pōt alteri demandari.l.j.in prin.§.titu.ij.¶ Tamen sustineo cōem opin. & ad prima argumenta patet r̄nsio : quia eo ipso q̄ delegatus subdelegat ex mandato sibi dato,nō dr̄ ipse subdelegare,sed delegans.[g] vt not. in l.itē eorū.§.si decuriones.j.q̄ cuiusq; vniuer.cū aliis alle. p Bar. hic, & per illā subdelegationē certificatur quis sit subdelegatus. ¶ Non ob.vltimum argum.quia r̄nde, q̄ tex.in d.l.cū prætor.non dicit q̄ specialiter, & in priuilegiū cōceditur ptās delegandi. imo non cōceditur in priuilegiū : quia tunc dr̄ concedi in priuilegiū, qū conceditur maioribus,& nō minimis.vt d.l.j.in prin. & ibi no. sed potestas delegandi competit ēt inferioribus magistratibus,vt defensoribus ciuitatū,& magistratibus municipalib.nō habentibus merū & mixtū imperiū.§.si vero etiam. & quod ibi gl. in ver. administrator.in auc.de exhib.reis.& patet, quia est simplicis iurisdictionis.l.imperiū.in fi.§.eo. & ibi dixi. vn̄ pōt demādari super regulam d.l.j. ver.q̄to.Bene fateor q̄ delegatus principis,cui concessum est priuilegiū,q̄ possit delegare,q̄ non possint alij. Nō debet posse aliam ptātem delegandi demandare.& ita loquitur illa gl.sing.in d.§.porro.Facit id,quod hr̄ in regula, priuilegiū.de reg. iur.lib.vj.Et ita loquitur Spe.in d.ver.sed nunquid. & tenet etiam Io.And.in d.c.quāuis.& ad d.gl.in d.§.porro.Vide ēt Abba.in d.c. cū Bertoldus.sed magis placet id quod conclu.§. q̄ illa distinctio, quam ipse ibi ponit,vr̄ tolli per alle.§. Et adde q̄ dixi in d.l. à iudice.tn̄ quicquid ibi dixerim,magis attēdo ea, quæ scripsi hic, & in l.j.§.tit.ij.q̄ ea,quæ ibi primo dixi. ¶ †Et ex his habes plures fallētias ad regulā,quæ habet,q̄ delegatus nō subdelegat. quibus adde,q̄ ēt subdelegat vbi cōsuetudo hoc induceret. text.est melior de iure s̄m Ang.ibi,in d.l.cū pretor.ad qđ etiā facit lex ista,in ver. mote.ad materiam etiam vide not.per gl.in auc.vt desu.seu sine. eorū non iniuri.etc.§.fi.¶ In gl.pe.ibi,l.si quis mancipiis. sed Bart. & cōiter alij post aliter intelligūt illū text. q̄ iō ibi nō extinguatur ptās illius p̄positi morte p̄ponentis ēt re integra: quia illa institutio præpositi dr̄ p̄poni vniuersali administrationi.vt no.glo. in l.Liberto.in prin.in ver.instit.j.de nego.gest. & Bart.in l. si institorem. j.si cert.pet. Et vr̄ esse ad instar ordinarij iudicis. iō non extinguit̄ eius ptās.& idem not.Bart.& alij post eū in l.ij.§. sed & si quis.j. de dol.& in l.eius qui.j.si cert.pet.& in l.si per epistolam.ff.de acq.hę. sed Fulg.hic reprehendit istum intellectū:quia potentius est speciale,q̄ gn̄ale.arg.l.cognitio.in prin.§.de of.eius.& quia eadem vr̄ esse rō in vno quæ est in alio.†Sed istæ rōnes satis fragiles sunt.q̄a immo potentior est iurisdū vniuersalis,q̄ particularis. vn̄ videmus, q̄ iurisdō ordinaria,quę est vniuersalis,nō expirat morte cōstituētis,vt hic,& in c.ij.in fi.de of.leg.in vj.secus in delegata vt hic.item videmus,q̄ delegatus ad vniuersitatem cārū subdelegat,secus in particulari delegato.Sed ɔ̄ Bart.& seq.fortius vr̄ facere tex.in c.fi. §.officiū.de offi.delega.in vj. vbi ptās cōseruatoris,qui etiam præponit̄ vniuersitati agendorum, iuxta c.j.eo.tit.extinguitur morte p̄ponentis re integra.ad idē tex.in c.ne aliqui.de hære.in vj.cū gl. vbi habetur, q̄ specialiter fauore fidei Christianæ potestas cōcessa vniuersaliter inquisitoribus hæreticæ prauitatis non extinguatur morte mandantis re integra. ergo in cōtrariū est ius cōmune. & potes r̄ndere ad l.si quis mācipij. quod intelligitur, qn̄ res non erat integra.prout intelligit gl.hic. & ita ēt intelligunt Pet.Cyn.& Bald.

ADDITIONES.

a ¶Committimus. An ex eo qđ committitur cōscientiæ alicuius, ab eo acta possint impugnari. Vide Ro consi.xxvij.& cclxj. & cclxiij.

¶A.F. Et qū aliquid committitur consciē alicuius, nūquid dēat iudicare s̄m iura & an ab eo possit appellari, ac eius sententia possit quomodo impugnari. Vide do.Alex.in l.si sic.j.de leg.j.& per doct.Cano.in c.ne innitaris. de cōstit. vbi plene per Felin.& ibi late dixi.

b ¶Tho.Dip. Conscientiam. Vide plene per Iaso.in l. à iudice.C.de iudi. & hic,& per Mod.in c.fi.de offi. deleg.

c ¶Fran. Cur. Declara & intellige. Adde tu Host.in sum.in ti. de offi.dele.§.si quis possit,cum seq quem sequitur.do.Ant.& Imo.in d.§.si vero.in c.super quæstionum de offi.deleg. & ibi vide plene per Feli.

¶Tho.Dipl. Vide plene per Ias. in l. à iudice in fal.C.de iu.

d ¶Vnum artic. Vide tamen q̄ idem domini voluerunt.deci.cccclxviij.eo.tit.incl. si episcopus &c.eo.tit.de offi.deleg.& h̄ allec.decisio est mihi.clxiij.

e ¶Ad eum. De h̄ vide.d.de Rot.dec.ccel.incipi. licet offi.

f ¶Fran. Cur. Sed contrarium. Adde Alex.in d.l. à iudice, dicit quòd hæc opinio in puncto iuris est sustentabilior,tn̄ transit cum communi, quā limitat aliquibus modis, & adde tu eundem Alex.in consi.clxij.in ij. vol.

g ¶Sed delegans. Vide.per h̄ quod voluit Olde.consi.cxxxiiij.

Bal.in l.mandatū.post gl.ibi.C.man.quæ vr̃ tenere ꝯ opi.Bar.¶ Et pro ista vltima opi.facit ꝙ tenuit ipsemet Card.hic,in quantū voluit ꝙ iurisdō delegati ad vniuersitatē causarū finiatur morte delegantis,si res erat omnino integra,& sic vider̃ Bar.sibimet ꝯrius.

30 ¶ In saluãdo Bar.† dicas ꝙ aut loquimur in mandato iurisdōnis, & tunc habet locū id qđ hr̃ in d.§.officiū & in d.c.ne aliqui.aut in mandato ad negocia,& tunc procedat tex.in d.l.si quis mãcipijs. videlicet ꝙ tunc non extinguatur morte mandãtis re integra, cū ille tex.indist.loquat̃.nã inter pdicta duo mandata est dña,vt dixi super tex.& patet expresse, qa negari nō pōt quin sufficiat ceptū esse in aliquibus mãdatū ad negocia, vt duret quo ad oia ēt nōdū cepta,vt d.l.si quis mãcipijs ſm intellectū huius gl.secus in vniuersali mãdato iurisdōnis,vt d.§.officium.& d.c.ne aliqui, vt.j.dicam. Pōt ēt dici ꝙ Bar.rñdendo ad d.l.si quis mancipijs, intellexit ꝙ nō expirat mandatū vniuersale,s.qñ aliquid ceptū est,qa tūc quo ad oia,& sic ēt quo ad non cepta durat mandatū,& sic Bart.tūc non esset sibi ꝯrius.& an ita sit in mandato iurisdōnali ad vniuersitatē causarum,dicet̃.j.¶ In ea.ibi,prima tutior est &c.qa iura alle. i gl. loquuntur in alijs casibus.ideo magis cōiter tenetur, ꝙ nō requiratur litis cōtestatio,sed sufficiat citatio.vt est tex.apertus in c.gratum.de offi.dele.& in c.fi.de of.dele.facit l.si quis postea.j.de iudi.

31 † Et fortius vr̃ Bart.hoc ꝙ per solam cōmissionē citationis dicatur perpetuata iurisdictio per istū tex.in ver.geri ceperit.Nã p ipsam citationē fit principium.ist.de poena te.li.t.§.fi.ſm eum.& istud ēt

32 est de mente gl.in d.c.ne aliqui.quæ reputatur ad hoc sing.¶ †Idē sentit gl.in c.cum plures.in uer.inchoante.de offi. dele.in vj.s.ꝙ p quemcunq; actum, & exercitium iurisdictionis,ēt ante citationē res desinat esse integra.& ideo dicebat Host.& Io.And.in d.c.gratum.& in c.licet vndique.cod.tit.in antiquis. & ibi ēt Ioan.de Lig. & Ioan.And.in c.venerabi.eo.tit.quòd etiam per electionem notarij factam à iudice res desinit esse integra.argu. d.c.licet vndiq;. in ver.vti ceperit.& ibi Host.facit qđ no.gl.pe.in c.quamuis.& ĩ c. si à subdelegato.de offi. delega.in vj. & ibi tenet gl. reputata sing.

33 ꝙ † per solam delegationem res desinat esse integra . pro quo facit tex.in ver.geri ceperit . iuncta.l.imperium.in fi.s.eo. & istã opi. sequitur ēt Io.An.& d.An.in c.fi. de offi.delega.& Ang.& Pau.de Ca.& Rom.hic, & Domi.de Ro. ĩ suis deci. antiquis deci.cccxcij.

34 vt refert Imo.in d.l.ij.sed & si quis.† & ibi do.de Ro.dicunt ꝙ licet

a quo ad iudicem [a] per solam cōmissionē citationis,& similes actus perpetuetur iurisdictio delegata.tñ iudex non dicitur præoccupare iurisdictionē ꝯ litigantē,nisi per solam citationē.d.l.si quis postea.& c.proposuisti. de foro cōp.Ita ēt tenet Io.An. in addi.Spe.in tit.de recusatione.§.ij.super ver.fin.præterq̃ in vno casu ibi posito

35 per eum. ¶ † Sed ꝙ requiratur citatio ad perpetuandam iurisdic. delegatam, vr̃ tenere gl.in d.c.licet vndiq;.& tenet ibi Inn. & Ioã. Cal.d.Car.& Imo.& idem tenet Archi.in c.nō ita.ij.q.vj.& in c.q̃uis. de off.dele.in vj.& Io.de Imo.in c.vt animarum. de cōsti.in vj. & dicit Imo.in d.c.licet. ꝙ ista vr̃ esse cōis.opi.& dicit esse tex.non cauillando in d.c.fi.de offi.dele.Nec est bona rñsio do.Ant.ad illū text.dicentis ꝙ ibi est speciale in delegato legati sedis apostolicę, quia extinguitur morte legati nō solū iurisdō legati, sed ēt dignitas, & officiū . secus in episcopo vel alio ordinario. Nam hæc respon.est ꝯ tex.i d.c.fi.vbi solum cōsideratur ꝙ extinguitur iurisdō. præterea ēt in casu in d.c. licet morte subdelegantis expirabat totum,tñ text.ibi dicit attendi solū, an vti ceperit iurisdictione.ergo talis dña nō attenditur.¶ Pro ista opi.ēt vr̃ text.ſm eum in d.c.si à subdelegato.vbi tex. ponderat ꝙ non sufficit esse factam subdelegationē,sed oportet ꝙ per delegatū,vel subdelegatum fuerit processum ad aliquem actum. & itē ēt ibi tenet Domi.de sancto Gemi.Idē tenet hic Sali.volens ꝙ requiratur citatio.dicens,hoc in simili probari in c.significat.de rescrip.¶ Nec obstat tex.in ver.geri ceperit,qa determinatur & declaratur per alia iura.s.alle. & ita ēt rñdet ad c.licet. ¶ Pro hac opi.ēt bene facit gl. in d.c.super qōnum.§.si vero. in vers.q̃uis. quæ vult ad hoc vt delegatus qui subdelegauit in totum vices suas, non possit expresse reuocare subdelegationē, requiritur ꝙ per subdelegatū processum sit ad cita-

36 tionē . ergo idem in ista tacita reuocatione. † Et p prædicta vr̃ nō bene dixisse Bal.in rub. C.de in ius voc. vbi tenet ꝙ p solam præsentationem libelli perpetuetur iurisdō.de mã ēt. vide per Ang.ĩ rep.in l.j. in prin.C.de iudi. & ibi dicit ꝙ de iure ciuili non sufficit citatio,sed litis cōtest. p hic nor. per gl. secus dicit esse de iure cano.Et ita ēt tenuit Cy.Ray.Guil.Iac.But.Mihi tñ vr̃ verius ꝙ sufficiat citatio ēt de iure ciui. qa cum in ppositio non sit clarū de iure nr̃o,standū est iuri cano.ēt in terris imperij,vt no.in c.j.de ope.no. nun.& in c.Raynu. de test.Io. de Imo.in d.l.si quis.dicebat ꝙ forte de iu.cano.seruaretur opi.glo. in d.c. si à subdelegato. & in d.c.ne aliqui propter autoritatem Io.An.sed de iu.ciui.& sic in terris imperij seruaretur ꝙ requiratur citatio propter opin.Bart. & aliorū,

quæ vr̃ esse cōis, sed ipse non vr̃ bene ponderasse verba Bar. hic, quia Bar.vult ꝙ non requiratur citatio, sed sufficiat cōmissio.ideo veriorē puto opi.glo. in d.c.licet.cū ii.per prædicta. & de isto articulo vide ēt per Dinum ĩ d.c.q̃uis. & in d.c.si a subdelegato, vbi

37 vr̃ tenere opi.quã tenuit. ¶ † Quid in mãdato delegatorio ad vniuersitatē causarū, Bar.Ang.& Saly. hic tenent ꝙ mortuo delegãte durat iurisdō, si in vna solū causa cepit vti iurisdōne p pcōnexitatē cōmissionis.ar.l.ēt la.j.in §.ex causa.j.de mino. & l.ij.in fi.de lega.iij.& ita ēt tenet Ant.de Bu.& Bal.in d.c.licet.& Io.de Imo.in d.§.sed si quis. sed ipsemet Imol.in d.c.licet.tenet ꝯriū.s.ꝙ tñ durat quo ad cãm ceptã,nō quo ad alia,vt pbatur ĩ d. §.officium. & in d.c.ne aliqui.inducendo vt dixi. & rñ.ad d.l.si quis mancipijs.ꝙ loquitur in mandato ad negotia, qđ differt à mãdato iurisdōnis, vt iam dixi. Adde ꝙ istã opi. tenet ēt Bal.in d.l. mandatū p d.c.ne aliqui,& ibi reprehendit Pet.& Cyn.qui per d.l.si quis mancipijs, tenebant opi.quã tenet hic Bar. & rñ.ad illã.l.prout dixi.licet per alia verba soluat,tñ opi.Bar.in vno casu tenet, quē vide per eum. Ang.hic rñdebat ad d.§.offiñ.ꝙ est speciale in conseruatorib',sed tñ magis placet ꝙ non sit speciale.vt probatur in d. c.ne aliqui, & sic teneo ꝯ Bar.ꝯ quem tenet ēt hic Ful. & Ro.& de materia vide per gl.& Io.And. in d.c.ne aliqui . Aliqua ēt in materia tetigit hic Bar.de quibus vide per eundem in l.centesimis.§.fi.de verb.ob.&

38 aliquid per eum in l.prætor.j.eo.& Fede.in cōsi.ccij.¶ †De materia vide per Ia.Cald.in sua disp.inc.Regino epō.vbi format not.q. pone ꝙ iudici qui iurisdōnē in sua causa exercere cepit superior

b dederit collegam,[b] & anteq̃ hic collega inceperit procedere,decesserit superior,an extinguatur potestas istius collegę. & vr̃ concludere ꝙ aut primus iudex erat ordinarius,& nō finiet̃ eius potestas,alias secus, qa eiusdē nãæ censer̃ esse iurisdō collegę,cuius erat iurisdō illius, cui adiungit̃.alle.in ar.no.per gl.fi.ad fi. in c.p.& g.de offi.dele.vbi gl.dicit ꝙ iurisdō ꝓrogata sequit̃ nãm prioris iurisdic.& plenius vide per Io.Cal.in d.disp.& per Io.An.& Mod.in

39 c.cū plures.de offi.deleg.in vj.vbi oino vide.† & ibi habes qñ sunt plures iudices delegati ad vnam cãm, an sufficiat vnū cepisse vti iurisdōne, vt res desinat esse integra quo ad oēs. vide ēt de mã in c.si cui. de præb. in vj. vbi habes quid in mãdato ad grãm cōferē-

40 dam.¶ †In ea.ibi, sed quoddam negotium &c.hæc non est bona sol.quia ēt mandatū ad negotiū finitur morte mandantis re integra,vt d.l.mandatū C.man.Sequens sol.magis cōiter tenetur declarando eam , vt hic per Bar.s.ꝙ pręceptū accipiatur qñ superior cōmittit iudici vt expediat aliquid qđ spectabat ad iurisdi.eiusdē iudicis. & ita loquitur ꝯnū.sed iste text.loquit̃ in mãdato id est qñ cōmittitur per superiorē aliquid qđ nō spectabat ad iurisdictionē iudicis, cui cōmittitur. & istã solutionē ēt notab.approbat Spe.in ti.de iud.dele.§.restat & in ti.de le.§.finitur.ver.sed pone de facto. & per gl.xiij.q.j.§.ꝙ pręcipit̃.a's est in c.quisquis. & est vera & notā.tñ gl.& doct.vñt loqui p verba impropria.qa qñocunq; superior mãdat inferiori,debet dici pceptū,ēt si vtet̃ verbo rogo,vt dicit gl.no.in l.j.§.j.in ver.quēad.j.ꝙ iussu.& no.Bal.in l.si mandator. C.ꝙ cum eo.& per hoc Rofre.in libellis iuris ciui.in rub.de actio. manda.directa reprehēdebat differentiam, quã hic facit gl. inter mandatum,& pręceptum.& respondebat ad.§.& hoc vero iubemus.alleg.in glo.ſm vlt.solu. hic positam in glo. vbi res desiderat esse itegra.Et ex hoc videt̃ ꝙ non sit verū id,qđ dixit gl.sing. & in l.sępę.s.de of.præ.quæ dixit ꝙ si princeps cōmittit cãm per verbū præceptiuum, vt est verbū iubeo,vel præcipio, ꝙ tunc delegatus non poterit alteri causãm cōmittere, secus si vtatur verbo mãdo. alleg.text.in §.& hoc vero. hic alle.in gl. & illa gl.non est alibi.ſm Bal. in d.l.sępæ. attamen qa totus mūdus approbat illam gl. non esset tutum ab ea discedere.vt ibi per Bart. & p eum in l.ij.C.cōia dele.& p Bal.in l.j.C.qūo & qñ iudex.& aliquid p Ro.in l.j.§.j.s.ti.

41 ij.& illam glo.tene menti pro limitat.d.l. a iudice.¶ †Et istam.ij. sol.gl.inducit Bart. hic ad q. de mãdato iudicis facto nuncio executori de mittēdo aliquē in pos. ꝙ non finiatur mortuo mãdãte. qa illa executio mãdata erat circa id,qđ primo spectabat ad officium nuncij executoris.Et ēt nō debet finiri alia rōne meliori,qa iudex mãdauit illud,ad qđ đ iure ipse mãdãs tenebat̃.ideo nō debet finiri morte mãdãtis,vt ē tex.no.in l.fundi.j.đ acq.pos.& hoc idem voluit Bar.cum concor.& addi.quas ibi dedi.¶ In ea.in fin. ista

---

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Quo ad iudicem. Vide Lud. Ro.cōsi.cccxxx. & ꝙ rescriptū fiat cōmune,per præsentationē tenet Lu.Ro.cōs.cccxiij.& Fran. de Are.cōs.xxxiij.& Rotã deci.đ of.del.in recollectis Berēgarij.Et vide tu p Fel.i d.c.gratū.co.i.& ij. Ant. Fran. ¶Adde ꝙ in c.gratum de offi.dele. vr̃ esse text. ꝙ per quēcunq; actū citeriorem à citatione,putã per electionem nūcij, vel notarij perpetuatur iurisdictio. Ita ibi tenui legendo illum tex.notando dictionem maxime, ibi positam quæ implicat, vt ibi plene scripsi.

b ¶Collegam. de his quæstionib. vide Lapum allega.lxxxviij.

ista vlt.sol.adaptat ad prin.d.§.& hoc vero all.i gl.& no.ad fi.illius §.& p limitatione eius qđ ponit i hac vlt.sol.vide no.Gui.de Cu. & Bar.in l.q prin.de leg.ij.& quod no.gl.ij.i cle.& si principalis.đ rescri.q̃ vr̃ ɔdicere his,q no.Bar.hic,dũ alleg.l.si anguste.& plene p Bar.i l.q liberis.§.fi verba.de vulg.& pup.p Cy.fi ix.q.& Cy.& Ang.i l.si quis iperatorẽ.C.q te.fa.pos.gl.pe.i c.pe.de testa.i vj.Io. An.in add.Spe.in ti.de iudi.d.§.restat.circa prin.& in c.j.de of.vic. in vj.in noucl.& p Bal.in c.j.in princ.de inuest.in mari.fac.& l.j.in xxv.q.C.de hær.insti.& in l.pe.de ɔdi.infer.& ij.l.fi.§.sed & si quis. C.cõ.de le.p Pa.de Leaz.in sua disp.inci.Papa scribit epõ.p Ang. i l.tale pactũ.§.fi.& ibi gl.j.đ pac.p oẽs i d.c.qm̃ Abb.& i c.fi.e.tit.

42 ¶ †Quid aũt si ɔmissa sit cã ptãti, an trãsibit ad suũ vicegerẽtem. Gui.de Cu.q non,in l.& si ptor.s.tit.ij.arg.illius tex.quia in illa cã non cognoscebat vt ptãs,sed vt delegatus.sed illa decisio vr̃ ɔ d.c. qm̃ Abb.& ɔ hic no.p doct. distingue.& ɔcor.aut ille est substitutus ab ipsomet ptãte,& verũ dicit Gui.q a iste nõ succedit i ea ꝑrogatiua,& dignitate,i qua erat ptãs.l.filios.ibi no.Bar.ff.de leg.aut fuit factus vicegerẽs ptãtis à superiore,& tũc trãsit.vt p Bar.in d.l. filius.p l.fi.C.vt di.or.seru.ad fi.lib.xij.& bo.tex.i l.pe.C.de aq̃du. lib.xj.cũ ɔcor.quas allegaui i rub.s.tit.ij.& fi b fi no.q a de hac de-

43 cis.Gui.nõ reperio facti mẽtionẽ à scribẽtib.¶ †Vltimo adde,q a dixi,q vicarius epi,vel alterius est ordinarius,an ipse possit alium vicariũ loco sui ɔstituere,[a] vel cãs delegare,dic vt c.clericos.de of. vic.& p gl.in c.j.in ver.ipsius.eo.tit.in vj.& in clem.j.in ver.locũ.de reg.p Bal.aliqñ s.de off.procõ.[b] ¶ †Et quid in inquisitorib' hære-

44 ticæ prauitatis.vide p gl.in cle.ij.de hære.q̃ ɔcludit q possunt de-

45 legare.¶ †Quid in ɔseruatorib' vide in c.fi.§.vices.de of.del.in vj Et a n oẽs rectores locorũ possint ɔstituere vicariũ, vide per Bart. in l.obseruate.cum l.seq.s.de offi.procon.dixi in rub.s.tit.ij.

ADDITIONES.

a Henri.Ferran. ¶Loco sui constituere. Adde Bald.in cap.fi.de offi.deleg.Et late Doc.Can.in clem.j.in xj.xij.ij.& xix.q de of.vic.& in cle.& si pncipalis.in.ij q. de rescript.& adde,q abbãtaturus se ex magna cã,nõ sepe,& pro modico tẽpore põt aliũ vicariũ dare,vt p gl.& doc.in cle.j.in ver.vel locũ aliorũ.de reg.iur.& Domi.post Io.An.i c.cũ ex eo.§.porro.đ ele.i vj.& p Fel.i c.G.pœtius.đ fid.ist.

b Tho Dipl. ¶De offi.procon. Vide Phil.Franc.in cap.x.de offic vica.& do.de Rot.in decis.cccl xxvj.quæ incipit,item fuit dubitatum.

SVMMARIVM.

1 *Qualibet de populo admittitur semper ad egendum vbicũq;, est offensa iurisdictio iudicis in casibus,in quibus à lege imponitur pœna.*

2 *Tempus præteritum de proprio significato non comprehendit præsens.*

3 *Statutum,q si capitaneus aliquis proposuerit in cõsilio cõtra publicã vtilitatẽ,si priuatus officio, & alio statuto, cauet q reformatio aliqua per consiliũ fieri non possit,nisi fuerit proposita à capitaneo, & contingat q capitaneus aliquid proposuerit contra publicam vtilitatem in consilio, super quo facta fuit reformatio, quòd valeat,quia non desijt esse,nisi post perfectam propositionem, & sic dicitur fuisse facta propositio à capitaneo.*

4 *Cingendus de proximo pro cincto habetur.quod facit ad statutum,de quo hic.*

5 *Luere qui nõ potest in ære, luit in corpus,intellige esse verum, vbi illud quod soluendum erat,debeatur tanq̃ pœna delicti.secus si esset debitũ ex cõtractu.*

6 *Error,seu imperitia excusat a dolo, etiam si sit error iuris.*

7 *Error iuris naturalis excusat etiam à vero dolo, & eius pœna.*

8 *Mulieri,& minori non succurritur in delictis aduersus dolum.*

9 *Dolus verus,& præsumptus quomodo cognoscantur,& differant inter se.*

10 *Rusticus in quibus casibus sit excusabilis.*

11 *Mandans fieri delictum punitur in casibus,in quibus lex punit facientem.*

12 *Plures delinquẽtes tenẽtur quilibet insolidum,& præstatio pœna facta ab vno non liberat alium.*

13 *Album prætoris quot modis accipiatur in iure nostro.*

14 *Corrumpens citationem expressè positam in albo prætoris, punitur extra ordinem, & sic iudicis arbitrio.*

15 *Corrumpens libros armarij communis,vel archiuij,punitur, vt hic,*

16 *Pœna corrumpentis tabulas publicas,quæ sit*

17 *Extensio fit in pœnalibus ex identitate rationis, de similibus ad similia.*

18 *Exhæredari an possit filius ex aliqua causa non specificata,in §.causas.in auth. vt cum de appel cogno.dummodo talis causa sit similis illis.*

19 *Pœna in dubio an applicetur fisco, vel parti.*

20 *Pœna quæ imponitur propter publicam offensam applicatur fisco.*

21 *Pœna applicatur priuato, vbi offensa respicit priuatum.*

22 *Gabellarum emptores non possunt per se exigere pœnas.*

SI quis id quod. Corrumpens albũ prætoris pœna quingentorum aureorum punitur,siue sit seruus, siue liber, siue fœmina. Et qui non potest soluere in ære, luit in corpus,& propter imperitiam rusticitatis,& iussum iudicis,quis excusatur.& mandans,& mandatarius eadem pœna puniũtur. Et si plures fuerint delinquentes,omnes insolidum tenentur,& vnius solutio non liberat alium. hoc dicit,

1 cum lege sequen.¶ †In tex.ibi,populare.no.secundum Baldum, & Pe.de Anch.q semper auditur ad agẽdum quilibet de populo vbicumq; est offensa iurisdictio iudicis in casibus, in quibus à lege imposita est pœna, & ita dicunt consuluisse Dy.& esse menti

2 tenendum.¶ †In text.ibi, verba cessabunt nota,q de proprio si-

a gnificato præteritum tempus non ɔprehendit præsens,[a] qđ facit

3 ad statutum dicens, † q si capitaneus aliquid in ɔsilio proposuerit ɔ publicam vtilitatẽ sit priuatus officio, & alio statuto caueat, q reformatio alia per ɔsilium fieri non possit, nisi fuerit proposita à capitaneo,& ɔtingat,q capitaneus aliquid ꝓposuerit ɔ publicam vtilitatẽ i ɔsilio, super quo facta fuit reformatio q valeat: quia non desijt esse nisi post perfectã ꝓpositionẽ.& sic dicitur fuisse facta propositio à capitaneo,secundum Iac.But.Bart.& Ange. hic.Adde Iac.Bu.idem tenentem in l.traditionibus.C.de pact.& per Bar.in l.si post mortem.in prin.& in l.filius fa.§.diui.de leg.j.in lect.Mod.alleg.text.not.in l.stichus seruus.j.de manu.testam.per Ange.& Imol.in l.inter stipulantem.§.sacram.in fi.de verb.oblig. pro quo facit,quia in pœnis,quæ ipso iure imponuntur, prout loquuntur doct.hic,quia aliàs quæstio non haberet dubium,requirit q actus sit perfectus, & cõsummatus, vt probat in l. qui aũt operas.& ibi põderat Bal.j.de his qui no.infa.& dicam in l.j.§.fi.j.tit.j. de qua quæstione vide etiam per Ange.in l.Aretusa.ff.de stat.ho. & plene per Pet.de Anch.in reg.accessorium.lib.vj.Sed ɔ dictam ɔclusionẽ facit id quod no.Ang.in l.ex eo.j.de test.mil.vbi no.di-

4 xerit † q si statutum imponit certam pœnam offendenti scholarẽ matriculatum, & rector scholarium iusserat in matricula scholarem describi,& ante descriptionẽ cõtingit scholarẽ offendi,nulla mora per scholarem contracta,offendẽs punietur, sicut si ille matriculatus fuisset.alleg.l.pe.ff.de testa.milit.vbi cingendus de proximo pro cincto habetur.& dicit q ẽt de hoc not.per Iac.But.hic. Sed potes dicere veram esse primam conclusionem per istũ tex. ¶ Nec ob.d.l.pen.quia ibi tractabatur de fauore,hic de pœna,ergo etc,l.cũ quidam.in fi.de lib.& posth. vel ibi lex non loquitur p verba præteriti temporis,prout hic.¶ Itẽ ad limitationem huius ver.vide Bar.in l.ij.§.deinde.p illũ tex.j.de incẽ.rui.nau. iuncta l.j.

5 in prin.e.tit.dic vt ibi.¶ †In tex.ibi corpus etc.no.q qui nõ põt lue-

b re in ære,luit in corpus.[b] intellige esse verũ,vbi illud qđ soluendũ erat,debebatur tanq̃ pœna delicti.secus si esset debitũ ex ɔtractu, sm̃ Iac.But.hic alleg.l.j.& p totum.C.q bo.ced.pos.adde l.nemo carcerem.C.de exa.tri.lib.x.quam ad hoc all.Bal.in l.fi.j.de in ius voc.& ibi subdit not.q pœna in corpus, quæ imponitur ratione inopiæ,nunq̃ imponit,nisi volente illo,cui pœna pecuniaria erat applicanda, per d.l.fi.& no.etiam Bal.in l.q si minor.§.si seruus.j. de mino.& licèt ipse non dicat,Inno.omnia ista plene posuit in c. Odoardus.de solu.vbi omnino vide.& de materia vide sing.Bal. in l.quicũq;.C.de ser.fug.Bar.in l.j.§.fi.j.de pœ.vbi sing.voluit istã

c regulam non habere locum in personis vilibus,[c] vt ibi per eum, & per Saly.idẽ tenentem in l.& si seuerior.C.de infa.& vide etiã per Bald.in l.cum sit.C.de sepul.viol.vbi dixit istam regulam habere locum etiam si reus totam pœnam soluere posset, excepto

d vno denario.[d] arg.l.stipulationum aliæ.§.fin.de verborum oblig.

6 ¶ †In tex.ibi,imperitiã.not.q error,seu iperitia excusat à dolo ẽt si sit error iuris,vt l.ij.§.si quis ignorans.j.ad Syll.& no.gl.in l.plagij.la ij.C.ad l.Fabiam de plag.Nam ignorare ius, non est dolus, sed lata culpa.l.late.j.de verborum obliga.¶ Limita tamen non procedere in pœna,q̃ imponeretur iurisperito à lege ratione doli,

ADDITIONES.

a ¶Præsens.Vide Alex.eundem cons.cj.ij.lib.

b ¶In corpus.Sed an si peruenerit ad pinguiorem fortunam teneatur.Ro.sing.suis sol.j.dicit quod non, per iura per ipsum ibi alleg.

c Fran. Cur. ¶Vilibus. Adde tu Angel.de Aret.in §.pœnales.instit.de actio.vbi ponit materiam.l.nostræ.& aduerte,q ista consideratio non vr̃ procedere per istum tex.qui gñaliter & indistincte loquitur,primo in seruis,secũdo in liberis, qui laborant inopia.Præterea,hoc attento sequeret,q non vilis persona inops,q̃ commisisset delictum,remaneret impunita,ɔ l.ita vulneratus.j.ad l.Aquil.Cogita,& vide Sal.in l.& si seuerior.C.de infa.

d Fran. Cur. ¶Vno denario. Adde tu, q a ista decisio Bal.videtur dura, & vide eũ in d.l.cũ sit.qui non vr̃ ita gñaliter,& indistincte decidere.immo dicit,q remissius punitur,qui aliqd soluit, q̃ si nihil soluisset,nisi statutum in defectum pecuniæ imponeret pœnam corporalem,& ordinariam,quia tunc esset indiuisibilis, & si minus solueret,imponeret pœna corporalis.facit,quia transgressio in modico vt est in vno nũmo in solutione, nõ hr̃ in consideratione.l.q̃uis.& ibi Bal. j.de condi.& dem.& vide Bal.in l.quicũq;.C.de ser.fu.Et adde, q talis luẽs in corpus in defectum pecuniæ dr̃ soluere.l.sed si vnius.§.si quis an.j.de iniur.& limita istam legẽ non habere locũ in multis impositis à iudice propter contumaciam citati,quia nõ remittunt propter paupertatem,in l.illicitas.§.fi.& ibi not. Bar.& oẽs.s.de offi.præs.iuncta l.fi.C.de mo.mulct.& ita declarat Bal.in l.certa ratione.C.quando prouoc.non est necesse.& in l.quid ergo.§.pœna grauior.j. de infa.& in l.j.in fin.princ.j.si quis ius dicen.non obtemp.

Tho. Dipl. ¶Vide Modernos in l.penu.j.de in ius voc.& Anto.Corsetum in suo tract.de potestate regia,in iiij.q.princ.in tract.de minimis.

li, q̄a iuris imperitiam allegare nō poterit ad excuſationē ſui doli, vt eſt tex.in l.ij.ʃ.tit.j.quem Ange.dicit ibi eſſe mirabilem pro limitatione huius.§.¶ Secundo, limita prædicta procedere in dolo vero, nam a præſumpto dolo non excuſat regulariter iuris error.l.diuus.in prin.& ibi no.Bar.ʃ.de ſal.& l.ſi.§.licet.ʃ. de publi.facit.l.conſtōnes.C.de iur.& fac.ign.ita inquit Dyn.in regula ignorantia de regu.iur.lib.vj.& etiam Ang.hic licet nihil boni alleget.

7 ¶ †Error autem iuris naturalis excuſat etiam à vero dolo, & eius pœna ſecundum Iaco.Bu.Ang.& Ful.hic alleg.tex.inſti. vi bonorum rapto.§.quia tamen. non tamen excuſat à lata culpa & dolo p̄ſupto ſicut nec iuris error, vt dixi ſecūdum eos. dicunt tn̄ q̄ Dy. tenet ꝯtrium, ſcilicet q̄ error iuris naturalis non excuſaret à vero dolo. Adde q̄ voluit alle. Dy.in d.c.ignorantia.cum quo videt̄ trāſire Ant.de Bu.in c.ij.de conſti.& opi. Dyn.mihi videtur verior, q̄ ſi probo, mulieri & minori ſuccurritur aduerſus dolum præſumptum, vt no.glo.in l.vbi in prin.ʃ.de eden.

8 † Sed mulieri, & minori non ſuccurritur in delictis aduerſus dolum verum, qn̄ errarūt in iure naturali, vt l.ſi adulterium cum inceſtu.§.ſtuprum.ʃ.de adulte.& not.glo.in l.regula. in prin.ʃ.de iuris & facti ign.ergo talis error non excuſar à dolo. Nec poteſt intelligi tex.in d.l.ſi adulteriū. q̄ loquatur in dolo præſumpto, quia mulier ab eo excuſaretur, vt dixi, cuius ꝯtrarium ibi dicitur.¶ Non obſtat tex. ī d.§. quia tn̄. quia ibi non erat error iuris naturalis, vt apparet ex no.per glo.in d.l.regula in prin.& Bar.in l.ſi quis io tantam.& in verſi.quæro de milite &c.C.vnde vi.ad prædicta etiam vide not. p Bal. in l.error. in j.qō.C. de iuris & fac. ignoran. vbi ponit multos caſus in quib⁹ error iuris non excuſat à dolo.

9 ¶ † In quo autem differunt dolus verus, & præſumptus, & quomodo cognoſcatur, vide per Bart.in repet.l. q̄ Nerua. in iij.q.ʃ depoſi. & per Bald.in l. ſi conſtante.§.ſi maritus.ff.ſolu.matrimnn.aliquid per Moder.vt Pau.de Caſt.in l. vbi in prin.ʃ.de eden.

10 ¶ †Item no.quòd ruſticitas excuſat. aduerte tn̄, quia in caſibus in quib⁹ ruſticitas excuſat, fallit illud in ruſtico ſagaci, vt not.glo.in l.athlete.§ de ruſticis.ʃ.de excuſatio.tuto.& in ruſtico clam faciente [a] vt eſt glo.no.in l.j.& ibi ponderat Bal.C.de interdicto matri.inter pupil.& tut.& in alijs caſibus de quibus vide per Bal.in l.ſcripturæ.ad fi.C.de fide inſtru. & in l.quicunq;.C. de ſer.fugi.& in l.iuris in fi.C.qui admit.& in l.fi.in prin.C.de iure delibe.& in l.j.§.fi.ʃ.de eden. & io c.j.ad finem de contro.inter do. & emp.& etiam q̄ no.Cyn.in l.venia.C.de in ius voc. & per Ang. in l.vbi in princ.ʃ. de eden. per Imo.in l.ex conſenſu.§.eum qui.de app.per Ant.de Bu.in c.ij.de conſti.Et ibi dicitur, ruſticus propter imperitiam non excuſatur niſi in caſibus in quib. à iure h̄ reperitur expreſſum, ſicut dicimus in muliere.l.fi. & ibi Bar.C.de iur.& fac.ign.& Ful.in d.l.iuris. & eſt de mēte Bar in l.j.in verſ.quærit gl. &c.C.de iur. & fac.igno. vbi omnino vide & quæ ſcripſi.in l.iuris. C.qui admit.& in l.j.§.nuntiatio.ff.de ope.no.nun.poſt Bart.ibi in vlt.col.& q̄ no.per glo.j.q.iiij.in §.vltimo.q̄ no.

11 ¶ † In tex.ibi h̄ vero edicto &c. not quòd lex puniens facientem cōprehendit mādantem. [b] de quo in l.hæc verba.ʃ.de adult.& per Barto. in l.ſed ſi vnius.§.ſeruus.in pe.q.ʃ.de iniur. & per alios in l.non ideo minus. C.de accuſa.forte dicetur [c] in l.iiij.§.prætor.ʃ. ne quis eū qui in ius voc.eſt &c.vbi tangit Cy.& Bal.

12 ¶ † Item no.in fi.cum l.ſeq quòd pluribus delinquentibus plures teneantur inſolidum, & præſtatio pœnæ facta ab vno non liberat alium. de quo vide plene per Dy. & Bar.in l.ſemper.§.ſi ſepulchro.ʃ.q̄ vi aut clam. & in l.ſi familiæ.ʃ. eo.& in l.fi.ʃ.de ſica.in l.ex maleficijs.§.is quoq;. poſt gl.ʃ.de actio. & obli.& in l.j.ʃ.ſi fa.fur.fe.dica per Cy.in l.fin.in ij.q.C.ne quis eū qui in ius voc.eſt vi exi.per Bal.in l.j.C. de ꝯdi.fur.& in l.j.C.ſi plures vna ſententiam.& per Inn.in c.ſicut dignum.de homi. p Abb. & alios in c.ſignificaſti.el.ij.eo.ti.¶ In gl.n.j.in prin.ad euidentiam præmitte

13 † quot modis accipiatur albū in iure noſtro. de quo vide per Cyn. in auct. qui ſemel. & ibi gloſſ.in verbo vocabatur.C. quomodo & quando iud.& Io.An.in addi. Spe.in tit. de cita.§.ſequitur ſuper ver.& no.in addi.incip.& tam amplios &c.¶ In ea.in fi.glo.communiter reprehenditur per doct.hic, & per Ioā.And.in addi.ſ.proxi.alleg.

14 † quia iſte caſus de corrumpente citationē, expreſſe eſt exceptus ab edicto prætoris, vt hic in tex.in verbo, incidit, cū expoſitione glo.ſeq.tn̄ ſm Bar. puniet̄ iſte aliter ex̄ ordinē, & ſic iudicis arbitrio, quia ita fit qn̄ pœna nō eſt limitata à iure.l. j.§.j.ʃ.d̄ affrac.& ita ēt dicit Pe.de Anc.hic, ſed ſm Bal.Ang.& Ful. vr̄ q̄ immo puniri poſſit pœna falſi.alleg.l.j.§. qui in rationib.ad.l. Cor.de falſi.& melius facit l.pe.eo.tit. & ibi pater q̄ vltra illā pœnam poſitam hic io tex. q̄ applicatur priuato, vt hic in gloſ.ij.pōt imponi alia pœna criminalis, quæ tendit ad ꝯmodum priuati, vt ibi iuncta.l.j.§.j.eo.ti. Simile habetur in l.iij.in prin.cū gloſ.in verbo, aureorum.de ſepul.vio.habebit itaq; locum in pœna huius.l. quoties corrumpitur aliquid propoſitum in albo, vt ibi perpetuo eſſet vt hic in tex. Et ideo infert Bar.& alij hic, quod h̄et locū hæc pœna in corrumpente figuram ibi depictam vt perpetuo ibi eēt.

15 ¶ †Idem dicunt in corrupte libros armarij cōis, vt hic per eos, & per Ang.in l.ſi familia.ʃ.eo. & bene, quicquid dixerit hic Fulg.tenens in hoc vltimo ꝯtrium, quia ſm eum non eſt eadē ratio in corrumpente libros armarij, qui ſtāt ī loco magis ſecreto. Sed dic q̄ immo in libris videtur eſſe maior ratio, cum magis delinquat ille qui magis ſecreto & clā fecit, vt l.fi.ʃ.de ritu nuptia.ideo tene opi. doctorum, quia ſententia edicti locū habet ex idētitate rationis, licet non verba, p hic not.& ita eſt intentio doct. hic. q̄bus adde Spe.& Io.An.idem tenentes in tit.de do. & contuma.§.reſtat in j. verſi.cū ſeq.& ibi ponunt formā libelli, & ēt ponunt quid de corrumpente aliquod edictum prætoris poſitū in libros ſforū, & fuerunt omnia dicta Roff. ī libello iuris ciuilis dum format libellum ſuum per actionē quæ oritur ex iſto edicto.

16 †Et de pœna criminali corrumpentis tabulas publicas vide etiam in l. qui tabula.ʃ. ad Iul.pecu.

17 † colligit etiā Bal.ex hac gl.q̄ in pœnalibus fit extenſio, ex identitate rationis de ſimilibus ad ſimilia, & hoc eſt de mente Bar.& doct.hic dum extendunt hanc.l.ad libros armarij, vt dixi, & idem no.Inn.in c. qualiter.el grande de accu. & pro hoc eſt tex.in c.j.§.porro.cum ſeq.in tit.quæ ſu.prima cau.amit.bene.qui tex.eſt melior de corpore iuris, ad hoc ſm Bal. ibi qui ſubdit hoc nō habere locum qn̄ pœna imponeretur habito reſpectu ad priuilegiū alicuius perſonæ, q̄a tunc nō pōt fieri extenſio ad alias ſimiles pſonas.¶ Pro hoc dicit eſſe glo.fin.in §.itē mixta.iūcto text.inſti.de actio.ſed addo gl.ſimilē in verbo, aureos.ʃ.de in ius voc. & de mā vide per pulchre no.per Bal.in l.j.C. de inter. Et q̄a ipſe in multis variat, & eſt mā diffuſa, ideo pro nunc me remitto ad plene not.p Imo.in l.ſi vero.§.de viro.ʃ.ſolu.ma. cū ſuis infinitis ꝯcor. ¶ Et iſta faciūt ad.q.

18 † An fili⁹ poſſit exhr̄dari ex aliqua cā nō ſpecificata in §.cās in auct.vt cū de app.cog. dūmodo talis cā eſſet ſimilis illis d̄ quib.tetigit Gui.de Cu.in auct.non licet.C. de lib.p̄te. vbi tenuit q̄ ſic.idē ſentit Bald.in l. ſolo.C. de li.cā iuncto.d.§.porro.bene facit gl.in l.fi.in verbo voluit.C. d̄ reuo.dona.q̄ ibi reputat ſing.Salyce.& fuit qō de facto in cā ſatis ponderoſa, in qua cōſului. ¶ In gl.in verbo quingentorū. ibi alijs quinquaginta. q̄a in pœnis mitior via eſt amplectenda.l.ſi p̄ſes.ʃ.de pœnis.& in c.in pœnis. d̄ reg. iur.in vj.ſm Cy.Bal.& Ful.facit.l.Sempronius p̄culo.d̄ leg.ij.& q̄ no.Bar.in l.pedius.ʃ.de incen.rui.nau.

19 ¶ † In ea.in fi.circa hoc a o pœnæ applicent parti vel fiſco, vide plene p Bart.in l.agraria.ʃ.de ter.mo.ꝯ quē tn̄ inſurgit Ang.hic.Nā Bar.dicit q̄ aut.l.pœnā imponens introducit actionē, & applicat parti.l.iij. in prin.de ſepul. vio.per tōnē tex.inſti.d̄ ac.in prin.aut introducit actionē, & applicat fiſco p.l.multarū.C.de mo.mult.Aut lex ſimplr̄ loquit̄, & tūc idem p eandē.l.& c.j.q̄ ſint regal.nam dicit Ang. q̄ ꝯ illud vltimū mēbrū eſt tex in l.pe.in verbo hr̄di.ʃ.de ī ius voc.vbi tex. nō faciebat mentionē de actione vel accuſatione, & tn̄ pœna applicatur parti, vt d.l.pe.facit, licet nō alleg.l.poſt legatū.§ amittere in fi.cū ibi no.per Bar.ʃ.de ijs qui.vt indi.

20 ¶ † Vn̄ dicit ipſe, Aut imponitur p p publicā offenſam, vt i caſu huius.l.& applicabitur fiſco, & ſic tenet ꝯ iſtam glo.¶ Per.h.d. ſe ꝯſuluiſſe q̄ pœna, quæ imponitur à ſtatutis fraudātib.gabellas, ſpectat ad fiſcū, qui offendit, nō ad emptorē gabellarū. Tu dic q̄ do. hic cōiter ſequunt̄ iſtā gl. quā ēt ſequitur Io.An.in d.§.reſtat circa prin.p l.ſi cui.ʃ.de verb.ſig.vbi in pp̄lari b.cauſis petēs h̄r pro creditore poſt lit.ꝯteſt. Et ſubdit Ioā. And.ſecutus Roffre. in loco præallega.q̄ vbicunq; pœna debetur ex aliquo edicto p̄toris, pœna applicabitur parti per.l.iij.in prin. infra de ſepul.vio.& hic in caſibus in quib.l.ſpecialr̄ ꝯtrium.nō diſponit.

ADDITIONES.

a ¶Clam faciente. Dicit Ro.ſing ſuis fol.xxj.q̄ illæ perſonæ quæ excuſantur errore iuris, non excuſantur ſi actum faciant clam. de quo per eundem conſi cxxxv.& ibi quid in milite, & quid in muliere.

b ¶Mandantem Poſt d.Iaſ.qui in hoc articulo multa dicit, dic q̄ Bal.conſil lij.iij. lib.cōſuluit ſuper ſtatutis Mediolani, quibus vno cauet̄, q̄ homicida capite puniat̄, ita q̄ ſtatim moriat̄. altero vero q̄ nullus corporaliter puniat̄ niſi lege municipali caueat̄, quòd mandans hoc caſu non poſſit puniri vigore primi ſtatuti.

c Fran. Cur. ¶Forte dicetur. Adde tn̄ q̄ ſi eſſem iudicaturus in hac q. conſulerem & iudicarē q̄ ſi ſtatutū puniret aliquid quod eſſet de iure naturali vel gētiū vel ciuili p̄hibitū, q̄ iſto caſu ita puniret̄ mandās ſicut faciēs.& ad h̄ me mouet ſing. doct.Bar.in l.quēadmodū.C.de agr.& cēſi.lib.xj quā exclamat Rom. in l. ſi quis in graui.§.vr̄ū.cū.l.ſeq.ʃ.ad Syl.& idē voluit Bal.in l.h̄ modo.ʃ.d̄ cōdi.& dem.Ro.in l.ſi vero.§ de viro.in x.fal.ʃ.ſo.matr.Pau.de Ca.& ibi aliàs dixi in l.bona fides.ʃ.depo.vbi volunt doct. præ.in locis alle. q̄ l.q̄runcunq; odioſa & pœnalis extendatur fauore publicæ vtilitatis extra propriū ſignificatum eius, & vtilitatis pu.intereſt delicta puniri.l.ita vulneratus.ʃ.ad.l.Aquil. ad h̄ ēt me mouet tex.i c.mulieres in fi.extra de ſent.exc.vbi is cōmittit vere, cuius mādato delictum cōmittit̄.p̄bat ibi do.An. & Pan.& io iſtos mandātes aſſaſinos iudicare deberēt, quia ſunt cauſa totius mali. ſtat tamen maior dubitatio ſi ſtatutū diceret, qui proprijs manib.occidit puniatur pœna capitis. vide remiſſiue de hoc p Io.And.& Mod.c.ſicut dignū. extra de homic.& in c.j.§.infinita. de pa.iu.firm. Ge.in c.ſi quis viduam.v.di.Ro.in l.ſi is qui pro emptore.ʃ.de vſucap.

ſponit.ꝙ eſt no.Pro hoc patet vna rñſio ad l.pen.q̄a illa pœna de betur ex edicto prætoris,vt patet in l.q̄uis.cũ gl.ſ.eo.tit.Et ex hoc habes vnã limitatõnẽ no.ad doctrinã.Bar.in d.l.agraria.¶ Vel & ſcd̃o potes aliter limitãdo rñdere,& ſm Imol.in rub.ĩ.de pub.iu. ꝙ pœne in dubio applicant̃ fiſco. Fallit vbi l.vtitur verbo, iudiciũ dabo,& q̄a tũc perinde eſt,ac ſi dixiſſet,actionẽ dabo,vt hic,& d. l.pe.iuncta.l.quãuis. Alias limitationes vide per Imo.in d.rub.vbi

21 et tangit†an ſit verũ ꝙ vbi offenſa reſpicit priuatũ,pœna applicat̃ priuato,de qua mã vide per Gui.& Bal.in l.ſi eccleſiæ.C.de epi.& cler.& in l.j.C.de his quæ pe.no.& plenius per Saly. q̄ per aliũ in

22 d.l.multatum.¶ †Inquãtũ aũt dicit Ang. ꝙ emptores gabellarũ[a]

a non põt ꝓ ſe exigere pœnas,addo ꝙ Bal.tenuit ɔ̃rium in c.j.§.j. de cogni.feu.referens ita tenuiſſe Cyn.in l.creditor.in princ.ĩ.de act. emp.& idem no.Bal.in l.j.C.de ſru.& li.expẽ.per l.ſi quis ſiuc. vbi eſt optimus tex.C.de vecti.& ɔmiſ.& ibi Saly.poſt Bal.& idem te net Ang.in l.at vbi ĩ.de pe.hær.vbi pro hoc allegat bonũ text. in l. fi.§.diui quoq; fratres.ĩ.de publi.¶ Et etiã colligit̃ ex not.ꝑ Bar.in l.in prouinciali.§.ſi ego.de ope.no.nunc.& per Bal.in l.j.in ſin.C.ſi ꝑ ꝑ pub.penſita.ꝙ perpetuo tene menti.¶ In glo.in verbo ſniam. in fi.licet doc.hic non dicant tamẽ doctrina huius gl. cõiter repre henditur per Bar.& alios in l.curatoris.C.de neg. ge. vbi alias dixi,& his adde quæ ſcripſi in d.§.ſi ego.¶ In gl. in verbo imperitiã. ibi.§.ſi quis &c.ſolue ꝙ ibi lex non afficiebat pœna rõne doli, ſed rõne culpę,hic aũt tñ ratione doli.¶ In gl.in verbo ruſticitates.in fi.ſolue ꝙ ibi erratũ fuit de iure ꝙ fuit inductum rõne naturali, vt plene per glo.in d.l.regu.in prin.¶ Et circa id qđ dixi ſuper tex.in verbo ceſſabunt.addo no.per Inno.& Cano.in c.præterea requiſiſti.de app.vbi tangunt an illud ꝙ dixi in pœnis temporalibus,habeat locum in pœna excommunicationis, dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Gabellarum. Adde Ang.Are.in §.pœnales.inſtit.de actio.

SVMMARIVM.

1 *Dominus pro furto facto à familia ſeruorum ſuorum tenetur tantum ut pro uno delinquente, quando delictum ab omnibus fuit uniformiter commiſſum, ſecus ſi difformiter ut hic.*
2 *Furtum factũ à pluribus ſeruis quare dr̃ potius unũ quã iniuria aut damnum.*
3 *Furta, uel plura, uel unum, an dicantur ſi plures res ſimul ſubtractæ eſſent, & quod ſi plures ſiant contrectationes unius rei furto ſubtractæ.*
4 *Delictum quomodo cognoſcatur an ſit unum, uel plura.*
5 *Delictum ſeu maleficium quomodo cognoſcatur quod ſit commiſſum communi uoluntate, ſeu conſilio.*
6 *Furtũ ſemp eſt unũ, & qđ ſi ꝓ eo criminaliter agat̃ & fuit cõmiſſũ à plurib⁹.*
7 *Sta. ꝙ iudex pro quolibet delicto impunito puniatur in x. & quinq; cõmiſerunt unũ delictum, & iudex quatuor puniuit tantũ, certe punietur iudex in x.*

SI familia. Vbi facta vnius familiæ ſeruorũ eiuſdẽ dñi ſunt plura maleficia,ſi de publica vindicta tractat̃, puniuntur vt plura. ſi aũt cenſent̃ eſſe vnũ maleficiũ, puniuntur vt vnũ

1 h.d.& nõ eſt alibi ſm do.¶ †No.ĩ prin.ꝙ dñs ꝓ furto facto à familia ſeruorũ ſuoꝝ tenet̃ tñ,vt ꝓ vno delinquẽte. qđ ĩtellige verũ, qñ delictũ ab oĩb fuit vniformiter cõmiſſum,ſecus ſi difformiter,vt q̄a vnus ɔmiſit furtũ manifeſtum, alius nõ manifeſtũ,vt eſt tex.in l.ſi q̄s ꝓferendũ.in fi.de fur.quem Ang.ibi dicit ad hoc eſſe ꝑpetuo no.Scd̃o hic limita vt hic in glo. ma.io ij.ſolone videlicet ꝙ iſta rñſ ꝓcedit qñ cõi volũtate & ɔſ.furtũ fit,ſecus ſi q̄libet ꝓprio motu furtũ fecerit.ꝑ §.ſi ſepulchro alle.in gl.& ille tex.eſt ſing.ſm Dy.& Bart.ibi.¶ In text.ibi maieſtas

a no.ꝙ maieſtas attribuit̃ ꝑtori,[a] itẽ & ꝓpſo,vt l.nõ dubito.ĩ.de cap. nõ ſolũ principi & dño ſuperiori l.iij.C.de epi.aud.& ꝑ totũ.ff. & C.ad l.iul.maie.¶ Itẽ no.ꝙ maius eſt crimẽ offendere ꝑſonã publicã q̄ priuatã,& iõ grauior pœna ĩponit̃.¶ In tex. ibi & plura facta &c.iuriſcõſolnis.ſ.ꝓxime in verbo fortaſſe,poſuit vnã rõnem quare ſi familia ſeruoꝝ dñi corrumpat albũ,& dñs nolit dare ſeruũ ꝓ noxa.ſed ſoluere pœnã teneat̃ ad q̄ngẽtos aureos,dñs pro quolibet ſeruo,ſecus i furto vbi vnã tñ pœnã ꝓ oĩb. ꝑſtat.¶ Nã prima rõ drĩę eſt q̄a in furto offendit̃ priuatus,ſed in albo ꝑtoris offendit̃ maieſtas ꝑtoris.¶ Scd̃a rõ ponit̃ hic,q̄a furtũ oĩum ſeruorũ eſt vnũ,ſecus in corrũpẽte albũ, nã tot ſunt facta,quot ſunt

2 ſerui corrũpẽtes.¶ In tex.ibi, oõ vt in furto vnũ &c.† Quare autẽ furtũ factũ a plib.ſeruis potius dicat̃ eſſe vnũ q̄ iniuria aut dãnũ, dic vt hic ꝑ Bar.q̄cq̄d dixerit Paul.de Caſt.hic dicebat ꝙ furtũ dr̃ eſſe vnũ,eo q̄a denominat̃ à re ſubtracta, q̄a ſicut vna eſt res, ita eſt vnũ furtũ,& licet ipſe nõ dicat iſta,fuit ɔſideratio Bal.in l.cum

3 rõnib.C.q̄ accu.nõ poſ.ſed nõ placet,q̄a ſequeret̃ † ꝙ ſi plures res ſimul ſubtractę eẽnt dicerent̃ plura furta. q̄d eſt falſum,vt eſt tex. no.in l.eum qui.§.idẽ dr̃.cũ gl.ij.& ibi no.Bar.ff.de iur.Et declarat ac limitat Bal.in auct.ſed nouo iure. C.de ſer.fug.nec iſte text.diſtinguit an ſit vna res vel ſint plẽs.¶ Et q̄d ſi plẽs ſiãt ɔtrectatiões vnius rei furto ſubtractę,an cẽſeant̃ plura eſſe furta,vide in l.inficiando.§.infans & ꝙ ibi ꝑ Bar.ĩ.de furt.& ꝑ Bar.in l.ſi dñiũ. eo.tit.

4 †¶ Et q̃uo agnoſcat ao vnũ ſit delictũ an plura,vide not. ꝑ Bar.in l.hos accuſare.§.j.ĩ.de accu.& ꝙ no.gl.mag.in l.j.C.vñ vi.& ĩ l.q̄ de crimine.C.de accu.& ꝑ Bal.ĩ d.l.cũ rõnib.& aliq̄d ꝑ eũdẽ h̃. ¶ Et dũ Bar.hic dixit q̃dã eẽ delicta noĩata, q̃dã ĩnominata, declara melius vt ꝑ eũ in l.nunq̃ plura.ĩ.de priuat.delic.in l.j.ĩ.ad turp.in l.j.§. vñ q̃rit.ĩ.de publica.& ꝑ Bal.in l.nõ iõ.C.de accuſa.poſt gl.in l.& ĩ priuatos.ĩ.ad tur.¶ In tex.ibi ſed h̃ &c.h̃ ſoluant̃ opi. Octauen vt ꝓcedat̃ qñ cenſet̃ vnũ tñ eſſe factũ à familia ſeruoꝝ,vt qñ familia ſeruoꝝ nõ corrũpit,ſed ɔſiliũ ꝑſtitit,ſed cõſiliũ pluriũ ſeruorũ vnius dñi cenſet̃ eſſe vnũ furtũ ſeu maleficiũ. ¶ Secus aũt ĩ ɔſilio vel mãdato pluriũ q̄ liberi eſſent, vt ꝓbat̃ in l.ſi q̄s id ꝙ.§.fin.cũ l. ſeq.ſ.eo.& no.in l.ſi pluriũ ſeruus.in prin.ĩ.de noxali.& ꝑ Bar.in l. j.in prin.ſi fa.fur.fe.dica.¶ In gl.mag.ibi.§.ſi ſepulchro.licet Bar.& poſt eũ Pe.& An.hic dicãt ꝙ vtraq; ſol.gl.tenet̃,tñ dic ꝙ ĩmo Martin.Sal.Gui.de Cu.Ia.Bu.& Fulg.hic improbãt iſtã primã ſolu.q̄a eſt violare text.indiſtinctè ſe fundãtẽ ex eo ꝙ offenſa eſt maieſtas ꝑtoris.Vñ cõiter tenet̃ ſequẽs ſol.& bñ niſi intelligas Bar.voluiſſe

5 approbare gl.quatenus gl.reſidet cũ ſcd̃a ſol.† & q̃uo cognoſcat an cõi voluntate ſeu ɔſilio ſit ɔmiſſum maleficiũ an nõ,vide glo. in d.§.ſi in ſepulchro.in verbo,ſuperiore.q̄ eſt bene not. ſm Ang. ibi.¶ In ea.ibi & diſtinctionẽ Mar.in alijs &c.ſ.diſtinctionem.ſ. factã in gl.videlicet an q̄libet ꝓpria volũtate fecerit,an vero cõi volũtate ſeruet̃ in dãno dato,& iniuria,& nõ aũt in albo corrupto. ¶ In ea.in fi.tene hãc ſecundã ſol.vel aliã quæ not.in l. ɔ̃ria per gl. ¶ Extra gl.quæro q̄d ſi ꝓ damno dato vel iniuria illata à familia ſeruorũ vnius dñi agat̃ ad vindictã publicam.i.ad pœnã criminalẽ fiſco applicandã,ꝓut de iure fieri põt,vt eſt glo.no.in l.fin.in gl. fin.in fi.ĩ.de priua.deli.An tunc idẽ ſit ꝙ in albo corrupto, vt dñs teneatur pro quolibet inſolidum,doc.hic cõmuniter tenẽt ꝙ ſic, ex quo dñr plura furta ſeu maleficia ſicut in correctione alibi,ex quo agit̃ ad pœnã nõ priuatã,ſed publicã,& ſic tũc agit̃ de vindi-

6 ctã publicã†ſed dubiũ eſt an idẽ erit in furto ſi criminaliter agat̃, Bar.hic ꝙ nõ,quia furtũ ſemper eſt vnũ, vt hic.Ideo ſatis eſt ꝙ dñs vt liberet familiã ſeruorũ,ſoluat quantũ ꝓ vno libero ſoluẽdum eſſet in caſu,in quo pœna eſſet pecuniaria,nã puniũt furtũ ex ordinẽ iudicis arbitrio l.fi.ĩ.de fur.& plene no.in d.auc.ſed nouo iure. ¶ Sed ɔ̃riũ tenet hic Ful.ſ.ꝙ pœna ſoluẽda ſit ꝓ ſingulo,ne alràs ſequat̃ ꝙ delictũ nõ remaneat plene punitũ ar.l.ita vulneratus.ff.

7 ad l.aquil.pro hoc adducit deciſionẽ.Gui.& Bald.hic dicẽtiũ ꝙ† ſi ſtatuto cauet̃ ꝙ ptãs ꝓ quolibet delicto puniat̃ in x. & v.ɔmiſerũt vnũ delictũ,& iudex quatuor puniuit tñ,certe puniet̃ iudex in x. q̄a quo ad pœnã criminalã cẽſent̃ plura delicta,ſicut dictũ eſt de iniuria & dãno.Adde tu ꝙ ipſemet Bar.& Ang.ĩ d.l.j.in ꝑn. ſi fa. fur.fe.dica.tenet iſtã ſcd̃am opi.ꝑ iſtu text.volentẽ ꝙ vbi agit̃ ad vindictã publicam,teneat̃ dñs ꝓ quolibet inſolidũ. ¶ Scd̃o,quia accuſatio ex qua imponitur pęna pęcunaria non cadit in ſeruo. l. hos accuſare.§.oĩb.ĩ.đ accu.Sed debet illa pęna alterari in corpe, q̄ cadit ĩ ſeruũ,vt ibi ĩ fi.ſed qñ tractatur de pęna corpali,nõ habet locũ edictum poſitũ in l.j.ſi fa.fur.fe.dic.quia fuit introductũ in fauorẽ dñi ne cogeret̃ nimiũ ſoluere.& ſic habet locũ illud adictũ ĩ ſolõne pecunię. ¶ Sed ɔ̃ primã rõnẽ Bar. in d.l.j.facit iſta. l.in fine vbi ſiſr tractabatur de vindicta publica ſicut ĩ prin. & tñ quia in fi. delicta nõ cenſent̃ plura,imponit̃ pęna ut ꝓ vno. & ſic vr̃ ꝙ req̃rãtur duo copulatiue.ſ.ꝙ delicta cenſeantur plura,& ꝙ tractet̃ de vindicta publica ad hoc vt puniatur vt pro plurib. ¶ An aũt ſcd̃a rõ Bar.ſit vera,illud pendet ab intellũ d.§.oĩbus. Et Bar.ibi tenuit ɔ̃rium eius ꝙ tenuit in d.l.j. & pro illo intellũ quẽ ipſe ponit in d. §.oĩb.vr̃ facere.ſ.eo.ti.l.ſi q̄s id ꝙ,vet.ſeruι.iuncto iſto tex.in l.fi. licet Sal.in l.ij.C.de accu.poſt glo.& Ang.in d.§.oĩb.impugnent dictũ intellũ Bar.& ſic ɔcluſiue videtur verior opi.Bar. hic inciden ter.Adde in ſiñ no.ꝑ Bar.in l.ſi cum exhibuiſſent.§.fi.ĩ.de pub. & per Alb.de Ro.in ſcd̃a parte ſtatutorum.q̄ clxxij.& per Bal. in l.j. C.ſi plures vna ſnĩa, & in d.l.cum rõnib.& in l.j.C.de condi.fur.& in l.ordinarij.in fi.C. de rei vendi.& melius ad propoſitum ꝑ Bal. in l.mmoribus.in fi.C.de his qui.vt indi.

ADDITIO.

a Fran. Cur. ¶Attribuitur prætori. Adde tu quòd maieſtas etiam attribuitur inferiori ab imperatore cõcor.l.pe.ad fi.ſ.de iu & iur.qđ eſt no.pro illis dñis inferioribus ab imperatore, vtrum ɔ̃ eos cõmittat̃ crimen læſę maieſt. De quo vide per Nellũ de S.Ge.in tract.bannito.in j parte ipſius.q.xvij. & Bar. in extrauag.q̄ ſint rebelles.in glo.in ver.rebellãdo. Et Pau.de Caſt.in l.iij C. de epi.aud. & per Ang.in tract.maleſi.in ver.ſimiliter tradito.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non poteſt quis eſſe in cauſa ſua propria, aut liberorum, aut ſuorum familiarum.fallit ut infra.*

Iudex

2 *Iudex ordinarius nō potest tanquam suspectus recusari de iure ciuili, secus est in delegato.*
3 *Pater non potest esse iudex in causa criminali suorum filiorum & aliorum de quibus hic, secus in ciuili.*
4 *Iudex ordinarius quando recusatur ut suspectus, debet allegari causa ī specie; secus in delegato.*
5 *Iudex usq; ad quem gradum consanguinitatis prohibeatur quis esse inter suos.*
6 *Iudex an prohibeatur esse consanguineus consanguinei mei in causa mea.*
7 *Iudex non potest esse in causa mea nō solum inimicus meus, sed etiam amicus inimici mei, quia redditur mihi suspectus.*

Qui iurisdictioni. Non debet quis esse iudex [a] in causa sua aut liberorū, aut suorū familiarū. h.d. ¶ Limita primo nō hr̄e locū in iurisdictione voluntaria, ut l. si consul. s̄. de adop. & l. apud filium. j. de manu. vindi. ¶ † Secūdo, fallit ista. l. in causis breuissimis, q̄a poterit q̄s esse iudex in cā suorū. l. senatus. in verbo parcissime. s̄. de offic. præsi. s̄m intellectū quē ponit hic Ang. & sequit̄ Fulg. qd̄ est bene no. si esset verū Sed nō puto verū, q̄a ille tex. in ea parte loquit̄ ēt in causis ipsiusmet iudicis. & sic pariter ille tex. s̄m talē institutū probaret q̄ quis posset esse iudex in cā propria qn̄ esset cā modica qd̄ nemo dicit p. l. j. C. ne q̄s i sua cā. ¶ Qn̄. n. lex sub eadē determinatione determinat, debet itelligi vt pariformiter determinet. l. iam h̄ iure de vul. & pu. no. Bar. in l. si cū dotē. in prin. j. so. ma. ¶ Tertio, fallit qn̄ actio esset peritura vt in gl. ¶ Quarto, fallit qn̄ filius nō ageret corā p̄re. sed conueniret. l. ille. à quo alle. in glos. ¶ Quinto, fallit [b] qn̄ iudex pariter esset affectus vel coniunctus tam actori q̄ reo ar. l. nō solū. §. denuo. ff. de ri. nup. & not. gl. in c. postremo de ap. bn̄ fac. l. repe. alias est l. extraneo. §. de qōe. cū ibi no. p Bar. j. de q̄st. & gl. in ij. q. v. in c. j. ¶ Sexto, fallit vbi p̄sona iudicis esset talis qualitatis q̄ ois suspicio verisimiliter cessaret, vt si esset monachus [c] cisterciēsis. ita singulariter dixit Spe. in ti. de iu. dele. §. superest ver. q̄d si nō est consanguineus ar. l. non oēs. §. à Barbaris. j. de re mili. & in l. iij. in prin. ibi nā si careat. j. de test. ¶ Septimo, fallit in iudice delegato s̄m gl. q̄ ita intelligit̄ in l. in priuatis. j. de iud. & tō dr̄ic est † q̄a ordinarius nō poterat recusari tanq̄ suspectus de iure ciuili. l. nemo. cū ibi no. C. de iuris. om. iu. ¶ Et iō grauissimū fuisset q̄ talis possit esse iudex, sed delegatus tanq̄ suspectus bn̄ poterat recusari, vt l. apertissimi. & ibi plene no. & in auc. posita ibi C. de iud. & istū intellm approbāt cōiter doc. hic. Dicit m̄ Pau. de Ca. q̄ licet de iure ciuili non possit recusari ordinarius, tn̄ fallit in casib. hac. l. expressis. & iō dicit q̄ iudex in casib. istis bn̄ pōt esse iudex. patet q̄ tex. hic vtit̄ verbo nō debet, nō aūt verbo non pōt, & sic si nō apponat̄ valebit processus. & ita intelligit. l. in priuatis. alle. in gl. ¶ Puto verū esse q̄ possit esse iudex in casib' hic expressis si nō opponatur, vt no. Ioan. And. in c. postremo. alle. tex. ij. q. v. c. j. & ibi per glo. & ea. causa. q. vij. c. ij. §. tria. vers. item si ꝯ partem. & probat̄ in l. quinetiam. j. de arbi. intellige tn̄ vt. j. statim dicetur. Do. Anto. in c. cum ꝯtingat. in fi. d̄ so ꝯpe. dicit †, q̄ in criminali nō potest esse iudex p̄r in cā filiorū, & aliorū d̄ quib. hic, si apponat̄ ēt absque aliqua recusatione facta ratione suspicionis allegandę, quia. Lex. cludit iurisdictionis exercitiū isto casu. allegat istū tex. & l. lex cornelia. in prin. d̄ iniu. sed in ciuili cā potest esse iudex ēt ordinarius dūmō nō recuset̄. allegat. d. l. in priuatis. ¶ Et pro hoc facit q̄ not. glos. & Arch. in d. §. tria. in uer. item si ꝯ p̄tātem. ¶ Quę gl. sic intelligit istum tex. i criminali. & ista opin. tutius placet p d. l. in priuatis. à ꝯrio sensu. & per. d. l. lex. cornelia & q̄a est ordinarius q̄uis non possit regulariter recusari. tn̄ fallit in plurib. casib. inter quos iste erit vnus, & alij no. in d. l. apertissimi. Et alium casum videbimus in l. p̄tor. j. eo. † istis casibus qn̄ recusatur ordinarius debet allegari causa q̄a solum vbi specialis causa subsistit permittitur recusatio licet qn̄ recusat̄ delegatus nō sit necessaria de iure ciuili allegatio causę, vt per gloss. & doc. in d. l. apertissimi. & maxime per Sal. ibi. ¶ Octauo, fallit in officiali puta notario, vel assessore quia deliq̄t in officio, q̄ñ ille, cuius ipse fuit officialis, pōt esse iudex, & ab eius snia [d] non poterit appellari, vt est text. no. in l. nulli. C. quo ap. non reci. & ij. q. vj. nulli, quem ita intelligit Bar. & Ang. in d. l. nulli. post antiquos. & Spe. no. in ti. de compe. iudi. adi. §. sequitur ver. item no. ¶ Nono, [e] vbi consuetudo hoc induceret. ita doc. in c. cū contingat dn̄t intelligi posse glo. ibi. ¶ Reliqua in mā vide per Spe. in d. §. excipitur, vers. item q̄ est maritus, & per totum illum §. & per eundem in ti. de recu. §. j. † & vsq; ad quē gradum ꝯsanguinitatis prohibeatur q̄s esse iudex inter suos, vide p gl. & plenius doc. in d. c. postre. & per Bar. hic cum quo transit Ang. hic & per doc. post gloss. in c. insinuante. de offi. dele. & ibi plura vide in hac materia. ¶ Et inter cætera tangit ibi do. Car. & Imo. † an consanguineus ꝯsanguinei mei prohibeatur esse iudex in cā mea quēadmodū et meus ꝯsanguineus, & tandem se remittit ad no. in d. c. postremo. facit q̄ no. Bar. in l. sciendum. §. si accusatio. j. de legatio. † vbi tenet q̄ nō solum inimicus meus, sed etiam amicus inimici mei redditur mihi suspectus. not. Bald. in l. j. C. si quacunque prædi. po. & Cyn. & Bal. in l. si quis in vlti. col. C. de test. & facit text. in c. repellantur. & in c. cum oporteat. de ac. & quod no. gloss. in d. l. j. §. cum patronus. in verbo cum inimicis. s̄. de offi. præfe. vr. & in l. liberi. C. de inoffi. test. reliqua in materia vide p doc. in l. j. C. ne quis in sua causa iudici. & quæ dicentur post Bar. in l. est receptum. j. eo.

ADDITIONES.

a ¶ Iudex. Adde in quantū do. Ias. hic ampliando regulā huius. l. dicit q̄ nec quis possit esse arbiter, sed arbitrator sic. qd̄ voluit Ro. consi. lxviij. & q̄ ad id q̄ nō valeat consuetudo q̄ offensus ponat se in manibus inimici, vide q̄ voluit Bar. cōs. mihi lviij. & post ad dictū Bal. an p̄tās possit punire dāte sibi alapā. vide Old. cōs. vij. inci. q̄dā maledicta mulier. vbi distinguit aut iniuria sit p̄sonæ, aut dignitati latius ibi vide, & an p̄p enormitatē licitū sit iudici leges trāsgredi, vide Frā. Are. cōs. clxiij. vbi cōsuluit sup casu florētinorū dū suspēder̄ fecerūt archiep̄m d̄ pac. Fran. Cur.

b ¶ Quinto fallit. Adde tu. glo. in c. consanguinei. iij. q. v. & q̄ voluit Bar. in l. qui testā. §. q̄cunq;. j̄. de testa. vbi frater pōt esse testis i cā duorū fratrum. Fran. Cur.

c ¶ Monachus. Adde pro ista limita. doctrinam Inn. in cap. nuper extra de testib. & Bal. in aliquibus lec. in l. solam. C. de testib. qui voluerunt qd̄ q̄n persona sanctæ vitæ testificatur, illi credendū sit absq; iuramento & saltem facit magnā præsumptionē. Et istud firmauit d. An. in c. cū olim. ex̄ de dolo & contu. Si aūt consanguinei admittuntur, sunt tamen idonei testes quando sunt bonæ famæ & conscientię secundum. d. An. in c. cum oporteat. extra de accu. Tho. Dipl. ¶ Vide Iaso. in l. iubemus. C. de iudi. & per Fel. in cap. super his de ac. & in c. propter de test. cogen. vbi plene per ipsos.

d Fran. Cur. ¶ L. nulli. C. quorum appel. Adde tu q̄ idem quòd tenet Alex. hoc tenet etiam Pe. de Anc. in c. romana. §. ꝯtentes j̄. de for. compe. in vj. licet Spe. in ti. de compe. iu. adi. §. sequitur ver. item no. videatur tenere contrarium. Adde. d. Bart. in l. si quis j̄. de pe. Inno. in c. ex parte. de ver. si. & d. Ant. in c. ex parte decani. ex̄ de resc. vbi potestas non potest punire officialem suum delinquentem ex̄ officiū, nec ēt alium delinquentē ꝯ ipsum potestatem, nisi qn̄ delictū esset notoriū, quia in delictis notorijs pōt sibi ius dicere in cā propria. qd̄ not ad dcm̄ Bal. in c. j. §. iniuria. de pace in. fir. p gl. fin. i §. in sūma. insti. de iniur. Et aduerte q̄ illud q̄ dcm̄ est. s̄. q̄ p̄tās pōt punire qn̄ delictū est notoriū vt j̄. p̄cedit qn̄ pœna est in l. vel statuto taxata. secus si esset arbitraria. ita pe. in c. proposuit extra de ap.

e ¶ Nono. Adde tu in quantū. d. Ias. h̄ ponit vndecimā fall. in epō q̄ istud debet intelligi q̄ pōt esse iudex in his, quæ sibi spectant de iure cōi, quia quasi notorium iuris. vbi autem esset differentia de causa episcopalis mēse, potest de cōsensu partis esse iudex alias potest per aduersarium recusari. ita dicit Gal. consi. vj. de iu. arbitor tamen quòd de re propria esse potest, vt consuluit Old. consi. clvij.

SVMMARIVM.

1 *Actiones plures seu accusationes quando possint vno libello cumulari.* 2
3 *Bannitus in xx. si potest impune offendi, & aliquis ex vna causa est bannitus in x. & ex alia in alijs. x. non potest impune offendi.*
4 *Coacernatio non fit vbi induceret odium.*
5 *Dictio sæpius, verificatur etiam in bino actu.*
6 *Coacernatio actionum fit vbi est vnum factum, seu vna rixa.*
7 *Iudex si condemnat quem in x. et si non soluit, intra mensem, condemnat in xx. an possit impune offendi.*
8 *Coacernatio temporum an fieri debeat.*
9 *Coacernatio criminum commissorum an & quando possit fieri.*

Si idem. Diuersæ summę ex diuersis causis debitę, & ab eodem actore petitę, non debēt simul cumulari ad finē impediendę iurisdictionis. h. d. vsq; ad §. q̄ si mutuæ. Et ratio dubitandi in hac. l. fuit s̄m Ange. & Pa. de Ca. quia eodem libello actor dictas summas ex diuersis causis debitas petebat, vnde propter vnitatem libelli videbatur summas coacervari debere. Quo non obstante, ꝯtrarium hic deciditur, nā quot sunt summę & actiones, tot censentur esse libelli. l. scire debemus in prin. & ibi not. Ang. cum concor. quasi ibi dedi. de verbo. ob. & l. edita. C. de eden. vbi patet quòd sumitur actio pro libello. ¶ Ex hoc infertur quòd non videtur bene dixisse Bart. in l. edita. post medium, in versi. sed iuxta hoc quæro quid vult dicere &c. in l. libellorum. §. sed si aliud. j. de accu. † vbi tenuit quòd plures accusationes diuersę speciei ꝯ eundem, in eodem libello cumulari [a] nō possunt, arg. l. non est nouum. de ac. emp. Et ꝯtra Bar. videtur esse gloss. in c. dispendia in verbo personales de rescrip. in vj. quæ alle. tex. in l. fi. C. de anna. excep. Et ita etiam tenet Sal. in l si quis homicidijs. de accu. dicens opi. Bar. iure non probari, & idē videt̄ tenere Bald. in leg. edita. C. de eden. in repe. Paduana. in ver. xv. quæritur. & etiam in versi. præcedenti. Nec negatur in d. l. non est nouum, quin in eadem scriptura libelli possint plures dissimiles actiones cumulari, vt latius dixi in d. l. edita. & ad ibi scripta me remitto. De quo etiam aliquid per Pau. de Ca. hoc & per Barto. etiam

ADDITIO.

a ¶ Cumulari. De Cumulatione actionum vltra no, vide Ro. consi. cexl. & cexlv. & an habeat locum coacervatio in odiosis & pęnalib. vide late Cęp. consi. iiij. Alc. consil. cxxxv. iiij. lib. & ibi an fiat coacervatio in tempore. de quo etiam per Iap. alle. xlvij. vbi de eo qui exiuit monasterium, & rediuit in anno probationis.

2 etiam in l.per hanc.C. de tempo. app.circa medium,† vbi autem a contra diuersos [a] vellet actor in vno & eodem libello experiri, tenuit Ange. hoc istud fieri posse, si ex eadē causa agatur. alle.l.j.& ij.C.si plures vna sen. Adde l.si quis cum procuratorio.§.j.& ibi pōderat Bar.j.de procu.& in auc.hoc ita & in corpore. C. de duo.re.& per Bar.in l.ij.§.j.in j.q.j.de duo.re.& in l.si pluribus in prin.j.de leg.ij.secus si ex diuersis causis.l.ad officium.& ibi ponderat Bar. C.communi di.& in l.hos accu.§. lege.& ibi no. j.de accu.& pulchre per Spe.in tit.de li.conce.§.si.vers.sed pone in cum duobus.ver.seq. & per Bar.in l.inter liberam §.fin.j.de adul.& per Cy.in l.j.C.si reus vel accu.mor.fue.& per Bar. & alios in l.si tertius §.celsus & §.officium.j.de aqua plu.ar.per Cy.& Bal.in l.eo q à multis.C.si cer.pe. & per Bal.in l.edita.in repet.perusina,& ibi etiam dixi. C. de edē. & in l.ab eo.C.quomodo & quando iu.& in l.fi.in vj.q. C. de edi. di.Adri.& Ang.in l.j.ff.si pars hęre.pe.& per doc.in c.j.de lib.obla.

3 ¶ † Secundo, facit iste text. q si bannitus in xx. potest impune offendi,& aliquis ex vna causa est bannitus in x. & ex alia in alijs. x. non possit impune offendi, quia nō debet fieri coaceruatio, vt ſm Bal.Ang.& Mod.pro quibus alle.gl. repu.sing.in l. vbi fideiussor.j. de solu.quam ibi ponderat ad hoc Bart.& idem not.Bart.in l.ij.§.j. j.de condi.insti.& Bald.in l.sancimus.§.si quis autem el.j.C.de dona.& Ange.& Moder.in l.si quis separatim.§.j.j.de ap.& in l.quoties in stipulationibus.& in l.scire debemus in prin.de ver. obli.& in l.si plures.j.de pac.& Bal.in l.nam & si fur. §. fi.si cer.pe. & Imo. in l.si quis testamento.in prin.ff.de le. j. & Petrus de Anc. & Imo.

4 in c.pen. de do. † & ibi dicunt, quòd vbi coaceruatio induceret odium, tunc non fit coaceruatio, sicut hoc non fit ad impediendā iurisdictionem ordinariam. Sed vbi fieri coaceruationem esset fauor iurisdictionis, vel alius fauor, tunc fieret coaceruatio. alleg.d.l. si qs separatim.§.j.sed melius probatur in l.si plures.§.pe. hic alle. in gl.ſm quā declarat hic Bar.& pbat in d.c.pe.de dona. est doctrina lo.And.in c.ij.eo. ti.Et licet Ro.hic teneat ɔtriū in d.q.in bānito per l.fi.in prin.iuncto versi.q sępius.j.de abige.tn̄ rnde ad illū tex. q punitur tāquam abigeus ille qui. x. oues surripuit indistincte. Vel etiam ille qui quasi studium vel artem exercens sępius vnam vel duas surripuit, vt ibi, nō enim requiritur q sępius vsq; ad decē

5 surripuerit. † patet quia dictio, sępius, verificatur etiam in bino actu.l.mariti.§.qui quæstum.j.de adul.& in l.fina.cum ibi nota. C. si sępius in integ.rest.postu.& ita etiam colligitur ex glo.ij. & iij.in dicta l.fin.de abige.Subdebat Bar.in d.l.vbi, quòd si iudex dixisset condemnamus in xx. valet in x.pro percussione in brachio, & in x.pro percussione in facie. quòd tamen non poterit impune offendi, vt ibi per eum. Sed Ang. hic reprehendit eum, attamen reprehensio sua est potius limitatio ad d. Barto.videlicet nisi ambo delicta essent facta in vna rixa, qua censeretur esse vnum, vt not. gloss.mag.in fin.in l.j. C.vnde vi.& not.Bart.in d.l. hos accusate. §.

6 lege.† Nam vbi est vnum factum, seu vna rixa, fit coaceruatio, vt hac l.in fin.& d.l.si quis separatim. l.j. & hoc sequitur Pau. de Ca. hic,& in d.l.vbi idem tenet Ang.& Raph. in d.l. si quis separatim. §.j. licet Pet. de Anc. & Imo. in d. c.pe.simpliciter transeant cum Bar. ¶ Et quamuis etiam Imo.in d.l.si quis separatim. teneat ɔtra Ang.dicens q in odiosis non debet fieri ista coaceruatio, per not. per glo. in d.l.vbi.& idem tenebat hic Ful.subtiliter motus per id quod no.Gui.& Bar.hoc dum dicunt q in obligatione annua, vbi oblatio non est vna, sed multiplex ſm ea quæ hnr. in l.stichum. §. stipulatio.j. de ver.obl.nō fit coaceruatio. ¶ Et tn̄ ille obligationes oriuntur ex eodē facto, puta ex vno legato annuo, sed dic q istud ideo est, quia ille obligationes,& actiones oriuntur diuersis temporibus.s. in prin.cuiuslibet anni, cum censeantur cōditionales, vt l.iiij.j.de annu. leg.¶ Et sic ante euentum ɔditionis.i.ante euētum cuiuslibet anni.non est nata actio, & obligatio. l.cedere diem, de ver.sig. secus vbi eodē tēpore oriūtur plures obligationes ex vno facto, vt in casu nr̄o.& pbatur in d.l.si quis separatim.§.j.cum gl.j. iuncta.l.nisi.j.de tu.& ra.dis.Ad prędictā.q.ēt vide no.per Bar.in l.

7 Lucius.§.quę habebat.j.ad tre.¶ †Quid si dixisset iudex condēno tiuum.& si non soluet.j.mensem.x.condemno in xx.an post.mensem poterit impune offendi, vide p Ang.in l.si plures. & ibi dicet. ¶ Facit ēt iste tex.ad alia, de quibus vide per Gui.d̄ Cu.& Bar.hic cum quib.transeunt Bal.& Ang.j.ea.l.§. fi.& Adde q̄ dicuntur in l.

8 pe.§.fi.j.e.¶ †Et quid de coaceruatione temporū [b] an fieri debeat, b vide aliquid per Ang.hic in pulchra.q.& per eundē.in d.l.quoties. per illū tex.j.de pub.& Bal.in l.nō solū.in prin.j.de exc. iu. & Ang. in proe.ffor.§.si.& in l.ij.§.j.j.de condi.insti.& q no. in c. cum qui

9 certus in fi.de reg.iur.in vj. ¶ † Et an vbi requirunt plura facta vt posit quis damnari ad mortem, fiat coaceruatio alibi ɔmissorum iam punitorum, vide per Bar.in l.si cui.§.fi.in fin.j. de accu. per Io. An.in addi.Spec.in rubr.de fur.per Bar.in auc.sed nouo. C.d̄ ser, fu.& in auc. qui semel. C. quō & quando iu.& in l.certū.ff.si cert. pe.& in l.j.de edi.ac.& in l.fi.in iij.q.j.eo. & p Tancre.in § mpendiosa.sua in j.rubr.q.iiij.p Sal. in l.seruos.C. ad l.Iul.de vi.per Pet. de Anc.in cle.4.de pe.super gl.¶ Addo vltra dicta per doc.& dum gl.dicit q defensor ciuitatis olim nō cognoscebat nisi vsq; ad quinquaginta aureos, voluit alle.l.4.C.de defen.ciui.& circa vl.q.hic formatam per Bar.teneo vl.r̄nsionem per illum tex.& qui ponderat pluralitatem actionū in hac mā.¶ Sed in l.sancimus.in fi.alle.per Bar.in j.responsione, non attendebat quo ad illā mām pluralitas vel vnitas actionis tantum, quantum magnitudo præiudicij.

ADDITIONES.

a Fran. Cur. ¶Contra diuersos. Adde tu eundē Ale.in l.edita.C.de edē.& Ro. in l. ij.§.Itē si in sacro.j.d̄ ver.obli.& Fel.remissiue in c.ex parte decani.ex̄ de rescrip.

b Fran. Cur. ¶Coaceruatione temporū.Adde tu vltra auc.allegatas hic per Alexā. in materia coaceruationis.d.Nellū. de S.Ge. in trac.banni.in j.parte scđi trac.q. vij.& facit pulchrū simile qđ ponit Bar.ī l.q fundū.§.cohrs.j.ad l.fal.& vid Bal. in §.hęc tria.in j.const.C.& Bar.in l si vnus.§.si cum mihi.x.j. d̄ pact. & adde q super tenui q coaceruatio temporū fieri debeat, ar.de tpe ad q̄titatē.l.miles. Ita j.de testa.mi.& p hoc est tex.opti.in l.si vt proponis, alias incidit. Pan.j.de libe. cau. quem exclamat Ro. hic cogita, & etiam de materia coaceruationis; vide etiam per Alex.in consi.v.& in consi xiiij.& in v. vol.

SVMMARIVM.

1 *Cumulari præsumitur qui facit actum à iure prohibitum.*

§.Quod & si mutue. Re' nō pōt actorē inuitū recōuenire corā diuerso iud. durāte lite inchoata p ipsum actorē, sed dēt recōuenire corā eodē, q debet censeri ɔpetēs iudex in cā recōuentionis, licet aliàs p viā conuentionis nō esset ɔpetēs. h.d.ſm primā. & scđam lec.sed ſm vltimā hoc intēdit. Nō audit actor petēs reconuentionē fieri corā alio iudice, allegās iudicē primę causę nō esset ɔpetentē, qa immo est, licet p viā ɔuentionis nō fuisset.h.d. ¶ In tex.ibi litigare pt̄.s.in prima cā, nā si trahetet reus me corā diuerso iudice in cā recōuentionis, turbaret me in psecutione primę cāæ.Ita declarat Bar. istum tex.in auc.& ɔn̄r.C.de sen.& inter.om.iu.vbi tractatur

1 materia istius.l. ¶ † Et ex hoc text. no.ſm Bal.q qui facit actum à iure prohibitum, præsumitur calumniari.

SVMMARIVM.

1 *Confines si non possunt commode poni in loco in quo de iure esse deberent, pōt iudex in alio loco ponere, & de pte vnius ex litigatoribus alteri adiudicare.*

2 *Euenire quòd potest an sit inspiciendum.*

3 *Clausula in fine apposita refertur ad omnia precedētia regulariter, nisi aliqua ratione referri non posset ad omnia, quia tunc refertur ad proxima tantum.*

4 *Positionibus vel libello respondens cōfitendo simpliciter, an videatur cōfiteri non solum ea quæ principaliter posita sunt, sed etiam ea, quæ incidenter, & per modum qualitatis sint posita.*

§. Si vna actio. In actionib.cōib. quantū ad ɔcedēdā vel īpediēdā iurisdōnē nō inspiciūtur singulę partes, sed inspicitur ipsum totum. h. d. ¶ Et præmitte, q istę actiones de quibus hic, appellātur cōes, qa quilibet est actor a & Reus [a] l.iudiciū.la ij.j.fi.regun.& l.in tribus.j.de iudi.† Et simili-

1 ter præmitte, q si iudex in actione. fi.regun.videt non posse commode ponere confines in loco, in quo de iure esse deberent. i. in vtriusque prædij, vel videt posse euidentiores confines ponere in alio loco, potest de parte vnius ex litigatoribus adiudicare alteri, & iuxta partem adiudicatam apponere confines. in §. si familiæ. cum seq. insti.de offi.iudi. & in l. ij.§. fin.cum duabus seq.ff.fin.regun. sicut & ratione ɔmodioris diuisionis facit in alijs actionibus hic expressis, vt d.§.si familiæ.¶ In glo.in ver.adiudicari potest, ibi. l.sciēdum.§.pe.respondent doct. quòd ibi erat dispositio de pn̄ti, cuius effectus non suspēditur de futuro. hoc declara per d.l.sciēdum.§.fi.quia an quis teneatur præstare satisdationem de iudicio sisti, inspicitur solum an possideat immobilia tempore petitę satisdationis vt ibi. ¶ In ea. ibi. l.cum hic.ad istam & omnes sequētes respondent doc.quòd ibi præsens, & apparens status rei non inducebat contingentiam de futuro, hic autem sic propter naturam istius iudicij diuisorij. d.§.familiæ. & ita etiam respondet Bar. ad l.pe.§.fi.j.eo.vel secundum eum illa.l.non obstat.Et puto quod voluerit dicere, quod aut hic in libello petebat quilibet sibi assignari partem pro diuiso, vel sibi adiudicare totum si res diuidi commode non poterat secundum iudicantis arbitrium, vt etiam hic in gl. Aut dato quòd petitum non esset adiudicari totum, tamen pro petito habetur illud, quod de natura petitorum est, vt probatur in l.cum eorū.C.de sen.& interlo.om.iu.vbi iudex pronunciat danda esse pignora fideiussorib.licet non fuerit petitum, quia veniebat de natura petitorum, vt ibi subtiliter declarat Bar. ponderans

ADDITIO.

a ¶Reus.Not.tn̄.sing.ſm Ro.in.fin.suis.fo. ij. q vbi communi nomine actiones cessi, cogor stare in cōione, nec possum prouocare allegat.l.si.ff.d̄ alie.iu.mu.cā f.c.c.a.

ponderans ad hoc illũ tex. facit l. vnũ. cum ibi plene not per Bat. ff. si cer. pe. & tex. no. in c. constitutus. sm intellectũ doc. de reli. do. †Et de materia an inspiciatur q eueture pôt dic, vt per Iac. But. & Ang. hic per Cy. in l. fin. §. sin aũt sub conditione. C. cõia delega. & per Bald. in ea. l. §. sed q.a, & in l. edem. C. loca. & late per Bar. in l. inter stipulantem. §. sacram. ﬀ. de verb. oblig. ¶ †In gl. fi. colligit ex hac glo. no. çclusio, q clausula in fine[a] apposita refertur ad omnia præcedentia regulariter, per d. l. talis scriptura. nisi aliqua ratione referri nõ posset ad omnia, q.a tũc refertur ad proxima tñ, vt hic. & l. j. §. deinde. cum seq. ﬀ. de postu. & si nõ pôt referri ad proxima, tunc ad alia superiora referuntur ar. l. qui in adoptione. in fi. ﬀ. de adoptio. †Et hoc intellige verũ, qñ clausula in fine est per se principaliter posita, adeo q non çstat expresse q sit, apposita ad qualificandũ vnũ capitulum. exemplũ patet in d. l. talis scriptura. & in l. iij. § j. de lib. & posth. nã si clausula esset nõ per se principalr posita, sed accessoñe ad qualificandũ vnũ capitulũ, prout est qñ eũdito adijcit̃ vni dispositioni seu capitulo, vel legato, no intelligat̃ repetita, seu relata ad præcedẽtẽ dispositionẽ, & certe oõ, vt est tex. in l. filiũ. in prin. cum gl. j. qñ di. lega. ce. & no. Bar. tradens hãc doctrinã in l. si. j. de re. dubi. & isto casu potius tractamus sm Bart. hic de repetitione q̃ de relatione. & sic Bar. in d. l. fi. vr̃ improprijs verbis vti. Itẽ in casib. in quibus clã in fi. apposita refertur ad oia præcedẽtia, intelligas q referr̃ ad oia. s. posita principalr, nõ aũt ad posita incidenter, seu cã demõstrationis. tex. est quẽ ibi ad hoc pôderat Bar. in l. fin. §. si Titia, ﬀ. de libe. lega. istud est vtile ad quæstionẽ de qua per Bar. in l. si cui seru. §. si à filio. ﬀ. de leg. j. s. an ridens positioni vel libello, cõfitendo simplr, videat̃ cõfiten nõ solum ea q̃ principaliter posita sunt, sed ẽt ea quæ incidenter, & quę per modũ qualitatis sunt posita. de quo ẽt vide p Oldr. consi. cclxiij. & per Bar. in consi. incip. statuto ciuitatis Florentiæ, per Bald. in l. ij. §. q si actor. in fi. C. de iuramen. calum. & in l. j. C. de edi. actio. & in l. fi. §. pe. C. de appel. per Benedic. de Plumb. in l. fin. ﬀ. de fideicom. lib. & per Io. de Imo. in l. si quis a filio. in princi. ﬀ. de leg. j. & in l. sed si dubitetur. §. j. j. de fideiusso. & per do. An. in c. j. de plus peti. dũ allegat, & sequitur Spe. in ot. de positio. §. sequitur ver. xj. dixi in d. l. si cui seru. Reliqua in materia vide per Bart. in d. l. talis scriptura. & plene no. in c. secũdo requiris. & in c. inquisitioni. de appe. & in c. cũ dilectũ. de do. & aliq̃d in c. de multa. de p̃ben. & qđ no. Bar. in l. doli. in prin. j. de ser. cor. & in l. auia. ĩ prin. j. de çdi. & demõ. p Bart. in çsi. inci. Ang. Mathię. plene per Spe. in tit. de instr. edit. §. nũc aũt videndũ, ver. itẽ excipe. p Pet. de Anch. in cõs. ij. & in cons. lxiiij. qđ inci. subtiliter ad plenum. per Alb. in prima parte tractatus statutorum. q. lxxxj. & Bal. in l. j. j. de legi. hę re. in l. quisquis. C. si cer. pet. & in l. j. C. de lib. præte. in l. 4. in fi. de consti. princi.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. In fin. De hac clausula vide Ab. consi. xiiij. Ange. consi. xxviij. & in consi. xx. Lud. Ro. consi. cij. & adde tu Alex. in consi. xj. in ij. vol. Fran. Are. consi. cxvj. vbi clausula ĩ fine posita referr̃ ad præcedentia, nisi p̃prietas verborũ clausulę repugnaret. Et adde q clausula p̃cedens magis insinuat in sequentia, q̃ sequens in præcedentia, Math. notab. cl. allegat Bart. in l. auia. ﬀ. de condi. & demon. cui adde Bar. in l. quisquis. ﬀ. de leg. iij. & in l. si quis ex argentarijs. § si initium. ﬀ. de eden. Ro. cõs. ciuj. & consi. ccccciij. & Pau. de Ca. consi. cccciij. vbi q refertur ad omnia qñ nõ est dare rõnẽ quare magis ad vnum q̃ ad aliud. & vide Card. consi. lxviij. vbi clausula sequens non referr̃ ad p̃cedẽtẽ, qñ dispõ redderetur inutilis.

SVMMARIVM.

1 *Magistratus municipales non possunt relegare, nec patria interdicere. & an in corpus animaduertere. 2.*
3 *Modica corporis castigatio potest fieri per quoscunque iudices.*
4 *Magistratus municipalis an possit delinquentes graui pœna dignos incarcerare & remittere ad superiorem.*
5 *Confessio delinquentis facta coram magistratu municipali uel iudice incompetenti, an sufficiat ad iudicium adeo q possit torqueri.*
6 *Confessio extraiudicialis sufficit pro indicio ad torturam.*
7 *Cõfessio facta in una causa, nocet in alia saltẽ quo ad p̃sumptionem & indiciũ.*
8 *Inquisitor hæreticæ prauitatis si condemnauit aliquẽ inquisitũ tãquam relapsum in hæresim, & eum tradidit iudici seculari, an iudex secularis debeat ipsum punire ad mortem absque alia cognitione.*
9 *Iudex secularis an possit cognoscere de crimine hæresis.*
10 *Crimen sacrilegij an possit per iudicem secularem cognosci.*
11 *Magistratus municipalis an possit cognoscere d̃ graui crimine corã ipso facto.*
12 *Iudex an possit punire offendentem eius officiales, & familiares si crimen sit notorium.*

MAgistratibus. Magistratus municipalis nõ potest imponere pœnã mortis, vel aliam magnam pœnam pro delictis puniendis, & sic ad publicam vtilitatẽ, sed modicam pœnam, quæ potius castigatio dicitur, imponere potest h. d. ¶ In tex. ibi, suppliciũ gl. exponit. i. vltimũ suppliciũ. idem tamen est in abscisione mẽbri, & alijs penis capitalibus, quæ sunt meri imperij maioris vt per Bart. in l. imperium. ﬀ. eo. & sic nõ competunt magistratibus municipalib' l. ea quę in prin. j. ad munic. †Quinimmo nec relegare seu patriam interdicere possunt, qđ est minus vt l. nulli. cum gl. in ver. facultatem. C. de sen. & no. glo. insti. qui. mo. ius pa. po. solui. in §. relegati. in ver. retinent, nec †corpus acriter coercere, vt probatur in l. q.d erit, alias est l. meminisse. §. fi. ﬀ. de offi. procõ. vbi delegari nõ pôt, ergo nõ cõpetit iure magr̃atus l j. in ver. quę vero. ﬀ. tit. j. & pôt ipse magistratus ea facere de quibus in §. audient. alleg. in glo. ¶ †In glo. fi. ibi, in libero. hoc non vr̃ iure isto cautum, sed solũ in seruo, & ita dicebat Imo. in l. iiij. §. duas de dam. infec. p quo audio q q.dã alle. tex. in l. si priuatus. j. qui & à qui. hodie indistinctè istis inferiorib. magr̃atib. vr̃ çcessa ista modica castigatio in quoscunq; per d. §. audient. ¶ †In ea. glo. ibi l. fi. istam reprehendit Bart. & doc. & cum eo magis cõmuniter transeunt, & circa hæc per eum, vide q̃ dixi in l. ij. & iij. & in l. iubere. ﬀ. eo. quærit hic Bart. an magistratus municipalis possit delinquentes graui pœna dignos incarcerare & remittere ad superiorem eum forte de hoc requirentem, & dicit q sic per d. §. audient, sed an anteq̃ p̃cedat ad capturam, & remissionem prædictam spectet ad ipsum aliqualiter de veritate criminis cognoscere, an vero indistin. ad simplicẽ requisitionẽ maioris iudicis debeat missionem facere. vide glos. not. in clemen. pastor. de re iudi. quæ tenet q debet primo cognoscere. Bar. çtrarium tenuit, licet de illa glos. mentionem non faciat, vt per eum in l. fi. §. j. j. de pu. & in l. 4. C. vbi de crimi. agi oportet. idẽ tenet Cyn. in auc. qua in prouincia. eo. tit. quia præsumitur pro iudice requirente l ij. C. de offi. iu. c. in præsentia. de renun. & per alias rationes de quib. in d. locis, & per Ant. de But. in c. fi. de fo. comp. cum cõcor. de quib. ibi per Saly. & in l. 4. infra de exhi. re. ¶ †Secũdo, quærit Bar. an cõfessio facta coram magistratu municipali per dictos grauiter delinquẽtes sufficiat coram iudice competenti, ad quem remittitur & concludit q non per d. l. diuus. la ij. & ibi per eũdẽ. j. de cu. re. dicit tñ signãter Bal. fi q q̃uis talis çfessio tanq̃ facta corã iudice incõpetenti nõ sufficiat ad condẽnationẽ, tñ sufficiat ad indiciũ & instructionẽ, adeo q posset torqueri[a] & mediante tortura induci ad persistendũ & perseuerandũ in confessione. & ita intelligitur dictũ Inn. in c. per inquisitionẽ. de elec. & in c. cũ super. de cõfes. idẽ no. Ang. in l. j. C. de confes. vbi pro hoc alleg. not. per glo. in l. ictus fustium. j. de insa. †vbi confessio extraiudicialis sufficit pro indicio ad torturam, & idem not. glos. in l. capite quinto. in glo. mag. j. de adul. eadẽ rõne debet operari çfessio facta corã incompetenti, & idem etiam not. Ang. in sua disp. q̃ incipit, assensis miles. & Bal. in d. l. j. de confes. & in l. clariũ. C. de auc. p̃stan. & ista vr̃ esse cõis opin. quam ẽt tenet Archi. ij. q. j. in ulo. licet Ant. de But. tenuerit cõtrarium in c. at si clerici. de iu. & in c. per inquisitionẽ. per text. in d. c. at si clerici. in verbo aliquatenus. & ar. c. cũ super. de offi. deleg. q.a factũ in iudicio reprobato nullũ effectum h̃re debet. ar. l. non dubiũ. C. de le. & dicit Imo. in d. c. at si clerici. q licet opi. d. An. videatur de iure verior p illũ tex. tñ cõis opi sm eũ in practica seruaret̃ & subdit no. Ang. in d. l. j. C. de çfes. q d. opi. Inn. in d. c. per inquisitionẽ, p̃cedit in cõfessione q̃ emanasset ad eundẽ effectũ. secus si ad aliũ, q.a nihil operaret̃, qũ q.s negare posset id q semel ad aliũ effectũ çfessus eẽt, vt dicit ẽt gl. no. in auc. item possessor. C. q po. ĩ pig. hab. & ista e prima limitatio ad d. cõem opi. quã limitationẽ nõ puto verã, †q.a immo çfessio facta ĩ vna cã, & sic ad effectũ illius cãę, nocet in alia saltẽ quo ad p̃sumptionẽ & indiciũ, vt no. gl. in l. & q.a[b] §. fi. in verbo p̃iudicet. j. de interro. ac. per Bar. in l. ij. ﬀ. iu. sol. & no. Arch. ĩ c. fi. de iureiu. lib. vj. & çsueui dicere in l. ij. C. de edẽ. nõ ob. gl. in d. auc. itẽ possessor, q.a ratio, q q.s p̃r negar̃ id q semel çfessus fuerat qñ ç̃ suã çfessionẽ iudicatũ fuerat. ita loquit̃ illa gl. alias nõ & ita declarat Bar. in l. Papi. §. sed nec impuberis. per illũ tex.

ADDITIONES.

a ¶Torqueri. De confessione facta coram iudice incompetenti, vide Ang. consi. xvij. Io. de Ana. consi. xij. & inquantum d. Ias. stando h. d. nõ operari cõfessionẽ factã corã iudice incõpetenti ẽt ad torturã, qñ iudex est penitus incompetens, vt in cõfes. clerici, dic q cal. consi. vj. de iudi. tenet clericum posse cogi ad perseuerandum in confessione coram iudice. Et do. Card. in d. c. at si clerici intelligit non operari cõfes. qñ inuitus tractus est ad iudicẽ secularẽ si tñ clericus esset sub iurisdictione archipresbyteri, vt esse pôt, & p̃rogaret iurisdictionem ẽpi, confessio facta coram ẽpo sibi nocet, vt tenet Abb. consi. xxiij. inquãtum ẽt dicit in secunda limitatione, & tertia confessionẽ factã corã iudice incõpetẽti posse reuocari, & nõ est verisimile amplia vt per Anc. cõsi. xxiij. circa med. & inquantũ deponit de confessione extraiudiciali, vide Lud. Ro. consi. ij. & vij.

b ¶Fran. Cur. Glo. in l. & quia. Adde tu, & dic q illa gl. non facit, licet ibi confes. esset facta ad aliũ finem, fuit tñ facta corã iudice cõpetenti, sed Ang. loquitur qñ hic duo in confes. concurrebant s. incõpet. & alius finis vide omnino Fran. Are. in d. c. at si cle. & in consi xxvj. vbi dicitur q confes. facta corã incompetenti habet vim confes. extraiu. in consi. cl. col. pe. & vide Alex. consi. xiij. & consi. xcvj. in j. vol. & in consi. xviij. in iij. vol.

tex.j.de inof.test.& Inn.in c.mulieri.ď iureiu.¶ Scď̄o limita Ang. in l.j.C.de ɔfes.nisi ɔfessio facta esset corā iudice,cuius iurisdictio nullo mō expsse,vel tacitè posset ꝓrogari,vt in cōfessione facta ꝑ clericū corā iudice seculari,iuxta c.si diligēti.de fo.ɔpe.qa ista nihil operabit̄,& ita intelligit text.in d.c. at si clerici.& idē sentit Io. An.in addi.Spe.in ti.de confes.§.sequit̄ super v.& s̄m limitationē pōt saluari opi.d. Ant.s̄.recitata,q̄uis doc.in d.c.ꝑ inquisitionē.& Ang.in d.l.j.j.de ɔfes.indistinctè loquant̄ ēt in iudice seculari corā

8 quo clericus ɔfessus fuerat.†Quærit ēt Bar.h̄,q̄d si inquisitor hæreticę prauitatis ɔdēnauit aliquē inquisitū tanq̄ relapsum in hęresim,& q̄a ipse inq̄sitor n̄ hēbat ptātē ɔdēnandi ad pœnā sanguinis,facta ꝓnūciatione super crimine hæresis tradidit eū iudici seculari iuxta c.si ꝑ̄sidētes.de hę.ī vj.an iudex secularis de nouo habeat inq̄rere & cognoscere ď veritate criminis,an vero solū exequi.& cōcludit post Gui.ꝙ habet de nouo inquirere, & cognosce

a re[a] ꝑ tex.in §.si vero crimē.in auc.de san.epi.col.ix.& idē not.Bar. in l.diuus.la ij.& in l.nō dubiū.eo.ti.& in l.j.in fi.prin.j.si q̄s ius di. nō obtē.& seq̄t̄ Bal.& Pau.ď Ca.h̄,Ang.ēt h̄ dicit opi.Bar. esse verā de iure.Subdit,tn̄ ꝙ in ɔ̄triū hodie emanauit q̄dā extrauagās Fed. quā habēt inq̄sitores hǣreticæ prauitatis.Et ꝑ opi.Bar.addo qď dicit gl.in auc.clericus.in ver.ꝑ epm̄.C.de epis.& cle.Sed Bal. ibi in crimine hæresis tenet ɔ̄triū,& ēt Ang.ī d.l.diuus. vbi dicit ꝙ cano. tenēt ɔ̄ opi.Bar.ꝑ tex.in c.vt inquisitionis.§.ꝓhibemus.de hære.in

9 vj.& §.si aūt ecclesiastica.cū glo.in auc.de san.epis.†vbi ꝓhibet̄ iudex secularis posse de hæresi cognoscere.& istam opinionē seq̄t̄ ēt Pe.de Anc.in d.c.at si clerici.& Imol.in c.j.de offi.or.& Sal.in l. ea q̄dē.C.de accu.ꝑ quo ēt alle.c.super eo.de hęr.in vj.& r̄ndent ad d.§.si vero crimē.qď ille text.ꝓcederet in alio crimine,de quo

10 posset nō solū ecclesiasticus,sed ēt secularis cognoscere†vt in crimine sacrilegij,vt l.sacrilegij.la j.j.ad l.iul.pec.& in l.si q̄s in h̄ genus.C.de epi.& cle.& plene no.in c.cū sit gñale.de foro ɔpe.vbi ponunt̄ crimina de q̄bus vterq; iudex cognoscere pōt.dicit tamē Imo.ī d.c.j.ꝙ legisse cōiter tenēt opi.Bar.cū qua ēt transit d. Ant.ī d.c.j.& de mā ēt vide ꝑ Ang.& Sal.in l.j.C.de exhi.re.post Ia.But. & ibi Ang.ēt tenet ɔ̄ Bar.& r̄ndet ad §.si vero.ꝙ ibi delinquēs remittebat̄ ɔdemnādus.hic aūt cōdēnatus:& ita ēt dicit Sali.in d.l.

11 ea quidē.¶†Vltimo q̄rit Ang.hic,an si crimē graue est notorium ipsi magistratui municipali,vt q̄a corā eo factū fuit,an poterit de tali crimine cognoscere,& decidit ꝙ nō alle.no.ꝑ Gui.in l.cū seruus.j.de ɔdi.ob cām.adde ꝑ hoc tex.in l.magisterię.in ver. nec si ī culpa fuerit.C.eodē ꝑ quē dicit ibi Bal.ꝙ si delictū alicuius sit notoriū ēt ꝑ cōfessionē,iudex incōpetēs n̄ poterit punire,vt ibi not. Bal.ī l.criminis.C.q̄ accu.fateor tn̄ ꝙ vbi alias q̄s eēt iudex cōpetēs,& rōne suspicionis potuisset de iure recusari, tūc si delictū est

12 notoriū,n̄ poterit rōne suspiciōis recusari†vn̄ si vtius oñdit officiale ptātis,& delictū sit notoriū,nō poterit ptās īquirēs recusari, vt ꝓbat̄ signāter Ia.de Are.Cy.& alij ī l.j.C.ne q̄s ī sua cā.& Bar.in l. si q̄s forte §.si q̄s.j.de pe.& per do.Ant.in c.cū venissent de iudi.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Et cognoscere. Vltra allegata per Ale.hic adde tu Bart.in l.si confessus.j.de cust.re.Bal in auct.clericum.C.de epi.& cle.& Ang.in l.ij C.de cust. re.& aduerte quia Bar.hic loqui videtur per verba necessitatis,sed in l. diuus. la ij.& in l.non dubium.per verba potestatis.

Tho.Dipl. ¶Vide Bart.in l.diuus.& quæ ibi scripsi.j de cu.re.

LEX XIII.

1 *Magistratus non dicitur nisi iudex ordinarius non autem delegatus nisi forte sit delegatus ad uniuersitatem causarum, qui potest subdelegare unā cām.*

2 *Potestas non dicitur quis alicuius terra nisi quando habet merum imperium.*

3 *Potestatis appellatione quid ueniat.*

4 *Potestas idem importat quod iurisdictio,& quando accipitur ꝑ noīe officij.*

5 *Iudex ordinarius habens officium imperiale non potest cōmittere causam hoc modo,uidelicet quòd delegatus cognoscat uel terminet postquam delegatus finierit officium,seu ultima die officij.*

6 *Delegatio ad hoc ut ualeat an requiratur ꝙ ambo litigantes, uel saltem unus consentiat causam delegari, uel subdelegari.*

7 *Iudex ordinarius non potest iudicare ultima die sui officij.*

CVm qui. Ille pōt delegare & delegatūcogere,q̄ magistrat᷑ est,n̄ tn̄ eo die quo q̄s est futurus priuatus.h.d.¶ Tn̄ iste ver.fi.s̄m aliā lec.de qua in prin.gl.ma.hic intendit. Si delegatio cōferat̄ in tp̄s successoris ipsius delegātis,nō valet

1 h.d.¶†Not.ex prin.l.iuncta l.more.s̄.eo.quòd non dicitur magistratus nisi iudex ordinarius, non autem delegatus nisi forte sit delegatus ad vniuersitatem causarum,qui potest subdelegare vnam causam,vt not.in d.l.more.& istud est bene not. pro statutis loquentibus de magistratibus secundum Paul. de Cast.hic.¶ Sed certe non videtur illud notabile colligi & probari posse ex isto tex.quia nō sequitur,oportet quòd delegatus seu iubens iudicare sit magistratus.ergo delegatus qui nō potest delegare,nō est magistratus, quia text.nō dicit ꝙ oīs magistratus p̄t delegare iubere & iudicare, nā si ita diceret bn̄ ꝓbatet dictū no. sed tex.ponit vnum requisitū ad hoc vt possit delegare.s.ꝙ non sit priuatus,sed ꝙ sit magistratus, sicut si dicerē vt quis sit rector studij,oportet eum esse italicū,nō per hoc sequitur.ergo oīs italicus pōt esse rector studij,puta si esset minor,vel aliā inhabilitatem pateret.tn̄ puto dictū in se esse verū.pro quo bn̄ facit tex.insti.de atil.tut.§.pe.iuncta.l.ius dandi,& l.nec mandante.cum ibi no.ff.de tu.& cur.da.ab his.& l.j.§.publicum ius.s̄.de iust.& iu.& ꝙ legitur & no.in l.quib.ff.de ver.sign.illud aūt ꝙ ipse dicit de delegato ad vniuersitatē causarū,pendet ab illo articulo.s.an iudicetur ordina

2 rius,de quo dictum fuit in l.more.s̄.eo.¶†Colligit etiam Pau.de Cast.hic,in verbo potestatē,ꝙ nō pōt dici quis ptās alicuius terre, nisi qn̄ habet merū imperiū, quia hoc verbū ptātis conuenit tm̄ habentibus imperiū,vt patet in exemplis hic positis,& est tex.s̄m eum in l.potestatis.de ver.sig.potius ergo dn̄r vicarij,licet istis vocabulis interdū abutamur s̄m eum. sed aduerte q̄a ɔ̄ Pau. de Ca. vr̄ esse tex.hic,iūcto prin.huius.l. nam vult text. hic, ꝙ illi possunt delegare,q̄ habent magistratū,& ꝙ ille dr̄ esse in magistratu, qui est in ptāte aliqua,per istum text.& clarum est qď quilibet magistratus ordinarius pōt delegare ēt si non habeat merū vel mixtū imperiū, s̄m cōem.opi.vt d.l.more.& ibi dixi vt patet in §.si vero ēt quidā iurent.in auc.de exhi.re.¶ Nō obst.ꝙ hic specificent habentes merū imperiū, q̄a r̄nde ꝙ exempla non restringunt r̄lam

3 l.dāni infecti,ſupplo pertinet.§.fi.j.de dā.inf.¶†Nec ob.d.l.ptātis. vbi ver.ptātis denotat imperiū magistratū, quia respondeo ꝙ imperium ibi large sumitur, & ɔprehendit ēt simplicē iurisditionē, & per ɔ̄ns ea q̄ sunt nec meri,nec mixti imperij, vt probat̄ in l.fi. in fi.& ibi no.s̄.ti.j.Vel r̄n.q̄a licet in d.l.ptātis.dicatur ꝙ venit imperium appellatione ptātis.nō negat quin etiam veniat simplex iurisdictio,& alia authoritas vt ibi.¶ Item ɔ̄ Pau.de Ca.facit diffinitio iurisdictionis prout diffinit̄ per glo.& oēs.in l.j.s̄.eo. nam est ptās.&c.tn̄ vnū inuenio multū faciens ꝑ opi.Pau.de Ca.videlicet tex.in l nec magr̄atib.j.de iniu.vbi tex.dicit,ꝙ si ex minoribus magistratib.fuerūt qui sine imperio, aut ptāte &c. sed ne cōtra dicat ille tex.alijs.s̄.alle.oportet ꝙ itelligamus ꝙ ibi apparebat ratione subiectæ materię,ꝙ verbū ptātis n̄ poterat referri ad hn̄tē simplicē iurisdōnē,alias tex.sibi ipsi ɔ̄diceret.Et eodē mō r̄ndeo ad l.sed si ꝑ prætorē.§.ait pręτor.cum gl.in verbo q̄.j.qui ex cau.ma.q̄ etiā potuisset allegari pro opi.sua.¶ Nec ēt ob.si allegaretur tex.cum glo.in verbo magistratum.in l.j.ver.huius magistratū.j.ti.j.quia ibi fit illa expositio,quia per verbum magistratus erat satisfacta mentio de magistratibus inferioribus, vnde vt verba nō sint superfluo posita.Ita exponūtur ibi per gl.& pro opi.quā teneo, est tex.in l.j. in ver. ptātis.j. si quis ius di. maxime s̄m vnū intellectū,s̄m quē ēt

4 magistrat᷑ municipalis pōt mulctare.¶† Ad p̄dicta vide Arch.xj. q.j.magnū.vbi dicit ꝙ ptās idē importat ꝙ iurisdictio,& q̄nq; accipitur ꝑ nomine officij,vt potestas Paduæ,vt c.tua nos.de homi.

5 ¶† Vltimo,no. ex fine ꝙ ordinarius habēs officium imperiale,nō potest cōmittere cām hoc mō, videlicet delegatus cognoscat vel terminet postquā delegans finierit officiū, seu vltima die officij. sed si simpliciter ɔmitteret ꝙ intra annum cognosceret, q̄uis nō hr̄et delegatus stare tāto tp̄e in officio,valet delegatio, q̄a p̄t terminare intra tp̄s,intra qď durabit officiū.& si non terminabit, tn̄ durabit delegatio, si delegatus cepit ante vti iurisdictione.l.venditor alleg.in gl.& ita videtur intelligere istū text. gl.fi.hic in prin.& Bar.& clarius Pau.de Ca.hic, sed Bal.Ange.& Fulg. intelligunt ꝙ nō valeat delegatio si initium delegationis cōferat̄ in tp̄s successoris delegātis,q̄a perinde est,ac si delegatio facta fuisset tp̄e quo finiatur iurisdictio delegantis,cū iurisdictio in illud tēpus ɔferat̄. ar.l.ꝙ sponsę.C.de do.an.nup.& in l.in tempus.j.de hęr.insti.& sic sentiunt secus esse si finis delegationis.i.ipsum prosequi cām, ɔferat̄ in tp̄s successoris,& sic ɔ̄ p̄cedētē intel̄m.sed pro priori ītellū facit iste text.in ver.iudicarē. referend᷑ illa verba eo die ad verbū iudicare,prout referunt s̄m istā lec.q̄ primo loco ponitur in gl.tn̄ ɔcludo ꝙ iussus talis nō imponit necessitatē,cū ɔferat̄ in tempus finitę iurisdictionis ipsius iubētis, ut hic,ita ītelligatur prima opi. s̄.relata, sed ipsa delegatio bene velebit, & durabit sicut durasset si non fuisset expressum ꝙ finito officio iubentis terminaret. d. l. vēditor.§. fi. dūmō ceperit vti iurisdictione,cū sit eadē ratio siue h̄ expressit siue non.¶ In gl.in verbo magistratum.ibi,duo &c.Adde gl.sitem.in l.j.C. qui pro sua iuris. Requirūtur ēt alia,q̄ hic vide

6 per Ia.Bu.& Ang.& per Spe.in ti.de iudi.deleg.§.j.circa prin.† & ibi etiam not.ponit, an vt delegatio valeat,requiratur ꝙ ambo litigantes,vel saltem vnus ɔsentiat cām delegari vel subdelegari. de quo per gl.& doc.in c.fi.de offi.dele.& in c.si.pro debilitate. eo.ti. ad no-

ad no.hoc ꝑ glo.vide c.paſtoralis.de offi.dele.& c paſto.de offi.or. ¶ In gl.ſi ibi,vel verius iūge vtrāq; ſol. q̃a aut iuriſdictio delegata cōferť in tp̄s ſucceſſoris,& nō valet ſm̄ ꝗ daclarauit,ſuper tex.aut nō & tūc aut deleganos officiū eſt finitū re integra,& expirat delegano.l.& q̃a.ſ.eo.ti.c.ſi.ď offi.dele.alias ſecus,vt d.l.vēditor.¶ In ea.ibi,ꝗ eſt falſū &c.& ſic gl.vř reprobare iſtā ſcd̃am lec. & cū gl. vř tranſire Cy.hic in addi.& Bar.Pet.de Anc. & Ful. dū approbāt gl.q̃ eſt in c.& ſi Chriſtus.de iureiu.volenť ꝗ licet vltima die officij iuriſdictio exerceri non debeat,vt hic,tñ ſi fiat valeat ꝑ d.l meminiſſe.& ſequiť Cy.ibi.¶ Sed certe iſta.ſcd̃a le.vř ſubſtentabilis, primo ꝑ iſtū text.referendo verbū iubere,ad ea verba,eo die &c. 7 Scd̃o,ꝓbať in l.pridie. cū ibi no.alle.in gl. † Tertio, ꝓbať ex no.ꝑ Io.An.& alios in c.cōſuluit poſt gl.in verbo exeq.de offi. dele.vbi dñt,ꝗ licet ordinarius nō poſſit iudicare vltima die ſui officij.vt h̄,& d.l.pridie.tñ ſecus in delegato per d.c.ꝯſuluit.& pro hoc bñ facit tex.q̃ nō vtiť verbo nō debet.ſed verbo,ñ poſſit, & ſic denegat oēm potentiā cū ſit verbū neceſſitatiuū.l.nō pōt.j.de fur.& no.gl. in c.j.de re.iur.in vj.¶ Nō ob.d.l.meminiſſe,q̃a dico ꝗ ſi ſucceſſor nōdū venit,ſemꝑ durat officiū,vt ibi. ſed ſi venit tūc vltīa die, qua iudex egreſſus eſt officiū, non pōt iuriſdictionē exercere, vt hic, vñ aduentus ſucceſſoris de quo loquitur. d.l.meminiſſe. non accipitur pro ingreſſu in officium,ſed pro aduentu. ſiue ingreſſu,vt dicit Bal.hic,& hoc oñdit verbū debet,poſitū ibi iunctis no.ꝑ glo. in d.c.& ſi Chriſtus,i verbo,ſeruandū. & ita eſt ď mēte doc.in d.c. cōſuluit. hodie vero ſeruať id ꝗ habeť in auc.de admi.in fi.col.vij.

Vulpian.lib.xxxix. LEX XIIII.

1 *Maior vel æqualis poteſt ſe ſubijcere iuriſdictioni alterius.*
2 *Par in parem an & quando habeat imperium.*
3 *Imperator poteſt eſſe iudex in cauſa propria.*
4 *Iudex poteſt ſe ſubijcere iudici inferiori.*
5 *Sta. ꝗ coram omni,qui ſit de collegio aduocatorum,poſſit fieri emancipatio,ſi contingit ꝗ aduocatus emancipet filium ſuū corā alio aduocato authoritatē ſuam interponente,an valeat talis emancipatio.*

1 ESt receptum. Etiā maior vel ęqualis pōt ſe ſubijcere iuriſdictioni alterius.h.d.iſta ſubiectio pōt fieri expreſſe ꝯſenoendo in pñoa iudicis cui ſe ſubmittit.& tunc ſtatim ille iuriſdictionē acquirit ēt anteq̃ procedať in cā iuxta.l.j.ī fi. ff.ſi q̃s in ius voc. nō ic. & videbimus in l.ſi ꝯuenerit.j.eo.Pōt ēt fieri tacite permittendo ſe ꝯueniri corā illo,& nō opponēdo exceptionē incompetentē iuxta. l.fi.C. de exce.Itē pōt fieri alio mō tacite ſm̄ Ang.h̄. ſ ſi iudex vnius territorij delinquat,aut ꝯ̄hat in territorio alterius iuxta l.hr̄s abſens. 2 §.j.j.de iudi.& in auc.qua in ꝓuincia. C.vbi de cri.agi opor.¶ † Ex h̄ infert Ang.ꝗ ſi duo ſunt dñi vnius caſtri,& vnus delinquat aut a ꝯ̄hat, vř ſe ſubmittere ᵃ iuriſdictioni ꝯdomini habentis ſecū iuriſdictionē ꝓ indiuiſo.ſed Pau. ď Ca. hic. tenet ꝯ̄riū, q̃a par in parē nō habet imꝑiū l.ille à quo.§.tēpeſtiuū.j.ad Treb. l.nā magiſtratus. j.de arbi.ſecus q̃n haberent diuiſa territoria,q̃a quilibet in ſuo territorio eſt maior,vt in gl.no.in l.apud.j.de manu.Adde ꝗ iſtam vl. opi.tenuit ēt Gui.de Cu.Bar.& Bal.ī l.fi.ſ.de re.di.& Bar.in l.inter tutores.in fi.j.de admi.tu.& Bal.in l.cætera.§.ſi duob.dele.j. & per eundē.in c.j.§.p̄terea.de prohi.feu.alie. per Fed. & not.Cano.maxime Imo.in c.prudentiam. in prin.de offi.dele.¶ Nec ob.d.l.hr̄s abñs,cū ſi.q̃a quo ad pares,vel maiores locū nō habet,vt ꝓbatur 3 clare i l.iij.§.fi.cū l.ſeq.ſ.de arbi.¶ † In gl.ij.in prin.Adde tñ ꝗ ſi imperator volens excedere terminos ordinarię iuriſdictionis vellet eſſe iudex in cā propria,id facere poſſet.l.& hoc Tiberius.j.de hę. inſti.& l.proxime.j.de his q̃ in teſt.delen.& per doc.in l.j. C.ne q̃s in ſua cā.& in c.cū veniſſent.de iudi.pro quo ēt vide no.ꝑ Bal.in l. ij.ad.fi.C.de ſen.quæ ſine cer.q̃ti.vbi tractat quid de ciuitaob.recognoſcenobus,aut nō recognoſcenobus ſuperiorem,& aliq̃d ꝑ Bar.hic in l.ſi alius.§.belliſſime.j.quod vi auc.clā.facit tex.in c. nouit. de iu. vbi Rex Francorum ſuperiorem non recognoſcens cognouit de ꝓpria cauſa feudi.ď qua alias nō debuiſſet eſſe iudex. Limitat tamen ibi.d.Ab ſuper gl.in verbo iudicare.&c.iſtam materiā dicens, qď licet nō recognoſcens ſuperiorē poſſit eſſe iudex in cā propria, verū eſt quo ad ſibi ſubditos,nō quo ad alios,vt colligiť ex ibi no.ꝑ Hoſt.& Io.An.& ita alias ď facto dicebā allegādo 4 iliā doct.† pōt tñ imperator ſe ſubijcere vt hic cū gl.& idē in Papa ij.q.vij.nos ſi incompetenter,& ibi no. in c.ſanè. el.ij.ď offi.dele.in b glo.ij.Et an poſſit.Papa,ſe ſubmitere ᵇ iudici ſeculari,habes glo.ꝗ ſic,in ꝓe.vj.in verb.ſeruus & ibi no. Mod.ꝯ̄rium tenē.& tenet Io, An.& magis cōiter alij.in c.eccle.ſanctæ Marię.de conſti.& pro illa opi.bñ facit c.ſi diligenti. de for.compe. per quem tex.litať iſta l.& ad tex.in d.c.nos ſi incompetenter. reſponde exponendo verbum iudicio,vt ibi per Archi.& per Ioan. An.in d.c. eccleſiaſtica.

facit qď no.xl. diſtin.in c.ſi Papa. ¶ In ea.ibi.l.poſt certi.ſolue ꝗ h̄ per ꝯſenſum fingitur tolli maioritas:ſed ibi per pactū nō tollebať dominium,ꝗ habebat dñs in ſeruū,nā imperator pōt contrahere cum ſubdios,& obligari.l.ceſar.j.de pub.l.pe.C.de do.inter vir.& vxor.l.digna vox.& ibi no.oēs.C.ď legi.ſed inter ſeruū & dñm nō cadit ꝯ̄ctus,aut obligaoo.l.interpoſitas. C.de tranſac.¶ In ea.ibi.l. apud melius ꝓbatur in l.apud eum.j.de maou. tit.generali Rayn. tñ h̄ & Dy.in l.apud.eum.& ibi Ang. reprehendebat iſtam gloſſ. quia facilius debet poſſe prorogari volūtaria iuriſdictio quàm cōtentioſa ar.l.ij.ſ.de offi.procon.& leg.& l.etiam.§. fi.cum gloſ.j.de manu.vin.& ideo rñdebat Dy.ad d.l.apud eum aliter, videlicet ꝗ c par apud patem ᶜ non poterat emancipare, vt ibi verum eſt ex vi proprie iuriſdictionis ipſius interponentis decretum in emancipatione,quia par in parē non habet imperium, ſed ex vi ſubmiſſionis.i.ſi per ſe ſubijciat,bñ poteſt,vt hic, & iſtam opi. ēt ſequitur Inn.in c.p.& g.poſt mediū de offi.dele.& Benedic.de Plum.in d. l.apud eum.ſed Bal.& Ang.hic poſt non nullos antiquos approbant ſolu.huius.gl.& reſpondent ad iura alle.per.Dy.ꝗ loquunť in priuato prorogante iuriſdictionē, ſed nos loquimur in eo qui habebat iuriſdictionē,& ſe ſubmittebat.Vñ nō pōt ſe ſubmittere ſalua dignitate & honeſtate ſui imperij, attento ꝗ in his q̃ ſunt volūtarię iuriſdictionis,nō expediebat ꝗ par ſubmitteret ſe pari, q̃a corā ſeipſo expedire poterat.l.ſi ꝯſul.ſ.de adop.l.ij.ff.de offi.præſi. ſecus in his q̃ ſunt ꝯtētioſę iuriſdictionis,q̃a de ptāte ordinaria nō pōt q̃s eſſe iudex in cā propria.l.q̃ iuriſdictionis.ſ.eo.& iſtā opi.ſequiť ēt Ful.hic,q̃ mihi placet magis q̃ opinio Dy. ꝑ quā vř violari 5 tex.in d.l.apud eū.† Et ex hac glo.dicit Bal.ꝗ Florentię fuit determinata q̃ō. nā ſtatuto cautū erat ꝗ corā omni q̃ eſſet de collegio aduocatorum,poſſet fieri emancipatio, & contingit quod aduocatus emancipauit filium ſuum coram alio aduocato authoritatē ſuam interponente,quòd talis emancipatio non valuerit,quia ille pater poterat apud ſeipſum emancipare,& per hoc fuerunt reſciſſi contractus geſtis ab illo filio, tanquam non emancipato, cū nnn valuerit emancipaoo,& ex forma ſtatuti filiusfa . nō poterat contrahere.dicit tamen Pau. de Ca.hic, ꝗ immo dicti contractus non debuerunt reſcindi,ſi ille communiter habebatur pro eman d cipato ᵈ per l.iij.in prin.j.ad mace.Bald.in lectu. mea non dicit illa reſciſſiooe cōtractum licet ita referat Pau.de Ca. ſed poſito quod Bal. diceret ꝗ dictum eius optime ſaluatur per ea q̃ ipſemet Bal. ſingulariter dicit in l.ij.C.ſi aduer.rem iudic.circa intellectum.d.l. iij.& not.per eundem in l.ij. in vlti. col.C. de ſen.& interlo. omu. iudi.Item aduerte,quia contra iſtam glo.videtur text.in l.j.in fin.ſ. de offi.conſul.vbi apud parē poteſt fieri manumiſſio, ſed reſponde vt ibi per Bar.poſt glo.

ADDITIONES.

a ¶ Submittere.] Adde, quod eādem opi.habent do.de Ro.deciſ.cclvj. de iu.inci.ſi duo ſunt barones.

b ¶ Submittere.] An papa, debeat ſe ſubmittere. vide latiſſimè Ro.conſ 524. licet de eo.ꝗ ibi dicit,ſe corrigat ſing.ſuis ſo. iij.vbi tenet cum Inn.in c.eccle. S. Mariæ. reſpondendo ad c.nos.ſi incompetēter. Et inquantū.d.Iaſ h.d.ꝗ Papa non pōt clericos ſubmittere poteſtati laicorum, de hoc vide latius per d.Car.i c.j.de immu.ec.& ibi an poſſit.tollere.c.ſi quis ſuadente.xvij.q.j.

c ¶ Fran.Cur. Parem. Vide tu Old.in cōſi.cxxij.& Adde ꝗ comes palatinus qui habet poteſtatem legitimandi,ſi facit legitimare filium ſuum per alium comitem, videtur ꝗ legitimatio non teneat per dicta hic ꝯ̄rium tamen conſuluit Pet. de Anc.in conſ.cccxxj.& Ioā.de Ana.in conſ.xxviij.vide de hoc Mod.in c.per venerabilem.qui filij ſint leg.

d ¶ Emācipato. Inquantum. d. Iaſ. hic dicit ꝗ per decretum emancipatus debeat eſſe in quaſi poſſe.emancipationis. Adde Anc. idem dicentem de notario conſi. cxxxiij.& inquantum dicit de reconuentione,quæ non habet locum coram arbitro, adde roma.fin.ſuis ſo.iij.& inquantum infert ꝗ reconuentio deberet hr̄e locum cum arbitri eliguntur per formam ſtatuti,ſed ſit partib.imputandum,cū faciunt cōpromiſſum,& interuenit, conſenſus,dic ꝗ licet ſuperuenire videatur conſenſus, quod tamen adhuc coacti compromittere dicuntur cum ſuper poſſint ad id aſtringi per ea quæ voluit Anch. conſil. lviij. & ita etiam aliàs poſui in apoſtil.ad Bar.hic per impreſſores male correcta, & pro ampliatione prędictorū vide Fran. de Are.conſi.lxxxvij.

Idē lib.ij.de oībus tribunalib. LEX XV.

1 *Errans non conſentit. ꝗ limita.4.& 5.*
2 *Conſuetudo dať iuriſdictionem non habenti.*
3 *Error populi an impediat conſuetudinem induci.*
6 *Forus ſi non fuit per errorem declinatus,poteſt ſemper declinari.*
7 *Litigans coram iudice incompetente , an in dubio videatur ſcienter, an vero per errorem litigare.*
8 *Proceſſus factus coram iudice ordinario,qui dicebat ſe delegatum,an valeat.*
9 *Actus ſi non valet prout agitur,debet valere eo modo quo valere pōt,quando defectus eſt in cauſa efficiente.*

SI per errorem. Error litigāoium impedit prorogationem fieri, quia impedit aſſenſum,ſine quo prorogaoo fieri non poteſt h. d.† Not.qď errans non cōſentit. qď limita ꝓcedere q̃n erratur in his q̃ ſunt fundamēta. ſecus in his q̃ veniūt in conſe-

cõsequentiã præhabito fundamento text.& exemplum nota.habes in l regula.§. qui ignorauit.ſ.de iuris & fact.igno.quem ita alle.Bald.in l.j.C.de confess. Secundo, limita sing. istam l.non procedere in prorogatione iurisdictionis, quæ fieret per vniuersitatem seu populum litigantem coram incompetenti per errorem, quia per tales actus non obstante errore inducitur consuetudo l. quòd vero.secundum primum intellectum gl.ſ. de leg.† per quã consuetudinem datur iurisdictio non habenti iuxta l.fina.C. de emanci.libe.& ita singu.inquit Bald.in l.ij.C.quæ sit long.consue. ¶ † Sed veritas huius pendet ab illo arti. an error populi impediat consuetudinem induci. de quo per glo.& doc.in d.l.ij.& d.l. vero.& per Gui.de Cu.& alios in l.de quibus.ſ.de leg.& ibi glo.fi. & per Can.in c.fi.de consue.vbi cũ distinctione loquuntur,& ſm eam intellige dictum Bald.¶ Posset ẽt sustineri hæc limitatio per id qđ hr̃ in l.Barbarius.ſ.de offi.præto.& hic in glo.j.¶ † Tertio,limita cum litigatur coram iudice habente iurisdictionem, sed nõ plenũ vsum vel exercitiũ iurisdictionis,[a] q̃a tũc litigãtiũ error nõ attendeť,exemplũ. si sint duo delegati, & corã vno solo ꝓcedať, q̃a partes credebãt corã ipso solo posse procedi,nam quilibet dr̃ habere iurisdõnẽ insolidum,vt not.glo.in c. prudentiã. de officio dele.in prin.in verbo teneatur,nõ aũt quilibet habet exercitium per se.l.duo ex tribus.ſ.de re iudi.d.c.causam.de offic.deleg.certe hoc casu valebit processus nõ obstante errore,q̃a facilius prorogatur vsus q̃ iurisdictio.itẽ voluit Inno.in d.c.prudentiam.in glo. per eum ibi posita in versi.nõ oẽs.alias est in verbo excõicationis ſm q̃ refertur & sequitur Ang.& Pau.de Ca.h̃ & Bal.in l.si cõuenerit.ſ.eo.Ang.in l.Pompo.alias incipit si vni.ſ.de re iud.& in l.j.in prin.eo.tit.& in consi.suo clxi.inci.perita fuit &c.¶ Sed ꝯrium tenet do.Cardi.& Ioan.de Imo.in d.c.prudẽtiam. per regulã huius l.& quia dictum Inno.nõ probatur iure. & ita ẽt tenet Io.de Imo. in d.l.Pompo.& Fulg.hic,qui dicit istã limitationẽ videri ꝯ tex.in d.c.prudentiam.in prin.vbi indistinctè dr̃ processum non valere, ꝑ h̃ etiã adducit tex.in c.cũ super.eo.ti.vbi si ille qui erat cõpetẽs per se tñ,& putauit per errorẽ non posse ꝓcedere nisi cũ alio q̃n nõ erat cõpetens,talis error vitiat ꝓcessum,quanto magis in casu nr̃o in quo ille solus per se ꝓcedere nõ poterat. Caue tñ q̃a licet Ang. & sequa.cõiter allegent illud dictũ Inno. indistinctè tamen Inn.in ea.gl.circa fi.rñdendo ad d.l.duo.se correxit, & dixit q̃ dictũ suũ ꝓcederet q̃n plures iudices essent delegati cũ clausula, q̃ si oẽs interesse nequierint,duo vel vnus expediãt.alias aut sine dicta clausula tũc nõ ꝓcederet illa opi. attñ neutro casu vr̃ dictum Inno.iure ꝓbari,vt dictũ est[b]¶ † Quarto,limita regulã istius l. nisi iudex ꝓnunciasset se iudicẽ cõpetentẽ,tũc.n. nõ poterit vlterius declinari forus,si à tali ꝓnunciatione nõ fuit appellatũ, q̃a oportet ei stari & ꝓ veritate hr̃ l.ab eo.C.q̃o & q̃n iudex.ita limitauit hanc l.Inno.in c.super literis,de rescrip.& Bar.in l.ij.ſ.si q̃s in ius vo.non ier.vbi ẽt dicit q̃ illud q̃ dr̃ h̃ in errãte,haberet locũ in dubitante,q̃a æquiparanť l.fi.C.de condi.inde.¶ † Vltimo,limita regulam huius l.ꝓcedere in declinatoria fori, q̃a si per errorẽ non fuit forus declinatus,põt semper declinari,& gesta nõ valẽt, & ꝓ ꝯñs nec litis cõte.secus in alia exceptione dilatoria,q̃a si q̃s ꝑ errorẽ omisit eã ante lit.cõte.opponere,non poterit eã postea vlterius opponere,vt not.glo.in l.qui procuratorẽ dat.in verbo omiserit infra de procur. q̃ tamen intellige vt per cano. in c. pasto.de excep.& dixi in l.ita demum.C.de procu.& vide post Angel. aliquid in l.de die.§.si seruus.ſ. qui satisd.cog.¶ † Et an litigans corã iudice incompetente videatur in dubio scienter an vero per errorem litigare, vide per Specu. in titu.de compe.iudi.adi.§.j. ver. si quæro, sed nunquid præsumitur. per Angel.hic & per Bald.in l.eos. in princi. in versi. quæro nunquid &c.C. de app. & doct. in c.p.& g.de offic. deleg.& ad materiam huius.l.vide etiam aliquid per Bart.in l.j.§.si quis infra de appel.vbi refert Dyn. dantem aliã limitationem ad istam l.quam limitationem tamen Bart. ibi non sequitur.aliam limitationem etiam no.vide per glos.in l.ij.§. conuenire.in verb.consensus[c] ſ. de iudi.& ibi sequuntur doc. Saly.in l.j.in vij.q.C.eo.& licet illa glo.videatur aliquid facere prima facie pro dicto Inn. in præalle.c.p.& g. tñ in veritate est casus diuersus.¶ In gl.in ver.errat in fi.hęc vlt.solu.est vera,& est ratio,q̃a si a principio erratũ fuit in iurisdictione. semper dicimus errasse ante li.ꝯte.& quia lit.cõte.& oĩa gesta corã incompetenti iudice nõ valent l.si pater.& q̃ ibi no.C.de sta.defun. & per totũ ti.C.si à nõ cõpe. iud.Sed ita est q̃ error.iur.nocet.tñ post lit.ꝯte.& ita intelligitur d.l.ij.de ꝯfes.nõ aũt ante lit.conte.nocet ſm Dy.in c.ignorantia.de re.iur.in vj.& Bart.in d.l.ij.& Saly.in d.l.error.C. de iur. & fac.igno.q̃ ad h̃ mouentur per l.is qui se obtulit ſ. de rei ven.& per l.de ætate.§.pen.& fin.prout intelliguntur in errore iuris.ſ.de interro.actio.& sentit glo.fin.hic.& si præsupponeretur, q̃ in casu huius l.potuit contingere,q̃ error iuris fuerit post li.conte.tñ, & non ante,vt in exẽplo hic proposito per Bar. in quo exẽplo patet,q̃ litis conte.valuit,& tunc rñde,vt hic per eũ.¶ In glo.in ver. tam ꝯnum.ibi.l.j.melius alle.l.nihil consensui.ſ.de re.iur.& dic vt ibi no.per glo.& Bar.hic.¶ In gl.fi.ibi noceat.s.processus.¶ In ea. ibi,ad ius referi &c.adde meliorẽ rationẽ,quã assignaui super gl. in ver.error.s.q̃a litis contest.est nulla &c.in reliquis gl.bene dicit excepto vltimo dicto. de cuius veritate diceẽ in l.si ꝯuenerit.ſ. eo. ¶ † Extra gl.quęrit hic Ang.q̃d si error nõ fuit ĩ delegãtibus,sed in iudice qui processit,vt ex iurisdictione dele quã nõ habebat, sed habebat ordinariam,[d] an valet ꝓcessus,& c̃cludit,q̃ si partes coram eo,tanq̃ coram delegato litigarũt,tunc non valet ꝓcessus ꝑ l.sed si in seruũ.§.si quis iudex.ſ.de arb.Ad idẽ optime facit tex. in c.cũ super.de offi.dele.& in c.ex parte astensis.de ꝯces. præb. & l. si is ad quẽ ſ.de acquir.hęre.& l.quęro.ſ.de eo qui pro tuto.q̃ not. Bar.in sua disput.adunantia gñalis.Sed si litigarũt corã eo tanq̃ corã ordinario,tunc valebit ꝓcessus.alle.l.j.ver.perinde.ff.de iud. vbi satis est,q̃ partes ꝓcesserunt corã iudice ex capite cõpetenti, licet iudex errauerit.& ita procedat opi.Inn.in c.cum ex ol.de ꝑscrip.& Spe.in ti.de iuris.om.iud.§.j.ver.vlt.not.& in tit.de sen. ꝓla.§.q̃m.ver.quid si dixerit.& ita ẽt est de mente Bar.in l.j.C.qui ꝓ sua iurisd.& sequitur idẽ Ang.in repet.l.falsos.C.de fur.& idẽ tenet luc Fulg.de quo ẽr ꝑ Bald.in l.q.ſ.eo.& in d.l.falsus. & in d.l.j. C.q̃ pro sua iuris.& Pau.de Ca.i l.& si p̃tor.in prin.ſ. de offi.eius. per Ro.in l.j.§.si quis ita.ſ.de verb. obl. & ibi Ro.impugnat primũ membrũ supradictę distinctionis.† & moueť q̃a vbi est defectus in causa efficiente,tũc si non valet actus,put agiť,debet valere co modo,quo valere põt c.j.de despõ.imp.in vj.& not.Bart. in d.§. si q̃s ita.Sed ad hoc rñde ꝓut colligiť ex not. per d. Ant. & Imol.in d.c.cũ super,videlicet,q̃ in q̃one ꝓposita non solũ est defectus in cã efficiente,sed ẽt in formali,q̃a ꝓcesserunt partes corã eo tanq̃ delegato,vbi debebant ꝓcedere corã eo tanq̃ ordinario. iõ talis defectus reddit nulla ea q̃ geruntr d.c.cũ super & l. an inutilis. in prin.cũ ibi no.ſ.de acce.¶ Nec ẽt placet id q̃ dixit Pau.de Cast.in d.l.& si prætor.vbi voluit.q̃ si ordinarius processit vt delegatus,& delegatio erat nulla,ita demũ erit nullus ꝓcessus si iudex sciebat delegationẽ esse nullã:aliàs ſm eũ põt dici q̃ iudex se nõ restrinxit,q̃a facit credens posse procedere vt delegatus,& si ꝯrium sciuisset,processisset vt ordinarius. ita dicit debere intelligi id q̃ no. Innoc.in d.c.cum ex officij,sed certe hæc sua opi.est ꝯ.d.l. quæro. cum ibi not.vbi tutor erat vere tutor,& ignorabat, certe gesta ab eo non censentur gesta à vero tutore,sed cẽsentur gesta a pro tutore,hoc est a gerẽte se pro tutore. nec ẽt ad hoc vltimum ob.d.l. ij.ſ.de iudi.q̃a respõde q̃ ibi non attenditur opi. vel error iudicis, q̃a illa iurisdictio,quã iudex habere putabat,nõ erat differẽs specie ab ea,quã vere habebat:sed erat eadẽ,licet prorogata,& dicitur esse eadem cum prima,vt no.in c.p.& g.de offic.deleg. facit l. sed & si manente.ſ.de pręca.& ita rñdet Ant.de Bur.in d. c. cũ ex officij.& idem sentit Bar.in d.l.ij.§.j.de iudi.dum dicit, q̃ ibi iudex non errabat in fundamento iurisdictionis,sed in modo. bene sapiunt no.per Bar.in l.multum.ſ.de condi.& demõ.¶ Et ex his vltimo dictis circa intellectum d.l.ij.§.j. patet ſm membrum distinctionis Ang.ſ.recitatæ nõ procedere,nisi ſm terminos d.l.ij.§.j.de iudi.videlicet q̃n iurisdictiones nõ differunt in specie,alias secus, pro quo videtur esse tex.cum glo.fin.quæ ad hoc est valde not.in c.ex literis.de offi.deleg.quæ probat, q̃ si ꝓcessit vt delegatus, cũ esset ordinarius,& nõ delegatus,non valet ꝓcessus. & ista est magis cõis opi.de quo ẽt ibi aliquid per d.Card.& Ioã.de Imo.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. Exercitium iurisdictionis. Vide Ang.in consil. clxij.inci.perita fuit. & in l.j.ſ.de iudi.& plene per Fely.in c.j.& ix.de offi.dele.

b ¶Dictum est. Pro hoc q̃ voluit Ro.deci.ccx.q̃ citatus per vnum ex trib.delegatis datis insolidum,non tenetur comparere corã eo qui non citauit, nec valet processus inde factus per eum qui citauit.

c ¶Fran. Cur. Consensus. Adde q̃ pro ista limi.quãdo facit quod ponit Abb. in c. ad peti.extra de accusa.de iudice,qui poterat per exceptionem recusari si tamen partes quæ errauerunt habita notitia incompetentię iudicis postea consentiãt ratificando gesta per eos valebãt & iste consensus fingetur retro ſcd̃m gl. in l.j. C.vbi de cri.agi oportet.quã all.Bal.in l.si cõuenerit.ſ.eo.& illã gl.in d.l.j.sequũtur ẽt excepto Bal. & adde q̃ per gl.in d.l.ij.ſ.de iu.limi.l.nostrã nõ habere locũ in errore alicuius priuilegij, quia talis error nõ vitiabit.ita Ang.ibi,& l.nr̃am ẽt limita nõ ꝓcedere si postea superueniat sciẽtia litigantiũ,& taciturnitas purgaret errorem,& recõualidaret acta retro gesta.gl.est no.in l.j.in verbo, inchoata. C.vbi de crimine agi oportet.

d ¶Ordinariam.De hoc latissime per Lud. Rom. consi.456.& de prorogatione de re ad rem,de persona ad personam,de tempore ad tempus,de loco ad locum,de vna specie ad aliam,vide Ang.consi. xxxiij.

¶Tho.Dip. Vide plene per Fely.in c.p.& g.de offi.dele.

Idem Vulp.lib.iij.de oĩbus tribunalib. LEX XVI.

1 *Delegatus fungitur uice delegantis.*

2 *Statutum,uel consuetudo est alia in foro delegantis, & alia in foro delegati. nam seruanda est consuetudo fori delegantis.*

Delegatis

3 *Delegatus epiſcopi æquiparatur epiſcopo, quo ad ſalarium.*
4 *Iudex ordinarius an & quando poſsit ſubdelegare.*
5 *Aduocatus non poteſt eſſe iudex nec aſſeſſor in cauſa in qua aduocauit.*
6 *Suſpicio, propter quam delegans poterat recuſari non eſt ſufficiens ad impediendum perſonam delegati. quod limita ut hic.*
7 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum quomodo cognoſcatur ab ordinario.*
8 *Doctor in ſcholares ſuos eſt iudex ordinarius.*
9 *Delegatus ad uniuerſitatē cāuſarum an ſit is cui delegantur oēs caſus qui uertentur inter Titiū & Seium, uel oēs cauſæ mutui quæ uerterent in tali caſtro.*
10 *Vicarius quomodo cognoſcatur quòd ſit conſtitutus ad uniuerſitatem cauſarum, an uero delegatus.*

SOlet. Iuriſdictio pt legari tā vtrq̄ particulariter, nec ꝑ pea abdicaẗ à delegante. qa delegatus ſungiẗ vice delegāis. & dictā delegatione maxime habet facere iudex, qñ iuſta cā ſubeſt. h.d. cū l.ſeq. ¶ † No. ex l.ſolet. † ꝙ delegatus ſungiẗ vice delegāis. & iſtud facit an ſi vna eſt ꝯſuetudo, vel ſtatutū in foro delegāns, & aliud eſt ī foro delegati, ꝙ delegatus dēt ſeruare ſtatutū, ſeu cōſuetudinē fori delegātis. & ita tenet Ang. ī l. ſi ptor. in ꝑn. ſ. ti. ij. Sed tu dic meli⁹ vt ꝑ Io. An. cū quo trāſeūt alij, ex͂ de ꝯſue. in rub. poſt gl. xij. diſt. illud & j. diſt. ꝯſuetudo. & aliq d ꝑ Bal. ī l. aduerſus. C. ſi aduer. re. iud. ¶ † Itē facit ad q. no. quā ponit Bal. in l. fi. C. vbi & apud quē ī inte. reſti. poſt. vbi q̄rit ſi ꝑ priuilegiū cōceſſum erat notario ꝙ deberet ſcribere oēs ſnias epi, ᵃ& de qualibet debebat hēre ſalariū, an idē erit in ſentētijs ſerēdis ꝑ delegatū epi. & determinat ꝙ ſic ꝑ d. l. fi. & ibi, videaẗ &c. vbi delegans vr̃ facere illud ꝙ expediẗ à delegato ſuo. & dic ꝙ ita dicebat Ia. Bu. ꝑ illā l. licet nō repeniaẗ ī lec. Iac. Bu. & reputat Bal. illud eſſe mēti tenēdū. & cū Bald. trāſit ibi Pau. de Ca. tñ Saly. ibi tenet ꝯriū ꝑ illū tex. in ver. videaẗ, ꝙ denotat fictionē & iproprietatē l. j. §. deieciſſe. ff. de vi & vi ar. l. iij. §. ex ꝯtrio. in fi. de acq. r. poſ. & ibi no. doc. & no. Bat. in l. ſi is q. ꝓ emptore. ff. de vſu. & ꝓ eo adduco ꝙ ſnia delegati nō eſt ſnia delegāns. ꝙ patet, qa appellaẗ ad delegātē l. j. in prin. q̄s & a quo ap. ergo nō eſt ſnia delegatus. l. eos. in prin. C. de ap. & in priuilegijs nō fit extenſio vltra verba c. porro. de priu. & no. Io. An. in c. olim tibi. de ver. ſig. facit tex. in c. ſuſceptū. de reſcr. in vj. ¶ † No. ex l. ptor iudex ordinarius ex cā ħ exp̄ſſa pt delegare. ꝙ eſt verū ſm Gul. & Ang. & Ful. hic, ēt ſi illa cā eſſet meri vel mixti imperij. nā cū de honeſtate nō poſſit iudex ordinarius in hoc caſu cognoſcere cū fuerit aduocatus dr̃ nō poſſe cognoſcere. ar. l. filius. j. de ꝯdi. inde. ſequiẗ ergo ꝙ debet poſſe delegare cās meri imperij ſicut pōt ꝑ ꝑ abñtiam l. j. verſi huius rei. ſ. ti. ij. facit l. in eadē. j. q. ex cau. maio. & ꝙ no. Gul. & Bar. in d. l. j. ſ. de offi. eius &c. Bal. in l. impe. ſ. eo. Sal. in l. ij. C. de peda. iu. vbi volunt ꝙ ſicut ꝑ ꝑ abñtiā talis delegatio fieri pōt, ita & ꝑ ꝑ infirmitatem. adde ꝙ Raph. Cu. in l. j. ff. de dam. infec. per illū tex. dicit ꝙ vr̃ tolli argumentū ꝙ ex cā neceſſitatis cōpetāt magiſtratibus municipalibus ea q̄ alias erāt reſeruata maioribus. & dicit ꝙ illud facit ad deciſionē poſitā ħ ꝑ Gul. de Cu. & Ang. tñ ſubdit ꝙ argumentū nō ꝯcludit, qa licet in caſu, d. l. j. de dā. infec. illud ſpāliter ꝑmittaẗ tñ nō eſt nr̃m legē extēdere. vñ ego puto diſtinguēdū. Aut iudex erat recuſatus, & ꝓcedit deciſio Gul. hic, qa tūc eſt oīno eadem rō q̄ erat ī caſu d. ver. huius rei, nā tūc ꝓcedere nō debet, imo ſm Hoſt. in c. cū ſpāli, de app. & Bar. & ſequaces in l. qa poterat. ff. ad treb. cū ſic ꝓceſſus eſſet nullus. & ita intelligo dictū Spe. in ti. de aſſe. §. fi. in fi. vbi dixit ꝑ iſtā l. ꝙ ſnia lata à iudice q. fuerat aduocatus in cā, eſſet nulla. Sed vbi nō eſt recuſatus, ſed partes patiūtur eū ꝓcedere, & ſic valet ꝓceſſus. iuxta. c. iudex. de offi. deleg. in vj. & tūc nō habebit locū dictū Gul. hic, ꝙa nō vr̃ oīno eadē rō, quę eſt in caſu d. ver. huius rei. facit c. iudex. j. allegatū. ¶ † Itē no. ꝙ aduocatus non pōt eſſe iudexᵇ, nec aſſeſſor, vt hic & l. fi. alleg. in gl. in c. poſtremo. de app. & ibi no. & iſte eſt vnus de caſibus in quibus de iure ciuili pōt recuſari ordinarius. Alios caſus vide not. in l. aperiſſimi. C. de iud. & an poſſim recuſare illum quē habui pro aduocato meo in eadem cauſa, vide per gl. in c. dilecto. de teſtib. ¶ † Vltimo no. quod ſuſpicio, propter quam delegans poterat recuſari, nō eſt ſufficiens ad impediendam perſonam delegati. qđ intellige & limita prout hodie hr̃ in c. iudex ad apoſtolicā. de offi. dele. in vj. & licet in d. c. iudex. dicaẗ ꝙ poſt recuſationē non poſſit iudex delegat⁹ recuſatus alteri delegare, q̄uis ſit delegatus principis, tñ ſecus eſt in ordinario, de quo loq̄ẗ l. iſta, vt in c. ſi q̄s ꝯ. de fo. ꝯpe. & in c. cū ſpāli. & ibi plene no. de app. licet Pau. de Ca. nō allegās ꝑdicta de ħ dubitauerit. in auc. ſi vero ꝯtingerit. C. de iud. Adde ēt ſing. limitationē ad iſtā l. qa ꝓcedit qñ iſte req̄ſitus ꝑ aduocato declarauit intētionē ſuā. ſecus ſi req̄ſitus nōdū ꝓpalauerit intētionē ſuā, licet clientulus ei ſua ſecreta aperuerit, qa ꝑ hoc reddiẗ ſuſpect⁹ ī offō iudicādi. ſm Inn. ī c. irrefragabili. đ of. or. ꝑ illū tex. ī §. exceſſus. & ꝙ ibi gl. ī ver. capitulū ipſum, & ħ ibi clare tir mat Io. đ Imo. ꝑ illū tex. & ꝑ no. gl. ī d. c. dilecto. licet ſm eū Ant. de Bu. ī d. c. irrefragabili. videaẗ teneẽ cōtrariū, qñ cognouiſſet ſecreta partis, ſed nō ꝓbat ħ ſm Ioā. de. Imo. ſe fundātē ex not. per glo. in d. c. dilecto. in verb. recuſatus. ¶ In gl. j. ibi delegatus nō eſſet, ſubaudi ēt, nō poſſit ꝑ relām. l. nemo gladij ptārem. j. de reg. iur. Quo ad alia gl. bñ loquiẗ, & fuit examinata eius mā in l. mores. ſ. eo. ti. ¶ In gl. ij. dic ꝙ quantū ad declarationē huius tex. vtraq; expoſitio ſtare pōt. ¶ In ea. ibi. ħ nō delegat &c. ꝯrium tenet gl. ī l. j. in fi. j. q̄s & à quo appel. & illa cōiter tenetur, quia iſte eſt delegatus ad cās vnius caſtri, & ſic territorij, vñ vr̃ deputatus ad vniuerſitatē. Territoriū. n. vniuerſitas dr̃. l. pupillus. §. territoriū. j. đ ver. ſig. ergo ſubdelegare pōt, ſicut alius delegatus ad vniuerſitatē cāuſarum, vt no. ħ ī gl. j. ¶ † Sed dubiū eſt qūo cognoſcaẗ, an q̄s ſit delegatus ad vniuerſitatē cāuſ, an vero ordinarius. dic ꝙ Bart. in l. more. ſ. e. ſimpłr dixit, ꝙ ille cui cōmittiẗ vniuerſitas negotiorū, vr̃ eſſe ordinari⁹. l. j. §. cū vrbē. ſ. de offi. præf. vrb. & l. fi. C. vbi & apud quē in integ. reſt. & idē voluit Bat. ī l. ij. §. j. de op. leg. in l. ambitioſa. in fi. de decre. ab ord. fac. & idē no. Hoſt. & alij in c. qñ Abb. de offi. dele. & c. cū ab eccliarum. de of. or. vbi ſubdit, ꝙ ſi princeps cōmittit alicui iuriſdictionē ī oib. cauſis, quas moueri ꝯtigent ī tali caſtro, vel villa. vr̃ eū ꝯſtituerẽ ordinariū, niſi exprimat ꝙ deleget, qa tūc erit delegatus. & ita dicit ſe intelligere, ꝙ hr̃ in auc. de iudi. §. j. & ij. & §. iudices. & qđ ibi in ver. delegamus. coll. vj. bñ facit ꝙ dixi ī d. l. more. dū dixi, ꝙ ille cui ꝯcediẗ a l. iuriſdictio eſt ordinarius, niſi appareat qđ lex velit eū facere delegatū. dicit m̄ Imol. in d. c. qñ. & in d. c. cū ab eccliarū, ꝙ licet dicta opi. doc. ſit mēti tenenda, & ꝙ ꝑ ꝑ authoritatē eorū idē ſeruareẗ ī practica, tñ ſub dubio forte putat ipſe, ꝙ đ iurẽ ſi princeps cōmittat cās, q̄ ꝯtigerit moueri ī tali caſtro, vr̃ talē ꝯſtituere đlegatū ad vniuerſitatē cāuſ. all. no. ī l. j. §. fi. j. q̄s & à quo ap. ꝑ ħ ēt adducit, q. iuriſdictio ordinaria vr̃ coherē territorio. d. §. cū vrbē. & d. l. fi. & iō vr̃ ſm eū, ꝙ tūc demū videaẗ q̄s eē ꝯſtitutus ordinarius, qñ preficitur loco, vt qa ꝯſtituaẗ rector loci. ¶ † Sed tu tene cōem opi. ꝓ qua facit, qa doctor ī ſcholares ſuos eſt iudex ordinarius, vt in ꝓe. ſtorū. §. pe. in verbo, ꝓfeſſores, patet. qa vt dixit gl. in auc. habita. ī verb. magiſtro. C. ne fi. ꝓ pat. pōt delegare. quo fit, vt ſit ordinarius. l. more. ſ. e. & m̄ doctor nō eſt ꝑpoſitus ad regimē loci, aut territorij. ¶ Et ꝙ iuriſdictio ordinaria ñ cohereat territorio, ꝓbat Bar. ī l. j. ī vlt. col. ſ. e. cū ꝯ. or. de q. b. ibi. De qua mā ēt vide ꝑ Ant. de Bu. & Io. de Imo. in cle. ij. de reſcr. & ꝑ Bar. & Ang. ī d. l. fi. C. vbi & apud quē. & ꝙ no. Bal. in l. j. §. ī initio. ſ. đ of. pſ. vr. & ī l. ꝑiū. ſ. e. & q̄ no. Io. An. ī c. ne aliq. de hęre. ī vj. ī nouel. ¶ † Quid aūt ſi alicui deleganẗ oēs cāę, q̄ verteneẗ iter Titiū, & Seiū, vel oēs cāę mutui q̄ verteneẗ ī tali caſtro, an iſte ſit delegatus ad vniuerſitatē cāuſ, & poſſit ſubdelegaẗ, dic vt ꝑ Bal. & Ang. ħ, & ꝑ Bal. & Sal. in l. à iudice. C. đ iudi. & ibi plenius Gul. & cōiter teneẗ, ꝙ in prīo caſu nō ſit, ſed ī ſcđo ſic. ¶ † Qūo aūt cognoſcaẗ, an q̄s ſit ꝯſtitut⁹ vicarius, an vero delegatus ad vniuerſitatē cāuſarum, dic. vt ꝑ Bart. no. in l. j. in fi. j. q̄s & à quo ap. & per gl. & doc. in cle. ij. in gl. añpe. de reſcr. & Inn. & Io. An. in c. Romana. de of. or. in vj. & Ang. in l. præcipimus. C. de app. & Bal. in rub. extra de of. dele. & in l. aliqñ. ſ. de offic. procon. ¶ In gloſ. j. quæ eſt ſuper. l. prętor. dic ꝙ immo pauperes dñr incertę ꝑſonę. l. id quod pauperibus. & l. nulli. C. đ epiſ. & cle. ideo ꝑ ſecundum exemplū ilbus glo. oprtet exponere text. in verbo, perſonam certam. i. certum genus perſonarum.

ADDITIONES.

a ¶ Epiſcopi. Vide quòd volunt. do. de Ro. deci. ſuis quòd à ſententia epiſcopi non poſſit appellari, quòd appellabitur a ſententia ſui vicarij.
b ¶ Iudex. Adde inquantum. d. Iaſ. dicit quòd ſicut aduocatus non poteſt eſſe iudex quòd nec ſimiliter poſſit eſſe teſtis. Lu. Ro. conſi. ccccxx.

Africanus lib. vj. q̄onum. LEX XVIII.

1 *Pacto de litigando coram iudice competenti, ille non efficitur competens, & paciſcens conuentioni ſtare non cogitur.*
2 *Iuramentum poteſt iurans cogi præciſe obſeruare, ex quo poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ.*
3 *Iuramentum ſemper addit diſpoſitioni ſuper qua interponitur, & facit actum valere oī meliori modo quo poteſt, dato ꝙ non valeat eo modo quo agebatur.*
4 *Promittens aliquid coram iudice incompetenti, an teneatur coram ipſo comparere citatus. & ſi non comparet, an teneatur ad intereſſe.*
5 *Pactum nudum producit actionem, & ex eo ita agitur, ſicut ex ſtipulatione.*
6 *Conuentione nuda poteſt agi ad intereſſe actione de dolo & contra non ſeruantem promiſſa.*
7 *Iuriſdictio poteſt tacito conſenſu partium in iudicem non ſuum prorogari, abſque acceptatione iudicis.*
8 *Obligatio principalis, an nouetur per commiſſionem pœnalis ſtipulationis.*
9 *Delegans poteſt quandoq; etiam poſt delegationem reuocare delegatum.*
10 *Promittens ſoluere vbicunq;, vel vbicunq; fuerit petitum, poterit conueniri, vbi fuerit inuentus, vel vbi habet bona.*
11 *Debitor promittens ſoluere, vel reſpondere vbicunq; fuerit inuentus, poterit cōueniri in loco peſtifero vbi ſit inuētus, vel in loco in quo trāſeundo nauigaret.*

Debitor

12 *Debitor promittens soluere Bononiæ, Florentiæ, & alibi vbicunq; fuerit inuentus, an poterit conueniri in quocunq; alio loco remotiori, quam sit Florentia, & Bononia.*
13 *Debitor promittens soluere in quocunq; loco creditori placuerit, quid operetur talis promissio.*
14 *Verbum placuerit, importat arbitrium boni viri, qui habet regulare arbitrium suum secundum regulas iuris communis.*
15 *Dispositio facta per verba importantia liberam voluntatem, operatur quod nunquã videantur sublata ea, quæ sunt de iure naturali, gentium, & ciuili.*
16 *Debitor promittẽs rñdere creditori vbicunq;, quid operetur talis promissio.* 17.
18 *Debitor promittens posse conueniri vbiq;, an per tale pactum inducatur prorogatio iurisdictionis.*
19 *Error in tribuenda iurisdictione, licet impediat prorogationẽ, secus tamen est in errore cõmisso in nõ allegando priuilegiũ, quoad declinandã iurisdictionẽ.*
20 *Error si fuit à principio in litigantibus coram iudice incompetenti, demum ex postfacto scienter litigarunt, an primus processus valeat.*
21 *Instantia si pereat coram iudice incompetenti, coram quo litigatum est scienter, an possit in secunda instantia eius iurisdictio declinari, quòd non.*

1 SI conuenerit. ¶ † Per pactũ de litigando corã incõpetenti ille nõ efficit̃ cõpetẽs, & paciscẽs cõuentioni stare nõ cogit̃.h.d. ¶ † Limita primo, nisi iuramẽtũ interuenisset, qͣ q̃s cogi põt p̃cise ad obseruãtiã iuramẽti [a] ex quo põt seruari sine interitu salutis æternæ c. si vero.& c.cũ cõtingat. de iureiu. s̃m Ang.& Pau.de Ca.hic, & q̃ ꝓmittẽs cũ iur° aliq̃d facere possit p̃cise cogi, melius ꝓbat̃ i c.fi. ne p̃la.vices suas.& ibi põderat illũ tex.d.Ant.& no.Inn.& d.Ant. in c.veniẽs.de iureiu.& Host.i c.ꝑ tuas. de arbi.& gl.reputata fin. in l.si pecuniã.in prin.in ver.necesse habeas iũcto tex.j.de cõdi.ob caus.& sic nõ liberat̃ iste soluẽdo iteresse, sed oino cogit̃, vt ẽt plenius scripsi in l.stip̃lones nõ diuidunt̃. in prin.de verb.ob.Licet d. Ant.ꝓpe ĩ terminis hu° l.in c.j.de iudi.dicat, q̃ verius vr̃, q̃ p̃cise nõ possit cogi ꝑ p iur̃m, sed liberet̃ soluẽdo interesse, sicut in alijs obligationib' faciẽdi d.l.stip̃lones nõ diuidunt̃.ver.celsus.qͣ iuramentũ [b] intelligit̃ s̃m naturã actus sup quo interponit̃ l.fi.C.de nõ nu.pe.l.fi.ff.q̃ satis.cog.sed p̃cedẽs opi.vr̃ verior, maxime ꝑ d. c.fi.& qͣ iuramẽtũ debet seruari i forma specifica c.ad nostrã.el.j. de iureiu. Nec ob.iura alle.ꝑ d.An.cui rñde vt ꝑ Imo.i d.c.ꝑ tuas. q̃ in casu illarũ legũ vr̃ colligit̃ de mẽte iurãtis fuisse nõ extẽdere iuramentũ ad casum illũ incogitatũ, & sic actus ibi nõ hẽt effectũ
3 ex mẽte iurãtis.† als aũt iur̃m sẽp ꝑ addit dispõni, sup qua iterponit̃, & facit actũ valere oĩ meliori mõ quo põt, dato, q̃ ñ valeret eo mõ quo agebat̃, vt est sin.tex.in l.pr̃.§.fili° matrẽ de le.ij.& illã opi sequit̃ ẽt Bal.in l.j & ibi etiã Saly.C.de sent.q̃ pro eo, q̃ interest.& Bal.in l.sed & hæ.§.defendere. & §.p̃ter.j.de ꝑcu.& i p̃lu.feu.& in d.l.si pecuniã. De quo ẽt ꝑ An.de Bu.& Io.de Imo.i c.ij.de pig.& ꝑ Io.de Imo.in l.ij.§.pe.ff de do. ¶ Secũdo, limita hãc l.nisi ꝑ stipulationẽ facta fuisset hæc ꝯuentio, qͣ tũc quãuis ꝓmittẽs nõ possit p̃cise cogi cõparere in cã principali corã incõpetẽti, tñ eo qͣ non seruat ꝓmissa, tenebitur ad interesse s̃m Bart.Ang.& Mo.hic, ar.l. diẽ.§.fi.j.de arbi.& fuerunt verba Guil.de cu.in l.j.C.eo.plenius in
4 l.j.j.de iudicijs. Vbi singulariter subdit, † q̃ quãtũ ad istud interesse ꝑ tendũ poterit cõueniri corã illo iudice, q̃ erat incõpetẽs super principali, qͣ promisit tale factũ adimplere, hoc est cõparere corã illo iudice. & sic vr̃ ibi cõtraxisse ꝑ l.cõtraxisse.j.de actio.& obl.& istã opi.etiã sequit̃ d.Ant.d.Car.& Imo.in c.4.de iud. Sed cõtrariũ tenuit Pe.& Cy.i l.si q̃ ex cõsensu. in ij.q.C.de epi.aud.& Io.An. in addi.ad Spe.in ti.de cõpe.iud.adi.§.j.ver.sed q̃d si ꝓmisit.maxime qͣ si.l.ꝓmittẽte põt ꝓmissor volũtatẽ mutare.vt hac l.ergo nõ debet teneri i aliquo interesse, qͣ q̃ fit l.ꝓmittẽte pœnã nõ meret̃ l.Gracch°.C.ad l.Iuliã de adu.tñ p̃cedẽs opi.vr̃ magis cõis, quã ẽt tenuit Ia.Bu.in l.j.C.e.& sentit Spe.in d.ver.sed q̃d si promisit.nec ob.iste tex.qͣ hic solũ vr̃ ꝓmittere pœnitẽtiã respectu iurisdictionis iudicis i.q̃tũ ad hoc vt iudex i cã principali ꝓcedere nõ possit.
5 ¶ † Tertio, limita nõ ꝓcedere hãc l.de iure ca.o.qͣ quãuis hæc l. loquat̃ in simplici cõuentione nuda, tñ de iure cano. ex pacto nudo [c] agit̃, sicut ex stipulatione s̃m magis cõmunẽ opi.vt i c.j.cũ ibi no.extra de pac.& ideo aget̃ ad interesse ꝯtra nõ seruãtẽ ꝓmissa, ita põt ꝓcedere text.i c.dilecti.extra de fo.cõpe.& no.Bal.in l.si q̃s in cõscribẽdo.de epis.& cle. ¶ Quarto, fallit s̃m Bal.hic in lec.anti. vbi pactũ fuisset vestitũ cohærentia cõtractus, qͣ parit actionẽ ad interesse l.in bonæ fidei.C.de pac.& fuit verbũ Spe.i d.§.j.ver.q̃d
6 ergo si dictũ &c. ¶ † Quinimmo vr̃ q̃ ẽt si fuerit conuentio nuda, possit agi ad interesse actione de dolo, vt sentit Ia.de Are.prout refert Cy.in d.l.si qui ex cõsensu.& Io.An.in addi.Spe.in d.§.j.super ver.sed q̃d si promisit.alle.l.fi.ff.de dolo.melius facit tex.no.in l.& elegãter.§.seruus pactionis.j.de dolo.per quẽ dicit ibi Bar.limitari totũ ti.de pac.videlicet, q̃ licet ex pacto nudo nõ oriat̃ actio, tñ fal
d lit vbi ex nõ obseruãtia ꝓmissorũ aliq̃s dãnũ q̃s passus est, [d] qͣ ad illud agere potest actione de dolo. ¶ Quinto, fallit si ista conuentio facta fuit corã iudice præsente, & acceptante, quia tunc nõ erit locus pœnitentiæ secundũ Cy.in l.est receptum.§.e.& Ang.Ful.& Pau.de Ca.hic, ita intelligentes l.est receptũ.§.e.quæ lex aliàs cõtradiceret huic leg.sed Bal.hic dicit q̃ illud est diuinare ad istã l.& ideo intelligit illum tex.q̃ ibi durauit consensus vsq; ad lit.cõte. Adde q̃ primam opi.tenuit Guil.de cu.& Ang.in l.j.j.de iud.& pro hoc est tex.in c.j.s̃m vnũ intellectũ quem ibi approbat Io.de lig.& Ant.de Bu.extra de iudi.& idem tenuit Bal.in auct.& ꝯsur. alias est in l.fi.in ver.quæro vtrum conueniens &c.C.de senten.q̃ ita intelligit d.l.est receptum. fortius voluit Ang.in d.l.j.j.de re iu.& dicas, q̃ idem sit, si iudex præsens fuit, & aliter nõ acceptauerit, alle.gl.in l.j.in fi.iuncto tex.j.si quis in ius voc.non ierit.& idem tenet Ful.& Pau.de Ca.hic. Sed aduerte, quia gl.ij.in d.l.j.j.de iudi. tenuit expresse contrariũ, videlicet q̃ per talẽ conuentionẽ nõ inducatur prorogatio, nisi fuerit coram iudice litigatum vsq; ad lit. conte.& dicit Ioan.de Imo.in d.c.j.q̃ ista opi.videtur verior ꝑ istũ text.indistincte loquentẽ, & ita ẽt tenet do.Card.ibi. Nec ob.tex. in d.c.quia non põt intelligi eo modo, quo intelligit ibi.d.Ant.s.q̃ loquatur in pacto prorogandæ iurisdictionis, facto præsente iudice, quia oporteret intelligi, q̃ ille episcopus fuisset de aliena prouincia, & q̃ etiã suus metropolitanus cõsensisset, iuxta c.significasti.de foro cõpe.q̃ est multum diuinare ad illum tex.ideo s̃m eum verior videt̃ intellectus, q̃ ibi loquatur de pacto iurisdictionis non declinandæ, nõ aũt prorogandæ, prout statim dicam in viij.fallen.& similiter non ob.gl.in d.l.j.j.si quis in ius voc.non ierit, quia illa l.potest intelligi in casu. quo loquitur tex.in l.si quis in conscribendo.C.de pac.prout hic no.gl.fi.& dicam in viij.fallen. Attamen satis videtur sustentabilis illa prima opinio Guil.& Ang.& sequacium, per d.l.est receptũ. & illam opi.etiã sequitur Pet.de Anch. hic facit l.sed & hæ.§.præter.cum ibi not.j.de proc.vbi ille qui obligatur ad factũ iudiciale põt præcise cogi.pro hoc etiã facit iste tex. à cõtrario sensu in versi.prius quàm adiretur &c.& sic præsupponitur, q̃ hic in absentia iudicis facta fuit conuentio, nam & aliàs videmus, q̃ dispositiones factæ coram iudice maioris sunt poten-
e tiæ [e] l.pacta nouissima.versi.maxime.C.de pac.l.cum ostendimus. §.fi.infra.de fideiuss.tu.& quod voluit glo.no.in l.j.in fi.in gl.pe.j. de interrog.actio.& pro ea opin.est bonus text.quem ibi ad hoc ponderat Ant.de But.in c.significasti. de foro compe.& ille text.
7 etiam † satis facit pro opi.Ang.& sequa.hic tenentium, q̃ sufficiat expressus consensus partium in iudicio absq; acceptilatione iudicis, ad hoc vt sit irreuocabiliter prorogata iurisdictio, nam si sufficit tacitus consensus partium litigantium in iudicio, etiam ante lit.conte.l.sed si susceperit. in prin.j.de iudi.& secundum opi.Bar.& seq.quẽ ibi tenebo, multomagis debet sufficere expressus consensus in iudicio. Item quia non requiritur consensus, vel acceptilatio iuris in prorogatione l.ij.§.j.j.de iudic.& ista opi.videtur multum sustentabilis. ¶ Limita tamen hanc fallentiã, nisi in hac promissione adiecta esset pœna, quia propter pœnæ adiectionẽ comprehendit̃, quod promissor voluit ꝓrogare iurisdictionẽ, vnde tu-
f tus est, q̃ pœnã soluat. ita voluit Lu.Bu.& Bal. [f] in l.non codicillis.ar.illius l.C.de test.bene facit l.rescriptum.§.si pacto.cũ simili.j.de pac.

ADDITIONES.

a ¶ Iuramenti. Adde eundẽ consi.lviij.& q̃ iuramentũ faciat actum valere meliori modo quo possit, tenent.d. de ro.deci.cccclvij.& quantũ d.Ias.hic dicit, q̃ iuramentũ semper addit robur actui, quia tollit purgationẽ moræ, & dic q̃ in foro pœnitentiali est secus all.l.nd.Ro.fin.suis.fo.x.in c.apud misericordem.xxxij. q.j & dum etiã dicit, vbi deficit consensus, iuramentũ nihil operatur. vide Cal. consi.j.de iureiur.& ad ea, quæ dñr per nouiss.an iuranti in casu huius l.liceat pœnitere. vide Lu.Ro.cõs.cccclxxii. vbi dicit, q̃ actus q̃ fiũt, vel fieri pñt sine iudicis ministerio, valẽt, si fiant cõtra iuramentũ, licet ille sit periurus. acta vero. q̃ requirũt sup̃ioris ministeriũ, nõ pñt fieri valide, vbi interuenit iuramẽtũ.& hãc dicit eẽ no.theoricã Io.An.i regula, q̃ semel.de re.iur.ꝑ quã habes q̃d tenẽdũ i hoc art.
b ¶ Tho.Dip. Iuramentum. Vide Ias.in l.si pecuniam j.de cõdi. ob.causam.& Fel. plene in c.ad nostram.el.j.de iureiur.
c ¶ Pacto nudo. Vide alia iura all.per Rom.consi.xxx.& an ex pacto nudo oriatur actio inter patrem, & filium, vide per eundem sing.suis.fo.iiij.
d ¶ Fran.Cur. Passus est Et quod ex pacto nudo agat̃ actione de dolo ad interesse, adde tu q̃ est tex.fin.in l.elegãter.§.seruus pactionis.j.de dolo.& ibi Bar.& hoc idẽ voluit Bal.in l.cũ mota.C.de trãs.& Ang.in suo cõsi.j & vide Ang Are.insti. de exce.in prin.& Cep.Veroñ.in casu.clxxvij.inci.filio cõtra patrem. Adde tñ in materia pulchrã cautelã quã ponit Veroñ.in cau.ccccix.vbi voluit, q̃d ad excludendã declinatoriã debet esse cautus actor, vt interroget aduersariũ corã iudice, ao velit litigare, q̃ si responderit q̃ sic, non poterit amplius declinare s̃m d.Ant. in c.j.de iudic.vbi limi.istud esse verũ, qñ est certus, vel eẽ debet de declinatoria.
e ¶ Potentiæ. Post d.Ias.q̃ facta in dubio, vel præsente iudice sint efficaciora, vide q̃ voluit Ioan de Ana consi.xl.de scriptura facta præsente iudice, & de confessio. facta in iudicio sine causa, & coram arbit.per Alex.consi.xiij.ij.lib.
f ¶ Fran.Cur. Voluit Bal. Adde tu ẽt Bal.in l.si quis in cõscribẽdo.C. de epis.& cle. & intellige hanc fallentiã, qñ confitẽs esset certus, alter si post cõfessionẽ, probaret de incompetentia, talis confessio tanq̃ erronea posset reuocari, iuxta no.per Bar.in l.ij j.de confes.per d.Ant.& dixi.allegando cau. Cepo.

8 pac.† Dic hic pẽdere ab illo arti.ſ.an per cõmiſſionẽ ſtipulationis
pœnalis noueť principalis oblo,de quo ĩ l.ita ſtipulat⁹.j.de verbo-
rũ oblo.¶ Sexto,fallit vbi nõ ꝑ modũ ꝓmiſſionis,ſed ꝑ modũ cõ
feſſionis qs ſe arctaſſet ad cõparendũ corã incõpetenti, vt qa cõ-
feſſus fuiſſet illũ eſſe cõpetentẽ,ſeu ſe teneri corã eo cõparere, &
nõ erit loc⁹ pœnitẽtię,ita no.voluit Bal.in l.ſi pater.C.ne de ſtatu.
defun.qa talis cõfeſſio pro veritate hř.alle.in ar.l.depoſiti.§.j.j.de
pecul.¶ Septimo,fallit ſi iudex eẽt mero iure cõpetẽs, tñ ob aliq̃
probabilẽ cauſam poterat tanq̃ ſuſpectus recuſari, nã tũc ꝑ ꝑ pa
ctum,de quo hic,nõ poterit vlterius recuſari ſm Guil.& Ang.hic
allegant in ſimili not.per gl.in l.ſi.j.qñ appel.ſit. Sed dic ꝙ melius
probať in c.j.ſm intellectũ gl.in ver.interrogat⁹.de iud.¶ Octauo
fallit vbi fieret pactũ de iuriſdictione nõ prorogãda, ſed de iuriſdi
ctione nõ declinãda.vt qa erat iudex cõpetens,ſed ex aliquo ſpe-
ciali priuilegio poterat qs declinare l.ſi qs in cõſcribendo.C.de
epiſc.& cleri.& hic in glo.ſi.quæ ita debet intelligi & d.c.j.de iud.
¶ Nono,fallit quo ad geſta corã iudice ante pœnitẽtiã,qa illa va-
lebũt indiſtincť.& hic tenẽdo opi.ꝙ ante lit.cõte.nõ inducať pro-
rogatio,de quo in gl.ij.nã non ſequiť,pôt ꝓmiſſor pœnitere,ergo
9 geſta ante pœnitentiã non valent.† Nam videmus,ꝙ delegans &
poſt delegationẽ pôt quãdoq; pœnitere & pôt reuocare delega-
tum l.iudiciũ ſoluitur.j.de iud.& tñ nemo dicit, ꝙ geſta ante reuo
cationẽ nõ valeãt.ita inqt Io.An.in ti.de cõpe.iudi.adi.ſup d.ver.
ſed q d ſi ꝓmiſit.& ẽt eſt de mẽte Bal.in l.j.C.eo.& Ang.in l.j.j.de
iud.¶ Decimo,fallit vbi pactũ fuiſſet cõceptũ per verba iſta pro-
a mitto ſoluere vbicunq; fuero inuẽtus[a]. nã tũc vbicunq; fuero in-
uentus potero cõueniri, nec erit locus pœnitẽtię,qa ibi videor cõ
traxiſſe l.cõtraxiſſe.j.de actio.& oblig.& l.hęres abñs.§.ſi.j.de iud.
ſm Bar.hic.ꝙ eſt verum ẽt ſi locus ſolutionis fuit oĩno incertus &
indefinitus, qa talis incertitudo nõ vitiat, vt probaĩ in l.titium &
meuiu in.§.tutores.& ibi Bar.j.de admini.tuto.& firmat Spe.in lo
co.s.all.& Ful.& Bal.in l.ſi quis in cõſcribendo.C.de epiſ.& cle.&
Bal.in l.ſi duo.in lec.anti.j.de ꝯſti.pecu.& An.de Bu.& Io.de Imo.
in d.c.quãuis Guil.de cug in d.l.ſi duo.& in l.ſi qs in cõſcribẽdo,
prox.alle.tenuerit cõtrariũ.& ẽt ſentit.Bar.hic in fi.ar.l.iiij.§.quęſi
tum.j.ſi quis cau.& pro hoc Guil.all.plures ſatis friuolas rõnes, &
Bar.hic ſi bene ꝯſidereť, vř in hoc ſibi ipſi aliquãtulũ cõtradicere,
ſed vt dixi,dicta incertitudo nõ vitiat.& iſta eſt vera opi.ꝑ d.§.tuto
res.Nec ob.d.§.quæſitũ.licet doc.nõ reſpõdeant, qa reſponde,ꝙ
prout dicẽt Bar.& doc.ibi ille tex.procedit tñ in ſtipulationibus
prętorijs,& iudicialibus,q̃ neceſſitate præſtantur, & ſm mentẽ &
æquitatẽ prætoris interpretanť, & qa prętor nõ patiť aliquẽ deci-
pi ſub inuolutiõe verborũ, & ideo ſm gl.mag.& doc.ĩ d.§.quęſitũ
ille tex.nõ haberet locũ in ſtipulationibus cõuẽtionalibus, cũ ille
recipiãt intellectũ ex mẽte partiũ l.in cõuẽtionalibus.j.de ver.ob.
10 ¶† Et ſi dixiſſem ſimpľr promitto ſoluere vbicunq;,vel promitto
ſoluere vbicunq; fuerit petitũ, potero cõueniri vbi fuero inuẽtus
vel vbi habeo bona,vt eſt caſus ſing.in d.§.tutores, & ita ibi tene-
bat ẽt Ia.de Are.& Ray.quos refert & ſequiť Anto.de Bu.in d.c.j.
11 † Vbi aũt promiſiſſem ſoluere, vel reſpõdere vbicunq, fuero in-
uentus,an potero conueniri in loco peſtifero ſi ibi ſum inuentus,
vel in loco in quo trãſeundo nauigarẽ.vide Aug.ĩ l.cũ res.in prin.
de leg.j.ſingulariter tenentẽ, ꝙ non,ar.l.de ætate.j.ad Tre.& l.hẽs
abſens.§.j.j.de iud.Imo.tamen ſub dubio forte in d.l.cum res.te-
nuit contrariũ,quia debuit cogitare,ꝙ euenire poterat.ar.l.ſi quis
domũ.§.huic ſubiunge.j.loca.ſed pro opi.Ang.facit l.oblone ge-
nerali.j.de pig.faciunt etiam not.per Anto.de But.in d.c.j.de iud.
12 ¶† Quid ſi promitto ſoluere Florentiæ,Bononię,& alibi vbicũq;
fuero inuentus, an potero cõueniri in quocunq; alio loco remo-
b tiori,[b] q̃ ſit Florentia, & Bononia d.Ant.multũ no.in d.c.j.tenuit,
ꝙ nõ, ar.c.ſedes.de reſcri.Sed Imol.in d.c.tenuit cõtrariũ dicens,
ꝙ tex.in d.c.ſedes.habet locũ in diſpoſitione facta ꝑ verba indefi
nita.ſecus ſi ꝑ verba alia, prout in ꝓpoſito no.Io.An.in c.cũ mul-
13 tis.de reſcri.in vj.in nouel.¶† Quid ſi ꝓmitto ſoluere in quocũq;
loco tibi creditori placuerit.Bar.hic tenuit,ꝙ nihil releuat iſta pro
miſſio vnde nõ poterit cõueniri extra domiciliũ, alle.ĩ ar.l.Meuia.
14 §.ſi.j.de annu.leg.& l.ꝙ niſi.§.j.j.de ope.libe.† pro quo facit, quia
verbũ placuit, importat arbitriũ boni viri l.Thais.§.ſororem.j.de
fideicõ.l.ideo debet intelligi de loco in quo de iure ſortiebať fo-
rum, qa bonus vir habet regulare arbitriũ ſuũ ſm regulas iuris l.
ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ j.pro ſoc.l.vir bonus.j.iudi.ſol.facit l.j.j.de
c arbi.& no.Bar.ĩ extrauag.ad repri.in ver.videbiť. Dicebat.d.An.[c]
& Imo.in d.c.j.ſe credere,ꝙ hoc caſu poſſit cõueniri in quocunq;
loco in quo ſm naturalẽ æquitatẽ æquum videreť cõueniri ar.l.j.
c.ſi ibi no ꝑ Bart.iũcta l.Lucius.de teſt.mil.& per no.per Bar.in l.ſi
15 filius.j.de dona.† ſed certe alle.per d.Ant.loquunť qñ diſpoſitio
eſſet facta per verba importantia liberã voluntatẽ,nã tunc nunq̃
vĩr ſublata ea q̃ ſunt de iure naturali,vel gẽtiũ, vt probať in d.l.j.

in verſi.voluit.de teſt.mili.iuncta l.Lucius,vnde ſi ꝓmiſſum eſſet
ſoluere vbicũq; voluerit creditor, poſſet ꝓcedere dictũ d.Ant.&
intelligereť, ꝙ deberet ꝯueniri in quocũq; loco ĩ quo inuẽtus eſ-
ſet debitor, vel vbi haberet bona.per d.§.tutores.& ita in termi-
nis decidit Bal.in l.ſi qs in conſcribendo.C.de epiſ.& cler in rub.
C.de conſti.pecu.vbi ad hoc alle.l.Lucius.la.j.ff depo.quãuis do.
Ant.in d.c.velit ꝙ qñ ꝓmiſſio ſolutiõis eſt facta per verba impor-
tãtia liberam voluntatẽ poſſit indiſtincte oĩ loco cõueniri,ſed ma
gis placet id ꝙ dixi per d.§.tutores.in ver.vbi petitum fuerit.nã il-
la verba debebãt intelligi ẽt de loco nõ idoneo, per l.j.verſ.item
nuntiauo.tñ gl.in ver.oĩbus & ꝙ ibi Bar.j.de ope.no.nun.& tñ re-
ſtringunť ad loca in q̃bus fuerit inuẽtus,vel in q̃bus habet bona.
Raph.Ful.hic all.l.Lucius. cõtra Bar.in quãtũ tñ Bart.alle.d.l.me-
uia.§.ſi.Sed vt dixi, Bar.bñ loquitur qñ verba importabant arbi-
trium boni viri.& circa prædicta vide no.per Spe.in ti.de compe.
iud.addi.§.j.verſi.ſed quid ſi promiſit. cum ſeq.per Bart.in l.pe.
C.de pac.& in l.iij.alias.ij.§.ſi qs ita, infra.de eo quod cert.loco.&
per Bald.in l.ſi.C.commun.de leg.per Bald.in c.j.de mili.vaſ.qui
contu.eſt, dum alle.ſing.dictum Innoc.in c.ſi aduerſarius.de eo
qui mit.in poſſ.cau.rei ſer.& aliquid dixi in l.pe.C.de pact.vbi re-
prehendi opi.Ful.ibi, & hic tenentis, quod ille qui promittit poſ-
ſe conueniri coram quocunque iudice, non poterit declinare fo-
rum iudicis incompetentis,ac ſi promiſiſſet ſoluere in quocunq;
loco alle.c.dilecti.de foro compe.nã opi.ſua eſt contra iſtũ tex.&
ad d.c.dilecti.reſpõde, vt dixi in d.l.pe.vel quod ibi,pactum illud
indiſtincte obligat,nec eſt loc⁹ pœnitẽtię,qa ibi tractabať de ꝓro-
gãda iuriſdictiõe,nõ ꝯtra ius cõe,ſed ꝯtra priuilegiũ.quo caſu nõ
habet locum iſta l.vt ſing.voluit Bal.in d.l.ſi quis, in conſcriben-
do.de epiſ.& cle.facit l.pe.C.de pact.nam in caſu c.dilecti.iudex
nõ carebat iuriſdictione, ſed eã habebat, ſcilicet ex delegatione,
ſed reus volebat declinare vigore priuilegij ꝯceſſi Anglicis,vt ibi,
ſed hic nõ habebat iuriſdictionẽ. alia ẽt ratio patet ex ibi no.per
Inno.nõ ob.ẽt in l.bonæ fidei,ſm vnã lect.gl.j.de eo,ꝙ cer.loc.quã
all.Ful.quia ibi interuenit ſtipulatio,merito pôt agi,vt cõſequatur
intereſſe. Præterea ibi nihil diciť de pœnitentia. itẽ ibi cõuenitur
16 in loco in quo ſortiebatur forũ. † Et quid ſi promiſi ubi creditori
reſpõdere vbicunq;,vide per Pau.de Caſt.hic dicentẽ, ꝙ ante pro-
miſi reſpondere de tota pecunia, quia videor promiſiſſe ſoluere
vbicunq; l.eã q̃.& ibi Bal.C.de fideicõ.& ſic nõ potero pœnitere,
17 vt dixi in.x.fal.† Aut promiſi ſimpliciter reſpondere vbicunq; lo-
corũ,& videor promiſiſſe poſſe conueniri vbicunq;,& ſic potero
pœnitere per hanc l.& ita dicit tenere Bald.hic in quadam lec.ſed
non habeo in lec.meis,ſed pro hoc vlt.adde l.eum qui res.cũ glo.
& ibi Bald.C.de procu.nam iſta verba dubia debent interpretari
contra ſtipulantẽ l.ſtipulatio iſta.§.in ſtipulationibus.de verb.obl.
& de hoc etiam aliquid per Bald.in d.l.ſi quis in conſcribendo.de
epiſ.& cleri.& per Pau.de Caſt.in d.§.ſi quis ita.& per Bald.in l.j.j.
de in ius voc.& per doct.in d.c.dilecti.& in d.c.j.de iu.& quod no.
Iac.Bu.& Bal.in l.non codicillum.C.de teſta.¶ In gl.j.ibi contra-
rium &c.i.formatum. in glo.ſi.¶ In gloſ.ij.ibi.§.eo.autẽ.ille tex.nõ
probat opi.gl.qa in caſu illo requireretur cõſenſus filiæ, qñ pater
ageret,aut dotem peteret l.ij.§.ꝙ ſi in patris.& §.voluntatẽ infra ſol.
ma.ideo ante lit.cõte.filia variare pôt,qa př ante lit.cõte.nõ dř pe
tere,vel agere, ſed petere velle l.amplius.j.rẽ ra.ha.& ſiĉ nõ ꝓbať
opi.gl.in auc.offerať.de lit.cõte.hoc alle.qa ibi non dř ꝙ poſt ſatiſ-
dationẽ de iudicio ſiſti neceſſario prẽſtitã aliq̃s alius actus geſtus
fuerit

ADDITIONES.

a ¶ Fran.Cur. Inuentus Vide ad hoc Pet.de Anc.conſi.cxxxix.vbi tenet procurato
rem non poſſe forũ declinare ſi in procuratorio habeat de reuocando ſequeſtro,
& petendo conſi.ſapientis.& ibi tenet,quod ratione rei mobilis,quis ſortitur fo
rum de quibus per Bald conſi.ccclxviij vbi ponit an procurator eius, qui pro-
miſit ſoluere Papiæ,Romæ,Panormi,Venetijs,& vbicunq; fuerit inuentus,poſ-
ſit conueniri in loco vbi habeat merces venales in conſpectu. & intellige tu ꝙ ſi
habet bona in loco,licet ibi non reperiatur perſonaliter virtute dictę promiſſio
nis poterit.ibi conueniri ita Bald.in l.ſi.§.ſed & ſi quis.C.communia de leg.&
d.Ant.in d.c.j.& intellige etiam ꝙ ſi promiſiſſet certo loco & tempore,puta pla
centiæ, ꝙ licet ibi non inueniatur, tamen conueniri poterit ex quo cenſetur in
dolo. ita pulchre Bal.in c.j.de mili.vaſ.qui contu.eſt alle.auream doc.Inn.in c.
aduerſarius, extra de eo,qui mit.in poſſ.& adde ꝙ ſi quis promitteret ſoluere in
certo loco,& ſe repreſentare ad omnem requiſitionẽ creditoris, poterit ibi con-
ueniri licet ibi non inueniatur, ita Bal.in l.cum archimodoram.C.vt in poſ.leg.
per tex.in l.ſi fideiuſſor.§.pe.j.qui ſatiſda.cogan.

b ¶ Fran.Cur. Remotiori.Adde in Cep.quem omnino vide de eo, ꝙ eſt dictum de
loco peſtifero in cau.ſua.cxxij.inc.ſepiſſime in inſtrumentis.

c ¶ Fran Cur. Dicebat d.Ant.adde ꝙ pro opi.d.Ant.facit, quia vnumquodq; ver-
bum in pacto vel inſtrumento appoſitum cenſetur appoſitũ cum miniſterio ali-
quid operandi,gl.eſt no.in l.j.j.ꝙ me.cã.& in c.ſolite.de maio.& obed.Bald.in
rub.C.de cõtrahen.emp.qõ.ix.ſed ſi dicta verba ita intelligerẽtur, vt dř ꝑ Alex.
nihil operarenť.ergo importabũt arbitriũ boni viri.hoc mõ, qa ſi inuenio te ĩ ali
quo loco vbi facile habeas modũ ſoluẽdi, potero ibi te cõuenire,aliter ſecus.

fuerit coram iudice, adeo q̃ poſt illum talẽ actum poſſit declinari iudex ẽt vſq; ad li.cõte. nihil aũt facit tex.cũ gl.in c.iii p queſtionũ alle.in gl.nam ibi ſolum probatur q̃ exordiũ litis eſt in litis conte. ſed iura in propoſito nõ ponderant litis exordium, ſed dicunt in initio, & ſic poſſunt intelligi de initio.ſ.iudicij, q̃ eſt ante lit.conte. l.vbi acceptum.cum gl.ff.de iu.vn de Bart.hic reprehẽdit opi.gl.de quo me remitto ad ea quæ ſcripſi in l.quidã conſulebãt.& ibi per Bart.infra de re iud.& vltra ibi dicta põt pro opi.Bar.contra iſtam gl.adduci tex.hic in ver.adiref &c.à ɔ̃trario ſenſu, nã iudex dr̃ addit' ẽt añ li.cõte.in §.ſi vero ẽt q̃.dã iurẽt in auc.de exhi.reis q̃ melius pbat q̃ gl.hic all.p Ful.ſ.gl.iuncto tex.in l.litigatores.i prin.j.de arbi.nec Ful.hic bñ rñdet ad l.licet & ſi ſuceperit.ff.de iu.q̃ eſt potiſſimũ fundam̃ opi.Bar.& quę optime pbare vr̃, nã Ful.rñdet, q̃ ibi ſuſcepiſſe actionẽ intelligit reus p li.cõte.l.amplius.rẽ ra.ha. quod eſt falſum.& ɔ̃ tex.in auc.de exhi.reis §.ſancimus.ver.ſuſcepto.& accipit actio p libello.l.ædita.C.de edẽ.Nec ob.q̃ tex.in d.l.ſed & ſi ſuſceperit.dicat añ ſniam &c.q2 p hoc nõ ſequit illud q̃ dicit Ful.ſ.q̃ lis eſſet ɔte.cũ aliàs nõ poſſit pueniri ad ſniam regłr, niſi li.cõte.q2 hęc ſua cõſideratio vr̃ vna truffa cũ ſupportatione, q2 tex.nõ dixit ibi.q̃ res eſſet in ſtatu quo poſſet, vel nõ poſſet perueniri ad ſniam, ſed ſolũ dicit, q̃ ille nõ põt reuerti ad opponẽdũ declinatoriã ante ſniam, & ſic voluit cõprehẽdere oẽ tẽpus.Nec ob.ẽt l.apertiſſimi.ibi anteq̃ lis inchoet.C.de iu.& i §.illud in auc.de exhi.reis.ibi poſt li.cõte.&c.q2 rñdeo, q̃ intelliguntur qñ añ lit.cõte.nõ apparebat de tacito cõſenſu, & prorogatiõe fcã per oppoſitionem aliarũ exceptionũ dilatoriarũ bñ facit tex.in auct.offeratur.ibi, niſi ille ſit &c.C.de li.cõte.& tex.in l.cũ Papini.i fi.C.de ſen.p quã l.etiã tollunt alle.hic p eũ.Bñ fatebat Ful.q̃ ſi p̃ceſſiſſet pactum de quo hic in tex.tũc bñ induceref prorogatio irreuocabilis añ lit.cõte.p iſtũ tex.i ver.adiref à ɔ̃trario ſenſu, ſed qñ nõ p̃ceſſiſſet

13 tale pactum, tũc requirerẽt b.cõte.p d.l.apertiſſimi.cũ ſi.† Sed dicatis, q̃ ẽt qñ nõ p̃ceſſit tale pactũ, ẽt ante lit.cõte.induciẽ prorogatio, vt d.l.ſed & ſi ſuſceperit.& tenui plenius i d.l.quidã cõſulebãt.

19 ¶ † In gl.fi.vera eſt vult.ſol.gl.declarãda, vt dixi in viij.fal.& declarat Cy.in d.l.ſi q̃ ex cõſenſu.& ad hoc facit q̃ in ſimili voluit gl.in l.ij.§.j.in ver.cõſenſus.j.de iu.q̃ voluit, q̃ licet error in tribuẽda iuriſdictiõe impediat prorogationẽ.l.ſi p errorẽ.ſ.eo.ſecus tñ eſt in errore cõmiſſo in nõ allegãdo priuilegium quoad declinãdã iuriſdictionẽ, vt ibi gl.declarat.q̃ eſt no.p limitatione d.l.fi.per errorẽ.&

20 ibi dixi.† & ibi dictis ẽt adde gl.ſing.i l.j.C.vbi decri.agi opor.quę q̃rit q̃d ſi à prin.fuit error in litigãdo coram incõpetẽti, demũ ex

21 poſtfcõ ſciẽter litigarũt, an prim' pceſſus valeat, dic vt ibi.¶ † Extra gl.q̃rit hoc Ang.q̃d ſi litigatũ eſt corã incõpetẽti, & ſic ſciẽter, a deo q̃ vr̃ prorogata iuriſdictio, & poſtea inſtantia pereat, & de no-

a uo inchoet, an in hac ſecũda inſtantia poterit declinare iudex [a] nõ obſtãte prima prorogatiõe, & ipe tenet q̃ ſic, & male loquitur.vñ dic meli' vt p eundẽ cõtrariũ tenentẽ in l.ſi quis poſtea.j.de iu.& p l.ſi quis repetẽ.j.ad Tur.& aliquid p eũ dẽ.j.l.pxi.& ibi ẽt p Fel.

ADDITIO.

a ¶ Iudex. Dic q̃ Lud.Rom.ſing ſuis tenet contrarium.

Vlpianus lib.vj.fideicommiſſorum. LEX XIX.

1 *Fori mutatio poſt ſententiam vel poſt litem conteſt.non mutat prioris iudicis iuriſdictionem.*

2 *Domicilium ſi mutatur, ita & forus, niſi ſit præoccupata iuriſdictio per iudicem primi domicilij, quod intellige, vt hic.*

3 *Citari debet clericus coram iudice eccleſiaſtico de contractu facto ante clericatum, etiam ſi pro eo fuiſſet ante clericatum conuentus coram ſeculari.*

4 *Domicilium primum, etiam ſi eſſet domicilium originis, tollitur perſequens quoad ea tantum, propter quæ ſubtraheretur mulier ab officio viri.*

5 *Domicilium originis non admittit, qui alibi domicilium acquirit, ita quod vtrobiq; poteſt conueniri, ſi ibi inueniatur.*

6 *Præoccupatio iudicis in cognoſcendo operatur, q̃ præoccupans videtur etiam præoccupaſſe in exequendo.*

7 *Præoccupatio in cognoſcendo operatur, q̃ durat iuriſdictio, licet reus mutet forum, niſi eſſet mutatus ex priuilegio conceſſo motu proprio ſuperioris.*

8 *Domicilium originis non mutat ſponſa per matrimonium.*

9 *Vidua ſequitur forum viri, niſi luxurioſe viuat.*

10 *Vidua non ſequitur forum viri, ſi redeat ad primum domicilium.*

11 *Domicilij appellatione in dubio venit domicilium habitationis. & nõ originis.*

12 *Subditus ratione domicilij habitationis dicitur proprie ille, qui habet domicilium habitationis, non autem ratione contractus, vel delicti.*

13 *Domicilium non mutat concubina proprie originis ratione concubinatus.*

14 *Filiarum appellatione, veniunt ita nuptæ ſicut nubiles.*

15 *Sententia lata in forenſem, vel in eum qui mutauit forum, ſeu domicilium, an poterit exequi ſine literis primi iudicis.*

16 *Citatus coram iudice ſeculari, ſi poſtea efficiatur clericus, an poſſit per iudicem ſecularem contra eum procedi.*

17 *Clericus poſt delictum, & ante citationem effectus, an poſſit conueniri coram laico, & quid de mercatore & ſcholare, qui poſt contractum deſiit eſſe ſcholaris, aut mercator coram quo conuenientur.*

1 CVm quædã. † Mutatio fori poſt ſentẽtiã, vel poſt li.conte.non mutat p̃toris iudicis iuriſdictionẽ.h.d.¶ No.q̃ dixi in ſummario.Et idẽ dicas, ſi p ſolã citationẽ fuiſſet p̃occupata iuriſdictio, p l.ſi q̃s poſtea.j.de iu.&c.c.ppoſuiſti.de ſo.cõpe.de quo dic vt ibi, & de mã vide ẽt ali-

2 quid p Bar.in l.ſi plurib.de le.j.¶ † Itẽ no.à cõtrario ſenſu, q̃ ſi nõ eſt facta pręoccupatio iuriſdõnis p iudicẽ mutatiõe domicilij mutabit forus.q̃d intellige verũ, quo ad forũ quẽ quis ſortiebaẽ rõne domicilij, iuxta.l.ſi fideicõ.§.pe.j.de iu.nõ aũt mutaref quo ad forũ quẽ q̃s ſortiebaẽ rõne ɔ̃ctus, vt eſt tex.in l.ij.C.e.& fortius pbatur ibi in ver.tpe ɔ̃ctus habuit &c.q̃ ſi q̃s tpe ɔ̃ctus hẽbat domicilũ Ferrarię, & tñ ɔ̃ctũ illũ nõ fecerit Ferrarię, ſed Bononię, & poſtea mutauerit domicilũ, q̃ p illo ɔ̃ctu poterit cõueniri Ferrarię. q̃ eſt ſin.ſm Bar.ibi, ſed d.Ant.& d.Abb.in d.c.ppoſuiſti.dicunt q̃ licet Bar.videaẽ ita velle.tñ ipſe putat cõtrariũ, per tex.in d.c.ppoſuiſti.& vr̃ ipſe intelligere tex.in d.l.ij.qñ cõtraxit in loco domicilij.& ita ẽt intelligit ibi Cy.& Sal.in d.l.ij.Sed Ioan.de Imo.in d.c.ppoſuiſti.approbat dictũ Bar.p d.l.ij.quę indi.loquiẽ.& q2 ſi mẽs literę i d.l.ij.fuiſſet, put accipit Ant.de Bu.debuiſſet litera dicere, vbi domicilũ habet, vel vbi ɔtraxit, & rñdet ad dictũ c.ppoſuiſti. q̃ ille tex.limitaẽ p illã.l.ij.ſicut ẽt iſte text.limitaẽ per eandẽ l.ij.tñ Guil.de cu.expreſſe in d.l.ij.& ibi ẽt Ang.& Pau.de Caſt.tenẽt p l.noſtrã, q̃ vbi alia rõne, q̃ rõne cõtract' ibi celebrati ſortiebaẽ forũ in loco primi domicilij, non poſſit mutato domicilio amplius ibi cõueniri, & iſta opi.vr̃ rõnabilior.& ita põt ẽt accipi verba Bar.in d.l.ij.& ſentit Bart.hic vide q̃ no.Spe.in ti.de cõpe.iu.d.§.j.verſ.ſed q̃d ſi debitor tpe cõtractus, & Ang in l.hẽs abñs.§.j.vlt.col.de iu.

3 vbi tenet dictã vlt.opi.¶ † Intelligit tñ illud q̃ eſt dcm̃, niſi vna cũ mutatione fori mutaref ſtatus pſonæ, vt q2 laicus poſt cõtractũ à

a ſe celebratũ effectus eſſet clericus, [a] quia tũc à primo iudice ſeculari ẽt rõne p̃cedẽtis cõtractus nõ poterit cõueniri, ita dicit Ia.Bu.in l.q̃ſq̃s.Ia.ij.C.de epi.& cler.p illũ tex.in fi.& cũ ibi no.vbi nulla alia rõne phibeẽ primipilarius.i.primus adminiſtrator rerũ effici clericus poſt finitũ offm̃ ante redditã rõnẽ.Niſi quia corã iudice eccleſiaſtico eſſet ɔueniẽdus.& idẽ no.Cy.& Bal.in auc caſſa.eo.ti.& d.Ant.in p̃all.c.ppoſuiſti.idẽ no.Bal.in c.j.de eo, q̃ arma belli

4 ca depo.vbi all.ad hoc gl.in l.nemo põt.de le.j.† Et attende, q̃ domiciliũ p̃cedens ẽt ſi eſſet domiciliũ originis in caſu huius l.tolliẽ p ſequẽs domiciliũ quo ad ea tm̃ p q̃ quæ ſubtraheref mulier ab

b officio viri [b] l.fi.§.itẽ reſcripſerat mulierẽ.j.ad muni.& ibi declarat Bar.& aliquid per gl.C.de & ori.l.origine.li.x.& per Cy.& Bal.& Saly.in l.ij.p Bal.hic, & i rub.ff.ſol.ma.& p Pau.de Ca.in l.rei iudi

5 cate.§.fi.eo.tit.† Sed alia pſona excepta vxore quãuis acquireret domiciliũ in alio loco, non amitteret domiciliũ originis l.pe.ſ.de ſena.l.aſſumptio.§.j.infra.ad muni.in tm̃ q̃ ẽt i domicilio originis etiã poſtea poſſit cõueniri, dũmodo ibi inueniref.ita tenẽt magis cõiter doc.per d.l.aſſumptio.§.j.iũcta l.hẽs abñs.in prin.ſm Bar.in preal.l.aſſumptio.§.j.& no.doc.i c.accedẽs.el.ij.vt li.nõ cõte.& i c.fi.de fo.cõpe.de quo ẽt vide p Spe.in ti.de cõpe.iu.adi.§.j.ver.q̃d ergo ſi aliquis.& Bal.in rub.C.ſi à nõ cõpe.iu.& ſic in h̃ ęquiparaẽ foro quẽ q̃s ſortitur rõne cõtractus, nã ibi põt cõtrahẽs cõueniri, ita demũ, ſi ibi dẽ inueniẽ, vt eſt gl.no.in l.j.in gl.ij.infra ſi q̃s in ius vo.nõ ie.ibi diceẽ, ſed in loco domicilij, q̃ q̃s acquiſiuit rõne habitatiõis põt q̃s cõueniri, ẽt ſi ibi nõ inueniaẽ l.iiij §.pror infra.de dã.inf.in auc.de exhib.reis.§.ſi vero ẽt q̃.dã c.cauſam.de dolo & ɔtu.

6 ¶ † No.in ver.ſed ſi pol.iuncto ſuperiori ver.& iuncto eo, q̃ no.gl.in ver.exequi.q̃ iudex q̃ qũocunq; p̃occupauit iuriſditionẽ in cognoſcẽdo, vr̃ ẽt p̃occupaſſe quo ad executionẽ ſniæ per eundẽ ferendę.ſecus aũt eſſet i iudicio, cuius iuriſdiõ prorogata eẽt, q2 nõ vr̃ prorogata quo ad hoc, vt ipe exeq̃ poſſit, vt eſt tex.no.in l.epale.& ibi p Ia.Bu.& alios.C.de epiſ.au.de quo tñ dic vt p Spe.& Io.An.in ti.de cõpe.iu.adi.§.j.ver.ſed q̃s exequeẽ.p Saly.in l.j.§.fi.C.e.& p Ant.de Bu.in c.p.& g.de offi.deleg.& ibi pleni' in vlt.char.& p

7 eundẽ in c.ppoſuiſti.ad fi.de ſo.cõpe.¶ † Itẽ no.ex eo.verb.q̃ ſi p cognitionẽ cauſæ eſt præoccupata iuriſdictio, durat iuriſdictio licet reus mutet forũ.Quod limita no.niſi mutat' eſſet forus ex priuilegio cõceſſo motu pprio à ſuperiore, vt pbaẽ in l.idẽ vlpianus. in fi.no.Bart.j.de exe.tu.& in l.qui aũt.in prin.cum ibi no.j.ſi quis cau.&

ADDITIONES.

a ¶ Tho.Dip. Clericus. Vide Fel.in c.propoſuiſti.de ſo.cõp.& in c.fi.in vj.limita.de cõſti.& vide Bar.Cep.in cõſi.xj inci.caſus talis eſt Aloiſius. & vide Bar.in l.j.& ibi ſcripſi in addi.j.de pe.& Iaſ.in l.nemo põt de le.j.ſi Lucius Titius p̃ſcriptione per ſtatutũ efficiaẽ clericus, an poterit ſe tueri virtute dicti ſtatuti in curia ep̃ali.

b ¶ Fran.Cur. Viri. Adde tu vltra alle.per Alex.hic Cy.& Saly.in l.ij.alle.& in d.l.origine, tex.& ibi gl.Bal & Ang.in l.cum te.C.de nupt Bal.in rub.j.ſol.mat.& Pau.de Caſt.in l.rei iu.§.fi.eo.ti & Alb.de ro.in opere ſtatutorum.parte.ij.q.x.& Abb.in d.c.propoſuiſti c.fi.extra de ſoro compe.

can.& no.Bar.in l.j.j.de pe.¶ † In gl.j.adde q d in spōsa, & dic φ nō mutat domiciliū l.ea quæ la.ij.j.ad m.uni.intellige tamen vt ibi no. ¶ † Quid aūt in vidua, dic φ illa sequit̄ forū viri l.filij.§.vidua.j.ad muni.φ credit Ang.hic esse verū nisi luxuriose viuat ne plus habeat luxuria q̄ castitas ar.in auc.de resti.& ea quæ par.§.fi.sed melius allegasset text.in l.his solis.j.de reuo.dona.& illū tex.ibi ponderat Bal.ad hoc, videlicet φ mulier non caste viuens amittat priuilegia primi thori.facit φ no.gl.in auc.scīm in ver.nuptijs.C.qñ mulie.tut.of.fun.pōt.& Spe.in ti.de tu.§.nūc dicendū.ver.itē excipitur cōtra matrē.φ intellige verū nisi in his in quib' vidua retineret domiciliū viri. & esset ipsi vidue odiosum.ar.l.si quis solidū.j.de hær.insti.bene facit φ no.Bal.in d.l.his solis.dum al.l.cum profitearis.e.ti.& ita puto tenēdū,q̄uis Ful.hic simpliciter dicat, φ dictū Ang.non vr̄ verū,eo q̄a fm Ful.mulier ex luxuriosa vita non adipiscitur nouū domicilium.ergo retinet domiciliū viri. Sed die φ imo mulier adipiscitur primum domicilium suę originis,φ amiserat p̄p m̄rimoniū,vt no.ī d.l.Longinē,^b vt dixi.s.nec pdidit primū domiciliū nisi quo ad ea , p̄pter quę subtraheret̄ à seruitio viri.& licet Ful.dicat,φ ratio Ang.non cōcludit.mihi vr̄ φ satis bñ cōcludat sic declarādo, nā mulier q̄ transit ad fm m̄rimoniū,perdit domicilium primi viri d.c.vidua.& tñ existēs in m̄rimonio dr̄ caste viuere l.muliet.§.cū p̄poneretur.j.ad trebel.ergo vidua luxuriose viuens debet quo ad fauores illud perdere,ne plus habeat luxuria q̄ castitas.&c.† Pau.de Ca.hic dedit aliā limitationē ad d.§.vidua.videlicet,nisi vidua rediret ad primū suū domiciliū,nā trāslatio p̄sonæ mulieris ad domiciliū viri fuit cā priuilegij,& acquirendi domiciliū viri. ergo cessante cā debet cessare effectus l.adigē.§.quāuis.de iur.patr.& licet ipse nō dicat, hoc idē tenuit An.de Bu.in c.ex parte b.in fi.de foro cōpe.nihil m̄ alle.sed hoc nō puto verū, q̄a trāslatio p̄sonę mulieris ad domiciliū viri nō fuit cā domicilij acquirendi, sed solū m̄rimoniū^h absq; traductione ad domū viri, vt est gl.no.ī d.l.ea quæ la.ij.j.ad munici.& vidua sem p̄ censet̄ esse in m̄rimonio viri l.fi.C.de bo.mater.& in §.solutio.in auc.de nup.in terminis n̄ris firmāt in indiuiduo istud Ioā.An.& Mod.in c.is q. de sepul.vi.in nouel.p plura, & maxime per illū tex.in fi.generaliter loquentē,† & sem. p̄ intelligas qđ vbi fit m̄tio de domicilio,intelligit̄ in dubio de domicilio rōne habitatiōis,nō originis vt est gl.signāter no.in c.statutū.§.cū aūt.in ver.vnā dietā de rescriptis.in vj.† Et ille p̄prie dr̄ subditus q. est subditus rōne domicilij habitationis,^c nō aūt rōne cōtractus, vel delicti. vt est gl.elegās in cle.j.in ver.subditos. de foro cōpe.& Bal.in l.oēs in.§.si vero apparitor.de epis.& cler.Adde ēt prædictis gl.xiij.q.ij.vnaqueq;. q dixi, φ si mulier plures habuit viros,sequi debet vltimū virū quo ad sepulturam.¶ † Itē inquantū gl.hic dixit,quod cōcubina^d domiciliū nō mutat,intelligas esse verū quo ad hoc,vt nō perdat domiciliū originis,sicut perdit vxor, sed quo ad acquirēdū s̄m domiciliū,licet illud nō acquirat vi concubinatus, tñ pōt acquirere,quia illuc se ꝯtulit facto, & animo l.domiciliū.j.ad muni.ita inquit Bal.hic in lect.anti.quod est no.p intellectu l.de iure.alle.in gl.† Et faciunt ista,an si cōcessum fuit patri priuilegiū pro se & filijs & filiabus,extendat̄ ad filias nuptas. de quo vide Bart.in l. quoties.C.de priuile.scho.li.xij.determinantē,φ nō p illū text.& videt̄ illud esse singulare,& sequit̄ illud Ang.& Ioā.de platea ibi, & Ro.cōtra in l.j.in prin.infra.ad Sylla.tñ nō videt̄ illa decisio vera. nā ille tex.nō probat φ non cōprehendat filiā nuptā , nec de tali loquitur illa l. quinimmo si in casu illo tex.hoc dixisset,nō deberet extēdi, cū sit cōtra ius,cū appellatione descendentiū,vel filiarū veniāt sine dubio ita nupte, sicut nō nupte . & dñr esse de agnatione, & genere patris,licet non illi qui nascunt̄ ex eis,vt inqt tex.in l.j.ff.de iu.immuni.& ī l.j.§.pe.j.de iniu.& ibi dr̄, φ pro iniuria illata filię nupte, quę adhuc dr̄ in potestate patris,ita cōpetit^e actio iniuriarū patri, sicut si nō esset nupta.pro hoc bene facit,q̄a filia nupta retinet domiciliū patris,seu originis in his p quæ subtrahit̄ à seruitio viri , vt p Bar.in l.fi.§.pe.j.ad muni.& Bal.hic cū concor.s.alle.¶ † In gl.in ver.gñaliter . in fi.Sed an sine literis primi iudicis potent exequi. vide gl.in l.ij.in vers.ex cā.j.si q.s in ius voc.nō iter.& aliqd per Cy. & Bal.hic,& per Ia.Bu.& Bal.in l.argentariū.j.de iudi.& Bal.in l.à diuo Pio.§.j.infra.de re iu.per Bar.in l.epāle.de epis.aud.& in l.j.in xij.q.ī.de off.ꝯsul.& in l.ij.C.de exe.rei iu.& in l.j.in fi.C.de cōfes. & p Bal.in addi.Spe.ī ti.de sen.p̄la.& in l.fi.in vij.q.C.de edi.diui. & Bal.in addi.Spe.de exe.sen.p Ang.& Imo.in l.intra.j.de re iudi. & per do.Anto.in c.postulasti. de foro compe.& in c fi.de confes. ¶ † Extra gl.facit iste tex.an q.s postq̄ citatus fuerit corā iudice seculari , efficiat̄ clericus,^f an possit cōtra eū per ipsum iudicē secularē p̄cedi.de quo dic,vt p Bar.in l.j.infra. de pig.cū cōcor.ibi alle. & p Gui.& Bal.in l.officiales.C.de epis.& cle.& qđ no.Cy.& Bal. in d.auc.cassa.p Saly.in auc.statuimus. eo.ti per Gui.de cu.Ia.Bu. & Ful.in l.pe.infra.si ex noxa.cā.per Ang in l.si q.s postea.j.de iu. p Bal.in l.si crimen.C.de ordi.cog.& in l.j.C.an ser.ex suo fac.† In quibus locis tangūt quod si post delictū ante citationem effectus fuerit clericus.de quo ēt per d.An.in d.c.proposuisti. Et ibi ēt tangit q.d de scholari mercatore,q. post cōtractū desijt esse scholaris, aut mercator,coram quo cōueniet̄.de quo etiā dic vt per Bal.hic.

ADDITIONES.

a ¶ Viuat.His adde, φ voluit Pau.de Cast.consi.cxxj.in j.impressis , vbi consuluit φ vidua luxuriose viuens ita debet perdere dotem, sicut si esset in matrimonio rationib.de quib.ibi late per eum.& inquantū d.Ias.hoc ampliando dicit, φ vxor per verba de præsenti , licet non incognita sequatur forū viri,dic φ huic videtur obsta.quod dicit Bene.capra.in c.is qui.§.fi. de sepu.φ vxor per verba de præsenti non debet sepeliri in sepulchro mariti.

b ¶ Solum matrimonium vide quod vo. Pau.de Cast.consi.cxcv.vbi & in quo loco mulier debeat subire onera.

c ¶ Fran.Cur. Habitationis.Adde tu ad hoc do.Ant.& Imo.in d.c.fi.de fo.compe. & ibi Pano.Do.de sanc gemi.in c.cum episcopus . de ef.or.in vj.Bald.in l.si non speciali.vers.quęro hic etiam.C.de test.& in auc.habita.vers.item abest.C.ne fi. pro pa.& ad gl.in d.cle.j.adde consona. in c.nuper.extra de sent.excom.& adde φ vbi fit mentio de domicilio,semper intelligitur de domicilio proprio,ratione habitationis.gl.est cōiter approb.in c.statutū.§.cum autē.in ver. vnā dietam . de rescr.in vj.& sensit expresse Bal.in rub.C.si à nō compe.iudi.& sic principaliter, secus est potius rōne domicilij q̄ originis fm Bal.in l.fi.vers.sed hic queritur.C. de edi.diui Adri.tol.alle.gl.i d.§.cū autē. de quo vide p Fran.Are.in cōs.lxxxvij. & adde φ vbi tractatur de domicilio originis paterne, vel proprie, domiciliū originis paterne est potentius in cōsideratione, & præponderat origini paterne . ita Io.de Pla.in terminis in l.ciues.C de inco.lib.x.& multa de domicilio vide cumulata per Felv.in c.dilectus c.ij. de resc.& in c.quoniam.de offi.ordi.

d ¶ Tho.Dip. Concubina . Vide gl.in §.j.instit.de patr.potesta.& adde φ concubina dicitur domestica l.maximus. in ver.in domo.j.de verb.sig.& ideo repellitur à testimonio secundum Bal in l sed & si quis.§.illud. & ibi plene per Iasonem.j. si quis cautionibus.

e ¶ Ita competit d.Ias.dicit, φ Roma.etiam tenet cum Bar.hic, & Brixien.in suo repertorio dicit,φ obtinuit in facto . tu adde φ idem videtur voluisse Cap.in.§.fi. in c.is quem supra alleg.

f ¶ Clericus. De hoc late per Old.consi.iiij.& inquantum do.Ias.hic quærit de existente in monasterio intra annum probationis , an censeri debeat clericus , vel laicus.& dicit,φ propter hanc materiā censetur persona secularis, dic φ hoc nō est simpliciter verū , quia quo ad omnia cēsetur persona ecclesiastica,si sequetur professio.si autem intra annum moriatur , aliud est dicendū.de quo per Ancha. cōsi.lxviij.dum quęrit q.d de illis tertij ordinis vide Cal.cōsi.xiij.de foro cōpe.

S V M M A R I V M.

1 *Iurisdictionis quæstio expeditur secundum formam libelli , non secundum id quod debetur .*

2 *Compromissum si ex forma statuti debet fieri de causa centum librarum , & abinde infra , & creditor quinquaginta petit vltra centum , certe si apparet de fraude,compromittetur.*

3 *Creditor in quinquaginta potest petere partem debiti inuito reo.*

§.Quoties. Quęstio iurisdictionis expedit̄ fm formā libelli, non fm id quod debet̄.h.d.¶ † Et facit ad aliquas q̄ōnes,quas vide p Bar.hic & per Bar.in l.offerēdis p illum tex.& in l.fi.§.fi.vbi similis tex.C.de appel.& in l.q. tabulas.& ibi ēt Ang.ff.de fur.& p illū tex.dicit tñ Ange.no.in l.ampliorē.in prin.e.ti.φ iste tex.non procederet vbi p astutiā & fraudem actor petijsset maiorē q̄ntitatē,q̄ deberet̄,vt aliā adiret iurisdōnē.q̄a tūc ad discernendū cui' sit iurisdictio,nō patrocinabit̄ fraus, alle.tex. in §.& iudicare in auc.de defen.ciuit.† Et ideo fm eū, si ex forma statuti de cā centū librarū,& abinde.j.debeat fieri cōpromissum, & creditor q̄nquaginta petijt vltra centū, ne sit loc' compromisso,certe si appareat de fraude,cōpromitteret̄ . Sed certe tex.in §. & iudicare,non p̄bat illud,vt ēt patet ex no.hic in gl.tñ Bal.hic in lec.anniq.tenet idē quod Ang.in d.l.ampliorē & dicit Bar.φ ita tenuit hic Cy.ī addi.& Gul.in l.quidē.j.si cer.pet.sed certe Gul.ibi, aut Cy.hic istud nō dicunt , & subdit Bal.quod vbi à principio nō constat de fraude,tunc habet locum iste tex.& in d.§.& iudicare. secus si à princip.cōstat de fraude,& hoc puto sustineri posse , q̄a malitijs hominum non est indulgendū l.in fundo.j.de rei vendi. alias fieret fraus legi,vel statuto. quod non est dicendum l.cōtra. & l.fraus supra.de legib',quod no.pro limitatione huius legis. Et vide Ang.in.§.decreto.in aucten.de defen.ciui.& etiam in d.lege. qui tabulas.& ibi vr̄ approbare illud quod ipse dixit ī d.l.ampliorem,& bñ facit d.l.ampliorē.§.fi.in prima facie &c.¶ Secūdo mō vr̄ limitari iste tex.vt non p̄cedat,qñ ad impediendā iurisdōnem reus opponeret illū non esse iudicem talis cāæ,eo q̄a inspecta veritate,cā non est de tāta summa.Nā hoc summarie cognoscendū erit.ita vr̄ esse de mente Io.And.in c.Romana.§.cōtrahētes.de foro compe.in vj.in nouel.facit l.ij.§.sed si dubitetur.j.de iud.& no. doc.in c.super l̄ris.de rescr.& in c.si clericus.de foro cōpe.¶ Sed contrarium tenuit Bar.in l.ij post me.j.si q.s in ius voc.non ier.per istum text.dic vt ibi dicetur.¶ Itē facit iste text.φ si aliquid narretur ī libello,quod si verum esset,cā esset cognoscēda summarie,φ non inspicietur,an illud verū sit,vel nō,& cā summarie cognoscetur , vt no.gl.ī cle.dispendiosam.in ver.vsuris.de iu.facit quod no. Inn.i c.cū sit.de foro cōpe.¶ † Itē facit iste tex.an si creditor in quinquaginta

quaginta vellet petere partē ᵃ debiti, possit inuito reō hoc facere. de quo vide per Bart.in l.in cōmodato.§.duabus.j.cōmod.& i l.nō est nouum.in fin.j.de act.emp.& per Bal.& Ang.hic, & per Guil. & alios in d.l.quidā æstimauerunt p Cy.& Bal.& Io.de Imo.in l.si mihi,& tibi.in prin.de le.j.& i l.j.j.de acq.her.& p Bar.in l.edita. in repe.Paduana,in ver.nunc videamus.C.de edē.p Ang.& Mo. in l.scire debemus.ī prin.de ver.obli.& p Saly.hic, & Paul.de Ca. in l.si idē cum eo.in prin.e.ti.& magis cōiter tenetur cōtra Bar.in-quārū se fundat per istū tex.¶ In gl.i.ibi.l.si idē.in fi.dic vt ibi dixi. ¶ In ea.ibi,in fi.ibi.l.sed licet.dic ꝙ ibi loquitur quārū ad cām decidendā,q̄a debet decidi ſm allegata & ꝓbata l.illicitas.§.veritas. de offi.præsid.sed hic loquitur quātū ad iurisdictionē cōcedendā.

ADDITIO.

a ¶ Partem. Sed quid si iudex qui non potest cognoscere, nisi de quinquaginta tulit sententiā cōtra debitorē, qui erat debitor de quinquaginta ducatis, & quinquaginta libris, qualiter erit intelligenda hæc snia, an de maiori vel minori summa. vide Lu.Ro.sing.suis fol.j.& inquātū d.Ias.hic multa dicit, an debeat attēdi forma petitionis, vel summa exactionis. adde ꝙ voluit Bal.consi.cxlix. vbi ponit ꝙ delegato debeat tantum solui, quia debet intelligi deductis expensis.

Paulus lib.j.ad edictum. LEX. XX.

1 *Iudici excedenti metam suæ iurisdictionis, an & quādo nō paretur impune.9.*
2 *Episcopus extra locum suæ iurisdictionis, an possit beneficia conferre, & an possit ibidem excommunicare, & absoluere.*
3 *Preses duarum prouinciarū potest existens in vna expedire negotia alterius.*
4 *Tutores quibus assignata erat administratio prouincialium bonorum, possunt exigere debitorem extra prouinciam.*
5 *Iudex extra locum suæ iurisdictionis dicitur priuatus homo.*
6 *Prorogatio iurisdictionis de loco ad locum pōt fieri de expresso cōsensu partiū.*
7 *Delegati iurisdictio est odiosa. ideo restringenda*
8 *Iurisdictio potest prorogari per partes in alienum iudicem, nec requiritur consensus iudicis territorij, quia sufficit quod non prohibeat.*
9 *Iudici cedenti suæ iurisdōnis metā impune n̄ paret, qn̄ erit clarū, iudicē nō hr̄e iurisdōnē, seu excedere metā suæ iurisdōnis.sec⁹ si erit dubiū qđ limita, vt ifra.*
10 *Iudex laicus an possit cognoscere an reus sit clericus.*
11 *Districtus quid sit, & in quo differat à territorio.*
12 *Tutor datus pupillo per iudicem territorij pupilli, an possit habere licentiam ab eodem iudice administrandi tutelam extra territorium pupilli, seu iudicis.*
13 *Iudex an possit citare extra territorium suum per nuntium suum.*
14 *Iudex si extra territorium realiter citauerit, seu capi fecerit aliquem, & contra eum captum processerit, & sententiam tulerit, valet sententia.*
15 *Subditus litigans extra territorium, an ligetur statuto suæ originis.*

a EXtra. Excedēti metā ᵃ suę iurisdictionis nō
1 pareī impune.hoc dicit.¶ † No.ex primo respō.ꝙ iudex extra territoriū iurisdōnē exercere nō pōt.¶ Quod fallit, primo quo ad delegādū, cū in delegatione nō reqraī examinatio l.fi.§. de of.pfec.vrb.¶ Secūdo, fallit in magistratibus p vim expulsis à loco suę iurisdictionis, q̄a extra locū poterūt exer-
2 cere iurisdōnē cōtra expulsores, vt ī cle.j.de foro cōpe.¶ † Tertio fallit quoad potestatē excōicādi, vt no.gl ī c.nouit.de offi.dele.sm vnā opi.relatā in gl.quā saluāt ibi doc.ī aliq̄bus casib.vt ibi p eos. & ibi ēt no.an existēs eps extra locū suę iurisdictiōis possit bnficia cōferre, & ēt possit ibidē, absoluere ab excōicatiōe. de quo ēt no.
3 in c.excōicatis.eo.ti.† Et dicit ēt Inn.in c.nouit.in fi.ꝙ si q̄s est preses duarū ꝓuinciarū, pōt existēs ī vna expedire negotia alterius & sequiī Ang.hic, cui adde Bar.idē tenētē in l.j.§ fi.C.de metro.be. li.xj.& ibi ēt Ang.& probaī in d.c.j.de postu.pla.¶ In ꝯrium tn̄ vr̄ gl.& ibi expsse Bal.in l.iij.§.de offic.pręsid.loquitur de Guasconi-
b bus.¶ Item fallit in his quę sunt voluntarie iurisdictionis, ᵇ vt ī gl. ¶ Itē fallit vbi partes cōsensissent quòd iudex extra territoriū ius diceret c.statutū.§.in nullo.de rescript.in vj.& no.Cy.in l.si qui ex
4 consensu.C.de epis.aud.ar.l.quęro.j.de so.† vbi tutores q̄bus assignata erat administratio prouincialiū bonorū, pn̄t exigere debitorem extra prouinciā, si debitor spōte se obligauit ad soluendū extra prouinciā, nam potestas quam habēt tutores administrādo dicitur quædā iurisdictio l.inter tutores.j.de admi.tut.& istā opi. etiā videtur tenere Guil.de cu.& Bar.in l.fi.§.de iusti.& iu.& Bart. & cęteri in d.l.quęro.& Bal.hic,& cōiter Cano.in c.p.& g.de offic. dele.Contrarium tn̄ tenuit gl.in c.vt litigantes.de offi.ordi.in vj.& Iac.de Ra.& Ia.Bu.Bal & Saly.in l.j.C.eo.& Bal.in d.l.si qui ex cō-
5 sensu. & Pau.de Cast.in d.l.quęro.quia iudex † extra locum suæ iurisdictionis diciī priuatus l.iij.§.de offic.præsid.sed cōsensus priuatorū nō pōt dare iurisdōnē priuato.l.priuatorū consensu.C.eo. ¶ Itē quia iurisdictio coheret, seu terminaī territorio, vt hic. Sed his non obstantibus, & q̄busdā alijs friuolis rōnib⁹ adductis p Bal. maxime in d.l.si qui ex cōsensu.teneo primā opi.per prædicta, q̄a quēadmodū de tēpore ad tempus pōt prorogari iurisdictio l.ij.§. sed & iudex.j.de iudi.ita de loco ad locū cum procedat ar.de loco ad tempus l.vinum.cum si.j.si cert.pet.Itē idē probaī ix.q.ij.in c. episcopū, & patebit ex his, quæ statim dicam. Nec obstant alle.in contrarium, quia statim ꝙ iudex est contra, vel pręter locum suæ iurisdictionis habetur pro priuata ꝑsona quo ad exercitiū iurisdictionis inter inuitos. sed quo ad habitū nō censeī priuatus, immo iurisdictionē habet l.fi.§.de offic.pfec.vrb.& no.gl.in d.l.iij.Et eo-
6 dem modo responde ad ſm ar.† Requiriī tn̄ in tali prorogatione de loco ad locū expressus cōsensus partium, nec sufficeret tacitus ſm Ang.in d.l.quęro.alle.tex.singularē in d.§.in nullo.& idem tenet hic Pau.de Cast.& doct.in d.§.in nullo. vbi dicit, ꝙ Ang.istud voluit in cōsi.lxxxv.& ꝙ ſm Ang.ille tex.ad hoc nō est ab alio ponderatus. Sed dic ꝙ contrariū tenuit Arch.& Ioan.An.in c.vt litigantes.de offi.ordi.in vj.& etiā Imol.in d.l.quęro.s.ꝙ sufficiat tacitus consensus, sicut regulariter sufficit in prorogatione l.sed & si
7 susceperit. in prin.j.de iu.& no.Bart.in l.j.in fi.eo.ti.¶ † Non ob. tex.in d.§.in nullo.quia respondet Imol.in d.l.quęro. ꝙ illud pro-
c cedit in delegato, ᶜ cuius iurisdictio est odiosa & restringenda, vt not.in c.j.de offic.dele.in vj.& istum intellectū etiam dedit Ang. hic ad illum tex.quem limita etiam vt hic per eum. dicas tamen ꝙ ſm magis cōmunem sententiā, ad hoc vt iudex vigore prorogationis possit extra territoriū ius dicere, requiritur consensus pręsi-
d dis ᵈ illius territorij, in quo ius dicit, vt est gl.reputata sin.in d.c.vt litigantes, & firmat Ioan.And.in nouel.ibidem per tex.optimū in d.c.episcopum. Non enim debet vnus iudex se intromittere in territorio alterius sine cōsensu illius.c.j.de offi.ordi.in vj.facit tex. in cle.j.§.volumus. de fo.compe.Et licet ibi sit speciale ꝙ sufficiat petere licentiā, licet nō obtineat quando contra expulsores suos inuitos vult ius dicere, vt ibi. Tamen quando ex prorogatione inter volentes ius dicit, requiritur consensus iudicis illius territorij per prędicta, & ita fuit de mēte Bar.in l.ij.sup ver.sed & iudex &
8 ibi etiā Bal.post Iac.de Are.j.de iud.¶ † Contrariū tamē tenebat Pe.& Cy.in d.l.si qui ex cōsensu. & hic etiā Arch.in d.c.vt litigantes.& Pau.de Cast.in l.iij.§.fi.j.de cōdi.ob cau.volētes ꝙ nō requiratur cōsensus iudicis territorij, sed satis est, ꝙ non prohibeat.ar.l. iniuriatū.la grande.§.fi.j.de iniur.& l.diuus.de ser.rust.p̄dio. Sed cōcordat opi.ſm d.An.& d.Car.Flo.& Io.de Imo.in d.c.p.& g.& Imol.in l.quęro.s.ꝙ si iudex territorij scit, & nō contradicit, procedat opi.Cy.q̄a videtur cōsentire ex quo prohibere poterat, & nō prohibet l.sæpe.de re iu.l.Caius. cū gl.j.de pig.ac.aut ignorat, & tunc procedat.j.opi.facit l.Labeo.cū ibi no.j.de aqua plu.arcen.& ꝙ no.Bar.in l.quę dotis.in fi.ff.sol.ma.Pau.de Cast.hic dicebat tūc requiri cōsensum iudicis territorij, qn̄ iudex forensis vellet ibi publicū eligere tribunal.Secus si secrete in domo vel in camera iudicaret, pro quo nihil alle.ideo teneę ꝙ dixi. Vtrum aūt possit iudex extra territoriū existens cū cōsensu iudicis territorij cognoscere, & procedere ꝯtra inuitos, & sic sine prorogatione, cōiter teneī ꝙ nō, & probatur in d.cle.j.per Ang.a speciali ibi de foro cōpe.licet Host.tenuerit cōtrariū in d.c.nouit.& in c.ex tuarū. de aut.& vsu.
9 pal.& nō bene vt p do.An.in d.c.p.& g.¶ † Itē no.quod excedēti suæ iurisdōnis metā impune nō pareī.quod intellige verū quādo erat clarū iudicē nō habere iurisdōnē, seu excedere metā iurisdictionis suę.secus si dubiū erat l.ij.& ibi no.j.si q̄s ī ius voc.& l.si q̄s ex aliena.j.de iu.& ēt si iudex pronuntiasset se iudicē esse cōpeten-
10 tem per ea quę dixi in l.si per errorem.§.eo.& no.Ang.hic. † Limita tamen singu.per Ant.de But.in c.ij.de dila nisi statutum impediat, vt nō possit exercere iurisdictionem vltra limites suæ iurisdictionis, quia non operabitur talis pronuntiatio, quæ non pōt operari, qn̄ inhabilitas reddit funditus iudicē incapacem, vt qn̄ laicus vellet cognoscere an reus sit clericus c.si iudex.cū ibi no.de sent. excō.in vj.vel qn̄ iudex esset furiosus, vel similis vt p Bar.i l.q̄dā.j.
e de re iu.ꝙ bene no. Tn̄ ista limitatio nō est apud me absq; dubio.ᵉ
¶ † In

ADDITIONES.

a ¶ Metā. Inquantū d.Ias.hic multa dicit de excedente metas suę iurisdictionis, vt est de occidente bannitū extra territoriū iurisdictionis suæ, a qua est bannitus. vide Pau.de Cast.consi.xciij.& dum dicit ꝙ iudex nō potest punire subditum suum delinquentem in alieno territorio, vel loco exempto, vide late per Fed.consi.vj. & quod voluit Cal.consi.xiij.de iud.

b ¶ Iurisdictionis. Adde inquantū d.Ias.dicit ꝙ parochianus potest subditum suum absoluere in foro pœnitentiali in alieno territo.ꝙ illud dictum Host.nō habetur pro claro. Old.consi.lxxiij. vbi late vide de his quæ possunt extra iurisd.exerceri, & quæ ad xiij.lim.d.Ias.vide eundem Bald.consi.ccxcix.iij.li.& quo ad xv.limita.adde ꝙ voluit Ang.consi.cclvj.

c ¶ Delegato. quod requiratur expressus consensus, nec sufficiat tacitus, vide do.de Rota decisio.ccclxxx.de offi.delega.immo non sufficiet, si vna pars expresse, alia tacite consentiret secundum dictos dominos.

d ¶ Præsidis. Vide vnam limita.quam ponit Ludo.Rom.sing.suis, fo iij.

e ¶ Dubio. Adde tu, quòd hanc limitationē simpliciter approbat, & sequitur idem Alex.in consi.suo lxxvij.& cōsi.lxxxij.in iij. vol.& limita tu hunc tex.per casum no.in l.nō tantū.§.pe.j.de fideicō.lib.itē limita per no.per Bar.in l.legitimos.j. de leg.tu.dū alle.tex.quē i hac materia dicūt esse bñ not.i l.magis puto.§.illud.j. de re.eo.& adde tu qđ laicus nō possit cognoscere an reus sit clericus, tenet Ful. consi.cxxiiij.non tenetur tn̄ illū remittere ecclesiastico donec sit cognitū, vt ibi.

11 a ¶ † In gl.j.q.d autē sit districtus.[a] vide p Ange.hic ponentē in quo differat a territorio cui adde gl.ī cle.ne romani. in ver.diocesim. de elec.& ibi per Pau.de Liaza.& per gl.j.xcix.dis.c.,puincie.p gl. in c.vbi periculū.in ver.territorio.de elec.& per Bal.in c.j.in princ. & §.fi.in ti.q b.mo.feu.ami.& in rub.q̄ sint regalia.& aliq.d p Bal. in l.j.C.de ten.ex breui.re.¶ In gl.fi.ibi.l.hoc iudicio.hęc cōtter tenet cū distinctione tn̄ de qua hic p Bar.licet gl.in c.ea quę.de reg. iu.i vj.arguat ad partes, & nō decidat.Spe.in ti.de sen.§.iusta.ver. itē q̄ est nulla rōne q̄ntaos.& ibi Io.An tenet cōtra istā gl. p l.j.§.si stipulān, de ver.ob.& l.diē proferre.§.si plures.de arb.Et ita ēt tenuit Ful.in simil.q.in l.j.C.de erro.calc.licet de hoc Io.An.mētio b nē nō faciat, tn̄ nō discedo à prima opi.[b] quam ēt tenuit Cy.Ray. Iac.Bu.Fran.tigri.& Bal.in d.l.j.C.de erro.cal.& Bal.in rub.extra de re iudi.in prin.& Ro.ī l.j.§.pen.de ver.ob.Non ob.§.si stipulātu. q.a ibi in ꝯctibus q. diuisionē recipiūt, vt ibi.sed nos loq.mur in iudicio q̄ est indiuiduū d.l.in hoc iudicio.& l.si idē.§.fi.s.eo.Nec ob. d.§.si plures.q.a snia ibi nō cēsef ꝓlata nisi in q.nq;, eo q.a est verū dicere q̄ arbitri ibi non cōuenerint nisi in quinq;,sed hęc snia fuit lata in toto.De quo arti.etiam vide per gl.ij.q.vj.in cano.fi.§.itē cū 12 certa.& ibi non videtur gl.se firmare.¶ † Extra gl.facit iste tex.an si iudex dedit pupillo hui⁹ territorij tutorem possit ibi licentiā dare administraodi extra territorium.de quo dic vt per Bar.conclu-13 dentem q̄ sic in l.legitimos in prin.j.de legi.tut.† Itē facit an iudex c possit citare extra territorium[c] per nuncium.de quo vide hic per Cyn.Barto.Ange.& Salyc.& Paul.de Castro.hic, & per Bar.in l.j. alias.ij.j.de requi.reis.cum cōcord.ibi allega.per eum.Et per Bar. in extrauagan.ad repri.in ver.per edictum.& in l.omnes.§.si vero apparet.per illum tex.& ibi etiā per Cyn.& Bal.& Sal.C.de epis. & cler.Latè per Ioā.An.& alios ī c.romana.§.contrahētes.de for. compe.in vj.in nouel.per Spec.in ti.de compe.iudi.adi.§.j.ver. sed quero iudex.per Pau.de Liaza.in cle.pastoralis. de re iudi.per Ioan.Cald.in repe.c.de illis.in ix.q.de rapto.per do.Ant.in c.fi.de for.compe.per Ang.in sua dispu.quæ incipit, Bononiensis in ij.q. prin.& in repe.l.si vacantia . post me.de bon.vacan.lib.x.per Bal. in l.testamenta.C.de testa.vbi singul.limita.istam materiā . Et aliquid per Bald.in l.requirēdi.C.de ser.fugi.& l.pe.C.de execu.rei 14 iudi.† Vbi quęrit si iudex extra territoriū realiter citauerit,seu capi fecerit aliquem,& contra eum captum processerit & sententiā 15 tulerit,an sentētia valeat,& cōcludit q̄ sic,vt ibi per eum.¶ † Vltid mo,facit iste text.an per statutum ligetur subditus[d] extra territorium.de quo vide per Cy.hic in j.oppo.& etiam per Bal.& Ang. hic, & per Bar.in l.j.in viij.q.C.de sum.tri.& per omnes in c.vt animarum.in fi.de cōsti.in vj.per illū text.per Bal.in l.mercatores.C. de cōmer.& mer.& in l.ij.per illum tex.C.de euouch.& in repe.l. neganda.C.qui accu.& in l.si q.s in hoc genus.C.de epis.& cle.& Bal.in addi.Spec.in ti.de sent.per Ang.in dispu. pręalle.& in d.l. si vacantia . & in l.hęres absens.§.si quis tutelam. ad fi.de iudi.per do.Ant.in c.à nobis. el.j.de senten.excom.per Pet.de Ancha.in repe.c.postulasti.in v.oppo.& in uj.q.de foro compe.& in c.canonū statuta. de constit.& per Ioan.de ligna.in d.c.pastoralis.& per do. Abb.in d.c.de illis.de rapto.post Ioan.Cald.ibi.

e ¶ Quod[e] quisq; iuris in alterum statuerit. Rub.

ADDITIONES.

a ¶ Fran.Cur. Districtus . Vide Oldr.consi.clxij.Ro.singul.suis,& ibi so appellatione districtualium veniant clerici & quomodo intelligaf quādo dicitur de districtu alicuius ciuitatis, vide Fran.de Are.in consi.lxxvij.

b ¶ A prima opi Pro quo adde quod voluit Ro.consi.cccevj & lapus alle.lxxx.vbi ponit an stante stat. q̄ bona ecclesiæ non possint locari vltra quinquennium . & vnus locauit ad nouennium,an saltem valeat in quinquennio, & ibi cōcludit q̄ nō rationibus de quibus ibi per eum.& ita dicit consuluisse Bar.& verum est.

c ¶ Extra territorium . Vide late. Oldra.consi.lxxxviij.hic allega.per do.Iaso. cui adde Fran de Are.consi.lviij.& cxxxv.

d ¶ Fran.Cur. Ligetur subditus.Adde tu an & quādo statutum obliget aliquē etiā contrahentem extra territoriū,plene per Fran.de Are.in consi.suo.iiij.& quādo statutū extendatur ad bona extra territoriū, vide Cardi.in consi.xj.an & qn statutum intelligatur ponire delictū extra territorium per Alex.in consi.cxj.ver.fortius. voluit Io.And.& vide eundem Alex.in consi.cxiiij.in iiij.volu.& an statutum possit inualidare contractum extra territorium celebratum per Alexan.in consi.xlj.in prin.in ver.nec etiam obstare videtur in v.volu.

e ¶ Quod quisq; . dicit Berengarius in recollectis decisio.dominorū de ro.dubio.ij. quod actor opponens,vt reus teneatur personaliter comparere, & ipse personaliter compareret propter æquitatem huius edicti.

Vlpianus lib.iij.ad edictum. LEX I.

1 *Aequum & iustum quod quis putat esse in persona alterius, debet idem putare in sua.*
2 *Statutum an liget statuentem.*
3 *Imperare sibypsi nemo potest , nec seipsum ligare.*
4 *Statutum quamuis iniquum sit, tamen valet, sed an possit quis à tali iniquitate statuti appellare , vel alio remedio sibi consulere.*
5 *Consultor consulens in aliena causa , tenetur idem sequi in propria.*
6 *Aduocatus consulens in aliena causa ad instantiam partis , tenetur idem consulere in propria.*
7 *Statuta , vel legem condere an possit magistratus.*
8 *Magistratus inferiores à principe , an possint condere statuta contra leges.*
9 *Magistratus an possit prouidere, quod de publico detur præmium alicui.*
10 *Consilium ciuitatis representat totum, & quando facit aliquod statutum , debet ibi interuenire magistratus.*
11 *Consiliarij pro suis consensibus & statutis illicitis possunt conueniri.*
12 *Statutum, q̄ occidens aliquem Ferrariæ, puniatur pœna pecuniaria , si Ferrarieñ.alibi occidatur, an poterit occidens se iuuare illo statuto.*
13 *Statutum quod pro homicidio imponatur pœna pecuniaria , an valeat.*
14 *Sententiæ appellatione quid veniat.*
15 *Appellari potest ab interlocutoria stante statuto , q̄ à sententia potestatis non possit appellari .*
16 *Iudex qui iniustè iudicauit , potest conueniri in syndicatu, licet pars ab ea non appellauerit .*
17 *Nouus casus , seu ius nouum , quid dicatur.*
18 *Repetitio quando censeatur in sequentibus capitulis , & clausulis.*
19 *Iudex qui facit decapitari aliquem, qui debebat puniri pœna pecuniaria, tenetur eadem pœna sanguinis.*

Oc edictum. ¶ Magistrat⁹ qui ius iniquum contra aliquē statuit,& etiā priuatus qui illud ad sui vtilitatē statui fecit,coguntur aduersario postulāte vti eodē iure h.d.vsq; ad.§.hæc verba.& diuide vt hic per Bart. 1 a ¶ † No.q̄ illud quod q.s ęquum putat in persona alterius,debet putare ęquū in sua[a] l.cum in eo.j.de pac.l.cum hęreditas.j.de admi.tut.¶ † No.ex ver. qui magistratū, q̄ statutum videtur ligare ipsum statuentē,& ita colligit Bar.hic se remittens ad no.per Arch. in c.vt animarū.de consti.in vj.vbi Arch.idē tenuit, b sed Ang.& Pau.de Ca.hoc dicunt, q̄ immo statutū non ligat[b] statuentē , alle.no.per Ioan.An.in re.c.cui licet.in mercu.& respondet ad istū text.q̄ hoc statutū suū non ligat eū,sed ius ex capite retorcutionis.& ita etiā ad istū tex.respondet Bal.in c.j.§.ad hæc.de pa. iura.fir.& ī l.si cōsul.s.de adop.& ideo vbi statutū nō esset iniquū, quo casu cessat retorcutio inducta per istū tit.statuens nō ligarē 3 proprio statuto,† nam q.s sibi ipsi imperare nō pōt,nec seipsum ligare l.pe.j.de arbi.l.si ꝓtor.j.de tut.& cu.da.ab his l.princeps.s.de legi.& ita ēt tenet Bar.in l.Lucius titius sepnne.p istū text.j.de fideicō.lib.& Io.An.in ꝓalle.c.& animaru.& est magis cōis opi.de quo ēt vide per Cy.hic , & Cy.& Bal.ī auc.quibuscūq;.C.de sacr. san.eccl.& in l.cū ipse.& ibi ēt Saly.C.de ꝯhē.emp.& per Bal.in l. j.§.similiq; mō.el.j.C.de lati.lib.tol.& in d.l.digna vox per illum tex.C.de le.& per Io.Cal.io re.c.de illis.i vij.q.de rap.& ibi per d. Car.& Abb.& per Pe.de Anch.in repe.c.canonū statuta.de cōsti. ver.xij.q̄ro.Et subdit Bal.ī d.l.si ꝯsul.s.de adop.q̄ statuēs in dubio non vr̄ ēt seip̄m ligare.alle.ī ar.l.si peculiū.§.sicut.j.de pec.le.¶ In tex.ibi,noui iuris.exponitur.i.iniqui.patet ex l.ij & iij.io prin j.e. 4 ¶ † Et ex hoc no.q̄ statutum q̄uis iniquum sit,valeat, facit.l.ꝓspexit.j.qui & a q.b.ēt si dolus interuenerit,vt.j.l.ꝓxi.Vt ibi ēt ponde-c rat Ang.iūcto.§.fi.j.ea.l.¶ Verū aūt q.s possit appellare[c] a tali iniquitate statuti cōditi,vel alio remedio sibi cōsulere, vide no.per Bar. in l.oēs populi.in v.q.prin.in fi.de iust.& iur.& in l.fi.j.de ap.rec.p Bal.in l.si q.s.C.quo.ap.& in l.iudicib.C.de app.& in d.§.similiq; mō.in fi.& in l.ij.§.posita ff.de ori.iu.& in l.j.in prin ff de le.& per 5 Cano.in c.cū oēs.de cōsti.& aliq.d per Ang j.l.ꝓxi.¶ † Item no.ex ver.si q.s.ar.s̄m Ang.q̄ si doctor consuluit in causa aliena,tenetur idem seq. in propria.quod intellige ad instantiam tm̄ illius, cōtra quē cōsuluerat,vt hic in ver.aduersario.cū his q̄ hic no.ī gl.subdit Pau.de Ca.hoc eē verū si cōsiliū habuit effectū,vel hr̄e debuit,vt q.a erat cōsiliū decisiuū sibi cōmissum p magistratū q̄ tenebaf illud seq. ex forma statuti.aīs s̄m eū videref q̄ dictū Ang.non ꝓcederet p id q̄ hr̄.j.§.ꝓxi.Et p hoc allego.q.a bñ ē verū q̄ ꝓ ꝯsilio dato iudici ad requisitionē iudicis habet locū cōtra ꝯsultorē retorcutio,vt est casus.j.l.ꝓxi.sed vbi aliq.d ad instantiā partis cōsuluisset in causa ēt si ꝯsiliū haberet effectū,nō puto q̄ cōtra ꝯsultorē retorcutio locū habeat,sed cōtra partē, vt ꝓbaf in l.iij.§.si ꝓcurator.j.e. vbi cōtra ꝓcuratorē ad instantiā partis non habet locum retorcu-6 tio,† sed ꝯtra partē.Et ex hoc infert ibi Ray.& Cy.hoc ī rep.ī.xiij.q. q̄ edictū istud nō habet locū in aduocato. vnde illud q̄ dicā in d.§. si ꝓcurator

ADDITIONES.

a ¶ In sua.Adde q̄ inquantum d.Ias.in ij.limi.ad tex.dicit , q̄ consuetudo excusat à pœna, q̄ debet intelligi à pœna tēporali, nō generali, ita dicit Ro.cōsi. cccclvj. hic alle. vbi dicit, q̄ consuetudo excusat periurium, & inquantum d.Ias.iij. limi. poorit quæ sit pœna torquentis aliquē indebite. Adde Bal.consi.cccxxxvj.iiij.lib.

b ¶ Non ligat.Adde Rom.consi.cccclxiiij.

¶ Tho Dip. Vide Ias.hic, & Felv.in c.j. de const.in vers.amplia.iiij.vbi plene.

c ¶ Fel. Appellare.Vide Ang.consi.cxliij.& Alex.in consi.cviij.in iij.vol.

si ꝑcurator circa aduocatũ itellr hr̃e locũ ẽt i ꝯsultore ꝯsulẽte ad isti iuri pris,nñ iudicis ex identitate rõnis.¶ In gl.i ver.magr̃atũ.ibi merũ impe.vide q̃ de hac gl.dixi in l.eũ q.ſ.ti.j.¶ † In ea.ibi.§.sed ius &c.ista iura nõ ꝓbãt dcm̃ gl.vnde vide meliora iura hic alle. per Bar.in hoc arti.ſ.an magr̃ai⁹ possit ꝯdere legẽ vel statu.cui adde no.per Bar.in l.nulli.C.de sen.& in l.ꝑgrãma.C.cõmi.vel epis. & in ti.de pa.ꝯsta.in ver.ſm mores, & leges illius ciuitatis.& per Ang.in l.a ꝑrissimi.C de iu.& q̃ no.Bar.in l.j ſ.de legi.& ꝑ Archi.& Mo.in d.c.vt animarũ.vbi ẽt querũt q.d i delegato ad vnã cãm vel ad vniuersitatem. Et de materia ẽt vide ꝑ Pe.de anc.in rep.c canonum statuta.de cõsti. ꝑ Io.ã.An.in reg.ea q fiunt in merc.vbi ẽt disputat,an eþs possit cõdere statutũ,q̃ mulieribus certa ornamenta deferre nõ liceat.† De materia ẽt vide ꝑ Cano.in c.ij.de loca.& in c.cũ oẽs.de cõsti.vbi ẽt tangunt an isti magistratus inferiores à principe possint cõdere statuta contra l De quo vide oĩno per Io. An.in c.fi.de offi.archiþsb.& cõiter concludit̃ q̃ nõ per illũ tex.& ꝑ l.forma.C.de of.þf.pto.& c.cum inferior.de maio.& obed.& ꝑ Io.An.in c.fi.de app.in vj in nouel.& i addi.Spe.l tit.de ele.in rub. & ꝑ Bal.i l.oẽs populi.de iusti.& iur.& i l.nec q.eq̃.§.fi.de offi.ꝑcõ. & i l.ex duob.§.fi.& ibi ẽt ꝑ Io.de Imo.ff.de vulg.& pu.bñ facit gl. reputata sin.in fi.in glo.mag.de hęr.in vj.Et aliquid ẽt vide de materia ꝑ Imo.in l.municipalib.ſ.de cõdõ.& dem.vbi tangit an ordo decurionũ possit condere statuta,& vide ẽt Gull.de cu.& Bart.& Bal.& Ang.in l.j.i fi.prin.ſ.de iusti.& iu.† Vbi quęrũt an magistrat⁹ possint ꝑuidere q̃ de publico det̃ præmiũ alicui, & per eũdẽ.in l. cum nauarchorũ.C.de nauicula li.x.& in l.mulctarũ.C.de modo mul.ꝑ illũ tex.& in l.diuus.per illũ tex.ſ. de bo.dã.& in l.illud.C. de can.largi.li.x.& per Bal.in l.j.de cõt re.alie.& plenius ꝑ Bal.in d.l.ꝑgrãma.De quo ponit vnũ verbũ Bart.hic in prin.& dcm̃ ei⁹ vr̃ contrariari illis quę ipse dicit in d.l.j.de iusti.& iu.& ibi Bal.optime respõdet ad d.l.cũ nauarchorũ. Sed saluari põt dcm̃ Bart.hic ſm q̃ ipse no.in d.l.mulctarũ.cum concor.ſ.alle.& aliq̃d ẽt ꝑ Bal. in l.j.C.de præb.Sal.li.x.& in simili ponit Bar.in l.ambitiosa.ff.de decre.ab nr.faciẽ.& aliquid ꝑ Bart.hic.¶ In ea.ibi, gñalẽ &c.hæc vera, vel aliter rñde vt ꝑ gl.in d.l.fi.C.de le.¶ In gl.in ver.noui iuris.ibi est exemplũ &c.hoc exemplũ approbãt doc.& dicunt, q̃ si ẽt tale pręceptũ de iure nõ valuisset, tñ si fuit seruatũ, habet locũ retorcutio,ne melioris sit cõditionis ille qui de facto seruari fecerit,q̃ ille q de iure.ar.l.nõ solũ.la.j.j.de noxal.& l.seruius.j.q̃ vt aut cl.ĩ.q̃ est no.pro limitatione.§.hęc aũt verba.j.e.l.& ꝑ hoc facit ille text.in fi.in ver.nullũ habuerit effectũ à ꝯrio sensu.& ita ẽt tenuit Imo.in c.cum oẽs. de ꝯsti.facit q̃ no Inn.in c.cũ venerab.post me. de exce.& Bal.in l.si q.s testib.ꝑ illũ tex.C.de test.& in l.fi.C.si cer. pe.¶ † In ea.ibi ꝑce. i. cõsiliariorũ, vt l.humanũ.C.de leg.& i c.j. in prin.de ꝑhi.feu.alie.ꝑ Fed.& sic vr̃ velle glo.hic,q̃ qñ cõsiliũ ciuitatis facit statuta,debet interuenire magistrat⁹.& ita hãc gl.alle. Bart.in l.j.ſ.de leg.& ꝑ eũdẽ plenius in d.l.oẽs populi.in ij.q.prin. dic vt ibi ꝑ Bar.& ẽt Bal.& ibi, ẽt ꝑ Mo.ꝑ Pet.de Anc.in canonũ statuta.& Iac.But.hic. Et tale cõsiliũ ciuitatis representat totũ populum,vt est gl.nu.in l.sed ex dolo.§.j.in ver.facere pũt.j.de dolo. & in rub.C.q̃ sit lõg.consue.¶ † In ea.ibi singulariter poterit &c. sed bene ꝯuenient illi cõsiliarij q cõsensissent l.j.in prin.j.de magi. conue.† Et inducit̃ hęc gl.ad qõ.statutũ est hic Ferrarie quòd occidens puniatur pœna pecuniaria,& Ferrariensis alibi occidat̃, nã nõ poterit occidens allegando retorcutionem statuti dicere se debere puniri pecuniariter, qa cõtra quemlibet hominem Ferrariensem nõ debet fieri talis retorcutio,sed econtra populũ,vt hic in gl.& ita tenet Bar.Ang.Saly.& Fulgo.hic.Sed Pau.de Ca.hic tenet ꝯtrium, dicens q̃ illud statutũ non potest retorqueri cõtra populum,cum populus non possit decapitari,seu occidi.ideo retorquebitur cõtra singulares de populo,ᵃ qa patiunt̃ statutum vigere,q.a.ea quę nnn cadunt in vniuersitate producuntur ad singulares de populo,ne delictum sit impunitũ alle.c.si sententia.in fi.de sen.excõ.lib.vj. Sed certe mihi verior videtur cõis opi.quia text.in d.c.si snĩa.nõ ob.quia vt ibi dicunt docto.verba sentẽtiæ interdicẽtis populũ accipiunt̃ improprie pro singularibus ᵇ de populo,qa alia sentẽtia nulli⁹ esset momẽti.Facit qđ no.gl.in l.& puto.§.j.ff. fa her.Itẽ ibi loquit̃ in pœnis medicinalibus & leuis ꝑiudicij.vt in c.j.eo.ti.secus in alijs ꝑ d.l.j.de mag.cõue.Itẽ qa delictũ hic nõ remanebit impunitũ,qñ habebit locũ aduersus illos cõsiliarios, q interfuerunt & ꝯsenserũt editioni statuti,ꝑ d.l.j.† Et pondera,qa innuit Bar.hoc quẽ alij sequunt̃ quod valeat statutũ disponens q̃ ꝓ hoc homicidio imponat̃ pœna pecuniaria . & ita ẽt innuit Bar. in l.j.j.de pub.iud.& expressius in l.pen.§.ad crimen.eo.ti.in ver. quero extra gl.quid si pro homicidio.cõtrariũ tenent Host.Io.An. & Ant.de But.in c.fi.de cõsue.& Archi. xxiij.q.iiij.duo.de quo vltra prædicta vide per Host.in cap.ij.de deli.pue.& Host.in sum. de consue.§.qualiter.in fi.& Archi.in c.fi.ne cle.vel mo.lib.vj.per Albe.de rosa.in ij parte statu.q.cxxiij.inci.Itẽ quęro an valeat statutũ qđ est in multis locis &c.& Bal.in l.cunctos populos.in repe. mag.C.de sum.tri.& in c.j.§.iniuria. in fi.de pace re. & aliquid per eum in l.data.C.de dona.& per Io.de Imo.in l.j.in fi.j.de pud.ntd. vbi alle.Tancre.de corne.in sua cõpendiosa tenera quòd non valeat. Ego alias cõsului ᶜ quòd valeat dummodo pœna nõ sit contemptibilis putà vni⁹ denarij qđ ꝓ nũc nõ examino.¶ † In ea.ibi, sententię facit mentionẽ no.ex glo.q̃ app.sententię ᵈ largo modo sumpta cõprehendet̃ etiã interlocutoria, & ita ponderat Bal.hoc facit quod no.gl.in l.si q.s iusiurãdũ.in ver.diffinitiua.C.de re.cre. & idẽ no.Bal.in addi.pe.in tit.de sen.prola.Vel ſm Saly. hic, ideo app sententiæ venit hoc interlocutoria,qa hæc mã est indifferens ad vtranq; sententiã,nam hoc edictũ nõ min⁹ adaptat̃ ad interlocutoriã q̃ ad diffinitiuã, aliàs aũt appellatione sententiæ ꝑprie & strictè sumendo intelligit̃ de diffinitiua , vt no.gl.in l.biduũ.in ver. sententię latę.j.qñ app.sit.vt ꝓbat̃ in rub.ſ. de sen.& interlo.& in l. quod iussit.cũ gl.fi.j.de re iudi.& in l.dicere.ff de arbi.& in c.olim. cũ gl.in ver.sententiã.de testi.& ideo dicit singulariter Bal.in l.j.in prin.ſ.de of.præse.preto.† q̃ si statutũ dicat q̃ à snĩa potestatis nõ possit appellari,poterit appellari ᵉ ab interlocutoria .& ita dicit se cõsuluisse dicẽs ita tenere Guil.de cu.in l.si ex cã.§.nũc videndũ.j. de mino.sequit̃ d. Abb.in c.pastoralis.de app.Sed Bened.de plumbi.in l.etiã.§.absens.j.de manu.vin.putat hoc dictũ Bald.esse verũ nisi eadẽ vel maior sit ratio in interlocutoria ne appellet̃ q̃ ea quę est in diffinitiua,nam tũc verbum snĩa, vtrunq; cõprehenderet cũ sit vniforme vtrunq;.alle.no.ꝑ gl.hoc & per glo.in cle.j.in ver.sententias.de re iudi.qđ est bene no.¶ In ea.ibi q̃ nõ appellauit &c. quæ ratio vendicat sibi locũ in interlocutoria cũ ab ea regulariter nõ possit appellari l.ij.j.de app.reci.& l.ante sententiæ tempus.C. quo.appel.¶ In ea.ibi.§.si ignorantes . hoc tenẽt doct.esse verum indi.ẽt si potuit appellare , & nõ appellauit,quia non appellando est in culpa , sed præsupponit q̃ iudex iniustè per dolũ iudicauit, vt.j.l.proxi.ergo dolus iudicis debet pręponderare culpę non appellantis l.itẽ si obstetrix.§.fi.j.ad l.a quil.† & ideo per istã gl.& per prædicta dicunt no.Bal.& Ange.hic q̃ si iudex iniustè iudicauit & pars quæ potuit app.nõ appellauit,& velit cõuenire iudicẽ i synd. poterit , & ita dicunt tenere Inn.in c.pasto.ad fi.gl.quæ inci.vel ex cã.de of.dele.& in c.sæpe.in fi.gl.mag.de app.adde Bar.idẽ tenentem ᶠ in l.idẽ si res.in prin.j.de alie.iu.mu.cã fac.vbi ad hoc alle.istã gl.& idẽ no.Bar.in sua dispu.quæ incip.à sententia iudi.&c.& idẽ tenẽt Inn.in c.sacro.de sent.excõ.& Bal.in c.j.§.iudices . de pa.iur. fir.& Ang.in l.si filiusfa.j.de iu.& in l.iiij.§.fi j.de dam.inse.& Io.de Imo.in c.fi.de emp.& ven.cõsueuit dicere i d.l.iiij.§.fi.q̃ licet Bar. alle.istã gl.ad hoc tñ in veritate ista gl.facit potius in contrariũ qñ pars potuit appellare.¶ † In ea.in fi.hic gl.ponderat ang. per quã dicit melius q̃ alibi declarari q.s dicat̃ casus nouus seu ius nouũ, & per eã dicit se ꝯsuluisse in q.facti,quã hoc vide per eũ. cui addo tex.in l.si negotia.& ibi Ang.repetit idem.j.de ne.ge.ita ẽt Ang.in rub.j.de ope.no.nũ.de quo ẽt aliq̃d per Bar.ibi in fi.& ꝑ gl.bene no.in c.gñali.in ver.de nouo.de ele.in vj.& istã gl.ẽt ad hoc ponderat Bal.hoc.¶ In gl.in ver.si quis ibi rñdeo nõ.† No.ex gl.ſm Bal. hic in lec. antiqua,q̃ illud qđ subaudit̃ tacite in vno c.legis seu statuti, nõ propterea subaudit̃ aut repetitũ censet̃ in seq.c.legis ver. statuti.secus in eo qđ est expressum in vno c.l.vel statuti,vide.§.itẽ lapilli.cũ gl.in ver.inuentoris instituta de re.di.& l.quẽadmodũ.§. fi.& ibi not.infra ad l.aquil.& not.Bart.in l.iiij.§.erit.j.vi bo.rapto. ¶ † Extra gl. quęrit Bar. hic quid si iudex fecit decapitari hominẽ quẽ debebat solũ cõdẽnare in libris.ccc.an ipse pr̃as teneat̃ eadẽ pœna sanguinis,& dicit q̃ sic ᵍ ex dispõne hui⁹ ti.ita ẽt tenet Ang. & Pau.de Ca.idem dicit Bal.in rub.C.de pe.iudi. sed ſm Bal. hic melius

ADDITIONES.

a ¶ Singulares de populo . an ius iniquum debeat retorqueri contra singulares de populo vltra noui, Vide Fran.de Are.consi.xcv.

b ¶ Pro singularibus.Facit quod voluit Fel.cõsi.clxxxviij.vbi dicit,q̃ si Papa mandat,vt populũ vel cõe alicuius loci supponat interdicto, q̃ intelligunt̃ suppositæ singulares personæ,dummodo nõ sint exbanniti,quia exbanniti nõ dñr de loco.

c ¶ Consului. idem tenet Fran.de Are.consi.liiij.

d Fran.Cur. ¶ Sententiæ. Adde tu Alex.quem vide in rub.j.de re iu.& in consi.suo l.in ij vol.

e ¶ Appellari . quod app.sententiæ in dubio veniat diffi.tenet Car.consi.lxxij.& quod in stat.de illa non intelligatur tenet Pau.de Cast.consi.cxlij.

f Fran.Cur. ¶ Adde Bart.idem tenentem . vltra alle.per Alex.hoc, adde tu Bal.in l. obseruare.§.proficisci.ſ.de of.procon.& le. & in l.mancipia.C.de ser.fu.Bart.in l.si minores.j.de admi.tu.Ang.in l.sancimus.C.de iu.& sic habes vnam limi.ad cle.j.de re iu.quia non habet locum quando ageretur in sin.di.contra iudicem. ¶ Vide Fel.plene in rub.extra de app.& quæ addit hoc in l j.

g Fran.Cur. ¶ Quod sic.istam communem opi.limit.tu secundum gl.hoc procedere si talis potestas fuit in dolo . secus si imperitia fecisset, quia ipse non pateretur retorcutio.id cuius assessor l ij.& ibi no.infra eo. .

melius eſt dicere ꝙ puniret̃ eadẽ pœna ex l.cor.de ſica.l.lege cornel.in prin.j.de ſica.& l.lex iulia.§.fi.j.ad l.iul.repe.non autẽ debet hr̃e locũ diſpõ huius edicti,q̃a hoc edictũ nõ habet locũ niſi data paritate terminorũ, vt ſi quęreret̃ an poteſtas q̃ iniuſtè cõdẽnauit ad mortẽ pro vulnere,inferat poſtea vulnus in aliquẽ debeat condẽnari ad mortẽ,vt loquit̃ tot⁹ iſte tit.ſm Bal.hic tñ ſuſtinẽdo opi. Bar.põt dici hic eſſe paritatẽ terminorũ.Primus terminus ſuit inquiſitio iudiciũ ſuper homicidio cõmiſſo per illũ cõdemnatũ ad penã mortis. Secundus terminus,par eſt iudiciũ inſtitutũ contra iudicẽ qui iniuſtę decapitari fecit dictũ homicidã. & hoc eſt vtile quia ſi nõ eſſet locus retorcutioni,nõ imponeret̃ iudici ſemp ſimilis pena, patet ĩ l.iij.§.pe.ff.de ſica.iuncta l.j.in prin.eo.tit.& d.l.lex iul.in fi.& paria vident̃ quod iudex occidiſſet gladio, vel p ſñiam morti cãm pbuerit l.j.i prin.& d.l.lege Corne.[a] in prin.de ſica.& ſubdit not.Bal.in rub.proxi.all.quod ſecus eſſet in tortura iniuſtè illata à iudice,q̃a puniret̃ ipſe ſimili ſupplicio,ſcilicet torturę, q̃a nullibi reperit̃ qđ tortura imponat̃ pro pena delicti.ideo tenebit̃ actiõe iniuriarũ ſm Bal.pro motu.& arbitrio iudicis alle.l.iniuriarum ęſtimatio.infra de iniu.& ſequit̃ hoc Saly.i l.fi.C.de pena iudicis.de quo etiã vide per Bal.in l.decuriones.C.de quęſtionibus.

ADDITIO.

a Fran.Cur. ¶ De d.l.lege Cor.vide tu Ang.in d.l.lege Corn.& adde ꝙ etiam tortura fit ad pene impoſitionem.ita Bal.in l.imperium ſupra eo.

S V M M A R I V M.

1 *Verba ſunt intelligenda cum effectu.*
2 *Capiens & cum effectu non tenens, non meretur præmium.*
3 *Iudex qui tulit ſententiam nullam,non facit litem ſuam, & non tenetur ad integram litis æſtimationem,tenetur tamen ad damna & litis impendia.*
4 *Iudex qui tulit ſententiã nullam doloſè,tenetur ad integrã litis æſtimationem.*
5 *Exceptio inepta, & inepte oppoſita non dicitur exceptio.*
6 *Libellus ineptus ipſo iure non procedit,abſq; eo ꝙ non opponatur.*
7 *Conatus an & quando puniatur.*

§.Hæc autem verba. Si non hẽt effectũ ſtatutũ noui iuris, nõ habet locũ retorcutio ex hoc edicto h.d.Et limita,vt dixi ĩ prin.hu⁹ l.ſu p gl.in ver.noui iuris.¶ † No.quod verba ſunt intelligẽda cũ effectu[a] vt hic, & l.quoties.qui ſatiſd cogan.& c.qualiter de pac.† & inducitur per Guil.& Ang.hic quod ſi ſtatutum dat præmiũ capienti bannitũ,non habebit locũ in capiente, & cum effectu[b] nõ tenente. & idẽ dicit Ang.in l.barſatoram.C.de fideiuſſ.per illũ text.ad idem alle.l.poſtliminij ius.in fi.j.de cap.facit quod no.Bar.in l.j.in prin.in iiij.q.prin.j.de acq.poſ.cum cõcor.de q̃bus ibi per Ang.& alios.& l.iij.§.neratius.eo.tit.¶ † Secundo arg.iſtius tex.dicit Ang.hic ꝙ iudex qui tulit ſententiã nullã,non facit litem ſuã.alle.glo.j.in l.fi.j.de var.& extraor.cog.dicit tñ Ang.ꝙ quãuis iudex non teneatur ad integrã litis æſtimationẽ.tñ tenebitur ad damna,& litis impendia.alle.in ar.l.ſeueriter.C.de excuſ.tu.adde ꝙ idem tenuit Bar.in ſua diſpu.inci.à ſñia iudicis.& pro hoc ꝙ teneat̃ ad expenſas litis all.bo.tex.in l.ſi ſine.§.cũ aũt.& §.marcellus.j.rem ra.ha.& idẽ tenet Bal.in c.j.§.iudices.de pa.iur.fir.& in l.pe.C.de pac.& ibi vide ẽt oĩo Bar.in fi.& Bal.in l.ſi ꝑponis.la.j.C.qũo & qñ iu.& in l.obſeruare.§.proficiſci.in xxj.q.š.de offi.procõ.vbi limitat gl.ir d.l.fi.videlicet niſi iudex proceſſiſſet ad executionẽ ſiue ſententiæ nullius.& hoc tenuit Ful.hic licet de Bal.nõ faciat mentionẽ.Videtur tñ Ful.hoc intelligere niſi executio poſſit retractari per grauatũ, quia grauatus eã retractare debet iuxta l.ſi cum nulla.j.de re iud.ſed vbi eſſet irretractabilis, tũc procedat limitatio data ad gl.in d.l.fi.de quo ẽt vide no.per Bal.in l.j.in prin.j.de tu.& ra.diſtra.& Io.de imo.in c.fi.de emp.& vend.vbi dicit ꝙ ita gl in d.l.fi.non eſt alibi.† quã glo.ẽt limita niſi ſententia nulla fuiſſet dolo iudicis lata, nam tunc tenebit̃ ad integrã litis æſtimationẽ. vt probat̃ in l.fi.in ver.vel pretio.C.de pe.iudic.& in l.ſi filiusfami.in verſ.ſordes.j.de iudi.iũcta l.venales.C.qñ prouo.& hoc expreſſe tenet Bal.& Sal.in d.l.venales.& fuit de mẽte gl.fi.ibi.& idẽ tenet Im.in l.j.ĩ prin.j.de app.& in d.c.fi.de emp.& ven.& Ful.in d.l.ſi fili⁹ quãuis Ang.ibi teneat contrariũ per no.per gl.in d.l.fi.& rñdit ad d.l.ſi filius.ꝙ intelligi debet ꝙ faciet litem ſuã quo ad expẽſas litis. ſed iſtud eſt violare illũ tex.in ver.verã ęſtimationẽ.¶ † Tertio,allegat̃ iſte tex.per Bal.hic,ꝙ ſi ſtatutũ punit aliquẽ opponentẽ aliquã exceptionẽ,nõ cõprehẽdet opponentẽ illã inepte.& pro.h̃ dic.ꝙ facit l.j.§.accuſationẽ.j.ad turpil.ſed aduerte,q̃a iſte tex.potius facit in contrariũ,tñ ſaluando dictũ Bal.reſponde ꝙ ille tex.loquit̃ in accuſatione rite, & recte formata quæ ꝓcedebat ſi non fuiſſet oppoſita exceptio,vt ibi in ver.præſcriptione.& declarat ibi Bar.ſed Bal.loquitur quotieſcunq; fuiſſet nulla,& non ꝓceſſiſſet abſq; eo ꝙ per aduerſariũ impugnaret̃ † nam libellus ineptus ipſo iure nõ procedit abſq; eo ꝙ opponat̃ l.libellorũ.ver.ꝙ ſi libelli.& ibi ponderat Bar.j.de accuſ.facit ꝙ no.gl.in l.j.š.de of.aſſeſ.& idem dicimus de exceptione inepta ꝙ de inepto libello,vt probatur ĩ l.j.§.labeo.

& ibi ponderat Bart.j.de flumi.& in cle.fi.de app.& in cle.cõſtitutionẽ.de ele.& pro deciſione Bal.facit ꝙ in ſimili no.Bar.in l.filiũ.§.ſi quis.de leg.præſtan.& Bal.in l.j.§.ꝙ aũt.per illum tex.ſupra de of.præfe.vrb.¶ Item iſtum tex.in ver.pro nullo habetur.vide ponderatũ p Bal.in j.cõſti.fforũ in fi.prin.¶ In gl.mag.ibi, ſed dic &c.hoc cõmuniter tenet̃,licet aliter ſolui poſſit, vt no.in l.contraria.¶ In eadẽ ibi ꝓpter enormitatẽ criminũ, dic melius ꝙ hic nõ tractatur de pena criminali ſeu p modũ accuſationis impõnẽdã,ſed tractat̃ de pena imponẽda p modũ recõpenſationis,ſeu retorcutionis.nã tunc nõ punit̃ conatus,& probat̃ in ſimili in actione furti l.vulgaris.§.qui furti.j.de fur.& ideo ſi iudex hoc pretio corruptus iniuſtã ſñiam tuliſſet poſſet criminaliter puniri per viã accuſationis l.iij.j.ad l.Iuliã repe.& in auc.nouo iure.C.de pe.iudi.ſed per viã recõpenſationis ſeu retorcutionis nõ, vt hoc, quia ſententia fuiſſet nulla d.l.venales.† & ſic conclude ꝙ vbi agit̃ de pena criminali ſeu imponẽda per viã accuſationis vel inquiſitionis, punit̃ conat⁹,& ſi lex ſpecificat quãtitatẽ pene ſtatur illi l.j.C.ſi quacũq; pre.pote.l.is q̃ cũ telo.C.de ſica.ſi vero nõ ſpecificat, tunc minus punit̃ conatus quã conſumatio,nã punit̃ extraordinẽ iudicis arbitrio, vt ꝓbat̃ in l.fi.in prin.de extraor.cri.iuncta l.quãuis adulterij.in fi.C.de adul.Sed vbi agit̃ de pœna ciuili applicãda parti, nõ punitur conatus, vt hoc niſi tranſeant in aliud ſpeciale delictũ qđ ex iſto conatu reddat̃ conſumatũ, vt q̃a tranſeat in delictum iniuriæ illa te.exẽplũ patet in d.l.vulgaris.§.qui furti.Nec ob.l.ſi q̃s ſeruo.C.de fur.alle.in gl.vbi quo ad pœnã ciuilẽ punitur conatus, quia fallit in caſu illius l.prout hic in gl.quæ reddit rationem fallentię.Poteſt ẽt aliter reſpon.ad l.fi.j.de extraor.cri.& ad alia ꝯtraria hic alle.in gl.videlicet ꝙ aut tractamus de pœna quę nõ imponit̃ ipſo iure ſed mediante facto iudicis. & tunc verum ſit ꝙ punitur conatus[c] vt in legibus ꝯtrarijs, aut tractamus de pœnis q̃ ipſo iure ſeu abſq; facto iudicis imponunt̃,& tunc ſecus,vt probat̃ in l.ſoler.& in l.qui aũt operas.j.de his qui not.infa.& ibi ponderat Bal.illum tex.valde no.ad hoc.& probat̃ in c.perpetue. & ibi hoc no.Io.An.de electio.in vj.in nouel.& ita probat̃ hic.nã iſta pœna retorcutionis imponit̃ ipſo iure, vt probatur in l.iij.§.ꝙ aũt.j.eo.inducẽdo vt ibi per Bar.in ij.op.& iſtã ſo.ad iſtũ tex.reddit Io.And.in regula in pœnis in mer.de quo ẽt vide p Bal.in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fu.& in l.data.C.qui accu.nõ poſ.& in d.l.ſi quis nõ dicã.C.de epiſ.& cler.vel dic ꝙ hoc non eſt delictum.ſ.ferre ſententiã nullam ſi ad eius executionẽ nõ eſt proceſſum. & ſimiliter impetrare ius iniquum nõ eſt delictum,vt probat̃ in l.iij.§.ſi procurator. & ibi no.gl.infra eo.ſed in cõtrarijs erat delictu & cũ iſta ſol.tranſit Iac.de Are.Cy.& Bar.hic & Cy.& Bal.in d.l.ſi quis nõ dicã rapere.tñ hæc ſol.nõ vr̃ mihi tuta,q̃a ſi dolo malo tulit ſententiã, putã capitalẽ & iniuſtę,vr̃ ꝙ ſit delictũ ſaltẽ in genere ratione doli l.iij.in prin.ff.de cri.ſtel.& ẽt aliæ ſol.ſuperius date non vr̃ vniuerſales, putã qñ pena retorcutionis ꝯcerneret pœnã corporalẽ, quo caſu etiã nõ militaret ſo.data hic in gl.ideo potes rñdere ꝙ ideo hic pro ſola attentatione nõ habet locũ pœna retorcutionis,quia verba edicti loquebant̃ in pctõ qđ denotat rem ꝯſummatã,vt hic.& ſi diceremus ꝙ pro attẽtatione haberet locũ pœna retorcutiõis,ſequeret̃ ꝙ eadẽ pœna puniret̃ attẽtatũ qua puniret̃ ꝯſummatũ, qđ eſſe nõ debet regulariter.dixi.š.Et de hac mã qñ puniat̃ conat⁹ licet.n.ſit ſecut⁹ effectus,vide p oẽs in d.l.ſi q̃s nõ dicã. de qua etiã per Archi.xvij.q.ij.§.ſi ergo. p Hoſt.in ſum.de pœ.§.in quib⁹.Pe.de Liaza.in cle.j.de ſta.mo.aliq̃d per Bar in l.j.de extraor.cri.per d.Ant.in d.c.j.de eo q̃ mit.in poſ.& p Spe.in tit.de accuſ.§.j.verſi.quid ſi primo. & ibi dicit ꝙ legibus puniẽtibus conatũ derogatũ eſt per cõſuetudinem[d] ꝙ verbũ reputãt Aug.& Pau.de Ca.hic bene not.¶ Sed tu de hoc vltimo dic melius vt per Bar.in l.j.§.diuus.j.de ſicar.vbi reprehendit illud dictum Spe.in l.fi.eo.tit.& per Cy.& Bar.& alios in d.l.is qui cũ telo.per Bal.in d.l.data. & in c.j.§ iniuria.de pa.iur.fir.& in d.l.j.ſi quis nõ dicã.& in d.l.ſi fugitiui.& Ang.in l.& ſi certus ſit percuſſor.§.fi.ff.ad ſylla.Et de materia etiam vide no.per Bal.in l.arboribus.§.Iul.infra de vſuf.& l.pe.§.docere infra ne quis eum qui in ius voc.eſt vi exi.

ADDITIONES.

a ¶ Cum effectu. Adde hoc quæ poſui in apoſt.ad Bar.in l.iij.§.cõdẽnatũ.j.de re iu.& inquãtũ d.Iaſ.hoc tractãdo de futuro ſubiunctiui dicit ꝙ ſi teſtãr legat filię ſuæ q̃ vidua fuerat,centũ,ꝙ illa q̃ tpe teſtamẽti fuit vidua,licet poſtea nupta,habebit c.adde Pau.de Caſt.conſi.cccxxxiij.& inquantũ d.Iaſ.hoc dicit ꝙ clericus non priuat benefi.contrahit ſponſalia.dic ꝙ ſecus eſt ſi contrahit matrimonium melius vt voluit Io.And.in c.Ioannes. de cle.coniu.

b Tho.Dip ¶ Et cum effectu non tenentem. Vide Iaſ.hic in iij.not.& Alex.in l.j.in prin.& in l.iij.§.neratius, vbi pleniſſime infra de acqui.poſ.

c Tho. ¶ Punitur conatus. Vide Iaſ.hoc & Fel.in ſuo tra.de conatu, quem poſuit poſt rit.de ap.& in c.cum acceſſiſſent.in vj.limi.de conſti.

d Fran.Cur. ¶ Per cõſuetudinẽ.Adde tu quẽ omnino vide Ang.in cõſi.ſuo xiiij.& Alex.in cõſi.xv.in j.vo.& de hoc, an & qñ puniat̃ affectus,licet effectus nõ ſequatur,per Fely.in ſuo trac.quando conatus puniatur quem poſuit in fi.tit.de app.

LEX II.

1 *Dolus in statuendo, seu legē condendo, vel in sententiando, nō reddit actū nullū.*
2 *Error iuris non excusat à pœna, quæ imponitur ratione doli eum qui vere vel præsumptiue videtur se asserere peritum, secus in non perito, seu non se asserente iuris peritum.*
3 *Ignorantia seu imperitia in doctore censetur esse dolus, saltem præsumptus seu lata culpa.*
4 *Dolus præsumptus non dicitur lata culpa, sed latior.*
5 *Assertio temeraria facit quem teneri ac si esset in dolo.*
6 *Culpa lata non æquiparatur dolo vbi esset imponenda pœna corporalis.*
7 *Falsi crimen non committitur sine dolo.*
8 *Ignorantia assessoris non excusat magistratum quin faciat litem suam, quod limita vt infra.*
9 *Assessor habens instrumentum suæ approbationis doctoratus facti à doctoribus studij generalis, excusat magistratū, si nō sit assessor peritus, & idē si fuit publice exercitatꝰ in officijs publicis, in qbus peritū se docuit & bene se gessit.*
10 *Delegans an teneatur de imperitia delegati, & episcopꝰ de imperitia vicarij.*
11 *Preses si sit remotus ab officio, an in dubio præsumatur remotus propter culpam assessoris.*
12 *Preses si sit iuris peritus, non excusatur, si sit secutus consilium iniquum sui assessoris.*

HOc edicto. Magistratus qui per imperitiam assessoris statuit ius iniquū, non incidit in hoc edictū, qa dolo caret, sed assessor edicto tenebiř, qa est in lata culpa, quæ dolo cōparař.h.d. ¶ † In tex.ibi dolus &c.probař hic fm Ang.quòd dolus in statuēdo, [a] seu legē cōdendo, vel in sententiādo nō reddit actum nullū. Nam hæc l.pōt intelligi tam de statuto q̄ de sententia, qa vtroq; casu ꝓcedit edictum huius tit.vt patet.s.l.proxi. Nam si ex dolo actus redderef nullus esset locus huic edicto.vt.s.l.proxi.§.fi.& de lege vel statuto dixi.s.l.proxi.in prin. De sñia vero dic vt legi.& no.in l.seruo.§.cū ꝓtor.j.ad treb.& in l.si ꝓtor.§.marcel.j.de iud.& in l.venales.C.qñ ꝓuo. Itē † not.ex fi.fm Ang.ꝙ in eo q vere vel pręsumptiue vř asserere se peritū, error iuris nō excusat à pœna q̄ imponebař rōne doli.secus in nō perito seu nō asserēte se iuris peritū l.si qs id quod, ver.doli.s.tit.j.& ad hoc reputat istū text.mirabilē, circa qđ vide q̄ dixi in d.l.si qs id q.& sic vř Ang.hic intelligere qđ istē assessor fuit in dolo, & per ꝯñs ꝙ ēt iuris error in ꝓsona perita seu in ꝓsona asserente se peritā cēseř dolus, & qđ istud edictū habeat locū in dolo tñ.sed Sal.& Pau.de Ca.hic intelligunt ꝙ ista imperitia hic censeař lata culpa. pro qua ēt habet locū istud edictū. Ex quo infert not.Pau.de Cast.hic qđ si magistratꝰ hic fuisset in lata culpa, vt qa nullū tenebat assessorē ꝯ ꝯsuetudinē loci, & ꝑ errorē male iudicauit, tenebiř pœna huiꝰ edicti sicut hic teneř assessor ꝑꝑ imperitiā iuris q̄ censeř lata culpa l.lata. de ver.sig.l.imperitiā.j.de re.iur.& l.regula.§.pe.j.de iur.& fac.igno.& ibi appellanř stulti errantes in iure.& ista opi.mihi placet.nā si hoc edictū puniret tñ existētē in dolo, nō cōprehēderet existentē in lata culpa l.j.§.si qs ideo, & ibi no.iuncto prin.illius l.j.ne vis fiat ei l.ij.§.hæc actio vulgo.cū se.j.vi bo.rap.& gl.no.in l.mag.neglīgētia.j.de ver.sig.& no.Bar.ī l.j.§.nō aūt.j.si qs test.lib.& in repe.l.qđ Nerua.j.depo.& sic nō cōprehēderet errantē in iure q censeř esse in lata culpa nō in dolo, vt dixi, siue sit literatꝰ, & sic vř asserere se peritū, siue nō, vt plene no.Bar.in d.l.quod nerua. † Et si dicereř ꝙ imo in doctore imperitia cēseř esse dolus saltē ꝓsumptꝰ, vt inqt Bal.in c.j.§.iudices. circa prin.de pa.iur.fir.ad hoc allegās istū tex.dico ꝯriū esse verius.s.ꝙ annumeratur latę culpę & nō dolo.vt no.Bar.d.l.qđ nerua. & est expresse de mēte gl.hic in prin.Cy.in l.j.in xj q.s.e.& expresse Bal.in rub.C.de pe.iud.& Sal.in l.fi.eo.ti.vbi ad hoc allegāt id qđ legi.& no.hic, & ꝓbař in l.j.§.hæc actio.si mensř.fal.mo.dixe.& in d.l.imperitia.vbi imperitia ī arte sua nō attribuiř dolo, sed culpę.& ꝙ primū caput huius edicti cōprehendat ēt magřatū q fuit in lata culpa, ꝓbař, quia in primo capite edicti nulla erat facta mētio doli, vt patet.s.l.pxi.& no.gl.in l.fi.j.e.merito tūc cōprehendiř ēt ille q est in lata culpa, quāuis.I.C.hic referēdo mentē edicti fecerit mētionē de dolo.tex.est quē ibi ita declarat Bar.ī d.l.j.§.nō aūt.ff.si qs test.lib esse.iuř.fue.& idē ꝓbat ēt ille tex.fm intellectū quē ponit ibi Ang.& not.Bar.in d.l.quod nerua.& ꝑ hoc patet ꝙ non obst.si diceret ꝙ tex.hoc in fi.loquiř de lata culpa assessoris, q teneř ex secūdo capite edicti ī quo nō reqniř dolꝰ, vt declarat gl.s.l.ꝓxi.§.j.in ver.si qs. quia rñdeo ꝙ gl.ibi dū dicit ꝙ nō reqniř dolꝰ loquiř solū de impetrāte ius iniquū, & nihil dicit de alijs ꝓsonis ibi specificatis & cōprehēsis in secūdo capite, vñ in assessore q nō facit ad proprīū cōmodū, dieo ꝙ reqniř dolus vel lata culpa, sicut in magřatu & lata culpa sufficit in vtroq; ꝑ d.§.nō aūt inducendo vt dixi. Nec ob.ēt si diceret in quo magřatu cōprehēso in primo capite debet reqri dolus & nō sufficit lata culpa, qa pōt cōtingere ꝙ pœna retorcutionis sit corporalis q̄ nō imponiř pro lata culpa l.i.lege cor.& ibi no.j.ad l.cor.de sica.qa rñde ꝙ ex hac rōne deberemꝰ dicere ꝙ in assessore rōne latę culpę nō deberet hře locū retorcutio, ꝙ est ꝯ istū tex. Et ꝑ ꝓdicta patet ꝙ non obst.ēt si diceret quod hic fit mētio doli.ergo nō debet cōprehēdi lata culpa ī pœnalibꝰ, vt dictū est, qa vt iam dixi, sufficit ꝙ ī verbis edicti ꝓtoris nō sit facta mētio doli.Sal.hic dicit ꝙ licet facta sit mentio doli, tñ speciale est ꝙ cōprehēdař lata culpa assessoris, qa est spāle in eo q asserit seu asserere vř se iurisperitū, & dicit ꝙ est alius spālis casus, q not.per gl.in l.liberorū.§.notanř.j.de insa.magis tñ mihi placet rñsio pcedē.& I.C.in hac lege dū cōprehendit ēt imperitiā, vř voluisse tam latā culpa quàm dolū cōprehēdi ꝑ ꝓdicta. & hāc opi.vř amplecti gl.ma.hic ī prin.si bene inspiciař.& Cy.in l.j.in xj.q.s.eo. † Nec putes ꝙ idē sit dolus ꝓsumptus & lata culpa qa dolus ꝓsumptus nō dř culpa lata, sed latior, vt hř in d.l.ꝙ nerua.& ibi ꝑ Bar.in ver.iiij.quęro q.d est culpa latior.& per Bal.plene in l.pignus.C.de pig.actio. ¶ In gl.mag.ibi sua tacita asseueratio &c. † No.ex gl.secūdū Pau.de Ca.ꝙ temeraria assertio facit quē teneri ac si esset in dolo. vnde facit fm eū, ꝙ si testis temerarie aliquid asserit, purà ꝙ talis nulla bona hēat, & interrogatus qūo scit rñdet, ꝙ hře non posset quin ipē sciret.& certe si reperiř postea ꝙ habeat bona, poterit testis accusari de falso, & eo ipso dř probatū esse ipsum testē dolose ac scienter asseruisse, nō tñ hoc sufficeret vbi esset imponēda pœna corporalis, † qa tunc lata culpa nō eqparař dolo.vt legi.& no.in l.cor.fm eum.j.de sica. Et ex his patet ꝙ Pau.de Ca.voluit dicere, ꝙ ista temeraria assertio facit eū cēseri esse in lata culpa, & nō censeař esse ī dolo.ꝓbař ī l.iulian.§.qui respon.in fi.j.de act.emp.& ibi gl.fi.dū alle.l.si quis affirmauerit.& l.si alterꝰ.fm ꝙ ibi intelligūt Bar.& alij doc.C.si mi.se maio.dixerit.vñ Pau.de Ca.q istud ēt hic fatetur, vt dixi, male locutus est dicēs istū cōmittere falsum, cū † crimē falsi nō cōmittař sine dolo.l.nec exēplū.C.de fal.verba Pau.de Ca.sunt ad inuicē repugnantia, qa mō dicit dictū testē esse in dolo, mō dicit esse solū ī lata culpa. tñ ꝑ iura quæ allegaui, & ꝑ hic no.ꝑ gl.vř ꝙ temeraria assertio sit lata culpa, est verum ꝙ Ang.in l.pe.§.docere.j.ne qs eū qui in ius vo.est vi exi.vř dicere ꝙ dictus testis affirmans negatiuā nō coarctatā loco & tpe, dicař cōmittere falsum ꝑ text.in c.cū ecclesia.cū ibi no.ꝑ Inn.de cau.pos.& ꝓprie.vbi tñ nō vř per hoc ꝓbari, nec notari per Inn.vñ melius vř dicere Bal.in c.si qs per triginta.si de feu.fue.coutro.inter do.& agna.quē sequi vř d.abb.in d.c.cū ecclesia suꝑ gl.in ver.negatiua.s.ꝙ talis testis nō dicař per hoc esse falsarius, sed bene suspecus de falso per d.c.cū ecclesia.cū ibi no.ꝑ Inn.ideo nō credebař testibus taliter deponētibus, vt ī d.c.cum ecclesia.& sic ex hoc solo nō poterit condēnari de falso nisi ꝓbeř ꝙ scienter ita asseruit ꝯ veritatē, & si asserit cū dolo, bene est verū ꝙ rōne temeritatis & latę culpę poterit puniri extra ordinē fm Ang.in l.plagij.C.de plagi.iuxta no.in l.cor.j.de sica.quæ oia diligenter no.quia quotidiana. ¶ In e.ibi, inuicti &c.vt l.si qs magřatus.j.de mu.& ho.no.gl.in l.dotem.j.so.ma.de quibus etiam per Cano.in c.fi.de posthu.pręla. ¶ † In c.in fi.no.perpetuo ex gl.ꝙ imperitia assessoris non excusat magřatū qn faciat litē suā, ꝓbař fm Ang.ī auc.de iud.§.nullo.ver.necessitatē, in versi.periculi.& ī auc.de quęstore.§.maxime.& est melior tex.fm Ful.hic in l.si post depositā.C.de assesso.facit l.fi.§.hac aūt.cū seq.j.nau.cau.& istud tenent cōter doc.adde tñ ꝙ gl.tenuit ꝯriū in c.hoc ēt.ij.q.vj.q̄ ad hoc alle.istū tex.& illā gl.simpř all.Im.in d.l.iiij.§.in eū.j.de dam.infec.sed tu teneas gl.hic ꝑ ꝓdicta.& idē vř tenere Bar.in l.mācipia.§.de ser.fugi.& Ang.in l.ij.C.de his qui latro.&c.hoc tñ singuř limitat Bald.in rub.C.de pe.iudi.&c.quē sequiř Sal.in l.fi eo.ti.videlicet quod ꝓcedat ī magistratu, q assessorē sibi elegit.secus si respublica elegisset illū, qa tunc excusabiř magistratus, nec pro facto illius assessoris tenebiř alle.no.ꝑ gl.in l.polla.C.de his quib.vt indi.in gl.ma.dum vult illa gl.mirabiř ꝙ suasio mřis pupilli vel agnatorū excusat tutorē.ad hoc ēt vide Bal.in d.l.mancipia. † Subdebat Sal.in d.l.fi.ꝙ ista gl.ēt limitař, nisi ille assessor haberet instrumentū suæ approbationis factæ à doctoribus vt est moris in studijs gñalibus, qa tūc magistratus excusabiř arg.l.argentū.j.cōmo.& eius ꝙ no.in l.q nō tam idoneū.j.cōmo.& idē dicit si fuerit publice exercitatꝰ assessor ī officijs similib.in qbus peritū se docuit, & bene se gessit.alle.in arg.l.j.fm intellectū doc.C.q & aduer.quos.& qđ no.in gl.in d.l.polla.& ibi ēt aliqd ꝑ Sal.ꝙ nunq̄ exeat mentē tuā, qa poteris plurimos ex hoc euadere ꝓtores à periculo. † ponit ēt Bal.in rub.& Saly.ī d.l.fi.an delegās teneař de imperitia delegati, & eṗs de imperitia vicarij, & cōcludūt ꝙ nō, vt ibi ꝑ eos ꝙ nūc nō examino, nec pro cōstanti pono. † Insuꝑ tene mētū id quod ꝑ istū tex.voluit gl.no.in l.diē.in gl.fi.s.de off.assef.q voluit, ꝙ si preses est remotus ab officio ꝓsumař

ADDITIO.

a Tho Diplo. ¶ In statuēdo. Et vide Fely.in c.cum oēs.col.ij..de cōsti.& Ias.hic.

p̃sumat in dubio remotus ꝑ ꝑ culpã assessoris, & cũ illa gl.trãseũt ibi doc.excepto Ful.qui dicit illud videri ↄ̃ regulã l.quoties.§.qui dolo.j.de ꝓba.& dic hãc.l.nõ ꝓbare opi.illi^9 gl.qa tex.hic loqꝛ in casu certo.Ego ibi tenui ꝙ debẽt attẽdi acta cãę, qua est lata snĩa priuationis,& si ex illis appareat subesse cãm concernẽtẽ officiũ assess.iux.l.j.s.de offi.assess.illa p̃sumiꝛ lata ex cã q̃ apparet in actis, vt no.in l.hec.n.in prin.ff.de suspe.tu.& i l.si qs ad exhibẽdũ.ff.de excep.rei iud.& in c.si confirmationẽ in gl.fi.de ele.in vj.& hoc casu ꝓcedat illa lec.tradita ad d.l.dic.abas aũt nõ ꝓcedit,qa nõ ꝓbatur.l.nec rõne.sed ꝓcedãt alię lecture ibi traditę ꝑ gl.& doc.bñ facit quod no.Bar.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.¶ † Vltimo ex gl. vr limitari debere iste tex.in j.pte, nisi magr̃at^9 eẽt iurisperit^9,seu doc.nã tũc nõ obstãte malo consilio assessoris nõ excusabiꝛ à pena retorctiõis ipse existẽs iurisperit^9,si fuit in lata culpa sequẽdo iniquum consiliũ assessoris d.l.imperitia.cũ si.supra alle.& istud fuit de mẽte Bart.in l.bonorũ in fi.s.de bo.pos.ut.gñah.& Bal.& Saly. in l.iuris.C.qui admit.& eo.mõ possunt restringi & moderari alię limitationes datę ad istam gl.& per Bal.& Saly.vt supra retuli.

LEX III.

1. *Contra impetrantem ius iniquum fit retorcutio etiam si illo non sit vsus.*
2. *Priuilegium in dubio præsumitur concessum ad partis postulationem, & non motu proprio superioris secundum omnes.ꝙ limita vt infra.*
3. *Dictio plerunq; facit regulam.*
4. *Clausula ex certa scientia similitudinem habet cum clausula motu proprio.*
5. *Priuilegiũ si sit cõcessum à lege vel statuto circa ea quæ respiciũt processum litis, & non decisionẽ causæ, an possit retorqueri contra eũ,cui concessum est.*
6. *Clausula motu proprio, vel ex certa scientia, an possit probari per testes dato ꝙ non sit expressa in literis.*
7. *Reconueniri an possit impetrans delegatũ contra me coram eodem delegato.*
8. *Rescriptum impetrans, an possit inuito aduersario illi renunciare.*
9. *Reconueniri potest actor desistens à lite mota coram eodem iudice.*

[1] SI quis iniquũ. † Cõtra impetrantẽ ius iniquũ fit retorcuito ẽt si illo nõ sit vsus. Sed ↄ̃ eũ qui non impetrauit,sed ꝓprio motu [a] supioris obtinuit, si fit retorcutio ẽt [2] si illo vsus fuerit h.d.vsq; ad §.si procurator.¶ † In tex.ibi si ꝓcurationẽ &c.qđ q dẽ i dubio p̃sumiꝛ.s. ꝙ priuilegiũ sit cõcessum ad partis postulationẽ,& nõ motu proprio superioris ſm oẽs hic per tex.in c.si motu ꝓprio. de præben. in vj.& no.Ia.Bu.i l.ꝙ fauore,& ibi Bal.C.de legi.& Bar.in l.j.C.de [b] peti.bo.sub la.lib.x.& ꝓbaꝛ ibi in ver.plerunq;.[b] † quæ dictio facit [3] regulã,vt ꝓbaꝛ in l.si plures,cũ gl.& ibi no.Ray.& Nic.de neap.s. de vul & pup.l.j.& ibi Bart.j.de tut.& rat.distra.l.non dubitabã.& ibi Io.de Im.de condi.& dem.& l.iij.§.j.ff.de of.p̃se.vigi.& ibi no.ꝙ primo limita,nisi cõcessio fuerit geminata, qa tũc intelligiꝛ motu [c] ꝓprio , vt regulariter no.Bal.in l.nec dãnosa [c].C.de p̃ci.impe.off. q ad hoc induxit tex.in auc.vt nul.iud.§.& hæc vero iubem^9.iunc. d.l.j.in fi.C.de pe.bo.sub.& ru.in l.si vero.§.de viro.j.so.ma.i xxxj. fallẽ.dicit hoc esse nouũ dictũ,& alibi nõ legisse.pro quo adde id qđ no.Io.An.& alij in c.porrecta.de confir.vti.vel inu.vbi voluit ꝙ geminata ↄcessio sitr intelligaꝛ facta ex certa scia cõcedẽtis ꝑ d.§. [4] & hæc vero iubemus.† & clausula,ex certa sciẽtia,similitudinẽ habet cũ clausula, motu ꝓprio , vt colligiꝛ ex gl.no.in c.statutũ.§.j.in ver.literarũ.in fi.de rescrip.lib.vj.¶ Secundo,limita nisi p̃cesserint merita illius,cui facta est ↄcessio, qa tũc p̃sumiꝛ cõcedentẽ facere occasione meritorũ & nõ ad postulationẽ eius cui cõcessit.ita voluit no.Gui.de cu.l.§.ꝓxi.argumẽ.l si vero nõ remunerãdi.§.idem Papinianus.s.mãda.qđ est mẽti tenendũ & est ẽt de mẽte Cy.hic in additio.facit qđ no.Iac.Bu.& Bal.in d.l.qđ fauore.¶ Tertio,limita nõ procedere in priuilegio clauso i corpore iuris cõis aut statutorũ, qa nõ p̃sumiꝛ cõcessum ad postulationẽ partis. ideo in talibus priuilegijs nõ habet locũ retorcutio.ita voluit gl.in auc.quas actiones.& ibi Bart.C.de sac.san.ecc.& no.Bar.in l.j.in fi.C.de bo. [5] vacan.lib.x.facit d.l.ꝙ fauore. † Et hoc vltimũ intelligas ꝓcedere nisi priuilegiũ sit cõcessum à lege vel statuto circa ea q̃ respiciunt [d] ꝓcessum litis,& non decisionẽ causę, [d] qa circa ꝓcessum licet tale priuilegiũ litis nõ fuerit concessum ad postulationẽ tñ retorqueꝛ cõtra eũ,cui ↄcessum est,vt ꝓbaꝛ in l.fi.& ibi hoc no.Bar.C.de fru. & lit.expen.& l.die sabbati.& ibi Bar.C.de iudeis,& in c.sacramẽtum.§.in qb^9.& ibi Bal.de cõsue.rec.feu.& no.doc.in c.ij.de mut. petitio.& aliqd ꝑ Bar.in l.fi.§.donec.C.de iure delib.qđ est notidũ pro litatiõe huius l.Bal.ẽt i d.auc.quas actio.limitat illud qđ dictũ est.s.ꝙ priuilegiũ nõ intelligiꝛ cõcessum motu ꝓprio, nã verũ est qñ singularibus ꝑsonis cõcediꝛ : secus si sub vniuersitate,puta oĩb^9 ecclesijs,qa ĩpossibile vel valde difficile esset ꝙ supplicassent oẽs ecclesię de mundo, vt ibi per eum.& in mã vide ẽt plures no. [6] qõnes ꝑ Bal.in d.l.fi.C.de fru.& lit.expen.† & tangit hoc Ang.de hac clausula motu ꝓprio, an illa possit ꝓbari ꝑ testes dato ꝙ non sit expressa in lr̃is.de quo vide ꝑ gl.& doc.ĩ d.c.si motu ꝓprio . vbi gl.tenuit ꝙ nõ ꝑ gl.in cle.si principalis. in glo.fi.de rescri.vbi gl.voluit idẽ eẽ in clausula ex certa scia . & nõ est alibi illa gl.ſm Bal.in prelu.feu.Sed adde similẽ gl.in d.c.statutũ. in ver.literatũ.de quo vide ꝑ Do.de ro.sua cõclu.cccxxxij.inci.licet romana curia.de rescri.& ꝑ do.Ant.& alios in c.nonnulli,in prin.de rescr.& ꝑ doc.in cle.ꝑ literas.& qđ ibi gl.fi.de prębẽ.& Bal.in l.fi.C.sen.rescri.nõ pos.& in c.j.in prin.si de feu.fue.ↄtro.& ꝑ Imo.ĩ l.q dã cõsulebãt. de re iud.& in l.fi.ff.à qui.app.nõ licet. de quo dixi ĩ d.l.q dã ↄsulebant.¶ In tex.ibi, vsus nõ sit &c.ↄ̃ istũ tex.dicit Inn.in vna solone & in c.cũ oẽs.in prin.de cõsti.vbi dixit ꝙ ↄ̃ cõdentẽ iniquũ statutũ nõ habet locũ retorcutio,si eo vsus nõ sit,quia ſm Inn.verba sunt accipiẽda cũ effectu.alle.l.j.§.fi.s.eo. Sed Io.de Imo.in d.c.cũ oẽs. reprehẽdit illã opi.ꝑ istũ tex.nõ ob.d.§.fi.qa ibi actus fuit nullus, [7] hic validus. † Itẽ ꝑ istũ tex.hoc decidit Guil.de cu.ꝙ regula q̃ habet ꝙ impetrãs ↄ̃ me iudicẽ delegatũ in cã sua,possit ẽt à me corã iudice eodẽ reconueniri in alia cã, vt l.pe.& in auc.& ↄñter.C.de sen.& in c.dispẽdia.§.reus , de rescri.in vj.vẽdicat sibi locũ ẽt dato ꝙ impetrãs iudicẽ delegatũ incõtinẽti renũciaret impetrationi & illa nõ vtereꝛ ꝑ illũ text.& l.fi.ad fi.C.qñ prouo.Sed Ray.hic ↄ̃riũ tenet,qa tex.in d.l.pe.& in auc.& cõsequẽter,cũ si.loquiꝛ in recõuentione qnã facit reus primo cõuẽtus,patet ĩ d.l.pe.in versi.ĩ agẽdo inne.l.amplius.ff.rem ra.ha.& in d.auc.& ↄsequẽter . in verbo cõuẽtus.& d.§.reus ĩ verbu iudicio.Sed in qõ.ꝓposita reus nõ fuit cõuentus.Nec ob .iste tex.qa hoc est inductũ ꝑ ꝑ iniquitatẽ impetrãtis aliquod ius iniquũ. Ang.hic tenet prima opi.qñ impetratio erat cũ aliqua clausula ↄ̃ ius cõe ꝑ ꝑ iniquitatẽ impetrantis ꝑ istũ tex.Adde ꝙ idẽ voluit Io.An.& alij in c.prudentiã.de mu.pe.alias aũt ſm Ang.ꝓcederet opi.Ray.dicebat tñ Fulg.hic,ꝙ si recte cõsidereꝛ,verior est opi.Ray.nõ ob.dist.Ang.nã verũ est ꝙ si impetratio cõtinebat aliquã clausulã ↄ̃ ius, puta qđ reus possit conueniri extra domiciliũ suũ in loco remoto vltra vnã dietã ↄ̃ id qđ habere in,d.c.statutũ , bene poterit reus cõuenire eũ sitr extra suũ domiciliũ in loco pariter remoto.Sed ꝙ possit recõuenire corã eodẽ iudice impetrato ab actore, q iudex est fortasse i parte ipsiusmet actoris,nõ põt fieri,qa nõ esset vti retorcutione eiusdẽ iuris,sed di [e] uersi,& ẽt nõ poterit dici recõuẽtio [e] vbi nõ p̃cedit cõuentio,ꝑ d. auc.& ↄñr.Bal.hoc dicit, ꝙ aut rescriptũ delegatoriũ nõ erat ꝓdu [f] ctũ,& tũc bñ põt impetrãs renunciare rescripto [f] & nõ poterit recõueniri.secus si erat ꝓductũ.quo casu ꝓcedat op.Gui.alle.no.ꝑ Inn.in c.ex cõqõne.de rest.spo.& ꝓhaꝛ in auc.q semel.in verbo iudici insinuãns.C.qũo & qñ iudex.& in c.audita.de restu.spol.& in c.vt debitus.& c.super reo el.ij.de ap.vbi rescriptũ o ꝑaꝛ a die presentatiõis , & nõ ante.& no.ꝑ Bal.ĩ l.j.C.vt li.pen.& in l.petẽ de.C.. de tẽp.in inte.rest.pet.& in l.postq̃ lit.C.de pac.& in l.falsus.C.de fur.& in l.fi.ff.de ↄsti.prin.vbi tãgit an impetrãs rescriptũ possit in [8] uito aduersario illi renũciare.† Vñ placet opi.Ray.iũcta dist.Bal. q̃uis Sal.hic trãseat simplr cũ opi.Gui.Pau.de Ca.hic dicit in ef[9]fectu idẽ quod Bal.† & istis adde id quod no.Io.An.in addi.spe.in tit.de recõuentione.§.fi.vbi post Spe.ꝑ istũ tex.dicit ꝙ actor desistẽs à lite mota nõ euitat quin corã eodẽ iudice possit recõueniri, & ita refert plures antiquos tenuisse,& ad idem vide no.per Cy. in d.auc.& ↄñr.in j.q.& ibi Bal.& ꝑ Io.An.in c.j.de rescrip.in vj in nouella.& per d.Ant.i c.j.de mu.pe.& i c.fi.eo.ti.& quod no.Bal. in d.c.sacramentum.§.in quibus,de consue.rec.feu.

ADDITIONES.

a. Fran.Cur. ¶ Proprio motu. Sex notabiles effectus quos operatur motus proprius, vide Lu.Ro.consi.cccxxvij.& vide tu de ista clausula, motu proprio , per Fely.in c.nonnulli.& c.exterum.& in c.si quando. ad fi de rescri.per Card.consi.cxxxvj.& in consi.xcvj.in prin.

b. Fran.Cur. ¶ Plerunq.. Adde de ista dictione vt per Alex.in consi.l in j.col.versi. modo sit in j.vol.

c. Fran. Cur. ¶ Bal.in l.nec damnosa. Adde tu gl.in l.fi.ad fi.supra de consti prin.& in l.fi.C.si contra ius vel vti.pub.& Fulg.in d.l.nec damnosa . & in l rescrip.C. si contra ius vel vtili pub.Io.And in c.j.de excep.prælat.in nouel.& in c.j.per d.Ant.extra de rescri.quod tñ intellige quãdo secundæ literæ faciunt mentionẽ primarũ literarũ approbatiuã,alias simplex geminatio nil operaꝛ.ita Bal.eleganter in l ij.C.de pe.bo.sub li.x.& facit elegans dictũ Bal.in l.ꝙ fauore.C.de legib. vbi si in actu fieri solito per Antia.requiriꝛ cita.partis,si fit actus motu ꝓprio,nõ requiriꝛ citatus , & sic virtus motus ꝓprij poterit cadere in inferiori à principe. tex.est & ibi ponderat d.Ant.in c.nisi specialis.extra de off.deleg.& aa.& qñ geminata iussio habeat vim clausulę nõ obstante ꝑ Fel.in c.nõnulli.in prin.ver.vj. fallit de rescr.& in c.si qñ eo.ti.col.vlt.vbi an habeat vim clausula motus ꝓprij.

d. ¶ Decisionem causæ . Hoc tanquã singulã.sequitur Lud Rom.sing.suis fo.x.

e. ¶ Reconuentio. Vide Io.de Imo.in cle.constitutionem.de electioni.

f. ¶ Renũciare rescripto Adde Fran.de Are.cõs.lxxxiij. vol.ij.Lud.Ro.cõs.cccxlij.

SVMMARIVM.

1. *Procurator obediens domino in delictis, an debeat puniri.*
2. *Verba scripta in personam comprehendunt facientem per alium . & idem si sunt scripta in rem.*
3. *Verbum, videtur,denotat fictionem.*

4 *Statutum ꝙ in contractu mulieris requiratur cõsensus propinquorũ, an habeat locum in contractu celebrato per procuratorẽ, vel curatorem etiã mulieris.*
5 *Mandatum habens generale, non videtur posse facere illud per quod dominus possit in pœnam incidere.*
6 *Procurator generalis potest facere dominum incidere in pœnam, promittendo pœnam, quæ consueta erat promitti.*
7 *Procurator generalis seu habens generale mandatum non videtur constitutus ad causas criminales.*
8 *Vsurarius si exercet fœnus per procuratorem, solus dominus tenetur ad restitutionem vsurarum, licet procurator male faciat.*
9 *Tutor vel curator nomine minoris exercentes vsuras, an teneatur ad restitutionem vsurarum.*
10 *Proxeneta tenetur ad restitutionem vsurarum feneraticij contractus.*
11 *Proxeneta & notarij dantes operam cõtractui illicito, tenentur eadem pœna qua tenentur principales contrahentes.*
12 *Institor nomine alieno vsuras exercens tenetur in subsidium, domino non existente soluendo, & pariter puniuntur.*
13 *Vsuram exercens dicitur furtum committere.*
14 *Impetratio facta generaliter per procuratorem, nõ intelligitur in dubio facta contra ipsum procuratorem impetrantem.*
15 *Pupillus tenetur pro vsuris, quatenus ad ipsum peruenit.*
16 *Aduocatus qui præstitit patrocinium, ex quo lata est sententia iniqua contra me, an possim vti retorcutione contra ipsum.*
17 *Extensio in pœnalibus fit ad casus, qui sub larga significatione vocabuli potest comprehendi sub casu expresso.*

§. Si procurator. Ex impetratione ꝑcuratoris hñtis spãle mãdatũ, vel ratihabitiõe secuta coercet̃ dñs. sec⁹ si hẽat gñale, vel sit ꝑcurator in rẽ suã, q̃a tũc coercet̃ ꝑcurator, tutor vero & curator semper coercentur. h. d.

1 ¶ † No. ꝙ procurator obediẽs dño in delictis nõ patit̃ pœnã, sed in ɔ̃triũ facit, q̃a ꝑcurator nõ tenet̃ i delictis parere mãdato. vñ videmus ꝙ mãdatarius tenet̃ ꝓ delicto, quod cõmisit ex alterius mãdato l. nõ ideo minus. C. de accus. facit l. seru⁹. la. j. j. de ac. & ob. Solue ꝙ q̃dam sunt delicta mere, vt q̃a si cõsummata sint, nõ sortiuntur effectum de iure. exẽplũ in l. cũ q̃ duas. C. de adul. & in illis procedũt ɔ̃ria. Quedã non sunt mere delicta, vt q̃a postq̃ sunt impetrata, sortiunt̃ effectũ de iure, vt est impetratio iuris iniqui, q̃ postq̃ obtẽta, ẽ valet, tñ pœnã meretur, vt in hic titulo, & tũc pro

a curator parẽs dño nõ punitur. ᵃ tex. est hic singularis limitãs iuta all. i ɔ̃nũ cũ si. fm ang. hic, quia ex hoc infert ꝙ ꝑcurator spãliter cõstitutus ad impetrãdũ veniã ꝓ delinquẽte i crimine lese maie. quia impetratio tenet, ꝑcurator impetrãs nõ patietur pœnã infamie, sed mãdans fm id quod habetur in l. si quisq̃s. in ver. deniq; in

2 bem⁹. C. ad l. Iul. maie. ¶ † Secũdo no. ꝙ vbi verba sunt scripta in ꝑsonã, cõprehẽdũt facientẽ ꝑ aliũ vt patet hic iũcta l. j. i ver. si q̃s. s. e. se a in ɔ̃triũ est tex. in l. aut q̃ aliter. §. fi. cũ l. seq. j. quod vi aut

b cla. vbi ita demũ cõprehẽdit̃ faciẽs ᵇ ꝑ aliũ si verba legis sint scripta in rẽ. Bar. hic & plenius in l. sed si vnus. §. si seruus. j. de iniu. respõdet ꝙ l. aut qui aliter. cũ si. habet locũ in delictis proprie in q̃bus ꝑcurator nõ tenetur ad exequẽdũ ẽt post susceptũ mãdatũ, q̃a mandatũ est illicitũ, & sic nõ obligat l. si remunerãdi. §. rei turpis. j. mã. ideo tunc non cõprehẽditur mandãs, sed mãdatarius q̃ ꝓprie dicitur facere cũ spõte facit d. l. non ideo minus. iũc. d. l. aut qui aĩr. Sed in his q̃ nõ sunt ꝓprie delicta, vt in his q̃ sortiuntur effectũ de iure, q̃a mandatũ susceptũ est licitũ, nũ dr̃ mandatarius sponte facere, sed vi mandati suscepti. & propterea tunc mãdãs dr̃ facere ꝓprie, ex quo facit ꝓ instr̃m de necessitate agẽs l. pater ex ꝓuincia. de man. vnl. l. item si obstetrix. in prin. j. ad l. aqui. & pletius ꝑ cũ in d. §. si seruus. Ex quo Bar. ibi, & hic infert ad aliqua satis no. & cũ eo trãsit Bal. & Pau. de Ca. hic. & Bal. i l. j. in vlt. col. C. de sen. & in l. non ideo minus. in vij. q. de accu. Ange. tñ in d. §. si seruus. in omnibus insurgit cõtra Bar. tñ nõ bñ respondet ad illũ tex. & responsio sua est cõtra prin. huius l. in ver. licet vsus non sit, tñ vltra alle. ꝑ Ang. vr̃ ꝙ cõtra Bar. sit tex. i l. ita aũt. §. gessisse. ff. de admi. tu. vbi ẽt mandans actũ licitum dr̃ ficte facere q̃n facit per

3 procuratorẽ. vt ibi in verbo, vr̃, ꝙ denotat † fictionẽ l. iij. §. ex ɔ̃trio. ff. de acq. pos. & ibi no. doc. & l. qui actionẽ. ff. de re. iur. & no. Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. item quia si dñs mandet ꝑcuratori vt stipuletur vel similẽ cõtractum faciat, acquiritur directa actio ꝑcuratori illi, contra quẽ facit ꝑcurator. & nulla acquiritur actio regl̃r dño nisi ei cedat̃ per ꝑcuratorem l. possessio quoq;. §. fi. de acqui. pos. ergo nõ potest dici ꝙ dñs vere fecerit cõtractũ cũ nõ sibi, sed ipsi procuratori ɔ̃henti queratur, sed vbi ex facto procuratoris nil venit q̃rendũ procuratori, tũc põt procedere ꝙ dñs videatur facere. ita loquitur iste tex. & l. certe. §. j. ff. de preca. & ita colligitur ex distin. Bar. in d. l. si is qui pro emptore in v. q. in prin. i ver. venio ad fm. cũ fingit de vna persona ad aliã &c. vbi in multis aliter loquitur, & meli⁹ q̃ ipse faciat hic, & in d. §. si seruus. fm Io. de Imo. in d. l. si is qui pro emptore. in vlt. char. & fm hoc ẽt põt sustineri decisio quã ponit Bar. hic in q. statuti puniẽtis opponẽtẽ exceptionẽ ẽt nõ probãtẽ, quia etiam tũc nil q̃rebat̃ procuratori. Sal. ẽt in d. l. nõ ideo minus. in v. & vj. q. tenet cõtra Bar. hic, & in d. §. si seruus. & ꝑ plura. & ponit aliã doctrinã. verum quia ẽ prolixa

4 valde, nõ recito eam, & per vos videre poteritis. ¶ † Et hęc faciũt

c ad q. no. quã indecisam ᶜ relinquit Bar. in l. Iulian. §. si. ff. q̃b. ex cau. in pos. ea. s. an statutũ volẽs ꝙ in ɔ̃ctu mulieris requirat̃ ɔ̃sensus ꝓpinquorũ, hẽat locũ i ɔ̃ctu celebrato ꝑ ꝑcuratorẽ vel curatorẽ ẽt mulieris. de quo vide ibi ꝑ Ang. & Mod. distinguẽtes, & his dieb⁹ sup hoc ɔ̃sului. tñ q̃a abiq; longa distinctione expediri non põt, omitto. Limita tñ cõclõnẽ prædictã nisi lex vel statutum diceret quicunq; ꝑ se seu ꝑsonaliter ĩpetrauit ius iniquũ, vel opposuerit talẽ exceptionẽ, puniat̃ tali pœna, q̃a tunc nunq̃ cõprehendet̃ fa

d ciẽs ꝑ aliũ, vt est gl. no. in cle. j. in verbo publice, ᵈ de vi. & bo. cle. & no. Bar. i l. ꝑ hãc. C. de erro. mil. anno. lib. xij. & Bal. in c. si quis dixerit. i tit. si de feu. fuc. cõtro. inter do. & agna. vbi pro hoc alle. tex. in l. si ita fuerit. la. j. ver. idẽ q̃rit de ma. te. bene facit l. vnica. §. ne autẽ. in verbo suis manib⁹. C. de cad. tol. & no. Bal. in l. j. §. iniuria. de

5 pastura. firman. & in c. j. in prin. qui. mo. feu amit. ¶ † Itẽ no. ꝙ in generali mandato nõ venit posse fieri illud, per ꝙ dñs posset in pœ-

e nã ᵉ incidere. cõcor. sunt in gl. & legi. & no. in cle. nõ põt de ꝑcu. & ꝑ Bar. in l. si ꝑcurator. de ɔ̃di. indeb. ꝙ limita nisi vbi dñs fuisset in culpa nõ certiorãdo ꝑcuratorẽ, ne extra iudiciũ faceret id, ꝑ ꝙ dñs incideret i pœnã. & hoc q̃n dñs nõ solũ erat obligat⁹ ad aliq̃d nõ faciẽdũ: sed ẽt erat obligat⁹ ad curandũ ne alius faceret. ita voluit Bar. & expressius Ang. & Imo. i l. in illa stipulatiõe, ꝑ te nõ fie-

6 ri. per illũ tex. j. de ver. ob. ¶ † Itẽ põt ꝑcurator gñalis facere dñm

f incidere i pœnã ꝓmittẽdo pœnã q̃ cõsueta erat ᶠ ꝓmitti arg. in l. si pigno. §. fi. & l. solutã. §. fi. cũ l. seq. j. de pig. actio. & no. Bar. i l. si ꝑcurator. ff. de iur. fi. & Ang. in l. bñ a Zenone ꝑ illũ tex. C. de quad.

7 ꝑscri. & Ang. in l. ij. s. de iurisd. om. iud. ¶ † Et ista faciũt ꝙ in gñali mãdato q̃s nõ videat̃ ɔ̃stitutus ꝑcurator ad cãs criminales, q̃a in

g illis posset dñs ĩcidere in pœnã, si delictũ nõ ꝓbaret̃ ᵍ iux. l. fi. j. de fur. & l. nõ pnus. C. de calũ. de quo articulo dic, vt per Spe. in ti. de ꝑcu. §. j. ver. sed nunq̃d media. ꝑ Bal. in l. seruũ. §. publice. de ꝑcu. & l. reus. C. de accu. & in l. j. C. quorũ ap. & ꝑ Imo. in l. pe. §. ad crimen. de pu. iu. & in c. veniẽs. de accu. & est bo. tex. in l. nõ solũ. §. fi. in verbo noiatim. j. de procu. ¶ In gl. mag. ibi hic no. &c. q̃a impetratio nõ est mere delictũ, vt declaraui in j. not. Et eo mõ quo. s. respõdi, ad l. nõ ideo minus, responde ad d. §. quoties. hic alle. in glo. ¶ In ea. ibi an teneat̃ &c. dic. s. dñs. ¶ In ea. ibi ipe aũt teneat̃. dic. s. ꝑcurator. sed Bar. hic i aliq̃bus lec. in fi. tenet ɔ̃triũ, q̃a sine speciali mãdato impetratio fuit nulla quo ad dñm, quia in mãdato gñali nõ venit id ꝑ ꝙ dñs posset in pœnã incidere, vt dixi. ¶ Nec etiã quo ad ꝑcuratorẽ impetratio est aliqua, q̃a sibi ñ impetrauit, sed dño. ergo si est nulla, dẽt cessare pœna l. j. §. fi. s. e. & illud ẽt tenet Bal. hic idẽ tenẽt Ful. & Ro. ꝑ istũ tex. vbi indistinctè quęrebat̃ de oi ꝑcuratore, rñdet̃ in tex. ꝙ solũ in duob⁹ casibus ex impetratione ꝑcuratoris habet locũ retorcutio. s. si procurator fuit spãlis, vel secuta est ratihabitio, & sic in alijs casibus vr̃ denegari pœna ar. l. cũ ꝑtor. i prin. j. de iudi. nec ob. id ꝙ dicit gl. hic. s. ꝙ satis est ꝙ aliq̃s possit vti &c. q̃a rñde vt hic ꝑ Bart. circa fi. ¶ In ea. ibi, datur inuito vt l. illud cũ l. seq. j. de tu. & cur. da. ab his. Sed hæc rõ licet à doc. nõ reprehẽdat̃, tñ mihi nõ vr̃ sufficiẽs, q̃a curator nõ datur inuito regulariter instit. de cu. §. itẽ inuiti, & tñ in curatore dr̃ hoc idẽ ꝙ in tutore. ideo melior vr̃ illa rõ, quã subdit gl. scilicet ꝙ ꝑcurator nõ impetrat sine volũtate dñi ꝑcedẽte vel sequẽte, vt hic. Nõ mirũ si semꝑ tenet̃ dñs, sed tutor vel curator impetrãt sine volũtate minoris

ADDITIONES.

a ¶ Non punitur. Adde inquantum d. Ias. hic dicit addendo ꝙ excusatur faciens aliquid iniustè mandato superioris, ꝙ habetur. xxiij. q. j. c. qui culpam. & in c. ad aures. de tempo. or. & in c. ij. de ma. & obedien.

b ¶ Per alium faciens. De hoc vide per Lud. Roma. consi. ciiij. vbi alle. iura quæ hic alle. do. Ias.

c ¶ Fran. Cur. Quam indecisam. Vide tu Ang. in §. hæres. institu. de obl. quid. q. decidit.

d ¶ Fran. Cur. Pub. Adde ꝙ illud probatur etiam in c. ij. cum gl. de hær. li. vj. quem ponderauit fr. ar. in l. j. §. j. ff. de acqui. pos. & illam gl. dicit sing. Car. in cle. j. §. j. in xxj. no. extra de iureiur.

e ¶ Tho. Dip. Pœnam. Vide Ias. in l. si procu. ff. de cond. inde. & Fel. in c. sedes. de rescri. in c. j. extra vt lit. non conte. vbi latè examinat hanc materiam.

f ¶ Quæ consueta erat. Adde pro hoc tex. no. in l. qui semisses. ff. de vsur. ita all. Ro. sing. suis so. j. Et inquantum d. Ias. hic addit alios casus, in quibus fit retorcutio contra dominum procuratorem impetrantem. adde ꝙ voluit Cal. consi. iij. de procu. & de veritate dicti Inn. in c. ex parte vide Barba. latę consi. xvj.

g ¶ Non probaretur. Adde Lud. Ro. consi. lx. vbi consuluit ꝙ habens mandatũ ad accusandum nõ potest accusare si in mandato non sit expressum tempus cõmissi delicti, & inquãtũ do. Ias. hic dicit ꝙ idẽ operatur ratihabitio in delictis ꝙ mandatum, adde pulchre Old. consi. cxcix. Et inquantũ ponit de habente ratũ homicidium factum in personã clerici, vide Fede. cõsi. cccxcviij. vbi ponit de eo qui voluit cum sciuit clericum percussum suo nomine, & postea ratum habuit.

notis quasi maiorē habeāt potestatē, quia loco dñorū habent, vt l.interdū.§.qui tutelā.j.de fur.nō mirū,si ipsi pœnam hanc patiun 8 tur.¶ † Ex hac rōne iūcto tex.vr̄ inferri q̄ si fenerator per factorē vel ꝓcuratorē spālem fenus exerceat,licet ꝓcurator male faciat, 9 tñ solus dñs tenetur ad restōnē vsurarū, & nō procurator.† secus si tutor vel curator noīe minoris exerceāt, dato q̄ in minoris vtilitatē ꝯuertant.& ita concludit.Pau.de Ca.hic ita intelligēs gl.xlvj. 10 dist.in c.sicut nō suo.¶ † Adde q̄ in ꝯtrariū vr̄ gl.no.in l.si sciente.j.ad l.pompe.de parri.q̄ ꝑ illū text.dicit ꝓxenetā teneri ad restōnē vsurarū feneratitij ꝯtus.& illā gl.sequit ibi Bar.& etiā Ang.q̄ pro ea all.l.ordinē.§.i fraudē.ſm vlu.expōnē gl.j.ad muni.& tex.i auc.de sanc.epis.§.ꝑcibus. & in auc.vt nulli iu.§.si vero qñ adulterij.& idē tenet Bar.in l.j.§.incidit.in fi.ꝑ illū tex.j.ad turp.& Frā.Tigri.in 11 d.§.in fraudē,per illum tex.† pro qua facit optime tex.C.vt nemo ad suum patr.l.j.li.xj.vbi ꝓbatur ſm Ang.ibi,q̄ ꝓxeneta & notarij dantes operā cōtractui illicito teneant eadē pœna, qua tenentur principales cōtrahentes. quāq̄ Bal.in c.j.de ꝯtro.inue.reprehēdat gl.in d.l.si sciēte,sed debili rōne mouetur.ideo nō recito.plus dicebat sub dubio forte Ray.i d.l.sciēte.ſm q̄ ibi refert & sequit Ang. quod notari9 de cōtractu feneratitio rogatus tenet ad restitutionē vsurarū eadē rōne,qua tenet proxeneta.q̄ est no.dignū. Pro quo facit d.l.j.& q̄ ibi no.Ang.quāq̄ d.Lau.de Rodul.in repe.c.ꝯsuluit de vsu.in viij.q.dixit ponderanda esse verba Host.in sum.de vsu.§.an aliquo. ad fi.dicētis notariū rogatū de cōtractu feneratitio esse periurū & infamē.q̄ no.q̄a host.ſm Lau.non dixit notariū teneri ad restitutionē vsurarū. & illud dictū Host.sequit Arch.i d.c.sicut nō suo.Ex istis vr̄ q̄ nō bene dixent Pau.de Ca.hic volēt procuratorē nō teneri.Cōtra eū facit id q̄ no.Bar.in l.cū oportet,i prin.C.de bon.q̄ li.vbi dixit. q̄ si fili9 iussu pr̄is pecuniā pr̄nā mutuauerit sub vsuris,tenebit vterq; ad restōnē vsurarū.Bal.ēt hic in reportatis antiqs vr̄ velle q̄ ꝓcurator teneat ad restōnē vsurarū,q̄a exercere fenus ē delictū c.q̄a in oibus.& c.si ꝑ eo.de vsur.& sic mādatū suspectū de fenore exercēdo, est illicitū & nullū d.§.rei turpis. & sic mandatarius tanq̄ nō obligatus spōte exercet. Vñ dr̄ ipe ꝓcurator vere facere,& tanq̄ vere faciēs debet teneri d.l.non ideo. Nō ob.iste tex.q̄a impetratio iuris iniq nō est ꝓprie delictū,vt in prin.huius gl.ideo tūc mādatū licitū susceptū obligat ꝓcuratorē ad impetrādū,& ꝓpterea dñs dr̄ ꝓprie impetrare,vt hic declarat 12 Bar.vt dixi.s.† addo ēt q̄ Io.An.d.Ant.de Bu.& Abb.i c.michael.de vsu.& Hos.in sum.de vsu.§.fi.& Bar.in auc.vt ij.qui obli.ꝑhi.hares minio.§.fi.tenēt q̄ institor noie alieno vsuras exercēs teneatur in subsidiū.l.dño non existēte soluēdo.allegāt id q̄ hr̄ i c.pe.de pe.in cle.& in c.mulieres.de sen.excō.& l.fi.in prin.j.de eo per quē factum erit.& ita intelligūt ꝓcedere gl.in d.c.michael.quę voluit q̄ exercēs noie alieno vsuras nō tenetur, sed ille ad quē perueniūt. Sed do.Card.ibi dicit, q̄ licet ista opi.Io.An.& sequaciū sit æqua, tñ de iure veri9 vr̄ q̄ exercēs noie alieno vsurat indistincte teneatur,q̄a mādatum fuit iniustū,& sic nō obediendū c.relatū.de sen.excō & no.in d.c.mulieres.i fi.& ita est de mēte gl.in d.c.sicut nō suo.q̄a à pari loquit de tutore & ꝓcuratore d.Lau.de ro.in d.c.cōsuluit.in q.lvij.refert dicta doc.i d.c.Michael.& dicit q̄ do.Lau de a pign.dicebat q̄ i practica seruatur opi.Io.An.Lap9 ēt alle.liij.a quę inci.Io.Martino de la rasa factor &c.refert dicta doc.i d.c.Michael.& finalr̄ concludit,q̄ exercēs noie alieno teneat indistincte ad vsuras,sicut ille q̄ eius noie exercuit,q̄a æq parant ambo d.c.sicut nō suo,& d.c.pen.Frā.Tigri.in d.l.ordinem.tenet idē dicent ꝑ illū text.q̄ discipulus qui mutuat sub vsuris,tenet pro hoc ēt alle.l.aut 13 qui aliter.in fi.q̄ vi aut clā.¶ † Teneo i ꝓxeneta opi.Io.An.q̄a vsuram exercens dr̄ furtū cōmittere.xiiij.q.iiij.si quis vsurā.no.doc.in rub.de vsu.vñ sicut p̄stās opē furto tenetur in subsidiū ad restōnē furti,vt firmat Bar.in l.si seruus.j.de cōdi.fur.& in l.sæpe.j.de verb.sig.per l.peculiū est.§.si opem.j.de pecu.Ita erit in ꝓposito. Et ista ratio de pręstādo opē furto,vr̄ cōcludere quo ad ꝓxenetā, qui vr̄ opē p̄stare furto nō aūt furtū facere. Et ad iura alle.in ꝯtriū q̄ proxeneta indist.teneatur,potes rñdere,q̄ nō loquuntur in terminis nr̄is,hoc est in pœna ciuiliter imponēda ꝑut in ꝓposito.Sed quo ad ꝓcuratorē dicta ratio de pręstāte opē, nō vr̄ cōcludēs.q̄a ꝓcurator in casu ꝓposito fenerando dr̄ ꝓprie facere furtum,non aūt opem furto pręstare, maxime attento q̄ spōte facit nō vi mandati suscepti,vt ꝓbaui.s.referēdo verba Bal.hic.Et ideo quoad ꝓcuratorē verior vr̄ opi.Bar.& Bal.in d.l.cū oportet.& Lap.& sequacium in locis s̄.alle.¶ In tutore aūt & curatore ēt verior vr̄ opi.q̄ ipsi teneant per istū text.& ꝑ id q̄ dixi,videlicet derñ notariū esse periurū,vide Host.& Io.An.in d.c.sicut.ne cle.vel mo.& Spec.de instr.edi.§.restat ver.sed quęro sub qua forma.¶ In eadē ibi.item an ipse procurator &c. Richard.malū.Iac.Bu.Bar.Ang.& Ful.hic tenent q̄ procurator posset cōtra dñm vti retorcutione, quia ipse procurator nō censet impetrasse, sed dñs proprie,vt dixi.s.& per alias rationes quas hic vide per eos, pro quibus facit l.tutorem.in prin.in ratione sui.j.de his quib.vt indi.licet Iac.de Are.& Bal.& Pau.de Ca.teneant contrariū debili ratione,ideo nō recito.& responsio patet ex allegatis pro prima opi.per doc.hic, & maxime 14 per Ang.† si tñ impetratio esset generaliter facta per procuratorē nō intelligeretur in dubio facta contra ipsum procuratorē impetrantē, quia in generali sermone nō venit persona loquentis l.inquisino.C.de sol.vnde non posset tunc procurator vti retorcutione,retenta cōi opi.tradita.j.§.proxi.l.q̄ solū ille contra quem facta est impetratio,possit vti retorcutiōe. & isto casu possit saluari opi.Iac.de Are.q̄ tñ putarem verū vbi procurator impetrasset absq; speciali mandato, & sic motu proprio,secuta postea ratificatione impetrationis.sed vbi pręcessisset speciale mandatū de impetrando contra oēs,& virtute talis mandati procurator impetrasset,q̄a impetratio non potuit fieri nisi ſm formā mandati c.cui de nō sacerdotali. de pręben.in vj.videt tunc procedere opi.Bar.& sequa. quia in mandato illo procedente à mandante cōprehendebatur etiam persona procuratoris,in qua tunc cessat ratio d.l.inquisino. 15 ¶ † In gl.in verbo,coercetur gl.bene loquitur,& circa hoc no.per eam vide gl.magistrā in l.si dolo.j.si q̄s omis.cau.test.& Bar.ibi renet q̄ pupillus teneat quaten9 ad eū peruenit,vt ēt ipse tenet hic. & doc.vñr ita etiā tenere hic,excepto Ful.qui vult nullo modo teneri pupillū per istū tex.q̄a alias nō esset dr̄ia inter tutorē, & ꝓcuratorē nō habentē speciale mandatū, si ratificatio dñi subsecuta est.& tñ tex.hic voluit esse differētiā. sed certe vr̄ esse adhuc dr̄ia, quia sufficit,q̄ dñs ratificet absq; eo,q̄ vtatur, vt in prin.hui9 l.sed in pupillo requirit,q̄ vtatur.itē dñs ratificans patit pœnā retorcu 16 tionis, pupillus nō,vt in gl.¶ † Extra gl.quęrit Ray.an cōtra aduocatū tuū qui pręstitit patrociniū,quo mediāte lata fuit iniqua sententia contra me,possim vti retorcutione, & tenet,q̄ nō,sicut nec aduersus ꝓcuratorē vt hic. Fallit ſm Gui.nisi falsas leges allegasset.alleg.l.fi.j.si mens.fal.mo.dix.arg.l.j.j.de rei ven.q̄ vltimum approbat hic Ang.si clientulus nō esset iurisperitus,quia nō vr̄ ratas habuisse,alias sic. Ideo tunc contra dñm solū fit retorcutio ꝑ istū tex.in verbo,ratū habuit.& pro eo bene facit,licet nō alleg.tex.in l.j.in verbo p̄ntibus, cū gl.C.de erro.aduo.Itē adde in hoc articu. Cy.in l.j.in xiiij.q.s̄.eo.vbi simpl̄r tenet contra aduocatū nō habere locū pœnā retorcutionis ꝑ istū tex.& quia nō reperit, q̄ retorcutio fiat,nisi contra eū,qui habet cōmodū iuris iniqui prǽterquā in assessore,magistratu, & illis qui habēt potestatē statuendi id q̄ est iniqui iuris l.j.& ij.s̄.eo.Et sic nō debet fieri extēsio cum simus in pœnalibus l.cū quidā.ff.de li.& posth Bar.l.j.§.j.s̄.eo.tenet cum 17 Gui.& illud placet.† Pro quo facit, q̄a ēt in pœnalibus fit extēsio ad casum q̄ sub larga significatiōe vocabuli possit cōprehēdi sub casu exp̄sso l.senatuscō.j.de rit.nup.iunc.l.pe.C.de iterdi.mat.&c. & l.iusta.ff.de ver.sig.& no.Mod.i l.si vero.§.de viro.ff.sol.ma.ergo iste tex.loquēs in ꝓcuratore cōprehendet ēt aduocatū, q̄a large appellatione ꝓcuratoris,venit aduocatus.iij.q.vij.c.infamis,cū gl. ¶ Quid autem in consultore,dictū fuit in l.j.in princip.s̄.eod.

ADDITIO.

a ¶ Alle.liij.Dic est.xcij.& q̄ proxeneta patris vsurarij teneatur ad vsuras,tenet ro.singu.suis fo.vij.de procu.autem dixit Bal.consi.ccviij.q̄ nō valet testamentum eius qui exercuit vsuras nomine alieno non præstita cautione. de quo per Pau.de Cast.etiam consi.ccclxxiij.in primo impressis.

§.Hæc pœna. Aduersus eū qui generaliter impetrauit cōtra oēs,pōt per oēs, fieri retorcutio, licet vsus non fuerit impetratione,nisi ꝯtra vnū h.d.¶ In gl.in ver.experit.ibi,cum oibus fuit actū &c.hęc op.cōmuniter tenetur maxime per l.j.§.j.in verbo aduersario.s̄.eo.vbi retorcutio non fit nisi per eum,quē mihi cōstitui aduersariū impetrādo. & ita tenēt doc.hic, & Cy.in l.j.in xvj.q.s̄.eo.& in l.ratas.C.de rescin.vendi.& nō est ab hac opi.recedendū cū sit æqua,& cōmunis, Licet Fulg. tenuerit contrariū,maxime per istum tex.indistincte loquentē.& per d.l.ratas. Sed responde vt ibi per Cy.pro cōmuni opi.facit in arg.l.fulcinius.versi.quod si aduersus.j.qui.ex cau.in pos.ea.

1 *Delictum rei nocet fideiussori, licet reus soluendo non sit, non autem delictum fideiussoris nocet reo.*
2 *Fideiussor qui per suam culpam fuit exactus, non recuperat à principali qui exigi non poterat.*
3 *Princeps potest auferre exceptionem,putà pacti de non petendo.*
4 *Princeps non potest tollere ea qua sunt iuris naturalis, vel gentium.*
5 *Exceptiones sunt de iure ciui.quia inductę sunt ad excludendum actiones.*
6 *Actiones sunt de iure ciuili.*
7 *Princeps an possit auferre ea qua sunt iuris ciuilis cum clausula non obstante, vel clausula ex certa scientia.*
8 *Exceptionis appellatione venit iusta, & non friuola.*
9 *Excipere qui non potest, non potest etiam iudicis officium implorare.*
10 *Pactum de non petendo factum principali debitori, statim acquirit exceptionem*

nem dicti pacti eius fideiuſſori. ſed quid in impetratione reſcripti iniqui.

11 *Exceptio competens principali an competat eius fideiuſſori.*

§. Si is pro quo. Impetratio facta p principalem debitorẽ, per quã retorquendo pōt ſibi tolli exceptio, nocet fideiuſſori eius, vt etiã illi tollatur, nõ ſic ecõuerſo impetratio fideiuſſoris nocet principali, ſed ſibi ſoli.h.d. ¶ In text.ibi exceptione vtatur, puta pacti de non petendo, & ſic peremptoria. vel pacti de nõ petẽdo ad tẽpus, & ſic dilatoria ſolutionis, vt in gl. in ver. nõ habebis. & bene, licet gl. j. intelligat tñ in exceptione peremptoria. Et pręmitte q talis exceptio pacti facti debitori principali prodeſt fideiuſſori eius l. & hęre. §. fi. j. de pac. l. exceptiones quę. §. rei j. de exce. ¶ In tex. ibi, exceptione vti ſimilis pacti, puta de nõ petendo facti à creditore debitori principali qui dictum ius iniquum impetrauit. ¶ In tex. ibi nec ipſum. i. debitorem principalem. ¶ In tex. ibi hoc impetrare, id eſt, allegare, q̃a nec debitor principalis, nec fideiuſſor pñt vti eo modo exceptiõe pacti iam facti ſibi. & hoc propter ius iniquum à debitore impetratum. ¶ In tex. ibi incidiſti. ſ. per impetrationẽ similẽ illi de quo in prin. literę licet gl. in ver. ſed ſi tu. aliter exẽplificet, ſed eius exemplũ nõ vr̃ bene poſſe adaptari ad tex. ¶ In tex. ibi, nõ habebis &c. ſcilicet tu fideiuſſor aduerſus principalem debitorem ſi coactus fuiſti ſoluere creditori reiecta exceptiõe pacti de nõ petẽdo, quã oppoſuiſti, & q̃ nõ fuit admiſſa in pœnam retorcutionis, q̃a impetraueras, vt debitores tui aduerſus te exceptione vti nõ poſſent.

1 ¶ † Not. q delictum rei nocet fideiuſſori licet reus ſoluẽdo nõ ſit, non aũt delictum fideiuſſoris nocet reo, vt hic. ſimile ĩ l. mora. de verb. ob. ſacilius. n. de principali fit deſcenſus ad fideiuſſorem q̃

2 econtra. ſile in l. ſi à te. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de exce. rei iu. ¶ † Secũdo no. q fideiuſſor qui p ſuã culpam fuit exactus nõ recuperat à principali q̃ exigi non poterat, vt hic, & l. exceptione. j. de fideiuſſ. & l. ſi

3 procuratorem. §. ſi ignorãtes. j. man. ¶ † Tertio no. ſm Pau de Ca. hic, q princeps põt auferre exceptionem, puta pacti de nõ petendo prout exemplificatur hic in gl. quanq̃ talis exceptio videatur eſſe de iure naturali, vt hic. Facit licet non alleget. l. j. in prin. infra. de pac. q̃a ſm eũ talis exceptio perimit oblıtionẽ naturalem. l. ſi

4 vnus. §. pactus. & ibi no. infra. de pa. † Et ideo vr̃ ſm ipſum, q cum princeps nõ poſſit tollere ea quę ſunt iuris naturalis vel gentium, vt plene p gl. in l. fi. C. ſi cõtra ius. & ĩ l. j. ſ. de cõſti. prin. non debet etiam poſſe tollere talẽ exceptionem pacti. Tñ dicit ipſe, q põt ſuſtineri hoc exemplum gl. ratio, q̃a hoc cõtingit vt ſeruetur ęqualitas, q̃a ſicut põt tollere princeps actori actionem, ita debet poſſe tollere reo exceptionẽ. vel tu rñde ſm quod colligitur ex no. per Bar. in l. ex hoc iure. in fi. ſ. de iuſti. & iu. quod exceptiones ſunt de

5 iure ciui. † q̃a inductę ſunt ad excludendũ actiones l. ij. in princ. j.

6 de excep. † q actiones ſunt de iure ciui. l. ij. §. deĩde ex his. ſ. de ori. iu. vñ nõ mirũ ſi princeps põt tollere dictã exceptionẽ. & hoc vltimũ fuit etiã de mẽte Ful. hic. Nec ob. q pactũ ſit de iure naturali, vel gentiũ, q̃a etiam ꝯctus ſunt de iure gentiũ, vt d. l. ex hoc iure. & etiã obligationes, vt ibi. tñ actiones quę ex eis oriunẽ, ſunt de iure ciuili. Et ex his ſtat cõcluſio, q ea quę inducta ſunt a iure ciuili

a etiam ſi magni p̃iudicij ſint, pñt a principe tolli,[a] cũ ipm ius ciuile ſeu poſitiuum tollere poſſit c. j. de cõſtit. in vj. Sicut. n. põt condere ius ciuile l. humanũ. C. de le. ita & tollere l. ſi q̃s. in prin. j. de leg. iij.

7 facit l. ij. j. de re iud. & l. nihil tam naturale infra. de re. iur. † q intelligit hic ĩ verbo, exceptione pcedere, qñ ex certa ſcia princeps

b facit & cũ clauſula, nõ obſtãte.[b] & idẽ vr̃ velle gl. ĩ l. oẽs. ĩ verbo p vſurpationẽ. C. & de aqued. li. xj. iuncta l. quoties. Idẽ etiã tenet gl. in verbo relinquitur in l. j. C. de pe. bo. ſubla. lib. x. Tñ gl. ĩ d. l. fi. C. ſi cõtra ius. & in d. l. j. de conſt. prin. in d. l. quoties, de pre. imp. offe. vñr velle, q pnceps ex certa ſcia ẽt ſine clauſula nõ obſtãte, poſſit mihi auferre ea quę ſunt iuris ciuilis. De qua materia vide plene per Io. An. in c. j. de excep. prę la. in vj. in nouella. & in c. j. de conſti. in vj. poſt gl. ibi in verbo naſcatĩ. per Arch. xxv. q. ij. in ſumma. & c. reſcripta. Aliquid etiam per gl. j. in c. ex parte. el. ij. de off. dele. per Bar. d. l. fi. & plenius per eũ in extraua. ad reprimẽ. in ver. non obſtantibus. per doc. in c. nonnulli, de reſcrip. & per d. Ant. in c. j. eo. ti. & in c. quę in eccleſiarũ de conſti. per Bald. in l. fin. C. ſen. reſcin. & in l. eam quam. C. de fideicom. & in prę lu. feu. & in c. naturales in prin. ſi de feu. ſu. contro. & per Imo. in l. fi. infra. à qui. app. non li. & in l. quidã conſulebant. j. de re iud. & per Pau. de Ca. in l. ſi qñ in prin. C. de inof. teſt. & vr̃ magis cõis concluſio eſſe, q aut fit conceſſio in alterius grande prę iudicium, & nõ ſufficit certa ſcia ſine clauſula non obſtãte pter derogationẽ taliũ reſcriptorũ, quã facit lex in d. l. quoties. Ideo oportet q princeps per clauſulam non obſtante, deroget ille legi, arg. d. l. ſi quis in principio teſta. Aut tractatur de prę iudicio modico, & tunc etiã ſufficit certa ſcia l. idem vlpianus, in fi. infra. de excuſa. tut. & d. l. quoties, niſi eſſemus ĩ caſu in quo ſpecialiter lex prohiberet impetrari reſcriptum, q̃a tũc requiritur clauſula. nõ ob. per d. l. ſi quis. in prin. teſt. & ita loquitur gl. in d. l. omnes, & in d. l. j. C. de peti. bo. ſubl. lib. x. licet Pau de Ca. hic dixerit ſimpliciter ſufficere clauſulã, ex certa ſcient per d. l.

8 idẽ Vlpianus & nõ bene. ¶ † Quarto, no. ſm Bal. q ſi per viã priuilegij cõcedirẽ q quis nõ poſſit vti exceptione cõtra me, intelligitur etiã de peremptoria & iuſta exceptione nõ ſolũ de friuola, vt hic iuncta gl. q eſt no. licet aliàs vbi lex reijcit exceptionẽ, intelligatur de friuola & nõ de iuſta, vt l. j. §. & paru. cũ gl. in verbo nulla iuſta. & ibi clarius Bar. infra, q vi aut clam. & l. ita nobis pudor. cum gl. mag. C. de adul. & ĩ ſimili no. gl. in l. j. §. fi j. q. & à qui. app. nõ licet. Speciale eſt ergo ſm Bal. hic in priuilegio, quia priuilegiũ debet aliq̃d operari l. j. in fi. j. ad mu. & l. ſi quãdo, in prin. cũ gl. j. j. de leg. j. nã & ſine priuilegio iudex friuolas exceptiões reijcere debet l. ij. C. ad l. Cor. de fal. Sed adde q cõtra deciſionẽ Bal. eſt gl. iij. in c. ex parte tua. de of. dele. quæ eſt ad hoc ibi cõiter approbata & etiam ſequitẽ Bar. in d. l. j. §. fi. ff. a qui. ap. nõ licet, vbi ꝯcludiẽ q ſi princeps reſcribendo dicit nulla tñ, potes dicere verã eſſe deciſionẽ Bald. vbi princeps apponeret clauſulã, nõ obſtante, vt hic, cum gl. nec ob. gl. in d. c. ex parte, q̃a illa procedit qñ nõ fuit appoſita clauſula nõ obſtante, ſine qua princeps nõ põt graue prę iudiciũ inferre, vt dixi. & illa fuit bona cõſideratio Io. de Imo. in l. fi. ff. a qui. ap. nõ licet. & probatẽ p iſtũ tex. cũ gl. licet ipſe nõ al. Poſſet etiã dici, q iſte tex. intelligiẽ qñ fuit facta mentio de exceptione, puta peremptoria, vt hic intelligit gl. ¶ Itẽ per iſtũ tex. dicit no. Bal. in l. j. in vlt. col.

9 C. de condit. ind. & Sal. in d. l. ita nobis pudor. † q ſi lex vel ſtatutũ prohiberet exceptionẽ opponi, videtur etiã prohibere officiũ iu-

c di. implorari.[c] quia iſte tex. p̃ſupponit, q excluſus à poteſtate excipiendi, ſit deſtitutus omni remedio cõcernẽte effectũ illius exceptionis. patet hic dum dicit, iniuriã &c. & per hoc reprehendunt Bar. cõtrariũ tenentẽ in d. §. & parui. cũ opi. Bar. tamen cõcordant Bal. & Ang. in l. plane, & in l. fi. j. de pet. hær. & An. de Bu. in c. item cũ quis. de reſt. ſpo. & Pe. de Anc. in c. j. de ſeq. poſ. Sed põt cõcordare opi. vt per Imo. in l. fi. à qui. ap. ad quẽ articulũ etiã vide q no. dicit Cy. & Bal. ĩ l. in cauſę la. j. in prin. ff. de min. & Bal. ĩ addi. Spe.

10 in ti de arb. ¶ † In gl. in ver. vti. ibi, poſtquã impetrauit, ille intellectus & ſequens magis cõiter approbatẽ, quia ſi prius factũ fuiſſet debitori principali pactũ de non petendo, acquiſita fuiſſet ſtatim exceptio pacti fideiuſſori d. l. & hęre. in fi. quæ p impetrationem iniqui iuris factã reo, vel per aliã ipſius rei culpã non potuiſſet auferri fideiuſſori. caſus eſt ſin. in d. l. mora. ij. reſpõſo, de verb. ob. ſm Dy. ibi & Ana. hic, licet Io. c. Bu. & Pau. de Caſt. hic tenuerint q iſte tex. indiſtincte pcedat. ſed nõ bene reſpondet ad d. l. mora. ij. reſponſo. dum ipſi dicũt q ſi ibi tollereẽ exceptio acquiſita fideiuſſori dicereẽ tolli facto principalis. hic nõ dicitur tolli ex diſpoſitione legali. ſed certe vtrobiq; dicereẽ tolli facto principalis, ſeu à lege mediãte facto principalis. ideo tene gl. cõtra quã tñ facit, q̃a ſi creditor poſt impetrationẽ inique factã a reo facit pactum de nõ petendo, vr̃ velle q nõ obſtãte impetratione gaudeat reus exceptione pacti ar. l. ſi q̃s poſtq̃, cũ gl. j. de fideiu. Tamẽ ſaluãdo intellectũ gl. dici oportet, q hic creditor qñ pactũ fecit, ignorabat impetrationẽ. ideo pœna impetrationis remiſiſſe nõ vr̃ d. l. ſi q̃s poſtq̃. cũ gl. & l. mater. j. de inoffic. teſt. q eſt not. pro limitatione huius. § ſm Pau. de Caſt. hic. vel dic q iſte text. põt intelligi in alia exceptione q̃ pacti, puta præſcriptionis, & tũc ceſſabit argumentũ proxime factũ. ¶ In gl. in ver. iniuriã. ibi argumentũ cõtra, ſed ſolue melius q̃ gl. dicat, videlicet, q hic delictũ rei impetrando fuit cõmiſſum anteq̃

ADDITIONES.

a ¶ Tho. Dip. Principe tolli. Vide Ful. conſi. clxiij. Fran. de Are. conſi. xv. & ibi de clauſula non ob. & certa ſcientia. Lud. Ro. conſi. cccxxxvj. vbi dicit q pręceptum ſolum ligat ignorantem.

¶ Vide Iaſ. hic, & quæ poſui in ſuis apo. & quæ ſcripſi in rub. inſt. de excep. & ibi plene poſui.

b ¶ Fran. Cur. Obſtante. Adde tu gl. dum alternatiue loquitur in l. ratas ad fi C. de reſcin. vend. & intellige præall. in ciuilibus, nõ aũt in criminalibus, ita voluit Bal. hic & clarius in l. j. §. ſi filius. j. ne quis eũ qui in ius voc. vi exi. & ſequitur Fran. Are. conſi. clxv. & probat tex. in cle. paſ. de re iu. verſi. cæterum. vbi in cauſa criminali contra ſubditum imper. nõ poteſt ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis ſupplere defectũ citationis. quia defenſio eſt de iure naturali, & ſic non crederetur principi aſſerẽti in literis ſuis aliquẽ eſſe rebellem, & cõmiſiſſe crimen leſæ maieſt. quia illud faceret cum infamia, nec ei crederetur, ita Car. & doc. in d. cle. paſt. & videtur de mente Bart. in l. facultas. C. de iu. fi. lib. x. Bal. & doc. poſt gl. in l. pactum inter hæredes. j. de pac. Car. & Pano. in c. j. de cauſa po. & pro. & Pan. clarius in c. cũ olim. extra de re iud. in c. Cum a. extra de elec. in c. in cauſis. in ij. not. & in c. ea quæ de re iud.

¶ Tho. Dip. Communis cõcluſio. Vide de iſta clauſula per Fely. in c. nonnulli. de reſcr. vbi late examinat iſtam materiã. & Fel. in c. accidentes. de præſcri. & Iaſ. in l. fi. C. ſi contra ius vel vtilita. pub. & in l. actionum. C. de tranſac. & in l. ſed & ſi quis. §. quęſitũ. ff. ſi quis cauti. & Alex in l. ex facto. j. de vul. & pup. & Bapt. de ſancto Seue. in l. omnes populi. ſ. de iu. & iu. Fel. in c. a. cauſam quæ de reſcri.

c ¶ Officiũ iudi. Vide vltra ea quæ poſui in l. j. ſ. de iuriſ. om. iudi. Fulg. conſ. clxvij.

anteq̃ fieret pactũ de nõ petẽdo . vnde exceptio pacti nunq̃ efficacitet cõpetit reo,& per cõsequẽs,nec fideiussori,& sic impetratio rei nõ abstulit fideiussori aliqđ ius antea quęsitũ.¶ † Extra gl. inquãtũ Bar.hic dicit,ꝙ ẽt hodie fideiussor in casu huius.§.in vers. sed si.&c.nõ habet beneficiũ auc.p̃sente.C.de fideius.vt hic ꝑ eũ. adde ꝙ istud dictũ est verũ intelligẽdo ꝙ hic reus nõ poterat cõueniri ꝓpter aliquã exceptionẽ sibi acqsitã aliter q̃ per pactũ creditoris.sec⁹ si esset acqsita pacto creditoris prout intelligit gl.hic q̃a tũc si nõ põt cõueniri debitor principalis obstãte exceptione pacti,nõ poterit etiã ɔueniri fideiussor opponẽs exceptiones executiõis nõ factę ꝯ debitorẽ principalẽ.gl.est no.in l.nisi, & ibi oẽs sequunt.j.de pact.facit l.stichũ.§.pe.j.de so.tñ sustineo decisionem Bar.hic in terminis huius.§.ẽt intelligẽdo istũ tex.ꝙ loquat̃ de exceptione pacti de nõ petẽdo facti à creditore debitori,vt cõiter intelligit̃ ꝑ gl.& doct.qm̃ adhuc poterit cõueniri fideiussor hodie, q̃a isto casu fideiussor priuauit se bñficio exceptiõis pacti culpa, & facto suo impetrãdo ius iniquũ.q̃ culpa nõ debet impunita remanere l.siue hr̃ditaria.de neg.gest.& ꝑponderat culpa fideiussoris,q̃a culpa sua impetrãdo est pœnalis,& illicita. nõ sic est act⁹ faciẽdi pactũ de nõ petẽdo,vr̃ ergo ꝙ ꝑ ꝑ pœnã retorcutiõis nõ põt allegare aliquo mõ dictũ pactũ de nõ petẽdo ad aliquem effectũ sicut nõ potuissent debitores hui⁹ impetrãtis,& eorũ fideiussores allegare,& opponere aliquid de pacto, de nõ petẽdo,facto alicui eorũ.Et ꝑ eandẽ rõnẽ nõ posset hoc fideiussor ɔuẽtus opponere actori exceptionẽ cedẽdarũ [a].i.dicere creditori, tu nõ potes mihi cedere actiones ꝯ debitorẽ principalẽ,q̃a fecisti ei pactũ de non petendo.iõ nõ teneor tibi soluere.iux.d.l.stichũ.§.pe.¶ Vltimo ꝓ decisiõe.q.quã format hic Guil.& Ang.adde tex.in c.j.de rescrip.

ADDITIO.

a ¶ Cedendarũ.De hac exceptione cedendarũ , vide quod voluit Lu.cõs.ccclxxj.

SVMMARIVM.

1 *Pater hodie in aduentitijs tenetur cauere huic aduersus quē agit de restituendo ei pecuniam finito vsufructu pertinente ad patrem in aduentitys.*

2 *Factum filij non nocet patri , & ideo propter delictum filij non publicatur peculium , etiam si sit castrense.*

3 *Vsufructuarius non debet pati pœnam delicti commissi per proprietarium.*

§.Si filius.

Pater ex ꝑsona filij non coercet̃ hoc edicto in actionibus sibi q̃sitis ẽx persona filij,qui in hoc edictũ incidit.h.d.¶ † In tex.ibi deterior fiãt &c.ex mẽte huius literę dicit Ful.hic in aliquibus lecturis,ꝙ pater hodie in aduẽtitijs tenetet̃ cauere huic,aduersus quẽ agit de restituendo ei pecuniã finito vsufructu pertinẽre ad patrẽ in aduẽtitijs, ꝙ est no.facit tex. no.in l.qui hoiem.§.quidã filiũ,declarãdo , vt ibi ꝑ Bar.j.de so.per quẽ tex.posset limitari iste tex.vt nõ ꝓcedat qñ pater ageret actio q̃sita extra rẽ patris,& actio fuisset q̃sita post impetrationẽ iniqui iuris, & ita limitabat istũ tex.Ful.hic.¶ † No.ꝙ factũ filij nõ nocet patri vt hic , & l.filius.C.de pact.& l.nec fili⁹.C.de reb.cre & ideo facit,ꝙ propter delictũ filij nõ publicet̃ peculiũ.ꝙ vr̃ verũ etiam si sit castrense,vt est casus sin.i l.iij.C.de bo.dam.ſm magis cõem intellectũ , de quo dixi post Bar.& alios i l.si finita.§.si đ vectigalib.[a] ff.de dã.inf.e.† Et colligit hic Bal.arg.ꝙ ex delicto proprietarij non possit dirui domus,in qua alius habet vsumfructum . de quo vide no.per Bal.i c.j.§.rursus de cõtrouer.inue.& ꝙ no.Spe.in ti.de sta.mo.ver.v.q̃rit̃,& ꝑ Ang.i auc.bona dãnatorũ.C.de bo.dam.bene facit l.si postulauerit.§.iubet.in verbo proprietatẽ nudã.j.de adul. ¶ In gl.j.ibi,dãdo dilationẽ &c.dic ꝑ iniam a filio magistratũ gerẽte latã iniq; ɔcedẽdo dilationẽ debitori ɔuẽto ab eo,ꝯ quẽ nũc pater agebat.¶ In gl.in ver.vtendo,ibi,siue sint acquisite ante &c. sed quare in patre nõ fit distinctio, an impetratũ fuerit ius iniquũ ante vel post sicut fit in fideiussore, vt no.gl.ij.§.proxi.respõde,q̃a pater nõ habet actionẽ accessorie ex ꝑsona filij,sed principaliter à lege.ideo ei nõ nocet iniquitas filij.Nec.n.potuisset facere filius quin actio ex persona sua transiret in patrẽ iux.l.placet,de acqui. hær.facit l.si arrogator.ibi, quia hoc nõ iudicio &c.§.de adop.ideo nõ consideratur factum iniquũ seu impetratio filij,sed fideiussori accessorie acquirit̃ exceptio pacti ex ꝑsona debitoris principalis in cuius potestate etiam erat facere,quòd talis exceptio nõ transiret in fideiussorem l.nisi infra . de pac.ideo tanq̃ accessoria regulatur secundũ ꝙ erat in persona principalis . facit in ar.c.accessorium. de re.iur.in vj.& ita debet declarari prima solutio hic tradita per Bar.qui ponit etiam secundã so.quæ nõ concludit ſm Ful. vt intuenti clare patet.nam ſm illam deberemus dicere ꝙ sicut in casu huius.§.faciliter transit actio de patre in filium,ita etiã transire deberet cum illa exceptione retorcutionis iuris iniqui.teneas igitur primã,ad quã potest reduci quędam solutio hic tradita per Ang.¶ In gl.in verbo nõ puto.ibi eadem persona &c.scilicet quo ad acquirendum patri , vt.§.et qui.insti.de inuti.stipul.non quo ad præiudicandum [b] patri , vt hic.

ADDITIONES.

a ¶ Si de vectigalibus . Vide quæ ibi posui,& in apostil.ad Bart.

b ¶ Ad præiudicandum . Simile adducit hic d.Ias.de prælato,qui non potest præiudicare ecclesiæ in acquisitis,sed in quærendis sic.alle.Fede.de se.cõs.viij.tn adde Ludo.Roma.consi.lxxx.

SVMMARIVM.

1 *Pœna quando ipso iure à lege infligitur, transit in hæredem lit.non contestata.*

2 *Pœna retorcutionis ipso iure imponitur à lege , cum trahat ipso iure secum executionem.*

§.Quod autem.

† Quãdo pœna ipso iure à lege infligit̃,trãsit i hæredẽ lit.nõ cõte.h.d. ſm vnũ intellectũ positũ in gl.mag.i ver.vel dic.& est singulariter no.ista gl.i hoc ītellectu ſm Bal.in rub.C.de priuil.do.& ħ in lec. anti.ꝑ simi.l.j.C.ne ex deli.defun.Vel sic,ſm aliũ intellectũ positũ in ea.gl.in ver.nec trãsit &c. Si ꝑ pœna delinquẽtis exceptio causæ,trãsit pœna in hęredẽ ẽt lite nõ cõte.h.d.Et ex hoc habeas aliã no.limitatiuo.ad d.l.j.circa ꝙ vide ibi Cy.in ij.opp.post.gl.& ꝑ Bart. in l.j.in vlt.op.j.de priua.deli.& intellect⁹ quẽ secũdo posui, habet vrgentẽ rõnẽ, q̃a nõ põt imputari debitori si exceptionẽ retorcutionis nõ deduxit i iudiciũ tꝑe vite ei⁹ creditoris q̃ impetrauit ius iniquũ.q̃a nõ est i p̃tãte rei excipere anteq̃ actor agat l.pure.§.fi.j. de do.exce.¶ In gl.i verbo,hęredis ei⁹ ibi,hęrediq; suo &c.sed dic ſm Ang.Ful.& Pau.de Ca.hic ꝙ ẽt si ꝓuilegiũ fuisset ꝑsonale, haberet locũ iste tex.in hr̃de agẽte ex ꝑsona defuncti † qm̃ pœna retorcutiõis ipso iure [a] imponit̃ à lege cũ trahat ipso iure secũ executionẽ,qñ hęc pœna venit imponẽda ꝑ modũ exceptiõis. nã si impetrauit titius ne possit ɔueniri à creditoribus suis, & nũc ipse vel hęres ei⁹ agat ꝯ me,nõ expedit,nisi ꝙ opponã exceptionẽ retorcutionis,& nõ requirit̃ alia executio facit ar.l.j.§.si debitori.j.vt i poss. le.& no.Bar.in l.miles.§.q. iudicati,in ver.q̃ro q̃d in sñia absolutoria.j.de re iud.& sic nõ oportet diuinare ad istũ text.ꝙ hic ĩpetratũ fuerit ꝓuilegiũ trãsitoriũ ad hr̃des ſm eos, licet ñ ita clare loquat̃ tñ cũ.j.so.gl.trãsit Bar.& ẽt Bal.hic , & ita videret̃ posse saluari,qñ impetratio fuisset talis, ex qua i pœnã retorcutiõis daret̃ actio cõtra impetrãtẽ,vt si ĩpetrasti priuilegiũ, ꝙ ex pacto nudo possis agere.nã ego sit̃ ex pacto nudo potero agere ꝯ te,sed nõ ꝯ hr̃dẽ tuũ, ꝑ quo nõ fuit ĩpetratũ priuilegiũ, q̃a tũc ipso iure nõ fuit executa pœna ꝯ defunctũ vel hr̃dẽ, q̃a oportet ꝙ ego agã ex pacto nudo ad id ꝙ peto,& postea fiat executio facti iuxta cõdẽnationẽ.iõ tũc pœna nõ trãsit ad hr̃dẽ, vt d.l.j.nisi ĩpetratio fic fcã ꝓ hr̃de.& hoc ẽt fuit de mẽte gl.hoc ĩ fi.& Bar.hic, & tũc magis põt ĩputari mihi si nõ egi ex pacto nudo viuẽte illo q̃ ĩpetrauit ius iniquũ. & vide ĩ mã nota.ꝑ Cy.i d.l.j.C.ne ex deli.defun.in ij.op.¶ Et circa.q.quã hic ĩ fi.format Bar.adde Cy.idẽ tenẽtẽ in l.ij.in viij.q.s.eo.& Ang. in l.fi.j.eo.& Bal.ĩ l.fi.i vers.sed pone scholaris.C.de fru.& lit.expe.

ADDITIO.

a ¶ Ipso iure.D.Ias.hic tenet contrariũ per tex.qui dicit reo postulante.sed potest respõderi,ꝙ ꝑ hoc nõ infert̃,ꝙ requirat̃ sentẽtia declaratoria, q̃a pœna trahit secũ executionẽ absq; facto hois. ideo tenet Lu.Ro.consi.ccccLxxxij.ꝙ in declarando quẽ excõmunicatũ nõ requirit̃ citatio ipsius , q̃a qui declarat nihil de nouo dat.

SVMMARIVM.

1 *Retorcutio, seu recommentio fit non solum in actionibus quas impetrans habebat tempore impetrationis , sed etiam in acquisitis post.*

2 *Publicatio bonorum an comprehendat futura.*

3 *Confiscatio bonorũ an cõprehendat actiones cõditionales pendentes de futuro.*

4 *Confiscatis bonis an veniant obligationes passiue.*

§.Illud quoq;.

† Retorcutio fit nõ solũ in actionibus quas impetrãs habebat tꝑe ĩpetrationis, sed ẽt in acqsitis post h.d.Et intelligit̃ cõiter iste tex.qñ impetratio fuit facta gñaliter nõ solũ quo ad creditores pręsentes , sed ẽt futuros,aliàs si simplr̃ fuit facta impetratio,nõ cõprehẽdent̃ futuri [a], arg.l.si ita scripsisset de leg.ij.l.si ita.j.de aur.& ar.leg.& melior tex.in c.fi.de rescri.& ꝑ ɔñs sicut nõ fuit facta impetratio ꝯ futuros creditores,ita nec futuri debitores poterũt vti retorcutione ne pœna excedat qualitatẽ delicti l.respiciendum.in prin.j.de pe. Sed aduerte,q̃a gl.in l.oĩum.j.de procur.quã Bal.ibi, & in l.seq.reputat no.vr̃ tenere cõtrariũ.s.ꝙ trahat̃ ad futura.sed saluãdo gl.& doc dic ꝙ si cõtra me creditorẽ tuum impetrasti priuilegiũ , ꝙ nõ possim te cõuenire,& tũc nõ erã ex alia cã debitor tu⁹,sed postea effectus sum debitor , possum vti retorcutione ꝑ rationẽ quã assignat gl.in d.l.oĩum.& ita loquit̃ gl.hic,dum dicit,vel ẽt specialiter. Sed si gñaliter impetrasti ꝯ oẽs creditores , nõ cõprehendent̃ futuri creditores , vt dixi,& pari rõne futuri debitores ɔtra quos nõ fuit facta impetratio, nõ poterũt vti retorcutiõe.& ita ꝓcedit cõis opi.doc.tñ Ful.hic itelligit, ꝙ licet sit verũ,ꝙ impetratio quã facio

contra

ADDITIO.

a ¶ Futuri . Adde idem in priuilegijs c.cum capella.de priui.Cal.consi.xiij.de priui. idem in iuramento c.ij.de renun.& in vlt.volunta.l.si ita.ff.de aur.& arg.le.& multis alijs,de quibus hic per d.Ias.

cōtra creditores meos, intelligaẽ solũ de pñtib⁹, tñ mei debitores ẽt futuri poterũt vti retorcutione cōtra me, q̃a aliàs posset cōtingere, q̃ mea iniqua impetratio nullã pœnam pateret, vt si t̃pe impetrationis nullos habebam debitores, & ita, dicit velle Ang. hic. sed dico intelligẽdũ, q̃ iste futurus debitor erat de numero creditorũ t̃pe impetrationis, & sic erat de illis cōtra quos impetraui, & ita loquiẽ Ang. secus si non esset de illis, & facta fuisset impetratio tñ cōtra p̃ntes creditores, p̃ ea q̃ no. s. ca. l. §. hęc pœna. ¶ † Et ista inducunẽ ad q. p̃ Bal. & Ang. hic, an publicatio bonorũ cōprehẽdat futura [a], pro quo alleg. l. si mãdauero. §. is cui⁹. j. man. q̃ no. Ad. de Bar. in l. certa forma, p̃ illũ tex. C. de iu. fis. lib. x. & plenius p̃ eũ in l. j. in vlt. col. j. de bo. dam. & p̃ Cy. & Bal. in l. j. C. eo. tit. & Bal. in l. iij. C. de priui. fisc. & p̃ Bal. & Imo. in l. ex facto. §. fi. de vul. & pu. & ibi est tex. & est ẽt optimus tex. & ibi Bal. in l. eius. §. j. ff. de test. & p̃ Bal. in l. fi. C. q̃ res pig. ob. pos. † Fallit tñ in actionibus cōditionalibus, q̃ licet pẽdeant de futuro, tñ cōfiscanẽ publicatis bonis ẽm Bal. hic, & licet nihil alleget, dic q̃ de hoc est tex. no. in l. inter socerũ. §. fi. j. de pac. dot. q̃ limita p̃cedere in iuribus cōditionalibus ex ɔ̃ctu [b]. secus si ex vlt. volũta. vt est gl. fin. in l. nõ ad ea. j. de condi. & dem. ẽm Bal. in l. etiã. C. ad l. fal. & p̃ eundẽ in l. j. C. de hęred. insti. & de mã etiã ponit ipse in l. j. C. de bo. lib. & in l. fi. C. de cōtrahen. emp. † vbi etiã tangit quid in obligationibus passiuis an transeãt in fiscum publicatis bonis, & videtur tex. fin. secundm Bar. q̃ non in l. quoties, ad fi. j. de noua. & no. Bar. ibi, & in l. postquã in prin. j. vt le. no. ca. & in l. si quis arbitratu. in pe. q. de ver. ob. & in suo cōsi. inci. Calamanus de Spoleto, & per Roma. in l. si marito, in prin. ff. sol. ma. & ibi soleo plenius dicere.

ADDITIONES.

a ¶ Fran. Cur. Futura. Adde tu q̃ cōis opi. est q̃ venit futura quam ponit Nel. in tra. banni. in. j. parte secundi temporis q. xviij. vide Ang. Are. in tra. malefi. in ver & bona publicamus, & adde q̃ represalie concesse cōtra Ianuẽ. non cōprehendũt postea natos. ita tenet Pau. de Ca. in cōsi. inci. super eo sup̃ quo primo queritur.
¶ Tho. Dip. Vide Io. de Imo. in l. quoties. post gl. ibi. j. de noua. & Pau. de Cast. in consi. ccxxij. in. ij. parte inci. omisso ordine. j. scriptorũ, & an publicatio bonorũ extendatur ad bona postea quæsita, vide tex. in d. l. si tibi mandauero §. is cuius, & an publicatio bonorum extendatur ad bona fideicom. substantia. Vide Alex. in consi. lxxxviij in iij. vol. inci. opponitur consideratis his. Vbi plene.

b ¶ Fran. Cur. Ex contractu. Quod voluit. Ro. fin. suis so. iij. & tu vide Alex. in l. si maritum. in prin. j. so. ma. vbi ponit rationẽ. sed tu adde aliam quia in contractibus conditio retrotrahitur l. potior. & l. qui balneum. j. qui pot. in pig. ha. secus in vltimis voluntatibus l. j. §. seru. j. ad Syl.

S V M M A R I V M.

1 *Impetratio iuris iniqui, vel exceptio retorcutionis non tollit naturalem obligationem, ideo solutum non repetitur.*

2 *Solutio facta per errorem facti repetitur.*

1 §. Ex hac. † Impetratio iuris iniqui vel exce. retorcutiõis non tollit naturalem obligationem. ideo solutum non repetiẽ. h. d. comprehendendo vtrunq; intellectum glo.

2 ¶ † Et limita istum tex. secundũ vtrunq; intellectum, nisi solutio sit facta per errorem facti, quia tunc, repetitur. ita not. Bar. in l. j. in ver. his premissis, pro declaratione &c. & in vlt. col. versi. tertiũ membrum. j. de condi. inde. per gl. & per. l. fi. j. ad maced.

Caius lib. j. ad edictum. L E X IIII.

1 *Pœnam non meretur quod fit lege permittente.*

2 *Iniuriarum actione an teneatur opponens contra testes, q̃ sint infames, criminosi, vel ribaldi, & hoc allegat ad defensionem iuris sui.*

3 *Iniuriarum actione tenetur, qui dicit, tu mentiris saluo honore tuo.*

4 *Exceptio facta de casu non cōprehenso sub regula, nõ ampliat regulã ad casus quos non cõprehendisset regula, si nõ fuisset facta exceptio, sed debet intelligi dicta exceptio facta ad abundantem cautelam, quod facit ad. q. de qua hic.*

5 *Iniuriam si tu mihi dicis, an possim tibi impune iniuriam dicere.*

1 ILlud eleganter. † Quod fit lege permittẽte, pœnã non meretur h. d. vnde si impetraui contra te q̃ possim agere ex pacto nudo in certa cã, puta ad seruũ ex pacto nudo p̃missum, & tu corã magistratu vsus es ɔtra me retorcutione, agẽdo ex pacto nudo ad [a] hã tẽ magistratu hoc approbante p̃ sñiam condẽnatoriã, & ego p̃ p̃ tuã retorcutionẽ velim eandẽ retorcutionẽ facere in alia cã agẽdo cõtra te vel cõtra dictũ magistratũ ex pacto nudo, nõ possum, q̃a lege permittẽte vsus fuisti cõtra me retorcutione, & magistratus lege permittẽte illã approbauit. ita se hẽt casus huius l. & facit iste tex. ad q. de qua hic vide p̃ Bar. & p̃ gl. i auc. ɔsequẽter. & in gl. ij. C. de sen. † & p̃ Spe. in tit. de recõuen. §. ij. ver. fi. & q̃ ipse no. in ti. de rescri. præsenta. §. fi. ver. sed nunquid possum. Itẽ alle. iste tex. per Guil. Bal. & Ang. hic, & Sal. q̃ si cõtra testes à te productos opponã q̃ sint infames, & criminosi, & ribaldi, hoc mihi non noceat, nec teneor actione iniuriarũ, [a] q̃a hoc allego ad defensionẽ [b] iuris mei, & ad hoc allegãt i ar. l. q. cũ maior. §. si liberti. e. l. j. j. de bo. li. & l. libert⁹ à patrono. j. de in ius voc. & l. hicus la. ij. §. fi. j. de iur. fis. & l. nulla. C. de delato. lib. x. ¶ Subdũt tñ q̃ tutius est q̃ hoc fiat cũ p̃testatione q̃ nõ opponat aio. iniuriãdi, addo Cy. i l. si nõ cõuitij, in viij. q. C. de iniu. & Old. in cõsi. iiij. inci. cõsueuit dubitari, & Bar. in l. eũ q̃ nocentẽ. j. de iniu. & Ant. de Vter. in c. j. §. preterea. in ti. quę fu. pri. cau. bene. amit. & Alb. de Ro. in q. j. proxi. allegãda, & Ang. in l. iij. j. de lib. & posthu. & quod no. Bar. & Ang. in l. q̃ oĩa. in princ. j. de p̃cu. sed certe puto, q̃ illa p̃testatio nihil opereẽ p̃ id quod no. Dy. & Bar. in l. si q̃s extraneis. in prin. p̃ illũ tex. de acquir. hę. † Vbi dñt q̃ si dixero, tu mẽtiris saluo honore tuo, [c] hęc p̃testatio nõ facit q̃n dicar tibi iniuriam inferre. ita ẽt dicit Alb. de ro. in ij. parte statutorũ. q. xliij. inci. sed q̃d si q̃s dicat, &c. p̃ hoc facit, q̃a protestatio contraria actui, nihil operaẽ c. cum M. de cõsti & c. solicitudinẽ. de app. Item intelligo dictam deci. Guil. & aliorum vbicunq; testes vere essent criminosi, seu reputabanẽ, per d. l. eũ qui nocentẽ, & quod ibi Bar. aliàs aũt quia per calumniã allegaui eos criminosos, teneor iniuriarũ l. iniuriarũ la grãde. §. si quis per iniuriã. j. de iniu. ¶ Vltimo, facit iste tex. q̃ si tu dicis mihi q̃d sum homicida, & ego respondeo q̃ mentiris, certe hoc impune facio si certũ est te mentiri, quia prouocatus à te hoc feci. d. §. si libertus & d. l. quæ omnia, ver. sed si aduersarius. & hoc ibi, no. Bar. tamen si tu replicas, q̃ immo ego mentior hoc impune replicare nõ potes per istũ tex. & ita no. Pau. de Ca. hic. ¶ † In gl. j. ibi. ad maiorẽ cautelã &c. facit iste tex. secundũ istũ intellectũ, q̃ exceptio facta de casu non cõprehenso sub regula non ampliet regulã ad casus quos nõ cõprehẽdisset regula, si nõ fuisset facta exceptio, sed intelligi debet dcã exceptio, sed ad abũdantẽ cautelã. & sic facit q̃ si dico, cõstituo te p̃curatorẽ meũ generalẽ ad oĩa preterq̃ ad petendã restitutionẽ in inte. & sic excipio casum requirẽtẽ specialẽ mãdatũ, & ɔ̃tr talis casus nõ erat cõprehẽsus sub regula, seu sub mãdato gñali, nõ p̃ hãc exceptionẽ videor tibi dedisse mandatũ ad casus alios requirẽtes spãle mandatũ, excepta petitione restitutionis in inte. quod est valde no. si est verũ. & ad hoc nõ ɔsueuit iste tex. & gl. a doctoribus ponderari. & istud tenet precise Pe. de Ane. i tub. de re. iu. in vj. in iij. q. & dicit se ita tenuisse post Lap. i c. fi. de off. vic. lib. vj. p̃ l. gñali. §. vxori. de vsuf. le. vbi q̃uis exceptio soleat firmare regulã in casibus non exceptis l. q̃situ. §. deniq;. ff. de fun. instr. §. vt autẽ. in auc. de nõ alieno. in l. in his. ff. de legib. tñ nõ ampliat regulã, vt cõprehendat casus quos nõ cõprehendisset regula si nõ fuisset facta dicta exceptio vt est, p̃batũ, licet ipse nõ alleget in d. l. lucius. §. pluribus. & ibi Bar. ff. ad treb. & no. Bar. in l. j. in fi. j. de re. iu. Lap. in c. ij. de off. vi. in vj. format. q. sed non vẽ aliq̃d decidere, sed ipsemet lap. & doc. i c. q. ad agendũ. §. j. de p̃cu. in vj. tenẽt, q̃ imo exceptio p̃dicta faciat quod sub regã cõprehendãtur alij casus requirẽtes spãle mãdatũ, q̃a exceptio aliter nõ esset de regula p̃ut esset debet, vt no. in l. j. j. de re. iur. & p̃ Dy. i tub. de re. iu. i vj. itẽ q̃a exceptio declat regulã l. nã q̃ liquide. §. fi. ff. de penu. leg p̃terea illa exceptio aliàs redderẽ inutilis, & fieri debet interpretatio vt valeat & aliq̃d operetur l. quoties in stip̃lonibus. ff. de ver. obl. l. si qũ i prin. ff. de leg. j. c. abbate. d̃ ver. sig. & [e] p̃ hęc apparet r̃nsio ad d. §. vxori cũ si. q̃a ibi q̃uis exceptio nõ ampliaret [d] regulã, tñ operabaẽ in ipso excepto. vñ si dicat testõr, lego tibi oĩa quæ sunt in domo, excepto argẽto. est verũ q̃ p̃ illã exceptionẽ nõ ampliaẽ regula vt comprehẽdat venalia, q̃ nõ fuissent cõprehensa ẽt vbi nõ fuisset exceptũ illud argẽtũ nõ venale. nec mirũ, q̃a vt dixi illa exceptio operaẽ in ipso argento excepto. itẽ ibi exceptio erat de cõprehensis sub regula, sed nõ in. q. p̃dicta. Non ob. iste tex. ẽm hũc primũ intellectũ gl. q̃a ideo est, q̃m aliàs resultaret correctio edicti pretoris, & correctio legis fieri non debet, nisi vbi hoc esset spãliter expressum l. p̃cipimus. in fi. C. de ap. & hoc vẽ tenere Ioã. de Imo. in l. fi. j. a q. ap. nõ licet. ver. ij. limita &c. p̃ illã rõnẽ, scilicet q̃a exceptio debet esse de regula. ¶ † Et an & q̃n si tu dicis mihi iniuriam [e], possim impune tibi iniuriã dicere, vide per Spe. in ti. de accu. §. j. ver. sed q̃d si te vocaui. & p̃ Ang. in l. vt vim. j. de iust. & iu. & Bal. in repe. l. j. C. vnde vi. & p̃ Lud. Ro. in l. cũ mulier. ff. sol. mat. ¶ Et circa id quod no. gl. fi. hic vide Cy. i l. j. in xv. q. s. e. & in l. ratas. C. de rescin. ven. vbi alle. istã gl. & dicunt hãc gl. sentire illã vltimã op. quã

ADDITIONES.

a ¶ Tho. Dip. Actione iniuriarũ. Vide Ias. hic. & Phil. in c. j. de excep. & in c. cũ te. de re iud. & Alex. de Imo. in l. & si pepercerit. j. de lib. & posth. & Abb. i c. fi. in fine.

b ¶ Fran. Cur. Ad defensionem. Adde Petr. de Ancha. consi. cccxxvj. & seq. Bald. consi. xliiij. j. lib. & adde tu Ang. in l. vt vim. j. de iu. & iur. Flo. in l. j. §. si cum arietes. j. si quoad. paup. fecis. dic. & Ang. Are. in tra. malefi. in ver. verba iniuriosa, & in l. secundum. la. j. j. de appel.

c ¶ Tho. Dip. Saluo honore tuo. Vide Ias. hic & in l. vt vim j. de iu. & iur. & Fely. in c. quæ in ecclesiarum de constit. Alex. in l. si quis extraneus. in prin. j. de acq. hær. & in l. turpia. circa finem. j. de leg. j.

d ¶ Ampliaret. In hoc ar. vltra alle. hic per d. Ias. allegantem d. Fran. de Are. consilijs suis, vide pulchre Lu. Ro. cõsi. cccxcviij. & cõsi. ccclxxix. Alex. cõsi. cxxx. iiij. lib.

a ¶ Fran. Cur. Iniuria. Vide tu eundẽ Alex. in l. iij. j. de lib. & posth. & q̃ ibi notanẽ.

tis quod nihil aliud est dicere nisi q habentes maiorem potestatē possint imponere maiores mulctas. Fortificatur, quia text. hic in prin. ſm dictū intellectū glo. poneret dictū gñale videlicet q magni magistratus possint imponere magnas mulctas. & in versi. nō tñ duūuiris. poneret exceptio, videlicet duūuiri q nō sunt magni magistratus, nō possint imponere magnas mulctas. Itē dictū generale positū in princ. loquerer de magnis mulctis ſm intellectū
7 gl. & tex. in ver. nō tñ &c. poneret exceptionē de paruis. †Et sic nō esset bona exceptio, qa exceptio debet esse de terminis regulę. l. nā q liquidę. §. fi. de pe. le. & no. doc. in l. j. post glo. j. de re. iu. & in l. his. s. de le. & istā opi. sequitur Ful. & Paul. de Ca. h qui plus ēt dicūt q nec p istū tex. vt est ostēsum, nec p aliā l. pbat q defensores ciuitatum & magr̄atus municipales possint īponere paruas mulctas imo nō possint aliquas imponere, vt pbat in l. defensores. & in l. nihil allegatis h in gl. Nec ob. l. magr̄atib. & §. audient alle. in gl. qa aut nos q̄rimus an ad punienda leuia delicta possint ipsi coercere ad publicā vtilitatē principaliter, expediendo causas criminales, & possunt, vt i iuribus vltimo allegatis quę etiā proprie loquunt in pœna nō in mulcta, ſm Bal. hic in lec. anti. vt patet ex his q habent in l. aliud est fraus. j. de ver. sig. Aut q̄rimus an pp cōtumaciā in causis priuatis & ciuilibus tendentibus ad vtilitatē priuatā ipsi possint imponere mulctas si non obediat iudici in eo
8 q tēdit ad priuatā vtilitatē, & tūc vr̄ qđ nō, per d. l. defensores. †Et licet ista op. videlicet q defensores, & magr̄atus municipales nullatenus possint mulctare sic forte satis fuisset sustentabilis p p̄dicta tñ i hoc nō audeo recedere à cōi opi. q est in ɔ̄riū vt tenēt oēs h, & seq̄ ēt h Spe. in ti. de ꝑla. sen. §. ſpēs. ver. sed nūquid titulus, & in ti. de ɔni. §. fi. ver. j. vbi p hoc adducit plures rōnes. & ita etiā hoc tenet Host. in summa de sen. §. hic no. q d sit mulcta versi. hoc aūt in ordinarijs, alias est sub. §. qs possit. & Rof. i libello ī actione ex isto edicto. & Io. de Pla. ī l. j. C. de vsu. fis. lib. x. & dato q ista opi. nō pbet p istū tex. in ver. duūuiris, qa nō intelligat de magr̄atib⁹ munici. vt dixi, tñ ista opi. vr̄ pbari per hāc l. in ver. oibus magistratib⁹. & p d. l. aliud est fraus. vbi patet q oēs magistratus mulctare pñt dūmodo nō sint delegati, ad idē tex. in l. ij. §. fi. de iud. vbi hñtibus de pub. iurisdi. ordinariā ɔcedit facultas mulctādi, & iō vt iura iuribus cōcordent oportet intelligere d. l. defensores. in maio-
9 ribus mulctis. †pro hoc ēt facit, qa cōtumacia est delictū, vt p gl. & doct. j. ea. l. fi. in ver. merā pœnā, & ibi videbimus, & punire leuia delicta spectat ad dictos magistratus, vt d. §. audient. & ꝑuidere q non ɔtemnat maiestas p̄toris, spectat ad publicā vindictā l. si qs id q. & l. si fam. s. ti. ij. nec cōis opi. ob. text. in l. eos. C. de modo mulcta. qa dato q ibi non hoc ɔcedat magistratibus municipalibus, tñ ēt hoc nō denegat, & recepit illa l. declarationē per alia iura sicut facit text. in d. l. defensores. in ver. nullas mulctas. iuncta l. de ętate. §. nihil. cū glo. ff. de inter. act. & l. nāliter. §. nihil. cū gl. ff. de acq. pos. Nec ēt ad hoc ob. tex. hic in ver. ptātis, iuncta l. imperiū. s. de iuris. om. iud. qa ſm Iac. Bu. h, & Bal. in lec. ant. verbum potestatis, hic accipit large vt ēt dixi in l. eū qui. s. tit. ij. Et ex isto tex. & gl. & oibus p̄dictis stat ɔclusio, q illi dñt mulctare, qui hñt exerci-
10 tiū iurisdictionis. ¶ †Ex quo infert An. q vniuersitates iurisdictionē hñtes statutis suis pœnā adijcere pñt. secus si iurisdictionē nō
11 hñt. & ita dicit tenere Inno. in c. cū accessissent. de consti. † Et hoc dicit ēt notā dū p castris & villis q iurisdictionē non hñt, qa subsunt ciuitati l. ij. C. de na. li. l. qui ex vico. j. ad muni. & dictum fuit post Bar. in l. imperiū. s. de iuris. om. iu. qa statutis suis pœnā adijcere non pñt q̄uis possint facere statuta sicut q̄libet vniuersitas vt probatur in l. fi. & ibi not. Bar. j. de colle. illi. in l. fi. & ibi not. Bar. C. de iur. om. iud. & istud idē posuit Bald. hic in lec. anti. qui post hoc subdit hęc verba, videlicet, vel dic q in paruis negotijs pñt, in magnis non, de quibus nō ptinet ad eos. tñ magis placet opi. Ang. p istū tex. in ver. nō tñ duūuiris. exponendo, vt dixi. Nec ob. no. per Bar. in l. ambitiosa. in ver. tertia regula &c. j. de decre. ab or. fa. & p Bal. in l. j. in fi. C. si rector ꝑuin. & l. ij. C. quo & qñ iu. quia loquunt de hñtibus ptātē statuendi sibi ɔcessam ab habēte iurisdictionē.
a Io. de Pla. in l. j. C. de fisca. vsu.[a] lib. x. dicit Ang. h, nisi vniuersitates haberēt ex ɔsuetudine illā potestatē imponendi pœnā. ar. l. viro. C. de diuer. offi. lib. xij. & adde quę j. dicā. ¶ In gl. in ver. pœnali, in fi. de hoc ēt vide in d. l. fi. qua pœna. & ibi p gl. & Bar. oino p Spe. in d. §. ſpēs. ver. est & quarta, & per Host. in §. s. allegato. & Bal. in l. certa. C. qñ prouo. & p Ioā. de Pla. in l. j. C. de vsu. fis. lib. x. ¶ In gl. in verbo iudicio. ibi ſm suā potestatē &c. quia dictū est s. q defensores, & magistratus municipales, leues seu paruas mulctas imponere pñt, esset videndū quę sint illę leues mulctę, quia tales nō
12 sunt limitatę in d. l. eos. dic ſm Rof. vt refert Cy. hic, †q intelligunt esse leues inspecta qualitate personę & tiū cōtempte iurisdictionis. & idem dicit Spe. in d. ver sed nūquid titulus. & Io. An. in d. ti. de contu. §. fi. super ver. j. addunt in hoc ēt esse cōsiderandā cōsuetudinē loci. & ad h facit in ar. l. l. sed & si susceperit. §. j. in fi. j. de iu. & tex. no. ī l. sacculari. §. sunt quędā. cū seq. j. de extraor. cri. & l. iij. de cust. reo. q no. qa ab alijs nō reperio declaratū. ad q ēt vide no. p do. Ant. in c. de causis. de offi. dele. ¶ In ea ibi, ex edicto &c. vt l. iij. §. ex hoc edicto. & ibi no. j. nau. cau. stabul. posset ēt officio iudi. implorato mulcta imponi, vt hic p Bar. ¶ Itē inquantū gl. hic dicit q magr̄atus mulctādo nō pōt excedere metā de qua in l. eos. C. de mō mul. limita singulariter vt dicam. j. prox. ¶ Extra gl. quęrit hic Bar. an delegatus mulctare possit. & cōcludit ipse & cōiter
b legisse q nō, vt pbatur in l. ij.[b] §. fi. j. de iud. & in d. l. aliud. in fi. & ibi gl. & not. Bar. in d. l. si qua pœna. & Host. in sum. de re iud. in tract.
c de mulcta.[c] ¶ Quod limita, prӕterq̄ in delegato ad vniuersitatē causaru ū vt l. ij. ſm vnū intellectū glo. C. de spor. nec mirū, quia ha-
13 bet instar ordinarij, vt fuit visum in l. more. cū l. seq. ¶ †Scđo, fallit in delegato principis, qa in cā sibi delegata censet maior quolibet ordinario c. pastoralis. §. j. de offic. or. & de hoc est casus in c. pasto. in fi. & in c. sane. el ij. de offi. dele. & poterit delegatus principis magnas mulctas īponere quēadmodū magni magr̄atus, qa enumerat inter maiores ſm Spe. ī ti. de iur. om. iu. §. j. ver. sunt alij. ita dicit Ant. de Bu. in d. c. de causis, sed imo ibi h reprehēdit p l. ij. C. de spor. vbi minores mulctas debet īponere delegatus principis q̄ sit pmissum maioribus magr̄atibus ordinarijs per d. l. eos. dixi. s. de offi. eius cui man. est iurisd. in rub. ¶ Tertio, fallit quo ad puniendū nunciū delinquentē in officio subdito ipsi delegāti, vt d. l. ij. de spor. ſm aliū intellectum quē sequit Bal. hic in lec. anti. &
14 ēt Ang. ¶ †Quarto, si specialiter sit cōmissa delegato ptās mulctādi. l. ij. in fi. j. de iudi. ¶ Quinto, fallit si aliter iurisdictionem suā defendere nō posset nisi mulctā inducendo ſm Inno. in c. pastor. ad fi. de offic. deleg. & Ang. hic per l. ij. s. ti. ij. & in c. p̄terea. de offi. dele. addo Spe. adē tenentē in d. §. species. ver. est & quarta. & in ti. de iudi. deleg. §. sequitur. el ij. ver. item ad eius offi. Exceptis his casibus nō videtur q possit mulctare, licet contrarium senserit gl. antepe. in d. c. pasto. de offic. deleg. & Inno. & Host. in c. j. eo. ti. & expresse firmat Ant. de But. in d. c. de causis. per istū tex. & per l. ij. C. de spor. q nō pbāt. vt patet ex p̄dictis. & dicit Imol. in d. c. de causis, quod pōt intelligi qđ Inno. & Host. in c. j. intelligāt de delegato ad vniuersitatē causarum. vel melius dic q Inn. loquit qñ aliter suā iurisdictionē tueri non poterat, & gl. ante in d. c. pasto. debet intelligi in delegato principis, ꝑut loquit ille tex. Saly. vero hic dicebat sibi videri q delegatus possit post lit. cōte. mulctare. ante vero non, per text. in auct. de exhib. re. §. si vero ēt quidam. sed certe alius est intellectus illius §. vt per Bart. in l. ij. s. tit. ij. & ibi dixi, & in materia ēt vide no. per Inn. in c. dilectus, de pen. ij. q. vj. in §. itē certa. plene per Ang. in cōsi. viij. inci. regulas &c. vbi etiā ponit dictas limitationes excepta secūda & retenta dicta op. q delegatus non
15 possit regulariter mulctare† infertur ſm Bal. h in lec. anti. q illi quibus demandata est potestas statuendi non poterunt statutis pœnā adijcere, nisi hoc eis spālīter sit ɔcessum. qđ est not. nec ad hoc ob. id qđ no. Bar. in d. l. ambitiosa. in ver. tertia regula. & Bal. in l. j. in fi. C. si rec. prouin. vbi vr̄r ɔ̄num tenere, qa tñ dē q dictū eorū vr̄ intelligendū qñ illi quibus concessā erat illa petestas statuendi, erant creati cum potestare iurisdōnis ordinarię prout declarat Bar. in d. l. ambitiosa. in vlt. col. q not. pro limitatione eorum quӕ
16 no. Bar. in p̄alle. l. ambitiosa. †Et an iudex pro defensione suę iurisdictionis possit bellū indicere, vide Ang. h cui adde Bar. in l. hostes. j. de app. & p Io. An. in c. significasti. de offi. deleg. & per Ang.
17 in l. qui restituere j. de rei vendica. ¶ †Item inquātum tangit Bar. hic. an valeat prӕceptū quod facit iudex litigāti, qđ cōpareat sub tali pœna, & de effectu talis p̄cepti, qa est pulcher passus, & difficilis, & in varijs locis traditur, remitto me ad plene not. per Imol.
18 in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. j. & ibi etiam alias scripsi. †Et quid si suspicatur iudex q pars nō petat ddanonē ad probādū per calumniam, an possit iudex cōminari q si nō probabit mulctabit eū, & eo nō pbāte an possit cū effectu mulctare. vide no. p Pe. de Anc. cōcludentē q sic in c. cōstitutus. de fideius. p l. si qs dicat. j. de ma. & l. ius alimentorū. §. pe. & ibi Bart. j. de ali. pu. prӕstā. q in practi-
19 ca est no. dictum ſm Imo. in d. c. constitutus. ¶ †Circa q adde etiā quӕ dicent in §. proxi. & similiter an possit iudex in sñia ɔdēnare reū ad soluendū cū cōminatione, q si nō soluerit, incidit in pœnā quāti pluris, vide gl. reputatā singularē ī l. j. & ibi p Bar. C. de vsu. fis. lib. x.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. C. de fis. vsu. Adde tu quem vide eundē Alex. in cōsi. lxxxi. in fi. ij. vol.

b ¶Fran. Cur. In d. l. ij. Adde Ang. glo. & Alb. in l. eos. C. de mo. mul. & glo. in l. ij. C. de sportu.

c ¶Tho. Dip. In tract. de mulcta. Vide do. de Ro. in decis. cclxxix. & Do. de S. Gemi. in c. j. de offic. le. in vj. & plene per Felyn. in c. de causis. de offic. deleg. vbi ponit plures limitationes.

fi.l.ix.& per Bal. Ang. & Imo. in l.ij.j. de publ.in. Et sitr pōt iudex cōminari i pcepto q si pars nō paruerit, possit impune offendi, vt sing.not.An.& Imo.in l.cū stipulatus sim mihi à proculo.j.de ver. ob.reliqua dixi in d.§.diui. 20 † Et an post tale ^a pceptū de cōparēdo sub poena possit nō comparens mulctari sine noua citatione, vide Bar. h tenentē q no.idē tenet ipse in l.ij. per illū tex.j.n.ij. licet Bal. ibi teneat ꝯnū, & nō bñ. Et p eundē Bar.i l.iij.si ad diē.j.de re mili. & in l.impuberib.§.fi.j.de suspec.tut.vbi h limitat, nisi iudex in pcepto pęnali comminatus sit q si non cōparebit, mulctabit eū tali mulcta, nā tūc i impune mulctę nō requirit noua citatio.alle.l.ad peremptoriū.§.fi.cū trib. seq.j. de iud.& idē dicit expsse Imo.in l. si finita.§.Iul.de dā.inse.per eā q no.ibi Bar.in ver.qro vtrū postq̄ est ꝯtumax &c.pbat.in c.ij.iuncta ibi no.p Io.An.& alios de test. cog.Vr tñ hoc verū,qñ ille actus ꝯtentus in pcepto,erat explicandus corā iudice,vt est actus cōparēdi corā eo, & sic poterat faciliter ꝯstare iudici de inobedientia. ita loquunt decisiones præallegatę,& de hoc ēt p doc.in c.j.de iud. cū ꝯcor.ibi alle.p eos, & per Imo.in l.q.dā ꝯsulebant.in fi.de re iu.facit qđ no.Bar.i l.non ignorat.C.de fru.& lit.expē. 21 † Et dicit Bar.h q in impōne mulctę nō requirit nouus libellus corā iudice,vt h p eū. Sed Ang.j.§.pxi.in discursu renuit ꝯriū, quia ex quo intentat actio in factū ex h edicto, vr necessarius libellus,sicut requirit in alijs actioib. iuxta regulā positā in autē.offeratur. C.de li. ꝯtest. Ful.hic concor.opi.s. q opi. Ang.pcedat qñ intentaret actio ex h edicto. sed opi.Bart.pcedat qñ imploraret offi.iudi.& licet nihil alleget, tñ pōt p hoc allegari id q no.Bar.in d.§. Iulianus.in ver. quæro primo vtrū debeat dari libellus &c.cū rationibus ibi allega.per eum in quibusdam lectu. Ful.hic alle.in simili nota.per Bar.in l.intra.ff.de re iudi.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Et an post tale. Adde tu quod licet pro delicto incidenter commisso possit quis cōdemnari sine nouo processu.l.nullū. C.de test.& ibi Sal.Bal.in l.ij. circa fin.C de spor.& Bar.hic tamen secundum Bar. hic dicit prius assignari terminus ad faciendum defensiones.idem dicit Bar.in l.iij. §.quod si ad diem.j. de re mili.& in l.j.j.si quis in ius vo.non ie.Pan.in c.j.de iu.

SVMMARIVM.

1 *Mulctari potest quis etiam pro prima citatione si sit contumax & sic requiritur q sit ter citatus, vel peremptoriè.*
2 *Mulctari an possit in xxx.an vero in x.si iudex ter citauit aliquem ad eundem actum sub.pœna.x.& an euitet mulctam,si in vltimo præcepto paruit.*
3 *Missio in possessio.ex primo decreto requirit trinā citationē,seu peremptoriā.*
4 *Principium ad medium vsq; accipitur.5.*
6 *Mulctare an possit iudex personas q̄ à iudicio sunt penitus extraneæ, iurisdictionē iudicis impedientes,& quæ requiruntur ad hoc vt possit.*
7 *Mulctare non potest iudex contumacem,quando per inobedientiam citati non impeditur processus,vt hic.*
8 *Mulctare potest iudex contumacem, vbi iudex suspicatur q litigator animo calumniandi, dilationem petat ad proban.& ob id sit ei cōminatus q si non probauerit intra terminū q mulctabit eum,si non probauit poterit mulctari.*
9 *Contumax non appellat.*
10 *Pœna ciuilis non tollit pœnam criminalem fisco applicandam.*
11 *Mulcta ad hoc vt ipoṅi possit,requirit qđ cominatio mulctę imponēdę pcesserit vt quia iudex dicat,cito te vt compareas tali die coram nobis sub tali pœna.*
12 *Mulcta nō potest excedere meam taxatam in l. eos C.de modo mulcta.si iudex in præcepto nullam certam pœnam expressit.*
13 *Contumax in non comparendo.et parendo præceptis iudicis vel in respondendo libello,patitur pœnas de quibus hic.*

¶.Si videtur ius dicenti. Pro quacunq; inobedictia pōt indici mulcta,siue inobedientia sit cōmissa in prin.litis,siue in medio,siue in fi.h.d.fm verū intellectū.¶ In tex.ibi extremū.expone fm verum intellectū.i.primū principiū.& exēplū ponit i ver.veluti.videlicet si q.s agit rei vendicatione ꝯ me ad rē mobilē,petēdo declarari se dñm,& reū cogi ad restitutionē rei,& reus citatus ad rñdendū libello fuerit ꝯtumax,& sic nō fuerit passus vindicari.i.p sñiam diffinitiuā pnūciare sup rei ven.cū nō possit ꝯ abñtem lit. nō cōtest. regulariter pcedi ad diffinitiuā.l.fi.§.illud. C.de tē.appel.& no.in l.platā. C.de sen.sed passus fuit reus ex primo decreto rē auferri, & dari in custodiā actori,iuxta l.s cui.§.q legatorū.ver.in cęteros. j.vt in pos.legat.si actor nō est psona suspecta vt declarat Bar. in l. si finita.§.si q.s aūt i possessionē.j.de dā.inse.& Spe.& Io.An.in addi.in ti.de primo & scđo decre.§.iā de effectu.versic.sed vtrū missus.& doc.in c.qñ frequenter.§.in alijs.vt lit.nō ꝯte.& Bal.in auc. ei q.in vuj.q.de bo.auc.iu.pos.¶ In tex.ibi sequentia.ibi ēt p contumacia cōmissa in medio vel in fi.iudicij mulctabit,nam iudiciū diuidit in tres ptes, principiū, mediū,& finē.vt i auc.ad hęc.C.de iu.declarat Bar in l.ij.j.de furt.i prin.¶ In gl.j.in prin.licet.gl. dicat q legitur trib.modis.tñ legit quinq;.vt patet in discursu gl. oēs lecturæ cōiter tenent excepta.ij.lect. q ab oībus cōiter reprehendit p l.ij.j.si q.s in ius vo.nō ier.vbi q.s mulctat ēt p inobedientia facta in prin.iudicij.pōt tamen dici q glo.hic intellexit.iiij. & v. lec.coniungi cū tertia vt.j.dicā.¶ 1 † In ea.ibi, puniendus est.sensit h glo.q etiā pro prima citatione possit contumax mulctari, & sic requirit q sit citatus ter vel peremptorie,& hoc cōiter tenet vt hic per Cy. & Bar.& alios. Quibus adde Spec.in ti.de contu.§.fi.ver.sed pone iudex & vers.se. 2 † vbi disputat q.d si iudex ter citauit aliquē ad eundem actum sub poena. x. an poterit in xxx. mulctari, an vero in x. tñ.de quo per Io.An.in addi.Spe.in ti.de sen.§.ipēs.ver.pe.& posuit Spe.in d.versi.sed an euitet impositionē mulctę si vltimo præcepto paruit,& q.equid ipse in h vltimo dicat,sto cum Bar.& doc. hic. ¶ 3 † In ea.ibi plures debeat.not.q ad missionē in pos. ex pmo decreto requiritur trina,seu peremptoria citatio, vt probatur in l. consentaneū.C.quo & qñ iu.de quo plene per Bar.in §.Iulianus d.l.finita.ff.de dā.inse.¶ 4 † In ea ibi vsq; ad medium &c.inducitur ad q. si statutū dicat q aetius puniat cōmitēs certū quid in prin. platee, ^a q accipiatur principiū vsq; ad mediū.pro quo alle. tex.l. ij.& ibi.ponderat Bar. C. de tē.a p. 5 † & similiter facit q si potestas tenet aliquid facere in prin.sui officij, intelligitur principiū vsque ad medium. de quo dic vt per Bart.in d.l.ij.j.de fur.licet Ange.ibi aliter dicat per Bar.in d.l.iij.& latius per Bal.in rub.s.de re. diui.& in l.j.in prin.s.de on.iur.& Ang.in d.l.diuortio.j.de neg.ge.¶ In e. ibi,vel sic.l.quarto.h est scđs modus qui refertur ad id gl.s.proxi. dixit, videlicet dnm inquit medijs trib. mo. &c. & tertius modus ponitur.j.proxi.in ver.vel sic quinto.&c.¶ In ea.ibi.de obedientia principis &c.s.expresse. ¶ In ea.ibi,finis &c. sed tacitè à ꝯriorum ratione,q.a ꝯrium eadē rō debet esse l.& si ꝯ.j.đ vul.& pu.l.fi.in fi. dele.iij. quasi dicat si puniat ille q tñi prin.est ꝯtumax.Ita dēt puniri ille q tñ in fi.est ꝯtumax.& ita exponit h istā prem gl.¶ 6 † Ex gl.qrit h Bar.an iudex possit mulctare psonas q a iudicio sunt penitus extraneę ^b iurisdictionē iudicis ipediētes, dic vt h p eū. Cui adde no.p eūdē in l.cuiusq;.§.fi.p illū tex.j.ad l.iu.ma.& p Bal.in l addictos.C.de epis.aud.& p Bar. in l.se eximēdi. §. Itē si q.s eū q in ius vo.nec pro oībus iudex h casu mulctabit,p id q hr in l. iij.§. si q.s ad ped.neū.e.ti.d c vt ibi.Itē scias q ad h vt iudex pro inobedientia mulctare possit, requirit q p p illā inobedientiā & contumaciā fuerit impeditus pcessus & altera ps dānificata. vt si reus fuerit citatus ad rñdendū libello,nā sic nō pōt fieri litis ꝯte.& perueniri ad diffinitiuā.vt in prin.dixi. 7 † sed si nō ipedit pcessus &c.vt q.a fuit citatus ad vidēdū iurare testes,certè licet nō cōpareat,recipiunt testes, & illa citatio fit ad cōmodū citati, & si velit aliquid opponer ad ipedientiā receptionē testiū,opponat,certe si nō vult cōparere,nō valet mulctari, q.a aduersariū nō affecit dāno p id q hr & no.in l.nō ex oīb.j. de arbi.Ita dicit Pau. de Ca.h tenere Bal. h,& fm.d.Pau.istud nō est scriptū ab alio,& est sin.& no.¶ Dic q Bal. h in lec.anti.dicit,q vbi q.s est ꝯtumax i pducēdo testes suos h mulctabit,sed excludet solū à pbādo all.l.nō ex oib'.j.de arb.& id q no.Spe.i ti.de teste.§.qualiter.in prin.& ver.ij.cū se. 8 † aduerte qđ istud fallit vbi iudex suspicat q litigator oīno calūniæ dilationem petat ad probandū, na tunc si iudex cōminatus fuit ei q si nō pbauit.j.terminū,q mulctabit eū, & ille nō pbauerit, poterit mulctari, vt signāter pbat Pet.de Anc.& Imo.in c.ꝯstitutus de fideius.prout retuli in prin.huius.l. Alio mō etiā limita vt dicā in fi. huius.§.¶ Subdebat ēt Pau.de Cast.hic sitr q si citatus ad audiendam sñiam voluit comparere,nō pōt mulctari, q.a p hoc nō impedit pcessus,nec fit pniudiciū aduersario p pdicta,& p eo ēt allego id q not.Cy.in l.sancimus.in iiij.q. C.de iu.sed ꝯ hoc facit, q.a talis ꝯtumacia in nō cōparendo ad sñiam vr sonare in contemptū iudicis. 9 † & p pea videmus q in pœnā ꝯtumacię aufertur ei ptās appellandi, vt l.ꝯtumaciā.j.de re iu.& l.post edictū.§.fi.j.de iu. ¶ Pōt rñdere q quia per talē contumaciā puniatur priuatione facultatis appellādi.iō nō debet alia pęna imponi, facit.l.senatus.j.de accu. Tñ non videret absurdū dicere q contumacē verū ad audiendā sñiam iudex mulctare possit postq̄ talis ꝯtemptus iurisdictionis hoc casu nro est permissus.d.l.contumacia. Nec ob. q sit punitus priuatione appellandi, quia illa est pęna ciuilis ad vtilitatē partis. 10 † & nō dubiū q pęna ciuilis nō tollit pęnam criminalem id est fisco applicandam iux.l.j.C.qñ ciuilis actio præiudicet cri.& mulcta fisco applica-

ADDITIONES.

a Fran.Cur. Platee. Adde tu An. Are. in tracta. male. in versic.in Platea ciui.& ibi no & ad id quod videtur hic de prin.offi.adde Abb.in c.ij.extra de fer.

b ¶Extraneę. Dicit Fed. in consi. 185. quod delegatus potest excōicare cōicantem cum excōicato a se, & dicit hic mirabile dictum Are. loco allegato in quantum. d.Iac.hic dicit quod eximens captum à familia potestatis punitur. l.Iul. ma.vade hic per Bar.Ce.consi.13. & inquantum potuit de celāte debitorem vel faciēte ipsum fugere, vide Bal.not.consi.120.ij lib.& faciente fugere de carceribus dicit quod si duo essent custodes, & vnus fugeret cum carceratis, quod ille qui remaneret non teneretur, licet ex dispositione alicuius statuti essent insolidum obligati. Ita Lud.Ro.sin.suis fo.23.

applicaē l.mulctarū.C.de mod.mul.Cōclusiuē puto q̃ si prima citatio fuit perēptoria & nō cōparuit,nō possit mulctari, qa vr̄ noluisse venire,eo qa sciebat se fouere malā cām l.sancimus.in fi.in ver.malā ɔsciētiā.& ibi pōderat Bald.C.de iu. c.nullus.de p̄sum. auc.noluit ɔparere ī prima citatione ñ perēptoria, & sic oportuit eū vlterius citari.& p̄pea pars fatigata est ī expēsis,& p̄cessus dilatus est.& q̃ tñc possit mulctari,facit qa vt inq̃t Bart.j.p̄xi.a pari procedit h̃ edictū circa expēsas partis,& circa mulctā.vt j.ea.l.§.fi.

11 ¶ †Itē adde q̃ ad h̃ vt ad mulctæ īpositionē p̄cedi possit, requiriē

a q̃ ɔminatio[a] mulctę imponēdę p̄cesserit,vt qa iudex dicat cito re vt cōpareas tali die corā nobis sub tali pœna.si.n.talis cōminatio facta nō esset,posset citat[9] credere q̃ nō deberet p̄cedi ad mulctā p̄p eius cōtumaciā, sed ad alia iuris remedia si qua cōpetūt,sed si nō ɔpeterēt,secus esset.ita formaīr dicit Pau.de Ca.hic,& dicit q̃ istud de cōminatione fuit de mēte Ia.Bu.q̃ est valde no.& singulare,si est verū. Facit licet nō alleget l.sed & hę.§.j.de p̄cut. sed in ɔ̃nū facit,qa vr̄ esse in electione iudicis eligere q̃ mulcteē contumax in mulcta applicanda fisco,vel q̃ p̄cedaē ad missionē in pos. ex primo decreto,vel ad aliud simile remediū.ita dicit Bar. ī prin. huius l.p̄ l.j.§.q̃d ergo.j.de vē.insp̄i.l.ɔsentaneū.& ibi Bar.C.q̄uo & q̃ñ iu.& melius p̄baē in c.qm̄ frequēter. in fi.vt li. ɔte.Et p̄ ista opi.vr̄ tex.in l.si q̃s reū cū glo.fi.j.de cu.re.vbi pōt imponi mulcta ēt dato q̃ in p̄cepto nō fuerit exp̄ssa certa pęna.& illū tex.alle. ad hoc Old.ī ɔs.xv.inci.circa p̄cessum,&c.dicēs q̃d p̄ illā l.si q̃s reū.

12 a cū gl.fi.limitaē l.eos.C.de mō mul.†videlicet q̃d si iudex in p̄cepto nullā certā pœnā exp̄ssit,& velit postea inobedientē mulctare,nō poterit excedere metā taxatā in d.l.eos. secus si in p̄cepto fuisset expressa certa poena ēt excedēs metā taxatā in d.l. eos. & ɔ̄ta dicit sentire Host.in sum.de re iu.in tra.quē facit de mulcta,in verb.posset,&c.q̃d reputo singulare ad litationē d.l.eos.p̄ quo ēt adducit alias rōnes,quas ibi vid̄ p̄ eū,quā limitationē ēt refert Io. An.in addi.Spe.in tit.de sen.p̄.§.sp̄ēs.in pen.addi.vbi dicit q̃ quidam ita dicunt per d.l.si q̃s reū.cū glo.& al̄r nō firmat nec improbat.Bar.tñ in l.j.C.de vsu.fis.lib.x.sentit ɔ̃riū,& exp̄sse Io. de Imo. in l.filiusfa.§.diui.in vlt.col.ff.de leg.j.& in l.ij.in fi.ff.de pu.iud.per d.l.eos tñ p̄ nūc transeo cū Old.& Host.p̄ rōnes suas,& sic vr̄ q̃d opi.Paul.de Ca.nō procedat,nec vr̄ iure p̄bari, qa violaret istā l. cū si.Nec ob.d.l.sed & he.§.fi.vbi ille q̃ patiē p̄ contumaciā mitti aduersarium in pos.dē defendere,& sic nō mereē pœnā,& cōminatio pœnę nō fuit expressa,qa r̃ñde q̃ illud ibi est verū in casu I quo reus nō tenebaē nisi ad patientiā,vt ibi exēplificaē in glo.fin. nec Iac.Bu.in hac l.dicit illud q̃d refert Paul.de Ca.sed dicit ɔ̃riū.

13 j.ea.l.§.fi.¶ †Vltimo subdit Pau.de Ca.hic vnū aliud, q̃d est valde not.s.q̃ si reus fuit citatus ad r̃ñdēdū libello,& qa nō cōparuit,p̄cessit iudex ad missionem ex primo decreto,p̄p q̃d satis fuit [illegible]nita contumacia l.satis.j.ti.j.nō debet amplius puniri seu mulctari,nisi iterato citatus sit,vt r̃ñdeat & perseueret in [illegible]macia. nā tunc alia remedia p̄nt ɔ̄ contumacē exercer[illegible]. quid ergo. & d. l.consentaneū.& ibi Bar.& ita intellig[illegible]au.de Ca.tex.hic in ver. sed dic &c.q̃ est summe no.pro li[illegible]tatione huius §.pro quo allego tex.optimū in d.c.qm̄ freq[illegible]ter.§.fi.cū glo.tñ d.Abb.ibi in vlt. no.hoc limitat no.dicens q̃ [illegible]tumacia debuisset esse ā prin.adeo proterua,q̃ posset iude[illegible] p̄ eadē cōtumacia imponere mulctā, & mittere actorē in p[illegible]ssessionē,arg.c.statuimus.xvj.q.j.& q̃ñ citatus

b p̄ferēdo verba i[illegible]uriosa de iudice dixisset se nō cōpariturū[b] corā eo.& ita dici[illegible]osse intelligi glo.in auc.q̃ semel.C.q̄uo & q̃ñ iu.in ver.locū [illegible] ibi dū dicit,sed fiet missio.&c.p̄ eo allego meliorem tex.c[illegible]gl.in c.ij.in fi.de of.dele.in vj.q̃d no.ad declōnē & limitationē [illegible] q̃ no.Bar.ī d.l.ɔsentaneū.in vlt.col.& vide q̃ dicenē.j.§.p̄xi.sup̄ glo.ma ad fi.¶ Itē adde p̄dictis inquantū dixi post Paul.de Ca.& Bal.q̃d ɔtumax ita demū mulctaē si p̄ eius ɔtumaciā fuit īpeditus p̄cessus, & p̄iudicatū fuit aduersario,q̃ idē teneē Do. de Ro.in sua ɔclu.cclxxix.& refert & seq̃ē Do.de S.Ge.in c.j.§.fi.de ele.in vj.dicētes q̃ ex quo nō intererat aduersarij illū ɔparere,vel nō ɔparere,ille nō censeē ɔtumax,sed potius suo fauori renūciare.q̃d q̃dē facere pōt p̄ regulā l.pe.C.de pac. ¶ Et ad hoc facit q̃ no.gl.in d.c.j.§.fi.in gl.q̃ incipit,hanc pœnā &c.de elec.in vj.¶ Dicūt tñ do.de Ro.hoc esse verū q̃d nō possit mulctare.s.ad instātiā partis petētis.sed si iudex p̄pēderet reū citatū nolle venire in cōtēptū iudicis,vel malitiosę esse ɔtumacē,tūc iudex possit mulctare ne iurisdō sua colludaē arg.huius l.& l.si prætor.in prin.j.de iud.

ADDITIONES.

a ¶ Comminatio. Dicit Oldr. consi.cxcviij.q̃ comminatio nō debet poni nisi ab eo qui habet potestatem pœnę imponendę.

b ¶ Non cōpariturum. Inquantum d.Ias.hic addit q̃ q̃ñ in precepto esset apposita pęna in consueta,q̃ excusaretur nō comparens,& nō posset mulctari & alle. Ang. in l.fin.C.de ca.larg.lib.x.quia clausulę insolitę arguunt actum suspectum.consil.cxlviij.vbi ponit quæ sunt quæ arguunt contractum simulatum.

SVMMARIVM.

1 *Mulctari non potest dominus p̄p contumaciam sui procuratoris,nec minor propter contumaciā tutoris seu curatoris,& sicut reus mulctaē,ita & actor.*

2 *Contumacia & dolus aut culpa tutoris & curatoris, an & quando praeiudicet pupillo aut adulto.*

1 ## §.Si procurator.

¶ †Propter ɔtumaciā procuratoris dñs nō mulctaē,nec minor p̄p contumaciā sui tutoris vel curatoris,& sicut reus ɔtumax mulctatur, ita & actor.h.d.vsq; ad §.hoc iudiciū.¶ Et d̄ mā huius.§.nō scribā hic,sed me remitto ad ea quę scripsi in l.eū qui res.C.de procu.& aliquid ēt scripsi in l.cū filius.§.in hac.d̄ ver.ob.& in l.iij.in prin.ff. de re iu.post Bat.ibi.Nō omittas videre gl.no.in l.nō pōt dolo carere.ff.de rę.iur.maxi.dū facit mētionē de expensis, nā illa glo.vr̄ affirmare illud q̃d tenet Bar.hic dum reprehendit Inn.in c.j.vt lit. nō cōt.& illa gl.nō est alibi s̄m Bal.hic in lec.antiq.¶ In gl.j.ibi §.si procurator.certe ille tex.nō loquitur in mā huius.§. nam iste text. loquiē q̃ñ p̄curator delinquit in nō cōparēdo,seu in nō faciendo, sed ille tex.loquiē in p̄curatore delinquēte in faciēdo,q̃ articulus ē diuersus vt h̃ late p̄ Bat.post Pe.& Cy.p̄n.huius.l.¶ Et vltra no. p̄ eos & alios h̃ q̃ñ dolus p̄curatoris in faciēdo noceat dño, vide no.Bal in l.ij.C.q̃ ac.& in l.ab eo.C.q̄uo & q̃ñ iu.post gl.ordinariā

2 in l.si dolo.j.si q̃s omis.cau.test.¶ † Tangit ēt hic Bat.q̃d de contu

a macia & dolo aut culpa tutoris & cura, q̃ñ p̄iudicet pupillo[a] vel adulto.de quo etiā vide p̄ Bar.in l.q̃uis.ad fi.ff.de dan. inse.& in l. neq; p̄ illū tex.ff.de fideic.lib.& Spe.in tit.de ɔtu.§.fi.vbi ēt quęrit an sicut contumacia p̄curatoris nocet dño sciēti, & nō purganti, vt h̃ per Bar.an idē sit in cōtumacia curatoris de quo ēt per Ang. in l.neq;.j.ti.j.¶ Item adde inquantū Barto.hic ad fi.distinguendo dicit esse attendendū an tutor delinquat colludendo cū aduersario,& tunc nō nocet pupillo.l.meminerint.C.vñ vi.& reprehendit gl.q̃ ibi in ver.colludio.volebat illā l.hr̄e locum ēt q̃ñ sine colludio.nam ipse Bar.ī d.l.meminerint. & cōiter alij doc.ibi tenent contrariū,& approbant illā gl.& bñ,per illū tex.in versi.plerunq; & per alia de quib.ibi per eos.Et sic videtur Bat.h̃ male dicere in d.art.dum dicit q̃ ratio quare in d.l.polla.C.d̄ ijs qui.vt indi.factū tutoris nocet pupillo,est quia illa pęna nō poterat [illegible] cadere in tutorē,nā istud dr̄ ɔ̄ d.l.meminerit.in prin.[illegible]o si vbi illa pœna priuationis iuris nō poterat cadere in tutorē sicut in pupillum.ad

3 quē pertinebat ius, & tñ nō nocet pupillo. † vñ videre[illegible] dici posse q̃ aut tutor c[illegible]t culpā contrahe[illegible] vel agendo, & tunc p̄iudicat [illegible]pillo.l.illud.§.j.ff.de eui[illegible] & d. l. polla. aut aliter delinq[illegible], & tunc regulariter nō p[illegible]iudicat.d.l.meminerint. & l.[illegible]cunq;.C.de ser.fu.¶ Et h̃ f[illegible]e mente gl.in l.si dolo. ff. si q̃s omis.cau.test.& declat Bar.[illegible] l.ij.C.qui accu.nō pos.& ad alia iura obstantia r̃ñde vt collig[illegible]t per gl.in d.l.si dolo.Cyn.h̃ ēt r̃ñdebat aliter ad.d.l.polla. [illegible] ibi quo ad lucrū perdendū. secus quo ad diminuendū p[illegible]imoniū iam acquisitū,quia tunc pęna cōmutareē, & impo[illegible]ereē administratori.alle.l.j.C.de fal.mo.in fine. † Nec p̄-

4 dictis ob.l.j.§.hoc edicto.j.ne uis fi.ei.vbi dolus tutoris p̄iudicat pupillo, licet liberetur cedendo actori actionē sibi ɔpetentē ɔ̄ tutorem, vt ibi no. quia r̃ñde q̃ ibi pœna consistebat in satisfaciendo interesse actoris.vñ qa per dictā cessionē poterat esse consultum pupillo & actori,obligatur pupillus. secus vbi pęna consisteret in tali re vel fcō,q̃ p̄ cessionē pupilli nō posset esse cōsultū pupillo & actori,qa tūc ex dolo tutoris nō teneē pupillus.vt in ɔ̃rijs.& hanc opi.puto verā licet gl.& doc.se multū inuoluāt in forme illius.§.ex hoc edicto.Cy.in sua di.dicit ɔ̄.d.§.ex hoc edicto.¶ Et de materia etiam vide per Cy.in l.iubemus nullam.C.de sa.sanc.eccle. & est materia brocardica,quæ est plurimum spinosa & periculosa.

ADDITIO.

a Pupillo. Vide Fran.de Are.consi.cxxxij.Spe.in ti.de contu.§.fi.ver.si.Ludo.Ro.cōs. cccclilij.& an contumacia procu.noceat domino,vide per Oldr.consi.cxxviij.p̄ Alex.consi.xxxviij.& an causa illegitima excuset quem à contumacia,vidde Lu. Ro.consi ccxxiiij.& inquantū.d.Ias.hic ponit an procur.constitutus ad fide iubē dum possit renuntiare beneficio ordinis,& cōcludit q̃ sic.adde Fran.de Are.cōs. xj.in fi.vbi dicit q̃ p̄cu.dr̄ habere mandatū ac clausulas. idē dicit Ro.cōs. xciiij. & q̃ notarius p̄sumaē rogatus apponere clausulas cōsuetas,voluit Alex.cons.80.

SVMMARIVM.

1 *Actio in factum competit ex hoc edicto post impositam mulctam per sententiā iudicis, & etiam competit actio in factum ex quolibet edicto pretoris.*

2 *Sententia quae fertur super impositione mulcta est interlocutoria,quia potest reuocari sicut alia interlocutoria.*

3 *Interlocutoria q̃ñ non sapit vim diffinitiuae,non producit actionem in factum.*

4 *Expensae quae veniūt ratione contumaciae, veniunt ex hoc edicto iure actionis.*

5 *Expensae quae veniunt ratione contumaciae, quid comprehendant, & quid in his quae veniunt ratione victoriae obtenta in diffinitiua, &c.6.*

7 *Expensarum appellatione non veniunt damna.*

8 *Mulctare non potest iudex in amissione totius causae propter contumaciam.*

9 *Audientiam denegare pōt iudex ad tp̄s , nō aūt in perpetuū p̄p contumaciam.*

10 *Contumax abse ns non potest per iudicem haberi pro confesso.*

11 *Mulcta ad hoc ut possit imponi ex hoc edicto, requiritur uera contumacia, & contemptus iudicis.*
12 *Ab expensis non excusat iniusta ignorantia.*
13 *Expensas contumaciales an debeat contumax reficere si uult audiri.*
14 *Causa iusta quae dicatur arbitrio iudicis remittitur.*
15 *Mulctari an poterit cõtumax, dato q̃ sit processum ex contumacia ad missionem ex primo decreto.*
16 *Iudex põt contumacẽ cõminari de mulctando eũ in pœna applicanda parti.*
17 *Contumacia dicitur esse delictum.*
18 *Delictum appellatur quilibet dolus malus.*
19 *Expensæ contumaciales põt peti ẽt post latam sententiam in causa principali.*

§. Hoc iudicium. Et hoc edicto pp cõtumaciam oritur actio in factũ aduersario ad interesse pticulare quatenus pp illã læsus est in expẽsis, & dãnis rerũ suarũ nõ ad æstimationẽ litis, & ẽt orif actio fisco ad mulctã inductã per iudicẽ, & ista q̃ oritur, fisco est mere pœnalis q̃ nõ datur post annũ nec ꝯ hæredẽ inobedientis. h. d. ſm lectu. quam ponit Azo in sum. & refert gl. hic in versi. meram pœnam, in ver. sed ſm Azo. &c. ¶ †In glo. ma. ibi posita, à ius dicente &c. sentit gl. q̃ post impositam mulctam per sñiam iudicis competat actio in factum ex hoc edicto. sed Ia. de Ra. vt refert h̃ Cyn. in v. q. dicit, q̃ immo antequã sit imposita à iudice, competit actio in factum ex isto edicto ad imponendã mulctam arbitrio iudicis per sententiã, cũ ex quolibet edicto prætoris possit oriri actio in factum, vt dixi in prin. huius. l. & lata sñia oritur tũc alia actio in factũ scu iudicati ex ipsa sñia p quã actionẽ petitur executio sñię l. actori. C. de reb. cre. & l. miles. §. q̃ iudicati. & ibi no. per gl. & doc. j. de re iu. Cy. vero dicebat gl. bene dicere. s. q̃ actio ex h̃ edicto orif post sñiam. & al. h̃ ponderat tex. h̃ in ver. sed quãti ea res est &c. vbi text. dr̃ innuere q̃ actio ex hoc edicto def ad id, q̃ est taxatũ in sñia maxi. ſm ñ, expõnẽ glo. vñ ad ipsam impositionẽ mulctæ faciendã daf officiũ iudicis, q̃a verba edicti referunf ad iudicẽ, vt in prin. huius l. quo casu orif offi. iud. vt no. p gl. in l. soror. cũ si. C. de col. Bal. hic licet de prędictis doc. mentionẽ nõ faciat, tenet opi. glo. q̃a sñia q̃ ferf super impõne mulctę, est interlocutoria. l. j. cum ibi not. C. de modo mul. iuncta l. q̃d ergo. §. q̃ tũ. j. de infa. cum ibi not. Et patet q̃a põt reuocari. l. iudiciis. §. fi. s̃. de offi. præ. sicut alia interlocutoria. l. q̃ iussit. de re iud. †& q̃ ex interlocutoria non orif actio q̃ñ non habet vim diffinitiuę, all. no. in c. cũ dilecti. in fi. de ele. sed melius allegasset gl. reputatã sin. in cle. si. in gl. ij. de ap. quã ad h̃ p singulari allegauit ipse in l. ij. ad fin. C. cõmina. vel epist. Et sic ꝯcludit q̃d orif actio in factũ ex h̃ edicto mediãte interlocutoria iudicis lata super mulcta. & cũ Bal. tenet h̃ Ro. Sed cum opin. Iac. de Ra. vr̃ cõcordare Bar. in l. à diuo pio. in prin. vlt. q. ff. de re iu. & in l. iij. §. itẽ si. ibi. ff. de pec. cum dicit q̃ ex sñia interlocutoria. s. q̃ continet aliquid p partẽ dari vel fieri debere, orif actio queẽadmodũ ex sñia diffinitiua, & ad h̃ alle. istũ tex. & pbatur in l. iij. §. j. & in l. si finita. §. fi. de dã. infe. vbi ex interlocutoria missionis in poss. ex primo decre. oritur actio. ad idẽ l. si quis missum. §. pe. j. ne vis fiat ei. & l. si q̃s ex argẽtarijs. §. ex hoc edicto. cũ gl. j. de eden. de quo plenius dixi in d. l. à diuo pio. Et istã opi. ẽt vr̃ tenere Bal. in prin. huius l. dũ querit quo iure pueniaf ad istam impositionem mulctę, & ipsemet tenet q̃ per actionẽ ex h̃ edicto. ¶ Nec prædictis obst. tex. h̃ in ver. quãti ea res est. q̃a expone ſm. j. expõnem gl. q̃ magis cõis est. Vel intellige tex. q̃ loquaf de actione q̃ oritur ex sñia lata super impositione mulctę, tñ præcedẽs rñsio tutior est. Nõ negaf tñ quin ẽt ad imponendã mulctã possit implorari iu. offm̃ vt ẽt firmat Bar. in prin. huius l. Ful. h̃ ẽt vr̃ ꝯcordare cũ opi. Ia. de Ra. licet p̃dicta nõ alle. & vr̃ ẽt de mẽte Ia. Bu. h̃. ¶ In ea. ibi mortuo &c. s. ab hoc edicto. nã inquantũ daf actio ex h̃ edicto ad cõmodũ partis. i. ad damna & expẽsas est limitata hic à l. q̃a iudex nõ debet in minus taxare q̃ sit interesse partis, sed in illa q̃ debet applicari fisco iuxta l. mulctarũ. C. de mo. mul. iudex hẽt taxare quãtũ vult arbitrio suo, dũmodo nõ excedat metã taxatã in l. eos. C. de mo. mul. vt declarat gl. in l. si qua pęna. in fi. de ver. si. & hic est q̃ vult dicere ista gl. ¶ In ea. ibi, totius cãę &c. gl. pcessit ad istas tres expositiones, q̃a videbaf q̃ tex. s̃. sibijpsi ꝯdiceret, dũ dicit, nõ id q̃ interest, sed quãti &c. nã hęc verba quãti ea res est, important verã, & cõem æstimationẽ l. inter hęc verba quãti. & l. hęc verba quãti. j. de ver. si. Ac ẽt cõis æstimatio dr̃ interesse cõe l. j. & ibi plene in gl. C. de sen. q̃ p eo q̃ interest. & l. ij. §. fi. & ibi no. j. q̃ satis. cog. Vñ gl. posuit istas tres expõnes, ſm quas ostendit q̃ hic ista verba quanti ea res est, iportat q̃d diuersum ab eo, q̃ denotãt illa verba, videlicet in id q̃ interest &c. ista. j. expositio gl. magis cõiter tenef sequẽdo lec. Azo. ſm quã summaui istũ tex. sed tenẽdo p̃mã lec. quã posuit gl. sequẽs in prin. s. q̃d totus ille §. loquaf ĩ mulcta applicãda parti nõ pcederet ista expositio, q̃a tex. hic in ver. merã, semper loquif de mera pœna, & sic de exactione q̃ fit tã ex parte dãtis, q̃ ex parte recipiẽtis, iuxta no. in l. j. §. si plures. j. de eo p quẽ fac. erit. ¶ Sed ſm istã expõnẽ nõ esset mera pęna, q̃a ex parte recipientis nõ est receptio pœnę sed interesse. ¶ †Itẽ collige ex glo. q̃ expensę quæ veniũt rõne ꝯtumaciæ, veniũt iure actionis ex hoc edicto. de quo ẽt vide per Cy. Bar. & alios in l. sancimus. C. de iu. & per doc. in c. finẽ litibus. de dolo. & cõt. & est magni effectus hic vt p doc. in d. c. locis & p Bar. hic in ver. vlt. quæro. ¶ †Collige ẽt ex gl. q̃ in expẽsis q̃ veniũt rõne[a] ꝯtumacię, nõ solũ veniunt expensæ litis, sed etiã alia dãna extra litẽ, quę occasione litis quis passus est, vt probaf in d. l. sancimus. & idẽ in expensis quę veniunt ratione retardati pcessus, vt l. non ignorat. C. de fru. & lit. expen. †Itẽ in expensis quę veniunt reficiendę rõne temeritatis ante diffinitiuã sñiam, vt probaf in l. eũ quẽ temere. & ibi vide glo. exẽplificantẽ. j. de iudi. & ibi ẽt de hac materia vide per Bar. Secus est in expẽsis quę veniũt ratione victorię obtẽtæ in diffinitiua, q̃a nõ veniunt alia damna, vt p gl. in l. sancimus, & p glo. in l. j. j. de ali. iu. mu. cau. fac. Et limita vt ibi p Bar. cũ quo ꝯcordat Spe. in ti. de expen. §. fin. ver. q̃d si victor artifex. & ibi p Io. & idẽ tenet Ant. de Bu. in d. c. finẽ. Pau. de Cast. in l. si pcurator. j. rẽ ra. ha. ¶ Et de mã vide p Ang. & Io. de Imo. in l. si finita. §. Iulianus. de dã. infec. & q̃ not. Bal. & Ang. in l. sed si. l. §. q̃d aũt. el ij. j. de pet. & hęr. Itẽ ex ista gl. no. ſm Bal. q̃ dãna vñr poni tanq̃ diuersa ab expẽsis, & sic vr̃ q̃ si iudex cõdemnauerit ĩ expensis, non cõprehendanf damna.[b] de quo dic vt per Bal. in l. terminato. in vlt. col. C. de fru. & lit. expẽsis. & p Sal. in l. nõ ignoret. co. ti. ¶ In ea. ibi, tã inique &c. sed ĩmo nõ vr̃ esse iniquũ p l. cũ q̃rebaf. j. iu. sol. sed solue q̃ ibi p̃cessit pmissio seu satisdatio de iudicato soluendo, q̃ cõtinet clausulã de defendẽdo. Et ideo si pmissor nõ defendit, cõmittif stiplo ad æstimationẽ litis cũ effectu pp pręcedentẽ pmissionẽ. hic aũt debet intelligi q̃ñ nõ p̃cessit talis promissio ſm Bal. put refert & sequif Pau. hic, tñ in meis lec. Bal. hoc non potuit. Sed vere non ob. d. l. cũ q̃rebaf, q̃a ibi pp contumaciã in nõ defendendo nõ patitur in effectu iacturã pmissor, cũ teneretur ad factũ. i. ad defendendũ, si non defendit ꝯmittitur stipulatio ad interesse iuxta l. stiplones nõ diuiduntur. ver. celsus. de ver. obl. & no. ĩ l. iudicatũ. la ij. §. iu. so. Et iõ agẽs ex illa stiplone ad interesse, habebit necesse pbare sibi deberi oẽ id q̃ petebat in principali lite, in qua q̃ missor fuerat cõtumax in nõ defendẽdo. Gl. autẽ hic intellexit q̃ absq; alia pbatione contumax pateretur damnũ totius litis. ¶ †Et no. perpetuo ex hac glo.[c] q̃ iudex nõ põt mulctare in amissione totius causæ pp contumaciã. & ita hãc gl. ponderat Bal. in l. & in mulctis. C. de ap. ẽt ꝯcurrẽte periurio ſm Bal. qui ad hoc alle. tex. in auc. ei qui. C. de bo. auc. iu. pos. & p ista gl. facit tex. in l. pperandum. §. sin aũt. ex gestis. C. de iudi. ¶ †Nec obst. q̃ pp cõtumaciã iudex possit denegare audientiã vt l. sed & si p p̃tore. §. sed & si dũ decreto. in gl. j. ex qui. cau. ma. Quia ad hoc rñ. Bald. hic in l. ea. anti. q̃ illud est veru ad tp̃s, vt ibi, nõ pperpetuo, vt hic. itẽ ſm eũ ibi loquif p exclusionẽ, hic p cõdemnationẽ. q̃ not. p intellectu d. §. sed, & si ex decreto. cũ gl. Pro cuius gl. limitatione, vide ẽt sing. Bal. in l. ꝯsentaneũ. C. quõ, & q̃ñ iu. in ver. deinde ad eũdẽ tiã. & p Bal. in c. fi. de mu. peti. ¶ †Ex hac gl. ẽt infert Bal. hic, q̃ iudex abũtẽ ꝯtumacẽ nõ põt hẽre p ꝯfesso, de quo vide Bar. in l. certũ. in prin. j. de ꝯfes. & in l. ij. §. q̃ si actor. C. de iura. cal. & in l. j. §. sed q̃ rescriptũ. de vẽ. inspi. & hr̃ in c. ij. de ꝯfes. in vj. ¶ †In ea. ibi expensum est &c. hęc tertia expõ licet ſm Bart. videaf extranea quo ad alterã in ver. quãti ea res, q̃ verba referunf ad verã æstimationẽ. tñ est in se vera. & ista expositio adaptaf ad ij. lec. posit. in glo. seq. ibi in fi. dũ dicit sed ſm eũ &c. ¶ In ea. in fin. põt ẽt aliter rñ. ad l. fans alle. in gl. q̃ tex. ibi iũcta l. p̃cedẽti, voluit dicere q̃ missio in possessionẽ erat satis quãtũ ad hoc vt nõ esset opus extrahere de domo sua reũ ꝯparẽtẽ. ¶ †Tũ no. ex gl. q̃ ad hoc vt pcedaf ad ipositionẽ mulctę ex hoc edicto, req̃rif vera ꝯtumacia & ꝯtẽptus iudicis. & iõ vbi ob quãcunq; cãm ẽt iniustã steterit citatus q̃ nõ ꝯparuerit, dũmodo dolosè nõ fecerit in cõtẽptũ iudicis, excusaf ab impositione mulctę. Simile no. p glo. in l. ex cõsensu. §. fin. in glo. pen. j. de app. & ponit exemplum Bal. hic, si citatus fuit alijs negotijs occupatus, nã q̃ ius debebat illa prætermittere, & cõparere, attamen non dicetur verus contumax. Et pro hoc alle. q̃a quęlibet ẽt iniusta causa excusat à dolo[d] l. igitur. §. põt. de li. cau. j. & l. plagij. la ij. cum

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. Ratione contumacię. Vide Ias. in l. properandum. §. sin autem alterutra & in l. sancimus. C. de iud.

b ¶Damna. De hoc vide Lu. Ro. sing. suis fol. 9.

c ¶Fran. Cur. Et no. perpetuo ex hac glo. Adde tu pro intellectu illius glo. quẽ omnino vide Bal. in c. j. de mili. vas. qui contu. est col. 4.

d ¶Tho. Dip. A dolo. Vide Ias. in l. si quis id quod. s̃. de iur. om. iud. & in l. properandum. §. sin autem alterutra. C. de iu. & Alex. in consi. cxix. in ij volu. inci. tz. q6. & in consi. xxxix. in eo. volu. inci. oportune considerato themate. & Fran. de Are. in consi. cl. incip. visis.

cum gl. C. ad l.fauiā de plag. dicit tñ Bal. ꝙ multi non approbant istā gl. Bar. Rich. de Sal. Bar. de Sal.& Ang. hic simplr transeunt cū ista gl.& ēt cū ea cōcordant Ang. & Raph.[a] Cu. in d.l.ex cōsensu. & idē Bal. in l. deberi. C. de fidei.lib. vbi dicit istā glo. ad h̄ esset singularē. tñ est similis gl. in l.sans.j.ti.j. sed Pet. de Bel. ꝑ Cy.& Pe. de Anc. h̄ reprehēdūt istā gl.[b] Nā ſm cos si ista gl. esset vera, sequeret ꝙ iniusta cā excusaret ab expensis q̄ veniunt rōne cōtumaciæ. de quib. ēt loquit iste ti. vt hic in gl. ꝙ esset multū no. si esset verū. Sed ſm cos nō est verū, † qa iniusta ignorātia non excusat ab expensis allegant.§. oportet.& ibi gl. in auc. de iud. facit. l. oēs.§. fi. de epis.& cle. ¶ Ad idē allegant, quia satis vř deuiare à fide qa leui articulo deuiat. l.ij. C. de hęre. Et ita qui ꝑꝑ leuē cām non venit, debet dici ꝯtumax vt a iudice mulctari possit, nō tñ in tm̄ debet mulctari, in quantū si in dolo fuisset, cū mulcta sit arbitraria. d.l. si qua pęna.& ideo rn̄dent ipsi ad l. satis. eo. titu. aliter q̄ glos. rn̄deat, videlicet ꝙ q̄tum ad aduersariū est satis mittere eū in possessionē, vt ibi. sed nō est satis quo ad iudicē cui nō obtēperat. iō poterit mulctari, vt hic, pro ista opi. ꝙ iniusta cā nō excusat a vera contumacia, faciūt ea q̄ no. Bar.& Io. de Imo. in d.l. ex consensu. in fi. dū reprehendūt exēpla ibi posita per gl. ad excusandū verā cōtumacitā. Et cū Bar. concordat Bal. in l. ea q̄. C. qūo & qñ ius dicens ꝙ requiritur iusta cā vt quis excuseř à vera ꝯtumacia, puta ꝙ cōstet de debilitate memoriæ, ꝑꝑ quā citatus fuit oblitus cōparere.& ita dicit posse saluari illā gl. ¶ Idē vř tenere Bat. in l. fi. i ver.& est aduertēdū. j. de in inte. resti. vbi ponit quæ sint iustę causæ ad excusandum à vera cōtumacia. Passus est vtilis.& dubius. Puto sic dicendum pręsupponendo primo ꝙ ad impositionē mulctę requiritur vera ꝯtumacia vt ēt tenet Bat.& cōiter doc. hic ad h̄. l.ij. j. n.ij. & probař. s. ea. l.§. si procurator, nā si sufficeret ficta ꝯtumacia, deberet ibi cōtumacia ꝓcuratoris ꝑiudicare dn̄o quo ad mulctam, quēadmodum pręiudicat dn̄o cōtumacia procuratoris quo ad sn̄iam diffinitiuā, i qua sufficit ficta seu p̄sumpta contumacia. c. cām. de do.& cōtu. Vera enim ꝯtumacia procu. censetur esse ficta ꝯtumacia dn̄i. l.j.§. deteciss.e. in ver. videor. j. de vi & vi ar.& no. per Bar. in l. sed si vni.§. cum seruus. cū simili. j. de iureiur.& ita no. Io. Bu.& doc. in d.§. si procurator. quicquid ibi dixerit Bar. prout plenius dixi i l.iij. C. de ꝓcu. dicit tñ circa hoc no. Bald. in d.l.& in multis. ꝙ licet vera contu. requiratur ad mulcta, tñ si iudex pręsumptū seu fictum contumacē mulctaret, opus esset appellatione, quia ꝑꝑ auctoritatem sn̄i iudicū multa fieri nō debent, q̄ tñ facta tenent. l.j.§. biduum. j. qn̄ app. sit. Et hęc verba quo ad mulctā applicandā fisco, qa illa est vera poena & magis odiosa, vt hic in fi. † Sed quo ad expēsas q̄ veniūt rōne cōtumaciæ, & sic quo ad mulctā applicandā ꝑti, an requirať vera contumacia. Iac. de Rau. in d.l. sancimus. vt ibi refert Cyn. tenet ꝙ sic, & illud sequitur Ang. in d.§. Iulianus. sed Cyn. Bal. Sal.& communiter alij in d.l. sancimus.& doc. in d.c. fi.& Im. in d.§ Iulianus. tenent contrariū per tex. in auc. ei qui. C. de bo. auc. iu. pos. ¶ Vbi ille ꝯ quē processum fuit in contumaciam ad missionē ex primo decreto, teneř ad refectionē expensarū si vult audiri. & tñ quo ad primū decretū nō requiriř vera ꝯtumacia, sed sufficit p̄sumpta. s. ꝙ appareat solū ipsum esse citandū ad domū vel ꝑsonaliter. l. iiij. §. ptor. ff. de dā. infe. & no. gl. in d.§. Iulian⁹. Hoc tñ sing. limita Ric. de Sa.& Bar. de Saly. h̄, esse verū quo ad h̄ vt exprese veniant iure actionis vel of. iud.[c] ſm id ꝙ hř in d.l. sancimus.& d. auc. ei qui sed ad h̄ vt veniant iure actionis ex h̄ edicto, requiriř vera cōtumacia ꝑ istū tex. cū gl. Ad h̄ bn̄ facit ꝙ no. gl. in d.§. si ꝓcurator. cir. me. dū impugnat. dcm̄ Inno.& istud est magnæ vtilitatis. s. ꝙ veniat iure actionis vt per gl.& Bar. in l. iiij.§. si tem. de le. iij. his præsuppositis dic ꝙ in casibus in quibus requiritur vera cōtumacia, vř verior illa opi. q̄ habet ꝙ requiratur iusta cā non compatendi, vt quis excusetur à ꝯtemptu, vt probatur in l. cōtumacia. in prin. iuncto ver. ꝯtēnit. de re iud.& ibi no. gl. sed ad excusationē contēptus requiriř iusta cā, vt probař in c. cupiētes.§. ꝙ si per viginti. de elec. lib. vj. & ꝙ no. gl. ij. q. vij. metropolitanū.& ibi Arc. Istā op. videtur ēt sentire gl. in d.l. contumacia. in ver. causæ.& gl. in d.l. ex consensu.§. fi. licet gl. ibi postea malè exēplificet, vt ibi ꝑ Bar. facit tex. i l. ij. ver. si q̄s ibi. rusticitati. n.&c. j. si q̄s in ius voc. ¶ † Et quę dicař iusta causa vide per Bat. in d.l. fi. j. de resti. in inte.& per Io. de Im. in d.l. ea quę vbi videtur concludere ꝙ cōmittitur iudicis arbitrio, vt ibi per eū. Et sic quo ad ea quę h̄ dicunt in gl. pōt dici ꝙ committatur iudicis arbitrio qui cā excuset à contēptu, seu declaret non interueniste contemptū. facit. l. j. ff. de iure delib. Nec prædictis obst. d.l. plagij. cum si. quia in proposito nō requiritur dolus, sed sufficit solus cōtēptus in cuius excusatione requiritur ista cā. vt est ostensum. vel committitur iudicis arbitrio, vt proxi. dixi. ¶ Probat etiam istam glo. not. ꝙ dato ꝙ sit processum ex contumacia ad missionem ex primo decreto, tn̄ potest contumax mulctari, & hoc expressius ēt vult Pet.& Cy. hic, quos. s. retuli. idem tenet Bal. hic, qui ad hoc reputat istā gl. esset menti tenendā. facit ꝙ no. Bar. in l. ꝯsentaneū in vl. col. C. qūo, & qn̄ iud.& Arch. in rub. ď eo qui mit. in pos. cau rei ser. lib. vj.& Bal. in l. qui legati. in fi. C. vt in pos. leg. cum si. Sed ego post Pau. de Ca. s. ea. l.§. j. dixi hoc esse verum si post missionē in possessionē reus fuerit iterato citatus, & perseueret in contumacia ꝑ d.l. satis. quā ad hoc alle. Pau. de Ca. Et ꝓ eo allegaui meliorē tex. cum gl. in c. qm̄ frequenter. in fi. vt li. nō conte. bn̄ facit. l. j.§. quid ergo. in ver. vel in multis. de ven. insp. ubi I.C. non loquiř copulatiuè, sed alternatiuè, & ibi ēt ad h̄ pungit. Bat.& ita puto limitandū & intelligendū esse dictum Cyn.& Bal. hic, & remitto me ad ea quę dixi in d.§. j. ¶ † In ea. ibi presens. s. in ciuitate vel palario, non tamen comparuit[d] ad actum ad quem erat vocatus. ¶ In gl. in ver. merā poenā. ibi quæ parti datur &c. hęc est prima lec. sed cōiter reprehenditur per rōnem q̄ h̄ vide per Bat. cum quo transeunt alij. ¶ In ea. ibi, sed ſm Azo.&c. Bart. & alij post eum dn̄t ꝙ ista lec. viii est approbata, & ꝑꝑea tenenda. tñ ſm cos huic. lec. repugnat tex. h̄ in ver. hoc iudiciū. nam ſm hac lec. debuisset dicere hęc iudicia. Et ꝑꝑ hoc Ia. de Ra. Pe.& Cy. & Ang. hic approbant. iij. lec. quę ponitur hic in fi. gl. & in gl. ma. in iij. expōne. s. ꝙ totus iste.§. loquatur in mulcta applicanda fisco. tñ ꝯ istā iij. lec. facit iste tex. in ver. quanti ea reus est. ꝙ verbum refertur ad veram ęstimationem, vt dixi. Vnde dictam proximā lec. impugnant Bart. Bald. Rich. de Sa.& Bat. de Sal. hic, & propterea Ia. Bu. hic. legebat. iiij. mō, ꝙ totus iste.§. loquatur de poena applicanda parti, vt si iudex aliquid pręcepit reo cum cōminatione, ꝙ si nō pareret, mulctaret eū in x. applicandis actori. nā ista est mera poena, & exponit text. in ver. q̄ti ea res est. i. q̄ti in pręcepto cōminatono fuit expressum, ita ēt exemplificat Ang. ¶ † Et hic not. ꝙ iudex pōt contumacem cōminari de mulctando eum in poena applicanda ꝑti, vt hic est tex. no. ſm istā lec. Et de hoc dubitauit Bal. in addi. Spe. in ti. ď sen. prola. & tandē vř idē tenere ꝑ istū tex. & h̄ casu est vtilis talis cōminatio, qa ea nō facta mulcta esset applicāda fisco ꝑ l. mulctatū. C. de mō mulcta vult Ia. Bu. hic, vel ſm Nic. ď Mate. quem sequiř Bat. q̄ dicit ꝙ ēt illā tangit Iac. Bu. pōt intelligi totus iste.§. in mera poena applicanda ꝑti. quæ poena non datur ad id ꝙ interest. i. non datur ꝑ interesse, sed ad q̄ti ea res est. i. qa pōt contingere ꝙ vere nō interat actoris q̄ fecit citari, vt qa temere ad iudiciū processit.& sic si cōparuisset citatus, potuisset cōparitio cedere magis ad dānū q̄ ad cōtumaciā, qa fecisset reus actorē ꝯdemnari i expēsis tñ h̄ nō obstante debet reus ꝯtumax puniri in illis expēsis factis ꝑ actorē, sicut si uere in tm̄ interesset actoris, vt quia iste litē mouisset.& sic in taxanda iusta pęna hř respectus ad illas expensas factas per actorē citari facientē. sed qa nō attendiř an vere iterfit. iō dř mera poena, & non dař vltra annū, vt hic. & cū hac lec. ēt trāsit Ful. ¶ In ea. ibi, vř dari post annū.&c. gl. vř. male dicē licet doc. nō dicāt, qa cū sit ex delicto vt gl. dicit, nō debet dari post annū, ēt si sit poenalis ex una parte tm̄ cū descendat ab edicto ꝑtoris. l. non solū, in fi. cū tri. leg. seq. alle. in gl.& no. gl. inst. de perpe.& tē. act. in prin. in ver. plerunq;. ¶ † In ea ibi, ex delicto. no. ex glo. ꝙ contumacia

ADDITIONES.

a ¶Ang. & Ra. Concordat etiam. Ro. consi. ccxxiiij.

b ¶Fran. Cur. Reprehendunt istā gl. Adde tu Bal. quē omno vide in c. cū Bertoldus, eꝫ de re iud. vbi dicit gl. istā nō tenen a do.& idē vř sentire. Bal. in l. qui nō probasse C. de cal. vbi dixit qď in delictis extraiudicialib. iusta cā excusat à dolo, sed in iudicialib. secus & pro ista opi. facit tex. in c. ex lr̄is. de integ. resti. vbi fauore matrimonij retractatur sn̄ia excō. quia mulier alle. post sn̄iam nō cōparuisse, quia sibi dictū fuerat qď iudex tunc sedere non poterat ꝑ nūtiū affirmauit, ergo contrariū est ius cōe. l. ius singulare. de leg. ij. facit tex. in l. j §. dolū. j. de eo per quē fac. erit. sed aduerte tu, quia gl. cōiter tenetur, & ad c. in lr̄is. responde qď ibi non tractabatur de aliqua mulcta imponenda per contumaciā per q̄ impediretur processus ad.§. dolū. dic omnia credulitas potius reputatur culpa q̄ dolus, & sic facit ꝑ gl. quinimo dictū vnius viri fide digni probet iustā cām credulitatis. glo. fin. in l. Titio fundus. j. de condi.& demon. limita. j ꝙ ista cā versaretur circa prohibita. de iu. na. vel. quasi lij. cū ibi no. C. de in ius vo. Ita Ang. in l. ꝑtor.§. hac aūt verbo. j. vi bo. rap.& in d.l. ex consensu.§. fi.& ita voluit gl. in l. si quis in tantā. in ij. q. dū loquitur de muliere, & rustico. C. vn̄ vi. ij. limi. nō procedere vbi iusta cā esset reprobata à iu. ciui. notorie ſm Ang.& Imo. in d.l. ex consensu.& intellige glo. nřam procedere quando iusta causa allegaretur, & probaretur ſm Iac. But in d. l. plagij & requiritur ꝙ alle.& probetur ꝙ tp̄e cōmissę contumacię aderat dicta iusta cā. Ita Ang.& Imo.& Cu. in d.l. ex consensu ponit Alex. quē vide in consi. ciij. in j. vo. inci. videtur prima consideratione dicendum.

c ¶Officio iu. Dicit hic. d. Ias. ꝙ lata sn̄ia non pōt reuocari cum expēsę petuntur offi. iu. pone quod si statutū deficientem in accusando condemnari in expensis, & si omisit iudex habeatur pro condemnato, & iudex in sententia primo absoluit, deinde vult condemnare an possit. Pet. de Anch. cons. 172. consuluit quod non rationibus de quibus ibi per eum, & quę expensę debeantur tp̄ore contumacię vide per Cald. consi. j. de do.& contu.

d ¶Non tñ cōparuit. Quod si sit statutum in ciui. quòd citatus non comparens. j. terminum habeatur pro cōtumace, & ex bannito, & reus non compareat similiter nec actor, & an reus habeatur pro contumace, & exbannito. Pet. de Anch. cons. xcvj. tenet ꝙ non, & ꝙ actore non accusante contumaciam circunducatur edictum tenet Lu. Ro. consi. 454. d. de Ro. dec. ius de do.& contu. in antiquis.

macia dr̃ eſſe delictũ.ª & idẽ no.glo.iiij.q.j.in ſumma.& ꝓbatur in l. oẽ delictũ.in princi.& in ver.contumaciã.j.de re mili.p Bar. & eſt bona gl.in l.ſi filius.la j.j.de interro.ac.quã ad hoc p ſingularẽ alle. Imo.in l.pe.§.ad crimen.j.de pu.iud.ſacit l.j.§.nũc tractemus. ver. plane.j.de tute.& ra.diſ.†vbi quilibet dolus malus appellatur delictũ.Bar.ẽt in l.gerit. ff. de acqui.hære.poſt me.in ver. pone debitor in diẽ.dixit q mora eſt delictũ.alle.l.q te.& ibi no.ff.ſi cer. pet. & l.q. ſine.ff.de re iu.Plus ſentit glo.no.in l. ſi plures tutelã. iũcto tex.j.de adm.tu.q ɔtumacia dr̃ eſſe maleficiũ,& illã ad hoc põderat Bar.q eſt verũ large,ſed ſtricte nõ,q a nõ eſt delictũ in faciẽdo, & ſic nõ videt̃ maleficiũ ꝓprie l.aut facta in prin.j.de pe.de quo vide p Bar.in d.l.oẽm.& p Bal.in l.ſi.C.de cri.ſtellio.poſt Cy. in rub. illius ti.& p Bal.in d.§.nũc tractemus.& in d.l.& in mulctis.& in l.ſi mora.& ibi ẽt p Io.de Imo.j.ſol.ma.¶†Extra gl. in quantũ Bart.h̃ dicebat q ẽt poſt latã ſniam in cã principali pñt peti expẽſę, quæ veniunt rõne ɔtumacię,in quã victus incurrerat lite pẽdẽte, cum Bar.trãſit ſimplr Ful.hic.tñ adde q Pe.& Cy.in l.Sancimus.C.de iud.in ix.q.& Bald.ibi in xj.q.tenẽt ɔ̃ñũ,q a expenſę iſtę q̃uis peti poſſint iure actionis ex hoc edicto,tñ q a petunt̃ pp litẽ moriunt̃ cũ ipſa lite ſopita,ſecus in vſuri s,& intereſſe venientibus ex aliqua ſtipulatione in qua ſint ꝓmiſſę vſurę ſeu intereſſe,q a cũ tales vſurę nõ veniãt ꝓpter litẽ,peti poſſunt ẽt finita lite,vel extincta actione principali l.cẽtũ capuę.& l.ſi.ff.de eo.q cer.lo.Ant.de But.in c. ſinẽ litib*.de do.ɔtu.i ver.ad ſextũ &c. ẽt ſimplr refert verba Cy. in d.l.ſancimus.& aliter nõ approbat nec improbat.nullã tñ facit mẽtionem de verbis Bar.h̃.Sed puto veriorẽ opi.Bar. q a cum veniãt iſtę expenſę iure actionis ex h̃ edicto,vt tenẽt oẽs hic, & Bar. & alij in d.l.ſancimus.q̃uis veniãt pp litẽ,tñ dicũt poſſe peti poſt ſniam vt not.gl.& doc. in l.ſi mulier.§.ſi rẽ.ff.de le.ij.& i l.nõ ſolũ. ff.de rei vẽ & gl.i d.c.ſinẽ litib.& gl.i §.oportet.& i auc.d̃ iu. co. ix.

ADDITIO.

a Fran.Cur. Delictum. An contumacia ſit delictum, vide Ioan. de Ana. conſi.22. & conſi. 48.& adde tu vltra alle.per Alex.h̃, glo in l.ſi filius. j. de inter. act. & in l.j. j.de ñdcauſ.tu.& c.in ſumma.j.q.j.& de hoc eſt bo. text. quem ibi ponderat.Bar in l omne delictum.j.de re mili. & adde Albe. de Ro. in iiij.parte ſtatut. q.xx.& do.Nel.de S.Gem.in ij.parte ſecundi temporis.q. lix.tu adde an contumacia ſit maleficium glo.in l.ſi plures.infra de admini.tuto.quæ tenet quòd ſic. de quo per do.Nel.in loco ſupra alle.

¶ De in ius vocando. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus non dicitur inchoatus per citationem, ſi actor qui citare facit, non compareat in termino citationis.*
2 *Præſcriptio non interrumpitur per actum inualidum regulariter.*

¶ Super gl.rubricę plura tãgi pñt,de q.b.dixi in rub.C.eo.quibus adde q ꝓceſſus nõ dr̃ inchoatus p citationẽ ſi actor q citare facit nõ cõpareat in termino citationis.ita inquit Bal.in l.j.huius ti. alle.no.p Gui.in l.ſicut.C.de præſcri.xxx.an.vnde ſm eũ per talẽ citationẽ non interrumpit̃ p̃ſcriptio, q̃ alias interrũperet̃ iuxta l.cũ notiſſimi.in prin.C.de præſcri.xxx. an.& idem dixit Bald. in l.ſin. i prin.j.de eo.p quẽ fac.& i l.& poſt edictũ.§.q ſi is.j.de iu. & ꝓbat̃ p illũ §.q ſtis.vbi ſi cõpareret ille q citare facit, citatio circũducit̃, & nõ habet effectũ.ſed ita eſt q p actũ inualidum non interrũpit̃ præſcriptio †regulariter,vt no.glo.in l.ſi pt.& in l.ſi is.la ij.C. ne de ſta.defun.& in auct. offerat.C.de litis ɔte.& per Bart. in l. accuſaturus.j.de adul.ergo &c.& adde ẽt in materia pulchre no. p Bal. in l.j.C.quando libc.prin.datus li.conte.fa.

Paulus lib.iiij.ad edictũ. LEX I.

1 *Reſpondere ponitur pro comparere, & etiam pro ſoluere.*
2 *Libelli oblatio antequam pars citetur,non eſt de proceſſu.*
3 *Citandus an ſit præſens,& an quis præſumatur citatus ſi eſt præſens.*

IN ius vocare. Propter breuitatem nõ ſummat̃.¶ In glo.j.ibi reſpondeat,ideſt,non veniat.¶ †No.ſm Bal.ex glo. q reſpondere ponitur pro cõparere. & ſic facit q aliud eſt promittere rñdere vbiq; locorũ, & aliud eſt ꝓmittere ſoluere vbiq; locorũ, inter q̃ eſt dña quo ad effectũ,præſupponendo q verbũ,rñdere,importat idẽ q cõparere vt ſuit dictũ p Bar.in l.ſi ɔuenent.§.de iur.om.iud.Subdit tñ Bar.h̃ in lec.anti.q in ɔ̃ctib.rñdere accipit̃ pro ſoluere, vt ſi ꝓmitto tibi rñdere de fructib.&c.nihil tñ alle. adde tex. in l.eã q̃. & ibi de h̃ p Bal.C.de fideicõ.& in l.ij.cũ gl.& ibi p Bal.C. de ꝑcu.& p Bal.in l.ſi q.s in ɔſcribẽdo.C.de epiſ.& cle.& legi.& no.in c.dilecti de fo.cõp.& p do.Ang.in c.j.de tu.& per Pau.de Ca.i d.l. ſi cõuenerit.dic vt ibi dixi.& in l. pe.C.de pac.¶ †In ea. ibi. libelli obl̃o &c.Bal.hic dicit hãc gl.eẽ ſinglr no.ad hoc videlicet q libelli obl̃o ãñq̃ ps citet̃,nõ eſt de ꝓceſſu,& circa hoc adde plura q̃ dixi in rub.C.e.& q̃ no.Bal.in l.j.i ſi.C.qñ libe.prin.datus &c.& i l.ſi ea.in ſi.C.q.ac.& in l.ſi qñ in ſi.C.de teſti.i l.j.§.j.j.de ſer.¶ †Extra gl.tangũt h̃ doc.an p̃ſens ſit citandus ª. dic vt dixi in d. rub.C.e.& ibi dictis adde no.per.Iac.de Bu.Bar.Bal.in auc.ſi oẽs.C.ſi vt ſe ab hę.abſti.Et an q.s p̃ſumat̃ citatus ſi eſt p̃ſens,vide p Bar.in l.furioſo.in fine. de re iudic. cum concor. & addi. quas alias ibi dedi.

ADDITIO.

a ¶Io. Tho. Citandus. An impetratione venie requiratur citatio, vide Fran. de Are. conſi.118.& Adde poſt Iaſ.hic conſi.qui per multa comprobat q p̃ſens non ſit citandus.Ang.conſ.237.vbi ponit an ſententia lata pte preſente p̃ſumatur lata ab habente iuriſdictionẽ,& q voluit Ful.conſi.vij.vbi dicit q citatio partis ad videndum recipi teſtes,non eſt neceſſaria quando iudex vtraq. pte p̃ſente interloquitur.& an teſtes preſentes ſint citandi,vide per do.de Ro.deciſ.383.de teſti. in nouis.vide tu Car.quem iſte non alle in conſ.41.& per Are.in c.j.de iu.

Vlpianus lib.v.ad edictũ. LEX II.

1 *Citari non poteſt magiſtratus durante officio.fallit vt infra.*
2 *Citatio facta die feriato pro non feriato ,an valeat.*
3 *Citari non poteſt quis in eccleſia,dum ſacra facit.*
4 *Citari an poſſit nuntius in eccleſia.*
5 *Præco qui equeſter vadit præconizando per ciuitatem,nõ poteſt interim citari verbaliter,nec etiam realiter,& ſic non poteſt capi.*
6 *Citari,an poſſit carceratus.*
7 *Procuratorem an teneatur mittere impeditus iuſto impedimento.*
8 *Citari,an & quando poſſit infans,& pupillus cum tutore,& ſine.*
9 *Liberorum appellatione vel parentum,comprehenduntur etiam naturales tantum, ſeu iniuſti.*
10 *Occidens patrem naturalem tantum an puniatur ſecundum formam legis,aut ſtatuti punientis filium de parricidio.*
11 *Filiorum appellatione an veniant illegitimè nati,et pænę quæ habent locum in filijs illegitimè natis,an habeant locum contra illegitimè natos.*
12 *Verba licet accipi debeant in proprio ſignificatu,nec ab ipſis recedendũ ſit, in dubio tamen cauſa honeſtatis ſeruandæ ſit extenſio ad improprium ſignificatũ.*
13 *Pater non tenetur filium inceſtuoſum alere,nec econtra.*
14 *Spurius vocatur qui vulgo conceptus eſt.*

IN ius vocari. Hic iuriſconſultus vſque ad l.quicunq;.§.p̃tor enumerat plures,qui iure ciuili ꝓhibiti ſunt in ius vocari,ibi vero enumerat eos, q iure p̃tono nõ pñt in ius vocari ſine ꝓmiſſu ſeu venia impetrata à p̃tore.¶ † Not.ex hac.l.ij.q magr̃atusª durãte officio nõ p̃t i ius vocari. Qđ limita & declara vt no.Bar.in l.de pupillo.§. ſi q.s ipſi p̃toris in quatuor primis qõ.de ope.no.nũ. & p Spe.i ti. d̃ actore.§.j.ver.itẽ illuſtris.& i ti.de reo.ver.itẽ ɔſul.& Bal. i l. ps literarũ.ff.de iu. Aliã limitationẽ poſuit gl.valde no.in l.ſi.pñs.C.de epiſ.audi.in gl.j.ſ.q magiſtratus non põt ɔueniri in loco ſui magiſtratus. Sed alibi ſic. aliã hẽs.l.in ſenatus. §. de oſ.p̃ſi. q a vbi actio eſſe tẽporalis, & tpe pitura,poſſet ɔueniri vſq; ad lit. ɔte.l. ſenatus. §.de oſ.p̃ſi.q̃ intelligit̃ tã in agendo q̃ in conueniendo,vt ibi per gl. Aliã vide p Bal. in l.ſi appellatione.p illũ tex.C.de appel.vide ẽt Bald.in l.nec magiſtratus.ff.de iniu.q tangit q.d de iſtis comitib.Reliqua circa hoc vide in gl.in ll.alleg.in ea.Et dum Bar. h. d. iſte perſonę h̃ enumerate pñt citari,ſi citatio ɔferat̃ in tp̃s permiſſum,dicendũ vr̃ h̃ pẽdere ab illo arti.quo q̃ntur † an citatio facta die feriata,pro die nõ feriata valeat,ut ẽt dicit h̃ Cy. in addi.& iõ recurrendũ eſt ad rõnes traditas per Bar.& alios i §.nuntiatio.h̃ all. per eũ & intellige q huiõi pſonę nõ tenent̃ ẽt cõparere p ꝓcuratorẽ,aliàs nullũ eẽt priuilegiũ h̃ eis ɔceſſũ,vt p Bar.in l.ij.§.ſi q.s in iudicio.j. ſi q.s cau. dic.vt ibi videbimus.¶ † In tex.ibi dũ ſacra facit &c.iſte etiam nõ poſſet citari in eccl̃ia per nuntiũ, dato q nũtius ɔferret citationẽ ſeu actũ cõparendi in tp̃s, quo citatus deſierit ſacra facere, †quia in eccl̃ia nõ põt nũtius citare ſm Ang.& Ful. p c.decet.de imu.ec. i vj.& nõ bñ , vt mihi vr̃, q a imo actus citationis nũcij p̃t expediri in eccl̃ia,vt in l.pñ ti ver.ſed & ſi q.dẽ.& ibi Bar. C. de his q. ad ec. confu.& no.Gul. & Bar.in l.plerũq;.j.e.& Bal.in l.ij.C.de ſac.ſan. ecc.vbi declarat id q habetur in d.c.decet.& adde.quæ dicã in d.l. plerũq;.& ibi doc.cõiter vñr tenere illud q dixi,excepto. Ange. & Pet.de Anc.ibi ſeu in l.ſatis.eo.ti.vbi vñr tenere illud idẽ q tenuit ipſemet Ang.hic. ¶ † Itẽ not.q p̃co q. ęqueſtrer vadit præconizando per ciuitatẽ nõ põt interim citari verbalr̃,nec ẽt realiter & ſic nõ põt capi vt hic p Bar. q intelligit verũ qñ pro cauſa publica ibat pręconizãdo. vt vr̃ velle lr̃a hic in l.q.cunq;.ibi certo loco &c. ¶ Facit iſte tex.ſm Bar.An.& Sal.h̃,† q ſi carcerat* citet̃,ſi valet citatio.q dñt eẽ verũ, ſi iudex ſciuit eũ eẽ carceratũ.ſed ſi ignorauit valet citatio. tñ citatus poterit petere reſtitutionẽ i inte.aduerſus actum geſtum vigore illius citationis p l.quæſitum.cũ glo.in ver. iudicatum.

ADDITIO.

a ¶Magiſtratus.Limita, niſi delinqueret in magiſtratu, quia tunc poſſet conueniri vt tenet.Lu.Ro.conſ.cccv.hic alle.per d. Iaſ. cui adde nouam limi.q magiſtratus nõ poſſit conueniri durante officio,niſi conueniatur ex ɔ̃ctu venditionis per eũ celebrato,tunc.n.talis exceptio cum ſit declinatoria:per eum venditorem opponi non poteſt.Ita ten.t Fran.de Are.conſi.30.

dicatū.j.de re iu.& ꝑ h̄ est tex.in l.ij.& ibi not.maxi.ꝑ Bal.C.q.ex cau.ma.& idē vr̄ velle Io.de Imo.in d.l.quæsitū.Sed Bar.in l.is qui reus.j.de pub.iu.vr̄ tenere opi.ꝙ nō succurrat̄ carcerato q̄ fuit cita-
2 tus,q̄a debuit ꝑ ꝓcuratorē ꝯparere[a] per quē litigare poterat per id ꝙ ibi no.in gl.fi.in fi.Io.de Imo.in d.l.is qui reus.in vlt. char. dicit opi.Bar.posse ꝓcedere in eo qui carceratus est ex sui culpa.facit l.Papinianus exuli.j.de mi.sed si esset de facto carceratus & si ne sui culpa.an teneat̄ tūc ꝯparere ꝑ ꝓcuratorē pendet s̄m eum
7 ab alio art.†videlicet an impeditus iusto impedimēto teneat̄ mittere ꝓcuratorē.de quo se remittit ad not.ꝑ Guil.& Bar.in l.ij.§.si q̄s in iudicio.j.si q̄s cau.cū ꝯcor.Pau.de Cast.& in d.l.q̄sitū.& in l.sed & si q̄s.post prin.j.si q̄s cau.dicit de h̄ vidisse dubitari Florentię,& cōc[?]idit ꝙ si iuste detinet̄ in carceribus,& habeat facultatē ꝯparendi ꝑ ꝓcuratorē,habet locū opi.Bar.i d.l.si is q̄ reus.sed altero istoꝝ duorū deficiēte habebit locū op.Bar.hic.Sed huic vlt.mēbro adde ꝙ istud debet intelligi cū distinctione illa,q̄ tradit̄ ꝑ doct.in d.§.si q̄s in iudicio.s.ꝙ ꝓcedat in casibus in q̄bus nō tenebat̄ mittere ꝓcuratorē,qui casus ibi ponunt̄ ꝑ eos,& in hoc art. vid e ēt no.ꝑ Bal.in l.ignorate.in fi.C.de rest.mil.& ēt adde ꝙ no.
8 Bar.in l.ij.§.fin.in j.q.j.de custo.reo.¶†In tex.ibi,nec infantes.q̄n infans & pupillus possit citari cū tutore vel sine,vide ꝑ Bart.in l.j.§.sufficit.de admi.tut.cū ꝯcor.& addi.quas dedi ī l.si ex legati.cū l.seq.post Bal.& Im.de ver.ob & in l.ꝯ pupillū.post Imo.j.de re iu.
9 ¶†No.ex §.ꝑtor.iuncto fine huius l.iuncta l.parētes.j.proxime ꝙ appel.liberorū vel parentū cōprehendūtur ēt nāles tm̄ seu iniusti.circa ꝙ temissiue loquēdo dic,q̄ aut nos q̄rimus q̄d in dispōne testōris & dic vt hr̄ in l.gn̄aliter.§.fi.C.de insti.& subst.& ibi ꝑ Iac.Bu.Bal.& Saly.in l.ex facto.§.si quis rogatus.& ibi ꝑ Bar.& Ang.& plenius Imo.j.ad tre.& per gl.& doct.in c.Raynaldus.in ver.legitime.de test.& ꝑ Bal.in l.placet.j.de lib.& posth.& ꝑ doc.in c.in p̄ntia.de ꝓba.¶Quid in ꝯtc̄ibus vide ꝑ Bar.& Imo.i d.§.si q̄s rogatus.post Spe.i loco ibi alle.per eos.& ꝑ Bal.& Imo.in l.Lucius.§.fi.de leg.ij.per d.Abb.in d.c.in præsentia.¶Quid in sn̄ia iudicis, vide ꝑ Cy.& Bal.in l.Libertinū.C.de inter d.matri.per Bal.Ang.& Imo.in d.§.si quis rogatus.¶Quid in priuilegijs ēt ab homine concessis,vide ꝑ Guil.& Bal.hic,& in d.l.parētes.per Pe.de Anc.in c.canonū statuta.in repe.post medium de ꝯsti.& per Imo.in l.cum pr̄.§ volo.de leg.ij.& in d.§.si q̄s rogatus.¶Quid in dispōne
b legali vel statutaria[b] vide per Gui.& Bald.in hac l.parentes ꝑ Cy.& Bald.in d.l.Libertinum.per Ioan.An.in addi.Spe.in rub.qui fi.sint leg.& ꝑ Guil.de Cu.in l.liberos.s̄.de sena.aliquid ꝑ Bald.h̄ in l.semper.& ꝑ Bar.in l.ij.j.de accu.& per Bald.in d.§.volo.& in d.l.cum pr̄.§.mater.& in l.filiū.de his q̄ sunt sui vel alieni iu.in l.ius ciuile.s̄.de iust.& iu.& in l.ij.in prin.de excu.tu.j.& in l.cum acutissimi.C.de fidei.& in l.lege Iul.§.j.per illū tex.j.de ri.nup.& in l.id ꝙ pauperibus.de epis.& cle.& in l.ij.C.de succes.edic.& in l.q̄squis.C.ad l.Iul.ma.in rub,C.de priui.do.in prin.& in c.nāles.si de feu.fue.contro.& in l.si qua illustris.C.ad orfi.& per do.Ant.in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.& per Pet.de Anch.in c.vbicunq;de pe.in vj.& in d.c.canonum.post me.per Imo.in d.l.Lucius.§.fin.& in d.§.si quis rogatus.& per do.Abb.in d.c.in præsentia.& aliquid ꝑ Ro.in l.si filio.la j.j.sol.ma.& de mā ista vide not.in cle.j.de Bap.& quæ no.Bar.in l.fi.C.de verb.sig.& in l.tutela s.j.de capi.dimi.& in l.pronunciatio.j.de verb.sig.cū cōcor.quas inuenies in dictis locis.scripsi satis plene in d.§.si quis rogatus.& ista faciunt ad id ꝙ
10 tangit Bar.& Bal.h̄.†videlicet an occidēs patrem naturalem tm̄ puniatur s̄m formam legis aut statuti,punientis filium de parricidio,& cōiter concluditur ꝙ sic per hanc l.& l.hos accusare.§.oīb[9].j.de acc.de quo ēt ꝑ Bal.in d.c.nāles.& in d.l.ius ciuile.& in d.l.cū acutissimi.& in d.l.quisquis.& per Imo.in d.§.si quis rogatus.& in d.l.Lucius.§.fin.vbi dicit Imo.ꝙ ista opi.non procederet in spurio nato ex tali damnato coitu,qui posset criminaliter accusari,puta ex incestu,vel adulterio,per id ꝙ voluit gl.no.hic in l.quia semp.& ita dicit sentire Spe.in tit.de accu.circa prin.Bal.in c.nonnulli.de rescri.& in c.ꝑ tuas.de ꝓb.simpl̄r tenet ꝙ spurius occidens patrē teneat̄ pęna legis Iulię de parrici.dic ꝓut ēt dicit in d.l.quisq̄s.& probatur in d.§.oibus iuncta l.cum ancillis.C.de incest.nup.&
11 & in l.vulgo.in fi.ff.de sta.ho.¶†Tamē vr̄ intelligēdum s̄m limit.proxime datam,& si ꝯ eam argueretur de eo ꝙ not.glo.in c.statutū felicis.in ver.volumus.de hære.in vj.& Cy.& Bal.in l.quisquis.dū volūt ꝙ pœnę q̄ habent locū ꝯ filios legitime natos,multomagis hr̄e debent locum ꝯ omnes illegitime natos,ne plus habeat luxuria q̄ castitas,vt in auct.de resti.& ea q̄ parit in xj.mense post mari.mor.quia r̄nde ꝙ ideo sic loquūtur q̄n pœnę veniebant imponēdę filijs,nō ex eo ꝙ deliquissent ꝯ patrem,sed q̄n imponuntur pœnę filijs,ex eo ꝙ deliquerunt in patrem,tunc secus est vt in casu nr̄o.rō est,quia nō cadit reuerētia,& pietas ac charitas erga p̄rem in filio,nato ex tali dānato coitu,sicut in aliū.vt j.prox.ostē-
12 dam in alio ar.¶†In gl.q̄ est super l.quicūq;.in ver.in infinitū.no s̄m Ang.ꝙ licet verba accipi debeāt in proprio significatu,nec ab ipsis recedendū sit in dubio.l.j.§.si is qui nauem.ver.in re igi[?]j.de exerci.l.non aliter.de le.iij.tn̄ cā honestatis seruandę fit extēsio ad impropriū casum seu signatū.vt hic in gl.ꝙ est no.s̄m eū.addo l.filiū habeo.ff.ad mace.cum si.Ful.h̄ dicit sibi placere dictū Ang.tn̄ dicit sibi videri ꝙ appellatione parētis veniāt oēs in infinitū.Nec ob tex.all.i gl.q̄a exponit̄ ꝓprio vocabulo.i.spāli,q̄a vltra tritauū nō habem[9] spāle vocabulū,& ꝓ eo p̄tāns alle.text.xxxv.q.v.c.fi.§.septio gradu.& gl.insti.d̄ grad.§.pe.i sin̄ vide plene ꝑ Imo.i l.si ve-
13 ro.§.de viro.ff.so.ma.¶†In gl.sup ver.q̄a sp.ibi.§.si aduersus.licet doc.h̄ circa hāc gl.nihil dicāt,tn̄ add̄ ꝙ Azo.i sum.C.e.tenuit ꝯriū Sed Io.d̄ Im.in l.Lucius.§.fi.de leg.ij.& in l.ex scō.§.si q̄s rogatus.ad tre.sequit̄ istā gl.q̄a pr̄ nō tenet̄ filiū incestuosum alere.in auc.ex ꝯplex.C.de ince.nu.& pari rōne filius incestuosus p̄rem suū I necessitate ꝯstitutū alere nō tenet̄ ꝑ no.ꝑ Azo.in sum.C.d̄ hę.& ꝑ no.ꝑ Bar.i l.fi.i ver.q̄ro q̄d ꝯ̄ &c.j.de his q̄.vt indi.& Bal.ī auc.licet.C.d̄ na.lib.ad ꝙ facit tex.ibi ad.fi.seq̄t ergo ꝙ filius incestuosus nō tenet̄ p̄stare hāc reuerēnā,& pietatē i alēdo p̄rem i necessitate ꝯstitutū,ꝙ nec ēt debet teneri ad exhibēdā reuertētiā in nō vocādo eū ī ius sine venia.& extēdit̄ ēt istd̄ ꝙ dicit gl.h̄ ad oēs natos ex tali dānato coitu q̄ potest criminalr̄ accusari.ꝑ d.§.si aduersus.cū sit ea rō s̄m Imo.in d.locis.& vr̄ ēt h̄ sentire Ia.Bu.h̄ facit ꝙ no.gl.in d.auc.ex cōplexu.i ver.indigni.C.d̄ ince.nu.dicit ēt Imo.in d.§.si q̄s rogat[9] ꝙ Odo.h̄ vr̄ intelligere l.parētes.q̄ ꝓxime seq̄t ꝙ habeat locū in filio nāli nato ex p̄re,q̄ tunc vnicā tm̄ cōcubinā habeat.secus si plures,q̄a tunc nō vr̄ talis filius esse nālis,sed spurius.ideo non succedit tanquā naturalis,vt in auc.licet.in ver.sola.C.de nat.li.& no.per Bar.in d.l.fi.j.de his qui vt indi.sed ꝯrium tenet Imo.ex quo talis coit[9] nō p̄t criālr̄ accusari.& ita dēt esse de mēte gl.h̄,gl.excipit incestuosū,q̄ nat[9] sit ex coitu q̄ pōt accusari queād.adulteriū,iuxta l.si adulteriū cū incest.in prin.& ibi no.j.d̄
14 adul.†Et ꝓ ista opi.pondero tex.in l.iiij.in fi.s̄.e.cū l.seq.vbi vulgo ꝯceptus q̄ spurius dr̄,vt l.vulgo.de sta.ho.nō pōt matrem in ius vocare sine venia.¶In gl.sup.l.patris.in ver.agnatus.ibi.§.vlt.&c.idē no.gl.in l.q̄ filius.s̄.de adop.& in l.trīmis.ff.vn̄ cog.sed ꝯrium tenuit.gl.ij.in l.q̄ se p̄ris.C.vn̄ lib.& illā ibi seq̄t Bar.& bn̄ dic.vt ibi.& ꝑ Bar.in l.meminim[9].C.de le.hę.& in auc.in successione.C.de suis & legi.¶In ea.§.illud sed r̄nde ꝙ ibi loquit̄ quo ad fauorē filij q̄ exuerat patriā ꝑtātē ꝑ dignitatē,n̄ āt quo ad alias ꝑsonas.

ADDITIONES.

a ¶Comparere. Vide Ang.consi lxv.Pau.de Cast.consi.cxlj.Bar.consi.ccxxj.
b ¶Vel statutaria. Vide Ang.consi.30.& consil.191.Paul.de Cast.consil.183.& Petr.de Ancha.consi.181.vbi dicunt ꝙ stante statu.ꝙ inter affines fiat compromissum,ꝙ comprehenduntur naturales.

Vlpian.lib.v.ad edictum. LEX VIII.

1 *Patris uel filij appellatiōe uenit etiam adoptiuus,secus in adoptione testōris.*
2 *Filiorum appellatione,an ueniant adoptiui.*
3 *Dispositio l.loquentis in casu uero,extenditur ad casum fictum.*
4 *Filiorum appellatione,an ueniat adoptiuus in statutis.*
5 *Filius non potest agere contra patrem,nisi petita uenia siue sit adoptiuus,siue naturalis,& legitimus.*

Adoptiuū. Filius nō pōt cōuenire patrem etiā adoptiuū ēt cū venia,nisi ī
a castrensi peculio.item filius ado.[a] patrem suū naturalē in ius vocare non pōt sine venia.h.d.vsq;ad
1 §.p̄ronum.¶†No.ex isto tex.iuncta l.iij.§.prætor.s̄.eo.ꝙ ap.p̄ris vel filij venit etiā adoptiuus.secus in adoptione testatoris.l.fideicom.j.de condi.& demon.& in l.si ita quis.§.fi.de le.ij.item secus est in contractibus.vnde conducēs in emph.rē pro se & filijs non videtur cōduxisse pro filijs adoptiuis.ita not.dixit Spec.in tit.de loc.§.nunc aliqua.versi.lxviij.per d.l.fideic.& per tex.ī c.ita diligere.xxx.q.iij.& melius probatur in c.
2 adoptiuus.in ti.si de feu.fue.contro.inter do.& agn.†Et per illum tex.ēt vr̄ ꝓbari ꝙ ēt in priuilegijs nō cōprehendantur filij adop.ꝙ semper itelligas ꝑterq̄ā vbi verbū filij nō possit verificari nisi in adoptiuis,vt si ꝯcedat̄ alicui ꝓ se,& filijs,& ille erat talis q̄ gn̄are nō poterat,vt est gl.not.ī l.q̄a si posth.in prin.j.de li.& posth.& ibi vide Bal.& alios tāgentes q̄d in clerico recipiente pro se & filijs,an intelligat̄ de adoptiuis.putarē ēt ꝙ ī dispōne legali nō sit verū indi.ꝙ ap.filij ꝯprehendat̄ adoptiuus ꝑ l.filiū diffinimus.s̄.de his q̄ sunt sui vel alie.iu.& inst.de excu.tu.iuxta pri.iūcto ver.sed adoptiui.& l.ij.§.j.cum gl.in ver.legitimos.ff.de excu.tu.imo putarem
3 esse distinguēdū ꝓut alibi distinguit̄ †d.ū quęrit̄ an dispō l.loquētis

ADDITIO.

a ¶Adoptiuus.Bal.cons.24.iij.lib.tenet adoptiuum nō comprehēdi.quid de arrogato,an ueniat in contractib.& statutis,vide per Ioan.de Ana.consi.27

tis in casu vero extendat ad casum fictũ,& cõiter distinguit q si est. eadẽ rõ i casu vero q̃ est i casu ficto, q habet locũ extẽsio ad casũ fictũ.l.j.§.lex Falcidia.& ibi late p Imo.ff.ad l.fal.& l.Gallus in pri. iuncto.§.& q d si rñ.& ibi p eundẽ.ff.de lib.& posth.alias secus c. susceptũ.de rescri.in vj.& l.actione.§.publicatione cũ ibi no.ff.p so.& l.j.§ h interdictũ de cister.ff.de fonte.& q ibi no. Bart.¶ †Et similr si qrat an in statuto ap.filij ꝯprehendat adoptiuus, dic eodẽ mõ distinguẽdũ ꝓut distinguit in q. dũ q̃ntur an statutũ loquens in casu vero extendatur ad casum fictũ. d quo vide p Bar.in l.oẽs ppli in.vj.q.de iust.& iu. p Io.An.in rña, possessor.i mercu.& p Bal. in l.si q̃s nõ dicã rapere, de epi.& cle.& i l.meminim⁹. de leg.her. & i l.si q̃s suo. C. de fur.& in d.§.& q d si nñ.& ibi plenius p Imo. & i d.§.lex falcidia. Adoptiuus.n.filius dr fili⁹ ꝑ fictionẽ.l.filio quẽ pr.de li.& posth.& h no.q a ab alijs nõ sunt declarata, & in h artu. vltra p̃dicta vide Bald.i l.sed si hac.§.parẽtes p illũ tex.j.eo.¶ In gl. in ver.peculiũ ibi rñdeo no.adde gl.idẽ tenentẽ.in l.seruatoris filiũ.s.de sen.& no.ẽt gl.in d.l.cũ in adoptiuis.C.de ado.& istã opi. sequũt cõiter doc.h,q a pater adoptiuus est ad imaginẽ p̃ris nãlis vt d.l.filio.vñ equũ est sibi hãc reuerentiã deberi,& ad tex. i d.l.cũ in adoptiuis.ver.sed & si q dẽ.ñide q intentio lrẽ ibi est restringer q quo ad modũ succedendi ꝑsit adoptio in successione p̃ris adoptiui ab intestam tũ,nõ aũt restringit quo ad alia.¶ †In gl.i ver. cã cognita.adde q nedũ fili⁹ adoptiu⁹ i cã castrensis peculij nõ p̃t agẽ ꝯ patrẽ nisi petita venia,sed ẽt idẽ est i filio lrimo & nãli. gl.ẽ q̃ Io. d Imo.ibi reputat sing & no.i l.cogi.§.si pr i ver. obsequiu. iuncto tex.j.ad Treb.sed certe videbat maior dubitatio in filio adoptiuo q̃ in nãli & lrimo,attentis verbis edicti p̃toris positis in l.iij §.p̃tor s.eo. Nic.de Neap.in d.§.si pr dicit illã glo.nõ esse alibi ad li,videlicet q qñ filius implorat officiũ iudicis ꝯ patrẽ, debeat petere veniã. h puto ẽt absq; illa gl. satis cõprehẽdi ex verbis edicti p̃toris.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuium appellatione veniunt etiam illi, qui debent retractari, vt ciues.*

2 *Mulier transiens ad scda vota, licet priuetur facultate succedendi filijs primi, matrimonij, scilicet quo ad proprietatem, tamen filius ex eadem matre natus in secundo matrimonio non impeditur succedere fratri suo, nato ex primo matrimonio, ex eadem matre.*

3 *Matris delictum, vel culpa, an & quando noceat filio.*

4 *Vasallus si propter delictum vel culpam cadat à feudo, an noceat filijs suis.*

5 *Vasallus si frangit fidem domino suo, an debeat priuari suo vtili dominio, & econtra, si dominus frangat fidem vasallo, an priuari debeat directo dominio.*

6 *Statutum q ingrediens vineam alicuius, tenetur dare domino Castri. x. pro pena, si dominus Castri consensit, q quis ingrederetur vineam alicuius, cui applicabitur ista pena.*

7 *Emphyteusis si fuit tibi concessa per me, puta vna vinea pro. x. mihi dandis singulis annis cum pacto q deberes de fructibus dare quinquaginta singulis annis Titio, et ex eo q non soluisti canonem, vinea est ad me reuersa, an ego ita tenear Titio ad illa quinquaginta.*

§.Patronum. Ille dr p̃ron[a], q dedit seruo suo libertatẽ ẽt si dederit ex cã necessaria, puta iussu testatoris ex fideic. Itẽ ẽt ille q ñ dedit libertatẽ, sed tñ ex aliqua iusta cã hr pro dante,& isbs debet reuerentia, vt nõ possit in ius vocari sine venia. Qui vero iuspatronatus perdidit suo facto, vel culpa p p̃rono non hr, tñ sua culpa nõ nocebit filijs. h.d. in effectu vsq; ad l.sed.si hac.§.p̃ronũ.¶ In tex.ibi,cum alioquin &c.not.q paria sunt haberi p p̃rono, & esse patronũ, nã videmus q verba edicti p̃toris loquentis de p̃rono,vt in d.l.iij.§.e.ꝯprehendunt ẽt eũ q p p̃rono,hr. † & sic est casus h ſm Ang.q bñficia concessa ciuib.cõtinentia honestatẽ extendunt ad illos, qui ex forma statuti debẽt tractari tanq̃ ciues[a], q sunt recipiendi p ciuib.licet nõ sint facti ciues.secus ſm eũ si nõ ꝯtinerent honestatẽ,sed ius singulare seu iuri cõi ꝯtrũ,q a aliud.ẽ quẽ esse talẽ,& aliud hẽri p tali.l. mercis cũ gl.j.de ver.sig. Circa q dicit Ang.vidẽdũ esse disputationẽ quã posuit Iac.de Bel.in auc.q.mo.na.effi.legi.sed voluit allegare i auc. q.mo.na effi.sui.in q.disputata p Ia.de Bel. q̃ inci. Rex concessit. sed de hac.q.dic vt melius p Bar.in l.si is q pro emptore.in fi.uj.q. pri. j.de vsuca.cũ quo ꝯcordat Bal. hic in lec.antiq.& aliquid per Cy.in add.j.l.proxi.§.p̃ronũ.p illũ tex.& per Bar.in l.si maritus.la ij. §.j.j. de adul. & per Bald. in l. uj.§.hęc verba.j.de neg. ge.& in l.omnes ppli.de iusti.& iu.& in l.siue possidetis. C. de probat.& in l. ciues. & ibi etiam Sal.C.de ap.& Bal.in l.in vrbe.s.d sta.ho. & in l.si non spãli C. de testa.& i l.cũ ex oratione.j.de excu.tu.& in l.ij. C. d iu. aureo.ann.& in auc.& oino. C.ne vx.pro ma.& in l.pignus. C. de pign. act.& in l.ingenuũ. C.de inge.manu.& in l.cũ in adoptiuis.§. q in filio.C.de ado.& in l.filius.ff.si cer.pe.& in c.licet de elec.& in proœ.ff.in fi.principij.& in l.j.C.ad l.Vicel.& Ant.d Bu.i c.si ex pte. in prin.de spõ.& Pe.de Anc.in c.canonũ statuta.in ver.ij.pone statuto cauet &c.de ꝯsti.¶ †In tex.ibi,quasi innocens &c.dicit Bal. h in lec.ant.[b] q p istũ tex. vidit sepi⁹ terminari.q.de scõ.videlicet q licet mulier transiens ad scda vota priuet facultate succedẽdi filijs primi mrĩmonij,scilicet quo ad ꝓprietatẽ,iuxta auc.ex testõ. C.d secũ.nu. tñ filius ex eadẽ matre natus in scdo mrĩmonio nõ impedir succedere fratri suo nato ex primo mrĩmonio ex eadẽ matre. quia culpa matris filio obesse nõ debet.¶ Et gñ aũt qñ delictũ aut culpa mulieris habeat nocere filio, vide gl.magistrã in l.diui.j.d iure pa.& in l.emancipatũ.§.fi.s.de sena.& ibi per Bart.& plene p Dy.in rña,nõ debet alij.s.de reg.iu.in vj.¶ †Et inducit h p gl.ad q. an si vasallus p p culpã vel delictũ cadat a feudo,noceat filijs suis. de quo dic vt late per Bar.in l.eum qui.alias est l.j.j.de interdi.& releg.& aliquid p Ang.h,& p Bal.in l.fi.C.de lib.cau.& i l.si presby. C.de epis.& cle.& in l.j.C.de bo.li.& in l.ij. C.de li.& eorũ li.post. Cy.& p Bald.ẽt in l.qui se pa.C.vñ lib.& in l.lege. C.de legi.hęre. & in l.j.§.j.C.de cadu.tol.& in c.j.si vas.feu.priue.& i c.j.§. h quoq; post gl.ibi de succes.feud.& in c.i.periale in prin.post gl.ibi,& §.insuper.de ꝓhi.feu.alie.per Fed.& aliq d p Spec.in tit. de emphy.§. nũc aliqua.ver.cxliiij.vbi tãgit ẽt quid in emphyteusi[c] & p Saly.in l.ij.in xxij.q.C. de iure emphy.& p Bal & Modet.in l.apud Iulianũ.§.si q d alicui.ff de leg.j.aliquid ẽt p Io.And.in addi.Spe.in ti.d feud.§.qm̃. in additione q incipit, directe &c.p Cano.in c.ij.& ibi diffuse per Imol.extra de feud.post gl.ibi,per Imol.in l. stipulatio ista §.si quis ita.de ver.ob.j.per Pau.de Ca.in consi.clix.¶ †No.ex l.sed si hac.ver.sed si suis.arg.ſm Guil. de Cu. vt refert & sequitur Pau.de Ca.hic,q sicut qñ vasallus frangit fidem dño priuatur suo vtili dominio; ita econtra si dñs frangat fidem vasallo, debet priuari directo dominio, & applicari vasallo. sed certe Guil. de Cu. in lec.mea nõ ponit h,nec alij etiã istud referũt,sed de h vide tex. in c.dño cõmittente. in titu.si de feu.fue.contro.inter do.& agna. & in l.j.quatiter dñs propri.pri.iuncto c.j.ad fi.de for.fide. & limita vt per Bal.in d.c.j.qualiter do.proxi.pri.¶ †No. ex §. prostituta. in fin.argu.ſm Guil.de Cu.Bal.& Ang.q si ex forma statuti ingrediẽs vineã alicuius,tenet dare dño castri.x.p pena,& tu ingressus es vineas alicui⁹ de ꝯsensu dñi castri,certe nõ dẽt acq̃ri pena dño castri.ar.l.siue hr̃ditaria.j.de neg.gest.& i l.si ab hostib.§.fi.j.sol.ma. vñ vr q dẽat applicari illi cui⁹ est vinea,q iniuriã recipit, vt h i ver. puenit ad libertatẽ &c.et i l.j.C.si mãcip.ita ve.ne ꝓsti.vbi libertas acq̃rit seruo i pœnã offensę sibi illatę,& facit l.j.circa med. ver.fin aũt ingenuã. C.de rap.virg.& in l fi.j.de litig.q est bene no. ¶ Sed iustius puto,q dicta pœna nõ applicet dño vineę isto casu,q a statutũ h nõ ꝓuidet,& est casus omissus,q remanet in dispõne iuris cõis l.si extraneus.ff.de ꝯdi.ob cau.l.ꝯmodissime.ff.de lib.& posth.& satis est cõsultũ de iure cõi dño vineę per actionem iniuriarũ, vel per l.Aquil.p dato damno. ſm q hr in l.iniuriarũ actio.§. pe. & fi. ff.de iniur.& j.ad l. Aquil.si seruus seruũ.§.si oliuã.cum fi. & per h patet non obstare istũ tex.Praeterea in casu huius.§. & dictarũ legũ nõ erat prouisum,q pœna deberet alteri applicari,q̃ offenso, sed in dicto statuto sic.Itẽ facit iste tex.q a superior cõdens statutũ ligetur suo statuto. de quo dic vt dixi in l.j.§. q quisq; iur.in princ. ¶ †Itẽ facit ſm Gui.q si ꝯcessi tibi vineam in emphyteusim pro x. mihi dandis singulis annis,cum pacto,q deberes de fructibus dare quinquaginta singulis annis Titio,& eo q mihi non soluisti canonem.i.dicta x.vinea est ad me reuersa, an ego tenear Titio ad illa qnquaginta,& sic ad illã p̃tionis p̃stationẽ ꝑpetuã, & arguit primo q non p l. Titia.j.de annu.leg.& l.stich⁹ nummis.§. Titia.j.de al.& cib.le.& l.fi.in fi.j.de ꝯtrẽ.emp.Contrariũ decidit argu.huius text.in versi.at si venditor.per d.l.j.C.si mancip. ita veni. ne prosti. vbi si res ad me redeat,seruare debeo cõuẽtionẽ, quã voluerã seruari per alium,cum quo super ea re contraxi.¶ Nec ob.all. in cõtrarium

A D D I T I O N E S.

a ¶Fran.Cur. Tanquam ciues. Vide Lu. Ro.consi.lxij.& in quantũ.d.Ias.h.d.q nullus possit esse de collegio, nisi sit originarius ciuis. Adde q consuluit idẽ Bal.super statuto Veronę,consi.xlvj li.vj & vide tu.Fel.in c.Rodulphus.eo de rescri.& ad de an ap.ciuiũ veniat incola. Alex.cõs.xx.in ij.vo. & clviij.& consi.clxxxj.& ibi qui dicatur ciues. & an ille proprie dicatur ciuis q quo ad quadã est ciuis.& adde q si est cõcessũ ꝑuilegiũ ciuitati q habeat audientiã causarum suorũ ciuiũ, comprehendũtur ẽt cãe incolarũ ibi habitantiũ.Ita Alex.in cõsi.xvj.ver.praeterea in v. volu. & an statutũ loquens de ciue intelligatur ẽt de ciue facto per priuilegium per eundem Alex.in consi.clx.ver.plus dicitur eo.ti.

b ¶Tho Dipl. In lec. an.xl. istã decis. Bal & vidi de scõ in personam Constantini Masei de Pisano,q volebat venire ad hęreditatem fratris defuncti nõ obstante q mater non petijt curatorem filio.& ita ẽt in terminis consuluit.d.Petr.Phil.cor. in consi.ccxxxiij.in iiij.vol.inci.pro decis.quaestionis.pro quo facit glo.in l.sciãt C. de leg. hę.quae vult q excluso illo qui non petijt cura.admittitur sequens in gradu & ideo frater tanquam sequens in gradu admittitur.

c ¶Fran.Cur. Quid in emp. Adde tu,quo & quando pater possit praeiudicare filiis non soluendo canonem in emphy.eundem Alex.quem vide in consi.lxxxiiii.in.vol.& in consi.cxii.in iii.vo.& per eundẽ.in consi.lxxxviii.in eo.vol.vbi delictũ patris in emphyteusi nocet filiis.& vltra all.per Alex.hic, Adde tu.Bal.in l emãcipatus.s de sena.Barto, in suo consi.incip. dicimus quid ex themate.& in alio consi.inci.d.citantis Bald.in auc.si quas ru.C.de sacrosan. eccle.& in c.i.§.porro in ti.quae sit prima causa benefi.ami.

tranium, qa loquuntur in oblone personali, & non perpetua, hoc aũt in ea quæ erat perpetua. alle. l. j. §. si ager vecti. vel emphy. peta. Sed aduerte qa ẽt in d. l. fi. i fi. j. ď ꝯhẽ. emp. erat obligatio ꝑpetua. & tñ ibi non transit ad aliũ. & sic non est bene rñsum ad illũ text. Ang. ħ transit cũ rñsione data per Gui. tñ vr̃ intelligere q̃ i ista. q. res fuerat obligata. Paul. ď Cast. hic dicit ẽt q̃ ista decisio bene ꝑcedit qñ apparet q̃ fundus erat obligat' illi Titio. secus si nõ erat obligatus. & ita loquũtur iura allegata in ꝯtrium, qa obligatio ꝑsonalis nõ transit ad alium, vt ibi. tñ fm eum istud vr̃ ꝯ istum text. ħ, nam, ħ nulla erat obligatio realis, sed personalis. & ideo dicit videri tenendum esse q̃ indubi. ego tenear per istum tex. sed si fundus non reuerteretur ad me, sed transiret titulo singulari ad aliũ tunc est verum q̃ non transit obligatio personalis in aliũ. & ita lo-

8 quuntur iura all. in ꝯtrium. † Et subdit q̃ an ex dicto pacto acquiratur actio illi Titio, est dicendũ vt per Bal. in l. qui Romæ. §. Flaui' in fi. j. de verb. obl. Ful. & Ro. hic tenent, q̃ de iure nõ possum inuitus cogi soluere Titio, & possum reuocare illam conuentionẽ per l. iij. ff. de ser. expor. & per no. per Bar. in d. §. Flauius. & ad istũ tex. rñdet Ful. q̃ pactum, qď hic erat appositũ, erat honestũ, & cõtrarium erat vetitum, vel fm Ro. ħ est spãle fauore pudicitię. Nec ob. fm Ful. tex. in l. quoties. C. de dona. quæ sub modo. qa licet ibi dicatur, q̃ tertio competat actio ꝯ primum donatariũ cui cõcessi. tñ non dr̃ ibi, q̃ competat actio ꝯ me. supple nec ibi dr̃ q̃ donator non possit reuocare anteq̃ euenerit tp̃s restituendi tertio. Concludo q̃ aut constabat q̃ ante dictum ꝯtum obligatio erat acquisita Titio ꝯ me ad quinquaginta', & tũc casus est clarus q̃ teneor. aut aliter hoc non constabat, & tunc magis cõis videt̃ esse opin. q̃ ex dicto pacto ego non sim irreuocabiliter obligatus Titio, & sic ab eo cogi nõ possim per d. l. iij. j. de ser. expor. & l. hoc iure. §. si qs hoc dederit. cũ ibi no. j. de dona. & sequit̃ Bar. Ang. & Imo. & Rapha. Cu. in d. §. Flauius. & ita ibi teneo, vbi satis late scripsi. & not. Bal. in l. cum a socero. C. de iur. do. & Io. de Imo. in c. potuit. de loca. de quo ẽt ꝑ Sal. i l. j. C. si mancipata fue. alic. vt manu. vbi rñdet ad istum text. & ad l. j. C. si mancipata fue. alie. ne ꝓst. per hoc operatur turpitudo reuocationis consensus. & per Ang. & Saly. in d. l. quoties. per Pau. de Cas. & Ro. in l. si pecuniam. in prin. de condi. ob cau. & per Pau. de Cast. in l. si cum venderet. j. de pigno. actio. & in l. insulam. §. fi. post Bal. j. sol. ma. sed tenendo opi. quòd ex pacto meo irreuocabiliter sit acquisita actio, prout tenent Paul. de Cast. Ro. in d. lo. tunc putarem esse veram opi. Paul. de Cast. ¶ In gl. in ver. ne nubat. ibi, l. intestato. dic vt per glo. in d. l. pe. j. qui. & à qui. ¶ In ver. innocens. ibi, l à diuo Marco. rñde vt ꝑ gl. in d. l. emãcipatũ. §. fi. ¶ In gl. in ver. patronũ. ibi, primũ verius &c. immo fm vr̃ verius per l. j. & ij. C. si mancipata ve. ne prost. & est de mente gl. in d. l. j. q̃ gl. de istis ꝯsti. multum magr̃aliter tract. nam constitutio diui Vespasiani habet locũ qñ ego vendidi tibi ancillam cũ pacto q̃ non prostituatur, alias esset libera. & tu vendidisti eam alteri sine hoc pacto, nam tunc efficitur libera, vt l. diuus. alle. in glo. & sic non loquitur ista constitutio Vespasian. in causis huius. §.

Vlpianus lib. v. ad edictum. LEX X.

1 *Beneficium impetrans spectans ad præscriptionem patroni non facta mentione iurispatronatus, nihil agit.*
2 *Exemptus à iurisdictione alicuius, per hoc nõ videtur liberatus quin teneatur reuerentiam præstare.*
3 *Absolutio, seu exemptio generalis facta ab episcopo de prælato vel ecclesia sibi subiecta non liberat prælatum vel ecclesiam à iure reuerentiali.*
4 *Ingenuus quid differat ab eo qui est restitutus natalibus.*
5 *Legitimatus nõ venit appellatione legitimorum, & naturalium & quòd faciat ad statutum, de quo hic.*
6 *Legitimatio imperatoris non habilitat legitimatum ad spiritualia.*
7 *Legitimatus an sit vere legitimus ita q̃ comprehendatur in statutis loquentibus de filijs legitimis & naturalibus.*
8 *Legitimatus an æquipararetur legitimis, & naturalib. quo ad successiones.*
9 *Legitimatus an comprehendatur in statuto sicut legitimus & naturalis.*
10 *Operæ quæ consistunt in faciendo, ad hæredem extraneum non transeunt.*

SEd si hac.

§. Patronũ. Libertus debet reuerentiã patrono ẽt si patronus passus est minimã capitis diminutionẽ. Nec arrogatio liberti, aut ĩpetratio iuris aure. an. priuat p̃roni iur̃ p̃rõnatus, quo minus non debeat in ius vocari cũ venia. secus si libertus esset restitutus natalib'. h. d. ¶ † No. ex prin. ar. fm Ang. q̃ impetrãs beneficiũ spectans ad præsentationẽ p̃roni non facta mẽtione iurispa. nil agit[a] ad ħ allc. ẽt not. ꝑ Inno. in c. cum olim de re iu. Adde gl. ordi. in cle. per lr̃as. in ver. ap̃i. de p̃ben. cũ concor. de quib. ibi. ¶ † Item no. ex ver. sed si ius. q̃ licet qs eximatur à iurisdi. alicuius, ꝑ ħ tñ non vr̃ liberatus qn teneat̃ reuerentiã p̃stare. † Et sic facit fm Ang. q̃ generalis absolutio vł exemptio facta ab ep̃o[b] ď p̃lato vel ecclesia sibi subiecta, nõ liberet p̃latum vel ecclesiam à iure reuerentiali, pro quo est melior tex. in l. fi. & ibi not. Bal. C. de bo. li. & no. Ang. & Io. de Imo. in l. alia. §. eleganter. per illum tex. j. sol. mat. & per doct. in c. cũ vene. de cẽs. & facit ad not. ꝑ Inn. in c.

4 pastoralis. de do. ¶ † Ac ẽt ex eo. tex. no. dña iter restitutũ natalib. & istũ, qui ex dispẽsatione cõseq̃r̃ priuilegia ingenuorũ. qa in primo est totalis reintegratio status, quæ põt fieri quo ad quædã, & quo ad quædam non, vt no. in c. cũ inhibitio. de clã. despon. facit. l. si pariter. in fi. j. de lib. cau. sed in dispẽsatione secus. vñ libertus q̃ impetrauit ius au. ann. hr̃ pro ingenuo q̃tum ad ħ vt possit illa aurea insignia deferre. vt ꝑ gl. in l. j. C. de iure au. an. non quo ad oĩa

5 alia vt ħ cũ gl. ¶ † Ex quo dicit Pau. de Cast. ħ se cõsuluisse q̃ stãte statuto q̃ filia fęmi. nõ possit petere vltra id q̃ sibi pro dote relictũ est in testõ existentib. filijs mas. legitimis, & nãlib. & cõtingat q̃ pr̃ relinquat filiæ minus q̃ lrimã, & vltem hr̃ dẽ instituat filiũ qui fuerat ltiat', q̃tũ ad ħ tm̃', videlicet vt possit succedere ex testõ, q̃ nõ habebit locũ dcm̃ statutũ, qm̃ non dr̃ extare mas. lũus & naturalis, qa ista nõ fuit vera ltiatio q̃q̃ vere ltiatus cõprehẽdat̃ in statuto loquẽte de filio ltiato & nãli, vt no. Bal. in l. cũ acutissimi. & in l.

6 eam q̃. C. de fidei. q̃ est sin. mẽti, tenendũ si est verũ. ¶ † Sed ꝯ hoc facit, qa impera. ltiatio nõ vetuit quo ad habilitandũ ad spũalia, vt firmat gl. c. j. dis. cj. & gl. lix. dis. in c. si offõ. & no. oẽs in c. per venerabilẽ ꝑ illũ tex. qui fi. sint legi. & Cy. in auc. ex cõplexu. C. ď ince. nup. & Archi. xxxv. q. vij. in c. quid est. & Bar. in l. qui in prouincia. de ri. nu. cũ si. & si vera esset cõclo Pau. de Cast. sequeret̃ q̃ nunq̃ ĩ statutis loquẽtib. de filijs ltis & nãlib. cõprehenderet̃ ltiatus ab imperatore, quasi nõ dicatur vere ltiatus. & tñ tex. in d. §. reliqui & in §. illud ad fi. ibi nihil à ltis differentes. & in auc. qui mo. na. eff. sui. vult q̃ succedant in oĩb. & per oĩa quẽad. succedũt filij lti & naturales. & sic vr̃ q̃ cõprehendi debeant in dictis statu. qa censet̃ ista esse extensio passiua, quæ locũ habet in statutis. vt declarat Bar. in l. oẽs populi. in vj. q. prin. de iu. & iu. & Bal. in d. l. iij. §. hæc verba. j. ď neg. ge. vbi dicit talem extensio. passiuam habere locũ in statutis

7 † ẽt quo ad casum fictum ꝑ l. j. §. lex. falci. j. ad l. fal. & per eundẽ in l. sine possidetis. C. de ꝓba. ergo siue dicamus q̃ filius taliter legitimatus sit vere legitimus vt no. Bal. in l. nuper. C. de nat. lib. & Bar. in l. si is qui pro emptore in ver. item q̃ro circa p̃dicta vtrũ ista fictio, fingat circa ea q̃ sunt meri iuris &c. j. ď vsuca. siue dicamus q̃ sit ficte ltimus, vt ꝑ Bal. ĩ d. l. eã q̃. vr̃ cõprehẽdi in dicto statuto, fateor tñ q̃ Ant. de Bu. in c. tãta. & plenius ĩ d. c. ꝑ vene. q̃ fi. sint leg. vr̃ aperte velle, q̃ dispensatus quo ad aliquos effect' ltimatis & ẽt ltimatus ꝑ rescriptũ principis nõ cõprehendant̃ in dictis statutis, leuib. tñ rõnib mouen vr̃, & ẽt refert qa quidã disputãdo tenuit ꝯtriũ, non rñ. ad rõnes Bal. in d. l. accuuissimi. & in d. l. eam q̃. nec ad illas quas. s̃. alle. pastus tamen non est sine dubio ꝑ ꝑ dictas autho.

8 ¶ † Et si velletis rñdere ad ea, quæ pro filio ltimato allegauit. s̃. po- teritis rñdere, q̃ text. in d. § illud. p̃ allc. cũ si. procederet q̃tũ ad ħ q̃ filius ltimatus possit hr̃e rm̃q̃tum vnus ltimus & nãlis. sed nõ ad hoc vt habeat plus, q̃ ille qui inter filios ltimos, & nãles minus hr̃et, q̃ ceteri, vt est tex. sin. in §. qm̃ varie. in auct. quib. mo. nat. effi. sui. vñ per illũ tex. in proposito dicit sin. Bal. in c. per tuas de ma. &

9 ob. † q̃ stante statuto q̃ filia nõ succedat, nisi in vncia, istud statutũ intell'r limitare porˀnonẽ filij ltimati, vt nõ possit succedere, nisi in vncia, q̃uis ab ĩpera. fuisset ltimatus, vt succedat cũ ltimis & naturalib. & ꝑ hãc rõnẽ põt defendi in casu isto decisio Pau. de Cas. ħ cẽ istum casum, an in statuto cõprehendat̃ filius legitimatus sicut ltim', & nãlis, & nõ decido alr̃ ꝑ nũc. ď qun vltra p̃dicta videatis per Ang. in ꝯsi. lxxiij. inci. Pet reformationẽ. & ꝑ Ange. in l. iubemus. C. ad Tre. & Ant. de Bu. in c. innotuit. de ele. & per Bñ. de Plũ. plene in dispu. sua inci. Cũ statuto Pisano. & ꝑ Pau. de Cas. in l. fi. C. de ijs qui ve. ęta. ipe. in d. l. cũ accutissimi. & in ꝯsi. lxv. inci. In Christi noie sup. j. dub. & aliquid ꝑ Lud. Ro. in d. l. si is qui ꝓ emp. Et de dña inter dispẽsationẽ, & ltimationẽ, vide ꝑ oẽs ĩ d. c. ꝑ ve-

10 ne. ¶ † In glo. ibi insti. de acq. ꝑ arro. in prin. rñde q̃ ibi intelligit̃ de oꝑis ꝯsistentib. in faciẽdo, q̃ ad hr̃dẽ ex̃neũ nõ trãseũt. l. liberti. & ibi no. C. de ope. lib. & plene in l. si nõ fortẽ. §. Libertus. j. ď cõdi. indeb. iõ ille ꝑeunt minima capitis dimi. vt in ꝯtrio, & ibi no. ħ aũt in reuerẽtia, ꝯsistẽte i nõ faciẽdo. i. in nõ vocãdo in ius sine venia. q̃ reuerẽtia trãsit ad hr̃des ẽt ex̃neos. l. venia. C. e. & nõ ꝑit minima capitis diminutione. ¶ In gl. seq. ibi. biduũ. dic q̃ imo ñ valet, vt patet in c. super lr̃is. de rescr. & no. Bart. i in l. rescriptione. C. si ꝯ ius.

ADDITIONES

a ¶ Nil agit De ħ per Fed. consi. 65. per Lap. alle. 88. & 906. per Cald. cõsi. suis de concess. præben. per Lud. Ro. consi. 347.

b ¶ Ab Episcopo. Adde Oldr. consi. 171. & in quantum. do. Ias. hic dicit, quòd nõ valet legitimatio, quando non exprimitur qualitas illegitimitatis. vide per Oldra. consi. 147. cuius ꝯtrium voluit Lud. Ro. consi. 194.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Singulorum non dicitur eſſe illud, quod eſt vniuerſitatis.*
2 *Teſtis an poſſit eſſe in vna cauſa vniuerſitatis ille, qui eſt de vniuerſitate.*

§.Qui manumittitur. Manumiſſus ab vniuerſitate nõ eſt libertus ſingulorũ,& iõ ſingulis nõ dẽt reuerentiã,ſed vniuerſitati.h.d.¶†Not. ꝙ illud,qđ eſt vniuerſitatis,nõ dr̃ eſſe ſingulorũ, & iõ inducit̃ per dnẽ h̃,ad q.†An illi,q. ſunt de vniuerſitate, poſſint eſſe teſtes i cã vniuerſitatis[a]. de quo vide per gl.j.§.cogitandũ.in ver.teſtes.in auctẽn.de mona.col j & ibi per Iaco.de Bel.in iij.q.& per gl.in l.id onei.j.de teſt.& per gl.& doct.in l.in tm̃.§.vniuerſitatis.s̃.de rer. diuiſ.in glo.in l.ſi municipes.j.ꝙ cuiuſq; vniuer.no.& ibi per Bald.& Ange.per Cy.Bal.& Sal.in l.parentes.C.de teſt.per Spe.& Io.An. in tit.de teſt.§.j.ver.ſed nunquid i vniuer.& per Angel.quẽ omnino vide in l.oĩbus.C.de teſt.& per doc.in c.cum nuncius. & i c.inſuper.de te.& i c.& ſi Xp̃s.de iur.iu. & p Bal.plene i c.iij.lo.đ ꝓba.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. In cã vniuerſitatis. De hoc per d.Card.in c.cũ nuncius.iõ dicit ſe cõſuluiſſe,ꝙ in cã collegij ſcholariũ, vt ſuot cõiter i ciuitatib. põt eſſe teſtes ſinguli đ collegio. Et đ hac materia vide Ale.cõſ.210.Bal.cõſ.152.& 475.in j.li. Vide tñ đ hoc p Alex.in cõſ.68.ver. quinimo.vbi eis nõ adhibeẽ plena fides,& ꝙ admittunt̃,qñ alij ſuper hoc haberi nõ põt.& eundẽ in conſ.136.ver.nõ ob.vbi vr̃ velle ꝙ probẽt.& eundẽ Alex.in conſi.44.in iiij.volu.Et aduerte,quia cõmodũ q̃ recipiũt illi de vniuerſi vel ſperãt recipere, vr̃ eẽ cã repellẽdi ipſos à teſtimonio. tñ qñ illud cõmodũ nõ recipiũt gratis.Ita Alex. quẽ oĩo vide i cõſ.99.ver.nõ ob. in v.vol.vbi pulchre loquit̃ Et vide ad h̃ vlti.oĩo Frã.in c.cũ nũcius.de teſtib.

SVMMARIVM.

1 *Maſculinum an & quando concipiat fœmininum.*
2 *Filiorum appellatione in contractibus non cõprehenduntur nepotes quo ad fauorem illius, qui ex tali contractu vult nepotes comprehendi.*
3 *Abſurditas vbi reſultare poteſt,extenduntur verba,vt ceſſat abſurditas.*
4 *Liberorum appellatione comprehenduntur, tam maſculi, quàm fœminæ, & deſcendentes ex fœmina in materia indifferenti,id eſt quæ conueniret vtriq; ſexui, ſi maſculo tantum, vt in feudis.*
5 *Feudum ſi quis reciperet pro ſe,& liberis,non comprehenduntur fœminæ.*
6 *Feudum ſi quis recipit ſimpliciter, videtur recepiſſe pro ſe, & deſcendentibus maſculis,& quid in emphyteuſi. 7.*
8 *Emphyteuſim ſi quis recipit pro ſe, & liberis maſculis, an comprehendatur nepos ex filia.*
9 *Parentum appellatione,an veniant adoptiui.*
10 *Conſenſus iudicis vbi requiritur,intelligitur cum cauſæ cognitione.*

§.Liberos. Hinc incipit I.C.exponere verbum,liberos, & verbũ, parentes,& verbũ,permiſſu meo, poſita in edicto p̃toris,& hoc ſit loco ſummarij vſq; ad §. ſemper ¶†No.in p̃n.ꝙ maſcu.ɔcipit fœmininũ[a], & ex hoc infert Bal.ꝙ ſi conduxi in emphyteuſim fundũ ꝑ me, & liberis meis,cõprehẽdunt̃ ẽt fœmi.pro quo etiã alleg.§.empyteuſim.in auc.de nõ alie. & ita etiã tenet Pe.de Ancha.in conſil.cxviij.incip.Viſis et diligẽter reaſſumptis etc.Sed ĩ contrarium facit id ꝙ no. Io. de imol. in l.ſi ita ſit adſcriptũ.de leg.ij.& ĩ.c.potuit.in ſi.de loc.vbi dicit ſe cõſuluiſſe, ꝙ ſi q̃s ɔduxit in emphyteuſim ꝑ ſe & filijs, nõ ɔprehẽdunt̃ filię fœminę,q̃a ſm̃ qđ tenuit Gui.de Suz.quẽ ſequit̃ Arch. xvij.q.iiij.in c.ſi quis ſuadẽte.maſculinũ nõ ɔcipit fœmininũ in cõtractibus.per l.veteribus in mã ſua.j.de pac. & m̃.Ioã.de Imol.in c.potuit.ad d.§.emphyteuſim. ꝙ ibi ɔſtabat ɔceſſionẽ eẽ factã ẽt ꝑ fœminabus.& de hoc ẽt aliquid vide ꝑ Bal.in l.ij.de iu. emphy. & ꝑ Imol.i l.quod dr̃.j.de ver.ob.& ꝑ iſta opi. facit id quod not.Bar. in l.liberorũ.j.de ver.ſig.†Similiter dixit,ꝙ in ɔ̃ctib' app. filiorũ nõ ɔp̃hẽdunt̃ nepotes quo ad fauorẽ illius,q. ex tali ɔ̃ctu vult nepotes ɔp̃hendi.all.d.l.veterib.& idẽ tenet Pet.de Anch. in clem.j.de bap.& ꝑ Bal.in repe.l.i ſuis.ĩ fi.de lib.& poſth.j.& ꝑ Bal. & Imol. I l.cũ vir.j.de ɔdi.& demõ.& ꝑ Sal.i l.ij.C.de iu.emph. ĩ xxj.q.& Io. de Imo.in l.ꝙ dr̃.ff.de ver.obl.& Ant.de But.in c.quibuſdã.đ pœ. Dic.ꝙ ſi ɔceſſio facta eſt ꝑ ſe,& filiis,ꝓcedit opi.Io.de Imo.& ſeq. ſ.ꝙ fœminæ[b] nõ ɔp̃hendant̃,licèt Sal.in diſcurſu i l.ij.C.de iu.emphy.in xvij.q.cũ ſeq.dixent ɔ̃riũ.Si aũt fuit facta ꝑ ſe,& liberis,ꝓcedat opi.Bal.h̃,quã ɔprobo alia rõne,q̃a ſi nõ ɔtinerẽt̃ fœminę, ſeq̃ret̃ abſurdũ,qm̃ ɔp̃hẽderẽt̃ nepotes ex filia.l.liberorũ.de ver. ſig.& in l.ij.C.de ɔdi.inſer.& ſic nepotes ex filia, q. ſunt remotiores,p̃ferent̃ filiab.qđ eſt abſurdũ.l.ſi viua.vet.nam licet.C.đ bon. mat.†Et vbi abſurdũ reſultare põt,verba extendunt̃,vt ceſſet abſurditas,vñ videmus,ꝙ interdũ app. filiorũ, vt ceſſet abſurdũ cõp̃hendunt̃ nepotes,q. al's nõ ɔp̃henderent̃.l.vxorẽ.§.ɔculinæ.de leg.iij.& d.l.liberorũ.& ibi no.Bar.bñ facit qđ j.p̃xi.dicã allegãdo Spe.in ver.cxlvj.vbi aũt dictũ fuiſſet,ɔcedo tibi ꝑ te,ac filijs,& hęredib.ſeu liberis,& hr̃dib.tenẽdo ꝙ illa verba,filius,& heredib.nõ requirũt vtrũq; copulatiue.vt tenuit Bar.ĩ l.Gallus.§.ẽt ſi parẽte.j. de lib.& poſth.vr̃ ꝙ ɔp̃hendant̃ fœminæ:quia ille terminus.ſ.hæredib.eſt cõis ad mares,& fœminas.& ſic ſi nõ ɔp̃henderent̃ filię, ſequeret̃ incõueniẽs,videlicet ꝙ ſi qua mulier, quæ nõ eſſet de liberis,eſſet ꝑ parte iſtituta,admitteret̃ ad emphy.tanq̃ hr̃s,& excluderet̃ filia.qđ non eſt p̃ſumẽdũ fuiſſe de mẽtione diſponẽns. arg.l.cũ acutiſſimi.C.de fideic.& an dicta verba requirãt,ꝙ ſit filius & hr̃s,an vero ſufficiat alterũ.dixi poſt Io.de Imol. in l.ꝙ dr̃. ff.de ver.obl.q̃ oĩa no.ꝑ limitatione eorũ,q̃ no.Bal.hic,& Imo.in dictis lo.dicit ẽt circa p̃dicta Pau.de Caſt.his, ꝙ†app. liberorũ[c] ɔp̃hendunt̃ tã maſculi,q̃ fœminæ,& deſcendentes ex fœmina,vt hic.& d.l.liberorũ.qđ dicit eſſe verũ,qñ eẽmus in mã indifferenti.i.quę ɔueniret vtriq; ſexui.ſecus ſi in maſculo tñ,vt in feudis.vñ dicit,†ꝙ ſi quis reciperet feudũ ꝑ ſe,& liberis, nõ cõprehenderent̃ fœminæ,cũ regulariter fœminæ nõ ſuccedãt in feudo, qđ tene menti. fortaſſe tñ ẽt hoc caſu ɔp̃hendunt̃ filiæ deficientib.maſculis.cum hoc caſu poſſint vocari ex inueſtitura feudi ipſæ fœminæ. c.j.§. filia.de ſuc.feu.iunctis his,q̃ dixi s̃.ſuſtinẽdo opi.Bal.hic,& ꝑ not.ꝑ Bal.in l.vt iuriſiurãdi.§.ſi liberi.de ope.lib. Tñ verius puto, ꝙ non ɔp̃hendant̃,niſi maſculi,& deſcendentes ꝑ maſculũ.ꝑ no.ꝑ Bar. in l.Gallus.§.ẽt ſi parẽte.ff.de lib.& poſth.dũ alle.not.ꝑ gl.i l.ex facto.§.fi.ff.ad Tre.iuncto c.j.§.hoc aũt no.in tit.q. feu.da.po.facit tñ qđ ſignanter no.Bal.in c.j.ad fi.in tit.quib.mo.feu.ɔſtitui põt,vbi ꝑ ibi not.ꝑ gl.dixi poſt And.de Iſer.† ꝙ ſi quis recipit rẽ ſimpl'r in feudũ,vr̃ recepiſſe ꝑ ſe,& deſcẽdẽtib.maſculis. & ſubdit Bal.h̃ ẽt trahendũ ad emphy.qđ ipſe dicit eſſe no.dignũ, & ꝑpetuo cordi tenẽdũ.†Sed h̃ vltimũ,qđ ipſe dicit de emphyteuſi, teneo firmiter nõ ꝓcedere, ẽt in emphyteuſi eccl'iaſtica. ꝑ d.§.emphiteuſim. q. tex.quo ad deſcendentes loquit̃,qñ ſimpl'r facta eſt ɔceſſio, vt ibi patet. & exp̃ſſe not.Bal.in c.fi.de feu.da.in vicẽ legis cõmiſ.& Ant.de But.ĩ c.in p̃ntia.de ꝓcu.& quo ad h̃ nõ ꝓcedit arg.de feudo ad emphyteuſim, poſtq. eſt ɔ̃ rĩas à iure cõi traditas.vt ꝑ Bar.ĩ d.§.ſi liberi.cũ ſuis ɔcor.& puto de hoc dixiſſe in l.qđ dr̃.ff.de ver. ob.¶†Quid aũt ſi recepiſſet rẽ ĩ emphyteuſim ꝑ ſe,& liberis maſculis,an cõp̃hendat̃ nepos ex filia[d]. Bal.& Ant. h̃ ſequẽtes Spec. in tit.de emphy.§.nũc aliqua.verſ.cxlvj.tenẽt ꝙ nõ, ꝑ illud verbũ, maſculis.& idẽ tenet Bal.i auc.quas actiones. C.de ſacroſ.ec. ad qđ ẽt vide Bar.i d.l.liberũ.in verſi.q̃ro quid ſi filia dotata etc. & Ioan. An.ĩ addi.Spe.ĩ rub.de teſta.& Bal.& melius Saly. ĩ l.j.C. de ɔdi. inſ.& Pau de Caſt.in l.Gallus.§.nũc.de leg.j.de lib.& poſth. ꝑ rationes eorũ.bñ facit rõ poſita in d.l.ſi viua mr̃e. quia ſi nõ ɔp̃hendit̃ filia,nec ɔp̃hendi debet nepos ex ea,vt ibi.& c.j.§. h̃ aũt notãdũ.ĩ tit. q. feu.da.poſ. & ꝑ h̃ hẽs notabilẽ limitationẽ ad l.cognoſcere.§.liberorũ.de ver.ſig.& ad l.j.C.de ɔdi.inſer. vbi appellatione liberorũ veniũt nepotes ex filia.nã nõ ita eſt appellatione liberorũ maſculorũ.¶In §.ſi ꝑ pœnã.in gl.in ver.honorẽ. ibi, l.tutelas.§.fi.etc.vbi tales capite minuti liberant̃ ab oblĩone añ ɔ̃cta.ſed ab alijs poſtea ɔ̃ctis obligationib.nõ,vt ibi ꝑ glo.& Bar.& probat̃ in l.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Concipit fœmininũ. An appell.filiorũ veniant fœminæ. Vide Lud. Ro cõſ.31.& qui veniant appel.liberorũ per Io.de Ana.cõ.27. & an verbũ,maſculus,excludat fœminã.per eundẽ Alex cõſ.61.in i.vol.ꝙ maſculi.nõ cõcipiat fœmininũ in materia odioſa pœnali.in l.ſi quis id qđ.3.de iu.om.iud. Et adde ꝙ ẽt in materia correctoria maſcu.cõcipit fœmini. gl. eſt iuncto tex.in l.Gallus.in prin.in ver.nepos.quã ad hoc ibi approbat ſolus Cu.j̃.de libe.& poſthu & vide gl.in cle.j.de ſepul.q̃ dicit,ꝙ in materia pœnali maſcu.ɔcipit fœ. Pro quo adde gl.in l.cũ proponas.in fi.C.de tranac.q̃ vult,ꝙ l. ſi quis maior eo. tit. q̃ loquit̃ in maſculo,& eſt pœnalis,habeat locum ẽt in fœminis.Et vide Pet.de Anchara.in conſ.112.& Arch.in c.ſi quis ſuadente.17.q.4. Et adde ꝙ in ſtatutis maſcu.concipit fœmi.Imol.in l.ſi ita ſcriptũ.j̃.de lib.& poſth.Pe.de Anch.in cõſ 300.inci. Super ſtatu.Do.& Ange.in conſ.286 de quo per Ale.in conſ.286. ver præterea.in j.vol.& vide Ale.in conſ 24.& quid in cõtractib.an maſcu.cõcipiat fœmi. Vide per Pet.de Anch.in conſ.241 inci.Pro maiori intelligentia.Ro.conſ.32.& Ale. in conſi.11.in viij.volu.verſ.præterea & per eundẽ in cõſ.j.vol.v.circa fi.& ver. prędicta.& in conſ.125.10 v.volu.& ibi quid in ſententiis.Et adde ꝙ ſępius cõſului,ꝙ in contractibus maſculi.nõ cõcipiat fœmi.& ad materiam vide Abb.in conſi.10.& vide omnino Fran. Aret.conſi.39. Et adde ꝙ ẽt in reſcriptis maſculinum concipit fœmininum.Specu.in tit.de reſcrip.præſenta.§.ſi verſic. ſed quæritur. do.Anto.in c.ſignificauit.de reſcrip.Et idẽ in priuilegijs,ſm̃ Bal.in c. ad audien. de reſcri.de quo per Imol.& doct.in d.l.ſi ita ſcriptum.

¶Io.Tho. Adde tu,an maſcu. concipiat fœmininum ex proprietate verborum ꝑ præceptorem meum.d.Bar.Soz.in repe.l.cum auus.j̃.de condi.& demõ.in prin. quem omnino vide, ne eius dicta tranſportem.

b ¶Tho.Dip. Fœminæ. Vide pleniſſime per Iaſ.in l.ſi quis id quod.j̃. de iuriſd.om. iud.in l.manetus.circa med.C.de procu.& in l.ij.C.de iu.emph.& per Phil.Cor. in cõ.177.in iiij. vol.inc.Certe.& cõ.171.in iij.vol.inc.Quanq̃. & in cõ 199.in ij.vol.inci.In p̃ti. & Ange.de Are.in §.ſi quis filiabus.inſti.qu. dari tuto.poſ.& Raph in conſi.224.incip.Reuerende pater.& ibi quid in feudis.

c ¶Fran.Cur. Liberorum. Appell.lib. qui veniant. Alex. in conſil.2.& conſ.67.& conſil.80.in primo volumine.

d ¶Nepos ex filia. Vide Lud.Ro.conſ.129.vbi an in ſtatutis app.filiorum ex ſenatu. veniant nepotes ex filia.Raph.Cu.conſi.118.& ſeq.Fulg.conſil.36.& 38.

Tho.Dipl. ¶Vide de iſta quæſtione per Iaſonem plene in l.ſi quis id quod. s̃.de iuriſd.om.iudi.& Bartho.Soz.in repe.l.cum auus.j̃.de condi.& demonſt. & Pet. Cor.in conſ.247.in ij.volu.incip.Videtur prima facie,

in l.si mãdauero.§.is cuius.cũ ibi no.j.mãd.& p illis poterit cõueniri. facit c.intelleximus.de iudi. & de istis obligationib.post ꝯctus intelligas loqui Bar.h̃ sed gl.nostra intelligitur de ante contractus.

9 ¶ †Not.ex.§.parentes.ꝙ appõne parentũ veniunt ẽt adoptiui,& Bal.h̃ vr̃ velle, ꝙ hoc sit verũ in mã fauorabili.aliàs secus arg.l.fin. C.de his qui ve.ętã.impe.dic vt dixi in l.adoptiuum.in prin.s.eod.

10 ¶ †No. in §.prætor ꝙ vbi requiritur permissus seu consensus iudicis, intelligitur cum causæ cognitione.de quo dic,vt per Bart.hic, & per eundem in l.cum hi.§.vult igitur.j.ď transac.& an in dubio p̃sumatur, ꝙ interuenerit cãæ cognitio, tetigi in l.sciendũ.de ver.obl.post Ang.ibi in repe.sua.& dicit no.Bal.hic,ꝙ in hac causę cognitione, quæ vertitur in concedendo veniam per in ius vocando, quòd similiter in quocunque actu præcedente citatione non requiritur alia pręsentia,vel vocatio partis aduersæ,vt hic p eum. & adde eundem in l.ea quæ. ad fi.C.quomodo & quando iud. & Io.And.in addi. Spe.in tit.de iureiu.in rub.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Honor qui debetur alicui, non ita debetur vicario, aut procuratori suo.*

2 *Iuramentũ calumniæ generale, ꝙ præstatur in tota causa, non derogat alijs iuramentis calumniæ specialiter introductis per alias leges tanquam diuersis.*

3 *Minor doli capax potest committere delictum, ex quo irrogatur infamia, putà furtum, falsum, &c.*

4 *Libertus vbicunque agit proprio nomine, ita quòd patronus venire habeat ad iudicium, semper debetur ei reuerentia, siue compareat patronus, siue eius procurator.*

§.Semper. Patrono debetur reuerẽtia, ẽt si tutorio noĩe alterius conueniatur: secus si alius pro eo tutorio noĩe iudicium suscipiat. ¶ 1 †No.ſm Bal.ꝙ ille honor qui debetur alicui, non ita debetur vicario, 2 *aut procuratori suo. ꝙ facit ad vicerectorẽ constitutũ à rectore, de quo dixi vobis in rub.s.de offi.eius cui man.est iurisd.post Bar.in l.filius.j. de legatio. ¶ In gl.j.ibi l.cũ quidam.no.ex gl.ꝙ vna & eadem dispositio legis vel statuti põt esse p parte fauorabilis,& p parte odiosa,& respectu partis,seu p̃sonæ p qua est fauorabilis,debet extẽdi, & p alia restringi.adde gl.in l.q bona.§.si alieno.in gl.fi. ď dã.in fec.& in l.apud.§.aduersus de doli exce.in l.veniã.cũ cõcor.& addi.quas ibi dedi.C.eo.& facit ad qõnes,ď q.b.ibi dixi.post Bal. ¶ In ea.ibi ꝙ esse non debet &c. hæc rõ nõ cõcludit, q̃a aut libertus potuit obtinere veniã in ius voc.p̃sonũ.& tũc si nõ facit,est ĩ culpa,aut nõ potuit obtinere,& non est in culpa.ideo dãnũ pati nõ debet.l.cũ q̃dam cũ vulg.C.de ami.tut.aliam rationem vide hic per Barto. ¶ In gloss. fi.ibi nõ efficitur infamis. hæc non est bona ratio ſm Iac. Bu.quia etiam in casu posito in prin.huius.§. nõ efficitur infamis.l.furti.§.si quis alieno. allegato in glo. de insa.& tamen nõ põt in ius vocari. Item saltem de facto vr̃ irrogari infamia,quæ sufficit ad mãm istã per l.honori.allegatam in gl. & per no.in d.l.furti.§.si quis alieno. ¶ In ea.ibi,dñs iurat ď calũ.hanc reprehendit Ful.h̃,q̃a patronus non iurat de calumnia ĩ causa quã habet cũ liberto, vt d.l.qui bona.§.si alieno.& l.iusiurandũ & ad pecunias.§.qui iusiurandũ.j.de iureiu.sed potes ad hoc rñdere ꝙ illa iura non loquuntur in gñali iur̃o calumniæ, ꝙ præstatur in tota causa,vt no.Barto.in d.§.si quis 2 alieno.nã per gñale iur̃m calumnię, †qď præstatur in tota causa, & de quo loquitur totus tit.de iur.calum.nõ derogatur alijs iuramentis calumniæ spãlr̃ introductis per al̃s leges tanq̃ diuersis, vt l.ij.ver.omnib.alijs.C. de iure cal. & sic vr̃ ꝙ patronus debeat iurare de calumnia,prout sentit gl.h̃,& expressius Iac.Bu.Ang.& Saly.h̃ ad ꝯrium h̃ formatũ in gl.Bar. dat aliud rñsum vt h̃ per eum 3 ꝙ non vr̃ probabile. q̃a † ẽt minor doli capax põt cõmittere delictum,ex quo irrogatur infamia,putà furtum &c.l.impuberẽ.j.de 4 fur.& ĩ l.impuberẽ. cum ibi not.j. de fal. † Dic ergo ꝙ vbicunq; libertus agit proprio noĩe,ita ꝙ p̃ronus veniat, vł venire habeat ad iudicium, semper debetur ei reuerentia siue compareat patron⁹ personalr̃, siue per procuratorẽ.nam cũ procurator non possit totum expedire,& ideo per patronũ erit iurandũ de calum.vt in gl. & per ꝯñs secũ forte funestas.i.ĩhonestas voces emitteret libert⁹. propterea debet peti venia ad hoc l. si quis ex familiarib.C. q accu.non pos.quę ratio cessat qñ cõparet patronus per tutorem vel curatorem. & ita concludit Iac. Bu.Ang. & Saly.h̃, & ista est proprie ratio huius.§. ſm eos omissa rõne quã dedit gl. ĩ prin. vt dixi, tñ adhuc ꝯsistĩ solu. facit q̃a põt dñs constituere nuncium vel procuratorem spẽalem ad iurandum de calumnia.c.fi.de iu.ca.lib.vj. vñ Ful.putat veriorem esse aliam sol.h̃ positã in glos.ſm quã dicit ipse ꝙ iste.§.i fi. dẽt ĩtelligi qñ tutor vł curator ꝯuenit̃ ex facto suo proprio,& suo noĩe non noĩe patroni.& ideo tũc põt in ius vocari sine venia,& sic ꝯ eum poterit institui actio famosa.& rõ dubitãdi, erat in principio huius.§. priuilegiũ tutoris,qui erat patronus, prodest pupillo suo vel adulto,vt non conueniatur actione famosa si iudicium tractetur cum tutore. ita videbatur econtra in casu huius.§.in fi.ꝙ priuilegiũ pupilli vel adulti,qui est patronus, prodesset tutori vel curatori,ẽt si conueniatur proprio nomine.tamẽ deciditur ꝯrium, quasi non sit conueniens ꝙ protegatur tutor vel curator à pupillo vel adulto suo. Sed si conueniretur tutor tutorio noĩe pupilli, qui est patronus, tunc nõ possit in ius vocari sine venia.& ꝯñr non possit ꝯ eũ institui actio famosa sicut nec qñ cõuenitur procurator procuratorio nomine patroni,vt l.honori.allegata in glo.& dic ꝙ hanc opi.vr̃ etiam tenere gl.in l.qui bona.§.si alieno.s.alleg.& hoc modo cessabit contrariũ de l.sed si hanc.§.qui manumittitur.s.eo. de quo opposuit hic gl. nam ibi actor cõueniebatur non proprio nomine sed nomine vniuersitatis. ita debet intelligi. sed secundum eum prima sol.data per glos.ad.§.qui manumittit̃ . est melior q̃ secunda solu. quia attenta secunda sol. sequeretur ꝙ in curatore furiosi, idẽ dicẽdũ esset qď in actore vniuersitatis, cum furiosus nunq̃ possit cõueniri per se. l.iij. in prin. s.eo.& p ista opi.adduco tex. cũ gl.i l.licet. j.de obsequijs.per quẽ probatur idem esse in tutore & procuratore.s.qñ pro aliquo gesto administratorio nomine conueniuntur postea proprio nomine,vt in casu. l.j.§.hoc edicto. ne vis fiat ei.

ADDITIO.

a ¶Non debetur vicario. In quantum d.Ias. hic ponit multa, quę potest episcopus, quæ non potest eius vicarius. Adde do.de Rot.decis.suis in nouis, & antiquis de officio vicarii C.i.l.consi.iiii.eo.tit.Lap.allega.81.Feder.consi.144. & 210.

Paulus lib.iiij.ad edictum. LEX XI.

1 *Penitenti pœna commissa remittitur in casibus in quib⁹ reperitur permissum, secus in alijs casibus.*

2 *Pęnitentię non est locus si ex forma statuti imponatur pœna producenti aliquã petitionem vel exceptionem.*

3 *Renuncians processui ante litem contest. an euitet pœnam, quam ratione processus iam incurrerat.*

4 *Citatus non comparens non potest imputare citanti.*

5 *Controuersiam non mouere qui promisit sub pœna si fecit eum citari, & citat⁹ non comparuerit, non committitur pœna.*

6 *Actor an & quando possit cogi per reum ad persistendum in causa.*

7 *Volenti non fit iniuria. quod facit ad qõ.de barbitonsore flebotomante.*

8 *Citatus si non cõparet nõ cõmittitur pœna, quę rõne citationis venit admittẽda.*

9 *Citatio vbi mentionatur à lege vel statuto, habet locum in præsentia.*

10 *Libertus citans patronũ. sine venia ad hoc vt nõ incidat in pœnã, quæ requirit.*

11 *Penitentia vsq; ad quantum tempus sit locus in casu huius legis.*

15 *Mora commissa post litem contest. potest purgari vsq; ad sententiam.*

13 *Libertus qui fecit citari patronum sine uenia, an incidat in pœnam si non comparuit, quia fuit ab alio detentus.*

14 *Iniuriam an dicatur inferre regi vel duci qui percutit eius officialem qui sic voluit percuti, & qui dixit non obstante officio sum contentus ꝙ me percutias.*

QVamuis. Licèt per solã vocationẽ ĩ ius sine venia quis inciderit in pœnã edicti,tñ in trib. casib.hic expressis de benignitate remittit̃ pœna.h.d. ¶ 1 †No.ꝙ pœnitẽti pœna cõmissa remittit̃. quod est verum in casibus, in quib.reperit̃ hoc exp̃sse p̃missum. secus in alijs casibus.l.q ea mẽte.j.de furt.& ideo dicũt Bart.Ang.Fulg.& Pau.de Ca.hic. 2 †si ex forma statuti p̃ducẽti aliquã petitionẽ, vel exceptionẽ iponat̃ certa pœna, nõ erit locus pęnitẽtiæ. d.l. q ea mente.facit qď not.Bar.in l.si insulã.in vj.q.de ver.obl.& in d.l.q ea mẽte.vbi ponit rõnẽ huius l.& istud puto verũ,licèt Bald.h̃ alr̃ sentiat p illam l.Nec ad hoc ob.quod not.Bar.in l.cũ.j.de iure pat. & Bald.in l.si quis in suo.j.de inof.testa.vbi dicũt,ꝙ si statuto cauet̃, ꝙ si ueniat̃ quẽ declinasse iurisdõnẽ iudicis,possit ĩpune offendi,& reperiat̃, ꝙ aliquis opposuit exceptionẽ declinatoriã iurisdi.ꝙ non poterit ĩpune offendi,si nõdũ fuit super declinatoria p̃nũciatũ: q̃a rñdet ꝙ decisio ipsorũ intelligit̃ in pœna,q̃ nõdũ erat cõmissa lata sñia. vt l.q cũ maior.§.accusasse.& l.in seruitutẽ.§.petisse.ff.de bo.lib. sed Bart.hic loquit̃ in pœna iã cñmissa. & istud idẽ fuit de mente Bar.ĩ d.l.q ea mẽte.dũ opponit de l.Papinianus.§.meminisse etc. Bald.in l.iij.§.j.s.ꝙ quisq; iu.nã iste casus huius l.est spãlis, & rõne 3 spãlitatis.ponit Bar. ĩ d.l.q ea mẽte.†Et ista faciũt,an renũciãs añ lit.ꝯtest.,pcessui euitet pęnã,quã rõne processus iã incurrerat. de quo aliquid p Ang.ibi,& p Cy.in l.nullus. C.de exhi.re vbi allegãt istã l.ad quod vide no plene per Bar.in l.q̃situ.j.ad Turpi. Qñ 4 aũt sufficiat,ꝙ ista pœnitentia interueniat, dicã cũ glo. ¶ †Not.ꝙ 5 citatus nõ cõparẽs,nõ põt ĩputare citãti.& sic facit ſm Bal.hic, †ꝙ si quis p̃misit nõ mouere cõtrouersiã Titio sub pœna,& eũ fecerit citari.tñ nõ cõparuerit citatus. ꝙ non possit allegari pœnã esse cõmissam.dicit tñ Bal.hic,ꝙ ista lex loquit̃ in pœnis legalib. adde ꝙ Pau.de Cast.in l.si quis maior.C.de transact. vult exp̃sse ꝙ euitet̃ pœna cõuentionalis in casu p̃dicto p istã legẽ. & ita limitat d.l.si quis maior. sed ego ibi tenui ꝯriũ, q̃a ista l.ꝯtinet casum spãlẽ & nõ extẽdẽdũ,vt hic dicũt oẽs.& s.retuli.Præterea vr̃ ꝯ tex.in d.l.si quis maior. vbi p solã ĩpetrationẽ rescripti dr̃ ꝯuenire,adeo ꝙ irreuo-

irreuocabiliter cōmittit poene conuētionalis. de quo ēt ibi latius dixi.& poſſet ēt rñderi ad iſtum tex.ꝙ hęc citatio fuit nulla, citato nō cōparēte,vt hic ꝑ Bar.& ſic poterat afferre ꝑiudiciū citato. ſe-cus ī qōne ꝓpoſita ¶ 6 †Itē facit iſte tex.ſm Pa.de Caſt.hic, ſi actor facit citari reū,ꝯ quē ꝓduxit libellū,& reus nō ꝯparuit, nō poſſit poſtea reus allegare,ſeu cogere actorē ad perſeuerādū, & perſi-ſtendū in cā.iuxta au.c.q ſemel.C.qño & qñ iud. & licet ipſe non dicat.iſtud idē voluit Bar.in l.vbi acceptū.j.de iudi.& no.ēt Bar.in l.q̄uis.de dā.inſec.& in l.ſepulchri.j.de ſepul.vio.¶ 7 †Not.ꝙ volēti nō fit iīuria,& ſic facit ſm Iac.Bu.ad qōnē ſtatuti dicētis, ꝙ faciēs ſanguinē in palatio puniat tali pœna. qđ nō hēt locū in barbitō-ſore[a] flebotomāte in palatio.adde Bar.idē tenētē in l.oēs populi. in ij.q.prin.ſ.de iuſt.& iu.& in l.nō dubiū.C.de leg.& in l.j. ꝑ iſtū tex.cū ibi no.C.de agri.& cenſi.lib.xj.& Bal.in l.Gracchus. ꝑ illū tex.C.de adul.& in l.decuriones.ī fi.C. de infa.& in auc.ingreſſi. C.de ſac.ſan.eccl.& Bal.ī l.benignius. ꝑ illū text.ff.de leg. Sal.in l. ij.C.de noxa.qđ credit Ang.hoc eſſe verū, ſi ex cā ſacta fuit flebo tomia.ſecus ſi ſine cā quis voluit pati ſe percuti, q̄a precutiēs pu nit.arg.l.liber hō.la j.j.ad l.Aqui.Adde Bar.idē tenētē in l.j.§.vſq; j.de iniur.dic vt ibi.¶ 8 †Vltimo not.ꝙ ſi citatus nō cōparuit,nō cō-mittit pœna,q̄ ratione citationis venit cōmittenda.ad idē l.j.§.Of-filius.cu l.ſeq.j.tit.ij.& eſt rō ſm Bal.in auc.habita. C.ne fil.ꝑ pat. quia citatio hęc eſt circūducta à iure.& ſic hr ꝑ nō facta.& hāc di-cit eſſe rōnē huius l.no.ex quo apparet ꝙ iſte ꝓceſſus factus ꝯ nō ꝯparētē,nō valeret,cū citatio habeat ꝑ circūducta. & ita ēt tenet Bar.& cōiter doct.hic,nā cū in tali cōmiſſione citationis requirat cāæ cognitio.ſ.l.ꝓxi.§.ꝑtor.ſi illa cāæ cognitio nō interuenit,cita-tio dēt eſſe nulla. l.cū ij.§.ſi ꝑtor.j de tranſac.& ita ēt tenuit Cy.in l.ſi ꝑ aliū.§.in eū.j.tit.iij.ſecus ſi ꝯparuit,& nihil oppoſuit,vt hic ꝑ Bar.& per Cy.Bar.& alios in l.fi.C.eo.facit l.j.j.de fer.& ita pōt in-telligi gl.in l.ij.in ver.ſed fortius.j.tit.iij. q̄ vr velle,ꝙ talis citatio va leat,niſi opponat.vt ibi not.Bar. Vbi aūt ꝯpareat ꝑronus citatus, & ꝯ diceret,adhuc valet ꝓceſſus. vt hic ꝑ Bart. de quo tñ dubitat Fulg.hic.quia iudex ꝓcedēdo ad vlteriora,vr reijcere exceptionē patroni.c.ex parte.el ij.de app.not.Bar.in l.à ꝓcedēte. C. de dila. cū ſi.ſed rñde ſaluando Bar.quia nō ſemper vr reiecta dicta exce-ptio,vt ſi iudex reſeruet eam.c.ad diſſoluendū.de deſpon. impu. not.gl.& doct.in c.cū cōtingat.de offi.dele.Si aūt ꝑronus ꝯparet, & nihil opponit.tūc Bart.hic dicit,ꝙ vr cōſenſiſſe. & valet proceſ-ſus, vt hic ꝑ eū. Ful.aūt dicit, ꝙ poſſet eſſe,ꝙ ꝑronus ignoraret ſe ꝑronū eſſe,& ſic nō videret cōſentire.l.ſi ꝑ errorē.de iu.om.iu.vñ dicit,ꝙ tūc melior rō eſt,quia pōtia patroni validat iudiciū,ꝑ ea q̄ viſa fuerūt poſt Bart.in l.j ſ.eo. Sed puto,ꝙ ſicut nō pōt litigari cū ꝑrono mediante citatione ſine venia,nec ēt poſſet mediante prę-ſentia ſine citatione,qñ ꝑronus ſciēter,& ſpōte nō cōſentit, quia 9 militat rō poſita ſ.l.ꝓxi.§.ꝑtor.†Itē quia lex, vel ſtatutū loquēs de citatione habet locū in ꝑſētia.vt ꝑ Iac.Butr.& Bal.in auc.ſi oēs.C. ſi,vt ſe ab hæred.abſti.¶ Et quid ſi libertus ſine venia in ius vocauit ꝑronū cōparentē,& opponentē proceſſum non valere, & liber-tus offerat ſe paratū ſoluere pœnā. & qđ ad vlteriora ꝓcedat, an 10 ſuſtinebit ꝓceſſus,dic vt dixi ī l.fi.poſt Cy.C.e. ¶ †In gl.mag. ibi, l.in criminali.certe illud qđ dr in l.nr̃a,non pōt adaptari ad d.l.in criminali.quia vt locus ſit pœnitētiæ, requirit hic ad euitādā pœ-nā.50.aureorū,ꝙ libertus remittat ꝑrono actionē, quā ꝯ eū intē-tabat,ſed ī criminali pęna erat priuatio actionis. vñ nō poſſumus ibi q̄rere,an vt actor euitet talē pœnā , habeat neceſſe remittere actionē.quia ſi ita eſſet,nō euitaret pœnā.Si vero q̄rit an ꝑ ſimpli-cē pniam,ſeu deſiſtētiā poſſit ibi euitare pœnā.gl.ibi tenuit ꝙ ſic, q̄ncūq; pœniteat vſq; ad ſniam ꝑ hāc l. & idem tenet Marti.Bar. Ang.& Pa.de Caſt.ibi,& ēt Iac.But.hic. & ꝑ eos allegat d.§.accu-ſaſſe.cū ſi.Sed Iac.de Are.Pet.Cy.Bal.& Sal.ibi tenēt,ꝙ poſtq̄ ibi reus fuit tractus corā iudice incōpetēti,nō eſt locus pęnitētiæ.l.q̄ ea mēte.ff.de fur. Nec obſta l.q̄a hic ſpālr hoc īductū eſt, dūmō libertus remittat actionē,qđ ibi nō fit.Nec ob.d.§.accuſaſſe.quia reſponde,vt per Cy.& ſubtilius.vt ꝑ Bal.in d.l.vt criminali.ꝑ hac opi.addo gl.xj.q.j.in c.inſolita.& in c.ſi diligēti.in ver.ꝓdāt.de ſor. 11 cōpe.quā ibi ſequit Io.An.& magis cōiter Cano. ¶ †Vſq; autē ad b quātū tēpus ſit locus pœnitentiæ[b] in caſu huius l.Ang.& Paul.de Caſt.hic dicūt,ꝙ quia hæc pœna cōmittit ꝑ ſolā citatiōnē . per l.j. cū ibi not.ſ.eo.& ideo vſq; ad lit.ꝯte.erit locus pœnitētiæ,& pur-gationi.l.ſi inſulā.j.de verb.obl.ſecus ſi pœna cōmitteret in li. ꝯte. vt qñ pœna veniat cōmittēda ex petitione,vel ex litis motione.vt l.amplius.j.rē ra.ha.& ī c.ex parte.el ij.de ver.ſig. nā tūc eſt locus purgationi vſq; ad ſniam alle.d.§.accuſaſſe.bñ facit quod no.glo. ma.in l.ſiue apud acta.& in l.ſi maior annis.cū ibi not.per Cyn.& 12 Bar.C.de tranſac.& quod not.Bart.in d.l.ſi inſulā, in j.q.†vbi hr,ꝙ mora cōmiſſa poſt li.cōte.pōt purgari vſq; ad ſniam.Sed Fulg.hic dicit,ꝙ d.l.ſi inſulā.cū mā nō facit ad ꝓpoſitū.quia loquit in mora cōmiſſa in nō faciēdo. nō aūt q̄rimus de eo, qđ cōmiſſum eſt ī fa-ciēdo.& dicit ꝙ ī dubio,cū iſta l.nō declaret,dēt fieri mitior inter-ꝑtatio.ſ.ꝙ ſit locus pniæ vſq; ad ſniam.facit l.ſi ꝑſes.j.de pœ. adde ꝙ iſtā opi.ſentit gl.in d.l.in criminali.dū allegat iſtū tex. Sed puto verius,ꝙ tñ fieri poſſit vſq; ad lit.ꝯteſt.ꝓut ēt tenet hic Ia.Bu.An-ge.& Pau.de Caſt.& vltra eos allego gl.ī d.c.ſi diligēti. in ver.per-dāt.& in d.c.inſolita, quia ſi mora,q̄ cōmittit in nō faciēdo, nō pōt purgari,niſi vſq; ad li.cōte.vt eſt dictū.g̃ à maioritate rōnis idē di-cendū eſt in culpa cōmiſſa in faciēdo,q̄ maior eſt.vt not.ī l. ſi mo-ra.j.ſol.mat.& iō culpa cōmiſſa in faciēdo nō ꝯſueuit eē ipurgabi-lis.l.ī §.ſi rē depoſitā.j.depoſ.c.j.quid iuris,ſi vaſa.ſeud.ꝙ aliena re-demerit.& no.Bar.ī d.l.ſi iſulā. ij.q. Nō ob.d.§.accuſaſſe. quia ibi pœna nō erat cōmiſſa,nec delictū erat ꝯſūmatū.ꝓut ēt dixit Bar. ī d.l.q̄ ea mēte. & patet, q̄a illa pœna ibi īponit accuſatori ꝑ calū-niā.vt in d.l.q̄ cū maior.§.fi. & de hoc nō pōt bñ ꝯſtare añ ſniam. Vel alr rñde,vt ꝑ Cy.& Bal.ī d.l. ī crimi.¶ In ea.ibi,ſecūdo dic,ꝑ-cedēs itellectus cōiter tenet. q̄a text.hic vr loq̄ eodē pœnitēre,& remittēre.Prętere a nō erat dubiū, ꝙ ꝑronus poterat actionē ſibi ꝯpetētē ad pœnā remittere.¶ In ea.ibi,licēt nō veniat &c.& ad l. 13 amplius.rñde vt hic ꝑ Bar.& colligit ex iā dictis.¶ †Extra gl.q̄ro, an ſi ꝑronus nō ꝯparuit, q̄a fuit detētus ab alio,an libertus, q̄ ci-tari fecit,incidit in pœnā applicādā ꝑrono . vr ꝙ ſic, quia nō ſtetit per ꝑronū.ꝯtrū tenet Sal.in l.j.j.ne quis eū qui in ius vo.eſt vi exi. ꝑ iſtā legē indiſtincte loquētē. & quia in pœnis mitior via eſt eli-14 gēda etc.¶ †Inducit ēt ꝑ Guil.de Cun.hic ad qōnē de officiali re-gis,q̄ volēs fuit percuſſus,an ꝑcutiēs dicat inferre iniuriā regi, ſi percuſſus dixit illi nō obſtante offō, ſum ꝯtētus ꝙ me ꝑcutias. & vr dicere ꝙ nō.ſed Pau.de Caſt.hic tenet ꝯtrū. ꝑ l.j.§.adeo.j.de in-iur.dic ꝙ ēt ꝯ Guil.tenet hic Rayn.in addi.per illum text.pro quo etiam allego glo.j.in c.ꝯongit.el j.de ſent.excom.

ADDITIONES.

a Barbitonſore. Adde eundem Alex.conſil. 170.

b Tho.Dipl. Pœnitentiæ.De hoc vide per Lud.Rom.conſ.58. Et per Iaſo.hic.& per Alexan.de Imol.in l.ſi quis maior.C. de tranſact.

Vlpianus lib.vj.ad edictum. LEX XII.

SI libertus. Filius in poteſtate abſente patre poteſt agere actione pęnali pro iniuria ſibi facta. hoc dicit.

Modeſtinus lib.x.pandectarum. LEX XIII.

1 *Citari in ius ſine venia non poteſt ſocer, & ſocrus, etiam diſſoluta affinitate.*
2 *Reuerentia durat etiam diſſoluta affinitate.*
3 *Citari in ius ſine venia non poteſt patricius, nec pater adoptiuus.*
4 *Accuſare an poſſit mulier occiſores compatris ſui.*
5 *Teſtis an poſſit eſſe patrinus pro ſuo filio, quem de ſacro fonte lauauit.*
6 *Citari in ius ſine venia,an poſſit defenſor ciuitatis, & reſpublica, & Imperator, & Papa.*
7 *Citari an poſſit ſine venia dñs per vaſallum, vel patria, aut fiſcus per ſubditū.*
8 *Citari in ius ſine venia, an poſſit nouerca, & vitricus.*
9 *Citari in ius ſine venia, an poſſit qui habet ius patronatus eccleſiæ ab eo, qui fuit præſentatus in capellanum.*
10 *Citari in ius ſine venia,an poſſit presbyter parochialis à ſuis parochianis.*
11 *Citari in ius ſine venia,an poſſit doctor, ſeu præceptor per ſuum ſcholarem.*
12 *Princeps eſt iudex in caſibus feudi.*
13 *Citari in ius ſine venia non pōt abbas à ſuo monacho,nec patronus à liberto.*
14 *Citari poteſt in ius ſine venia maritus ab vxore, & econtra.*

GEneraliter. Propter breuitatem, & quia clara eſt,nō ſummat.¶ In gl. in ver.poſſumus.Iſtā gl.in oib' ſequit Spec.& plenius Io.An. ī tit.de actore.§.4. verſ. ſed nūquid edi-1 ctū.†Et in quātū gl.hic in fi.dicit ſocerū,& ſocrum nō poſſe in ius vocari ſine venia. Adde ꝙ hoc verū a eſt ēt diſſoluta[a] affinitate.per text.in §.ſocrū.in l. q̄ parētis.iūcta l. ꝓcedēti alle.in gl.q̄ iura loquunt diſſoluta affinitate.ad idē tex.in l.pe.de iure do.Nec ad hoc obſt.tex.in l.cui eorū.§.affinitates.j.de 2 poſtu.†quia quotieſcūq; aliquid ꝯcedit affinibus alio reſpectu, q̄ ꝑ ꝑ reuerētiā principaliter. & tūc hēt locū illud, qđ dr in d.§.affi-nitates.ſecus ſi reſpectu reuerētiæ aliquid ꝯcedat,vt in propoſito noſtro.& eſt tex.hic.nā reuerētia durat ēt diſſoluta affinitate, ſeu ꝯiunctione.patet in l.alia.§.elegāter.j.ſo.ma.& in l.vnica.§. cū aūt. C.de rei vxo.act.Etiā ad hoc ob.l.ſed hoc ita.cū glo.in ver.ſuccur-rēdū.j.de re.iu.quia ſm quod dicit Imo.ibi,ille tex.cū gl.de neceſ-ſitate intelligit,qñ ſocer fuerit in dolo, ſm diſtinctionē d.l.pe. aſs 3 cēt ꝯ tex, ī d.l.pe.¶ †Itē adde,ꝙ iſta lex pōt exēplificari in eo, qui de ſacro

ADDITIO.

a Diſſoluta. Ideo ſtante ſtatuto ꝙ inter affines fiat cōpromiſſum & ſit differētia inter ſocerū, & nurum poſt mortē viri, habebit locū ſtatutū, ſm Paul.de Caſt.cōſ.81.

de sacro fonte leuauit, quia nō poterit in ius vocari sine venia, sicut nec pr̄ adoptiuus, ſm Guil. de Cun. Bald. & Angel. & Pau. de Castr. & Ro. hic, licèt ipsemet Ro. in l. sed si hac. ꝑtor. s. eo. teneuit ꝯtriū. mouebat̄, quia maior est cōiunctio inter fr̄es, q̄ sit cū eo, qui est de sacro fonte leuatus, & qui eū leuauit. & tñ inter fratres habet locū actio famosa, puta actio de dolo. & sic pñt in ius vocari sine venia. l. filius. j. de dolo. iūcto d. §. ꝑtor. tñ nō discedo à cōi opi. quia ꝑꝑ cognationē spiritualē, q̄ ꝯtrahit̄ inter eos, loco pr̄is hr̄. iō iura appellāt eū ꝯpatrē. c. tua. cū si. ex̄ de cogna. spi. Ergo sicut socer qui loco parentis hr̄, nō pōt in ius vocari, ita nec ille, qui de sacro fonte leuauit. ꝑ hoc optima lr̄a. xxx. q. iij. c. ita diligere. vbi text. dicit talē esse diligendū tanq̄ patrem, quia maior est talis cognatio spūalis, q̄ sit vinculū adoptionis, vt ibi dicit tex. ergo sicut adoptiuus pr̄ nō pōt in ius vocari. l. adoptiuum. s. e. ergo etc. pro hoc etiā facit quod no. gl. xxvij. q. ij. in c. q. dormierit, quæ dicit, ꝙ cognatio spūalis maior est carnali. & iō dubitauit Bal. in l. j. C. q. accu. †verū mulier, q̄ tñ pōt accusare ꝑ iniuria sua & suorū, possit accusare occisores compatris sui. de quo dic vt ibi. ¶ †Ex ista equiparatione patris adoptiui, & eius, q. de sacro fonte leuauit. infert Bal. hic videri talē, q. ꝺ sacro fonte leuauit, nō posse esse testem ꝑ eo quē leuauit.[a] quod est not. dignum. & istud ēt tenuit Fulgo. in l. iiij. §. ꝑtor. s. eo. ꝑ istā æquiparationem, quam facit Guil. de Cun. de patre adoptiuo ad eum, q. de sacro fonte leuauit. nullā tñ facit mētionem de dicto Bal. hic in terminis idē ēt tenuit Sal. in l. testis idoneus. ff. de testi. per l. si quis alūna i fi. C. de nupt. Sed ꝯtriū ꝯsuluit Bat. in ꝯs. inci. In q. vertente inter dñm Simonē. & ita tenuit Bal. & Sal. in l. parētes. C. de test. & Floria. de Bono. in l. testis idoneus. C. de testi. quia oēs q. non reperiuntur esse testes in tit. de testib⁹. pñt esse testes, quia illud edictum de testib. est ꝑhibitoriū. l. j. circa prin. j. de test. ergo cū nō reperiat̄ ꝑhibitus, iste poterit esse testis. tñ pro opi. Bal. hic multum faciunt illa, q̄ in superiori articulo allegaui. iuncta l. parentes. sed potes r̄ndere ꝙ allegata in ꝯtriū loquunt̄ quo ad īpedimentū matrimonij ꝯhendi, & quo ad reuerētiā. ¶ †Quid in defensore ciuitatis, vt in repub. & papa, & imperatore, an possit in ius vocari sine venia. dic vt hic per An. tenētē, ꝙ non. cui adde tex. in glo. in ver. iussionē. & in l. bñ à Zenone. C. de quadr. ꝑscri. & in auc. neq; virū. in fi. cū gl. in ver. dicimus. col. viij. & not. Bal. in l. sed si hac. §. q. manumittuntur. in lect. anti. s. eo. & in d. l. bñ à Zenone. & facit quod not. gl. in l. iiij. §. j. in glo. ij. s. eo. idem ibi dixi allegando l. filium habeo. j. ad Maced. ¶ †Quid in vasallo, an possit vocare dñm suū in ius sine venia, dic vt per gl. tenētē ꝙ sic, in c. j. in verb. reuerē. de mil. vas. ꝙ cōtu. est. & dicit ibi Bal. in fi. per illā gl. idem esse in subdito agente ꝯ patriam, vel fiscum. & male, quia est ꝯ tex. cū gl. i d. l. bñ à Zenone. & ꝯ hic alle. ꝑ Ang. & licet in vasallo cōis opi. sit cū gl. ꝑall. quā ēt sequit̄ Io. Fab. in §. & in eū. instit. de actio. & Io. de Plate. in l. j. C. de colonis Thracensib. lib. xj. tñ Spe. in tit. de feu. §. qm̄. vers. xvij. tenuit ꝯtrium, sed non probat. ¶ Quid in colonis cēsitis volētibus cōuenire dños suos. gl. in l. ij. in ver. pr̄onos. C. in q. cau. colo. cēsi. lib. xj. tenēt, ꝙ debent petere veniam. ¶ †Quid i nouerca, & vitrico, an possint in ius vocari sine venia. Ful. hic vr̄ residere ꝙ sic, quia ꝯ eos dat̄ actio famosa. l. si nō dū. & l. ꝺ his. C. de fur. Nec ob. ꝙ nouerca loco matris habeat̄. vt §. socrū hic alle. i gl. q̄a r̄nder illud itelligēdū eē quo ad m̄rimoniū īpediēdū iter eos. & ꝺ hoc ēt ꝑ eūdū i l. j. C. eo. & ibi tenet ꝯtriū de nouerca. ꝑ d. l. j. C. e. Sed verorē puto opi. quā ipse tenet hic, ēt in nouerca, q̄a r̄nsio data ꝑ eū i l. j. C. e. ad d. l. ꝺ his. nō vr̄ satisfacere. qm̄ ēt dissoluta affinitate durat ius reuerētiæ. dixi i ꝑn. huius l. vñ pōt r̄ndeṙi ad d. l. j. C. eo. ꝙ ibi loquit̄ in vxorē pr̄oni, cuius app. nō venit nouerca. ¶ †Quid i eo, q. lit̄ iuspatronatus ecclesiæ, an possit ab eo, quē pr̄itauit, in ius vocari sine venia. †& ēt quid in ꝑsbytero parochiali. nō memini me legisse tactū per aliū, q̄ ꝑ Io. Fab. i §. & in eū. insti. de act. & dicit, ꝙ licet satis videret̄ æquum, ꝙ deberet peti venia per vocantem eos, tñ putat de iure ꝯtriū, cū non reperiat̄ expr̄ssum ꝑ hoc no. & durū vr̄, ꝙ ꝑsbyter parochialis posset i ius vocari sine venia, cū ipse, & q̄libet alius sacerdos large pr̄ & ꝑtor appellet̄. xxxvj. di. q̄s dubitet. & vj. q. ij. sacerdotes. ¶ †Quid in scholare, an possit i ius vocare ꝑceptorē sine venia. gl. hic, ꝙ sic. & Spec. in d. ver. sed nū quid edictū. & Io. de Plat. in §. pœnales. de act. ſm eū gl. in l. liberto. j. de obsequiis. velit magr̄o deberi reuerentiā.[b] & ēt probat̄ in d. c. sacerdotes. Nec ob. ꝙ ꝑceptor saltē qn̄ est doctor actu legens, sit iudex ordinarius discipuli. vt in auct. habita. C. ne fi. ꝑ pa. ergo sicut defensor ciuitatis nō pōt in ius vocari sine venia, vt dictū est. ita nec talis doctor. quia ad hoc dico, ꝙ responsio patet per id quod dicimus in vasallo, q. pōt sine venia i ius vocare dñm, vt dcm̄ est. † & tñ dñs esset iudex suus in casib⁹ feudi. vt in c. trāsmissa. de fo. cōpe. & c. cæterū. de iudi. c. imperialē. §. fi. de prohi. feu. alie. per Fede. aliud aūt est in defensore ciuitatis. q̄a tex. appel. patrē eorū, q. sunt de ciuitate. in §. cos. i auc. vt iud. sine quoquo suffra. imo nō vr̄ esse sine dubio in defensore ciuitatis, cū nō ois, q. large appellat̄ pr̄, sit de necessitate vocandus cū venia, vt patet per d. c. quis dubitet. iūctis not. hic in gl. ¶ †Quid de monacho agente ꝯ abbatē. dicit Io. An. in addi. Spe. in tit. de inquisitione. §. fi. i prin. idē eē, quod in liberto, & pr̄ono. ¶ †Quid i vxore agente ꝯ maritum, nō reperio tactū. nam primo videtur, ꝙ requirat̄ postulatio veniæ, cū reuerentiā debeat marito. d. §. eleganter. & d. §. cum autē. contrarium puto verius, per ea quæ hic not. expressius per Io. And. in d. vers. sed nunquid edictum.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Quem leuauit. Vide per eundem Alex. consi. 143 in ij. vol. & in cōs. 41. versic. Nec ob. in iij. vol. vbi dicit ꝙ potest esse testis. sed in d. consi. 143. tenet quòd non potest. vide Flo. in l. testis idoneus. j. de testi. qui tenet quòd potest esse testis. & ita sæpe consului.

¶Tho. Dip. Vide Ias. hic & in l. cū apertissimi. C. de iu. & Doct. in c. fi. de cognatione spirituali. & Bar. in cōs. 92. in j. volu. incip. In quæstione vertente. & vide Bal. in l. j. C. qui accusa. non pos. & ita plenius consului, & obtinui. adde tñ ꝙ Alex. de Imo. in cons. suo, ꝙ incipit, Perfectis his quæ in themate narrantur. ꝙ non est impressum. dixi, & consuluit ꝙ tale testimoniū est suspectum. & non facit semiplenam probationem per dictum Bal. in l. admonendi. j. ꝺ iur. & vide Lanfran. in c. qm̄ ꝯ falsam. in ver. testes. de proba. & vide Alexā. in consi. 181. in iiij. vol. ꝙ inci. viso te. ꝑmisso qđ allegat Ias. hic in d. c. viij. q. tñ de hac materia nihil dicit.

b ¶Reuerentiam. Dicit Imol. in c. j. de magistris. ꝙ scholares tenentur in necessitatib. alere doctorem suum, vt refert Lud. Ro. sing. suis. fol. iij.

Papinianus lib. j. Responsorum. LEX XIIII.

1 *Agere prohibitus, prout est excommunicatus, vel bannitus non videtur exclusus ab excipiendo, & an à compensando.* 2.
3 *Compensatio an sit defensio, vel exceptio.*
4 *Excōicatus, vel bānitus pōt se defendere, et excipere ī defensione necessaria.*
5 *Bannitus, vel excōicatus non potest petere statui terminum actori ad agendum, adeo ꝙ actore non agente. j. terminum sit, sibi impositum silentium.*
6 *Bannitus, vel excommunicatus an possit petere reuocationem tenutæ.*

Libertus.[a] Quādo quis se defendit aduersus eū cui dēt reuerentiā, nō debet veniā impetrare. h. d. ¶ †Not. arg. ꝙ prohibitus agere ꝑut est excōicatus. c. j. ꝺ exce. i vj. vel bānitus, q. ex forma statuti cōiter ꝑhibet̄ age, ñ vr̄ exclusus ab excipiēdo & defendēdo, ſm Gui. ꝺ Cu. & Bat. h̄ ē casus i c. cū iter. ꝺ exce. & probat̄ i auc. credētes. in ver. r̄ndere. C. ꝺ hę. & no. ꝑ Alb. de Ro. i iij. pte statu. q. liiij. inci. sed si statuto &c. ꝙ limita primo ſm Bat. h̄ i q̄busdā lec. esse verū i mera exceptione tēdēte ad excludēdū agētē. tñ secus si hr̄et vim actionis seu accusationis, ꝑut ē exceptio lenocinij, opposita ꝯ accusatorē ꝑ accusatū de adulterio, & ꝺ eo q. erat bānitus vel excōicatus. nā ei non ꝑmittit̄ talis exceptio. l. qm̄ Alexandrū. & ibi no. Pe. & Cyn. C. de adul. Nec ad ob. iste tex. cū gl. ma. in fi. q̄a r̄ndet Bart. ꝙ qđ ꝑmissa loq̄t̄ i eo, q. nullo mō poterat agere vel accusare. sed ista lex loq̄t̄ in eo qui poterat agere venia tñ petita. & an hęc sit bona r̄nsio, dicam super glo. subdit h̄ etiā Bart. ꝙ prima limitatio. s. data intellr̄ quando opponit̄ exceptio dilatoria hñs vim actionis, seu accusationis, prout est exceptio lenocinij, quę nō liberat accusatū à crīe. l. si vxor. §. iudex. & l. ij. & l. si maritus sit. §. præscriptiones. & ibi declarat Bar. j. de adul. secus qn̄ esset exceptio peremptoria. nam q̄tumcunq; haberet vim actionis, prout est exceptio cōpensationis, attamen cōceditur bannito, vel excōicato, quia excludere reū ab exceptione peremtoria, esset excludere reū à defensione, q̄ sibi ꝯpetit, ꝺ iure nāli, ꝙ fieri nō pōt, vt i cle. pastor. ꝺ re iud. & ꝑ hoc dicit Bat. posse induci. tex. in d. c. cū inter. cū eo transit simplr̄ Ful. hic. adde ꝙ ipsemet Bart. ꝯtrium tenuit in l. amplius in fi. j. rem ra. ha. & illam opi. tenet Io. de Are. Cy. & Bal. in d. l. qm̄. Alex. & Bal. in l. nemo. in fi. ad's est in l. cum Papi. C. de sen. †vbi dñt, ꝙ bānitus, & excommunicatus, qui nequeunt agere, nō pñt opponere exceptionem compensationis, quia cōpensatio[b] habet in se oppugnationem, qm̄ qui compensat, experitur. l. inter tutores. j. de admini. tut. & qn̄ non pōt agere, non pōt cōpensare. d. l. amplius. & prohibitus agere, vr̄ prohibitus opponere exce. quę sapiat oppugnationem. d. l. qm̄. istud ēt in terminis firmat gl. in d. c. cum inter. in ver. reconuētionem. & idem tenet Gof. & plures antiqui doct. quos ibi refert Io. An. & hic ēt sequitur ibi Io. ꝺ Imo. Mouebatur ipse, quia ideo competit exceptio compensationis alicui, q̄a ēt ei dabatur actio ad illud idem, & cui damus actionem, mult omagis exceptionem. l. nitus. §. cui damus. ff. de reg. iu. hoc idem tenet

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. Libertus. Vide Alex. cōsi. 103. in v. vol. inci. Consideratis

b ¶Fran. Cur. Compensatio. Adde tu, ꝙ ille qui compensat, vr̄ agere. ita Alex. in cōs. 14. in j. vol. & an excōicatus possit opponere de cōpē. vide ꝑ Fel. in c. cū inter de exce. & vide Ang. in cōs. 130 & Pau. de Cas. cōsi. 54. inci. si nanes, & gorus & Lu. Ro. cos. 76. inci. in causa nobilis viri. & de materia ꝑ Fel. in c. suborta. ex ꝺ iu.

net Bal.in d.c.cũ inter.idẽ vr̃ velle Bal.io sua dispu.inci.statuto caueñ,ꝙ fœnerator.vbi † post multa ꝯcludit, ꝙ stãte statuto,ꝙ fœnerator nõ audiaẽ post quinquenniũ sup forte,nõ poterit post quinquennium opponere exceptionem cõpensationis, quia talis defensio tolli põt.Nã videmus ſm eũ,ꝙ lex ciuilis interdũ istam exceptionem cõpensationis reijcit,all.l.debitor.j.de neg.ge.facit.l.fi.& ꝙ ibi no.C.đ.ꝯpẽ.Itẽ,q̃a ſm eũ nõ est mera defensio,sed impugnatio,& q̃dã recõuẽtio.l.neq;.C. đ ꝯpẽ.quã recõuẽtionẽ facere non potest excõicatus, vt d.c. cum inter. Tñ satis sustentabilis vr̃ pma opi.quã tenet Bar.ℏ & q̃ tenet Hos.An.de Bu.& d.Abb.i d.c.cũ inter. q̃a cõpensatio ioducitur principalr̃ p viã exceptionis. Vnde licet in quandam ꝯñoam dicatur impugnatio, tñ illud nõ debet attendi.l.j.in prin.ff.de aut.tut.pro ℏ ẽt allegant plura;quę breuitatis causa omitto.& rñdet ad d.l.amplius, ꝙ ibi considerař effectus cõpensa.quia in effectu cõpeosans petere vr̃ illud in quo damnificat aduersariũ. vbi large accipitur, nam & quilibet excipiens large dr̃ agere.l.j.ff.de exce. Non obst. rõ qua mouebař Io. de Imo.quia ꝯ illam est tex.in l.ẽt.ff.de cõpen.& ad d.l.qm̃.rñdet vt ℏ per Bar.& dictum est.s.† Item illud ꝙ dictum est exbaonitũ, vel excõicatum posse excipere & defendere,intelligas procedere in defensione necessaria. secus i volũtaria, vt probatur io l.de pupillo.§.j.inducendo,vt ibi per Bar.j.de ope.no.oun.& per Bar. in l.si fideiussor.§.si necessaria.j qui.saoś.cog. & no.In. & alij in d.c.cũ inter.& in c.dilecti eo.ti.& ideo vbicuoq; quis est citatus per hæc verba compareas,si vis. nam citatio talr̃ facta valet.c.significaui.de test.pro quo Bal.in auc.si quis de test.alle.gl.in l.ea quidẽ.C.si manci.ita fue.alie.vt ma.vel vbi citatus esset quis per hęc verba.cõpareas,si tua putaueris iteresse.quo casu vr̃ talis citatus voluntarie cõparere ſm Pau.de Cast.ℏ ar.c.veniens.el.ij de testib.& tũc excõicatus vel bannitus cõparentes vigore talis citationis nõ essent audiendi ſm eum, ꝙ est bene no.Et adde ꝙ istud ẽt fuit de mẽte Bal.in l.fi.in iij.a liàs.v.q.C.de edi.di.& in l.ij.ad fi.C.de pac. & no.Ro.in d.l.de pupillo.§.j. bene facit quòd no.Ang.& Imo.in .j.§.hæc stipulatio.infra si cui plusquam. per l.Falci.dum loquuntur de citatione clerici, đ quo me remitto ad ea,quę dixi io d.l.de pupillo.§.j. ¶ † Ex his infert Pau.de Cast. hic, quòd bannitus vel excõica. oõ poterit petere statui terminũ actori ad agendũ.adeo ꝙ actore non agente.j.terminũ,sit sibi impositũ silentium,iuxta.l. diffamari. [a] cũ ibi no.C. de ing.manu. nam excõicatus ℏ volũtariè petit. & istud est ẽt de mẽte Bar. ℏ expressius tenet Ant.đ Bu. in c.intelleximus de iudi. vbi etiã dicit ꝙ non poterit petere cogi actorem persistere i actione seu libello per eum producto, iuxta auct.qui semel.C.quo & qñ iud.Sed ꝯ istam facit id ꝙ nn.Ant.de Bu.in d.c.cũ inter.in fi.vbi dixit ꝙ excõicatus hñs excep.põt principalr̃ cõparere,& implorare offĩn iudicis, [b] vt imponatur silentiũ actori q̃ uis nodum agenti, put regr̃ peti põt, iuxta no.in l.si cõteodat.j.de fideiuss.& plene per Barto.in l.si finita.§ eleganter.de dam.infe.Et ita dicit sentire Fede.de Sen.in consi.cclxxvj.q̃a q̃cquid facit excõicatus ℏ casu facit ad fi.defensionis, dato ꝙ ipse puocet primo ad iudiciũ. sed certe Bar. ℏ expresse,& alij proxime allegati vñr tenere ꝯrium.& doct.non ponderant hanc ꝯrietatẽ, Ideo puto ꝙ opi.d.Ant.in d.c.cũ ioter.non sit vera,& eam reprehendit ibi.d.Ab.licet de prædictis nõ faciat mentionẽ. & mouet per c.pia.de exce.in vj. nam ex quo primo prouocat ad iudicium dr̃ haberi loco actoris.l.in tribus.j.de iud. & bene facit ꝙ no.Bar. io l.criminali.circa prin.C. de iuri.som.iudi. ¶ † Et ista faciunt ad q̃õnem,an bannitus vel excõicatus possit petere reuocationẽ tenute. [c] de quo vide per Bar.& alios in d.l.de pupillo.§.fi.cũ cõcor. & alia plura in mã vide per doc.in d.c.dilecti. & in d.c.cum inter. ¶ In gl.in verb.frequenter. ibi,de calũnia puniri. pro opi.gl.facit, quia pœna calũniæ est tanq̃ accessoria ipsius accusationis institute à p̃rono.adeo ꝙ iudex ex offi.de calũnia puniri possit, ita dicit Bar.ℏ in quibusdam lec.& pro hoc allegat text.in l.j.C. de adno. diuer.sed melius allegasset.l.j.ibi.no.C.đ calũ. ¶ In ea ibi recusando Bar.hæc in aliquib.lec.transit simplr̃ cũ glo.& idem tenet Ful. ℏ,per §.si libertus allegatum in gl.Sed ꝯrium vr̃ tenere Iac.Bu.& Saly.hic dicentes, ꝙ libertus non põt conuenire sine venia, & p hoc optime facit tex.in d.c.cũ inter. & istud ẽt tenet Ang. hic nisi p̃ronus fuisset in euideno calũnia, & ita intelligit ipse procedere tex.in d.§.si libertus.& facit ꝙ hr̃ in d.l.qui cũ maior.§ fi.cũ l.seq.j. de bo.li.Sed ex verbis Bar.hic in aliquib.lec. colligitur rñsio ad d.c.cũ inter. videlicet ꝙ ibi non põt recoouenire ille qui nullo modo poterat agere.sed in casu huius.l.poterat libertus agere,venia tñ petita & obtenta.Quæ rñsio non placet,quia ẽt excõicatus in casu.d.c. cũ inter poterat agere obtẽta absolutione . & ideo forte tutior est opi.Iac.But. Et ad d.§.si libertus. qui fortiter obstat,potes aliter respondere , ꝙ ibi a principio filius patroni reaccusans libertum nullam habet necesse petere veniam,& sic iudicium ẽt à principio valet,est verum ꝙ non incidit in pœnã priuationis iuris patronatus q̃ ius oõ obtineat in causa reaccusaoonis.quia parcitur ei qui prouocatus se vlcisci voluit.hic aũt ab initio iudicium non valuit, nõ petita venia per libertum reaccusantem patronũ cui debebat reuerẽtiã, pp quã nõ exhibitã incidit i pœnã. Quasi in hoc casu magis delinquat libertus, pp reuerẽoam q̃ debebat, q̃ io casu.d.§. si libertus,vbi oullam reuerentiã debebat filius patroni liberti,ideo ibi lex mitius se habuit ꝯ eum. Vel melius sustinẽdo Bar.respondeatis ad d.c.cũ inter. ꝙ ibi non erat illata iniuria ei,ꝯ quem agebatur ciuiliter, & ita procedat illud ꝙ voluit Ia. Bu.hic secus in casu in quo loquitur glo . hic,io quo accusabatur libertus criminaliter,& iniuriabatur a patrono accusante.

ADDITIONES.

a ¶ Tho. Dip. Iuxta.l.diffamari. Vide plene per Fel.in c.intelleximus.de iudi. & aliquid in c.cum inter.de except. & de materia.d.l. diffamari. vide Alexan.in l.de pupillo.§.si is cui.in fin.infra de ope.no.nun.& in l.si finita.§.eleganter.infra de dam.infe.& Ange.de Are.in rub. insti.de excep.

b ¶ Officium iudicis. An excommunicatus indistincte non habeat legitimam personam standi in iudicio vide Lu.Ro.sin.suis.fo.xxij.per Lapum alle.lv.

c ¶ Reuocationem tenute. Vide plene per Felyn.in d.cap.intelleximus.in verb.cum autem excommunicatus de iudicijs.

Paulus lib.j.quæstionum. LEX XV.

1. *Libertus potest impetrare iudicem delegatum contra patronũ etiam venia nõ petita.ac etiam dare libellum conuentionalem iudici.*
2. *Statutum puniens opponentem aliquam exceptionem, non comprehendit eum qui produxit exceptionem, parte non citata.*
3. *Papa dando iudicem delegatum excommunicato,non videtur eum absoluere. & etiam dispensare, quod agere possit.*

Libertus aduersus. † Libertus põt impetrare iudicẽ delegatum ꝯ patroonum,ẽt venia noo petita, ac ẽt dare libellum conuentionalem iudici.h.d. cum glo. ¶ † Et facit ſm Bal. ꝙ statutum punieos opponẽtem aliq̃ exce. non cõprehendat eum,qui produxit exceptionem , parte non citata. Sed certè iste text.parum aut nihil seruit,ad hoc,quia in mã ista edictum prætoris puniebat vocantem in ius sine venia,vt l.iiij.§.j.s.eo.& l.fi.j.eo.Non mirũ si nõ cõprehẽdit eum qui tñ libellum iudici offert,sł aduersariũ in ius non vocauit. Sed in q̃õne Bal.statutum non faciebat mentionem de citatione.ideo in q̃õne sua dic, vt colligitur ex not.per eum in l.j.C.quando lib.prin.da.&c.in l.si ea in fi.C.qui accu.non poss.& in l.si quando.in fin.C.de testib.& in l.j.§.j.de seru.& per Ange.in l.omnium.C.de test. ¶ † Facit etiam iste text. secundum Ange. ꝙ papa dando iudicem delegatum excõicato,non videatur eũ absoluere,& ẽt dispensare,ꝙ agere poiit.facit.c.j. de rescript.in vj. & cle.si summus,de senten.excom.

Paulus lib ij.Responsorum. LEX XVI.

1. *Libertus dato ꝙ non possit accusare suum patronum tutorem , vt remoueatur à tutela tanquam suspectus , tamen potest officium iudicis implorare ad eum remouendum , vt sic iudex ex inquisitione remoueat.*
2. *Statutum, ꝙ non soluens collectas nõ audiař,tamen si non soluens collectas nõ potest accusare offendentem , potest iudex ex inquisitione procedere contra offendentem.*
3. *Statutum disponens,ꝙ in cõtractibus minorũ,vel mulierum requiratur cõsensus propinquorum , non habet locum in minore contrahente nomine alieno .*
4. *Statutum ꝙ mulier non possit contrahere sine cõsensu ꝓpinquorum,an habeat locum in muliere contrahente per procuratorem .*

Quæsitum. Libertus põt tutorio oomine cõuenire patronum sine venia,ẽt actione famosa,licet proprio nomine nõ possit.h.d. Quid autẽ si libertus ꝓcuratorio nomine alterius ageret,an haberet locũ iste text. Gui.de Cu.Ray.Bal. & Pau.de Cast.hic teoẽt ꝙ non. quia offĩn procuratoris est voluntariũ.l.filiusfa.§.inuitus.j. de procu. ideo sibi imputet libertus.qui spoote assumpsit offĩn procuraoonis,sed offĩn tutoris & curatoris necessarium est l.j.in prin.& ibi no.in glo.j.de tute.Et ideo necessitas debet eum magis excusare arg.l.tutorem. in prin.j.đ his qui.vt indig.& idem tenet Ryc.de Saly.Bar.đ Saly. Bal.tñ hic in lec.anti. dicit se credere ꝯrium, & nihil allegat.ideo est tenenda prima opi.tanq̃ cõis. Vr̃ tamen limitandum pręterq̃ in procuratore, qui iam assumpsisset offĩn procurationis in genere,anteq̃ esset ꝯcta obło aliqua inter patronũ & constituentẽ istũ procur quia tunc est eadem ratio, quæ est in tutore,attento ꝙ ℏ ẽt potuit contingere , ꝙ tutor hic fuerit voluntariè datus, vt quia poterat se excusare,& noluit.& ad id ꝙ dixi, facit ꝙ legitur & no. in c.j.§.fi.in tit.hic finitur lex.in vsi. feud.In gl.in verb.potuisse ibi C.si tutor non gest.l.j.† No.tamen ex illa.l.iunctis ibi no.ꝙ dato ꝙ nõ possit libertus accusare suum patronum tutorẽ , vt remoueař à tute-

à tutela tanq̃ suspectus, tñ pōt offiñ iudicis implorare ad eum remouendũ vt sic iudex ex inquisitione remoueat. † & sic facit fm Bart. hic ad q̃õ. q stante statuto, q nõ soluens collectas nõ audiatur [a] in ciuilib. nec in criminalib. q licet non soluens collectas nõ possit accusare illum à quo fuit offensus, tñ iudex ex inquisitione poterit procedere ꝯ offendentẽ. Sed in ꝯtrium all. Bar. hic. tex. in l. non solum. §. q̃q̃. in ver. ego aũt &c. j. de iniu. vbi sicut liberto pro leui iniuria non datur actio iniuriarũ ꝯ patronum, ita nec marito libertę pro leui offensa p̃roni in libertã, q̃uis interſit mariti vxorẽ iniuria non affici. Ita in proposito sicut offensus non pōt accusare & conq̃ri, ita nec respub. seu iudex loco reipub. cuius itereſt subditum nõ offendi, nõ debet posse, ꝯqueri. de quo Bar. remittit ad no. per se in d. §. q̃q̃. de quo ẽt vide per Iac. Bu. in l. quæ adulterũ. C. de adul. & per Bar. in l. j. in §. q aũt. j. de aleato. & in cõs. suo inci. à Do. Cy. & c. late. per Bal. in repe. l. cum mulier. j. so. ma. & p eundem in l. j. §. Offilius. j. ne quis i ius voc. & in l. falsi. C. de fal. & in l. j. C. si à non ꝯpe iudi. & in c. dño Guerram. in prin. in tit. h̃ finit lex. & per Ang. in rep. l. si vacantia. versus fi. C. đ bo. vac. lib. x. & aliq̃d per eum in l. iurisgẽ. §. si paciscar. j. de pac. & in l. j. s̃. de his qui sunt sui, vel alie. iu. & in d. §. q̃q̃. & in d. l. falsi. & ibi Salyc. & per Pet. de Anch. i c. nulli de ac. Pro nũc adhęreo distõni Bal. in d. l. cũ mulier. & in in d. l. falsi. † Extra gl. facit iste tex. fm Ro. q statutũ disponẽs q in ꝯctib. minorũ vel mulierũ requiratur consensus propinquorum, nõ habeat locũ in minore ꝯhente noie alieno. adde Pau. de Cast. idẽ tenentem in l. cuicunq;. §. si ab alio. j. de instit. vbi dicit h̃ esse verũ q̃tum ad annulãdũ obl̃onem illius, cuius nomine ꝯluit, vt si minor ꝯxit procuratorio noie alterius. secus aũt si quæratur quo ad præiudiciũ minoris. Pro h̃ facit l. cũ mandato. in fi. de mino. & l. sed & si quis. §. fi. de insti. & c. qui gñaliter. §. j. de ꝑcu. in vj. iũcta l. fi. §. necessitatẽ de bo. quę lib. Raph. Cum. i l. apud Iulianũ. §. fi. tnt. ex cau. in po. ea. tangit istum articulũ, quem dicit vidisse đ facto in muliere, quæ ex forma statuti sine cõsensu propinquorũ non poterat ꝯhere. & vr̃ q ipsa ẽt nõ possit tutorio noie ꝯhere, p l. fi. C. de leg. tu. quia si non est pro se sufficiens, nec pro alio, vt ibi certe in ea persona, quæ procuratorio noie alterius ꝯheret, videretur firmiter tenẽdã esse primã opi. quia imputet sibi ille q̃ eum procuratorẽ cõstituit, vt probãt iura allegata pro prima opi. Sed ĩ persona q̃ tutorio noie ꝯheret, videretur magis dubiũ. [b] tñ adhuc idem puto, quia cessat rõ statuti q̃tum ad ꝑiudiciũ mulieris ꝯhentis, q̃a ipsa nõ obligat. Nec ob. d. l. fi. q̃a rõ illius. l. bene facit, q talis persona nõ debuerit dari tutrix. sed vbi data ẽ, & datio valeat. tunc vr̃ q ꝯctus valeat, præter q̃ quo ad præiudicium ipsius personæ ꝯhentis, vt ꝓbanr iura. s̃. alleg. Et nor. istum articulũ, q̃a nõ memini me vidisse in alijs locis tactum. ¶ † An autem dictum statutũ locum habeat in muliere ꝯhente per procuratorem, vide p Bart. Ang. & Raph. in d. l. apud Iulianum. §. fi.

ADDITIONES.

a ¶ Non audiatur. Vide late per Lud. Ro. consi. ccxiiij.

b ¶ Dubium. Dicitur q in vtroq. casu videtur aliter dictum, per ea q̃ voluit An. cõsi. ciij. vbi ponit, an minor xxv. ann. relictus tutor in testõ absq; ratione reddenda teneatur reddere rationem. & dñt Do. de Rot. decis. suis in antiquis de procu. q in iudicio in ciuili causa non potest per iudicem nec per expressum consensum parriũ lñmari ꝑsona minoris. xxv. ann. cõstituti ꝑcuratoris q̃a iudiciũ sit nullũ.

Paulus lib. j. sententiarum. LEX XVII.

1 *Facere an & quando possit quis præcise cogi, dicitur hic.*
2 *Factum iudiciale, si quis promisit, an possit ad id præcise cogi.*
3 *Promittens aliquid facere in iudicio habet contra eum executionem paratam sicut sententia vel confessio iudicialis.*
4 *Promittens aliquem exhibere in iudicio, & parere mandatis curiæ, an sit liberatus post sententiam, quemadmodum simplex fideiussor de iudicio sisti.*

CVm pro quo. Qui promisit aliquem sistere ĩ iudicio, compellit̃ h̃ facere, siue ꝓmissio sit facta curiæ, seu officialib. siue sit facta parti in p̃ntia officialiũ curię. h. d. ¶ In gl. fi. ibi, q nihil est &c. quia nõ reperitur q actio ad exhibẽdũ detur ad illud q p stip̃lonẽ promissum fuit. nam tunc agitur ad ipsum factum promissum, vt impleatur, & tũc agitur actione ex stipulatu insti. de ver. obli. in prin. aut agit̃ ad interesse, eo quia factũ non est adimpletum debito tp̃e, & tũc agit̃ certi cõdõne. l. certi cõdõ. in prin. cũ gl. in ver. ex certo. j. si cer. pe. ¶ † Ex gl. dicit Pau. de Cast. no. h̃, q licet rĩr quis cogi nõ possit ad factũ promissum, sed liberet̃ soluẽdo interesse. l. si quis ab alio. §. fi. circa fi. de re iud. tñ in casu huius. l. poterit p̃cise cogi, per istũ tex. & ita dicit tenere Ia. de Bel. in §. ad excludendas. in auc. de liti. Sed certe Ia. de Bel. de h̃ nihil dicit, sed dicit quasi in effectu illud qđ no. gl. i auc. gñalr. in verbo cõscribat. de epi. & cle. de quo ẽt facit mentionẽ Bart. & in ꝯtrũ facit, quia nõ inuenit̃ iure cautũ. nec tex. h̃ dicit q p̃cise cogat̃. Quinimo gl. h̃ dũ dicit cogi ad interesse sentit ꝯtrium. † Item q̃a nõ est verũ q ađ factũ iudiciale ꝓmissum teneat̃ quis p̃cise, sed tñ in certis casib' de quib. in l. sed & hę. §. p̃tor cũ gl. j. de ꝑcu. & in alio casu quẽ posui i l. si ꝯuenerit. s̃. de iur. om. iu. Tñ puto q vbi hæc stipulatio sit de iudicio sisti q̃ est prætoria, & sic fiat de eo ad q quis tenetur ex dispositione legis, vt l. j. j. đ præto. stip. iuncta gl. j. dũ dicit p̃toriam stip̃lonẽ esse illã quę ẽt ab inuito venit p̃standa, possit ꝓmissor p̃cise cogi ad tale factũ per l. stip̃lo. §. siue. ff. de ope. noui. nun. Et ita per illũ tex. no. Bar. in l. stip̃lones nõ diuidunt̃. in viij. q. de verb. ob. & in terminis no. An. in l. si barsaroram. C. de fideiusso. & Bal. in l. ij. § j. in fi. j. qui satisda. cogan. & aliquid per Ang. Ful. & Pa. đ Ca. in d. l. ij. §. fi. j. qui satisd. cogan. Itẽ adde fm Bal. & Pau. de Ca. h̃. † q talis ꝓmissio facta in iudicio ꝓut loquit̃ iste tex. habet paratã executionẽ, sicut snia vel cõfessio iudicialis. iuxta l. post rẽ. j. de re iu. & l. j. C. de confes. Pro quo allegãt. l. tale pactũ. §. q̃ prouocauit. fm lec. Bar. ibi. j. de pac. adde tex. in c. p. & g. & ibi ponderat Ant. de But. in no. de offi. dele. & in c. ad reprimendã. & ibi per eũdẽ, de offi. ord. & plenius per doct. in c. si qñ. de offi. dele. & per Bar. in l. j j. iud. sol. & ita istũ tex. ad h̃ allegat Bal. in l. fi. §. j. in prin. C. đ vsu. rei iud. & in l. qui crimẽ. in vj. q. C. qui ac. nõ pos. ¶ Itẽ an ex ꝓmissione de quа h̃, oriat̃ actio vel offiñ iudicis, vide Bar. hic, cui adde gl. & doc. i auc. gñalr in verbo cõscribat de epi. & cle. & ꝯclude melius, vt per Ia. de Bel. in d. §. ad excludẽdas. ¶ † Et an iste qui ꝓmisit aliquẽ exhibere ĩ iudicio, & parere mandatis curiæ, sit liberatus post sniam quẽadmodũ simplex fideiussor de iudicio sisti. iuxta l. græce. §. post litẽ. j. de fideius. Bal. hic q̃rit, & ñ decidit. Pe. đ Anc. h̃ tenet q vsq; ad sniam p d. §. post litẽ. ita ẽt vr̃ tenere Bal. ĩ addi. Spec. in tit. đ reo, quasi habeat̃ pro simplici fideiussore đ iudi. sisti. allegat istũ tex. & facit no. per Bar. i l. iiij. j. đ custodia reo. & p Bal. in l. q̃ crimẽ. in iij. q. C. q̃ accu. de quo dicã post Bal. & Moder. in l. ij. §. fi. j. q̃ satisda. cogantur.

Caius lib. j. ad legem xij. tabu. LEX XVIII.

1 *Capi an possit quis in propria domo & inuitus extrahi vel citari.*
2 *Capi vel citari an possit quis in apotheca seu domus.*
3 *Domus appellatione an veniat caupona.*
4 *Domus appellatione an veniat porticus.*
5 *Domus appellatione an veniat, ostium domus.*
6 *Capi an possit quis in ecclesia vel hospitali.*
7 *Debitor potest capi et extrahi de domo quando est citatus personaliter vt compareat, & non vult comparere.*
8 *Debitor si ex commissione facta officiali potest capi & inuentus fuit extra domum & commissarius eum insecutus fuit vsque ad ostium & ipse ingressus fuerit domum, non potest inde extrahi.*
9 *Citari quamuis non possit quis verbaliter in domo, potest tamen citari ad domum affigendo schedulam ostio.*
10 *Capi et citari pōt quis in palatio dñorum, secus in palatio episcopi. sed ĩ domo aliena habitationis non potest quis capi si dominus domus prohibet.*
11 *Mulier pro causa ciuili non potest regulariter capi, fallit si sit obligata pro administratione tutelę quã assumpserat renunciando velleiano et omni auxilio.*
12 *Mulier meretrix vel luxuriose viuens non debet gaudere priuilegijs, & beneficijs legum concessis matribus familias.*
13 *Mulier an possit capi pro crimine, dic vt hic.*

PLerique. † De domo propriæ habitationis nõ debet quis inuitus extrahi seu realr̃ citari, verbalr̃ aũt i domo pōt citari, ita demũ si ad se p̃stat aditũ vel ex publico cõspiciat̃. de alio vero loco putã vinea, balneo, vel theatro bñ pōt, non solũ verbalr̃, sed ẽt realr̃ vocari & extrahi etiã inuitus, quamuis ad se aditũ non præstaret. h. d. vsque ad l. neque. ¶ † In textu ibi de domo &c. an idem sit in apotheca. Pa. de Cast. hic tenet q non per l. sed ẽt. j. eo. adde l. lex Cornelia. §. si tñ in verbo meritoria cũ glo. & ibi per Bar. j. de iniur. & tex. est ibi per Bar. in l. j. iuncto prin. ff. de liber. agnoscen. & Bar. in l. iiij. §. præter. ff. de dã. inf. & Ant. de Bu. in c. causam. de do. & con. facit, q no. Bar. in l. meminisse. s̃. de offi. ꝓcon. & q no. Alb. de Ro. in ij. parte statutorum. q. xxxvj. & per Pau. de Cas. in cõsi. xlij. vbi tangunt an statutũ loquẽs de domo extendat̃ ad apothecã. Et Pau. de Ca. tenet in d. cõsi. inci. In xp̃i noie viso puncto &c. q quis pōt capi in apotheca & in taberna, dato q statutũ diceret q nõ possit quis capi i aliqua domo fm eum. ¶ † Quid in caupona an veniat app̃lone dom' habitationis, vide per Bald. in c. ij. de duob fra. de nouo benefi. inuesti. vbi alle. glo. insti. de rerũ diui. §. cũ in suo, in verbo app̃lonẽ, per Ro. in l. ij §. domini. el. ij. j. ad silla. & hic, & in l. cũ qui ędes. de vsuc. facit, q not. Bald. in l. j. §. de exceptionibus. j. nau. cau. &c. ¶ † Quid in porticu domus, cõiter dicitur q nõ est idẽ q in domo per l. cætera. §. hoc senatusconsultũ. j. de leg. j. & ibi per Bar. & alios, & per Spe. & Ioã. And. in tit. de iniur. §. j. ver. pone statuto. & per Bald. & Ange. hic. & p Bal. in rub. j. so. ma. & p Pau. de Cas. in l. q ꝯclaue. & ibi

& ibi Bar.j.de dam.inſe.& aliquid p Bar.in d.l.meminiſſe. p Ant. de Butrio c.inter alia.de immuni.eccl. ¶ 5 †Quid ſi eſt in oſtio domus,[a] an ibi poſſit capi: cõiter diſtinguit̃,aut erat intra clauſuram domus,aut ex̃.vt per Bar.in l.j.§.j.j.de cloa.& in d.l.meminiſſe. & p Io.An.in addi.Spe.in rub.de immu.eccl.& p Iac.de Are.Bal.& Imol.in d.§.h̃ ſenatuſcõſ.p Bal.i l.data.C.q accuſ.& in l.Gallus.§.ille caſus.& ibi p Imol.de lib.& poſth.& Bal.in rub.j.ſo.ma. & dicit Ang.h̃ de hoc eẽ meliorẽ tex.q ſit i iure,i §.ſi ab hoſtib.ver.dictũ.inſti q.mo.ius pa.po.ſol. & illũ alle.Iac.de Aret. in d.§.hoc ſenatuſcõſ.facit quod not.Bar. i l.quid ſi fugitiuus.§.apud Celſum. ff.de ædil.edi. ¶ 6 †Quod i eccl'ia[b] dic vt per Gui.& Bart.h̃.cũ quib' tranſit Bal.h̃.& in l.ij.C.de ſac.ſan.ec.& in l.ẽt.C.de exec. rei iudi. & in l.ſi quis ad declinand.ĩ.C.de epi.& cle.in ver.ſed iuxta h̃ qro de duob.etc.vbi ẽt dicit idẽ eẽ i hoſpitali qđ in eccleſia.& alle.dictũ Archi.xvij.q.iiij.i c.diffiniuit. qđ ad hoc reputat Bal.not.dignũ Et circa hoc adde q̃ dxi i l.j.ſ.eo.& q̃ no.i c.inter alia. de imu.eccl. & ibi ẽt tegit d.Ant.quid i porticu eccleſiæ. Limita tñ iſtã l.cũ ſi. nõ habere locũ i eo,q exheret̃ de domo,vt acceptaret officiũ publicũ,ad qđ deſignatus eẽt:quia p p h̃ licite exhit̃ de domo.vt eſt tex.ſing.in l.ex oib'.C.de decur.lib.x.& ibi Bart. ¶ Itẽ fallit in caſibus criminalib.[c] vt p gl.in l.ſed ẽt.j.e.& p gl. in l.nemo.de domo. j.de reg.iu. ¶ 7 †Ex quo ſignãter iſert Ang.h̃ ad cautelã, p quã creditor poterit ſibi ꝯſulere ꝯ̃ debitorẽ nõ exeũtẽ de domo. nã poterit creditor ꝓcurare,ꝙ iudex citet debitorẽ ſuũ,& eũ nõ ꝯparẽtẽ mulctet in mulcta applicãda fiſco nã ꝓ tali cõtumacia, & mulcta poterit extrahi de domo,& carcerari,cũ cõtumacia dicat̃ eẽ delictũ,vt fuit viſum poſt gl.in l.j.§.fi.in ver.merã pœnã.ſ.tit.j.Et poterit poſtea ad inſtantiã creditoris in carcere recõmẽdari.& iſta fuit cautela,quã tradit Bart.in l.cũ in eo.a's eſt,io l.ſacrilegij.§.j.j.ad l. pecu.& ſequit̃ Pau.de Caſt.& Imol.in c.ij. de pig. ¶ Sed aduerte, quia ſm do.Abb.in c.ad petitionẽ.de accu.iſta nõ vr̃ tuta cautela: quia ille citatus vt euitet cõtumaciã, poterit nõ eximere domũ, & cõparere p ꝓcuratorẽ, cũ nõ cogat̃ perſonaliter, niſi ex cauſa. c.j.de iudi.in vj.l.fi.cũ ibi not.C.de ꝓcu. Sed dic,ꝙ cautela vr̃ tuta attẽta practica,quã dat Bar.in d.l.fi.C. de ꝓcu. ſm quã erit i ptãte iudicis arctare ad cõparẽdũ perſonaliter,de quo ibi dixi. ¶ Intelligas tñ ad hoc vt dicta cautela ſeruiat, neceſſe eſt ꝙ citatus fuerit in vera cõtumacia ꝯſtitutus,a's nõ poſſet mulctari.vt p gl.& doc. in l.j.§.fi.in gl.mag.ſ.titu.j. ¶ Põt ẽt dari alia cautela,ſm Ro.hic.ſ.ꝙ ꝓcuret̃ debitorẽ deſignari ad aliquod offm̃ publicũ. nã põt exhi de domo ad acceptãdũ offm̃,vt dixi,& eo extracto poterit citari. ¶ Et qñ poſſet iudex quẽ capi, ſeu realiter citari facere, vide late Bar.in d.l.cũ in eo. ¶ In tex.ibi,refugiũ. per iſtũ text. dicit Bal. hic. quẽ ſequit̃ ſimplr̃ Ro.hic, 8 †ꝙ ſi officialis habẽs cõmiſſionẽ capiẽdi debitorẽ iuenerit eũ ex̃ domũ,& eũ inſecutus ſit,vt capiat, & debitor aufugerit, & domũ ingreſſus ſit, ꝙ nõ poterit de domo extrahi.pro quo ẽt alle.l.quis ſit fugitiuus.§.itẽ Celſus ſcribit. & qđ ibi not.j.de ædil edi. Sed aduerte,quia ipſemet Bal.in repe.l.cunctos populos.in rep.magna.C.de ſum.tri.tenet ꝯ̃riũ, p l.ꝙ ait.§.fi. j.de adul. Vbi ſatis eſt ꝙ initiũ fuerit licitũ, ſi nullũ interuallũ interceſſit.& rñdet ad d.§.itẽ Celſus. cũ ibi no.gl. i ver.adduci. quia ibi loquit̃,qñ p abſtractionẽ fieret iniuria, aut p̃iudiciũ tertio. tñ magis placet opi.quã tenet Bal.hic,p illũ tex.Et ad l.ꝙ ait.rñde ꝙ illud eſt verũ,niſi alia ſit rõ in fin.q̃ in initio.vt declarat Bald.in l.ſi quis nõ dicã.C.de epi.& cle.p d.§.idẽ Celſus.cũ ſi. Sed in propoſito alia erat rõ in fi.hoc eſt in loco, de quo exhit̃, quia debet eſſe domus tutiſſimũ refugiũ,vt hic,q̃ eſſet in loco primi. ¶ 9 †Not. ex l.ſatiſq; pœnæ.ꝙ vbi quis eſt in domo q̃uis nõ poſſit verbaliter citari i pſona,tñ põt fieri citatio ad domũ affigẽdo ſchedulã oſtio, & ex hoc citatus reddet̃ fictus,ſeu p̃ſumptus cõtumax. ideoque ꝓcedet̃ ad miſſionẽ in poſſ.vt hic.& l.iij.§.toties.j.de dã.infec.& c.fi.de eo q mi.in po.cã rei ſer.& ita declarat Io. An. i c.Romana. §.ꝯ̃hẽtes.de ſo.cõpe.in vj.in nouel.vbi tractat mãm iſtius.l.pleniq;. 10 ¶ †Not.in l.ſed ẽt.in ver.theatro.ꝙ quis põt capi,& citari in palatio dñorũ,ſm Bal. ſecus tñ in palatio epi, quia tũc habet locũ diſtinctio tradita in c.ad cõſtituimus.xvj.q.iiij.dic vt per doc.ibi.& d. c.inter alia. ¶ Et p hoc põt inferri,ꝙ quis põt citari,& capi i domo aliene habitationis. qđ ſane intelligas, niſi dñs domus ꝓhiberet, quia tũc nõ eſſet licitus ingreſſus. per l. q domũ alienã.j.de iniur. & l.diuus.j.de ſer.ruſti.præd. ¶ In gl.fi.ſuper ver.nemo exhi. intẽtio gl.eſt,ꝙ in trib' caſib' permittat̃ tñ citatio verbalis, & nõ realis.Primus eſt in matreſa.ẽt ex̃ domũ.Secundus i eo, q eſt in domo,q põt citari verbo tñ,qñ ex publico cõſpici põt, vel qñ ad ſe p̃bet aditũ.Et iõ ſi oſtiũ eẽt apertũ,& citãdus diceret nũcio, ꝙ nõ igrederet̃,nõ valeret citatio,quia nõ dr̃ p̃bere ad ſe aditũ. Tertius caſus eſt in iudice delegato,per §.ſi vero.allega. in gl. de cuius intellectu fuit viſum in l.ij.ſ.de iur. om.iudi. ¶ 11 †Adde ꝙ licet mulier p cã ciuili nõ poſſit regulariter capi, tñ fallit in muliere obligata pro adminiſtratione tutelæ, quã aſſumpſerat renũciãdo Velleia. & oĩ auxilio,iuxta auc.matri, & auiæ.C.qñ mu.tu.offi.fun. Nã vr̃ huic bñficio renũciaſſe,ſm Bar.in d.auc.mr̃i & auiæ.& in l.ſi quis ſub ꝯditione.j.de teſt.tut. 12 †Itẽ fallit i muliere meretrice, vel luxurioſe viuente, quia nõ debet gaudere beneficijs legũ ꝯceſſis mr̃ibusfami.ita ſingulr̃ dixit Bal.in l.ꝯſentaneũ.C.quõ & qñ iud.arg. tex.in auc.de teſti.& ea q̃ parit i xj.mẽſe poſt mari.mor.§.fi.quod intelligit Ro.in d.l.ſi vero.§.de viro.in ij.fal.ff.ſol.ma.eſſe verũ, niſi talis mr̃ luxurioſe viuẽs eẽt nupta.all.l.i fiñ no.p Io.An. i addi.Spe. i rub.de mu.at.l.ſi vxor.§.j.j. de adul. ¶ Itẽ illud qđ dixit glo.hic in mr̃eſa.ꝙ nõ poſſit capi, & carcerari. itellige ꝙ ꝓcedebat ſm tẽpora ffforũ,vel codicis ſolũ in matreſa.i.muliere ſui iuris,vt loquit̃ l.j. C.de of.diuer.iud.iũcta l.nã ciuiũ.ff.de his q ſunt ſui vel ali.iu.Secus in filiafa.quia poterat capi. vt ꝓbat̃ i l.pe.C. q bo.ce.poſſ.Sed hodie nulla mulier ꝓ debito capi,& carcerari p̃t,i auc.nouo iure. C.de cu.reo.& no.Bar.& Ang. i l.nemo carcerẽ. C.de exac.tri.lib. x.& no.Bar.& Ang.in d.l.ſacrilegij.& S.l.i l.j.C.q bo.ce.po.Licet Bal.ibi p d.l.pe.ſimplr̃ dixerit,ꝙ mulier põt carcerari ꝓ debito. & eũ ſequit̃ do.Abb.in c.ad petitionẽ.de accu. & oõ bñ p prædicta. 13 ¶ †An aũt ꝓ crimine capi poſſit mulier,dic vt i auc. nouo iure.C. de cuſto.reo.& aliquid p Bal.hic, & in l.j.j.q ſatiſd.cog. ¶ Vltimo dicit Bal.hic,quẽ refert,& ſequit̃ Pau.de Ca. ꝙ exiſtẽs in domo ſi citatus ſit,qñ ex publico ꝯſpici põt,vr̃ citatus i domo, p iſtã l.ſatis hoc volẽtẽ.& qđ no.hic i ver.ꝯſpiciat̃.& idẽ facit ſm eos, ꝙ ſi moniales exñtes intra gradus monaſterij faciãt aliquẽ ꝯ̃ctũ.[d] de quo notarius exiſtens extra gradus ſit rogatus, poterit ſcribere notarius actum in monaſterio etc. quamuis ipſe ſit extra.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Domus. Sed tu adde,quid ſi eſt in naui,an in ea poſſit citari, & de ea inuitus extrahi,ſicut de domo. Vide Ro.in l.j.§.dñi.j.ad Syl.q ponit hãc q alle. Alb.ij.parte ſta q̃ inci Itẽ qd ſi ſtatuto maior pœna, & decidit ꝙ nõ,ſicut de domo: qa nauis cõtinet̃ ap.domus. ꝓ qua deciſ.& adduco,qđ voluit Bald.in l.certi iuris.C.loc.vbi dr̃ ꝙ nauis dr̃ ꝓdiũ vrbanũ,& venit app.domus. ꝯ̃riũ tñ eſt verũ, ꝙ diſpoſitio illarũ ll.non procedat in naui, ex quo loquunt̃ in domo ſua, & domus conſtituit̃ ex tecto.& parietibus.l.eum qui ſedes.j. de vſuca. & tranſit Lud. in loco alle.& ꝓ iſta parte adduco tex.i l.j.§ ſi qs de naui.j.de vi & vi ar. vbi ille q expulit aliquẽ d̃ naui,nõ punit̃,ac ſi expuliſſet d̃ domo.qđ no. qa nemo tãgit.

b ¶Eccleſia. Vide per Oldr.conſi.44.& conſi.44.Ro.cõſi.227.hic alle.ẽt per do.Iac. cui adde eundem Ro.conſil.333. & in quantum ponit, an in continentibus eccleſiæ quis capi poſſit dic pro eo facere quod volunt do.de Rot.deciſ.iuris de ꝓb. ꝙ ſi ꝑ pe benefi in aliqua eccle debeatur benefi.vacans. in cimiterio ipſius eccle.

c ¶Caſibus criminalib.Vide Iaſ.hic in xj.fallen. & in l.fi.C.de procur.& vide Bart.in in conſi.269.incip.Statuto ciuitatis.Idem in j.volu.& ibi plene ſcripſi in addi.

d ¶Contractum. Vide quod voluit Fede. conſil.155.

Caius lib.j.ad legem xij tab. LEX XXII.

1 *Citari an poſſit impubes in poteſtate patris conſtitutus, & an debeat vocari pater, vel ei dari tutor.*

2 *Pupillus ſiue ſit ſui iuris, ſiue in patria poteſtate conſtitutus, non poteſt citari ſine tutore, & ſi non habet tutorem, vocandi ſunt coniuncti.*

3 *Pupillus debet citari cum tutore, & ſi non habet, citari debent proximiores.*

4 *Pupillus, & adultus non poteſt capi, & carcerari pro debito.*

NEque. 1 †Impubes cõſtitutus in p̃ris ptãte citari non poteſt verbaliter, nec ẽt realiter in capiendo perſonam.h.d. Bart.tamẽ hic intellexit iſtum tex.tñ in citatione reali.& ita ẽt intelligit l.quicũq;.in princ.ſ.eo. quia verbaliter impubes põt citari cum auctoritate tutoris,ſm eum, per l.j.§.ſufficit.j.de ad.tu.& ita intelligit Saly.& Pet.de Anch.hic. Sed Bal.hic i 2 lectu.ano qua intelligit iſtum text. in citatione verbali,& dicit,ꝙ tenor huius lr̃æ eſt,ꝙ ſi impubes eſt citatus, non põt procedi ꝯ̃ eum tanquam ꝯ̃ contumacem, niſi quo ad miſſionẽ ex primo decreto.l.apud Iulianũ.in prin.quib. ex ca.in poſ.ea. & plene not.in l.cũ & minores.C.ſi aduer.rẽ iu. Et ſubdit,ꝙ ſi pupillus eẽt in p̃ria ptãte,tũc debet vocari pr̃, q eſt legitimus adminiſtrator.Ita intelligit ipſe Paul.de Caſt.hic.dicit,ꝙ iſte text.põt ẽt intelligi in citatione verbali,prout etiã fuit de mẽte glo.& dicit,ꝙ ſecus eſt in impubere ſui iuris,vt hic in gloſ.niſi eſſet infans,vt d.l. quicũque.quia nullo modo poteſt citari, vt ibi. Et ratio diuerſitatis inter pupillum exiſtentem in patria ptãte,& exiſtentẽ ſui iuris eſt,ſm eum;quia tutor poteſt cõparẽdo pro pupillo,vel cũ pupillo legitimare perſonã eius,& ſupplere defectũ ætatis.Sed pr̃ iſtud iure nõ poterat.quia p̃ria ptĩs ætatẽ filij nõ ſupplet.l.fi.§.j. de ver. obli.& ibi vide Bar.hodie verò vr̃, ꝙ cũ pr̃ ſit lĩm' adminiſtrator, iuxta l.j.C.de bo.ma.videlicet i ſuis bonis, i quib.pr̃ hẽt vſumfructũ,ꝙ poſſit ſupplere ſicut tutor.ſed ſi pr̃ renunciaret vſufructui, & ſic nõ eẽt lĩm' adminiſtrator, vr̃ ſm eũ ꝙ filius poſſet ꝯueniri, & dabit̃ curator litis.l.fi.§.ſin aũt pr̃e recuſante.C.de bo.q̃ li.Intellige tñ ꝙ poſſit ꝯueniri eo mõ quo ꝯueniri debet, qñ hẽt tutorẽ, ſecundum quod.j.dicã. ¶ 2 †Puto igit̃ verũ eſſe, ꝙ ſiue ſit in patria poteſtate,

potestate, siue ẽt sit iuris, non valeat citatio solius pupilli quantũ ad hoc, vt nemine comparente, possit ꝯ eum tanq̃ ꝯ cõtumacem procedi ẽt ad primũ decre. imo si habet tutorẽ, tutor citãdus est.[a] vel si non habet, †debẽt citari cõiunctĩ. vt l. hæc aũt. in prin. iuncto §. j. & ibi no. Bar. in fi. j. ex quib. cau. in pos. ea. & probat in l. si ex legato. & in l. seq. & no. Bal. & Mod. ibi, j. de vet. obl. & ibi dixi. intelligit istam legem Bal. in l. fi. C. si propter pu. pensi. & idẽ vr̃ tenere Spec. & Io. An. in ti. de primo, & secundo decreto. §. restat. versic. sed pone pupilli. cum seq. & Io. de Imol. in l. ꝯ pupillum. & ibi dixi de re iud. licẽt Bar. in d. §. sufficit. tenuerit valere citationem factam de solo pupillo, sed magis communiter reprehenditur. vt per doct. in dictis locis. ¶ †Et quia dictum est, pupillũ nõ posse capi, quid in adulto? vide Bal. & Saly. in d. l. j. C. q̃ bo. ced. po. & Ang. in repe. l. nemo carcerem. C. de exac. trib. lib. x. tenentes ꝙ non. & idem dicit hic Ro. licẽt de eis mentionem non faciat.

ADDITIO.

a ¶Citandus est. Adde quod voluit Lu. Ro. cons. cccclxiij. Abb. cõs. lxxxviij. & in q̃tũ d. l. ai. si ꝯ dicẽdo ꝙ minor nõ p̃t capi ꝓ debito. vt vult Lu. Ro. cõs. cxc. dicit ꝙ minor pat. ẽ s̃m decr. ꝙ nõ interponit, nisi pp cõtumaciã. vide p no. i d. cõs. Ro. 453.

SVMMARIVM.

1 *Debitor carceratus pro debito an possit relaxari de consensu creditoris absque mandato iudicis.*

2 *Citatus reus nõ tenet cõparere, si pẽdẽte termino citationis trãsegit cũ actore.*

§. Qui in ius. Citatus realiter debet relaxari, si cõpetat legitimus defensor, vel si de negotio fuit transactum. h. d. ¶Et p̃t exemplificari in istis, q̃ capiuntur tanq̃ suspecti, & fugitiui, iuxta l. ait p̃tor. § si debitorẽ. j. q̃ in frau. cre. cũ ibi not per Bar. & per gl. & Dy. inst. de act. in prin. in verb. iudicio.[a] quia dato fideiussore de iudicio sisti relaxantur, quia tunc cessat suspicio, iuxta l. si fideiussor. §. fi. q̃ satisd. cog. & not. gl. in l. fi. in verb. fideiussores. C. de seri. Et similiter si transactũ sit post capturã super obligatione, pro qua captus debet relaxari, vt hic. ¶ †In text. ibi, demittendus est. exponunt docto. cõiter hic. s. iudicis arbitrio, seu officio, & sic ꝯcludũt, relaxationẽ capturę faciẽdã esse iudicis mandato, nec sufficere cõsensum creditoris. Pro quo Angel. hic alleg. l. nihil tã nãle. de re iud. & facit ad not. per Bar. in l. j. §. & post operis. j. de ope. no. nun. & in l. fi. s̃. de off. ꝓcur. cęsa. & Bal. in auc. itẽ quicũq;. C. de epis. & cle. Sed ꝯ decisionẽ vr̃ facere vna r̃o reddita per Bart. in d. §. & post operis. dũ alle. l. ij. C. de execu. rei iudi. potes r̃ndere ꝙ iõ aliud est hic: quia carcer pẽderà iurisdĩone iudicis, nõ aũt priuati. l. nemo carcerẽ. C. de exac. tribu. lib. x. l. j. C. de priua. car. ¶ In tex. ibi, defenderet. intellige s̃m Bal. in lect. anti. qñ quis cõparet ad plenam defensionẽ obligando se ad defendendum in tota lite, & ad soluendũ iudicatũ. secus in eo, qui allegaret aliquas cãs, propter quas ille capi non debuit. Nã interim nõ debet relaxari, s̃m Bal. & Pau. de Cast. hic. allegant not. per Inno. c. ij. de procur. facit d. l. in eo. §. nemo. cũ ibi no. j. de reg. iu. Vbi aũt ipsemet captus peteret se relaxari, tunc si captus esset rõne suspicionis, vel fugæ, vel rõne cõtumaciæ, satis vr̃ esse ꝙ satisdet de iudicio sisti, quauis nõ caueat de iudicato soluendo. per auc. ei qui. C. de bo. auc. iud. pos. iuncto §. sed hæc hodie. insti. de satisda. Facit l. sciendum. in princ. cum ibi nota. j. qui satisd. cog. & ita vr̃ esse de mente Ang. in l. si arbitrio. §. j. j. qui satisd. cõg. in repe. l. nemo carcerẽ. C. de exac. tribu. lib. x. & per Bal. in l. fi. §. & si præfatam. C. de iu. delib. vbi quis captus ex eo, quia non soluebat, in quo condẽnatus erat iuxta l. j. C. qui bo. ced. pos. tunc nõ relaxabitur, nisi soluat. vt hic per Bart. allegantem l. si pecuniæ. §. fin. in rõne sui. j. vt in poss. lega. & non est alibi ille tex. secũdum Bart. in l. cõsentaneum. C. quomodo & quando iud. quem text. singulariter limita, vt dicetur post Ang. in l. de die. ver. plane. j. qui satisd. cog. ¶ †Itẽ not. ex fi. argumẽtum s̃m Bal. in lectu. antiq. ꝙ si pendente termino citationis ad cõparendum reus transegit cum actore, nõ arctatur ad comparendum. quia ex quo causa est finita, lex videtur eum licentiare, & dimittere, vt hic. & in l. ij. in princ. si quis cau.

ADDITIO

a ¶Tho. Dip. Iudicio. Not. ꝙ Alex. vult ꝙ sufficiat solũmodo ꝙ ille suspectus possit relaxari data solummodo satisd. de iudi. sisti. Pau. de Cast. hic vult. ꝙ det ẽt satistisdationem de iudicato soluẽdo. Vide in plene per d. Io. Bap. de san. Seue. in suo tract. de debitorib. fugi. in ix. q. prin. & ar. ad partes, & dicit d. suũ d. Io. Petrucij tenere hanc partem, ꝙ debeat satisdare ẽt de iudicato solué. & licẽt doct. sentiãt cõ. tenent solũmõ satisdare in sisti. tñ s̃m ipsm practica ẽ, ꝙ ẽt de iudic. soluẽ. det fideiussores, qđ nimis ẽ, attẽto fine, pp quẽ captus fuit. ar. l. meminisse. s̃. đ legib.

Martianus lib. iij. LEX XXIII.

1 *Vasallus habens vnam rem in feudum à pluribus, si in aliquo delinquat contra vnum ex dominis suis, cadit à feudo pro parte illius tantum.*

2 *Bannito an sufficiat habere pacem ab vno hærede occisi, an vero debeat habere à pluribus.*

COmmunis. Libertus plurium, etiam si vnum tm̃ in ius vocet sine venia, incidit in pœnã edicti. ¶ In gl. ibi, §. qui manumittitur. r̃ndẽ ꝙ ibi loquit̃ in liberto vniuersitatis, hic aũt loquitur ĩ liberto singulorũ. vñ illud, quod cõe est, meum esse dr̃. vt l. illud. j. de rit. nup. & l. serui electione. §. j. & fi. de leg. j. ¶ †Extra glo. facit iste text. s̃m Gui. de Cu. & alios hic ad q̃onẽ, videlicet si vasallus habeat vnam rem in feudum à pluribus, & in aliquo delinquat ꝯ vnum ex dominis suis, an cadat à feudo in totũ. & cõiter dr̃ ꝙ pro parte tm̃, & casus est in c. j. de vasal. qui ꝯ consti. Lothar. feu. alie. ¶ †Itẽ inducit̃ per Bal. hic in lect. ann. ad q. ꝙ si statuto caueatur ꝙ bannitus pro homicidio possit rebãniri, nisi habuerit pacẽ ab hærede occisi, qđ sufficiat habere ab vno ex pluribus.[a] Et ita tenet ex quo tractatur de commodo pecuniario, sed tu plenius. vt per Bart. & alios in l. iiij. §. Cato. j. de verbor. oblig. & per Cyn. in l. j. §. fi. de ven. inspi. per Bal. in l. j. j. de pac. & in l. ij. C. de lib. & eorum libe. & ibi Salyc. per Ang. in l. pro hærede. §. fin. j. de acquir. hære. per Pet. de Ancha. in clem. ij. de iu. patro. dixi in d. §. Cato.

ADDITIO.

a ¶Ex pluribus. Seu an stante statuto ꝙ ad accusandũ admittantur hæredes, & proximiores occisi, & accusatio fuerit ab vno solo instituta, an alij accusare possint. Vide Angel. consi. ccclxxxvij.

Vlpianus lib. v. LEX XXIIII.

1 *Contra libertũ vocãtẽ p̃tonũ in ius sine venia, datur actio pœnalis in 50. aureos, quos si soluere non potest, luere debet in corpus patrono hoc postulante.*

2 *Pœnam pecuniariam qui soluere non potest, tenetur illam luere in corpus: ita demum illo cui applicanda est, sic postulante.*

3 *Aureorum, vel solidorum appellatione an veniant hi, de quibus hic in glos. an vero aurei currentes secundum consuetudinem loci.*

IN cum. †Contra libertũ vocãtẽ in ius sine venia dat̃ actio pœnalis in 50. aureos, quos si soluere non p̃t, luere dẽt in corpore p̃rono hoc postulãte. h. d. cũ l. seq. & de intellectu istarũ ll. cũ his, q̃ not. h̃ doct. vide q̃ dixi ĩ l. si quis id qđ. s̃. de iu. om. iu. ¶ †In tex. ibi, est q̃rela p̃roni etc. no. s̃m Bal. ꝙ vbi quis luere dẽt ĩ corpus pœnã, quã in ære soluere nõ potuit, illud fieri dẽt. ita demũ si velit ille, cui pœna pecuniaria applicãda erat. & adde Inn. & alios ĩ c. Odoardus. de solu.[a] & Bal. ĩ l. ꝙ si minor. §. si seruus. j. đ mino. ¶ Et iõ facit s̃m Bal. h̃. ĩ lec. anti. & Pa. de Ca. ꝙ si libertus ĩcidit ĩ pœnã, & nõ sit soluẽdo, & libert' dicat ꝙ vult pœnã ꝯuerti ĩ corporalẽ, p̃ronus aũt dicit ꝙ vult expectare ꝙ libertus efficiat̃ soluẽdo, ne extinguat̃ actio sua, qđ stabit electioni p̃roni, qđ bñ no. Bñ facit. l. cũ duob'. §. idẽ r̃ndet socius. cũ his, q̃ ibi singul̃r no. Bar. j. ꝓ soc. & no. Ang. in l. si qñ. §. hñs. de le. j. & in l. si insulã. ad fi. de ver. ob. & Imo. ĩ l. ita stipulatus. e. tit. & per Bal. in l. cõmissoriæ. C. de pac. inter emp. & ven. Et circa hoc vide oĩno Bal. ĩ l. quicũq;. in ver. quid si aduersarius etc. cũ seq. C. de ser. fug. Reliqua vide per Bar. in l. j. ĩ fi. j. de pœ. & q̃ dicta fuerũt ĩ d. l. si q. s. & qđ ibi no. Bal. h̃, vult ꝙ ĩposita ista pœna castigationis loco pecuniarię ꝓꝑ inopiã, est ꝑpetuo liberatus, ẽt si postea peruenirer ad pinguiorẽ fortunã.[b] ꝓ quo est gl. ĩ c. peccatũ. in gl. j. ĩ fi. de reg. iur. in vj. ¶ †In gl. ĩ vers. aureos. ibi. l. quoties etc. de hoc an vbi lege, vł statuto fit mẽtio de aureis, aut đ solidis, an ĩtelligat̃ đ istis, de q̃b' h̃ ĩ gl. an vero đ aureis currẽtib' s̃m ꝯsuetudinẽ[c] loci. vide Cy. in l. si quis ꝓ redẽptione. C. de dona. & oĩno Bal. in l. fi. ĩ prin. & ibi per gl. C. cõra de leg. & ĩ l. quicũque. C. de ser. fugi. & ibi Sal. per Gul. de Cu. & Bal. in l. illud. C. de sac. san. ec. cum ibi alleg. per Io. And. in addi. Spec. in tit. de instru. edi. §. porro. in fi. ꝑ gl. & doc. in c. ij. de maledi. Pet. de Ancha. in clem. si beneficiorum. & quod ibi gl. de deci. & oĩno per Sal. in l. fi. C. si cer. pet. ¶ Item ad id quod Bar. hic in l. j. alleg. tex. in l. medicos. C. de profes. & medi. adde gl. not. in §. pœnales. in verbo, impetrasset. insti. de actio.

ADDITIONES.

a ¶Th. Di. De sol. Vide Bal. ĩ l. cũ fit. C. de sep. vio. vbi dicit istã regulã habere locũ, ẽt si reus totam pœnã soluere possit, excepto vno denario. ar. l. stipulationum aliq. §. j. s̃. de ver. obl. sequitur d. An. Corse. in suo trac. de potestate regia. in iiij. q. ꝑn. in trac. de minimis. alle. Alex. hic. adde in l. si quis id quod. s̃. de iurisd. om. iudi.

b Fortunam. Lud. Roma. sing. suis idem dicit.

c ¶Consuetudinem. Vide Franc. de Aret. cons. cxvj. & in quantum d. Ias. hic ponit, an in pœnalibus fiat extensio. Vide Lud. Ro. cons. clx. d. Card. cons. lx.

¶ Si quis in ius vocatus non ierit. Rub.

Vlpianus lib. j. LEX I.

1 *Fideiussor non dicitur idoneus, si potest ex priuilegio declinare iurisdictionẽ illius iudicis, coram quo fideiubet, nisi illi priuilegio specialiter renunciet.*

2 *Fideiubẽs, & promittens aliquem sistere in iudicio, non videtur prorogasse iurisdictionem iudicis, & renunciasse declinatoriæ fori.*

3 *Fideiuſſor non dicitur idoneus ſi conueniri non poteſt coram illo iudice, coram quo erat conueniendus principalis, dato ꝙ poſſet fideiuſſor in eadem ciuitate coram alio conueniri.*

4 *Captus per militē ꝑ armis, vel alia re ſimili, ſi vult fideiuſſorem idoneū dare ſe ꝑſentādo corā iudice dēt relaxari, aliàs pōt miles actione iniuriarū cōueniri.*

5 *Miles debet relaxare captum pro delatione armorum, vel debito ciuili, ſi vult captus idonee caueri de ſe repræſentando iudici, et debet oblatio fideiuſſionis capi per militem, aliàs poteſt iniuriarum actione conueniri.*

6 *Debitor renuncians priuilegio fori, non poteſt petere ſe remitti ad locum celebrati contractus, ſi alibi conuenitur.*

7 *Remiſſio an habeat locum in contractibus, ſi ſit renunciatum priuilegio fori.*

8 *Remiſſio in contractibus quando & quibus fiat, dicitur hic.*

9 *Renunciatione generali priuilegiorum non continetur renunciatio priuilegij fori, ſed ſpeciali renunciatione opus eſt.*

SI quis †Fideiuſſor nō dr̄ idoneus, ſi pōt ex priuilegio declinare iuriſdictionē illius iudicis, coram quo fideiubet, niſi illi priuilegio ſpecialiter renunciet.h.d.¶ In tex.ibi, nō ſuppoſitum putà ſcholarem, qui fideiubeat pro Titio citato corā poteſtate. nam ſcholaris non dicitur idoneus fideiuſſor, quia poteſt declinare forum, & eligere epiſcopum, vel magiſtratum, vt in auc.habita.C.ne fi.pro pa.& in proœ.ff.or. in §.illud vero ſatis.¶ In tex.ibi, pro nō dato etc.ad hoc l.quoties. j.q ſatiſd. 2 cog.¶ †In tex.ibi, ſpecialiter etc. not.ꝙ fideiubens, ſeu promittēs aliquem ſiſtere in iudicio, non vr̄ prorogaſſe iuriſdictionem iudicis, & renunciaſſe declinatorie fori.ᵃ ad idem facit tex.in auc.offeratur.C.de lit.cont. vbi ēt principalis præſtando talem ſatiſdationem non excludit̄ à facultate declinandi forum. & not.Bal.in l.ſi cōuenerit.& ibi remiſſiue dixi ſ. de iur.om.iu. dicit tn̄ Bald.hic in quibuſdam lect.vt refert, & ſequit̄ Paul.de Caſt. ꝙ iſtud fallit, niſi fideiuſſor adiecisset hæc verba, videlicet, & promitto parere mādatis veſtræ curię.nam iſta verba nihil aliud ſonānt, aut importāt, niſi ꝙ non vult declinare forum. Et idem tenet gl. Ful. dicens ita velle Ang.hic.& reputat hoc eſſe not.dignū.Eſt verū, ꝙ Ange.hic dicit, ꝙ fideiuſſor dicendo, ꝓmitto parere mandatis curiæ aliquo non obſtante, vr̄ renunciare priuilegio declinandi forū. Satis vr̄ veritas huius articuli pēdere a q̄one, quā formant hic doct. videlicet an ſufficiat generalis renunciatio.de quo dic vt hic per Bart. tn̄ ſi recte inſpiciatur ſenſus dictorū verborum, eſſe vr̄ ꝙ per ꝑdicta verba vr̄ eſſe ſpecialiter renunciatum priuilegio declinandi forum.hoc in terminis tenuit Bal.in addi.Spe.in tit.de en.in verſ. 3 ſed an reus.¶ †Item not.ꝙ fideiuſſor non dr̄ idoneus, ſi conueniri non pōt coram illo iudice, coram quo erat conueniendus principalis, dato ꝙ poſſet fideiuſſor in eadē ciuitate coram alio conueniri.Quod intellige verum in fideiuſſore de iudicio ſiſti, ſeu de ſe repræſentando coram iudice vocante.ſecus in alio fideiuſſore.vt not.per Bart.in l.ij.in pen.q.j.de fideiuſ. per illū text. Intellige verum præterq̃ in ſubſidiū, videlicet, vbi aliàs fideiuſſor haberi non poſſit.vt eſt text.not.in l.ſi fideiuſſor.in prin.& ibi Bart.j. qui ſatiſ. cog.de quo vltimo dic, vt ibi dicetur.¶ In gl.j.ibi, dare voluit hāc expoſitionē.facit glo.vt euitet ɔ̄riū.l.ij.j.de fideiuſ.tamen iſta expoſitio violat text.& ad d.l.ij.reſponde, vt per gloſ.ij.hic in fi.iden melior eſt ſecūda lect. ꝙ intelligatur in fideiuſſore, qui actualiter ſe obligauit.¶ In ea.in fi.gl. non bene dicit, quia legum correctio eſt euitanda.l.ꝑcipimus.C.de app.Itē quia duo ſunt fideiuſſores, vnus eſt, qui poſt oblatū libellū reo ꝑſtat̄ ab eo actori de ſiſtendo in iudicio in tota cā, & iſte tenet̄ vſq; ad ſnīam.l.græce.& in l.poſt litem.j.de fideiuſ.& de hoc loquitur in tit.j.qui ſatiſ.cog.& text.in d.auc.offeratur.& ſic quātū ad hoc auc.offeratur. nihil inducit de 4 nouo. † alius eſt, q̄ ꝑſtatur à citato de ſe pn̄tādo coram iudice ad vnū actū, vt qn̄ quis mandato iudicis fuit captus pro armis, vel ꝓ alia re ſimili, & ne ducat̄ ad iudicē, offert officiali eū capiētí dare 5 idoneū fideiuſſorem de ſe repn̄tando coram iudice.†nam debet accipi obligatio fideiuſſoris, & relaxari captus, aliàs officialis tenet̄ actione iniuriarū.l.ſi vero §.qui ꝓ rei.j.q ſatiſd.cog. & ibi not. doct.Et de iſto loquit̄ rubrica ſequēns tit. quæ ēt pōt intelligi ſm Ang.& Mod.ibi, & Pau.de Caſt.h̄, & ēt fuit de mēte Bar.h̄, qn̄ q̄s citatus erat verbaliter tn̄, vt incōtinenti cōpareret corā iudice.nā ſi ob aliquā cām nō poterat tunc cōparere, mittebat excuſatorē, q̄ allegabat excuſationē, & fideiubebat apud iudicē, ꝙ cōpareret coram iudice ad diē a iudice ſtatuēdū, nā ſi talis fideiuſſor nō reperiat̄ idoneus, vt quia habebat ꝓuilegiū declinādi forū, talis excuſatio, non probato aliter de impedimēto iuſto, nō excuſabit citatum.text.eſt hic.Sed eſt dubiū an iſta lex poſſit intelligi in eo, q̄ erat taliter citatus.i.captus pro armis. & ne duceret̄, ꝑſtitit fideiuſſorem de ſe repræſentēdo, vt proxime dixi.& doct. hic videndentur ſentire ꝙ ſic. Sed ɔ̄rium tenuit Paul.de Ca.quia aut principalis ſe ꝑſentauit, vt ꝓmiſſum fuit, & nō incidit in aliquā pœnā, & liberatus eſt fideiuſſor: aut ſe nō pn̄tauit, & tūc ēt ſi fideiuſſor fuiſſet idoneus, nō euitat principalis reus mulctā, q̄ ſibi imponi pōt rōne inobediētię, & ɔtumacię, iuxta.l.j.ſ.tit.ij.& non eſt opus perquirere aliū fideiuſſorē. Sed dic ꝙ pōt adaptari iſta.l.ad hunc caſum, q̄a ipſo ꝙ captus relaxatus fuit ab officiali cui datus fuit fideiuſſor nō idoneus, poterit principalis illico iterū capi, q̄a fideiuſſor nō erat idoneus & pro nō dato hr̄, vt hic & l.quoties ſuperius alle.vel ēt adaptatur ad illū text.q̄a ſi principalis nō cōparuit i termio ꝓut ꝓmiſſum fuit, n̄ poterit agi ɔ̄ fideiuſſorē corā illo iudice, q̄a pro nō dato hr̄ q̄tū ad hoc.niſi ſuo priuilegio renunciauerit vt hic.Poſſet ēt intelligi iſte tex. i fideiuſſore dato de iudicio ſiſti in tota cā, q̄a debebit alius dari, & primus nō idoneus liberari.d.l.quoties. Tn̄ ꝑcedentes intellectus melius cōueniunt rubricæ, q̄ loquit̄ de eo qui vocatus nō cōparuit, ſed ſm iſtū intellectū cōparuit, & ſatiſdedit de iudicio ſiſti.¶ In glo.ij.ibi ꝙ nihil &c. q̄a ſi obligatur efficaciter, & ſic eſt idoneus, nō debet hr̄i pro nō dato ēt quò ad eū qui dedit. & ſic nō debet grauari in nouo fideiuſſore ꝑſtando, nec alr̄ puniri tanq̃ cōtumax ſm ꝙ colligit̄ ex not.ꝑ Bar. hic circa.ij.lec.¶ In ea.ibi, aduenā &c. hæc diuinat, & ēt non eſt bona, q̄a ēt ɔ̄hens tanq̃ aduena pōt cōueniri in loco ɔ̄ctus qn̄ promiſit ſoluere in endē loco, vt no.in c.Romana.§.nec ēt.in glo. in ver.rn̄dere.de ſo.cōpe.in vj.per d.l.hæres abſn̄s.§.fi.j.de iud.Prę terea ꝙ aduena nō poſſit cōueniri i loco ɔ̄ctus, eſt ius cōe. ſed iſte tex.loquit̄ in priuilegio &c.¶ In ea.ibi ideo &c.hæc eſt vera ſol.& cōiter approbat̄, & idē not.gl.in l.ſi fideiuſſor i gl.ij.j.qui ſatiſ.cog. 6 & in l.ſi furioſus.§.fi.alle.in gl.¶ †In ea.ibi ſit remittendus &c.no. ex gl. ꝙ licet in ɔ̄ctib. nō habeat locū remiſſio rei cōuenti ad locū ɔ̄ctus.d.c.Roma.§.ɔ̄hentes.& plene no.in d.l.hr̄s.abſn̄s.§.j.tn̄ fallit niſi reus in ɔ̄ctu dixiſſet ſe renunciare priuilegio fori.& in hoc iſta gl.ſm doc. nō eſt alibi,ᵇ & eā ſequuntur cōiter doc. & Bart.in d.l.hr̄s abſn̄s.§.j.& Bal.in l.cū archimedoram.C.vt in poſ.lega.vbi oīno vide Ang.tn̄ hic & in d.l.hr̄s abſn̄s.§.j.reprehendit iſtā gloſ.ꝑ d.§.ɔ̄hentes.Io.de Imo.in c.fi.de ſo.cōpe.dicit ꝙ licet gl.ſingularis 7 hic, quā ſequit̄ Bar. teneat ꝙ † ſi ſit renunciatū priuilegio fori, habeat locū remiſſio in ɔ̄ctib. tn̄ ſm eū cōiter ſeruatur ɔ̄rium ꝑ d.§. ɔ̄hentes. Sed certe nō viden ꝙ gl. iſta nō ſit vera de iure ꝑꝑ dictā renūciationē, nec tex.i d.§.ɔ̄hentes dicit ɔ̄riū.& cū iſta gl. trāſit ēt 8 d.Abb.i d.c.fi. † Et qn̄ & quibꝰ caſib.in ɔ̄ctib.fiat remiſſio vltra ea quæ no.ꝑ gl.Bar.& plenius ꝑ Ang.i d.l. hr̄s.vide ēt late ꝑ Gui.de Cu.in l.j.C.vbi quis decurali.& per Bal.in l.oēs.§.j.de epiſ.& cle. & in d.l.cū archimedorā.& ſin.ꝑ eundē in l.conſentaneū, in viij. no.C.q̄to & qn̄ iud.& per doc.in c.dilectū.& in c.fi.de ſo.cōpe. & aliquid ēt ꝑ Pau.de Ca.& Ro.hic.& licet ſol.gl.in ſe ſit vera, vt dixi, tn̄ nō vr̄ cōuenire huic lr̄ę, q̄a iſta ſol. loquit̄ in eo q̄ tutus erat iure cōi.tex.aūt loquit̄ in eo qui tutus erat priuilegio.ſi.n.dixiſſet tex.hic d̄ exceptione fori ſimplr̄, nō aūt de priuilegio, poſſet adaptari. ¶ In eo.in fi.cōiter approbatur iſta ſol. de quo vide latius ꝑ Bar. i d.l.iij. de fidiuſ.& limitatur, vt colligitur ex no.ibi ꝑ eum.& per Ang.hic, & in d.l.quoties.j.qui ſatiſ.cog. & per Gui.de Cu.& 9 Sal.in l.de dic.§.j.ff.q ſat.cog.¶ †In gl.fi.in prin. Sed Pe.& Cyn.& Ang.hic tenēt ꝙ ſufficiat gn̄alis renunciatio.per tex.in auc.vt ſine ꝓhibitione debit.& credi.matres &c.§.q̄a vero.aľs eſt.§.ꝓpterea. Et ꝙ no.gl.in auc.matri.in ver.Velleiano.C.q̄n mu.tu.of.fun.po. vbi ſufficit gn̄alis renūciatio priuilegiorū.& ad iſtū text.rn̄det hic Cy.in addi.ꝙ debet exponi ſpāliter.i.expſſe ſicut exponit in l.negutiorū.C.de neg.ge.Sed Bar.hic dicit ꝙ imo in iſto caſu requirit̄ ſpecialis, q̄a tex.eſt ibi i verbo, ſpāliter, & dic vt hic per eū, cū quo trāſit Bal.Sal.& Ful. Et ad tex.i d.§.q̄a vero rn̄deri poteſt ꝙ ibi ꝑceſſit ſpecialis renūciatio, & expreſſio quo ad q̄dā priuilegia. Vn̄ quo ad reliqua ſimilia & non maiora ſufficit generalis expreſſio, & ita illū tex.declarauit gl. in l.iij.§.quæſitum.in glo.mag.j.ſi quis cau.Facit tex.in c.qui ad agendum de procu.in vj.& in c.ſedes.de reſcr. Vel ꝙ illud non procedit caſu iſto & ſimilibus quibus requiritur à lege ſpecialis expreſſio, vt no.in ſimili ꝑ gl.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum de acquir. hær. Et iſtis in ſimili adde i.o. per Bart.in l.fi.C.ſi contra ius &c.& l.filiusfa.j.de do. & in l.j.d̄ vul.& pu.& in l.ſi quis.in prin.teſtamenti. de leg.iij.in verſ.quæro quid ſi teſtator dicat ſic caſſans &c. de virtute generalis renunciationis dicetur in d.§.quęſitum.

ADDITIONES.

a ¶Fori. Idem dic ſi dediſſet promiſſorem de ſtando iuri. & no.ꝙ ſi fideiuſſor præſtetur iudi. ſiſti & iud. ſol.per aliquem, & coacte hic faciat, ꝙ nec per hoc impeditur opponere, ſm d.Ant.de Bu.in c.j.de iu.quem refert, & ſequitur Fran.de Ar. conſi.lxxxvii.& ſi quis promitteret coram ordinario de ſtando iuri, illa promiſſio haberet locū coram delegato ſi cōtingeret fieri mutatio, vt ibidem habetur.

b ¶Alibi.Bal.conſi.cclvi.dicit ꝙ dictum Bar.hic, eſt no.& an ſufficiat renunciatio generalis, per Alex.conſ.xi.per Lud.Ro.conſi.cccclxii. Et in quantū d.Iaſ.ɔ̄ gl.dicit ꝙ renuncians priuilegiis non vr̄ renunciare iuri cōi. nec eɔ̄. & in fi.ſe ſaluat, adde ꝙ voluit Lud.Ro.conſi.ccli.vbi ponit an renuncians omni iuris auxilio videatur renunciare tam iuri communi quàm municipali, & in quantum etiam ponit ꝙ iuramentum habet vim ſpecialis renunciationis, adde Alex cōſ.xi.i.lib.

Paulus lib. j. LEX II.

Citatus coram iudice tenetur in dubio comparere, etiam si sciat se non esse de iurisdictione illius, vel posse declinare eius iurisdictionem.

2 *Copia delegationis est mittenda citato cum citatorio, aliás non tenetur citatus comparere. quod limita vt infra.*

3 *Priuilegiatus in declinando forum si citatur, teneretur comparere, & ostendere iudici suum priuilegium, aliás poterit mulctari.*

4 *Rustico sagaci nõ ẽ parcẽdũ si sit cõtumax, et an & qñ sit rusticitati parcẽdũ.*

5 *Mulieri, & minorib⁹, ac militi, an & qñ sit parcẽdum pp suam contumaciam.*

6 *Appellare an & quando possit minor.*

7 *Citatio ad diem feriatam non arctat citatum comparere. quod qualiter, & quo modo procedat, dicitur hic.*

8 *Citatus comparere. j. tres dies, si vltima dies cadit in die feriata, an illa cõputetur in termino, & attendatur illa dies, an vero sequens vel præcedens.*

9 *Iudex vbi cadit commodum vel emolumentum ex exercitio suę iurisdictionis an possit pronunciare & cognoscere, an sit iudex vel nõ, & quid in delegato.*

10 *Sportularũ cõmodũ non põt excedere summã duorũ aureorũ ab vtraq; parte.*

11 *Citatus coram iudice non suo, seu coram quo non poterat cogi litigare, an & quando teneatur comparere.*

12 *Citatus coram iudice non suo, si comparet, & non opponat declinatoriam, videtur in iudicem consentire, secus si fuit contumax.*

13 *Contumaci incumbit onus probandi q̃ citans non sit iudex competens.*

14 *Notorium non releuat ab onere probandi.*

15 *Contumax non impeditur declinare forum iudicis non sui, nisi pronunciasset se iudicem competentem & ab illa pronunciatione non esset appellatum.*

16 *Citatur Florentinus Bononiæ ex contractu celebrato Bononiæ. negat se contraxisse Bononiæ, an prius sit cognoscendum summarie, an contraxerit.*

17 *Actor potest trahere laicum reum coram ecclesiastico iudice super libello in quo narrat aliquid fuisse sibi extortum in fraudem vsurarum, quamuis veritas facti aliter se habuerit.*

18 *Iudex ad hoc vt possit procedere, requiritur q̃ sciat se iudicem esse.*

19 *Iudex si quis non posset esse nisi in causis à decem libris. j. & actor petat. xv. cum in veritate non debeantur nisi quinq;. nam dato q̃ reus declinet iurisdictionem, poterit tamen iudex de ista causa cognoscere.*

20 *Interesse partis non consideratur, etiam in imponenda mulcta.*

1 EX quacunq; †Citatus coram iudice tenetur i dubio comparere ẽt si sciat se non esse de iurisdõne illius, vel posse declinare eius iurisdõnẽ super qua per eundẽ iudicẽ cognoscitur & pronũciabit, & nisi cõpareat, põt tanq̃ contumax mulctari † nisi pp rusticitatẽ

2 hoc fecerit, vel nisi citatus ad diem feriatam, q̃a citatio nõ arctat h.d. ¶ In tex. ibi iurisdõni presunt. & sic vr̃ tex. loqui de ordinario iudice, q̃a proprie dr̃ p̃ses seu p̃esse iurisdõni ordinarie iuxta. l. j. §. de offi. p̃si. Tñ idẽ cõiter dr̃ esse in delegato, q̃a ẽt iudex delegatus põt cognoscere an ipse sit iudex. c. pastor. & c. super lr̃is. d̃ resc. tñ tũc requirit̃ q̃ in citatorio delegatus mittat citato copiã rescri-

a pti delegatorij, ad h̃ vt citatus intelligat istũ esse delegatũ[a] in causa, vt in auc. qui semel. in ver. aduersario cognitio, & ibi no. Bar. circa me. C. q̃do & qñ iu. & in auc. litigiosa. C. de lit. & in c. præterea de dila. & not. ẽt Barto. hic. Quod declara & limita vt per doct. &

b maxi. per d. Ant. in c. p̃terea. post Spe. & Do. de Ro.[b] i locis ibi all. per eum, & per Inn. & alios in c. prudentiam. in prin. & in c. cũ in iure. de offi. dele. & aliquid per Bal. in auct. offerat̃. de lit. cõte. & p

3 Ro. in l. sciendũ. de ver. ob. ¶ In tex. ibi h̃ ipsum sciatur &c. † Et io scholaris vl̃ alius qui habet priuilegiũ declin. ĩdi forũ p̃tãtis, tenetur cõparere corã p̃tãte ad allegandũ seu ostendendũ suũ priui-

c legium[c] vt l. si quis ex aliena. j. de iudi. al̃s aũt poterit eũ mulctare iudex sed an poterit p̃cedere sup negotio principali maxime ad missionẽ in pos. ex ij. decre. vel ad sñiam diffinitiuã in casib⁹ ĩ quibus nõ esset necessaria lit. cõte. vide p Bal. in l. nõ vr̃. la. j. j. de iudi. & per doct. in c. p̃terea. & in c. super lr̃is. de resc. & in c. cũ super d̃ offi. dele. & p Bal. Ang. & Imo. in l. quidã. j. de re iu. & j. forte dicã.

4 cũ gl. ¶ †In tex. ibi rusticitati &c. not. s̃m Bal. in lec. antiq. q̃ tex. nõ dixit rusticis, sed rusticitati. & no. q̃ rustico sagaci nõ esset parcendũ, vt l. athelete. §. de rusticis cũ gl. j. de execu. tu. & dixi in l. si quis id q̃. §. de iuris. om. iu. vbi declaraui q̃do rusticitati parcendũ sit & vr̃ h̃ casus s̃m Bal. in d. cle. vt refert & sequit̃ Pau. de Ca. h̃, q̃ rusticus excuset̃ à vera ɔtumacia. & ideo s̃m eos vr̃ q̃ rusticus nõ possit excludi à facultate appellãdi rõne verę ɔtumacię quę excludit ab appellãdo iuxta. l. post edictũ. §. fi. j. de iu. cũ excuset̃ rusticus à dolo p̃sumpto, vt d. l. si quis id q̃ ibi fuit dictũ. adde Bar. ĩ l. fi. j. de ĩ integ. rest. & Bal. in l. j. §. fi. j. de edẽ. Ia. Bu. & Ang. in l. vbi in pri. eo. tit. & Imo. in l. ex consensu. §. fi. j. de ap. vbi tenẽt rusticũ nõ exclu-

5 di ab appellando pp contumaciam. ¶ †Plus volunt Iac. Bu. Bald. & Ang. in d. locis, idẽ esse in muliere minore, & milite. ad hoc l. cũ de indebito. §. si aũt his. j. de proba. & q̃ no. glo. in d. l. vbi in prin. q̃ est bene no. p ampliatione huius. l. Bar. tñ in l. minor. ẽt si quasi cõ

6 tumax. j. de mino. † vr̃ intelligere q̃ minor ɔtumax nõ obstãte dolo præsumpto possit appellare mediante bñficio restõnis in inte. arg. l. si sine §. itẽ si nõ p̃uocauit. eo. ti. sed plus mihi placet q̃ absq; restõno in inte. possit appellare, qñ nõ apparet de dolo vero, quia in minore cessat dolus p̃sumptus, vt no. i d. l. vbi in prin. & sic cessare vr̃ vera cõtumacia pp quã q̃s p̃dit bñficiũ appellãdi, sicut dictũ est in rustico & similibus vt h̃, & ita est d̃ mente alicuius eorũ q̃ facit mẽtionẽ de ista decisione Bar. Nec ob. tex. in d. §. itẽ si p̃uocauit. q̃a ibi nõ requirebat̃ vera cõtumacia seu dolus p̃sumptus. sed sola negligentia. l. ab eod. C. q̃do & qñ iu. in l. j. §. dies. j. qñ app. sit. ¶ In tex. ibi, nihil interfit actoris &c. subaudi nec ẽt iudicis, q̃a citatio nõ valebat, & ĩ die feriata nõ potuisset p̃cedere ẽt si citatus cõparuisset al̃s cũ agat̃ de impositione mulctę, q̃ imponit̃ pp cõtẽptum maiestatis p̃toris. l. j. & p totam. l. & ibi no. glo. in §. h̃ iudicũ. in ver. interest. in fi. §. si ius di. nõ obtẽ. & in d. l. si quis ex aliena. in ver. cõtẽnere autoritatẽ p̃toris. nõ esset curandũ q̃ actoris duntaxat non interesset s̃m Bal. h̃ ĩ quibusdã lec. vt refert & sequitur Pau. de Ca. h̃. sed aduerte, q̃a ɔ̃triũ sensit gl. h̃ in ver. interfit q̃ cõiter approbat̃. In ɔ̃triũ ẽt facit id q̃ dixi ĩ l. neq; §. j. in vlt. no. s̃m Bal.

7 ibi. §. ti. proxi. vñ dic vt dicet̃ super. d. gl. ¶ †Vlt. no. q̃ citatio die fe-

d riata nõ arctat.[d] q̃ qualr̃ p̃cedat vide plene p Cy. in l. dies. j. de fer. p glo. & Arch. xv q. iij. c. placita. & in c. cupiẽtes. §. q̃ si p xx. in ver. cõparere. de elec. in vj. p doc. in c. fi. d̃ fer. & p Bar. in l. j. §. nũciatio.

8 j. de ope. no. nũ. & ibi Ianus p Imo. cũ ɔcor. ibi alle. p eũ † & ibi ẽt tãgit q̃d si vltima dies termini statuti cadit ĩ diẽ feriatã an illa cõputet̃ i terio, & attẽdat̃ illa dies, an vero sequẽs, vel p̃cedẽs. d̃ quo

9 vide p eũ, & p Bar. in l. ij. C. de tẽp. ap. & p Bart. h̃. ¶ †In gl. in ver. sciat. ibi emolumẽtũ &c. sentit h̃ gl. q̃ vbi emolumẽtũ ɔsequeret̃ iudex ex exercitio iurisdic. nõ posset cognoscere. & p̃nũciare an esset iudex vel nõ, & h̃ exp̃ssius firmat gl. i l. de iure. j. de admi. tu. quã sequit̃ Bal. ibi, & h̃, & Bar. ĩ d. l. q̃ dã ɔsulebãt. cũ cõcor. & addi. quas ibi dedi, & ibi secutus sum ɔ̃riã opi. & maxime, q̃a delegat⁹

e sp debet h̃re ɔmodũ sportularũ[e] in auc. de iudi. §. nec aũt circa h̃ labor. col. vj. & tñ põt delegatus cognoscere de iurisdic. sua, vt est exp̃ssum in d. c. super lr̃is. & not. in l. p̃scriptione. C. si ɔ̃ ius &c. vbi ẽt tex. hoc p̃bare vr̃ s̃m Bar. & doc. ibi. Nec ob. rõ quã all. hic Bar. videlicet q̃ minima affectio vr̃ excludere iudicẽ à iurisd. sua, vt l. q̃ iurisdictioni. & l. p̃tor. §. d̃ iu. om. iu. vbi cõiũctio quã habet iudex cũ litigãte, vl̃ offm̃ aduocationis p̃stitũ ab isto in cã i qua eẽt nũc iudex, excludit eũ à iurisdic. ergo tãto magis debet excludere cũ

f ɔmodũ pecuniariũ[f] puta sportularũ, q̃a r̃ide q̃ ɔmodũ sportularũ nõ reddit iudicẽ suspectũ quò ad ip̃lam cãm principalẽ. qñ p quacũq; parte ferat sñiam, sportulę debeãt̃. vñ principalis cã dẽt attẽdi, & nõ id q̃ ĩ ɔñiam venit l. j. in prin. j. d̃ aut. tu. sed in casu d. l. q̃ iurisdõni. cũ illa affectio reddebat iudicẽ suspectũ quo ad cãz principalẽ, nõ mirũ si excludit̃ a sua iurisdõne. Videret̃ tñ q̃ si magnũ esset ɔmodũ sportularũ, & pars diceret, dñe iudex vos recuso tanquã suspectũ in hoc incidenti, pp cõmodũ sportularũ posset recusari, sicut põt recusari iudex rõne suspicionis in cã principali iuxta hec no. in fi. glo. arg. l. quę de tota. in prin. ff. de rei vẽ. & h̃ videtur

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Delegatum. Adde tu vltra alle. per Alex. Bal. in c. j. in prin in titu. de inuesti. in aliũ fac. Bal. in l. consentaneum. C. quomodo & quãdo iu. Inn. in c. ex literis. eũ de in inte. resti. gl. no. in c. si epõ. iij. q. ij. Bal. in lec. ad Inn. in ver. citatio. Gandi. in tract. de quæst. ver. ponc. q. de facto. & adde q̃ quãdo delegatus citans esset persona p̃uida & circunspecta, citatus tunc tenet̃ comparere, licet nõ fuerit trãsmissa copia deleg. ita no. Inn. in c. j. eũ de cle. pereg. & no. Pan. in c. nisi essent. extra de præben. dum ponit limitationem ad l. quęcunque. §. fi. j. de pu. vbi solennitas extrinseca non præsumitur, quia illud est verum nisi actus foret celebratus à persona circunspecta, quod est multum no.

¶Fran. Cur. Immo, dicas h̃ non videri esse de iure verum, quia quamuis citans sit persona honesta, tamen citatus non tenetur sibi credere etiam si dignitate cardinalatus præfulgeat, nisi sibi ostẽdat rescriptũ delegatoriũ, vt in c. nobilissimus. xcvj. dis. ex quo nõ habet iurisdic. fundatam de iure cõi. cogita.

b ¶Et Do. de Ro. Vide Ang. consi. viij. Lu. Ro. cclvij. & in quantum. d. Ias. h̃ limitat, delegatus non tenetur inserere copiam citationis qñ citans est in loco, vel modicum stat. adde aliã limi. q̃ nec cum citat per nuncium & narrat tale quid q̃ citatus cõparere tenet̃, ita dicũt d. Ro. dec. suis. de dolo & cõtu. in nouis incipiens. si executor. vbi dicunt q̃ si executor triũ sententiarũ citat per nunciũ cõdẽnatum ad fructus, vt veniat ad videndũ fieri taxationẽ, & is non cõpareat, q̃ valet taxatio facta in suam contumaciam absq; eo q̃ miserit copiam suæ potestatis, & in quantum etiam dicit quòd si rescriptum falsum sit, nõ tenetur comparere. vide an h̃ sit verum Lud. Ro. consi. ccclxxxiiij. in fi.

c ¶Fran. Cur. Priuilegium. Adde Alex. quẽ vide in consi. cj. in v. vol. & Felin. in c. si duobus. de ap. ver. licet regulariter. nec dicta ipsius transcribere intendo vt quidam faciunt, & bene loquitur.

d ¶Fran. Cur. Non arctat. De hoc per Pau. de Cast. consi. xxx. Fed. de Se. cõs. cexliij. & ap. & vide tu per eundem Alex. in consi. cj. ver. pro hoc in v. vol.

e ¶Sportularum. In hoc art. quo. d. Ias. recitat quinque opi. vide pulchre per Fran. de Are. consi. cvij. vbi multa ad ea quæ hic scribuntur.

f ¶Tho. Dip. Commodum pecuniarium. Vide Ias. h̃ & Fel. in c. superius. & ibi scripsi de rescrip. & Alex. de Imo. in l. quidam consulebant. j. de re iud. & vide in cõsil. meo. quod feci in causa. d. Bernar. populi.

videtur velle Io. de Imo.in d.l.quidã consulebãt. sed si esset modi-
10 cũ cõmodũ sportularũ ꝓut de iure ciuili est, † q.a nõ põt excede-
re summã duorũ aureorũ à qualibet pte, vt in d.§.ne aũt.vr ꝙ nũ
eẽt iusta cã suspiciõis.ar.c.& si.qõnes.de symo.& c.statutũ.§.in sup
de refer.in vj.& hoc ẽt ẽ de mẽte Ant.de Bu.& Io.de Imo.in c.sup
lr̃is.de refer.& Io.de Imo.i c.cęterũ.de iudi.bñ facit ꝙ ibi elegãter
no.Imo. Et eadẽ rõne vr̃ recusari posse iudicẽ volentẽ cognosce-
re de exceptione infamię opposita ꝯ personã iudicis ad excludẽ-
dũ à iurisdic.attẽto ꝙ vbi agit de infamia, nõ põt dici ꝙ tractetur de
modico ꝑiudicio iudicis.l.isti quidẽ.§.pe.ff. ꝙ me.cã. & isto modo
nõ ꝓcedit op.Bar.in d.l.quidã ꝯsulebãt.& Io.An.i c.pia.de excep.
in vj.& Spe.in tit.de recu.in j.pte.§.fi.ver.q.d si excõicatus.& Ant.
de Bu.& d.Car.Flo.in c.cũ super de offi.dele. & An.de Bu.in c.ꝑ-
terea.de dila.& Io.de Imo.in d.l.quidã ꝯsulebãt.& ibi tãgũt doct.
maxi.An.& Ioan.de Imo.plura q̃ sunt ad mãm huius.l.dabo pl'es
11 litationes ad hãc.l.de q.b'ibi remissiue.¶ †In ea.ibi,& distingue.ꝑ
distinctione de qua h̃ in gl.& an qñ citatus corã iudice nõ suo,seu
corã quo nõ poterat cogi litigare, teneat̃ cõparere, vide plene ꝑ
Inn.in c.ex parte.el.j.de ver.sig.& in c.Ro.& ꝙ no.gl.in ver.citẽt.de
app.in vj.& ꝑ Inn.& alios in c.ꝑterea.de dila.per Io.An.in regula
sciẽti.in mercurialibus.& ꝑ Pau. de Liaza. in cle.j.de exce. ꝑla.&
in cle.fi.vt lit.pẽ.ꝑ Pe.& Cy.& Bal.in l.gñaliter. de epi.& cle.& ꝑ
Bar.h̃,& in l.ij.in ij.q.j. de app.reci.& in l.iij.j.de iud. & in suo cõsi.
inci.Clericus nõ sub noĩe clericali.& Spe.in tit.de cita.in §.j.versi.
sed pone. ꝑ Bal.in l.veteranis.C. qñ prouo.& in l.si quis ex cõsen-
su.C.de epi.audi.& ꝑ Ang.& Imo.in d.l.quidã ꝯsulebant.& sing.
12 ꝑ Ant.de Bu.in c.sup lr̃is.de refcri.¶ †In ea.ibi ꝓrium de cõsensu
ꝓrogata. hoc intellige reo citato cõparẽte,& nõ opponẽte, q.a vr̃
tacite cõsentire in iudicẽ.l.fi.C.de exer.& l.sed & si susceperint.in
a prin.de iudi. sed si citatus fuit cõtumax,nunq̃ vr̃ ꝑ ꝯtumaciã[a] ꝓ-
rogata iurisdõ,vt est tex.no.in l.si qui ex cõsensu.i ver.absuisse sm
Bal.ibi.C.de epi.audi. & ideo q̃uis iudex ꝯ ꝯtumacẽ ꝓcessent ad
sm decretũ,vel ad sñiam diffinitiuã in casibus in quib' lite nõ cõ-
te põt ad diffinitiuam ꝓcedi,nõ facit ꝑiudiciũ cõtumaci,quin po-
sito ꝙ ad istũ iudicẽ nõ spectabat cognitio cãę possint oĩa gesta re
tractari,ꝑ l.vir bonus.j.iud.sol.& l.iij. & ibi hoc tenet Bar.j.de iud.
& ꝑ hoc facit.l.fi.cũ si.C. si à nõ ꝯpe.iud. q̃ in isto casu põt intelli-
gi,& ita ẽt no.Inn.in c.innotuit. de eo qui.Bal.in l.gesta.in vlt.col.
13 C.de re iud.& in l.licet. C. de ꝓcu.† vbi subdit ꝙ tñ incumbit cõ-
tumaci onus ꝓbandi ꝙ ille non fuerit iudex cõpetens ꝑ id ꝙ in si-
mili no.gl.in d.l.licet.in ver.inueniat̃. ꝙ dicit esse menti tenẽdũ,&
idẽ voluit Ang.hic añ fi.q ad hoc all.no. ꝑ Inn.i d.c.innotuit.& di
cit Ang.hic eẽ sin.no. & hęc intelligas vera qñ iudex q. ꝓcedebat
ꝯ ꝯtumacẽ,nõ erat iudex mero iure,vt si ꝑ̃tor Ferrariensis citaret
Bononiẽsem in territorio tñ Ferrariensi reptũ,nã eo ipso ꝙ tepe-
rit̃ i territorio.tenet̃ ꝯparere ac si dubiũ sit an sit de iurisdõne sua
licet vbi eẽt ex territoriũ nõ teneret̃ aliquo mõ cõparere.l.fi.de iu.
om.iu.& hic in gl.& ita declarat Inn.in d.c. Ro.in ver.cã.& Io. An.
in d.r̃la scienti.Quod sm Ang.in d.l. si q.s ex aliena.est sin.no. pro
declaratione huius.l.cũ mã.secus si mero iure erat iudex licet re'
citatus posset ꝑ exceptionẽ ex aliquo priuilegio sibi cõpetentem
elidere iurisdõnẽ, vt in scholari, q.a tũc iudice ꝓcedẽte ad discus-
sionẽ meritorũ cãę, vr̃ esse ꝑclusa via opponẽdi declinatoriã sori
ꝑ nn.ꝑ gl.i c.j. i ver. absentie & ibi ꝑ In. de elec.in vj.Et rõne dubij
ac ẽt rõne fundamẽti iurisdõnis q̃ mero iur̃ cõpetebat,valebit sẽ-
tẽtia in ꝑ̃ncipali negotio.Bñ facit.l.si forte.§. de of.ꝑ̃si.& c.si duob'
de app.& ꝙ in simili no.gl.in l.si putas.C.de peti.hęre.& ita fuit de
mente Inn.in d.c.praeterea.in glo.mag.in vlt.col & Bal.& Pau.de
Ca.hic,& Io.An.in d.regula sciẽti Hoc ẽt seq.l Bal.in d.l.si q. ex cõ
sensu.& Ant.de Bu.in c.cũ super.post Inn.ibi de offi.dele. & Io.de
Imo.in d.l.quidã ꝯsulebãt.bene facit ꝙ no.gl.in cle.ij.in ver. pẽdẽ-
14 te, vt li.penden. † quę vr̃ procedere qñ ẽt notorie constaret exce-
ptionẽ aliq̃ declinatoriã cõpetere.q.a notoriũ nõ releuat ab one-
re probãdi,vt no.gl.fi.in cle.appellãti. de app. ꝓbal in c.ij.sm vnã
lec.quam ibi approbant Io.An.vt li.nõ ꝯte.& Bar.in l.j.§.de exce.
Dicit tamen Io.de Imo.in c.cũ super. ꝙ ꝯ istud vltimum vr̃ text.in
d.l.iij.j.de iu. vbi verba lr̃ę adaptari vñt ad casum qñ funditus non
erat iudex,q̃ q̃ ope exceptionis elidi posset iurisdõ. Vnde dicit ꝙ
gl.in d.l.iij.vr̃ intelligere illam.l.iij.quando est certum seu notoriũ
exceptionẽ cõpetere.Sed sm eum Bar.in d.l.iij.intelligit illam le-
gem ẽt qñ esset dubium exceptionẽ cõpetere, & sic Bar.vr̃ tene-
re ꝯ id ꝙ vltimo loco fuit dictum. Cõcludit Imo. ꝙ ista opi. Bar.ꝑ
prædicta nõ potest saluari nisi qñ diceremus ꝙ reo ꝯ quẽ esset ꝓ-
cessum ad sm decretũ in cõtumaciam,cõpeteret aliqua exceptio
cõcernẽs merita causę, & extinguẽs debitũ ꝑ̃ncipale,vt exceptio
solutionis vel transactionis , q.a tũc sm decre.apparet interpositum.
b esse ex falsa cã[b].i.ex falso debito.Iõ nõ valeret.l.j.§.hęc verba.j. ne
15 vis fiat ei.)& licet vt dixi,qñ mero iur̃ nõ est iudex ꝑ ꝓcessũ factũ
ꝯ cõtumacẽ nõ impediat̃ facultas declinandi forũ. Tñ illud fallit,
nisi iudex parte citata ꝓnunciasset se esse iudicẽ cõpetentẽ, & ab
illa ꝓnũciatione nõ sit appellatũ,sm Inn.in d.c.ꝑterea. & Bar.h̃,
cuius dicta ex ꝑ̃dictis declarãtur,& limitant̃.Adde ẽt ꝙ Bar. i vet.
sed q̃ro quid si ꝓcessum est ꝯ cõtumacẽ etc. quatenus loquitur de
primo decreto,vr̃ male loq., q.a imo ꝓcessus quo ad primũ decr.
valet,si ab initio dubiũ erat,an eẽt iudex cõpetẽs, vt q.ia nõ sub-
dit' iuẽt' i territorio isto citat' ẽ à iudice hui' territorij ꝑ cã,ꝑ qua
nõ sortiebat̃ h̃ forũ.vt ꝓbat Bar.i d.l.iij.de iud.& i l.neq; ꝑ illũ tex.
j.de fideicõ.lib. Licet Io.de Imo.simpliciter in d.l. quidã ꝯsulebãt.
ff.de re iu.videat̃ dicere idẽ quod Bar.h̃.Põt tñ dici,ꝙ Bar.hic se ñ
16 firmat.¶ †Circa ꝑ̃dicta q̃rit ẽt hic Bart.pone , Florẽtinus citat̃ hic
ꝑ ꝯtu hic celebrato,ipse opponit se nõ debere, & nõ eẽ supposi
tũ huic iurisdõni,q.a negat se vnq̃ ꝯxisse hic, an erit necesse ꝙ añ-
q̃ ad vlteriora ꝓcedat̃ circa expeditionẽ cãę, primo cognoscatur
summarie an ꝯxerit hic,vel nõ,& ꝓnũciet̃ se esse iudicẽ cõpetẽtẽ
vl̃ nõ.Et tenet ꝙ nõ,quia satis ẽ ꝙ i libello narrata sint talia,q̃ si ve-
ra eẽnt,cã spectaret ad iurisdõnẽ ei'.Ad hoc inducit.l.cũ q̃dã puel-
la.§.fi.§.de iur.o.iu.& l.ordinata.circa prin.j.de li.cã. vt hic plenius
ꝑ eũ.Et cũ eo trãsit simplr̃ Ful.hic.alij hic nõ tangũt . sed ipsemet
Bar.i l.ꝑ̃scriptionẽ.C.si ꝯ ius.tenet ꝙ imo ꝓcedere dẽt illa summa
c ria cognitio.[c] ꝓut tenuit Inn.i c.super lr̃is. de refcri. ꝑ rõnes suas.
vide ꝑ Bar.ibi,& idẽ tenet ibi Ia.Bu.& Bal. Idẽ ẽt tenet Inn. & Io.
An.i c.Roma.§.ꝯhẽtes.de fo.cõpe.lib.vj.& Inno.in c.cęterũ. de iu.
& Io.Cal.in c.de illis.in iiij.q.de rap.& Bal.i d.l.si quis ex aliena.&
Ant.de Bu.& Imol.in d.c.super lr̃is.& i l.ij.§.sed si dubitet̃.j.de iu.
vbi patet, ꝙ qñ dubitat̃ de iurisdõne,debet primo cognosci ꝑ iu-
dicẽ,an sua sit iurisd.Sed ad illa iura posset r̃ñ. ꝙ illa iura loquunt̃
qñ opponebat̃ exceptio icõpetẽtię iurisdic.q̃ exceptio nõ ꝯdice-
bat narratis i libello.sed i alieno,quia reus dicebat ꝑ ꝑ legationẽ,
vl̃ similẽ cãm hr̃e ius declinãdi forũ, vl̃ ꝙ rescriptũ delegatorium
erat surrepticiũ , sed i q. nr̃a iudex ex sola inspectiõe libelli ꝑ̃t bot
cognoscere.Et si diceret̃ , ergo erit i ptãte actoris libellãtis sp tri-
buere iurisdic.iudici,& sic excludere ptãtẽ declinãdi forũ . qd' est
absurdũ,& ñ dicẽdũ,q.a nõ est i ptãte actoris tribuere iurisdic.iudici
nõ hñti eã,sed ẽt requirit̃ ꝯsensus vtriusq; partis.l.j. & ij. i prin.§.j.
j.de iu.Et ꝑ.j.scriptã r̃sionẽ apparebit ẽt iura ꝓxi in ꝯriũ alle.nõ
ob. Et dico, ꝙ aut reus negãdo ñ negat factũ principale, vt q.a nõ
fatet̃,neq; negat se debitorẽ,sed ꝑ̃ncipalr̃ negat illũ hr̃e iurisdi.ꝯ
eũ.Vl̃ alleg.priuilegiũ suũ , & tũc verũ est ꝙ nõ inspiciat̃ ꝙ i libello
sit narratũ expꝑ̃sse,vl̃ tacite iurisd.spectare ad illũ iudicẽ,sed debet
cognosci de iurisdõne,& ꝓnũciari,vt in iurib.alle. ꝑ eos. Sed vbi
ꝑ negationẽ iurisdõnis factã à reo,negat̃ factũ principale:exẽplũ
in qõne s.formata . tũc satis vr̃ esse ꝙ ex i spectiõe libelli appareat
narratũ eẽ tale quid,quod si verũ eẽt,iurisdõ cõpeteret huic iudi-
ci.ita loquit̃ d.l.cũ q̃dam.& sic in ꝓcessu apparebit ꝙ nõ fuit cele
brat' ibi ꝯctus, & sic ꝙ nõ sortiebat̃ ibi forũ, absoluet̃ reus ex illa
cã,& cõdemnabitur actor in expẽsis.vt declarat Inn.in c.cũ sit.de
for.cõpe.& in quantũ ad hoc toleratur ꝙ actor possit cãm agere co
17 rã vno iudice magis. q̃ corã alio inspecta forma petitionis, † sicut
ẽ in ptãte actoris trahere reũ laicũ corã iudice ecclesiastico super
libello, i quo narrat reũ extorsisse ab eo aliquid i fraudẽ vsurarũ .
q̃uis veritas facti alr̃ se habuerit.iuxta no.ꝑ gl.& doc.i cle.dispen-
diosã.i ver.vsuris.de iu.& ꝑ doc.i l.Titia.ff sol.ma.Pet.de Anch.i c.
postulasti.i j.q.de fo.ꝯp.sequit̃ opi.Inn. q.a añq̃ sit summarie cogni
tũ,an ibi ꝯxerit iudex,ignorat.an sit iudex illius cãę,vel nõ . ergo
18 nõ valẽt gesta ab eo,† q.a requirit̃ ꝙ iudex sciat se eẽ iudicẽ. ar.l.q-
ro.j.de eo q. ꝑ tu.& no.Bal.i l.multũ.j.de ꝯd.& dem.Sed ad hoc pt
r̃ñ.ꝙ iudex ex sola ĩspectiõe libelli certificat̃ ꝙ est iudex q̃ tũ ad ꝓ-
cedẽdũ i cã.ꝑ d.l.cũ q̃dã. vl̃ alr̃ r̃ñ.vt colligit̃ ex no.ꝑ Bar.i d.l.mul
tũ.Io.de Imol.i d.l.quidã ꝯsulebãt.et sequit̃ opi.Imol.& r̃ndet ad
d.l.cũ q̃dã.sm quod r̃ndet Ant.de Bu.in d.c.super lr̃is. videlicet ꝙ
ibi loquit̃ qñ quis erat iudex in mensura q̃titatis petitę,siue esset
verum,siue falsum illud ꝙ narrabatur in libello. Non mirũ si põt
proce-

DDITIONES.

a ¶Contumaciã. Adde Lu.Ro.cõs.cxix.nec ex iudicio nullo,vt per eũdẽ cõs.ccxxiij.

b ¶Causa. Vide de hoc per Ludo.Ro.cons.cccclij. & in quantũ do.lar̃.hic ponit de clerico capto,qui putabatur laicus,& ꝯ quem fuit processum.Adde late Calde. consi.xij.de iudi.& dicunt do.de Rot.decis.sua de fo.compet.ꝙ iudex laicus qui detinuit clericum coniugatum incedentem in habitu,& tonsura,potest cognoscere an contraxerit cum vnica virgine.

¶Tho.Dip. Vide plene per And.Bar.in c.ij.de for.compet. & Alexan.de Imol.in l.Titia.§.solu.matri. & ibi scripsi.

c ¶Fran.Cur. Cognitio. Adde in in simili,ꝙ vbi app.à diffinitiua non est permissa, nisi certo casu,debet ille casus specialiter exprimi,aliàs non tenet appellatio.ita Ro.in consi.cccxxiiij.incip.In proposita quęstione.in fi.& in consi.ccclxxxiiij.in c.dubitatur.vbi alleg.Inno.in c.praeterea.de dila. adde doct in c.super.extra de re iudi. & Philip.Franc.in c.ij.in fi.de appell.

procedere in causa alio nõ discusso, sed in q. nr̃a ita demum erat iudex iter partes si ɔ̃ctus ibi celebratus fuerat. sed ista nõ vr̃ bona 19 cõsio. † nam pone ꝙ q̃s non possit esse iudex nisi in causis à decẽ j. & actor petat quindecim, cũ in veritate nõ debeantur nisi quinque, nam dato ꝙ reus declinet iurisdictionẽ, poterit iudex de ista causa cognoscere, vt probať in d. l. cũ quædã. Et tamen nõ est verũ dicere ꝙ causa spectaret ad forũ suũ psupposito ꝙ falsum esset illud ꝙ narrabať in libello, si verũ esset ꝙ non deberet attendi sola narratio facta in libello, & nõ veritas. pro opi. Inn. bene facit gl. in c. j. in gl. mag. de offi. dele. in vj. quẽ ad hoc alle. Ant. ď Bu. in c. si clericus de fo. cõpe. vbi hũc articulum late examinat. Et quo ad propositũ cõcludit, ꝙ aut negať qualitas ꝑ quã tribuiť iurisdõ, & tũc ꝑcedat opi. Bar. h̃, aut negatur qualitas, & tunc ꝑcedat opi. Inno. & dicit vtrunq; mẽbrum probari per tex. in d. c. si clericus. & hoc ibi ẽt vr̃ tenere do. Abb. sed Gui. de Suza. in auc. qua in prouincia C. vbi de cri. agi. oportet. quẽ refert Io. And. in addi. Spe. in ritu. de cõpe. iudi. adi. §. j. quæ inci. Gui. de Suza. tenet idẽ ꝙ Bar. h̃ cũ Bar. ẽt transit simpľr fau. de Ca. in d. l. cũ quędã. & Ful. in d. l. præscrip. & ex. s̃. dictis põt defensari opi. Bal. h̃. restat tñ rñdere ad tex. in d. c. si clericus. cui põt tñ. ꝙ ibi rõ ꝑ ꝑ quã ibi cã nõ potuerit tractari coram iudice eccľiastico, fuit, q̃a actor debet sequi forũ rei, vt ibi dr̃. facit ꝙ no. Inn. in c. cũ sit gñale, in fi. eo. tit. dum dixit ꝙ si agitur rei ven. ad rẽ eccľiæ, & nõ sit deducta i petitione violentia, aut oppressio rei cõuenit, causa tractari debet coram iudice seculari, sed si deducatur qualitas oppressionis, vel tacitę violentiæ licet illa negetur, procedetur corã eccľiastico, vt ibi per eum. & ꝙ in d. c. si clericus nõ probatur opi. ɔ̃ria, patet, q̃a si vera eẽt opi. ɔ̃ria, sequeretur ꝙ in casu ibi posito, qñ reus negat rem esse ecclesię, nõ deberet actor accedere ad forũ secularẽ, sed deberet coram iudice ec-

a clesiastico[a] cognosci summarie an res esset ecclesiæ, vel non. ꝙ est ɔ̃ id ꝙ lr̃ & contra expressa no. per Host. ibi. Et potest dici ꝙ in d. c. si clericus. fauore ecclesiæ sit inductum ꝙ reus laicus conuẽtus pro re quæ dr̃ esse ecclesiæ, possit trahi coram iudice ecclesiastico. & q̃a hoc inducebatur ɔ̃ ius cõe in fauorẽ ecclesiæ, ideo papa ibi statuit h̃ demũ locũ hr̃e qñ reus cõfitetur rem esse ecclię. sed in casu nr̃o & in casu. d. l. cũ quædam. inspectis narratis in libello reus sortiebatur forum de iure cõi in loco in quo ɔueniebať non 20 nego quin articulus sit dubius satis. ¶ † In gl. in ver. interfit ibi, à ꝑtore inducta &c. dic s̄m Cy. & Bal. ꝙ imino ẽt in mulcta imponẽda a iudice nõ consideratur interesse partis, vt ꝑbatur s̄m eos i l. sed eximendi. §. itẽ si quis. j. tit. ij. dũmodo citatio valuerit & citata fuerit persona quæ teneatur cõparere. Nec ob. iste text. q̃a h̃ non valuit citatio, & sic nõ itererat iudicis nec pns. fatẽdũ est tñ ꝙ vbi post citationẽ factã ad instãtiã actoris trãsactũ esset cũ reo, ꝙ non teneť ɔparere postq̃ cã vr̃ esse finita, & citatio circũducta. l. ij. i pri. j. si q̃s cau. & sic ꝑcedit illud quod dixi in d. l. neque. §. j. j. tit. proxi.

ADDITIO.

a ¶ Tho. Dip. Ecclesiastico. Vide Bar. Soz. in l. itẽ q̃ nobis. i v. q. prin. de acqui. pos.

Vlpianus lib. xlvij. ad Sab. LEX XIII.

CVm quis. Contra fideiussorẽ de iudicio sisti si nõ sistat, agetur ad interesse si pœna apposita nõ fuit. h. d. ¶ In gl. j. in prin. Ful. hic tenet p̃mã opi. cũ quantitas certa non exprimitur in libello, sed s̄m opi. dicit ꝑcedere qñ certa quantitatis exprimitur in libello, ꝑ d. l. certi cõdi. alleg. in glos. sed cõiter tenetur secunda opi. indiff. & bñ, q̃a ad hoc vt cõpetat certi condõ, satis est ꝙ sit certum in rerum nã licet nõ exprimatur in libello. certa q̃titas, vt ꝑbatur plene per Bar. in d. l. certi condõ. ¶ In gl. fi. in fi. dic vt per Bar. in l. ita stipulatus. i ix. op. vlti. partis. j. de ver. ob. vbi loquiť. & ibi de hoc dixi secutus opi. Barto. contra Bald. quia text. in l. fina. C. de noua. loquitur de nouatione. sed tex. in l. obľonum fere. §. fi. alle. in gl. loquitur de quasi nouatione, quæ differt a nouatione, vt per Bar. in l. si insulam. i vij. op. de ver. obl. & in l. ita stipulatus. in j. op. vlt. partis. & dixi ibi plenius & ipsemet Ful. in l. si pacto quo pœnã. C. de pac. tenet cõem opi. quã ẽt ibi tenet Ray. Bal. & Gui. ď Cu. Bal. & Ang. i l. rescriptũ §. si pacto. ff. de pac. & Bar. in l. ꝑdia. j. de ac. empt. & Cy. i l. nuda. C. de ɔ̃hen. & ɔmit. stip. Ang. ponit aliqua quę pertinent ad materiã l. stipulationes non diuiduntur. in prin. de ver. ob. vbi feci mentionem de verbis suis h̃ reprehendendo eum, ideo hic omittatur.

¶ In ius vocati vt eant, aut satis, vel cautum dent. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Absens si citať nõ excusať à cõtumacia si nõ cõparet in terio q̃uis pstet fideiussorẽ de se repñtãdo nisi aliqs ꝑ eo cõparuerit ad allegãdũ iustas cãs absentiæ et talis excusatio non dẽt admitti, nisi ꝑmittat de repñtãdo citatũ in terio.*

2 *Citat[9] teneť ire cũ nũcio ad iudicẽ uel satisd. nũcio de se pñtãdo i terio citatiõis.*

¶ In gl. rubr. ad ad intelligẽtiã huius tit. & eorũ q̃ hic not. vide q̃ di-1 xi post Bar. in l. j. s̃. tit. pxi. † Nec putes ꝙ citatus excuseť à ɔtumacia, si nõ ɔparet i termino, q̃uis pstet fideiussorẽ de se repñtãdo, nisi aliquis ꝑ eo cõparuerit ad allegãdũ iustas cãs abñtiæ. iuxta l. liberto. §. litẽ. j. de neg. ge. & l. seruũ quoq;. §. publice. infra. ď ꝑcu. eũ ibi no. Bar. in l. q̃situ. infra de re iu. vbi ponit practicã q̃ seruari debet, & talis excusator nõ debet audiri nisi ꝑmitat ď repñtãdo citatũ i certo terio, vt colligiť ex hac glo. in prin. & ita intelľr iste ti. vt ponit Bal. h̃ in lec. anti. & seq̃ť Pau. de Ca. hic. & in l. filius. q. satisf. cog. quod est summe no. ꝑ decľone eorũ q̃ no. Bar. i d. l. q̃situ. & ita ẽt vr̃ intelligere Ang. hic. aľs aũt nõ iueniť iure cautũ ꝙ citatus excusetur à ɔtumacia ꝑ solã citationẽ fideiussoris de se pñtãdo, q̃a nulla iusta cã suadẽte nõ est æquũ quẽ excusari à ɔparẽdo in termino statuto, licẽt pster fideiussorẽ de pñtãdo se in certo termino. & vide q̃ dicã in d. l. filius. Posset ẽt excusari à cõtumacia 2 reus, † si aliquis ꝑ eo in termino ɔpareat ad defendẽdũ eũ satisdãdo de iudicato soluẽdo. l. recte defendi. j. de iu. l. neq;. §. j. & qď ibi dixi. s̃. tit. j. ꝑ q̃ patet ñ eẽ necesse, ꝙ defensor suscipiat iudiciũ aĩo trãsferẽdi i se obľonẽ principalis, seu aĩo nouãdi, vt dicebat gl. h̃, q̃ ꝑ pea repñẽdiť ꝑ Ang. & alios, post eũ h̃. dicebat Ful. i super istũ tit. posse intelligi, videlicet ꝙ iducat isto iure, ꝙ citatus teneať cum nũcio ire tũc ad iudicẽ, vľ satisdare nũcio ď pñtãdo se in termino citatiõis, & sic posset itelligi tit. iste i citatiõe reali. i. qñ duci debet psonalr citat[9] ad iudicẽ, q̃a nũcius ñ poterit eũ ducere psonalr, si sibi offerať satisdõ de pñtando. & ita intelligendo bñ sonãt verba rubricæ, vt ẽt inclinat Bar. i l. j. s̃. tit. j. q̃ oĩa no. ¶ In ea. gl. ibi, improprie dr̃ fideiussor. de hoc dicam post gl. i l. ij. §. j. j. qui satisd. cog.

Paulus lib. j. ad edictum. LEX I.

1 *Fideiussor de repræsentando debet esse idoneus, nisi sit coniuncta persona, quæ pro coniuncta fideiubeat: quia tunc est verisimile ꝙ citatus comparebit.*

2 *Necessariarum personarum appellatione quæ veniant, dicitur hic.*

3 *Statuta laicorum disponentia quòd clerici teneantur ad aliquid faciẽdum, putà ad soluendum collectas. quòd si non fecerint, siue non soluerint, teneantur eorum consanguinei ad aliquam pœnam, non valent: quia dicunť esse contra libertatem ecclesiasticam.*

4 *Obsidem qui dare tenetur, liberatur dando quemlibet de sanguine suo, licèt non det locupletem. & pro quibus casibus sit permissum dari obsides, hic remissiue traditur.*

1 IN Dicto. † Fideiussor de repręsentando debet esse idoneus, nisi sit cõiuncta ꝑsona, q̃ ꝑ cõiuncto fideiubeat: quia tũc est verisimile ꝙ citat[9] cõparebit, ne suus ɔiũctus q̃ fideiussit, & ꝑmisit ꝑ eo cõparere, remaneat laqueatus. h. d. cũ glo. vsq; ad l. fi. ¶ † Not. q̃ veniũt appľone necessa-2 riarũ ꝑsonarũ.[a] adde l. fi. s̃. de iust. & iu. l. imperatores. cũ gl. ma. in fi. j. de pac. l. q̃uis. adulterijs. C. de adulte. l. j. post pri. C. de ipo. lucr. descri. lib. x. l. iij. iũctis ꝑcedẽtib. j. de lib. cã. l. j. i fi. cũ ibi not. de eo q̃ ꝑ tuto. l. impuberib[9]. in prin. cũ gl. ff. de susp. tu. no. Bal. in repe. c. si pr̃. de testa. i vj. & extendunt doct. h̃ istas leges ad oẽs ꝑsonas, quæ inuitæ nõ coguntur perhibere testimoniũ, q̃ enumerantur in l. ne inuito. aľs inci. l. Iul. ff. de test. adde gl. i l. si fœmina. C. ad Turpil. facit qď no. Bar. i l. fi. j. de accu. dũ tractãt q̃ veniãt appľone cõiunctarũ ꝑsonarũ. de quo remissiue dixi post Bal. in l. eximendi. C. de ꝑcu. 3 ¶ † In gl. i ver. ꝑfono. ibi, carnẽ suã odio habuit. ꝑ hãc gl. infert hic Bal. in lec. antiq. & ẽt Ang. ꝙ statuta laiorũ disponẽtia ꝙ clerici teneanť ad aliquid faciẽdũ, putà ad soluẽdas collectas. & si nõ fecerint, siue nõ soluerint, teneanť eorũ ɔsanguinei ad aliquã pœnã, b dñr eẽ ɔ̃ libertatẽ[b] ecclesiasticã, & sic nõ valẽt. iuxta auc. cassa. C. de sa. san. eccl. & in c. nouerint. de sentẽ. excõ. quia verisimile est ꝙ clerici nollẽt suos ɔsanguineos laqueari penis statutorũ. & ꝑ hoc alle. c. sciãt cũcti. de elect. in vj. Adde Bart. idẽ volẽtẽ in l. j. ad fi. j. de his, q̃ pœ. no. Et not. Bar. in l. hic penes. C. de agric. & cẽsi. lib. xj. & per Bal. in l. j. ad fi. C. de indi. viduita. tol. & Bald. in l. j. in prin. C. de epis. & cle. & Pe. de Anch. in repet. c. canonũ statuta. de constit. dũ tractat de statutis laicorum ɔ̃ clericos. & Ioan. de Imol. in l. hæres meus. §. fin. per illum text. de condi. & demonstr. per Lud. Ro. in l. nolle.

ADDITIONES.

a ¶ Personarum. Adde tu qui veniant appell. necessariorum vltra alle. per Alex. hic, text. in l. officialis. in versic. necessariorum. C. de epis. & cler. & Barb. in repe. l. cũ acutissimi. C. de fideicom. & vide Bal. in c. si pater. de test. in vj.

b ¶ Libertatem. In quantum d. Ias. hic ampliando dicit, ꝙ metus illatus consanguineis clerici censetur illatus ipsi clerico. pro hoc facere vr̃ quod volu. do. de Rot. decis. suis in nouis, de renuncia. facta per clericum de beneficio, vt liberaret fratrem à carceribus, non valet, probando ꝙ si non renũciasset, mortuus fuisset in carcere, & ibi dicunt ꝙ appellatione suorum veniant etiã domestici. & in quantum etiam dicit, ꝙ plus est coniunctio sanguinis, quam affinitas. Adde ꝙ dicit Angel. consi. xlvij. vbi vult ꝙ stante statuto ꝙ in contractu mulieris debeãt adesse duo coniuncti, ꝙ non erit satisfactum, si sit vnus coniunctus, & vnus affinis.

nolle.ff.de aeq.hę.facit qd no.Bar.i l.de pupillo.§.ſi q̄s ipſi.de no.op.nũ.i ix.q.vbi alle.d.l.heres meus.& qd no.Bal.i l.ſi q̃.C.de op.lib.& in l.interpoſitas.C.de tranſact.& dum Barto.hic concludit iſtas leges non hr̃e locũ in alijs ſatiſdationibus. † Adde Ange.in l.ij.§.& ſi fideiuſſor.ff.qui ſatiſ.cog.dicit not.Bald.in l.filijs.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.ar.huius.l.ꝙ qui tenetur dare obſidem liberatur dando quemlibet de ſanguine ſuo,licet det nõ locupletem,ꝙ dicit eſſe no.dignũ,& pro hac deciſione facit,q̄a hoc caſu nõ offendit regula poſita in l.ij.in prin.j.tit.ij.q̃ loquit̃ in fideiuſſore,nõ in obſide.ꝓ q̄bus cauſis permiſſum ſit dari obſides,tradit̃ in l.obſides.j.de teſt.cum concor.de quibus ibi per doct.

Vlpianus lib.v.ad edictum. LEX IIII.

Vi duos. Stipulatio pœnalis cõmittitur ẽt ſi in vno tñ promiſſor deficiat.[a] h.d.¶In glo.in ver.nõ vr̃ ibi de mero iure &c.hæc vera ẽt ſi per contumaciã non exhibuit per d.§.ſi plurũ.Nec ob.§.ſi cũ duob.all.in gl.q̄a ibi loquit̃ de actione deneganda q̃ facilius denegat̃ q̃ cõcedat̃,h̃ de actione ad pœnã,arg.l.Arrianus.de actio.& ob.ſm̃ Ful.h̃,vel melius ſolue tu quia q̃uis ibi denegaretur actio,tñ nõ erat magni præiudicij ei qui non cauit,quia eo poſtea cauente,vel ſaltem cõparente,concedebatur actio,vt hic.ſecus eſt niſi intra modicũ tp̃s mora purgaret̃ iuxta l.& ſi poſt tres.j.ſi q̄s cau.& vide ꝑ Bar.in l.iij.§.Cato in x.opp.j.de ver.ob.& vltra no.hic in gl.ponit Bal.hic alium intellectum ad iſtum text.quem hic vide per eum.

ADDITIO.

a ¶Deficiat. Facit illud vulgatũ,non dr̃ factum cum aliquid ſupereſt ad agendum.

¶Ne quis eum qui in ius vo.eſt vi exi. Rub.

Vlpianus lib.v.ad edictum. LEX I.

1 *Seruorum appellatione non veniunt familiares, vt domini pro eis teneãtur in caſu huius legis.*
2 *Delictum non appellatur illicite factum ſi pœnam nõ meretur. & hoc eſt verũ de iuris interpretatione,ſed quo ad bonos mores poteſt dici delictum.*
3 *Contraria ſunt ita interpretanda vt euitetur contrarietas ſi fieri poteſt.*
4 *Eximens citatum qui habebat etiam ius reuocandi domum,punitur.*
5 *Eximens citatum qui nullo modo erat de iuriſdictione citantis,punitur,ſi tamẽ de hoc erat dubium.*
6 *Delegata iuriſdictio non extenditur ad alias perſonas quàm expreſſas in reſcripto delegatorio.*
7 *Iuriſdictio pedanei iudicis puta magiſtratus municipalis vel alterius inferioris non eſt contemnenda.*
8 *Eximens citatum ab alio delegato quàm à delegato principis non punitur pœna huius edicti.*

Oc edictum. Eximens citatum ne cõpareat,tenetur actione ĩ factum ex hoc edicto,quę eſt pœnalis,& oritur ex maleficio.& ideo ex facto ſerui dat̃ noxalr̃ contra dñm ignorãtẽ,niſi citatio nõ fuerit rite facta.ꝙ pt̃ contingere multis modis,vel ex perſona actoris ſi petijt ſine venia vocari quem nõ debebat,vel ratione loci ad quẽ vocabatur,vel ratione defectus iuridi.citantis,vel ex qualitate ꝑſonæ citatę,quia nõ poterat eſſe in iudicio,vt ſeruus,vel quia ille q̄ fecit citare,erat delega.h.d.in ſumma vſq; ad l.ꝙ ſi quis.§.ꝙ p̃tor.¶In tex.ibi pœnę &c.pœna aũt huius edicti eſt quia tenetur eximens q̃tũ in litem iurauerit actor,vt l.pen.§.i cũ.& ibi no.j.eo.

1 ¶†In tex.ibi ſerui quoq; &c.an iſte tex.& ſimiles loquẽtes de ſeruis habeant locũ in familiarib.[a] vt dñi pro eis teneãtur.Bal.hic ꝙ non,alle.tex.in §.fi.inſti.de noxa.Dic plenius vt per Bar.in l.j.§.familię.j.de pub.& in l.ne quid.poſt glo.ibi.j.de incen.rui nau.& in l.ſi ſeruus ſeruum.§.ꝓculus.j.ad l.Aqui.& Bal.in l.apud antiquos.ad fi.C.de fur.per Hoſti.& alios poſt eum in c.j.de reſti.ſpo.¶In tex.ibi veluti parens &c.facit iſte tex.ꝙ citatio facta de parẽte aut ꝑtrono ſine venia ſit ipſo iure nulla.de quo dic vt dixi in l.q̃uis.de in ius vo.

2 ¶†In tex.ibi nõ delinquit.no.ꝙ q̃uis fiat aliquid illicitũ,ſi tñ pœnam non meretur,nõ appellatur delictum,& hoc eſt verũ de iuris interpretatione.ita intelligitur iſte tex.ſed quo ad bonos mores põt dici eſſe delictum.ita intelligitur l.ij.in ver.delictũ j.eo.ſm̃ Bal.hic,ꝙ facit ad pl̃a de quibus,vt hic per eum.Et facit ad qõ.de quibus vide per eundem in l.decuriones.poſt Ia.Bu.C.de iuſa.& l.data opera.in verſi.quæro vtrum maleficium &c.C.q̃ accu.& in l.j.in ver.puta hęc pœna &c.C.de ꝯfeſ.& ĩ l.nec codicillos.C.de condi.& in l.iiij.§.ſi maritus.al̃s eſt in §.ſi tñ.j.Silla.& in l.vbi pactum.in pe.& vlt.q.C.de tranſa.& in l.j.in ver.& per p̃dicta &c.C.ſi à non cõpe.iud.& facit l.ſi ſeruus.& ꝙ ibi Bar.C.de his q.ad ecc.confu.& adde quę ſtatim dicã.& dato ꝙ iſte eximens non rite citatus non dicatur delinquere quo ad partem q̃ citare fecit nihilominus quo ad iudicem dicatur delinquere.adeo ꝙ aliquã pœna poſſit puniri,vide per Bar.in l.ſed eximẽdi.§.item ſi quis.j.eo.tit.& ibi dicetur.

3 ¶†Super.l.ij.ibi delicto &c.iſte tex.vr̃ ꝯtrari fini.l.p̃cedentis,vbi dr̃ ꝙ non delinquit qui eximit.[b] ſed rñde ſm̃ Ia.Bu.& Bar.ꝙ tex.ibi vult dicere ꝙ nõ delinquit q̄ eximit,vt ibi.& rñ ſi dici poſſet eum deliquiſſe,deterior debet eſſe cõdõ liberi petentis q̃ iſtius eximentis.Et hoc ſing.inducit Bal.hic,in quibuſdã lec.vt refert,& ſequit̃ Pa.de Caſt.hic,ꝙ ſi quis producit articulos,vl̃ poſitiones,quarum vna videat̃ alteri ꝯtrari,deberet ad tollẽdã ꝯtrietatẽ[c] intelligi,taliter ꝙ producẽs nõ incidat in ꝯtrietatẽ.& ponit exẽplũ.Nã pone ꝙ in prima poſitione dixi,ꝙ tibi nõ ꝓmiſi fundum,poſtea facio ſequẽtem poſitionẽ,in qua dico me p̃ſcripſiſſe ꝯ te etc.& ſic videor dicere ꝯtrũ.l.ꝙ ꝓmiſi al̃s nõ poſſe p̃ſcribere ꝯ te.Certe ſecũda poſitio dẽt intelligi ſine p̃iudicio veritatis,ꝙ ſi ꝓmiſerim,dico ꝙ ſcripſi etc.qd eſt ĩ practica diligẽtiſſime not.& addo Bal.poſt Cy.i l.cũ ſalſa.ad fi.C.de iu.& fa.ign.vbi vr̃ idẽ tenere.& Sal.in l.cũ p̃cũ.i fi.C.de lib.cau.& facit text.i c.cũ tu.ex̃ de teſti.& quod not.Bal.in l.ſcripturæ.C.de fi.inſtr.& quod no.Bal.in l.fi.in iiij.no.ꝑ illũ tex.C.de re.cre.¶I.i gl.in ver.ſed fortius.ibi,eximẽtem ꝑ exceptionẽ etc.imo vr̃ ꝙ defendat̃ ipſo iure,q̄a nõ delinq̃t,vt dicit tex.hic ĩ l.j.ad ad fi.Pro hoc facit tex.i §.Offilius.i ver.edicto locũ nõ eẽ etc.ſm̃ Iac.de Ra.& Ful.hic.Nec ob.ꝙ tũc nulla eẽt differẽtia inter caſum,qñ p̃ronus vocatus ẽ ſine venia,& alios caſus poſitos ad fi.l.ij.& tñ tex.h̃,i ver.ſed & fortius.vr̃ velle ꝙ ſit maior rõ i vno caſu,q̃ i alio,& ſic ĩ vno caſu deberet eximẽs eẽ tutus ipſo iure,& in alio ope exceptionis.quia rñ.pt̃ ꝙ intẽtio lr̃æ nõ fuit dicere ꝙ vno caſu ipſo iure ſit tutus,& alio ope exceptionis ſit liberatus,ſed ꝙ fortius.i.ẽt idẽ ſit ĩ alio caſu,ĩ quo maior erat dubitatio,videlicet qñ fuit citatus ille,q̄ mero iure poterat corã illo iudice ꝯuenire,tñ hẽbat p̃uilegiũ reuocãdi domũ.ſm̃ qd exponit gl.h̃ i ver.ꝯuenire.quã ſequit̃ Bar.& Bal.h̃.ẽ verũ,ꝙ Ia.But.& Ang.ĩpugnãt iſtã expoſitionẽ,quã facit gl.i ver.ꝯuenire.q̄a talis eſt recte citatus,q̃uis hẽat priuilegiũ reuocãdi domũ,qd allegare tenet̃ corã iudice.vt l.ſi quis ex aliena.j.de iud.& iõ expone bat iſtũ tex.ĩ ver.ſed & fortius etc.i eo,q̄ erat primo vocatus corã maiore magr̃atu,& iterim fuit vocatus corã minore magr̃atu.nã hæc ſecũda vocatio nõ valuit,nec arctat.l.ij.ad fi.& ibi not.de ĩ ius voc.Sed Ful.ſuſtinet expoſitionẽ glo.cui vr̃ ꝯſonare lr̃a ſm̃ eũ.Et rñde ad arg.factũ d̃ l.ſi quis ex aliena.videlicet ꝙ illud arg.nõ ob.q̄a ẽt ille,q̄ nullo mõ ẽ d̃ iuriſdic.tenet̃ ꝯparere ĩ dubio,& allegare ſe nõ eẽ de iuriſdic.vt d.l.ſi q̄s aliena.& tñ h̃ i ver.ea.etc.ẽ expſſũ,ꝙ eximẽs eũ,q̄ nõ ẽ d̃ iuriſdic citãtis,nõ punit̃.Et ex iſtis ĩtellect᷒ huius lr̃æ reddit̃ difficilis,& dubius.

4 ¶†Sed mihi verior vr̃ opi.Ia.But.& Ang.q̄a qñ citatus ẽ aliq̄s,q̄ mero iure p̃t citari,licet hẽat ptãtẽ reuocãdi domũ,eximẽs eũ punietur.

5 ¶†Quinimo plus dico,ꝙ ẽt vbi citatus eſt ille,q̄ nullo mõ erat de iuriſdic.ſi tñ d̃ h̃ erat dubiũ,eximẽs punit̃,q̄a talis citatio nõ ẽ ꝯtẽnẽda,h̃ expſſe fuit de mẽte Bar.i l.j.i verſ.op.§.ne quis eũ q̄ etc.i l.j.i p̃n.j.d̃ op.no.nũ.vbi h̃ ꝓbat Bar.ꝙ iſtæ leges dñt itelligi,qñ erat verũ ꝙ citatio poterat ſperni,& nõ tenebat̃ ꝯparere.ſed citatus,q̄ hẽt priuilegiũ declinãdi forũ,vel ille de quo dubitat̃,an ſit d̃ iuriſdic.tenet̃ ꝯparere ſaltẽ ad oſtẽdẽdũ priuilegiũ,& ptãtẽ declinãdi forũ.vt d.l.ſi q̄s ex aliena.g̃ de iſtis nõ ĩtelligunt leges,quas ẽt ita vr̃ itelligere Bar.in l.ij.§.ſi q̄s i ius vo.etc.Et expſſe Spe.i tit.de ope.no.nũ.ver.ſed nũquid vere eſt etc.& ſic exẽplificat iſte ver.ſed & fortius etc.ſm̃ qd exẽplificat Ia.Bu.vt dixi.ſm̃ quã expõnẽ vult dicere tex.ꝙ fortius iſte icidit ĩ pœnã,q̃ ille,q̄ p̃ronũ i ius vocat ſine venia,q̄a p̃ronus aliquo caſu p̃t vocari i ius.ſ.cũ venia,& nõ ꝓhibet̃ vocari ſine venia,niſi a iure p̃trono.ſed in caſu,q̄ ponit h̃ i ver.ſed & fortius.nõ p̃t vocari i ius aliquo caſu,& ꝓhibet ẽt iſta vocatio iure ciuili,per d.l.ij.vt ſm̃ Ia.Bu.tex.h̃ loquit̃ i caſu ꝓmiſſo poſito in ver.eadẽ.& tũc text.dicit ꝙ forti᷒ icidit h̃ caſu ĩ pœnã qñ eximit̃ p̃ron᷒ ꝑ rõnes vltimo dictas.¶In gl.ſuper §.ſi q̄s.i ver.ceſſabit.i prin.Bar.alr̃ itellexit iſtũ tex.videlicet ꝙ loquat̃ i delegato citãte realr̃,& ſic faciẽte id qd facere nõ p̃t,q̄a ſibi hoc nõ ꝯcedit̃.vt fuit viſum poſt glo.ĩ l.ſed ẽt.§.de i ius voc.ſed ſi citatus verbalr̃ à delegato eximeret̃,

6 ꝑ aliquẽ puniret̃ eximẽs,ſm̃ eũ.cũ quo ẽt trãſit Saly.hic.¶†Sed Bal.indiſt.itelligit iſtũ tex.i oĩ citatione delegati.quia iuriſdõ non extẽdit̃ ad alias perſonas,q̃ ad expreſſas ĩ reſcripto delegatorio.c.p.& g.de of.dele.& ſic ad eximẽtẽ n̄ p̃t extẽdi.& h̃ fuit rõ huius tex.

ADDITIONES.

a ¶Familiaribus. Vide Lud.Ro.conſ.xj & conſi.xv.hic alle.per do.Ia.cui adde ꝙ ciuitas tenetur pro officialibus negligentibus facere iuſtitiam. Ita dicit idem Ro.conſ.cccxxx x.& ep̃s tenet̃ pro delicto vicarij ſui,niſi q̃primum ſciuerit,purgauerit eius delictum,vt dicunt do.de Rot.deciſ.ccclxxxviij.in nouis,de offi.vica.
b ¶Eximit. De eximente captũ à familia.Vide per Cep.conſi.xiiij.
c ¶Tho.Dipl. Ad tollendam contrarietatem. Vide Alexã.in conſi.cxx.incip.Viſo proceſſu cauſæ.in v.vol.Paul.de Caſt.in conſi.100.& Alexã.in l.j.§.qui p̃ſtent.in fi.& in l.inter ſtipulantem.§.ſi ſtichum.j.de verb.obli.

tex.ſm eum. Sed iſta rõ nõ placet. tñ q̃a non eſt vñs, q̃a iſte tex. loquitur in pedaneo iudice qui ẽt vr̃ eſſe iudex ordinarius inferior, vt l.fi.cũ gl.C. de peda.iu. tñ ẽt q̃a dato ꝙ ob rõnẽ Bal. ſequeref ꝙ delega. nõ poſſit iſtam pœnã imponere eximenti. nõ ſequit, ergo eximens nõ incidit in pœnã quę poſſit coram alio iudice cõpetẽti peti. Et ꝓ j. ea Bal. ĥ in lec. anñqua dicit ꝙ ratio huius §. eſt, q̃a dĩa eſſe debet inter cõtẽnentẽ maiorẽ iudicẽ, & cõtẽnentẽ minorẽ, & ſi itelligef iſte tex. nõ ſolũ in delegato, ſed ẽt in ordinario pedaneo. ſed Sal. in ĥ tenet ɔ̃nũ niſi ordinarius pedaneus feciſſet citari ꝑ ei q̃ excedebat ſuã iuriſdic. nã tũc bene hẽret locũ iſte tex. Ang. & Pau. de Ca. ĥ dñt ſimplr̃ glo. tenendã eſſe per primã rõnẽ poſitã in ea. & ſic vñr tenere ꝙ iſte tex. ꝓcedat ẽt in citatione verbali iudicis excedẽtis ſuã iuriſdic. † Mihi placet opi. Bar. & Sal. q̃a etiã iuriſdõ pedanei iudi. putã magr̃atus municipalis, vł alterius inferioris nõ eſt cõtẽnenda, & cõtẽnẽtes poſſunt mulctari, vt fuit concluſum in l.j. in prin. per iſtum text. ſ. ſi quis ius dic. Et pro hoc intellectu facit, quia iſte tex. vr̃ poni continuatiue ad præcedẽtes, in quibus ponuntur caſus, quib' citatio erat inualida. & licet delegatus nõ poſſit mulctare, vt plene dixi ĩ d.l.j. in prin. tñ iſtud q̃a iuriſdõ in hoc ſibi delegata non eſt, vt de hoc poſſet cognoſcere, vt ibi fuit dictũ, nõ ꝑ hoc tñ ſequif, ꝙ eximẽs citatum a delegato non debeat poſſe per iudicem cõpetentẽ cõdẽnari. & per hęc nõ vr̃ procedere opi. Ful. ĥ tenẽtis, ꝙ iſte text. non procedat in oĩ pedaneo. ſ. tam delegato, q̃ ordinario, quia ſm eum pedaneus etiã ordinarius adeo vilis eſt, vt mulctare non poſſit ſm opin. quã ipſe tenuit in d.l.j. in prin. ¶ † Sed tenẽdo opi. gl. ĥ, eſt dubiũ qđ ĩ delegato principis. Pau. de Caſt. hic putat, ꝙ idẽ erit in eo ꝙ eſt in alio delegato. ex quo iſtud edictum prætoris non loquitur niſi in ordinario, per iſtum tex. adde Bal. tenentẽ in ɔ̃num in rub. ex̃ de of. dele. vbi dicit, ꝙ eximens vocatũ ab alio, quàm à delegato principis, non punitur pœna huius edicti. alle. iſtũ tex. ſed primam opi. puto veram, per ea, quæ dixi in rub. ſ. de off. eius cui man. eſt iuriſ. quamuis Io. Fab. in §. item aduerſus. inſti. de ac. teneat idem quod Bal. quia delegatus principis eſt maior ordinario. c. paſtoralis, de offi. ord. ſed reſponde vt dixi in rubr.

SVMMARIVM.

1. *Eximens citatum vt incidat in pœnam huius edicti, non requiritur dolus reſpectu exempti, ſeu citati: ſed requiritur dolus reſpectu actoris, ad cuius inſtãtiã erat citatus, & verbũ, eximendi, generalius eſt, quàm verbum, accipere.*
2. *Statutum quòd ſi quis percuſſit aliquem, puniatur in centum, non requiritur dolus, ſed ſufficit culpa.*
3. *Eximere, & eripere differunt vt hic.*
4. *Excommunicatus eſt qui includit clericum inuitum in aliquo loco, quamuis corpus clerici non tetigerit.*

§. Quod prætor.

† In eximẽte vt incidat in pœnam edicti nõ requirif dolus [a] reſpectu exẽpti, ſeu citati, ſed requirif reſpectu actoris, ad cuius inſtantiam erat citatus, & verbũ, eximendi, gñalius eſt, q̃ verbũ eripere. h.d. vſq; ad §. itẽ ſi quis. ¶ † In tex. ibi, ceſſat. facit ſm Bal. ꝙ ſi ſtatuto caueť ꝙ ſi quis ꝑcuſſerit aliquẽ, puniaf in centũ, ꝙ nõ requiraf dolus, ex quo ſtatutum non faciat mẽtionẽ de dolo, ſed ſufficit culpa. de quo dic vt per Bar. in l.j. §. nõ tñ. j. ſi quis teſt. libe. eſſe iuſ. ſue. & per Bal. & Sal. in l. ſi ſerui. C. de noxa. & Bal. in l. data. C. q. accu. & in l. in actionib. j. de in li. iur. & in l. pignus. C. de pign. act. & in l. quicũq;. C. de ſer. fugiti. & in l.j. & ibi ẽt Angel. ſ. de legi. & in l. & ſi ſeuerior. C. de infa. ꝑ Ang. in l. plagij. C. de plagia. & ꝑ Sal. ĩ l.j. C. de ſica. per d. Ant. in c. ij. de cõſti. ꝑ Card. in c. lator. de hom. ¶ † Itẽ not. ex l. ſed eximẽdi. dĩã inter verbũ, eripiẽdi, & eximẽdi. qđ facit ad q. de q̃a ꝑ Iac. But. & Ang. hic, cũ quib' tranſit Pau. de Ca. ĥ. & ꝑ eis addo bo. tex. in l. quo naufragiũ. in fi. de incen. rui. nauf. vbi tex. expreſſe dicit, rapi aũt ſine vi nõ põt. & ẽt facit iſte tex. ꝙ ſi quis incluſerit clericũ inuitũ [b] in aliquo loco, incidat in pœnã excõicationis, † quamuis corpus nõ tetigerit. de quo dic plene, vt in d.c. nuper. de ſent. excom. quę omnia perpetuo not.

[A]DDITIONES.

a ¶ Dolus. In quantum d. Iaſ. hic alle. Paul. de Caſt. Lu. Ro & Alex. in conſi. ꝙ in ſtatuto puniente cõmittẽtem delictum, debet intelligi dolus. Adde Abb. conſ. xij. vbi ponit de muliere accuſata de adulterio, & ipſa vi fuit cõpulſa ad adulterium committendum. Vide per Raph. Cum & Rap. Ful. in multis conſil. ſuis. per Cep. ẽt in conſil. ſuis. per Bal. Ang. & cęteros docto. quos breuitatis cã omitto.

b ¶ Inuitum. De hoc per d. Card. in c.j. de immu. eccl. per Lap. alle. cxviij.
¶ Henri. Ferran. Adde tu, ꝙ ſi clericus ducatur per officiarios tẽporales poterit eis impune auferri. Ita concludit do. Guid. Pap. q. lxxxiij. incip. iudex ſecularis. pro hoc alle. l.j. §. hęc verba. ff. ne vis fiat ei qui, & l.j. ff. ne quis eum qui in ius voc. in. Quod eſt verũ vbi cõſtat eũ eſſe clericũ, aliàs ſecus. vt l. ſi q̃s ex aliena. ff. de iudi.

[S]VMMARIVM.

1. *Carceratus pro vna cauſa indebite poteſt ibi recommendari pro alia iuſte.*
2. *Eximẽs iniuſte captum poteſt puniri, ſi captura facta fuit per iudicem, ad cuius iuriſdictionem ſpectabat puniri, quia non eſt reſiſtendum iudici de facto.*
3. *Iudici procedenti de facto poteſt impune reſiſti. ſed intellige quando clare cõſtat quòd iudex iniuſte facit.*
4. *Carceratus iniuſte ſi aufugit, non tenetur aliqua pœna.*
5. *Eximens captum iuſte, & legitime de manibus familiæ, quomodo puniatur.*

§. Item ſi quis.

Quia clarus & breuis nõ ſummaf. ¶ In gl. i. ver. teneri ad fi. ſed rñde melius, aut citatus poterat ſe tueri priuilegio ne conueniaf ſeu citetur, & tũc loquif. d.l.j. & ij. ſ. eo. aut poterat priuilegio tueri ſe ne exigeref, vt quia habebat exceptionẽ ſolutionis, vel trãſactionis vel ſimilem, & tunc loquif iſte tex. ¶ Ex gl. format Bart. ĥ vnam opp. nam hæc actio datur ad intereſſe taxandum per iurm̃ in litem vt l. ꝑxi. §. in eum. ſed calumnioſus actor nõ põt ſine periurio taxare intereſſe cum ipſe nõ ſit creditor. ergo iſte tex. nõ põt procedere in calumniante, vltra rñſionem Bar. quę ſm Ful. vr̃ diuinare ad iſtũ tex. rñde aliter ſm Iac. Bu. & Ang. ꝙ iſte tex. intelligitur qñ ille qui citari fecit, erat calumnioſus reſpectu tertij, nõ reſpectu exẽpti. Exẽplũ ſi emptor cõuentus à Titio rei vẽ. pro re quã ſibi Seius vẽdiderat, iniuſtã litẽ ſouebat, tñ citare fecit Seium venditorẽ, vt cõpareret ad ipſum defendẽdũ. ad hoc vt poſtea poſſet agere ɔ̃ eum de euictione. iuxta l. emptori. & l. ſi ſtatus. C. de euic. iũcta l. vtiq;. j. de rei ven. nã ſi vẽditor citatus fuit ꝑ vim exemptus, habebit locũ iſtud edictũ vt ĥ. Mihi tñ vr̃ hanc rñ. nõ multũ bene cõuenire literę, vel ẽt ſm Iac. Bu. An. & Sal. & Ful. dic, ꝙ hoc caſu iſta actio eſt mere pœnalis, & ideo in tali iudĩo nõ cõſideratur calũnia iurãtis, nec hẽ reſpectus ad intereſſe cũ tendat ad meram pęnã, & vindictam vt ĥ, & d. §. in eum, & in §. hoc iudiciũ. in ea l. & ibi in ver. ſingulos & in ver. intereſt. & ideo ſm eos ſi quis eſt captus rite ad petitionẽ aſſerentis ſe creditorem, & ille captus eximaf per vim de manib. familię, faciens capi, aget ɔ̃ eximẽtẽ ad totũ ꝙ petebat, & vltra q̃tum iurauerit in litẽ, iuxta id ꝙ leg. & no. in d. §. in eũ. & ſm Ange. nõ audit eximẽs ſi vult ꝓbare ꝙ ille nõ erat creditor vt ĥ. Nec ob. licet ipſe nõ dicat id ꝙ hr̃ in l. videamus. §. itẽ videndũ. & in l. fi. cũ glo. ff. de li. iur. q̃a rñdeo ibi loquif qñ probatur ɔ̃rium per probationes de nouo repertas. † Et inducit Bal. iſtũ tex. ad. q. an carceratus pro vna cauſa indebite poſſit ibi recõmendari pro alia iuſte, & cõcludit [a] ꝙ ſic remittendo ad latius dicta per eum in ſua diſpu. Lapus, de quo ẽt vide aliquid ꝑ eum ĩ l. fi. §. fi. per illũ text. j. ꝙ me. cauſa & ibi ẽt per Bal. in l. quories. C. de exac. tri. li. x. & per Bal. in auct. ei qui. C. de bo. auc. iudi. poſ. & in l. legata inutiliter de le. j. & in l. iij. in prin. ſ. de in ius voc. per Sal. in l. fi. ad fi. prin. C. de bo. auc. iu. poſ. faciũt no. per Bar. in l. ij. §. fi. de cuſt. reo. ¶ † Vltimo dubitat Bar. vtrum ſi quis citatus fuerit captus & nõ rite, vt in caſu l.j. & ij. ſ. eo. dato ꝙ eximens nõ puniatur quo ad vtilitatem partis, pœna huius edicti poterit alr̃ puniri per iudicem & nõ vr̃ decidere, ſed Ang. in l.j. ĩ prin. ſ. eo. tenet ꝙ licet captura ſit iniuſta, tñ ſi eſt facta ꝑ iudicẽ ad cuius iuriſdõnem ſpectabat, puniri debet eximẽs q̃a nõ eſt reſiſtendũ iudici de facto. alle. no. per Inn. in c. ſi qñ. de offi. deleg. & regulã l.j. ſi quis ius di. ſed Bal. in l.j §. Offilius. & ibi etiã Ful. j. eo. tenet contrariũ per illũ tex. in ver. nõ deliquit. & per glo. in hac l. §. fi. quæ dicit carere dolo eximentem in caſu l.j. & ij. eo. † Pro hoc alle. quia dictæ ll. intelliguntur qñ cõſtabat ꝙ citatio nõ arctabat vt ibi dixi. ſed ita eſt ꝙ vbi cõſtat ꝙ iudex iniuſte facit, põt ſibi de facto reſiſti, vt not. Dy. in c. ꝙ quis de re iu. in vj. per l. qm̃ iudices. C. de ap. & in l. oẽs. C. de decu. lib. x. l. prohibitũ l. defenſionis facultas. C. de iu. fiſ. li. x. & no. expreſſe Cy. in l.j. C. vñ vi. & Bar. in l. vt vim. ff. đ iuſt. & iu. vbi ſe remitut ad no. per Dy. in loco ſ. all. facit qđ no. Bar. per illum tex. † dicit ꝙ ſi quis detineref a capitaneo iniuſte, & aufugit, nõ teneť, ꝙ eſt no. † & đ pœna eximentis captũ ltime de manib. familię, vide tex. fin. & ibi ꝑ Bar. i l. bis eius. in aliq b. lec. C. de ꝓb. in l. cuiuſq;. j. ad l. iul. maie. & in extraua. ad repri. in ver. tãger. & ꝙ ipſe no. in l.j. §. j. ſ. ſi quis ius di. nõ obſtan in ver. q̃ro verũ poſſit iudex mulctare alios, & Bal. in l. ad dictos. C. đ epi. audi. & Io. Fab. in §. item aduerſus. inſti. de actio.

ADDITIO.

a Concludit. Adde Bal. conſ. ccclxxxiiij. j. lib. vbi an poſſit recommendari, & an captus à poteſtate poſſit recommendari à capitaneo.

§. Prætor ait.

Dolo malo eximẽs ẽt per alium teneť, q̃uis præſens non fuerit. h.d. cũ prin. l. ſeq.

SVMMARIVM.

1. *Eximens captum, ſi ſoluit pœnam. an liberetur principalis debitor.*
2. *Eximens debitorem fiſcalem tenetur ſolum ad veri debiti ſatiſdationem, & non quantum iurauerit in litem adminiſtrator fiſcalis.*
3. *Pœna occultantis debitorem alicuius, quæ, & quanta ſit, dicitur hic.*

§.In eum autē. Contra eximentē datur actio in ſcm̄ ꝯtm̄ inquantū ꝑ actorē fuerit lis æſtimata per iuſm.h.d.¶ In glo.ma.ibi l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum. dic, ꝙ ille tex.nō facit,q̄a dabatur ibi obl'o ad intereſſe ex ꝯtu,nō aūt ad pœnā ꝯ doloſum delinquentē.vt hic.¶ In ea.ibi l.iij.ſed dic debilis nō eſt iſta ſm Pet.& Cy.q̄a verū eſt ꝙ habere plures debitores eſt vtile actori, tū hoc eſt lucrū,cuius lucri ratione nō reputatur ītereſſe, vt ipſi dñt,ſed melius ꝓbatur ſm eos i l.fi.j.eos,quę alias poneret caſum indubitabilē, niſi intelligeret ꝙ eximens ſoluerit tm̄,quantū tenebaꝛ principaliter reus. ¶ In ea.ibi † ſoluēdo liberat alium &c.ſed Iac.Bu.& Ryc.de Sal.Bar.de Saly.& Pau.de Caſt.ꝯrium dñt ꝙ ſi eximens fuit primo conuētus, & exactus,nō liberabitur debitor ꝑncipalis. ſed ſi primo fuit exactus reus principalis, tunc nō agitur ꝯ eximētē,& ſic procedat opi.gl.& hæc diſtinctio probatur per l.ſtichū.§.dolo. de ſol. & in l.nec vllam.§.itē ſi quis de dolo.j.de peti.hære.& in l ſi duo.§.j.j.ſi q̄s ca.& late not. Bar.in l.quoties.j.ſi fa.fur.ſe.dic.& ita debet itelligi text.in l.fi.j.eo. & id ꝙ no.Bar.hic,& ita tenet Pet.& Cy.ī l.fi.in j.q.j.eo.¶ In ea.ibi l.ſi ꝑ fure.melius ꝓbaꝛ in l.j.C.ď cōdi.fur. ¶ †Ex gl.lita iſtū tex.nō hr̄e locū in fiſco cuius debitor exēptus eſt,q̄a eximēs tenetur ſolū ad veri debiti ſatiſdōnē, & nō q̄tum iurauerit i litē adminiſtrator fiſcalis,vt eſt gl.valde no.in l.quoties.in gl.fi.C.de exac.trib.li.x.Tñ Bal.ibi, & Io.de Pla.putāt iſtū.§. hr̄e locū in fiſco. Et nō ob. text.in d.l.quoties.per quē ſe fundat gl.ibi,q̄a ſm Bal.ibi tex.procedit qñ debitū erat iam liq̄datū ꝯ debitorē principalē,qui ꝑpea fuerat carceratus,hic nō. iſta eſt ſin.litario ad iſtū tex.ſed nō vr̄ ꝓcedere,q̄a ſeq̄reꝛ ꝙ iſte §.nō ꝓcederet vbi q̄s eximeret reū citatū ꝓ executione ſniæ liq̄dæ,vel ſm Io.ď Pla.hic loquiꝛ qñ exemptus eſt debitor veniēs ad iudiciū,& hoc eſt īductū ad rigorē iudicij cōſeruādū,vt h̄ in gl.ibi aūt loq̄ꝛ qñ debitor erat iā carcerat⁹ qñ fuit exēpt⁹.& h̄ magis placet mihi,ď quo ēt videatis ꝑ Io.Fa.i §.itē aduerſ⁹.iſti.ď ac.vbi tēt ꝙ idē ſit ī fiſco,& ꝑuato,& dicit ꝙ ē ī electiōe actoris vl' eligē remediū iſti⁹ §.vl' d.l.quoties.†Et b̄tis i d.l.quoties ď pœna occultātis debitorē[a] alicuius.de quo ēt videatis ꝑ Bal. & Bar.de Sal.in l.fi.C.de ope.li.& per Io. Fab.in d.§.item aduerſus.

ADDITIO.

a ¶Debitorem. Vide Bald.conſi.cccxij.

SVMMARIVM.

1 Eximens captum de manibus familia,an & quando euadere poſſit pœnam.
2 Teſtis deponens ſuper negatiua,an ſit ſuſpectus de falſo.

§.Docere. Agens ꝯ eximētē debet ꝓbare ꝙ exēptus ꝑꝑ exēptionē[a] nō ꝯparuit.h.d.¶ †In tex.ibi ꝓductus ē.Pa.ď Caſ.hic dicit, ꝙ ēt ſi poſt terminum citationis ꝯparuit putat diſtinguēdū,an re integra, q̄a ius actoris nō erat effectū deterius,& tūc eximēs euader pœnā.arg.l.mācipiorū.j.de op.leg.& no.gl.hic, q̄uis ipſe nō alle. aut erat effectū deterius,vt quia actio ſua erat extīcta t̄pe,vl' res quā ipſe petebat p̄ſcripta.& tūc eximēs teneꝛ vt hic,niſi reus ꝯparēs velit in ſe iudiciū ſuſcipe, ꝓinde ac ſi actio nō eēt extīcta ar.l.& eleganter.§.pe.j. ď dolo.& l.ſed ſi l.§.itē ſi rē diſtraxit.j.de pe.hæ.& hāc diſtōnē nō inuenio traditā ab alio, & eſt multū ſubſtātialis,& ſatis reſtringit iſtū tit,Sed nō puto hoc verū,nā ī p̄io mēbro vr̄ velle Pau.de Ca.ꝙ vbicūq; actio nō eſt p̄ſcripta ſeu extincta,nō teneaꝛ in effectu eximēs pœna huius edicti. qđ eſt ꝯ l.fi.j.e. vbi actio ꝯ debitorē ꝯpetēs nō erat extincta,& tñ agiꝛ ꝯ eximētē,& ꝯ debitorem,& certū ē ꝙ ſi eēt actio extīcta, ſeu p̄ſcripta,nō potuiſſet agi ꝯ debitorē exēptū rīr ꝑ l. fi.in prin.j. ď eo ꝑ quē fac.erit. Nec ob.l.mācipiorū, q̄a ibi nō dr̄ ꝙ cōparitio pſit tertio,ſed tm̄ ꝯparēti. Itē nō tractaꝛ ď pœna ꝯmiſſa rōne delicti.facit.l.qea mēte.j.de fur.Et ꝑ hoc patet ꝙ vltimū mēbrū diſtōnis Pau.ď Ca.ñ ꝓcedit cū all.& eleganter.j.de dolo.& Nō ob.iſte tex.q̄a ibi loq̄ꝛ ī actione ď dolo,q̄ daꝛ ad ītereſſe.l.ſi p̄ſes.ī ꝑn.j.de dolo.vñ ī caſu.d.l. & elegāter reo offerēte ſe paratū ď nouo ſuſcipere iudiciū,ceſſat oē ītereſſe.ſed nos loq̄mur ī mera pœna vt ꝓbaꝛ.ſ.§.ꝓxi.& dixi ī §.itē ſi q̄s.ſ.l.ꝓxi.itē ibi ꝯparebat re⁹ ad ꝯmodū ſuū,ſed ī qō.nr̄a ꝯparet ad ꝯmodū tertij in p̄iudiciū iuris acquiſiti actor. Nō ob.ꝙ not.gl.hic, q̄a ītelligi dēt qñ ipſo iure redijt in terio citatiōis,ñ aūt intelligas ꝙ gl.ſenſerit ď p̄ſcriptōe actionis ꝑ p̄dicta.¶ †Vltio Ang.ponit hic, an teſtis deponēs ſuꝑ negatiua ſit ſuſpectus de falſo,& de verbis ſuis ſeci mētionē.ī l.ij.§.ꝙ quiſq; iu. & ēt l.j.in ꝑnc.ſ.ſi quis ius di. & ibi dictis adde Inn.in c. licet cām. in glo.in ver.plures.de ꝓba.& ibi ꝑ Io.de Imo. poſt mediū. Et ad materiam & practicam huius titu.vltra not.per Bart.hic vide per Spe.& Io.An.in tit.de do. & contu.§.fi.ad finem.

ADDITIO.

a ¶Exemptionem. In quantū d.Iaſ.hic ponit, ꝙ deducēs aliquid cū qualitate debet illā probare.Adde Pet.de Anch.cōſ.cccclx.Lu.Ro.cōſ.j.& conſ.lxxxij.ij.lib.

SVMMARIVM.

1 Eximentes ſi plures fuerunt, quilibet ipſorum tenetur inſolidum, & vno ſoluente non liberatur alter: & ideo oībus ſoluentibus non liberatur exemptus.
2 Iudex ſi fecit litem ſuam inique iudicando, et ideo fuit condemnatus in ſindicatu & ſoluit, hoc non prodeſt illi, pro quo tulit iniquam ſententiam abſolutoriā.
3 Actio ad vindictam datur ei etiam, qui nullum damnum paſſus eſt, vt eſt actio iniuriarum: & talis actio non tranſit ad hæredes.
4 Actio pœnalis & non ad vindictam dicitur illa, quæ non datur ſemper pro dāno, prout eſt actio furti, quæ non datur, niſi ei cuius intereſt.
5 Actiones quæ ad vindictam dantur, quomodo cognoſcantur, dicitur hic.
6 Iuramentum in litem non datur contra hæredem doloſi, tamen hæres dolum paſſi poteſt bene iurare.
7 Statutum quòd de damno dato credatur ſacramento accuſatoris: nam ſi accuſator porrecta accuſatione deceſſerit, hæres eius non poterit iurare.

§.Hoc iudiciū. †Si plures fuerūt eximētes, quiliber ipſorū teneꝛ inſolidū,& vno ſoluēte nō liberaꝛ alter, & iō oīb⁹ ſoluentib⁹ non liberaꝛ exēptor cum ſit mera pœna,& hęc actio nō tranſit ad hæredē,niſi eius interſit, nec daꝛ cohæredē,vel poſt annū.h.d.vſq; in fi. ¶ †In tex.ibi,exemptus eſt.facit iſte tex.ſm Ang.ꝙ ſi iudex fecit litē ſuā inique iudicando, & iō fuit cōdemnatus in ſyndicatu,& ſoluit, hoc non prodeſt illi, pro quo tulit iniquā ſniam abſolutoriā, quia iudex ſoluit tanquā pœnā ſuam,vt l.mancipia.& ibi not.C.de ſer.fugit.& limita vt ibi per Ang..& per eū in l.ſtichum.§. ſi mandauero.j.de ſol. & in l.ij.§.f.cū l.ſeq.j.ꝓ emp. videlicet ꝙ iſtud procedat qñ iudex facit litē ſuā male iudicādo, ſecus ſi negligēdo & tunc ſi ob negligentiam habuit neceſſe ſoluere illud idē.ad quod tenebaꝛ principalis,liberat principalē,& iudex à principali debitore repetet,ꝑ tex.not.in l.miſſi opinatores.C.de exac.trib.lib.x. ſecus ſi nō ſolueret iſtud, ad quod tenebaꝛ principalis,ſed aliā rē. vt probaꝛ in d.l.mācipia. cum ibi not.adde quæ dixi poſt Ang.in l.ſi quis dolo.§.j.j.de re iu. ¶ †In gl.ī ver.interſit.ibi,vindictā etc.nā ad vindictā dr̄ dari actio, qñ daꝛ ēt ei,q̄ nullum dānum paſſus eſt.vt in iſta actione,q̄ datur ēt calūniatori,q̄ nullū dānū patiꝛ,vt ſ.e.l.§.in eū.& prout eſt actio iniuriarū,q̄ daꝛ ꝑ ſola ꝯtumelia ēt ſi nullū dānū paſſus fuit.l.prętor edixit.in §.j.& ibi Bar.j.de iniu.iō nō trāſeūt ad hr̄des,vt h̄, & l.ſi eū.§.q̄ iniuriarū.j.ſi quis caut.pœnalis verò actio, & nō ad vindictā dr̄ illa,q̄ dat ꝑ dāno, put ē actio furti, q̄ nō daꝛ,niſi ei, cuius intereſt.vt hic in gl.iō illa bñ trāſit ad hr̄des actoris.l.j.j. de priua.delic.†Et q̄uo cognoſcanꝛ actiones, q̄ ad vindictam danꝛ.vide ꝑ gl.not.in l.cū emācipatus.§.emācipatus filius.j.de colla.bo. & in l.ꝓ hærede.§.fi.j.de acq.hęre. ¶ In ea.ibi,ſed in quantū iurauit hæc eſt vera opi.& cōiter approbata, quicquid h̄ dixerit gl.ad fi. & ꝓbaꝛ ſm Ia.Bu.quia iſte tex.loquiꝛ de actione in factū,de qua ſ.locutus fuerat.& talis actio nō daꝛ ad verū itereſſe.d.§.i eū.ergo etc. ¶ †Itē ex hac gl.no.ſm Bal.& Ang. ꝙ q̄uis ꝯ hr̄dē doloſi nō iureꝛ in litē.l.fi.C.de in lit.iur.tñ hr̄s dolū paſſi bñ pōt iurare.& eadem rōne,ſm Pau.de Ca.idē dicēdū erit i iur̄o,qđ p̄ſtaꝛ ꝯ doloſum dānū dātē ad ęſtimationē dāni,[a] ſm formā.l.ſi qñ.C.vñ vi.qđ ē mētetenēdū ſm eū.ſed ꝯriū vr̄ tenere Bal. ī l.ait p̄tor.in pri.ff.de iu iur. †vbi dixit,ꝙ ſtūe ſtat.ꝙ de dāno dato credaꝛ ſacr̄o accuſatoris, & accuſator porrecta accuſatione deceſſerit, ꝙ hr̄s eius non poterit iurare.arg.eorum,quæ not.in gloſ.in l.idem Pomponius ſcribit ſi frumētū.§.fi.in ver.ſi appareat.j.de rei ven.vbi apparet, ꝙ poteſtas declarandi, & interpretandi mentem defuncti non conceditur hæredi.Ro.hoc dicit poſſe cōcordari opi.videlicet ꝙ aut iſta facultas iurandi conceditur à lege,& tunc tranſit ad hæredem,[b] vt hic in glo. Aut conceditur ab homine,vt promiſi ſtare iuramēto tuo, & tunc non tranſit ad hæredem tuum,quia forte confiſus ſum de legalitate tua.pro quo alle.tex.not.in l.gñaliter.in princ. & quod ibi not.C.de reb.credi. & hoc vltimum, quamuis ipſe non dicat. voluit ēt Guil.de Cun. in effectu in l. cum debitoris. ad finem.C. de iudi.quod eſt not.ad ea quę not. Bart.in l.fi.j.de præto.ſtipu. & iſtam diſtinctionem facit etiam Roma.in l.qui bona.§.qui damni. de dam.inſe.in addi.nouis.& ibi dicit, ꝙ iſta gloſ.eſt ad hoc ſingu. Bald. etiam ad hoc in l.ij.j.de condi.inde. dicit, ꝙ facultas iurandi non tranſit ad hæredem.alleg.d.l.generaliter. & plenius not.ipſe in l.bonæ fidei.C.de reb.cred.vbi dicit, ꝙ iuramentū quod deferꝛ ut defectum ſemiplenæ probationis,nō præſtatur per hæredē, vt ibi

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur.Ad æſtimationem damni. Adde tu, ꝙ tale iuſm poterit præſtari parte non citata,nec præſente. Ita alleg. conſi cxxx. quem vide in j. vol.

b ¶Fran.Cur. Ad hæredem. Vide eundem Ro.ſing ſuis.fol.6 & conſi.ſuo cccc.vbi eadem verba dicit.Et adde ꝙ iuſm non defertur, niſi ſcienti veritatem per verā ſcientiā,nec ſufficit ſcire per firmam credulitatē,ſm Bal.in l.admonēdi j.de iureiur. Idem Bal.in c.j.ſi de inueſt.inter do.& va.lis ori.col.j.vbi no. tex. ꝙ ius ꝓbandi per ſacramentum tranſit ad ſucceſſorem, qđ intelligiꝛ ſi ſucceſſor iurare poſſit,eo ꝙ ſit informatus de veritate. Idem Bar.poſt gl. in l.manitus.j.de qō. Et vide Pa.de Ca.in cōſ.cclv.inc. Viſis actis. & in cōſ.lxxxvij.inci. In cauſa Fortij.

a ibi per eũ. Cõcludo,[a] ꝙ ista gl. in casu suo sit vera, & ẽt illud quod dixi s, referẽdo Pau. de Cast. quia postquã ista actio transit ad hæredẽ, in quo hr̃ alius respectus, q̃ in defuncto, patet ꝙ in hęrede requirit, ꝙ aliquid intersit. sequitur itaq; ꝙ ipse hæres iurare non debet de affectione interesse defuncti, sed de sua, & hæc est intẽtio huius text. cũ gl. & sic patet, ꝙ nõ ob. qđ no. ĩ d. l. idẽ Põponius. Non ob. ẽt d. l. gñalr̃, quia fateor, ꝙ vbi alia rõ ẽ in defuncto q̃ in hr̃de, iurm̃ nõ p̃stat ab hr̃de, licet p̃stari poterit defuncto, vt quia

b defunctus erat informatus[b] de veritate, iõ poterat iurare de scia, hr̃s vero non. vt quia sciam nõ hẽbat, vt p gl. in d. l. bonæfidei. Sed vbi apparet hr̃dẽ hr̃e verã notitiã, tũc ẽt hr̃di posset deferri iurm̃ litis decisiuum, vel ẽt in defectũ semiplenæ probationis, vt est de mente gl. in d. l. gñalr̃. facit quod no. Bar. in l. admonendi. ĩ vlt. col. C. de iureiur. & ad prædicta vide quæ not Bart. & melius Ange. & Imol. in l. postulante. in prin. j. ad Treb.

ADDITIONES.

a ¶Concludo. Vide tu omnino Lu. Ro. in consi. ccxc. §. alleg. & Bal. in tit. de no. feu. in fi. & ibi Aluaro. Bal. in c. j. in fi. fi de feu. inter do. & vas. lis ori.

b ¶Erat informatus. Vide tu oino Bal. in l. bonæfidei. C. de reb. cred.

¶Qui satisdare cogantur. Rubr.

¶In gl. rubricæ circa ea quæ hic not. in glos. vide quæ dixi in l. j. s. si quis in ius voc. non ierit.

Caius lib. v. ad edictum prouin. LEX I.

1 *Satisfieri dicitur ei, cuius desiderium adimpletur.*
2 *Satisdari dicitur quando aduersarius datis sibi fideiussoribus securus redditur.*
3 *Satisfacere qui promittit an liberetur dãdo fideiussorem, vel pignus, quamuis non soluat, sicut liberatur promittens satisdare.*
4 *Statutũ ꝙ cõdẽnatus de homicidio, si ĩ x. dies nõ satisfecerit, amputeť ei caput dãdo fideiussores, vel pignora dr̃ satisfecisse, secus si statutũ diceret, soluerit.*
5 *Securũ qui pmittit aliquem facere, tenetur dare fideiussorẽ, vel saltẽ pignora.*
6 *Fideiussorem vbi lex dicit præstari, tunc non sufficit dare pignus.*
7 *Satisdans cum fideiussore an teneatur etiam obligare bona sua.*
8 *Cauere cum hipotheca bonorũ debẽt oẽs illi, quib⁹ remittitur onus satisdõnis.*
9 *Cauere excusatur omnis possidens immobilia.*
10 *Cauere non tenetur officialis conuentus in syndicatu, sed sufficit quòd præstet iuratoriam cautionem.*
11 *Cauere non tenetur diues, sed sufficit ꝙ simpliciter se obliget cum hypotheca bonorum. sed an sit verum, dicitur. j.*
12 *Fideiubere an teneatur, qui est manifeste idoneus, & soluendo.*
13 *Cauere non tenetur curator. fallit in curatore furiosi, nisi sit locuples.*
14 *Cauere nõ teneť q iurat se nõ inuenire fideiussorẽ, sed sufficit iuratoria cautio.*
15 *Cauere qui non potest in loco iudicij, vt quia sit forensis, potest remitti ad locũ domicilij, vt satisdet.*
16 *Cautio iuratoria admittitur quando quis non potest cauere per fideiussorem, fallit in criminalibus, & alijs casibus inferius descriptis.*
17 *Cautio iuratoria vbi admittitur, debet tñ sic cauens obligare omnia bona sua.*

1 SAtisdatio. †Satisfieri dr̃ ei cuius desideriũ

a adimpletur. † Satisdari aũt dr̃ qñ aduersarius datis sibi fideiussoribus securus reddiť. h. d. ¶ † tex. ibi satisfacto, facit iste tex. an pmittẽs sa-

3 tisfacere, liberetur dãdo fideiussorẽ vel pignus q̃uis nõ soluat, sicut liberatur pmittens satisdare, & vr̃ ꝙ sic p l. itẽ liberať. §. j. j. qb. mo. pi. vel hyp. sol. & l. pmissor stichi ver. ꝯstituto. j. de ꝯst. pe. ꝯ̃triũ tenet Gui. de Cug. quẽ cõiter sequuntur alij maxi. p tex. in §. ad hoc aliud. io auc. vt cũ đ ap. cog. & pbatur hic in ver. desideriũ adimplem⁹ &c. & sic volente creditore debet

a sibi solui, & dictũ ẽ in ꝯ̃ctibus.[a] sed in dispõe legali accipiť diuersis modis satisfactio, vt patet ex legib⁹ prio alle. & patet i l. solois verbũ. j. de sol. & l. satisfactio. eo. tit. & l. ꝙ si nõ. de pig. ac. vbi patet

4 ꝙ verificatur ẽt in p̃stõne fideiussoris, vel pignoris. † & ideo facit s̃m Bal. hic, ꝙ si statutũ dicat ꝙ ꝯdẽnatus p homicidio si. j. x. dies ñ satisfecerit, amputetur ei caput, ꝙ dãdo fideiussores vel pignora dicať satisfecisse. Secus si statutũ diceret si non soluerit. vt l. solutã pecuniã. j. de so. & l. si acceptolatũ. §. j. j. đ acce. & d. l. ꝙ si nõ. Adde ad vtrunq; mẽbrũ tex. in l. iiij. §. ait prætor. j. de re iu. & vide ꝙ not. Bar. in d. l. itẽ liberať. & in l. solonis. j. de so. & Bal. in l. fi. C. ad l. Fal. & dicit circa p̃dicta Ro. h̃, ꝙ si pmisi alternatiue videlicet soluere aut satisfacere, satis erit ꝙ de fideiussores vr̃ pignora. p l. pe. j. qb. mo. pig. vel hyp. sol. sed non pbat ille tex. qa ibi creditor spõte recepit, vt ibi ẽt no. tñ pro eo facit, quia ĩ alternatiuis electio est debitoris. l. plerunq;. ad fi. j. de iu. do. tñ teneo ꝯ̃num. vt sing. decidit Gui. de Cu. & Bar. in l. q̃uis in prin. j. de pig. ac. vbi vide. & pro illa decisione bene facit tex. in l. iiij. §. si ex conuentione, ver. quippe. j. đ re iu. quẽ tex. ad hoc ponderat Pau. de Cast. ibi, & no. Pan. đ Ca.

5 in l. cũ proponas. C. de transi. ¶ † In text. ibi securũ, hoc vr̃ pbari ꝙ

b ille qui promittit aliquẽ securũ[b] facere, teneatur dare fideiussorẽ, vel saltẽ pignora, p ea q̃ hic not. in gl. ¶ In ꝯ̃riũ vr̃ ꝙ sola pmissio sine fideiussore vel pignore sufficiat. vt l. j. §. cões. & ibi h̃ no. Bar. j. de pro. stip. & gl. reputata sin. ĩ l. si mãdato. tit. ij. §. fi. j. mã. & Spe. ĩ tit. de emp. & vẽ. §. j. ver. sed si instrũ. & Bal. in l. sancimus. C. đ ver. sig. & in l. executorẽ. C. de exe. rei iu. ꝙ fallit s̃m Ang. & alios hic, post eũ. & ĩ d. §. cões. & Ro. ĩ d. l. ptor. §. deinde. j. đ op. no. nũ. nisi postq̃ quis se obligauerit ad aliqđ, & pmitteret creditori eũ facere tutũ & securũ, nã si ista pmissio intelligereť sine fideiussore vel pignore, tunc nihil operareť. l. qui bis idẽ. j. de ver. obli. & pro hac fallẽtia bene facit iste tex subdit ẽt Pau. de Ca. hic ꝙ qñ promittẽs me facere securũ, nõ possidebat imobilia, & erat forẽsis & poterat verisilr̃ suspicari de fuga, nõ sufficeret nuda cautio alle. no. in §. suscepto. in auc. de exh. re. & ista est fallentia ad d. cõclõnẽ. Itẽ fallit ꝙ si pmisissem te facere plene, vr̃ idonee cautũ & securũ, p tex. cũ gl. in d. l. si mãdato Titij. §. fi. & no. in c. fi. de pig. & in c. fi. đ sen. excõi. in vj. in c. felicis in ver. idonee. j. de pœ. ĩ vj. đ quo ẽt p Io. An. ĩ add. Spe. ĩ tit. de pi. ĩ ru. & p Bar. & alios ĩ l. p̃toria la vlt. đ p̃to. stip. ad fi. & p Bal. in d. l. executorẽ & p doc. in l. diuortio. §. interdũ. j. so. ma.

6 ¶ † In gl. ma. ibi. §. iubet. hęc opi. ẽ cõis nisi lex exp̃sse diceret fideiussorẽ p̃stari, qa tũc nõ sufficit dare pignus, vt ẽ text. iũc gl. ĩ auc. offerať. C. đ li. ꝯte. & no. Ia. Bu. & Sal. in l. j. C. đ pcu. Ful. & Ro. hic. p quo facit, qa aliud p alio inuito creditore p̃stari nõ põt. l. ij. §. j. j. si cer. pe. cõis aũt opi. pcedeť p̃t qñ lex vtiť verbo, satisdõnis, vt loquiť tex. ĩ d. §. iubet. l. j. §. pe. & fi. ff. quo leg. iũc. l. fi. §. si legata cũ gl. eo. ti. & cũ d. opi. ꝯcordat ẽt Io. An. ĩ addi. Spe. in ti. đ pig. in rub. s. all. & ĩ ti. đ sati. §. dicto. circa p̃n. & đ hoc arti. vide ẽt ea q dixi ĩ d. l.

7 j. C. đ pcu. † & an qñ qs satisdat cũ fideiussore, teneať ẽt obligaľ bona sua, dic vt p Bar. post gl. ĩ d. §. p̃tore. j. đ p̃to. stip. la vlt. cũ quo

8 ꝯcor. Ang. hic. ¶ † In ea. ibi remittiť &c. debẽt tñ oẽs illi qb. remit-

c tiť onus satisdõnis[c] cauere cũ hypotheca bonorũ s̃m Bar. hic p l. si hõ. j. vt le. no. ca. & plenĩ⁹ p Bar. ĩ d. l. p̃tore, & est bo. tex. in l. multis C. đ prin. agẽ. ĩ reb. lib. xij. & ĩ l. oẽs aũ med. C. de epi. & cle. & ĩ §. si qs aũt p pœna pecuniaria. h̃ all. ĩ gl. & no. Bar. ĩ l. si pri⁹. ĩ iij. q. ff. de op. no. nũ. đ quo ẽt vide q̃ ibi dixi post alios, & vltra p̃sonas enume-

9 ratas h̃ ĩ gl. † adde ꝙ oĩs ẽt possidẽs imobilia excusať a satisdõne đ iudicio sisti, vt l. sciẽdũ. ĩ prin. j. e. ꝙ ĩtellige, vt ibi no. p Bar. vbi tẽt ꝙ

10 tñ dicit obligare bona & dr̃ ibi. † Itẽ ẽt excusať officialis ꝯuẽtus in syndicatu, nã sufficit ꝙ p̃stet iuratoriã cautionẽ, vt l. j. C. vt oẽs tã ci-

d uili. q̃ crimi. cãc. Plus dicit signãter Pa. đ Ca.[d] h̃, † ꝙ nulla satisdõ ẽt

11 p̃toria vt dãni infecti, & legatorũ & siliis p̃stari dẽt ab eo, q ẽ manifeste diues. sed satis ẽ ꝙ simplr̃ obliget cũ hypotheca bonorũ all. l. đ creationib. C. đ epi. au. & l. q. cũq;. la. ij. & ꝙ no. Bar. C. đ fun. pa. li. xij. idẽ dicit Pau. de Ca. ĩ l. diuortio. §. iterdũ. j. so. ma. vbi inquit p

12 iura pxi. alle. † ꝙ vbicũq; ex dispõne legis vr̃ statuti qs teneť ad dãdũ fideiussorẽ, releuabiť ab h̃ si est manifeste idoneus, & soluẽdo, nec subest suspicio ꝙ desinat esse soluẽdo, tñ ĩ h̃ puto pculdubio eũ minus bñ dixisse, qa primo dixit ꝯ casum in l. j. in prin. j. vt leg. no. ca. vbi hr̃s cuiuscũq; sit dignitatis vel q̃tũcunq; facultatũ, teneť p̃stare satisdõnem legatorũ nomine. ad idẽ est tex. in l. minor. §. fi. cum duab. legib. seq. & ibi not. j. de procur. & l. j. §. si magistratus. ff. de magistra. conuen. & instit. de satisda. tut. iuxta princi. & l. mulier. cum glos. in verb. præstitisse. C. de iu. do. Non ob. text. in l. de creationibus. quia respondet ad illum text. glos. optime. instit. de satisda. tut. in prin. in verb. idonee. dum alle. l. fi. C. de cura. furi.

13 vbi est per omnia idem text. † scilicet ꝙ aliàs curator datus cũ inquisitione debeat satisdare. tamen fallit in curatore furiosi, nisi sit locuples. vt d. l. de creationibus. & in ea inquisitione multa requiruntur, vt in l. scire. §. pen. ff. de tut & cura. da. ab his. l. naturali. §. j. ff. de confir. tut. Non ob. d. l. quicũque. quia respondeo, vt per Bar. in l. priuatiue. C. de muni. leg. lib. xj. scilicet ꝙ in casu d. l. quicũque. casus đ quo ibi, nõ erat exceptus à r̃a aliqua, volẽte ꝙ ẽẽt p̃stãda satisdõ, imo r̃r nõ erat p̃stãda satisdõ, nisi p p inopiã, & nõ ẽ verũ, ꝙ istud qđ scribiť super d. l. q. cũq;. sit de cõmẽto Bar. quia Bart. nõ legit nisi vsq; ad tit. de peric. corũ, q̃ p mag. inter. vt ibi dixit Ang.

14 ¶ † In ea. ibi, iurat se fideiussorem dare non posse. not. ꝙ per iurm̃ probat quis se nõ posse satisdare. vt est tex. in auc. gñaliter. hic all. in gl. & ibi not. Bald. ꝙ intelligũt. Bald. h̃ in lec. & Pau. de Cast nisi iudex hẽat p̃sumptiones vel iudicia ꝙ ille satisdare põt. alle. ĩ ar. l. iij. §. j.

ADDITIONES.

a ¶In ꝯ̃ctibus. Quòd verbũ, satisfacere in ꝯ̃tib. debeat intelligi pro soluere. Voluit Ang. cõs. clxxx & in quantũ hic dr̃ de statuto, ꝙ si nõ satisfecerit etc. facit quod dicit Oldr. cons. lxviij. vbi dicit, ꝙ melius est pignori incũbere, quàm in personã agere. & ibi vide quis dicať idonee cauere, sufficiẽter cauere, cõpetentẽr cauere.

b ¶Securũ. De hoc p Alex. cõs. x. ij. lib. & stãte statu. ꝙ inter affines fiat cõpromissũ rececepta securitate, an dẽant dare fideiussores, vel pignora. vid Bal. cõs. clv. v. li.

c ¶Satisdationis. Vide Lud Ro. cons. lxxvij. Alex. consi. cccvij. ij lib.

d ¶Tho. Dip. Pau de Cast. Adde Pau. de Cast. in l. diuortio. §. interdũ. j. sol. matr. & ibi Alex. & vide Ias. hic. & seq. & in d. §. interdum. in auc. iubemus. C. de iu. facit quod not. Bal. in l. abstinendum. C. quando appel. non recip. & in l. legitimos. in ij. & iij. not. j. de legi. tu. & Vide Fely. in c. super his. de accu.

iij.§.j.ibi,alioquin &c.j.de iureiu.& cui incũbat onus ꝓbãdi ꝙ nõ pt satisdare,vide Ang.in l.sciẽdũ.ad fi.prin.j.e. vbi dicit ꝙ incũbit allegãti se nõ posse satisdare.sed tñ ꝓbabitur p iurm vt dixi,licet Ang.aĩr sentiat ĩ d.l.sciẽdũ.sed nõ bene.& dicit Cy.ĥ in addi.repꝛehendẽdo istã glo.ꝙ nõ reqrit̃ ꝙ pcise iuret [a] se fideiussorẽ dare nõ posse,qa subiret anceps periuriũ ꝯ l.videamus i prin.j.de in li.iur. sed satis est ꝙ iuret se credere ꝺ̃ facili ñ posse dare p l.de die.§.pe.& fi.j.e.& ita refert dicere Odof.in auc.gñaĩr.ĩ.all. alij de ĥ non faciũt mẽtionẽ.tñ ꝓ opi.gl.vr̃ tex.in d.auc.gñaĩr.nihilominus salua opi.Cy.per l.si fideiussor.§.j.in ver.facile.j.e.facit.l.nepos.j.de ver.si.p q̃ declaraẽ id ꝙ hr̃ in d.auc.gñaĩr.ꝙ no.qa ab alijs nõ reperio tactũ.¶ †Itẽ qñ nõ posset in loco iudicij satisdare,vt qa esset forẽsis,pt remitti ad locũ domicilij,vt ibi satisdet s̃m Paul. de Ca.ĥ,p l.si fideiussor.§.si necessaria.& l.de die.§.tutor.j.eo.¶ †In ea.ibi,& facere ꝙ caueat &c.& sic p p ĩpotẽtiã satisdãdi,staẽ iuratorie [b] cautioni.ꝙ Bal.Pa.de Ca.ĥ limitãt nõ hr̃e locũ in criminalib. alle.l.j.& l.si qs reũ.j.de cust.reo.adde gl.q̃ ĥ expsse sentit in auc. vt nulli iud.§.necessariũ.i ver.iudicij.iũcto tex.Itẽ pterq̃ in muliere vt ibi ĩ tex.& in auc.nouo iure.C.de cu.reo.& de vtroq; no.Bal.in l.sed & si is.ĩ.de in ius vo.bñ facit ꝙ no.Bal.ĩ l.si fideiussor.§.j.j.eo.& no.ẽt Bal.in l.si qs post.j.de test.Sunt & alij plures casus no.in qb.ob ĩpotentiã non excusaẽ à satisdõne licet offerat iuratoriã cautionẽ de qb.vide p gl.& doc.in l.iij.C.de vsufr.& sin.p Bal.in auct. ei q iurat.in princi.C.de bo.auc.iu.pos.in auc.cui relictũ.C.de indi. vi.tol.& in l.fi.in iij.no.C.de bo.auc.iu.pos.ĩ auc.cui relictũ.C. de indi.vi.tol.& in l.fi.in iij.no.C.de or.cog.& in l.ij.in prin.j.de ꝯdi.ob cãm.& ĩ l.hac edictali.§.his illud.C.de secũ.nup.& ĩ l.ij.ĩ. de vsufr. le.vbi ponit circa ĥ vnã no.limitationẽ ꝓ qua est text. in l.ij.C.de tut.& cu.q satis.nõ dede.Alias limitationes vide p gl. & doc in c.qua fronte.de ap.in ver.cautione.& p Cyn.in l.vniuersa in ij.q.& ibi Bar.& Sal.de pci.impe.of.& p Ia.de Bel.& Bal.in d.l. de creationib⁹.de epi.au.& Ray.& Imo.in l. nõ facile.j. si cui plusquã per l.fal.& in l.filiusf.§.diui & p illũ tex.j.de le.j.p Ant.de Bu. i c.ij.ad fi.de seq.pos.& Pau.de Ca.in l.ij.in prin.& ĩ l.si ꝯstãte.§. quones.j.so.ma.& i l.si fideiussor.§.j.& §.fi.& ibi dicã.j.e.in qb.oib. locis inuenies plura singlr dicta in ĥ arti.†& subdo,ꝙ illi q liberanẽ pstãdo iuratoriã cautionẽ,debent tñ obligare bona sua, vt d.l.multis & dictũ fuit ĩ.tetigit hic Ang.an fideiussor de iudicio sisti dicatur fideiussor ꝓprie,qa gl.mag.hic in prin. exponẽdo fideiussorib.i. promissoribus sensit ꝙ non.dicam.j.l.proxi.§.j.

ADDITIONES.

a ¶Pręcise iuret. Vide per eundẽ consi.lviii.in.lib.Fran.de Are.consi.lxxxviii.

b ¶Fran. Cur. Iuratorię. Dic ꝙ vbi cautio de necessitate est præstanda,nõ statur iuratorię cautioni ideo dicit Ro.consi.cccxxxix.ꝙ debitor qui petit inducias quinquennales,qui tenetur satisdare ex dispositione,non liberatur iuratoria cautione & tu vide eundem Alex.in consi.xxxv.in prin.in iii.vol.

Vlpianus lib.v.ad edictum. LEX II.

1 *Fideiussor de iudicio sisti debet esse idoneus facultatib⁹,et facilitate cõueniẽdi.*
2 *Fideiussor idoneus non dicitur persona rixosa, & cauillosa,quia non intelligitur idoneus facilitate conueniendi.*
3 *Fideiussor põt conueniri ẽt nõ facta discussione cõtra principalem, ubi debitor principalis nõ est idoneus facilitate cõueniẽdi,ut qa esset ĩ loco munitissimo.*
4 *Fideiussor ẽt non idoneus facultatibus admittitur ubi principalis est diues.*
5 *Fideiussor ad hoc ut sit idoneus, debet posidere immobilia n si talis fideiussor inueniri nõ põt,quia tũc accipiendus est possessor mobiliũ puta mercator,nec mirum quia si no põt inueniri,statur iuratoria cautioni, ꝙ limita ut hic.*
6 *Fideiussor si desijt esse soluẽdo postquam fideiussit,an sit iterum cauendum.*

1 Fideiussor. †Fideiussor de iudicio sisti dẽt esse idoneus facultatib. & facilitate ꝯueniẽdi h.d. ¶ In gl.ibi munitissimo loco. Gui.de Cu.& Cy.hic in addi. & Ang.hic intelligebãt hoc esse veꝝ,qñ iste locus nõ erat sub codẽ rege seu superiore sub quo erat reus principalis.secus si sub codẽ rege,cũ tũc p illũ superiorẽ cogi posit & ꝯ eũ fieri executio q̃uis locus sit munitissim⁹.sed Bar.Sal.& d.Pau.& cõter alij trãseũt cũ hac gl.si fideiussor hẽat custodiã illius castri, ita ꝙ iudex in ipsum nõ posset facere executionẽ l.j.ad fi.cũ l.seq j.de
2 alie.iu.mu.& idẽ dicit Bar.ĥ† si fideiussor eẽt psona rixosa, seu ca
a uillosa,qa nõ intelligiẽ idoneus [a] facultate ꝯueniẽdi,p d.l.j.ad fin. cũ seq.p quo addo bo.tex.ĩ l.si qs stipulat⁹ sit stichũ.§.fi.& ibi no. & doc.j.de ver.ob.bñ facit ꝙ no.gl.ĩ l.ij.in prin. in ver. suspectũ.ff.
3 so.ma.¶ †Ex his ẽt infert Ang.ĥ,ꝙ vbi principalis debitor nõ eẽt idoneus facilitate ꝯueniẽdi,vt quia esset in loco munitissimo,tũc ẽt non facta excussione ꝯ eum, posset agi ꝯ fideiussorem.de quo dic vt dixi post Bart.& Imol.in l.decem.j. de verb.ob.& ibi etiam post Imo.dixi q d si debitor principalis erat rixosus vel cauillosus an idẽ erit.¶ In ea.ibi scholaris &c.de hoc est text. in l.j.& ibi fuit
4 dictũ.ĩ.si quis in ius voc.¶ † Extra glos.adde quod vbi principalis esset diues,tunc admitteret̃ fideiussor ẽt nõ idoneus facultatib. vt probaẽ in l.mulier.cũ ibi not.per gl.in ver.pltissime. C.de iu.do. pro quo facit, qa vbi principalis est euidenter diues & soluendo, vr̃ ꝙ nõ teneaẽ ad præstationẽ fideiussoris,vt dixi.ĩ.l.proxi.s̃m aliquos vt ibi dixi.¶ †Scd̃o,adde s̃m Ang.ĥ ꝙ fideiussor ad hoc vt sit
5 idoneus,debet possidet̃ ĩmobilia,alle.gl.in auc.de exlu.re.§.insce pto.aliàs in §.sancimus ĩ ver. fideiussione ar.insti. de repli.§.fi.nisi talis fideiussor inueniri nõ posset,quia tunc bñ accipiendus esset possessor mobiliũ puta mercator.s̃m Ang.ĥ alle.not.Spe.in ti.de satis.§ dicto ver.quid si scholaris.cũ quo ẽt transit Io. Fab.insti.de satis.§.j.facit.l.si fideiussor.in prin.j.eo.nec mirũ qa videmus ꝙ qñ fideiussor inueniri nõ põt,staẽ iuratoriæ cautioni, vt no.ĩ.l. pxi.& ad no.p gl.in d.l.suscepto,vide p Bar.in l.pretorię.j.de pto. sti.& l. sciendũ.in fi.prin.j.e.& in rub.j.iu.sol.& in l.si defunctus. §.j. & ibi etiã Ang.j.de procu.& Ang.in l.filius.j.eo.¶ Quã gl.ẽt limita non hr̃e locũ in fideiussore dato à coniuncta persona petẽtis fideiussorẽ,vt videbimus.j.§.pxi. vel dato à ꝯiũcta psona fideiussoris p ea q̃ hñt.in l.j.& ij.ĩ.in ius vo.vt eant.& no.Bar.in d.l. sciẽdũ.in fi.pn. j.e.nã in dictis casib.locum nõ habet dispõ huius l.vt videmus.j.§. pxi.¶ Itẽ limita.d.gl.nisi fideiussor inops. & nõ possidẽs ĩmobilia
b esset multũ fidelis psona [b] & ꝯsueta seruare ꝓmissa , qa habebit̃ p idoneo.Ita sing.dicit Pau.de Ca. in d.l.si qs stipulatus sit stichũ §.fi.p illũ tex.in fi.& ita limitat istã l.sed ĥ nõ puto veꝝ,qa ille tex. nõ ꝓbat.nã vult ibi lra ꝙ nõ solũ facultates debent esse sufficientes, sed ẽt requirit̃ conuenienti facilitas vt dicit iste tex. nã si vera esset limitatio Pau.de Ca. sequeret̃ absurdũ ꝙ si decederet talis fideiussor q erat inops & fidelis psona, nõ esset ꝯsultũ ei cui datus fuerat fideiussor, ꝙ nõ est dicẽdũ isti. de repli.§.fi.& no.ĩ d.§.suscepto.bñ facit id ꝙ no.Bar.in rub.de eo qui mit.in pos.cã rei seruan.
6 †Quid aũt si fideiussor postq̃ fideiussit desijt esse soluendo,an sit iterũ cauendũ?vide aliquid per Ang.& hic,hr̃ in l. prætorie. la ij.j. de pt.stip.& ibi vide Bar & per Ang.in l,quones & in l.si ab arbitro.& ibi forte dicetur. j.eo.& aliquid per Bart.in l.iij.ad fi.j.de fideius.¶ Vltimo solus Gui.de suma.ĥ ad litarionẽ huius l.dicebat, ꝙ licet in fideiussore ꝺ̃ iudicio sisti requiraẽ ꝙ fideiussor sit idone⁹ facilitate ꝯueniendi,vt ĥ, tñ in fideiussore ꝯctus putat ꝙ satis sit ꝙ fideiussor sit talis,talis q possit obligari, & sit idoneus facultatib. licet nõ facilitate cõueniendi per l.iij.j. de fideius. qđ mihi non placet per d. l.si quis stipulatus sit stichum.§.fina.& per istum text.ex identitate rationis per quæ iura suppletur.& declaratur.d.l.iij.

ADDITIONES.

a ¶Idoneus. Idem si habet bona,quæ non possunt possideri sine magna difficultate vt dicit Bal.consi.lv.j.lib.

b ¶Tho. Dipl. Fidelis persona. Facit quod vult gloss.not.in l.1.§.is autẽ.j. de ripa mu. de qua Ias. in l.1 ĩ.eo. & vide Bald.in c.ii.de iu.& an.in l.cum non facile.j.si cui plusquam per legem fal.

SVMMARIVM.

1 *Satisdatio de iudicio sisti præstita ei qui non potest esse in iudicio,vel ab eo qui non potest esse in iudicio,vel ab eo qui non potest se obligare,non valet.*
2 *Satisdatio non tenet vbi non tenet iudicium*
3 *Satisdatio præstita à iudice incompetenti de parendo mandatis suis,vel de soluendo iudicatum,ipso iure non tenet cum iudicium sit nullum.*
4 *Excommunicatus non potest agere in iudicio,potest tamen esse fideiussor,quia potest contrahere & conueniri.*
5 *Fideiussor de iudicio sisti,non videtur proprie fideiussor.*
6 *Fideiussor potest intercedere non solũ pro eo qui cogi poterat iure obligationis & actionis sed ẽt pro eo q cogi poterat et tenebatur solũ officio iudicis nobili.*
7 *Fideiussori an & quando competat beneficium excussionis.*

1 §.Si quis his. †Satisdatio de iudicio sisti,pstita ei qui non põt esse ĩ iudicio, vel ab eo qui nõ põt esse ĩ iudicio,vel ab eo q nõ põt se obligare, non valet.h.d.s̃m oẽs lec.
2 ¶ † Not.s̃m Bal. ꝙ vbi nõ tenet iudiciũ ibi nõ tenet satisdõ.† Et iõ
3 vr̃ s̃m eũ ꝙ satisdõ præstita iudici incõpetenti de parendo mandatis suis,vel de soluendo iudicatũ,ipso iure nõ teneat,cum iudiciũ
a sit nullũ,[a] ꝙ est no.s̃m eum.bñ facit,licet ipse non alleget. text. in auc.offeraẽ.C.de li.ꝯte.inducendo vt per Bar.in l.quidã ꝯsulebãt. de re iud.& in l.vir bonus iud. sol.¶ Itẽ no.s̃m. primã lect. ꝙ si excõmunicato vel bannito agere non valenti datus sit fideiussor de iudicio sisti, non valet fideiussio. ¶ In glo.mag.tene primam lect.
4 ¶ †Scd̃a vero lec.nõ videẽ procedere, qa excõicatus ñ põt agere in iudicio.c.intelleximus.de iud.tñ debet posse esse fideiussor,qa põt ꝯhere & ꝯueniri.c.si vere.ꝺ̃ sen.exc.& plene no.ĩ c.veritatis.ꝺ̃ do. & ꝯtiũcto.c.ũ ĩter.de exce.¶ Tertia lec.q̃uis sit vera ĩ se,tñ ñ bñ pt adoptari ad illũ text.qa isto iure ffoꝝ ialis satisdõ erat incognita.

ADDITIO.

a ¶Nullum. Facit quod no.Bar.in l.si filius.ff.de inter.ac.quod iudicio existente nullo modo potest resultare aliquis validus effectus & ita sequitur Lud.cõs.ccxxiii. vbi dicit quod in iudicio nullo,quis non potest dici contumax.

gnita. ¶ Quarta lect. facit uiolētiā literę, vt hic p Bart. ¶ † In ea ibi; fideiussor dici &c. no. ex gl. q fideiussor d iudicio sisti nō dr ppie fideiussor, & p ɔñs hęc lex & ferè oēs leges huius tit. q istū appellāt fideiussorē, loquūt īpropne. & ita dicit gl. i l. Barsatorē. C. de fideius. & sentit idē gl. i rub. s. i ius vo. vt eāt. & gl. fi. in l. j s. eo. ti. dum exponit fideiussorib. sed Gui. de Cug. & Ful. & Ro. h, & Bat. j. eo. l. j. § fi. & Aug. in l. j. s. e. & Ro. in l. grecę. §. & post litē. j. d fideiu. ɔtrū tenent. p q b. facit, q a principalis teneē sisteē, vt in rub. s. in ius vo. vt eāt. & patet ex illo tex. vbi ad h vt fideiussio teneat, oportet q principalis sit psona q in iudicio sistere teneat, & possit cogi iudicis officio sistere & ɔparere. l. ij. s. si q s i ius vo. l. ɔsentaneū. C. quō & qñ iu. † & fideiussor pōt intercedeē nō solū p eo q cogi poterat iure obl̄onis actionis, sed ēt pro eo q cogi poterat & tenebaē solū officio iud. nobili. l. cū q s. §. si q s j. eo. ſm vnā lec. j. de sol. vel mercenariu. l. cētū. & l. fi. j. de eo q cet. lo. & plene p Bar. in l. Marcellus de fideiu. gl. aūt h nō babuit respectū ad obl̄one de sistendo qua teneē reus, sed ad obl̄onē pncipalē, puta ex mutuo p quo cōueniebaē principalis reus. ¶ Et subdit Guid. de Suza. h, q iste fideiussor habet bñficia, q cōcedunē fideiussorib. & sic hēbit bñficiū excussionis positū i auc. pñte. C. de fideiu. Bal. h dicit q si fideiussor intercessit p nū obligato, tūc vera est gl. secus si præcessit obl̄o rei principalis de iudicio sisti, & tūc hēbit bñficiū excussionis fideiussor si cōueniaē ad interesse. † sed si cōueniaē vt sistat, pōt cogi offō iudi. ad sistendū, & nō hēbit bñficiū excussionis. alle. l. cū p quo. s. de in ius voc. & hoc debet esse verū in ciuilib, sed in crialib. dicit q fideiussor nō habet bñficiū excussionis indistincte, sed officio iudicis ɔ eū ɔcedit executiue alle. l. si quis reū. j. de cust. reo. & vide Bat. ad fi. q est no. Sal. hic dicit q ista gl. pcedit qn reus principalis pro quo q s fideiubet, nō erat pñs, vel qñ q s in se principaliter suscipit obligationē, alias si reus principalis permittat sistere vel sit presens, & taceat, tunc fideiubens dr proprie fideiussor per hanc l. cū si. Pau. de Cast. hic dicit q si solus fideiussor se obligauit, tunc pcedat ista gl. & idē sentit gl. in l. in eo. §. nemo. j. de re iu. & dicit q istud tenet Bal. h, si pricipalis pmisit & dedit fideiussorē q simpr dixit se fideiubere, nī cen t ppri̇e fideiussor, q a cēseē pmisisse interesse alle. not. in l. si q s pro eo. in prin. j. de fideiu. vbi h nō notaē sed voluit allegare no. p gl. & doc. in l. cū filius. §. j. j. de ver. ob. & ibi hoc expresse firmat Imo. per rōnē de qua ibi p eū, & tunc bñ poterit vti bñficio excussionis. si vero fideiussor pmisit expresse reū sisti in iudicio, iudex potent incipere à fideiussore vt sistat. facit. d. l. cū pro quo, licet ipse nō alleget. Adde q Bart. in rub. ff. iud. sol. vr sequi istā gl. quando fideiussor sine principali fuit acceptus. & idē tenet expressius. Bal. in l. iancimus. C. de fideiu. ¶ Mihi placet q si quis fideiubeat p eo qui iam fuerat citatus, & sic poterat cogi cōparere officio iudi. dicaē ppne fideiussor, vt hic cum si. secus si p eo qui nunquam citatus fuit, si nō tenebatur sistere, vt d. l. si Barsatorem. in gl. ¶ An tñ in præcedenti casu habeat beneficiū excussionis, nō est tutum recedere ab opi. Bar. circa q vide Bal. in l. fi. §. j. circa prin. C. de vsu. rei iud. vbi etiā tractat quid in fideiussore iud. sol. Ro. tamē hic licet non faciat mentionem de verbis Bald. tenet simpliciter q fideiussor de iudicio sisti in ciuilibus habeat beneficium excussionis. alle. glo. in auc. de fi. inst. in princ. col. ix. in verbo, fideiussorem, quę hoc non dicit. de quo articulo ēt vide subtiliter per Bal. in l. j. C. de conue. fis. deb. li. x. & per Io. Fab. in §. j. insti. de satis. & per Spe. in. tit. de do. & contu. §. fi. ver. sed pone. vbi tangit q. de qua hic in glo. sed nihil firmat.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussorem qui tenentur dare ex aliqua causa, potest dare proprium filium.*
2 *Verba geminata prout est dictio qualiscunq; & q̄ucunq; plus operanē q̄ uerba simplicia, tñ semper recipiunē restitutionē de habilitate ad actū faciendū.*
3 *Nullitatis exceptio si prohibeatur apponi contra sententiam, tñ non censetur reiecta exceptio nullitatis surgens ab incompetentia iurisdictionis.*

§. Prætor ait.

Si cōueniantē personę hic ɔnumerate, pñt daē fideiussores ēt nō idoneos facultatib. h. d. vsq; ad §. fi. ¶ † No. ex ver. sed si filius. q qui teneē dare fideiussorē ex aliqua cā, pōt dare. ppriū filiū, sed Ang. dicit hoc verū tm̄ i fideiussore de iudicio sisti, & nō p alio sed, quia filius & pr censeē esse vna & eadē psona. l. fi. C. de impu. & al. sub. facit q not. Gui. & Bar. in l. j. s. ti. ij. Sed Ful. h dicit istud sibi nō placere, q a h est spāle q filius nō idone' facultatib. accipiaē p fideiussore. ergo vbi alias esset idoneus, posset pstare fideiussorē, & idē dicit. d. Pau. referēs ēt ita sentire Bal. h. ¶ † No. ex versi. q ait, in verbo qualiscūq; iune. gl. i ver. faci. lrates. q licet alias verba geminata put est dictio, qualiscūq;, & q̄ tūcūq;, plus opēranē q̄ verba simplicia vt est tex. no. i l. Balista. cū ibi no. j. ad treb. sp tñ recipiūt restrictionē d habilitate ad actū faciendū. ¶ Et facit ad aliqua q vide p Bar. & Bal. h, q bus adde tex. in l. j. cū gl. C. de fide iustr. & ibi omnō vide Bal. in c. j. ad fi. de iureiur. i vj. & gl. in l. j. in verbo vtilē, & ibi Bar. j. d eo q cer. loco & q̄ no. Bar. & alij. in l. j. §. nūciatio. j. de ope. no. nū. & in repe. l. j. maxime in j. q. prin. C. de sac. san. ec. Bal. in l. fi. C. sine cē. vel reli. & in l. si qñ. in princ. C. de inoffi. test. & in l. fi. C. q legi. pso. in l. milites. C. de test. mili. & i rub. C. q accu. & i l. ita nobis pudor. C. de adul. & i l. j. ff. de test. mil. p Sal. in l. ij. C. de noxa. p Io. de Imo. in l. si vero §. d viro ff. so. ma. facit q no. Bat. in l. diuus Traianus. eo. ti. & in l. j. §. & paruu. j. q vi aut clā. q no. ¶ Et induciē p Bar. h ad qōnē quā h vide per eū, & p eo facit gl. sing. i cle. j. de seqstr. pos. dicit † q licet à lege vel statuto phibeaē opponi ɔ sniam de nullitate, nō intelligiē reiecta exceptio nullitatis surgēs ab incōpetentia iurisdictionis. de cuius gl. veritate, & de fallentijs ad eā plene scripsi in l. de pupillo §. qui opus. ff. de ope. no. nū. post. Ang. & Mod. ibi. ¶ In gl. j. Ful. hic intellexit. tex. loqui de liberis ipsius vocantis de q b. in prin. huius §. nihil erat dictum, tñ doc. vñr transire cum expositionibus glo.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de iudicio sisti debet prius condēnari, q a contra eum nō est executio parata, sed oportet agere iure actionis via ordinaria ad interesse.*
2 *Contumax respōdēdo libello vel positionibus, tenetur ad totale interesse nō expectato q sit contumax in tota instantia.*
3 *Interesse appellatione, venit lucrum de quo actor tractat in actione penali.*
4 *Fideiussor d iudicio sisti an sit liberatus si appellatū sit à sñia et nō sit lata sñia sed perempta instantia, vel si actor fuit negligens in prosequendo litem.*
5 *Fideiussor de præsentando aliquem an sit liberatus semel tantum præsentando.*
6 *Fideiussor de iudicio sisti, si non sisti faciat reum, tenetur actori ad interesse, & debet probari verum debitum in quo tenebatur principalis, vt constet de quātitate veri interesse.*
7 *Clausula dictamine sapientis si fuerit opportunum operatur effectū de quo hic.*
8 *Sapiens non potest apponere pęnam non consuetam, et nisi ea quę de iure, seu legitime ex natura contractus veniebant.*
9 *Fideiussor videtur se obligasse quo ad omnia quę fiunt de natura contractus.*
10 *Fideiussor q fideiussit pro inquisito, et pro uulnere sit pęna incentū q̄ statuitur ex statuto, et p homicidio sit pęna mille & contra delinquentē sit formata inquisitio de vulnere, & interī decessit inquisitus, fideiussor non teneē in mille.*
11 *Statutum quod si quis non soluerit penam intra decem dies, incidat in penam quanti pluris: & alio statuto cauetur quod si homicida non soluerit pęnam pecuniariam homicidij, intra mensem decapitetur nam pęna illius quanti pluris non dicitur pæna homicidij.*

§. In fideiussorē.

In fideiussorē de iudicio sisti nō sistentē daē actio ad iteresse q ɔsistit in q̄titate petita, dūmō sit vere debita ēt si petaē noīe pœnę nisi fideiussent i certā q̄titatē, q a tūc ad illā tm̄ teneē. h. d. cū l. seq. ¶ In tex. ibi actionē dat ptor &c. pondera q a nō dixit executionē, sed actionē. ¶ † Ex hoc infert Gui. de Cu. q ɔ fideiussorē d iudicio sisti nō est executio parata, sed oportet ageē iure actionis [a] via ordinaria ad interesse, & faceē fideiussorē ɔdēnari. & h intellige verū ſm Ang. & Ful. & Pau. de Ca. si petaē iteresse. sed si petaē fideiussorē cogi vt sistat, pt cogi executiue p iudicē, iubendo fideiussorē exhibere reū absq; eo q feraē alia snia ɔ fideiussorē, vt j. e. l. sed si decesserit. & l. cū p quo. s. de in ius voc. & ibi dixi. Reliqua quo ad h vide p Bat. & Ang. in l. j. & in l. iij. §. si plures. j. iud. sol. per Bal. in d. l. crimē. in vj. q. C. q accu. & q no. Bat. i l. si q s reū. ad fi. j. de cust. reo. ¶ In tex. ibi, verā q̄ntatē. id est in q̄ntatē q verè pbabiē debitā eē à reo principali, nō aūt in q̄titate petita in libello pducto ɔ reū & sic erat pbandū ɔ fideiussorē in q̄tum esset obligatus reus. & ista est vera expositio ſm doc. ¶ † Ex hoc no. q ex particulari mora cōmissa circa iudicialia ɔmitiē stipl̄o ad totale interesse, nā h q̄ primū reus cepent esse ɔtumax, puta in cōparēdo ad rñdēdū libello vel positionibus, ɔmittiē stipl̄o ad totale interesse, nō expectato q sit ɔtumax in tota instātia. ita loquiē totus iste text. & patet in l. iij. §. fi. in l. cū q̄rebaē. j. iud. sol. secus est in stipl̄onibus facti extraiudicialis, q a ex pticulari mora ɔmissa circa factū successiuū pmissum nō ɔmittiē stipl̄o, nisi ad particulare interesse. l. stipl̄ones nō diuidunē. §. j. ver. plane ſm vnū intelłm. j. d ver. ob. & rōnē diuersitatis vide p Bar. in l. ij. §. si plures. j. iud. sol. & in d. l. stipulationes. in prin. in v. q. & ita communiter tenetur. Licet Io. Fab. institu. de satis. § j. voluerit non esse verum q ratione more particularis commisse ēt circa iudicialia committatur obligatio ad interesse totale. ¶ Et circa hoc etiam scias q eodem modo committitur stipulatio ista ɔ fideiussorem, siue reus citatus noluerit ɔparere ad respondendum libello. siue ɔparuerit & noluerit respondere, nā ēt hoc casu vltimo videē esse ɔtumax. l. de ętate. §. qui tacuit. j. de interr. ac. & dicit Pau. de Ca. hic, q istud not. Bal. in §. j. huius. l. & facit q no. gl. in auc. qui semel. & ibi Bar. C. quō & qñ iudex, dum dicit q cōtra præ-

ADDITIO.

a ¶ Iure actionis. Vide Ioan. In addi. ad Spe. in tit. de fideius. §. sequitur. in princi. vbi ponit an sit necesse offerę libellum fideiussori de iudicio sisti.

præsentē recusantē lit.conre. & rñdere in iudicio, pcedit tanq̃ ꝯ cōtumacē. ¶ †No.ex l.seq. ꝙ licet actor tractet de lucro in actionē pœnali, tñ illud lucrũ venit appellatione interesse, quinimo quia illud lucrũ erat iam debitũ, & actio erat acquisita ad illud, amittēs illud diceret damnũ pati.l.nō amplius.§.j.cũ gl.j. de leg.j.quã gl.ibi ad hoc Bal.ponderat, & Imol.bñ facit l.ij.§.merito.j.ne quid in lo.pub.l.j.& l.liberto.j.de bo.li.& no.gl.in l.j.§.si quis aũt p p.in verbo in inte.restu.j.de iti.act.priua.Cy. & Bal. in l.cum te sponse.C.de dona.ante nup.& Ioã.de Imo.in l.proculus.de dam. infect. secus si perderet spem lucri futuri, qa non diceret damnũ pati.l. pculus.j.de dam.infect.ꝙ not.p intellectu l.iij.eo.ti. ¶ In gl.in verbo pmisent, ibi vsq; ad sniam. †Quid autē si appellatũ sit [a] à snia, an sit liberatus fideiussor de iudicio sisti si nō est lata snia, sed perēpta instantia. Vel qd si actor erat negligēs in psequendo litem? de istis oĩbus vide p Ang.hic & p Bar.in l.græce.& post litē.alle.in gl.& in l.cũ apud.j.iud.sol.& illud qd dicit hic, habet locũ nō solũ in fideiussore de iudicio sisti in ciuilibus, verũ ēt in criminalibus, vt no.glo.in l.si q s reũ.j.de cust.reo.ꝙ est verũ fm Bald.hic, ēt si fideiussor dixisset pmitto talē repræsentare & oĩa facere q̃ in iudicio faciēda sunt, qa non tenebit fideiussor repræsentare, nisi vsq; ad sniam. secus aũt si dixisset pmitto repsentare iudici toties quoties sibi placuerit, seu ad oēm eius requisitionē, qa tũc ēt post sententiã tenebit fm Bar.no in d.l.si quis reũ.q̃ oĩa no. ¶ Sed Bal. in l.qui crimē.i iij.q.C.qui accu.tenuit ꝯ Bar.pro quo allegat, qa ista stipulatio est prętoria, iō debet interpretari fm mētem prętoris.l. damni infecti, qui ver.qd in stipłone.j.de dam.infec. & de mente prætoris est ꝙ nō teneat nisi vsq; ad sniam i.l.græce. Itē quia verba gñalia debēt restringi ad id qd iustum est, vt j.de ser.l. si cui.& iniustum vr ꝙ quis perpetuo & in infinitũ sit obligatus cũ infinitas euitanda sit l.qui bona.§.fi.cũ l.seq.j.de dam.infect. & ita dicit tenere Dy.in d.§.cũ q s.facit qd no.Bal.in addi.Spec.in tit.de reo. vbi dicit ꝙ si q s pmittit iudici sistere aliquē & parere mãdatis curiæ nō tenet lata snia, quia illud de parēdo mãdatis venit accessorie, vnde nō nisi super ipsa satisdatione de iudicio sisti debet parere mandatis fm nãm satisdationis alle.d.l.cũ pro quo.& id ꝙ not. Dy.in d.§.cũ quis. ¶ Puto ꝙ in terminis in quibus loquit Bar.s.qñ fideiussor promisit exhibere qñcunq; curię placuerit, melius loquat q̃ Bal.& nō obstant rōnes alle.in ꝯtrium, quia vt dicit Bar.negat ꝙ ille sit simplr fideiussor de iudicio sisti, & ideo cũ verba fideiussionis se habeant ad infinitatē ob verbum, quandocũq, [b] ꝙ verbũ debet infinitatē importare l.si ita stipulatus a Seio j.de fideius. no.Bar.in d.l.qui bona.§.fi.cum.d.opi.Bar.in d.l.si quis reum.trãsit Ro.in d.l.græce.§.& post litē. & iō reprehēdit id qd dixit Ang. in l.ij.§.qui exhibendi.j.de cust.reo.& in l.si finita.in prin.de dam. infec.dicens ꝙ promittēs præsentare aliquē iudici toties quoties [c] fuerit requisitus, liberabit exhibēdo semel alle.l.fideicōmissa.§.si quis decem.de leg.iij.quæ minime probat, cum loquatur qñ quis pmisisset semel & rursus vel iterum prę sentare fm Imo.& ēt Ro. in d.l si finita.vbi reprehendũt opi.Ang. p d.l. si ita stipulatus. de quo ēt aliquid per eundē Ro.in ru.j.de arbi.post medium. ¶ Et dicit circa prædicta no.do.Pau.hic, ꝙ illud ꝙ dr in d.§.& post litem. & hic in gl.procedit qñ quis fideiussit pro reo, qui ꝯparuit, †si aũt pro illo qui nō ꝯparuit, vr se obligare ad faciendum ipsum semel tñ cōparere, quia ob hoc duntaxat fideiussisse dr. ita intelligit ipse ti. §.si quis in ius voc.non ierit. iuncta declaratione tradita per Bart.in l.j.§.si quis in ius vo.non ie.& ita ēt intelligit ipsa gl.iuncto text.in l.duobus.§.si ei, in verbo exhibuerit.j.de iureiur. q sentit ꝙ per vnicam pñtationē sit liberatus facit l.boues.§.hoc sermone.j. de verb.sig.cum si.& hoc modo pōt saluari illa gl.licet Ro.in d.l.si finita.in prin.reprehendat eam per d.§.& post litem, & per not.p gl.in l.si seruus hæreditarius.j.de diuer.& tēp.præscr.Paul. de Ca. ēt in d.l.si duobus.§.j. saluat illam gl. & p hoc allego ēt decisionē Io.An.in addi.Spe.in tit.de accu.in uj.parte.in §.sequitur.in addi. inci.Odof.&c.& de mã ēt videatis quæ scripsi in d.l.qui bona.§.fi. & in d.l.si finita.in prin. Dicebat ēt Bal.hic in lec.ant. ꝙ si q s promittat iudici vel parti pñtare aliquē nō respectu alicui' litis, obligatio sua erit ppetua, alle.l.si q s vxori.§.si fugitiuũ.j.de fur.vbi hoc nō probatur.& licet ipse non dicat, Bar.ꝯtrium tenet in l.pe.C. de fideius.vbi voluit per illũ tex.ꝙ si non fuerit requisitus.j. duos mēses vt exhibeat, liberetur. ¶ In gl.in verbo veritatem ibi q̃ æstimaret iudex &c.s.arbitrio suo, nam licet possit in criminali talē æstimationē & taxationē arbitrio suo facere iudex l.iiij.j. de cust. reo. tñ in ciuilibus nō pōt, sed fm verum interesse actoris debet taxare & non arbitrio suo, & adde expōnē quã dedi super tex. ¶ †Est igitur cōis ꝯclo ꝙ agens ꝯ fideiussorem de iudicio sisti ex eo capite ꝙ fuerit ꝯmissa mora insistendo.& ideo petatur interesse, debeat probare verum debitum in quo tenebatur principalis, & si constet de quantitate ipsius interesse. Et hoc per plures rationes vltra alios probat Cy.in l.si decesserit.in iij.q.j.eo. ¶ In gl.in ver.accessit doct.cōiter transeunt cum gl.cũ non sit equũ ꝙ reus releuet actorē a bonere pbãdi interesse, cũ actor teneat pbare id ꝙ est fundamentũ suę intētionis.l.q accusare.C.de eden. ¶ Limita illã cōclusionē vt p Bar.in l.fi.j.de pro.lbp.& per gl.in l.ij.§. sed & si dubitetur.in verbo pmissionē.j.de iudi.& per Inn. in c. cãm el.ij. qui filij sint legi.& per Bal.in l.sancimus.C.de ver.sig.& in l.executorē.C. de execu.rei iud.& per Ang.in l.diuortio.§.interdũ.j.sol. mat. per Bal.i l.vniuersa.C.de preci.imp. of. & plenius p eũ in l.iij.in prin. j.de ꝯdi.ob.cau.vbi dicit ꝙ in criminalibus nō habet locũ ista glo. per d.l. iij.Item nō habet locũ ista gl. vbi partes ꝯuenissent ꝙ obligatio fieret ad sensum sapiēns, qa †tũc sapiens poterit declarare ꝙ promittens se obliget cũ pœna fm Ang.& Paul.de Ca.in l.pacto.j.de trãsa.per illũ tex.in verbo ꝯsultus.q tex.non vr hoc pbare, p h ēt alle.gl.in l.ex ea.in prin.j de ver.obl.& ibi Imol.h sequit reputãs illã gl. ad h esse sin. ¶ Intelligit tñ Imo. illã gl.pcedere in pœna q̃ veniebat ꝯmittenda ex ꝯuentione, & facto promittētis. secus si ex facto tertij arg.l.j.in prin.j.de consti.pe. & p h adducit ꝙ no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de insti.edi.§.instēm. super ver. qd si a ꝯhenib.vbi dicit ꝙ sapiēs pt arbitrari ꝙ apponant in instrō etiã nō ꝯsueta, dũmodo sint talia q̃ fm arbitriũ boni viri fieri debeant alle.in ar.l.in personã.§.j.j.de re iu. Vñ fm Imo.equũ esse vr ꝙ q s in casu pdicto pœnã apponat, vt sic fidē suã seruet iux.l.j. de cōstu.pecu. ¶ Sed certe Io.An.in loco pxime alle.& Ric.Mal.& Bar.in d.l.ex ea.intelligũt illã gl. procedere tñ in pœna cōsueta apponi, qa ea q̃ sunt de cōsuetudine, semper vñr esse deducta in couētione l.ꝙ si nolit.§.q assidua.j.de edi.& l.ex ce.C.loca. Et expsse Bal. in d.l.executorē.dicit †ꝙ sapiēs nō pōt apponere pœnã nō cōsuetã.ad h facit glo.reputata sin.in l.si mandato Titij.§.fi.j. man.q̃ tenuit ꝙ sapiēs nō pōt apponere nisi ea q̃ de iure seu lrime ex nã cōtractus veniebãt, [d] vt no.Bar.in l.illa restitutio.j.de hær.insti. ¶ De mã ēt vltra pdicta vide p Ioã.de Imo.i l.si prius.§. de oper.no. nũ. dũ addit ad ea q̃ ibi tangit Bar.in iij.q. ¶ In gl.in verbo duplũ. ibi. §.si nũmos.sed rãdet ad illũ tex.ꝙ ibi nō pbat ꝙ ob culp.i vel morã rei augeat obligatio fideiussoris ad aliqd pœnale accessoriũ, sed bñ pbat ibi ꝙ roborat oblio principalis tã ꝯ reũm q̃ ꝯ fideius. quo ad rē principalr in ꝯctu deductã, qa vr se obligasse fideiussor quo ad oĩa, q̃ sunt de nã ꝯctus. [e] † Sed ad augmentũ pœnale pueniens ex culpa debitoris extra nãm ꝯctus, puta ad negationē vel aliud accñs nō vr se obligasse p l.fi.j.de fideius.& l.j.j. de i litē iur. alle.in gl.Pro quo ēt vide plene p Bar.post glo.in l.centũ capuę.j. de eo ꝙ cer.loc.& in l.quęro.j.loca. ¶ In ea.ibi, in l.mora. sed rñde ad d.l.mora.ꝙ verũ est ꝙ mora rei nocet fideiussori quo ad perpetuandã, & ꝯseruandã oblōnē, vt ibi, nō aũt quo ad augēdã. d.l.cētũ capuę.& ibi gl.i verbo augeri.& d.l.fi. & intellige opi. huius gl. vt h per Bar.in d.l.fi.j.de fideius.qcqd ibi dixerit Imol.& p opin. Bar.dũ allegat l.iudicatũ.la ij.j.iud.so.& est bonus text.in l.quęro. & ibi Bar.j.loca. ¶ †Et ista faciũt, an si ex forma statuti pro vulnere sit pœna centũ, & p homicidio sit pœna mille. & fuerit formata inquisitio ꝯ Titiũ de vulnere p quo fideiussit eius iudicatũ sol. & pēdente pcessu vulneratus decesserit, ꝙ fideiussor nō teneatur in mille, de quo vide aliqd p Bal.h post Spe.i ti.de fideius.§.j. ver. sed pone ergo cũ se.& plenius p Dyn.Bar.& alios in l.fideiussores magistratuũ.j.de fideius.ac ēt facit hæc glo.ꝙ †pœna contumaciæ non dicatur pœna delicti. vnde si statutũ dicat, si q s non soluerit penã j.x.dies incidat in pœnã quãti pluris.& alio statuto caueat, ꝙ si homicida nō soluerit pęnã pecuniariã homicidij.j.mensem, decapitet, ꝙ pęna illius quãti pluris nō dr eē pęna homicidij. de quo vide aliqd p Bal.h, & p Bar.& alios in l.ij.j.de pub.iu.& in l.iō. de ꝯpē.& p Bar.in l.ij.C.de requi.reis.& l.data.C.qui accus.& in l.& in mulris.C.de ap.& per eundem in addi.Spe.in tit.de sen.& per Bal.in l.fi.in prin.per illũ tex.C.de vsu.rei iud.quę no.perpetuo.

Marginal numbers: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; marginal letters: a, b, c, d, e.

ADDITIONES.

a ¶Appellatum sit. Vide ad hoc Lu.Ro. consi.c.

b ¶Fran.Cur. Ob verbum qñcũq;. Adde tu ꝙ promittens qñcunq; rē vendere, debet restringi nisi fuerit rescriptum.itē Ang.in consi.liiij.inci.Iulius.& vide eundē Alex.in consi cxlv.in ij.volu.& ibi de ver. toties quoties, & vide Bal.in l. aduersus C.de vsur.vbi loquitur de verbo, semper.& Bal.& Alex in l.j.j. sol. mat.& de ver.perpetuum. vide eundem.Alex.consi.lx.in j.vol.

c ¶Toties quoties. De hoc per Lu.Rom.consi.xv.seq.opi. Ang.

d ¶Veniebat. Quale debeat esse dictamē sapiētis, vide Old.consi.cxxxiij.fol.xc.

e ¶De natura cōtractus. De h vide pulchre per Lu.Ro.consi.307.& consi.270.

Paulus lib.iij.ad edictum. LEX IIII.

1 *Præceptum iudicis continens quid impossibile non tenet.*

2 *Præceptum iudicis continens aliquid multum difficile, an valeat.*

3 *Fideiuss. promittens in iudicio sistere Titium, liberatur mortuo Titio.*

4 *Sta. quòd debitor possit carcerari pro executione instrumenti, an comprehendat hæredem debitoris.*

5 *Rescriptum impetratum contra aliquem, an ipso mortuo habeat effectum contra successorem.*
6 *Mors ciuilis & naturalis equiparantur.*
7 *Sententia lata contra mortuum non ualet, sed pro mortuo sic.*
8 *Fideiussor de iudicio sisti si fuit in mora, & mortuus sit is pro quo fideiussit, an sit liberatus.*
9 *Promittens aliquid facere sub pœna ad certum diem, cõmittitur pœnam ante diem, si constat ad diem impleri non posse.*
10 *Mater non petens dari tutorem intra annũ pupillo, an & quando priuetur successione filij mortui sine tutore.*
11 *Mater habet annum ad petendum tutorem filio suo,*

SI decesserit. Si reus moriatur naturaliter vel ciuiliter anq̃ fideiussor d' iudicio sisti sit ĩ mora sistẽdi, & sic anq̃ sit cõmissa stiplo ad pœnã, vel ad interesse ꝯ ipsum, liberatur ipse fideiussor, si vero post moram, & sic postq̃ est ꝯmissa stipulatio, tunc ob mortẽ nõ resoluiť obligatio, nec fideiussor liberať. h.d.in summa. ¶ †No. ſm Bal. in lec. anti. & ẽt ſm Ang. ꝙ ꝑceptũ iudicis ꝯtinẽs q̃d ĩpossibile nõ tenet nõ facta distinctione, an iudex sciuerit, an ignorauerit, vt hic in verbo ignorãs, & l.pe.in fi.j.q̃ sen.sine app.resciñ. ¶ †Si aũt ꝑceptũ cõtineret aliquid multũ difficile, ᵃadeo ꝙ rõne difficultatis habebat excusationẽ ille cui ꝑcipiebať, tũc bñ distinguiť q̃a aut ꝑcepit sciẽter, & est nullũ, aut ignorãter, & tũc valet, sed hẽt locũ restũ in integ.l.q̃situ̇.cũ gl.in verbo iudicatũ, & ibi ꝑ Bar.ff.de re iu. ¶ † No. ꝙ ꝓmittens sistere in iudicio ntulũ, liberať mortuo Titio. & sic nõ teneť sistere hr̃dẽ eius, vt hic, & l.sancimus. ad fi.C.de fideiuſ. q̃a sistere est factũ, ꝙ cohęreret ꝑsonę defuncti, nõ obstante ꝙ iudiciũ inchoatũ trãseat ad hr̃dẽ vel successorẽ. l.si eũ hoiẽm. j.de fideiuſ. l.tã ex ꝯtrab.j.de iud. & ex hic infert Bar. hic, ꝙ si debitor in instr̃o cõuenit vt possit capi ꝑsonaliter posito ꝙ pctũ valeret d' quo ꝑ Bar. & alios in l.alia.§.eleganter.j.so.mat.nõ trãsiret ad eius hr̃dẽ, ꝙ est no. ¶ † Quid aũt in statuto disponente ꝙ debitor possit carcerari ꝓ executione instr̃i ad verificabiť in eius hr̃de. Vide Bar. tenentẽ ꝙ sic in l.stipulante in prin.j.an treb. quẽ simplr̃ sequiť Lu.Ro. ᵇin l.alia.§.eleganter.ff.ad treb. & Pau.de Ca. hic, & intellige, vt Bal.no. in l.ꝑ diuersas.in x.q.C.mã. & ꝑ Sal.in l.fi.§.in ꝯputatione. cũ seq. C.de iur.deli. & ibi dicit Sal. ꝙ tale statutũ nõ hẽt locũ in hr̃de cũ bñficio inuentarij ꝑ no.in d.§.in ꝯputatione. relinq̃ tñ cogitãdũ, & nõ firmar nec attingo, q̃a nõ est principalis articulus noster, & q̃a vt dictũ est, iste fideiussor nõ teneť sistere hr̃dẽ. sequiť ꝙ hr̃s tenebiť de nouo satisdare de iudicio sisti, q̃a desijt esse satisdãdũ l. si ab arbitro.ad fi.j.eo. ꝙ est not. ſm Bal. hic i lec.anti. ¶ † Ex his infert Ang. hic, an rescriptũ ĩpetratũ ꝯ aliquẽ, ipso mortuo, hẽat effectũ ꝯ successorẽ, de quo dic vt legi. & not.in c.significauit.de rescri. & not.in c.q̃a de iud. & plene ꝑ Io.An.in c.is q̃ in ius.de reg.iu.in vj. in mercu.ꝑ Cy. & Bal.i l.j.C. q̃n libel.prin.ditus &c. & Bal. in l. fi. ff. de ꝯsti.prin. ¶ †Itẽ no. ꝙ mors ciuilis & nãlis ᶜequiparanť, nec mirũ. q̃a habet hic eũdẽ effectũ mors ciuilis ᵈquẽ habet nãlis, quẽadmodũ.n. liberať fideiussor, q̃a ob mortẽ nãlẽ nõ põt sistere reũ ita nõ põt sistere deportatũ ciuiliter mortuũ, quia in ciuitate stare nõ põt l.relegati.j.de pe. Itẽ non põt stare in iudicio l.is qui reus. j. de publi. iudi. amittit.n. oĩa q̃ sunt iuris ciuilis. l.quidam sunt.j. de pe. & sic nõ põt agere cũ actiones sint de iure ciuili, vt no.in l.ex hoc iure.ſ.de iust. & iur. nec põt ꝯueniri q̃a quantũ ad eũ extincta est ciuis oblĩo preterita. l.si debitori.j. de fideiuſ. & iõ dicebat Ang. hic ꝙ in casu in quo stare posset in ciuitate deportatus vt in casu no. in l.is qui reus.in glo.mag.ad fin.infra de publ.iudi. non liberaretur fideiussor de iudicio sisti. de hoc vide Bar.in l. proxi.in princ. & de hoc, an æquiparẽtur mors naturalis & ciuilis, dic vt per Dy. & Bar.in l.ex ea.§.in insulam.de ver.obl. & quod no.gloss.in c. susceptum de rescrip.in vj. ¶ † In gloss. ij.ibi vt ei prosit &c. Ex hac sol. infertur ꝙ q̃uis sñia lata ꝯ mortuũ non valeat, attamen lata pro mortuo valeret, vt expressius tenuit glo.in l.neratius. infra de reg. iu. sed ꝯnum tenuit Bar.in l.in summa.§.fi.infra de re iu. & melius vt ibi per eum, bene facit.l.eius qui in prouincia, versi. quòd si stipulamr. j.si cer. pe. nec ad hoc ob. l.cũ quasi. in princ. allegata in glos. q̃a dic ꝙ ibi est speciale secundum Bart. in d. l. in summa fauore libertatis, vt valeat & in ꝯñam resultat, vt valet in fauorem mortui quo ad iuspatronatus. quãtum aũt ad propositum huius l.dicunt doc. ꝙ illud ꝙ continebať in præcepto, cohęrebat personæ ipsius mortui, vnde non valet, quia non potest impleri in persona successoris. secus in casu.d.l.cum quasi.licet super hoc Cyn.hic in ij. cippo. multa verba effundat. Et ad istam gl.vide Bal.in.l. vnica. §.in primo.C.de ca.tol. ¶ In ea ibi, sed quid si decessit &c. aduerte p rei intellectu gl. quia text.hic intelligitur, quando post pręceptũ factum fideiussori vt sistat reum intra certum terminũ, & ante lapsum termini mortuus est reus eo tẽpore quo super erat adhuc tantũ de termino, ꝙ si nõ esset mortuus, potuisset cõmode sisti, & sic fideiussor nõ fuerat in mora nec in culpa. & ita loquiť gl.ſ. proxime in ver. secundus casus &c. ¶ †Modo intẽtionis gl. hic est q̃rere q̃d si fideiussor nõ fuerat in mora, q̃a terminus nõdum erat lapsus, tñ erat in culpa, q̃a se arctauit adeo ꝙ nõ supererat tñ de termino ꝙ posset ipsum corã iudice sistere, ẽt si viueret. gl. obscure loquiť, tñ vr̃ velle ꝙ post terminũ teneať, & ꝙ ante lapsum termini nõ sit cõmissa stiplo. patet ꝑ iura alle.in gl. in q̃bus ꝓmissor post terminũ teneť efficaciter. tñ doct. hic magis cõiter tenent ꝙ nõ teneať, q̃a si decessit reus ante diẽ, & sic ante morã fideiussoris debet liberari fideiussor ꝑ hãc l. nõ ob. ꝙ se arctauerit, & sic fuerit in culpa, quia rñdẽt ꝙ nõ ꝯsiderať hic culpa postq̃ nõ tẽdebat ad illũ casum mortis postea secutę, vt ꝓbať in l.si vehẽda. §.j. & ij. ad l.Rho.de iact. & hic latius per Bar. Sed ꝯ hãc rñsionẽ facit l.ij.§. si q̃s tñ cũ possit j.si q̃s cau. vbi si q̃s fuit in culpa se nimis arctando ꝓpe terminũ nõ excusať si postea ob vim tẽpestatis non potuit in termino cõparere & ꝑ illũ tex. Cy. hic in ij.q. tenuit opi.gl. quã ẽt sequebať Ia. de Ra. Bal. hic rñdet ad illũ text. ꝙ ibi superuenit difficultas nõ aũt impossibilitas per casum mortis, ꝓut hic alia rñsio colligiť verbis Pau.de Ca. hic licet nõ faciat mẽtionẽ de hoc ꝯno videlicet ꝙ in casu q̃onis hic formatę per gl. si reus viueret & diligentia fuisset adhibita in reducendo eũ ad locũ vbi erat sistẽdus, ex quo tñ debebat sistere certa die & non ante, & ipse mortuus est ante, apparet ꝙ nihil profuisset diligentia. ergo negligentia in nõ reducẽdo non debet nocere. Istam rõnem ponit tex. in simili in l.fi.in ver. q̃n.fi.q̃s ordo in bo.pos.set. sed in d.l.ij. ꝓfuisset diligentia, q̃a si ipse se nõ arctasset potuisset cõparere postea tp̃e debito, attẽto ꝙ ibi mors nõ superuenit, & ꝑ hic declaratur solu. Bal. & tenendo cõem opi.doct. ꝙ in casu q̃onis formate hic per glo. nõ teneať fideiussor rñdere ad iura allegata in gl. q̃d ibi nõ superuenit ante morã aliquis casus fortuitus in ipsa re principalr̃ ꝓmissa, per quẽ casum excuseť seu libereť fideiussor sicut hic. Nec ob. l. in illa hic alle. in gl. q̃a ibi stichus mortuus nõ erat in obligatione seu promissione, sed erat in cõditione, hic aũt presentare reũ erat in ꝓmissione vt hic ꝑ Bar. ad fi. ¶ In ea ibi cũ stipulatus. q̃uis glo. alle. oĩa ista iura ad idẽ ꝓpositũ, tñ cõtinet diuersas decisiones. Et cõcorda ista iura ꝑ gl. & Bar.in d.l.cũ stipulatus in verbo cõmissa. & licet Bar. hic cõiter & alij hic, & i d.l.cũ stipulatus. dicãt ꝙ si ꝓmisi tibi aliq̃d facere ad certã diẽ sub pœna, ꝙ cõmimiť pœna mero iure ante diẽ si tũc ꝯstat ad diẽ impleri nõ posse ꝑ d.l.cũ stipulatus. licet obstet exceptio ante diẽ per d.l.in illa. tamen Ang. & Fulg. hic tenent ꝙ mero iure nõ sit cõmissa ante diẽ, q̃a q̃n dies est apposita in stipulatione pœnali, incipiẽte à pręcedẽti ꝓmissione, dr̃ esse dies apposita non solũ solutioni pœnę, sed ẽt natiuitati obligationis ꝯhẽdę ob morã, nã in cõmittenda stipulatione tali, tũc desiderať mora q̃ nõ currit nisi per lapsum diei l.lecta ver. sed cũ sortis.j. si cer. pe. Non ob. d.l.cũ stipulatus. q̃a ibi stipulatio incepit à ꝑcedẽti cõditione. iõ ꝯmittiť mero iure q̃ primũ constat cõditionẽ impleri nõ posse, & iste vr̃ satis ꝓbabilis intellectus, & limitatio ad illũ text. ¶ †Et ꝑ istã l. & hic no. ꝑ gl. infert Paul. de Cast. hic ad q̃. de mr̃e, q̃ se arctauit in fine anni ad petendũ dari tutorem filio, adeo ꝙ ꝑꝑ multas solẽnitates requisitas à statuto nõ erat possibile tutorẽ dari. j. illud modicũ tp̃s anni ꝙ supererat, sed si interim ante lapsum anni decedat pupillus, mr̃ priuet successioneᵉ filij, iuxta l.sciãt. C. de legi.hęre. & hic nõ vr̃ ipse decidere, & tãgit ipse hic ĩ hac l. i duob. locis. Sed ipsemet in d.l.cũ stipulatus. tenet ꝙ nõ priueť. ꝑ quo facit decisio doc. super q̃. hic formata ꝑ glo. ꝓut.ſ. retuli. de quo plenius dixi in d.l.cũ stipulatus. & verior vr̃ opi. ꝙ nõ priueť ẽt post finẽ anni ꝑ no. hic ꝑ Bart. ꝑ q̃ apparet rñsio ad c.cõmissa. de elec.in vj. quia ibi nõ superuenit casus fortuitus circa id in quo debebat fieri

ADDITIONES.

a ¶Difficile. Per multa concludit Old.cõſi.xciij. ꝙ difficilia pręsumanť impossibilia.

b ¶Ludo. Rom. Idem Ludo. consi.cxx. videtur tenere contrarium statuto Florentino dictante ꝙ debitor.

c ¶Naturalis. Inquantum.d.Iaſ. hic dicit se cõsuluisse super statu. Verone dictante, ꝙ mortua vxore, vir lucretur dotem & vxor ingressa sit religionẽ, ꝙ ita maritus debet lucrari dotẽ sicut si mortua. & dic ꝙ cõtrariũ consuluit An.consi.clxxiij. incip. pro & cõtra. vbi plus dicit ꝙ per statutũ non posset disponi, ꝙ altero coniugũ profitẽte religionẽ, superstes lucreť dotem vel partem eius, latius ibi vide, & an mors ciuilis æquipareť naturali vide ꝑ Old.cõſ.cclxxx. Anc. cõſi. ccclxxxvij.

d ¶Fran. Cur. Mors ci. Adde tu & vide an & quãdo mors ci. habeat eũdem effectũ quem habet mors naturalis, & disponatur de morte ci. sicut de naturali per eundem Alex.cõſi.j.in v.no. & adde an appellatione mortis intelligitur de naturali an de ciui Alex.consi.lxxxvij in ij.vo. & in consi.j.in j.vo. & in ver. non obstat. & in consi.xiij.in ij.vol. & an ibi operetur eundem effectum.

e ¶Priuetur successione. De hoc per Pau. de Cast. consi.cccxxx.

¶Th. Dip. Vide Ioã.de Ana. in consi.xlv.cj. & cij. & Ang. de Are.in §.sed cum à iure.insti.qui dari tu.possunt Bal.in consi.cccxxj.in ij. volu.inci.proponitur. & v.de Iaſ in l.in ius vocari.ſ.de in ius vo.

fieri implementũ q. casus purget culpã ante cõmissam sicut supueniens q. pposita mors pupilli p quã purget culpa cõmissa.l. si vehẽda.§.j.& ij.s.alle.†Et istud pcedit tenẽdo q mr̃ hẽat annũ ad petendũ tutorẽ,& vr̃ pbari in d l.sciant.& ibi h tenẽt Ang. Sal.& Pau. de Ca.& ẽt Bal.in l.pcibus.C.de impub.& ali. sub.& Ang.ĩ ɔsi.clxiij.incip.In Dei noĩe si testõr &c.sed si teneremus opi.Bart.in l.ij.§.cõfessum.ff.ad ter.q. tenuit q mr̃ teneaẽ petere tutorẽ cũ primũ pt,& tũc non pcederet q.pdicta,tñ magis cõis est opi.q hẽat annum.¶ In ca.ibi,vel forte,ɔtrũ tenuit gl.in l.si hõ mortuus.j.de verb.ob.& illa cõiter tenẽt per doc.hic,& ibi & ĩ d.l. in illa,& Cy. hic in addi alle.ɔ istam gl.tex.in l.qui asit.§.ij.ver.q si a tite j.de con stit.pe.Reliqua vide hic per eos,quibus adde Bal.in l.sancimus.C. de fideius.& etiam quę dicentur j.l.proxi.quæ no.

Caius lib.v. LEX V.

1 *Fideiubens pro Titio de aliqua quantitate præstanda, in qua Titius tunc erat condemnatus,non liberatur mortuo Titio.*
2 *Fideiussor de iudicio sisti liberatur per sententiam.*
3 *Fideiussor de præsentando N.si N. ante diem aufugit,& ille N. ex bannitur ex alia causa,an sit liberatus fideiussor.*
4 *Fideiussor de iudicio sisti an sit liberatus si alius detinuit illũ p quo fideiussit.*

1 SI vero. †Fideiubẽs p Titio de aliqua quantitate præstanda in qua Titius tũc erat ɔdẽnatus, nõ liberat^a mortuo Titio nãliter vel ci 2 uiliter.h.d.sm intellm doc.sm quẽ nulla fit violenna lr̃e & sm quem hec l.ɔtinet casum diuersum à lege pcedẽti.¶ †In gl.j. ibi,nõ in ca de qua ɔtinen 2 tur &c.sentit hic glo.sm Ful.q si lata fuisset snia ɔ reũ postq̃ fideiussor de iudicio sisti fuerat in mora exhibẽdi reũ, & snia illa fuerit lata in cã p qua fideiusserat,nõ teneret fideiussor. p hoc facit, q.a p sniam liberat fideiussor de iudicio sisti l.grece. & §. post litẽ, j.de fideius.& conat Ful.hanc gl. subnere, q.a fideiussor põt allegare q actor tñ hẽt quãtũ habuisset si ipse reũ exhibuisset, & sic nõ vr̃ actor interesse pretẽdere. Tñ Ang hic tenet ɔtrũ, et allega. no.per Spe.in ti.de accu.in.iij.parte in.§. sequit ver.item q̃ritur ecce.& ista opi.magis placet, cum.n.ob moram fideiussoris fuerit incõtinenti ɔmissa stipulatio ɔ eum ad totale interesse in l.ij.§. fi.s.eo.nõ subest rõ ob quã dici posset eũ esse liberatũ. Nec ob rõ alleg.p Ful.q.a rñdeo q nr̃a interest plures hr̃e debitores, vt vnũ ex eis puta locupletiorẽ eligere possit l.iij.§.fi.j. de li.leg. Nec ob. §.& post litẽ,q.a ibi dr̃ q non tenet post sniam.s.exhibere,sed nos tractamus de obl̃one ad iteresse iã ɔmissa.Nec ob.ista gl.q.a si bñ ponderet, nõ dicit illud,sed locuta sunt potius ad declaranonẽ litere,& ad euitandũ ɔtriũ d.l.sed & si q.s alle. in gl. & reperio q in q.bus d ĩ lec.Ful.se correxit,& tenuit opin. Ang.¶ In ca.ibi,vel dic a q h sauldedit iudi.sol.hęc põt esse vera p eandẽ rõnẽ p quã pcedit lec.tradita p do.hic,nec obstabit tex.put bt in lr̃a affirmatiua p ɔdemnato,q.a fideiussor iud.sol.põt dici fideiussor ɔdẽnati,q.a licet añ sniam pstat,tñ ɔferẽ in tps sniæ latæ a r.l.in tps.ff. de hęre. insti.sm Ful.bñ facit,q.a ẽt ante sniam appellat fideiussor iud.sol. nõ a sit dr̃ in futuro iud.sol.vt ĩ to.ii.j.su.tol.& ad hãc lec.vide Bart. in l.capitis.j.de fideiu.& Ang.in l.sed & si q.s.in prin.j.si q.s cau.& 3 ẽt Bal.h q. cũ ista lec.transit.¶ †Extra gl.Gui.& Bar. hic inducunt istã legẽ & pcedẽtẽ ad q.de doct. q. pmisit representare scholarẽ b iudici, & scholaris ante diẽ exhibitionis aufugit,^b & doctor fecit scholarẽ ex alia cã exbãniri ante diẽ exhibitionis, an sit liberatus ab exhibẽdo,& Bar.hic dicit q si apparet q ad procurationẽ doc. bannitus fuit,nõ liberat doct.p l.si eũ.§.hõ.j.si q.s cau.& idẽ tenet Ang.s.l.px.& Pau.de Ca.in l.sed & si quis in prin.j.si q.s cau.Ful.h tenet ɔtrũ si doctor fecit iuste bãniri ar.l.q. seruũ eũ si.j.de ver.ob. c Nec ob.si dicat q postq̃ doc.h affectauit,seu pcurauit^c dr̃ fecisse ex mala cã, & sic ei nõ subuenit p l. & q. data iũcta l.pcedẽti.j.q.b. 4 ex cau.ma.q.a rñdet Ful.†q verũ est q ibi illa affectata cã ñ pdest q.tũ ad iteresse restit.ĩ inte.,q est ɔ ius cõe,sed q nñ psit ad ɔseruãdũ sibi exceptionẽ ɔpetentẽ d iure cõi,h ibi nõ dr̃ sm eũ. sed eer te p opi.Bar.vr̃ tex.in l.ij.§.fi.j.si q.s cau.& q ibi no.gl. vbi ẽt si quis fuit iuste detentus à iudice,adeo q non potent coram alio iudice comparere prout tenebatur, non excusatur si talem detentionẽ affectauit,& tñ ibi tractatur de conseruanda exceptione inducta à iure cõi.¶ Reliqua circa hãc q.dic vt p Bar. hic & in l.capitis.j.de fideius.& Cy.& Ang.s l.proxi.& Ang.in l.sed & si q.s.in pn.j. si q.s cau.& p Alb.de Ro.in iiij.parte statutorũ q.lxv.& seq. Tn Bar. hic minus bene loquitur in vltimo membro suę distinctionis dũ dicit fideiussorem non liberari per l.j.C.de fideius.& per hanc l.sm lec.do.nam Ful.audacter reprehendit hoc & bene vt mihi vr̃, q.a q.õ nr̃a loquitur in fideiussore de exhibendo qui debet liberari si ante morã suã exhibendus fuit deportatus aut bannitus, cũ con fiscatione bonorum,iux.l.iiij.in prin.j.si quis cau.& s.l.proxi. Nec ob.iste tex.sm lec.doct.cum si.alle.per Bart.quia non loquitur in fideiussore de iudicio sisti,sed in fideiussore q. se ad q̃ntatẽ soluẽdam obligauit, quia non liberatur q̃uis reus principalis statum mutauerit,vt d.l.capitis.in prin. & de mã vide etiam Spe. in loco. s. dicto,vbi videtur tenere istud q vltimo dictũ est, & ita etiam vr̃ velle.Bar.in d.l.capitis.vbi melius locutus est quàm hic.

ADDITIONES.

a ¶Non liberatur. Adde q volunt Iõã. An.in addi.ad Spe.in ti.de defensore in rub.
b ¶Aufugit. Idem quod voluit Io.An.in addi.spe.in ti.de accu.in iiij. parte vbi quid si aliquis promisit reũ præsentare certa die,& iudex faciat illum denuo carcerari & fugiat,an fideiussor sit liberatus.
c ¶Procurauit.Inquantum do.Ias hic multa dicit de procurãte. Adde Lu.Ro.sin.suis.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actione tenetur recusans idoneum recipere fideiu.*
2 *Dictio,euidentissime importat idem q notorium.*
3 *Miles tenetur relaxare captum pro causa criminali,pro qua non potest carcerari,si vult dare fideiu.de representando iudici.*
4 *Fideiussorem idoneum esse qui aliquem affirmat, cum non sit,tenetur tanquam fideiussor.*
5 *Notorium & manifestum quid sit,& in quo differant.*
6 *Notorium an & quando sit probandum.*
7 *Notorium probatur si testes deponant super notorietate,dato q non deponant super veritate facti.*
8 *Manifestum probatur per veritatem ipsius facti manifesti.*
9 *Paupertas a quo sit probanda,& quomodo probetur,& ostendatur.*
10 *Pauper dicitur qui paruum habet,inops dicitur qui nihil habet.*
11 *Penuria & inopia in quo differant.*
12 *Fideiussorẽ idoneũ non recipiens tenetur actione iniuriarũ,& etiam punitur in quinquaginta aureos si fideius. erat conuincta psona illius p quo fideiubebat.*

1 §.Qui pro rei. Qui recusat recipere † idoneũ fideiussorẽ,tenet actione iniuriarũ,tam ei q. ob- 2 tulit fideiussorẽ q̃ etiã fideiu.h.d.¶ † No.q dictio euidentissime, importat idẽ q notoriũ, q est verum qñ refertur ad actũ affirmatiuũ,vt hic cũ glo.secus si ad actũ negatiuũ,vt probatur in l.si constante.in prin.ff.so.ma.inducendo vt ibi per Bart.in j. q.j.partis & no.etiam Ant.de But.in repe.c.vestra.de cohabi.cleric.& mulier. 3 ¶ †Not. q officialis volens aliquẽ inuentũ cum armis ducere ad iudicẽ,tenetur eũ relaxare dato sibi fideiussore de representãdo. & idẽ in oĩbus casibus in quibus quis nõ põt pro cã criminali carcerari,dato fideiussore.de quib.casib.plene habet in l.j.& ij. infra de cust.reo.& sic patet q iste text.loquitur in casu de quo tractat 4 rub.s.in ius voc.vt eant,vt ibi fuit dictũ ¶ † Itẽ no.q talis officialis non accepians idoneũ pro idoneo,tenetur actione iniuriarũ. bñ facit l.si creditoris ad fi.j.de priui.cre.¶ In tex.ibi,approbatũ dicit a Ang.hic q cautus esse debes ne approbes vel affirmes^a aliquẽ esse idoneũ fideiussorẽ, cũ non sit, q.a tunc tu teneris tanq̃ fideiussor alle tex.no.in l.cũ ostendimus.ad fi. j. de fideius.tu.sed Ful. hic alle.in contrariũ tex.in l.& eleganter.§. fi. cũ l.seq.j. de do.& concludit q aut h affirmasti in iudicio,& tunc procedit text. in d.l.cũ ostendimus. alias secus vel forte sm eũ d.l.cũ ostendimus intelligitur in eo qui fuit electus ad approbandos fideiussores prout loquitur tex.in l.j.§.sciendũ.ver.diuus.j.de magi.côue.illud magis 5 placet.¶ †In gl.j.pro intellectu gl.j.videndũ est an sit dr̃ia inter no b toriũ,& manifestũ.^b & q̃ sit illa dr̃ia, in quo Ia.Bu.& Bar.hic & in auc.qui semel. C. quõ & qñ iud & Bar.in l.hr̃des palã.in prin.j.de testa.& in l.ab accusatione §. nunciatores.infra ad turpi.& Ia. Bu. & Bar.in l.ciues.C.de app.dñt q notoriũ est actus rei permanentis,vt q palanũ peãtis sit in platea ciuitatis,sed manifestũ est actus rei transeuntis,vt q pco tale q.d publice proclamauerit.ita dñt p ban in d.auc.q semel sm gl.ij.q.j.in c.de manifesta. & doc. cõiter. in d.locis.& in l ea q.dẽ.C.de accu.& Cano.in c. vr̃a.post glo.& in c.fi.de cohabi cleri.& mu.cõiter tenent ɔtriũ,nã si vera esset opin. Bar.sequeretur q delicta non possent dici notoria ɔ.d. l.ea quidẽ. & d.§.nunciatores. & c. porro. de diuor. & d. c.vestra.& c.tua.eo. ti.cũ si. etiam si sint actus transeuntes.c.illud de cle.excõ.mi.c.q̃to de transla. pla.& iõ dicimus q notoriũ põt esse factũ trãseuntis prout ẽt sentit Bar.in l.si ɔstante.ff.so.mat.p hoc facit,q.a edictũ ppositũ de quo loquitur tex.in d.auc.q. semel.poterit de facili esse factũ trãseuntis,si parũ steterit & differt notorium à manifesto assumendo manifestũ in spẽ differente à notorio, nam interdum etiã manifestũ accipitur large & tanquã genus ɔprehendens ẽt notoriũ.ij.q.j.scelus.& in d.c.manifesta.& ibi not.hoc modo quia notorium est illud q est notum maiori parti ppl̃i ciuitatis vel castri, si tracta-

ADDITIONES.

a ¶Vel affirmes. An hæc sentẽtia approbationis fideiussorum requirat partis citationem vide per Lu.Ro.consi.lxxij.
b ¶Notorium & manifestum.Late vide per Fran de Are.consi.clxxiij.

tractatur de notorio in ciuitate, vt de morte principis illius ciuitatis, vel ꝙ est notũ maiori parti hoĩum vnius parochię, vt si dubitatur an ꝑsbiter parochianus sit notorię ꝯcubinarius ꝓut hec ꝓbant̃ ĩ c. cũ dilectis filijs. ĩ verbo vniuersus pp̃ls vicinię. extra de pur. cano. & dico sufficere maiorẽ partẽ, quia maior pars repũtat totũ
a l. ꝙ maior ad municipa. Manifestũ[a] aũt est illud ꝙ factũ eẽt publicè & nõ est notũ oĩbus vel maiori parti, sed plurib'. ij. q. j. §. qñ aũt & c tertio loco de ꝓsum. nec ob. tex. in d. auc. q semel, qa tex. ibi cõsiderauit id ꝙ põt ꝯtingere, qa põt accidere ꝙ vox ꝓconis paucis innotescat, & sic nõ trãsiret in notoriũ, ꝓut trãsiret ꝑ impositionẽ edicti in loco publico ꝙ habet actũ magis ꝑmanẽtẽ. vel ibi iõ imperator ita dixit, qa illud ꝙ est actus ꝑmanẽns facilius põt trãsire in notoriũ q̃ illud ꝙ est actus transeũns, & h̃ ẽt sentit Bart. hic, vbi melius loq̃ vr̃ q̃ in alijs locis. s̃. alle. Et ad ꝓdicta vide ẽt Bal. in l. cũ fratrẽ. C. de his qui. vt indi. & in auc. ꝙ locũ. ad fi. C. de colla. & in rub. C. de ꝓba. & in l. de qb. s̃. de le. & late Ang. in repe. l. si vacătia. C. de bo. vac. & in d. l. ea q dẽ. & in d. locis vide quę hic deficiũt, qa
6 mã est ampla. † Vtrũ aũt notoriũ debeat ꝓbari[b] gl. h̃ dicit ꝙ non ꝑ
b istũ tex. varię sunt opi. de q. b. in d. locis. T̃n pro nunc põt dici qđ si erat notoriũ oĩb. vel maiori parti illius ciuitatis, vt q a erat notoriũ actus ꝑmanenis, nõ sit necesse probari, & ita intelligat̃ ista gl. & gl. in l. j. in princ. & ibi not. doc. j. q. & aduer. quos tex. in c. tua nos. de coha. cle. & mu. qđ gl. in c. ad nostrã. el ij. de iureiurã. & d. c. cũ dilecti. aut erat notoriũ maiori parti ꝑp̃li ciuitatis, sed erat notum oĩb. de vna vicinia vel parochia. & tũc debet ꝓbari illud esse noto
7 riũ. † & satis est ꝙ testes deponãt suꝑ notorietate, dato ꝙ nõ depo nant suꝑ veritate facti vt colligit̃ ex no. ꝑ glo. & doc. maxime Bal.
8 & Latius Sal. in d. l. ea. q dẽ, & Bar. in l. ciues. C. de app. post gl. † sed in manifesto debent fieri ꝓbationes suꝑ veritate ipsius facti manifesti. d. l. ciues. & ibi Bar. posset ẽt dici qđ iste tex. cũ gl. procedit quo ad ꝓbationẽ faciendã ad effectũ certiorandi aliquẽ. vñ si notoriũ est ꝙ fideiussor ibi oblatus erat idoneus diceris iniustę recusare absq; eo ꝙ ꝓbet, quia ꝓsumit̃ ꝙ scias, vt no. ꝑ gl. in l. pe. C. de pericu. tu. aliud est qñ quærit̃ an notoriũ sit probandũ quo ad effectũ snię ferendę, in quo varie sunt opi.[c] de quib. vide in dictis locis. ¶ In gl. ij. ibi, sed quidã &c. hęc vera, & in h̃ ista gl. reputat̃ singularis & melior de corpore iuris ad cognoscendum cui incũbat
c onus ꝓbandi quẽ esse diuitẽ vel pauperẽ[b] vt ꝑ Bald. in l. iij. C. qñ
9 fis. vel priua. † & de mõ ostendendi & probandi paupertatẽ, vide ꝑ Ia. Bu. & Ang. hic, & per Bart. & alios in l. si constante. in j. & ij. q. primę partis. j. so. ma. ꝑ Bal. in l. si quis ad declinandã, per illũ text. de epi. & cle. & ꝑ Ia. Bu. in l. actor. C. de ꝓba. & aliquid ꝑ gl. not. in auc. de hęr. & fal. in §. si vero absunt colla. j. & ibi Ang. & ꝑ doc. in
10 l. paupertas. de excu. tu. j. & ꝑ doc. in c. odoardus. de so. ¶ † Et not. ꝙ est dña inter paupertatẽ & inopiã, qa inops dr̃ ille q nihil habet, pauꝑ vero q parũ habet, sumpto argumẽto ab ethymologia vocabuli ſm Archi. viij. dist. quo iure. & no. Pa. de Ca. i l. id ꝙ pauperibus. C. de epi. & cle. sed istud vr̃ esse ꝯ tex. in l. si creditores. i verbo inopiã. de priui. cre. iuncta gl. q̃ est in verbo, oĩn in l. si fideiussor. §. fi. j. eo. & gl. in l. sciendũ. j. eo. dũ allegant. d. l. si creditores. ad idẽ tex. in l. si ab arbitro. §. fi. j. eo. in verbo, magnã, nã si inopia est nihil h̃re, ergo nõ esset dña inter inopiã, & magnã inopiã. Prætereà rõ tex. in d. l. si ab arbitro[?]. infert ꝙ illud ꝙ ibi dr̃, locũ hẽat ẽt qñ quis esset pauper, & sic parũ h̃ret, nisi dicas ꝙ ibi improprie accipitur
11 inopia, vide Archi. in c. j. de sta. reg. in vj. † vbi ponit dñã inter pau-
12 pertatẽ & penuriam. ¶ † Et vltra ꝓdicta no. ꝙ iste nolens recipere idoneũ fideiussorem, nedũ tenetur actione iniuriarũ vt hic, sed ẽt in quinquaginta aureos punitur si fideiussor erat coniuncta persona illius ꝓ quo fideiubebat, vt l. ij. s̃. in ius voc. vt eant. quæ no.

ADDITIONES.

a Fran. Cur. Manifestum. Adde tu quando res dicatur manifesta, & vide per eundem Alexan. in consil. lxxxij. versi. ij. fortifico in j. volu. & in consi. j. versi. vlt. non obst. in ij. volu.
b ¶Debeat probari. Adde tu & vide eum. Alex. consi. cxviii. in iiii vol. vbi quod notorium debet allegari, & probari, & Car. consi. lvi. & ibi quid dicatur notorium & in consi. 81. & adde quid dicat̃ esse notoriũ eũ. Alex. in consi. xxv in fi. iiii. vol.
c ¶Pauperem. Adde pulchre Ro. consi. clxiii. & ibi qñ dicatur quem notorię nõ esse soluẽdo, & quõ probetur paupertas per, Car. in consi. lxxxvii. & vide pulchrę per eum. repe. in auc. preterea. C. vñ vir & vx. & ibi quis dicatur inops & quis pauper. ¶Tho. Dipl. Vide Ias. hic & Alex. in auc. præterea. C. vnde vir. & vxor. & Bald. in l. athletas. §. paupertas. C. de excu. tu. & Alex. in l. si constante in prin. j. sol. ma. & Ange. de Aret. in §. sed propter paupertatem. insti. de excu. tut.

Paulus lib. v. LEX VI.

Voties. Paria sunt aliquid non esse factum. vel nõ idonee, & ideo tunc est de nouo cauendũ vel inchoandum. h. d. ¶ Et ad hanc. l. vide no. per Bart. in l. iij. j. de fideiussio. de cuius dictis aliquid tetigit Ang. hic, quamuis de ipso mentionem non faciat.

Vlpianus, lib. xiij. LEX. VII.

1 *Fideiussor habens priuilegium fori potest iuste recusari, etiam si sit paratus renuntiare priuilegio.*
2 *Protestationi an videatur acquiescere qui ei non opponit.*
3 *Taciturnitas sola an faciat ꝙ ille cui fit protestatio, obligetur, vel ꝙ protestans eximatur ab obligatione.*

Si fideiussor. Qui habet exceptionẽ fori n̄ est idoneus fideiussor, nisi in subsidiũ, & tunc ꝓdicendũ est ei ꝙ ipse conuentus nõ vtetur priuilegio. h. d. ſm Bart. Vel sic ſm Ange. iuste recusat̃ fideiussor q põt vti priuilegio fori. sed vt vti nõ possit ꝓdicendũ est ei, & aliàs nõ põt cogi illũ recipere, & si ei ꝓdicitur, perdit priuilegiũ, vel ſm Bal. & Ang.
1 Protestatio excludit priuilegiũ fideiussoris tacẽtis. h. d. gl. ¶ † No. ſm Ful. ꝙ fideiussor q habet priuilegiũ fori, põt iuste recusari ẽt si sit paratus specialiter renunciare priuilegio. ꝙ est multum no. ſm eũ, & dicit ꝙ iõ esset põt, qa vtilius est actori h̃re actionẽ suã saluã ꝯ fideiussorẽ q h̃re lęsam aliqua exceptione, licet medicina replicationis possit sanari. & licet ipse non dicat, vide h̃ renuisse Speci ti. de satisda. ꝑ d. ver. q d si scholaris, ꝑ istũ tex. sed i ꝯriũ vr̃ tex. i l. j. j. si quis in ius vo. nõ ier. per quem ita vr̃ velle Bar. hic ad fi. & etiã Bar. hic in ver. vl. no. &c. Non ob. iste tex. quia licet ipsi non dicant põt responderi qđ hic in fin. nõ dr̃ ꝙ qñ renunciasset oĩno priuilegio, non fuisset idoneus, dato qđ alius posset inueniri, sed solũ dr̃ ꝙ si alius inueniri non põt, debet accipi iste q habet priuilegiũ, & qđ ꝯsiliũ est ꝙ ei ꝓdicat̃ ꝙ nõ vtet̃ ꝓuilegio nã aut tacebit fideiussor, & vr̃ renunciasse vt hic in gl. aut ꝯdicet, & tũc reus nõ tenebit̃ dare aliũ fideiussorẽ postquam inueniri nõ põt. ista est mens huius literę, q̃ nõ loquitur in casu in quo reus dare vellet fideiussorẽ vltro se offerentẽ renũciare. quo casu in oẽm euentũ est ꝯsultum actori, nõ sic in casu huius legis, casu quo contingat fideiussorẽ ꝯdicere ꝓtestationi, qa tunc nõ esset plene consultũ actori, & in q. busdã lec. reperit̃ ꝙ Ful. tenet istã partẽ, licet ꝓdicta nõ adducat. & puto esse tutius tenet̃ istã ptẽ. q aũt vellet sustine re c. j. opi. haberet necesse r̃ndere ad d. l. j. ꝙ ibi solũ dr̃ ꝙ si fideiussor datus renunciet priuilegio fori ꝓ dato lit̃, qa efficaciter põt obligari, sed nõ dr̃ ibi ꝙ si actor recuset à prin. eũ velle ꝙ cogat̃ eũ renuntiantẽ recipet̃ ¶ In tex. ibi possit vt qa iurat, aliũ fideiussorẽ ẽt inuenire se nõ pos
a se ꝑ no. in l. j. s̃. eo. ſm Bal. h̃ in lec. ant. adde. l. de die. §. pe j. e. ¶ † In gl. fi. no. ex gl. ꝙ tacẽs vr̃ acqescere ꝓtestationi sibi factę. & licet iura alle. i gl. nõ ꝓbẽt. d. gl. tñ sans vr̃ ꝓbari ꝑ istũ text. qa aliàs ꝯsiliũ iuriscõ. videret̃ esse inane, & frustratoriũ. & h̃ est verũ ſm Ange. &
a Pau. de Ca. h̃ qñ ꝓtestatio[a] fit ei cũ quo q s ꝯhit, & ꝓtestatio tendit ad excludendũ illũ à priuilegio suo. & ita intelligit istã gl. Imo. in c. cũ M. ferrariẽsis. de ꝯsti. & opi. gl. sans ꝓbat̃ ꝑ istũ tex. qa aĩs
3 ẽet elusoriũ ꝯsiliũ huius. l. ¶ † Si aũt quæt̃ an sola taciturnitas faciat ꝙ ille cui fit ꝓtestatio, obliget̃, vel ꝙ ꝓtestans eximat̃ ab oblĩone. illa est mã de qua ꝑ Bar. in l. nõ solũ. §. morte. j. de no. ope. nũ. & in l. fi. §. itẽ si ꝓdixerit. & ibi gl. j. nau. cau. & ꝑ gl. xxvij. di. c. j. & ꝑ gl. i l. ꝓtor. §. h̃ aũt interdictũ in verbo adijcit̃, quã ibi põderat Imo. j. de oper. no. nũ. & aliquid ꝑ Bar. in l. j. C. de lit. contest. & per Io. An. post glo. in c. cumana. de elec. per Io. An. & Io. Mo. in regula gñali. in mercu. & per doc. in d. c. cũ M. & ibi latissime per Imol. & circa istã glo. dicit Imol. in d. §. morte, dici posse ꝙ taciturnitas eius cui aliàs fit protestatio in iudicio, hẽat vim consensus. & ita intelligatur ista gl. ſm eum. facit. l. cũ ostendimus. §. fi. j. de fideiuſ. tu. Tamẽ prior intellectus magis placet, qa hic est diuinare ꝙ ista fideiussio fuerit facta in iudicio. Preterea in d. l. cum ostendimus. §. fi. nõ sufficeret pñna, & taciturnitas in iudicio, nisi concurrat fauor pupilli vt ibi patet, & no. doc. ibi, & consueui dicere post modernos in l. j. in prin. ff. de vet. ob. & in l. ij. §. voluntate. j. so. ma. & adde que dixi in §. morte. ¶ Extra glo. dicunt Ang. & Pau. de Cast. hic ꝙ Bar. hic voluit fideiussoris taciturnitatem non sufficere, nisi quando alius fideiussor idoneus inueniri non posset, tunc requireretur expressa renunciatio. l. j. s̃. si quis in ius vo. sed ipsi tenent contrarium, qa in vtroq; eadẽ est ratio. s. ꝙ taciturnitas habeat vim consensus, & renuntiationis pręcedente protestatione specialiter facta, & hoc placet, & si bene inspiciatur non videtur ꝙ Bar. contrarietur.

ADDITIONES.

a ¶Protestatio. An & quãdo protestatio iuuet protestantem vide Lu. Ro. consi. cciii.

SVMMARIVM.

1 *Subueniendum est magis facienti ex necessitate, quàm ex voluntate.*
2 *Cautioni iuratorię quando sit standum.*
3 *Fideiussorem dare qui promittit, intelligitur in loco promissionis.*
4 *Fideiussor de iudicio sisti præstitus pro delictis quomodo conueniatur.*

§. Si necessaria. Qui de iure arctatur ad satisdandum, si nõ põt ibi satisdare, remittitur ad illum locũ eiusdẽ prouincię, vbi satisdare põt. secus si se ipsum ad satisdatum

tisdādū arctauit h.d. ¶ † No. ꝙ magis subuenit̃ ei q̃ ex necessitate facit, q̃ ei qui ex voluntate facit. ad hoc & semper alleg. l. si minor restō. de mino. & l. cū postulassem ad fi. ď dam. infec. ¶ † No. scđo ꝙ ille q̃ nō pōt satisdare i loco iudici. nō liberat̃ pstādo iuratoriā cautionē, si in alio loco eiusdē puinciẹ pōt dare fideiussorē. secus si iuraret nō posse inuenire fideiussores in aliquo loco illius puinciẹ, qa tūc stat̃ iuratoriẹ cautioni, vt no. in l. j. s. eo. nisi spōte se obligasset ad satisdādū, cū nō tenet̃, qa tūc difficultas nō excusat eū, vt h̃, & sic nō stabit̃ iuratoriæ cautioni, vt pbat̃ h̃, ꝙ est no. ſm Pau. de Ca. & intellige ſm ꝙ dicet̃ post Ang. in d. l. de die. §. tutor. j. eo. † Itē no. ex h̃. ſm Bar. cū quo trāseūt alij ꝙ pmittēs dare fideius. intelligit̃ pmisisse dare eū i loco pmissionis, & hoībus illius loci. facit l. si cū dies. §. arbiter. j. de arbi. & p h̃ alias de facto rñdi. Titius vēdidit domū emptori in ciuitate bononiẹ, fuit actū ꝙ vēditor deberet p̃ciū ɔuertere in emptionē p̃diorum, volebat dictus Titius emere p̃dia in alio territorio q̃ Bononiēsi, dixi ꝙ nō poterat[a] attēto ꝙ ɔuentū fuerat ꝙ dicta p̃dia emerent̃ p cautione dicti emptoris domus in casu euictionis p istū tex. cū h̃ no. p Bar. ¶ † Vltimo[b] ſm Bal. h̃ per istū tex. ad fin. no. ꝙ in delictis pro q̃b. quis tenet̃ fideiussorē dare de iudicio sisti, nō hēt locū prima pars huius §. qa nō succurrit̃ ei q̃ se arctauit qm̄ in culpa fuit vel h̃ ad fi. Sed certe si h̃ esset verū, sequeret̃ ꝙ idē esset, & posset dici in eo q̃ ɔueniret̃ ratiōne ɔ̃ctus h̃ celebrati, & in eo qui ɔueniretur ad præstandam satisdationē ratione vsusfructus vel legati p eū acq̃siti, & h̃ tñ est falsum, qa dr̃ esse satisdō necessaria, vt j. l. pxi. §. tutor. cū seq. ſm glo. h̃, nec culpa delinquētis vr̃ in hoc considerāda, qa illa culpa non erat principaliter ordinata ad hoc, id est ad illā satisdationē p̃stādam. pro hoc l. ij. §. fi. & ibi Bar. & in l. iiij. i prin. j. si q̃s cautiō nō puto esse tutū tenere dictū Bal. nec tex. h̃ loquitur de taliter se iactāte. ¶ Præterea gl. & doc. h̃ dicūt ꝙ illa satisdatio est necessaria, quẹ à l. inducta est, & ista est hmōi, ergo &c. Potuisset tñ Bal. h̃ pro dicto suo allegare id qđ dixi in l. j. s. eo. dum tenui ꝙ iuratoria cautio in criminalibus nō succedit loco satisdationis, licet i ciuilibus sic, sed ille est diuersus casus i quo pœna posset reddi elusoria, nō sic est hic. ¶ Itē facit tex. ad id qđ no. Bar. in l. proxima. §. pe. vbi allegat istum tex. ad vnū ꝙ est bene no. ¶ Circa illud autem quod tangit Bart. h̃, & in l. de pupillo. §. j. de ope. no. nun. vide quæ dixi in l. Libertus a patrono. de in ius voc. quẹ omnia no.

ADDITIONES.

a ¶ Dixi quod non poterat vide eum consi. xxvii.

b ¶ Vltimo. Inquantum. d. Iaf. hic dicit quod promittens dare fideiusso. vel pignora debet illa exhibere.

SVMMARIVM.

1. *Sequestrum ad hoc ut fiat, debet præcedere cognitio causæ super suspicione.*
2. *Sequestrum antequam fiat, an requiratur citatio partis.*
3. *Periculum quando est in mora, potest procedi etiam parte absente.*
4. *Captura & sequestratio potest fieri etiam die feriato in honorem Dei, ubi periculum est in mora.*
5. *Sequestrum reuocatur fideiussione. fallit ut infra.*
6. *Cautioni iuratoriæ nunquā statur ubicunque petitori potest aliter consuli.*
7. *Sequestrum, qui uult reuocare mediante fideiussione, debet cauere, ut hic.*
8. *Sequestrū pōt fieri, ēt si non constat de debito per publicum instrumentum.*
9. *Cautio de restituendo rem sequestratam actori uincenti quantum duret.*
10. *Sequestri depositum, an possit quis cogi per iudicem recipere.*
11. *Debitorem non esse soluendo, uel esse suspectum de fuga, seu non possidere immobilia, quomodo probetur.* 12.
13. *Semel malus, non semper præsumitur malus, si triennio continuo bene fecerit.*
14. *Sequestratio in casibus ubi prohibetur, an saltem permittatur descriptio rerum, & prohibitio alienationis.*

§. Si satisdatum.

Si actor rem mobilē petat à suspecto, dēt res sequestrari quousq; satisdet̃, vel lis finē accipiat. h.d. ¶ † In text. ibi, deponi. hoc appellat̃ sequestrū,[a] vt l. interesse. j. de acq. pos. not. ꝙ ad hoc vt fiat sequestrū, causẹ cognitio super suspicione p̃cedere debet. dicit tñ Bal. hic se nō putare ꝙ in hac cāẹ cognitione requirat̃ citatio illius psonẹ suspectẹ, ne ad fugā instruat̃, quia ɔ̃ fugitiuos pceditur iuris ordine nō seruato l. ait p̃tor. § si debitorē. j. q̃ in frau. cre. & istud ēt sequit̃ precise Abb. Sicu. in c. ij. ad fi. de seq. pos. & vr̃ in simili idem velle Bal. i l. creditor. la ij. j. si cer. pet. & Bal. in l. cōsentaneū. C. qūo & qñ iu. facit, ꝙ no. Bar. in d. §. si debitorē. Sed aduerte ꝙ d. Car. in cle. j. i prin. in xxij. & xxv. q. de seq. pos. tenuit † ꝙ ad sequestrationē ɔcedendā requirit̃ citatio per regulā l. de vnoquoq;. de re. iu. & l. nā ita diuus. de adop. & idem vr̃ sentire Io. Monac. & Io. An. in regula locupletari. in mercu. & Arch. xj. q. j. qa res dū all. l. fi. C. si per vim vel alio modo. satis probabiliter dici pōt, ꝙ si periculū erat in mora, tūc ad sequestrationē nō requirit̃ partis citatio, nā vt iquit no. Inno. in c. significauit. de test. † vbi alias requireret̃ partis p̃ntia pōt procedi p̃te absente, si periculū est i mora, & ad hoc bñ facit d. §. si debitorē. sed si periculū nō sit in mora, tūc pcedit opi. ɔ̃tria. pro hac distin. ēt facit, qa videmus † ꝙ vbi periculū est in mora, pōt pcedi ad capturā seu sequestrationē ēt tpe feriato in honorē Dei vt patet ex no. p gl. in l. fi. in verb. fideiussionis. iūcto text. C. de fer. ¶ † Itē no. ꝙ sequestrū reuocat̃ p p̃stationē fideiussionis, vt hic, & hoc verū qñ fuit factū sequestrū ob litē agitādā. secus si fuit factū vt debitor soluat, qa nō deberet reuocari, nisi soluat p regulam l. si pecuniẹ. §. fi. j. vt in pos. leg. q̃ regula nō ita expresse reperit̃ alibi ſm Pau. de Ca. h̃, vt ēt dixit Bart. i l. ɔsentaneū.[b] cir. vlt. col. C. qūo & qñ iud. adde aliū casum in quo nō reuocat̃ sequestratio per satisdationē, quē ponit Bald. in l. j. C. de phi. seque. videlicet qñ essemus inter psonas iter quas nō cadit satisdatio, alle. l. imperator. j. ad Treb. & est alius casus in quo nō reuocat̃ p satisdationē. s. in casu cle. j. de seq. poss. ſm Ioā. An. in addi. Spe. in ti. de seq. pos. in rub. ver. & no. cū seq. & sequunt̃ doc. maxime Imo. in c. examinata. de iud. & d. Ant. & Abb. in c. ij. de seq. pos. & alium casum ēt ponit d. Abb. s. qñ seq̃stratio fieret p p scandalū, si nō cessaret suspicio scādali p satisdationē, p id qđ hr̃ in c. lr̃as. ad fi. iuncto. c. trāsmissa. de rest. spo. & ar. insti. de suspe. tu. ppe fi. ¶ Et dñt ēt Ant. de But. Ioā. de Imo. & d. Abb. in d. c. ij. seque. Spe. i ti. de seq. pos. §. j. vet. sed pone. T. debet &c. ꝙ si nō pōt satisdare ille ɔ̃ quē facta est sequestratio, vel ɔ̃ quē ipsa fieri pōt, non stabit̃ iuratoriẹ cautioni[c] quo ad impediēdā sequestrationē. all. itā l. & l. ij. C. de debi. ciui. lib. xj. ad fi. & istud ēt voluit Bal. Ang. & Imo. in l. filiusf. §. diui. j. de leg. j. vbi ēt p illū tex. dicunt, † ꝙ vbicunq; petitori pōt cōsuli alio remedio, q̃ per iuratoriā cautionē nō valentis satisdare, tūc nunq̃ stat̃ iuratoriẹ cautioni. & ita tenet Bal. in l. fi. C. de or. cog. in ij. & iij. no. per illū tex. ad qđ ēt est bonus tex. i l. si ɔstāte. §. quoties. & ibi no. Pau. de Ca. j. sol. ma. faciūt q̃ dicta fuerūt in l. j. s. eo. fallit tñ in casu posito in l. j. cū gl. in verbo iuratoriẹ. C. de assertione tol. q̃ glo. vr̃ multū refragari decisioni dictorū doc. nisi dicamus vt dictū est ibi, esse spāle in illo casu in quo multū exorbitāter pmittebat̃ sequestratio ɔ̃ ius cōe nō subsistente suspicione. † sit tñ cautus ille q̃ vult impedire seq̃strū offerēdo satisdōnē, vel q̃ vult facere reuocari seq̃strū satisdādo, qa dēt satisdare seu offerre se paratū satisdare, ꝙ i casu victoriẹ actoris restituet ei rē absq; aliqua pcrastinatione. vñ non sufficeret simplex satisdō, nisi verba prædicta apponerent̃. ita vult Bar. sing. in l. litibus. C. de agri. & censi. li. xj. vbi de hoc est tex. ꝙ in practica est diligēter no. p quo ēt vide Bal. in l. fi. p illū tex. C. q̃b[o] ad liber. pcla. non licet. & illā decisi. Bar. in d. l. litibus, sequit̃ ēt ibi Ang. & Io. de Pla. & idē Abb. in c. ij. de seque. pos. & ita supplenda est gl. fi. in prin. † Dicit ēt Bart. ad fi. illius l. litibus. de agri. & cēsi. ꝙ nunq̃ fit sequestratio de re alicuius, nisi ɔstet de debito per publicū instrm̄[d] alle l. p hāc. & ibi no. Bar. C. de erog. mili. anno. lib. xij. † & ēt dicit Bar. in d. l. litibus, ꝙ satisd. q̃ dat̃ de restituēda re sequestrata, non durat nisi triēnio, p d. l. litibus. Sed an hẹc vlt. duo dicta pcedāt, vide p Imo. in l. iperatores. §. fi. j. de ap. & Abb. in d. c. ij. ad fi. de seq. vbi tenet ꝙ non sit verū ꝙ requirat̃ pbatio per instrm̄ & bene, vt ēt tenet Io. de Pla. i d. l. p hāc. ad ꝙ vide ēt ꝙ not. Bal. in l. j. C. de phi. seq. ¶ † Ponit ēt Bar. in d. l. litibus. an q̃s possit cogi p iudicē ad recipiēdū depositū sequestri, tenet ꝙ nun p l. fi. C. de bo. auc. iud. pos. & idē tenet Ang. h̃, licet de Bar. mētionē non faciat. ¶ In gl. j. ibi nō possidere imobilia dicit Bal. hic & in l. sciēdum. in prin. j. e. ꝙ hoc solū nō sufficeret ad inducendū suspicionē sufficiētē ad sequestrationē, qa frustra hic lr̃a diceret, si hoc iudici sederit &c. iam. n. nō esset in arbitrio iudicis, sed in necessitate positū ſm Bal. & io dicit ꝙ ēt debet attēdi qualitas psonæ an sit suspecta de fuga, vel ꝙ dolo desinat possidere q̃ ex qualitate personẹ ppēdunt̃ arg. l. j. C. si q̃s iperato. maledix. Sed certe ad iductionē quā facit Bal. de isto tex. posset rñderi vt colligitur ex no. p Bar. h̃, videlicet ꝙ iudex debeat pcedere ad sequestrationē ɔ̃ personā suspectam seu non possidentē immobilia nisi ex aduerso appareret ꝙ actor

ADDITIONES.

a ¶ Sequestrum. An in sequestro requiratur citatio, vide per Alex. cōs. lv. iiij. li. in hac materia vide per Pe. de Anch. consi. cclix. & ibi an per sequestrū dñs rei desinat possidere, & multa in materia per Pau. de Ca. consi. ccxxix. per Ang. in cōsi. cvii. per Fulg. consi. clxix. Ra. consi. lxxxv. & clxxvij. per Old. consi. clxvi. per Lu. Rom. consi. cccxii. & consi. 414. & inquantum d. Iaf. h. d. ꝙ instantia de iu. cal. est ppetua, dic ꝙ Ro. cōs. ccii. dicit ꝙ dēt esse ēt de iu. cañ. mēsalis licet nō sit decisum.

b ¶ Bar. in l. cōsentaneū. Adde tu, & vide Bar. in l. is qui bona. & ibi Ang. j. de pig.

c ¶ Fran. Cur. Iuratoriẹ cautioni. Adde tu, & vide de hoc notabiliter per Nico. de Nea. in l. litibus. C. de agr. & cen. lib. xi. qui tenet contrarium etiam stante statuto, & vide plene de materia in rep. mea l. vnicẹ. C. de prohi. seque.

d ¶ Fran. Cur. Per publicū instrm̄. Adde tu, quia vbi cōstat per publicū instumentum potest fieri sequestrum ēt ante sn̄iam Bald. in c. olim extra de rescr. & vide Ang. Are. in l. imperato. §. fi. ff. de app.

¶ Tho. Dip. Vide per Iaf. hic & Alexā in l. qui bona. §. de illo. infra de dam. infe. & in l. u. in prin. j. sol. ma. Bap. de S. Seue. in trac. de debi. fugi. in v. q. prin. & Ang. de Are. in §. j. insti. de act. & l. uit. & [illegible] in c. qūi ɔ̃ falsam. in viij. char. de prob.

actor approbasset personā debitoris.l.si creditores j.de priui.cre. & hoc est q̄ cōmittit iudicis arbitrio. Quinimo dicit Ful.h, q̄ iste tex.ī ver.iudic: sedent. ꝑit referri ad verbū apud officiū deponi &c. ex quo infert ipse q̄ iudex pōt arbitrari rē deponendā aut sequestrandā esse penes ipsummet iudicē,& dicit, aliàs rñdisse per istū tex.& no.gl.pe.in l.senatus.s.de off.pſi.licet prima facie videretur ꝯnū ꝑ no.i l.plane.j. q̄ cuiusq; vni.no.Saly.in l.j.C de ꝓhi. seque. simpl̄r approbat istā gl.cū qua transit Bar.& Ang.h,& Spe. & Io. An.in d.ver.Sed pone.T.&c.d.Ant.in d.c.ij. de seq.pos. ¶ Tñ qa vna cōiectura tollit aliā l.cū de indebito.in prin.ff.de ꝓba.l.diuus. ff.de in inte.restu.satis posset dici verū esse dictū Bald.ibi, & cū eo ꝯcordare vr̄ Pau.de Ca.in cōsi.50.all.vbi in ꝓposito all.istū tex.in

11 verbo sederit.& subdit no.Sal.in d.l.j.† q̄ reū esse suspectū seu nō

a possidere imobilia ꝓbaī solo sacro [a] actoris,vbi tractat de modico ꝑiudicio at.l.thesaurus.j.ad exhi.& idē voluit Imo.in l.ij. in fin. prin.j.sol.ma.vbi ēt dicit q̄ ad ꝓbandū debitorē esse suspectū de fuga adeo q̄ possit capi,sufficiat iurm.& ita ēt tenet Ang. in l. nemo carcerē.C.de exac.tribu.& idem tenet Ro.hic,sed ꝯna opi.vr̄ verior prout ēt tenuit ipse iter Bal.& Ang. in l. apertissimi. C. de

12 iud. †vbi dicūr q̄ si volō facere aliquē capi tanq̄ suspectū,non sufficit iurm ad ꝓbandū suspicionē, qa requirit allegatio causæ suspicionis q̄ debet ꝓbari.s.q̄ sit vagabūdus,vel nō possideat imobilia alle.istū tex.cū hic no.ita ēt tenet Bal.in l.ij in prin.ff.sol.ma. ꝑ alle.ꝑ hoc benefacit tex.in l.q bona.§.qui damni.ff.de dā.inf. per quē tex.in ꝓposito dñt Ang.& Imo.q̄ iurāti aliquē esse suspectū & fugitiuū vt cōsequat familia ꝑ capiēdo eum, iudex non debet indistinctè credere,sed habet inuestigare ꝯiecturas & similia. ita tenuit Bald.in d.l.creditor.& sentit Ang.in l.si ab arbitro.j.eo. per Paul. de Cast. in consi.xxxviij. incip. in Christi nomine pro pleniori &c ¶ In ea.ibi vel pauca &c. de hoc plenius per gl. & doct.

13 in l.sciendū.in prin.j.eo.¶ †In ea.ibi.§.ijsdem limitat Saly.hic nisi

b mali mores fuerint purgati benefaciēdo per trienniū [b] cōtinuū, qa semel malus nō amplius præsumetur malus. alle.text. quē dicit esse sing.in §.hinc nobis.in auct.de monachis. & ibi etiam no. An.de quo plenius vide per Iac.de Bel.i l.omnimodo.C. de inof. test.faciunt no.c.testimoniū.de testa.& potes limitare etiam vt ꝑ Bar.in l.Cassius.ff.de senato.& l l.de pupillo.§. si quis ipsi ꝑtori.in vij.q.ff.de ope.no.nun.& Bal.in l.fin.ff.de hær. insti.& per glo in c. semel malus.de reg.iur.in vj.¶ In glo.fi.alios casus quibus permittitur sequestratio, vide ꝑ Cy. & Bald.& alios in l.j.C.de prohi.sequest.post gl.& aliquid ꝑ Bal.hic,& late per Arch.xj.q j. quia res. & per Io.Mon.& Io.An.in d.c.locupletari.per glo & doc.in c.ij.de seq.pos.& per doc.& glo. in d.l.imperatores.§.fin. & ibi ēt tangit

14 Bar.an† in casibus in quibus prohibita est sequestratio, saltē ꝑmittatur descriptio,puta fructuum vel aliarū rerū mobilium, & per eundē in l.facultas.alias inci.defensionis.C.de iu.fis.lib.x.& in l.fi. j.de requi.reis.& in d.l.j.C.de prohi.seque.& ibi hoc limitat Bald. ad fi.& per d.Ant.in d.c.ij.& per Bal.in c.j.eo.ti.vbi ponit plura de hac materia.& Bal.in c.olim.de refer.& ibi inter cætera refert simpliciter illud dictum q̄ ponit Bar.in d.l.litibus.s.q̄ ad sequestrū requiratur ꝓbatio debiti per iurm publicum. tamen dic vt dixi.s.& quēadmodū de suspicione pōt fieri sequestrū rei mobilis, ita pōt fieri sequestrū & interdictū,ne res inmobilis alienet, vt est text. no. in l.de pollicitationibus.ſm Bart.ibi.j.de pollici. & nō est alibi ſm Bal.in l.per diuersas.in ix.q.C.mand.benefacit d. l. si creditores.Et in materia sequestrationis,vide ēt no.per Bal.in l.ab executione.C quorū.app.&c.& in l.si seruū.§.prætor.j.de acquir. hæ. & in l.consentaneū.in viij.no.C.qūo & qñ iud.& in l.fi. C. qui ad liber. procla.nō licet.& quę not.Bar. in l.interesse.j.de acqui.pos.& per Sal.in l.fi.C.de or.cog.post Bar.ibi,& per Bal. in l.si oleū.j. de dolo.& qa s̄.tenui q̄ nō sufficiat iurm ad probādū dictā suspicionē,dic q̄ non habet obstare d.l.thesaurus.qa dato q̄ vbi agitur de modico aut nullo ꝑiudicio,sufficiat iurm ad probandū interesse, vt ibi ꝑ Bar.in l.si q̄s à liberis.§. si q̄s ex his.cū si. de lib.agn. tñ vbi requirit ꝓbari cām suspicionis,non sufficit iurm, vt ꝓbat in c. suspicionis.de offi.dele.& no.gl.& doc.in d.l.apertissimi.C. de iudi.

ADDITIONES.

a ¶ Solo sacramento. De hoc per Pau.de Ca.consi.xl.per Lu.Ro.cōs.ccxlv.& cccxx. & ibi quando testes sunt pares de bona opi apud populum aliqui non.

b ¶ Per trien. Adde Lud.Ro consi.ccxxxvj. vbi dicit, q̄ nouus homo quis dicitur bene viuendo per triennium.

Pauli. LEX VIII.

1 Actori an & quando sit magis fauendum, quā reo, & contra.2.& 3.
4 Iudex debet eligere inter partes discordes in electionibus.
5 Pacis contractus quomodo sit moderandus per iudicem inter partes.
6 Dicta in præfationibus stipulationis intelliguntur repetita in ipsa stipulatione.
7 Dies solita apponi debet illa attendi.

DE die. Legitur duobus modis. Vno modo in stipulatione nōdum interposita,& ista magis ꝯuenit lr̄e,vt patet ex verbo,ponēda in stipulatione,& ſm istā lec.cessant oīa ꝯtra signata in gl.¶ Secūdo modo legit q̄ loquat in stipulatione interposita,& ſm istam lec.militāt ꝯtra signata in gl.& ſm.j.lec.h d.Si partes discordāt in die sistendi apponenda in stipulone,iudex debet se interponere moderando diē.& circa hoc debet potius actori,q̄ reo fauere.Sed in vero secundā lec. hoc intendit.Si dies sistēdi fuit adiecta in stiplone de iudicio sisti,illa debet seruari,alias autē iudicis arbitrio debet moderari,si partes in hoc discordes sunt,& potius i hoc fauere debet actori q̄ reo.¶ In tex.ibi,in stiplone intelligit ſm Ful.in stiplone de te præsentando ad certū actū,non aūt intelligas de stiplone interponenda vr̄ de iudicio sisti,qa illa habet terminū suū certū,quia tenetur semper comparere durante instantia vsq; ad sniam quandocunq; fuerit requisitus.l.grecę.§.& post litē.j.de fideiu. Et ista expō adaptatur ad stiplonem interponendā,& sic ad j.lec.Sed quo ad scdam lec. nō est necessaria,qa pōt intelligi ēt d̄ vrli stiplone de iudicio sisti. Vel tu melius dicas q̄ tex. in §.post litē. loquit de die vsq; . ad quā quis debet sistere. sed nos q̄rimus de die in qua debet sisti, & ista

1 nō est determinata a l.& ita declarat Bar. in l.ista stipulatus. in ij. oppo.j.partus.j.de ver.ob.¶ †No.q̄ in pręparatorijs iudiciorū magis fauetur actori q̄ reo. sed in medio iudicij pariter fauemus vtrique ꝓterq̄ in criminalibus, vt probatur in l. fi. j. de ser. vbi magis fauemus reo,q̄ i re dubia potius debet absolui, q̄ ꝯdēnari reus l.Arrianus.j.de act.& obl.De qua mā vide per gl.magistrā.in c.cū ad sedem.de rest.spo.& in c.cū sint partiū.& in c.ꝯ eūde reg.iu. in vj.& in c.lits.& ibi ꝑ doct.in l.inter stipulantē.§.j.j.de verb.obli. & in l.si q̄s intentione.j.de iudi.¶ Et ex ꝓdicta doctrina inferī no.ſm Odof.& Bal.h limitatio ad l.fi.j.de ser.vbi q̄uis in ciuilibus nō fauet magis actori q̄ reo circa dilationes ꝓbatorias,tñ ſm eos fallit vbi tractaret de aliquo ꝓbando in pręparatorijs iudiciorū,qa ma

2 gis fauēdū esset actori.¶ †Itē adde q̄ q̄uis in fi.magis faueat reo, vt dixi,tñ fallit in causis fauorabilibus,vt in causa liberali, & similibus,qa tunc semper fauet libertati,etiam si petens libertatē esset actor l.lege Iulia.j.de manu.c.ex literis.cum ibi not. de proba, Quod vltimū habet locū non solum in snia, sed ēt in ꝓbōnibus, qa in casibus in quibus lex in snia ferēda magis fauet vni q̄ alteri,ita ēt in ꝓbōnibus seu interpretatione earū qñ ꝓbōnes essent pares,vt ꝓbat in d.l.lege Iulia.quē tex.ad hoc ꝑ sing.all.Bal. in c.

3 j.§.ad hæc.in ti.hic finit lex Corradi.¶ †Item limita id quod dictū est s.q̄ iudex in re dubia deberet absoluere & fauere reo. nam illud est verū qñ fundata iurisdictione insurgit dubietas super probationibus,vel alijs actitatis circa merita causę. Secus si nondum esset fundata iurisdictio. text.& exēplum habes in c. cum contingat.iūcta gl.in verb.literarū.de rescr. Adde ēt casum in quo in ꝑparatorijs iudiciorū magis fauet reo q̄ actori. de quo dicam.j. ea.

4 l.§.j.cum seq.¶ †Scđo not.q̄ vbi vertitur discordia inter partes,recurrit ad iudicē qui habet moderari.Et iō facit q̄ si causa cōmittēda est consi.sapiētis,& partes discordēt in electione sapientis, iudex debet eligere,vt ꝓbaī in l.in venditione.§.fi.& ibi not.Bar.ff. de bo.auth.iud.pos.Vbi ēt Bar.ad hoc alleg.Spe.& ꝑ Bar.in l. insinr.& ad pecunias.§.si de qualitate.per illum text.j. de iureiur. & no.etiam Bar.in l.j.§.j. j.de vent.inspi.bene facit q̄ no.Bar.in l. duo iudices.in fi.de re iud.¶ Itē facit iste tex.ſm Bart.h,q̄ si partes cogantur facere pacem ex forma statuti, vel de iure cō,iuxta l. si cuius.§.sed & si inter duos infra de vsufr.cū l.seq.& ibi hoc not.Bar. in l.congruit.& ibi per Bar.s̄.de offi.præsi.& per Ang.in au.c.vt litigantes iurent.§.fin.& partes discordāt in modo faciendi pacem,

5 recurri debet ad iudicem. ¶ †Qualiter aūt iudex habeat moderari ꝯctum pacis inter partes promittentes,& cauentes de se non offendēdo,dixit Bar. hoc se illud pro nūc omittere h, nec alij de hoc tractant h. Circa hoc vide not.ꝑ Ang.& Imo.in l. iiij. in prin. j.de dam.inf.e.& per Ang.in l.ita stipulatus.j.de ver.obl. & ꝑ Imo, in l.qui bona.§.qui damni.ad fi.& in § fin.de dam.inf.& per Ang. & Imo.in l.pen.in prin.infra de præt.stip.in quibus locis tractant, an iudex possit moderari,q̄ dicta promissio & cautio non duret, nisi ad certum tēpus,ad quæ vide omnino Bart. in l. illicitas.§. ne potiotiores.s̄.de offi.præsi. ¶ In gl.mag. ibi,sol.speciale est &c. ista est vera sol.quo ad ij.lect.ad quam adaptatur ista solu.¶ In ea.ibi, vel verius.hæc sol. est vera, & adaptatur tātum ad lec.¶ In ea.ibi. l.cum quid &c.exemplum pone in pręfationibus stipulationis faciendę.Fuit actum inter partes,q̄ in stipulatione de sistendo deberet apponi dies calendarum Ianua.& incontinēti fuit facta stipulatio non facta mentione de die,nam tacite videtur in stipula

6 tione actum de die calend.†quia dicta in præfationibus stiplonis intelligunt repetita in ipsa stipulatione.l. i ita.§.j. de ver.ob. facit

l.triticū.eo.titu.& l.semper in stipulationibus.cum glo. de reg. iu.
¶ Et illud tenet Bar.in d.l.ita stipulatus.ad fi.j opp.& i d.l.cū q̄d.
& recte q̄uis Iaco.Bu.& ipsemet Bar.& Ang.hic dicant,ꝙ lex, cū
q̄d.nō habet locū in stipulationibus.¶ In ea.ibi, ꝙ hoc dr̄ &c.l.ꝙ
attendaẽ intentio stipulatoris.sed certe ꝓ hoc nō est rn̄sum ad d.
d.l. q̄cq̄d.vbi patet ꝙ statur interpretationi ꝓmissoris. ¶ Nec est
verū.ꝙ ibi ab vno tm̄ actum esset,& subdit glo.h̄, ꝙ illud q̄d agi-
tur tm̄ ab vno ꝯhentium,non attenditur l.si repetendę.C. de con
di.ob cau.& d.l.inter stipulantem.§.j.& sic perinde est, ac si a ne-
mine actum esset,& cōprehenditur sub scd̄o casu s.proxime po-
sito in gl ¶ In ea.ibi,item adhuc &c.vera est sol.ad l.ita stipulatus.
ꝙ ibi fuit omissa dies per errorem quasi à princi.fuerit actum ꝙ in
stipulatione interponenda deberet exprimi dies, sed non fuit di-
ctū de qua die,& postea in confectione stipulationis fuit per er-
rorem omissa dies,certe non valet stipulatio. Hic autẽ nunq̄ fue-
rat aliquid factū de die apponenda,& si vltra hoc apponat,ꝙ hic
cōmittitur ista stipulatio de iudicio sisti,si nō sistatur in die mode
rata per iudicem.Nam alias frustra fieret hæc moderatio, sed in
l.ita stipulatus.in ver.ꝙ si ab initio.de ver.ob.nō cōmittitur stipu-
latio,nisi cum certū fuerit sisti non posse,vt quia sistendus sit mor
tuus.Ergo ille tex.ꝯdicit isti.& respondeo ꝙ Bar hic dicit, ꝙ ibi lo
quitur in stipulationibus conuentionalibus,hic in p̄torijs, seu iu-
dicialibus,vt hic per eum.Et ita intelligit velle gl. hic,in versi. alij
dicunt &c.quæ responsio tn̄ non est bona, quia l.ita stipulatus. in
prin.generaliter loquēs,intelligitur etiam in prætorijs, seu iudi-
cialibus,vt etiā tenuit gl.ibi,in verbo, sisti.quā sequitur ibi Bar.&
alij.Ideo dicit ꝙ s'm magis cōem intellectum text.in d.ver. ꝙ si ab
initio,loquitur qn̄ dies sistendi fuerat collatus in arbitrium pro-
missoris,vt ibi,in verb.quocūque die.& ibi no.gl.in verb. nō pos-
se.in j.solu.hic aūt non.Sed circa prædicta.l.ita stipulatus.facit du
bium,quia quando non est adiecta dies in promissione de sisten-
do,nō deberet iudex moderari,sed deberet committi stipulatio
quàm primum post interpellationem reus non sistit,& sistere po
tuit,vt d.l.ita stipulatus.ver.Sabinus. cum seq. Propter hoc Iaco.
Bu.& Ang.intelligunt ꝙ hæc stipulatio incipit à præcedēti condi
tione.s.si non sistam, promitto pœnam,& sic non debet cōmitti,
nisi qn̄ constat naturaliter sisti non posse.Vt quia fuit mortuus.d.
l.ita stipulatus.vel qn̄ cōstat ciuiliter sisti nō posse,vt quia sit elap-
sa dies sistēdi moderata à iudice, vt h̄. Sed iste intellectus diuinat
ad istum tex.qui non dicit, ꝙ stipulatio ista inceperit à præcedēti
cōditione. ideo dic ꝙ pōt intelligi,ꝙ et hæc stipulatio inceperit à
ꝓmissione,vt ꝓmitto sistere, vt et intelligit Cyn.h̄ in addi. & alij
post eū.¶ Nec ob.d l.stipulatus.ver.Sabinus.q̄a ibi loquitur in sti
pulationibus cōuentionalibus.Sed iste loquit in prætorijs in qui-
bus spectat ad iudicē causa cognita moderari.& alterare, vt l.j.ad
fi.de p̄t.stip.l.in conuentionalibus.de verb.ob.& ita voluit Bar.&
alij in d.l.ita stipulatus.ꝓ totā tertiam opp.¶ In ea.ibi,spāle in dā-
no inf.hæc non est bona,q̄a non apparet de rōne specialitatis.se-
quens sol.vera est tenendo.j.lec.sed tenendo secundā,tūc Bar. &
Bal.h̄ dant vltimo loco quandā rn̄sionē,q̄ ab alijs nō tenetur,q̄a
non habet in se cōcludentē rationē diuersitatis.Licet eandē solu.
approbet Mar. Sil. vt refert & sequit Cyn. h̄ in addi.ideo dic s'm
Guil.de Cu.Ia.Bu.Ang.Sal.Ful.& Paul.de Ca. ꝙ hæc lec. supplet
7 per d.l.si finita†.s.ꝙ si per consuetudinē apparet de die solita ap-
poni,debet dies illa attēdi.facit l.iij.j.de custo.reo. ¶ In ea.ibi, ꝓ
viginti militarib' &c.Bar.& cōiter alij,excepto Fulg. damnāt istā
gl.q̄a sequeretē ꝙ l.taxaret & statueret, nō aūt iudex moderaret,
& sic esset ꝯ istum tex.Vnde ipsi intelligunt,ꝙ hoc omnino com-
mittitur iudicis arbitrio. & responde ad l.j.j. si quis cau. vt hic per
eos.Sed Ful.tenet opi.gl.ꝓ d.l.j.& l.iij.j.de ver.sig.ibi,dum tex. di-
cit q̄ dinumeratio &c.& dicit ꝙ rn̄sio doc.violat istū text. in verb.
litigatores.& sic non loquitur de fideiussore,& hoc et sequit Bal.
in d.l.j.Tn̄ non recedo ab opi.Bar.& aliorū,attento ꝙ tex.nr̄ loq-
tur in p̄statione satisdationis de iudicio sisti, & sic cū fideiussore,
iuxta l.j.s.eo.& sic dato ꝙ principalis promitteret et de iudicio si-
sti,tn̄ quia accedit et promissio fideiussoris benignius agendum
est in p̄fixione termini ꝓ rōnē.l.sanci.C. de fideius.iuncta l.& si
post tres.& ibi no.ff.si quis cau.Ita puto tenendum q̄uis Bal.insti.
de satisd.§.j.teneat opi.gl.reliqua dic vt ibi per Bar.quæ not.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiussores idonei non sunt, mulier, minor, & miles, nisi in causa propria.*
2 *Minor licet non possit se obligare, & esse in iudicio sine authoritate curato-
ris, tamen potest fideiubere pro procuratore suo.*
3 *Sententia lata contra maritum, an & quando præiudicet mulieri.*
4 *Fundus dotalis potest alienari modo hic descripto.*
5 *Possidens rem solam pro qua conuenitur, non releuatur ab onere satisdandi.*
6 *Satisdare de iudicio sisti tenetur actor, licet reus possideat immobilia.*

1 §.Qui mulierē. †Mulier, minor, & miles, nō sunt ido
nei fideiussores, nisi in cā ꝓpria, & dr̄
ꝓpria cā mulieris illa q̄ marito moueẽ sup fundo dotali. h. d. vsq;
ad §.si seruus.¶ In tex.ibi, ꝓcuratore suo q̄ teneẽ satisdare de iu-
dicio sisti,& de iudicato soluē.insti. de sati.§.si vero i ꝑsonā. & l.j.
C.de sati.& videbimus post Ang.i l.sciēdū.§.tutores.j.eo.& à tali
satisdatione pōt dn̄s possidēs imobilia releuare ꝓcuratorē suū fi
deiubēdo ꝓ eo,vt in §.si vero aliq̄s.insti.d' satisd.& plene no.Bart.
2 in rub.ff.iud.sol.¶ † No.s'm Ange. & Mod.post eū,ꝙ licet minor
sine authoritate curatoris sui nō possit se obligare, nec in iudicio
a esse, tn̄ pōt fideiubere ꝓ ꝓcuratore suo ᵃ & nō restitueẽ in integ.
aduersus ipsū fideiussorē, ꝙ no.s'm eos.Et istud h̄,colligiẽ hoc,mō
nā minor regulr̄ nō est idoneus fideiussor, eo q̄a minori per bn̄fi
ciū ętatis succurriẽ,vt restituaẽ,vt hic in gl.sed vbi minor fideiubet
ꝓ ꝓcuratore suo est idoneus, vt h̄, ergo nō restituiẽ. Ad q̄d et vi-
deatis Spe. in ti.de defensore. ver. sed an fideiussor. & pōt esse rō
b huius decisionis,q̄a minor nō vr̄ ledi ᵇ hoc casu si satisdat ꝓ ꝓcu-
ratore suo,cū nō videaẽ ꝓcurator obligatione officij sui iuenire
fideiussores ꝓ eo se obligantes,ne offm̄ suū sibi sit dānosum.ar.l.
si q̄s ex signatorib.ff.quēad.test.ape. & sic vr̄ ꝙ minor h̄ casu vsus
sit iure cōi,merito nō debet restitui.l.fi.C. de in inte. rest. & ad ꝓ-
positū optime facit.l.iij.j.ad velle.¶ Et licet Ang.& Pau.de Ca.h̄,
videanẽ intelligere ꝙ ista obligō minoris valeat sine curatoris au-
tho.tn̄ istud nō ꝓbaẽ h̄, nec puto esse verū qn̄ adultus curatorem
h̄ret,ꝑ l.si curatorē hn̄s.C.de in inte.rest.mi. ¶ No. ex ver.q̄dā.
iuncta.gl.ꝙ cā mota ꝯ maritū super fundo dotali dr̄ pertinere ad
3 mulierē. ¶ †Et ex h̄ vr̄ ꝙ sn̄ia lata ꝯ maritū p̄iudicet mulieri solu-
to postea matri. ꝙ est verū s'm Bart. si mulier sciuit & tacuit per l.
sępe.j.de re iud.Et ita patet h̄, ꝙ mulier sciuit, q̄a fideiussit in tali
cā,& ista est magis cōis opi.doc.h̄. d' quo vide ꝑ Guil. Cy.Ray.&
Bal.i l.doce ancillā.C.d' rei vē. & ꝑ Ray.Imo.i l.Titio cētū.§.fi.ꝑ il
lū tex.de ꝯdi.& demō.ꝑ Pau.d' Ca.in l.maritus. C. de ꝓcu.vbi et
seq̄ẽ simplr̄ dictā cōem opi.d' quo passu diffuse scripsi i rep.l.sępe
sup gl.in verbo.de ꝓprietate circa fi.de re iudi. & ad ibi dicta me
4 remitto.¶ † Ex his dareẽ cautela ad alienādū fundū dotalē, quia
marit' posset desinere possidē & postea mouere litē ꝯ possidētē
fundū dotalē. ¶ Nā si sciēte muliere succūberet,sn̄ia excluderet
mulierē nisi de collusione mariti appareat l.& elegāter.§.pe.j de
dolo.l.in euia.§ fundus.j.sol.ma.¶ Itē no.limitat.ad auc.si qua mu
lier.ad velle.vbi nō pōt mulier ꝓ marito obligari, nā fallit in casu
huius ver.q̄dā.¶ In gl.in verbo,ꝓbandi sunt.ibi.§.alium aūt.q̄a tn̄
semꝑ nō impediẽ fideiubere clericus,vt no.i d.§.alium & plenius
in c.ꝙ q̄busdā.de fideius. extra. iō dic ꝙ nō est idoneus fideiussor
de iudicio sisti clericus,q̄a cā tractabaẽ corā iudice seculari quem
5 declinare poterat,vt l.j.§.si q̄s in ius voc.¶ † In gl.in verbo.in rem
suā ibi hęc vltima nō valet &c.dic imo valet, quia possessio rei pro
qua q̄s ꝯuenitẽ nō releuat ab ista satisdōne,vt h̄,& l.Iulia.j.e.& fir-
mat Bar.in l. sciēdū in prin.j.e.& in l.j.C.vti possi.¶ Addūt Bar.hic
& doc.aliā sol.ex glo.videlicet ꝙ iste tex.ītelligaẽ de satisdōne quā
maritus agens p̄stabat de ꝓsequēda lite vsq; ad fi l.in formā auc.
6 gn̄aliter.C.de epi.& cler.¶ † Ex qua sol. hēs nn̄.ꝙ licet reus pos-
sidens imobilia nō teneaẽ satisdare de iudicio sisti.l. sciendum.in
prin.j.eo.tn̄ secus est in actore,q̄a nō reperiẽ h̄ determinatū.¶ Et
sic indistincte ꝓcedit tex. in d.auth.gn̄aliter.& sic no. pro intellectu
illius.l.& sic erit vnus casus in quo in p̄paratorijs iudiciorū magis
fauetur reo q̄ actori,ꝙ est no.pro limitatione eorū quę dicta sunt.

A D D I T I O N E S.

a ¶Procuratore suo. Lud. Ro. sing.sua dicit quod minor, miles, & mulier licet alias
non possint, tamen in rem suam fideiubere possunt.

b ¶Non vr̄ ledi.Pro hac rōne facit q̄d voluit Ang.consi.cccxii.ꝙ stante statuto ꝙ mu
lier nō possit se obligare, ꝙ tn̄ poterit hr̄d.tatē adire, si nō est implicata, & ꝙ vo
luit.Lu.Ro.consi.cccvi.ꝙ stante statuto ꝙ minor non possit se obligare obligabiẽ
si contrahit vt se redimat à captiuitate in qua erat. & idem consi.cccxiiii.quod
stante statuto quod mulier non possit se obligare sine consensu propinquorum
quod poterit quietare maritum de fructibus bonorum parafernalium.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiussor si sit datus non idoneus, an debeat alius dari.*
2 *Cautio rati & alie cautiones prętorię non possunt peti post lit. contest.*
3 *Satisdatio si per errorem non sit præstita ante lit. contest. an sit prestanda.*
4 *Exceptio dilatoria si non sit opposita ante lit. contest. per minorem et mulie-
rem potest postea opponi.*

1 §.Si seruus. †Si dat' fuit seru' ī fideiussorē cū n̄ sit idone'
pt peti vt alius deẽ dūmodo lis nō sit ꝯtest. si
tn̄ actor eēt minor vr̄ muliere, tūc et post lit.ꝯt.pr̄ h̄ pereẽ.h.d.vsq;
2 ad §.si fideiussor.s'm itellm̄ magis no ¶ †No.ex p̄n. ꝙ sicut post lit.
ꝯte,non pt̄ peti cautio rati.vt l. Pōp.§. rati. j.de ꝓcu. ita n̄ pn̄t peti
alie cautiones p̄torię seu iudiciales puta de iudicio sisti vr̄ de iudi
cato soluendo.& dicit Pau.de Cast. ꝙ iste tex. est ad hoc sing.nec
ita bn̄ reperitur alibi s'm eū, addo tñ eum tex. in l.j.in verbo in ipso
litis

litis exordio.& in verbo ipsius litis limine.C.de satisd.& ibi ad h,
ponderat illū tex.Bar.& no.gl.in rub.j.iud.solui.¶ †Et an istud ve
rum sit ēt si per errorē non sit petita ista satisd.ante lit.cont.Ang.&
Pau.de Ca.tenēt h,q sic.& ita intelligunt istū tex.& no.gl.paruā.
i l. qui procuratorē dat. §.j.j.de proc.quā h.all.Pau.de Ca.sed Sal.
& Ful.h,tenent contrariū per tex.per.gl.in l. error.in verbu facti.
C.de iudi.& fac.igno.& per.c.pastoralis.de excep.pro quib.adde
gl.in c.ad audientiā.el.ij.in gl.ma.de rescr.tñ pro Ang.est glo.fi.in
d.c.pasto.potest concordare opi. vt per Io.de Imo. & Abb.in d.c.
pasto.s.q aut per errorē iuris nō exposuit,& procedat opi.Ang.h
& gl.in d.c.pasto.& in d.l.qui procuratorē.& ibi Bal.q nō est ex-
cusabilis error.c.ignorantia.de reg.iur.in vj.aut fuit error facti,&
& tūc procedit opi.contraria vt ēt tenuit ipsemet Ang. in d.l.qui
procu.& circa hoc adde q̄ dixi in l.si per errorē.post Ang. s.de iu.
om.iu.& in l.ita demū. C.de procu.¶ † Nō.ex verbo minori sm
intellēn quē vr habuisse Io. Glosator,q si mulier & minor nō op-
ponunt excep.dilatoriā ante li.conte.nō prohibentur opponere
postea, q censent in dubio fecisse ob iuris iperiā. Ita colligit Bal.
h,in lec.ant.q dicit esse bñ no.& idē vr esse in rustico sm Pau. de
Ca.h,arg.l.cū de indebito ver.si aūt is q.j.de proba.& idē Pau.de
Ca.in l.ita demū.C.de proc.¶ Quid aūt si apparet q ex certa scia
nō opposuissent istā excep.nō psutę idoneę satisdationis,vtrū suc
curat eis,gl.h, nō decidit. dic q i muliere & pari rōne in rustico si
accepit fideiussorē nō idoneū facultatib. scienter,tūc nec añ nec
post lit.ɔt.pōt excipere q nō sit idoneus.l.is à quo.§. fi.& ibi no.j.
vt in pos.l.minor aūt proculdubio poterit p resti.in inte.sibi suc-
currere p rīam l.minor.xxv.an.omissā.& l.ait p̄tor i prin.j.d min.
¶ Si aūt minor mulier aut rusticus receperūt scienter fideiussorē
nō idoneū alio defectu q̄ rōne defectus facultatū,tūc añ li.ɔt.po
terūt opponere,vt no.gl.i l.j.i gl.ij.in fi.s.si q̄s i ius vo. nō ie.plenius
p Bar.in l.iij.de fideiu.sed post li.ɔte.si mulier vr rusticus ex certa
scia omisit opponere dictā excep.nō poterit postea opponere, q
in h,nō reperit eū eo dispēsatū. ergo &c.arg.l.j.de iu.& fa.ign.bñ
facit iste tex.à ɔrio sensu in verb. p iperitiā.In minore aūt vr dicē
dū esse restitutionē ɔcedendā p d.l.minor.& d.l.ait p̄tor.i prin.&
addit p̄dictis q̄ no.gl.i l.in eo.§.fi.j.de reg.iu vbi ēt gl.intelligit istū
tex.sm intellēn Io.q vr verior q̄ sit primus intellēs gl. i verb.impe-
ritiā.Quia de minore & muliere fideiubētib.satis puisum erat in
§.j.huius.l.itē ēt si mulier sciēs sibi ɔpetere bñficiū Velleiani fide-
iubeat, tñ ei succurrit bñficio Velleiani, dūmō dolo nō decipiat
l.foeminis.C.ad Vell.l.si decipiendi.j.eo.tit.ergo isto casu non pōt
intelligi text. nr qui requirit imperitiā mulieris , vt sibi succurrat.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio cedendarum actionum quando habeat locum.*
2 *Delegatio si sit facta Titio, & Episcopo Ferrariensi, & Titius successerit in Episcopatu, extinguatur delegatio.*

§.Si fideiussor.

Si actor succedat fideiussori,vr ɔ,iterū est cauendū q desinit esse cautū.h.d.
¶ Et dicit Aug. q rō dubitādi erat, q videbat q perimeret fide-
iussio culpa actoris adeūtis hrditatē fideiussoris, vel econtra. Tñ
ɔriū decidit,q istud fuit factū de iuris pmissu,iō nō reputat cul-
pa,q est no.sm eū.¶ †Ex h,infert no.sm Pau.d Ca.q si ago ɔ vnū
ex fideiussorib.& ipse opponat mihi exceptionē cedendarū,q te
sit eor cedere actionē.l.fideiussorib'.j.de fideiu. nec possum cedere
q illi fideiussori successi,& sic nō possum cedere ɔ meipm,q ista
exceptio nō obstabit mihi.p hoc,facit licet nō alle.l.si stichū.§.pe.
in verb.vitio.j.de fideiuss.iuncto isto tex.& h,intelligit Pau.d Ca.
verū esse in fideiussorē ɔ quē ago, sed ponēdo in duob.reis debē
di,q ad vnū ex eis puenerit pecunia,& illi successi,si ago ɔ alterū
correū pōt mihi opponere exceptionē cedēdarū,iuxta.l.j.§.nūc
tractemus.j.de tu.& ra.dis.& l.Modestinus.cū nīā.j.de sol. q po-
sito q nō cederē,si ille solueret, hēret regressum ɔ correū ad quē
pecunia puenit,eodē mō ɔ me tanq̄ eius hr dē p actionē neg.ge.
& plene no.in l.j.C.de duo.reis.iō posset me agētē reppellere,q
dolo facis,q petis q restituturus es.l.dolo.j de doli exce.sm eū.
& licet nō alle.est gl.p h,i l.Vrani'.i j.op.i verb.i solidū.j.d fideiu. i
j.op.ibi recitata i gl.quā i isto casu saluat ibi Bar.q̄ vult q h casu ex
cep.cedēdarū actionū obstet agenti, q successit vni ex correis,&
no.q vtilia.¶ †Itē inducit iste text. p Guil.q si causa est delegata
Titio,& epo Ferrar.& Titius successerit in epatu, q extinguit de
legatio.q ɔprobat plurib' rōnibus,& maxie p l. Pedius.in fi.j. de
arb.& l.iudiciū soluitur.j.de iud.vt hic, p eū,cū quo transeunt alij.

S V M M A R I V M.

1 *Satisdare q nō pōt in loco in quo paritur,an & qñ sit remittendus ad aliū locū.*
2 *Municipium potest accipi pro castro, vel villa, vel etiam ciuitate.*
3 *Ciuitas quę non subest p̄sidi multarum ciuitatum aequiparatur puinciae.*
4 *Missio i possessionē pōt recuperari absq; refectione expensarū,i casu d quo hic.*
5 *Minori quod non permittitur, i.e. etiam uidetur permittendum maiori absenti ex iusta seu necessaria causa.*
6 *Penitere non potest, qui semel forum declinauit.*
7 *Testium examen non est remittendum alibi, qñ potuit fieri in loco iudicij.*
8 *Litis pendentia non potest allegari per morosum, & contumacem.*

§.Tutor.

†Pro satisdatione q̄ p̄stat ex dispōne seu necessi-
tate legali remittendus est q̄s ad locū in quo eā
p̄stare pōt,si i loco i quo petit,p̄stare nō poterat,p̄stito tñ iuro ca-
lumnię ibi q nō pōt p̄stare vbi petit,sed in loco ad quē nūc se re-
mitti petit.fallit i duobus casib' i q̄b' nō est remittēdus. s. cū vult
satisdare p purgāda ɔtumacia, & recuperāda tenuta data pp̄ter
eius ɔtumaciā,vel culpā. secus si sine culpa.Itē fallit qñ semel po-
tuit satisdare i loco ad quē nūc se remitti petit,& noluit.h. d. vsq;
ad fin.¶ †In tex.ibi,municipio, pōt accipi p castro vel villa, vel ēt
ciuitate,vt in l.legatis.cū gl.in verb.ɔstō.j.q. ex cau.ma.& l.j.& ibi
gl.i verb.pprie.j.ad muni.cū ɔcor.ibi alle.in gl.& no.Azo. i sum.
C.de magi.mu.Dicit tñ Bar. hic, q hęc remissio fieri nō debet ad
aliū locū extra prouinciam vt l.si fideiussor.§.j. s. eo. seu ad alium
locum valde remotū , adeo q eēt difficile actori ibi fideiussorem
ɔuenire,q ob talē difficultatē nō diceret idonee satisdatū p l.j.i
prin.s.eo.& idē est de mēte Bar.in l.sciendū.§.j.j.eo.¶ †Et iō ad-
uertendū q hodie in ciuitatibus hñtibus distinctū & separatū re-
gimē ac territoriū, & q̄ non subessent vni p̄sidi multarū ciuitatū,
idē iudicaret de tali ciuitate,sicut de vna puincia, vt est gl. in l. fi.i
prin.C.de p̄scr.lō.tē.& est de mente Ange.hic,licet illa gl.nō alle-
get,de qua gl.vide p Bar.in extrau.q̄ sunt rebelles.in verbo,Lō-
bardię.& in l.j.C.de metrop.Berito.lib.xj.¶ In tex.ibi diuersum,
si sine culpa &c.facit iste tex.sm Bal.q ibi reo nō pōt imputari cul
pa,vt q erat† absens[a] ex iusta causa recuperat tenutā absq; refe
ctione expensarū. & hoc expresse voluit Inn. in c. si aduersarius.
de eo qui mittitur in poss.cā rei ser.& ideo licet ɔ absentē ex iusta
& probabili causa possit procedi ad missionē ex.j.decr.l.ignorar.
C.de rest.mil.tamen recuperabit tenutam non refectis expensis
q est bñ no.per limit.auc.et.q.C.de bo.auc.iu.pos.& idem voluit
Io.de Imo.in l.si finita.§.si plures.in ver.in ea. gl.ibi,& damna &c.
j.de dam.infe.& intellige mediante resti.in integ. vt d.l. si finita.§.
si forte.& q ibi no.Bar.dicens idem in minore,vt ēt no. per Ioan.
An.in addi.Spe.in ti.de.j.decr.§.restat.super ver.sed pone qd pu-
pilli.& ver.quid si maior.facit.l.minor.ēt si quasi ɔtumax, sm vnā
lec.ibi positā in gl.j.de mino.¶ † Et qñ aliquid non permittit mi-
nori,nec ēt vr permittendū maiori absenti ex iusta seu necessaria
cā,vt est gl.valde no.in l.nec vero.§.q eis.in verb.prohibeant.j.ex
q.cau.ma.¶ In tex.ibi,parentibus, & patronis &c. quo intelligit
q parens & patronus nō iurant,vide q̄ dixi in l.sed si hac. §. fi.s.
de in ius vo.Itē nōt.ex §.iubetur. arg. sm Bal. in lec.ant. q ille qui
petit remitti examinationē testium extra locū iudicij, iuxta. §. &
qñ in auc.de test.col.vij.debet iurare de calumnia,& ēt se hre in
dicto loco testes p quos probare pōt. ¶ †Item no.ar.q qui se mel
declinauit forum non potest penitere secundum Bald. ad quod
vide not.in auct.habita.in verb.optime.C.ne fil.pro pa.¶ Et quā-
do quis variare possit[b] vide plene per Bart.in l. de rebus infra re-
rum amo.& per alios in l.si cum dotem.§.eo.autem tēpore.j. sol.
ma.cum concor.¶ †Item not.scdm Ang.& q ille qui potuit pro-
ducere testes in loco iudicij,& non fecit,si postea testes se absen-
tarint,non audit,si petat remitti examinationē testiū ad locū vbi
morant.¶ †Vltimo no.secundū Bal. h in lect.ant.& cū eo transit
Pet.de Anch.hic,q si remissus ad curiā episcopalem super aliquo
incidenti est ibi in mora,q iudex primę causae potest ad vlteriora
pcedere.pro quo adduco,quia morosus est contumax, non pōt
allegare pendēnā litis in alio loco,vt probat Bar. in l.vbi ceptum.
j.de iud.& in l.q̄uis j.de dam.inf.& in l.sepulchri.j.de sepul.vio.&
ideo cautela est,q iudex secularis qñ pro aliquo arti.remittit par-
tes ad curiam epalem,[c]p̄figat terminum.j quē debeans se prae-
sentare corā epo.q facere pōt iudex secularis,vt probat in l. p̄ses.
cū ibi no.& ibi hoc voluit Bart. p illū tex.C.de appell.pro quo ēt
vide Bar.in l.ij.infra de re iud.& Bal.in l. quoties.C.de iud. & An-
gel.in l.ij.§.sed si dubitetur.j.de iud.nā si ille fuerit in mora se prę-
sentandi,poterit iudex primus procedere.q est not. dignū in pra
ctica.¶ In glo.in verbo,debebit,pña sol.gl. diuinat, vnde solue q
hic petebat reus se admitti ex priuilegio ad purgandū contuma-
ciam,ibi aūt petebat se admitti iure comuni,vnde facilius pditur
priuilegiū q̄ ius cōe. l.eius militis. §.militia militis.j.de test.mil. cū
si. nam hoc iure speciali conceditur illis q̄ ex cā necessaria tenent
satisdare

ADDITIONES.

a ¶Absens. Adde Lu.Ro.consi.cccclxiij.
b ¶Variare posse. Late per Pet.de Anch.consi.cxv.
c ¶Thō. D pl. Ad curiam episcopalem. Vide ea.dem Alex. in l. Titia.§.fin. infra, sol.ma & ibi.

ſatiſdare,ſi in loco iudicij ſatiſdare non pñt,vt remittantur in municipiũ vbi ſatiſdare poſſunt, vt hẽ in l.ſi fideiuſſor.§.j.ſ.eo.ſed in l cõtraria volebat ſatiſdare in loco iudicij,prout de iure cõi faciendũ eſt.& in hoc,iſte tex.eſt ſing.ad limit.d.l.ſi pecuniæ.ſ̃m Ang.& Mod.h̃,& idẽ no.Ang.& Mod.i l.ſi finita.§.itẽ videamus. de dã.inſe.& facit ad q.ð qua ibi vide p eos.¶ Et p itellectu d.l.ſi pecuniç. vide Bar.in l.eũ q.j.de priui.cre.in d.l.ſi finita.§. Iul. & in l.conſentaneũ.C.quo & q̃n iu.& in l.properandũ.§.ſin aũt reus.C.de iudi. & Bal.in d.auc.ei qui.¶ In ea.ibi,nõ petebaẽ &c.gl.obſcure loquẽ & licet à doc.nõ declareẽ,dic q gl.voluit dicere q in d.l.ſi pecuniç per eũ petebaẽ ſe remitti ad municipiũ vt ibi ſatiſdaret, & tenutã reuocaret,& nolebat vti iure ſpãli,prout declarauit.Pau.de Ca.h̃ inducit iſtũ tex in ver.plane.ad limitationẽ coꝝ q̃ traduñẽ p Bar. & alios in l.de pupillo.§.fi.j.de ope.no.nũ.in q.qua querunt an ex cõiatus poſſit petere reuocari tenutã, tñ i veritate limitatio & declaratio ſua eſt expreſſe ꝯ no.Bar.& doc.ibi,nec probaẽ p iſtũ tex. vt ſcripſi in d.l.de pupillo.& ad ibi dicta me remitto.¶ In glo pen. ibi,dic referri.hęc magis communiter tenetur.quæ no.

Caius lib.v. LEX IX.

1. *Appellari poteſt à ſententia arbitri compromiſſarij,electi ſuper aliquo incidenti, vel emergenti.*
2. *Iudex interloquendo ſe non eſſe iudicem competentem,eſt functus officio.*
3. *Sententia arbitri poteſt retractari implorando iudicis officium.*
4. *Sententia arbriti poteſt reſcindi officio iudicis,petendo reductionem ad arbitrium boni viri.*
5. *Sententia arbriti in qua interuenit dolus,poteſt retractari, vt hic.*
6. *Appellari poteſt ab articulo approbationis fideiuſſorum.*
7. *Sententia lata ab officiali electo à iudice ſuper aliquo emergenti, an & quo modo corrigi poſſit.*
8. *Appellari poteſt à ſententia iudicis lata ſub conditione, pendente conditione.*
9. *Appellari an poſſit à ſententia arbitri.12.& 13.*
10. *Sententia arbitri an producat actionem.*
11. *Ab iniqua ſententia arbitri peti poteſt in integrum reſtitutio.*
14. *Appellari an poſſit à ſententia tertij electi,ab arbitris diſcordantibus.*
15. *Appellari an poſſit à ſententia arbitratoris.*

ARbitro. Legitur tribus modis in gl. Pria lec. eſt,q loquatur in arbitro cõpromiſſario, & queraẽ an poſſit appellari ab eo.Scdã eſt. q loquaẽ de eodẽ arbitro ꝯpromiſſario,& q̃raẽ an p oſ.iu.poſſit eius ſnia retractari,licet Bar. extẽdat iſtã lec.ad officialẽ, ſeu bonũ virũ electũ à iudice ſed illa erit quarta ſeparata lec.de qua.j.dicã.Tertia,eſt q loquaẽ i iudice delegato.†ſ̃m primã h̃,intẽdit à ſnia arbitri cõpromiſſarij electi ſup aliquo incidẽti vł emergenti põt appellari.[a] & iuſtã lec. approbat Bar.h̃,& aſſignat rõnẽ, q̃a ſicut ſi iudex illũ articulũ p ſuã interlocutoriã decidiſſet,poſſet reuocare.l.q iuſſit.j.ð re iud. Ita debet poſſe p appellationẽ ad eũ recurri, q eſt deciſum p arbitrũ,& dicit q iſta.l.ſ̃m.hanc lec.nõ eſt alibi,& idẽ tenet Ang.h̃, ſed Ia.Bu.hic, in fi.Bal. Sal.Pe.de Anc.Ful.& Ro.h̃,& Bal.inſti.de ſatiſd.§.j. impugnant iſtã lec. quia nõ põt reddi bona rõ ſpãlitatis quare magis iſto caſu poſſit appellari à ſnia arbitri, q̃ à ſententia arbitri electi ſup negotio pncipali,& iõ eſt ſtandũ regulæ poſitę in l.diẽ pferre.§.ſtari.j.de arbi.& in l.j.C.de arbi.& in l. ex conſenſu.j.de ap.Pau.de Ca.h̃,dicit,q rõ Bar.nõ eſt gñalis,q̃a poſſet eſſe talis articulus quẽ ſi ipſe iudex decidiſſet,reuocare nõ poſſet,q̃a nõ omnis interlocutoria reuocaẽ, † vt q̃n iudex pronuntiaret nõ eſſe pcedendũ,vel ſe nõ eſſe iudicẽ,quia p talẽ interlocutoriã eſt functus officio ſuo. ergo reuocare nõ põt,ſ̃m Bar.& alios in d.l.q iuſſit p d.l.dicere.j.de arbi.ſed ab hoc poſſet defendi hęc l.cum loquatur in hoc emergenti.ſ.approbationis fideiuſſorũ, ſuper quo interlocutoria ferenda poſſet reuocari.Io.de Imo.in d.l.j.§.fi.& in l.fi.in prin.j.à quib.app.nõ licet.reprobat iſtam primã lec. quemadmodũ reprobatur per gl.h̃,quia ſ̃m eum nõ põt reddi bona rõ diuerſitatis,vt dixi,& iſtam opi.puto tenendã,nam difficilius permittiẽ appellari ab interlocutoria,q̃ à diffinitiua. l.apertiſſimi.C. de iu.& l.añ ſniæ.C.quorũ ap.ergo ſi nõ p̃t appellari à diffinitiua ſnia arbitri,minus debet poſſe app.ab interlocutoria,nec rõ Bar. concludit q debeat poſſe appellari. alias ſi vera eſſet ratio Bar. ſequeretur q ab omni interlocutoria lata per delegatũ poſſet app. ad delegantẽ, cum delegatus poſſit delegare ex officio ſuo interlocutoriã latã à delegato. l.fi.j. à quib.ap.non licet.Et ſic corrigerentur iura dicentia ab interlocutoria cuius grauamen reparari poſſet per ap.à diffi.non poſſe app.d.l añ ſniæ.cum ibi no.Itẽ aſſignata p Bar.loquũtur in caſu diuerſo.ſ.ipſomet iudice reuocante ſuã propriã interlocutoriã.nos aũt loquimur in reuocante ſniam alterius,† ſed ſ̃m ſcdam lec.h.d.ſi arbiter q. ſuper ar.incidenti vel emergenti eſt electus,& ſuper eũ pronuntiat,põt eius ſnia retractari p off.iu.imploratũ,nõ aũt p viã ap. h.d.& iſta lec. approbat ẽt Bar.per d.l.j.in fi.j.à q.ap.nõ licet.& moueẽ Bart. p eandẽ rõnẽ qua motus eſt circa.j.lec.vt retuli,& dicit q i hac imploratione officij iudi.nõ attenditur tps appel.ſed ſemper poterit hoc fieri.An. ẽt approbat iſtã lec. & largius loquiẽ, q̃a indiſtincte vult q q̃libet ſnia arb. poſſit reſcindi implorando officiũ iudi. licet ab ea app. non pot.& licet non poſſit ſecũdm eum poſt decẽ dies implorari illud offic.iudicis,quia ſi ſententia arbitri fuit diffinitiua tranſit in rem iudi.poſt decem dies.l.cum antea. C. de arbi. & ſi fuit interlocutoria,idẽ eſſe debet, quia ad inſtãtiam partis, interlocutoria nõ p̃t ſemper reuocari.ſed.j. decẽ dies arg.auc.q̃ ſupplicano.C.ð preci.imp.off.& innuit tex.j.l.pxi.in prin.& no. oẽs in d.l. q iuſſit. & not.in c.cum ceſſante.de app. & in l.ij. C. de procu.ſed quo ad iudicẽ volentẽ ex officio ſuo reuocare ab interloc. eſt verũ q illa quo ad reum nunq̃ tranſit in rem iud.poſt.x.dies põt eam ex officio ſuo reuocare.d.c.cũ ceſſante.& ita intelligaẽ iſte tex.ſed Old. & Bal.hic,contrariũ tenent reprobantes iſtã lec.q̃a licet reperiaẽ † q ſnię arbitrationis poſſit reſcindi per offi.iud.petẽdo reductionem ad arbitriũ boni viri.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ.j.pro ſoc. tñ h̃, nõ reperitur in arbitrio. ſed contrariũ p d.§.ſtari.& iſtud ſequitur Io.de Imo.in d.l.fi.Pau.de Ca.hic,tranſit cũ Bar.dicit tñ q quo ad iudicẽ eſt verũ,q ẽt poſt.x.dies põt ẽt ex officio reuocare. ſed quo ad partẽ dicit q ptãs implorandi dictũ officiũ iudi.finitur lapſu.x. dierũ per tex.in l.proxi.in prin.ſed poſt imploratũ off.iud.ſeu interpoſitã quęrelã poterit pcedere illud.q dicit Bar. ſ.q nõ teneaẽ quęrelans ſeruare tpa app.proſequendę.¶ Puto circa iſtã lec.indubitanter Ange.non bene dixiſſe inq̃tum vult q quęcunq; ſnia arbitri ẽt diffinitiua poſſit retractari implorando iud.off. q̃a iſtud eſt ꝯ.d.§.ſtari. Et ꝯ Ang. tenet ẽt Ful.h̃, † fateor q vbi interueniſſet dolus i ſnia poſſit retractari p remedia poſita in l.ita demũ.j.ð arb.& in l.iij.C.de arbi.q̃ iura alle.Ang.h̃,pro dicta ſua op.& nihil faciunt. ¶ Interlocutoria vero lata ab arb. electo à partibus ſup aliquo incidenti eſt magis dubiũ. tñ adhuc puto iſtã lec.in eo procedere,pũt ẽt tenuit gl.h̃,& Old.& Bal.per d.§.ſtari.& quia ad ſuperiorẽ difficilius hẽ recurſus aduerſus ſniam iterloc. q̃ aduerſus diffi. vt iã dixi.nec ob.d.l.fi.q̃a nõ loquiẽ i arbitrio electo à partib. ſed in eo q. fuit datus à iudice,vt ibi in verbo q. eos dedit.¶ † Verior igiẽ vẽ eſſe tertia lec. ſ̃m quã h̃ intendit. An iudice delegato ſup ar. approbõnis fideiuſſorũ appellari p̃t queadmodũ à iudice ordina.& iſta cõiter teneẽ.¶ †Eſt & quarta lec.extra gl.ſ.q hic loquatur in arbi.i.quodã viro bono per iudicẽ electo & ſ̃m iſtã hic intendit ſnia lata ab officiali electo à iudice ſup aliquo emergẽti põt corrigi ẽt circa appellationẽ implorando offic.iu.q dedit eũ. h.d.& iſtã iiij.lec.tenuerũt Ia.Bu.& cõiter oẽs h̃,& d.Ant. & Imo. in c.quintaua.de iureiu.circa.xxij.& xxiij.differentia.& Imo. in l. fi.j.à q.ap.nõ licet.& nõ eſt alibi ſ̃m Ang.hic. ſed certe imo vẽ idẽ probari.in d.l.fi.licet nõ ita exp̃ſſe.& iſtud eſt vtile ſ̃m doc.h̃,q̃a p ſępe iudex eligit æſtimatores vt habeant rẽ aliq̃ æſtimare vel referre circa aliqð ſibi cõmiſſum.nam poterit eorũ relatio corrigi iudi.off.& adde q̃ no.Bar.in l.proxi.¶ In gl.mag.ibi actio nõ naſcatur &c.ſubaudi nec poſt.x.dies naſci ſperatur parte inuita,q̃a parte.j.x.dies ꝯdicẽte impediẽ naſci actio ex ſnia arbi.vt d.l cũ antea. & per hoc,non ob.l.j.§. biduũ.j.q̃n ap.ſit † vbi à ſnia iudi. lata ſub condi. põt appellari pendente condõne,& tñ pẽ.condi. non oriẽ actio ex ſnia iuxta.l.cedere diẽ ð ver.ſig.q̃a ſaltẽ ibi oriri ſperabaẽ eueniente ea ẽt ſi pars ꝯdixerit niſi fuerit appellatũ.¶ † In ea.ibi ſero prouocatur &c.h̃,cõiter tenetur, ſ.q à ſnia arbitri non poſſit appel.de iure ciui.[b] p rationes gl.licet Bar.h̃, & in l.nemo poteſt. de leg.j.& in l.ij.j.de arbi.& in l.j.C.de arbi.teneat ꝯtrium,q̃a app. j.x.di.videor approbare ſniam tanq̃ latã,vt improbẽ tanq̃ nõ bñ latã prout in ſimili hẽ in l.iij. §.falſus.j.rem rat.ha.ſed reſponde q ex ſnia arbi. nõ oriẽ actio niſi q̃n approbaẽ ſnia tanq̃ illa placeat approbanti. quis autẽ approbat eã vt improbet, cũ illa ſibi diſpliceat,vt probatur in d.l.cum antea.in uer.nõ diſplicet.ſed appellã-

do

ADDITIONES.

a ¶Appellari. Inq̃ſtũ.d.Iaſ.hic tenet q ab interlocutoria ſuper litatione perſonarũ non poteſt appellari,dic quod Ang.conſi.cxv.idem tenet & Lud.Ro.conſ.172. vbi dicit talem ſententiam eſſe partem ſentẽtię diffinitiuę, & ideo in ea requiri citationem partis,& idem uoluit Ang.conſ.clx.& inquantum dicit quod ab interlocutoria non poteſt appellari quando affert grauamen quod poteſt per diffinitiuam reparari,dic quod interlocutoria detorquendo affert grauamen irreparabile,& tamẽ ab eo non appellatur.l.à prouocatione C.de ap ſimiliter ſnia lata ſuper decimis appellationis affert grauamen irreparabile & tamen ab ea nõ appellatur vt dicit.d.Anto.in c.ſua nobis de ap.

¶Tho.dipl. Vide not. Per Bal.in l.ij.C.de epiſ.au.& Bar.in l.ij.ꝭ.de ap.reci.& gl. ſing.in l.quod iuſſit.ꝭ.de re iudi.

b ¶Tho.Dipl. De iure ciui. Vide plene per Iaſ.in l.nemo poteſt.infra de leg.j.& in l.fi.C.de iudi.& vide Lud.Ro.in conſ.xxij & Raph.Ful.in conſ.180.& Raph.Cu. in conſ.xliij.& Iaſ.hic.

do dicif displiecre snia l.j.C.si sepius in integ.resti.ergo &c. Pretea, tex.i d.§.falsus.nõ dicit q videaf approbare sn'am,sed psonã illius cũ quo lata fuerat.nec fuit opportunũ in casib⁹ i q.bus oneiebaf actio ex snia arbitri,videlicet in casibus positis i d.l.cũ antea. introducere remediũ appellãdi,atteto q p solã ꝯdictionẽ factam j.dies impediebaf nasci posse actionẽ ex snia vt ibi. & istã opi. tenẽt cõiter oẽs h,& in locis pxi.all.p.d.Ant.& Imo.in d.c.quintaua.& Imo.i d.l.fi.excepto Pau.de Ca.q licet i l.j.C.de arb. teneat ꝯ Bar.tñ h transit cũ opi.Bar.q.a ex snia iudi.ante x.dies fm eũ nõ orif actio,& tñ põt app.ergo nõ est bona illa rõ.s.q à snia arb. nõ possit app.q.a an x.dies nõ orif actio,& sic satis est vt possit app. q rũpaf spes pariẽdi actionẽ in snia iudi.sed rñde,q.a dici põt.q ante x.dies ex snia iudi.sit nata actio, licet obstaret exceptio vt l. cedere dic.de ver.sig. Scd'o rñde,q itroductũ est q à snia iud.possit app.vñ nõ curamus an oriaf actio vel nõ, nã multę sunt snię quæ nõ producũt actiones,vt absolutoria,& tñ ab eis põt appellari,vt no.gl.in d.l.j.C.de arbi.sed spãliter est pnisum q à snia arbi.nõ pt app.d.§.stari.& d.l.j.q.a ex tali snia nõ orif actio j.x.dies. parte inuita d.l. cũ antea.& dixi s. vel dici põt q rõ posita in d.l.j.C. de arb. debet sic adaptari,non appellaf à snia arbitri, q.a fm illa t pa ante d.l.cũ antea.nõ oriebaf actio ex snia arb.ẽt post x. dies. iõ nõ erat expediẽs inducere q appellareĩ,secus in snia iudi.q.a saltẽ post x. dies oriebaf actio & exceptio.iõ fuit expediẽs inducere appellationẽ ad impediendũ illorũ ortũ actionis,siue snia lata sit pure, siue sub ꝯdõne.vt d.§.biduũ.& si dicaf,ergo cũ hodie possit post x. dies oriri actio ex snia arb.expedit q possit appellari, ergo debet posse appellari.rñde q imo nõ expedit,q.a non põt oriri vel actio vel exceptio ex snia arbi.inuito eo ꝯ quem lata est snia,q.a sufficit simplex ꝯdictio absq; appellatione ad impediendã natiuitatem actionis vel excep.vt d.l.cũ antea.nõ sic in snia iudi. quia requirif q solẽniter appelleẽ & in psecutione appellationis purgaf appellatio q̃ termineur.j.tpa de q.bus in auc.ei q. C.de temp. app.& i c.ex ratione de app.¶ Subdebat tñ Bart.i d.l.nemo põt.cũ cõcor. s.all.† q si ex forma statuti pnisum esset q ex snia arbi.orireẽ actio posset appellari per d.l.ij.& istud sequitur d.Ant.& Imo.i c.quintaua.& Io.de Imo.in c.cum dilectus.de arbi.& vr̃ sequi Bal.in d.l.j.C.de arb.licet Sal.ibi dubitet.& ẽt Ful.h ꝯrium teneat,quia nõ sequitur q ex aliquo actu oriatur actio,ergo põt appellari. q põt sic pbari,licet ipse non dicat,nam lata ij.sentẽtia orif ex ea actio & tñ ab ea nõ põt app.vt l.vnica.C.ne liceat in vna eadẽq; cã tertio prouo.tñ pbabilior vr̃ opi.Bar.per d.l.j. quia statutum accipit interpretationẽ passiuã à iure cõi, vt l.j. §.lex fal.j. ad l.falc.vt not. Bar.in l.oẽs populi.in vj.q.prin.s.de iust.& iu.†licet autẽ nõ possit appellari vel offi.iud.implorari ꝯ iniquam sniam arbitri de iu ciui.tñ bene põt peti resti.in integ.p illas psonas,q.bus in alijs actibus consueuit succurri per resti.in inte.vt no.Inn.in c. pe. de rest. in integ.& Spe.in ti.de resti.in integ.vt not.Inn.in c.pe.de rest. in integ.& Spe.in ti.de resti.in inte.in ij.parte.§.sciendum.ver. hoc. etiã scias.& Bald.in l.vna in vlt.col.C.si de mo.pos.sue.ap.limitat tñ Bal.in addi.Spe.in ti.de arb.in ver.sed quid si statutũ, nisi statutũ diceret,q nihil possit excipi ꝯ sniam arbitri.all.no. per Cy.in l. in causæ.in prin.la.j.j.de mino.q reputat not.dignũ. ad quod vide ẽt Bal.in d.l.in causæ.quo ad pñs tñ non examino. ¶ †De iure canonico[a] tñ magis cõiter tenetur q possit per quẽlibet reclamari snia arbitri,[b] vt no.ij.q.vj.in c.à iudicibus.§.q de arbitris.& in c.exposita.in versi.irritum.de arbi.& per doc.in c.ij.& c.cum dilectus. & c.p tuas.de arb.& in c.quintauallis.de iureiu.& Specu.in tit.de arb.§.j.ver.arbitrator.& no.Bal.& Saly.in l.j.C.de arb.& Bal.in d. §.stari.& in l.cũ quidã.la ij.j.de leg.ij.& ibi per Imo.& Bal.i l.si seruus plurium.§.fi.de leg.j.& Pe.de Anc.i cle.sępe.,de ver.sig.& per Imo.in d.l.nemo põt.& Pau.de Ca.in l.nam & postea.§.si minor. de iureiu.facit text.ij.q.vj. oĩs oppressus.& c.ad romanã.& c.ideo. §.cum ergo.vbi cuilibet oppresso appellare pmittitur,de quo remitto ad ea quę scripsi i l.nemo põt pal.¶ †Quid aũt in snia arbitri electi ex necessitate statuti,an possit appellari,vide per Bart. & alios in l fi.C.de iud.& per Bal.in prima cõsti.Codi.per Bar.& Io. de Imo.in l.j.in fin.j.à q.b.appel.non lic.p Ang.in l.apertissimi.C. de iud.p Ant.de Bu.in d.c.quintaual.& ibi per Io. de Imo.in loco s.alle.per Pe.de Anc.in c.ab arbitris.de offi.dele.in vj.Ant. de Bu. & Io.de Imo.in c.cũ dilectus.p Pau.de Ca.in l.a diuo Pio.in prin. s.de re iud.per Imo.in l.j.j.sol.u.matri.¶ †Quid in snia tertij electi ab arbitris discordantibus iuxta l.item si vnus.§.fina.j. de arbi. an possit appellari,vide per Spe.& Io.An.in tit.de arb.§.sequitur.ver. licet nunquid.& Bal.in d.l.item si vnus.& ibi ẽt per Iac.Bu.& per Bal.in l.j.in ij.opp.C.de his quę pe.no.per d.Anto.& Imol.in d.c. quintaual.in xxiij.seu xxiiij.differentia.¶ †Quid in sententia arbitratoris,an ab ea possit appellari,non dico peti reductionẽ ad arbitrium boni viri,vide per Bar.in l.ij.i.de appel.reci.per Io. an. in addi.Spe.in ti.de appel.§.in quibus.super ver.sed q.d si conuenit. per Bald.in rub.C.de app.& in l.hi qui ad ciuilia.eo.ti. per Ro.in rub.j.de arbi.¶ In ea.ibi, ad eãm principalem &c. illud est contra tex.huius l.vbi apparet q fuit datus ad probandos fideiussores, vnde vera responsio est q iste arti.expediebatur offi.iud. mercen. deseruiente actioni intentate in causa principali, & per cõsequẽs debet posse delegari tanq̃ causa iurisd.simplicis, & nõ mixti imperij,vt not.in d.l.nec quicq̃.§.vbi.¶ In ea.ibi, & est ratio.hæc sol. restringit istam l.nimiũ.quia restringit eã ad satisd. iudi. sol. illa.n. est quæ concernit executionẽ,non autem satisdationem de iudi. sisti.de qua debet posse ĩtelligi.l.nr̃a gñaliter loquẽs.ita vr̃ restringere ad casum qñ pnuntiatũ esset affirmatiue.s. fideiussores esse idoneos fm Bald. h,vnde ꝯcludit q ab ista interlocutoria põt appellari,q.a si iudex pronuntiat fideiu.idoneos, cum nõ essent, nõ põt grauamen reparari per diffinitiuam ferẽdam in fauorẽ actoris.quia actor non appellat à snia lata pro se, sed à sentẽtia lata ꝯ se,per quã grauaf l.j.j.de app.reci.& regula est,q ab interlo.cuius grauamen non est reparabile,per appellationẽ à diffinitiua põt appellari.l.ij.de ap.reci.& vbi in proposito vide Bar.maxime in ij. opp.& in iij.q.Si autem iudex pnũciasset fideiussores nõ esse idoneos eum essent,& tunc debet posse appellari,q.a impediẽ pcessus ad vlteriora,cum ista exceptio satisdationis nõ pręstite, sit exceptio dilatoria, & ideo opponatur ante lit. conte. quia impedit pcessum l.de die §.si seruus.s.eo.& hoc est q sensit gl. hic,dũ dicit aliter in negotio &c. ¶ In ea.ibi, speciale &c. non reperitur ratio specialitatis.¶ In ea.ibi,vel illa &c.hæc est vera.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. De iure ca. Vide plene per Ias in l.fin.C.de iud.

b ¶Hen. Ferr. Reclamari à sententia arbitri. Adde eund. Alex.consi.xxij.inci. visotit.qõnis.ad fi.v.vol.vbi an reclamari & querelari posset à sententia arbitri,vt illa saltem de iur.ca.corrigi debeat,& an sentẽtia arbitri mereatur executionem paratam,& quid in sententia arbitratoris.vide per Pau.de Ca.consi. cclx. incip. visis compromisso &c.ver.circa secundum dubium.in j.parte consi.

Paulus lib.lxxv. LEX X.

1 *Fideiussor approbatus per aduersarium,habetur pro idoneo,nisi noua calamitas superuenerit.*
2 *Debitor fugitiuus seu suspectus de fuga,ad hoc ut possit capi, requiruntur ea de quibus hic.*
3 *Debitor suspectus de fuga, potest capi quando creditor ignorauit conditionem debitoris tempore contractus.*
4 *Debitor an in dubio præsumatur approbatus idoneus soluẽdo per creditorem.*
5 *Debitor effectus deterioris conditionis an possit probari solo iuramento.*
6 *Debitor suspectus de fuga potest capi, & dato fideiussore de iudicio sisti, relaxandus est.*
7 *Querela & appellatio in quo differant,dicitur hic.*

SI ab arbitro.† Si fideiussor approbetur,& per aduersariũ non reprobetur,hr̃ pro locuplete,& non põt de paupertate coqueri,q. pauperẽ vt diuitẽ acceptauit, nisi noua calamitas superuenerit. h.d. tota lex. ¶ †Et facit hoc prin.ad ea quæ dixi.s.l.proxi.vbi alle.illum text.Ex §.j.ibi,cõtentus esse debet.colligit Ang.h multũ vtiliter practicã[a] p impetranda captura ꝯ debitorẽ tanq̃ suspectũ & fugitiuũ,iuxta l.ait ptor.§.si debitorẽ.& ibi Bar.j.q in frau.cre.q.a primo debet fieri fides iudici,q tpe ꝯcti debiti,debitor erat idoneus de soluendo,& postea superuenit calamitas seu inopia nõ modica, sed magna,vt h,& si apparet q post superuenientẽ calamitatẽ creditor tacuisset,& tolerasset debitorẽ,adhuc infringereẽ captura vt probaf p tex.no.in l.si creditores.j.de priui.cre.fm Ang.h, & de mã plenius p eũ in repe.l.nemo carcerẽ.C.de exa.tri.lib.x. & p Bar. in l.si is a quo.§.fi.j.vt in pos.leg.& in l.fi.C.de spon.& in l.dies. C. de fer.& in d.§.si debitorẽ.& Ang.in l.q bona.§.de illo.pillũ tex. j.d dã ins.& ibi ẽt p Pa.d Ca.& ibi ẽt d hac mã tetigi, & aliq d ẽt p Bar.i l.qsitũ.j.d pig.†vbi limitat pdicta,nisi creditor tpe ꝯcti debiti ignorasset debitorẽ eẽ suspectũ. q.a q̃uis suspectus eẽt,tũc poterit eũ postea facere capi tanq̃ suspectũ, si de nouo notitia suspiciõis ad eũ deuenit.facit l.si ꝯfirmãdo.j.de ꝯfir.tu.& no.p Bal.post Bar.in d.l.fi.¶ †In dubio tñ vr̃ q psumaf creditorẽ eũ approbasse tanq̃ idoneũ l.iij.j.d fideiu.& sic sibi icũbet onus pbãdi.s. creditori q iusto errore duct⁹ putauerit eũ eẽ idoneũ,cũ n eẽt,& est ẽt d mẽte Pau.de Ca.i l.ẽt.§.j.j.sol.ma.facit q no.Bal.i l.creditor. la ij.j. si cer.pe.¶ In ꝯtriũ vr̃ tex.i l.fi.ver.si q dẽ pbatũ fuerit &c.C.d spõ. & q ibi Bal.p quẽ text.apparet rñsum ad d.l.iij.j. de fideius. Non est tamen

ADDITIO.

a ¶Tho. Dip. Practicam. Vide Iaso.hic plene,& in l.apertissimi.in fi.de iud.& Bapt. de S. Seue.in tract.de debi.fug.in vj.q.prin.& Lanf.de Ora.in c. qm contra falsam.in viij.char.de prob.Ang.de Are.in §.j.in fi.insti.de act.

est tñ sine dubio per l.q cũ alio j.de reg.iur.cum si.Et circa p̃dicta vide Imo.in l.ij.in prin.j.sol.mat.vbi trãsit cũ dictis Ang.in d.l.nemo carcerẽ.& vide ẽt no.p Bal.in l.si p ea.in princ.C.mãd.†vbi ẽt q̃rit q.d si tpe ꝯcti debiti,debitor ceperat dilapidare, nõ tñ tũ dilapidauerat q̃n adhuc esset idoneus,postea vero cõditionẽ deteriorauerit,an possit capi tanq̃ suspect⁹,& ꝯcludit q sic, p illũ tex. vt ibi p eũ.de hoc ẽt vide Bald.in auc.sed iã necesse.C.de do.ante nup.†vbi q̃rit,an p̃dicta pcedãt in debito modico, adeo q ob suspicionẽ superuenientẽ possit capi,& dicit q nõ per id qđ ibi not. i gl.inspecta tñ qualitate psonę,vt ibi p eũ post Cyn.¶ Limitat ẽt p̃dicta singulr do.Pau.de Ca.in d.l.ẽt §.j.nisi debitor tpe ꝯcti debiti nõ est soluendo,& tñ dolo asserẽs se esse idoneũ, dolo induxit creditorẽ ad secũ ꝯhendũ,q.a poterit capi, dato q post ꝯctum nõ deteriorauerit ꝯdõnem.alleg.in simili tex.in l.pe.j.de iu.do. & p̃dictis ẽt adde Abb.in c.queadmodũ.de iureiu. & in c.ij. de seq. poss.¶ Querit Ang. q̃ pbare sufficiãt i p̃dictis, vide aliq.d p Ang. h̃,& plenius p eũ in d.l.nemo p Bar.in d.§ si debitorẽ. & Bal.in l. ꝯsentaneũ.C.quo & q̃n iud.in l.q euitandi.ad fi.C.de ꝯd. ob tur. cau.& in rub.C.q̃ in frau.cre.& p Ang.& Imo.in l.j.in prin.j.si cui plusq̃ p l.fal.& p Ang.in l.j.C.quorũ ap.& p Io.de Imo.in d.l.ij. i fi.prin.j.sol.ma.& Ang.in l.apertissimi.& ibi ẽt Bald.C.de iudi. & Ang.& Io.de Imo.in l.q bona.§.q dãni.de dã.inf.& in d.l. si creditores.& p Bal.i l.creditor.la ij.j.si cer.pe.& in l.sciendũ.j.eo.& q̃ dixi in l.si fideiussor.§.fi.s̃.e.†vbi tetigi an ad pbandũ dictã suspicionẽ sufficiat iur̃m.†an reuocetur dicta captura dato fideiussore de iudicio sisti.Ang.hic renuit q sic.Sed dic vt dixi in l.neq;.§. fi. s̃. de in ius vo.¶ †In glo.in ver.querela.ibi,i.appellatio. dic q imo stare põt proprie p querela,seu iploratione officij iud.sine appellatione.l.fi.j.a qui.ap.nõ licet.& erit dr̃ia inter q̃relã,& appellationem quo ad tpa appellationis psequẽde,iuxta auc.ei q.de tẽp. ap.q.a illa nõ seruabunt in querela ſm qđ dictũ fuit s̃.l.proxi. & ad ea q̃ hñr hic in §.j.vide que remissiue dixi in l.ij.in prin.s̃.eo.

Publianus lib.lxxviij. **L E X X I.**

1 *Mandatum superueniens trahitur retro ad principium.*
2 *Mandatum superueniens non ratificat gesta ante scientiam gestorum.*
3 *Ratihabitio & mandatum differunt,ut hic.*
4 *Procurator sine mandato praeiudicat sibi,& non domino.*
5 *Procurator actoris sine mandato tenetur domino ad interesse ex cautione rati, si eam praestitit,& dominus ratum non habuerit.*
6 *Procurator semper tenetur ostendere mandatũ,aliàs tenebitur ad interesse.*
7 *Procurator rei admittitur sine mandato,secus est in procuratore actoris.*
8 *Procurator actoris,si caret mandato,& praestat satisdationem de lite prosequenda & mutata sit eius persona,extinguitur satisdatio.*
9 *Ratihabitio an trahatur retro quo ad procuratorem actoris tantum.*
10 *Defensor si sine mandato dedit fideiussorem de iudi.sol. & postea superueniat mandatum,debet tanquam procurator promittere de iudicato soluendo.*
11 *Fideiussor iudicatum solui pro defensore comparente sine mandato quid uideatur promisisse.*
12 *Mutatione personae non censetur facta mutatio status causae.*
13 *Satisdatio de iudicio sisti, an extinguatur mutatione personae.*
14 *Satisdatio de defendendo tacite comprehendit promissionẽ de iudicio sisti.*

VLIANUS. Non finit satisdatio,si superuenerit personae ltiatio.h.d. Vel sic. Satisdatio p̃stita p reũ ei q alieno noie agebat, nõ eua nescit superueniẽte mãdato.h.d.¶ †No.q si postquã cepisti agere noie meo, ꝯstituo te pcuratorẽ meum,videor ratificasse oia gesta p te,& iõ in casu huius l.nõ vr̃ fuisse mutata ꝯdõ pcuratoris, q̃n mãdatũ superueniẽs trahit̃ retro ad principiũ,& sic vr̃ semper habuisse mãdatũ. vt dicit glo.h̃,& istud expssius alibi reperit̃,q̃ in hac l.ſm Ang. & alios post eũ.& ita istũ tex.alle.ẽt ad hoc Io.An.in addi. Spe.in ti.de pcu.§.j.super ver.sed q si procuratoriũ.†vbi hoc limitat, nisi ego ꝯstituẽs te pcuratorẽ ignorassem gesta per te ante mãdatũ, q.a nõ videor ratificasse ea q̃ ignorabã.ar.l. qui cũ tutoribus.§. fi.j. de trans.& l.si q.s ita.§.pe.j.de test.tu.Et sic vr̃ h̃ casus p eo q decidũt do.de Ro.sua cõclu.ccccxliiij.inci.itẽ fuit dubitatũ vtrũ procurator &c.& Ant.de Bu.in c.ex parte decani.de rescr.vbi volũt q si pcurator hñs ptãtẽ substituẽdi aliũ, sciuit Titiũ aliq.d gerere tãquã substitutus eẽt ab eo, & postea eũ subsbtuit,vr̃ ratificasse primo gesta p eũ alle.in ar.l. sępe.j. de re iudi.sed expressius pbat̃ h̃. ¶ Et subdit Ang.h̃, q istud mandatũ superueniens h̃ operat̃ istã ratificationẽ antea gestorũ,q̃n lis seu negotiũ adhuc pẽdebat tẽpore dati mandati.secus si iã finitũ erat,vt si occidisti ntiũ, & postea dico,mando q facias homicidium. Istud mandatũ nõ potest importare ratihabitionem & trahi retro,quia verba sunt inepta, & possunt ad illud adaptari,natura.n.mãdati est,q fiat super nõdum expleto,vt pbatur in l.si vero nõ remunerandi.§.si post creditum j.mã.cũ gl.sua, quã pro singulari ad hoc all.Bal.in l.ob hęc verba.j.de insa. Itẽ illa verba, q facias,concernũt futurũ, ergo nõ ꝯprebendunt p̃teritũ & futurũ,vt no.in l.verũ oportebit.j.de ver. sig.† & sic habes notare dr̃iam inter rationabilem & mandatum, q.a licet ratihabitio possit operari post actũ iam perfectũ.l.fi.C.ad Mace.& no.p gl.in l.si mr̃.§.fi,iure.j.de exce.rei iud.tñ secus in mãdato in quo verba vñr esse inepta,& nõ ꝯuenientia,q no.pro limitatione,seu declaratione eius,q le.& no.in l.j.§.sed & si cũ q.s.j.de vi & vi ar.vbi ratihabitio in delicto iam consumato trahitur retro & mandato ꝯparatur.¶ †In gl.ibi,cuius iudiciũ est nullũ &c. q si q̃ritur quo ad p̃iudicandũ dño,iudiciũ est nullũ,siue cõparuit pcurator sine mandato ex parte actoris,siue ex parte rei.l.j.& ij. C. qui.reus iu.nõ no. Sed si q̃rimus an valeat quo ad iudiciũ ipsius pcuratoris mandato carentis, & dic q sic,tã ex parte actoris,q̃ rei, † nam in pcuratore ex parte actoris dño nõ hñte ratũ tenebitur pcurator ad interesse ex cautione rati,si eam p̃stitit.l. procurator ad exibendũ.§.j.cũ sim.j.rẽ ra.ha.& idẽ † si nõ p̃stitit cautionẽ rati, q.a ille q tanq̃ procurator Titij ꝯparuit,& mecũ litigauit,semper teneẽ mihi ondere se fuisse pcuratorẽ,prout asseruit, alias debet teneri ad interesse.ita voluit Bar.in l.licet.C.de pcu.& l.j.C.credi. eui.pig.nõ debere.& per Bal.in l.j.§.j.j.de p̃t.lbp. & in l. pcurator q p euictione.j.le eu. ¶ Et idẽ est i pcuratore ex pte rei,q.a valet iudicatũ ꝯ ipsum procuratorẽ,& snia ꝯ ipsum exequeẽ.l.Plautius j.de procu.ad qđ ẽt vide gl.i d.l.licet ad fi.C.de procu.¶ †Et sic paret q nõ est differẽtia inter procuratorẽ actoris , & pcuratorẽ rei, q̃tum ad hoc,vt valeat iudiciũ. Solũ est differẽtia, q.a ex parte rei comparens sine mãdato ad defendendũ admittitur ẽt pro inuito & ẽt nolente actore,vt j.dicit gl.Quia fauorabilior est cã defensionis. secus in procuratore actoris,q.a nõ admittiẽ q̃n cõstar eũ mãdatũ nõ hr̃e,nisi sit coniuncta psona.l.sed & hę. in prin.j.đ procu. ¶ In ea.ibi praestat olim &c. declara vt per Bart. in l.si procurator meus.j.de procu.in l.si cũ hoiem.j.de fideiu. ¶ In ea ibi so.ibi in pcuratore rei &c. hęc est p̃ma sol.ad l. si añte.j.iud.solu.q̃ est vera & cõiter approbata.vel largius loquendo ſm Pet.Cy.& Ang.hic, & Bar.in d.l.si ante. dic q hic, loquitur in recipiente satisdationem, sed lex,si ante,loquitur in p̃stante cãm.† ex quo infertur q si pcurator actoris carens mandato p̃stat satisdationẽ de lite psequẽda ſm formã auc.gñalr.C.de epi.& cle.& mutata sit persona talis pcuratoris,vt q.a superuenit mãdatũ,vel alia fiat mutatio đ qua loquitur tex. i d.l.si ante , extinguitur satisdatio ſm eos.circa qđ adde q dicã j. circa fi. ¶ † In ea.ibi non trahitur retro &c.vult glo.q ratihabitio solũ trahitur retro in pcuratore actoris qui egent sine mandato & non in procuratore rei . Sed in hoc cõiter reprehendiẽ & bñ,primo p l.licet.j.de iud.q̃ indi.loqẽ & scđo per tex.in l.si mater.§.fi iure.& ibi no.j.dẽ exce.rei iudi.vbi loquiẽ in pcuratore rei. Tertio,q.a nõ est dr̃ia inter pcuratorẽ actoris & pcuratorẽ rei quo ad validitatẽ iudicij, vt dixi. In vno tñ casu posset saluari ista gl.ſm Ang.& Pau.de Ca.h̃,videlicet q̃n defensor rei suscepisset iudicium aio nouãdi obligõnẽ rei actore consentiente,iuxta no. in l.solone.j. de so.nã tũc nõ potest reus ratificare cũ nõ fuerit gestũ noie eius. nã q.s ratũ habere nõ potest nisi id q eius noie gestũ est q̃tũ ad validandũ actũ.l.si pupilli.§.sed si ego.j.đ neg. ge. & istud ẽt est de mente Bar.in d.l.si ante.¶ In e. ibi inuito actore &c. hoc est verũ tñ si animo nouandi obligõnẽ rei suscepisset defensor iudiciũ,q.a tunc inuito actore nõ admittiẽ. vt no.gl.in d.l.solutionẽ. & ita intelligitur.l.si mandato meo.§.j.j.man.¶ In ea.ibi nullus est &c.hęc differentia quã facit inter pcuratorẽ actoris & rei,non est bona vt probaui s̃.in prin.huius gl.Itẽ inquantũ gl.in hac ratione dr̃iae videtur velle q dicatur fieri mutatio solũ q̃n status mutatur de aliquo in aliquẽ.secus quando de nullo in aliquẽ non probaẽ lege & est contra.l.cum nemo.cum ibi no.C.de acqui.pos.licet ad hoc, vltimum posset responderi per no.per glo.in l.iij.§.illud.j. de acqui.pos.Ex quibus patet q hæc prima ratio differẽtię assignata per gloss.non est bona, & q glos.fere in omnibus male locuta sit. ¶ In ea.ibi,respondeo immo optima est &c.hanc gl. tenet Bar.in d.l.si añ.nec ẽt Ang. & alij post eum hic & bñ. Quia q̃n non ꝯstat de prohibitione facta coniunctę personę agenti,habet agens legitimam personã standi in iudicio sine mandato sicut defensor rei sine mandato. Item istud esset nimis restringere.l.iij. allegatam .s. vt non procederet in casu in quo agens posset agere pro inuito. ¶ Pręterea ratio q̃ assignatur in seq.parte. gl.i ver.adde & aliã, habet locũ ẽt in casu i quo ꝯiũcta psona ageẽ posset pro inuito stat ꝯcfo q vera est scđa rõ dr̃ie posita in ver.adde & aliã . quã declara vt h̃,per Bar.cũ quo alij transire vñr.¶ †Tñ ꝯ eum subtiliter adducit Ful.quia si defensor sine mandato dedit fideiussorem de iudicato soluẽdo,& postea superuenit mandatũ pp q procurator nũc suscipiat defensionẽ, pcuratorio noie, debet tanq̃ pcurator promittere de iudicato soluendo, per regulam.l.j. C. de satis.

¶ Et

¶ Et pro executione sñiç ƺ cum late posset agi ƺ ipsum procuratorẽ ex sua ꝓmissione iud. sol. l. si ꝓcuratores meus. ad fi. j. de ꝓcu. & ñn glo. in d. l. Plautius. eo. ti. ¶ Ergo nõ mutaꝛ ꝑ ꝑ respectũ suũ ꝑ ꝑ quem fideiussor se obligauerat, sed adducitꝛ nouus respectus dñi ƺ quẽ ẽt põt exequi sñia. ergo nõ est bona rõ illa quã reddit hĩ

11 Bar. põt gl. & iõ Ful. reliquit cogitandũ. ¶ † Sed potes rñdere ꝙ fideiussor q ꝓmisit de iudicato sol. ꝑ defensore ɔparente sine mãdato vꝛ ꝓmisisse ꝑ illa sñia in qua ipse tanꝗ defensor cõdẽnaretꝛ, nõ aũt ꝑ illa in qua dñs seu eius ꝓcurator cũ mandato ɔdẽnaretꝛ, vt dicit gl. hĩ, & probaꝛ in d. l. si ante. Nã si secus diceremus, sequeretꝛ ꝙ deberet fideiussor teneri ẽt pro sñiç executionẽ, q̃ peteretꝛ ƺ dñm ad quẽ habuit respectũ fideiussor. Itẽ licet possit ɔueniri ꝓcurator hñs mandatũ si ꝓmisit iudi. sol. tñ qa hoc facit virtute officij sibi mãdati à dño, habet oĩno regressum ƺ dñm, ideo tunc censetꝛ cã quo ad cõmodũ oĩno pertinere ad dñm, nõ sic qñ nõ habet mandatũ. l. ẽt. C. mã. iunctis not. in l. iij. §. in hac. j. iu. sol. Nõ mirũ si dicimus mutari respectũ ꝑ ꝑ mandatũ. Itẽ fideiussor promittens ante mãdatũ nõ vꝛ respectũ hr̃e ad ꝓmissionẽ quã fecit defensor post mandatũ. ¶ In ea. ibi à dño in eũ vel econtra &c. exẽpla vide in l. in causæ. §. pe. & fi. j. de procu. ¶ In ea. ibi, vel aliquo in seipsum tiam in casu huius. l. de persona procuratoris non hñtis mandatũ facta est mutatio ad seipsum hñtem postea mandatũ. ¶ In ea. ibi de vna persona ad aliã, nam cũ fiat. l. permittẽte non põt dici dolus. l. Gracchus. C. de adul. ¶ In ea. ibi à quo fiat &c. vt l. iam tamẽ. §. nũc videamus. j. iud. sol. ¶ In ea. ibi, alij vero. hic ponitur. ij. sol. ad d. l. si ante. quã sol. gl. hic reprehendit, & recte. Cui adde ꝙ ista sol. est ƺ tex. in ver. petiturus. & melius in ver. agere institueris. vbi patet ꝙ tp̃e mandati nondũ ceptũ erat iudiciũ, & sic lis nõ erat contestata. l. amplius. j. rem ra. ha. & in auc. q semel. C. quõ & qñ iud. Preterea ista sol. esset ƺ l. j. §. fi. j. q b. mo. pig. vel hypo. sol. vbi si mutatio fuit facta post iudiciũ ceptũ, satisdatio extinguitur. ¶ In ea. ibi, postea plenior sit condõ. &c. subaudi, & sic maior esset mutatio, ideo facilius deberet extingui satisdatio. ¶ In ea. ibi, porro. &c. gl. hic, vꝛ ponere tertiã sol. ſm Azo ad d. l. si ante. & ista sol. & etiã precedens importat ꝙ nõ sit dña inter procuratorẽ actoris & rei, intentio glo. hic est ponere sol. tertiã, q̃ est ƺ ad proximã precedẽtem sol. videlicet ꝙ distinguaꝛ an mutatio fiat ante lit. conte. & habeat locũ iste tex. aut post lit. cont. & habeat locũ. l. si ante. sed ista sol. est contra tex. in d. l. si ante. in prin. in ver. ante ceptũ. preterea qñ procu. actoris caret mandato semper dicimur esse añ lit. ɔt. qa lit. conte. nulla est, & iudiciũ redditur nullũ. l. licet. C. de procur. ¶ In ea. ibi. ante lit. ɔte. nam vsq; ad lit. cõte. satisdatio peti potest. l. de die. §. si seruus. & ibi dixi. s. eo. ¶ In ea. ibi l. contrana. sed rñde ꝙ hic, ob ratihabitionẽ & mandatum superueniẽs fingitur eadẽ ꝑsona q̃ erat tp̃e satisdationis, & oĩ tp̃e habuisse mandata. l. licet. j. de iud. Reliqua quo ad mãm huius. l. ſm hanc. j. lec. vide ꝑ Bar. in

12 d. l. si añ. & ꝑ Ang. hĩ, † q inter cetera limitat. d. l. si añ. non hr̃e locũ in iudicio in quo intẽtata eẽt actio famosa, ꝑ l. seruus. de infa. quã ad hoc dicit esse sing. sed certe. l. illa non probat hoc, ideo Ful. hic, non sequitur hoc, & põt dici ꝙ in casu. d. l. seruus. per mutationẽ persone non censetur facta mutatio status causæ quo ad infamiã. Bal. etiã hĩ, limitat no. d. l. si añ. in fi. nisi comparens pro reo egisset tanꝗ procurator hñs mandatũ, qa tũc si postea vere superueniat mandatũ, nõ extinguitꝛ satisdatio antea prestita, qa per mandatũ superueniẽs semper fingitꝛ fuisse eadẽ ꝑsona, vt hĩ. secus si à prin. cõparuisset tanꝗ simplex defensor, sine mandato, qa tunc loquitꝛ text. in d. l. si ante. sed istud est aliquantulũ restringere. d. l. si añ. & Bar. ibi expresse tenet ɔtrium, dum reprehẽdit ibi opi. Mar. de sil. Item ratio ob quã ibi extinguitꝛ satisdatio ſm ꝙ declaratur illa per Bar. hĩ, vꝛ hr̃e locũ etiã in eo qui comparebat tanꝗ procurator cũ mandato, si vere illud non hẽbat per l. Plau. j. de procu. tñ saluari põt limitatio Bart. si fideiussor putabat illum habere mandatũ ꝓ quo fideiussit, & sic vꝛ habuisse respectum ad personã domini, secus si sciuisset eũ nõ habere mandatũ, tũc secus, qa sciebat sñiam

13 illam nõ posse exequi, nisi ƺ procuratorem. ¶ † In ea. ibi, alij vt Bal. &c. gl. superius locuta est ſm. j. lec. q̃ est ꝙ iste tex. intelligatur de satisdatione iu. sol. hic, ponitur. ij. lec. ꝙ intelligatur de satisdatione de iudicio sisti, & vꝛ velle ẽt hic, glos. ponere quartam sol. ad d. l. si añ. videlicet ꝙ mutatione ꝑsonæ extinguaꝛ satisdatio de iudicio sisti, hĩ. & ita istam glo. intellexit Bar. in d. l. si añ. sed ipsemet reprehendit hoc, qa facilius promittitꝛ satisdatio de iudicio sisti, q̃ de iudicato soluẽdo, vt paret in l. greç. §. & post litẽ. j. ꝺ fideiu. sed Pau. de Ca. hĩ, tenet opi. huius gl. qa in satisdatione de iudicio sisti, nõ hꝛ respectus ad sñiam, sed ad ipsũ sistere, in iudicio, & ad factũ ipsius defensoris, vt sistat, & licet superueniat mandatũ, iste respectus nõ mutaꝛ, & sic rõ quã assignat Bar. in satisdõne iudi. sol. non habet locũ in illa. & pro hĩ, dicit Pau. de Ca. ꝙ nõ bñ loquitꝛ Bar. in d. l. si añ. dicẽs ꝙ illa. l. haberet locum in fideiussore dato ab actore de lite ꝓsequenda, vt retuli. s. tñ nõ videtur verũ ſm Pau. de Cast.

14 † qa eo casu ꝑ mutationẽ status personæ nõ vꝛ mutari respectus ꝑ ꝑ quẽ fideiussor ꝓmisit, sed in oĩbus puto Bar. rectius loqui, nã quo ad satisdationẽ de iudicio sisti, dico ꝙ opi. Bart. probatur per d. l. si añ. satisdatione. n. iu. sol. propter clausulam de defendendo tacite comprehendit promissionẽ de iudicio sisti, vt no. glo. in l. filius. j. eo. & in l. si defunctus. §. fi. & ibi ẽt Bart. j. de procu. licet quo ad quædã sit aliqualis dña q̃ non cõcernit propositũ nostrum, vt per Bar. in d. l. filius. & tñ satisdatio iu. sol. in totũ expirat mutatione ꝑsonç illius q satisdationẽ p̃stat, vt d. l. si ante. ergo idẽ est in satisdatione de iudicio sisti. Itẽ ex quo defensor cõparuit postea tãquã procurator hñs vere mandatũ, debuit actor petere de nouo satisdari de iudicio sisti, cũ cõpareat vt noua ꝑsona, & p̃stita noua satisdatione est consultum actori quo ad prosecutionẽ iudicij ꝓsequẽdi per istũ ꝓcuratorẽ. Nimirũ ergo si prima satisdatio quãtum ad hoc nõ durat, cũ vlterius non ꝓsequaꝛ iudiciũ, vt simplex defensor sine mãdato. ex istis ẽt verificatur opi. Bart. quo ad satisdationẽ actoris de lite ꝓsequenda, quæ est similis satisdationi de iudicio sisti. ¶ In ea. ibi, ꝙ nõ placet, imo placet doct. magis cõiter ꝑ d. l. de die. §. quidã. nõ diuinando. & plenius videbimus in l. sciẽ-

15 dũ. in prin. j. eo. sequens sol. ẽt ꝓcedere. † ¶ Verum aũt fideiussor præstitus ab aliquo tãquam procurator obligetꝛ, si ille nõ sit procurator, vide per Bar. & alios in l. de pupillo. §. fi. j. de ope. no. nun. & per Ray. in d. l. si ante. vbi reprehendit Bar.

Idem lib. lxxvij. L E X X I I.

1 *Institutus an teneatur cauere de restituendo ipsi substituto.*
2 *Cauere de restituẽdo hæreditatẽ, an teneaꝛ institutus uenientibus ab intestato.*
3 *Cauere de restituẽdo hæreditatẽ, an teneatur pupillus institutus substituto.*
4 *Testis deponens quòd ista audiuit dici ab omnibus, debet intelligi, scilicet de ea re loquentibus.*
5 *Instrumentum in quo dicitur quòd omnes canonici interfuerunt, redditur falsum, si apparet unum tantum non interfuisse, nisi ille esset exemptus.*

INter oẽs. Institutus sub ɔdõne, si ea pẽdẽte possessionẽ rerum hæreditariarũ de iure vel de facto fuerit adeptus, teneꝛ indistincte cauere de nõ diminuẽdo bona, & de restituẽdo ipsi substituto in defectũ ɔdõnis sub qua erat istitutus hr̃s, q̃ cautio tũc ɔmitteꝛ cũ defecta ɔdõne substitutus adiuerit ex substõne, & egerit petitione hęred. & fuerit declaratũ ipsum substitutũ eẽ hr̃dẽ. debitor vero ex alia cã q̃ ex vlt. vol. si est obligatus ĩ diẽ, vel sub ɔdõne cogiꝛ cauere ꝺ soluẽdo adueniẽte die vel ɔdõne, quã cautionẽ ita demũ p̃stat, si subsit iusta cã suspicionis. h. d. tex. cũ gl. & cũ l. seq. ¶ In tex. ibi, cauere debere. s. ẽt si ñ subsit cã suspicionis, qñ est dubiũ ex vlt. vol. vt hĩ, & ꝑ totũ ti. j. vt le. no. ca. ille ti. tñ loqꝛ in legatarijs & fideicõ. q b⁹ hr̃s ob aditionẽ hr̃ditatis teneꝛ ad restõnẽ legati, seu fideicõmissi, cũ hẽant ipsi capere de manu hr̃dis, iuxta l. nõ dubiũ. cũ ibi

1 no. C. ꝺ le. sed ĩ hac l. dꝛ plus † s. ꝙ substituto vulgari, & sic directo substituto cui istitut⁹ ñ est grauat⁹ restituere, sed capit iste substitutus hr̃s de manu ꝓpria. l. cũ hr̃des. ĩ pri. de acq. pos. teneꝛ ipse hr̃s istitutus cauere ꝺ restituẽdo ipsi substituto, ꝙ est valde no. ſm oẽs hĩ. Et queadmodũ cautio de qua loqꝛ totus ti. vt le. no. ca. p̃staꝛ cũ fideiu. l. si is à quo. cũ si. j. vt in pos. le. ita ista cautio p̃stabiꝛ cũ fideiussore cũ ista sit inducta ad siĩtudinẽ illius. facit qꝺ no. Bart. ĩ l. in

2 oib⁹. j. de iud. † & istã cautionẽ p̃staret ẽt institut⁹ veniẽtib⁹ ab intestato, si neminẽ substitutũ hr̃et ꝑ eãdẽ rõnẽ ſm Paul. de Ca. hĩ, de quo dubitauit Spe. ĩ ti. de test. §. pe. ver. q d si q s est sub ɔdõne istitutus. & ibi vide ꝑ Io. An. dicit tñ no. Bal. hĩ ĩ lect. ant. ꝙ illud ꝙ hr̃t

3 locũ in substituto, nõ hr̃t locũ ĩ substituto pupillariter, † qa pupillus istitutus nõ posset cogi cauere tali substituto de rest. hę. ipsiua pupilli cũ mortu⁹ erit, ali. no. ꝑ gl. ĩ l. cũ Archimedorũ. C. vt in pos. leg. ꝙ est sing. no. ꝑ limi. hui⁹ l. tñ illa gl. apte sentit ɔtriũ iũcto tex. quẽ gl. alle. & ĩspecta rñsione data ꝑ gl. ad illũ tex. dcm̃ tñ Bal. puto veri⁹, qa ꝑ pupillarẽ substõnẽ succediꝛ pupillo, nõ aũt testõri, insti. de pup. subst. ĩ ꝓn. ĩ ver. ipsi filio &c. & sic tractaꝛ de hr̃di. pup. sed ita est ꝙ cautio & dispõ iter viuos facta de hr̃ditate viuẽtis nõ valet, nisi ipsemet viuẽs volũtarie assensũ ferit tali dispõni. l. fi. C. de pa. ergo nõ dẽt ipse cogi, si volũtarie cauere noluit. Nec ob. d. l. Archimed. qa ibi loqꝛ de fideicõmisso vbi ꝑ ꝙ succediꝛ nõ hr̃di rogato, sed testõri. l. cohęredi. §. cũ filiæ. j. de vul. & pu. & siĩr ĩ casu hui⁹ l. ꝑ substõnẽ vulgarẽ ꝺ qua loqꝛ hĩ, succediꝛ testõri. istĩ. ꝺ pu. ĩ ver. pñs sit hr̃s. & ꝑ opi. Bal. all. decil. Bar. ĩ l. is põt. j. ꝺ acq. hę. ĩ ver. sed circa hĩ q̃ro, an substitut⁹ pupillaris &c. Itẽ limita hãc l. nõ hr̃e locũ ĩ fisco hr̃de instituto, qa nõ cogiꝛ cauere l. j. §. si ad fiscũ. j. vt le. no. ca. Et siĩr fallit in multis alijs casibus in q bus nõ habet locum cautio introducta ꝑ tit. vt le. no. ca. q in illo tit. sparsim ponuntur, iõ ꝑ te videas. ¶ † In text. ibi, ex cã. i. suspicionis, quæ superueniat

iij.§.j.ibi,alioquin &c.j.de iurein.& cui incūbat onus pbādi q nō pt satisdare,vide Ang.in l.sciēdū.ad fi.prin.j.e. vbi dicit q incūbit allegāti se nō posse satisdare.sed tn pbabitur p iurm vt dixi,licet Ang.alr sentiat i d.l.sciēdū.sed nō bene.& dicit Cy.h in addi.reprehendēdo istā glo.q nō reqrit q pcise iuret[a] se fideiussorē dare nō posse,qa subiret anceps periuriū ꝯ l.videamus i prin.j.de in li.iur. sed satis est q iuret se credere d facili n posse dare p l.de die.§.pe.& fi.j.e.& ita refert dicere Odof.in auc.gnālr.s.all. alij de h non faciūt mētionē.tn p opi.gl.vr tex.in d.auc.gnālr.nihilominus salua opi.Cy.per l.si fideiussor.§.j.in ver.facile.j.e.facit.l.nepos.j. de ver.si.p q declarat id q hr in d.auc.gnālr.q no.qa ab alijs nō reperio tactū.¶ †Itē qn nō posset in loco iudicij satisdare,vt qa esset forēsis,pt remitti ad locū domicilij,vt ibi satisdet fm Paul. de Ca.h,p l.si fideiussor.§.si necessaria.& l.de die.§.tutor.j.eo.¶ †In ea.ibi,& facere q caueat &c.& sic p p ipotētiā satisdādi,stat iuratone[b] cautioni.q Bal.Pa.de Ca.h limitāt nō hre locū in criminalib. alle.l.j.& l.si qs resi.j.de cust.reo.adde gl.q h exprsse sentit in auc. vt nulli iud.§.necessariū.i ver.iudicij.iūcto tex.Itē pterq in muliere vt ibi I tex.& in auc.nouo iure.C.de cu.reo.& de vtroq, no.Bal.in l.sed & si is.s.de in ius vo.bn facit q no.Bal.i l.si fideiussor.§.j.j.eo.& no.ēt Bal.in l.si qs post.j.de test.Sunt & alij plures casus no.in qb.ob ipotentiā non excusat à satisdōne licet offerat iuratoriā cautionē de qb.vide p gl.& doc.in l.iij.C.de vsufr.& fin.p Bal.in auct. ei q iurat.in princi.C.de bo.auc.iu.pos.in auc.cui relictū.C.de indi. vi.tol.& in l.fi.in iij.no.C.de bo.auc.iu.pos.i auc.cui relictū.C. de indi.vi.tol.& in l.fi.in iij.no.C.de or.cog.& in l.iij.in prin.j.de ꝯdi.ob cām.& i l.hac edictali.§.his illud.C.de secū.nup.& i l.ij.s.de vsufr.le.vbi ponit circa h vnā no.limitationē p qua est text. in l.ij.C.de tut.& cu.q sanf.tiō dede.Alias limitationes vide p gl.& doc in c.qua fronte.de ap.in ver.cautioue.& p Cyn.in l.vniuersa in ij.q.& ibi Bar.& Sal.de pci.impe.of.& p Ia.de Bel.& Bal.in d.l. de creationib^9.de epi.au.& Ray.& Imo.in l. nō facile.j. si cui plusquā per l.fal.& in l.filiusf.§.diui & p illū tex.j.de le.j.p Ant.de Bu. i c ij. ad fi.de seq.pol.& Pau.de Ca.in l.ij.in prin.& i l.si ꝯstāte.§. quoties.j.so.ma.& i l.si fideiussor.§.j.& §.fi.& ibi dicā.j.e.in qb.oib. locis inuenies plura singlr dicta in h artu.†& subdo,q illi q liberant pstādo iuratoriā cautionē,debent tn obligare bona sua, vt d.l.multis & dictū fuit s.retigit hic Ang.an fideiussor de iudicio sisti dicatur fideiussor pprie,qa gl.mag.huc in prin. exponēdo fideiussorib.i. promissoribus sensit q non.dicam.j.l.proxi.§.j.

ADDITIONES.

a ¶Pręcise iuret. Vide per eundē consi.lviii.in.lib.Fran.de Are.consi.lxxxviii.

b ¶Fran. Cur. Iuratorię. Dic q vbi cautio de necessitate est prastanda, nō statur iuratorię cautioni ideo dicit Ro.consi.cccexxxix.q debitor qui petit inducias quinquennales,qui tenetur satisdare ex dispositione,non liberatur iuratoria cautione & tu vide eundem Alex.in consi.xxxv.in prin.in iii.vol.

Vlpianus lib.v.ad edictum. LEX II.

1 *Fideiussor de iudicio sisti debet esse idoneus facultatib^9,et facilitate cōueniēdi.*
2 *Fideiussor idoneus non dicitur persona rixosa, & cauillosa,quia non intelligitur idoneus facilitate conueniendi.*
3 *Fideiussor pōt conueniri ēt nō facta discussione cōtra principalem, ubi debitor principalis nō est idoneus facilitate cōueniēdi,ut qa esset i loco munitissimo.*
4 *Fideiussor ēt non idoneus facultatibus admittitur ubi principalis est diues.*
5 *Fideiussor ad hoc ut sit idoneus, debet possidere immobilia n si talis fideiussor inueniri nō pōt,quia tūc accipiendus est possessor mobiliū puta mercator,nec mirum quia si nō pōt inueniri,statur iuratoriæ cautioni, q limita ut hic.*
6 *Fideiussor si desijt esse soluēdo postquam fideiussit,an sit iterum cauendum.*

Fideiussor. †Fideiussor de iudicio sisti dēt esse idoneus facultatib. & facilitate ꝯueniēdi h.d. ¶ In gl. ibi munitissimo loco. Gui.de Cu.& Cy.hic in addi. & Ang.hic intelligebāt hoc esse verū,qn iste locus nō erat sub eodē rege seu superiore sub quo erat reus principalis.secus si sub eodē rege, cū tūc p illū superiorē cogi posset & ꝯ eu fieri executio q̄uis locus sit munitissim^9.sed Bar.Sal.& d.Pau.& cōiter alij trāseūt cū hac gl.si fideiussor hēat custodiā illius castri, ita q iudex in ipsum nō posset facere executionē l.j.ad fi.cū l.seq.j.de alie.iu.mu.& idē dicit Bar.h† si fideiussor eēt psona rixosa, seu cauillosa,qa nō intelligit idoneus[a] facilitate ꝯueniēdi,p d.l.j.ad fin.cū seq.p quo addo bo.tex.i l.si qs stipulat^9 sit stichū.§.fi.& ibi no.& doc.j.de ver.ob.bn facit q no.gl.i l.ij.in prin. in ver. suspectū.ff.so.ma.¶ †Ex his ēt infert Ang.h,q.vbi principalis debitor nō eēt idoneus facilitare ꝯueniēdi,vt quia esset in loco munitissimo,tūc ēt non facta excussione ꝯ eum, posset agi ꝯ fideiussorem.de quo dic vt dixi post Bart.& Imol.in l.decem.j. de verb.ob.& ibi etiam post Imo.dixi qd si debitor principalis erat rixosus vel cauillosus an idē erit.¶ In ea.ibi scholaris &c.de hoc est text. in l.j.& ibi fuit dictū.s.si quis in ius voc.¶ † Extra glos.adde quod vbi principalis esset diues,tunc admitteretur fideiussor ēt nō idoneus facultatib. vt probat in l.mulier.cū ibi not.per gl.in ver.plenissime.C.de iu.do. pro quo facit, qa vbi principalis est euidenter diues & soluendo, vr q nō teneat ad præstationē fideiussoris,vt dixi.s.l.proxi.fm aliquos vt ibi dixi.¶ †Scdo,adde fm Ang.h q fideiussor ad hoc vt sit idoneus,debet possidere imobilia,alle.gl.in auc.de exlu.re.§.iniūcte pro.aliàs in §.sancimus i ver. fideiussione ar.insti. de repli.§.fi.nisi talis fideiussor inueniri nō posset,quia tunc bn accipiendus esset possessor mobiliū puta mercator.fm Ang.h alle.not.Spe.in ti.de satis.§ dicto ver.quid si scholaris.cū quo ēt transit Io. Fab. insti.de satis.§.j.facit.l.si fideiussor.in prin.j.eo.nec mirū qa videmus q qn fideiussor inueniri nō pōt,stat iuratoriæ cautioni, vt no.s.l. pxi.& ad no.p gl.in d.l.suscepto,vide p Bar.in l.prętorię.j.de pto. sti.& l.sciendū.in fi.prin.j.e.& in rub.j.iu.sol.& in l.si defunctus. §.j. & ibi etiā Ang.j.de procu.& Ang.in l.filius.j.eo.¶ Quā gl.ēt limita non hre locū in fideiussore dato à coniuncta persona petētis fideiussorē,vt videbimus.j.§.pxi. vel dato à ꝯiūcta psona fideiussoris p ea q hūr.in l.j.& ij.s.in ius vo.vt ca nt.& no.Bar.in d.l. sciēdū.in fi.pn.j.e.nā in dictis casib.locum nō habet dispō huius l.vt videmus.j.§.pxi.¶ Itē limita.d.gl.nisi fideiussor inops. & nō possidēs imobilia esset multū fidelis psona[b] & ꝯsueta seruare pmissa, qa habebit p idoneo.Ita sing.dicit Pau.de Ca. in d.l.si qs stipulatus sit stichū.§.fi.p illū tex.in fi.& ita limitat istā l.sed h nō puto verū,qa ille tex.nō pbat.nā vult ibi lra q nō solū facultates debent esse sufficientes, sed ēt requirit conueniendi facilitas vt dicit iste tex. nā si vera esset limitatio Pau.de Ca. sequeret absurdū q si decederet talis fideiussor q erat inops & fidelis psona, nō esset ꝯsultū ei cui datus fuerat fideiussor, q nō est dicēdū isti. de repli.§.fi.& no.i d.§.suscepto.bn facit id q no.Bar.in rub.de eo qui mit.in pos.cā rei seruan.†Quid aūt si fideiussor postq fideiussit desijt esse soluendo,an sit iterū cauendū?vide aliquid per Ang.& hic,hr in l. prætorię. la ij.j.de pt.stip.& ibi vide Bar & per Ang.in l.quoties & in l.si ab arbitro.& ibi forte dicetur. j.eo.& aliquid per Bart.in l.iij.ad fi.j.de fideius.¶ Vltimo solus Gui.de suma.h ad litationē huius l.dicebat, q licet in fideiussore d iudicio sisti requirat q fideiussor sit idone^9 facilitate ꝯueniendi,vt h, tn in fideiussore ꝯctus putat q satis sit q fideiussor sit talis,talis q possit obligari, & sit idoneus facultatib.licet nō facilitate cōueniendi per l.iij.j. de fideius. qd mihi non placet per d. l.si quis stipulatus sit stichum.§.fina.& per istum text.ex identitate rationis per quæ iura suppletur.& declaratur.d.l.iij.

ADDITIONES.

a ¶Idoneus. Idem si habet bona,quæ non possunt possideri sine magna difficultate vt dicit Bal.consi.lv.j.lib.

b ¶Tho. Dipl. Fidelis persona. Facit quod vult gloss.not.in l.i.§.is autē.j. de ripa mu. de qua Ias.in l.i s.eo.& vide Bald.in c.ii.de iu.& an.in l.cum non facile.j.si cui plusquam per legem fal.

SVMMARIVM.

1 *Satisdatio de iudicio sisti prastita ei qui non potest esse in iudicio,vel ab eo qui non potest esse in iudicio,vel ab eo qui non potest se obligare,non valet.*
2 *Satisdatio non tenet vbi non tenet iudicium*
3 *Satisdatio prastita à iudice incompetenti de parendo mandatis suis,vel de soluendo iudicatum,ipso iure non tenet cum iudicium sit nullum.*
4 *Excommunicatus non potest agere in iudicio,potest tamen esse fideiussor,quia potest contrahere & conueniri.*
5 *Fideiussor de iudicio sisti,non videtur proprie fideiussor.*
6 *Fideiussor potest intercedere non solū pro eo qui cogi poterat iure obligationis & actionis sed ēt pro eo q cogi poterat et tenebatur solū officio iudicis nobili.*
7 *Fideiussori an & quando competat beneficium excussionis.*

§.Si quis his. †Satisdatio de iudicio sisti,pstita ei qui non pōt esse i iudicio, vel ab eo qui nō pōt esse I iudicio,vel ab eo q nō pōt se obligare, non valet.h.d.fm oēs lec.¶† Not.fm Bal. q vbi nō tenet iudiciū ibi nō tenet satisdō.† Et iō vr fm cū q satisdō præstita iudici incōpetenti de parendo mandatis suis,vel de soluendo indicatū,ipso iure nō teneat,cum iudiciū sit nullū,[a] q est no.fm eum.bn facit,licet ipse non alleget.text. in auc.offerat.C.de li.ꝯte.inducendo vt per Bar.in l.quidā ꝯsulebāt.de re iud.& in l.vir bonus iud. sol.¶ Itē no.fm. primā lect. q si excōmunicato vel bannito agere non valenti datus sit fideiussor de iudicio sisti, non valet fideiussio.¶ In glo.mag.tene primam lect.¶ †Scda vero lec.nō videt procedere, qa excōicatus n pōt agere in iudicio.c.intelleximus.de iud.tn debet posse esse fideiussor,qa pōt ꝯhere & ꝯueniri.c.si vere.d sen.exc.& plene no.i c.veritatis.d do.& ꝯt.iūcto.c.cū iter.de exce.¶ Tertia lec.q̄uis sit vera i se,tn n bn pt adoptari ad illū text.qa isto iure ffog. talis satisdō erat incognita.

ADDITIO.

a ¶Nullum. Facit quod no.Bar.in l.si filius.ff.de inter.ac.quod iudicio existente nullo modo potest resultare aliquis validus effectus & ita sequitur Lud.cōs.ccxxiii, vbi dicit quod in iudicio nullo,quis non potest dici contumax.

gnita.¶ Quarta lec.facit uiolẽtiã literę,vt hic p Bart.¶ † In ea ibi; fideiussor dici &c.no.ex gl. q fideiussor d iudicio sisti nõ dr̃ ꝓprie fideiussor,& p ꝯñs hęc lex & ferè oẽs leges huius tit.q istũ appellãt fideiussorẽ,loquũt ĩproprie. & ita dicit gl.i l.Barsatorã.C.de fideiuſ.& sentit idẽ gl.i rub.š.i ius vo. vt eãt.& gl.fi.in l.j š.eo.ti.dum exponit fideiussorib.sed Gui.de Cug.& Ful.& Ro.h̃,& Bar.j.eo.l.j.§ fi.& Aug.in l.j.š.e.& Ro.in l.grecę.§. & post litẽ.j.d fideiuſ.ꝯtrũ tenent,p q.b.facit,q.a principalis tenet sister,vt in rub. š.in ius vo. vt eãt. & patet ex isto tex.vbi ad h̃ vt fideiussio teneat, oportet q principalis sit ꝑsona q in iudicio sistere teneat,& possit cogi iudicis officio sistere & ꝯparere.l.ij.š.si q.s ĩ ius vo.l.ꝯsentaneũ. C. quõ & qñ iu.† & fideiussor põt intercedeř nõ solũ ꝑ eo q cogi poterat iure obl̃onis actionis,sed ẽt pro eo q cogi poterat & tenebař solũ officio iud.nobili.l.cũ q.s.§.si q.s j.eo. ſm vnã lec. j.de sol.vel mercenario.l.cẽtũ.& l.fi.j.de eo q cer.lo.& plene p Bar.in l.Marcellus de fideiuſ.gl. aũt h̃ nõ habuit respectũ ad obl̃one de sistendo qua teneř reus,sed ad obl̃onẽ principalẽ,puta ex mutuo ꝑ quo cõueniebař principalr̃ reus.¶ Et subdit Guid.de Suza.h̃,q iste fideiussor habet bñficia,q cõceduntř fideiussorib.& sic hẽbit bñficiũ excussionis positũ i auc.pñte.C.de fideiuſ.Bal.h̃ dicit q si fideiussor intercessit p nõ obligato,tũc vera est gl.secus si præcessit obl̃o rei principalis de iudicio sisti,& tũc hẽbit bñficiũ excussionis fideiussor si cõueniař ad interesse. † sed si cõueniař vt sistat,põt cogi offõ iudi.ad sistendũ,& nõ hẽbit bñficiũ excussionis.alle.l.cũ ꝑ quo.š. de in ius voc.& hoc debet esse verũ in ciuilib,sed in criãlib. dicit q fideiussor nõ habet bñficiũ excussionis indistincte, sed officio iudicis ꝯ eũ ꝑcediř executiue alle.l. si quis reũ.j. de cuſt.reo.& vide Bar.ad fi.q est no.Sal.hic dicit q ista gl. ꝑcedit qñ reus principalis pro quo q.s fideiubet,nõ erat pñs, vel qñ q.s in se principaliter suscipit obligationẽ,alias si reus principalis permittat sistere vel sit pręsens,& taceat,tunc fideiubens dr̃ proprie fideiussor per hanc l.cũ si.Pau.de Cast.hic dicit q si solus fideiussor se obligauit, tunc ꝑcedat ista gl.& idẽ sentit gl.in l.in eo.§.nemo.j.de re iu.& dicit q istud tenet Bal.h̃,si pricipalis ꝑmisit & dedit fideiussorẽ q simplr̃ dixit se fideiubere, tũc erit ꝑprie fideiussor, q.a cẽseř ꝑmisisse interesse alle.not.in l.si q.s pro eo.in prin.j.de fideiuſ.vbi h̃ nõ notař sed voluit allegare no.ꝑ gl.& doc.in l.cũ filius.§.j.j.de ver.ob.& ibi hoc expressã firmat Imo.per rõnẽ de qua ibi ꝑ eũ,& tunc bñ poterit vti bñficio excussionis.si vero fideiussor,ꝑmisit expresse reũ sisti in iudicio,iudex poterit incipere à fideiussore vt sistat.facit. d. l.cũ pro quo,licet ipse nõ alleget.Adde q Bart.in rub.ff.iud.sol.vr̃ sequi isti gl.quando fideiussor sine principali fuit acceptus.& idẽ tenet expressius.Bal.in l.sancimus.C.de fideiu.¶ Mihi placet q si quis fideiubeat ꝑ eo qui iam fuerat citatus,& sic poterat cogi cõparere officio iudi. dicař ꝑprie fideiussor, vt hic cum si. secus si ꝑ eo qui nunquam citatus fuit,si nõ tenebatur sistere,vt d.l.si Barsatorem.in gl. ¶ An tñ in præcedenti casu habeat beneficiũ excussionis,nõ est tutum recedere ab opi.Bar.circa q vide Bal.in l.fi.§.j. circa prin. C.de vsu.rei iud.vbi etiã tractat quid in fideiussore iud. sol.Ro.tamẽ hic licet non faciat mentionem de verbis Bald.tenet simpliciter q fideiussor de iudicio sisti in ciuilibus habeat beneficium excussionis.alle.glo.in auc.de fi.inst.in princ.col.ix.in verbo, fideiussorem,quę hoc non dicit.de quo articulo ẽt vide subtiliter per Bal.in l.j. C.de conue.fiſ. deb.li.x.& per Io. Fab.in §.j.insti.de satiſ.& per Spe.in.tit.de do.& contu.§.fi. ver.sed pone. vbi tangit q.de qua hic in glo. sed nihil firmat.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiussorem qui tenentur dare ex aliqua causa,potest dare proprium filium.*
2 *Verba geminata pront est dictio qualiscunq; & q̃uncunq; plus operanř q̃ verba simplicia,tñ semper recipiunt restitutionẽ de habilitate ad actũ faciendũ.*
3 *Nullitatis exceptio si prohibeatur apponi contra sententiam.tñ non censetur reiecta exceptio nullitatis surgens ab incompetentia iurisdictionis.*

§.Prætor ait.

Si cõueniantř personę hic ęnumeratę,pñt dař fideiussores ẽt nõ idoneos facultatib. h.d.vsq; ad §.fi.¶ † No. ex ver.sed si filius.q qui teneř dare fideiussorẽ ex aliqua cã,põt dare ꝑpriũ filiũ,sed Ang.dicit hoc verũ tñ i fideiussore de iudicio sisti,& nõ ꝑ alio scõ, quia filius & pr̃ censeř esse vna & eadẽ ꝑsona.l.fi.C.de impu.& al.sub.facit q not.Gui.& Bar.in l.j.š.ti.j.Sed Ful.h̃ dicit istud sibi nõ placere, q.a h̃ est spãle q filius nõ idone⁹ facultatib. accipiař ꝑ fideiussore. ergo vbi alias esset idoneus,posset ꝑstare fideiussorẽ,& idẽ dicit.d. Pau. referẽs ẽt ita sentire Bal.h̃.¶ † No.ex versi.q ait,in verbo qualiscũq;.iunc. gl.i ver.facultates.q licet alias verba geminata ꝑut est dictio, qualiscũq;,& q̃cũcũq;,plus operanř q̃ verba simplicia vt est tex. no.l. l.Balista.cũ ibi no.j.ad treb. sp tñ recipiũt restrictionẽ d habilitate ad actũ faciendũ.¶ Et facit ad aliqua q̃ vide p Bar.& Bal.h̃,q.bus adde tex.in l.j.cũ gl.C.de fide instr.& ibi omnio vide Bal.in c.j.ad fi. de iureiur.i vj.& gl.in l.j.in verbo vtilẽ, & ibi Bar.j.d eo q cer.loco & q̃ no.Bar.& alij.in l.j.§.nũciatio.j.de ope.no.nũ.& in repe.l.4.maxime.in j.q.prin.C.de sac.san.ec.Bal.in l.fi.C.sine cẽ.vel reli.& in l. si qs.in princ.C.de inoffi.test.& in l.fi.C.q legi.ꝑso.in l.milites.C. de test.mili.& i rub. C.q accu.& i lata nobis pudor.C.de adul & i l.j. ff.de test.mil.p Sal.in l.ij.C.de noxa.p Io.de Imo.in l.si vero §.d viro ff.so.ma.facit q no.Bar.in l. diuus Traianus.eo.ti.& in l. j. §. & paruu.j.q vi aut clã.q̃ no. ¶ Et induciř p Bar.h̃ ad q̃õnẽ quã h̃ vide per eũ,& ꝑ eo facit gl.sing.i cle.j.de seqſtr. pos.dicit † q licet à lege vel statuto ꝑhibeař opponi ꝯ sñiam de nullitate, nõ intelligiř reiecta exceptio nullitans surgẽs ab incõpetentia iurisdictionis. de cuius gl.veritate,& de fallentijs ad eã plene scripsi in l.de pupillo §.qui opus.ff.de ope.no.nũ.post Ang.& Mod.ibi.¶ In gl.j.Ful.hic intellexit.tex.loqui de liberis ipsius vocantis de q.b.in prin. huius §. nihil erat dictum, tñ doc. vnr transire cum expositionibus glo.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiussor de iudicio sisti debet prius condẽnari , q.a contra eum nõ est executio parata,sed oportet agere iure actionis via ordinaria ad interesse.*
2 *Contumax r̃spõdẽdo libello vel positionibus,tenetur ad totale interesse nõ expectato q sit contumax in tota instantia.*
3 *Interesse appellatione,venit lucrum de quo actor tractat in actione penali.*
4 *Fideiussor d iudicio sisti an sit liberatus si appellatũ sit à sñia et nõ sit lata sñia sed perempta instantia,vel si actor fuit negligens in prosequendo litem.*
5 *Fideiussor de præsentando aliquem an sit liberatus semel tantum pręsentando.*
6 *Fideiussor de iudicio sisti,si non sisti faciat reum,tenetur actori ad interesse,& debet probari verum debitum in quo tenebatur principalis, vt constet de quãtitate veri interesse.*
7 *Clausula dictamine sapientis si fuerit opportunum operatur effectũ de quo hic.*
8 *Sapiens non potest apponere pęnam non consuetam,et nisi ea quę de iure,seu legitime ex natura contractus veniebant.*
9 *Fideiussor videtur se obligasse quo ad omnia quę sunt de natura contractus.*
10 *Fideiussor q fideiussit pro inquisito , et pro vulnere sit pęna incentũ q̃ statuitur ex statuto,et ꝑ homicidio sit pena mille & contra delinquentẽ sit formata inquisitio de vulnere,& interi decessit inquisitus , fideiussor non teneř in mille.*
11 *Statutum quod si quis non soluerit pœnam intra decem dies,incidat in pœnam quanti pluris:& alio statuto cauetur quod si homicida non soluerit pęnam pecuniariam homicidij,intra mensem decapitetur nam pęna illius quanti pluris non dicitur pena homicidij.*

§.In fideiussorẽ.

In fideiussorẽ de iudicio sisti nõ sistentẽ dař actio ad iteresse q ꝯsistit in q̃titate petita,dũmõ sit vere debita ẽt si petař noĩe pœnę nisi fideiussent i certã q̃titatẽ,q.a tũc ad illã tñ teneř.h.d.cũ l.seq. ¶ In tex.ibi actionẽ dat ꝑtor &c.pondera q.a nõ dixit executionẽ, sed actionẽ.¶ † Ex hoc infert Gui.de Cu.q ꝯ fideiussorẽ d iudicio sisti nõ est executio parata,sed oportet ageř iure actionis [a]via ordinaria ad interesse,& faceř fideiussorẽ ꝯdẽnari. & h̃ intellige verũ ſm Ang.& Ful. & Pau.de Ca. si petař iteresse. sed si petař fideiussorẽ cogi vt sistat, põt cogi executiue ꝑ iudicẽ, iubendo fideiussorẽ exhibere reũ absq; eo q ferař alia sñia ꝯ fideiussorẽ,vt j.e.l.sed si decesserit.& l.cũ ꝑ quo.š.de in ius voc. & ibi dixi. Reliqua quo ad h̃ vide p Bar.& Ang.in l.j.& in l.iij.§.si plures.j.iud.sol.per Bal.in d.l. crimẽ.in vj.q.C.q accu.& q no.Bar.ĩ l.si q.s reũ.ad fi.j. de cuſt.reo. ¶ In tex.ibi,verã q̃ntatẽ.id est in q̃ntatẽ q verè ꝑbabiř debitã ẽẽ à reo principali , nõ aũt in q̃titate petita in libello ꝑducto ꝯ reũ & sic erat ꝑbandũ ꝯ fideiussorẽ in q̃tum esset obligatus reus. & ista est vera expositio ſm doc.¶ † Ex hoc no.q ex particulari mora cõmissa circa iudicialia ꝯmittiř stipl̃o ad totale interesse,nã h̃ q̃ primũ reus ceperit esse ꝯtumax,puta in cõparẽdo ad r̃ndẽdũ libello vel positionibus,ꝯmittiř stipl̃o ad totale interesse, nõ expectato q sit ꝯtumax in tota instãtia.ita loquiř totus iste text.& patet in l.iij. §.fi.in l.cũ q̃rebař.j.iud.sol.secus est in stipl̃onibus facti extraiudicialis,q.a ex pticulari mora ꝯmissa circa factũ sucessiuũ ꝑmissum nõ ꝯmittiř stipl̃o,nisi ad particulare interesse. l.stipl̃ones nõ diuidunř.§.j.ver.plane ſm vnũ intelľm.j. d ver.ob. & rõnẽ diuersitatis vide p Bar.in l.ij.§.si plures.j.iud.sol.& in d.l.stipulationes.in prin. in v.q.& ita communiter tenetur. Licet Io.Fab.institu.de satiſ.§ j. voluerit non esse verum q ratione more particularis commisse ẽt circa iudicialia committatur obligatio ad interesse totale . ¶ Et circa hoc etiam scias q eodem modo committitur stipulatio ista ꝯ fideiussorem,siue reus citatus noluerit ꝯparere ad respondendum libello.siue ꝯparuerit & noluerit respondere,nã ẽt hoc casu vltimo videř esse ꝯtumax. l.de ętate. §.qui tacuit. j.de interr.ac.& dicit Pau.de Ca.hic,q istud not.Bal.in §.j.huius.l.& facit q no. gl. in auc.qui semel.& ibi Bar. C. quõ & qñ iudex, dum dicit q cõtra præ-

A D D I T I O.

a ¶ Iure actionis. Vide Ioan. In addi ad Spe.in tit.de fideiuſ.§. sequitur.in princi. vbi ponit an sit necesse offerre libellum fideiussori de iudicio sisti.

præsentẽ recusantẽ lit.conte. & rñdere in iudicio, pcedit tanq̃ ꝯ cõtumacẽ. ¶ †No. ex l.seq. ꝙ licet actor tractet de lucro in actionẽ pœnali, tñ illud lucrũ venit appellatione interesse, quinimo quia istud lucrũ erat iam debitũ, & actio erat acquisita ad illud, amittẽs illud diceret damnũ pati.l.nõ amplius.§.j.cũ gl.j. de leg.j. quã gl.ibi ad hoc Bal.ponderat, & Imol.bñ facit l.ij.§.merito.j.ne quid in lo.pub.l.j.& l.liberto.j.de bo.li.& no.gl.in l.j.§.si quis aũt pp.in verbo in inte.restu.j.de in.act.priua.Cy. & Bal. in l.cum te sponse. C.de dona.ante nup.& Ioã.de Imo.in l.proculus.de dam. infect. secus si perderet spem lucri futuri, qa non diceret damnũ pati.l. proculus.j.de dam.infect.ꝙ not.p intellectu.l.iij.eo.ti. ¶ In gl.in verbo pmiserit, ibi vsq; ad sniam. †Quid autẽ si appellatũ sit[a] à snia, an sit liberatus fideiussor de iudicio sisti si nõ est lata snia, sed perẽpta instantia. Vel qd si actor erat negligẽs in psequendo litem? de istis oibus vide p Ang.hic & p Bar.in l.græce.& post litẽ.alle.in gl.& in l.cũ apud.j.iud.sol.& illud qd dicit hic, habet locũ nõ solũ in fideiussore de iudicio sisti in ciuilibus, verũ ẽt in criminalibus, vt no.glo.in l.si q̃s reũ.j.de cust.reo.ꝙ est verũ ſm Bald.hic, ẽt si fideiussor dixisset pmitto talẽ repræsentare & oia facere q̃ in iudicio faciẽda sunt, qa non tenebit fideiussor repræsentare, nisi vsq; ad sniam. secus aut si dixisset pmitto repñsentare iudici toties quoties sibi placuerit, seu ad oẽm eius requisitionẽ, qa tũc ẽt post sententiã tenebit ſm Bar.no in d.l.si quis reũ.q̃ oia no. ¶ Sed Bal. in l.qui crimẽ.i iij.q.C.qui accu.tenuit ꝯ Bar.pro quo allegat, qa ista stipulatio est prætoria, iõ debet interpretari ſm mẽtem prætoris.l. damni infecti, qui ver.qd in stipulõne.j.de dam.infec. & de mente prætoris est ꝙ nõ teneat nisi vsq; ad sniam d.l.græce. Itẽ quia verba gñalia debẽt restringi ad id qd iustum est, vt j.de ser.l. si cui.& iniustum vr̃ ꝙ quis perpetuo & in infinitũ sit obligatus cũ infinitas euitanda sit l.qui bona.§.fi.cũ l.seq.j.de dam.infect. & ita dicit tenere Dy.in d.§.cũ q̃s.facit qd no.Bal.in addi.Spec.in tit de reo. vbi dicit ꝙ si q̃s pmittit iudici sistere aliquẽ & parere mãdatis curiæ nõ tenet lata snia, quia illud de parẽdo mãdatis venit accessorie, vnde nõ nisi super ipsa satisdatione de iudicio sisti debet parere mandatis ſm nãm satisdationis alle.d.l.cũ pro quo.& id ꝙ not. Dy.in d.§.cũ quis. ¶ Puto ꝙ in terminis in quibus loqui Bar.s.qñ fideiussor promisit exhibere qñcunq; curiæ placuerit, melius loquat q̃ Bal.& nõ obstant rõnes alle.in ꝯrium, quia vt dicit Bar.negat ꝙ iste sit simplr fideiussor de iudicio sisti, & ideo cũ verba fideiussionis se habeant ad infinitatẽ ob verbum, quandocũq,[b] ꝙ verbũ debet infinitatẽ importare l.si ita stipulatus à Seio j.de fideius. no.Bar.in d.l.qui bona.§.fi.cum.d.opi.Bar.in d.l.si quis reum.trãsit Ro.in d.l.græce.§.& post litẽ. & iõ reprehẽdit id qd dixit Ang. in l.ij.§.qui exhibendi.j.de cust.reo.& in l.si finita.in prin.de dam. infec.dicens ꝙ promittẽs præsentare aliquẽ iudici toties quoties[c] fuerit requisitus, liberabit exhibẽdo semel alle.l.fideicõmissa.§.si quis decem.de leg.iij.quæ minime probat, cum loquatur qñ quis pmisisset semel & rursus vel iterum præsentare ſm Imo.& ẽt Ro. in d.l.si finita.vbi reprehendũt opi.Ang. p d.l. si ita stipulatus. de quo ẽt aliquid per eundẽ Ro.in tu.j.de arbi.post medium. ¶ Et dicit circa prædicta no.do.Pau.hic, ꝙ illud ꝙ dr̃ in d.§.& post litem. & hic in gl.procedit qñ quis fideiussit pro reo, qui ꝯparuit, †si aũt pro illo qui nõ ꝯparuit, vr̃ se obligare ad faciendum ipsum semel tñ cõparere, quia ob hoc duntaxat fideiussisse dr̃.ita intelligit ipse ti. §.si quis in ius voc.non ient. iuncta declaratione tradita per Bart.in l.j.§.si quis in ius vo.non ie.& ita ẽt intelligit ipsa gl.iuncto text.in l.duobus.§.si ei, in verbo exhibuerit.j.de iureiur. q̃ sentit ꝙ per vnicam pñtationẽ sit liberatus facit l.boues.§.hoc sermone.j. de verb.sig.cum si.& hoc modo põt saluari illa gl.licet Ro.in d.l.si finita.in prin.reprehendat eam per d.§.& post litem, & per not.p gl.in l.si seruus hæreditarius.j.de diuer.& tẽp.præscr.Paul. de Ca. ẽt in d.l.si duobus.§.j. saluat illam gl. & p hoc allego ẽt decisionẽ Io.An.in addi.Spe.in tit.de accu.in iij.parte.in §.sequitur.in addi. inci.Odos.&c.& de mã ẽt videatis quæ scripsi in d.l.qui bona.§.fi. & in d.l.si finita.in prin.Dicebat ẽt Bal.hic in lec.anti. ꝙ si q̃s promittat iudici vel parti pñtare aliquẽ nõ respectu alicui⁹ litis, obligatio sua erit ppetua, alle.l.si q̃s vxori.§.si fugitiuũ.j.dr̃ fur.vbi hoc nõ probatur.& licet ipse non dicat, Bar.ꝯrium tenet in l.pe.C. de fideiui.vbi voluit per illũ tex.ꝙ si non fuerit requisitus.j. duos mẽses vt exhibeat, liberetur. ¶ In gl.in verbo veritatem ibi q̃ æstimaret iudex &c.s.arbitrio suo, nam licet possit in criminali talẽ æstimationẽ & taxationẽ arbitrio suo facere iudex l.iij.j. de cust. reo. tñ in ciuilibus nõ põt, sed ſm verum interesse actoris debet taxare & non arbitrio suo, & adde expõnẽ quã dedi super tex. ¶ †Est igitur cõis ꝯclo ꝙ agens ꝯ fideiussorem de iudicio sisti ex eo capite ꝙ fuerit ꝯmissa mora insistendo.& ideo petatur interesse, debeat probare verum debitum in quo tenebatur principalis, & si constet de quantitate ipsius interesse. Et hoc per plures rationes vltra alios probat Cy.in l.si decesserit.in iij.q.j.eo. ¶ In gl.in ver.accessit doct.cõiter transeunt cum gl.cũ non sit equũ ꝙ reus releuet actorẽ a bonore pbãdi interesse, cũ actor teneat pbare id ꝙ est fundamentũ suæ intẽnonis.l.q accusare.C.de eden. ¶ Limita istã cõclusionẽ vt p Bar.in l.fi.j.de p̃to.stip.& per gl.in l.ij.§. sed & si dubitetur.in verbo pmissionẽ.j.de iudi.& per Inn. in c. cãm el.ij. qui filij sint legi.& per Bal.in l.sancimus.C.de ver.sig.& in l.executorẽ.C. de execu.rei iud.& per Ang.in l.diuortio.§.interdũ.j.sol. mat. per Bal.i l.vniuersa.C.de preci.imp.of. & plenius p eũ in l.iij.in prin. j.de ꝯdi.ob.cau.vbi dicit ꝙ in criminalibus nõ habet locũ ista glo. per d.l. iij. Item nõ habet locũ ista gl. vbi partes ꝯuenissent ꝙ obligatio fieret ad sensum sapiẽtis, qa †tũc sapiens poterit declarare ꝙ promittens se obliget cũ pœna ſm Ang.& Paul.de Ca.in l.pacto.j.de trãsa.per illũ tex.in verbo ꝯsultus.q tex.non vr̃ hoc pbare, p h̃ ẽt alle.gl.in l.ex ea.in prin.j de ver.obl.& ibi Imol.h̃ sequit reputãs illã gl. ad h̃ esse sin. ¶ Intelligit tñ Imo. illã gl. pcedere in pœna q̃ veniebat ꝯmittenda ex ꝯuentione, & facto promittẽtis. secus si ex facto tertij arg. l.j.in prin.j.de consti.pe. & p h̃ adducit ꝙ no.Io.An.in addi.Spe.in ti.de insti.edi.§.instrm. super ver. qd si à ꝯhentib. vbi dicit ꝙ sapiẽs põt arbitrari ꝙ apponant in instro etiã nõ ꝯsueta, dũmodo sint talia q̃ ſm arbitriũ boni viri fieri debeant alle.in ar.l.in personã.§.j.j.de reiu. Vñ ſm Imo.equũ esse vr̃ ꝙ q̃s in casu p̃dicto pœnã apponat, vt sic fidẽ suã seruet iux.l.j.de cõsti. pecu. ¶ Sed certe Io.An.in loco pxime alle.& Ric.Mal.& Bar.in d.l.ex ea.intelligũt illã gl.procedere tñ in pœna cõsueta apponi, qa ea q̃ sunt de cõsuetudine, semper vñr esse deducta in cõuẽtione l.ꝙ si nolit.§.q assidua.j.de edi.& l.exce.C.loca. Et expsse Bal. in d.l.executorẽ.dicit †ꝙ sapiẽs nõ põt apponere pœnã nõ cõsuetã.ad h̃ facit glo.reputata sin.in l.si mandato Titij.§.fi.j. man.q tenuit ꝙ sapiẽs nõ põt apponere nisi ea q̃ de iure seu lime ex nã cõtractus veniebãt,[d] vt no.Bar.in l.illa restitutio.j.de hær.insti. ¶ De mã ẽt vltra p̃dicta vide p Ioã.de Imo.i l.si prius.§. de oper.no.nũ. dũ addit ad ea q̃ ibi tangit Bar.in iij.q. ¶ In gl.in verbo duplũ. ibi. §.si nũmos.sed rñdet ad illũ tex.ꝙ ibi nõ pbat ꝙ ob culpã vel morã rei augeat obligatio fideiussoris ad aliqd pœnale accessoriũ, sed bñ pbat ibi ꝙ roborat oblo principalis tã ꝯ reũm q̃ ꝯ fideius. quo ad rẽ principlr in ꝯctu deductã, qa vr̃ se obligasse fideiussor quo ad oia, q̃ sunt de nã ꝯctus.[e] † Sed ad augmentũ pœnale ꝯueniens ex culpa debitoris ex nãm ꝯctus, puta ad negationẽ vel aliud accñs nõ vr̃ se obligasse p l.fi.j.de fideius.& l.j.j. de i litẽ iur. alle.in gl.Pro quo ẽt vide plene p Bar.post glo.in l.centũ capuæ.j. de eo ꝙ cer.loc.& in l.quæro.j.loca. ¶ In ea.ibi, in l.mora. sed tñde ad d.l.mora.ꝙ verũ est ꝙ mora rei nocet fideiussori quo ad perpetuandã, & ꝯseruandã oblonẽ, vt ibi, nõ aũt quo ad augẽdã. d.l.centũ capuæ.& ibi gl.i verbo augeri.& d.l.fi. & intellige opi. huius gl. vt h̃ per Bar.in d.l.fi.j.de fideius.q eq d ibi dixerit Imol.& p opin. Bar.dũ allegat l.iudicatũ.la ij.j.iud.so.& est bonus text.in l.quæro. & ibi Bar.j.loca. ¶ †Et ista faciũt, an si ex forma statuti pro vulnere sit pœna centũ, & p homicidio sit pœna mille. & fuerit formata inquisitio ꝯ Titiũ de vulnere p quo fideiussit eius iudicatũ sol. & pẽdente pcessu vulneratus decesserit, ꝙ fideiussor nõ teneatur in mille, de quo vide aliqd p Bal.h̃ post Spe.i ti.de fideius.§.j. ver. sed pone egi.cũ se.& plenius p Dyn.Bar.& alios in l.fideiussores magistratuũ.j.de fideius.ac ẽt facit hæc glo.ꝙ †pœna contumaciæ non dicatur pœna delicti. vnde si statutũ dicat, si q̃s non soluerit penã i.j.x.dies incidat in pœnã quãti pluris.& alio statuto caueat, ꝙ si homicida nõ soluerit pœnã pecuniariã homicidij.j.mensem, decapiteũ, ꝙ pœna illius quãti pluris nõ dr̃ eẽ pœna homicidij. dr̃ quo vide aliqd p Bal.h̃, & p Bar.& alios in l.ij.j.de pub.iu.& in l.iõ. de ꝯpẽ.& p Bar.in l.ij.C.de requi.reis.& l.data.C.qui accus.& in l.& in multis.C.de ap.& per eundem in addi.Spe.in tit.de sen.& per Bal.in l.fi.in prin.per illũ tex.C.de vsu.rei iud.quæ no.perpetuo.

ADDITIONES.

a ¶Appellatum sit. Vide ad hoc Lu.Ro. consi.c.

b ¶Fran.Cur. Ob verbum qñcũq;. Adde tu ꝙ promittens qñcunq; rẽ vendere, debet restringi nisi fuerit rescriptum.itẽ Ang.in consi.liiij.inci.Iulius.& vide eundẽ Alex.in consi.cxlv.in ij.volu.& ibi de ver.toties quoties, & vide Bal.in l. aduersus C.de vsur.vbi loquitur de verbo, semper.& Bal.& Alex in l.j.j. sol. mat. & de ver.perpetuum.vide eundem.Alex.consi.lx.in j.vol.

c ¶Toties quoties. De hoc per Lu.Rom.consi.xv.seq.opi. Ang.

d ¶Veniebat. Quale debeat esse dictamẽ sapiẽtis, vide Old.consi.cxxxiij.fol.xc.

e ¶De natura contractus. De h̃ vide pulchre per Lu.Ro.consi.307.& consi.270.

Paulus lib.iij.ad edictum. LEX IIII.

1 *Præceptum iudicis continens quod impossibile non tenet.*
2 *Præceptum iudicis continens aliquod multum difficile, an valeat.*
3 *Fideiuss.promittens in iudicio sistere Titium, liberatur mortuo Titio.*
4 *Sta. quod debitor possit carcerari pro executione instrumenti, an comprehendat hæredem debitoris.*

5 *Rescriptum impetratum contra aliquem, an ipso mortuo habeat effectum contra successorem.*
6 *Mors ciuilis & naturalis equiparantur.*
7 *Sententia lata contra mortuum non ualet, sed pro mortuo sic.*
8 *Fideiussor de iudicio sisti si fuit in mora, & mortuus sit is pro quo fideiussit, an sit liberatus.*
9 *Promittens aliquid facere sub pœna ad certum diem, cõmittitur pœnam ante diem, si constat ad diem impleri non posse.*
10 *Mater non petens dari tutorem intra annũ pupillo, an & quando priuetur successione filij mortui sine tutore.*
11 *Mater habet annum ad petendum tutorem filio suo.*

SI decesserit. Si reus moriatur naturaliter vel ciuiliter anq̃ fideiussor d' iudicio sisti sit ĩ mora sistẽdi, & sic anq̃ sit cõmissa stipsto ad pœnã, vel ad interesse ꝯ ipsum, liberatur ipse fideiussor, si vero post moram, & sic postq̃ est ꝯmissa stipulatio, tunc ob mortẽ nõ resoluitᷣ obligatio, nec fideiussor liberatᷣ. h. d. in summa. ¶ †No. ſm Bal. in lec. anti. & ẽt ſm Ang. q̇ p̃ceptũ iudicis ꝯtinẽs q̇d ĩpossibile nõ tenet nõ facta distinctione, an iudex sciuerit, an ignorauerit, vt hic in verbo ignorãs, & l. pe. in fi. j. q̃ sen. sine app. rescin. ¶ †Si aũt p̃ceptũ cõtineret aliquid multũ difficile, [a] adeo q̇ rõne difficultatis habebat excusationẽ ille cui p̃cipiebatᷣ, tũc bñ distinguitᷣ q̇a aut p̃cepit sciẽter, & est nullũ, aut ignorãter, & tũc valet, sed hẽt locũ resti. in integ. l. q̃situ. cũ gl. in verbo iudicatũ, & ibi p Bar. ff. de re iu. ¶ † No. q̇ ꝓmittens sistere in iudicio titulũ, liberatᷣ mortuo Titio. & sic nõ teneᷣ sistere hr̃dẽ eius, vt h̃, & l. sancimus. ad fi. C. de fideiuſ. q̇a sistere est factũ, q̇ cohereret ꝑsonę defuncti, nõ obstante q̇ iudiciũ inchoatũ trãseat ad hr̃dẽ vel successorẽ. l. si cũ hoiem. j. de fideiuſ. l. tã ex ꝯtib. j. de iud. & ex h̃ infert Bar. h̃, q̇ si debitor in instr̃o cõuenit vt possit capi ꝑsonaliter posito q̇ pctũ valeret d' quo p Bar. & alios in l. alia. §. eleganter. j. so. mat. nõ trãsiret ad eius hr̃dẽ, q̇ est no. ¶ † Quid aũt in statuto disponente q̇ debitor possit carcerari p executione instr̃i ad verificabitᷣ in eius hr̃de. Vide Bar. tenentẽ q̇ sic in l. stipulante in prin. j. an treb. quẽ simpl̃r sequitᷣ Lu. Ro. [b] in l. alia. §. eleganter. ff. ad treb. & Pau. de Ca. h̃, & intellige, vt Bal. no. in l. p diuersas. in x. q. C. mã. & p Sal. in l. fi. §. in ꝯputatione. cũ seq. C. de iur. deli. & ibi dicit Sal. q̇ tale statutũ nõ hr̃et locũ in hr̃de cũ bñficio inuentarij p no. in d. §. in ꝯputatione. relinq̇t tñ cogitãdũ, & nõ firmat nec attingo, q̇a nõ est principalis articulus noster, & q̇a vt dictũ est, iste fideiussor nõ teneᷣ sistere hr̃dẽ. sequitᷣ q̇ hr̃s tenebitᷣ de nouo satisdare de iudicio sisti, q̇a desijt esse satisdãdũ. l. si ab arbitro. ad fi. j. eo. q̇ est not. ſm Bal. h̃ i lec. anti. ¶ † Ex his infert Ang. hic, an rescriptũ ĩpetratũ ꝯ aliquẽ, ipso mortuo, hẽat effectũ ꝯ successorẽ, de quo dic vt legi. & not. in c. significauit. de rescri. & not. in c. q̇a de iud. & plene p Io. An. in c. is q̇ in uis. de reg. iu. in vj. in mercu. p Cy. & Bal. i l. j. C. qñ libel. prin. datus &c. & Bal. in l. fi. ff. de ꝯsti. prin. ¶ †Itẽ no. q̇ mors ciuilis & nãlis [c] equiparantᷣ, nec mirũ. q̇a habet hic eũdẽ effectũ mors ciuilis [d] quẽ habet nãlis, quẽadmodũ. n. liberatᷣ fideiussor, q̇a ob mortẽ nãlẽ nõ põt sistere reũ ita nõ põt sistere deportatũ ciuiliter mortuũ, quia in ciuitate stare nõ põt. l. relegati. j. de pe. Itẽ non põt stare in iudicio. l. is qui reus. j. de publi. iudi. amittit. n. oĩa q̃ sunt iuris ciuilis. l. quidam sunt. j. de pe. & sic nõ põt agere cũ actiones sint de iure ciuili, vt no. in l. ex h̃ iure. š. de iust. & iur. nec põt ꝯueniri q̇a quantũ ad eũ extincta est oĩs obl̃o præterita. l. si debitori. j. de fideiuſ. & iõ dicebat Ang. hic q̇ in casu in quo stare posset in ciuitate deportatus vt in casu no. in l. is qui reus. in glo. mag. ad fin. infra de publ. iudi. non liberaretur fideiussor de iudicio sisti. de hoc vide Bar. in l. prox. in princ. & de hoc, an æquiparẽtur mors naturalis & ciuilis, dic vt per Dy. & Bar. in l. ex ea. §. in insulam. de ver. obl. & quod no. gloss. in c. susceptum de rescrip. in vj. ¶ † In gloss. ij. ibi vt ei prosit &c. Ex hac sol. infertur q̇ q̃uis sñia lata ꝯ mortuũ non valeat, attamen lata pro mortuo valeret, vt expressius tenuit glo. in l. neratius. infra de reg. iu. sed ꝯtrium tenuit Bar. in l. in summa. §. fi. infra de re iu. & melius vt ibi per eum, bene facit. l. eius qui in prouincia, versi. quòd si stipulatur. j. si cer. pe. nec ad hoc ob. l. cũ quasi. in princ. allegata in glos. q̇a dic q̇ ibi est speciale secundum Bart. in d. l. in summa fauore libertatis, vt valeat & in ꝯñam resultat, vt valet in fauorem mortui quo ad iuspatronatus. quãtum aũt ad propositum huius l. dicunt doc. q̇ illud q̇ continebatᷣ in præcepto, cohęrebat personæ ipsius mortui, vnde non valet, quia non potest impleri in persona successoris. secus in casu. d. l. cum quasi. licet super hoc Cyn. hic in ij. oppo. multa verba effundat. Et ad istam gl. vide Bal. in l. vnica. §. in primo. C. de ca. tol. ¶ In ea ibi, sed quid si decessit &c. aduerte pro intellectu gl. quia text. hic intelligitur, quando post pręceptũ factum fideiussori vt sistat reum intra certum terminũ, & ante lapsum termini mortuus est reus eo tẽpore quo super erat adhuc tantũ de termino, q̇ si nõ esset mortuus, potuisset cõmode sisti, & sic fideiussor nõ fuerat in mora nec in culpa. & ita loquitᷣ gl. š. proxime in ver. secundus casus &c. ¶ †Modo intẽtionis gl. hic est q̇rere q̇d si fideiussor nõ fuerat in mora, q̇a terminus nõdum erat lapsus, tñ erat in culpa, q̇a se arctauit adeo q̇ nõ supererat tñ de termino q̇ posset ipsum corã iudice sistere, ẽt si viueret. gl. obscure loquitᷣ, tñ vr̃ velle q̇ post terminũ teneatᷣ, & q̇ ante lapsum termini nõ sit cõmissa stipsto. patet p iura alle. in gl. in q̇bus ꝓmissor post terminũ teneᷣ efficaciter. tñ doct. hic magis cõiter tenent q̇ nõ teneatᷣ, q̇a si decessit reus ante diẽ, & sic ante morã fideiussoris debet liberari fideiussor p hãc l. nõ ob. q̇ se arctauerit, & sic fuerit in culpa, quia rñdẽt q̇ nõ ꝯsideratᷣ hic culpa postq̃ nõ tẽdebat ad illũ casum mortis postea secutę, vt ꝓbatᷣ in l. si vehẽda. §. j. & ij. ad l. Rho. de iact. & h̃ latius per Bar. Sed ꝯ hãc rñsionẽ facit l. ij. §. si q̇s tñ cũ posset j. si q̇s cau. vbi si q̇s fuit in culpa se nimis arctando ꝓpe terminũ nõ excusatᷣ si postea ob vim tẽpestatis non potuit in termino cõparere & p illũ tex. Cy. h̃ in ij. q. tenuit opi. gl. quã ẽt sequebatᷣ Ia. de Ra. Bal. hic rñdet ad illũ text. q̇ ibi superuenit difficultas nõ aũt impossibilitas per casum mortis, ꝓut h̃ alia rñsio colligitᷣ verbis Pau. de Ca. h̃ licet nõ faciat mẽtionẽ de h̃ ꝯrio videlicet q̇ in casu q̃õnis hic formatę per gl. si reus viueret & diligentia fuisset adhibita in reducendo eũ ad locũ vbi erat sistẽdus, ex quo tñ debebat sistere certa die & non ante, & ipse mortuus est ante, apparet q̇ nihil profuisset diligentia. ergo negligentia in nõ reducẽdo non debet nocere. Istam rõnem ponit tex. in simili in l. fi. in ver. q̃ri. ff. q̇s ordo in bo. pos. ser. sed in d. l. ij. ꝓfuisset diligentia, q̇a si ipse se nõ arctasset potuisset cõparere postea tpe debito, attẽto q̇ ibi mors nõ superuenit, & p h̃ declaratur solu. Bal. & tenendo cõem opi. doct. q̇ in casu q̃õnis formatę h̃ per glo. nõ teneatᷣ fideiussor rñdere ad iura allegata in gl. q̇d' ibi nõ superuenit ante morã aliquis casus fortuitus in ipsa re principali ꝓmissa, per quẽ casum excuseᷣ seu libereᷣ fideiussor sicut hic. Nec ob. l. in illa h̃ alle. in gl. q̇a ibi stichus mortuus nõ erat in obligatione seu promissione, sed erat in cõditione, hic aũt presentare reũ erat in ꝓmissione vt h̃ p Bar. ad fi. ¶ In ea ibi cũ stipulatus. q̃uis glo. alle. oĩa ista iura ad idẽ ꝓpositũ, tñ cõtinet diuersas decisiones. Et cõcorda ista iura p gl. & Bar. in d. l. cũ stipulatus in verbo cõmissa. & licet Bar. hic cõiter & alij h̃, & i d. l. cũ stipulatus. dicãt † q̇ si ꝓmisi tibi aliq̇d facere ad certã diẽ sub pœna, q̇ cõmittitᷣ pœna mero iure ante diẽ si tũc ꝯstat ad diẽ impleri nõ posse p d. l. cũ stipulatus. licet obstet exceptio ante diẽ per d. l. in illa. tamen Ang. & Fulg. hic tenent q̇ mero iure nõ sit cõmissa ante diẽ, q̇a qñ dies est apposita in stipulatione pœnali, incipiẽte à pręcedẽti ꝓmissione, dr̃ esse dies apposita non solũ solutioni pœnę, sed ẽt natiuitati obligationis ꝯhẽdę ob morã, nã in cõmittenda stipulatione tali, tũc desideratᷣ mora q̃ nõ currit nisi per lapsum diei l. lecta ver. sed cũ fortis. j. si cer. pe. Non ob. d. l. cũ stipulatus. q̇a ibi stipulatio incepit à p̃cedẽti cõditione. iõ ꝯmittitᷣ mero iure q̃ primũ constat cõditionẽ impleri nõ posse, & iste vr̃ satis ꝓbabilis intellectus, & limitatio ad illũ text. ¶ †Et p istã l. & hic no. p gl. infert Paul. de Cast. hic ad q. de mr̃e, q̃ se arctauit in fine anni ad petendũ dari tutorem filio, adeo q̇ ꝓp multas solẽnitates requisitas à statuto nõ erat possibile tutorẽ dari. j. illud modicũ tp̃s anni q̇ supererat, an si interim ante lapsum anni decedat pupillus, mr̃ p̃iuetᷣ successione [e] filij, iuxta l. sciãt. C. de legi. here. & h̃ nõ vr̃ ipse decidere, & tãgit ipse h̃ i hac l. i duob. locis. Sed ipsemet in d. l. cũ stipulatus. tenet q̇ nõ p̃iueᷣ, p quo facit decisio doc. super q. hic formata p glo. ꝓut. š. retuli. de quo plenius dixi in d. l. cũ stipulatus. & verior vr̃ opi. q̇ nõ priueᷣ ẽt post finẽ anni p no. hic p Bart. p q̇ apparet rñsio ad c. cõmissa. de elec. in vj. quia ibi nõ superuenit casus fortuitus circa id in quo debebat fieri

ADDITIONES.

a ¶Difficile. Per multa concludit Old. cõsi. xciij. q̇ difficilia pręsumantᷣ impossibilia.
b ¶Ludo. Rom. Idem Ludo. consi. cxx. videtur tenere contrarium statuto Florentino dictante q̇ debitor.
c ¶Naturalis. Inquantum. d. Bal. hic dicit se cõsuluisse super statu. Veronę dictante, q̇ mortua vxore, vir lucretur dotem & vxor ingressa sit religionẽ, q̇ ita maritus debet lucrari dotẽ sicut si mortua. & dic q̇ cõtrariũ consuluit An. consi. clxxiij. incip. pro & cõtra. vbi plus dicit q̇ per statutũ non posset disponi, q̇ altero coniugũ profitẽte religionẽ, superstes lucreᷣ dotem vel partem eius, latius ibi vide, & an mors ciuilis æquipareᷣ naturali vide p Old. cõs. cclxxx. Anc. cõsi. ccclxxxvij.
d ¶Fran. Cur. Mors ci. Adde tu & vide an & quãdo mors ci. habeat eũdem effectũ quem habet mors naturalis, & disponatur de morte ci. sicut de naturali per eũdem Alex. cõs. j. in v. no. & adde an appellatione mortis intelligitur de naturali an de ciui. Alex. consi. lxxxvij. in ij. vo. & in consi. ij. in j. vo. & in ver. non obligetur. & in consi. xiij. in iij. vol. & an ibi operetur eundem effectum.
e ¶Priuetur successione. De hoc per Pau. de Cast. consi. cccxxx.
¶Th. Dip. Vide Ioã. de Ana. in consi. alv. cj. & cij. & Ang. de Are. in §. sed eum à iure. insti. qui dari tu. possunt Bal. in consi. cccxxij. in ij. volu. inci. proponitur. & v. de Ias. in l. in ius vocari. š. de in ius vo.

fieri implementũ q. casus purget culpã ante cõmissam sicut su p. uenit in q. ꝓposita mors pupilli ꝑ quã purget culpa cõmissa.l. si vehẽda.§.j.& ij.s.alle.†Et istud ꝓcedit tenẽdo ꝙ mr̃ hẽat annũ ad petendũ tutorẽ,& vr̃ ꝓbari in d l.sciant.& ibi h tenẽt Ang. Sal.& Pau. de Ca.& ẽt Bal.in l.ꝑcibus.C.de impub.& ali.sub.& Ang.i ꝯsi.clxiij.inci.in Dei noie si testõr &c.sed si teneremus opi.Bart.in l.ij.§.cõfessum.ff.ad ter.q. tenuit ꝙ mr̃ teneaẽ petere tutorẽ eũ primũ pt,& tũc non ꝓcederet q.ꝑdicta,tñ magis cõis est opi.ꝙ hẽat annum.¶ In ea.ibi,vel forte,ꝯnũ tenuit gl.in l.si hõ mortuus.j.de verb.sib.& illa cõiter tenẽt per doc.ibi,& ibi & i d.l.in illa,& Cy. hic in addi alle.ꝯ istam gl.tex.in l.qui a sit.§.ij.ver.ꝙ si ante j.de con sti.pe.Reliqua vide hic per eos,quibus adde Bal.in l.sancimus.C. de fideiuſ.& etiam quę dicentur j.l.proxi.quæ no.

Caius lib.v. LEX V.

1. *Fideiubens pro Titio de aliqua quantitate præstanda, in qua Titius tunc erat condemnatus, non liberatur mortuo Titio.*
2. *Fideiussor de iudicio sisti liberatur per sententiam.*
3. *Fideiussor de præsentando N. si N. ante diem aufugit, & ille N. ex bannitur ex alia causa, an sit liberatus fideiussor.*
4. *Fideiussor de iudicio sisti an sit liberatus si alius detinuit illũ ꝑ quo fideiussit.*

SI VERO. †Fideiubẽs ꝑ Titio de aliqua quantitate præstanda in qua Titius tũc erat ꝯdẽnatus, nõ liberatᵃ mortuo Titio nãliter vel ciuiliter.h.d.s̃m intell̃m doc.s̃m quẽ nulla fit violentia l̃re & s̃m quem hec l.ꝯtinet casum diuersum à lege ꝑcedẽti.¶†In gl.j. ibi,nõ in ea de qua ꝯtinetur &c.sentit hic glo.s̃m Ful.ꝙ si lata fuisset s̃nia ꝯ reũ postq̃ fideiussor de iudicio sisti fuerat in mora exhibẽdi reũ, & s̃nia illa fuerit lata in cã ꝑ qua fideiusserat,nõ teneret fideiussor. ꝓ hoc facit, q.a ꝑ s̃niam liberaẽ fideiussor de iudicio sisti.l.græce. & §. post litẽ. j.de fideiuſ.& conaẽ Ful.hanc gl. sustinere, q.a fideiussor põt allegare ꝙ actor tñ hẽt quãtũ habuisset si ipse reũ exhibuisset, & sic nõ vr̃ actor interesse pręẽdere. Tñ Ang hic tenet ꝯriũ, et allega.no.per Spe.in ti.de accu.in.iij.parte in.§. sequiẽ ver.item q̃ritur ecce.& ista opi.magis placet, cum.n.ob moram fideiussoris fuerit incõtinenti ꝯmissa stipulatio ꝯ eum ad totale interesse in l.ij.§. fi.s.co.nõ subest rõ ob quã dici posset eũ esse liberatũ. Nec ob rõ alleg.ꝑ Ful.q.a eõdeo ꝙ nr̃a interest plures hr̃e debitores, vt vnũ ex eis puta locupletiorẽ eligere possit l.iij.§.fi.j. de li.leg. Nec ob. §.& post litẽ,q.a ibi dr̃ ꝙ non teneẽ post s̃niam.s.exhibere,sed nos tractamus de ob̃one ad interesse iã ꝯmissa.Nec ob.ista gl.q.a si bñ ponderetẽ, nõ dicit illud,sed locuta fuit potius ad declarationẽ literę,& ad euitandũ ꝯriũ d.l.sed & si q.s alle. in gl. & reperio ꝙ in q.buid i lec.Ful.se correxit,& tenuit opin.Ang.¶ In ea.ibi,vel dio ꝙ h satisdedit iudi.sol.hęc põt esse vera ꝑ eandẽ rõnẽ ꝑ quã ꝓcedit lec.tradita ꝑ do.hic,nec obstabit tex.put hr̃ in l̃ra affirmatiua ꝑ ꝯdemnato,q.a fideiussor iud.sol. põt dici fideiussor ꝯdẽnati,q.a licet an s̃niam ꝑstaẽ,tñ ꝯferẽ in tp̃s s̃niæ latæ a t.l.in tp̃s. ff. de hęre. insti.s̃m Ful.bñ facit, q.a ẽt ante s̃niam appellaẽ fideiussor iud.sol. nõ aũt dr̃ in futuro iud.sol.vt i to.ti.j.iu.sol.& ad hic lec.vide Bart. in l.capitis.j.de fideiuſ.& Ang.in l.sed & si q.s.in prin.j.si q.s cau.& ẽt Bal.h q. cũ ista lec.transit.¶ †Extra gl.Gui.& Bar. hic inducunt istã legẽ & ꝑcedẽtẽ ad q.de doct. q. ꝓmisit representare scholarẽ iudici, & scholaris ante diẽ exhibitionis aufugit,ᵇ & doctor fecit scholarẽ ex alia cã exbãniri ante diẽ exhibitionis, an sit liberatus ab exhibẽdo,& Bat.hic dicit ꝙ si appareet ꝙ ad procurationẽ doc. bannitus fuit,nõ liberaẽ doct.ꝑ l.si eũ.§.hõ.j.si q.s cau.& idẽ tenet Ang.s̃ l.px.& Pau.de Ca.in l.sed & si quis in prin.j.si q.s cau.Ful.h tenet ꝯriũ si doctor fecit iuste bãniri ar.l.q. seruũ cũ si.j.de ver.ob. Nec ob.si dicaẽ ꝙ postq̃ doc.h affectauit,seu ꝓcurauitᶜ dr̃ fecisse ex mala cã, & sic ei nõ subueniẽ ꝑ l. & q. data s̃icta l.ꝑcedẽti.j.q.b. ex cau.ma.q.a rñdet Ful.†ꝙ verũ est ꝙ ibi illa affectata cã ii ꝓdest q̃.tũ ad iteresse restit.i inte.,q. est ꝯ ius cõe,sed ꝙ nõ ꝓsit ad ꝯseruãdũ sibi exceptionẽ ꝯpetentẽ ď iure cõi,h ibi nõ dr̃ s̃m eũ. sed certe ꝓ opi.Bat.vr̃ tex.in l.ij.§.fi.j.si q.s cau.& ꝙ ibi no.gl. vbi ẽt si quis fuit iuste detentus à iudice,adeo ꝙ non poterit coram alio iudice comparere prout tenebatur, non excusatur si talem detentionẽ affectauit,& tñ ibi tractatur de conseruanda exceptione inducta à iure cõi.¶ Reliqua circa hãc q.dic vt ꝑ Bar. hic & in l.capitis.j.de fideiuſ.& Cy.& Ang.s̃ l.proxi.& Ang.in l.sed & si q.s.in pñ.j.si q.s cau.& ꝑ Alb.de Ro.in iiij.parte statutorũ q.lxv.& seq.Tñ Bar. hic minus bene loquitur in vltimo membro suę distinctionis dũ dicit fideiussorem non liberari per l.j.C.de fideiuſ.& per hanc l.s̃m lec.do.nam Ful.audacter reprehendit hoc & bene vt mihi vr̃, q.a quõ nr̃a loquitur in fideiussore de exhibendo qui debet liberari si. ante morã suã exhibendus fuit deportatus aut bannitus, cũ confiscatione bonorum,iux.l.iiij.in prin.j.si quis cau.& s̃ l.proxi. Nec ob.iste tex.s̃m lec.doct.cum si.alle.per Bart.quia non loquitur in fideiussore de iudicio sisti,sed in fideiussore q. se ad q̃ntitatẽ soluẽdam obligauit, quia non liberatur q̃uis reus principalis statum mutauerit,vt d.l.capitis.in prin. & de nr̃a vide etiam Spe. in loco. s̃. dicto,vbi videtur tenere illud ꝙ vltimo dictũ est, & ita etiam vr̃ velle.Bat.in d.l.capitis.vbi melius locutus est quàm hic.

ADDITIONES.

a ¶Non liberatur. Adde ꝙ voluit Ioã. An.in addi.ad Spe.in ti.de defensore in rub.

b ¶Aufugit. Idem quòd voluit Io.An.in addi.spe.in ti.de accu.in iiij. parte vbi quid si aliquis promisit reũ præsentare certa die,& iudex faciat illum denuo carcerari & fugiat,an fideiussor sit liberatus.

c ¶Procurauit. Inquantum do.Iaſ hic dicit de procurare. Adde I.a.Ro.sin.sua.

SVMMARIVM.

1. *Iniuriarum actione tenetur recusans idoneum recipere fideiu.*
2. *Dictio, euidentissime importat idem ꝙ notorium.*
3. *Miles tenetur relaxare captum pro causa criminali, pro qua non potest carcerari, si vult dare fideiu. de repræsentando iudici.*
4. *Fideiussorem idoneum esse qui aliquem affirmat, cum non sit, tenetur tanquam fideiussor.*
5. *Notorium & manifestum quid sit, & in quo differant.*
6. *Notorium an & quando sit probandum.*
7. *Notorium probatur si testes deponant super notorietate, dato ꝙ non deponant super veritate facti.*
8. *Manifestum probatur per veritatem ipsius facti manifesti.*
9. *Paupertas a quo sit probanda, & quomodo probetur, & ostendatur.*
10. *Pauper dicitur qui paruum habet, inops dicitur qui nihil habet.*
11. *Penuria & inopia in quo differant.*
12. *Fideiussorẽ idoneũ non recipiens tenetur actione iniuriarũ, & etiam punitur in quinquaginta aureos si fideiuſ. erat constitutus psona illius ꝑ quo fideiubebat.*

§.Qui pro rei. Qui recusat recipeẽ † idoneũ fideiussorẽ,teneẽ actione iniuriarũ,tam et q. obtulit fideiussorẽ q̃ etiã fideiu.i.h.d.¶ † No.ꝙ dictio euidentissime, importat idẽ ꝙ notoriũ,ꝙ est verum q̃n refertur ad actũ affirmatiuũ,vt hic cũ glo.secus si ad actũ negatiuũ,vt probatur in l.,si constante.in prin.ff.so.ma.inducendo vt ibi per Bart.in j. q.j.partis & no.etiam Ant.de But.in repe.c.vestra.de cohabi.cleric.& mulier. ¶ †Not.ꝙ officialis volens aliquẽ inuentũ cum armis ducere ad iudicẽ,tenetur eũ relaxare dato sibi fideiussore de repręsentãdo. & idẽ in oĩbus casibus in quibus quis nõ põt pro cã criminali carcerari,dato fideiussore.de quib.casib. plene habeẽ in l.j.& ij. infra de cust.reo. & sic patet ꝙ iste text. loquitur in casu de quo tractat sub.s̃.in iiis voc.vt eant,vt ibi fuit dictũ ¶ † Itẽ no.ꝙ talis officialis non acceptans idoneũ pro idoneo,tenetur actione iniuriarũ. bñ facit.l.si creditoris ad fi.j.de priui.cre.¶ In tex.ibi,approbatũ dicit Ang.hic ꝙ cautus esse debes ne approbes vel affirmesᵃ aliquẽ esse idoneũ fideiussorẽ,cũ non sit, q.a tunc tu teneris tanq̃ fideiussor alle tex.no.in l.cũ ostendimus.ad fi. j. de fideiuſ.tu.sed Ful. hic alle.in contrariũ tex.in l.& eleganter.§. fi. cũ l.seq.j. de do.& concludit ꝙ aut h affirmasti in iudicio,& tunc procedit text. in d.l.cũ ostendimus . alias secus vel forte s̃m eũ d.l.cũ ostendimus intelligitur in eo qui fuit electus ad approbandos fideiussores prout loquitur tex.in l.j.§.sciendũ.ver.diuus.j.de magi.cõue.illud magis placet.¶ †In gl.j.pro intellectu gl.j.videndũ est an sit dr̃ia inter notoriũ,& manifestũ.ᵇ & q̃ sit illa dr̃ia, in quo Ia.Bu.& Bar.hic & in auc.qui semel. C. q̃uo & q̃n iud & Bar.in l.hr̃des pal.i.in prin.j.de testa.& in l.ab accusatione §. nunciatores.infra ad turpi.& Ia. Bu. & Bar.in l.ciues.C.de app. dñt ꝙ notoriũ est actus rei permanentis,vt ꝙ palatiũ pctius sit in platea ciuitatis,sed manifestũ est actus rei transeuntis,vt ꝙ ꝑco tale q.d publice proclamauerit.ita dñt ꝑ bart in d.auc.q. semel s̃m gl.ij. q j.in c. de manifesta. & doc. cõiter. in d.locis.& in l.ea q.dẽ.C.de accu.& Cano.in c. vr̃a.post glo.& in c.si.de cohabi cleri.& mu.cõiter tenent ꝯriũ,nã si vera esset opin. Bar.sequeretur ꝙ delicta non possent dici notoria ꝯ.d. l.ea quidẽ. & d.§.nunciatores. & c. porro. de diuor. & d.c.vestra.& c.tua.eo. ti.cũ si.etiam si sint actus transeuntes.c.illud de cle.excõ.mi.c.q̃to de transla. ꝑla.& iõ dicimus ꝙ notoriũ põt esse factũ trãseuntis ꝓut ẽt sensit Bar.in l.si ꝯstante.ff.so.mat.ꝓ hoc facit,q.a edictũ ꝓpositũ de quo loquitur tex.in d.auc.q. semel.potest de facili esse factũ trãseuntis,si parũ steterit & differt notoriũ à manifesto assumendo manifestũ in sp̃e differente à notorio, nam interdum etiã manifestũ accipitur large & tanquã genus ꝯprehendens ẽt notoriũ.ij.q.j.scelus.& in d.c.manifesta.& ibi not.hoc modo quia notorium est illud ꝙ est notum maiori parti ppl̃i ciuitatis vel castri, si tracta-

ADDITIONES.

a ¶Vel affirmes. An hæc sentẽtia approbationis fideiussorum requirat partis citationem vide per Lu.Ro.consi.lxxij.

b ¶Notorium & manifestum. Late vide per Fran de Are.consi.clxxiij.

tractatur de notorio in ciuitate, vt de morte principis illius ciuitatis, vel q est notū maiori parti hoium vnius parochię, vt si dubitatur an p̄sbiter parochianus sit notorie ɔcubinarius ꝓut hec ꝓbant̄ ī c. cū dilectis filijs. ī verbo vniuersis ppl̄s vicinię. extra d̄ pur. cano. & dico sufficere maiorē partē, quia maior pars repūtat totū l. q maior ad municipa. Manifestū[a] aūt est illud q factū eēt publicè & nō est notū oibus vel maiori parti, sed plurib[us]. ij. q. j. §. qn̄ aūt & c tertio loco de p̄sum. nec ob. tex. in d. auc. q semel, qa tex. ibi cōsiderauit id q pōt ɔtingere, qa pōt accidere q vox p̄conis paucis innotescat, & sic nō trāsiret in notoriū, ꝓut trāsiret ꝑ impositionē edicti in loco publico q habet actū magis ꝑmanētē. vel ibi iō imperator ita dixit, qa illud q est actus ꝑmanētis facilius pōt trāsire in notoriū q̄ illud q est actus transeūtis, & h̄ ēt sentit Bart. hic, vbi melios loq̄ vr̄ q̄ in alijs locis. s̄. alle. Et ad p̄dicta vide ēt Bal. in l. cū fratrē. C. de his quib. vt indi. & in auc. q locū. ad fi. C. de colla. & in rub. C de ꝓba. & in l. de q b. s̄. de le. & late Ang. in repe. l. si vacātia. C. de bo. vac. & in d. l. ea q dē. & in d. locis vide quę hic deficiūt, qa mā est ampla 6 † Vtrū aūt notoriū debeat ꝓbari[b] gl. h̄ dicit q non ꝑ istū tex. varię sunt opi. de q b. in d. locis. Tn̄ pro nunc pōt dici qd̄ si erat notoriū oib. vel maiori parti illius ciuitatis, vt qa erat notoriū actus ꝑmanentis, nō sit necesse probari, & ita intelligat̄ ista gl. & gl. in l. j. in princ. & ibi not. doc. j. q. & adu er. quos tex. in c. tua nos. de coha. cle. & mu. qd̄ gl. in c. ad nostrā. el ij. de iureiurā. & d. c. cū dilecti. aut erat notoriū maiori parti ppl̄i ciuitatis, sed erat notum oib. de vna vicinia vel parochia. & tūc debet ꝓbari illud esse notoriū. 7 † & satis est q testes deponāt suꝑ notorietate, dato q nō deponant suꝑ veritate facti vt colligit̄ ex no. ꝑ glo. & doc. maxime Bal. 8 & Latius Sal. in d. l. ea. q dē, & Bar. in l. ciues. C. de app. post gl. † sed in manifesto debent fieri ꝓbationes suꝑ veritate ipsius facti manifesti. d. l. ciues. & ibi Bar. posset ēt dici qd̄ iste tex. cū gl. procedit quo ad ꝓbationē faciendā ad effectū certiorandi aliquē. vn̄ si notoriū est q fideiussor ibi oblatus erat idoneus diceris iniustę recusare absq; eo q ꝓbet, quia p̄sumit̄ q scias, vt no. ꝑ gl. in l. pe. C. de pericu. tu. aliud est qn̄ quærit̄ an notoriū sit probandū quo ad effectū sniē ferendę, in quo varie sunt opi. de quib. vide in dictis locis. ¶ In gl. ij. ibi, sed quidā &c. hęc vera, & in h̄ ista gl. reputat̄ singularis & melior de corpore iuris ad cognoscendum cui incūbat onus ꝓbandi quē esse diuitē vel pauperē[c] vt ꝑ Bald. in l. iij. C. qn̄ 9 fis. vel priua. † & de mō ostendendi & probandi paupertatē, vide ꝑ Ia. Bu. & Ang. hic, & per Bart. & alios in l. si constante. in j. & ij. q. primę partis. j. so. ma. ꝑ Bal. in l. si quis ad declinandā, per illū text. de epi. & cle. & ꝑ Ia. Bu. in l. actor. C. de ꝓba. & aliquid ꝑ gl. not. in auc. de hęr. & fal. in §. si vero absunt colla. j. & ibi Ang. & ꝑ doc. in 10 l. paupertas. de excu. tu. j. & ꝑ doc. in c. odoardus. de so. ¶ † Et not. q est dr̄ia iter paupertatē & inopiā, q a inops dr̄ ille q nihil habet, pauꝑ vero q parū habet, sumpto argumēto ab ethymologia vocabuli s̄m Archi. viij. dist. quo iure. & no. Pa. de Ca. ī l. id q pauperibus. C. de epi. & cle. sed istud vr̄ esse ɔ̄ tex. in l. si creditores. ī verbo inopiā. de priui. cre. iuncta gl. q est in verbo, ossim in l. si fideiussor. §. fi. j. eo. & gl. in l. sciendū. j. eo. dū allegant. d. l. si creditores. ad idē tex. in l. si ab arbitro. §. fi. j. eo. in verbo, magnā, nā si inopia est nihil hr̄e, ergo nō esset dr̄ia inter inopiā, & magnā inopiā. Præterea rō tex. in d. l. si ab arbitro. infert q illud q ibi dr̄, locū hēat ēt qn̄ quis esset pauper, & sic parū hr̄et, nisi dicas q ibi improprie accipitur 11 inopia, vide Archi. in c. j. de sta. reg. in vj. † vbi ponit dr̄iā inter pau-12 pertatē & penuriam. ¶ † Et vltra p̄dicta no. q iste nolens recipere idoneū fideiussorem, nedū tenetur actione iniuriarū vt hic, sed ēt in quinqoaginta aureos punitur si fideiussor erat coniuncta persona illius ꝓ quo fideiubebat, vt l. ij. s̄. in ius voc. vt eant. quæ no.

ADDITIONES.

a Fran. Cur. Manifestum. Adde tu quando res dicatur manifesta, & vide per eundem Alexan. in consil. lxxxij. versi. ij. fortifico in j. volu. & in consi. j. versi. vlt. non obst. in iij. volu.

b ¶Debeat probari. Adde tu & vide eum. Alex. consi. cxviii. in iiii vol. vbi quod notorium debet allegari, & probari, & Car. consi. lvi. & ibi quid dicatur notorium & in cons. 81. & adde quid dicat̄ esse notoriū eū. Alex. in consi. xxv in fi. iiii. vol.

c ¶Pauperem. Adde pulchre Ro. consi. clxiii. & ibi qn̄ dicatur quem notorię nō esse soluēdo, & qūo probetur paupertas per, Car. in cons. lxxxvii. & vide pulchrę per eu. repe. in auc. preterea. C. vn̄ vir & vx. & ibi quis dicatur inops & quis pauper. ¶Tho. Dipl. Vide Ias. hic & Alex. in auc. præterea. C. vnde vir. & vxor. & Bald. in l. adhetas. §. paupertas. C. de excu. tu. & Alex. in l. si constante in prin. j. sol. ma. & Ange. de Are. in §. sed propter paupertatem. insti. de excu. tut.

Paulus lib. v. **LEX VI.**

Votics. Paria sunt aliqrid non esse factum. vel nō idonee, & ideo tunc est de nouo cauendū vel inchoandum. h. d. ¶ Et ad hanc. l. vide no. per Bart. in l. iiij. j. de fideiusso. de cuius dictis aliquid tetigit Ang. hic, quamuis de ipso mentionem non faciat.

Vlpianus, lib. xiij. **LEX VII.**

1 *Fideiussor habens priuilegium fori potest iuste recusari, etiam si sit paratus renuntiare priuilegio.*
2 *Protestationi an videatur acquiescere qui ei non opponit.*
3 *Taciturnitas sola an faciat q ille cui sit protestatio, obligetur, vel q protestans eximatur ab obligatione.*

Si fideiussor. Qui habet exceptionē fori n̄ est idoneus fideiussor, nisi in subsidiū, & tunc p̄dicendū est ei q ipse conuentus nō vtetur priuilegio. h. d. s̄m Bart. Vel sic s̄m Ange. iuste recusat̄ fideiussor q pōt vti priuilegio fori. sed vt vti nō possit p̄dicendū est ei, & aliās nō pōt cogi illū recipere, & si ei p̄dicitur, perdit priuilegiū, vel s̄m Bal. & Ang. 1 Protestatio excludit priuilegiū fideiussoris tacētis. h. d. gl. ¶ † No. s̄m Ful. q fideiussor q habet priuilegiū fori, pōt iuste recusari ēt si sit paratus specialiter renunciare priuilegio. q est multum no. s̄m eū, & dicit q iō esset pōt, qa vtilius est actori hr̄e actionē suā saluā ɔ̄ fideiussorē q̄ hr̄e lęsam aliqua exceptione, licet medicina replicationis possit sanari. & licet ipse non dicat, vide h̄ tenuisse Spec. ī ti. de satisda. ꝑ d. ver. q d si scholaris, ꝑ istū tex. sed ī ɔ̄riū vr̄ tex. i l. j. §. si quis in ius vo. nō ier. per quem ita vr̄ velle Bar. hic ad fi. & eūā Bar. hic in ver. vl. no. &c. Non ob. iste tex. quia licet ipsi non dicant pōt responderi qd̄ hic in fin. nō dr̄ q qn̄ renunciasset oino priulegio, non fuisset idoneus, dato qd̄ alius posset inueniri, sed solū dr̄ q si alius inueniri non pōt, debet accipi iste q habet priuilegiū, & qd̄ ɔsiliū est q ei p̄dicat̄ q nō vtet̄ p̄uilegio nā aut tacebit fideiussor, & vr̄ renunciasse vt hic in gl. aut ɔ̄dicet, & tūc reus nō tenebit̄ dare aliū fideiussorē postquam inueniri nō pōt. ista est mens huius literę, q nō loquitur in casu in quo reus dare vellet fideiussorē vltro se offerentē renūciare. quo casu in oēm euentū est ɔsultum actori, nō sit in casu huius legis, casu quo contingat fideiussorē ɔ̄dicere ꝓtestationi, qa tunc nō esset plene consultū actori, & in qbusdā lec. repert q Ful. tenet istā partē, licet p̄dicta nō adducat & puto esse tutius tenet̄ istā ptē. q aūt vellet sustine re. j. opi. haberet necesse r̄ndere ad d. l. j. q ibi solū dr̄ q si fideiussor datus renunciet priuilegio fori ꝑ dato hr̄, qa efficaciter pōt obligari, sed nō dr̄ ibi q si actor recuset à prin. eū velle q cogat̄ eū renunttantē recipet̄ ¶ In tex. ibi possit vt qa iurat, aliū fideiussorē ēt inuenire se nō posse ꝑ no. in l. j. s̄. eo. s̄m Bal. h̄ in lec. anti. adde. l. de die. §. pe j. e. ¶ † In gl. fi. no. ex gl. q tacēs vr̄ acqescere ꝓtestationi sibi factę. & licet iura alle. ī gl. nō ꝓbēt. d. gl. tn̄ satis vr̄ ꝓbari ꝑ istū text. qa alias ɔsiliū iurisɔ̄. videret̄ esse inane, & frustratoriū. & h̄ est verū s̄m Ange. & Pau. de Ca. h̄ qn̄ ꝓtestatio[a] fit ei cū quo qs ɔ̄hit, & ꝓtestatio tendit ad excludendū illū à priuilegio suo. & ita intelligit istā gl. Imo. in c. cū M. ferranēsis. de ɔstī. & opi. gl. satis ꝓbat̄ ꝑ istū tex. qa alias 3 ēet clusoriū ɔsiliū huius. l. ¶ † Si aūt qrat̄ an sola taciturnitas faciat q ille cui fit ꝓtestatio, obliget̄, vel q ꝓtestans eximat̄ ab oblīone. illá est mā de qua ꝑ Bar. in l. nō solū. §. morte. j. de no. ope. nū. & in l. fi. §. itē si p̄dixerit. & ibi gl. j. nau. cau. & ꝑ gl. xxvij. di. c. 4. & ꝑ gl. ī l. p̄tor. §. h̄ aūt interdictū in verbo adijcit, quā ibi pōderat Imo. j. de oper. no. nū. & aliquid ꝑ Bar. in l. j. C. de lit. contest. & per Io. An. post glo. in c. cumana. de elec. per Io. An. & Io. Mo. in regula gn̄ali. in mercu. & per doc. in d. c. cū M. & ibi latissime per Imol. & circa istā glo. dicit Imol. in d. §. morte, dici posse q taciturnitas eius cui alias fit protestatio in iudicio, hēat vim consensus. & ita intelligatur ista gl. s̄m eum. facit. l. cū ostendimus. §. fi. j. de fideiul. tu. Tamē prior intellectus magis placet, qa hic est diuinare q ista fideiussio fuerit facta in iudicio. Preterea in d. l. cum ostendimus. §. fi. nō sufficeret p̄ntia, & taciturnitas in iudicio, nisi concurrat fauor pupilli vt ibi patet, & no. doc. ibi, & consueui dicere post modernos in l. j. in prin. ff. de vet. ob. & in l. ij. §. voluntate. j. so. ma. & adde que dixi in §. morte. ¶ Extra glo. dicunt Ang. & Pau. de Cast. hic q Bar. hic voluit fideiussoris taciturnitatem non sufficere, nisi quando alius fideiussor idoneus inueniri non posset, tunc requireretur expressa renunciatio. l. j. s̄. si quis in ius vo. sed ipsi tenent contrarium, qa in vtroq; eadē est ratio. s. q taciturnitas habeat vim consensus, & renuntiationis precedente protestatione specialiter facta, & hoc placet, & si bene inspiciatur non videtur q Bar. contrarietur.

ADDITIONES.

a ¶Protestatio. An & quādo protestatio iuuet protestantem vide Lu Ro. consi. cciii.

SVMMARIVM.

1 *Subueniendum est magis facienti ex necessitate, quàm ex voluntate.*
2 *Cautioni iuratorię quando sit standum.*
3 *Fideiussorem dare qui promittit, intelligitur in loco promissionis.*
4 *Fideiussor de iudicio sisti præstitus pro delictis quomodo conueniatur.*

§. Si necessaria. Qui de iure arctatur ad satisdandum, si nō pōt ibi satisdare, remittitur ad illum locū eiusdē prouincię, vbi satisdare pt. secus si se ipsum ad satisdatum

1 tisdādū arctauit h.d. ¶ † No. q magis subuenit ei q ex necessitate facit, q̄ ei qui ex voluntate facit. ad hoc & semper alleg. l. si minor

2 restō. de mino. & l. cū postulassem ad fi. d̄ dam. insec. ¶ † No. scd̄o q ille q nō pōt satisdare i loco iudicij. nō liberat p̄stādo iuratoriā cautionē, si in alio loco eiusdē puincie pōt dare fideiussorē. secus si iuraret nō posse inuenire fideiussores in aliquo loco illius puinciæ, q̄a tūc stat iuratoriæ cautioni, vt no. in l. j. §. eo. nisi sp̄re se obligasset ad satisdādū, cū nō tenet, q̄a tūc difficultas nō excusat eū, vt h, & sic nō stabit iuratoriæ cautioni, vt pbat h, q est no. sm Pau. de Ca. & intellige sm q dicet post Ang. in d. l. de die. §. tutor. j. eo.

3 † Itē no. ex h. sm Bar. cū quo trāseūt alij q pmittēs dare fideius. intelligit pmisisse dare eū i loco pmissionis, & hoibus illius loci. facit l. si cū dies. §. arbiter. j. de arbi. & p h alias de facto r̄ndi. Titius vēdidit domū emptori in ciuitate bononiæ, fuit actū q vēditor deberet p̄tiū 9uertere in emptionē p̄diorum, volebat dictus Titius emere p̄dia in alio territorio q̄ Bononiēsi, dixi q nō poterat[a] attēto q 9uentū fuerat q dicta p̄dia emerent p cautione dicti emptoris domus in casu euictionis p istū tex. cū h no. p Bar.

4 ¶ † Vltimo[b] sm Bal. h per istū tex. ad fin. no. q in delictis pro q b. quis tenet fideiussorē dare de iudicio sisti, nō hēt locū prima pars huius §. q̄a nō succurrit ei q se arctauit q̄m in culpa fuit ver. h ad fi. Sed certe si h esset verū, sequeret q idē esset, & posset dici in eo q 9ueniret rōne 9ctus h celebrati, & in eo qui 9ueniretur ad præstandam satisdationē ratione vsusfructus vel legati p eū acq̄siti, & h tā est falsum, q̄a d̄r esse satisdōnecessaria, vt j. l. pxi. §. tutor. cū seq. sm glo. h, nec culpa delinquētis vr̄ in hoc considerāda, q̄a illa culpa non erat principaliter ordinata ad hoc, id est ad illā satisdationē p̄stādam. pro hoc l. ij. §. fi. & ibi Bar. & in l. iij. i prin. j. si q s cautiō. nō puto esse tutū tenere dictū Bal. nec tex. h loquitur de taliter se tactāte. ¶ Præterea gl. & doc. h dicūt q illa satisdatio est necessaria, quæ à l. inducta est, & ista est hmōi, ergo &c. Potuisset tā Bal. h pro dicto suo allegare id qd̄ dixi in l. j. s. eo. dum tenui q iuratoria cautio in criminalibus nō succedit loco satisdationis, licet i ciuilibus sic, sed ille est diuersus casus i quo pœna posset reddi elusoria, nō sic est hic. ¶ Itē facit tex. ad id qd̄ no. Bar. in l. proxima. §. pe. vbi allegat istum tex. ad vnū q est bene no. ¶ Circa illud antem quod tangit Bart. h, & in l. de pupillo. §. j. de ope. no. nun. vide quæ dixi in l. Libertus a patrono. de in ius voc. quæ omnia no.

ADDITIONES.

a ¶ Dixi quod non poterat vide eum consi. xxxvii.

b ¶ Vltimo. Inquantum. d. Ias. hic dicit quod promittens dare fideiusso. vel pignora debet illa exhibere.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum ad hoc ut fiat, debet præcedere cognitio causæ super suspicione.*
2 *Sequestrum antequam fiat, an requiratur citatio partis.*
3 *Periculum quando est in mora, potest procedi etiam parte absente.*
4 *Captura & sequestratio potest fieri etiam die feriato in honorem Dei, ubi periculum est in mora.*
5 *Sequestrum reuocatur fideiussione. fallit ut infra.*
6 *Cautioni iuratoriæ nunquā statur ubicunque petitori potest aliter consuli.*
7 *Sequestrum, qui uult reuocare mediante fideiussione, debet cauere, ut hic.*
8 *Sequestrū pōt fieri, ēt si non constat de debito per publicum instrumentum.*
9 *Cautio de restituendo rem sequestratam actori uincenti quantum duret.*
10 *Sequestri depositum, an possit quis cogi per iudicem recipere.*
11 *Debitorem non esse soluendo, uel esse suspectum de fuga, seu non possidere immobilia, quomodo probetur. 12.*
13 *Semel malus, non semper præsumitur malus, si triennio continuo bene fecerit.*
14 *Sequestratio in casibus ubi prohibetur, an saltem permittatur descriptio rerum, & prohibitio alienationis.*

§. Si satisdatum.

Si actor rem mobilē petat à suspecto, dēt res sequestrari quousq; satisdet, vel lis finē accipiat. h. d.

1 ¶ † In text. ibi, deponi. hoc appellat

2 sequestrū,[a] vt l. interesse. j. de acq. pos. not. q ad hoc vt fiat sequestrū, causæ cognitio super suspicione p̄cedere debet. dicit tā Bal. hic se nō putare q in hac c. iæ cognitione requirat citatio illius psonæ suspectæ, ne ad fugā instruat, quia 9 fugitiuos pceditur iuris ordine nō seruato l. ait ptor. § si debitorē. j. q̄ in frau. cre. & istud ēt sequit precise Abb. Sicu. in c. ij. ad fi. de seq. pos. & vr̄ in simili idem velle Bal. i l. creditor. la ij. j. si cer. pet. & Bal. in l. cōsentaneū. C. q̄n & q̄n iu. facit, q no. Bar. in d. §. si debitorē. Sed aduerte q d. Car. in

3 cle. j. i prin. in xxij. & xxv. q. de seq. pos. tenuit† q ad sequestrationē 9cedendā requirit citatio per regulā l. de vnoquoq; de re. iu. & l. nā ita diuus. de adop. & idem vr̄ sentire Io. Monac. & Io. An. in regula locupletari. in mercu. & Arch. xj. q. j. q̄a res dū all. l. fi. C. si per vim vel alio modo. tāt̄s probabiliter dici pōt, q si periculū erat in mora, tūc ad sequestrationē nō requirit partis citatio, nā vt iquit

3 no. Inno. in c. significauit. de test. † vbi alias requireret partis p̄ntia pōt procedi pte absente, si periculū est i mora. & ad hoc bū facit d. §. fi debitorē. sed si periculū nō sit in mora, tūc pcedit opi. 9tra. pro hac distin. ēt facit, q̄a videmus

4 † q vbi periculū est in mora, pt pcedi ad capturā seu sequestrationē ēt tpe feriato in honorē Dei vt patet ex no. p gl. in l. fi. in verb. fideiussionis. iūcto text. C. de fer.

5 ¶ † Itē no. q sequestrū reuocat p p̄stationē fideiussionis, vt hic, & hoc verū q̄n fuit factū sequestrū ob litē agitādā. secus si fuit factū vt debitor soluat, q̄a nō deberet reuocari, nisi soluat p regulam. l. si pecuniæ. §. fi. j. vt in pos. leg. q̄ regula nō ita expresse reperit alibi

b sm Pau. de Ca. h, vt ēt dixit Bart. i l. 9sentaneū.[b] cir. vlt. col. C. q̄n & q̄n iud. adde aliū casum in quo nō reuocat sequestratio per satisdationē, quē ponit Bald. in l. j. C. de phi. seque. videlicet q̄n essemos inter psonas iter quas nō cadit satisdatio, alle. l. imperator. j. ad Treb. & est alius casus in quo nō reuocat p satisdationē. sm ca su cle. j. de seq. poss. sm Ioā. An. in addi. Spe. in ti. de seq. pos. in rub. ver. & no. cū seq. & sequunt doc. maxime Imo. in c. examinata. de iud & d. Ant. & Abb. in c. ij. de seq. pos. & alium casum ēt ponit d. Abb. s. q̄n seq̄stratio fieret p p scandalū, si nō cessaret suspicio scādali p satisdationē, p id qd̄ hr̄ in c. lras. ad fi. iuncto. c. trāsmissa. de test. ipo. & ar. insti. de suspe. tu. pp e fi. ¶ Et dnt ēt Ant. de But. Ioā. de Imo. & d. Abb. in d. c. ij. sequē. Spe. i ti. de seq. pos. §. j. ver. sed pone. T. debet &c. q si nō pōt satisdare ille 9 quē facta est sequestra-

c tio, vel 9 quē ipsa fieri pōt, non stabit iuratoriæ cautioni[c] quo ad impediēdā sequestrationē. all. vltā l. & l. ij. C. de debi. ciui. lib. xj. ad fi. & istud ēt voluit Bal. Ang. & Imo. in l. filius s. §. diui. j. de leg. j. vbi

6 ēt p illū tex. dicunt, † q vbicunq; petitori pōt cōsuli alio remedio, q̄ per iuratoriā cautionē nō valentis satisdare, tūc nunq̄ stat iuratoriæ cautioni. & ita tenet Bal. in l. fi. C. de or. cog. in ij. & iij. no. per illū tex. ad qd̄ ēt est bonus tex. i l. si 9stāte. §. quiones. & ibi no. Pau. de Ca. j. sol. ma. faciūt q̄ dicta fuerūt in l. j. s. eo. fallit tā in casu posito in l. j. cū gl. in verbo iuratoriæ. C. de assertione tol. q̄ glo. vr̄ multū refragari decisioni dictorū doc. nisi dicamus vt dictū est ibi, esse sp̄ale in illo casu in quo multū exorbitāret pmittebat sequestratio 9 ius cōe nō subsistente suspicione.

7 † sit tā cautus ille q vult ipedire seq̄strū offerēdo satisdōnē, vel q vult facere reuocari seq̄strū satisdādo, q̄a dēt satisdare seu offerre se paratū satisdare, q i casu victoriæ actoris restitueret ei rē absq; aliqua pcrastinatione. vn̄ non sufficeret simplex satisdū, nisi verba prædicta apponerent. ita vult Bar. sing. in l. litibus. C. de agri. & censi. li. xj. vbi de hoc est tex. q in practica est diligēter no. p quo ēt vide Bal. in l. fi. p illū tex. C. q b[9] ad libet. pcla. non licet. & illā decisi. Bar. in d. l. litibus, sequit ēt ibi Ang. & Io. de Pla. & idē Abb. in c. ij. de seque. pos. & ita supplenda

8 est gl. fi. in prin. † Dicit ēt Bart. ad fi. illius l. litibus. de agri. & cēsi. q nunq̄ fit sequestratio de re alicuius nisi 9stet de debito per publi

d cū instrm̄[d] alle l. p hāc. & ibi no. Bar. C. de erog. mili. anno. lib. xij.

9 † & ēt dicit Bar. in d. l. litibus, q satisd. q̄ dat de restituēda re sequestrata, non durat nisi triēnio, p d. l. litibus. Sed an hæc vlt. duo dicta pcedāt, vide p Imo. in l. iperatores. §. fi. j. de ap. & Abb. in d. c. ij. ad fi. de seq. vbi tenet q non sit verū q requirat pbatio per instrm̄ & bene, vt ēt tenet Io. de Pla. i d. l. p hāc. ad q vide ēt q not. Bal. in l. j.

10 C. de phi. seq. ¶ † Ponit ēt Bar in d. l. litibus. an q s possit cogi p iudicē ad recipiēdū depositū sequestri, tenet q non p l. fi. C. de bo. auc. iud. pos. & idē tenet Ang. h, licet de Bar. mētionē non faciat. ¶ In gl. j. ibi nō possidere imobilia dicit Bal. hic & in l. sciēdum. in prin. j. e. q hoc solū nō sufficeret ad inducendū suspicionē sufficiētē ad sequestrationē, q̄a frustra hic lra diceret, si hoc iudici sederit &c. iam. n. nō esset in arbitrio iudicis, sed in necessitate positū sm Bal. & iō dicit q ēt debet attēdi qualitas psonæ an sit suspecta de fuga, vel q dolo desinat possidere q̄ ex qualitate personæ ppēdunt arg. l. j. C. si q s iperato. maledix. Sed certe ad iductionē quā facit Bal. de isto tex. posset r̄nderi vt colligitur ex no. p Bar. h, vide licet q iudex debeat pcedere ad sequestrationē 9 personā suspectam seu non possidentē immobilia nisi ex aduerso appareret q actor

ADDITIONES.

a ¶ Sequestrum. An in sequestro requiratur citatio, vide per Alex. cōs. lv. iiij. li. in hac materia vide per Pe. de Anch. consi. cclix. & ibi an per sequestrū dñs rei desinat possidere, & multa in materia per Pau. de Ca. consi. cccxix. per Ang. in cōsi. cvii. per Fulg. consi. clxix. Ra. consi. lxxxv. & clxxvij. per Old. consi. clxvi. per Lu. Rom. consi. cccxii. & consi. 484. & inquantum d. Ias. h. d. q instantia de iu. cañ. est ppetua, dic q Ro. cōs. ccii. dicit q dēt esse ēt de iu. cañ. mēsalis licet nō sit decisum.

b ¶ Bar. in l. cōsentaneū. Adde tu, & vide Bar. in l. is qui bona. & ibi Ang. j. de pig.

c ¶ Fran. Cur. Iuratoriæ cautioni. Adde tu, & vide de hoc notabiliter per Nico. de Nea. in l. litibus. C. de agr. & cen. lib. xi. qui tenet contrarium etiam stante statuto, & vide plene de materia in rep. mea. l. vnicæ. C. de prohi. seque.

d ¶ Fran. Cur. Per publicū instrm̄. Adde tu, quia vbi cōstat per publicū instrumentum potest fieri sequestrum ēt ante litiam Bald. in c. olim extra de rescri. & vide Ang. Are. in l. imperato. §. fi. ff. de app.

¶ Tho. Dip. Vide per Ias. hic & Alexā in l. qui bona. §. de illo. infra de dam. infe. & in l. ii. in prin. j. sol. ma. Bap. de S. Steph. in trac. de debi. fugit. in vi. q. prin. & Ang. de Are. in §. j. insti. de act. & [illegible] quā 9 falsam. in viii. char. de prob.

actor approbasset personã debitoris.l.si creditores.j.de priui.cre. & hoc est q cõmittat iudicis arbitrio. Quinimo dicit Ful.h. q iste tex.i ver.iudici sederit. nõ refert ad verbũ apud officiũ deponi &c. ex quo infert ipse q iudex põt arbitrari rẽ deponendã aut sequestrandã esse penes ipsummet iudicẽ, & dicit, alias rñdisse per istũ tex.& no.gl.pe.in l.senatus.s.de off.psi.licet prima facie videretur ɔtrũ p no.i l.plane.j. q cuiusq; vni.no.Saly.in l.j.C de phi. seque. simpl'r approbat istã gl.cũ qua transit Bar.& Ang.h.& Spe. & Io. An.in d.ver.Sed pone.T.&c.d.Ant.in d.c.ij. de seq.pos. ¶ Tñ qa vna cõiectura tollit aliã l.cũ de indebito.in prin.ff.de pba.l.diuus. ff.de in inte.restu.satis posset dici verũ esse dictũ Bald.ibi, & cũ eo ɔcordare vr Pau.de Ca.in cõsi.50.all.vbi in pposito all.istũ tex.in

11 verbo sederit.& subdit no.Sal.in d.l.j.† q reũ esse suspectũ seu nõ

a possidere imobilia pbat solo sacro [a] actoris, vbi tractat de modico pjudicio ar.l.thesaurus.j.ad exhi.& idẽ voluit Imo.in l.ij. in fin. prin.j.sol.ma.vbi ẽt dicit q ad pbandũ debitorẽ esse suspectũ de fuga adeo q possit capi, sufficiat iurm.& ita ẽt tenet Ang. in l. nemo carcerẽ.C.de exac.tribu.& idem tenet Ro.hic,sed ɔria opi.vr verior prout ẽt tenuit ipsemet Bal.& Ang. in l. apertissimi. C. de

12 iud.†vbi dicũt q si voló facere aliquẽ capi tanq̃ suspectũ, non sufficit iurm ad pbandũ suspicionẽ, qa requirit allegatio causæ suspicionis q̃ debet pbari.i.q sit vagabũdus, vel nõ possideat imobilia alle.istũ tex.cũ hic no.ita ẽt tenet Bal.in l.ij.in prin.ff.sol.ma. p. alle.p hoc benefacit tex.in l.q bona.S.qui damni.ff.de dã.inf. per quẽ tex.in pposito dñt Ang.& Imo.q iurãti aliquẽ esse suspectũ & fugitiuũ vt cõsequat familia p capiẽdo eum, iudex non debet indistinctè credere, sed habet inuestigare ɔiecturas & similia. ita tenuit Bald.in d.l.creditor.& sentit Ang.in l.si ab arbitro.j.eo. per Paul. de Cast. in consi.xxxviij. incip. in Christi nomine pro pletuori &c ¶ In ea.ibi vel pauca &c. de hoc plenius per gl. & doct.

13 in l.sciendũ.in prin.j.eo.¶ †In ea.ibi.S.iisdem limitat Saly.hic nisi

b mali mores fuerint purgati benefaciẽdo per trienniũ [b] cõtinuũ, qa semel malus nõ amplius præsumetur malus. alle.text. quẽ dicit esse sing.in S.hinc nobis.in auct.de monachis.& ibi etiam no. An.de quo plenius vide per Iac.de Bel.i l.omnimodo.C. de inof. test.faciunt no.c.testimoniũ.de testa.& potes limitare etiam vt p Bar.in l.Cassius.ff.de senato.& i l.de pupillo.S. si quis ipsi ptori. in vij.q.ff.de ope.no.nun.& Bal.in l.fin.ff.de hær. insti.& per glo in c. semel malus.de reg.iur.in vj.¶ In glo.fi.alios casus quibus permittitur sequestratio, vide p Cy. & Bald.& alios in l.j.C.de prohi.sequest.post gl.& aliquid p Bal.hic,& late per Arch. xj.q j. quia res. & per Io.Mon.& Io.An.in d.c.locupletari.per glo & doc.in c.ij.de seq.pos.& per doc.& glo. in d.l.imperatores.S.fin. & ibi ẽt tangit

14 Bar.an†in casibus in quibus prohibita est sequestratio, saltẽ pmittatur descriptio, puta fructuum vel aliarũ rerũ mobilium, & per eundẽ in l.facultas.alias inci.defensionis.C.de iu.fil.lib.x.& in l.fi. j.de requi.reis.& in d.l.j.C.de prohi. seque.& ibi hoc limitat Bald. ad fi.& per d.Ant.in d.c.ij.& per Bal.in c.j.eo.ti.vbi ponit plura de hac materia.& Bal.in c.olim.de rescr.& ibi inter cætera refert simpliciter illud dictum q ponit Bar.in d.l.litibus.s.q ad sequestrũ requiratur pbatio debiti per iurm publicum. tamen dic vt dixi.s.& quẽadmodũ de suspicione põt fieri sequestrũ rei mobilis, ita põt fieri sequestrũ & interdictũ,ne res immobilis alienet, vt est text. no.in l.de pollicitationibus.sm Bart.ibi.j.de pollici. & nõ est alibi sm Bal.in l.per diuersas.in ix.q.C.mand.benefacit d. l. si creditores.Et in materia sequestrationis, vide ẽt no.per Bal.in l.ab executione.C quorũ.app.&c.& in l.si seruũ.S.prætor.j.de acquir. hæ. & in l.consentaneũ.in iiij.no.C.qũo & qñ iud.& in l.fi. C. qui ad libet.procla.nõ licet.& quę not.Bar. in l.interesse.j.de acqui.pos.& per Sal.in l.fi.C.de or.cog.post Bar.ibi,& per Bal. in l.si oleũ.j. de dolo.& qa s.tenui q nõ sufficiat iurm ad probãdũ dictã suspicionẽ,dic q non habet obstare d.l.thesaurus.qa dato q vbi agitur de modico aut nullo pjudicio,sufficiat iurm ad probandũ interesse, vt ibi p Bar.in l.si qs à liberis.S. si qs ex his.cũ fi. de lib.agn. tñ vbi requirit pbari cãm suspicionis,non sufficit iurm, vt pbat in c. suspicionis.de offi.dele.& no.gl.& doc.in d.l.apertissimi.C. de iudi,

ADDITIONES.

a ¶Solo sacramento. De hoc per Pau.de Ca.consi.xl.per Lu.Ro.cõsi.ccxlv. & cccxx. & ibi quando testes sunt pares de bona opi apud populum aliqui non.

b ¶Per trien. Adde Lud.Ro consi.ccxxxvj. vbi dicit, q nouus homo quis dicitur bene viuendo per triennium.

Pauli. LEX VIII.

1 *Actori an & quando sit magis fauendum, quã reo, & contra.2.& 3.*
4 *iudex debet eligere inter partes discordes in electionibus.*
5 *Pacis contractus quomodo sit moderandus per iudicem inter partes.*
6 *Dicta in præfationibus stipulationis intelliguntur repetita in ipsa stipulatione.*
7 *Dies solita apponi debet illa attendi.*

E die. Legitur duobus modis. Vno modo in stipulatione nõdum interposita,& ista magis ɔuenit lr̃e, vt patet ex verbo, ponẽda in stipulatione,& sm istã lec.cessant oĩa ɔria signata in gl.¶ Secũdo modo legit q loquat in stipulatione interposita,& sm istam lec.militãt ɔria signata in gl.& sm.j.lec.h.d.Si partes discordãt in die sistendi apponenda in stipulone,iudex debet se interponere moderando diẽ.& circa hoc debet potius actori,q̃ reo fauere.Scd'm vero secundã lec. hoc intendit.Si dies sistẽdi sunt adiecta in stipulone de iudicio sisti,illa debet seruari,aliàs autẽ iudicis arbitrio debet moderari,si partes in hoc discordes sunt,& potius in hoc fauere debet actori q̃ reo.¶ In tex.ibi,in stipulone.intelligit sm Ful.in stipulone de te præsentando ad certũ actũ,non aũt intelligas de stipulone interponenda vr de iudicio sisti,qa illa habet terminũ suũ certũ,quia tenetur semper comparere durante instantia vsq; ad sniam quandocunq; fuerit requisitus.l.grecę. S.& post litẽ.j.de fideiu. Et ista expõ adaptatur ad stipulonem interponendã,& sic ad j.lec..Sed quo ad scd'am lec. nõ est necessaria.qa põt intelligi ẽt d' vtili stipulone de iudicio sisti. Vel tu melius dicas q tex. in S.post litẽ, loquit de die vsq; ad quã quis debet sistere. sed nos q̃rimus de die in qua debet sisti, & ista nõ est determinata a l.& ita declarat Bar. in l.ista stipulatus. in iij.

1 oppo.j.partis.j.de ver.ob.¶ †No.q in preparatorijs iudiciorũ magis fauetur actori q̃ reo. sed in medio iudicij pariter fauemus vtrique pterq̃ in criminalibus, vt probatur in l. fi.j. de fer. vbi magis fauemus reo,qa i re dubia potius debet absolui, q̃ ɔdẽnari reus l.Arrianus.j.de act.& obl.De qua mã vide per gl.magistrã.in c. cũ ad sedem.de rest.spo.& in c.cũ sint partiũ.& in c.ɔ eũde reg.iu. in vj.& in c.lr̃is.& ibi p doct.in l.inter stipulantẽ.S.j.j.de verb.obli. & in l.si qs intentione.j.de iudi.¶ Et ex pdicta doctrina inferẽ no.sm Odof.& Bal.h limitatio ad l.fi.j.de fer.vbi q̃uis in ciuilibus nõ fauet magis actori q̃ reo circa dilationes pbatorias,tñ sm eos fallit vbi tractaret de aliquo pbando in preparatorijs iudiciorũ,qa magis fauẽdũ esset actori.¶ †Itẽ adde q quis in fi.magis faueat reo,

2 vt dixi,tñ fallit in causis fauorabilibus,vt in causa liberali, & similibus,qa tunc semper fauet libertati,etiam si petens libertatẽ esset actor l.lege Iulia.j.de manu.c.ex literis.cum ibi not. de proba, Quod vltimũ habet locũ non solum in snia, sed ẽt in pbõnibus, qa in casibus in quibus lex in snia ferẽda magis fauet vni q̃ alteri,ita ẽt in pbõnibus seu interpretatione earũ qñ pbões essent pares,vt pbat in d.l.lege Iulia.quẽ tex.ad hoc p sing.all.Bal. in c.

3 j.S.ad hæc.in tit.hic finit lex Corradi.¶ †Item limita id quod dictũ est s.q iudex in re dubia deberet absoluere & fauere reo. nam illud est verũ qñ fundata iurisdictione insurgit dubietas super probationibus, vel alijs actitatis circa merita causę. Secus si nondum esset fundata iurisdictio. text.& exẽplum habes in c. cum contingat.iũcta gl.in verb.literarũ.de rescr.Adde ẽt casum in quo in pparatorijs iudiciorũ magis fauet reo q̃ actori. de quo dicam.j. ea.

4 l.S.j.cum seq.¶ †Scd'o not.q vbi vertitur discordia inter partes,recurrit ad iudicẽ qui habet moderari.Et iõ facit q si causa cõmittẽda est consi.sapiẽtis,& partes discordẽt in electione sapientis, iudex debet eligere,vt pbat in l.in venditione.S.fi.& ibi not.Bar.ff. de bo.auth.iud.pos.Vbi ẽt Bar.ad hoc alleg.Spe.& p Bar.in l. in-iur.& ad pecunias.S.si de qualitate.per illum text.j. de iureiur. & no.etiam Bar.in l.j.S.j.j.de vent.inspi.bene facit q no.Bar.in l. duo iudices.in fi.de re iud.¶ Itẽ facit iste tex sm Bart.h.q si partes cõgantur facere pacem ex forma statuti, vel de iure cõi,iuxta l. si eius.S.sed & si inter duos infra de vsufr.cũ l.seq.& ibi hoc not.Bar. in l.congruit.& ibi per Bar.s.de offi.præsi.& per Ang.in auc.vt litigantes iurent.S.fin.& partes discordãt in modo faciendi pacem,

5 recurri debet ad iudicem. ¶ †Qualiter aũt iudex habeat moderari ɔctum pacis inter partes promittentes,& cauentes de se non offendẽdo,dixit Bar. hoc se illud pro nũc omittere h, nec alij de hoc tractant h. Circa hoc vide not.p Ang.& Imo.in l. iiij. in prin. j.de dam.infe.& per Ang.in l.ita stipulatus.j.de ver.obl. & p Imo. in l.qui bona.S.qui damni.ad fi.& in S.fin.de dam.inf.& per Ang. & Imo.in l.pen.in prin.infra de præt.stip.in quibus locis tractant, an iudex possit moderari,q dicta promissio & cautio non duret, nisi ad certum tẽpus,ad quæ vide omnino Bart. in l. illicitas.S. ne potẽtiores.s.de offi.præsi. ¶ In gl.mag. ibi,sol.speciale est &c. ista est vera sol.quo ad ij.lect.ad quam adaptatur ista solu.¶ In ea.ibi, vel verius.hæc sol. est vera, & adaptatur tãtum ad lec.¶ In ea.ibi. l.cum quid &c.exemplum pone in præfationibus stipulationis faciendę.Fuit actum inter partes,q in stipulatione de sistendo deberet apponi dies calendarum Ianua.& incontinẽti fuit facta stipulatio non facta mentione de die,nam tacite videtur in stipula

6 tione actum de die calend.†quia dicta in præfationibus stipulonis intelligunt repetita in ipsa stipulatione.l. ita.S.j. de ver.ob. facit l.lex.super j.ff.vet.

l.triticũ.eo.titu.& l.semper in stipulationibus.cum glo. de reg. iu. ¶ Et illud tenet Bar.in d.l.ita stipulatus.ad fi.j opp.& i d.l.cũ q.d. & recte q̃uis Iaco.Bu.& ipsemet Bar.& Ang.hic dicant,q lex,cũ q.d.nõ habet locũ in stipulationibus.¶ In ea.ibi,q hoc dr̃ &c.l.q attendatur intentio stipulatoris.sed certe ꝓ hoc nõ est rñsum ad d.d.l.q.c.q.d.vbi patet q statur interpretationi ꝓmissoris. ¶ Nec est verũ,q ibi ab vno tm̃ actum esset,& subdit glo.h,q illud qđ agitur tm̃ ab vno ꝯhennum,non attenditur l.ii repetendę.C. de con di.ob cau.& d.l.inter stipulantem.§.j.& sic perinde est, ac si a nemine actum esset,& cõprehenditur sub scdo casu s.proxime posito in gl ¶ In ea.ibi,item adhuc &c.vera est sol.ad l.ita stipulatus. q ibi fuit omissa dies per errorem quasi à princi.fuerit actum q in stipulatione interponenda deberet exprimi dies, sed non fuit dictũ de qua die,& postea in confectione stipulationis fuit per errorem omissa dies,certe non valet stipulatio.Hic autẽ nunq̃ fuerat aliquid factũ de die apponenda,& si vltra hoc apponat,q hic cõmittitur ista stipulatio de iudicio sisti,si nõ sistatur in die moderata per iudicem.Nam alias frustra fieret hæc moderatio, sed in l.ita stipulatus.in ver.q si ab initio.de ver.ob.nõ cõmittitur stipulatio,nisi cum certũ fuerit sisti non posse,vt quia sistendus sit mortuus.Ergo ille tex.ꝯdicit isti.& respondeo q Bar hic dicit, q ibi loquitur in stipulationibus conuentionalibus,hic in p̃torijs, seu iudicialibus,vt hic per eum.Et ita intelligit velle gl. hic,in verti. alij dicunt &c.quæ responsio tñ non est bona, quia l.ita stipulatus. in prin.generaliter loquẽs,intelligitur etiam in prætorijs, seu iudicialibus,vt etiã tenuit gl.ibi,in verbo, sisti.qua sequitur ibi Bar.& alij.Ideo dicit q ſm magis cõem intellectum text.in d.ver. q si ab initio,loquitur qñ dies sistendi fuerat collatus in arbitrium promissoris,vt ibi,in verb.quocũque die.& ibi no.gl.in verb. nõ posse.in j.solu.luc.aũt non.Sed circa prædicta.l.ita stipulatus.facit dubium,quia quando non est adiecta dies in promissione de sistendo,nõ deberet iudex moderari, sed deberet committi stipulatio quàm primum post interpellationem reus non sistit,& sistere potuit,vt d.l.ita stipulatus.ver.Sabinus. cum seq. Propter hoc Iaco. Bu.& Ang.intelligunt q hæc stipulatio incipit à præcedẽti conditione.s.si non sistam,promitto pœnam,& sic non debet cõmitti, nisi qñ constat naturaliter sisti non posse.Vt quia fuit mortuus.d.l.ita stipulatus.vel qñ cõstat ciuiliter sisti nõ posse,vt quia sit elapsus dies sistẽdi moderata à iudice, vt h. Sed iste intellectus diuinat ad istum tex.qui non dicit, q stipulatio ista inceperit a præcedẽti cõditione.ideo dic q põt intelligi,q ẽt hæc stipulatio inceperit à ꝓmissione,vt ꝓmitto sistere, vt ẽt intelligit Cyn.h in addi. & alij post eũ.¶ Nec ob.d l.stipulatus.ver.Sabinus.q̃a ibi loquitur in stipulationibus cõuentionalibus.Sed iste loquit̃ in prætorijs in quibus spectat ad iudicẽ causa cognita moderari.& alterare,vt l.j.ad fi.de pt.sup.l.in conuentionalibus.de verb.ob.& ita voluit Bar.& alij in d.l.ita stipulatus.ꝑ totã tertiam opp.¶ In ea.ibi,spãle in dãno inf.hæc non est bona,q̃a non apparet de rõne specialitatis.sequens sol.vera est tenendo.j.lec.sed tenendo secundã,tũc Bar. & Bal.h dant vltimo loco quandã rñsionẽ,q̃ ab alijs nõ tenetur,q̃a non habet in se cõcludentẽ rationẽ diuersitatis.Licet eandẽ solu. approbet Mar. Sil. vt refert & sequit̃ Cyn. h in addi.ideo dic ſm Gui.de Cu.Ia.Bu.Ang.Sal.Ful.& Paul.de Ca. q hæc lec. supplet̃ per d.l.si finita†.s.q si per consuetudinẽ apparet de die solita apponi,deber dies illa attẽdi.facit l.iij.j.de custo.reo. ¶ In ea.ibi, ꝓ viginti militarib' &c.Bar.& cõiter alij,excepto Fulg. damnãt istã gl.q̃a sequeretur q l.taxaret & statueret, nõ aũt iudex moderaret, & sic esset ꝯ istum tex. Vnde ipsi intelligunt,q hoc omnino committitur iudicis arbitrio. & responde ad l.j.j. si quis cau. vt hic per eos. Sed Ful.tenet opi.gl.ꝑ d.l.j.& l.iij.j.de ver.sig.ibi,dum tex. dicit q̃ dinumeratio &c.& dicit q rñsio doc.violat istũ text. in verb. litigatores.& sic non loquitur de fideiussore,& hoc ẽt sequit̃ Bal. in d.l.j.Tñ non recedo ab opi.Bar.& aliorũ,attento q tex.nr̃ loquitur in p̃statione satisdationis de iudicio sisti, & sic cũ fideiussore, iuxta l.j.s.eo.& sic dato q principalis promitteret ẽt de iudicio sisti,tñ quia accedit ẽt promissio fideiussoris benignius agendum est in prefixione termini ꝑ rõnẽ.l.fanci.C. de fideiuss.iuncta l.& si post tres.& ibi no.ff.si quis cau.Ita puto tenendum q̃uis Bal.insti. de satisd.§.j.teneat opi.gl.reliqua dic vt ibi per Bar.quæ not.

S V M M A R I V M.

1. *Fideiussores idonei non sunt,mulier,minor,& miles,nisi in causa propria.*
2. *Minor licet non possit se obligare, & esse in iudicio sine authoritate curatoris,tamen potest fideiubere pro procuratore suo.*
3. *Sententia lata contra maritum,an & quando præiudicet mulieri.*
4. *Fundus dotalis potest alienari modo hic descripto.*
5. *Possidens rem solam pro qua conuenitur,non releuatur ab onere satisdandi.*
6. *Satisdare de iudicio sisti tenetur actor,licet reus possideat immobilia.*

§.Qui mulierẽ. †Mulier,minor,& miles,nõ sunt idonei fideiussores,nisi in cã ꝓpria,& dr̃ ꝓpria cã mulieris illa q̃ marito mouet̃ sup fundo dotali. h. d.vsq; ad §.si seruus.¶ In tex.ibi, ꝓcuratore suo q̃ tenet̃ satisdare de iudicio sisti,& de iudicato solui.insti. de satis.§.si vero i ꝑsonã. & l.j. C.de satis.& videbimus post Ang.i l.sciẽdũ.§.tutores.j.eo.& à tali satisdatione põt dñs possidẽs imobilia releuare ꝓcuratorẽ suũ fideiubẽdo ꝑ eo,vt in §.si vero aliq̃s.insti.đ satisd.& plene no.Bart. in rub.ff.iud.sol.¶ † No.ſm Ange. & Mod.post eũ,q licet minor sine authoritate curatoris sui nõ possit se obligare, nec in iudicio esse, tñ põt fideiubere ꝑ ꝓcuratore suo & nõ restituet̃ in integ. aduersus ipsã fideiussorẽ,q no.ſm eos.Et istud h,colligit̃ hoc,mõ nã minor regulr̃ nõ est idoneus fideiussor, eo q̃a minori per bñficiũ ętatis succurrit̃,vt restituat̃,vt hic in gl.sed vbi minor fideiubet ꝑ ꝓcuratore suo est idoneus, vt h, ergo nõ restituit̃. Ad qđ ẽt videas Spe. in ti.de defensore. ver. sed an fideiussor. & põt esse rõ huius decisionis,q̃a minor nõ vr̃ ledi hoc casu si satisdat ꝑ ꝓcuratore suo,cũ nõ videat̃ ꝓcurator obligari rõne officij sui inuenire fideiussores ꝑ eo se obligantes,ne offm̃ suũ sibi sit dãnosum.ar.l. si q̃s ex signatorib.ff.quẽad.test.ape. & sic vt̃ q minor h casu visus sit iure cõi,merito nõ debet restitui.l.fi.C. de in inte. rest. & ad ꝓpositũ optime facit.l.iij.j.ad velle.¶ Et licet Ang.& Pau.de Ca.h, videant̃ intelligere q ista obligõ minoris valeat sine curatoris autho.tñ istud nõ ꝓbat̃ h, nec puto esse verũ qñ adultus curatorem hẽret,ꝑ l.si curatorẽ hñs.C.de in inte.rest.mi. ¶ No. ex ver.q.dã. iuncta.gl.q cã mota ꝯ maritũ super fundo dotali dr̃ pertinere ad mulierẽ. ¶ †Et ex h vr̃ q sñia lata ꝯ maritũ p̃iudicet mulieri soluto postea matri. q est verũ ſm Bart.si mulier sciuit & tacuit per l. sępe.j.de re iud.Et ita patet h, q mulier sciuit, q̃a fideiussit in tali cã,& ista est magis cõis opi.doc. h. đ quo vide ꝑ Guil. Cy.Ray. & Bal.i l.doce ancillã.C.đ rei vẽ. & ꝑ Ray.Imo.i l. Titio cẽtũ.§.fi.ꝑ illũ tex.de ꝯdi.& demõ.ꝑ Pau.đ Ca.in l.maritus. C. de ꝓcu.vbi ẽt seq̃t simplr̃ dictã cõem opi.đ quo passu diffuse scripsi i rep.l.sępe sup gl.in verbo.de ꝓprietate circa fi.de re iudi. & ad ibi dicta me remitto.¶ † Ex his daret̃ cautela ad alienãdũ fundũ dotalẽ, quia marit' posset desinere possidere & postea mouere litẽ ꝯ possidẽtẽ fundũ dotalẽ. ¶ Nã si sciẽte muliere succũberet,sñia excluderet mulierẽ nisi de collusione mariti appareat l.& elegãter.§.pe.j de dolo.l.meuia.§.fundus.j.sol.ma.¶ Itẽ no.limitat.ad auc.si qua mulier.ad velle.vbi nõ põt mulier ꝑ marito obligari, nã fallit in casu huius ver.q.dã.¶ In gl.in verbo,ꝓbandi sunt ibi.§.alium aũt.q̃a tñ semꝑ nõ impedit̃ fideiubere clericus,vt no.i d.§.alium & plenius in c.q q̃buisdã.de fideius. extra. io dic q nõ est idoneus fideiussor de iudicio sisti clericus,q̃a cã tractabat̃ corã iudice seculari quem declinare poterat,vt l.j.§.si q̃s in ius voc.¶ † In gl.in verbo.in rem suã ibi hęc vltima nõ valet &c.dic imo valet,quia possessio rei pro qua q̃s ꝯuenit̃ nõ releuat ab ista satisdõne,vt h,& l.lidia.j.e.& firmat Bar.in l. sciẽdũ in prin.j.e.& in l.j.C.vti possi.¶ Addũt Bar.hic & doc.aliã sol.ex glo.videlicet q iste tex.itelligat̃ de satisdõne quã maritus agens p̃stabat de ꝓsequẽda lite vsq; ad fi f.i formã auc. gñaliter.C.de epi.& cler.¶ † Ex qua sol. hẽs no.q licet reus possidens imobilia nõ teneat̃ satisdare de iudicio sisti.l. sciendum.in prin.j.eo.tñ secus est in actore,q̃a nõ reperit̃ h determinatũ.¶ Et sic indistincte ꝓcedit tex. in d.auth.gñalr̃.& sic no. pro intellectu illius.l.& sic erit vnus casus in quo in p̃paratorijs iudiciorũ magis fauetur reo q̃ actori,q est no.pro limitatione eorũ quę dicta sunt.

ADDITIONES.

a ¶ Procuratore suo. Lud. Ro. sing.suo dicit quod minor,miles,& mulier licet aliàs non possint, tamen in rem suam fideiubere possunt.

b ¶ Non vr̃ ledi.Pro hac rõne facit qđ voluit Ang.consi.cccxii.q stante statuto q mulier nõ possit se obligare,q tñ poterit hẽditatẽ adire, si nõ est implicata,& q voluit.Lu.Ro.consi.cccvi.q stante statuto q minor non possit se obligare obligabit si contrahit vt se redimat à captiuitate in qua erat.& idem consi.cccxiiii.quod stante statuto quod mulier non possit se obligare sine consensu propinquorum quod poterit quietare maritum de fructibus bonorum parafernalium.

S V M M A R I V M.

1. *Fideiussor si sit datus non idoneus,an debeat alius dari.*
2. *Cautio rati & aliæ cautiones prętorię non possunt peti post lit.contest.*
3. *Satisdatio si per errorem non sit præstita ante lit.contest.an sit præstanda.*
4. *Exceptio dilatoria si non sit opposita ante lit. contest. per minorem et mulierem potest postea opponi.*

§.Si seruus. †Si dat' fuit seru' i fideiussorẽ cũ ñ sit idone' pt peti vt alius de͂ dũmodo lis nõ sit ꝯtest. si tñ actor eẽt minor vr̃ muliere, tũc ẽt post lit.ꝯt.pt h peteret̃.h.d.vsq; ad §.si fideiussor.ſm itellm̃ magis no ¶ †No.ex p̃n. q sicut post lit. ꝯte,non pt peti cautio rati,vt l. Põp.§. rati. j.de ꝓcu. ita si p̃nt peti aliæ cautiones p̃torię seu iudiciales puta de iudicio sisti vel de iudicato soluendo.& dicit Pau,dę Cast. q iste tex. est ad hoc sing.nec ita bñ reperitur alibi ſm eũ, addo istem tex. in l.j.in verbo in ipso

litis exordio.& in verbo ipsius litis limine.C.de satisd.& ibi ad h, ponderat illũ tex.Bar.& no.gl.in rub.j.iud.solui.¶ †Et an istud verum si ẽt si per errorẽ non sit petita ista satisd.ante lit.cont.Ang.& Pau.de Ca.tenẽt h, ꝙ sic.& ita intelligunt istũ tex.& no.gl. paruã. ĩ l. qui procuratorẽ dat. §.j.j.de proc.quã h.all.Pau.de Ca.sed Sal. & Ful.h,tenent contrariũ per no.per.gl.in l. error.in verbo facti. C.de iudi.& fac.igno.& per.c.pastoralis.de excep.pro quib.adde gl.in c.ad audientiã.el.ij.in gl.ma.de rescr.tñ pro Ang.est glo.fi.in d.c.pasto.potest concordare opi. vt per Io.de Imo. & Abb.in d.c. pasto.s.ꝙ aut per errorẽ iuris nõ exposuit,& procedat opi.Ang.h & gl.in d.c.pasto.& in d.l.qui procuratorẽ.& ibi Bal.q̃a nõ est excusabilis error.c.ignorantia.de reg.iur.in vj.aut fuit error facti,& & tũc procedit opi. contraria vt ẽt tenuit ipsemet Ang. in d.l.qui procu.& circa hoc adde q̃ dixi in l.si per errorẽ.post Ang. s̃.de iu. om.iu.& in l.ita demũ. C.de procu. ¶ † No.ex verbo minori fm intelltm quẽ vr̃ habuisse Io. Glosator,ꝙ si mulier & minor nõ opponunt excep.dilatoriã ante li.conte.nõ prohibentur opponere postea, q̃a censenr̃ in dubio fecisse ob iuris ĩperiã. Ita colligit Bal. h,in lec.ant.ꝙ dicit esse bñ no.& idẽ vr̃ esse in rustico fm Pau. de Ca.h,arg.l.cũ de indebito ver.si aũt is q.j.de proba.& idẽ Pau.de Ca.in l.ita demũ.C.de proc.¶ Quid aũt si apparet ꝙ ex certa scia nõ opposuissent istã excep.nõ p̃litę idoneę satisdationis,vtrũ succurrat̃ eis,gl.h, nõ decidit. dic ꝙ ĩ muliere & pari rõne in rustico si accepit fideiussorẽ nõ idoneũ facultatib. scienter,tũc nec añ nec post lit.ↄt.põt excipere ꝙ nõ sit idoneus.l.is à quo. §. fi.& ibi no.j. vt in pos.l.minor aũt proculdubio poterit ꝑ resti.in inte.sibi succurrere ꝑ rõm.l.minor.xxv.an.omissã.& l.ait p̃tor ĩ prin.j.đ min. ¶ Si aũt minor mulier aut rusticus receperũt scienter fideiussorẽ nõ idoneũ alio defectu q̃ rõne defectus facultatũ,tũc añ li.ↄt.poterũt opponer̃,vt no.gl.ĩ l.j.ĩ gl.ij.in fi.s̃.si q.s ĩ ius vo. nõ ie.plenius ꝑ Bar.in l.iij.de fideiu.sed post li.ↄte.si mulier vr̃ rusticus ex certa scia omisit opponere dictã excep.nõ potent postea opponer̃, q̃a in h,nõ reperir̃ cũ eo dispẽsatũ. ergo &c.arg.l.j.de iu.& fa.ign.bñ facit iste tex.à ↄ̃rio sensu in verb. ꝓ ĩperitiã.Iu minore aũt vr̃ dicẽdũ esse restitutionẽ ↄcedendã ꝑ d.l.minor.& d.l.ait p̃tor.ĩ prin.& addo p̃dictis q̃ no.gl.ĩ l.in eo.§.fi.j.de reg.iu.vbi ẽt gl.intelligit istũ tex.fm intelltm Io.q̃ vr̃ verior q̃ sit primus intellts gl. ĩ verb.imperitiã.Quia de minore & muliere fideiubẽtib.satis ꝓuisum erat in §.j.huius.l.itẽ ẽt si mulier sciẽs sibi ↄpetere bñficiũ Velleiani fideiubeat, tñ ei succurrir̃ bñficio Velleiani, dũmõ dolo nõ decipiat l.fœminis.C.ad Vell.l.si decipiendi.j.eo.tit.ergo isto casu non põt intelligi text. nr̃ qui requirit imperitiã mulieris , vt sibi succurrat̃.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio cedendarum actionum quando habeat locum.*
2 *Delegatio si sit facta Titio, & Episcopo Ferrariensi, & Titius successerit in Episcopatu, extinguitur delegatio.*

§.Si fideiussor.

Si actor succedat fideiussori,vr̃ ↄ̃,iterũ est cauendũ q̃a desinit esse cautũ.h.d. ¶ Et dicit Ang. ꝙ rõ dubitãdi erat, q̃a videbat̃ ꝙ perimeret̃ fideiussio culpa actoris adeũtis hr̃ditatẽ fideiussoris, vel econtra. Tñ ↄ̃riũ decidit̃,q̃a istud fuit factũ de iuris ꝑmissu,iõ nõ reputat̃ culpa,ꝙ est no.fm eũ.¶ †Ex h,infert̃ no.fm Pau.đ Ca.ꝙ si ago ↄ̃ vnũ ex fideiussorib.& ipse opponat mihi exceptionẽ cedendarũ,ꝙ teneor cedere actionẽ.l.fideiussorib⁹.j.de fideiu. nec possum cedere q̃a illi fideiussori successi,& sic nõ possum cedere ↄ̃ meipm̃,ꝙ ista exceptio nõ obstabit.mihi.ꝓ hoc,facit licet nõ alle.l.si stichũ.§.pe. in verb.vitio.j.de fideiuss.iuncto isto tex.& h,intelligit Pau.đ Ca. verũ esse in fideiussorẽ ↄ̃ quẽ ago, sed ponẽdo in duob.reis debẽdi,ꝙ ad vnũ ex eis ꝑuenerit pecunia,& illi successi,si ago ↄ̃ alterũ correũ põt mihi opponere exceptionẽ cedẽdarũ, iuxta. l.j.§.nũc tia ↄ̃tenius.j.de tu.& ra.dis.& l.Modestinus.cũ siã.j.de sol. q̃a posito ꝙ nõ cederẽ,si ille solueret, hr̃et regressum ↄ̃ correũ ad quẽ pecunia ꝑuenit,eodẽ mõ ↄ̃ me tanq̃ eius hr̃dẽ ꝑ actionẽ neg.ge. & plene no.in l.j.C.de duo.reis.iõ possẽ me agẽtẽ reppellere,q̃a dolo facis,q̃a petis ꝙ restituturus es.l.dolo.j de doli exce. fm eũ. & licet nõ alle.est gl.ꝑ h,ĩ l.Vtrum⁹.ĩ j.op.ĩ verb.ĩ solidũ.j.đ fideiu. ĩ j.op.ibi recitata ĩ gl.quã ĩ isto casu saluat ibi Bar.q̃ vult ꝙ h casu excep.cedẽdarũ actionũ obstet agenti, q̃ successit vni ex correis,& no.q̃a vtilia.¶ †Itẽ inducit̃ iste text. ꝑ Guil. ꝙ si causa est delegata Titio,& ep̃o Ferrar.& Titius successerit in ep̃atu, ꝙ extinguit̃ delegatio.ꝙ ↄprobat plurib⁹ rõnibus,& maxĩe ꝑ l. Pedius.in fi.j. de arb.& l.iudiciũ soluitur.j.de iud.vt hic,ꝑ eũ,cũ quo transeunt alij.

S V M M A R I V M.

1 *Satisdare q nõ põt in loco in quo pariter, an & qñ sit remittendus ad aliũ locũ.*
2 *Municipium potest accipi pro castro, vel villa, vel etiam ciuitate.*
3 *Ciuitas quę non subest p̃sidi multarum ciuitatum aquiparatur ꝓuinciæ.*
4 *Missio ĩ possessionẽ põt recuperari absq; refectioẽ expensarũ, ĩ casu đ quo hic.*
5 *Minori quid non permittitur, ne etiam videtur permittendum maiori absenti ex iusta seu necessaria causa.*
6 *Penitere non potest, qui semel forum declinauit.*
7 *Testium examen non est remittendum alibi, qñ potuit fieri in loco iudicij.*
8 *Litis pendentia non potest allegari per morosum, & contumacem.*

§.Tutor.

†Pro satisdatione q̃ p̃stat̃ ex dispõne seu necessitate legali remittendus est q.s ad locũ in quo eã p̃stare põt,si ĩ loco ĩ quo petit̃,p̃stare nõ poterat,p̃stito tñ iur̃o calumnię ibi ꝙ nõ põt p̃stare vbi petit̃,sed in loco ad quẽ nũc se remitti petit.fallit ĩ duobus casib⁹ ĩ q.b⁹ nõ est remittẽdus. s. cũ vult satisdare ꝑ purgãda ↄtumacia, & recuperãda tenuta data ꝓpter eius ↄtumaciã,vel culpã. secus si sine culpa.Itẽ fallit qñ semel potuit satisdare ĩ loco ad quẽ nũc se remitti petit,& noluit.h. d. vsq; ad fin.¶ †In tex.ibi,municipio, põt accipi ꝓ castro vel villa, vel ẽt ciuitate,vt in l.legatis.cũ gl.in verb.ↄstõ.j.q. ex cau.ma.& l.j.& ibi gl.ĩ verb.ꝓprie.j.ad muni.cũ ↄcor.ibi alle.in gl.& no.Azo. ĩ sum. C.de magi.mu. Dicit tñ Bar. hic, ꝙ hęc remissio fieri nõ debet ad aliũ locũ extra prouinciam vt l.si fideiussor.§.j.s̃.eo. seu ad alium locum valde remotũ , adeo ꝙ eẽt difficile actori ibi fideiussorem ↄuenire,q̃a ob talẽ difficultatẽ nõ diceret̃ idonee satisdatũ ꝑ l.ij.ĩ prin.s̃.eo.& idẽ est de mẽte Bar.in l.sciendũ.§.j.j.eo.¶ † Et iõ aduertendũ ꝙ hodie in ciuitatibus hñtibus distinctũ & separatũ regimẽ ac territoriũ, & q̃ non subessent vni p̃sidi multarũ ciuitatũ, idẽ iudicaret̃ de tali ciuitate,sicut de vna ꝓuincia,vt est gl. in l. fi.ĩ prin.C.de p̃scr.lõ.tẽ.& est de mente Ange.hic,licet illa gl.nõ alleget,de qua gl.vide ꝑ Bar.in extraua.q̃ sunt rebelles.in verbo,Lõbardię.& in l.j.C.de metrop.Berito.lib.xj.¶ In tex.ibi diuersum, si sine culpa &c.facit iste tex.fm Bal.ꝙ ibi reo nõ põt imputari culpa,vt q̃a erat ĩ absens [a] ex iusta causa recuperat tenutã absq; refectione expensarũ. & hoc expresse voluit Inn. in c. si aduersarius. de eo qui mittitur in poss.cã rei ser.& ideo licet ↄ̃ absentẽ ex iusta & probabili causa possit procedi ad missionẽ ex.j.decr.l.ignorat̃. C.de test.mil.tamen recuperabit tenutam non refectis expensis ꝙ est bñ no.per limit.auc.ei.q.C.de bo.auc.iu.pos.& idem voluit Io.de Imo.in l.si finita.§.si plures.in ver.in ea. gl.ibi,& damna &c. j.de dam.infe.& intellige mediante resti.in inreg. vt d.l. si finita.§. si forte.& ꝙ ibi no.Bar.dicens idem in minore,vt ẽt no. per Ioan. An.in addi.Spe.in ti.de.j.decr.§.restat.super ver.sed pone qđ pupilli.& ver.quid si maior.facit.l.minor.ẽt si quasi ↄtumax, fm vnã lec.ibi positã in gl.j.de mino.¶ † Et qñ aliquid non permittit̃ minori,nec ẽt vr̃ permittendũ maiori absenti ex iusta seu necessaria cã,vt est gl.valde no.in l.nec vero.§.ꝙ eis.in verb.prohibeant.j.ex q.cau.ma.¶ In tex.ibi,parentibus, & patronis &c. qũo intelligit̃ ꝙ parens & patronus non iurant,vide q̃ dixi in l.sed si hac. §. fi.s̃. de in ius vo.Itẽ not.ex §.iubetur. arg. fm Bal. in lec.ant. ꝙ ille qui petit remitti examinationẽ testium extra locũ iudicij, iuxta.§. & qñ in auc.de test.col.vij.debet iurare de calumnia,& ẽt se hr̃e in dicto loco testes ꝑ quos probare põt. ¶ †Item no.ar.ꝙ qui semel declinauit forum non potest penitere secundum Bald. ad quod vide not.in auct.habita.in verb.optime.C.ne fil.pro pa.¶ Et quãdo quis variare possit [b] vide plene per Bart.in l. de rebus infra terum amo.& per alios in l.si cum dotem.§.eo.autem tẽpore.j. sol. ma.cum concor.¶ †Item not.sedm Ang.& ꝙ ille qui potuit producere testes in loco iudicij,& non fecit,si postea testes se absentarint,non audit̃,si petat remitti examinationẽ testiũ ad locũ vbi morant̃.¶ †Vltimo no.secundũ Bal. h in lect.ant.& cũ eo transit Pet.de Anch.hic,ꝙ si remissus ad curiã episcopalem super aliquo incidenti est ibi in mora,ꝙ iudex primę causæ potest ad vlteriora ꝓcedere.pro quo adduco,quia morosus est contumax, non põt allegare pendẽtiã litis in alio loco,vt probat Bar. in l.vbi ceptum. j.de iud.& in l.q̃uis j.de dam.inf.& in l.sepulchri.j.de sepul.vio.& ideo cautela est,ꝙ iudex secularis qñ pro aliquo actu remittit partes ad curiam ep̃alem, [c] p̃figat terminum.j quẽ debeant se præsentare corã ep̃o.ꝙ facere põt iudex secularis,vt probat̃ in l. p̃ses. cũ ibi no.& ibi hoc voluit Bart. ꝑ illũ tex.C.de appell.pro quo ẽt vide Bar.in l.ij.infra de re iud.& Bal.in l.quoties.C.de iud. & Angel.in l.ij.§.sed si dubitetur.j.de iud.nã si ille fuerit in mora se p̃sentandi,poterit iudex primus procedere.ꝙ est not. dignũ in practica.¶ In glo.in verbo,debebit,p̃ria sol.gl. diuinat, vnde solue ꝙ hic petebat reus se admitti ex priuilegio ad purgandũ contumaciam,ibi aũt petebat se admitti iure cõmuni,vnde facilius ꝓditur priuilegiũ q̃ ius cõe. l.eius militis. §.militia missus.j.de test.mil.cũ si. nam hoc iure speciali conceditur illis q. ex cã necessaria tenent̃ satisdare

ADDITIONES.

a ¶Absens.Adde Lu.Ro.consi.cccclxiij.
b ¶Variare possit. Late per Pet.de Anch.consi.cxv.
c ¶Thé. D pl. Ad curiam episcopalem. Vide eu..dem Alex.in l. Titia.§.fin.infra, solu.ma & ibi.

ſatiſdare, ſi in loco iudicij ſatiſdare non pñt, vt remittantur in municipiũ vbi ſatiſdare poſſunt, vt hr̃ in l. ſi fideiuſſor. §. j. ĩ. eo. ſed in l cõtraria volebat ſatiſdare in loco iudicij, prout de iure cõi faciendũ eſt. & in hoc, iſte tex. eſt ſing. ad limit. d. l. ſi pecuniæ. ſ̃m Ang. & Mod. ħ, & idẽ no. Ang. & Mod. ĩ l. ſi finita. §. itẽ videamus. de dã. infe. & facit ad q. d̃ qua ibi vide p eos. ¶ Et p itellectu d. l. ſi pecuniæ. vide Bar. in l. eũ q. j. de priui. cre. in d. l. ſi finita. §. Iul. & in l. conſentaneũ. C. q̃ſio & qñ iu. & in l. properandũ. §. ſin aũt reus. C. de iudi. & Bal. in d. auc. ei qui. ¶ In ea. ibi, nõ petebaſ &c. gl. obſcure loquiſ & licet à doc. nõ declareſ, dic q gl. voluit dicere q in d. l. ſi pecuniæ per eũ petebaſ ſe remitti ad municipiũ vt ibi ſatiſdaret, & tenuit a reuocaret, & nolebat vti iure ſpãli, prout declarauit. Pau. de Ca. ħ inducit iſtũ tex. in ver. plane. ad limitationẽ eoꝶ q̃ traduſ p Bar. & alios in l. de pupillo. §. fi. j. de ope. no. nũ. in q. qua querunt an ex cõiatus poſſit petere reuocari eo vti, tñ i veritate limitatio & declaratio ſua eſt expreſſe ꝯ no. Bar. & doc. ibi, nec probaſ p iſtũ tex. vt ſcripſi in d. l. de pupillo. & ad ibi dicta me remitto. ¶ In glo pen. ibi, dic referri. hęc magis communiter tenetur. quæ no.

Caius lib. v. LEX IX.

1. *Appellari poteſt à ſententia arbitri compromiſſarij, electi ſuper aliquo incidenti, vel emergenti.*
2. *Iudex interloquendo ſe non eſſe iudicem competentem, eſt functus officio.*
3. *Sententia arbitri poteſt retractari implorando iudicis officium.*
4. *Sententia arbitri poteſt reſcindi officio iudicis, pètendo reductionem ad arbitrium boni viri.*
5. *Sententia arbitri in qua interuenit dolus, poteſt retractari, vt hic.*
6. *Appellari poteſt ab articulo approbationis fideiuſſorum.*
7. *Sententia lata ab officiali electo à iudice ſuper aliquo emergenti, an & quo modo corrigi poſſit.*
8. *Appellari poteſt à ſententia iudicis lata ſub conditione, pendente conditione.*
9. *Appellari an poſſit à ſententia arbitri. 12. & 13.*
10. *Sententia arbitri an producat actionem.*
11. *Ab iniqua ſententia arbitri peti poteſt in integrum reſtitutio.*
14. *Appellari an poſſit à ſententia tertij electi, ab arbitris diſcordantibus.*
15. *Appellari an poſſit à ſententia arbitratoris.*

ARbitro. Legitur tribus modis in gl. Pña lec. eſt, q loquatur in arbitro cõpromiſſario, & queraſ an poſſit appellari ab eo. Scd̃a eſt. q loquaſ de eodẽ arbitro ꝯpromiſſario, & q̃raſ an p off. iu. poſſit eius ſnĩa retractari, licet Bar. extẽdat iſtã lec. ad officialẽ, ſeu bonũ virũ electũ à iudice ſed illa erit quarta ſeparata lec. de qua. j. dicã. Tertia, eſt q loquaſ i iudice delegato. † ſ̃m pmã ħ, intẽdit à ſnĩa arbitri cõpromiſſarij electi ſup aliquo incidẽti vł emergenti põt appellari.[a] & iſtã lec. approbat Bar. ħ, & aſſignat rõnẽ, q̃a ſicut ſi iudex illũ articulũ p ſuã interlocutoriã decidiſſet, poſſet reuocare. l. q iuſſit. j. d̃ re iud. Ita debet poſſe p appellationẽ ad eũ recurri, q eſt deciſum p arbitrũ, & dicit q iſta l. ſ̃m hanc lec. nõ eſt alibi, & idẽ tenet Ang. ħ, ſed Ia. Bu. hic, in fi. Bal. Sal. Pe. de Anc. Ful. & Ro. ħ, & Bal. inſti. de ſatiſd. §. j. impugnant iſtã lec. quia nõ põt reddi bona rõ ſpãlitatis quare magis iſto caſu poſſit appellari à ſnĩa arbitri, q̃ à ſententia arbitri electi ſup negotio pncipali, & iõ eſt ſtandũ regulæ poſitę in l. diẽ pferre. §. ſtari. j. de arbi. & in l. j. C. de arbi. & in l. ex conſenſu. j. de ap. Pau. de Ca. ħ, dicit, q rõ Bar. nõ eſt gñalis, q̃a poſſet eſſe talis articulus quẽ ſi ipſe iudex decidiſſet, reuocare nõ poſſet, q̃a nõ omnis interlocutoria reuocaſ, † vt qñ iudex pronunciaret nõ eſſe pcedendũ, vel ſe nõ eſſe iudicẽ, quia p talẽ interlocutoriã eſt functus officio ſuo. ergo reuocare nõ põt, ſ̃m Bar. & alios in d. l. q iuſſit p d. l. dicere. j. de arbi. ſed ab hoc poſſet defendi hęc l. cum loquatur in hoc emergenti. ſ. approbationis fideiuſſorũ, ſuper quo interlocutoria ferenda poſſet reuocari. Io. de Imo. in d. l. j. §. fi. & in l. fi. in prin. j. à quib. app. nõ licet. reprobat iſtam primã lec. quemadmodũ reprobatur per gl. ħ, quia ſ̃m eum nõ põt reddi bona rõ diuerſitatis, vt dixi, & iſtam opi. puto tenendã, nam difficilius permittiſ appellari ab interlocutoria, q̃ à diffinitiua. l. ap̃eroſſimi. C. de iu. & l. an ſnĩæ. C. quorũ ap. ergo ſi nõ p̃t appellari à diffinitiua ſnĩa arbitri, minus debet poſſe app. ab interlocutoria, nec rõ Bar. concludit q debeat poſſe appellari. alias ſi vera eſſet ratio Bar. ſequeretur q ab omni interlocutoria lata per delegatũ poſſet app. ad delegantẽ, cum delegatus poſſit delegare ex officio ſuo interlocutoriã latã à delegato. l. fi. j. à quib. ap. non licet. Et ſic corrigerentur iura dicentia ab interlocutoria cuius grauamen reparari poſſet per ap. à diffi. non poſſe app. d. l. an ſnĩæ. cum ibi no. Itẽ aſſignata p Bar. loquũtur in caſu diuerſo. ſ. ipſomet iudice reuocante ſuã propriã interlocutoriã. nos aũt loquimur in reuocante ſnĩam alterius, † ſed ſ̃m ſcd̃am lec. h. d. ſi arbiter q. ſuper ar. incidenti vel emergenti eſt electus, & ſuper eũ pronunciat, põt eius ſnĩa retractari p off. iu. imploratũ, nõ aũt p viã ap. h. d. & iſta lec. approbat ẽt Bar. per d. l. j. in fi. j. à q. ap. nõ licet. & moueſ Bart. p eandẽ rõnẽ qua motus eſt circa. j. lec. vt retuli, & dicit q i hac imploratione officij iudi. nõ attenditur tp̃s appel. ſed ſemper poterit hoc fieri. An. ẽt approbat iſtã lec. & largius loquiſ, q̃a indiſtincte vult q q̃libet ſnĩa arb. poſſit reſcindi implorando officiũ iudi. licet ab ea app. non poſ. & licet non poſſit ſecũdm eum poſt decẽ dies implorari illud offic. iudicis, quia ſi ſententia arbitri fuit diffinitiua tranſit in rem iudi. poſt decem dies. l. cum antea. C. de arbi. & ſi fuit interlocutoria, idẽ eſſe debet, quia ad inſtãtiam partis, interlocutoria nõ p̃t ſemper reuocari. ſed. j. decẽ dies arg. auc. q̃ ſupplicatio. C. d̃ preci. imp. off. & innuit tex. j. l. pxi. in prin. & no. oẽs in d. l. q iuſſit. & not. in c. cum ceſſante. de app. & in l. ij. C. de procu. ſed quo ad iudicẽ volentẽ ex officio ſuo reuocare ab interloc. eſt verũ q illa quo ad reum nunq̃ tranſit in rem iud. poſt. x. dies põt eam ex officio ſuo reuocare. d. c. cũ ceſſante. & ita intelligãſ iſte tex. ſed Old. & Bal. hic, contrariũ tenent reprobantes iſtã lec. q̃a licet reperiaſ † q ſnĩę arbitrationis poſſit reſcindi per offi. iud. petẽdo reductionem ad arbitriũ boni viri. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. j. pro ſoc. tñ ħ, nõ reperitur in arbitrio. ſed contrariũ p d. §. ſtari. & iſtud ſequitur Io. de Imo. in d. l. fi. Pau. de Ca. hic, tranſit cũ Bar. dicit tñ q quo ad iudicẽ eſt verũ, q ẽt poſt. x. dies põt ẽt ex officio reuocare. ſed quo ad partẽ dicit q ptãs implorandi dictũ officiũ iudi. finitur lapſu. x. dierũ per tex. in l. proxi. in prin. ſed poſt imploratũ off. iud. ſeu interpoſitã quęrelã poterit pcedere illud. q dicit Bar. ſ. q nõ teneaſ quęrelans ſeruare tp̃a app. proſequendę. ¶ Puto circa iſtã lec. indubitanter Ange. non bene dixiſſe inq̃tum vult q quęcunq; ſnĩa arbitri ẽt diffinitiua poſſit retractari implorando iud. off. q̃a iſtud eſt ꝯ. d. §. ſtari. Et ꝯ Ang. tenet ẽt Ful. ħ, † fateor q vbi interueniſſet dolus i ſnĩa poſſit retractari p remedia poſita in l. ſta demũ. j. d̃ arb. & in l. iij. C. de arbi. q̃ iura alle. Ang. ħ, pro dicta ſua op. & nihil faciunt. ¶ Interlocutoria vero lata ab arb. electo à partibus ſup aliquo incidenti eſt magis dubiũ. tñ adhuc puto iſtã lec. in eo procedere p ut ẽt tenuit gl. ħ, & Old. & Bal. per d. §. ſtari. & q̃ria ad ſuperiorẽ difficilius hr̃ recurſus aduerſus ſnĩam iterloc. q̃ aduerſus diffi. vt iã dixi. nec ob. d. l. fi. q̃a nõ loquiſ i arbitrio electo à partib. ſed in eo q. fuit datus à iudice, vt ibi in verbo q. eos dedit. ¶ † Venit igiſ vř eſſe tertia lec. ſ̃m quã ħ intendit. An iudice delegato ſup ar. approbõnis fideiuſſorũ appellari p̃t quẽadmodũ à iudice ordina. & iſta cõiter teneſ. ¶ † Eſt & quarta lec. extra gl. ſ. q hic loquatur in arbi. i. quodã viro bono per iudicẽ electo & ſ̃m iſtã hic intendit ſnĩa lata ab officiali electo à iudice ſup aliquo emergẽti põt corrigi ẽt circa appellationẽ implorando offic. iu. q. dedit eũ. h. d. & iſtã iiij. lec. tenuerũt Ia. Bu. & cõiter oẽs ħ, & d. Ant. & Imo. in c. quintauall. de iureiu. circa. xxij. & xxiiij. differentia. & Imo. in l. fi. j. à q. ap. nõ licet. & nõ eſt alibi ſ̃m Ang. hic. ſed certe imo vř idẽ probari in d. l. fi. licet nõ ita expſſe. & iſtud eſt vtile ſ̃m doc. ħ, q̃a p ſępe iudex eligit eſtimatores vt habeant rẽ aliq̃ æſtimare vel referre circa aliqd̃ ſibi cõmiſſum. nam poterit eorũ relatio corrigi iudi. off. & adde q̃ no. Bar. in l. proxi. ¶ In gl. mag. ibi actio nõ naſcatur &c. ſubaudi nec poſt. x. dies naſci ſperatur parte inuita, q̃a parte. j. x. dies ꝯdicẽte impediſ naſci actio ex ſnĩa arbi. vt d. l. cũ antea. & per hoc, non ob. l. j. §. biduũ. j. qñ ap. ſit † vbi à ſnĩa iudi. lata ſub condi. põt appellari pendente condõne, & tñ pẽ. condi. non oriſ actio ex ſnĩa iuxta. l. cedere diẽ d̃ ver. ſig. q̃a ſaltẽ ibi oriri ſperabaſ eueniente ea ẽt ſi pars ꝯdixerit niſi fuerit appellatũ. ¶ † In ea. ibi ſero prouocatur &c. ħ, cõiter tenetur, ſ. q à ſnĩa arbitri non poſſit appel. de iure ciui.[b] p rationes gl. licet Bar. ħ, & in l. nemo poteſt. de leg. j. & in l. ij. j. de arbi. & in l. j. C. de arbi. teneat ꝯrium, q̃a app. j. x. di. videor approbare ſnĩam tanq̃ latã, vt improbẽ tanq̃ nõ bñ latã prout in ſimili hr̃ in l. iij. §. falſus. j. rem rat. ha. ſed reſponde q ex ſnĩa arbi. nõ oriſ actio niſi qñ approbaſ ſnĩa tanq̃ illa placeat approbanti. quis autẽ approbat eã vt improbet, cũ illa ſibi diſpliceat, vt probatur in d. l. cum antea. in uer. nõ diſplicet. ſed appellã-do

ADDITIONES.

a ¶ Appellari. Inquãtũ. d. Iaſ. hic tenet q ab interlocutoria ſuper litiatione perſonarũ non poteſt appellari, dic quod Ang. conſi. cxv. idem tenet & Lud. Ro. conſ. 172. vbi dicit talem ſententiam eſſe partem ſententię diffinitiuę, & ideo in ea requiri citationem partis, & idem uoluit Ang. conſ. clx. & inquantum dicit quòd ab interlocutoria non poteſt appellari quando affert grauamen quod poteſt per diffinitiuam reparari, dic quod interlocutoria detorquendo affert grauamen irreparabile, & tamẽ ab eo non appellatur. l. à prouocatione C. de ap. ſimiliter ſnĩa lata ſuper decimis appellationis affert grauamen irreparabile & tamen ab ea nõ appellatur vt dicit. d. Anto. in c. ſua nobis de ap.

¶ Tho. dipl. Vide not. Per Bal. in l. ij C. de epiſ. au. & Bar. in l. ij. j. de ap. reci. & gl. ſing. in l. quod iuſſit. j. de re iudi.

b ¶ Tho. Dipl. De iure ciui. Vide plene per Iaſ. in l. nemo poteſt. infra de leg. j. & in l. fi. C. de iudi. & vide Lud. Ro. in conſ. xxij. & Raph. Ful. in conſ. 180. & Raph. Cu. in conſ. xliiij. & Iaſ. hic.

do dicit displicere snia l.j.C.si sepius in integ.resti.ergo &c. Preterea, tex.i d.§.falsus.nõ dicit q videat approbare sniam, sed psonã illius cũ quo lata fuerat.nec fuit opportunũ in casib' i qbus oriebat actio ex snia arbitri, videlicet in casibus positis i d.l. cũ antea. introducere remediũ appellãdi, attẽto q p solã ɔdictionẽ factam j.dies impediebat nasci posse actionẽ ex snia vt ibi. & istã opi. tenẽt cõiter oẽs h, & in locis pxi.all.p.d.Ant.& Imo.in d.c. quintaua.& Imo.i d.l.fi.excepto Pau.de Ca.q licet i l.j.C.de arb. teneat ɔ Bar.tñ h transit cũ opi.Bar.q a ex snia iudi.ante x.dies fm eũ nõ orit actio,& tñ põt app.ergo nõ est bona illa rõ.s. q à snia arb. nõ possit app.q a añ x.dies nõ orit actio,& sic satis est vt possit app. q rũpat spes pariẽdi actionẽ in snia iudi.sed rñde,q a dici põt.q ante x.dies ex snia iudi.sit nata actio, licet obstaret exceptio vt l. cedere dic.de ver.sig. Scdo rñde, q itroductũ est q à snia iud.possit app.vñ nõ curamus an oriat actio vel nõ, nã multe sunt snie quae nõ producũt actiones, vt absolutoria,& tñ ab eis põt appellari, vt no.gl.in d.l.j.C.de arbi.sed spãliter est puisum q à snia arbi.nõ pt app.d.§.stari.& d.l.j.q a ex tali snia nõ orit actio j.x.dies. parte inuita d.l. cũ antea.& dixi s. vel dici põt q rõ posita in d.l.j.C. de arb. debet sic adaptari, non appellat à snia arbitri, q a fm illa tpa ante d.l.cũ antea.nõ oriebat actio ex snia arb.ẽt post x. dies. iõ nõ erat expediẽs inducere q appellaret, secus in snia iudi.q a saltẽ post x. dies oriebat actio & exceptio. iõ fuit expediẽs inducere appellationẽ ad impediendũ illorũ ortũ actionis, siue snia lata sit pure, siue sub ɔdõne.vt d.§.biduũ.& si dicat, ergo cũ hodie possit post x. dies oriri actio ex snia arb.expedit q possit appellari, ergo debet posse appellari.rñde q imo nõ expedit, q a non põt oriri vel actio vel exceptio ex snia arbi.inuito eo ɔ quem lata est snia, q a sufficit simplex ɔdictio absq; appellatione ad impediendã natiuitatem actionis vel excep.vt d.l.cũ antea.nõ sic in snia iudi. quia requirit q solẽniter appellet & in psecutione appellationis purgat appellatio q terminetur.j.tpa de qbus in auc.ei q. C.de temp. app. & i c.ex ratione de app.¶ Subdebat tñ Bart.i d.l.nemo põt.cũ cõcor. 10 s.all.† q si ex forma statuti puisum esset q ex snia arbi.oriret actio posset appellari per d.l ij.& istud sequitur d.Ant.& Imo.i c.quintaua.& Io. de Imo.in c.cum dilectus.de arbi. & vr sequi Bal. in d. l.j.C.de arb.licet Sal.ibi dubitet.& ẽt Ful.h ɔtrium teneat, quia nõ sequitur q ex aliquo actu oriatur actio, ergo põt appellari. q põt sic pbari, licet ipse non dicat, nam lata ij.sentẽtia orit ex ea actio & tñ ab ea nõ põt app.vt l.vnica.C.ne liceat in vna eadẽq; cã tertio prouo.tñ pbabilior vr opi.Bar.per d.l.j. quia statutum accipit interpretationẽ passiuã à iure cõi, vt l.j. §.ex fal.j. ad l.falc.vt not. 11 Bar.in l.oẽs populi.in vj.q.prin.s.de iust.& iu.† licet autẽ nõ possit appellari vel offi.iud.implorari ɔ iniquam sniam arbitri de iu ciui.tñ bene põt peti resti.in integ.p illas psonas, q bus in alijs actibus consueuit succurri per resti.in inte.vt no.Inn.in c. pe. de rest. in integ.& Spe.in ti.de resti.in integ.vt not.Inn.in c.pe.de rest. in integ.& Spe.in ti. de resti.in inte.in uj. parte.§.sciendum.ver. hoc. etiã scias.& Bald.in l.vna in vlt.col.C.si de mo.pos.sue.ap.limitat tñ Bal.in addi.Spe.in ti.de arb.in ver.sed quid si statutũ, nisi statutũ diceret, q nihil possit excipi ɔ sniam arbitri.all.no. per Cy.in l. in causae.in prin.la.j.j.de mino.q reputat not.dignũ. ad quod vide 12 ẽt Bal.in d.l.in causae.quo ad pñs tñ non examino. ¶ † De iure canonico[a] tñ magis cõiter tenetur q possit per quẽlibet reclamari snĩa arbitri,[b] vt no.ij.q.vj.in c.à iudicibus.§.q de arbitris.& in c.exposita.in versi.irritum.de arbi.& per doc.in c.ij.& c.cum dilectus. & c.p tuas.de arb.& in c.quintauallis.de iureiu.& Specu.in tit.de arb.§.j.ver.arbitrator.& no.Bal.& Saly.in l.j.C.de arb.& Bal.in d. §.stari.& in l.cũ quidã.la ij.j.de leg.ij.& ibi per Imo.& Bal.i l.si seruus plurium.§.fi.de leg.j.& Pe.de Anc.i cle.sępe.de ver.sig.& per Imo.in d.l.nemo põt.& Pau.de Ca.in l.nam & postea.§.si minor. de iureiu.facit text.ij.q.vj. oĩs oppressus.& c.ad romanã.& c.ideo. §.cum ergo.vbi cuilibet oppresso appellare pmittitur, de quo re- 13 mitto ad ea quę scripsi i l.nemo põt pal.¶ † Quid aũt in snia arbitri electi ex necessitate statuti, an possit appellari, vide per Bart. & alios in l fi.C.de iud.& per Bal.in prima cõsti.Codi.per Bar.& Io. de Imo.in l.j.in fin.j.à qb.appel.non lic.p Ang.in l.apertissimi.C. de iud.p Ant.de Bu.in d.c.quintaual.& ibi per Io. de Imo.in loco s.alle.per Pe.de Anc.in c.ab arbitris.de offi.dele.in vj. Ant. de Bu. & Io.de Imo.in c.cũ dilectus.p Pau.de Ca.in l.a diuo Pio.in prin. 14 s.de re iud.per Imo.in l.j.j.solu.matri.¶ † Quid in snia tertij electi ab arbitris discordantibus iuxta l.item si vnus.§.fina j. de arbi. an possit appellari, vide per Spe.& Io.An.in tit.de arb.§.sequitur.ver. licet nunquid.& Bal.in d.l.item si vnus.& ibi ẽt per Iac.Bu.& per Bal.in l.j.in ij.opp.C.de his quę pe.no.per d.Anto.& Imol.in d.c. 15 quintaual.in xxiij.seu xxiiij.differentia.¶ † Quid in sententia arbitratoris, an ab ea possit appellari, non dico peti reductionẽ ad arbitrium boni viri, vide per Bar.in l.fi.j.de appel.reci.per Io. an. in addi.Spe.in ti.de appel.§.in quibus.super ver.sed q d si conuenit. per Bald.in rub.C.de app. & in l.hi qui ad ciuilia.eo.ti. per Ro.in rub.j.de arbi.¶ In ea.ibi, ad cãm principalem &c. istud est contra tex.huius l.vbi apparet q fuit datus ad probandos fideiussores, vnde vera responsio est q iste arti.expediebatur offi.iud. mercenarie deseruiente actioni intentatae in causa principali, & per cõsequẽs debet posse delegari tanq̃ causa iurisd.simplicis, & nõ mixti imperij, vt not.in d.l.nec quicq̃.§.vbi.¶ In ea.ibi, & est ratio.haec sol. restringit istam l.nimiũ.quia restringit eã ad satisd. iudi. sol. illa.n. est quae concernit executionẽ, non autem satisdationem de iudi. sisti.de qua debet posse itelligi l.nra gñaliter loquẽs.ita vr restringere ad casum qñ pnuntiatũ esset affirmatiue.s. fideiussores esse idoneos fm Bald. h, vnde ɔcludit q ab ista interlocutoria põt appellari, q a si iudex pronuntiat fideiu.idoneos, cum nõ essent, nõ põt grauamen reparari per diffinitiuam ferẽdam in fauorẽ actoris.quia actor non appellat à snia lata pro se, sed à sentẽtia lata ɔ se, per quã grauat l.j.j.de app.reci.& regula est, q ab interlo.cuius grauamen non est reparabile, per appellationẽ à diffinitiua põt appellari.l.ij.de ap.reci.& vbi in proposito vide Bar.maxime in ij. opp.& in iij.q.Si autem iudex pnũciasset fideiussores nõ esse idoneos cum essent, & tunc debet posse appellari, q a impedit pcessus ad vlteriora, cum ista exceptio satisdationis nõ prestite, sit exceptio dilatoria, & ideo opponatur ante lit. conte. quia impedit pcessum l.de die §.si seruus.s.eo.& hoc est q sensit gl. hic, dũ dicit aliter in negotio &c. ¶ In ea.ibi, speciale &c. non reperitur ratio specialitatis.¶ In ea.ibi, vel illa &c.haec est vera.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. De iure ca. Vide plene per Ias in l.fin.C.de iud.

b ¶Hen. Ferr. Reclamari à sententia arbitri. Adde eund. Alex.consi.xxij.inci. viso tit.qõnis.ad fi.v.vol.vbi an reclamari & querelari possit a sententia arbitri, vt illa saltem de iur.ca.corrigi debeat,& an sentẽtia arbitri mereatur executionem paratam,& quid in sententia arbitratoris.vide per Pau.de Ca.consi. cclx. incip. visis compromisso &c.ver.circa secundum dubium.in j.parte consi.

Paulus lib.lxxv. LEX X.

1 *Fideiussor approbatus per aduersarium, habetur pro idoneo, nisi noua calamitas superuenerit.*
2 *Debitor fugitiuus, seu suspectus de fuga, ad hoc ut possit capi, requiruntur ea de quibus hic.*
3 *Debitor suspectus de fuga, potest capi quando creditor ignorauit conditionem debitoris tempore contractus.*
4 *Debitor an in dubio praesumatur approbatus idoneus soluẽdo per creditorem.*
5 *Debitor effectus deterioris conditionis an possit probari solo iuramento.*
6 *Debitor suspectus de fuga potest capi, & dato fideiussore de iudicio sisti, relaxandus est.*
7 *Querela & appellatio in quo differant, dicitur hic.*

1 SI ab arbitro. † Si fideiussor approbetur, & per aduersariũ non reprobetur, hr pro locuplete, & non põt de paupertate coqueri, q pauperẽ vt diuitẽ acceptauit, nisi noua calamitas superuenerit. h.d. ioti lex. ¶ † Et facit hoc 2 prin.ad ea quae dixi.s.l.proxi.vbi alle.illum text.Ex §.j.ibi, cõtentus esse debet.colligit Ang.h multũ vtiliter practicã[a] p impetranda captura ɔ debitorẽ tanq̃ suspectũ & fugitiuũ, iuxta l.air ptor.§.si debitorẽ.& ibi Bar.j.q in frau.cre.q a primo debet fieri fides iudici, q tpe ɔctũ debiti, debitor erat idoneus de soluendo,& postea superuenit calamitas seu inopia nõ modica, sed magna, vr h,& si apparet q post superuenientẽ calamitatẽ creditor tacuisset,& tolerasset debitorẽ, adhuc infringeret captura vt probat p tex.no.in l.si creditores.j.de priui.cre.fm Ang.h, & de mã plenius p eũ in repe.l.nemo carcerẽ.C.de exa.tri.lib.x. & p Bar. in l.si is a quo.§.fi.j.vt in pos.leg.& in l.fi.C.de spon.& in l.dies. C. de fer. & in d.§.si debitorẽ.& Ang. in l.q bona.§.de illo.p illũ tex. j.de dã inf.& ibi ẽt p Pa.de Ca.& ibi ẽt de hac mã tetigi, & aliqd ẽt 3 p Bar.i l.q̃sitũ.j.de pig.† vbi limitat pdicta, nisi creditor tpe ɔctũ debiti ignorasset debitorẽ eẽ suspectũ. q a q̃uis suspectus eẽt, tũc poterit eũ postea facere capi tanq̃ suspectũ, si de nouo notitia suspiciõis ad eũ deuenit.facit l.i ɔfirmãdo.j.de ɔfir.tu.& no.p Bal.post 4 Bar.in d.l.fi.¶ † In dubio tñ vr q psumat creditorẽ eũ approbasse tanq̃ idoneũ l.iij.j.de fideiu.& sic tibi icũbet onus pbãdi.s. creditori q iusto errore duct' putauerit eũ eẽ idoneũ, cũ n eẽt,& est ẽt de mẽte Pau.de Ca.i l.ẽt.§.j.j.sol.ma facit q no.Bal.i l.creditor. la ij.j. si cer.pe.¶ In ɔtriũ vr tex.i l.fi.ver.si q dẽ pbatũ fuerit &c.C.de spõ. & q ibi Bal.p quẽ text.apparet rñsum ad d.l.iij.j. de fideius. Non est tamen

ADDITIO.

a ¶Tho.Dip. Practicam. Vide Iaso.hic plene,& in l.apertissimi.in fi.de iud.& Bapt. de S. Seue.in tract.de debi.fug.in vj.q.prin.& Lans.de Ona. in c. qm contra falsam. in viij.char.de prob.Ang.de Are.in §.j.in fi.inst.de act.

est tñ sine dubio per l.q. cũ alio j.de reg.iur.cum si. Et circa p̃dicta vide Imo.in l.ij.in prin.j.sol.mat.vbi trãsit cũ dictis Ang.in d.l.nemo carcerẽ.& vide ẽt no.p Bal.in l.si p ea.in princ.C.mãd.†vbi ẽt q̃nt q̃d si tpe ɔ̃ti debiti,debitor ceperat dilapidare, nõ tñ tñ dilapidauerat qa adhuc esset idoneus.postea vero cõditionẽ deteriorauerit,an possit capi tanq̃ suspect⁹,& ɔcludit q sic, p illũ tex. vt ibi p eũ.de hoc ẽt vide Bald.in auc.sed iã necesse.C.de do.ante nup.†vbi q̃nt,an p̃dicta ꝓcedãt in debito modico, adeo q ob suspicionẽ superuenientẽ possit capi,& dicit q nõ per id q̃d ibi not. i gl.inspecta tñ qualitate psonę,vt ibi p eũ post Cyn.¶ Limitat ẽt p̃dicta singulr do.Pau.de Ca.in d.l.ẽt §.j.nisi debitor tpe ɔ̃ti debiti nõ est soluendo,& tñ dolo asserẽs se esse idoneũ, dolo induxit creditorẽ ad secũ ɔ̃hendũ,qa poterit capi, dato q post ɔ̃ctum nõ deteriorauerit ɔdõnem.alleg.in simili tex.in l.pe.j.de iu.do. & p̃dictis ẽt adde Abb.in c.queadmodũ.de iureiu. & in c.ij. de seq. poss.¶ Quęrit Ang.q̃ pbare sufficiãt i p̃dictis, vide aliq̃d p Ang. h̃,& plenius p eũ in d.l.nemo p Bar.in d.§ si debitorẽ. & Bal.in l. ɔsentaneũ.C.quõ & qñ iud.in l.q euitandi.ad fi.C.de ɔd. ob tur. cau.& in rub.C.q in frau.cre.& p Ang.& Imo.in l.j.in prin.j.si cui plusq̃ p l.fal.& p Ang.in l.j.C.quorũ ap.& p Io.de Imo.in d.l.ij. i fi.prin.j.sol.ma.& Ang.in l.apertissimi.& ibi ẽt Bald.C.de iudi. & Ang.& Io.de Imo.in l.q bona.§.q dãni.de dã.inf.& in d.l.si creditores.& p Bal.i l.creditor.la ij.j.si cer.pe.& in l.sciendũ.j.eo.& q̃ dixi in l.si fideiussor.§.fi.s.e.†vbi tetigi an ad pbandũ dictã suspicionẽ sufficiat iurm.†an reuocetur dicta captura dato fideiussore de iudicio sisti.Ang.hic tenuit q sic.Sed dic vt dixi in l.neq; §. fi. s. de in ius vo.¶ †In glo.in ver.querela.ibi,i.appellatio. dic q imo stare põt proprie p querela,seu iploratione officij iud.sine appellatione.l.fi.j.a qui.ap.nõ licet.& erit dña inter q̃relã,& appellationem quo ad tpa appellationis ꝓsequẽde,iuxta auct.ei q.de tẽp. ap.qa illa nõ seruabunt in querela fm q̃d dictũ fuit s.l.proxi. & ad ea q̃ hñr hic in §.j.vide quæ remissiue dixi in l.ij.in prin.s.eo.

Publianus lib.lxxviij. LEX XI.

1. *Mandatum superueniens trahitur retro ad principium.*
2. *Mandatum superueniens non ratificat gesta ante scientiam gestorum.*
3. *Ratihabitio & mandatum differunt, ut hic.*
4. *Procurator sine mandato praeiudicat sibi, & non domino.*
5. *Procurator actoris sine mandato tenetur domino ad interesse ex cautione rati, si eam praestitit, & dominus ratum non habuerit.*
6. *Procurator semper tenetur ostendere mandatũ, aliàs tenebitur ad interesse.*
7. *Procurator rei admittitur sine mandato, secus est in procuratore actoris.*
8. *Procurator actoris, si caret mandato, & praestat satisdationem de lite prosequenda & mutata sit eius persona, extinguitur satisdatio.*
9. *Ratihabitio an trahatur retro quo ad procuratorem actoris tantum.*
10. *Defensor si sine mandato dedit fideiussorem de iudi. sol. & postea superueniat mandatum, debet tanquam procurator promittere de iudicato soluendo.*
11. *Fideiussor iudicatum solui pro defensore comparente sine mandato quid uideatur promisisse.*
12. *Mutatione personæ non censetur facta mutatio status causæ.*
13. *Satisdatio de iudicio sisti, an extinguatur mutatione personæ.*
14. *Satisdatio de defendendo tacite comprehendit promissionẽ de iudicio sisti.*

IVlianus. Non finit̃ satisdatio,si supuenerit personæ litiã̃tio.h.d. Vel sic. Satisdatio p̃stita p reũ ei q alieno noie agebat, nõ euanescit superueniẽte mãdato.h.d.¶ †No.q si postquã cepisti agere noie meo, ɔstituo te ꝓcuratorẽ meum,videor ratificasse oĩa gesta p te,& iõ in casu huius l.nõ vr̃ fuisse mutata ɔdõ ꝓcuratoris,qñ mãdatũ superueniẽs trahit̃ retro ad principiũ,& sic vr̃ semper habuisse mãdatũ, vt dicit glo.h̃,& istud exp̃ssius alibi reperit̃,q̃ in hac l.fm Ang. & alios post eũ.& ita istũ tex.alle.ẽt ad hoc Io.An.in addi. Spe.in ti.de ꝓcu.§.j.super ver.sed q si procuratorũ.†vbi hoc limitat, nisi ego ɔstituẽs te ꝓcuratorẽ ignorassem gesta per te ante mãdatũ, qa nõ videor ratificasse ea q ignorabã.ar.l. qui cũ tutoribus.§. fi.j. de trans.& l.si q̃s ita.§.pe.j.de test.tu.Et sic vr̃ h̃ casus ꝓ eo q decidũt do.de Ro.sua cõclu.cccxliiij.inci.itẽ fuit dubitatũ vtrũ procurator &c.& Ant.de Bu.in c.ex parte decani.de rescr.vbi volũt q si ꝓcurator hñs ptãtẽ substituẽdi aliũ,sciuit Titiũ aliq̃d gerere tãquã substitutus eẽt ab eo, & postea eũ substituit,vr̃ ratificasse primo gesta p eũ alle.in ar.l. sępe.j. de re iudi.sed expressius ꝓbat h̃. ¶ Et subdit Ang. h̃, q istud mandatũ superueniens h̃ operat̃ istã ratificationẽ antea gestorũ,qñ lis seu negotiũ adhuc pẽdebat tẽpore dati mandati.secus si iã finitũ erat,vt si occidisti Titiũ, & postea dico,mando q facias homicidium. Istud mandatũ nõ potest importare ratihabitionem & trahi retro,quia verba sunt inepta, & possunt ad illud adaptari,natura.n.mãdati est,q fiat super nõdum expleto,vt ꝓbatur in l.si vero nõ remunerandi.§.si post creditum j.mã.cũ gl.sua, quã pro singulari ad hoc all.Bal.in l.ob hęc; verba.j.de infa. Itẽ illa verba, q facias,concernũt futurũ, ergo nõ ɔprehendunt p̃teritũ & futurũ,vt no.in l.verũ oportebit.j.de ver. sig.† & sic habes notare dñiam inter rationabilem & mandatum, qa licet ratihabitio possit operari post actũ iam perfectũ.l.fi.C.ad Mace.& no.p gl.in l.si mr̃.§.h̃,iure.j.de exce.rei iud.tñ secus in mãdato in quo verba vhr̃ esse inepta,& nõ ɔuenientia,q no.pro limitatione,seu declaratione eius,q le.& no.in l.j.§.sed & si eũ q̃s.j.de vi & vi ar.vbi ratihabitio in delicto iam consumato trahitur retro & mandato ɔparatur.¶ †In gl.ibi,cuius iudiciũ est nullũ &c. q si q̃ritur quo ad p̃iudicandũ dño,iudiciũ est nullũ,siue cõparuit ꝓcurator sine mandato ex parte actoris,siue ex parte rei.l.j.& ij. C. qui.reus iu.nõ no. Sed si q̃rimus an valeat quo ad iudiciũ ipsius ꝓcuratoris mandato carentis, & dic q sic,tã ex parte actoris,q̃ rei, † nam in ꝓcuratore ex parte actoris dño nõ hñte ratũ tenebitur ꝓcurator ad interesse ex cautione rati,si eam p̃stitit.l. procurator ad exhibendũ.§.j.cũ sim.j.rẽ ra.ha.& idẽ † si nõ p̃stitit cautionẽ rati, qa ille q tanq̃ procurator Titij ɔparuit,& mecũ litigauit,semper tenet̃ mihi ondere se fuisse ꝓcuratorẽ,prout asseruit, alias debet teneri ad interesse.ita volũt Bar.in l.licet.C.de ꝓcu.& l.j.C.credi. eu.pig.nõ debere.& per Bal.in l.j.§.j.j.de p̃u.ibp. & in l. ꝓcurator q ꝓ euictione.j.de eu. ¶ Et idẽ est i ꝓcuratore ex pte rei,qa valet iudicatũ ɔ̃ ipsum procuratorẽ,& snia ɔ̃ ipsum exequet̃.l.Plautius j.de procu.ad q̃d ẽt vide gl.i d.l.licet ad fi.C.de procu.¶ †Et sic patet q nõ est differẽtia inter procuratorẽ actoris , & ꝓcuratorẽ rei, q̃tum ad hoc,vt valeat iudiciũ. Solũ est differẽtia, qa ex parte rei comparens sine mãdato ad defendendũ admittitur ẽt pro inuito & ẽt nolente actore, vt j.dicit gl.Quia fauorabilior est cã defensionis. secus in procuratore actoris,qa nõ admittit̃ qñ cõstat eũ mãdatũ nõ hr̃e,nisi sit coniuncta psona.l.sed & hę. in prin.j.d̃ procu. ¶ In ea.ibi præstat olim &c. declara vt per Bart. in l.si procurator meus.j.de procu.in l.si cũ hoiem.j.de fideiu. ¶ In ea ibi so.ibi in ꝓcuratore rei &c. hęc est p̃ma sol.ad l. si añte.j.iud.solui.q̃ est vera & cõiter approbata.vel largius loquendo fm Pet.Cy.& Ang.hic, & Bar.in d.l.si ante. dic q hic, loquitur in recipiente satisdationem, sed lex,si ante,loquitur in p̃stante cãm.† ex quo infertur q si ꝓcurator actoris carens mandato p̃stat satisdationẽ de lite ꝓsequẽda fm formã auc.gñalr.C.de epis.& cle.& mutata sit persona talis ꝓcuratoris,vt qa superuenit mãdatũ,vel alia fiat mutatio d̃ qua loquitur tex. i d.l.si ante , extinguitur satisdatio fm eos.circa q̃d adde q dicã. j. circa fi. ¶ † In ea.ibi non trahitur retro &c.vult glo.q ratihabitio solũ trahitur retro in ꝓcuratore actoris qui egerit sine mandato & non in procuratore rei . Sed in hoc cõiter reprehendit̃ & bñ,primo p l.licet.j.de iud.q̃ indi.loqt̃ & s̃c d̃o per tex.in l.si mater.§.h̃ iure.& ibi no.j.dẽ exce.rei iudi.vbi loquit̃ in ꝓcuratore rei. Tertio,qa nõ est dñia inter ꝓcuratorẽ actoris & ꝓcuratorẽ rei quo ad validitatẽ iudicij, vt dixi. In vno tñ casu posset saluari ista gl.fm Ang.& Pau.de Ca.h̃,videlicet qñ defensor rei suscepisset iudicium aĩo nouãdi obligõnẽ rei actore consentiente,iuxta no. in l.solone.j. de so.nã tũc nõ potest reus ratificare cũ nõ fuerit gestũ noie eius. nã q̃s ratũ habere nõ potest nisi id q eius noie gestũ est q̃tũ ad validandũ actũ.l.si pupilli.§.sed si ego.j.d̃ neg. ge. & istud ẽt est de mente Bar.in d.l.si ante.¶ In e. ibi inuito actore &c. hoc est verũ nisi animo nouandi obligõnẽ rei suscepisset defensor iudiciũ,qa tunc inuito actore nõ admittit̃. vt no.gl.in d.l.solutionẽ. & ita intelligitur.l.si mandato meo.§.j.j.man.¶ In ea.ibi nullus est &c.hęc differentia quã facit inter ꝓcuratorẽ actoris & rei,non est bona vt probaui.s.in prin.huius gl.Itẽ inquantũ gl.in hac ratione dñię videtur velle q dicatur fieri mutatio solũ qñ status mutatur de aliquo in aliquẽ.secus quando de nullo in aliquẽ non probat̃ lege & est contra.l.cum nemo.cum ibi no.C.de acqui.pos.licet ad hoc, vltimum posset responderi per no.per glo.in l.ij.§.illud.j. de acqui.pos.Ex quibus patet q hæc prima ratio differẽtię assignata per gloss.non est bona, & q glos.fere in omnibus male locuta sit, ¶ In ea.ibi,respondeo immo o prima est &c.hanc gl. tenet Bar.in d.l.si añ.nec ẽt Ang. & alij post eum hic & bñ. Quia qñ non ɔstat de prohibitione facta coniunctę personę agenti,habet agens legitimam personã standi in iudicio sine mandato sicut defensor rei sine mandato. Item istud esset nimis restringere.l.ij. allegatam.s. vt non procederet in casu in quo agens posset agere pro inuito. ¶ Pręterea ratio q̃ assignatur in seq.parte. gl.i ver.adde & aliã, habet locũ ẽt in casu i quo ɔiũcta psona ager̃ posset pro inuito stare ɔcio q vera est scd̃a rõ diię posita in ver.adde & aliã . quã declara vt h̃,per Bar.cũ quo alij transire vñr.¶ † Tñ ɔ̃ eum subtiliter adducit Ful.quia si defensor sine mandato dedit fideiussorem de iudicato soluẽdo,& postea superuenit mandatũ pp q procurator nũc suscipiat defensionẽ, ꝓcuratorio noie, debet tanq̃ ꝓcurator promittere de iudicato soluendo, per regulam. l.j. C. de satis.

¶ Et

¶ Et pro executione sniæ ꝯ eum late posset agi ꝯ ipsum procuratorē ex sua ꝓmissione iud.sol.l.si ꝓcurator meus.ad fi.j.de ꝓcu. & ibi glo.in d.l.Plautius.eo.ti. ¶ Ergo nō mutaẽ ꝑ respectū suū ꝑ quem fideiussor se obligauerat, sed adducit nouus respectus dni ꝯ quē ēt pōt exequi snia. ergo nō est bona rō illa quā reddit h̄ Bar.pōt gl.& iō Ful.reliquit cogitandū. ¶ † Sed potes r̄ndere q̄ fideiussor q̄ ꝓmisit de iudicato sol.ꝑ defensore ꝯparente sine mādato vr̄ ꝓmisisse ꝑ illa snia in qua ipse tanq̄ defensor cōdēnaret, nō aūt ꝑ illa in qua dn̄s seu eius ꝓcurator cū mandato ꝯdēnaret, vt dicit gl.h̄, & probaẽ in d.l.si ante. Nā si secus diceremus, sequeret q̄ deberet fideiussor teneri ēt pro sniæ executionē, q̄ peteret ꝯ dn̄m ad quē habuit respectū fideiussor. Itē licet possit ꝯueniri ꝓcurator h̄ns mandatū si ꝓmisit iudi.sol.tn̄ q̄a hoc facit virtute officij sibi mādati à dn̄o, habet oino regressum ꝯ dn̄m, ideo tunc censet cā quo ad cōmodū oino pertinere ad dn̄m, nō sic qn̄ nō habet mandatū.l.ēt.C.mā.iunctis not.in l.iij.§.in hac.j.iu.sol. Nō mirū si dicimus mutari respectū ꝑ mandatū. Itē fideiussor promittens ante mādatū nō vr̄ respectū h̄re ad ꝓmissionē quā fecit defensor post mandatū. ¶ In ea.ibi à dn̄o in eū vel econtra &c. exēpla vide in l.in causæ.§.pe.& fi.j.de procu. ¶ In ea.ibi, vel aliquo in seipsum nam in casu huius.l.de persona procuratoris non h̄ntis mandatū facta est mutatio ad seipsum h̄ntem postea mandatū. ¶ In ea.ibi de vna persona ad aliā, nam eū fiat.l. permittēte non pōt dici dolus.l.Gracchus.C.de adul. ¶ In ea.ibi à quo fiat &c.vt l.iam tamē.§.nūc videamus.j.iud.sol. ¶ In ea.ibi, alij vero.hic ponitur.ij.sol.ad d.l.si ante.quā sol.gl.hic reprehendit, & recte. Cui adde q̄ ista sol. est ꝯ tex.in ver.petiturus.& melius in ver.agere instituens.vbi patet q̄ tpe mandati nondū ceptū erat iudiciū, & sic lis nō erat contestata.l.amplius.j.rem ra.ha.& in auc.q̄ semel.C.quo & qn̄ iud. Preterea ista sol.esset ꝯ.l.j.§.fi.j.q̄ b.mo.pig.vel hypo.sol.vbi si mutatio fuit facta post iudiciū ceptū, satisdatio extinguitur. ¶ In ea.ibi, postea plenior fit condō. &c.subaudi, & sic maior esset mutatio, ideo facilius deberet extingui satisdatio. ¶ In ea.ibi, porro.&c. gl. hic, vr̄ ponere tertiā sol.s̄m Azo ad d.l.si ante.& ista sol. & etiā precedens importat q̄ nō fit dr̄ia inter procuratorē actoris & rei, intentio glo.hic est ponere sol.tertiā, q̄ est ꝯ ad proximā precedētem sol.videlicet q̄ distinguaẽ an mutatio fiat ante lit.conte.& habeat locū iste tex.aut post lit.cont.& habeat locū. si ante. sed ista sol.est contra tex. in d.l.si ante.in prin.in ver.ante ceptū. preterea qn̄ procu.actoris caret mandato semper dicimur esse añ lit.ꝯt.q̄a lit.conte.nulla est, & iudiciū redditur nullū. l. licet. C.de procur. ¶ In ea.ibi.ante lit.ꝯte.nam vsq; ad lit.cōte. satisdatio peti potest. l.de die.§.si seruus.& ibi dixi.s.eo. ¶ In ea. ibi l.contraria.sed r̄nde q̄ hic, ob ratihabitionē & mandatum superueniēs fingitur eadē ꝑsona q̄ erat tpe satisdationis, & oī tpe habuisse mandata.l.licet.j.de iud. Reliqua quo ad mām huius.l.s̄m hanc.j.lec.vide ꝑ Bar.in d.l.si añ.& ꝑ Ang.h̄, † q̄ inter cetera limitat.d.l. si añ.non h̄re locū in iudicio in quo intētata eēt actio famosa, ꝑ l.seruus.de infa. quā ad hoc dicit esse sing.sed certe.l.illa non probat hoc, ideo Ful.hic, non sequitur hoc, & pōt dici q̄ in casu. d.l. seruus.per mutationē persone non censetur facta mutatio status causæ quo ad infamiā. Bal.etiā h̄, limitat no.d.l.si añ.in fi.nisi comparens pro reo egisset tanq̄ procurator h̄ns mandatū, q̄a tūc si postea vere superueniat mandatū, nō extinguiẽ satisdatio antea prestita, q̄a per mandatū superueniēs semper fingiẽ fuisse eadē ꝑsona, vt h̄. secus si à prin. cōparuisset tanq̄ simplex defensor, sine mandato, q̄a tunc loquiẽ text.in d.l.si ante. sed istud est aliquantulū restringere. d.l.si añ. & Bar.ibi expresse tenet ꝯrium, dum reprehēdit ibi opi. Mar. de sil. Item ratio ob quā ibi extinguiẽ satisdatio s̄m q̄ declaratur illa per Bar.h̄, vr̄ h̄re locū etiā in eo qui comparebat tanq̄ procurator cū mandato, si vere illud non h̄ebat per l. Plau. j. de procu.tn̄ saluari pōt limitatio Bart. si fideiussor putabat illum habere mandatū ꝓ quo fideiussit, & sic vr̄ habuisse respectum ad personā domini, secus si sciuisset eū nō habere mandatū, tūc secus, q̄a sciebat sniam illam nō posse exequi, nisi ꝯ procuratorem. ¶ † In ea. ibi, alij vt Bal.&c.gl.superius locuta est s̄m. j. lec.q̄ est q̄ iste tex.intelligatur de satisdatione iu.sol.hic, ponitur.ij.lec.q̄ intelligatur de satisdatione de iudicio sisti, & vr̄ velle ēt hic, glos.ponere quartam sol.ad d.l.si añ.videlicet q̄ mutatione ꝑsonæ extinguaẽ satisdatio de iudicio sisti, h̄.& ita istam glo.intellexit Bar.in d.l.si añ.sed ipsemet reprehendit hoc, q̄a facilius promittiẽ satisdatio de iudicio sisti, q̄ de iudicato soluēdo, vt patet in l.grece.§.& post litē.j.d̄ fideiu. sed Pau.de Ca.h̄, tenet opi.huius gl.q̄a in satisdatione de iudicio sisti, nō h̄r respectus ad sniam, sed ad ipsū sistere, in iudicio, & ad factū ipsius defensoris, vt sistat, & licet superueniat mandatū, iste respectus nō mutaẽ, & sic rō quā assignat Bar.in satisdōne iudi.sol.non h̄ibet locū in ista.& pro h̄, dicit Pau.de Ca.q̄ nō bn̄ loquiẽ Bar.in d.l.si añ. dicēs q̄ illa.l.haberet locum in fideiussore dato ab actore de lite ꝓsequenda, vt retuli.s.tn̄ nō videtur verū s̄m Pau. de Cast. † q̄a eo casu ꝑ mutationē status personæ nō vr̄ mutari respectus ꝑ quē fideiussor ꝓmisit, sed in oībus puto Bar.rectius loqui, nā quo ad satisdationē de iudicio sisti, dico q̄ opi. Bart.probatur per d.l.si añ.satisdatione. n.iu. sol.propter clausulam de defendendo tacite comprehendit promissionē de iudicio sisti, vt no.glo.in l.filius.j.eo.& in l.si defunctus.§.fi.& ibi ēt Bart.j.de procu. licet quo ad quædā sit aliqualis dr̄ia q̄ non cōcernit propositū nostrum, vt per Bar.in d.l.filius.& in satisdatio iu.sol.in totū expirat mutatione ꝑsone illius q̄ satisdationē ꝑstat, vt d.l.si ante.ergo idē est in satisdatione de iudicio sisti. Itē ex quo defensor cōparuit postea tāquā procurator h̄ns vere mandatū, debuit actor petere de nouo satisdari de iudicio sisti, cū cōpareat vt noua ꝑsona, & ꝑstita noua satisdatione est consultum actori quo ad prosecutionē iudicij ꝓsequēdi per istū ꝓcuratorē. Nimirū ergo si prima satisdatio quātum ad hoc nō durat, cū vlterius non ꝓsequaẽ iudiciū, vt simplex defensor sine mādato.ex istis ēt verificatur opi.Bart.quo ad satisdationē actoris de lite ꝓsequenda, quæ est similis satisdationi de iudicio sisti. ¶ In ea.ibi, q̄ nō placet, imo placet doct. magis cōiter ꝑ d.l.de die.§.quidā.nō diuinando.& plenius videbimus in l.sciēdū.in prin.j.eo.sequens sol.ēt ꝓcedere. † ¶ Vtrum aūt fideiussor præstitus ab aliquo tāquam procurator obligeẽ, si ille nō sit procurator, vide per Bar.& alios in l.de pupillo.§.fi.j.de ope.no.nun. & per Ray.in d.l.si ante.vbi reprehendit Bar.

Idem lib.lxxvij. LEX XII.

1 *Institutus an teneatur cauere de restituendo ipsi substituto.*
2 *Cauere de restituēdo hæreditatē, an teneaẽ institutus uenientibus ab intestato.*
3 *Cauere de restituēdo hæreditatē, an teneatur pupillus institutus substituto.*
4 *Testis deponens quòd ista audiuit dici ab omnibus, debet intelligi, scilicet de eo re loquentibus.*
5 *Instrumentum in quo dicitur quòd omnes canonici interfuerunt, redditur falsum, si apparet unum tantum non interfuisse, nisi ille esset exemptus.*

INter oēs. Institutus sub ꝯdōne, si ea pēdēte possessionē rerum hæreditariarū de iure vel de facto fuerit adeptus, teneẽ indistinctè cauere de nō diminuēdo bona, & de restituēdo ipsi substituto in defectū ꝯdōnis sub qua erat istitutus h̄rs, q̄ cautio tūc ꝯmitteẽ cū defecta ꝯdōne substitutus adiuerit ex substōne, & egerit petitione hered. & fuerit declaratū ipsum substitutū eē h̄rdē. debitor vero ex alia cā q̄ ex vlt.vol.si est obligatus ī diē, vel sub ꝯdōne cogiẽ cauere d̄ soluēdo adueniēte die vel ꝯdōne, quā cautionē ita demū ꝑstat, si subsit iusta cā suspicionis. h.d.tex.cū gl.& cū l.seq. ¶ In tex.ibi, cauere debere.l.ēt si n̄ subsit cā suspicionis, qn̄ est dubiū ex vlt. vol. vt h̄, & ꝑ totū ti.j.vt le.no.ca.ille ti.tn̄ loqẽ in legatarijs & fideicō. q̄b⁹ h̄rs ob aditionē h̄rditatis teneẽ ad restōnē legati, seu fideicōmissi, cū h̄eant ipsi capere de manu h̄rdis, iuxta l.nō dubiū.cū ibi no.C.d̄ le.sed ī hac l.dr̄ plus † l. q̄ substituto vulgari, & sic directo substituto cui īstitut⁹ n̄ est grauat⁹ restituere, sed capit iste substitutus h̄rs de manu ꝓpria.l.cū h̄redes.ī pri.de acq.pos. teneẽ ipse h̄rs īstitutus cauere d̄ restituēdo ipsi substituto, q̄ est valde no.s̄m oēs h̄. Et quēadmodū cautio de qua loqẽ totus ti.vt le.no.ca.ꝑstaẽ cū fideiuss.l.si is à quo.cū si.j.vt in poss.le.ita ista cautio ꝑstabiẽ cū fideiussore cū ista sit inducta ad sīltudinē illius.facit qd̄ no.Bart.ī l.in oib⁹.j.de iud. † & istā cautionē ꝑstaret ēt institut⁹ veniētib⁹ ab intestato, si neminē substitutū h̄ret ꝑ eādē rōnē s̄m Paul. de Ca.h̄, de quo dubitauit Spe.ī ti.de test.§.pe.ver.q̄d si q̄s est sub ꝯdōne īstitutus.& ibi vide ꝑ Io.An.dicit tn̄ no.Bal.h̄ ī lect.ant.q̄ illud q̄ h̄et locū in substituto, nō h̄et locū ī substituto pupillariter, † q̄a pupillus īstitutus nō posset cogi cauere tali substituto de rest.hę.ipsius pupilli cū mortu⁹ erit, ali.no.ꝑ gl.ī l.cū Archimedorā.C.vt in pos. leg.q̄ est sing.no.ꝓ limi.hu⁹ l.tn̄ illa gl.apte sentit ꝯriū iūcto tex. quē gl.alle.& īspecta r̄nsione data ꝑ gl.ad illū tex.dcm̄ tn̄ Bal.puto ver⁹, q̄a ꝑ pupillarē substōnē succediẽ pupillo, nō aūt testōri, insti.de pup.subst.ī ꝑn.ī ver.ipsi filio &c.& sic tractaẽ de h̄rdi.pup. sed ita est q̄ cautio & dispō īter viuos facta de h̄rditate viuētis nō valet, nisi ipsemet viuēs volūtarie assenserit tali dispōni.l.fi. C. de pa.ergo nō dēt ipse cogi, si volūtarie cauere noluit. Nec ob.d.l.Archimed.q̄a ibi loqẽ de fideicōmisso vbi ꝑ q̄ succediẽ nō h̄rdi rogato, sed testōri.l.coheredi.§.cū filiæ.j.de vul. & pu. & sīlr ī casu hu⁹ l.ꝑ substōnē vulgarē d̄ qua loqẽ h̄, succediẽ testōri.isti.d̄ pu.ī ver. ꝑtis sit h̄rs.& ꝓ opi.Bal.all.decis.Bar.ī l.is pōt.j.d̄ acq.hę.ī ver. sed circa h̄ q̄ro, an substitut⁹ pupillaris &c. Itē limita hāc l. nō h̄re locū ī fisco h̄rde instituto, q̄a nō cogiẽ cauere l.j.§.si ad fiscū.j.vt le. no.ca. Et sīlr fallit in multis alijs casibus in q̄bus nō habet locum cautio introducta ꝑ tit.vt le.no.ca.q̄ in illo tit. sparsim ponuntur, iō ꝑ te videas. ¶ † In text.ibi, ex cā.suspicionis, quæ superueniat

post ɔtrãctũ debitũ.l.si sb arbitro.§.j.& ibi dixi.ŝ.e.l.si creditores.j.de priui.cre.& hic adde.l.in oib.cũ ibi not.j.de iud.vbi examinat mã huius vlt.pos.¶ †In gl.j.facit hęc gl.p saluando dictũ testib deponentis,ꝙ ita audiuit ab.oibus,qa debet intelligi.s.de ca re loquentib.vt no.Bar.in l.j.§. nunciatio. de ope.no. nũ.& Bal.in l.j.in iij.q. C.de test.Ex hoc ẽt infertur fm.Gui.de Cu.Cy.& Bar.hic, ꝙ si in instrõ dicatur ꝙ talis reformatio processit de voluntate oium de ɔsilio,intelligit oium.s.pñtiũ.& idẽ tenet Pet.de Anc. Ful.& Pau. de Ca.hic,sed Ang.hic ɔtrium tenet per l.j.& ij.j.de albo scri.qui ħ nõ probat.¶ †Si aũt ĩ instrõ diceret,ꝙ iterfuerũt oẽs canonici,[a] & postea appareat vnũ nõ interfuisse, instrm redditur falsum,vt vult Bal.in l.fi.C.sine cẽsu.vel reli.arg.l.si is q. ducenta.§. verũ.j.de reb. du.dicit tñ Bal.in d.l.j.C.cõmu.dele.ꝙ si in instrõ dicat ꝙ oẽs [b] cõsiliarij interfuerunt,& apparet,ꝙ aliqui exempti non interfuerũt saluabit instrm per id ꝙ no.ibi.glo.in ver.in oib.vt ibi per eũ.ꝙ est no.¶ In gl.in ver.de hrẽditate.ibi,vel dic restituenda &c.hanc glo. cũ tex.põderat Bal.in l.humanitatis.in ver.mirabile &c.C.de impube.& alijs substi.ꝙ verbũ,restituendi,põt adaptari,non solũ ad fideicõm.sed ad directam substitutionem . Vnde si testator dicat Titiũ istituo,& si hrẽs nõ erit,restituat hrẽditatẽ Seio.hęc substitutio appellat directa nõ fideicõmissaria qa ħ casu verbũ restituo,adaptat ad restõnẽ facti nõ iuris,vt hic.p quo vide no. p Bart.& alios in l.qrebat.j.ď testa.milit.¶ In ea.ibi,alij qđ nõ cogi &c.hęc, & se quẽs cõiter tenet.¶ In gl.si.sbi.l.ẽt.§.j.&c.ille tex.loquit qñ neuter possidebat nec in possessione erat , hic , aũt hrẽs possidebat. ideo, non est necesse quod mittatur in possessionem nisi substitutis.

ADDITIONES.

a ¶Canonici. Vide Fed.consi.ccx.& an notarius habeat necesse scribere nomina singulorum de capitulo & vniuersitate. Vide Alex.consi.s.ij.lib.

b ¶Tho. Dipl Oẽs. Adde ꝙ dictio,oẽs,recipit modificationem. vide Old.in consi. cclxviij.inci.q.est.Item omnis in ɔtrib. restringitur ad ea quę sunt de natura cõtractus fm Bal.in l.à procu C.mand.& vide Bar.in consi.xxij.inci.visa prima & ij.petitione.in fi.vbi voluit ꝙ omnẽ q̃titatẽ intelligitur ad petita præambula, in j.petitione.& no.in ij.& ibi vide additionem meam. Item verbum,omnes,comprehendit ea quæ pñt venire ex natura sermonis, vide Bar.in l. qui habebatur.j. de le.iij.& Bar.in d.l.à procu. Item verbum, oĩs restringitur ad pñtia præterita, & futura,vide plene per Fran. de Cur.in consi.lxix.inci.visis duobus,& Spec. in ti.de depo.§.x. versi sed pone,& verbum,omni tempore,quomodo intelligitur vide Fel.in proœ decre.Rex pacificus.

Paulus lib.ij. LEX. XIIII.

1 Defensor idoneus nullus est sine defensione,fallit.2.
3 Defensor absentis in cã ciuili,allegãs cãs absentia debet satisdare de iudi.sisti.
4 Iudex ex officio põt supplere in actis qua sibi constant,ẽt sine defensore.
5 Iudex põt ex officio supplere pro absente in producẽdis testibus,& ĩstrumẽtis.
6 Satisdare de iudicio sisti non debet qui satisdedit de iudicio soluendo.
7 Satisdatio iudicatum solui ex clausula de defendendo, differt à speciali satisdatione de iudicio sisti,ut hic.
8 Satisdare de iudicio sisti, & iudicatum soluendo,an teneatur tutor, & alius administrator.9.
10 Procurator actoris nisi satisdet de defendendo dominum in causa reconuentionis,potest repelli,non obstante quod sit releuatus in instrumento mandati ab onere satisdandi.

Filius fa. Ad defendẽdũ absentẽ nõ dr̃ q̃s idoneus ẽt si sit filius vl pr̃ eius quẽ defendit nisi satisdet de iudicato soluendo.h.d.¶ †No.ꝙ nullus est idoneus defensor nisi satisdet &c.† ꝙ est verũ fm Ang.qñ venit ad defensionẽ super tota cã secus si su p vno arti.alleg.gl.q̃ nõ est alibi fm eũ in l.in eo.§.nemo.de reg.iur. quã gl.ẽt seqt Bar.in l.si viro.§. de viro. ad fi.j.so.ma.& per Bar.in l.pe.§.ad crimen.in ver. quæro. & intro mãm &c. de pub.iudi.& Inn.in c.veniens.de accu.& Bal.in l.reos C.de accu.& in l. seruũ.§.publice.j.de procu.& per Bald. & Ange. in l.exigendi.C.de procu.& Ang.in l.liberos.§.fin.j.de neg.gest.& idẽ sentit gl.vlt.in d.l.exigendi.fm Ange.ibi.dicit tñ ħ Pau. de Ca. ꝙ glo.in d.l. in eo loquit in cã criminali ad allegandas causas absentiæ alterius,& ꝙ etiã loquitur in satisdatione iudicatum solui. † Sed in causa ciuili si aliquis compareat ad allegãdũ causas absentiæ alicuius ne procedatur ɔ illũ tanquã ɔ contumacẽ,videt ꝙ debeat satisdare de iudicio sisti non in tota cã , sed quo ad primã cõparationẽ in certo termino faciendam per illum absentem, p id ꝙ le.& not.in rub.ŝ.in ius vo.vt eant,& in l.j.ŝ.si quia in ius voc. nõ ie. & vtrobiq; dixi post alios.hoc etiã vr velle. Ful. dum dicit ꝙ si verũ est illud ꝙ dicit illa glo.& Ang.in satisdatione iudi.sol.cum nõ sit snia diffinitiua secum serenda , sed bñ vr ꝙ si compareat in vno arti. teneatur cauere de defendendo in illo arti. seu ꝙ dolum malũ nõ cõmittet.ar.l.iudicatũ.la.j.j.iudi.sol.non aũt de soluenda cõdemnatione per rõnem prædictã. & istud placet plusq̃ illud ꝙ dicit Pau.de Ca. qa ru.in ius vo. vt eant,habet locum ẽt in criminalib.vt exemplificat Bart.in l.j. ŝ. si quis in ius vo. non ie.dum loquit de inuento cũ armis, loquitur ergo ti.ŝ.in ius vo.vt eant, qñ reus citatus fuit inuentus à nuncio,& citatus dicit se nolle ire cũ nuntio volẽte cũ realiter ducere,vel dicebat se nõ posse tũc comparere, & ita sonant verba dictę rub.sed qñ absens fuisset citatus puta ad domũ,tũc põt loq gl.in d.l.in eo.quę ẽt loqt de satisdatione iudi.sol.nõ de iudicio sisti.ad hoc vide ẽt Io.Fa.insti.de satis.§.si vero aliq̃s.vbi dixit videri ꝙ ẽt ad certũ articulũ caueat cũ satisdatione.alle.n.alia in eo.titu.¶ †Itẽ fallit regula huius l.fm Ang.hic, nisi q̃s cõpareat ad allegandũ defensionẽ alterius apparẽtẽ iudici ex actis,qa in talib.s.quæ ɔstãt iudici ex actis ẽt sine defensore, iudex supplet [a] ex officio,vt not.i l.j.C.vt quæ desunt ad.& hoc ẽt sequit Pau.de Ca.in d.l.exigẽdi.sed hoc nõ vr verũ , qa nõ sequit ꝙ in aliquo casu iudex possit ex officio supplere, ergo i eo casu sine satisdatiõe admittit defensor.†nã videmus ꝙ p absente iudex ex officio supplere põt in pducẽdis testib. & ĩstrumẽtis, & magis cõiter tenet Bar.& alij in l.iiij.§.hoc aũt.j.de dam.inf. & in l.j. C.vt quæ desunt adu.per tex.in auc.qui semel.in ver.pquisita veritate. C.quõ,& qñ iudex per l.ampliorẽ.§.j. C. de app. & tñ p absente nõ admittit defensor sine satisdatione,vt hic.Nec ob. ꝙ dicit Inn. in c.veniẽs.de acc.& Ang.& Io.& Imo.in d.§.ad crimẽ. qa loquit in eo qui sine mandato ɔparebat tanq̃ instructor in cã criminali ad allegãdas notorias cãs innocẽtiæ, & defensionis , qa nõ teneť pstare cautionẽ rati ex eo,qa in tali cã nõ põt pcurator cũ mãdato cõparere ad allegendas cãs innocẽtię,vt ibi. iõ nõ curat de cautione rati q̃ hẽt locũ vbi q̃s posset cõparere cũ mãdato l.j.C.de procura.nos aũt tractamus de satisd. iudi.sol. q̃ debet pstari ẽt vbi iudex ex suo officio supplere põt,vt pbatũ.¶ In gl.j. ibi,pertinẽt ad hanc &c.adde gl.in l.si defunctus.§.fi.j.de pcu.& ibi vide gl.no.cõcludentẽ † ꝙ ille q. satisdedit.de iud.sol.nõ teneť satisdare de iudicio sisti,qa ista ɔprehendit sub prima.fallit in casu quẽ ibi vide p Bar.dicit tñ Bar.hic.† ꝙ satisdatio iudi.solui ex clausula de defendẽdo differt à spãli satisdatione de iudicio sisti, qa prima durat ẽt mortuo reo.l.iã tñ.§.pe.j.iudi.sol.secus ĩ l.ij.& in l. si decesserit ŝ.e. ¶ †In ea.ibi tutor,nõ satisdat.s.de iudicato soluẽdo,sed an satisdet de iudicio sisti,dic ꝙ sic i pupillis.aut ipse nõ possidet ĩmobilia, vt pbat.j.l.proxima.§.tutores.si aũt possideret ĩmobilia nõ teneret dare fideiussorẽ de iudicio sisti,sed bona obligare,vt no.gl. in d.l. fi.§.defensionẽ.in ver.instruãt.& in ver.cautela.per illũ text.C.de admini.tut.¶ †Itẽ illud ꝙ dr̃ hic in gl.tutorẽ vel aliũ legitimũ administratorẽ nõ teneri ad satisdãdũ de iudi.soluẽdo p d.§. defensionẽ.intellige fm Paul. de Ca.hoc esse verũ si p se litigauit.secus si p pcuratorẽ.ita dicit pbari insti. de satisd.ver. tutores.sed certe hoc ibi nõ pbat, tñ dictũ in se est verũ, qa hoc casu nõ tractat de satisdatione tutoris,sed pcuratoris q. indistinctè satisdare debet. vñ videmus ꝙ q̃uis reus cõuẽtus pprio noĩe nõ debeat satisdare, vt in §.sed hodie.insti.de satis.tñ pcurator suus satisdat l.j.C.de satis.bene facit tex.in d.§.sed hodie.ver.eo.obseruã.¶ In ea.ibi, rñde &c.oẽs solutiones sunt vere excepta vlt.vt hic per Bar.& alios. & põt ẽt dici ꝙ hoc tpe ffõrũ.pater nõ tenebatur satisdare,qa non erat legitimus administrator bonorũ aduẽtitiorũ, quia illa aequirebant pleno iure pri.l.placet.ff.de aequir.hære.& insti.per quas pso.no.acq.in prin.& idẽ esset hodie in casib.in q.b.pr̃ nõ esset legitimus administrator.¶ †Vltimo tene mẽti cautelã not. quã tradit Ang.hic,ad excludendum pcuratorẽ agentem ɔ te, nisi satisdet de defendendo dñm in causa reconuentionis, non obst. ꝙ à dño suo sit releuatus ab onere satisdã.in instrõ [b] mãdati,dic vt hic per eum,cum quo transeunt Mod.& aliũ casum in quo non releuat talis satisd.ponit Ang.in §.si defunctus in prin. j.de proc.quos casus adde ad no.per Bar.in rub.j.iud. solui.

ADDITIONES.

a ¶Supplet. Facit qa publice interest absentẽ à quocunq. defendi per quã rõnẽ Do. de Rot.decis.suis in nouis.de procu.ccccix.voluerũt ꝙ cõiuncta psona sine mãdato veniẽs ad defensionẽ inquisiti p priuatione beneficii,admitteret absq; cautione dũmodo promitteret dñm ratum habiturũ & litis impẽdia. latius ibi vide.& etiam an talis defensor lit.conte. possit substituere. & de hac materia vide per Cepo.consi.xl.xlvi.& lviii.

b ¶Instrumento. Vide releuationem procu.Lud.Rom.consi.lxii.Ioan.de Ans. consi. lxxxii. Fran.de Are.consi.cxxxv.

Macer.lib.j. LEX XV.

1 Satisdare tenetur qui non possidet immobilia.fallit,ut infra.
2 Satisdare de iudicio sisti non cogitur possidens immobilia.fal.ut infra.
3 Litis contestatio an & quando constituat reum in mala fide.
4 Statuta noua generaliter loquẽtia recipiũt restrictionẽ per statuta uetera.
5 Cautionem de iudicio sisti an teneatur promittere possidens immobilia.
6 Possidens immobilia an teneatur etiam obligare bona uel cauere.
7 Cauere tenetur possidens solum rem super qua uertitur lis .
8 Cauere an teneat cõstitutus in dignitate cõuẽtus sup rebus quas solũ possidet.
9 Debitor possidens immobilia modica an possit capi ut suspectus.
10 Satisdare an teneatur habens annuos redditus.
11 Satisdare an teneatur filius,cuius pater bona immobilia possidet.
12 Spes filij in successione patris an sit attendenda.

Sciendum

SCiendũ. Possidẽs imobilia nõ teneť satisda re de iudicio sisti. secus si nõ possideat. h.d. ¶ 1 †No. etiam q̃ nõ possidens imobilia satisdare teneť &c. quã primo lita a sing. ſm Ang. in l. Iulianus. s. eo. no. hr̃e locũ i causis in q̃b. li. nõ cõt. posset ꝓcedi ad diffinituã sniam. q̃ probať ſm eũ, q̃a satisdatio de iudicio sisti n̄ pſtať nisi vt ad diffinituã sniam deueniať, patet, q̃a lata diffinitiua expirat. l. grece. §. & post litẽ. j. de fideiu. ergo in cãis q̃b. li. nõ ɔ̃t. põt ꝑueniri ad diffinituã ɔ̃ absenteẽ, nõ est necessaria satisdatio. sed ɔ̃nũ tenuit Ful. & recte in d. l. Iulianus. q̃a si hoc eẽt verũ, seq̃reť q̃ satisdatio de iudicio sisti expiraret li. ɔ̃t. ɔ̃. d. §. & post litẽ. Nõ ob. q̃ post li. ɔ̃t. possit ꝑueniri ad diffinituã ɔ̃ absenteẽ per l. ꝓperãdũ. §. sin aũt reus. C. de iud. ¶ Preterea facilius ꝑueniť ad diffinituã ɔ̃ p̃senteẽ q̃ lisit, q̃ ɔ̃ absenteẽ pp̃ interrogationes q̃ fieri p̃nt p̃senti à iudice, & ob ɔfessiones faciẽdas in rñdẽdo positionib. ꝓ ista op. all. no. p gl. q̃ hoc sentit in cle. sepe. in ver. dilationes. de ver. sig. iũcta l. de die. §. si seruus. s. eo. & vide ẽt q̃ no. gl. in d. cle. sepe. i ver. desensiones. & ita expsse tenet Bal. isti. de sati. §. j. & all. dictã rõnẽ. s. q̃ facili⁹ &c. Scd̃o, fallit nisi non possidẽs imobilia possideret mlta mobilia q̃ de facili nõ possent asportari aut occultari. adeo q̃ nõ eẽt suspicio fuge, cũ tũc sit eadẽ rõ q̃ sit i possessiõe imobiliũ ſm Gu. de Cu. & Cy. & Bal. h̃ idẽ dicebãt & expressius Bal. & Io. de Imo. in l. facere. ff. solu. ma. eẽ in bono mercatore q̃ in loco haberet debitores magnarũ q̃titatũ. & istud est ẽt de mẽte Ang. hic, qui dicit idẽ eẽ in iuste carcerato, vt nõ teneať satisdare in lite cũ n̄ possit ausugere. ¶ Tertio, fallit vbi ego à te pri⁹ ɔuẽtus putã ad equũ fuerim ɔtumax in p̃standa tibi satisdatione de iudicio sisti, & demũ ille equus ad te peruenerit, & postea ad eundẽ equũ ego te ɔueniã, non potero petere à te p̃stari satisdationẽ de iudicio sisti, in qua p̃stãda, occasione eiusdẽ rei fuerã ɔtumax, vt ꝓbať in simili in l. q̃ bona. §. si quis. j. de dam. infe. ſm Ang. 2 & expressius Ro. ibi. ¶ †Scd̃o no. q̃ possidens immobilia nõ cogiť satisdare de iudicio sisti. q̃ primo fallit in petente reuocari tenutã datã in sui cõtumaciã q̃ tenetur satisdare de iudicio sisti, vt i auct. ei qui. C. de bon. aut. iud. pos. ẽt si immobilia possideat. & hoc pp̃ eius cõtumaciã, vt est gl. in auc. de exhi. reis. §. si vero ẽt q̃ dã in ver. fideiussorẽ. quã ad hoc ꝓ sing. alle. Bal. hic in lec. anti. & no. ẽt Bal. in l. hec aũt. §. fi. j. qui. ex cau. in pos. ea. ¶ Scd̃o, fallit in satisdatione quã p̃stat actor ſm formã auc. generaliter. de epi. & cle. C. vt dixi post Bat. in l. de die. §. q̃dam. s. eo. ¶ Tertio, fallit in eo qui possideret b vilissima [b] immobilia, vt hic in gl. & no. gl. in l. si fideiussor. §. fi. s. eo. & no. Ang. in auc. de hære. & fal. §. hic nobis. col. j. ꝑ id q̃ not. glo. ibi, in ver. facultatẽ. ¶ Quarto, fallit in vsufructuario, & creditore, vt. j. e. l. §. itẽ qui solã. cũ seq. ¶ Quinto, fallit in malefidei possessore ſm Cy. Bar. & alios hic, q̃a verisimile est q̃ nõ cessabit aufugere pp̃ talẽ possessionẽ, q̃a si creditor possidẽs rem sibi obligatã nõ releuatur a satisdatione, q̃a scit rem esse alienã, tãto magis ali⁹ malefidei possessor eadẽ rõne. & hoc ẽt tenuit Bal. in §. q. huius. l. Contrariũ tenuit Ang. j. e. l. ij. §. si fundũ, quẽ per illũ text. vbi possessor fundi releuatur à satisdatione. non ob. s. q̃ lis fuerit ɔtestata 3 ɔ̃ eum super illo fundo in alia cã. † & cõstat per lit. cõte. reum cõstitui in mala fide. l. certum. & l. more. C. de rei ven. & vtrobiq; not. Sed sustinendo primã op. rñ. q̃ aut loquimur in vera malafide, & scientia rei alienę, & procedat prima opi. aut i ficta malefide quæ inducitur per lit. cõte. & tũc procedat opi. Ang. cũ inter verã fidẽ, & fictã plurimę sint dr̃ię, vt not. in l. ij. C. de fru. & lit. expẽ. ¶ Sexto fallit in eo qui possideret imobilia ex̃ locũ iudicij, vt est gl. no. in l. fi. C. de p̃positis agen. in re. lib. xij. q̃ intellige, vt per Gui. de Cu. & alios. j. ea. l. §. j. ¶ Septimo, fallit in causis criminalib. nam in eis ẽt si locuples sit reus nõ excusatur à p̃statione fideiussoris, licet interdũ releuetur à carcere ob facultates ſm Bal. hic, qui ad hoc alle. l. si quis reum. j. de cust. & exhi. reo. sed melius probať in l. j. eo. titu. ¶ Octauo, fallit in cã naufragij, vt hic per gl. ma. ad fi. ¶ Nono, fallit in satisdatione p̃standa in casu i quo loquiť rub. in ti. s. in ius vo. vt eant. de qua idist. loquiť, & ita tenet Ful. ibi i rub. ¶ Decimo, fallit vbi possideret immobilia existentia in loco ruinoso vel periculoso pp̃ inundationẽ ſm Bat. in l. ij. ff. so. ma. per id q̃ not. gl. in ver. suspectũ. & per l. verũ. §. si locupleti. j. de mino. ¶ Benefaciunt no. per Bat. in l. si quis stipulatus sit stichũ. §. fi. de ver. ob. & in l. iij. §. fi. j. de lib. leg. & i l. itẽ. §. j. j. qui. mo. pig. vel hyp. sol. & idẽ dicit h̃ Gui. c de Suza. [c] in possidẽte immobilia sterilia vel inutilia, alle. in ar. l. j. 4 s. in ius voc. vt eant. ¶ †In glos. ibi determinať &c. not. ex gl. q̃ iura noua gn̄aliter loquẽtia recipiunt restrictionẽ & dist. per iura vetera. q̃ est verum ẽt si in l. vel statuto nouiter conditis esset adiecta d clausula. nõ ob. [d] aliqua. l. vel statuto i ɔ̃nũ facientib. vt est gl. no. in auct. de hær. ab inte. in prin. in ver. vacantib. ſm Bar. & alios hic. & not. Bal. in l. iiij. §. quæsitũ. j. si quis cau. Nisi tñ in l. noua dictũ esset. Nõ ob. l. aliqua q̃ i ɔ̃trium gn̄aliter vel specialiter loqueretur. ita no. dicit Bar. s. in extraua. ad repri. in versi. non ob. Pet. de Anc. in repe. c. canonum statuta de cõsti. in ver. sed quid si in noua. l. ad quę ẽt vide no. per Io. An. in addi. Spe. in tit. de sen. execu. §. postremo. in addi. inci. ɔ̃nium &c. & q̃ not. per Bart. in l. j. §. & parui. j. q̃ vi aut clã. dum alle. l. si q̃n. C. de inoffi. test. & sp̃alius ꝑ Io. de Imo. l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma. ¶ Vbi limitat hoc no. nisi ibi appareret de mente legis nouæ q̃ velit corrigere ius antiquũ in materia de qua quæritur, q̃a tunc licet verba legis noue sint gn̄alia, tñ corrigit. l. antiqua sp̃aliter loquentẽ. alle. no. ꝑ gl. fi. in c. ɔ̃ Christianos. de hær. in vj. ¶ In ea. ibi l. quoties cõiter tenetur ɔ̃nium, q̃a possessio imobilium succedit loco satisd. vt dicit text. in l. de bonis. §. qui pupillo. de carbo. edi. & no. gl. hic circa fi. ¶ Et ad iura alle. in glos. rñdetur q̃ loquuntur q̃n quis ex priuilegio ɔ̃ ius cõe releuabatur a satisdatione, vt hic plenius per Cy. & alios. ¶ Tñ Ful. tenet opi. gl. ꝑ l. fi. allegatã in gl. cui dicit nõ bene rñ. ꝑ doc. cũ text. loquať de possidente immobilia, & iurãte. tñ pro rñsione data ad illã l. per Bar. & doc. hic, facit, q̃a tex. ibi vult ostendere in q̃b. sint priuilegiatę illę personę q̃ ibi enumerantur vt fecerat in l. in sacris. C. de proxi. sacr. scri. lib. xij. & si intelligetur, vt facit Fulgo. non esset ibi priuilegiũ, sed ius cõe. ¶ Gl. tñ insti. de satisd. in §. sed hodie. in ver. promissioni, cum qua trãsit ibi Bal. cõcordat cũ opi. huius gl. Ioã. 5 Fab. ibi dicit, q̃ de ɔsuetudine n̄ seruať op. gl. †An aũt teneať possidẽs imobilia ꝓmittere de iudicio sisti, dic q̃ sic, ſm Bar. & magis cõiter doct. hic. pro quo est tex. j. e. l. §. fi. in ver. post cautionẽ. & ibi 6 glo. ¶ †Sed an teneať ẽt obligare bona. Bart. & doct. magis cõiter tenẽt q̃ sic, ꝑ l. fi. in §. defensione. C. de admi. tut. ¶ Cõtrariũ tñ tenet Ange. hic, per id quod hť in rub. s. eo. in ver. vel suæ ꝓmissioni cõmittaniť. & dicit istud fallere in casu d. §. defensionẽ. & in casu l. fi. j. vt le. no. caue. ¶ Lud. Ro. in l. si prius. ff. de no. ope. nũ. tenet opi. Bar. pro quo ẽt adducit no. per Bat. ibi, in iij. q. & istã opi. puro veriorẽ esse. ¶ Pro quo facit tex. in l. de creationibus. C. de epis. aud. & tex. j. ea. l. §. fi. in ver. nã sicuti. & ibi not. Bar. nã si fundus ibi alienatus pẽdẽte iudicio nõ fuisset obligatus per reũ ꝓmittẽtẽ de iudicio sisti, nõ esset cõsultũ actori, q̃n reus alienaret fundũ pẽdẽte iudicio modo super alia re, vel q̃titate. prout ẽt ibi no. Bar. quia superueniret rõ suspicionis fugæ, & sic deberet reus satisdare. arg. l. si arbitro. in fi. s. eo. cuius ɔ̃riũ vult tex. in d. §. fi. ¶ Nec ẽt põt reddi vrgens rõ specialitatis in casu d. §. defensionẽ. Nec ob. id quod hť in rub. s. eo. quia suppletur illa rub. per dicta alia iura. vel intelligiť rub. in casu no. per gl. in l. j. in fi. gl. magnæ. s. eo. Quinimmo teneť ẽt hoc casu ꝓmittere sub pœna, q̃n releuať à p̃statione fideiussoris. vt no. gl. in l. j. §. q̃uis. j. si cui priuil. q̃. per l. fal. & no. Bal. in l. fi. j. de præto. stipu. cũ concor. quas allegaui in l. j. §. fi. s. eo. In ea. ibi, intelligebat ergo hanc legẽ etc. & sic volebat Bald. q̃ regula huius l. in prin. intelligereť in reo cõuẽto ad rẽ immobilẽ per ipsum possessam. nam ẽt si vilissima sit, excusat à satisdatione, postq̃ de ea sola re tractať. sed si sit vilis, nõ excusat à satisdatione p̃stãda in alia maiori cã. ¶ Et gl. hic in ver. sed certe etc. ponit quędã verba adeo obscura, q̃ nõ p̃nt intelligi ſm doc. Tñ intentio eorũ verborũ fuit infringere intellectũ Bald. s. proxime datum ad hanc legẽ, quia si verũ esset quod dicebat Bald. s. q̃ possidens rem ꝓ qua conueniť, excuseť à satisdatione, sequereť q̃ vsufructuarius qui possidet rẽ, in qua habet vsumfructũ, si cõueniret ꝓ eadẽ re, q̃ nõ deberet satisdare, quia est ɔ̃ istã l. §. itẽ qui solã. & similiter creditor possidẽs rẽ pignoratã, si ꝓ ea ɔueniať, nõ debet satisdare ɔ̃ istã l. in §. creditor. Et quantũ ad hoc quare vsufructuarius, & creditor non rele-7 ueniť à satisdatione, diceť in d. §. qui solã. cũ seq. †Glo. aũt in ver. tu dic etc. ɔcludit q̃ possessio rei super qua vertiť lis, excuset à satisdatiõe, nõ solũ in illa cã, sed ẽt i alia. & ita ẽt tenuit gl. in d. l. Iulianus. & in l. de die. i §. q̃dã. s. e. & Iac. Bu. & Ang. h̃. & Ang. j. ea. l. §. creditor. Sed cõis opi. aliorũ est in ɔ̃nũ. s. q̃ possessio rei super qua vertiť cõtrouersia, bñ releuat à satisdatione p̃standa in alia cã. vt j. ea. l. §. si fundũ. nõ aũt releuat à satisdatione in cã super qua principaliter litigať de ipsa re. per d. §. q̃dã. & d. l. Iulianus. nam sicut quis nõ debet esse principalis, & fideiussor. l. Vranius. j. de fideius. ita vna, & eadẽ res nõ debet esse principalis, & ẽt esse loco satisdationis. Pro hoc ẽt Cy. h̃ adducit rõnẽ drĩæ inter p̃dicta, quia si petis. à me rẽ immobilẽ, quã possideo, lex p̃sumit q̃ petas iuste. ideo illa

DDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Quam j. limit. Adde tu. & vide eundẽ Alex. in cons. xxxvii. in ii. volu.

b ¶Vilissima. In quantum d. Ias. ampliando materiam dicit quòd leges vel statuta nõ comprehendunt vilissima, dic ad eius ampliationem facere q̃ voluit Alex. cons. cuu. q̃ stante statuto Ferrarien. q̃ qui cuderit monetam, cõburatur. si aliq̃s cuderit bagatinos, n̄ dẽt puniri, & ibi vide multa ad ampliationẽ eorũ q̃ h̃ d. Do. Ias.

c ¶Fran. Cur. Gui. de Suza. Adde tu q̃ idem dicit hic Alb. de Ros. & bene facit text. in l. si fundus cum glo. in prin. j. de reb. eo. & etiam idem vult q̃. s. dicit Alexan. in vi. limit. ipse Alber. hic.

d. ¶Non ob. Adde Lu. Ro. consi. xl. & consi. cccxxii. & in consi. cccxc.

illa res nõ releuat me in hac cã à satisdatione, sed in alia cã bene me releuat. Quia ille alius nõ põt opponere de iure istius actoris à me rẽ possessam petentis, qa opponeret de iure tertij ꝙ fieri nõ põt.l.loci corpus.§.cõpetit.j. si ser.vẽ. Et pro ista opi. pondero esse tex.in l.quones.C. de digni.lib.xij. † vbi personæ constitute in dignitate de qb.ibi si cõueniantur super possessione rerum per eos possessarũ releuanẽ ex ꝑuilegio dignitatis à satisdatiõe de iudicio sisti, dũmodo ꝓstent iuratoriã cautionẽ. Sed si vera esset opi.gl.releuanẽ iure cõi sine aliquo insto. & istã opin.tenuit Bar.in l.j.C.vti pos.per illũ text.¶ In ea.ibi sufficiat ad litis estimationẽ &c.idem seqtur gl.in §.sed hęc hodie in ver.ad terminũ insti.de satisd.& Iac. Bu.hic.sed cõiter teneẽ ꝙ nõ requiraẽ tãta sufficieotia vt ħ ꝑ Bar. & expressius Bal.cũ qb. concordant alij volentes ꝙ satis sit ꝙ possideat tot immobilia ꝙ verisilr cesset suspicio fuge. Et adde ẽt no.per Ang.in §.hinc nobis.in auc.de hær.& fal.qui ꝑ gl.hic,& ꝑ no.per gl.ibi in ver.substãtiã,aliàs est in ver.facultatẽ. infert † an possidens immobilia modica possit capi, vt suspectus.de quo eoã vide per Bal.hic.¶ † Ex gl.q̃rit hic Gui.de Cu.an hñs annuos redditus excuseẽ ab ista satisdatione, & cõcludit ꝙ aut debenẽ super re immobili q̃ sit obligata ad illos redditus, & tunc releuatur. ita intelligantur iura q̃ annuos reditus inter imobilia ꝯputãt.l.iubemus nulli.i ver.annuas ciuiles.C.đ sa.san.ec.& ibi no.in l.hac edictali.§.his illud.ver.imobiliũ.C.đ secũ.nup. & i cle.exiui.ver.cũq, annui redditus. de ver.sig.in auc.đ nõ ali.§.ħ ergo.col.ix. Aut annui redditus debenẽ simplr actione ꝑsonali,& nõ super re imobili ad ħ obligata,tunc secus.ꝑ l.fi.§.fi.j. de ꝯhen.emp.iũcto.§.si fundus ver.diuersa.j.ea.l. & ita vẽ esse de mẽte Bar.hic licet min⁹ ꝑfecte referat opi. Gui. & đ hoc ẽt vide hic aliquid ꝑ Cy.ad fi.& ẽt ꝑ Bal.& Ang.hic.& Cy. in d.§.his illud vbi simplr tenet ꝑ istũ tex.ꝙ hñs annuos redditus releueẽ à satisdatione, sed tutior[a] vẽ ꝓcedẽs opi.¶ De hoc ẽt vide ꝑ Bal.in ꝑlu.feu.& in c.ij.de cogni.feu.& in c.j.in fi.prin.de pace tenẽ.& in l.priuilegia.& in auc.ingressi.C.de sa.san.ec.& in d.§ his illud.& in l.ẽt.C. đ execu.rei iud.& in l.i.C. de suffra.& in d.l.iubemus.in prin. & ꝑ An.in l.si cõstãte.§.fi.j.sol. ma.& ꝑ d.Abb.in c.nulli.de reb.ecc.non alie.& inter cætera tenementi ꝙ dixit Fed.de Se.cõsi.xij.inci.frẽs ꝑdicatores. đ quo ꝯsilio facit mẽtionẽ Bal.in aliqb.locis.s̃.ꝓxi.all.Do. de S.Gemi.in c.ij.in prin.đ reb.ec.nõ alie.in vj. videlicet ꝙ illud ꝙ dẽ annuos redditus cõputari iter immobilia,[b] procedit qñ debenẽ ad lõgũ tꝑs. secus si ad modicũ, qa tunc videni esse noia debitorũ q̃ ab immobilib. differunt.l. à diuo pio.§.in vẽditione.j.de re iud.& bene probaẽ in cle.j.de re.ec.nõ alie.in ver.fructũ ad tꝑs modicũ. & vẽ ẽt ꝙ qñ tales redditus annui debenẽ à fisco,cõputenẽ iter imobilia, licet nõ debeanẽ ex reb. imobilib. quia fiscus semper soluendo est l.ij.j.đ fun.dota.& ita loquiẽ d.l.iubemus.in ꝑn.cũ gl.& no.Ful.hic. Nec ꝑdictis obs.ꝙ hñs vsufructũ & sic annuos redditus ñ releuaẽ à satisdatiõe, vt.j.§.ꝓxi. qa rñde vt dicã ibi.¶ †Quęrit aũt Bar.an possessio patris releuet filiũ ab onere satisdatiõis.& tenet ꝙ nõ,& ita teneẽ alij hic & placet opi.eorũ ꝑ allega.ꝑ eos.¶ Nõ tñ puto bonã esse vltimã rõnẽ hic redditã ꝑ Bar. † dũ dicit ꝙ nõ est ꝓbabilis seu attendẽda spes filij in successione pr̃is, nã ꝯ̃rium tenuit ipsemet Bar.in l.is põt.ff.de acq.hęr. ꝑ l.nec ei.§.ꝑterea.ff.de ado.& l. rescripto.j.vñ lib.i fi.& talis spes est iuxta votũ pr̃is vt ibi.Nec ob. l.post emãcipationẽ. i fi.cũ ibi not.j.đ li.le. quã hic all.Bar.qa illa loquitur eꝯ in spe pr̃is circa successionẽ in hr̃ditate filij. in illa.n. diuersa est ratio.l.nã & si patẽtib.in prin.j.de inof.testam. Vltimo quærit Bar.an fideiussor de iudicio sisti dẽat possidere immobilia, de quo vide q̃ dixi in l.j.in prin.s̃.eo.& q̃ dicã.j.§.ꝓxi.Alex.& Imo,

ADDITIONES.

a ¶Sed tutior. Adde tu inquantũ d.Ias. vẽ trãsire cũ distin. de qua hic ꝑ Lud. Ro.cõs. cclxvij.in distin tenet ꝙ annui redditus cõputenẽ inter immobilia, ẽt qñ illi annui redditus percipiunẽ ex pecunia data ad honestã partẽ lucri, & sic non habet aliquẽ fundũ spẽaliter obligatũ & idẽ est dicendũ ſm eum, qñ ex pecunia depositi ad emptionem ꝑdiorũ perciperenẽ annui redditus, quia ẽt cõputentur inter immobilia.Fed.autẽ in alle.cons.xij. tenet ꝙ fratres mendicantes nõ possunt retinere annuos redditus ꝑpetuos ꝑsonales, nec annuos redditus reales, qa cõputantur inter immobilia, sed quando bene habere possunt annuos redditus temporales, vt puta ad vitam alicuius religiosi, & ꝙ possunt habere annuos redditus pro luminaribus,& aliis incũmbentibus cultui diuino. latius ibi vide.

b ¶Tho.Dipl. Inter immobilia. Vide per Iaso.hic in fi.& seq.& vide Alex.in l.si cõstante.in §.fi.in fin.j̃.solu.matrimo.

SVMMARIVM.

1. *Possidens immobilia ex̃ locum iudicij in eodem dñio non tenetur satisdare.*
2. *Hic videtur esse illud quod est in loco vicino.*
3. *Procurator actoris tenetur satisdare de iudicio sisti, & iudicatum soluendo in causa reconuentionis, licèt in mandato sit releuatus ab onere satisdandi.*
4. *Emphyteuta naturaliter tantum possidet, proprietarius vero ciuiliter.*
5. *Possessoris app. venit possidens ciuiliter tantum, & naturaliter tantum.*
6. *Vsufructuarius possidet naturaliter tantum.*
7. *Satisdare an teneatur possidens fundum pignori sibi traditum.*
8. *Satisdare de iudicio sisti non tenetur maritus possidens fundum dotalem.*

§.Possessor.

In hoc §. & sequẽtib. declaraẽ quis dicatur possessor quo ad euitãdam satisdationem. ¶ †In tex.ibi, ciuitate etc. An aũt sufficiat possidere imobilia i territorio alterius ciuitatis[a] ex̃ locũ iudicij. Gui.tenet ꝙ sic, dummõ ille locus nõ sit multũ remotus, & sic de eadẽ ꝓuincia, quia ita seruaẽ in ꝓstatione fideiussoris, & ista possessio imobiliũ succedit loco fideiussoris, vt dixi in ꝑn.huius l.& ꝑ hoc facit, † quia vẽ hic esse illud qđ est in loco vicino.arg.l.iiij.§.si tã vicinũ.j.de dã.inf. & l.diuus.j.de cu.da.ab his.ſm eũ.& idẽ tenet Pet.& Cy.hic, ac ẽt Ang. & idem puto voluisse Bar.licèt verba huius videanẽ hr̃i corrupte. Sed Ia.de Are.Bal.& Ful.ħ tenẽt, ꝙ requiraẽ possessorẽ esse i loco subdito iudici, corã quo cã agiẽ.& ad ħ alleg.gl.in l.fi.C.de princ. agẽ.in reb.lib.xij.q̃ tñ ħ nõ dicit, si bñ ponderet. sed ꝑ eis facit gl. iũcto tex.i auc.de fideius.§.j.in ver.præsentes.tñ quo ad terminos qõnis nr̃æ puto veriorẽ eẽ primã opi.ꝑ d.l.si fideiussor.& istã partẽ vẽ tenere Io.Fab.insti.de satisd.§.j. allegãdo d.l.si fideiussor. §.j. †Et ex ħ sis cautus tu, q. cõueniris ꝑ ꝓcuratorem Titij veniẽtẽ de Frãcia, qa petas ab eo ꝙ satisdet de iudicio sisti,& iudicato soluẽdo in cã recõuẽtionis.ꝑ qua rñdere teneẽ iuxta l.seruũ.§.ait ꝑtor. j̃.de ꝓcur. Nã nõ releuabiẽ ꝑ instr̃m ꝓcure, in quo appareret dominũ suũ fideiussisse ꝑ eo.§.si vero aliquis.insti.de satisd.quia poterit opponere dñm, q. fideiussit, ꝑ eo nõ possidere imobilia, ꝓut requirunt, vt not.gl.in auc.de exhi.re.§.suscepto. & dixi in l.ij.in ꝑn. s̃.e.¶ †In tex.ibi, emphyteuticũ. emphyteuta nãliter tñ possidet, habẽs vero ꝓprietatẽ nudã possidet ciuiliter tñ, v not.in l.ij.§.ex ꝯ̃rio.j.de acq.po.& in l.si vt certo.§.si duob⁹. j.cõmo.¶ †Et ex hoc not.ſm Bald.ħ, ꝑ istũ tex.quod appell.possessoris venit possidens ciuiliter tñ, & venit ẽt possidens nãliter[b] tñ.de quo vide plenius ꝑ eũ in l.j.C.cõi.de vsuc.& ꝑ Ro.i l.iij.§.ex plurib.j.de acq.pos.cũ cõcor.quas ibi dedi.¶ †In tex.ibi, vsumfructum etc.cõstat vsufructuariũ possidere nãlr tñ.vt plene i l.nãlr.i prin.de acq.pos. & tñ nõ cõprehenditur app.possessoris.& sic vẽ ꝯ̃ illud qđ ꝓxime dixi, vbi emphyteuta nãlr tñ possidẽs venit app.possessoris, vt colligẽ ex no.ꝑ Cy.ħ.s.q̃tũ ad mãm hui⁹ l.atẽdiẽ, an quis possideat rõne dñij.nã talis hr̃ ꝑ possessore, alius nõ.Vñ emphyteuta habet vtile dñiũ.l.possessores.in fi.& ibi no.C.de fun. pr̃i.lib.x. & ħ i gl. i ver. intellr̃.sed vsufructuarius,& creditor, cui res obligata ẽ, nõ habẽt ius rei.i.directũ, vel vtile dñiũ.sed hñt ius i re.vt l.eorũ.j. de dã.inf. nõ mirũ ergo si hñr ꝑ possessorib.q̃tũ ad mãm huius l.¶ Ange.in pri.huius l.q̃rit quare nõ releuaẽ vsufructuarius ab isto onere.dicit ꝙ ius vsufructus personæ cohæret, & de facili corrũpiẽ multis modis, nec in aliũ cedi, aut trãsferri põt.vt i auc.finiẽ.cũ seq.insti.de vsufr. Vñ nõ cessat suspicio fugæ.secus est in aliis annuis redditib. quia nõ sunt hmõi, ꝓut dictũ fuit i prin. huius l. Vbi aũt vsufruct⁹ eẽt tã pinguis ꝙ nõ esset verisimilis suspicio fugæ. tũc dicit Ang. i prin.huius l.se non putare, ꝙ cogaẽ talis vsufructuarius satisdare, sicut nõ cogiẽ possidẽs multa mobilia, vt dixi i prin. huius l. quod est not.pro limitatione huius §. ¶ No.ex § creditor.ꝙ creditor nõ dẽ pignus possidere q̃tũ ad mãm huius l. Et est rõ, quia nõ possidet tanq̃ dñs, vt proxime dixi.¶ †Limita tñ istũ tex.& similes, nisi fundus eẽt obligatus ꝑ quantitate adeo magna, ꝙ inspecto valore fundi nõ sit verisimile debitorem luere, quia tũc iudicaẽ de tali fundo, tanq̃ de ꝓprio fundo creditoris.vt est tex.not.in l.q. habebat.in prin.ſm vnam expositionẽ gl.de leg.iij. ¶ Ita dñt Ia.de Ra. & Imol.in l.j.§.per seruum corporaliter.j.de acqui.pos.& ẽt sentit Bar.hic.adde l.legata.§ fi.j.de supp.leg. Excepto ergo isto casu regulariter debitor quo ad effectus cõcernentes dñium, vel respectũ dñij diciẽ possidere rẽ, quã pignorauit. Vñ videmus ꝙ quo ad vsucapionem,& acquisitionẽ dñij debitor possidet. vt l. serui nomine.alle.in gl. & ẽt quo ad effectũ huius satisdationis, in qua hẽ respectus ad dñiũ, vt dixi. Sed quo ad alia dẽ creditor possidere, vt ħ in gl. & no.in l.cũ acutissimi.alle.in gl. ad quod ẽt vide not ꝑ Ia.But.hic.& subdebat Ang.ħ, ꝙ iste tex.nõ ꝓcederet qñ creditor cõuenirretur rõne eiusdẽ rei, in qua habet ius pignoris, quia i illa cã releuabiẽ ab onere satisdõnis, quia quantũ ad illã rẽ nõ est verisimilis suspicio fugæ, sed ꝯ̃riũ cõiter teneẽ, vt dixi i prin.l.¶ †No. in §.si fundus.maritum releuari ob possessionẽ dotalis fundi, tñ per eam non releuaretur in alio casu no.quem vide per Bart.in l. Lucius.§.idem respondit constante.j.ad muni.per illum text.not. ¶ Itẽ illud quod dẽ hic, intelligendũ est de fundo inæstimato in dotem dato, secus si esset datus æstimatus vt hic per Ange.quem sequuntur Moder. ¶ Ex §.tutores. not. ꝙ tutores tenentur ad satisdationem

ADDITIONES.

a Th.Di. Alterius ciuitatis. Vide Ias.hic in prin.vbi plene vide Alex.cõs.84.iij.vol.

b ¶Naturaliter. An statutum loquens in possidente, vide per Aret.consil.cxxv.

tisdationem de iudicio sisti, nisi releuentur per possessionem immobilium. de quo vide quę dixi in l.filius.§.eo.& glo.mag. in aliquibus.super hoc §.non bene dixit. de quibus vide hic per Bart. ¶ In glo.fi.ista cōmuniter approbatur, præterq̃ à Fulgo. Verum, quia rationes suæ videntur fragiles, non refero.

SVMMARIVM.

1 *Satisdare non tenetur possidens rem tantum, quæ est in controuersia.*
2 *Finis habet consequentiam necessariam ad principium.*
3 *Possessio an videatur deserta, si sententia transiuit in rem iudicatam.*

1 §.Si fundum. † Etiam possessio rei, quæ est in controuersia, releuat possessorē ab onere satisdandi, quãtũ ad aliũ, qui de illa re controuersiã nõ facit.h.d.§.iste. Quantũ aũt ad eũ qui cõtrouersiã facit, an releuet, dictum fuit in prin.huius l.¶ † In gl.ibi.l.si idē.solue, s̄m quod est de mēte Cy. & Iac.But.hic, q̃ ibi rõne præsentis status sperabat̃ ex nã rei aliquid in futurũ.i.totũ adiudicari.insti.de of.iud.§.si fami.ercis.& quia ibi in totũ erat p̃tium, iõ de necessitate super toto erat iudicandum, & finis hēbat ɔ̃ñam necessariã ad prin. iõ futurus finis inspicitur, vt ibi.Sed q̃ iudex iudicet eo modo quo petit̃ per actorem.& pro ipso hoc non sequit̃, quia dubius est euẽtus litis. l.qd̄ debet̃. ad fi. de pecu. Nõ mirũ si hic nõ ɔ̃siderat̃ id, quod euenire põt, quia finis hēt necessariã ɔ̃ñam ad principiũ. Vel h̄ erat dispositio d̄ p̄nti cuius effectus nõ suspēdit̃ de futuro. patet, quia an quis teneatur p̄stare satisdõnē, inspicit̃ solũ an possideat imobilia tēpore petitæ satisdõnis, vt patet in §.proxi. sed in l.ɔ̃ria effectus ibi suspēdebat̃ i futurũ, pp futurã sñiam, ad quã habebat̃ respectus. ¶ In ea.ad fi. Bar.h̄ rephēdit gl.vt h̄ per eũ.Bal.tñ tenet opi.gl.quã ipse h̄ in lec. antiq.dicit eē sing. ad h̄ videlicet q̃ licēt deserta sint tēpora appell. tñ nõ vr̃ esse deserta possessio appellãtis, & sic remanet possessio, & sic illa debet releuare à satisdõne. ¶ Nec bēt obstare q̃ per sententiã, q̃ in rē iudicatã trãsiuit p desertionē appell. ɔ̃stet dñiũ eē alterius: quia tñdet Bal. q̃ alius nõ dēt, seu nõ p̄t de hoc opponere, quia opponeret de iure tertij.all.not. in l.indebiti.§.fi.j.de ɔ̃di.inde. & l.loci corpus.§.cõpetit.j.si ser.ven. ¶ Nõ puto recedēdũ ab opi. Bar. p rõnes suas, & p istũ tex. q̃ a ɔ̃rio sensu sentit q̃ si nõ appellasset a sñia, & sic permisissē trãsire eã in rē iudicatã, nõ h̄ret cõmodũ possessionis quò ad satisdõnē. Ergo idē esse debet si appõ est deserta q̃a fingit̃ nunq̃ eē appellatũ.l.fi.§.illud.C. de tēpo.ap. Ad §.cõpent.rñ.vt patet ex not.per Bar.in l.ij.ff.de execu. rei iudi. Pro hoc facit, quia postquã reus ɔ̃ quē ē lata sñia super fundo quē possidebat, scit illã trãsiuisse i rē iudicatã, subest suspicio fugæ, quę est eã finalis. pp quã est inuēta hæc satisdatio, vt per Bart. in prin. huius legis. ¶ Præterea si vera eēt opi. Bal. sequeret̃ q̃ creditor, & vsufructuarius, q̃ possiderēt, deberēt releuari à satisdatione, si verũ eēt, q̃ petens satisdationem nõ posset opponere, q̃ dñium est alienus. ¶ In quantũ aũt Bal. põderat istã gl. q̃ nõ vr̃ possessio deserta, q̃uis sñia trãsiuerit in rē iudicatã. adde quod no.gl.fi.insti.de offic.iudi.§.fin.& quod not.Bart.in l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.

3 ¶ † Intelligit tñ Bal.& Ang.h̄ illud esse verũ in possessione rei corporalis, sed secus est in quasi possessione iuris corporalis, quia in illa sufficit q̃ sñia sit lata, & transiuerit in rē iudicatam. vt not. Inn. in c.cum nostris.de cõces.p̄æb.& est not.verbũ.& sequitur Pa.de Cast.hic.de quo ēt vide Bal.in l.quoties.C.de rei ven.& in l.j. in fi. C.cõmu.vtri.iudi.& in l.ij.ff.de publi. & l. traditionibus. in fin.C. de pac.& Ang.in l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur. & cõiter approbat̃ illud dictũ Inn. licēt Lud.Ro.in l.Pomponius.§.si iussu.ff. de acq. pos.conetur illud impugnare, debiliter tñ, vt mihi videtur.

SVMMARIVM.

1 *Excusatio semel cõcessa ob aliquã cãm non irritat̃, licēt cã illa postea deficiat.*
2 *Mater si intra annum à morte mariti non petijt dari tutorem filio, aut eius tutelam assumere, excusatur perpetuò si ipsa erat minor XXV. anis.*
3 *Excusatio iusta causa facta durat semper, licēt cesset causa excusationis.*

§.Possessor. Tempus cautionis præstandę inspicitur vt quis possideat immobilia, non aũt tp̄s pręcedens vel sequens.h.d. ¶ † Not.q̃ excusatio semel cõcessa ob ali-

1 quam cãm ñ irritatur, licet cã illa postea deficiat. ¶ † Et ex hoc in-

2 fert Pau. de Ca.hic, q̃ mr̃. j. annũ à morte testatoris.j.quē debebat petere tutorē dari filio impuberi, aut eius tutelam assumere, iuxta.l.sciãt.C.d̄ legi.hęre.erat minor.xxv.an.per totũ illũ annũ, & fuit excusata, vt l.ij.C.si aduer.deli.resti.posth.licet efficiat̃ ma-

a ior,[a] non incidit postea in illud onus, q̃a excusatio debet esse perpetua, vt no.in l.j.C.in q̃b.cau.in int.rest.nõ ē neces. & l.minorib. C.d̄ his qui.vt indi. secus si eēt effecta maior intra illum annũ, & remansisset tñ tp̄is q̃ intra illud cõmode potuisset facere dari tutorē filio, q̃a mr̃ nõ fuit totaliter excusata, cũ p toto tp̄e anni nõ fuerit minor. Et sic priuilegiũ idultũ rõne minoris ætatis cessauit cessante minori ætate.l.Titia Seio.§.vsuras.de leg.ij.q̃uis d.Pau.de Cas.illũ tex.non alle. & eodē modo dicit ipse q̃ hic intelligitur q̃ iste qui fuit excusatus ob possessionē durauit in posses. vsq; ad cõtesta.lit.& postea desijt possidere, nã certe nõ reincidit in onus satisdandi, q̃a satisdatio erat p̄standa an̄ lit.cõtest.l.d̄ die.§.si.seruus. §.eo. ¶ Sed si desiisset possidere ante lit.ɔ̃test.& sic nõ fuisset excusatus pro toto tp̄e vsq; ad lit. contest. cõpelleret̃ satisdare, q̃a excusatio nõ fuit p̄fecta. & ita dicit se hũc tex.ĩtelligere, licet à doct. nõ declaretur s̄m eum. ¶ Adde q̃ illa q̃ō d̄ mr̃e minore indigeret altiori indagine pp varietatē opinionũ, de q̃b.vide p Spe.in tit.d̄ in integ.restit.in ij.parte.§.ij.ver. sed quid si ipsa.& p Bald.in auct.si captiui.C.d̄ epi.& cle.& in l.precib.C.de impu.& ali. substit.& l. qui ɔ̃.C.de incest.nup.& in l.ij.C. si aduer.delic. &c.ibi ēt p Sal.& p Ang.& Pa.de Ca.in d.l.minoribus.& q̃ no.Bal.in l.omnē.C.ad Tertul.& p Ful.in d.l.j.C.in qui.cau. in integ.restit.& d.l.minorib.

3 ¶ † Et sit̃r faciet, an si pr̃ habebat sexdecim filios, & sic semel fuit excusatus ob numerũ liberorũ iuxta.l.semper.§.demõstratur.j.d̄

b iure immu.& postea pereant aliqui ex eis, an extinguat̃[b] immunitas seu excusatio. ¶ De quo vide per Io.An.late disputã. in c.decet.de re.iu.in vj.in mercu.& per Bar.ĩ aliqui.lec.in l.ij.§.nõ solũ.j. de excu.tut.per Pau.de Cas.in l. si cũ dotē.§.si maritus.& ibi puto aliàs scripsisse.j.sol.ma. ¶ In gl.pe.ibi.l.si arbitro.vide p Bart.hic. Tñ rõ assignata per eũ nõ est bona, vt dicit hic Cy.qm̃ dato q̃ fundus fuisset obligatus p reũ p̃mittētē de iudicio sisti, poq̃ est alienatus per reum, cessat effectio ipsius ad fundũ, & insurgit suspicio fugæ eũ immobilia in loco nõ possideat, nec quo ad satisdationē consideratur possessio immobilium quo ad effectũ quē ponit Bal.h̄.s. q̃ possit actori esse consultũ pro executione facienda in ipsis bonis, vt probat ipsemet Barto. in prin huius.l.per hanc.l.in §.si fundus.& in §.si fundũ.Ideo dic s̄m Pe.& Cy.q̃ bñficiũ concessum à l.possidenti imobilia ob qd̄ releuat̃ à satisdõne, dēt eē p̄petuũ i §. illud.i auc.C.de dig.& d.c.decet.ita loquit̃ iste tex.i l.si ab arbitro. nõ fuit releuatus a satisdõne ob aliqd̄ bñficiũ à l.ɔ̃cessum. qd̄ no.

ADDITIONES.

a ¶ Efficiat̃ maior. De hoc p Ang conf.cxviij.Lu.Ro.conf.clxxviij. Bal.conf cj.ij.lib.

b Extinguat̃. In quãtũ d.Ias.hic late firmat q̃ nõ extinguat̃, allegãdo quod idē cõsuluit Io.de Ana.cõs.cv.& fortificat p ea quæ voluit Lu.Ro cõs.ccclix. & cccxvij. Et adde q̃ idē cõsuluit Bal.& p cõfirmatione adde ēt Lu.Ro.cõs.180. & 404.

Paulus lib.vj. LEX XVI.

1 *Periurus non dicitur qui iuramentum non seruat ex causa à iure permissa.*
2 *Iuramentum præstans intelligitur excipere authoritatem legis, & superioris.*
3 *Superioris appplicatione uenit etiam pater, cui parendum est vt superiori.*
4 *Periurus an sit qui promittit non impetrare rescriptũ uel saluum conductum, & postea impetrat.*
5 *Statutũ laicorũ vel lex ciuilis an possit reprobari p iur̃m præstandũ ĩ cõtractu.*
6 *Periurium non fit sine dolo.*

1 Vi iurato. † Non dr̃ piurus qui iur̃m non seruat ex causa à iure permissa, & pone exēplũ in eo q̃ fuit iussus sistere die feriata in qua non tenet̃ cõparere.l.ij.ad fi.§.si q̃s in ius voca. Nã licet à principio iurauerit sistere in cã, & postea req̃situs vel iussus sit vt sistat die feriata, &

2 nõ sistit, nõ p̄pea est periurus. ¶ † Not.q̃ in iur̃o intelligit̃ excepta

a authoritas[a] legis, & ēt authoritas superioris.c.venientes.de iu.iu.

3 l.fi.in prin.j.ad muni. † & appellatione superioris venit hoc casu ēt pater, cui parendum est velut superiori.l.ij.§.de iustit.& iu.& iõ concludit Fede.in consi.cxcj.inci.quæstio talis clericus &c.& Ioã. Andr.in c.in malis. de reg.iur.in vj.in mercu. & Imol.in cap.cum contingat.de iureiuran.quòd si scholaris existens in studio Bono. iurauit creditori non exire de districtu Bononiæ antequam sibi soluat, & postea iussu patris eum reuocantis in patriam recesse-

4 rit, non erit periurus. ¶ † Et similiter facit q̃ si contraxi tecum, & promisi

ADDITIO.

a Aothoritas. Adde ēt post d.Ias.in q̃tum ad corroborationē eorũ, q̃ hic scribuntur, dicit q̃ in iur̃o intelligit̃ clausula, sicut iurari est solitũ, q̃ iur̃m vniuersaliter p̄stitũ, vniuersaliter est obseruandũ.Ita Ro.consi.ccclxxvij.& facit q̃ iurans nolle acceptare ep̄atū, & iurans de nõ reuelãdo secreta cõsilij ciuitatis, si reuelat illicita, non fit periurus. Et voluit Ro.sing.suis fol.xv.& q̃ idē voluit cõsi.cccclxv.quòd iurans nõ accipere arbitriũ in puniendo crimine, si eligatur, & acceptet, q̃ nõ fit periurus. Et facit quod voluit Old.cõs.xc.q̃ iurãs nõ fideiubere, nõ est periurus, si fideiubet pro eo, qui est in necessitate.& q̃ idē voluit cons.xcvj.q̃ iurans non creare monachos abbati nõ superiori, q̃ ad mandatũ ep̄i, potest creare sine labe periurij.& q̃ idē voluit cõs.xcv.q̃ si rex iuret non alienare bona regni. q̃ tñ põt donare reginæ. facit quod voluit Fede.in cõs.cxliiij. q̃ iurãs nõ petere reductionē ad arbitriũ boni viri, possit petere, si sit enormiter lęsus. & quod voluit dñi de Rot.decis.ccxc.de iureiur.q̃ iurans seruare statuta, & laudabiles consuetudines, nõ est piurus, si ɔ̃ illas impetrat. & quod voluit Anch.consi.lxv. vbi ponit de iur̃o quod fecerant cardinales de eundo Sauonam, & Papa p̄cepit q̃ non irent, an essent excusati, q̃ stãte statuto q̃ à laudo arbitratoris nõ possit peti reductio, quod tamen si est enormiter lęsus, possit petere. vide Ludo.Roma.consi.xc.

ꝓmisi nõ impetrare ᵃ aliquod rescriptũ vel saluũ cõductũ, postea impetro rescriptũ, ꝙ nõ tenear soluere.j.quinquenniũ, an potero me tueri, & an sim periurus de quo p Cy.& Sal.in l.fi.C.si contra ius.¶ † Itẽ facit hęc l.an lex ciuilis vel statutum laicorũ ᵇ possit reprobari per iuramentũ prẽstandũ in ꝯctu, de quo vide per Bar.in l.oẽs populi.in ij.q.principa.& vide etiam per Bar.in cõsi.incipi. quęro dicit statutũ, ꝙ minor &c.& per Bal.& Sal.in auth.sacramẽta.C.si aduer.vẽ.& aliquid per Bal.hic, & in l.pactum.C.de col.& in rub.ff.de iureiu.& in c.j.§.item sacramẽta. de pace iura.firman. & in l.nõ dubium.C.de legi.& in l.si quis inquilinos.§.fi.de lega.j. & in l.j.C.si aduer.do.& in l.fi.C.de nõ nume.pec.& in l.ij.ad fin. C.de indic.viduita.& in l.ij.in ix.q.C.de rescin.vend.& in l.iurisgẽtiũ.§.generaliter.j.de pac.& in l.neq; patronus.C.de oper.liber. Ange.in l.de quib.ad fin.s.de leg.per Fed.in consi.cclxxij.incip.in Christi nomine factũ tale est statuto &c.per Cano.in d.c.cũ contingat. per Pet.de Anc.in regula, ea quę.de regul.iuris.in vj.& in repe.c.canonum.de consti.in ver.quid dices in materia iuramenti, per Imo.& dom.in c.quamuis. de pact.in vj.per Rap.Cuma.& Pau.de Ca.in l.si quis pro eo.j.de fideius.per Pau.de Ca.in l.pen. C.de transactio.& hic, & in d.auth.sacramenta.& aliquid etiã per Pet.de Anc.hic, & in cõsi.suo.ccxv.ꝙ incipit in Christi nomine legitur in canone.& ẽt in pluribus alijs suis cõsilijs.¶ In glo.j.ibi.§.si furioso.ille tex.nihil facit, q̃a ibi cõstabat ꝙ tradẽs habebat animũ deferendi possessionẽ, sed negat̃ ꝙ in casu huius l.non obseruans seu nõ sistens videat̃ habuisse animũ deferendi iuramentũ, attento ꝙ illud nõ fecit seu nõ sistit ex causa à lege ꝓmissa.¶ † Preterea in periurio requiritur dolus l.qui iurasset.in prin.j.de iureiu.& est optimus tex.xxij.q.ij.ᶜ §.item opponit̃.& est de mẽte gl.in c.breui. de iu.iur.no.doct.in c.j.de delic.pue.& Bal.singulariter in l.obseruare.§.ꝓficisci.de offi.procon.vbi p hoc sentit, ꝙ dispositio de qua in l.si q̃s maior.C.de trãs.nõ habebat locũ in eo, q̃ absq; dolo seu culpa nõ seruauit iuramentũ, nã pœne de quib.in d.l.si q̃s maior, imponunt̃ rõne periurij, vt ibi p gl.in ver.ꝓprietate careat.mõ ad ꝓpositũ in terminis l.nostre iste nõ fuit in dolo nec culpa, ergo nõ debet incidere in periuriũ.Et dũ gl. dicit de tacita cõdõne si vis videre quot tacite cõditiones insint in iuramẽto, vide ꝙ plene no.in c.quemadmodũ.de iu.iur.& per Bal.hic, & in l.fi.de non nu.pec.

ADDITIONES.

a ¶ Impetrare rescriptum. De hoc per Lud.Rom.consi.cccvj.& cccLxxix.
¶ Tho.Dip. Vide de ista materia plene per d.Ias.hic, & per Fel.in c.constitutus.& seq de rescr.& per dominum meum d.Ant.Corse.in suo singulari tracta.de prestantia regum in q.xxvij.

b ¶ Laicorum. Quia dom.Alex.hic se remittit, ideo in locis opportunis reseruabo quanquam d.Iason hic multa dicat.

c ¶ Fran.Cur. Questio.ij.Adde tu ꝙ xxxiij.q.ij.& adde ꝙ quis excusat̃ à periurio si incõtinenti se corrigit gl.no.in c.fi.in verbo iusta cã. in fi.de iureiu.in vj.& adde eundẽ Alex.in cõsi.xcij.ad fi.inci.perspectis ijs.in j.vo.& ꝙ periuriũ nõ cõmittat̃ sine dolo vide Pau.de Ca.& Alex.i d.l.q iurasse & Bar.i d.l.si q̃s maior. in ij.no. bñ facit gl.in c.breui extra. de iniur.q̃ cõiter approbat̃ fm Alex.in d.cõsi.& adde ꝙ periuriũ est q̃dã falsitas q̃ nõ cõmittit̃ sine dolo.exẽplũ.C. de fal.& q̃libet cã excusat à pœna & mulcta gl.ma.in fi.in l.j.§.fi.si q̃s ius di.nõ obe.in l.satis.j̃.de in ius voca.& i l.ex cõsensu.§.fi.j̃.de app.Bar.in l.deben.C.de fidei.lib & adde q̃d periuriũ ẽt cõmittit̃ ex sola culpa tex.est in c.licet & ibi Bal.no.fi de feu.fue.cõt. vbi si dñs nõ põt dare, ꝙ iurauit, incidit i periuriũ. & bñ facit tex.in c.significãte. extra de pig.vbi ille nõ dr̃ periurus, q̃a nõ poterat sibi aliq̃d iputari, & sic sufficit sola culpa. & ita tenẽt And.de Yser.& Aluar.i d.c.licet.i c.fi.p tex.ibi post gl.de alie.feu.pf.& vbiq. Card.Alex.facit gl.no & ibi Inn.i cle nõ põt de ꝓcu.vbi aĩa nõ põt cõstitui in periurio nisi sit i culpa, & adde Bal.i l.ij.§.ꝙ obseruari i iij.no. C.de iur.cal.vbi iurãs falsum, ꝙ credebat verũ, est piurus. & tñ nõ põt dici in dolo.vñ põt dici ꝙ quo ad pœnã periurij.& d.l.si q̃s maior requirit̃ dolus, sed quo ad actũ periurij incurrẽdi sufficit lata culpa. & stare põt simul ꝙ q̃a actu & vere sit periurus.& tñ puniri nõ possit pœna periurij, q̃a impotens ad soluendũ, quo ad reatũ & pœnã.ita Bal.in c.j.§.porro.in ti.quę fue.prima cã bñfi.amit.alle.Inn.in c.p.& g.extra de of.dele.& melius facit doctrina eiusdẽ Bal.in l.acceptã.q.xxiij. C.de vsur.& in c.fi.de alie.feu.pf.Bal.i c.licet. fi de feu.fue.cõtro.lter do.& agn. ro.hic in fi.& i l.ꝙ te.& ꝙ ibi Mod.j̃.fi cer.pe.facit gl.no.in c.btũs Pau xxij.q.ij. vbi fm canones excusat̃ quis à pœna si habuit maiora negotia agere, & vide ad ꝓpositũ oĩno Pau.de Ca.cõsi.lxvj.inci.ꝙ nouiia & gorrus vbi loquit̃ in pulchro casu.& facit, quia dr̃ in dolo q̃ nõ facit, ꝙ debet & põt l.procuratorẽ.§.dolũ.ff. mã.& d.l.ꝙ te.& vbi q̃s sciẽter tacet veritat̃, dr̃ in vero dolo.Bar.& Mod.i l.j.§. nũcia.j̃.de npe.no.nũ.p tex.in l.si ex cã.j̃.de mino.sic ẽt dr̃ dolus expressus quoties q̃s nullã bẽt cãm nõ ponẽdi gl.no.i l.nõ põt dolũ.j̃.de reg.iur.q̃ nõ est alibi fm Bal & Alex.in l.j.§.fi ꝓcur.j̃.si quis ius di. nõ obtem.facit, ꝙ no Bar.& Alex. in l.dolũ.C.de dolo.& melius facit, quod no Bar.& clarius Pau.de Ca.in d.l.qui iurasse.in fi.vbi q̃a dr̃ in dolo eo ipso, ꝙ apparet cõtrariũ eius quod est iuratum.

¶ Si ex noxali causa agatur. Rubrica.

Vulpianus lib.vij. LEX I.

1. *Satisdatio de sistendo an intelligatur vsq; ad sententiam.*
2. *Successor singularis non sequitur forum sui actoris.*
3. *Gabellam soluere tenetur qui occupat rem habitam pro derelicto.*
4. *Habere rem pro derelicto dicitur donatio vel alienatio.*
5. *Occupans rem pro derelicto non eget insinuatione.*
6. *Exhiberi debet res coram testibus actore requirente.*

SI quis eum. Conuentus noxali actione tenetur satisdare de sistẽdo seruũ cuius noĩe agit̃ in eadẽ causa i qua est seruꝰ tpe satisda.& tunc videt̃ sisti in eadẽ causa, q̃ñ ius actoris non est factũ deterius in ipsa actione vel facultate agendi.secus si est effectũ deterius in altero ipsorũ facto ipsiꝰ sistere debentis, nisi factũ esset necessariũ.h.d. cũ prin.l.seq.¶ In tex.ibi iudiciũ accipiat̃ gl.exponit, id est, perueniatur ad sñiam, & cum eo trãseunt coĩter doc.ꝙ dicit Pau.de Ca. hic sibi nõ placere, & ita ẽt Ful.hic.& j.l.ꝓxi.§.j.Sed clarius loquit̃ Pau.de Ca.præmittẽs ad euidẽ.ꝙ ista satisdatio de sistendo seruũ in eadẽ causa fuit inuenta eo, q̃a si dñs desineret seruũ habere in sua potestate ante ceptũ iudiciũ noxale, id est, ante lit.conte.tunc desinebat dñs teneri noxaliter, q̃a hęc actio noxalis est in rem scripta, & caput sequit̃, & sic dabat̃ cõtra nouũ possessorẽ l.noxalis.j. de noxa.& insti.e.ti.§.oĩs.Secus si post lit.cõte.desineret seruũ habere.tex.est quãuis ipse nõ alleget in l.si alienus seruus cum l.seq. in prin.j.de nox.vnde si actor produxit libellũ cõtra dñm in actione noxali tpe quo seruus erat i eius potestate, & recusabat dñs suscipere iudiciũ, q̃a ignorabat an seruus noxã dedisset pro qua agebat̃, & ideo dñs dicebat se velle loqui cũ seruo, qui erat absens, & nõlle defensionẽ priꝰ suscipere nisi primo haberet informationẽ à seruo.certe nõ cogebat̃ dñs statim respondere libello, & defendere.vt no.j.l.proxi.§.si absens. Sed sibi dabat̃ terminus ad habendam informationẽ à seruo. Facit l.j.in prin.j.de eden.& l.iusiurandum, & ad pecunias.in.§.nõ semper.j.de iureiu.Quia igit̃ poterat dñs intra illũ terminũ alienare, & sic euitare iudiciũ, ideo cõpellebat̃ cauere de sistẽdo seruũ in eadẽ causa, id est, nõ alienarũ.& nõ manumissum quousq; r̃nderet dñs libello. Nam post r̃sionẽ nõ expediebat ꝓuidere sup hoc, q̃a alienando postea nõ põt euitare iudiciũ iã inchoatũ, & ꝓ pea hic dicit, donec iudiciũ accipiat̃, licet gl.exponat.i.sñia det, seu nõ est bona expõ fm eum p p ꝓdicta.cũ ẽt nõ sonet lr̃a licet fm eũ, alij sequant̃ gl.q̃ nõ declarãt aĩr mentẽ huius lr̃ę.† Potes dicere sustinẽdo gl.ꝙ ista satisdatio de sistẽdo intelligit̃ vsq; ad sñiam, vt dicit gl.q̃a ista est nã satisd.de iudicio sisti, l.gręce.§.& post litẽ.j.de fideiuſ.& si vera eẽt rõ Pau.de Ca.& Ful. sequeret̃ ꝙ ista ꝓmissio de sistẽdo facta p dñm deberet cõmitti ẽt si alienaret dñs absq; dolo i hoiem eiusdẽ fori nõ potẽtiorẽ, q̃a ẽt illo casu euitabat iudiciũ noxale, tñ illud est ꝯ tex.hic cũ gl.in ver. vẽditus.Preterea alia rõne non vr̃ bona rõ Pau.de Ca.dũ dicit ꝙ ista cautio fuit inuẽta, ne dñs ꝯ quẽ ꝓductus est libellꝰ, postea alienãdo euitaret iudiciũ, q̃a nõ est verũ ꝙ alienãdo post libellũ euitet iudiciũ cũ dolo cũ videat̃ in dubio desinere possidere, vt not. Bar.in l.q pen tono ad fi.j.de rei vend.alle.not.p gl.in l.Fulcinius. §.ij.in ver.animus.j.qui.ex cau.in pos.ea.& sic põt cõueniri ac si nõ alienasset l.de illo.cũ si j.de nox.¶ In tex.ibi desinat esse ꝓmissoris.s.dolo ipsius ꝓmissoris cã mutãdi iudicij, vt est de mẽte gl.hic, in ver.ꝓmissoris.dũ dicit dolose &c.& ita intelligit Ang.hic, fallit in casib.positis hic i ver.itaq;.q̃a tũc nõ requirit̃ dolus. vel fm Ful. põt dici ꝙ iste tex.restringit̃ p sequẽtia.s.ad casum q̃ñ desinat esse ꝓmissoris trãsferẽdo rem in potẽtiorẽ, vel in hoiem alterius fori. Tamen gl.i l.si seruũ.in gl.j.j.e.& Ia.Bu.ibidẽ vr̃ approbare primã expõnẽ.s.datã.¶ In tex.ibi vel si is.s.actor & iste ver.exẽplificat̃ & declarat̃ p ver.itaq;.¶ † No.in ver.itaq;. ꝙ successor singularis nõ sequit̃ forũ sui actoris. ᵃ secꝰ i successore vniuersali l.hẽs absens. in prin.de iud.¶ Itẽ no.q̃ño ius actoris dicat̃ effici deterius.¶ In seq. In tex.ibi est ꝓced.causis.i.delictis.¶ In tex.ibi nõ liberat̃ &c.vñ si ipse efficit̃ liber, cõueniri poterit pro dãno antea dato l.licet.C.an ser.ex suo fac.& l.seruũ.j.de act.& obl.¶ In gl.in ver.ꝓmissoris ibi pro derelicto habeatur.s.dolose, vt dixi sup tex.vel ẽt si nõ dolose dũmodo sit occupatus ab alio q̃ sit alterius fori, vel potẽtior p id ꝙ dr̃ hic in tex. Aliàs aũt nõ esset deteriꝰ ius actoris, & istud patet p gl.hic i ver. vẽditꝰ.& dicã sup ea.& ita intelligũt doc.hic. Et iuxta hãc gl.dicebat Bar.& alij hic, & expressius Bar.in l.ꝙ seruus.j.de stipul.ser.† ꝙ illi q̃ vt excludant gabellã, q̃ fm formã statuti dẽbat solui de quolibet ꝯctu, hñt rẽ ꝓ derelicto, vt postea occupes eã & tua efficiat̃, nõ p hoc excludũt solonem gabelle † q̃a istud hr̃e rẽ ꝓ derelicto, dr̃ alienatio vel dõ.vt d.l.ꝙ seruus iõ soluetur gabella. ¶ No.quod ꝓsupponit Bar.i d.l.ꝙ suus.ꝙ statutũ loquẽs de ꝯctu, hẽat loch in ꝯctu.dõnis.cuiꝰ ꝯrium tenuit ipsemet Bar.i l.labeo.la ij.p illũ tex.j.de ver.sig.& exp̃ssius Bal.in l.ꝯctus.C.de fi.instr.& p Bal.i l.si dõnis.C.ꝙ me.cã de quo dic vt ibi dixi.¶ Itẽ q̃a dicit Bar. hic & in d.l.ꝙ seruus.s.ꝙ nõ euitat̃ gabella, intelligas esse verũ q̃ñ apparet

ADDITIO.

a ¶ Hen.Ferrã. Forum sui actoris. Adde Bar.Soz.cõsi.xxxij.inci.ex his.ver.circa secundã q.in j.vo.& an successor singularis habeat ius denunciãdi in cã euictionis vide Bald in l.j.C.de serũ permu.& adde ꝙ successor tenet̃ iurare in causa in qua autor eius iurauit fm Pet.de Anc.in l.an pertractãdis.sed dicit. de iura.calum.

apparet de fraude, aŝ aũt dic, ꝙ hr̃e pro derelicto, nõ est ꝓprie di
ctio. Vñ dicit Gui. de Cu. ni fallor ĩ l. ij. post pri. illus. l. in aliq b. lec.
5 s. ď tetũ diui. † ꝙ qñ occupat̃ res habita pro derelicto, nõ est opus
insinuatione requisita in dõne, quia iura indistincte sine alia solẽ-
nitate permittũt hr̃i posse pro derelicto quamcumq; rem, & illã
effici primo occupantis, vt j. ꝓ derelicto, ꝑ totũ. Nisi ſm eũ fieret
in fraudẽ. & dicit ꝙ ꝑsumetur fraus ob cõnexitatẽ actus habendi
pro derelicto, & occupandi. ar. l. si vẽtri. §. fi. j. de pnui. credi. c. offi-
cij de elec. vel si cõiunctus occupasset ar. l. data. C. de dona. ď quo
ẽt vide Bal. in l. mĩ. ad fi. C. de rei vend. vbi vult ꝙ ille qui apprehẽ
dit rem habitã pro derelicto, non dicatur ꝓprie hr̃e rem ex causa
dona. sibi facte. Et boc ſm eũ sensit gl. ma. ibi ad fi. q̃ vult ꝙ ille qui
occupat rẽ aliq̃ habitã pro derelicto, nõ dicat̃ hr̃e cãm ab eo qui
habuit pro derelicto. Pro h̃ ẽt alle. Bal. q̃a dõ requirit cõsensum. i.
simil sensum donãtis & donatarij. all. no. ꝑ gl. in l. illud. in glo. fi. ad
fi. C. de sa. san. ec. & ideo dicit, ꝙ nõ requirit̃ insinuatio. Et ad ꝑdi-
cta vide Ang. & Imol. in d. l. ꝙ seruus. qui satis vñr cũ ꝑdictis ꝯcor.
¶ In gl. in ver. vel actio. ibi iniuriarũ noxalis. &c. vt q̃a agebatur ꝯ
dñm pro iniuria illata ꝑ seruũ, & dñs promisit eum sistere, & cũ
actor peteret seruũ exhiberi, vt testes cognoscerẽt ꝙ ille erat seru⁹
qui iniuriã intulerat, dñs semper exhibitionem recusauit, adeo ꝙ
trãsiuit annus quo tollitur actio iniuriarũ. l. si nõ cõuitij. C. de iniu.
6 certe licet dñs postea exhibeat, nõ dr̃ exhibere in eadẽ cã. † ¶ † Et
no. ex ista gl. ꝙ si actor petit rẽ exhiberi, vt testes qui circa illã rem
habẽt testificari eã videre possint, debet exhiberi testibus. & not.
expresse gl. in c. cũ cãm quę inter archiepm̃ extra ď testi. & ꝑ Bar.
& Bal. in l. si criminis. C. ad exhiben. & in l. iij. §. j. j. de testi. & in l. si
cũ exhibuissent. §. ante per illũ tex. j. de pub. bene facit. l. iij. §. si q̃s
noxali. j. ad exhibẽ. in gl. i ver. vẽditus ibi nã tũc fieret. &c. l. si vẽde
retur viri ꝙ esset de foro promissoris, & intellige ſm Ang. h̃ si sine
dolo venditio facta fuit. secus si cũ dolo, q̃a tũc tenetur ac si nõ si-
steret in eadẽ cã primus dñs per istũ tex. vt dixi apostillãdo lr̃am.
Et licet Ang. nõ dicat, dic ꝙ bene possibile est cõstare, ꝙ post pro-
ductionẽ libelli factã ꝯ dñm, dñs alienet cã mutandi iudicij, & tñ
dicta alienatio fieri sine dolo. Exẽplũ in l. nõ solũ. §. j. j. de alie. iud.
mu. cã fac. & no. doc. in l. itẽ si res. §. j. co. ti. & ibi vide Bal. Tñ ẽt h̃
casu qñ sine dolo alienauit poterit cõueniri alienans ob promis-
sionẽ factã de sistendo, vt ipsum sistat. ¶ In gl. in ver. noxe ibi cor-
rigit totũ &c. h̃ cõtrar teneť, q̃a ista datio serui ꝑ noxa, fuit facta
bonafide, & ex cã necessaria. ¶ Et aduerte pro declaratione hui⁹.
l. si q̃s à multis all. in gl. vr̃ ꝯdicere huic. l. ij. in prin. in q̃ tũ ibi dr̃, ꝙ
melioris est cõdõnis ille agens noxaliter, q̃ qui primo ꝑuenit ad
sniam, & iõ sibi prius debet dari seru⁹ ꝑ noxa. Nã imo vr̃ ꝙ sit de-
terioris ꝯdõnis, q̃a alij q̃ prius non ꝑuenerunt ad sniam possunt
agere ꝯ eũ noxaliter, vt hic, sed rñde. vt ibi. ¶ In gl. in ver. meliorẽ.
ꝙ erit melioris conditionis si alij non probabunt.

SVMMARIVM.

1. *Decretum primum tantum an interponatur in causa noxali.*
2. *Decretum primum interpositum contra presentem, & defendere nolentem secundi decreti habet vim.*
3. *Decretum ſm põt interponi contra absentẽ, & nõ latitantẽ in causa noxali.*
4. *Confessio sola sine tormentis an, & quando sufficiat in noxalibus.*
5. *Iudicium non sufficiens ad semiplenam probationem, dicitur sufficiens quò ad subijciendum aliquem tormentis.*
6. *Confessio filij super maleficio ob quam fuit condemnatus nocet patri.*
7. *Statutũ qđ standum sit sacramento alicuius intelligit̃ nisi ꝓbetur contrarium.*
8. *Statutum quod standum sit dicto vel scripture talis pro plena probatione, intelligitur nisi probetur contrarium.*
9. *Testis infamis, uel inhabilis ad testificandũ, si agatur de facto probando cõtra alium, an sit idoneus ad solemnem probationem.*
10. *Testis testificans de facto à se facit plenam fidem.*
11. *Testificare potest officialis de gestis à se ratione officij.*
12. *Actio noxalis quæ propria dicatur.*
13. *Dolum precedentem non purgat casus superueniens.*

§. Si absens. Conuentus noxali si seruũ in sua potestate
habet, & hoc fateatur, teneť alterũ de trib⁹
facere, vel suscipere iudiciũ, id est, rñdere libello, & seruũ defen-
dere, si credidit illũ nõ fuisse culpabilẽ, vel si dubitet satisfder ď si-
stẽdo seruũ in iudicio, vt interrogeť seruus, & veritas inquiratur,
& interim nõ cogit̃ libello rñdere, vel si certus est ꝙ seruus culpa
bilis fuit, & nolit dãnũ emendare, caueat de dãno seruũ ꝑ noxa,
& tunc nõ cogit̃ superuacaneã litẽ suscipere. sed si habet i sua po
testate, & falso negat se habere, ꝯuictus de mendacio tenetur su-
scipere iudiciũ absq; noxe deditione, q̃a nõ liberabitur dãdo ser
uũ ꝑ noxa. idẽ si dolo desijt possidere. Et si nullus defendat seruũ
& seru⁹ ꝑsens sit, actor mitteť i possessionẽ serui ex. j. & secũdo, de
creto, & eius efficieť. sed dño absente ex iuxta absentia succurre
tur per restõnẽ in inte. si paratus est seruũ defendere vt ipsum re-
cuperet, & tũc actio q̃ ꝑ cõsecutionẽ serui fuit amissa reintegrat̃
actori. h. d. tex. cũ glo. & cũ necessarijs suppletionibus. ¶ In tex. ibi
ex iussu prætoris. i. ex primo, & postea ex. ij. decre. iuxta. l. si finita.
1 §. Iulianus. de dam. infe. † Aduerte, q̃a gl. in l. itẽ si seruũ. in gl. j. de
pub. tenuit ꝙ in casu noxali nõ interponatur nisi primũ decretũ,
q̃a habet ẽt vim scdĩ vt h̃, & l. electio §. fi. j. de noxa. Et istud tenet
Ia. de Ra. & Cy. h̃. Nec ob. ſm eos. l. iij. §. fi. j. de acq. pos. vbi ex. j. de-
cre. nõ transferri dñium nec possessio, sed sola custodia, & detẽ-
tatio, q̃a loquitur in misso in pos. rei imobilis, nos aũt loq̃mur in
posse. rei mobilis cuius possessio vilis est, & abiecta. Et iõ facilius
perdit̃ ꝑ primũ possessorẽ serui nõ retinẽtẽ custodiã eius occupa
ti ꝑ aliũ, ar. l. si rẽ mobilẽ. j. de acq. pos. & istã opi. ẽt refert Spec. in
tit. de. ij. decre. §. fi. in prin. & Io. And. ibi, ẽt refert dictã opi. Cy. hic.
Et dicit Io. And. ꝙ istã opi. vr̃ aliqualiter sensisse gl. in. l. ij. ĩ gl. fi. C.
vbi in rẽ act. Tñ Ros. Dy. & Odo. hic ꝯriũ tenent. i. ꝙ ẽt locũ habet
ſm decretũ in causa noxali. & istud fuit de mẽte gl. fi. hic, & expl-
sius de mente gl. magnæ in d. §. Iulia. Nã cũ in cã dam. infe. quę dr̃
quasi noxalis. l. ꝑtor. §. hoc edictũ. ď dam. infe. habeat locũ ſm de-
cretũ post primũ. vt d. §. Iuli. ergo idẽ esse debet in cã noxali. Nec
placet rñsio data ad l. iij. §. fi. q̃a ille tex. gñalr loquit̃ in omni mis-
sione in possessionẽ, & sic tã mobiliũ q̃ immobiliũ, facit. l. is cui. §.
quęri. j. vt in po. leg. ¶ Pręterea, rõ assignata per Cyn. dato ꝙ mili-
taret quo ad translationẽ possessionis, tñ nõ militaret quo ad trã-
slationem dñij ꝙ non transfertur ex primo, sed ex. ij. decre. vt d. §.
2 Iul. & no. hic in gl. fi. ¶ † In vno tñ casu posset saluari opi. Cyn. s. qñ
primum decretum interponereť ꝯ præsentem, & defendere no-
lentẽ, q̃a tũc habet vim secũdi decreti. l. nõ solũ. la. ij. & ibi no. Bar.
j. de noxa. & clarius per Bart. in d. §. Iul. ¶ In tex. ibi causa cognita,
q̃a erat absens ex causa necessaria, & probabili, nam tunc cõcedi
3 tur restõ, vt plene per gl. magistrã in l. fi. j. de in integ. rest. ¶ † Vlti-
mo not. ꝙ ꝯ absentem, & latitãtem põt procedi ad ſm decretũ in
causa noxali, & idem in causa damni infecti. d. l. si finita. §. si forte.
& ratio est in istis, quia agitur nõ ex delicto vel facto absentis, sed
ob delictum rei sue. s. serui, vel ob vitium vitiosarũ edium, nã tunc
vt possit fieri missio ex. ij. decret. in ipsam rem non requiritur lati-
tatio. secus qñ agitur ꝯ aliquẽ ex aliquo facto ipsius, q̃a tunc req̃-
tur latitatio. l. Fulcinius. §. j. & ij. j. quib. ex cau. in pos. ea. & late per
Bar. & alios in d. §. Iul. per Cy. & Bar. in l. ignorare. C de resti. milit.
4 ¶ † In gl. in ver. eum. ibi. & forte credetur. dic aut semiplene pro-
batum est de dãno, & tunc sola confessio serui sine tormentis suf-
ficit. l. q̃ro. §. fi. s. ď edil. edic. aut est probatũ per iudicium tale ꝙ nõ
faciebat semiplenã probationẽ, & tunc statur confessioni serui ꝑ-
cedẽtib. tormentis. l. cũ probatio. & ibi bona gl. j. de proba. & illã
5 gl. sing. † tene menti, quæ vult ꝙ etiam iudicium non sufficiens
ad semiplenã probõnẽ dicatur sufficiẽs quo ad subijciẽdũ aliquẽ
tormentis. de quo per Bar. in l. fi. j. de quæstio. & gl. quæ hic, põde-
rant doct. hic pro no. q. statuti disponentis ꝙ si filius maleficiũ cõ-
6 miserit † pater teneatur soluere condẽnationẽ filij, ꝙ tũc confes-
sio filij super maleficio ob quã fuit cõdẽnatus filius noceat patri,
nisi pater probet ꝯtrium, ď quo vide plene per Bar. & alios in l. cũ
a filius.[a] in prin. de verb. ob. & in sua disp. inci. Perusine ciuitatis. per
Bal. in l. j. C. ne fi. pro pat. & in l. si filius. s. ď his qui sunt sui vel alie.
iur. & in l. fi. §. j. de bon. quæ libe. & in l. ij. C. de eden. & in l. j. §. si ꝓ-
curator. ad fi. s. si quis ius di. non obtem. & Bald. in addi. Specu. in
titu. de sen. pro la. per Bal. & Ang. in l. qui repudiantis. §. j. j. de inof.
testamen. & Bald. in l. vnica. C. de confes. in ver. modo pone filius
confessus est &c. & in l. reos. C. de accus. in ver. iuxta hoc queritur,
pone ꝙ pater &c. per Sal. in l. filius. C. ne fi. pro pa. per d. Ant. in c.
quãuis de re iudi. per Ro. in l si filio. la ij. j. sol. ma. & aliquid ꝑ Bal.
in l. principaliter. la ij. C. de li. cau. & in l. error. ad fi. C. de iur. & fac.
7 ign. † Vbi all. istã gl. q̃ ẽt no. ꝓbat ꝙ licet lege vr̃ statuto cautũ sit ꝙ
b stari dẽat dicto vr̃ facto alicuius,[b] tñ intelr̃ nisi ꝓbet̃ ꝯñũ ſm Pau.
de Ca. h̃, de quo vide ꝑ Ia. Bu. & Bal. i l. j. C. de re iud. ꝑ Bart. ĩ c. j. ſi
de inuest. inter do. & vasal. lis ori. ĩ l. j. C. si aduer. li. in l. pe. C. ď peri.
tut. & in l. ꝯ negantẽ in fi. C. ad l. Aq. & ꝑ Bar. & Sal. in l. j. C. de re.
credi. per Angel. in l. diuus. j. de test. mili. & in l. qui vas. in princi. j.
de fur. & in l. qui restituere. in prin. j. de rei vend. & in l. qui bona. §.
qui dãni. & ibi plene per Io. de Imo. j. de dam. inse. per Pet. ď Anc.
in c.

ADDITIONES.

a ¶ In l. cum filius. Ibi vide quæ posui.

b ¶ Sacramento alicuius. Adde Alexand. consil. lxxj. iij. lib. & in quantum. do. Iaso. hic dicit. quòd licet ignorantia probetur per iuramentum, quòd tamen poterit probari contrarium. adde ꝙ iuramento solo ignorantia non probatur nisi aliter coloretur. ita voluit. d Ant. in cap. cognoscentes. de consti. allegando do. de Rot. ita tenere. & ita etiam refert, & sequitur consil. cccclxxxj. & ad ampliationem eorum, quæ hic scribuntur, vide per eundem Ludo. Ro. consi. cij. vbi ponit de consilio vna disponente quòd post decennium solutio possit probari per iuramentum, an tunc possit probari contrarium.

in c.canonum ſtatuta.de conſti.in ver.quero vlterius ſi ſtatuto ca-
tietur per Pau.de Caſt.in l.fi.j.de ṗto.ſtipu.puro plene ſcripſiſſe in
8 d.§.q̃ dãni.†vbi tñ lex vel ſtatutũ diceret ſtari dicto, vel ſcripturæ
talis pro plenaria ꝓbatione, tũc nõ poſſet ꝓbari in ꝯriũ, quia ha-
beret vim ꝑſumptionis iuris,& de iure,vt eſt glo.repu.ſing.in cle.
j.ver.feciſſe narramus.de ꝓba.qđ eſt vtile ꝓ priuilegiis,q̃ plerũq;
a ꝯceduntᷣ Hebreis feneranib.in quib.ꝯtineť, q̃ libris eorũ ſteť,ᵃ &
plenariã faciãt probationẽ.vt not.Lu.Ro.in l.ſi duo.ff.de acq.hær.
Vbi idẽ dicit ſi ſtatutũ diceret dari fidẽ oĩmodã,ꝑ gl.in ṗalleg.iũ-
9 cta gl.in ſimili in clem.vnica.in ver.oĩmodã. de ſo.ꝯpet.¶ †Itẽ per
iſtã gl.dicit Pau.de Caſt. hic ſe putare, q̃ vbi eẽt teſtis inhabilis ad
teſtificãdũ puta ꝓꝑ vtilitatẽ,vel infamiã, ſi agať de facto ꝓbando
ꝯ aliũ ſit idoneus teſtis ad ſolẽnẽ probationẽ,ſicut hic not. i ſeruo
declarãdo,vt dixi ſ̃.ſecus ſi talis repelleretᷣ ex rõne affectionis, vel
10 intereſſe. † Fortius dixit ipſe in l.ſeruos.C.de teſti.q̃ ſi liber homo
teſtificať ſuper facto à ſe, faciet dictũ eius plenã fidẽ . ꝑ d.l.q̃ro.§.
fi.quia ſi ita eſt in ſeruo,multo magis in libero. & ita dicit limitari
regulã,de qua in l.vbi numerus.ff.de teſti.& dicit ipſe ſe đ h̃ ſem-
per dubitaſſe,& quod nõ reperiť tactũ ab aliquo . Dic q̃ idẽ tenet
Bar.& Saly.in l.ſi quis decurio.in iij.oppo.C.de fal.ꝑ illũ tex.cum
b gl.& ita ꝯſuluit Pau.de Caſt.ᵇ in conſ.cclxviij.inci.viſis actis.quia
ſi crediť aſſertioni ſerui de facto à ſe,vt i o plurib.hic alle.in gl. de-
bet ẽt credi in libero ſine tortura.Sed ꝯtrũ tenet Inn.in c.dilectus.
in gl.in ver.reſponſiones.de accuſa.& Bart.in conſi.incip.In q̃õne
propoſita ſolet ad hoc alleg.etc.Et ita ẽt vť eẽ de mente Cy.in d.l.
11 ſi quis decurio.in iij.oppo.†dum dicit,q̃ ibi eſt ſpãle in officiali ta-
tione officij,vt ſibi ſoli credatᷣ de geſtis a ſe.ita ẽt tenet Ant.de Bu.
in c.cũ à nobis.in ver.octauus caſus etc.de teſti.Et iſta opin. vť ve-
rior,ꝑ d.l.q̃ro.& d.l.cũ probatio.faciũt pro iſta opi.quia ibi nõ ſuf
ficiebat dictũ ſerui,ſed requirebatᷣ alia ſemiplena probatio, vł in-
diciũ cũ tortura,vt ibi.ꝑ h̃ ẽt bene facit quod not.Bar.in l.ne in ar
bitris.C.de arb.¶ In gl.i ver.quominus.ibi.§. ſic in etc. ſed licet gl.
h̃,cũ qua vřr doct.tranſire.& ẽt glo.in l.ſi hæres.j.de noxa.reſtrin-
gat iſtũ tex. i ver.idẽq̃;.& l.ſi ſeruus depoſitus.§.fi j. de nox.vt per-
dat dñs bñficiũ dãdi ſeruũ ꝓ noxa,ſi deſijt dolo poſſidere,tũc de-
mũ qñ ſeruus fuit occiſus , vel doloſe manumiſſus . ſecus ſi aliter
alienatus.Tñ vť ſm Ful.h̃ nimis magna reſtrictio ad iſtũ tex.& ad
d.l.ſi ſeruus.Quinimmo ſm iſtã reſtrictionẽ iſte tex.de vẽto nobis
ſeruiet . nã qñ occiſus eſt, vel manumiſſus nõ tã rõne doli ſui pri-
uaretᷣ dñs bñficio dãdi ſeruũ ꝓ noxa , q̃ rõne impoſſitatis,quia nõ
eſt in rerũ nã ſeruus.& rñdet ad l.de illo.all.i glo.qđ nõ ꝓbat,quia
licet ibi dicaťᷣ q̃ datᷣ actio noxalis ꝯ dñm , q̃ dolo deſijt poſſidere,
12 & actio noxalis ꝓprie dicatᷣ † qñ dñs ꝯuenitᷣ ea actione,à qua libe-
ratᷣ dãdo ſeruũ ꝓ noxa.l.ij.in prin.j.de nox. Tñ i d.l.de illo, nõ ac-
cipiť eo mõ,ſed accipiť ibi actio noxalis,licet nõ ſit. Paret ibi,quia
ibi loquitᷣ qñ dñs manumiſerat,& ſic nõ poterat eũ dare ꝓ noxa.
tñ puto gl.poſſe defendi.quã ẽt plenius firmat gl. i l.ſi pluriũ.la ij.
§.ti.j.de nox.& vť ꝓbari i l.electio.§.ſi is.alle.i gl.nã ſi ibi nõ potuiſ-
ſet liberari dñs dãdo ſeruũ ꝓ noxa,qñ dolo deſijt poſſideť ſeruũ,
q̃ tñ adhuc eẽt i ſeruitute,nõ poſſet ꝓcedere illud , quod ibi dicit
tex.liberari dñm ab actione noxali,ſi ſeruus perit poſtq̃ dñs de-
ſijt eũ dolo poſſidere.quia ſi ſpẽs nõ eſt i obligõne, nec in ſolõne,
nulla eſt rõ q̃ ꝑ interitũ ſpeciei liberetᷣ debitor q̃titatis,vt đ ſe pa-
tet.Et ad h̃ facit l.lundũ Cornelianũ.i fi.j.de nouã.qñ eſt i faculta-
te ſoluẽdi,vł i oblõne.l.Tinæ textores.§.fi.cũ ſi.de le.j.Et licet Ful.
rñdeat ad d.§.fi.q̃ ibi. caſus mortis ſuperueniẽs purgat culpã prę-
cedẽtẽ.l.ſi vehẽda.§.ſi à ꝯdõne.j.ad l.Rhod.de iac.tñ non eſt bona
13 rñſio,†quia caſus ſuperueniẽs nõ purgat dolũ ṗce.l.j.q̃ met.ca.l.j.
§.rectiſſime.j.de vi & vi ar. ¶ Nõ ob. q̃ iſta l.de vẽto nobis ſeruiret
etc. qa rñde q̃ imo ſeruiret de aliquo, qa ꝓꝑ hũc text. nõ poterit
reus,q̃ dolo manumiſit,vel interfecit ſeruũ,dicere ſe velle ṗſtare
æſtimationẽ ſerui ꝓ noxa. ¶ In ea. ibi.§.hřs. rñde q̃ ibi nullus do-
lus interuenit,iõ liberatur à ſolõne æſtimationis offerẽdo rẽ.¶ In
gl.i ver.defendit.ſolue q̃ h̃ dř q̃ q̃ patiť fieri miſſionẽ in poſ.ſerui,
nõ dř defendere ſeruũ.ſed in d.l.ſed & hæ.§.fi.cũ l.ſeq. dř q̃ ſi ꝓcu
rator actoris ſatiſdederat de defendẽdo dñm ĩ cã reconuẽtionis ,
iuxta l.ſeruuũ.§.ant̃ꝑtor cũ ibi no.de ꝓcur.ſit ꝓcurator ſit recõuẽ-
tus i cã dãni ĩfecti,vel noxali. & patiatᷣ fieri miſſionẽ ex.j. & ij dec.
nõ cõmittiťᷣ ſatiſdõ,ſeu obligõ de defendẽdo. Quia dř defendere
dñm abſq; ṗiudicio recõuentionis,qa dñs principalis nõ poterat
cogi ſuſcipeť iudiciũ i diebus cãis,ſed ſatis erat q̃ cederet ius quod
hẽbat i ſeruo,vł ædibꝰ. & ſic poterat ſeruũ , vł ædes delinquere.l.
nõ ſolũ.la ij j.de noxa.& d.l.pror.§.hoc edictũ.j.de dã.inf.ergo dẽr
idẽ eẽ i ꝓcuratore.vt d.l.ſed & hæ.§.defendere . Vñ in l.ꝯria q̃uis
dicaťᷣ q̃ ibi videtur defendere dñm , nõ dř ibi q̃ videaťᷣ defendere
ſeruũ,& ſic nõ ꝯdicit huic l.vt ẽt ꝑ gl.j.ĩ d.§.fi.¶ In gl.fi.ibi, icipere
non põt etc.quia actio noxalis debet dari ei,qui non eſt dñs ſerui,
vt hic.& j.de noxa. per totum. & ideo hic non poterat competere
actio noxalis huic actori, poſtquam fuerat huic actori aſſignatus
ſeruus ex ſecundo decreto,& ſic eſt effectus dominus.& hoc vult
glo.tua.¶ In ea.ibi.§.aream.ſolue vt ibi not.

ADDITIONES.

a ¶Statur. De hoc per eundem conſi liiij.ij.lib.
b ¶Th.Dipl. Paul.de Caſt. Adde quod eſt in cõſ. ccxxxiij. vide Iaſ.hic in vlt.col. & in l.j.in repe.Paduana in pen.col. C.de ſum.tri.& fi.cath.& ꝑ Paul.de Ca.vide ꝯ Bar.in cõſ.ij.in ij.vol.inci.In q̃õne ꝓpoſita. & ibi dixi plene in addi.meis.

Vlpianus lib.vij. LEX III.

1 *Forma ſecũdi decre.cõtra vſufructuariũ ẽ q̃ ſibi denegaťᷣ ꝑſecutio vſusfructus.*
2 *Actio noxalis ad æſtimationem damni dati per ſeruum contra quem dirigatur.*

1 SI cũ vſufructuario.†Forma ſecundi decreti ꝯ vſufru-
ctuariũ eſt, q̃ ſibi denegeťᷣ perſecutio vſusfructꝰ.h.d.
& ꝯcor.l.hoc amplius.§.fi.cũ l.ſe. & l.ſi finita.§.ſi qua
ſunt iura.cũ duob.§.ſeq. de dã.inſe. & talis ꝑſecutio
transfertᷣ in actorẽ ꝑ iura ṗall. Nõ aũt intelligas q̃ in
actore trãſferatᷣ ius vſusfructus,quia nõ põt ſeparari à ꝑſona vſu-
fructuarij.in §.finiť.inſti.de vſufru. ſed ſolũ trãſfertᷣ cõmoditas ꝑci
piendi vſumfru.& iõ morte vſufructuarij finieť vſusfructus, & cõ-
moditas trãſlata i actorẽ.l.neceſſario.§.fi.j. de peri.& cõmo.rei vẽ.
& iſtud tenet Bal.& cõiter alij poſt eũ excepto Ang. q̃ vult q̃ ĩmo
in actorẽ trãſferatᷣ ius vſusfructus in cã dã.inſe. ſed male dicit per
l.ſi noxali. i ver.ipſo iure durat etc.j.de nox.ꝑ quẽ tex.ita ẽt tenuit
Bar.i d.§.ſi qua ſunt iura.§.ſeq idućẽdo vt ibi ꝑ eũ.De h̃ plenius ꝑ
Bar.in d.l.ſi finita.de vectig.maxime ĩ v.q.& idẽ tenet Sal. i auc. ea
a q.C.de auc.iu.poſ.¶ †In tex.ibi, ageť etc.vř intelligi debere iſtum
text.q̃ libellus in quo petebatᷣ ꝯdẽnatio ad æſtimationẽ dãni dati
à ſeruo,dirigebatᷣ ꝯ ꝓprietariũ ſerui,nõ ꝯ vſufructuariũ, ſed pro-
prietario nõ defendente citatus fuerat vſufructuarius ꝓ intereſſe
ſuo,vt cõpareret ad defendendũ ſeruũ , & ad ꝯdicẽdũ, ne ſeruus
aſſignaretᷣ actori ex.j.& ij.decr. quo vſufructuario nõ ꝯparẽte de-
negatᷣ ꝑſecutio vſusfructus . nã ipſa actio noxalis ad æſtimationẽ
dãni nõ datᷣ ꝯ vſufructuariũ.l.is q̃ vſumfructũ. & ibi no.ff.de nox.
Imo vſufructuario datᷣ actio noxalis ꝯ proprietariſ, vt ibi . merito
nõ põt dici q̃ actio noxalis cõpetat ꝯ vſufructuarium. l.apud anti-
quos.C.de furt.licet iſte text.aliqualiter innuat ꝯrium, niſi intelli-
gatur eo modo quo dixi . & hoc etiam vř eſſe de mente Fulgo.

Caij. LEX IIII.

1 *Satiſdare non tenetur conuentus ſuo nomine ratione iuris ſui , quamuis alium defendat ex neceſsitate .*
2 *Satiſdare non tenetur fideiuſſor conuentus pro principali,& correus ꝓ altero.*
3 *Satiſdare non tenetur defendens alium neceſsitate legis .*
4 *Commune an dicatur meum proprie .*

SI cum vno. Defenſio nõ pro parte fieri de-
bet,ſed in ſolidũ. & iõ ex pluri-
bus dñis eiuſdẽ ex cã noxali debet ipſum defende-
re in ſolidũ ſuo noie,& iõ nõ teneť ſatiſdare de iudi-
cato ſoluẽdo ꝓ partibꝰ ſociorũ , quia nõ venit illorũ
noie,ſed ſuo ꝓprio noie ꝯparet, & q̃ ſuo noie cõue-
niť nõ ſatiſdat đ iudicato ſoluẽdo.h.d.ſm verũ intell.in gl. & doc.
¶ In tex.ibi,neceſſitas defendẽdi ĩſolidũ ẽ.& ſic no.q̃ iſta defenſio
ẽ idiuidua,& q̃ ſit rõ vide ꝑ Bar.i d.l.ſi cões.ff.đ neg.ge.& i l.ſ̃.iter.
§.oſtiñ.& ibi vide oĩno Io.de Im.j.de aq.plu.ar. vbi ponit vnã ſing.
limit.ad l.in executione.§.ꝑ parte.j.đ ver.obl.Quid aũt i eo q̃ ex
ꝯctu ſuo ſe obligauit ad defendẽdũ,an talis obligõ dicaťᷣ ĩdiuidua
1 vide ꝑ Bar.i l.iiij.§.Cato ĩ ij.q.j.de ver.obl.¶ †Secũdo no.q̃ ꝯuẽtus
ſuo noie rõne iuris ſui,q̃uis aliũ defendat, ex neceſſitate nõ teneť
2 ſatiſdare đ iudicato ſoluẽ.¶ †Ex quo iferť q̃ fideiuſſor ꝯuẽtꝰ q̃uis
defendat cãm debitoris ṗncipalis,& ẽt vnꝰ ex correis ꝯuẽtꝰ defen
3 dat cãm alterius correi, tñ ñ teneť dare đ iudica.ſoluẽ. ¶ †Tertio
no.q̃ ille q̃ defendit aliũ ex neceſſitate legis,nõ teneť ad iſtã ſatiſ-
dõnẽ.facit l.fi.§.defenſionẽ.đ admi.tu.¶ In gl.i ver.neceſſitas. ibi,
poſt lit.ꝯte.qa neceſſaria ẽ defenſio i rotũ cãtiue,qa ſi ꝑtẽ ſuã de-
fendere velit,habet neceſſe defẽdere ꝑtẽ ſocij,niſi cedat ꝑtẽ ſuã,
nã vtroq; caſu ẽ eadẽ rõ.& ita hãc gl.declarat Ful.h̃, & recte.¶ In
ca.ibi.§.i propria.vbi illud dř eẽ meũ , i quo ꝯmodũ ad me ꝑtinet,
ſed i re cõi ꝯmodũ nõ ꝑtinet ad me,niſi ꝓ parte , ĝ tñ pars dř eẽ
4 mea.ſed ſolue ſm Ia.Bu.† q̃ ꝓprie id qđ ẽ cõe,ñ dř eẽ meũ. ꝑ d.§.
i propria.Pro h̃ ẽt alle.l.recte dicimꝰ.j.đ ver.ſi.& ita itell.r illud.j.de
ritu nup.§.ſed i caſu huiꝰ l.dř eẽ meũ i proprie.ſ.quo ad defenſio-
nẽ,q̃ i diuidua eſt.¶ Et de h̃ articulo,an qđ ẽ cõe,meũ ſit,vide per
doc.i l.ſerui electione.§.j.de le.j.ꝑ Bal.& alios i l.j. C. q̃ teſt.fa.poſ.
cũ ꝯcor.& adde remiſſiones quas dedi ĩ d.l. ſerui. ¶ In ea.ibi.l.ꝓ-
mittẽdũ.ſolue q̃ ibi defenſio erat diuidua, quia nõ poterat deue-
niri ad incõueniens,vel abſurdũ,ſ.q̃ ꝯtingeret actori ꝑ eadẽ obli-
gatione ſatiſfieri in diuerſis rebus,prout declarat Bar.in d.§.oſtiñ.

Vlpiani. LEX V.

1 *Actioni de iudicio sisti locus est in actionibus criminalibus.*
2 *Accusatus de crimine, & carceratus an sit relaxādus satisdādo de iudicio sisti.*
3 *Clericus factus post delictum an euitet iudicium fori secularis.*
4 *Nouum non dr quid ex actu, qn id quod erat in potentia, deducitur ad actum.*
5 *Ius superueniens ex causa de prætorio trahitur retro.*
6 *Iniuria est priuatum delictum.*
7 *Iniuriarum condemnatio est per iudicem arbitranda.*
8 *Pœna arbitraria refertur ad pœnam consuetam imponi.*
9 *Actio noxalis non habet locum in publicis, & capitalibus criminibus.*
10 *Facere plus quàm debet an possit quis mihi inuito.*

I seruum. Seruus sisti pmissus ī cāis criminalibus nō dr in eadē cā sisti, si liber factus sistaī, nisi tēpore pmissionis esset statu liber. In actionib. vero noxalib. quib' nō agit ad pœnā criminalē, dr sisti in cā meliori, si liber factus sistaī. h.d. cū l. seq. Et pmitto, q qn̄ seruus dedit alteri dānū, actio noxalis efficiī melioris ɔdōnis, si seruus manumittatur, quia ipse manumissus tenebiī directo insolidū. instit. de noxa.
1 §. oīs. ¶ †Not. q in actionib. criminalib. locus ē cautioni de iudicio sisti. ad idē l. si quis reus. j. de custo. reo. Circa quod vide q̄ dixi in l. sciendū. §. tit. j. Et iō dn̄s hi, q cōparebat ad defensam serui in cā capitali, prout cōparere pōt. l. si nō defendaniī. j. de pœ. debet cauere
2 de sistēdo seruū in iudicio. † An autem relaxeī seruus, vel alius accusatus de crimine p solā pstatione satisdationis de iudicio sisti, dic vt in l. ij. & iij. j. de custo. reo. ¶ Not. q in pœnis iponēdis nō in-
3 spiciī tēpus delicti, sed sniæ ferēdæ, de quo diceī in gl. † Et facit ad q. an si laicus post delictū efficiaī clericus, euitet iudiciū fori secularis de quo p Gui. hic, & Ia. Bu. & Bar. in l. j. j. de pœ. & remi. dixi in l. pe. in prin. §. de iuri. omn. iu. Et his q̄ ibi dixi adde Old. in consi.
4 iij. & Pe. de Anch. in c. ea quæ. in xiij. q. de reg. iu. lib. vj. ¶ † Not. ex l. fi. q qn̄ id qd̄ erat in potētia, deduciī ad actū, nō dr quid nouum ex illo actu, quia iste vltimus status videbaī eē implicitus primo.
5 Et ex hoc habes q † ius superueniēs ex cā de pterito trahiī retro. facit l. si rē alienā. §. fi. j. de pig. & iō p istū tex. decidit singularem q. Bal. in l. obseruare. §. post hæc. ī ver. pone. n. statuto etc. §. de of. procōs. ¶ In gl. j. Ia. Bu. approbat vltimā sol. & idē tenui post Ang. in l. j. §. e. apostillando text. Prima vero licet sit in se vera, tn̄ aliqualiter diuinat. Secūda sol. gl. est vera in se p istū tex. Tn̄ nō ɔuenit l. ɔtrie. q̄ loquiī qn̄ agebaī actione noxali, vel fm Fulg. pōt dici q tex. in l. ɔtria. ibi, dū tex. dicit, desinat eē pmissoris, restringaī p lrām ibi sequentē, videlicet qn̄ fuit alienatus in potētiorē, vel in hoiem alterius fori. Tn̄ iste intellectus vr aliqualr violare illū tex. ob alternatiuam ibi positā, dū text. ibi dicit, vel suis etc. alternatiua. n. debet poni inter diuersa. l. ij. j. ad l. Aquil. in prin. & iō sans reddiī dubius intellectus illius l. de quo ibi fuit dictum super tex. & super glo. in ver. pmissoris. ¶ In gl. in ver. vindicta, ibi, de publicis etc. hæc. j. sol. cōiter reprehendiī, & recte, quia nimis restringit d. l. j. de pœ. quæ dr̄iā nō facit inter publica, & priuata. Secundo, quia ista solu. est ɔ tex. in l. si quis decurio. ī ver. factus decurio. C. de sal. vbi ī crimine
6 publico attēdiī tp̄s delicti. † Tertio, quia iste tex. loquiī in iniuria, q̄ est priuatū delictū. l. iniuriarū cā. C. de iniur. Nec ad h̄ ob. respō. data hic p gl. dū alle. l. j. C. de famo. libel. quia si iste tex. itelligereī in eā iniuria de qua loquiī d. l. j. debuisset iponi pœna capitalis, vt ibi, cuius ɔtriū dr̄ h̄ in tex. in ver. verberibus. de iniuria etc. Secūda sol. gl. ēt cōiter rephendiī, qm̄ legū correctio est euitanda. l. pcipimus ad fi. C. de appel. l. vnica. C. de inoffi. testa. Vltimā sol. sustinet Bar. h̄ cōcludēs q hæc l. hēt locū in oīb. criminib. ī quib' pœna nō est limitata, sed est arbitrio iudicis iponenda, quā iudex ex æquitate mitigat fm tp̄s sniæ. Sed l. j. j. de pœ. hēt locū in oīb', in quibus pœna est limitata, & determinata. & istā sol. sequiī ēt ipse in d. l. j. & Ang. & Pau. de Cast. h̄, & Bal. Salic. in l. j. C. an ser. ex suo fac. vbi
7 examinat mām huius l. † Sed ɔ istā sol. vr tex. in l. iniuriarū æstimatio. j. de iniur. vbi ēt ī actione iniuriarū eius cōdēnatio nō est limitata à lege, sed est p iudicē arbitrāda. l. sed si vnius. §. seruus meus.
8 eo. tit. & tn̄ inspiciī tp̄s delicti. ¶ † Secūdo, ɔ istā sol. facit, quia ēt in pœnis arbitrariis vr eē eadē rō, q̄ est ī pœnis limitatis, quia pœna arbitraria referī ad pœnā ɔsuetā iponi, & illo respectu dr eē ordinaria, vt no. p gl. plene in l. quid ergo §. pœna grauior. in ver. onerasset. j. de his q̄ no. infa. & ɔsuetudo, & lex parē vim hn̄t. l. de quibus. §. de leg. Et per hāc secūdā rōnē Benedi. de Plumb. in l. statu liberi à cæteris in prin. j. de sta. lib. reprehendebat d. opi. Bar. & aliter rndebat ad l. j. de pœ. videlicet q aut loquiī de pœna regulari imponenda p delicto & attendiī tp̄s delicti. vt d. l. j. cū si. Aut de arbitrio, & ptāte mitigandi pœnā ordinariā, vel arbitrariā, q̄ ēt pōt augeri, vel minui. vt no. gl. in d. ver. honorasset. & tunc inspiciaī tp̄s sniæ, vt h̄. Et licet ipse nō dicat, dic q istū intellectū ad ista iura dedit Bar. in l. oēs populi. in v. q. princ. in ver. iuxta pdicta qro quid in delictis etc. ibi, dicēdū est ergo q quædā est pœna ordinaria etc. §. de iusti. & iu. & ita est ēt de mente Ange. hic, & ista sol. satis placet. Ex qua habes plene notare q superueniēs status libertatis est cā mitigandi pœnā vt hic. & ad istā solu. optime pōt adaptari vltima solu. gl. hic. Posset ēt sustinēdo solu. quā dedit hic Bar. rndere ad d. l. iniuriarū æstimatio. q ibi loquaī in ɔdēnatione pecuniaria applicāda parti, sed h̄ loquiī de pœna criali, & sic nō applicanda parti, & latiores habet habenas iudex in pœnis criminalib. q̄ in pœnis applicandis parti, vt patet ex d. §. pœna grauior. cū ibi no. & maxime p Bar. iuncto eo quod no. gl. & doc. in l. venia. in ver. ɔcedi. C. de in ius vo. & iō qn̄ pœna venit applicanda parti, attēdiī tp̄s delicti, quia statim vr acquisitū ius parti. vel dic q ibi nō dr q attendaī ɔditio psonæ delinquentis fm tp̄s delicti, sed dr de ɔditione persone actoris cui facta est iniuria. Itē nō ob. secūda rō qua dicebaī attendi debere pœnā ɔsuetā etc. quia pōt rn̄. q I. C. hic loquitur inspecto iure cōi, qn̄ de aliqua ɔsuetudine nō apparebat. pro quo vide not. in l. hodie. j. de pœ. iō pcedens solu. mihi magis placet, & illā approbo. Nec pdictis ob. l. si quis in seruitute. in prin. j. de furt. quia rn̄. vt ibi p Dy. & Bar. post gl. Fulgo. hic dicit, q sibi nō placet sol. quam dat Bar. hic. quia nimis restringit tex. in d. l. j. de pœ. Item vr ɔ istū tex. q̄ loquiī qn̄ pœna erat capitalis, nisi dicaī q poterat eē arbitraria, cū capitalis pœna sit multiplex. iuxta l. ij. j. de pub. iu. l. edicto. §. rei capitalis. ff. de bo. pos. Et ideo dicit q aliter rn̄. debet fm Ia. de Ra. videlicet vt l. j. j. de pœ. loquaī īspecto iure stricto, fm qd̄ iudex attendere debet tp̄s delicti. Verū quia iudices fauorabiliores sunt libertati, propterea seruus effectus liber dr sisti in deteriorē cām, quia iudex minuet pœnā, ac ēt valebit snīa, q̄uis sit snīa ɔ ius. l. pen. ff. de iusti. & iur. Simile probaī in l. iij. in prin. de alie. iudi. mu. cau. fac. & ita intelligūt istā tertiā sol. gl. Sed istud vr ɔ mētē huius lrǣ, ver. quia aliter. & d. l. pedius. vbi text. vr ponderate q de iure aīs punit seruus, q̄ liber. Præterea tex. in d. l. iij. loquiī in iudicib. qui liberiter ferunt sniam, per quā potius firma maneat datio datio libertatis, q̄ q detegaī quē eē seruū. Sed hic non tractaī de retractanda libertate. iō tene q dixi, q̄uis passus sit difficilis, & du-
9 bius. † Et q̄a Doct. hi icidēter dn̄t, q in publicis crimib. & capitalib. nō hēt locū actio noxalis. l. quis sit fugitiu'. §. qd̄ aūt. j. de ædil. & l. hęc stipulatio. ī ver. si. vide Bal. in l. si pdiū. C. dē ædil. ac. vbi assignat de hoc rōnē. & pdictis ēt adde no. Bal. ī l. p. j. C. de adul. vbi ponit
10 q̄uo in pœnis inspiciaī tp̄s delicti. ¶ † In ea. ibi, & forma etc. & sic not. q mihi inuito nō pōt quis plus facere q̄ debeat, si illud plus facit ex rē, q̄ debet. vt in §. pterea. insti. de act. cū sim. sed in eadē re nō mutata cā, vel forma bn̄ pōt plus facere. vt est casus not. hic. ¶ In gl. fi. q̄ est posita in l. fi. ibi, deliquit in statu libertatis etc. secus aūt in ɔctib. quia statuliber ɔhat, certe ex tali ɔctu nō poterit conueniri superueniente libertate. l. j. C. an ser. ex suo fac. & rō differētię est, quia in delictis seruus delinquens puniri pōt in seruitute, vt hic. sed seruus ɔhēs nō obligaī i seruitute. l. nec seruus. j. de pec. & hic no. pro limit. huius l. cum simi. pro quo vide Bal. in d. l. j.

¶ De eo p quē factū erit, quominus quis in iudicio sistat. Rub.

N gl. ru. ibi. Quarto etc. an istud sit verū, videbimus post Bar. in l. fi. in prin. j. e. & ad mām, & practicā huius tit. vide Spe. & Io. And. ī tit. de do. & ɔtu. §. ad h. & an si quis pcurauit absentiā iudicis dolo, icidat i pœna huius e. tit. Ang. hic refert dictū Inno. ī c. pastoralis. ad fi. de offi. dele. tenentis q nō sequit Pau. de Cast. j. e. l. j. in prin.

Vlpiani. LEX I.

1 *Nouam tristitiam apportans dolo malo tenetur ad interesse partis.*
2 *Credulus nimis, an & quando sit excusandus. 5. & 6.*
3 *Confessio positionibus, vel interrogationibus facta, an & qn̄ possit reuocari.*
4 *Credens homini fide digno excusandus est.*
7 *Mandans fieri delictum an teneatur si mandatarius erat aliàs facturus.*
8 *Mandatarius quomodo cognoscatur quòd esset mandatum delictum facturus.*

Equissimū. In eum, cuius dolo factū est, quominus i iudicio sistatur,
1 daī actio ad interesse. h. d. vsq; ad §. si re'. ¶ † In tex. ibi, triste etc. no. q apportās nouā tristitiā dolo malo, teneī ad interesse. & pt exēplificari iste tex. in eo qui tibi nūtiauit pẽe; tuū eē mortuū nuper, adeo q cā sepulchri erat excusaī à ɔparēdo, si illud fuit et vere, iuxta l. ij. ī fi. §. dē ius vo. & qd̄ hr in auc. itē. C. de sep. vio. & hoc sensit gl. h̄, allegādo d. l. ij. licēt Pa. dē Ca. h̄, i discursu videaī ɔtriū sensisse. Vel pōt exēplificari in eo, q tibi nūtiat q accessus non erat securus, & sic nō tenebaris cōparere. l. de ætate. cū ibi not. ff. ad Trebel. c. accedens. c. l ij. vt lit. non contest. in clem. sępe. de re iudic. ¶ † Not. q non

potes

potes mihi imputare quòd fuerim nimis credulus, ſi credidi tibi, vt h,& l.j.§.ſi.a's eſt l.ij.quę inci.q̃ſitũ.cũ gl. in ver.actũ eſt.j.qñ ac. de pec.eſt anna. ſed bene imputare mihi potes quòd fuerim nimis credulus ſi credidi non tibi,ſed tertio,vt ẽt ꝓbaẽ h,vt in l.ij.§. ſed ſi.all.in gl. & iõ in teris.l.n̄ſę. ſi reus credidit tertio triſte nouũ falſo referenti nõ põt excuſari quo ad actorẽ agẽtẽ ad pęnã promiſſam,vł ab intereẽ,eo q̃a,reus credẽs tertio nõ cõparuit ad iudiciũ.ſed ſi reus ad iſtã poenã, vel ad intereẽ ꝙ habet neceſſe ſoluere actori poſtea agat ꝯ illũ tertiũ, q̃ triſte nouũ falſo retulit,nõ poterit excludi, q̃a ille tertius nõ poterit ſibi opponere ꝙ ei credere nõ debuit,& iſta eſt itẽtio tex.& gl.¶ †Ex quo infert no.Bar. h,& expꝛeſſiꝰ Ba.i.l.errore.C.d iu.& fac.ign.ꝙ ſi poſitioni p te factę,& nõ ꝓducte in iudicio rñdeo ego fatẽdo eẽ verũ illud ꝙ tu i poſitione affirmaſti, poſſum ẽt poſt iõiam reſtitui in inte.ad reuocandũ errorẽ cõfeſſionis meę, q̃a ſi credidi ꝑſuaſioni tuę,eſt iuſta cã cõcedẽdi reſtitutionẽ in inte.ꝓbato errore,per id ꝙ no.gl.in d.l.ij.j.qñ ac.de pec.& c.iũcto iſto tex.bene facit.l.pe.ſm vnã ſcc.j.de confeſ.& ibi vide Bar.ſecus ſi nõ ad ꝑſuaſionẽ,poſitionẽ,vel affirmationẽ aduerſarij,ſed meo motu, vel ad interrogationẽ q̃ nõ ſit affirmatiue ego rñdeã, q̃a tunc poſt ſñiam talis erronea rñſio nõ poterit reuocari ſi alia lũma cã nõ ſubſit.l.error.C.de iu. & fa.ign. & ita ẽt trãſit Ful.& Pau.de Ca.h, & p Bar.in l.nõ fateẽ.de cõfeſ. & in l.Celſus.j.de vſuc.& i l.poſt legatũ.in ver. q̃ro aduerſarius fecit &c.j.de his q̃b. vt ind.& ita cõiter teneẽ q̃equid dixerit Bal.i d. l.error.& licet Ang.in l.ſup lõgi.C.de p̃ſcri.lon.temp.niſi alia euidẽs cã ſubeſſet ob q̃ manifeſte appareret ꝙ tibi nõ debebã credere,vt ibi p eũ.ar.l.plurimũ.j.d tut.& ſa.ign.ꝙ intellige verũ niſi tu fuiſſes in dolo, q̃a dolus tuus p̃ponderat culpę meę, vt h cũ gl. i ver.q̃ uis. † Adde ẽt ꝙ nõ põt iputari mihi ſi credidi homini fide digno.[a] vt eſt gl.no.in l.Titio fundus in ver.actionẽ.j.de cõdi.& d qua mõ alle.ad h Bal.in lec.anti.& ẽt Ang.h p illã gl.dicit no.Bal. in l.indicia.C.de rei ven.ꝙ dictũ no.viri.[b] puta dicẽtis p̃rem meũ cui ſucceſſi emiſſe talẽ fundũ inducit iuſtiſſimã credulitatẽ, vt ex ea cauſari poſſit titulus ſufficiẽs ad p̃ſcribẽdũ illũ fundũ, iuxta.l. Celſus.& ꝙ ibi no.Bar.de vſuc.& idẽ no.Io.ã.And.in c.cura.de iu. pa.& Bar.in l.qui fundũ.§.pcurator.p emp.& ꝙ no.Bar.io l.d pupillo.§.ſi quis ipſi p̃tori.in viij.q.de oper.no.nun. † & ſubdit Ang. h no. aliquus caſus q̃bꝰ excuſaẽ q̃s,ſi credulus fuit.de q̃bꝰ me remitto ad h no.p eũ & p gl.no.in c.inq̃ſitioni.in ver.leui.& in ver. ꝓbabili.de ſen.excõ. & tangiẽ in c.ij.de cõiu.ſer.& in c.q̃ magnũ. xxiij.q.iiij.& ſi.p Io.And.in addi.Spe.in tit.de obli.& ſol.in rub.circa me. i ver.qõnẽ dñi mei,vt ibi decidit ſing.q.ad quã all.iſtũ text. & Lap.alle.cxxvj.inci.factũ ſup quo cõſiliũ petiẽ tale ꝓponiẽ q.dã in carceranis.¶ †Verũ aũt eꝯ ſi quis fuit nimis credulus excuſeẽ, vide in l.ſi fundũ.cũ ibi no.p Cy.C.de rei ven. & p Bar.in l.nõ ſolũ.§.morte.in ij.& iij.ſpẽ pſtationis.ſ.de ope.no.nun.¶ †In gl.j, ibi ſi quis id ꝙ dic vt ibi remiſſiue dixi,an aũt in mãdante dẽat diſtingui an mãdatarius eſſet a's facturus, & tũc nõ teneaẽ mãdans a's ſic,vide aliq̃d p Ia.Bu.& Ang.h & p Bar.in l.nõ ſolũ.§.ſi mandato.poſt gl.j.de iniur.p Bal.poſt antiquos.in l.nõ iõ minus.in xij. q.C.de accu.& in l.j.C.de ſer.ſug.& in l.ob hęc verba.j.de inſa.†& quomodo cognoſcaẽ an mãdatarius eſſet a's facturus, vide Ang. hic,& Bal.in l.data.C.qui accu.& in l.metũ.C.ꝙ me.cau.& ibi Ia, But.& per Bal.in d.l.ob hæc verba.

ADDITIONES.

[a] ¶Digno. Adde Pau.de Ca.cõſi.cexcvi Lud Ro.conſi.lix. Abb cõſ.xxxvij.& in q̃tũ d.Iaſ.h dicit in ij.& iij. & iiij addi. nõ eſſe credendũ ei qui non oñdit inſtr̃m appellationis ſñiæ latę, & intimationis ꝙ prædicta veniũt limitanda niſi prædicta fierẽt ab ipſo iudicis auc.q̃a tunc nõ eſt neceſſaria oſtẽſio inſtr̃.ita voluit Lu.Ro, conſi.vi. vbi conſuluit ꝙ ſtãte ſta. ꝙ intimatio intelligaẽ lĩme facta ſi intimans denunciet factã ſummaria mentione laudi aut alterius inſtr̃i ꝙ eſt pœnes talem notarium ꝙ ſufficiat ſi ſiat intimatio talis per arbitrum vel alium bonum virum latius ibi vide ad ea q̃ h ponit d.Iaſ.cui ẽt in quantum ponit an credatur aſſerẽti in ar.mo.ſe eſſe vulneratum à tali Alex. cõſi. lxxxvij. & an credatur religioſo aſſerenti in eius teſtõ inualido ꝙ bona quæ obtulit monaſterio,mala fide poſſederat,& habuerat iniuſte. vide per Ang.cõſ.ccxxxij.& an credatur dicẽ nobilis dicẽtis ꝙ pater meus emit fundum à tali,vide Aret.conſ.xxv.& an credatur notario dicenti ſe amiſiſſe inſtrumentum, vide Fede.conſi.cxiii. Ioan. And.in addi.Spe, in titu.de inſtru.edi.§.poſtremo, in prin.

[b] ¶Tho. Dip. No.viri.Facit ꝙ vult Bar.in l.ſi.cir.ſi.j.de hære.inſt. immo qui audiuit a ſide dignis perſonis dicit habuiſſe iuſtam cauſam litigandi ſm Bart.in l.i.j.ad Tur.& d cit Gem. in c. de capitulis.per illum tex.x.diſt.ꝙ quis dẽ pro certo ſcire quando eſt certificatus ab vno fide digno, vide Iaſ.in l.properandum.§. ſinautẽ alteruitra.in vij.concluſione,C.de iudi.& in l.i.j.qui ſatiſd.cogantur.

§.Si reus. ¶Si dolo actoris reꝰ in iudicio nõ ſtetit aduerſus petitionẽ pęnę ꝓmiſſę, daẽ ſibi excep.doli.ſecꝰ ſi dolo tertij,q̃a tũc ſoluit pęnã,& ab illo tertio repetit.h dicit i ſum.

§.Si plures. ¶Hæc actio eſt rei perſecutoria ex parte eiꝰ cui competit.quia datur ad intereſſe,& ideo ſi ſint plures impedientes licet quilibet teneaẽ inſolidũ, vno tñ ſoluẽte,liberanẽ oẽs.& de mã huius.§.vide q̃ dicta ſunt in l.ſi quis id ꝙ,& in l.ſi familias.ſ. de iuriſd.om.iu. & quæ no.in l.ſi.§.ſi.eod.tit.

§.Serui. ¶Actio ex hoc edicto oritur ex delicto. ideo ex facto ſerui datur noxaliter actio ꝯ dominum.h.d.

SVMMARIVM.

1. *Legatũ rei alienę ignorãter factũ, nõ debeẽ niſi ſit relictũ coniunctæ perſonę.*
2. *Legatario acquiritur dominium ſuperueniens poſt legatum.*
3. *Delinquens pretio corruptus tenetur offenſo ad intereſſe, & mandati ad reſtitutionem pretij.*
4. *Aſſaſſini pretio aliquem offendentes tenentur, & ipſi,& ſui hæredes ad reſtitutionem pretij,& ad intereſſe vltra pœnas iuris.*

§.Et hæc actio hæredi. ¶Hæc actio ex parte illius ꝯ quem cõpetit, dẽ pœnalis.& ideo hoc reſpectu nõ datur vltra annũ nec ꝯ hęredem niſi in eo ꝙ ad eum ꝑuenit,ſed bene daẽ hæredi,q̃a eſt rei pſecutoria ex pᵗe eius cui cõpetit.h.d.¶ †In gl.ſi.ibi,& rẽ ſibi legatã babet.tene menti hãc gl. q̃a clarũ eſt ꝙ vbi quis legat rẽ alienã ignoranter,legatũ nõ debeẽ niſi ſit relictũ ꝯiũctę pſonę,vt in l.cũ alienã.C.de leg.¶ †Sed pone ꝙ q̃s legauit ignoranter rẽ alienã,quã p̃ſcribebat,& p̃ſcriptio cõplebaẽ poſt mortẽ teſtõris,certe hoc caſu dñium p̃ſcriptũ ſuperueniẽs acquirẽ legatario & in hoc hæc glo. nõ eſt alibi ſm Ang.& Mod.hic.p quo adde.l.Pomp. §.ſed & legatario.j.de acq.po.& in l.id tp̃s.ad ſi.de vſuc.p hoc ẽt facit, q̃a teſtator vř legaſſe ius ꝙ habebat in rẽ, & ſic quaſi dõium.l.ſi domus.§. ſi.l.apud Iul.§.itẽ Iul.ff.de leg.id eſt, no.in ꝓpoſito Bal.io l.cũ alienam.C.de le.& oẽ incrementũ ſuperueniẽs cedit legatario.l.ſi ex toto.in prin.l.ſi tibi hõ.§.cũ ſeruus.de le.j. Et ſentit ẽt i ſm Ang.iſta gl.no. ꝙ finita p̃ſcriptione dñiũ rei legatę trãſeat recta via in legatariũ, & idẽ no.Bal.hoc in lec.ant.& hoc ꝓcedit ſi tu habes i gl. ꝙ teſtãr poſſidebat,& p̃ſcribebat fundũ.ſed ſi habes ꝙ ſolum hæres fuit ille qui ẽt viuo teſtõre cepit poſſidere, & p̃ſcribere,ſecus dicerẽ tũc, q̃a dñium, rei hr̃dis nõ trãſit recta via in legatariũ.l.ſi quis in quibus.§.ſeruos de leg.j.l.Pompo.ff. de ſerui ¶ †In ea.ibi exemit p p̃tiũ &c.tales qui p p̃tium delinquũt hodie aſſaſſini appellanẽ de q̃b.habeẽ hodie in c.j.de homi.in vj. & p Bar.in l.cicero.j. de pe.& in l.nõ ſolũ.§.ſi mãdato.j. de iniu. & Bal.in l.nõ iõ minus. in prin.C.de accu.& plura ponit an.in cõſi.xiiij.inci.nos Carolus. & ex hac glo.habet bñ notare ꝙ tã ipſi aſſaſſini † q̃ hr̃des ſui talẽ pecuniã quã acceperunt, vt delinq̃rẽt teneneẽ reſtituere ei, ꝯ quẽ delinquerũt vltra pœnas criminales q̃ eis imponunẽ,& i hoc hęc gl.eſt ſing.ſm Pau.de Ca.hic, & Bal.hic in lec.ant.reputat hoc mirabile.tñ ſi bene ponderetẽ hæc gl. parũ facit ad ꝓpoſitũ. Nã hæc actio de qua loquiẽ gl.daẽ ad intereſſe, vt.ſ.ea.l.§.ſi plures.nõ mirũ ergo ſi daẽ hęc actio parti ad illud p̃tiũ quatenꝰ aſcẽdit ad intereſſe partis. Sed in alio delinquẽte alr q̃ p p̃tiũ ꝙ delinquẽs totũ p̃tiũ reſtituere teneẽ offenſo, hic nõ dicit iſta gl.ſed deiñ doc.melius ꝓbaẽ p gl.ij.io l.in hęredẽ.j.de calũ. q̃ all.optima iura bñ facit ꝙ no.gl.ſi.in l.j.C. de his q̃ potẽ.noie, & ibi Bal.¶ In ea.ibi vel dic ꝙ fideiuſ.&c. Ang. hic expꝛſſe approbat illud exẽplũ gl.alij hic nõ faciunt mẽtionẽ excepto Bal.in lec.anti. q̃ reprobat illud exẽplũ & bñ,q̃a fideiuſ.hoc caſu nõ tenẽt ꝯmodũ ex impedito ꝓceſſu ꝯ reum principalẽ, ſed ex nõ ĩchoato ꝯ fideiuſſorẽ. Nã dato ꝙ fuiſſet inchoatus ꝓceſſus ꝯ principalẽ,& ſic ꝯ eundẽ eſſet interrupta p̃ſcriptio,tñ nõ ob hoc eẽt interrupta ꝯ fideiuſſorẽ, vt ꝓbat tex.i l.cũ q̃s p reo. ſm vnũ intellm quẽ ibi approbat Bart.j.de ſo.& ibi gl.in vna opi.¶ In ea.glo.in ſi.vel aduerſariũ recipiendo ſi iſta ſol. eſſet vera,ſequereẽ ꝙ ĩp actio in factũ de qua loquiẽ tit.j. ne vis ſi. ei dareẽ ꝯ hæredẽ ꝙ eſt ꝯ.l.j.§.ſi.ne vis ſiat ei.vel ſequereẽ ꝙ ſi in caſu.d.l.ſi quis miſſum. de dam. infec. defunctus vẽdidiſſet, & alienaſſet fundũ hr̃s eius nõ teneẽ. ꝙ nõ eſt de mẽte illius.l. ideo melior eſt prima ſol.tradita p gl.in l.ſi quis miſſum. in ver.perpetuo.

Pauli. LEX II.

SI actoris. ¶Si ſeruus actoris impediat reum ſiſtere ſciente dño nõ ꝓhibẽte cum prohibere poſſet aduerſus ipſum petentẽ poenam datur exce.ſimplr. ſi vero ignorauit daẽ nõ ſimplr, ſed noxalr videlicet alternatiue,vt vel nõ agat vel ſi agat, det ſeruũ p noxa.h.d.¶ No.ꝙ q̃uẽadmodũ p delicto ſerui reperiẽ dari actionẽ p̃ciſam interdũ,& interdũ actionem noxalem,ita ẽt reperitur dari exce.præciſam,& interdũ dari exce.noxalem ꝙ raro reperitur alibi ſecundum Bal.hic.

Vlpiani. LEX III.

1. *Lucrum qui conſequitur ex dolo alterius an ſit primo reconueniendus.*
2. *Lucrum doloſe participans an æque puniatur.*
3. *Eximens reum conuentum à manibus familiæ,an teneaẽ ipſi reo ad intereſſe.*
4. *Damnum pati an dicatur qui lucrum amittit.*
5. *Exemptus a manibus familiæ an poſſit agi contra eximentem.*

6 *Præscriptio an, & quando interrumpatur per oblationem precum factam princips, & an per citationem. 7. & 9.*
8 *Actio an efficiatur transitoria ad heredes per citationem.*
10 *Seruitus rustica præscribitur etiam sine titulo, & bona fide spatio. x. anno.*
11 *Statu. quod si creditor steterit per. x. annos q non petat debitũ, quõ procedat.*
12 *Litis pendentia, & præscriptionis interruptio inducitur citatione nuntij.*
13 *Præscriptio an sit interrupta citando actorem qui in termino non comparuit.*
14 *Præscriptio an interrumpatur per citationem nullam.*
15 *Præscriptio non interrumpitur per denuntiationem extraiudicialem.*
16 *Præscribens dominium longo tempore acquirit vtile dominium.*
17 *Eximens si efficiatur non soluendo an possit actor agere contra reum.*

EX hoc edicto. ¶ Si ob impedimentũ tertij actor actionẽ amisit, daĩ sibi hæc actio ꝯ impediẽtẽ ad illud totũ ad q actio cõpetebat, vel ei⁹ ęstimationẽ, & illo existẽte nõ soluẽdo daĩ regressus ꝯ reũ ne ex dolo ipsi⁹ lucrũ sentiat. h. d. ¶ † No. q vbi ex dolo vni⁹ q̃s lucrũ ꝯsequiĩ primo retõueniẽdus est dolosus. ille vero q lucrũ sentit, nõ cõueniĩ nisi solũ primo nõ existẽte soluẽdo. Qđ tñ fallit nisi ille q lucrũ sentit ꝑticipasset dolũ, q̃a tũc posset ꝯueniri ẽt primo existẽte soluẽdo vt no. gl. i l. sed eximẽdi. in p̃n. in ver. amitteret. s. ne q̃s eũ q i ius voc. est vi exi. facit tex. s. e. l. ij. i ver. fecisse. iũcto. §. si plures. & licet iste tex. loquaĩ qñ cõmodũ ꝑuenit ex cã lucratiua. s. p̃scriptiõis ad eũ q ex dolo alterius illud lucrũ cõsecut⁹ est, vt hic in versi. lucrũ, tñ ẽt dareĩ regressus i subsidiũ ꝯ eũ ad quẽ res ꝑuenisset ex cã onerosa, vt est tex. not. i l. plane. la. ij. §. j. j. de leg. j. & no. Pe. & Cy. & Bal. i l. j. ad fi. C. de rep. q̃ fiũt i iud. in inte. rest. & q est no. ꝓ ampliatione hui⁹ l. & istud ẽt simpl̃r sequiĩ Pau. de Ca. hic ꝑ d. l. plane. aduerte q̃a i ꝯtrũ vr̃ gl. quã ibi sequiĩ Bar. & cõter alij i l. his solis. j. de ꝯdi. inde. ꝑ quo facit l. j. C. si vẽ. pig. aga. † vbi ẽt i subsidiũ nõ agiĩ ꝯ illũ ad quẽ res ex cã onerosa dolo alteri⁹ ꝑuenit, nisi ille ad quẽ res ꝑuenit dolũ ꝑticipauerit. & istã opi. ẽt vr̃ tenuisse Bal. & Mod. post eũ in d. l. plane, vbi dñt q illud q dr̃ i hac l. ꝓcedit qñ cõmodũ ex dolo alterius ꝑuenit ex cã lucratiua tñ. secus si ex cã onerosa, q̃a tũc solũ in casu d. l. plane. agiĩ in subsidiũ ꝯ eũ ad quẽ res ꝑuenit, & est spãle ſm eos ibi in fauore vltime volun. ne dolo alienãtis fideicõmissum pereat. Tñ pro. j. opi. alle. gl. in l. ij. i ver. tu rñdeas, iũcto tex. C. de hęr. vel act. vẽ. q̃ est cõiter approbata, ex qua apparet, q illud q habeĩ i d. l. plane. ꝓcedit ẽt cessãte fauore vlti. volun. attẽto q d. l. ij. cũ gl. loquiĩ in creditorib. nedũ in legatarijs, nec ob. q no. gl. in d. l. his solis, q̃a põt rñ. q illa ꝓcedit qñ absq; dolo tertij res ad te ꝑuenit, vel q illa gl. nõ sit vera. ad l. j. C. si ven. pig. aga. posset rñ. vt ibi ꝑ Cy. s. q ibi iõ cessante dolo emptoris ad quẽ res ꝑuenit, nõ põt in subsidiũ agi ꝯ eũ, q̃a vr̃ rem habere volũtate dñi postq̃ creditor ex pacto vẽdidit pign⁹ l. si cessante. C. de distr. pig. & est plus, q̃a emptor i casu d. l. tractabat de lucro, q̃a emerat minus iusto p̃tio, vt ibi not. Passus tñ est dubitabilis, & in mã vide etiã q̃ no. Bar. & alij in l. j. C. si q̃s omis. cau. te. † Quid aũt si iste dolosus in casu huius l. nõ erat soluẽdo, & iõ actio extincta fuit restituta actori ꝯ reũ, & postea eximẽs effect⁹ est soluẽdo, an reus aget cõtra eximẽtẽ ad id q habuit necesse soluere actori occasione restitutę actionis tetigit hic sol⁹ Pau. de Ca. q dicit se putare q nõ, q̃a si factũ illi⁹ dolosi i eximẽdo nõ interuenisset, habuisset necesse soluere, vel restituere actori, nõ ergo põt torqueri si coact⁹ est facere, q fuisset factur⁹ illo nõ impediẽte. Itẽ ipse certaret de lucro captãdo, & hæc actio daĩ pro dãno euitãdo ſm eũ. ꝯ suã decisionẽ, facit q̃a vbicunq; lucrũ nõ est i spe, sed iã est radicatũ, & acq̃situ in re, amittẽs tale lucrũ dr̃ pati dãnũ l. nõ amplius. §. j. & ibi gl. & doc. de le. j. & no. gl. in l. j. §. si q̃s aũt ꝑ ꝑ. j. de iti. actuq; priua, & ibi dixi i l. ij. §. fi. cũ l. seq. s. q satis. cog. Pręterea si vera eẽt opi. Pau. de Ca. sequereĩ q melioris cõdõnis esset dolosus eximẽs q̃ exẽptus q in nulla culpa fuisset, & absq; dolo suo p̃scripsisset ꝯ l. nõ solũ. la. j. j. de nox. cũ si. attñ q̃a ęquior est opi. Pau. de Ca. iõ eã sustinendo dici põt q audiri nõ debet iste exẽptus, † q̃a agẽdo ꝯ eximẽtẽ imputaret ei culpã ex qua ipse exẽptus lucrũ cõsecutur⁹ fuisset. q eẽ nõ debet, vt i l. cũ in fundo. §. q si mulier. j. de iu. do. hãc opi. ẽt vr̃ tenere Ful. j. ea. l. §. fi. ¶ In gl. mag. ibi ꝑpetua cã. proprie loquiĩ gl. q̃a ꝑpetuari vr̃ actio qñ efficiĩ longioris vite q̃ primo eẽt, vt si primo duratura erat annis. xx. vel. xxx. nũc ꝑpetuaĩ in. xl. vt l. fi. C. de p̃scr. xxx. ann. & l. j. ver. exceptis. C. de anna. excep. nã talis ꝑpetuatio ñ fit nisi ꝑ lit. cõt. nõ aũt ꝑ citationẽ de qua hic, vt le. & no. in ll. pxi. alle. & i l. cu notissimi. j. prin. alle. in gl. vñ rectius gl. fuisset hic locuta si nõ dixisset de ꝑpetuatione actionis, sed de interruptione, vt dicit gl. ad fi. nã interruptio fieri põt ꝑ citationẽ, & p̃scriptio de nouo ichoanda est, & erit necessari⁹ idẽ cursus tpis q̃ primo requirebaĩ d. l. cũ notissimi. i prin. & l. sicut e. ti. Et illud facit ad q̃õ. statuti de qua hic vide ꝑ Bar. & eundẽ in l. cũ notissimi. in p̃n. & cũ eo ꝯcordat Ang. & Imo. in l. si seruũ. §. sequiĩ. de ver. ob. & ꝑ Bal. i sua dispu. inci. statuto ca [illegible] tor. & Ang. in l. sicut. C. de præscri. xxx. ann. & Bal. & Imo. i l. ij. §. itẽ si rẽ. j. ꝑ emp. & ꝑ Sal. i c. fi. C. de p̃scri. xxx. an. & i l. cũ notissimi. §. imo. eo. tit. ¶ In e. ibi trãquillitati principis, &c. istud est diuinare, & violare d. l. cũ notissimi. Pręterea solũ † in quibusdã actionib. tpalibus, & p̃torijs est inductũ q ꝑ oblationẽ p̃cũ facti principi interrũpaĩ p̃scr. vt l. j. & ij. & ibi no. in gl. secus aũt in alijs, vt d. l. sicut, & ibi gl. i ver. sufficiat. ¶ In ea ibi, vel q est tuti⁹ &c. hęc sol. ẽt diuinat ad istũ tex. ¶ † In ea. ibi, vel dic q iure veteri, &c. hęc est vera, q̃a de iure veteri fforũ nõ erat inducta p̃scr. xxx. an. vt no. i l. q occidit. §. j. cũ si. j. ad l. Aqui. & i illa est verũ q sufficit missio executoris seu citatio ad interrũpendã [a] p̃scri. d. l. sicut. & d. l. cũ notissimi, sed p̃sc. x. vel. xx. an. q̃ erat bñ cognita de iu. fforũ, vt ꝑ totũ ti. j. de vsuca. & in ista reqriĩ lit. cõte. ad interrũpendã l. more. C. de rei vẽ. & de ista põt intelligi iste tex. Põt ẽt intelligi ista l. i actionib. p̃torijs de sui nã tpalib⁹, vt i redhibitoria, & q̃to minoris iuxta l. cũ lex. de edi. edict. & actio iniuriarũ l. si nõ cõuitij. C. de iniu. & actio de dolo. l. fi. C. de dolo. cũ si. in istis reqriĩ lit. cõte. ad interrũpendã p̃scriptionẽ l. j. & ij. C. qñ l. j. prin. da. li. cõt. fac. & l senatus. alle. in gl. Nec ob. d. l. cõstõnib⁹. in ver. quasi ꝯ. j. de act. & obl. & rñde, vt ibi ꝑ gl. q̃ inter cęteras dat vnã solutionẽ quã ẽt sentit gl. hic videlicet q ibi nõ q̃riĩ de interruptione p̃scriptiõis † sed an ꝑ cõuentionẽ seu citationẽ actio efficiaĩ trãsitoria ad hr̃des q̃ p̃mo trãsitoria ñ erat, & hãc solutionẽ ẽt approbat Ia. Bu. Bar. & Bal. hic, & Ang. i l. ij. §. si rẽ. j. ꝑ emp. Sed in ꝯtrũ q reqraĩ lit. cõt. vt efficiaĩ trãsitoria, vr̃ ꝓbare tex. i l. si eũ. §. q iniuriarũ. j. ti. j. Imo. i d. §. fi. rñdet, q oportet itelligere tex. in. §. q iniuriarũ. qñ satisdatio de iudicio sisti nulla p̃cedẽte citatiõe iudiciali p̃stita fuerat, put ẽt dicit gl. hic, in scđa sol. Sed aduerte, q̃a ꝯ dictã primã opi. vr̃ tex. expressus in. §. pœnales. inst. de ꝑpe. & tẽpo. ac. & text. i l. j. C. ne ex delic. defun. & i l. sciendũ. & in l. oẽs. j. de act. & ob. cũ si. vbi iura a pte volũt q lit. cõte. actio efficiaĩ trãsitoria licet gl. i d. §. pœnales i ver. ꝯstãte. & gl. in d. §. iniuriarũ. in ver. nõ cõpetit, videanĩ tenere p̃mã opi. de quo dubitauit i l. sicut. i ver. ꝑ executorẽ. C. de p̃sc. xxx. ann. quare ꝯclude ſm Cy. in d. l. sicut post antiquos, & ſm Io. Fab. in d. §. pœnales, q aut stetit ꝑ reũ quo minus post citationẽ cõpareret, & lis cõtestareĩ, & tũc hr̃ ꝓ ꝯtestata, & actio efficiĩ trãsitoria ad hęredes d. §. q iniuriarũ. ad fin. & ita intell̃r d. l. cõstõnibus. i vers. quasi cõtestate. nã cõtumacia hr̃ pro p̃sentia, vt i auc. qua i ꝓuincia. C. vbi de cri. agi oportet. sec⁹ si nõ stetit ꝑ reũ, vt q̃a habuit causam ñ veniẽdi, vel nõ dũ lapsus erat termin⁹ cõparẽdi, q̃a tũc ñ sufficit sola citatio, vt habeaĩ ꝓ lit. cõt. l. ait p̃tor. §. fi. j. q̃b. ex cau. ma. & ita itelliguñĩ iura alleg. i ꝯtrũ, & iõ dicit no. Io. Fab. in d. §. pœnales, q ad hoc vt lis habeaĩ ꝓ cõtestata, & actio efficiaĩ trãsitoria, reqriĩ vera cõtumacia ꝑ p̃dicta. q est diligẽter no. Et ad p̃dictã facit q no. Bal. in l. more. C. de rei ven. vbi inq̃t q mora litis cõtestãde habet effectũ litis ꝯtestatę, & dicit esse tex. ad hoc sing. in d. §. q iniuriarũ. ad fi. & ibi dicã, & ista no. ꝓ intell̃u, & limitatione l. j. C. ne ex delict. defunc. cũ si. † Reliqua in mã interruptionis p̃scriptionis, vide ꝑ Bar. i l. in oib. j. de ac. & obl. & in d. §. si rẽ. in q̃bus locis ẽt tractat q̃d de p̃scriptiõe statutaria, & aliq̃d ꝑ Bal. hic, & Ang. i d. l. sicut, & plenius ꝑ eũ in d. §. si rẽ. & dicit Bar. & Ang. ibi, & i alijs locis. s. alle. q si statuto ciuitatis caueĩ q creditor j. x. ann. nõ petẽs debitũ nõ audiaĩ vlterius, q talis p̃scriptio interrũpeĩ ꝑ solã citationẽ, q̃a est inducta mere i odiũ negligẽtis petere, cũ statutũ nõ reqrat titulũ aut bonã fidẽ p̃scribẽtis, & sic vr̃ idẽ q in p̃scr. xxx. ann. in quorũ interruptione sufficit citatio, vt dctũ est. sed ꝯtrũ tenuit Imo. in d. §. si rẽ. † eo q̃a certũ est, q libertas seruitutis rusticę præscribiĩ ẽt sine titulo, & bo. fi. spatio. x. an. & in odiũ mere negligẽtis vti, & petere seruitutẽ, vt l. sequiĩ. §. si viã. j. de vsuc. & ꝑ Bar. in l. hæc aũt. de ser. vr. p̃di. Et tñ ꝑ solã citationẽ executoris nõ interrumpiĩ talis p̃scriptio, vt ꝓbaĩ in d. l. ait p̃tor. §. fi. in ver. ex. s. dictis, & ibi gl. iuncta l. j. eod. ti. ergo nõ ꝓcedit argumẽtũ Bar. & idem cũ nõ reperiaĩ nisi in p̃scr. xxx. an. q ꝑ solã missionẽ executoris fiat interruptio. ergo in p̃scriptione minoris tpis nõ sufficiet missio executoris. Tamen si velles sustinẽdo opi. Bar. quę est cõis, rñdere ad l. ait p̃tor. posses dicere prout ibi voluit gl. in responsione prima. s. q ibi nõ fuerat facta missio executoris. Vel q nõ intell̃r in p̃scriptione libertatis à seruitute rustica, sed vrbana, vel in alijs p̃scriptionibus q̃bus requiriĩ saltẽ bona fides d. l. hæc aũt iura. cũ ibi no. maxime ꝑ Bar. † dicit ẽt Ang. i d. §. si rem, q statuto

ADDITIO.

a ¶Interrumpendam. An per citationẽ factã coram iudice incompetenti interrumpatur præscriptio, & quid si sit incerta, & generalis, vide per Bal. in consi. cxlvij. j. lib. an aũt per libellũ oblatũ coram arbitro vel arbitratore, & executoris missionem interrumpatur præscriptio, vide Old. consi. clxxvj.

¶Hen. Ferran. Adde tu an per solã citationẽ vel libelli productionẽ interrumpaĩ præscriptio. Vide Phil. Cor. cõsi. clxxx. inci. multũ diffuse. versi. sed magis plane. in. iij vol. & per Pau. de Ca. consi. x. inci. si vera sunt versi. est enim necesse in prima par. consi. vbi an sit necesse, q lis conte. super ipsa actione ad hoc vt præscri. long. temporis interrumpatur.

statuto cauet, q si creditor non petierit debitũ intra.x.ann.nõ audiat vlterius, q si fiat interruptio p citationẽ requiret nouus cursus eiusdẽ mete tpis.s.x an.sed si interrumpat per lit.cõte.requireretur nou' cursus eiusdẽ mete tpis, & ẽt requireretur, q superaddat tempus aliorũ.x.an.ob ppetuationẽ factã per lit.conte.sicut dr in d.l.fi.de pscr.xxx.an.vbi actio q durabat.xxx.an.ob interruptionẽ factã p lit.cõte.ppetuat in tẽpus.xl.ann.decursoiũ, & sic superaddunt.x.an.Sed ɔ̃riũ tenet Imo.in d.§.si rem. dicẽs q imo p lit.ɔ̃te. praescr.x.an.inducta à statuto ppetuabit in.xl.Nam videmus, q rescissoria durat anno.l.in honorarijs, ver.sed cũ rescissa.j.de act.& obli.& tñ per lit.cõte.ppetuat in.xl.an.quemadmodũ aliae actiones, vt no.gl.in l.fi.in ver.finiendã.C.de tem.in inte.resti.pe.& gl. in l.fi.C.de dolo.& i d.l.fi.de pscr.xxx.an.& p Bar.in l.fi.C.ex qb. cau.ma.Et istam opi.q dicta pscriptio à statuto inducta de.xx.an. perpetuet in xl.tenuit ẽt Ang.in d.l.sicut & Imo.in d.l.si seruũ.§. sequit de ver.ob.& ita intelliges no.p Bar.hic,& in d.l.cum notissimi.In materia ẽt vide no.p Bar.i l.is q.ad fi.j.qb.ex cau.ma.& p Bald.in l.cõsentaneũ.ad fi.j.quomodo,& qñ iu.& p Ang.in repe. l.j.C.de iud.& plene per Bart.in l.naturaliter.j.de vsu.& ibi etiã in fine tangit de interruptione praescriptionis in causis criminalibus de quo tetigit Bal.hic,& Bal.in l.j.C.qñ li.prin.datus,&c.& Bart. in l.mariti.§.quinquenniũ.j.de adul.per Ro.in l.j.in prin.j.de arbi. ¶ Nec omitto vnũ in materia, q voluit no.Lap.& doc.in cle.ij.vt 12 lit.pe.q̃a ex notatis ibi per eos infertur † q in casibus in qbus per citationẽ inducit lit.pen.vel interruptio, intellr qñ apparet de ipsa citatione factã esse relationẽ per nunciũ iudici.alias secus, vt ibi a per eos,& maxime per Pe.de Anc.[a] † Et q̃d si facta fuit citatio ad 13 instantiã actoris,& actor in termino citationis non cõparuit, an sit interrupta pscriptio,& dic q nõ p l.& post edictũ.§.j.& ibi hic no. 14 Bar.j.de iud.& Bal.hic, in l.j.s.de in ius voc. † Et quid si citatio fuit nulla, vide in l.si pater.C.ne de stat.defun.vide ibi per gl.& Bat.in 15 l.accusaturus,cum si.j.de adul. † Per denunciationẽ aũt extraiudicialẽ dic q nõ interrũpit praescriptio l.si alienã.j.pro emp.& collr ex no.p gl.hic in.ij.gl.Et q̃d si per modũ exceptionis q̃s deducat illud ad q sibi cõpetebat actio, an inducat perpetuatio actionis, vide Bart.in l.oẽs actiones. infra de reg.iur.& in l.si aũt.§.fi.infra de neg.gest.per Bal.in l.ij.ad fi.C.de edil.act.p Ang.in d.l.cũ notissi-16 mi.in prin.& in.§.imo. ¶ † In gl.in ver.actionem.in prin.ibi vel dic directã &c.hic cõiter tenetur qñ per pscriptionẽ nõ erat ipso iure sublata directa actio. nã si quis longo tpe pscribit dñium, acquirit vtile dñiũ,& exceptionẽ cõtra directã rei vendicationẽ, quę remanet dño contra quã pscriptũ est, vt no.in auct.nisi tricẽnale.C. de bo.ma.& idẽ in pscriptione actionis psonalis l.j.in ver.inefficacem,& ibi no.C.si adue.cre.prescr.oppo.& no.in d.l.cũ notissimi. in prin.in ver.prorogare,& in.§.placet. alle.in gl.Vnde tunc in terminis huius l p restitutionẽ tollit solũ obstaculũ restitutionis, sed si p pscriptionẽ esset sublata directa actio, vt p vsucapionẽ p quã acquirit directũ dñiũ l.traditionib'.C.de pac.& no.in d.auct.nisi. & sic tolleret directa rei vendicatio ipso iure q̃ cõpetebat illi ɔtra quẽ pscriptũ est l.in rebus, cũ gl.in ver.exceptio.C.de iu.do.tunc bene per restitutionẽ restituit vtilis, & dicit Pau.de Ca.hic, q licet gl.hic velit q sit necesse hic petere istã restitutionẽ in inte.qua cẽcessa habebit primã actionẽ vtilẽ quae dr rescissoria durãs anno.l. in honorarijs.§.si cũ rescissa. infra de ac.& obl.tñ ipse putat, q ista restitutio nõ sit necessaria, sed q restituat actio ipso iure p edictũ ptoris, vel auctoritatẽ huius l.sicut qñ per metũ fuit coactus q̃s liberare suũ debitorẽ l.metũ.§.volenti.infra q met.cau.& sicut qñ per intercessionẽ mulieris factã animo nouãdi liberatur debitor, q̃a ipso iure actio restituit in primũ debitorẽ l.quãuis.§.quoties.j. ad velle.& hoc innuit tex.hic dũ dicit restitutoriã,& sic erit eiusdẽ naturae cuius erat prima,& nõ finiet anno,& dicit q mirat q doc. hic nõ tangãt,& dicit q istud ẽt voluit Bal.hic in lec.anti.dũ finaliter dicit. vel dic q hic nõ desiderat adiectio ptoris, q̃a l.põt restituere actionẽ.facit fm eũ q no.infra de ver.ob.l.si pupillus. Vltra pdicta ẽt Bar.hic i fi.format vnã oppo.in qua nõ vr bene dixisse,& eũ reprehendit Ful.& Pau.de Ca.hic pluribus rõnib.quas p te vide, melius tñ loqui vr Ful.q̃a Pau.de Ca.nõ bene arguit ad ppositũ, & eo modo quo arguit Bar.vñ dato, q hic esset pstita satisdatio de iudicio sisti tpe quo reus fuit dolo exemptus, tñ aequũ est restitui istã actionẽ vtilẽ cõtra reum principalẽ, q̃a reus principalis dato, q teneret ex pmissione de iudicio sisti in casu huius l.tñ, q̃a ideo tenebat, q̃a ipse reus habebat actionem ɔ̃ dolo eximentẽ l.ij.§.fi. cũ l.seq.j.n.pxi.& pptera liberabat cedẽdo actori dictã actionẽ sibi reo cõpetentẽ ɔtra eximentẽ l.q debet.infra de pec.u.no.Bar. in l.ij.s.eo.& q̃a talis actio cessa esset inutilis, eo q̃a eximens cõtra quẽ cedebat, nõ erat soluẽdo. ideo i subsidiũ restituit actori actio primeua ɔ̃ reũ principalẽ ne ex dolo eximentis actor iacturã sentiat,& reus lucrũ cũ iniuria actoris. Itẽ facit iste tex.ad q.quã vide a

17 per Bar.in l.argẽtarius.§.cum aũt.infra de eden. ¶ † Quęrit etiã in terminis huius l.si dolo eximens tpe quo eximens erat soluendo postea effect' est nõ soluẽdo an actor possit i subsidiũ agere cõtra reum principalẽ q erat liberatus pscriptione cõpleta postq̃ fuit exẽptus.Pau.de Ca.j.ea.l.§.fi.cõcludit distinguendũ esse an possit imputari negligẽtia actori, vt q̃a tẽpus habuit ad cõueniẽdũ eũ, & tũc nõ aget, aut nõ, vt q̃a subito lapsus est facultatib', & tũc secus arg.l.j.§.si magistratus.j.de magi.cõue.& dum allegaui.s.l.hæc autem.j.de ser.vt.prędio.adde gl.mag.in l.fi.j.quemad.ser.amit.

ADDITIO.

a ¶ Th.Dip. Per Pe.de Anch.Faciunt not.per Bar.in l.multum.s.de condit.& demon.q si iudex fert sententiam ante relationẽ nuntij si pronuntia est ipso iure nulla, quia attenditur relatio nuntij ibi, vide apostillam meam.

SVMMARIVM.

1. *Citatio circumducitur actore non comparente, & pro non facta habetur.*
2. *In pœnis non inspicitur an intersit partis.*
3. *Absentia actoris, & iudicis à pari procedunt.*
4. *Exceptio tu idem fecisti, an, & quando possit opponi.*

§.Sed & si stipulator.

¶ Si tam actor quàm reus fuit impeditus in iudicio sistere, cuilibet eorũ dat actio cõtra impedientẽ ad interesse suũ. si aũt ambo litigantes inuicẽ se impedierint, fit inuicẽ cõpensatio doli ad dolum.h.d.vsq; ad.§.fi. ¶ † In gl.j.ad fi.haec sol.cõiter reprehendit, q̃a citatio circunducit actore non cõparente, & pro nõ facta hr.l.& post edictũ.§.j.infra de iudi.& sic verũ est dicere, q in casu huius.§.actor nõ põt reũ reputare cõtumacẽ, & per ɔ̃ñs ab eo nõ põt aliquod interesse petere rõne alicuius cõtumacię. Et ideo fm Cy.hic i addi.& Bart.& alios rñdet ad cõtrariũ formatũ in gl. q iste tex.nõ intellr de interesse actoris eximẽdo per ipsum cõtra reum,& postea recuperãdo per reum ab eximẽte. Sed intellr de interesse expensarũ factarũ ab ipso reo in cõducendo aduocatos pro illa die, vt hic plenius per eũ, & per Bar.in l.si finita.§.Iulian'. de dam.insec. † sed Imo.ibi dedit alium intellectũ ad istum tex.videlicet q hic reus pmisit sub pœna de sistendo in iudicio, tñ tunc si reus nõ venit cõmittit pœna etiã si actor nõ venerit, quia in pœnis nõ inspicit an intersit partis l.stipulatio ista.§.alteri, de ver.obl. secus si sine pœna fuisset facta promissio, q̃ deberet cõmitti ad interesse si reus nõ sisteret, quia tũc pcederet primus intellect' doc. hic.sed ɔ̃ intellectũ Imo.s.recitatũ vr esse tex.in l.arbiter allegata. in gl.vbi si reus non cõparuit, & citatio fuit circunducta ob absentiã arbitri non cõmittit pœna.ecce q ibi loquit in pœna in qua nõ inspicit interesse l.cũ pœna.eo.tit.& tñ q̃a citatio circunducit ob absentiã arbitri nõ cõmittit pœna.ergo idem debet esse qñ actor nõ cõparet, q̃a ẽt tũc citatio circunducit d.l & post edictũ, & expresse fatent Bart.& oẽs hic † q à pari procedũt absentia iudicis, & absentia actoris,& aperte Ro.in l.si q̃s arbitratu. de verb.ob.faciens mentionẽ de ista gl.dicit, q ibi est tex.in d.l.si q̃s arbitratu, q absentia actoris excusat reum nõ cõparentẽ à pœna ɔ̃ istã gl.fm eũ. Tamen ille tex.nõ probat, q̃a nõ loquit in pœna. nec apparet ibi q reus fuerit requisitus, vñ melius pbat in d.l.arbiter. ¶ In gl. in ver.cõpensando de materia ista vide p doc.in l.si mulier, & in l. viro.solu.ma.& p can.in c.intelleximus, de adul. ¶ In ea.ad fi.ibi.§. si publico, dic q ibi loquit quo ad pœnã criminalẽ imponendã, quia tunc nõ fit cõpensatio, vt ibi.sed iste tex.cũ alijs alle.s.in gl.loquitur quo ad causas ciuiles. † ¶ Extra gl.facit iste text.in fi.ad q. statuto ciuitatis cauetur, q contractus de quo nõ fuerit soluta gabella, sit nullus ipso iure.contingit q Titius vendidit fundum seio pro centum. agit Titius ad pretium, opponit reus q agere nõ põt ex illo cõtractu, quia ipse actor fraudauit gabellã non soluendo eã, an actor possit replicare, q ipse reus nõ põt hoc opponere,[a] eo quia reus nõ soluit etiã ipse gabellam. iste tex.facit q sic,& sic per replicationẽ doli tollitur exceptio doli.& ita tenet Bar.cum quadam declaratione quã hic vide per eũ subtiliter loquentẽ,& cum eo simpliciter transit hic Ange.Ful.tamen hic simpliciter dicit, q istud videtur esse contra tex.in l.apud celsium.§.marcellus.de do. excep.& quia in pari causa potior debet esse conditio rei l.ij.s.ne quis eum qui in ius voc.est &c.ideo tenet q nõ possit replicari per actorem. Adde q istam vlt.opi.videtur etiã tenuisse Bart.in l.cum mulier.sol.ma.per d.§.marcell'.sed aduerte, q̃a si bene ponderet Bar.nõ est cõtrarius, nam aut à principio actor se fundat ex dolo, vt q̃a venditor tradito fundo emptori agit rei vẽdi.ad fundũ, afferens cõtractũ fuisse nullũ, eo q̃a reus cessauit i solutione gabellę, reus vero excipit, q actor audiri nõ debet, q̃a ipse actor fuit i eodẽ dolo.l.nõ soluendo gabellã, & tũc certe reus põt excludere actorem nec actor põt amplius replicare iterũ de dolo rei nõ soluẽtis gabellã, ita est proprie tex.quem ita alle.Inn.in d.c intelleximus, vbi etiã

ADDITIO.

a ¶ Hoc opponere. De hoc vide per Pet.de Anc.consi.cexei[?].

vbi etiã ita intellexit tex.in d.§.marcellus. nam si dareť actori replicatio in replicatione nõ deduceret nisi eundẽ dolũ quẽ in prima petitione deduxit,& ideo tũc nõ cõcediť replicatio, vt probat Bar.in d.l.cũ mulier.in prin.per l.ij.cum l.seq.ff.de cõdi.ob tur.cau. Præterea hoc casu actor tractat de lucro, reus de dãno, iõ potior est cõditio rei d.§.marcellus, ſm aliũ intellectũ quẽ ibi ponit Bar. Aut actor ĩ prima petitione se nõ fundat ex dolo, sed ex eo q sibi concediť de iu.cõi absq; aliquo dolo rei, vt q rem vẽdidit,& ipse agit ad pretiũ ex cõtractu,& tũc si reus excipiat, q cõtractus non valet, q actor fuit in dolo, vel culpa nõ soluẽdo gabellã, tũc põt replicare actor q reus nõ debet audiri, q ipse reus fuit ĩ eodẽ dolo,& sic fieri debet cõpensatio doli d.l.viro.& d.l.cũ mulier, & ita procedit opi.Bar.hic. Et in hoc articulo, vide etiã per Bar.in l.accepta in.xij.q.C.de vsur.per Ang.in auct.vt iudi.sine quoquo suff.§. illud vltimo,& per omnes in d.l.cum mulier, & per Bald.in d.l.si creditoribus.C.de ser.pig.da.manu.& in l.j.§.officiis.ff.ne quis eum qui in ius voc.&c.per Anto.de Bu.in c.dilecti.in fi.de excep.& ibi etiam per Abb.& ibi tenent idem q Bar.in d.l.cum mulier. non facta mentione de his quæ no.Bar.hic.

SVMMARIVM.

1 *Interesse non sibi præiudicat qui stipulatur minorem pœnam q̃ sit interesse.*
2 *Glo.communiter approbata non præsumitur errare.*
3 *Solutio vnius ex pluribus non liberat alium.& 4.*

§.Si à fideiussore. ¶ Hæc actio cõpetit cõtra impedientẽ ad integrũ interesse licet in stipulatione de iudicio sisti minor pœna fuerit apposita. ¶ In text. ibi reus veniat &c.& ob hoc actio extincta fuit, aliàs non possem agere ꝯ impedientẽ ad ipsa centũ, sed agere deberẽ contra reũ q sistere pmiserat l.ij.§.fi.cũ l.seq.ff.ti.j.& in prin.huius l.ĩ ꝯrio sensu, & ita intellexit gl.hic in princ.dũ dixit atq; actio ideo expiret &c. & in fi.dũ dicit gl.q reus liberať &c. ¶ † No.q licet q s simplr stipuleť minorẽ pœnã q̃ sit interesse, sibi nõ pjudicat in interesse, vt hic, & in l.pdia.alle.in gl.& l.apud.§.itẽ qñ.ff.el.j.de do.excep.nisi ſm Ang.hic appareret pœnã esse adiectã cã taxationis interesse l.fi.ff.de præt.stip.q ĩ dubio nõ psumiť d.l.pdia. ¶ In gl.ibi l.si q s decedẽs.hęc prima sol.non est bona, q ſm eã sequereť q ẽt si actio hic ꝯtra reũ principalẽ nõ fuisset extincta, attñ deberet posse agere actor nõ solũ cõtra, reũ sed ẽt cõtra eximentẽ, q haberet locũ ratio assignata ĩ gl.q nr̃a interest plures hr̃e debitores.tñ hoc est falsum, vt patet in hac l.in prin.à ꝯrio sensu, vt dixi sup tex.secũda solu.poniť hic ĩ gl.in veratẽ põt esse &c.& illa sol.diuinat ac ẽt facit violentiã in ver.fideiu.nã fideiussoris obligatio psupponit aliũ principaliter ad illũ eẽ obligatũ l.fideiu.obligari.ĩ prin.de fideius. & ppterea soluunt doc.ꝯriũ formatũ in gl.q ideo dať actio cõtra eximẽtẽ, q actio antiqua fuit extincta tpe, & licet alia obligatio loco eius surrogeť.s.obligatio ad interesse.adeo, quia nõ cõparuit in iudicio, q̃ obligatio oriť ex pmissione rei facta de sistendo, tñ q s eodẽ instãti quo antiqua actio tpe fuit extincta, orta fuit actio ad interesse ꝯ reũ ex pmissione de iudicio sisti,& ẽt orta fuit actio ad interesse ꝯ eximentẽ ob extinctionẽ primæ actionis, cum vna nõ præcedat aliã, nõ est rõ quare magis detur ꝯ reum q̃ ꝯ eximentẽ, ideo compent,& durat vtraq;, arg.l.gñalr.j.de fideiu.vel ſm Pau. de Ca.dic q hic agi põt tñ cõtra eximentẽ, quia extincta actione principali fuit ẽt extincta illa pmissio de iudicio sisti iam ꝯ reũ q̃ ꝯtra fideiussorẽ l.si eũ.§.q iniuriarũ.ff.ti.j.licet gl.hic velit ꝯñũ, quã
2 cõiter sequunť doc.tñ hęc solutio nõ placet † q nõ est putãdũ gl. cõiter approbatã errasse. Nec ob.§.q iniuriarũ, q põt respõ.q ibi si durasset pmissio de iudicio sisti post extinctã pricipalẽ actionẽ nullo casu dari poterat ibi reo cõuento ex stipulatione de iudicio sisti regressus ꝯ aliũ. secus aũt in casu nr̃o ĩ quo actio datur ex hoc edicto ipsi reo ꝯ eximentẽ, & cedendo eã liberať l.q debeť.ff.de pec. no.Bar.ĩ l.ij.ff.end.& sic ĩ effectu vř cõpetere solũ actio ꝯ eximẽtẽ. ¶ In ead.ibi.§.si plures.hãc opi.tenuit Iac.de Are.& Bart.& Fulg. hic p l.si ex dolo.§.j.cũ ibi no.infra de iudi.& l.quoties.ver. plane. infra si fa.fur.se.dica.ꝯriũ tenet Mar.Syl.Gui.de Soza.Iac.Bu.Bal. in lec.anti. Ang.& Pau.de Ca.hic, q ibi teneniť ex diuersis factis,
3 ergo solutio vnius nõ liberat aliũ.† ar.l.q seruũ. ver.sed is qui &c. infra de interrog.ac.& l.fi.ff.ne q s eũ q ĩ ius vo. Nec ob.§.si plures. alle.in gl.q ẽ ĩ nde, vt p gl.in d.l.q seruũ. Nec ob.d.l.quoties cũ si. q ibi loquiť in duobus quorũ vnus habebat causam ab alio, hic secus, vt p gl.in d.l.q seruũ.hęc rñsio nõ est bona ad d.l.si q s dolo. ſm vnã.lec.tñ quã ibi loquit in extraneo q nõ habebat causam à debitore, vñ Ang.hic quẽ tñ corruptũ habeo, vř rñdere ad illã legem q ibi actor recipit solutionẽ pro debito,& interesse sibi factũ ab vno. vnde si ab alio peteret, ageret ad illud q iam cõsequutus esset.sed certe ẽt hic vř eodẽ modo solutio recipi.ideo teneo opi. gl.& Bart.pro hoc facit, q cã ex qua obligať dolo eximens,& cã ppter quã obligať reus principalis vigore pmissionis de iudicio sisti, qñ reus dolo fuit exẽptus, sunt adinuicẽ respectiue,& se contingẽtes, q quelibet earũ pducit isto casu obligationẽ pp extinctionẽ actionis principalis, q̃ actio fuit extincta tpe post ipsam dolosam exẽptionẽ.ideo cũ se s dinuicẽ cõtingãt, pro vna reputanť, adeo q solutio vnius debet liberare aliũ, vt not.gl.mag.in d.l.qui seruũ.pro hoc ẽt q ista actio datur ad interesse d.§.si plures.ergo solutione facta ab vno, q cessat interesse, nõ debet posse vlterius
4 agi.† Sed difficile est rñdere ad d.l.q seruũ.cui pro nũc rñdeo, q loquiť in actione legis Aqui.quæ cum ex vtraq; parte sit pœnalis, operať q solutio facta ab vno nõ liberat aliũ l.itẽ mela.§.si plures. infra ad l.Aqui.& ita rñdeť ad d.l fi.ne q s eũ qui in ius voc.est &c. vt no.gl.in l.j.§.si plures.ff.eo.tit. ¶ In ead.ibi, q reus liberať.s.antiqua actione quæ fuit extincta, tpe.hæc tñ ratio gl.nihil valet, quia dato q reus esset liberatus antiqua actione, attamen reincidebat in secundã obligationẽ.s.vigore promissionis de sistendo pro qua fideiussor intercesserat. & sit liberatio ab ista secũda p solutionẽ illius impedientis, vt in proxima parte gl.dixi.ergo liberari debet fideiussor,& ita tenẽt doc.hic, cõtra gl.q fideiussor liberetur per solutionẽ factã ab eximente, per rationes quas hic vide per eos.

¶ Si quis cautionibus. Rubri.
Caius. LEX I.

1 *Viginti milia passus faciunt viginti miliaria.*
2 *Passus est quinque pedum.*
3 *Pes est quindecim digitorum.*
4 *Citatus debet habere vnam diem pro qualibet hebdomada pro quiete.& 5.*
6 *Miliare an intelligatur de mille passibus, vel aliter.*
7 *Dieta quid sit, & quomodo in dubio intelligatur.*
8 *Terminus præfixus ad comparendum, non currit nisi à die scientiæ.*
9 *Dies notificationis non computatur in termino.*
10 *Notificatio sufficit quod fiat ad domum.*
11 *Dilatio ad comparendum incipit currere à die receptionis literarum.*
12 *Dies à quo præfigitur terminus an computetur in termino.*
13 *Dies naturalis incipit à media nocte, sed legalis, & emergens quandocunq;.*
14 *Terminus trium dierum hic statutus quomodo capiatur.*
15 *Dictio hinc extremitatem temporis denotat.*
16 *Dictio ab denotat separationem.*
17 *Dictio ex hac die denotat separationem.*
18 *Dictio ex denotat separationem sicut dictio à, vel ab.*
19 *Terminus datus ad probandum, vel respondendum infra vel intra tres dies, quomodo intelligatur.*
20 *Index in dubijs eligere debet illam viam per quam vtriq; parti consulitur.*
21 *In dubio pronuntiandum est appellationem non esse desertam.*
22 *Appellationi in dubio deferendum est.*
23 *In iudicijs quasi contrahitur.*
24 *Mensuratio itineris per quam viam debeat fieri.*
25 *Viam si quis habet per mare, & per terram, quæ sit attendenda.*

VIcena. Absenti ad comparendũ pro singulis viginti miliarib.dies vnus statuendus est, & vltra hoc debet habere vnã diẽ in qua cõparere possit.h.d.ſm verũ intellectũ. ¶ In tex.ibi † viceoa milia passuũ &c.quę cõstituunt viginti miliaria, vt in.ll.alle.in gl.† & passus est quinque pedũ,
3 vt no.gl.in l.iij.infra de ver.sig. ¶ † Sed est dubiũ quantę mensuræ pes esse intelligať. Bal.hic dicit, q quindecim digitorũ,& idẽ dicit Isidorus in lib.etymologiarũ. Bar.vero.in d.l.iij.dixit attendendã esse cõsuetudinẽ loci arg.l.nũmis.cũ si.de leg.iij.adde gl.xvij.q.iij. sicut q̃ expresse dicit, q passus est quinque pedũ. pes aũt quindecim digitorũ.† Et vltra istã diẽ quã habet hic reus p q buscũq; viginti miliarib.dic q ẽt debet habere vnã diẽ pro qualiber hebdomada pro q ete [a] vt est gl.in c.cupiẽtes.§.j.in ver.cõmode.de elect. in.vj.quã ad hoc p sing.alle.Imo.in l.ꝯtinuus.§.cũ ita. de verb.ob. nõ.n.debet ista dilatio taliter moderari, q sit onerosa, vt hic ĩ fi.& ideo debet habere dictã diẽ pro q ete, q als nõ diceret cõmode
5 itinerari posse pal.c.cupiẽtes.§.j.cũ gl.† ad q ẽt vide gl.ĩ c.quãuis. in ver.ꝯtinuatis. de off.ordi.in.vj.q̃ sentit hoc eẽ verũ ẽt si sit dctũ q debeat venire ꝯtinuatis dieb.de quo plenius vide p Io.de Imo.
6 in d.§.cum ita.† & dicit Pau.de Ca.hic, q hodie ſm. cõem vsum intmereniť miliaria alr q̃ p mẽsurã mille passuũ.s.prout sumuniť vulgariter, vt qñ dř hinc ad Bononiã sunt.xxx.miliaria, nõ intelligiť q quodlibet miliare sit de mille passib.sed de plurib' alle.no.per Inn.in c.nonnulli.de rescrip.Dic q verũ videť esse q appellatione vnius

ADDITIO.

a ¶ Tho.Dip. Quiete. Intellige nisi lex vel superior poneret certũ terminũ.ff.quem quis debeat coparere, nõ est disputandu de dictis verbis quietis.si tamen quiesceret,& compareret in termino, nihil ei imputaretur ſm Imo.in d.l.continuus.§. cũ ita.de verb.obl.& sequiť Fely.vbi plene in c.olim.&c.ff.de exce.& dies quietis rationabiliter est dies dñica, sicut dñs quieuit die sabba.gene.j.& c.& dñica est surrogata sabbato ſm Imo.in d.§.cum ita.& est gl.in c.licet.de fer.& de veritate d.gl.in d.c.cupientes.vide Fran.de Are.in d.§.cũ ita.& Fel.in d.c.olim.

vnius miliarij hodie intelligeret̃ ſm cõſuetudinẽ loci per ea quæ dixi in prin.tñ iudex moderando dilanonẽ ſtatuendã ad cõparendũ ẽt hodie debet habere reſpectũ ad metã hic taxatã, videlicet viginti millia paſſuũ pro quolibet die, nec ↄ̃riũ dicit Inno.in d.c. nõnulli. 7 † bñ eſt verũ ꝙ vbi in iure fit mentio de dieta, intelligitur ſm cõſuetudinẽ regionis ſi de ea appareat, nõ aũt de iſta dieta legali, vt in c.ſtatutũ.§.cum aũt.cũ gl.in ver.dietã. de reſcr.in.vj.cum cõcor.ibi alle.Et ideo vbi de cõſuetudine eſſet, ꝙ vltra viginti milia paſſuũ [a] taxaret̃ dicta dieta, tũc nõ attenderet̃ diſpõ huius l.q.a etiã iſte tex.loquit̃ de dieta, & ita quo ad hoc allegat̃ tex.iſte p gl. in d.ver.dietã. & aliq.d p Ang.& Ful.hic.& Io.de Imo.ĩ d.§.cũ ita.

8 ¶ † In tex.ibi dinumerari. intellige ſm Bal.à die receptiõis literarum iudicis iubentis, ꝙ cõpareat, q.a terminus p̃fixus ad cõparendum nõ currit niſi à die ſciẽtiæ [b] ſm eũ l.quinquaginta.C.de excu.tut.& arg.l.annus.ĵ.de calum. adde gl.hic in terminis dicentẽ.iij. q.v.in c.q.ſq.s.in ver.ea die.& no.Bat.in l.j.ſu p ver.p̃ſides, vbi probatur.ĵ.de requi.reis. no.Bal.in l.ij.p illũ tex.C.vbi in rem act.& p Bal.in l.eos.§.ap̃los.C.de app.vbi in materia alle.gl.pe.in cle.j.de app.& no.Bar.in l.labeo.ĵ.de iureiu.bene facit, ꝙ no.gl.ĩ c.apoſtolice.de cle.excõ.& no.ẽt p Bal.in l.ſi ea.C.q accu.nõ poſ.vbi dixit 9 ꝙ currit à die notificationis. & † dies notificationis nõ computat̃ in termino, & voluit allegare gl.in d.c.q.ſq.s.in verſ.ex ea.licet aliter 10 alleget,& corrupte. † ſufficeret tñ notific.tionẽ factã fuiſſe ad domũ licet de alia certioratione nõ appareat l.ſcire oportet.§.oportet.& ibi no.Iac.de Are.& Bal.ĵ.de excu.tut.pro cuius limitatione vide ſin.Bal.in l.ab eo.in vlt.col.C.quomodo, & qñ iud.& in l.ij.§. 11 pe.in fi.ĵ.eo.† dicit ẽt Pau.de Ca.hic, ꝙ iſta dilatio incipit currere à die receptionis literarũ, vt eſt dcm̃, & à die quo potuit cõponere ſarcinulas ſuas, & iter arripere. arg.l.ab hoſtibus.§.ſed ꝙ ſimplr.ĵ. q.b.ex cau.maio.vbi ẽt tale tẽpus reputat̃ tempus impedimẽti. ꝙ 12 eſt no. ¶ † In tex.ibi præter [c] eũ &c.no.ſm vnũ intellectũ poſitũ in prin.gl.pen. ꝙ dies in quo p̃figit̃ terminus nõ cõputat̃, in termino ꝙ eſt verum ſm Iac.But.Bar.Ang.Pau.de Ca.& Ro.hic, qñ dilatio ſimplr̃ ſtatuta eſt, vt q.a iudex dicat p̃figo tibi terminũ triũ dierũ. nam intelligi debet de tribus diebus p̃ximis l.eũ qui calendis.in prin.ĵ.de verb.obli.& dies incipit à media nocte ſequenti l.more Rom.ĵ.tit.j.Et pro iſta opi.facit tex.in c.frequẽs.in ver.in quo p̃ponit̃ &c.de reſti.ſpo.in.vj.& in c.pia.de excep.oo.in vj.Sed cõtrariũ tenuit Cy.hic ĩ addi.& Bal.hic in lec.anti.& Pau.de Leaza.in d.c. frequẽs,& ẽt Ful.hic, & Bal.in l.eos.§.finaũt.C.de ap.& in l.ſi qñ in.v.q.C.de teſt.Pro qua opi.facit, quia ẽt cõputat̃ dilatio de momento ad momentũ l.iij.§.minorẽ.ĵ.de mi.l.j.§.dies.in ver.ſubtraxiſſe.& ibi gl.ĵ.quã.app.ſit, vbi apparet ꝙ ẽt dilatio legalis cõputatur de momẽto ad momentũ, quanto magis idẽ eſſe debet de dilatione data ab hoĩe,cũ mitius agatur cũ l.q. cũ hoĩe l.celſus. in prin.ff.de arbi.& ibi no.hic etiã expreſſe vult Io.An.& alij poſt eũ in c.ſu p eo.el.ij.ſu p gl.fi.de app.& p̃ſertim dici hic debet cũ dilationes reſtringẽde,& amputande ſunt l.ij.in prin.C.de temp.app. Pro hac opi.vr̃ tex.in l.eos.§.finaũt.C.de temp.appe.iuncta l.j.§. biduũ.ĵ.qñ app.ſit iſtã opi.vr̃ ſequi Spe.in locis p̃xime allegandis. Et tenendo iſtã opi.q in puncto iuris vr̃ verior, põt reſpon.ad ↄ̃ria. Et primo ad iſtũ tex.ꝙ iſte primus intellect⁹ poſitus hic in gl.pen. in prin.nõ procedit,vt hic p Bar.& alios magis cõiter, q.a ille text. non loquit̃ de die quo promittit̃ de iudicio ſiſti,ſed cum reus etiã promiſiſſet ſiſtere in iudicio quãdocũq; eſſet requiſitus,& poſtea requireret̃, & citaretur, vt cõparere deberet querebatur quanta dilatio ſibi ſtatuti deberet. Vel dato, ꝙ iſte intellectus procederet, reſponde ꝙ iſte tex.loquit̃ in caſu certo. & ita ẽt reſponde ad d.c. frequens.& ad d.c.pia.Nos aũt loquimur in caſu dubio.Itẽ reſpõde ad d.l.eum qui calendis, ꝙ verũ eſt ꝙ intelli̾r de dieb.proximis, ita dies incipit cõputari de momẽto ad momentũ,non aũt à me-13 dia nocte ſequẽti. † Nec ob.d.l.more Romano.q.a verũ eſt ꝙ dies naturalis incipit à media nocte,ſed dies legalis,& emergens incipit quãdocunq; d.§.finaũt.& d.§.biduũ.& d.§.dies.cum gl.& d.§. minorẽ.cum ſi.Tamen de cõſuetudine ſeruat̃ prima opi.vt refert Inno.& do.de ſanc.Gemi.in d.c.frequẽs. vbi etiã ſimplr̃ tranſeunt cum opi.Bar.quã ẽt ſecutus eſt Ang.& Imo.in l.gallus.in prin.ĵ.de 14 lib.& poſth.Et retenta opi.Bar.pro vera, † limitat̃ nõ habere locũ 15 qñ iudex dixiſſet,ſtatuo terminũ triũ dierũ hinc. † quia iſta dictio denotat extremitatẽ t̃pis, vt l.placet.cum gl.in ver.ab hinc.C.de ſacroſan.ecc.& inſti.de iu.natu.in prin.cum gl.in ver.hinc.& ita in propoſito tenuit Ray.& Imo.in l.huius la.ij.in ver.hic.& etiã Bart. luc.licet dicta iura nõ allegẽt. Secus aũt ſi dixiſſet ſtatuo terminũ trium dierũ ab iſta die.nam tunc dies termini nõ cõputabit̃ in termino ſm Bal.hic.& eſt expreſſa gl.in c.ſtatutũ in ver.numerãdũ. 16 de p̃ben.in.vj.† Nam talis dictio ab,notat ſeparationẽ,vt no.gl. in l.ſi ex duob⁹. in prin.in ver.ab altero.ĵ.de duo.reis.& in l.iij.§.ſi. ver.à brundiſio.ĵ de act.emp.& in p̃poſito no.gl.in cle.ſicut. ver. à die.de app.& Spe.in ti.de cita.§.viſo.ver.pe.& ibi etiã Ioan.An. 17 † & idem ſi dixiſſet ex hac die ſm Bal.hic,q ad hoc alle.l.mariti.§. ſex menſium.ĵ.de adul.Pro quo adde tex.cum gl.expreſſa in d.c. quiſq.s.in ver.ex hac die. ſed ↄ̃trariũ videt̃ tenere Bar.in l.pater.§. ſexagiota.infra de adul.per illũ tex.iuncta l.mariti.§.p̃ter ea.eo.ti. vbi vr̃ probari, ꝙ paria ſunt dicere infra ſexaginta dies à diuortio, & intra.lx.dies ex die diuortij,ſicut quando dico à diuortio cõputatur tempus de momento ad momentũ,quia dictio,à, [d] ſolũ denotat ſeparationẽ ab illo actu cui iungit̃, vt not.gl.ſ.alle.& ſic eodem modo qñ dico ex die diuortij,& pro hoc etiam Bar.ibi alleg. tex.in d.§.biduum.in ver.ex die late ſententiæ, iuncto.§.dies cum 18 gl.in ver.ſubtraxiſſe.¶ Puto primã opinio.† eſſe verã, quia idem videtur importaſſe ſi dico ab iſta die [e] vel ſi dico, ex iſta die,& ſic dictio,ex, debet denotare ſeparationẽ ſicut dictio,à,vel ab.l.fi.C.de tempo.in integ.reſtit.l.j.§.annum. infra de inne.actuq; priua.& c. ſuper eod.el.ij.de appe.& gl.in d.c.quiſquis. & Albe.de Roma.in ſuo dictionario ſuper dicta dictione. & iſtã opi.io p̃poſito noſtro firmat Bal.io l.fi.C.de iur.do.Nec ob.iura alleg.in ↄ̃trariũ. & illud ꝙ not.Bart.in d.l.pater, quia ibi per alia iura apparebat de mente 19 iuriſconſulti. Ad hoc ꝙ no.Cyn.in l.à caligato. de nupt. † vbi autẽ dixiſſet ſtatuo tibi dilationẽ ad probandũ intra.x.dies. tunc dicit Pau.de Ca.hic ꝙ cõputabitur tota dies dati termini in ipſo termino.alle.l.ſi quis ſic dixerit.infra de verb.ſig.Sed certe ille text.non probat hoc ſolũ,ſed probat qđ decima ſeu vltima dies bene computetur in termino,vt etiã probat̃ in l.j.§.ꝙ diximus infra de ſucc. edic.& no.gl.in d.c.frequẽs.& Inn.in d.c.pia.& ideo teneamus dictam opi.Bar.hic,quã ſequit̃ ipſemet Pau.de Ca.hic, videlicet qđ ſi iudex dicat,ſtatuo tibi terminũ decem dierũ.iſta dies in qua ſtatuitur terminus,nõ computet̃ in termino.q.a iſta verba intelligun tur de decẽ diebus proxime ſequentibus, vt dictũ eſt.& hoc ſpecifice tenet Ioã.de Imo.in cle.ſicut. de appel.vbi plene de hac materia poſt Ant.de But.ibi Cyn.ẽt hic in addi.expreſſe vult nõ eſſe differentiã an dicat̃,ſtatuo terminũ decem dierũ,vel dicat̃,ſtatuo terminũ ad probandũ intra.x.dies.ſequit̃ ergo ꝙ eadẽ rõne idem dicendũ erit qñ iudex ſtatuit terminũ ad probandũ intra.x.dies. quia debebit intelligi de.x.diebus proxime ſequentibus per d.l. eum q calendis. Et de materia qñ dies termini cõputetur in termino vltra prædicta, vide per Inn.& alios in d.c.pia.& per Spe.in tit.de ap.§.reſtat.ver.ſed quid dica. & per Bal.in l.a caligato.C. de nup.& plenius per eũ in d.§.finaũt.& in d.l ſi quando.& in l.fi. C.de temp.ap.vbi alle.gl.ſm eum ſin.in d.cle.ſicut per eum.in l.ſi ea.C.qui accu.& per Ang.& Imo.in d.l.ſi ex duobus.in prin.& in d.l.gallus. & per Ang.in l.vt perfectius.C.de anna.exce.& in dictis locis etiam inuenies quid de termino in dilationib.legalibus. circa ꝙ etiã vide no.in c.cum in cunctis. in verſi.exegent. de elec. & etiã per Bald.hic.¶ Item no.ſm aliam lec.ꝙ vltra dies qui ſtatui debẽt reo abſenti ad cõparendũ ſecundũ diſtantiam itineris hic taxatam,debet etiã habere diem vnã ad comparendũ. pro cuius declaratione vltra not.per Bal.hic vide per eundẽ in auc.ei qui.in 20 prin.C.de bo.auct.iudi.poſ.¶ † Vltimo no.ꝙ iudex in dubijs eligere debet illam viã per quã vtriq; parti conſulitur. Et pro hoc dicit Pau.

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dip. Paſſuũ. Paſſum taxat̃ pro vna dieta,ſcias tñ ꝙ quinquaginta miliaria per mare ſunt minus q̃ vna dieta ſm Bar.ſingulariter in ſuo trac.de inſula in verbo nullius enim,& ſequitur Fel.in c.olim. &c.ĵ.de excep.:n.iij.vol.in verbo demum ſcias.ꝙ nota pro cauſis hic Venetijs.

b ¶Scientiæ. Quòd terminus præcepti currat à die ſciẽtiæ,eſt gl.in c.quãuis.iiij.q.v. & quid in vltimis volun.an à die ſcientiæ, vel adite hæreditatis, vide per Roma. conſi.ccxxviij.& .cccc1x.

c ¶Præter. De hac dictione præter. Vide Lud.Rom.conſi.cccx per Ol.conſi.lxxvij. vbi de multis dictionibus, & an dies termini non computetur in termino hic, per d.Iaſ.vide, & an terminus l.vel hominis poſſit præueniri, vide per Pau.de Caſt.conſi.liij.Old.conſi.clxvij.

d ¶Fran.Cur. Dictio,à.Adde tu ꝙ dictio,à,concludit quando diſpoſitio eſſet contra ius cõmune,vt minus corrigat, vel quando agerẽt de magno præiudicio vnius, & magno cõmodo alterius Ioan.de Imo.quem ſequitur ibi Gemi.in c.j.de exce. in vj.& adde Pa.in c.ſuper eo.el.ij.de app.& vide Alex.in conſi.cxiiij.in prin.vbi ꝙ litera à,eſt excluſiua,& ꝙ conſtitutio dictat ꝙ cauſa app.debeat terminari intra tres menſes à die appellationis numerandos nõ debet computari dies in qua fuit appellatum.ita Alex.in d.conſi.cxiiij.in.v.col.

¶Tho.Dip. Adde dictum Bal.no.in l.fi.in prin.C.de temp.app.ꝙ vbi apponitur dictio ſeparatiua,à, ſpatium quoddã edit loco eius cui adijcitur.alle.gl.fi.in cle. ſi ad appellationẽ.in ver.à die.de app.& ideo infert,ꝙ ſtatuto diſponente,ꝙ cõcordia debeat fieri in decem dies à die inchoati proceſſus, ꝙ valet cõcordia facta illa die,quia cedit loco eius cui ſit.& idem dicit Bal.de dictione, ab,& ex ſecũdo vide ꝙ decidit Bal.in l.ex actali C.de act.emp.ꝙ dictio,à, iũcto ver.effectiuo vel verbo ſubſtantiuo ſum es eſt,denotat cauſam efficientem. per l.filius,à patre.ĵ. de lib.& poſthu.& ratio poteſt eſſe,ꝙ verbũ ſum es eſt, denotat eſſentiã,& ſtatũ informat, ſm Bal.in l.j.in.iiij.opp.C.de ſum.tri.& fi.cat.& ibi vide Iaſo.

e ¶Thom.Diplo. Die.Vide Alex.in l.hæreditatum.ĵ.ad l.fal.vbi apoſtillauit quando dictio,ab,inducat ſeparationem.

21 Pau.de Ca.se de facto dixisse cũ esset dubiũ † an appellatio esset deserta, & essent rões pro & ꝯ, ꝙ iudex ĩ dubio ꝓnũciare debet ꝙ nõ sit deserta, qa per hãc viã ius alicuius non perit. Pro quo ẽt 22 adde, qa videbimus † ꝙ vbi est dubiũ an appsio debuerit admitti, vel non, debet in dubio iudex eam admittere, & ei deferre, vt no. Io.An.in c.vt debitus. de app.& Spe.in tit.de app.§.nũc dicamus q d sit.ver.primo.& ver.circa hoc. & Arch.in c.j.in ver.si delatũ.& in c.si a iudice.de app.in vj.& ꝑ doc.in cle.j.de dolo, & cõtu.maxime ꝑ do.Ca.ibi ꝑ Bal.in l.de statu.j.de test.& in l.properandũ.§.sin aũt reus.C.de iudi.bñ facit, ꝙ no.Bar.ĩ l.j.in ver.quęro q d si appellat.j.nil no.ap.pe.& ꝙ no.Host.in c.ꝑ tuas.de test.¶ In gl.j.ibi. l.de die.omissa sol.gl.rñde vt hic ꝑ Bar.cũ quo magis cõiter cæteri transeũt.adde tñ q̃ dixi in l.cõtraria. Secunda aũt sol.hic posita nõ est bona, qa tex.in l.de die.nõ loquit̃ de termino ad deliberandum, nec talis cõmittĩ iudicãtus arbitrio, sed est determinatus, vt 23 in auct.offerat̃.C.de lit.cõte.¶ † In ea.ibi itẽ hoc ĩ iudicijs, &c. hæc sol.reprehẽdit̃ ꝑ doc.hic, qa ẽt in iudicijs quasi cõtrahit̃ l.iij.§.idẽ scribit.j.de pecu.ergo debet esse idẽ in iudicijs, & in cõtractib⁹, & ideo ſm Pe.& Bar.ista l.itelligit̃ qñ miliaria sunt limitata, sed tex. in.§.cũ ita alle.in gl.intelligit̃, vbi miliaria nõ sunt limitata, qa tũc arbitrio iudicis, relinquuntur, & qa hæc verba hic relata ꝑ Bar.& doc.sunt aliqualiter ambigua, dic ꝙ clarius loquit̃ Pe.ĩ d.§.cũ ita, qa Pe.dicit, ꝙ quædã sunt loca in q̃bus miliaria nõ sunt limitata, qa nõ vtunt̃ hac dinumeratiõe ꝑ miliaria, vt est ſm eũ in Anglia, & Picardia vbi faciũt mẽsurationẽ ꝑ leucas quæ in q̃busdã locis sunt maiores, in quibusdã minores. Cyn.tñ approbat primã opi. gl.hic Bal.aũt dicit, ꝙ idẽ erit in iudicijs, & in cõtractib⁹, & ꝙ ista l. intell'r ſm d.§.cũ ita, scilicet, ꝙ debet assignari vna dies pro q̃buslibet.xx.miliarib⁹ nisi valetudo, vel qualitas ꝑsonæ iudicẽ moueat ad alr̃ arbitrandũ, vt in cõtrario, & hoc innuit iste tex.dum dicit, ꝙ dinumeratio nõ debet esse onerosa partibus. Dicit tñ Imo.in d.§. cũ ita.& ẽt Ful.hic, ꝙ prima sol.posita hic in gl.nõ potest sustineri, quia in iudicijs magis fauet̃ q̃ in cõtractibus, vt l.& si post tres, cũ ibi no.in gl.fi.j.eo.tñ si iudex in cõtractibus voluerit moderare ſm formã hic traditã bñ faciet, cũ ęquitatẽ debeat habere ante oculos l.ꝙ si ephesi.de eo, ꝙ cer.loc.& sic imitabit̃ æquitatẽ p̃toriã de qua hic. Et hoc mõ seruabit̃ opi.Bar.& doc.Et dicit Ful.ꝙ illud ꝙ dr̃ in hac l.poterit seruari in oib.p̃torijs stipulationib.ꝓcedendo de similib⁹ ad similia.& idẽ dicit, vbi ageret̃ de aliquo effectu non 24 ꝓcedente à cõuentione l.si cui.§.j.j.q̃b.ex cau.ma.cũ gl.¶ † Extra a gl.ᵃ quærit hic Bar.ꝑ quã viã debeat fieri mẽsuratio itineris in terminis huius legis, & similiũ.& an per terrã, vel ꝑ aerem. de quo dic, vt ꝑ eũ hic, & in d.l.iiij.j.de verb.sig.& in d.§.cũ ita.& ꝑ Arch. in c.statutũ.§.cũ vero in ver.à fine suæ diocesis. de rescr.in vj.& ꝑ Spec.in ti.de cita.§.j.ver.j.ꝑ Bal.in l.nõ solũ.in prin.vbi bona lite- 25 ra.j.de excusa.tuto, † Et q d si potest quis accedere ꝑ mare, vel ꝑ terram, & vna via est longior altera, quæ debeat attendi.vide per Host.& Io.An.in c.olim de excep.ꝑ do.Ant.& Imo.in c.nõnulli. in prin.de rescr.& per Io.de Imo.in d.§.cũ ita, per Bal.in l.Imperator. Alex.j.de app.& rela.& per Io.de Imo.in d.§.cum ita.

ADDITIO.

a ¶ Tho.Dip. Glos. Vide Alex.in consi.xx.in.iiij.vol.incipien.consideratis verbis statuti, & plene per Fely.in c.olim.&c.j.de excep.

Vlpiani. LEX II.

1 *Pœna an & quando possit peti vna cum principali.*
2 *Transactio an & quando extendatur ad pœnam & sortem.*
3 *Pœna legalis potest peti, vna cum principali, secus in alijs.*
4 *Liberatus à principali, videtur liberatus ab accessorijs.*
5 *Reseruatio petitionis pœnę non præiudicat in sorte.*
6 *Emphyteuta si cecidit à iure suo non soluendo canonẽ, & dñs postea canonẽ recipiat cũ protestatione ꝙ nõ intẽdit sibi p̃iudicare in pœna priuationis valet.*

NOn exigimus. ¶ Transactio suꝑ sorte facit ne pœna cõmittatur, & vt cõmissa ope exceptionis resoluat̃ nisi sit facta cum reseruatione iuris competentis in pœ- 1 na.h.d.¶ † No.ꝙ si est facta transactio suꝑ sorte vr̃ ẽt remissa pœna dato, ꝙ pœna esset talis, q̃ posset peti vna cũ sorte, vt hic est tex.sing.indistincte loquẽs ſm Pau.de Ca.nõ tñ intelligas, ꝙ sr̃ ista pœna adiecta in cautione de iudicio sisti possit peti vna cũ principali, vt patet in l.si duo.§.itẽ si duo.j. eo.licet Pau.de Ca.nõ dicat.Et pro dicto suo facit, qa liberatio facta suꝑ principali trahit̃ ad accessoria, & cõnexa l.si cũ tibi.cũ ibi no.C.de iudi.& dicã.j.ꝓxime.Pro hoc ẽt facit, qa nisi ista l.intelligat̃ qñ vtrunq; peti poterat, nõ videret̃ habere dubiũ.& ita Rap. cu.in l.cũ stipulatus sim mihi à ꝑiculo.j.de verb.ob.non est tñ sine dubio, qa ista l.poterat habere dubiũ, dato, ꝙ vtrũq; hic nõ posset regulariter peti l.apud.§.labeo.el.j.de doli excep.cũ si.loquuntur enim qñ stipulatio pœnalis erat accessoria immediate ad illud ꝙ solutũ est. sed hic pœna erat accessoria ad ꝓmissionẽ de sistendo. 2 Vnde istud dubiũ decidit̃ hic. † Istũ tex.tñ sing.limita qñ trãsactũ fuit suꝑ cõtractu, cuius occasione debebat̃ sors. secus si non esset transactũ suꝑ cõtractu, sed suꝑ actione sortis, qa nõ vr̃ transactũ suꝑ actione pœnę. ita sing.voluit Bal.in l.terminato.in prin.C.de fru.& lit.expen.alle.in arg.l.si pro fure.§.j.infra de cõdi.fur.& ĩ dubio vr̃ suꝑ facto trãsactũ, & sic suꝑ toto ſm eũ.alleg.notata in l.j. §.ij.ver.si deuissor.infra quarũ re.actio non da.& dictã limita.tenemẽti, qa ab alijs nõ tangit̃, tex.tñ in d.l.si ꝑ fure, parũ facit, qa ibi loquit̃ in pœna legali ĩ qua aliud est q̃ in pœna cõuentionali, vel 3 iudiciali de qua tractam⁹.† qa pœna legalis põt peti vna cũ principali, vt ibi, secus ĩ alia pœna, vt plene ꝑ gl.fi.& ibi ꝑ Bar.infra de eo, ꝙ cer.lo.itẽ nõ minus est à ꝓmissione pœnę adiectæ ĩ stipłone de iudicio sisti separatus ꝯtract⁹ sortis q̃ sit actio suꝑ sorte.Et ideo trãsactio facta suꝑ cõtractu sortis inducit remissionẽ pœnæ.ergo eadẽ rõne idẽ esse debet, qñ est transactũ super actione cõpetẽte ad sortẽ.itẽ contra Bal.facit illud ꝙ no.Bar.in l.Aurelio.in.§.caius. 4 in vj.q.infra de lib.leg. † vbi dicit, ꝙ si est vna cã particularis ĩ qua etiã sint aliquæ causæ accessorię, facta liberatione à principali, vr̃ facta ab accessorijs, licet de eis nihil sit dictũ alle.l.si cũ tibi cũ ibi no.C.de iudi.& sir̃ intelligit facta liberatio ab oĩbus cõnexis ſm gl.valde no.in c.accusat⁹.in ver.iudicari. de hęr.in vj.& no Ang.& Imo.in l.qui Romę.§.duo fratres.de ver.obl.& in materia huius l. etiã vide no.in l.in executione §.pe.infra de ver.obl.& ꝑ Ang.in l. si insulã.& ibi per Imo.in vlt.char.in ver.vlt.restat.eo.ti.& per Bar. 5 in l.fi.infra de eo, ꝙ cer.lo.¶ † Secundo no.ꝙ q̃ reseruat sibi petitionẽ pœnę, nõ præiudicat sibi transigẽdo suꝑ sorte.& istud facit 6 ſm Bal.† ꝙ si emphyteuta cecidit à iure suo nõ soluendo canonẽ, & dñs postea recipiat ab eo pensionẽ protestando, ꝙ nõ intendit sibi præiudicare in pœna priuationis, ꝓtestatio talis releuat eum, & ita ſm eum tenet Spe.in tit.de Emphy.§.nunc aliqua.vers.xxv. adde gl.in c.potuit.de loc.q̃ hoc expresse dicit per istũ text.& ibi de hoc plene ꝑ doc.& ꝑ Bart.& doc.in l.ij.C.de iu.emphy.& per Iac.de Bel.in c.j.quo tẽpore miles.in vsi.feu.& sing.per Bald.in l.si fundus.§.eleganter.in lec.antiqua.de l.cõmiss.per illum tex.

SVMMARIVM.

1 *Qui non facit ꝙ promisit, incidit in pœnam mero iure.*
2 *Citatus ad vnum tribunal, excusatur si non comparet coram alio.*
3 *Citatus licet sit impeditus cõparere absq; culpa sua, tamen censetur cõtumax.*

§.Si quis municipalis.

¶ Impedit⁹ impedimento probabili, & necessa- 1 rio excusat̃ à pœna ope exceptionis.hoc dicit.¶ † No.ꝙ licet quis nõ fuerit in dolo, vel culpa, nihilominus, si nõ facit id qđ promisit incidit ĩ pœnã mero iure, licet de æquitate obstet exceptio. sed in cõtrariũ.l.quod nõ obstet exceptio vr̃ tex.in l.ad diẽ.cũ ibi not.ꝑ gl.infra de verb.obl.ſm Pau.de Ca.hic, qui rñdet, qđ hic in obligationibus faciendi, ibi in obligationibus dandi. adde quod hæc fuit responsio Dyn.& Bar.in l.continuus.§.illud.in vlt.col.infra de verb.ob.& rõnẽ diuersitatis collige ex ibi no.ꝑ eos. & idẽ no.Bal. a infra.§.ꝓxi.in lec.anti.¶ † Secundo no.ꝙ vocatus ad vnũ tribunal a excusat̃ ᵃ si nõ cõpareat corã alio.ꝙ limita, & declara, vt limitatur, & declarat̃ per Gui.de Cu.Iac.Bu.Bal.& Ang.hic, per Spe.in tit. de cita.§.j.ver.itẽ ꝙ vocatus per ea.in c.cũ parati.de ap.per Bar.in l.ij.§.fi.infra de cust.reo.per Bal.in l.senatus.C.qui acc.per Ang.in 3 l.cõtra pupillũ.§.j.vbi est tex.in prin.j.de re iu.¶ † Item ꝑ istũ text. dicit Ang.proban, ꝙ licet citatus impeditus sit cõparere absq; culpa sua, tñ censetur ꝯtumax.patet, quia mero iure cõmittit̃ pœna, vt hic.& ideo dicit ipse, ꝙ talis cõtumax est cõdemnand⁹ in expensis, & dicit hoc velle gl.in c.venerabilib.§.idẽ est.in ver.captus.de sen.excõ.in vj.sed Ful.hic in aliquib⁹ lec.& ẽt Pau.de Ca.hic tenẽt cõtrariũ, qa si hic ope exceptionis cõsequit̃ ne cõdemnet̃ ĩ pœna cõuentionali, multomagis dẽt cõseq. ne cõdẽnationẽ expensarũ patiat̃ q̃ est pœna legalis. & minus agit̃ cũ l.q̃ eũ hoĩe l.celsus.in prin.& ibi no.ff.de arbi.& nõ ob.gl p̃alle.qa illa dicit potius ꝯnũ quoad impedimentũ de quo loquit̃ iste text.licet dicat aliud esse, qñ esset impedimentũ ꝓcedens à priuato, vt.j.eo.§.ii.cum l.seq.

ADDITIO.

a ¶ Excusatur. Inquã tñ d.Ias.hic dicit, ꝙ coram maiore comparere tenetur. Adde, ꝙ voluit Lud.Rom.consi.xlvij.vbi ponit cui potius parere debet, qui est cõfœderatus Regi Anglię & Regi Francię, si ab ambobus est requisitus.

SVMMARIVM.

1 *Infirmitas excusat à comparendo.*
2 *Citatus ad locum pestiferum, comparere non tenetur.*
3 *Infirmitas propria vel suorum excusat citatum à comparendo.*
4 *Impeditus comparere, an & quando teneatur mittere procuratorem.*
5 *Comparere personaliter, an & quando quis possit cogi.*
6 *Impedimentum dubium interpretatur perpetuum.*
7 *Impeditus impedimẽto necessario, & visso, no tenetur mittere procuratorem.*

8 *Cauſa ardue quae dicantur.*
9 *Procurator mittendus eſt vbi dilatio eſt periculum allatura.*
10 *Procuratorem tenetur mittere impeditus impedimento in longum duraturo.*
11 *Comparere per procuratorem an, & quando quis poſſit.*
12 *Impedimentum probabile excuſat à comparendo.*
13 *Bannitus ſi citatur, an teneatur mittere procuratorem.*
14 *Citatus cui non eſt locus tutus, an teneatur ſaltem mittere procuratorem.*
15 *Citatus comparere perſonaliter tenetur mittere procuratorem ſi commode inueniri poteſt, & ſit impeditus.*

§.Si quis iudicio.

¶ Impeditus valetudine mala, vel caſu fortuito in iudicio ſiſtere ſ̃m ſuã promiſſionẽ,culpa tñ eius non interueniente,iuuat̃ exceptione,& differt̃ iudiciũ donec ceſſet impedimẽtũ.h.d.¶ † In tex. ibi,valetudine no.ibi,ꝙ infirmitas excuſat à cõparendo, ꝙ eſt verum,nedũ in infirmitate ꝓpria, ſed ẽt ĩ infirmitate ſuorũ,vt.xxiij. diſt.cõis.& ibi gl.q̃ ẽt dicit, ꝙ † ob peſtẽ in loco excuſat̃ qs à cõparendo. de quo in c.ad ſupplicationẽ.cũ gl.j.de renun.& ĩ l.de ætate.ad treb.ꝙ tñ intellige,& lita vt ſin. ꝑ Ioã.An.& alios in c.cũ dilecti.de do.& cõtu.niſi in loco illo adhuc magiſtratus cõiter ius redderent,& ꝑꝑ peſtẽ ferie indictæ nõ eſſent. de quo dic,vt ibi,& hic no.pro declaratione,& ampliatiõe huius l.& l.queſitũ. de re iudi. cũ alijs.ſ̃.alle. † & ea,q̃ dñt hic de impedimẽto infirmitatis, haberent etiã locũ,vbi quis ꝑꝑ paupertatẽ [a] nõ potuiſſet venire,vt no. Inn.in c.ex rõne.de ap.bene facit l.ſi ꝓcuratorẽ.§.ſi ignorantes.ff. mand.& no.Bal.in.§.ꝓxi.& in l.fi.C.de cõdi.inſer.ꝑ Ant.de Bu.& Abb.in c.olim.el.ij.de teſt.ſpo.& Hoſti.ĩ c.cũ dilecti.de do.& ꝯtu. & ibi ꝑ d.Abb.de hoc ẽt habere ĩ l.inuitus.C.de ꝓcu.ĩ c.nõ iuſte. eo.ti.de ꝓcu.¶ In tex.ibi, eſſe diffiſum gl.exponit.i.differendũ.ſ. à iudice,& pœna,q̃a ſi ipſo iure facta eſſet ꝓrogatio diei,non deberet ipſo iure cõmitti pœna ſ̃m Bal. Ang.& Mod vt ꝓbat̃ in l.cũ ſtipulatus ſim mihi à ꝓculo.j.de ver.ob.tex.aũt hic vult pœnã cõmitti ipſo iure,ſed obſtare exceptionẽ,ergo ipſo iure non fuit facta ꝓrogatio.¶ † In gl.in ver.adiuuat̃.in fi.an,& qñ quis teneatur mittere ꝓcuratorẽ ſi impedit᷑ eſt ꝑ ſe cõparere, dic vt ꝑ Bart.hic, & in l.j.de diuer.& tem.p̃ſcri.cũ addi.q̃ colligent̃ ex j.dicendis, & de materia etiã vide ꝑ gl.& doc.in l.interdũ.j.de iu.& ꝑ gl.in c.j.in gl.fi.in tit.quo tp̃e miles.in vſi.feu & ibi ꝑ Bal.in vlt.col.quæ gl.nõ decidit an impeditus teneat̃ mittere ꝓcu.ad actus iudiciales, ſed habes tex.in l.cõtinuus.§.cũ ita.de ver.ob.dũ tex.dicit,vel qm̃ per aliũ &c.& ibi no.Pau.de Ca.& ꝙ habet̃ in l.j.ad fi.princ.de procu. vbi intelligit hoc eſſe verũ niſi negotiũ eſſet arduũ . alle.d.l.idẽq̃;. Et de materia ẽt vide ꝑ gl.& Arch.v.q.iij.ſi ęgrotãs. & ꝑ gl.& Bar. in l.fi.de i inte.reſti.& ibi tenet Bar.in l.fi.de i inte.reſti.& ibi tenet Bar.ꝙ ĩ caſib.in q̃b.qs nõ tenet̃ mittere ꝓcu.nõ excuſabit̃ ſi cã ad quem eſt citatus,erat cepta anteq̃ ſuperueniret impedimentũ,vt ꝓbat̃ in l.eundẽ.§.j.j.de leg.ꝙ intellige verũ ſi impedimentũ erat longo tp̃e duraturũ.ſecus ſi modico. ita dicit Cy.& Ang.in l.eum antiquitas.ꝑ illũ text.C.de teſta.& ar.l.ſi longius.j.de iudi.& eſt de mẽte Bar.in l.j.de diuer.& temp.p̃ſcr.& exp̃ſſius Bal.in l.ab eo.& in l.pen.C.q̃uo,& qñ iu.dicit no.Bal.in d.l.ab eo ꝙ tex.in d.l.eundẽ.§.j.habet locũ nedũ ſi cã cepta erat ante impedimentũ, ſed ẽt ſi p̃parata erat moueri,& iſte ſciebat, vt ibi ꝑ eũ.vide ẽt in mã gl. reputatã ſin.in l.ſi qs inſtituat̃ hęs. in.§.fi.ĩ ver.egritudine.j.de hę. inſt.q̃ dicit ꝙ in caſib.in q̃b.impeditus tenet̃ mittere ꝓcu.illud ſaltẽ quo ad bt.cõte.& quo ad ſententiã audiendã quaſi dĩi ſunt act᷑ magis ponderoſi.ita vult d.la gl.referẽdo opi.Io.& illã gl.ſimpliciter ſequit̃ Pau.de Ca.hic, ſed ab illa gl.vr̃ diſcedere Bal.& Ang. hic, & exp̃ſſius Ang.& Imo.ĩ d.l.queſitũ j.de re iud.ad fi.q̃a ĩure nõ probat̃,& ita ẽt dñt ĩ d.l.ſi qs inſtituat̃.& dicit ẽt ibi Ang.ꝙ vbi cunq; qs citat̃ vt cõpareat ꝑſonaliter,ibi nunq̃ tenet̃ mittere procuratorẽ licet ſit impedit᷑ ꝑſonaliter cõparere.& de hoc dicit eſſe tex.hic in prin.† nõ tñ ſemꝑ põt citare iudex quẽ vt ꝑſonalr̃ [b] cõpareat.ſed ſolũ in caſib.de q̃b.in c.j.de iud.li.vj.& in l.fi.C.de procur.de materia ẽt vide Cy.in l.j.C.de reib.mili.vbi ponit fere oĩa q̃ ponit Bar.hic, & ibi declarat qñ ſubeſſe dicat̃ illud lõgũ impedimentũ de quo loquit̃ Bart.hic,& dicit ꝙ erit arbitrio iudicis.ar. l.j.j.de iu.deli.p̃ſupponit tñ ꝙ impedimentũ q̃nq̃ȝ tũ dicat̃ longum, † vbi aũt eſſet dubiũ ꝙ impedimentũ , eſſet futurũ longum ſeu ꝑpetuũ an vero breue tũc dixit ſin.Imo.ĩ d.l.queſitũ,& ꝙ impedimentũ dubiũ interpretabit̃ ꝑpetuũ.arg.l.ſufficit.j.de condi. in deb.& ꝙ no.gl.in cle.ij.de reſcri.& gl.in c.fi.de reſcri.in vj.bñ facit ꝙ no.Bar.in l.de pupillo.§.ſi qs ipſi prętori.in iij.q.j.de no.ope. nũ.de materia iſta habet̃ ẽt in c.querelã.de ꝓcu.† & ibi habes ꝙ ĩ cauſis arduis excuſat̃ impeditus ſi nõ miſit ꝓcuratorem.& ſubdit ibi Imo.ſing.ꝙ illud ꝙ cõiter dr̃ ꝑ Bar.& alios.ſ.ꝙ reus impeditus impedimẽto iuſto, & neceſſario nõ tenet̃ mittere ꝓcuratorẽ per iſtum tex.& l.queſitum.de re iudi.cũ ibi no.debet intelligi in cauſis arduis. ſecus in leuib.per tex.in d.c.querelã.a ꝯrio ſenſu.& iſta eſſet magna limita.ad iſtũ tex.ad fi.& d.l.queſitũ.cũ gl.ſed dico, ꝙ iſta limita.nõ vr̃ vera ꝑ iſtũ tex.& d.l.queſitũ. cũ gl.ante pe.q̃ indiſtincte loquit̃,aliàs aũt ſequeret̃ , ꝙ nulla eſſet differẽtia inter impeditũ impedimẽto neceſſa.& ꝓbabili,& illũ q̃ nullatenus impeditus eſſet,vel eſſet impedit᷑ ex iniuſta cã, qui tenet̃ mittere ꝓcu. vt l.papi.alle.in gl.& l.fi.C.de ꝓcu.& ẽt dictã limi.tenet expreſſe Ant.de Bu.in c.cũ dilecti.de do.& contu.& Bal.in d.l.ab eo.ꝑ iſtũ text.& ita ẽt tenet ipſemet Imo ĩ d.l.q̃ſitũ.& potes rñdere ad d.c. quęrelã.ꝙ ibi non debet ſumi arg.à ꝯrio ſenſu,ne reſultet prauus intellectus,& cõtrarius huic l.vt no.gl.in c.j.in ver.ꝑmittimus . de æta.& quali.in vj.& in l.ij.C.de ꝯdi.inſer.& ẽt põt rñderi, ꝙ tex.in d.c.quęrelã.ꝓbat ꝙ ẽt in cauſis ceptis ante impedimentũ nõ tenetur qs mittere ꝓcuratorẽ ſi cauſa eſt ardua, vt eſt text.ibi ſing.ſ̃m Imo.in d.l.q̃ſitũ. & ita limi.tex.in d.l.eundẽ.§.j.vel dicas,ꝙ ĩ cauſis nõ arduis diſtinguit̃ an impedimentũ ſit modico vel lõgo tp̃e duraturũ.vt hic ꝑ Bar.ſed in arduis nõ attẽdit̃ illa diſt.d.c.quęrelã & iſtud magis placet. de materia ẽt habete in c.cupiẽtes.§.ꝙ ſi ꝑ.xx. cũ gl.in verſi.ꝓcu.de elec.in vj.vbi habes, ꝙ licet cã electionis ſit cã ardua,tñ impeditus tenet̃ mittere ꝓcu.& in hoc põt eſſe rõ,q̃a requirit celeritatẽ ne eccleſia diu paſtore vacet.& ita põt intelligi tex.in d.c.cũ dilecti,& ſ̃m aliũ intellectũ ibi eſt ſpeciale in Papa q̃ ſi citat aliquẽ ĩ cauſis ẽt arduis,vt cõpareat ꝑ ſe,vel ꝑ procuratorẽ nõ excuſat̃ impedit᷑,niſi mittat ꝓcuratorẽ.¶ † Et quæ dicant̃ cauſæ ardue,vide ꝑ Io.An.in d.c.quęrelã.& Arch.in d.c.ſi qs ęgrotãs. & de materia ẽt vide ꝑ Guid.de Suza.in l.fi.C.de ꝓcu.& ꝑ Spec. in ti.de ꝓcu.§.ij.ad fi.& ibi dicit Spe.ꝙ vbi dilatio periculũ allatura eſſet, † tũc tenet̃ mittere ꝓcu.alleg.d.l.ſi qs inſtituat̃.& idem vr̃ tenere hic Bal.in lec.anti.& Ang.hic alle.in arg.l.ſenatus.ſ̃.de off. p̃ſi.iuncto eo,ꝙ no.Bar.hic dũ alle.l.ij.j.de ſe.¶ † Itẽ aduerte,quia Bar.& doc.vñt velle,ꝙ ſi impedimentũ rei ſit longo tp̃e duraturũ ẽt ſi ſuperueniat tale impedimẽtũ ante litẽ motã,tũc teneat̃ mittere ꝓcu.arg l.ſi longius,& l.pe.ad fi.infra de vac.mu.ſed ipſemet Bar.in l.j.de diuer.& tẽp.p̃ſcri.vr̃ tenere ꝯñũ ſ̃m Io.de Imo.in d.l. quęſitũ.niſi ſ̃m Imo.dicamus, ꝙ verba Bart.in d.l.j.intelligant̃ qñ erat nõ breui tp̃e duraturũ,non tñ erat duraturũ longo tp̃e.& in hoc pũcto Cy.in d.l.j.de reib.mili.& Spe.in loco ſ̃al.& doc.cõiter ĩ locis.ſ̃.alle.tenẽt opi.quã tenet Bar.hic,ſed magis placet dicere, ꝙ Bar.in d.l.j.limitat ea,q̃ ipſe hic dicit niſi impedimentũ veniſſet ante litẽ motã,q̃a tunc non tenet̃ mittere ꝓcu.ꝑ d.l.eundẽ.ꝙ ſub dubio forte intelligit Io.de Imo.in d.c.cũ dilecti . eſſe verũ quãtũ ad hoc vt ꝓbato impedimẽto debeat reſtitui ĩ inte.aduerſus proceſſum,tñ quoad validitatẽ ꝓceſſus dicedũ eſt, ꝙ valebit ꝓceſſus ſi nõ miſit ꝓcuratorẽ.ar.l.j.C.ex quib.cau.ma.niſi requireret̃ vera cõtumacia iuxta id ꝙ legi.& no.in l.ſi finita.§.ſi forte.ff de dã.inſe. pro quo vide gl.ĩ d.l.eundẽ.§.j.intelligo tñ dũ ipſe dicit ꝓceſſum valere.ſ.ſi iudex ignorabat impedimentũ. ſecus ſi ſciebat per id ꝙ legi.& no.ĩ d.l.q̃ſitũ.& ꝑ Bar.hic,& requirit̃ ꝙ iudex ſciat,vt iudex nõ vt priuatus,vt hic ꝑ Bal.¶ † Vltimo dicit ẽt Bal.hoc in lec.anti. & Ang.& Pau.de Ca.hic ꝙ ſi in citatione expreſſe dicat̃ , ꝙ cõpareat ꝑ ſe,vel ꝑ ꝓcuratorẽ,tũc ſi eſt impeditus,tenet̃ mittere ꝓcu. ob naturã alternatiue.ar.l.ſtichũ aut pamphilũ.in prin.iſra de ſol. & iſtud idẽ tenet Arch.in d.c.ſi qs ęgrotãs. alle.d.c.cũ dilecti.vt refert Imo.ĩ d.l.q̃ſitũ.ſed Imo.ibi hoc reprehẽdit, q̃a paria ſunt quẽ citari,vt cõpareat per ſe,vel ꝑ ꝓcuratorẽ,hoc expreſſo ,vel citare quẽ ſimpl̃r,vt cõpareat,quia tacite ineſt,vel ꝑ ſe,vel ꝑ ꝓcu.l.fi.C. de ꝓcu.& l.j.§.vſus.ff.de ꝓcu.ergo expreſſio ei᷑ ꝙ tacite ineſt nihil operat̃ l.iij.j.de leg.j.& ita vr̃ eſſe de mẽte Bar.& doc.ſ̃m eũ, q̃ tradũt aliã doct.nõ facta diſtinctione an ſit dcm̃ cõpareas ꝑ te vel ꝑ ꝓcu.& iſtud magis placet, & facit tex.ĩ d.c.cũ dilecti.ꝑ arg.à ſp̃ali, & hic vr̃ tenere ibi Ant.de But.Et vltra p̃dicta vide de mã ꝑ Pau. de Leaza.in cõmẽ.c.finẽ litib.de do.& ꝯtu.¶ † Quid de carcerato dixi in l.ij.ſ̃.de i ius vo.&c.nã pẽdet ab his, q̃ dixi.ſ.ſ.an dicat̃ iniſ e dimentũ ꝓbabile excuſans a cõparẽdo, & tãgit in ſpẽ Bal.in d.l.j. in prin.j.de ꝓcu.¶ † Quid de expulſis de ciui.an teneant̃ mittere ꝓcu.vide ꝑ Bar.in d.l.fi.j.de in inte.reſti.& ꝑ Ang.in ſra ea.l.§.ꝙ diximus, & ibi Bal.in lec.anti.& ꝑ Ang.in ſua diſp.inci.bonotu.in.iij. &.iiij.q.prin.per Bal.in ti.de pa.cõſti.in ver.ſnia quoq; ꝑ Im.in l. recuſare.§.ſi qs alio ad treb.& ibi gñalr̃ tangunt † an qñ locus nõ eſt tut᷑ [c] citato,tenet̃ ſaltẽ cõparere ꝑ ꝓcu.de quo ẽt ꝑ doc.in c.ex parte.

ADDITIONES.

a ¶ Paupertatẽ . Facit,ꝙ volunt Ro.ſin.ſins.ſo.xv.ꝙ priuilegio l.ad egregias gaudet pauper nobilis qui propter verecundiam non exit domum.

b ¶ Perſonaliter . De hoc per d.Fely.in c.accedens . vt lite non conteſt.per Cal.de conſi.v.de procu.

c ¶ Tutus.De hoc late per Ol.conſi.xlij.ibi quid ſi locus non eſt tutus,quia timet familiares alicuius potentis,qui ſtant per illud iter quo citatus iturus eſt.& quid ſi talis eſt citatus ab Imperatore . quid autẽ de citato à Papa perſonaliter. vide per eundẽ Old.conſi.ccxcviij.& dicũt do.dero.deci.xlii.de dolo & cõtu.in nouis,ꝙ guerre gñales in patria nõ excuſant citatũ cum põt venire cũ literis ſaluconductu.

15 parte.el.j.de ap.† adde ꝙ in casib.in qb.qs tenebaẽ mittere ꝓcu. si impedit᷑erat ꝑ se cõparere, oportet, ad hoc vt redarguaẽ ei᷑ culpa, ꝙ ꝓbeẽ ꝙ cõmode nõ poneret i loco illo iuenire ꝓcu.idoneũ ꝑ l.idemq; ibi ant facilis.j.ꝑ so ꝙ intellige, vt ꝑ Bar.ibi cum quo cõcordat Ang.hic, & in d.l.si qs instituaẽ.¶ Vlnmo ꝯ istum text. posset opponi de l.si eum.in prin.j.eo.solue, vt ibi per Bart.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier grauida non tenetur personaliter comparere, nec potest torqueri etiam durante partu.*
2 *Mulier habet tempus .xl.dierum ad iacendum in partu.*

1 §.Si non propter. Satis est summatus iste.§.ꝑ summariũ ꝑcedentis.§.¶ †In tex.ibi, sed qa grauida, &c.sed vr̃ ꝙ ẽt si ñ fuisset grauida debuisset habere exceptionẽ, qm̃ nõ tenetur mulier ad iudicium ꝑ se cõparere c.ij.de iudi.li.vj.potes rñdere ꝙ.iis doc.nõ rñdeãt, ꝙ verũ est ꝙ inuita non põt trahi ad iudiciũ. sed hic iõ poterat trahi, qm̃ spõte à principio ꝓmiserat in iudicio sistere ꝑsonalr̃, vt.s.§.pxi.vel põt intelligi qñ princeps delegauit cãm cũ ptãte trahẽdi ipsam mulierẽ ꝑsonalr̃ ad iudiciũ, vt dixit gl.in d.c.ij.in ver.literariũ.¶ In text.
2 ibi, si tñ decubuent &c.Not.† ꝙ idẽ fauor q ꝑstatur grauide, ꝑstaẽ ẽt mulieri decũbẽti post partũ, & sic facit ꝙ sicut mulier grauida torqueri nõ põt, vt in l.ꝑgnãtis.j.de pe.na nec dũ post partũ decũbit, & ꝑ istũ tex.Bar.hoc voluit in d.l.ꝑgnãtis.& ibi ẽr gl.alle.istũ
3 tex.& ponit ibi gl.† ꝙ istud tp̃s decũbendi est.xl.dierũ.& cũ Bar. in d.l.ꝑgnãtis.cõco.ẽt Bal.in l.Imperator.la.ij.s.de sta.ho.¶ In gl. in verbo grauida ibi.§.fi.ibi porro &c.solue ꝙ ibi puniẽ vitiũ naturale pœnis q̃ à l.imponunẽ ꝓ delicto. ad ꝙ ordinabaẽ directo illud vitiũ nãle ꝑpetratũ. sed hic nõ tractaẽ de pœna à l.imposita ob aliquod delictũ ad ꝙ directo sit ordinatũ illud vitiũ nãle, sed solũ tractaẽ de pœna q̃ imponiẽ solũ ex eo ꝙ non sistit in iudicio.

S V M M A R I V M.

1 *Impedimentum & casus fortuitus quomodo probetur.*
2 *Probatio impedimenti an sit arbitraria.*
3 *Impedimentum non est nisi semel probandum per iuramentum.*
4 *Periturus non potest probare impedimentum per iuramentum.*
5 *Impedimentum ꝙ probatur per iuramentum, debet deferri per iudicem.*
6 *Impeditus comparere vi fluminis, debet probare ꝙ eo tempore recessit.*
7 *Impeditus debet protestari ꝙ per ipsum non stat quominus vadat.*

§.Quod diximus. ¶ Impeditus tẽpestate ille intelligiẽ q est impeditus maritima, vel terrestri, & imputaẽ ei q nimis se arctauit, & ideo si casus fortuitus ei cõtingit nõ ascribiẽ casui, sed culpe.h.d.vsq; ad §.simili mõ.¶ In tex.ibi se arctauerit.dic ꝙ ille dr̃ se arctasse q ꝯfisus est se posse i itinere vti diplomate.i.excedere metã itineris limitatã iuxta l.j.s.eo.secus si adhuc supererat sufficiẽs dieta punctualiter, & casus superuenit, vt est gl.no in c.cupiẽtes.§.cẽterũ in ver.viij. dies.de elect.in vj.& sequiẽ Ang.hic cui adde Io.An.in rña impu tari i mercu.vbi ĩ pulchra.q.vr̃ idẽ decidere.ꝑ hoc adducit, q a nõ vr̃ qs diuinare casum l.si putator.ad fi.j.ad l.aq l.& no.in c.j.in gl. fi.de ser.nõ ordi.& iõ dixit gl.in auc.de triẽ.& semis.§.illud.in ver. angustatis.ꝙ non dr̃ se arctasse ille cui superuenit casus mortis, nec imputaẽ si de eo nõ cogitauit.& ꝑ illa patet ꝙ nõ bñ locutus est Pau.de Ca.hic dicẽs ꝙ si q.s citatus fuit vt sisteret hinc ad mẽsem cũ distaret à loco iudicij ꝑ centũ miliaria, & sic poterat venire intra.v.dies l.j.s.eo.ipse aũt se arctauit vsq; ad.v.dies vltimos, & cũ esset i itinere, vi fluminis vel aquarũ inundatione fuit impeditus i termino cõparere, dr̃ se culpabiliter arctasse, eo qa debuerit cogitare hũc casum euenire posse, & ideo debuerit ꝑ aliquot dies ante arripere iter. q Pau.de Ca.ita intelligit istũ tex.sed non bñ ꝑ ꝑdicta.bñ facit no.ꝑ Bal.in l.j.in ver.ij.pone, &c.C.de dila. ¶ In gl.in ver.angustie. ibi secus in legatis, &c.hæc vera vt ꝑ Bar.
1 in d.l.si mihi.¶ †Extra gl.quęrũt hic doc.qualiter probeẽ impedimentũ, & casus fortuitus.dic, vt hic ꝑ eos, & maxime ꝑ Ang.de quo vide ꝑ Bar.in l.quęsitũ. & ꝑ Ioã.de Imo.plenius.j.de re iudi. & cũ Bar.ibi, trãseunt d.Ant.& Imo.in c.quęrelã.de ꝓcu.& habeẽ ẽt de hoc ꝑ Bar.ĩ l.ꝯtumacia.§.fi.de re iud.& ĩ l.si qs.C.de naufr. li.xj.plenius ꝑ Bar.in consi.inci.ex facto ꝓponiẽ, ꝙ ex causa, &c.in extraua.ad repri.in ver.summarie.& ꝑ gl.iiij.q.v.c.qsqs.ꝑ Azo.in summa.C.de dila.ꝑ Spe.in ti.de dila.§.fi.ver.in summa. & ꝑ Spe. in loco hic allegato.ꝑ Bart.& ꝑ Archi.& Io.An.in c.j.de dolo, & cõtu.in vj.& ꝑ Io.An.in addi.Spe.in ti.de app.§.nunc br̃.sũp ver. q d ergo.& ꝑ Cy.& Bal.in l.fi.C.de fide inst.ꝑ illũ text.cum gl.in vers.sacramentũ.& ꝑ d.Ant.in c.ex rõne.de dila.ꝑ Bal.in l.q accusare.C.de eden.& ĩ l.j.C.de dila.& ꝑ Ang.in l.fi.de fer.facit ꝙ no. Bar.in l.si qs ex argentarijs.§.pen.j.de eden.& Spe.in ti.de pig.§.j.
2 ver.& no.cũ ver.seq.& est magis cõis cõclusio, † ꝙ ꝑterq̃ in casib. in qb.est expressum qualiter ꝓbandũ sit ꝓbatio sit arbitraria.i.arbitrio iudicis inspecta paruitate, vel grauitate ꝑiudicij, & inspecta qualitate impedimẽti, scilicet, an impedimentũ fuerit in loco longinquo, & solitario vel nõ, & inspecta qualitate ꝑsonæ impeditę, scilicet, an sit ꝑsona bonę famę necne. nã inspectis ꝑdictis iudex debet arbitrari an iuramentũ sit sufficiẽs ꝓbatio.argu.l.nõ oẽs.§. à Barbaris.j.de re mili.& subdit signanter Bal.hic in lec.anti. Ang.
3 & Pet.de Anch.hic post Iac.de Are.† ꝙ pro eodẽ facto vltra q̃ semel non poterit ꝓbari impedimentũ per iuramentũ alle.tex.no. in l.fi.j.de bo.auct.iud.pos.& sequiẽ Rom.in rub.j.de arb.dicẽs ꝙ d.l.fi.est ad hoc sin.tñ Ro.ibi refert, ꝙ Ang.hic dicit, ꝙ nõ auditur vltra q̃ bis ad probandũ impedimentũ per iuramentũ. sed certe Ang.& ꝑdicti doc.hic dñt, ꝙ non audiẽ vltra q semel, & ita ꝓbat tex.in d.l.fi.nam ꝓbatio ꝑ iuramentũ ibi facta nõ fuit nisi semel.s. pro cõsequenda secũda na exhibitione scripturę, & ita ẽt no.Ang.
4 in l.velun.§.hęc vox.j.de eden.& ibi Bal.in lect.anti.† Perdit ẽt priuilegiũ probãdi impedimentũ ꝑ iuramentũ q semel fuit periturus.vt in c.paruuli.xxij.q.vlt.quẽ ad hoc pro no.alleg Ro.in repe.l. admonẽdi.post prin.de iureiu.bene facit tex.in auct.ei q iurat.C. de bo.auct.iud.pos.per quem subtiliter ponderatũ dicit Bal.ibi, in prin.ꝙ ille qui releuatus fuit à satisdatione per iuratoriã cautionẽ perdit illud priuilegiũ semel si præstitit iuratoriã cautionẽ, & fuit
5 periturus. † & sit cautus impeditus, vt nõ iuret, nisi sibi deferatur à iudice, quia alias iuramentũ non releuaret eum ẽm Bart.no.in d.consi.per l.videamus.§.deferre.j.de in litem iuran.& per Io.An. in c.vltra tertiã. de testi.bene facit l.iij.post princ.infra de iureiur.
6 dicit etiã Bar.& Ang.hic, & Bart.in l.pręses.C.de ap.† ꝙ non sufficit probari, ꝙ fuerit vis fluminis, nisi probetur, ꝙ eo tempore tu citatus recesseras de domo, & perueneras ad flumen pro transeundo vt est tex.in l.qui cõmeatus.[a] in prin.de re mili.& non est alibi ẽm Ang.hic Paul.de Ca.cõtrariũ tenet ꝑ l.fi.post prin.j.quis ordo in bo.pos.serue.& respondet ad l.qui cõmeatus, ꝙ ibi ita contigit de facto, quæ responsio est contra illum tex. Vnde teneo opi.primam.nec ob.l.fi.quia ibi à princ.constabat, ꝙ diligentia in petendo bo.pos.nullum effectum acquisitionis parere poterat. ideo nõ imputatur filio non petenti, sed hic a princ.non constabat, quod esset vis fluminis. Ful.etiam hic tenet contra Bar.quia casus subsequens declarat. argum.l.fi.§.j.j.ad l.Rho.de iac.& argu.eorũ quæ no.in l.sed si decesserit.s.qui satisda.cogan.& respõdet ad d.l.qui cõmeatus, ꝙ loquitur in eo, qui deferebat fidem suam in præiudicium publice vtilitatis.quæ responsio dicitur sufficiens, quia illa diligentia in perueniendo ad locum impedimenti de quo ibi nihil in effectu proderat publice vtilitati.vnde in hoc ibi nõ consideratur fauor publicus. & potes respondere ad d.l.fi.§.j.ꝙ ibi illa culpa imponendo in deteriorẽ nauem non tendebat omnino ad submersionẽ mercium. sed in quęstione nostra non arripere iter congruo tempore tendebat omnino ad non cõparendũ, ideo hic difficilius illa maior culpa excusatur, & cum opi.Bar.transit Ant. de But.in c.cum nõ liceat.de prescrip.& d.Abb.in c.ex transmissa. eo.tit.per ea, quæ ibi no.Inno.bene facit tex.in l.sed si per pretorem.§.sed cũ sene. in ver.voluit.ff.quib.ex causis ma.& l.ante pe.
7 cum ibi no.eo.ti.¶ † An tamen requiratur ꝙ impeditus protestetur tp̃e impedimenti, ꝙ per ipsum nõ stat[b] quominus vadat, sed per impedimentũ.Bar.hic dicit, ꝙ cõsuetudo est ꝙ fiat ꝓtestatio, tñ non declarat aliter an sit necessaria. sed de hoc vide per Ioã.de Imo.in c.fi.de appel.& tetigi in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.j. de ope.no.nun.ad ꝙ etiã vide no.per do.Abb.in d.c.ex trãsmissa. & Abb.in c.sciscitatus.in princ.de rescrip.& veritas videtur, ꝙ illa protestatio solũ requiratur ad declarandũ animũ citati pariterq; impediti fuisse cõparere d.§.sed cum sene.in ver.voluerit. Vnde si alio modo q̃ per protestationẽ appareret ita fuisse animũ suũ, satis esset, quia nihil refert quid ex æquipollentibus fiat.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. In l qui cõmeatus.Adde tñ & vide Bar.ibi & in l.de pupillo.§.si quis ipsi pętori.j.de no.ope.nun.& gl.in c.cupiẽtes.§.ꝙ si per.xx.de elec.li.vj.vbi si aliqs teneẽ facere aliqd in termino, nõ excusabiẽ ꝑꝑ impedimentũ, nisi intra terminũ fuerit ꝓtestatus de impedi.& ideo dicit d.An.in c.plerunq; extra de rescr. ꝙ si labaẽ tempus ad appellandũ ꝑꝑ defectũ copie iudicis, ꝙ nisi appellans protestetur de impedimẽto, nõ audieẽ. & idẽ voluit d.An.in c.ex rõne.circa me. extra de ap.& ita dicit im.se de facto obtinuisse in d.§.ꝙ si per.xx.& idẽ voluit Alex.in cõsi.xix.incip.viso ꝓcessu.in.j.vo.& aduerte ad Bar.hic, quia nõ dicit necessariã ꝓtestationẽ, sed solũ qñ est cõsuetudo in aliqb.locis. & ita declaraẽ ꝑ Fran.Are. in cõsi.clxij.& Alex.in cõsi.xlix.adde tñ ꝙ Bar.in d.l.qui cõmeatus.& pa.in c.sciscitatus.& c.plerũq;. de rescr.& in c.trãsmissa extra de ꝑscr.vĩr velle ꝙ requiraẽ protestatio tñ cõtrariã opi ꝙ nõ sit necessaria vĩ verior iuxta Bar.in l.ij.§.dies.j. qñ ap.sit & Bal.in addi.Spe.in ti.de app.lat.vers.itẽ facit pa.in d.c.plerũq;. & in c.trãsmissa.de ꝑscr.Pau.de Ca.cõsi.xxj.inci.in eã desertionis. adde tñ ꝙ protestatio nõ vr̃ necess.qñ impedimentũ est manifestũ ẽm Pau.de Ca.in d.consi.xxj.pro quo facit ꝙ dicit Bar.sicut i cõsi.xxxvj.in ij.vo.vbi qa nõ teneẽ rñdere positionib. manifeste impertinẽtib.ẽt stãte sta.ꝙ oib.& qbuscunq; positionibus pars rñdeat.

b ¶Non stat.De hoc per Fran.de Are.consi.clxiij.vbi & an debeat pro.e.lari quando introducitur appellatio, & iudex non facit copiam sui, de quo etiam ꝑ Ant. de But.consi.xxviij.

SVMMARIVM.

1 *Immunitates non sunt concedende pro curantibus officia, vel dignitates.*
2 *Citatus excusatur, si fuit detentus sine eius culpa.*

§.Simili modo. Succurrit non venienti ad iudiciũ, si fuit à magistratu detentus, & siue ipsius citati dolo. secus si fuit à priuato detẽtus, qa tũc consulitur ei cõtra detinentẽ. h.d. ¶ In tex. ibi, affectauerit, no. ꝙ suffragiũ affectatum non releuat affectantem, ꝙ facit ad no. q ꝗ format Bal. & Ang. ĩ l. si seruus pluriũ. §. si q̃s ante. j. de le. j. vbi videas. Itẽ facit ad no. p Bar. in l. siue aũt. §. si duob. j. de publ. dũ concludit ꝙ non sufficit habere titulum procuratũ ad fi. repellendi agentẽ contra se. ¶ † Itẽ facit ꝙ ꝓcurãtes habere dignitates vel officia nõ gaudeãt immunitatib. q cõceduntur à iure habentib. tales dignitates seu officia, & sic iura quę concedũt immunitates talib. debent intelligi. de illis q.b. à superiore motu proprio ꝯcesse sunt, vt est tex no. ĩn vnã lec. ĩ l. vniuersi. C. de leg. & ibi hoc no. Bar. li. x. dic vt ibi p eũ. ¶ Itẽ facit ad q. de teste, de qua dicam. j. l. proxima. §. illud. ¶ † In gl. in ver. retentis. ibi, iuste teneat. cõtra hoc facit, qa si iuste detinetur à iudice, ergo detẽtus fuit in culpa, & p ꝯns nõ debet habere exceptionẽ, vt. s. ea. l. §. si q̃s tñ. sed respõde ſm Bar. ꝙ culpa ista nõ fuit ordinata ad istũ casum non sistendi, sed ad aliud delictũ ob ꝙ fuit detentus. j. eo. l. iij. in prin. nã inspicit. ꝙ principaliter agit l. verũ. j. de fur. l. si naũt. §. si homo ĩ rõne sui. j. de rei ven. & no. Bar. s. ea. l. §. si non propter. & sic tex. hic in ver. casum. debet intelligi de cã ꝓxima, non remota. Vel ſm Rayn. potes respõdere ꝙ hic intelligitur qñ iuste, & sine culpa & delicto rei detẽtio facta est, puta cã testimonij ꝓhibendi, & ita ſm eum sonat tex. in ver. sine dolo. vtraq; opi. est vera. ¶ In ea. ibi, aliàs ipse tenet &c. Bar. reprehẽdit istã gl. p istũ tex. gñaliter loquentẽ p quẽ ꝓbatur, ꝙ si iudex iniuste puta dolo alterius quẽ retinuit citatũ, habet reus exceptionẽ. vt sonat tex. hic in ver. cęterorũ. pro hoc & melius facit, qa litera hic non facit drãm, an iuste vel iniuste. & idẽ tenet Pet. de bella p. & Pet. de Anc. & Ful. hic, & Cy. ĩ l. si de fundo. C. loc. & Ang. ĩ l. ꝓxima §. illud, qa ſm eos q̃uis detẽtus habeat actionẽ cõtra iudicẽ iniuste detinentẽ, tamen lex vult hoc casu perinde esse ac si nõ haberet, quia potentiorib. pares esse nõ possumus l. iij. in prin. j. de alie. iud. mu. cau. fac. & istam opi. sentit hic gl. in ver. cęterorũ. in prima expositione. tamen Gul. & Bal. hic simpliciter transeunt cũ hac gl.

Vlpianus lib. lxxiiij. LEX III.

1 *Impeditus sistere in iudicio sua culpa, non ordinata ad hoc excusatur.*
2 *Exilium accipi potest pro deportatione & relegatione.*
3 *Fideiussor an sit liberatus liberato principali.*
4 *Promittens duo alternatiue, an liberatione vnius sit liberatus ab alio.*

Sed & si quis. Qui non potuit sistere ex eo, qa post ꝓmissionẽ de sistendo, & anteq̃ esset in mora sistẽdi fuit condẽnatus de crimine capitali, vel de alio ita ꝙ in ciuitate stare nõ poterat, cõtra petitionẽ pœnę habet exceptionẽ quę ꝓdest & fideiussori. h.d. ¶ † No. ꝙ impeditus sistere ob culpã suã, nõ tñ directo ordinatã ad nõ sistendũ habet exceptionẽ, si cõueniat ad pœnã quã si non sisteret promisit, & dictũ fuit. s. proxime. ¶ In tex. ibi, dixerit aliquis &c. hic respõdet tacite obiectioni, nã si erat dãnatus pœna capitali, puta in metallũ, vel deportatus, erat liberat⁹ oĩ obligatione l. vt si debitori deportato. allegata in gl. & ideo videbat frustra queri, an pœna sit cõmissa cõtra eũ, & ꝓpterea rñdet iurisconsultus scite, ꝙ pœna cõmitti nõ possit, est vtile ob fideiussores de iudicio sisti p p ipsum reũ, vt si nõ erat condẽnatus de crimine capitali, sed de alio ob ꝙ ciuitatẽ, & bona non ꝑdebat, licet in ea ciuitate stare nõ posset, vt si fuisset relegatus. quo casu nõ liberabat ab obligationib. cum bona retineret, ſm quod habet in l. j. & l. relega. j. de inter. & releg. & agatur ꝯtra ipsum ad pœnã, & cõpareat procurator, vel defensor suus poterit hanc exceptionẽ opponere, s. ꝙ nõ potuit sistere in loco illo ĩ quo relegatus erat. ¶ † No. ꝙ exiliũ dupl'r accipi põt. s. pro deportatione, & sic ꝓ pœna capitali. Itẽ & pro relegatiõe de quo dic vt le. & no. in l. ij. j. de pub. iudi. ¶ † In gl. in ver. quid ergo. ibi. C. de fideiuss. l. j. & c. ille leges faciũt cõtra istũ tex. nam ibi habet, ꝙ licet status rei fuerit mutat⁹, & extincta sit obligatio in ꝑsona principalis, tñ nõ liberatur fideiussor, cuius ꝯtrariũ dr̃ hic gl. voluit hic respondere, ꝙ ibi in ꝯcub. hic asit sit spẽale in iudicijs, sed ob hoc non reddit ratio specialitatis. ideo melius rñde, vt colligit ex no. p Cy. in l. si defensionis. hic alle. in gl. & p Bal. in l. si decesserit. s. q. satisd. cog. s. ꝙ si p p mutationẽ status cępit cõpetere exceptio reo, distinguat, aut debitũ erat tale ꝙ poterat impleri non obst. mutatione status, & habent locũ d. ll. aut ob mutationẽ status efficit impossibilis ꝑstatio eius ꝙ impeditũ erat, puta sistere in ciuitate in qua stare nõ poterat relegatus deportatus, & tunc nõ habet locũ iste tex.

¶ † Extra gl. õnit hic Bal. in lec. anti. q d si ꝓmisisti sistere Titiũ, aut soluere condẽnationẽ pro eo, & interim Titius ex alia cã antecedenti fuit bannitus, vel relegatus, & sic sum liberatus à primo capite promissionis. s. a sistendo, vt hic, an à secũdo capite promissionis. s. de soluẽdo cõdẽnationẽ sim liberatus, ᵃ & dicit post Odoffr. ꝙ sic, qa facto iudicis videor esse impeditus, ne sistã. alle. in ar. l. status. j. de acq. rer. do. quæ parũ aut nihil facit, & cũ eo simpl'r transit Pet. de Anc. hic. Ang. hic ꝯtrariũ tenuit, qa si non põt impleri vna pars promissionis alternatiue, debet impleri alia l. si stichum aut Pamphilũ. in prin. j. de sol. & limita vt p eũ. & pro ista opi. adduco l. capitis. & ꝙ ibi no. Bar. in pulchra. q. j. de fideiuss. vbi patet, ꝙ non est bona alleg. illa, ꝙ ex snĩa iudicis bannientis videat esse impeditus, adeo ꝙ debeã excusari a solutione cõdẽnationis pecuniarię. Reliqua ĩ materia dicta fuerũt in d. l. si decesserit. & in l. seq. Posset tñ ꝓ opi. Odo. & Bal. adduci tex. in l. sancim⁹. C. de fideiuss. in prin. iuncto ver. nisi intra primã. sed rñde ꝙ ibi nõ fuit ꝓprie obligatio alternatiua, sed fuit ꝓmissio pœnalis. Vñ nõ potuit ibi cõmitti pœna, si añ morã sistẽdi reũ principalẽ, decessit ipse pricipalis, qa pœna nõ potuit cõmitti absq; mora l. ita stipulat⁹. j. de ver. ob. hoc sentit Bal. ĩ d. l. sancimus. dũ dicit, ꝙ ibi ꝓprie nõ fuit oblĩo alternatiua.

ADDITIO.

a ¶ Sim liberatus. Sed quid si promisi aliquem pręsentre, a & ille fugit, & in contumaciam sit damnatus ad mortem, ad quid teneor. vide Rap. cu. consi. xxxij.

SVMMARIVM.

1 *Testis an possit esse vxor in causa mariti sui.*
2 *Testis idoneus an sit qui fuit percussus antequam testificaretur.*

§.Illud sciendum. Si quis fuit citatus vel excusatus ex causa capitali, non est iusta causa in iudicio nõ sistẽdi. secus si detineat in carcere, vel in hostiũ potestate, vel domestico funere impediat. h.d. ¶ In gl. in ver. possit. ibi, vel dic ꝙ est verius &c. istam solutionẽ approbat Bar. & Bal. hic, & Bar. in l. ꝯtia, quia si cõmisit delictũ post ꝓmissionẽ de sistẽdo in culpa fuit, & sic est aliq d & sibi imputet, si nõ põt sistere. Istã sol. reprehendũt Ang. & Ful. Pau de Ca. & Ro. hic, qa diuinat ad istũ tex. qui nõ intẽdit facere differẽtiã nisi inter cõdemnatũ de crimine capitali, & accusatũ tñ, vt ĩ ver. dãnato. Nec ob. rõ. s. alle. quia rñdet, ꝙ illa culpa nõ erat ad hoc ordinata. ideo nõ est in cõsideratione, vt dixi in prin. huius l. & ideo rñdent ipsi prout secũdo mõ respõdet Bar. hic, & bene. ¶ In gl. fi adde gl. in §. sed si filius. in ver. in ea. re. insti. de test. & in l. quicunq;. C. de re milit. li. xij. & q̃ habent p Cy. & Bal. in l. ij. C. de testa. p Bar. & alios in l. qui testamento. §. j. in fi. ff. de testa. & per Bal. & Ang. & Mod. in l. si cum dotẽ. §. si maritus. j. sol. mat. p Can. in c. in literis. de testib. in q̃bus locis † plene tradit an vxor tanq̃ domestica repellatur a testificando pro viro, ᵃ & p Spec. in tit. de test. §. j. ver. sed q d de vxore. & aliq d per gl. in l. pręsenti. §. sane. C. de his qui ad ecclesiã confu. & iiij. q. iij. c. si testes. §. idonei. ¶ † Extra gl. inducit per Bal. hic ad decisionẽ quęstionis de eo, qui testem percussit anteq̃ testificaretur ad hoc vt eum tanq̃ inimicũ repelleret a testimonio, quod per hæc nõ repellatur testis. facit text. in l ij. in fi. s. eo. in verbo, affectauerit. de quo p Dy. in l. filiæ. j. sol mat. per Bar. in l. j. §. cũ q̃s per illũ tex. j. de qõ. per Bal. in authen. si dicat. C. de testib. & in l. ij. §. sed si agant. j. de iudic. & ꝙ no. Ioan. And. in c. fi. de test. & ꝙ no. Bal. in l. Athlete. §. dat remissionẽ. j. de excusationib. tuto dum ponderat gl. ibi, quæ incipit, inimicitia, &c. quã dicit non esse alibi, ad hoc scilicet, ꝙ non refert à qua processerit inimicitia. Bar. tamen aliter dicit in d. §. cũ quis.

ADDITIO.

a ¶ Viro An vxor possit esse testis pro viro, & quando domestici admittantur ad testificandum, vide per Alex. consi. v. j. lib. & consi cxiij. ij. lio & quid de famulo, qui tempore depositionis non erat meus famulus. & inquantũ d. Ias. hic limitat ꝙ domestici non admittuntur in testimonium, nisi quando aliter veritas haberi non potest. adde Lud. Rom. consi. cccxxvj. & consi. lxxvij.

SVMMARIVM.

1 *Renuntiare an quis possit omnibus exceptionibus cõpetentibus, & cõpetituris.*
2 *Renuntiatio generalis facta exceptionibus, vel actionibus iam competentibus, quid operatur.*
3 *Renuntiari non potest iuri de futuro, nisi cum iuramento. 4.*
5 *Renuntiari non potest exceptionibus competentibus in causis criminalibus.*
6 *Renunciatio generalis facta in priuilegijs fori iam competentibus non valet.*
7 *Renuncians exceptioni excommunicationis iam competenti nihil facit.*
8 *Renuncians omnibus casibus fortuitis nihil facit.*
9 *Expressum dicitur ꝙ princeps vel lex vult illud haberi pro expresso.*
10 *Renunciatio facta primo specialiter subiecta postea clausula generali, comprehendit etiam non specificata.*
11 *Generalis expressio tantum operatur quo ad omnia, quantum specialis quo ad specificata.*
12 *Renuncians casui fortuito cõtingenti in mari nõ dicitur sufficiẽter renunciasse.*
13 *Renunciatio generalis qua nõ valet in iudicijs, an valeat in extraiudicialibus.*
14 *Periculum casuum fortuitorũ in se suscipiens obligatur de omnibus casibus.*
15 *Casus fortuitos in se suscipiens, ad quæ [illegible]catur.*

16 *Casus fortuiti periculum an videatur assumere qui recipit rem suo risigo & fortuna.*

17 *Custodiam castri in se suscipiens, an teneatur, si fuit vi raptum.*

18 *Renunciatio generalis in casibus in quibus non valet, confirmatur iuramento.*

19 *Casus fortuitus, & casus improuisus, quid sit.*

§. Quæsitum. Generalis renūciatio casuū fortuitorū, vel exceptionū tinennū ex causis de futuro non valet in iudicijs, sed specialis sic.h.d.¶ 1 † No.q qs nō potest renunciare in genere oib.excep.s.competituris de futuro, sed cōpetentib.de pñti sic, vt in auc.iubem°.C.de iudi.de quo vltimo vide no.p Cy.in l.si quis i cōscribendo.C.de episc.& cle.& Bal.& Sal.in l.pacta nouissima.ad fi.C.de pac.& pro hoc q exceptionib. cōpetentib.de præsenti possit i genere renunciari.Bar.hic allegat tex.in auc.matri & auie.cū gl.in ver.Velleiano.C.qñ mu.tu.offic. fun.potest.& expressius in corpore vñ illa sumit.videlicet vt sine prohi.deb.& credi.mat.&c.§.qa vero.vers.propterea.& in l.fi.C. qñ mu.tu.offi.fun.potest.sed Bal.h.d.q tex.in d.auc.matri cū si.§. alleg.non loquit in exceptionib.cōpetentibus de præsenti, nā exceptio Velleiani de qua hic, nō habet locū antequā mulier obliget. vnde sm eum ratio quare in d.auc.matri & auie.cū si.§.alle.valeat renunciatio i exceptionib.futuris est, qa ibi loquit in renunciatione quæ fit ex dispositione legali ad robur & solennitatē actus seu officij sui, ad q mulier renunciās volebat admitti, vel sm Fulg.qui

a etiā dicit, q Bart.male allegat [a] illa iura.dic q illa iura loquunt in matre q volebat iure sing.admitti ad tutelā, ad quā iure cōi fœminę nō admittunt l.fin.j.de tut.hic aūt nolebat renūciās admitti ad aliq d iure singulari. Itē illa iura loquunt in ea renunciatione quæ fiebat absentib.his q.b.ex ea renunciatione ius quærebat, vnde his non pōt imputari, cur clarius renunciationē nō expresserint,

2 hic sic arg.l.veterib.j.de pac.¶ † Et q d operet renunciatio generalis facta exceptionibus, vel actionibus iam cōpetentib.tradit ple-

3 ne p doct.in l.si de certa.C.de transac.¶ † Itē intellige illum text. qñ renūciatio est facta in iudicio, vel p pactū, secus si renunciatio esset simplex, qa iuri de futuro renunciari nō pōt l.si ita scriptū.§. sub cōditione.de leg.ij.& p Bar.hic,& dixi in l.j.C.de pac.circa q

4 etiā vide qd no.Raph.cu.in l.is qui his. in prin.j.de acq.hær.† vbi signanter voluit iuri de futuro posse renuntiari eum iuramēto.ad

5 q vide q no.Bal.in l.pactū.in ix.q.C.de colla.¶ † Itē illud q dictū est valere renunciationē factā exceptionibus iam cōpetentibus, intellige verū in causis ciuilib.secus in criminalib.qa defensioni tūc renunciari non pōt, vt est gl.sing.in l.pactū inter hęredē.j.de pac.de quo per Bar.& alios in l.custodias.ad fi.j.de pub.iud.& per Ang.hic,& in l.j.post gl.j.de fur.balnearijs.& p Ang.& Sal.i d.auc. iubemus. p Bal.in l.j.C.de pfes.& in l.pe.ad fi.C.de pac.& in l.fi.j. de fer.& in l.cū reis.C.de pœnis.& in l.j.C q. accu.& in l.si accusa-

6 torib.C.de accu.& in l.vt vi.§.de iust.& iur.¶ † Itē fallit in renunciatione generaliter facta in exceptionib.seu priuilegijs fori iam

7 cōpetentib.qa non valet l.j.§ si qs in ius voc.non ie.¶ † Fallit ēt in exceptione excōicationis, vt no.Io.An.in c.pia.de exce.in vj.in no

8 uella.dic vt ibi p eum † ēt si dictū esset in renunciatione q partes volunt haberi p expressis & specificatis oēs casus q accidere possent sm Ang.hic, p istū tex.in ver.spāliter. pro quo addo bo.text.

9 in c.qui ad agendū in prin.de pcu.in vj.† licet sm eū secus esset si talia verba apposita essent i statutis vel rescr.gratiarū motu pprio cōcessis, qa tunc haberet pro expresso id q lex vel princeps in dispositione habente vim legis vult haberi pro expresso, de quo se remittit ad no.p Io.An.in c.cum aliquib.& in c.susceptū.de rescr. lib.vj.sed melius alle.no.p Io.An.in c.j.de exces.plā.in vj.& p quo vltimo.s.in dispōne legis est tex.in l.oēs.in prin.C.de pscr.xxx.an. quē ad h.d.ibi Ang.esse meliorē tex.de corpore iuris & nn.ēt Bal. in ti.de pace cōsta.in ver.libellariū.al.às est in ver.nō obst.& Ang. in l.diui.§.licet.j.de iure codi.p Cy.in l.j.C.qñ impe.inter pup.& vidu.ad fi.cū cōcor.suis de q.b.cōsueuit dici in l.fi.C.si ptra ius vel vti.pu.dic vt ibi.¶ In gl.j.legit ergo duob.modis iste tex.& sm primā lec.fuerūt specificati aliqui casus, & postea fuit subsecuta aliqua clausula generalis de tib.in genere.& tūc nō valet in nō specificatis, vt ēt plenius declarat gl.mag.in ver.itē q d si in iudicijs.j. eo.& sm istā primā lec.verbū, deserta, est casus nominatiui,& determinat verbū exceptio, & sic exponitur verbu deserta.i.omissa specificari.sed sm secundā lec.nulli fuerūt casus specificati & verbū, deserta, est casus ablatiui, & determinat verbū pmissione,& exponit in pmissione deserta.i.in promissione nō seruata.& licet nō solū secunda lect.sed ēt prima cōiter approbet, tñ Bar.de sal. in l.j.C.cōmod.quē refert do.Car.in c.j.extra de cōmo.reprehen-

10 dit primā lec.† qa si in cōtractib.extraiudicialib.facta specificatione aliquorū subdat clausula gñalis, valet renunciatio ēt in nō spe

b cificatis [b] vt no.gl mag.hic in ver.bulgar° aūt &c.& in hoc dla opi. Bul.est cōiter approbata.ergo idē debet esse in iudicijs, qa in iudicijs qua i ptatat l.uj.§.idē scribit.j de pec.,& p h.d.esse text.hic, quia hic primo dr conuentionē generalē nō valere, postea aduersando dr. sed ego puto pūctionē istā ita valere si specialiter causę exceptionū expresse sint.vñ dicit Bar.& Sal.& ēt Ray.ponderādā esse aduersatiuā.j.sed ego puto cōuentionē istā valere &c.& sic loquit tex.de gñali cōuentione de qua p dixerat, Itē ponderat q iuriscōsultus hic rñdet cōdōnaliter si specialiter causę,&c.& sic tex. vult q gñalis cōuentio valeat si aliquę causę exceptionū expresse sint.tñ Imo.in d.c.j.sequit cōmunē opi.quā ēt sequunt alij p istū tex.nec obst.argū q i iudicijs quasi ɔhit, qa potes rñdere, q imo magis fauet iudicijs q cōtractib.vt l.& si post tres.cū ibi no.i gl.fi.j. eo.& p hoc ēt facit ratio drīæ quā.j.subdā,& rñdet ad inductionē quā de isto tex.facit Sal.q casus q cōprehēdunt sub gñali clausula, non dñt spāliter exprimi.& tex.hic requirit q expresse spāliter exprimant.pro hoc adduco qa illa verba posita in tex.l.si spāliter causæ exceptionū expresse sint &c.idē important ac si dictū esset quatenus causæ exceptionū spāliter sint expresse l.stichū q meus erit.de leg.j.& no.Bar.i l.j.in viij.q.j.de iure cod.& fatet ēt do.Car. q tutior est opi.gl.hic.¶ In ead.ibi.l.si seruus seruū.§.inqt lex &c. illa l.nō obst.in aliquo, qa ibi loquit in dispōne legali, quę nulli est captiosa l.Paulus.ifra de pro.stip.hic aūt i dispōne hois q interdū pōt esse captiosa l.cū aquiliana.infra de transa.ideo nō ita sub gñali clausula cōprehēdunt casus oēs, cū ex tali cōprehēsione derogat enā iuri cōi, nā sm ēt ius cōe in illis casib.specialib.nō cōprehēsis cōcedebat exceptio de iure cōi. sed in d.l.si seruus seruū.§.inquit lex.ex tali cōprehēsione sub clausula gñali nō derogabat i aliquo iuri cōi.¶ In gl.in ver.spāliter.ibi, econtra gl.in l.si qs mihi bona.§. iussum.infra de acq.hęre.& in l.si seruitus.ad fi.infra de seru.vrb.

11 pręd.† dicit, q regulariter tñ operat gñalis expressio quo ad oīa, quātū specialis quo ad specificata, vt i iur.hic alle.& vbi cōtrariū reperit, illud est speciale ob aliquā occurrentē rōnē specialitatis. Et in hoc tex.ratio spālitatis est, qa iste tex.loquit in stipulationib° prętorijs & iudicialibus q diiudicant secundū mentē & æquitatē prætoris, qui non patit quē decipi sub inuolucro verborū.& ideo secus est in alijs stipulationibus & cōtractib° in q.bus verba generalia generaliter operant l.si qs fundū.in prin.infra loca.& l.quæ

12 fortuitis.ad fi.C.de pig.ac.& videbitur.infra in gl.¶ † Ex hac rōne inferebat Angelus hic, qd si in stipulationib° prætorijs qs diceret renūcio casui fortuito cōtingēti in mari, nō vr sufficienter renunciasse in oib.casib.cōtingentib.in mari.nā nō dr singulariter exprimere prout requirit p istū tex.cū hac gl.in prin.nā multi casus fortuiti i mari accidere pñt.s.naufragij, rapinę,& similiū.& idē tenet simplr Ful.hic, sed cōtrariū tenet Pau.de Ca.quia enumerare oēs casus, q pñt i mari ɔtingere, esset exprimere singulariter. tex.aūt hic solū requirit qd spāliter exprimat, vñ satis dr exprimi specialiter, si qs assumat casus fortuitos in mari ɔtingētes in se, cū plures sint casus fortuiti extra mare.s.in flumine, terra &c.nam aliud est singulariter loqui, aliud spāliter, aliud gñaliter, sicut est dare speciē, genus, & indiuiduū, vt late p Bart.in l.si qs in prin.rest.in ver. quęro q d si testa.de leg.iij.& in l.fi.C.si cōtra ius.& i l.j.in prin.j.de vulg.& pup.sed veriorē puto opi.Ang.qa hic accipit spāliter, seu gñaliter,& nominatim, vt accipit in l.q in rerū.§.fi.cū gl.parua.in ver.spāliter. infra de leg.j.& dlā ita intelligit Bar.in d.l.j.in.ij.q.de vulg.& pup.& q ita sit, patet.qa in q.buscunq; cōtractib.extraiudicialibus ad hoc vt qs assumendo in se periculū teneat de aliquo casu fortuito, requirit q hoc spāliter exprimat l.j.in ver.spāliter. C.deposi.tñ ad hoc vt quis teneat de casu fortuito, satis est q dicat qd assumit i se periculū casuū fortuitorū, vt in hac gl.in fi.quā doc.sequunt,& dicā sup ea. Ergo dicēdo assumo in me periculū casuū fortuitorū, est spāliter loqui, qa aliàs non obligaret de casu fortuito d.l.j.C.depo.Igit si hic in tex.dictio, spāliter, nō acciperet pro singulr, sequeret q ēt i stipulationib.ptorijs de quib.hic, satis esset q qs diceret, q nō opponeret exceptionē alicui° impedimēti pcedētis à casu fortuito, sicut in contractib.extra iudicialib.cuius cōtrarium volunt gl.& cōiter doct.hic, vt infra proxime referam.

13 ¶ † In ea.ibi, extra qro &c.& i hac.q.an gñalis renūciatio q nō valet in iudicijs, valeat in extraiudicialib.fuerunt hic in gl.tres opi.& quarta opi.colligit ex his quæ dicit gl.in ver.sed q d si &c.& magis cōiter tenet opi.Bal.& ēt vlt.dist.gl posita in d.ver.sed quid si &c. pro qua facit l.j.§ sæpe.ff.depo.& p illū tex.apparet non pcedere distinctionē traditā hic p Nic.de ma.quā hic refert Bar.ɔ quā Bar. alle.l.opus.infra loc.sed melius reprobari pōt, vt dixi d.opi.p d.§ sæpe.facit l.litis.§.si pecuniæ.alle.in gl.Tñ si opin.Nic.de ma.referatur, prout recitat p Bal.hoc, verū est dicere, q cōfundit illa opi. per d.l.

ADDITIONES.

a ¶ Male allegat. Vide Fran.de Are.cons.xxxiij.& cons.lxxxiij.

b ¶ In non specificatis. Vide Are.cōsi.lx.Lu.Ro.cons cclxxv.& cccexcix.& cōsi.xvj. ¶ Tho.D.p. Vide plene per do.Alex.in l.Lucius.in prin.& ibi apostillam.j.de lib. & posth.& Sal.hic.

p d.l.opus.qa ſm eū diſtinguebat Nic.de ma.aut qs ſuſcipit in ſe periculū rei, & tūc pcedat opi.Io.q requirat ſpecialis expreſſio, vt hic, nā hoc eſt cōtra d.l.opus.vbi nō ſuſcipiebat periculū perſone,ſed operis,& tñ nō ſufficit gñalis expſſio.¶ In ea.ibi.§.ſi pecunię.vbi appellatione periculi nō venit caſus fortuitus.¶ In ea.ibi, ſufficiat gñalem ſubijci clauſulā &c.ſecus in ſtipulationib.ptorijs,& iudicialibus,qa clauſula gñalis nil operat,vt hic in lec.& iſta opi.Bul.magis cōiter tenet, p qua facit tex.in c.q ad agendū.de pcur.in vj.Pro quo ēt faciunt ſm Io.An.ea q̄ habent in c.j.de cōmo.qa fortuiti caſus ſunt infiniti.l.ſi.poſt prin.ver.& cum ante.C.de tēp.ap.vñ impoſſibile eſſet aliter puidere quod qs poſſet i ſe aſſumere periculū omniū caſuū,licet Iac.de Are.& Pet.& Cy.dixerint ꝯñū,volētes q ſicut in ſtipulationib ptorijs & iudicialib.nō operat gñalis clauſula,vt hic, ſm primā lect.ita nec in alijs cōtractib.cū in iudicijs ēt quaſi cōtrahat, vt dictū eſt.Sed iſta rō non eſt bona,vt dixi,ſed in aliqb.libris reperit quod Cy.in d.l.ij.C.cōmo.fecit additionē i qua apbat iſtā opi.Bul.cū limitatione quā ponit hic Gui.de cu.& Bat.¶ In ea.ibi, tñ deo ſatis exprimit &c.

14 †No.ergo ex gl.q in ſtipulationib.cōuentionalibus,ſi qs gñaliter dicat quod aſſumit in ſe oēs caſus fortuitos, ſeu periculū omniū caſuum fortuitorū, obligat de oib.caſib.& iſtud ēt ſequunt doc.hic, p l.q̄ fortuitus.ad fi.C.de pig.ac.& probat in l.ſi qs fundū.in prin.j.loc.& no.Bart.i l.Titius.in prin.de lib.& poſthu.vbi ad hoc inducit illū tex.ſecus in ſtipulationib.ptorijs, & iudicialib.p iſtū tex.Nam i eis debet ſpecificari,vt puta de incēdio, ruina,& ſimili.& ita eſt de mente huius gl.in ſua diſtinctione ſm Bal.Ang.&

15 Mod.hic, † & in caſib.in qb.qs aſſumit in ſe gñaliter periculum caſuum fortuitorū, adeo q valeat talis aſſumptio,& renunciatio, vt eſt in cōtractib.extraiudicialib.tunc veniet ēt caſus cōtingens ex natura rei.Caſum & exemplum hēs no.in l.item quęrit.§.itē ſi gēma.cū gl.j.loc.nō tñ veniret caſus fortuitus inconſuet⁹, ſeu nō veriſimilis ſm Bar.hic, q ad hoc alleg.tex.valde no.ad hoc in l.fiſtulas.§.fi.j.de cōtrahen.emp.ſed Bal.Ang.& Fulg.hic dicunt cōtrariū.ſ.q imo ille q ſuſcipit in ſe caſus fortuitos,intelligit ſentire de inſolitis, & ita dnt pbari in l.fiſtulas.§.fi.j.de cōtrahen.emp.Et ſubdit Bal.hic dici poſſe q in d.l.fiſtulas. caſus ſolitus nō erat caſus fortuitus,q.n.niues ſint in hyeme ſi nō ſint immoderate vltra cōſuetudinē, nō dr caſus fortuitus,ſed q̄dā cōtingentia ſm nām.Nimirū ſi de tali caſu nō tenet ille q in ſe ſuſcepit caſum fortuitū vt ibi.Et cū Bal.in omnibus cōcordat Ro.hic, ſed do.Ant.i c.j.de cōmo.tranſit ſimpliciter cū opi.Bar.hic, cū qua ēt cōcordat Ang.in cōſ.clxxiij.inci.in Chriſti nomine pmittendū eſt &c.Io.de Imo.in d.c.j.dicit q in d.l.fiſtulas.eſt text.cōtra Bar.& ſic tenet ꝯ Bar.iñ pro opi.Bar.facit tex.in l.ſeio.§.medico.j.de annu.leg.p quē tex; Bar.ibi expſſe iſtā opi.tenet. Illū text.ēt in propoſito alle.Bal.in l.

a ſalſus.in vlt.col.C.de iur.tñ veriorē puto [a] opi.Bal.Ang.& ſequaciū,p d.l.fiſtulas.& cū eis vr cōcordare Sal.in l.licet.in fi.C.de loca.vbi i hac mā format notabilē & quotidianā q̄ſtionē, quā vide.Nec ob.d.§.medico qa ibi nō poterat referri diſpoſitio ad extraordinariā pſtationē, qa cū talis pſlatio nō eſſet certa,ſeu limitata non poterat diſpoſitio ad eā referri, qa diſpoſitio remanſiſſet incerta,nā vno anno dabat vnū,alio anno dabat aliud,& ſic ſucceſſiue variabat.Preterea cū hēamus proprie in mā tex.ſpecifice loquentē,in d.l.fiſtulas.nō eſt ab illo diſcendū p tex.in d.§.medico.

16 q loquit in mā ſatis remota.† & q.d ſi recepit rē ſuo teſigo, & fortuna,an videat aſſumpſiſſe periculū caſus fortuiti? Vide per Bar.cōcludentē q ſic.l.ſi is q.j.de acq.re.do.& de hac materia ēt vltra pdicta vide p Spe.& Io.An.in tit.de loca.§.iā dicendū.in ver.Azo aūt &c.& p Dy.in regula,ꝯctus.de reg.iur.in vj.& quod no.Ioan.And.in addi.Spe.i tit.de loc.ſup rub.& ibi no.limitat ea q̄ hic no.

17 in gl.ad fi.† nā vult Ioan.An.q ſi aliquis ſuſcepent in ſe tpe guerre cuſtodiā alicuius fortuliij ſuſcipiēdo in ſe periculū videat actū ex qualitate tpis,q teneat ēt ſi auferat p violentiā cui reſiſtere nō poterat,& ſic ſi p caſum fortuitū auferat, vt ibi latius p eū.Circa quod vide q in ſimili no.Bal.in l.ſi ea lege.in ver.ſi dubitat &c.C.de vſu.& in tit.de pace conſtan.in ver.vaſalli.el.ij.& quod no.Bal.hic.Reliqua in hac materia dic vt p Bar.hic, cū quo videntur alij

18 magis cōiter tranſire.¶ † Et poſtremo q̄ſiuit Bat.an in caſib.in qb.iſta gñalis renunciatio nō valet,validet p iuramentū,& decidit q non arg.l.fi.C.de non nu.pec.cū ſi.& cum eo cōiter trāſeunt doc.hic, & i l.j.C.cōmo.& c.j.de cōmo.& Bal.in c.j.de cōtro.feu.apud pares termināda, vbi alle.no.gl.in auc.ſacramēta.C.ſi aduer.ven.ſed Imo.in repet.c.cū contingat.de iureiu.& in d.c.j.de cōmo.tenuit cōtrariū,qa dato,q actus ſit nullus ſine iuramento,tñ ob iu-

b ramentū validat, [b] & ſeruari debet iuramentū, ſi ſeruari pōt ſine interitu ſalutis æternæ, p c.quāuis.de pac.lib.vj.& d.c.cum contingat.& licet ſm eū Ioā.An.in d.c.j.dicat, q renunciatio gñalis non validat p iuramentū,qa nō valet rōne defectus cōſenſus, qui nō ſuppleē p iuramentū d.l.fi.C.de nō nu.pe.in c.queadmodū. & c.pe.cū ibi no.de iureiu.tñ dicit Imol.q iſtud nō eſt verū, qa cōſtat q interuenit cōſenſus eo ipſo qđ apparet eū voluiſſe gñaliter renunciare,& ſic ſaltē in gñe cogitauit de oī caſu, vt no.Bar.& doc.in l.ſub ptextu.la.ij.in prin.C.de tranſac.vbi allegāt l.q iure militari.j.de teſta.mili.& ſic potius renunciatio gñalis ſine iuramento eſt nulla, non ob deficientē cōſenſum,ſed fauore renunciātis,ne ſub inuolucro verborū decipiat.ergo debet validari p iuramētū, vt in ſim.probat in d.c.q̄uis.Puto q opi.Imo.ſit vera, qñ in ſtipulationibus ptorijs, ſeu iudicialibus qs renunciat generaliter caſib⁹ fortuitis,vel ſpecificat aliquos caſus, & poſtea ſubijcitur clauſula generalis,ſuſcipiendo oē periculū, nam tunc ſine iuramento eſt nulla renunciatio, nō rōne defectus cōſenſus, ſed ne ſub inuolucro &c.vt dixi ſup gl.Sed in alijs cōtractib.qñ qs generaliter aſſumit in ſe periculū,cum tunc de ſui natura illa verba, ſeu cōſenſus per huiuſmodi verba declaratus nō cōprehēdat caſum fortuitū, vt hic in gl.mag.ad fi.ita nec etiā cōprehendit interueniente iura-

19 mento,per iura alleg pro prima opi.† Et qa ſępius facta eſt mētio de caſu fortuito,dic q aliud eſt caſus fortuitus, & aliud caſus improuiſus,vt colligit ex l.j.cū gl.fi.C.ad l.Cornel.de ſica.& nō reperit alibi illa differentia ſm Bal.ibi, quē vide.& q.d proprie ſit caſus fortuitus. habes in l.ij.§.ſi eo tpe.j.de admini.rerum ad ciui.pertinent.nam eſt ille,qui humano cōſilio prouideri,& euitari non poteſt,vt ibi,& in d.l.quæ fortuitus. & in c.Ioannes. de homicidio & per Bart.in repet.l.q nerua.in.j.q.ff.depo.ſed caſus improuiſus eſt quando interuenit aliqua culpa, quæ dedit occaſionem caſui qui preter propoſitum euenit, vt legitur & no.in d l.quod nerua.pro ſtatutis loquentibus de delic.cōmiſſ.ex caſu improuiſo.

ADDITIONES.

a ¶ Fran.Cur. Tamen veriorē puto.Vide tamen. Alex.in conſi.xxviij.& duplicatū in conſi.xxxj in ij.vol.qui tenet contrarium.ſ.q nō intelligatur de inſolitis.

b ¶ Fran.Cur. Validatur. De hoc late per eū. Alex conſi.iij.j.lib.per Fran.de Are.conſi.xxxij.ſupra alle.& per eundem Alex in cōſi.xxxj.ſupra alle.q eſt etiam in conſi.xxviij.in.j.volu.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia in facto proprio, an & quando præſumatur.*

2 *Scientia an & quando præſumatur in facto proprio.*

§.Item quæritur. Sauſdatio pſtita per errorē in toto vel in parte nō valet in effectu.ſecus ſi ex certa ſcientia pręſtita ſit, licet præſtari nō debuerit.h.d.¶ In tex.ibi,fideiuſſorib.&c.tex.nihil dicit de principali, qa principalis ſemp tenet ſaltē nuda cautione, ſine fideiuſſore pmittere de iudicio ſiſti,ēt ſi poſſideat imobilia, vt cōcluſum fuit poſt gl in l.ſciendū.in prin.ſ.qui ſatiſd.cog.& ſic quo ad principalē pmiſſio nō erat indebita,ſed ſolū reſpectu fideiuſſoris,quia nō tenebatur principalis cauere cū fideiuſſore.vbi aūt ipſe principalis nō teneret de ſe pmittere, nec dare fideiuſſorē, an tunc nō ſolū fideiuſſori,ſed ēt principalj p errorē promittēti cōpetat exceptio? dic vt in l.j.in prin.j.vt in poſſ.leg.& ibi per Bar.& latius p Bar.in l.ſi patro-

1 nus.j.de do.¶ † In tex.ibi p ignorantiā &c.an in dubio præſumat ignorantia ductus pmiſiſſe? Bar.hic vr dicere,q ſic, & ita probat per iſtū tex.dicentē,q actor iuuat replicatione certe ſciētiæ, ergo ſuā replicationē probare debet. finaliter tñ ſe remittit ad no.p ſe in l.nō fatet.j.de cōfeſ.Bal.hic remittit ad no.p gl.in l.ſi qs delegauerit.j.de noua.vbi habet,q in facto pprio ſcia in dubio pręſumi-

2 tur.[a] ſed in caſu noſtro iſta pmiſſio vr facta circa id q dependebat à facto proprio,ergo &c.Nec obſt.ille tex.qa pōt rñderi,q hic loquit in caſu certo in quo pſupponit ignorātia ſeu ſcientia. tñ verius puto,q eo ipſo q apparet rem aliter ſe habere.i.q ſatiſdās ſatiſdederit,ſeu promiſerit vltra q̄ teneret de iure,vel de cōſuetudine,tūc pſumat p errorē promiſiſſe, p l.de ętate.§.fi.cū gl.ſua.j.de interrog.act.facit l.cū de indebito.i prin.cū gl.in ver.ignorān.j.de pba.& ita eſt de mente Bar.in d.l.nō fatet. dum dicit,q in pparatorijs iudiciorū ſufficit pbare rē aliter ſe habere ad hoc,vt pſumatur error p id qđ habet in d.l.de ætate. & p hoc patet reſponſum ad no.p gl.in d.l.ſi qs delegauerit.quā ēt alle.Bat.in l.nō fatet. qa loquit in extraiudicialib⁹ in qbus diſtinguit,vt p Bart.in d.l.nō fa-

2 tetur.& † ob hoc dicit Bat.q cōiter notarij in inſtrumētis dicūt ta-

b lis ex certa ſciētia, vel ſciens ſe nō teneri [b] promiſit &c.nā ob hæc verba ſemp pſumet ſciētia.& dicit Ang.& expreſſius Fulg.hic, q ad probandū errorē,nō ſufficeret tūc probari rem aliter ſe habere,ſed eſſet neceſſe probare p cōiecturas, quarū aliquas vide per Bar.in d.l.non fatet.ſed Bal.hic ſimpliciter dicit, q tūc probando rem

ADDITIONES.

a ¶ Præſumitur. An in facto proprio, & quando ignorantia præſumatur, vide per Lud Rom.conſi.cij.& .cccLxxxj.

b ¶ Non teneri. De hac clauſula vide Pau.de Ca.conſi.cxxxi.in prima impreſſione, quia in ſecunda non inuenies.

rem aliter se habere sufficiat.alleg.no.i d.l.de ętate.§.fi.sed verior vr̄ opi.pręcedēs, qa alias sequeret̄ ꝙ illa verba sciēs &c.nihil operarent̄,quod nō est dicendū.arg.l.si qñ.de leg.j.& no.Bar.in l.si da n.j.de verb.obli.& in l.fi.§.pe.j.de condi.inde.& Bal.in l.maret. C. de rei vendi.& in l.ij.in vij.q.C.rescin.vend.& in rub.ac ętiā in l.j. C.de confess.& Imo.in l.a Titio.j.de verb.obl.i quib.locis tangūt de virtute dictorū verborum ex certa scientia,vel dic.& melius,ꝙ aut in instrumēto notarius scripsit, Titius ex certa scientia sciens se ad infrascripta non teneri promisit &c.& tunc non potest ad infringēdam promissionem adaptari probatio erroris, qa aut promittens in veritate tenebatur se obligare. vt fecit, & sic fuerūt ꝓlata per errorem illa verba,s.sciens se nō teneri &c. & clarum est ꝙ non pōt infringi promissio,a ut nō tenebatur promittere,& tūc non fuit aliquis error,qa sciebat se non teneri, sed voluit teneri, vt probant verba sua l.optimam.C.de contrahen.& cōmit.stipu. ideo valebit promissio cū effectu l.Campanus.ff.de ope.lib.& ita loquit̄ Bar.in locis.s.alle.aut in instrumento scriptū est simplr̄,qa Titius ex certa sciētia promisit &c.& nō sunt illa verba, sciens se nō teneri &c.& tūc dico ꝙ possunt intelligi illa verba ex certa sciētia.i.quia sciebat se teneri promittere. & hęc interpretatio in dubio est recipienda, cū nemo pręsumat̄ iactare suum l.cū de indebito.ff.de prob.i prin.c.super hoc.de renun.ideo tūc si apparet rē aliter se habere,erit sufficiēter probatū de errore,& ita procedit dictū Bal.hic, bñ fateor ꝙ dicta verba.s.ex certa sciētia operant̄, vt ibi aliàs pręsumeret̄ error,tūc cesset talis præsumptio,nisi probet̄ de errore,ꝑ d.l.optimā.& ꝑ no.ꝑ doc.i locis.s.alle.& hęc no. qa quotidiana, & à doc.nō reperio ita bñ declarata.¶ In gl.i ver. si ex conuentione.ibi l.si finita. primo respon.&c.ille tex.non ob. qa immo ibi corrigit error.vt lapso tp̄e vsq; ad quod solet caueri debeat liberari, vel s̄m Iac.Bu.& Ang.hic, dic ꝙ ibi nō fuit error circa substantiam obligationis, sed solum circa diem . hic autem fuit circa substantiā obligationis.pręcedens tñ opi.magis placet. Vel aliter responde, vt colligit̄ ex no.ꝑ Bar.in l.de die.in prin.s.qui satis.cog.¶ In ea.ibi.§.Iulianus.ille tex.nō cōtradicit isti in aliquo. ¶ In ea.ibi.l.non fatetur.dic ꝙ ibi loquitur in errore iuris,qui nocet in his quę post lit.conte.aguntur.sed hic in errore facti,vel dato ꝙ intelligeretur de errore iuris loquit̄ in his q̄ agunt̄ añ lit.ↄte. in qb.error iuris nō nocet , vt ꝑ gl.& doc.in d.l.non fatet̄.¶ In gl. in ver.statutum.ibi,vel alio modo &c.puta noīe interesse ↄuenti. ¶ In gl.fi.super hac.l.posset tractari materia qñ videat̄ pœna adiecta in fraudem vsurarum.de quo me remitto ad ea quæ dixi post doc.in l.stipulatio ista.§.alteri.j.de verb.obl.

Paulus LEX V.

1 *Factum vnius ex duob.reis credendi alijs non nocet.*
2 *Socij rei debendi dicuntur quando sunt socij omnium bonorum vel illius obligationis de qua agitur.*
3 *Testis an possit esse socius in alia causa, in qua non est socius.*

SI duo rei. 1 † Factū vnius ex duob.reis credēdi socijs nocet alteri in lucris aequirendis,qa si nō noceret,dolosus lucraret̄ ex dolo suo cū id ꝙ exigeretur deberet secū cōicari. a ¶ † In gl.j.ibi, vel de illa lite.No.istam gl.sing.s̄m do.Pau.q declarat oēs leges loquentes de duob.re socijs,qa intelligunt̄ qñ sunt socij omniū bonorū,vel illi⁹ obligationis de qua agit̄.addo gl.similē.in l.ij.§.nūc de effectu. in ver. si socij.j.de lib.leg.& est tex.in l.si qs vo.j.rem rat.ha.& plene per Bar.in l.ex duob.in vj.q.j.de duob.reis.& in l.idē in duob.j.de pac. 3 & facit s̄m † Ang.ad q.ꝙ socius possit esse testis pro socio [a] in alia a cā in qua nō est socius, addo gl.q hoc expresse sentit in l.qm̄ liberi.C.de testi.& gl.insti.de test.§.legatarijs.in ver.licentiā.¶ In gl.ij. ibi.l.si is q duos.solue ꝙ ibi neutrius culpa , vel dolus interuenit, hic autem sic.¶ Extra gl.Ful.cōtra istum text.arguit de l.ex duob. socijs.j.de neg.gest.& relinquit cogitandum.responde, quod ibi loquitur in duob.socijs non correis, hic autem , erant correi quo casu culpa vnius est apta nocere alteri l mora.§.fi.j.de vsu, & ita respondet Bar.in d.l.ex duob.in vj.q.j.de duob.reis.

§.Item si duo. Si ab vno ex plurib.eiusdē rei debitorib.creditor debitū exegerit petens ab alio pœnā deserte ꝓmissionis de iudicio sisti,repellit̄ exceptione h.d.vsq; ad fi ¶ In gl.j.ibi nō distinguo &c.& bñ qa qñ sunt socij oēs habent̄ ꝓ vno, vt in prin.huius l.& certū est ꝙ ibi vnus debet sortē & pœnā , nō pōt ab eodē vtrunq; exigi l.p̄dia.alle.in gl.pro hoc ēt facit ratio, qa ꝙ vn⁹ solueret ab alio repeteret ꝓ rata ratione societatis,vñ bis cogeretur soluere videlicet pœnā primo à se exactā & postea cōferre ad partē sortis q̄ peteret̄ ↄtra sociū,ꝙ nō est dicendū l.si seruū.§.j.j.de interro.ac.l.quoties.ver.plana.j.si fa. fur.fecis.dic.& ibi.de hac materia plene per Bar.& aliq.d ꝑ gl.& Bar.in l.q re cōmodata ad fi.infra.de fur.& ꝑ Cy.& Sal.in l.j.C.de cōd.fur.& aliq.d ꝑ Cy.hic in addi.& in l.fi.s.ne qs eū q in ius voc. est vi exi.¶ In gl.in ver.petat ibi, & exigat supple.Et sic ꝑ solā petitionē rei nō vr̄ renunciatū exactioni pœnę quę posset fieri ↄtra aliū.& ita cōiter tenet̄ ad hoc l.ij.ↄiuncta l.seq.i.fra de his, q deie. vel eff.licet Ful.alle.in ↄriū l.post diē in ver.petat̄.j.de leg.cōmis. rñ de tñ vt ibi ꝑ gl.vel ibi qñ ab eodē , hic qñ à diuersis ꝑsonis d.l. ij.cū l.sequen.ista tutior est.¶ In gl.i verbo æque.ibi, secūdus erit gl.s̄m istū intellectū vult ꝙ dic ver.æque nō sit dr̄ia an primo petat̄ pœna,an vero sors.sed in casu posito in prin.huius.§.sic,& pōt esse rō,quā sensit Bal.hic, qa pater & filius hic ęquiparant̄ duob. reis socijs,qa censet̄ vna & eadē ꝑsona l.fi.C.de impub.vñ pactū factū vni indistincte ꝓdest alteri sicut in duob.reis socijs l.acquirant. ad fin.cū seq.iunc.l.idē i duob.cū gl.j.de pac.ergo illud ꝙ dixit gl.in duob.reis socijs, habet locū in istis.vel s̄m Cy.in addi.hic pater censetur fideiussor filij l.cum filius. in prin.infra de ver.obl. vñ liberato principali liberat̄ fideiussor l.exceptiōes q.j.de excep.

Paulus. LEX VII.

SI is qui. Exceptio quæ incipit cōpetere reo extendit̄ ad fideiussorē & in materia indifferēti q ita cōuenit seruis sicut liberis,iura loquētia de liberis trahunt̄ ad seruos. sec⁹ aūt in mā differenti.h.d.Et circa istam l.si is qui.ad de quæ dicam in l.qui autem.in prin.infra eod.

ADDITIO.

a ¶ Pro socio. Adde Ang.consi.ccxxiiij.
¶ Tho.Diplo. Vide de materia per Spec.in titu.de test.§.j.versi.sed nunquid socius.Bart.& doc.in d.l.quoniam . & in l.omnib.C.de test.& lanfran.in c.quoniam contra falsam. in verbo testes de probat.in ver.an socius.

Caius. LEX VIII.

1 *Mora vt possit purgari duo requiruntur vt hic.*
2 *More purgatio inducta ex æquitate.*
3 *More purgatio nō attēditur in statutis disponētibus ꝙ in causis seruet̄ rigor.*
4 *Dictio plures verificatur in duobus.*
5 *Dictio plurimos importat tres.*
6 *Dictio plus quid importet in teste,& quid in contractibus.7.*
8 *Dictio circa quid importet in testibus.*
9 *Dictio plus aliquando importat modicum arbitrio boni viri.*
10 *Mora potest purgari non obstante particulari interesse contingentie ob expensas litis.*
11 *Mora non potest purgari , nisi refectis expen.& damnis actoris.*
12 *Moram qui potest purgare non tenetur expen.reficere.*
13 *More purgatio quomodo possit impediri.*
14 *Mora non potest purgari quando adiecta est pœna & dies.*
15 *Difficultas an & quando excusat promittentem.*
16 *Mora an & quando possit purgari.*
17 *More purgatio quādo debet fieri intra modicū tempus quomodo intelligatur.*

ET si post tres. In stipulationib.iudicialib.& p̄paratorijs iudiciorū ēt vbi est dies & pœna , admittit̄ more purgatio.infra paucos dies , si ius actoris nō est factū deterius in actione sua.h.d.s̄m magis cōem intellectū.¶ In tex.ibi fecerit &c.s.cōparendo in iudicio legitime,& faciēdo citari actorē,& offerēdo se paratū stare in iudicio,vt ꝓmiserat , vt sic pœnā euitaret.¶ In tex.ibi, exceptione.s.doli.l.ij.§.& gñaliter.infra de do.excep.¶ 1 † No.ꝙ ad hoc vt mora purgari possit,requirunt̄ duo, scilicet ꝙ fiat infra modicum tp̄s,& ꝙ ius aduersarij nō sit effectū deterius.cū.n.purgatio more 2 ex ęq̄tate inducta † sit, vt l.si seruū.§.sequit̄.infra de ver.obl.iō his duob.cōcurrentib.ęquū videri debet, vt morā purgare possis,cū per ipsam purgationē fiat ꝙ obi ꝓsit,& aduersario nō noceat l.ij. 3 §.idē Varus.i fi.de dā.infect.¶ † Et istud facit ad statutū disponēs a ꝙ in causis seruet̄ rigor, nā in illis nō attēdit̄ more purgatio,[a] quę de æq̄tate est,nō de rigore,vt dixi, & ita tenebat Ang.in l.si insulā.infra de ver.obl.de quo dic vt ibi scripsi,vbi etiam tractaui post Bar.materiā huius l.iō hoc paucis agā.¶ In gl.j.ibi, quarta totius. hęc rñsio est ambigua , vt hic declarat Bar.præterea l.si qs in suo.C. de inof.test.hoc alle.loquit̄ in materia valde diuersa , & attēto ꝙ ibi tex.p̄supponit ꝙ illi cui munuscula relicta erant,excludebat̄ à q̄rela, colli ꝙ de mēte illi⁹ l.fuit intelligere ꝙ testātor ibi reliquerat quartā.facit l.cū quęrit̄.eo.ti.& sic ratio subiecte mē.,ibi illud indi 4 cat.¶ † In ea.ibi, vel dic duos &c.& sic dictio plures verificatur in 5 duob.s̄m istā expositionē,& ideo videm⁹ † ꝙ dictio,plurimos,importat numerū triū , vt est gl.no.i auc.de tri.& semis.§.& ꝙ sępe, in ver.filiorū.& ibi no.Aug.col.ij.ꝓ qua est tex.xxxiij dis.christiano.&

ADDITIO.

a ¶ More purgatio . Dicit hic d.Ias.ꝙ cum iudeis rigor seruādus sit vt vult gl.in c.ii. de iudeis.ꝙ non admittitur more purgatio , adde quando admittatur,& quando non more purgatio.Lud.Rom.consi.cccxxxi.

no.& ad ista vide Bar.i l.si gemina ad fi.infra arb.fur.cesa.& Bal. in l.fideicōmissa.§.si qs dec̄.de leg.iij.in repe.l.sepe.de re iu.¶ In ea.,ibi, ad arbitriū iudicis &c.hec cōiter tenetur maxime p l.si ita q̄s.§.seia.j.de ver.ob.& dicit Guil.de Cu.hic, q̄ debebit iudex arbitrari fm qualitatē impedimēti precedētis,& fm illud debet augere vel diminuere alle.l.si cui.§.fi.j.q.b.ex cau.ma.q̄ nō puto bñ dcm̄,qa si impedimentū p̄cessit,erit tutus reus exceptione absq; purgatione more & absq; eo q̄ secū agēdi potestatē faciat.j.paucos dies pbat in l.ij.§.si q̄s in iudic.& p totā l.s.eo.vñ meli' vr̄ loq̄ Bar.cū quo trāsit Pe.de Anc.hic dicēs, q̄ arbitrabit iudex īspecta distātia loci,iudicij, & qualitate psone ipsius rei.arg.l.cōtinuus.§. cū ita,&.§.itē q̄ in insulā.j.de ver.obli.& subdit Gui.de Cu.hic, q̄ in dubio iudex nō arbitrabit illud verbū,plures,de minori numero duorū, p l.vbi numerus allegatā i gl.& p l.inter illā in fi.j.de ver. sig.& sic vltra quinq; dies de q.b.in tex.habebit duos, & sic in totū septē dies in q̄bus poterit morā purgare, † & ista inducun' p

6 Guil.& doc.hic ad q.de teste deponente q̄ Titius possedit fundū p.x.ann.& plus.an illa dictio,plus,aliquid importet, de quo p gl. in l.ab hostib.§. sed q̄ simpliciter in.j.gl.mag.j.q.b.cau.ma.& concludit Guil.hic, q̄ poterit aliquid importare fm q̄ ex coniecturis perpēdere potent iudex.vnde dicit ipse, q̄ si in c.cōtinebat̄ q̄ Titius possedit p.xx.an.& testis deponit q̄ possedit per.xviij.ann.& plus.illa dictio, plus, adiecta copulatiue importabit augumentū tpis, non tñ dicit Guil.quātū importet, & ad hoc alle.gl.in d.l.ab hostib.secus dicit,se alternatiue posita sit, qa nihil importabit vt si dicat q̄ possedit.xviij.ann.aut plus.arg.l.si ita stipulatus fuero.x. de ver.ob.l.p̄tor.§.q̄ aūt.j.de iniur.sed Ia.de Arc.Cy.& Bal.in d.l. si quis in suo,tenent q̄ et qñ copulatiue proferē,nihil importat in teste.tñ propter incertitudinē q̄ p nō scripta hr̄.l.ij.j.de his que p nō scrip.ha.tñ ēt p l.cū furti.j.de in li.iur.vbi ī parte iurāte dictio, plus,nihil operat̄,& cōstat q̄ ille q̄ ī facto suo iurat,dr̄ quodāmodo testis l.fi.C.de fideic.& pbatio debet certe & determinate cōcludere c.in p̄ntia.de pba.& l.neq; natales.C.de pba.& isti opi. ēt sequit̄ Bar.in l.Celsus ad fi.de vsuca.& in l.cū filius.§.patet.j.de leg.ij.& in d.l.cum furti.& Ray.hic, & Ia.Ba.in d.l.ab hostib.& Io. Cal.& d.Anto.in c.litere de dilat.reprobata quadam opi.Io.An. quā reprehendūt ipsi ibi.& ēt eā reprehēdit Bart.in d.l.Celsus.& ista opi.est vera in tantū q̄ Bar.multum not.in l.ij.C.de rescin.ven.

7 & expressius Imo.in c.pe.de emp.& ven.† dicūt q̄ si testis dicat,q̄ res que vendita fuit pro.iiij.valebat.viij.& plus, nō dr̄ pbare venditionē factā fuisse minus dimidia iusti pretij, adeo q̄ sit locus remedio d.l.ij.de rescin.vend.qa dictio plus, in teste nihil importat fm eos per d.l.cum furti.quod est bene no.si est verū tñ Saly.in d. l.ij.C.de rescin.ven.in hoc vltimo tenet contra Bal.hic, attento q̄ sufficit vnicus denarius minus dimidia ad hoc vt sit locus remedio d.l.ij.vt per plura pbat Bal.ibi in.xij.q ergo de necessitate testis in casu predicto pbabit, & istud in casu illo vr̄ mihi verius.qa hoc casu vr̄ q̄ dcm̄ testis de necessitate cōcludat intentionē actoris Bal.ēt hic dicit, q̄ si testis deponit p aduerbiū dicēs q̄ res valet decē,& plus,[a] illa dictio nihil operatur p p̄dicta. secus si deponit p nomē,vt qa deponat Titius possedit.x.an.& plurib.[b] qa tūc p babit de.xij.p d.l.vbi numerus q̄ no.& idē vr̄ velle Ang.in d.§.& q̄ sepe.¶

8 † Quid aūt in teste deponēte q̄ Titius possedit ppe.x. an.vel circa.x.an.vide per Guil.de cu.hic, & i l.intra vtile.j.de mino.& p Iac.de Bel.in auc.de mona.in prin.col.j.& per Ang in suo cōsi.cxxiij.inci.visis petitiōi.& rñsio. suprascriptis &c.& p d.An.in d.c.litere & in c.fi.per illū tex.optimū de despō.impu.& p eundē in c.cōtinebat̄.e.ti.¶

9 † Irē faciunt predicta fm Bal.hic, q̄ si quis dicat.vēdo tibi ista rem p.x.& illud plus q̄ valet, tibi dono,[c] q̄ illud plus debet intelligi de modico, seu de tali pluri q̄ nō ledat æquitatē, seu arbitriū boni viri.adde Bart.clarius loquentē in l.si q̄s cū aliter. de verb.ob.& in l.ij.C.de rescin.ven.& in l.si tibi.x.milia.in prin.j.de pac.& Bal.& Imo.in d.§.pf.& doc.in c.pe.de emp.& vē. ¶ In ea.ibi primū qa si pœne &c. & hæc est prima lec.q̄ hic fuit adiecta in stipulatione nō solū dies sed ēt pœna, vt ibi pœna adiecta est,nō curamus an stipulātis intersit obseruata fuisse pmissa l. stipulatio ista.§.alteri de ver.ob.& licet vbi est adiecta dies.& pœna non possit mora purgari, vt l.traiectitie.§.de illo alle.in gl. magnā.C.de cōtrahē.& cōmit.stip.l.j.ver.nisi forte.j.de pen.le.& gl. fi.hic, fm magis cōem opi.q̄ tenui in d.l.si insulā.tñ rñde q̄ illud fallit hic in stipulationib.p̄torijs, & iudicialib.tendētib.ad p̄parationem iudicij, vt hic p Bar.& sentit aperte gl.fi.hic & ista prima lec.tenet̄ cōiter.¶ In ea.ibi, q̄ īteresse tñ fuit promissum &c.hic ponit̄ secunda lec.q̄ licet hic fuerit dies adiecta in stipłone, tñ nō fuit adiecta pœna, & ob morā fuit cōmissa stipło ad interesse.& reus vt euitet actionē ex stipulatu ad interesse vult purgare morā.& tenentes istā secundā lec.recedebant à prima ob ɔ̄trium de d.l.traiectitie.ob quā l.nō erat à prima lec.recedēdū, qa rñdetur ad illā l.vt dixi.s.¶ Videamus an secūda lec.pcedat & vr̄ q̄ sic,qa de pœna nulla fit mētio.nec obstat ɔ̄num formatū i gl.in ver.itē alia rōne &c.qa rñde q̄ text.hic requirēs q̄ ius actoris nō sit factū deterius,vt mora purgari possit, intellr̄ requirere q̄ non sit extincta actio tpe.nō aūt voluit dicere tex.q̄ requirat̄ q̄ actoris nō intersit,qa immo semp dr̄ actoris nō interesse,qñ reus nō ɔ̄paruit, vñ videmus q̄ eo ipso q̄ re' nō cōparet, cōmittit̄ stipło de iudicio sisti ad totale interesse.i.ad mtū in quo dabat̄ actio principalis,ob quā erat sistēdū l.ij.§.fi.cū ibi no.s.q̄ satisda.cog.sed istis nō obstātib.Bar.reprehendit istā.ij.lec.qa si ob moram cōmittit̄ stipulatio ad totale interesse.i.ad æstimationē eius ad q̄ dabat̄ prima actio, & non in plus,ergo nō expedit reo purgare morā,qa tñ dabit p istā stipulationē q̄tum daturus esset p primā actionē, & nō plus, ergo nullū cōmodum afferret more purgatio, & per consequēs hec l.fm hanc lec.de nihilo nobis seruiret.Ang.hic se inuoluit, & dicit q̄ ista secūda lec.nō cōuenit huic l.qa si nō esset adiecta pœna,tūc p purgationem more tolleret̄ ipso iure obligatio cōmissa ex dispositione legis ad interesse l.si insulam. de ver.obli.sed non tollit̄ hic ipso iure, sed ope exceptionis ex quo adiecta erat pœna conuentionalis ex prouisione hominis.& propterea ex dispositione legis non potest ipso iure tolli obligatio commissa ad pœnā conuētionalē,sed ope exceptionis, vt hic. ad hoc posset rñderi,q̄ rō quare hic ope exceptionis tollat̄, & non ipso iure est,quia hic erat adiecta dies ab homine, & sic mora erat ɔ̄tcta ex dispositione hominis,quia dies adiecta interpellat p homine d.l.magnā sed in l.si insulā. dies tacite à l.subintelligebat̄.j.quem insula commode fieri potuisset l.si ita stipulatus esset abs te.e.ti.& ideo cum ibi ex dispōne legis cōmittat̄ mora per euentū illius diei legalis pōt lex ipso iure inducere liberationē p purgationē more. & istā rōnē ponit hic Bar.in fi.& Ful.pro hoc facit tex.i l.Celsus.in prin. in ver.doli exceptione.j.de arbit.& quāuis Ang.hic dicat, q̄ ista.ij. lec.nō cōueniat huic l.per suā rōnē, cui pxime respōdi,tñ dic q̄d ista.ij.lec.est vera in se, & nō facit ipse mētionē de impugnatione Bar.ad hāc lec.Pet.& Cy.in l.si per aliū.§.in eum.s.ne quis eū,qui in ius voc.est vt exi.& Bal.hic transeunt simpliciter cum hac.ij.lec. Ful.hic transit simpliciter cum opi.Bart.Pau.de Cast.hic sustinet istam.ij.lec.& rñdendo ad rōnē Bar.dicit,q̄ imo multū pdest purgare morā & euitare exactionē,& stipulationē de iudicio sist. nā prodest primo quātū ad liberandū fideiussores,qui sunt in secunda obligatione causata à stipulatione de iudicio sisti, q̄ fideiussores nō interuenerunt in principali obligatione. Itē pdesset si obligatio principalis ɔ̄sisteret in p̄statione facti, vel in dando certam spēm, nā secūda obligatio ex stipłone de iudicio sisti cōmittit̄ ad æstimationē illi' facti vel rei,& forte reus potius vult p̄stare factū vel illā rē,q̄ interesse.i.æstimationē.sed si principalis obło cōsisteret in quantitate pecunie, & nō essent dati fideiussores in stipulatione de iudicio sisti, tūc posset pcedere opi.Bar.& sic cōcordant̄ opin.Sed eius opi.non vr̄ vera.primo qa est cōtra tex.l.fideiussor euictionis.j.de do.excep.vbi ille q̄ est obligat',vel ēt cōdemnatus ad interesse,liberat̄ præstādo rem principalē,cuius respectu tenebat̄ ad interesse,& vbicunq; debet interesse,seu æstimatio respectu certe speciei, liberat̄ q̄s soluendo illā speciē l.si vero.§.fi.infra sol.ma.& sic dato,q̄ principalis obło cōpeteret ad factū, vel certā speciē nō pōt resultare dicta vtilitas quā Pau.de Ca.dicebat resultare ex purgatiōe more. Itē etiā qñ dati sunt fideiussores,nō vr̄ q̄ reo purgare volēti morā resultet vtilitas. qa si nō purgat moram habebit necesse reus soluere interesse.i.quāti pbabitur valere id q̄d vere debebat reus ex pricipali obłone, si vult liberare fideiussores.si aūt velit purgare morā, sitr̄ necesse habebit in effectu soluere debitū principale in quo condēnabit̄.vnde quantū ad reum nō resultat sibi vtilitas, qa similiter poterit absq; purgatione more soluere debitū principale ex prima obłone, & remanebunt in effectu liberati fideiussores,quia cessabit interesse,ergo purgatio more nō affert reo vtilitatē. Præterea hic nihil dicit̄ q̄ interuenerint fideiussores,& licet hic dicatur, q̄ reus promiserit sistere,hoc potuit esse absq; eo,q̄ teneret̄ dare fideiussorē, prout est quando reus possidet immobilia. quo casu tenet̄ pmittere de iudicio sisti

nuda

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dip. Et plus. Vide Ias.hic, & in l.cū facti alias in l.q̄ vulgo.§.cum facti.j. de in li.iur.& vide apostillam meam quam posui ad Ias.hic.

b ¶Et plurib.Do.Ias.hic tenet contrarium & dicit,q̄ Bal.hic idem tenet,q̄ tu dic q̄ Ind.Rom.consi.cccj.inci.omnipotentis Dei &c. videtur dictos testes &c. dicit q̄ testis, qui dicit Titius possedit p plures annos, debet intelligi de quatuor propter geminationem maiores,quæ duorum numero terminatur, & per dictionem per,quę rem perfectā demonstrat, & ibi etiam vide,an talis testis possit saluari,si ille tantum possederat per quatuor menses, cum mensis pro anno etiam ponatur,& dies pro mense, vt ibidem.

c ¶Dono. Vide Bal.consi.iij.&.xc.v.lib.

nuda cautione. vt no. p gl.& doc.in l.sciẽdũ.in prin.ff.q satis.cog.
10 ¶ † In ea.ibi,itẽ secundo inducit not.ex gl.ꝙ interesse particulare cõtingẽs ob expẽsas litis,nõ impedit morã purgari posse. & hoc innuit ista lex, q solũ vult ꝙ vbi ius actoris est effectũ deterius.s.in ipsa substãtia actiõis,vt qa sit perempta actio, impediat̃ purgatio more,& licet Bar.& Ang.sequant̃ istã gl.eo qa licet nõ sit æquum admitti reũ ad purgationẽ more cũ damno expẽsarũ ipsius actoris, & ideo alio remedio est cõsultum actori ad expẽsas.s.p actionem in factũ ex edicto posito in ti.ff.si q.s ius di.non obtẽ.etiã officio iudicis mercenario,quo mediante iudex denegat cõtumaci audientiã,nisi reficiat aduersario expẽsas & dãna habita.l.sancimus.C.de iudi.& in ꝓposito sequit̃ etiã hic Bar.& Ang.i d.l.si insulam.in.j.opp.j.partis,tñ ista opi.vr̃ restringenda,prout sensit gl. hic.s.ꝙ ꝓcedat qñ reus fuit iussus à iudice vt cõpareret,& reus cõtẽpsit iudicẽ. ita loquit̃ ti.ff.si q.s ius di.nõ obt.& d.l.sancimus.sed vbi nõ fuisset iussus à iudice, sed reus ꝓmisisset simpliciter actori certa die comparere, tunc nõ posset morã purgare, nisi offerret interesse expẽsarum & damnorũ, ex quo actor talia recuperare nõ posset l.si cum dies.§.fi.cũ l.seq.iuncta gl.in ver.solu.j.de arbi. plus dicebat Bal.hic in lect.huius l.ordinaria i versi.v.opponit̃ & etiam in repe.huius l.& Pau.de Ca.hic,ꝙ etiã qñ iudex iussit,non audietur reus volens purgare morã, nisi offerat dãna, & expen-
11 sas, † qa ille q vult moram purgare,debet comparere legitime, & sui copiam facere,vt hic,& nõ dr̃ legitime cõparere, q fuit primo cõtumax, nisi reficiat dãna & expẽsas d.l.sancim⁹. sed ad hoc põt rñd.ꝙ illud est verũ iudice denegãre audientiã,vt ibi, aliàs.n. bñ valet ꝓcessus.& p hac opi.facit,q.a ista lex non requirit, nisi ꝙ reus faciat copiam secũ agendi, & ꝙ substãtia actionis non sit effecta deterior.ad quod etiã vide Ang.hic istud tenentẽ, & sic ve-
12 rior vr̃ esse opi.Bar.cũ limitatione quã dedi.¶ † Et ꝑsupponit gl. nostra hic ꝙ ille q habet facultatem purgãdi moram,vt hic, tñ renet̃ ad refectionem expẽsarum, & ita cõiter tenent doc.licet Iac. Bu.contrariũ tenuerit,q.a s̃m eum q moram purgat, perinde est ac si in termino comparuisset p hanc l.nõ tñ recedas à cõi opi.q.a cum more purgatio sit inducta ab æquitate,vt dixi sup tex.nõ esset æquum ꝙ actor afficeret̃ iactura expensarũ ex mora, & cõtumacia rei,& ad hoc vide Bal.hic in reper.& Ang.hic.item ex eo ꝙ dixi,videlicet ꝙ vbi interesse aliquod particulare est passus actor, non põt reus moram purgare,nisi offerat interesse, vt no.gl.in d.
13 ver.item s̃m inducit.¶ † Sumit Ang.hic notabilem cautelam ad impediendam purgationem more, videlicet ꝙ creditor à principio stipulet̃ sibi aliquid dari nomine interesse, si ꝓmissa obseruata nõ fuerint,nam tũc si reus fuit in mora nõ obseruando ꝓmissa, non poterit reus purgare moram,nisi offerat illud interesse. ꝙ sane intellige,licet Ange.nõ dicat, esse verum, si appareret ꝙ illud fuit ꝓmissum loco interesse particularis.sec⁹ si esset ꝓmissum loco interesse talis, & loco principalis obl̃onis, quia quantũcunq; cõmittat̃ oblatio ad interesse totale, nõ impeditur purgatio more, licet non offerat̃ interesse totale vt ꝓbat̃ in d.l.si insulã.& hoc s̃m secundã lec.& in dubio intelligeret̃ illud interesse ꝓmissum esse loco principalis oblationis,& sic tanq̃ interesse totale l.apud celsum.§.labeo ait si de homine.j.de doli exce.& l.si duo.§.j.cum fi.ff.e.& ad hoc ẽt vide Bal.hic in rep.¶ In gl.i ver.deterius in prin. & circa istam l.& id ꝙ hic no.in gl.est videndũ quid si ius actoris erat factum deterius,q.a actio erat extincta t̃pe,an audiret̃ re⁹ volẽs purgare morã si est paratus pati iudiciũ, perinde ac si nõ esset actio perempta. Ang.in d.l.si insulam.tenet ꝙ nõ,q.a verba hui⁹ l. sunt sic scripta,& sic ñ euitabit exactionẽ pœne ꝓmisse.sed Imo. sub dubio forte tenet contrariũ,q.a hoc satis debet suadere æquitas cũ nullum damnũ pati possit actor ex quo paratus est reus subire iudiciũ ac si actio nõ foret perempta,ꝙ fieri põt l.iul.§.q̃tum. j.ad exhi.& l.ij.§.fi.de alie.iud.mu.cã fa.& l.elegãter.§.pe.j.de dolo.nec obst.ꝙ ita sit scriptũ hic in text.vt dicebat Ang.q.a s̃m Imo. sufficit ꝙ habeamus æquitatem scriptã i genere p modũ rł̃e i mã purgationis more,vt d.§.sequit̃, vt dixi in prin.& istã opi.ẽt tenet Pau.de Ca.in d.l.si insulã.& est magna limitatio ad istam l.¶ Ro. ibi ẽt sequitur istã opi.nisi pœna excederet totale interesse, quia tunc si concederemus purgationẽ more,esset ꝯcedere beneficiũ in ꝑiudicium iuris aduersarij quaten⁹ pœna excederet interesse quod esset absurdũ s̃m eũ,q.a beneficiũ nõ debet cõcedi in ꝑiudi cũ alteri⁹ l.imperij cũ si.j.de admi.tu.Sed istã exceptionẽ quã facit Ro.nõ puto esse veram,q.a qñ tractamus de more purgatione cõcedẽda,nõ refert quanta sit pœna,an modica,an magna, & sic an excedat totale interesse l.si cũ dies §.fi.iuncta l.non distinguemus.in prin.j de de arbi.ita dicit Bar.in d.l.si insulam.i vij.opp.prime partis.¶ In gl.fi.materiã quã tractat hic gl.vsq; ad ver.ea commissa.s.qñ cõmittat̃ stipulatio &c. vide late examinatũ p Bar.in l. ita stipulatus allegata in gl.cum addi.quas ibi dedi. Materiã vero quã examinat gl.in versi.ea cõmissa.s.qualiter mora cõmissa pur-
14 gari possit,vide plene traditã per Bar.in d.l.si insulã.¶ † In ea.ibi non licet purgari &c.hoc verum est qñ non solum pœna,sed etiã dies adiecta est,q.a tunc nõ põt mora purgari,vt in iuribus alle.in gl.& dixi.ff.sec⁹ si pœna tñ adiecta esset,vt l.j.j.de pe.leg.& l.si petitum in prin.j.qñ dies lega.ced.& idem si esset adiecta dies & non
15 pœna l.si ita quis.§.seia.al.eg.i gl.¶ † In ea.ibi.§.illud gl.in hoc male dicit,q.a ẽt difficultas in promissionibus extraiudicialibus excusat qñ i promissione cõtinebat̃ factũ,vt l.fi.§.idem iuris erit.j.ad l. rhod.de iac.secus si ꝓmissum erat q̃titatẽ dari, q.a tũc difficultas nõ excusat.ita loquit̃.§.illud & ibi Bar.¶ In ea.ibi circa arbitraria &c.gl.sentit ꝙ vbi dies & pœna adiecta est in sententia arbitri, ꝙ tunc possit mora purgari.sicut in stipulatione iudiciali de qua hic in tex.sed istud est cõtra tex.in l.celsus.in prin.j.de arb.nec obstat tex.q.a hic loquit̃ in ꝑparatorijs iudiciorũ,ibi aũt tractat̃ de more purgatione circa decisoria, hoc est circa illud ꝙ deductum est in sententia.& rationẽ dñæ vide hic p Bar.¶ In ea.ibi ꝙ nihil est &c. q.a stipulatio facta sub cõditione casuali cõmittit̃ ex euentu conditionis, non aũt ex aliqua mora l.cedere diẽ.j.de ver.sig.merito
16 nõ est tractandũ de purgatione more.¶ † Extra opponit Pau.de Ca.hic de d.l.insulã, vbi vsq; ad lit.cõt.permittit̃ more purgatio rñdet ipse ꝙ doc.volunt ꝙ ista l.suppleat̃ p illam, & sic ꝙ requirat̃ ꝙ lis nõ sit cõte.& ꝙ actio nõ sit extincta,& ꝙ re⁹ cõpareat ad purgandã morã.i.modicum t̃ps.tñ ipse dicit se semp fuisse in alia op. s.ꝙ istud ꝙ dr̃ de modico tẽpore, ꝓcedat qñ prima obl̃o habebat diem certum.& ita loquunt̃ omnia iura q de isto modico t̃pe loquunt̃,vt l.si ita q.s.§.seia.de ver.ob.sed qñ non habet diẽ certam, & sic cõtrahitur mora p interpellationẽ, tũc terminus purgandi moram sit dũtaxat litis ꝯte.& licet sit lapsum longũ tẽpus dũmodo nõ sit lit.cõte.possit purgare moram.Mouet̃,q.a dcm̃ modicũ spatium debet habere certum principiũ ꝙ est qñ prima obl̃o habet certam diẽ.nõ sic est qñ non habet,q.a multa requiruntur ad hoc vt cõstituãtur in mora q possunt diuersis tẽporibus occurrere.Nam pone ꝙ hodie sit interpellatus, & tũc ignorabat se teneri,& sic nõ constituit̃ in mora iux.l.ꝙ te.j.si cert.pet & post mẽsem incipiat habere notitiã,& sic tũc incipiat esse in mora.vnde ergo cõputabunt̃ isti pauci dies dati ad purgationẽ, nõ quidẽ à die interpellationis,q.a mora tũc ꝯtta nõ fuit,nec a t̃pe scientię rei, q.a hoc esset incertum quo ad actorẽ, sed qñ habet certã diẽ, statim illa elapsa est ꝯtta mora,q.a scit vel scire debet se teneri.& istã dicit esse veritatem quicq̃d dicãt doct.qui hoc nõ cõsiderauerunt. Raro.n.cõtingeret ꝙ intra istos modicos dies lis ꝯstaretur & sic raro p litis cõtest.excluderetur q.s à purgatiõe more. cuius cõtrarium vult tex.in d.l.si insulã.sed hec dicta per eũ nõ puto recte dicta,primo inquãtũ refert ꝙ doct.dñt ꝙ ista lex suppleat̃ p d.l.si insulã. certe neminẽ legi in hac materia hoc dicentẽ, imo expresse Bal.hic in rep.dicit,ꝙ quo ad terminos hui⁹ l.nõ requirit̃ litis ꝯte. sed modicũ tẽpus.¶ Et istud vltra Bal.patet ad sensum, q.a si reus hic post morã cõparet,& litẽ cõtestatur,qñ debet dici.ꝙ ista litis cõte.excludat reũ a facultate purgãdi morã, cũ ipsa cõparatio rei veniẽs,& lit.cõte.tendat ad purgationẽ more,& p ipsam cõparationẽ purget̃ mora cõmissa in nõ sistẽdo. Est bene verũ,ꝙ Bar.in d.l.insulã,in.ij.opp.prime partis, dicit ꝙ in obl̃onib⁹ extraiudicialib⁹ illud q̃d dr̃ in d.l.insulã. limitat̃ p d.§ seia.s.qñ lis cõte.j.modicum tempus. Est bene etiã verũ ꝙ Ang.& Io.de Imo.in d.l.insulam.& Sal.in l.si pacto.C.de pac.& alij quos refero, & sequor in d.l.si insulã.in hoc dãnãt opin.Bar.& volũt ꝙ lex,si insulã. ꝓcedat in extraiudicialib⁹ indistincte in reo volẽte purgare morã, ẽt post modicũ tẽpus,q.a poterit nisi sit lis ꝯtestata.Sed tex.in d.§.seia.dũ loquit̃ de modico t̃pe ꝓcedat in actore volente purgare morã ad actionẽ consequendã. & illud etiã voluit ipsemet Bar.in d.§.seia.
17 ¶ † Itẽ illud ꝙ dicit Pau.de Ca.ꝙ qñ purgatio debet fieri intra modicũ tẽpus,intellr̃ qñ erat dies certa, sed ñ expressa,patet,q.a illa dies tacita,q̃ ibi inerat cõstituit in mora,& interpellat pro hoĩe,vt tenet Bar.i l.ita stipulatus.in.ij.q.prin.in ver.sed q̃nt qñ cõmittat̃, quo ad morã.all.d.l.si insulã. bñ facit l.si ita stipulat⁹ eisem abs te. eo.ti.Cõstat aũt ꝙ si illa diceret̃ dies incerta,nõ interpellaret l.magnã.in versi.certo t̃pe.& ibi no.C.de ꝯtrah.& cõm.stip.& no.Bar. in d.l.ij.q.prin.in ver.iuxta hoc q̃ro &c.in fi.nec vr̃ verũ in se illud ꝙ dicit Pau.de Ca.volẽs in effectu,ꝙ vbi est dies certa & expressa põt fieri purgatio post longũ tẽpus, dũmodo nõ sit lis cõte.Quia non est dare rõnẽ diuersitatis inter casum qñ est dies certa & expressa,& casum qñ nõ est dies certa. tñ interpellat⁹ est debitor,q tũc sciret se esse debitorẽ, nã rõ diuersitatis.s.reddita p eũ nõ est generalis, vt qñ debitor interpellatus esset certus & informatus. Præterea sua opinio est contra c.potuit. de locato. vbi illa pœna priuationis habebat diẽ tacitam.i.legẽ, & tñ debet infra modicũ tempus fieri purgatio,vt ibi,reliqua dixi in d.l.si insulam.

Vlpianus.

Vlpianus. LEX IX.

SI ſeruus. Vbi obligatio rei principalis eſt nulla, ſimiliter erit nulla obligatio fideiuſſoris.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio pœnalis facta à pluribus in facto diuiduo, ſi non impletur pro parte, inſolidum committitur.*
2 *Pœna commiſſa ad hoc vt exigatur, quid requiratur.*
3 *Negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali æquipollere debet ſuo contradictorio.*
4 *Pluralitas geminat ſingularitates regulariter.*
5 *Plures principales, ſi dicunt aliquid facere ſub pœna, & vnus tantum obſeruet, committitur pœna etiam contra obſeruantem.*
6 *Plures compromittentes & promittentes parere ſententiæ arbitri, vno tantum non parente, facit pœnam contra omnes committi.*
7 *Pœna an & quando committatur in totum contra principalem promiſſorem facti diuidui.*
8 *Soluere qui tenetur decem, an ſit liberatus, ſi deficit ſolum vnus nummus.*

1 §.Si pluriū. † Si ſtipulatio facti diuidui in præparatorijs iudiciorū pro parte nō impletur, cōmittitur ſtipulatio pœnalis inſolidū mero iure. ſed pro parte pro qua fuit 2 impleta obſtat de æquitate exceptio.h.d.¶ † No.ꝙ ad hoc vt iſta pœna cōmiſſa exigat̄, requirit̄ ꝙ pro rata pro qua ꝓmiſſio obſeruata nō eſt, offerat̄ pœna cōmiſſa. Et illud ſm̄ Ful.hic ab alijs doc. nō ponderat̄, & dicit ꝙ ita cōſuleret clientulo ſuo ꝙ offerret. Similiter ꝓbat̄ in l.ſi ſeruus.§.bone.in fi.j.de cōdi.fur.ſubdit tn̄ ipſe, ꝙ quia doct.nō dicūt, poſſet tūdem huic literæ, ꝙ facta oblōne illius partis pro qua eſt cōuentū ob.exceptio in totū. Oblatione vero nō facta obſtabit exceptio pro ea parte pro qua nō fuit cōuētū.¶ Tex. tn̄ iſte ſaltē à ꝯrio ſenſu vr̄ velle nō cauillando ꝙ ſi nō offerat̄ pœna pro rata pro qua nō eſt obſeruatū, tūc nō cōpetat exceptio aduerſus petentē totā pœnā, & ſic ꝙ inſolidū cōdemnet̄, & iſtud nō eſt abſurdū, q̄a attēto ꝙ inſpecto iure cōi pœna inſolidū cōmiſſa erat, & exigi poterat, eo q̄a principalis ꝓmiſſor pro parte tm̄ obſeruauit l.ſi is q̄ ducenta.§.cū ita.& §.vtrū.& ibi gl.in ver.ſi.in illo.j. de reb.dub.& l.iiij.§.cato.ad fi de verb.obl.& no.gl.magnam hic. Et ſpeciale eſt in p̄torijs ſtipulationibus ob maximā ęquitatē quā in his ſeruat prętor, vt pro parte pro qua fuit obſeruatū, cōpetat exceptio. ob hoc ex eadem æquitate inductū eſt, vt ita demū gaudeat exceptione, ſi offerat pœnā pro parte pro qua nō adimpletur, & ſic ſi in vno eſt releuat᷑, in alio grauat̄, arg.l.cū qui.in pn̄.j. de iureiu.¶ In gl.in verſi.ſtatos nō eſſe.in pn̄. Pro intellectu huius 3 gl.arguitur, † quia negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali, prout eſt a hic, æquipollere debet ſuo cōtradictorio[a].i.vniuerſali negatiue. Vnde iſta verba oēs ſtatos nō eſſe, importare debēt, ac ſi dictum eſſet, nullū ſtatū eſſe, vt l.legitimos.§.in, ergo.& ibi gl.j.de leg.tu. ergo eſt cōtra tex.q̄ preſupponit oēs ſtetiſſe p̄ter vnū, & per ꝯñs falſa eſt oratio vniuerſalis negatiua, quia ēt vno ſolo ſiſtente viciatur vniuerſalis oratio l.ſi is q̄ ducenta.§.verum. allegata in gl. Ideo gl.hic dicit, ꝙ hic in tex. deberet eſſe negatiua ante ſignū vniuerſale, omnes, nō aūt poſt. Nam negatiua ante poſita ſigno vniuerſali æquipollet ſuo ꝯtradictorio, vt nō omnis homo currit.i.aliqui currunt, & aliqui non, vt in extrauagan, q̄ ſint rebelles.in ver.nōnullos.& ibi not.Bar.& in l.nō omnis. in prin.ff.ſi cer.pe.l.nunq̄ cum ſi.j.de colla.bo. Et hoc ideo fit hic, q̄a apparet ex tex.de mente iuriſcōſulti præſupponentis, ꝙ aliquis ſteterit, & aliq̄s non. ſimile in l.de pupillo.§.ſi pluriū.el.ij.& ibi not.Bart.j.de ope.no.nun.& per Bar.in l.ſi neceſſarias.§.ſi annum.j.de pig.act.& p Bal.i l.j.in prin.C. quō & q̄n iud.ſubdit etiā hic gl.dando aliā reſponſionem ad d.§. verum.ꝙ ibi erat orō affirmatiua.ſ.oēs puberes deceſſiſſe. hic aūt negatiua.ſ.oēs ſtatos nō eſſe. Vnde talis oratio nō viciatur, ſeu nō reddit̄ falſa, licet aliq̄ ſteterint, & aliq̄ nō. tn̄ magis placet prima reſponſio p p arg.ſ.formatū.l.ꝙ negatiua poſtpoſita ſigno vli &c. 4 ¶ † In ea.ad fi.iſta gl.ſm̄ Iac.But.vr̄ velle ꝙ pluralitas regulariter b geminet ſingularitates,[b] & vbi cōtrariū reperitur ſit ſpeciale. ſed male poſſet credi ſpecialitas in multis.ll.vt in l.quāuis.cū ſi.C.de impu.& al.ſub. Vnde Bar.hic dicit, ꝙ quādocunq; plura copulant̄ reſpectu pluriū, & diuerſorū effectuū, tunc habet locū d.l.falſa.§. fi.& d.l.qui cōcubinā.§.ſi ſtichus.alleg.in gl. Ibi.n.alia erat libertas quæ relinquebat̄ vni, alia q̄ relinquebat̄ alteri. Quādoq; plura copulant̄ reſpectu vnius, & eiuſdē effectus cōis, & tūc pluralitas nō geminat ſingularitates, vt hic, & d.l.quamuis. Ibi.n.erat reſpectus vnius, & eiuſdem hæreditatis cōis, & idē vīr alij tenere, excepto Ful.hic, q̄ dicit ꝙ hic ēt vr̄ reſpicere diuerſos effectus, ſicut in d.l. falſa. Quare dicit ipſe, ꝙ ſtricta ſignificatio facit, vt non reſoluat̄ in ſingularitates, vt hic in prin. ſed ex mēte bene reſoluit̄, vt probat̄ in d.§.ſtichus. dum ibi refert̄ opi. Tuberonis.¶ Et ita hic ex mente, & æquitate reſoluitur in ſingularitates, vt hic in fi.tn̄ pōt ſuſtineri doct.Bar.& aliorū hic, & in d.l.falſa.dicēdo, ꝙ hic plura erant copulata reſpectu vnius, & eiuſdē effectus, q̄a iſti ſerui pro eadē cā & facto conuenti erāt. & iſta vr̄ eſſe intentio doc.& de materia vide Iac.Bu.hic, & Bal.in l.j.C.de cōdi.inſer.& in l.quidā.C.de impu.& alijs ſubſti.¶ In gl.mag.ibi excipere tn̄ poſſet, ſi poſſideret &c.dicit Ang.hic, ꝙ licet doct.gl.hanc nō impugnēt, tn̄ non vr̄ gl. bn̄ dicere, q̄a dictū gl.non ꝓbatur per iſtum tex.q̄n hic ſpeciale eſt in ſtiplōnibus p̄ętorijs, & iudicialibus, vt dixi ſup tex.ergo in ꝯrium eſt ius cōe. Bene verū eſt ſm̄ eum ꝙ ſi poſſideret.& ꝯueniret̄ ad ipſam rem quā poſſideret, poſſet excipere ſe nolle rē ſiſtere, niſi ſibi reddat̄ pars quātitatis quā cā implēdę cōditionis dederat.j.l.ſi cū aurū.j.de ſo.& l.eleganter.§.q̄ reprobos.j.de pig.act.& ſi gl.ita hoc intellexit, bene loquuta eſt ſm̄ eum, & ita tenuit Bal. hic in lectu.antiq.& Pet.de Anch.& Fulg.hic, & ſubdit Fulg.hic, ꝙ etiam ſi ille qui cā cōditionis implende partem ſoluit, non poſſideat, poterit repetere quaſi cā nō ſubſecuta, iuxta l.j.cū l.ſeq.j. de cōdi.ob.cau.de quo dic vt ibi habetur, & adde etiam ꝙ licet ipſi non dicāt, Cy.hic in addi.etiam reprehendit iſtā gl.¶ In ea.ibi, ſi autē a pluribus.ſec᷒ aūt ſi erant plures ſubrogati loco vni᷒ principalis, puta plures hęredes, vt ꝓbatur in d.l.cui fundus. & iſta intellige, ſaluo tn̄ caſu poſito in l.qui hęredi.§.ſi duorum ſeruo.j.de condi.& demon.& ratio ibi patet.¶ In ea.ibi, vel ab omnib᷒ adimpleri.hoc eſt verum ſi cōditio continebat factum indiuiduum l.ſi plures.cū gl.in verſi.conditionē.C.de cōdi.inſer.ſi aūt eſſet factū indiuiduum, tūc idem dicendū eſſet ac ſi i obligatione eſſet quātitas, quo caſu dr̄ diuidua l.ſi ſtipulat᷒.§.j.j.de ſolu.& hoc patet ex no.per gl.in d.l.ſi plures.& ibi plenius per Cyn.& per Bart.in d.l. cui fundus.¶ In ea.ibi, cōtrario vero caſu.nā gl.ſ.facit differentiā an ſit vn᷒ vel plures qui debent conditionē implere. hic aūt dicit, ꝙ ex parte eorum in quorū ꝑſona debet impleri cōditio, non eſt 5 differentia an ſit vnus vel plures.¶ † In ea.ibi, ſiue econtra.ſentit iſta gl.ꝙ ſi plures principales dīt aliquid facere ſub pœna, & vn᷒ 6 obſeruet, alius non, etiā pœna cōmittitur contra obſeruantē.† & ideo ſi plures cōpromittentes promiſerunt parere arbitri ſententię ſub pœna, & quidā paruerunt, & quidā non, cōmittitur pœna etiā cōtra oēs qui paruerūt. Adde ꝙ idem voluit gl.in l.v.§.fi.j.de ver.ob.in ver.ſi vn᷒.iuncto tex.ſed Bar.& cōiter doc.reprehendit illā gl.q̄n pœna eſſet adiecta facto diuiduo, ꝓ quo allego tex.in ratione ſui in d.l.cui fundus in ver.diſſimilis cā &c.ſecus aūt ſi facto a indiuiduo, nā tūc ꝓcedit iſta gl.per iura alleg.in ea.& ita ēt tenet Bal.hic, & no.Spe.i ti.de arbi.§.n.ver.ꝙ ſi plura.cum ſeq.[c] ¶ In ea. ibi, ſed eſt in pendenti &c.gl.in hoc magis cōiter reprehenditur ꝑ d.l.ſi ſtipulatus.§.j.de quo dic vt per Bart.plene in d.l.ij.§.j de ver. ob.¶ In ea.ibi, argumento hui᷒.§.&c.iſta opi.magis cōiter reprehenditur, q̄a violaret tex.in d.§.in illa.& in d.l.v.§.fi.vt plenius ꝓbat Bar.in l.eadem.§.cato.j.de ver.ob.in.x.opp.& i l.v.§.fi.in pri. 7 eius hic in gl.all.¶ † In ea.ibi l.ea.§.cato.veritas eſt ꝙ cōtra principalē promiſſorē facti etiā diuidui, etiam pœna cōmittitur in totū cum exactionis effectu, licet pro parte tm̄ conuenerit d.§.cato.in fi.fallit in pretorijs ſtipulationib᷒, vt hic, & dixi ſuper tex.ſed in hęredibus ipſius principalis ꝓmiſſoris, an vno cōtrauenīete cōmittatur pœna ꝯtra oēs bñ diſtinguit. an in oblōne ſit factū diuiduū an vero indiuiduū. Primo caſu non cōmittit cōtra oēs. ſecūdo ſic, vt d.§.cato.¶ In ea.in fi.licet iſta vltima opi.gl.in ſe ſit vera in alijs ſtipulationibus & ꝯtībus, tn̄ in ſtiplōibus prætorijs, etiā ſi nō interuenient impedimentū inopię, vel alia difficultas, non pōt exigi pœna in totū, vt in hoc.§.vbi nulla fit mētio de impedimento, vel difficultate.¶ Et de hoc ēt vide plene ꝑ Bar.in d.§.cato.in.x.opp. vbi limitat iſtū tex.ꝓcedere tm̄ in p̄torijs ſtiplōnibus cōcernentibus p̄paratoria iudiciorū. ſecus i cōcernētibus deciſoria, prout eſt ſtiplō iudicatū ſolui, ſeu de parēdo ſententię arbitri, q̄a ſi pro parte non adimpletur, tota pœna cum effectu exigi pōt d.l.v.§.fin.& ita cōiter tenet̄, vt hic. Adde gl.i l.fi.§.in ius voc.vt eant.& ꝙ ibi dixi, ibi.n.eſt gl.ſimilis huic ad finē. Reliqua dic, vt ꝑ Bart.& alios in 8 d.§.cato.cum additio. quas ibi dedi.¶ † Et inducitur ea q̄ hic traduntur

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dip. Suo contradictorio. Adde tex.in l.ij.C.de primicerio lib.xij.cum gl. & ibi Io.de Pla.not.& vide Bart.in l.legitimos §.legitimos.j.de legi.tu.& in l. græce.§ poſt lnē.j.de fideiuſ.& i l.j.j.de teſt.& Bal.in l.ſi is qui ducēta.§.verū.j. de reb.du.dum aūt anteponit̄ ęquipollet affirmatiue, vt in c.ſunt nonnulli.j.q.j. & in c.nonnulli.de ſcler.& in l.j.§.nonnullos.j.de tut.& ra.diſtr.& c.non omnes.v.q.v.& in c.nō omnes.ij.q.ij.& in l.non omnes.j.ſi cer.pet.cum concor.

b ¶Singularitates. Vide Oldra.cōſi.cxlij.vbi cōſuluit, ꝙ ſi teſtator ſubſtituit poſthumos filiabus, matre exiſtente in medio, ꝙ ſi naſcatur vnus poſthumus, euaneſcit ſubſtitutio.

c ¶Fran.Cur. Verſi.Quod ſi plura.cum ſeq. Adde tn̄, ꝙ iſtam doctrinā ſequuntur doct.in l.ſi ſtipulationū alie.§ fi.j.de ver.obl.Bal.in l.ij.§.ſi alter.ff.ſi.re.& ibi ſe remittit ad l.diem proferre.§.j.j.de arb.& vide no.per Alex.in l.cum propoſitas l.vlt.C.de pa.& Pau.in c.quintaua.extra de iureiuran.

dunť in gl.& ṗcipue dū all.tex.ī d.l.cui fundus.ī prin.& ī d.l.v.§.fi. ꝑ Ang.hic ad q.de eo cui ex forma statuti remittebať pœna deli-ctū,si.j.mēsem solueret quartā partē cōdēnatiōis ac si.j.mēsem sol-
3 uat dictā quartā ptē, excepto tñ vno denario ᵃ euitet dictā pœnā faciūt ṗdicta ꝙ nō,& ita tenet Ang.hic, & no.ꝑ Bal.ī l.cū sit.C.de sepul.viola.& ī l.ꝑ hęrede.C.de hęre.act.& ī l.quis ꝑ illū tex.ff de cōd.& dem.& ī l.ea.C.loca.& Bal.ī addi.Spe.ī n.de appel.in versi. sed pone dicit statutū,& ī l.res.j.de ꝯh.em.& ꝙ ipse no.ī rub.C.de ꝯh.em.ī.x.q.& ꝑ Ang.& Io.de Imo.ī l.ī executiōe.§.pe.de ver.ob.

ADDITIO.

a ¶Vno denario. Adde And Sicu.cōsi.xxxvij. vbi multa dicit ad hoc propositū. sed an stante statuto quis possit cogi.j. mensem ad soluendū, vide consi.j de pœnis.

Paulus. LEX X.

1 *Accusatus post terminum præfixum à statuto, an & quando possit puniri.*
2 *Fideiussor de iudicio sisti excusatur, si reus aufugit volens eum defendere.*
3 *Fideiussor de iudicio sisti tenetur prosequi in iudicio, postquā incepit defendere eum quem sistere non potuit.*

SI eum iudicio. Etiam si actor nō habet actionem, tñ si q̄s ꝓmi-serit aliū sistere cōpelli pōt vt sistat, vel defendat, vt ipsa veritas inquirať.h.d.¶ no.ꝙ rōne dubiōnis per-mittiť id quod aliàs non ꝑmitteretť facit l.ij.§.si q̄s in ius vo.nō ier.& ita summat istum text.Bat.hic & fa-cit ſm Bal.hic ī lect.antiq.ad q.& cū eo trāsit simplr Pet.de Anch.
1 † ꝙ si q̄s accusať post terminum pręfixū à statuto,debet tñ accusa tus comparere,& allegare exceptionē ṗscriptionis, aliàs pōt po-ni in banno tanq̄ cōtumax vigore statuti dicētis ꝙ accusatus, cita
a tus,& nō comparens ponať in bāno, ᵃ nisi ſm Bal.ex forma libelli appareat de impossibilitate accusandi, q̄a tūc nō posset poni ī bā no.¶ Pro quo allegat ꝙ habeť in l.ij.C.vt nemo ꝑ nua.& ꝙ no.gl. in l.j.in ver.libellis.ſ.de offi.asses.& addo ī terminis Bar.ī l.Absen-tē.in vlt.q.versus fi.infra de pœnis & in l.j.§.accusationem ꝑ illū
b tex.infra ad Turpil.& Bar.ī cōs.suo inci.a.d.Cy.de bo.ᵇ &c.& Bal. in l.ij.§.si q̄s in ius voc.non ier.& in l.ij.§.ꝙ si actor.ad fi.C.de iur. cal.& in l.certi cōdi.in prin.ff.si cer.pe.& in l.vnica.C.de cōsel.dū limitat c.Pisanis.de resti.spo.& Pe.de Anc.in repe.c.canonum sta-tuta.in ver.circa istam cōtrarietatē &c.de consti.in vj.¶ In tex.ibi, forte &c.putat tñ Pau.de Ca.hic,ꝙ si notorie & manifeste ꝯstaret ꝙ actor actionē non haberet, nō deberet cōpelli ille fideiussor ad sistendū.Et licet nihil alleget, dic ꝙ pro eo facit gl.in l.qui cū ma-ior.§.si patris in ver.vel calumniosam.infra de bo.li.& idē tenet hic
a Fulg.q pro hoc allegat tex.infra ead.l.§.qui iniuriarum.¶ † Item no.ꝙ ille q̄ ꝓmittit aliquem sistere in iudicio,si videt se non posse sistere eum,vt q̄a ille aufugit, tūc pōt excusari,si ꝯpareat ad defen dendū eū in cā in qua ꝓmiserat eū sistere. Ad idē est tex.in l.sanci
3 mus.in versi.sed si quidē post statutum &c.C.de fideiu.† & ibi di cit no.tex.ꝙ postq̄ iste comparuit ad defendendū illū quē sistere nō potuit, teneť prosequi defensionem, adeo ꝙ nō liberareť si pen-dēte iudicio vellet eū sistere, & defensionē nō proseq.Et illud ꝙ dř hic,& in d.l.sancimus.ſ.ꝙ promissor de sistendo liberať defen-dendo, licet nō sistat,est verū nisi essemus in his in q̄bus esset ne-cessaria p̄ñā ṗsonę ſm Bar.& alios hic ꝑ l.ij.§.si q̄s iudicio ver. cum.n.s.e.Qñ aūt dicat esse necessaria p̄ñā ṗsonę,& qñ non.vi-de in l.si actor.& ibi ꝑ Bar.infra de ꝓcu.& in l.fi.C.de ꝓcu.cū ibi no.¶ In gl.in ver.danda est ibi rōne expensarū. sed nec interesse expensarū vř habendū, q̄a si reus stetisset in iudicio,actor fuisset condēnandus in expēsis tanquā actione carens & temere litigās l.eum quem temere.infra de iudi.& l.ꝓperandum.§.sin autem al-terutra.C.de iudi.propter hoc Bart.ibi dixit, ꝙ debet intelligi gl. de expensis quas actor fuisset recuperaturus ab alio,vt puta,quia iste actor erat ꝓcurator seu cessionarius alterius,nā tales expēsas factas recuperat actor à fideiussore,sicut recuperaturus fuisset ab eo cuius mandato exercuit iudicium & sic ibi agenti nō erat im-putandum.vel dic ꝙ ratione dubij tenebatur sistere,vt dixi super tex.& ideo si non sistit,debet teneri ad interesse expensarū,q̄a ob dubium ꝓcedebat iudicium etiam sine actione l.cū putarē.infra fa.ercis.c.ab bate sane.§.cæterū versi.qm̄ de re iud.in vj.& no.Bar. in l.si Titium.infra de ver.obli.vel ſm Pet.de Anc.hic pōt intelli-gi,ꝙ hic fuerit adiecta pœna de qua tractatur quo casu non inspi citur an intersit. vel hic non agebatur contra fideiussorem ad in-teresse,sed ad factum.ſ.ad sistēdū ad quod agi pōt l.cū pro quo.ſ. de in ius voc.iunctis plene notatis per Bart.in l.stipulationes non diuiduntur in vij.q.ff.de ver.obli.post gl.in l.ij.§.item si in facto in gl.j.infra de verb.ob.vbi habetur ꝙ etiam post moram cōmissam in faciendo quāuis succedat obligatio ad interesse, tñ pōt stipula tor agere ad factum si sibi magis placet.

§.Homo. Si dolo eiᵘ qui sistere promisit,mortuus est an-te diem ille qui ad certam diem sistendus erat sub pœna, non potest ante euentū diei pœna exigi.h.d.& de ma teria dic vt plene habetur in l.in illa, & per Bart.in l.ita stipulatus in iij.q.prin.in versi.iiij.circa prędicta.de ver.obl.vbi alleg.istū tex.

ADDITIONES.

a ¶In banno. Adde eundem anc.consi.cclxvij.
b ¶Tho.Dip. A dño Cyno de Bononia. Adde ꝙ est in cōsi.c.in.j.vol.& ibi dixi ple ne in addi.& Bar.in consi.cxj.incip.quæritur & in dubium & in d.l.absentem.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio de iudicio sisti, etiam commissa extinguitur vt hic.*
2 *Actio surrogata sapit naturam eius in locum cuius surrogatur.*
3 *Actio iniuriarum non transit ad hæredes, nec contra hæredes.*
4 *Litis contestatio inducitur ex longa mora commissa.*
5 *Actio an & quando sit transitoria ad hæredes.*
6 *Litis contestatio perpetuat actionem.*
7 *Dictio, nisi, & dictio, si non, idem importat.*
8 *Dictio, nisi, firmat, seu ponit quando præcedit oratio natiua.*
9 *Dictio, nisi, an & quando ponatur exceptiue, vel conditionaliter.12.& .13.*
10 *Ordo intellectus potius inspicitur q̄ ordo scripturæ.*
11 *Dictio, nisi, in vltimis voluntatibus facit conditionem.*
14 *Sententia, & vltima voluntas æquiparantur.*
15 *Vendere qui promittit nemini nisi tibi, an possit cogi ad vendendum tibi.*
16 *Dictio, præter, quid importat.*
17 *Statutum ꝙ vsurarius non possit accipere præter duos denarios pro libra, non videtur permittere, ꝙ possint vsurarij accipere duos denarios.*
18 *Pœna quæ sit adiecta in stipulatione, quæ postea fuit commissa ante mortem, an & quando possit peti.*
19 *In pœnis non inspicitur an intersit.*

1 §.Qui iniuriarum. † Stiplo de iudicio sisti ēt com-missa extinguitur si actio sup qua fuit interposita extinguať morte actoris,vel rei, vel ēt conuē-tione partiū nisi culpa rei,vel mora accident, ꝙ extinguať, q̄a si
a stetisset nō fuisset extincta.h.d.¶ † Not.ꝙ actio q̄ est subrogata, sa
2 pit naturā eius in cuius locū subrogať. ᵃ & ad hoc semꝑ allegať, & loquitur iste tex.qñ in actione subrogatio facta fuit ꝑ modum accumulationis accessoriæ,q̄a primæ actioni iniuriarū accumulať accessoriè alia actio.ſ.ex stiplone de iudicio sisti secᵘ si accumula-reť ęque principalr.q̄a tūc nō saperet naturā eiᵘ actionis cui æque principalr accumulareť l.itē illa.§.ꝙ adijciť ver.ꝑinde. de cōst.pe. & dř accessoriè accumulari q̄tum ad ꝓpositū qñ in ea nō cōtineť illud idē ꝙ cōtinebatur in principali,vt hic,nā in stiplone de iudi-cio sisti cōtineť ꝙ sistatur, nō aūt cōtineť iniuria,seu illud ad quod dabať actio iniuriarū directo,sed æque principalr dř accumulari, qñ in vtraq; contineť vnū & idē,vt patet in d.l.itē illa & l.vt tñ.in prin.infra de ser.cor.& de materia qñ subrogatū sapiat naturam eius in cuius locū subrogať,vide plene per Dy.in l.ꝙ debitori.j.de do.c.ī mor.& ꝑ Pe.& Cy.in l.si creditori.j.de le.j.& ꝑ Bart.in l.j.§. hęc actio j.si q̄s te.liber.esse ius.fue.& ꝑ Bal.& Ang.hic post Cy. in addit.¶ Et facit ad aliqua de q̄b.dic vt hic per eos,facit ēt ad q. de qua vide ꝑ Bal.in l.parabolani.C.de epis.& cle.Bar.in l.j.C.de præposi.agētis de prin.agē.in reb.li.xij.& per Bal.in l.si q̄s filium.C. de inoff.test.& ꝑ Bald.in l.fi.C.mā.ita fue.alie.& in l.iij.ad fi.C.de priui.fis.& in l fi.C.vnde leg.dum all.l.j.§.si q̄s aūt.j.de suc.edic.&
3 de materia ēt habeť in c.eccłia.el.j.vt li.pe.¶ † Secūdo no.ꝙ actio iniuriarū non transit ad hęredes,nec cōtra hęredes. & plus dř hic probari ꝙ ꝑ citationē nō efficiať actio trāsitoria ad hæredes. ꝙ an sit verū dixi in l.fi.in prin.ſ.de eo per quē fac.erit vbi allegaui istū tex.dic vt ibi dixi.¶ Tertio no.in ver.idē dicēdum ꝙ casus super-
4 ueniens in ṗsona ꝓmissoris extinguit ius q̄situ actori.¶ † Quar-to no.ex fine,ꝙ longa mora cōmissa in lite cōtestanda habet vim litis cōte.& pari rōne facit trasmissibilē,quæ primo nō erat trans-missibilis.ꝙ alibi nō reperiť ſm Bal.hic, & sentit gl.in l.cōstrutio-nibus.in fi.j.de act.& obl.Pau.de Ca.dicit ꝙ intentio huius literę in fi.est, ꝙ aut fuit reus in mora tam modici temporis.j.ꝙ si com-paruisset reus,non per hoc fuisset lis conte.añ tēpus quo alter ip-sorum decessit, & tunc extinguitur ista stiplo ēt ante cōmissa,q̄a tunc fuisset extincta,si reus stetisset, q̄a decessisset ante li.cōte.nā nō debet nocere culpa qñ ob eā casus nō euenit, aliàs sic l.in to-tū.j.de impē.in re.do.fac.no Bar.in l.si vt certo.§.si interdū.j.com-mo.Si aūt nō fuisset extincta,si stetisset, q̄a post moram transiuit
b tñ tempus ꝙ si stetisset ᵇ fuisset lis cōtestata, tunc licet extinguať actio iniuriarū ꝑ mortē, tñ nō extinguiť stiplo añ cōmissa.subdit tñ ꝙ ipse audiuit a Baldo,dicente se audiuisse à Bar.viua voce, ꝙ hic ad fi.erat casus ꝙ si actor fecit quicq̄d potuit, vt contestaretur lis,& ꝑ reum,& suas calūnias stetit quominus contestareť, ꝙ tūc actio ꝑpetuať tam respectu tꝑis, iuxta l.fi.C.de ṗscri.xxx.ann.q̄ vt trāseat

ADDITIONES.

a ¶Subrogatur. Adde Pau.de Cast.consi.cxx
b ¶Tho.Dip.Si stetisset. Vide Ias.hic in vl.no.& in l.j.C.quādo li.princ pi datus.

vt trãseat ad hẽdẽ, ac si lis eẽt ↄtestata, q eẽt singulare si esset verũ sm Pau. de Ca. sed sm eũ iste tex. directo ꝓbat oppositũ, [a] qa vult q nihilominꝰ actio iniuriarũ nõ ꝑpetuet, sed extinguat morte, & q nõ ꝓpterea extinguat stiplõ iã cõmissa, de cuiꝰ natura nõ erat q per mortẽ extingueret. vñ dicit q ad perpetuandã actionẽ, & interrumpendã pręscriptionẽ, seruãda est forma l. vt perfectiꝰ. C. de anna. excep. Dic q placet declaratio illa ad istũ tex. s. q distinguat an tacita fuerit mora q lis fuisset ↄtestata vel nõ &c. & ita ẽt declarat Ia. But. hic, sed in reliquis Pau. de Ca. nõ vr̃ bñ loqui, sed dic q Bal. hic, in lec. q̃ cõiter habere, & expressius ĩ lec. ann. tenet q si stetit per reũ, quominus lis contestaret, ẽr perpetuat actio ĩ eũ, & ẽt efficit transitoria ad hęredes, & ꝓ hoc allegat Bal. istum tex. & l. ij. C. vbi in rem actio. & idem no. Bal. in l. more. C. de rei vẽ. & idem per istũ tex. tenet Cy. in l. sicut. C. de præscri. xxx. ann. & Io. fa. insti. de perpe. & tẽp. act. §. pœnales, & idẽ tenet Ia. But. vt refert Ang. hic, & licet Ang. dubitet hic an quẽadmodum ista mora in lite facit actionem esse trãsmissibilẽ, vt hic, eodẽ mõ perpetuat actionem, tñ dicit, q ꝓ ista opi. l. q perpetuet actionem, facit l. electio. §. si is. & ibi gl. j. de noxa. & refert hic Ful. q ẽt Ia. de Ra. hic tenebat actionem iniuriarum hic in fi. nõ esse extinctam. nec vr̃ verũ q tex. hic velit actionẽ iniuriarũ non trãsire ad hęredes quando reus fuit in longa mora sistendi, adeo q lis potuisset cõtestari, immo ↄ̃ illud facere vr̃, q si nõ transiret actio iniuriarũ hoc casu ad hæredes, nec ẽt transire debuisset ista stiplõ de iudicio sisti tanq̃ illi accessoria nec ẽt ad ꝓpositũ facit tex. ĩ d. l. vt perfectius, q illa nõ loquit de ꝑpetuatione actionis, sed de sola interruptione p̃scriptionis ↄtra absẽtem, vel infantẽ aut furiosum vel potẽtem. & ad ista vide quę dixi in d. l. fi. ĩ prin. s. nu. j. & q̃ no. Bar. multũ no. in l. j. j. de priua. deli. in versi. vlterius quæro q̄d si nõ est lis cõtest. &c. Et ibi Ang. & Bal. in l. j. C. ne ex delic. defun. quorũ dicta declarant, & supplent ex supradictis, & adde Pe. de Anc. hic, q ẽt simplr̃ trãsit cũ opi. quã posuit Bal. hic. bñ faciunt ẽt no. ꝑ Ang. ĩ l. si insulã. de ver. ob. & ibi Io. de Imo. in ver. itẽ fallit secũdo sm Bar. &c. & ꝑ Bal. in l. fi. in prin. s. de eo per quẽ fac. erit. Tñ qa gl. in l. q aũt. §. illud in gl. j. quã sequitur. Bar. & cõiter doc. ibi excepto Bal. vult q ĩ terminis huius §. in fi. sit extincta actio iniuriarum per mortẽ, & sic nõ interiit ampliꝰ actoris reum sistere, tamen firma maneat actio ex stiplõne ad interesse, nec videt posse aliter bene exẽplificari, tex. in d. §. illud nisi in isto casu aut simili habente eandem rationẽ, prout habet sm exemplũ gl. ibi positum, vt ibi dicã. † Ideo possent opi. concordari dicendo sic, q si sumus in casib. in quibus aliter nõ esset actori cõsultum, nisi actio efficeretur transitoria ad hęredes propter morã cõmissam in litẽ contestãdo, tũc ꝑ talẽ moram efficiat actio trãsitoria d. l. electio. & ita ꝓcedant ea quę s. allegata sunt ꝓ illa parte. Si vero aliter posset esse consultũ actori, tunc secus tex. est hic, nã per actionẽ ex stiplõne cõmissa ad interesse totale iuxta l. ij. §. fi. s. qui satisd. co. est ↄsultum actori q̃uis principalis actio extinguat, vt non extinguatur stiplõ, vt hic & d. §. illud cum ibi no. sic videmus q vbi per missionẽ in pos. ex primo decre. põt esse cõsultũ actori, tunc contumacia rei non facit q lite non conte. possit ꝑueniri ad diffinitiuã sententiã, & sic ↄtumacia in lite ↄtestãda nõ habet vim litis cõtest. secus vbi põt esse cõsultum actori ꝑ missionem in poss. ex primo decre. vt ĩ auc. si omnes & ibi Bar. C. si vt se ab hær. absti. & plene per Bar. in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. & ibi dixi, & hanc considerationem & concordiam no. qa in proposito noua est. ¶ In gl. in ver. danda nõ est. ibi respõdeo nõ &c. qa q̃uis principalis actio sit extincta tempore, tñ agi põt ex stipulatione de iudicio sisti præstita in causa principali per l. item illa. allegatã in gl. licet text. in d. l. item illa. nihil facit, quia ibi actio erat accumulata æque principaliter. nos aũt quęrimus de actione accumulata accessorie vt dixi super text. vnde verior est cõclusio q̃ subdit gl. dũ dicit sed de exceptione puto eum remoueri &c. ¶ In e. ibi. §. illud ille tex. non ob. qa ibi non desinebat interesse de pręterito, qa nõ erat extincta actio principalis vt patet in exẽplo ibi posita per gl. hic autẽ erat extincta actio principalis in vl. re. huius §. ¶ In e. ibi. §. cum prędiximus, responde vt per gl. in l. certi cõditio. in j. gl. ad fi. infra si cer. pet. & per Bar. in l. j. §. hęc actio. infra si q̄s test. lib. esse ius. sue. & ibi ẽt Bart. respondet ad l. cum in fundo. §. si fundus. hic alle. in gl. in ver. nam non ↄpetit. ibi per executorem fit perpetuatio gl. voluit dicere interruptio non perpetuatio, † qa perpetuatio nõ fit nisi per li. cõte. l. fi. C. de pręscrip. xxx. ann. vel quasi contestatam, vt dixi in vl. no. & dictum fuit in l. fi. ĩ prin. s. n. j. ¶ † In gl. in ver. Pomponius ait, ibi q tantundem &c. non est indistincte verum q dictio nisi, [b] & dictio si nõ, idem importent, vt per Bar. hic cui alij non addunt. & per Io. An. & alios ĩ c. pręterea requisitu. de app. & aliquid per Bal. in l. interlocutio. C. cõmina: vel epi. sed in vno non vr̃ Bar. bene dicere. s. dum vult esse differentiã an dictio nisi pręcedat vel sequatur per id q. j. dicam allegãdo no. per Bart. in l. j. j. de condi. & de. ¶ In ea. ibi l. Titia. §. fin. solue sm doc. magis cõiter hic & in l. actione. C. de transac. † q qñ præcedit oratio negatiua tũc dictio, nisi, ponit seu firmat. vt nullus homo currit nisi Petrus, vt in iuribus allegatis in gl. & in hoc est aduertendum secundum eos, q si oratio negatiua pręcedens negat actũ, tunc dictio, nisi, quę est exceptiua, ponit seu affirmat actũ, vt dictis iuribꝰ hic allegatis in gl. sed si oratio negatiua pręcedens negat potẽtiã, & tunc dictio, nisi, ponit potentiam ita loquitur d. l. Titia. §. fin. qa illa verba ibi, prolata à testatore. s. liber ne esto. cum non sint priuatiua, & sic nõ pręsupponant habitũ, sed sint prohibitiua negãt potentiã nanciscendi libertatẽ. vñ ibi dictio nisi, nõ ponit actũ, id est q redditis rationibus seruus sit liber, sed q possit esse liber, qa illa verba liber ne esto. idem important, ac si dixisset liber esse nõ possit, vel aliter prout colligitur ex no. per Bar. hic, qa respõde ad d. l. Titia. q aut dictio nisi apponitur alicui termino non contento sub primis. vel ei aliquod verbũ ꝑficiens aliã orationẽ subiungit, tunc stat cõditionaliter nõ aũt exceptiue l. obligationũ fere. §. conditio. j. de ac. & ob. & tũc operat dictio nisi q in cõditionis euentũ dispositio euanescit, & in cõditiõis defectũ prima dispositio remanet in esse suo nõ aũt aliq̄d ponit. ita loquit d. l. Titia. & l. fideicõmissaria. §. si sic fideicõmissum. j. de le. ij. vt si dico lego x. Titio nisi hæres meꝰ noluerit. nam hærede nolẽte euanescit legatũ. hęredẽ aũt volẽte remanet ipsa dispõ legati firma ĩ esse suo d. §. si sic & ita est ĩ d. l. Titia, nã ibi seruo reddẽte rõnes expirat dispõ negatiua. i. ꝓhibitio libertatis nanciscẽde. seruo aũt nõ reddente rõnes durat ꝓhibitio in statu suo, aut dictio, nisi, apponit alicui termino ↄtẽto sub primo, & tũc dictio, nisi, ponit si pręcedẽs orõ erat negatiua si aũt erat affirmatiua tũc dictio, nisi, priuat vt dictũ fuit. ¶ Et not. q ꝑ d. l. Titia §. fi. dicit no. Bar. ĩ l. ij. C. de cõdi. in ser. q ex verbis negatiuis nunq̃ sumit argumentũ a ↄ̃rio, sensu. q an sit verũ dixi in l. j. in iij. no. s. de offi. eiꝰ cui mã est iuris. ¶ † Et sumpta ex p̃dictis occasione Bart. hic tractat de dictione, nisi, cuius dictis, adde inquantũ vult q qñ dictio, nisi, apponitur alicui termino non contento sub primis, vel ei aliquod verbũ subiũgit, tũc nõ ponatur exceptiue, sed cõditionaliter. Et sm Bar. [c] hic debet distingui in cõtractibus, qa aut pręcedit ista conditio importata per dictionem nisi, & sequitur dispositio, & tũc facit dispositionẽ ↄditionalẽ d. §. cõditio. & ibi no. Si aũt sequitur dictio, nisi, tunc aut pręcedẽs dispõ est facta per verba futuri temporis. & dictio, nisi, & tũc facit dispositionem conditionalem. secus si ꝑ verba præsentis t̃pis vel pręteriti, qa tunc dispositio est pura, sed venit resoluẽda ĩ cõditionis euentum, vt no. gl. in l. ij. in prin. de in diẽ adiec. q ipsemet Bar. in l. j. j. de cõdi. & dem. tenuit cõtrariũ reprehendens istam distinctionem. s. an dictio nisi, pręcedat, an sequatur, qa semꝑ sm intellectum verborũ vr̃ dispositio pręcedere, & dictio nisi seq̄, vt ibi pleniꝰ ꝑ eũ, bñ facit tex. in l. quidã. j. de pecu. le. Et Io. de Imo. in d. l. j. j. de cõdi. & de. facit mẽtionẽ de ista ↄ̃rietate, & dicit q forte verior est opi. quã ponit Bar. ĩ d. l. j. nõ tñ r̃ndet ad tex. ĩ d. §. cõditio. cũ ibi no. Sed potes r̃ndere ad illũ tex. q licet tex. ibi dicat, q dictio nisi, apposita post dispositionẽ ꝑfectã nõ reddat dispositionẽ ↄditionalẽ, vt in hic exẽplo posito ibi, centũ dare spõdes, nisi nauis ex Asia venerit tñ nõ dicit tex. ibi, q si ꝑponat dictio nisi, dispõ sequẽs reddat cõditionalis. Nec ob. id q dicit ibi tex. in prin. dũ dicit, cõdo vero efficax est q̃ in ↄstituẽda oblõne inserit, qa r̃ndeo q tex. ibi nõ dicit q talis ↄdõ inducat ꝑ dictione nisi, sed itelligas q inducit ꝑ dictionẽ si, vel ꝑ aliã dictionẽ importãtẽ ↄditionẽ, & sic stabit ↄclõ q in ↄ̃ctibꝰ solũ distinguat an dispõ sit facta ꝑ verba futuri t̃pis, an vero ꝑ verba p̃teriti, vel p̃sentis. vt d. l. ij. cũ gl. & istã opi. vr̃ ẽt tenere Bar. ĩ d. l. actione. circa ↄ̃riũ d. l. Titia, dũ ipse reprehẽdit Dy. distinguentẽ an dictio nisi, ꝓcedat, an vero sequit. † nam inspicit potiꝰ ordo intellectus q̃ scripturę l. nec. n. ordo. de solu. & ita ẽt ↄ̃ Dy. tenet Ang. in d. l. Titia §. fi. licet ibi Ray. stet eũ Dy. ¶ † Quę sit tamen differẽtię quare in vltimis voluntatibus dictio nisi, faciat ↄditionẽ etiã si adijciatur dispositioni factę per verba p̃ntis t̃pis, vt d. §. quidam Titio. secus aũt in contractibus, vide Bar. hic ponentẽ vnam rationem,

ADDITIONES.

a ¶ Oppositum. Adde Pau. de Ca. consi. ccxiij. circa fi. sequitur dictũ Bart. in casu in quo iudex præcepisset lit. cõte. & à tali præcepto nõ esset appellatũ. q aũt iudex possit præcipere q lis cõte. dicit esse tex. in l. j. §. quidꝰ ergo. j. de ven. inspi. & q mirarur de Bar. q secutus fuerit gl. in d. l. qui semel & inquantum d. Ias. hic dicit, q idem est, cum vnus ex litigatoribus per subterfugia vadit causam protelando, vt pereat instantia, q tamen perit, dic q Lud. Rom. consi. ccxx. tenet q currit sed datur restitutio ex dictis eiꝰ per eum in. iij. & v. no. adde Pau. de Ca. cõsi. xxv.

b ¶ Nisi De hac dictione per eum Alex. consi. lxxxiij. in. j. vo. & in cõs. xx. in fi. in. iij. vol. & per eum Alex. in consi. clij. ver. nec ob. in. v. volu.

¶ Tho. Dip. Vide Ias. hic & in l. actione. C. de transa. & per Alex. in l. qui Rome. §. coheres. j. de verb. oblig.

c ¶ Et secundum Bar. hic. Adde tñ q contra Bar. videtur tex. in l. j. §. eod. in auc. hoc amplius. & ibi Bal. C. de fideicom.

rtionem.aliam ponit Bald.& Imol.in d.§.quidā Titio.Reliqua in mā de ista dictione,nisi,vide per Bar.hic.& Archi.in c.j.de cōst.in vj.per Io.An.in c.ꝑterea requisitū.de app.vbi & ponit de dictionibus, si non. De mā & tractat plenius Io.And.in addi.Spe.in titu. de spon.§.j.circa prin.& ibi & per Spe.& tractat ibi Io.An.de intellectu d.l.Titia.§.si.ꝙ quā arguit de l.si quis ita libertatē.§.fi.ꝗ statulibe. rñde vt ibi per eū referentē formaliter verba Gul. de Cu. hic,nullo addito. De mā & per Bal.i l.Athlete.§.de remissionē.j. de excusat. vbi & aliquid ponit de intellectu d.l.Titia.§.fi.& per Bal.i auc.nisi.in prin.C.ad Tre.per Ant.de Bu.in c.ex parte.in vlt. col.de spō.& aliquid per gl.in c.statutū.§.cū vero.in ver.de sua.de

12 elect.in vj.†Ex qua gl.colligit ibi do.Dñicus, ꝙ dictio,nisi,proprie stat exceptiue,ꝗd dicit esse no.ꝑ statutis.tū magis placet ꝙ ꝑprie stet exceptiue, vel & cōditionaliter fm subiectā māam , vt patet ex

13 doctrina,quā tradit hic Bar.¶ † Quid in sentētiis,an dictio,nisi,faciat dispōnē ꝯdōnalē.& vide per gl.& doct.in d.§.pdō.& i d.c.preterea requisitū.& ꝑ Gui.& Ang.hic, per Bal.& Imol. in d.§.quidā Titio per Bal.i rub.C.cōmi.vt epi.ꝑ Sal.post la.Bu. i d.l.actione.ꝑ Imol.in l.iudex.de re iud.& i l.j.de cōd.& demōst.& magis cōiter tenet ꝙ dictio,nisi,in sentētis ipportet cōdōnē, sicut dictū est in vltimis volūtatibus.quia pẽdet à ptāte vnius, sicut vltima voluntas,

14 † & æquiparaẽ fnia,& vltima volūtas.l.nō est mirū.j.de pig.act.no. Bar.in l.cētesimis.§.fi.de ver.obl.& ita Gui.& Ang.h. & doct.in d. c.ꝑterea.& Bal.& Imol.i locis §.alle.& Io.de Imo.in l.j.j.de cōd.&

15 demō.¶ † Et ex his infert ad decisionē qōnis h fontate per gl.§.si

a ꝑmitto me nō venditurū alij,nisi tibi,ª ꝗ an possim cogi ad vēdendū tibi.de quo dic vt ꝑ Bar.hic ad h.& ꝑ Cy.Bar.& alios i d.l.actione. & ꝑ Io.An.in d.tit.de spō.§.j.in prin.ꝑ Ang.& Imo.in l.qui Rome.

16 §.cohæredes.j.de verb.obl.¶ †Et iuxta ꝑdicta Bar.& hic tractat de

b dictione,præter.ᵇ de qua & per oēs i d.l.actione. & per Ia.de Are. & Imol.i l.ꝙ bona.§.si quis.ꝑ illū text.j.de dā.inse.& aliqua ꝑ Bal. in auc.hoc amplius.C.de fideicō.per illū tex.dic vt per Bar.hic. & in l.j.de pig.act.& in d.l.actione.cuius doctrinā limita, vt ꝑ eidē ibi .& in l. Seio.§.vxori.j.de ann.leg.Itē limitat in quātū dicit,ꝙ dictio, ꝑter, aliqñ stat adiectiue, seu ampliatiue, sicut dictio, vltra, secūdū doctrinā hic traditā ꝑ eum,per d.l.Seio.§.vxori. & in l.j.ad fi.dꝑig.ac.Nā fallit,nisi resultaret absōn̄ intellecẽ, adeo ꝙ pœna

17 veniret iponẽda dispōnẽti.†vñ si statuto cauet, ꝙ vsuranus n poßit accipere ꝑter duos denarios ꝑ libra,n videbit statutū pmittere ꝙ poßint vsurarij accipere duos denarios, quia statuẽtes tāquam permittẽtes vsuras ex hoc inciderẽt in pœnā excōicationis.ita voluit gl.no.in c.le.j.au ver.facere.de vsur.quā all.Bal.hic,& Bal. i auc. ad hæc.C.de vsur.& in l.Gallus.§.ille casus.j.de libe.& post.& sic isto casu dictio,præter,nō ponet,nec affirmabit, nec & stabit amphatiue, adeo ꝙ rideat permissum accipere duos denarios. ¶Et ex illa gl.habeas & nutare perpetuo,q̃ in statutis nūquā habet lo-

c cū argm à ꝯno sensu, qñ ex tali argumēto statuẽtes inciderẽt ᶜ in pœnam. & de istis dictionibus vide per Albe.de Ro.in suo dictio-

18 nario,in ver.nisi,& vet.præter.¶ †Extra gl.quero vtrū iste tex.locū habeat,si in stipulatione fuit adiecta pœna, quæ postea commissa fuit ante mortem, vt sic post mortē nō poßit agi ad pœnā cōmissam.hẽo in tex. apostillā la.de Are. tenēns ꝙ iste tex.locū habeat, & si pœna sit adiecta,nihil tñ allegat sed Gui.d̃ Cu.hic.tenet ꝯnū. nā postq̃ cōmissa est pœna,nō debet posse euitari pœna, nec purgari mora eo tēpore quo ius actoris est factū deterius . 2. actio extincta est,prout fuit hic.& pro hoc adducit in argū.l.& si post.§.e. & idē tenet & la Bur. h, qua secuta morte post moram nō debet posse pœna euitari.vt l.secūdū.ff. ibi, ꝙ si secūdo tēpore etc. C.de fideiuſ.Tñ ad illū tex.ꝑt rñderi,ꝙ ibi deficiat interesse principale ꝑpetere,i.actio principalis nō fuit extincta. nō nurū si actio cōmissa semel ad pęnā durat. sed hic erat extincta actio principalis,& sic desinebat interesse ꝑncipale durare.iō vr̃ ꝙ debeat extingui actio, ꝙ cōpetebat ad pœnā succedẽt loco interesse.arg.l.nō solū.§.hæc actio.j.de alie.iu.mu.cā fac.Nec ob.l.& si post tres.quia ibi ob morā tel fuit extīcta actio actoris, nō mirū si durat actio ad pœnā.hic aūt nō fuit extincta actio principalis cōpetẽs actori ob morā rei,sed ob mortē.Et istā opi.ꝙ habeat locū iste tex.& si pœna adiecta sit,vr̃ tenere Bar.in l.qui aūt.§.j.j.eo. i ver.it vero petitur pœna.& istud & sequit̃ simpliciter Fulg.ibi.nō tñ facit mētionem de aliis §.dictis tenentibus ꝯnū.¶ Tñ circa dictā opi.la.co.de Are.

19 & sequaciū facit,†quia in pœnis nō inspicit̃ an intersit l.stipulatio illa.§.alten.j.de ver.obl.Fulg.hic dicit posse rñderi,ꝙ illud est verū qñ est dubiū an intersit.secus est,si est certū ꝙ non intersit, vt hic. ¶Et pro hoc alle.l.j.§.itē in facto.de ver.obli.ꝙ tex.h nō ꝑbat,sed habet aliam rōnē.prout ibi declarat Bar.Ful. hic dat aliā rñsionē, ꝙ in d.§.alten . pœna est adiecta rōne contēptus,non propter interesse stipulatoris,vt qñ quis stipulat alteri dari. ¶ Sed hæc rñsio tollitur,per l.j.de præto.stipu.vbi apparet idē esse qñ quis stipulatur sibi dari,vel fieri sub pœna.& not.Bar.in d.§. item si in facto.

¶ Vnde ipsemet Fulg.in l.fi.j.eo. in aliquibus lectu. rñder ꝙ illud quod dr̃ in d.§.alten . ꝑcedit in stipulationibus principalibus, secus in accessoriis.& hæc intellige in illis accessoriis, quæ de sui nã cōmittuntur ad interesse,vt hic, iuncta l.fi.ꝙ si in ius voc.non ierit.& l.j.§.qui satisfd.cog.non transit res sine dubio.

ADDITIONES.

a ¶Nisi tibi. Sed quid si volo vendere,& te commoneam, ꝙ volo vendere, quantum expectare debeo anteq̃ alijs vendam, vide Ludo.Roma.sing.n.suis fol.17.

b ¶Præter. De hoc per Lu.Ro.consi.cccxxvij per Oldr.consi.xlix.

c ¶Inciderent. Adde ꝙ hoc tanquam singulare ponit Ludo.Ro.sing.suis fol.iiij.

Vlpianus. LEX XI.

1 *Priuilegium excusans principalem à sistendo, non excusat eius fideiussorem.*
2 *Iuramentum calũniæ in causis ꝑstandum est, consuetudine cōtraria nō obstante.*
3 *Priuilegium superueniens lite pendente, trahitur ad litem pendentem.*
4 *Statutum conditum lite pendente, an seruari debeat in illa lite.*

SI quis quenquam. Etiam liber homo sistẽdus est in eadem cā,i qua erat tēpore promissionis, & videt sibi eadē cā,licet exactio reddita sit difficilior respectu facultatū . secus si sit facta mutatio concernẽs diminutionẽ iuris actoris, putā per priuilegiū fori, vel similis. h. d. in summa cum principio legis sequentis.

¶ Not.ex l.qui aūt.in prin.iuncta l.ꝑcedenti, ꝙ priuilegiū superueniẽs in ꝑsonā principalis excusans ipsum principalẽ à sistendo nō excusat fideiussorẽ de iudicio sisti, ꝙ tenebit ex eo, ꝙ nō vr̃ sistere principalẽ i eadẽ cā.ad idẽ est tex.i l.si reus.j.iu.sol. in ꝯnū vr̃ tex.in l.si is ꝙ fideiussorẽ.§.eo.Bal.hic in lec.antiq.sonnat illud ꝯnū. & rñdet ad istū text.ꝙ iste tex.debet intelligi qñ fideiussor añ priuilegiū fuerat in mora. sed istud est diuinare ad hãc l.& violat istū text. in quo qrit̃ an pro futuro tẽpore quo sistẽdi est, dicat̃ sistere in eadem cā,& est ista rñsio ꝯ text.i d.l.si reus.Vñ fm Bal.hic dicit de hoc ẽe dicẽdū vt not.in l.vir bonus j iudi.sol.Certe fit dña ibi, an priuilegiū fit personale .& tunc nō prodest fideiussori. secus si sit reale.ꝑ quā sol. nō vr̃ solutū ꝯnū, quia idẽ vr̃ fuisse priuilegiū i casu d.l.si is q.& i d.l.si reᵘ. Cōtrariū ẽ difficile,& ab aliis nō tactū. pōt dici ꝙ aut loquimur in fideiussore iudicatū solui respectu eius de defendẽdo.& tūc hẽt locū d.l.si reus.nā in facto illo qđ ẽ explicabile ꝓbabiliam tñ.§.nūc videamus.e.n.fideiussor poßet esse in mora,quis reus principaliter nō poßit cōstitui i mora.vt not.Bar. ĩl.cū filius.j.de ver.obl.ꝑ d.l.si reus. ꝙ rō cessat i ꝯmissione de iudicio sisti,quia nō pōt excepliticari ꝑ alium.l.j.§.si quis iudicio.& ibi not.§.eo. Aut nos loquimur i stipulatione de iudicio sisti, & tūc vr̃ ꝙ priuilegiū superueniẽs sicut prodest reo,ꝑsic & fideiussori.d.l.si is qui. §.e. Nō ob.iste tex.quia intelligo istū tex fm primū exẽplū positū h in gl.fm qđ ꝑ priuilegiū nō excusabit reus, nec fideiussor à sistẽdo.¶ Ex h itẽ ꝙ exẽplū fm positū h i gl. nō poßũ ꝑcedere,ꝑ d.l.si is ꝙ. Vel sustinẽdo & istud fm potes rñdẽt ad d.l.si is qui,ꝙ loquat in fideiussore,cu ꝑdesse dẽt exceptio ꝯpẽtes principali.l.exceptiones q.ff.de except. Hic aūt nō dr̃ ꝙ ille pmissor eẽt fideiussor,& sic ꝙ mādato pricipalis pmisserit. vel fortasse meli' ꝑt rñdẽt,ꝙ i d.l.si is ꝙ,palle. erat ipedimẽtū, cui pruident nō poterat ex volūtate rei pricipalis, sed hic sic, q̃a poterat illi priuilegio fori reus renūciare,& ꝑparere. Et ita potuisset reus renūciare,& ꝑparere i casu d.l.si reus.vr̃ i est recepti.§.de rur.om iu.& sic i casu d.l. si is ꝙ,nō suit i culpa fideiussor, si nō curauit ꝙ reus nō sisteret, ꝗa

a h̃ fieri nō potuit.ª¶ †In gl.i ver.nouo priuilegio.ibi,ne in illa cā iuraret ď calũnia etc.no. ꝙ licẽt nō valeat ꝯsuetudo ꝙ i cāis nō pſteẽ iurā calũniæ.ceterū d̃ iu.cal.tū bñ ꝑi ꝑ rescriptū h ꝯcedi.& idẽ no.gl.ma.in l.j.§.sed quia veremur.C.de iur.calu.¶ In ea.gl. ibi, rñdeo ibi ad sui postulationẽ h no.&c.no.ex hac gl.ſiĉ.tex.ꝙ priuilegiū superueniẽs lite pẽdẽte trahit̃ ad litẽ pẽdentẽ,ᵇ si motu ꝑpro superioris,secus si ꝑcib' oblatus fuit ꝯcessum.l.tutor petitus.i prin.j.de excu.tut.de quo vide per Bar.in l.j.j.de pœ.vbi ad h alle. istā l.& per Bal.in l.ij.C.vt lit.pẽd.& ita intelligit,& limitatur text. in c.fi.vt lit. pendẽ.& ibi habes an & qñ priuilegium impetratum lite pẽdẽte valeat.& aliquid per Bar in l.j.j.in h C.vt lit. penden. Et circa h & vide ad istā l.cū gl.ad qđ no.Io.An.i nt.de do.& cōtu. §.si.

ADDITIO.

a ¶Lite pen. Adde in quantum d.Ias.hic tenet ꝙ priuilegium cōcessum motu proprio non trahatur ad lites pendentiam, ꝙ Lud.Ro.consi.cccxxxj.in v. pour.de effectu motus proprij dicit hanc glo.esse sing. in hoc, sed ꝙ non affirmabat pro nunc,ꝙ si item priuilegium, vel rescriptum impetratum tacito de litis pendentia non valeat.tenet idem Lud.consi.cccxxx. vbi vide an citatione dicatur lis pendere saltẽ quo ad actorem,& an tacito de litis pendentia, vel narrato generaliter, non specialiter, rescriptum sit nullum, vide per Pet.de Anca. consi.lv.

¶Tho.Dip. Vide Iaso.hic. & in l.supplicare.C.vt lit.penden.

4 §.fi.in addi.inci.de hoc &c.& simr facit hæc gl.ſm Bal.†an statutum cõditum lite pendente seruari debeat in illa lite, de quo dic. vt per Bar.in l.oẽs pplĩ.in v.q.prin.ſ.de iusti.& iur.p Cy.& Bal.in l.leges & cõstitutiones.C.de legi.p doc.in c.j.de cõsti. per Bal. in l. sancimus.ad fi.C.de sa.san.ecc.per illũ text.& aliquid per Bart.in l.fi.§.fi.ð iure cal.per illũ text.Et ex duab.sol.quas dat gl.hic ad l.si quis postea. habeas duas limitationes ad illam.l. de quo vide per glos. ibi,& habes per Bar.in d.l.j.j.de poe. & pro prima litatione vr esse tex.in d.l.si reus.j.iud.so.& not. etiam gl.in d.l.si quis postea.

§.Illud tenendum. Sufficit ab initio interesse, licet desinat ex post facto.h.d.¶ Et habet iste §.mãm subtilẽ,& brocardicã, quã ñ explicat Bar. & alij post eũ hic nõ addunt,& hr p Gui.de Cu.in l.vbi.j.de eden.& per Bal.& Saly.post Cy.in l.ad cõparandas.C.man.& difficultas cõsistit in enucleando rõnes legũ quæ in hac mã allegant in gl.in a.in prin.gl.ponit exẽplũ in eo qui agebat actione iniuriarũ ↄ reũ qui satisdedit de iudicio sisti,& decessit reus post longum tps cõmissa mora.i.post tñ tps.j.q si post terminũ cõparendi cõparuisset, lis potuisset cõtestari cũ eo, & per ↄñs iniuriarũ actio efficeretur trãsitoria ad hr̃edes. Nã licet post morã extinguat actio iniuriarũ, & sic cesset principale interesse. s. principalis actio sit extincta, & ↄñr amplius nõ intersit actoris reũ sisti, tñ durat actio ad interesse ex stipulõne de iudicio sisti, qa nõ cessaret dannũ de p̃terito causatũ à culpa rei nõ sistentis, vt d.§.iniuriarũ.ad fi. Secus si cessaret dannũ de p̃terito causatũ sine culpa rei, vt qa esset extincta actio iniuriarũ morte rei vl̃ actions sequuta.j. tã modicũ tps post diẽ sistẽdi, q ẽt si reus cõparuisset tpe debito, non potuisset lis cõte.& actio iniuriarũ effici trãsitoria ad hr̃des, qa tũc extingueret actio

5 ex stipulatu orta ad interesse.vt d.§.q iniuriarũ.in prin.† Istud primũ exẽplũ reprehendit Bal.hic, qa ſm istud exẽplũ p̃supponit q si reus conuentus actione iniuriarũ decessit, postq̃ longũ tps à tpe more transiuit, adeo q potuisset lis contestari si comparuisset tpe debito, nihilominus actio iniuriarũ fuerit extincta.cuius ↄñũ fuit per eum,& plures.cõclusum in d.§.iniuriarũ.per illũ tex.ad fin.& per l.electio.§.fi is.de noxa.cũ gl.q vr̃ huic ↄria.ſm Ful.hic Nã per illũ tex. cũ gl. vr̃ q actio efficiat trãsitoria, qñ post morã rei trãsiuit tñ tps.j.q potuisset lis ↄte.vt dixi in d.§.Et pp hoc gl.transiuit ad ſm exemplũ ibi. Itẽ põt esse q actio tpalis erat &c. videlicet q nõ loquit iste tex.de reo ↄuẽto actione iniuriarũ decedente post morã, vt in p̃cedenti exẽplo, sed de reo ↄuento alia actione tpali, quę post moram in non sistendo perijt tpe, nam tunc licet extincta sit principalis actio,& sic non intersit amplius actoris, q sistat reus in illa cã, tñ nõ extinguit actio ex stipulatu cõmissa ad interesse, qa nõ cessat dãnũ de pterito qð cõtingit actori culpa rei q nõ cõparuit.& si cõparuisset, fuisset lis cõtestata ↄ eũ,& perpetuata fuisset actio,& p ↄñs non fuisset extincta tpe, & licet doc.nihil dicãt circa istud explũ gl. vr̃ tñ q non p̃cederet eadẽ rõne qua non procedit p̃cedens exemplũ. si verũ esset q p̃cedens exẽplũ non p̃cederet, qa aut extĩcta fuit actio tpe, postq̃ à tpe more nõ trãsiuit tñ tps.j. q potuisset lis cõtestari. & tunc saltẽ ope exceptionis extingui debet actio ex stipulatu cõmissa ad interesse, vt d.§.qui iniuriarũ.in prin.cũ gl.in ver. dãda nõ est.aut actio principalis fuit extincta tpe postq̃ transiuit à tpe moræ tam longum tps intra q potuisset lis cõtestari,& tunc hr̃ perinde ac si lis fuisset conte.adeo q ſm magis cõem opin.vr̃ q actio censeat perpetuata, vt dixi in d.§. qui iniuriarũ.¶ Et per ↄñs si p̃petuata est, nõ desinit interesse principale, immo nunc interest sisti postq̃ principlr actio durat, & sic istud exemplũ non põt procedere, nisi teneamus q ob talẽ morã actio nõ perpetuerit. Pro qua ibi facit tex. iũcta hac gl.in illa opi. põt optime sustineri, vt dixi in d.§.qui iniuriarũ.quo ad casum.§. & istius literæ, & sic sustinebitur vtrũq; exẽplũ gl. vt ibi dixi.¶ In ea,ibi, sed ñ speciale.hanc so.impugnat Bart.dic vt ñ per eum, cui alij non addunt.& simr rñde ad l.tigni.alle.in gl.vt hic per eum.

Iuliani. LEX. XIII.

QVoties. Si seruus promittat se sistere tanquam litigaturus, vel promissionem ab alio recipiat de sistendo, non valet promissio, cum in iudicio esse non possit. hoc dicit.

Neratij. LEX XIIII.

1 *Contractus celebratus per procuratorẽ in cã dñi, vr̃ referri ad vtilitatem dñi.*

SI procurator. Stipulatio procuratoris in cã pertinente ad dñm cõmittitur ad intesse dñi, non ad interesse procuratoris,& iõ valet. licèt de interesse dñi nulla mentio fuerit facta. h.d. ¶ In tex.ibi, dũtaxat.i.fuit stipulatus tñ q reus resisteret, & fuit stipulatus pœnam, si non sisteret.¶ In tex.ibi, propemodũ.i.prima facie.¶ In text.ibi, eadem etc. hucusq; locutus est, qñ procurator non fuit stipulatus expresse reo interesse, si non sisteret. hic aũt qñ expresse fuit stipulatus interesse.¶ †Not.q cõtractus celebratus à procuratore in

1 causa dñi videtur referri ad vtilitatem dñi, vt hic.& l.post mortẽ.§.j.j.qñ ex fac.tut.& l.fi.j.de insti. De quo dic plene vt per Bart.in l.ij.§.j.j.iud.sol.& in l.j.§.nunciatio.j.de ope.no.nuticia.& in l.qui mihi donatum.j.de dona. & in d.l.post mortem.§.j. & in l. post dotem. circa vj.lect.ff.solu.matr.& in l.qui in aliena.§.si is qui putabat.j.de acquir.hęre.& in l.si pupilli.§.itẽ si procuratori.j.de neg.ge.& plene in consi.suo incip.Super hoc puncto an sufficiat etc.per Io.An. in addi.Spe.in rubr.de procura.per Bal.in l.fi.j.eo. & in l.procurator qui pro euictione.j.de procu.& in l.j.C.qñ ex fac.tut.& in rub. C.de contrah.empt.in xv.q.aliquid per Ang.hic.& in l.sciendum. §.tutores.post glo.ſ.qui satisda.cog.& in l.si ex legati.in princ. j.de verb.obli.& in l.pignori.§.fi. infra de vsucap.

Vlpiani. LEX XV.

SI tutor. Ex stipulatione de iudicio sisti necessarius administrator non tenetur finito officio, seu si desijt posse conueniri super principali, nec etiam patitur executionem sententiæ. h.d. ¶ In glo.in ver.adoleuerit.ibi, aliàs si posset etc. doct. hic nihil dicunt super hac glo. excepto Fulg. qui etiã reprehendit, quia finita tutela, tutor amplius conueniri non potest actione principali. ergo nec debet posse dari cõtra eũ actio ex stipulatu de iudicio sisti ad interesse, per l.si eum.§.fi.ſ.eo. Preterea ſm eum ista glo.maxime dũ dicit, idem si culpa, vel mora etc. violat istum text.in ver.non obtemperauerit.& rñde ad d.l.Iulianus. allegatam in glos. q ibi loquitur in obligationibus principalibus, nos loquimur in obligatione accessoria, quę non vr̃ dari debere ↄ quem nõ potest dari principalis, per alle.§.in prin. Tñ sustinendo glos.potest responderi ad argumentum, quod in d.§.fi. desinebat interesse actoris, eo quia extincta erat actio sua principalis. iõ extinguitur accessoria.sed hic durabat actio principalis saltem contra principalem. Nec est absurdum q principalis actio detur cõtra vnum,& actio ex stipulatu detur contra alium.vt patet in fideiussore de iudicio sisti, contra quem non potest dari actio principalis, cui bene potest dari accessoria.¶ In glos in verb. & eorum. ad finem. conclude quòd aut loquimur in administratore necessario,& non tenetur finito officio.l.post mortem.alleg.in glo. aut in administratore voluntario, & idem. vt l.Plautius.j. de procura. aut quo ad extraiudicialia. & tunc secus. vt l. procurator qui pro euictione. eod. titu. dic vt ibi.

¶ De ferijs. Rubr.

Vlpiani. LEX I.

1 *Citatus in ius tempore feriarum rusticarum, non tenetur comparere.*
2 *Feriæ messiũ, & vindemiarũ habẽt locũ ẽt vbi nõ recolligunt messes, neq; vua.*
3 *Citatio licet non valeat, valet tñ cõparatio subsequens vigore citationis nullę.*
4 *Citandus non est, qui est præsens.*
5 *Ferus potest renunciari tacitè, & expressè.*
6 *Renuncians ferys præteritis tantum intelligitur renunciasse.*
7 *Ferys repentinis an possit renunciari.*
8 *Testis non cogitur deponere in causis tempore feriato fallit vt infra.*
9 *Procurator & aduocatus patrocinari an cogatur tempore feriato.*
10 *Renunciatio feriarum potest tacite fieri per procuratorem.*
11 *Exceptiõi dilatoriæ, declinatoriæ, aut perẽptoriæ, an possit p̃curator renũciare.*
12 *Sñiam q petit infirmari, dr̃ nõ solũ agere de iniqtate sñiæ, verũ ẽt de nullitate.*
13 *Libellus an possit offerri die feriato.*
14 *Feriæ repentinæ æquiparantur ferys in honorem Dei.*
15 *Præscriptio ĩducta à statuto ĩ locũ lõgioris p̃script. inductæ à iure cõi idẽ operaẽ.*
16 *Arbiter an possit cogi arbitrari.*
17 *Iuramentum testis potest consensu partium remitti.*
18 *Iuramentum calumniæ, & testis, in quo differant.*
19 *Iurm licèt sit remissum testi cõsensu partium, tñ iudex si vult, põt sibi deferre.*
20 *Attestationes inualidæ possunt consensu partium validari.*
21 *Attestationes testiũ receptæ corã iudice incõpetẽti, nõ põt cõsẽsu ptiũ validari.*
22 *Testes post deducta testificata non possunt de nouo produci super ijsdem articulis, fallit si interuenerit consensus partium.*
23 *Testium dicta, pecunia corruptorum, non possunt consensu partium validari.*
24 *Sententia lata à principe, vel epistola, habet vim legis, etiam in alijs causis.*
25 *Appellatio licet sit deserta, non per hoc vr̃ deserta causa nullitatis sententiæ.*
26 *Sententia nulla an possit consensu partium validari.*
27 *Appellans an & quando videatur validare sententiam nullam.*
28 *Citatus ad diẽ feriatã an teneaẽ cõparere die p̃cedenti, vel immediate sequenti.*
29 *Citatus ad diem feriatam potest facere condemnare citatum in expensis.*

1 NEquis. †Tempore vindemiarum, vel messium nemo compellitur in ius venire, si tamen sponte venerit, & litigauerit, lata sñia tenet. lata vero ↄ non

non cōparentē nulla erit.[a] h.d.vsq; ad §. sed excipiunt. ¶ †In text. ibi, messium. quid si ibi non sint messes, quia ibi nō recolligebatur frumentū, sed viuebāt hoīes ex castaneis. dic q̄ inducunt feriæ p illis castaneis recolligendis eadē rōne, fm Cy. hic in addi. & Bald. & Cy. in l. ligni appellatio. p illū tex. circa med. in ver. lignorū. j. de leg. iij. cui adde Imol. in c. fi. in fi. ex. eo. tit. & Ang. in l. pfides. j. eo. in quib⁹ locis tractant quid si neq; messes, neq; vindemiæ fiebant in loco. & ɔcludūt q̄ feriæ inducunt p eo tēpore quo ɔsueuerūt homines dare operā m puidēdo trāsferri vinū, & frumentū ad locū. facit ad h c. fi. ex. eo. tit. ¶ †No. ex ver. sed & si ptor. q̄ licet nō valet citatio. tñ valet ɔparitio subsequēs vigore citationis nullæ, & per illā validat pcessus. qd̄ est bñ not. † p quo facit, quia q̄uis pcessus vigore citationis nullæ non possit sustineri, tñ ratione comparitionis,[b] & psentię debet posse sustineri, cū fm magis cōem sniam sola pñtia sufficiat absq; citatiōe, vt fuit ɔclusum i l. j. s. de i ius voc. ¶ †Tertio no. q̄ litigatores pñt nō solū expsse renūciare ferijs, sed ēt tacite, vt h, & l. si feriatus. j. & c. fi. ex. e. Et quib⁹ ferijs possit renūciari.[c] vide p gl. i l. oēs. C. e. & i l. si feriatus. j. de arb. & p gl. magrā in cle. sępe. i ver. ob necessitatē. de ver. si. p Spe. i ti. de ferijs. §. h. Cy. & Bal. in l. j. C. e. & p Bal. i l. si vt proponis. la i. i prin. C. quo & qñ iu. & quod no. Bal. in l. in tpīs. j. de hęr. insti. & plene in pall. c. fi. †Et talis renūciatio nō extendit ad ferias futuras, sed intelligit de presentibus tñ, fm Bar. no. hic ar. l. si ita. j. de au. & ar. le. & cū eo trāsit simpliciter Ant. de Bu. in d. c. fi. p quo alle. tex. in c. cū inter p. de renū. & sun decisio Gui. de Cu. in l. si feriatus. j. e. sed Ful. h dicit, q̄ tex. in d. l. si ita parū. facit ad ppositum, quia ibi h operat pnomē meū. & iō dicit, q̄ vr referri renūciatio ad omnes ferias, ēt futuras, p l. si seruitus. j. de ser. vr. pd. Et licet rñsio data p Ful. ad l. si ita. nō sit bona, quia ēt si ibi nō eēt adiectū pnomē meū, tñ dispositio testātis referret ad tēpus pñs, quia testātor tēpore testamēti nō poterat puidere q̄ futuræ esse possent vestes, quas legabat. vt no. Bar. in l. fi. C. q̄ res pi. obl. pos. & i d. l. si ita. i ver. secūdo est videndū. & i l. serui electione. §. fi. ff. de le. j. & pbat i l. fi. §. q̄ indiuisam. & ibi no. Bar. j. d leg. ij. Tñ in proposito q̄ renūciatio feriarū ɔprehēdat ēt ferias futuras p p messes, & vindemias, facit quia tales feriæ sunt certæ, & puideri pñt, p d. l. si seruitus. & declarat Bar. i pall. l. fi. C. q̄ res pig. obli. pos. Nā tales feriæ certæ, & limitatæ sunt, vt l. ij. C. e. vbi hr, qñ incipiūt, & qñ finiāt. †Et licet feriæ repētinæ sint incertæ, nec puideri possint, tñ renūciatio nō intelh de illis fm magis cōem opin. cū nō possit illis renūciari, vt no. gl. i palle. cle. sępe. cū ɔcor. s. all. Et licet Gui. de Cu. i d. l. si ferians. rñdeat ad l. si seruitus, q̄ ibi agebat, vt de oib⁹ luminib⁹ intelligeret. sed i q. nra suberāt feriæ pntes, q̄ nūc pstabāt ipedunctū, iō itelligat de illis. Tñ hęc rñsio violat tex. in d. l. si seruitus. Vn sustinendo opi. Bar. pōt rñderi, q̄ in casu nro nō poterat puidere renūcians q̄ futuræ forēt feriæ, q̄ ɔstitutæ essent expeditioni causę suę, quia nesciebat q̄to tēpore duraturum esset iudiciū. secus in casu d. l. Seruius. quia videbat latitudinē parietis. & sic p not. p Bar. i d. l. fi. C. q̄ res pig. obl. pos. pōt ita defendi opinio sua. †Itē in casibus quib⁹ valet renūciatio feriarū, intelligas verū in pjudiciū ipsorū renūciāntiū, nō aūt q̄ p p h testes cogi possint venire ad iudiciū in cā illa tēpore feriato. & dicit Bal. in l. fi. C. de abo. q̄ tex. ibi in ver. q̄ si igenuorū. est melior tex. q̄ ad hoc possit allegari. vbi hr q̄ nō operat ɔsensus parntū quo ad pjudiciū, & iniuriā testiū. Et ad hoc ēt adde gl. h tenētē in l. oēs. i gl. fi. C. eo. & not. Bal. i l. actus. e. tit. & pari rōne, †neq; pcurator, vel aduocatus cogi poterit, vt sensit gl. h, in ver. occupati. & no. Spe. i tit. de fer. §. fi. Tñ vbi de nā causæ esset q̄ posset tēpore feriato pcedere, tunc cogi possent testes, aduocati, & sīles. fm Bal. hic in lec. ant. & idem tenet Ang. & Ful. hic, p l. ij. j. eo. & arg. l. s. de iur. om. iud. Et not. fm Ang. hic, †q̄ ēt talis renūciatio feriarū poterit tacite fieri p pcuratorē litigāndo, & omittēdo allegatiōes feriarū. & forte ēt fm eum poterit renūciari huic exceptioni feriarū, tanq̄ dilatoriæ. argu. l. si fideiussor. §. q̄dā. j. man. Cui adde Bar. in l. si i prin. j. q̄ in frau. cre. & Bal. & Sol. in l. pactū curatoris. C. de pact. cū ɔcor. & addi. quas ibi dedi in illo artic. †an procurator renūciare poterit exceptioni dilatoriæ, vel declinato. aut peremptoriæ. & aliquid p Ful. hic. Puto tñ h intelligendū, nisi cōtingeret p hoc pjudicari dño circa negotiū principale, puta quia expediret probari de iure dñi p testes, q̄ hri nō potuerint p p ferias, p id qd̄ no. Inno. in c. cū olim. el j. j. de offi. dele. & Bar. in d. l. si. in prin. & ita ēt est de mēte Ang. hic, si tñ hrēt talis pcurator liberā, dicerē cū indistincte posse, p not. p Bar. in l. q̄ Romæ. §. Callimacus. j. de ver. ob. ¶ †Itē no. q̄ petēs sniam infirmari, vr nō solū agere de iniquitate sniæ, verū ēt d nullitate, vt hic, & in c. ij. cū gl. in ver. cassemus. vt li. nō cōte. & in c. cum Bertoldus fm vnā expositionē, ex. de re iudi. ¶ In glo. in ver. occupati. ibi, sed tu die ɔ etc. hoc cōiter tenet p doct. hic, & per Spe. in tit. de ferijs. §. j. vers. pen. & per doct. in d. c. fi. ex. eo. In tantū q̄ ēt fm doct. causę vniuersitatis, q̄ tractant per syndicos, nō pñt expediri h tēpore feriato, quātūcūq; ipsa vniuersitas nō sit occupata i reb⁹ rusticis per rōnes assignatas in gl. licet Inn. de hoc dubitauerit[d] in c. significauerunt. de iudi. ¶ In ea. ibi, pterea. hęc non fuit cā finalis. & dato q̄ nō sit gñalis quo ad oēs, tñ in specto q̄ in lite necessarij sint testes, & alię psonæ, q̄ pñt occupari in re rustica, verificat hāc fuisse cām finalē. ¶ †In gl. in ver. cōpellēdi. cōiter tenet dictū gl. q̄ libellus possit offerri die feriata.[e] & idē no. glo. in c. fi. de iudi. & glo. xv. q. iiij. in c. placita. & in c. cupientes. §. q̄ si per xx. in ver. cōparere. de elec. in vj. & sensit gl. in l. iure mariti. in verb. eius. quā ibi ad hoc ponderat Bal. C. de adul. & not. Bar. in l. j. §. nunciatio. j. de ope. no. nunc. & in l. diuus j. eo. & in ex. ua. ad repri. in vers. de plano. & in l. diuus. j. eo. & in l. nec quicquā. §. de plano. s. de of. pcō. & ibi dicit hoc intelligēdū esse in tēpore feriato p p vtilitatē hoīm, videlicet p p messes, & vindemias, nō aūt feriato in honorē Dei. Pro quo facit rła l. fi. C. eo. & in d. c. placita. nā de illis ferijs in honorē Dei nō fit mētio iure ffiorū. & iō tex. in d. §. sexaginta. alle in gl. nō pōt intelligi d illis, licēt Ful. hic inaduertēter, vt puto, dixerit ɔtrium, dicens ita notari in d. §. sexaginta Et de hac mā ēt vide aliquid p Bal. in l. j. C. eo. & in rub. C. de in ius vo. vbi idē tenet. & per Io. An. post Spe. in tit. de libel. cōce. §. nunc videamus. i prin. vbi dicit oblationē libelli nō posse fieri parti tēpore feriato p p messes. Quia tex. i d. §. sexaginta loquit de oblatione, q̄ fit iudici. & ita ēt tenet Ant. de but. in d. c. fi. de iudi. & plenius in c. ij. de dila. & p hoc alle no. in c. j. de lit. cōte. ¶ Nā longe differunt oblatio, q̄ fit iudici, & oblatio q̄ fit ipsi parti vocatę ad iudiciū, vt patet i l. libertus aduersus. s. de in ius vo. Et pro hoc facit, quia si offerri possēt libellus parti, distrahi posset pars a re rustica, non ita in oblatione, q̄ fit iudici. Et de mā ēt vide per Anto. de but. in c. j. de libel. oblatio. vbi vr velle, q̄ ēt iudici nō possit offerri. Et rñdet ad §. sexaginta. q̄ loquit in accusatione, quę erat tēpore peritura. arg. huius l. fi. Tñ magis cōiter tenet pcedēs opi. p p auctoritatē huius gl. cū si. Et p hoc facit l. j. C. eo. vbi ēt tēpore feriato pōt appellari. Pręterea licet §. sexaginta. loquatur in accusatione tēporali, tñ nō psupponit ibi q̄ finis tēporis ita instauret p p tps feriatū, q̄ nisi oblatus esset libellus tēpore feriato, peritura fuisset facultas accusandi. & sic non ob. ista l. §. j. Itē limita dictā cōem cōclusionē fm Bal. not. in l. j. in v. opp. C. qui admit. procedere in simplici oblatione libelli stātis in meris finib⁹ pductionis faciē iudici. sed vbi requirit petitio, tunc secus. Exemplū in bonorū poss. petenda. iuxta l. fi. C. qui admit. talis. n. petitio plus operat, q̄ sola libelli pductio, quia habet vim quasi litis conte. cū i petitione bo. pos. non sit aduersarius, nec sit figura iudicij, & p p ea talis petitio nō pōt fieri die feriata. l. ij. §. die. j. quis ordo in bo. pos. ser. Itē limita fm Bal. sub dubio forte, & in l. ij. in lect. anti. s. si quis in ius vo. nō ierit. vbi dixit hoc nō pcedere in ferijs introductis p statutū.[f] Quia ex quo statutum non excipit istā oblationē libelli, nō poterit offerri, & nihil allegat, sed dic q̄ si statutū induxisset tales ferias in honorē Dei, vel ob aliā sīlem cām, tūc dictū eius esset verū, per id quod no. Bar. in d. §. de plano. & quod not. gl. in cle. sępe. in ver. ob necessitatē. † vbi feriæ repentinæ æquiparantur ferijs in honorē Dei, fm illā gl. sed si statutū induxisset illas ferias p p necessitatē oium, puta p p messes, tūc dictū Bal. nō procederet, quia statutū debet interpretari fm ius cōe. l. si ferui vestri. j. de nox. c. cū dilectus. de cōsue. hoc vr ēt velle Bal. j. §. proxi. in fi. † pro hoc facit, quia videmus q̄ pscriptio breuis inducta à statuto in locū longioris pscriptionis inductæ a iure cōi, habet per oīa eādē nām, quam habebat pscriptio inducta à iure cōi. l. in ɔcub⁹ in princ. C. de non nu. pecu. & ibi illū tex. ad hoc pōderat Bal. in l. fi. & ibi hoc no. Bal. C. de tēpo. in inte. resti. pe. & de mā vide aliquid per Spe. in tit. de fer. §. sequit. ver. itē libellus. ¶ In gl. in ver. valebit. ibi, exitura erat. hæc vera. vt ēt probat in l. si de meis. §. arbiter ex cōpromisso. j. de arbi. & no. Spe. & Io. An. in titu. de fer. §. sequit. vers. pen. & ibi tangunt, an idē sit in iudice qd̄ in arbitro. de quo dicā. j. §. proxi. † Sequentem

ADDITIONES.

a ¶Nulla erat. Adde Fed. consi. xj.

b ¶Comparitionis. Adde q̄ voluit Lud. Ro. consi. cccex.

c ¶Renunciari. De h per eūdem consi. xxxvj. ij. lib. & qñ est renunciatum ferijs an tps dicatur vtile, vel continuum, & an illo tempore iudex debeat procedere, & per Bal. cons. cccccxcvij. iiij lib. & an dies qui celebrantur ante ascensionē dñi, q̄ dñr dies rogationum sint feriati, ita q̄ debeat cessari ab omni strepitu iudiciali, vide Lap. alleg. xc. Quid etiam si fructus citius maturescunt in loco rei, & citius feriæ indicantur, quam in loco actoris, vel iudicis, vbi causa agitatur quis locus attendi debeat, per Spec. in tit. de fer. §. j. ver. sed pone.

d ¶Dubitauerit. Dicit ibi. d. Car. q̄ nō, vbi non admittitur exceptio feriarum, q̄a causa celeritatem desiderabat, & vertebatur publica vtilitas.

e ¶Th. Di. Die feriata. Idē in relatione nūtiorū q̄ fit iudici, pōt fieri die feriata, vt p Bar. in d. extraua. ad reprimen. in vers. de plano. de quo per eundem Alex. in l. j. §. nunciatio. j. de ope. no. nū. & in l. hæc autem. §. nō defendi. ex q. cau. in pos. ea.

f ¶Per statutum. Vide eundem Alexan. consil. xxxx. iiij. lib.

quentem asit sol. dicit Bar. posse pcedere, sed ꝯ illam facit, qa cōsensus partiū nō debet posse astringere arbitrū sicut nō astringit testes vt dixi super tex. Sed ad hoc rńdet Ang.& Pa.de Ca.hic, ꝙ arbiter acceptādo cōpromissum in quo partes tpe cōpromissi renunciarunt ferijs, vr se arctasse. Sed gl.in cle.sepe.in ver.valeat, & plenius Spec.in tit.de ar.§.fi.ver.sed nunqd teneat cedere &c.dicit, ꝙ aut dictū ē i cōpromisso ꝙ possit arbiter cognoscere tpe nō feriato, & feriato, & tunc nō cogeť. qa non quicqind &c.l.nō q.c. q.d.j.de iu.iur dictū est ꝙ possit, & dēat cognoscere, & tūc poterit cogi. Et ita pcedat ista secūda sol. gl.& cū gl. i d.cle.sepe.vr trāsire Bal.& Ful.hic, vel ēt sustinēdo secundā sol.gl. potes dicere ꝙ licet distinctio istorū doc.pcedat q̄rū ad intelligendū, an arbiter possit & debeat cōpelli, tñ quoad validitatē sniæ vr ꝙ sufficiat cōsensus partium licet indebite fuerit arbiter coactus tpe feriato pronun-

17 ciare, per d.l.si feriatis.nō cauillādo eam.¶ †In ea.ibi, dic ꝙ sic no.

a ꝙ iuramentū testis pōt consensu partiū remitti,[a] & idē gl. ma. i §. sed qa.hic alle.in gl.& gl.in l.iurisiurandi. & ibi Bar.C.de testi.& ē

18 tex.in c.tuis. ex̄ de test. † Et ēt no.hoc Bar.in l.si quis legatū. in vlt.

b col.j.de fal.& rōnē dr̄e inter iurm calūniæ,[b] & iurm testis.collige ex no.p gl.in d.c.tuis. Et vnā rationē sensit Bal.in lec.ant.qa iurm testis cōcernit fauorē partis ꝯ quam producił testis, vt veritatem dicat, & tale iurm non est solennitas substāalis, patet tū qa non erat hoc introductū iure ffforū, sed solū iure.C.per l.iurisiuran.C. de testi. tū ēt quia remitti pōt per testes. sed iurm calūniæ cōcernit non solū vtilitatē partis aduersæ. sed ēt cōmoditatē iudicis, & & vtilitatē publicā, ne per calumniam frustra fangenť iudices, &

19 lites multiplicenť, dicit tñ Bal.h, †ꝙ q̄uis nō ob. ꝙ cōsensu partiū sit remissum iurm testis, tñ si iudex voluerit, poterit deferre iurm testi, nisi fuerit remissum iudicis authoritate.alle.no p Spec.in tit. de testi.§.sequiť ver.& no.vbi Spe.requirit iudicis autoritatē in ta-

20 li remissio.& ijsdē verbis vtitur gl.in d.c.tuis. † Et ex his inferť ꝙ attestationes inualidę pñt validari cōsensu partiū. Pro quo est text. in l.si.in verb.hoc obseruan.C.de test.quē ibi ad h̄ pondetat Bald. vbi videas, & idē no.Inn.& Host.in c.cū cām q̄ inter archiepi.ex̄ đ test.& per Inn.in c.significauit.eo. tit. Et ibi Inn.ponit vnā opi.ex qua colligiť ꝙ vbi dicta testiū essent inualida, eo qa testes non essent rite recepti, vt qa añ li.cōt. eēnt recepti in casu à iure nō permisso, put regulariter nō permittiť receptio testiū lit.non ꝯte.ex̄, vt l.i.nō cōte.p totū, & in auc.sed & si quis.cū ibi no. C.đ test.tunc non possit consensu partiū conualidari. Et istam opi.sequutus est Bal.h.& in auc.si quis in aliquo.C.de eden.& Ang.in l.iudices.C. de fi.inst.& vr ista opi.de iure vera, qa cū li.cōt.& alij actus substātiales iudicij put est libelli oblatio & snia, nō possint cōsensu partiū tolli, vt no.in c.đ causis de of.dele.& in d.cle.sepe.in gl.fi.& plene per doc.in auc.offerať post gl.C.de li.cōte. ergo in pposito, talis defectus nō pōt suppleri ꝯsensu partiū. Secus in iuro vel alio defectu q. posset suppleri ꝯsensu partiū, per id ꝙ hic no.in glo.qa in talibus defectibus pcedit prima opi. & ita intelligať tex. in d.c. cū cām.in ver.ratas. q̄tūcunq; Host. in d.c.significauit.simplr videbať recedere ab opi.In.ibi posita, licet nisi alleget, pp ꝙ rńdea

21 tur ad rationē supradictā. † Ro.luc ēt dicit ꝙ dñi de Ro. deci.cxlij.

c als.dcxxviij.quam nō inuenio[c] in decisioni. meis, tenuerit ꝙ attestationes receptę corā iudice incōpetenti nō possint cōsensu partiū validari. ꝙ vr esse verū qñ iurisdō illius iudicis nō erat cōsensu partiū prorogabilis in dicta cā, aliàs aūt putarem secus per dictū c.cū cām, & vide ēt in m̄l.ꝙ no.Spe.in tit. de teste.§.nūc tractādū.

22 ver.debet quoq; iudex. †& qđ no.Bar.in auct.qui semel.in fi.C.de proba.vbi dixit, ꝙ licet post didicita testificata nō possint noui testes super ijsdē capitulis pduci.§. qa vero multi in auct.de testi.tñ fallit si interuenerit ꝯsensus partiū alle.c.fraternitatis.de testi.sed

23 melius pbať in c.pñtata.eo.tit.fm Bal.in d.auc.q semel.† Dicit ēt Bar.ibidem ꝙ dicta testium qui corrupti deposuerunt, nō pñt cō-

d sensu partium validari, vt ibi per eum, ꝙ no.[d] ¶ In gl. in ver.momenti, ibi, in medio &c. not.ꝙ innonata pendente dilatione, sunt nulla ipso iure ꝙ no.p intellu.l.siue pars.C.de dila.¶ In gl.in vers. derogare oportet.in fi.hanc gl.iuncto tex.reputat signanter notā

24 dam Ange.hic ad h̄ videlicet † ꝙ licet snia lata à prin.vel eius epi-

e stola,[e] habeat vim legis ēt in alijs causis.l.j.§. de consti.prin.& l.fi. C.de legi. Tñ secus in snia alterius inferioris quantūcunq; habētis potestatē legis condendę.ꝯriū tñ tenuit Ange.in l.itē veniunt. §.cæterū.ff.de peti.hære. sed istud ꝙ hic ponit, magis placet p istā gl.& quia speciale est in snia principis, vt d.l.fi.In gl.in verbo infir

f mabitur.[f] in prin.ex hac gl. iūcto tex.collıgit Bar.ꝙ possumus implorare officium iudicis vt snia declaretur nulla. & pbatur in l.si pater.C.quādo prouoca. đ quo vide plene per Bar.in d.l.quę sub conditione.§.fin.j.de condi.instit.& in l.j.C.qñ prouo.& in l.si expressim.j.de ap.per Inno.in c.fi.de offi.iu. per Spec.in titu.de offi. iu.§.j.versic.item cum nullitas petitur declarari.per Bald. in l.tale pactū.§.qui puocauit.in repe.in xij.q.j.de pact.& per Pe.de Anch. in cle.j.de re iud.¶ In ea.ibi, de facto pcessit.i.ꝙ cassenť instrm sniæ, sicut de facto cōfectū fuit, & oīa q̄ inde secuta sunt. vt i simili hr in l.ex empto.§.is qui vina.& ibi gl.j.de ac.emp. Et an sit necesse primo pnunciari sniam esse nullā, anteq̄ possit ferri alia valida snia. dic vt per Bar.in l.cū quęrebatur.j.de re iudi. & in l.si vt proponis.

25 C.qñ prouo.¶ †In ea.ibi, rńdeo non, etc.colligitur secundum Bal. ex gl.ꝙ licet à snia nulla sit appellatū, & deserta sit appellatio, nō propter hoc vr deserta cā nullitatis sniæ.de qua dic vt plenius per Bar.in d.l.si expressim.& per Bal.in c.sancimus.in titu.quo tēpore miles.& in l.j.C.qñ prouo.& in l.qui testō.j.de excu.tu. & in repe. l.tale pactū.§.qui prouocauit.j.de pact.in xij.q.& l.j.C. de sent. ex breui.reci.& per doct.in c.sępe.de appell.per Pet. de Anch.in cle. j.de dolo & contu. per Saly.in l.fi.§.fi.C.de tempo.appell.¶ In ea. ibi, §.fi.ratio illius tex.est, fm Guil.& Iaco Bu. hic. quia ibi snia nō erat nulla, immo erat valida ꝯ falsum procuratorem, vt no.glo.in l.licet.C.de procur.& in d.l.si expressim.& paret in l.Plautius.j.de procur. Vnde de facili per cōsensum domini trahiť snia ad preiudicium ipsius domini. Vel fm Barto. & alios hic. ratio ibi est, quia snia ibi non valebat ꝯ dominum solum ratione consensus, vnde appellando vr consentire ꝙ snia sit valida, aliàs frustra appellaret,

26 per d.l.si expressim. iō hoc casu consensus talis validat sniam. † Et de hoc, an consensu partiū possit snia nulla validari. vide plene p doct.in l.j.post gl.C.qui pro sua iurisd.& per Bar.in l.licet.j.de iud. in l.obseruare.in fi.§. de off.procō.& per Innoc.in c.prudentiā. de off.deleg.& plene per alios.in c.significasti.de fo cōpe. & per Bal. in l.j.C.si a non cōpe.iudi.& in l.eum.§.de iurisd om.iud.Et vnum ponit singulariter Cy.in l.cū antea.in fi.C.de arb.& ibi Bal.& Bal. in l.si feriatis. j.eod. vbi dicunt ꝙ si sententia lata erat tempore feriato pp messes, & sic fuit nulla, vt hic, ꝙ nō poterit postea ꝯsensu partiū validari, quia nō fuit nulla rōne defect' ꝯsensus partiū, sed rōne defectus tēporis. Et cōis est conclō, ꝙ si snia est nulla alia ratione, q̄ pp defectū cōsensus, nō pōt validari ꝯsensu partiū, per d.l.si expressim. ergo dicta snia lata tēpore feriato nō poterit validari.¶ Et ex hoc fin.limitať iste text.videlicet ꝙ licèt cōsensus interueniēs añ sniam latā tēpore feriato operetur vt snia validet, tñ

27 secus est, si interueniat postea. †Et hoc ēt colligiť ex hic no.in gl.dū gl. dicit, rńdeo nō etc. nā appellās vr validare sniam, q̄ nulla esset rōne defectus ꝯsensus, vt i §.fi.h alle.i gl.& no. Bar.h. & tñ glo.hic vult, ꝙ si appellaui à snia lata tēpore feriato pp messes, nō dicor eā validare.¶ Ex̄ gl.habes ēt vltra pdicta notare ex isto tex.ꝙ absns citatus, & nō cōparēs nō vr cōsentire i eo, qđ ꝯ eū agiť. & sic facit ꝙ p ꝯtumaciā nō inducať progatio iurisdi. De quo vide p Bart.in l.iio vr.la j.j.de iudi.& Cy.& Bal.i l.si q ex cōsensu.p illū tex.C.de epis.aud.& puto dixisse ialtē remissiue in l.ij. §. si quis in ius vo.nō

28 ierit. ¶ † Itē quāuis hic dicať, ꝙ citatio facta tēpore feriato nō valet, est dubiū an tūc arctet ad ꝯparēdū die pcedēti, vel sequēti. de quo plene p Spe.in tit. de cita.§.j.& p doct. in c.fi.ex̄ eo.& p doct. maxime Imol.in l.j.§.nunciano.cū cōcor. de quib' ibi.j. de op.no.

29 nunc.¶ Et subdit not.Spe.in tit.de cita. §.viso ꝙ si aliquæ. † ꝙ q̄uis citatus pro die feriata nō teneať cōparere ad allegandas ferias, tñ poterit cōparere, & allegare ferias, & facere condemnari illum, q citari fecit in expensis ratione temeritatis, iuxta l. eum quem temere.j.de iudi.quod est bene not.fm Pau.de Cast.hic.

ADDITIONES.

a ¶Remitti. Adde Lud.Ro.cons.xx.Papa tñ non pōt facere, ꝙ eorū dictū valeat absq; iuramento, cū iuramentum sit de iure diuino, vt Gene.xxxj.cū Abraham iurauit Iacob, vt tenet Auge.de Ancona in lib. de ptāte eccl.q.lviij. vt refert & sequitur Fely.in c.constitutus. de rescript. de quo an Papa possit remittere iuramentum, per Ludo.Roma.cons.xij.& dicit idem Ludo.singu. suis, ꝙ nec Papa, nec Imperator potest facere ꝙ stetur dicto vnius absque iuramento.

b ¶Calumniæ. Sed an consuetudine tolli possit. vide Lud Ro.sing.suis fol.xij.

c ¶Inuenio. Quod est in antiquis decis.xlviij.de testa.in j. vol.

d ¶Not. Do.Ias.hic contrarium tenet, in quantum dicit ꝙ testes corrupti probant ꝯ corrūpentē ad plenā pbationē. Adde Lu.Ro sin.suis fol.xx & ibi dicit ꝙ valet testimoniū eius, cui data ē pecunia, vt sit amulū pcis, nō spāliter, vt ferat testioniū.

e ¶Tho.Dipl. Epistola. Vide Ang.in l.itē veniūt.§.cęterū.j.de pet.hęred.& Ias.in l. ciuitas.§.si cert.pet.& vide Ant.Corse.in suo tract. de potestate regia in xxij.q & And.Barb.in c.j.de proba.& in rubr. extra de constit.

f ¶Infirmabitur. Quando petitur sententia firmari, vel infirmari, an possit petere reus contrarium eius, quod petit actor, per Ange.cons.xj.

SVMMARIVM.

1 *Feriato tempore in honorem Dei quę causæ possint tractari.*
2 *Instantia qñ est de proximo peritura, potest pcedi tēpore feriarū rusticarum.*
3 *Exceptio feriarum potest opponi in quacunque parte.*
4 *Tutor potest etiam dari tempore feriato in honorem Dei.*
5 *Causæ pietatis possunt tempore feriato expediri.*
6 *Relatio medicorum, & expertorum in arte, potest expediri tempore feriato.*
7 *Relatio expertorū in arte dum fit, non requiritur partis præsentia, nec citatio*

Feriato

8 *Feriato tempore potest procedi ratione suspicionis fuga.*
9 *Executio sñæ de mittendo in possess. an possit expediri tempore feriato.*
10 *Iudex videns Titium occidere Sempronium coram multis, an possit absq; alia probatione Titium condemnare de homicidio.*

§.Sed excipiũtur. In h.§.& in l.sequẽ. excipiuntur multi casus ĩ quib. nõ obstãt fe-
1 riæ,& h sit loco summarij.¶ †In tex.ibi, peritura.adde q h casu ẽt tpe feriato in honorẽ Dei,põt talis cã tractari,vt est text.in c.fi.ex eo.vbi qñ necessitas vrget, vel pietas suadet, ꝑcedit ẽt tali tpe.& ibi gl.exemplificat illũ tex.p istũ.Et no.expresse Nic. de Mat.quẽ refert & sequit Cy.in l.pxi. & idẽ Bart.in l.diuus.j.eo.Cy.in l.fi.C. eo.reprobata gl.in l.actus.C.eo. quicq.d dixerit Bal.h,& Saly.in l.
a j.C.eo.Tñ gl.& ẽt Azo,in sum.tenent opi.quã tenui.¶ Circa ᵃ casus aũt qui ponunt.j.l.proxi. vr dicendũ q non possit procedi tpe feriato in honorẽ Dei,exceptis actibus pietatẽ cõcernentib˚,ꝑut j.dicã,& actibus voluntarię iurisf.p d.l.actus.& ita vr tenere Bar.j. l.proxi.Itẽ intellige istũ tex. qñ ferię consumerẽt vitã actionis.secus si adhuc superesset d tpe.ita declarat Ant. d Bu.in d.c.fi.& ẽt gl.in l.solet.in verb.aut actionis.j.e.& satis colligit ex tex.h,in vet.
2 vrget cũ gl. †Et facit iste tex. q vbi iurisdõ iudicis est finitura,possit iudex tpe feriarũ rusticarũ ꝑcedere, ne iudicialis instãtia euanescat.& ita tenet no.Spe in tit.de ferijs.§.sequit.vet.pe.ar.c.consuluit.de of.dele.& c.fi.de iudi. Et h intelligit esse verũ Io.And.in add.Spe.in d.§.sequit.post Gui. de Suz. in l.sciẽdũ.s.qui sans.cog. qñ iudex nõ fuit in culpa,als secus.ar.l.si feriatis.j.eo.l.si d meis.§. pe.vel fi.j.d arb.facit q no.gl.h in vet.valebit.Et istud adde ad ea q ponit Bal.h, dũ quærit si dilatio iudicialis finitura erat ĩ tpe feriato,an eo tpe possint fieri ꝑbõnes, et dic vt h p eum.¶ In text.ibi, deniq; not.sm Ang.q tã actoris,q reo licitũ est ferias allegare, & vr mirũ in actore, postq est ille q cãm inchoauit añ ferias. Vt als
3 rñde vt colligit ex his q ꝑxime.j.dicã.¶ †No.ex eo.tex.sm Ang.q hæc exceptio feriarũ põt opponi in quacũq; parte iudicij,& sic ẽt post li.cõte.Nec ob.q declinatoria iudicij debeat opponi añ li.cõtest.l.fi.C.de exce.& l.sed si susceperit.in prin.j.de iud.qa illud est verũ respectu effectus iam cõsumati, nõ respectu cõsumandi,sm Ang. & idẽ in effectu tenet Bal.hic. sed Ful.hic tenet ɔ̃riũ rñdens ad istũ tex.q iõ põt opponi hic post li.ɔte.qa talis exceptio seu facultas opponẽdi talẽ exceptionẽ superuenit post li.ɔte.s.in cã i qua actio erat tpe peritura.secus si añ.arg.l.Põponius.§.rati.j. de ꝑcu. & l.ij.cũ ibi no.C.de cõsor.eius.li. & ideo sm eũ si actor ĩpõte incepit agere tpe feriato, vr renũriasse ferijs & tenebit ꝑsequi sm eũ, ar.auct.q semel.C.qũo & qñ iud.Ant.de Bu.& Ioã.de Imo.in c.fi. ex eo.vñr cõcordare cũ opi.Bal.& Ang.nã dñt q litigãs tpe feriato vr tacite renũciare ferijs, quo ad vtilitatẽ illius actus quẽ gessit, als cũ sit cã successiua,nõ arctaret post expeditionẽ illius actus cõparere,p no.p Cõpostel.in c.dilectus.el.ij. d resc.& p c.ex pte. el j.de app.& p no.p Ia.Bu.in l.adulterã.C. de adul.Cui adde Spe.ĩ tit.de app.§.restat.ver.& no.sm Vin. & Bal.in l.ij.in iij.q.C.de epi. aud.& l.j.C.sen.rescin. vbi nõ dñt q si iudex grauat quem tenẽdo eũ in carcere,põt appellare grauatus,nõ solũ.j.decẽ dies à die carcerationis,iuxta auct.hodie.C.appel. sed ẽt postea qñcũq; duran
b te carceratione, qa grauamẽ habet cãm successiuã.ᵇ pro ista opi. ẽt est bona gl.in sũi,in cle sepe.de ver.sig.in gl.q incipit,vr &c.& ẽ gl.mag. q est prope ante pe.gl.pro ista opi.ẽt faciunt no.p Bar.in l.
4 eleganter.§.si quis post.j.d cõdi.inde.¶ †In l.ij.ibi, tutores &c.adde q datio tutoris põt expediri ẽt tpe feriato in honorẽ Dei, quia ad pietatẽ spectat, vt dicit I.a.de Are.& Bart.in l.mãdante.§.dari.j. de tu.& cu.da.ab his.& Bal.in l.actus.C.eo.q lita vt p eos in dictis locis.¶ In tex.ibi, admoneant &c. Et hic infert Bal.q eps põt monere executores vltimę volũtatis, vt ad executionẽ ꝑcedãt, vt sic eos postea negligentes priuare possit offõ, iuxta.l.iij.C.de procu. ¶ In tex.ibi,excusatiões &c.vltra expositionẽ.gl.exponi põt text. in eo qui cõparet ad allegandas excusationes rei abñtis, iuxta.l. seruũ quoq; §.publice.j.de ꝑcu.& l.liberto.§.litẽ.j. de neg.gest.sm
5 Ang.hic.¶ †In tex.ibi alimẽta &c. hic intelligit Gui. de Cu.esse verũ in alimẽtis q debent offõ iudi. vt in alimẽtis q debet pr filio.& sic de singulis,qa illa solũ debent in casu necessitatis, qñ non habet aliunde vñ se alat l.si quis à liberis.§.alimenta.j d lib.agno.Et ideo talis cã alimentorũ ꝫpit pietatẽ,vt no.Bar.in l.alio.post gl.in verb.periturũ.j.de ali.& cib.le.& Bar.in l.diuus.j.ad l.Falc.secus in alimentis quæ debent iure actionis,puta ex testamento,qa tunc cessat dicta ratio.Pro hoc facit q i isti no. Bar.in l.fi.ĩ prin.j.de appel.reci.Dicit tñ Gui.d Cu.hic,q ẽt qñ debent iure actionis,si nõ habet aliunde vñ se alat,poterit ẽt tractari talis cã tpe feriato, qa est eadẽ rõ. Quid aũt ĩ cã dotis.an possit tractari tpe feriato,sicut cã alimentorũ,dic vt p Bal.Ang.& Mod.in l.j.j.so.mat.¶ In text.vt aspectu atrox &c. vltra expositionẽ gl.põt exẽplificari iste tex.sm
6 Bal.Ang.& Mod. † in casu quo iudex cõuocat medicos,vt referãt an sit d vulnere remãsura cicatrix.& idẽ dicit Ang.in alia relatione quoruncunq; peritorũ, qa poterit fieri tpe feriato, qa non sit
c talis relatio in figura iudicij.q dicit esse no. dignum.ᶜ † facit q no.
7 Bar.in l.Theopompus. ad fi.de dote prędeg.cũ concor. dum dicit ibi Bar.non esse necessariam citationẽ,vel præsentiã partis,qñ peritus in arte relationẽ facit.¶ In gl.in ver.ętates. no.ex gl.q in casibus in quib˚ petitur recipi testes,eo qa senes vel valetudinarij,nõ
8 seruantur feriæ,q no.sm Bal.¶ †In glo.in vet.rei seruandæ,ibi suspectus &c.no.q rõne suspicionis põt procedi tpe feriato.& ideo dicit gl.reputata sing.in l.fi.in verb.fideiussionis.C.eo. q die feria-
d to in honorẽ Dei,ᵈ debitor suspectus poterit capi, nisi satisdet de
9 iudicio sisti. Et facit ista gl. † an executio sententię de mittendo in possessionem possit expediri tpe feriato. de quo dic per Bart.in l. j.§.nunciatio cũ concor.j.de ope.no.nun.& ibi dixi.¶ In gl.in ver. atrox.facit ista gl.an iudex possit supplere, & distingue,vt in gl.&
10 plenius dixi post doct.l l.j.C. vt quæ desunt aduoc. † Et facit ad.q. an iudex vidẽs Titium occidere Semproniũ coram multis, possit absq; alia probatione Titium condẽnare de homicidio. d quo vide no. per glo.ij.q.j.in §.quando autem.& ponit vnum verbum Ang.hic, & latius quam omnes tetigit Anto. de Bu.in repe.c.vestra.vbi videas de cohab.cle. & mulie.& ĩ materia hui˚ l.vide Bar. in d.l.diuus.j.eo.& doct.in c.fi.extra eo.

ADDITIONES.

a ¶Circa. Adde q Cal consi.j. h tit.extendit ad casus similes habentes similitudinẽ rationis, & ibi concludit q relaxatio iuramenti dolose pręstiti potest fieri ferijs inductis ob necessitates hominum.
b ¶Successiuam. Adde Ang.consi.cclxx
c ¶No.Dignum. Adde Lu no.consi.xx.
d ¶In honorem Dei. Adde Bal.consi.ccvij.iij.lib.Anc.consi.cxxix.& q ea quę cãæ cognitionem nõ desiderãt,possint expediri in ecclesia,voluit Bal.cõs.412.iij.lib

Vlpiani. LEX III.

SOlet. Hic enumerãtur alij casus, in quib. nõ ob. ferię.¶ In text.ibi,si q sites,&c.ex hoc text. colligit Bal.q vbi agit ciuiliter de quolibet crie,non sunt ferię obseruandę vsq; ad li.ɔte.iuxta.l.j.§.fi.s.eo. Nã decedente delinquente añ li.ɔtes.actio nõ dat ɔ̃ hẽdẽ,eo mõ quo dabatur ɔ̃ defunctũ.l.vnic.C.ne ex defun.In gl.j.ibi.l.fi.ex legat.gl.cõiter reprehendit,quia actor ast prouidere poterat q actio sua morte hois non periret interpellando, & constituẽdo debitorem in mora, per d.l.si ex legati.& l. q te.j.si cet.pe.¶ Sed Ang.h saluat gl.cũ bonefidei possessor cõueniret actione reali,nã tunc p p interpellationẽ,vel ẽt li.ɔte.ñ transiret ꝑiculũ interitus in reũ.l.itẽ si verberatũ.§.fin.cũ l.seq.j.de rei vend.& l.illud.j.de peti.hẽ. itẽ salua gl.in alio casu, vt hic per Bal.

Pauli. LEX IIII.

PRæsides. Pręsides loci declare pñt tpš feriarum ob necessitatẽ hoim.h.d.& h est iõ inductũ,qa in aliqb˚ locis citius,& in aliqb˚ tardius veniũt messes, & vindemię,& p pea ɔinititur iudicis declarationi. At vbi iudex nõ declararet,nec cõsuetudine aut statuto declaratũ eẽt,tũc attẽderet meta ꝑfixa circa hoc à iure cõi, vt ponit in l.ij. q incipit, vt in die.C.e.quã l.q dã libri nõ hñt. an aũt p ɔsuetudinẽ vel statutũ possint iudici ferię in honorẽ Dei,vide in c.ij.ex eod.vbi ꝓbat q sic,& per Inn.in c.fi.eo.ti.quẽ sequit Ang.hic,& per Bal in auc. & oĩno.C.ne vxo.p mari.& in l.milites.C. de test.mil.& in l.creationũ.C.de iu.deli.& q not. Bal.in l.quadraginta.C.eo.vbi p gl.q est ibi, q dicit q p ɔsuetudinẽ pñt ẽt tolli ferię inductę in honorẽ Dei,& no.Bar.in l.ꝓuinciarũ p illũ tex.C.e.ti.& Bart. & Imo.in l. filius fa.j.de do.p Bar.in trac.repressaliarũ.in iij.q.ix. qõnis prin.& p Bal.in l.si feriatis.j.eo. & Pe.de Anc.in cle. sepe.de ver.sig.ad q faciunt no.p Bar.in l oẽs ppłi.in ij.q.prin. de iu.& iur.dũ tractat an valeat statutum disponens de eo q est inductum à iure diuino.

Vlpiani. LEX V.

PRidie. Vltima die sui officij magr̃atus ius reddere non debet.h.d. & ad hanc.l.vide quæ dixi in l.eum quian fi.s.de iurisdi. om. iu dic.

Pauli. LEX VI.

SI feriatis. Sñia lata tpe feriato nõ tenet nec executionẽ meret,nisi talis sñia d volũtate ptiũ lata fuerit.h.d.¶ Et adde q dicta fuerunt.in l.j.s.eod.¶ No.q exceptio nullitatis ĩpedit executionẽ sñię,d quo dic plene,vt p Bar.& alios in l.iiij.§.cõdẽnatũ.cũ cõcor.j.de re iud. & ibi dixi. ¶ Vbi ẽt tractaui vnũ,de quo tãgit Pau.de Ca.h.s.an pẽdẽte iudicio nullitatis sñię pncipsr itẽtato,possit ꝑcedi ad executionẽ sñię.

Vlpiani. LEX VII.

1 *Dilatio dari debet etiam haeredi, licet defuncto data fuerit.*
2 *Executio non potest fieri contra haeredem condemnati, nisi haerede citato.*
3 *Dilatio ad producendũ testes, & instr̃a, non est danda, nisi semel regulariter.*
4 *Dilatio ad ꝓbandũ per instr̃a, non intelligitur praefixa ad producendum testes.*

Ratione Dilatio probatoria semel est dāda, & iterũ ẽt ex cã emergẽtis impedimẽti dari debet. † Et noua dilatio ẽt dari debet hr̃di, licet defuncto data fuerit h.d. & d̃ mã huius l. videbimus in l. fi. j. eo. † Et facit iste tex. s̃. Ang. ꝙ ꝯ hr̃dem condẽnati nõ possit fieri executio, nisi hr̃de citato, & ad h̃ all. no. p Inn. in c. q̃a tu. de iudi. & idem tenet Bal. in repe. l. tale pactũ. §. q̃ prouocauit in x. q. j. de pac. & Ang. in repe. l. j. C. de iud. & in l. iiij. §. si cõuẽtione. & in l. ex ꝯctu. j. de re iu. & Imo. in l. intra eo. tit. & dixi post Bar. in l. diuo pio. §. in venditione eo. tit. ¶ † In gl. j. adde tñ q̃uis tã ad ꝓducenda instr̃a, quàm ad ꝓducẽdos testes dilatio nõ debeat dari amplius quam semel rl̃r, & sic nõ debeant dari plures dilationes, tã pro testibus q̃ pro instr̃is, vt hic cũ gl. † tñ si data fuit dilatio ad probandũ p instr̃a, nõ intelligit̃ p̃fixa dilatio ad ꝓducendos testes, & sic h̃ casu appellatio instr̃orũ stricte accipiet̃, q̃a alia rõ est in ꝓducẽdis testibus, & alia est rõ i ꝓducẽdis instr̃is. ¶ Nã testes nõ p̃nt ꝓduci post publicatas attestationes. c. de testib. ex̃ de testib. sed instr̃a p̃nt produci vsque ad cõclusum in cã. c. cũ dilectus. d̃ fi. instr. ita no. voluit Spe. in tit. de dila. §. fi. ver. itẽ not. e l. j. & Bal. in l. si ex falsis. C. de trãsa. & in l. j. C. d̃ iur. cal. & in l. j. j. de fi. instr. & doc cõiter in c. pueniẽt. el. j. de test. cog. & Pau. de Leaz. in d. c. cũ dilectus. Tñ dicit Io. de Imo. sub dubio forte ꝙ ista decisio põt ꝓcedere q̃n post publicatas attestationes statueret̃ terius ad ꝓducẽdũ instr̃a. secus aũt si ante p id ꝙ hr̃ in d. c. pueniẽt. circa §. fi. in ver. cã cognita. Pau. de Cas. h̃ dicit istũ tex. debere intelligi q̃n defunctus decessit dilatione pẽdẽte, & dilatio est extincta iacẽte hr̃ditate, vel incõtinẽti post aditã hr̃ditatẽ, ita ꝙ hr̃s nõ habuit tp̃s ad ꝓbandũ, nã h̃ solũ sufficit loco impedimẽti. sed si elapsa fuisset dilatio in vita defuncti, iã fuisset defunctus exclusus, nec potuisset ad hr̃des transmittere plus iuris, q̃ ipse hr̃et, & sil̃r, si hr̃s habuit lõgũ spatiũ, q̃a multũ restabat de dila. tp̃e aditionis hr̃ditatis, & ipse h̃ sciebat. nã h̃ eẽt sibi imputandũ, nec daret̃ noua dilatio, & h̃ est ꝙ voluit dicere iste tex. i verbo cã cognita, s̃m eũ. q̃ ẽt alle. tex. s̃m eũ singularẽ i l. fi. C. si pẽ. ap. mors inter. & ibi hr̃ ꝙ plus succurrat̃ hr̃di q̃ defuncto, & illum tex. all. Gui. d̃ Cu. h̃. Sed aduerte, q̃a doc. h̃ vñr tenere ꝯrũ eius ꝙ dicit Pau. de Ca. nã dicit Ia. Bu. & Bal. h̃ in lec. ant. ꝙ videbat̃ ꝙ iste §. fi. nihil adderet prin. h⁹ l. q̃a ẽt in prin. h⁹ l. erat ꝓuisum ꝙ nõ debeat dari secũda dilatio nisi cã cognita sicut ẽt dr̃ h̃ i fi. Sed ipsi r̃ndẽt ꝙ in hr̃de requirit̃ leuis cãe cognitio ꝓut req̃rit̃ i quacũq; ẽt pa rua dilatione i qua nõ requirit̃ ꝓbõ ipedimẽti, vt videbim⁹ per gl. in l. fi. j. eo. ¶ Secus i defuncto, ti a req̃rit̃ maior cãe cognitio, & ita ẽt vñr velle Gui. d̃ Cu. & Ray. h̃. ¶ Et p h̃ facit, q̃a vr̃ maior cã dãdę dilationis ipsi hr̃di q̃ principali, q̃a hr̃s verisil̃r ignorat modũ ꝓbãdi q̃ facili⁹ poterat eẽ notus defuncto iuxta l. q̃ in alteri⁹. j. de reg. iu. & iñ nõ sto cũ Pau. de Ca. nisi i eo ꝙ dicit ꝙ si añ mortẽ defuncti iã extincta erat dilatio, nõ potuisset defunctus ad hr̃dem trãsferre plus iuris q̃ ipse hr̃et, facit. l. cũ anniq̃orib⁹. C. de iu. deli.

Eiusdem. LEX VIII.

1 *Dies incipit à media nocte, & alia media nocte finitur.*
2 *Maleficium commissum de nocte non dicitur commissum de die.*
3 *Dies proprie est cum sol est super terram.*
4 *Mane dicitur esse de die & non de nocte.*
5 *Factum ante ortum solis, dicitur factum de nocte.*
6 *Factum inter diem & noctem quomodo dicatur.*
7 *Terminus ad comparendum certo die si non est specificata hora, durat vsq; ad mediam noctem.*
8 *Iudex de nocte potest sui copiam non facere.*
9 *Iudex an & quando teneatur relaxare carceratum de nocte.*
10 *Creditor non potest cogi recipere solutionem de nocte.*
11 *Dies in iudicijs an accipiatur de momento ad momentum.*
12 *Laborare qui promisit, an teneatur laborare de nocte.*

More. Dies incipit à media nocte, & alia media nocte [a] finitur. h. d. ¶ † Et istud est vtile scire pro notarijs cõficiẽtib. instr̃a super ꝯctibus celebratis de nocte, vt intelligãt quã diẽ iserere debeãt instr̃o, vt nõ cõmittãt falsum, licet nõ dicat̃ ꝯctũ fuisse factũ de nocte, sed simpl̃r d̃ die. s̃m Inn. in c. cõsuluit. ad fi. de os. dele. & Bal. & Ange. h̃. Bal. in l. nõ minorẽ. C. de transac. & in l. fi. C. de his q. vt indi. & Ange. in l. j. j. de manu. & in l. in vsucapionib. j. de vsucap. & in l. Titius. §. j. j. de lib. & posth. & Imo. in l. qua ętate. j. d̃ test. & h̃ est ꝙ sensit gl. j. hic dũ dixit multa sunt exempla &c. Et si ignorat notarius an tp̃e ꝯctus trãsiu erit media nox p̃cedentis diei poterit dicere in instr̃o, actũ tali nocte, quae fuit inter talẽ diẽ, puta Mercurij xv. mẽsis Maij, & diẽ Iouis, xvj. die. eiusdẽ mẽsis, & valebit actus s̃m Ang. & Mod. i d. l. i vsucapionib. & Ang. in d. l. j. j. de manu. argu. d. l. nõ minorẽ. cum ibi not. Et quid si ꝯctus inceptus est ante mediã noctẽ, [b] & finitus post, vide p Bal. & Io. de Imol. in l. si quis eũ. §. j. de vulg. & pup. ¶ In text. ibi, luce media etc. dicit Ange. hic, ꝙ proprie dies est, cũ lux est. nihil tñ allegat p̃ter istũ tex. dic, sed luce, & gl. fi. exponit p die artificiali. tñ probabit̃ ex his quae statim dicam. Et istud facit ad id q̃d consuluit Fede. de Sen. in consi. xliij. incip. factũ tale est, statuto cauet̃ ꝙ si aliquis cõmiserit etc. vbi vult ꝙ si statutũ duplicat poenã ꝯ delinquentẽ prima die Ianua. vel i die festi beatae virginis, nõ ꝯprehẽdet delinquẽtes i nocte seq. [c] ẽt ante mediã noctẽ, q̃a de ꝓpria significatione vocabuli maleficiũ ꝯmissum de nocte, nõ dr̃ ꝯmissum de die, † quia ꝓprie dies est, cũ sol est super terrã. allegat d. c. ꝯsuluit. & tex. istũ cũ gl. j. i fi. & melius ꝓbat̃ i c. si ꝑsodiẽs. de homi. & l. j. C. de cu. re. & q̃a i poenis humanior, benigniorq; s̃nia accipiẽda est. l. si p̃ses. j. de poe. s̃m eũ. & de ista decisione Fed. facit mentionẽ Pe. de Anch. & Ro. h̃, & Pa. de Ca. q̃ corrupte allegat. Faciũt not. p Bar. i d. l. Titius. §. j. & q̃d ibi dixi. & p Bar. i l. aut facta. §. tp̃s. j. de poe. ¶ In gl. j. ibi, mane vsq; ad vesperas etc. exponit Bal. hic, maxime in lect. ant. & ẽt Ang. & Pau. de Ca. i. ab ortu solis vsq; ad occasum. nã dies differẽs à nocte est, q̃n sol est super terrã, vt ꝓxime dixi. † Et facit ista gl. s̃m eos, ꝙ mane dicat̃ esse de die, & nõ de nocte. quod est vtile p statutis duplicantib. poenas ꝯ delinquentẽ de nocte, & testes dicãt aliquẽ deliquisse de mane. de quo vide plene p Bar. i d. l. aut facta. §. tp̃s. & i l. duos. j. de ma. test. & i d. l. Titius. §. j. & p Cañ. in d. c. si ꝑsodiens. & Ange. in d. l. j. C. de custo. reo. & per Bald. in l. ij. ad fi. C. quibus res iudi. non nocet, & magis cõis conclusio est, † ꝙ si apparet ꝙ factũ fuerit añ ortũ solis, dicat̃ de nocte, secus si post ortũ añ occasum. d. l. j. C. de cust. re. & ibi p Ang. & d. c. si ꝑsodiẽs. Et vbi ñ appareat, an añ ortũ solis, vel post, tũc d̃ mane intelligat factũ esse de die, quia in p̃nis mitior s̃nia etc. & facit ad no. p Bar. i l. j. §. h̃ aũt senatus. j. ad Syll. † Quid aũt si i aliqua dispõne dicat̃, ꝙ fuit factũ inter diẽ, & noctẽ. dicit Bal. in l. ij. ad fi. C. quib. res iu. nõ no. q̃d intell̃r factũ de die. all. l. ij. cũ gl. j. j. d̃ fur. baln. Et vltra h̃ not. in gl. qualiter accipiat̃ dies, vide gl. in c. ij. ex̃ eo. & p Arch. lxxv. dist. c. ꝙ à p̃rib⁹. & gl. de cõse. dist. iij. in c. j. ¶ In glo. ij. ibi, media nocte p̃sentare. not. bñ glo. † ꝙ terminus certorũ dierũ p̃fixus ad cõparẽdũ, si nõ ẽ specificata hora, durat vsq; ad mediã noctẽ, & sic poterit media nocte cõparere. q̃d puto intelligendũ, si citatus nõ fuit i culpa. vt quia se nõ arctauit, al̃s secus, † quia iudex d̃ nocte põt sui copiã nõ facere. l. j. §. dies. ver. quid ergo. j. q̃n ap. sit. & p h̃ bñ facit quod dixi in l. j. §. j. s̃. eo. dũ allegaui Io. An. in tit. de ferijs. §. sequit̃. ver. pe. & potissime, vbi ꝯsuetũ eẽt iudicẽ d̃ die nñ, & nõ de nocte sui copiã facere. Quia citatus ad certũ actũ intell̃r citatus, vt ꝯpareat ea hora, qua ꝯsueuerũt sil̃es actus fieri, vt dixit not. Inn. in c. cũ nobis olim. j. de elec. Bar. Ful. p Ro. h̃, licet de p̃dictis nõ faciat mẽtionẽ, dñt ꝙ ista gl. debet intelligi, q̃n res erat tẽpore peritura, seu vltima dies finiebat̃, per d. c. ꝯsuluit. sed dictum eorũ debet intelligi, prout ꝓxime dixi. s. si nõ fuit in culpa. nã imputãdũ est ei, q̃ se arctauit. l. ij. §. si quis tñ cum posset. s̃. si quis cau. ¶ In ea. ibi, vel dare pignora etc. vt si reus accusatus, vl̃ iquisit⁹, ne detineret̃, debeat satisdare, iuxta l. j. j. de cu. reo. & intell̃r satisdare ẽt cũ pignore, vt visum fuit post gl. l. ij. s̃. q̃ satisd. co. & sic ex gl. insert̃ † ꝙ teneat̃ iudex de nocte relaxare carceratũ, q̃d intelligit Bal. h̃ eẽ verũ, si periculũ est i mora, al̃s aũt iudex non tenet̃ sui copiã facere de nocte. vt d. ver. quid ergo. ¶ † In ea. ibi, vt soluat̃ i die etc. ista gl. reputat̃ sing. hic in hoc, ꝙ creditor nõ põt cogi solõnẽ recipere de nocte. facit l. si soluturus. j. de sol. & intellige vt per Guiel. de Cu. & Ang. hic, & Saly. in l. non minorẽ. C. de transactio. si creditor

ADDITIONES.

a ¶ Media nocte. Adde Fed. consi. cxliij. & ibi vide quid in officiis diuinis, & quid in indulgentiis, quando incipiat dies.

b ¶ Tho. Dipl. Ante mediam noctem. Vide Iaso. hic in fi. & Alex. in d. l. si quis eum. §. fina. j. de vulga. & pupill.

c Tho. Dip. In nocte seq. Adde aliam rõnem, quia s̃m Bedam in sermone de resurrectione Dñi, & sequunt̃ theologi oẽs añ passionẽ Dñi nr̃i Iesu Xp̃i, primo p̃cedebant, dies & noctes sequebant̃. post passionẽ vero Xp̃i p̃cedunt noctes, & dies sequuntur, aliàs Christus nõ stetisset tribus diebus in sepulchro, & iõ apud nos incipit prima hora in nocte, & sequitur vsq. ad xxiiij. hor. diei, & sic noctes praecedunt, ergo sequitur ꝙ nox sequens post festum beatae Mariae, non est de die beatae Mariae, quae nota. quia fecit mihi magnum honorem in causa reuerẽ. dñi episcopi Chrimeñ ꝯ Hier. de Lauoro Venetũ corã reuerẽ. d. ep̃o Cremonẽ. ad concordandũ nunciũ, qui dixit se retulisse, notificasse s̃niam die xx. Ianua. & postea interrogatus de hora, dixit esse horam vnam cum dimidia, die xix. quia licèt secundum vulgares illa hora sit diei xix. erat diei xx. cum illa nox erat nox diei sequẽtis. & sic non erat contrarius, saltem tali apparentia & contrarietate, ꝙ nõ possit concordari, s̃m Abb. in c. cum tu. & ibi plene per Fely. de testi. cum concor.

ditor erat paratus prorogare dilationẽ ad diẽ craſtinum, vel ſi lo-
cus erat inſidioſus creditori, ſeu erat periculũ a perire oſtiũ ꝑ ꝑ ini
micos, vel dubiũ ne derobaret, vel erat in loco ſyluestri, vel quia
ꝗ facili potuiſſet decipi ĩ qualitate pecuniæ ſoluẽdę. Alias aũt de-
beret debitor poſſe ſoluere ẽt de nocte, quia totũ ſpaũ temporis
vr̃ eſſe poſitũ in facultate ipſius debitoris. l. q̃ h̃ anno. & l. cum qui
certarũ. in prin. j. de ver. ob. Et pro h̃ vltra eos addo gl. ih ꝯnã in c.
pronunciandũ. in gl. j. de cõſe. diſt. iiij. & no. Arch. in d. c. q̃ a p̃rib°.
lxxv. diſt. & ita ẽt not. Bal. in l. acceptã. i ij. q. C. de vſur. & ita teneo,
licẽt Bar. hic, & Abb. Sic. in c. ij. ex̃ eo. ſimpliciter tranſeant cũ iſta
gl. ¶ In ea. ibi, ſecus in ſnĩa. de h̃ dic vt dixi in d. l. nõ minorẽ. vbi ẽt
11 tetigi de plurib° aliis in materia. ¶ †Et an i iudiciis vna dies cõpu-
tet de momento ad momentum, an vero accipiaẽ, prout emergit
exẽplũ in caſu l. Paulus. la j. j. de re iud. vide not. Bal. i l. terminato.
12 C. de fruc. & lit. expen. Et †an ille qui promiſit operari, vel ſcribere
librũ, liberet operando de nocte, ſicut ſi operaret̃ de die. vide An-
gel. & Imol. tenentes q̃ nõ. i l. ſtipulationes cõmodiſſimũ. j. de ver.
obl. per illud quod ibi no. gl. j. iuncto text. ſm vnũ intellm, ad h̃ l. j.
j. de ope. lib. & no. Bar. in l. ſi non fortẽ §. libertus. ver. veniamus ad
glo. mag. j. de condi. inde. & per Bar. in rubr. C. de ope. lib.

Vlpiani. LEX IX.

1 *Feriæ meſſium, & vindemiarum, in quibus cauſis habeant locum.*
2 *Contra inſignes latrones procedi poteſt etiam omni tempore feriato.*
3 *Captura delinquentis poteſt fieri etiam die feriato.*
4 *Torqueri an poſſit quis die feriato.*
5 *Decretum iudicis an poſſit interponi die feriato propter meſſes.*

1 Iuus. † Feriæ meſſiũ, & vindemiarũ habẽt lo-
cũ in cauſis iudicialib. nõ ĩ ex̃iudicialib° a
negotiis, nec ĩ cauſis carceratorũ. h. d. No. ex hac l.
ſm Ange. q̃ in cauſis perſonarũ carceratarũ, & ſic
ſiue ſint carceratæ ꝑ cã ciuili, ſiue ꝑ criminali, põt
cõcedi tẽpore feriato, vt hic. & l. cuſtodias. j. ꝗ pub.
iud. all. in gl. Et ſumpto arg. á ſpãli, habes caſum h̃, & ibi q̃ in cau-
ſis criminalib° debẽt feriæ ob neceſſitatẽ hoĩum obſeruari ſm eũ,
2 niſi in carceratis. ¶ †De feriis inductis ĩ honorẽ Dei, cõſtat q̃ pro-
3 cedi nõ põt, ꝑterq̃ ꝯ ĩſignes latrones. l. ꝓuinciarũ. C. eo. †Adde tñ
q̃ licẽtia de capiendo delinquentem, põt cõmitti quocũq; tẽpore a
feriato, ſm Bal. in l. fi. C. de exhi. reis. quia eſt p̃ſumẽdũ de fuga. al-
a legat not. per glo. in l. fi. in ver. fideiuſſionis. C. eo.ᵃ Facit quod not.
Bar. in l. ait p̃tor. §. ſi debitori. j. q̃ in frau. cre. & qꝺ h̃r in c. fin. ex̃ eo.
ibi, dũ text. dicit, niſi neceſſitas etc. & põt ꝓcedi q̃ñ res eẽt tẽpore
4 peritura, vt s̃. l. ij. & iij. ¶ †Vtrũ aũt die feriato poſſit quis torqueri,
decidit Pau. de Leaz. ĩ cõmẽ. c. grauis. ad fi. de depoſi. q̃ aut loqui- 3
mur ĩ principali litigatore, & dicẽdũ ẽ q̃ nõ, q̃a cũ eius cõfeſſio q̃
emanauit poſt tormẽta, ſit actus iudicialis, nõ põt expediri ĩ tali tẽ
pore. aut nos loquimur ĩ teſte torquẽdo. iuxta l. ex libero. j. de q̃õ.
& tũc ſi teſtis iurauit die iuridica, poterit torqueri die feriata. quia b
teſtis iuratus de iuridica, poteſt torqueri die feriata. vt per gloſ.
in cle. j. de oſ. deleg. & ꝑ Bar. i l. j. §. nũciatio. de op. no. nũ. cũ ſi. ¶ Et
an executio ſnĩæ ĩ cauſis criminalib. poſſit fieri tẽpore feriato ꝑ ꝑ
meſſes, vide Bal. tenẽtẽ q̃ ſic, ĩ d. l. ꝓuinciarũ. In gl. ij. in fi. an aũt li-
citũ ſit ſcholarib. ſtudere die feriata ĩ honorẽ Dei. Guil. & Ang. hic 4
tenẽt q̃ ſic, & idẽ tenet gl. j. in l. oẽs iudices. & ibi Ray. & Ang. C. e.
ſed Cano. aliť ſentiũt. de quo dic, vt ꝑ Io. An. & d. Ant. in c. j. ex̃. eo. 5
tit. & ꝑ Archi. de cõſe. diſt. iij. in c. ieiunia. & ꝑ Azo. in ſum. C. eo. in
prin. & plenius ꝑ Alb. de Roſ. & Ful. in d. l. oẽs iudices. & latius q̃
cęteri tãgũt Mod. ĩ p̃ludiis feud. vbi alle. Ray. ĩ ꝓœ. ffor. §. ij. & Nic.
de Neap. ĩ prin. auc. ¶ In glo. fi. ibi, actiue etc. & ꝓ hoc facit, quia in
talib. cãis q̃ tractanẽ ꝯ cuſtodes tõne malæ cuſtodiæ, ꝓcedi põt de
plano. l. vnius. §. fi. j. de quæſt. ergo die feriata ꝑ ꝑ meſſes poterit ꝓ-
cedi. l. miles. §. ſexaginta. j. de adul. & no. Bar. ĩ l. nec quicq̃. §. de pla-
no. s̃. de oſ. ꝓcõ. Et ad ea quę hic tangit Bar. vide quæ dicta fuerunt
5 in l. j. & ij. C. eo. & adde not. per Cy. Bal. & Sal. in l. actus. C. eo. †vbi
quærunt an decretũ iudicis interponendũ ĩ alienatione minoris,
poſſit interponi tẽpore feriato ꝑ ꝑ meſſes. de quo ẽt per d. Ant. in
b c. fin. ex̃ eo. & magis cõiter concludit quòd non.ᵇ quia requiritur
plena cauſæ cognitio. iuxta l. magis puto. §. ne paſſim. j. de reb. eo. 6
ergo etc. l. ij. dies. j. quis ordo in bono. poſ. ſer. faciunt quæ in ſimili c
habentur in l. j. s̃. de offi. eius cui man. eſt iuriſd. cum ibi not.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. C. eo. vide Iaſ. in l. ij. j. de iuriſd. om. iudi. & in l. j. §. ſed excipiuntur. s̃.
eo. & Bap. Seue. in tract. de debi. fugi. in vij. q. prin.

b ¶Quòd non. Pro hoc vide quod voluit Oldra. conſil. cclij. vbi tenet q̃ inſinuatio
donationis poteſt fieri die ſolenni, cum cauſæ cognitionem non deſideret.

Eiuſdem. LEX X.

1 *Dilatio omnis probatoria dicitur peremptoria.*
2 *Terminus datus ad excipiendum intelligitur peremptorius.*
3 *Dilatio ꝓbatoria data abſenti, & ſibi ad domũ intimata requirit peremptoriũ.*
4 *Dilationes plures dantur reo, quàm accuſatori in cauſis capitalibus.*
5 *Dilationes minores poſſint dari reo, quàm actori.*
6 *Dilatio ſecunda danda eſt impedito in prima.*
7 *Dilatio ſecunda quando ſit petenda, & quomodo.*
8 *Dilatio ſecunda an ſit danda negligenti in parte, & in patre impedito.*
9 *Dilatio prima, ſi non fuit integre data, an ſit danda ſecunda.*
10 *Dilatio ſecũda iuſta cã cõceditur, ſi per hoc nõ efficitur ius aduerſarij deterius.*
11 *Dilatio ſecunda ſine cauſa cognitione concedi non debet.*
12 *Dilatio expectatoria ad comparendum concedi poteſt ſine cauſa cognitione.*
13 *Dilatio ſcda licẽt nõ poſſit dari, niſi cõcurrẽtib° cãis, vt hic, tñ põt prorogari.*
14 *Dilatio ſecunda an poſſit cõcedi propter impedimentũ feriarũ ſuperuenientiũ.*
15 *Dilatio ſecunda ad hoc vt concedatur ratione impedimenti, oportet probare qualitatem impedimenti.*
16 *Dilatio ſecunda non eſt danda impedito facto tertij.*
17 *Dilatio ſecunda debet dari q̃ñ impedimentum contingit parti, ſecus ſi iudici.*
18 *Impedimentum an poſſit probari per iuramentum.*
19 *Dilatio ad ꝓbandũ exceptionẽ excõicationis, vel aliam dilatoriã q̃ñ ſit danda.*
20 *Dilatio ſecunda, & tertia, an & quando ſit danda.*
21 *Dilatio ſecunda an ſit danda impedito ſtante ſtatuto q̃ detur prima tantum.*
22 *Dilatio ſecunda, & vltra, an & quando, & in quibus cauſis ſit danda.*
23 *Dilatio quinta, an ſit danda ex cauſa impedimenti.*
24 *Probationes factæ ſine dilatione an valeant.*
25 *Probationes nouæ non poſſint fieri coram conſultore.*
26 *Dilatio vnica daẽ ad probandum exceptiones, quæ ad inuicem ſe cõpatiuntur.*

1 N pecuniariis. †In cauſis pecuniariis
daẽ vna dilatio ad ꝓ-
bandũ, ſed in capitalib° danẽ tres accuſato, & duę
accuſatori, & q̃libet dilatio ad ꝓbandũ debet dari
a cã cognita. ¶ †No. q̃ oĩs dilatio ꝓbatoria dr̃ perem
ptoria, patet quia vna tñ dãda eſt. ſ. ĩ cauſis pecu-
niariis, & ſic nõ eſt neceſſe q̃ in ꝯceſſione dilationis ꝓbatoriæ di-
caẽ, & peremptoriẽ, vt hic. & l. j. ibi, amplius q̃ ſemel. C. de dila. &
no. ẽt Bar. in l. mãcipiorũ. ꝑ illũ tex. j. de op. leg. & per Bart. in l. ſi fi-
nita. §. Iulia. j. de dã. inſe. & in l. ceſſante. C. q̃uo, & q̃ñ iu. vbi ẽt tra-
ctat quid in aliis dilatorib°. de quo ẽt vide ꝑ Ang. hic. & ꝑ Spec.
ĩ tit. de dila. §. videndũ. ver. termini aũt. & ꝑ gl. not. in cle. j. i ver. pe-
remptorio. de excep. & ibi habes q̃ terminus datus ad excipiẽdũ
a ĩtellr peremptori°.ᵃ & illã gl. ꝓ no. all. Bal. i l. ꝓſentaneũ. C. q̃uo, &
q̃ñ iu. & no. Ang. hic, q̃ ad hoc all. l. Titia. j. ꝗ acc. & tãgit ẽt Ang. h̃,
quid in dilatione data ad agẽdũ. iuxta l. diffamari. cũ ſi. C. de inge.
ma. & tenet q̃ ſic. ꝑ l. ſi ea. cũ ibi no. C. q̃ accu. qꝺ intellige, vt ſingu
lariter declaraẽ ꝑ Ang. in §. ſi quis aũt. i auc. de eccl. tit. col. ix. ibi tñ
nõ ponit ꝑ cõſtituti. & bñ, q̃a iura q̃ ibi adducit, loquunẽ i caſibus
3 ſpãlib. Dicit tñ circa p̃dicta Bal. ĩ auc. ei q̃. i fi. C. de tẽp. ap. †q̃ ſi di-
latio ꝓbatoria ſtatuta ſit abñti, & intimata ſibi ad domũ requirẽ,
tũc peremptoriũ, ad hoc tñ nihil allegat. ſed Bar. hic i ver. opp. C.
de iudi. etc. & Bal. i auc. iubemus. C. de iudi. tenẽt q̃ ſiue ſtatuta ſit
b abñti, ſiue pñti, intelligaẽ peremptoria.ᵇ ꝓ iſtã l. quicquid dixerit
hic gl. Et ad iura hic all. in gl. r̃ndet q̃ loquunẽ in dilationibus ex-
pectatoriis, nõ ĩ ꝓbatoriis. & intellr̃ dilatio ꝓbatoria eẽ peremptu
ria, ẽt ſi iudex ſtatuẽdo dilationẽ dixerit, ſtatuo tibi terminũ. x. die
rũ ꝓ p̃ma dilatione, vt ꝑ Bar. hic. & ꝑ eũdẽ ĩ ſuo cõſ. incip. ex facto
4 ꝓponiẽ, q̃ ex cã pec. etc. ¶ †No. q̃ ĩ cãis capitalib. plures dilationes
danẽ reo, q̃ accuſatori. In ciuilib. aũt vr̃ inuere tex. q̃ nõ denẽ plu-
5 res reo, q̃ actori. & gl. hic expſſe. h. d. ¶ †Tñ circa hoc aduerte, q̃a
licet ñ denẽ plures reo, q̃ actori, attñ maiores dari põt reo, q̃ acto
ri, vt eſt gl. no. ĩ l. ſicuti. §. ſi q̃raẽ ĩ gl. j. j. ſi ſer. vẽ. & no. Bar. ĩ l. ſi prius.
in vij. oppo. primæ partis. j. de no. ope. nun. Et ſic in hoc magis fa-
ueẽ reo, q̃ actori, ſm Imol. in d. l. ſi prius. ¶ Itẽ aduerte, q̃a licet hic
dicaẽ q̃ plures dilationes danẽ reo, q̃ accuſatori, vt dixi, tñ accuſa-
tor in tertia dilatione q̃ datur accuſato, poterit ẽt ſuas ꝓbationes
facere. vt l. petendæ. & ibi hic in ſpecie not. Cyn. & Bar. ad fi. C. de
tẽpo. in inte. reſt. pe. Et an iſta lex dũ loq̃uitur de capitalib° cauſis,
extendatur ad oẽs criminales diceẽ cũ gl. ¶ In gl. j. ibi, tu vero. hæc
ſol. cõiter teneẽ. & q̃ cauſæ cognitio requiraẽ i prima dilatione, &
ẽt in ſeq. vide hic per Bar. cũ quo per oĩa tranſit Ant. de Bu. in c. vl-
tra tertiã. de teſti. Ex dictis eius adde primo in quantũ poſt Iaco.
6 Bu. dicit †q̃ ĩpeditus in prima dilatione in duobus diebusᶜ tñ de-
c bet habere ſecundã dilationem, per quã ſibi reſtituanẽ, ſeu cõce-
danẽ duo dies. at. l. ſed & ſi per p̃torẽ. §. ſed cũ ſenæ. & §. quoues. j.
qui.

ADDITIONES.

a ¶Peremptorius. Quot ſint ſpecies dilationum, vide per Spe. hoc tit. §. j. per totum.
vbi ponit triginta octo ſpecies dilatio. & an terminus ad excipiendum ſit perem-
ptorius, vide per Oldra. conſ. iij. vbi pulchre.

b ¶Peremptoria. De hoc per Abb. conſi. lxvj. & ibi vide quid ſi dilatio fuit breuis, an
ſecunda cõcedi debeat. & quid ſi abſente reo p̃ſente actore ſit data dilatio ad ꝓ-
bandũ, qui tñ reus nihil facit, ſimiliter nec actor nihil dixit. vide Fede. conſ. ccxc.

c ¶Duobus diebus. Vide Abb. conſ. liiij. Lud. Ro. conſ. cccclxvij. Fede. conſ. xiiij.

qui.ex cau.ma.Sal.in l.j.C.de dila.tenuit ɔ̃riũ dicẽs q̃ imo secũda dilatio debet esse tãti tpis q̃ñ fuit prima, qa sic videmus in expectatorijs dilatio.vt in auc.iubemus.C.de iudi.& in l.ad peremptoriũ.cũ se.j.de iu. Et qa videmus q̃ impedito in primo anno in cã appel.dež secũdus annus integer,vt in auc.ei qui.C.đ temp.app. ¶ Nec ob.iura all.p Bar.qa ſm Saly.loquunž in eo qui petit resti. in inte.nõ in eo q̃ pent secũdã dila.Sed tu sustinẽdo opi Bart.potes rñdere ad iura all.p Saly.Primo,q̃ nõ procedit at.đ dilationibus expectatorijs ad ꝓbatorias, qa in probatorijs strictius ꝓcedi tur,vñ quælibet est perẽptoria,vt h̃.secus i expectatorijs, vt d.l.ad peremptoriũ,vt dixi.s̃.¶ Secũdo,rñde q̃ iura alle. p Sal.loquunž in cõcessione secũdæ dilationis facta à lege.quo casu secunda cõsueuit esse integra sicut prima.secus in ea q̃ venit cõcedenda à iudice.hãc dñiam facit gl.no.ĩ c.si electio.in gl.fi.de elec.in vj.quã ita all.Ang.in l.si ita stipulatus essem abs te.j. de ver.ob.Mitius.n.agiž cũ lege,quam cum homine.l.Celsus.in prin.j.de arbi.& cũ opin. Bar.vř ẽt transire Bal.Ang.Ful.& Pau.de Ca.hic.& Bal.in l.q̃ tpe. C.de resti.mili.¶ Limita tñ cõclonem Bar.nisi impedimentũ superueniens in illis duob⁹ dieb⁹ absorberet oẽm diligentiã primo habitã in tota prima dilatione,.vt si data fuit dilatio vnius mensis ad ꝓbandũ , & acta ꝓbatoria postea perierunt circa finẽ mensis, certe totũ tp̃s restituiž in secũda dilatio. p l.si ita stipulatus essem abs te.iuncta l.seq.& ibi hoc signater no.Bar.j.de ver.ob. & Bal.in l.ij.C.de tẽp.app.& in d.l.ij.& d.§. sed cũ ferię. non tñ in ista noua dilatione data rõne impedimenti potent ꝓducere alia iura q̃ ꝓduxent in prima,vt no.Ia.Bu.& Bar h̃, & ĩ l.admonẽdi. p illũ tex. in verbo solis.j.de iureiu. Hoc tñ limitat Sal.no.in d.l.j.p̃ terquã in testib⁹,& iurib⁹ de q̃bus habuiesset ignorantiã tpe primę dilationis,qa talia ꝓducere poterit in secũda dilatione.qa quę de nouo emergunt, nouo indigẽt auxilio,allegat.l.đ ætate.§.ex cã.j.de inter.ac.& l.ij.C.de cõsor.eiusdẽ litis.Et in dubio p̃sumiž ignorãtia. l.verius.j.đ ꝓba.ſm eum, & melius facit tex.in c.pastoralis.de except. & ibi habes q̃ talis ignorãtia ꝓbabiž p iurm. subdit ẽt Bar.h̃, & Ant.de Bu.in d.c.vltra tertiã.

7 † q̃ qñ ĩpedimentũ fuit tñ in duobus diebus,tũc secũda dilatio, & sic restauratio debet peti j.duos dies sequẽtes. p no.gl. in d.l.sed & si p p̃torẽ.§.quoties. cũ si.& sequuntur cõiter alij hic,q̃ intellige, vt p Bart.in l.ab hostibus.§.sed q̃ simplr.j.q̃b. ex cau.maio.

8 ¶ †Sed pone q̃ fuerim negligẽs ĩ parte tpis ipsius dilationis,& in parte fuerim ĩpeditus,an debeat p p illud ĩpedimẽtũ cõcedi mihi secũda dilatio si potuissem ꝓbõnes perfecte facere in illo tpe in quo fuit negligẽs. dic q̃ debet cõcedi secũda dilatio,vt no.Ia.Bu.& Bal.in l.j.C.de dila. & Bald.in d.l. quo tpe.qa quis nõ tenež facere q̃cquid potuit.l.ij.§. si quis tñ cũ posset. s̃.si quis cau.

9 ¶ †Itẽ adde in q̃tũ Bart. dicit q̃ si prima dilatio nõ fuit integra, vt qa fuit minor triũ mẽsiũ [a] iuxta.l.j.C.de dila.hoc nõ iudicer istã cãm cõcedẽdi secũdã dilatio.vt h̃ p eum reprehendẽtẽ Inn.q̃ tenuit ɔ̃riũ in d.c.vltra tertiã, nã ipsemet Bart. in l.j.C.de dila.& in l.ij.j. de re iud. simplr sequutus est opi.Inn.tñ verior vř opi.quã ipse tenet h̃,& quã ipse sequiž in cõs.ĩci.ex facto ꝓponiž &c. & sequiž Ant.de Bu.& Io.de Im. in d.c.vltra tertiã,& vř idẽ sentire Pe.& Cy.in d.l.j.in verbo, ad secũdũ.& ẽt in fi.C.de dila.& licet Ant.de Bu. in d.c.vltra tertiã.in vers.nunquid aũt &c. videaž velle saluare Bar. à ɔ̃rietate,tñ nõ vř q̃ possit bene defendi quin sit ɔ̃rius si verba sua recte inspiciant.Pau. đ Ca.h̃ dicit q̃ opi. In.p̃t ꝓcedere qñ iudex abbreuiauit primã dilationẽ sine cã,q̃ facere nõ debuit,iuxta.l.ij.j.de re iud.ideo tũc vř dando secũdã dilationẽ supplere grauamen primę, potius q̃ dare secundã,sed opi. Bar.hic procedit, qñ cũ cãæ cognitione abbreuiauit.sed certe hic nõ vř tractari de abbreuiatione,qa ista dilatio non est limitata ad certũ diẽ, adeo q̃ dici possit q̃ iudex det dilationem breuiorẽ spatio limitato à lege, quia lex non limitauit spatiũ quo breuior dari nõ debeat,sed solũ limitauit spatiũ vltra q̃ augeri non debeat.l. j.C.de dila. q̃ merito dilatio ab illo spatio.j. appellaž arbitraria,vt no.in c.ij.de dila.& adde q̃.j.dicã.

10 ¶ †Itẽ in quantũ Bar.hic dicit q̃ est iusta cã cõcedendi dilationẽ , quando ius aduersatij nõ est effectum deterius [b] arg.l.& si post tres.s̃.si quis cau.& in l.mãcipiorũ.j.de op.leg. & cũ Bart.transeunt cõiter doct.hic, Ant.de But.& Io.de Imo.in c.vltra tertiã.adde q̃ ipsemet Bar.in d.l.mancipiorũ vř tenere ɔ̃riũ,qa vř q̃ probationes post dilationẽ finitã non possint produci nisi de nouo superuenissent ad notitiã ꝓbare volentis,per d.c.pastoralis.& rñdet ad l.mancipiorũ,vt ibi per eũ,tñ nõ est recedendũ ab opi.Bar. hic quã ẽt tenuit Spe.in ti.đ dila.§.nũc videmus.versi.sed nunquid.pro quo bene facit q̃ not.gl.in cle.sępe,in ver.Non ob. de ver.sig & no.Cy.in l.si ea.C.qui accu.& Hostien.& Io.And.in c.coram. de resti.in inte.per Arch.xxx.q.vlt.iudicantẽ.& per Bal.& Ang.in d.l.& si post tres.i fi. & in l.quandiu. la.vlt.j.de acq.hæ.& in l.si quis instituatur.j.de hæ. insti.& per Bal. in l.diffamari.C.de inge.ma.& in l.j.s̃.si ex noxa.causa.& Ange.in l.j.§.edenda.j.tit.proxi.¶ Nõ ob.tex.in d.c.pastoralis.cui potes rñdere ſm Imo.in l.si insulã.j.de verb.ob.q̃ illud q̃ ibi dř,ꝓcedit exceptionib⁹ dilatoriis,vt ibi per gl.in quib⁹ facilius impeditur morę purgatio cũ.n. tendant solum ad differendũ iudiciũ sunt modici præiudicij. Sed opi.quã tenuit h̃ Bar.posset ꝓcedere in cõcernentibus merita cãæ. & licet aliqui in d.c.pastor.teneãt q̃ ille tex. ẽt habeat locũ in exceptionibus perẽptorijs,& sic in cõcernẽtib⁹ merita cãæ, tñ opi.illorũ posset procedere qñ ius aduersarij esset fcm deterius ſm Imo. in d.l.si insulã.dic q̃ Bar.in d.l.ius mãcipiorũ,nõ loquiž qñ quis vult petere secundã dilationẽ sibi concedi à iudice,sed qñ simplr post terminũ probatorium vult ꝓducere ꝓbationes,& adde q̃ dixi in d.l.si insulam.& de hoc tetigit ẽt aliq̃d Saly.in l.j.C.de dila.sed nil boni dicit.

11 ¶ †Item in quantũ. Bar.cõcludit q̃ concessio secundę dilationis, sicut sine causæ cognitione fieri non debet,ita & facta nõ valet.cũ quo transeunt Pau.đ Cas. & Ro.hic.adde q̃ Bal.in l.pe.in prin.C.de temp.in integ.rest.pet. dicit se credere q̃ dilatio cõcessa sine causæ cognitione valeat,qa est sententia interlocutoria, & non est expressus error in ea.ergo debet transire in rem iudicatam quo ad partẽ non appellantẽ.c. cum dilectus.ad fi.de elec.& cũ c.cessante. & ibi no.de app.& idẽ etiam vř velle Ang.hic. Sed potes dicere q̃ opi. Bal.ꝓcedit in prima dilatione data sine cãæ cognitione, sed opi.Bar.procedit in secunda dilatione per istum tex.in ver. non potest.per quem se fundat Bar.inducendo,vt hic per eum.Non placet etiam opi.Bal.hic sub dubio forte dicentis,dilatio de facto concessa valebit,quia iudex potest gratiam dilationis facere.c.consuluit.de os.dele.rñdeo q̃ ibi loquitur in dilationibus expectatorijs de quibus non potest

12 argui ad probatorias vt dixi supra . † Nã dilationes expectatoriæ quæ dantur ad comparendũ,concedi possunt sine causę cognitione,patet quia parte absente conceduntur.l.sed interpellatur.§ arbiter.& ibi no.j. de arbi. non mirũ si iudex in talibus grãm facere possit. Dilationes vero probatoriæ causæ cognitionem requirunt vt in prin. huius gl.¶ In quãtũ tñ dixi dilationem datam sine cãæ cognitione non valere,fallit ſm Ant.de But.in d. c.vltra tertiã,nisi prima dilatio nõ esset data ſm formã iuris traditã in d.l.j.C.de dila.quia tunc secũda data sine cãæ cognitione valebit,licet fieri nõ debuerit.ita intelligit ipse no.per Bar.in d.l.j.C. de dila.dum alle. no.per Inn.in d.c.vltra tertiã.tñ Io.de Imo.ibi sub dubio forte tenet imo indistincte q̃ secũda dilatio sine causę cognitione sit nulla per istã l.quã iudicas vt h̃ per Bar.¶ Nec ob.l.j.C.de dila.qa nõ

13 vř ibi tractari de abbreuiando,vt in alio art.dixi.s̃ ¶ †Item adde q̃ licet non possit dari secunda dilatio nisi ꝓbato impedimento vel cõcurrentib⁹ causis de quib⁹ hic per Bar. tñ dicebat singulr Ang. hic sub dubio forte , q̃ bene poterit prima dilatio prorogari ante quàm finita sit, quia prorogatio non est noua dilatio [c] l.sed si manente.j.de p̃ca.& idẽ tenuit Pau.de Ca.hic,qa pro hoc all.no.per Spe.in ti.de dila.§.nunc videamus.ver.& sunt hæc in at.vbi ꝓ hoc alle.aliqua.& intelligit Pau.đ Ca.q̃ in ista ꝓrogatione tñ requiraž cãę cognitio,licet nõ tanta q̃ta requiriž in cõcessione secũdę dilationis,& alr nõ declarat.Ful.hic tenet ɔ̃ Ang. qa si in abbreuiãdo dilationẽ requiriž cã.l.ij.cũ si.j.de re iud. q̃to magis in ꝓrogando, cũ mã dilationũ sit amputãda.l.ij.in prin.C.de tẽp.app.& istud in puncto iuris vř verius.alias aũt si vera esset opi.Ang.l.ista.& l.oratio.s̃.eo.essent impositę verbis,& nõ reb⁹ ɔ̃.l.ij.in h.(.cõtra de leg.

14 ¶ †Itẽ adde q̃ põt dubitari an per ĩpedimentũ feriarũ superueniẽtium dilatione pẽdente dicatur esse iusta causa cõcedẽdi dilationẽ secundam.de quo dic vt plene per Bal. & Saly.in l.j.C.de dila.

15 ¶ †Itẽ adde q̃ qñ petiž dari secũda dilatio rõne ĩpedimenti oportet specifice allegari,& ꝓbari qualitatẽ impedimenti. & nõ sufficeret simplr iurare se fuisse impeditũ posito q̃ iurm esset sufficiẽs

16 ꝓbõ. † nã potuisset impediri facto tertij.quo casu nõ debet dari secũda dilatio,sed deberet ĩpeditus agere ɔ̃ tertiũ ĩpedientẽ ad interesse vt p totũ tit.de eo p quẽ fa.ent.l.ij.§.fi.cũ l.seq.s̃.tit.proxi.ita elegãter voluit Bar. in cõsi.s̃.all. q̃ ẽt adducit qa petẽs ex cã impedimẽti ſm dilationẽ petit q̃dã restõnẽ quã petẽs icolorate,& sine cãæ expssione nõ debet audiri.l. minor aũt magr̃atus.§.j.j.de mino.pręcedẽs rõ tñ magis vrget,qa text in d.l.minor aũt.ponit casum spãlem qñ petitur restõ aduersus sñiam principis vt per Bar. in d.l.minor aũt.in pon.& cum ista not.cõclone vř ẽt concordare Bal.h̃ licet nõ ita clare loquaž sicut Bart.in d.cõsi. facit q̃ no.Ang.

17 h̃ dicens,† q̃ debež dari scđa dilatio qu ĩpedimẽtum ɔ̃tingit parti.

ADDITIONES.

a ¶Trium mensium. Adde Lud.Ro.alle.consi.491.& Abb.consi.lxiiij.

b ¶Deterius. Adde q̃ hic sequitur Sal.in consilijs,Bal.cons.327.ij.lib. & quòd si ius aduersarij non sit factum deterius alia dilatio concedenda sit,limitat Ro.

c ¶Noua dilatio. An dilatio prorogata dicatur noua dilatio, vide Abb.consi.lxvj.v. alle.sępius ad hanc materiam.

ut.secus si iudici, vt qa iudex nõ sedit, nã tũc restituẽda est prima, nõ ãt debet dari noua dilatio.d.l.sed & si p ptorẽ.§.si ferie.cũ seq.

18 ¶ † An aũt ad probõnẽ impedimẽti sufficiat iurãm, dcm̃ fuit in l.j.§.q dximus.ĩ.si qs cau.& plene p Bar. in d.cõs.vbi ẽt dicit qd ista l.habet locũ ẽt in causis summarijs p istũ tex.in verbo,oib'. Ita ẽt dicit Io.de Imo.in pal.c.vltra tertiã.nõ tñ all.no.p Bar. in d.consi. sed all.not.p Io.An.in addi.Spe.in ti.de teste.§.quaſt. su p verbo, sed cũ su p. vbi h̃ nõ inuenio. sed puto qd voluent allegare Lap. all.lxxxviij.vbi h̃ tenet.& eũ sequunt Ant.de Bu.& d.Abb.in d.c. vltra tertiã, vbi dicũt q nnmerus istarũ dilationũ seruat in causis summarijs qa q̃uis iudex in summarijs causis possit resecare dilationes vt in cle.sæpe.de ver.si.tñ non debet necessarias auferre.

19 ¶ † Adde q si reus opponẽs actori exceptionẽ vt eũ reppelleret à iudicio quousq; duraret excõicatio, habuit dilationẽ ad pbandũ excõicatione, & casu pdidit pbõnes q rõne impedimenti nũ debet sibi dari noua dilatio ad pbandũ ſm Ang.q dicit ita mirabilr dixisse Inn.in c.prudentiã.§.sexta.in verbo pbauerit.de offi.dele. & idẽ no.Ang.in l.si qs ex argentarijs.§.fi.j.ti.j.& ibi assignat rõnẽ qa ista exceptio excõicationis nõ opponit ad aliũ effectũ, nisi vt actor repellat ad tps. iõ nõ est danda noua dilatio, & eadẽ rõne dicit ibi singulr. Ang.q idẽ erit in quacũq; alia exceptione more dilatoria, q est ppetuo no.p limitatione huius.l.cũ mã.& d.Lofone.tñ Inn.vr dictã opi.firmare, & variæ fuerunt opi.quas vide plene relatas p d.Ant.in §.sexta & p gl.& doc.in c.pia.ĩ ver.octo dierũ.d excε.in vj. & posset pcedere in exceptione excõicationis in casu.d.c.pia.ver.si qs igit. qa licet nõ admittat ad nouã dilationẽ poterit tñ iterũ eandẽ exceptionẽ excõicationis opponere ꝯ reliquũ pcessum vt ibi, & sic fere nullius est pĩudicij. sed vbi cessaret dicta rõ, nõ videret iure pbari. & qñ cessat dicta rõ vel nõ colligit ex no. p.Bar.in l.eleganter.§.si qs post.ff.d ꝯdi.inde.& ad istud ẽt vide no.p.Io.An.in addi.Spe.in ti.de teste.§.quaſt su p ver. sed cũ

20 su p.& Ant.d Bu.in c.vltra tertiã.i vlt.col. ¶ † Itẽ adde q si statutũ dicat q denẽ.xv.dies pro prima dilatione, & x.p scda, & v.pro iij. q tũc scda & tertia dilatio ꝯcedent ẽt abſq; pbõne impedimẽti sicut hic dr in causis capitalibus.Ita dicit Pau.de Ca.seruari & miratur q doc.hoc nõ tangunt.& p illa sua opi.põt adduci q statutũ debet interpretari vt aliquid operet, & addat iuri cõi vt no.Bart.ĩ l.iiij.§.ptor.j.de dã.inf.& in l.ij.j. de vsuc. cũ si.Sed in ꝯrium facit qa statutũ satis operat si loquatur prout dixi, qa aliter limitat dilationes q̃ sint limitate à iure cõi vt patet in l.j.C. de dila. & ideo cum statutũ valens aliquid de se operari debeat interpretari vt ledat minus ius cõe q̃ possit.c.cum dilectus.de consue.& l.ij.C.d noxa.& per Bar.in l.oẽs ppli,in vj.q.prin.ſ. de iusti.& iur.nõ videt

21 dictũ suũ procedere. ¶ † Et per hoc põt inferri ad vnũ de quo tangit Bal.hic, si statutũ disponat vnã dilationẽ dari an poterit ꝯcedi scda ex cã impedimenti, & vr sentire Bal.h̃, q nõ.q esset verũ vbi statutũ taliter loqueret q nihil adderet iuri cõi nisi interpretaret vlteriores dilationes nõ dari ẽt ex cã impedimenti per prædicta.

22 ¶ † In ea.ibi, sed in criminali.gl.videt intelligere istũ tex.in verbo capitalibus q procedat in oĩbus causis criminalibus nõ solũ capitalibus, sed ẽt pecuniarijs & sic vr restringere istũ tex.in ver.in pecuniarijs vt intelligatur in ciuilibus tñ sed Guil.de Cu.& Bart.h̃, & Iac.de Are.& Cy.in l.j.C.de dila.& Ant.de Bu.in c.vltra tertiã. tenent q immo text.h̃, in prin.intelligatur de oĩbus causis pecuniarijs ẽt crialibus, & tex.in ver.capitalibus. cõprehendat capitales cãs ẽt large vt sic includat coertionẽ in corpus vt h̃, per Bar.& plenius per Cy.in d.l.j.Bal.An.& Pau.de Ca.hic dicunt opi.gl.de consue.seruari, licet in puncto iuris verior sit opi.ꝯria. ¶ In ea.ibi, sed vlterior &c. quicquid glo.dicat conclude q vlterior dilatio in causa criminali post tertiã datur accusato pbato impedimento, qa facilior debet esse iudex in inquirendo circa defensionẽ rei in crialibus, q̃ in ciuilibus, cũ in illis de maiori pĩudicio tractet an l. si nõ defendãtur.j.de pœnis.& pro h̃,l.vnius §.cogniturũ.in verbo

23 quocunq; tpe.j.de qõ.& ita cõiter teneẽ. ¶ † In ea.ibi, sed dic &c. hic cõiter approbatur, vt hic, per Bar.& alios. ¶ In ea. ibi, quinta

a vero nõ datur &c.sentit gl.hic q quinta[a] dilatio ex cã impedimẽti dari nõ possit, & h̃, sequitur simplr. An.h̃, adde q Cy.in d.l.j.C.de dila.& Hosti.& alij.in c.in causis.de testi.& ẽt in d.c.vltra tertiã tenent ꝯrium, q ẽt.v.& vj.& sic de singulis dari possit.pro hoc, facit iste tex.in verbo singulis.ſm vlt.expõnẽ quã ponit gl.fi.Bal.ẽt.hic in discursu vr idẽ tenere.per l.ofone.cum gl.in verbo iterũ.ſ. e.& cũ eo transit simplr.Ful.& Pau.de Ca.hic dicit tamen Io.de Imo. in d.c.vltra tertiã.q putat q in practica seruaretur opi.huius gl. p tex.in d.c.vltra tertiã.iuncta gl.j.quę exponit productionẽ.i. dilationẽ, prout ẽt exponit gl.in c.in causis.e.ti.licet Bar.hic, & in auc. at qui semel.C.de proba.nõ approbet dictã expõnẽ. sed ſm Io.d Imo.seruatur cõiter expõ.gl.prędictę. Sed quicquid sit de consuetudine de iure vr verior opi.q ẽt v.& vj.dilatio dari possit, p prædicta. & aliud est quinta productio, & aliud est quinta dilatio, vt p Bar.& Bal.in d.auc.at q semel. ¶ In ea.ibi, pp eius immanitatẽ &c.sile in l.transigere.in prin. C.de transa.nã adulteriũ maius est homicidio.xxxij.q.vij.quid ĩ oĩbus & in l.codicillis.§. mře.ſm vnã expõnem doc.j.de leg.ij.& no.Bar.in l.fi. in fi.§.j.j. de pub.põt, & alr intelligi tex.in d.l.in crimine.vt p Cy. in d.l.j. C.de dila.& per Bar.in d.l.in crimine.Et ex illa.l.in crimine.ſm intellm huius glo.

24 colligunt Bart.& doc.ibi, & h̃, † q valent pbõnes factæ sine dilatione.pro quo est tex.in l.si qñ.C.de dila.ſm Bal.ibi & quando rescriptũ delegatoriũ impetratũ per actorẽ producitur per ipsum: absq; eo q dilatio sibi statuatur.& idẽ probatur in l.cum a nobis.in verbo nõ petita.C.eo.ſm Bal.& Saly.ibi inducendo vt ibi plenius per eos idem ẽt tenuit Bal.& An.hic idem ẽt tenet Bar.in extraua.ad repri.in verbo.figura. p d.l.vnius.§.cogniturũ.in verbo, quocunq; tempore.& idem tenuit Ant.de But.in c.licet causam.in prin.vbi plenius per eum de proba.& d.Car.& Imo.in c.prudentiã.§.sexta.de offi.dele.& in c.in causis de test. ¶ In ea.ibi, l.petendę. responde, q ibi nõ datur actori dilatio eo qa sibi imputari poterat q se nimium arctauisset prope finẽ instantiæ. secus in reo cui hoc non potuit imputari. ¶ In ea.ibi. l.si qñ, responde qd ibi speciale in actore qui impetrauit rescriptũ delegatoriũ quia debet illud deferre secum qñ accedit ad iudicẽ. idẽ it sit non datur

25 dilatio ad illud pducẽdũ. ¶ † In ea. ibi remittat &c.p hoc inserũt Iac.But.Bar.& Bal. hic q corã consultore cui cã cõmissa est ꝯsilium sapientis, non possent fieri nouę probationes.quibus adde.tex.& ibi hoc etiam tenet Barto.in l.j.§.quæsitum.j.de app.& in l.j.C.de rela. ¶ In gl.fi.ibi, instantijs.ista non est vera expõ qna sequeretur q in vna instantia, puta instan.causę prin.non posset dari nisi pro omnibus occurrentibus vna dilatio per istum tex.sed istud est falsum.nam põt dari vna dilatio ad probandum, & alia ad reprobãdum, & sic de singulis.c.licet causam. de prob.& silr põt dari vna ad probandum exceptiones declinatorias, alia ad peremptorias, ideo ſm Bart. verior est expõ glo.quæ dicit.i.capłs, quia pro quolibet capi.pma ad probandũ peremptorias, debet statui vna dilatio tñ, & postea ad probãdum perẽptorias debet similiter statui vna tñ, qa adinuicem nõ se cõpatiunt exceptiones declinatorię & perẽptorię.qa declinatorię sp debent esse primę.l.fi. C. de ex-

26 cep. ¶ † Ad probandas aũt exceptiones q adinuicẽ se cõpatiunt non dabitur p qualibet exceptione probanda vna dilatio, sed p oĩbus vna c.pastora.de excep.& ita est vera cõclo.& vt hic p Bar. cui adde no.per eũdẽ in l.ij.in fi. de re iu.cũ concor. & addi. quas ibi dedi.Aliã expõnẽ dabat ad istũ tex.Ful.h̃, dicens qd intelligat in singulis causis. i. si vult facere examinari testes, vel producere instrã quę habet in prouincia in qua agitur iudiciũ, vel exinde pducere instrã hẽbit vnã dilationẽ, & pp testes vel instrã producẽda de alia puincia habebit aliã dilationẽ iuxta.l.j.C.e.& l.ofone. ſ.e.& sic dicit q causę dilationũ sunt ipsi testes vl instrã. Sed istud nõ puto verũ, qa totũ illud tps coaceruatur perinde ac si vna dilatio à principio statuta esset pro oĩbus testibus vt declarat Cy.in prę.al.l.j. in ver. iuxta hoc põs dubitari nunquid sit pars &c.Et tractat.l.ista an dilationes probatonę tñ requirant causę cognitionem.Quid autem in alijs vide plene per doc.in c.ij.extra de dila.

ADDITIO.

a ¶ Quinta. Adde videndum Lapum alle.xxij. Lu Ro.consi.cxv.

¶ De edendo. Rub.

¶ In gloss.rubricę super hac gloss.nihil scribo, quoniam scripsi in rubrica.C.eodem.

Vlpiani. LEX I.

1 *Libellus debet esse clarus & certus.*
2 *Exceptio incertitudinis & obscuritatis libelli debet fieri ante litem cont.*
3 *Libellus generalis & obscurus procedit in ciuili tantum parte nõ opponẽte.*
4 *Exceptio obscuritatis libelli quomodo sit formanda.*
5 *Terminus ad deliberandum est dandus reo.6.*
7 *Terminus ad deliberandum est de substantia iudicij.*
8 *Copia libelli est danda reo sumptibus actoris uel rei secundũ consuetudinẽ loci.*
9 *Libellus offerendus est in scriptis si petitur uel quòd petitio uerbo facta redigatur in scriptis. 10.*
11 *Libellus in scriptis an sit offerendus in criminalibus.*
12 *Exceptiones rei facta libello non sunt offerend æ in scriptis.*
13 *Libellus est producendus quando imploratur officium iudicis.*
14 *Libellus non procedit sine conclusione.*
15 *Libellus sine conclusione procedit in agente possessorio recuperandæ.*
16 *Libellus sine conclusione an procedat in criminalibus.*
17 *Libelli conclusio non requiritur ubi agitur de re spirituali.*
18 *Libellus exceptionum rei non requirit conclusionem.*
19 *Iudicium uniuersale generale & singulare quomodo cognoscatur.*

Libellus

20 Libellus in petitione hereditatis quomodo sit formandus.
21 Libellus in quo peto te condemnari ad restituendum dotem, an procedat.
22 Administratio tutelæ quomodo sit probanda.
23 Probationes in iudicio universali quomodo fieri debent.
24 Libellus in actione tutelæ & negotiorum gest. & in omnibus actionibus generalibus quomodo formetur.
25 Probationes quomodo sint faciendæ in singularibus iudicijs.
26 Libellus sine expressione causæ an procedat.
27 Causa remota an & quando sit exprimenda in libello.
28 Causa proxima an sit exprimenda in libello.
29 Qualitates causarum an sint exprimendæ in libello.
30 Tempus & locus an & quando sit exprimendum in libello.
31 Libellus in quo non exprimitur tempus an procedat.
32 Libello debet exprimi tempus reo petente.
33 Actionis nomen non est exprimendum in libello.
34 Libellans an teneatur exprimere an agat directa vel utili actione.
35 Libellus in quo exprimitur actio inepta vitiatur ut hic.

Vaquisque. Actor dēt edere reo actionē seu petitionē suā, adeo q possit reus deliberare an velit cedere vel ɔtēdere, quā editionē facere pōt in scriptis vel sine & tā per se, q̄ per aliū h.d. usque ad §.edino. † ¶ Not. q libellus debet esse clarus [a] & certus, adeo q reus ex ei⁹ inspectione possit deliberare an velit cedere, vel cōtēdere. ꝑcedit tñ libellus obscurus, & absque expressione cāe si nō opponat à parte de incertitudine libelli. l.fi.& ibi no.gl.ma. C. de anu. excep.& aliq.d hic in gl.ma. †& talis oppositio debet fieri per reū ante lit.ɔte.ſm Bal.no.in l.exceptiones.C.de exce.q̄a lit.ɔte.sup illo libello vr̄ se astrinxisse ad ꝑsequēdū cām sup eo, cū p ipsam lit.ɔte.quasi ɔ̄hat̄ vt no.gl.ma.in l.j.§.fi.j.de pe.stip.ac ēt q̄a dilatoria debet ante lit.ɔt.opponi.d.l.exceptiones,& ibi not. Et licet in causis ciuilib⁹ [b] libellus gñalis [c] & obscurus ꝑcedat reo nō opponente, vt dixi, † tñ secus est in criminalibus. vnde si dicerē, accuso Titiū de oībus maleficijs q̄ ɔmisit, nō ꝑcederet accusatio, ēt parte nō opponente per l.libellorū.in prin.iuncto ver. q si libelli.& q ibi no.Bar.j.de accu.ita dixit Bal.in l.j.C.de ɔfes.& ita ēt dicit ipse in l.edita.in repe.Paduana.C.eo.in ver. sed qūo cognoscā &c. de quo ēt p eundē Bal.in addi.Spe.in ti.de sen. & p Ang.in repe.l.si vacātia.de bo.vac.lib.x. Et an illud q ꝑxime dixi in criminalibus habeat locū in actionibus ciuilibus q̄ oriunt̄ ex delicto. Bart. in l.edita.C.eo.dubitauit,& non decidit, dic vt ibi dixi. ¶ † Et sis cautus q qñ in ciuilibus actor producit libellū obscurū, opponas q libellus nō ꝑcedit, nō aūt petas declarari libellū, quia instrueres actorē, nec tūc ēt iudex debet dicere libellū declarari, sed ſm exceptionē ꝑnūtiare te nō teneri rñdere libello, & absoluere te ab obseruatione iudicij, & condēnare actorē in expensis iuxta l.j.§.j. cū ibi no.j.si mēs.fal.mo.dix.&.c.examinata.de iu.ita no.dicit Spe. in ti.de lib.ɔcep.§.fi.ver.cautus ēt sis.& Ant.de Bu.in c.fin. de lib. obl.& idem no.Pau.de Ca.in d.l.edita.vbi subdit q si taliter opponēs ꝑcederet ad lit.ɔte.non reseruata dicta excep. obscurantis videret̄ illi exceptioni renūciare.facit q dixi.s̄.referendo Bal.in d.l. exceptionē. ¶ † Scd̄o no. q si dat̄ terminus ad deliberandū reo an velit cedere vel ɔtendere, non sufficit reo q veniat, & dicat deliberaui ɔtēdere. sed debet i illū terminū ꝑducere exceptiōes suas dilatorias vel declinatorias per istū text. qui dicit q veniat instructus &c.& p ɔ̄ns nō debet habere nouā dilationē ad proponendas illas exceptiones sup quibus potuit venire instructus arg. l.si qñ.C.de dila.ſm Bar.& alios h̄,& hoc ēt expresse probat̄ in auc. offeratur.C.de lit.ɔt. †& an ille induciæ seu dilationes deliberatoriæ quæ dant̄ reo ad deliberandū an velit cedere vel cōtendere, & expressius in d.auc.offeratur habeat locū in causis criminalib⁹ gl.in d.auc.offerat̄.in verbo ad iudiciū. tenuit q sic. ɔ̄rium tenuit gl.iij.q.ij.in sum.& idem sensit gl.c.ij.de dila.tñ doc.ibi magis cōiter cōcludunt veriorē esse primam opi.vt ibi p eos, de quo ēt per Bal.& Saly.in d.auc.offeratur,& p Bal.in l.j.C.qui accu, & per d. Ant.i c.j.de lit.ɔte. ¶ † Et an dictæ dilationes deliberatoriæ sint de substantia iudicij, adeo q illis omissis iudiciū reddat̄ nullū, gl. tenuit q sic, si petant̄ vt est gl.no.xvij.q.iiij.vxor felicis.& p gl. in cle. sæpe.in ver.necessario.de verb.sig. ¶ † Tertio not.ex tex.ibi, copiā describēdi &c. q nō tenet̄ actor dare libellum, seu copiā eius suis expensis reo, sed satis est q ei faciat cōmoditatē describendi expēsis ipsius rei.sed scd̄m Bar. videtur q hodie actor precise teneatur offerre libellū reo,& per ɔ̄ns q actor suis expensis faciat fieri copiā quā tradat reo, vt per d.auc.offerat̄.& ita tenuit gl.in d.cle. sæpe.in verbo ꝑnūtiatio.& in cle.cām.in verbo porrecto.de elect. Bart.h̄,& in d.auc.offerat̄. dicit obseruandā esse ɔsuetudinē loci. Cy.iu pal.auc.offerat̄.in vij.q.& ibi Bal.in prin. tenuit q in hoc nō sit correptus iste text. per illā auc.offerat̄.imo illa intelligatur de oblatione ſm q h̄ declarat̄, & istud vr̄ tutius vt euitetur legū correctio. ¶ Quarto, no.ex verbo, dictare, & verbo dicēdo, q ñ est necesse q libellus ꝑducatur in scriptis, sed satis est q actor dictet petitionē suā apud acta notario actorū scribenti. Ita potest intelligi tex.in verbo dictare, vel satis est q verbo proferat, & petat illud q intendit absq; eo q dictet notario scribenti apud acta, & ita pōt intelligi tex.dū dicit, vel id dicēdo &c. † hodie aūt requiri vr̄ q offerat̄ libellus in scriptis, vt ꝑbat̄ in d.auc.offeratur.in ver. subscriptione. ¶ † Et verū hodie sit de substantia oblatio libelli in scriptis reo nō petēte, an vero sufficiat q actor petat corā iudice id qd̄ cōseq intēdit aduersus reū,& notarius actorū p modū qualis qualis petitiōis postea redigat ī actis, id qd̄ petitū fuit, vide plene p doc. in c.j.de lib.obl.& p gl. ī d.cle.sæpe.in verbo necessario.& p Spe.ī ti.de li.ɔce §.nūc dicendū in prin.& p legistas in d.auc.offerat̄.& p Bal.in l.nec quicq̄.§.de plano.s̄. de offi.ꝑcō.& q no.Bar. in l.in sacris. C.de proxi.sacr.scrini.lib.xij.& magis cōiter concluditur q sufficiat q redigat̄ in actis qualisqualis petitio ꝑ notoriū causæ, vt dixi, si reus nō petat offerri solenniter libellū in scriptis, quia p dictam qualemqualem petitionē satisfit iudici, adeo qd̄ pōt suā sniam facere certam super illa petitione, & etiam satisfit reo, q̄a ex ea pōt instrui an velit cedere vel concedere. Et in materia ēt vide gl.in l.si quis se.in fine. C.de acc.q̄ dicit q verbotenus potest quisque accusare. ¶ † Ex qua infert ibi Bald. q in criminalibus non requiritur offerri libellum in scriptis, sed est satis quòd apud acta verbotenus fiat accusatio, dic vt ibi per eū, & expressius per Saly.ibi, q in hoc nō sequit̄ illā opi.vlt.quā ibi ponit gl.& pro hoc allego gl.in §.sancimus.i auct.de exhib.re.quæ expresse firmat q in criminalibus requirit̄ offerri libellū in scriptis, & alleg.bona iura preter quā in criminalibus leuibus ſm Saly.in d.l. si quis se. C. de accus.& per l.leuia.j.de accus. Sunt, & alij multi casus in quib⁹ non requirit̄ hodie offerri libellum in scriptis.de quibus casibus vide plene p Spec.in d.§.nunc dicendū in princ. & per doc.in c.j. de lib.ob. ¶ † Et quid in libello exceptionum rei an debeat offerri in scriptis, cōiter ɔcludit̄ q non, vt p Bar.in l.j.j.de excep.& p Bal. in l.nec cās.C.de app.p Cy.& Bal.in auc.hanc aūt q̄relā.C. de nō nu.pec.& aliq.d p Guil.de Cu.& Ang.h̄. ¶ † In gl.j.in prin. colligit̄ ex glo.iūcto tex. q ēt qñ implorat̄ iudicis offīn, debet ꝑduci libellus quēadmodū qñ intentat̄ actio, q intelligit̄ vt p gl. no. in rub.j. de interro.act.& late p Iac.Bu.& Bar.in l.nec quicq̄.§. vbi decretū.s̄.de offic.ꝑcōs.& aliq.d per Bart.in l.iiij.§.hoc aūt.in vj. & vij. q. de dam.inf.& per doc.in c.fi.de offi.iu.& p Bar.in l.creditores. in vlt.q.in repe.C.de pig.& in l.j.§.fi.j.de var.& extraord. cog. & per Cy.& Bal.in l.j.s̄.de iur.om.iu.& p Bal.in repe.l. incerti.C. de interdi.& in d.auc.offerat̄. ¶ † In gl.in ag.in prin.ibi certi,& cām.addit Bar.quē cōiter sequunt̄ alij h̄, q in libello requirit̄ certū.s.petitio, seu ɔclo [d] libelli puta q̄a dicat quare peto reū cōdēnare &c. vel æquipollentia verba l.fi.C.de fideicō.lib.iudex.n. nō interponit offīn suum nisi quatenus petat̄ d.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.& l. vt fundus.j.cōi diui.glo.tñ in c.q̄a præsulatus.j.q.iij.vr̄ sentire q non requirat̄ ɔclo.tñ prima opi.magis cōiter tenet̄ vt late per Anto.de Bu.in c.examinata.de iudi.vbi refert opin.multorū.& saluari pōt opi.dictæ gl.in agente possessorio recuperādæ quo casu in odium violēti inuasoris ꝑcedit libellus absq; cōclusione ſm Inno. sub dubio forte ī d.c.examinata.vel dic & melius ſm Bal.i d.l.edita.ī repe.Paduana. q gl.in d.c.q̄a p̄sulatus.vult q libellus ꝑcedat qñ vltra narrata apponit̄ aliqd̄ prægnans verbū sonās ad ɔcludendū, [e] & tūc ꝑcedat libellus, vt q̄a dico, ɔqueror de Titio q̄ me spoliauit tali possessione. vel ɔqueror de Titio cui mutuaui decē, & nō restituit.nā verbū cōqueror hēt vim petitionis seu ɔclōnis, & ita loquitur

ADDITIONES.

a ¶Clarus. An si quis dicat reum molestare reus cogatur respondere si dicat q libellus est obscurus per Lapum all lxv.

b ¶Tho. Dip In causis ciuilibus, Adde q procedit libellus incertus, & generalis si per legitima secundū Bal.in l.si quis in suo.C.de inoffi.test.& ibi vide Ias.in fin. prin.& Ias.hic, & an procedat libellus generalis in fructibus, vide Alexan.in l.si mater.§.fi.in fi.j.sol.ma.

c ¶Generalis. Adde q ēt gñalissimus procedit vt dicit Ang. consi. xxv. vbi tñ dicit q fatuus est iudex qui talē libellū non reijcit. Et an in summarijs procedat libellus gñalis. vide per Alex.in consi.50.iij.li.& consi.xxxiij.iiij.lib.& an in summarijs rescriptum habeat vim libelli, per eundem consi.cxcviij.ij.lib.quid si statutū dicat q libellus debeat offerri in certa causa, & sit aliud statutū, q procedetur summariè, & quidā ꝑduxit libellū, & dixit nō per modū libelli, sed simplicis petitionis an debeat tanq̄ ñ seruata forma statuti cōdēnari, vide Anc. q sic cōs, 81.

d ¶Conclusio, Adde Anc.consi.xxxvij.vbi dicit q licet actio gñalis designata proponatur inepta nihil facit dūmodo recte concludatur, q̄a ex cōclusione resultat actio apta q nec iudex nec pars alterare nec mutare pñt.idem tenet consi.cclxj. Paul.de Ca.consi.cclviij.Bal.consi cccvij.j.lib.

e ¶Ad concludendum. Vide Lapum all.lij.& quia sufficit libellum præsumptiuè cōcludere, vide Rom.consi.cv.

16 qui ĩ illa gl. secus si simplr narrata esset spoliatio ſm eũ. ¶ † In criminalibus tñ ꝓcederet libellus sine ꝯctone vt no. Cy. Bal. & Salv. in l. in causis post gl. C. de accu. & Cy. in l. nec exẽplũ. C. de fal. & Bar. in l. q d ergo. §. pena grauior. ꝟ. de infa. & in l. libellorũ. i fi. prin. ꝟ. de accu. & in l. ij. §. si publico. in iij. q. ꝟ. de adul. & Bal. in l. & si seuerior. C. de infa. & in l. si qs se. C. de accu. & in l. certi ꝯdictio. ĩ prin. ꝟ. si cer pet. & Ang. ĩ d. l. edita. & ĩ l. oium. C. de test. & ꝑ plures rõnes quas vide ꝑ eos. & inter cetera Bar. in d. §. pœna grauior. alle. vnã rõnem, qa in causis criminalib' agit̃ de vindicta publica l. licitano. § ꝗ illicite. ꝟ. de pub. quo casu iudex ex officio supplere, & ꝓcedere pt nemine petẽte. l. ꝯgruit. ꝟ. de offi. p̃si. & no. Bar. ĩ d. §. hoc aũt iudiciũ. in ij. op. Et iõ in talib' ꝯctõ partis nõ põt auferre ptãtẽ iudicis ar. l. quos ꝓhiber. ꝟ. de posth. iõ nõ attẽdit̃ ꝯctõ partis, & ex hac rõne infert no. An. de But. in d. c. examinata. ꝗ in oĩbus casib' in qbus iudex põt supplere ex officio, de qbus plene ꝑ Bar. in d.

a §. hoc aũt. cũ ꝯcor. nõ reqrit̃ ꝯctõ in libello.[a] & iõ tũc si ꝯctõ eẽt inepta, nihil noceret quin iudex posset suꝑ narratione facti formare sniam ꝗ est bñ no. & idẽ no. Ant. de Bu. in c. j. de li. ꝯtest. vbi ẽt alle.

17 ad hoc no. ꝑ Io. de lig in c. j. de rest. spo. ¶ † Subdit ẽt d. Ant. in d. c. examinata. ꝗ vbi agit̃ de spirituali re, & vbi agit̃ inter religiosos, & vbi factũ corã Papa ꝓponit̃ nõ reqrit̃ ꝯctõ vt ibi ꝑ eũ, & ita ẽt dicit Ang. in l. oium. C. de test. superius all. Et de mã vide ẽt Bal. in ĩ d. l. edita. vbi limitat p̃dicta dicẽs ꝗ licet in criminali non reqrat̃ ꝯctõ, tñ fallit nisi iurisdõ pẽdeat à ꝯctone all. no. ꝑ Inn. in c. cũ sit. de so. ꝯpe. vt si ex narratione posset multiplex inferri ꝯctõ, & ſm vnã adeũdus esset vnus iudex, & ſm aliã alius. facit l. pen. §. fi. ꝟ. de iu. om. iu. & illud dcm̃ Inno. in d. c. cũ sit. de so. cõp. reputat multũ no. Ang in ꝯsi. vj. inci. lata est snia dicẽs ꝑ illud ꝗ vbicunq; iurisdõ attribuit̃ alicui icerto, & determinato casu nõ ꝓcedit libellus corã illo ꝓductus, nisi narret̃ ille casus in quo iurisdõ est attributa. licet alias dicamus ꝗ libellus gñalis p srte nõ opponẽte ꝓcedit d. l. fi. C. de ann. exce. & ad hoc dicit illud dcm̃ Inn. & Io. And. ibi cõiter ignorari a legistis.

18 ¶ † Verũ aũt libellus rei. i. libellus exceptionũ reqrat ꝯctonẽ, vide Bar. ꝯcludentẽ ꝗ nõ in l. j. ꝟ. de exce. & Bal. in d. l. edita. & Ang. in l. emptor. C. de p̃scr. long. tẽp. & d. Ant. in c. j. de lit. ꝯte.

19 ¶ † In ea. ibi vnde distingue &c. qũo cognoscat̃ iudiciũ vle, gñale, & singulare vide ꝑ doc. hic, & maxime ꝑ Bal. & ꝗ not. Bar. in l. ꝗ dr̃ la j. post gl. magnã. ꝟ. de impen. & dixi in d. l. edita. vbi late ꝑ Bald in repe. Perusina

20 ¶ † In ea. ibi, & iõ qa nõ specificantur &c. no. ꝗ in libello ꝓducto in iudicio vli puta in petitione hereditatis[b] nõ est necesse specificare res hr̃ditarias. ad qđ ẽt facit l. sed & si possessori. §. si cũ de hr̃ditate. ꝟ. de inrem. ad idẽ l. iiij. & l. si quo tpe. ꝟ. de pet. here. & in tali iudicio intelligunt̃ ꝯprehẽdi ẽt ea q̃ post libellũ ꝓductũ cepta sunt possidere ꝑ reũ, & sic ea quæ nõ fuerũt specifice petita ĩ libello, & hoc sequunt̃ magis cõiter doct. Tñ Sal. ĩ d. l. edita. limitat hoc esse verũ si reus ꝯtẽdat se esse heredẽ sicut & actor, qa tũc reus dẽt ꝯdẽnari ad hr̃ditatis restõnẽ. sed vbi reus nõ cõtẽdit se heredẽ, sed simplr se ꝑ possessore possidere, tũc nõ dẽt peti ꝯdẽnari ad restõnẽ hr̃ditatis quã nõ possidet, nec asserit se possidere, nã tunc debẽt in libello specificari res, & peti declarari actorẽ esse hr̃dẽ, & reũ ꝯdemnari ad restõnem rerũ specificatarũ, vt snia ꝯformet̃ libello d. l. vt fundus. cũ si. ꝟ. cõi di uid. Sed non vr̃ ista sua fallẽtia iure ꝓbari, & vr̃ esse ꝯ d. l. iiij. & d. l. si quo tpe. q̃ indistincte loquunt̃ in quolibet intẽtãte hæreditatis petitionem, quæ datur pariformiter ꝯ reum, q possidet siue ꝑ hærede siue pro possessore l. regulariter. eod. titu. ¶ Nec obst ꝗ si reus non contendit se hæredem, non possit condemnari ad restitutionem hæreditatis, quia respondeo ꝗ propria natura libelli in petitione hereditatis non est ꝗ petat̃ condemnari reum ad restituendum hæreditatem, sed petatur declarari actorem esse hæredem, & officio iudicis condemnari reum ad restituẽdũ quicquid possidet de hæreditate l. licet infra de pe. hære. & firmant Bart. & alij h̃. Intelligas tamen ꝗ apparere debet reum possidere aliquã rem hæreditariam, vt sic reus teneat̃ petitione hæreditatis vt d. l. regulariter. alias autem si hoc non appareret non posset reus condemnari, immo absolueretur. tamen si actor docuit se esse heredem, iudex in eo iudicio poterit pronunciare, & declarare actorem esse heredem, vt est tex. not. secundum tertiam lec. glo. in l. si a te. §. j. ꝟ. de exce. rei iud. & no. ꝑ Bald. in d. l. licet. ꝟ. de pet. hær. licet Fulg. hic videat̃ discedere ab intellectu gl. in d. l. si à te. §. j. per d. l. regulariter. tñ ille intells est cõis, neq; ꝯtrium probat̃ in d. l. regulariter. Et de libello in petitione hæreditatis vide Bart. in l. ij. & in l. licet. ꝟ. de pet. hær. & in l. ex diuerso. §. j. circa prin. ꝟ. de rei ven. & in l. ij. C. de sen. quæ sine cer. q̃ti. & per Spe. in ti. de iudi. in iiij. parte. §. j. in princi. & per Bald. & Ang. in d. l. edita. & Bald. in l. ij. ad fin. C. de peti. hæred. & per docto. in c. ij. de libel. oblatio.

21 ¶ † Et ista faciunt an procedat libellus peto te condemnari ad restituendam dotem non facta specificatione alicuius rei, cum dos sit ius

c vle,[c] de quo dic vt per Bart. & alios in l. fi. C. de sen. q̃ sine cer. q̃ti. & aliquid ꝑ Bal. hic, & ꝑ Bal. in l. j. ff. sol. ma. & ꝑ Bal. in addi. Spe. in ti. de sen. & ꝑ Pau. de Ca. ĩ rub. ꝟ. sol. ma.

22 ¶ † In ea ibi, sed iudicio pendente potero quędã prosequi. sentit gl. h̃ ſm. Bar. ꝗ in iudicio gñali, puta in actione tutelę pendente lite sint faciẽdæ probõnes specifice de rebus administratis. & super illis super quibus producẽtur probõnes, erit ferendã snia, super alijs nõ. ideo super eis producetur postea noua petitio vt l. licet. alle. in gl.

23 ¶ † Sed in iudicio vli non requiruntur probationes super specificatione rerũ, & rõnem diuersitatis, vide hic per Bart. cum quo transit Anto. de But. in c. ij. de lib. obla. Tñ Bal. & Ange. & Fulg hic, & Saly. in d. l. edita. dicunt ꝗ ẽt si in iudicio generali, puta tutelę, nõ fuerint productę probationes super specificatione administrationis rerũ, & fuerit gñalr dũtaxat facta condemnatio ad reddendã rõnem administrationis in genere, poterit actor in executione snię liquidare[d] specifice de administratione rerũ sicut fit in executione sententię late in iudicio vniuersali vt dixit gl. hic. Et istã opin. videtur sentire gl. dum dixit potero &c. & sic non denotat necessitatem. & adde ꝗ istud ẽt voluit expresse Bar. in l. ij. C. de senten. quæ sine cer. quantitate. nec cõtrariũ dicit tex. in d. l. licet.

24 ¶ † Et quomodo formetur libellus in actione tutelę, & neg. gest. vide per Bart. hic, & in l. ij. ꝟ. de neg. ge. per Bar. in l. si mandatum. C. de neg. ge. per Spe. in d. ti. de iudi. §. gñalia. vbi ẽt ponit libellũ in oĩbus actionibus generalibus. & per d. Ant. in d. c. ij. & quod not. Bar. in l. j. C. si a diuer. iud. Vbi notabili. dixit per illũ tex. cum glo. ꝗ non solũ procedit libellus in actione tutelę si peto condemnari ad reddẽdã rõnem administrationis cum consignatione reliquorum, sed ẽt procedit si peto condẽnari ad dandã cer. quãti. occasione administrationis Et multa hic dici possent de vli, & generali libello qualiter procedant. de quo vide plura per Inn. & alios in c. certificari. de sepul. & in c. cum dilectus. de ord. cog. in c. cõquerente de offi. or. & in c. ad sedẽ. de resti. spo. & in c. ij. đ lib. ob. & ibi plene per. d. Ant. & per Spe. de act. & pe. §. sequitur. ver. quid si peto, & per Bart. in l. Titia cum testõ. §. j. ꝟ. de le. ij. & in l. rei. la. ij. ꝟ. de verb. sig. & in l. ij. §. armamenta. ꝟ. de rei vẽ. & ꝑ Bal. & Ang. in d. l. edita. & per Ang. in l. fi. C. de ann. exce. & in l. si in rem. ad fi. ꝟ. de rei ven. per Pau. de Ca. in l. in summa. §. j. de re iudi. & in l. de pupillo. §. q nuntiat. ff. de ope. no. nũ. post alios ibi.

25 ¶ † In ea. ibi, in singulari aũt &c. dic tñ ꝗ licet in singularibus iudicijs res sit specificanda cum demonstrationibus suis vt d. l. si in rem. ꝟ. de rei ven. all. in gl. tñ fallit vbi actor ignoraret illas demr̃ones, & ita iuraret, & l. j. §. si quis argentũ. & ibi gl. ꝟ. depo. & no. in l. in actione. ꝟ. de fur. & per Cy. q hoc declarat in d. l. edita. in ver. nunc restat videre qa libellus &c. aliquid per Ang hic. Iuxta hoc tamen dixit Bar. h̃, ꝗ hoc fallit in accessionjs in quibus non est necessaria specificatio, nam ꝓcedit libellus si peto te condemnari ad restituendũ fundũ cum fructib. perceptis, vt h̃, per eum, licet alr loquutus sit ipse in l. ex diuerso. §. j. ꝟ. de rei vend. Sed dic vt per Ang. & Imo. in l. si filius. §. i. ꝟ. đ ver. ob. cum concor. & addi. quas ibi dedi. & in l. in summa. §. q fortis. de re iud.

e ¶ In ea. ibi, quia rex est in Francia[e] &c. ad de glo. in l. ij. §. circa in gl. iij. ꝟ. de doli excep.

26 ¶ † An aũt qñ talis inepta causa exprimitur in libello procedat libellus reo nõ opponente, Bar. in l. edita C. de eden. tenuit quod non, & idem tenet ibi Bal. in repe. Paduana. & d. Ant. in c. dilecti. de iud. & istud sequutus sum in d. l. edita. reprehendendo Fulg. qui ibi, & hic tenuit ꝯrium, & remitto me ad ea quæ ibi dixi. ¶ In ea. ibi, ꝗ aũt de causa dixi &c. gl. in h̃, accipit cãm ꝑ cã remota nõ pro causa ꝓxima, seu immediata. nã debes scire ꝗ in actione reali cã ꝓxima, & imediata ex qua oritur ipsa actio realis puta rei vẽdicatio, dr̃ esse dñium. cã vero remota ipsius actionis est ipse ꝯctus ex quo acquiritur dñium.[f] In actione vero ꝑsonali, cã ꝓxima, & imediata ipsius actionis est oblo. vt ago ꝯ te ad. x. quia es mihi in illis obligatus. cã vero remota est ꝯctus ex quo oritur obl̃a. vt ago ꝯ te ad. x. quia tibi. x. mutuaui, & cõiter con-

ADDITIONES.

a ¶ Fran. Cur. Conclusio in libello. Adde tu, & vide Panor. in c. in liter s. de rest. spol.

b ¶ Petitione hæreditatis. Qualiter tunc debeat cõcipi libellus vide An. consi. clij. & clvj. Pau. de Ca. cõn si. vj.

c ¶ Vniuersale. Quomodo debeat formari libellus in iudicio vniuersali per Ale. cõs. cxij. & qualiter in gñali per Ang. consi. cxxv. & an sufficiat libellum p̃sumptiuẽ concludere, vide. d. de Rota decis. ccxxv. de lib. obl. in nouis. & cum nullitas in libello deciditur, debet causa exprimi, vt ibidem.

d ¶ Liquidare. Inquantum. d. Ias. hic multa dicit circa statutũ quod instrumẽta guarentigata habeant executionem paratam. Adde quod Lud. Ro. consi. cxxj. inci. all. doc. circa fi. reducit ad concor. dicta Bartol. qui videtur fuisse sibi contrarius, & ibi dicit quod legendo semper ita tenuit.

e ¶ Fran. Cur. Rex est in Francia. An causa sit exprimenda in libello, vide Ca. cõsi. j. de lib. obla. & quod causa sit exprimenda in libello & quod quis engatur, adde eundem Alex. in consi. cxij. vet. fi. in j. vo. & eundẽ Alex. in consi. cj. ver. nec ob. circa fi. in v. vol. & ibi quando fuit introductum qđ causa in libello exprimatur.

concluditur q in reali sufficiat exprimere in libello cām proximā tñ.s.dñium,non aūt requirit q exprimat remota.i.ipse ɔ̄ctus, ex quo acqsitū fuit dñium.l.& an eadē.alias est.l.& eadē.§.actiones. j.de exce.rei iud.c.abbate. de re iud.in vj. Sed in psonali sufficit q exprimatur cā remota,vt probāt Bar.& alij,h,& in d.l.& an eadē. Et rōnem dñę vide per Cy.in d.l.edita.in ver.ij.iuxta hoc, &c. nā actio realis semp est vniformis & eiusdē naturæ ex quocūq; ɔ̄ctu habuerit originē,sed actio personalis pōt esse diuersę naturę. Nā quędā est bonęfidei,quædā est strictus iuris,& iō pp diuersitatem naturæ interest rei ɔuenti q exprimat in actione personali cā remota.s.ipse ɔ̄ctus vt cognoscat reus an conueniatur ex ɔ̄ctu stricti

27 iuris vel bonefidei.¶ † Et ex hoc inferri pōt ɔ̄ vnū q tenuit Ange. & Ful.h,dū dicit q si agat hypothecaria q̄ est realis.l.pignoris.j.d

a pig. debet exprimi cā remota [a] sicut in actione personali, q̄a sicut eos res mihi pōt eē obligata ex plurib' causis, sicut pōt esse mihi debita actione psonali ex pluribus causis. Ad hoc, l.creditor.§.si idē bis.j.qui potio. in pig. hab. iō idē erit in hypothecaria q est in actione psonali. q̄ rō cessat in rei vendicatione,q̄a dñium nō pōt esse meū nisi ex vna cā.l.pprias.cū si.C. de leg.nā directo ɔ̄ Ang. & Ful.est decisio Cy.& Ang.in l. edita. q̄a dicūt q in hypotheca-ria, & in publiciana,& in alijs actionibus realibus nō requirit exprimi cām remotā, q̄a actiones reales semp sunt eiusdē naturæ. &c.vt dictū fuit.Nec ad h ob.id q no.glo.in d.§.actiones in verbo q̄ rem.& q ibi Bar.q̄a rñde q intētio gl.& Bar.ibi est q in actione hypothecaria si actū fuit simplr non expressa cā,& postea psecutio fuit ex vna cā,sñia absolutoria nō pariet exceptionē rei iudicate,si agat postea hypothecaria ex alia cā,licet secus sit in rei vēdi. vt d.§. actiones cū gl. Et rōnem dñę ponit ibi gl.quia res pōt esse mihi obligata ex pluribus causis. sed res non pōt esse mea nisi ex vna cā. Et an in rei vendicatione sufficiat aliquo casu exprimere

28 cām remotā,vide per d.Ant.in c.dilectꝰ.¶ † In ea.ibi, oportet dici cām,quia pōt esse q emi.&c.glo.hic,vr accipere cām pro cā proxima, & sentit gl. q causa proxima in actione personali sit exprimenda in libello,q̄a alias libellus nō concluderet ex sola expressione causæ remotæ, vt si peto te condemnari actione ex empto ad rem , quia dico q eam a te emi.nā posset esse q tempore esset extincta oblō. Sed in hoc cōiter reprehenditur gl.quia satis est q libellus p̄sumtiuę cōcludat.l. oēs.§.Lucius.j.quæ in frau. cre.& iō postq̄ ex narratis in libello apparet q semel fuisti obligatus, præsumitur q adhuc sis obligatus nisi ɔtrariū probetur.arg.l.j.in fin. & l.siue possidens.cum ibi no. C.de proba.Pro quo omnino vide Bar.in l.certū.§.j.j.de confes.& q sufficiat expressio causæ remotę videtur sentire glo.j.in versi.sed nemne.¶ In ea.ibi, quin.habeant & dñium &c. gl.in hoc male dicit, quia immo possum hēre rei vēdicatione mihi cessam,& tñ nō habeo dñium,vt no.gl.in l.plane. j.fa.er.& no.Bart.in l.fi.C.de hęr.vel.act.ven.¶ In ea.ibi,vt ad ean

29 dem cām, &c.gl.hic,accipit cām pro cā remota.¶ † In ea.ibi,l.nō ignorabit &c.immo est in l.oeq;.co.tit.& circa cām,quæ exprimi debet in libello subdit Bar.hic,qđ non requiritur q exprimantur qualitates . vnde si peto centum a monasterio quæ sibi mutuaui, non habeo necesse dicere q fuit conuersum in vtilitatē ecclesiæ, quia dicēdo mutuū,intellr q bene valeat,alle.no. p Inn.in c.fi.de iud.& istud dcm̄ cōiter sequunt doc.Sed Ioan.de imo. in c.super hoc de renun.dicit q in ɔ̄riū facit id qđ no.Bar. in l. cū quid. j.si cer.pe.vbi singulr dixit q si quis in libello fundat se ex facto a se celebrato,nō procedit libellus,licet ex illo facto surgat p̄sumptio certæ causæ obligatoriæ,nisi id allegetur, p id q dr in l. si adulteriū cū incestu.§.idē pollioni.j.de adul.Multo fortius ergo nō debet p cedere libellus qñ p̄sumptio nō est p libellante nisi allegetur illud factum,ex quo surgat & inferatur cā obligatoria.tñ rñdet Imo.q dcm̄ Bar. hic, pcedit qñ in libello deducitur factū q sm sui nām habet inducere certā cām obligatoriā vt patet in dicto exēplo qñ narratur mutuū factū ecclīæ, nam intellr tacite dixisse mutuum esse tale ex quo ecclīa debeat ɔdemnari.Facit in ar. sm. eum.l.ad rem mobilē.& l.ad legatū.j.de procu.c.præterea.de offi.dele. sed dcm̄ Bart.in d.l.cū quid,loquitur qñ narratur factū q sm sui nām non ɔcludit vnā certā & determinatā cām obligatoriam, sed potius vagū,& indistinctum, aptū ad plura. Exemplū ponit Bar.qñ aliqs repetit pecuniā a Titio ex eo q repetens dixerat Titio,tolle istā pecuniā.& ille accepit. nam illa verba pñt verificari ex cā donationis,ex cā depositi,& ex cā mutui. & ideo licet qñ ad numerum fuit tradita pecunia,p̄sumatur q ex cā mutui fuerit tradita, quia nemo præsumitur iactare suū.l. cū de indebito. in prin j. de proba.& no. in d.l. cū quid. tñ procedit libellus ita demū,si actor exprimat q ex cā mutui numerauit. vel tu rñde q illud q no.Bar. in l.cū quid.j.si cer. pe. pcedit qñ illa præsumptio pēdebat ab aio ipsius libellantis,q̄a tunc debet allegari vt dicēdū est. Secus si nō penderet ab aio eius,q̄a sufficit libellū p̄sumptiue concludere

d.l.oēs.§.Lucius.& ita pcedit id qđ no.Bar.h.& est not. limitatio & declaratio ad d.§.Lucius.cum ibi no.& ad §. idem pollioni. & hoc in spē tradit d.Abb.Sicu.in c.afferre.in no. de præsum. Et ad illud q no.Bar.h,& in d.l.cum quid,vide ēt Ant.de Bu.in d.c.dile

30 ctī.de iud.& in c.ij.de lib.& obl. & in c.si cautio.de fi.instru.¶ † Et subdit ēt Bar.h,q in libello ciuili non requirit locus & tēpus, nisi

b qñ ageretur actione famosa.[b] & opin. Bart.est cōis vt per Bart. & doc.h,& in l.j.§.hoc interdictum.j.vti pos.& in l.inde neratius.§.fi. j.ad l.aquil.& in l.viro.j.sol.ma.& in d.l.edita.& ibi Bal.& Ang. & per Bar.in d.§.actiones.& per Sal.in l.actorem.C.de iniu.late per dños de Ro.in conclu.xxxvj.inci.itē dubitatū fuit,vtrū in actione iniuriarū &c.licet Bal teneat contrarium in c.q̄a,q.mo.feu. amit.

31 ¶ † Adde ēt q in ciuilibus q̄ nō oriunt ex delicto,requirit q exprimat in libello tp̄s,qñ tp̄s esset de substantia ad obligōnem sm Ang.in l.edita.C.eo.alle.ad hoc id q legit,& not.in l.cū actū.ff.de

32 neg.ge.& in l.mrem.C.de pb.¶ † Dicit ēt Bald.in l. edita. in repe. Perusina,q ēt in ciuilibus ad instantiā rei cogeret actor in libello declarare & exprimere tp̄s,vt reus possit sibi parare exceptionē p̄scriptiōis.ar.l.nō est nouū.& l.instū & l.fi.C.eo.q est bene no.hū faciūt no. p Bar.in l.is qui reus verfi.venio ad qōnes &c. j. de pub. tu.¶ In ea.ibi, sed nōne gl.hic arguit q imo in personali nō requirat exprimi specificā cām remotā, sicut nec ī reali. & dicit Rayn. hic q glo. h vr sibimet ɔ̄ria, q̄a primo tenuit q exprimēdo actionem videatur exprimere cām , & postea subdit q cā est spāliter exprimenda.vnde dicit Rayn.q sm aliquos illud qđ dicit gloss.in versi.& sic patet,sit superfluū.Vel sm eum salua gl. & dic q exprimendo actionē ex mutuo,vr exprimere cām, in genere. sed non in specie , quia non exprimo an ego mutuauerim , vel alius qui mihi cesserit actionē ex mutuo . Et ideo hac ratione nō procedit libellus, quia causa specialis debet exprimi,vt sic possit deliberare reus an velit cedere &c. & istud etiam in effectu tenuit Fulgo. hic,licet de Rayn.mentionē non faciat.Pau.de Cast.hic dicit glo. sentire quod non sufficiat dicere peto abs te.x. certi cōditione ex mutuo,quia illud verbū ex mutuo non accipitur ad significandā cām, sed ad exprimendum nomen actionis. Et subdit ipse quod docto.tenent contrariū,quia reus redditur certus an velit cedere &c.Sed dic quod Ray.& Fulg.qui tenent contrarium eius,quod ipse dicit,vt retulit.alij doc.quos vidi, hic nō tangunt istū passum, & puto opi.Ray.esse verā,nam vr q debeat cā esse specialis.l.j.in

33 verbo cā sigillatim.C.de prædi.ciui.lib.x.¶ † In ea.ibi, itē & circa ppositionē actionis quęro numquid.&c.In hac. q.an sit exprimēdum nomen actionis in libello, glo. dicit aliqua inepte, maxime dum vult pbare q aliud sit causa, & aliud actio. tamē magis cōis

c conclo est q nō sit exprimendū [c] maxime per duas rationes quas hic gl.ponit in verbo alij,& est expressum in c.dilecti.đ iur. & vbi de iure ciuili sunt opiniones , prout in casu isto , tunc etiā in foro nostro seruari debet ius canonicū , qñ de iure canonico est clare decisum.c.per venera.& ibi oo.qui filij sint legi.& no.in c.licet.de fo.compe.& per dictas duas rationes allegatas in gl.respondetur ad ea q̄ in ɔ̄rium hic allegant.per gl.Ad q̄ etiā pōt rñderi q tex.h, in verbo,actione,accepit actionē pro libello prout accipitur in l. edita.C.e.sm verā expositionē quā ponunt ibi doc.Nec ob. text. in d.§.itē si temporali.probat id ad q allegatur in glo.quia tex.ibi vult in effectu q ille cui non competit actio,non possit de iure experiri.Et de hac mā vide plene p Spe.in ti.de act.& peti.§.j.& per Cy.Bal.& alios in l.edita,& per Bal.in l.gallus.§.si eius. in fi.& ibi plenius per Imo.j.de lib.& posth.& aliquid per Bar.in l.cum mota in fi.C.de transa.per Saly.in l.fi.C.de interdi.& plene p Cano.

34 in d.c.dilecti.¶ † Et an quis teneatur exprimere vtrū agat actione

d vtili vel directa [d] vide per Bar.in l.si duo.j.de sol.& Bal.in l.j.in fin. C.de act.& obli.& in l.si quis in rem j.de procur.per d.Anto.in d. c.dilecti.¶ In ea ibi,q nihil est &c.& bene, pro quo etiā vide glo.

35 insti.de act.in princ.& per Cy.& alios in d.l.edita.¶ † In ea.ibi,nā pōt interesse &c.tenetur h glo.q si actio inepta exprimatur in libello,vitietur libellus , vt si petam te condemnari ad restituendum rem quam tibi commodaui, & pro hoc dicā me intentare actionem

ADDITIONES.

a ¶Causa remota. Quo debeat concipi libellus in hypothecaria,& publiciana per eundem consi.lxxxij.lib.& quid si una causa deducitur de alia probatur.per eū dē consi.cal.ij.li. & an sufficiat quod libellus præsumptiue concludat per Lu. Ro. consi.cv. & libellus ideo dicitur ineptus ex eo, quod impersonaliter concludit, & si actio inepta exprimatur in libello,an vitietur libellus , si narratio sit apta, vide eundem consi.ccxlv.

b ¶Famosa. Adde Lu.Ro.consi.cxcj.& quid in actione iniuriarū per do.de Ro.decis. xxxix. in nouis. & an cum agitur ad impugnandum testamentum vsurarij sit necesse apponere locum & tp̄s extorsionis vsurarum vide Ital.consi.xcuij.j.lib.

c ¶Exprimendū. Adde Lu. Ro. cōsi ccxlv.& ibi q si inepte exprimatur,q nō vitiat.

d ¶Vel directa. Per eundem consi.lxxviij.ij.lib

nem locati,& cũ gl. trãsit Ang.h. p l.ij.C.de formu.& ibi h ẽt no. Ang.Et p hoc,ẽt Ang.alle.gl.in l.j.C.vt q̃ desunt aduo.pat.p hoc ẽt vr tex.in l.cũ ea.in verbo.ↄpetentib.actionib.C.de do.pmis.& ibi illũ tex.ad h põderat Ang.& ẽ tex.sifis.ĩ l.debitores. C.de pig.& in l.pe.in ver.ↄpetenti.C.si vẽ.pig.aga.& istã opi.ẽt sequit Spe. in ti.de act.& peti.§.sequit.ver.pe.vbi.ad h all.d.l.ij.C.de formu. Sed Bar.Bal.Ful.& Pau.de Ca.h,tenẽt ↄtriũ sequentes Inn.in c. examinata.de iud.& ista opi.vr verior,q̃a si expressio actionis nõ est de substãtia vt dixi. q̃ licet inepte exprimat,debet p nõ expssa haberi [a] l.q̃ extrinsecus.ff.d verb.ob.& vtile p inutile vitiari nõ debet l.certi ↄdõ.§.qm̃.j.si cer.pe.cũ si.& ita ẽt Io.And.ĩ addi.Spe. in d.§.seq̃ sup ver.hoc quoq;.& Io.de Imo.& d.Abb.ĩ d.c.examinata. licet Ant.de But.ibi nihil clare firmet referẽdo opi. aliquoꝝ q̃ tenuerũt ↄtrium.& eũ opin.Inn.trãsit Bal.& Ang.in l.gallus.§.j.j.de libe.& posth.& dicit ibi Bal.ꝙ illud dcm̃ Inn.nõ est alibi,& declarat ẽt illud dcm̃ Bal.ĩ d.l.edita. licet ipsemet Bal. aliter locutus sit in l.& sine.C.ad treb.& in d.l.certi ↄditio.§.qm̃.& in l.ij.C.de formu.& cũ opi.Inn.ↄcor.ẽt Ang.& Saly.ĩ d.l.edita.& Io.de Imo. in l.si ista stipulatus.§.Grisogo.in j.no.j.de ver.obli.vbi reputat illud dcm̃ Inn.esse singulare.p hoc ẽt bñ facit id qd̃ no.Bar. in extraua.ad reprimẽ.i verbo figura.dũ all.l.i.C.de rei vxo.act.Nec ad hoc ob.l.ij.C.de formu.cũ alijs s.all q̃a rñde put rñdet Bar.hic ad d.l.j.§.j.j.si mẽs.sal.mo.di.vel dic.ꝙ illa iura h, nõ pbant nisi à ↄtrio sensu,& arg. à ↄtrio sensu nõ procedit vbi resultaret decisio ↄ ius vt no gl. in c.vnico.in verbo pmittimus.de ẽta & quali.in vj.& no. in l.ij.C.de cõdi.insertis. Vel rñde ꝙ ibi accipiat actio p libello vt dixi.s.nõ ob.id qd̃ no.gl.in l.j.C.vt q̃ desunt aduo.&c.q̃a ibi nõ loquit qñ nomẽ actionis erat expressũ in libel.sed erat expressa cã q̃ poterat esse talis cui nulla ↄuenie bat actio.quo casu spectat ad iudicẽ reijcere libellũ, & est hęc intentio illius gl. ¶ Et ad ea quæ s.dicta sunt circa causam.exprimendam in libello,vide aliqua notabiliter per Bal.in l.generaliter.in v.q. C.de non nume.pecu.

ADDITIO.

a ¶Haberi. Dicit tamen Ca. in d.c.examinata. quod si de tali ineptitudine opponeretur,& actor se corrigeret,quòd deberet repelli à iudicio.d.Card.refert ibi hoc dictum,& dicit sibi placere arg.d.c.examinata.

SVMMARIVM.

1 *Copia instrorum,& rõnum in iudicio productorũ danda est aduersario petenti.*
2 *Copia instrumenti an sit danda sine die.3.*
4 *Instrumentum sine expressione nominis consulis valet hodie.*
5 *Copia instrumentorum quibus actor vsurus nõ est,an sit danda aduersario.18.*
6 *Copia instru.danda est iudici petenti cum die,& consule.*
7 *Terminus ad accipiendum copiam actorum non est dandus ei qui fuit præsens in iudicio tempore quo acta fiebant.*
8 *Copia actorum,& bannum est danda cuilibet cuius interest.*
9 *Negatiua non coarctata loco,& tempore est improbabilis.*
10 *Instrm,qui vult reprobare tanq̃ falsum,debet se inscribere ad pœnam talionis.*
11 *Falsitatẽ opponens põt cogi extraordinaria pœna si deficiat in pbando falsum.*
15 *Excipiens de crimine non tenetur se inscribere ad pœnam talionis.*
13 *Copia instrumẽti cũ die,& consule edẽda est volenti reprobare instrm de falsò.*
14 *Instrumentum non est edendum cum die nisi reus aliter deliberare non posset.*
15 *Copia instrumenti est edenda cum die,& consule in casu de quo hoc.*
16 *Copia instri est edenda cũ die,& consule,qñ producitur procuratorio nomine.*
17 *Copia instrumenti edi debet cum die, & consule, qñ petitur editio à notario.*
19 *Instrumentum,qui producit,videtur fateri contenta in eo esse vera.*
20 *Testium nomina debent edi quando fit editio instrumenti.*
21 *Testium examinandorum nomina non sunt dicenda aduersario sed iudici.*
25 *Instrumentum quare non editur legatario,& hæredi cum die, & consule.*
23 *Rationes,& computa edi debent cum die,& consule.*

1 §.Editiones. † Editionis instrumẽtorũ q̃ in iudicio pducuntur danda est copia aduersario petenti,tñ sine die,& cõsule ↄfecti instri ad euitandã suspicionẽ falsum fabricãdi.sed dies collate solonis edenda est, si aũt pducat liber rõnum danda est copia diei,& ↄsulis ↄfectarũ rõnum. ¶ † In tex.ibi,sine die,quatr fiat ista exẽplatio, vide specifice Spe.ponẽtem formã in ti.de instru.edi.§.ostẽso.versi.si vero fuerit cũ se.vbi dicit ꝙ in ista exemplatione omittet exẽplãs ponere annos Dñi, inditionẽ,diem, locũ, & testes,& nomen tabellionis. sic exponit istũ tex.in verbo sine die.i.sine his q̃ apponunt in publicatione instri,quã facit notarius in fine instri,qñ dicit actũ,& publicatũ fuit in tali loco die tali pñtibus talibus p me notariũ &c. & idẽ sentit Spe. in ti.de test.§.quatr.versi.eadẽ qõ.est. Sed addeꝙ ↄtriũ tenuit glo.mag.hic,in fi.quã cõiter hic sequunt doct. per rõnes redditas in gl. & h p eos licet de Spe.mẽtionẽ nõ faciãt. & idẽ tenuit Bal. in l.fi.C.si ex fal.instr.per istã glo. & ẽt Io.An.in addi.Spe.in ti.de instr.edi.in rubr.& Bal.in c.per tuas. de test.& vide quod dicam.j. 3 super glo.mag.ad fi.¶ † In tex.ibi nõ.in quẽ sol.concepta est &c. Sed pone ꝙ in instr.dicatur ꝙ Titius promisit soluere hinc ad sex mẽses,certe nõ pt ↄstare de die solonis, nisi videat dies ↄfecti instrumẽti,an tũc debebit edi dies ↄfecti instri.Spe.in ti. de instru. edi.§.videndũ.ver.sed cũ dies.nihil clare firmat,tñ Ant.de But. in c.g.ppetuus i fi.de fi.instr.vr assentire ꝙ tũc edi dẽat dies instri sine quo nõ vr edi posse dies sol.& istud placet,pro quo facit l.ij.cũ si.s.de iur.om.iud.& istud ẽt voluit Cy.Guil.de Suza.Ray.& Bal. h in fi.& ẽt Pau.de Ca.h q̃a tũc est eadẽ rõ q̃ est in libro rõnũ. Itẽ hoc casu edit dies instri in ↄñam,ꝙ eẽ põt q̃uis principatr edi nõ dẽat.facit l.j.in prin.cũ si.j.de auc.tu.& ẽt facit l.egi.j.de excep. rei iu.sm Cy.h. ¶ In tex.ibi pars est stipu.s.qualificatiuę,nõ substãtialis.l.ex duob',la j.& ibi nn.j.de duo.re.& no.Bar.ĩ l. ita stipulatus. j.de ver.ob.& An.h,& hoc vult gl.mag.hic in fi. si bene inspiciat. 4 ¶ † In gl.j.ibi,tũc rotũ.s.cũ die,& ↄsule.& an istud sit verũ videbimus in gl.seq.vbi repetunt oia q̃ hic dñr. ¶ In glo.ij.in prin.dic ꝙ a hodie nõ req̃nt expssio ↄsulis [a] in instris,vt est gl.no.iuncto tex.in c.quoties cordis.in gl parua.j.q.vij.& no.Bar.ĩ l.libellorũ.in prin.j. de accu.& dicit Guil.de Cu & Bal. ĩ l.cõparationes.C. de fi.instr. ꝙ hodie loco cõsulis apponitur anni icarnationis Dñi,iuxta not. p gl.in l.iurisgẽ.§.ꝙ fere.j.de pac.& An.ẽt hic dicit,ꝙ de cõsuetudine nõ apponit nomẽ ↄsulis.& ita ẽt Bal. in d.l.de q̃bus.ff de legi. Io.de Imo.in l.ij.§.diẽ.j.quẽad.test.ap.& d.Abb.in c.j.ad fi. de pb. ¶ In ea.ibi,ab actore vtẽte &c.Azo.tenebat ꝙ actor nõ teneretur edere reo instra quib' ipse actor nõ esset vsurus in iudicio,'& sitr nec reus actori,sed solũ ea quibus vsurus esset p §.edẽda.j.ea.l. Et ppterea inserẽbat ꝙ de necessitate iste tex.q̃ in prin.loq̃t de edi5 tione instrorum,intelltr de instrumẽtis q̃bus vsurus est,†sed Io.re b nebat ꝙ imo actor teneretur edere reo ad fundãdã exceptionẽ [b] instrumẽta ẽt quib' actor vsurus nõ est,& sitr reus actori i abq̃bus casibus sm distinctionẽ positã in glo.in ver.in iiij.& illa opi. cõiter approbat.In quantũ tñ Io.dicebat ꝙ iste tex.non pcedit in instris q̃bus q̃s vsurus est,q̃a sm eũ in illis dẽt fieri editio cũ die, & cõsule.damnat opi. eius, & tenet in hoc opi.Azo. p rõnẽ positã hic in gl.Et q̃a qñ fit editio instrorũ q̃bus edẽs vtitur,fit talis editio sine die,& cõsule, eo q̃a nõ fit vt fiat fides iudici cui iã facta est plena fides p productionẽ integrã factã ab vtẽte,sed fit solũ aduersario vt videat an pbẽt pro vtẽte,& hoc conspicere põt absq; editione diei.Nisi in casu quẽ hic ponit Bar.s. qñ aliter nõ posset deliberare,& certus fieri ille cui fit editio nisi ederet dies,vt h p eũ, & cũ dicta opi.Azo.cõcor.gl.iũcto tex.in c.cũ psonæ.i verbo integratr de priui.in vj.& gl.ĩ §.itẽ verborũ.in verbo idoneus.insti. de inuti. sti.& in d.c.g.ppetuus.& Inno.& alij in c.j.de pba.in quibus locis cõcludit ꝙ iste §.habet locũ regultr in instris q̃bus edẽs vtit,vl vsurus est.Quid aũt ĩ illis q̃bus edẽs nõ est vsurus,dicet j. ¶ In ea.ibi. C.eo.l.ij.addo meliorẽ tex.in c.qm̃ ↄ de proba.& ibi bona glo.in verbo,loca. Rõ aũt quare edant cũ die & cõsule est. q̃a petuntur edi ab officiali seu notario actorũ q̃ tenet edere acta vnicuiq; cuius interest.d.l.ij.& ibi no.Cy.& nũt.Bart.hic,& in l.ij.§.diuus.j.de iu.fi.& Io.An.in addi.Spe.in ti.de instr.edi.in rub.& Pet.de Anc. 6 in cle.j.§.j.de vsu.Bene facit l.ij.C.vt lit.pẽ.† vnde qñ ab officiali in casu pmisso petit editio siue actorũ,siue instrorum,debet fieri cũ die,& cõsule l.ptor.in prin.& ibi gl.in ver.meũ.j. eo.no.Ang.h & Bar.in l.exẽpla.j.eo.& Cy.in l.ij.C.quẽad.test.ape.& Bar.in l.ij.§. diẽ.ff.eo.ti.& Ant.de Bu.in c.j.de pba.Ex quo infero ꝙ in casibus in q̃b' iure pmittẽte actor peteret à reo sibi edi copiã actorũ,quã redemerat reus a notario, ꝙ qñ peti possit dixi in l.ij.C.eo. tũc nõ esset faciẽda editio actorũ cũ die & consule,q̃a esset eadẽ rõ q̃ in instris,& qñ à quocunq; possit peti editio actorũ,q̃a dixi in d.l.ij. non repetam hic, & ibi ẽt dixi quæ veniant appellatione actorũ. 7 ¶ In ea.ibi l.properandũ &c.adde glo.similẽ in d.l ij.C.eo.† Et ex hoc infert Ang.hic,ꝙ ei qui fuit pñs i iudicio tpe quo acta fiebãt, nõ debet dari ex interuallo terminus ad accipiẽdum copiã actorum, quia debuit singulis diebus eam copiam accipere, qñ acta 8 fiebant.idẽ tenuit Bart.in d.l.ij.C.eo. de quo dic. vt ibi dixi.¶ † Et vltra casus hic expressos in q̃bus glo.dicit fieri editionẽ actorum, c dic ꝙ ẽt fiet editio regulariter cuilibet cuius interest [c] vt dixi. Et iõ dicebat no.Bal.in rub.C.de fi.instr.ꝙ scripturę banni, vel alterius actus tẽdẽtis ad vindictã publicã debeat edi cuicũq; illius reipublicæ,quia largo mõ cuiuiq; interest.at.l. licet.in prin.j.de pc.sm eũ,ꝙ est no.& idẽ no.ẽt Ang.hic.¶ In ea.ibi, primo casu totũ &c. nec mirũ,q̃a nõ tñ copia,sed suũ totũ instrm sibi dãdũ est iuxta l.ij.§.interdũ. & fere p totum ti.j.ad exhibẽ.¶ In eo.ibi,secundo idẽ &c.iste casus & duo sequẽtes loquũtur qñ q̃s petit edi instrm ꝙ rõne

ADDITIONES.

a ¶Consulis. Idem dicit Ang.suo consi.cxiiij.vbi ponit omnia necessaria ad solennizandum instrumentum.
b ¶Exceptionẽ.Adde Lap.alleg.x.
c ¶Interest. Adde Lud.Ro.consi.xxxij.

ꝙ rõne ꝓprietatis non spectat ad petentē in totum vel in partem. ¶ In ea.ibi,ant circa diem &c.idem tenuit glo.in d.l.optimam. & Bar.ħ,& Spe.in d.§.videndū.in ver.faciēda. & Ant.de But. in d.c. g.perpetuus.in fi.sed An.& Ful. ħ tenēt ꝙ sufficiat si q̃s voluerit reprobare instr̄m falsum.licet nō circa diē, q̃a nisi exhibeaẗ dies est ipossibilis reprobatio,†cū negatiua non coarctata loco & tēp. sit improbabilis.l.actor.C.de ꝓba.Adde ꝙ istā secūdam opi.sentiūt gl.in d.§.itē verborū.& in d.c.g. ꝑpetuus. & in d.c.qm̄ ꝯ. q̃ simplr dn̄t ꝙ volēti redarguere instr̄m de falso,debet edi dies. tñ rō.s.assignata p Ang.& Fulg.parū valet. Nā finge ꝙ instr̄m dicat ꝙ contractus fuit factus pure.ego volo ꝓbare ꝙ immo fuit adiecta ꝯdō in illo ꝯctu.Certe ħ nō tractaẗ de ꝓbāda negatiua,& tñ tractatur de reprobādo instr̄m.Bal.in l.fi.C.de fi.instr. ēt tenet opi. quā tenet Ang.ħ,& moueẗ Bal.per illam l.fi.& idē vr̄ velle ibi Cy.& expresse Saly.& Bal.in l.fi.C.si ex fal.instr.& i d.l.optimā.& Paul.de Ca.ħ.tñ posset rn̄deri ad d.l.fi.ꝙ ibi non dr̄ ꝙ debeat edi.Io.Fab. in d.§.itē verborū.vr̄ ēt impugnare istā gl.moueẗ,q̃a si volo ꝓbare ꝙ die & hora facti instr̄i fuit alio mō sc̄m quā instr̄m dicat.& sic volo reprobare in alio quā in die:certe nō vr̄ ꝙ possim ꝓbare nisi exhibeaẗ dies,q̃a alias oporteret articulare ꝙ ille ꝯctus fuit semel tm̄ factus,vt in c.cū Io.de fi.instr.alias.n.oīs ꝓbō mere esset inutilis.q̃a aduersarius meus diceret ꝙ testes mei deponunt de alio ꝯctu.pro quo tu vide Bar.in l.j.§ si q̃s neget.ad fin.j. queād.te. ape. vnde dicit Io.Fab.ꝙ in hoc casu & similibus oportet diē edi.& idē dicit si testes nō recordarenẗ de certo tp̄e.vñ concludit ꝙ semper debeat dies edi, si aīr falsitas ꝓbari nō posſit,ꝙ ex qualitate facto rū poterit bono iudici apparere.¶ Et ista finalis ꝯclō est ēt de mēte Bal.in d.§.itē verborū.& mihi placet.Pro quo facit illud ꝙ not. Bar.ħ,dū dicit ꝙ debet edi dies qñ ille cui fit editio, nō pōt aīr deliberare vt ħ p eū.¶ † Subdit ēt Bart. & Ang.ħ,ꝙ iste qui vult re-

10 probare instr̄m tanq̃ falsum, debet se inscribere ad pœnā talionis,iuxta l.pe.& fi.j.de accu.& hoc ꝓbaẗ in l.ij.& fi.C.de fi.instru. sed Spe.in d.versi.facienda.dicit ꝙ hoc casu ista inscriptio non est in vsu quo ad pœnā ordinariā falsi, & bñ sm̄ eū, cū tunc nō agaẗ ad pœnā falsi infligēdā.sed vt instr̄o fides nō deẗ.all.c.ij.de ord.cog.

11 ¶ † Et dicit ipse ꝙ obseruaẗ ꝙ si iudex p̄sumit malitiose opponi falsitatē,cogit opponentē se obligare ad extraordinariā pœnā, si deficiat i ꝓbando falsum. & idē tenet Io. Fa. in d.§.itē verborū.ita ēt est de mēte Cy.ħ in addi.q ad hoc all.l.iiij.j.d̄ cust.reo.i ar.& Pau. de Ca.ħ,licet de p̄dictis doc.mētionē non faciat. Et p ista opi. vr̄ tex.i c.sup his.de acc.vbi excipiēs de crimine nō teneẗ se inscribere ad pœnā talionis,sed ad pœnā extraordinariā arbitrio iudicis.

12 & no.gl.ij.& doc.in l.iij.C.q acc.Nec ob.d.l.fi.C.de fi.instr.q̃a illa l.intelliḡr in eo q crimmaliter accusare volebat de falso, vt ibi p gl. i verbo pagina.& ita ibi tenet Bal.& p eūdē in l.fi.C.si ex fal.instr.

13 ¶ † Itē circa p̄dicta adde ꝙ illud ꝙ dicit ħ gl.s.ꝙ volēti redarguere de falso deẗ edi instr̄m totū cū die, ꝓcedit qñ q̃s petit copiā vt de falso ꝓsequaẗ iniuriā,vt q̃a ꝯ eū est productū instr̄m falsum.alias secus sm̄ Bar.singl̄r in l.tutor q repertoriū.in ;vm.in ver q̃ro si tutor egit &c.cū ver.seq.j.de admi.tu.& sequiẗ Pet.de Anc. in cle.ij. de sta.mo.& Pau.de Ca.ħ.Exēplū ponit Bar.in d.l.tutor q repertoriū.si reus ꝯuētus à tutore petat copiā totius inuentarij cū descriptione oīum rerū,eo q̃a intēdit tutorē accusare de suspecto i eo ꝙ oēs res nō descripsit,nā rn̄c totū inuentariū nō deẗ edi, quia iste nō petit copiā vt ꝓsequaẗ iniuriā sibi illatā.q̃a ꝯ eū nō est productū aliqđ instr̄m falsum.Sed petit copiam vt accuset tutorē de suspecto ad vtilitatē pupilli nō suā.Vñ ista recōuētio nō ꝯceditur qñ q̃s nō ꝓseq̃t iniuriā suā alle.l.negāda.C.q acc. & l. is q reus.j. de pub.iu.& loq̃ẗ Bar.sub dubio forte.Puto ꝙ dciū suū possit procedere qñ reus ꝯuētus à tutore erat ꝯuētus seu accusatus criminaliter,& ita loq̃ẗ d.l.is q reus.cū si.Sed si eēt cōuētus ciuil̄r,tunc nō hr̄t locū iura,vt p Bar.in auc.& ꝯñr.in ver.q̃ro se đo vtrū possit actor &c.C.de sen.& interlo.om.iu.Dicit ēt no.Io.Fa.in d.§.itē verborū.& Spe.in ti.de testi.§.qualr̄.ver.q̃d ergo ꝙ si i casu huius §.ille q nō pōt petere edi diē instr̄i,peteret ꝙ aduersarius rn̄deret positioni cōtinenti ꝙ si q̃s ꝯctus factus fuit de tali re,fuit factus tali die,poterit aduersarius rn̄dere,credo ꝓut in instr̄o inde ꝯfecto ꝯtineẗ.Et sufficit ꝙ instr̄m sit exhibitum iudici.Si.n.teneret precise rn̄dere de die,fieret per indirectū fraus huic legi. ꝙ nō est dicēdū l.ꝯ leges.& l.seq.s.de leg.& in c.cū quid vna via. de re.iu. in vj.

14 ¶ † In ea.ibi,in tertio in hoc casu teneas opin. Azo. vt dixi.s. circa prin.gl.Et limita nisi aīr deliberare nō posset ille cui fit editio nisi edaẗ sibi dies,vt ħ p Bar.cū quo transeūt alij.Cui adde ēt aliū casum.s.qñ dies instrumenti ꝯfecti esset pars ꝯctus, vt si tp̄e quo pr̄ meus cuius sum hr̄s recepit mutuum pecunię, currebat moneta minuta.nō aūt grossa eiusdē noīe.Nā nō possum scire qualē monetā reddere debeā nisi edaẗ mihi dies celebrati instr̄i.Quia illud tp̄s attēdi debet in solōne iuxta l. cū quid cū ibi no.j.si cer.pe. sm̄ Gui.de Cu.Bal.Ang.ħ, p istū tex.in versi.pars.&c.Et aliū casum i quo debet edi dies dixi sup tex.& adde ꝙ dicā.j.ꝓxi.¶ In ea.ibi.in quarto &c.in hoc cōiter teneẗ opi.Io. vt late prosequutus sum in

15 l.fina.C.eo. vbi dedi plures limitationes.† & intelligas isto quarto casu.s.qñ vnus ex litigatoribus petit p aduersariū in casu ꝓmisso instr̄a nō producta edi ad fundandā vel iuuandā petitionē ipsius petentis edictionē, ꝙ tūc debet fieri editio integra cū die,& consule, q̃a alias nullius esset effectus editio, cū petat edi instr̄m ad ꝓbandū,& si nō ederetur integrū & solēne,nō releuaret.& ita intelligunt doc.ħ,vt aperte exprimit Ang.ħ,& in l.argentarius.§.edi.j. eo.& Pau.de Ca.ħ,& Spe.in d.ver.faciēda.& Ant.de Bu. in c.j.de ꝓba.ad qđ ēt vide no.p Bar.in l.ij.§.diē.j.queād.te.ape.Pro hoc facit,q̃a licet militet rō suspicionis falsitatis ꝯmittēde p illū ꝯ quē ꝓducta sunt instr̄a q̃ petit edi, vt videat an sibi obstēt, tñ cessare vr̄ hec rō in eo q ad ꝓbandā suā intentionē petit ab aduersario sibi edi instr̄a nondū ꝓducta in iudicio,& hāc rōnē in alio tñ ꝓposito

16 pōderat Bal.i l.pe.C.queād.test.aper. ¶ † Et ex hoc verificaẗ illud ꝙ no.Bar.in l.exēpla.j.eo.vbi dixit ꝙ si ꝓducaẗ p ꝓcuratorē actoris instr̄m sue ꝓcurationis, deẗ illud edi reo cū die,& ꝯsule, q̃a nō solū ediẗ,vt deliberet reus,sed vt reus ex hoc possit ꝓbare ꝯ principalē,ꝙ ipse reus obtinuit cū eo q erat ꝓcurator illius. alias efficereẗ deterior ꝯdō rei ponus litigando cū ꝓcuratore quā cū dn̄o. ꝙ nō est dicendū l.ij.§.defendi.j.q.ex cau.i pos.ea.& istud vltimū posuit Bal.& Ang.ħ,licet de Bar.mētionē nō faciat. Inuenio tñ Cy. ħ in addi.& Guil.de Cu.ħ,de q̃bus alij mētionē nō faciūt,tenentes,ꝙ immo in hoc quarto casu.s.qñ fit editio aduersario ad fundādū vel iuuandā intentionē eius,ꝙ editio deẗ fieri sine die,& ꝯsule p istū tex.indistincte loquētē. & idē ēt vr̄ tenere Abb. in c.j. de ꝓba.& est de mēte Bar.in l.p̄tor.§.j.j.e.Nec ob ꝙ si non ederetur integrū instr̄m,& solēne,nō releuaret,q̃a quodlibet exēplū datum à parte facit fidē ꝯ ipsum dantē,vt no.Bar.& oēs in auc.si quis in aliquo.& in prin.C.de edē.p l.in fraudē.§.neq̃;.j.de iu.fi. ita dicebat hic Ful.posset rn̄deri,licet nil clare firmet.& istam opi. ēt tenebat Io.gl.vt refert ħ gl.Et posset rn̄deri ad no p Bar.i d.l.exēpla.ꝙ ibi expediebat editionē taliter fieri ꝙ faceret fidē nō solū ꝯ ipsum ꝓcuratorē edētē,sed ēt ꝯ aliū.s.ꝯ dn̄m. Attñ sustinendo primā opi. potes rn̄dere ad illud ꝙ dr̄ p d.§.neq̃;.ꝙ ibi intellr̄ de exēplo integro.nā tūc bñ facit fidē quātūcūq̃; nō sit authenticū, q̃a pars tradit illud tanquā exēplatū ab authēnico.Et vbi i exēplo deest dies, & cōsul,patet ꝙ nō est solēne,vt in auc.vt p̄po.no.imp.Si tñ ille q debet edere,dicat separatū totū ꝓducere iudici,vt sic instr̄m plenā i fidē ꝯ eū faciat,sed nō ꝯsentit edi copiā dici aduersario, putarē audiēdū edentē qñ editio petiẗ solū vt ꝓbeẗ ꝯ edentē.bñ facit tex.in c.ꝯtingit.de fi.instr.i c.cū ꝑsonę.de priuil.in vj. & isto modo

17 pñt opiniones cōcordari.¶ † Itē in aliū casu ediẗ dies.s. qñ petitur editio a notario vt dixi sup tex.& idē dicit Ang. si petaẗ ab eo ad quē ꝓtocolla notarij ꝑuenerūt.q̃a successit in locū notarij.l.q̃dā. §.nihil.& §.seq̃t.j.eo.& alle.no.p Inn. in c.j.de ꝓba.¶ In ea.ibi.sed

18 quo iure.de hoc dixi in l.j.C.eo.post gl.& doc.¶ † In ea.ibi vel vtēdo vel nō vtēdo &c.gl.hic dū dicit vel nō vtēdo,habuit respectū ad opi.Io.q tenebat ꝙ ēt ille q nō erat vsurus instr̄o,tenebat edere aduersario in aliq̃bus casibus.Nō aūt intelligas ꝙ gl.velit ꝙ ille q ꝓducit instr̄m nō vtēdo eo in iudicio,sed ꝓducēdo iudici tanq̃ p̄uato in camera sibi p̄iudicet,adeo ꝙ iudex possit se fundare p aduersario ex illo instr̄o ꝯ ꝓducētē,q̃a esset ꝯ no.p gl. i l. quoniā §.fi.in verbo hr̄dē.j.de ꝓba.& ꝯ no.p Inn.in c.cū in iure.de off.dele.& ita intelligit Bal.istā gl.ħ in lec.anti.licet Pau.de Ca.nō faciēs mētionē de Bal.sim plr̄ putauerit istā gl. sentire ꝙ ꝓducēs instr̄m iudici in camera,sibi p̄iudicet,ꝙ dicit esse periculosum tenere. Et p Bal.ēt allego id qđ no.gl.in l.iubemus.in gl.mag.C.de lib.cā.&

19 no.Bal.in l.fi.C.de edi.diui adria.tol.¶ † In ea.ibi rn̄deo inuaẗ &c. ex hac gl.collige,ꝙ ꝓducēs instr̄m, [a] vr̄ fateri ꝯtēta i eo esse vera [b] sm̄ doc ħ. Et hoc voluit clarius gl.i c.p̄nnium.in gl.j.de test. in antiq̃s.& p Inno.in c.cū venerabilis de exce.& in c.cū olim. de cēsi. ꝙ declara,& limita vt p Bar.in l.post legatū.ff.de his q̃b.vt indi.& p Bal.in l.ij.in fi.C.de fideicom.lib.& in l.cū p̄cum.C.de lib.cā. & in l.

ADDITIONES.

a ¶ Tho. Dip. Producens instrumentum. Adde Pau.de Ca.in consi.lxxj incip.in cā Syluestri.& plene per Ias.hic,& Fely.in c.cum venerabilis. de excepe.

b ¶ Esse vera. Adde Lu. Ro. consi.lxxj.& ꝙ idem voluit consi.xxiij.vbi dicit ꝙ reproductio libelli operatur vt reproducens videatur fateri omnia in eo contenta esse vera.& dum d.Ias.hic,dicit ad ampliationem ꝙ qui approbauit vnū ad vnū officium,non potest postea in alio similiter illum reprobare.dic tu ꝙ in contrarium fecerunt not.per Old. consi.xciij. vbi consuluit per plura ꝙ admissus ab ordinario successiue ad duas parrochiales ecclesias,& si ad tertiam fuerit assumptus & examinatus inuentusq̃; nō idoneus,ꝙ pōt ab eodem repelli. Nec pōt hic dicere ꝙ illud erat notorium cum eum admisit ad alias, quia fateretur crimen suum, & ibi vide quę sententia fit lata in hoc casu.

in l. si qs testibus. C. de testibus. & in l. alia. C. de his q. vt indi. Et q. d. di produoes dixit, pduco instrm in parte, & partibus p me tm facientibus, [a] an hec ptestatio iuuet, adeo q iudex ex illo instro possit se fundare ꝯ pducentē. dic plene post Bald. in l. j. C. vt q desunt aduo. ¶ † In ea. ibi, nomina testiū &c no. ex gl. q noia testiū instri debēt edi qñ fit editio instri, & istud cōiter sequunt doc. licet Spe. tenuit ꝯrium, vt dixi sup tex. Dicit tñ Bal. in l. fi. C. eo. vbi alle. istā gl. q si subesset timor ne aduersarius qui petit edi noia testiū meorū, subornaret eos, nō teneret edere noia testium, quia vbi subest timor corruptionis nō fit editio p istū tex. Spe. i ti. de test. §. quali ver. post hoc dubitat † an tenear edere noia aduersario, qñ testes in illo intendo examinari facere, [b] & dicit q non, sed sufficit q iudici nominē. Et de hoc ēt ibi vide p Io. And. & q noia testiū examinandorū in iudicio nō sint edēda, probat in l. nō ex omnibus, & ibi gl. mag. in ff. j. de arb. & ibi sequit Bal. & per eundē Bal. in ad di. Spe. in ti. de instr. edi. & in c. p tuas. de testi. & in l. edita. in repe. Padua. post Gui. de Cu. ibi. C. eo. & sic ista gl. loquitur de testibus instri edendi, & nō de testibus examinandis. ¶ In glo. in ver. conscriptū est. ibi econtra &c. dic fm Ful. immo nō est ecōtra, quia ēt in ciuilibus dies celebrati ꝯctus nō edit vt hic, sed bene edit dies dati libelli quia acta edunt cū die, & consule vt dcm fuit. s. ¶ In gl. fi. ibi, sed est necesse q me mandāte &c. ista nō est noua rō, sed est declo proxime pcedētis rationis. nā dicunt esse rōnes meę qñ me mādante factę sunt vt d. §. ptinere. l. si qs ex argētarijs. j. eo. ti. ¶ In ea. ibi. l. ij. § diē, voluit allegare. l. ij. sim plr cū §. n habebat. tñ ar. gl. nō concludit, qa cū testm fiat mandante testōre, vr esse scm mandante hrde q representat psonā testōris, vt in auc. de iureiu. à morien. pstī. in prin. Et idē in legatario q in re legata hęres esse censetur. l. id tps. in ff. j. de vsu. ata in proposito nro dicit Cy. in l. ij. C. quē ad. te. aper. & Bar. in d. §. diē. ¶ † Si ergo qrat quare nō edit testm cū die, & ꝯsule hrdi, & legatario, sicut edunt rōnes attento q testm censet scm mandato eorū, & censet esse suū. d. l. ij. in prin. dic, vt p Bar. in d. §. diē. & per Ang. in d. §. edenda. j. ea. l. ¶ † Et licet gl. ista in prin. dicat q rō hic reddita in text. quare rōnes edant cū die, & consule, nō sit sufficiens, dic q immo vr sufficiens, nā pone exemplū q fuerit saldata rō [c] inter partes, & facta fuerit cōpensatio nō solū pteritorū, & fuerit scriptū q debitū restabat in quinq;, si iste fuit vltimus actus, sola qnq; debent. si aūt postea fuerūt data alia, tūc secus. Iō oportet edere diē. Ex hoc infert verū esse id qd dicit Guil. de Cu. hic, q & in rōnibus, & in instris vbi quis nō pōt declinare, an debeat cedere vel ꝯtendere nisi edat, dies tunc edi debet, vt ēt superius dcm est. Et iō Bal. h, dicit q tam rō iurisconsulti q gl. ex bona. Ful. ēt h approbat rōnem iurisconsulti. ¶ In ea ibi. l. cū syllanianū. dic q suspicio falsitatis id operatur. Vel verū est q nihil dicitur editū esse qñ aliquid substantiale restat edendum, vt in ꝯtrario. sed dies non est de substantialibus editionis.

ADDITIONES.

a ¶Facientibus. De hoc per Lu. Ro. cōsi 433. p do. de Ro. deci. 381. de fi. instr. in nouis.
b ¶Tho. Dipl. Facere. Vide Bal. in c. per tuas. de testib. & ibi Fel. in c. j. de pba. & Io. And. in c. constitutus. de fideiu. & ibi And. sicu. & Spe. in ti. de teste. §. qualiter.
c ¶Saldata ratio. Adde eundem consi. iij. ij. lib

SVMMARIVM.

1 *Copia instrumentorum quibus vsurus est, edi debet aduersario.*
2 *Instrumenta produci possunt quandoq: vsq; ad conclusum in causa.*
3 *Instrumentum productum ante litem contest. ad instructionem iudicis, edi non debet aduersario.*
4 *Ignorans potest etiam incidere in penam.*
5 *Instrumentum potest cogi edere actor vel reus per iudicem cum cōminatione q si non producat in termino q priuabitur illius commodo.*
6 *Delictum est denunciandum cum omnibus qualitatibus puta loci, temporis, & cicatricum.*

1 §. Edēda aūt sunt. †Ea sola qbus qs vsurus est i iudicio edere debet aduersario, nec dr edidisse nisi totū ꝯtectum ediderit, & nō edenti aliqñ parcit pp ętatē, sexū, vel rusticitatē. h. d. vsq; ad l. ij. ¶ In gl. ma. q est gl. ij. ibi parū post lit. ꝯte. sed gl. in ver. tu. dic &c. tenet ꝯrium, & bñ. nā cū exceptiones perēptoriæ possint opponi qñcūq; añ sniam p l. 2 perēptorias. alle. in gl. † pari rōne possent qñcunq; pduci instra ad tales exceptiones pbandas, vt expresse hr. in c. cū dilectus. de fide instru. Vbi instra pñt pduci qñcunq; vsq;. ad ꝯclusum in cā, nisi certus terminus a iure esset pfixus. l. oīone. s. ti. j. Ergo dici nō pōt q editio instrorum omniū fieri debeat pp e. lit. ꝯt. adde tñ q interdū debent edi ante lit. conte. instrumenta. s. qñ actor in libel-lo [a] limitatiue retulit se ad aliquod instrm vt per doc. j. l. proxi. Ad. de ēt vnū q no. Spe. in tit. de instru. edi. §. nūc dicamus. ver. sed po- 3 ne appellans † q si ante lit. cōt. producitur instrm ad instructionē iudicis, & illud instrumentū faciat ad negotiū principale, q illud instrumentum nō editur aduersario statim quando producitur, sed tempore probationū post lit. cont. & exemplum ibi vide per eum & istud dictū pro not. reassumpsit Bal. §. ea. l. §. j. & Io. And. in c. Romana. §. si vero. de app. in vj. ¶ In ea. ibi, & q dic dicitur &c. gl. in prin. posuit primū intellm ad istū tex. l. q quis debeat à prin. edere oia quibus in toto iudicio vsurus est. hic aūt ponit fm intellectū & verū q quis debet edere oia quibus corā iudice vsurus est, hoc est non tantū iudici, sed ēt aduersario edere debet, & nō requiritur q à prin. ea edat, sed eo tempore quo ipse vtitur. ¶ In gl. ij. in princ. fm hanc primā expōnem patet responsio ad istum tex. qui multū videbatur facere pro opin. Azo. tenentis q vnus litigator non teneatur ꝯ se edere instrumenta aduersario suo. sed 4 cōiter tenetur opi. Ioan. vt dictū fuit. s. proxi. §. ¶ † In glo. in verbo tantū. ibi, quia nesciunt &c. No. q etiā ignorans pōt incidere in penam. pro quo facit. l. ad diem. j. de verb. ob. tamē restituēdus esset in inte. ex clausula gñali si qua mihi iusta causa. fm Ang. h, & no. gl. in l. ij. in gl. fi. C. de iu. emph. & in l. qui in alterius. j. de reg. iur. cum si. & plene per Bar. in l. cum filius. §. in hac. & in d. l. ad diē. de 5 verb. ob. ¶ † In gl. fi. ibi alias denegatur actio &c. facit hęc gl. quod iudex possit mādare alicui q edat instrm. j. certū terminū. & casu quo nō edat, pōt declarare q ipse nō possit unquam vti dicto in-b strumento ar. l. si ea. C. eo. dic vt ibi dixi. ¶ Ex gl. tangit hic [b] Ange. aliquid, an tertius cū quo litē non habeo, cogi possit ad edēdum mihi instrm pro interesse meo. de quo dixi in l. ij. C. eo. & vide quę dicā in l. prætor. in prin. j. eo. Et inquantum hoc in verbo edere dr quòd nō sufficit edere partē instri, dic de hoc vt in l. argētarius. §. edi. j. e. cum ibi not. p doc. & facit fm Ang. & Ful. q si syndicus ex 6 forma statuti tenetur denunciare maleficium † sub poena, non dicatur satisfecisse statuto nisi denunciauerit maleficium cū omnibus qualitatibus, puta loci, & temporis, & cicatricum.

ADDITIONES.

a. ¶In libello. Dicunt. do. de Ro, decis. suis in antiquis de fi. instr. quòd omnia illa instrumenta de quibus actor mētionem facit in libello. sunt edenda reo, antequā possit cogi ad lit. cont. & adde eundem. Alex. in consi. iij. ver. hoc etiam in ij. vol. & ibi all concor. q tamen intelligit qñ sunt instrumenta propria libellantis. secus si essent aliena quorū actor non habet facultatem edendi præstito per ipsum iuramento qd illa exhibere non possit, quia tunc non tenebitur edere ante lit. contest. sed post sic all. l. maritus. §. fi. j. ad l. fal. & ibi vide.
b ¶Hic. Sequitur Lapus suā all. x. in ff. Fede. consi. cy.

Pauli. LEX II.

1 *Copia testamenti an & quando sit danda heredi per legatarium.*
2 *Actorum appellatione an veniat sola productio testamenti.*
3 *Copia testamenti an & quando sit edenda actori per reum.*
4 *Originalia non sunt danda aduersario, sed exempla.*
5 *Instra originalia producta in iudicio debent manere penes notariū, lite pendē.*

SI legatum. ¶ Legatarius petens legatū licet in libello faciat mentionē de testamēto, nō tenet hæredi dare illius copiā ad instructionē ipsius, cū soleat penes se exēplū hre. h. d. ¶ Et intellige istū text. qñ testm nō erat pductū i iudicio p legatariū, sed de eo tm faciebat mētionē in libello qualificatiue, vt quia dicebat sibi legatum esse fundū put dicebat contineri in testō. quo casu licet regulr de talibus instris dēat fieri copia reo ante lit. cōte. vt possit deliberare an velit cedere, vel ꝯtēdere p rōnē. l. j. in prin. s. eo. quasi alia instra videant esse pars libelli. fm q declarat Bar. in l. edita. & ibi de h dixi. C. eo. tamē fallit in casu huius. l. qa exēplū testamēti psumit esse apud hrdē, vt h. fallit ēt in alijs casib. de qb. p Inn. in c. j. de pba. & p Bal. in l. qui stipēdia i fi. C. de pc. & p Ang. i d. §. edēda cū ꝯor. quas dedi in d. 1 l. edita. & dato † q ad deliberādū nō debeat fieri ista editio hæredi añ lit. ꝯte. vt h, tñ bñ post lit. ꝯte. tenebit legatarius ad pbandū intētionē suā pducere testm. l. postq. §. si dies. & ibi h no. Bar. iux le. no. ca. & isto casu dicit Ang. qa tenor instri est factus de actis, nō 2 posset hrdi copia denegari. l. ij. C. eo. q intelligit Ful. h esse verū, † qñ totus tenor instri esset registratus in actis, qa tunc totū instrm eēt de actis. secus si tenor testamēti nō esset descriptus & registratus in actis, sed substātia tm, qa tūc sola pductio testamēti dr esse de actis, vt no. Inn. in c. qm ꝯ. de pba. iō tūc nō debebit dari copia testamenti heredi p hāc l. ¶ Sed certe puto q ēt hoc vltimo casu debeat dari copia p l. j. §. edenda. s. eo. ita tenet Bar. in lec. anti. per illū tex. Pro hoc facit. qa alias nō posset instrui heres an illud q pduxit legatarius sit verū, vel falsum. Itē fm Bal. & Ang. ista l. non hēret locū in codicillis, qa heres nō psumit hre sciam codicillorū l. nō est ferendus. j. de trāsac. & l. si seruū. §. de illo. j. de verb. ob. & plene p Bar. in l. q Romę §. duo fratres. in j. q. eo. ti. & ibi no. p eū posset ista l. limitari in aliquibus casibus. ¶ In gl. j. ibi, & ideo dico edendu tm exēplū &c. hec. ij. lec. ēt approbat p doc. hic, excepto Pau. de Ca. q reprehendit eā, qm reus non tenet actori edere ad 3 fundandā intētionē suā. l. q accusare. C. eo. † Sed potes saluare gl. in casi-

in casibus in quibus reus tenet edere actori, vt qn originalia protocolla notarij puenissent ad heredē.l. qdā.§.nihil.& §.seq.j.e. vel originalis scriptura testamēti cōditi in scriptis manu testātis esset apud hēdē.io cū exhibere petit legatarius iuxta l.j. & ij.ff. quēad. testa.ape.& l.j.in prin.& §.j.j.de tab.exhi. Vel qn aliter perijsset legatario sine sua culpa facultas probandi, vt no. in d.c.j. de proba. & Spec.in tit. de instru.edi.§.videndū.ver.expressius.arg.l.j.in ver. ex cā.C.eo.& dixi in l.fi.eo.tit.¶ Vel petebat edino non ad principalē & originalē intentionē fundandā, quā cōfitebatur hæres, sed petebat edioo ad intētionē iuuādā q fieri dēt, vt p Bar. in d.l. fi.C.eo.& ibi dixi, & sic patet multis modis[a] posse defendi hanc lect.¶ †Itē no.ex gl. q originalia nō sunt dāda aduersario, sed exēpla sic, vt h & l.eos.§.sup his.& ibi gl.& Bar.C.de app.& c.cū persone.de priuileg.in vj.& c.qm̄ ꝯ.C. de proba.& ibi habes q originalia instrumenta producta in iudicio debēt remanere penes notariū lite pēden.& sic oō restituūtur producētī.q limita[b] vt sing.p Spe.in ti.de instr.edi.§.nūc dicamus.ver.pen.& in tit. de procu.§. rōne aūt formę.in fi.& per Bald.in l.j.§.j.s.eo.& in l.instrumēta.C. de fideicō.& per Doct.in c.as qui.in fi.de procu.in vj. Et circa prędicta.vide etiam no.per Cy.& Bal.in l.procurator.C.eo.

ADDITIONES.

a ¶Modis. Reus etiam tenetur edere actori ex magna cā, vt dicit Spe.in tit. de instru. edi.§.videndum restat.versi.ex præmissis collige, q sequitur Lu.Ro.consi.cccoxcviij. & ibi vide quæ sit magna causa.

b ¶Limita. Vltra etiam limita per do.de Ro. deci. suis in antiquis de fi.instru. vbi dicunt q si quis produxit instrumenta, petit illa ab auditore parte non contradicēte & iurat q reportabit si auditori placuerit, q debent ei restitui.

Modestini. LEX III.

[a] **E quisquam.** ¶ Fisco ēt agēti tenetur reus edere istra ēt ad fundādā intentionē fisci, nō tn̄ tenet edere nisi instra ad cām fisci facietia.h.d.fm prim i lect.& est ip̄ le fanore cāę fiscalis, vt in gl. Et an idē sit in cā dotis, pupilli,& alijs causis q fauorabiles sunt. sicut cā fiscales, dixi in l.fi.C.eo. Et dicit Bal.in l.j.§.j.in vlt.col.s.eo. q idem erit in emptore gabellarū fiscaliū q est in fisco nihil tn̄ alleg. Ōnis puto verius per l licitatio. in fi & q ibi Bar j.de publi.Itē per hanc l.dicit Bal.h q si aliquis tanq̄ quibet de populo velit accusare notariū de instr̄o falso,& ideo petat edi instr̄m q debet edi, q accusator psequit cōmodū fisci nō ppriū. & sic sentire vr̄ Bal. q in criminalibus reus teneat edere accusatori ad fundandā intentionē suā.q nō puto verū p l.q accusare.C.eo.& l.nimis graue.C.de testi.& l.j.C.de q̄ō.& l.ij.§.diuus.el j.cū ibi no.per glo.& doc.ff.de iu.fis.¶ Nec ob.iste tex.quia ibi agebatur nomine fisci, vt h in gl. Tn̄ in exēplo posito per Bar.valet in notario accusato puto dictū suū esse verū non per rōnem suam, sed per l. Argētarius.in prin.j.eo.

ADDITIO.

a ¶Ne quisquam. Alias incipit, Senatus censuit.

Vlpiani. LEX IIII.

1. *Liber rationum debet continere diem & consulem.*
2. *Scriptura priuata sine die & consule an probet.*
3. *Librum rationum confectum per filium tenetur pater edere.*
4. *Argentarius quis dicatur, & quis dicatur nummularius.*
5. *Notarius an debeat rogari ab utraque parte quando instrumentum non concernit nisi utilitatem unius, ut donatio.*
6. *Notarius an possit rogari de actu non ueniente ex consensu alicuius.*
7. *Delictum non potest probari per instrumentum.*
8. *Notarius non tenetur dare instrumentum, nisi ei cuius utilitatem concernit.*
9. *Notarius nō tenetur edere instr̄m ei cuius interest, nisi ab eo fuerit rogatus.*
10. *Notarius si ederet instrumentum tertio habenti interesse, non peccaret.*
11. *Acta iudicialia sunt edenda cuilibet cuius interest.*

Prætor. Argentarius rōnes edere tenet cum die & ꝯsule his ad quos pertinēt, siue ipse argentarius sit sui iuris, siue sit filiusfa. quo casu ēt pr̄ eius tenet edere si filius q̄stū argētariæ ad prēm referebat.& sic pr̄ tacite cōsentiebat argētariç, Itē si seruus est argentarius, edere tenetur dn̄s suus si seruus ipso volēte argētariā exercuit, vel dn̄s rōnes penes se hēat, vel si argētaria peculiaris erat, aut q̄stus eius in rē dn̄i versus est h.d.vsq; ad §.ıs ēt.¶ †No.ex prin.huius l.q in libro rōnū vr̄ esse necessarius dies & ꝯsul.vt h & in l.j.§.j.ver.rōnes.s. eo.† Et sic licet priuata scriptura n̄ reqrat diē l.cū tabern.i.§.idē q̄sijt.j.d' pig. tn̄ secus est i libro rōnū,& hoc declarat Bal.i rub.C.d' fi.instra in ver.viso de scripturis,& aliq.d p Ang.in l.j.§.editiones.s.eo. Limitat tn̄ sing. Io.An.in addi.Spe.in ti.de instr.edi.§.nūc dicēdū. i addi.mag.pcedere pterquā quo ad piudiciū scribētis, q a ꝯ eū[a] fidē faciet liber rōnū ēt sine die ne culpa sua sibi prosit. Ita refert dixisse Nic.de Mat.arg.i fi.i auc. eo decursum. C.de don. ante nup q tene mēt. Et dicit Ang.in d.§.editiones.q est alius casus sing.in quo reqrit dies in priuata scriptura in §. quantū.in auc.q mo.na. effi.legi.adde aliū in auc.q sine.& ibi no.Ang.C.de test.¶ Not.ex §.j.qn cōueniri possit pr̄ vel dn̄s ad edendū librū rōnū filij vel serui,& distingue, vt hic p Bart.† Et est vtile scire p patre q posuit filiū ad quoddā offm̄ notariatus in palatio, vt possit cōueniri pr̄, vt edat librū cōfectū per filiū si forte filius non reperiat fm Pau. de Ca h.¶ In gl.j.la.Bu.dicit,† q iste exercitor argētariç de quo h dr̄ in tex.est ille q solū pecuniā argenteam exercet,& forte fabricat. nūmularius vero est ille q oēm pecuniā exercet, sed nō fabricat, & iste est campsor de quo in d §.nūmularios fm eū.Bar.h simplr̄ dicit q argentarij erant illi qui argentū tractabāt, vt h in glo.adde eundē in d.§.nūmularios.vbi ponit dr̄iam inter argentariū & nūmulariū,& cū eo cōcordat ibi Ang.Ful hic dicit q tex.in l.ij. ad fi. C.de cōsti.pec.appellat illos argētarios argēti distractores. Vnde fm eū pōt esse q illi erant campsores exercētes monetā auream & argenteā, seu vendētes argentū & emētes. Alios nō reperio q aliter declarant nisi glo.in auc.de fideiuf.§.pe. in verbo. argentariorū. q̄ dicit q argentarij erant illi qui publica autoritate pponebant argēto d ido & recipiendo, ad cuius fidē veluti ad fidē tabellionis recurrebatur,& cū illa vltima expōne trāseo.facit q no.gl. in l.si quis.§.j.in ver.editionis.j.eo.¶ †In gl.in ver.meū.no. ex glo. q q̄uis instrumentū non concernat nisi vtilitatē vnius, vt est liberatio vel donatio, tn̄ requiritur, q rogetur notarius ab vtraq; parte[b] cuius consensus in actu necessarius est.secus si in actu sufficeret consensus vnius tantū, vt in protestante. quia sufficeret q notarius esset rogatus a solo protestante, vt est gl. or.in §. nos autē in verbo iniungantur.in auc.de tabel.de quo etiā per Bar. in l.q.j. de stipu.ser.& per Ang.in l.fi.j.pro dereli.per illū text. & per doc. in c.fi.de fid.instr.& plenius per Bart.in rub.C.de fi.instru.† vbi ēt tangit an de actu non veniente a consensu alicuius puta de natiuitate vel morte filij possit pater rogare notarium q conficiatur instrumentum, adeo q plenā fidē faciat,& tenet q non, & idē tenet Io.An.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.postquā. in addi. quæ incipit hanc materiam,& per Bald.in l.neq; natales.C.de proba. facit tn̄ talis scriptura indicium fm Bal. in d.rub.dic vt ibi per eū. Facit ad prædicta q no.Bar.in l.senatus.ad fi.prin.cum suis cōcor. j.ad turp.vbi dixit,† q si vnus occidat Sempronium, nō potest de hoc actu rogari notarius adeo q per instr̄m pbet delictum, per l. ij.§.item diuus.j.de testi. in verbo testimonijs.cum fi. ad quem ēt vide no.per Bald.in l.Imperator.s.de sta.ho.¶ †Item not.ex glo.q qn ꝯctus concernit vtilitatem alterius ex ꝯhentibus tm̄, licet fuerit rogatus ab vtroq; in actu liberationis, tn̄ nō tenetur notarius dare instr̄m nisi ei cuius vtilitatem concernit.i. liberato, non autē liberanti. q est sing.no.& idem no.Bar.& alij in l. instrumenta. in fi.C.de fi.instr.per ibi no.per gl.Secus tamen in instrumento solutionis pecuniç solutę a debitore, quia ēt creditor pōt illud petere a notario, quia in eo versatur interesse suum, vt possit probare q illa quātitas fuit data p debito præcedente l.plures apochis.& ibi illū tex.ad hoc ponderat Bar. C.de fid.instr.¶ †Item no.ex ista glo.q ille qui prętendit interesse[c] ex instr̄o, non pōt cogere notariū, vt sibi exhibeat instr̄m nisi ab eo fuerit rogatus notarius. & limita, vt per Bar.in l.fin.j.de bo. auct iud.pos.per illum tex. & in l. aristo.j.de iu.deli.& in l.cōtrouersia.in fi.j.de transac. Et dicta per eū in dictis locis declara[d] per ea q̄ no.s.ple in l.si quis.§. pertinere. & ibi Ang.j.eo. Et de mā vide per Spe.in d.§.postq̄.ver. itē nūqd & per Io.An.de instru.edi.in rub.& per Inno.in c.j.j. de fide instr. per Iac.Bu.in l.j.C.eo.p Bar.in l.fi.§.fi.j.de tab.exhi.per Bal.in l.fi. C.eo.& in d.l.instra.& per Ang.hic,& Io l.si quis ex argentarijs.§. exigit.& §.rōnē.& §.prætere.& in l.quędā.in prin.j.eo.& ibi ēt per Pau.de Ca.& ibi fortasse de hoc dicam Et dato q nō possit regl notarius cogi edere a tertio a quo nō fuit rogatus, quāuis tertius interesse pt̄edit & habeat, † tn̄ dicit Ang. q si notarius ederet tertio

ADDITIONES.

a ¶Eum. An liber rationū fidē faciat per Alex.consi.lviij.j.li.per Fran.de Are.consi. xliiij.per Lu.Ro consi.cccxlvj.vbi dicit q liber rōnū facit fidem q debet intelligi nisi ab eo cal itur qui vult vti deinde cōmoditate libri. Et an priuata scriptura requirat diem & consulem vide Abb. consi. xlv. & quando scriptura priuata continens rationis fidem faciat, vide per Alex.consi.clxxxij ij.lib.

b ¶Parte. Adde Alex.consi.x.ij.lib.& de scriptura facta vtraque parte non mandante. vide Alex.consi.cxlvij per Bal.consi.lq.v.li, vbi ponit an si creditor confitetur præsente fideiussore,& absente principali, q sibi sit satisfactum, possit de hoc notarius conficere instrumentum,& concludit q sic.

c ¶Interesse. De hoc aliquid per Lu.Ro.consi.clxxxiij.

d ¶Tho. Dipl. Declara. Limita prędicta pluribus modis vt per I s f. hic, & ēt limita secundum Pau.de Ca.in l.quędam.j.eo.& ibi vide Alex. de Imol.& Alex.in l.j. C. quemad.testa.aper.& vide Fely.plenissime in c.j.de proba.

tio docto prius de interesse petētis nō peccaret ī spūm sanctū. Et p̄ h̄ potes allegar̄, q̄a videmus q̄ tertius hñs īstr̄a facientia ad cām vertētē inter me & aliū, q̄uis nō possit cogi edere, tñ pōt edere, si vult, vt est gl.no.ī l.i fraudē.ī §.neq;.ī versi.edi.oportet.j.de iu.fil.p h̄ facit q̄a liber ꝓtocollor̄ script᷑ à notario est ꝓprius ipsius notarij, sicut dicim᷑ ī libro argētarij cui ęq parat̄ notarius, vt h̄ ī gl. Ergo
11 de eo debet posse ad libitū disponere. l.i re mādata. C.mā.† ī actis aūt dicēdū est aſr, q̄a edūtur cuiq;. cuius īterest nō īspecto à quo fuerit rogat᷑ notari᷑, vt dixi post. Bar.ī l.j.§.j.ā.e.¶ In gl.ī ver. amittēdū. dic q̄ nō sufficit partē scire nisi ēt ꝯsenserit argētariæ filij sicut dicimus ī seruo & dño, vt h̄ ī ver. sed si seruus ī verbo volūtate dñi & sufficit nō solū volūtas exp̄ssa, sed ēt tacita, vt h̄ ī ver. sed recte. ¶ In gl.ī verbo, pōt eni &c. declara vt ī l.argētarios.ī prin. cū gl.in verbo, publicā habet cām.j.e.¶ In gl.ī verbo iurare. an sufficiat sp iur̄m h̄ ad ꝓbandū q̄ q̄s nō habeat instr̄m vel rē penes se, videbimus post Bar.ī l.si q̄s.§.pe.j.eo.¶ In gl. seq.ibi vel dic &c. hęc vera, quia s̄m præcedentē expositionē iste tex. non faceret ad titulum.

SVMMARIVM.

1 *Vsurarius tenetur edere aduersario librum rationum, & scripturas.*
2 *Notarius cogi ur explere veteres rogationes, etiam si sit effectus monacus.*
3 *Notarius effectus decurio, vel aduocatus, non perdit officium tabellionatus, sed illud non exercet.*
4 *Notarius an possit esse monachus, vel clericus.*
5 *Clericus & monachus, potest esse tabellio impune in causa hæresis.*
6 *Notarius vbi & in quo loco debeat libros suos tenere.*
7 *Vsurarius vbi possit compelli ad restituen. vsuras. & quibus.*

§.Is etiā. ¶ Etiā deposito argētariæ offō tenet̄ q̄s edere rōnes ī l.oco ī quo q̄s argētariā exerceret, & ēt ī loco iudicij si petēs editionē velit suis sumptib. librū trāsferri cōgrua dilatione sibi ad h̄ statuta. si tñ argētarius q̄ ī ciuitate exercuit argētariā haberet librū in villa ꝓpinqua, satis est vt ad villā ducat eū q̄ rōnes videre velit, aūt rōnes descriptas sibi det. h.d. vsq; ad §.cogetur in l.si q̄s.¶ †No. ex prin. s̄m Bar. q̄ sicut vsurarius exercens fenus,ª tenet̄ edere librū & scripturas ēt ad fundandā ītētionē actoris aduersarij sui, vt in cle.j.d̄ viu. ita ēt tenebit̄ q̄uis desierit exercere fęnus. & idē no. Bar. in l.q̄s si fugitiuus.ī prin. per illū tex. in ver. celsus.j.de edi.edic. & ī simili no. Bar. in l.palā.§.nō solū. ꝑ illū tex. j.de rit.nup. & Ang.ī l.sicut.§.superuacuū.j.q.mo.pig.vel.hypo.solu. & in dispu. sua incip. astēsis miles. & Bal.in rub. C.de vsu.in.ij.q. vbi h̄ limitat nō hēre locū si vsurarius iā restituisset vsuras ꝑ tex. in c.cū tu.in prin. in verbo donec. de vsu. facit q̄ hr̄ in c.testimoniū.in verbo emēdatis.de testi. & facit ad no.in l.iij.§.l.Iulia, in gl.mag.j. de testi. & ad not. ꝑ gl.in d.l.q̄ cū vno.§.ignominia.j. de re milit. & ꝑ Bal.in l.improbū. C.de infa. Tñ gl. proxime allega. loquunt̄ tñ quo ad effectus quos operat̄ sola infamia q̄ nō tollit̄ ꝑ emēdationem vitę vt no.in d.c.testimoniū. & ll. ꝓxi.alle.¶ † Itē no. s̄m Ang. q̄ notarius q̄ desijt exercere artē notariatus, cogit̄ ꝑ instrumentis edendis tñ dere ꝯsulib. notariorū, sicut & primo, nā spectat ad eū explere veteres rogationes ēt si effectus esset monachus. licet monachus nō possit esse tabellio, quo ad instr̄a nouiter cōficienda. c. sicut. ne cleric. vel. mona. & no. Bar.ī l.loci.§.si penes.j. de tab.exhi. & Spe.de stat. mona.§.j.ver.xxvij.ar.l.nam & seruus.§ si viuo. j. de neg.gest. Similiter † tabellio effectus decurio vel ad vocatus desinit esse tabellio, nō tñ perdit officiū sed illud nō exercet. l.vniuersos decuriones. C.de decu.lib.x.cū gl.† Dicit tñ Ang.hic, q̄ quāuis monachus nō debeat se intromittere d̄ officio tabellionatus quo ad instr̄a nouiter ꝯficienda, tñ si faceret instr̄a, nō essent nulla per Io.An.in c.j.ne cler.vel mo. licet s̄m eū Bar. velit cōtrariū in d.§.si penes. Fulg.hic dicit q̄ Bar. in d.§.si penes nō tenet in hoc ꝯtrium. Adde q̄ ᵇ Ang. vt puto noluit allegare. c.j. sed c.sicut ne cle. vl̄ mo. vbi solū imponit̄ pœna priuationis bñficiorum clerico exercenti tabellionatū, nō aūt imponitur pœna annullationis instr̄orū, q̄a ꝯcerneret illos ad quorū vtilitatē instr̄a spectant. & ita tenet per illū tex. Io.An. ibi. & ponit Spe. in ti.de instr.edi.§.restat.ver.sed cū dixeris. Et Bar. & Ang. h̄ firmāt in l.vniuersos. C. de decu.lib.x. & Ang.ī l.si q̄s decurio. C.de fal. & ita ēt ꝯsuluit Bar.in ꝯsi.incipiē. filiusfa. presbyter &c. nisi s̄m eū ibi specificet esset interdictū à superiore offīn tabellionatus clerico vel mo. alle.no.ꝑ Spe.in d.ver. sed cū dixeris. & ista est magis cōis opi. licet aliq̄ tenuerint ꝯtriū in d.c.sicut.¶ † Constat aūt q̄ in cā hęresis mona. & clericus possunt esse impune tabelliones. c.vt offīn.§.ad ꝯscribēdas. de hęreti.in vj. & ibi dicit glo. in verbo ad p̄missa q̄ indistinc. effectus monachus pōt oēs rogationes suas veteres explere, & authenticare ꝓut iā dixi.ā. & no. Bal.in l.ij.in fi. C.de sen. & ī l.neq;. C.de ope.libe.¶ † Itē not. q̄ notarius tenet̄ libros suos retinere in loco vbi notariū exercet, alias est in dolo p̄sumpto, nisi tñ s̄m Ange. subesset iusta cā timoris ꝓꝑ quā ad aliū locū trāstulisset. Pōt tñ eos ad villā deferre, vel in suis secessibus, vt l.si quis ex argentarijs.in prin.j.eo. & ꝑ ꝯsi nō posset ex hoc solo redargui si ꝯtingeret q̄ perderent̄ s̄m Ang.
7 ¶ † Vltimo no. s̄m Pau.d̄ Ca.arg. q̄ vsurarius debet ꝯpelli ad restitutionē vsurarū in loco vbi tenuit altare paratū. debet tñ s̄m eum ita ēt restituere hominibus illius loci à q̄bus extorsit. & si nō ꝯpareant creditores & ignoret̄ à q̄bus facte sint iste extorsiones vsurariæ, debet ꝑ ep̄m fieri erogatio ī pauperes, & possunt eligi pauperes ēt alterius loci quā ī quo vsurarius exercuit fenus, vt firmat Fede.de Se. in ꝯsi. xxxiij. incip. nunquid ille q̄ extorsit &c. & per doc.in d.c.cū tu. per illū tex.de vsu. & per Ange. idem tenentē late in d.disput. astensis. Itē dū tex. h̄, in fi. dicit tuis sumptibus, subaudi ēt tuo periculo s̄m Pau.de Ca. hic, arg.l.vnde q̄ritur.in prin. p.j.cōmod.¶ Et ad vnū q̄ ponit Bar.hic, in fi. dū alle.c.accepimus, de fid.instr. addatis bonū tex.in l.indices. & ibi Bar. C.de fid.instr.

ADDITIONES.

a ¶Fenus. Intellige quod primo est probanda hæc qualitas ante quàm possit cogi ad edēdū libros ita Ro. cōsi. ccxxvj. & an hæredes, vsurarij possint cogi ad edēdum libros & quid si negent non habere vide Abb. consi.cxij.ij.lib.

b ¶Quòd valeant instrumenta confecta à monacho tenet Fely. consi. cclxxxiij. pro quo facit quia licet clericus fideiussor esse non possit. c.j. de fi.leiu.xj.q.j.te quidem. si tamen fideiubet valet. item similiter miles à procurationis officio prohibetur tamen si non opponatur, valet. l. ita demum. C. de procu. item facit quod voluit Lu.Ro. cons.cccc.x. vbi consuluit quod licet aliàs fratres minores nō possint esse executores testamentorum, tamen si executi fuerunt valet eorum executio. & ibi etiam firmat quod instumenta confecta à clerico, valeant nisi prohibitus sit illa conficere.

¶Tho.Dipl. Vide Ias. in l.j.§.huius studij. ā. de iust. & iu. vbi plene & per Alexan. in l.sciendum j.de verb.obli.

SVMMARIVM.

1 *Testi infami infamia facti an sit credendum si habet contestem non infamem.*
2 *Testis amicus an faciat fidem.*
3 *Notarij duo rogati de uno instrumento, satis est quod vnus ex eis sit habilis.*
4 *Notarij duo si sint rogati de vno instr̄o, pōt unus scribere, et alter subscribere.*
5 *Notari᷑ succedēs notario ñ pōt authēticare rōnes defuncti sine cōmissione iudicis.*
6 *Notarius condemnatus de falso non potest noua instrumenta conficere.*
7 *Notarius condemnatus de falso potest veteres rogationes authenticare.*
8 *Notarius potest condēnari de falso, reseruata sibi potestate conficiendi instr̄a.*
9 *Notarius sit condemnatus ob delictū commissum extra officium tabellionatus non requiritur tunc quod sit priuatus officio tabellionatus.*

§.Cogētur. Successor argētarij ad editionē ꝯpellitur si hēat rōnes, q̄uis ꝑ ꝑte tñ sit hęres. & si plures hr̄des habeat, oēs debent edere, aut vnius editioni se subscribere. & idē in plurib. tutorib. & plurib. argētarijs. h.d. vsq;. ad §.exigū.¶ No. q̄ ēt ī casu quo ꝯ hr̄des nō ꝯpetit actio sed et offīn iudi. ꝯuenit̄ dūtaxat ille hr̄s q̄ habet facultatē rei restituēdę, licet secus sit q̄n ꝯueniēdus est actione ꝑsonali stricti iuris. l. si tibi hō.§.si fundus.j.de leg.j. & h̄ ꝓcedit tenēdo magis cōem opi. q̄ argētarius teneat̄ ad editionē offō iudicis nō iure actionis, vt no. ꝑ gl. & doc.in
1 l.j.§.j.ā.co. & ī l.j.C.e. & ibi dixi.¶ † Scd̄o no. ar. s̄m Bal. q̄ si vnus testis est infamis infamia facti, qui nō censetur esse integer testis, vt ꝑ gl.ī l.iij.§.duę.in verbo eādē fidē.j.de Carbō.edi. & alius testis sit valde dignus, q̄ ibi duo testes faciūt plenā fidē, q̄a fides vnius supplet̄ ꝑ alterū, vt. h̄. Melius tñ dicit Bal. h̄ ī lec.āntiquā seq̄t̄ Pet.de Anc. nā dicit ꝓbari, hic, q̄ testi īfami credat̄, si habet cōtestē nō īfa
2 mē. q̄ est verū s̄m eū ī infamia q̄ attenuat.ª & nō repellit, vt īfamia facti, vt not.in §.duę. secus esset si testis esset talis q̄ ex toto repelleret̄, vt īfamis īfamia iuris vel similis. l.cassius.ā.de sena. q̄a eū dcm̄ ei᷑ sit nullū, nō pōt suppleri. & ꝑ h̄ alle.l.quā dicit eē no.ī l.maritus. j.de q̄ō. & ita ēt vr̄ esse de mēte Ang. h̄, & idē no. Sal.ī l.i bonę fidei C.de reb.cred. & Bal.in l.j.C. de test. nā illud q̄ nihil est, supplementum nō recipit. facit. l.sed si manente. j.de præc. Vnde si testis est talis q̄ nō debuit examinari, & ꝯtr examinatus nō facit iudiciū regulariter, vt in d.l.maritus. & ibi plene no. per Bar. non est tractandum de supplemento & corroboratione ipsius. Ful.tñ. in d.l.j.C. de test. dicit q̄ illud q̄ hic. not. doc. procedit q̄n alij testes recepti sufficiebāt absq;. isto infame. aliter nō. q̄a aīs sequeret̄ q̄ si sint sex testes idonei testamentarij, & septimus esset nō idoneus, sufficerent dicti septē testes. q̄ vr̄ ꝯtra l.ac cōsultissima.in prin. C. de test. ibi testibus septē ciuilibus romanis puberis &c. licet ipse nihil alleget. Tñ posset īnden q̄ verū est non sufficere supplementum aliorū testiū, q̄n vnus testis esset omnino inhabilis, & repellēdus, vt dixi & ita loquit̄. d.l.hac ꝯsultissima. & ꝯstat q̄. doc. hic nō loquitur eo mō quo intelligit Ful. imo dñt de directo ꝯtriū. bene fateor q̄ in puncto iuris nō vr̄ per istū tex. ꝓban opi. doc. quia hic debet edi liber rōnum ab hęredibus argentarij. & oēs debent facere editionē si liber est apud oēs, vt hic, merito satis est q̄ fiat ab vno herede

ADDITIO

a ¶Attenuat Idem sentisse videtur Lu. Ro. cōsi.cccc. vbi alle. Bal. hic, ꝓ quo dicit eundem Bal. consi. cclxxxv. iiij.lib. vbi an frater pro fratre possit esse testis cum habet contestem integrum.

rede ẽt infame dũmodo oẽs alij cnhere des ſubſcribant, q̃a aliter nõ põt ſatisfieri diſpoſitioni legis & ſi alr diceremus, ille q̃ pent editionẽ ad finẽ pbãdi, fraudaret & excluderet ſua pbõne abſq; culpa ſua. q̃ rõ ita indiſtincte nõ vẽdicat ſibi locũ in eo q̃ adhibet. vel pducit teſtẽ nõ idoneũ. Et de hoc ẽt dixi in l. ſępe. j. de re iudic. ſup glo. mag. dũ tractaui q̃ dicat eſſe quale quale pjudiciũ. & iſta faciũt ad ea q̃ dixit no. Iac. Bu. in l. iij. poſt prin. j. de teſtib. vbi dixit † q̃ licet teſtes amici nõ faciãt integrã fidẽ, vt d. l. iij. in ver. amicus. tñ ſi tres amici pducti ſint vbi duo integri ſufficiebãt, ſupplebit tũc p illũ tertiũ. & ſic p maiorẽ numerũ [a] defectus reſultãs ex amicitia. ar. l. ob carmẽ. § fi. eo. tit. Et p hoc eſt gl. no. in d. l. iij. §. j. in verbo numerus de teſt. idem voluit Io. de Imo. in l. qui teſtõ. in j. col. j. de teſt. Contrariũ ſenuit expſſe Ang. in cõſi. cxxv. inci. in Dei nomine in facto pponit q̃ bella floret &c. p quo vr tex. optimus in c. in literis. extra de teſt. vbi tres teſtes domeſtici non pbant, vt pbarẽt duo integri. Satis putarẽ in hoc vltimo diſtinguendũ eſſe put diſtinguit hic Bal. in lec. anti. vt ſ. retuli. & ita cõcordauit con ſiliũ Ang. cũ dicto Iac. But. Vel dic hic relinquit iudicãns arbitrio inſpecta qualitate teſtiũ l. iij. in ver. adeoq; diuus. j. de teſt. ¶ † Item not. ſm Bald. q̃ ſi de eodẽ ↄ̃ctu rogati ſunt duo notarij, ſatis eſt q̃ vnus eis ſit habilis. Adde no. per Bal. in l. imperator. ad fi. ſ. de ſtat. ho. dicit tñ Bal. in c. tertio loco i fi. de pba. hoc eſt verũ niſi ſtatutũ vel cõſuetudo reqreret duos notarios adhiberi q̃ q̃dẽ pendet à ſuperius dictis. ¶ † Et ẽt no. q̃ ſi ambo notarij ſunt habiles. nõ requirẽ q̃ quilibet ſcribat totum inſtrm, ſed ſatis eſt q̃ vnus & alius ſubſcribat. ¶ Itẽ no. ſm Bar. q̃ licet mortuo tabellione alius tabel lio nõ poſſit authenticare rogationes defuncti niſi cũ cõmiſſione iudicis. c. cũ p. de fide inſtr. † tñ vr hic expreſſum q̃ ſi notarius ſucceſſerit ipſi notario, ĩtelligatr ſibi hoc à lege cõmiſſum. Alij doc. hic nõ tãgũt excepto Pet. de Anc. & Pau. de Ca. nã Pet. de Anc. nũ facta mẽtione de verbis Bar. dicit q̃ notarius ſuccedẽs notario non põt authẽticare ſine cõmiſſione iudicis. p d. c. cũ p. & idẽ dicit hic Pau. de Ca. nõ facta mentione de Bar. & p hoc alleg. no. p Spe. in tit. de inſtr. edi. §. oſtẽſo. ver. illud quoq; pterẽũdũ. & in ver. q̃d ſi aliquis. vbi hoc expreſſe tenet per d. c. cũ p. & Io. An. in addi. Spe. ibi dicit q̃ ita de facto ſeruatr. Et rñdet Pau. de Ca. ad iſtũ tex. q̃ hoc ĩtelligiẽ q̃ hęres tenetr oſtẽdere librũ vt inde ſumatr ſcriptura ſolẽnis p aliũ cui iudex cõmiſerit. Adde q̃ illa rñſio vr ↄ̃ iſtũ tex. ĩ ver. ſubſcribere ex quo verbo apparet q̃ hic nõ loqr de oſtenſione libri, ſed de traditione ſolẽnis copię ſcripturę p hędem, vt hic in verbo de fide. itẽ adde q̃ Bar. nõ vr rectẽ intelligere iſtũ tex. dũ intelligit in hẽde q̃ erat eiuſdẽ pfeſſionis. Et ppea ĩfert Bar. ad notarũ hẽdẽ alteri⁹ notarij, nã h̃ eſt ↄ̃ iſtũ tex. & expſſius ↄ̃ tex. in l. q̃dã. §. nihil. j. eo. Itẽ adde q̃ Bal. in d. §. nihil. facit mẽtionẽ de dicto Bar. h̃ & illud reprehendit, q̃a cũ cõplere inſtrã competat rõne officij, iſtud officium non tranſmittitur ad hæredẽ vel legatariũ. l. cuius bonis. j. de cura. fur. & l. j. C. ſi quis rẽ minor. eſſe ign. &c. vñ reqrit cõmiſſio iudicis. Ang. in d. §. nihil. p illũ tex. dicit q̃ ſi notarius ſucceſſerit notario eo ipſo ſuccedit in potentiã redigẽdi protocolla ĩ publica documẽta. & ita ſm eũ obſeruat ↄ̃ſuetudo. ſubdit ipſe q̃ extractũ p hæredẽ erit exẽplũ, iõ egebit decreto iudicis, per id q̃ no. i auc. ſi q̃s in aliquo. C. eo. Ful. in d. §. nihil tenet indiſtin. cõtra Bar. per d. c. cũ p. & ita dicit ſeruari. Pau. de Ca. ibi dicit illud idem q̃ dixit hic. Certe q̃cq̃d dicat iſte text. & §. nihil. de argentario, tñ in tabellione nõ diſcedo [b] ab op. Spe. & ſequacium p d. c. cũ p. & ibi hoc expſſe tenẽt Io. An. d. Ant. & Io. de Imo. in prin. dũ exẽplificãt illũ tex. in notario cui erãt legata protocolla ab alio notario. nam ſm eos reqreretr poſtea cõmiſſio iudicis alle. l. chirographis cum ibi not. j. de admi. tut. & l. procurator. cũ auc. ibi poſita. & cũ ibi no. C. eo. & ita puto tenẽdum licet do. Abb. in d. c. cũ p. referat Bar. hic, & cũ eo trãſeat & p ppea repbendit exẽplũ Io. An. & Ant. de Bu. q̃ ibi exẽplificãt in legatario, vt dixi, nã certe op. Bart. non pbatr p iſtũ tex. & d. §. nihil. q̃a p d. §. nihil. ſequeretr q̃ hæres q̃ nõ eẽt tabellio, poſſet authẽticare inſtrm, q̃ eſt ridiculũ dicere. ¶ † In gl. i ver. editionis ibi. ſed tñ ↄ̃riũ eſt &c. cõis eſt ↄ̃cl̃o q̃ ſi notarius ↄ̃dẽnat⁹ eſt eo q̃a deliqt circa offm̃, vt q̃a fabricauit inſtrm falſũ intelltr eẽ priuat⁹ offõ tabellionatus adeo q̃ noua ĩſtrã ↄ̃ficere non poteſt per l. ſi aliquid. C. de ſubſe. & arca. lib. x. ſed anteq̃ ſit condẽnat⁹ [c] ñ dr priuat⁹ offõ ex ſolo delicto, vt pbatr ĩ l. ſi q̃s. ĩ ver. ñ ſtatim. C. ad l. Cor. de fal. & ibi ad h̃ illũ tex. põderat Bal. & no. Inn. i c. fraternitatis. de hęre. & Bar. ĩ repe. l. Barbari⁹. Philip. ĩ vlt. char. ſ. de of. pto. & Bal. ĩ l. j. ĩ ver. tertio caſu. C. de teſt. & ĩ l. ſi exercẽdis. C. de fi. inſtr. & ĩ d. l. Caſſius. ſ. de ſena. & ĩ l. ij. C. de ſen. & p eũdẽ ĩ auc. habita. C. ne fi. p pa. & ĩ c. ſi iter pares. de l. corradi. & Bal. & Ang. ĩ l. ij. §. milles. j. de his q̃ no. infa. & p Spec. in tit. de inſtr. edi. §. inſtrm ergo. ver. itẽ opponitr q̃ tabellio. & in §. reſtat. ver. q̃d ſi tabellio. † & quãuis poſt cõdẽnationẽ, vt dixi, nõ poſſit noua inſtrã facere, tñ antiquas rogationes ſuas pt pficere ſm Ange. h̃ q̃ ad h̃ alle. gl. in auc. de tabel. §. añ. in verbo. documẽtis. ſed melius pbat Bar. in l. ad teſtiũ. in prin. j. de teſt. & Bar. ĩ repe. d. l. Barb. [d] Philip. in vlt. char. ſuperius alle. faciũt q̃ dixi ĩ l. pretor. §. ẽt. ſ. e. † Quinimo iudex ĩ ↄ̃dẽnãdo de falſo poſſet cã cognita reſeruare notario facultatẽ ↄ̃ficiẽdi noua inſtrã, vt per Bar. ĩ l. ſi quis. in princ. teſtamẽti. §. milles. j. de leg. iij. cũ ↄ̃cor. de q̃bus dixi ĩ l. & ſi ſeuerior. C. de infa. Et retẽta dicta ↄ̃cluſione q̃ ↄ̃dẽnatus de falſo nõ poſſit amplius exercere officiũ, rñde ad iſtũ tex. plurib. mo. vt hic p Bar. ac ẽt limita dictã cõcluſionẽ, vt p Bal. ĩ d. locis. † vbi aũt notarius dãnatus eſt ob aliud delictũ cõmiſſum extra offm̃ tabellionatus, tũc nõ reperitur iure cautum q̃ ſit priuatus officio tabellionatus vt plene per Bar. in l. eadẽ. §. hac lege. j. ad l. Iul. repetũ. & in ſuo conſi. inci. S. Io. & per Bal. in dictis. locis, per eundẽ in l. qui depoſitũ. C. de depoſi. & in l. militibus. C. de teſta. mil. & in l. ij. C. de fi. inſtru. & in l. iubemus. §. ſane. el. j. C. de ſac. ſan. eccl. & per Iac. de Bel. in auc. de tabellio. in prin. in viij. q. per. Imo. in l. infamem. j. de pub. iud.

ADDITIONES.

a ¶ Fran. Cur. Maiorem numerum. Adde tu & Vide eundem Alex. in cõſ. xcix. & in conſi. cxlix. verſi. poteſt etiam in v. vol. & quando teſtis non idoneus ſuppleatur per idoneum, adde tu eundem Alex. in conſi. xxiiij. ver. ij. reſpondeo in ij. poteſt reſponderi eodem vol.

¶ Tho. Dipl. Vide Iaſ. hic plene. & Fel. in c. tertio loco in fi. de proba. & in c. teſtimonium de te. & plene poſui hoc in addi. meis. ad Iaſ.

b ¶ Non diſcedo. De hoc. per Alex. cõſi. cl. in j. ij. lib. & ibi vide an poſſit addere vel ſupplere in ſubſtantialibus & quando notarius poſſit extendere in breuiaturas notarij præmortui & q̃uo adde eundem Alexã. in conſi. xxviij. & quomodo in breuiaturæ extendi debeant, vel ſecundum ſtilum notarij præmortui, an ſecundum ſtilum aliorum notariorum ibidẽ in d. conſi. in ij. vol.

c ¶ Condemnatus. De hoc per Pau. de Ca. cõſi. ccvij. & ccxxiij. alle. cõſi. cxxxviij. j. lib.

¶ Tho. Dipl. Vide Iaſ. hic in repe. l. Barbarius. ſ. de offi. prętoris.

d ¶ Tho. Dipl. Bar. in l. Barbarius. No. quod Alex. hic alle. Bar. in repet. l. Barbarius. & ſic videtur affirmare iſtam repetitionem eſſe Bar. & ita etiam alle. Abb. in c. cum dilecta. de reſcri. tamen illa repet. Bar. vide apoſtil. meam. ad Bart. in prin. repet.

§. Exigitur. Qui pent editionem, de calumnia iurare debet. h. d. Et ad materiam huius §. vltra no. per Ia. Bu. Ang. hic, videatis Bal. in l. j. in vj. opp. C. eo.

SVMMARIVM.

Cognoſcere qui poteſt de principali, poteſt etiã cognoſcere de emergẽtibus. 1.

§. Rationem. † Rationes ſunt ipſe liber cõtinens introitum & exitũ. ſecus ſi ↄ̃tineat vnũ actũ inter partes puta ſolutionẽ, vel pignus. h. d. ſm Bal. hic in lec. antiq. & idẽ vr eſſe de mente gl. Cy. & Iac. Bu. & Ange. Paul. de Ca. hic, vel aliter ſm Bar. illa. rõ eſt edẽda q̃ argentariã pertinet. ſecus in inſtrumentis ex alia cã confectis. h. d. & ſic nũ facit differentiã an ↄ̃tineat vnũ actũ, an vero data & accepta hincinde, ſed ſolũ attenditur an ex argentaria proueniat id q̃ ſcriptũ eſt vt hic per eũ. & per iſtũ tex. hic in fi. & q̃a alias ſequeretr q̃ ſi data eſſent ſcripta in vno libro, & accepta in alio, nõ deberet fieri editio attẽta opi. gl. q̃ eſt incongruũ. tñ hæc vltima rõ Bar. videtur parũ ſtringere, q̃a nõ vr referre an data & accepta ſint ſcripta in vno libro, vel in diuerſis, ſicut non refert an vnũ teſtamentũ ſit ſcriptũ in vno inſtrõ, vel charta, an in diuerſis. l. j. §. ſiue aũt. cũ gl. in verbo plures tabulę ff. de tab. exhi. Tñ Ful. hic dicit q̃ in dubio ſtandũ eſt cũ glo. & cũ ea vr ẽt ↄ̃cordare Bal. in rub. de fi. inſtr. ver. viſo de ſcripturis quæ ſunt publicę. ¶ Nec obſtat tex. in fi. in ver. ſed & q̃ ſolui. quia tex. vult dicere q̃ñ argentarius ex rõnibus argentariæ continentibus data & accepta ↄ̃ſtituit ſe ſoluturũ, tenetur edere illud q̃ in libro circa ↄ̃ſtituturũ eſt ſcriptũ, quia tale conſtitutũ dependet à rõnibus argentariæ. ſecus vbi liber ↄ̃tineret vnum aliũ actũ ſimplicẽ, puta mandatũ non dependens à rationibus datũ & acceptum. & ſm iſtum intellectũ ex iſto tex. in fi. inferebat Bal. & alij poſt eũ † hic, q̃ ſi conſules mercantiæ haberent iuriſdõnẽ in cauſis mercantiarum, tamen ẽt intelliguntur hẽre in dependentib. & connexis ab eis, [a] vt hic, & l. cuicunq;. §. ſi ei quem. & §. ſeq. j. de inſtito. facit l. quoties. C. de iud. fateor tamen q̃ opi. Bar. videtur ęquior.

ADDITIO.

a ¶ Ab eis. Adde Lu. Ro. cõſ. cciiij. & ſeq. & cõſ. ccxxix. Frã. de Are. cõſ. xxxiij. & xliiij.

§. Ex hoc edicto. Contra nõ edentẽ datr actio in factũ ad intereſſe, & rõnes dñr ad aliquẽ ptinere q̃ñ eo mãdante vel ab eius pcuratore ↄ̃fectę ſunt, & iõ ea ſibi qui pcuratori ſunt edendę h. d. vſq; ad §. ſi initiũ. ¶ In gl. j. in prin. vide q̃ dixi in l. j. C. eo. & tenendo primã opi. gl. q̃ magis cõis eſt, reſponderi põt ad l. ſi quis miſſum in prin. allẽ. in gl. q̃ ibi põt ↄ̃currere interdictũ ſeu actio in fcm̃ q̃ datur loco interdicti iuxta. §. fi. inſti. de interdi. vna cum officio iudi. pro executione ſnię, q̃a ibi dabãtur ad vniuerſitas. nã interdictũ ſeu actio i fcm̃ dabatr ibi ad intereſſe, vt l. j. in prin. eo. ti. ſed offm̃ iudicis dabatur vt ibi manu militari in poſſeſſionẽ induceretur. ſed in caſu noſtro ſi diceremus dari actionẽ ad edẽdũ tunc offm̃ iudi. & actio daretur

tur ad idē. q̄ esse non potest, q̄a officium iudi. subsidiariū nō pōt ɔcurrere cū actione l.in causę.la ij.j.de mino.& plene no.gl.in l.j.§.p hanc.in verbo vēdicauit.ad fi.j.de rei vē.& Bar.in l.j.C.de iud. ¶ In gl.in ver.si mandatū ibi.l.qui viam.aliàs est l. de pupillo.§.q procuratorio.& die vt ibi no.in j. expositione glo.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum scriptum in chartis rasis an & quando sit suspectum.*
2 *Instrumentum redditur suspectum si charta est uilis & immunda.*
3 *Dies appositus in præcedenti instrumento, intelligitur repetitus in sequentibus die carentibus.*
4 *Instrumentorum duo uolumina an & quando censeantur unum.*
5 *Testes rogati in præcedenti testamento an & qñ censeantur repetiti in seq.*
6 *Signum notarij appositum in prin.libri, censetur appositum in sequen.*
7 *Dies appositus in prin instrumenti uel libri refertur ad omnia scripta.*
8 *Scripta in margine an & quando probent.*
9 *Protocollum in quo scriptus est dies in principio, an referatur ad omnia.*
10 *Dies appositus in fine protocolli an referatur ad præcedentia.*

§.Si initium. Dies & ɔsul appositus in prin. libri seu in vna rōne cēset repetitus in sequētib' rōnibus carētibus die & cōsule.h.d.& nō est alibi fm Bald.¶ In tex. ibi tabularū.subaudi ꝺ quacūq; mā sint tabulę.s.charteę vel lineę fm Bar.p l.j.in prin.j.de bo.pol.fm tab.& l.qm indignū.in fi.& ibi nn.Bar.C.de test.& l.donatio.& ibi Bald.C. de do.c.cū dilecta. de ɔfir.vti.vel inuti.& Spe.in ti.de instr.edi.§.instrm ergo ver.itē q̄ est scriptū i papiro.Idē si sint tabulę cereę.l.i cōmodato.§. sicut. i ver. pugillares.cū gl.j.cōmo.vel eneę.l.fi.i fi C.de frumē.vrb.ɔstā.li.xj. vel eburneę.l.ij.§.j.vel.ij.§.de orig.iur.& p do.Ant.in c.j.de fi.instr. pñs ēt ɔfici rōnes vel instra in chartis rasis.l. chartę.& ibi glo.j. de bo. pos.fm tab.dicit tñ Bar.ibi q̄ de ɔsuetudine nō seruat. plus dicit no.Guil.de Cug.in l.ɔctus.C.de fi.instr.& Ant.de But. in d.c.j. 1 †q̄ instro scripto i chartis rasis aliqualiter detrahit de fide & reddit suspectū.alleg.l.fi.C.de edi.di.adna. tol.vel fm Bal. in d.l. fi.in iiij.opp.C.de edi.diui.aut charta est tota rasa, & tūc hēt locū id q̄ le.& no.in d.l.charte.aut est rasa in aliqua particula,& tūc pcedit id q̄ hr in d.l.fi.& vide ēt Ang.de hoc aliqd tāgentē in d.l.qm indignū.& ibi ēt Saly.q trāsit cū glo.in d.l.chartę.& dicit ēt Guil.de 2 Cug.in d.l.ɔctus.& ibi ēt Bal.† q̄ si charta est vilis & imūda,reddit instrm suspectū p d.l.fi.& p h alle.gl.§.& q̄ sæpe. in auc. de trien. & semis.& facit ad h tex.in d.l.ɔctus.i verbo imūdo.fm Guil. ibi, .vide ēt ibi Bal.q tāgit qd de charta pforata. Vide ēt in mā Sal. in d.l.qm indignū,vbi ponit vnū casum i quo nō valet istrm in char 3 tis de papiro.¶ †Nn.q̄ dies appositus in pcedēti instro intelligit repetitus in sequētibus die carentibus.q̄ intellige & declara vt h p Bar.cū quo trēseūt cōiter alij, q bus addo id q̄ not. Bal. in rub.j. solu.mat.vbi p istū tex.& p l.tres ptes cū gl.j.ad l.fal.& p nnt.per 4 Bar.i rub.j.sol.ma.†dixit q̄ si apparēt duo volumina rogituū vni' notarij,& termn pcedentis voluminis cōtinueē alteri,q̄ ambo volumina cēsent vnū,& cōis ent vtriq; impositio eiusdē indictionis & ɔsulis.Pōdera,q̄a Bal.ibi dicit de indictione & cōsule, nō dixit de die,q̄a impossibile esset sub eadē die volumina ɔctuū vel instrumētorū pficere. & iō dies nō vr repetitus in oībus seq. q̄a in dubijs attēdi debet id q̄ verisimile est.c.inter dilectos.de fid.instr. l.in obscuris.j.de reg.iur.& vna psumptio tollit aliā l. cū de indebito.circa prin.de proba.& l.diuus.j de in inte.resti.Et iō tex.h nō sine ministerio loquit non de multitudine rōnū,sed de rōne mea & Titij. & iō pōt limitari iste tex.quā limi.ēt ponit h Nic. Alex.de Peru. in repe.huius.§.cuius repetitio inserta est in aliquibus mo. lec.Bal.tñ de Bart.i dicta rub.mētionē nō facit. ¶ Itē inquātū Bar. h dixit q̄ illud q̄ hic dr in die,hēt ēt locū in testibus descriptis in pcedēti instro.Adde Bal.& Ang.i l.pñs & filij.j.de vul. & pup.vbi dñt idē esse in testibus descriptis in pcedēti testō,vt intelligantur 5 repetiti † seq.testō.† Ex quo infert q̄ ēt testes q debēt esse rogati in testamentis l.hæredes palā.§.in testamētis.j.de test. sufficit esse descriptis & rogatos in pcedēti testō, vt intelligant ēt repetiti & rogati in sequēti,in quo nō erāt descripti testes. & est sing.no. fm Imo.in d.l.pñs.& fuit originalis decisio Ia.de Ra.vt refert & seqt 6 Cy.& Ray.i d.l.pñs & filij.†Et similiter illud q̄ hic dr de die ēt ha-a bet locū in subscriptione & signo[a] notarij,vt dixit Bal.in l. eo q̄ à multis.C.si cer.pet.per illū tex.q̄ reputat esse bene no.& dicit ibi Sal.& idē nn.Ang.hic,& in l.Lucius.ff.de test.mil.& etiam Bal. in 7 rub.C.de fi.instru.in ver.hic incipit qō. vbi plus sing. dixit q̄† dies b appositus[b] in prin.instri vel libri refertur ad omnia q̄ scripta sunt 8 ēt i margine,† p istū tex.& ita ēt no.ipse in l.labeo.§.j.j.ti.j.& ita cōsuluit ipse in consi.inci.in libro sniarū.sed ɔrium tenuit Io.An. in addi.Spe.in tit.de instru.edi.§.ostenso.in addi.incip.dixit Rnlādinus &c.sequutus Mart.fil.hoc ēt tenet Bal.Ang.& Paul.de Ca.in l.vnus.C.de test.& ɔsuluit Pau.de Ca.in cōsi.xxxvj.inci.in Christi noie dubiū facit &c.vbi cōcludūt† q̄ scripturę i margine nō valēt si notarius nō declarauit diē qua ille cōfectę fuerūt. & pōt rñderi ad istū tex. q̄ hic loquit in scripturis habētibus ordinatā ɔñam,vt inquit hic Bal.p ea q no.hic Bar.dū loqt de quaternis, & de filza notarij,& hmōi nō vr esse scriptura posita i margine, nō est tñ sine dubio,ad q̄ vide ēt no.p Bal.in l.nam.C.de test.& in l.ea q.C. cō.vel epi.& Ang.in cōsi.cclxxiij.inci. Titius vt hęres.& q̄ no.Bar. in l.in fraudē.§.sicut.j.de test.mil.& in l.iperator.ad fi.§.de sta. ho. 9 ¶ Adde ēt istud† q̄ hic dr de die non hēr locū qun ad clausulas & renūtiationes appositas in pcedēti instro, q̄a nō intelligent repetitę in sequēti,vt pbat in l.circa.C.loca.fm Bald.ibi dicentē q̄ iste tex.pcedit quo ad gnales formas puta diei & ɔsulis. secus i his q̄ variant ad volūtatē ɔhentiū,vt sunt renūciationes & alię clausulę p illā l.q̄ est no.fm eū.Illud tñ limita nisi in instro sequēti esset apposita dictio &c.q̄a tūc extēdit fm clausulas appositas in pcedēti simili ɔctu,vt signāter declarat Bar.i l.Gallus.§. idē credēdū. p illū tex.de li.& posth.cū cōcor.quas ibi dedi.Et in mā huius.§.vide ēt aliquid p Spe.in tit.de instru.edi.§.instrm ergo ver.qd ergo vbi q̄nt q.d si notarius in nota seu ptocollo diē apposuit, sed postea cōfecit instrm ex ptocollo sine die nunquid videat repetitus dies,vt sicut est in ptocollo,ita apponat in instro inde sumpto, & decidit q̄ sic p illum tex. & plures alias leges quas ibi allegat, sed melius facit id q̄ no.Bar.j.ea.l.§.ptor.& illud dictū Spe.i d.ver. qd ergo,reassumpsit.& sequit Ant.de Bu.in c.ex literis.de fi.instr. an 10 aūt† illud q̄ dr hic in die posito in prin.q̄ referat ad sequētia,hēat locū eɔ in die apposito in fi.vt referat ad pcedētia,Bar.hic cū quo alij trāseūt,tenet q̄ nō,& bene faciūt no.per eūdē in l. Auia.alias inci.l.q̄a in princ.de cōdi.& demō. Nec ob.id q̄ hr in l.j.C. de lib. pte.& in l.ij.§. filius.j. de lib.& posth.& in l.talis scriptura. j. de le.j. q̄a rñde,vt p Bar.i l.fi.j.de re.du.dū alle.l.filiū.cū gl.mag.j.qn dies le.ce.& ita teneo licet Ioā.de Imn.inaduertētet in l.pñs & filij. in fi.superius alleg.& Sal.in d.l.eo q̄ a multis,velint cōtrarium. ¶ In glo.in verbo rōnis ibi vel ēt &c.iste intellectus cōiter tenet.q̄a fm tex.præcedentē iste tex.esset de indubitabili,& pōt exemplificari duobus modis,vt per Bar.hic,in princ.tñ cōtrariū fm exēplū suū facit,q̄a hic in prin.nō fit mētio nisi de die nō de ɔsulę.& sic relatiuū pluralis numeri.s.quibus,nō pōt referri ad añs singularis numeri.s.diem.Vnde Ful. modificādo primū intellm & exēplū hic positū p Bar.intelligit q̄ hic nō per modū intitulationis ad totū librū,sed simplr in initio tabularū erat dies appositus, q̄a dicebat anno tali ac mēse & die tali,& successiue sequebat ratio Titij sub eadē die.postea erat scripta rō mea sine die. & hoc mō pōt relatiuū quibus,cōgrue referri ad illud añs scilicet tabularū,licet Spe.i ti.de instru.edi.§.ostēso.ver.illud.in scd'a forma quā ibi ponit, sequit simplr dcm fm exēplum. ¶ In ea.ibi, & sic facit p molendinn &c.nā sicut hic dies spectās ad superiorē rōnē Titij est cōis ēt illius q hēt rōnē iferiorē, adeo q̄ prim' nō pōt ipedire qn illa dies edat illi ad quē spectat inferior rō,ita vult inferre glo.q̄ debemus idē dicere in aqua vt superior nō possit impedire quin inferior ēt ea vtat,& eɔ tanquā aqua sit cōis. de qua qōne dic vt p Bar.in repe.l.quominus. in ij.& ēt in v.q. in fi.j.de flumi.& per Cy. & alios in l.si manifeste.& ibi p gl.C.de ser.& aqua.& p Bald in rub.§.de rerū diui.in ver.circa aquā.& p Bal.in l.4.in iiij.opi.C. de sen. quæ pro eo q̄ inter. p Ang.in l.j.§.idem ait.j.ne quid in loco publi.

ADDITIONES.

a ¶ Et signo. Sed an locus positus in vno instrumento intelligatur repetitus in alio vide Bal.consi.clxxviii.iij.lib.& quid si imbreuiaturę defuncti reperiantur sine signo,an inde extractis debeat dari fides. do.Car.in c.cum p.tabellio. dicit se cōsuluisse q̄ sic propter autoritatem iudicis. cuius autoritate exemplata fuerunt.

b ¶ Fran.Cur. Appositus. Adde tu & vide eundem consi. clviii. ver. respondet. in ij.vol.vbi scriptura posita in margine instrumenti præsumitur scripta sub codē die & testibus de quibus in eodem instrumento.

SVMMARIVM.

1 *Copia instrumēti facta manu notarij rogati de instro probat sicut originale.*
2 *Instrumentum redditum parti non præsumitur originale.*
3 *Protocollo standum est potius quàm instrumento dato parti.*
4 *Notarius potest corrigere errorem suum in exemplo commissum.*
5 *Amisio rerum an & quando & à quo sit probanda.*
6 *Amisio & casus quando & quomodo & à quo sit probanda.*
7 *Culpa quę à l. præsumitur in incendio est leuissima.*
8 *Culpa commissa in faciendo an sit magis punienda quā in negligendo.*
9 *Incendium an & quando præsumatur culpa habitantium commissum.*
10 *Furtum quomodo probetur aduersus quoscunque fures.*
11 *Naufragio rem esse amissam quomodo probetur.*
12 *Amissio seu mors animalium quomodo probetur.*
13 *Notario iurāti se amisisse protocollū nō credit, nisi cōcurrētibus alijs indicijs.*
14 *Iuramentum non dicitur probatio, sed releuatio ab onere probandi.*

§.Prętor ait. Argentario nō fit editio rōnum suaꝝ nisi probet q̄ rōnes q̄ apud ipm remāserūt ꝑdidit casu fortuito, vł nisi subsistat alia cā iusta.h.d.vsq; ad ver. nec iterū.¶ †Et facit tex.ſm Bar. q̄ exēplū manu notarij. q̄ fuit de instro rogatus, faciat fidē queadmodū & originale. nā videmus hic q̄ copia rōnū data ab argentario faciebat fidē in tm̄ q̄ amisso originali recurritur ad cām. Et argentarius pro se inde sumit aliā copiā quā loco originalis tenet. de quo dic vt plene dixi post Bar. in au.si quis.C.eo.¶ † Scđo colligit Bar. q̄ instrm q̄ notarius reddit parti nō p̄sumitur orginale, sed exēplū, nā originale p̄sumit remanere apud notariū.† Et ex hoc sequit̄ q̄ si est varietas inter instrm datū parti, & librū notarij debet stari potius lib.notarij.[a] Adde tex.in auc.de tabel.§. pe.& ibi gl. in verbo ꝓtocollū & l.veluti. in ver.minus plene.j.c.& c.qm̄ ꝯ.đ proba.& no.p Bar.in l.si librarius.de reg.iur.& in l.Sempronius proculo.de leg.ij.& in consi.incip.Ex facto proposito vt ex eo patet tria q̄runt̄ &c. & per d.Ant. in c.ex literis.de fid.instru.& per Bal.in l.imperator.s.de sta. ho.& in auc.offerat̄.C.de lit.cōte.vbi alle.no.verbū Spe. Et adde q̄ dixi. s.§.proxi. & Bald.in l.nřam. C. de testa.& in l.ij.in viij. q.eo.tit. Et de mā ēt vide i c.dudū de ꝯuer.ꝯiu. & ibi norabiliter ꝓbat̄ q̄ licet plura verba sint in sumpto q̄ in originali, dū tn̄ substantia nō mutetur, non vitiat̄ sumptū.& illum tex.ibi ad hoc ponderat.d.Ant. De mā ēt vide p Bal.& Imo.in l.cū proponeret̄.de leg.ij.vbi q̄rūt q.d si reperiant̄ de eodē actu ꝯfecto duę scripturę, & nō constat q̄ vna sit magis originalis, an si in aliquo differunt, det̄ fides vni magis q̄ alteri, & ꝯcludit̄ q̄ aut p̄nt reduci ad concordiā, & tunc dat̄ fides illi scripturæ in quā vtraq; vr̄ ꝯcordare posse. casum & exēplū habes in d.l.Sempronius proculo.aut nō p̄nt concordare, & neutri stat̄.alleg.l.scripturę.C.de fide instr.¶ † Itē facit iste text.q̄ notarius q̄uis nō perdiderit suum originale possit repetere sumptū datū parti vt cū autoritate iudicis corrigat errorē in sumpto cōmissum ſm Pau. de Ca. hic alleg.no.p Bar. in d.l. si librarius.& in l.fi.de tab.exhib.& hoc exp̄ssius voluit Ang.in d.l.veluti.in p̄n.p illū tex.& p illū tex.no.ēt Bal. in l.fi.C.e.¶ In gl.in ver.in lōginquo.ibi.§.iō &c.melius probat̄ hic in ver.cū ipse. & ista prima solo. cōiter tenet̄ & reputat̄ no.¶ In ea.ibi, q.a ibi tutor probauerat casum &c.gl.m̄ in d.l.chirographis.in verbo approbatū.dat aliā sol. ad illū tex.videlicet q̄ iō ibi tenebat̄ pupillus ꝓbare culpā tutrū q.a cōstabat tutores ꝯ alios debitores similes fuisse diligentes i cōueniendo eos, & rōne solitę in similibus diligentię p̄sumit̄ ꝓ tutoribus.facit l.argentū.j.cōmo.& istā vlt.sol.approbāt.Dy. & Cy. in d.l.& chirographis & melius vr̄ ꝯuenire illi literę.¶ In ea. ibi. p̄ōt alia esse rō &c. hęc scđa sol.nō placet q.a ēt si aliqua benignitas ꝯ ius cōe nō ꝯcederet̄ argentario, tn̄ attēto q̄ apparet argentarium semel habuisse penes se librū rōnū succedit regula q̄ habet q̄ vbi apparet aliquē habuisse rē, & ipse velit ager̄ & se fundare ex amissione illius rei, debet ꝓbare rē amissam esse, q.a actor debet ꝓbare id q̄ est fundamentū intentionis suę.l.actor.C.de proba.& l.ij.j.de ꝓba.& ita intelligit̄ h̄ iste tex.ſm iij.sol.positā h̄ in gl.& verā, nā si h̄, onus ꝓbādi amissionē incūbit reo qn̄ fundat exceptionē ex amissione rei q̄ ad eū ꝑuenit.l.si creditor.C.đ pig.ac.ergo eadē rōne idē debet eē in actore.¶ † In c.ibi qn̄ ex h̄ dico eū mihi esse obligatū &c.& p ꝯn̄s ago ꝯ eū, & sic si bn̄ inspiciat̄, intētio glossę est i hac.iij. sol.q̄ aut aliq̄s agēdo allegat rē eē amissā dolo & culpa rei ꝑuēn, & tūc agēs ꝓbat̄ debet totū q̄ all.vt sic re⁹ nō habeat necesse ꝓbare amissionē.& ita loquunt̄ iura all.i ꝯnū p gl. aut aliq̄s excipiēdo alle.rē eē amissā dolo & culpa actoris, & tūc incūbat actori opus ꝓbandi rē eē amissā naufragio vel alio casu, vt h̄, quo ꝓbato reus poterit ꝓbare culpā iteruenisse.¶ Sed certe ista sol.n̄ vr̄ bona.licet cū ea trāseat simplr Bal.nā si reus allegat amissionē, nō est ęquū dicere q̄ actor teneat̄ ꝓbare exceptionē rei, q.a reus debet ꝓbare id q̄ est fundamētū exceptiones suę sicut actor debet ꝓbare id q̄ est fundamētū suę intentionis, vt probat̄ in l.in exceptionib⁹.j.de ꝓba.& iō nō vr̄ bona rō differentię reddi posse an alleget̄ ab actore, an à reo, vt ēt ꝓbat̄ i d.l. si creditor, vbi apparet q̄ res non semel ꝑuenit ad reum, si allegat amissionē, debet ꝓbare, sicut si actor allegaret, deberet actor ꝓbare. Vn̄ nisi itelligatur hęc.iij.sol.ſm primā vel vl.sol.nō vr̄ posse ꝓcedere.Iō dic q̄ iō argentarius qui hic erat actor debet ꝓbare librū casu amisisse, q.a amissio est actionis seu intentionis suę fundamentū, p p q̄ lex ꝯcedit sibi p̄uilegiū petēdi editionē, vt h̄ in iiij.so.†Et hoc tractat hic Bar.& alij cui incūbit onus ꝓbandi amissionē, & casum, & ꝓbato casu an sit necesse ꝓbare q̄ nō interuenerit dolus vel culpa amittētis in ipso casu & ēt quatr probet̄ casus de quo mā tractat̄ p gl.Cy. & alios in d.l.si creditor.& aliquid p glo.in l.creditor.§ si interim verbo neget̄.j.manda.& p gl.valde no.& ibi p Bal.& Im. in d.l.cū ita.§.species.j.de leg.ij.& p Bart.in l. sicut.C. de pig. Vbi dicit q̄ dū gl.hic circa prin.dicit, quo nō ꝓbante.&c.sentit q̄ si debitor rē dedit in pignus creditori, & creditor pignus amisit, & debitor agat ad pignus recuperandū, q̄ debet ꝓbare dolū vel culpā creditoris interuenisse, & si creditor vult postea ꝓbare q̄ imo casu fortuito perijt.& idē tenet gl.in l.si q̄s fundū.§. iperator in ver. ꝓbari pōt in fi.j loca. Sed in hoc ista gl.cōiter reprehendit̄,[b] vt ꝓbat Bar.in d.l.sicut.& cōiter approbat alia opi.gl.in §.fi.insti.quib. mo. re ꝯtrahi.obl.quā ēt sequit̄ hic Cy.de quo ēt per Spe. in ti.de pig.§.j.ver.sed q̄s ꝓbabit.& plene no.in d.l.si creditor.& cū distinctione quā ponit hic Bar.trāsit formaliter.d.Abb.i c.ij.de depo.& Sal.in d.l.si creditor.Et aliquid p Imo.in l. domus.de leg.j.vbi tractat qūo sufficiat reo ꝓbare incendium, adeo q̄ ex tali probatione sit excusatus si nō probat incendiū fuisse sine culpa sua.đ quo ēt p Bal.in d.l.si creditor.& l.pignus. eo.ti.& i l.iij.§.cognoscit.s.đ of.pręfe.vig.& in l.j. C.deposi.& per Albe.de Rosa.in ij.parte statutorū.q.lxxij. p Ang.i ꝯsi.cxxvij.inci. In Dei noīe in q.ꝓposita.& per Pet.de Anc. in consi. cccxxxij.inci. In Xp̄i noīe pro decisione quæsiti &c.& per Bal.in d.l.si vēdita.& aliquid in l.dara. C.qui accusa.& latissime per eū.in l.q̄ fortuitis.C.de pig.act.& ibi dicit †q̄ culpa q̄ à l. præsumitur fuisse in incendio, est culpa leuissima alle. gl.fi.in §.ꝓterea.in verbo debet.insti.quib.mod. re ꝯhi.oblig. q̄ est sing.no.ſm. eū quia nō semper quis tenet̄ de leuissima culpa. Et si diceretur nōne saltē actione legis aquilię poterit semper conueniri habitator cuius leuissima culpa præsumitur fuisse incēdiū, cum actio legis aquiliæ detur pro damno secuto ēt per culpā leuissimā.l.in l.aquilia.j ad l.aqui.† Ad istud argū nō reperio respōsum esse, tn̄ potes respondere q̄ arg. procedit qn̄ apparet culpā leuissimā fuisse cōmissam in faciendo, secus si in negligendo diligenter custodiret, quia tunc non habet locū id q̄ habetur in d.l. in l.aquilia.ita illā.l.declarauit gl.in l.si mora.j.solu.mat.& Bart.in repe.l.q̄ nerua.j.deposi.in ver.item quæro vtrum culpa leuissima &c.& Bal.in d.l.pignus.& Saly.in l.si nulla.in fi.eo.tit & doct.maxime Inno.in d.c.j.de commod.& facit.l.si cuius. §. de præteritis. versi.deniq;.j de vsufruct.not.Bart.in l.qui bona.§.cum inter. j de dā.inse.& in l.eleganter.§.si quadrupes.j.de dolo. & nō ꝓbat̄ l.qđ culpa leuissima q̄ p̄sumit̄ interuenisse in incēdio dicat̄ esse culpa leuissima in faciēdo vel omittēdo.imo potius gl. in d.§. ꝓterea vr̄ sentire ꝯriū, dū in hoc ęquipatat̄ furtū & incendiū, & culpa leuissima.q̄ in furto cōmittit̄, vr̄ esse in negligēdo custodiā.l.cū duob. §.dāna.j.p soc.Et q̄ ista fuerit intēno Saly.in l.q̄ fortuitis.ad fi.patet dū dixi q̄ gl.i d.§. ꝓterea.erat sin.no.incēdio, q.a nō sp q̄s tenet̄ de leuissima culpa, nā si verū eēt q̄ i incēdio p̄sumeret̄ culpa leuissima i faciēdo cōmissa, sp posset talis ꝯueniri actione.l.aq̄liæ ad æstimationē dāni. Et sic nihil operaret̄ q̄ esset culpa leuissima magis q̄ leuis.& q̄ talis p̄sumpta culpa i icēdio videat̄ i nō faciēdo & negligēdo, satis innuit tex.i l.q̄ edes.i verbo negligētia.j.de incē. rui.nau.q̄ tex.itelligit̄ đ culpa leuissima vt declarat Bal.i d.l.data. & p hoc patet q̄ illud q̄ no.hic Bar.i incēdio, itelligi debeat i eo q̄ tenebat̄ de leuissima culpa, vt est cōmodatarius vel similis. secus si de lata & leui tenebat̄, q.a tūc oportet q̄ actor ꝓbet q̄ i incēdio intercesserit culpa habitātis. Nec ꝓdictis ob l.si vēdita.j.de peri.& cōmo. rei vēdi.q̄ loquit̄ in ꝯctu vēdi.in quo nō venit leuissima culpa, sed leuis, cū sit ꝯctus celebratus gratia vtriusq;.per regulā. l. si vt certo §.nūc videndū.& §.interdū.& ibi no.j.ꝯmo. Et tn̄ in d.l.si vendita.tenet̄ de incendio venditor, quia rn̄deo q̄ ille tex.probat ꝯriū, nā ille tex.i prin.dicit q̄ incendiū sine culpa fieri nō pōt.postea subdit tex.quamobrem si diligentiā venditor nō adhibuisset in insula custodienda quā debēt hoīes frugi & diligētes p̄stare vt si q.d accidisset, nihil ad eū pertineret &c.Et sic tex.vult q̄ vēditor nō fuerit i leui culpa ad hoc vt excuset̄ a culpa sine qua incendiū esse nō pōt.Hoc patet ibi in verbo, diligentes, q̄ q.dē verbū adaptatur

ADDITIONES.

a ¶Librū notarij. De hoc per Alex.consi.cv.ij.lib.vbi plene de his quæ dicit.
¶Tho.Dipl. Vide Bal.i l.fi.i iij.iiij.& v.q.C.e.& in suo tractatu de tabel.in xiij.q.& in l.ambiguitates in fi.C. de test.& i rub.C.de fi.instr.& in l.ij.C.de fideic.lib.& in l.cum ꝓponeretur. j. de leg.ij. & vide Bar.in consi. ccviij. & in l.librarius.& ibi dixi in addi.j.de re.iu.& Fel.in c.literis de offi.dele.

b ¶Reprehenditur. De intellectu huius gl.Adde vltra omnes hic Old.cons.ccxij.in vltimis verbis.& inquantum. d.Ias. hic prius Bart. dicit qđ in furto clandestino probatio per coniecturas dicitur manifesta & subdit quod in his quæ a communiter accidentibus sunt difficilis probationis, admititur probatio per coniecturas adde Cal.di.cōsi.ij.de te.Lud.Ro.consi. clxvij. vbi dicit quod ad adulterium probandum voluntarium, sufficit probare consuetudinem adulterandi. & qđ voluit Abb.consi.lxxxviij.qđ ad probandum quem vsurarium sufficit probatio per coniecturas quia caute faciunt contractus suos de quo etiam per Anc. consi. celviij.& facit qđ voluit Are.consi.clxvij.& qđ voluit Old. consi.cj.vbi dicit q̄ sicut ea q̄ sunt de necessitate naturę faciliter probātur, sic ea quę sunt de necessitate iuris quod quis tenetur facere ex necessitate iuris, quia facilius admittitur probatio, vt per famam.
¶Tho.Dipl. Vide Ias.hic & And.Barb.i c.bona fides.de deposito.& Alb.de Ro.& Pau.de Ca.i l.si creditor.C.de pig.act.

ptaẽ ad excuſationẽ leuis culpę non leuiſſimę.l.ſi cũ vẽderet.§.ſi. cũ l.ſeq.j.de pig.act. iũcta.l.in rebus in prin.in ver. diligẽtiſſimus. cũ gl iu.j.cõmo.& plene ꝑ Bar.in d.l.ꝙ nerua.dũ tractat de leui & a leuiſſima culpa,& iſta ſunt valde quotidiana.[a] Nõ † omitto ꝙ etiã 9 vbi habitantes in domo erant cõſueti eſſe vigiles ſi alia indicia ꝯ eos nõ appareãt,certę nõ tenenẽ de incẽdio indiſtincte. ita ſignãter voluit Bal.in ſuo ꝯſi.incip.Quidã riſtorus de cortono &c.alle. in arg.l.nõ oẽs.§. à Barbaris.j. dẽ re mili.& l.argentũ.j. cõmo.facit 10 ꝙ dixi ſuper glo.rñdendo ad l.chirographis.† Et inquantũ tangit Bar.& Ang.ħ,de mõ probandi furtũ vel ſimiles caſus, adde Bar. in l.ſi qñ.C. vñ vi.& Spe.ĩ tit.de pigno.§.j.ver.& not.cũ ſeq.& per Bar.in l.j.j.fur.aduer.nau.caupo.ſtabu.vbi tractat qualiter probeẽ furtũ aduerſus nautas & hoſpitatores & ſtabularios.& ꝑ Bald.in 11 rub. C.depoſi.& in l.j.& in l.certi. C.loca.† Et qualiter probetur rẽ eſſe amiſſam naufragio,vide in l.quoties.& ibi Bar. C.de naufra.lib.xj.& ꝑ Ang.hic,vide ẽt Bar.in l ꝙ ad præſens.C.de munle. lib.xj. vbi ponit vnã ſingularẽ practicã ad probandũ amiſſionem 12 ſeu mortẽ animaliũ.† Vtrũ aũt in caſu huius.§.argẽtarius probet amiſſionẽ ꝑ iurm ſolũ.Bar.hic tenuit ꝙ nõ,quia actor fundans ſe ex amiſſione debet caſum ꝓbare aliter ꝗ per iurm,ita dicit ꝑ iſtũ tex.& idẽ tenet Fed.de Senis in ꝯſi. cxiij.incip.Tmus cõſtituit.idẽ ſentit gl.in cle.j.in verb. cõpellendo.ſ.de vſur. dũ alle.iſtũ text. & idẽ ſentit Io.An.in tit.de inſtru.edi.§.inſtrm.ergo in contrariũ facit.l.ſi.in ſi.ff.de bo.auto.iud.poſſ.& not.Spe.ĩ d.§. poſtꝗ. in tit.de inſtr.edi.ver.vbi aũt.Sed Io. An. ibi vr̃ tenere ꝙ nõ ſufficiat iurm, & dicit ꝙ nõ ob.l.ſi.C.de fide inſtru.qa ibi ſtaẽ iuramento vt non cogaẽ exhibere deperditũ.ſecus,vbi ꝗritur aliud,puta vt exhibeatur aliud ꝗ illud ꝙ dr̃ eſſe deperditũ vt in propoſito nr̃o,vel vt inſtrm deperditũ reficiatur qa nõ ſtabiẽ ſoli ſacro. De hac mã etiã 13 tractat Bal.in l.ſi. C.eo. † vbi concludit ꝙ ſi quis petit à notario ꝙ tradat ſibi ſuum inſtrm, de quo fuit rogatus, & notarius iuret ſe amiſiſſe protocollũ,non ſtabitur ſoli iuro non cõcurrẽtibus alijs b indicijs [b] vt ibi ꝑ eũ.Et de mã vide aliquid per Bar.i l.hmõi.§.ſi cũ ita.j.de leg.j.& per gl.& Inno. in c.cũ olim.el.j.ĩ de priuileg.& per Spe.de inſtru.edi.§.reſtat.ver.illud quoq;.& per Bal.& Ang.j.§.ꝑ xi.& aliquid ꝑ Bar.in d.l.ſi.j.de bo.auto.iud.poſſi.& Bal.in rub.C. de ſi.inſtru.ver.quæro ſi inſtrumentũ.& per Imo.in l.quæſitũ.j.de re iud.Puto tamen concludendũ ꝙ in terminis huius.§. nõ ſufficiat iuramentũ,quia argentarius tenebatur cuſtodire librũ rationis.Et ita ꝑ hãc rõnem tener Ange.in l.ij.C.de teſt.& pro ħ, facit 14 tex.ħ,in verbo,probet.† nam iurm non dr̃ probatio,ſed quaſi ꝓbatio,ſeu quædã releuatio ab onere probandi,vt dixit gl.no.in c. ſi quis in verſi.abſoluendum.in tit.ſi de inueſt.inter do.& vaſal.lis oria.& in c.ſciendũ.in gl.in verbo inueſtiturę.de cogni.feu.bñ facit.l.cũ qui in prin.in verſi.exonerandi.j.de iureiu.& declarat Bal. in c.j.§.cõuenticulã.de pace iur.fir.& in auc.ſed nouo.C.ſi cer.pe. & in rub. C.de proba.Et eodem modo vbi pars petit à notario ꝙ det ſibi inſtrm de quo fuit rogatus,non ſtabitur iuramẽto notarij ꝙ perdiderit protocollũ, qa eſt i culpa ſi nõ retiner penes ſe cum diligenti cuſtodia per iſtũ tex.cũ gl.& agitur tunc de magno pręiudicio. & ita ſoluatur dcm̃ Bal. in d.l.ſi.C.e.cum quo concordat Fede.de Senis in d.conſi.cum concor.de quibus.ſ.Et per hoc patet rñſio ad l.ſi.C.de fid.inſtr.quia ibi pars ꝗ produxit inſtrumentum ſuũ poſteaꝗ fuit illi adhibita fides,non fuit in culpa ſi diligẽter vlterius non cuſtodiuit,cum inſtrm ad alium non pertineret, nec ipſe ratione alicuius ſui officij tenebatur ad cuſtodiẽdum vt alteri exhiberet,ideo ſtatur iuramento ſuo, & ſimiliter in caſu. l. ſi.j.de bo.auc.iud.poſſi. vbi eſt eadem ratio. Et quo ad illam.l.ſi.j. de bo.auto.iudi.poſſi.vide quæ dicam.j.l.proxima.

ADDITIONES.

a ¶Quotidiana. An incendium præſumatur culpa inhabitãtium & qualiter probetur.vide per eundem Alex.conſi.lxvj.j.lib.Io.de Ana.cõſi.xlvij.vbi de incendio hoſpitij Leonis de Bononia per Ang.conſi.clix.

b ¶Indicijs .Facit quod voluit Lu. Ro.conſi.ccxxvj. vbi dicit quod per iuramentum non probatur ignorantia niſi aliter coloretur.

SVMMARIVM.

1 *Rationes ſemel edite non ſunt iterum edendę niſi ex cauſa legitima.*
2 *Inſtrumentum ſemel editum parti non eſt amplius tradendum niſi ex cauſa.*
3 *Priuilegium,teſtamẽtum,et qualibet alia ſcriptura,ſemel tradita,an & quãdo poſſit pluries tradi.*
4 *Copia actorum iudicialium poteſt millies dari ſi petitur.*
5 *Teſtes minus perfecte examinatus,an et quando poſſit poſt publicationem perfectam examinari.*
6 *Dictio, ſæpius, importat vltra vnum actum.*
7 *Compromiſſum ſemel factum & expiratum eſt iterato faciendum.*

1 §.Hęc vox. †Rationes ſemel editę nõ ſunt iterũ edẽdæ niſi ex cã legitima & ꝓbata. quo caſu toties quoties cauſa ſuberit,facienda erit editio.hoc dicit vſque ad l.vbi.

2 †No.ꝙ vltra ſemel peti nõ põt à notario ꝙ tradat iſtrm niſi ex cã, & ſic cũ poſt primã traditionẽ requiraẽ cauſæ cognitio.in ſecũda debebit citari aduerſarius de cuius ꝑiudicio tractatur per regulã l.i cauſę.la j.§.cauſa cognita.j.de mino.cũ ſi.ſm Bar. & cõiter doc. hic. & idẽ no.Bar.in l.ſi.ad ſi.j.de tabu.exhi. & ad idẽ bene facit l. ſi.& ꝙ ibi no.Bar.j.de bo.auc.iud.poſſi.& ꝑ Spe.& Io.An.in tit.de inſtr.edi.§.poſtquã.ver.ſed nũquid caſu.in verbo vbi aũt.& ꝑ Bal. in l.diſſolute.C.de cõdi.ex lege.& in rub.C.de fide inſtr.i ver. ꝗro ſi inſtrm publicũ.vbi ẽt omnino tãgit.an ĩ caſu iſto qñ petiẽ ſcd̃o dari inſtrm,ſufficiat ꝓbari per iurm amiſſionẽ primi. de quo aliquid dicam cũ glo.Adde tñ ꝓ limitatione & declaratione prædictorum id ꝙ no.Spec.in d.§.poſtꝗ.ver.j.iunctis his quæ dicit in d. 3 ver.vbi aũt.†Nam vult ipſe ꝙ priuilegiũ,teſtm̃,emancipatio,tutela,& cura,& quęlibet alia ſcriptura per quã nullũ imminet periculũ alteri partiũ,ẽt ſi plura eiuſdẽ tenoris inueniãtur,poſſit dari per notarium geminata & toties quoties petuntur, quia ſæpe ad cautelã quis duplicata vult habere inſtrumẽta all.l. vnũ.j. de teſt. & l.ſi.j.de his quæ in teſt.delen.& ſic intelligit & reſtringit hanc l. ad inſtrumẽta quorũ geminatio poſſet parere præiudicium aduerſario.Exemplũ in inſtrumẽtis quitationũ & confeſſionũ quãtitatis debitę & repetitę à debitore,qa ſi illa inſtrumenta reperiũtur geminata apud debitorem,ꝑſumeẽ eum bis ſoluiſſe. ita dicit gl.in l.ne caſu.C.de diſcu.li.x.quã gl.ẽt ꝓ ſing.allegauit Bal.in lec. anti.Et licet primum dictum Spec.dum alle.d l.vnum.videaẽ verum,& ſatis no.tñ hic vltimũ.ſ. ꝙ ꝑ geminationẽ inſtrumentorũ pręſumiẽ debitorẽ geminate ſoluiſſe creditori nõ puto verũ,quia ẽt illa pluralitas inſtrorum niſi facta ſit ſub diuerſis temporibus vel locis , nõ arguit geminationẽ actus ſm Bal.ĩ d.l.ne caſu.& Io. de Imo.in l.plane.§.ſi eadẽ.de leg.j.per d.l.vnũ.& not.ẽt in terminis noſtris Bal.in l.ſi.C.eo.vbi videas.Et concluſiue dicas ꝙ ex his quæ no.Io.An.in d.ver.ſed nunquid caſum.videẽ iſte text.intelligendus in omnibus inſtrumentis actuum,quorum actuum effectus pendet ex voluntate vtriuſq; partis,nã tũc nõ debet fieri ſecunda editio niſi ex cauſa,& citata altera parte,ꝗ poſſet forte alle 4 gare ꝙ ꝯſenſu partium fuerat caſſum illud inſtrm.† Dicit ẽt Ang. & Pau.de Ca.ħ ꝙ iſte text. nõ haberet locũ in inſtrĩs productis in cauſa apud acta,qa millies notarius actorũ poterit dare copiã vni quia effecta ſunt de actis & cõia.arg.l.ij.C.eo. & ita dicunt tenere Inno.in c.qñ ꝫ.de proba.Sed certe Inno.ibi nõ dicit editionẽ debere vel poſſe multiplicari,nec etiam iſtud dictum probaẽ per d. 5 l.ij.¶ †In tex.ibi minus plene &c.facit iſte tex. ſm Gui. de Cug. ꝙ ſi teſtis minus perfecte fuit examinatus, poſſit poſt publicationẽ atteſtationum produci & examinari,ad hoc etiam alle.ꝙ no.glo. in auct.de teſt.§.quia vero multi.in verbo.nõ habebit. & iſtud eſt verum ſecundũ Bald.hic in lectu.anti.& Ang. quando culpa iudicis examinãtis non fuerũt perfecte examinati.ſecus ſi culpa partis,vt quia pars minus diligenter & perfecte capitulauerit per c.ꝑ tuas.cum ibi not.per Innoc.de teſti.Et idem voluit Bald. in c.j.§.j. quid ſit inue. Et ibi etiã ponit an poſt publicationem atteſtationũ poſſint produci alij teſtes,qñ teſtes in primo iudicio producti a dixerunt ſe nihil recordari,vel nihil ſcire.[a] & dicit ꝙ ſic in vno caſu.ſ.qñ corrupti ita depoſuerunt,vt ſing.ꝓbatur in d.c.j.§.quid ſit 6 inueſti.¶ †Vltimo not.ꝙ dictio,ſæpius,importat vltra vnum actũ, ꝙ intellige vt per Bar.in l.eum qui certarum.§.fin.j.de verb.ob.& in l.fideicõmiſſa.§.ſi quis.de leg.iij. & facit ad vnum ꝙ poſuit Bal. hic.de quo vide quę dixi in repe.l.ſæpe.j.de re iudi. vbi reprehen- 7 ditur dictum Bal.hic.† Et inducit ẽt Bal.hic iſtum tex.ad q.ſi ſtatuto caueẽ ꝙ cauſæ compromittantur,& factum fuerit ſemel compromiſſum & expirauerit,ꝙ iterato debeat fieri,& toties quoties b opus eſt,[b] vt hic ꝑ eũ.Et idẽ no.ipſe in l.q. ſalutẽ.j.de iureiur.& in l.fideicõmiſſa.§.ſi q.s.x.de leg.iij.& Rom.i l.ꝓtor.§. hic autẽ interdictũ cõpetit.j. de ope.no.nun.& in l.ij.j.de re iud.& per Raph. in l.ſi cũ dotẽ.§.j.ff.ſolu.mat.& vide ꝙ no.Spe.in tit.de arbi.§.excipitur.ver.ſed q.d ſi fuit actum.¶ In gl. i verbo dictum. ibi.l.ſi.§.ſi.ille tex.vr̃ cõtradicere huic l.qa ibi dr̃ ꝙ tantũ bis ſit editio. dic ꝙ vbi ꝓbatur caſus ꝑ ſolum iurm,ſit editio tãtum bis vt ibi.ſecus ſi per alias ꝓbões vt hic ſm Bal.hic in antiqua lec.& Ang. hic, & Bart. in d.l.ſi. De quo ẽt ꝑ Bal.in d.rub.de fide inſtru. in d.ver.ſed quæro q.d ſi inſtrm publicũ.& Spe.& Io.An.in d.§.poſtꝗ.ver. ſed nũquid

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dipl. Nihil ſcire. Vide do. And. Barb.in c.fraternitatis.& ibi Fel.plene extra de teſti.in ver ſed vltra ipſos & vide Io.An.in addi.Spe.in ti.de teſte.§.nunc videndum.ad ſi.in addi. quæ incip. diſputaui.

b ¶Opus eſt. De hoc per Lu.Ro.ſuo conſi.ciiij.per Bal.conſi.ccclxxxvii.iiij.lib.
¶Tho. Dip. Vide plene per Iaſ.hic & Bap.Seue.in l.qui per ſalute.j. de iureiu. & ibi per Iaſ.in l. duobus.§.ſi eum qui.eo.tit.& Fely.in c.ſi. de treu. & pace. & dixi plene in addi.hic ad Iaſ.

quid caſu.& ver.vbi aũt.& vide per illã l.fi. ꝙ dixi poſt Ang. in l.ij. §.ꝙ dicimus.ſ.ſi quis cau.¶ In ea.ibi.§.ſi qs.x.ille tex.ꝯdicit iſti,ſed reſponde vt ibi per Bar.quicquid h̃ dicent Bal.cuius opi.reprobauit in d.l.ſæpe.& refert Ang.h̃ dictum Inn.in c.prudentiam.de off.deleg.De quo fecit mentionem in l.fi.ſ.de ferijs.dic vt ibi.

Vlpiani. LEX VIII.

1 *Notarius tenetur ſolum de dolo & lata culpa.*
2 *Notarius & eius hæres an teneantur ex eo quod nimis confuſe ſcripſit.*
3 *Minori mulieri & ruſtico an ſuccurratur aduerſus dolum præſumptum.*
4 *Minor poſt publicatas atteſtationes an poſſit nouos teſtes producere.*
5 *Minor mulier uel ruſticus ſi citatus nolit cõparere, an cenſeat uer° cõtumax.*
6 *Editio inſtrumentorum & rationum petitur officio iudicis.*

VBi exigitur. Argẽtan° dolo vel lata culpa nõ edẽs dãnat ad id ꝙ itereſt petẽtis,cuius quãtitas ſ'm tp̃s decreti p̃toris iubẽtis edi æſtimaẽ,nõ inſpecto ſi poſt deſierit itereſſe, aut creuerit ſeu decreuerit. h.d. tota l. ¶ †Not.ſ'm Bald.& Ang.ꝙ notarius teneẽ ſolũ de dolo & lata culpa,ꝙ eſt no.& ſibi iputẽt partes q̃ talẽ aſſumpſerint.ſicut videm° in mẽſorẽ.l.j.§.hęc actio.cũ ſeq.& j.ſi mẽſor falſum mod.dixerit.& ſ'm iſtud itellige iura q̃ volũt notariũ teneri ad intereſſe ptis vt l.fi.& ibi Bar.C.de magi.ꝯue.& l.gñali.& ibi Bar.C. de decu.li.x.& p Bar.in l.fi.§.fi.j.de tab.exhi.& p Io.An.in addi.Spe.in tit. de inſtr.edi.§.oſtẽſo.in addi.inci.ad mãm &c.†Vbi ẽt tãgũt an teneaẽ notarius & eius hæres,ex eo ꝙ ipſe notarius nimis abbreuiate & ꝯfuſe ſcripſit.¶ In gl.in verbo,pximã.ibi vt dolus nõ p̃ſumaẽ &c. q̃ p̃ſumiẽ in eo q̃ nõ edit rõnes mãdato iudicis l.non p̃t dolo.j.de reg.iur.ſeu in eo q̃ ſcit d' iure ſe teneri ad faciẽdũ illud ꝙ ſine iuſta cã facere recuſat l.dolus.& l.pcuratorẽ.§.dolu.j.mã. Et de dña iter verũ dolũ & p̃ſumptũ ac latã culpã,vide p Bar.in l.ꝙ nerua in iiij. q.j.depoſi.& p Iac.Bu.& Ang.i l.ſi qs id ꝙ.§.doli.ſ.de iur.om.iud.& p Bal.in l.pignus.C.de pig.act.& Sal.in l.ſi cũ nulla.eo.ti. p Cano.in c.ij.de ꝯſti.& in c.bona fides.de dep.†Et ex hac gl.habes iſtud bñ notare.ſ.ꝙ aduerſus ᵃ dolũ præſumptũ ſuccurriẽ minori mulieri & ruſtico p l.j.§.fi.ſ.eo.ꝙ eſt verũ in dolo p̃ſumpto de p̃terito,ſecus ſi eſt dolus de futuro.l.auxiliũ.ver.ſed & lex.j.de mino.ne deẽ occaſio delinquẽdi.¶ †Et iſta faciunt ad q.de qua p Guil.h̃ ſcilicet an minor poſt publicatas atteſtatiões poſſit nouos teſtes pducere ſuper eiſdẽ capitulis,q̃ q̃ de iure cõi nõ poſſint produci, q̃a ſubeſt timor futuri doli.i.ſubornationis.Et magis cõis concluſio eſt ꝙ in hoc ſuccuraẽ minori per reſtitutionẽ in integrum,vt l.minor.xxv.annis omiſſam ſ'm expoſitionem glo.j.de mino. & q̃a hoc anno habuiſtis late p Bar.in l.j.§.nunciatio.j. de ope.no. nun. iõ me remitto ad ibi dicta.de quo ẽt p Spe.in tit.de reſti.in integ.§.fi.ver.q d ſi in cã.& p Ioã.And.& alios in c.auditis.de reſti.in integ.& per Bal.in d.l.auxiliũ. ver.ſed in lx.ſ.ꝙ pcedat qñ nullũ dãnũ d' p̃nti patiaẽ minor licet nõ reſtituaẽ aduerſus dolũ futurũ. ſecus ſi peteret damnũ,q̃a tũc reſtituiẽ p d.l.minor.cũ gl.¶ †Et p̃dicta ẽt faciunt.an ſi minor,mulier vel ruſticus pſonaliter citatus noluit parere mãdato,& ſic citatus nõ cõparuit an cẽſeaẽ verus cõtumax adeo ꝙ excludatur à beneficio appellandi iuxta l. poſt edictũ.§.fi.j.de iudi.de quo vide aliq d p Ia.Bu.& Ang.h̃.& Bal.in l.j.§.fi.ſ.e.& p Bar.in l.minor.ẽt ſi quaſi ꝯtumax.j.de mino.& in l. fi.j.de reſti.in inte.& p Im.in l.ex ꝯſenſu.§.fi.j.de ap.Et cõcludiẽ ꝙ ſi dixerit nolo venire,tũc q̃a eſt i dolo vero nõ ſuccurriẽ ei, alias ſic. q̃a eſt in dolo p̃ſumpto.p h̃ facit qđ no.p glo.in verbo,deſijt.ibi, extitit heres ei &c.Hoc exẽplum reprehẽdit Pau.de Ca.h̃,q̃a ſ'm iſtud exẽplũ deberet ceſſare actio ad intereſſe q̃a nõ ſolũ deſiuit intereſſe,ſed ẽt ceſſat de p̃terito, iõ ceſſare debet actio.l.ſi pcuratorẽ.§.mãdati.j.mã.& plene p Bar.in l.q aũt.§.j.ſ.ſi qs cau. Sed tu ſalua gl.& dic ꝙ nõ ceſſat dãnũ de p̃terito,q̃a poti° intererat mea hr̃e rẽ iure pprio q̃ h'ditario,cũ tanq̃ heres ſim implicatus oneribꝰ h'ditarijs.Et de illa quã ꝯſequut° fuiſſem iure pprio ſi habuiſſem librũ rõnũ.nõ tenerer rñdere creditoribus h'ditarijs, ita ſaluat iſtã gl.Saly.in l.ad ꝯparãdas.C.mãda.& idẽ ẽt eſt d' mẽte Ful. h̃ facit l.ſi ei.§.ſi is q.j.de euic.¶ †In ea.ibi,rñde ꝙ h̃,&c.ſ'm Bar.vr̃ velle ꝙ lex ꝯtra loquiẽ in his q̃ petuntur iure actionis. & iõ incipit intereſſe a tpe more,& creſcit vſq; ad li.ꝯte.hic vero in his q̃ petũtur iudicis offũ.†nã editio petiẽ officio iudicis ſ'm magis cõem op. de quo in l.ſi qs.§.ex h̃ edicto.ſ.eo.quo caſu nulla dr̃ intercedere mora donec iudex p̃cipiat.l.cũ poſtulaſſem.j.de dã.infec.in prin. Tñ gl.hęc vr̃ velle ꝙ in his q̃ petunẽ iure actionis vbi p̃ceſſit mora nõ creſcat itereſſe niſi vſq; ad tp̃s.lit.ꝯte.& h̃ vr̃ falſum,q̃a ſequereẽ ꝙ lit.ꝯte.eẽt dãnoſa actori & vtilis reo ꝯ l.non ſolũ.j.de reg.iu. & l.aliã.j.de noua.Et iõ dic ꝙ d.§.in hac.l.iij.j.ꝯmod. loquaẽ qñ tractaẽ de pbãdo p iuſ'm intereſſe intrinſecũ.i.ęſtimationẽ rei petitę.q̃ ęſtimatio venit officio iudicis mercẽnario,nõ iure actionis vel obligõnis vt declarat gl.mag. in l.vinũ.j.ſi cer.pe. Quo caſu ſeruatur id ꝙ dr̃ in d.§.in hac.ſed tex.h̃ loquiẽ qñ tractaẽ de pbãdo aliquã p iuſ'm itereſſe intrinſecũ,nõ aũt extrinſecũ,id eſt nõ ęſtimationẽ libri rõnũ q̃ principlr̃ edi petebaẽ.Quo caſu cũ tale itereſſe extrinſecũ veniat iure actionis in ſcñ l.ſi qs.§.ex h̃.ſ. eo. inſpiciẽ i eo tp̃s quo naſciẽ actio ad ipſum itereſſe,q̃ q dẽ naſciẽ tpe quo argẽtarius iudicis decreto nõ paret,vt h̃. vbi aũt tractaẽ de pbãdo p veras pbões itereſſe intrinſecũ ꝙ venit officio iudicis mercenario ꝙ tp̃s inſpiciebaẽ ad tale intereſſe.dic vt l. vinũ. cum materia.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Aduerſus. Adde tu eum. Alex. in conſi.ciiij.ver.& dicit ver.& licet in j.vol.& ibi ꝙ ſuccurritur ipſi minori aduerſus dolum pręſumptum.& vide eundem Alex.in cõſi.xxxv.in fi.in v.vol.& ibi an minor excuſetur à dolo p̃ſumpto.
¶Tho.Dipl. Et magis communis concluſio. vide Alexã.plene in l.j.§.nunciatio. j. de ope.no.nũ.& Fely.in c.ſi fraternitatem. vbi pleniſſime extra de teſti.& Cor.Floren.in conſ. xxiij.inci.in cauſa.

Pauli. LEX IX.

1 *Officium iudicis ceſſat ubi poteſt dari actio ordinaria ex contractu uel quaſi.*
2 *Actio ad exhibendum in quo differat ab actione de edendo.*
3 *Notarius tenetur exhibere protocollum coram iudice ad inſtãtiam cuiuſcunque,cuius intereſt.*

QVaedam. †Vbi p̃t dari actio ordinaria ex ꝯtractu vel quaſi ad edẽdũ,ceſſat offm iudicis,& actio in fcm̃ ex h̃ edicto q̃ ſunt remedia ſubſidiaria.h.d.¶ †In gl.in ver.iudiciu.ibi,cũ alias i alijs rebꝰ deẽ ad exhibẽdũ &c.q̃ aũt ſit rõ dñę quare ad edẽdas vel exhibẽdas ſcripturas nõ deẽ actio ad exhibendũ,qñ intereſt petẽtis alr̃ quã rõne dñij ſicut daẽ actio ad exhibẽdũ p alijs rebꝰ qñ intereſt petẽtis,vide Ia.Bu.& Sal.in l.j.C.e.Vbi dñt h̃ iõ inductũ fuiſſe ne titulus & tractat° iſte de edẽdo reddereẽ ſupfluus p actionẽ ad exhibẽdũ. Aliã rõnẽ vide per Cy.in l.inſtra.C. ad exhibẽdũ.Itẽ põdera inquãtũ gl.h̃ dixit, cogi actione in fcm̃ ſi mea interſit exhibere ſcripturã,nã ſ'm Ang.gl.h̃ vr̃ velle ꝙ notarius cogaẽ edere inſtr̃m cuicũq; cuius itereſt, q̃uis ab eo ñ fuerit rogat°.h̃ñ,ꝯniũ tenet ipſe, cũ quo trãſit Ful. p id ꝙ not.gl.in l.p̃tor.in prin.in verbo,meũ.& ibi dixi.ſ.eo.& p l.ſi qs.§.ptinere.ſ.eo.¶.Subdebat tñ ſingulr̃ Pau.de Ca.hic ꝙ iſta gl.p̃t ſaluari hoc mõ,†videlicet ꝙ notarius teneaẽ exhibere ꝓtocolũ corã iudice ad iſtãtiã cuiuſcũq; cuius itereſt. ita itelligaẽ iſta gl. Nõ aũt teneaẽ ei dare inſtr̃m in publica forma ſumptũ ex ꝓtocollo.& ita intelligaẽ gl.i d.l.p̃tor.& pari rõne dicit ꝙ tertius habẽs inſtr̃m ſuũ i quo verſaẽ intereſſe meũ,q̃uis nõ teneaẽ mihi dare copiã illius inſtr̃i,attñ cogeẽ in iudiciũ exhibere,& iſta nõ reperio ab alio ſcripta. Nec tñ puto vera.nã p̃ſuppono ꝙ ẽt dicaẽ edere ille qui exhibet ſuã ſcripturã,q̃uis copiã nõ det,vt eſt text.in l.ſi qs.§.edere.ſ.eo.& tñ tex.in d.l.ſi qs ex hoc edicto.iuncto.§.ptinere.& iuncta l.p̃tor in prin.i verbo,ptinet.ſ.eo. arctãt tñ ad edẽdũ illi cuius mãdato ſcriptũ eſt,ergo alij non dẽt fieri illa editio, quã Paul.de Ca.exhibitionẽ vocat.& p hoc eſt gl.valde no.in l.in fraudẽ.§.neq;. i verbo,edi. j.de iur.fiſ.q̃ voluit ꝙ quãuis tertius poſſit mihi exhibere inſtr̃m ſuũ ad vtilitatẽ meã,tñ nõ cogiẽ illud edere.de qua glo. dixi in l.ij. C.eo.& no.Ang.i l.j.§.edẽda.ſ.eo. nec ad p̃dicta ob. tex. in l.iiij.§.pe.j.ad exhi.p quẽ ſe fundat gl. hic, q̃a rñde prout ibi gl. exponit i verbo,cõſcripſit.ſ.ꝙ ibi interuenit mãdatũ illius q̃ petebat rõnes exhiberi.& ita ẽt dẽt intelligi iſta gl.licet Bal. hic in loc.anti.intelligat iſtã gl.ſimplr̃ put iacet in quocũq; agẽte actione in factũ,quę ſubrogatur loco actionis ad exhib. p rõnibus ẽt confectis ſine mãdato petentis,& interſit allegantis.& circa alia quę tãgit hic Bar.poſt gl.vide quæ dixi poſt Bar.in l.j.C.eo.& etiam in l.ij.eo.tit.vbi tetigit an tertius teneatur edere.¶ In ea.ibi.l.ij.§.fi.declara vt per Bar.in l.j.in prin.eo.tit.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſoris appellatione comprehenditur ſucceſſor uniuerſalis tantum, & non ſingularis. fallit ut hic.infra.*
2 *Emphyteuſim ſi quis accipit pro ſe & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus, quomodo intelligatur.4.*
3 *Succeſſoris appellatione uenit particularis, quo ad iua excipiendi tantum.*
5 *Hæredis appellatione uenit etiam filia inſtituta in re certa.*
6 *Emphyteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad hæredes extraneos.*
7 *Hæredis appellatione intelligũt.i. filij in re, q̃ ſui natura nõ trãſit niſi ad filios.*
8 *Protocolla notarij mortui tenetur edere quicunque ad quem peruenerint.*
9 *Notarius poteſt facere leuare ſua inſtrumenta per alium.*
10 *Protocollorum defuncti commoda ad quem ſpectent.*

§.Nihil intereſt. Hoc edictum habet locum contra ſucceſſores vniuerſales argentarij, licet non ſint eiuſdem profeſſionis. ſecus in ſingulari ſucceſſore. niſi in ſubſidium.h.d. ¶ In text.ibi, eiuſdem fuerint profeſſionis,

facit

facit iste tex. cõ ea q̃ not. Bart. in l. si quis. §. cogentur. ff. eo. dic vt ibi dixi. ¶ † Not. in versi. is autẽ. q appellatione successoris, comprehenditur successor vniuersalis tñ. & nõ singularis. & ad hoc istũ tex. alle. Bal. in l. emptorẽ. C. loca. Et p pea dixit no. Io. de Imo. in l. q dr. ff. de verb. obl. † q si q̃s acceperit rẽ in emphyteusim pro se & suis heredibus & successoribus, intelligit de hæredibus vniuersalibus, q sint heredes de iure ciuili, & de successoribus vniuersalibus, q succedãt iure ptorio l. stipulatio ista. in prin. cũ gl. in verbo, cęterorũ. de verb. obl. & iõ recipiens dictã exphyteusim nõ poterat eã transferre titulo singulari nisi cũ solennitate, de qua in l. fi. C. de iure emphy. fm eũ, p quo vide omnino Spe. in tit. de loc. §. nunc aliqua. ver. cxiij. & Sal. in l. ij. in xx. q. C. de iur. emphy. & etiã Bar. omnino in c. imperialẽ. in prin. de prohi. feu. alie. p Fede. vbi dicit q illud q dr q appellatione successoris nõ cõprehendit singularis successor, fallit qñ in dispositione esset adiectũ verbũ quibuscunq; successoribus. vnde dicit q si cõcessum est fundũ Titio, p se & successoribus q̃buscunq;. cõprehẽdet ẽt legatarius. allegat istũ tex. & in l. id tps. §. j. ff. de vsuc. facit l. in cõuentionibus. & q ibi p Bar. ff. de verb. sig. Pro quo ẽt vide not. p Bal. in c. j. §. donare in tit. qualiter olim feu. pote. alie. & in l. j. in xxxiiij. q. ff. de rerũ diui. † Itẽ intelligas appellatione successoris non cõprehendit sing. successorẽ quantũ ad hoc vt sibi vel contra eũ detur ius agendi. sed quã tum ad hoc vt sibi detur ius excipiendi, bene cõprehenditur singularis successor. l. fi. ff. de excep. rei vendit. & l. emã. ff. de iureiur. q̃ alle. pro contrarijs p gl. hic in versi. his verbis. de quo late p Bart. in l. si tertius. §. si quis prius. ff. de aqua plu. arcen. & similiter appellatione hæredis, nõ venit singularis successor seu success. in re certa, quia hæreditas est successio in ius vniuersum defuncti. l. hæreditas. ff. de reg. iur. & in l. pecuniæ. §. hæreditas. ff. de verb. sig. ita tngt Bal. in repe. c. si pater. de testa. in vj. & probatur in l. quoties. C. de hære. insti. eũ ibi no. per Bar. † & ista faciũt ad qõ. si quis acceperit rẽ in emphyteusim pro se & suis descendentibus hæredibus, seu successoribus [a] an cõprehendãtur illi tantũ filij, q sunt vniuersales hæredes instituti, an vero comprehendetur etiã filius institutus in re certa, Bar. tenuit quod comprehendetur etiã institutus in re certa, vt no. ipse in l. vt iurisiurandi. §. si liber. per illũ text. ff. de ope. lib. & in consi. suo inci. dñs Amatus.[b] & in consi. inci. qõ ista habet duo dubia. & per Bal. in l. j. in xlix. q. ff. de rerũ diui. Cõtrariũ tenet Bal. hic, & in l. liberti in ver. fm dubiũ &c. C. de ope. lib. p istũ tex. & idẽ vr velle Bal. in l. liberti. in ver. sed quid si quidã † vbi subdit esse aliud si in testõ q̃s legaret hr̃dib. Titij, q̃a tunc fauore vltimę volũ tatis cõprehendit filia Titij. instituta in re certa. alleg. no. per Spe. in ti. de testa. §. j. ver. pone. Ang. ẽt in l. Gallus. §. ẽt si parente. ff. de lib. & posth. tenet q nõ sufficiat esse hæredẽ in re certa. alle. no. p Spe. in d. §. nunc aliqua. ver. lxxix. Tamen Spe. ibi nihil firmat idẽ etiã tenet Saly. in l. ij. in xx. q. C. de iu. emph. & idem sentit Bald. in l. cũ fm. in fin. C. de fideic. Sed Io. de Imo. in l. ex facto. la grande. post Bal. ff. de hær. inst. & ẽt in c. potuit. in ver. tangit &c. de loca. dicit cõcordando opi. q aut loquimur in emphyteusi, q̃ transit ad extraneũ hæredẽ, vt in emphyteusi concessa a priuato, & tunc sit vera ista scd̃a opinio p istũ text. & per l. quoties & l. quoties. §. hæredes ff. de hęre. insti. aut loquimur in emphyteusi q̃ transit solũ ad filios † put est emphyteusis ecclesiastica, q̃ fm opi. magis cõem nõ trãsit ad hæredes extraneos, vt in §. emphyteusim. in auc. de nõ alie. & no. per glo. & doc. in l. ẽt. ff. sol. mat. & doc. in d. c. in præsentia. de prob. cum si. & tunc vera sit op. Bar. per d. §. si liberi. iuncta. l. cum patronus. §. j. ff. de ope. liber. vbi qñ quis stipulatur à liberto operas pro se & hæredib. tunc veniunt filij ęqualiter, siue sint ęqualr̃ instituti, siue inequaliter. & sic nõ attenditur quõ sint instituti, q̃a tales operę nõ transeunt ad extraneos hr̃des, vt d. l. liberti. p hac opi. ẽt posset adduci tex. in l. pro hr̃de. §. si quid tñ. & q ibi no. Bar. ff. de acqui. hr̃. vbi in re. † q̃ de sui nã nõ trãsit nisi ad filios applone hr̃dis intelligitur. i. filij. & istã cõcordiã vr etiã sequi Ang. & Pau. de Ca. hic & in d. l. quoties. C. de hære. inst. dicentes hoc esse de mẽte Spe. in d. ver. pone. p hoc ẽt bene facit id q no. Bal. in c. j. de succe. feud. vbi tenet q in feudo sufficiat eum esse hr̃dem in re certa Et de mẽ etiã vide per Bal. in auc. si quas ruinas. C. de sacr. san. ecc. & Ang. in l. si tibi decem. §. si pactus. ff. de pac. & in consi. incip. in Christi nomine. ex forma & serie &c. Considera tñ, quia licet vbi simplr̃ pater dixisset qđ recipiebat pro se & liberis ab ecclesia, possit esse vera dicta concordia, quia pater vr̃ recipere pro filijs, vt filijs, non vt hr̃dib. d. §. si liberi & ita proprie loquitur. q. ibi formata per Bar. & Spe. in loco allegato ibi per eum, & not. Bar. & alij. in d. §. si pactus. Tamen pater qñ expresse recipit pro se & liberis hæredibus non vr q tunc sufficiat filiũ esse hæredẽ in re certa eum nõ dicat proprie heres, vt hic eum concor. ff. alleg. Nec in tali casu loquitur tex. in d. §. si liberi. quia ibi stipulatus fuit p se & liberis, vt ibi no. Nec ẽt tunc loquitur tex. in d. l. cum patronus. §. j. quia ibi ẽt non fuit facta mẽtio de liberis hr̃dibus. & no. Cy. in d. l. liberti. Vnde qñ pater recipit p se & filijs hr̃dibus emphyteusim, illa emphyteusis dr̃ quid hæreditariũ, vt declarat Bar. in preal. §. si liberi. ergo nõ debet trãsire in hęredẽ in certa, re in quẽ nõ transeunt iura hæreditaria cum nõ sit successor iuris, vt hic cũ alijs. ff. alle. Et ista opi. de iure vr̃ verior licet Bar. in d. consi. inc. dominus Amatus. ẽt in casu isto velit contrariũ per eas rõnes quas ponit ipse in d. §. si liberi. quæ nõ videntur habere locũ, qñ fuit facta mentio non solum de filijs, sed ẽt de hæredibus. Et per hoc non obstat q habet in d. §. si quid tñ. quia illud non põt procedere qñ facta est mentio de vtroq; simul, vt de se patet. ¶ † Item facit iste text. q ille apud quem sunt sequestratæ rogationes notarij. teneatur edere eis ad quos pertinẽt. & istud firmat not. Bar. in l. j. alias in l. iij. §. si tabulę. per illũ tex. ff. de tabu. exhi. Nam & ẽt quicunque ad quem perueniunt rogationes notarij, tenetur illas edere fm Inno. in c. j. de pba. q intelligit Pau. de Cast. hic esse verum si igi non possit contra tabellionẽ, vt quia mortuus sit, nec cõ hæredẽ tabellionis, vt quia sine dolo desient possidere. alias secus vt probatur in hoc text. ¶ † Item facit iste tex. ibi dum dixit, cuius donasset &c. fm Bar. q notarius possit facere q de suis protocollis sumatur instrumentũ per aliũ. q putat esse verũ si est impeditus longo impedimento, puta absentia, vel infirmitate, vel captiuitate &c. argu. l. j. §. huius. ff. de offic. eius cui man. est iuris. cum si. hic alleg. per eum. Et idem no. Bart. in l. j. ff. de offi. consul. versi. item inducitur ad quæstionẽ. &c. Pet. de Ancha. hic, & Bal. in l. si quis. §. j. ff. eod. Ange. & Pau. de Castr. hic videntur velle q ita demũ ex causa impedimenti hoc possit fieri dum tamẽ notarius, qui hoc cõmittit, postea se subscribat, & in subscriptione fidẽ faciat de impedimẽto. & ita intelligit Ang. tex. in §. in his. cũ gl. in verbo ministrãtiũ. i auth. de istru. cau. & fide. & dicit q Bar. hic ponit i l. diuus. §. itẽ senatus. ff. de sal. & Bar. ibi vr̃ hoc velle. & idẽ dicit Bal. i l. vnica. §. no. aũt. C. d cad. tol. Ful. hic refert. dictã opi. Ang. postea subdit qđ Bart. hic sentit q ẽt sine subscriptione notarij cõmittentis valeat instrumentũ rõne impedimẽti. Ang. in auc. de tab. in prin. per illũ tex. in ver. omnibus. circa mediũ illius constitutio. in ver. per ęgritudinẽ. dicit per illum tex. ex causa infirmitatis vel ex aliquo iusto impedimento tabellio non põt alteri cõmittere cõpletionẽ suarũ rogationũ. tamen dicit ipse q si rogationes sue essent completæ in protocollo, & tabellio esset impeditus dare in publica forma partibus, tunc bene posset alteri cõmittere vt instr̃m ex protocollo sumat. dũtamen ipse committens se subscribat. pro hoc alle. l. j. & q ibi no. doc. ff. de offi. consu. Io. An. in ti. de instru. edi. §. instr̃m, ergo. super ver. item opponitur. cum quo transit Ant. de Bu. in c. inter dilectos, de fide instru. nõ tractat an propter impedimentũ possit notarius alteri cõmittere, sed simpliciter querit an potius possit describere instr̃m per aliũ qui non interfuit rogationi cõtractus, & dicit q non per tex. in d. auc. de tabel. & no. gl. in c. cũ. p. de fide instru. d. Card. in c. fi. de offi. dele. dicit q tabellio sine iudicis autoritate non põt cõmittere alteri tabellioni q scribat instr̃m ex suis rogationibus, & illud authenticet sine subscriptione cõmittentis. per id q legi. & no. in d. c. cum. p. secus si solum cõmittat vt scribat instr̃m ex suis rogationibus, & ipse committens postea se subscribat faciendo mẽtionem quomodo ipse per alium scribi fecit forte alijs rebus occupatus, & q inspecta diligenter prius per eum scriptura præambula, illud instr̃m concordauit cum originali. id q no. in d. c. cũ p. & sic vr̃ velle q etiam si non subsit impedimentũ, possit talis cõmissio fieri. dũtamen cõmittẽs se subscribat, & ita expresse firmat ipse in d. c. cũ. p. Sed Io. de Imo. in d. c. fi. dicit q opi. d. Cardi. videt esse contra tex. in auc. de tabel. §. nos. autem. in glos. in ver. per se, & in glo. seq. vbi notarius debet scribere totum instrumentũ per se. vnde credit q tale instrumentũ fidem non faceret. & dixit ĩin. in d. c. fi q in quibusdam lec. reperitur. d. Ant. ibi formare istam quęstionem & tenere illud idem q tenet Cardi. ibi. tñ fm Imo. illa q. vere nõ debet poni in lec. d. Ant. de Bu. d. Abb. in d. c. cum inter dilectos. tenet ẽt opi. Car. p tex. ibi in ver. instr̃m à cõrio sensu per. d. §. in

ADDITIONES.

a ¶Successoribus. Adde eum consi. xliiij. j. lib. & consi. xciiij. ij. lib. & in quantũ ẽt. d. Ias. hic dicit q nõ comprehenditur singularis successor, nisi dictũ sit, & quibuscunq;. adde q si quis accepit feudũ pro se & heredibus & successoribus suis quibuscunq;. ẽt incapacibus, q spurij. nec legibus vel moribus improbati succedere. dato q esset cõsuetudo regia. q incapaces possint retinere feudum per annum & capaci vendere, ita consuluit Bal. consi. lxii. j. lib.

b Tho. Dipl. Dñs Amatus. Adde q est cõsi. lv. inci. in nomine domini amẽ. Dominus Amatus, & vide Bar. in consi. lxj. q. ista, & vide eum. Alex. in consi. ix. in v. vol. & in consi. cxxviij. in i. vol. inci. consideratis his. & in consi. viij. inci. visis subtilissimis dubitationibus. ẽt vide Ias. in l. ij. §. pactorum. in si. ff. de in ius vo. & in auc. præterea. C. vnde vir & vxor. & in l. quoties in si vbi etiã dñs, & pater in tex. dõ. Pet. Cor. C. de hęre. insti. & dixi plene in addi. meis in d. consi. xl. Bar. in c. j. q. ista

d.§.in his & per aliā rōnem quā dicit fuisse.d. Car.videlicet qa nō inspicitur tabellionis industria in scribēdo,sed vt det fidē gestis quā satis pstat in se subscribēdo.Et respondet ad d.§.nos autē.& dicit q ille tex.potius facit pro Car. considerata mente illius,quia illa constitutio emanauit, eo quia ille qui rogabatur de contractu non audiebat verba ꝯhentium,sed alij committebat,& ipse postea se subscribebat. Secus ergo si ipse rogatus fuit præsens, & scribat p aliū notariū ipso dicante & ipso postea se scribente per c.qui per aliū facit.de reg.iu.in vj.Bal.in rub.C.de fide instru. & in versi. sed tñ hoc indubitater tenet,q notarius nō possit cōmittere alij vt p eo scribat primā originalē scripturā, sed debeat per se scribere,si tñ pp necessitatē vel multiplicitatē factorū velit cōmittere alteri q sumat instrm ex protocollo.& ipse cōmittēs se subscribat,fieri poterit.ar.l.iij.C.de peda.iudi.Puto satis probabiliter ꝯcludi posse q notarius[a] nō possit primā scripturā cōficere per aliū vt in d.auc.de tabel.& ibi gl. Nisi ille alius fuerit de ꝯtractu rogatus vna cū ipso tabellione,& ita intelligitur tex.in d.§.in his fm Ia.de Bel. ibi Sed si notarius scripsit per se primā scripturā,tunc ēt si sit omnino impeditus,nō vr q sine cōmissione iudicis ali' notarius possit sumere instrm ex illis ,ptocollis,nō interueniēte subscriptione notarij rogati de cōtractu, per d.c.cū p. quē tex.ibi exēplificat Io. An. & d. Ant. ēt in notario ad quē ex voluntate primi notarij rogati translate sunt rogationes, vt quia titulo legali vel aliter. sed primus notarius se subscribat, vr q ēt si nō sit impeditus possit p aliū sumi facere instrm ex suo protocollo,quia pp subscriptionē suā perinde est ac si totū scripsisset.l.si quis.§.j.ꝯ.e.l.emptor.§. Lucius.& q ibi no.Bal.j.nt.j.& p rōnes alias superius p ista parte all. & de mā etiā vide quæ no.Spe.in tit.de instru.edi.§.restat.ver. qd de hoc.¶ In text.ibi causa cognita &c.versatur aūt in casē cognitione, qui attēdi debet an simus in casu in quo hæres cogi possit edere,nā tūc nō teneretur legatarius.¶ In gl.in ver.tenebitur.ibi §.si seruo &c.tex.ille, licet hic allegetur p ꝯcordātia,vr tñ huic ꝯdicere, qa ibi imputatur hæredi q ēt nulla pcedente denunciatione legatū dedit. hic aūt ita demū imputatur hæredi si denūciatio pcessit. & hanc ꝯrietatē sentit glo.in d.§.si seruo. Sed potes rñdere q hic, ignorabat hæres qs petiturus esset editionē libri rōnū.iō excusatur si sibi nō fuit denunciatū,sed tex.in §.si seruo.intelligitur qñ sciebat heres q essent creditores peculiares.¶ †Ex glo.tetigit hic Bar.& Ang.q.no.videlicet an fructus q pcipitur ex ,ptocollo notarij defuncti, spectet ad illū cui notarius reliquit vsumfructū omnium bonorū,an vero ad hęredē,de qua.q.vide no. p Bar.& q ibi late dixi in l.diuortio.§.si vir.j.so.mat.& vide Bal.i l.j. C.de fruc.& lit.expē, & in d.l.diuortio.§.si fundū.j. so.ma.& q no. Io.An. ad Spe. in tit. de emphy.§.nunc aliqua.in addi.inci. pp id q &c.& limita vt per Ang.hic & fm suā limitatione potes itelligere.l.vsufructu legato.§. j.in verbo,queq; obuentiones.j.de vsufru.l.q dctm Bar. procedat in vsufructu oium bonorū. secus si legasset specifice vsumfructū protocollorū.[b] vt hic per Ang.cum quo transit Ful.ar.l.si tam angusti.j.de serui.& l.diuus.in prin.j.de vsu & ha.vel.intellige tex. in d.l.vsufru.in obuentionibus quæ sunt in fructu.

ADDITIONES.

a ¶Not.vide.Anc.consi.ccxj.lib.ij.Bal.consi.lxxxv.ij.lib.& cons.ccccxliij.iiij.lib.per Alex.cons.ccxviij.j.lib.& cons.xxviij.ij.lib.& ibi an vigore dictionis.&c.reperte in protocollo alterius notarij possit apponere constitutū in ꝯtractu venditionis.

b ¶Protocollorum. Vide per Barto.consi.cliij.

SVMMARIVM.

1 *Libris & scripturis mercatorum & campsorum potest statuto et consuetudine induci quod detur plena fides.*
2 *Libris recipientium gabellas & collectas publicas datur plena fides.*
3 *Libris massarij communis an detur plena fides.*
4 *Libris nummulariorum iure digestorum dabatur plena fides.*
5 *Libris mercatorum hodierni temporis an sit credendum pro se.*
6 *Scriptura si acceptetur pro parte faciente contra,an sit acceptanda parte faciente pro scribente.*
7 *Libris mercatorū et campsorū an detur plena fides pro tertio et contra tertiū.*
8 *Libris mercatoris nō iurantis exercere fideliter artē suā,an detur plena fides.*
9 *Scripturis mortuæ sine iuramento nō plus credendū q viuæ voci sine iuramēto.*

§.Nūmularios.

Nummularij sicut argentarij ex identitate rōnis coguntur rōnes suas edere oībus petentibus ad quos pertinet pstito iuramento calūnię.h.d. vsque ad l.argentarius.¶ †No.j.ex hoc.tex.arg.fm Bal.& Bar.hic q per statutū vel cōsuetudinē induci potest, q scripturis cāpsorū vel mercatorū detur plena fides quasi tales scripturæ nitantur tunc publica autoritate.& idem no.Bar.in l.comparationes.C.de fi.instru.per c.cū dilectus.& idem voluit Bal.in l.cunctos populos.C. de sum.tri.& sequitur Pet. de Anc.in re.c.canonum statuta.de cōstitu.ver.procedo vlterius qñ statutū &c.& idē no.Io.An.in addi. Spe.in tit.de instru.edi.§.nunc dicendū. in addi. mag. ad fi. Dicit tñ no.Bar.in l.vnica.C.de confes.q si ꝯsuetudo eēt indiscreta,nō valeret. ponebat ipse exēplū, qñ ꝯsuetudo se hēret q crederetur scripturę mercatoris p se,nā talis scriptura nō valeret, qa eēt ,ptia ad falsum cōmittēdū.& sic careret rōne,iō nō valeret, vt xiij.dist.§. erit aūt.q reputat sing.no.d.Abb.in c.bonæ.el ij.ad fi. de postu.prela.licet fm eū ipsemet Bald. in d.l.cūctos populos.videatur sentire ꝯrium.tñ magis ei placet q no.Bal.in d.l.vnica.& rñdet ad d.c.cū dilectus.qa ibi nō dr q stetur scripturę in fauorē scribentis. Si tamē cōsuetudo se haberet q concurrēte consciētia iudicis possit adhiberi plena fides scripturę mercatoris in fauorē scribentis,valeret fm d.Abb.ita dicit esse de mēte Bal.in d.l.vnica.de quo ēt vide aliquid per Io.de Imo in c.ij.de fi.instr.& per Bald.in l.cassius.de sena.Et ad mām vide ēt p Io.An.in d.ti.de instr.edi.§.ꝯpēdiose.ver. sed nūquid.& vide p Fed.in consi.xvij.& p d. Anto.in c.ij.de app.& ibi plenissime p Abb.& vide ēt p eosdē in c.ij.de ,pba. vbi plene tradūt an & qñ per ꝯsuetudinē induci possit q non plena ,pbatio habeatur p plena.†¶ Scdo no.fm Bar.& alios hic per hūc tex. cū gl. q scripturis eorū q eligunt ad recipiēdas gabellas vr collectas detur plena fides,[a] qa autoritate publica eligūtur.† Ex quo inferri pōt an libris massarij cōis detur plena fides [b] in quo no.Bal. in l.imperator.ad fin.ꝯ.de sta.ho.tenuit simplr q non,maxime si sint sine subscriptione notarij.p quo alle.tex.in l.ij. C.de conue.fis.debi.li. x. Sed vr ꝯ ea quæ proximæ dicta sunt,nisi respondeas ad d.l ij.q ibi erat deputatus tabellio ad scribendū. susceptor aūt tributorū erat deputatus tantū ad recipiendum tributa.ideo non statur scripturę susceptoris.ad hoc tñ omnino vide Bald.in d.l.ij.de ꝯue. fis. debi.& Bar.de Sal.in l.exēplo.C.de ,pba.Et ꝯclo sit ista q dictum Bart. hic pcedat nisi deputatus esset vltra dctm officialē notarius q haberet scribere vel subscribere. & ita loquitur d.l.ij.& id q no.Bal.& Sal.in d locis.¶ In glo,mag. ibi quarto &c. hæc ratio vr inepte posita eū faciat ad oppositū,tñ fm Ang.& Ful.pōt saluari, quasi intentio gl.sit dicere q si isto tpe fforum dabatur fides libris argentariorū & nūmulariorū,vt hic,& j.l.,pxi.in prin.& in l.si ventri.§.in bonis & ibi no.j.de priui.credi.& tñ argētarij poterāt esse serui vt in gl.multo magis hodie debet dari fides libris istorū nūmulariorū cū sint liberi hoies.¶ †In ea.ibi.p se &c.innuit ista gl. q isto iure fforū libris nūmulariorū dabatur fides pro se.In hoc ꝯriū tenuit hic Bar. quē cōiter alij sequuntur.de quo vide q dixi in l.j.C.eo. vbi tangit Bal.& Sal.†qd de libris mercatorū hodierni tpis an credatur eis pro se,& sing.per Bal.in d.l.vnica.C. de confes. quē sequitur d.Abb.in d.c.bonę.& p Pet.de Anc.in cle.j.§.j.de vsu.& per Bald. in rub.C.de fi.instr.in ver.sequitur videre de scripturis quorundā sociorū.& in ver.seq.post Io.An.in addi.Spec.in tit.de instr.edi.§. nunc dicendū.†In qbus locis ēt inuenies an & quando scriptura si acceptetur pro parte faciente ꝯ scribentē[c] debeat ēt acceptari p parte faciēte p scribēte.circa q ēt vide sing.Bar.in l.Aurelius.§. idē q̃sijt.j.de libe.leg.& p Bal.in l.rationes.C.de ,pba.& p doc. in c.ij.de fi.instr.¶ †Extra glo. q̃rit hic Bar.an hodie libris campsorū & mercatorū de qbus vr gl.hoc sensisse,detur fides pro tertio, & ꝯ tertiū.& determinat q tā pro tertio q̃ ꝯ tertiū huiusmodi libri faciūt semiplenā ,pbationē,& ita intelligit gl. in l.admonēdi.j.de iureiu.& in l.in bonęfidei.C.de re.cre.dū loquitur de priuata scriptura faciēte semiplenā ,pbationē,& seqtur hic Pau.de Ca dicens,hoc esse oo,qa†dctm hmōi scribēns,sine iuramēto non faceret semiplenā ,pbationē l.iurisiurādi. C. de testi. & fm prædicta scripturæ ipsius creditur saltē ad semiplenā probationē,& rō hmōi pōt esse fm eū,quia facilius cōmittitur falsitas solo verbo quā p scripturā,ne hmōi falsitas ex libris semp ostendi possit,& haec opi.Bar.tenuit hic Nico.de Mate.& sequitur Ia.Bu.quos refert Bar. hic nisi scribēs huiusmodi rationes,esset psona suspecta.arg.contra quę hntur in l. si qs ex argētarijs.§.j.ꝯ.eo.& ad hoc vide Bar.in l.admonendi. versi. circa fm &c.& in l.nuda rō.j.de dona.& ex ibi no.p Bart.dico nō esse bonā dictā rationē Pau.de Ca.dicentis q sine iuramēto non crederetur dicto mercatoris,& tñ creditur eius scripturæ,sine iuramento.nā dicit Bart. in d.l.nuda.q quia mercatores iurant fideliter exercere artē suā,vt ēt hic sensit gl. magna,ideo statur scripturis eorū quo ad semiplenā[d] ,pbōnē.sicut staretur dicto eorum cū iuramēto quo ad semiplenā probationē,alias aūt si non iurassent fideliter exercere,nō staretur scripturis eorū,qa non debet tñ credi voci mortuę alicuius.i.scripturę sine iuramēto quātū viue voci cū iura-

ADDITIONES.

a ¶Plena fides. Dic q Bal.consi.ccclxxv.iiij. lib. hoc relinquit indecisum & quando libris mercatorum detur fides,vide per Lud.Ro.consi.cccvj.Alex.consi.lvui.& vide ꝯ.in l.ij.vbi posui.

b ¶Plena fides. Adde Lud.Ro.consi.lxxvii.

c ¶Scribentem. Vide Lud.Ro.consi supra alleg.ccccxlvi.

d ¶Fran. Cur. Quo ad semiplenam. Adde tu,& vide eundem Alex. in consi.lxii.in prin.i v.vol.& p eūdē Alex.qd i scripturis artificū i cōsi lxij.ver.nec ōs i eo.vol.

iuramento, vt in auc. de insti. cau. & fide. §. si vero aliquid tale. & q a qn non iurauit talis scriptura, fidē non facit, quamuis si scribēs eā falsificaret, nō teneretur pena legis Cor. de fal. vt not. Bar. in l. j. §. q in rōnibus. j. ad l. Corne. de fal. est verū q Io. de Imo. & Ro. in d. l. nuda. & Io. de Imo. in c. ij. de fi. inst. tenebant q et qn iurauit fideliter exercere artem, tn eius scriptura non facit semiplenā probōnem tn cōis sententia est in contrarium, à qua non debemus recedere.

Caij. LEX X.

1 *Liber argentarij & similium facit fidem pro tertio, & contra tertium:*
2 *Notarius an & quando possit extendere abbreuiaturas.*
3 *Mercator & quilibet artifex tenetur edere librum suarum rationum, & quid in magistro scholarium.4.*
5 *Notari⁹ licite pōt petere salariū actione ex locato, tā p ptocollo q̄ p extēsiōe.*
6 *Notarius non pōt petere salarium instrumenti à paupere, vel aliter afflicto.*

Argentarius. Argētarius & oēs qui gerūt offm publicū, cogūtur suas rōnes adere. h. d. vsq; ad §. edi. ¶ †No. j. q scripturæ horū argentariorū & similiū faciunt fidē pro tertio & ꝯ tertiū. de quo vide q̄ dicta fuerunt. s. l. pxi. §. fi. ¶ †Item not. sm Frā. Accur. quē refert Bar. q si tabellio in abbreuiaturis posuit q talis vendidit tali pro tāto ptio talibus psentibus &c. q ibi intelligit id qd i charta debet vel solet apponi, & qncūq; alius tabellio hanc imbreuiaturā iplere posset dicto mō pp verbū, &c. appositū in ipsa ibreuiatura, & h dicit pbari p hunc tex. in verbo absimiles. q tn si bene inspiciat, nihil facere vr. p h et Bal. all. l. gallus. §. j. cū seq. de lib. & post. sed in h Bar. ꝯriū voluit in d. l. gallus. §. idē credēdū. dicēs q talis extensio pendet à volūtate & arbitrio iudicis, vn notarius h poterit aliquo mō h facere. & ita dicit seruari de ꝯsuetudine. Bal. aūt i d. §. idē credēdū, quē ibi sequunt Ang. Raph. & Io. de Imo. dicebat q notarius q fuerit rogatus de ipsa ibreuiatura indistincte nulla iudicis autoritate iteruenięte, poterat ipsam extēdere. sed notan⁹ q cēt subrogatus loco alterius nō posset hāc ibreuiaturā extēdere, q a successor tanq̄ nō informatus nō pōt declarare scām pdecessoris. l. Pomponi⁹ scribit si frumētū. §. fi. & ibi gl. j. de rei ven. l. inter stipulātē. §. sachū. & ibi gl. j. de verb. ob. & h idē voluit Bal. in rub. C. de fid. inst. in versi. iuj. qro &c. q itelligit Io. de Imo. in d. §. idē credēdū. & Ant. de But. in c. cū p. de fid. inst. esse verū, nisi successor extenderet de mādato iudicis & parte citata, q a sm eū tunc bn posset. ¶ Ex hæc opi. vr vera ᵃ q cquid dixerit Spe. in tit. de instru. edi. §. ostenso. ver. quid ergo imbreuiatura. & ibi et Io. An. in addi. q̄ incipit ad mām dictionis &c. ad qd et vide no. per Cy. in l. ꝯctus. in vlti. q. C. de fi. instru. & per Ant. de Bu. & Mod. in d. c. cū p. de fid. inst. ¶ †Item ex h text. ibi, neq; alios vllos. iuncto text. ibi quia offm. dicebat An. q campsores, mercatores, & alij artifices qui sm cōsuetudinē p trafico artis eorū habent cōficere libros rōnū nō tenētur petentib⁹ edere libros eorū. & de hoc dicit h esse casum, & pbatur in cle. j. de vsu. per locū à speciali, q a si est speciale in vsurario, vt ibi, ergo in ꝯrium est ius cōe sm eum subdentem q et cōpelletur ipse mercator sm eum edere suadente ęquitate ᵇ vt q a ipse vtatur illis rōnibus. & ita itelligit ipse i l. j. C eo. & ibi gl. fi. h firmat. aliàs aūt cōpelli non poterit p hunc tex. & hanc opi. tenuit et Bal. in d. l. j. C. e. reprehendens Bar. & quosdā alios ibi tenentes ꝯrium. de quo ibi satis late scripsi & ad ibi dicta me remitto. ¶ †In gl. ij. i ver. absimiles. ibi, vt scholares magistrū &c. vr intentio huius gl. esse q scholares nō pnt petere à magistro librū suum, i quo putà scripsisset aliquid q à scholaribus recepisset, q a nō est de publico ppositus ad tale offm in quo principalis opera cōsistat, vt rationes cōficiat iuxta id qd hic dr in tex. doc. tn de intellectu huius gl. aliquid non dicunt. ¶ †In ea glo. ibi, licet nō nisi data pecunia &c. cōcludit ergo hic gl. q notarij licite accipiunt pecuniam tā pro protocollo, q̄ p extēsione quā faciūt, cū in publicā formam reddunt. q approbat et Bar. hic per text. in l. fi. C. de prin. agen. in rebus. & idem sequit Ang. post Gui. in d. l. edita. C. de eden. & sequitur hic Bar. per tex. in l. in sacris. C. de proxi. sacro. scri. quē ad hoc alle. Gui. de Cu. hic & hoc cōmuniter approbatur licet quidam antiqui ꝯrium velint, quia sm eos tempore harum legū non erat tabelliones, q est falsum per l. moris. §. solet. j. de pœnis. & l. fi. in fi. j. si mens. fal. mo. dix. sm Gui. & Ang. Et an eis competat pro hac pecunia off. iud. vide hic Bart. qui concludit q non. sed eis competit vtilis actio ex locato. arg. l. excepto. C. loca. & hoc etiam firmat Bar. in l. j. §. j. j. de va. & extraor. cog. de qua materia vltra prædicta vide glos. & doct. in c. j. de symo. & gl. in c. statutum. §. notariū. de rescrip. in vj. & ibi bonus tex. in gl. per Spe. i tit. de instr. edi. §. vidēdū. ver. & not. & in tit. de salarijs. §. ij. ver. sed quid erit. & Io. And. in d. tit. de instru. edi. in rub. aliquid per Iac. de Bel. in auct. de tabel. in pe. q. vbi approbat istam glo. & Bal. in l. j. C. mand. & in l. fi. C. eo. & Saly. in l. j. in pe. q. C. eod. ¶ †Limita tamen prædicta nisi petens copiam imbreuiaturę, vel instrumenti à notario sit pauper vel aliter afflictus vt l. tam dementis. & ibi glo. C. de epi. audi.

ADDITIONES.

a ¶Videtur vera. Vide eundem consi. xxviij. j. lib.
b Aequitate. De hoc per Lud. Ro. consi. j.

§. Edi autem. Nō debet edi totus liber, sed tota ratio, quæ pertinet ad petentē. h. d. ¶ Not. partem rōnum tm edi. ad q facit c. cōtingit. de fid. inst. & est casus in c. cum personæ. extra de priui. in vj. q intellige & declara vt hic p Bart. & plenius per eum in rub. j. de no. op. nun. versi. iuxta hoc qro. & in l. ij. §. diem. j. quemadmo. testa. ape. & in l. in ciuiles. s. de legib. & in l. j. C. de tabu. exhib. & in l. omnes populi. ad fi. s. de ius. & iur. & in l. j. §. editiones. s. eo. & ibi plene, & bo. gl. etiam Bal. in d. l. in ciuile. & Ang. in l. j. §. edere. s. eo. & per Imol. in rub. j. so. mat. vbi posuit plures limitationes ad hunc text. per Anto. de But. & alios post eum in c. j. de proba. & in d. c. contingit.

SVMMARIVM.

1 *Notarius non edens instrumenta an & quando teneatur parti ad interesse.*
2 *Sententia qua absoluitur reus, eo quia actor non probauit, dicitur diffinitiua.*
3 *Sententia quæ transiuit in rem iudicatam, an & quando possit retractari p nouas probationes.*
4 *Testis se subtrahens ut non deponat, tenetur ad interesse.*
5 *Testis iuratus si se absentat ne deponat, quomodo puniatur*
6 *Testis non iuratus si falsum dixit punitur pœna falsi ac si iurasset.*
7 *Testis se subtrahens ne deponat, quomodo puniatur.*
8 *Interesse quomodo probetur contra dolosum.*
9 *Iudex facit litem suam etiam negligendo sicut male iudicando.*
10 *Iudex per imperitiam male iudicans quomodo puniatur.*

§. Cū aūt. Argētarius nō edēs dolo malo vl lata culpa tenet actiōe i factū ad id qd interest, i quo venit id qd petēs editionē amisit i lite aliqua pp editionē nō factā, dūtn ꝯ nō edētē pbare possit illud qd i pore iudicio pbare nō potuit. Et diuidit i quatuor ptes. Primo, ponit dem. Scdo, opponit. Tertio, soluit. Quarto pbat p simile. secūda ibi, sed an. tertia ibi, sed nō est ita. quarta ibi, sic. n. ¶ †No. ex secūda pte q licet notari⁹ vl ali⁹ q tenet mihi edere ō edidert, si tn poterā pbare alr p testes vl instra nō tenet mihi notarius ad interesse, quia hoc dānū videor ꝯsequi ex mea negligētia. & idē erit si pbaui p testes vel instra, & tūc iudex ꝯ me iniuste sniam tulit, vt h. & sm Pau. de Ca. vr prima facie dictū ꝯriū, q a culpa mea vel delictū iudicis non deberet excusare psumptū dolū notarij non edētis, q a regulr dolus pponderat culpę. l. itē si obstetrix. in prin. & §. fi. j. ad l. Aquil. & iō relinquit cogitādū super rōne h⁹ lrę. Potes dicere q rō sint q a remediū introductū ex h edicto est subsidiarū vt dixit gl. i l. j. §. p hāc. in ver. vēdicare posse. in fi. de rei vēd. Et ppea si iudex iniuste ꝯ me iudicauit & ego habeo regressum ꝯ iudicē, satis est mihi ꝯsultū ac et q a vbi poterā alr pbare q̄ p librū rōnū, vr superuacuo peti editio. iō argētarius non debet teneri ad interesse. l. si quis. §. exigere. eo. titu. ¶ †Secūdo no. q snia qua absoluit reus, eo q a actor nō pbauit, dr eē diffinitiua, ᵃ vt patet h, q a vlterius actor nō audit si velit agere & pbare suā intētionē ꝯ reū absolutū, nā si actor iterū audiret, nō ageret ꝯ argētariū ad id qd sniam pdidit, q a nō diceret pdidisse si iterū posset agere, & argētarius nūc referret librū rōnū. & q dicat diffinitiua firmat gl. in auc. q semel i ver. locū. C. quo & qn iu. q lita plurib⁹ modis, vt dixi post Bal. in l. pperādū. §. & si q d. C. de iudi. & de h et dixi in l. q accusare. C. eo. ¶ †Itē no. q licet pbationes post latā sniam superueniant, tn pp h nō pōt snia q̄ in rē iudicatā trāsiuit retractari. q est verū qn est mihi succursum ꝯ aliū vt h, q a dabat h mihi regressus ꝯ argētariū. sed si nō esset mihi succursum ꝯ aliū tūc posset p restōnē in inte. retractari snia ex clausula gnali, si qua mihi iusta cā. vt late Cy. & Bal. i l. j. C. de ꝯdi. i de. p Ang. & Imol. i l. iperatores. j. de re iu. cū ꝯcor. & addi. quas ibi dedi. istud et cogit ex no. p Bar. h. ¶ †Itē p istū tex. dicit Ang. q si testes se subtraxerīt, vt nō deponāt veritatē, tenebunt ad interesse, ᵇ vt hic.

ADDITIONES.

a ¶Diffinitiua. Adde Paul. de Castr. & Francis. de Aret. consi. lxxxvj. & quando talis sententia possit ferri absq; citatione vide Lud. Ro. singularib. suis.

b ¶Ad interesse. Facit q no. Can. in c. peruenit. de test. co. & an testis celans veritatē dicendo se nihil scire de eo facto ad qd erat pręsens, debeat tanquam de falso puniri, vide Cepo. consi. lxj. in iii. col. vbi tenet q sic, post iuramentum. alleg. Ang. in auc. de test. ita tenere per illum tex. qui hic non allegatur. & idē q testis celas veritatem fit falsarius, voluit Lud. Ro. singu. suis fol. x.

¶Fran. Cur. Adde q si vnus testis ex pluribus examinatis dicit alium fuisse psentem actui super quo deponit & ille alius quē dicit fuisse psntem, negat se fuisse psentem pp h nullus ipsorum testium dr falsum deposuisse, quis nō probēt et semiplene, sed reducunt ad cōcordiā, q a dem vnius refert ad psntiā corporalē, & dem alterius refertur ad psntiam mentalē, & intellectualem, vt no. voluit Bald. quem cęteri moder. sequuntur in l. testiū facultatibus. C. de testa. qd dicit esse not. An.

hic,† & si iurauerint dicere veritatē,& postea se absentēt,ne restificent,punient̄ de falso s̄m eū sub dubio forte, qa ēt falsum committit occultādo veritatē.l.p̄sbyteri.C.de epi.& cle.& idē dixit Bald.h̄ in lect.anti. volens q̄ si testis non erat iuratus q̄uis se subtrahat,nō possit puniri de falso,sed solum mulctari.adde tex. expressum in c.j.d̄ cri.fal. vbi pariter punitur testis tacēs verū & deponens falsum.& idē in simili probat̄ in l.p̄scriptione.& ibi illum tex.ponderat Ia.Bu.& Bar in l.fi.C.si q̄tus. Itē adde q̄ Bal.in c.j.in prin.si de inuestitura inter do.& vasalls ona.ponderat ibi esse tex.q̄ volens celare veritatē,nō debet puniri de falso. qa si deberet puniri de falso nō crederetur ei.cuius q̄rium vult ille tex.s̄m Bal.ibi,quia itelligit h̄ qn̄ nō erat iuratus sua tn̄ iductio quā facit d̄ illo tex. nō concludit.& istud idem voluit Bal.in l.data opera.C.qui accu.vbi ad h̄ alle.gl.xxij.q.j. ne quis arbitretur.& illud idem dicit Bald.in d.l.presbyteri.& in istis duobus locis subdit Bal. q̄ q̄uis fuerit iuratus, & nō teneatur de falso, tn̄ ratione doli punietur pœna criminis stellionatus.l.iij.circa prin.j.de cri.stel. & idem tenet Pet.de Anc.in c.j.de cri.fal. Sed certe nō v̄r esse vera d̄ria an testis iurauerit vel non.q̄tum ad h̄,vt teneatur de falso,qa † testis non iuratus tacitatione falsi dicti tenetur de falso sicut si iuratus esset, vt per plura p̄bat Bar.i l.si quis legatū.j.de fal.& est magis cōis opi. quā late cōprobat Io.An.in regula , non est sine culpa.in mercu. Erit ergo tm̄ d̄ria, an testis assumpserit offi̅m testificandi an nō,† nā secūdo casu se subtrahens ne deponat veritatē, nō tenet̄ de falso, qa nōdum v̄r esse testis,vt p gl.in d.c.ne quis arbitret̄.nisi pecuniā accepisset,vt se subtraheret.l.j.sed si q̄s. & ibi no.Bar.j.ad l.Cor.de fal. & ad p̄dicta vide.d.Ant.in c.super literis in prin.de rescri.vbi sing. dicit q̄ si testis iurauerit dicere plenam , & meram veritatem, tūc punitur de falso si tacet veritatem , vt est dc̄m. secus si iurasset tm̄ ad interrogata r̄ndere per tex.quē dicit esse valde no.in c.cū dilectis el.j.d̄ accu.Sed Imo. in d.c.super literis.dicit q̄ tex.in d.c.cum dilecti loquitur in inquisito r̄ndente. nos aūt loquimur in teste q. debet dicere veritatē pro vtraq; parte vt in auc.sed iudex.cum ibi no.C.d̄ epi.& cle.Vn̄ s̄m eum v̄r q̄ si dolose taceat indistincte,incurrat pœnā falsi.per d.c.j.pro h̄ facit, qa vt dixi.s̄.forma iuramēti nō est illa q̄ facit incidere in falsum.magis q̄ si nō iurasset. Et de mā ēt vide Bal.in l.nullum.per illū tex.C.d̄ test.¶ † Vltimo ex isto tex.no.q̄ interesse q̄ dolosum non probat̄ per iur̄m sed p alias p̄bationes.in q̄rium facit.l.semper.§.in interdicto.j.q̄ vi aut clā.& l.si qn̄.C.vn̄ vi.cū si.Cy.& quidam antiqui quos sequitur Bal.h̄ r̄ndent,q̄ q̄ cōmittentem dolum.s.in faciendo probatur interesse p iur̄m,vt in iurib' proxime alle.secus si sit dolus in omittendo, puta in non edendo,vt h̄.& idē dicit Pet.d̄ Anch.h̄,q̄ est valde no. p lim.dictorū iurium, sed in q̄nū facit s̄m Ang.tex.in l.qui restituere.j.de rei ven.vbi ēt q̄ dolosum in omittēdo fit p̄batio per iur̄m. & p̄pterea dicit Ang.& Pau.de Cast.h̄, q̄ aut originaliter quis tenebatur iure actionis, & tunc habet locū probatio per iur̄m, vt in ll.q̄rijs.secus si originaliter officio iudicis tm̄ tenebat̄, vt h̄ in argētario qui officio iud.tenet̄ edere,iuxta not.in l.si quis.§.ex h̄.s̄.e.& istud h̄ sentit ēt Bal.in lec.anti.& licet ipsi nō dicāt, ista fuerūt verba Bal.in l.si prius.in ij.q.j.de ope.no.nun.& ibi vide Imo.Bald.ēt in l.fi.C.eo.simpl̄r dicit q̄ p̄p culpā tenetur argentarius & rabellio ad interesse parti.ideo q̄ eum est necessaria alia probatio q̄ p iur̄m.alle.istum tex.quem dicit esse singularem. magis placēt verba Ang.¶ † In gl.in ver. de iudice. facit ista gl.q̄.iudex faciat litem suam ēt negligendo, & q̄ teneat̄ in q̄tum bono viro visum fuerit sicut tenetur iudex qui male iudicauit s̄m q̄ declarat̄ insti.de obliga.q̄ ex quasi delic.in prin.cū gl.in verbo v̄r.De quo dic.vt p Bart. in l.fi.j.de va.& extraor.co.in l.non quicquid.post gl.j.de iudi.& in l.j.C.q̄uo & qn̄ iudex.& in l.iiij.§.i eum.& ibi late p Ang.& Imo.j. de dam.infect.& p Bal.& Ang.in l.mancipia.C.de ser.fugi.& per Ange.in auc.senicas nō solū &c.& p doc.in l.fi.qn̄ per illū tex.C. de test.Et satis probabilis conclusio v̄r q̄ si iudex fuit in dolo,tūc nō solū iudex negligens facere iustitiam teneat̄ ad totalē estimationem interesse.d.l.si qn̄. & p alias rationes quas vide p Bart. in d.l.fin. Sed ēt ille qui male iudicauit & sic deliquit faciendo.l.fin. C.de ped.iudi. † Si vero per imperitiam [a] male iudicauit,& tunc teneat̄ q̄tum bono viro visum erit, qui habet cōdēnare ad totum interesse vel in minus s̄m qualitatē culpę.insti.de ob.quę ex quasi delic.in prin.cū gl. Et eadē ratione puto idē esse qn̄ iudex neglexerit per imperitiam.pro quo facit, qa maior est culpa in faciendo,q̄ in negligendo.l.si seruū.circa prin.j.de verb.obl.& no.in l.si mora.j.so.ma.Et de hoc ēt vide aliquid p Bar.& alios h̄. ¶ Ex glo. vide q̄ per istū tex. decidit no.Bal.in l.ci q̄ pauperibus.in xij.q.C. de epi.& cle.& quæ not.Sal.in l.j.in penul.q.C.eo.

ADDITIO.

a ¶ Imperitiam. Adde Lud.Ro.sing. suis Bart.q.sua inci.iudex per imperitiam.

Modestini. LEX XI.

Exempla. Subscriptio edentis non est de substātia.h.d.Et intellige verū qn̄ fit a dueria no editio iurium p̄ductorū, vt sic possit deliberare an velit cedere vel q̄tendere. secus in editione quā facere debet notarius vel aduersarius.ad hoc vt ex instrumētis & ex rationibus ed̄ius possit probare ille cui fit editio,vt hic per Bar.& d̄ his quæ no.h̄ Bar. fecit mentionem.l.j.§.editiones.s̄.e.quib' adde Bar.in l.ij.C.eo. duas leges sequen. per te videas super quibus fere nihil scribunt doc.& pro intellectu glo.s.in fi.vide Bar.in l.prætor.§.j.in fi.s̄.eo. & hic. cum quo concordant cæteri.melius tamē loqui videtur in d.l.prætor.

De pactis. Rub.
Vlpiani. LEX I.

1 *Pactio quid sit . & quid sit pactum,& pax.*
2 *Pacem intelligitur facere qui facit pactum de iniurijs sibi illatis .*
3 *Concordia quid sit,& an differat à pace.*
4 *Pax & concordia quomodo probetur facta esse .*
5 *Iniuriarum actio an sit remissa per remissionem factā in foro pœnitentiali .*
6 *Verbum promitto scriptum in instrumento quid importet.*
7 *Stipulatio alteri facta , an & quando valeat .*
8 *Stipulans factum alienum an acquirat illi vel sibi.*
9 *Stipulans alteri q̄uis mea non intersit, tn̄ mihi acquiritur obligatio naturalis .*
10 *Stipulatio alteri facta an producat actionem de iure canonico .*
11 *Solui potest illi cui stipulor dari,uel solui.licet sit absens stipulatio .*
12 *Promittens mihi soluere,aut Titio,potest soluere Titio etiam me inuito.*
13 *Transactio an sit contractus innominatus.*
14 *Chirographum an & qn̄ probet , & an contra ipsum possit opponi exceptio .*
15 *Pactum est duorum pluriumve in idem placitum consensus .*
16 *Stipulatio proprie & stricte non est contractus .*
17 *Stipulatio est contractus nominatus large loquendo .*
18 *Pactum quid differat à pollicitatione.*

Huius edicti. Primo, ponitur edicti cōmēdatio. Secundo, ponitur intellectualis deriuatio pacti. Tertio, pacti diffinitio. Quarto, differentia inter pactum & q̄uentionem, tanq̄ inter genus & spēm,qa conuentio est genus cōprehendēs sub se pactum , & omne aliud per q̄ plures in vnum cōueniunt.Quinto,ex dicta d̄ria infert ad vnum. Sexto,incipit ponere vnā diuisionem cōuentionū,quia q̄dā sunt nominate,quædā innominate.secunda ibi,pactum aūt.tertia ibi, & est pactum. quarta ibi,conuentionis.quinta ibi,adeo.sexta ibi, sed cōuentionum.& h̄ sit loco summarij.¶ In gl.j.in fi.dic melius. probatur in l.his.§.imperator.in versi.ex pacto nāliter.& in l.stichū. §.naturalis.j.de solu.¶ † In gl.in ver.pactum.q̄uis tex.hic videatur velle q̄ pactio se habeat p prius, & pactū descendat à pactione, & sic pactum fit p posterius , & pax vltimo descendat ab ipso pacto.tn̄ gl.dicit q̄ s̄m deriuationē grāmaticalē,quā ponit Isido.debet dici totū e q̄.& finaliter gl.v̄r sentire q̄ pactio significet actum id est pactū,prout est in fieri. pactū vero significet effectum . p̄ut est in facto esse, vt patet h̄ in diffinitione pacti.& quia actus paciscendi p̄cedit effectū,ponitur h̄ pactio per prius,& pactū tanquā effectus ponit̄ per posterius. pax vero h̄ accipitur pro pacto sp̄ali q̄ fit super discordia & inimicitia. & ideo prius ponit̄ pactū tanq̄ genus & postea subijcitur pax [a] tanq̄ species.& dicit Paul.de Ca. q̄ ita declarat istū tex.cum gl.Io.de Ligna.in prin.sui tractatus de pace. ¶ In ea. ibi designationē.i.intellectualē & iuridicā designationem,nō aūt deriuationē grāmaticalē s̄m quā illud deriuat̄ ab alio q̄ plures cōtinet syllabas & literas. ¶ † In ea.ibi,nam in pacto pacis &c.no.ex gl.s̄m Bal.h̄ in lec.anti.& ēt Ang.q̄ qui facit pactū de iniuria sibi illata,intelligitur facere pacē.& ideo si i instrumēto dicatur q̄ Titio Seius fecit pactū de iniurijs sibi illatis.perinde est ac si diceretur fecisse pacē & cōcordiam,q̄ est no. Et quid sit p̄prie pax, dic q̄ est pactū quo fit finis discordiæ , seu guerrę introductę.ita in effectu diffinit Bart.in p̄si.suo inci.ad declarationē.q. p̄dictę.vbi ad h̄ alle.istum tex.& in l.in bello.in prin.j.de cap.& l. vnica.in prin.C.de cad.tol.ēt id q̄ h̄r in toto tit.de pac.iu.fir.& idē no.in c.j.de treu.& pa.de quo ēt aliquid vide in c.nouit.de iudi.& ibi etiā habet q̄ pax in genere sumpta d̄r vinculum charitatis , & de h̄ per Ang.in l.ij.C.de lib.& eo.lib.† Quid aūt sit concordia & an differat à pace.Ang.h̄ dicit q̄ q̄cordia est species,& pax est genus

ADDITIO.

a ¶ Pax. Quid sit pax,& quotuplex, per Bal.cons.lviij.j.lib. per Lud.Ro.consi.vlti.& an pax sit stricti iuris allegato consi.Bald.& an per cohabitationem simul videatur remissa iniuria & facta pax per eundem. consi. ccccvj.ij.lib.

¶ Vide per d.meum.d.An.Corsetum in suo tract. de potestate regia,fiu : pr: sta ria regum in xvj.q.ō & Bald.in c.j.§.in,post prin.

nus:vñ q hēt pacē,hēt ɔcordiā,vt in hac gl.ſed nō eſt, quia pax ꝑpetua eſt,ſed ɔcordia pōt eē tēporalis.all.no.ī l.ɔuētionū. in fi.j.e. vñ ſi ſtatutū exigat hēri pacē,nō ſufficit hēe inſtr̄m ɔcordiæ.Bal.ħ dicit,ꝙ ſm cōem vſum ɔcordia appellaṫ q̄dā remiſſio iniuriæ, vel rixæ.pax vero eſt plena ſatiſdatio diſcordiarū. Ful.ħ dicit,ꝙ ɔcordia ſit genus,& pax ſit ſpēs,& iſtud vṙ verius. nā cōcordia cōtinet oēm ɔiunctionē aīarū.ita inquit Bal.in cōſi.ſciſmatis. qđ ponit in rub.C.ſi quis aliquē teſta.ꝓhi.alle.l.reꝑhendēda.C.de inſt. & ſub. & no.ꝑ Arch.ī c.indēnitanb.de ele.ī vj.Bal.ēt ī l.đ fideicōmiſſo.C. de trāſac.dicit ꝙ ꝑ illū tex.diffiniṫ ɔcordia.i.ꝙ eſt ſedatio aīorū.de quo ēt ꝑ Bal.ī l.filia in orbitate.per illū tex.C.de inoſ.teſt.& ꝑ Archi.in loco all.ꝑ Bal.ī d.l.de fideicō.& de ꝑdicta dña vide ēt not.ꝑ
a Spe.ī tit.de treu.& pa.§.j.ī ver.ij.cū ſeq.& quis actus dicaṫ ɔcors,[a] vide ꝑ Arch.lxxvj.di.dilectionis. & dicā fortaſſe ī l.iuriſgētiū.§.hodie.j.e.
4 ¶ †In ea.ibi,à ꝑcuſſione palmarū.not.ſm Bal.in lec.anti.& Ang.ħ,ꝙ ꝑ tactū palmarū,ſeu qñ duo capiūt ſe ꝑ manus,ꝓbatur facta eē pacē,& ɔcordiā.& idē dicūt ipſi,ſi ꝓbaṫ,ꝙ biberint,vel comederint ſimul,quia vṙ ceſſare īdignatio.allegāt no.inſti.de iniur. §.fi.adde ꝙ ꝓbaṫ ēt remiſſio iniuriæ per ſalutationē.ita not.inquit Bal.in l.filio.in prin.j.de lib.& poſth.alle.tex.xxiij.q.j.c.oīs q.Et đ alijs modis & actib⁹,ꝑ quos ꝓbeṫ remiſſio iniuriæ,vide tex.not.in l.ſed ſi vnius.§.ſi cū ante.j.de iniur.& ꝑ Bar.in l.nō ſolū.§.j.j.e.tit.ꝑ Bal.ī c.j.§.iniuria.de pa.iur.fir.& ī l.in ipſius.ꝑ illū tex.C.fa.erc.per
5 Bar.in l.ſi tibi decē.§.q̄dē.j.eo.†vbi tāgit an ꝑ actū ɔfeſſionis peccatorū factæ ſacerdoti, & an ꝑ remiſſionē factā ī foro pœnitētiali inducaṫ remiſſio actionis iniuriarū.de quo ēt ꝑ Io.An.ī addi.Spe. in tit.de inſt.edi.§.nūc vero aliqua.ꝑ d.Ant.& Imol.in c.de his. de
6 accu.ꝑ Bal.ī l.ij.j.ad Syll.& ī l.ij.C.de li.& eo.li.¶ †In gl. ī ver.duorū.ibi,ſi tñ in charta inueniṫ ꝓmiſſio etc. dic ꝙ eſt differētia an in inſtr̄o dicaṫ ꝙ Titius ꝓmiſit etc.an vero eẋ inſtr̄m ꝓbeṫ ꝑ teſtes ꝙ Titius dixit,ꝓmitto &c.quia primo caſu ītelligiṫ ꝑ ſtipl̄onē.ſecūdo vero nō.vt leg.& no.in l.j.C.de vſu.& in §.ſi ſcriptū.ħ all.in glo.
7 plene ꝑ Doct.in l.ſciēdū.j.de ver.obl.¶ †In glo.in ver.idē.ibi.item quidē eē etc.dic ꝙ ſi verba obligatiua, & executiua ɔferunṫ ī ter-
b tiū.vt ſi dico,ꝓmittis Titio,ꝙ dabis[b] ei.& tūc nō valet ꝓmiſſio,ēt ſi mea intereſſet dari Titio.vt dixit gl.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulā.in ver.fieri.j.de verbo.obli.quia deficit forma ſtipl̄onis,q̄ eſt ꝙ ſtipl̄o, & ɔuētio ſumāt initiū ī ꝑſonis ɔhētiū.l.q̄cūq; genus.j. de ac.& ob.licet gl.videaṫ ibi tenere ɔ̄riū eius, qđ dixit gl.ī ver.fie-
8 ri.†ſed ſi verba obligatiua fuerūt collata ī ꝑſonā paciſcētis,& executiua fuerūt collata ī ꝑſona tertij,tūc valet pactū, ſi intereſt paciſcētis,vt ꝓmittis mihi,ꝙ dabis Titio.ꝑ d.l.ſtipl̄o iſta.§.alteri.& d.§. ſi q̄s inſulā.ſi aūt nō itereſt paciſcētis,tūc q̄uis illa ɔuētio dicaṫ eē pactū.vt ɔcludit gl.ħ ī fi.tñ ñ hēt efficaciā.vt d.§.alteri.& l.quo tutela ħ alle.in gl.tñ eſt dubiū an aſſumat efficaciam,ſi ex poſt facto superueniat intereſſe paciſcentis, vt putà ſi ego paciſcēs ſuccedā illi tertio, cui tertio,& cuius hæredibus pactus ſum dare. Guil.de Cu.Bar.Bal.Ang.Pet.de Anch.& Pau.de Ca hic tenēt ꝙ ſic. & idē tenet Cy.& Saly.in l.pacto ſucceſſorū.C.eo.& Bar.Imol.& Ro.in d.§.alteri.& Bal.ī l.j.in vlt.col.C.ꝑ quas perſo. & in l.certi ɔdictiō. §.qm̄.j.ſi cer.pe.maxime ꝑ l.ſi remunerandi.§.ſi tibi cū gl.j.mād. & ar.l.quāuis.§.ſi mulieri.in fi.j.ad Velle.& ar. l.ſtipl̄o iſta.§.q̄ſitū.j. de ver.ob.Sed ɔ̄riū tenet ħ Ful.ꝑ §.ſi quis alij.in ver.nihil agit.inſt. de inut.ſtip.& ꝑ l.ſi tibi.§.pactus. j.eo. & quia ſi ſtipulatio recte ab initio ɔcepta eſt,& poſtea deſinat intereſſe, euaneſcit ſtipulatio.l. ſi ſub vna.§.fi.j.de ver.ob.& l.ꝑ parte.j.de ſer. q̄to magis debet ab initio eē nulla,ſi tūc nullū intereſſe ſubſiſtebat.idē tenuit d.Florē. in c.accedēs.de ꝓbē.ꝑ text.in l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.§.poſſum.de ver.ob.idē tenet Raph.Cu.& Ful.in d.§.alteri.ꝑ d.§. ſi pactus.& ꝑ l.ſi rē meā.cū gl.ma.ad fi.& l.nemo rē ſuā.j.đ ver.ob.vbi ſi quis ſtipulaṫ rē ſuā,nō valet ſtipl̄o,ēt ſi ex poſt facto deſinat eſſe ſua,& ſic ſuperueniat intereſſe.Et r̄ndet Ful.ħ ad iura ħ ꝑ Bar. & primo ad d.§.ſi mulieri. ꝙ ibi ipſo iure ſtipl̄o facta cū muliere tenebat, ſed ex bñficio Velleiani ɔpetebat mulieri exceptio, & ex superueniētī cā potuit actio ibi efficax fieri, quia actio eliſa ꝑ exceptionē pōt ꝑ replicationē adiuuari.l.ſi vnus.§.pactus.j.e.& r̄ndet ad c.§.ſi tibi.& dicit ꝙ debet intelligi ſm alias expoſitiones gl. excepta prima,vel ſecūda expōne.Vel ſm d.Flo.ī d.c.accedēs.pōt r̄nderi,ꝙ aliud eſt ī mādato,vt ibi,& aliud eſt in pacto,vel ſtipl̄one,q̄ fuerit inuēta,vt quis paciſceret,vel ſtipulareṫ id, qđ ſua intereſſet.vt d.§ alteri. & l. quo tutela. Sed q̄uis paſſus ſit dubitabilis,tñ non vṙ tutū recedere ab opi.cōi,ꝑ qua vṙ eē tex.cū gl.ij. in l.quoties.la j.j.de ſer.& ad hoc illum tex.ponderat Ray.& Bal.ibi,idem ꝓbaṫ in l.æſtimo.in prin.ver.itē viam.ſm Imol.ibi...de verb.obl.& in l.ſi procuratorē.§.mādati.j.mād. & idē tenet gl.fi. in l.liber.§.fi. quā ibi ad ħ pōderat Imol.j.de.ver.obl.Nō ob.tex. ī d.§.ſi quis alij. quia ille tex.intelligiṫ quo ad acquirēdū alteri,q̄ ſtipulāti, quia illi alteri nihil q̄riṫ,ſed quo ad ipſum ſtipulantem bñ valet,ſi intereſt

9 vṙ intereſſe ſuperueniat ꝑ ꝑdicta.Et corroboraṫ iſta r̄nſio ſic.†nā ſm cōem opi.qñ ſtipulor alteri,q̄uis mea nō interſit,tñ mihi acq̄riṫ oblō naturalis.vt no.gl.& Doct.ī d.§.alteri.īd ver.nihil intereſt. & ibi plene dixi.ergo tex.in d.§.ſi quis alij.in ver.nihil agit, nō pōt ītelligi niſi quo ad acquiſitionē faciēdā tertio. Præterea ēt ille tex. pōt ītelligi qñ quis ſtipulatus ē alteri cōcipiēdo verba obligatiua, & executiua ī alterū.quo caſu ſtipulatio eſt penitus nulla, ēt ſi intereſſet ſtipulātis.vt no.gl.ī d.§.ſi quis īſulā.& gl.ī l.iij. ī ver.interſit. C.de inut.ſtip.Nō ob.ēt tex.io d.§.ſi pactus.quia ibi pactus fuit q̄s ne à ſe peteret,nec ēt à Titio. & ſic nō fuit pactus Titio vt hęredi, ſed vt eẋneo,vñ nō tenuit pactū quo ad Titiū. nec refert ꝙ poſtea Titius ſucceſſerit paciſcēti,quia pactus nō fuit Titio vt hęredi,ſed q̄q̄ Titius effectus fuerit hæres paciſcentis.tñ ſi creditor petat ab eo,ñ petit tanq̄ ab hęrede, ſed tanq̄ à Titio, q ēt viuēte paciſcēte erat obligatus.& ſic nō potes dicere ꝙ ibi ſuperuenerit itereſſe paciſcētis.Nō ob.d.l.ſi ſub vna.& d.l. ꝑ parte. quia ibi nō ſuperuenit intereſſe.Pręterea ibi īputari debet ſtipulāti, q anteq̄ ſeruitutem ꝓmiſſam ɔſtitui faceret fundū,cui ɔſtituēda erat ſeruitus, alienauit,iō ei nō ſubuenit.Nō ob.d.§.poſſum.quia non ꝓbat,vt ēt dicit Imol.ī d.c.accedēs.quinimo gl.fi. ī d.§.poſſum. ſentiṫ ꝙ ſufficiat ꝙ intereſſe ſuperueniat.Nō ob.d.l ſi rē.cū ibi no.q̄a ibi r̄ndet Imol. I d.l.exiſtimo.& ī d.§.alteri. ꝙ īterdū deficit intereſſe ex eo, ꝙ quis hēat penes ſe id qđ ſtipulaṫ,& tūc ſtipl̄o penitus ē nulla,vt ibi,hēt .n.penes ſe quod eẋ q̄rit,iō lex ſibi nō ſubuenit.interdū deficit in-
10 tereſſe ex alio capite,& tūc ꝓcedit ɔcluſio Baṙ.& aliorū ħ. †Vtrū aūt đ iure canonico ex pacto,vel ſtipl̄one alteri facta poſſit agi.vide q̄ dixi in d.§.alteri.iūctis no.ī c.j.eẋ e.& aliquid ꝑ Ange.hic,q̄
11 tenuit ꝙ ſic,per no.in d.c.j.¶ †In ea.ibi,ſi mihi tenebaṫ. dic ꝙ gl.in hoc male dicit,quia ſi paciſcor ꝙ tu des Titio decē, quāuis Titius nō dicaṫ adiectus,tñ dṙ ɔſtitutus ꝓcurator meus ad recipienda x. & ſibi ſolui pōt,niſi ante ſolutionē ꝓhibeā te ne ſoluas ei. vt ē tex. in l.ſi cū Cornelius.j.de ſolu.& not.Bar.hic in d.§.alteri.ſecus ſi an pactū nō erāt mihi debita illa x.q̄a pactū nō hēt efficaciā,niſi mea interſit.& per hoc patet nō obſtare tex.in §.q ſibi. in fi. allegato in gl.quia ibi nō erat debitū ſtipulatori ante ſtipulationē,& iō cū ibi tñ filio fuerat ſtipulatus,vṙ filius adiectus ad obligationē, q̄ acq̄-
12 riṫ patri,iō patri erat ſoluendū. †Vbi aūt pactus ſum dari hoc mō, ꝓmittis mihi, aut Titio x.dare. Titius vṙ adiectus ad ſolutionē, & ꝓmiſſor pōt ſoluere Titio ēt me īuito.l.aliud. j.de ſolu.¶ In ea.ibi, q̄ ſunt pacti nudi etc.vult dicere glo.ꝙ quāuis ex pacto nudo non poſſit agi.l.iuriſgētiū.§.igiṫ j.eo. tñ pōt ſolui ei q vtiliter pactus eſt
13 ꝑ ꝑ naturalē obligationē,q̄ ex pacto oriṫ.¶ †In gl.in ver.trāſigēdi. colligit Bar.ex gl. iuncto tex.ꝙ trāſactio eſt ɔ̄ctus innoīatus, inducendo vt hic per eū.de quo dic vt dixi poſt Bar. ī l.ſiue apud. C.de
14 trāſact.¶ †In gl.in ver.ɔſenſimus.ibi,vt in chirographo etc.intellige gl.poſt lapſū bienii,nā ante ſola ciuilis obligatio ſine robore nālī eſt orta.vt not.gl.in l.j.& ibi plene per Doct.j.de ɔdi.indeb. & in l. cū quis.C.de iu.& fa.igno.& bona gl.& inſti.de litera.obl.in verb. obligeṫ.vbi gl.tenuit idē quod hic.De quo ēt vide per Bal.in l.j. & in l.quaſi.C.de nō nu.pecu.& in l.ſub ſpē.C.đ poſtu.& ibi ſubdit ꝙ imo vṙ ꝙ poſt bienniū ēt ſit orta naturalis.vt ꝓbat text.optimus ī d.l.ſub ſpē.in ver.ɔſenſum.de quo latius per eū in d.l. cū quis. qđ latius ħ nō examino.tū quia per alios ħ nō tractaṫ,tū ēt quia non eſt magna vis,an ſit orta ciuilis,& nālis, an vero ciuilis, quæ robur ēt hēat naturalis. Vtrū aūt ɔdēnatus ex ſnia obligeṫ ciuiliter tñ, an vero ēt nāliter.glo. hic tangit,& eſt paſſus diffuſus, & difficilis, & nō tractaṫ hic, ſed plene ī l.Iulianus verū debitorē.j.de ɔdi.ind. ¶ In ea.ibi,ſed prima verior eſt etc.ꝑ qua opi.Guil.de Cu.Bald.& Fulg.hic alle.tex.in l.ſi fideiuſſor.in ver.naturale.j.de ɔdi.ind. Sed certe iſte tex.nō facit ad hoc, quia ibi nō loquiṫ de nāli obligatione fideiuſſoris,q obligaṫ ſolū verbis.i ſtipl̄one.l.blāditus. C. de fideiuſ. Sed loquiṫ de naturali obligatione rei principalis, q poterat eſſe obligatus ex alio ɔ̄ctu,q̄ ſtipulatione. & iō ɔ̄ opi.gl.poteſt alle.text.io l.indebitā.in ver.indebitā iuregētiū. j.de cōdi.inde.vbi ꝑſupponit pecuniā à fideiuſſore ꝓmiſſam eſſe indebitā iuregentiū,& ſic eſſe indebitā reſpectu obligationis naturalis, q̄ eſt de iuregentiū.l.cū amplius.in fi.j.de reg.iur. Sed non diſcedas ab opin. gl.q̄ eſt cōis, per rōnē ħ alle.in gl.ſ.quia in ſtipulatione interuenit cōſenſus,ex quo oriṫ naturalis.Et ꝑ iſta opi.alle.tex.in l.j.in §.ſi q̄s ita.j.de ver.obl.à ɔ̄rio ſenſu. & idē tenuit gl. ī l. ſi poſt diuiſionē.C. de iur.& fac.igno.& in §.de cōſtituta.alleg.in gl. & r̄nde ad l.indebitā.prout r̄ndet Pau.de Caſt.ꝙ exponiṫ ibi, indebitā iuregentiū, id eſt per exceptionē doli; q̄.eſt inducta ex ęquitate iuriſgentium.
15 l.qui ęquitate.j.de doli exce.¶ †Extra gl.in quātū ħ dṙ,ꝙ pactū eſt duorum,

ADDITIONES.

a ¶Concors. Vide Lud. Ro.conſi.dxij.
b ¶Quòd dabis. De hoc per Bald.conſi.lxxij.per Alex.conſi.lxxxvij.

duorum, pluriumve in idē placitū, & cōsensus. limita vt ꝑ Bart. in l. si creditores. in fi. C. eo. vbi dicit istud verū esse in pacto expsso, sed pactū tacitū pōt intelligi esse scīn ēt cū his q absentes erāt, & simul ꝯsenserūt. ita ꝓbaꝛ in d. l. si creditores. & id l. ij. e. tit. circa qđ adde quæ ibi dixi. Itē in q̃tum tñ dr ꝙ stipulatio ē ꝯctus, intellige largo sumpto vocabulo, sed ꝓprie & stricte non est contractus, quia nō est actus vltro citroque obligatorius. ergo &c. l. Labeo. la ij. de verbo. sig. ita no. Imol. & Ro. in l. stipulationū aliq. in prin. j. de verb. ob. cū cōcor. & additionib⁹ quas ibi dedi & tetigi in l. cū donationis. ꝑ illū tex. C. q me. cā. ¶ † Itē habes ꝙ hec stipulatio est ꝯctus nominatus, & ꝓpea Bart. sing. in l. ij. C. đ cōd. ob cām, voluit ꝙ ibi in ꝯctu innominato apposita est stipulatio, put hodie lere ī oībus instrumentis apponitur. erit tūc recurrēdū ad nām & naturam ꝯctuū nominatorū, nō aūt innominatorū. facit l. ex placito. C. de re. permu. & istud ēr sequiꝛ Paul. de Ca. hic, & in rub. j. de ver. ob. & ꝑ Inno. in l. stipulationes nō diuidunt. in ver. circa prin. & c. j. de ver. obl. vbi de hoc aliqualiter dubitat ꝑ id ꝙ hr in l. si stipulatus. in prin. j. de vsu. & ꝑ id qđ singulr no. Bar. in d. l. cū mota. C. de trāsac. & hic ēr vř tenere Lu. Ro. in l. sæcūdū. de verb. ob. ¶ Pōt cōcludi ꝙ aut nos q̃rimus q̃tū ad h vt agi possit ad id ꝙ in ꝯctu innominato cōtinet ēr priusq̄ agēs adimpleat pro parte sua ꝯctū. & ꝓcedit illud ꝙ no. Bar. ī d. l. ij. q̄a agi pōt statim, & ꝓbaꝛ in d. l. ex placito. Nec ob. ad ꝙ hr in d. l. si stipulatus. cū simi. q̄a verū est ꝙ stipulatio interposita super aliquo ꝯctu imitaꝛ nām illius ꝯctus q̃tum ad h vt plus vel minus non exigatur cū effecta ex stipulatione, q̄ veniret exigēdū ex illo ꝯctu. vt i d. l. si stipulatus. Sed quo ad alios effectus secus, vt ꝓbaꝛ in d. l. ex placito. & in l. miles. §. decē. j. de re iudi. quē tex. ibi ad h reputat Io. đ Imo. sing. notā. aut q̃rimus vtrū stante stipulatione possit agi cōdictione ob cām ex ꝯctu innominato sicut si non esset adiecta stipulatio, & sic possit repeti ꝑ cōdictionē ob cām res tradita, iuxta l. j. j. de re. perm. & l. fi. cū ibi no. j. de cōdi. ob cām. & dicendū puto ꝙ sic, q̃uis in ꝯctibus nominatis non habet locū cōdictio ob cām. l. ea cōdictione. C. đ rescin. ven. q̄a per stipulationē nō nouaꝛ nā ꝯctus innominati quominus ex ex eo agi possit, & exigi illud idē quod potuisset exigi si stipulatio non fuisset adiecta, nisi stipulatio esset adiecta animo nouandi. l. duo §. societatem. j. pro socio. & not. Bart. in l. si quis cum aliter. in versi. q̃ro circa fin. j. de ver. ob. q̄ oīa bene no. † Vltimo i quātū gl. posuit hic differentiā inter pactū & pollicitationē, intellige quādo pollicitatio fit absenti. sed si fieret pñti, q̄a p̄sens & tacens vř cōsentire ad sui cōmodū. l. qui patiꝛ. j. māda. non diceꝛ pollicitatio sed tacitū pactū ꝑ ꝑ tacitū cōsensum duorū. ita est de mēte Cy. & Bart. in l. j. C. eo. & ita declarat Imo. in repe. capituli, cū contingat. de iureiur. dum quærit an ex iuramento oriatur actio.

Pauli. LEX II.

1. *Pactum de non petendo vř factum debitori per restitutionem instrumenti.*
2. *Instrumentū si reperiatur cācellatum apud debitorem, an præsumatur soluisse.*
3. *Instrm debiti si reperitur cancellatū apud creditorē, an p̄sumatur facta solutio.*
4. *Notarius non tenetur edere instrumentum debitori, sed creditori.*
5. *Creditor tenetur restituere debitori instrumentum debiti soluto debito.*
6. *Instrumentum debiti si reperiatur cancellatum apud tertium, an inducatur p̄sumptio solutionis, & quid si apud notarium. 7.*
8. *Instrumentorum traditio facta alteri quàm debitori, quid operetur.*
9. *Sententia si reperitur cancellata quid operetur cancellatio.*
10. *Instrumenti traditio facta debitori in quo erat ēt alius obligatus, quid operaꝛ.*
11. *Instrm debiti si restituatur creditori per debitorem, quid operatur restitutio.*

Labeo. Conuentionum quædā fiūt inter p̄sentes, q̄dam inter absentes, & q̄dā fiunt re. i. tacite, q̄dā expsse. & si creditor debitori suo cautionē dederit, intelligiꝛ tacite pactus đ nō petendo, & debitori dabiꝛ exceptio pacti. secus si pignus redditū sit, nisi ꝯrium sit actū. h. d. cū l. seq.

¶ † Not. ꝙ ꝑ restitutionē instrm factā debitori vř secū factū esse pactū de nō petēdo. & dicit Ang. hic idē eē si nō deꝛ debitori, sed illi sub cuius gñali potestate est debitor, vt si instr̄a eccliæ restituanꝛ i manib⁹ papę, q super oēs ecclias habet plenitudinē ptātis, vt not. Inn. in c. cū pdē. ex eo. ¶ In gl. ma. q̄ est super l. postq̄. ibi, dic ergo & c. adde gl. idē tenentē in c. sane. de renun. & in c. ecclia. el ij. ex vt lit. pē. & ibi late ꝑ Io. An. & Ant. đ Bu. tractaꝛ mā huius l. Et đ hac rōne diuersitatis vide ēt per Bal. in l. vnic. §. ille. C. de lati. lib. tol. & ibi ēt Bal. plura ponit in mā huius l. & p̄cedētis. ¶ In ea. ibi, vel dic ꝙ ibi &c. licet Ia. Bu. hic trāseat cū opi. gl. tñ gl. in hoc cōiter rephēdiꝛ, q̄a nō debet eē drīa an instrm reperiaꝛ penes debitorē, an vero reperiaꝛ cancellatū penes creditorē, q̄a vtrobiq; est eadē rō, nā ita potuisset cācellari ꝑ aliū penes creditorē, sicut potuisset ꝑ aliū surripi, & dari debitori. & iō gl. in l. si chirographū. j. de prob. cōiter approbata sentit fieri nō debere istā drīā; & ita tenēt Doc. hic, & Ant. đ Bu. in d. c. ecclia. quicq̄d dixerit Bar. ī l. fullo. §. fi. j. de fur. Bal. in d. §. ille. Vñ distingue, vt hic per Bart. Cuius dictis adde in quantū dicit, ꝙ si debitor allegat satisfactū eē creditori, & ad h probandū alle. & probat instrm esse cancellatū, seu esse apud ipsum debitorē, ꝙ tunc præsumiꝛ liberatus. l. si chirographum. ꝑall. & d. l. fullo. §. fi. † nam circa hoc est dubium, an ista p̄sumptio habeaꝛ pro plena probatione. Guil. de Cu. h. d. ꝙ si debitor est persona, in quā nō cadat suspicio subtractionis instrumenti, quia nō sit de familia [a] creditoris. tūc faceret semiplenā ꝓbationē, q̄ supplebiꝛ per iurm ipsius debitoris. iuxta l. admonendi. cum mā. j. de iureiu. & ita vř sentire gl. hic in fi. & idē sentit Iaco. Bu. & Bald. hic, & gl. & Bal. in d. §. ille. tñ Cy. in l. si de possessione. C. de ꝓbatio. & Raynal. Bar. Ang. & expssius Ful. hic, & ēt Ant. de Bu. in d. c. ecclesia. vñr velle, ꝙ qñ non est persona suspecta, illa p̄sumptio sufficiat ꝓ plena ꝓbatione, per d. l. si chirographū. in ver. liberatus. vbi ista p̄sumptio vř sufficiēs ad inducendū liberationē, & per d. l. fullo. §. fi. Pa. de Ca. hic dicit, ꝙ si debitor nō est hō fide dignus, & habuit longo tēpore penes se, ꝙ quanto tēpore intelligaꝛ, staꝛ iudicantis arbitrio. tūc ex illis resultat ꝓ ipso allegāte liberationē. alle. not. ꝑ Spe. & Io. An. in tit. de instr. edi. §. postq̄. ver. porro. Sed in casu dubio vř fm eū, ꝙ nō sit fundata ītētio debitoris, vt hic sentit gl. † subdit tñ ipse, ꝙ si reperiaꝛ penes creditorē instrm cācellatū, indistincte vř p̄sumēdū, ꝙ de sui volūtate fuerit cācellatū. all. no. per Bar. in rub. C. de fid. instr. & in l. si vnus. C. de test. vbi dicit fm eū, ꝙ q̄cquid reperiꝛ in scriptura, q̄ est penes me, p̄sumiꝛ factū de volūtate mea, quod est not. fm Pau. de Cast. sed nō puto discedēdū ab opin. Bar. in d. l. fullo. q̄ opi. vř cōis per p̄dicta. & Io. An. i loco ꝓxi. alle. nō se firmat, sed recitat multas opi. † Et ad p̄dictorū intelligētiā p̄supponas ꝙ notarius nō teneꝛ edere debitori, sed creditori instrm, vt not. gl. in l. p̄tor. in prin. in ver. meū. s. tit. j. † & ēt p̄supponas ꝙ debito soluto creditor debet restituere debitori instrm debiti. l. dissolute. C. de cōdi. ex lege. † Et quid si instrumētum debiti reperiꝛ cācellatū apud tertiū, [b] an inducaꝛ p̄sumptio liberationis, vide Bart. cōcludētē ꝙ sic. in d. l. fulo. Hoc tñ nō videꝛ bñ ꝓbari, & ꝯrium tenet Ang. in l. si vnus. C. de testa. volens ꝙ illud nō noceat creditori. ar. l. cācellauerat. j. de his q̄ in testa. delen. in fin. Et ꝓ hoc adduco, quia qñ instrm reperiꝛ esse penes debitorē, p̄sumiꝛ ei traditū ꝑ creditorē vigore solutionis debiti. quo soluto, creditor teneꝛ ei dare instrm debiti, vt j. dicā. & no. per Io. An. in d. §. postq̄. & ꝑ Ant. de But. in d. c. ecclesia. merito vř liberatus vt hic, q̄ rō cessat qñ reperiꝛ penes tertiū, cui potuit dari cā custodiæ, vel ob aliam cām, & nō ad liberationē debitoris. vñ res non est sine dubio. † Et quid si est cancellatū apud notariū, vide Bal. in rub. C. de fid. instr. in ver. iuxta hoc quæro etc. Io. An. in tit. de instr. edi. §. ostenso. vers. illud. & quæ no. Bal. in l. si vnus. s. alle. & vide ēt in mā dñm Anto. in d. c. ecclesia. vbi dicit ꝙ si postq̄ ius est executū, tradaꝛ instrm, nō induciꝛ remissio, per c. sane. de renūc. Ex quo infert ꝙ si re vendita, & tradita, vel facta cessione actionis, instrm vēditionis, vel cessionis tradereꝛ vēditori, vel cedēti, nō videreꝛ emptor, vel cessionarius remittere ius suum. quia per traditionē, vel cessionē iā erat executū. Pro hoc ēt faciunt not. in c. coram. de off. delega. & quæ plene not. Bal. & alij post eū in l. Mæuia. in prin. j. so. ma. † vbi gñaliter tractat quid opereꝛ traditio instrorū facta alteri, q̄ debitori, si nō apparet de cā traditionis. & dixi in l. j. C. de procur. Tñ Ioan. de Imol. in d. c. ecclesia. reprehendit Ant. de But. quia dicit ꝙ per illā dationē instrumētorū factā re tradita, vel cessione facta vř firmari donatio rei cōtētæ in instro, illi, cui daꝛ instrm, per l. j. C. de dona. nisi ex alia cā apparet esse datū instrm. licit fm eū id quod no. Bal. hic. Sed mihi magis placet opi. Ant. de Bu. quia d. l. j. loquiꝛ quādo expresse donabaꝛ instrm, alís secus in dubio, vt j ꝓxime dicā, nam pōt intelligi datū instrm in depositū, seu cā custodiæ, fm Bal. in d. l. Mæuia. faciūt no. i l. cū quid. ff. si cer. pe. Vbi. n. p̄sumi pōt alia cōiectura quàm donationis, semper cessare debet p̄sumptio donationis. l. cū debitor. in prin. j. de prob. c. super hoc. de renun. & Bal. hic expesse dicit, ꝙ si non ꝓcedit alia cā, p̄sumiꝛ cā custodiæ. l. cum pr. §. pater plurib⁹. de leg. ij. † Et quid si snia reperiꝛ cācellata, quid opereꝛ cancellatio, vide Bal. in l. emancipatione. C. de fide instru. & per

ADDITIONES.

a ¶ Non sit de familia. Adde pro hoc facere quod voluit Inn. & Io. An. in c. ij. de sol. ꝙ si quis producit sigillum alicuius tāquam procurator, cum cautione de rato, ꝙ ita demū admittiꝛ, si nō est persona domestica, aliàs secus. & hoc cōsuluit Ro. cōs. cocclvj. & ꝙ maritus qui habet instr̄a vxoris, nō debet admitti tanq̄ procurator, q̄a potuit illa subtraxisse. & de instro debiti rēperato penes debitorē, vide Bal. consi. 281. 4. lib. & consi. 103. iij. lib. & ibi q̄d si est cācellatū penes notarium, vel alium tertiū & an si reperiantur duo instr̄a quietationis penes debitorē, præsumatur ꝙ bis soluerit, & ita repetere possit, vide per eundem singu. sua, fol. xiij.

b ¶ Fran Cur. Apud tertium. Vide hic qñ instrm reperitur cancellatum penes tertiū, an inducatur p̄sumptio liberationis. adde tu & vide per eundē Alexa. in cōs. lx. in ij. vol. & ibi quid qñ penes debitorem, & ēt quid quando penes notarium.

& per Bar. & alios in l.acta.cum concor. & addi.quas ibi dedi.j.de re iud. † Quęrit insuper hic Gui.de Cu.Bar. & Ang.quid si dedi tibi instrũm in quo eras obligatus tu, & alius. & cõcludunt q videor liberare aliũ cui dedi, ac ẽt videor ei donare actionẽ ꝯ aliũ.alle. in arg.l.si is qui duos.in fi.j.de lib.leg.quæ non probat.Pro hoc ẽt alleg.l.j.C.de do.Sed Ant.de But.notabi. locutus in d.c.ecclesia.dicit hoc esse verũ qñ apparet q animo donandi facta sit dicta traditio;vt loquitur. d.l.j.alias aũt potius videretur cõstituisse eũ procuratorẽ ꝯ alium per no.in d.c.corã. & satis est q traditio instrumẽti operetur aliquid quo ad ipsum, cui facta est traditio, ar.eorum q̃ hic no.Bar.post gl. † Quærunt ẽt hic Gui. & Bar.quid si debitor restituat creditori instrũm debiti primo traditum per creditorem ipsi debitori. & dicunt q vr̃ debitor se reponere in pristinam obligationẽ, & sic facere pactũ creditori de petẽdo.qđ limita vt hic per Ange.cũ quo transit Ful.Bal.tñ in d.§.alle.tenet ꝯ Bar.quia pactũ de petendo nõ valet sine cã.l.ij.§.circa.j.de do.excep.l.iurisgentiũ §.sed cũ nulla.j.e. & Bar.in d.l.iurisgẽtiũ.§.quinimo.ad fi.sed rñde q imo habet cãm.s.ꝑsumptę donationis,[a] & remunerationis,per l.si vero nõ remunerandi.§.inde Papinianus.j.mã. quã ad hoc all. hic Bar.cũ quo ẽt transit.d.Ant.in præalleg.c.ecclesia. vbi ẽt transit cũ conclone quã h̃ ponit Bar.vlt.q. & Sal. in d.l.si de possessione.ad q ẽt vide Bar.in l.fi.j.de his q̃ in testa.delẽ.No.tñ verba Bar. hic , dum all.d.l.j.C.đ dona.quia vr̃ ꝯ vnam limitationem datam ad l.j.per Io.de Imo.in l.ad eum.in fi.prin.ff.de dona.vbi vult q illa.l.j.non habeat locũ qñ in instrumento connneretur res incorporalis,vt actio,seu nomen debitoris.

ADDITIO.

a ¶Donatiõis. Qđ dãs pignus vel istrũm videaẽ donaẽ ius qđ i eo hẽt vt tenet Lu.ꝯſ.58.

Pauli. LEX. IIII.

1 *Inuecta & illata in domum conductoris de consensu alterius cuius sunt, an sint etiam tacite hypothecata pro pensione domus.*
2 *Bona minoris illata in domum conductam an sint tacite hypothecata.*
3 *Conditio tacita ita impedit natiuitatem actionis, sicut expressa.*
4 *Legatum dotis, an intelligatur, si sequatur matrimonium.*
5 *Sta. q instrumẽtum habeat executionem paratam adeo q nulla exceptio possit opponi, quomodo intelligatur.*

ITem quia. Inuecta & illata per cõductorem in domum ꝯductã tacite obligant̃ locatori, & stipulationi dotis inest tacite condõ si nuptię sequant̃.h.d.vsq; ad §.idẽ Iuliano. ¶ In tex. ibi pignori.s.pro pẽsione & deterioratione domus.l.ij.j.qui in cau.pi.ta.ꝯha. ¶ No.mutum posse pacisci, & quos actus explicare possit mutus, & qualr̃ notarius cõficere debeat instrũm de gestis,dixi in l.j.in prin.j.de ver.ob. ¶ In gl.in ver.illata.[a] ibi, cõsentiant &c. † Sed an eo ipso q ille cuius reus est,sciat, & patiat̃ per cõductorẽ inferri i domũ cõductã, videatur cõsentire,adeo q res illa sit obligata pro pẽsione domus gl.no in l.certi.C.loca.tenuit q sic.[b] & illam sequiẽ simpl̃r Ange. h̃.Sed Ia.de Are.Cy.Bal.Sal.ibi tenẽt ꝯriũ,qa taciturnitas nõ nocet quo ad inducẽdã oblõnẽ rei suę,nisi dolus suus interuenerit, vt quia patiatur q s rẽ suam obligari à debitore qui asserebat creditori eã esse ipsius debitoris obligãtis.l.si sine.C.ad Vel. & l.ij.C. si res aliena pig.da.sit.Et istã opin.ẽt approbat Bal.h̃.sed aduerte, qa cũ opi.gl.concor.Bar.in l.qui dotis.in vlt.col.j.so.ma.per not.ꝑ gl.in l.fideiussoria ij.§.pr̃.in verbo manifestũ est in fi.j.de pig. & ꝑ no.in l.Caius.j.de pig.ac. & rñde ad alle. per Cy. vt ibi peũ. & ita ẽt tenet Ia.de Bu.in d.l.si sine. ¶ † In ea.in fi.cõcludit gl.q bona minoris illata in domũ cõductã nõ sunt tacite hypothecata , & istud sequitur Bar.h̃. sed ꝯnum tenent pl̃es alij.de quo dic vt dixi in l.si cõstante.in prin. post Bar.j.so.ma. ¶ † In gl.in ver.male petitur.ibi, de cõdi. & demõ.l.j.§.fi. &c. & l.interdũ.in prin.j.de verb.sig.vide Bar. & sic no.ex gl.q tacita ꝯdictio ita impedit natiuitatẽ actionis sicut expssa, & in hoc ista gl.reputaẽ sing.ſm Nicol. de Neap.in l. plane.in prin.j.de leg.j. & Io. de Imo.in l.iij.eo.tit.licet ꝯriũ tenuerit gl. & male in l.ita demũ.in prin.j.de arb. & in l.iij.C.de arb.per d.l.ita demũ.h̃ alle.in gl.cui rñde vt ꝑ Bar.h̃, & in d.l.legib. & subtilius ꝑ Bald.in d.l.iij. & in l.si ex cautione.in viij.q.C.de nõ nũ.pe. Itẽ ex gl.habes q promissio dotis est cõdõnalis. † Quid aũt i legato dotis,dic vt plene ꝑ Bart. & alios in l.Titio centũ.§.Titio gño.j. de cõdi. & de.Et gl.h̃ incidenter tãgit an ante diẽ sit nata oblõ & actio. & dic vt plene ꝑ Bar.in l.ita stipulãtus.in ij.q.prin.de ver.obl. † Vltimo inducit Ang. & expressius Pau.de Ca.h̃,istũ tex.cũ gl.q si ex forma statuti instrũm habeat execu. paratã , adeo q nulla exceptio possit opponi, q nihilominus si maritus hẽat instrũm dotis ꝯ mulierẽ & petat execu.poterit ei opponi excep.q nõ est adimpleta cõdõ tacita, & sic q mr̃imoniũ nõ est sequutũ,nã tale statutũ debet itelligi đ istrõ liq̃do[c] vt no. Bart.i l.prude.§.notãdũ.j.ad l.Aq.ꝑ l.ij.cũ ibi no.C.de sen.q̃ sine cer.q̃. & ꝑ no.ꝑ gl.ma.in l.j.in ꝑn.j.đ edẽ. dũ dicit,inqrit ꝑ executorẽ qđ dẽat restitui &c. & no. ꝑ Bar.in l.eleganter.in prin.j.de condi.inde. & in l.j.ad fi.de leg.ij. & per Bar.in l.cũ testõ.in fi. C.de test.manu. & plene per Bal. i l.ij. C.de exe.rei iud.Pro hoc facit,quia cũ nulla sit nata actio, vt hic i gl.nõ đr ꝑprie opponi exce.q̃ propriẽ dr̃ actionis exclusio.l.ij.j.đ excep.facit ad h̃ q no.glo.in l.in reb.in verb.exce. C.de iure do. & in l.statuto.declarat Bal.in l.peremptorias.C.sen.resci.non pos. & in l.sancimus.C.de dona. & in d.l.in reb.in fin.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dip. Illata. No.regulam, q inuecta & illata, sunt tacite hypothecata. vide regulam & plures fallentias per Ias.hic.vide Bal.in l.certi iuris C.locati. & Ang. de Are.in §.item Seruiana.inst.de act. an autẽ res aliena intelligatur hypothecata pro pensione domus,vide de facto addi.meas ad Ias.

b ¶Quòd sic. Quòd non contradicens habeatur pro cõsentiente dicit Lud. Ro.sing. suis esse de iure verius, q̃quam alle.in contrariũ dictũ Inn. in c.vestra de loc. Bar. incognitum. & illud dictum sequitur Archi. de conse.dist.v.pronunciamus. Io. An.in c.si.de appellationib.in vj. Fed.consi.xlij. & an patiens nomen suum alteri delegare cuius non erat debitor sibi ꝑiudicet.vide ꝑ eundem cõsi.lxxxvi. & an inuecta & illata sint tacite hypothecata,cũ locatio nõ sit i pecunia, vide ꝑ eundẽ sin.suis so. x. & an bona secũdi cõductoris sint obligata dño ꝑ eũd.j̃. dicto.loco.

c Fran. Cur. Liquido. De h̃ per Lud.Ro.cõsi.ccxi. & adde eundem Alex.in cõsi.xxv. per totum. in secundo vol. & in cõsi.xc.in iii.vol. & ibi de practica liquidandi.

SVMMARIVM.

1 *Pactum q debitor non teneatur soluere nisi creditor petierit, an valeat.*
2 *Vsurarij non sunt qui habent pecunias in monte Venetiarũ.*
3 *Vsura an sit si quis donat irreuocabiliter monasterio vel alteri, cum hoc q donatarius debeat sibi perpetuo alimenta.*

§.Idẽ Iuliano. Dicta in præfationibus intelligunẽ repetita in sequẽtibus.h.d. ¶ No. † q valet pactũ q donec vsurę soluant̃,sors nõ petaẽ. & per ꝯñs valet pactum q inuito debitore sors repeti nõ possit dũmõ soluat vsuras. Sed cꝫ,an valeat pactũ q debitor non possit soluere & se liberare nisi creditor petierit seu voluerit.Paul.de Cas.h.d.q nõ,qa esset ꝯ libertatẽ se liberãdi ab oblõne, & dicit q ita sentit gl.not.in l.fi.C. de pac.pig.cui adde gl. q̃ cõcordat cũ illa in l.qui Romæ.in princ. cũ gl.ma.j.de ver.ob.Et dicit Paul.de Ca.h̃, se habuisse de facto,[a] qa quidã mutuauerat frumẽtũ, & in instrõ cõtinebaẽ q nõ posset restitueẽ nisi ad placitũ mutuãtis & debitor volebat se exonerare & nõ hr̃e sꝑ onus custodiendi frumẽtũ , & dicit se decidisse ꝑ gl. in d.l.fi. ¶ Sed cõclude melius ſm Rap.Cu. & Pa.de Ca.in d.l.qui Romæ. q si tale pactũ est appositũ ad tollendũ dãnũ creditoris & fraudẽ debitoris, tale pactũ est licitũ, putã ſm eos qñ est suspicio mutationis monetæ, & creditor suspicãs q muteẽ moneta de bona in nõ ita bonã, fecit illud pactũ. Nã erit in ptãte creditoris expectare q moneta reducaẽ ad ꝑstinũ statum, & tale pactũ valebit. nã videm' valere stipulationẽ qñ stipulor mihi dari si voluero,seu cũ voluero,ꝓbat Bar. & oẽs in l.à Titio.§.fi.j.de ver.ob. ꝑ l.si ita legatũ.§.illi si volet.cũ si.de lega.j.reprobat gl.fi.in d.l.à Titio.Sed si tale pactũ eẽt ſcm in vtilitatẽ creditoris ẽt in lęsionẽ debitoris.vt in casu no. ꝑ gl.in d.l.fi. & d.l.qui Romæ.s. ꝑꝑ vsuras q̃ interea sꝑ currebãt, & tũc non valeret.Et ex ista distõne vr̃ inferri q in q̃one de frumẽto nõ bñ dixerit h̃ Paul.de Cast.Quia creditor potuerit appouere illud pactũ dubitãs q frumẽtũ efficereẽ i breui vilioris ꝑtij post mutuũ à se fcm̃, & voluit esse in ptãte sua expectare tp̃s quo valeret tãti q̃tu ꝑmo. Pro h̃ facit, qa gl.superius alle.loquunẽ in casu quo datũ erat pignus creditori. & si pactũ erat q nõ posset debitor liberare pignus,videbaẽ pactũ illud factũ in fraudẽ vsurarum sicut pactũ legis cõmissoriæ, q̃ ratio cessat in casu isto. Itẽ dicit Ful.h̃ q Bal.h̃ licet nõ in meis lect.ponderat istũ tex.ꝯ opi.dicẽtium † q illi qui habẽt pecunias in mõte Venetiarũ[b] nõ sunt vsurarij. Moueẽ illa rõne, qa nõ pñt petere capitale qñ volunt. Nã eorũ op.cõfundit iste tex.qa q̃uis nõ pñt petere capitale,tñ dicẽtur petere vsuras,vt h̃.ſm Bal. & Fulg.dicit tñ Ful.q cõis opi.est q nõ sit vsura.[c] Sed tu de h̃ vide & distingue latius vt per Doct.in c. in ciuitate. de vsur. & per Io.de Ca.in c.nauiganti.eo.ti. & per Lu. de Ro.in suo eleganti trac. vsurarũ quẽ posuit sub c.ꝯsuluit.eo.ti. & ꝑ Bal.in l.hac edictali.§.his illud.C.de secun.nu. & in l.cunctos populos.C.de sum.tri. & in l.ij.§.mutui.j.si cer.pe.ꝑ An.in l.si tibi. in prin.j.eo.ꝑ Pet.de Anc.in sua disinci.antiquis & mod.tporib'. & in suo cõs.xxvij. per Imo. post Bal.in l.si maritus in id.j.so.ma. & Sal.in auc.ad hæc.C.đ vsu.ꝑ Pau.đ Ca.in cõsi.xix.inci.Pñs dibiũ. & in

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. De facto.Vide per eundem consi.cclxxix.

b ¶Fran Cur. Monte Venetiarum. De h̃ ẽt per Lud.Ro.consi.ccclxxxvi. & de eo qui dedit oĩa monasterio vt sibi ministraret alimẽta vsq; ad mortẽ,vide ꝑ Old.consi. cexxi. & adde tu eundem Alex.in consi.cui.ver. & prædicta in ii.vol.

c Tho. Dip. Quòd non sit vsura. Vide Bal.in l.i.C.de sum.tri. & fid.cath. & Paul.de Ca.in consi.xix q inci.præsens dubium. & in consi. dclxxxiiij.Lan. de Rodul.in repe.in j.q.iij.q. ve pactis prin.Ias.in d.l.j.in iiii.q.C.de sum.trin. & fid.cath.

& in cõſ.cccxxxiiij.incip. In Chriſti noĩe viſis & ponderatis oĩbus.
dicit ẽt Pau.de Caſt.ħ ſe audiuiſſe à Bal.all.iſtũ tex.ꝙ ſi aliquis de-
poneret penes montẽ pecuniã cũ pacto, ꝙ nunq̃ poſſit repetere
capitale,licet poſſet alteri vẽdere,ꝙ nihilominus redditus quẽ ꝑ-
3 cepit ex illa pecunia,eſt vſura.& dicit Pau.de Ca.†ꝙ facit ad q̃õ.in
ſimili,ſi quis quod habet,tradat irreuocabiliter monaſterio, cũ ħ
a ꝙ monaſteriũ debeat ſibi ꝑpetuo alimẽta [a] vt ꝑſępe fit Florentię,
an ſit vſura.& dicit ꝙ cõiter ↄcludiẽ,ꝙ ſi ẽ p̃ſumptio ꝙ dẽret tñ vi-
uere,ꝙ alimẽta aſcẽderẽt ad ſortẽ,vel vltra,eſt vſura.aĩs nõ.ar.in l.
ſi ea pactione.C.de vſur.& ꝑ Inn.ĩ d.c.in ciuitate. Sed ꝑ nũc non
aggredior iſtos arti.quia nõ ẽ principalis materia nr̃a. & vide not.
ꝑ Hoſti. in ſum.de vſur.§.an aliquo caſu. ver. quid ſi de de his qui
emũt ab eccleſiis. & Io.An.in addi.Spe.in tit.de vſur. ſuper rubr.
& ꝑ Cy.Bal.Ang.& Sal.in d.l.ſi ea pactione. & Cy.& Bal.in l.ſi pr̃
puellæ.C.de inoſ.teſt.& quæ no. Doct.in locis alle. in ſuperiori q.
Vltimo inducitẽ ꝑ Bart.ħ iſte text.ad q. quã ħ vide ꝑ eũ.& in ſimili
per eundẽ in l.pacta nouiſſima.& ibi dixi.C.e.& ꝑ Bal. in l.j.C.ad
Velleia.& in l.multũ.C.ſi quis alteri,vel ſibi. ¶Et pro pleniori de-
claratione vide omnino Imol.in l.quoties.§.ſed cũ primũ.j.de hę-
red.inſti.& in l.Titia.§.idẽ reſpondi.poſt Bart.de verb.oblig.

ADDITIO.

a ¶Fr.Cur. Perpetuo alimẽta. Adde tu de hac q̃õne vltra alle.hic ꝑ Alex.ꝙ patruus meus ſolebat allegare Alberi.late tãgẽtẽ in l.iubemus.la grãde.C.de ſa.ſan.ecc. & Io.An.in regula pctĩn.de re iud.lib.vj.in mercu. Et adde tu Bal.& Pau. de Ca. in l.de fideicõ.C.de trãſac.Rap.Cn.& Ful.in quodã eorũ cõſ. inci. Caſus p̃ponitẽ, talis eſt cõe.tñ Ro.ĩ cõſ.cccxxiiij.inc. Pro pleniori diſcuſſione.ĩ iij.du.ſing.ad ſi.

Vlpiani. LEX V.

1 *Pacem poteſt facere dux belli, ſi proprio iure eſt dominus belli.*
2 *Capitaneus belli poteſt facere inducias, & trengam,*
3 *Capitaneus belli an poſsit facere ſaluum conductum bannito, vel hoſti.*
4 *Saluũ conductũ põt facere iudex accuſato, vt cõpareat rñſurus accuſationi.*
5 *Trenga an dicatur pax.*
6 *Pacem publicam facientes an poſsint remittere iniurias, & damna ſubditorum, ad praiudicium eorum.*

COnuentionũ. Hic poniẽ alia diuiſio cõ-
uẽtionũ,quia q̃dã eſt pu-
blica,de qua hr̃ ĩ hac l.ĩ ſi.ſ.qñ inter vnã rẽpublicã
& aliã fit pax p̃cedẽtis guerræ. Quædã priuata, &
iſta eſt duplex.quia q̃dã dr̃ lĩma, de qua hr̃.j.l.px.
& ibi videbimus exẽpla.¶Quędã dr̃ iuriſgẽtiũ, & d̃
iſta hr̃ ĩ l.iuriſgẽtiũ.ĩ p̃n.j.e.& ibi videbimus exẽpla.& iſtud ſit lo-
1 co ſummarij.¶†No.ꝙ dux belli p̃t facẽ pacẽ.[a] & itelligit Bal.ħ eẽ
2 verũ,qñ ꝑprio noĩe,ſeu ꝑprio iure eſt dñs belli,ſeu exercitus,vt ẽ
2 princeps,rex,& ſimilis.†Sed ſi eẽt capitaneus guerræ,ꝙ noĩe alie-
no bellũ duceret,tũc ſecus,q̃a ↄponere,aut trãſigere ſuper guer-
ra,nõ ↄp̃hẽdiẽ ſub gñali mãdato.l.mãdato gñali.j.de ꝑcu. ſed bñ
poſſet talis capitane⁹ facẽ treugã,ſeu iducias,vt hic cũ gl.ſ̃m Bar.
3 †Ex quo infertẽ ꝙ talis capitaneus p̃t ↄcedere ſecuritatẽ bãnito, vł
alij hoſti.& ħ vltimũ ponit ẽt Bal.hic ſed Ange.tenet ↄ̃riũ.ſ.ꝙ talis
capitaneus nõ poſſit p̃dicta facẽ,ꝑ l.q. Romæ.§.Callimachus.j.de
verb.obl.vbi deputatus ad exigẽdũ,vł ſolonẽ recipiẽdã , nõ p̃t di-
lationẽ ↄcedere,vł diẽ ſolonis ꝑrogare,ſ̃m cõe; opi.& ꝑ Doc.ibi.
& in l.ſi.§.ſi quis ꝑceſſus.j.de publica.& ꝑ Bal.& Sal.ĩ l.pactũ cura
toris.C.e.Et iõ ſicut Bar.ħ q̃tũ ad pacẽ intelligit iſtũ tex.ĩ eo,q. eſt
dux belli ſuo ꝑprio iure.ita ẽt dẽt intelligi ſ̃m Ang.q̃tũ attinet ad
treugã,& inducias.qđ intellige niſi capitaneus hr̃et liberã,ꝑ not.
ꝑ Bal.ĩ d.l.Callimachus.& cũ Ang.trãſit Pau.de Ca.ħ.Ful.ħ tenet
opi.Ang.ĩ treuga ↄtinẽte lõgũ tẽpus.ſecus ſi breue,vt ſi fiat cã re-
ſtaurãdi vulneratos,vł ꝑ aliis neceſſariis guerrę ſui exercitus.ad l.
ad rẽ mobilẽ.& l.ad legatũ.j.de ꝑcu.ꝑ quo adde q̃ plene no. Bar.
4 ĩ l.is q. reus.poſt gl.j.de pub.iu. † vbi vult ꝙ ſi iudex poſſit accuſato
ↄcedere ſaluũ cõductũ,vt cõpareat ad rñdẽdũ accuſationi , vt ſic
iudex videre poſſit quo vultu,& qua trepidatione rñdeat.ad p̃di-
cta ẽt facit.id qđ no.Doct. ĩ c.j.de tre.& pa. vbi q̃rũt quis poſſit fa-
cere treugã,vł pacẽ.& ↄcludũt ꝙ ſpectat ad illũ,q. poſſit indicere
bellũ.& quis ſit ille,remittũt ad no.ĩ c.cũ olim.el ij. de reſti. ſpo.&
in c.ſicut.de iureiu.& vide ꝑ Bar.in l.hoſtes.j.de cap. Ad p̃dicta ẽt
videatis Bal.ĩ l.quicũq;.C.de ſer.fu. dũ tractat , an dux belli poſſit
5 cõpoſitionẽ facere.†Itẽ facit iſte tex.cũ gl.ſi.ꝙ treuga dicatẽ pax.&
ita tenuit Io.An.in addi.Spe.in tit.de treu.& pa.in rub. ꝑ tex.in c.
nouit.§.poſtremo.ibi,ad terminũ p̃fixũ,de iudi.vbi tex.treugã fa-
ctã ad terminũ,appellat pacẽ.tñ treuga nõ dr̃ eẽ ſolida pax. vt di-
cit tex.ĩ d.c.nouit.ad ſi.Pau.de Ca.ħ dicit,ꝙ ſibi nõ placet ꝙ de ꝑ-
prio ſignificatu,& virtute verborũ treuga dicatẽ pax , quia pax eſt
illa quæ fit vt ꝑpetuo ſit. treuga vero ad tẽpus . iõ q. habet treugã
cũ inimico,nõ gaudet bñficiũ ſtatuti loquentis de habẽte pacẽ,vt
diminuatẽ pœna.& ita ſ̃m eũ ſentit Ang.certe hic Ang. nõ poſuit,
ſed aliqualiter ſenſit ipſe in l.j.ã.eo.& licet Paul.de Ca.nihil alleg.

potes ad hoc allegare rub.ex̃ de treu.& pa.vbi inter pacẽ,& treu-
gã poniẽ copula,&,q̃ poni debet inter diuerſa. & no.gl.in rub.j.d̃
ſur.& fac.igno.q̃ q̃ tex.in c.j.ad ſi.iuncto prin.de treu.& pa.treugã
appellat pacẽ.& ad hoc illũ tex.ponderant ibi Doct.& hr̃ in c.illi.
xxiij.q.iij. Tñ large ibi accipiẽ pax,vt dixi. Pro quo ẽt eſt tex.opti-
mus.& ibi gl.in verſ.treuga. in c.ſignificãt. de iud. vbi ꝑbatẽ treugã
eſſe ad tp̃s,pacẽ verò perpetuã.& an inter priuatos dicatẽ eẽ poſſe
bellũ,& treugã.vide per do.Floria.& Imo.in d.c.j.de treu.& pa.&
ad p̃dicta ẽt vide not.per Ange.& Imol.in l.ſi ex legati. & in l.qui
ſeruum.j.de ver.ob.circa differẽtiã, quã ponũt inter pacẽ,& treu-
gã,poſt Io.An.in c.ꝑuenit.el ij.de iureiu.& Archid.in d.c.illi.& ibi
ponit diffinitionẽ treugæ,& plura alia in mã treugæ. ¶In gl.j.ĩ ſi.
dic,ꝙ licet cõuentio iuriſgẽtiũ ſimpliciter ſumpta cõtineat ſub ſe
ſpẽm.ſ.publicã . tñ cõuẽtio iuriſgentiũ priuata nõ continet ſub ſe
publicã,vt hic.& ita dicit Iaco.But.hic ſoluẽdo argũ formatũ hic
6 in glo.¶†Extra gl.tangunt hic incidenter Bal.Ang.& Mod.an ſu-
periores facientes publicã pacẽ poſſint remittere iniurias, & dã-
na ſubditorũ ad prę iudiciũ eorũ.de quo ẽt vide ꝑ Hoſt.in ſum.de
pœ.& remiſ.§.ſi.verſ.ſed pone ꝙ guerra. & per Inno. & alios in c.
in noſtra.de iniur.& in c.dilectis.de appell. per Bal.in l.ſi domus.j.
de ſer.vrb.præd.& in d.l.quicũq;.in vlt.col.& Ange.in l.vẽditor.§.
ſi cõſtat.j.cõia p̃dio.& in l.bñ a Zenone.C.de quadr.p̃ſcrip. & in l.
antiochẽtiũ.j.de p̃uil.credi.facit qđ no.per gl.& Doct.ĩ l.venia.C.
de in ius voc.& qđ hr̃ in l.itẽ ſi verberatũ.§.ſi.j.de rei vẽdi. cũ ſimi.

ADDITIO.

a ¶Pacẽ. De pace facta inter ducẽ Mediolani,& Florentinos, vide per An. cõſ.cclv. & de pace facta inter Venetos,& Genuẽſes,vide ꝑ eund.cõſ.cclxxxix.& an ad eccleſiã ſpectet punire violatores pacis,vide ꝑ Spe.in tit.de cõpe.in additio.§.vj.& an mortuo mãdatore,re integra mãdatarius poſſit facere pacẽ, in tit.de iniur. & dam.da.& an facta pace inter duos principes,veniant cõfęderati,ꝑ Lud.Ro.cõſ. xlvj. & qñ dicatur rupta pax inter duos dños,vide per Pau.de Caſt.conſ.ccxcvj. quis autem poſſit indicere bellum , & qñ capta fiant capientium, & qualiter diuidantur,vide per Cald.conſi.j.de tre.& pa. per Old.quo ad primum.conſ.lxxij.

Pauli. LEX VI.

1 *Pactum nudum non parit actionem.*
2 *Conditio oritur ex lege propter pactum.*
3 *Pactum producit actionem, quando continet illud, ad quod quis erat obligatus ex diſpoſitione legali.*
4 *Actio de conſtituto an & quando ſit neceſſaria.*
5 *Fideicommiſſarius an teneatur ad omnia onera hæreditaria.*
6 *Pactum nudum regulariter non parit actionem. fallit vt hic.*
7 *Statutũ ꝙ inſtrũ guarentigiæ habeat executionẽ paratam, q̃uo intelligatur.*

LEgitima. Hic ſequiẽ Iuriſcõſultus vnũ mẽbrũ
diſtinctiouis poſitũ ĩ l. p̃cedẽti, & ħ
intẽdit.Illa dr̃ eſſe legitima cõuẽtio, q̃ lege aliqua cõ
firmatẽ & tũc ex ea actio naſciẽ, ſi cõuẽtio ordinabatẽ
ad actionẽ ꝑducẽdã. ſi vero ordinabatẽ ad tollẽdam
actionẽ,tũc tolliẽ actio.h.d. & diuidiẽ in duas partes.
Primo,ponit dictũ in gñe,deſignando, q̃ dicatẽ legitima cõuẽtio.
Secundũ,in ver.& iõ &c.infert ex iam dicto ĩ m intellectũ gl.quæ
intelligit iſtũ tex.ĩ prin.ꝙ cõuẽtio legitima dicatẽ illa,q̃ eſt inducta,
ſeu inuẽta de iure ciuili, vt ĩ quatuor exẽplis poſitis ħ in prin. glo.
& ſ̃m ħ illud verbũ,cõfirmatẽ,iportat ↄfirmationẽ,q̃ fit,& fieri in-
telligiẽ,eo ipſo ꝙ cõuẽtio per l. induciẽ. & intelligit gl.ꝙ verſ.& iõ,
loquatẽ de cõuẽtione ẽt inuẽta d̃ iure gẽtiũ tã nuda,q. veſtita.& ſic
intelligit ꝙ tex.velit ĩ ver.& iõ,ꝙ cõuẽtio nuda,q̃ uis de ſe ſit inua-
lida,tñ ꝑducat actionẽ qñ iuuatẽ lege,vt qñ ĩ certis caſib.lex diſpo
nit ꝙ ex pacto nudo oriatẽ actio,vt in caſu l.ad exactionẽ.C.de do.
ꝑmiſſ.& l.ẽt.j.de vſur.cũ ſi.& ħ caſu verbũ,iuuatẽ,exponiẽ.i.corro-
boratẽ.& ad iſtũ intellm̃ potuit moueri gl.ꝑ p verbũ, iterdũ, poſi-
tũ ħ ĩ tex.nã ſi iſte ver.& iõ,intelligeretẽ tñ in cõuẽtione inuenta à
iure ciuili,nõ dixiſſet tex.interdũ actio naſciẽ, quia immo ſemper
ex cõuẽtione inducta a iure ciuili naſciẽ actio , vt patet in exẽplis
poſitis ħ in prin.huius gl. Nec mirũ, quia ab ipſo iure ciuili inuẽ-
tæ fuerunt actiones, vt ꝑ glo. in l.ex hoc iure.in ver.obligationes.q̃
alle.bona iura.ſ̃.de iuſt.& iur.ac ẽt vult gl.ꝙ tex.ĩ d.ver.& iõ,poſſit
intelligi nõ ſolum in ↄuẽtione veſtita inducta de iure ciuili, ſed ẽt
in qualibet ↄuẽtione veſtita,& ſic de ſe efficaci, & noiata,inducta
d̃ iure gẽtiũ,,put ẽ ↄuẽtio, ex qua reſultat emptio,vel locatio etc.
Et in illo vlt.ver.q. incip.vel ſi vis &c.ꝑſequiẽ itellectũ vltimo loco
recitatũ.ſed ↄ̃ p̃dicta facit.ſ.ꝙ verſ.& iõ, non poſſit intelligi aliquo
mõ de cõuẽtione veſtita, & ſic de ſe valida inducta de iure gẽtiũ .
Nã ſi primũ dictũ huius l.loquiẽ tñ in cõuẽtione ĩducta à iure ci-
uili.vt tenet gl.ĩ prin.ergo ĩ ver.& iõ,q. venit illatiue, poneretẽ illa-
tio gñalior dicto,ↄ̃ l. j.i gl.ſi.ſ.e.& ſiſr ſi ĩ ver.& iõ, intelligatẽ de cõ-
uẽtione nuda.& ſic de ſe inualida ĩducta à iure gẽtiũ, ,put ſunt ſere
oẽs ↄuẽtiones.vt l.iuris gẽtiũ.circa prin.j.eo.& d.l.ex hoc iure . ex-
ceptis illis q̃ enumeranẽ ibi in gl.ſi. ſeq̃retẽ ꝙ iſta illatio eẽt gñalior
dicto.& ꝑpterea gl.ħ in ver.& qđ ſequiẽ etc.ſentiẽs iſtud obiectũ
videtur

videtur rñdere q licet illatio sit gñalior dicto scripto ī text. tñ nō ē generalior dicto subaudito. nā post verbū cōfirmaī positū in tex. gl. subaudit ista verba, videlicet, & qa pacta nuda. s. & vestitata ēt fomētū id est auxiliū per legē accipiant &c. postea sequi debet illano. s. iō &c. Tñ qa istud est violare literā. itē q a. j. l. proxi. iurisco. tractat de cōuentionib' vestitis inuentis à iuregentiū, & sic nō est verisimile q de eisdē voluerit h̄ tractare, ēt qa regulr tales cōuētiones vestite producunt actionem. d. l. iurisgentiū. post prin. ideo iuris. non dixisset interdum ex pacto actio nascitur, ex istis potuit moueri Bar. ad impugnādū intellm gl. & ppea dicit ipse q ne ista illatio sit generalior dicto nō debet aliquo mō intelligi q iste ver. & iō loquaī de oblone iurisgentiū. s. vestita. Vnde dicit q iste tex. intelligitur q in prin. ponatur dcm. & in ver. & ideo. ponaī effect' dicti, & intelligit primū dcm huius. l. q possit loq tā in cōuētionibus nominatis inductis à iure ciuili vt ī quatuor exēplis positis h̄ in prin. gl. q̄ ēt in cōuētionib' remanētib' in simplici nomine cōuētionis. Vnde in oibus in qbuis a l. inductū est q ex nudo pacto oriaī actio, seu tollaī ipso iure d̄ qb' casib' tractaī h̄ ī gl. & declara istū intellm pleni', vt h̄ p eū, q intellect' cōiter approbaī, & huic intellectui nō obstat illud q dixi d̄ dictione iterdū, qa figurādo casum

1 prout figurat & declarat Bart. cessat obiectū. † Et ad intelligentiā huius. l. pmitte q regulr pactū nudū nō parit actionē, vt j. l. proxi. §. igiī nuda &c. ēt si pactū nudū tēdat ad tollēdā actionē, vt est pactum de non petēdo, nō tollit regulr actionē ipso iure, sed eā elidit. i. ille cui cōpetebat actio, pōt mero iure agere sed ex pacto tendente ad actionē tollendā poterit opponi exceptio. l. si vnus. §. pactus. j. eo. Fallit qñ l. vel senatusco. pactū iuuaī ad actionē pducēdam vel tollēdā, qa tūc producit actionē si tendit ad pducendū. Itē ipso iure tollit actionē si tēdit ad tollēdū, vt h̄ ī tex. ibi. l. aliqua. & sic cōprehendit plebiscitū, & senatusco. ac ius p̄toriū, quę sunt partes legis seu iuris ciuilis. l. ij. §. nouissime. s̄. de ori. iur. l. ius aūt ciuilian fi. cū. l. seq. s̄. de iust. & iur. & iō gl. nō īmerito h̄ exemplificat istā. l. ēt in eo pacto, q iuuaī iure p̄torio. in gl. j. in p̄n. q̄uis ergo oēs ꝯuētiones regulr fuerunt inuente de iuregētiū, vt pxime dixi. tñ fallit in his quatuor hic enumeratis in gl. q̄ fuerunt inducte à iure ciuili & iō actionē pariunt. & idē dicūt Bal. & Ang. h̄ esse in cōuētionib' vel ꝯctibus inductis à cōsuetudine vel statuto, q a dicentur cōuētiōes legitimę & actionē pariēt p hāc. l. & fm eos pōt ēt poni exēplū in feudo q fuit inductū ex cōsuetudinib'. Sed an circa ista Bal. & Ang. bñ dicāt vide Bar. in l. pxi. §. quinimo. & ibi dicet. ¶ In

2 ea. ibi, & q sequiī &c. & declaraui istā partē super tex. ¶ † In ea. ibi. l. si quis argentū. Bar. Ang. & magis cōiter alij h̄ & Bar. in l. j. in vlt. col. j. de cōdi. ex. l. reprehendūt gl. in q̄tum gl. dicit h̄ casu actionē ex pacto oriri, sed dnt oriri cōdōnē ex. l. p p pactū, vt d. l. si q s argētū. nō est. n. in cōueniēs q. l. pducaī obligatio & actio sicut & re & verbis qñq; obligamur. l. obligamur. verti. j. j. de ac. & obli. Et licet Ful. h̄ videaī cęteris Doct. ꝯdicere, & ēt Ang. in repe. l. si certis annis. post Bar. ibi. C. eo. attamē nō insisto, q a h̄ fere nullam cōtinet vtilitatem. & ēt ex his quæ pxime dixi pōt satis sustineri opi. Bart. ¶ In ea. ibi. l. ad exactionē istud est bonū exemplū inspecto tēpore. d. l. exactionē. sed inspecto tēpore. l. j. C. d̄ rei vxo. ac. in prin. nō est bonum exēplum, q a hodie per illam. l. ēt ex parte mariti fingitur intercessisse stipulationē, vt no. in d. l. ad exactionē. & in d. l. j. in prin. & ibi Cy. no. in gl. in l. si diuortio. in ver. actionē. j. de ver. ob. & insti. de ac. §. fuerat. in prin. & no. Bar. & Ang. in l. j. ff. so. ma. licet gl. voluerit ꝯriū in l. j. & ibi p Cyn. & Bal. C. de iu. do. sed j. gl. in d. l. ad exactionē, cū si. vr verior maxime p tex. ī d. l. vnic. §. j. ver. & nemo, in ver. ex vtraq; parte. C. de rei vxo. actī. ¶ In ea. ibi pōt dici vestitū legis auxilio Bar. in d. §. quinimo. tenet in h̄ ꝯriū volēs q q̄uis auxilio legis interdū ex pacto oriaī actio, tñ nō dr vestitū legis auxilio, imo remanet nudū, vt ibi p eū. ¶ In ea. ibi. §. postea. dicit Bart. q ibi nō pbaī dcm gl. nisi iuncta hac. l. quia ibi nō dr q fuerit pa-

3 ctū nudū. Ex ista l. iuncta. gl. insert Bar. † q vbicūq; fit pactū continēs illud ad q quis erat obligatus ex dispōne legali, tunc tale pactū pducit actionē. addo Bart. idē dicentē in l. nō impossibile. p illum tex. j. c. & optime pbaī in l. inter socerū. §. ꝯuenit. j. de pac. dotal. iuncta. l. si q s p vxore. in prin. j. de do. inter vir. & vxo. Et hēs in d. §. ꝯuenit. q actio q orīī h̄ casu appellaī vtilis actio in fcm. bñ facit l. quoties. cū gl. in ver. actio. j. de p̄scri. ver. Et iō fm Bar. h̄ nō est

4 necessaria hoc casu actio d̄ cōstituta. † sed tūc est necessaria actio de ꝯstituta, qñ q s deducit in pacto id ad q primo obligat' erat ex ꝯctu seu ex dispōne hominis non ex dispōne legali fm eū cū quo trāsit Pau. de Ca. & Ful. h̄ in aliquib' lec. Sed Ang. plus dicit q qñ pactū interponiī super oblone legis, nō pōt oriri actio de ꝯstituta q est in subsidiū inducta de iure, sed orieī actio p̄scri. ver. q̄ idē est q actio ī fcm, vt plene no. p gl. & Bar. in rub. j. d̄ p̄scri. ver. Sed Ful. h̄ in qbuisdā lec. in hoc rephēdit Ang. q a fm eū p quocūq; debito ēt legali deducto in pactū pōt hr̄e locū actio de constituta. l. j. §. debitū. j. de cōsti. pecu. quāuis nō sit necessaria, qñ pactū sit super debito legali. Sed p opi. Ange. facere vr tex. in d. §. ꝯuenit. quē ipsi nō allegāt, vbi daī vtilis actio ī factū ex tali pacto. sed illa actio vtilis ē subsidiaria. l. quoties. j. de p̄scri. ver. Ergo p̄supponiī q nō possit hr̄e locū actio de cōstituta. nec tex. in d. §. debitū. probat ꝯriū, si bene inspiciaī. Tñ sustinēdo opi. Bart. pōt dici q dicta vtilis actio pōt cōcurrere cū actione de cōstituta inducta ex ęquitate in subsidiū à p̄tore, iuxta d. l. j. ī prin. & §. debitū. & ī §. de cōstitutura. inst. de act. hoc probaī in l. de pecorib'. cū gl. C. ad l. Aqui. & in l. quemadmodū. §. magr̄atus. cū ibi no. ff. e. nt. reperiī ēt q Ful. hic in quibusdā lectu. reprobat dictū huius gl. pōderatū, & inductū, vt facit Bar. hic. Tñ quia Fulg. nō vr allegare bona iura. & opi. sua est ꝯ d. l. non impossibile. & ꝯ d. §. cōuenit. aliter nō refero. dicit ēt Pau. de Cast. hic, q gl. hic inepte ponit istud exēplū. dū gl. ponit q inter hæredē, & fideicōmissariū istud pactū interuenit. nā si ita esset, non posset pactū parere actionē creditorib', vel legatariis. l. quo tutela. in fin. de re iud. Dū dicit ipse q debet poni exēplū, q inter legatarios, & creditores ex vna parte, & fideicōmissariū ex altera, factum fuit istud pactū. & istud est quod sentit Bart. dū declarat aliud exēplū positū. j. vt in gl. in ver. senatusco. adiuuauit pactū etc. oē illud exēplū habet eādē rōnē cū isto. Sed potes saluare gl. quo ad actiones cōpetētes hæredi, q poterat esse creditor hęreditatis ēt post aditā hæreditatē, iuxta l. fi. §. in cōputatione. C. d̄ iure deli. & l. debitor. j. ad Treb. & istud ēt in simili sentit Bar. hic in ver. ponit ergo gl. exēplū etc. ¶ In ea. ibi. §. si cum essem &c. istud exēplū, & sequēs intellige, qñ de eo ad quod dabaī actio legalis, factū fuit pactum, vt in superiori proximo exēplo dixi. vel dic q exēplū sequens. s. de l. si stipula. alle. in gl. est exēplū cōuentionis vestitę, & de se efficacis, & validæ. De qua ēt voluit gl. intelligere istū text. in ij. parte, vt dixi s̄. Tñ quia mens glos. hic vr esse velle ponere exēpla cōuentionis, q̄ de se nō sit efficax, iō hoc exēplū non pōt bene sustinere. ¶ In ea. ibi, §. eius. istud exēplū reprehēdit Bart. hic, & bene, vt hic per eū.

5 ¶ † In ea. ibi, inter hæredē, & fideicōmissariū etc. intellige qñ de iure fideicōmissarius tenebaī ad oia onera hęreditaria, puta qñ deducta certa re particulari p Trebellianica restituat vlem hæreditatē fideicōmiss. l. si legatus. §. multū. j. ad Treb. Vel qñ coactus adiuisset, iuxta l. q a poterat. j. ad Treb. Ideo tūc oriī actio ex pacto facto, q fideicōmis. oia onera subeat, quia cōtinet idē qd̄ cōtinebat actio legalis. Reliqua quantū ad hoc vide p Bart. hic, quicquid tñ ipse dicat, dic q ex tali pacto facto inter hæredē, & fideicō. nō pōt tractari de inferēdo p̄iudiciū legatariis, & creditorib', ex quo pręsupponimus, q pactū cōtinebat idē qd̄ ius cōe, & sic q teneretur soluere ille, q de iure cogi poterat ad soluēdū, fm Ful. hic, & glo. & Bar. h̄ vñr intelligere q per istud pactū in casibus, in quibus valet, tollaī actio ipso iure, quæ tñ p senatuscōs. Treb. nō erat sublata ipso iure, sed ope exceptionis solū poterat se tueri hæres. l. j. §. si sublata. j. ad Treb. qd̄ vr mirū, cū pactū de sui nā nō tollat actionē ipso iure, sed ope excep. nisi qñ a lege hoc specialiter inductū est, vt hic. & dixi. s̄. & nulla videaī esse lex, quæ in isto casu hoc dicat, sed dic hoc nō videri defendi posse, nisi eo mō, quo statim dicam ī exceptione senatusco. Maced. & Velleia. ¶ In ea. ibi, Macedonianū, vel Velleianum senatuscons. Bart. reprehēdit istud exemplū, vt hic p eū. Ang. tñ hic istud exēplū saluat cū certa interpretatione. dicit. n. se putare, q glos. intellexit hoc mō, videlicet q vbicūq; creditor facit pactū liberatoriū debitori, q ante poterat se iuuare excep. Mace. vel Velleia. nā senatuscōs. nec Macedo. nec Velleia. tollūt actionem ipso iure, sed pariūt excep. remanēte nāli obligatione. l. quia nālis. j. ad Mace. l. q. excep. in prin. j. de cōdi. ind. Vñ tale pactū liberatoriū iuuaī senatuscōs. Macedo. vel Velleia. adeo q tollit actionē ipso iure, vbi ał's tale pactū fieret debitori, cui prius nulla cōpeteret excep. nō tolleret actionē ipso iure, sed ope exce. eā eliderat. vt d. §. pactus. cū si. & Bal. hic ī lect. anti. sequiī istud idē. Et ipsemet Bal. in alia lect. refert, q ista fuerūt verba Odofr. qd̄ est verū pro limitatione d. §. pactus. Cū Ang. ēt cōcor. Pau. de Cast. h̄. licet nō videat placere Ful. Et quia istud est no. verbū, q̄uis Doct. l. nō pbēt. tū pōt sic cūprobari p illud qd̄ alibi dr, videlicet q q̄uis

6 ex pacto nudo regulariter nō oriaī actio. † tñ fallit si pactū nudū

a interponaī super eo, quđ erat antea nāliter debitū.[a] l. 4. §. penul. in ver. vel nā sufficit. j. de cōsti. pecu. iuncto §. de cōsti. insti. de act. ¶ In ea. ibi, fm primū intellectū etc. fm quē iste ver. & iō loquiī in conuentione nuda, q̄ de se erat inefficax, vt dixi super tex. nā talis cōuentio

ADDITIO.

a ¶Fr. Cur. Debitū. Adde tu, q p hoc facit, q a pactū nudū geminatū pducit actionē, fm Cano. in c. per tuas. ex de arb. & Raph. Cu. in rubr. j. de ver. obl. Ro. in l. si vero. §. pe viro. j. solu. mat. & Pau. de Cast in l. 4. j. de consti. pec. Mathe. not. xxxvij. & examinaui plene in l. si pacto quæ pœnam. C. de pac. vbi ponderaui tex. ibi in contrarium. & aliquid tetigi in l. legem. eo. tit.

uentio nuda in caſib*, ĩ qbus ei dať robur à lege, cẽſeť quodãmõ īducta à lege ciuili ꝑ ꝯfirmationẽ & roborationẽ quã ei dat lex, qa & q̃ ꝯfirmat, de nouo dare vr, vt plene no. in l.& quia.ſ.de iur. om.iu. vbi ꝑ Bart. Nõ mirũ ergo ſi dr̃ lǵima ꝯuẽtio, vt h̃. & ex iſtis paucis verbis ẽt fortificať intellectus quẽ dat Bar. ad iſtũ text. put ſ.retuli. 7 † Ex gl. ꝑ iſtã l. dicit no. Bald. in l.ij. in fi. C.ď exce. rei iud. ꝙ ſi ſtatutũ diſponat ꝙ inſtrm guarẽtigię habet executionẽ paratã, ꝙ licet in dicto inſtrõ ſit pactũ nudũ, habebit executionẽ paratã ſicut ẽt ſi eẽt ſtipl̃o vel pactũ veſtitũ. Nam ſtatutũ vr̃ diſponere ꝙ ꝑ ꝑ inſtrm talis cõuentio dicatur veſtita literis. vñ ꝑ ꝑ iſtrm iſta dr̃ legitima ꝯuẽtio, q̃.l. municipali iuuať ad agendũ. per iſtũ tex. ꝙ dicit eſſe menti tenẽdũ. Et adde Bal. in l. ex placito in fi. C.ď permut. & in l.iij.§.pupillus.j.de neg.geſt. & no. per eundem in l. ſi nõ ſortem.§.j.j.de cõdi.inde. per Imo. in l. fi. j. a qui.app.non lic. & per Lud. Ro. in l.j. in prin.ff.de verb.obli. & ꝙ no. Bald. in l. etiam. C.de exec.rei iudic. & in l.j. in fi. C.de do.promiſſ. & ex not. per Bal. in ſ. dictis locis habebis limita. ad id ꝙ no. ipſe in d.l.ij.

Vlpiani. LEX VII.

1 *Actio praeſcrip. verb. eſt natiua. fallit in caſu l. cum mota.*
2 *Actio natiua dr̃ q̃ habet praeexiſtentem materiam ex qua poſſit produci.*
3 *Actio praeſcrip. ver. oritur ex contractu, do vt facias.*
4 *Contractus innominatus an denomineť ab implemento, an à forma conuẽtionis.*
5 *Contractus innominati qui re perficiunť, quare dicantur cõuẽtiones nominatae.*
6 *Contractus donationis an ſit nominatus.*
7 *Legatum poteſt etiam dici donatio.*
8 *Donatio ob cauſam eſt contractus mixtus.*
9 *Contractus habens nomen generale eſt innominatus.*
10 *Donatio non dicitur ſi quis dicat. promitto donare.*
11 *Donare aliud eſt quàm dicere donabo.*
12 *Oblatio in contractibus nominatis non habet vim implementi.*
13 *Penitentia an & quando habeat locum in contractibus innominatis.*
14 *Diuiſio an dicatur contractus innominatus.*

Vriſgentiũ. Iuriſconſultus hic proſequitur aliud membrum diuiſionis poſitum in l.ꝯuentionũ. ſ.eod. & hic intendit. Conuentio iuſgẽtiũ nominata parit actionẽ, ſed innominata non parit niſi poſt implemẽtum. h.d. vſq; ad §. ſi ob maleficiũ. ¶ In tex. ibi, quędã actiones pariunt. i. cõuentiones q̃ tendunt ad agendũ ſi ſint cõuentiones nominatæ, & ſic veſtitæ ꝓducũt actionẽ. Dum vero text dicit q̃dam excep. intelligitur de ꝯuẽtionibus nudis q̃ ſi fierent ad agẽdum, nõ pariunt actionẽ. ſed ſi fierent ad liberãdũ, pariunt exce. 1 put eſt pactũ de nõ petẽdo. ¶ † In tex. ibi, & hinc naſci ciuilẽ obligationẽ. no. ꝙ actio p̃ſcrip. verbis eſt natiua. fallit tñ in caſu l. cum 2 mota. in ver. dãda. C.de tranſac. & rõnẽ vide ꝑ Bar. ibi, † & dicitur actio natiua q̃ habet p̃exiſtentẽ mãm ex qua poſſit ꝓduci. als aũt vbi inueniť à l. dari actionẽ nõ p̃exiſtente mã habili ad ꝓducendã actionẽ, tunc actio dr̃ datiua. & ita probať h̃ melius quã alibi ſm Doct. Exẽplũ patet in actione vtili q̃ dať ceſſionario ꝯ eũ ꝯ quem ceſſę ſunt actiones. l.j. C.ď act. & ob. cũ ibi not. in gl. pe. & ibi Bar. in vlt. col. nã talis actio eſt datiua qa nihil geſtũ eſt inter ipſum ceſſionariũ & eũ ꝯ quẽ ceſſio facta eſt. ex quo oriri poſſit actio, vt declarat Bar. in d.l.j. in vlt. col. & plenius ꝑ eundẽ in l.j.j. de act. & ob. 3 ¶ † Itẽ no. ex ver. & ideo. ſm Ang. ꝙ ex ꝯctu, do vt facias. oriť actio p̃ſcri.ver. facięti, & nõ actio ď dolo. nã dedi tibi Stichũ vt Pãphilũ manumittas, manumiſſo Pãphilo nihil mihi adeſt, & tñ tu agis ꝯ me actione p̃ſcr.ver. qa ñ adimpleui eo mõ quo debebã, qa ñ trãſtuli in te dñiũ Stichi. ꝑ pa ſuit tibi euictus. ſecus eſt i ꝯctu facio vt des, qa ſi per meũ implementũ nihil tibi adeſt, nõ competit mihi facięti actio p̃ſcr.ver. l. nãlis. §. ꝙ ſi faciã. j. de p̃ſcr.ver. ſed ď hoc dic vt dixi poſt Bar. in l. cũ ꝓponas. C.de do. poſt glo. in l. quoties. j. de 4 p̃ſcr.ver. † Tangit h̃ Ang. an ꝯctus innominatus denominetur ab implemẽto, an à forma cõuẽtionis. de quo dic vt dixi poſt Bar. in 5 d.l. cũ mota. vbi alle. iſtũ tex. ¶ † In gl. in ver. facias ibi, quare dicas &c. itẽtio gl. eſt ꝙ rõ quare, licet ꝯctus cõmodati & depoſiti & alij ꝯctus nominati qui re ꝑficiunť, dicanť conuẽtiones nominatę, tñ ſecus eſt in permutatione in qua requiriť rei interuentus vt ꝓducat actionẽ, fit ex eo qa permutatio dr̃ eſſe anteq̃ interueniat implemẽtũ, ſubſecuto iplemẽto oriť actio ex ipſa p̃cedenti cõuẽtione de ꝑmutando. ſed cõmodatũ & depoſitũ nõ dr̃ eſſe niſi ex eo ipſo, ꝙ res actualr̃ deponiť vel cõmodať. & iſta eſt dña inter veſtimẽtũ rei interuẽtu ꝙ habet locũ in ꝑmutatione & in alijs ꝯctib* innominatis. & veſtimẽtũ re ꝙ habet locũ in ꝯctibus noiatis qui re ꝑficiunť. & cũ gl. h̃ trãſit Ang. Tñ gl. nõ vr̃ bene loqui & magis cõiter reprehendiť. nã pone ꝙ ꝑmutatio nõ inceperit à p̃cedenti cõuentione, ſed ab ipſa traditione. certe nõ dubiũ ꝙ ꝑmutatio ñ fuit tunc i eſſe prius q̃ res interueniret. Et tñ differt a ꝯctibus nominatis q̃ re ꝑficiunť, qa oĩno ipſa ꝑmutatio remanet ꝯctus innominatus. Et ꝓpterea dic primo ꝙ vera rõ ꝑ ꝑ quã permutatio nõ eſt ꝯctus nominatus ſicut cõmodatũ, eſt illa q̃ tradiť ꝑ glo. in rub. C.ď re.ꝑmu. & aliq̃d i diſcurſu. j. diceť. Secũdo, dicas ꝙ veſtimetũ re differt à veſtimento rei interuentu, qa ſm Pau. de Ca. veſtimẽtum re habet locũ in ꝯctibus i quibus ꝯhitur obl̃o ad illud idẽ ꝙ traditũ fuit in cõmodato, vel ad tantundẽ in genere ſuo, vt in mutuo. l.ij. in prin. j. ſi cer. pe. ſed veſtimentũ rei interuẽtu ꝙ habet locũ in ꝑmutatione, & alijs ꝯctibus innominatis nõ trahiť ad illud idẽ, ſed ad aliud. Et licet ipſe nõ dicat iſta fuerunt verba Cy. Bald. & Sal. in l. legẽ. C.eo. Vel ſatis eſt dicere ꝙ veſtimẽtũ re habet locũ in ꝯctibus noiatis qui re ꝑficiunť. veſtimẽtũ aũt rei interuentu habet locũ in ꝯctibus innoiatis in q̃bus habet locũ pnia & hñt locũ remedia longe diuerſa à remedijs ꝯctuũ noiatorũ vt l. nãlis. ꝑ totã l.j. de p̃ſc.verb. Et de dña inter dicta duo veſtimẽta, vide per gl. & Doct. j. eo. l. in §. quinimo. in gl. j. ¶ In ea. ibi, & ſic prima valet rõ &c. imo nõ eſt bona, qa. ſ. fuit reprehenſa per gl. recta rõne. dicit tñ Bal. h̃ in lec anti. ꝙ put iſta verba gl. hñt affirmatiue põt intelligi. ſ. in eo ꝙ gl. dixit, ꝙ ſunt ꝯctus inominati, qa perficiunť ſeu 6 veſtiunť rei interuentu put ꝑmutatio, ſed ſi haberes verba negatiua i gl. ſ. nõ valet tũc, ſunt clara. ¶ † In ea. ibi hodie vero nominatus &c. dic ꝙ magis cõis ꝯcl̃o eſt ꝙ ẽt olim ꝯctus donationis eſſet noiatus, patet qa in cõtractibus innoiatis locus eſt pniæ. l. ſi pecuniã. in prin. j. de cõdi. ob tur. cau. & tñ in ꝯctu donationis ceſſabat penia. l. Ariſto. in prin. ver. deniq;. j. de do. Tñ Io. de Imo. in l. in ędibus. §. j. j. de do. refert ꝙ p̃ceptor ſuus Frã. ď Ra. i repe. l. fi. j. ď cõdi. ob cau. tenebat ꝙ oli, & hodie ſit inoiatus ſicut tenebat Ia. But. Et dicebat Fran. de Rãpo. ꝙ olim donatio hẽbat effectũ innoiati ꝯctus. hodie vero hẽt effectũ noiati. qa oriť actio. ſ. cõdĩ ex l. ſi qs argẽtũ. §. pe. & fi. C.de do. & ita ſaluabat opi. huius gl. cũ ſi. ad oñdendũ ꝙ nõ debeat dici ꝯctus noiatus, mouebať, qa donatio nõ hẽbat elegãs nomẽ, qa ſtat in noie gñis ſicut ꝑmutatio. nã ꝑmutatio ꝓpriẽ dr̃ qñ dať ſpẽs certa ꝓ alia ſpẽ certa, vt declarat gloſſ. magiſtra in l.j. C.ď re.ꝑmu. Tñ large cõprehẽdit ẽt emptionẽ, qa ꝑmutať p̃ciũ cũ re. l. ita ꝯſtãte. j. de iure do. & ꝓpterea dr̃ ꝯctus innominatus, vt not. gl. in ru. C. de re.ꝑm. Ita vr̃ eſſe in donatione, nã donatio ꝓpriẽ, & ſtricte ẽ qñ fit ex mera liberalitate, tñ large dr̃ eſſe ẽt qñ fit ob cãm, & ſic donatio cõprehendit ẽt donationẽ ob cãm. l.j. j. de do. Et in hãc opi. vr̃ ẽt ſatis inclinare Ful. h̃, q̃ pro hoc 7 ẽt allegat † qa videmus ꝙ legatũ ẽt põt dici donatio. l. legatũ, la picola. ff. de lega. ij. Et iſtã op. ſequitur ẽt Imo. in d.l. in ędib. & ibi rñdet ad d.l. Ariſt. ꝙ ibi nõ habet locũ pnia, ex eo qa res deſiit oĩno eſſe integra, & idẽ eſſet in oĩbus ꝯctibus inominatis. Quia ſi ex toto facta eſſet executio hinc inde nõ haberet locũ pnia ſm eũ. alle. no. in d.l. ſi pecuniã. in prin. ſed dici põt ꝙ iſta nõ ſit bona rñſio ad l. Ariſtot. quia ibi ex parte donatarij qui manumittere debebat res, erat integra. ergo debuiſſet eſſe locus pnię ſi fuiſſet ꝯctus innominatus. vt i p̃alle. l. ſi pecuniã. in prin. & veritas eſt ꝙ ante tpẽ q̃nquennij ibi nõ eſt locus cõdõni ob cãm. nec ex capite pnię, qa interim illa erat donatio mera, qa donatarius interim nõ tenebatur manumittere. 8 † Poſt q̃nquẽniũ vero ſi nõ manumitteret, haberet locũ cõdõ ob cãm ex capite morę cõmiſſę ꝑ donatarium in manumittẽdo. l.iij. §.j. & ij. C.de cõdi. ob cau. & declarat Bart. in l. actionẽ. in fi. C.de tranſac. Nõ ob. ar. Frã. de Rãpo. ſ. ꝙ donatio nõ habet nomẽ elegãs, eo qa continet donationẽ ob cau. qa dico ꝙ ar. nõ ꝓcedit, qa ẽt venditio põt cõprehẽdere donationẽ ob cau. l. tenetur. §.j. j. de act. emp. & tñ dr̃ ꝯctus nominatus ibi. Vel poſſet rñderi ex no. ꝑ Bart in l.ij. in fi. C. de cõdi. ob cau. ꝙ q̃uis donatio pura, & ſimplex ſit ꝯctus nominatus, tñ donatio ob cãm ẽ ꝯctus innominatus, qa non eſt proprię donatio. d.l.j. de do. Sed ipſemet Bart. in l. fi. j. de cõdi. ob cau. rectius vr̃ loq̃ volẽs ꝙ ẽt in donatione ob cãm ceſſet pnia ſicut in ꝯctibus nominatis, vt ꝓbať in d.l. Ari9 ſto. circa prin. † Vñ dicas ꝙ donatio ob cãm eſt ꝯctus mixtus ſicut ꝯctus nominatus factus ob cãm appellať ꝯctus mixtus. vt declarat Bar. in d.l. fi. in vlt. co. Eſt verũ ꝙ in tali ꝯctu donationis ob cau. habet locũ cõdictio ob cãm ex capite cãæ non ſecutę. l.j. C. de do. quæ ſub mõ. licet ſecus ſit in ꝯctib. nominatis put ꝓſequitur plene Bar. in d.l. fi. vbi ponit rõnem diuerſitatis, & ꝑ eundẽ in l.j. ff. ď do. Et circa p̃dicta ẽt vide per Bal. in rub. C.de re.ꝑmu. vbi in ꝯctu donationis tenet opi. Ia. Bu. quã ẽt ſequiť Bal. hic. n tñ curo latius diſcurrere, qa nõ ꝯtinet vtilitatẽ an donatio. i. cõuentio donationis de qua intellexit gl. hic, ſit ꝯctus nominatus vel innominatus a cũ incontinenti hodie naſcať actio, ꝑ d.l. ſi quis argentũ. * Itẽ adde in q̃rum dictũ eſt. ſ. ꝙ ꝯctus habens nomen generale nõ dr̃ nominatus, ꝙ nõ habet obſtare ſi dicať ꝙ emptio eſt ꝯctus nominatus,

ADDITIO.

a ¶ Si quis argentum. Quòd pacto nudo perficiatur donatio, & ꝙ oriatur conditio ex l. ipſa tenuit Lud. Ro. conſi. cccclxxvij.

tus,tñ habere vř nomen generale.l.statu liberi à cęteris.versus fi. j.de statulibe.quia rñ de vt per Bal.hic,& per Imol.in d.l.in ædib°. §.j.in vlt.rñs.q̄ vř esse declaratio rñsionis Bal.hic,licet de eo nō fa ciat mētionē.Itē adde in quantū iuxta p̄dicta Bart.hic,& i l.fi.j.de cōdi.ob ca.dicit,ꝙ hodie ex pacto nudo de donādo orit̄ cōdictio ex lege,per d.l.si quis argentū. nā Imol. in d.l. ædibus.§.j.secutus dictum p̄ceptoris sui in præall.l.si tenet ꝯnium,quia dicit ꝙ l.si q.s argentū.nō loquit̄ in pacto de donando,sed in donatione, seu in pacto cōtinēte donationē p̄sentē.& per ꝯn̄s loquit̄ illa lex, qn̄ do

10 nās dixit,dono tibi fundū,quē tñ tūc nō tradebat.† secus si dixisset,ꝓmitto dare,quia istud nō dr̄ donatio,sed pactum, seu ꝓmissio d̄ donādo,q̄ sunt diuersa.sicut aliud est vēdere,& aliud facere ꝓmissionē de vēdendo.l.in bonæfidei.cū ibi no. j.de eo ꝙ cer.loc. & in l.Titius.cū gl.in ver.distraheret.ff.de pign.ac. & in c.pe. cum gl.fi.de elec.i vj.& iō l.si quis argentū q̄ est correctoria, cū loquat̄ in donatione,nō debet extēdi ad pactū de donādo, quia in correctoriis & ñ fit extēsio ex idētitate rōnis, iuxta no.i auc.quas actio-

11 nes.C.de sa.san.ecc.& in l.tā is.§.j.j.de do.cā mor.† & subdit Imol. in d.l.in ædib°. ꝙ si dixi, donabo tibi x. ex istis verbis nō orit̄ actio seu ꝯdictio ex d.l.si quis argentū. & quia illa l.nō loquit̄ hoc casu. Pro quo allego.quia aliud est donare,aliud est dicere,donabo.nā dicēdo,donabo.vř dicere,ꝓmitto donare.vt p gl.xxj.di. in nouo. q.cq.d dixerit gl.in §.perficiunt.in ver.manifestauit.insti. de dona. quā ex p̄dictis reprehendit Imol.in d.l.in ædib.Sal.ēt i l.ij.de cōdi. ob cau.tenet eē verū,ꝙ l.si quis argentū . nō hēat locū in pacto de donādo.& vide ibi latius per eū.& ita ēt tenet ipse in d.l.si quis argētū.§.fi.& Io.de Imo.i c.quasr.ex̄.eo.Licet Ang. i d.l.si quis argētū.§.fi.in summatio videat̄ sentire idē qd̄ Bar. h. & ista in puncto

12 iuris vñr vera,q̄uis maxima sit autoritas Bar. ¶ †In ea.ibi,itē quid si no.ex gl.ꝙ sola oblatio in ꝯctibus innominatis nō hēt vim implemētu,adeo ꝙ ꝯpetat ei q obtulit actio ꝯ aduersariū,q.a aduersariū nō pōt pœnitere & dicere , nolo accipere.Limitat tñ h̄ no.Bal.i l. q̄uis.C.de transac. nisi ꝯctus innoīatus ordinet̄ ad ꝯctū noīatum.

13 exēplū ponit ipse,†si ꝓmitto vēdere ob certā cām,vel ꝯdōnē . nā ista ꝓmissio est ꝯctus innoīatus,patet, quia parit actionē p̄scr.ver. & tñ nō hēt locū pęnitētia.l.Labeo scribit si mihi bibliothecā. ats incipit,si mihi.j.de ꝯhē.emp.Ponit ēt Bal.i d.l. q̄uis.aliquos casus, i quib.nō hēt locū pœnitētia in ꝯctib.innoīatis.Bal.in l.ex placito. C.de rer.pm.i vij.q.sequit̄ istā gl. & subdit s̄m Ia.Bu.ꝙ q̄uis oblatio nō sufficiat ad īpediēdū pœnitentiā,tñ secus est si depositio & ꝯsignatio facta eēt añ pœnitētiā , quia habet vim solutionis.l.obsignationē.C.de solu.Et de hac gl.ēt vide Cy.in l.siue apud.i xj.q. C.de trāsac. In ꝯctib.aūt noiatis, in quib° nō est locus pęnitentiæ. l.sicut.C.de ac.& ob.nō est necessaria oblatio q̄.tū ad ꝓducēdam actionē,quia ꝯctus noiatus incōtinēti parit actionē , vt hic, & d.l. ex placito. Verū ē ꝙ agēti obstaret exceptio,nisi offerret id,ad qd̄ p parte sua tenet̄.l.Iulianus §.offerri.j.d̄ ac.em. ¶ In gl.i ver.à p̄torc.i prin.s̄ in hāc primā expositionē iste tex.nō ꝓbaret id ad quod pōderat̄ h̄ à docto.de actione datiua. iō melior est secūda expositio. ¶ In ea.i fi.opi.istorū falsa est, quia legū correctio est euitāda.l. p̄cipimus.C.de app. Itē ibi si corrigeret̄ illud qd̄ dixit Iulianus.d. §.sed dedi.corrigeret̄ ēt autor illius.l.q ibi approbat distinc.Iulia.

14 vñ dic melius,prout dixit gl.p̄cedēs in ver.stichū. ¶ †Extra gl.q̄ri posset an diuisio dicat̄ ꝯctus noiatus.de quo dic vt p Bart.i l.diuisionis.j.eo.& p Bat.i rubr.C.de rer. permu. vbi ēt de plurib° aliis qōnibus tāgit.& p Bal.& Sal.in l.legē.C.eo. vbi ēt plene tractat d̄ contractu dotis . de quo etiam per Bart. hic, & p Bal.in l.j.ff.solu. matri.& in d.l.ad exactionē. C.de do.ꝓmis.

S V M M A R I V M.

1 *Turpiter accipere dicitur qui aliquid recipit p eo ꝙ gratis tenebatur facere.*
2 *Solutum ex turpi causa an & quando possit repeti.* 3.
4 *Creditor,cui ex turpi cā res est hypothecata,an possit ēt agere hypothecaria.*
5 *Syndicus,qui tenetur ex statuto denunciare maleficia, si promittit alicui non denunciare, an valeat talis promissio.*
6 *Promissio de non committendo maleficium, an valeat.*

§.Si ob maleficium.

Implementū cāæ iniustæ nō vestit cōtractū innoīatū.h.d. Et loquit̄ iste tex.qn̄ turpitudo nō erat ex parte remittentis , sed

1 recipientis tñ,† qui qn̄ recipit aliquid vt faciat illud,ad quod gra-

2 tis tenebat̄,dr̄ turpiter accipere.l.fi.j.de cōd.ob turp.cau. ¶ †In gl. ibi.§.quoties.hoc ē verū , nisi tēpore traditionis cessasset cā turpis propter quam promiseram.Exēplū,si vt redderes vestē meā,quā tibi cōmodauerā,ꝓmisi tibi decem . & sic fuit turpitudo ex parte tua tñ,& tu vestē reddidisti, & sic cessat mō cā turpis , ꝓpter quā promisi,& non poterā cogi ad soluēdū decē.quia poterā me tueri excep.ꝙ promissio fuerit ex turpi cā, tñ si ca non obstante sponte,& abſq; errore solui,nō possum repetere.l.pe.in prin.j.de ꝯdi. ob turp.cau. ¶ In ea.ibi,secus si vt fiat &c.pōt hoc dictum glo.duplicitet intelligi.primo, ꝙ promisi quid turpe.s.facere homicidiū. Secūdo,ꝙ promisi pecuniam tibi vt faceres homicidiū , & vtroq

a casu stipulatio est nulla [a] ipso iure . vt in iurib.hic all.in gl. de quo

3 die vt dixi post Bart.in d.l.generaliter. ¶ †In ea.ibi, p rei vendicationē &c.no.ꝙ licet vbi vertit̄ turpitudo ex parte vtriusq; si trāslatū sit dñium rei traditæ, nullo mō pōt fieri repetitio.l.ij.C.de ꝯdi. ob turp.cau.tñ secus est si nō est translatum dñium vt in pignore, quia pignorans pōt vendere. Et est rō, quia reus tunc cōuenit̄ vt quilibet possessor.quod est no.Et cū hac gl.cōcordat gl. fi.j. de ꝯd. ob turp.cau.& glo.in l.ij.in ver.desideras. & in verb.melior. C.de

4 cōdi.ob tur.cau.Et ibi quærit ēt glo. vtrum † creditor cui ex turpi cā res est hypothecata,possit ēt agere hypothecaria.de quibus ēt vide p Bat.& alios in l.j.cum seq.j.de condi.tur.cau. ¶ In ea.glo.in

5 fi.adde gl.in l.ij.in ver.desideras.C.de cōdi.ob turp.cau.¶ †Extra gl.facit iste text.ad id quod no.voluit Bat.in l.si reo.§.fina.de fideiuss. vbi dixit, ꝙ si syndicus cōitatis qui ex forma statuti tenet̄ sub pœna denunciare omnia maleficia ad preces alicuius,noluit denunciare,& ille ꝓmisit syndico eum indēnem conseruare,ꝙ talis promissio non valeat . Et facit ēt ad alia . de quibus dic vt ibi per eum.& per alios ibi post eum. & quod not.Bar. in auc.nouo iure.

6 C.de peda.iudi.† Item quęro an si ꝓmitto maleficium cōmittere, valeat ista promissio si propter hoc tu nihil mihi das, nec promittis.& dic ꝙ sic.vt probatur in l.non impossibile.j.eo. & ibi no.Bar. & iō s̄m eū si ꝓmisisti mihi pœnam si maleficium faceres, valebit promissio pœnæ.& ita per illā legem declarat istum text.

A D D I T I O.

a Nulla. Sed quid datur pecunia testi, vt falsum testimonium dicat.cui applicabitur ista pecunia data ob turpem cām, vide Ludo.Ro.sing.suis.fol.iij. & an tutor qui accepit pecuniam à pupillo, vt illam collocaret homini digno, possit illam retinere, vide Ancha.consi.clxxiiij.per Spe.in tit.de iu.§.generale.

S V M M A R I V M.

1 *Pactum nunquam potest esse sine causa.*
2 *Pactum donationis an producat actionem.*
3 *Promissio facta pacto nudo sine causa ab eo qui sciebat se non teneri, intelligitur facta ex causa donationis.*
4 *Promissio facta per stipulationem sine causa an valeat.*
5 *Stipulatio si peccauerit in forma, an tunc valeat vt pactum.*
6 *Pactum nudum quid sit.*
7 *Verbum, conuenit, quid significat.*
8 *Verbum, promisit, repertum in scriptura, intelligitur per stipulationem.*
9 *Pactum nudum geminatum parit actionem.*

§.Sed cum nulla.

Simplex cōuentio innominata si nō vestit̄ implemēto iustæ cāæ,dr̄ nuda,& iō nō parit actionē.sed si fiat ad liberādū,bñ parit excep. h.d.vsque ad §.quinimo.¶ In gl.in ver. cā. in prin. quia videbatur ꝙ cōuentio semper haberet cām,qm̄ qn̄ nulla alia subest cā,videt̄ subesse cā donationis.l.campanus.j.de ope.libe. propterea gl.hic intelligit,ꝙ bene in conuentione fuerat adiecta cā de futuro,puta promitto tibi x.vt vadas pro me Romam , tñ non fuerat per te impleta cā.ita intelligat̄ tex.hic in ver.cām.¶ In ea.ibi, l. ex placito.C.de rer.permu.vbi ex stipulatione sine causa.i.sine implemēto causæ orit̄ actio.¶ In ea.ibi, sed Azo &c. hic ponitur secundus intellectus ad istū tex.in̄ nō vř verus , quia si facta est promissio p errorē ex falsa cā d̄ p̄tento orit̄ actio,& obligatio. Patet,quia tex. in d.§.circa.dicit ꝙ obstat excep.q̄ est actionis exclusio.l.j.& ij.j.de excep.& sic esset ꝯ istū tex.i ver. nō posse cōstitui obligationē &c. nisi saluādo istū intellectū intelligas text. loqui de obligatione cū effectu,adeo ꝙ nō ob.excep.tñ primus itellectus gl. tenēdus est, quia s̄m istū intellectū Azonis iste §. nō bene cōiungeret̄ cū p̄cedentibus,vbi tractat̄ de cā de futuro adiecta in cōuentione . & iō

1 gl.persistit in primo intellectu.¶ †Extra gl.circa istū tex. in princ. op. ꝙ vř ꝙ nunq̄ pactū possit esse sine cā , quia si nulla cā adiecta est,p̄sumit̄ cā donationis.l.campanus. & ex pacto donatio.oritur actio.l.si quis argentū.§.pe.& fi.C.de do.Guil.de Cu. h̄ vř fateri ꝙ p̄sumat̄ cā donationis, sed q.a isto iure tale pactū donationis nō

2 ꝓducebat actionē.ita pōt exēplificari iste text. †Subdit ipse ꝙ hodie ex pacto donationis solū producit̄ actio qn̄ in pacto deducit̄ res,vel quātitas.secus si deducat̄ factū.& ita limitat ipse d.l.si quis argētū.q̄ s̄m eū cū sit correctoria,nō debet extendi ad casum,qn̄ in pacto deducitur factū,iō tunc ēt hodie poterit exēplificari iste text.in pacto cōtinēti aliquid fieri ex cā donationis saltē præsumptæ.& quantū ad istā limi.cū Gui.de Cu.trāsit Bar. hic, & Bart.in l.si vnus.§.pact.circa med.j.eo.& j.ea.l.§.quinimmo.ad fi. in quib° locis plura tractat Bart. ad limitationē d.l.si quis argentū.& idem tenuit Ange.in prin.huius legis.& in repeti.l.si certis ann.C.eo.& in d.l.si quis argētū.§.sed & si quis.& Bal.in l.cū virū.C.de fideicō. & Ant.de Bu.& Imo.in c.qualiter.ex̄ eo.sed Bal.hic dicit,ꝙ ista limitatio

mitatio eſt ꝯ gl.ordi.l.ſi cũ mihi.iuncto tex.j. de dolo. & illã ibi ſequit Bar.idẽ ẽt tenet Bal.in l.pacta quę ꝯ.C.eo.q̃a promittẽs facere,vr promitere intereſſe ſi nõ faciat.l. ſtipulationes nõ diuiduntur, ver.celſus.j.de ver.ob. & intereſſe cõſiſtit in dando.ſ.in pecunia.l. ſi quis ab alio.in fi.j.de re iu.iſtã opi.ẽt ſequitur Pau. de Caſ.hic & Sal.in l.legem.in vj.q.C.eo.idem ẽt fuit de mente gl.in l.permiſiſti.in fi.iuncto tex.j.de præſc.ver. & not.in l.qui ſaxum.j.de do.iſtã opi.tenet ẽt Ful.h̃, quia tradere eſt quid facti.d.l.ſtipulationes.in prin.ſ.alle. & d.l.ſi quis argẽtũ. ergo vr cõprehẽdere caſum traditionis.ꝯcordari põt opi.vt per Imo.in l.ędibus.ver.j.j.de do.vbi dicit ꝙ aut in pacto erat merũ factũ,vt quia promitto ire pro te Romam,& habet locũ.j.opi.aut eſt factũ habens ſecũ annexam traditionẽ vt potes videre in caſu.d.l.ſi cũ mihi.& d.l.ꝑmiſiſti.& tunc vera ſit.ij.opi.exemplũ,ſi promitto tibi ꝙ poſſit eximere lapidem de fundo meo ex cauſa donati,videor in effectu donare lapidem per te eximendũ & promittere patientiã ꝑ te eximendi. adde ꝙ iſta fuit cõcordia Bal. in l.ex placito. in ix.q.C. de permu.nec ꝓdictis obſtat ratio alle.per Bal.in d.l.pacta q̃ ꝯ.ſ.ꝙ promittẽs vr promittere itereſſe,q̃a illud ar. format ẽt h̃ Gui.de Cu.& rñ.ꝙ debet inſpici factũ ꝓmiſſum qñ inſpiciẽdũ eſt illud ꝙ principaliter agitur, l.rogaſti. i ꝑn.j.ſi cer.pe. Secũdo,põt rñdere ꝙ vbi vitiat exp̃ſſum, vitiari debet & tacitũ.l.i.de Neratius.§ q. habet.j.de ſer.ruſt.pd. Tertio,põt rñ. ꝙ intelligit tacite ꝓmittere intereſſe.ſ.ſi fuerit in mora faciendi.l.exiſtimo.§.fi.j.de verb.ob.ſed ex pacto nudo de faciendo aliquid nõ naſcebat actio,ergo nõ poterat eſſe in mora,q̃a vbi

3 nulla petitio,ibi nulla mora. † Itẽ in q̃tum Guil. de Cu.dicebat ꝙ ꝓmiſſio facta pacto nudo ſine cã ab eo q. ſciebat ſe nõ teneri, intelligit facta ex cã do.& ſic hodie poterit agi cõditione ex l.ſi quis argẽtũ.C.de do.ſi pactũ cõtinebat aliq̃d dari. Adde ꝙ ꝯtrũ tenuit Ray.Bal.& Ang.h̃,& ẽt Bar.in d.§.q̃nimmo. ad fi.in l.ſi tibi in fin. prin.j.eo.& Ang. in d.l.ſi q̃s argẽtũ.§.ſed & ſi q̃s.& Sal.in d.l.legẽ. in vj.q.Ant.de Bu.& Imo.in d.c.qualiter. & Imo.in d.l.in ędibus.§. j.& Pau.de Ca.in l.q̃ dotis j.ſo.ma. ne cõcurrant duę ſpecialitates ꝓut ipſi declarãt.de quo ẽt vide Bal.in l.fi.ad fi.C.ſi cer.pe.melius tñ loquit Bal.h̃ q̃ ibi,& ita teneas, licet ꝯtrũ ſenſerit gl. & Bar.in l.hactenus.§.j.de conſt.pecu.& male ſm Pau.de Caſt.ibi,& hic.& per Bal.in rub.§.de cõſti.pecu.Hoc tñ vr limitare ſeu declare Bar. in d.l. hactenus.§.j.nõ habere locũ qñ quis nudo pacto ꝯſtituit ſe ſoluturũ illud aduerſus ꝙ ſciebat eſſe tutũ exceptione, quia tunc nõ oritur actio ex ipſo pacto,ſed ſolũ ꝑ ipſum pactũ ex cã donat. videbitur remota exceptio q̃ ꝑmus cõpetebat.& ad hoc alle.ẽt l.ꝙ

4 ſi maritus.§.j.eo.tit.& q̃tum ad h̃ bñ loquit ibi Bart. † qñ aũt promiſſio eſt per ſtipl̃onẽ facta ſine cã an valeat,& videat in dubio facta ex certa ſcia,& animo donandi,dixi plene poſt Imol.in l.à Titio.j.de verb.obl. ¶ In gl.in ver.igitur ad ꝯctus noĩatos &c.melius ſm doc.dixiſſet gl.ad pacta appoſita iuxta ꝯctus noĩatos.vt.j.§.ꝓxi.nã ꝯctus noĩati eo ipſo ꝙ ſunt,veſtiti ſunt vt ĩ prin.huius.l.& ſic inepte loquit gl.h̃ dũ dicit,& in ꝯctibus noĩatis.&c. ¶ In ead.ibi.l. pactũ &c.põt iſta opi.ſaluari ſm ꝙ dixi in l.j.in verſ.duorũ.ſ.eo.&

5 per doc.hic. ¶ † In ea.ibi vel quia inter abſentes &c. & ſic vult gl.ꝙ ſi ſtipulatio peccauerit in forma, tunc valeat vt pactũ, ſed in ꝯtrũ vr tex.in l.j.§.ſi quis ita.j.de verb.obl.verſ.nec nãliter.dic ſi apparet ꝙ partes voluerint facere ſtipulationẽ, & tunc ſi peccauit ſtipulatio in forma nõ valet vt pactũ,vt ibi.ſed vbi nõ appareret,tũc locũ habet iſta gl.ſm Bar.& alios h̃,& Ray.& Imo.ĩ d.§.ſi quis ita. & Bar.in l.ſi ſtipuler.§.i.eo.tit.& Cy.in d.l.legẽ.& Bal.in rub.C.de cõſtit.pec.& ĩ l.cũ quis.C.de iu.& facti igno.& latius oĩbus poſuit Sal.in d.l.legem in iiij.q.vbi quædã adducit in ꝯtrũ, & poſtea ſoluit,vt ibi ꝑ eũ,& ita teneas quicquid dixerit Ant.in repe.d.l.ſi cer

6 tis annis.C.de pac.& † diffinitionẽ pacti nudi ponit in effectu Bar. hic.& Cy.& Ray.Ia.Bu.& Sal.ĩ d.l.legẽ.& do. Ant.& Imo.in d.c.

7 qualiter. Et vltra exẽpla pacti nudi de q̃b⁹ hic in gl. † adde aliud, vt puta ſi in inſtrõ reperit ꝙ Titi⁹ ꝯuenit cũ Sẽpronio dare ſibi.x.

a &c.nã itelligit pacto nudo.ita ĩportat illud verbũ cõuenit.l.lecta.[a]

8 ver.cõuenit q.j.ſi cer.pe.& ibi gl.& Bar.plenius. † ſecus ſi in inſtrõ vel alia ſcriptura priuata reperiat verbũ promiſit, q̃a intelligitur per ſtipulationẽ vt in §.ſi ſcriptũ inſti. de inu.ſtip. & plene no.in l. j.C.de vſu.& in l.ſciendũ.j.de ver.ob. & in l.j.C.de ꝯhen. & cõſti. ¶ In ea.ibi legis auxilio.de hoc dic.vt ꝑ Bar.j.§.ꝓx.& ibi decetur. & vltra caſus ſpãles enumeratos hic ĩ gl. ĩ quib.pactũ nudũ ꝓducit actionẽ vide alios caſus ꝑ Cy. & plenius Sal. in d.legẽ.& ꝑ Io.

9 And.in c.j.extra.eo. † q̃bus adde ꝙ ex pacto nudo geminato orit actio.ꝙ probatur in l.j.§.pe.in verſ.vel nã.j. de cõſti.pe.iuncto.§.de cõſtituta.inſti.de act.& no.Bal.& Ang.in l.fi.C.ad l.fal.& ꝑ doc.in c.ꝑ tuas de arb.& Ant.de Bu.ĩ c.cũ cõtigat.de iureiu.dũ querit an ex iuro oriat actio.tñ ſm Bar.h̃ ſm pactũ h̃ caſu appellat ꝯſtitutũ q̃a ĩ eo ꝯſtituit,ſeu ꝓmittit q̃s ſe ſoluturũ id ꝙ ex ꝑmo pacto nã̃r obligat.& debet tale ſecũdũ pactũ,quia dr ꝯſtitutũ,appellari cõtractus noĩatus,q̃a ꝓducit in cõtinẽti actionẽ, & hẽt nomẽ ſpecificũ,& elegãs.& ẽ ꝯuẽtio lĩima inuẽta à iure ciuili. de qua loquit tex.ĩ l.lĩima.ĩ prin.ſ.e.cũ ibi no.accipiẽdo lĩimã ꝯuẽtionẽ oẽm cõuẽtionẽ efficacẽ,& de ſe validã luẽtã ab aliqua ꝑte iuris ciui.putà à iure ꝑtorio,qđ ẽ pars iuris ciui.vt dixi ĩ d.l.lĩima.& ſic nõ eſt iſte ꝓprie caſus ſpãlis,in quo ex pacto nudo oriat actio,quicquid dixerit gl.h̃,dũ alle.§.de ꝯſtituta. cũ qua gl.trãſit Saly.poſt Cy.ĩ d.l. legẽ.Itẽ adde caſum,videlicet qñ in pacto deducit id ad qđ ꝓmittens tenebatur oblatione legali lĩima ſm vnã expoſitionẽ gl.ſ.e. idẽ ĩ pacto facto in iudicio,vt dixi poſt Ro.ĩ l.j.ĩ prin.j. de ver.obli. idẽ vbicũq; ille cui ꝑ pactũ nudũ ꝓmiſſum ẽ, pateret dãnũ ſi ſibi ꝓmiſſa nõ ſeruarent.& nulla alia actio ſperet, tũc vigore talis pacti ꝯ nõ ſeruantẽ dabit actio de dolo.tex.eſt val.not.ĩ l.elegãter.§. ſeruius pactionis.& ibi no.Bar.j.de dol.& Bal.ĩ l. cũ mota.C.de trãſac.& Ang.ĩ cõſ.j.dicẽtes ꝑ illũ tex.litari totã mãm pactorũ. Dicit ẽt no.Ant.de Bu.ĩ c.q̃ in eccliarũ.de conſti. ꝙ licet ex pacto nudo nõ oriat actio đ iure ciui. tñ vr ꝙ nãlis oblĩo ſurgẽs ex pacto nudo dẽat hr̃e executionẽ ſine actione ex lato iudi.offõ,ſicut olim ante introductas ꝑ ius ciuile actiones miniſtrabat iuſtitia de iuregẽtiũ ſine actione manu regia.vt dicit tex.ĩ l.ij.ĩ prin.ſ.de ori.iu.& iſtud infert ipſe ex no.ꝑ Inno.& Cõpo.ĩ c.q̃ in eccliarũ,qđ reputat eſſe bene no.Sed Io.de Imol.ibi dicit ſibi videri qđ in practica in foro ciuili nõ fieret executio pacti nudi,attẽto ꝙ ius ciuile diſponit ꝙ nõ hẽat effectũ executionis,& ſic magr̃atus ñ tenet ipſam oblĩonẽ exequi quo ad effectũ actionis,ſed excep.tm̃,vt hic. Dicit ẽt ſi adiret imperator ꝑ executiõe ipſius oblĩonis nãlis, peccaret ſi nõ faceret ipſam exequi.& ita ꝓcedit ſm eũ.quod no. Inn. & Cõpo. ibi.Itẽ ſm eũ nõ eſt dubiũ,ꝙ ꝑ viã denũciationis euãgelicæ ĩ foro eccliaſtico,ẽt in terris ĩperij poſſit peti executio pacti nudi,ꝑ not.ꝑ docto.in c.nouit,de iud.& ꝑ Bart.in extrauag.ad repri.in ver. denũciationẽ.& ꝑ Bal.in auc.ad hæc.cũ ſi.C.de vſur.Adde ꝙ in quantũ Imol.diſcrepat ab opi.Ant.vr ipſe verius loqui, quia dato ꝙ de iure gẽtiũ nõ eſſent introductæ actiones, tñ bñ erãt introducta veſtimẽta pactorũ.ſ.ꝯctus noĩati,iuxta l.ex hoc iure.ff.de iuſti. & iu. & ẽt ꝯctus innoĩati cũ veſtimẽto rei interuẽtu.& in hac l.in princ. iuncto ver.ſed in aliũ.Et eodẽ iure gẽtiũ erãt introductæ cõuẽtiones nudæ.vt in hac l.in prin.& ſic appatet ꝙ dñia erat inter ꝯuẽtiones veſtitas,& nudas,alĩ.n.fruſtra diuerſis nominib⁹ appellant.l. ſi idẽ.C.de cõdi.Nec reperit ꝙ iure gẽtiũ ipſæ ꝯuẽtiones nudę haberẽt executionẽ quã hẽbãt cõuẽtiones veſtitæ.adde ẽt ꝙ Bal.in c.ſi ꝑ debilitate.de offi.dele. dicit ꝙ bona fides plurimũ requirit ĩ his,q. plurimũ negotiant, & ꝙ quo ad eos nõ differt pactũ nudũ à ſtipl̃one.alle.tex.in l.j.in prin.j.de ꝯſti.pecu. & §.argentariorũ.in auc.de fideiuſ.quod dictum eſt pulchrũ.tñ nõ pono ꝑ cõſtanti.

ADDITIO.

a Henr.Fer. Lecta. Vbi d.Iaſ.in ij.not.de hoc verbo,conuenit,& de verbo,promiſit,ponit regulam, quam limitat ſex no.modis, & vide aliquid per eundem Iaſ. in rubr. de verborum oblig. & vide aliquid per Alexand.conſil.clv.inci. Viſis,& conſideratis.verſ.vnde dicit.Angel.in ſecundo vol.

SVMMARIVM.

1 *Pactum nudum appoſitum iuxta contractum nominatũ informat actionem, & quid ſit informare. 2.*
3 *Pactũ incontinenti appoſitũ iuxta cõtractũ, cẽſet eſſe pars ipſius contractus.*
4 *Pactum appoſitum iuxta contractum nominatum poteſt operari duo.*
5 *Actio ex vendito,& præſcriptis verbis, an & quando ſint ſtricti iuris. 6.*
7 *Pactum nudum ſex modis veſtitur, vt hic.*
8 *Iuřm an ſit ſufficiẽs veſtimẽtũ ad ꝓducẽdũ actionẽ de iure ciuili,vel canonico.*
9 *Stipulatio conditionalis dicitur continere cauſam.*
10 *Pactum nudum in quibus caſibus non poſſit recipere veſtimentum.*
11 *Promittens nudo pacto ſi cepit ſoluere partem,obligatur ad totum.*
12 *Contractus innominatus cui adiungitur nomen, an ſit nominatus.*
13 *Contractus emphyteuticus an ſit nominatus.*
14 *Donatio remuneratoria non eſt proprie mera donatio.*
15 *L.ſi q̃s argẽtũ nõ hẽt locũ ĩ donatione cã mortis, & an ĩ donatiõe ꝑſumpta.16.*
17 *Extenſio vbicunq; ſcripta eſt ratio in l.correctoria. poteſt fieri ad caſum, qui poterat comprehendi ſub expreſſo.*
18 *Pactum nudum appoſitum iuxta ſtipulationem, an pariat actionem.*
19 *Pactũ ẽt appoſitũ iuxta contractũ m[illegible]onũ, an dicat appoſitũ ex interuallo.*
20 *Pactum debet apponi in principio tutelæ, aliàs dicitur ex interuallo appoſitũ.*

§.Quinimmo.

Pactum de ſin nã nudũ appoſitũ incõtinenti iuxta ꝯctũ veſtitũ ſibi ineſt. vt actionẽ ex eo ꝯctu informet, & ẽt actionẽ nouã præſcrip.ver.pariat. ſecus ſi ex interuallo.ſ.poſt ꝯctũ abſolutũ apponeret pactũ, licet apponeret tẽpore quo actio naſcit.qđ trib⁹ demonſtrat exẽplis.tñ bene pareret excep. ſi apponat ꝑ reo ẽt ex interuallo.h.d. vſq; ad §.adeo. ¶ † Not. ꝙ pactũ nudũ appoſitũ iuxta ꝯctũ nominatũ informat actionẽ, q̃ orit ex illo ꝯctu,vt ſic actio illa detur ẽt ad id qđ deuenit in principali ꝯctu.& idem dicas † in ſtipl̃one,qđ in pacto nudo. exẽplũ,ſi iuxta ꝯctũ vẽditionis fuit per ſtipl̃onem aliquid

aliquid promissum. nã actio ex vendito informabitur ab ipsa stipulatione, vt sic actio ex vendito q̃ ẽ bonæfidei debeat ẽt ad illud qđ fuit deductũ in stipulatione, vt est tex. val. no. in l. p̃dia. ſm. j. lect. gl. quã sequunt ibi doc. j. de act. emp. q est magnæ vtilitatis p̃p priuilegia q̃ habet actio bonæfidei. & p hoc habes q̃d importet verbũ, informat, q̃a denotat effectũ ipsius pacti. nã informare actionẽm, & parere actionẽ est effectus pacti. ¶ † In text. ibi, inesse &c. q. d. q pactũ incõtinenti appositũ iuxta ɔ̃ctũ cẽset esse pars ipsius ɔ̃ctus in tñ q tanq̃ vestitũ coherentia ipsius ɔ̃ctus p̃ducit actionẽ, vt in l. bonefidei. C. eo. & patet h̃ in vers. ne ex pacto actio nascat. &c. vbi tunc demũ nõ orit actio ex pacto qñ est appositum ex interuallo, & sic separatũ à ɔ̃ctu. & scias q esse põt q pactũ nõ informabit actionẽ ex ipso ɔ̃ctu, vt qñ actio nõ est apta informari à pacto, & tñ ex ipso pacto orietur actio propter vestimentũ cohærẽtiæ contractus, vt subtilr declarat Bar. in l. lecta. in vlt. col. & ibi gl. ver. tractũ. i. si j. si certum pet. & dicit ibi Bart. q isto casu informat ɔ̃ctus à pacto, q̃uis actio ex ipso ɔ̃ctu non possit tũc informari. Et q̃a ipse plene scripsit i d. l. in bonefidei. & l. petẽs. C. e. iõ h̃ ñ scribã. ¶ No. ex ver. vt puta cum sequẽ. q pactum non dicitur inesse, adeo q p̃ducat actionem, vel veterem informet. licet apponatur tempore natiuitatis actionis, si apponitur seorsum à tp̃e ɔ̃ctus. ¶ Itẽ no. ex ver. ea. n. q illa pacta q̃ nõ dant legẽ ɔ̃ctui nõ dicunt inesse ipsi ɔ̃ctui, & p ɔ̃ns nõ p̃nt informare ɔ̃ctũ vel actionẽ. & quãr exẽplificet, vide per Bar. & alios h̃, & scripsi vbi. s. remisi. In gl. j. ibi, vel verius &c. hãc tene tanq̃ notabiliorẽ, licet p̃cedẽs ẽt stare possit. s. q h̃. §. veniat aduersarius ad p̃cedentia hoc mõ. q̃a. s. dixerat excep. dari ex pacto. nũc aũt dicit actionẽ ẽt informari ex pacto. sequens aũt ɔ̃tinuatio posita in ver. vel dic. nõ vr̃ bñ posse adaptari ad istũ tex. q̃a iste tex. loquit de informatione actionis q̃ fit ex pacto incontinẽti apposito, sed ſm istã expositionẽ idẽ operaret pactũ ẽt si eẽt appositũ ex interuallo, q̃a pactũ ẽt ex interuallo appositũ põt excep. parere vt h̃ in fi. tñ saluãdo tertiã cõtinuationẽ potes dicere q tex. intelligat de informatione actionis, quã dat sibi ipso iure pactũ appositũ in fauorẽ rei de nõ petẽdo. nã tũc ẽt si reus nihil opponeret, si tale pactũ fuit appositũ incõtinenti iuxta ɔ̃ctũ, diceretur inesse ipsi actioni, adeo q iudex ex offõ suo potuit repellerẽ actorẽ agentẽ ɔ̃ formã pacti. secus qñ appositũ est ex interuallo, q̃a tunc nõ inest nec informat actionẽ ipso iure, & tũc iudex nõ posset supplere reo nõ opponẽte. & de isto nõ loquitur iste text. & istud est q vult dicere tex. in l. lecta. ver. dicebã. j. si cer. pe. dũ dicit tex. pacta incõtinẽti apposita iuxta stipulationẽ inesse stipulationi. & loq̃ ibi de pacto apposito in fauorẽ rei. ita subtiliter declarat Bar. in d. l. lecta. &

4 in l. cũ q̃ ita. §. q̃ ita. cũ ɔ̃cor. & addi. quas ibi dedi de ver. ob. ¶ † In ea. ibi, & q actionẽ pariat. & sic ɔ̃cludit gl. q pactũ appositũ iuxta ɔ̃ctũ noĩatũ põt operari duo, q̃a informat actionẽ super eo ɔ̃ctu p̃ut super tex. dixi, & ẽt operat, q̃a p̃ducit nouã actionẽ. s. p̃scr. ver. quæ datur ad illud q deuenit in pacto. l. ij. h̃. alle. in gl. limita tñ isti ɔ̃clusionẽ quo ad istos duos effectus nõ h̃re locũ i casibus quos posui in d. l. in bonefidei. & ibi ẽt tetigi an vera sit opi. Vltramontanorũ tenẽtiũ q tũc demũ oriat actio p̃scr. ver. ex pacto, qñ habita relatione pacti ad ɔ̃ctũ resultat ɔ̃ctus innoĩatus, & p̃p̃ea reprehendebãt gl. ma. in l. petẽs. in ver. tu dic tertio &c. C. eo. de q̃b. dic vt ibi dixi. & p Bar. h̃, & q̃a gl. hic tractat de ista dictione quinimo

5 vide p Bar. in j. ɔ̃stit. C. in vlt. col. vbi alle. istũ tex. cũ gl. ¶ † In ea. ibi, itẽ, & iõ dici põt. gl. in hac parte cõcludit duo. primo, q actio ex vẽ

6 dito informata a pacto erit stricti iuris. Secũdo, q † actio p̃scr. ver. q̃ orit ex ipso pacto incontinẽti apposito iuxta ɔ̃ctũ bonefidei erit stricti iuris. & i vtroq; ista gl. magis cõiter rephendit, p̃ut dixi

7 in l. pacta q̃ ɔ̃. C. eo. vbi p gl. & Bar. & oẽs, & ibi late Sal. ¶ † In ead. ibi, & no. q pactũ. vj. modis vestitur &c. Bar. h̃ reducit oia vestimẽ

a ta [a] pactorũ ad quinq; in effectu. primũ vestimẽtũ erit noĩe, vt in oĩbus ɔ̃ctibus noĩatis, vt hac. l. in prin. & sub hoc vestimẽto ẽt cõprehẽdit vestimẽtũ re, ɔ̃sensu, verbis, & lr̃is. Secũdũ est rei interuentu, vt in ɔ̃ctibus innominatis. Tertium cohærẽtia ɔ̃ctus, vt hic. Quartũ o p̃is initio, vt hic in gl. Quintũ est vestimẽtũ iurisiurandi in liberto p̃mittẽte operas cã manumissionis patrono cũ iurõ, vt

8 l. vt iurisiurãdi. in prin. j. de ope. lib. † Vtrũ aũt in alijs casibus iurm̃ sit sufficiẽs vestimentũ ad p̃ducẽdũ actionẽ de iure ciui. vel cano. nõ tangitur h̃, sed p doc. in l. si quis pro eo. in prin. j. đ fideius. & in c. cũ cõtingat. de iureiur. Pet. Cy. & Ia. Bu. aliter loquunt in l. legẽ. C. eo. & vñr adhærere opi. quã ponit glo. hic in fi. ver. sed quidã dicũt. tñ cõtrũ opi. cõiter rephendit p rõnẽ positã in finalib. verbis gl. tñ quo ad effectũ nõ est magna dñia inter vnã opi. & aliã. Sal. in d. l. legẽ. simplr transit cũ ista gl. s. q sint octo vestimẽta h̃ enumerata, & nonũ sit iusiurandũ vt dictũ est. Ful. hic dicit q verba Bar. sunt potius suffulta authoritate q̃ rõne. & in effectu vult q oẽ pactum q nõ est nudũ. dicat esse vestitũ. quale aũt pactũ dicatur eẽ nudum, patet ex doctrina tradita per Bar. s. §. p̃xi. vñ dicit Fulgo. duo esse vestimenta pactorũ. vnũ est qñ pactũ transit in sp̃ale nomen ɔ̃ctus, puta emptionis &c. vt in prin. huius. l. Secundũ est vestimentũ qñ in pacto seu cõuentione subest iusta cã, vt sub isto secũdo vestimẽto dicit cõprehendi ɔ̃ct9s innominatos. quos gl. dicunt vestiri rei interuentu. facit. l. solent. & l. si dñs. ff. de p̃scrip. ver. sub istis ẽt duobus vestimẽtis dicit cõprehendi vestimẽtũ cohærẽtiæ ɔ̃ctus, q̃a pactũ appositũ iuxta ɔ̃ctũ noĩatũ ẽ pars ipsius ɔ̃ctus, & ẽt cã eiuidẽ ɔ̃ctus vt hic, & l. fundi partẽ. j. de ɔ̃hen. emp. vbi aũt inuenitur pactũ nudũ parere actionẽ tanq̃ roboratũ à lege, tunc appellatur ɔ̃uentio legitima per l. legitima. s. eo. & hanc dicit esse clarã doctrinã. sed hæc mihi vr̃ fragilis cõsideratio, & omisso primo vestimento in quo ipse nõ discrepat ab alijs vt de se patet, dico circa ſm vestimentũ eũ minus bene loqui. nã si verũ esset illud q ipse dixit. sequeret q & olim, & hodie pactũ donationis fuisset pactũ vestitũ tanq̃ habẽs cãm. s. donationis, & sic semper debuisset producere actionem. q sine dubio est falsum. l. ad eũ in prin. & ibi gl. in ver. portionibus. s. de do. & patet ex d. l. si q̃s argẽtũ. §. pe. ɔ̃ h. & dictũ fuit in d. l. legitima. post Bart. Secũdo, sequeret q cõuentio continẽs ɔ̃ctum innominatũ, putã de dando tibi stichum vt tu des Pamphilũ, vel quid simile, cũ dicat cõtinere cãm, diceretur cõuentio vestita ẽt ante rei interuentũ seu implementũ. q est falsum vt in prin. huius. l. vers. sed si in aliũ, & l. ex placito. C. de re.

9 perm. ergo est necesse q sit dare vestimẽtũ rei interuẽtu. ¶ † Tertio, q̃a cõditio dr̃ esse iusta c̃ v ñ stipulatio q̃ requirit cãm. l. ij. §. circa. ff. de do. exce. satis est q contineat cõditionem vt dicat habere cãm. l. à Titio in prin. & ibi no. Bart. ff. de verb. obli. cũ ad p̃sens, & ibi no. Bar. j. si cert. pe. Et sic seq̃ret q si sine stipulatione solo pacto p̃mitto tibi aliquid sub cõdõne, tale pactũ diceret vestitũ, & pareret actionẽ saltẽ impleta condõne, cũ dicat subesse cã in pacto, q esset absonũ dicere, & sine lege loq. Vñ dic q licet doctrina gl. & Bart. videat quo ad verba variare, tñ quo ad effectũ nõ differũt ideo teneat vel doctrinã gl. vel Bar. quia in effectu parũ refert inter vnã, & aliam salуis q̃. j. subiũgã. Adde tñ q est dare aliud vestimentũ q appellat coherentia traditionis. l. in traditionibus. j. eod. de quo dic vt dixi post Sal. in d. l. legem vbi tetigi qñ locũ habeat, & an differat a vestimento rei interuentu. & de hoc ẽt tetigi in l. si

10 certis annis. in prin. C. eo. † vbi tractaui an vestimentũ coherentiæ traditionis & vestimentũ rei interuentu vestire possint pactũ appositum ɔ̃ tradentẽ. & vide gl. positã in d. l. in traditionibus. q̃ enumerat multos casus in quibus pactum nõ põt recipere vestimentũ. ¶ In ea. ibi, sed quæ est differẽtia. de hoc dic vt dictũ fuit post glo. in prin. huius. l. ¶ In ea. ibi, rei in prin. vt. j. de pollici. l. j. & sic ille tex. nõ loquitur in pacto sed in pollicitatione. tñ saluando glos. dic q si ibi pollicitatio quæ debilior est, recipit illud vestimẽtum, quanto magis cõuẽtio facta per pactũ, & dicit Sal. hic istam glo.

11 esse singularem, q̃a probat † q promittẽs nudo pacto vel pollicitatione, si cepit soluere partẽ, obligatur ad totũ tanq̃ ex pacto vestito. Certe hãc extensionẽ generalẽ quã Sal. facit, nõ puto fuisse de mente gl. nec iure p̃bari. q̃a gl. & tex. alle. in ea, loquitur tñ in casu fauorabili ratione vtilitatis reipublicæ, ideo nõ puto extendẽdum ad alios casus. l. ius singulare. & l. q vero. s. đ leg. fortasse posset extendi ad piã cãm seu ecclesiam cuius fauor æquiparat fauori publico. l. fi. C. de sa. san. ecc. ¶ In ea. ibi, itẽ legis auxilio. Bar. hic dicit, q illud nõ est vestimẽtũ, quia oĩa pacta vestita semper p̃ducunt actionẽ legis auxilio, q̃a actiones à l. ciuili fuerunt inuentæ. l. j. §. deĩde ex his. s. de orig. iur. Vnde si p̃duceret actionẽ legis auxilio, diceret vestimẽtũ. sequeretur q oẽ pactũ vestitũ diceretur vestitũ legis auxilio. vñ tenet ipse q nõ est vestimẽtũ. Et iõ fit q in casibus sp̃alibus in quibus ex pacto oritur actio, qui not. per gl. s. §. prox. pactũ remanet nudũ, tñ speciali rõne est introductũ a l. q pariat actionẽ, & cũ eo transit Ang. hic, & in repe. l. si certis annis. C. eo. & Sal. hic. tñ ipsemet Sal. in d. l. legẽ. trãsit simpliciter cũ gl. ista quã ẽt sustinet Bal. s. §. p̃xi. vbi dicit q in casibus in quib9 ex pacto nudo est sp̃aliter p̃uisum q oriatur actio vt in casibus not. s. §. proxi. tunc pactũ vr̃ vestitũ vestimento irregulari, ac ẽt extraordinario, & perinde est ac si gl. diceret q isto casu tale vestimentũ diceret eẽ datiuũ nõ natiuũ, q̃a nõ habet p̃æexistẽtẽ n̄ãm ex qua possit oriri vestimentũ p̃ut habẽt alia vestimẽta. Ad hoc facit tex. in prin. huius. l. in ver. & ideo. & q ibi dictum fuit. & ista sunt pulchra, & subtilia verba, quæ mihi satis placent. Pau. de Castr. hic se inuoluit, nec recte refert doc. Bar. & finaliter nõ rñdẽs directo ad propositũ ad. q. nostrã, dicit q in illis casibus sp̃alibus pactum dr̃ conuen-

ADDITIO.

a ¶ Vestimenta. Adde an sint hodie vestimenta. Lu. Ro. consi. lxxvij. Et ibi an fauore militiæ pactum vestiatur, & an ex pacto nudo oriatur actio per eum. consi. xxx. Et an & quando ex contractu vsurario apposito iuxta contractum stricti iuris oriatur actio, vide per eundem sing. suis. fol. ix.

conuentio legitima.vt l.legitima.cũ ibi no.ſ.eo. ſed hęc non eſt q.
nſa.quia l.legitima põt ĩtelligi de pacto nudo,& de pacto veſtito,
12 prut ibi fuit no.¶ †Iuxta pdicta q̃nt Bart. quid ſi alicui ꝯctui inno
minato de iure gctũ ſit cõſuetudine vel ſtatuto adiunctũ nomẽ,
an erit ꝯctus noiatus, vel innoiatus.exẽplũ dicit ipſe in ſtatuto lo
quẽte de ꝯctu ad affictũ, vel cottimũ, vt qñ res daĩ ad cottimum
pro certa quãtitate grani. quo caſu de iure cõi talis ꝯctus erat in-
noiatus.l.ſi olei.cũ gl.C.loc.l.nãlis.§.at cũ do. j.de præſcrip.ver.&
cõcludit Bar.ꝙ aut ſtatutũ,vel ꝯſuetudo dedit nõ ſolũ nomẽ, ſed
formã.vt quia diſponat ꝙ fiat ĩ ſcriptis,vel ſeruata aliqua alia for-
13 ma.& tunc erit noiatus, † ſicut dicimus in ꝯctu emphyteutico,
in quo introductũ eſt à lege ꝙ fiat ĩ ſcriptis,& ſub certa forma tra
dita in l.j.C.de iure emph.& in §.adeo.inſti.loc. & idẽ in feudo,in
quo ẽ ĩtroductũ ꝙ ĩteruen iat inueſtitura,& iuſm fidelitatis,iuxta
c.j.quid ſit inueſt.& c.j.de noua for. fideli.¶ Aliàs autem ſi eſſet à
ſtatuto datũ ſolũ nomẽ,remaneret ꝯctus innoiatus, niſi ſpeciali-
ter à ſtatuto caueretur.ꝙ eſſet noiatus,ſicut dicimus ĩ ſponſalitia
largitate.vt eſt in auct.eo decurſum.C.de do.ante nup. & in cor-
pore vnde illa ſumit.& ibi not. Ang. vbi hr̃ ꝙ ſponſalitia largitas
q̃ ante illã auc. hẽbat nomẽ à iure ci.quia appellabaĩ donatio pp
nuptias,tñ nõ erat l.cautũ,ꝙ eſſet noiatus & ſpecificus ꝯctus,niſi
per illã auc.& iõ inſert Cy.& Bal.in d.auc.eo decurſum. ꝙ ex pa-
cto donationis pp nuptias oriret̃ hodie actio, ſicut ex aliis ꝯctib⁹
nominatis,iuxta l.iſtam in prin.& cũ doctri.Bart. ꝯcordat ẽt Bal.
in rubr.C.de rer.permu.& Bal.& Ang.in l.prox. & Ang.in auc.vt
ſponſa.largi.in prin.& Io.de Imol.in c.quæ in eccleſiarũ.de cõſtit.
14 & addde q̃ no.Bar.in l.j.in pe.q.C.de iure emph.†Iuxta pdicta te-
tigit Bar.incidenter hic,in l.ſi quis argẽtũ.§.pen.hẽt locũ in dona-
tione remuneratoria.& cõcludit ꝙ nõ.prout tenuit Gui. de Cun.
in §.ſed cũ nulla.ſ.ead.l.Nã donatio remuneratoria nõ eſt ꝓpria,
& mera donatio.l.Aquilius regulus.in ver.non mera.& ꝙ ibi glo.
not.j.de dona.& idem vr̃ tenere Saly.in l.legem.in vj.q.C.eo.Sed
Ful. hic ſatis ſubtiliter motus ꝯriũ tenet, quia ex virtute vocabuli
ſaltẽ large ſumpti remuneratio nõ effugit nomẽ donationis ſicut
aliæ donationes ob cãm.l.j.j.de do.Pro hoc ẽt adducit tex.in l.ſed
ſi lege.§.cõſuluit.j.de peti.hære. vbi text.appellat talẽ remunera-
tionẽ eſſe genus quoddã permutationis. ſed ĩ permutatione cla-
rũ eſt ꝙ ei, q impleuit pro parte ſua, orit̃ actio ex cõuentione de
pmutando.l.ex placito.C.de rer.permu.& in hac l.in prin.verſic.
ſed & ſi in aliũ.ergo ei,cui permiſſa eſt remuneratio, debet cõpe-
tere actio;quia iam pro parte ſua impleuit. Pro hoc ẽt adducit &
tertio,quia maior eſt rõ ꝙ ex pacto remunerationis debeat poſſe
15 ꝯueniri ꝓmiſſor,q̃ ex pacto ſimplicis donationis.†Pro hoc addu-
cit & quarto,qa ſm gl.cõiter approbatã ĩ l.cũ pr̃.§.Męuio.đ leg.ij.
d.l.ſi qs argẽtũ.hẽt locũ ẽt in donatione cã mortis,vt d.l.j.j.đ do.q̃
donatio cã mor.ẽt plerũq; ſit pp merita.l.nec adiecit.j.p ſo.Adde
ꝙ p pdicta idẽ tenuit ẽt Io.đ Imo. in ædib⁹.§.j.j. de do. & ſubdit ꝙ
iſta opin.ꝓcedit qñ fuit ſacta expſſa mẽtio donationis, vt qa dixit
dono tibi.x.qa mihi ſeruiuiſti Sed vbi non eẽt ſacta mẽtio dona-
tionis,ſed ſimplr̃ dixiſſet,do tibi.x.qa mihi ſeruiuiſti, tunc ſm eũ
forte procederet opi.Bar.per ea q̃ in alio articulo poſuit Bar.hic,
16 dũ dixit † ꝙ l.ſi quis argẽtũ,nõ hẽt locũ in donatione pſumpta, q̃
reſultat ex promiſſione facta ſine cã ne concurrãt duæ ſpãlitates,
vt h̃ per eũ. Cõfirmo ẽt dictã opi. videlicet ꝙ in donatione remu
17 neratoria hẽat locũ l.ſi quis argentũ. † quia vbicũq; ſcripta eſt rõ
in l.correctoria,tñ ſit extẽſio ad caſum, q poterat cõprehẽdi ſub
expſſo,ſaltẽ inſpecta lata ſignificatione vocabuli,vt eſt glo.no. in
cle.j.in ver.eligaĩ.ꝓut ibi declarat Pau.de Leaz.de elec. & not.gl.
in auc.vt hi q obligatas prohibẽt etc.poſt prin.in ver.ad curatio-
nẽ.iũcto tex.& ibi no.Ang.& no.Bal.ĩ auc.quas actiones.C.đ ſac.
ſan.eccl.& Ant.de But.in c.fi.de cõſue.ĩ vj.& xij.fall. & late Io.de
Imol.ĩ..ſi vero.§.de viro.j.ſol.ma.ergo tex.ĩ d.l.ſi quis argẽtũ.§.pe.
ver.cũ.n.etc.vbi expſſa rõ in l.q̃ loquiĩ ĩ donatione alicuius rei, vł
quãtitatis,debet extẽdi ad donationẽ remuneratoriã.q̃ dato ꝙ ſit
ꝓprie donatio,tñ large,& improprie donatio nũcupaĩ,ſicut aliæ
donationes ob cãm.vt ĩ palle.l.j.cũ eadẽ vel maior ſit rõ ĩ ea,q̃ eſt
in alia.Ad hoc facit id qđ cõcludit Io.Fab.in §.aliq.inſti. de do.vbi
tenuit ꝙ d.l.ſi quis argẽtũ hẽat locũ ẽt in donatione ob cãm. ſi qs
tñ velit defendere opi.Bart.põt põderare duo verba poſita in d.l.
ſi quis argentũ.q̃ vĩr facere ꝓ opi. ſua. vnũ eſt verbũ liberalitate.
aliud eſt verbũ arbitrio,iuncto d.§. cõſuluit. in ver.nãliter obliga-
uerint.& dũ allegaui gl.in d.§. Męuio. & vide de veritate illius gl.
18 q̃ plene dixi poſt Imol.in l.cũ ex cã.j.de re iu.¶ †In gl.in ver.in bo
nę fidei.ibi,l.petẽs.ille eſt bonus tex.ſm iij.lectu.ex qua probaĩ ꝙ
pactũ appoſitũ iuxta ſtipſonẽ.& ſic iuxta contractũ ſtrictũ iuris in-
formar actionẽ ex ſtipulatu. ex quo inſert ꝙ ẽt pactũ tũc nouam
actionẽ parit, qa à pari ꝓcedũt rr̃ actionẽ ex eo ꝯctu informari,
& actionẽ ex pacto naſci,vt ꝓbaĩ in hoc.§.vſq; ad ver.vt puta &c.

eſt verũ ꝙ l.lecta.ff.ſi cer.pe.alle.in gl.nõ loquiĩ de iſta informatio
ne actionis, videlicet ꝙ actio ex eo ꝯctu detur ad id ꝙ deuenit in
pacto,ſed loquiĩ de ea informatione de qua loquiĩ tertia expoſi-
tio.j.gl.h̃,in ver.dic.ſ.qñ informatio tendit ad excep. ¶ In ea.ibi.l.
legẽ.iſta.l.cũ aliis,hic alle.nõ iprobat pcedẽtẽ opi.qa ibi nõ pote-
rat actio acqſita illi q volebat agere ex pacto,informari.qa in ca-
ſibus illarũ.ll.nulla actio acqſita erat ex illo ꝯctu,q volebat agere
ex pacto. nimirũ ſi quo ad eũ nõ poterat informari actio. alia ve-
ro oĩa q̃ h̃ tanguntĩ in gl.cũ addi.opportunis dixi in d.l.petẽs.¶ In
gl.in ver.ex cõtinenti. in prin. dixi in l.in bonefidei.C.eo.¶ In ea.
ibi niſi ĩ quatuor caſibus.gl. enumerat.iiij. caſus in q bus eſt ſpãli-
ter introductũ ꝙ abſq; traditione trãſferaĩ dñium. ꝙ qualiter ꝓ-
cedat dixi in l.traditionibus.pnſt gl.C.eo.¶ In glo.in verſ.poſt di-
uortiũ ibi.l.q negotia.& ibi gl.in verſ.pſtare debeat tñ gl. h̃ refe-
19 rendo opi.Io.reprobat iſtã primã, † & cõcludit ꝙ ẽt qñ conſtante
mrĩmonio appoſitũ eſt pactũ de quo h̃, dicaĩ appoſitũ ex inter-
uallo p l.quoties .j.ſol.ma. vbi pactũ ſeu ſtipſo facta cõſtãte matr.
põt dici eſſe ex iteruallo.vñ pactũ intelligit incõtinẽti apponi qñ
apponiĩ iuxta ꝯctũ dotis.i.incontinenti tꝑe ꝓmiſſionis dnũs, vel
qñ ꝓmiſſione nõ pcedente dos tradiĩ.l. ex morte.ad h̃.C.de pac.
ꝯuen. & p iſtũ tex.in ver. ea.n.ibi ingreſſu ꝯctus &c.nec huic opi.
ob.d.l.q negotia. qa põt rñ. vt ibi p gl.ſ.pactũ ibi nõ fuit veſtitum
choerẽtia ꝯctus mãdati,quaſi videaĩ incontinenti appoſitũ iuxta
ꝯctũ, ſed fuit ita veſtitũ coherẽtia tradõnis iuxta quã fuit appoſi-
tũ pactũ. đ quo veſtimẽto h̃ ñ tractamus,nõ ẽ tñ hæc ſolutio ſine
aliquali dubitatione. Et ꝓpea Iac.Buabi aliter rñ.valet ꝙ ibi pro-
curator conuertit pecuniã in vſus ſuos, iõ teneĩ ad vſuras q̃ in re-
gione frequẽtanĩ ẽt ſi eas ñ ꝓmiſiſſet.l. ideq;.§. ſi ꝓcurator.j.mã.
Nec ob.ꝙ tex.in d.l.q negotia.dicat đ q bus ꝯuenit &c. q a rñdet
ipſe ꝙ vſurę cõuẽte,& vſurę q̃ frequẽtabanĩ ĩ regione, erãt eędẽ,
vñ ibi nõ petunĩ tanq̃ cõuẽte,ſed tanq̃ debitę ẽt circa cõuẽtionẽ.
Vel ſm eũ dic ꝙ illud relatiuũ, de q b⁹ cõuenit &c. faciat relatio-
nẽ ad genus vſurarũ nõ aũt ad indiuiduũ.i.ad vſuras cõuẽtas. nõ
mirũ ergo ſi ſub illa relatione cõprehẽdunĩ vſuræ q̃ citra cõuen-
tionẽ iure cõi debebanĩ.Vel ſm Pau.de Ca.h̃,rñde ad d.l.qui ne-
gotio.ꝙ ibi loquiĩ in quaſi ꝯctu adminiſtrationis q hẽ dr̃ tractũ
ſucceſſiuũ,& ĩꝑ dr̃ eſſe in fieri quouſq; durat adminiſtratio, quia
ſꝑ quaſi ꝯhitur,& propterea pactũ de vſuris factum ea durãte dr̃
fieri incõtinenti. Aliud in ꝯctu dotis q expeditur momento,& ſic
põt ẽt iſte tex.intelligi ẽt in pacto facto cõſtante mat.& nõ ob.iſte
tex.ĩ ver.poſt diuortiũ,q a cõſtrue literã ꝓut dicit gl.referẽdo opi.
Ia.Sed aduerte circa iſtã rñ.quã tradit Pa.de Caſ.ad d.l.qui nego-
tia.qa q̃uis aliã rñ.ponat Bar.in d.l.q negotia.q̃ q̃ eam nõ firmet,
attñ nõ vr̃ ꝓcedere,qa eſt ꝯ tex.noſtrũ in verſ.inde Marcellus ſm
cõem intellectũ Doct.vbi pactũ appoſitũ pendente adminiſtra
tione tutelæ dicit factũ ex interuallo, niſi factũ erit in ingreſſu tu-
telæ tꝑe aſſumptionis ipſius per iſtũ tex.ver.ea.n.&c. & tñ admi-
niſtratio tutelę habet tractũ ſucceſſiuũ,& ꝓpea rñde ad d.l.q ne-
gotia.altero ex modis.ſ.dictis.¶ In e.ibi habet actionẽ, qñ nõ ha
bet &c. vult dicere gl. ꝙ mulier habet actionẽ ex primo ꝯctu do-
tis,quã actionẽ ñ hẽt ex pacto poſtea ſecuto.¶ In e.ibi,ſed adhuc
vr̃.plura ſuper hac parte gl. dicẽda eẽnt q̃ ſatis opportune expli-
cat Bar.& Ang. h̃.iõ ad eos me remitto. ¶ In e.ibi, ꝙ nõ vr̃ &c.re-
cte loquiĩ.& adđ ſimilẽ gl.l.lecta.ĩ ver.tractũ,& ibi Bar.j.ſi cer.pe.
& ad d.l.ſi in vẽditione.h̃ alle.in ꝯrium rñde,vt p Bart.in d.l.lecta.
& h̃.ſ. ꝙ ibi loqtur de pacto facto incontinenti. h̃ ex interuallo.&
de intellectu. d.l.ſi vendiuone plura dixi in d.l. petẽs . nec ẽt obſt.
tex.in §.cõdino.alle.in gl.vbi cõditio adimi põt in teſtõ,ergo eodẽ
modo p pactũ debet poſſe adimi. adeo ꝙ agi poſſit ac ſi pura eẽt
obligatio.qa rñde ꝙ aliud eſt in diſpõne vltimę volunta.q̃ vim le-
gis habet,vt in §.diſponat.in auc.de nup.In codicillis tñ nõ poteſt
dari nec adimi ꝯdõ hr̃di ſcripto in teſtõ, & ad hoc gl.voluit allega
20 re.§.fi.inſti.de codici.¶ †In gl. ĩ ver.cõuenit.quicquid gl.dicat,cõis
eſt opi.ꝙ pactũ debeat apponi ĩ princ.tutelæ.ſ.tꝑe quo aſſumitur
vt proxime dixi. aĩs pactũ dr̃ appoſitum ex interuallo, vt h̃ latius
per Bar.& alios.& dum gl.h̃ dicit ꝙ actio de dote eſt nata ante ſo
lutum mat.cõiter reprehenditur iſta opi.vt per gl.in l.ſi rem.§.ois
j.de pig.act.& per doct.in l.ſi conſtante.§.j.ſo.ma.

S V M M A R I V M.

1. *Penitentia in contractibus quando locum habeat.*
2. *Incontinenti dr̃ fieri ꝙ fit antequam partes ad extraneos actus diuertant.*
3. *Pactũ appoſitum ẽs ex interuallo circa ſubſtãtialia reintegra ꝓducit actionẽ.*
4. *Statuta qui poteſt tollere,poteſt etiam illa reformare.*
5. *Statutum emendatum an debeat poſtea dici nouum, vel netus.*
6. *Contractus antiquus an videatur renouatus per pactum cõtinens augmẽtum vel diminutionem.*
7. *Subſtitutio pupillaris non valet reſciſſo teſtamento paterno in totum*

§.Adeo

§. Adeo autem. Cõtractus qui solo cõsensu ꝯhnnẽ, ꝯrio cõsensu re integra resoluunẽ i totũ, vel ꝑ parte. & qñ ꝑ parte resoluunẽ, si resolutio cõtinet renouationẽ ꝯctus in reliqua parte, tũc ex tali cõuẽtione põt agi, ẽt si facta sit ex interuallo post primũ ꝯctũ. Vel põt aliter summari, vt h̃ ꝑ Bart. Et diuidiẽ i quatuor partes, quia primo loquiẽ qñ pactũ apponiẽ ad tollendũ totũ ꝯctũ. Secũdo, l. C. arguit de toto ad partẽ affirmatiue tractãdo de pacto, q tendit ad augendũ rẽ, vel ꝑtium. Tertio, loquiẽ de pacto facto ad diminuẽdũ rẽ, vel ꝑtium. Quarto, loquiẽ qñ fit pactũ nõ cũ ꝯhente, sed cũ vno ex hæredibus eius. Secunda ibi, si igitur. Tertia ibi, vñ illud. Quarta ibi, sed cũ duo. Vel aliter diuidi põt, vt colligiẽ ex gl. i ver. vñ illud. ¶ †No. q solo ꝯsensu pñt ꝯhentes re integra à primo ꝯctu recedere, qđ intelligas verũ, ſm Ang. h̃, nisi prius esset acquisitum ius tertio ex ꝯctu, puta q̃a ꝑ gabella eẽt acquisitũ ius fisco. nã resolo ꝯctus postea facta nõ põt ex toto resoluere ꝯctũ ad ꝑiudiciũ fisci. ar. l. insulã. §. fi. j. sol. ma. & in l. si mulier diuerterit. e. tit. Adde Bal. idẽ tenẽtẽ post Gui. de Cu. in l. ab emptione. j. eo. & Ang. in §. quia vero. el j. in auc. de nup. & Imol. in l. acta. in prin. j. de re iu. & Ange. in l. potẽs. C. e. & ibi ẽt Ful. lita tñ dictũ Ang. nisi post ꝯctũ incõtinẽti partes ꝑ pactũ resoluissent ꝯctũ. arg. l. plerisq;. j. de rit. nupt. & in simili not. Cy. & Bal. in d. l. si mulier diuertent. Bñ facit qđ not. Bar. post Cy. & gl. in l. vt iurisiurãdi. post princ. j. de ope. lib. †& dr̃ esse factũ incõtinẽti, si fiat anteq̃ partes ad ex̃neos actus diuertãt, ſm Paul. de Cast. h̃. Bene facit l. duos reos. §. fi. j. de duo. re. & l. si ita scriptũ. de leg. j. vel melius dic qñ dicaẽ incõtinẽti, put no. Doct. in l. in bonæ fidei. & ibi dixi. C. e. ¶ †In tex. ibi, ad exactionẽ, proficiat etc. & sic no. q pactũ appositũ ẽt ex interuallo circa substãtialia re integra ꝑducit actionẽ. & rõ colligiẽ ex princ. huius §. quia pactũ tale eẽt sufficiẽs ad resoluẽdũ totũ ꝯctũ, quia sicut solo ꝯsensu fuit celebratus, eodẽ mõ æquũ est solo cõsensu posse dissolui. l. ab emptione. in prin. j. eo. & l. nihil tã nãle. de reg. iur. Ergo sicut solo cõsensu potuisset dissolui, ita solo cõsensu debet posse immutari, & renouari. vñ si vẽdidi tibi rẽ ꝑ decẽ, postea ex interuallo cõuenimus q eã haberes venditã ꝑ xv. ex isto pacto, agere potero ad xv. & fuit conuẽtũ, q eã haberes venditã ꝑ viij. & sic ꝑ minori ꝑtio illud pactũ duos producet effectus. Vnũ in fauorẽ emptoris ad excipiendũ, quia si ꝯueniret ad x. poterit excipere de pacto facto de viij. Aliũ effectũ ꝑducit in fauorẽ vẽditoris, quia poterit vẽditor ex illa ꝯuẽtione agere ad viij. & q̃ dicanẽ pacta facta circa substãtialia ꝯctus. vide plene in l. pacta ꝯuẽta. & ibi plene no. j. đ ꝯhẽ. emp. & ibi hẽs text. de effectu pacti appositi circa nãlia. De pactis aũt appositis circa accidẽtalia ꝯctus loquiẽ §. ꝑcedẽs. & de oĩbus plene no. i d. l. pacta. ¶ †In tex. ibi, nã si põt etc. not. ſm Ang. q hñs ꝑtãtẽ tollẽdi statuta, vr̃ habere ẽt ꝑtãtẽ ea reformãdi. facit l. videamus. §. pe. j. de in lit. iur. Addo Gui. de Suza. i l. j. C. de emen. iusti. codi. vbi ꝑ tex. illius ꝯstitutionis ante mediũ ibi, dũ dicit tex. hanc facerẽt etc. dicit, q si aliquib' ꝯcessum est facere statuta, poterunt vetera emẽdare, & declarare. † sed ibi ẽt q̃rit an tale statutũ dẽat postea dici nouũ vel vetus. De quo vltimo vide per Alb. de Ro. in j. parte statutorũ. q. xxiij. incip. Sed nũquid electi. plene ꝑ Bart. in l. leges, & ꝯstitutiones. C. de leg. & q̃ no. Doc. in l. ius ciuile. s. de iust. & iur. ¶ In tex. ibi, quasi ꝯctus renouatus. † Sed an in dubio videaẽ ꝑ istud pactũ ꝯtinẽs augmẽtũ, vel diminutionẽ renouatus ꝯctus antiquus, adeo q actio ñ oriaẽ ex veteri ꝯctu, sed ex noua ꝯuẽtione. an vero videaẽ nõ renouatus, sed solũ reformatus. & sic duret ꝯctus antiquus, & actio antiqua tanq̃ informata ex nouo pacto, cõpetat. & vna tñ gabella solui debeat. variæ fuerunt opi. de quibus per gl. & Doct. in d. l. pacta ꝯuẽta. post prin. gl. magnæ. & latissime ꝑ Cy. multas opi. antiquorũ referentẽ in l. pacta nouissima. C. eo. & ibi ẽt per Ray. & Bal. satis plene in l. pacta ꝯuẽta. quã legit incõtinenti post istũ §. & per Bart. & Ang. h̃. & cũ opi. Bar. & Ang. trãseo, q̃ vr̃ probari per d. l. pacta ꝯuẽta. ver. Paulus. & per istũ tex. quæ iura probãt in dubio videri ꝯctũ esse renouatum, & sic actio oriẽ ex isto nouo ꝯctu tñ. nisi verba nõ eẽnt apta ad renouationẽ, quia tũc nõ dicereẽ renouatus antiquus ꝯctus. exẽplũ hẽs hic per Bar. & gl. in l. si vnus. §. pactus. in ver. immineret. j. eo. ¶ In gl. in ver. ea rõne. ibi. l. hæredes palã. vltra sol. h̃ datã per Bart. põt rñ. q ibi agiẽ de solẽnitate, & forma testandi, q̃ est indiuidua. facit l. si is qui quadringẽta. §. q̃dã. j. ad l. fal. merito nõ procedit arg. de toto ad partẽ. ¶ †In ea. ibi. §. sed nec ipuberis etc. dic q ibi rescisso testõ paterno in totũ tũc nõ valet substitutio pupillaris, quia nõ est cui adhęreat. l. ij. §. quisquis. ff. de vul. & pup. secus si ꝑ parte rescissum sit, quia est cui ipsa adhæreat. & iõ est eadẽ rõ in parte q̃ est i toto. ¶ In gl. pe. i fi. dic q nõ induciẽ iuris diuersitas, siue sit vna ꝑsona, siue sint plures, vt in iuribus alle. in gl. Nec ob. iste tex. vbi qñ vnus tñ fuisset emptor casu quo fuisset facta reformatio ꝯctus, puta in parte ꝑtij, cẽset totus ꝯctus renouatus. & tñ secus est, si erãt plures hæredes vnius emptoris, & cũ vno eorũ fuerit facta renouatio, & reformatio circa partẽ ꝑtij, quia nõ cẽseẽ totus ꝯctus renouatus, vt hic. quia rñde, q h̃ ex pluralitate personarum variaẽ rõ, q̃a vn' hr̃dũ nõ poterat quo ad hr̃dẽ inducere renouationẽ ꝯct'.

§. Prętor ait. Pacta seruanda sunt, nisi rõnabilis cã à iure statuta suadeat nõ seruari. h. d. ¶ †In gl. in ver. dolo malo. no. ex glo. q qñ ꝯctus est initus per dolum, valet ꝯctus ꝯ dolosum volente aduersario, qui nõ fuit in dolo. qđ ẽ no. pro limitatione iuriũ dicẽtiũ, q ꝯctus dolo initus, est nullus. l. iij. §. si eũ j. ꝑ soc. & idẽ no. gl. in l. in cãæ. la ij. post prin. i ver. inter maiores. j. de mino. & gl. in l. elegãter. in prin. in ver. nullã. & ẽt gl. ma. j. de dolo. & probaẽ in l. Iulia. §. si quis colludẽtẽ. j. de act. empt. ſm Bal. hic. & ibi habes tex. q ille qui dolũ in ꝯctu cõmisit, põt agere ꝯ aduersariũ. vt declaret an velit stare ꝯctui vel nõ. vt ibi no. Bart. in fi. & ad hoc ille tex. nõ est alibi ſm Bald. in l. dolũ. C. de peric. & cõmo. rei vend. & no. Bal. in l. si quos. per illũ tex. C. de decu. lib. x. tñ † istã gl. cũ simi. limita nisi lex resisteret actui in quo interuenit dolus, nõ valebit ẽt in fauorẽ eius, ꝯ quẽ cõmissus est dolus, q̃uis ipse velit actũ valere. tex. & exẽplũ hẽs in l. à diuo. cũ glo. j. de ritu nupt. & illa gl. nõ est alibi, ſm Bal. in l. j. C. plus vale. qđ agiẽ. & in l. nõ dubiũ. C. de leg. & in l. ea q̃. C. de do. ante nup. & probaẽ in d. l. ea q̃. q idẽ est, qñ talis ꝯctus ꝯtinebat cãm impossibilẽ. nã tunc si interuenerit dolus, non valebit actus in fauorẽ illius, ꝯ quẽ dolus cõmissus est. vt est tex. ibi, val. not ſm Bald. ibidem & ad ꝑdicta ẽt vide not. per Doct. maxime per Abb. in c. dilecti. de empt. & ven. ¶ In gl. in ver. aduersus. aliàs est, in ver. leges. ibi. l. fundus dotalis. seruo. dic ſm Ful. q illud nõ est bonũ exẽplũ, vt patet in illo text. in verbis ad l. Iuliã pertinet. nã si ille casus pertinet ad l. Iuliã. ergo contrafaciẽs facit ꝯ l. Iuliã, nõ aũt in fraudẽ ipsius. l. Vñ ponebat ipse exẽplũ in marito, q nõ põt alienare fundũ dotalẽ. vt dicat alicui, accipe pos. & facio pactũ de nõ petẽdo. Nã dũ q prohibitus est alienare, si faceret tale pactũ, diceret facere pactũ in fraudẽ legis. Vel pone exẽplũ ſm eũ. nã aliquis ẽ ꝑhibitus donare magr̃atui, iuxta l. q ꝯ. j. ad legẽ Iuli. repet. Vñ si aliquis donaret interpositæ personæ a magr̃atu, diceret facere in fraudẽ legis. vt l. ꝯ legẽ. s. de leg. Vr̃ ẽt ꝑ id qđ hr̃ in d. l. ꝯ legẽ. q possit saluari exẽplũ hic positũ in gl. ꝑ d. l. fundus dotalis seruo. in ver. quasi. ¶ †In gl. i ver. plebiscita. in prin. no. ex gl. ſm Odof. & Bal. i lec. anti. & Ange. h̃. q nõ valet ꝯuẽtio facta inter rectorẽ ciuitatis, & ipsam ciuitatẽ, q tẽpore syndicat' debeat reportare vexilla, & similia. ¶ †In gl. fi. no. hãc gl. ſm Bal. i lec. anti & Ang. ꝯ nobiles Tuscos, q ex forma statuti nõ pñt recipere cessiões ꝯ plebeios. nã si faciũt se ꝯstitui ꝑcuratores cũ pacto vt nõ teneanẽ reddere rõnẽ, eo ipso faciũt fraudẽ statuto. & sic ꝯstõ ꝑcuratoris nullius est momẽti. & sic vbi ꝑhibita est cessio, ibi & cessionarius nõ põt agere tanq̃ simplex ꝑcurator. & ita ꝑbat ista gl. no. & ad hãc gl. ẽt vide l. ij. C. ne li. potẽtio.

§. Pactorum. †Pactum de non petendo aliquando est in rem, aliquando in personam. & si dubitatur, intelligitur esse in rem, licèt persona pacto comprehensa sit, & pactum dolo initum non seruatur, quia dolus committitur pluribus modis hic in tex. expressis. h. d. vsque ad §. sed fraudandi. ¶ †In tex. ibi, plerũque enim etc. vt si promitto tibi nõ petere talẽ rem etc. nam tale pactum propter hoc nõ dicitur esse personale, sed reale. ideo q nec a te, nec à successore tuo petere potero, q̃a illud verbum, tibi etc. fuit adiectum verbo obligatiuo. s. promitto. & sic designat personam, cum qua pactum fit. vbi autem esset adiecta persona verbo executiuo, vt promitto nõ petere à te, an tunc pactum intelligatur personale. de hoc vide per Bart. & alios plene in l. si sic. la grande. j. de verb. oblig. & per omnes l. qui in futurũ. j. eo. & aliquid per Iaco. But. Bald. & Angel. hic, & per Imol. in l. si marito. §. j. j. solu. ma. & in l. stipulatio ista. i prin. & in §. si quis ita. & ibi Bar. j. de verb. obl. & aliquid per Bart. in l. fi. C. de ac. emp. ¶ †In §. dolo. ibi, agi simulatur etc. no. q cõtractus dolosus appellatur simulatus, & pluribus modis potest esse simulatus. † & etiã variis modis probatur simulatio.[a] de quibus vide per Barto. in l. si ex pretio. C. si certum peta. & in l. si sub specie. C. de postula. & in l. emp. j. de aqua plu. arcen. & in l. Lucius. la secunda. j. deposi. in l. multum.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Simulatio. Adde tu, & vide per eundem Alexand. in consil. cxii. in v. volu. & plene per Cepo. vero in tractatu suo de simula. contractuum, per Frã. Aret. in consil. lxxv.

¶Tho. Dip. Vide Dominos de Rot. decis. cccl[illegible] in nouis. incipien. Quòd pro hoc an dominium. & Philip. Corn. in consil. cccm. in iii. vol. incipien. Viso dicto puncto. & And. Barb. in c. illo vos de pignor. & Ange. in §. propria. insti. de act. & in §. item si quis in fraudem. insti. ex qui. cau. man. non lic. & vide [illegible] in cõs. lxv. in pr. mo vol. & ibi plenissime scripsi in additio.

mustum in prin.& ibi latius per Bal.C.si quis alteri vel sibi. & per Bal.in l.j.in x.q.C.si seruus extero. & in l.si cũ pf. C.ad Velle.& in l.si ex cautione.l.j.q.C.de nõ nu.pe.& late p Bar.i suo cõsi.inci. Petrus Nicolę.vbi ẽt dicit q̃ q̃a varię sunt spẽs simulationis,iõ ñ sufficit q̃ libellus vel testis in gñe asserat cõtũ esse simulatũ,nã libellus ñ pcederet,& testis ñ pbaret.& istud dctũ seqr ẽt Paul.d̃ Ca. ћ. & idẽ not.Bal.i l.ab Anastasio.p illũ tex.C.mã.q̃ ẽ diligẽter no.

S V M M A R I V M.

1. *Genere remoto remouetur eius species.*
2. *Fraus quid,& eius à simulatione differentia. 3.& 5.*
4. *Copula,&, debet poni inter diuersa.*
6. *Ad remotionem generis sequitur remotio speciei.*

§.Sed si fraudãdi.

† De pacto inito p fraudẽ edictũ ptoris nõ facit expssam mẽtionẽ sed solum de inito per dolũ. nec expediebat mentionẽ facere de fraude,q̃a fraus ẽ spẽs doli,& inest dolo,put spẽs inest gñi, & ad remotionẽ gñis sequiť remotio cuiuslibet spẽi.vñ cũ in edicto ptoris cautũ sit nõ seruandũ pactũ dolo initũ, per ɔñs ẽt nec fraude initũ.item oẽ pactũ fraudulenter extortũ,vel est iniquũ,vel superfluũ. iniquũ qñ extorqueť id qđ extorqueri ñ debebat.superfluum qñ extorqueť id qđ nõ erat necesse.h.d.i effectu s̃m primã lec.gl.Vel adr put colligiť ex decisone quã faciã apostillando textu. ¶ In text.ibi ptor nihil edixit &c.& sic videbať in hoc redarguẽdũ edictũ ptoris.sed in ver. sed eleganter &c. aliqualr excusať ptor pp'id q̃ dixit labeo, quia de hoc nõ fuit necesse cauere,qñ vt dicit labeo, ɔstat pactũ extortum per fraudẽ nõ esse seruandum, qm aut est iniquũ, aut supfluũ.& in ver. iniquũ &c.poniť exẽplũ qñ est iniquũ,vt si debebas mihi.x.& feci tibi pactũ bona fide de nõ petendo,postea extorsi à te per fraudẽ pactũ de petẽdo,certe istud vltimũ pactũ tanq̃ iniquũ nõ est seruãdũ.¶ In ver.superuacuũ &c.poniť exẽplũ qñ est superuacuũ,vt qñ debebas mihi.x.& ego p fraudẽ inductus feci tibi pactũ de nõ petẽdo.tu postea dolo seu fraude inductus à me, fecisti mihi pactũ de petendo,certe istud vltimũ pactũ est superuacuũ,q̃a sufficit mihi prima actio ɔ̃ quã ñ ob.pactũ d̃ nõ pet.& istud est,qđ dicebat labeo.Tñ author huius.l.in ver.inest.n. &c. aliter rñdet excusando edictũ ptoris,& dicit q̃ in edicto ptoris saltẽ tacite fit mẽtio de fraude, q̃a eo ipso q̃ fit mentio de dolo, fieri ẽt vř de fraude.q̃a fraus inest dolo. Pa. de Ca.ћ dicit se audiuisse à Bal.q̃ intelligebat istũ tex.hoc modo videlicet q̃ ћ dicat q̃ ptor noluit cauere i suo edicto reprobari pactũ i quo quis fraudatus est.s.reipsa.i.dãnificatus est sine dolo aduersarij.sed sibi iputet.Et hoc voluit ћ dicere labeo, q̃a si feci tibi pactũ gratis d̃ nõ petẽdo,licet sim fraudatus.i.dãnificatus,ñ possum venire ɔ̃ pactũ q̃a esset iniquũ postq̃ sponte & scienter feci. sed solũ voluit ptor reprobare pactũ initũ dolo aduersarij,vel supfluitas eẽt, & qñ exponereť fraudatus.i.dãnificatus te & ɔsilio, quia si dolo me induxisti ad faciendũ pactũ de nõ petendo, & sic fraudatus sum,possum venire ɔ̃ pactũ.licet in edicto d̃ fraude nõ sit facta expssa mentio,q̃a dolo inest fraus tanq̃ spẽs gñi,& quilibet intellectus ex supius recitatis pcedere põt.tñ placet prim' intellectus gl.q̃a iste intellectus Bal.satis vř violare ltam.¶ † In glos. ma.ibi negãdo &c.q̃a ad rẽmotionẽ gñis.i.doli, seqi remotio spẽi .i.fraudis.l.j.in fi.cũ gl.j.d̃ iuis & legi.& no.gl.in l.si cã.C.de trãs.& hęc prima lec.ẽ sustẽtabilis & doc. vt plurimũ approbãt.Ex qua habes q̃d differat dolus à fraude,de quo ẽt vide Bald,in l.pignus. C.de pign.act.vbi dicit q̃ fraus est ppne facere ɔ̃ fidẽ.sed dolus ẽt ex̃ cõmittiť,† iõ dolus est genus.alle.id q̃ leg.& no.in hoc.§. d̃ quo ẽt vide per eũ in c. bñficiũ in tit.si de feu.fue.cõtr.inter do.& agn. † vbi ponit q̃d differat fraus à simulatione.& alle.no. p Io.Mo.in c.auantię.de elec.in vj.& adde q̃.j.dicã.¶ In eo.ibi,affirmãdo.vult diceť gl.q̃ licet negatiue ad remotionẽ gñis sequať remotio spẽi, vt si dicã hoc nõ est aĩal,seqi ergo nõ est hõ.tñ affirmatiue ad positionẽ gñis nõ seqi positio spẽi, vt si dicã.hoc ẽ aĩal,nõ seqi ergo hoc est hõ.l.inter agnatos. & ibi no.j.vñ legi.sed bñ eɔ̃ ad positionẽ spẽi seqi positio gñis.l.si q̃d earũ.§ interẽptũ.j. de lega.ij.¶ In ea.ibi alij dñt &c. ћ poniť secũda opi. illorũ q̃ dñt differre dolũ à fraude,& s̃m eos fraus accipiť tanq̃ genus,q̃a pdicať d̃ plurib. q̃ dolus,& sic dolus erat spẽs,& accipit ћ casu fraudatus.i.dãnificatus,siue ex pposito,siue sine. † ista opi. mihi nõ placet,pmo q̃a p eã nõ bene rñdeť ad l.fraudis.allegatã in gl.secũdo,q̃a s̃m lec.nõ bñ xcusareť dictũ ptoris,q̃a si in edcõ ptoris remota est spẽs.i.dolus,nõ vř remotũ eẽ genus.i.fraus. q̃a ad remõtionẽ spẽi nõ seqť romotio gñis.l.duob.§.si q̃s iurauerit. & ibi Bar.j.de iureiu.& per hanc rõnẽ ẽt rephẽdiť sequẽs,q̃ ẽt nõ est bona alia rõne,q̃a psupponit q̃ edictũ ptoris solũ puiderit d̃ fraude nõ expssa, sed de velata,id est de dolo q̃ cõmittiť in simulãdo,vt.š.§.pxi.Nã ћ nõ ẽ verũ q̃a imo ptor gñalr est locutus de oi dolo, vt i §.ptor.& š.§.pxi. & ibi l.C.in fi.exẽplificatiue loqi d̃ simulatione.nã dolus ẽ nedũ in simulando,sed ẽt alr.l.ij.§.doli.j.vi bono.rap.& š.§.proxi. & ibi no.¶ In eo.ibi vel dic. quarto hãc opi.approbar Bar.cum quo alij trãseunt dicentes q̃ fraus & dolus sunt sinonima. & sic vnũ & idẽ importantia.nõ mirũ ergo si vnũ inest alteri.& istud idẽ voluit gl. in l.j.in ver.& fraude.j.de ijs q̃ not.insa.Tñ s̃m.j.op.q̃ forte verior est, differũt tanq̃ genus & spẽs.p hoc facit text.in l.ij.C.de in litẽ iur.vbi ponuť tanq̃ diuersa,& ibi dixit gl.q̃ dolus palã,& clã cõmittiť.fraus aũt palã tñ. & ad hoc alle.istũ tex.in c.cęterũ.d̃ resc. vbi copula,&,poniť inter dolũ & fraudẽ. † copula aũt debet poni inter diuersa,vt no.gl.in ru.j.de iur.& fac.ign.& quot modis accipiať fraus vltra pdicta, vide p Alb.d̃ Ro.in suo dictio.in ver.fraus. † Vbi inter cętera dicit q̃ fraus interdũ accipiť p simplici dãno.l. inter eos.in fi.& ibi gl.in ver.fraudẽ.j.ex qui.cau.ma. & dctũ est.š. ¶ In ea.i fi.istũ finẽ gl.declara ex eis q̃ dixi super tex.superuacuũ. Addebat ẽt Bar.ћ aliũ intellm ad istũ text.videlicet edictũ ptoris loq̃bať de dolo q̃ interuenit i actu paciscẽdi. ћ aũt q̃rebať quid si tpe quo feci pactũ nihil dolo fecit, tñ bene cogitabã in futurũ te fraudare,puta, nõ seruare pmissa, & sic est factũ fraudãdi cã.Nã.I.C.rñdet q̃ ptor nihil de ћ edixit.Et decidit.I.C.pactũ nõ valere, q̃a aut iniquũ, aut superuacuũ est,s̃m labeonẽ, & p ɔñs idẽ erit ac si dolus interuenisset in actu paciscẽdi, seu in extorquẽdo pactũ.Alij doct.hic de hoc intellectu nõ faciunt mẽtionem excepto Ful.cui iste itellectus nõ placet, q̃a nõ reperiť iure cautũ q̃ ista cogitatio fraudãdi habeat impedire valorẽ pacti. & facit ɔ̃ Bart.s̃m eũ i l qđ habeť in l.si repetendi.C.de cõd.ob cau.& istud puto verius.Pro hoc facit l.cogitationis.j.de poe.& q̃a in fraude cõsiderať an sequať effectus.l.j.j.d̃ sta.libe.& l.fraudis.alle. i gl.Pręterea tex. ћ in fi.dũ dicit inest.n.&c.nõ bñ adaptať ad hunc sensum,q̃a tex. loqi de fraude, q̃ inest dolo nõ de cogitatione cõmittẽdi fraudẽ i futurũ. ¶ In gl.ij.hanc gl. declara ex his q̃ dixi super ver.iniquũ & super ver. supuacuũ, & adde q̃ iste tex.loqi de fraude hoĩs & circa actũ hoĩs, sed de fraude cõmissa aduersus dispõnẽ.l.bene erat expresse cautũ in edicto ptoris, vt patet in §.ptor.in ver.fraus.Et i q̃tum dictũ est.š.q̃ ad remotionem gñis seqi remotio spẽi, addit Bald.no.ћ,q̃ ex hoc decidit q̃ si facta erat positio gñalis,& demũ factę sunt positiones spãles, & positioni gñali rñsum sit negatiue nõ tenebiť rñdere spãlibus, q̃a p primã rñ.negatiuã satis rñsum est spãlibus. secus si affirmatiue rñdit,quia ad positionẽ gñis non sequiť positio speciei vt dixi. si aũt est negatiue respõsum positioni specie. bene rñdendum est positioni generis,quia ad remotionem speciei non sequitur remotio generis.d.§.si quis.

§.Siue autem ab initio.

Siue dolus committatur ab initio in cõtractu,siue ex post facto,parit exceptionem doli.h.d.

S V M M A R I V M.

1. *Stipulatio praesumitur ex interrogatione praecedenti,& responsione secuta.*
2. *Stipulatio consensu partium habet vim pacti nudi.*
3. *Testes non tenentur se subscribere in instrumentis.*
4. *Testes instrumentarii possunt scribi in principio, & fine instrumenti, & quid in testamento in scriptis.5.*
6. *Instrumentum non uitiatur si dies,& mensis ponatur in fine instrumenti.*
7. *Inuocatio diuini nominis an sit de substantia instrumenti.*
8. *Omissio solennitatis leuis modicum aut nullum praeiudiciũ afferens,non uitiat.*
9. *Tenor instrumenti non potest testibus reprobari.*
10. *Tenor instrumenti aliud est quàm praesumptio instrumenti.*

§.Quòd fere.

Vbi praecedit interrogatio & sequiť responsio,praesumitur stipulatio nisi de cõtraria partium volũtate appareat. ¶ † Not.q̃ ex interrogatione pcedente, & responsione secuta inducitur praesumptio, q̃ sit facta stipulatio, vt hic,& l.j.C. de vsu.Idem si simpliciter in instro reperiretur scriptũ, Titius promisit [a] &c.secus in versi.conuenit vt fuit dictum.š.ea.l.§.sed cum nulla.versi.igitur.¶ † No. q̃ per partes agi potest q̃ conuentio q̃ psumebatur esse stipulatio,habeat vim pacti nudi.nam protestatio partiũ tunc declarat illam conuentionẽ esse pactum nudum. Fallit tamen s̃m Ange.cum quo concordat simpliciter Pau.de Ca. si expresse partes facerent mentionem de stipulatione.Vt quia ubi interroganti respondeam, promitto tibi per stipulationem, non tamen animo stipulandi, quia tũc erit stipulatio . quoniam protestatio vitiabitur tanquam contraria facto.& ad hoc Ang.alle.l.qui in aliena.§.si.j. de acqui.hę.quę l.hoc non pbat nec loquiť in isto.casu. Vñ melius allegasset tex.in c.cũ M,& ibi no.de consti.& c.solicitudinem.de app.de qua mã plene

per

A D D I T I O.

a ¶ Promisit. De hoc iti l.sciendum. vbi ponit.ff.de verb.obl.

per Bar.& alios in l.nō solū.§.morte.in j.q.prin. de ope. no.nunc. & per Bar.in l.j.C.de lit.cōte.dū tāgit de eo q lit. cōt. cū ptesta. q nō intēdit lit.cōte.[a] Et p Io.An.in reg.excep.in mercu.& p Doct. in c.j.de lit.cōte, p Bal.& alios in d.l.q in aliena. §.fi. & in l.j.§.illo. C.de lati.lib.tol.& dixi in d.§.morte.vbi feci mētionem de verbis Ange.hic.Et ibi rādeo ad l.oblonū substātia.in fi.j.de ac.& obl. q vr in ꝯriū facere.¶ †In gl.j.in prin.adde primo q regulr nō est necesse, q testes se subscribāt in instrō, sed satis est q sint inscripti à notario in instrō.c.ij.de fi.instr.& no.Doct.in c.cū Ioan.eo.titu. & glo.in auc.de hæred.& fal.§.si vero absunt. in ver. quantū ad hoc. colla.j.& no.Io.An.in addi.Spe.i tit.de inst.edi.§.breuiter.in addi. incip.Dicit Accur.etc.& Bald.in l.donatione.C.de do.& i l.j.C.ad Velleia.quicquid dixerit gl.in l.gñali.C.de tab.lib.x. & in c.qm ꝯ. in ver.duos.de pba. † Dicit.n.Bal.hic, q in instrumentis tabell.in quib.nō est necessaria subscriptio testiū,nō refert an noīa testium ponant in prin.an.in fi.& idē no.Bal.in l.ppositeri. p illū tex.C.de testa.& in l.hac cōsultissima.C.q testa.fa.pos. & idē Bal.de pa.cōstan.i in ver.die lunæ.†vbi dicit, q inscripturis, in quib' requiritur subscriptio testiū vt in testamentis cōditis in scriptis,debent poni subscriptiones testiū in fi.l.hac consultissima.circa mediū.ibi,finē aūt etc.C.de testa.& ibi de mā p Ang. i fi.principij Sed vbi nō requirit subscriptio,sufficit q in prin.ponant, vt patet in d.cōstit.de pac.cōstan.circa fin.†& ibi ēt quærit Bal in vers.pacta. quid si dies mensis, & cōsul ponant in fi.instrumēti,& nō in princ.an vitietur instrm.& cōcludit q nō.¶ In ea.ibi, i prin.aūt anni dñi etc. ex hac glo.infert Bal.hic, quē sequitur Paul.de Cast. † q inuocatio diuini nominis[b] nō est de substātia, quia si esset de substantia,instrm inciperet ab ea,nō ab annis dñi,iuxta id qd hr i auc.qño opor.epis. circa prin.& idē not.Bal.in prin.C.& Imol.in rubr. j.de ope.noui nun. In ꝯriū vr text. in auc.vt præpo.no.im pera.§.si qua vero.ibi, Deo authore etc.ibi.gl.h sentit in expōne sua.& xxiij.dist.in noie dñi,iuncta gl.j.& ad h faciūt qdā alia iura, quæ ad hoc alle.Spe.in tit. de instr.edi.§.breuiter.ver.an oia.& cū ista vlt.opi.ꝯcordat Ro. in rub.de no.op.nun.& hoc sanꝯ vr ibi sentire Bart.& expsse Ful. in prin.Spec.in loco præall.distinguit, aut instrm est de negocijs arduis,& requirit inuocatio,aīs nō. & cū eo trāsit Io.Fab.in pœ. insti.Quidā repetēs,vt Nicolaus Alexādri.in l.si quis ex argentarijs. §. si initiū.[c] ff.de eden.quā repetitionē quidā inferunt in lect. Bar.& attribuūt Bar.tenēt q omissio inuocationis nō vitiet. & sustinēdo hāc opi.q mihi nō placet, pōt dici q omissio talis solēnitatis à lege requisitæ nō vitiat. † quia est leuis solēnitas modicū,aut nullū preiudiciū afferēs, si omittat.l.j.§.fi.cū ibi no.p Bar.j. de vē.inspi.sicut dicimus in omissione signi crucis, q debet apponi i inuētario,iuxta l.fi.post prin.C.de iur.deli.nam talis omissio nō vitiat, fm Bar.& alios.ibi,& in l.ij.§.prius.cū addi.quas ibi dedi. j. de vul. & pup.& illud est qd sentit Bal.in prin.C.Ful.tñ ibi dicit, primo, q nō vr leuis solēnitas.p id qd hr i auc.qūo opor.epi.in prin.Præterea illud qd dr, q omissio leuis solēnitatis nō vitiat,verum est,si omittat pp rusticitatē.vt d.l.j.§.fi.quē tex.ita itelligit ibi Ia.de Are. q est bene tñ.fm Fut.Sed certe fm gl.pe.in d.l.j.§.fi.& expressius Cy.ibi,illud qd ibi dr i tex. pp rusticitatē etc. referī ad omissionē cuiuscūq; solēnitatis ēt nō leuis.& illud qd ibi dr d omissione leuis solēnitatis, locū hēt i quocūq; ēt nō rustico. & ita cōiter alleg. ille tex.vt per Bar.in l.j.§.si plures.in iiij.q. j.de exer. & p Bald.in l. hac cōsultissima .C.q test.fa.pos.nec puto q inuocatio diuini nois reperiat esse potius nō leuis solēnitatis, q sit signū crucis in inuētario.Itē adde q in quātū gl.h,& inter dilectos, de fi.instr. dicit,q requirit q apponant anni Dñi, p tex.i auc.vt ppo.nomē ipe.nā hoc nō pbat ibi,vt ēt no.gl.ibi,in ver.authore. q tñ subdit,q apponēdi sunt.quia ita de ꝯsuetudine seruat, nō mirū si gl. i l.gñali.C.de tab.lib.x.nō enumerauit istā inter alias solēnitates instrumēti, q a nō reperit lex, q hoc dicat.¶ In ea.ibi,circa prin. in fi. ergo etc.nā & post narrationē facti ponit forma stiplōnis,vt hic.& l. Tina.§.fi. & l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.ob. & l.duo societatē. i prin.ff.p soc.& postea apponit subscriptio notarij. rō text.h dixit fere nouissima.¶ In gl.in ver.approbet.ibi, quid.n.si ex iteruallo. No.singulariter fm Ang.ex gl. q licet pbet ꝯ id qd resultat ex psumptione instri,tñ nō redarguit instrm de falso. Itē ex gl.no. fm Bal. q istrm psumit loq d actib' ꝯtinuatis,& validis.¶ In ea.ibi,vl inter abñtes etc.gl.i h reph̄edit,vt p Bar.& Bal.& Ang. & Pau.de Cast.h,& ad eos me remitto.& dicit Bald.in l.imperator. s.de sta. ho.p istā pbari q poti' psumit diuersitas loci vl tēporis, q psumat falsitas scripturæ. ¶ †in ea.ibi, siue cām obligandi etc. not.q licet ꝯ tenorē instri nō possit pbari p testes,tñ bñ pōt pbari p testes ꝯ psumptionē instri, seu ꝯ psumptā solenitatē resultantē ex istrō,[d] ad idē gl.in l.reos.§.cū in tabulis.& ibi no.Ange.& Imo.j.de duo. reis & p hoc addo bonū tex.in l.quicūq;. quē ad hoc ibi pōderat Bar.C.d apochis.pu.li.x.vbi melius hoc pbat, q in l.optimā.C.d ꝯhen.& cōmit.stip.all.in gl.q nō facit ad ppositū. Quia iste tex.& l.gñalr.all.i gl.loquunt qn pars ꝯ quā pducit instrm,fatet instrm fuisse scriptū,put cōtinetur in eo,sed hic negabat solēnitatē q resultat ex instrō.tex.aūt in d.l.optimā loquit qn pars ꝯ quā pducit instrm,negabat instrm esse falsum,& sic dicebat esse falsum. quo casu sine dubio pōt fieri p testes.l.vbi.C.de fal.& plene p Iac.Bu. Bart.& alios in d.l.gñalr.vbi oino vide.& p Cy.in d.l.optimā.& p Bar.in l.sciendū,de ver.obli. & ibi per Ang.in repe.& Bal.in l.j.C. plus valere qd agit.& aliquid p Ia.Bu.& Ang.hic,& p Imo.in repe.c.cū cōtingat.in vij. mēbro.d iur.iu.& aliquid p Cy. i l.errore. C. de test. vbi dicit q ēt in testō i scriptis pōt fieri pbatio erroris p testes.& idē no.Ang.in l.quoties in prin. p illū text.j.de hrdi.insti. †Vltimo iducit Bal.istā gl.ad q.an psumpta stipulatio resultās ex contentis in instrō habeat executionē paratā, quā ex forma statuti habet instrm. Et fm eum ista gl.facit, q nō.q a aliud est tenor instrumenti,aliud est psumptio instri,vt hic in gl.dic q ꝯrium cōiter tenet,vt p Bar.& Bal. & latius Imo.in l.j.in prin.j.de his quę in test.delen. & per Bal.in l.vnic.§.vt plenius.C. d rei vxo.ac.per illum text. & in l.ad probationem.la.j.C. de probat.in l.vbi adhuc. C.de iure dot.& qd not.Bal.in l.j.C.de fideicom.Ioan.de Imo.in l.j.ff.sol.mat. maxime per l.si duo patroni.§.penul.j. de iureiu.Nō obst.ista glo.quia statutum non dicit, q tenor instrumenti habeat executionem paratam sed instrm,vnde præsumptio dr esse in instrumento, cum resultet ex eo fm qd probāt Doct.in dictis locis.

ADDITIONES.

a Litem contestari. Vide eundem consi.cxx.do.de Ro.de lit.conte.in antiquis.
b ¶Diuini nominis. Quę sint de substantia instrumentorū.vide p Ang.cōs.cclxxiiij.
c ¶Tho. Dip. Initium. Not.q Alex.h vult q illa repetitio.§.si initium.in l.si quis ex argentarijs.s.de edē. nō sit Bar.licet sit inserta in lecturis Bar. sed est dñi Nicolai, dñi Alex.vide quæ ibi dixi in addi.meis in addi.Bart.& Ias.sub j.de ope.no.nū. alle.Bar.in d.§.si initium.dicit si est rep.Bar.
d ¶Ex instrō. Adde Lud.Ro.consi xl.& consi.ccxliij & ccxciij. & in q̄tum Ias.h dicit q stante statuto, q instra hēant executionē paratā,debet intelligi ꝯ personas nominatas in instrō,adde Pau.de Cas.consi.clxxxj & in q̄tum ēt dicit q si in instrō dr talis pcu.Titij &c. q p hoc nō pbat ipsum eē pcuratorē, vt voluit Ro.cōsi.lxiij. intelligēdo q nō pbat p ipso, sed ꝯ ipsum sic.adde tñ, q si mandatū eēt pductū in iudicio, & iudex pnūciasset super litimatione, & nō reperiret mandatū, q pp h probaretur procurator, vt voluit Anch. consi.xl. Item probaretur instrumentū antiquum,licet aliter non reperiretur originale, fm Bal. consi.lxxxvij.j.libr.

SVMMARIVM.

1 *Renunciari potest sententia quamuis non possit consensu partium ferri, secunda quando praecessit prima quæ transiuit in rem iudicatam.*
2 *Pacem faciens bannito non tenetur eam seruare.*
3 *Pactum factum contra publicam utilitatem, uel reprobatum à communi non ualidatur iuramento praestito.*

§.Si paciscar. Pōt quis per pctm remittere ius suum & liquidū, & ēt ex maleficio proueniēs, & ēt in iudiciū deductū dūmō pctm nō sit de eo qd est reprobatum à iure cōi.ius vero publicū nō pōt remittere,& qn pctm nō tenet, vt q a est reprobatum à iure cōi, iurō vl stiplōne nō firmatur.h.d. vsq; ad.§.si an.¶ †No.ex prin.q quis pōt renunciare sniæ q̄uis nō possit de partiū ꝯsensu ferri snia secūda, qn pcessit[a] prima quę in rem iudicatā trāsiuit,vt est gl.sing.in l.si diuersa.C.de trāsac.Et sic q̄rum ad validitatē secūdæ partis nō pñt tollere primā, & q sit rō ibi dixi.& de mā vide p gl.Bar.& plenius Imo.in l.acta.j.de re iur. & p Imo.in l.q iussit ad h.eo.tit.& aliquid p Bald.h,& l.fere.C.vt in poss.leg.& in l.post rem.j.tit.j. & in l.legater.in prin.j.de condi. inde.& d. Ant.in c.cū dilecta.vbi plene de rescri.¶ †In text. ibi,nō liceat.facit iste tex.fm Bal.& An.q faciens pacē bannito nō teneatur ea seruare,vt ēt tenet Bart.in l.j.§.nō aūt.fuit,alias est.§.nō sunt aūt.per illū tex.j.de dolo.de quo dic vt dixi post Bar.in l.qui seruū j.de verb.obl.& post Bal.in l.accusationis.C.q met.cā. ¶ †Vltimo not.q iurm pstitum, nō validat pctm fcm ꝯ publicam vtilitatē, vel aliter reprobatū à iure cōi.de quo plene per Bar.i l. siquis pro eo. in prin.j.de fideiuss. & per Doc.in c.cū cōtingat.de iu.iur.cū ꝯcor. & facit ad ea quę dixi in l.fi.s.qui sant.cog.¶ in gl.in ver.nō liceat. ibi,sed Io.& c.hæc opi.cōiter approbatur.nā aut sumus in casibus in quib.quis desistēdo incidit in Turpillianū,vt q a iam cęperat iudicium accusationis criminaliter,& tūc si desistat paciscēdo cum aduersario,vel aliter,nō pōt desistēs amplius psequi,vt l.quis.all. in glo.& l.qui desistit.j.ad Turpil.iuncta l.ij.in fin.j.de præca.& ibi tractatur de pœna Turpilliani. Aut sumus in casu in quo quis nō incidit in Turpillianū,vt i terminis huius.§. & tūc habet locū opi. huius gl.Nec ad h ob.§.si negauerit.l.si maritus.j. d adul.vbi quis nō icidebat i Turpillianū, licet diceret se nō accusaturū,cū nōdū accu-

ADDITIO.

a ¶Præcessit prima. De h per Fran.de Are.consi.lxxij.per Lud.Ro.consi.cccx.

accuſaſſet.l.quæſitũ.j.ad Turp.& tñ nõ põt poſteà accuſare, quia rñde ꝙ ille §.habet multos intellectus,ex quibus variæ dant ſolu tñ ſm vnã ſolu.quã ibi approbat Bart.& ẽt gl.hic rñde,ꝙ eſt ſpãle in crimine adulterij.& rõnẽ vide ibi per Bat.& hæc vera, ſed in caſibus,in quibus eſt permiſſa, noceret ſine dubio paciſcenti.l.trãſige re.C.de traſac.& ibi habes qñ ſit permiſſa tranſactio.

S V M M A R I V M.

1. *Pactum de non petendo factum creditoribus ei,qui eſt futurus hęres debitoris, ſtatu non mutato proficit ei.*
2. *Pactum factum creditori, an & quando proficiat debitori.*
3. *Exceptio doli,& pacti, in quo differant.*
4. *Pactum factum ſuper futuro ſucceſsione viuentis regulariter non valet.*
5. *Filiusfa.ſi viuo pẽe liberat debitores pẽnos, an ſibi pjudicet effecto hęde pẽis.*

§.Si ante aditam. † Pactũ de nõ petẽdo factũ à creditoribus ei, q eſt, vel futurus eſt hęres debitoris,ſtatu nõ mutato ꝓficit ei quo ad directã pacti exceptiunẽ.h.d.vſq; ad §.hodie.¶ In tex.ibi,nõ ꝓfuturũ &c. ſed aliter dr̃ j. i ver.ſed ſi quis.cũ ver.ſeq. & illud approbat.I.C.videlicet ꝙ pactũ ꝓderit quo ad exceptionẽ doli.¶ In tex.ibi,& ſuũ etc.qs ſit iſte ſuus,hr̃ in §.ſui.inſti.de hære.quali.& diff.¶ In tex.ibi,idẽ in extraneo etc. repetit idẽ qđ dixit in prin. Vel principiũ intelligas in filio emancipato hęrede, vt differat iſte tex.ab illo.¶ † In text. ibi, emãcipatus,& ſic ſtatuto mutato,nõ mirũ ſi hoc caſu habet locũ exceptio doli tñ,nõ pacti. quia nõ fingit̃ eſſe eadẽ perſona, quæ facit pactũ.& dicit no.Bal. ꝙ qñ pactũ nõ ꝓducit niſi exceptionẽ, vt in caſib.poſitis hic.& in l.reſcriptũ.§.fi.& in l.hęredi. poſt princ. j.eo.cũ ſi.nõ operat̃ aliũ effectũ , niſi quia ꝓducit exceptionẽ doli p iſta iura.Et iõ iſto caſu tale pactũ nõ obligat nãlr ad nõ petẽdũ, ꝓut obligat nãlr pactũ de nõ petẽdo validũ,& efficax iure cõi.l.ſi vnus.§.pactus.cũ gl.in ver.ipſo iure.j eo.& h̃ ẽt ſequit̃ Pau.de Ca. dicẽs h̃ eẽ pulchrũ, & ſubtile. addo Bal.idẽ dicentẽ in d.l.reſcriptũ.§.fi.† Et ſm Bal.h̃ ſi ſtaturũ nõ pmitteret opponi,niſi exceptionẽ pacti,nõ poſſet opponi iſta exceptio doli,q̃ appellat̃ ꝓprie exceptio pacti,vt hic,qđ eſt no.aliã drĩam iter exceptionẽ doli p̃dictã,& exceptionẽ pacti,vide ꝑ Ang.in l.hr̃ di.§.Iulianus.j.eo.& ibi fortaſſe dicã,an illa ſit vera.¶ † In tex.ibi,idẽ ꝓbat etc.not. ꝙ valet pactũ factũ ſuper futura ſucceſſione viuẽtis.rlr aũt non valet,vt l.fi.C.eo.& ſm Bar.ibi.& in l.ſtipulatio hoc mõ ꝯcepta.i fi.j.de ver.obl.& Gui.de Cu.h̃ eſt ſpãle i pacto illo fauore oblõnis.Ful.in d.l.fi.dicit,ꝙ iſtud qđ h̃ dr̃,põt eſſe ſpãle in filio, quia veriſimiler nõ inſidiabit̃ vitæ parẽtis , & ſic tale pactũ nõ inducit votũ captandæ mortis.Et ſubdit ꝙ h̃ ꝓprie nũ vr̃ pactũ d'hr̃ditate viuẽtis.quia id qđ dẽt pr̃ meus,nõ dr̃ ꝓprie ſuũ,ſed eſt æs alienũ.& ſic pactũ hic fit ſuper actione alterius.Pa.de Ca.ibi,& h̃ reſidet ꝙ iſte tex ꝓcedat nõ ſolũ i filio,ſed in quocũq; fauore liberationis . & ſubdit ẽt ipſe ꝙ nõ eſt h̃ ꝓprie pactũ ſuper hr̃ditate viuẽtis, quia illæ actiones nõ ſunt in bonis pr̃is,ſed creditorũ. Et iſta opi. placet ꝙ non ſit differentia iter extraneũ,& filiũ.vt no.gl.i d.l.fi.i ver.alienæ.& ſeruit ẽt h̃ gl.iuncto tex.& ſic ſpãle ſit fauore liberationis, & ſatis põt dici pactũ illud factũ circa id qđ eſt de hr̃ditate viuẽtis,quia oblõ paſſiua ſicut actiua dr̃ eẽ i hr̃ditate.l.ij. i prin.ff.de bo.poſ.† Et inducit̃ alibi ꝑ Doc.ad q.vtrũ ſi filiusfa.viuo pr̃e liberauit debitores pr̃nos,ꝓiudicet ſibi effecto hr̃di qr̃is.[a] De quo me remitto ad not. ꝑ Bar.& alios i l.filiusfa.j.de ſol.& i l.cũ dñs.§.fi. de pec.leg. & ꝑ Spe.in tit.de pac.§.pen.verſ.quid ſi filius. & ꝑ Lap.& Domi. in c.quis.de pact.in vj.¶ In gl.in ver.mãdãti.ibi, tũnc ſufficit exceptio etc.ſed ſm Ful. vr̃ ꝙ ẽt hoc caſu poſſit cõpetere actio mandãti ad intereſſe ꝯ eoſdẽ.quia nihil repugnat , quin poſſit hr̃e locũ actio , & exceptio,vt patet in ſtiplõne amplius nõ peti. nã mihi ſtipulãti cõpetit exceptio,ſi petas.& ẽt põt mihi cõpetere actio ad intereſſe.l.amplius nõ peti.j rẽ ra.ha.¶ In gl.in ver.ſub cõdõne etc.intellige ꝙ gl.velit, ꝙ ſit dñs, an ſeruus ſit inſtitutus pure cũ libertate. quo caſu mortuo dño pactũ fecit,acquirit directã exceptionẽ pacti,eo quia inter tp̃s pacti,& tp̃s acquiſitionis hr̃ditatis nõ ſit mutatio ſtatus,quia in ꝯctu,mortuo dño,fuit neceſſari' hr̃s, & liber. Secus qñ ſub cõdõne fuit ſibi relicta hr̃ditas & libertas,& pẽdẽte ꝯdõne fecit pactũ . & ſic anteq̃ eſſet liber & hr̃s. nã tũc ei poſtea effecto libero cõpetet exceptio doli.¶ In gl.in ver.reſpuẽda.ibi. l. ſi ſeruus hr̃ditarius. dic ꝙ ſolutio gl. põt eſſe bona i ſeruo hr̃ditario,qui inſtitutus erat ſub condõne hæres à dño.nã ſi interim anteq̃ ſit hæres,paciſcat̃ volẽs acquirere hæreditatẽ,acquirit directã exceptionẽ hæreditati.& poſtea ſibi effecto hæredi.d.l. ſi ſeruus. ſecus eſt in filio,qui nõ dr̃ eſſe in hæreditate, ſeu hæreditarius . & iſta differẽtia inter ſeruũ,& filiũ probat̃ i l. ſi ſeruus cõis Mæuij, & ꝯ Titij. ... peculij.§.ſeruus capto.j.de ſtip.ſer.cũ ibi not. ſm Gul.de Cu.h̃.Et idẽ vr̃ velle Ful. licet de Gul.mẽtionẽ nõ faciat. Tñ poteſtis ſaluare gl.ẽt in filiofa.futuro hærede, quia anteq̃ adeat,põt ſtipulari,vel paciſci hæreditati iacẽti, cum ipſius ſtipulãtis intereſſit ꝓpter ſpẽ,quã habet in bonis patris,per l.cũ rõ. de bo.dam. Ad hoc l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulã.de verb.obl.& facit qđ dictũ fuit in l.j.§.eo.in q.qñ poſt pactum ſuperuenit intereſſe paciſcentis.

S V M M A R I V M.

1. *Pactum plurium vt præiudicet alteri,non debet ſeparatim præſtari.*
2. *Conſenſus præſtandus à pluribus debet ſimul præſtari.*
3. *Executores teſtamẽti,qui debẽt aliquid eligere,an poſsint ſeparatim cõſentire.*
4. *Diſcordia quando eſt inter partes, poteſt prætor adhęrere vni parti.*
5. *Electio quæ per epiſcopum approbatur, valet.*
6. *Concorditer factum quando quid dicatur.*
7. *Dictio,vnanimiter, quid ſignificat.*
8. *Debitum remiſſum debitori per maiorem partem creditorũ, quid operatur.9.*
10. *Maior pars creditorum,an poſsit remittere partem debiti in præiudicium habentium hypothecam.*
11. *Exceptio competens principali,competit fideiuſſori. fallit, vt hic.*
12. *Maior pars collegij dicuntur duæ partes ex tribus.*
13. *Factum à maiori parte valet quo ad omnes. fallit vt infra.*
14. *Remiſsio facta à maiori parte habet effectum.*

§.Hodie tamen. Fauore liberatiõis põt maior pars creditorũ i vnũ cõuocatorũ remittere partẽ debiti hæredi debitoris,ſi in h̃ interuenient decretũ p̃toris hoc approbãtis.h.d.& venit cõtinuatiue ad p̃cedẽtes. ¶ † In tex.ibi,in vnũ &c.not.ꝙ vbicũq; pactũ pluriũ, q cẽſent̃ vt ſinguli, põt p̃iudicare alteri, nõ ſufficit ꝙ cõſentiat ſeorſum vnus ab altero,ſed ꝙ ſimul ꝯgregati eorũ volũtatẽ declarẽt. adde tex.in l.fi.& ibi põderat Bal.i prin.C.q bo.ce.poſ.Bñ facit l.ſi i tres.j.de arb. ſecus ſi tractet̃ de p̃iudicãdo ſolũ ipſis ꝯſentiẽtib.l.ꝑ fundũ.j.đ ſer.ruſt.p̃dio.& l.fi.j.cõ.p̃dio.& de hoc ꝑ Bar.i l.oẽs populi.i ij.q.prin.i ver.tertio q̃ro, dixi oẽs etc.ſ.de iuſt.& iu.& ꝑ Bal.i l.j.i v.q.ſ.đ oſ.cõſ.in quib' locis ẽt tãgit̃ † quid de ꝯſenſu p̃ſtando ab illis de vniuerſitate,an poſſit ſeparatim p̃ſtari.đ quo ꝑ gl.& Doct.i c.cũ oẽs.de ꝯſti.& i c.j.i ver.tractat̃.de re.eccl.nõ ali. i vj. ꝑ Bal.i auc.hoc ius porrectũ.C.de ſa.ſan.eccl.& ꝑ Bar.& Ang.i l.no ambigit.ſ.đ legi.& ꝑ Bal.i addi.Spe.i tit.de inſtr.edi. in vlt.char. † vbi ẽt tãgit an qñ executores teſtamẽti,q debẽt aliquã electionẽ facere, poſſint ſeparatim ꝯſentire.¶ † Secũdo not. ꝙ vbi eſt diſcordia inter partes, p̃tor põt adhærere vni parti,& facit illã p̃põderare. Et ꝑpea dicit Bal.ꝙ hic vr̃ eẽ tex.in rõne ſui, † ꝙ ſi teſtãtor reliquit quatuor executores ad diſtribuẽdũ bona pauperib. & duo faciãt vnã electionẽ pauperis,& alij aliã.ꝙ illa elect.valet,q̃ ꝑ epm̃ approbat̃.[a] de quo vide ꝑ Spe.in ti.de inſt.edi.§.nũc vero aliqua.ver.quid ſi ſunt plures.& qđ ibi Bal.i vlt.char.& ꝑ Bal in l.fi.in prin.C.cõ.dele. & in l.cũ magiſtratibus.C.qñ prouo.in l.viduę.C.de nup.& in d.l.id quod pauperibus.C.de epi.& cle.Debebit tñ adhęrere i dubio illis executoribus,qui fuiſſent cõiũcti teſtatoris, ſm Bal.not.in l.ante pe.per illũ text. ſm vnam lect.j.eo.¶ † Tertio no.ꝙ hic vr̃ probari ſm Bal.in lect.anti.ꝙ illud qđ eſt factũ à maiori parte,& nõ ab oĩbus, non dr̃ eſſe cõcorditer[b] factũ . ſi tñ eſſet factum à minori parte, abſente,vel tacente. forte ſm Bal.dicet̃ cõcorditer factum.argu.l.reſcriptum.in prin.j.eo.Pe.de Anch.hic ſimpliciter colligit, ꝙ factũ à maiori parte nõ dr̃ cõcorditer factum . Nec ad hoc obſt.ſm eũ.l.ꝙ maior.j.ad munici.quia illud eſt ex fictione iuris, & dicit ſe de hoc dixiſſe in c.indẽnitatibus. de elec. in vj. Et ex hoc infert h̃, ꝙ nõ bñ dr̃ i inſtrũo cõcorditer eſſe aliquid factũ qñ eſt factũ à maiori parte.Adde ꝙ gl.in c.cupientes.§.ad hæc. in ver.concordẽ.de elec.in vj.& in clem.ne Romani.in ver.cõcorditer.de ele.expreſſe firmat ꝙ nõ dr̃ cocorditer factũ illud , qđ eſt factũ a maiori parte. idẽ ſentit gl.fi.in c.j.de ma.& ob.quam ibi ad hoc ponderat Io de Imol.& bñ.licet Ant.de But.ibi põderet illã gl.velle ꝯriũ,ſed melius vr̃ cõſiderari per Io.de Imo.ibi.Idẽ tenet Arch.lxxvj.diſt. in c.dilectionis.& in c.quorũdã.de elec.lib.vj.per illũ text.Et dicit do. Abb.in c.nõ poteſt.de re iudi.ꝙ de hoc eſt bonus textus in c.in cauſis.de elec. vbi ponunt̃ tanquã diuerſa aliquid eſſe factũ a maiori parte,& eſſe factum cõcorditer, licet cõtrariũ ſenſerit gl. & Car. in d.c.nõ poteſt.& non bene, ſecũdũ d.Abba.ibi. A prædictis etiã diſcrepare,videt̃ gl. in c.vbi periculum.§.idem. in ver.ſingulis. de elec.

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dipl. Approbatur. Vide Bal.& Lud.Rom.in l.iuſiurandum.& ad pec.j̃.de iureiur. & Iaſ.plene in l.fi.C.de iudi.& in d.l. iuſiurandum.§.qui iuſiurandum. in vltima colum. de iureiuran.

b ¶Concorditer. Quando aliquid dicatur factum concorditer, vide per Lud.Rom. conſ.xxij.& qñ maior pars non poſſit actum expedire,niſi oĩbus conſentientib. vide Ro.conſ.c.clij.& ſing ſuis.fol.iii.& in quantum alle.Lu.cõſ. xcix. ꝙ teſtãtor mandat diſtribui bona per cõſules artis lanæ eius hæredes. Adde Abb.conſ.37. ij.lib.& in quantum ẽt dicit, ꝙ pupillus tenetur ad aliquid faciendum,ꝙ ipſe tutor ꝑ ſe ſolus facere. Adde Lu.Ro.cõſ.380.vbi tenet,ꝙ pupillus eſt obligatus, vel ſoluere,vel cedere,ꝙ tutor poſſit cedere ſine pupillo,interueniente decreto.

elect. in vj. quæ alleg. plura iura probantia q factũ à maiori parte dicat factum esse concorditer. Sed fm do. Card. in d. cle. ne romani. & domi. in d. §. ad hæc potest respon. q impropie seu iuris fictione dr esse cõcordite factũ, nõ aũt proprio, vt constat ẽt ex allusione vocabuli. & istud ẽt tenuit Ro. in l. iiij. §. cato. j. de ver. ob. p d. c. in causis. ¶ 7 †De quo ẽt vide per Spec. in tit. de arbitro. §. fi. ver. sed quid si dictum est in cõpromisso q concorditer &c. & per Bal. in consi. scitinatis quod ponit in rub. C. si quis aliquem testa. prohibue. & aliquid per Ro. in l. Iulianus. §. qui sanisda. cogan. alias est in l. omnes. eo. ti. 8 †Et illud quod dixi de verbo concorditer, dicas etiam de verbo vnanimiter. eadẽ rõne facit c. & si vnanimiter. de postu. præla. fm Ro. in d. §. cato. bñ facit text. in c. ad aures, q met. cau. quicquid ibi dixerit d. Ant. per illũ tex. qui non probat dictũ suum fm Imol. ibi, & bene. Nam ibi pbatur q illud q est factum ab omnibus, vno contradicente, non debet absolutę dici esse factum vnanimiter. licet Ant. de But. colligat ex illo text. 9rium & non bene. ¶ In gl. mag. ibi, dñt quidam non habere locũ &c. istorum opi. vr̃ sequi gl. in l. apud celsum. in prin. j. de do. exce. tñ cõmuniter approbatur alia opi. quã sequit̃ gl. hic per rationem suã. ¶ In ea. ibi, iactarent vel effunderet ẽt &c. & ex rõne vr̃ inferri q iste tex. locũ nõ haberet vbi maior pars creditorũ totũ remitteret gratis, q a tunc constat q vtiliter non faciunt[a] fm Gui. & Bald. hic, & Ang. j. l. prox. & Imo. & Ro. in d. §. cato. ¶ In ea. ibi, item non haberet defunctus hæredẽ &c. ex h̃ patet q iste tex. qui cõtinuat̃ cũ §. pcedenti, nõ haberet locũ vbi maior pars creditorũ vellet remittere partem hæredi post aditã hæreditatem fm Gui. & Bal. h̃, ẽt si adiuisset hæreditatẽ cũ beneficio inuentarij, q a tunc haberẽt creditores quẽ cõuenirent fm Ray. h̃, & Ang. in l. pxi. 9 †Et dicũt præfati doc. oẽs. q per eandẽ rõnẽ non haberet locu iste text. qñ maior pars creditorũ remitteret ipsi debitori principali, q a iam est oino obligatus. Dicit tñ no. Pau. de Ca. h̃ istud esse verum, nisi debitor principalis aufugisset, & nollet redire, nisi oẽs remittãt partẽ, q a tũc dici põt habere locũ istum tex. ex idẽtitate rõnis. Aduette tñ q a 9rium sentiunt Ray. & Ang. dũ dñt q iste tex. nõ habet locum in debitore principali viuente, & dñt h̃ esse not. p debitorib. cessantib. & fugitiuis, sed põt ɔcordari, q aut erat in loco debitor fugitiuus in quo poterat de facili cõueniri. & tunc habeat locũ opi. Ray. & Ang. secus si cum difficultare magna. facit l. ij. in prin. cum ibi no. §. q. satis. cog. Subdũt tñ Ang. & Pau. de Ca. & bñ q indistincte maior pars creditorũ ɔcedere põt debitori principali inducias 10 quinquennales fm formã l. fi. C. q bo. ced. pos. † Limitat̃ etiã iste tex. p l. rescriptũ. in fi. prin. j. eo. s. q non possit maior pars creditorum in præiudiciũ creditorum habentium hypothecã remittere partẽ debiti, & rõnẽ vide per Bar. ibi i fi. Aliã ẽt limitationẽ ad istũ tex. addit Ang. j. l. proxi. videlicet q nũ habet locũ, nisi aliqua bona fuissent per creditorẽ direpta, q a tũc nõ põt pacto maioris partis ei præiudicari. ad h̃ alle. tex. in l. fin. §. sin autẽ libertatib. inncto. prin. illius. l. C. de test. manu. Sed Ful. h̃ in aliqb. lec. & melius non approbat istã limitationẽ. nã tex ibi loquit̃ in casu valde diuerso. Præterea ibi ɔcurrerẽt duo spãlia. s. q q s cõsequeret̃ hęreditatem de iure spãli 9 ius cõe, ac ẽt maior pars p̃iudicaret minori in his q̃ sunt cõia plurib. vt singulis. 9 l. si aũt plures. j. de aqua plu. ar. & d. l. p fundũ & i regula q oẽs tãgit, de re. iu. in vj. Posset tñ dci ñ Ang. pcedere, si creditori satisfactum esset, & sic desijsset esse creditor, q a tũc cessant verba huius ɔstõnis. Itẽ limita istũ tex. non habere locũ qñcũq; maior pars creditorũ fecisset remissionẽ partis debiti aliquo creditore existẽte absente. quo casu remissio p̃iudicat ẽt absenti, vt nõ possit p pte remissa agere 9 debitorẽ, seu hæredem debitoris. l. rescriptũ. in prin. j. eo. Tñ non præiudicat ipsi creditori absenti, quominus agere possit in totũ 9 fideiussorẽ pro debitore obligatũ. tex. est valde no. in l. si pcedẽte. §. 4. j. mã. & est rõ, q a habebat creditor quẽ cõueniret. s. fideiussorẽ debitoris defuncti, & sic 11 cessat rõ h̃ assignata in gl. † Et iste est vnus ex casib. in quo nõ hẽt locũ rła q exceptio cõpetens principali cõpetat & fideiussori iuxta l. exceptionẽ. la ij. j. de except. Istud tñ nõ hẽt locũ quantũ ad cõcedendas inducias quinquẽnales, q a maior pars põt illas cõcedere ẽt in p̃iudicium habẽtiũ quẽ cõueniãt. puta in pręiudicium creditorũ habẽtiũ bona hypothecata qui semper p̃nt cõuenire pos12 sessorem bonorũ hypothecatorũ l. fi. C. qui bo. cede. pos. ¶ †In ea. ibi. l. nulli. dic q in actib. expediẽdis à collegio vel vniuersitate requirit̃ q in congregatione adsint duę ptes ex trib. vt ibi, & illud q postea facit maior pars illarũ duarũ partiũ, hẽt effectum, perinde ac si esset factũ ab oib. l. vbi absunt. j. de tut. & cur. da. ab his. & l. q maior. j. ad muni. & no. in d. l. nulli. sed an in casu huius. §. vbi tractatur de pręiudicio singulorũ, & vniuersitatis solũ attenditur an maior pars creditorum in vnũ conuocata consenserit. Nec tunc curatur an interfuerint duę partes ex trib. vel nõ. & dato q interfuerint duę partes ex trib', no sufficeret maiorẽ partẽ illarũ duarum partium cõsentire, sed oino requirit̃ cõsensus maioris partis creditorũ, & sic cõputari debẽt absentes fm Iac. Bu. Bal. & Pet. de Anch. p illum tex. indistincte loquentẽ. An aũt in vniuersitatibus ecclesiasticis requirat̃ q intersint duę partes ex trib', an vero sufficiat maior pars, vide per gl. & doc. in c. fin. de ma. & ob. & in c. j. de his quæ fi. à maio. par. cap. ¶ In gl. in ver. patris. ibi, vel per iudices suos, dicit Ful. se nescire quid hæc glo. sentire voluerit, & q de ea doc. mentionẽ non faciunt, nisi voluerit sentire q hæc interpositio decreti delegari possit tanquã nõ requirat plenam causæ cognitionẽ per id q leg. & not. in l. nec quicq̃. §. vbi decretum. §. de offi. procon. dicit tñ se de h̃ dubitare, q a hæc cognitio spãliter est cõmissa prætori ex rescripto diui Marci. vt j. l. proxi. & in l. rescriptũ, in prin. j. eo. ergo nõ debet posse, delegari. l. j. in prin. §. de offi. eius cui. man. est iuris. Potes dicere q gl. intelligatur in illis iudicibus de quibus loquit̃ Bart. in l. pręcipimus. §. j. C. de app. & in mã 13 huius. l. quæ dicentur in l. proxi. ibi, vide Ang. ¶ †Extra gl. põt multis modis limitari regula quę habet q factum à maiori parte valet b quo ad oẽs.[b] de quo vide per glo. & doct. in d. c. cum oẽs. & in c. pastoralis. in princi. de rescri. & in c. j. vbi bonus tex. de his quę fi. à maio. par. cap. & aliqd per gl. in l. ij. C. quæ sit lon. consuet. per Io. An. in c. rescriptũ. de elec. p Bar. i d. l. q maior. & in l. iij. in prin. j. de test. p gl. & doc. in l Põpo. alias inci. l. si vni. j. de re iu. & i d. l. vbi absunt, p Host. i sum. de ɔsti. §. qñ. p Bal. & Ang. ĩ d. l. p fundũ. & per Bal. in l. fi. C. de arc. p̃stã. & in l. j. s. de offi. ɔsu. & aliqualiter limitat̃ p Bal. i d. l. oẽs ppl̃i in ij. q. prin. circa prin. p Ang. h̃, & aliq d. j. l. p14 xi. p eũdẽ, & p Imo. ĩ d. §. cato. & qđ dicã. j. l. pxi. †Et ĩ mã hui' §. pcius limitatione vltra p̃dicta oino vide Bar. i l. fi. i vlt. col. j. đ appel. reci. vbi ẽt no. voluit qđ i casu hui' §. remissio facta p maiorẽ ptẽ hẽat effectũ, nisi à tali remissione minor ps appellauerit, & ondẽrit talẽ remissionẽ ɔnnete manifestã iniquitatẽ, vt q a hæres sit bene soluẽdo & locuples, q est bñ no. p itellectu & litatione huius §. p quo bñ facit tex. i c. j. đ his q̃ fi. a maio. par. ca. Posset dubitari an voces ɔsanguineorũ istius brdis debeãt admitti, si sunt creditores, & an p̃serant̃ i cęteris i pari cã. de quo vide aliq d p Gui. de Cu. & Bald. h̃, & p Bar. & Ang. in l. añpe. j. eo. dicam. j. l. pxima.

ADDITIONES.

a ¶Non faciunt. Adde q̃d sequitur Lu. Ro. sing. sius fol. xi.

b ¶Quo ad oẽs. Adde q̃ s. posui quib. ẽt adde Old. consi. xxxiiii. & conclu. cj.
¶Tho. Dip. Et vide Ias. hic, & Fely. in d. c. cũ in omnes.

Papiniani. LEX. IX.

1 *Maior pars creditorum consideratur ut infra.*
2 *Coniuncti debitoris defuncti præferuntur cæteris creditoribus.*
3 *Dicto maioris partis regulariter standum est.*

1 MAiorem. †Maior pars creditorum ɔsideratur primo, respectu cumuli debiti. Scđo, respectu numeri psonarũ. Tertio, respectu dignitatis, & ceteris paribus. statur parti benigniori. h. d. Et vide in mã huius. l. q̃ dicta fuerũt. §. 2 §. proxi. †Et adde q cæteris paribus pręferunt̃ creditores cõiuncti debitoris, vt est tex. valde not. in l. antepe. fm vnã lect. gl. quã ibi approbat Bar. & Ang. j. eo. & Pau. đ Ca. h̃ Sed Gui. de Cu. Ray. & Bal. h̃ tenẽt 9riũ, q̃uis non allegent d. l. antepe. & mouent q a dictũ ɔiunctorũ est magis suspectũ. ar. aue. q buscunque. C. de sac. san. ecc. & l. data. C. de do. Tñ potes primã opi. quę magis cõis est, sustinere. q a aut coniuncti cęteris paribus declarabũt q fiat remissio, & tunc ẽt si nõ essent cõiuncti, deberet in pari cã p̃ferri sñia humanior, & per ɔñs pręferret̃ sñia fauorabilior liberationi, vt h̃. & ar. l. Arrianus. j. de ac & ob. Aut cõiuncti declarabũt q nõ fiet remissio, & tũc ɔstat q cessat suspicio quę aliàs posset haberi rõne ɔiũctionis, & in mã quõ cognoscatur q̃ sit maior pars, vide per Bart. & alios in l. iiij. §. cato. in vlt. col. de ver. ob. & in l. Põpo. alias inci. si viu. in ij. q. j. de re iu. & ibi gl. p gl. & alios no. in l. vbi absunt. ff. de tu. & cur. da. ab his. & glo. & doc. in c. ecclesia vestra. vlt. de elec. & in c. dudũ. el. j. in ver. numerus. eo. ti. & gl. xix. di. in c. in canonicis. & Bar. in l. iij. in prin. ff. de testi. & Bal. in albo. C. de decu. lib. x. & per d. Abb in c. prudentiam. in prin. de offi. dele. & oino Bal. in d. c. ecclesia. lo vlt. in fin. & Io. de Imo. in d. l. Pompo. & in dictis locis fit cõtẽtio, an si numerus est par. sed pro vna parte est maioritas auctoritatis, seu dignitatis. an ille dicat̃ obtinuisse qui pro se habet illam digniorem partem. Iura canonica vñr requirere maiorẽ & saniorẽ partẽ copulatiue, vt in c. quia ppter. & in c. corã. & in c. ecclesia. el. j. & l. vltimo. in c. in Genesi. de elec. Propter q magis cõiter tenet̃ q de iure canonico in actibus ecclesiasticis requiratur vtrunq; ita cõiter tenent doct. in d. c. ecclesia vestra lo vltimo. & in d. c. quia propter. reprobatis opi. Innoc. in d. c. quia pp. & Cõpo. in d. c. ecclesia lo vltimo. q tenebãt 9riũ, & exponebant illa iura requirentia maiorem & saniorẽ partem q copula

pula,& ibi stabat p.i.q est violare illa iura, sed i actibus mere p-phanis,& nullo mō ecclesiasticis pcedat opi.gl.in d.l. vbi absunt. cū pcor.quas inuenies in locis.s.alle. q in pari numero obtinebit ille q hēt p se partē digniorē,[a] q iura ciuilia nō reqrūt in istis actib' copulatiue maiorē partē & sanioré,sed solū maiorē, vt d.l. vbi absunt.& in l.oiationū.C.de decu.lib.x.l.pe.C.de leg.eo.lib. l.aliud.§.referrī.ff.de re.iur l.q maior.j.ad muni.sed dignior ps dr maior,vt in qōne satis ardua psul.† Vltimo dicit Ang.h,& q Inn. in c.nec epi.de tēp.ordi.alle.istū tex.q licet regulr standū sit dicto maioris ptis,vt h,tñ si plures eliguntur in psultores,cū tñ electio nō erat necessaria,iudex potent seq. psiliū minoris ptis. & idē dicit Ang.in l.ad principē.j.de app.Sed Io.de Imo.ibi dicit q Inn.& Io.And.in d.c.nec epi.loquunt qñ psiliarij ex necessitate iuris assumunt.quo casu fm eos dēt expectari psiliū in c.cū in veten. de elec.tñ si fuerit expectatū,non tenet iudex sequi consiliū maioris partis ex quo de iure nō arctat ad sequēdū cōsiliū, q licet aliqs teneat requirere & expectare psilium, non tamen tenetur illud sequi.l.quidā decedēs.§.pater.alias est l.pr,& l. Titiū & Meuium. ver.quantū.cū distinctione quā vide per Bar.ibi,& j.de admi. tut. & plene per Bar.in repe.l.j.§.si plures.& j.de exerc.& in l.si conuenerit.cum simi.j.de re iud.& q iudex non teneatur sequi consiliū maioris ptis,posuit Io.An.in c.nullus ex consilio. de reg.iur. in vj. in mercu.& Bal.in l.j.in vj.q.vbi videas.s.de offi.consul.

ADDITIO.

a ¶Digniorem. Adde Ang consi.cclxviii.

Pauli. LEX X.

1 *Donatio facta Titio & Seio de sexcentum aureis,an indigeat insinuatione.*
2 *Donatio facta Titio & Seio,si primo detur,uni non pōt alter ab alio recipere.*
3 *Donatio plurium rerum simul facta,an censeatur una vel plures.*
4 *Statutum,q inter litigantes fiat compromissum,an comprehendat pupillum.*
5 *Compromittere an possit tutor sine pupillo*
6 *Tutor nō pōt solus deferre iusiurādū, nisi deficientibus probationibus pupilli*
7 *Coacervatio summarum,an & quando fieri possit.*

SI plures. Plures repræsentātes vnū debitū, vel vnū creditorē loco vnius hōr, idem in vno plura debita pducēte. Itē dēt fieri cumulatio plurū debitorū,vt habeant pro vno h.d. ¶ In tex.ibi,argētarij &c.intellige, vt declarat gl. i l.si duo.j de arbit.¶ † Not. ex prin.arg.q si donarē Titio & Seio simul sexcētos aureos,requireret insinuatio,q pro vna[a] donatione hr,& p cōsequēs excedit summā taxatā in l.sancimus,in prin.& in l. pe.ad fi.C.de dona.Cōtrariū decidit Guil. de Cu.hic.q i singulis psonis erit vna donatio trecētorū.arg.l.reos. §.cū in tabulis.j.de duo.reis.& l.cū fundus.j.de pdi.& demō.& in l.in singulis.j.ad l.Fal.& l.si mihi & Titio.j.de verb.ob. Bal. h dicit h eē verū,nisi essent correi,vt q pmittit ex cā donationis Titio & Seio,& cuilibet eorū insolidū sexcentos aureos. † nā tūc de nā talis donationis est,vt si donator det postea vni totū, alter nihil à recipiēte consequi poterit l.in l.Falcidia hoc esse seruandū.j. ad l. Fal.& no.Bar.in d.l.reos.in prin.in viij.q.& ad hoc facit iste text.q loquitur in correis,& ita ēt tenet Pau.de Ca.hic. sed aduerte, q ēt in primo casu.s.qñ nō sunt correi, videtur verius q requiratur insinuatio vt expresse decidit Io.An.in addi. Spec.in tit. de dona. §.j.in addi.inci.plus dicit &c.vbi refert Simonē Vincentinū in d.l. sancimus.tenuisse q si plurib.facta est donatio quæ pōderata portione singulorū nō excedit trecētos aureos, vt q quinq; psonis donat mile æqualiter diuidenda,requiritur insinuatio,q vr esse vna donatio quantum ad donationem.ar.l.iij.j.de duo.reis. & l.si idē.§.fi.s.de iur.om.iu. Et subdit Io.An.q iste casus ibi non vr dubius,vt d.l.sancim.& l.pe.co. ut.voluerunt puidere donatorib.& ipsorū indēnitatib.p donatarios.Et p prædicta opi. facit fm eum tex.in c.apostolicę.ibi eisdem vel diuersis ecclesijs.&c.de dona.& cū Io.An.transit simplr Im.in rep.cū contingat.de iureiur. Pro h pōdero tex.i l.sancimus.§.si quis aūt per diuersa.& q ibi not. † vbi pbatur q si plures res simul donantur vni,quarum æstimatio coacervata excedit summam trecentorū aureorum,requiritur insinuatio.& sic quātū ad insinuationē haberet pro vna[a] donatione q uis vere sint tot donatiões quot sunt res l.scire debemus. i prin. j.de verb.obli.& expressius no.Bar.in l.modestinus.j.de don.¶ In tex.ibi,& cū tutores.no.fm Bal.h in lec.ant.Ang.& Pet. de Anc. q tutor pōt gratis remittere partem debiti pupilli.& est rō, quia hæc remissio fit necessitate cogente,ex quo inferunt ipsi † q si ex forma statuti qualibet causa debeat cōpromitti de iure & de facto,tunc tutor compromissum facere potent de iure & de facto. & sic vr q sub tali statuto cōprehēdat pupillus.[b] adde Bal.& Sal.i l.fi.p illū text.C.de in inte.resti.cū concor. & addi. quas ibi dedi. vbi aūt tale statutū nō extaret,nō posset tutor cōpromittere dādo ptātē terminādi d iure & d facto vt pbat Ang.[c] i l.imperatores.j.e.circa q ēt vide Bar.i psi.ici.Nūqd tutor &c.& i psi.ici.qrit an statutū d ppromissis &c.& p Bar.i l.si minor.§.minores.j.d mino. p illū tex. cū gl.& vide ēt q dixi i l.trāsactionis.C.d trāsa.& q uis sol' tutor † nō possit ita ppromittere. posset tñ pupill' cū auto.tutoris ppromittere sicut videmus q solus tutor nō pōt repudiare hrdi. & tñ pupillus cū auc.tu.pōt.l.j.§.tutor.ff.de succe.edi.l.tutor cum ibi no. ff.de bo. pos.tu.ge.l.pupillorū.C.de repu.her. † Itē tutor solus nō potest deferre iusiurandū nisi deficientib.probationib.pupilli.l.tutor. ff.de iureiur.& tñ pupillus cum tutore hoc facere pōt indistincte.l.iusiurandū q ex puentione.§.pupillus.cū ibi no.ff.de iureiur.l.fi.§.j.j. quare.ae.nō dar licet possit restitui si appareat de læsione,vt no.in d.§.pupillus. facit.l.potuit.C.d iure delib.itē pupillus cū auc.tuto. pōt ppromittere i arbitrū.l.si pupillus.à pro sensu.j.de arbi. & tñ nō vr q solus tutor possit ppromittere nisi ipsum ius pupilli esset dubiū.l.interdū.§. qui tutelā.j.de fur.cū ibi no.& in l.si pignora.§. fi.j.de fur.& no.expresse Bar.i d.consi.inci.nunquid tutor. ¶ † Itē no. ex verbo cumulū &c. fieri posse coacervationē summarū. & facit ad aliqua q tangit h Ang.de quib.aliqua dixi in l.si idē in pri de iu.om.iu.¶ In gl.fi.ad contraria signata in gl.rnde fm Iac.But Ang.& Saly.hic,q hæc coacervatio iuuat actū iō fit.sed in pnijs infringeret actū, & noceret.iō n fit & ex hoc isert Pau.de Ca. hic q ista coacervatio deberet fieri qō ille creditor plurium summarū vellet consentire pacto liberationo,sicut si pdiceret.& ita limitat ipse istū tex.h Ful. hic vr impugnare istā limitat. per istū tex. indistincte loquentē, et dicit q ista mā, an fieri debeat coacervatio est brocardica & aliter nō respondet ad pria. puto tñ dictā limita.nō esse verā per illū text. & per l. præcedem,& pbatur rōne.ponen. q ex vna parte sint tres creditores denegātes remissionē facere. quorū qlibet est creditor i decē. alia parte sint duo tñ creditores volen.

ADDITIONES.

a ¶Pro vna. Adde Old.consi.cclnj.i quo Io. An.habuit.Lud.Ro.consi. xxvj. vbi dicunt quod debet esse diuersitas in tempore.

b ¶Pupillus. Sed an stante statuto q minor possit compromittere, nec reclamare à laudo,vel de nullitate dicere, an hoc caso minor possit petere restitutionē in integ.si fuerit læsus, vel repellere agentē ex laudo exceptione doli. Vide Lu. Ro cōsi. xx. & quod non possit tutor sine pupillo, & pupillus sine tutore, vide per Lu.Ro. consil.ccclxxxvj.

c ¶Fran.Cur. Probat Ang.Addeta,q ratio Ang.fuit Bar.in suo consi.xlvij. & sensit gl.in d.l.tutor.& in d.l.imperatores.j.e.& vide Bal.& Alex.in l.fi. C. de in integ. resti.min.vbi reprobat Bar.in d.consi.adde gl.no.in l.j.in versi.imputet. C.de communi ser.ma. vbi q minor ligatur constit.legis, & fit de inhabili habilis, etiam ad alienandum,q est no. quinimmo statutū generaliter loquens includit minorem ita Ro.in singu.suo vlt.& vide tex.& ibi Alexā. qui illum no in l.si mihi & Titio j.de ver.ob & adde q illud procedit vbi compromissum fieret pcepto iudicis & necessitate statuti fm Saly.in l.fi.in j.no.in vltimis verbis.& sequitur idē Ale. in l.j.j sol.ma.& in l.si quis maior apostillando text.ibi, nullo cogente imperio C. de transac. non enim potest transigi super re minoris immobili, siue sit penes minorem, siue non, nisi interueniente decreto iudicis.l.non solum.& ibi gl.no. C.de pecu. mino.& in l.j.si aduers.tras.& idem dicas, si compromitteretur de re dementis & furiosi,quia in priuilegijs & beneficijs æquiparantur minoribus.gl. est no.& ibi Bar.Bal.& Saly.in l.j.C.de Cur.fur.& Bal.in l.iubemus nulli.C.de sac.san.ecc.& vide eundem Alex.qui alias auctoritates adducit in l. Centurio.j. de vul.& pupil.& adde q ille qui non potest transigere, non potest compromittere,& modus qui seruatur in vno, seruatur in alio. ita Host. in tit.de arbitro.§. de qua re.ver.impeditur.in vltimis verbis.& Bar. in l.tutor.i fi.ff.de tut.& cura. dat ab his facit tex. quem no.Bal.in l.si ad resoluēdam. C.de præd min.vbi sicut minor non potest alienare rem immobilem,ita nec refutare,& vide Bal.in l.præsens.col.j.ver.venio ad q.C.de transac.& in l.j. C.si aduers.transac.q vbi in contractu requiritur decretum,ita & in distractu per text. in d. l.ad resoluendam. & vide Saly.in d.l præses Bar.consi.clvij.& Ro.consi.cccxcii.& facit tex. in l.cum hi.§.si vni.ibi,nam nec pignus.j.de trans.& facit quia distractus est eiusdem naturę,cuius est contractus vt no.in l.de tutela.j.de in integ.rest mi. & adde q debet interponi super cōpromisso,& non super laudo, quia respicitur actus administrationis,& non tertij arbitratoris,& laudum fundatur ex compromisso,q est recte positū,ita Bal.pulchre, i d.l.pses.q.vi.& in d.l.i.l.si aduer. trasac.& adde q pdicta pcedūt ēt si transact. vel cōpromissum fieret super causā vel re dubia, ita Bal.in d.l.præses.col.j.ver.venio ad q.& vide omnino Ang.in consi. suo.ccxxx. incip. intricate & confuse multum.& in cons.lxvj.incip.visis dictis compromissis.vbi consuluit non valere compromissum super diuidentis bonis communib. cum minore,nisi minor fuerit prouocans,nec crederetur tutori, & pupillo absentib.fuisse procuratum, & adde q licet compromissum nō valeret ex persona alterius quādo deducta fuit diuidua fm Ang. in d.consi.lxvi.vbi alleg. multa in ra.idem Ang.in consi.cclxxvii.& Pau. de Ca.in consi xxx.& in gl.in l.diem proferre.§.i. de arb. quam all Ang.in locis all.& ibi vide Albe. intelligentem dictā glo. quando compromissum fit de plurib. causis & rebus diuersis.secus si de eadem puta de hæreditate, quia compromissum finiretur morte sicut & societas, facit quia licet contractus quandoque possit eludicare,secus est in cōpromisso, & laudo.l.si cum dies.§.pe.& ibi glo.& in l.si de mea.& ibi gl.j. de ar. quam sequitur Alb.in l.in hoc iudicio.j.fa.her.& ista no.

¶Tho.Dipl. Vide Alex.plene in l. iurisiurandi.in prin.& in l.nam postea. §. si minoris.j.de iureiur.& in l si minor filiusfa.§.maiores.j de mino in apostil.Bar.& vide Bar.in cōs.xlvō.in i.vol.inci.nunqd minor.& i cōs.xl.in ii.vol.incipit quæritur an statutū de cōpromissis. quē alle.Alex.hic.& ibi vide plene in addit. meis.

volentes remittere, quorũ q̃libet est creditor in xij. certũ est q̃ fit coacervatio summarũ illorũ triũ. & q̃a cũ eorũ sũma coacervata fit maior p̃valet eorũ opi. vt p̃bat̃. s. l. p̃xi. q̃ nihil aliud dicit, vñ sicut ĩ plurib. p̃sonis nõ ĩpedit coacervata, tã ad ĩpediẽdã remis. quã ad ꝯcedẽdã. eadẽ rõne nõ debet ĩpediri coacervatio ĩ p̃sona vni⁹ creditoris. ar. l. singularia. cũ si. j. si cer. pe. Nec ob. iura alle. ĩ gl. q̃a si h̃, nõ fieret coacervatio, sequeret̃ absurdũ q̃ potioris eẽt ꝯdõnis ille q̃ eẽt creditor ĩ modico, quã ille q̃ eẽt creditor ĩ magno. cui⁹ ꝯ̃riũ esse debet ar. l. sancimus ibi electionẽ ei dam⁹ q̃ ampliorẽ &c. C. de do. sed ĩ legi. alle. ĩ gl. nõ resultabat aliqua absurditas vel iniquitas, licet nõ fieret, & leges ad absurdũ trahi ñ debẽt. l. scire. §. aliud. j. de exc. tu. & l. nã absurdũ. j. de bo. li. & ita intelligãtur verba Bal. & Ange. in d. l. si idem cũ. eo. in prin. dũ respondendo ad cõtrariũ dixit: aut resultat iniquitas si fiat coacervatio & nõ fiat, vt hic, alias secus vt in contrarijs licet Bart. ibi aliter resoluat.

Vlpiani. LEX XI.

1 *Commissio facta antianis intelligitur facta omnibus vel maiori parti eorum, et an impediatur per duos. 2.*
3 *Pluralitas probata ab homine, verificatur in duobus.*
4 *Absentes an & quando sint vocandi. 6.*
5 *Contumax vocatus, appellatur absens.*
7 *Statutum, q̃ antiani vel septem ex eis possint aliquid disponere, an soli septem sine alijs possint hoc facere.*
8 *Bona delinquentis, an sint tacite hypothecata fisco pro pœna delicti.*
9 *Instantiæ astringitur quis per litis contestationem.*

RESCRIPTŨ. Pactũ maioris p̃tis creditorũ p̃sentiũ p̃iudicat abñtibus ẽt priuilegiatis in actione p̃sonali. secus si habeãt hypothecã. h. d. ¶ † No. ſm Bar. q̃ si p̃ statutũ ꝯmittit̃ aliq̃d antianis, intelligit̃ oib. vl̃ maiori p̃ti eorũ eẽ cõmissũ, si alij eẽnt abñtes, q̃uis ĩdefinita æq̃ polleat vñ. l. si p̃lribus. in prin. j. de leg. ij. tñ vbi lex vel statutũ requireret q̃ antiani ꝯcorditer vl̃ vnanimiter facerẽt nõ sufficeret eẽ ſcm̃ à maiori p̃te, si aliq̃ de minori p̃te ꝯ̃dixissent p̃ ea q̃ dixi in l. iurisgẽtiũ §. hodie. als̃ est. l. & suũ. §. hodie. s. eo. dic vt ibi. ¶ † Itẽ no. per Bar. h̃ p̃ istũ text. habes q̃ si lex aliqua ꝯmittit aliq̃d antianis nõ poterit expediri p̃ duos ex eis, sed req̃ritur saltẽ maior pars, & sic p̃inde est, ac si lex loqueret̃ de collegio antianorũ. p̃ quo adde tex. cum gl. ij. ĩ c. si canonici. de os. ord. ĩ vj. & põderat ad h̃ ibi d. Domi. & p̃ eundẽ in c. ad decimas. de restit. spo. † secus si ĩ instr̃o ꝯtinet̃ aliqua dispõ hois de aliquo actu iã gesto, vt q̃a ĩ instr̃o diceret̃, q̃ antiani sic fecerũt puta vẽdiderũt &c. q̃a cũ debeat p̃batio de necessitate ꝯcludere. c. in p̃ñtia. de p̃ba. l. neq̃. tales. C. de p̃ba. & illud verbũ p̃le antiani, p̃latũ in dispõne hominis, possit verificari in duob. l. inter illã. §. j. j. de verb. sig. nõ p̃babit̃ q̃ maior pars duarũ partiũ cõuocatarũ ꝯsenserit. ita singul̃r decidit Pe. de Anc. & Im. in c. q̃to. de his q̃ fi. à p̃la. sine ꝯsensu cap. & licet ipsi nõ dicãt, fuit decisio Old. in ꝯsi. cẽtesimo, inci. In executiõe &c. † Querit ẽt h̃ Bar. p̃ declaratione huius tex. an sit necesse hic abñtes vocari, & ꝯcludit q̃ sic, vt hic p̃ eũ. & idẽ tenuit Bal. hic in lec. anti. p̃ l. cũ q̃dã. la ij. in fi. cũ l. seq. j. de leg. ij. & per regulam l. de vno quoq̃. j. de re iud. & c. fi. de arbi. in vj. Sed Ang. Ful. & Pau. de Ca. hic ꝯ̃rium tenent p̃ istũ tex. in ver. absentes. nã si fuissent citati q̃uis nõ ꝯparuissent, nõ dicerẽtur abñtes, q̃a eorũ ꝯtumacia Dei p̃ñtia replet̃. l. p̃pter litẽ. §. cũ aũt eremodiciũ. C. de iud. & est rõ ſm eos, q̃a p̃sentes ñ disponũt de iure abñtium, sed p̃sentiũ. quã dispõnem postea abñtes ĩ iure suo ſuare oportet. sed q̃ñ p̃ñtes disponerẽt sup̃ iure abñtis, tunc debẽt vocari abñtes,[a] vt in iurib. alle. in ꝯ̃riũ. q̃ reputant no. † Sed certe fragiles sunt istæ rõnes. nã ẽt vocatus, & ꝯtumax appellatur abñs. l. ab eo. cũ l. seq. C. q̃uo & q̃ñ iu. ẽ q̃ iste tex. nõ p̃bat opi. Ang. Itẽ vbi ex actu põt inferri p̃iudiciũ tertio, licet p̃ñtes nihil disponant de iure tertij, tñ citari eũ oportet, vt in auct. si oẽs. C. si vt se ab hẽre. abst. & l. cũ miles. §. j. cũ gl. j. ex quib. cau. ma. p̃ hoc ẽt bñ facit rõ hic adducta p̃ Bar. & q̃ scripsi post gl. & Ang. ĩ d. l. de vnoquoq̃. in prin. † Vtrũ aũt in actibus collegiatorũ absentes sint specialiter vocandi vide per gl. reputatã singul. in c. præsentiũ. in ver. ipsorũ. de test. in vj. & in c. cũ inter vniuersas. de elec. per Inn. in c. ij. de ope. no. nũ. per gl. in c. fi. de maio. & obe. & ibi plene p̃ d. Ant. & Imo. p̃ Ioã. And. in rl̃a. q̃ oẽs. in metu. habetur in l. ij. & ibi no. C. de decurio. lib. x. & aliq̃d p̃ Bar. in l. oẽs populi. in ij. q. principali s. de iustit. & iur. & per Bal. in l. j. in v. q. s. de offi. consul. & in mã vide q̃ no. Bar. in l. hẽredes mei. §. fi. j. ad Tre. † vbi tractat an si ex forma statuti antiani, vel septẽ ex eis possint aliquid disponere vtrũ soli septẽ alijs nõ vocatis hoc facere possint, & per eundẽ in l. Põponius. alias incipit, si vni. j. de re iud. ¶ † In gl. in verbo, hypothecas. ibi, ex maleficio &c. an pro pœnis pecuniarijs ex delicto applicandis fisco bona delinquentis sint tacite hypothecata.[b] glo. & doct. variant hic, & in l. aufertur. § fiscus. j. de iure fisci. & in l. j. C. pen. fis. credi. præfer. lib. x. Tñ magis cõmunis opin. est q̃ ante inchoatũ iudiciũ criminale nõ sint hypothecata. quia alias sequeretur, q̃ alienatio bonorũ facta per delinquentẽ post delictũ, nõ valeret cũ effectu, quia fiscus pro pœna posset auocare per hypothecariã rẽ alienatã. & sic esset ꝯ̃. l. si aliquis. j. de dona. causa mor. & l. post contractũ. j. de dona. & ibi ẽt per Bar. & per alias rationes de quibus per eũ in §. fiscus. alle. in gl. & per Cy. in l. si quis post hac. in fi. C. de bon. præscript. & ibi respondet ad l. q̃d placuit in verbo priuilegia. j. de iure fisci. q̃d non loquitur de priuilegio reali, id est hypothecæ. sed de priuilegio q̃ conceditur fisco in personalibus actionibus. de quo plene no. in l. priuilegia. j. de priuile. credi. Sed est dubiũ an post iudiciũ inchoatũ habeat fiscus hypothecata bona. Bar. in d. l. post ꝯtractũ. post antiquos tenuit q̃ non ante s̃niam. quia ante s̃niam nullũ ius habet. l. ex iudiciorũ. j. de accu. l. eius q̃ declaratorẽ. in prin. j. de iure fis. l. si qua pœna. j. de ver. sig. sed post s̃niam sic, quia cũ per s̃niam quasi ꝯ̃hatur. l. iij. §. idẽ scribit. j. de pe. & pro ꝯ̃ctu, & pari rõne pro quasi ꝯ̃ctu fiscus habet hypothecã. d. §. fiscus. & istã opi. tenet ẽt Bal. & Pet. de Anc. hic. Sed Ange. hic & in d. l. si quis post hac. tenuit q̃ à t̃pe lit. conte. bona intelligãtur hypothecata, q̃a p̃ lit. ꝯte. quasi ꝯ̃hitur. vt no. gl. in l. ij. §. fi. j. de p̃to. stipu. ergo p̃ tali quasi ꝯ̃ctu bona debẽt esse hypothecata, vt dixi. & istã opi. im̃p̃ŕ referunt Ful. & Pau. de Ca. hic. Tñ verior vr̃ præcedens opi. p̃uall. Nec ob. rõ Ang. † quia per lit. conte. quasi ꝯ̃hit̃ quantũ ad hoc, vt quis sit astrictus instantiæ, nõ aũt pœnæ, in quã quis ꝯdemnandus est per s̃niam, vt declarat Bar. in d. §. idẽ scribit. Dicit tñ Guil. de Cu. Ia. Bu. Bal. & Pe. de Anc. hic, q̃ per istã hypothecã nõ excludunt̃ creditores illius ꝯdẽnati q̃ essẽt creditores aliter quã ex delicto illius, p̃ d. l. j. C. pen. fisca. cre. præfer. lib. x Sed solũ ꝯpetet hyhothecaria fisco ꝯ̃ creditorẽ possidentẽ. vel ꝯ̃ tertiũ possidentẽ q̃ creditor nõ esset. & in hoc ẽt ꝯcordat Ang. & ita ẽt põt intelligi tex. in d. l. q̃ placuit. Subdunt ẽt Guil. de Cu. Ia. Bu. & Bal. hic, q̃ q̃ñ pro delicto bona veniebãt ꝯfiscãda, tũc post s̃niam nũ põt dici bona hypothecata esse fisco cũ sint sua l. neq̃. pignus. de reg. iur. Et dicit vnũ no. Bal. hic in lec. anti. q̃ putat fiscũ prosequentẽ rẽ familiarẽ, vt q̃a agat pro dãno dato in fundo fiscali habere incontinenti bona tacite hypothecata. nam tunc p̃priè non prosequitur pœnã, & alias melioris esset condõnis delinquens in dãnum fisci, quã ꝯ̃hens. q̃ nõ est dicendũ ſm eũ. Et circa istã gl. vide ẽt Bar. in l. ii. j. de iniur. vbi alleg. eã. ¶ In gl. in verb. creditorum. ibi, sed dic. &c. quatenus tex. in l. si p̃cedẽte. dicit q̃ nõ fit p̃iudiciũ creditori priuilegiato per pcm̃ p̃sentiũ. rñde vt hic per Ia. Bu. & Bar. qui melius loquuntur quã glo. Quatenus aũt ibi dr̃ q̃ non fit p̃iudicium quoties possit creditor agere ꝯ̃ fideiussorem, seu mãdatorem, dic vt declaraui in l. iurisgentium. §. hodie. supra eod.

ADDITIONES.

a ¶Absentes. Quando vocandi sint absentes, per Old. consi. celiiij.
b ¶Hypothecata. Adde quæ posui in l. post contractum in apost. ad Bar.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionem pacti opponens, an possit petere illud q̃ plus esset in pœna, quam in commodo pacti.*
2 *Exceptio pacti de non petendo qui opponit, & obtinet, quid operatur.*
3 *Mora an possit purgari per actorem qui contrauenit pacto de non petendo,*
4 *Pactum de non petendo obligat naturaliter ad non petendum.*
5 *Nouatio est vnius obligatio, vel debiti in aliam obligationem transfusio.*
6 *Mutuo tibi centum super fundo, si consentis, videris expresse obligasse fundũ.*

§. Si pacto. Veniens ꝯ̃ pcm̃ de nõ petẽdo p̃t exceptione repelli, vel ad pœnã p̃missam p̃ stip̃lõnẽ conueniri, p̃ut elegerit cõuẽtus. vtroq̃ m̃ remedio vti ñ p̃t cũ effectu h. d. † Sed an si reus opponat exceptionẽ pacti, possit nihilomin⁹ petere illud q̃ plus eẽt in pœna, quã in cõmodo pacti, sicut in simili dr̃ in l. p̃dia. j. de actio. emp. scripsi in l. cũ p̃ponas. C. de transact. vbi cõclusi q̃ sic, licet q̃dã ꝯ̃. Et pro opi. quã ibi tenui adde Bar. h̃ exp̃sse volẽtẽ in l. q̃ romæ. §. duo fratres. in vij. oppo. j. de ver. ob. iũcto tex. Nec ob. l. Celsus. in prin. in ver. sin aũt oblatũ. j. de arb. q̃a ibi ille qui ꝯ̃fecit, postea spõte obtulit. vñ stipulator recipiẽdo vr̃ admittere purgationẽ moræ, & sic remittere pœnã. h̃ aũt ille qui contra fecit, nihil sponte obtulit, sed stipulator vel pacificens per s̃niam, & sua prouisione ꝯsecutus est actorem repelli. facit ad prædicta. l. post diem. j. de l. commiss. Et quia in d. l. cum proponas posui casus in quib. quis potest consequi pœnam; & factũ principale ideo hoc nõ repetã. ¶ † In tex. ibi, exceptione vtatur &c. intellige cum effectu. s. vt quia proponens exceptionẽ pacti de nõ petẽdo obtinuit, vñ tũc excipiens debet liberare à pœna p̃ acceptilationẽ illũ q̃ egit ꝯ̃ eũ, vt h̃. Antequã vero obtineat, nõ tenet̃ liberare p̃ accepti-

acceptulationē à pœna. nā si succubuisset in exceptione pacti, posset redire ad petitionē pene, postq̄ prima electio nō est sortita effectū, put in simili hr̄ in l. fi. C. de fideius. vbi creditor eligēdo vnū ex pluribus reis debēdi, nō vr̄ aliū liberasse,[a] nisi cū effectu exegerit à primo facit l. perceptione. j. de his qui deie. vel effu. & l. fi. in prin. j. si cer. pe. & ita limitat istū tex. Pau. de Ca. hic. Pro quo adde tex. in l. e legāter. §. si qs post. cū seq. j. de cōd. inde. vbi si reus super lite pēdēte transegit cū actore dādo ei aliquid ex cā trāsact. nam certū est q̄ opposita exceptione trāsactionis ꝯ actorē ꝓsequētē litē nō p̄t repetere id q̄ ex cā trāsactionis dedit actori. q̄ est verū, si in exceptione trāsactionis obtinuit reus. alias aūt secus, q̄a electio facta à reo eligēte potius opponere exceptionē trāsactionis ꝯ actorē cōuenientē q̄ repetere data, ita demū sibi nocet, si i ea electione obtinuit. †Itē ꝓ intellectu huius. §. pōt esse dubiū an actor h̄ q̄ venit ꝯ pcm̄ de nō petēdo possit purgare morā, & euitare pœnā de sistēdo à ꝯuentione. de quo aliqd per Ful. hic, sed plenius dixi in l. vbi pcm̄. C. de trāsac. & ibi p Bar. in ver. vltenus opi. ego dixi. s. &c. ¶ In gl. in uerbo. vtraq; in p̄ aci. de virtute huius dictionis vtraq;, vide plene p Bart. & alios in l. hoc artic. ad fi. de hęr. instit. & p gl. i l. creditor. §. si duob. j. mā. & ibi Bal. in lec. anti. & p gl. i l. fi. §. in aūt. & oīno ibi Bal. C. de bo. q̄ lib. & ibi p Bal. in l. si apud. C. de app. ¶ In ea. ibi, p Aquilianā stipulationē, subaudi, & acceptulationē, & sic sublata sit actio ipso iure, q̄a tūc reus ꝯ actorē venientē ꝯ trāsactionē pōt petere pœnā ꝓmissam, & p ꝯdictionē ob cām repetere data ex cā trāsactionis, & nihilominus ꝯsequit̄ reus q̄ actor repellat̄, q̄a sine actione agit. Et ꝓpea iudex cū ex officio repellere pōt, vt no. gl. reputata sing. in d. l. vbi pcm̄. in prin. gl. ma. sed hic nū erat sublata ipso iure antiqua actio, q̄a nō interuenit acceptilatio, sed solū pcm̄ de nō petendo. ¶ In gl. ma. ibi. C. de nouat. l. fi. gl. in h̄ male dicit, q̄a d. l. fi. nō loq̄t in quasi nouatione quæ fiebat olim per stiplōnē penalē, iuxta l. oblōnū fere. §. fi. j. de act. & obli. sed loquit̄ de nouatione q̄ fiebat p nouā oblōnē ꝯque principalē prime, prout plene dixi in l. ita stipulatus. j. de ver. ob. vbi ēt post Bar. plene tractaui illū articulū, an p stiplōnē pœnalē fiat nouatio principalis oblōnis, iō hic nō tāgā. In ea ibi, restat ergo &c. iste due sol. quas dedit gl. ad d. l. oblōnū fere. sunt diuinationes, & ab oīb. reprobant̄, & cōiter rn̄det̄ q̄ d. l. oblōnū fere. loquit̄ qn̄ p̄cessit ꝯuentio q̄ principaliter tēdebat ad obligandū, & subsecuta est stiplō penalis. hic aūt loquit̄ qn̄ prin. cōuentio p̄cedēs tēdebat ad liberandū, put facit pcm̄ de nō petēdo. quo casu p pœnalē stipulationē nō est recessum à primo pacto, nec eius est facta nouatio. †Et rō est, q̄a licet pcm̄ de n̄ petēdo habeat vnū effectū, valet q̄ obligat nālr̄ ad nō petendū, & iste effectus possit nouari, †quia nouatio est vnius oblōnis, vel debiti in aliā oblōnē trāsfusio. l. j. j. de noua. Tn̄ habet alios effectus. s. q̄a tollit p̄cedentē nālē oblōnē, & elidit ciuilē, seu ꝓducit exceptionē, vt plene no. in §. pactus. alle. in gl. & quoad istos effectus non fit nouatio pacti p stiplōnē penalē, nā quo ad istos effectus nō proprie cadit nouatio, quæ est vnius obligatiōis &c. & quo ad istos effectus pcm̄ nō habet cōuenientiā cū stiplōne penali, q̄a pcm̄ tendit ad liberandū & excipiēdū. stiplō penalis vero ad obligandū, & agēdū. quæ rō cessat in casu d. l. obligationū fere. ¶ In ea. in fi. hæc gl. reputat̄ singularis s̄m Ang. ad hoc, q̄ pana sunt dicere, promitto tibi. x. sub tali pœna, & dicere. ꝓmitto tibi. x. & si nō dedero, ꝓmitto tn̄ noīe pene, q̄a & primo casu p illa verba sub pœna videor ꝓmisisse pœnā sūr sub ꝯdōne, si nō dedero sortē. iō talis conditio nō diuidit̄ inter hr̄des ꝓmissoris, p d. §. idē iuris. alle. in glo. iuncta. l. cū fundus. de ꝯdi. & demō. Et ita p valde singulari istā gl. alle. Imol. in l. filiusfa. §. diui. de le. j. & no. Bar. in l. ad diē. in fi. de verb. ob. †p h̄ facit, q̄a si dico, mutuo tibi centū sup tali fundo[b] tuo, & tu cōsentis, videris expsse obligasse fundū p illa verba, super fundo, vt ꝓbat̄ i l. codicillis. §. instituto. & ibi not. Bar. de leg. ij. & Bar. in l. fundus quē. j. de an. leg. Inquātū gl. h̄ alle. l. si præses, voluit p illā l. probare, q̄ sicut qn̄ dico, promitto. x. & si non dedero, promitto pœnā, nō teneor ad vtrūq;, p d. §. Labeo. alle. i gl. ita & qn̄ ꝓmitto. x. sub tali pœna, q̄a s dubijs vbi tractat̄ de pœna, mitior via est eligenda d. l. si p̄ses. & istā gl. ēt pōderat Bald. in l. j. in ver. itē pone testator. C. de his quę pe. nom. & per hāc gl. decidit ipse quæstionē quam ibi vide.

ADDITIONES.

a ¶Liberasse. Facit si quis debitorē suū cōueniat faciendo sibi statui terminum ad soluendum, & habeat instrumentum guarentigię per q̄ potest habere executionem paratam, pōt ad illā redire. ita consuluit Lu. Ro. cons. cxxxiii.

b ¶Fundo. Adde Lu. Ro. sing. suis, fol. xvi.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio doli appellatur vtilis exceptio pacti.*
2 *Exceptio doli quid differat à directa exceptione pacti.*
3 *Stipulatio facta nomine meo sine mandato, an producat mihi actionem.*
4 *Procurator cōtrahens noīe domini, non quærit dn̄o actionē, nisi cedat sibi eā,*
5 *Excipere potest quis sine cessione.*
6 *Procurator generalis omnium bonorum potest agere in iudicio.*
7 *Mandatum specificum, & mandatum generale cum libera æquiparantur.*
8 *Solui non potest procuratori dato ad litem.*
9 *Procurator habens mandatum generale cum libera, non potest debitum liquidum gratis remittere.*
10 *Ministrales artium, seu rectores vniuersitatis, uel collegij non possunt præiudicare suo collegio.*
11 *Rector seu prior collegij non potest donare.*
12 *Priores ciuitatis ut consules an possunt pacisci in damnum ciuitatis.*
13 *Antiani uel consules an possint facere syndicum.*

§. Plerunq;. Pcm̄ de nō petendo fcm̄ procuratori debitoris proficit debitori quo ad doli exceptionē. pcm̄ vero fcm̄ per ꝓcuratorem, creditoris debitori, ita demū nocet creditori, si mandatū spāle habet vel gn̄ale cum libera vel in rē suā ꝓcurator factus sit. Itē magistri seu rectores societatū p̄nt paciscēdo ꝓdesse, & obesse societati, & pcīu tutoris prodest pupillo. h. d. vsq; ad l. si cū emptore. †In tex. ibi, doli exceptione q̄ appellatur vtilis exceptio pacti, dic vt not. glo. in l. iurisgentiū. §. si ante. alias est in §. siue aūt. in ver. exceptio. s. eo. & Bart. in l. stiplō ista. §. si stipuler. in fi. de ver. ob. & licet Pau. de Ca. h̄ istud negauerit p istū tex. nō recordatus de illa glo. †& q̄ differat ista exceptio doli à directa exceptione pacti, dixi post Bal. in d. §. siue autē alias in d. §. si ante. & idē repetit h̄ Bal. ¶ In tex. ibi, si procurator sed q̄d si iste nō fuisset ꝓcurator cū mandato, sed solū neg. gestor. sine mandato q̄ pactus sit ad vtilitatē meā? dic q̄ idem esset, q̄a quēadmodū qn̄ q̄s sine mādato stipulatus est dari nomine meo, † valet stipulatio ad ꝓducendū actionē ad vtilitatē meam l. pe. j. de ne. gest. & l. pe. C. ad exhi. & l. hmōi. in prin. cum gl. j. de le. j. plene no. Bar. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. in ver. secundus modus. j. de ver. ob. ita dēt valere qn̄ tēdit ad excipiendū, vt per eundē in d. §. si stipuler. in fi. iunctis his q̄ ipse ibi dicit in ver. sextus modus &c. h̄ expsse no. Bar. in l. nō solū. la ij. §. si liberationis verba. alias est §. si verba liberationis. ad fi. j. de lib. leg. & Sal. in l. actione. C. de pa. est solū dr̄ia, q̄a qn̄ stipulat̄ ad vtilitatē alterius, nō transit regl̄r actio sine cessione. secus in exceptione, vt dicet̄ j. vbi aūt nemo fuisset p̄sens p debitore in cuius fauorē creditor affirmauit se nō petiturū debitū an acquirat̄ debitori exceptio doli,[a] vide not. in d. l. non solū. la ij. §. si liberationis verba qui aliàs est §. si verba liberationis. j. de libe. leg. & Bar. ibi dixit in l. postquā lite. C. eo. ¶ In tex. ibi sicut pcm̄ ꝓcuratoris &c. s. locutus est an pcm̄ de nō petēdo fcm̄ per creditorē ꝓcuratori debitoris ꝓsit debitori. nunc vero arguit de pacto de nō petēdo, facto debitori p ꝓcuratorem creditoris, quia nocet in calib. expressis in l. nā & nocere, & in l. seq. j. eo. ntu. †Itē ex isto. §. fin. not. s̄m Bar. q̄ licet qn̄ ex ꝯtu ꝓcuratoris oritur actio, nō q̄rat̄ dn̄o p ꝓcuratorē actio regulariter nisi ꝓcurator cedat actionē l. possessio quoq;. §. fi. j. de acqui. pos. tn̄ fallit in pactis liberationis[b] seu intendentib. ad excipiēdū, † q̄a in exceptione nō req̄rit̄ cessio, vt h̄ addo l. sicut. §. j. & ibi Bar. j. quib. mo. pig. vel hyp. sol. iuncta l. si hæres pecuniā. j. ad trebel. & per Bart. in d. §. si stipuler. i fi. idē i iure retinēdi, q̄a nō req̄rit̄ cessio legis i l. i iudicio post prin. ver. sed in his qui. j. commu. diui. Idē dr̄ in officio iudi. vt non requirat̄ cessio p ꝓcuratorē, vt ꝓbatur in l. si quis ex argentarijs. §. peronere. s. de eden. & ibi no. Bal. maxime in lec. anti. q̄ est not. & qūo debeant cōcipi verba pacti cū quis paciscit̄ pro alio. vide Bar. in d. §. si stipulet. ad fi. & aliqd per Bal. h̄. †No. ex l. nā & nocere q̄ ꝓcurator gn̄alis omnium bonorū pōt agere[c] in iudicio ad idē tex. in c. gn̄aliter. de ꝓcu. in vj. & l. sed si vnus. §. si procurator. el ij. cum cōcor. ibi alle. per Bar. j. de iniur. ¶ †Item no. q̄ mandatū specificū. & mandatū generale cū libera ęquiparant̄ vt h̄, iuncta gl. s̄m Bal. & plenius per eum in l. illud. §. j. j. de mino. de quo dic, vt dixi in l. si procurator. C. de procu. ¶ †No. ex l. sed si tn̄, q̄ procuratori dato ad litē non pōt solui.[d] de quo dic, vt p Bar. & alios in l. hoc iure. j. sol. Hoc sane intellige qn̄ cōstituens dicit. constituo te procuratorem ad lites &c. etiam si dixisset cum libera potestate. secus si dixisset cōstituo te procuratorem ad talem causam meā quā habeo cū Titio debitore meo cum libera potestate, q̄a tunc potest

ADDITIONES.

a ¶Doli. Adde quæ ibi posui post noui.

b ¶Liberationis. Adde q̄ nec ex actione quā quærit procur. vigore cōpromissi, in illa. n. non requiritur cessio ita Lu. Ro. cons. lxxvi. arguendo de iudicis ad compromissa, per not. Bar. in l. possessio quoque de acqui. pos. & ibi ēt an & quando non reperitur ille qui debet cedere, an transeat sine alia cessione.

c ¶Agere. Sed an proc. ad agendum possit facere voluntaria, & gratiosa. d. de Ro. decis. eccl. in antiquis de procur. tenent q̄ non.

d ¶Solui. Nec procu. datus ad locandū pōt solutionē recipere. l. i. §. sed si præposito. versic. ad locandum. ff. de exer. nec datus ad iudicem impetrandum post litē conte. c. Nicolao de appel.

poteſt ſolutioné recipere, vt probatur in c. qui ad agendum. in fi. de procu. in vj. vbi talis pôt tranſigere ſuper actione. ꝙ fieri nõ pt ſine ſpāli mādato. l. tranſactionis. C. de tranſa. quanto magis poterit ſolutioné recipere ad quā non requiritur ſpāle mandatū. l. vero ꝓcuratori. & ibi no. j. de ſol. In primo aūt caſu videtur habere liberā poteſtatē ſuper inſtantia tñ nõ ſuper cā. & iſta concluſio ſingulariter colligiẽ ex no. per Bald. in l. qui Romę. §. Callimachus. j. de ver. ob. iūctis no. per eū in l. cās. C. de tranſa. Quid autē in procuratore ad exigendum an ei ſolui poſsit. dic vt per Bar. & alios in d. l. hoc iure. cū concor. & addi. quas dedi in l. iij. j. ſol. ma. ¶ In gl. in verbo, procurator fuit. in prin. non tñ intelligas ſecūdū

9 Ang. hic, & recte † ꝙ procurator habēs generalem adminiſtrationē cū libera, poſſit iſtud pactū de nõ petēdo facere gratis. q̃a donare nõ pôt liquidū debitū l. ꝯ iuris. §. fi. j. eo. circa ꝙ vide quæ dixi in l. pactum curatoris. C. eo. & in l. ꝑſes. C. de tranſa. ¶ Super l. itē

10 magiſtri. in gl. ij. no. ex gl. ſm Bal. † ꝙ miniſtrales artiū, ſeu priores vniuerſitatis, vel collegij non poſſunt pręiudicare ſuo collegio. & idē dicit Bal. hic in decurionibus ſeu antianis, qui in aliquibus locis appellantur priores artiū. Nā iſti non poſſunt paciſci ad ꝑiudiciū ſuę vniuerſitatis nec ordinare ſyndicū, quia illud debet fieri ī conſi. gñali, & non per eos ſolos, niſi aliud eſſet per l. municipalē diſpoſitū. alle. l. prohibere. §. plane. j. quod vi aut clā. Pau. de Ca. hīc

11 dicit ꝙ ꝑ iſtam l. item magiſtri. probatẽ † ꝙ rector vniuerſitatis, vel prior collegij, vel alij præpoſiti vniuerſitatibus dicitur habere generalē adminiſtrationem cum libera, vt ſic per pactū poſſint ꝓdeſſe & obeſſe dūmodo nõ donent, ꝑ ea q̃ dicta ſunt ſuper gl. ꝓ-

12 cedenti. † Et ſubdit ipſe ꝙ gl. hīc tenet ꝯriū in prioribus ciuitatis, quia ſm glo. nõ poſſunt tales paciſci in damnū ciuitatis ſine ſpāli cõmiſſione. Et dicit ipſe ꝙ non videt rõnē diuerſitatis inter priores ciuitatis, & rectores vniuerſitatis. q̃a oēs debent poſſe paciſci ēt pręiudicando, dūmodo debitum liquidū nõ remittant, aut gratis donēt d. l. ꝑſes. Veritas vẽ ꝙ aut loquimur ī adminiſtratoribus ciuitatis, & illi cenſentur habere liberā adminiſtrationē, vt ꝓbatẽ in d. l. preſes. & ibi no. oēs. & per cõſequēs pñt paciſci, & tranſigere dūmodo gratis nõ donent. aut debitū liquidum remittant, vt ibi, aut non habent adminiſtrationē rerum ciuitatis, vt poteſtas q̃ eſt deputatus ſolum ad ius reddendum, & idem in ſimilibus officialibus, & iſti non poſſunt præiudicare per pactum ciuitati, niſi ſpecialiter eis cõceſſum ſit. ad quod adde no. ꝑ Bat. in l. principalibus. in fi. j. ſi cer. pe. & Cyn. in d. l. ꝑſes. & ita ēt poſſet intelligi iſta gl. in fi. quæ ēt pôt intelligi in quibuſcūq; alijs adminiſtratoribus alicuius vniuerſitatis, non ciuitatis, q̃a nõ habēt iſtā poteſtatem. exemplū in adminiſtratoribus huius collegij, & ita intelligit iſtā gl. Fulg. in d. l. præſes, q̃a non dñr habere officiū publicum, ſicut habent adminiſtratores ciuitatis, & hæc fuerunt de mente Cy. &

13 Bal. in l. j. C. etiam per procu. cauſam ī integ. reſt. agi poſ. ¶ † Vtrū aūt antiani poſſint facere ſyndicum. vide per Bal. in l. neq;. ad fin. C. de procu. & in l. j. de ſeruis reipu. manu. & per Imol. in l. omnibus. iuncta l. ſeq. in prin. & quod ibi gl. infra ad treb. & Ant. de Bu. & Ioan. de Imo. in c. fi. in no. de procu. Circa. l. tutoris. vide quę dixi in d. l. pactum curatoris.

Vlpiani. LEX XVII.

1 *Pactum habentis utiles, nocet habenti directas.*

2 *Pactum expreſſe factum à quouis nomine abſentis concipiēdo uerba in ipſum paciſcentem, nomine abſentis ualet.*

3 *Actiones hæreditariæ ſiunt inanes penes hæredem poſt reſtitutam hæreditatem fideicommiſſario.*

4 *Pactum uel tranſactio facta per habentem directas cum debitoribus ſcientibus, an noceat habentibus utiles.*

5 *Ceſsio an eo ipſo quòd facta ſit, poſsit obijci cedenti male agis, quia actionem quæ mihi competebat, alteri ceſsiſti.*

6 *Confeſsio cedentis facta poſt ceſsionem, an noceat ceſsionario.*

SI cum emptore. Pactum de petendo factum debitoribus hæreditarijs ab emptore hęreditatis qui habet vtiles actiones, nocet creditori penes quem remanſerunt directę. h. d. † Et ex hoc habes vnū caſum,

1 in quo habens directas, nõ pôt eas exercere ꝯ debitorem. ſ. quando habens vtiles fecit debitori pactum de nõ petendo. alios tres caſus habes in l. iij. C. de noua. de quo ēt. j. dicẽ. ¶ In tex. ibi actiones vtiles &c. ſubaudi & officium iud. in caſu in quo cõpetijſſet ēt ipſi hęredi vēdicāti. l. ſi optio. in fi. j. de optio. le. ¶ No. ꝙ pactum habentis vtiles, nocet habenti directas, & dicit Pau. de Ca. qđ eodē mõ pactū habētis vtiles dēt ꝓdeſſe habēti directas, ꝑ l. iij. C. eo. Dicit tñ ꝙ doctores ibi intelligūt illā l. in pacto tacito, ꝙ nõ requirẽ ꝑſentiā ꝑſonę ꝑ illū tex. qđ non placet ſibi, ne

2 prius operẽ tacitū, quā expreſſum. † Dic ꝙ ſi pactū eſt expreſſe factū à quocūq; paciſcēte nomine abſentis cõcipiendo verba in ipſum paciſcentē recipientē noīe abſentis, & ſine dubio valet pactū, vt dixi in l. reſcrip. §. fi. ſ. e. & no. Bat. in l. nõ ſolū. §. ſi liberationis verba. de lib. leg. & in l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler. maxime circa fi. de ver. ob. Sed ſi verba nõ ſint collata in paciſcentē, ſed ī abſentē, tunc pactū nõ valet per regulā quæ habet quod alteri paciſci vel ſtipulari nemo poteſt. l. quo tutela. in fi. j. de re. iut. Fallit in pacto tacito. d. l. ij. Nec placet illud qđ dicit Pau. de Caſt. ſ. quia nõ valet pactū, quia fuit factū per procuratorē in rē ſuā habentē vtiles. qui poteſt acquirere habenti directas q̃a dico ꝙ attento ꝙ in alijs caſibus pôt quis ꝑ pactū tacitū acquirere abſēti. vt l. creditores, & ibi no. Bar. C. cū ꝯcord. quas allegaui. in d. l. ij. & tex. in d. l. ij. loquitur in pacto tacito. Debemus intelligere ꝙ ibi hoc operatẽ virtus illius taciti pacti legalis, non autem ꝙ ꝓcurator in re ſua poſſit expreſſe paciſci habenti directas, cum ſit ꝯ generalem rĩam. d. l. quo tutela

3 ¶ † In gl. magna. ibi. l. j. circa princip. §. quamquam. ratio aūt quare actiones hereditariæ ſiunt inanes penes eū poſt reſtitutā hæreditatē fideicõmiſſario eſt ſm Ang. hic, quia fideicõmiſſarius poſitus eſt in locū hr̃dis. l. qui quadringēta. j. ad Trebe. Et ꝑ hīc dicit conſuluiſſe & obtinuiſſe ꝙ creditor q̃ ceſſit iura ſua alteri, & ceſſionariū in locū ſuū poſuit, poſt ceſſionē non poteſt agere ꝯ debitorē q̃uis ceſſionarius non fecerit aliquid de trib. poſitis in d. l. iij. ſed Pau. de Ca. hic reprehendit Ang. quia eo ipſo ꝙ quis cedit alteri actiones ponit eū in locū ſuū. Pro hoc bñ facit, licet ipſe nõ alleget. l. plane. in verſ. ſuo loco. j. fami. herci. nec illa eſt ratio quare actiones apud hr̃dem ſint inanes eo quia hęres poſuerit fideicomiſſariū in locū ſuū. Sed eſt authoritas ſenatuſconſulti Treb. volentis ꝙ ſicut poſt reſtitutam hæreditatē hr̃s eſt liberatus à creditorib. d. l. j. §. quamq̃. ita debitores liberantur ab eo. Nõ ſic eſt in venditore hr̃ditatis q̃ nõ liberatẽ à creditoribus. l. ij. C. de her. vel act. vend. ita nec debitores liberētur ab eo. Et iſtā vlt. opi. tenuit ipſemet Ang. & Im. in d. l. qui quadringēta. & Ro. in l. in prouinciali. §. ſi ego. j. de no. ope. nun. & ſentit Bat. in l. filiusfa. §. diui. de leg. j. dū alle. l. j. C. de noua. licet ipſemet Ang. in d. l. fi. j. tit. j. & in d. l. iij. tenuerit illā opi. quā ipſemet tenet hic. ¶ In ea. in fi. gl. in hac vltima parte ſm Bar. vẽ ꝯriari in his q̃ dixerat gl. in prin. vbi gl. fecerat dr̃iam inter fideicõmiſſariū, & emptorē. ſed ſm Bal. ſi recte diſtinguātur caſus gl. nõ eſt ꝯria vnde potes caſus ſic diſtinguere, videlicet ꝙ gl. hic in fi. loquatẽ qñ debitores ignorabant hr̃ditatē eſſe venditā, vel reſtitutam. & tunc ſi nullū de illis tribus interuenerit, valet pactū in pręiudiciū habentis vtiles, per d. l. fi. j. ti. j. q̃ nõ eſt alibi, ſm Bal. in l. j. in vlt. col. C. qñ prouo. nõ eſt neceſ. Si aūt interuenerit aliquid de illis tribus, vẽ ꝙ non poſſint ꝑtendere ignorantiā debitoris. Vel dato ꝙ prętenderēt, tñ cum tunc nõ noceat emptori habenti vtiles, valet pactū factū ab habente directas efficaces, vt probatur in d. l. iij. tanto minus debet nocere fideicõmiſſario pctm hr̃dis hñtis directas inanes. glo. tñ hic in prin. dū facit dr̃iam inter fideicommiſſariū, & emptorē, loquitur qñ debitores ſciuerunt. quo caſu aut aliq̃d de illis trib. interuenit, & nõ nocet pactū emptori. ꝑ d. l. iij. & tāto minus nocet fideicõmiſſario, vt ꝓxime dixi. aut ſi interuenit aliquid de illis tribus, & tunc bñ eſt dr̃ia, vt dr̃ in gl. Bar. hic & ēt vtitur alijs verbis, & an eius doctrina procedat, patebit ex j. dicendis

4 † Ideo [a] pro pleniori declaratione, ſi quęratur an pactū, vel tranſactio fcā per habentē directas cū debitorib. ſcientib. noceat habēti vtiles, conclude ſm Ia. de Are. & Bart. hic, & in l. fcā. §. ſi hęres. & ibi ſequiẽ Imo. j. ad Treb. ꝙ aut ceſſio ſeu tranſlatio vtiliū actionū eſt fcā ad cõmodū cedentis, ſeu transferentis, & eius periculo, & tūc nocet habēti vtiles, niſi interuenerit alterū de illis tribus poſitis in d. l. iij. & ſic nõ ſufficit ſola ſcīa debitoris ſine denuntiatione requiſita. in d. l. iij. nec mirū, quia in ſimili videmus ꝙ licet debitor ſciat ſe obligatū, tñ per hoc non eſt in mora, niſi denuntietẽ ſibi, vt ſoluat. l. mora. in prin. j. de vſu. & l. ſi ex legati. j. de verb. ob. & per ſimilia exēpla cõprobat Bat. in l. denūtiaſſe. in prin. j. de adul. ꝑ illū tex. & Bat. in l. nõ ſolum. §. mnitie. j. de ope. no. nūt. aut eſt facta ad cõmodū ceſſionarij, & eius periculo, vt in caſib. poſitis in l. fi. j. tit. j. & hic, & tunc ſufficit debitorē ſcire tranſlationē vtiliū iuriū ad hīc, vt pa-

ADDITIONES.

a ¶ Ideo. An pactum cedentis noceat ceſſionario vide Pa. conſi. xlviij. & ſeq. Ange. conſi. cclix. & an ſufficiat quod debitor ſit certioratus ab alio quàm à cedēte vel ceſſionario, vide Io. An. in addi. Spe. in ti. de ꝓc. §. vt aūt ver. ſed quod ſi debitor. & an exceptio quæ poteſt obijci cedenti poſſit obijci ceſſionario, per Bal. conſi. cccclxxxvij. & ibi an fiat de foro cedentis, & an cedens poſſit age ad commodū ceſſionarij per eundem conſi. ccviij. ij. lib. & an debitor ſoluens cedenti omiſſo ceſſionario liberetur per eundem conſ. cxiij & quando ceſſionis exceptio impediat executionem inſtrumenti, per Lud. Ro. conſi. cccclxxiij. & an exceptio quæ obſtat cedenti, obſtet ceſſionario vide etiam per Fran. de Are. conſi. xvj. & an vbi conceduntur vtiles, videatur mandatum exercitium directarum, per eundem conſ. lxv. & an ceſſionarius agens ex iure ceſſo debeat ſpecialem facere mentionem in libello per Alex. conſi. cxxxvij. ij. lib.

vt pactū nō præiudicet habenti vtiles, per d.l.fi.à ɔ̃rio sensu, & ibi gl. & istā doctrinā sequitur ēt Ang.in d.l.iij. & Bal.in l.j.& in vi.col. C.qñ prouo. Sed Iac.Bu.& Ang.in d.l.fi.& Ang.hic, & i d.§.si hęs. & ēt Bal.ɔ̃ in lect.anti.& Saly.in d.l.iij.& l.i.in xij.q.cū duabus. qō. seq. C.de ac.& ob.i.hoc vltimo casu dñt debere fieri aliā dñiam, scilicet q aut loquimur in pcō facto ab habente directas inanes, & tunc pactū eius factū cum debitore sciente nō nocebit fideicōmissario, p d.l.fi.à ɔ̃rio sensu. Secus aūt dicunt esse in emptore hęreditatis, q̄a cū tunc hæres qui vendidit, habeat actiones directas & efficaces, potuit facere pactū in præiudiciū emptoris cum debitore sciente. qñ tñ nō interuenit aliquid de illis tribus, per d.l.iij.q̄ indistincte loquitur. Sed certe istud est violare text.i d.l.fi.qui hoc casu parificat fideicōmissariū, & emptorē. & ad d.l.iij. patebit rñsio ex his q̄ statim dicā. & istā opi. ēt sequitur Imo. in c.fi. de alie. iud.mu.causa fac.& in d.§.si hæres per d.l.fina. Et pro intellectu d.l.iij. videretur prima facie dici posse q ɔ̃ dictā distinctionē. Bart. in hoc vltimo membro inquantū dicit q si cessio est facta ad commodū cessionarij, & eius periculo, pcm̄ fcm̄ ab habente directas nō nocet habēti vtiles ēt si nō interuenit aliquid de illis tribus dū tamen debitor habuerit sciētiā cessionis vr̄ text.in d.l.iij.vbi datū fuit nomen debitoris creditori. quo casu periculū, & commodū spectat ad cessionariū vt l.pupilli.§.sorori.j.de sol.& tñ cedens indistincte præiudicat cessionario nisi interueniat alterū de illis in d.l.iij.& ppterea omissa alia doctrina, quā tradit Ang.in d.§.si hęs quam ibi recte reprehendit. Imo.rñde ad d.l.iij.in prin.q ibi facta fuit cessio ad cōmodū cedentis & fuit actū q quicquid exigeretur verteret in cōmodū cedentis, & si nihil exigeret, nihil ad eius cōmodū cederet, ſm Io.de Imo.ibi.& ita sonant verba Bart.h, & h innuit litera in d.l.iij.quæ in scd̄a parte aduersatiue dicit periculu nominis spectare ad eū cui facta est delegatio. Vel ſm.Imo.in d.§. si hęs.pōt dici q in d.l.iij.in prin. nō fuit cessio, sed simplex mādatū ad agendū. iō tunc non spectat periculū ad mandatariū, & illū intellm vr̄ ēt ponere Ia.Bu.in d.l.iij. Sed mihi nō placet iste vltim° intellēs, q̄a si ita esset, deberet ibi mandans posse agere ɔ̃ debitorē ēt postq̄ mandatarius denuntiasset debitori, vel partē recepisset, attento q vtiles actiones nō essent trāslate. hoc aūt est ɔ̃ illū tex.& expresse gl.intelligit illū tex.in cessione, vñ teneas primā rñsionē ex qua habes q aliud est qñ datur nomen in solutū simplr, & ceditur actio ɔ̃ debitorē, nam tūc periculū est cessionarij, vt d.§.soror. & aliud est qñ ceduntur actiones creditori ɔtra debitorē cedentis cā solonis, id est vt satisfaciat ei cui fit cessio, q̄a h casu piculū est cedentis.vt vt est tex.sing.in d.l.iij.ſm Imo.in d.§.si hęs.q no.pro limitatione.d.§.soror. cū si. Et ex prædictis collige qn dicatur cessio facta ad cōmodū, & periculū cedētis.l.qñ est facta ſm casum positum in d.l.iij.vt proxime declaraui, vel ſm casum.l.nomē.C.quę res pig.obli.pos.qñ hoc expresse actū esset. Nec placet mihi i hac ma doctrina Pa.de Ca.hic, q distinguit sic, aut loquimur in pacto gratuito, aut loquimur in transactione, aut quærimus an habens directas agendo ɔ̃ debitorē præiudicet habenti vtiles, & h vltimo casu ſm eum loquitur.d.l.iij.cū distinctione ibi posita, q̄ distinctio nō debet fieri i pacto, quia nō refert an pcm̄ sit fcm̄ ante aliquod istorū triū vel post. Sed indistincte pcm̄ nocet cessionario qñ cessio erat facta ad eius cōmodū & piculū, q̄a sicut nō pōt reuocare cessionē, ita nec aliquid in ɔ̃num ipsius facere. Sed si erat fcm̄ ad cōmodū cedentis, tunc pcm̄ eius indistincte præiudicat habenti vtiles.at.huius.l.in prin. & in fi. nec tunc habet locū id q hr̄ in d.l. iij.& sic tenet ɔ̃ opi.gl.& omniū doctorū.& male probatur, q̄a nō pōt reddi rō quare distinctio q̄ fit in d.l. iij. nō debeat habere locū in pacto. quia quemadmodū per illa tria impedit validitas iudicij inchoandi per habentē directas, per q iudiciū quasi contrahitur. l.iij.§.idē scribit.j. de pecu.quia p illa tria, vel alterū eorū actiones directe redduntur inefficaces, cū prius essent efficaces. ita debet impediri facultas paciscendi vel aliter ɔtrahendi cū debitore, ita in trāsactione fcā a cedente q cessionē fecerat ad cōmodū cessionarij, nō vult Paul. de Ca.attendi debere, an interueniat aliq d de illis trib.de quib.in l.iij.sed solū an debitor cum quo transactū est sciuerit vl ignorauerit cessionē, vt l.fi.& i h differt a pacto gratuito in quo nō distinguit an sciuerit vel ignorauerit. q mihi nō placet per id q dicit Bar.reprobādo distinctionē Mar. Syl. cuius videtur fuisse hæc opi.in faciendo dñiam inter pcm̄, & transactionē. bene fateor q in tali cessione facta ad cōmodū cessionarij nō attēditur id q hr̄ in d.l.iij.sed id q hr̄ in d.l.fi.vt ēt per Bar.hic, & dixi.s. Vbi aūt cessio facta esset ad cōmodū cedentis, dic illud idē in transactione, q ipse dixit in pacto gratuito. nō sunt tñ ista absq; dubitatione, & vide in mā multa quæ subtiliter posuit Bald. in l.j.in ver. quinto quęro.vsq; ad ver.sexto quęro.C.de actio.& obli.& aliq d per Io.An.in c.fi.de alie.iu.mu.cau.fa. 5 † Quærit Bar.hic, & in d.§.si hęs.eo ipso q cessio facta est, possit obijci cedenti, male agis, quia actionē, quę ɔ̃ me tibi ɔpetebat, alteri cessisti.& ɔcludit vt s. q aut cessio est facta ad ɔmodū cedētis, & eius periculo, & nō pōt obijci, nisi interueniat alterū de illis trib.per d.l.iij.aut est facta ad cōmodū cessionarij, & eius periculo, & tunc indistincte pōt ei obijci. l.in cāæ §.fi.& l. seq.j.de procu. Sed ɔ̃ hoc vltimū membrū vr̄ tex. hic. nam hic facta erat cessio ad cōmodū cessionarij, & eius periculo.l.j.C.de euic. & tñ hic eū effectu poterat agere venditor hęreditatis ɔ̃ debitores hęreditarios, nisi fuisset eis factum pactū de nō petendo p emptorē.& si nō intelligeremus hic, q nō facto pacto denō petēdo venditor efficaciter agere potuisset, ista l. fuisset de indubitabili.& istā opi.vr̄ sequi Bal.in d.l.iij.& etiā Ful.& Paul. de Ca.hic, & Pau.de Ca.in § si hæres. Et hoc vr̄ probari per istum tex.inducendo vt induxi.ad quam inductionē non videtur aduertisse Bart. Nec ob. iura allegata per Bar.quia dic, q licet sit verū q qñ cessio est facta ad cōmodū & periculū cessionarij, ñ possit obijci cedenti, vt dixi, tñ fallit primo, qñ actiones remāsissent inanes vt in hærede post restitutā hæreditatē per d.§.quamq̄. Item fallit in procuratore qui nunq̄ habuit directas ad vtilitatē suā, sed dñi, habentis vtiles.& ita loquitur tex.in l.in cāę.in fi.& l seq. Tamen p opi.Bart. pōt adduci q sola scia operatur q pcm̄ vel transactio fcā cum habente directas nō pīudicat habenti vtiles qñ cessio est fcā ad cōmodū cessionarij, vt est dcm̄, ergo ēt scia debitoris debet impedire q litigādo nō fiat pīudiciū ipsi habēti vtiles, nisi diceremus aliud esse in pacto vel transactione sponte facta à debitore q̄a nō debet posse præiudicare habenti vtiles. aliud est qñ inuitus in iudicio conuenitur.& super hoc vltimo poterimus cogitare. 6 † Posset ēt dubitari, vtrū confessio cedentis fcā post cessionē noceat cessionario. de quo vide per Bald.in d.§.si hæres.& ibi latissimè per Im. referentē opi.omniū.cui adde no.per Io.An.in addi.Spe.in tit.de defensore.§.j.in addi.inci.quæritur an confessio.in fi.n. & per Ia.Bu. Bal.& Ang.in l.si actor.j.de procu.& aliquid per Bal.hic, & Anto. de Bu.in c.quamuis.de re iud.& in c. in pertractādis.de iuramen. calum. ¶ In glo.fi.&c. aliud est in exceptione rei vendicate super dominio emptoris ɔ̃ venditorē, quia nō nocet postea vēditori.q̄a potuit esse q emptor nō erat dñs, sed venditor sic. l. vendicantē.j. de euictio. nō sic in pacto facto per emptorē super actione, cuius cōmodum & incōmodium omnino spectabat ad istum emptorē paciscentem. ideo æquum est vt tale pcm̄ obstet venditori.

§. Sed si inter. a Petitū dñi de nō petēdo pctū nocet quo ad doli exceptionē pcuratori qñ rē dñi vendiderat.h.d. Vel aliter hic per Bar. Et pōt intelligi q in casu huius.§.vtilis actio ex venditio ad pretiū sine aliqua cessione esset acquisita dñi ex vēditione rei suæ facta p procuratorē.p l.Iulianus. §.si procurator ex re.& ibi Bar.j.de procur.j.de ac.emp.& l.q procurator ex re.& ibi Bar.j.de procur.& ita intelligit istū tex.Bald.& Pa.de Ca.hoc, & sic tunc pcm̄ habentis vtiles nocet habenti directas, prout i prin.huius.l. pōt ēt intelligi q ex tali vēditione nō erat acquisita dño vtilis sine cessione nisi qñ procurator nō esset soluēdo vt firmat gl.in d.§.si procurator per illū text.& ita tenui in l.ſtipulo ista §.si stipuler.j.de verb.obl.vbi de hoc per Bar.in quinta fallen. Et tunc ratio huius tex.est quia dñs pōt cogere procuratorē ad cedendū actionē.l.idem que.§.si cui.j.man.non mirum ergo si pōt dñs super illa actione pactū facere. & isto mō intellexerunt Bar.& Ang.hic, istū tex.& pro cōcordanti allegant.l.apud celsum §.mādaui. cū gl.ij.in fi.j.de doli excep.facit.l.mulier bona.§.fi.j.de iu.do.& adde Bar.in d.§.mandaui.cum quo ēt transit Pau. de Ca. in l.possessio quoq;.§.fi.de acqui pos. Habet etiā iste text.secundā lec.ad quam vide quod habetur in l.j.in ver.si rem.s.de off.procu. cesa.cum gl.mag.post mediū. Et ſm istam gl. pōt pcedere hæc secunda lec. l. q pcurator bona fide, vt melius gereret negotiū dñi vendidit rem dñi tanq̄ propriam, & alias non vr̄ q secunda lect. possit procedere, aut iure probari in eo qui nullū mandatū a dño habuit. nec ad propositū faciunt no.per Bart.in l.si eum seruū.j.si cert.pet. quia loquuntur qñ dñs ratificaret vēditionē factam per alium, & sic dñium transferret in emptorem, & sic gerebat negotium vēditoris. ideo tunc ius habebat in pretio, vt ibi per Bart. sed hic faciebat totū econtra licet Ful. videatur velle saluare istā lect. per no.per Bar.in d.l.si eum seruū.& minus bene vt mihi videtur.

Paul. LEX XVIII.

1 *Vsura est quicquid accedit forti.*

2 *Donatio facta creditori per venditorem incontinenti post mutuum præsumitur facta in fraudem vsurarum.*

SI tibi decem. Obligatio quæ re contrahitur nō potest contrahi in plus quā peruenerit etiā si expresse contrarium actum fit. h. d. ¶ In gl.ij.ibi, quæ sunt contra &c. vera est sol. quæ etiā est de mēte gl. 1 † q quicquid accedit sorti, vsura est l.rogasti.§.si tibi

infra si cer. pet.& ibi no.alle. in gl. sed pena continens vsuras appositum iuxta ꝯtractum, vel rei traditionē nō producit actionē. quia
a requiritur stipulatio.[a] l.ij.cum ibi not.C.de vsu.& no.gl. in d.l. in traditionibus.in prin.j.eo. Ergo in terminis huius l.pactum istud quantū est pro x.militibus non numeratis nō potest actionē producere, & in dubio illa alia x.millia nō numerata nō videntur ꝓmissa ex causa donationis, sed causa vsurarū, vt probatur in d.§.si tibi.& ibi gl.facit l.cū allegas, cū ibi no.C. de vsur.nisi expresse sit actū ꝙ sit dona.& ita intellige gl.circa quā vide ꝙ no.Bar.& alij h̄, & in d.§.si tibi, & sentit gl.& expressius Bart.h̄, ꝙ si mutuasti mihi
a x.†& expꝑsse ꝯuenimus, ꝙ reddā tibi illa.x.& vltra h̄ ꝙ ex cā donationis dem alia. x.ꝙ valet cōuentio. sed Saly.hic dicit se putare contrariū esse verius quia talis donatio facta incōtinenti præsumitur facta in fraudē vsurarū, iō non valet ꝑ ea q̄ ipse dicit se notasse in d.§.si tibi.pro quo bene faciunt no.per Bar.in l.cū seruus.j. de cōdi.& demō.ꝙ esset valde no.si esset verū & Sal.in d.§.si tibi.nō format istā q.aut similē, & dicit ꝓ̄t ēt ꝙ ea q̄ no.Bar.in d.l.cum seruus. non obstant.q̄a nō loquunt̄ q̄n expresse de mēte partium cōstaret, ꝙ vellēt facere donationē. Preterea ibi loquit̄ in ꝓmissione facta respectiue ad ꝯtractum mutui, h̄ non, vt hic ꝑ Bar. vnde non recedo ab opi.gl.& Bald.quā tñ dupliciter limito. primo nisi creditor haberet deprauatam intentionē, vt quia aliàs non fuisset mutuaturus nisi sperasset aliquid vltra cōsequi, vt est tex. in c.consuluit.de vsu.Scd̄o posset limitari nisi creditor esset solitus senerari, ꝑ id ꝙ habetur in c.illo vos.de pig.in gl.fin.Ful.h̄ dicit simpliciter ꝙ ex dicto Bar.h̄ d̄ facili seneratores habebūt cautelā per quā poterunt de iure fenus extorquere, & aliter non decidit. Tñ dicit ꝙ nō habebunt cautelam seneratores per id ꝙ dixi allegando. c. illo vos. Ponit ēt Ang. vnū h̄ an redditus ex pecunia montis Florentini, vel imprestitorum Venetijs sit licitus. de quo dixi in l. itē quia.§.fin.s̄.eo.& circa questionem de qua Bart. hic se remittit ad no.per se in l.si.quis cū aliter.de verb.obli.dic vt ibi dixi.

ADDITIO.

a ¶Stipulatio. Vide per Lud.Ro.singu. suis, quando pactum vsurarium vestiatur licet non sit appositum iuxta contractum stricti iuris.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actione an possit agere qui confitendo sacerdoti dicat remitto omnem iniuriam.*

2 *Iniuriam omnem qui remittit non intelligitur remittere damna & interesse quæ ex illatione iniuria passus est.*

§.Quædam. Actiones ex maleficio ipso iure tolluntur per pactum de non petendo, h.d.¶ In glo. ibi famosam cām. Bar.h̄ itelligit h̄ esse verū, si tales actiones q̄ irrogabant infamiam, erant ex delicto, ꝓut loquit̄ tex.noster. secus si erāt ex ꝯtu, vel quasi ꝓut est actio tutelę, depositi, & similes, q̄ irrogāt infamiā.l.j.j.de his qui no. īfa.q̄a per pactū nō tollunt̄ ipso iure actiones alle.l.iurisgentiū.§.q̄nimmo.vet.Marcellus.s̄.eo.& cū Bar.trāseūt oēs. Tñ dicit Ful.ꝙ text. in d.§.q̄nimo.nō ꝓbat, q̄a ibi tractat̄ de pacto ad agendū.nos q̄rimus de pacto tendente ad tollēdā actionē, vñ s̄m eū melius facit.l.age.& l.actione.C.de trāsac.vbi tex.vr̄ p̄supponere ꝙ ad tollendā actionē tutelę ipso iure adhibeat̄ aquiliana stipl̄o, & acceptilatio, & ꝑ ꝯ̄ns nō sufficit pactū. Pro h̄ facit, q̄a nō reperit̄ iure cautū de talibus actionib.ꝙ tol
1 lant̄ ipso iure ꝑ pactū.¶ †Extra gl.q̄rit hic Gui.& Bart.verū si quis sacerdoti ꝯfitēdo dicat, remitto Titio oēm iniuriā, possit vlterius agere actione iniuriarū, & ꝯcludūt ꝙ sic ꝑ rōnes quas hic vide ꝑ eos, & patebit ēt ex j.dicēdis, & cū eis cōīter trāseunt alij h̄, & idē
a no.Bar.in l.nō solu §.j.j.de iniu.vbi vide Bal.i addi.[a] & Bal.in l.domus.j.de serui.vr.prę.& in c.j.§.iniu.de pa.iu.fir.vbi no.locutus est limitādo ꝯclōnē Bar.hic & aliquid ꝑ eūdē in l.ij.C. de lib.& eorū lib. & eū Bar.ēt ꝯcordat Ant.de Bu.& Imo.in c.de his.de accu.& est cōis opi.licet ꝯ̄rium videat̄ voluisse Cy. quē refert, & sequitur Bal.in l.ij.j.ad sylla.& Io.An.in addi.inci. per h̄ vr̄ &c. nō r̄ndet tñ ad rōnes Guil.de Cu.& aliorū ꝓ cōi opi.facit, quia verba sunt dubia cū possint referri ad remissionē actionis iniuriarū.itē possint referri ad remissionē rancoris, & odij, ergo dēt fieri interpretatio ꝯ̄ iniuriantē qui se fundat ex verbis ambiguis.l.veteribus, cū mā. j.eo.in c.in pręsentiā.de ꝓba. Pōt tñ opi.Cy.& Io.An. saluari in casu videlicet q̄n remittēs dixisset se facere plenā remissionē, vt eleganter no. Bal.in d.l.iniu.& in d.l. nō solum.& Ro.in l.ij.j.ad sylla.
2 †Plus dicit singulanter Bar.hic, & plenius in d.l.si domus.& Bal. i l.si ꝑ fure.in prin.in lec. an.j.de cōdi.fur. ꝙ si vnus remittat alteri
b iniurias, expulsiones, & deuastationes nō vr̄ remittere damna,[b] & interesse q̄ ex illatione iniurię passus est.& ita dicit tenere Dy. in l.sed si vnius.§.si ante.j.de iniu.ꝙ est diligēter notandū. nā licet remiserim iniuriā, & violentiā, nō tñ remitto damnū, ꝙ est q̄d de ꝑ se ab iniuria. Et ꝑ iniuria sicut ꝑ quolibet delicto pōt agi criminaliter, & ciuiliter. & sublata vna via nō intelligitur sublata alia l. j.C.q̄n ciui.act.pręiud.crimi. ergo cū dicta verba non cōtineāt remissionē damni, ꝙ petit̄ ciuiliter agēdo, debent illa verba ḡnalia interpretari ꝯ̄ fundantē se ex verbis, vt dcm̄ est. tñ q̄n verba sunt ita lata, ꝙ vltra iniuriā remittant deuastationes, & expulsiones, nō putarem dictū Bal. in d.l.si domus.ꝓcedere, vt dicta verba aliq̄d operent̄. nec Dy.in l.sed si vnus.loquit̄ eo mō quo refert Bal. sed solū in remittēte iniuriā. quo casu puto eū bñ loq.& cū eo ꝯcordat Spe.in ti.d̄ accu.§.j.ver.sed q̄d si vulneratus. vbi h̄ in terminis tenet, ēt si remissio facta fuit ꝑ pecuniā s̄m eū, & idē no.Io.Fab.§. fi.insti.de iniur.& ꝓ h̄ allego gl.in c.si canonici in verbo dānis. de offi.or.in vj.bene facit l.sed & si quęcūq;.§.iniuriā.j.ad l.Aquil. Et ad materiā huius.§.vide ēt no.ꝑ Bar.in l.cū mota.C.de transa.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dipl. Bal.in addi. No. Quòd Alex.alle. Bal.in addi. Bart. super.ff.nouo. & sic Bal. fecit additiones ad Bar.super. ff. nouo quas habeo, & cito impressioni dabuntur cum lecturis Bar.nouiter imprimendis.

b ¶Damna. Adde tu & vide eundem Alex. in consi.xc.in v.volu. refert istam doc. Bal.& illam indistincte sequitur, & ibi vide ꝙ si per capitula pacis est facta remissio damnorum interesse & iniurię, non intelligitur remissum ius vendicandi vtile dominium ꝙ remittens habebat in aliqua re.

¶Tho. Dipl. Vide per Ang. de Are.in §.fin.insti.de iniur.& Inno.& doc.in c.preterea de iniu. & dam.da.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio facti uel intentionis non dicitur proprie exceptio.*

2 *Ius pignoris an & quando possit pacto extingui.*

3 *Ius pignoris constituitur solo consensu per pactum declarato.*

4 *Ius pignoris nō tollitur ipso iure per pactū, quādo fuit creatū per stipulationē.*

5 *Pignoratitia, & hypothecaria in quo differant.*

6 *Pignoratitia an aliquo casu sit actio in rem.*

7 *Pignoratitia contraria quæ datur creditori decepto in constitutione pignoris oritur absque eo ꝙ pignus traditum sit creditori.*

8 *Dictio frustra, potest stare ubi actus infringi potest ope exceptionis.*

§.De pignore. Obligatio pignoris, & actio hypothecaria solo ꝯsensu ꝯ̄hit̄, & orit̄ ꝑ pactū & ex pacto. iō nō tñ s̄ꝑ solo ꝯsensu, seu pacto tollit̄ ipso iure sed ꝑ exceptionē.h.d.¶ In tex.ibi ꝑ exceptionē.s.q̄n debitor vēdidit pignus ꝯsentiente creditore. quo casu vr̄ tacite pacisci creditor ꝙ pignus nō petet, iō ꝑ exceptionē tollit̄ ius pignoris nō ipso iure l. ij.C.q̄ remis.pig.i verbo excepti. s̄m cōem sniam quā sequunt̄ gl. & doc.h̄, licet gl.in d.l.ij.videat̄ ꝯ̄riū sentire, & nō bñ, q̄a violaret
1 illū tex.†cū exceptio facti vel intētionis nō dicat̄ ꝓprie exceptio. l.in reb.cū gl.in verbo exceptionē.C.de iu.do.& ibi Bal.in fi. & ꝑ eundē notabiliter in l.perēptorias.C.sen.rescin.nō posse.itē & scd̄o tollit̄ ius pignoris ope exceptio. tñ q̄a creditor fecit pactū de nō petendo debitū principale, puta mutuū. quo casu ꝑ tale pactū vr̄ ēt ꝓmisisse nō petere pignus.l. soluit̄.§.j.alle.in gl.vñ si ꝑ tale pactū de nō petēdo debitū tollebat̄ debitū principale ope exceptionis ꝓut est r̄r, q̄a pactū de nō petēdo nō tollit ipso iure oblōnem ciuilē, & actionē, sed ꝓducit exceptionē.l. si vnus.§.pactus, & ibi not.j en. Fallit in casib.de q̄b.in l.ab emptione.j.e. tunc igit̄ pactū tollit debitū principale ope exceptionis, ita ēt tollet ius pignoris
a ꝑ d.l.soluit̄.& istis duob.casib pōt intelligi iste tex.† Tertio, ꝓt etiā intelligi q̄n pignus erat ꝯstitutū nō solo ꝯsensu, sed ēt ꝑ traditionē. quo casu ꝑ pactū nō pōt ipso iure extingui ius pignoris, q̄a res nō est integra ar.d.l.ab emptione.iō extinguet̄ solū ope exceptionis, vt hic, s̄m gl.ma.h̄ in fi.& sequit̄ Bal.h̄, & Ray.& Iac.Bu. Bar.
3 & Sal.in l.maior.C.de pig.& ibi no.gl.†Sed Bar.Bal.& Ang. hic tenent ꝯ̄rium, q̄a traditio quātū ad actionē hypothecariā, & ius pignoris ꝯstituēdū nihil operat̄, cū sufficiat solus ꝯsensus pacto declaratus.l.j.j.de pig.actio.l.si prior.j.q. potio.in pig.hab. Tñ Ful.sustinēdo gl. r̄ndet ad hanc rōnē dicēs ꝙ ēt traditio ad ꝯtū emptionis, & vend.nō est necessaria, sed sufficit solus consensus.l.ij.in fi.j. de ꝯ̄hen. emp. & tñ traditio facit desinere rē esse integram adeo ꝙ solo pacto ipso iure non pōt tolli actio d.l. ab emptione.& licet ista opi.gl.videat̄ satis sustentabilis, cū qua simplr̄ transit Paul. de Ca.h̄, tñ ꝓ opin.Bar.h̄ pōt dici r̄ndēdo ad rōnes Ful. ꝙ imo aliud est in cōstitutione pignoris, quā in ꝯtu vendit. q̄a creditor dicit̄ habere ius in re q̄n sibi acq̄sitū est in ius pignoris, ꝙ acquirit̄ solo ꝯsensu.l.eorū.j.de dam.infe.l.pignoris.j.d̄ pign.sed emptor ex ꝯtu emptionis ante traditionē nō habet ius in re, sed solā actionē ꝑsonalē ꝯ̄ ꝑsonā venditoris.l.si ex stiplōne.j. de acq. pos. cū si. tñ nō vr̄ tuta r̄nsio, q̄a licet emptor nō acq̄rat ius in re nisi per traditionē, tñ attēto ꝙ ꝑ pactū factū post traditionē nō tractat̄ de tollēdo ius reale, sed de tollēda oblōne ꝑsonali, & tñ nō pōt tolli solo ꝯsensu siue res in totū, siue in pte tradita fuerit, siue ꝓ̄tiū in totū vel pte solutū fuerit, ergo ita dēt esse h̄. Exceptis aūt casib.s̄.dictis pignus sicut solo ꝯsensu ꝯstituit̄. ita solo ꝯsensu ipso iure dissoluit̄

l.prout

l.prout q sq;.j.de solu.& l.nihil tā nāle.j de reg.iu. & hic plenius p gl.† 4 Adde aliū casum in quo ius pignoris nō tollit ipso iure p pactū.s.qñ ius pignoris fuit creatū p stipulationē, vt qa in obligatione pignoris interuenit forma stipulationis.s.pcedēs interrogatio, & sequēs rñsio, vt qa primo interrogaui dicēs, obligas ne mihi ta lē rē, & tu rñdisti, obligo. nā ius pignoris hoc mō pōt creari p stipulationē, vt est tex.cū gl.in l.soluti.j.de sol.quē ad hoc p singulari alle.Bal.in l.legitima.s eo.& hic, nā tūc solo pacto de nō petēdo pignus nō posset ipso iure extingui virtus stipōnis, sed p exceptionē, vt in d.§.pactus.tūc.n. cessat rō posita ī d.l. nihil tā nāle. 5 ¶ † In gl.mag.in prin.ibi in pignoratitia, &c.q̄ drīa sit inter hypothecariā pignoratitiā, vide p gl.magistrā in pœmio fforū.in §. tertij.i verbo emula.& in verb.easdē res, & ibi plenius Bar.& p Bar. in l.si rē.§.pprie.j.de pig.act.& in l.pignoris.C.de pig.& p doc. in c.cū pstet.de pig.& p Bal.multū no.in c.j.de feu.da.in vic.leg. cōmis.& in l.j.C.de pig.act.& in l.j.C.de nō nume pecu. in qb. locis 6 ēt tāgit † an pignoratitia aliquo casu sit actio in rem, adeo q̄ det̄ p̄ a quēcunq; possidentē rē pignoratā sicut hypothecaria.ᵃ Et circa h̄ 7 tene mēti q̄ no.Bar.hic, & in d.§.tertij.in fi. dū vult q̄ pignoratitia p̄ria q̄ dat̄ creditori decepto in pstōne pignoris, onat̄ absq; eo q̄ pignus traditū sit creditori, alle.l.j.& l.tutor.§.p̄ria.j.de pig.act.sed melius pbat̄ i l.si q̄s pign.§.j.eo.ti. in verbo obligauit. iūcto prin. illius.l.nō.n.dixit tex.tradidit Nec ob.si dicat̄ q̄ ibi intelligatur dari actionē de dolo qñ nō tradidit, & pignoratitiā qñ tradidit, quia rñde q̄ p p aliud ibi iuriscōsultus fecit mētionē de actione de dolo, vt ibi in gl fi.& ita teneo (licet Fulg.h̄ p aliqua q̄ mihi vīr satis leuia) conet̄ tenere p̄riū.¶ In ea.ibi tollit̄ p exceptionē, vt hic &c. hæc opi.cōiter tenet̄, & eā sequor, licet Saly. in d.l. maior, teneat p̄riū, volēs q̄ si facio pactū de nō petēdo debitū principale, tollat̄ ipso iure ius pignoris p̄ctū sola cōuentione, vt ibi per eū rñdentē p istū tex. q̄ hic itelligit̄ de exceptione facti, vel intētionis, vel qñ res tradita erat, q̄ rñsiones nimis destruūt, & restringunt istū tex. gl.tñ de hoc dubitauit ī d.l.maior.¶ In ea.ibi.§. cū vēditor &c. an illo casu ipso iure tollat̄ pignus.gl hic nō apperit, tñ tex. ibi vīr velle q̄ sic in verbo frustra, inducēdo, vt p Bar.in l.pe.§.ad crimē.ī fi. de pub.iu.& ita tenet Saly.in d.l.maior.in p̄riū tñ facit id q̄ hr̄ in l.iij. 8 C.de remis.pig.& id q̄ p illā.l.dixi.s̄.† & dictio frustra, pōt ēt stare vbi actus venit infringēdus ope exceptionis.l.j.C.de nō nu.pe.& no.Ang.in d.§.ad crimē.& istud magis placet q̄ eq d dixerit glo.in d.l.maior q̄ non vīr se firmare, reliqua dic, vt hic per Bar.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Hypothecaria. Adde tu q̄ etiā hypothecaria datur p̄ eum qui dolo desijt possidere.l.si fund.§.in ven.j.de pig.& l.pignoris.eo.tit. & dicit Alex. in consi.cviij.in v. vol.

¶Hen. Ferran. Et de differentia inter actionem pignoratitiā, & hypothecariā vide late per Ang.de Are.in §.actionum ver. quæro quo actio hypothecaria. insti. de actio.& adde Lu.Ro.cōsi.cccxxxviij.circa finē.vbi q̄ quāuis regulariter nō possit hypothecaria institui p̄ tertium rei hypothecatæ possessorē nisi pcedat excussio bonorū debitoris personaliter obligati, tñ hoc fallit vbi certū est debitorem soluendo non esse, tunc.n. inutilis foret excussio, igitur non præmittēda, vt possit venire ad iudicium hypothecariæ & hanc dicit esse sentētiam gl. quā omnes sequuntur in l.decem.ff.de verb.obl.& l.j.ff.si cer pet.

§.Si quis paciscatur.

Pactum personale non extenditur ad hæredes.h.d. & vide quæ dicta fuerunt in l.iurisgentium.§.pactorum.s̄.eodem.

SVMMARIVM.

1. *Pactum de non petendo à me neque à Titio non prodest Titio.*
2. *Pactum de non petendo à me neque à Titio an pariat exceptionem doli Titio.*
3. *Pactum alteri factum validatur per superueniens interesse.*
4. *Stipulari pōt quis hæredi suo post mortem stipulantis.*
5. *Pactum de non petendo à filio factum per patrem cum creditore an valeat.*
6. *Stipulatio facta per patrem de dando aliquid filio suo, an acquirat filio.*
7. *Filiorum appellatione facta in contractibus, non comprehendit nepotes.*
8. *Pactū de nō petēdo à patre, nec à filio, an intelligatur factū ut filio uel ut hrdi.*
9. *Emphyteusis si fuit recepta per patrem pro se & filiis suis, an mortuo patre possit succedere in emphyteusim, si repudiat hæreditatem patris.*
10. *Emphyteusis ecclesiæ an transeat ad hæredes extraneos emphyteuta.*
11. *Peculium profectitium in totum, uel pro patre, uel aduentitium, an dicatur lucrum q̄ facit filius de pecunia patris.*

§.Si pactus.

1 †Si paciscor ne petas à me, neque Titio, tale pactum non prodest Titio, siue sit filius meus siue extraneus, ēt si postea mihi hęres existat h.d. ¶ In glo. ij.ibi, sed an p parte testatoris, &c.gl.hic vīr intelligere tex.q̄ Titius, & ille qui pro se & Titio pactum fecit, erāt obligati ad idē debitū scilicet q̄libet p pte, & vult gl.p parte paciscētis valet eo viuēte, p parte aūt Titij certū est q̄ nō valet viuēte Titio, imo ēt nec post mortē paciscētis pdest Titio, q̄uis Titius eius hæres efficiatur, & à Titio peti poterit pars paciscentis si eius est hæres Titius, qa in persona paciscentis pactū fuit psonale, & nō transitoriū ad hęredes, & pro parte spectante ad Titiū nō reconualescit pactū licet efficiatur hęres paciscentes, quamq̄ als p p superueniēs interesse reconualescat pactū s̄m q̄ dixi in l.j.s̄. eo.qa isto casu nō dr̄ superuenire interesse paciscentis, licet ipse efficiatur hr̄s suus, qa respectu partis in qua tenet̄ Titius nullū prætendere dr̄ interesse paciscens, an ꝯueniat̄ Titius, postq̄ pro parte ipsius Titij, nō ꝯuenitur vt hr̄s, nō aūt intelligas istū text. q̄ paciscens, & Titius essent duo rei debendi, & sic q̄libet esset obligatus insolidū pro eadē cā, qa tunc qñq; pactū vnius ex reis debendi pdest alteri s̄m distinctionem de qua in l.si duo.j.de arb.& l.idē in duob.cū ibi no.j.e.& plene per Bar.in l.ex duob.in vj. q j.de duo.re. a 2 † Posset ēt intelligi iste tex.qñ paciscens tenebat̄ creditori i x.ex vna cā, & Titius i quinq; ex alia, & an dato q̄ istis casib. nō acquirat̄ Titio directa exceptio pacti, saltē acquirat̄ doli exceptio, gl.in d.l.idē in duob.in ver.plurimū, tenuit q̄ nō per istū text.indistincte loquentē. de quo dixi in l. postq̄ liti.C.e.Posset ēt s̄m Ful.& Pau. de Ca.iste text.intelligi qñ ego feci pactū super eo q̄ ego solus debebā tibi, vt illud nō peteres à me, neq; à Titio quē spālem feci hæredē meū.& istū intellectum putat Pau.de Ca. esse magis de mente literę, qa dubitabat̄ an pactū hoc factū trāseat ad hr̄dem. & isto casu ratio huius decisionis est, quia licet possim pacisci mihi, & hæredi meo p nomen appellatiuū.s.hr̄di, tñ nominando p nomē propriū videor pacisci sibi, vt extraneo, & nō valet, quia defectus est in conceptione verborū, & ideo nō reconualescit, licet efficiatur hr̄s p p vitiū conceptiōis, & dicit hoc q̄ esse verū ēt si dixisset ne petas à Titio quāuis contingat ipsum effici hæredē meū, quia censetur habere hæreditatē a fortuna. & ita probat̄ s̄m eū per tex. no.in l. sed & si sic.in in prin.iuncto fi.de leg.iij. Sed aduerte, qa istū tertiū intel s̄m non puto verū. s.q̄ hic intelligit̄ qñ solus paciscens erat debitor.qa cū interfit paciscentis, q̄ hr̄di suo acquirat̄. interest.n.nr̄a hæredi nr̄o acquiri.l.j.ad fi.ff si mulier ven.no.& l.j. C. vt actio.ab hære.fact.l. si pactū.j.de proba.& l.& quia in prin.j.de interro. ac. iuncto eo q̄ habet̄ insti.ad l.aquil.in prin. ergo si Titius efficit̄ hr̄s, debuisset h̄ pactū conualidari per ea q̄ not.Bar.in l.j.& ibi dixi.s̄. eo. 3 † vbi fuit ꝯclusum q̄ superueniēs interesse validat pactū alteri s̄m . nec est verū q̄ vitiū fuerit in ꝯceptione verborū, quia nō dr̄ esse vitiū dūmodo verba obligatiua ꝯferātur in personā paciscentis licet executiua in personā alterius.nā tunc valet pactū, & stipło.l.quęcūq; gerimus.cum ibi not. j. de acti. & obli. dummodo paciscentis intersit, vt ibi not. vel ex postfacto superueniat interesse, vt dixi in l.& hæredi.j.eo.Ro.tñ in l.stipło ista.§.alteri.de ver.ob.vīr assentire dicto tertio intellectui, & rñdet ad illud q̄ dr̄ q̄ superueniēs interesse validat pactū, qa illud est verū si superueniat viuo paciscente secus si eo mortuo, vt hic.q̄ rñsio nō placet, q a istud esset ponere 4 diuersitatē casuū sine diuersitate rōnum, attēto q̄ videmus † quē posse stipulari hæredi suo post mortē stipulantis, vel paciscentis. d.l.j.C.vt actio ab hære.& stipłones nō sunt inuētę, nisi vt stipulemur dari, q̄ nr̄a interest.d.§. alteri. & multominus pcedit illud q̄ dicit Pau.de Ca.hic alleg.l.sed & si sic, & patet ex prędictis. nec ēt videtur q̄ d. l. sed & si sic.faciat ad propositū, quia ratio illius.l. est, quia nō possum grauare in testō illū cui ego nō relinquo, seu quē hæredē non facio.l.ab eo.C.de fideic.q̄uis postea contingat q̄ hęres meus faciat illū hęredē, quia ille nō dicitur habere a me vel ex prouisione mea hæreditatē, sed ex prouisione alterius, sed bene possum pacisci vel stipulari Titio, q̄ nō petatur ab eo illud q̄ ego tibi debeo, si contingat q̄ illū Titiū faciā hærede meum. nam hic non tractatur de grauando eum. Item ex promissione mea est hęres, & superueniens interesse validat actum vt dictū est, vnde teneas pręcedentes intellectus qui sunt de mente gl.& eodē modo s̄m Bal.intelligas tex.in ver.& hæc Iulianus, qui loquitur in patre, & filia. Vbi aūt pater & filia essent obligati pro vno, & eodem debito, & non pro diuersis partibus an tunc pactum patris prosit filię, dic vt in l. & hæredi.§.nos aūt.j. eo. ¶ In ea.ibi, vt ergo.omnis doctrina huius gl. reputat̄ no. & est magis cōmuniter approbata tamen ista doctrina inquantū distinguitur an præcedant merita vel nō, vīr s̄m Bal. esse vera qñ pater stipularetur aliquid dari filio, seu qñ pater aliquid de suo confert filio, vt not. in l.si donatione. C.de colla.& in auct.vnde si parens.C.de inoffi.test.sed qñ loquimur in pacto de nō petendo, non vīr q̄ cadat ista distinctio s̄m eū. 5 & ita dicit tenere Ia.de Are.& Cy.† Et quando quærit̄ si pater pactus est cum creditore, q̄ non petat à filio debitore, debet attēdi, quia aut pater fecit mentionē de nomine proprio filij, & non de filiatione, & videtur sibi pasci tanquam extraneo argu. l.cum aliquis.C.de iure deliber.& ideo non valet pactum.l.& hæredi.versicu.certum.cum ibi no.j. eo.& per regulam.l.quo tutela.in fi.j.de regu.iu.& ita communiter intelligitur iste tex. si autem fecit mentionem de filiatione, vīr pacisci tāquā filio arg.l.cum aliqu s. & l. si

fi.10

filio.j.de ↄdi. & demonst.& acquirit filio doli exceptio d.l.hæredi.
versi.Iulianus.Si aūt pater tm̄ erat debitor,non filius,& pactus est
ꝙ à filio nō petatur,tūc aut expressit solū propriū nomē filij,& vr̄
pacisci ei vt ex̄neo, & nō valet per pximē dicta.aut pactus est sibi
vt hæredi,vel vt filio.quia vltimo casu intelligit̄ pacisci ēt ei vt hæ-
redi,cū alr̄ nō possit ptinere dictū pactū ad filiū nisi vt ad hr̄dē,&
tūc acquirit̄ filio hr̄di directa exceptio pacti, vt pbant̄ hæc oīa i l.
auus.j.e. Tm̄ mihi vr̄ ꝙ ēt distinctio meritorū facta p gl. possit ada-
ptari qn̄ pr̄ pactus est cū creditore filij ꝙ à filio nō petat, & pp h̄
pr̄ aliquid dedit creditori filij & motus fuit ad h̄ hr̄ pp merita fi-
lij.quo casu nō tanq̄ filio vr̄ pacisci,sed tanq̄ ex̄neo,vt dicit gl.ma
gis cōiter approbata,& iō tūc pactum nō valebit, quod limita, vt
6 patebit ex j.dicēdis.† Vbi aūt stipulet̄ pr̄ aliquid filio dari,an & qn̄
filio acquirat̄.vide plene p Bar. Ang.& Imol.i l.qd̄ dr̄.j.de vet.ob.
& aliquid ēt per Bar.h̄, cui adde in quātū dicit ꝙ si meritū recepit
pr̄ a filio cui stipulat̄,vr̄ ei stipulari tanq̄ ex̄neo.iō non valet p istā
gl.& iō tenet Ang.in d.l.ꝙ dr̄.qd̄ intellige verū,qn̄ iuxta quantita
tē meritorū stipulat̄,vel minus.secus si plus,quia saltē i eo ꝙ plus
est, videret̄ filio vt filio stipulari. ex quo respectu illius pluris me-
rita nō pcesserunt.ar.l.q̄ de tota.j.de rei vēdi.fm̄ Imo.in l.ꝙ dr̄.cui
adde ꝙ h̄ fuit de mēte Bar.in l.si quis pro eo.§.j.ad fin. j.de fideiuss.
& Bal.in d.auc.vn̄ si patēs.Vel fm̄ Imo.i d.l. ꝙ dr̄.dic melius ꝙ ēt
qn̄ pcedūt merita, cū pr̄ tūc possit moueri ex affectione pr̄na, ꝙ
in dubio debeat p̄sumi cā, pp quā stiplo magis valeat,q̄ pereat.
arg.l.quoties in stiplonibus.j.de verb.obl.& c.Abba.de verb.sig.&
sic præsumet̄ stipulari filio tanq̄ filio.nec fm̄ Imol. est curandum
a hoc casu,ēt si exprimatur [a] nomen propriū cū appellatiōe, & p̄-
cedat nomen propriū,quia attendi debet appellatiū,vt potius va
leat res,q̄ pereat.Et sic non ob.l.si cōis seruus ita.j.de stipu ser.vbi
dr̄ debere inspici ꝙ p̄cedit, quia loquit̄ qn̄ vtroq; casu stiplo vale-
ret.facit quod not.Inno.in c.p̄sentia.de renūc.& sic stabit cōclo,ꝙ
ista glo.& Doct.Bar.& Ange.procedant qn̄ appareret expresse ꝙ
pr̄ pactus aut stipulatus esset filio pp merita p̄cedentia,alS aūt li-
cet merita p̄cessissent, & nō appareret ꝙ propterea motus sit pa-
ter ad stipulandū filio facta mētione de filiatione,p̄sumeret̄ paci-
sci,vel stipulari vt filio,& non vt extraneo.fm̄ Imol. & idem est de
mente Bal.h̄ in lect.anti.Sed plus voluit Rapha.Cu.in d l.ꝙ dr̄. &
etiam Fulg.hic, ꝙ etiam si appareat ꝙ pater stipulatus est propter
merita, non debet inualidari pactum,aut stipulatio,quia æquitas
vult ꝙ validior debeat esse stipulatio , quando pater ad ipsam in-
ducitur propter merita filij, quàm quando inducitur ex affectio-
ne paterna . & licet appareat ꝙ moueatur pp merita, non pp h̄
remouet̄ affectio paterna,sed hæc vltima opin.saos debiliter fun-
data est, attēto ꝙ apparebat puta ex verbis p̄ria p̄rem fuisse mo-
tū ad stipulādū filio pp merita,& inspici debet principalis cā.l.ro
gati.in prin.cū vul.j.si cer.pet.Præterea qn̄ pr̄ stipulat̄ vel pacisci
filio facta solū mētione de noīe pprio, quia per illā expressionē
apparet ꝙ voluit prouidere filio vt extraneo, vitiat̄ dispositio. l.&
hæredi. ver.cęterū.j.e. & dixi s̄. & tn̄ ibi nō cessabat affectio quæ à
filiatione causat̄. De ista mā ēt plenius scripsi in d.l. ꝙ dr̄ . & ad ibi
dicta me remitto.¶ In ea.ibi,ꝙ tanq̄ hr̄di. gl.magis cōiter appro-
bat̄.& Io.de Imo.in d.l.ꝙ dr̄,dicit ꝙ ↄtrū vr̄ tenere Bal. in l.libero-
rū.in ver.q̄ro quid si filiorū appellatio proferat̄ à ↄhentib.&c.j.de
7 ver.sig.†vbi vult ꝙ si in ↄctu aliquis fecit mētionē de filijs nō inclu
dent̄ nepotes nolentes se ex illo ↄctu fundare,vt ibi per eū. arg.l.
vererib.j.e..Sed si pr̄ stipulādo filijs vr̄ i dubio stipulari vt hæredib.
cōprehenderent̄ nedum nepotes,sed ēt ex̄nei , per l.tale pactū.§.
8 fin.j.eo. † Et propterea dicit Imol. ꝙ aut fit mētio de filio in actu,
b q̄ non pōt cōuenire filio vt filio,sed filio vt hæredi. [b] Exēplū in pa-
cto de nō petēdo cū pr̄ paciscat̄ ne à se,vel à filio suo petat̄, cū fi-
lius se nō obligasset,sed pr̄ tm̄. Et tunc intelligit̄ pacisci filio vt hę
redi.l. auus.de pa.do. & ita pōt intelligi ista glo. Aut fit mentio de
filio & actibus,q pn̄t cōuenire filio vt filio,ac ēt hr̄di. exēplū, qō
ↄcedit̄ pr̄i p se & filijs,& tūc p̄sumit̄ patrē acquirere filio, vt filio,
cū de filiatione tm̄ fecerit mētionē.arg.d.l.cū aliquis. Et iō nō cō-
prehenderent̄ nepotes nec alij hæredes. Adde ꝙ pro ista sua opi.
ēt vr̄ tex.in l.quodcūq;.§.j.j.de ver.obl.vbi pr̄ stipulāndo filiæ post
mortē pr̄is vr̄ stipulari filiæ,vt filię,nō vt hr̄di.& illū text.ad h̄ alle.
Bal.in auc.si quas ruinas. C.de sa.san.ecc.Et iste est subtilis passus
longū otiū requirens.Potes cōcludere , prout colligit̄ ex quibus-
dā verbis Bal.h̄ in fi.ꝙ illud qd̄ dr̄ hic in gl.& per Bar.h̄,& in d.l.ꝙ
dr̄.s.ꝙ pr̄ vr̄ in dubio velle acquirere filio,vt hr̄di.est verū qn̄ acq-
sitio sumit originē i persona pr̄is,vt quia pr̄ recipit pro se, & filijs,
Nā illud quod ipsi patri acquisitū est , vr̄ velle acquiri post mortē
suā filio hæredi. & ita loquunt̄ iura alle. in glos.attento ꝙ pr̄ reci-
piens p se & filio,vr̄ ordine successiuo recepisse.s.ꝙ primo acqui-
rat̄ patri,& post mortē filio.vt lāre probat Bar.in l.Gallus.§.j. de li.
& posth.Et ex h̄ colligit̄ rās̄io ad d.l.quodcūque. quia ibi acquisi-
tio non capit originē in personā patris, quiā soli filio pater stipu-
latus est. Ex h̄ verificat̄ vnū,qd̄ eleganter dixit Bal.in c.j.in tit. an
agna.vel fi.s.ꝙ vbi pater stipulat̄ alr̄ sibi , & alr̄ filio nunq̄ vr̄ stipu .
lari filio,vt hæredi.tex.est valde no.cū glo. in ver.factū videri. in l.
Seia.j.de do.cā mor.Et de mā ēt vide aliqua no.per Bald. in l.j.ad
fin.C.per quas perso.nob.acq.& per Bar.in locis proxi.alleg.ādis.
In quib' ēt cōcludit ꝙ stiplo patris a directa super re de sui nā nnn
c transitoria ad hęredes [c] extraneos , operat̄ ꝙ pr̄ nunq̄ videat̄ sti-
pulari filio,vt hæredi,seu vt filio,vt hic per eū. Nec ob. p̄dictis do-
ctrina Bar.in d.l.liberorū. alleg.per Imol. quia responde ꝙ intētio
Bar.ibi nō est decidere an pater videat̄ stipulari filijs, & hæredib.
sed voluit tm̄ decidere an qūocūq; in ↄctu fiat mētio de filio, cō-
prehendat̄ nepos,ēt si nō esset hæres,vel nō esset tractādū de hę-
rede,vt quia in ↄctu filij essent vocati ēt patre viuente,& dixi ple-
9 tius, in d.l.ꝙ dr̄. † Et ex p̄dictis deciditur qō, si pater recipit rē in
emphyteusim p se & filijs suis, an mortuo patre possit succedere
in emphyteusim,si repudiat hæreditatē patris . de quo aliquid p
Bar.hic.& plene per eundē in l.vt iusiurādi.§.liberi.j.de ope.lib.&
in l.si nō fortē.§.Libertus.post Ia.But.ibi.j.de cōdi.inde. & p Bart.
in d.l.Gallus.§.j.& in l.tē videndū.& ibi ēt Bal.& Ange. j.de peti.
hære. & per Iaco.de Bel.in auc.de nō alie.§. in emphyteusim.& p
Bal.plene in d.auc.si quas ruinas.& in l.liberti.C.de ope lib. & in
in l.iij.in fi.C.de fideic.& in l.ij.C.de suis & legi. & in l.filio pater.
de leg.j.& in c.j.an agna.vel fi.& in auc.vn̄ si parēs.C.de inof test.
& ibi ēt per Saly.& per Sal.in d.l.ij.in xviij.d.C.de iu.emphy.& p
Pet.de Anch.in cle.ij.de iure patro.vbi trāsit cū Bar. per Imo.in c.
potuit.de loca.& in d.l.ꝙ dr̄. & aliquid per Pa. de Ca.in d.l.si mihi
10 & Titio.eo.tit. † Et tangit ēt incidēter Bar.hic,an emphyteusis ec-
clesiæ transeat ad hæredes ex̄neos emphyteotæ,de quo dixi post
11 glo.& Doct.in l.ēt.j.sol.mat. † Itē tangit hic Bart. an si filius lucrat̄
d cū pecunia patris. [d] totū illud lucrū dicat̄ profectitiū , vel pro qua
parte p̄fectitiū,& pro qua parte aduētitiū.de quo per eundē in l.
j.§.nec castrense.j.de colla.bo. & in l.illud.C.de colla. & ibi p Ful.
& Paul.de Ca.Sed de h̄ dic melius,vt per Bal.& Sal.in l.oimodo.
§.j.C.de inof.testa.& p Bal.in auc.ex testō.C.de colla.& ibi p Ro.
& per Iac.But.& Bal.in l.cū oportet.in prin.C.de bo.q̄ li.& Bal.in
l.cęterū.C.fam.ercis.& ibi p Saly.& p Bal.in c.j.de benefi.fra.vbi
ↄcludūt h̄ iudicātis arbitrio esse discernēdū inspecta qualitate,&
q̄titate operę,& industrię filij, & q̄titate lucri.Et ad mām huius §.
vide ēt q̄ dixi in l. rescriptū.§.fi.s̄.e. & est repetibilis iste §.s̄.script'.

ADDITIONES.

a ¶Exprimatur. An autem sit necesse exprimere merita in specie. & an stetur asser-
tioni patris, vide glo.& Docto.in l.si donatione.C.de colla. Bal.& Doct.in auct.
vnde si parens.vbi plene per Iaso.C.de inoffi.testa.Bal.in l.illud.in iiij.q.C.de sa.
san.eccle. & aliquid per Alexand.in l.iij.§.fin.j.de lib.& posthu.

b ¶Vt heredi. Vide de hoc per Alexā.consi.lxxx.j.lib.an autem ius patronatus tran-
seat ad filium,non hæredem patris , vide per Fede.consi.cxiij.

c ¶Tho.Dip. Ad heredes. Vide Iaso.in l si non fortem.§.si libertus.j.de cōdi.inde.
& in auc.vnde si parens in iij.not.C.de inoffic.testa. & Alexand.in cons.xliiij.in
j.volu. incip.Viso themate.

d ¶Patris. De hoc per Ange.consi.cclxxxiiij.vbi late de hoc.

SVMMARIVM.

5 *Pactum personale an & quando transeat in singularem successorem.*
a *Pactum in rem factum cum venditore , vel donatore post alienationem tran-*
sit in singularem successorem.

§.Pactum conuentum.

Pactum conceptum in rem , vel i personā
trāsit ad singularem successorem ex causa onerosa , vel lucratiua
in quam transit res,super qua factum est.hoc dicit.¶ In tex.ibi,cū
venditore.subaudi possidente rem meam,vel mihi obligatam,&
ego sibi sec. paci pactum de nō petendo rem. No.ꝙ ius excipiēdi
transit ad singularem successorem . de quo vide plene per Dyn.
& Bart in l.si tertius.§.si prius.j.de aqua plu.arcen.& per Cano.in
1 c.quia.de iudi. ¶ † In gl.magna in prin.ibi,eum ante pactum alie-
nauerit, vel dic . hic est vnus intellectus , ꝙ pactum personale de
quo hic,factū fuit post alienationem , & tamen prodest singulari
successori. Sed istum intellectum impugnat hic Pa.de Cast. quia
cum fuerit inutile pactū in principali persona , id est in alienāte,
vt fatetur gl.eodem modo debet esse inutile in eo qui habet cau
sam ab eo.Facit l.aliud.§.fi.& l.in omnibus. §.vbi vero. j.de regul.
iur. sed hoc fallit in pacto à seruo super debito contracto per ser-
uum , quia licet pactum de non petendo in persona serui sit inu-
tile , tamen acquirit exceptionem doli domino.l.& hæredi.§. ꝙ si
seruus.infra eo.secundum Paul.de Cast.quia seruus,& dominus
censentur eadem persona.§.ei qui.instit.u. de inutil.stipu.& seruus
ad hoc ordinatus est vt acquirat domino ratione dominicę pote-
statis.instit.per quas perso.in prin. Adde ꝙ istam opin.tenuit etiā
Gui.de Cu.& Ray.de Forl.h̄, videlicet ꝙ iste tex.nō possit pcede-

re in pacto facto post vēditionē,& p hoc alle.gl.in l.neq; vllā.§.itē si q̄s.in verbo, non liberauit.in ver.vel dic secus &c.j.de peti.hær. † Dicit tñ Pau.de Ca.q licet ista sint vera i pacto psonali, tñ secus est in pacto in rē facto cū venditore vel donatore post alienationē q̄a pderit singulari successori, eo q̄a tale pactū de nā verborum cōprehendit illū cui fit & ēt illū q habet cām ab eo.Ideo tūc licet in psona eius q alienauerat sit inutile,erit tñ vtile in psona singularis successoris. ita intelligit Pau.de Ca.istū tex.i prima parte ex quo colligit q q̄s pōt pacisci ne petat ab illo q habet causam ab eo, & q̄rit sibi directā exceptionē, q̄a interest sua ne cā illa seu titulus irritet, vñ nō dicet talis paciscēs oino extraneus cui pactū nō acquirit alteri vt.s̄.pxi.§.Sed aduerte,q̄a Bal.& Ang.hic intelligunt q tā pactū psonale de quo loquit gl.q̄ reale prosit singulari successori etiā si pactū fuit factū post alienationē, q̄a regula est q ius post alienationē superueniēs auctori, pdest singulari successori quoad exceptionē sicut si ɔpetijsset ante l.si à Titio.j.de rei ven. & l.si q̄s alienā.j.de act.emp.Et ita vr tenere Bar.in d.§.itē si q̄s. reprobādo gl.ibi ɔ̄ istū tex.Et pro hoc facit, q̄a totus iste.§.vr loq in pacto facto post vēditionē,patet ibi in verbo, cū venditore factū. nā qualitas iuncta verbo debet intelligi fm tēpus verbi l.in delictis.§.si extraneus.j.de noxa. Itē q̄a pōt dici,q pactū nō est inutile in psona vēditoris quāuis fuerit factū post vēditionē, q̄a poterat res vēdita redire ex totulis causis postea ad vēditorē, & sic si tunc cōueniret rei vēdicatione ab eo,q sibi pactū fecit, poterit se tueri exceptione pacti,& sic pactū est aptū sibi afferre vtilitatē.Nec ob. q pactū fuerit psonale, q̄a illa psonalitas nō impedit quin pactū possit trāsire ad aliū donec viuet alienās cui pactū factū fuit l.acq. ren.§.4.cū l.seq.j.eo.Et pro hoc ēt bū facit,q̄a iste tex.indistincte loquit.¶ In ea.ibi.C.de iu.do.l.j.& expressius i l.Arit.§.fi.j.de do.tñ intellige,q hoc fuit promissum p donatorē de euictione,vel q donatio est incepta à pmissione q est diuinare, ideo cōiter reprehēditur iste secūdus intellect⁹.¶ In ea.ibi vt.j.ead.l.§.fi.& l.seq.ibi loquit qñ fuit expresse actum q pactum personale factū fideiussori pdesset reo, & sic nō bene pbat ille tex.dcm gl.Vnde dic q rō huius tex.est,q̄a interest alienātis ne irritet titulus suus vt dixi, & sic cōiter approbat iste vltim⁹ intellectus.Licet Ful.hic dicat sibi magis placere opi.Mar.de sil.q̄ ista opi.Sabini relata i tex.quæ nō est bona,nec à iurīscōsulto approbata, sed solū est approbata sententia aliorū tanq̄ plurīū,q dicebāt istud pactū pdesse singulari successori,si tale pactū fuit i rem.tñ opi.gl.est approbata cōiter, ideo ab ea nō est discedēdū. Pro qua facit id q dicā in l.& hæredi.§.nos aūt.in fi.j.eo.Et q opi.Mar.de sil.non sit vera,patet clare in vēditore per rōnē adductā in gl.dū alleg.l.q dcm.j.eo.& in donāte ēt patet p id q dixi.s̄.q interest donātis,q nō infringat titulus suę donationis.¶ In ead.ibi de gñali pacto personali &c.gl.vult intelligere de pacto personali, q transit in alium viuente paciscēte fm q no. in l.iurisgentium.§.pactorum.in verbo personale.s̄.eo.

§.Cum possessor.

Pactum factū possessori hæreditatis nō prodest,neq; nocet vero hæredi.h.d.Et facit iste tex.fm Ang.q pactū factū cum prælato putatiuo nō prosit vero,qñ ille putatiuus erat i mala fide.[a] Secus si erat in bona,vt q̄a probabiliter putabat se esse prælatū per id q hic not.in gl.Facit l.bo.fi.possessor.cū ibi no.p gl.fi.j.de peti.hære. de qua mā vide per gl.& doc.in l.iusiurandū, q ex cōuentione.§.j. in verbo cōpetit.j.de iureiu.& per Bar.in l.si vt bata.j.de cōd.inde. per Bal.in l.ij.infra de serui.&c.quæ in ver.nūc de quinto puncto. & in ver.sed q̄d de sexto pūcto.& per Bal.in l.certū.C.de rei ven. in quib.locis alle.no.per Inn.in multis locis, & maxime Inn.in c. ex literis. de resti.spo.& in c.nihil.de ele.& p Bal.in l.emptorē.C. loc.& in l.eā quā.C.de fideicō.in versi.extra quęrit legatū fuit relictum Titio.Facit q no.Bar.post gl.in l.si tutor.C.in q̄b.cau.in integ. resti.nō est necess.& q no.doct.in l.Barbarius. de offi.præto.Et de mā huius.§.& eorū q hic not.in gl.dic vt dixi in l.si actionē.C.eo.

ADDITIO.

a ¶ Mala fide. Adde do.de Ro.dec.i.fuis, vbi ponunt de duobus abbatib.cōtendentib à quo debeat petere creditor res cum possidens habuerit sententiam contra se, & quis dicatur intrusus vide per Gal.consi.xiij.de verb.sig.

§.Si filius.

Si filiusfa.vel seruus seu bo.fi.possessus paciscatur ne petat à pře dño,vel possessore,acquirūt illis directā exceptionē pacti, tam sup debito ad q tenent ex psona paciscentiū,q̄ ex psona ppria,sed si paciscunt ne petat a se distinguit,q̄a aut loquunt in filio, & tunc pactū est validū in psona sua,cū ab eo possit peti iudicialiter, & de iure,& ideo extēdit etiā ad patrē,& ei⁹ hæredē quatenus pōt cōueniri ex psona filij, & nō aliter & quousq; filius viuat tñ.sed si loquimur in seruo,pactū nō valet in psona serui tanq̄ superfluū, cū ab eo peti nō possit de iure in iudicio, & ideo nō extēdit ad dñm de rigore ēt quatenus cōuenit ex psona serui. tñ ex æquitate prodest dño quo ad doli exceptionē tale pactū psonale.h.d.vsq; ad.§.nos aūt. in l.& hæredi. ¶ Not.ex l.vel de in rem verso.q pr nō pōt pcise cogi defendere filiū,si tñ cōueniret pr de peculio pro ɔ̄ctu filij cogeret defendere vel cedere peculio l.summa.§.fi.cū ibi not.j.de pecu.¶ In gl.j.in l. & hęredi.q est i verbo,& here.ibi ita psonale,&c.id est psonalissimū,vt q̄a actū fuit, q tñ filio vel seruo paciscēti pactū prodesset, ita declarāt hāc gl.Iac.Bu.& Ang.hic,facit l.nisi.infra eo.¶ In gl.in ver.nil valebit.ibi,ēt post mortē serui &c.in hoc cōiter reprehēdit gl.q̄a exceptio doli surrogata loco exceptiōis pacti nō debet esse longioris vitę q̄ exceptio pacti l.si eum q̄ iniuriarū.s̄.si q̄s cautio.

SVMMARIVM.

1 *Pater quando potest ex contractu filij conueniri,censetur fideiussor filij.*
2 *Testis an possit esse eadem pro cessionario, & fideiussor pro principali.*

§.Nos autem.

Si pater paciscat sup obligatione filij ne petat à filio expresso dūtaxat noie pprio illius,nō prodest,neq; quantū ad directā exceptionē pacti, neq; quantū ad exceptionē doli, q̄a censet factū tanq̄ extraneo, & cū nō valeat in psona filij,i qua principaliter cōcipit,nō pderit psonę illius ad quē accessorie deberet extēdi,scilicet ad patrē defensorē.sibi aūt pri prodesse posset si hoc actū fuisset. Vbi aūt expresso noie appellatiuo filiationis pr pactus est, prodest filio non quoad directā pacti exceptionē, sed quo ad doli exceptionē.h.d. vsq; ad.§.filia. Et in mā huius.§.vide q̄ dicta fuerunt in l.si tibi.§.si pactus.s̄.eo.Et loquit iste text.qñ pactū fuit factū sup obligatione filij,& sic pr nō pōt videri pacisci filio,vt hęredi,q̄a tanq̄ hæres nō poterat cōueniri,cū pr obligatus nō esset ad id in quo erat obligatus filius.¶ In tex.ibi pacti cōuenti &c.subaudi nec etiā doli exceptio fm magis cōem opi.vt differat iste casus q̄ loquit qñ tñ nomen filij fuit expressum,à casu qñ expressum fuit nomen appellatiuum filiationis prout fuit de mente iurīscōsulti hic, iuncto ver. seq.† Format tñ Pau.de Ca.hic vltra alios vnā oppo.ɔtra istū tex. in ver.cæterū nam pr censet fideiussor filij,qñ pōt ex ɔ̄ctu filij cōueniri l.cū filius.in prin.j.de ver.obl.& pactū fideiussoris paciscentis,q a debitore principali nō petat, pdest ipsi principali . at l.idē. in fi.cū l.seq..eo.ergo hoc pactū pris paciscētis filio sub expressione nois proprij,tñ deberet pdesse filio. Respondet primo,q iste tex.debet intelligi in casu in quo pr nō poterat conueniri ex ɔ̄ctu filij actione de peculio vel de in rem verso vel alia actione, sed dirigebat actio in psonā patris tanq̄ in simplicē, & volūtariū defensorē filij.Tamen hæc rñsio nimis restringit istū tex.qui ɔtinuatiue venit ad præcedentē,& Bal.hic expresse intelligit istū tex.qñ pater poterat cōueniri ex psona filij, & ppterea melior est secunda respōsio Pau.de Ca.dicētis,q in casu d.l.idē.in fi.cū seq.fideiussor tanq̄ fideiussor fuit pactus debitori tanq̄ principali.sed hic loquitur qñ pater expressit tñ propriū nomen.vnde nō videtur pactus tanq̄ fideiussor illi,vt principali,q̄a ille nō erat principalis, respectu patris nisi tanq̄ filius, & ideo quando pater poterat cōueniri, ex cōtractu filij puta de peculio si paciscat filio per nomen appellatiuū filiationis,valet pactū iure cōmuni quia fideiussor pōt pacisci ne petat à principali. sed si pater nō poterat cōueniri ex cōtractu filij,& paciscatur filio,vt filio , tunc pactū prodest filio de iure cōi sicut in fideiussore dixi,sed qñ pater nō poterat cōueniri,tunc per pactum pater acquirit filio iure speciali,vt hic in ver.Initiatus. ¶ In gl.in verbo defensori,ibi l.stichum.§.pe.vbi patet, q si creditor nō cecidisset ab actione sua, teneret fideiussori q soluisset,cedere actionē cōtra debitorē principalē , vt ibi habet & expressius in l.cum his,& ibi Bart.de fideius.quē tex.alle.gl.in pposito in l.fi. prin.C.de iu.dot.Et quāuis facta solutione creditori p fideiussorē actio esset inutilis apud cedētē, nihilomin⁹ est vtilis penes cessionariū,& est ratio, q̄a p cessionē illa causa,q̄ reddebat illā actionē inutilē purgat, qñ per cessionē actio transfert in fideiussorē cui nō est satisfactū à debitore principali licet satisfactū esset creditori per solutionē fideiussoris. Et licet gl.hic dicat istā esse fallentiā ad istū tex.tñ fm Iac.But.hic & Bart.hic,nō est fallētia,q̄a iste tex. loquit in exceptione quæ sicut est inutilis in persona principalis, eodem modo debet esse inutilis in psona fideiussoris. Sed d.l.stichum,& d.l.cū his loquunt in actione cuius defectus purgabatur p cessionē vt dixi, & eodē mode respōde ad d.l.fi.C.de iu.do, prout ibi refert ius antiquū, q̄a ibi in eū cui fiebat cessio cessabat defect⁹ insinuationis,q̄ requirebat in habēte titulū lucratiuū,put ibi habebat mulier cedens,sed nō cessionarius. Nō ob.ēt l.pcurator.§.j.alle.in gl.q̄a ibi defensor necessari⁹ opponit exceptionē ex psona sua,quæ nō cōpetebat principali ex psona principalis, sed bene pderat principali,q̄a ibi opponebat à defensore necessario ex psona ipi⁹ defensoris. hic aūt loquit de exceptione q̄ opponebat ex psona principalis debitoris.i.filij.† Et inducit p Gui.de cu. iste tex.cū gl.ad q.si cōtra debitorē habeo actionē, & non possum probare debitum nisi per vnum testē, & sic actio est mihi inutilis.

Quod

Quod si cedo illã actionẽ Titio q agat cõtra debitorem, nõ potero ego cedẽs esse testis [a] ad probandũ illud debitũ, qa sicut actio erat inutilis pœnes me, ita regulariter debet esse apud eũ q venit ex iure ꝓueniẽte à me. alias aũt ſm eũ mille fraudes cõmitterenẽ & via malitijs est amputãda l. in fundo. ḟ. de rei. vẽ. & l. ij. C. de indi. vidui. & idẽ tenet Ang. hic & Cy. & Bal. in l. omnibus. C. de testi. & Cy. in l. si à te. alias est l. & si a te. C. de sal. & ꝑ doc. post gl. ĩ l. null⁹. ḟ. de testi. Et idẽ tenet Ant. de Bu. in c. insup. de testib. maxime ꝑ illã rationẽ, qa nec interesse dr̃ vt titulus quẽ habes à me non irritetẽ, ẽt si non teneaẽ de euictione, vt ꝓbaẽ in l. si ibi. §. pactũ in fi. & ibi sunt dcm̃. s. eo. ꝓpterea reprobauit ipsi opi. Spe. cõtrariũ tenentis in tit. de teste. §. j. ver. sed pone mutuaui, & in ti. de ꝓcu. §. fi. quẽ ibi etiam reprehendit Io. An. in addi. & ita teneo q̃uis Bal. hic distinguat an cedens teneatur de euictione an non Alex.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Testis. An cedens possit esse testis pro cessionario vide per Ang. consi. clxxvij. per Lud. Ro. consi. cccxx. & ibi an fideiuſ. pro principali, & quando cedens possit esse testis pro cessionario ad vtilitatem cessionarij per eundem Alex. in consi. xuj. in. j. vol. per Fely. in c. insuper. de testib.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum per filiam renunciantem iuri suo an valeat.*
2 *Pactum factum per filiam in præiudicium dotis, an & quando valeat.*
3 *Pactum de non petendo legatum factum per filiũ an noceat ipsi filio legatario.*

§. Filiafamilias.

Existẽs in potestate pr̃is põt ꝑ pactũ remittere ius quod sperat sibi acq̃ri cũ erit sui iuris. h. d. vsq; ad §. in his. ¶ In text. ibi paciscaẽ &c. subaudi, & nocebit sibi pactũ eo tp̃e quo erit sui iuris, si eueniat conditio eo tp̃e quo sui iuris erit. nã tũc bene sibi acquiriẽ legatum & 1 nõ pr̃i l. q legata. ḟ. de reg. iu. ¶ † In gl. j. ibi, quo sui iuris futura &c. dic idẽ ẽt si filia dũ est in potestate, paciscaẽ simplr̃ non cõferẽdo pactũ in tp̃s sui iuris, qa tale pactũ sibi omnino nocebit cũ erit sui iuris l. ij. §. q si i pr̃is. ḟ. so. ma. & l. cũ dos filie. ibi, nec si sola filia &c. ḟ. 2 de pac. dota. ¶ † In ead. ibi, añ nuptias, &c. hoc nõ est bñ dcm̃, qa ẽt pactũ factũ añ nuptias ꝑ q fit ꝑiudiciũ doti nõ valet l. si pr̃. §. j. & l. amplius. alle. in gl. Nec ob. l. si liberis. §. fi. eo. ti. qa ibi pactum non erat in pręiudiciũ mulieris, sed viri. iõ bñ distinguit an fiat añ nuptias, & valet: aut post nuptias, & nõ valet, qa sapit donationẽ q̃ tũc est ꝓhibita. Tñ Bar. & cõiter alij post eũ hic, intelligũt q hic pactũ factũ fuit so. mat. quo casu valet l. licet. ḟ. de pac. do. Certe ibi dr̃ cõtrariũ, scilicet, q nõ valeat nisi ex cã. Iõ Ioan. de Imo. in l. socer. §. lucius. ḟ. so. ma. vbi melius, & pleni⁹ cęteris tractauit qñ possit mulier pacisci in pręiudiciũ dotis. dicit q aut pactũ tale fit cõstante mat. & nõ valet d. l. si liberis, & no. hic, & gl. in l. si pr̃. §. si mulier. iũcto tex. ḟ. de pac. dota. qa sapit donationẽ, aut fit ante matrimoniũ in casu in quo alś à iure permittiẽ, puta ĩ casu ĩ quo mulier postea ꝓcederet ĩ matrimonio l. ij. ḟ. de pac. dot. & ĩ similib⁹ casib. q leguñ & no. in l. j. cũ gl. ĩ verbo interuenerit ḟ. de dote pręlega. & ita ſm eũ põt intelligi iste tex. cũ gl. & tex. cũ gl. in d. §. si mulier. aut fit pactũ istud sol. ma. & tũc nõ valet nisi ex cã d. l. licet. cã aũt iusta est, si fiat in casu in quo pactũ añ matrimoniũ esset permissum. q qñ fit dcm̃ est. s. posset ẽt esse cã iusta qñ fieret pactum de nõ petendo dotẽ vsq; ad certũ tempus vltra dilationem legalem qñ hoc fieret ex cã inopie mariti vt no. gl. iuncto tex. in d. l. licet. & ita resider ipse in d. l. socer. & in. §. lucius. q verba sunt valde not. ꝑ intellu dictorum iurium. Bal. ẽt hic dat alium intellm̃ ad istam gl. quem vide. ¶ In gl. fi. ibi oberit patri secundum Pau. de Ca. hic, sic ista gl. voluit quærere an filius possit per pactum facere ꝑiudiciũ, pr̃i in vsufructu, qa illud est clarum, q nõ, etiã anteq̃ inducta eẽt ꝓuisio d. §. filijs, allegat in gl. quis proprietarius nõ põt alienando pręiudicare vsufructuario l. locum. §. proprietari⁹. infra de vsufru. 3 Vnde per d. §. filijs, dic ſm eum † q si fili⁹ faceret istud pactum de non petendo legatum, nõ valeret ẽt in pręiudicium filij non solũ patris in cuius est potestate. adde q immo talis renunciatio, & pactum factum per filium de nõ petendo legatum, operaẽ q ius in totum acquiriẽ patri agnoscere volenti l. fi. in princ. & §. j. in verbo legatum. C. de bonis quæ libet. & sic hodie excluderetur filius in potestate à tali legato Et ita vult Bal. hic in fine & bene.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens non auditur quando sua non interest.*
2 *Fideiussor an & quando possit conueniri prius quàm principalis debitor.*
3 *Stipulari vel pacisci an possit mater filio, & consanguineus consanguineo, & affinis affini.*
4 *Pactum de non petendo, factum fideiussori, non parit exceptionem reo in acceptilationibus.*

§. In his.

Pacta realia ꝓsunt omnibus quorũ pecuniariter interest dissolui obligationem super quo factum est pactum de nõ petẽdo, & ideo pactũ de non petẽdo factũ debitori principali ꝓdest fideiussori ẽt quoad exceptionem nisi cõtrarium sit actũ expresse, sed ecõtra pactum factũ fideiussori non ꝓdest reo principaliter, qa sua non interest q ꝓsit, sed bñ interest ecõtra, scilicet reo q ꝓsit fideiussori. si tñ est fideiussor in rẽ suam reputaẽ principalis, & principalis eius reputaẽ fideiussor. h. d. vsq; ad l. idẽ in duob. ¶ In tex. ibi, habẽt insolidum, q sunt duo rei credendi, & de istis nõ respondeẽ hic, sed in l. si vnus. in prin. infra. eo. De duobus autem reis debendi an pactũ factum vni ex eis prosit alteri, habeẽ in l. idem ĩ duob. infra eo. & plene ꝑ Bar. ĩ l. ex duob. reis. in. vj. q. infra de duo. reis. ¶ Sup l. nisi. in gl. in ver. non vteẽ ibi fideiuſ. cõsensit, &c. hæc est vera in se sed diuinat. ¶ In ead. ibi, vñ actionem cedi &c. hæc diuinat, & est in se falsa, quia licet debitor nũc sit nõ soluẽdo, poterit in futurũ acquirere, & sic erit vtile fideiussori habere actiones cessas cõtra debitorẽ, vt hic ꝑ Bar. cũ quo transeũt alij, & ꝑ Bar. & alios plenius in l. si stipulatus esses. §. si ex duob. infra de fideiuſ. & ibi videas ꝑ gl. & Bar. de materia hui⁹ legis & addo ẽt Cy. ĩ l. j. C. de trãsa. ad fi. ver. sed pone q sit casus &c. vbi ẽt vr̃ tenere cõtra id q in ista solutione no. hic in gl. ¶ In ead. ibi, vel prius eũ cõuenire fideiussori nõ expedit &c. gl. sine dubio quãtũ ad istum tex. in hac solutione diuinat, vt dixi. Et plus ẽt dixit Ang. q hoc dcm̃ gl. nõ est verũ in se, qa donec reus cõuenitur & excutiẽ, gaudebit fideiussor interea illa dilatione tp̃is ad soluẽdũ, & ꝑ ɔñs ĩterest fideiussoris excussionẽ fieri. Sed tu dic q dcm̃ istius gl. est in se verũ. s. q respectu exceptionis excussionis nõ debet audiri fideiussor qñ sua non interest talem excussionem fieri vt qa principalis non sit soluendo, & ad hoc istam gl. extra terminos huius l. reputat singularem, & veram Ang. & Ioã. de Imo. in l. ꝑxitus. infra de aeq. pot. ad hoc videlicet q si creditor agat ɔtra fideiussorem, & fideiussor opponat exceptionem excussionis non factæ cõtra principalem, & actor non replicet cõtra fideiussorem q nõ debet audiri sup sua exceptione, eo qa fideiussoris non in- a teresẽ illam opponere, qñ reus non est soluendo [a] & ita probet 1 actor q tunc excipiens fideiussor non erit audiẽdus † qa excipiẽs non audiẽ qñ sua non interest l. ille à quo. §. fi. de testamento. infra ad treb. l. q ex liberis. §. testõ. infra de bo. poſ. ſm tab. c. cum inter R. de elec. Nõ ob. id q de cõmodo dilationis dicebat hic Ang. qa rñde q habebit idem cõmodum, eo qa pendente iudicio contra fideiussorẽ oportebit q actor probet reũ nõ esse soluendo, & sic istud erit loco excussionis. Pro hoc facit, qa ꝓbato q nõ est soluẽdo, cessat cã dilationis sup excussione, merito cessare debet dilatio l. à filia. §. j. infra ad treb. l. si q s hęres ita infra de acq. hęr. Et istã conclusionẽ per istã gl. firmat Ang. in l. decem. infra de ver. obl. & Ang. in. §. sed neq;. in auct. de fideiuſ. & Bal. in l. cum in testõ. C. de manu. test. & in l. j. C. de reuocã. his q̃ in frau. credi. & in auct. ɔ̃ ad fi. C. ad treb. & in l. ij. C. cõmu. diui. & Imo. in c. fi. de emp. & vend. Benedi. de plum. in l. liberis. §. fi. infra de lib. cau. Licet Bal. sentiat cõtrariũ in l. fi. §. j. ff. si cer. pet. Ad ɔ̃ria aũt hic in gl. formata communiter rñdeẽ q ꝑ istũ tex. fideiussor nõ põt exceptionẽ pacti opponere, nec ꝑ exceptionẽ doli subsidiariam exceptiõis pacti, qa partes nõ ɔsenserũt pactũ extẽdi ad fideiussorẽ, ergo ęquitas nõ dictat dari directã exceptionẽ pacti vel directã exceptionẽ subsidiariam. Sed si fideiussor velit opponere exceptionẽ cedendarũ, vel excussionis nõ factę, opponere põt ꝑ rõnes. & iura hic allegata ĩ prin. gl. Et pari rõne poterit opponere generalẽ exceptionem doli, q̃ daẽ loco cuiuscunq; exceptionis l. ij. §. & generaliter. infra de doli exceptio. & ita posset saluari penul. sol. gl. vltima autem 2 sol. gl. est vera ĩ se, sed diuinat. † Illud aũt q dictũ est, posse fideiussorẽ opponere exceptionẽ cedendarum, vel excussionis quãuis debitor principalis nõ possit cũ effectu cõueniri, vt ĩ terminis huius legis, ꝓcedit ſm Bar. hic qñ principalis nõ põt cõueniri facto creditoris, vt ĩ terminis legis nr̃e, vbi debitor nõ poterat cõueniri a creditore ꝑꝑ pactũ sibi a creditore factũ. Sed vbi debitor ɔueniri nõ posset absq; eo q hoc ꝓcesserit ex creditoris culpa vel facto sequuto post oblationẽ fideiussoris, tũc directo posset agi ɔ̃ fideiussorẽ & nõ obstaret exceptio cedẽdarũ vel excussionis. Exemplũ ĩ casu l. marcellus. ḟ. de fideiuſ. videlicet qñ fideiuſ. intercessit ꝑ principali q erat obligat⁹ nãliter tm̃, videlicet sine tutoris auctoritate. Nã nihilomin⁹ põt exigi fideiuſ. vt ibi patet, & tñ nõ põt creditor fideiussori cedere actiões efficaces ɔ̃ debitorẽ principalẽ, & ad hoc vide Bar. ibi, ĩ vlti. col. Et ꝓ hoc ẽt Bar. hic alle. l. iij. §. si is pro quo. ver. si cui. ff. q q sq; iu. vbi re⁹ habebat exceptionẽ, tñ fideiuſ. ibi poterat primo loco efficaciter ɔueniri, & sic nõ poterat opponere exceptionẽ cedẽdarũ, vel excussionis ẽt hodie, vt dicit Bar. Et debet itelligi ille tex. ibi cõpetebat reo exceptio causata absq; facto

ADDITIO.

a ¶Soluendo. Sed an requiratur saltem sententia iudicis declaratoria, q principalis non sit soluendo. antequã fideiuſ. cõueniri possit, vide late per Lud. Ro. cõsi. xciij. & an qui promittit libere resoluere, videatur renunciare beneficio excussionis, vide per eundem consi. cciij.

facto vel culpa creditoris ꝑ iſtam le.cū gl.& bñ probaṫ in l.ſtichū §.pe.i verbo culpa ſua cecidit, à cōtrario ſenſu.j.de ſolu.& iſta adde his q̄ dixi in d.§.ſi is pro quo.& ad iſtam l.niſi.adde q̄ dicā in l.idem in duob.j.eo.¶ Suꝑ l.fideiuſſoris.in gl.magna in fine vbi dolū nō facit &c.ſcilicet, q̄a à principio pactū fuit perſonaṙ factum fideiuſſori, de cuius pacti natura eſt ꝙ nō trahaṫ ad principalem, ergo dolus non cōmittiṫ ſi aduerſus principalē petaṫ.¶ † In gl.in 3 ver.quomō &c. ibi rñde hoc mō &c.hęc gl.reputaṫ no.ad hoc.ſ. ꝙ intereſſe rōne affectus vel cōſanguinitatis, non eſt ſufficiens cā vt q̄s poſſit tertio paciſci vel ſtipulari.Et ad hoc vide no.ꝑ Bart.i l. ꝙ dṙ.j.de verb.obli.dū quæriṫ an mṙ poſſit ſtipulari filio, & ſic de ſingulis, de quibus per Bal.in l.executorem.C.de execu.rei iudi. Et dum ſubdit gl.hic ꝙ in ꝯctib⁹ bonefidei rōne affectionis datur actio,q̄ alś non dareṫ, dic vt plene ꝑ Bal.in l.vna.C.de ſenten.q̄ ꝓ eo ꝙ intereſt.circa medium in verſi.vidimus.ſ.ꝙ triplex &c.vbi limitat iſtam gl.& vide ēt in materia gl.not.in l.ſi.j.de ope.lib.& per 4 Imo.in l.j.ſuꝑ gl.in ver.reipu.j.ſol.ma.¶ Extra gl.quæro † an illud ꝙ dṙ in hac l.fideiuſſoris, ꝙ pactum de non petendo factum fideiuſſori non parit liberationem vel exceptionem reo, habeat locū in acceptilatione, vide tex.no.in l.idemq;.§.ſi.ff.manda.

Pauli. LEX XXVI.

1. *Pactum factum vni prodeſt alteri ſi intereſt paciſcentis, vt profit.nu.3.*
2. *Pactum de non petendo quando eſt perſonaliſſimum non tranſit ad hæredem in vim renunciationis.*
3. *Pactum de non petendo factum extraneo abſente non valet in vim pacti ſed in vim renunciationis.*

IDem in duobus. Pactum de nō petēdo factū vni ex duobus reis debendi, ꝓdeſt alteri ſi ſua intereſt ꝙ ꝓſit,non alṙ.& pactum ꝑſonale non egrediṫ perſonā, & pactū fideiuſſoris ne petaṫ à reo, prodeſt reo quantū ad excep.doli, licet paciſcentis nō interſit pecuniariter, & hoc eſt ꝓꝑ ꝯnexitatē quā habet obligatio fideiuſſoris cū obligatione rei . hoc dicit in effectu vſq; ad l.ſi vnus.
1 ¶ † In tex.ibi,idē,id eſt, illud ꝙ dcm̄ eſt.ſ.in duob.quorū vnus eſt obligatus principalṙ & alter acceſſorie,& pactū factū vni prodeſt alteri ſi intereſt paciſcentis ꝙ ꝓſit.ſecus ſi non intereſt,& habet locum in plurib.quorum quilibet eſt principaliter obligatus inſolidum.Quādo autem dicaṫ intereſſe vnius ex correis debēdi,ꝙ nō petaṫ ab altero vide hic ꝑ Bart.& plenius ꝑ eum in l.ex duobus, in.vj.queſtio.vbi examinat materiā huius legis.j.de duobus reis.
2 ¶ † In tex.ibi , ad alium pertinere.iſtud eſt pactū perſonaliſſimū, q̄a ēt viuente paciſcente non tranſit ad alium, & cognoſcitur tale pactū q̄n eſt dictio taxatiua,puta promitto non petere à te tantum l.niſi.& ibi Bar.ſ.eo.& dixi i l.& hęre.ſuꝑ gl.in verbo pactū.ſ.eo.Vbi aūt in pacto perſonali non eſt adiecta dictio taxatiua tūc viuo paciſcente tranſit ad alium,ſcilicet,ad emptorem donatariū patrē,& dn̄m , vt hic in gl.Et ſubdit Pau.de Ca.hic,ꝙ ēt tranſit ad fideiuſſorem eadem rōne viuente reo principali cum quo pactū eſt,& vṙ ſentire Bal.in lect.anti.dū poſt enumeratas illas quatuor perſonas hic expreſſas in gl.dixit ꝙ idem in ſimilib.Pro quo facit q̄a ſi tranſit ad patrem q̄ habetur loco fideiuſſoris filij l.cū fili⁹.j.de verb.obli.& ita debet tranſire ad fideiuſſorē qui ſimilis eſt patri, & ideo non ſine miniſterio iuriſconſultus in d.l.niſi.ſubiūxit, ꝙ in pacto fuerūt appoſita illa verba à fideiuſſore petaṫ &c.& ibi ſentit Bar.in fine expreſſe Paul.de Ca.in l.& hęredi.§.in his.ſ.eo.
¶ In gl.j.ibi vel large &c.hoc cōmuniter tenetur,vt dixi ſuper tex.
¶ In ea.ibi , inciderunt in ſocietatem,iſtam reprehenderunt oēs doc.in d.l.ſi vnus.in principio,q̄a eſt cōtra illum text.vt ibi ꝑ eos. Vnde verior eſt ſolutio ſequēs ꝙ in d.l.ſi vnus, quæriṫ an vnus ex reis credendi paciſcendo poſſit nocere alteri.hic aūt quæritur an pactū factū vni ex reis debendi profit alteri, & licet gl.hic dicat ꝙ 3 ꝓdeſt alteri ſi ſunt ſocij.† tñ cōiter teneṫ ꝙ ēt ſi non ſunt ſocij ꝓſit alteri ſi paciſcētis intereſt ꝙ proſit per tex.indiſtincte loquentem & exemplifica vt hic ꝑ Bar.¶ In gl.i verbo,plerunq;.ibi nos ꝯ &c. hic magis cōiter teneṫ ꝑ l.fideiuſſoris.ſ.eo.& q̄a ꝑſona nō intellṙ extrinſecus adiecta in pacto l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogonus.j.de verb.obli.& ſic pactū in rem factum fideiuſſori nunq̄ ꝓdeſt reo, ſed tūc demū q̄n apparet ꝙ reo ꝓuidere voluit , & ideo reprobaṫ gl.magna in l.ſi tibi.§.pactum.ſ.eo.¶ In ead.in fine gl.communiter approbatur vt late ꝑ Bar.in l.nō ſolum.§.liberationis verba.j. 4 de liber.leg.cū cōcor.quas dedi.i l.poſtq̄.C.eo.† Nec placet vnū ꝙ nouiſſime dixit Ang.hic,volēs ꝙ cū pactū de nō petēdo habeat admixtā reuocationē, q̄uis tale pactū factū extraneo abſente nō valeat in vim pacti,vt hic in gl.tñ valebit in vim renunciationis,& ita ſaluaṫ gl.in d.§.liberatiōis verba . Et ꝑ hoc adducit l.Pōponius la.j.infra de nego.geſt.vbi ratificatio facta abſente geſtore parit ſibi exceptionē. Et ideo ſm̄ eū vis eſt in modo practicandi , q̄a aut reus ſe fundat ex pacto,& ſuccumbet: aut ſe fundat ex renunciatione,& obtinebit,& hoc dicit eſſe nouum.ꝙ mihi nō placet, quia iſtud eſſet imponere legē verbis, & nō rebus,ꝯ l.ij.i ſi.C.cōmo.de leg.Nec ꝓbaṫ opinio ſua ꝑ dictam l.Pomponi⁹, q̄a vt reſpondēt Bar.& Bal.hic,in lect.anti.illud ꝓcedit ex eo,q̄a ratihabitio depēdet à mera,& nuda voluntate vnius,& ideo nō requirit præſentiā partis vt ibi plenius per Bart.& ita eſt de mente Bal.in lect.anti.& Pet.de Anch.hic referentis verba Bald.Præterea eſt contra l.ſi tibi.§.ſi pactus,in verbo non proderit.allega.in gl.

Paulus. LEX XXVIII.

1. *Petere velle non dicitur quis ante litem conteſtatam.*
2. *Si ſint ſocij plures vnius fundi poteſt quilibet eorum agere inſolidum contra debitores fundici.*
3. *Compromittere poteſt vnus ex ſocijs cum debitoribus ſociorum in præiudicium alterius ſocij ſi debitum non erat liquidum, aliàs non.*
4. *Si ſint ſocij plures mercatores an q̄libet ipſorū regulariter poſſit agere īſolidū.*
5. *Debitor ſi reſtituat mutuū monacho à quo mutuauit, et nō abbati, eſt liberatus.*
6. *Socius poteſt petere nomine ſocij qui compromiſſum fecit.*
7. *Compromittere eſt culpa in genere loquendo.*
8. *Dilatio facta debitori principali non liberat fideiuſſorem. fallit, vt hic.*
9. *Paciſci alteri an & quando poſſit amicus pro amico.*
10. *Exceptio pacti de nō petēdo directa, an & q̄n poſſit acquiri per liberā perſonā.*

SI vnus. Vnus ex reis credēdi ſocijs nō pōt alteri præiudicare paciſcēdo de nō petēdo vel etiam obligationē nouando.ſed bene præiudicat litē cōteſtando ſuꝑ actione ꝑ eum intentata,vel ſolutionem recipiendo,q̄a ꝑ hoc præoccupat ſibi debitum,ꝙ quidem permittitur facere vni ex correis credendi, ſed ei non permittiṫ remittere debitū, & pactum temporale vltra tempus non ꝓdeſt paciſcenti , nec ēt alteri ex perſona paciſcentis,& pactū factum à principali ne petatur à fideiuſſore,parit fideiuſſori exceptionē de æq̄tate, licet ſec⁹ 1 de rigore.h.d.vſq; ad §.pactus.¶ † In tex.ibi petere poſſit, ſcilicet lit.conteſta.nam ante litem conteſta.nō dṙ petere ſed petere velle l.amplius.infra rem ratam haberi . & per talē petitionē factam litē conteſtando pōt vnus ex correis ſtipulando alteri ꝑiudicare, quia dṙ præoccupare. hoc eſt ꝙ voluit dicere iſte tex.& expreſſius in l.ex duobus reis ſtipulandi.infra de duo.reis.quod intellige , vt 2 ibi per Bar.in.iij.queſtio.† Et facit in hac parte iſte text.ſecundum Ang.ad queſtionē,ꝙ ſi ſunt plures ſocij vnius fundici,quilibet eorum poteſt agere inſolidum contra debitores fundici , & ita dicit fuiſſe determinatum.Contrarium tamen tenet Bart.in l.eadem. in princip.in.vij.quæſtio.infra de duob.reis,& ibi reſpōdet ad iſtū text.& ad l.ſi duob.hic allega.in gl.quod iſtud procedit in argentarijs,& in quibuſcunq; alijs de publico deputatis, & cum Bart.ꝯ Ang.tenet etiam ſulg.& Pau.de Ca.hic & bñ q̄a communiter te a netur[a] opinio ſua per omnes in d.l.eandem.De qua materia etiā vide per Bar.in repe.l.j.in.ix.q.C.de duob.reis.& i l.vbi ſingularia verba ponit.infra de ſtipu.ſeruo.ꝑ Bal.in rub.C.de exercit.in fin. & in l.ſi.præd.C.de edil.act.& in l.cū te in gallia.poſt Cy.C.ſi cert. pe.& in l.certū.C.fami.erc.ꝑ Pau.de Ca.i l.ij.§.ſi plures.el.ij.infra 3 de exerci.† Et circa hoc tāgit hic Bal.in lect.anti.& ēt Ang.hic, an vn⁹ ex ꝑdictis ſocijs mercatorib⁹ poſſit cōpromittere in ꝑiudiciū alterius,& ꝯcludūt ꝙ ſic,ſi debitū nō erat liquidum alś nō,ꝑ id ꝙ no.gl.hic i verbo vel ibi,de re dubia &c.ꝙ eſt bñ notan.ſm̄ eos & idē dicit Pet.de Anc.hic referendo Bal.Sed aduerte, q̄a loquiṫ in duob⁹ reis credēdi,vel argētarijs,quorū q̄libet habet actionē inſo 4 lidū,nō mirū ſi de tota actiōe diſponere pōt.† ſec⁹ in plurib⁹ ſocijs mercatorib⁹ q̄a q̄libet rṙ nō habet actionem inſolidū,vt probat Bar.i d.l.eandem. in.vij.q.& ꝑ ꝯñs tunc nō ꝓcederet dcm̄ Bal.& Ang.bñ facit l.nemo ex ſocijs.i prin.infra ꝓ ſocio.¶ In tex.ibi , ſic enim &c.adducit ſimilē caſum i quo q̄s pōt recipere ſolutionē & 5 tñ nō pōt nouare obligationē.† Et ex iſto tex.arguit Bar.ꝙ ſi monachus depoſuit,ſeu mutuauit,& debitor reſtituat monacho, & b non abbati,liberatur.[b] de quo dic vt plenius dixi poſt Bar.in l.cū 6 qui ita.§.q̄ ſibi.infra de ver.obli.¶ † In gl.i ver.nocere.ibi l.ſi duo vbi ſi facto compromiſſo per vnum ex reis debendi, & lata ſententia abſolutoria alter correus ſocius interim petat, videtur petere etiā nomine illius qui cōpromiſſum fecit, & eodē modo cōmittiṫ pœna ac ſi primus peteret.¶ In ea.ibi , hic erāt ſocij re &c. hęc rō reprehendiṫ,q̄a tex.hic indiſtincte de ſocietate loquiṫ.Præterea ſi iſte tex.intelligereṫ de ſocietate incidenti prout intelligit gl.vt q̄n duo

ADDITIONES.

a ¶Tenetur.Adde ꝙ Lud.Rom.conſi.ccix.tenet audacter ꝙ pactum de non petendo factum per vnum ex ſocijs credendi non præiudicet alij.

b ¶Liberatur. De hoc dic vt per Fed.conſi.clxxxvij.vbi decidit in oppoſitum & in fortioribus terminis.

duo cohæredes successissent vni creditori, nō posset quilibet agere insolidum sed tm̄ ꝑ parte, iuxta l.pro hæreditarijs.C.de hære. actio.q̄ est cōtra istum tex.in verbo insolidum.¶ In ea.ibi, illud in sententia hęc cōiter reprehendit, qa ibi sententia capiebat robur à pacto & compromisso, cū talis sententia de se nō ꝓducat actionē, vel exceptionē, sed solum ex compromisso agi pōt ad pœnā l.j. C.de arbi.l.ij.cum ibi no.j.de arbi. Tn̄ Bal.hic vr̄ tenere istam, qa arbitria sunt redacta ad instar iudiciorū l.j.j.de arbi.ergo sicut in sententia iudicis aliud esset q̄ in pacto, qa p lit.cōtesta.pręoccupauerit agēs totum debitum l.ex duobus.la.ij.j.de duob.reis.ita debet esse coram arbitro coram quo fit litis cōtest.l.rem nō nouā.§.patroni.C.de iudi.no.in l.j.in princ.C.de litis cōtesta.¶ In ea.ibi, vel ibi de re dubia &c.hęc cōiter tenet declarando vt hic p Bar.& plenius per eundem in d.l.ex duobus. in.vj.&.vij.quest.& ibi etiā per Imo.& Ang.in l.pe.eo.ti.quorum verba non refero, qa nō expedit. Tn̄ cōtra doct.tenentes istam gl.declaratam, vt hic per eos, facit ſm Ful.ratio quę colligitur ex l.si dictū.§.si compromisero.j.de euic. Vnde dicit ipse q̄ tex.in l.si duo alle.in gl.non contradicit isti, qa ibi non dr̄ q̄ pœna committat cōtra illū tertium q nō cōpromisit, vnde debet intelligi q̄ committat cōtra illum q cōpromisit, & sententia, & compromissum sibi pręiudicabit. Sed rn̄de, q̄

7 licet cōpromittere sit culpa in gn̄e † vt d.§.si cōpromisero.tn̄ non est culpa q̄ faciat socium teneri actione ꝑ socio.l.qa socius compromittendo tractauit negotium velut suum.argum.l.socius socio.infra pro socio.ita rn̄det Ang.& Imol.in locis.s.alle.& sentit

8 Bar.in d.l.si ex duobus.in xj.questio.¶ † Su p.§.j.no.q̄ cōcessio vel ꝓrogatio termini facta debitori principali nō liberat fideiussorē

a immo remanet ēt postea obligat’ ᵃ fideiussor. Fallit ſm Bal.i lect. anti.& Ang.nisi fideius.obligasset se ꝑ certo tempore tm̄, qa prorogatio facta cum debitore nō facit q̄ fideius.remaneat obligat’ per tempus ꝓrogationis excedēs tempus vsq; ad q̄ fideiussor se obligasset l.si cum hermes.C.loca.l.item quęrit.§.q impleto.infra loca.l.labeo.§.fi.als incipit si arbiter.§.fi.infra de arbi.& est secūdū eosdem vtile ꝑ fideiussoribus castellanorum, qui se obligāt ꝑ semestri.nam licet castellanus remaneat vltra dictū temp’ in castellania, nō obligantur fideiussores. Adde Spe.& Ioan.An.in titu.de fideius.§.j.versi.illud no.doc.in c.cōstitutus, de fideius.& Bal.in l.tam mandatori.C.de non numera.pecu.tn̄ hoc dictum vlt.limi. vt singulariter per Dy.& Bart.in l.lucius.§.paulus.j.de admi.tut. ¶ In gl.j.ad fi.hanc gl.reputat no.Bal.in c.ij.in tit.an ille q interse. frat.domi.sui, quia dicit ex ea colligi, q̄ si tu debes mihi.x.pure & ꝓmisi non petere à te vsq; ad pascha, q̄ lapsus diei paschatis non

9 interpellat, nec in mora constituit debitorem.¶ † In gl.fi.ibi amicus, &c.hæc gl.videt velle q̄ interesse resultās rōne amicitie sufficit, vt q̄s possit alteri pacisci. ꝯtrariū videt velle gl.in l.fideiussoris.

10 in verbo quoquo modo.s.eod.Pau.hic vr̄ velle † q̄ per liberā ꝑsonā nō possit alteri acquiri directa exceptio pacti, sed exceptio doli bene possit acquiri quāuis paciscēti nō intersit, dummodo obligatio istius paciscētis, & obligatio eius cui pacifcitur, se ad inuicē contingant, vt est hic. Pro hoc adducit l.idē in duobus.§.fi.cum l.seq.s.eo.sed puto, q̄ immo hic acquiratur directa exceptio pacti. Nec mirum, qa interest debitoris principalis, q̄ non conueniatur nec exigat fideiussor alia rōne q̄ amicitie, qa si exigat fideiussor haberet postea ipse fideiussor regressum cōtra principalem l.fi.in fi.C.de vsu.rei iudi.l.indebitam.j.de cōdi.inde.¶ Et ita etiā est de mente doc.q̄ interesse cessabat in casu d.l.idē in duobus.§.fi.nam ibi iurisconsultus expressit q̄ illa erat exceptio doli prout facit in alijs.ll.istius tit.quando nō habet locum directa exceptio pacti.

ADDITIO.

a ¶Obligatus. Cōtrariū tenet Spe.in ti.de fideiu.§.j.ver.illud & ibi Ioā.An.Ab.& d.Ant.in c.constitutus. de fideius.hic alle.sed d.Ant.de Alex.l.j.circa me.C.de iu. adducit fundamentū, q̄ dicit vrgere pro opi.spec.& Io.An.& dicit nā vbicunq; fit noua.ope exceptionis siue ipso iure liberat fideiuss.tex.est no.in l.vbicunq;.ff.de fideius.sed per prorogationē termini ad solutionē fit nouatio ope exceptionis ſm Bart.in l.Valerianus.ff.de pro.stipu.ergo debet fideiu.liberari, vnde ipse dicit, q̄ per simplicē prorogationē termini nō fit liberatus fideiu.per l.tam mandatori.& ibi Bal.C.de non num.pe.vbi Bal.dicit ita tenere Iun.in c.prætera, de ap.sed si creditor p stipulationē de nouo stipuletur à debitore, vt id quod debet de pręsenti det.j.duos menses, q̄ hoc casu fit liberatus fideiuss.per nouationem ope exceptionis.& ita procedat opi.Spe.roborata per dictum Bar.in d.l.Valeriana.tamen d.Ias.hic respondet huic fundamento & tenet indistincte, q̄ non liberetur, sed prædictam sententiam, q̄ fideiu.sit tutus ope excep.tenet Fulgo. cons.cxxx.inci.mathe.Cmator.fideiussit.

SVMMARIVM.

5 *Nouari per stipulationē vel pactum, an, & quādo possit precedens obligatio.*
2 *Nouatio olim non fiebat nisi hoc ageretur.*
3 *Pactum de non petendo regulariter non tollit ipso iure actionē. fallit vt infra.*
4 *Possessio naturalis quando est separata à ciuili difficilius perditur q̄ quando est coniuncta cum ciuili.*
5 *Pactum de nō petendo, an & quando tollat ipso iure naturalem obligationem.*
6 *Pactum de non petendo elidit ciuilem actionem.*
7 *Pactum de non petendo obligat paciscentem naturaliter non petere.*
8 *Pactum de non petendo non potest fieri per minorem vel mulierem stante statuto q̄ minor vel mulier non possit obligari sine certa solemnitate.*
9 *Pactum de non petendo producit exceptionem.*
10 *Pactum de non petendo factum in chirographo quid operatur.*
11 *Pactum de non petendo naturalem obligationem nouam producit.*
12 *Pactum de non agendo naturalem obligationem tollit.*
13 *Pactum de non agendo an etiam impediat litis ingressum.*
14 *In stipulationibus ius versatur.*
15 *Stipulatio quomodo probetur testibus, dicitur hic.*
16 *Absolutus à pœnis cum pacto q̄ de cætero se abstineat, & si secus faciat, q̄ reincidat ipso iure in primas pœnas si cōtrauenit an incidat in primas pœnas.*

§. Pactus ne peteret.

Licet stipulatio p stipulationē ipso iure tollat, si actum sit, tn̄ pactū de nō petendo p pactū sequens de petēdo nō tollitur ipso iure, sed p replicationē elidit, qua mediante, iuuat actio nata ex pcedenti cōtractu q̄ non erat ipso iure extincta p primū pactū de nō petēdo, sed elisa.adeo q̄ poterit illa intentari ꝯ principalē, & ēt cōtra fideiussorē. Sed si p pactū de nō petēdo actio fuit ipso iure sublata, pactū posterius de petēdo actionē extinctā nō suscitat, nouam tn̄ parit, si erat talis actio q̄ oriebat nō ex maleficio sed ex solo consensu. Si aūt actio orta ex primo ꝯctu nō erat extincta, nec ēt ex toto elisa, sed diminuta in re vel aucta in tpe, tunc p vltimū actū cōformē primo ꝯctui actio in pristinū statū reducit, nec dr̄ p hoc effici cōdō actionis deterior, licet p primū pactū eēt effecta melior.h.d.¶ Diuidit i tres partes principales. In prima loquit qn̄ opponit pactū ad perimendā primā actionē, tn̄ nō perimit eā ipso iure. In secunda, qn̄ opponit pactū ad perimendā actionē, & perimit eā ipso iure. In tertia, qn̄ apponit pactū ad coarctādā, seu limitandā, seu iuuandā primā actionē. secūda ibi, sed pactū.tertia ibi, q̄ si non. & quelibet pars subdiuidi pōt vt hic per Bar.& alios.

1 ¶ † No.j.q̄ licet p stiplōnē nouari possit ipso iure pcedens obligatio si hoc agit, vt hic, & in l.ij.j.de nouatio.l.Aquil.j.ti.j.tn̄ nō sic vr̄ fieri posse p pactū. Adde tex.no.in l.si ex pmo.C.si cer.pe.q̄ intelligē in pacto nudo. Secus si esset vestitū, vt ibi habet, & no. p Bal.in l.rescriptū.§.si pacto.s.eo.& aptior ꝯctus ad nouationē oībus alijs est ꝯctus stiplōnis. Vnde licet iure isto pſumeret sępe nouatio per stipulationē sequētē, vt plene no.in d.l.ij.& in l.penu.vbi plene p Bar.j.de ꝑtor.stipulatio.tn̄ nō sic erat si sequēs ꝯctus erat alius cōtractus q̄ stiplōnis. quia quāuis p alium cōtractū q̄ stipulationis

2 possit fieri nouatio, † tn̄ nō fiebat nouatio ēt olim nisi hoc ageret per text.in l.si mādato meo.§.fi.j.mand.& ibi no.qui ad hoc nō est alibi ſm Bar.in l.j.j.de nouatio.& probat in l vbi q.s.& ibi Bar.in l.item illa.§.fi.& ibi Bar.ff.de cōsti.pecu.& no.Bar.in l.singularia.j.si cer.pet.& Saly.in l.j.C.de nouatio.& Ioan.de Imo.in l.scire debemus.in prin.de ver.obl. Et illud quod dicitur hic tolli stipulationē præcedentem per sequētē si hoc agatur, intellige, siue tacite, siue expresse agatur.dicta l.ij.cum gl.& plenius per Bart.l.in d.l.pen. Item illud q̄ dicit in stipulatione, procedit qn̄ præcedens stipulatio tendebat ad obligandum. secus si esset stipulatio liberatoria. Quia per sequentē stipulationē nō tollit ipso iure, qa actio semel extincta nō pōt reuiuiscere cōuentione partiū l.qui res.§.aream.j.

3 de solu.ſm Ang.hic.¶ † Secundo no.q̄ pactum de nō petendo regulariter nō tollit ipso iure actionē. Fallit in duobus casib.hic potius in secunda parte principali. Fallit etiā in casibus no.in l.legitima.s.eo.& illum casum præcipue notetis.s.quando pactum factū esset illi, cui de iur.cōmuni competebat exceptio, puta velleiani vel macedoniani, quia pactum de non petendo illi factum, tollet ipso iure actionem, de quo dic, vt ibi dixi post Bald.& Ange. ¶ Tertio no.q̄ pactū de sui natura est aptū ꝓducere replicationē, licet nō actionē. Limita tn̄ nisi vbi diceremus pactū producere replicationē, sequeret augmētū cōdemnationis in re, vel ēt in tempore, qa tūc nō produceret etiā replicationē tex.& exemplū no.habetis, in l.aurū sgēuū.§.q immo.in versi.vt puta.s.eo.ſm intellectū Ang.& sequacium ibi de cuius limitationis veritate dictū fuit ibi. Quarto no.q̄ pactū de nō petendo regulariter nō potest ipso iure tollere obligationē ciuilē tam natam, sed solū eam elidere, & parere exceptionē. nō tn̄ ita est quo ad impediendā natiuitatē obligationis, ciuilis, & actionis, quia pactū de nō petendo potest ipso iure impedire eius natiuitatē. casus est in l.rogasti.§.si tibi.in versi. ipso iure.j.si certum petatur.quem casum dicit ibi Bal.in lec.anti. esse singula.& forte alibi non reperiri.facit regula quę habetur in l.patre furioso.s.de his q sunt sui. & in c.quemadmodū.de iureiu.

4 ¶ † Quinto no q̄ res de facili redit ad naturā suam, nec dicit effici deterioris cōditionis licet discedatur à pacto, per q̄ incidenter res erat effecta melioris conditionis. alia notabilia sunt de se clara. ¶ In gl.in verbo, ipso iure.diuiditur in quinque partes. in prima format oppositionē. In secunda parte ponit quatuor solutiones clare.

clate.& quinta sol.ēt colligi pōt ex versicu.pręterea alia rōne,&c.
maxime ibi dum dicit.forte naturalē tollit. Tertio,tractat an actio
oriat̄ ex principali cōtractu, an vero ex vltimo pacto de petendo.
Quarto,tractat q̄d si post istud ſm pactum de petendo fuisset fa-
ctum aliud pactum de nō petēdo, q̄d operet̄ illud vltimū pactū.
Quinto, & vltimo reassumit vires dictorū pactorum. Secūda ibi,
solu.dn̄t quidam &c. Tertia ibi, si obijciat̄,&c.Quarta ibi, porro.
Quinta ibi.alij dn̄t &c.¶ Venio ad sol.traditas in gl.circa cōtrariū.
d.§.naturalis. Et prima sol.optime reprehēdit p̄ gl.Nec ob.si pro
ista sol.adduceret̄ q̄ possessio naturalis q̄n est separata à ciuili,dif-
ficilius perdit̄ q̄ q̄n est iuncta cum ciuili, vt per gl.in l.j.in prin.in
ver.q̄a naturaliter.ff.de acq.pos.q̄a responsio patet ex ibi no.per
gl.q̄a q̄n est iuncta naturalis cum ciuili satis fatigat̄ animus in re-
tētione ciuilis.vn̄ animo nō retinet̄ naturalis,sed perdit̄ exeundo
de fundo.sec⁹ q̄n naturalis est p̄ se sola, q̄a retinet̄ animo,q̄a ani-
mus circa aliam possessionē retinendā non fatigat̄, quę ratio ces-
sat hic.¶ In ea.ibi,q̄a vna est substantia,&c.gl.reprobando istam
tertiam solu.vr̄ tenere q̄ obligatio naturalis, & ciuilis non sit vna
substantia,sed due.& hic tenet Bar.& alij post eum hic,nam obli-
gatio naturalis p̄cedit ab vna cā efficiente.l.a iuregentium l.cum
amplius.§.is natura.j.de reg.iur.& obligatio ciuilis p̄cedit ab alia
cā efficiēte l.à iu.ciui.insti.de obli.ti.gn̄ali,in prin.in verbo ſm nīæ
ciuitatis iura, & ibi gl.& p̄ aīs rōnes p̄bari,pōt quas hic videre po
testis p̄ doc.aliquas ponit tn̄ Bar.q̄ non vīr bene cōcludere & p̄-
sertim illa ad quā allegat simile de domo.Et p̄ hoc patet non esse
verā illā tertiam sol.q̄ est fundata in hoc.s.q̄ vna sit substantia obli
gationis ciuilis,& naturalis.Contra istā sol.ēt facit tex.hic,q̄a hoc
primum pactum de nō petēdo obligat naturaliter ad nō petēdū,
vt.j.declarat gl.& illa obligatio naturalis ē sola. & tn̄ ſm pactū hic
nō tollit primum ipso iure ēt quantū ad naturalē obligationem,
& intelligunt,& presupponunt oēs isti tres sol.cuius cōtrariū de-
beret esse ſm istā solu.q̄ vult q̄ q̄n naturalis est sola, deberet tolli
ipso iure per pactum cōtrariū.¶ In ea.ibi, aliud est certe in pacto
de nō petendo,&c.hęc est quarta solutio q̄ pactum de nō petēdo
q̄ est liberatorium,non tollit̄ ipso iure per cōtrariū pactū de petē-
do,vt hic.sed primum pactum obligatoriū bn̄ tollit ipso iure per-
sequēs pactum liberatoriū,vt d.§.naturalis. & q̄uis hęc sol.appro
betur ab vltramōtanis,vt late refert Cy.in l.pacta q̄ cōtra.C.eo.tn̄
per alios hic cōiter reprehenditur per istū tex.se fundantē in hac
gn̄ali rōne.s.q̄a in pactis factum vertitur, vt hic per Bar.Prætera
sequeretur q̄ si post illud ſm pactum nudū de petēdo fieret ter-
tium pactum nudū de non petendo,tertium pactum liberatoriū
tolleret ſm pactum obligatorium de petendo ipso iure.hoc autē
est falsum,q̄a solū tollitur ope replicationis insti.de repli.in prin.
& videbimus.j.ad fi.huius gl.¶ In ea.ibi,pręterea alia rōne,&c.hic
colligitur quinta solu.q̄ in casu huius.§.pactum.ſm non tollit pri-
mum ipso iure.i.non tollit effectus ipsius primi qui sunt plures,vt
hic in gl.præterq̄ quoad effectum illius naturalis obligationis q̄
oritur ex ipso pacto de non petendo, q̄a quo ad illam bn̄ tollitur
ipso iure per ſm pactū cōtrariū primo,p̄ d.§.naturalis.& hic sen-
tit gl.maxime dum dicit, & forte naturalē tollit.& istā sequit̄ Bar.
Bal.Ang.& est magis cōis opi.& tradit ēt plene Bal.in l.pacta quę
cōtra.C.eo.ti.& i l.cū quis.C.de iur.& fac.ign.& Sal.in l.pacta no
uissima.C.eo.† Illud tn̄ quod dr̄.s.p̄ pactum tollit ipso iure natu-
ralē obligationem, vt d.§.naturalis.limitat no.Gui.de Cu.Bal.&
Ang.hic esse verum si pactum fuit perpetuū, puta pactum de nō
petēdo in perpetuū.sed si esset pactū de non petendū ad tp̄s,tale
pactum non tolleret ipso iure obliga.naturalē, q̄a sequeret̄ q̄ cre
ditor post tp̄s non posset cum effectu agere,q̄a obligatio natura-
lis semel extincta nō posset postea resuscitari l.q̄ res.§.aream.j.de
so.nec tp̄s est modus tollēde aut inducende obligationis l.obliga
tionū fere.§.placet.j.de act.& obl.& l.si certis annis.C.e.& hic etiā
tenet Pau.de Ca.hic licet de prędictis doct.mentionem nō faciāt.
Sed cōtra eos moueor,nā licet sola obligatio ciuilis,vel sola natu-
ralis non sit sufficiēs ad agendū l.iij.§.j.ff.de ꝯsti.pecu.& l.iurigen
tiū.§.igit̄ nuda.s̄.eo.tn̄ q̄n semel fuit iuncta naturalis,& ciuilis si-
mul,licet postea sit sublata n̄alis ipso iure,tn̄ pōt agi ex sola ciuili.
Et dummodo appareat de cōsensu partiū fuisse q̄ ageret̄ pōt re-
plicatiōe repelli ille q̄ exciperet de obligatiōe n̄ali sublata tex.est
hic & declarat Bar.hic sup hac gl.circa mediū, & Bar in l.j.& in l.
Iulianus verū debitorē.j.de condi.ind.& in l.cū q̄s.C.de iu.& fac.
ign.Vn̄ in p̄posito dicerē q̄ pactū de non petēdo ad tp̄s tollat ip-
so iure obligationē naturalē p̄ id q̄ habet̄ in d.§.naturalis non est
inconueniēs,q̄a postea ex sola ciuili poterit agi.& si opponet̄,de
pacto de nō petēdo,replicabit̄,q̄ tp̄s est finitum bene facit l.cū q̄
ita.§.q̄ ita.el.j.j.de ver.ob.&.s̄.ea.l.§.si cum reo.Dicebat ēt Pau.de
Ca.q̄ tale pactum de non petendo ad tempus, nō solum non tol
lit ipso iure naturalē,sed nec ēt elidit ciuilē,sed solū p̄duceret exce

ptionē sicut exceptio macedoniani, & velleiani l.q̄a naturales.j.
ad maced.sed in hoc p̄culdubio vr̄ mihi q̄ nō bene dicat, quia in
elisione ciuili non subest illa ratio quę subest in tollenda naturali.
Nam rō p̄p̄ quā mouebant̄ dicti doc.ad ꝯcludendū q̄ tale pactū
tēporale non tolleret naturalē ipso iure, erat q̄a obligatio semel
extincta non pōt resuscitari l.q̄ res.§.areā.j.de sol.hęc ratio cessat
in ciuili elisa, q̄a cū non sit in totum sublata pōt expostfacto tolli
illa elisio,si ita appareat fuisse de mente partiū, vt patet hic vbi p̄
ſm pactū de nō petendo tollit̄ obstaculū seu elisio ciuilis ob̄lonis
inducta p̄ primū pactū de nō petendo.Ad hoc facit q̄ notabiliter
voluit Bal.in l.cū q̄s.C.de iu.& fac.ign.dum voluit cōsensu partiū
posse induci,q̄ per pactum de non petendo tollatur naturalis, &
non elidatur ciuilis, licet ſm eum de hoc nō reperiat̄ tex.expres-
sus,vt ibi per eum.¶ Secūdo modo limita dictum.§.naturalis.ha
bere locum in pactis q̄ valerent in propria vi pacti.secus in his pa
ctis q̄ nō ſm se nec propria vi pacti valerent, sed in subsidiū pro-
ducunt subsidiariam exceptionem doli, vt in casu l.rescriptum.§.
fi.& in l.& heredi in prin.& in.§.Iulianus.cū simi.s̄.eo.ſm Bal.in l.
iurigentium.§.si autē.s̄.eo.& ibi dixi.Et dictis ibi adde Bal.idem
volentem in l.pacta q̄ cōtra.C.e.& Sal.in l.pacta nouissima.C.eo.
vbi hoc reputat bene no.¶ Tertio modo limita ſm vltramōtanos
quos refert Cy.i l.pacta q̄ ꝯtra.C.eo.nisi illa n̄alis esset nata ex cō-
uentione iurigentium vestita alr̄ q̄ solo cōsensu, q̄a tūc cū illa na
turalis ſm eos sit efficax ad agendum,nō tolletur ipso iure per pa
ctum,sed de hoc dicā in sequenti parte gl.¶ † In ea.ibi elidit ciui-
lem, & hęc est secūda vis huius pacti de nō petēdo.Limita tn̄ nō
habere locum in illis duob.casib.in q̄b.limitaui circa præcedētē
vim pacti.q̄ dic vt ibi dixi, & ibi incidenter tetigi an p̄ cōsensum
partium possit fieri q̄ per pactum de nō petendo tollat̄ naturalis
ipso iure sed non elidatur ciuilis.Et dixi q̄ Bal.tenet q̄ sic in d.l.cū
q̄s.& puto mentem Bal.esse q̄ illo casu contra exceptionem pa-
cti det̄ replicatio actori ex eo, q̄ intentio partium fuit remouere
obstaculum elisionis, sicut dicitur i hoc.§.operari pactum ſm de
petendo.Alijs modis ēt limita, vt hic per Bar.qui dubitat quo tē-
pore fiat elisio actionis, & concludit q̄ tunc demū quando exce-
ptio pacti opponitur per istum text.dum dicit,& ideo replicatio-
ne elidetur exceptio, sed vbi est pronūciatū super ipsa exceptio-
ne in fauorem rei, tūc actio prius per oppositionem exceptionis
elisa perimet si exceptio vere competebat. vt per eū hic & plenī⁹
in l.Iulianus verum debitorem.ff.de condi.indeb.Principaliter p̄
text.in l.si plures.j.de fideiuss.vbi sentēna lata in fauorem rei op-
ponētis exceptionē diuisionis perimit actionē. patet q̄a si postea
cessat cā p̄p̄ quā ꝯpetebat exceptio diuisionis,op⁹ est vt actori re
stituat̄ actio p̄ restōnē in integ.ergo actio erat perempta & extin-
cta q̄a si solū fuisset elisa p̄ exceptionē, nō fuisset opus restituere
actionem, sed sufficeret replicatio cōtra cōceptionem diuisionis.
Et ſm p̄dicta intelligitur id q̄ habet̄ in l.q̄cunq̄;. in ver.perimi.ff.
de cōpen.Tn̄ Sal.Ang.& Fulg.tenēt cōtrariū, volentes q̄ quāpri-
mū factū est pactum de nō petendo,fiat elisio. q̄a incontinēti est
sublata naturalis obligatio, vt d.l.stichum.§.naturalis.ergo rema-
net incōtinēti stabilita ciuilis,q̄a est separata à naturali q̄ fouebat
eā,& elisio est cā exceptionis, & sic ex ordine intellectus vr̄ q̄ eli-
sio p̄cedat natiuitatē exceptionis.Itē q̄a si actio nō esset elisa,solu
tū posset repeti tanq̄ indebitū ſm Bal.q̄ dicit hanc esse regulā in
oib.exceptionib.nō elidentib.in l.si testō.§.j.ff.de fideiuss.& tn̄ cō
stat q̄ ꝯpetit repetitio l.q̄ exceptionē in prin.& in l.si non sortē.§.
indebitū.j.de cōd.indeb.Et sim̄ tenet ꝯ Bar.in quantū Bar.dicit q̄
post sentētiā absolutoriā q̄ i rē iudic.trāsiuit, p̄imit̄ ipso iure actio
q̄a ſm eos sequeret̄ q̄ exceptio rei iudicate surgēs ex dicta sentē-
tia absolutoria nō esset p̄pria & vera exceptio,q̄ est actiōis exclu-
sio l.ij.i prin.j.de excep.si verū esset q̄ actio antiqua esset ipso iure
extincta. Sed esset exceptio impropria.s.facti vel intētionis, & tn̄
vr̄ q̄ sit p̄pria exceptio.insti.de excep.§.itē si quis i iudicio.&.j.de
exce.rei iudi.i rubro & nigro fere p̄ totū.Sed i hoc articulo veri-
tas vr̄ q̄ aut nos q̄rimus de elisione ciuilis obligationis, aut de eli
sione vel perēptione actiōis. Primo casu, p̄cedit opi.Bal.& Ang.
hic, q̄a ab initio pactū de nō petēdo elidit ciuilē obligationē, q̄a
tollit ipso iure n̄alē ēt ab initio.sicut facit solō.debiti quā i hoc iu-
risconsult⁹ ꝯparat pacto,vt d.§.n̄alis.ita ēt loquit̄ tex.hic dū dicit
pri⁹ pactū p̄ posteri⁹ elidet̄.aut nos q̄rimus de elisione actionis,&
dico q̄ Bar.verū dicit,q̄a nō elidit̄ nisi q̄n exceptio opponit̄.ita lo
quit̄ tex.hic in fin̄ cū dicit exceptio p̄ replicationē elidit̄,n̄ā actio
semel nata ex n̄ali & ciuili pōt viuere, ēt si postea tollat̄ ipso iure
n̄alis,& tūc elidet̄ q̄n deuenitur ad ꝯflictū.§.p̄terea.el.j.insti.de ex-
cept.& p̄bat̄ hic.Quantū vero est quo ad vltimū.s.q̄ extinguatur
actio lata sententia absolutoria, puto opi.Bar.esse verā p̄ dictā l.si
plures.i prin.& l.ij.j.de excep.rei iud.ad quas Bal.& Ang.n̄ r̄ndēt.
Et licet Io.de Imo.in d.l.si plures.videatur tenere ꝯ Bar.& r̄ndeat

q ibi est speciale in exceptione diuisionis, tñ non vr subesse ratio specialitatis in ea magis q̄ in alia exceptiõe perẽptoria. Praeterea ista responsio nõ põt adaptari ad d.l.ij.q̄ nõ loquit in exceptione diuisionis. & licet Rap.cu.& Pau.de Ca.in d.l.si plures.& Pau.de Ca.in d.l.Iulianus.tenentes cõtra Bar.respondeant ad l.si plures q debeat intelligi q restituit actio.s.quo ad effectũ.tñ hoc est violare tex.q.a tex.dixisset per resti.in integ.dñ.aduersus sententiam cõcedi replicationẽ, nõ aũt dixisset actionẽ. Fateor q Petr.& Cy. in l.pacta q̄ cõtra.C.eo.& in l.exceptionẽ.in.iij q.C.de pba.videntur i hoc vltimo ɔtradicere opi.Bar.s.circa peremptionẽ actionis lata sentẽtia absolutoria. sed quo ad elisionẽ videnẽ tenere idem quod Bar.s.q solũ p exceptionẽ fiat elisio. De hoc ẽt aliquid per Bal.in d.l.pacta q̄ cõtra in vlt.col.& p Sal.in d.l.pacta nouissima. Nõ obst.alleg.hic p Bal.& Ang.q.a prima argumenta tendũt ad ostendendũ q añ oppositionẽ exceptionis sit elisa ciuilis obligatio. & hoc nõ negat Bar.q. loquit de elisione actionis. Nõ obs.q si actio nõ esset elisa, nõ repeteret solutũ tanq̄ indebitum, q.a dico q satis est q sit elisa ciuilis obligatio, vel q possit ɔpetere exceptio vt d.l.q. exceptionẽ, nec cõtrariũ dr in d.l.si testamẽto. ¶ Non obdũ circa vltimum dicebat q sequeret q exceptio rei iudicate nõ esset propria exceptio ɔtra d.§.itẽ si quis in iudicio q.a respõderi põt. aut vere exceptio opposita nõ cõpetebat, & tñ iudex iniuste absoluit reũ, & tunc ẽt Bar.in d.l.Iulianus.fatet q non est perẽpta ipso iure actio l.cũ à te.ff.de dolo.& d.l.Iulianus. Idẽ si absolutus est reus eo q.a actor nõ probauit, vt i d.§.itẽ si q.s in iudicio. Nam in dictis casib. nõ est sublata naturalis obligatio vt in dictis iurib⁹. Vnde in casibus praedictis, & in alijs enumeratis p Bar.i d.l.Iulia. exceptio rei iudicate est vera & ppria exceptio, sed qñ fert sententia absolutoria ex eo q.a in veritate cõpetebat exceptio, tũc extinguit actio ipso iure, vt d.l.si plures.& tũc exceptio rei iudicate nõ esset ppria exceptio. Addebat ẽt Bar.in d.l.si plures q dicta conclusio qua firmatũ est p obiectũ exceptionis nõ perimi, sed elidi exceptionẽ, fallit in exceptione compẽsationis q̄ habet vim solutionis l.si debitor.ff.q. potio.in pig.hab. Ideo q̄ primum opponit pimit actionẽ sicut solutio. bñ facit tex.instit.de act.§.i bonae fidei. Tñ vr hoc esse intelligẽdũ nisi exceptio cõpensationis fuerit reiecta, & nõ admissa per iudicem l.q in diem.§.j.ff.de cõpen. vt ẽt no. Ioan.de Imo.in d.l.si plures. Itẽ circa dictas duas vires pacti de nõ petẽdo insurgunt vltramontani volẽtes q qñ pcessit cõuentio iurisgentiũ nominata, si erat talis q̄ nõ pficiebat solo consensu, nõ sit verũ q p pactum de non petẽdo tollat ipso iure naturalis obligatio, & elidat ciuilis, q.a si diceremus tunc ipso iure tolli ẽt solã naturalẽ, sequeret q ipso iure perimeret actio, quia sola naturalis tunc est efficax ad agendũ l.naturales.ff.de act.& oblig. sed eorum opi. reprehendit p Bar.hic, & recte. tñ pro opin. vltramontanorũ vr esse gl. quã ibi ad hoc põderat Io.de Imo. reputãs eẽ singularẽ in l.vbicunq;.in gl.j.ff.de fideiuss. ibi dũ gl. dicit vel pacto &c. nã gl. iuncto tex. sentit q p pactum nõ tollat naturalis, tñ illa gl. cõiter

7 ibi damnat p Dy.& Bar.& alios. ¶ † In ea.ibi obligat quoq; pasciscentẽ naturaliter non petere. hęc est tertia vis huius pacti de non petẽdo. & in hoc cõiter approbat gl.& pro ea bñ facit l.meuia.§. fundus in verbo non teneri, & ibi no. Iac.de Are.& Bar.ff.sol.ma. & disputant vltramõ.& Cy.& Bal.in l.pacta q̄ cõtra.C.eo. Limita tñ non habere locũ i pactis pducentib. solam exceptionem doli quẽadmodũ dixi circa pcedentẽ vim pacti, vt no.doct.in.ll.ibi allegatis. Secũdo modo limitat Pau.de Ca.hic istud esse verũ si pactũ sit factũ p verba promissiua, vt promitto non petere. secus si p verba enunciatiua, vt profiteor te non teneri. iuxta l.tale pactũ in prin.ff.eo. vel ẽt per hęc verba, libero te, vel renuncio iuri q habeo cõtra te. q.a tunc non obligat naturaliter alle.d.l.si pater.§.q̄ debitorem.ff.de iure do.alleg.in gl. licet gl.in d.§.q̄ debitorem, aliter intelligat. alleg.ẽt no.per Bal.in l.vbi pactum in.ij.opp.C.de trãsac. & l.iubemus.C.ad velleia. Adde Bal.idẽ volentẽ in d.l.pacta quae contra p d.§.q̄ debitorem. Sed aduerte q.a cõtrariũ tenuit Iac.de Are.& Bar.in d.l.meuia.§.fundus.& alij ibi cõiter sequunt p illum tex. vbi qñ q.s exceptione repelli põt, dr obligatus ad non petendum. ita ẽt tenet gl.in d.l.tale pactum per illum tex.& q ibi etiam Pet.& Cy. Ita ẽt tenet Bar.in d.l.iubem⁹. tñ potes ɔcordare opi. vt p Bar.in d.l.vbi pactũ.& cũ eo ibi transit Ang.Fulg.& Pau.de Ca. s.q ex pacto nõ continente verba promissiua non nascat naturalis, q.a verba pacti liberatorij vel similis ad hoc nõ dirigunt. tñ bñ nascit ex ęquitate naturali p p pactum. ita loquunt ea q̄ cõtra dictas fallentias allegaui. Ric.de Saly.in d.l.vbi pactũ, dabat aliã limitationem. s.q pacta tacita non producebant nisi solã exceptionẽ pacti l.ij.& l.si creditorẽs.C.eo.& d.§.q̄ debitorẽ q fm Barto.& Saly.in d.l.vbi pactum est bene nu. Sed vt dixi, q̄uis ex pacto tacito non oriatur naturalis, tñ p p ipsum pactum ex aequitate naturali oritur naturalis obligatio, qua tenet non petere d.l.meuia.& d.§.q̄ debitorẽ cũ gl. Et p p pdicta instituunt doc. hic, & in d.l.pacta q̄ ɔtra, ad q.d sit vtilis ista inuestigatio. an naturaliter obliget paciscens ad non petendũ, de quibus vtilitatibus vide hic per Barto.

8 & illum bñ no. ad † statutum prohibens minorẽ vel mulierẽ obligari certa solẽnitate, q.a non potent facere pacti i de non petẽdo seu conuentio i ẽ liberatoria. Et Bal.hic vr hoc intelligere ẽt si statutum non prohiberet obligari, sed cõtrahere. Ang.tñ in hoc vltimo cõtra, & melius. de quo vide per Bal.in rubr.C.eo.& in l.siue

9 apud acta.C.de transac.cum cõcor.& addit. quas ibi dedi. † Quarta ẽt est vis huius pacti de non petẽdo, q.a p ducit exceptionem, vt hic in verbo exceptio, & fere per totum istum titu.& ponit gl. hic in fi. pro quarta, separata virtute huius pacti. Q.uidã tñ vt Old. & Iac.Bu. quos ẽt refert hic Bal. dicebant q ista nõ erat vis per se, q.a ista exceptio orit ex elisione, non ex pacto immediate. tñ Bar. & Ang. videntur tenere primam opi. sed q.a in hoc nõ est vtilitas quo ad effectum, ideo non insisto. ¶ In ea.l.ibi, chirographo post

10 biennium &c. gl.in hoc exẽplo cõiter damnatur. † q.a post bienniũ oritur ẽt naturalis ex chirographo, q.a censetur tunc adesse consensus l.sub spẽ à ɔtrario sensu, & ibi põderat Bal.C.de postu.dixi in l.j.ff.eo. vbi ẽt de hoc per gl.& doc. Et similiter reprehenditur sequens exemplum gl. de sentẽtia de quo plene in l.Iulianus.ff.de condi.indeb.& per Bar.i l.j.eo.tit.& i l.ab eo.C.quõ & qñ iudex. & in l.j.ff.de fideiuss.& ibi p Ioan.de Imo.per Ang.in repe.l.j.de iudic. per Bal.in l.ex hoc iure.de iusti.& iure. Probari ergo potest dictum gl. per alia meliora exempla, & argumẽta vt hic per Bar. & per eundem in d.l.j.ff.de condi.indeb.& i d.l.Iulianus. Et ex hic traditis in gl. colliguntur vires istius secundi pacti de petendo, q.a reijcit obstaculum elisionis factę per primum pactũ de nõ petendo. Vel vis dicere q elidit exceptionem vt hic quamuis non resuscitet primã naturalẽ obligationẽ ipso iure sublatã per primũ pactũ de non petẽdo. q.a obligatio semel ipso iure extincta non re-

11 suscitat l.q. res.§.area.ff.de solu. hic in ver. idem dicemus. † Secũdo operat q nouã obligationem naturalẽ producit, & hẽc posuit gl. ista hic circa fi. licet in superiori parte gl. videatur hoc negasse. Tñ Guil.de cu.& Bart. videnẽ tenere q producat naturalẽ sicut facit regulariter quodlibet pactũ propter cõsensum l.j.cũ ibi no.ff.eo. & in l.his.§.imperator.ff.sol.ma. & ita etiã Cy.in l.pacta quę cõtra. C.eo.& Saly.in d.l.pacta nouissima.ad fi.& Fulg.hic. Sed Ray. sequendo Iac.de Rau. cõcordat opi.& dicit q istud pactũ non obligat naturaliter. s.ad primum debitum, q.a non cõtinet promissionẽ illi⁹ originalis debiti, sed bene obligat naturaliter paciscentẽ. s. ad non opponendũ exceptionẽ primi pacti de non petendo, q.a ad hoc ẽt sequit Ang. subdẽs q si in isto secũdo pacto de petendo essent adiecta verba cõtinentia promissionẽ primi debiti, q tunc ẽt pduceret naturalẽ obligationẽ ad primum debitum l.j.ff.eo.& tanto magis in casu nr̃o hoc pcedit, in quo sublata erat prima naturalis obligatio, & sic nõ ob.l.q. bis.ff.de ver.obl. ad quã ẽt põt aliter rñderi vt colligit ex ibi no.p Bar. Et hęc videnẽ vera, licet Pau. de Ca.hic simplr videat velle q nõ producat naturalẽ obligationẽ de qua loquit, sed quandã astrictionẽ ad opponẽdũ exceptionẽ primi pacti, sicut q.s naturaliter astringit ad nõ furandũ vt i gl. Tertia virtus huius pacti secũdi de petendo est, q.a tollit ipso iure naturalẽ obligationẽ natã ex primo pacto de nõ petendo, & hoc ponit gl.hic sub dubio forte, & est ipsa veritas vt fuit dictũ.s. ¶ In ea.ibi porro &c. gl.hic quaerit q.d si post fm pactũ de petendo fiat aliud pactũ de nõ petẽdo q.d operabit, & gl. vr bñ cõcludere, q.a hoc pactũ nõ tollit primã obligationẽ nãlem natã ex principali ɔtractu, q.a illa semel fuit sublata p primũ pactũ de nõ petendo. Vñ dicit Ang. q hoc tertiũ pactũ solũ operabit, q.a obligauit paciscẽtẽ naturaliter ad nõ petendũ. Et si tu diceres, quõ hoc esse põt, q.a satis hoc operat primũ pactũ de nõ petẽdo, rñ delicet ipse nõ tãgat q illa obligatio naturalis nata ex primo pacto de non petẽdo fuit sublata per fm pactum de petendo fm veram opi. traditã hic in quinta solutione, & fuit dictum.s. Sed si non fuisset sublata dicendũ esset q istud tertiũ pactum nõ obligaret naturaliter ad nõ petẽdum debitum principale, eo q.a due obligationes eiusdẽ generis & formae circa idẽ stare nõ pñt l.q. bis. Adde ẽt q hoc tertiũ pactum operatur aliud, s. quia tollet naturalẽ obligationẽ quã.s. dixi nasci ex secũdo pacto de petendo per d.§.naturalis. Itẽ operatur aliud quia elidit replicationem surgentem ex secũdo pacto de petendo, & sic producit duplicationẽ insti.de repli. circa prin. ¶ In ea.ibi coadiuuat ciuilem. hæc nõ est separata vis pacti secundi de petendo, sed comprehenditur sub alia vi dicti pacti de petẽdo, dum dixit q reijcitur obstaculum elisionis factę p primum pactũ de nõ petẽdo, seu p exceptionẽ. Iuxta hic notata in gl. q̄rit hic Bar. post ann. quos illud quod dictũ est in pacto de non petendo habeat locũ in pacto de nõ agendo, & sic an tollat naturalẽ obligationẽ, & incidenter ẽt tangit an quodlibet dictorũ pactorum

12 impediat litis ingressum, & nõ vr̃ decidere hic Bar.† Tamen quo ad primum.s.an pactũ de non agendo naturalẽ obligationẽ tollat,& sic operet̃ effectus de quibus in hac gl.Ang.hic tenuit q̃ sic. alleg.tex.cũ gl.in d.§.præterea,el.j.insti.de excep.& ita tenet etiã Fulg.hic.Quia ẽt qñ promitto nõ petere intelligit̃.l.experiri in iudicio.& lit.non cõtest.l.an plius non peti.ff.rem ratã hab.bñ facit l.& si hęredi.ver.q̃ si seruus.s̃.e.Et sic videt̃ idẽ importare q̃ pactũ de non agẽdo licet Imo.in c.exceptionis de lit.contest.in.vj.cum

13 quo vr̃ transire Bal.hic aliter teneat.de quo vltra prædicta, † & ẽt an impediat litis ingressum,vide per Bal.in d.l.pacta quæ c̃ in vlt. col.& in l.cum quis.C.de iur.& fac.igno.& in l.peremptorias.C. sen.rescin.non poss.& i l.eleganter.§.si quis post.j.de condi.inde. per Ang.in l.fratris.C.de trãsac.per Sal.ĩ l.pacta nouissima in vlt. col.& in l.postq̃ liti.C.eod.ti.& per Io.de Imo.in l.cum qui ita.ad fi.de ver.oblig.per Fulg.ĩ l.creditori.per illum tex.C.eo.per Can. in c.constitutus.de rescr.¶ In gl.in verbo per stipulationẽ ibi,in l. si dari &c.licet doct.hic videant̃ transire cũ gl.tñ si recte inspiciat̃ nõ vr̃ aliquo modo q̃ tex.ĩ d.l.si dari.cõtradicat isti, q̃a hic dicit q̃ stipulatio sequẽs tollit primã ipso iure, si hoc agat̃.sed in l.si dari. nõ dr̃ q̃ prima tollat̃ p̃ secundã vel non, sed solum dr̃ q̃ prima c̃ quã obstat exceptio,puta q̃a continebat promissionẽ in diem nõ impedit valere secundã pure factam . & ita dñt Dy.& Pet.& Iac. de ra.& Ray.& Imo.in d.l.si dari.¶ quinimo videret̃ q̃ ibi secũda stipulatio tolleret primã.cuius cõtrarium hic vult gl.nam qñ secũda stipulatio continet plus q̃ prima, intelligit̃ esse actum tacite q̃ secunda nouet primam saltẽ s̃m tempora istorũ l.scire debemus. in prin.ff.de ver.obli.& plene per Bart.in l.pe.j.de prę̃to.stipu.sed in d.l.si dari.secunda cõtinebat plus cõmodi quã prima.ergo &c Bald.hic sustinendo q̃ in l.si dari.non fiat nouatio prout gl.hic intelligit, vr̃ r̃ndere q̃ illud q̃ dicit̃ q̃ tacite præsumit̃ esse actũ q̃ fiat nouatio,procedit nisi stipulatio secunda tenderet ad confirmãdã primam quæ esset elisa exceptione. Quia tunc non videtur agi q̃ prima transferatur in secundã per nouationẽ, sed vr̃ esse actũ q̃ prima confirmet̃ per secundã vt in d.l.si dari.Et in hoc ista gl.iuncta hac declaratione Bald.est multum vtilis ad limitationẽ d.l.scire debemus.non est tamen sine dubio, q̃a nõ probat̃ per d.l.si dari. & q̃a obligatio cõtra quã obstat exceptio, ita potest nouari sicut alia l.stichum.§.legata.j.de noua.l.qui sic cũ gl.j.de ver.obl.Tñ fateor q̃ vbi appareret q̃ secunda stipulatio fuisset facta ad confirmandum primam,non nouaretur prima , q̃a cõfirmare est illam firmã manere.in c.inter dilectos.de fide instru.tamen vt dixi talis

14 intellectus videtur aliqualiter diuinare ad d.l.si dari.¶ † In gl.quę incipit , in opponẽdo in prin.hanc gl.declara vt hic per Bar.& tendit ad hoc quo intelligatur hic text.q̃ in stipulationibus ius versetur &c.& ponit gl.quatuor intellect᷒, & vltimus est magis cõis. Et põt sic ẽt concludi,& declarari q̃ in stipulationibus ius cõtinetur &c.s.ppter solẽnitates iuris q̃ requirunt̃ in stipulationib᷒.s.q̃ præcedat interrogatio,sequat̃ responsio, & q̃ fiat inter pręsentes q̃ verba interueniant. quæ solennitates nõ interueniunt in pacto in quo de iure gentium solũ requirit̃ nudus consensus, & huic stipulationi inuentę à iure ciuili maximum ei robur tributum est,q̃ non ita est in pactis.vnde videmus q̃ p̃ stipulationẽ põt ipso iure nouari & tolli omnis obligatio pręcedẽs, siue sit iuris ciuilis, siue iurisgentium l.j.j.de noua.quod non põt operari acceptilatio & liberatio circa obligationem iurisgentiũ, quia illã nõ perimit ipso iure sed eliditur ope exceptionis l.an inutilis.§.acceptum fieri & l.si acceptolatum.j.de acceptil.¶ In ea.ibi , immo ideo factũ &c. hęc gl.continet aliqua multũ vtilia,per quæ declaratur qñ sit op᷒ opponere exceptionẽ per partẽ, & qñ nõ sit opus sed sufficiat iudici cõstare . de quo hic plene & no.per Bar.circa quod plura addẽda sunt q̃ dixi,& scripsi in l.j.C.vt q̃ desunt aduo.par.& in l.cũ

15 q̃ ita.§.q̃ ita.de ver.obl.post Bar.& ad ibi dicta me remitto.¶ † In ea.ibi,incõtinenti, tene menti perpetuo hãc gl.q̃a non sufficit ad hoc vt testes dicant̃ probasse stipulationẽ q̃ dicat q̃ Titius ad interrogationẽ sempronij promisit ei centũ,nisi dicat̃ q̃ incontinẽti post interrogationẽ facta fuit promissio.& ad hoc multũ notãt &

16 commendant istam gl.Bal.& Ang.hic.¶ † Extra gl.inducitur iste tex.in secunda parte ad q̃õnem, de eo qui absoluit subditum ab offensis,culpis, & pœnis prætentis sub certis pactis , hoc adiecto quod nõ auderet decętero similia attẽtare,& si secus faceret, reinci deret ipso iure i primas pœnas. Verũ si cõtrauenit,reincidat in primas pœnas.de qua quęstione dic vt hic per Bar.bene loquentem,& dictis per eum , & alios hic in eadem quęstione adde Bat. in l.tale pactum.§.qui prouocauit.in fi.infra eo.per illum tex.& in l.non solum.§.iniuriarũ.infra de iniu.& per Ang.in sua dispu. incip.exorta guerra.

Finis Primæ Partis Digesti Veteris.

ALEXANDRI IMOLEN. IN SECVNDAM DIGESTI VETERIS Partem Commentaria.

Quibus accesserunt Francisci Curtij , Bernardini de Landriano, Anto.Francisci, & Thomæ Diplouatacij adnotamenta.

¶ Si certum petatur. Rubri.

1 *Acti ones reales an sint digniores personalibus , & ad quid debentur.*
2 *Imperator non põt mihi auferre dñiũ rei meæ nisi ex causa publice vtilitatis.*
3 *Si certum petatur , an sit proprium nomen actionis.*

GLosa rubricę.[a] Diuidi potest i quinq̃ partes. In prima cõtinuatur ad p̃cedentes . In.ij.exponendo secundã partem rubricę tanq̃ loquẽtẽ de mutuo,quęrit quare prius de cõtractu mutui tractare cœperit. In.iij.exponẽdo tertiã partem rubricæ q̃rit an vna vel multiplex inueniat̃ certi cõditio de qua hic tractetur. In.iiij.parte ponit aliquid de interpretatione illorum verborũ.s. de reb.credi. Quinto ponit aliq̃d de interpretatiõe illorũ verborũ.s.si cer.pet. de quo ẽt.s̃.incidẽter dixerat.Secũda ibi,q̃a inter alias.Tertia ibi, & q̃a tam p̃ mutuo . Quarta ibi,his ergo verbis.Quinta ibi,at his verbis.¶ In ea.gl.ibi.de in rem act.&c.vt in ti.de rei vẽ.& publiciana q̃ dat̃ pro.reb.corporalib᷒ & in ti.de vsufru.& ĩ ti.si vsusfru.pe. & i ti.si ser.ven. Vbi tractat̃ de cõfessoria & negatoria, q̃ sunt actiones reales cõpetẽtes p̃ iurib.incorporalib.[b] vt maxime habet̃ in l.ij.in prin.& §.j.& in l.loci corp᷒.§.j.s̃.si ser.vẽd.& in l.vti fru.§.j.s̃. si vsusfr.pe.¶ In ea.ibi,ad exemplum earum p̃ponunt̃ &c. Vt est actio noxalis,[c] q̃ est personalis in rem scripta l.noxalis & l.si bona fide.s.de noxa.& in.§.omnis.instit.de noxa.& in l.j.§.cum enĩ s̃.si quadr.pau.feci.dica.Et petitio hęre.[d] l.hęreditatis.C.de peti.hęr. l.sed & si l.§.petitio.alias est lex siue bonefidei.§.petitio.s.de peti. hęr.Item actio q̃ me.cã q̃ dicitur p̃sonalis, tñ i rem scripta[e] .§.pręterea quaidam.insti.de act.iuncta l.metum.la grande.§.cũ aũt.& ibi no.s.q̃ met.cã.& actio ad exhibendũ l.iij.§.est autẽ.& ibi no.s̃. ad exhib.Item actio fam.erc.cõt diui.fin.regun.quæ dicunt̃ mixte.insti.de act.§.quædam actiones, & in l.j.ff.finium reg.& dicunt̃ iste oẽs dari ad instar realiũ actionum,q̃a dant̃ contra possidentẽ seu detinentẽ rem p̃pter quã agit̃ , vt patet in dictis legibus sicut dantur actiones reales l.vnica.C.de alie.iudi.mu.cau.fac.l.qui petitorio.s̃.de rei vendi.c.examinata. de iudi.sed mere p̃sonales nõ sequunt̃ possessorem[f] l.fi.§.fi.j.de contrahend.emp.l.j.§.si hęres.j. ad treb. 1 † Sed iuxta hoc q̃rit Guil.de cu.hic quare legislator præmisit de realibus actionibus & non de personalibus, cum personales

ADDITIONES.

a ¶Accu. Glosa rubricę . In materia rubricarũ vide oĩno Alex.consi xiiij.iij.vol.& cõs.iiij.& cõs.xv.& i cõsi.xxxij.& I cõs.cxx.iiij.vol.& Ang.Are.in proœ.insti.in cõs.cclx.in.v.vol.& ad huius tit.cõmẽdationẽ vide tex.s̃.i cõst.ff.§.cũ aũt anno.
¶Fran.Cur. Adde q̃ de materia rubricarum , & quæ sint authenticę, & ex quib. posset sumi ar.& an possint allegari pro text.in decisionibus causarũ posuit Ioã. de Imo.in rubri.ibi etiam Ro.ff.de ope.no.nun.& plenius ipse Ioan.de Imo.in rubr.de verb.oblig.
¶Tho.Dip. Vide d.Anto.& do.Abb.in proœ.decre.§.sane & gl.in c.volumus. in versi.certo.de rescr.li.vj.& in c.si super gratia in ver.cõseruatorũ.de offi dele. lib.vj.& not.q̃ possumus ponderare rubricas ad quatuor effectus primo,quãdo habet orationẽ perfectã & potest allegari tanq̃ tex.secundo,possumus alle.rub. quando talis actus est exceptuatus sub tali rubr. vt in c.j.de offi.deleg.in.vj.item ex ordine rubri.possumus sumere ar.Ioan.An.in c.ij.de mu.peti.& vide Alex. in l.j.& ibi dixi.j.eod.
b ¶Incorporalib. In tantũ dicit Inno.in c.cũ ecclesia sutrina. de causa pos.& propr. & in c.Abbate.de ver.sign.q̃ actio confessoria competit cõtempto in electione, hoc est ei qui nõ fuit vocatus ad electionẽ , quia dicitur prosequi ius suum,& de his actionib.vide vltra loca ordina. Pau.de Ca.consi.cccxxxiij in.ij.impressis.
c ¶Fran.Cur. Actio noxa . Adde q̃ obl.personalis cohæret personæ l.j.§.si hæres.j. ad tre.l.fi.in fi.j.de cõtrahen.emp.l.pe.C.de act.& ob.qñ est mere personalis ita est affixa oĩb creditoris &c gl.in l.iij.j.pro so.& in l.si tertius.§.si quis prius.de aqua plu.arc.j.& in l.quis ergo catius.j.de pe.& vide omnino Albe.hic.
d ¶Fran.Cur. Petitio hære.Adde q̃ immo est mere realis l.sed si lege.§.petitio.in gl.s̃.de pet.hære.l.sin autem.§.sed & si s̃.de rei vend.immo non est aliqua realis quæ habeat naturam mixtam,sed personalis sic.& non econtra.ad primam vide Bart.in l.sed si.l.§.petitio.s̃.de pet.hęre.
e ¶In rem scripta. Adde per Ang.consi.clvij.
f ¶Possessorem. Adde vt per Lud.Rom.consi.ccclxxxviij.

nales videant digniores realibus.ar.l.j.&.ij.š.de sta.homi.& in l.iu
ſtiſſime in prin.j.de edil edic.Ideo de eis vt dignioribus videbař
prius eſſe tractandum arg.d.l.j.&.ij.& l.j.infra de acq.re.do.& l.ij.
§.prius.ff.de vulg.& pupil.Reſpōdet ipſe qa aliquo reſpectu rea-
les pñt dici digniores,qa competunt contra poſſidentē quamuis
nullo iure ſit obligatus agenti.ſecus in actionibus pſonalib.inſti.
de act.§.j.& q̄ actiones reales prouident plenius quã perſonales,
quia reales vel in rem ſcripte dantur cōtra quemcunq; poſſiden-
a tem [a] vel detinentē,nō ſic pſonales vt eſt dictū.Ita ēr vult Ang.hic
& Pau.de Ca.hic licet de Guil.de cug & Ang.mentionē nō faciãt
& ſubdit q̄ reales pñt dici digniores , qa danř pro iure q̄ quis ha
bet ĩ re,puta dominiū.ſed perſonales pro iure q̄ quis habet ad rē,
quia actor habet debitorē obligatum ad dandam vel tradendã
rem quã petit actī.pſonali, & primum vř eſſe potentius ideo dif-
a ficilius tollitur. † Vnde videmus q̄ imperator mihi nō pōt auſer-
re dñium rei mee niſi ex cauſa,puta plubice vtilitatis l.itē ſi ver-
beratum.§.fi.š.de rei ven.l.lucius.infra de euic.notant gl.& doct.
in l.fi.C.ſi contra ius vel vtili.publ.& in l.j.ff.de conſti.prin.& no.
b Inno.in c.quę in eccleſiarū.de ꝯſti.& tñ pōt tollere actionē [b] per-
ſonalē vt ibidem no.Sed magis placet præcedens ratio reddita p
Guil.de cu.& Ang.quam iſta vltima,q̄ tollitur ex eo q̄ non ſolum
præceſſit tractatus de actionibus realibus competentib᷑ pro do-
minio,vel iure competenti in re ad quã agitur,ſed ēt tractatus de
actionibus perſonalibus in rem ſcriptis , competētibus ad aliud,
& quæ nō cōpetūr pro iure q̄ agens habeat in re vt paret in actio-
ne quod metus cauſa,& in actione noxali , & ſic de ſingulis. ¶ In
ea.ibi l.ſingularia,hoc ponıř ibi in tex.ſm verum intellectum,ſed
in gl.& addunt docto.hic aliam rōnem qa cōtractus mutui valde
frequentař.facit infra ead.l.certi conditio.§.ſi nummos.in verſi.
quotidie reddituri.& frequentatio potuit eſſe cauſa propter quã
conceduntř ei ſpecialia priuilegia de quib.not.infra eo.l.ſingula-
ria.¶ In ea.ibi, ſi cert.peta.id eſt mutuum &c.vel dic ſm Fulg.hic,
& in rubr.C.ſi cert.pet.poſſe accipi hęc verba ſi cer.peta.ſ.genera
liter qñcunq; cer.pet. Nam ĩ hoc tit.tractař de certi condi.quę ha
bet locum quoties certum petitur ex alio ꝯtractu quàm mutui l.
certi conditio in prin.infra eo.Et hanc expoſitionem ita fieri ſua-
det proprietas verborum, à qua in dubio non eſt recedendū l.nō
aliter.de leg.iij.l.§.ſi is qui nauem.infra de exerci.Eſt.n.impropria
re & reſtringere verba ſi dicamus ſi cer.pet.id eſt mutuū.Pro hoc
ēt adducit,qa accipiendo hæc verba proprie,nō eſt neceſſe q̄ ex-
ponatř verbū petař,id eſt repetař , vt exponiř ſi accipianř hęc ver-
ba p mutuo tñ,vt exponit gl.parua. Nec obſt.quod hęc verba in
titu ſi cer.pet.C.accipiunř pro mutuo,qa non vř verum ſm Fulg.
qa ēt in illo tit.ſunt plures leges loquentes de alijs cōtractib᷑,pu-
ta ſtipulationis vt l.ſi non ſingulis,& l.ſi ex pretio.C.eo.Et dato q̄
omnes leges illius tit.de mutuo loquerenř,nihil repugnat q̄ rub.
ſit generalior nigro vt dicam in l.j.infra eo.Pau.de Ca.in l.j.huius
tit.licet de Fulg.mentionem nō faciat,videř reſpondere ad obie-
ctum.ſ.q̄ iſta verba referanř magis ad mutuū,qa in mutuo ſemp
contrahiř obligatio ad aliquod certū habito reſpectu ad id quod
numeratum eſt . quia ſemper eſt certum quid quale & quantum
ſit.infra eo.l.certum. non ſic in alijs contractibus in quibus venit
aliquando incertum & poteſt exemplificari in cōtractu emptio-
nis l.ſi tactum.j.de act empt.& l.nec emptiu.j.de contrahen.emp.
Sed hæc reſpōſio mihi nō bene ſatiſfacit,quia ita in cōmodato,&
in depoſito,& in alijs cōtractibus,qui re perficiunř eſt verū ſemp
deduci certum in ipſis cōtractibus ſicut in mutuo.nec cōtrariū di
citur in d.l.certi.vnde ſuſtinēdo expoſitionē gl.& doc.dic q̄ ratio
quare verba exponuntur.i.mutuū,eſt ex eo qa certū cōprehēdit,
& nullus alius eſt de mutuo ſpecifice editus tit.ſicut eſt de cōmo
dato & depoſito,q nō ſunt magis frequētati cōtract᷑ quã mutuū.
Item qa ad intelligentiã rubr.colligiř arg.ex nigro l.j.j.eo.& ibi di
cam.& in nigro huius tit.principaliter tractař de mutuo,ergo dař
intelligi,q̄ in rub.intellexit ſpecialiter de illo.& hęc eſt rō,qa p gl.
& doc.cōiter leges huius tit.alleganř per rubricã ſi cer.pet.& non
p rub.de reb.cred.qa cū leges huius tit.quæ alleganř,tractēt prin
cipaliter de mutuo,allegař ſecunda pars huius rubricæ , q̄ de illo
loquiř,nō aũt allegař prima,q̄ eſt gnalis, & ſub illa cōprehendun
tur oēs tit.ſequentes vſq; ad tit.de pig.vt videbitis notatum in l.j.
huius tit.¶ In eadē ibi , alij dīt vnã tñ ſcilicet certi cōditionē &c.
de hoc diceř poſt Bar.in d.l.certi cōdit.in prin.¶ † In eadē ibi.j.de
tritica l.j.&c.Cōmuniter teneř per doc.hic , & in rub.C.ſi cer.pet.
vbi p Cy.Ray.& Saly.q̄ ſi cer.peta.nō ſit ppriū nomen actionis,
quia nō reperiř iure cautū, ſed bene reperiř cautū qđ certi cōdit.
eſt nomē actionis cōpetētis pro mutuo, vt l.certi cōd.in prin.&.§.
qm̄.j.eo.Nec ob.d.l.j.qa ibi dū tex.dicit illa actione vtiř ſi cer.pet.
exponūnt hoc mō,illa actione vtitur.ſ.certi ꝯdi.quæ locū habet ſi
cer.pet.d.l.certi cōdi.§.qm̄. & inſti.q b.mo.re cōtrahi.ob.in prin.&
ita rñdet Cy.hic, & ſic illa verba illi denotant factū ſeu nomen cō
tractus mutui vt accipit hic & dicit Iac.de Are.Cy.& Bal.poſt eos
hic in lec.anti.eſſe poſſe q̄ iſta verba ſi cer.pet.erant principiū ali-
cuius edicti ſic dicentis ſi cer.pet.actionem dabo,vel quæ res erat
animaduertař. Non per hoc tñ diceretř iſta actio p̄toria licet ĩ edi-
cto p̄toris ita inueniretur,qa p̄tor eam nō introduxit,ſed à iure ci
uili introductã cōfirmat. ſic ĩ l.j.in prin.j.cōmo.ſm Iac.de Are.Iac.
But.& Bal.hic,non.n.numerař inter pręторias.inſti.de actio.§.alia.
&.§.in pſonã.cū ſi.¶ In gl.in vet.petatur.quę exponitur.i.repetař.
Adde q̄ ſimilis expoſitio ſit p gl.ſi.in rubr.ff.ſol.mat.& facit ad ea
quæ ibi no. p Bar.& Ang.Et hęc expoſitio ſm doc.eſt vera ſi inſpi
ciamus genus,qa repeřiř in eodē genere illud q̄ mutuamus l.ij.in
prin.&.§.j.& l.cum q.d.j.eo.Sed ſi inſpiciamus ſpeciē non eſt repe
tere,ſed pprie petere,qa non repeřiř eadē ſpecies l.ij.in prin.j.eo.
Subdit hic Bar.hæc procedere in mutuo naturali . Sed in mutuo
iure ciuili dictio,petař,ſtabit pprie,alle.id qđ le.& no.in l.ij.§.fi.j.
eo.Bal.tñ hic , & ſic ēt Fulg.dicunt q̄ etiã in mutuo ciuili inſpecta
fictione cenſeř repetitio.qa poſt bienniū fingiř numerationē præ
ceſſiſſe iuxta l.eū vltra.& l.in contractib.in prin.C.de nō nu.pecu.
¶ Extra gl.q̄ri pōt quare dicit legiſlator de re.cre.& nō de reb de-
bitis . Rñde vt p gl & doc.in rub.C.de reb.cred.Et facit ad qōnes
de qb.ibi vide per Bal.& Saly.& aliquid per Bal.in l.j.ad fi.j.eo.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Poſſidentem. Sed an actio ad rem quam ex pecunia mea emiſti,mihi competat
& econtra ad pecuniam redactam ex re mea, vide Lud.ſing.ſuis fol.xvij. & an in
actione publiciana requiratur q̄ ſit habita fides de pretio ad hoc vt competat,
vide per eundem fol.xviij.

b ¶ Tho.Dip. Actionem perſonalē . Vide plene per Fely.in c.eccleſia ſanctę Mariæ.
in.ij.volu.& ſeq.in.iuj.concluſione de conſti.

Vlpiani. L E X I.

1 *Ad cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generis.*
2 *Rubrica debet eſſe generalior nigro ſubſequenti.3.*
4 *Rubricæ ſtandum eſt quando habet rationem perfectam , & deciſiuam , licet eſſet generalior nigro.*
5 *Arguere licet ex verbis rubricæ , & ordine eorum.*
6 *Rubricæ poſſunt allegari in cauſis ſicut tex.exceptis rubricis decreti. quæ non ſunt authenticæ.7.*
8 *Rubricæ ſi habent orationem perfectam licite allegantur pro tex.*
9 *Rubricæ non ſtatur quando contradicit nigro.*
10 *Titulus accipitur pro tractatu vel rubrica.*
11 *Nomen rei eſt generale plurima continens.*
12 *Teſtis deponens extra articulata non probat.*
13 *Statu.q̄ verba ſtatutorum debeãt intelligi plane abſq; ſubauditione prout iacent ad literã,nec debeat gloſari, per hoc nō eſt prohibita literalis expoſitio.*
14 *Sta.q̄ verba ſtatutorum ſtent præciſe,qua interpretatio videatur recta.*
15 *Teſtis deponens ſup mutuo ſi interrogetur quid ſit mutuū, an teneatur rñdere.*
16 *Teſtis interrogatus an Titius ſit diues, rñdet q̄ ſic,quia eſt vicinus, an probet.*
17 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini.26.*
18 *Probatio ſufficit q̄ concludat à communiter accidentibus.*
19 *Teſtis an,& quando debeat deponere per ſenſum corporeum.*
20 *Scire quot modis accipiatur.*
21 *Teſtis deponens ſe ita opinari ſeu credere,regulariter non probat.*
22 *Teſtis dicens q̄ de contentis in capitulo ſe tantum ſcire q̄ Titius occidit Seium, an probet.23.*
24 *Opinari vehementer non eſt proprie ſcire.*
25 *Teſtis dictum non eſt cauillandum ſed iuuandum.*
27 *Probatio facta per teſtem dicentē ſcio, quia vicinus, appellatur præſumptiua.*
28 *Pœna mitior imponitur ei qui condemnatur ex probatione præſumptiua.*
29 *Sententia lata præſumptionib.nunquã tranſit in rem iudicatam.*
30 *Auctoritatibus, an & quando ſit ſtandum, vel credendum.*
31 *Dictis ſanctorum an & quando ſit ſtandum in deciſionibus cauſarum.*
32 *Legi moſaicæ ſtandum eſt, quo ad ſucceſſiones iudeorum.*
33 *Prouerbium quid ſit.*
34 *Scripturis antiquis in lapidibus ſcriptis an ſit credendum .*
35 *Teſtis de auditu, an & quando ſit credendus.*
36 *Dictio,mox,proprie ſtat pro confeſtim.*
37 *Creditor an dicatur ille cui debetur ex delicto, vel ex legato.*
38 *Creditum & creditor in quo differant.*
39 *Significatio propria eſt illa quæ procedit ab alluſione et deriuatione vocabuli.*
40 *Communis vſus loquendi attenditur etiam in ſtatutis.*
41 *Sta.loquens in caſu vero, an extendatur ad caſum fictum.*
42 *Quando ſunt duo, quorum vnum venit conſecutiue ſeu gradatim ad aliud , illud quod immutatur in vno intelligitur mutatum in alio.*
43 *Creditoris appellatione an veniat qui eſt obligatus ex delicto.*
44 *Conceſſio ſuperioris eſt large interpretanda quatenus cōcernit ius cōcedentis.*
45 *Creditor pprie an dicatur ille cui promittitur pecunia in diē vel ſub cōditione.*
46 *Fratris & patrui appel.non venit frater vel patruus magnus.*
47 *Creditoris appellatione venit ceſſionarius.*
48 *Debitoris appellatione venit fideiuſſor.*
40 *Reus dicitur a re, & reus idem eſt q̄ debitor , & fideiuſſor dicitur reus.*
50 *Debitorem & creditorem an ſit dare in actione reali.*

Bene.

Ene. Ad cognitionē specierū debet p̄cedere cognitio generis, vnde cū verbū credēdi, & verbū rei sint gn̄alia ideo a p̄tore p̄mittunt in rub.hic.h.d.s̄m Iac.But.& Bert.vel sic. hic tit.de re.cre.rite primo positus est, quia generalis est ad multos cōtractus ex mente p̄toris, & ex interpretatione Celsi & ex significatione verbi credere, & verbi rei.h.d.& diuidit in quinque partes. Primo, p̄mittit ordinē intentionis suæ, vel s̄m Bar.primo cōmendat cōsultationē p̄ō sorti.atæ. Secundo, rñdet ad eā p̄mittendo rōnē. Tertio, rōnē probat per authoritatē Celsi. Quarto, p̄bat per aliā rōnē. Quinto, ponit q̄d significet verbum rei.ij.ibi, q̄m igit.iij.ibi, nā vt.iiij.ibi, nā cuiq;.v.ibi rei. Est verum q̄ Pau.de Ca.reprehendit summariū Bar.q̄ primo loco posuit, q̄a argumētatio quā facit Bar.i summario, nō vr̄ bona, eo q̄a conclusio posita in fi.summarij nō sequit̄ ex p̄missis in summario. Nā vt bona cōclusio sequeret, debebat in cōclusione dici. igit̄ de ista prima parte.s̄.de re.cre.est prius cognoscendū. Vnde Pau.de Ca.loco summarij ponit quādā aliā diuisionē, de qua parū curo, q̄m mihi vr̄ q̄ fragiliter reprehēdat summariū Bar.q̄a p̄clusio quā facit Bar.& illa quā dicit Pau.de Ca.fieri debuisse, sunt ęquipollētes. Et ad euidētiā p̄mitte q̄ p̄tor vrbis vigore iurisdictiōis quā habebat in vrbe nihil intactū relinquēs sup oib.de quib.ius redditurus erat, p̄mulgabat edicta vt sciret qlibet de qua re ius dicturus esset, & sic se p̄muniret l.ij.§.eo t̄pe.s̄.de orig.iur.vn de p̄tor volēs ius reddere sup cōtractu mutuj de quo in hoc tit.& sup cōtractu cōmodati & p̄stitutu, & similib.fecit edictū vnū loquēs de mutuo & aliud de commodato & ad ista edicta præmisit rub.de reb.cre. Secundo, p̄mitte q̄ Vlpianus autor nr̄ę legis multos edidit libros circa interpretationē eorū q̄ in edictis p̄to.cauent̄, vt attestat̄ imperator in l.fi.cir.me.C.de lib.pręt. ¶ † No.i.q̄ ad cognitionē specierū p̄cedere debet cognitio gn̄is, vt hic & in l.j.in prin.s̄.de inst.& iu.& facit ad.q.de teste deponēte sup mutuo vt teneat̄ rñdere q̄d sit mutuū de quo.j.dicā. ¶ † No.ij.s̄m Bar.q̄ rub.debet esse generalis ad nigrū subsequēs. Adde q̄ quādoq; tñ videmus p̄trariū seruari, q̄a nigrū est generalius rubro quādoq;. vt patet in auc.vt ecclesia Ro.col.ij.in rubro & nigro.& in auc.null.cre.agric.tenere ill.ter.&c.cū gl.in verb.oēs. In tñ q̄ dixit gl.no.i auc.de ince.nup.in prin.in ver.illicitas, q̄ nigrū generaliter loquēs nō restringit̄ p rub.specialiter loquētē. vñ illa auc.de ince.nup.q̄ loquit̄ in nigro de illicitis nuptijs nō restringit̄ ad incestas, & nephanas, de quib.tñ loquit̄ rub.q̄d est no.& vtile p statutis habentib.rub.specialē, & nigrū gn̄ale. † bñ tñ verū est q̄ si verba in nigro apposita essent dubia, declarant̄ per rub.& s̄m illā intelligunt̄, vt est gl.no.in l.j.in ver.p̄torio.C.ne lic.tertio prouo.& ibi ponderat illā Bal.dicēs illā esse val.no.pro rubricis statutorū. ita etiā no.Bal.in l.fi.ff.de here.insti.at.illius l.& Ant.de Bu.in proe.decr.bene faciūt no.p Io.An.in addi.Spe.in tit.de disp.& alle.§.fi.in fi.cui' verba refera.j.in seq.no. Similiter ecōtra ad intelligentiā rub.sumit̄ arg.ex nigro vt patet hic, nā q̄a p̄tor sub hoc tit.edixit de pignore, & cōmodato, & similib.adeo p̄posita est rub.gn̄aliter de reb.cre.q̄nq; videmus ēt ecōtra rub.esse gn̄aliorē nigro, vt patet in rub.C.de reli.& sump.fu.& ibi gl.vt patet in rub.insti.de obl.q̄ ex delicto nasc.in prin.& no.ibi gl.in ver.ex maleficio, vt patet i rub.C.de spons.& ibi p gl.in ver.p̄xeneticis.& no.gl.in d.ver.illicitas.vt patet ēt hic quia sub hac gn̄ali rub.nō tractat̄ de fideiussione, & stipulatiōe quāuis verba rubricę sint apta cōprehēdere vt hic p Bar.& alios. † Et eo casu quo rubrū est gn̄alius nigro, nō restringet̄ p nigrū imo tūc stabit̄ rubro [a] ēt ad decisionē causarū q̄n rub.habet rōnē p̄fectā & decisiuā. Exemplū i rub.C.ne fideiu.dotiū dent̄.& dicit Io.de Imo.in rub.j.de ver.obli.ita de facto dixisse in quodā statuto cuius rubrū erat generalius nigro & orationē habebat p̄fectā. nā s̄m eū nigrū ampliabit̄ p rubrū, & dicit hoc p̄bari in l.j.C.de cap.ciui.censi.exi.li.xj.iūcta gl.& ibi Bar.hoc ēt dicit Sal.& Ro.hic. Et p hoc ēt in q.facti cōsuluit ita Pau.de Ca.in cōsi.cccxxxiij.q̄d incipit, in Christi noie. Pn̄s casus modicā &c.nam in casu suo rub.statuti dicebat, q̄ filia dotata nō succedat. postea nigrū repellebat filiā dotatā a successione m̄ris vel auiæ, & nihil dicebat de successione p̄ris. tñ p p̄dictā generalitatē rubri p̄suluit eā excludēdā etiā à successione p̄ris, q̄a licitū est arguere à rubricis. alle.q̄d h̄r hic & in l.j.in gl.mag.ad fi.C.ne fideiu.dotiū dent̄. Fulg.hic, ēt dicit q̄ sępe ex verbis rubricæ statutorū fecit clariorē sensum verborū statuti vt cōprehenderet casum q. ex nigro nō videbat̄ colligi ar.huius l.vbi aūt ex rub.gn̄ali nō posset colligi certa decisio, vt q̄a nō haberet orōnē p̄fectā seu sensum decisiuū. quid operet̄ dicā in seq.no. ¶ † Tertio no.s̄m Bar.licitū esse arguere ex verbis rubricę, [b] & ordine earū. facit s̄m eū l.idē labeo.j.re.amo.& q̄d no.gl.in d.l.j.ne fideius.do.dent̄, adde gl.fi.in l.j.C.si ex fal.instr.& gl.j.vt q̄dā libri habēt in l.j.s̄.q̄d quisq; iur.& gl.fi.in fi.l.j.C.de p̄fess.q̄ in vrbe cōstan.lib.xij.& gl.j.in l.nō idcirco.& ibi Ang.s̄.de iudi.& gl.i d.auc.nul.cre.agri.in ver.oēs. col.iiij.& gl.de pen.dist.j.can.hæc aūt verba, cum alijs gl.quas allegaui i p̄ced.no.& optima gl.in rub.j.si q̄s testamēto liber esse iuss.fue.p quā dicit Bal.i rub.C.an seru' ex suo scō.q̄d oēs rubricę cōsonātes textui p̄nt alleg.pro tex.& subdit ipse q̄ q̄n rub.incipit p dictionē vt, vel dictionē ne, tūc decidit sicut text.sed si incipit p dictionē an, tūc rub.dr̄ formare q̄ōnē, & nigrū postea decidit. hęc patēt in d.rub.ne fideiuss.do.dent̄ & in rub.C.vt nemo inui.& in rub.extra vt eccle.bn̄fi.cū si.iuncta d.rub.an seru' ex suo facto. ita etiā in effectu no.Host.in summa de sacr.nō iterādis.in prin.his ēt adde gl.in proe.vj.lib.in ver.titulis. q̄ dixit rubricas esse authenticas, & dicit tex.adeo q̄ scriptor q. tex.promisit scribere, illas scribere tenet̄, & ita illā gl.ēt no.Bal.in d.l.si.j.de her.insti.& Ang.in l.stipulationes cōmodissimū. de ver.ob.& in d.l.nō idcirco.& i d.auc.de incest.nup.in prin. † Ad hæc ēt vide Arch.ix.dist.q̄s nesciat. vbi dixit rub.posse alle pro tex.per l.j.de in integ.rest. † Exceptis rub.decreti [c] quæ nō sunt authēticę, vt ibi p eū.& no.p gl.in d.can.hęc aūt verba. & no.Ioā.An.in proem.vj.li.in §.sane nouella.& Spec.& Io.An.in tit.de disp.& all.§.fi.in fi. Vbi dicūt q̄ in decretis prima rub.tñ est auc.nō aliæ q̄ factę fuerūt p gratianū nō habentē potestatę l.cōdende. † Et dicit Io.An.in d.addi.post Spec.& ēt Ant.de Bu.i proe.decre.q̄ si rubricæ habēt orationē p̄fectā, licite allegant̄ pro text.in rub.s̄.q̄ quisq; iur.cū si. Sed si nō habent orōnē p̄fectā nō p̄nt per se tñ allegari pro decisione. q̄a solū tendūt ad demonstrandā materiā nigri. Tamen ex talib.rubricis imperfectis pōt argui tripliciter. Primo, q̄a si lex vel decretalis habet duas lec.illa approbat̄ quę cōpetit rubricę. alle.no.p gl.ij.in c.cū monasteriū. de elec. ¶ Secundo, arguit̄ ex talib.ru.ad declarationē nigri, vt patet ex no.per gl.ij.in c.j.de offi.dele.in.vj & gl.ij.in c.tibi.de rescr.eo.l.facit l.imperator.j.de in diē adi.& q̄d dixi.in.iij.no.alle.gl.in rub.ne lic.tertio prouo.& no.Ange.in d.auc.de incest.nupt.in princi. ¶ Tertio, argui pōt ex ordine ru.vt no.Ioā.An.in c.j.super gl.j.de mu.pen.& in d.tit.de dispu.& alle.p Bar.i l.j.j.de cōfir.tu.pro quo est bona gl.in rub.s̄.de eo p quē fac.ent.& ibi Bart & p̄bat̄ in l.j.in prin.& ibi no.Bar.j.de pecu.& no.Cy.Bar.& alij i l.ij.C.de cōfir.tu.& p̄bat̄ etiā in l.ij.s̄.de stat.ho.vbi habes argui posse ab ordine titulorū vt illa quæ dicant̄ esse digniora q̄ procedūt ex ordine tit.& facit ad q.quæ tangit̄ p Bar.& doc.i locis p̄xi.alle. ¶ † Quid aūt si rubrū p̄tradiceret nigro cui stari debeat. dic q̄ nigro s̄m Alb.de ro.hic, & i ru.C.ēt ob chirogra.pec.q̄a nigrū est pollentius l.sed & posteriores.cū ibi no.s̄.de leg.l.pacta nouissima de pac.c.j.de cōstit.in.vj. Idē tenet Saly.hic pro quo alle.gl.in rub.C.de præb.salarii.li.x.iuncta l.j.illius tit.idē tenet Ant.de Bu.in d.pro. [d] decreta.alle.no.p gl.mag.in auc.ad hęc.C.de vsu.nā s̄m eum stari debet nigro tanq̄ magis deliberato. ¶ † Quarto, not.q̄ tit.accipit̄ pro tractatu vel rub.vt hic, ar.l.j.§.fi.s̄.de post.& in l.j.s̄.de i inte.resti.l.ij.§.pe.j.de interd.& in auc.de nō elig.ij.nub.§.cū igit̄.alias est.§.si vero nō habuerit. alijs modis ēt accipi pōt tit.de q̄bus vide in l.nō est.cum gl.j.C.fam.erc.& gl.in auc.de eccle.tit.i rub.& p gl.in c.dudū.el.ij.in ver.intitulatā.de elec.& p Cy.in l.cogi.in.j q.de pe.hę.vbi ponit q̄ nouē modis accipi pōt, & tangit̄ ēt per Guil.de cu.& Cy.hic, & plene p Alb.de ro.in suo dictionario in ver.titulo. ¶ Quinto no.p̄cedere ar.p locū ab authoritate. q̄d intellige vt p Bar.hic & dicam.j. ¶ Sexto, no.q̄ credere dr̄ à credēdo seu fidē habendo q̄ est nomen gn̄ale. cōcordātię sunt in gl.& facit ad q̄ōnes de q.b.j.dicā. ¶ Septimo, no q̄ q̄n cū aliquo p̄traho, dicor habere fidē de eo. q̄d intellige vt p gl.in l.q̄ vēdidi.j.de cōtrahē.emp.& in.§.vēdite.insti.de re.di.& in l.p̄curatoris.§.sed si dedi.ff.de trib.& in l.in ciuile.& ibi p doc.C.de rei ven.& i l.si quasi.j.de pig.act.& tradit̄ no.p Bar.in l.si nō donationis.C.de cōtrah.emp.& p Bal.& Ang.in l.si cum dotē.§.fi.j.sol.ma. ¶ † Octauo, no.nomen rei esse generale, vt hic & l.rei.

ADDITIONES.

a ¶Rubro. Adde hic q̄ voluit Bal.consi.cccvj.j.li.inci.an statutum vbi cōsuluit q̄ stante statuto ru.q̄ ascendentes per lineā fœmininā extantib.agnatis nō succedant, q̄ non admittentur & descendentes per eandē lineam. item adde q̄ voluit Rom.consi.ciij.vbi voluit q̄ stante rubr.de cessantib.& fugitiuis, q̄ tamen si ex nigro potest colligi q̄ sufficiat altera qualitas, q̄ rubrū restringitur per nigrum & facit q̄ idem voluit eius consi.xvj.vbi voluit quod stante statuto rubr.quod stantib.fratrib.fœmina non succedat, licet in nigro non dicatur de quibus fratribus an testatoris an fœminæ exclusę, q̄ tamen debet intelligi generaliter de omnib.fratrib. adde etiam hic q̄ voluit Abb.consi.xvj.ij.li.

b ¶Rubricæ. Vide Ioan.de Imo.in cle.j.de elect.adde q̄ alias est consi.cccxxxvj.& vide Bal.in consi.cccxvj.in.j.vol.inci.an statutum.& in consi.cccxxxvj in.iij.vol.& vide Iasi.in rub.infra.de ac.vide do.Abb.in consi.xiij.in ordine.& Lud.Roma.consi.xvj.& consi.xxxij & consi.ciiij.&.cx.

¶Tho.Dip. Vide plene per Feli.in rub.extra vt lit.nō cōte.& in c.ij.extra de rescr.& in rub.extra de accu.& Card.Alex.in rub.de decre.

c ¶Tho.Diplo. Exceptis rubricis decreti. Vide in c.ij.extra de rescr.& ibi ponit an rub.habent vim legis, & vide Card.Alex.in proe.decre.

d ¶Proe. Adde Alex.in consi.j.in.iij.vol.vbi plene.

& l.rei.la.j.& la.ij.j.de ver.sig.& circa hæc vide aliqua notabiliter dicta per Gui.de cu.& Bal.& Ang.š.de sta.ho.l.j. Vbi quęrũt an in dispositione vel cõcessione rerũ mearũ [a] veniant nomina debitorum, [b] & veniãt homines mei.& de significatione huius dictionis rei, vide late p Arch.xl.dist.c.añ.& aliqd p Cy.& Sal.hic & plene in d.dictionario in ver.rei.& an aliud sit ĩ dispõne facta sub nomine bonorũ q̃ sub noie rerũ.vide l.si.cum gl.j.de vsufr.le.quã Bar. ibi reputat sin.& l.licet.& ibi p Bar.C.de pac.¶ In gl.j.ibi,& ponit haber. aduerbialiter &c.certe expone hr̃.i.herile. vt facit gl.non videt̃ expõ aduerbialiter facta sed nominaliter. debuisset.n.exponere.i.heriliter, vt diceret̃ aduerbialr expõ scã. vtraq; tñ expõ gl. vr̃ in se stare posse. Tñ s̃m Bar.si habem' in lr̃a est re põt stare p ex re.i.ex mã nr̃a est,& nõ est extraneũ à mã.& ĩtellectus Bar. pcedere põt si hr̃ est rẽ sine aspiratiõe.sed expõ gl.p̃suppõit aspirationẽ.

12 † Et s̃m expõnẽ Bar.facit iste tex.ad q.s̃m eũ de teste q interrogat' sup art.sup quo iurauerat veritatẽ dicere, anteq̃ rñdeat q.d sciat de cõtẽtis ĩ eo, dicit qualiter ĩtelligãt̃ verba seu vocabula posita in art.vt nõ dicat̃ dicere extra articulũ, [c] extra quẽ si dicat, nñ pbat iuxta c.de testi.& ibi no.extra de testi.& l.si qs libertatẽ.cũ gl.fi.s. de pe.hęr.& gl.fi.in l.fi.C.q le.pso.cũ si.addo Bar.idẽ dicentẽ in l. si duo patroni.§.idẽ Iul.j.de iureiur.& Spe.in tit.de teste.§.j.ver.itẽ q.d si deposuit.& ibi Io.An.& Bal.i addi.Spe.idẽ colligit̃ ex verbis Inn.in c.cũ sup.de cõfes.& in c.pa.de exc.& in c.inquisitioni.& de accu.& Ant.de Bu.in c.cũ cãm q̃ inter archiepñi.de testi.& Bal.in l.nõ nudis.C.de pb.& Ang.in l.ij.in prin.p illũ tex.š.de iu.om.iu. & in l.iã dubitari sup gl.in ver.ab re.j.de hr̃.inst.& ibi p illũ tex.cũ gl.no.vult q dũmodo illud qd̃ dicit testis sit aliquo mõ cõtingens ad capitulũ ẽt si parũ tangat negotiũ in c.cõtentũ, nõ dr̃ testificari extra c.pro quo bñ facit l.ad pbõnẽ dñij, inducẽdo vt ibi p Bal.C. de pb.

13 † Itẽ inducit̃ p Pau.de Ca.hic ad c.statuto cauet̃. qd̃ verba statutorũ debeãt intelligi plane absq; subauditione & vt iacẽt & nõ debeãt glossari nec aliq.d addi vel minui, q nõ ppterea cẽseat̃ phibita literalis expõ. [d] q.a est intrinseca sine qua ver' & clarus intellect' esse nõ põt.& dicit ita velle Bal.in l.iubemus.§.fi.C.ad tre. & in l.iij.in fi.C.de lib.p̃te.ẽt Bar.in l.cõuẽticulã.C.de epi.& cle.& q ẽt hoc est de mẽte Bar.in l.oẽs populi.in fi.vj.q.prin.de iu.& iu. Adde tex.in c.exiuit qui seminat.in ver.& q.a sub colore de ver.si. in.vj.quẽ ad hoc reputat aureũ Bal.l auc.si qua mulier.in fi.de sac. san.ecc.& no.p Io.An.in rr̃a pro possessore.in met.& p eũdẽ in addi.ad Spe.in tit.de suc.ab inte.in rub.& p Bal.ĩ l.nõ dubiũ.C.de le.& ĩ d.l.oẽs populi.& in l.maximũ vitiũ.C.de lib.p̃te.& in l.ij.C. de cõdi.inser.& in l.ij.C.de pr̃i.q si dis.& l.p̃cib.C.de impu.& alijs subsht.p Per.de An.in repe.c.canonũ statuta ver.fi.de cõst.p Io.de Imo.in l.cęsar.de pub.p Pau.de Ca.in d.cõsi.cccxxiij.& aliq.d p d.Abb.ĩ c.cũ apostolica.de his q̃ fi.a p̃la.

14 † Si aũt statuto caueret̃ q verba statutorũ stẽt p̃cise, q̃ interpretatio intelligat̃ reiecta vide p Bar.in l.ij.C.de exe.rei iu.& ĩ d.l.oẽs ppl̃i.& in l.clari.C.de fideicõ. & in l.filiusfa.§.fi.ff.de pcu.& in c.ij.in fi.de resc.& ibi ẽt p Abb.& Per.de Anc.in loco.š.alle.¶ In ea.ibi fecit edictũ &c.s̃m illũ intellectũ tex.hic dũ dicit de interpretatione verborũ &c.intelligit̃.s. edictũ de re.cre.factũ à p̃tore post rub.q̃ sic intitulata erat de re. cre.sed s̃m intellectũ gl.ij.& iij.tex.hic dũ dicit de interpretatione verbo.intelligit̃ de verbis edicti si cer.pe.& hęc secũda magis cõis est.¶ In gl.in ver.varios ibi vel referas ad primã &c. hæc cõiter tenet̃, q.a p̃cedẽs violat literã.

15 † Et sup hac.ij.parte hui' l.infert Bar. ad q.de teste examinato sup cõtctu mutui vt si p aduersariũ pducatur interrogatoriũ in quo dicat̃ si testis dixerit, q viderit mutuare, [e] interroget̃ q.d sit mutuũ, an sup eo debeat testis interrogari, an vero reijci tanq̃ superfluũ iuxta c.p̃sentiũ. cũ gl.in ver.interrogatoria.de te.in.vj.l.stipulauerit.§.qõni.cũ ibi no.per Bal.j.de adul.& cõcludit admitti debere,& sup eo interrogari testis, q.a nõ põt testis deponere de isto mutuo speciali nisi itelligat q.d sit mutuũ in gñe, vt hic. & l.j.in prin.š.de iu.& hic plenius p Bar.cũ quo transit Ang.& alij, excepto Saly.& Ro.hic, nã dicit Saly.se putare qd̃ admitti nõ debeat, quia diffinitio mutui nõ percipit̃ sensu corporeo, nec cadit ĩ mentẽ testis, sed solũ de cã sciẽtiæ debet interrogari,& tũc sufficit q rñdeat p verba q̃ pcepit sensu corporeo q ille mutuauit. Adde q cũ opi.Bar.cõcordat Spe.in tit.de noto.cri.§.fi.ver. & si testes pducant̃.& ĩ tit.de teste.§.iã de interrogato.ver.itẽ sup tertio gñe cũ duob.ver.seq.Et ibi Bal.in addi.& Bart.in l.de ætate. ad fi ij.q.š.de mino.& Bal.i l.j.š.de his q sunt sui vel alie.iu.& Imo. in l.stipulatio ista.§.hęc quoq;. post gl.ibi.j.de ver.obl. Ad qd̃ ẽt vide no.p Bal.in l.data opera.C.q accu. Et ad rõnẽ Saly.facilis videtur esse rñsio, q.a verũ est, q testis debet deponere de his q̃ percipit sensu corporeo,& si testis anteq̃ interroget̃ q.d sit mutuũ, iam reddidit rõnẽ dicti sui p sensum corporis sup mutuo facto, adeo q appareat qu aliter intelligat & accipiatur mutuũ, nõ est vlterius interrogãdus vt dicit Bar.in d.l.de ætate. Et si interrogatet̃ & diceret se nescire q.d sit mutuũ, adhuc pbaret, q.a intelligit̃ q nescit.s. aliter q̃.s.dixerit s̃m Bal.& Bar.in d.l.de ætate. & cõcor.š.alle. Sed si hic nõ dũ declarasset, tũc põt interrogari qõ intelligat seu accipiat mutuum & poterit rñdere q accipit pro mutuo qñ vnus numerat alteri pecuniã vtendã p recipientẽ, & postea in eo genere reddendã & isti actus percipiunt̃ sensu corporis. Et nisi sciat sup hoc respondere, non põt dici q intelligat id, super quo deponit. facit.xxxvij.di.q.de mẽsa. nec placet distinctio Ro.hic dicentis, qd̃ aut testis est iuris peritus,& tũc nõ debet interrogari q.a ĩ iurisperito est supflua talis interrogatio. aut est imperitus,& tunc pcedit opi.Bar.q.a non est supflua interrogatio Nam hec differẽtia inter testẽ peritũ,& imperitum nõ vr̃ vera, nec iurib.pbari,& eã reijcere vident̃ Cy.& Bar.& alij in l.j.C.de vsu.& Bart.in l.sciendũ.ff.de ver.ob. Pręterea ẽt iurisperiti,& legumlatores in pprijs vocabulis quãdoq; vtunt̃ l.ij.cũ gl.& ibi Bar.C.de his qui ex pub.rõnib.li.x. & l.solẽt.in prin.in ver.custodias.š.de offi.procõ.& sic expedit interrogare an verba sua testis intellexit proferre pprie, vel improprie & iurisperiti quãdoq; errãt.facit l.iij.§.neratius.ff.de acq.pos. & in l.Mutius. & ibi no.ff.pro so.

16 † Facit ẽt ista l.s̃m Bar.in.ij.parte ad q.de teste, q. interrogat̃ an Titius sit diues, vel sanus, siue bonæ cõditionis, rñdet qd̃ sic.& interrogat' de cã sciẽtiæ rñdit scio, q.a sum vicinus, [f] vel cõsanguineus suus. quod rõ ista cõcludat & testis pbet, q.a supplet̃ quedã maior ppositio.s.

17 † quilibet vicinus vel cõsanguineus p̃sumit̃ scire facta vicini,& cõsanguinei l.si vicinus.C. de nup.l.j.circa prin.j.de flumi.l.dñs horreorum. in prin.& ibi per Bar.ĩ.loc.c.cũ dilectus.el.j.de pur.can.c.postq̃.de elec.c.quosdã.& c.quãto.de p̃sum.& de cõsanguineo pbat̃ in l.octaui.in fi.j.vñ cog. & in l.si filiũ.C.de lib.cau.l.de tutela.C.de in integ.rest. Sicut hic supplet̃ maior ppõ.s.quod ad cognitionẽ specierũ debet p̃cedere cognitio gñis,& solũ ponit̃ hic minor ppositio & cõclo, sed verbũ credendi est gñale, merito pponit̃ hic à iuriscõsulto. Dicit tñ Pau.de Ca.hic q immo maior ppositio hic non omittit̃, vt patet hic in prin.sed saluãdo arg.Bar.dic q ĩ prin.nõ dr̃ quod ista maior de necessitate debeat p̃cedere, q.a nõ dicit debet seu oportet, vt dicit ar.sed dicit bñ est &c.tñ quo ad q.principalẽ de test.Bal.hic tenet cõn a Bar.q.a testis debet reddere bonã rationẽ dicti sui p causam scientiæ immediatã.i.per sensum corporis immediatũ, q.a nõ dicitur

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Rerum. Vide q spes dicit̃ esse res ĩ nola.j̃.de hę.vel act.ven.Bar.in l.si põe.j̃.de acq.hær.Fran.Are.in l.gallus.in prin.j̃.de li.& posth.itẽ venit hõ.l.receptitia.§.j.de cõst.pe.probat̃ in c.ij.de cõst.vide Barb.consi.xxvj.in.ij.vol.licet sit creatura nobilissima l.iustissima.j̃.de edil.edi.& in fructu nõ dicitũ esse l.in pecudum.j̃.de vsu. item factum venit appel.rei ita vt appel.rei in statuto venit factum gl.no.in.§.j.insti.de ob.& ibi Bal.& Christo.Porcus.

b ¶Tho.Dip. Nomina debitorũ. Et ratio est, quia illud dicit̃ esse meũ qd̃ vendicari l.quoties.la.ij §.argento.§ de aur.& arg.le.nomen aũt debitoris vendicari non põt, quia personalis actio & realis distinguitur vt species quasi diuersa.insti.de ac.in prin.item quia hoc pronomẽ mearum est possessiuum, sed iura personalia non possidentur l.si j̃.quo.bo.igitur &c.& quando verbum rei est generale, & quid significat vide Bal.in consi.cccij.in.ij.volu.inei ad euidentiam. & vide de materia per Alex.de Imo.vbi dixi in l.à Diuo Pio.§.in vendi.j̃.de re iu.

c ¶Extra artic. Si tñ testis examinatus sup venditione & in artic.nõ fiat mẽtio q fuerit rogatus notarius de illa venditione,& testis a seipso dicat q notarius fuit rogatus, talis testis dicit̃ ponere extra articulũ, & nõ probat s̃m Ang.consi.clxix.

d ¶Fran.Cur. Expositio. Adde eundem Alex.consi.cxxxvj.ij.li.& quod voluit Bal. cõsi.xij.iiij.li.adde Bal.in l.cõmissoriæ.C.de pac.inter emp.& ven.& in l.si in.rx. q de hęr.inst.Ang.in l.si ita scriptũ j̃.de lib.& post.& Ro.in l.cęsar.j̃.de pu.vide Alex.in fi.huius l.& Barb.copiose in repe.l cũ acutissimi.C.de fidei.& Mod. in trac.statu.fœminas excludẽtiũ ar v.q.xxix.& vide Fel.in c.j.in ver.per verbũ præcise.de rescr.& adde Fran.de Are.cõsi cx.Alex.cõsi.l.j.vol.& ĩ cõs.lxxx.& in cõs.cciiij.in.ij.vol.& Pau.de Ca.cõs.cxcviij.& q verba sta.sunt plane itelligẽda Bal.cõs.xij.in iiij.vol.& vide Bal.in rub.extra de cõst.& in auc.hodie.C.de iu.

e ¶Fran.Cur. Interrogari. Sed quid si testis dicit q vidit numerare pecuniã nec de causa decidit, an probet mutuũ, vide Ro cõsi.ccxc.& dicit Bal cõsi.cxcv.iiij.li.q testis habens scientiã iuris & facti probat ea, quæ sunt iuris, vnde si testis dicat, q vidit primo patrẽ deinde filiũ possidere, q pbat q filius possederit tanq̃ rem hæreditariã,& q testis deponens sup his q̃ sunt iuris, nõ probet nisi rõnẽ reddat, sed interrogatus facti corporeo sensu ĩmediate pceptibili voluit idẽ Bal.cõsi.ciiij.j.li.Pau.de Ca.cõsi.clxxix.adde ut & vide Alex.cõsi.xlviij.in.j.vol.in impressione vltra Venetã, & in cõsi.pe.& in impressione Veneta, eo vol.& vide in cõsi.cxvij. in.iiij.parte. & in cõsi.lxxiij.in.iiij.li.& vide Alex.in apost.ad Bar.in l.de ætate.š.de min.in fin. & adde Iac.But.in l.sed si.§.itẽ si iurauero.j̃.de iureiur.vide Bal.in l.j.š.de his qui sunt sui, vel alie iu.adde in arg.c.cum cõtingat.extra de offi.dele. vbi iudex superflua reijcit.adde rationem, quia idiotæ sæpe vtuntur vno verbo pro alio l.prætor.j̃.de suis & leg.& ideo iudex admittit interrogatoria per quæ declaratur dictum testis c.per tuas.de test.

f ¶Vicinus. De hoc p eundẽ cõsi lxxx.ij.li.& cõsi.lj.j.li.p Lud.Ro.cõsi.ccxlv.an paupertas pbetur ex eo, q quis dicat sum vicinus, & dicit Bal.q vicini ducti ad incẽdendũ nemus alterius vicini, pñt accusari de turbata pos.ppter præsumptionẽ q sciuerint nemus esse vicini, nõ eius qui eos duxit.ita voluit consi.cxxx.ij.lib. & an sufficiat testem præsumptiue.concludere vide Fran.de Are.consi.lxxxij.

¶Tho.Dip. Vide plene etiã per Alex.de Imo.in l.si ponit.j̃.de acq.hære.vbi plene ponit quando testis deponit, scio, quia sum vicinus & quando vicinus præsumitur scire facta vicini, vide ibi.

citur quis scire ea quæ indubitanter credit si per immediatū corporis sensum nesciat, alle.l.q testō.§.fin.j.de test.& l.testium.C.de testi.& qđ no.gl.in l.Pantonius.§.fi.de acq.hęr.Ang.h, ēt tenet ꝯ Bar.nisi testis testificaret̃ sup eo qđ vicinos latere nō pōt. puta si interrogat̃ an Titius habitet in tali loco. secus si deponat sup diuitijs vel bona ꝯdōne, quia ista qn̄q; non sciunt vicini, q̄a diuitiæ qn̄q; sunt in abscōdito l.nū quā.§.j.j.de acq.re.domi. l. peregre. in prin.ff.de acq.pos.idē in ꝯdōne hoīs, vt paret ex no.p gl.in l.illicitas.§.illicita ministeria.in ver.cōcutiendos.s̄.de offi.præsi. ergo dictū talis nō ꝓbat ex quo sua rō nō cōcludit de necessitate.e.in p̄senna.de ꝓba.nec ēt ꝯcludit p̄sumptiue tali p̄sumptiōe iuris cui lex velit stari.& dicit q̄ ita obseruat ꝯsuetudo.cum Sal.& Ful. hic simplr̃ trāsit Bar.Pau.de Ca.hic dicit opi.Bar.ꝓcedere in his q̄ habēt cām successiuā & sic de facili pn̄t trāsire in notitiā vicinorum, aliàs secus. Quid.n.s̄m eū scire p̄t vicinus si ego in domo feci vnū ꝯtctū qui momēto expedit̃, vn̄ si vicinus vult testificari q̄ ego non feci talē ꝯtrū, oportet q̄ ipse dicat qđ ego nō potuissem facere q̄n ipse vidisset, vt no.gl.sing.in l.j.in prin.in fi.gl.mag.j.de inn.actuq; priua.& limitat dictū Bar.alio mō in ꝓbōne ætatis, vt facit Bal.in d.l.de tutela. Adde q̄ Bar.in l.de ętate.in ij.q.cir.prin.s̄.de min.& ī trac.suo de teste.tenuit idē q̄ hic,& in d.l.de tutela.licet ibi relinquat cogitandū sup vno artic.cui ipse r̄ndet h̄, ita ēt tenet Bal. in l.testiū.C.de test.referēs ita velle Nic.de Ma.ibi & idē Bar.ī auc.quas actio.in fi.de sac.san.eccl.& in l.j.C.de ser.fug.& ī l.nō oium.s̄.de le.& ibi ēt Pau.de Ca.Idē tenet Bal.in l.data opa.& ibi dicit talē ꝓbōnem dici factā per rōnē, q̄ nō est necessaria.alle.no. p gl. xiij.q.j.paratus.in vet.nescio.Bal.in d.l. de tutela. quē ibi sequitur Sal.& Pau.de Ca.ibi & hic dicit dictū Bar.non ꝓcedere indist. in ꝓbōne ætatis, vt si minor testificaret̃ de ætate maioris, vel pat de ætate patris. nā licet dicat se scire, q̄a vicinus, vel cōsanguineus, nō ꝓbat, q̄a non pōt cadere veritas in eū per sensum corporeū, cū enim tūc rō ꝓbōnis sit disiuncta à substātia ꝓbōnis, dr̃ dubia, quę nō releuat d.c.in p̄sentia.dicta.n.dn̄t ꝯuenire nālib.l.cōfessionib. iuxta prin.s̄.de inretrog.ac.ipsemet Bal in repe.mag.l.ij.C. de resci.ven.dicit q̄ nō facit plenū testimoniū sed iudicium ar.l. q̄ō.§. fi.j. de edi. q̄a s̄m eum ista vr̃ p̄sumptio hominis. Sed non placet mihi q̄ dicat̃ p̄sumptio hoīs, vt patet ex no.p glo.in l.fin.in prin.s̄. qđ me.cā.& p gl.& do.in c.is q.de spō.& per Bal.in l.siue possidetis.C.de ꝓba.& in ru.eo.ti.& in l.ea q dē.j.de acc.sed Bal. in l. conuenticulā.C.de epis.& cle.tenet opi.Bar.in exēplis posi̇tis p Bar. hic, q̄a qn̄ agit̃ de probando actum in genere, puta qđ q̄s sit pauper, vel malæ famę, aut q̄d simile, debet sufficere dicta rō, q̄a sum vicinus, eo q̄a ꝯcludit à cōiter accidētib. † & sufficit probationem ꝯcludere à cōiter accidētib.[a] vt est glo.no.in l.neq; natales. C. de prob.& idē si deponit de actu in spē, quia à cōiter accidētib.consucuit esse notus vicinis, seu ꝯsanguineis vt mors & ætas d.l. octaui.& d.l.de tutela.secus si est talis actus q̄a cōiter accidentib. non ꝯsueuit eis esse notus, vel hēt se pariter ad notū & ignotū vt homicidium Petri, vel furtū de re Martini.nā tūc nō probat, quia non ꝯcludit.Et idē vr̃ velle Bal.licet p alia verba in l.j.C.de coll.dot.& hoc sequit̃ Ro.h. & Ang.in auc.de hær.& fal.§.hinc nobis. transit cū opi.Bar. p qua ipsemet Ang.in auc.de test.in fi.prin.col.vij. dicit facere gl.ibi in ver.cām.tn̄ dicit ibi Ang.se nō firmare. Aut. de Bu.ī c.līis.de p̄sum.vr̃ cū Bar.trāsire.sed Io.de Imo.ibi sub dubio forte dicit opi.Bar.nō videri de iure veram. † q̄a vbi sumus in mā̃ ꝓbanda, q̄ pōt plene cadere in immediatū sensum corporeū, testis dēt de illa deponere p sensum corporeū appropriatū actui, đ quo q̄rit̃, & sic dēt deponere p rōnē vl̃ p sensum corporis id necessario inferētē & ꝯcludētē.iij.q.ix.testes.& ibi gl.in c.in p̄ntia.& no.p Inn.ī c.cū cām q̄ inter archiepm̄.de testi. vn̄ testis deponēs quē esse sanū[b] vel diuitē, n̄ vr̃ reddere bonā rōnē dicti sui si dicat se scire q̄a vicinus vl̃ ꝯsanguineus. q̄a cū deponat in mā̃ quę pōt plene cadere ī sensū corporeū, testis n̄ p̄t videre q̄ō talis est san° vide testis dēt reddere rōnē, q̄a vidit eū ambulātē,& facientē ea q̄ sani faciunt.& silr̃ dicere pōt q̄ scit illū esse diuitē, q̄a in domo ei° vidit multas suppellectiles magni valoris. Nec ob. q̄a vicinus pręsumat̃ scire facta vicini, q̄a nō vr̃ hoc locū hr̄e in mā̃ ꝓbōnis faciēde p testes q̄ hn̄t deponere p sensum corporeū taliter q̄ dcīn eorū ꝯcludat, sed hēt locū ī alia mā̃ vt qn̄ q̄s p ignorantiā se excusat ab aliquo q̄ sibi iputat̃.nā se nō pōt excusare si erat vicinus, q̄a habet p̄sumptionē iuris ꝯ se, dictis iurib. bn̄ fatet̃ q̄ vbi id quo quęrit̃ non posset plene cadere in imediatū sensum corporeū testis, sed mediāte aliquo actu ex quo p̄sumptiue ꝯcludit̃ illud de quo ꝓbando q̄rit̃, tūc nō req̄rit̃ q̄ testis deponat per rōnē necessario cōcludētē, sed satis est q̄ deponat de illo actu propinquo per sensum appropriatū illi actui ex quo resultat p̄sumptio iuris ad actū de cuius ꝓbōne q̄rit̃. Exēplū in ꝓbatione actus copulę carnalis[c] q̄ nō plene cadit in sensum immediatū testis corporeū, nā sufficit deponere p sensum corporis de actu ꝓpinquo, q̄a testis dicat vidisse solū cū sola, nudū cū nuda in eodē lecto iacentem. Quia qđ dr̃ sufficere dictū dictū testis ꝯcludere p̄sumptiue. verū ē, qn̄ act° nō cadit in imediatū sensum testis. subdit tn̄ q̄ Bar.hic indistincte vr̃ velle sufficere q̄ dictū testis p̄sumptiue ꝯcludat.& refert verba Bar.hic,& plus nō dicit.& Io.de Imo.ibi in fi. subdit q̄ forte ī practica p p auctoritatē Bart.seruaret̃ dictū eius. ego puto ēt de iure decisionē Bar.eē seruādā, q̄a ī exēplis traditis hic p Barto.nō vr̃ q̄ veritas plene & ꝯcludēter cadere possit ī imediatū sensum corporis, sed mediāte aliquo actu ex quo p̄sumptiue cōcludit̃ illud, de quo ꝓbādo q̄rit̃. Nā vt inquit Ia.de Are.& Bal.in l.paupertas.j.de excu.tut.& Ia.Bu.in l.actor.ī fi.C.de ꝓba. nō pōt euidēter ꝓbari, q̄ quis nō sit diues. iō sufficit ꝓbari q̄ fama est ī vicinia q̄ nō sit diues.ar.l.j.ī prin.j.de flum.& p ea q̄ no.p gl.in l.j.C.qn̄ fisc.vel priu.& in l.vbi adhuc.C.de iur.dot.vel sufficit ꝓbare q̄ repositus est in hospitali.l.si quis ad declinādā.& ibi no.Bal.C.de epis.& cle.vel p alias cōiecturas, de quib° p Iac.But.in d.l.actor. & per Ang. in l.si vero.§.q p rei.s̄.q sans.cog.cū cōcor.quas ibi dedi.bn̄ facit tex. in l.ī fraudē.la j.j.q.,& à quib.& in §.in fraudē. instit. ex q.cau.ma.nō pos.Et plerūq; apparet in p̄rimonio alicuius multa esse bona, & tn̄ in eis est grāde æs alienū.l.fi.C.de ali.pu.p̄st. & ī l.fi.ī prin.C.de iure delib. silr̃ quē esse, vel nō esse sanū pēdet vt plurimō à peritia artis.vn̄ cōiter peritus in arte est stādū.l.semel. C.de re mili.lib. xij. Et no.Bar.in l.q̄si.ad fi.j.de re iu. Silr̃ an † quis sit bonę cōdōnis. nā istud solo visu, vel alio sensu corporis immediato nō pōt cōcludere de p se, sed ex p̄sumptionib.nā ex bonis morib.p̄sumit̃ quē esse bonæ opi.vt inquit gl.in auc.de hęre.& fal. §.si vero absunt.in ver.opinionis.& placet q̄ quis vr̃ bonus & est malus. vt no.in d.§. illicita.& sic si bn̄ ꝯsideret̃ illud qđ no.in d.c.līis. ponus facit per Bar.licet Imo.alr̃ dicat, nisi tractaret̃ de ꝓbādo aliquid qđ p mediatū sensum corporis testis possit à cōiter accidētib.cōcludenter percipi & ꝓbari. tūc casus esset satis dubius. nā primo, vr̃ q̄ testis nō ꝓbet reddēdo rōnem. scio quia vicinus sum, quia licet vicinus p̄sumat̃ scire facta vicini, tn̄ scire quis dr̃ diuersimode. qn̄q;.n.per veritatē ex suo proprio & imediato sensu corporeo. qn̄q; p vehemētē opi.tn̄.l.cū falsum. & l.Pātonius.§.rei perduellionis.cū glo. no.ī ver.q̄tēte.j.de acq.hære.& ꝓbat̃ in l. si quis ita dedit.vers.sed si cū ignoraret.in ver.quasi certus.& ibi pōderat Ia.de Are.& Bar. j.de test.tu.vn̄ licet vicinus p̄sumatur scire, nō tn̄ iura dicūt q̄ p̄sumat̃ scire p veritatē habitā imediate ex sensu corporis.vn̄ p̄t scire ex vehemēti opi.vel fama. † sed testis r̄lr deponens se ita opinari, seu credere, nō ꝓbat.[d] vt in d.§. si vero absunt.cū gl. ī ver. vidisse. & d.l.testiū.& ibi p Cy.& plene ī c.quoties.de testi.p Bar.in l.ij.§. pe.j.de aq.plu.ar. † Accedat singularis & mirabilis decisio Bal.in c. fi.de iu.ca.vbi dixit, q̄ si testis asserat[e] đ cōtētis.ī c.se tn̄ scire, q̄ Titius occidit Seiū, nō ꝓbat, q̄uis nō fuerit interrogatus de cā sciæ, nisi reddat rōnē de visu. Quia dicēdo se scire, loquit̃ obscure, q̄n pōt intelligi.s.p vehemētē opi.& nō per sensum corporis.alle.no. p gl.ī d.§.rei pduellionis.quā dicit eē solēnē.sed si dicit verū eē[f] q̄ Titius occidit Seiū, ꝓbabit, † quia veritas nō est aliud, nisi res visu ꝑcepta, & retēta ī memoria.vt sing.dicit notari ī l.ij.ī prin.j.de aq. plu.arc.Et hoc mō dicit se lītare gl.ī l.solā.C.de test. in c.cū cām q̄ inter archiepm̄, de test.in c.soli.iiij.q.iij. q̄ dicit q̄ testis ꝓbat absq; redditione cāæ, si de ea interrogatus nō fuit. Et dicit Bal.hoc esse suū dictū nouū. Secūdo ad idē facit q̄ vicini pn̄t scire diuersimode facta vicini,& p varios sēsus corporis, puta p visum, p auditū, seu famā, vt p se patet. sed testis q̄ interrogatus de cā sciæ r̄ndet, scio, quia ꝑcepi sensu corporis, nō ꝓbat, vt sin.voluit Bal. ī l.testiū. in iiij.q.C.de te.quia hoc esset p̄sumere in teste peritiā discretiuā, itē q̄a dicta causa rōne nimię gn̄alitatis est obscura.l. p̄tor edixit. in prin.ff.de iniu.l.itē exigit. ff. de dol. & ꝓbō obscura nō releuat. d.c.in p̄ntia.& idē sentit ipse in l.j.ī fi.C.de bo.pos.s̄m tab. Tn̄ his nō ob.teneo q̄ in his q̄ à cōiter accidētib.sciunt̃ p vicinos, talis testis ꝓbat, quia iura dicētia q̄ vicinus p̄sumit̃ scire facta vicini, intelligunt̃ de scia percepta per veritatē,& sensum corporis. † Illud autem

ADDITIONES.

a ¶Communiter accidentibus. Adde Alexan.cons.cx.super ij.parte.& in cons.iiij. in quarto volumine.

b ¶Sanum. Si testis dicat aliquem esse debilis vel robustæ complexionis, an debeat esse peritus, vide Fran.de Are.cons.50.

c ¶Tho.Dip. Copulę carnalis. Vide Fel.in c.præterea.eī de test.& Alex.in l.si quis eum.§ j.j.de vulg.& pup.& ibi vide plures concor.& vide Paul.de Ca.in cons. cxxx.incip.Notandum.in hac.

d ¶Nō ꝓbat. An testis q dixit se credere, vel videre suo, vel iudicio suo, & se sore, & credere ꝓbet. vide Frā.de Are.cōs.lxiiii. Et an testis de credulitate faciat indiciū ad torturā.p Ang.cōs.lxi.Et qn̄ testis de credulitate ꝓbet, p Lu.Ro.cons.xxij.

e ¶Asserat. Adde Bal.in cōs.clxxxi. in j. volu.

f ¶Esse. Adde quòd voluit idem Bal.cons.clxxi.j.lib.incip.Item si Titius.

autē ꝙ quis vehementer opinaẽ, nō est ꝓprie scire,[a] hæc est gl. valde no. in l.ij.§.pe.in ver.sciāt. de aqua plu.ar.& gl.in l.si duo.§.pen. in ver.scire.ff.vti pos.& sentit gl.no.in l.libera.ff.de pec.& gl.no.in l.si paterfa.i ver.scit.ff.de hær.inst.& illā dicit ibi Bal.& Io.de Imo. esse signāter no.ad hoc.s.ꝙ ꝓprie scientia est tm̄ eorū,q̄ vera sunt. Et ideo sm̄ eos facit ille text.cū gl.ꝙ si testis dicat de cōtentis in c. scire ꝙ sic sunt,vr̃ dicere ꝙ ita verū se habet,& sic no.q̄a Bal.ibi de directo cōtradicit his,q̄ ipsemet tenuit in d.c.fi.ad hoc ēt facit,q̄a scire,est rem ꝑ causam cognoscere vt inq̄t Philosophus,& refert Arch.de pe.di.iij.c.in domo. Ad hoc facit ēt qđ no.Bar.in l.q bona.§.q in alieno.i vlt.col.de dam.insec.dū dicit, qđ in teste verbū scire, nō intelligiẽ ꝑ vehementē opi.sed ꝑ veritatē.alle.no.ꝑ Inn.& Io.An.in d.c.fi.de iu.ca.in antiq̄s.& verba in dubio ꝓprie accipi debēt l.j.§.si is q nauem.j.de exer.l.non aliī.j.de le.iij.& sic puto nō esse verū id qđ Bal.dicit in d.c.fi.& ad alle.ꝑ eū patet respōsio ex p̄dictis, q̄a saltē in mā ista vehementer opinari nō est ꝓprie scire.nō ob.d.l.si q̄s ita.q̄a ibi est dictio quasi,q̄ est nota improprietatis l.si cū dotē.§.fi.& ibi no.j.so.ma.l.si quis cū a fideicōmissario.& ibi no.j.de condi.inde.nō ob.ēt dum dicebaẽ,ꝙ vicini p̄nt diuersimode scire &c.q̄a r̄ndeo ꝙ ex quo scire intelligiẽ ꝑ veritatē,oportet nos intelligere ꝙ ꝑ veritatē perceptibilē visu vicini sciant,& ꝙ ꝑ visum ꝑceptibilē nō auditu tm̄ sciant,vel ꝑ auditū,& sic de sin. vt d.c.testes.cū gl.verba.n.intelligēda sunt sm̄ subiectā materiā l.si vno.in prin.cū vul.j.loc.ēt in teste.vn̄ videmus,ꝙ si testis interrogatus quō sciat, dicat scire q̄a tetigit cū manib.ꝓbat,[b] licet res nō esset res tangibilis manu corporea l.ij.ver.manꝰ porrigi.& ibi ad hoc no.Bar.illū tex.C.de pe.no.li.xj.& Bal.in l.non oium.s̄.de leg.& idē sentit Bal.i rub.C.si ex fal.instr.in vlti.col.licet ipsemet Bal.aliter dicat in l.iij.in.vij.q.C.de te.& Bar.indecisum relinquere videaẽ in trac.de test.in ver.testis dicit,ꝙ vidit &c.† & dictū testis nō est calumniādū,[c] sed iuuandū. ita inq̄t Bal.in l.de q̄b.s̄.de leg.vbi ad hoc alle.no.ꝑ Bar.hic ita ēt no.Bal.in l.ij.C.de temp.ap.vbi inquit,ꝙ rō reddita ꝑ testē non est cauillanda, sed adaptanda ad id qđ testis dicit se scire. alle.no.ꝑ gl.in d.l.stipso ista.§.hæc quoq;.in ver.stipuleẽ.de verb.ob.bene faciūt no.ꝑ Bar.in l.labeo.cir.nie.de sup.le.& ideo nō puto verū esse id qđ dicit Bal.in d.l.testiū in.iij. vel.v.q.quia vr̃ ꝙ testis interrogatus de cā scientię dicit se scire,eo quia ꝑcepit sensu corporis, probet. q̄a dicendo se scire,intelligiẽ ꝑ veritatē nō ex vehemēti opi.vt.s̄.dixi. & ideo dū postea assignat rōnē ꝙ ꝑcepit sensu corporis, intelligiẽ de illo sensu ꝑ quē ꝑcipi pōt veritas.hoc probo ēt ꝑ d.l.testiū.in ver.p̄sentia.vbi ꝓbaẽ sufficere,ꝙ testis interrogatus de cā sciētię dicat, scio.q̄a fui p̄sens.[d] & est optimus casus in auc.de fi.instr.§.si q̄s igiẽ.in ver.p̄sentibus & ibi ad hoc illū text.no.Ang.& tex.in.§.oportet.el.ij.in ver.p̄sentib.eo.ut.& no.Bart.in l.j.§.fi.j.de auth.tut.& in d.trac.de teste.& Bal.in d.l.j.de bon.pos.sm̄ tab.ad fi.& in l.si nō speciali.iuxta prin.C.de testa.& in c.j.de ꝯtent.inter dom.& vas.de inue.& in d.l.testiū.& ibi ēt Sal.& no.Io.de Imo.post Bal.in l.hęredes palā.in prin.j.de te.& in l.ij.§.fi.j.so.ma.& Io.de Imo.& d.Abb.in c.peruenit.el.ij.de testi.cog.& tm̄ cōstat, ꝙ in p̄sentia i genere pōt se habere ad visum tm̄, & auditū tm̄ & sic de alijs sensib.ergo cū testis probet dicens se scire,q̄a fuit p̄sens actui, sequiẽ ꝙ intelligiẽ deponere ꝑ illū sensum corporis ꝑ quē veritas illius actus ꝑcipi pōt licet ipse specifice sensum corporis nō exprimat.& sic remanet sustentata decisio Bar.in his q̄ a cōiter accidēnt.seu iuris p̄sumptione, vicini,aut cōsanguinei scire p̄sumunẽ.in alijs aūt secus,de quo art.vltra p̄al.vide Bal.in c.quāto.de p̄sum.& ꝑ Sal.in l.si minorē.C.de i inte.resti.tu.& aliq̄d per Iac.Bu.in l.actor.C.de prob.† quę aūt sint illa q̄ vicini & cōsanguinei p̄sumunẽ scire, & qn̄,traditur in locis.s̄.alle.& aliqualiter dictū est.s̄.& tangiẽ ēt ꝑ Bar.in l.q duos. in ver.quæro dixi,ꝙ oportet &c.j.de re.dub.& in l.is pōt.j.de acq.hær.& ꝑ Ray.in l.cū antiquiorib.C.de iu.deli.ꝑ Fran.tig.l.ij.C.q admi.& ibi tetigi.& ꝑ Bal.Ang.& Io.de Imo.in l.Titius.§.j.j.de lib.& posth.per illū tex.& Bal.in l.j.in fi.C.de collu.dete.& in l.qm̄ sororē. per illū tex.C.de iu.deli.& ibi tetigi, & per Ang.in l.tres fratres.ff.de pac.

† Ad vnū tm̄ circa p̄dicta aduertas,ꝙ d.ꝓbatio facta ꝑ testē dicentem scio,q̄a viciñ &c.appellaẽ probatio p̄sumptiua, nō aūt vera seu cōcludēs necessario. vt ēt per Bar.hic & ꝑ alios i locis.s̄.alle.& maxime Bal.in d.l.cōuenticulā.& i d.l.j.de ser.fu.& erit effectꝰ maxime,† quia mitior pœna[e] imponiẽ ei q cōdemnaẽ ex ꝓbatione p̄sumptiua, vt est gl.no.in c.inter.in gl.fi.de pur.can.& no.Inn.i c.q̄a verisimile de p̄sum.per c.afferte.& Ant.de Bu.in d.c.quāto.& Spe.in ti.de p̄sum.§.fi.ver.in summa.& Bal.in l.fi.C.de prob.& in l.fi.in prin.s̄.qđ me.cā.& Alb.de gād.in trac.de malefi.sub rub.de homi.dū tractat an si plures[f] ꝑcussernt vnū q periit, & nō cōstat cuius ictu perierit,oēs debeāt damnari de occiso, & ꝑ Ro.in l.j.§.si q̄s in villam.j ad syl.† Itē est vtile scire,q̄a sentētia lata ex p̄sumptionibꝰ nunq̄ transit in rem iudicatā quin possit ex ꝯtrarijs ꝓbationibus vel p̄sum.meliorib.retractari, vt est tex.sing.C.de adulte.in l.si q adulteri.sm̄ vnū intellectū,quē ibi approbat Iac.Bu.& ēt Bar.& Ang.ibi,an tm̄ sit intellectus verus nūc nō examino, q̄a est incidens.¶ † Circa.iij partē huius l.gl.sunt clare. tm̄ circa eā tractauit hic Bar.post Iac.But.an auctoritates[g] probēt, adeo ꝙ eis standum sit.in quo dic vt ꝑ Bar.hic,& in l.legata.j.de sup.le.Cuius dictis adde ꝙ gl.q̄ apud legistas reputaẽ singularis in.§.cogitatio.in ver.eloquiorū in auc.vt iudi.sine quoquo suf.dixit ꝑ illū tex.ꝙ diuine auctoritates i casib.allegari p̄nt tanq̄ leges,& illā ad hoc no.Bal.in auc.ad hæc.C.de vsu.Addatis ēt aliā gl.in c.libellis.xx.dist.quę sing.dicit,ꝙ dictū † alicuius sancti munitū auctoritate veteris vel noui testamēti,in decisione causarū præferẽ cōstitutioni Papali.[h] secus aūt si nō esset munitū auctoritate l.diuinę.q̄a cōstitutio Papalis p̄ferẽ dicto cuiuslibet sancti, q̄a Papæ & nō sanctis fuit data auctoritas l.cōdēdę c.ꝓposuit.de cōces.preb.Et ita illā gl.multū no.d.Abb.i c.qualiter & qn̄. de accu.el.ij.Ad qđ ēt videatis bonū tex.in c.de q̄b.xx.dist.& ibi ꝑ Arch.& in q̄b.sit seruāda auctoritas veteris testamēti.vide tex.& gl.vj.dist.c.fi.§.his itaq;.& qđ no.gl.ij.in c.fi.de cōsue.& ibi ꝑ doc.maxi.ꝑ Io.de Imo.& ꝑ eundē in l.stipulatio hoc mō cōcepta.de ver.obl.circa me.& i l.iij.de test.vt leg.& no.in c.translato.de cōsti.& no.tradiẽ ꝑ Io.Cal.† in cōs.xxx.sub rub.de test.vbi tractat an l.Mosaycæ[i] stari debeat quoad iudæos[k] in successione ab intest.quatenus discrepet à l.ciuili vel cano.& tenuit ꝙ sic.Ad materiā ēt vide ꝑ Ioā.An.in c.certificari. de sepul.vbi dixit,ꝙ causæ ecclesiasticæ diffiniri p̄nt ex dictis sanctorum doctorū per illū text.& ꝑ id ꝙ habeẽ.xx.dist.ꝑ totū. adde ēt ꝙ habeẽ in c.& si iudæos,de iude.ꝑ quē tex.dixit ibi Io.An.ꝙ vulgaria prouerbia allegaẽ in causis,vt ibi, & l.solēt.in fi.s̄.de offi.procō.& l.si chorꝰ.de le.iij.& de cōse.dist.v.ne tales,& de iureiu.in c.quēadmodum.† Et dicit Host.in d.c.& si iudæos. ꝙ ꝓuerbiū est sentētia generalis cui ꝯsuetudo fidē attribuit, cōis opi.assensum accōmodat incorrupte veritatis integritas acquiescit.Ad hoc alle.Tulliū.vide etiā quæ habenẽ in l.in rm̄.§.fi.cū l.seq.s̄.de re.diui.& ibi gl.& plenius ꝑ Iac.Bu.ibi, & aliq̄d ēt ibidē ꝑ Bar.& qđ no.gl.in c.vt veterum.ix.dist.q̄ tāgit qn̄ doc.diuinę scripturæ essent varij.cui magis standū sit, & hæc faciūt vtrū lex longobarda pro l.seruari debeat, de quo tradiẽ in prin.cōsti.feudorū ꝑ An.de Yser.& alios ꝑ Odo.& Bal.in auc.dos data.C.de do.ante nup.& Bal.in l.si inuita.C.de nup.& in d.c.translato.& iuxta hoc ēt incidēter tāgit hic Bar.† q̄d de scripturis antiq̄s,ēt si factę sint in lapidibus[l] an dicanẽ authenticæ,vide ꝑ gl.Bar.& oēs in l.monumētorū.C.de reli.& qđ no.gl.in l.in testamēto.la.j.in ver.scriptura.iūcto tex.j.de cōdi.& dem.& per gl.& doc.i c.cū causam,de proba.& ꝑ gl.xxiij.q.ij.sane.el.ij.in verb.

ADDITIONES.

a ¶Proprie scire. An vehementer opinari,& scire idem sit, vide Lud.Ro.cōsi.ccxxxv. adde tu quæ notauit Cur.in l.admonen.j̄.de iureiu.& tex.meliorē de iure vbi illud dicimur scire ꝙ credimus & vehemēter opinamur in l.ij.§.ꝙ obseruari ver.ꝙ ipsam causam.versic.ꝙ quisq; credit.C.de iureiu.propter cal.dan.
¶Tho.Dip. Et adde ꝙ qui scit actum & ignorat qualitatē ponderum,non dicitur scire gl.est sin.in c.cōceptioni.de app.li.vj.in verbo scienter,quā ibi no.ge.& pro statutis,quæ imponunt aliquando petentib.actum pœnas puta nō reuerentib. quia vbi lex vel sta.pōderat scientiā actus respectu certe qualitatis, ille nō dicitur scire qui scit actum & ignorat qualitatē.& no.illam gl.ꝙ aliquis dicitur scire aliquid quando scit per illum se esse grau.& ita in practica obtinui, & vide Bald.in c.fi.in pe.col.de pa.iur.fir.in ver no.ꝙ dicit.

b ¶Tho.Dip. Probat.Adde gl.or.in c.testes & in c.q̄a viderunt.iij.q.ij.de quo facit festu Lud.Ro.in l sciendū.j̄.de verb.ob.cum concor.de quibus per Fel.in c.cum causam de test.versi.sed istam conclu.& vide Alex.in l.ij.§.fi.j̄.sol.ma.

c ¶Dictum testis nō est calumniandū.Adde in fi.Bal.in l.intrisgentium §.quod fere.s̄.de pac.& Alex.consi.xxxiij.in.iij.vol.vbi instrumentum debet iuuari interpretatione, vt euitetur falsitas & vide Bal.in l.de ætate.s̄.de min.& Bal.in l.data opera.C.qui ac.& Fran.Are.in consi.lxxij Fran.Cur & vide tu multa in simili per Felv.in c.capitulum sanctæ crucis.de rescri.& Alex.consi.xix.v.vol.

d ¶Præsens.Adde eundem Alex.consi.clxxxiiij.Bal.consi.cccx.iij.lib.

e ¶Quia mitior pœna. Vide Alex.in l.non solum.§.sciendum.j̄.de no.ope.nun.vbi quando quis confitetur delictum qualificatiue, debet mitius puniri.

f ¶Fran.Cur. An si plures. Adde Spe.in tit.de homi.ver.pone ꝙ quatuor homines. Bald.consi.lxxx.v.vol.& vide Bal.in l.j.C.de ser.fug.

g ¶Auctoritates.De hoc vide Fely.in c.ij.extra de rescri.per Ang.consi.lxxxv.Pau.de Cast.consi.cccxvj.

h ¶Tho.Dip. Papali. Vide late Augustinum de Anchona in lib.de potestate ecclesiæ q.lx.art.vj.& vide Fely.in c.ij.de rescri.

i ¶Tho.Dip. Legi Mosaycæ. Vide Ias.hic & Felv.in c.iudex.el.ij.de iude.& in c.j.de constit.& Io.Campegiū in suo tractatu de dotib.in vlt.q.adde flor.in l.maximū vitium.C.de lib.prꝍte.& d.Ant.de Rosellis in arbore consanguinitatis,in vlt.q.in versi.sed nunc occurrit dubium,& no.ꝙ si vis practicare ꝙ vltra legē hæbraicam probes ꝙ illa lex hodie seruatur inter iudæos & ita practicaui, & obtinui bis.& ita consului, & subscripsit meo consilio excellentissimus dominus meus do.Pe.Phi.Cor.inci.ad decisionem præsentis consultationis. & vide etiam Pet.Cor.in consi.clxxx.in.ij.vol.

k ¶Ad iudæos.Adde ꝙ voluit And.Barb.cōsi.xv.ij.lib.vbi ponit an iudæa possit esse tutor filiorum, & an debeat seruare solennitates inductas à iure ciuili.

l ¶In lapidib.Vide per Bal.consi.ccccxlv.inci.an patronatus ecclesiæ.iiij.lib.

loquendi vt à iure alterata significatio illius dictionis, creditor, vt in d.l.creditores eft duabus feq.q vñr loq.de eõi appõne. Dũbi dr accipiẽdos effe, & ibi in ver.appõne.fed non ita inuenit alterata hec dictio creditus, ta, tum, in cõi vfu loquendi. Nec ad hoc ob.d.§.Flauius.q ibi non loquit fm cõem appõnem, fed in appõne finguli facta à Seio in cafu ibi cõtingẽte.& ita poffet faluari opin.Bar.p quod vf † q cum & in ftatutis attẽdatur cõis vfus loquẽdi p no.in d.l.librorũ.§.q tñ.& in d.l.oẽs populi i.vj.q.prin. cum cõcor.& ibi Bar.ftatuta loquẽtia de creditore haberent locũ in pdictis.nõ fic fi loquerentur de re credita. Nec in cõtrarium vr vrgere illud quod dicit Ro.duto inquit q creditor,& creditũ funt correlatiua, & fic pfuppofito creditore, pfupponatur creditũ.nã poffet rñ.hoc negado, q pfuppofito creditore, bene pfupponeretur illud in quo eft creditor,& alius eft debitor.fed non vr q de neceffitate illud debeat appellari creditũ pprie qñ nõ eft ex 5ctu, vt hic.Nec etiam contra Bar.in ftatuto loquente de re credita me mouet ratio alleg.p Fulg.dum alle.no.in d.l.fi qs feruo.iũcta d.l. fi cui.in ver.loco.q rñ.poffet q tex.in d.l.fi cui.non loquit i re credita, fed de creditore.Præterea ea q no.in d.l.fi qs feruo.nõ loquũtur de diftinctione facienda de cafu vero ad cafum fictum, fed de vno cafu vero ad alium cafum verũ illi equiparatum.nos vero fm

41 arg.fuum effemus in cafu i quo tractaretur † an ftatutum loquẽs in cafu vero extenderet ad cafum fictũ.in quo recurrendũ eft ad no.per Bar.in d.l.oẽs populi.in.vj.q.prin.& Io.An.& alios i.c. fi.de cõfue.in.vj.& per Bal.in l.fiue poffidens.C.de proba.& per Bal.& Io.de Imo.in l.Gallus.§.& quid fi tñ.de lib.& pofth.cũ fuis cõcor.quas ibi puto dediffe, & ad aliam ratioñe Ful.dum alle.id quod hr in tit.de cõdi.inde.poffet rñ.q ideo ille tractatus de cõdu inde.ponitur fub hoc tra.de re.cred.q ibi loquit de debitore putatiuo putãte alium effe verũ creditorẽ q non effet . articulus tñ in fe eft fatis dubius & q vellet tenere q ficut per cõem vfum loquendi eft alterata fignificatio huius dictionis creditor, vt dicit Bar.in d.l.fi cui.cũ alijs.§.all.ita intelligatur alterata quo ad dictio-

42 nẽ credimus.¶ † Poffet a.q qñ funt duo quorũ vnũ venit cõfequutiue feu gradatim ad aliud, illud q immutat in vno, intelligatur mutatum in alio, vt no.gl.in c.cũ i cunctis.in ver.attigent.de elec. & in cle.fi.de æta.& quali.& q no.gl.& Bar.i l.j.in prin.j.de leg.tu. facit l.fi.C.de indi.vid.& q no.Bar.i l.illud.C.de facrofa.eccl.& expreffe Ant.de Bu.in c.fi.de cõfue.in.iij.& vij.fal.& hoc vr tutius.& ad iftam q.videatis & Io.And.in addi.Spe.in ti.de cef.act.in rubr. & Bar.in l.fi vbi pecunia.j.e.vbi etiam eft tex.faciẽs ad hãc q.& ibi

43 Bar.ponit vnam rñ.ad.§.Flauius.¶ † Ex his infert Ro.hic ad q.an fi cõceffum eft alicui vt non teneatur creditoribus rñdere vfq; ad quinquẽnium, cõprehendant illi q bus ex delicto debeatur.& refert q Guil.de cu.in l.fed fi ex parte.§.quãq.j.q cũ eo.tenuit p illum tex.q nõ, fed Ro.hic tenuit ptrariũ.q verba illa late interpretari debẽt.l.fi.§.de pit.prin.l.fi qñ.C.de bon.va.la.j.lib.x.fed illi q bus ex delicto debetur, dicunt creditores large, vt d.l.creditores.cum duabus fe.ergo &c.& ad d.§.quãq.rñde q ibi ideo eft, q verba beneficij illius edicti.expreffe reftringunt ad creditores ex cõtractu.adde q Gui.de cu.ibi nõ tãgit ifta q fed Cy.ibi t addi. tetigit & decidit q comprehendant per illũ tex.& p l.fi rerum.j. de reg.iu.Pro quo & all.tex.cum gl.in ver.nocẽtes.in.§.q fi delinquentes.i auc.de mã.prin.& id quod hr in auc.qua i prouincia.C.

44 vbi de cri.agi.oportet.in verfi.omni priuilegio ceffante.¶ † Præterea illud q dr cõceffionem fuperioris debere large interpretari, eft verum quatenus cõcernit fuũ cõcedentis. fed quatenus cõcernit ius & pñdiciũ tertij, vt in cafu noftro, deber ftricte interpretari c.ex tuarũ.de auct.& vfu pal.j.j.§.merito.& §.fi q̃s à principe.j. ne q d in loc.pub.& no.Inn.in c.dilecti.de do.& ptu.Io.An.& alij in c.olim tibi.de ver.fig.& Cy.& Bar.in d.l.fi.cum fi.& cũ fit 5 ius cõe dicta cõceffio debet dici priuilegium.nj.di.priuilegia.& tõ in eo fieri debet ftricta interpretatio l.fi qñ.in prin.C.de inoffi.tefta

45 mẽ.c.q dilecto.de confangui.& affini.¶ † Itẽ inducitur poft antiquos p Bar.ad q.an illi q bus pmittif pecunia in diẽ, vel fub cõditione dicantur pprie creditores, & dicit q nõ p d.l.creditores cum ibi no.ita fe hẽt cũs opi.Pro qua bñ facit gl.l.j.§.creditũ.in verfi. poft nuptias.infra e.ad idẽ facit l.cõditionales.cũ l.feq.de ver.fig. vbi tales non appellant creditores fimpr fed qualificate.l.cõditionales vel in diem.& ita intellr tex.in l.s cui.cum fi.infra de act. & oblig.Ideo vr q non comprehenderet in ftatuto faciente men

46 tioñẽ de debitore vel creditore ficut dicimus in fimili † q lex vel ftatutum faciens mẽtionem de fratre, vel de patruo, non intelligitur de fratre patrucle, vel de patruo magno, q ñ funt fratres vel patrui fimpliciter, fed cum adiectione, vt p Bar.in l.lucius.§.quæfitum.de leg.iij.per Bal.i c.j.de feu.Marchiẽ.& i l.j.poft Iac.Bu.C. de fucceffedi.cum cõcor.quas ibi dedi. poft etiam dici fm Iac.Bu. Alb.de ro.& Ful.hic q dicef creditor quo ad etymologiam voca-

buli, q fequutus eft fidẽ debitoris vt hic.& ita intelligi debet tex. & gl.in d.l.creditores.in ver.fub conditione.Saly.tñ hic fequutus Dy.dicebat q nec etiam quo ad etymologiam vocabuli vr poffe dici creditor, q non vr fecutus fidem debitoris, cũ fides fit firma credulitas.all.no.i tub.C.de fum.tri.Et in cafu noftro ifta fides vr effe dubia, q fufpenditur pp pendentiam cõditionis, p no.in l. itẽ q de pac.mouetur & per iftũ tex.in verfi.receptum.q præfupponit pro 5ftanti q creditor fit recepturus.tñ improprie & abufiue dicitur creditor pp illam dubiã fpẽ.& ita loquitur d.l.creditores & d.l.s cui.& etiã quo ad aliquos effectus dr creditor.exemplum patet in l.in omnibus.§.de iudi.& in l.fi. & in l.q fraudem.infra qui & à qui.cum fi.fm eum.Ro.hic tranfit cum Saly.nifi promiffio fa

a cta effet fub conditione, quæ effet omnino extitura, a q pro pura habetur l.fi pupillus.§.qui fub cõditione. infra de nouatio. & l.q fi ea.infra de pdi.inde.puto opi.Ia.Bu.effe veriorẽ etiã quo ad pmiffionem factam fub cõditione dubia per iftũ tex.nõ.n.vr q tex. hic ponat p cõftanti futurã receptionẽ, immo ponit hic p dubia, patet q participiũ futuri tpis vt hic eft verbũ receptum eft aptũ facere cõditionẽ, vt cõcludit Bar.in l.j.ad fi.infra de pdi.& demõ. per l.ftichum q meus erit.in prin.de leg.j.nam participiũ refoluitur in relatiuum, & verbum illius tpis cuius eft participiũ, vt no.gl.in c.j.in ver.dignitatibus.de pbẽ.& Bar.infra de vul.& pu.in l.cetu rio.in q.in qua tractat qñ fubftitut funt pauperes chriftiani.ergo fi participium futuri tpis refoluitur in relatiuum, & verbũ futuri tpis faciet cõditionẽ d.l.ftichum.& ad iftam q.videatis & Ioã. An. in addi.Spe.in d.tu.b.de ceff.ac.ad fi.¶ † Iuxta prædicta quærit hic

47 Iac.Bu.& poft eũ Bal.& Saly.an ceffionarius dicat creditor, & fic ftatutum loquens de creditore habeat locũ in eo, & breuiter cõcludũt q fic.ar.l.j.C.de dona.& p alia de q bus hic p eos, nifi aliud

b appareret effe to&rẽ ftatuti.Et idẽ tenet hic Ro. b q p hoc all.deci fionem Io.An.in d.rub.de cef.ac.& Bal.in l.j.ad fi.C.de act.& obl. & in l.p diuerfas.in.x.q.C.mã.q bus adde tex.hoc pbantem in l. ab Anaftafio.in ver.in aliũ creditorẽ.C.mãd.& illã ad hoc ibi põderat Bar.in.iij.no.de qua quæft.& vide p Cy.& Bal.in l.fi fic.§.fi. cũ l.feq.de leg.j.& Bal.in difp.fua inc.ftatuto caueẽ q fenerator. per Saly.in l.fi à creditore.C.de act.& oblig.& in d.l.per diuerfas.

48 ¶ † Itẽ qrit Bar.poft antiquos an fideiuffor dicat debitor & tenet q fic p l.& magis.in ver.debeo.j.de fol.& eft cõis opi.doc.hic. Pro qua & addo l.fi fideiuffor.in prin.in ver.debere.de leg.j.& tex.l.fi feruuto.§.nũc videamus.in ver.principalis debitor.j.de ver.ob. & illum tex.aureum dicit Raph.Cu.ibi non ponderari ab aliquo, bñ facit d.l.debitor.& idẽ tenet Ang.in l.ftipionum alie.§.ftiplo.j.

c de ver.obli.& Albe.de ro.in.j. parte ftatutorũ.in q.clxxxiij. c incip. qõ & pulchra talis eft, ftatuto caueẽ q nullus & licet in q.ftatuti loquentis de debitore reprehendat quãdam diffõnem pofitã per

d Pet.& Cy. d hic.† an autem fideiuffor dicatur reus.vide gl.no.in l.

49 Stichum.§.vulgo.in ver.dũraxat.j.de folu.q tenuit q fic, p ea faciat, q reus dr à re.c.forus.in fi.de ver.fig.no.gl.in l.j.j.de duob.re. item reus idẽ eft quod debitor l.pôt accipi.§.j.cum gl.j.de fideiuf. & fideiuffor dicif effe debitor, vt dcm eft. De ifta q.vide Ange.& Mod.in d.§.q vulgo.& cum diffõne ibi pofita per Ang.concordat Ro.hic, licet de Ange.mentionem nõ faciat, & per eudẽ Ro.i d.l.

50 pôt accipi.¶ † Vtrum aũt in actione reali fit dare debitorẽ & creditorẽ, vide gl.in d.l.creditores.& gl.in th.de act.in prin.in ver.debef.& q no.gl.in ver.nullo iure.in.§.j.& aliqd p Saly.hic,& Bal.i l. pe.C.q cum eo.& in l.fi.C.de cõpenfa.& l.cum neceffitatẽ.C.de fideic.& in l.fi.C.de bo.auc.iud.pof.& in l.fi.in.xij.q.C.de col. & cõis conclo eft, q non fit dare pprie debitorem & creditorem. ¶ In gl.fi.ex mẽte doc.cõiunge vtranq; fol.& dic,aut qris an verbũ rei, ex fua fignificatione fit gñale, & dic q fic, vt hic. Aut queris quo ad libellũ, & tũc aut agit reali, & nõ eft gñale, q rei vẽdicatio nõ competit p omni re, vñ non competit p re in gñe l.fi rem. alle.in gl.Aut agitur p fonali, & tũc aut fpẽs debebat, & non fufficit petere rem in gñe, fed debet fpecificari ficut qñ agit reali l.in actione.j.de furt.l.j.§.fi q s argentum.j.depo.aut debebatur genus, feu res

ADDITIONES.

a ¶Extitura. Adde q Rom.fing.fuis fo.xix.dicit, q licet debitor in diem vel fub conditione, poffit cogi ad cauendum iuxta l.in oibus. tñ hoc nõ h3bet locũ vbi talis debitor pœnitere poffit, & an ftatuti dictio q banna fiant ad inftãtiã creditorũ, cõprehẽdat creditores qui exceptione repelli poffunt, videte p eundẽ cõfi.ccliij.

b ¶Tenet hic Ro. Adde eundem cõfi.cxlij.vbi dicit effe cafum expreffum in l.j.C.de dona.& doc.non ponderatum, & ibi confuluit q ftante ifta q debitor poffit capi ad inftantiam creditoris, q poterit capi ad inftantiam ceffionarij latius ibi vide. Adde Lud.Rom.confi.ccxx.& vide Alex.in confi.xi.in.ij.volu.

c ¶Queftio.clxxxiij. Adde q aliter eft q.clxxx.

d ¶Per Pe.& Cy. Vide in ifta materia duo pulchra dicta vnum fm o.in l.j.§.de fideiuf. aliud Ange.in auc.vt.ij.quõob.§.j.in fi.& vide omnino Frã.Are.in l.fi fideiuffor. in prin.col.j.j.de leg.j.& vide Rom.confi.cxlij.& in confi.cciij.& hic.

ſou res in genere, & tūc ſufficit rem in genere petere.§.præterea ſi quis. inſtit.de act.& l.ſi ſtipulatus.§.j.j.de ſol.Item in quantū dixi.ſ.in q.de ſtatuto diſponēte, ꝙ ſtatuta nū debeant gloſſari, neq; interpretari,ᵃ quā interpretationē recipere poſſint. adde.ſ.all.no. per Ang.in l ſi ita ſcriptum.de lib.& poſth.Et inquantum in q.de teſte vicino retuli reſponſionem datam per Ioā.de Imo.in c.in literis.ad iura dicentia, ꝙ vicinus præſumitur ſcire facta vicini,adde ꝙ reſponſio ſua videtur contra l.j.in prin.j de flumin.

ADDITIO.

a ¶Interpretari.Adde ꝙ ſtante ſtatuto,tunc reijciť cōis vſus loquendi, qui ſi nō eſſet tale ſtatutū attenderet́ ſm Ro.ſing.ſuis,ſol.xııı. vbi dicit ſe obtinuiſſe in q.facti.

Pauli. LEX II.

1 *Mutuum quid ſit,& quot requirantur ad hoc vt ſit mutuum.*
2 *Contractus diuerſe ſpecies an poſſint oriri ex vno & eodem facto.*
3 *Mutuum,& commodatum differant inter ſe.*
4 *Genus ſecundū legiſtas dicitur id quod cōſiſtit in pondere,numero,vel mēſura.*
5 *Mutuans an teneatur inuitus recipere illoſmet denarios, vel illudmet vinum.*
6 *Contractus quo cognoſcatur in dubio,an ſit donationis, vel alterius nominis.*
7 *Venditor tenetur ad tranſlationem dominij, quando venditur genus.*
8 *Emptio,vel venditio,aut permutatio,an ſit quando agitur, vt reddatur in ſpecie vna alia ſpecies, & etiam pecunia ſimul.*
9 *Libellus an procedat,ſi ago ex mutuo,& peto condemnari debitorem ad dandum idem quod mutuaui.*

MVtuum. Mutuum ea forma cōtrahitur, vt idem genus nō eadē ſpecies reddatur,aliàs nō erit mutuū,ſed alius cōtractus.h.d. 1 ¶† No.duo quæ requirunť,vt ſit mutuū, quæ ex ſummario colliguntur, tertiū habeť in l.pxi.& quartum in.§.appellata.ex qb' poſſet colligi diffinitio mutui,de qua p Bal.hic,& p Sal.in d.§.appellata.ſed melius diffinitur p Bar.j.ea.l.in.§.fi.in fin.cuius diffinitionē ſequor quicqd ibi 2 dixerit Fulg.& Ro.¶† Secundo no.ꝙ ex vno & eodē facto diuerſe ſpecies ꝯtractuū oriri non pñt ſm Bar.Intelligunt tñ hoc Ro.& Ful.eſſe verū quo ad plures cōtractus inuicē nō cōpaſſibiles,vt eſt mutuū & cōmodatū. ſecus ſi ſint cōpaſſibiles l.ij.C.de pact.inter emp.& vend.l.Ariſto.in prin.j.de dona.Vbi ex eodē facto ſit miſtura duorū cōtractuum,ſ.noiati & innominati. & no.Bar.in l.ſi.j. de cōdi.ob.cau.& Cy.& alij in l.bonefidei.C.de pact.ſecundo ad idē alle.id quod no.Cy.in l.hac ꝯſultiſſima.§.p nuncupationē.C. de teſt.Vbi dicit ꝙ in eodē facto ſm diuerſas conſiderationes pñt eſſe diuerſi cōtractus,vt ſi interrogo aliquem, vēdis mihi librum? & ipſe rñdet,vendo.nam eſt ꝯtractus emptionis, & ſtipulationis. Sed ad primū poſſet rñ.ꝙ ibi duo erāt facta,ſcilicet cōtract' nominatus,& pactū appoſitū iuxta ipſum cōtractum,& habita relatione pacti ad cōtractū reſultabat ꝯtractus innominatus, nā & illud pactū per ſe large ēt dr̄ cōtractus, vt no gl.no.in l.ı.ııı.j.gl.in fi.j.de act.& obl.& no.Bal.in rub.C.de pac.& in l.petens. in rep.cod.ut. Et ad id qd̄ no.Cy.in d.§.p nuncupationē. poſſet dici eſſe dubiū an cōtineat ſtipulationē,cum non ſit pmiſſum aliqd de futuro,& per illa verba ſit pfectus cōtractus emptionis, & ſic non videatur ibi interceſſiſſe ſtipulationē per id quod le & no.in l.ſtipulationū aliе.§.ſtipulatio.j.de ver.obl.dic vt ibi.Bene eſt verum,ꝙ eadē ſolutio parere poteſt diſtractū.ı.liberationē, & etiā contractū ſimul l. in numerationibus. in fi.j.de ſol.& l.ſi hęres.in princ.de act.empt. 3 ¶† Tertio no.differētiā eſſe inter mutuū,& cōmodatū, quādoq; tñ improprie vnū pro alio ponitur l.ij.C.de his q ex pu.ratio.li.x. & facit ad id quod no.Bar.ibi. quandoq; etiā id quod vr̄ mutuum tranſit in depoſitū,ſ.cōcurrentibus his quæ in mutuo interuenire debent,ſ.ꝙ trāſferatur dñium, & agatur vt tantundē reddatur in genere,& ſic videať depoſitario data licentia vtendi. Tamen partes cōuenerunt illud eſſe depoſitum,nam tunc non erit mutuū l. Lucius.la.j.& l.ſeq & ibi no.& l.publia.§.j.j.depo.Et eſt maxima differentia inter pdicta, quia vnus eſt cōtractus bonefidei,ſ.depoſitum.Alius eſt ſtricti iuris,ſ.mutuum, circa qd̄ adde quę.j.dicam. 4 ¶† In gl.j.in prin.ſentit gl.ꝙ genus ſm legiſtas dicať id quod cōſiſtit pondere,ſeu numero,vel mēſura,& aliе res & corpora dicantur ſpēs,vt bos,& equus &c.& ita expreſſe tenet gl.mag.j.§.proxi. Tamen quādoq; in iure accipiť genus,ēt pro corpore nō cōſiſtente ī pondere,numero,vel mēſura, vt homo l.legato generaliter.j. de leg.j.l.cū is.§.fi.j.de cōdi.inde.Et ēt in iure quādoq; accipiť pro ſpecie illud ꝙ cōſiſtit in pondere, numero &c.ſi certū corpus ſeu indiuiduū demonſtreť. ſi aūt incertū eſt genus l.plane.la.j.§.j.cū ſeq.& l.ſed ſi certos.& l.cū incertus.j.de leg.j.iuncta d.l.legato generaliter. & qd̄ ibi no.& ſm iſtū intellectū pōt ſaluari litera hic in ver.eādē ſpeciē abſq; expoſitione gl.& vide Bart.§.proxi.poſt gl. 5 & qd̄ ibi dicā.¶† In ea.ibi,ſed dic ꝯtra &c.cōiter teneť. ſed dubiū eſt an de neceſſitate cogatur mutuo recipere illoſmet denarios in ſpecie quos dedit,vel idem vinū,nam gl.deciſio clare procederet,qñ creditor ſponte recipit. Tamen Cy.hic in.j.q.& ēt alij doc. cōmuniter teneť ꝙ etiā inuitus cōpellatur recipere,dummodo ſit eiuſdē bonitatis,per l.cum q d.j.eo.per tex.j.§.proxi. Dum dicit in ſuo genere,nam nō poſſet eſſe magis in ſuo genere, q̄ quādo redditur illud idem,eadē materia.item p tex.inſti.q.b.mo.re cōtrahi. obl.in prin.inducēdo vt per gl.hic. Nec obſtat tex.in verſi.eandē ſpeciē. quia tex.hic negat cōuentionē de reſtituendo reſtringendam eſſe ad eandē ſpeciē,vt ſit mutuū, non aūt negat ſolutionē, & ita etiā reſponde ad l.j.§.re cōtrahi.j.de act.& obl.vel ſm Cy.hic reſponde,ꝙ ꝯtraria loquunť habito reſpectu ad propriū propoſitum & intentionē,non aūt ad effectū. 6 ¶† Extra gl.Bal.hic per modum diſtinctionis poſt Iac.But.tractat qualiter cognoſcatur quis cōtractus ſit celebratus, & facit duo membra principalia, primū qñ agitur vt eadem ſpēs reddať, quæ pſtita eſt.Secundū,quādo vt aliud reddatur.Primū ſubdiuidiť, quia aut per dantē nō transfertur dominiū,aut transfertur. Primo caſu,ſi dicať cauſa cuſtodie, dicit eſſe depoſitum l.j.§.is quoq;.j.de act & obli.hoc intellige niſi merces in pecunia promiſſa eſſet cauſa cuſtodie,quia tūc trāſit in contractum locationis l.j.§.veſtimenta.&.§.ſi quis ſeruum.j.depo. Si autē datur vt recipiens vtatur, & tunc diſtinguit Bart.aut datur ad vſum determinatū, & eſt cōmodatum l.in cōmodato.§.ſicut.j. cōmo.Intellige niſi ratione adiuncti trāſiret in alium cōtractum. Caſum & exemplum habetis l.ſi rē inſpiciendā.§.j j.de pſcri.ver. aut ad indeterminatū vſum.& erit pcariū l.j.in prin.j.de pca.Item dicaris,ſi ad determinatum vſum tacite vel expreſſe non limitato ꝗpe l.Lucius.j.de dona.no.Pet.& Cy.in l.ij.C.cōmo.& Bar.in d.§. ſicut.per doc.in c.fi.de præca.& vbi dubitaretur an eſſet commo. vel præca.erit cōtractus innominatus,pducēs act.pſcri.ver.l.ſi gratuitatem.ſm vnum intellectum gl.j.de pſcr.& hoc ēt vult Iac.Bu. hic,poſſet ēt eſſe locatio, ſi p vſu annuo recipiens pmiſiſſet pecuniariā mercedē,iuxta l.j.&.ij.j.loca. Secundo vero caſu primi mēbri prin.ſ.qñ tranſlatū eſt dominiū rei reddēde, dicit Bar.eſſe cōtractum innominatum,do vt des.Quod intellige,niſi tranſiuiſſet in ſpecificū cōtractū nominatū,puta dotis l.doce ancillā.C.de rei ven.ſecūdo vero mēbro prin.ſ.qñ agit,vt aliud reddať, & ꝯcludit Bar.ꝙ qñ agitur vt reddať aliud ī ſpecie ſed idē in gñe,erit mutuū vt hic. Adde tñ ꝙ poſſet eſſe depoſitum, ſi hoc actū eſſet & egrederetur terminos, ſeu ppriā naturā depoſiti d.l.Lucius.& ibi no. vt dixi.ſ.Quid aūt in dubio Bar.hic, & in d.l.cū q d.i ver.& ex hoc puto ꝙ ſi teſtis &c.tenet ꝙ ſit mutuum:ſed gl.in l.dies ſpōſaliorū. §.j.j.depo.& Bal.in d.l.cū q d in lec.ant.& Bal.in l.incendium.C. ſi cer.pe.& Pau.de Ca.in d.l.Lucius.vīr tenere ꝙ ſit depoſitum, placet mihi opi.Bart.q a cū participet magis de natura mutui, q̄ de natura depoſiti,cui' terminos & naturā excedit.vt d.l Lucius. cum ibi no.debet potius iudicari mutuū,per ea quæ ſing.no Bar. in d.l.Ariſto.in prin.& in l.ſi emptione.in prin.infra de ꝯh.emp.& no.doc.in d.c.ad qōnes.de re.permu.ꝙ eſt verum qñ actum fuit, vt tantundem redderet́, & ſic trāſlatum eſt dominium. aliàs aūt ſi nō apparet actum eſſe ꝙ transferretur dñium,an ſit tūc mutuū vel depoſitum, tunc pprie loquitur iſtud quod no.doct.maxime Bal.in d.l.cum quid.& illum caſum ibi expediā. Adde etiā ꝙ inquantum Bar.in hac ſua diſtinctione hic dicit, ꝙ ſi agitur ꝙ reddatur quātitas,ı.pecunia pro ſpecie, vel econtra, & agitur quando ex vtraq; parte detur,erit cōtractus innominatus l.ſi.infra.de ꝯdi. ob cau.Hoc ſing.limitat Gul.de cu.hic, niſi diceret́ nomine pretij dari pecuniam, quia vbi fit mentio de pretio, intelligitur emptio.l.fi.C.de prædi.cur.lib.x.& no.etiā Bal.in lec.antiq.& Pau.de Ca.hic,licet de eis mentionē nō faciat,& dicit Pau.de Ca.ꝙ iſtud no.Io.And.in addi.Spe.in titu.de ceſ.ac.§.j.in addi.incip.rigoroſum.& dicit etiam ꝙ Bart.hoc ſenſit in l.per diuerſas.C.mand.in ver.ij.dixi ꝙ ſi titulus &c.tamen Io.An.& Bar.vt mihi videtur, nō loquuntur proprie in propoſito ꝙ no.pro limitatione d.l.fi.quam etiam ſecundo modo limita, vt locum habeat quādo ſpēs datur pro pecunia. ſecus ſi genus pro pecunia, quia erit emptio,vt per 7 Bar.hic, in fi.& fuerunt verba Iac.Bu.in.§.j.huius l.† quia quando venditur genus, venditor tenetur ad tranſlationem dñij, non ex natura cōtractus,ſed ex natura rei, vt no.ī ſimili gl.in l.ſi dom'.§.j. de leg.j.& ꝙ ſit ex natura rei,patet ex tex.cū gl.ſing.in l.ſi à ſubſtituto.§.fi.cū l.ſeq.cū gl.patua. in ver.dare. de leg.j.p quā pbať ſingulariter qd̄ ille q pmittit tradere aliqd ī genere, teneť ad trāſlationem dominij. ſecus ſi in ſpecie l.ſi rem tradi.infra de ver.obli. Quod no.p limitatione ad l.ſi rem tradi.ſm doct.& maxime ſm Io.de Imo.in d.l.ſi ex ſubſtituto. Et oīa tradita p Bar.hic ī diſtōne ſua intelligatis,niſi ex adiūcto appareat ꝙ tranſeat actus in alium cōtractum, vt patet, eſt hic q̄ dixi.ſ.& eū diſtōne Bar.tranſit p oīa Pe.de Anc.& Io.de Imo.in c.illo vos.de pig.cui diſtinctioni etiam 8 addatis vnū,videlicet † ꝙ qñ agiť vt reddať in ſpecie vna alia ſpēs, & etiā pecunia ſimul, an erit cōtractus emptionis & venditionis,

an vero

an vero pmutationis, videndũ est, vt p Bar. & alios in d.l. Arist. in prin. & in d.l. si emptione. & in l.j.j. de re. pmu. & p Bal. in l.j. C. de se. pmu. & p eũdē in pludijs seu. p Io. An. ī c. ad qõnes. de re. permu. ¶ †Vltimo facit iste tex. an pcedat libellus, si ago ex mutuo, & peto cõdemnari debitorē ad dandũ idē qđ mutuaui, & vr qđ nõ, vt h. & ita p istũ tex. tenet Nic. de Nea. in l. fi. j. de magi. pue. ad hoc ēt all. l. q indebitũ. cũ ibi no. j. de condi. inde. Sed dic, aut apparet ex libello q nolo tãtundē, sed ī specie illud idē, & ipse verũ dicit: aut aliter nõ apparet, nisi q a peto pdēnari ad idē, & tũc verba libelli debēt īpropriari, vt saluet libellus, vt plene no. p oēs ī c. examinata. đ iudi. & p Bar. ī l.j. in fi. C. de vsufr. & in l. leire debemus. ad fi. prin. & l. inter stipulantē. §.j. per ibi no. j. de verb. obl. & in l. si olei. C. loca. p illũ tex. cũ gl. in l. insulã. p illũ tex. j. de pręscri. ver. cũ multis simi. facit l. si qs intētione. s. de iud. & ista dictio, idē, põt accipi pro eodē in genere & diuerso in specie, vt per glo. in d.l. fi. de magi. conue. facit quod no. glo. in l. Iulia. j. de hære. insti.

SVMMARIVM.

1 *Solui non potest aliud pro alio inuito creditore, sed volente sic.*
2 *Solui an possit de pecunia ære contaminata.*
3 *Argentum debet solui in pecunia.*
4 *Mutuum an sit si dedero mutuo pecuniam in sacculo.*
5 *Mutuum potest fieri in pondere & mensura.*
6 *Facere an possit quis præcise cogi.*
7 *Soluere qui non potest in pecunia, an teneatur dare de melioribus rebus.*

§.Mutui datio. Contrahitur mutuũ datione rei consistentis, põdere, numero, vel mensura, nõ in alijs, q a in eis aut repugnat nã mutui, aut regula iuris, q aliud p alio inuito creditore solui nõ patitur. h. d. ¶ In tex. ibi, qđ earũ. i. quia in talibus rebus cõcurrunt oĩa quæ sunt de nã mutui q non pcurrunt in alijs rebus nõ consistentibus pondere, numero vel mẽsura, & hoc mõ supplendo lr̃am, rõ h̃ posita in tex. addit primo dicto. & hoc est q sentit gl.j. & ista rõ posita declaratur per sequentē partem lr̃e, q a in istis rebus cõsistentibus pondere, numero, vel mẽsura, põt fieri solõ in eodē genere, absq; eo q restituat illud idē in specie. & hoc p p oimodã similitudinē quã adinuicē hñt res cõsistentes in pondere, numero, vel mẽsura. adeo q nõ dr̃ solui aliud pro alio. q secus est in alijs rebus, q a sut oporteret in eis reddi eandē rē. q est p nãm mutui, vt in prin. huius l. aut si solueret alia res, fieret p regulam q habet q aliud pro alio &c. ¶ No. q ea q consistunt in pondere, numero, vel mẽsura, recipiũt functionem in genere suo. & tanta est similitudo in eis vt vnum fungatur vice alterius. & hec est rõ p p quã dicimus q in nummis non iuratur in litē rõne affectionis, q a nõ cadit in illis affectio singularis. l. nummis. j. de in lit. iur. & dic vt ibi. ¶ †Secũdo no. q aliud p alio inuito creditori solui nõ põt, sed volenti sic. l.j. §. an possit. j. de psti. pec. l. itē liberat. §.j. j. q. mo. pign. vel hypo. sol. ¶ In gl. mag. ī pñ. gl. tēdit ad positionē casus & ad declarationē litere, vsq; ibi, & no. &c. ¶ In ea. ibi, differētib' specie. et ita accipit. j. ea. l. §. creditũ. & in l. iurisc. §. inter agnatos. j. de gradi. Sed nõ ita accipit hic in tex. nec in l. legato generaliter. de leg. j. Nam hic accipitur genus p reb' p sistēbus numero, pondere, vel mẽsura. Alijs duob' modis vltra prędicta accipit genus et spẽs ī iure. quos vide per Bar. in l. Meuius. §. duobus in pñ. de leg. ij. & adde quę dixi ī prin. huius. l. ¶ †In ea. ibi q d si accepero argentum &c. Iac. Bu. hic tenet secundam opi. p all. in gl. Pro qua ēt facere vr̃ text. in l. Titię amice. j. de au. & arg. leg. Tñ prima opi. est magis cõis, quã sequitur Pet. Cyn. Bar. Bal. & Ang. h. & plene per Bar. in l. Paulus. la j. j. de solu. & in l. diuortio. §. ob donationes. j. sol. ma. & in l. q extrinsecus. j. de ver. obl. & Bal. in l. fi. C. de cõpen. & Pet. de Anc. in cle. si beneficiorũ. de deci. De quo etiã videauis per Bal. & Ioan. de Imo. in l. nõ amplius. §. fi. de leg. j. & Saly. in l. si q s argentum. in prin. C. de do. vbi melius est loquutus q hic. & Anto. de But. in c. quãto. de iureiu. & ad all. in p̃rium respondent Bart. & doc. in d. locis. Addit tñ Paul. de Ca. hic, q quãuis pecunia sit ęre contaminata, dũmodo sit reducibilis ad massam argenti puri, vr̃ qđ solui possit creditori vsq; ad concurrentē quantitatē puri argenti debitã per l. quæsitum. §. illud fortasse. de leg. iij. q nõ puto verum. quia cũ intersit creditoris p p expensam quę fit in reducendo massam ęre contaminatã ad purum argentũ, põt recusare creditor eam accipere d. l. Paulus. & expresse voluit Cy. hic, in fi. Vnde non credo a cõi sentẽtia recedẽdũ. quã tñ limita non hr̃e locũ in casu speciali posito in l.j. C. de argẽti pretio. lib. x. ¶ †In ea. ibi, quid si das frumentũ vt reddã vinum &c. gl. bñ loquit dum dixit, vel venditio, intellige quando argentum debebat dari in forma. i. in pecunia, aliàs nõ posset esse venditio. l.j. j. de p̃h. emp. & l. insulam. j. de præscri. ver. secũdũ Iac. But. & alios h. ¶ In ea. ibi, item q d si librum ad pondus, in hac q. tenuit idem gl. insti. qui. mo. re p̃h. obli. in prin. in ver. metiẽdo & eius opi. cõiter tenetur. ¶ In ea. ibi, item aptitudo &c. in hoc gl. cõiter approbatur & declaratur vt hic per Bar. nam aliàs sequeretur q in operis diceretur consistere mutuum. cũ possint ad numerum præstari. l. in stipulationibus. §. operarum. j. de ver. obli. & tñ in eis nõ est mutuum. l. si operas. j. de præscri. ver. quia nõ adaptatur naturę suę, nec. n. retinent essentiam & vtilitatē suã in numero, pondere, vel mensura. ¶ †In ea. ibi, nam si dedero pecuniã in sacculo &c. idem tenet gl. s. alle. in ver. metiendo. & cũ hoc trãsit Bar. & Bal. h. sed Pet. & Cy. hic dicunt verum esse si trado pecuniam in sacculo vt reddas mihi alium sacculum, non est mutuũ, sed p̃ctus innominatus. l. nãlis. §.j. j. de pręscr. ver. & l. plane all. ī gl. Sed si petijsti a me. xx. solidos mutuo, & dixi. Ecce in isto sacculo sunt xx. solidi, accipe, p̃het mutuũ. q a pecunia est apta ad numerandũ, & ego numero verbo. Nec ob. l. plane. all. in gl. q a ibi loqt q ñ in sacculo pecuniã tanq spẽm, seu corpus trado, sed in pposito exẽplo nõ. & idẽ tenet Saly. h. & p eis allego l. certi pdõ. §. fi. e. dũ loqt de deposito q ēt fieri põt data pecunia ī sacculo. l. si sacculũ. j. depoli. ¶ †In ea. gl. in fi. Bar. h. dicit q in pane pcederet mutuũ ad numerũ, si panis per statutũ est limitatus in põdere, aliàs aũt pcederet mutuũ ad põdus, q a recipit functionē, & eodē mõ dicit in stagno, plũbo, & similibus, q ad põdus pñr mutari. Et idē tenet Ang. Saly. Ful. & Pau. de Ca. h. sed Iac. Bu. & Ray. h trãseũt cũ gl. q a panes sp sunt dissimiles, & ñ recipiũt functionē, & ita ēt vult Bal. hic motus, q a ista similitudo vnius panis cũ altero nõ est naturalis, sed industrialis, & accidẽtalis, & nã dr̃ cõis. sed ars ex ingenio diuersa est l. si non fortē. §. libertus. j. de cõdi. inde. Cy. ēt hic vr̃ transire cũ gl. refert tñ q in illo casu Mar. de Fa. tenebat posse p̃sistere mutuũ in pane. s. q ñ p statutũ erat limitatus in põdere, aliàs non. Guil. de Cu. vr̃ dicere q si p̃suetudo sit q mutuetur panis, poterit p̃sistere mutuũ in eo verior vr̃ opi. Bar. & sequaciũ, q a si inspicimus rõnes Iac. But. & Bal. sequeret q in vino nõ possit p̃sistere mutuũ, q a ēt in vino pficiẽdo est opus aliquali industria, & arte hominis, & nõ est p se a natura, & nõ est maior dissimilitudo in pane, q ī vino, & tñ ī vino p̃sistit mutuũ. j. l. pxi. & isti. q. mo. re. p̃h. obli. in prin. vbi ēt oleũ enumerat inter res ī q b' p̃sistit mutuũ, tñ oleum non est a nã, sed ex aliquali industria, sicut panis. ¶ In glo. fi. ibi. l. miles. §.j. põt rñderi q ibi erat ī oblõne tñ æstimatio dãni, & sic pecunia debebat respectu specici. i. serui. vñ ad hoc, & ad alia p̃ria no. in gl. rñ. põt, vt colligitur ex dist. Bart. hic põt etiã rñd. ad d.l. q restituere. q ibi soluitur pecunia ex necessitate, q a res pstari non poterat. ¶ †In ea. ibi, sed ibi necessitas &c. vel dic q ibi loquit in obligationibus faciendi in quibus q s nõ pcise cogi põt ad faciendũ, sed liberatur soluendo interesse. l. stiplones non diuidũtur. ver. celsus. j. de ver. ob. & l. si q s ab alio. §.j. de re iud. & dum gl. refert opi. Io. And. dic q in primo membro est p̃ tex. in l. eum pro quo. C. de sol. vñ dic melius vt hic per Bar. cuius distinctioni adde primo q quẽadmodũ ipse dixit q in oblõnibus rem tradi, aut rẽ restitui, põt solui aliud p alio, de quibus se remittit ad dicta p se in d.l. stipulationes. in viij. q. debuit dicere ēt idem esse in obligationibus dãdi, q a in pluribus casibus etiam tunc succedit obligatio ad interesse. q casus tradunt in d.l. stiplones. p Bar. in xj. & xij. oppo. & p Bar. in l. vnica. C. de sent. q p eo q interest. & l. nãlis in prin. p illum tex. j. de pscr. ver. adde ēt dum Bar. h. in fi. distinctionis sue dicit, q fallit regula hic tradita in casu posito ī §. si vero s̃m prædictum. in auc. de alie. & emph. coll. ix. nam dic qđ ibi non est aliud in ecclesia debente q sit in priuato debitore q soluere non põt in pecunia, cum eã non habeat, iuxta id qđ hr̃ in §. q aũt. all. in gl. pterquã in hoc. s. †q priuatus q ñ nõ põt soluere in pecunia, tenet dare de melioribus rebus. in d. §. q aũt sed ecclesia põt dare mediocrem, vt in d. §. si vero. nõ tñ intelligas q priuatus teneatur dare meliorem[a] rẽ magni valoris creditori, cui debetur modica quãtitas, quia non tenebitur eam dare in solidum, nisi pro cõcurrenti quantitate, per no. p gl. in l. quãdiu. C. de distra. pig. Et ita inquit Io. de Imo. in l. à diuo pio. §. in venditione. in prin. j. de re iud. q no. p limitatione d. §. q aũt. ad qđ ēt vide q not. Bar. in l. alio. de ali. le. in versi. quęro an executores possint vendere p quanto &c. itē adde vltra Bar. & doct. h. q est dare aliũ specialē casum in quo nõ hēt locũ tña huius. §. s. ī casu. l.j. C. de argẽ. præ. q the. inscr. lib. x. reliqua vide per Cy. & doc. hic, & per Pe. & Bal. in l. non amplius. §. fi. de leg. j. & per Saly. in l. si quis argentum. in prin. C. de don.

ADDITIO.

a ¶Meliorem. Adde q q ñ debitor vult soluere aliud pro alio inuito creditore debet all. causas quare hoc facere vult. nec sufficit simpliciter offerre bona immobilia. itē tenet pbare se inhabilē ad soluendũ in pecunia, itē tenet ostẽdere instrumẽta, & ius efficax eorũ bonorum quę dare in solutum vult. itē tenetur cũ ipsa bonorum oblatione offerre effectualiter fideius. de euictione. hæc omnia ponit Ludo. Roma. consi. clxiij.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ab allusione vocabuli valet.*
2 *Obligatio & actio, an & quando oriatur ex mutuo, & an ex confessione mutui facta sine literis.3.*

§.Appellata. Hic ponitur vnde dicatur mutuum,& dr̃ eo q̃ fit de meo tuũ, & si non fiat,nõ obligaris.h.d.¶ †No.procedere argm̃ ab allusione ᵃvocabuli, quia si nõ fit de meo tuu,non est mutuũ,& si opponeretur q̃ plerunque fit de meo tuũ, & tñ nõ est mutuũ. sed donatio,vel vẽditio,rñdetur q̃ ideo in illis casibus non p̃cedit argm̃ ab allusione vocabuli, quia repugnat diffõni mutui, q̃ colligitur ex his q̃ traduntur in l. ista prout specifice diffinit̃ per Bal.in §.fi.huius.l.in fi.vnde quãdo ethymologia vocabuli repugnat diffinitioni,non procedit arg.ab ethymologia,vt probat̃.j.de tute.in l.j.in prin.iuncto.§.j.& ibi per Bar.in l.j.j.de test.in l.j.in prin.j.de acq.poss.& vtrobiq; p Bar.& p Bart.in l.oẽs pp̃li.in vj.q. prin.de iusti. & iu.& in l. liberorũ.in ver. princip̃r.j.de ver.sig.& in l.j.j.de fur.p illũ tex. & per Bal. in l.nõ sine.C.de bo.q̃ li.& Ant.de Bu.i p̃oe. decretaliũ.hoc tñ dicit Sal. hic esse verum, si arguat̃ affirmatiue, quia tunc offendit̃ diffõ, nã si fit de meo tuũ,nõ sequit̃,ergo est mutuũ,sed si arguat̃ negatiue tunc arg.erit necessariũ & verũ,& tunc reperit̃ offendi diffõnem, nam si nõ fit de meo tuũ,nõ est mutũ. sed verius vr̃ q̃ etiam qñ arguitur negatiue,nõ semper arg. est verũ & necessariũ ab ethymologia,immo ẽt quandoq;.offendit diffinitio,patet in d.l.j.in prin.j. de acq. poss.vbi arguendo negatiue sequeret̃ q̃ nõ esset possessio vbi nõ fieret pedũ positio. q̃ est salsum vt patet in re imobili, & in casu posito in l. qđ meo.§.si vẽditorẽ.j.de acq.poss.& in l.j.§.si iussenm.eo.tit.cum si.& ita tenet Ful.hic,& Ro.in d.l.j in prin.de acq. poss.licet Raph. Cu.ibi dicat idem q̃ Saly.hic.Alio casu ẽt dicatis non h̃re locũ arg.ab ethymologia vocabuli.s.in vocabulis proprij nois,& non appellatiui,vt l.fi.§.pe.j.ad muni.& no.Bart. in l.j.ad fi. eo.titu.& in rub.j.sol.ma.cum concor.& addi.quas ibi dedi,& faciunt hæc ad q.no.quã vide per Bal.in c.j.§.si quis de ma.io.in vlt. col.de contro.inue.¶ †In gl.in ver.tuum.ibi,secus in ciuili,vt confiteor me recepisse,quo casu post biennium teneor &c.non tñ ex mutuo oritur tunc oblatio & actio,sed ex contractu literarũ,vt in sti.de lite.ob.iuxta prin.s̃m Bar.hic,nam alia est oblatio lr̃arum in chirographo, q̃ contrahitur literis. alia est illa q̃ oritur ex mutuo, quia perficitur re,insti.qui. mo.re ꝯ.ob. iuxta prin. & per hanc rationem Ia.Bu.hic,dicebat q̃ male vr̃ per gl.ampliari mutuũ ciuile cum sit contractus literarũ.tñ s̃m eum saluãdo gl. dici põt, q̃ aut confiteor recepisse pecuniã sub prætextu future numerationis,& tunc est contractus literarũ,& post bienniũ oritur oblatio,& nunquam est mutuũ.l.in contractibus. all. in gl.aut cõfiteor prætextu causæ de p̃terito,& tũc erit mutuũ,quia lex tũc fingit intercessisse numerationẽ contra quam confitens venire non põt. l. generalr̃. C.de non nu.pec.& dicit ita defendi posse gl. q̃ tñ s̃m eum cõiter reprobatur.idem in effectu dicit Alb.de Ro.hic Ful.dicit q̃ Ia.Bu. sentit q̃ ꝯ confessionẽ mutui factã, tanq̃ ex mutuo de præterito, seu ex præterita causa statim p̃iudicat, non expectato biennio,& q̃ ita intellexit Iac.Bu.d.l.gñaliter.& dicit Ful.q̃ dñs suus multum de hoc dicto gloriabatur,& cum hoc transit Ro.h.tñ in quibusdã lec.reperitur Ful.dicere q̃ hoc dcm̃ cõiter reprobatur, licet s̃m eũ pro eo dicto faciat.l.aduersus.cũ gl.mag.C.de nõ nu.pe.Aduerte quia tex.in d.l. generaliter. s̃m magis opi. non habet locũ in confessione facta ex vero mutuo,vt ibi per gl. in versi.eamq;.causam. est bene verũ q̃ in casu posito per glo. in d.l.aduersus.statim confessio præiudicat & in illo casu procedere posset illud q̃ dicit Iac. But.bene facit id quod no. Bart.in §.fina.huius.l. & in l.si sub specie.C.de post.fateor tñ q̃ d.opi.Iac.Bu.fuit etiam prius opi.Simonis Vincẽ.quem refert Cy.in l.generaliter.in j. opp. & firmat etiã ipsemet Iac.But.istam opin. ibidem.& dicit ibi Saly. in j.q. q̃ istud sentit gl.in d.l.in contractibus.Vnde si dico,confiteor me debere. x.quæ mihi mutuasti, iam est mensis, nõ habebit locum exceptio nõ nu.pec.per d.l.generaliter.hoc reprehenditur per id qđ no.gl. in d.l.generaliter.in ver.eamq;.causam. & quia est eadem rõ,quæ est qñ ꝯfiteor simpliciter me habuisse mutuo,& iõ gl. in d.l.in cõtractibus, debet intelligi qñ causa p̃terita erat alia quã mutui , vt in casu notato per gl. d.l.aduersus.quãuis illa causa p̃terita sit cõuersa in cãm mutui,vt ibi patet,& prout ẽt post.Bar.in §. fi.huius. l.facit.l.si filius.§.is aũt la j.j.ad Mac e. sed si pecuniã quã debebam ex cã de præterito,puta venditionis,cõfiteor h̃re ex causa mutui, non est illa confessio ita suspecta,sicut si ex causa mutui ita confiteor simpliciter.& sic loquitur glo.in d.l.aduersus. s. qñ præcesserat alia causa. An autem post biennium oriatur † oblatio & actio ex confessione mutui simpliciter facta sine literis Bart.hic sentit q̃ non.& expressius Bal.hic per no.per.glo. in l.si non singuli.in ver. rei.gestæ.C.eo.scripsi post alios in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus j.de verb.obl.Reliqua dic,vt hic per Bar.

ADDITIO.

a ¶Allusione. Adde Abb.consi.lxxxi.Ang.consi.ccvi.

SVMMARIVM.

1 *Testes reducendi sunt ad concordiam, vt hic.& ad quem effectum.4.*
2 *Dictio ante calendas, vel post calendas, quomodo intelligatur.*
3 *Testes vtriusq; partis, si sint dispares, an probent.*
5 *Mutui tres sunt species, vt hic.*
6 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, an & quando possit opponi.*
7 *Renunciatio facta simpliciter exceptioni non numeratæ pecuniæ, an valeat.*
8 *Confessio de recepto facta per procuratorem, an & qñ probet numerationem.*
9 *Libellus in actione ex mutuo quomodo sit formandus.*

§.Creditum. Differt creditũ à mutuo, vt genus à specie. q̃ p quatuor probat̃ exẽpla.h.d. vsq; ad l. cũ q.d.¶ No.q̃ genus & spẽs hic accipiunt̃ put dialectici accipiũt.s.illud q̃ p̃dicat̃ &c.vt vidistis p gl.in §.j.huius.l.& ita ẽt accipit̃ in l.iurisconsultus.in §.inter agnatos.j. de gradi. & insti. de iu.natu.§.plebs.& ibi gl.in ver. genere. alijs modis ẽt in iure nr̃o accipit̃,vt dixi in d.§.j.¶ †In gl.in verb.post nuptias.& q̃a declaratur hic in gl.hæc verba post nuptias,posse dupl̃r accipi,iõ inducit̃ per Bar.hic ad q̃õ.de testibus discordãtibus, quorũ aliq. dixerũt factũ fuisse ante nuptias,ᵃ vel ante guerrã. alij vero post, vt reducantur ad cõcordiã hoc mõ.s.q̃ fuerit ante nuptias intelligit̃.s. solutas & illi qui dicũt post nuptias intelligatur.s.ꝯctas,vt hic per eũ latius postea prosequentẽ quid importẽt ista verba sua significatione, de quo die vt p eum hic,& in l.qui ante calendas.j.de ver. obli. & Raph.Cu.specifice transit cũ distinctione posita per Bart.hic.Bal. vero hic in tit.de pace ꝯstan.in ver.nobis.el j.vr̃ tenere ꝯ Bar. nam dicit Bal. ibi q̃ dictũ testis dicentis, q̃ fuit ante guerrã, debet intelligi.i.ante originẽ guerre p illũ tex.pro hoc ẽt adducit, quia nõ est bonus sensus ille qui non sonat in auribus vulgi.c. ex literis. de spon.& sic est ꝯ distinc. Bar.hic dicentis q̃ illa verba debent intelligi q̃ ante guerrã.s finitã,per l.stipulationes nõ diuiduntur.§.pe.cum gl.j.de verbo. obli. cum alijs hic all.per eum. Rom.in d.l. qui ante calendas.vr̃ transire cum Bal.Ful.hic vr̃ tenere contra Bar.in probatione testium,& sic vr̃ cum Bal.concordare,tñ nihil vr̃ allegare quod vrgeat.Vnde puto Bar. bene loqui,habito respectu ad significationẽ iuris cõis per dictã.l. qui ante calendas. iuncta l. qui hoc modo.& l.eum qui ita.el.j. eodem titu.nisi aliter se haberet communis vsus loquendi, quo casu procedat dictum Bald. ¶ † Ex his no. ᵇ quòd si quis promisit soluere nbi ante mensem Ianuarij, nõ poterit ante finitum mensem. Iañ. conueniri. quia intelligitur ante mensem scilicet finitũ , nisi aliter se habeat communis vsus loquendi, tamen in certo casu datur quędam differẽtia inter hæc verba, ante calendas & post calendas , quam vide per Barto. in d.l.ante calendas.† & tene menti id quod dicit Bart. hic, in quantum vult. testes non reduci ad concordiam , vt probent , si testes vtriusq;.partis sunt dispares.ᶜ a[l]le.no.per Inn.in c.cum contingat. de off.dele. Sed dicatis q̃ est gl.j.ibi, quæ hoc tenet, & idem tenet Bar.in l.Gallus.§.ille casus.de lib.& posth.& Bal.in j.consti.C.in §. quibus.& in l.j.supra.eo.& in l.insulam.§.j.infra solu.mat.& Bal.ac Card.Flor.in c.cum tu.de testi. Sed contrarium est de mente glo. in c.in nostra.de testi.& iij. q.iij.in c. si testes.& istud tenent Anto. de But. & d.c.cum tu. & Anto. de But.in d.c.in nostra.& Ioan. de Imol.in l.inter stipulantem.§.j.infra.de verbo.obli per text.in d.c. cum tu.non violando tex.nec diminuendo vbi non fit distinctio inter paritatem & disparitatem testium, nec cõtrarium videtur bene iure

ADDITIONES.

a ¶Ante nuptias. Adde Ang.consi.cclxxiii.vbi ponit de tribus quorum aliqui dixerunt q̃ erant testes rogati ante publicum instrumentum, aliqui post.
¶Tho.Dipl. Vide Ias.hic,& Alex.de Imo.in l.insulam.§.si uctus.j.so.ma.& in l.qui ante calendas.j.de verbo.obl.& in l.Gallus.§ ille casus.j. de lib.& posth. & Fel. in c.ad petitionem. de transa.& vide Bar.in consi.clxxvj.incip.plures.in j.vol.& ibi dixi plene in addi.meis.

b ¶Fran.Cur. Ex his no. Adde text. in l.si cui.in prin.& in no.Fran.Are.j.de leg.j.& tex.in l.si ita stipulatus fuero,si Titius.j de ver.ob. vbi vero post terminum intelligitur, s.inchoatum, vt ibi Imo. sentit & declarat Alex.in l. qui hoc anno.j. de ver.obl. & in d.l.si sti pulatus. & vide etiam tex. in manin l.si is.qui.& Bal.C.ne de sta.defun.& Alex.in l.in insulam.§ j.j.sol. ma.
¶Tho.Dipl. Vide Ias. in l. qui ante calendas. j. de ver. obl. & Adde q̃ sicut dictio ante intelligitur ante mẽsem completum, & mensem inchoatum, sic & dictio post vide plura per Fely.in c.cum tu.de test. & doc.in l.in insulam.§.1.j. sol.mat. & vide Ias.dist.c.si episcopum & xxxiii.dist.§.si quis post. & in l.cum anteriorib. C.de ap. quæ no. pro concordia testium de quo etiam per Imol. in c. inter corporalia.de transla præla.

c ¶Dispares. Adde Pet.de Anc.consi.ccclxxix.& ccclxxxvii.& an testes reducantur ad concordiã, vt probent, vel vt falsum euitent, vide Lud.Rom.consi.cccii.

4 ne iure probari. ¶ † An aũt testes reducantur ad concordiã,[a] vt pro- a bent, an vero solum, vt periuriũ, vel pœnam falsi euitent, Bar. hic & expresse in d. §. ille casus. & in d. l. in insula. §. j. & in l. Labeo. j. de sup. leg. & Bal. in rub. C. si ex fal. instru. in vlt. col. & Ang. in l. in ambigua. ff. de legi. & Ant. de But. in c. ex literis. in vlt. col. de spons. videntur velle q̃ fiat reductio ad concordiã etiã vt probent. & istud est de mente gl. in d. c. in nostra. cõtrariũ tenent multi, de quo me remitto ad ea, quæ dixi & scripsi post Io. de Imo. in d. l. inter stipu- 5 lantem. §. j. ¶ † In gl. in versi. credimus. Ad hanc gl. cõiter recurrimus circa istã distin. triplicis mutui, q̃ etiã amplia vt hic per Bart. cuius dictis adde inquantũ ipse in. iij. specie mutui mere ciuilis, dicit verum esse, q̃ oritur actio ex chirographo post bienniũ, quando sub spe futuræ numerationis facta fuit scriptura, vel pmissio. secus si nõ spe futuræ numerationis, sed animo puta donãdi promitterẽ centũ per stipulationẽ, quæ à te cõfiteor habuisse ex causa mutui. Nam statim nõ expectato biennio cõtrahetur illud mutuum. ita dicit esse text. hic, prout sm eũ gl. hic intellexit istũ tex. in mutuo ciuili. Sed Ful. reprehẽdit hoc, qa nõ diceretur mutuũ, sed donatio veritate inspecta, quæ magis attendi debet q̃ illud q̃ simulate cõcipitur. C. plus va. q̃ agi. per totũ. item q̃ iste tex sm gl. intellectũ nõ loquitur de isto mutuo mere ciuili, sed de mixto. i. ciuili cui natura cooperat̃. Pau. de Cast. hic transit cũ Bar. all. l. si sub specie. cum ibi not. C. de postu. & quia solũ est necesse expectare biennium qñ cõfessio facta est simplr ex causa mutui, qa vr̃ facta spe futuræ numerationis. Secus si erat debitor, modo ex alia causa ille qui confessus est se recepisse à me, & postea cum pecunia esset solutioni parata, confitetur se habere ex causa mutui l. si ex pretio. C. eo. & j. e. l. singularia. Certe dictũ Bart. videt̃ m se esse verum, dato q̃ gl. ista nõ intelligat hunc §. in casu illo. nam satis est, q̃ cõfessio mutui fiat ex aliqua causa, quæ non sit de futuro l. aduersus. cum gl. j. C. de non nu. pec. Secus si fieret ex causa de futuro, qa tũc licet cõfessio vere nõ fieret ex causa mutui, sed ex alia causa, tñ requireretur bienniũ, vt probatur in d. l. si sub specie & ibi declarat Bar. & nõ obst. q̃ sit donatio, vt dicit Ful. quia dico q̃ Bar. hoc non negat, nam est donatio cõuersa in causam mutui, q̃ fieri potest per d. l. si ex pretio. nec requirit̃, q̃ pecunia sit solutioni parata, qñ fit transfusio in causa mutui per stipulationẽ. secus si per pactum nudum, vt not. in d. l. si ex pretio. Et pro opi. Bar. hic videtur gl. in l. in contractibus. in gl. j. C. de non nu. pecu. ibi dum gl. dicit, item intelligo &c. declarãdo eam vt dixi in. §. appellara. ff. ea. l.
6 ¶ † Non tamen sufficeret, q̃ in chirographo, vel instrumẽto simpliciter diceret̃, q̃ Titius sub spe futuræ numerationis confitet̃ se debere mihi centum ex causa mutui, quæ mihi dare promisit &c. nam per hoc nõ impediretur opponere exceptionẽ nõ nu. pec. j. bieonium, qñ tacite vel exprese non apparet de animo donãdi. Ita singulariter voluit Bar. in l. si ex cautione. C. de non nu. pec. per rationẽ quã ibi vide per eum. & ita limitabis no. per eũ hic. Est verum, q̃ Iac. Bu. in l. generaliter. C. de non nu. pecu. tenet contrariũ eius, q̃ dicit Bar. in d. l. si ex cautione. sed sm Ioã. de Imo. in c. si cautio. de fi. instru. veritas huius pendet ab illo articulo quo quæritur
7 † an valeat simplex renunciatio facta exceptioni non nu. pec. & si tenemus, q̃ non valeat, tunc verum dicit Bar. in d. l. si ex cautione. aliàs aũt verior esset opi. Iac. But. in d. l. generaliter. Vtrum aũt valeat dicta renunciatio vel non, vide per Bar. & oẽs in d. l. si ex cautione. cum suis cõcor. & sm Iac. intellige Ang. hic dicentem, q̃ si cõfessio nõ emanauit spe futuræ numerationis, nõ est necessariũ bienniũ. all. no. insti. de litera. obli. in prin. Item hic no. in gl. Adde dici posse, q̃ nõ reperitur q̃ mutuum proprie appelletur ciuile in duobus casibus hic vlt. no. in gl. quia immo qñ interuenit stipulatio, appellatur cõtractus obligationis verborũ, & non contractus mutui, sed bene habet causam mutui, tñ vnicus dicitur esse ɔtractus nõ duo l. si ita fuero. §. j. cum l. seq. j. de noua. & sic appellatur cõtractus stipulationis, vt ibi. Et similiter qñ fit confessio in chirographo, appellatur cõtractus literarum. insti. de litera. obl. in prin. sed bene habet causam mutui. nõ enim in dictis casibus põt proprie dici cõtractus mutui, quia mutuũ est cõtractus q̃ perficit̃ re, nõ verbis aut literis, immo tanq̃ diuersi contractus ponuntur, vt insti. de ob. in fi. & l. j. §. j. & ij. j. de act. & obli. Et ad ista q̃ circa hoc dixi, vide Bal. in rubr. C. e. & q̃ ipse no. in l. si absenti. eo. ti. & q̃ dixi
8 in d. §. appellata. ¶ † Et inducitur iste tex.[b] cum gl. fi. per Bar. in §.
b in mutui aũt datione, ad q. Titius fecit procuratorẽ ad accipiendum pecuniam mutuo, & procurator fortasse accepit pecuniam mutuo, tñ in instrumento nõ dr̃ q̃ acceperit, sed q̃ cõfessus fuit se recepisse mutuo, an poterit agi cõtra dñm ex tali instrumẽto non pbato aliter de receptione pecuniæ. Et Bar. hic tenuit q̃ non, qa pcurator fuit cõstitutus ad recipiendũ mutuũ nãle, vt sonant illa verba ad recipiendũ. sed istud instr̃m pbat mutuũ ciuile, cui natura nõ cooperat̃, nisi de numeratione pbet̃, & sic excessit mãdatũ.

Pro hoc etiã all. l. j. §. si mutuã. j. si quid in frau. patr. & l. si debitorẽ & ibi Bart. idẽ reassumplit. j. de noua. fortius dicit Bar. hic, q̃ etiã si dixero, facio te procuratorẽ ad recipiendũ pecuniã mutuo, & ad confitendũ te recepisse, adhuc nõ sufficiet dicta cõfessio, quia illa verba ad confitendũ, debent intelligi de recepto vere, aliàs esset donatio quæ nõ venit in mandato, nisi exprimatur, vt hic per eũ. Bal. hic approbat primum dictũ, sed non secundũ, nisi qñ probaretur per cõfessionẽ procuratoris nõ veram, sed vbi nõ probaret̃, postquã habet mandatũ ad confitendũ debet posse præiudicare dño cõfitendo l. creditor. §. Lucius. j. man. in ar. Saly. etiã in primo dicto tenet ɔtra Bar. qa cõfessio probat numerationẽ l. si ita stipulatus. §. Chryso. j. de verb. obl. & l. pub. §. fi. j. depo. & ad all. per Bar. respondet q̃ loquunt̃ in casu certo, qñ constabat, q̃ numeratio nõ interuenerat. secus si in casu dubio. Vnde cõcludit, q̃ si ageret̃ cõtra dñm post bienniũ tanq̃ ex mutuo ciuili, seu tanq̃ ex chirographo, nõ obtinet agens, qa procurator ad hoc nõ habet mandatũ, sed si ageret̃ tanq̃ ex mutuo naturali, ad cuius pbationẽ produceret̃ confessio, tũc debet agens obtinere. Ful. in vlt. dicto tenet cũ Bar. qñ nõ probat̃, q̃ cõfessio sit falsa l. Lucius. §. tutele. ff. de admi. tu. & dicit, q̃ nõ ob. l. certũ. §. sed an ipsos. j. de confes. vbi confessio tut. vel procur. nõ nocet dño, q. ibi nõ loquit̃ de cõfessione facta sup facto ipsius administratoris, sed super facto alieno. s. an factor sit debitor, vel nõ. Pau. de Ca. hic in primo dicto tenet cũ Bar. non per rõnẽ Bar. sed p d. §. sed an ipsos. Pro hoc ẽt all. l. nou obtulit. & ibi no. Bar. C. de noua. all. etiam no. per Io. An. in addi. Spe. in ti. de test. §. j. sup ver. sed pone egi. in fin. magne additionis. Sed in secundo dicto tenet ɔ̃ Bal. all. no. per Ang. in d. l. si debitorẽ. Ro. hic se remittit ad dicta p se in l. pdia. de acq. poss. & ibi i primo dicto tenet cũ Bar. sed in secũdo tenet ɔ̃ eum sequutus Ang. opi. in d. l. si debitorẽ. quia aliàs illa verba apposita in mãdato dicẽtia, & ad cõfitendum essent supflua, si intelligerent̃ vt Bar. intelligit. Itẽ qa ɔfessio procuratoris habẽtis mãdatũ ad hoc p̃iudicat dño l. proinde. §. si pcurator. cũ gl. in versi. absentẽ. ff. ad l. Aquil. & p d. §. tutele. cũ gl. & rñdet ad rõnẽ Bar. dicẽtis, q̃ esset donatio, nã hoc non vr̃ verũ, quia nõ fit p̃iudiciũ dño. qñ si intra bienniũ producat̃ illa ɔfessio pcuratoris ɔ̃ dñm, poterit dñs opponere exceptionẽ nõ nu. pec. sed post bienniũ habebit regressum ɔ̃ pcuratorẽ. ar. d. §. tutele. & l. vir ab eo, & ibi no. Bal. in lec. ant. j. de do. inter vi. & vxo. In subsidium pcuratore nõ existẽte soluendo putãt, q̃ restitueretur actio dño ɔ̃ debitorẽ, à quo pcurator cõfessus esset recepisse debitum. ar. l. fi. i prin. ff. de eo p quẽ fa. erit. & l. fisco. C. de cõue. fis. debi. li. x. Et pro eo bñ facit gl. in l. in cõtractib[9]. §. j. in ver. penitus. C. de non nu. pec. Io. de Imo. in c. si cautio. de fi. instru. & in d. l. si debitorẽ. & l. à Diuo Pio. §. sed si emptor. j. de re iud. tenet in primo dicto cõtra Bar. arg. l. oẽs. §. fi. C. de quadri. p̃scr. & p no. p gl. in d. l. in ɔtractib[9]. in ver. penitus. vbi pcurator fisci ex confessione sua p̃iudicat fisco incõtinenti, ergo saltẽ procurator priuati debet præiudicare dño elapso tpe dato ad opponendũ exceptionẽ non nu. pec. Et rñdet ad d. §. si mutuã. q̃ ibi loquitur in casu certo, & q̃ satis est, q̃ in casu nrõ procurator possit conueniri à dño pro eo, q̃ fecit pcuratorio noĩe l. q. ppno. § pcurator. ff. de pcu. & d. l. vir ab eo. Et sic erit cõsultũ dño, hoc aũt nõ cõtingeret in casu d. §. si mutuã. qa ibi si illa cõfessio liberti teneret, funditus esset exclusus patron[9] ab oĩ remedio. Fede. de se. cõsi. lij. inci. Titius fecit pcuratorẽ. vr̃ tenere cõtra
c Bar.[c] quia cõfessio pbat veritatẽ. all. l. pecunie. C. de sol. & l. gñalr. C. de nõ nu. pe. puto i primo dicto tenẽdã esse opi. Bar. quã sequit̃ Ioã. An. in d. addi. & Bar. in l. à Diuo Pio. in d. §. sed & si emptor. & in d. l. si nõ abstul. t. per illũ tex. & Ang. in d. l. ij. §. fi. de quadr. p̃scri. & Anto. de Bu. & d. Abb. in d. c. si cautio. & Ioan. de Imo. in l. si ita stipulatus. §. Chryso. j. de verb. obl. & Pau. de Ca. in consi. vlt. Est. n. aliud numeratio, & aliud confessio l. j. & l. fi. C. de do. cau. non nu. & d. l.

ADDITIONES.

a ¶ Reducantur ad concordiam. Vide Ro. in consi. clvj. & clvij. & de testi. reducendis ad concordiã etiã quando producuntur ab eadẽ parte, vide Fran. Are. consi. xiij. & vide Alex. in consi. cxvj. & consi. cxviii. in j. vol & in consi. liiii. per totum. & in consi. xxiiii. & in consi. xxvii. per totum. ii. lib. vbi an reducantur ad cõcordia, vt probent, vel falsum euitent, vide Alex. in cõsi. cliiii. in. v. vol. Alex. in cõsi. xcii. eo. lib. Abb. etiam in cõsi. clvi. & q̃ dictum vnius testis debeat reduci ad cõcord. etiam per Alex. in consi. cv. in. ii. volu. & in consi. xx. in. iiii. volu.

b ¶ Et inducitur iste tex. circa hanc quæstio. vide Bar. & Mod. in gl. in verb. solutionis in l. duobus. §. j. j. iiii. j. Pau. de Ca. consi. cccv incip. in causa quæ vertitur. Rom. consi. ccclij. & Io. de Pla. in l. fi. C. de apoch. publi. lib. x.

c ¶ Contra Bart. Adde q̃ immo Fed. de se. tenet idẽ q̃ Bar. & bene dicit q̃ quo ad ipsum creditorem paria sunt solutionẽ recipere, & confiteri sibi solutum, sed quo ad procuratorem dicit, q̃ dictus procurator non potuit liberare, nisi per realem solutionem, non fictam, & ita etiam alle. eum Rom. ibi, & Bar. in l. si debitorem. sequutus eius consi. ccclii. inci. Spiritus sancti gratia. vbi etiam dicit, q̃ non sufficeret, si procurator diceret, q̃ securus, & contentus existeret de dicta pecunia, & de prædicto articulo, vide etiam Bal. consi. cccxxxiii. j. lib.

& d.l.si ex cautione.cum gl.& l.assiduus,cum gl.parua.C. qui po. in prig. ha. & sic mandatum factum ad primũ nõ cõprehendit sm l.diligenter.in prin.j.man. Ad idem facit,quia cõfessio procuratoris spõte facta nõ nocet dño.l.si defensor.in prin.cũ gl.ff.de inter. act.& d.§.sed an ipsos.Et rñsio data p Ful.ad d.§.sed an ipsos.quã ēt dedit Io.de Imo.in d.c.si cautio.non vr iure pbari, nec hēt rõnē diuersitatis in se,& est expresse cõ not.per Bar. in d.l.tutelę. nõ ob.dum dr q cõfessio pbat veritatē.d.l.publia.cũ alijs.s.all. q̃a illa iura loquunt de cõfessione dñi pbante cõ ipsummet dñm.Nos de cõfessione pcuratoris,vt pbet cõ dñm à quo nõ habuit spãle mandatũ cõfitendi,non ob.d.§.tutelę.q̃a tex.nõ pbat.& gl.male dicit, vt ibi ostendit Bar.vbi pbat illã glo.esse cõ illũ tex.& cõ.§.sed an ipsos.Praeterea ibi tex.loquitur in tutore q̃ hēt liberam administrationē l.inter bonorum.& ibi no.Bar.ff.de admi.tu.& no.gl.i l. mãdato.s.de pcu.nõ ob. d.l.ij.§.fi.de quadr. pscri. q̃a illa potius facit in cõtrium,q̃a spãle est in illo pcuratore seu administratore fisci,q̃ dr hr̃e liberam,vt l. pses.cum ibi no.C.de trãsa.& no.gl.in d.l.mãdato.Ergo in cõtrium debet esse ius cõe,in alijs saltē non hñtibus liberã.Facit qđ no.gl.& Bal.i d.l.nõ abstulit. In secũdo vero dicto Bar.licet Ant.de But.in c.si cautio. transeat cũ eo, tñ magis cõiter alij tenēt cõtrium,vt Bal.Ful.& Pau.de Ca.h̃,& Ang. Io. de Imo.& Pau.de Ca.i d.l.si debitorē.& Ang.& Io.de Imo.in d.§. sed si emptor.& Pau.de Ca.in d.cõsi.vlt.& Ro.in d.l.pdia. & istã eorũ opi. sequor p alle.p eos,q̃uis ipsemet Ang.sibi cõnus in d.l. nõ abstulit, teneat opin. Bart. Et ad ista etiam vide quæ dixi in d. §. sed si emptor.¶ †Facit ēt ista gl.ad q. de eo qui in libello agit ex mutuo naturali,& probat de sola cõfessione, sed de hoc veniet dicendũ post Bar.in l.certũ cõdi.§.si nũmos.j.eo. Vltimo ponit Bar.h̃ diffinitionē mutui q̃ magis placet q̃ diffinitio tradita p Bal.i prin. huius l.& p Saly.in §.appellata.Et fragilis vr impugnatio facta per Ful.& Ro.h̃ dicentē q Bar.debuit in diffinitione addere ista verba in ea qualitate,p id qđ hr.j.l.pxi. Sed rñde q dictio idē, posita in diffinitione tollit obiectũ.facit q dixi in prin.huius l.allegando no.p glo.in l.fi.j.de magi cõue.Et q̃uis. Ful.ēt reprehendat diffinitionem Bar.quia illa verba spem recipiendi &c.solum respiciunt creditorem,responde vt per gl.in rub.C.de reb.cred.

Pomponij. LEX III.

5 Vinum vetus dicitur melius nouo, & ideo vnum pro alio reddi non debet, & q dicatur vetus,aut nouum vinum.2.
3 Testibus senioribus magis credendum est,quàm iunioribus.
4 Senes in dignitatibus & honoribus sunt præferendi iunioribus.
5 Doctores iuniores sunt præferendi senioribus,quando sunt excellentiores.
6 Statutum quòd doctor minor.xxv.an.non possit deputari ad publicam lectũ. non habet locum in doctore minori valde excel.
7 Excellentia maior probatur.xv.testibus.
8 Doctor actu legēs q̃uis iunior,præferẽ alteri doctori antiquiori actu nõ legēti.
9 Tacitum an & quando habeatur pro expresso.
10 Mutuum quomodo probetur.
11 Mutuum uel depositũ an sit,si quis dicat,tolle,uel accipe hanc pecuniam.
12 Donatio uł mutuũ ã sit,si qs dicat do istã pecuniã,si ñ cũ aliq̃ nullatenus apparet.
13 Donare an uideatur qui dicit,concedo tibi istam rem.
14 Concedens aliquid facere in suo,an dicatur concedere animo donandi.
15 Libellus sufficit q concludat præsumptiue.
16 Moneta antiqua mutuata cuius forma mutata est, an debeat restitui secundũ antiquam uel nouam formam.
17 Datum ob causam, causa non sequuta,an possit repeti.
18 Donare res ecclesiæ non potest prælatus,nisi bene merentibus.
19 Electio mala licet sit in culpa quantum ad hoc, ut eligens non excusetur quo ad alium,tamen ipse male eligens habet regressum contra electum.

CVm quid. In mutuo tacite actum esse vr q eque bonũ reddat, & q tacite agit ab vtroq; p expresso hr.h.d.¶ †No. vinum vetus dici melius nouo,vt h̃, & l.iubemus. la j. C. de ero. mil.ann. lib.xij. & ió vnum pro alio reddi nõ dēt.s.nouũ p veteri, nisi actũ esset q redderet vinũ tali tpe quo in illis partibus nõ haberetur vinũ vetus, vt hic p Bar.allegantē.l.firmio.ad fin.& l.nec semel.§. si in habitatione. iuncto prin.l.j.qñ di.leg.ce.¶ Scđo no. q tacite actũ pro expresso hr,de quo dicet.j.¶ Tertio no. q illud q est đ natura cõtus, nõ est necesse qđ pbet,q̃a intelligit tacite agi.¶ In gl.in ver.nouum.ibi non liberatur. Bar.tenuit cõ glo.vt hic per eum,& ita magis cõiter tenet. Tñ Bar.de Sal.h̃ sequutus dñm suum Ric.de Sal.dicit qđ si creditor vult expectare vinum nouum, nõ tenet recipere vetus, etiam si sit in ea bonitate. sed hoc nõ probat,& est cõ iura quę dicunt creditorem esse in mora,si non recipit debitum oblatũ cõgruo loco & tempore l.qui decem.in prin.& in l.si soluturus.j.de sol. Tenendo cõem opi.dic q non ob.l.fi.s.de vsu & habi.all.in gl. quia ibi mutabat species,& sic fiebat piudicium vsufructuario, q̃a extinguebatur vsus l.repeti.in fi.s.qui.mo.vsusfr.amit.iuncto tex.in-sti.de vsu & hab.in prin.aliàs aũt rem meliorem facere licet debitori.l.pe.cum gl.s.si ex noxa.cau.aga. Non ob.ēt §.praeterea ff q.s. allegatus in gl.q̃a ibi stipulator volebat auferre electionē debiti cõpetentē q facere nõ põt,hic aũt nullã habebat electionē creditor,quã sibi auferat debitor.¶ †Tangit ēt circa hoc Bar.post antiquos,q dicatur vinum nouum,[a] & q vetus, dic vt hic per eũ. Pro quo ēt facit l.fi.§.quoties.& q ibi no.j.đ publ.multis.n. modis accipitur nouum,vt p gl.in c.gñali in ver. de nouo. de elec. in vj. & per Bar.in rub.infra de no.ope.nun.in fi & ibi ēt per Ang. & Alb. de Ro.in ij.parte statutorũ.q.xv.per Ang.in l.j.in princ.s.q quisq; iur.p illũ tex.& in l.si negotia. p illum tex.s.de neg.gest.¶ †In ea. ibi,testes seniores &c.no.gl.istam,ex qua habes magis credendũ esse testibus senioribus.& ita eã vt notabilē sequuntur Bar.& alij doct.h̃. Nisi sm Gui.de Cu.h̃ iuniores essent digniores per §. fin. alias.§.ordinationem.in auc.de mona.all.in gl. Quibus ad de Archi.v.dist.in c.dño.vbi dixit idē q gl.nr̃a hic. & p hoc alle.c. nouissimus.xxxv.q.vj. & potuit ēt Archi.in d.c.dño.plura alia in quibus antiquitati defertur.[b] ad qđ ēr vide no. p Bar. in l.j.per illum tex.de albo scrib.& p Bal.in l.fi j.de fi.instr.in lec.anti. p illũ text. & ibi all.istã gl. ¶ †Itē id qđ subiungit hic in gl. fi. in dignitatibus vel honoribus antiquiorē[c] esse pferendum.l.fi.C.de tyro. lib.xij. l.semper est.in prin.j.de iur.immu.c.j.de maio. & obe. vj. dist. statuimus.xxiiij.dist.epi.Intelligas verum esse, nisi iuniores virtute & pbitate excederēt antiquiores.ita loquitur text. in d.§.ordinationē,†& ió gl.ibi in ver.ips.colligit arg.p doc.iuuenibus, vt præferant antiquioribus[d] qñ iuuenes sunt excellentiores, & illã glo. sequit Ang.ibi, & hic ēt Ro.q p hoc ēt all.gl.j.in l.j.C. de anno.ciui.lib.xj.& tex.in l.sed & reprobari.ver.valde tñ.j.de execu.tut.per quē tex.cũ ibi no. p Bal.dicit Ro. fuisse determinatum q†si ex forma statuti minor.xl.ann.non poterat deputari ad lectũ. ordinariã,non haberet locum in doc.valde excellētẽ, quia pp magnam excell.recedit à statuto ordinarie,vt dicit Bal.per illum tex. Et ita ēt dicit Ro.in l.si cũ dies.§.si arbiter.s.de arb.per illum tex. in ver. q puto ita verũ &c.facit q no.Bal.i proœ.ffori. in finalibus verbis.Et pallegatã gl.i d.§.ordinationē sequit ēt Ro.in l.si vero.§.de viro.i lun.sal.j.sol.ma.vbi p illa gl.all. tex. lxxiiij.dist.epor. & tex. in l.vnicuiq;.C.de pxi.sacr.scri.lib.xij. & dicit eē tex. singularē pbantē†q talis maior excellētia pbari dēt p xv.testes.Cõfirmo pdicta p l.ij.C.vt dign.ordo serue.lib.xij.dũ loquit đ administratoribus,vbi pbat†q doctor actu legēs q̃uis iunior,pfert alteri doctori antiquiori actu nõ legēti,sm An.de Baru.in l.j.C.de cõsu.lib.xij. Io.de Pla.i d.l.ij.Ad pdicta ēt videatis tex.i l.puidēdũ.C.đ postu. p quem dixit ibi Saly.ex ordine litere pbari pferendum esse iuniorem doct.si est excellentior.& dicit do.Abb.in c. clerici.de iudi.[e] q doctor quãdiu legit, & meliora stipēdia hēt, debet cæteros anteire, p l.j. de albo scri. Sed puto q voluit allegare.l. nemo.C. de offi.magi.off.vbi melius pbat.circa q̃ ēt videatis not. per Bart. in l.j.per illum text.j. de oblic. pat. præstan.& Bart. in l.ij. §. prius. de vul.& pu.&.q leg.& no.in d.l.j.C. de consul. vbi circa hoc plura scribit

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Nouum. Sed qñ debeat incipi portari vinum nouum,cũ tutor administrat, vide Lu Ro.sing.suis.fol.xii. adde q ēt facit tex.in can.de gradibus.xxxv. q.viii.vbi elapso anno dicuntur nunc nuptæ.

b ¶Antiquitati defertur. Vnde dr in tex.in c.porro.& in c.sciendum.xxv.q.iiii.& in c.porro.iiii.dist.& in antiquis est sapiētia,& in longo tpe est sciētia.refert Imol. in l.Gallus.in prin.&c.s.de lib.& posth.& vide Pan.in c.quoties.i prin. de testi. vbi dicit q credit seniori, vbi agitur de probãda antiquitate. secus in eo qđ de recenti,& vide Bar.in §.audien.in auc.de defenso.ciui.& Ant.de Bu in c.i.§.fi. de sacra vnc. & multa de antiquitate vide per Cepol.in suo tract.de re mili

c ¶Antiquiorem A deo q non valeret consuetudo in contrariũ,nisi esset inducta ex causa legitima de qua cõstaret tanquã esset scandalosa,& cõ naturalē æquitatem. secundum Hosti.& Ant.de Bu.in c.i.de maiori.& obed. quos refert & sequitur Fran.de Are.consi.xxiii & ibi vide qñ quis est senior,& est doctor,& ppositus,si sedet ante alios, an dicatur sedere ratione præpositure,vel eo q sit senior.

d ¶Tho. Dipl. Præferantur antiquioribus. A dde bonum tex.in l potiores.C.de off. recto.prouinciæ.q non debeat ęgre ferre seniores,si aliquando à iunioribus quę subtilius inuestigant, reprehenduntur. quē tex.no.Ia.in l.si quis ex argentarijs. §. prætor ait.j.de eden.& ante eũ Christoph.Porcus. in §.est & aliud.insti. de do. vide etiam bonã glo.in c.ad nostram.de consue.q sæq. patet minoribus q maiores nesciunt.& vide Alex.in c si hæres.xxiiii.q.iii.& gl.in d.l.limitat Felyn.in rub. de maio.& obe.quo ad priuilegia doctoratus, in quibus non creditur illam gl.esse veram.idem tenet Abb.in d.c.clerici.de iud.& ibi limitat alio modo. & vide Bal.de Bertol.in consi.suo q incipit in præsenti consultatione. & dixi plenissime in tract. meo de præstantia doctorum lib. viii.in xv.q.prin.

e ¶Abb.in c.clerici de iud. Ratio huius est, q̃a prælatio quæ fit rõne antiquitatis, debet intelligi cæteris paribus.i. in ea dignitate, nõ in præiudicium maioris, per ea quæ hñt in c.i.& c.statuimus. de maio.& obe.& in l.j.j. de albo scrib. Doctor aũt legens vr tunc honorabilior non legente,quia iste est actus præcipuus in doctore ita tex no.i.in prima consti.forum.§ pe.ibi mag.de cuius.& doctor legens q sit excellentior tenet Io.de pla.in l.ii.C.vt dig.ordo seruetur.lib.xii.

ra scribit And.de Baru.& Io.de Pla.limitãtes dictã regulã q antiquior est pferendus,& est id qd hr in c.statuimus.de maio.& obe. Per quẽ tex.probat sm doc.ibi pferendũ esse illũ q habet dignitatem, q̃uis sit iunior, alteri antiquiori dignitatẽ nõ habenti de q.b. a et vide p Pet.de Anc.in c.j.de parochijs.[a] ¶ In gl.in ver.pro cauto. ibi,si ab vno tñ,secus &c.hæc prima solu.& vr bona,quia diuinat ad õrium. itẽ qa õctus nõ valeret pp dissensum.l.inter stipulantẽ. §.j.j.de ver.ob.& l.j.s.de pac. nos aut quærimus qñ est defectus solũ qa fuerit tacite & nõ expsse actũ.Sequẽs solo est õ l.trincũ.j.d ver.ob.Potesus soluere vt colligitur ex distin.Bar. hic,& solo tendit.ad l.quicquid astringendę. intelligẽdo eã sm primã lec. positã ibi in gl.& habet aliã lec.q ibi adeo fuerant verba obscura,q non poterant intelligi,iõ pro nõ facta stipulatio habet. hic aũt ex eo q actũ erat, poterat intelligi mens partiũ, s. pp nãm õctus mutui a partibus celebrati,& ita soluitur õrium sm aliam lec.& iuxta hoc 9 Bar.hic,& in d.l. quicquid astringẽdę. tractat † an & qñ tacitũ habeatur p expresso.& eius dictis,adde primo dũ dicit, q in vltimis b voluntatibus[b] hr pro expresso. nã istud recipit aliquas notabiles limitationes quas dedi vobis in l.ij.C.de lib.pte. Ac et limita qñ illa tacita dispõ esset ex præsumptione legis, nam tunc nõ semper operatur idẽ qd expressa, patet in tacita pupillari. l. pcibus. C.de impub.& alijs subst.& tradit per Barto.in l.Centurio.j.de vulg & pu.& ibi plenius per Bal.& p Saly.in d.l.pcibus.ad qd et vide no. per Bar.& alios in l.nõnunq̃. j.de cõdi.& demon. Itẽ in cõtractib c dic q falli[c] regula huius.l.quo ad nouationẽ.l.si.C.de noua.& no. gl.hic,& Bar.in d.l.quicquid astringendę.licet Cyn.hic,& in d.l.si. aliter dixerit,& rõnem fallentiæ vide per Bal. hic. Itẽ adde q quo ad vitandũ actũ, non tñ operatur tacitũ,q̃tum expressum,vnde error expressus vitiat,non tacitus.l.ex diuerso.§. si iudex & ibi gl. j.sol.ma.cum concor.ibi alle.in gl.& ita intelligitur.l. expressa.& l. actus legitimi.j.de re.iur.quæ hic in gl. allegabantur pro cõtrarijs.

10 ¶ † In ea.ibi, sed hic refert quæ verba &c.vt quia dixi accipe hanc pecuniã mutuo,vel quia in præfationibus dictũ fuerat de mutuo, vt hic per Bar.ponentẽ alias coniecturas ex quibus decernitur an fuerit donatio vel nõ,in dubio cessantibus coniecturis nõ erit donatio.l.cum indebito,in prin.j.de proba.Adde bonam gl. pro istis coniecturis in l.sed si ego. j. ad vell.& in l.si filij. C.de do. inter vir. & vxo.& in l.vxori.§.fi.j.de leg.ij.& quæ no.per Bar.in l.quę dotis d j.sol.ma.Et pro ista[d] gl.& his quæ no.hic per Bar.circa istas coniecturas allego tex. quẽ ibi ad hoc d.Abb.dicit esse singularẽ in c.& si quæstiones.de simo.& cum di.tradita per Bar. hic transit Anto. de Bu.in c.si cautio.de fide instru.& tangitur per Bal.in l.et. C.de 11 fideicõ.& in l.j.ad si.C.ad velle.& in l.ij.in j.q.C.de iur.do. ¶ † Addit et Pau.de Cast.hic vnum casum in quo erat donatio.s.qñ dedi tibi pecuniam vt aliquid faceres in tuo q non fuisses facturus per tex.no.in l.sed si mors.§.fi.j.de dona.inter vi.& vxo.item in casu. l. cuius per errorẽ.j.de reg.iu.Prædictis etiã addatis glo.in l.cum de indebito §.fin.de proba.quæ iuncto tex.sentit q in dubio non dicatur donatio,& est optima glo.& ibi doct.in l.ij.C.de dona. ante nup.Sed est dubiũ an erit depositum vel mutuum in casu quęstionis hic formatę. per gl.qñ dixi.Tolle istam pecuniã.an erit depositum,vel mutuũ gl.hoc non aperit.Bar.sentit hic q sit mutuũ si tee stes probant de numeratione.[e] Bal.hic i lec.ant.simpliciter dicit,q erit depositum, vt sic in dubio nõ videatur voluisse transferre dominiũ.ar.d.l.cum de indebito.in prin. Cyn.in l.incendiũ.C.si cer. pe.quẽ sequitur hic Ang.dicit q si ad numerũ data fuit pecunia,p sumitur mutuũ.sed si in sacculo data est,nõ ad numerũ præsumitur depositũ.facit q no.glo.mag.in l.ij.in prin.in ver. in creditũ.ad fi.s.eo.si aũt non apparet an ad numerũ vel in sacculo præsumitur depositũ,ne videatur translatũ dominiũ, vt est dictũ. & hoc et tenet Pau.de Ca.hic,qui reprehendit Bal. in d.l.incendiũ.vbi Bald. voluit q etiã qñ fuit data ad numerũ, & sic translatũ dominiũ,tñ potius intelligatur depositũ , quia est fauorabilius numeranti sm Bal.pp fauorabilẽ nãm actionis depositi,quæ est bonę fidei & priuilegiata.nam sm Pau.de Cast. contra Bald.facit l.veteribus.s. de pac.Et hoc satis placet, nisi quando fuerit dictũ q redderetur tantundẽ,quia tunc præsumetur mutuũ,vt dixi in l.ij.in prin.s.e. Ful. hic dicit sibi videri q ex hic verbis,tolle istã pecuniã,nõ possit esse mutuũ, quia ex nuda traditione nõ transfertur dominiũ.l.nunq̃ nuda.j.de acqui.re.do.Vnde dicit illã pecuniã vendicari posse, & i hac opi. etiã est Io.de Imo.in l.a Titio.j.de ver.ob.per quod dicit non esse verã opi.huius gl.dicentis q est mutuũ vel depositum,& dicit q est noua opin.s.q intelligatur esse absque causa apud eum 12 cui tradita est per d.l. nunq̃ nuda,& dicit hoc procedere † etiam si dictum fuit,do istã pecunia,si de causa aliqua nullatenus apparet per candẽ.l. Nisi sciens se non debere sic dixerit per d.l. cuius per errorẽ sicut diximus in promissione scienter facta sine causa, vt no.gl.in l.ij.§.fi.s.de consti.prin.& in l.qui cum alio.in glo.ma.j. de reg.iur.nam traditio & promissio à pari procedunt. l.fi.C.ad l. fal.& l.si patronus.j.de do.Istud et tenuit ipse Io.de Imo.in l.si fundum certo die.j. de ver. obl. ibi tñ refert q Pet. de Bel.in suis brocardis tenet contrariũ,qñ fuit dictũ,do, quia videtur in dubio donatio per §.sic itaq;.insti.de act.secus si dicatur,trado, nisi tunc cõcurrant coniecturę donationis, quas hic ponunt gl.& doc.Tñ Io. de Imo in d.l.si fundũ rñdet ad. §.sic itaq;. q non probat, qa solũ ibi declaratur nã verbi dare, sed ibi nõ dr q sine causa possit fieri translatio dñij,& iõ remanemus sub rña.d. l. nunq̃ nuda. Saly. tñ in l.si donatione.C.de col.dicit idem q Pe.per d.§.sic itaq;. & per l.in edibus.§ donan.j.de do ita et vr velle Pau. de Ca. in l.filiæ.C. fami.erci.sed Bal.in l.cum virũ.C.de fideicõ.vr dicere q licet dictũ sit, do,non sit donatio.Posset defendi opi.Pe.per id qd no. glo.& Bart. in l.vxori.§.fi.j.de leg.ij.& per l.fi.in prin.& ibi doc. maxime Io.de Imo.j.de do.& per l.prohibetur.§.plane.j. vi aut clã.& c. pa-13 sto.de do.in quibus locis probatur, † q si dico, concedo tibi istam rem,videor donare,dato q nulla alia cã exprimatur,& no. plene. d.Abba.in c.cum venerabilis.de exce.licet aliter dicat Bal.in c.Titius filios.in tit.si de feu fue. contro. inter do. & agn. Eadem.n.vr esse ratio in ver.do.q quidẽ non vr esse minus potẽs verbũ.l.scire debemus.§.j.& l.vbi autem.in fi.j.de ver.ob.& d.§.sic itaque. Nec ob.l. nũquam nuda. quia loquitur in traditione, & sic qñ apparet q traditur,non qñ datur.vel posses dicere q opi.Pet. procedat qñ omnino datur ad pondus,numerũ,vel mensurã,res non numerabilis,non ponderabilis,vel non mensurabilis. sed si datur res numerabilis,&c.puta pecunia ad numerũ videtur q sit mutuũ,licet dictũ sit,do,& sic dominiũ trãsfero.Ita probari vr.in l.in naue sauphei.j.loca.& no.per gl. hic. Pro qua et bene facit q no. gl.j.e.in l. eius qui in prouincia.in ver nã & si tibi.& illã ibi no.Bal.j.eo.tit.nã tunc non põt esse proprie depositũ, cum in deposito proprie dominiũ non debeat transire in depositariũ.l. licet §. rei depositę. j. depo.Ex his ergo vr q defendi possit opi.Cyn.& se.in d.l.incẽdiũ. cui non obst.si dicatur,q est traditio nuda qñ pecunia conceditur ad numerũ,si non apparet de causa.qa dico,q immo qñ pecunia numeratur, & nõ apparet an numerans voluerit tradere simplr an vero dare,in dubio psumit voluisse dare,& sic transferre dñiũ, vt probatur optime in d.l.in naue.Et est gl.no.in d.l.eius. videt. n. velle numerans q recipiens possit vti pecunia,vt no.in gl. in l. die sponsaliorũ.§.j. j.depo.& õñr transit in mutuũ, nã si aliter diceremus,q non transiret dñium,nõ posset licite vti pecunia aliena,& consumere eã.Nec ob.si diceretur,vt dicebat Ro.R volens q non sit mutuũ qñ numeratur pecunia nõ expressa cã,cum non possit, transferri dñium sine causa. d.l. nunq̃ nuda. Vñ sm eũ erit õctus innominatus.l.j.j.de æstima.act.& l.si gratuita.j.de p scr. ver. qa rñdeo q si dando ad numerũ vr esse actũ,vt pecuniã õsumere possit, & sic q tantundẽ reddat, cũ nõ videatur velle donare in dubio seqt q psumptiue dr esse mutuũ,de cuius nã est q tantundẽ reddatur in gñe suo.l.ij.in prin.s.e.quo casu nõ loquitur.d.l.j.de æstima. act. cum si.Et ad istã.q.et videatis no.per Io. An.in addi. Spe.in tub.de 14 depo.& q̃ dixi in l.ij.in prin.s.e. † & hęc faciunt an si concedo, vel patior te facere vel mittere aliquid in prædio meo , videatur concessio facta pcario,an vero aio donandi. de quo hic per gl.no.in l. 15 si precario. & ibi per Ange. & Mod. s. commu. prædi. ¶ † Extra f glo.tene menti[f] id quod sing.dixit Barto.hic pro limitatione eius q dicitur in l.omnes.§.Lucius.cum gl. quę in frau.cre.vbi habetur sufficere

ADDITIONES.

a ¶ Tho.Dipl. De parochijs. Et q doctor iunior præferatur antiquiori, facit text. in c.si C.de ol.mag.off.& l.iij.§.seruus.j.de condi.ob cau.& c.ego solus.ix.dist.& in c.multi.xl.dist.& xxiiij.q.iiij.c.sicut.& in l.Gallus in prin.j.de lib.& posth.& inquantum dixit Alex. q si aliquis diu legit,& meliora stipendia habuit, debet alios procedere.sequitur Fel.in rub.extra de maio.& obe.vbi dicit q quãuis do. Alex. in talibus non erat solitus instare,putat hoc euenisse dum Paduæ legeret propter acerrimam contentionẽ quã de pręcessione habuit cum Barth. Cepol. vtpote sibi impare, ex aliqua dictarum imparitatum, & vltra adde q dicit Bart. in l.Tyrones.C.de Tyronibus.lib.x.q illi doctores debent pręcedere, quibus laborum assiduitas,& stipẽdiorũ prolixitas suffragatur.& vide Domi.de S.Gemi. in c.clerici de fo.cõpe.lib.vj.& Marti.Landen.in tract.de dignitatib.in col. xxiij.

b ¶ Vltimis voluntatib. Quomodo intelligatur q in vltimis voluntatibus tacitum habeatur pro expresso, vide omnino Alex.in cons.lvij.in iij.vol & Alex.in cons. lviij.v.vol.vbi an sufficiat fuisse pronunciatum super tacite petitis.

c ¶ Dic q fallit. Vide omnino Alex.in l.j.in j.not.j de verb.obli.

d ¶ Et pro ista. Vide omnino Alex.in l.paterno.C.de neg.gest

e ¶ De numeratione. Adde Ro cons.cexc.adde q idem sentit Bal. in cons. cccxlvj. in iiij.vol.alle.gl.hic quam dicit no.& vide Pau.in cons.de sol.& Alex.in cons. xxxvj.in iij. lib. & vide in fi.Fran.Are.in cons. clx.vbi per verbum dare, qñ non præcessit causa habilis ad transla.dominij,intelligitur comissa tantum custodia.

f ¶ Extra.glo.tene menti an sufficiat libellum pręsumptiue concludere,etiam si illud præsumptum non allegetur.Alex.in cons.[illegible] v.vol.& in cons.[illegible] iii.vol.

sufficere libellū p̄sumptiue ɔcludere, nā fallit vbi p̄sumptio resultaret ex facto libellātis, & in libello tale factū p̄sumptū nō allegaret. & adde q̄ cū decisione sua ɔcordat Ant. de Bu. in c. si cauno. q̄ si instru. & in c. ij. de lib. obl. & Io. de Imo. in c. sup hoc. de renū. & d. Ant. in c. afferte. de p̄sum. In q̄bus locis corroborāt istud dcm̄, & à q̄buidā impugnationibus defendūt. Facit q̄ no. gl. in c. appellātu. in ver. alias. de app. Ful. tñ hic intelligit dictum Bar. esse verū, si p eū opponat̄, alias aūt ꝓcederet libellus, qui iuis gñalis. l. si. cū ibi no. C. de anna. excep. Rom. h̄ arguit ɔ̄ Bar. de his quę no. p eūdem Bar. in l. Aurelius. §. stucho. de lib. le. per quę impugnat dictū Bar. h̄. Sed si bene inspiciat̄, vt mihi vr̄, nihil faciūt, nā fateor q̄ vbi ɔ̄cē̄o libelli, vel expressio cāę declararet, seu inferret q̄ esset mutuū, & nō alius ɔ̄ctus, ex quo actū fuit, sufficeret hoc sine alia allegatione, p no. p Bar. i d. l. Aurelius. & expresse vult Fulg. in terminis istis. & l. p̄xi. §. fi. p id qđ ibi no. Iac. But. & ibi gl. vbi volūt, q̄ si in libello dico q̄ Titius accepit equū meū de stabulo, quare peto eū cōdemnari furti, q̄uis nō dicā q̄ accepit equū ɔ̄ volūtatē meā ꝓcedit libellus, q̄a p̄sumit̄ q̄ ɔ̄ voluntatē meā acceperit. l. q. vas. §. vet. a. j. de fur. & no. in d. §. fi. Et hoc casu nō req̄rit̄ q̄ allegei̅ factū fuisse ɔ̄ volūtatē agētis, q̄a cū in ɔ̄cl̄one dixerit q̄ agebat furti, & furtū nō est, nisi cōtrectet̄ res inuito dño l. j. j. de fur. iaȝ dr̄ esse allegatū saltē p equipollēs. sed in q. in qua loquitur Bar. h̄, nō dicebat in libello q̄ fuerit mutuū, seu q̄ ageret̄ certi condi. ex mutuo, & licet peteret̄ cōdemnari reū ad restituendū, hic poterat cōuenire, non solū ɔ̄ctu mutui, sed ēt ɔ̄ctu depositi, vel ēt commodati,

16 iuxta l. sed si mihi. §. fi. j. cōmo. ¶ †Itē inducit̄ hæc l. iuncta gl. fi. ad q. de pecunia mutata, cuius forma postea mutata [a] est, an debeat reddi ſm̄ antiquā formā, an ſm̄ nouā, in quo Bar. distinguit vt hic p eū, & plenius p eūdē in l. Pau. la j. de sol. Ad qđ ēt vide no. p eū in l. cū certū. j. de au. & arg. leg. & in l. nūmi. j. de in lit. iur. & in l. q̄ te. & qđ ibi dic̄. j. eo. & per Gui. de Cu. in l. vinum. ad fi. j. eo. p Cy. in l. in minorum. C. in qui. cau. in inte. resti. & l. in ratione. §. diligēter & ibi ēt p Io. de Imo. j. ad l. fal. per Spe. & Io. An. in tit. de sol. §. nūc aliqua. ver. fi. per Ia. Bu. in disput. incip. qō talis proponit̄ quidā colonus. & Old. in consi. xij. xxiiij. & clxviij. per And. de Iser. in c. j. in ti. q̄ sint regalię. per Albe. de Ros. h̄, & in j. parte statutorum. q. cxl. per Bal. in l. acceptam. in xvij. q. C. de vsu. & in l. si q̄s argentum. in prin. C. de do. & in l. illud. ad fi. C. de sac. san. eccl. & in l. ij. in prin. C. cōmu. de leg. & in l. quicun q̄. §. de ser. fugi. p Cano. plene in cle. si beneficiorū. de deci. & in c. quāto. de iureiu. & in c. olim. & in c. cum canonicis. & ibi gl. fi. de censi. per Pet. de Anc. in regula peccatum. in v. opp. lib. vj. & magis vera, ac magis cōis sn̄ia videtur esse illa quę colligit̄ ex verbis Bar. in d. l. Paulus. præterquam dum Bar. ibi dicit, q̄ si cursus monetæ antiquæ est reprobatus ante morā debitoris, nō p̄t debitor soluere de antiqua moneta, per l. elegāter. §. qui reprobos j. de pig. act. nam ɔ̄rium ipsemet tenuit in d. l. q̄ te. & ibi illud sequar, limita ēt illud q̄ Bar. dicit in d. l. Paulus. dū facit dr̄iam, an esset debitor quis in moneta grossa, an in moneta minuta. & hoc secundo casu vult q̄ mutatio monetæ ęstimationis facta ēt post morā nō noceat debitori, q̄a ſm̄ eū tūc cēsetur esse lucrū cessans, nō damnum emergens. Nam ſm̄ Ant. de But. in d. c. quāto. istud procedit q̄ñ variatio monetæ æstimationis processit ex eo quia auctus est valor monetę grossæ, vt quia ante morā aureus valebat quinq̄ libras, & post morā valebat sex, nā creditor cui debebantur x. libre, nihil petere poterit, q̄a nō patit̄ damnū, sed perdit lucrum, quia cū x. libris nūc non poterit acquirere duos aureos quos ante morā potuisset acquirere cū x. lib. sed vbi variatio monetæ minutę præcessisset ex eo quia diminuta esset æstimatio monetæ minutæ, creditor agere posset rōne moræ ad id qđ sibi p̄iudicat̄, q̄a tūc est damnū emergēs non lucrū cessans. Scđo limita, nisi creditor esset p̄sona consueta negotiari & mercari, & quę ex alijs pecunijs suis lucrata est, & verisimiliter ex istis lucrata fuisset, [b] si habuisset tp̄e debito, q̄a i talibus personis venit ēt interesse rōne lucri cessantis l. ij. alias. iij. §. i hāc arbitrariā. & ibi no. j. de eo q̄ cer. lo. & plene p Bar. i l. vnica. C. de sent. q̄ pro eo q̄ interest. Dū tractat an in interesse habeatur loco lucri cess.

17 & hāc limit. tradit Io. de Imo. & Raph. Cum. in d. l. Paulus. ¶ †Vltimo inducitur per Bar. ēt post antiquos ad q. de scholari reuerso de studio cui Abba. dedit fundum, vt inde fructus perciperet, postea scholaris nesciuit defendere cām monasterij, an Abb. possit repetere fundum quasi ita intelligatur tacite actum? Bar. hoc referendo Gul. de Cu. distinguit, vt hic per eum. Sed certe Bar. nō videtur bene referre. nam Gui. & Cyn. hic dicunt, q̄ in p̄lato eccl.

18 qō habet minus dubij, †q̄a p̄la. non p̄ōt donare res eccl. nisi bene merētibus l. iubemus nulli. post prin. & ibi gl. & doc. C. de sac. san. eccl. & no. gl. in auc. de alie. & emph. i prin. col. ix. in ver. licētiā. & hr̄ in c. relatū. el ij. de test. & req̄rit̄ solēnitas, q̄ qua. xij. q. ij. sine exceptione. & apud nos hr̄ in auc. hoc ius porrectū. de sac. san. eccl.

Et sic si ecclīa esset lęsa q̄a iste nō bñ merebat̄, erit ecclīę p̄iudiciū, vt patet ex p̄dictis, & nunq̄ deficit in inte. rest. ecclīæ, si lęsa est. e. q. & c. audītis de rest. i inte. Aut nos loq̄mur in alio, puta in Barone, & tūc aut ex p̄fationib. ɔ̄hentiū, vel ex alijs ɔiectūris tacite apparebat actū ab vtroq̄, q̄ dabat̄ fundus p p aduocationis offīn, & nesciuit illud exercere, tūc tanq̄ cā nō ne sequuta pōt repeti. l. j. & fer p totū. j. de ɔdi. ob cām. Aut h̄ nō apparet tacite actū ab vtroq̄, & tūc nō potent repe. l. si repetēdi. C. de ɔdi. ob cām. Ful. h̄ arguit ɔ̄ istā deci. Bar. & dicit q̄ insig̃tū Bar. alle. l. nesennius. de excu. tu. cū l. seq. Nō obst. q̄a hic loquit̄ in dispōne vltimæ volunta. pēdente ab vno. nos i ɔ̄ctu pēdente à ɔsensu duorū. Præterea in l. nesennius voluit ille implere offīn, sed in q. nr̄a nesciuit, seu nō potuit. facit licet ipse nō alleget l. ab administratione. C. de leg. præterea mala electio est in culpa, vt s̄. na. cau. sta. §. fi. §. seruorū. cū si. Per q̄ cōcludit nō esse locū repetitioni. [c] sed posset ad istud replicari q̄ †licet

19 mala electio sit i culpa q̄ñ ad h̄ vt eligēs nō excuset̄ quo ad aliū, vt d. §. seruorū. & l. cū mādato. §. fi. s̄. ɔ̄ mi. tñ bñ p̄t sibi male eligēs hr̄e regresū ɔ̄ electū in l. q̄ proprio. §. pcurator vt in cęteris. s̄. de proc. Vñ videmus q̄ pcurator electus tenet̄ d̄ culpa sua. l. i re mādata. & ibi no. C. man. Et ɔ̄ ipsum aduocatū facit, q̄a se sapientē affirmare videbat̄ gerendo p tali vt l. ij. s̄. q̄ quisq̄. iu. Ro. hic ēt tenet nō ēē locū repetitioni sequutus Io. An. in c. ii. de ęta. & quali. & in addi. Spe. in tit. de præben. in rub. per d. l. si repetendi. cum si. Nisi esset ecclīa, q̄ per bñficiū rest. in inte. peteret rescisionē. Tñ ex dist. Cy. h̄ quā dixi, vr̄ opi. reduci ad concordiā. & tolli obiecta & cum illa dist. ēt cōcordare vr̄ Nic. de Neap. in d. l. nesennius. §. fi.

ADDITIONES.

a ¶Mutata. De hoc art. Vide q̄ voluit Bal. consi. ccclxxxix. & de qua moneta debet solui officialibus, an de illa quę currebat tempore introitus, an vero de illa quę currebat tempore solutionis. per eundem consi. cxxxvij. j. lib. & vide etiam q̄ voluit Abb. consi. lviij. Oldra. consil. ccl. Ro. latissime consil. cxxiij vbi improbat dictū Oldra. in suis consilijs.

¶Tho. Dipl. Vide And. Barb. & Fely. in c. conquerente. de offi. dele. & Iac. hic, & in l. fi. j. de in ius voc. & Alex. in l. pe. §. mancipia. j. sol. mat. & quid si sint in mora, vide Alex. in l. quod te. j. eo.

b ¶Tho. Dipl. Ex istis lucrata fuisset. Vide Ias. in l. j. C. de sum. tri. & fi. Cat. & Alex. in l. diuortio. j. sol. mat. & in cōsi. cxl. in v. volu. & Car. Alex. in c. per vestras. de do. inter. vi. & vx. & Bal. in consi. ccxij. in j. volu. incip. proponitur.

c ¶Repetitioni. Adde quod Lud. Ro. consi. cccexviij. tenet locū esse repetitionis, & ibi reprobat opi. Ioan. An. & ibi ponit an census promissus ob tuitionē castri, castro dirupto, debeatur.

Vlpiani. LEX IIII.

1 *Culpa leuis, & non leuissima venit qñ contractus celebratur gratia vtriusque.*
2 *Arbitrium si datur duobus super cōcernentibus vtilitatē publicā, quid operat̄.*
3 *Commodatarius an, & quando teneatur de casu fortuito.*
4 *Casus fortuitus quid operatur, & quis teneatur de casu fortuito.*
5 *Furti an, & quando possit condici à fure, vel prædone.*
6 *Libellus contra furem vel prædonem causā furti quomodo sit formandus.*

SI quis nec. Si depositū fiat gr̄a recipientis periculū interitus ad eū pertinet: & à fure, & malęfidei possessore posset quis rē suā ɔdicere, q̄ trib. p̄bat̄ exēplis. h. d. tota lex. ¶ In gl. j. ibi, fenerauerit, nec ob. q̄ tūc videat̄ gr̄a vtriusque initus ɔ̄ctus, & sic nō deberet venire nisi culpa leuis nō leuissima vt l. si vt certo. §. nūc videndū. j. ɔmo. & tñ tenet̄ ēt de leuissima culpa h̄, vt d. l. rogasti. ali. in gl. & no. hic in gl. Quia

a tñ detur q̄ principale propositū [a] mutuanti à prin. nō fuerit feneraris, vt h̄ p Bal. p d. l. rogasti. † q̄ est no. p litatione oium iuriū dicētiū q̄ qñ ɔ̄ctus celebrat̄ gr̄a vtriusq̄, venit culpa leuis nō leuissima

1 & ita no. ēt Bar. in l. rogasti. in prin. j. e. & Ang. & Io. de Imo. in l. q. Romæ. in prin. j. de ver. ob. & vide in sim̄ tex. not. & ibi Gul. de Cu. & Bal. p illū tex. decidunt no. q. in l. j. §. vñ q̄n t offilius. j. de exer. &

b aliā no. q. [b] decidit Bar. in l. si is q̄. §. q̄ si seruus. vbi sim̄ tex. j. de acq. re. do. & Bar. in l. cætera. §. fi. de le. j. Et aliā sim̄ decisionē no. ponit

2 Bal. in l. j. s̄. de iu. & iu. & aliam ponit Ia. Bu. dicens per hoc q̄ † si datū est arbitriū duob. super concernentib. vtilitatē publicā q̄ poterūt virtute huius arbitrij rebānire [c] bānitū si hoc fecerūt principaliter p p vtilitatē publicā q̄uis prouisum esset q̄ per dictos habentes arbitriū nihil disponi posset in fauorē bannitorū, q̄ est bñ not. & cū ista deci. Ia. Bu. transit Alb. de Ro. Ange. Saly. Bal. Fulg. & Ro. hic.

Quot

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Principale propositum. Vide Alex. in cōs. viij. in iij. volu. vbi dicit qđ inspicitur id ad q̄ principaliter ordinatur actus hominis. l. non omni. j. de ita. & l. verum. j. de fur. l. ij. §. si. s̄. si quis cau. vbi Bar.

b ¶Fran. Cur. No. q. Adde q̄ eam sequitur Albe. de Ro. in l. j. parte statuto. q. lxxxx. & in ij. part. q. cvj. & ccxxvj. quem omnino videas.

c ¶Rēbannire. Adde Bald. consi. xcix. iiij. li. in c. quia talis an vigore arbitri. & vide q̄ voluit Ro. consi. cccclxvij. vbi ponit an vigore generalis arbitrij concessi per eūc̄ finarum sex viris, super regimine hospitalis possit reponere [illegible]

Quot modis aũt accipiatᷣ principiũ aliqd fieri, vide no. p Bal. in l. ambitiosa. j. de decre. ab ordi. fac. & in ꝓ. ꝯsti. & ibi Bal. in fi. & Bal. in d. l. j. §. j. de iu. & iu. ¶ †In gl. in ver. periculo. ibi fallit cũ grã accipiẽtis &c. hæc rõ posita h̃, & ẽt in gl. j. huius. l. nõ est bona, q a q̃uis ꝯmodatũ fiat gratia ꝯmodatarij tm̃, tñ nõ teneᷣ de casu fortuito si nulla culpa interuenit. l. in rebus. in prin. j. ꝯmo. vñ cõiter teneᷣ ꝙ nõ teneatᷣ h̃ de casu fortuito. Nec ob. tex. h̃ in ver. periculo. † q a non importat ꝙ teneatᷣ de casu fortuito. l. opus ꝙ auersione. & ibi not. j. loc. & no. per gl. in l. sed, & si q s. §. q̃situ. in gl. mag. ᵃ si q s cau. ¶ †In gl. in ver. cõdici põt ibi, à fure siue prædone &c. & sic not. ꝙ illud ꝙ dr̃ ꝯdõne posse ꝯ̃ furẽ intẽtari ad dandũ, hẽt ẽt locũ in eo q vt pdo possidet rẽ immobilẽ, secus putat Pau. de Ca. esse in malæfidei possessore simplici in quo est dare delictũ, vel quasi ex quo possit oriri cõdictio, quæ est actio psonalis licet doct. sm̃ eũ large loquantᷣ de malæfidei pos. Sed dic ꝯ̃ eũ esse gl. fi. in §. sic itaq;. insti. de ac. & in §. si tñ. per illũ tex. insti. de re. diui. & illam glo. in d. §. sic itaq; alle. ad h̃ pro no. in l. scire debemus. §. fi. j. de verb. ob. dicit tñ ꝙ illa gl. nõ alle. l. probantẽ. nisi de fure, & prædone. cũ illa gl. etiã trãsit Ro. in d. l. scire debemus. §. fi. & p ea adduco, q a ẽt simplex malæfide possessor, q nõ inuasit possessionẽ vi vel clã, sed a prin. fuit bonæfidei, si postea superueniẽte scia rei alienę possideat malafide põt dici pdo l. si q s possessor. §. sicut. & l. sed si lege. §. si añ. s̃. de peti. hęr. Itẽ p opi. gl. vr̃ tex. i d. §. si tñ. Nec ob. ꝙ nõ sit dare delictũ ex quo oriatᷣ ꝯdõ q̃ est actio psonalis, q a rñdeo ꝙ imo ꝯpetit certi ꝯdõ triticaria. l. j. & ij. j. de triti. vel ꝯdõ sine cã. l. j. j. de ꝯdi. sine cã, vel certi ꝯdõ. l. certi cõdictio. in prin. cũ his q̃ ibi not. j. eo. Et ibi expresse Fulg. tenet ꝙ certi cõdictio detᷣ ꝯ̃ malæfidei possessorẽ sicut ꝯ̃ furẽ, vt ibi. Vñ malæfidei possessor dẽt teneri cõdictione q̃ datᷣ ad dandũ sicut teneᷣ fur cõdictione furtiua odio furis. Et si possidet cũ malafide, & si cũ dolo fans dr̃ delinquere, q a dolus est delictũ. l. j. §. nunc tractemus. ver. plane. j. de tute. & rat. distra. & l. iij. in prin. j. de cu. stel. & sic est satis similis furi, & istã opin. sensit gl. fi. hic, & ad hanc quæstio. vide ẽt no. per Bar. in d. l. j. cum seq. in §. j. j. de triti. De eo tamen quod incidenter dictum est. s. an certi condictio detur ad rem subtractam cõtra furem, dicetur, plenius post Bar. in l. certi condictio. † qualiter autẽ possit procedere libellus in quo dominus contra furem vel prædonem agit petendo eum condemnari ad dandum rem subtractam, cum dare sit dñium transferre, vide gl. in d. §. sic itaque. & plenius per doct. in d. l. scire debemus. §. fin. & per Bar. in l. & ideo. §. Neratius. j. de cõdi. fur. cum concor. & addi. quas dedi in d. l. scire debemus. vbi per doc. cæteros explicatur melius quàm per Bar. h̃.

ADDITIO

a ¶In gl. ma. Non meminit all. tex. in l. j. §. sępe euenit j. dep. & adde tex. ꝙ verbum periculum non importat casum fortuitum in l. ij. C. qui accu. iuncta l. tutorib. C. de peri. tu. & cura.

Pomponij. LEX V.

1 *Mora perpetuat obligationem.*
2 *Debitor ut in mora constituatur quæ requirantur.*
3 *A mora excusat iusta ignorantia.*
4 *Debitor quãtitatis respectu certe speciei liberaᷣ à quãtitate p interitũ speciei.*
5 *Emptor liberaᷣ a pretio rei uendite, si res uẽdita pereat sine culpa creditoris.*
6 *Moneta si sit reprobata, an sit liberatus debitor qui tenebatur soluere de ipsa moneta. 7.*
8 *Mora re ipsa committitur quandoq; absque interpellatione scilicet in eo qui ex delicto tenetur.*
9 *A mora an excuset difficultas, & quid sit mora. 10.*
11 *Difficultas an excuset a periurio, & ab excommunicatione.*
12 *Interpellatio, & protestatio quomodo sit facienda contra debitorem obligatũ ex facto alieno, ut constituatur in mora.*
13 *Debitor certe speciei si non reperitur illa species culpa debitoris, tenetur ac si esset res mortua.*

QVod te. Ad debitorem speciei post moram spectat periculũ interitus. mora aũt cõmitti dr̃ si debitor tradere potuit & nõ tradidit, vel dolo fecit quominus posset tradere, & sciuit, vl̃ scire debuit se ad præstandum teneri. h. d. ¶ † Not. ꝙ mora perpetuat oblĩonem debitoris, q a vbi alias liberatur debitor per interitum speciei ante moram. l. si stichus certa die. & l. cum filius. §. fi. j. de ver. ob. tñ ꝓpter morã non liberatur, vt hic, & l. si ex legati. j. de ver. ob. ¶ Scdo, not. quæ requirãtur vt debitor in mora cõstituatur & vltra ea q̃ hic habentur requirũtur alia, de quibus plene per glo. in l. mora. in prin. j. de vsu. & aliquid per gl. & doct. hic. ¶ †Tertio no. ꝙ vt quis cõstituatᷣ in mora, non vr̃ si sciere ꝙ per culpam absq; dolo desierit habere facultatẽ rei præstande, & ad hoc ponderat istum ter. Pau. de Ca. hic. Vñ si rem quã mihi debebas ad aliũ locũ sine dolo, sed cũ culpa transtulisti, no es in mora, nec eris nisi traiacto tanto tẽpore ꝙ potueris eã reducere. facit sm̃ eũ. l. prætor. §. fi. cũ l. seq. s̃. de eden. vbi tñ non videtur mihi hoc probari. & Ful. hic tenet contrarium, quia sm̃ eũ ẽt sufficit culpa, vt hic, dũ dicit text. si in ptãte tua fuit. puto esse dr̃iam inter eũ qui est in dolo, & eum qui est in culpa in hoc, quia si res extat nulla datur dilatio ei qui fuit in dolo ad reducendum illã rem, sed incõtinenti soluere debet æstimationem. sed si est in culpa terminũ habere debet tex. est no. & illu ad hoc ibi no. Bar. in l. si constante. §. si vxor. j. solu. matri. & not. Bar. in l. cum seruus. & in l. cum res. j. de leg. j. Vbi aũt res desijt extare, seu nõ apparet, & tunc vterq; pariter tenetur si fuit in tali culpa de qua tenebatur ex natura illius obligationis qua conuenitur vt d. l. cum res. ver. itaque si stichus. & l. si seruum. ver. si autem alienus. cũ gl. in ver. nihil facit. j. de ver. ob. Ad hoc facit tex. hic in fi. cum gl. fin. vbi ẽt si quis scire debuit q̃uis non sciuerit se debitorem, cõstituitur in mora, & tñ ignorãtia ascribitur culpæ non dolo. l. late. j. de ver. sig. & q̃nq; mora appellatᷣ culpa. l. si is q. in prin. l. cũ glo. ij. j. de iu. do. & l. si mora iũcta gl. ij. j. so. ma. Q̃nq; mora appellatᷣ plusquã culpa. l. si vehenda. §. j. cũ gl. i ver. dolo, & culpa. j. ad l. Rhod. de ia. nã illud ꝯsideratᷣ ex ęqualitate, & magnitudine culpę, de quo per Rayn. & Io. de Imo. in d. l. mora. ¶ †Quarto no. ꝙ iusta ignorantia excusat a mora. secus si est iniusta. ad idẽ l. si q s inficiatus. j. depo. & l. q in alienus. & ꝙ ibi no. j. de re. iu. ¶ †In glo. j. ibi. l. incendiũ. limita nisi q s eẽt debitor q̃titatis respectu certe spẽi, q a liberaᷣ à quãtitate p interitũ speciei. l. Titię textores. §. fi. l. q dã. §. si tibi. j. de leg. j. l. q̃situ. in prin. j. de pecu. l. electio. §. si is. s̃. de noxa. l. in naue. in fi. j. loca. sm̃ Bar. & magis cõiter alios hic. sed Ful. hic ꝯ̃riũ tenet p l. fundũ Cornelianũ. j. de noua. vbi ille q pmisit æstimationẽ fundi, nõ liberaᷣ in totũ vel in parte licet fundus in totũ vel in parte pereat. † Ad idẽ alle. q a si emptor obligaᷣ ad ptiũ respectu rei vẽdite, tñ si res vẽdita pereat sine culpa vẽditoris, nõ liberaᷣ emptor l. si in emptione. §. pe. j. de ꝯ̃h. emp. & l. necessario. in prin. j. de peri. & com. rei vẽ. Ad idẽ alleg. l. hoĩm. j. mã. & l. vir vxori. de do. pręle. & l. ita stipulatus. in fi. j. de ver. ob. iuncta l. sancimus. in pe. rñ. C. de fideiu. Ad iura in ꝯ̃riũ alle. rñde, & primo ad l. Titię textores. ꝙ ibi species nõ quãntas erat in oblĩone, sed offi. iudi. fieri debebat præstatio in æstimatione iuxta l. si pluribus. eo. titu. Ad §. si tibi. rñde ꝙ ibi similiter spẽs erat in oblĩone, vt ibi p gl. vel ibi testõr elegit illũ tanquã nudũ ministrum. iõ nõ dẽt pati damnũ. l. j. in fi. C. cõmu. de le. l. filiusfamilias. §. apud Marcellũ. de leg. j. Ad l. electio. rñde ꝙ ibi est, q a illa actio sapit nãm realis, q a sequitᷣ possessorẽ seu eũ q dolo desijt possidere, qm̃ est in rẽ scripta. l. noxali. e. tit. Non mirũ si reus ibi liberaᷣ mortua re, id est seruo. Eodẽ mõ rñde ad l. quęsitũ, q a actio de peculio est in rẽ scripta. l. sed postq̃. in fi. s̃. cõi diui. & l. summa cũ rõne. §. fi. j. de pec. & no. in l. iij. §. est aũt. s̃. ad exh. Et ista fuit rñ. Cy. licet ipse nõ dicat in d. l. incẽdiũ. Ad l. in naue rñde ꝙ ibi loquiᷣ in obligato ad aliq d in genere subalterno. quo casu liberaᷣ debitor si totũ genus illud pereat, nõ aũt loquiᷣ in casu nostro, & ita ẽt tenet Raph. Cum. in d. l. Titiæ & in d. §. si tibi. Pro quo alle. ꝯ̃ Bar. ẽt in l. in stipulatione si calẽdis. j. de ver. ob. Pau. de Ca. hic intelligit opi. Bar. pcedere, qñ species erat in facultate soluendi, aliàs secus, quia non sufficit ꝙ quantitas sit in oblĩone respectu certe speciei licet pereat spẽs, quæ non erat in facultate soluendi per d. l. fundum Cornelianũ. & d. l. hominẽ. Intelligit illud ꝙ ipse dicit per d. l. fundum Cornelianum. procedere dummodo possit probari quãtũ valeat spẽs cuius æstimatio debita erat. Sed si probari nõ posset, liberaᷣ potius p p icertitudinẽ, q̃ ex alia causa. sed certe si bene consideret, nõ vr̃ ꝙ iste intellectus pcedat ad l. hominẽ, quia immo in casu illius l. vr̃ ꝙ debitor principalis habebat in facultate soluẽdi fideiussori spẽm, cui' respectu tenebatᷣ ad quãtitatẽ, vt pbaᷣ in l. fideiussor euictionis. & ibi Bart. j. de do. exce. & in l. si vero. §. fin. cũ l. seq. j. sol. ma. Et tñ in l. hoiem. pbaᷣ ꝙ interitu vel deterioratione speciei nõ liberareᷣ in aliquo debitor q̃titatis, & sic vr̃ ille tex. stringere ꝯ̃ Bar. ẽt qñ spẽs erat in facultate soluẽdi. Tñ teneo opi. Bar. quã ẽt tenuit Cy. & Bar. hic, & Bar. i d. l. incẽdiũ. & Bar. in l. si certos. infra de ver. ob. & Ang. & Ioã. de Imo. in d. l. si ex legati. & cõiter do. hic, intelligẽdo qñ species erat in facultate soluendi. & ita loquuntur omnia iura sua, & ita etiã expresse intelligit Io. de Imol. in d. §. si tibi. Pro qua opi. allego etiam bonũ tex. in l. j. §. fina. iuncto princ. illius. l. infra si cui plusquã per l. fal. & l. filiusfa. §. fi. de leg. j. Et per hunc modum est tñsum à d. l. fundũ. & ad d. l. si in emptione. cum simi. Non ob. d. l. hominem. quia ibi fideiussor solũ gratia debitoris principalis fideiussit, & hominem soluit pro liberatiõe debitoris principalis. Vnde tũc nõ fuit ęquũ statuere ꝙ debitor principalis, vt se liberaret a fideiussore, possit allegare ꝯ fideiussorem interitũ illius hois, cũ teneretur ad ptiũ. Huic solutioni etiam conueniunt verba Ang. hic dicentis, ꝙ vbi perempta specie pretiũ eius remanet vere apud debitorẽ, nõ liberatur debitor interitu illius speciei. l. si possessor. §. ti. & latem vo

niunt.§.ait senatus.cũ §.seq.ff.de peti. hære.Et idẽ dicit si pretiũ re
maneat ficte apud te debitorẽ p d.l.hoiem.quã ad hoc dicit se sin
gulariter notare. Huic solutioni ẽt ꝯueniũt verba Ro. hic dicẽtis
ibi esse speciale in debitore q̃ntitatis respectu certe spẽi per cuius
solonẽ ꝯsequutus fuerat liberationẽ.Nũ ob.l.vir vxori,quia rñdeo
vt p Bal.ibi.s.q ibi erat certũ,& limitatum pretiũ. quo casu nõ habet
locũ dicta cõis ꝯclo,quã ita notabiliter ibi limitat. vel ibi non erat
in facultate soluendi spẽm inuito creditore.Non obs.ẽt d.l.ita sti-
pulatus.cõiuncta.d.l.pe.qñ nihil facere vãr. nam in d.l. pe. non
liberatur,quia species perijt post morã.licet.j.tps purgandi morã.
Non ob.d.l.in illa,quia rñdeo q ibi stichũ dari, erat positũ in con
dõne stipulationis tantũ,& promissionis pecuniæ.secus in casibus
legũ allegatarũ per Bart. Et ex rñsionibus dans ad d.ll. collige li-
mitationẽ ad d.conclonem, quã ẽt limita per d. l. si possessor.§.fi.
& ibi Ang.sm q eã.ff.alle.Nec vr̃ fuisse sufficienter rñsum p Fulg.
ad d.§.si ubi. quia ibi testator p fideicõmissum non reliquit spẽm,
nec ibi erat nudus minister,quia in alia re grauauit per fideicom-
missum, q̃ in ea re quã grauato reliquat. l.imperator. §.j. de lega.
ij.Quidã in ad illũ.§.si ubi.rñdent,q ibi grauatus nõ acceptauerat
legatũ sibi relictũ anteq̃ species periret.ita dicit ibi Raph.Cu. sed
nõ placet quia tunc ideo nõ deberetur fideicõmissum a primo le-
gatario,quia primus noluit acceptare suũ legatũ,non autẽ ex eo

6 q species perẽpta esset,& tñ tex.ibi se fundat in hoc vltimo.† Iux-
a ta hic tradita [a] in gl. inquantũ glo.dicit quantitas in genere perire
non põt,adeo q liberetur debitor.Quęrit Bar.pone q debeo tibi.
x.libras monetæ perusinorũ , postea contingit q est reprobata p
statutũ,an sim liberatus,& tenet q liberor præstando illam mone
tam in forma,sed bene teneor illã prestare in mã,quia in pecunia
& in omni genere metalli mã inspicitur principaliter. & mã ma-
gis ad se trahit formam,q̃ forma materiã.l.quæsitũ.§.illud.de leg.
iij.Sed Fulg.hic tenet debiturẽ teneri ad æstimationẽ veteris mo-
netæ soluendã in bona moneta, per c. olim & c.cũ canonicis. de
cen.Idem tenet Pau.de Ca. hic qui dicit se nõ intelligere quid ve-
lit.Bar.dum dicit,q debet præstare in mã. Vnde verius putat q de
beat soluere de noua moneta æstimationẽ veteris,per d.c.olim.&
ita dicit velle Bar.in l.Paulus.j.de.so.Pe.& Cy. in l.in minorũ.in ix.
q.C.in quibus cau.in inte.resti.non est nec.& plenius.Cy.in l.cum
quid.ff.eo.dicunt q liberatur debitor soluendo antiquã.si mutata
est antiqua ante moram, per d.l.cum quid.iuncta.d. l. si ex legati.
& plus addit Cyn. in d.l.cum quid.q si tota perijsset,esset debitor
omnino liberatus,sicut debitor liberatur per interitũ totius gene
ris subalterni.l. in rõne.§.incerte.j. ad l. fal. si antẽ reprobata esset
post morã,tunc sm eos debet cedere hoc ad periculũ, & damnũ
debitoris.per l.vinũ.j.e.& reprobant opi.Ia.de Ra.& Odof.qui te-
nebant q ẽt si mutata est añ morã non liberetur debitor soluen-
do de antiqua,sed debet soluere de illa,quæ est in vsu, quia in pe-
cunia consideratur bonitas penes vsum. Non aũt sicut in vino cõ
sideratur penes mãm . Tñ quia in vtroq; casu si perit ante morã,
& culpam debitoris, habet locũ ratio tradita in d.l.si ex legati.s.q
nõ dicitur esse ad damnũ debitoris. ideo Cy.reprobat.d.opi.Ia.d
Ra.& Odof.De hoc ẽt tangit Bal.in d.c.cũ can.& ibi vr̃ discrepare
in vno ab opi.Pe.& Cy.ibi,nam vult q qñ debitor nõ fuit in mora
& nõ reperitur de antiqua moneta.tñ debebat solui æstimatio il-
lius antiq; prout ita valeret de præsenti si crederetur hoc tpe,quo
soło fieri debet,quia tale tps attendi debet,per d.l.vinum.sed sm
opi.Pe.& Cyn. videbatur q esset omnino liberatus debitor vt re-
tuli,& quo ad istud magis placet sñia Bal.quia nõ censetur extin-
ctum omnino illud genus subalternũ postq̃ mã de qua erat illa
antiqua moneta,est in rerũ natura . & in similibus magis inspici-
tur materia quam forma,vt dictum fuit per d.§.illud.Per q etiam
respondetur ad l.mortuo.in prin. de leg.iij.hic allegatam per Bar.
& patet ẽt.ex no.per Bar.in d.l.mortuo.Ang.in d.l.cum quid.solũ
dicit q si moneta esset reprobata,põt soluere ď noua æstimationẽ
antiquæ reprobatæ per d.c. olim. & d. c.cum canonicis.Ro. in d.l.
cum quid.dicit q si nõ fuit debitor in mora,liberatur soluendo de
antiqua per d.l.vinũ.sed si fuit in mora, tunc concludit debere sol
ui ęstimationẽ pecunię reprobatę.p d. c.olim.& c.cum canonicis.
& per no.per Bar.in d.l.Paulus.Vbi cõcludit non debere solui de
antiqua per l.eleganter.§.qui reprobos.j.de dig.ac.sed debitor te-
netur soluere æstimationẽ antiquæ reprobatæ in moneta noua,
per illud.c.olim.Et sm istam distin. dicit Ro. debere intelligi cap.
preal.Sed aduerte,quia licet Ro.ita referat & concludat, tñ Bart.
in d.l.Paulus. voluit q ẽt si debitor non fuit in mora,nõ possit sol-
uere de antiqua reprobata per d.§.qui reprobos.& cum eo ꝯcor-
dat Bal.in d.cum quid.in report.anti.& ẽt And.de Iser.in c.j.in tit.
quæ sint reg.de hoc tangit ẽt Host.Io.An.& Io.de Imo.in c.quãto
de iureiu.& Pau. de Leaz.in cle.si bnficiorũ. de deci. Albe.de Ro.
in j.parte statutorũ,q̃st.cij.Et isti tenent q si ante morã debitoris
sit reprobata per principẽ,tunc possit solui de antiquã sicut tenet
Cy.& Pet.in d. l.in minorũ.per rationem redditã per Pet.& Cyn.
dicit Io.de Im.in d.c.quanto.de iureiur. q duplex poterit esse pra
ctica.vna q debitur soluat ď antiqua,si eã hr̃e põt. alia poterit esse
practica,qđ soluat ď noua ęstimationẽ antiquę,idest tñi soluat de
noua q̃tũ ex illa noua emeretur quantitas antiqua debita.& hęc
practica sm eũ esset expediẽs qñ non possit inueniri antiqua.Sed
Ant.de Bu.& d.Abb.in c.quanto: tenent opi.Barto.in d. l. Paulus
per d.c.olim.& c.cum canonicus.& per no.per Spe. in tit. de obl.

7 & sol.§.nunc aliqua.in fi.† tangit etiam de illo arti.Io.de Imo.in l.
in ratione.§.diligenter.ff.ad l.fal.vbi etiam Cyn. pungit per illum
tex.dicẽs illum text.facere q debitor sit liberatus,si reprobata est
antiqua moneta. Sed Io. de Imo.ibi dicit q cõiter tenetur debito
rem non esse liberatum postquã superest mã , & ideo sm eũ de-
bet soluere de antiqua si inuenitur,alias ęstimationẽ eius per d.c.
plenius & melius tetigit Io.de Imol.in d.l.Paulus,de so.vbi pon-
derat Bart. esse contrariũ ibi,& hoc finaliter Io.de Imo.ibi tenent
opi.Cy.in d.l.minorũ.& Host.& Io.An.in d.c.quanto.& Bar.hic.s.
q ante morã facta mutatione monetæ possit debitor soluere de
antiqua,nisi tamen antiqua fuisset reprobata, ex eo quia post tps
contractus fuerat diminuta moneta in pondere vel in qualitate
intrinseca.vt quia fuisset erę cõtaminata, nã tunc non cogetur il-
lam monetã contaminatã creditor accipere sed debitor tenebit
soluere æstimationẽ antiquę.Ita intelligatur id q leg.& no. in d.c.
cum canonicis . prout ẽt est de mente Host.& Io. An.in d.c.quãto
nã in isto vlti. casu anteq̃ esset per superiorẽ reprobata moneta,
q̃ post tps contractus fuerat ęre contaminata cogebatur creditor
recipere illam ęre contaminatã pro sua non contaminata quan-
do ita se haberet consuetudo & non aliter, vt not. per glo. in l.si
quis argentum. in prin.C.de do.& fuit dictũ in l.j.§.j.ff.e. ergo pp
reprobationẽ cessat vsus & ꝯsuetudo q̃ arctabat creditorẽ ad ac-
cipiendũ,merito nõ cogetur vlterius,& dicit Io. de Imo.q ista est
ẽt opi.Io.An.in d.c.cum canonicis.s.q id q ibi no.in glo.intelligat
sm istã di.Vel sm Io.de Imo.in d.l.Paulus. posset rñ. ad d. c. cum
canonicis.q loquitur qñ non reperitur ď pecunia antiqua. Et ita
ẽt Inno.in d.c.olim.vr̃ intelligere illud q dr̃ in d.c.olim.de æstima
tione antiquæ monetæ soluenda scilicet qñ nõ reperiabatur mo
neta anti.& ista vl.rñ.magis placet.Raph.Cum.in d.l. Paulus.po-
nit suam opi.q̃ in effectu.est eadẽ cum opi.Ia.de Ra.& Odo. quã.
ff.retuli.& illã op.etiam vr̃ sequi Saly.in d.l.cum quid. sed illã non
vñr aliquo mõ ꝯprobare. Vide ẽt plura per Pe.de An.circa hoc in
repe.d.cle.si beneficiorũ.& in effectu ibi ꝯcordant cum opi.Host.
& Io.An.in d c.q̃to. aliquid ẽt tetigit Pe. de An. in regula pcm m
v.op.& aliquid per Bar.in d.l.cum quid.quẽ vide cum his q̃ ibi di-
xi. Tetigit ẽt aliquid glo.c.ꝯquerente in versi.solidos.de of.or.glo.
xxxij.q.iiij.q.s ignoret.teneo ꝯclusiue op.Cy.in d.l.minorũ & Bar.
hic,& Host.& Io. An.in d.locis.Pro qua ẽt adduco.l.creditor obla
tam.in prin.j.de so.sm primũ intellm glo.ibi,in ver.creditoris.Ad
ꝯtraria patet rñ.ex.ff.dictis.maxi.ad c.olim & c.cum canonicis.de
cen.cum ibi not.Quę duo iura cum gl.sunt illa q̃ principaliter fa-
ciunt dubiũ istũ art.non ob.d.§.qui reprobos. quia intelligitur de
pecunia quæ nullo tpe fuerat approbata,seu de pecunia , cũ qua
nullo tpe potuisset debitor se ibi liberare, aliàs secus per præalle.
¶ In eã ibi,quia genus &c.intellige verum in gñe gñalissimo.secus
sit sit genus subalternũ,quia tunc idẽ est q in debitore spẽi si totũ
genus subalternũ pereat,vel perire põt in d.l.natæ.& in d.l.in ra-
tione.§.incerte.circa q vide q not.Ang.in d.l.si ex legati.¶ † In ea

8 ibi,& interpellatus fuerit &c.q quandoq; tamen absq;. interpel-
latione committitur mora re ipsa vt in eo,q tenetur ex delicto.l.j.§.
recẽtissime.& l.merito.j.de vi & vi ar.æquiparantur.n.fur & moro-
sus.l.inter stipulantẽ. §.j.j.de ver.ob.idẽ in ꝯtrib. vltro citroq;. obli-
gatorijs,in quib.vnus adimpleuit pro parte sua.nã vr̃ re ipsa con-
stitutus alius ꝯtrahens in mora l.curabit.C.de actio.emp.l.iulia.§.ex

b vendito.j.de actio.empt.idem in dote [b] ab extraneo promissa,q a
per lapsum biennij constituitur in mora absque interpellatione
sm quòd habetur in l.fi.§.pręterea.C.de iur.do.& plene no.in l.de
diuisione.j.so.mat.idem in eo qui est obligatus minori.d.l.j.mora.
& l.

ADDITIONES.

a ¶ Iuxta hic tradita.Adde q ꝯtrũ eius q hic tenet Bar.tenet in l.Paulus.la.ij.ff.de sol.
& Imo.ponderat istam cõtrarietatẽ Alex.hic in fin tenet id q Bar.hic vide Ia &
Odo.hic, & contra Bar.hoc tenet etiam Ang.hic,& in l.cum quid.ff.e.& ibi dñ.
Saly.idem tenet. d.Ant.& Pau.in c.quanto.de iu.iu d.Ant.in clem.si beneficio-
rum.de deci.idem etiam Cu.in d.l.Paulus Ita Pau. de Ca.& Ful. hic vide Pe.&
Dy.in d.l.in minorum.in ix.q.alleg.hic per Bal.& Ro.in d.l.cum quid.ita tenet
Io.An.& Io.de Imo.in d.c.quanto & Pau. de Ca. in d.clem.& beneficiorum.q.
ciiij.in contrarium tamen super text. in c.cum olim. de cens.in ista materia Vide
Oldra.consi clxviij.& Bal.in l.fi.C.de non nu.pe.

b ¶ In dote. Adde Lud. Ro.sin.sua.fol.vij.

a & l.Titia Seio.§.vsuras.de le.iij.idē in obligato eccliē,[a] vt est gl.reputata singularis in §.item mixta.in ver.in iudiciū.instit. de act. & no.Bal.in auct.hoc amplius.C.de fideicō.& Pe. de Anc.in rła accessorium in vj.q.ibi,lib.vj.& Io.de Imo.in c.breui.de iu.iur. & Ro.in d.l.si ex legati.idem eadē rōne in eo qui est obligatus fisco, vt est glo.reputata singularis in l.cū quidā.§.fiscus.in ver.i serūt.j.de vsu.& no.Bald.in l.j.C.de his quib.vt io dig.& Ro.in d.l.si ex legati.idē vbi quis iurauit aliquid præstare alteri, & scit illum egere re promissa. nam pp intellectū absq; interpellatione intelligeť esse in mora.ita est de mente Io.An.in d.c.breui.& ad hoc ponderat Io.
b de Imo.hic illa verba Io.An.pro valde notan. Tamē nō puto[b] hoc iure probari,immo in ɔ̄riū all.tex. in c.licet. si de se.fue. contr.inter do. & agna.iuncto.c.j.de for.fide. Vbi specialiter in vasallo est prouisum q; qn̄ scit dño suo immittere magnū periculū.nisi præstet sibi subsidium ad q; tenetur ex iur̄o fidelita. dr̄ esse in mora, & nō aliter.vt ibi,& in c.j.§.ad hæc in tit.hoc finitur lex corra.& not. in c.j.in ver.requisitus. de noua for.fide.idē vbi quis promisit se facturū,& curaturū,nō requiritur interpellatio,quia intell̄r quā primum pōt.vt sing. decidit Bal.in d.c.j.§.ad hæc.per iura ibi alle.per eum. idē vbi quis promisit aliquid consistens in faciendo hn̄s tractum successiuū,putà edificare domū,nam inest dies intra quem cōmode fieri possit,nam transacto illo die cōmittitur stip̄lo ad interesse ratione morę, in quā quis incurrit p interpellationē dicti diei tacite.l.si stipulatus essem àbs te.& ibi no.& l.si insulā.j.de ver.ob.& no.Bar.in co.ntan l.ita stipulanis.in ij.q.princi.in ver.si quęratur qn̄ cōmittať &c.dū allegat.l.si insulam. & clare not.Paul.de Ca.in l.si ita stipulatus essem abs te.idē nisi debitor ante interpellationē creditoris dixisset se nolle adimplere id qđ pmisit,vł dēt. Quia iste casus ęquipollet interpellationi, vt pbať in d.§.ad hæc. Vnde videmus q; ille qui dixit se nolle ad cām cōparere,nō est de necessitate postea requirendus.c.eū qui de dol.& cōtu.lib.vj.not. glo.& do.in l.tres denuntia.C.qūo,& qn̄ iud.& in l.fi.de in integ. resti. Aliquos alios casus vide per gl.in l.mora.in prin.in glo.mag. ver.fi.j.de vsu. & quid in euentu cōdūnis an in mora ɔ̄stituat. sicut
c dies,dixi post Bar.[c] in l.quoties in diem.de ver.ob.¶ In ead.ibi.l.si seruū.in prin.dic, & melius in §.de illo in ea.l.¶ In gl.in ver.detrimentū ibi,nec distinguitur. hanc primā opi. in debitore ex ɔ̄ctu. tenent magis cōiter doc.Scripsi post Bar.in l.nemo.la.j.§.j.de ver. obl.j.remitto ad ibi dicta. ¶ In gl.in ver.potestate.prima so.violat tex.& est ɔ̄.§.in potestate allegatū in glos. Et secūda so.nō minus violat.& dū glo.dicit q; recidit in idē,dic q.a prima & secūda so.psupponūt q; nō sit necesse debitorē hr̄e facultatē rei tradendę, vt cōmittať mora.tertia so.cōiter teneť q̄ in effectu vult q; difficultas nō impedit ɔ̄hi oblooem, vt in ɔ̄rio.sed bene impedit morā com
9 mitti, vt hic Bart.soper hanc gl.tangit plene † ao difficultas excuset à mora & cōcludit q; aut in oblone est factū.& tunc difficultas impedit moram cōmitti.l.j.§.si frater.j.đ colla.bo.ēt si fuerit iur̄m interpositū.c.breui.de iu reiur.aut in oblone est datio.& tunc aut spēs est danda.& idē erit.l.cū seruus. & l.cū res.de le.j.aut q̄ otas, & tunc difficultas nō impedit morā, patet per d.l. incendium.vbi casus nō excusat debitorē q̄titatis multominus excusabit difficultas ad hoc ēt alle.l.cōnnuus.§.illud.de verb.ob.& idem tenuit Bald. hic in lec.anti.& Ang.hic,& Bar.Ang. & Io.de Imo.in d.§.illud & Ant.de Bu.& Io.de Imo.& d.Abb.in d.c.breui.Sal.hoc tenet ɔ̄ Bar. in vltimo mēbro dū Bar.loquitur de q̄titate, q.a fm Sal.iure non probať opi.Bar.& ɔ̄ Bar.alle.l.diuortio.s̄.de neg.gest.vbi imputatur gerēti negotia alterius, si nō soluit id qđ debuit.l.si habuit vñ solueret,aliàs nō imputatur ei culpa. ergo & mora catet, quæ nō pōt esse sine culpa.fac.t.l.hoiem in ver.frustratio.j.man. & l.sciēdum.j.de vsu.& l.si quis solon.in prin. eo.tit. & l.is cui.§.cessatū.j. vt in pos.leg.dicit ēt Sal.ɔ̄.Bart. esse glo.ma.in l.vinum.j.eo.in vna solone ibi data per gl. ad.l.fi.j. de tritu. mouet ēt ipse, q.a nō valēti soluere nō cōuenit diffinitio morę,q̄ est delictū culpabile in debito soluendo, vel recipiēdo cōmissum,vt patet hoc tex.cū hoc no.Culpa.n.nō pōt imputari nō valenti soluere,cū nō possit dici negligere,vel differre l.j.ad fi.C.de anna.excep.pro ista opi. ēr alle.l.iij.§. si per vēditorē vers.mora.j.de act.emp.referendo illū ver.ad vtrūque casum p̄cedentē.ad idē alle.l.thays.§.j.j. de fideic.li.cui fm eū Bar.nō bene rn̄det, q.a ibi solo q̄titatis p̄cedit lusionē,vn̄ solutio q̄titaos vr̄ attendēda potius q̄ liuno, & sic potius q̄ factum.intelligit tn̄ hanc suā opi.pcedere qn̄ difficultas fuit sine dolo vel culpa debitoris,al̄s secus,vt hoc. Nec obst.prædictis fm eum si allegareť.l.j C.q bo.ce.po.vbi nisi debitor cedat bonis, nō euitabit carceres, q.a rn̄det q; illud permittiť p faciliori executione sniæ pro pœna morę,patet,q.a si pro pœna morę cōcederetur,sequeteť q; ēt ante sniam qn̄ esset in mora posset carcerari.Ful.hoc in debitore q̄ntitatis ēt tenet ɔ̄ Bart.& dicit q; ita ēt tenebat dn̄s suus p d.l.diuortio.inducendo vt.s.ad idē alle.l.debitorib.j.de re iud.Nec ob.

fm eum si pro opi.Bat.alle.tex.in l.ad diē.j.de verb.obli.& l.fi.j.de nau. feno.q.a ibi cōmittiť pena nō ex mora sed ex cōdōnis euētu.& istā rn̄sionē ēt tradit Sal.hoc. Nec ob.rō alle.per Bart.q̄ fundať in d.l.incēdiū.q.a rn̄dent p̄sa.doc.illā nō esse bonā,q.a verū est q; casus fortuitus nō liberat debitorē quātitatis. & ita ēt dicendū est q; difficultas n̄ liberat ab oblone, sed bn̄ debet excusare à mora sicut in oblone speciei dādę,& in oblonibus faciendi,vt Bar.fateť, vn̄ videmus q; iusta cā bn̄ excusat a mora vt hoc, & in d.l.sciēdū. & l.seq.in prin. tn̄ nō liberat totaliter debitorē ab oblone, vt ibi potuisset ēt rn̄dere ad.§.illud.q; ille tex.nō probat opi.Bart.patet,q.a ille tex.dicit idē in debitore speciei, q; in debitore q̄titatis,inter q̄ Bat.facit expsse dr̄iā quo ad propositū, loqr̄ ibi tex.quo ad oblonem ɔ̄hendi,nō quo ad morā cōmittendā. Pau.de Ca.hoc in debitore q̄ntitatis ēt tenet Bar.cū aliquali distinctione. & ɔ̄ Bart.alle.d. §.si p venditorem.vbi in oblone gn̄is difficultas excusat à mora, & tn̄ non liberat ab oblooe.& ita p illū tex. inuenio determinari in quadā repetitione huius.l.intitulata.d.Nic. Alex. de Perusio,q̄ cōiter reperiť hic inserta in lec.anti.Bal.pro hoc ēt alle.Pau.de Ca.q.a debitori q̄titatis cōcediť quadrimestre tp̄s.l.fi.C.de vsu.rei iu. Ad idē alleg.d.l.diuortio.& putat distinguendū q; aut semel creditor fuit constitutus in mora a debitore,& postea creditor interpellat debitorē tpe quo sibi est difficile soluere,q.a pecuniā illam antea ɔ̄uertit in aliā cām,& excusať debitor à mora.alle.l.si p emptorē. §.j. in fin. in gl.fi. j.de ac.emp.& l.illud.in fi.ibi,cum oia integra essent.j.de peri.& cō.rei vē.& no.p Spe.in ti.đ arb.§.fi.ver.pone igiť aut creditor nunq̄ fuit in mora, & tūc aut creditori erat nota difficultas p̄stationis qn̄ ɔ̄xit, & tūc difficultas excusat nō obstāte interpellatione,q.a nō debet creditor ire cū sacco parato.ar.l.q; diximus.cū ibi no.j.de solu.aut nō erat sibi nota,& tūc p iterpellationē ɔ̄stitueť in mora postq̄ trāsiuerit illud modicū tps đ quo loquitur gl.& Bart.in d.l.q; dicimus.& sic postea nō excusabiť pp difficultatē, & eodē mō dicit distinguēdū in oblone dādi certā spēm. ista distinctio vr̄ potius tēdere ad oñdēdū qn̄ debitori cōcedi debeat dilatio, & q̄ta, potius q̄ ad oñdēdū q; difficultas p̄cise excuset finita ɔ̄grua dilatione.Rapb.Cu.i d.l.illud ēt tenet ɔ̄ Bart.sicut Sal.& Ful.Ro.hoc primo limitat opi.Bar.circa dationē q̄titatis, vt n̄ hēat locū i casu.d.l.si p emptorē. nē limitat nisi ad difficultatē interuenisset factū creditoris p l.fi.j.p leg.ɔ̄mis.vel. nisi pmissum esset soluere cū cōmode soluere posset debitor.l.nepos pculo.j.de ver.sig.& hoc vltim̄ ēt posuit Ang.in d.§.illud.itē lītat illā n̄ pcedere in casu.c.significāte.de pig.vt.j.referā, postea ipsemet Ro.ɔ̄cludit verā nō esse opi.Bart.p alle.p Sal & p c.cupientes.§.si vero discordia.de ele.in vj.§.seq.& p l.sciendū. in fi.p̄alle.p q̄ iura vltimo allegata ēt Flo.de Bono.in l.mora.in p̄n.j.đ vsu.tenet ɔ̄ Bart.& q̄uis passus sit dubius,tn̄ vr̄ q; possit sustineri opi.Bart.ēt i oblonib. dādi q̄titatē maxime p d.l.ad diē.& p d.l.fi.de nau.feno.q̄ iura loquunť io pœna cōmittēda nō ex solo cōdōnis euētu vt p̄sati moderni dīit,sed ex mora.vt ēt sentit gl.j.& fi.in d.l.ad diē.erit.n.positū in oblone id pp cuius nō solonē veniebat cōmittēda pœna. Nec ob.d.l.diuortio, q.a ibi loqr̄ q̄tū ad hoc vt oblo prima ex dispōne legis ɔ̄uertať ex dispōne legis in nouā oblonē nascitura ex negotiorū administratione, & hoc lex nō facit nisi cū administrās à se pōt cōmode exigere. sed nos loqmur de oblone iā orta ex dispōne hoīs, vn̄ ibi minus agiť cū dispōne legis.l. Celsus.in prin.& ibi no.s̄.đ ar.Nō ob.q; hoc n̄ sit frustratio, q.a saltē quo ad effectū,& re ipsa ē frustratio, bn̄ puto q; si à iusta cā vł ipedimēto pcessisset difficultas,excusareť debitor saltē i effectu. d.l.sciēdū. & d.c.significāte,& sic vr̄ q; difficultas sit cū culpa, qn̄ sine iusta cā q.s i eā icidit,& illa n̄ excusat. Non ob.§.si per venditorē.ver.mora.q.a nihil facit fm verū intellm̄ quē ibi ponit gl.in ver.esse.Nō ob.q; not.gl. in d.l.vinū,q.a hoc nō cōcludēter dicit, vel si dicit,nō est verū p p̄dicta.Nō ob.d.l.thays.§.j.q.a fm Io.de Imo.in d.§.illud. pōt rn̄deri q; ibi loquiť de mora irregulari, ī quā quis incurrebat sine iterpellatione fauore libertatis.l.cū vero.§.j.eo.tit.no.gl.ma.in d.l.mora.in prin.vn̄ facilius tolliť vel impediť illud q; est de iure spāli, q̄ illud q; est de iure cōi.l.eius militis.§.militia missus.j.de test.mil.& fateť Io.de Imo.q; rn̄sio Bar.nō vr̄ bona,q.a qn̄ factū ordinať ad dandū de illo fcō iudicať put de datione.l.v.§.fi.j.de ver.ob. Nō obst.d.l. debitorib.q.a ibi loquiť quo ad moderādā dilationē q̄ dať iudicatis.nō ob.d.c cupiētes,q.a papa ibi hoc exprimit quo ad euitādā pœnā si n̄ soluať illud q; debeť ex dispōne legis,& sic ɔ̄ Bar.all.tex.in c.cum tu.de vsu.pōt rn̄deri q; ibi agiť de pœna afficiente aīam,nō autem

ADDITIONES.

a ¶Ecclesiæ. Adde Lu.Ro. in sing.suis so.iiij.
b ¶Tamen puto. Adde q; pro ista opi. Alex. facit q; dicit Bar.in l.eum qui. §.si iurauero.j.de iureiur.in ver.sed Ia.Bu.dicebat melius iudicio meo.
c ¶Post Bar. Ibi vide in apost.illis meis,& ibi etiam vide de q.seq.

aũt de.pecuniaria poena, iõ ibi miõus agit̃ p p magnitudinẽ p̃iudicij,vñ retẽta npi.Bart.pro vera q̃ tñ oõ caret dubitatione,limitã eã aliquibus modis,vt colligit̃ ex his q̃ dicta sunt.s̃.maxime rñdẽdo ad ꝯria.Itẽ lita fm Io.de Imol. in d.§.illud. nisi debitor quanotaõs quãtũ i eo fuit,fecisset id qđ debebat, & postea casus superueniẽs ĩpediuit eũ.nã excusabit à mora.tex.& exẽplũ nota.hẽtis
a i d.c.significãte.[a] tñ si bene aduertat̃,dici p̃t q̃ tex.ibi nõ ꝑbat,nisi quo ad euitãdã poenã piurij.& ita dicit ipsemet Io.de Imo. in d.c. breui.ꝑ quo facit,q̃a illa poena afficit aiam.iõ quo ad illã poenam minus agit̃,vt dixi.s̃.Abb.ẽt i d.c.breui.dicit ꝑ d.c.significante.q̃ si difficultas superuenit ex post facto p p ipedimẽtũ illatũ debitori ab eo,ꝯ quẽ nõ p̃t hr̃e regressum,seu casu fortuito. difficultas tñ excusat à mora,vel saltẽ parat restõnẽ in integ.ex cl̃a gñali, si qua mihi iusta cã.ar.illius tex.& c.ij.de cõsti.& c.ex lr̃is.de resti.in inte. & l.j.in fi.s̃.quib.ex cau.ma. Itẽ in quãtũ Bar. concludit q̃ difficul-
b tas[b] excusat debitorẽ sp̃ei à mora.adde fm Io.de Im. in d.§.illud. h̃ esse verũ, qñ tanta est difficultas q̃ assimilat̃ quodãmõ casui fortuito.l.quoties.§.in ptãte.s̃.de noxa. als secus allegat l. si seruũ. in prin.ver.sed si alienus.j.de verb.ob. vbi i mẽdo seruũ alienũ nõ p̃t mora cõmitti & debet intelligi siue dñs velit vẽdere, siue ẽt non, cũ indistincte loquat̃.ad idẽ all. id qđ legit̃.& no. i l.nõ dubiũ.§.fi. j.de le.ij.istã litaoonẽ ẽt tradit Ro.h̃.licet Imo.mẽtionẽ nõ faciat. & hoc ẽt colligit̃ ex no.ꝑ Bar.i sñ i d.§.illud.& de mã vide ẽt ꝑ Ia.
10 Bu.i l.ij.§.fi.s̃.si quis cau.†Itẽ in quãtũ Bar.dicit q̃ difficultas excusat à mora,seu poena in oblĩonib' faciẽdi.adde q̃ istud fallit in eo, q̃ se oblĩauit ad aliũ p̃ñtandũ.vt ꝑbat̃ in l.pe.vers.nõ potuit.C.de fideius.& ibi Bal.nisi ipediret̃ casu fortuito, puta mortis, vt in ea.
11 l.circa fi. † Itẽ in quãtũ incidẽter tãgit Bart.& Bal.h̃,an difficultas
c excusat à periurio.[c] vide vltra all.ꝑ eos gl.reputatã singu.xxij.q.ij. beatus.ꝑ gl.& Bal.i c.j.de alie.feu.& aliquid ꝑ Bar.i l.pe.j.de tu.au. ꝑ Bal.in c.j.§.porro.in tit.q̃ fuerit prima cã benef.amit. in c.licet.si de feu.fue.ꝯtro.inter do.& agna.ꝑ illũ tex.& i l.fi.C.de nõ nu.pe. & ꝑ Ro.i l.fi.s̃.q̃ saos.cog.¶ In gl.fi.ibi, quia scriptura nõ interuenit etc.hãc gl.põderat ꝑ valde oo.Saly.h̃,cũ quo trãsit simplr̃ Ro. q̃ licet sit lata culpa ignorare iura.l.late.j.đ ver.si. tñ illud est verũ i eo,q̃ ignorat regulas,nõ i eo q̃ ignorat fallẽtias.multi.n.sunt casus excepti à rl̃a,de qua hic i gl.i quib' casib' requirit̃ scriptura ad substãtiã actus,de quibus ꝑ gl.i l.pactũ q̃ bona fide. C. de pac. & plenius ꝑ gl.i c.j.de cẽsi.i vj.cũ si. dictũ istud mirabile eẽt si verum esset.sed certe hæc gl.mihi hoc nõ dicit,nec puto iure ꝑbari, imo ꝯriũ ꝑbat̃ ex his,q̃ plene tradunt̃ ꝑ Bar.j.depo.i repet.l. q̃ nerua.
12 dũ tractat an error iuris sit lata culpa.†Itẽ in q̃tum Bar. hic circa h̃ no.ꝑ gl.ponit practicã faciẽdi ꝑtestationẽ, & interpellationẽ debitori oblãto ex facto alieno,vt sic ꝯstituat̃ i mora. Limita singulr̃ ex his q̃ hñr i l.đ pupillo.§.q̃ ꝑcuratorio.j.de no.op.nũ.& ibi Bar. & clarius Io.de Imol.ibi.de qua practica ẽt vide plenius ꝑ Bar. i l. nõ solũ.§.morte.e.tit.dũ tractat de tertia sp̃ẽ ꝑtestationis cũ addi. quas ibi dedi.& in d.§.q̃ ꝑcuratorio.Itẽ in quantũ Bar.hic dicit q̃ debitor manumittẽs seruũ igooranter, tenet̃, dic q̃ ipse aliter lo-
13 quit̃.& melius in l.seruũ.§.de illo.j.de ver.obl. †Itẽ in quantũ Bar. hic tenet q̃ si debita species nõ apparet, & ignorat̃ vbi sit, si p̃cessit culpa debitoris,tenetur debitor, ac si res esset mortua. adde q̃ melius Bat.in hoc loquutus est in l.cum seruus.& in l.cum res.de lega.j.dum allegat l.si constante.§.si vxor. solu.mat.

ADDITIONES.

a ¶Capi.significante. Adde q̃ per casum huius c.& per l.quibus diebus.in prin.quã dicit singularem,consuluit Ro.q̃ ille qui debebat reluere domum.j̃.cer.tẽ.si p p guerram nõ habebat tutũ accessum ad locũ vbi debebat fieri relutio, q̃ poterit morã purgare,si ex pte sua conatus erat explere q̃ cõuenit. ita cõsuluit cõs.331. & an iusm ipediat morã cõmittẽti, vide ꝑ Alex.cõs.106.ij.lib. per Ful.cõs.179.

b ¶Fran.Cur. Item in quãtũ Bar.cõcludit q̃ difficultas. Limitata, vt per Ang.i §.illud.hic alle.& litata per casum l.pecuniæ.§. fi.j̃.de vsu.doct.in l.ad diẽ.j̃.de ver. obl.& ꝑcedit illa litatio ẽt si debitor protestatus fuerit nõ inuenisse creditorem. & in l.fi.j̃.de leg.cõmiss.item limitata ex no.per doct. in c.cum tu.ex̃ de vsu.

c ¶A periurio. Adde Old.consi.xcviij.vbi an difficultas excuset ab excõicatione, & vide Anchar.consi.lxxv.vbi an difficultas excuset cardinales,qui iurauerant ire Sauonam tempore quo Gregogius,& Benedictus contendebant de Papatu.

Pauli. LEX VI.

CErtum Tũc dr̃ esse certum in obligatione quando id quod debetur, est certũ in substantia,qualitate, & quantitate. h.d. Et facit ad notan l.iij.per glo.ij.de lega.j.ad ea quæ ibi addidi.¶ In glo.in verb.vocabulis.in fi.iunge ambas solutiones simul, & habebis veritatem.

Vlpiani. LEX VII.

1 *Dominium sub conditione transferri potest.*
2 *Legatario repudiante hæres retro dñs dr̃ rei legatæ ex die aditæ hæreditatis.*
3 *Legatarius repudiando onus legato adiectum,censetur repudiare legatum.*

OMnia. Mutui datio suspendi põt in euentum cõdõnis exp̃sse vel tacite. h.d.cũ l.seq.
1 ¶ †No.q̃ dñium sub cõdõne transferri põt in dubio,tñ vr̃ transferri de p̃ñti, si cã propter quã dat̃, est habilis ad trãslationẽ dñij, dato q̃ de p̃senti nõ subsistat, sed speret̃ subsistere, vt qnia est cõdõnalis.l.j.j.de dote.l.dotis.§.fi.cũ l.seq.j.de iu.do.de quo plene ꝑ Bart. in l.sub cõdõne.j.de sol.& ꝑ Bal.io l.ꝯctus.post glo.C.de fid.instr. & in dictis ll.ẽt hr̃,an interim pẽdẽte conditione recipiens vsuca-
2 piat.de quo plene in l.ancillã.j.ꝑ dote.& ibi ꝑ Bar.¶ †Secũdo no. ex l.ꝑinde. q̃ legatario repudiante,hæres retro dñs dr̃ rei legatæ ex die aditæ hæreditaõs, vt hic.& l.seruũ filij.§.fi. de lega.j. & ante repudiationẽ legatarij dñium vere nõ est heredis, si res pure fuerit legata.vt patet h̃ in vers.vr̃.q̃ not. fictionẽ.l.j.§.deiecisse.j.de vi, & vi ar.l.iij.§.ex ꝯrio.j.de acqui. pos. ad quod vide q̃ plene dici cõ-
3 sueuerũt.l. si tibi homo.§. cũ seruus.de lega.j. ¶ †Tertio no.ex superuenientia dñij mutuũ cõfirmari.¶ Quarto no.ibi appositũ etc. fm intellectũ quẽ hic ponit Saly. q̃ legatarius repudiando onus adiectũ legato cẽset̃ repudiare legatũ.qđ dicit esse cordi renẽdũ. & pro hoc ẽt dicit facere l. si ea.C.de cõdi.inse.l.fi.i fi.C.de fidei.& l.si minor xxv.ann.seruũ.s̃.de mino.fortasse melius facit l.Nesennius.in fi.cũ l.seq.j.de exc.tut.¶ In gl.fi.ibi eñte etc. Bar.& alij cõiter excepto Ful.reprehendũt gl. quia pendẽte cõdõne legali pecunia erat hr̃dis,ergo semper valuit mutuũ.l.j.§.serui.j.ad Syll. & ideo exponũt text h̃ in ver.appositũ.i.acceptatũ, quia retractabit̃ tũc numeratio per hæredẽ facta recipiẽti motuo.tñ Sal. h̃ reprehendit istum intellectum Bar & seq. quia si stat ista expositio.i.acceptatum,nõ consideratur tempus aditæ hæreditatis, vt requirit tex.iõ intelligit ipse istum tex.de onere apposito ipsi legato,& est sensus q̃ repudians tale onus vr̃ repudiare legatũ. & cũ Sal. trãsit Ro.hic,sed male vr̃ per eos reprehendi intellectus Bart.& sequa. quia immo consideratur tempus aditæ hr̃ditatis, quia ex tali tempore censetur fuisse legatarij.vt d.l.seruum filij.§.j.& §. cũ seruus. & in hoc ꝯdicit tex.hic in fi.Fulg.hic conatur intellectum gl. quia pendente conditione nummi legati noo suot plene hẹredis,quia si conditio eueniret, dominium ipso iure iret ad legatariũ, & recederet ab accipiente, vnde deberi fieri plene accipientis. propterea videmus q̃ ex solutione talis pecuniæ nõ liberaret̃ soluẽs. l.Neratius.j.de cõdi.indeb.l.cum quis.§.qui hominem.j.de sol. tñ puto glo.nõ posse saluari, quia pendente condõne legao dñium in tantũ est hæredis,q̃ põt in aliũ transferre.l.gñaliter.§.j.j. qui, & à quib.l.seruo legato.§.j.de leg.j.iuncta l.alienatũ. de ver.sig. facit d.§.serui.ergo est mutuũ.l.ij.§.appellata.s̃.e.& nos non tractamus de liberatione,sed trãslatione dominij. Et sic nõ ob.d.l.Neratius. ad quam potest etiã aliter rñderi ex no.per gl.ibi,dum alle.l.statu liberũ.glo.tamẽ hic in vers.vel econtra &c.sensit alium intellectũ ad istum text. qđ hic exponatur appositum.i.legatario acquisitũ conditione existente.sed hoc reprobat Sal.hic, quia in legatis cõditio non trahit̃ retro.d.§. serui. sed quo ad dominiũ, & cõmoda rei legatæ,vt ibi.licet quo ad rescindendã venditionẽ sic. l.fi.§. sed quia.cũ seq.& ibi Bar.C.cond.de leg.iõ tene intellectũ Barto. q̃rit hic Sal.an si pendente conditione legati pecunia legata mutuata ab hærede fuerit cõsumpta, reconciliẹtur mutuũ in persona hæredis.& cõcludit q̃ sic,per l.quaçdm.in fi.cũ gl.j.de re.du. non autem ad cõmodum legatarij,si eueniat cõditio, quia eius noie numeratio facta non fuit.Ro. tñ hic nõ facta mẽtione de Sal. simpliciter dicit q̃ mutuũ non reconciliat̃.alle.d.l.q̃dã.& nõ bñ.¶ Extra glo.circa sol.quam dat hic Bar.ad l.si Titio.de rei ven. adde q̃ pro illa solu.est glo.no. io l. si quis alienam.j.de act.empt.

Vlpiani. LEX IX.

1 *Certi conditiones duæ sunt species, specialis, & generalis.*
2 *Certi conditio specialis an competat pro mutuo.*
3 *Libellus in certi conditione generali ex mutuo quomodo formetur.*
4 *Certi condictio generalis necessaria est si agatur ad interesse ratione moræ.*
5 *Executio instrumenti guarentigiati an possit peti super interesse.*
6 *Certi condictio generalis an sit vtilis.*
7 *Actio surrogata sapit naturam eius,in cuius locum surrogatur.*
8 *Certi condictio gñalis intentata ex contractu bonæ fidei,quid comprehendat.*
9 *Certi condictio generalis an sit stricti iuris.*
10 *Dominum qui negat dedisse, si conuratur, quomodo puniatur.*
11 *Certi condictio an possit dari loco actionis ex empto.*
12 *Venditor cogitur præcise ad tradendum rem venditam, si sit dominus rei, habeatque facultatem rei restituendæ.*
13 *Restituere an possit quis cogi præcise.*
14 *Certi condictio an detur ex incerto contractu.*
15 *Contractus certus quis dicatur, & quis incertus.*
16 *Certi condictio ad interesse dari potest.*
17 *Libellus ad petendum interesse quomodo formetur.*

Erti condictio. Cõpetit certi cõdõ ex oĩ cã ex qua certũ petitur, sine ex maleficio, vr q̃lcũq; sit, dũmõ allegatio sit pura. nec refert an suo noĩe, vel alieno reus cõueniat. h.d. ¶ 1 † In gl. j. an prin. cõcludit gl. duas esse certi cõdões, vnã spãle ꝓ mutuo, aliã gñalẽ, q̃ locũ hẽt vbicũq; certũ petit. & istã opi. sequunt vbiq; gl. pterq̃ in l. quoties. ꝺ pscr. ver. vbi gl. tenet ꝑ mutuo dari certi ꝯdõnẽ gñalẽ, ñ spãlẽ. & illã gl. sequunt Ia. ꝺ Ra. Pe. Ia. Baldnini, & Gui. ꝺ Cu. ħ, & Cy. in rub. C. e. & Ia. Bu. in rub. s̃. e. & Ful. & Pau. de Cast. dicit ħ ꝑ s. qñ. j. e. l. q nõ stringit. q̃a nõ negat dari spãlẽ. Adducit ẽt alias rõnes, quas ꝑ vos videre potestis, ad quas leuiter mihi vr̃ posse respõderi, & quia articulus est cũ nulla aut leuissima vtilitate. iõ prætermitto illa argumẽta, & rñsiones, q̃ lõgũ eẽt referre. tñ cũ opi. gl. cõcor. Dy. Bal. & Saly. in rub. s̃. eo. & Ray. in rubr. C. de reb. cre. & Ros. in libellis suis dũ tractat de libello incerti cõdõne & Spec. in tit. de ob. & so. §. sequit. iuxta prin. & in ver. est regula. & Bar. & magis cõiter alij post eũ hic. & Bal. in rub. C. e. per argumẽta plura, quæ per vos potestis videre. quib' ẽt disputatiue posset bñ respõderi, vt in voce dixi. tñ vñr ꝓbabiliora ea q̃ adducunt pro opi. gl. nr̃æ hic. & cõfirmo vltra alleg. per Doct. per tex. inst. de ver. obl. in prin. ibi, dũ tex. dicit, ex qua duæ proficiscunt actiones, tã cõdõ si certa sit stipulatio, q̃ ex stipulatu si incerta sit etc. nã ibi apparet q ex stipulatione orit certi ꝯdõ spãlis, de illa ibi intelligit necessariò, quia si iperator ibi voluisset sub illis actionibus complecti gñales actiones, nõ dixisset q ex stipulatione duæ ꝓficiscerent actiones, imo saltẽ dixisset tres, quia saltẽ triticaria posset hẽre locũ. l. j. j. de triti. & hoc no. in hac gl. & ẽt potuisset hẽre locũ certi ꝯdõ gñalis, qñ stipulatio cõtineret certũ, & actio ex stipulatu qñ ꝯtineret incertũ. & sic eẽnt tres, & nulla põt reddi vrgẽs rõ, quare ex stipulatione ꝯtinente certũ, orit ꝯdõ certi spãlis, nõ solũ gñalis. ita nõ dẽt oriri ex tã priuilegiato ꝯtractu. ꝓut est ꝯtractus mutui. iuxta l. singularia. eũ ibi no. j. e. & sic est ibi tex. ꝯ Vltramõ. & seq. tenẽtes eẽ vnã tñ certi ꝯdõnẽ. facit qđ no. gl. ij. hic ĩ ver. itẽ cur hæc actio etc. & qđ super ea no. Bar. & licet gl. in d. tit. inst. de ver. obl. in prin. in ver. ꝯdõ dicat ex stipulatione dari certi ꝯdõnẽ gñalẽ, tñ ñ negat quin det spãlis, vt ꝓbat ibi inducẽdo vt dixi. licet gl. nõ vr̃ ad dictã inductionẽ aduertisse. & q det certi ꝯdõ spãlis ex stipulatione, vt dixi, tenuit Bar. ħ, & Spe. in d. §. sequit. post prin. licet gl. ij. hic referẽdo Marti. videat velle ꝯtrariũ, quãuis Bar. videat ea ꝑ se allegare, 2 † & ista inuestigatio an ꝑ mutuo ꝯpetat certi ꝯdõ spãlis, & pari rõne ꝑ ꝯtractu stipulationis, põt eẽ vtilis ſm Bar. hic. nã pone, dedi ꝯ te libellũ repetẽs mutuũ, postea liberaui te ab actione itẽtata remanẽte cã a b oĩ liberatione, q ex illa cã cõpeteret. certe si tñ vna eẽt certi cõdõ cõpetẽs ꝑ mutuo, nulla remaneret. sed si eẽnt plures, vna remanere posset. idẽ dicit Bal. hic tñ in lectu. anti. sed Pau. de Ca. hic illud reprehẽdit, quia posito q essent duæ, tñ cũ oriant ex ea. cã, & obligatione, vna electa, statim altera est perempta. l. q i heredẽ. §. eligere. de tab. l. j. §. in tutela. j. de tu. & ra. dist. & ꝑ l. in duob' §. exceptio. j. tit. j. cõfirmo, quia ẽt si libellus ĩ dubio habet se ad vtrãq; certi ꝯdõnẽ, seu simpliciter sit formatus, vr̃ itẽtata spãlis. ar. l. hoc legatũ. & ibi no. hoc expresse Bar. j. de leg. iij. & no. Bar. in l. j. in fi. prin. s̃. de eden. & sic nõ põt dici q nulla fuerit electa, & facta semel electione ex ꝓductione libelli, nõ põt variari, vt plene cõcludit Cy. in l. j. in vj. q. C. de fur. & patet ex not. ꝑ Dy. & Bar. in l. de reb'. j. re. amo. & l. cũ filius. §. varis. de leg ij. & aduerte ẽt ad ea q̃ incidẽter in hac q. dicit Bar. dũ dicit, q diuersitas & qualitas actionum cognoscitur ex medio cõcludẽdi, vt ex opi. tex. licet ipse nõ alle. in l. nõ debet. l. fi. ibi, vel bonæ fidei &c. & ibi no. Doc. s̃. de dolo. & in c. lr̃æ. & ibi no. Ant. de Bu. de dila. & no. ẽt ipse in c. ex parte. in no. de for. cõpe. in no. de iudi. & no. Bar. in l. interdũ. j. de cond. inde. & in l. si prius. in v. op. secundæ partis. j. de no. op. nũ. & Ang. in l. nãliter. §. nihil cõe. ad fi. in v. lect. j. de acq. po. 3 † & iõ ſm Bar. hic requirit, q in certi cõditione gñali intẽtanda cõcludat ꝑ hoc remediũ. s. quia certum est etc. na istud reprehẽdit Pa. de Ca. hic. quia hæc actio nõ orit ex ista certitudine, sed ex ꝯtractu, & obligatione, vt hic. Prætterea satis est q ex ipsa ꝓnũciatione rei expssæ, & petitæ i libello appareat q certũ petitũ sit in libello. l. certũ. s̃. e. l. vbi aũt. in prin. j. de ver. obl. & in libellis nõ est vtendũ verbis superfluis. l. ampliorẽ. §. i refutatoris. C. de app. & adde q ꝑ istas rõnes hoc idẽ vult Bar. in rub. C. eo. & Bal. in rub. s̃. e. in lec. anti. & est de mente Spec. in tit. de obl. & sol. §. sequit. circa prin. dũ format libellũ ĩ certi ꝯdõne, & circa mediũ cõcludendi super hac actione in libello, vide ẽt hic Bar. ver. venio ad tertiã partẽ. & ẽt Cy. hic in repe. in v. q. vbi tenet q in libello super mutuo, & ꝯtractu stipulationis qñ intẽtaret certi cõdõ, cñ nulla alia cõpetat spãlis, ſm eũ, nõ requireret exprimi illud medium. s. quis hoc est certum etc. quia in dubio intelligeret deductũ, & intentatũ, cũ aliud nõ cõpetat, vt actus valeat. arg. l. quoties. j. de reb. dub.

sed in alijs ꝯtrib' in q̃bus certæ actiones spãles cõpetũt vltra certi cõdõnẽ gñalem. tenet Cy. q debeat exprimi dictũ mediũ concludendi in certi cõdõne gñali. Puto q vbi dictũ medium cõcludẽdi nõ esset expssum, q̃uis res certa deducta eẽt in libello, intelligeret intẽtata actio spãlis cõpetẽs. s. certi condõ & nõ gñalis, nisi eẽt expssum nomẽ ipsius gñalis actionis ꝑ d. l. hoc legatũ. cũ ibi no. ꝑ Bar. & hoc casu intelligamus ꝓcedere opi. Bar. hic. Sed si esset expressum nomẽ certe cõdõnis gñalis in libello, puto q libellus ꝓcederet dato q ñ eẽt expssum illud mediũ cõcludẽdi. s. quia hoc est certũ &c. ita ꝓcedat opi. Bar. & Pau. de Ca. per rõnes eorũ q̃ in hoc casu militant. ¶ In ead. ibi itẽ triticaria, &c. ad istud & ad alia q̃ sequuntur in gl. vide not. per Io. An in d. §. sequitur in addi. inci. idẽ Ros. &c. & per totũ illũ. §. plura scribit ad naturã illius. l. 4 ¶ † In glo. C. ibi, vel verius &c. ħ cõiter tenetur. ¶ In ea. ibi nunq̃d hæc causa in libello &c. Guil. de Cu. tenebat ꝯ gl. sed ħ melius, vt per Bar. hic in ver. venio ad tertiam partem. ¶ In ead. ibi sed non dicebat esse spãlem ex stipulatione &c. Fulg. tenet istam partẽ q non oriatur certi condõ spãlis ex stipulatione, sicut tenet in mutuo per l. si quis certũ. j. eo. ꝯtrarium tenet Bal. hic in lec. anti. & Ange. & Sal. hic, & hanc opi. sequor ꝑ ea q̃ dixi. s̃. licet Cy. & Bal. ħ in lec. or. teneãt necessariam esse certi condõnẽ gñalem, qñ agitur ex stipulatione ad certũ, q̃a nõ cõpetit spãlis, tñ ħ nõ probãt. Nec ob. d. l. si quis certum, q̃a ibi non negatur quin competat certi condõ specialis dato q cõpetat gñalis. sic in q̃tum glo. dicit q qñ promissum est aliquid cõsistens in faciẽdo, si rõne moræ agatur ad interesse, necessaria est certi condõ gñalis, & in ħ eum glo. transiuit Bal. in lec. or. & cum Cy. & Bar. ħ, & ẽt Bal. in lect. anti. & Ang. Sal. Ful. & Ro. ħ tenent ꝯtrariũ, q̃a immo tunc cõpetit certi condõ spãlis ex stipulatione tacita, q̃a vr̃ promissor promisisse interesse. l. stipulationes nõ diuidũtur ver. Celsus. j. de ver. obl. per ħ ẽt Cy. alle. l. si pœnam. eod. tit. sic ẽt videmus q in ꝯtractu empt. & vendi. põt agi actione ex empto ad interesse q̃uis de interesse nihil fuerit dcm̃ in ꝯtractu. l. si parẽtes. C. de euic. & l. 4. in prin. j. de act. empt. & istud facit ſm Ro. 5 † q si instrumenta guarẽtigiæ hñt executionẽ paratã ex forma statuti, possit peti executio super interesse ex instrumento continente promissionẽ facti, q̃uis in instrumento nihil dicatur de promissione ad interesse. sed dic q ꝯtrariũ tenet in terminis Ant. de Bu. & Io. de Imo. in c. translato. de cõstit. per id qđ in fiñ no. In. in c. p. & g. de offi. dele. puto cõcludendi fm q colligit ex decisio. Bart. & doct. in l. j. in fi. prin. j. de his quæ in te. delẽ. & in l. 4. in fi. de le. ij. nam iste passus pendet à decisio. eorũ, q̃ ibi hñr, de quo dixi in l. iurisgentiũ. §. q sere. vbi tangitur per Bart. s̃. de pac. & ẽt dixi in d. l. j. de le. ij. Et ex p̃dictis vr̃ q ista certi condõ gñalis fuerit necessaria si teneamus q certi cõdõ spãlis cõpetat ꝑ mutuo, & pro stipulatione cõtinente certũ ac ẽt pro interesse veniente in stipulationib. faciẽdi, & q sit necessaria dicit Bar. ꝓbari per hãc. l. ibi dum tex. dicit, ex qua certum petitur &c. vbi lr̃a ſm eum præsupponere vr̃ q ista gñalis actio cõpetat, vbi certum peti põt alia via, & sic per aliã actionẽ tñ tex. nõ vr̃ ħ vrgere, vt ẽt hic dicit Ful. q̃a intelligi põt tex. dum dicit certum petitur. s. per hanc actionẽ, difficile tñ est inuenire casum in quo ista cõdõ gñalis sit necessaria. tñ Ang. ħ, & in l. ij. §. fi. s̃. eo. dicit q erit necessaria qñ quis ageret pro mutuo, de quo fuisset facta sola cõfessio sine scriptura. ħ tñ non probat ipse Ro. hic, refert Ange. dicere q pro confessione mutui facta in chirographo habet locũ certi cõdõ gñalis, & nulla alia. ipse aũt hic reprehendit, q̃a immo dicit q post bienniũ nascitur actio per d. l. ij. §. fi. s̃. e. & j. ca. l. §. qũi. sed certe si Ange. loqueret qñ factũ esset chyrographũ, res esset expedita quasi oriretur cõdictio ex. l. vt inst. de lr̃arũ ob. in prin. & ibi notatur, vel alia spãlis actio. vt declarat Bar. in l. j. j. de condi. ex. l. & per Bart. in rub. C. de condi. ex l. sed vt dixi, Ang. loquit qñ nõ interuenit scriptura. quo casu ẽt puto Ang. bñ loqui, q̃a aut interuenit stipulatio, & clarũ est q oritur ex stipulatione actio spãlis, aut sola confessio sine scriptura, & sine stipulatione interuenit, & tunc non reperit q ex cõfessione oriatur actio, sed probatio bñ orit. l. publia. §. fi. j. depo. & not. gl. doc. in l. si nõ singuli. in ver. rei geste. C. si cer. pe. & plus sentit illa gl. singularis. q ẽt post biennium isto casu nõ suffragetur illa cõfessio agere volẽti. q an sit verũ nõ examinn hic, sed remitto ad ea q̃ ibi notantur per Bal. & Sal. & per Io. de Imo. in C. a. si cautio. super glos. pe. de fid. instr. & in c. fi. in fi. de so. & puto dixisse in l. si ita stipulatus §. Chrisogonus. j. de ver. ob. & posito q post bienniũ suffragetur, tñ nõ vr̃ dicendũ q tunc certi cõdõ gñalis, aut alia actio oriat ex ista cõfessione, q̃a regl̃r cõfessio nõ producit actionẽ, sed ꝓbat. 6 d. l. publia. ¶ † In ea. ibi, si spãlis sit famosa &c. ex hoc appatet vtilẽ esse hanc certi cõdõnem gñalem, & in dubio intelligeret potius intentata cõdõ ista gñalis qñ ageret pro furto, q̃ actio furti spãlis, cũ ista nõ infamet, & illa sic. ita notabiliter inquit Io. And. in addi. Spe. in ti. de ob. & so. §. pe. in j. addi. ma. per l. hæ. n. cãæ. in prin. cũ gl. j. de susp. tu. hoc dictum põdera, q̃a per hoc limitat illud quod

dixit

dixit Bar.in l.hoc legatũ.de leg.iij. vbi voluit in dubio videri intẽtatã actionẽ ſpãlẽ.¶ 7 †In ea.i fi.tene mẽti gl.quã Bart.hic putat nõ eſſe alibi ad intellectũ iuriũ, dicẽtiũ ꝙ actio ſubrogata ſapit nãm eius, in cuius locũ ſubrogaĩ.& ad iura in ꝯtriũ all.per gl.ſ.ad l.hæc actio.cũ l.ſeq.rñde ꝙ ibi tractabaĩ de primordiali nã.& ita no.per gl.in §.cũ ꝓdixerimus.all.in gl. 8 †Per hãc gl.ẽt inſert hĩ Bar.ꝙ in hac certi cõdõne generali intẽtata ex ꝯtractu bone fidei non veniunt ea quæ ꝑ ꝑ moram venirent in actione bonę fidei, quia illa non ſunt ex primordiali natura, ſed ex accidenti.i.ꝑ ꝑ morã. ſed Ro.in hoc tenet ꝯ Bar.ꝑ tex.ſm eũ ſingularẽ in l.j.§.belliſſime.j.vt lega.no. ca.vñ ꝯcludit ꝙ Bar.q loquiĩ quo ad effectũ morę, male dicit, & ꝙ ĩ illo caſu odio moroſi dẽt litari. & dicit gl.iſtã nõ ꝓcedere, ſed in aliis effectib.in quib⁹ nõ agiĩ de mora, ꝓcedat gl. q̃ verba mihi nõ placẽt.nã nõ minus dẽt eſſe odiũ debitoris inficiãtis verũ, & tic ſa cẽtis morã, & dicẽtis falſum, q̃ ſit odiũ debitoris moroſi tñ.& tñ gl.ꝓcedit quo ad poenã inficiãtis verũ, vt certi ꝯdõ quo ad illã pęnã nõ imiteĩ nãm eius actionis ĩ cuius locũ daĩ.iõ ſuſtinẽdo Bart. rñdeo ad d.§.belliſſime. ꝙ ibi loquiĩ in actione q̃ acceſſorie accumulaĩ alteri.nã illa ꝑ oĩa ſortiĩ nãm principalis.ſed qõ gl.& Bart. hĩ loquiĩ ĩ actione, q̃ æque principaĩr accumulaĩ alteri. & ita ſi bñ inſpiciaĩ, colligiĩ ex diſtinctione Bar.ĩ l.j.§.hæc actio.j. ſi quis te. li. eſſe iuſſ.fue.& clarius Bal.ĩ l.ſi eũ.§.q iniuriarũ.ff. ſi quis cau. & cũ opi.Bar.trãſit ſimpĩr Saly.& Ful.hĩ, & Bal.ĩ l.ij.C.de pac.iter emp. 9 & in repe.l.ꝑetẽs.ĩ vlt.col.C.de pac. †Itẽ adde circa ꝓxime dicta, ꝙ gl.in §.actionũ.inſti.de act.l ver.ex permutatione. tenet ꝙ certi ꝯdõ gñalis ſit ſtricti iuris, & hĩ ẽt tenet Cy.hĩ i viij.q. q ꝓ hoc inquit ꝙ in quãtũ iſta gl.voluit certi ꝯdõnẽ gñalẽ aſſumere ſibi primordialẽ nãm illius actionis ĩ cuius locũ daĩ, debet intelligi quãtũ ad rẽ, ſeu quãtitatẽ, ꝓ qua ꝯpetit illa actio ſpãlis, nõ quo ad alia, quia iſta eſt ſtricti iuris.& idẽ ẽ de mẽte Alb.de Roſ.hic, q vult iſtã cer. ꝯdõnẽ imitari nãm principalis, quo ad vitã ipſius actionis, vt ſ.ꝓxime no.in hac gl.& ẽt quo ad hoc vt deĩ ad eãdẽ rẽ, vel q̃titatẽ, nõ quo ad alia, quia aĩr ſequereĩ ꝙ iſta infamaret ſicut actio furti, in cuius locũ dareĩ ꝯ ea q̃ hĩ no.ĩ gl.cõiter approbata. itẽ ſequereĩ ꝙ eſſet bonæ fidei. quod eſt falſum, cũ nõ enumereĩ in d.§.actionũ.Bal.ẽt hic dicit ꝙ eſt ſtricti iuris, & nõ obſtare illud qđ hic no.ĩ glo.dicẽte ꝙ iſta actio aſſumit ſibi primordialẽ nãm alterius.quia rñdet ipſe ꝙ actionẽ eſſe bonæ fidei, eſt magis bonũ q̃ nã.& poſito ꝙ eſſet nã, eſt talis ꝙ nõ poſſet deuolui in aliã actionẽ, quia hẽt ſpecificatã dñiam.l.emptor.j.de noua.ſed hoc vltimũ verbũ Baldi non vĩ ſtare poſſe, quia immo vĩ ꝙ trãſire poſſet ĩ aliã actionẽ. vt d.§.belliſſime.& facit l.ſi ſtipulatus.in prin.j.de vſu. vñ magis pla-10 cẽt verba Cy.& Alb.q̃ ſ.retuli. †Ad q̃ ẽt vide Io.And.i d.§.ſequiĩ. in j.addi.ma.vbi alleg.in iſta mã.d.§.belliſſimi. & ibi ẽt tenet hanc actionẽ eſſe ſtricti iuris.Itẽ facit hæc gl.ſm Bald.hic, ꝙ ſi ex forma ſtatuti venit quis condẽnandus pro damno dato, & intenteĩ ꝯdõ ex illo ſtatuto, oĩno duplicabiĩ pęna ꝯ negantẽ, & ſic nõ hẽbit locum illud quod hĩ ꝯ negantẽ.C.ad leg. Aquil. quia condõ ex ſtatuto non ſortiĩ accidentalem nãm l.Aquiliæ.qđ reputat bene notandũ, & quotidianũ. ¶In gl.in ver.certũ petiĩ.ibi, niſi ꝯ furẽ etc. ſenit glo.pro re furtiua dari certi condõnem ꝯ furẽ.& iſtud tenet ẽt Bar.hic, odio furis, per §.ſic itaq; inſti.de ac. Et adde gl.hoc clare formantẽ.j.de verb.obli. in l.ſcire debemus.§.fi. in ver.condici. quæ ita intellexit illum text.Pro hoc facit.l.ſi quis.§.j.ſ.eo.inducẽdo, vt ibi Bar.& eſt magis cõis opi.approbata per Bart. & alios in d.l.ſcire debemus.& dixit ibi Io.de Imo.ꝙ iſte eſt caſus ſin. in quo certi cõdictio datur ad incertũ, ꝙ alibi ſm eum melius non reperitur. nam certi cõdictio quæ datur dño ꝯ furem, cõpetit in effectu ꝓ reſtitutione rei, & ſic ꝓ facto. ꝙ idẽ dĩ ĩcertũ.l.ſtipulationes nõ diuiduntĩ.in prin.iuncta l.vbi aũt.§.qui id quod.j.de ver.obli. & no.Bar.ſuper hac gl.in fi.Eſt verũ ꝙ Ang.in d.l.ſcire debemus, tenuit ꝯtrium ꝑ ꝑ dictam incertitudinẽ, q̃ dĩ eſſe in facto. tñ nõ recedo à cõi ſñia odio furis, ꝯ quẽ degenerat oĩs condictio ad dandũ ꝯ rĩam iuris cõis. pro qua opi.ẽt alleg.tex.cũ gl.in l. ſi cõcubinã.§. nõ ſolũ.j.re.amo.tex.aũt nr̃æ l.in ver.ex furtiua cã.nõ multũ vrget ꝓ iſta opin.quia poſſet intelligi qñ ageret ad dandã poenã dupli, 11 vel quadrupli pro furto.¶ †In ea.ibi, ſed nunquid cum actione ex empto etc. Docto.anti.quaſi cõiter tenebant ꝙ certi cõdictio dari nõ poſſet loco actionis ex empto, quia illa daĩ ad tradendum, qđ quidẽ factũ eſt.d.l.ſtipulationes nõ diuiduntĩ.in princ. & facta ſunt incerta, vt dictũ eſt.tñ Bar.ſuſtinet glo.quando venditor eſſet do-12 minus, & hẽret facultatẽ rei tradẽdæ. †quo caſu cogitur præciſe ad tradendum ſm magis cõem opi.quã tenuit gl.in §.pretiũ.inſti. de emp.& ven.præterq̃ in caſu l.ſi iactũ reus.j.de ac.emp. & tunc talis traditio operatur tranſlationẽ dñij, & ſic accedit naturæ obligationis dandi, quæ dicitur certum continere. l. vbi autem.§.fin. j.de ver.obl.vbi plene per eũ, cũ quo tranſeũt Bald.Ange.Saly.& Ro.hic.ſed ꝯtrarium tenent, quia debet attendi principalis nã ꝯtractus,

arg.l.rogaſti.in prin.j.eo.ſed de natura ꝯtractus venditionis principaliter venit traditio.l.ex empto.in princ.j.de act.emp.nihil ergo refert ꝙ ex ea transferatur dñium, & dato ꝙ tradẽdo transferat dominium, ſi eſt dñs, vt ibi, tñ nõ dicitur ibi qđ teneaĩ transferre dominium. & ad hoc pro eis põt allegari.l.ſi ita.§.j.j. de ꝯtrhen. empt. cõfirmo alia rõne, q̃a licet poſſet præciſe cogi ad rem tradendã, 13 hoc nõ debet operari ꝙ detur certi cõdictio, †quia videmus ꝙ in oblĩone rem reſtitui, ſi extat res, põt reus ꝓciſe cogi ad reſtituẽdũ. l.qui reſtituere.de rei ven.& late ꝓbat Bar.in d.l.ſtipĩones.in vj.& viij.q.& tñ nõ habet locũ tunc certi cõdõ, vt ſi in fi.huius gl.& expreſſius firmat hĩ Bart.ſuper ea, q̃a rem reſtitui, dĩ eſſe fcm.l.j.§.ſi pecuniã in ſacculo.in ver.tradere.j.depo.iuncta.l.ſtipĩones nõ diuiduntĩ.in ver.rem tradi.l.vbi aũt.§.qui id qđ. tñ ſi quis vellet ſuſtinere opi.Bart.poſſet rñdere ꝙ cũ ex tali ꝯtractu venditionis traditio magis participet de nã dãdi, vnde videmus ꝙ ſi in ꝯtractu vẽditionis agiĩ ꝙ transferat dñiũ, tale pactũ negatiuum dĩ eſſe ꝯ nãm ꝯtractus vẽditionis.l.cũ manuſata.§.fi.j. de ꝯtrhen.emp.merito debemus iudicare de iſta oblĩone, vt de oblĩone dãdi arg.l.q̃riĩ.ſ.de ſta.ho.& l. legatis.§.ſi vnus de leg.iij. Nec ob. ꝙ debet inſpici id qđ principaĩr venit in ꝯtractu &c. q̃a rñdet ꝙ iſta tradõ q̃ principaĩr eſt in ꝯtractu vẽditionis, nõ eſt traditio meri facti.de qua loquiĩ tex.ĩ d.l.ſtipĩones. patet ex ꝓdictis, & ẽt in l.in cõuentionalib⁹.§.fi.de ver.ob.intelligẽdo illũ tex.ꝙ loquaĩ qñ ꝓceſſit ꝯtractus emptionis, vt intelligit gl. 14 in l.iij.§.j.j.de act.emp.¶ †In gl.in ver.ex certo. ex his no.gl.habetis vnũ exemplum ad text.loquentẽ de certi condõne quæ datur ad certũ ex incerto ꝯtractu, vt qñ petitur intereſſe actione ſtipĩonis in qua promiſſum eſt aliquid cõſiſtẽs in faciendo, & ꝓmiſſor ſuit in mora, nam intereſſe dĩ tũc certũ.ſ. in certũ nã. Aliud exemplũ ponit Iac.de Are.& Bar.qñ ageret ex ꝓmiſſione fructuũ naſciturorũ q̃ dĩ incerta.d.l.vbi.§.illud.nã natis fructib. ageĩ ad eos certi condõne tanq̃ tunc ſint certi, licet Dy. videatur dicere ꝯtrium quẽ reprobat Bar.hĩ, & in d.§.illud.ſed Ro.hic alĩ. ꝓ Dy.tex.in l.ſi ſtipulatus ĩ prin. ĩ ver.incerti.j.de vſu.& iõ dicit ẽt exẽplificãdũ eẽ vt hic per gl.in fi.in ver.exponunt &c.dic ꝙ Raph.Cu.in d.§.illud allegabat ꝓ Dyn.in d.l.ſi ſtipulatus, tñ poſtea rñdet ꝙ ibi fructus petebanĩ vt intereſſe vt declarat Bar.in d.l.videamus.§.ſi actionẽ j.de vſu.& in l.ſi filius.§.j. de verb.ob. & iõ exponit tex.in d.l.ſi ſtipulatus.in ver.incerti.i.cer.cõ.ad incertũ, hoc eſt nõdũ taxatũ à iudice, nec liquidatũ.vt exponit gl.hic, & in l.fi.ſ.ſi quis in ius vo.nõ ie.Ful.aũt hic dicit ꝙ exẽplũ Ia.de Are.& Bart.nõ vĩ oĩno ꝑfectũ, q̃a licet à prin.ſtipĩo fructuũ naſciturorũ ſit incerta, tñ qñ agitur fructib.iam natis dĩ effecta certa, vñ ponit exẽplũ in ſtipĩone annua, q̃ dĩ incerta.l.ſtichũ.§.ſtip.j.de ver.ob.Sed dic ꝙ ẽt ibi nõ poteſt agi certi cõdõne niſi ꝓ ea q̃titate q̃ iam effecta eſt certa.i.cuius dies iam euenit. Et ꝓ reliquis annis nõ cõpent certi cõdõ, ſed actio ex ſtipulatu tanq̃ ad ĩcertũ.d.l. vbi aũt.§.qui ſorte. & ibi declarat Bar.& ideo ſatis bonũ vĩ exẽplũ Iac. de Are.& Bar.q̃a ſatis 15 eſt ꝙ à prin.ꝯtractus fuerat incertus, vt verificenĩ verba lĩę nrę, †& iuxta hoc tetigit Bar.hic q̃s dicaĩ ꝯtractus certus & quis incertus, & inter cętera dicit ꝙ requiriĩ ad hoc vt ſit certus ꝙ illud qđ debeĩ, nõ ſit variabile ex ꝑtãte debitoris. aĩs eẽt incertus per d.l. vbi.§.q illud, vt hic per eum.Sed vltra doc.hic dicas illud eſſe verũ qñ eẽt variabile ex ꝑtãte debitoris, & vtrunq; eẽt in oblĩone.ſecus ſi vnũ ĩ oblĩone, & aliud nõ eẽt niſi in facultate ſoluẽdi, q̃a per hoc non diceretĩ incertũ eẽ. exẽplũ ſi ꝓmiſi tibi ſtichũ, & ſi nõ darẽ, ꝓmiſi decẽ noĩe pęnę, fuit ĩ mora dandi ſtichũ, & ſic cõmiſſa eſt poena, certe poenã poſſum petere certi cõdõne.l. ſi pacto quo poenã.cũ gl.fi.C.de pac.& tñ vſq; ad li.conte.ſuper poenã faciendã poterat debitor variare & offerre ſtichũ purgando morã.l.j.j.de pœ.le.& ſtichus poſt pęnã cõmiſſam nõ dicebaĩ amplius eẽ in oblĩone, q̃a ꝑ cõmiſſionẽ poenæ erat nouata principalis oblĩo.l.oblĩonũ fere. §.fi.de ac.& ob.ſed in d.§.qui illud.vtrunq; erat in oblĩone.l.ſi duo eo.tit.& ita vult Ful.in d.l.ſi pacto quo poena.litãdo no.ꝑ Bart.hic fortius vĩ ꝙ ẽt ſi vtrũq; eẽt in oblĩone, tñ ſi illa facultas ſoluẽdi & variandi ꝓcederet ex ſola eq̃tate ꝯ rigorẽ iuris, adhuc nõ deſineret eẽ certũ, adeo ꝙ certi cõdõ cõpeteret, vt ꝓbo ex hic no.in glo. Nam ſi ꝓmiſi edificare domũ, & ſic ꝓmiſi facere, & fui in mora, põt agi ꝯ me ad intereſſe certi cõdi. vt hic in gl.cõiter approbata, & tñ vſq; ad li.cõte faciendã ſuper intereſſe poterã purgare morã ꝓſtando factũ principale.l.ſi inſulã.j.de ver.obl.& nihilominus ſcm adhuc erat ĩ oblĩone, & petitione, q̃uis rõne morę eẽt cõmiſſa oblĩo ad intereſſe, vt no.gl.j.in l.ij.§.itẽ ſi in facto.j.de ver.ob.late Bar.in d.l.ſtip.nõ diui.in vij.q.Illa.n.morę purgatio eſt ex ęquitate inducta ꝯ rigorem.l.ſi ſeruus.§.ſequiĩ de ver.ob.& hæc eſt alia li-16 mitatio ad no.ꝑ Bar.hic. †Habetis ẽt ex hac gl.notare ꝙ certi cõdi.ad intereſſe dari põt, & hic magis cõiter teneĩ, patet, q̃a datur loco actionis.l.Aqui.vt hic, & tñ cõſtat illã dari ad intereẽ ex primordiali nã ſua.l.ij.& l.ait lex.i fi.ſ.ad l.Aq.eſt tñ verũ ꝙ Fulg.hĩ,

& in

& in l.fi.§.si quis in ius voc.nõ ie.& Raph.Cu.in d.l.vbi aũt.§.q vero à Titio, ał's est in §.illud.dñt q aut petitur certa q̃titas interesse in libello & tunc pcedat d. opi. aut petitur q̃ntas incerta & tunc ager cõdõne incerti ad interesse.d.l.fi.§.si quis in ius vo. & l.si poenam.& l.liber hõ.§.fi.j.de ver.ob. Pro hoc ẽt Ful.all.l.domos.cum tribus seq.de leg.j.ſm hanc di. debẽt cõcordari oĩa iura,tñ magis placet.j.opi.cũ nõ requirat q exprimat q̃d sit certũ,dũmõ sit certum in rerũ nã,ad hoc vt dicat esse certũ,vt patet in d.l.vbi aũt.§.illud ver.sed qui vinũ.& hic p Bart.& ad d.l.fi.cũ si.rñde,vt ibi per gl.nec isto casu habet locũ cõdõ incerti, vt declarat Bart.in l.sed si me putẽ.§.j.j. de condi.inde. & d.iura nõ vñr facere illam dist.s.an

17 exprimat q̃ntas certa vel incerta. † Habetis ẽt aliud ex hac gl.no. scilicet q nõ requirit exprimi certã q̃titatẽ in libello in quo petit interesse.& hãc opi.ↄ multos amicos defendit Bar.hic, & plenius Bart.& Mod.in l.stipꝰones.in vlt.q.& Ang.in ead.l.stipꝰones.§.j.& Bal.in l.cũ propria.C.si quis alte. vel sibi.tñ ipsemet Bal.hic aliter distinguit, volens q̃d si petat pncipl'r debet exprimi q̃titas. secus si ĩteresse petatur sub cõdi. vt peto tradas , & si nõ trades,peto interesse.Sed hæc distinctio cõfundit per l.iiij.in fi.C. de inuti.stip.q̃ est fundm̃ opi.gl.& Bar.eodẽ mõ cõfundit opi.Ro.hic,q.a rñdendo ad.l.iiij.tenet ↄ Bar.indistin. per aliquas rõnes valde fragiles,vt mihi vr, ppea nõ refero. Addo tñ q opi.doctorũ antiquiorũ tenẽtiũ q debet exprimi certa q̃titas vr seq. Ioã.An.eos referẽs ĩ addi. Spec.tit.de fru.& interesse.§.fi.in addi.inci.Cy.vbi.§.&c.¶ In gl.in ver.nõ potero agere.habetis ex gl.iuncto tex. q certi cõdõ gñalis diẽ certũ est nata, licet agẽti tanq̃ male agẽti obster exceptio.sed ↄrium tenuit Bar.hic volens q licet ſm magis cões conclꝰones aliq actiones regl'r nascant ante diem, vt in iuribus ħ alle.in gl.& not. in l.itẽ q.a.§.de pac.& plene per Bar. in l.ita stipulatus.in ij.q.prin. de ver.ob.tñ secus est in certi cõdi.per hanc.l. & rõ est, q.a añ euẽtum diei tota q̃ntas nõ est in oblõne seu nõ est debita pp interusurium medij tpis arg.l.si cõstãte.§.quoties.j.so.ma.& cũ Bar.trãsit Bal.hic in lec.anti. & Ang.in l.interdũ in prin.j.de verb.obl.sed Bal.in rub.C.eod.& in l.j.C.vt act.ab hær. & in l.si post tres in lec.ordi.nõ in repe.§.si quis cau.& in rub.§.eo.in lec.ant. & ẽt Bal.hic, in lect.ordi.truffatur de opi. Bart. quia natiuitas actionis spãlis,& generalis non potest separari . nam cũ vtraq; oriatur ex potentia eiusdẽ præexistẽtis materiæ,illa nõ plus influit in vnã q̃ in aliam. pro hoc ẽt expsse ↄ Bar.alleg.l.qui mandatũ.j.man.& dicit ad illũ tex. posse rñderi q hoc intelligat qñ dies erat appositus ad natiuitatem ↄctus,vt q.a dixi hodie numero pecuniã cũ hoc q cras incipiat esse mutuũ.l.q si ab initio.j.eod. & istam opi.tener ẽt hic Sal. per §.oĩs.ver.in diem insti.de ver.ob. & ad istũ tex.rñde exponendo hic in gl.vel intelligendo vt facit Bal.licet de Bar.mentionẽ nõ faciat, & rñder ad dictum.§.quoties.q illud cõcernit exactionem non merã natiuitatẽ actionis.Ful. hic ẽt tener ↄ Bart.licet de prædictis mentionẽ nõ faciat,& ad hoc alle.l.si poenã.j.de ver.obl.vbi stipulatio sub cõdõne dicitur certa,multo magis si est in diem.ad idem alle.d.l.qui mandatum.& respendet ad ↄria, vt facit Saly.& istam opin.puto verã,& probat,q.a certi condi.specialis sit'r datur tñ ad certum sicut certi cõdi.generalis, vt insti.de ver.ob.in prin. inducẽdo vt induxi.§.ergo est eadem rõ in certi condõne speciali, quæ est in generali, & per ↄñs debemus dicere q antẽ diem non eẽt nata certi condõ spãlis,si vera esset opi.Bar.cuius contrarium probatur in d.l.qui mãdatum,& sic siue velimus intelligere illam legem in certi condictione speciali, siue in generali, habeo intẽtum,& ad istum tex.magis placet responsio glos.q̃ Bald.quia illa satis diuinaret. sed sepenumero exponitur tex.prout facit gl.hic, vt patet in d.l.interdum,in prin.in ver.incipit.

SVMMARIVM.

1. *Vtile per inutile non uitiatur.*
2. *Prodigus, & pupillus aequiparantur.*
3. *Sta.q̃d nõ possit pbari debitũ vltra.xx.libras nisi per instrm̃, q̃uo intelligatur.*
4. *Testes noui an, & qñ possint produci post publicatas attestationes.*
5. *Priuilegiũ nõ põt testibus pbari,sed bñ põt testibus certificari,& coadiuuari.*
6. *Creditor an possit petere debitorẽ cõpelli ad faciendũ sibi instrm̃ de debito.*
7. *Testes qui fuerunt admissi vbi non debebant admitti,an probent.*
8. *Statutum loquẽs de simplicibus non extenditur ad casum mixtum.*
9. *Pupillus an possit mutuare sine authoritate tutoris.*
10. *Pupillus quando promittit id quod alius debet, præsumitur quod creditor fecit omnia animo nouandi.*
11. *Stipulatio altera falsa quid operatur.*
12. *Pupillus promittens sine tutore non obligatur efficaciter. fallit vt hic.*

§.Quoniam.

[a] Inutilis stipulatio non impedit actionẽ oriri ex vtili ↄctu,nec ortam remanere,q quatuor probatur exẽplis.h.d. ¶ † No.q vtile per inutile nõ vitiat, de quo articulo velut brocardico, vide per gl.in l.si sponsus.§.generaliter.j.de do.inter vi.& l.pecuniam.j.de.vsu. & in c.fi.de poen. lib.vj. per Dy.in rła vtile.lib.vj.per Cy. in l.sancimus.in prin.C.de do.p Ray.& Ang.& Mod.in d.l.j.§.pe.de ver.ob.p Bar.in l.Græce §.illud.j.de fideiuſ.per Io.Fab.in §.si quis alij.insti.de inuti.stip.per Gui.de Cu.Ia.Bu.& Bal.ħ, & facit ad.q.aliquas, d' quib.hic p Bal. & dixi in d.§.pe.¶ Secũdo,not.pupillũ sine tutoris authoritate nõ obligari.q est verum efficaciter, sed nãliter tñ sic.l.j.j.de noua. de quo dic vt ibi plene not.in l.pupillus.j.de re iud. ¶ Tertio,not.impossibilẽ cõdictionẽ vitiare ↄctũ.d' mã impossibilis,vide in l.si impossibilis.cũ suis cõcor.de quib.ibi.j.de ver.ob.¶ † Quarto,not.pupillo cõparari pdigũ, vt hic, & l.Fulcinius.§.adeo.j.qui. ex cau.in po.ea.& l.si curatorẽ habens.C.de in integ.restu.mino.de quo dic vt per doc.in l.is cui bonis.j.d' ver.ob. & in d.l.si curatorẽ,& aliq d' per Bar. in l.j.§.fuit q̃situm.in fi.j.ad Treb. & per Bal.in l.j.& ij.C.de cur.fur.¶ † In gl.j.inducit hac gl.iũcto tex. ad q.per Ia.Bu.Bar. & alios ħ de statuto dicente [b] q nõ possit pbari debitum vltra.xx. libras per testes . cõtingit q pmisisti mihi resarcire omne dãnum q passurus essem ex tali cã, & de hoc ap pet instrm̃ , & cũ fuerim passus dãnũ in c.illa.peto & probo dictã pmissionẽ per instrm̃,& dãnũ seu interesse.pbo per testes,an debeã obtinere. nã iste text. cũ gl.facit q sic,dũ dicit tex.re,& verbis,& glos.exponit verbis tñ interueniente re. ita hic probat debitũ per instrm̃ interuenientibus testibus ad declarationẽ debiti,non.n.testes probant debitũ, vt hic plenius p Bar.ħ tenentem [c] post Ia.Bu.& cum eo transeunt cõiter alij hic. pro qua cõclꝰone vltra alle. per eos adde tex.in c.series,de testa.saltẽ ſm intellectũ quem ibi notabilẽ approbat Ant. de But. † nam tex. ibi vult q post publicatas attestationes possint produci noui testes qñ producuntur simul cũ instrĩs coadiuuantibus assertionẽ testium,nam tũc cessat timor subornationis licet alś nõ possent produci testes post publicatas attestationes, & ſm istum intellm̃ ibi nihil spãlitatis ponitur in cã matrimoniali, & dicit Io.de Imo.ibi,q ille tex.seruit ad decisionẽ positam per Doc.[d] hic.ad idẽ adde tex.in c.audins.de restu.in inte.vbi no.pbat † q licet ad probationẽ priuilegij nõ admittant testes iuxta not.per gl. in c.j.in ver.in scriptis. de cẽsi. in vj.tñ bene põt per testes coadiuuari, & certificari, vt ibi probat ſm vnũ intellm̃ quẽ dicit ibi Ant. de Bu.esse valde notabilẽ,& subdit Io. de Imo.illum tex.bene facere pro ista decisione hic. & cũ hac conclusione cõcordat etiam Ioan.And.in addi.Spe.in ti.de fru.& interesse.§.fin. in addi.incip. d.Iac.But.&c.& Bald.in auct.sed de nouo.C.eo.& in repe.l.pe.ad fi.de leg.ij.& Sal.in auct.cassa.C.de sac.sanct.ecc.& Pet.de Anc.in repe.c.canonum.de consti.in ver.circa istam extensionẽ adde &c. & plene per eum in c.accessorium.de reg.iur.in vj. & bene faciũt not.per Bald.in l.fi.C.de fideiusso.† an autem non obstante dicto statuto possit creditor petere debitorem compelli ad faciendum sibi instrm̃ de debito excedẽte.d.summam , & debitum probare per testes in hac causa,in qua petit condemnari reum ad faciẽdũ instrumentum, vide singl'r Sal.tenentem q sic [e] in l.si quis argentum.§.fi.C.de do.arg.illius tex.in ver.monumentorum.sed ħ non

pono

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Quoniam. Vide hic tex. ↄ Inn.in l.j.§.si quis ita.j.de verb.obl.q vbi agitur de inducenda obligatione.si non valet q ago , vt ago &c.non valet ex numeratione si nõ valet vt agit.s.ex stipulatione nisi dicas q opi.Bart.procedat vbi non sit transitus ad aliam speciem ↄctus, vt sonant iura per eum alleg.sed hic sit transitus ad aliam speciem .s.mutui , igitur.

b Fran. Cur. De statuto dicente. Vide Bar.Vero, in suis cau. ij.parte char.fi.& vide in simili Pau.in c.quoniam ↄ de proba.& in c.nulli episcoporũ de acc.& in c.cũ cõtingat.de offi.dele.vbi actio nõ debuit admitti,si admittitur parte nõ ↄdicente valet.& vide Ange.Are.in §.ex maleficijs insti.de ac.Alex.in l.sciendum.j.de verb.ob.& quę dixi in repe mea.l.admonendi.j. de iu.iur.& vide Fran.de Aret. consi.cxxxix.& Alex.consi.lxiij.iij.vol.Pet.de Anc.consi.ccclxiii. & Alex.consi. lxvj.in iii.vol & vide Pau.de Ca.in rub.C.de proba.pro opin.Bart.hic limitatur vt per Alex.in d.consi.lxvi. nisi procederet qñ instrm̃ esset factũ cũ illo ↄ quem testes producuntur,& confirma ex dictis per Bald.in l.pe.C de leg.& in l.si parte. C.de do.promi.facit tex.in c.super eo. de offi.dele.& q̃d tenet Imo.in l.fi.j.q & à qui.ver.aduerte tñ.& adde q iudex ipse ex officio possit testes super tali credito examinare.ita Spe.in tit.de proba.§.videndum ver.sed nunquid.& Ro.consi. ccvi.& licet vigore statuti sis coactus soluere,poteris postea condicere cõdictione sine causa, quia illa sol.est reducta ad non causam. ita Bart.in l.Iulia.verũ debitorem.de condi.inde.Bar.ibi.l.sub specie.C.de re iud.

c ¶Hoc tenentem. Adde q pp hoc consuluit Bal. q stante statu.q per instrm̃ debeat constare de præsentatione homicidę facta capitaneo,ad hoc vt præsentãs habeat præmium q̃d si instrm̃ non sit efficax,quia alio loco factum,vel habeat confessionẽ præsentationis. tñ si corroboretur testibus, talis probatio d' facta per instrm̃. alle.Bar.& Ia.Bu.hic in consi.clxxvii.inci.visa petitione.iiij.lib.

¶Tho. Dip. Vide Alex.in consi.lviii.in iiii.vol.inci.In præsenti causa.in fi.vbi alle. Pet.de Anc.in consi.ccxiii.& Ang.in consil.cxcvii. & vide Lanfra.Brixien.in c. qm̃ ↄ falsam.in ver.testium productionis.de proba.

d ¶Tho. Dip. Per doc. ibi vide Abb.in c.cum clamor.de test.& in c.fraternitas.eod. tit.vbi alij doc.plene ponunt,& maxime Fely.

e ¶Quòd sic. Vide q voluit Pet. de Anc.consil. cccli.q vbi cõsuluit q stante statu.q solutio debiti de quo constat instrm̃,non possit probari per testes, q creditor nõ poterit probare per testes debitum confessum per ipsum debitorem.

pono pro constanti, nec examino, quia non est proprie de mã. & † iuxta hęc tangit Bald. hic an si stante dicto statuto testes fuerunt producti, & admissi ꝯ prohibitionē statuti, valeat probatio videꝑ eū hic tenentē ꝙ sic si aduersarius nō ꝯdixit. cui adde Imol. idē in sim.[a] volentē in c.cū dilecti.de rescri. & in c.cū Bertoldus. de re iu. in c.fraternitatis.de frigi. & malefi. & no. Ant. de Bu. in c. is qui. de spon. & Io. de Imo. in l. inter stipulantē. §.j. de ver. ob. ꝙ tene mēti, vt sis cautus, & protesteris ꝙ nō admittantur. † Habes ēt ex decisio. Bar. & docto. hic, io. ꝙ statutū loquens de simplicibus nō extēdit ad casum mixtū[b] facit l. vim passam. §. pscriptionē. j. de adul. & q. no. in l. ij. in prin. per Bar. & alios. j. de ver. ob. & expresse no. Bar. in l. oēs ppli. de iust. & iur. per. Ang. in l. si ita scriptū. de lib. & posth. p Pe. de Anc. in d. c. canonū. in ver. venio ad quartum membrū. &c. Io. de Imo. in l. qui fundū. in prin. j. ad l. falcid. Circa dictū statutū ēt tene menti vnū aliud ꝙ Bal. hic, dixit. s. ꝙ statutū prædictū non habebit locū si quis ad probationē producat scripturā priuatā, & eā impunat fidē per testes, quia ista est probatio mixta nō comprehensa à statuto. ¶ In gl. ij. ibi in casibus aūt &c. & in illis casibus orietur actio ex stipulatione alteri facta, cum sit valida, nō aūt ex enumeratione, sicut qn̄ quis stipulatur sibi ipsi, vt patet hic in tex. dum dicit qm̄ alij &c. & notat Bar. j. §. proximo. Nec obstat si dicetur ꝙ in terminis huius. §. debuit valere stipulatio alteri facta, qa stipulator est stipulatus super re ipsius stipulantis[c] alteri per l. publia. in prin. j. deposi. quia r̄ndē vt per Bar. hic, & plenius in l. stipulatio ista. §. si stipulet. in vj. & vij. fallen. de ver. ob. & ibi dixi. ¶ In gl. magna, ibi l. nōn nis. Limitat hāc gl. Ful. nisi actū esset ꝙ nō nasceretur actio ex numeratione contēplatione alicuius stipulationis præcedentis, vel sequentis, ex qua probatur nasci actionē, cum tñ ita non esset, nam tunc vitiato expresso, id est stipulatione, vitiabitur tacitū, & correspectiuū, s. propositū ꝙ nō nascatur actio ex numeratione, & ideo agetur ex numeratione. argu. l. eum q. §. te, & Titiū. j. de ver. ob. sed Bal. hic de quo ipse mentionē nō facit, tenet contrariū, quia numeratio regulatur à consensu. l. rogasti. §. si tibi. in prin. j. eo. & quia partes astrinxerunt se ad vnā speciē, & in alia consensus deest. alle. in arg. l. multū. in fi. C. si quis alteri vel sibi. & l. an inutilis. in princi. j. de acceptila. & ad §. te, & Titium, videretur posse r̄nderi illud ideo ibi est, quia remanent obligati cohēredes ex obligatione facta ex persona defuncti, quę fuit valida quo ad personā defuncti, vnde ibi bene vitiatur totum ꝙ in persona hæredis fuit dispositū, quia dispositio quo ad eos fuit inutilis, sed hæc numeratio per se nunquā fuit efficax, quia sine consensu non parit actionē. d. l. non omnis. tñ sustineo opi. Ful. pro quo allego in terminis gl. in l. cum. n. in gl. fi. in fi. de noua. & illam sequitur ibi Bart. pro qua inducit ibi istū. tex. vt ibi per eum ex quo apparebit r̄nsio ad allega. in contrariū. ¶ In ea. ibi, sed fingitur non nata &c. dic ꝙ immo non nascitur aliquo modo, quia vnius contractus est, vt hr̄ in l. si ita stipulatus. §. chrysogonus. de ver. ob. & no. Bar. in §. proxi. vbi hanc gl. reprehendit. & ita ēt Bald. & Ang. hic, & est de mente gl. in l. si sine. in prin. j. rem ra. hab. in gl. iiij. licet gl. in l. cum. n. j. de no. dixerit idē ꝙ ista. ¶ In ea. ibi §. ij. Ful. intelligit hoc verū si alteri. i. primo est quæsita actio, vt quia ex interuallo facta est stipulatio post numerationē, sed si incontinenti post numerationē factam nomine vnius sequuta ex stipulatio, videt̄ ꝙ in dubio præsumitur semper voluisse acquirere ei cui stipulatus est, quia non est verisimile ꝙ incontinenti voluit se corrigere sicut dicimus qn̄ nomine meo numeraui, & statim nomine meo stipulatus sum, acquiritur mihi tantū ex stipulatione actio. d. l. si ita. ¶ † In gl. in ver. stipulatus ibi mutuaueram cum authoritate tutoris. doct. communiter ita intelligunt. & hoc etiam habeo expresse in text. meo. vbi habeo hęc verba videlicet numeratione facta īteruenięte tutore. tñ Pau. de Cast. hic dicit diuinationem esse ꝙ hic interueniat authoritas tutoris in mutuo vnde intelligit ꝙ etiam sine authoritate debet obligari ex mutuo, quia ex illo locupletior factus est. argu. l. iij. in princip. j. commod. sed non obligatur ex stipulatione, quia ex illa nō efficitur locupletior quātūs per eū promittatur id ad ꝙ efficaciter erat obligatus. ꝙ dicit esse singulr̄ notandū pro statutis volentib. mulieres non obligari sine ꝯsensu propinquorū vt nō valeat obligatio ēt si promittant id ad ꝙ efficaciter prius erant obligatę.[d] tñ magis placet intellc̄s glo. quia hic nō dr̄ ꝙ pupillus ex mutuo effectus fuerit locupletior. ¶ † In ea. ibi. §. præterea &c. quæ aūt sit rō diuersitatis inter istū casum & illū, dicit Bar. esse, quia qn̄ pupillus promittit id ꝙ alius debet, præsumitur ꝙ creditor fecerit animo nouandi, quia interuenit noua persona, cuius interuentu pōt videri fieri nouationem, vt ibi. sed hic nō interuenit noua persona, & istā sequitur Sal. & Pau. de Ca. hic, nā ibi secūda obligatio continet tantundem sine interuentu nouæ personæ, nō fit nouatio. l. scire debemus. in prin. & l. si seruum. §. fi. j. de ver. obl. & no. Bar. in l. p e. j. de præto. stip. & dicā plenius in §. proxi. tñ Ful. reprehendit istā rōnē doctorū, quia sequeret̄ ꝙ ēt si cū authoritate tu. promisisset pupillus, nō nasceret̄ actio ex prima numeratione, quia nō videret̄ sequēs promissio facta aīo nouādi, cuius ꝯriū hr̄ hic, & in gl. ita. sed sustinēdo prius dicta dic ꝙ d. r̄nsio Doct. pcedit i stipulatione, q nō erat oīno efficax, vt ipsi loquunt̄. sed in ea q est efficax, aliud est, vt d. l. si ita. quia tūc nō impedit̄ actio ex numeratione p nouationē stipulationis, tanq̄ nouātis, sed impedit̄, quia cōnexū est [illegible] contractus stipulationis. vt dictū est. iā ad d. §. præterea Ia. de Are. & Bar. r̄ndēt. s. ꝙ ibi dēt intelligi de pupillo pubertati pximo, nō ā infante, vel infantiæ pximo, quia ēt nāliter obligari nō pōt sine tutore, vt plene no. in l. pupillus. de act. & obl. p hoc faciūt sequētia exempla, in quib' nō orit̄ oblō ēt nālis l. nō solū. j. de ac. & ob. l. is cui bonis. j. de ver. ob. iuncta l. fideiussor obligati. §. fideiuss. & ad istud facit ꝙ ēt in primo casu q ponit̄ in tex. debeamus dicere promissorē nō obligari nāliter, sed qn̄ promisit mihi stipulāti alteri, quia si orietur naturalis, deberet impediri natiuitas actionis ex numeratione, sicut hic. sed istud mihi non placet, † quia cōis snīa glo. & Doct. in l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. quā ibi sum solitus seq. est in ꝯriū. s. ꝙ qū stipulor alteri, acquirat̄ mihi ex ista stipulatione nālis oblōnis. Præterea vr̄ esse diuinare ꝙ hic loquat̄ de infante, vel de infantiæ pximo, vel saltē est nimis restringere. imo dicit Sal. hoc nō pōt de infante hic intelligi, quia hic loquit̄ de eo pupillo, q pōt sibi acquirere vt pdigus, vt hic i fi. & infans nō est huiōi, vt in §. pupillus. insti. de inutil. sti. vñ Bar. j. §. pxi. melius locutus est, & Ang. in l. si absentis. C. eo. intelligūt istū text. in quocūq; pupillo. alia est ēt r̄nsio fm̄ Barto. hic ad d. §. Præterea ꝙ hic nō fuit facta stipulatio aīo nouādi. ibi aūt intelligit̄ facta aīo nouādi, & ista pendet à prima. ¶ † In ea. ibi. §. q per pecuniā. intētio glo. est ꝙ licet in casu d. §. præterea. pupillus pmittēs sine tutore nō obliget̄ efficaciter, tñ fallit nisi pmisisset ex iusta causa, puta p eo cuius debitor erat, vt d. §. in persona. & Bar. trāsit cū gl. quia pupillus vr̄ effectus locupletior, eo quia liberatur ab eo p quo pmittit. ideo debet teneri ciuiliter & naturalr̄. d. l. iij. in prin. j. cōmo. sed Iac. Bū. & Fulg. [illegible] quia §. q. pecuniā, loquitur in casu diuerso. s. in seruo, qui nō est phibitus fideiubere, qn̄ fideiubet p cā peculiari. l. si seruus inscio. j. de fideiuss. secus in pupillo. insti. de auc. tu. §. j. & patet hic. nā q pōt cē iusta cā promittēdi, q̄ qū p se[e] pmittit. facit l. si ex pretio. C. eo. & tñ nō obligatur tūc, vt hic. tñ saluari pt snīa gl. & Bart. qn̄ pupillus pmisit de voluntate eius cuius debitor erat, q delegauit eū huic creditori. quo casu liberatus est pupillus a primo creditore. l. pupillus. C. de noua. l. vt mihi donares. j. de do. & sic tanquā sit locupletior effectus, tenet̄. l. pupillus. circa prin. j. de auc. tu. & ita est de mēte Bal. & Saly. hic. Nō obstat tex. quia ex pmissione nō efficitur locupletior. Vltimo an illud qđ dr̄ in mutuo. s. ꝙ stiplō efficax ipedit oriri actionē ex numeratione facta ex cā mutui, pcedat i alijs ꝯctib. q perficiunt̄ re, vide p Bar. i l. singularia. j. eo. & ibi dicā. vide ad istū §. ea q not. Bar. in l. ij. j. de cōdi. inde. & de mā huius §. simpliciter in d. §. Chrysogonus. & aliquid videbimus. j. §. pxi.

ADDITIONES.

a ¶In simili. Adde ꝙ exceptio etiam admissa quæ admitti non debuerat, operatur ab admissione non fuit appellatū, & sententia lata vigore rescripti nulli, à qua non fuit appellatum, valet, vt voluit Lu. Ro. consi. clxxiiii.

b ¶Mixtum. De hoc per eundem. Alex. consi. lxxxviii. per Ang. consi. cxiiii.

c ¶Frā. Cur. Stipulantis. Intellige etiā si sit futura sua, licet non sit tunc vt per Bar. in l. ꝙ dr̄. in fi. verbis. j. de ver. obl. sed tunc ꝯ de sol. l. si cum Cornelius. vbi non pōt super pecu. sibi restituenda creditor pacisci, & sic super re futura sua cogita.

d ¶Obligatę. Adde ꝙ Ro. consi. cccxcui. consuluit ꝙ stante statuto prædicto mulier poterit liberare maritum de fructib. rerum paraternalium ad q̄ facienda tenebatur.

e ¶Pro se. Adde quod voluit Ro. consi. cxvj.

SVMMARIVM.

1 *Actio sine cessione acquiritur alteri per alterum in causa mutui.*
2 *Actus naturalis est potentior ad acquirendum alteri, quàm ciuilis.*
3 *Argumentum à solitis procedit.*
4 *Libellus in actione ex mutuo quomodo formetur.*
5 *Libellus in quo dico, numeraui tibi. c. & quod reddere promisisti, an vitiosus, quasi duæ videantur cumulatæ actiones.*
6 *Libellus in quo egi ex numeratione, & probaui de confessione absque stipulatione, an possim obtinere, & quid si egi ex sola confessione [illegible].*
7 *Numeratio pecuniæ an præsumatur facta, si in instrumento dicatur ꝙ Titius promisit. c. quæ confessus est habuisse.*
8 *Numeratio si præcessit, & ex interuallo sequitur stipulatio, an fiat nouatio.*
9 *Stipulans alteri ex mutuo, an illi acquirat sine cessione.*
10 *Numerans pecuniam nomine Titij, acquirit Titio actionem.*
11 *Confitens in chirographo habuisse à me. c. & vltra hoc apparet ꝙ interuenit numeratio, an oriatur actio ex chirographo [illegible].*
12 *Mutuans an videatur donare ei cuius nomine mutuauit.*

§. Si nummos. Si numero pecuniā meā noīe tuo tamen quā cuiq; acquirit̄ certi ꝯdi. tibi ēt a būti & ignoranti, & multo magis volēti. [illegible] quib' alteri p alterū acquirit̄ actio sine cessione. & hoc est propter singularia

laria praecepta pecuniae sm Bar. i l.stipulatio ista.§.si stipuler. in ix. sal.de verb.obl.sed Ful.& Paul.de Ca.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.ob.& ante eos Bal.in l.quoties.C.de do.quae sub modo.tenet cõtrarium volẽtes idẽ esse in oi cõtractu vel actu, i quo obligatio cõtrahitur re,& ideo in debito repetẽdo & i dato ob cãm, & in dote, & in deposito & pari rõne in pignore & cõmodato idẽ erit p l.indebitũ.& l.si creditor.cũ gl.in verbo,repeti posse.j.de condi.inde.& l.qm.j.de cõdi.furt.& in l.si p ignoratã. C.de cõdi.inde.& l.si qs ab aliquo.in prin.s.de calũ.& in l.si donaturus.in princ.j.de cõdi.ob cau. & in l.licet.§.j.j.de iu.do.in l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.ac.in l.si pupilli.§.si Titij seruũ.i fi.cũ gl. de neg.ge.& in l.j.in §.si te rogauero.j.depo. † potẽtior est.n.actus nãlis ad acquirẽdũ alteri quam ciuilis.l.ea q ciuil.fr.j.de acq.re.do.pro ista opi.ẽt Bald.in d.l.quoties.alle.l.publia.in prin.j.depo.sed nõ puto h ibi probari, qa ibi depositũ factũ fuit noie deponentis nõ alterius,licet fuerit cõuentũ q restitueret alteri.ipsemet Bal.hic in lect.or.in vlt.col.ẽt vr in hãc partẽ inclinare.s.q illud qd dr h procedat in alijs obligationib.q re pficiunt,licet ipsemet Bal.in lec.anti.h,& Io.d Imo.in d.§.Chrysog.in no. videbat velle q h sit spãle in mutuo pp ipsius singularia pcepta, & pp cõtractus mutui frequentiã.Sal.hic ẽt in pri. dicit spãle in cõtractu mutui.postea dicit q in deposito acquiretur nõ directa sicut hic.ẽt in l.si abñtis.C.eo. sed vtilis p d.l.publia.in pri. q vt mihi vr,nõ pbat,vt iam dixi.& de intellu.d.l.publia dem fuit post Bar.s.§.pxi.& istis adde q voluit Bar.post Ia.de Are.in d.l.singularia vbi voluit q licet iste text. & l.ij.C. per quas pso.loquat in pecunia.tñ habebit locũ ẽt in qualibet re mutuabili,q a cũ ista dispositio nõ sit odiosa, sed potius fauorabilis, dẽt pecunia accipi large[a] p oi re cõsistẽte in põdere,numero, vel mẽsura &c.l.ij.§.itẽ mutuũ.cũ ibi no.s.eo.& l.talis scriptura. cũ ibi no.per.Bar.de leg.j.& idẽ tenet Bal.in d.l.singularia.in lec.anti.& Ang.ibi,sed Sal.ibi tenet cõtrariũ volens, q istud q h dr,pcedat solũ in pecunia numerata, qa iste.§.est exorbitans à regulis coib. de q b.in l.j.C. p quas pso.q in l.si qs solutioni.§.j.j.de vsu.igit nõ debet extẽdi.laus sing.s.de legi. Secũdo, qa est dfia inter pecuniã & als res mutuabiles pp frequentiorẽ vsum pecuniae q multũ opat hic in fi. Tertio, qa pecunia debita ex vna cã facilius trãsit & cõuertit in mutuũ q aliae res mutuabiles, vt d.l.singularia.sm lec.Sal.sed p s.dicta tenẽdũ ẽ q nõ solũ in oib.reb. mutuabilib. qrẽt alteri p alterũ actio ex numeratione alte.noie scã ex cã mutui,verũ ẽt in oi actu vel oblone q re pficit.Nõ ob.rõnes Sal.i d.l.singularia. qa cũ iste tex.& d.l.ij. loquant i pecunia simplr, & cõtineat dispõnẽ nõ odiosam,dñr cõprehẽdere ẽt als res vt dem est.cui rõni nõ rñdet Sal.pterea posito q h casus sit exceptus à regulis cõib.tñ põt extẽdi exceptio ad alios casus ex idẽtitate rõnis, saltẽ qñ sumus i mã odiosa, vt pbat i c.cũ dilecta.de cõfir.vti.vel inuti.quem text.ad h ibi multũ no. Abb.& no.Bar.in l.si cõstãte in ix. q. prius ptus p ibi no. p gl.j.so.ma. & no.Bar.& oẽs in l.j.ff.d offi.eius cui mãd. est iuril.dũ loqt d ipedimento infirmitatis.& not. Ang. & Io.de Imo.in l.j.§.si is q. quadringẽta.j.ad Treb. Nec ob.vl.ar.Sal.qa illa sua lec.nõ est vera,& ab eo solũ approbat vt ẽt ibi dicã. ¶ †Itẽ no.procedere arg. à solitis,[b] vt hic,& l.ij.§.mento.j.ne q d in loco publ.& l.sufficit.j.de ritu nu.& l.certi.C.de iudi.c.j. d cle.nõ resi.facit q no. gl.in l.neq; natales.C.de pba. ¶ Itẽ no.cõsuetudinẽ induci posse q alteri p alterũ acquirat actio. ¶ In gl.ma.ibi l.seruus ea.&c. dic de rõne illius.l.vt p Bar.& alios post gl.in l.stiplo ista.§.alteri,& ibi dixi de ver.ob.& ad oẽs istos casus h exceptos vide no. p gl.& doc.in l.lecta.in verbo,stiplone.j.eod. ¶ In ea.ibi, vel dic q hic &c. haec vera & repe.j. ppe fin. ¶ In ea.ibi l.procurator tutorũ &c.melius facit.l.j.§.ij.j.de stipu.seruo.& hanc approbat Bart. h in fi. & Cy.in l.si absentis.in fi.C.eo.& ibi gl.Refert tñ ibi Cy.q Pe.aliter dixit,tñ cũ opi.gl.trãsit hic Ia.But.& Saly. & est magis cõis.limitat tñ Ful.hic istud esse verũ si numeratio ex interuallo pcessit, vel ẽt si incontinẽti pcessit tñ apparebat numerantẽ velle actionẽ quaerere alteri ex numeratione.sed vbi h nõ appareret putat q actio acqrat stipulanti, quia vr tunc nudũ nomẽ illius voluisse stipulantẽ accõmodare cõtractui effectũ aũt sibi stipulari.ar.l.multũ.C. si qs alteri vel sibi.nam qñ subijcit incontinẽti stiplo,vr stipulator voluisse q ex sola stiplone nascatur actio.h idẽ in simili dixit ipse super.§.pxi. & ibi dixi sup gl.in verbo posse. ¶ In ea.ibi.§.qm,haec vera.sequẽs aũt solo nõ vr iure pbari,nã immo fortius deberet operari stiplo q pcm cũ potentior sit in l.si ex ptio.C.eo.Insuper q tum ad acquirendũ alteri iura ponunt à pari pcm & stiplonẽ.l.quo tutelam h.j.de te.iur.Itẽ qa stiploni inest pcm.l. si acceptolatũ.j. de acce. pterea h nullum iuit factũ pactũ de reddẽdo alteri sed simplex mutuũ , & sic neci isto.§.nec alibi pbari vr haec opi.iuxta h no.in gl.Bar.h plenius recollumit quattuor cõbinationes p quas expedit an si interuenit stipulatio & numeratio, oriatur actio ex stiplone,vr ex numeratione,vel ex vtraq;.cuius dictis adde primo in q tum circa primã cõbinationẽ tangit qõnẽ.† quidã petebat.c. q mutuasse seu numerasse dicebat, & pduxit instrm in quo ille cõsessius fuit se recepisse, & pmisit p stiplonẽ redbtuere, an debeat succũbere, q a actio oritur ex stiplone nõ ex numeratione vel mutuo prout egisse vr. de h nõ tangã hic,[c] q a satis plene scripsi post Bart. & alios in d.§. Chrysog. & ibi sequor p oia opi.Bart.hic cũ aliquib.limitationib. & vltra ea q ibi alle.adde no. p Bal.in l.si ex cautione.C.de nõ nu.pe.& cũ Bar.hic trãsit ẽt in d.§.Chrysog.aliã.q. quã tangit Bar.hic dũ quaerit † quid sit in casu, in quo nascitur actio ex sola stiplone dixi in libello q numeraui.c.tibi,& q reddere pmisisti,an libellus reijciat quasi duae videant cumulatae actiones. ibi tenui libellũ pcedere,vt ẽt tenet Bart.hic, & his q ibi dixi, adde Bal.s.§.pxi.& ẽt tetigi in d.§.Chrysog.aliã.q.qua qnt, † an si egi i libello ex numeratione & pbaui de cõsessione[d] absq; stiplone possim obtinere, & ẽt q si ex sola cõfessione egi,an pcedat libellus in illa sola confessione fundatus. † Tetigi ẽt ibi aliã.q.quã tãgit Bar.hic.s.quid si i instrõ dicat q Titius pmisit.c.q consessus est habuisse,an psumat q numeratio retro fuerit facta ex interuallo, & sic nata fuerit actio a prin.ex numeratione,an vero tpe instri tm,& ad ibi dicta me refero. † Itẽ in q tum Bar.circa istã primã cõbinationẽ dicit q si numeratio pcessit, & ex interuallo sequuta est stiplo,fiebat olim nouatio,hodie aũt secus p l.fi.C. de noua.adde q idẽ tenuit Cyn.in d.l.si abñtis.& Bal.hic in lec.ant. & Bal.in l.rescriptũ.§.si pacto. in vlt.col.s.de pac.& Sal.in l.ij.C.eo.& Ang.s.pxi.§.& in d.l.si abñtis tñ Ang.addit q licet hodie non fiat nouatio ipso iure nisi expresse agatur,fiet tñ ope exceptionis.[e] quia in casibus in quibus olim fiebat nouatio ipso iure,licet expresse hoc nõ esset actũ, fit hodie ope exceptiõis.alr.no.in l.fi.j.de noua.& in d.l.fi.Ful.hic dicit Bar. hic videri sibi ipsi cõtrarij,dũ in hac prima cõbinatione in ver.iij.casu &c.dixit qñ stipulor ab eo q erat mihi obligatus nãliter ex pcedenti numeratione nõ fieri nouationẽ,sed si stipulor ab alio q ab eo cui numeraui,tũc dicit q olim fiebat nouatio,hodie nõ.postea Bart. vult q qñ ab eo stipulor cui prius numeraui,olim fiebat nouatio.& licet Bar.in d.ver.iij.casu loquat de stiplone pducẽte solã nãlẽ oblonẽ.tñ quo ad cãm nouationis nihil refert i l.j.j.de noua. dicit ẽt ipse q Bart.hic vr sẽtire q hodie nullo modo fiat nouatio, nisi expresse agat.sed in d.l.ij.& in l.pe.j. d pto.stip.vult q imo fiat hodie ope exceptionis in casib' in q bus olim fiebat ipso iure,sed putat Ful.verius esse id qd Bar.hic dicit.Ro.hic reprhẽdit opi.Bar. in q tum vult q olim fiebat nouatio, qa qñ sequens stipulatio nõ cõtinet plus q praecedens obligatio,nõ est verũ q de iure ffor um fiat nouatio.alle.l.si pupillus.§.qui actũ.j.d noua.& l.iij.C. d cõhẽ. & cõ.stip.q nõ vr bona alle.vñ melius pbatur in l.scire debemus. in prin.de verb.ob.& illã opi.tenet Bar.in d.l.pe.j.de pto.sti.& idẽ pbatur in l.si seruũ.§.fi.j.de verb.ob. & illum tex. ibi ad h põderat Ang.ita ẽt ponderat Guil. de Cu.in d.l.rescriptũ.§.si pacto.& Sal. s.§.pxi.vbi ẽt p hoc alle.l.qui vsufructũ.ff. de ver.obl.& ista vr verior opi.quã ẽt sequit Pa.de Ca.in l.quibus.de ver.ob. ibi facit mẽtionẽ de verbis Bar.hic,& reprehẽdit eum. de quo ẽt vide aliquid per Bar.in l.ita stipulatus.de ver.ob.in prima opi.vltimae partis,dũ alle.l.scire debemus & l.duo societatẽ. & per Bart.ẽt in l.singularia.j.eo.& in l.si quis cũ aliter. de ver.ob.Nec ob.l.fi.C.d noua.dũ ibi refert ius antiquum, qa rñ. q ibi refert ius q erat ante ius fforum, vt pbat Bar.in l.pe. & patet per d.l.scire debemus.cum alijs ad hoc alleg.s.quinimmo in d.l.fi. non vr ibi poni casus nuiter. & retenta ista opin.cessat alia dubitatio scilicet an hodie fiat nouatio ope exceptionis, quia illa dubitatio haberet locum, si de iure digestorum fuisset inducta nouatio.posito aũt q de iure fforũ fuisset inducta nouatio in casu isto, an tũc sit verũ, q ope exceptionis fiat

ADDITIONES.

a ¶ Large. Rescriptis aũt verbum pecunia accipitur strictè sm Ludo.Ro.sing.suis qui alleg.Inn.ita tenere in cap.solicis.extra de rescri.Nec ob.si dicas quòd non habet dubium, quia rescripta large interpretantur nisi sint cõtra ius commune.

b ¶ Argumento à solitis. Vide Franc. Are.consi.cxxix. & vide Bald.in l.conuenticulam C.de epis.& cle.& in l.fi.de haered.insti.

c ¶ Nõ tangã hic. Adde q Bal.cõs.liiii.inci. Sempronius.j.lib.tenet q debeat succũbere. vide tu Pau.de Ca.in l.ij.§.fi.s.eo. qui dicit opi Bar.nimis rigorosam. & vide Pau.de Cast.consi.ccvii.inci.super.i dubio. & vide An.cõs.xlix. vbi si de omni mutuo soluatur gabella producens confessionem mutui tenetur soluere.

d ¶ Confessione. Adde q Alex.ibi tenet q sic,qñ elapsa sunt tpa opponẽdae exceptionis.sed Bal.consi.liii s.alle.s.tenet q non,etiam stante statuto qd non possit opponi except.non nu pe.& ibi sequitur dcm.Spe. & eius cõsi. ccxxii.& cõs.ccxxiii. li.i. vbi dicit secus esse in deposito, quia agẽs ad numerationem debet obtinere si probat de confessi.ibi vide. an autem stante statuto q de omni mutuo de quo apparet instrumentum debeat solui gabella si apparet q de mutuo confessionato debeat solui. Ang. voluit q sic eius consi.xlix. adde tu Bal.in consi.cclxx.inci, ex themate.in iiij. vol. & An.consi.xcix & pro opi.Alex.hic vide Pe.de Anc.consi. cccviii. inci. nullum dubium.vbi voluit q elapso decennio confessio de dote facta constan.ma.habeat eandem naturam quam habet numeratio.

e ¶ Ope exceptiõis. An nouatio fiat ipso iure vel ope exceptiõis vide. Lu. Ro.cõs.cxxi.

fiat nouatio, dixi post alios in d.l.q. vsumfructum. vbi tenui q̄ nõ.
9 † Itẽ in quantum Bart. hic ĩ tertia cõbinatione dicit q̄ hodie si numero noie alieno, & stipulor eidẽ reddi, acquirit̃ ex stipulatione
a actio illi sine cessione * p l.ij.C.p quas pso. adde q̄ in hoc magis cõis opin. est in ɔ̃triũ, qđ plene sum psecutus in d.§. Chrysogonus. vbi teneo ɔ̃ Bar. inuenio tñ postea Ro. h̃ tenẽtẽ opi. Bar. eo quia si quis stipulat̃ mihi super re mea, acquirit mihi.l. pe. C.ad exhi. & ita vr̃ eẽ in pposito, quia si numeraui noie tuo, tibi acquirit̃ dñiũ breui manu, vt hic iuncta d.l. singularia. vel saltẽ h̃ pbat̃ fm eũ, p l.q̄ pcurator ex re. ſ. de pcu. vbi si quis stipulat̃ ex re mea, acquirit mihi sine cessione. sed rñde q̄ si ista essent vera, sequeret̃ q̄ esse debuisset idẽ añ d.l.ij.C.p quas pso. qđ est ɔ̃ illã l.q̄ nouiter vult h̃ inducere, & eẽt ɔ̃ d.§. Chrysog. Nec ob. d.l. pe. quia loquit̃ cũ quis stipulat̃ mihi super re mea, q̄ durat mea, h̃ nõ durat stipulãtis, inter q̄ est magna dr̃ia, vt pbat̃ ſ. pxi. & ibi no. Bar. iuncta d.l. Publia. in prin. Nõ ob. d.l.q̄ pcurator ex re. quia pecunia q̄ debet reddi pro mutuo, nõ dr̃ esse ex pecunia mutuata, sed bñ dr̃ debita pp pecuniã mutuatã, & ẽt deduxi plenius in d.§. Chrysogo. Circa quartã vero cõbinationẽ adde q̄ dixi super gl. vbi đ ea tangit̃, & limita vt
10 p Bal in d.l. si absentis. † Itẽ adde q̄ nõ sufficit q̄ numeretẽ noie Titij, nisi agat̃ cũ eo cui numero, q̄ ego numero noie Titij, als. n. nõ q̄rerer Titiu actio. vt pbat̃ in d.§. Chrysog. fm vnũ intellectũ quẽ Bart. h̃ repulat multũ notãdũ, qđ not. p intellectu huius §. Itẽ q̄ri põt an iste tex. locũ hẽat si noie tuo recepi cõfessionẽ mutui ĩ chirographo, & sic tibi acquirat̃ actio nõ interueniẽte numeratione, Bal. hic tenet q̄ nõ. sicut nec acquirit tibi actio ex stipulõne, vt ſ. pxime facit. l. ea q̄ ciuiliter. ſ. de acq. rer. do. & licet ipse nõ dicat. dic
11 istud fuisse dictũ Iac. đ Bel. h̃, qđ ẽt sequit̃ Alb. de Ro. hic. † Itẽ q̄ri põt an si tu in chirographo cõfessus es à me habuisse mutuo. c. & vltra hoc apparet q̄ interuenit numeratio, an oriat̃ actio ex chirographo, vel ex numeratione. vide Bal. in d.l. si ex cautione. in x.q. tenẽtẽ q̄ ex numeratione tñ. & eũ sequit̃ Pau. de Cast. ſ. pxi.§. & plenius ponit Saly. ĩ d.l. si ex cau. in ver. q̄ro in practica, actor agit &c. ¶ In gl. in ver. mea volũtate. in fi. Doct. cõiter vñr trãsire cũ gl. excepto Pau. de Ca. hic dicẽte, q̄ imo h̃ directa dabit̃ mihi numerãti, quia pecunia erat mea. sed in l. absentis. pecunia erat eius cuius noie fuerat numerata. iõ ẽt si ratũ nõ hẽat mutuũ, oĩno remanet apud eũ directa. sed h̃ nulla remanebit apud eum, si ratũ hẽt mutuũ. puto gl. bñ dicere, quia ẽt in casu huius §. qñ numero pecuniã meã noie tuo, acquirit̃ tibi ẽt ignorãti dñium à prin. & directa certi ɔdi. vt hic, ac si tu ipse mutuasses. non. n. tibi acquireret̃ à prin. ɔdõ directa certi ɔdi. ex mutuo, nisi cẽseret̃ dñiũ à te pcessisse, q̄a als nõ videris mutuasse. l.ij.§. appellata. ſ. e. & qñ actio cõcernit nedũ cõmodũ tuũ, sed ẽt alterius, vt in pposito, tũc ẽt iuito & ignorãti acquirit̃. l. soluẽdo. j. de ne. gest. & ibi declarat Bar. Præterea cũ isti cuius noie numeraui pecuniã meã, sit ẽt ignorãti acquisita actio directa, vt p istũ tex. & ẽt clare no. Bar. hic ĩ tertia cõbinatione. & ĩ d.l. singularia. patet ẽt ex not. p eũ ĩ l.j.§.j. j. ad Treb. nõ p̃t illa directa ab eo separari. l. quis ergo casus. j. de pœ. l.uj. ĩ prin.
12 & ibi no. j. p soc. † Vltimo p̃t q̄ri an in terminis huius §. mutuãs videat̃ donare ei cuius noie mutuauit. Pau. de Ca. hic dicit q̄ gl. ma. in l. frater a fratre. de cõdi. inde. j. vr̃ dicere q̄ nõ. & hoc ipse intelligit verũ, nisi quãtitas fuisset modica, & ɔcurrerẽt ɔ̃iecturæ, đ quibus p Bar. in l. cũ quid. ſ. e. Sal. ẽt in d.l. si absẽtis. expsse dicit q̄ nũ vr̃ fecisse animo donandi. arg. l. de indebito. in prin. j. de proba.

ADDITIO.

a ¶ Sine cessione. Quando actio quæratur sine cessione, vide Ludo. Ro. consil. lxxxvj.

SVMMARIVM.

1 *Debitum ex vna causa potest in aliam conuerti, etiam absque stipulatione.*
2 *Mutuum an sit, si fuit deposita res, vt depositarius ea vtatur, si volet.*

§. Deposui. Pecunia debita ex cã depositi põt cõuerti ĩ cãm mutui ex sola volũtate deponentis, & depositarij absq; eo q̄ de loco moueat̃, vel tangat̃, & si fuit deposita, vt depositarius ea vtat̃ si volet, nõ prius fit mutuũ q̄ moueat̃
1 p depositariũ. h.d. cũ l. seq. ¶ † Not. q̄ debitũ ex vna cã, põt in aliã cõuerti ẽt absq; stipulõne. hoc est verũ, qñ res erat in dñio creditoris, als secus. l. si ex pẽtio. C. eo. fm Bal. hic. dic vt plenius p Bart. in l. singularia. j. eo. Itẽ fm Ang. hic, istud pcedit qñ cõuersio de sui nã est possibilis, als intelligit̃ ɔ̃ctus simulatus. ita dicit esse casum notandũ in l. cũ ea. C. de transac. ¶ Itẽ not. q̄ ex illis verbis, permitto te vti illa pecunia, fit mutuũ. & hoc pcedit qñ ex interuallo post ɔ̃ctũ pcedẽtẽ, putà depositi, hęc verba pferunt̃. sed si tpe depositi hoc dictũ eẽt, aliud eẽt. l. Lucius. la j. & l. dies spõsaliorũ. §.j. j. depo. đ quo veniet j. dicendũ. ¶ In gl. ij. ibi. l. hoc si &c. dic melius, vt ibi p gl. j. & per Bar. hic. & Bar. in l. singularia. circa mediũ. j. e. ¶ In gl. in ver. mora. ibi, & sic plerũq; etc. hęc dr̃ia nõ vr̃ vera, p l.j.§. si pecuniã apud te. j. depo. vbi fuit vsus verbis pteriti tẽporis. & tñ nõ effi-

cit̃ mutuũ priusq̄ mutuet̃. itẽ ñ vr̃ verũ q̄ si semel voluit vti, possit desinere eẽ mutuũ, quia si semel fuit mutuũ, vr̃ dñium incõtinẽti trãsire in eũ qui accepit. & sic trãslatũ dñio, nõ põt variari. l. hmõi. §. stichũ. de le. j. & l. apud Aufidiũ. đ op. le. facit l.q. ob rẽ. cũ ibi not. j. de ɔdi. inde. sed in casu d.l. si quis stipulatus alle. ĩ gl. nõ erat facta executio trãslationis dñij p electionẽ, quia res ibi debita ex ɔ̃ctu nõ erat apud eligẽtẽ. & sic male vr̃ dicere gl. dũ dixit q̄ plerũq; esset mutuũ, & desineret. ¶ In ea. ibi, secuta fuit volũtas vtentis etc. hęc non est vera solu. tũ quia nõ ponit rõnẽ diuersitatis inter vnũ casum, & aliũ: tũ ẽt quia in ɔ̃ctib. q̄ nõ celebrant̃ verbis, sed re, vel ɔsensu, nõ attẽdit̃ cuius ɔsensus pcessit. l. iurisgentiũ. §. q̄ fere. ſ. de
a pac. & no. in §. igit̃ nuda. ĩ ea. l. ¶ † In ea. ibi, nihil est etc. rõ pp quã gl. reprobat hãc vlt. sol. eẽ potuit, quia si ius ɔsisteret in his verbis, si voles, eẽt idẽ siue à prin. siue ex post facto hæc verba plata fuissent. cuius ɔ̃triũ innuit tex. & licet gl. hic reprobet d. vlt. sol. tñ gl. in prin. vis̃ est illi applaudere. vñ alia fuit sol. Gui. đ Cu. hic, quã hic approbat Cy. in addi. sed illa nõ placuit Bar. h̃ tñ Bar. nõ reddit rationẽ quare sibi nõ placeat. tñ rõ quare sibi ñ placuit, fortasse fuit, q̄a licet ex post facto pmittã tibi vti si voles, tñ nõ apparet recessum eẽ à pcedẽti deposito priusq̄ declares velle vti. & sic priusq̄ ipleat̃ ɔdõ adiecta in pmissione. l. quoties. j. de noua. tñ j. conabor subnectere aliã solu. Gui. Ia. Bu. hic ponit solu. s. q̄ ĩ primo casu trãsit in nouũ ɔ̃triũ. ista pmissio vtẽdi facta ad postulationẽ depositarij, quia vtriusq; volũtas est habilis ad illũ iducẽdũ. l. iurisgẽtiũ. §. Labeo. ſ. de pac. nec põt dici q̄ informet primũ ɔ̃ctũm, quia distat ab illo cũ nõ fuerit icõtinẽti factũ. d.l. iurisgẽ. §. quinimo. sed ĩ secũdo casu informat primũ ɔ̃ctũ, q̄a fuit fcm̃ incõtinẽti, vt in e.§. quinimo, informat eũ, vt ibi depositarius primo nõ potuisset vti pecunia, nec poterit. & qñ vtet̃, icipiet eẽ ɔ̃ctus mutui. & hic Sal. refert istũ intellectũ Bar. hic. & vr̃ cũ eis simplr̃ trãsire. sed ɔ̃ istũ intellm̃ Iac. but. facit, quia sequeret̃ q̄ si ista pmissio vtẽdi facta eẽt ex post facto sub cõditione, vt fuit in lege sequẽnti. videret̃ incontinenti recessum à primo ɔ̃ctu puro. qđ est ɔ̃ d.l. quoties. Tñ etiã potest defendi iste intellectus eo mõ quo defendam intellectum Guile. de Cu. s. q̄ in l. seq. nõ fuit ɔdõ. Fulg. hic reprobat intellectũ & sol. Bar. quia iurisc. hic pmiscue vtit̃ his verbis, permitto tibi vti quasi mutua pecunia. & fundat se iurisc. nõ in ea rõne quã reddit Bart. sed in ea. s. quia nõ est certũ in debitũ iri. Paul. de Ca. hic ẽt reprehẽdit Bar. quia ĩ secũdo casu lr̃a hic nõ requirit q̄ vtat̃, vt dicit Bar. sed requirit solũ q̄ pecunia mota sit. Vñ fm Ful. vera vr̃ solu. q̄ in primo casu cõcurrit animus rogãns mutuo, & cõcedẽtis, & permissio fuit pura. sed in secũdo casu, pmissio vt esset mutuũ, fuit facta sub ɔdõne, nec ẽt ɔcurrit aĩus vtriusq; pure, q̄a pmisit tibi vti sub cõdõne si voles. & sic in effectu tenere vr̃ vlt. sol. quã hic gl. reprobauit in fi. Hoc ẽt tenet Pau. de Cast. hic, q̄ subiungit q̄ ratio quare tex. hic facit dr̃iam, an ex post facto, an a principio est, quia qñ ex post facto põt cõsensus vtriusq; eẽ purus ad mutuũ. secus si à prin. s. tẽpore depositi, quia eẽt dicere, q̄ simul & semel esset depositũ, vt voluit deponẽs, & mutuum, put voluit depositarius. Pro hoc facit, licet ipse nõ alleget l. lucius. la j. & l. dies spõsaliorũ. §.j. deposi. & licet ipsi nõ dicãt. hãc opi. ẽt tenuit Bald. hic, & in l. in emẽtis. in v. op. C. de ɔ̃hẽ. emp. sed in ɔ̃triũ facit, quia ista verba, pmitto te vti si voles. ñ vr̃r ɔdõnalia, q̄a expssio illa, si voles, inerat tacite, ergo nõ facit actũ ɔdõnalẽ. l.ij. đ le. j. Nec ad hoc ob. l. sita legatũ. §. illi si volet. eo tit. quia ibi alr̃ exprimebat̃ q̄ inesset. l. cum pr̃. §. surdo. de le. ij. posses rñdere, q̄ ista verba hic, si voles vti. intelligunt̃. i. si volũtate vtẽris, vt hic in gl. & probat̃, q̄ text. in l. q̄ si ab initio, dicit, anteq̄ mota sit pecunia, nõ implet̃ cõdõ. & sic nõ sufficeret q̄ diceret se velle vti. & p hoc apparet nõ bñ dixisse Ful. & Pau. đ Cast. hic, q̄ volũt q̄ sufficeret si declarasset se velle vti. nam contrariũ videtur verius, quia ista condictio intelligitur relata nõ ad solam voluntatem vtendi, sed ad actũ vtendi, vt dixi. & est de mente Baldi in d.l. in emẽtis. in v. oppo. & hoc ẽt posuit Gul. de Cun. hic, in j. respon. & si videatur q̄ ista solutio violet aliqualiter verba literæ, tunc tutius erit dicere q̄ in l. sequen. illa verba, permitto vti si voles, non faciunt condõnem. & vera sit solu. Gul. de Cu. quæ fundatur ad l. nõ ad ea. j. de condi. & demon. q̄ñ non vr̃ q̄ statim voluerint se corrigere. Et pro hac solutione bene facit d.l. Lucius. & hęc solu. ẽt mihi multũ placet. & per eũ dẽ modũ etiã remanet defensata solutio Iaco. butr. & cum istis duabus solutionibus, scilicet Gui. & Iaco. butr. transit etiam hic Alb. de Ro. Rom. aũt hic dicebat q̄ non refert ab initio, an ex post facto, quia indistincte si permittitur vsus pecuniæ depositæ, nunq̄ erit mutuum. d.l. Lucius. & d.l. dies spõsaliorũ. & hoc si fiat pure. secus si sub condõne, vt hic. & aliter nõ rñdet ad ɔ̃triũ hic formatũ. Sed hæc sua opin. vr̃ ɔ̃ §. nostrũ in primo casu. & ad d.l. Lucius. cum si. responde q̄ ibi tempore depositi illud fuit actum. & ita intelligit Gul. de Cu. hic. & hęc sufficiant de isto terribili contrario. Ibs ẽt

adde

adde q Bart. nō vr̃ bene dicere in q̃tum circa suã sol. dixit, q si cōcedēs dicat, sit mutuū si voles, hęc verba operant̃, vt intelligat̃ legitime factus ɔ̃ctus mutui illo volēte. nã in ɔ̃triũ facit. d. l. in emētis. Nec ob. ista. l. qđ si ab initio, q̃a h̃ ɔ̃ctus mutui non fuit positus in voluntatem expressam. s. mutuo si voles, sed tacite per actum extrinsecum. l. si pecunia vteris, sicut si dixissem si capitoliũ ascendens q fieri potest, vt no. in gl. 4. in d. l. ementis.

Vlpiani. LEX XI.

1 *Mutuum statim efficitur per illa verba, vt pretio vtaris.*
2 *Inspicitur id quod principaliter agitur q inducitur ad statu. &c.*

1 a ROgasti. † Pecunia redacta ex venditione [a] rei meæ de partium voluntate statim cōuertitur in cām mutui. & periculũ rei traditę ad vēdēdũ, vt pretio q̃s vtatur, pertinet ad tradentē si eã venalē habebat, als ad recipientem. h. d. ¶ No. q illa verba, vt p̃tio vtaris, non expectant illius vsum, vt fit mutuũ imo statim efficitur mutuũ. ad idē tex. in l. certi cōdi. §. hã. eo. dic vt ibi. ¶ Secũdo not. debere inspici id qđ principaliter agit̃ de quo dixi in l. si q̃s nec cãm in prin. s. eo. † Et inducitur p Bal. h̃ ad. q. statutũ dicit q nihil possit ꝓuideri in fauorē bannitorũ. mō fit q̃dam reformatio, q q̃cunq; cęperit exbānitũ habeat. x. Vnus exbānitus cępit aliũ, an habebit. x. arguit pro & ɔ̃ & decidit q sic, q̃a istud statutũ non dr̃ fcm̃ principalr̃ in fauorē bānitorũ, sed rei publicę. facit. l. q. exceptionē. in prin. j. de cōdi. inde. & tale statutũ debet referri ad quoscunq; nō attento an sit habilis, vel inhabilis & h̃ p p publicã vtilitatē, vt est tex. no. in l. si q̃s i grau. §. vtrũ. vers. hi quoq; & ibi Bar. j. ad Syll. Adde Bal. idē decidentem in l. j. C. de ꝑci. imper. os. & l. libertas s̃. de sta. ho. & in l. cũ mulier. in repe. j. so. ma. & ibi Ray. & Bal. i l. j. §. Offilius. s̃. ne q̃s eum q. in ius vo. Putarem tñ intelligēdũ esse, nisi iste bānitus capiens esset bānitus ex illo met delicto ex quo fuit ille bānitus quē cępit, per l. iij. §. fi. cũ ibi elegāter no. p Bar. j. de condi. ob tur. cau. & p Bar. in l. iij. §. si ex stipulatu. j. ad Syll. p Bar. in l. j. als. ij. C. de cōdi. ob tur. cau. & Sal. in l. j. C. de mulie. q ser. ꝓprijs se iunxe. & in l. ea q̃ dē. in fi. C. de accu. Tñ non pono h̃ vltimũ pro cōstanti. q̃a in d. l. iij. §. fi. de condi. ob tur. cau. cũ ibi no. per Bart. tenebat̃ ille gratis indicare socios suos in furto, si interrogabat̃. sed bānitus in q. iũra nō tenebat̃ gratis capere exbānitũ. ¶ Itē no. istũ tex. q. fm̃ Aug. est clarior tex. q sit in iure ad cognoscēdũ q̃n ɔ̃ctus intelligat̃ celebratus gr̃a vnius tm̃. Nã illud est tunc q̃n principalr̃ est gr̃a eius celebratus nō obstāte q ex h̃ aliq̃d cōmodũ alteri ɔ̃hentũ afferat̃. ¶ In gl. i verbo, culpa, teneatis vltimã q h̃ fuit in lata culpa, vñ tenetur de periculo si ɔ̃ctus erat celebratus gr̃a eius tm̃, q. recipit, als secus, vt dcm̃ fuit i l. si q̃s nec cãm. in prin. s̃. eo. ¶ In gl. in verbo credidi. ubi l. si gratuitã. intelligit Sal. hoc esse verũ, q̃n iste qui accepit tē a rogāte, fuit sine vlla culpa, & fuit in leuissima tm̃. sed si fuisset in leui culpa. periculum ꝑtineret ad ipsum, q culpã leuē cōmisit q̃uis dñs rogauerit eũ postq̃ recipiēs erat cōmodũ ꝑcepturus, vt q̃a habiturus erat mutuo pecuniã ex h̃ redigēdã, vel erat stationarius rogatus à dño, vt libriũ vēderet, & erat habiturus mercedē ꝑ vēditione, ꝑ id q h̃r in l. si vt certo. §. nunc vidēdũ. j. cōmo. q̃a ɔ̃ctus erat factus gr̃a vtriusq;. sed Pau. de Cast. h̃ in distinctione sua tenet ɔ̃triũ. s. q ēt q̃n recipiens erat cōmodũ ꝑcepturus, non teneat̃ nisi de dolo & lata culpa. q̃n dñs rogauit p d. l. si gratuitã mihi placet op. Sal. q̃a tex. & glo. h̃ intellr̃ q̃n recipens fuit in culpa leuissima vt dcm̃ est, & ɔ̃ctus innominati de q̃b. loq̃r tex. in d. l. si gratuitã. debēt in h̃ regulari fm̃ nãm ɔ̃ctuũ noiatorũ q̃b. assimilant̃. l. j. §. si quis seruum. & ibi glo. in verbo, culpã. j. depo. ergo cũ in ɔ̃ctib. noiatis q̃n celebrantur gr̃a vtriusq; veniat leuis culpa, vt d. §. nunc videndũ & operantur dictus rogitus dantis, vt q̃n essemus in dubio præsumatur factus gratia dantis, vt in d. l. si gratuitam.

ADDITIO.

a ¶ Ex venditione. Quid in casu huius. l. ille qui vendit rem non velit dare pretium ei cuius erat res, sed ipsam rem an possit dic quòd vbi quis tenetur ad pecuniam propter i. ē n per venditionem illius liberatur dando ipēm nec cogitur præcise ad pecuniam. alle. tex. sing. fm Dn. Ludo. Ro singu. suis in l. si fundum per fideicommissum. de leg. 1. & secũdum ipsum est in l. si vero so. ma.

SVMMARIVM.

1 *Pactũ de petendo, an & q̃n tollat naturalem obligationem & elidat ciuilem.*
2 *Minor summa simpliciter prolata in pacto intelligitur cum dictione tantum.*
3 *Vsura an & quando præsumatur.*
4 *Debitor ꝓmittens soluere. c. tali die q si nō solueret, promisit dare tot pignora æquiualentia iter octo dies. q si nō faceret, ꝓmisit soluere pœnã. an sit vsura.*

1 §. Si tibi. Oblo q̃ ɔ̃hitur p̃t ex cōsensu ꝓtiũ ɔ̃hi i minus q̃ datũ fuerit, sed in plus nō. h. d. ¶ † No. ex prin. tex. fin. fm Bal. h̃ in lec. ant. p quē ꝓbat̃ q licet pcm̃ de nō petēdo tollat nālē oblonē & elidat ciuilem. l. si vnus. §. pactus ne peteret. s̃. đ pac. tñ illud est verũ q̃n fit post actionis natiuitatē. sed vbi pactum appoiuit in ipso oblonis ortu, ĩpedit ipso iure ortũ vtriusq;, vt hic facit. l. nō ois. in prin. eo. & l. oblonũ substantia. j. de ac. & ob. ¶ Secundo, no. ēt ex eo. prin. dũ tex. dicit vt nomē &c. s tm̃, vt paret ex se. & sic ꝓbat̃ h̃ fm Bal. † q in minori summa simplr̃ ꝓlata in pcō

2 a subintelligit̃ dictio taxatiua [a] tm̃, vt hic & l. pe. in h̃. de act. empti. & no in l. si vēditor hois. in prin. eo. tit. secus si enũciatiue p modum cōfessionis fiat mentio đ minori summa, q̃a nō subitelli̊r taxatiua vt no. p gl. & doc. in l. rōnes. C. de ꝓba. p Bar. in l. si q. dē. C. de trãsac. & in l. si cũ dos in princ. j. rerũ amo. & ꝓbat̃ in l. cũ furti. j. de in litē iur. circa q ēt vide no. per Bar. & alios post gl. in l. si. §. j. de le. ij. ¶ Tertio, not. ex. ij. par. q oblo q̃ re ɔ̃hit̃, nō p̃t ɔ̃hi in plus q̃ datũ fuerit, vt h̃ l. si tibi. x. in prin. s̃. de pac. ¶ In gl. j. ibi, nō agebat̃ olim. sentit q hodie ageret̃ ex illo pacto. & idē dicit gl. in d. l. si tibi. in pri.

3 sed dic vt dixi ibi post Bar. ¶ † In ea. ibi in alijs ɔ̃ctib. &c. tene mēti hãc gl. q̃n adhiberi debet distinctio an q̃s sit solitus fœnerari vł n. cui adde no. p gl. in l. pœnã. j. de vsu. & in l. Iulia. §. idē Papinianus. j. đ ac. emp. & in l. cũ allegas. & ibi p doc. C. de vsu. & p gl. & doc. i l. stipulatio ista. alteri. de ver. ob. & leg. & no. in c. illo vos de pig. & per Inn. & alios. c. iuã đ pe. & p Archi. xij. q. ij. c. cũ deuotissimã. & dũ gl. h̃ alle. decretũ. dic q illud h̃r. xiiij. q. iij. c. j. ij. & iij. & in c. cōsuluit. de

4 vsur. † & inducunt̃ ea q̃ hic notant̃ in gl. circa fi. ad. q. đ debitore q̃ in instr̃o ꝓmisit soluere. c. tali die. & si ñ solueret, ꝓmisit p̃stare. j. octo dies ꝓxi. c se. ad domũ creditoris tot & tãta pignora q̃ ęquualebũt. si faciet, ꝓmisit solue pęnã, an possit exigi. & sic ñ videat̃ adiecta i fraudē vsurarũ cũ vidt̃ adiecta scōđ quo p Ia. But. & alios h̃. Dixi in d. §. alteri. post Aug. & Mod. & ad ibi dicta me refero.

ADDITIO.

a ¶ Tho. Dip. Dictio taxatiua. Quòd autem in confessione creditoris si confiteatur minorem summam q̃ verę sibi debeat an intelligatur taxatiua tm̃, vt ibi præiudicat, vide Bar. in l. rationes cum glo. C. de prob. & in l. si cum dos. j. re. amota. in § si quidem. de transac. & ibi vide Iac. in in. vbi etiam ponit quid si proferatur a teste. & ibi ponit plures concordan.

SVMMARIVM.

1 *Administrator peculij, non p̃ot donare, sed b̃n mutuare, & dñium transferre.*
2 *Mandatum videtur reuocatum mutatione status in peius.*
3 *Mutuum consumptione reconciliatur.*

§. Si fugitiuus. Seruus mutuans pecuniã dñi voluntate acq̃rit certi cōdōnē dño. Si aũt ɔ̃ voluntatē dñi pecuniã credat, nō facit eã accipientis, sed extãs vendicat̃, aut ꝑ dolo malo cōsumpta agitur ad exhibēdũ, & bona fi-

1 de cōsumpta cōdicit̃. h. d. ¶ † No. q h̃ns peculij administrationem mutuare, & dniũ trãsferre p̃t, nō ãr donare posset. l. ɔ̃iuris. §. fi. s̃. de pac. Et ideo dicit Pau. de Ca. hic q nō posset mutuare pauperi, q̃a eēt dōnatio. alle. in simili not. p Bart. & doc. in l. iubemus. C. ad Velle. & l. Mœuia. §. j. j. so. ma. Sed istud nō vr̃ verũ, q̃a i casu notato p Bar. in d. l. l. mulieri nō posset esse cōsultũ ɔ̃ debitorē, cui tunc nihil dabat̃, & nihil habebat q sufficeret. Sed in casu nr̃o secus est q̃a pecuniã habet q̃ sibi minuat̃ quã nō p̃sumit̃ iactate. l. cũ đ in-

2 debito. in prin. j. de ꝓba. Nisi ex qualitate ꝑsonę eēt suspicio dilapidationis, facit. l. si q̃s stipulatus sit stichũ. §. fi. j. de ver. ob. ¶ † Item no. q mutatione status in peius vr̃ reuocatum mãdatũ. cōcor. l. cũ q̃s in prin. & l. si cũ Cornelius. j. de so. & in l. in cōfirmando. j. đ cōfir. tu. & in l. Liberto. §. largius. j. de an. lega. & in dictis locis not. p Bar. & est bonus tex. in l. pr̃ hr̃ede. §. fi. & ibi no. Cy. & Bal. j. de re. sta. tu. & p Cy. in l. falsus. & ibi p Bar. & in l. fi. C. de fur. & intellige & limita, vt p Cy. & Bal. in d. l. pr̃ hr̃de. & fm ibi dicta intellige no. per Bal. hic. Si aũt mutaret statum in melius, & tunc Bart. in l. cũ qui. §. qui filio. j. de ver. ob. & in d. l. cũ quis. in prin. tenuit nō reuocari mandatũ, per. d. §. q. filio. sed ɔ̃triũ tenuit ipsemet Bar. in l. si quis seruo. j. de so. & melius ꝓ illum tex. vt ēt probat̃ in l. si is q. rē. §. Iulia. j. de furt. & in §. & hinc. insti. manda. Et idem est de mente Bar. in l. eius q. in prouincia in j. opi. secũdæ partis. j. eo. & Bal. in l. tuam datum. C. manda. Non obſ. d. §. qui filio. q̃a propter maximã coniunctionē q̃ est inter patrem & filium, non videtur reuocatũ mandatum factum filio qui postea mutauit statum in melius vt ēt ibi de hoc articu. tetigi. Et prędicta intellige præterq̃ in mandato quod haberet legitimus administrator, cuius reuocatio nō pēdet a potestate priuati. Nam per mutationem status non reuocatur tale mandatum vel auctoritas. probatur in l. q si forte. ver. q̃d ergo. j. de so. in l. tres tutores. j. de admi. tu. Aliam limitationē vide per Ange. in l. stichum. §. vsufructuum. j. de so. & retuli in d. §. qui fi-

3 lio. ¶ † Item not. limitationem ad omnia iura dicentia mutuum cōsumptione reconciliari. nam verum est si bona fide cōsumptio facta est, vt q̃a ɔ̃sumens ignorabat pecuniã esse alienã, & ꝑ h̃ est ēt fm Pau. de Ca. hic gl. in l. si filius. in verbo, cōdōne. j. eo. Cogitabã tñ an dici posset hic eē verũ, solũ quo ad hoc. vt dñs ñ possit cōdicē ex mutuo, attēm q h̃ēt aliud remediũ agēdi. s. ad exhibēdũ,

vt hic,& l.de eo.§. si quis.s.ad exhiben. Sed quo ad aliu.i.nō dñm
qui mutauit,vr̄ q̄ mala fides impediat reconciliationē. cū non sit
alio remedio mutuanti cōsultū.Et h̄ vr̄ probari p no. p gl.& doc.
in l.nam & si fur.in verbo cōsumpseris.in vlt.q.j.eo.bene facit l.nō
oīs.§.si pupillus.in prin.j.eo.Tñ nō audeo hoc firmare, q̄a in ɔ̄riū
vr̄ in l.cassius.in verbo,sine dolo malo.& ibi Barto.j.de so.& ibi in
tex. assignatur rō quare per cōsumptionē fit reconciliatio.s.ne cō
sumens locupletet̄ cū aliena iactura . q̄ rō cessare vr̄ qñ mala fide
cōsumpsit,q̄a pōt cōueniri à dño,ac si possideret,vt h̄, & in l.parē
j.de reg.iur.& licet tex.in d.l. cassius loquatur in recōciliatione so-
lutionis pecuniæ alienę datę p debitorē creditoris,vt ēt loq̄r̄ gl. ī
l.si filius.tñ à pari ꝓcedit recōciliatio numerationis in mutuo, &
recōciliatio solutionis pecuniæ alienę solutę creditori.d.§.si pupil
lus.& istā opi.vr̄ ēt tenere Bar.in l.si alieni.j.d̄ so.& Bal.in d.l.si fi-
lius.d.Ang.in d.l.singularia.j.eo.dū all.d.l.si alieni. & per hoc red-
ditur valde dubia decisio gl.in d.l. nam & si fur. bene fateor q̄ vbi
mala fides fuisset tñ cūmissa in recipiendo à dño , vt q̄a recipit à
pupillo sine tutoris auctoritate,& postea cōsumpsit,ɔsumptio re
cōciliatur, q̄a fit cōsumptio de voluntate dñi & tractatur de acq.
act.solum ex cōsumptione ipsi dño vt probatur in d.§.si pupillus.

Pomponij. LEX XII.

1 *Debitor speciei an liberetur perempta specie .*
2 *Mutuum accipiens potest conueniri certi conditione ex mutuo , quamuis non consumpserit mutuum .*
3 *Mutuum si non apparet cuius pecunia sit factum, quid iuris.*
4 *Conuentus ex mutuo an possit refricare quæstionem dominij .*
5 *Dominium probatur possessione, & titulo rei possessæ.*

SI à furioso. ¶Licet ab initio nō transferrat̄ do
minium,tñ cōsumptione secuta re
conciliatur mutuū, & tunc q̄ritur certi cōdi. nume-
ranti,siue sciuerit,siue ignorauerit ɔsumptionē.h.d.
vsq; ad.§.si seruus cōis. ¶ In text ibi.nā ex q̄b.causis
nobis ignorantib. &c.subaudi sicut si mutuauerim⁹
pecuniā alienā,& illa nobis ignoranob.consumat̄,acquirit̄ nobis
actio, vt h̄ cū l.seq. ita & per cōsumptionem debet acq̄ri furioso.
¶ In gl.j.tenet̄ cōiter vlti.opi. q̄a in mutuo req̄rit̄ cōsensus.l.si me
& Titiū.j.eo. q̄ cōsensus hic deficit. vñ dicere oportet q̄ h̄ creditū
in gñe recōciliat̄ ex ęquitate.d.l. si me & Titium . & licet furiosus
qñq; cōsentire videat̄.l.ij.§.voluntate.j.so.ma.tñ illud est qñ ex ta
li ficto consensu non vr̄ ɔ̄here,vt ibi. secus si ɔ̄here videat̄,vt h̄ f̄m
Paul.de Ca.hic.Vel dic melius q̄ ibi sufficiebat oō interuenire ɔ̄-
ditionē,nō aūt req̄rebat̄ cōsensus,vt ibi h̄r.& declarat ibi Bar..Ad
q̄ ēt vide no.p Bar.in l.ij.§.alterius.s.de neg.ge.& q̄ no.per gl.in l.
in negotijs.j.d̄ re.iu.vbi aūt à prin. fuisset ɔsensus,tñ nō esset trā[s]-
latum dñiū, tunc secuta cōsumptione orit̄ actio ex ɔ̄ctu , & sic ex
numeratione.ita loquit̄.§.si nūmos.alle.in gl.¶ In gl.in verbo,cō-
sumpseris,ibi stipulatus sum &c.& sic reconciliatū fuit mutuū sti
1 p̄lone q̄uis pecunia eēt aliena.l.q̄uis.C.eo. ¶ †In ea.ibi, vñ illa si-
ne culpa &c.hæc nō vr̄ bona rō p.l.incendiū.C.eo.Tñ Bart.tenet
q̄ destitutus exceptione, q̄a debitor eandē pecuniā soluēdo cre-
ditori liberat̄,vt not.i l.ij.in p̄nc.s.e.sed ita est q̄ qñ facto debitoris
perijt id cuius solu.debitor liberat̄ obstat exce.actoris.l.si o.pa.j.d̄
do.exce.q̄ rō tñ nō vr̄ bona,q̄a ibi perijt pecunia quā debitor esti
mauerat soluere.nō aūt simpl̄r dr̄ ibi perijsse pecunia quā potuit
soluere f̄m Fulgo.hic.Mouebat̄ & alia rōne Bar.ad sustinendū q̄
excep.obstaret . q̄a licet debitor teneret̄ in gñe,tñ respectu certę
speciei tenebat̄,ergo liberari debet intentu illius spēi.l. Titię tex.
§.fi.cū si.j.de leg.j.put fuit no.in l.q̄ te.s.eo. sed certe ēt hæc rō fra-
gilis est q̄uis Ia.Bu.p hāc rōnē ēt transeat cū gl. Sed vr̄ hæc rō cō-
4 fundi p d.l.incendiū. nā sequeret̄ q̄ s̄p ille qui recipit certā pecu-
niā mutuo,liberetur intuitu illius pecuniæ in specie.Bal. ēt trāsire
vr̄ cū gl.& p̄satis do.at.l.bona fides.j.de po.hāc opi.ēt seq̄t Ang.&
Sal.hic,& p hoc adducit Sal.aliā rōnem,nā ista stip̄lo habet p sui
cā numeraoonem, & cuicta pecunia cā deuenit ad nō cām,& sic
posset p cōdōnē sine cā debitor agere,vt liberet̄. ergo multo ma-
5 gis si cōueniat̄,debet habere exce.l.inuitus.§.cum damus.j.d̄ re iu.
Monet̄ ēt per vltimā rōnē redditā p Bar.hic,q̄ oēs tñ h̄ fuerūt rō-
nes assignatę p Ia.Bu.idē ēt tenet Ful.sed p aliā rōnē.s.ille qui nu
merauit pecuniā quam stip̄latus est sibi, nō impleuit cām stip̄lonis.
nam cā p p quā debitor p stip̄lonē promisit reddere pecuniā,fuit
vt stipulator pecuniā illā mutuaret,& eā faceret accipientis,vnde
non impleta cā ob.exce.l.ij.§.circa.j.de do.exce.Ro.ēt hic dicit idē
q̄ dicit Ful. p oīa,licet de eo nullā mētionē faciat.Pau.de Ca.hic,
reprehēdit dictā rōnē Ful. q̄a dicta rō locū haberet si nō interue-
nisset stipulatio.secus aūt interueniēte stip̄lone.p d.l.ij.C.e.tñ ap
probat opi.glo.motus hac rōne,q̄a ego q̄ recepi p̄didi sine culpa
mea,& cū culpa mutuantis, q̄ asserit suā esse pecuniā. vt i simili
h̄r in l.& hęc distin.iuxta prin.in verbo intelligēdū.j.lo.q̄ tñ text.à
remotis facere vr̄.de hac.q.vide ēt p gl.i d.l.ij.vbi nō vr̄ se firmare,
tñ Cy.ibi tenet idē, q̄ gl.nr̄a.& Bart.ii p d.l.bona fides.j.de po.itē
q̄a bona fides nō patit̄ q̄ bis idē exigat̄.l.bona fides.j de reg.iur. à
qua opi.nō est recedēdū,& p̄cipue p l.j.§.ij.j.de tri.ter.alle.gl & in
2 ea.l.j.§.j.¶ †In ea.ibi,quid si dedi &c.idē tenuit gl.in l.ij.C.eod.sed
Iac.But. hic tenuit ɔ̄rium volēs q̄ ēt si stat p recipiētē quo minus
cōsumat. nō tñ teneat̄ certi ɔdi.ex mutuo,q̄a imputet̄ sibi q̄ alie-
nā pecuniā numerauit.ar.l.q̄ q̄s.j.d̄ re.iu.& cū eo trāsit Alb.d̄ Ro.
hic Bar.vero distinguit.vt hic p eū.& cū eo trāsit Bal. hic i lec.am.
sed Bal.in alia lec.tenet opi.gl.& p illo mēbro q̄ si nō vult ɔsume
re, & ex ista cā teneat̄,allegat q̄a f̄m eū nō pōt hoc casu conueniri
ille q̄ mutuare cępit,qm̄ liberare pōt eandē pecuniā reddēdo,vt
no.in d.l.ij.in prin. Ang. hic vr̄ trāsire cū gl.Sal.vero tenet opi. Iac.
Bu.pro qua alle.l.proinde.s.eo.p̄terq̄ in vno casu.s.si ille q̄ nō ɔ-
sumpsit vsucepit,nā tūc indistincte agi pōt ɔ̄ eum, q̄a recōcilia-
tum est mutuū vsucapione.l.si alienā.& l.qui alienā.j.de don.cau.
mor.& no.in l.ij.§.appellata.s.eo. bñ fatet̄ Sal. q̄ qñ ille nō vsuce-
pit.si excipiat ɔ̄ agētē,debet ꝓbare q̄ pecunia erat aliena,vt hic p
Bar. Ful.hic dicit id sibi nō placere q̄ gl.dicit,dū glo.vult q̄ si stat p
recipientē quominus ɔsumatur,& iustā cām nō habeat,tenetur,
nam imo f̄m eum vr̄ q̄ s̄p iustā cām non consumendi habeat,q̄a
si cōsumeret,furtū faceret ēt ignorante dño.l.qui vas.§.verere.j.
de fur.& no. p gl.in l.q̄uis nec cām.§.j.s.eo.& j.l. ꝓxi.in gl.j i ver.
cōdōne. ergo bñ facit cōsumere.& p h̄ dicit q̄ mutuās nō potest
certi cōdi.agere, vt cōdēnet̄ reus ad dādū, cū pecunia nō sit effe-
cta accipientis,sed potent agere cōdōne icerti,vel sine cā ad pos-
sessionē nūmorū ar.l.indebiti.§.sed si nūmi.j. de cōdi.inde; nā in-
debitū & mutuū a pari ꝓcedūt.l. ex maleficiis.§. is quoq;.j.de ac.
& ob.aoſti.q.mo.re.ɔ̄hi.ob.§.j. & hæc diceret̄ vera , cū cōstet dñi
nō esse scīn accipiētis,puta p cōfessionē dātis,vel ꝓbōnē accipiē-
tis.sed vbi hoc nō cōstaret, tunc in dubio p̄sumit̄ mutuā os, vt hic
p Bar.pro hoc vlti.alleg hic Ful.q̄a cū tu accipis à me nummos vt
meos,nō potes postea alleg. ɔ̄riū, q̄a allegares turpitudinē tuā.s.
furtū cōmisisse.Pro hoc ēt alle. tex.in c.cum venerabilis de exce.
Pau.de Ca.hic ēt improbat gl.eo mō,quo facit Ful.si accipiēs mu
tuū sciat pecuniā esse alienā,q̄a si cōsumeret teneret̄ dño tanq̄ā
desierit possidere.l.rogasti.§.fi.s.eo.& no.gl.j.l.proxi.in verbo cō-
dōnē.Et cōcludit q̄ si reus nō ꝓbat q̄ eēt pecunia alia teneret̄ cer
ti cōdi.ex mutuo,vt dicit Ful.Si aūt cōstat q̄ erat aliena & tūc aut
ille dñs iam mouit litē ei q̄ recipit mutuū , & oportet q̄ mutuans
expectet finē litis ar.l.is à quo.s.d̄ rei ven.aut nō mouit dñs litem
& tūc siue dñs denūciauerit ne cōsumat,siue nō. tūc pōt mutuās
agere dūmō caueat de defendēdo reū aduersus dñū , & ita dicit
velle doc.hic. Tñ veritas est q̄d̄ doc. nō ita volūt & ipse minus bñ
refert eos, vt patet ex h̄ no. p Bar.Ro.hic p oīa idē tenet q̄d̄ S[a]l. pt
3 in hoc dubio passu cōcludi † q̄ si nō apparet , q̄ pecunia sit aliena
potent agi cer.condi.ex mutuo,vt cōiter cōcluditur p doc.a[t] ap
paret q̄ est aliena,& tūc aut interpellatus reus nō vult expendere
neq; restituere,& vr̄ q̄ possit cōueniri saltē cōdi. sine cā,q̄a [reti]
net pecuoia apud eum sine iusta cā, vt l.j.j. de cōdi.sine cā.no[n]
cōdōne idebiti , q̄a nō sint soluta tanq̄ debita ex cā d̄ p̄terito nec
p errorē. Nec ēt puto certi cōdi.ex mutuo locū habere q̄a si n[on]
expedit, iustā habet cām ne furtū seu q̄d illicitū faciat. Et sic non
ob.id q̄ h̄r in l.iure ciui.all.in gl. ad quā l.posset ēt secūdo rñderi,
q̄ vbi cōditionis q̄ est adimplēda pendet a p̄tāte eius q̄ futurus ē
obligari.& nuōq̄ h̄r pro impleta, nisi per eum adimpleat̄.l.c[ū] ab
eo.& ibi oo.j.de ɔ̄hen.emp. Secus si pendeat a facto & potestate
alterius, q̄a habebit̄ pro impleta si stat p eum q̄ futurus est obli-
gari,vt d.l.iure ciuili.& not.in d.l.cum ab eo. & istis adde q̄ dix[i] in
4 d.l.rogasti.§.fi.s.eo. † In eo aūt articulo an possit cōuentus ex mu
tuo refricare qōnē dñij,dic vt hic p Bart. cū quo magis cōiter tra-
seunt hic cęteri post eum.& p Bal.in d.l.ij.§.appellata.s.eod. & in
l.ij.C.eo.& aliquid per eū in l.si absentis.eo. tit.Illud autem certū
est q̄ si stip̄lo interuenit,nō potent reus referre qōnem dñij,vt d.l.
ij.C.eod.vbi verus dñs pecuniam prius vendicasset, vt in h[oc]
5 & dixi super ea. † Item tene menti doctrinam Bar.hic tenen[tis] q̄
ille qui alle.se dñm, eo quia dicit se prius habuisse possessionē
ex possess.fundatam habere intentionē suam,& satis probat [de]
dominio,q̄a q̄ de alterius bonis nō apparet fuisse,vr̄ esse ei [q̄ i]s
primo occupat.l.iij.ff.de acqui.re.do.& idem tenet Bart.in l.i d[e]
in fi.prin.j.vti pos.tñ ipse ɔ̄trium tenere vr̄ in l.rem quæ nobis.j.de
acq.po.& in l.rem alienam.j.de pig.act.& Bal.in rub. extra de p̄-
scrip.in l.j.in prin.s.de re.diui.& aliquid ēt per Bar.in l.ij.j.de vsuc.
& per Bal.in c.cum cām de ꝓba.in quibus locis p̄les rationes ad-
ducunt̄ ɔ̄ id q̄d̄ no.Bart.h̄. Tñ sustinēdo opi.Bar.hic,dicas q̄ illud
q̄d̄ no.Bar.hic procedit qñ reus habet ab agente cām seu titulū d̄
cuius nā sit q̄ transfertur dñium.ita loquūtur not.p Bar.hic,dum
alle.

alle l.j.cum glo.in ver.pedius ait.j.de rer.permuta.& probatur in d.c.cũ venera.& no Iac.But.in l.nõ ois.§.j.j.e. aliàs aũt ꝓcedãt ꝯria. Vltimo not. regulã huius l. quæ habet ꝙ consumptione reconciliaĩ mutuũ,& eã limita vt per Bart.j.§.pxi. vltra ea q̃ dixi in d.l.rogasti.§.fi.& cui incũbat onus probandi cõsumptionẽ,vide per Ia. But.in d.l.nõ omnino.§.j.& ibi dicã.& de aliis modis recõciliãdi mutuum habuistis notatum in d.§.appellata.

§. Si seruus communis.

Ex mutuo facto ꝑ seruum quęrĩ actio dñis pro dñicis partibus. & si cõis pecunia mutuatur,ꝯhĩ mutuũ pro parte,q̃ est mutuantis,& cõdicitĩ pars nũmorũ pro numero,& nõ per singula corpora.h.d. Et quo ad istud vlĩmũ est spãle ĥ in pecunia.& per Bar.j.eo.in l.singularia.circa mediũ.in ver.ij.est spãle,& ibi gl.j. Tñ Paul.de Cast.ĥ dicit se idẽ putare in aliis rebus mutuabilib. quia nõ subest rõ diuersitatis.dicam in d.l.singularia.vbi sequar opi.Bar.¶ In gl.in ver.cões.ibi mihi & tibi etc. tñ hoc casu quando mutuo tibi pecuniã, quæ pro parte est tua, non reconciliatur consumptione,vt hic per Iaco.But. & Bart.Quærit ĥ Bal. an si statuto caueĩ,ꝙ bãnitus in x.possit impune offendi, hẽat locũ in eo qui fuit bannitus ex vna cã in quinque, & ex alia in aliis quinque.de quo per Bar.& alios in l.vlti j.de sol.remitto me ad ea quæ dixi in l.si idem cum eo. in prin.ff.de iurisd.om.iud.

Vlpiani. LEX XIIII.

1 *Fictio non potest plus operari, quàm veritas.*
2 *Sta.vel ꝓclama vbi agĩ d fauore publico; nõ recipit restrictionẽ d habilitate.*
3 *Aduentitia non possunt alienari per filium, nisi ea q̃ seruando seruari non pñt.*

SI filius. Consumptio pecuniæ nñ operaĩ quãtũ translatio dñij a princ.iõ nõ trãslato dñio, nõ fuisset orta oblĩo, sed exceptio. similiter ex cõsumptione pecunię nõ nasceĩ oblĩo,sed extinguitur.h.d. ¶ † No.ꝙ plus nõ pt operari fictio,q̃ veritas. nã sicut si vere fuisset facta trãslatio dñij à prin. non fuisset nata actio numeranti, ita si nõ fuit trãslatũ dñiũ , sed ꝑ cõsumptionẽ fingiĩ translatũ,nõ acquiriĩ actio. Ad idẽ text.in l.filio qui pr̃.j.de lib.& posth.& l.cũ ĥ status.§.si pr̃.j.de do.int.vir & vxo. Et hoc inducĩ per Gui.de Cu.ĥ ad qõnẽ. ¶ Si rex facit proclama ꝙ q̃ ceperit talẽ malefactorẽ,hẽat tale castrũ in feudũ. & quidam erat inhabilis ad feudũ,vt quia monachus,seu imperfectus, iuxta id qđ hr̃ in c.j.in tit.an mutus vel surdus.in vsib.feu. cepit [illegible] malefactorem,nõ habebit dictũ castrum in feudum , quia sicut vere non posset sibi concedi,vt d.c j. ita nec ficte auctoritate dicti proclamãtis vt hic.Contrariũ decidit ipse per plura , pͤsertim quia cũ agatur de fauore publico,statutũ non recipit restrictionem de habilitate,vt est tex.not.in l.ij.§.vtriũ.ver.ei qui.j.ad Syl.& tale feudũ nõ hẽbit propriã nãm feud. quia solũ tenebiĩ iste ad ea seruitia q̃ fm qualitatẽ personæ suæ pͣstare põt.argu.l.stipulatio ista.§.hi qui cũ §.seq.j.de ver.ob.& idẽ tenuit And.de [illegible] is.& Bal.hic in lec.ant. & ẽt Bal.qđ no.ꝑ limitatione d.c.j.an mutus vel surdus . ¶ † In gl. in ver. pecuniam.ᵃ ibi profectitia in.s.concessam in peculiũ . dum aũt gl dicit vel patris,intellige non cõcessam in peculiũ,vt vnũ dictũ ab alio differat.¶ In glo.in ver.condictione.circa prin.Secũda sol.non vĩ mihi vera,quia vĩ ꝯ text.hic. vbi pr̃ rei vendi.agebat ad pecuniã suã,& sic suo noie.Pręterea tex.ĥ cõsiderat ꝯsumptionẽ, nõ autẽ noie suo , an noĩe filij veniat, ꝑquã rõnem ẽt vĩ reꝓbari dẽre vltimã solu.gl.vñ secũda magis cõiter teneĩ.Bal.tñ dicit ꝙ secũda diuinat . vñ rñdet ꝙ ĥ intelligi dẽt qñ filius de pecunia pr̃is sibi ꝯcessa i peculiũ soluit.sed i l.ꝯria soluit đ pecunia acq̃sita pr̃i, & nõ ꝯcessa i peculiũ,sed certe ista ẽt ad istũ tex.diuinat.Præterea nõ vĩ vera,q̃a si ꝯcessio i peculiũ tribueret ptãtẽ filio soluẽdi creditori,q̃a si mutuauit,nõ dẽret eẽ necessaria ꝯsumptio.Pa.de Ca. ĥ dicit istũ tex.dẽre intelligi de ꝯdõne indebiti, quia ista denegaĩ pr̃i,sed certi ꝯdi.hñ daĩ vt i l.ꝯria. cũ distinctione iñ no.in glo.l.vt mala fiđ &c.Sed dic ꝙ istũ intellm ẽt posuit ĥ Alb.de Ro.& cũ eo trãsit,& vĩ satis ꝓcedẽ posse. & facit ista gl. ad ea q̃ dixi i l.rogasti. §.fi.j.e.vbi hãc gl.allegaui ¶ In ea.ibi.l.si filius.la ij. itellige vt ꝑ gl. i l.q ꝯ cũ l.seq.j.de fideiuss.¶ In gl.in ver.errore.ibi,sed placet etc. rñ debat placeĩ.ad l.fi.j.ad Mace.ꝙ loquiĩ in promittẽte,nõ in soluẽte.tñ cõiter tenetur ꝯriũ,quia in hac mã pari ꝓcedunt promittere,& soluere.l.fi. C.ad leg.Falci. l.si patronus.j.de dona.

Vlpiani. LEX XV.

1 *Fictiones duæ circa idem concurrere possunt, vt hic.*
2 *Pecunia tota intelligitur deduci de vna parte hæreditatis, seu facultatum.*
3 *Debitor obligatus ad pecuniam tñ, talis obligatio respicit totũ patrimonium.*
4 *Tutor potest sibi ipsi soluere,si est creditor ex cã pecuniæ pupillo mutuatæ.*
5 *Tutor potest contrahere cum pupillo palam, & publice.*
6 *Casus exceptus à regula potest extendi ex identitate rationis.*
7 *Diuisio pecuniæ debet fieri ad numerũ,non aũt debet diuidi quilibet denarius.*
8 *Pecuniæ estimatio semper est certa.*
9 *Pecunia mutuata specialia sunt plura, vt hic inferius.*
10 *Venditio vnius rei bis facta vni pro eo pretio, non valet secunda.*
11 *Pecunia mutuata acquiritur ex mutuo actio inuito mutuanti.*
12 *Pecuniam mutuanti nomine alieno absentis,acquiritur vtilis actio.*
13 *Mutuo facto nomine alterius acquiritur illi alteri directa actio.*
14 *Filiusfa.si iussu patris recipit mutuo, non potest petere resti.in integ.*
15 *Filiusfa. non obligaĩ ex mutuo sibi facto pp senatusconsultum Macedonianum.*
16 *Mutuum nisi probetur versum in rem accipientis, præsumitur læsio, si persona est quæ possit propter læsionem restitui.*
17 *Mutuum producit obligationem absque scriptura.*
18 *Mutuum si fit cum pacto,præsumitur potius vsurarium,q̃ in alijs contractibus.*
19 *Pecunia inuenta est ad alias res estimandas,non econuerso.*
20 *Vẽditio ꝓsumiĩ si do tibi fundũ estimatũ ꝑ x. ẽt si dico ꝙ hẽas illa x. ꝑ mutuo.*
21 *Emptio fit dando rem estimatam pro pecunia*
22 *Pecunia redacta ex re mea tibi concessa conuertitur in mutuum.*
23 *Pœna adiecta dationi quantitatis pecuniæ , præsumitur adiecta in fraudẽ vsurarum, non sic si sit adiecta datio alterius rei.*
24 *Pecunia vna non potest per aliam reddi.*
25 *Pecunia habet hoc speciale ꝙ interroganti de pecunia aurea & respondenti de erea , valet [illegible] pulatio.*
26 *Pecuniam et veram cudens punitur de falso, si non hẽt auctoritatem cudendi.*
27 *Pecunia lic[illegible] . seruetur vltr[illegible] triennium, tñ dicitur de rebus quæ seruando seruari nõ pñt,adeo ꝙ põt alienari per minorẽ,sine decreto. fallit vt i apostilla.*
28 *Alienari possunt omnes res quæ seruando seruari non possunt.*
29 *Debitor al[illegible]s numerans pp iussum principaliter agit ab obligatione propria.*
30 *Debitor si dicaĩ campsori, quòd tibi soluas id , quod tibi debet ex causa pannorum , an sit a te liberatus*
31 *Debitum ex vno contractu an possit in debitum ex alio deuolui.*
32 *Sententia an producat actionem.*
33 *Instrumentum quo dicitur, Titius dedit , & mutuauit Sempronio centum , si probatur no interuenisse pecuniæ numeratio , an sit instrumentum falsum.*
34 *Instrumentũ in quo dr̃, ꝙ [illegible] itius fuit confessus habuisse. & recepisse cã pñtia mei notarij,& testium [illegible] scriptorum,& habuit,& recepit. modo probaĩ,ꝙ pecunia interuenit,sed ꝙ [illegible] itius eã non recepit, an sit instrm ex hoc falsum.*
35 *M[illegible]ũ si fit vna manu, & incõtinẽti redditur, an sit ex hoc cõtractꝰ simulatꝰ.*
36 *F[illegible]s an sit [illegible] is soluit centum, numerando decem pluries , illa dando & recipiendo , & finaliter dimittendo creditori.*
37 *Pecunia sol[illegible] [illegible] parata quando dicatur.*
38 *Pecunia p[illegible]sumitur parata solutioni in deposito*

SIngularia. In mutuo sunt q̃dam singularia ꝯ regulas mutui,quia iube[illegible] o debitorẽ meũ tibi soluere, vel mihi debitũ a te ex vna cã ꝯuertẽdo in cãm mutui,ꝯhĩ mutuũ,licet n[illegible] fiat de meo tuũ vere h.d. fm verã & magis cõem lectũ ĥ positã iuxta fi.j.gl.¶ No.duos casus quib. ꝯhĩ mutuũ licet vere nõ fiat de meo tuum.& sic est mutuũ nãle, cui ius ciuile cooperaĩ . Alius ẽt est casus hmoi in l.rogasti.in princ. & in l.certi cõdi.§.si nũmos.s.e.& alius in l.si pro mutua.C.eo.alij not.in l.ij.§. appellata.vbi ꝑ Bar.s.e.¶ Secundo no.tex. ad illud qđ vulgariter dr̃,ꝙ cã cõiungẽdarũ actionũ vnius actus occultaĩ. ex eo.n. ꝙ patior pecuniã eẽ apud te ex cã mutui,vĩ à te mihi data , & à me ad te profecta.q̃ verba expone,vt le.& no.i l.j.§.fi.j.de do.int.vi.& vx. qñq; ẽt occultanĩ duo actus.exemplũ patet in l.licet.§.j.de iu.do. ¶ † Tertio not.ꝙ circa idẽ duæ fictionesᵃ cõcurrere põt.s.ꝙ fingaĩ mihi pecunia a te data,& secũda à me ad te profecta. de quo vide plene ꝑ Bar.in l.si is q ꝑ emptore.i vlt.q.j.de vsuc. & i l.fi. C.ex q. cau.ma.ꝑ Bal.i l.ij.C.de fru.& li.expẽ.& i l.j.C.qñ li.ab emp.discedere.& i l.ꝯuẽnculã.i fi.C.de epi.& cle.& i l.j.C.de do.ꝓmis.Intellige tñ ꝙ ista fictio de qua ĥ in h.operaĩ liberationẽ a priori oblĩone,nõ ipso iure,sed ope excep.l.si res æstimata.§.fi.j.de iur.do.iũcta l.si mulier debitor.e.nt.fm Ful.ĥ,nisi fm eũ pecunia fuisset i ꝯspectu.ar.l.si pecuniã.j.de so.an aũti ꝑmo exẽplo huiꝰ l. requiĩ ꝙ pecunia fuerit numerata ꝑ debitorẽ meũ eũ volui mutuare,vĩ saltẽ fuerit soloni parata.dicatis ꝙ sic,vt ĥ per Bar.ver. sumus expediti. Et quid

ADDITIO.

ᵃ In gl.in ver.pecuniam. No.ex gl.ista filiũ nõ posse alienare aduẽtitia, ẽt q̃ seruãdo seruari non possunt,& pecunia est de huiusmodi rebus. glo.in l.j.§.fuit quæsitũ. j.ad Treb.§.constitutus.instit.de vsufru.in l.An.§.fi.cum l.seq.j.de iur.delib.in l.Iulianus ff.de peti.hære. auc.nouissima.iuncta l.lex quæ tutores. C.de admini. tut. & ista est glos.mirabilis.nam aliàs qui non potest alienare , põt tamen alienare ea quæ seruando seruari non possunt.l.diuus.ff.de peti.hære. & quæ nõ seruanĩ vsq; ad triẽniũ,numeranĩ inter ea q̃ seruãdo seruari nõ põt. gl. est i l.ista.C. de aduer.viñ.& i l.diuortio.§.ꝙ i annos.j.sol.ma. vide Ang.Are.in d.§.cõstitutũ.

ADDITIO.

ᵃ Tho.Dipl. Duæ fictiones. Vide Ias.hic. & vide Bal.in l sub condĩõne.de sol.& [illegible] l. j.C.de do promiss.& ex dictis Bart.& Doct. limita regulã quæ dicit ꝙ duæ fictiones non possunt concurrere quãdo illæ duæ fictiones vna venit in consequentiã alterius,vnde bene possunt concurrere. Secundo qñ illæ non cõcurrunt circa diuersa. Tertio limita qñ habent originẽ à diuersis fontibus . & qñ fictiones fingiĩ super impossibilib.de iure vide Alex in l.Gallus.§.si eius.j.de lib.& posthu.

Et quid in secũdo exemplo hĩ posito, an requiratur q pecunia esset soloni parata videatis p Bart.hĩ, in ver.sumus expedito de isto secũdo &c.dicet cũ gl.fi. ¶ In gl.j.ibi, q nõ seruant in alijs 9ctib.&c. hæc est prima lec.q fuit Io. & Azo.licet Bar.hic eam ponat pro.ij. lec.& ex verbis huius lec. appet q ista prima lec. vult q hĩ ponant aliqua spãlia respectu aliorũ 9ctuũ.s. q debitũ ex vna causa possit trãsferri in cãm mutui, & sic transferri dñiũ, q̃uit res ipsa debita nõ esset in pñtia sed in alijs 9ctibus requiri q sit in pñtia.arg.l.j.§.si susserim.j.de acq.po.& accipiet pecunia hĩ large p oib.reb. mutuabilib.& dictio credita,hĩ posita accipiet stricte p mutuata, sicut in l.ij.§.j.s.e. Et iõ male itelligebat istã.l. dñs Ceruotus filius Accursij, qa intelligebat istã lec.velle q hĩ ponerent spãlia in oĩ credito pecunię nõ in mutuo tñ,& iste suus itellectus ponit hĩ in fi.huius gl. dũ in gl.dicit creditũ large p oĩ &c.& ẽt i gl.ij.q̃ fuit addino d.Ceruo.ibi.dũ gl.dicit creditũ large &c.& tñ hec pma lec.cõiter dãnat p l.si spõsalib.j.j. de iu.do.q q̃tũ ad hĩ nõ differt pecunia a speciebus.Est ergo.ij lec. q̃ ponit i fi.hui' gl.ibi dũ gl.dicit, posset ẽt &c. & ẽt in gl.ij.i prin.q hĩ ponant q̃dã spãlia i q̃b.mutuũ 9hit 9 rẽas ipsius mutui.vt dixi i summano. & dr hãc fuisse lec.do.Ceruo. de qua feci addinonẽ in gl.j. & lec.ista cõiter approbat pterq̃ a Sal. hĩ,& in l.si ex pño.C.eo. q mouet aliq̃bus satis debilib.argumentis,vt mihi vr.Nã potissime motus est, qa est violare & restringere tex.hĩ in prin.gñalr loquẽtẽ de pecunia, & non de oib.reb.mutuabilib Er ppea itelligit ipse istã.l.in pecunia numerata, vt in ea sit spãle fm q colligit ex suo sũmano,q est tale, valet,pecunia numerata habet singulana multa inter q̃ est vnũ, vr ex alio 9ctu debita licet nõ sit in pñna possit in mutuũ transferri tã in duob' psonis q̃ in vna, vt patet hĩ p exẽpla, q nõ ẽ i alijs reb.mutuabilib. h.d. Er rõnẽ spãlitatis vult ẽẽ qa pecunia numerata retinet vbiq; bonitatẽ suã,& vtilitatẽ oñdit.l.iõ.j. de eo q cer.loco.l.j.j.de 9hen. emp.Sed vinũ oleũ,frumẽtũ.& silia nõ sic in oib sunt certa maxime in qualitate nãe, cuius qualitatis foret illud q debet i mutuũ trãsire,nisi sint in pñna,& degustent, scire nõ põt, nec [illegible] hẽri.vñ illa ex alio 9ctu debita nõ sic facilr pñt i mutuũ trãsire. cũ t pe mutui debeamus ẽẽ certi,qa res debẽt designari ad q d, quale,& q̃tũ oblo 9hat.l.cũ q d & l.certũ.s.e.& hĩ sua lec.[illegible] vera qa cũ dispõ huius.l.nõ cõtineat q d odiosum, cũ [illegible] nõ 9hat oblo,nisi ex volũtate pnũ,debet appellõne pecunię cõtineri oẽ mutuabile l.talis scriptura.cũ ibi no p Bar.j.de leg.j. & l.ij.§.itẽ mutuũ.[illegible] qa p relatiõnẽ ad frumẽtũ debitũ ex alio 9ctu possũt [illegible] certi d qualitate cõcurrẽtibus pbationib.alijs qualitatis.[illegible] aũt.§.illud.ver.sed q vinũ.j.de ver.ob.als seq̃r [illegible] q nõ [illegible] nisi ad estimationẽ frum[illegible] de pterito debit [illegible] demus q ipẽs ex vna cã [illegible] bita pñt trasferri in alia [illegible] debit [illegible] si res nõ [illegible] in pñtia d.l.si spõsalib.§.j. eadẽ rõne vr idẽ esse in [illegible] mento.¶ In ca.ibi.[illegible] alienum nũm.[illegible] istud spãle nõ est de illis [illegible] b. d q̃b.loq̃t lex nña, qa lex nña loq̃t de spalib' q̃ sunt q̃nq; in mutuo 9 rẽas ipsius mutui,siue [illegible] pecunia,siue alia res mutuabilis,vt dcm est.Sed in d.l.si alienam nũm.l.Põpo.scribit,si frumẽtũ [illegible] s.d rei vẽ.cũ ibi no ponit vnũ spãle q cõpetit pecuniæ nõ mutuatę.adeo q nõ cõpetit alieni rei, & hic doct. cõiter trãseũt cũ gl.excepto Ful.hĩ, & R.ph.C.in d.l.si alieni. quorũ verba vñr ẽẽ 9 dicta iura,& 9 §.si duorũ.ver.q si frumẽtũ . inst. de re.di.Iõ non curo referre verba Ang. hĩ ad pbandã istã gl. q̃ dicit q iste est casus mirabilis in quo dñiũ pecunię alienę ẽt furtiue de facili trãsferẽt i aliũ dũmõ bona fides sit cõmissa, vt no. per Bart. post gl.in d.l.si alieni. & iõ nõ poterit de facili vendicari p antiquũ dñm.¶ †In ea.ibi,itẽ pecunia ex bonis debita &c.vult dicere gl.q pecunia tota intelligitur deduci de vna pte hẽditatis seu facultatũ. sed aliç res intelligunt deduci,& deducunt d toto pñmonio, seu de tota hẽditate. Et exẽpla ex eorum vtilitatibus patent in legib' allegans in gl.& istud spãle ẽt est eius 9dõnis cuius dixi esse proximũ pcedẽs spãle.Et intellige gl. qñ tractat de solone, vt in l.deducta.§.accepus. & in l.cũ pf.in prin.allegatis in gl.† ẽt vbi tractat de oblone refert an quis sit oblatus ad pecuniã,vel ad aliã rem,qa tunc indistincte oblo respicit totũ pñmoniũ nõ vnã ptem.l.si decc.§. tractatũ.s.de iudic.quã.l.hæc gl.male allegauit p cõcor. ad d.l.deducta. & licet doc.cõiter trãseant cũ gl. tñ Ful.impugnat istud spãle, qa illud q dr in pecunia in d.l. deducta. & in d.l.cũ pf. in prin.locũ habet ẽt in alia re,dũmõ nõ sit hẽditaria, qa spẽs nõ hẽditatię pñt intelligi deductę ex pte hẽditaria illius q̃ debet deducere.& ita dicit velle gl.in d.§.acceptis nũmis.i gl fi.& iõ dicit nõ esse faciẽdã drĩam inter pecuniã,& als res,sed solũ iter res hẽditarias,& nõ hẽditarias. Sed dic q gl.bñ loq̃t, qa immo illud q in pecunia dr in d.§.acceptis.s.q vr deduci de pte illius,q̃ habet deducere pecuniã,& postea partẽ hẽditatis restituen. pcedit siue fuerit à testatore dcm q deducat pecunia hẽditaria siue nõ hẽditaria, putà dãda ab eo cui portio hẽditatis erat restituẽda. ita gl.in d.l.deducta.§.acceptis.in ver.rogauit.& in l.in quartã in ver.à coherede.j.ad l.Fal.& ita cõiter tenet, & bñ pbat in l.cũ pf.in prin. intellige tñ vt plenius per Bar.& alios i d.l.in quartã. ¶ †In ea.ibi,itẽ ex hac cã &c.istud spãle fm intentionẽ gl.est in 9ctu mutui respectu aliorũ 9ctuũ,& ita tenet Ia.de Are. Sed Bar..Ang.& cõiter alij tenẽt 9riũ,qa ẽt tutor põt sibi ipsi soluere,& ẽt debitũ ex alia cã, q̃ ex cã mutui.l.fistulas. §.j.j.de 9hen.emp.Sal.tñ dicit q Bar. p illũ tex.nõ bñ reprobat gl. qa ibi text. loq̃t in oblone valida à defuncto pře pupilli 9cta.sed gl. hĩ vult q tutori pmissũ sit recipe p seipso pecuniã pupilli mutuo.& in scripturã debet tale mutuũ redigẽ. & dubitat Sal. an illud q dicit gl.in pecunia sibi locũ vẽdicet in alijs reb.mutuabil b. Et vr q nõ sm eũ qa in pecunia nõ põt fraus excogitari,qm vbiq; suã bonitatẽ retinet,& suã vtilitatẽ oñdit.l.iõ.j.de eo q cer.lo.& l.j.j.d 9hẽ.emp.nõ sic in vino,oleo,& similib. qa talia nõ sic in oib. sunt certa.& maxime in qualitate,& magis variant,vt ẽt dcm fuit.s.sed sustinẽdo Bar.dic q Bart.alleg.d.l.fistulas.9 gl.in q̃tũ gl.dicit ẽẽ spãle vt tutor possit sibi soluere si ẽ creditor ex cã pecunię mutuatę.†Pręterea ẽt 9 gl.facit,qa si tutor ex alia cã q̃ mutui velit scriptura,vel alr se cõstituere debitorẽ pupilli saltẽ qñ nõ est 9ctus vltro citroq; oblatorius, sed solũ obligãs tutorẽ pupillo 9hit oblo, vt tenet gl.in l.cũ ipse.C.de 9hẽ.emp.sicut in mutuo palã & bona fide recepto.l.non existimo.ff.de admi.tu.Immo fm magis cõem opi.ẽt qñ esset 9ctus vltro citroq; oblatorius si sit palã & bona fide factus valet, vt no.gl. & doc.in d.l.tutor rerũ.j.de admi.tu.& in l.si in emp.§.fi.j.de 9hen.empt.& plene Bart.in l.pupillus.§.fi.j.de auct.tu.& dixi post Mod.in l.j.§.fuit q̃situm.j.ad Treb. Et ex his ẽt patet q Bal. hĩ non perfecte est locutus in q̃tũ dicit q licet gñalr 9 gl.hic allegei tex.in d.l.fistulas.Tñ ibi fm eum loquit text.quoad possessionẽ nõ quo ad dñiũ,qa tũc requireret decretũ iudi.arg.l. psecutia.in fi.prin.j.de iu.do.i. qñ esset res q̃ seruãdo seruari posset iuxta l.lex quę tutores.C.de admi.tu. Vñ dicit q i casu d. l.fistulas tutor accipiendo propria autoritate nõ facit rem suam,sed acquirit possessionem.Nam verius vr q immo facit rem suam per.l. ex empto.in prin.j.de ac.empt.Ex tũc.n.habito illi a defuncto non fuerat acquisitũ dñium cum nõ fuerat res tradita.l.si ager.s.de rei ven.& l.ex stiplone.j.de acqui.pos. & ita dicit ipsemet Bald.in d.l. cũ ipse,vbi melius locutus est. ¶ In ea.ibi, itẽ & facile &c.fm Iac. de Are.& Bar.istud est spãle i mutuo respectu aliorũ 9ctuũ,& nõ cõceditur pecuniæ tñ,verũ ẽt cuiq; rei mutuabili,quia text.in d. §.si nũmos allegatus in gl. loquẽs in pecunia cũ non cõtineat dispositionẽ seu prouisionẽ odiosam.debet intelligi de pecunia large pui cõprehendit oẽs res cõsistentes pondere &c. d.l.talis scriptura.cũ ibi no.per Bar.s.alle.[illegible] idẽ tenet Bald.hĩ in lec.anti.& ẽt [illegible] hic.sed Sal. tenet q [illegible] lum habeat locũ in pecunia numera[illegible] q hĩ in [illegible] .si nũmos.est 9ius cõe.[illegible] j.C.per quas perso. & l.[illegible] quis soloni.§.j.j.de vsu.non debet extẽdi.l.ius singulare.s.de leg. Secudo, qa est drĩa inter pecuniã & alias res mutuabiles pp [illegible] vsum pecunię, q̃ multũ operat in casu.d.§.si nũm[illegible] vt ibi in fi. Te.tio, qa pecunia debita & in mutuũ cõuertenda facilius trãsit in mutuũ q̃ alia res,vt dcm fuit.s.fm lec.Sal.& reprobando secũdã lec.gl.ergo apparet nõ procedere arg.de pecunia ad alias res mutuabiles, sed teneo nedũ q habeat locũ i oib. reb. mutuabilib.sed ẽt i oib alijs reb.dũmodo simus in 9ctu,vel oblone quę re pficiatur,vt tenui in d.§.si nũmos.qa tex.ibi & in l.ij.C. per quas perso. loquit in pecunia quæ saltẽ cõprehendit oẽs res cõsistentes põdere &c. p rõnẽ Bar.hic,quã.s.proxi.retuli, cui Sal. non rñdet. † Præterea casus exceptus à regula put est casus in §. si nũmos.põt extendi ex identitate rõnis , vt pbat in c.cũ dilecta. de confir.vti.vel inuu.quẽ tex.reputat ad hoc bene notandum.d. Abb.ibi.Patet ex no.per Bar.in l.si cõstante.in prin.ix.q.prinç partis.j.so.ma.per ibi no.per gl.& ex no.per Bar.& oẽs in l.j.in prin.s. de offi.eius cui man.est iu. q̃ loquit de impedimento pp infirmitatẽ.& clare no.Ang.& Ioã. de Imo.in l.j.§.si is q quadringenta.j. ad Treb. Nec ob.vltima rõ Sal. qa illa fuit reprobata dũ.s.reprobaui lec.suã ad hanc.l.¶ †In ca.gl.ibi, pars cũ dicatur &c.vult dicere glo.q in cõrõnẽ nũmorũ nõ inspicitur quodlibet corpus,sed numerus,seu q̃titas. & sic ille q̃ habet dimidiã in pecunia cõi,repent dimidiam ad numerũ, non aũt dimidiam cuiusq; corporis, seu denarij,vt l.nã & si fur.§.fi.alle.in gl. & l.si poene.§.si falso.j.de cõdi.inde.& ibi no.& hoc sequit Cy.& Bar.hĩ qui dñt hĩ esse spãle in pecunia respectu aliarũ rerũ, nõ aũt est spãle in mutuo respectu aliorũ 9ctuũ. Bal. hic dicit se credere esse idẽ in alijs reb.in q̃bus istę ptes recipiũt ad inuicem functionẽ,& nihil alleg.& sic vr sentire idẽ esse in quibuslibet reb.mutuabilib. cum ille recipiant adinuicẽ functionẽ.l.ij.§.j.s.eo. Ful. ẽt hic dicit q putat idẽ esse in alijs reb. i q̃b.est eadẽ rõ, q̃ est in pecunia vñ si mutuaui tibi duos modios frumenti q̃ erãt cões mei & Titij, & sic pro pte alieni nõ debeo añ fcãm 9sumptionẽ agere certi 9di.ex mutuo ad dimidiã vni'us-

vniuscuiusq; grani, sed ad dimidiã ſm mensurã sicut ageret dñs. l.itẽ Põpo. scribit si frumentũ in prin. cũ ibi no. s. de rei vẽdi. & §. q si duorũ. insti. de rer. diuil. Tñ licet Ful. ita dicat. nõ aperit in dictis iuribus, q dominus vendicet partẽ ad numerũ & mẽsurã, an vero partẽ cuiusq; corporis, qñ cõmixtio facta est, adeo q vnum ab alio discerni non põt. Pau. de Cast. in d. l. nam & si fur. §. fin. dicit ẽt idẽ esse in omnibus rebus mutuabilibus, sicut est i pecunia, quia non est dare rõnis diuersitatẽ: & dicit q alij ita tenẽt. neminẽ tñ alle. nec scribẽtes in d. l. nã & si fur. hoc ponunt, imo Iaco. But. ibi potius dicit ɔ̃nũ, dũ ponit ibi. q scholari q emit dimidiã corbem ficuũ, & dicit q propter cõem vsum loquẽdi dẽt hẽre dimidiã ad numerũ. & sic sẽtit ɔ̃nũ eẽ, vbi cessaret cõis vsus loquẽdi. Et mihi vr̃ q alia sit rõi pecunia, q̃ i frumẽto, & similibus, quia si corpora vniuscuiusq; nummi, seu denarij diuiderent, destrueret bonitas eius, quia nõ posset expẽdi. & sic nõ posset hr̃i vsus ad quẽ pecunia numerata inuẽta est, iuxta l. ij. de ɔ̃hẽ. emp. sed corpora vniuscuiusq; grani frumẽti, licet scissa essent, ita seruirent p cõficienda farina ad vsum comedẽdi, ad quẽ prin. inuẽtũ est, sicut si nõ eẽnt scissa. & plures vidimus s. eẽ dñas inter pecunias, & alias res mutuabiles. vt patet i d. l. si alieni. cũ si. vñ cessante cõi vsu, seu ɔ̃suetudine loquẽdi, putarẽ veriorẽ esse opi. gl. Bart. & seq. ¶ 8 † In ca. ibi, l. q̃uis etc. istud est spãle in pecunia numerata, adeo q nõ liẽt locũ in reb. mutuabilib. l. frumẽti. C. de vsu. Nec ẽt in d. l. q̃uis. est spãle in mutuo pecuniæ respectu aliorũ ɔ̃ctuũ stricti iuris super pecunia celebratorũ, qñ nõ hẽrent similitudinẽ ɔ̃ctuũ bonæ fidei, quia pactũ de p̄stãdis vsuris incõtinẽti appositũ iuxta talẽ ɔ̃ctũ nõ pareret actionẽ. vt est gl. valde not. in l. Titius. in ver. non deben. j. de p̄scri. ver. quã Ful. reputat sin. Et rõ dñiæ īter pecuniã, & frumẽtũ, & siãa, est, quia æstimatio pecuniæ semper certa est. d. l. iõ. Nõ sic i frumẽto, & similib. quorũ p̄tiũ de facili crescere, & decresere põt, 9 & facilius variaf. iõ facilius i eis ɔmittiẽ vsura. d. l. frumẽti. † Addit vltra gl. Bar. post Iac. de Are. alia spãlia. Et primo q̃dã spãlia, q̃ sunt in mutuo respectu aliorũ ɔ̃ctuũ, vt hic per eũ, cuius dictis in quãtũ circa quartũ spãle dicit, q sicut qñ pcedit mutuũ, & statim sequiẽ stip̄lo, nõ nasciẽ actio ex mutuo, sed ex stip̄lone. ita vr̃ esse ẽt in oĩb⁹ ɔ̃ctib⁹, q re p̄ficiunẽ. vt in deposito. & simb. Adde primo q Ang. hic idẽ tenet. & ẽt Ful. q p h̃ alle. l. si sine. in prin. cũ gl. in ver permitteẽ. j. rẽ ra. hab. Bal. vero vr̃ dicere q sit spãle in ɔ̃ctu mutui, p l. si ita stipulatus. §. Chrisog. j. de verb. ob. iuncta l. duo societatẽ. cũ si. j. p soc. Pau. de Ca. in l. certi cõdõ. §. qm̃. s. eo. tenet ɔ̃ Barto. in ɔ̃ctib. bonæfid. q re perficiunẽ. vt est depositũ, & siles, quia deponẽs stipulatur ad sui cautelã. Vñ nõ est dicendũ, q cautela sua sibi nocere debeat, vt sic perdat actionẽ depositi, q̃ est bonæfi. & agat ex stip̄lone, q̃ est ɔ̃ctus stricti iuris. Sed qñ talis ɔ̃ctus eẽt stricti iuris, vt mutuũ, nõ dãnificaẽ mutuãs, si nõ hẽt actionẽ ex numeratione, quia hẽt ex stip̄lone q̃ est eiusdẽ nãæ, vel melioris. Nec ob. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. quia respõdet q ibi intererat stipulãns nõ oriri actionẽ ex numeratione, quia si oriret, acquireret actio mulieri, nõ sibi, cui voluit per stip̄lonẽ q̃rere. Secus si mulier tradidisset dotẽ, & stipuleẽ eã sibi reddi. Vel secũdo p̄t rñderi ſm eũ, q ẽt isto casu nõ interest mulieris, q oriaẽ actio ex numeratione, quia ẽt stip̄lo ex cã dotis est bonæfid. §. fuerat. institu. de ac. & l. vnica. §. sed & si nõ ignoramus. C. de rei vxo. act. & fortificari põt ista opi. p id qđ̃ i simili hr̃. l. si diuortio. j. de ver. obl. ſm vnũ no. intellectũ, quẽ ibi tradit Ray. de For. & sequiẽ ibi Io. de Imol. & Raph. Cu. Vbi pbaẽ q licet qñ stip̄lo ɔ̃tinebat plus q̃ p̄cedẽs oblo, fieret nouatio. vt l. scire debemus. in prin. & ibi no. & l. q vsumfructũ. j. de ver. ob. Tñ fallit qñ p̄cedẽs oblo eẽt bonæ fidei, p d. l. si diuortio. Sed h̃ nõ obstare vr̃ quin ad rõnes adductas p Pau. de Cas. possit rñderi, q a si attẽderemus rõnes eius, sequereẽ q qñ p̄cedit actus stricti iuris, qui re p̄ficereẽ, vt mutuũ, nõ deberet p sequentẽ stipulationẽ ipediri quin nasceretẽ actio ex ipso mutuo, quia stip̄lo adijciẽ ad cautelã stipulãtis, quia interest nostra plures actiones hr̃e, vt si ex vna succũbamus, ex alia obtinere possimus, iuxta l. si actor. infra de iureiu. quo argumẽto vtiẽ Io. And. in addi. Spe. in ti. đ ob. & sol. §. sequiẽ. i addi. nec. multas etc. p quo all. l. iij. ał's iiij. § fi. infra de lib. le. & i sim l. et fundo. s. de ser. & tñ ɔ̃stat q nõ oriaẽ actio ex numeratiõe facta ex cã mutui, sed ex stip̄lone. Nõ ob. d. l. si diuortio. q a ibi tractaẽ de perimẽda actione bonæfidei iam nata, nõ aũt de ipedimẽto nasci, inter q̃ ẽ magna dñia. ar. l. p̄e furioso. s. đ his q sũt sui. & c. quẽadmodũ. de iureiur. & sic posset sustineri opi. Bart. quã ẽt secutus est Rap. Cu. i l. si ita fuero stipulatus. §. j. infra đ no. Vbi primo arguit ɔ̃ Bar. đ illo tex nã ſm eũ facit Bart. dñiam an stipulationẽ p̄cedat ɔ̃ctus q est certitudinanus ɔ̃ctus, vt emptio. & tũc stip̄lo sequẽs incõtinẽti nõ ipedit oriri ex p̄cedenti ɔ̃ctu actionẽ. an vero p̄cedat numeratio, q̃ quidẽ põt se hr̃e ad ɔ̃ctũ, & nõ ɔ̃ctũ. & tũc stip̄lo ipedit oriri actionẽ ex numeratione. In ɔ̃num facere vr̃ ſm Raph. Cum. text. in d. l. si ita. §. j. dũ tex. dicit, cum pecuniam

mutuam &c. sic p̄supponit text. q certitudinarius ɔ̃ctus p̄cessit. & tñ stip̄lo impedit nasci actionẽ ex mutuo. sed ipse rñdet q tex ibi põt intelligi dũ dicit mutuũ. s. ciuiliter, q a p stip̄lonẽ fit mutuũ ciuile cui nã cooperaẽ, vt vidistis notatũ in l. q. §. fi. s. eo. Itẽ in q̃rtum Bar. in eo spãli improbat intelĩm gl. in d. l. duo societatẽ. in ver. fecissent. Adde q Ful. hic approbat opi. d. gl. s. q in casu illius. l. & similiũ fiebat nouatio qñ in stip̄lone incõtinẽti deducebaẽ illud idẽ q in p̄cedenti ɔ̃ctu erat deductũ. Et moueẽ, q a sequens actus icõtinẽti factus si fiat sub cõmemoratione p̄mi, tollit primũ. l. nõ ad ca. j. de cõdi. & dem. & idẽ sentit Pet. & Ang. i l. qui vsufructũ. j. de ver. ob. & Bar. in l. ita stipulatus. eo. tit. in j. opp. vlt. partis, dũ all. d. l. duo societatẽ. Tñ veriorẽ puto opi. Bar. hic p d. l. duo societatẽ in ver. si nouationis. & p l. si stipulatus. in princ. in ver. nouãdi. j. de a vsu. Nõ ob. d. l. nõ ad ca. ᵃ q a rñdet Bal. in l. referi. §. si pcm̃ in fi. s. đ pac. q ibi loquiẽ in vltimis volũtatib. & p h̃ facit, q a distinctio illi 10 l. hodie non est immutata p l. si. C. de no. † Itẽ in q̃rtum Bar. in eo. spãli dicit q si q s habet plura instr̃a vẽditionũ factarũ diuersis tpib. q ex vtroq; dr̃ possidere. arg. l. si q s añ. j. de acq. pos. Adde q istud vr̃ pcedere qñ secunda vẽdõ facta esset pro eo p̄tio & sub ea forma, put prima, q a secũda vẽdõ nõ valeret. ita dicit Pau. de Ca. j. đ ver. ob. in l. q bis. per illũ tex ſm cõem intelĩm, licet ipse de Bart. h̃ 11 mẽtionẽ nõ faciat, q no. pro limitatione eius q no. Bar. hic. † Aliud spãle vltra Bar. ponit Ang. hic, q a ex mutuo actio acquiriẽ inuito. 12 l. si absentis. C. eo. dixi in d. §. si nũmos. † Itẽ addit aliud, q a mutuãti noĩe alieno pecuniã absentis acq̃riẽ vtilis actio p̄ter p̄positũ ipsius mutuãtis. s. illo absente nõ ratificante mutuũ, vt d. l. si absen- 13 tis. † Sir addit aliud, quia ex mutuo facto noĩe alterius acquiritur illi alteri directa actio per eãdem. l. si absenti. Regulariter aũt qñ acquiriẽ alteri actio acq̃riẽ vtilis. l. pen. cũ si. C. ad exhibe. Bal. ẽt h̃ 14 addit aliqua alia spãlia in ɔ̃ctu mutui. † Nam si filiusfa. iussu p̄ris recipit mutuo, nõ põt restitui in integ. petere, q a ɔ̃ctus iste substãtiaẽ ex persona p̄ris, cũ filiusfa. obligeẽ sine cõsensu p̄ris ex alijs contractib. nõ ex mutuo. Et ideo in alijs ɔ̃ctib. nõ impediretur petere restitui in te. & sic spãliter accipitur mutuũ text. est q fortasse nõ est 15 alibi, in l. iij. §. sed vtraq; ver. sed an hoc. s. de mi. † Item est spãle in mutuo vt filiusfa. p p senatuscõ. Mace. nõ obligeẽ, vt. ff. & C. ad se- 16 natuscõ. mace. fere per totũ. † Itẽ est spãle in mutuo, vt si persona q̃ p p lęsionẽ restitui põt i integrũ, acceperit mutuo, p̄sumaẽ lędi nisi pbeẽ pecuniã esse versam in vtilitatẽ accipientis. l. j. & ij. cũ ibi no. C. si aduer. cre. & l. ciuitatis. j. eo. Et dicit Bal. se putare h̃ hr̃e lo- 17 cum in oĩb. reb. mutuabilib. p ea q̃ hñt in dotibus. † Itẽ est spãle q ex litteris nascaẽ obligatio i causis mutui, q nõ reperitur in alijs 18 ɔ̃ctib. insti. de litera. ob. in prin. † Itẽ est spãle, q a in mutuo facilius p̄sumiẽ pactũ adiectũ esse vsurarũ q̃ in alijs ɔ̃ctibus, vt glo. not. in l. rogasti. §. si tibi. s. eo. & dixi in l. stipulatio ista. §. alteri. j. de verb. 19 obl. † Adducunẽ ẽt h̃ vltra gl. p Ia. de Are. & Bar. q̃dã spãlia i pecunia respectu aliarũ rerũ mutuabiliũ, q a q̃libet res poterit dari estimata p pecunia numerata. l. si pro mutua. C. eo. q nõ esset in alijs reb. mutuabilib. q a nõ possem dare librũ estimatũ pro. x. amphoris vini optimi q̃ tibi intelligaẽ mutuare. qm̃ pecunia inuẽta est ad alias res estimandas, & non alię res ad estimandã pecuniã. l. si ita fideiussorẽ accepero. j. de fideiu. ſ & l. j. j. de ɔ̃hen. emp. Tñ Bart. istud ibi finaliter reprobat, quia in d. l. si pro mutua pecunia erat parata resolutioni, vt hic per gl. fi. ideo ibi ɔ̃hiẽ mutuũ. Fulg. hic dicit q ille intellectus ad. l. si pro mutua. nõ est verisimilis. & q pen- 20 det a dicẽdis super gl. fi. & cõcludit nõ esse spãle in pecunia, † q a sicut do tibi fundũ estimatũ pro. x. vt habeas illa. x. mutuo, vel in dotẽ videor tibi vendere fundũ p. x. & postea illa. x. habes mutuo vel in dotẽ. l. cũ fundus. j. loca. l. cũ dotẽ. C. de iure do. Idẽ si do vinũ pro. x. amphoris vini optimi, & conuenimus q illas. x. amphoras habeas mutuo, nihil repugnat quin ex ɔ̃ctu innominato do. vt des, efficiaris debitor meus in x. amphoris vini, & ille tanquam debitę ex ɔ̃ctu innominato transferantur in mutuũ. arg. l. rogasti. in prin. j. de p̄scr. ver. iuncta. l. rogasti. in prin. s. eo. vbi patet permisceri posse ɔ̃ctũ innoĩa. cũ nominato. Sed si Ia. de Are. dixisset esse spãle in pecunia, vt per eam alię merces estimentur, non aũt alię res vel pecunia per merces estimentur. verũ dixisset per d. l. si ita 21 fideiussurẽ accepero. † põt ẽt dici q dãdo rẽ estimatã p pecunia ẽ spãle, vt trãseat in ɔ̃ctũ emptionis. d. l. cum fundus. & l. j. j. de ɔ̃hẽ. emp. secus si daẽ p alia re mutuabili, q a est ɔ̃ctus inominatus do vt des. l. naturalis. §. j. j. de pręscrip. ver. Quantũ aũt ad intellectum d. l. si p mutua. dic vt dic. i super vlt. parte glo. fi. & ſm ibi dicenda intelligo q in terminis huius. l. ita posset ɔ̃hi mutuum super alia re mutuabili, sicut in pecunia, nec vlla subest ratio diuersitatis.

Aliud

ADDITIO.

a ¶ Non ob. l. nõ ad ea. Not. hic q d. l. nõ ad ea, nõ hẽt locũ in ɔ̃ctib. Idẽ tenet Bal. in l. iurisgẽtiũ. §. adeo. s. de pac. quem ibi legit in l. pacta cõuẽta. & Bar. in ea. l. §. igẽ. Alex. super. ij. st. ver.

22 † Aliud eſt ſpãle in pecunia ſm Iac. de Are. ꝙ pecunia redacta ex re mea cõuertať in cãm mutui, ꝑ d.l.rogaſti.in prin.s.eo. Sed Bar. hic dicit illud non eſſe ſpãle in pecunia reſpectu aliarũ rerũ, quia idẽ eſſe poſſet i qualibet alia re, vt ſi dixiſſem tibi petẽti à me mutuo modiũ frumẽtũ, non hẽo frumẽtũ, accipe hũc librũ, & ꝑmuta eũ aliquo ꝑ vno modio frumẽti, & illud frumẽtũ ſic tibi mutuo'.
23 & h idẽ hic Cy.in fi. † Aliud eſt ſpãle in pecunia, vt pœna adiecta de nomi quãntitatis ꝑſumiť adiecta in fraudẽ vſurarũ. l. Iulianus.§. idẽ Papinia.j.de act.emp.& ibi no.& in l.cũ allegas.C.de vſu.non ſic ſi eſt adiecta dationi alterius rei.l.Lucius.cũ l.ſeq. & ibi no.j.de
24 act.emp.& plene tradiť ꝑ Doc.in d.§.alteri. † Aliud ẽt ſpãle poſuit Bal.hic.ꝙ vna pecunia põt ꝑ alia reddi. alle.no.in l.ij.§.j.s.eo. non ſic in aliis rebus.l.cũ quid.s.eo. Dic vt no.in l.ſi quis argẽtũ. i prin.
25 C.de do.& ꝑ Bar.in l.Paulus.j. de ſolu. † Aliud ẽt eſt ſpãle ſm eũ, quia interrogãn de pecunia aurea, ſi rñdeť de ærea, valet ſtip ſo.l. q̃ extrinſecus.cũ gl.no.j.de ver.ob.ſecus ſi in aliis reb⁹. §.ſi de alia. inſtit.de inuti.ſtip.ſed dic melius, vt ꝑ Bar.in d.l. q̃ extrinſecus. cũ
26 addi.quas ibi dedi. † Itẽ eſt ſpãle in cudẽte monetã, vt ſi materia
a vera ſit, puniať de falſo,[a] ſi auctoritatẽ cudẽdi nõ habeat. vt C.de
27 fal.mo.fere ꝑ totũ.qđ nõ reperiť i aliis rebus. † Itẽ dicit eſſe aliud ſpãle, quia licet pecunia ſeruet vltra trienniũ, tñ dť eſſe de rebus,
b quæ ſeruando ſeruari nõ pñt, adeo ꝙ alienari põt ꝑ minorẽ[b] ſine decreto.vt eſt gl.valde not.i l.j.§.fuit q̃ſitũ. j.ad Treb. Pro qua Bal. in l.iij.j.ad Macedo.in lect.anti.& Bal.in l.nõ oĩs.§.j.j.eo. & in eam lectu.dicit eſſe caſum in d.l.iij.cũ ſeq.q̃ alś eſt §.j.ad Maced.q tex. tñ nõ ꝓbat, quia ſm tẽpora digeſtorũ nõ erat ꝓhibitum alienari res minorũ ſine decre.niſi eſſent res immobiles.l.j. & fere ꝑ totũ.
28 j.de reb.eo. † Sed hodie prohibenť alienari oẽs res q̃ ſeruãdo ſeruari pñt.l.lex q̃ tutores.C.de admi.tu. reliqua quãtũ ad hoc ſpãle dixi in d.§.q̃ſitũ. Quædã alia ſpãlia pecuniæ ponit ẽt Bald.hic, per vos videre poteſtis. ¶ In gl.iij.ibi, ſol.ibi res erãt ꝑſẽtes etc. Cõiter dãnať hęc ſol.q̃a diuinat, & eſt ꝯ l.licet.§.j.& l.nuptura.j. de iu.do. & ſic nõ eſt ſpãle i mutuo reſpectu aliorũ ꝯctuũ, vt dixi ſuper gl. j.ꝑꝑ hoc Bar.h tractat qñ debitũ mihi ab vno pt ꝯuerti i aliud debitũ mihi debẽdũ ab alio abſq; eo ꝙ res ſit i ꝑſentia. Cuius dictis adde, in quãtũ dicit ꝙ eſt dñia inter ꝯctũ mutui, & aliũ ꝯctũ, quia ſi debitũ mihi ab vno ꝯuertit in aliud mihi debẽdũ ab alio ex cã mutui, acquiriť mihi directa actio, vt in primo exẽplo poſito hic i l tex.Secus ſi ex alia cã, q̃a acq̃rit vtilis. Sal.h ꝯriũ putat.ſ.ꝙ ẽt ſcã ꝯuerſione ex alia cã acq̃rať directa actio, q̃a ſicut i primo exẽplo poſito h i tex.debitor iuſſus, vt alteri numeret, cui iubẽs vult mutuare nõ ẽ ꝓcurator ad ꝯhẽdũ, ſed ad iã ꝯuẽtũ ꝯſequẽdũ.ita ẽ qñ
29 iuſſus ẽ ꝙ numeret ꝑ alia cã, q̃ ꝑ mutuũ. † Itẽ quia ſm eũ debitor aliis numerãs ꝑꝑ iuſſum principaliter agit ſe liberare ab obłone ꝓpria, nõ vt iubẽtẽ recipiẽti obliget, quia forſan ignorat cãm numerantis, & ſic nõ agit illũ ſibi obligare, nec ẽr dño principali, licet ꝯſecutiue hoc eueniat, quia numeratio iſta implet mutuũ illi à ſuo creditore pollicitũ.hęc ſunt verba eius, ſine l.loquẽtis. Puto Bar.bñ loqui, quia ꝑ tex.in l.iij.§.fi.j.de dona.inter vir.& vxo.ꝓbať ꝙ vť in aliis ꝯctib⁹ illud geri ꝑ ꝓcuratorẽ iubẽtis, qñ geriť per debitorẽ illius cui à creditore iuſſus factus eſt, merito debet acq̃ri vtilis.l.ſi ꝓcuratori ꝑſentis.j.de ver.ob.& ita ẽt vñr tenere Bald. & Ang.hic dicentes ſpãle in mutuo, per d.l.ſi abſentis. Itẽ adde in quãtũ Bart.hic dixit ꝙ ſi ſumus in ꝯctibus, q̃ nõ pñt ꝯlu, niſi i certis rebus, vt mutuũ. quia illa obło q̃ eſt q̃ſita illi, q̃ iuſſu meo promiſſionẽ recepit à debitore meo, nõ cõſiſtit in põdere, numero, vel menſura, nõ põt trãſire in mutuũ.l.q̃ negotia.in prin.j.mã.niſi pecunia eſſet ſolutioni parata.& ita intelligitur tex.hic. Quod eſt bene no.ꝑ intellectu huius l.& ita ẽt tenet Bar.in l.ſi me & Titiũ. j.eo. quia ita intelligit, & ſaluat gl.ibi poſitã.ſed Ful.ibi tenet ꝯriũ, quia per delegatorẽ cẽſeť ſoluta pecunia. l.quãuis.§.interdũ. j.ad Velle.& l.in eũ.§.fi.j.de inſti. Tñ magis placat opi.Bar.ꝑ rõnẽ ſuã, nec iura all.in ꝯriũ ꝯdicere vñr diſtinctioni Bar.ſi bene inſpiciant. Immo gl.in d.§.interdũ.in ver.cõdictio.facit ꝑ opi.Bar. dũ glo.ibi vult, ꝙ qñ delegaui idebite debitorẽ meũ, repeto nõ pecuniã, ſed liberationẽ debitoris mei, q̃ erat à me liberatus, & ſic obło intelligiť delegata, nõ aũt pecunia. Sal.hic dicit ꝙ ꝯ Bar. facit d.l. ſi me & Titiũ. Itẽ all.l.ſi ex ꝑtio.C.eo.tit. & relinquit cogitandũ. Sed pt rñderi ad d.l.ſi me & Titiũ.ꝙ illa nõ obſt.quia ibi pecunia fuit numerata. Itẽ põt rñderi ad l.ſi ex ꝑtio. C.eo.tit.ꝙ ibi loquiť i mutuo ciuili, in quo interuenit ſtipulatio in quã põt oĩs res deduci, & ſic eadẽ rõ q̃ eſt in aliis ꝯctibus in quibus oẽs res deduci pñt, & ita ẽt loquiť l.tutor.alś incipit, ſi ex cã.§.cũ hẽas.j.ad Velle. Pau. de Ca. ẽt hic alle.gl.in d.l.ſi me & Titiũ. ꝑ quã dicit ꝙ ſi in primo exẽplo huius l.debitor delegatus à me poſt ꝓmiſſionẽ quã feci ei cui mutuare volebã, ñ numerauit ei pecuniã, debeo poſſe ꝯ eũ q̃ ꝓmiſſionẽ recepi, agere per cõdõnẽ ſine cã ex æquitate.d.l.ſi me & Titiũ.poſtq̃ debitor delegatus eſt à me liberatus.l.ij.C. de noua. & certi ꝯdõne ex mutuo agere nõ poſſum, poſtq̃ pecunia nõ eſt numerata. Nec ex ſtipłone, quia illa nõ interuenit inter me & illum cui mutuare volui, & dicit ſe credere ꝙ ille cui mutuare volui, liberareť cedẽdo mihi actionẽ quã hẽt ꝯ illũ debitorẽ ſibi à me delegatũ. Qm̃ iõ mihi teneť, quia d.actionẽ hẽt.l.ꝙ debeť.j.de pec.& ita ẽt tenet ipſe i d.l.ſi me & Titiũ. Sed circa hoc vltimũ dic ꝙ Sal. hic in fi.tenet ꝯriũ.ſ.ꝙ nõ libereť mihi cedẽdo, qm̃ nõ teneť mihi ex eo ꝙ actionẽ habeat, ſed quia pecunia hť ꝑ ei numerata. iõ nõ dẽt liberari ceſſione.alle.d.l.ꝙ debeť. Et dicit ꝙ nõ ob.l.ſi ſocer.§. Lucius.j.ſo.ma.q̃a ibi nihil poterat iputari marito, ſi prius nõ exegerat.h aũt eſt quid iputeť recipere debẽti.& hãc opi.puto veriorẽ.poſtq̃.n.eſt pecunia ſolutioni parata, vt trãſeat in mutuũ, qñ delegať debitor à me tibi petẽti pecuniã mutuo.d.l.q̃ negotia.cum ibi no.& hic ꝑ gl.fi.& Doct.apparet ꝙ perinde eſt, ac ſi numerata eſſet pecunia, cũ nõ poſſit ꝯſiſtere mutuũ in actionib.& obłonib. ſed tñ in reb⁹ ꝯſiſtẽtib⁹ põdere, numero, vel mẽſura. vñ putatẽ ꝙ ſi ille cui delegatio facta eſt, velit cedere actionẽ ad illã pecuniã, q̃ eo mõ ſit parata ſolutioni, ſicut erat tẽpore delegationis, liberareť, quia ille q̃ recepit mutuo, liberať reddẽdo illud idẽ in ſpecie, qđ accepit, vt not.in d.l.ij.in prin.s.eo.& ita cõcordari pñt opi. & fortaſſe aliquid diceť in d.l.ſi me & Titiũ. vbi Iac.but. aliquid tetigit.
30 & dictũ ſuũ facit ꝑ opi.Pau.de Ca. † Iuxta ꝑdicta ẽt infert Bar. hic ad q̃õnẽ.ſi dico captori ꝙ ſoluat tibi illud, qđ tibi debeo pro ꝑtio pãnorũ, an ſim à re liberatus. de quo dic vt dixi poſt Ang. in l. qui vſumfructũ.j.de ver.obl. & ibi dictis adde not.ꝑ Bal. i aliquib.lec. in fi.& ibi ẽt Ang.C.de noua.& Sal.in l.ſi filius.j.ad Maced.& in l. ꝓ debito.poſt Bal.ibi.C.de bo aut iud.poſ. & Ang.in l.ſciendũ.in prin.j de ædil.edic.& Ful.in d.l.ſi me & Titiũ.& Pau.de Ca. i cõſi. xlv.alś lxvj.qđ inci In Xp̃i noie, viſo pũcto in cã q̃ vertiť i luce etc. ¶ In glo.fi.ibi, nõ erat pecunia in pñti hic ſic, ſm Imer. hęc eſt alia lec.ad iſtũ tex.q̃ attribuebať Imerio, ſm quã iſta l. intelligebať in pecunia largiſſime ſumpta, & ſic ꝑ vnaquaq; re æſtimabili ꝑ pecuniã.j.de ſol.& intelligebať ꝙ pecunia h nõ erat in ꝑſenti, & volẽtes deferre iſtã lect. dicebãt ꝙ ponebať h ſpãle ꝯ regulã.l.traditionibus.C.de pac.& l.ſi ager.s.de rei vendi.rõ ſpãlitatis erat præſentia. Sed iſta lect.cõiter reprehendiť. tũ quia male refert opi. & intentionẽ Imerij, quæ melius infertur per gl.iſtã. in ver.j.hoc eſt. Tũ ẽt quia eſt falſa in ſe, qm̃ tũc nõ eſt ſpãlitas, eo quia vere tunc poſſeſſio tradiť ꝑꝑ ꝑſentiã.l.j.§. ſi iuſſerim.& l.ꝙ meo. §.ſi per vẽditorẽ.j.de acq.poſ.ac ẽt quia nõ requiriť ꝙ ſit in ꝑſentia, vt patet in l.licet.§.j.& in l.nuptura.& in l.ſi ſponſalibus.§.j.j.de iur.do. Itẽ quia ſm iſtũ intellectum iſta l.nõ faceret ad titulum, qui loquitur de mutuo. Si tñ exponereť verba gl hic, dum dicit ibi in ꝑſenti, id eſt ſolutioni parata.& tunc concordarẽt verba cũ intẽtione Irnerij poſita in gl. Et an iſta lect. Irne. procedat, dicam.j. ¶ In ea.ibi, tñ dic, ꝙ hic extabat, & erat parata etc. hanc tenẽt Bar. Ang. Saly. & Pau.de Caſt.quia in mutuo requiriť ꝙ ſit res quę cõſiſtat in põdere, vel mẽſura. Itẽ quia lex iſta ſe fundat in fictione, quia fingiť pecunia mihi data, & poſtea ad te profecta, & fictio non trahitur ad impoſſibile.l.adoptio.s.de adopt.l.qui ad certũ.j.loca. not.in l. Gallus.§.ſi Titius.j.de lib.& poſthu.& in l.talis ſcriptura.de lega.j. & ibi plenius per Bar. Sed Bal.hic dicit, ꝙ hæc ſolu.eſt diuinatio. Vnde reſpondet ad l.qui negotia.ff.manda.ꝙ ibi agebať inter abſentes, inter quos non erat poſſibile numerari, ſeu mutuari. Sed dici põt ꝙ iſtud ſit cõprobare, non aũt impugnare. ſolu. glo. Bal. & Fulg.hic tenent ꝯ glo. & Bar.per d.l.qui negotia.in ver.apud te eſſe.& ſic patet ꝙ ibi pecunia erat ſolutioni parata.& illa verba ẽt ponderauit Bal.hic. Moueť ẽt Fulg.quia tex.ibi, in ver. his arg.etc. dicit ꝙ periculo debitoris nummi fuerunt, ergo ſequitur ꝙ extabant. Et ad rationes Bar.reſpondet ꝙ illud quod Bart. dicit de fictione, ſi procederet in debitore ſpeciei, vt in caſu d.l.ſi ſponſalib. §.j. Sed in debitoro quantitatis in genere, vt eſt caſus noſter.ſecus eſt, quia licet pecuniam non habeam, poſſum inuenire eam ab amicis, vel rem meam vẽdere. Vnde rñdet ꝙ tex. in d.l.qui negotia.loquitur ſm tẽpora auctoris illius l. q̃ fuit ante auctorẽ noſtræ legis. tamẽ hoc eſt dicere, ꝙ iſta corrigit illam, vt ipſemet fatetur. Vnde cũ euitãda ſit l.correctio. vulgata.l ꝑcipimus.C.de appell.

teneatis

ADDITIONES.

a ¶De falſo. In hac materia fabricationis monetarum, & qualiter quis vario modo punitur, vide per Raph.Cu.conſi.cxxxviij.
¶Henri.Ferran. Adde tu, & vide Ale.conſ.ciiij.incip. Statutũ loquẽs. in j. vol. vbi qua pœna de iure puniri debeat falſificans moneta, & an ſtatutũ ꝙ falſificãs monetã puniatur ſuſpẽſione, igne, vel alia pœna, an hẽat locũ in falſificãdo moneta re probatã. & qñ qualiter puniať vtens moneta re probata, & non fabricans, vide pulchrũ cõſ.Bal.cccixxvj.inci.Caſus talis eſt. in iij.vol
b ¶Per minorem. Fallit niſi ſit pecunia parata ꝓ emptione prediorũ, quia tunc etiã per tutorẽ alienari nõ põt ſine decreto iudi.idẽ ſi ſit depoſita apud mercatorẽ ad honeſtã partẽ lucri, q̃a tũc iudicať ď ea, vt ď annuo reditu, ſm Iu.Ro.cõſ.188.

teneatis sol.gl.& Bar.declaratā p sol.Bal. Pro quo facit.l.q x.ver.
itē responsum.j.de sol.facit ēt p h q a tex.in d.l. q negotia in ver.
nec huic. simile est &c.loquit quādo pecunia erat soloni parata,
quia loqt in deposito q debet cōseruari, aliàs delinqueret depo-
sitarius,q nō cōseruaret,vt inquit Paul.de Ca.h in fi.allegādo.d.l.
q negotia.& l.certi cōdō.§.fi.s.eo.Nō ob.verba ibi apud se eē &c.
q a rñde vt dicit Sal.p l.id apud.j.de ver.sig.vbi apud me esse dr il-
lud ad qd mihi cōpetit actio.Eodē mō dum tex.i d.l.qui negotia.
dicit periculo fuerāt &c. Rñde q poterat esse q debitor illam pe-
cuniā alteri crediderat.& sic nō erat soloni parata,& tñ erat peri-
culo suo,quo ad creditorē, si ipse debitor exigere nō posset ab eo
cui crediderat.¶ In ea.ibi.l.si ex pretio &c.vera solutio est q ibi in
mutuo ciuili loqt in quo nō reqrit, q interueniat res mutuabilis
sicut in dote.d.l.si sponsalib.§.j.nos aūt loquimur in mutuo nāli.
¶ In ea.ibi.l.falsus.§.sed & si is &c. si diceret qd ibi interuenit ius-
sus,vt patet ibi in verb.delegauit. rñde q ibi nō infsit.i.poni rem i
psentia qn tradita fuit.& ita est intentio gl.¶ In ea.ibi,tu dic i hoc
speciale &c.hic ponit alia lec. quæ vere fuit lect.Irne.cuius inten-
tio fuit q hic sit speciale in pecunia numerata in quo nō requirit
q sit in psentia, seu in cōspectu, sed satis est q sit solutioni parata,
q a transfertur dñium ficte.sed ista lec.cōiter dānatur, tñ q a saltē
in alijs rebus mutuabilibus videbatur esse dicendū idē qd in pe-
cunia numerata,cū sit eadē ratio.Item, q a idē est in alijs speciali-
bus q in pecunia, vt d.l.si spōsalibus.§.j.& hic per Bart.circa intel.
l.si ex ptio.C.eo.Facit d.l.si pecuniam.j.de sol.vbi à pari procede-
re videntur pecuniæ,& aliæ res. Vnde rñdendū est ɔtrium forma
tum in gl.de d.l.si pecuniam. q verū est nō esse dñam inter pecu-
niam & ais res,vt ibi.Nec dr ɔtrū in prin.huius.l.quę aliud vult di
cere fm veram lec.positam in gl.j. & super ea dixi. Est bene verū
q quo ad hoc vt dicatur facta vera traditio, requiritur q res sit in
pñtia,vt d.l.si pecuniā.sed quo ad fictam tradionē nō, vt h,dūmō
sit destinata solutioni qn agitur de mutuo.ita intelligitur hic.put
dixi.s.circa ɔtrium.d.l.qui negotia.¶ In ead.ibi,q a licet res &c.ex-
ponitur res.i.pecunia,vt hic declarat Bar.licet Ful.hic dicat q ista
solutio diuinat,& nō sit verisimile q in casu.d l.si pro mutua.alle.
in gl.esset pecunia parata solutioni, ideo indistincte intelligit illā.
l.Pōt aliter rñderi, vt per Bar.in l.si ex ptio.C.eo.q ibi incontinēti
fuit factū pactū iuxta illam dationē rerū estimatarū q vr esse ven-
dino.l.cū fundus.j.loca.iuxta quā venditionē fuit appositū pactū
q ptium sit mutuatū.& istam ēt tenent alij in d.l.si ex ptio.& in d.

31 l.si pro mutua. † Et iuxta h no.in gl.tractat hic Bar.qualiter debi-
tum ex vno ɔctu possit in debitum ex alio deuolui. Cuius dictis
addidit Ful.in quibusdā lec.in q̄tum Bar. dicit q fallit in cōstituto
in quo pōt deuolui pcedens debitum absq; eo q prior obligatio
tollatur.Nā fm Ful.ēt fallit, si creditor iurauit super actione prius
cōpetente ad declarationē aduersarij in iudicio.l. si duo patroni.
§.si quis iurauerit.& ibi Bar.iūcta.l.sed si possessori.in prin. in ver.

32 vtilis.j. ut.pxi.† Item fallit fm eum si pro actore iudicatum est,q a
vltra primā actionē cōpetit actio ex snia,per quā n fit nouatio pri
mę actionis.l.nepoti.& ibi Bar.j.de fun.instr. & no.gl.in l.duobus
j.de excep.rei iud.& no.Bar.in l.j.C. de iudi.itē fallit fm eundē in
casu.l. hōmi.§. qui seruum.j.de legat.j. vt si mihi debebas ex testō
stichum seruū , & ego ignorans à te illū emi , nā obligatio manet

33 ex vtraq; cā.¶ † Ex gl.quærit Bar.hic,pone q notarius conficiens
instrm dixit,q Titius dedit & mutuauit Sēpronio centū,ego de-
bitor volens reprobare instrm adduco testes pbātes q tpe instri
nulla pecunia interuenit,an ex h,instrm reddat falsum,& cōclu-
dit q nō,q a potuit absq; pecuniæ numeratione fieri mutuū,vt h.
Secus si notarius dixisset,dedit & numerauit,vt hic per eū.Paul.
de Ca.hic dicit q Ang.in l.prędia.j.de acq. pos.vr tenere ɔ Bar.q a
ēt si nō dixit,numerauit,sed mutuauit,vr notarius attestari de ve
ro mutuo per no.in l.si ex cautione.C.de nō nu.pe. Tñ dicit Pau.
de Ca.ęquiorē esse sniam Bart. adde q Bal.in l.si ex pno.C.eo.di-
cit q ēt si nō dixit,numerauit,vr reprobatū instrm, nisi ex aduer-
so ɔtrū pbetur, q a isti actus ficti.s.q fuerit facta datio de qua hic,
vel alius similis actus sunt facti, & facta nō psumunt, nisi pbent.
& prima facie pbatū est ɔ illud q dicit instrm. Sal.ibi dicit,q tex.
ibi cū gl.in ver. cū scriptū est. facit sitr ɔ Bar.& relinquit cogitan-
dū Bal.vero i rub.C.de fi.inst.tenec cū Bar.& istud magis placet,
q a quocunq; pñt verba tolerari,vt euitet falsum,illud fieri deber
gl.est quā ad hoc ibi ponderat Bal.in l.iurisgentiū.§.q fere. in ver.
pbet.s.de pac.Est verū q in ɔtriū facit illa gl.in d.l.si ex ptio.rñ illa
gl.nihil alle.Fortius voluit Bar.in d.l.pdia. sequutus Ia.Bu.in qua-
dam sua disp.q ēt illud verbū numerauit , verificari possit in actu
ficto in d.l.pdia fm vnū intelsm,cuius ɔtrium voluit ipsemet Bart.
hic,& in d.l.si ex cautione.Vn illa op.posita per Bar.in d.l.prędia.
cōiter dānatur ibi per alios,per no.p gl. & doc.in d.l.si ex cautio-
ne.in gl.ma.& per no.gl.in d.l.si ex ptio.& ita ēt tenet Ange.& Io.
de Imo.in l.si ita stipulatus.§.Chrysog.de ver.ob.Et de hoc ēt pū-
git Bar.in l.si nō singuli.C.eo.sed nō decidit.Nec ob.d.l.pdia.quia
ibi sunt verba descripta in priuata scriptura quæ nō probant,nisi
confessionē quocunq; proferantur.l.creditor.§.pe.j.de sol. & no.
gl.& Bar.in l.fi.C.de do cau.nō nu. & in d.l.si nō singuli.in ver.rei
gestę.& in d.l.si ex ptio.& Bar.in d.l.si ex cautione. & ita est tenē-

34 dum.¶ †Quærit ēt hic Bar. quid si in instro dicatur qd Titius fuit
cōfessus habuisse & recepisse centū , & habuit & recepit in pñtia
mei notarij & testiū infrascriptorū. Modo debitor pducit testes
dicētes q pecunia ibi fuit,sed qd Titius eam nō recipit,an ex hoc
redarguatur de falso, & cōcludit q nō, q a satis est qd Titius fue-
rit pręsens, ēt si alteri fuerit pecunia numerata.ar.l.falsus.§.sed &
si is j.de fur.& in l.si pcuratori pñns.j.d ver.obl.Circa q adde Bar.
in cousi.suo inci.In qōne pposita solū ad hoc allegare & consule

35 re intendo. ¶ †Quærit insuper Bar.hic, quid si ad reprobandum
instrm pducuntur testes dicētes,q vna manu Titius habuit pecu
niam,vt dicit instrm, sed q inconnnenti eam reddidit, an reddat
ɔctus inualidus vel simulatus.Et arguit primo q sic, p l.qui sic.j.d
sol.ɔtrium concludit,nisi pbet q reddidit,eo q a actū fuerat ita de
reddendo,in palle.l.q sic.& l.si q s duos. & ibi Bar.j.d sol.& idem
tenet Ang.in l.si tibi pecuniā.j.eo.Hoc limito nō pcedere in ɔctu
in quo nō sufficeret cōfessio de recepto,sed requireret vera tradi
tio , q a tunc nō erit necesse pbare q fuerit actū de reddēdo.vt si-
gnanter vult Bar.in l. p diuersas.circa med.C.man.cuius dictū ita
soluit Bal.ibi in vlt.q.per l.ab Anastasio.ibi dum dicit tex.nec oc-
culte nec per partes clandestinas.eo.titu. Et idē ēt tenet Bal.in l.
cū oportet.in prin.C.de bo.q lib.& in l.fi.C.de vsu. & in isto casu
saluari debet illud qd no.Bar.in l.Titia in prin.j.de ver.ob. dū all.
d.l.q sic,tenēdo q in illo ɔctu arrarū mrimonij de q b9 loquit ibi
Bar.reqrat vera traditio,vt ibi tenet Ange. & magis cōiter alij, &
Cano.in c.gēma.de spōsa.licet Bar.in d.l. Titia.dixerit sufficere so
lā cōfessionē.Et si illud esset verū,tūc Bart.in ea.q.i qua ibi allegat
d.l.q sic.ɔdiceret his q hic dixit. vide ēt circa hæc no.per Bar.illud

36 qd voluit Pe.de Anc.in cōs.lx. ¶ †Penultimo q̄nt Bar.h,q dā sunt
ɔctus i q bus requirit q res actu tradat seu pecunia soluat.modo
pone q q̄otas q numerari debet,est valde magna , & sic haberi n
pōt tanta pecunia q sufficiat . q erit remediū . Rñdet quosdā esse
ɔctus in q bus requirit pecunia,vel res consistens in numero,pō-
dere,vel mensura,& tūc nō est nisi vnū remediū.s.q ego numerē
tibi cētū.& tu illa numerata mihi dones. & sic fiat vsq; ad totā q̄-
titatē vt hic p eū.Cui adde Ang. idē dicētē in l.si tibi pecuniā.j.e.
& in d.l.si q s duo.Sed in ɔtriū facit illud qd no. Bar.in d.l. p diuer
sas.dū alle.d.l.q sic.iunctis his q pxime dixi, & expressius Bald.in
d.l. p diuersas.in vlt.q. & ibi Sal.in vj. Quia qn sumus in ɔctu ces-
sionis, in quo requirit vera numeratio siue incōtinenti siue ex in-
teruallo reddat q̄ntas cessionario ēt si non pbat q fuerit actū qd
redderet.Tñ fm psactos doc.maxime Bal.& Sal.in d.l.per diuer-
sas.psumit fcm in fraudē legis , & non valet p d.l.ab Anastasio.in
verbo, artes clādestinas . ergo ea rōne in casu nro idē dicēdū est.
Tñ sustinēdo Bar.hic dicas q illo casu valebit cessio, q a hic cedēs
reddit expsse animo donandi. secus,qn simplr redderet.& ita p-
cedunt allegata in ɔtrū . Nec dicat q tūc vr cessio facta partim ex
cā dona.partim ex cā vēditionis,& p ɔns nō valeat, vt d.l.ab Ana
stasio. q a rñdeo q cessio hic fuit facta in totū ex cā vēditionis, sed
ptiū solutū fuit postea p parte.& hoc non reperit phibitū.Quod
no. p itellectu.d.l.ab Anastasio. Nō caret tñ dubitatione.hæc de-
cisio p pdicta. in ɔctib. aūt q pñt impleri interuētu cuiuscūq; rei
aliud ē remediū,vt hic p Bar.cuius verba cōiter vñr corrupte ha-
beri,sed puto debere accipi,vt vobis in voce corrigēdo, & decla-

37 rādo dixi.¶ †Quęrit vltimo Bart.qn dicat pecunia soloni parata.
dic vt h p eum,cū quo trāseunt alij h.& Sal.in l.si ex ptio.C.eo.&

38 addit vnū Pau.de Ca. hic in fi. † q in deposito psumit pecunia so
lutioni parata,vt est d mēte iuriscō.in d.l.q negotia.i ver.nec huic
simile.& d.l.certi cōdō.§.fi.s.eo.q a aliàs delinqueret depositarius
nisi cōseruaret. Hoc itelligo pcedere nisi trāslatū eēt dñiū i depo
sitariū,q a tūc cessat rō sua.l.Luci9 la.j.& l.die spōsaliorū.j. dposi.

Pauli. LEX XVI.

SI socius. Pecuniam propriam quis mutuare pōt licet talis sit quā alteri communicare teneatur sed alienam non.h.d.& intellige secundū q habetur in l.nam & si fur.§.fi.s.eod.

Vlpiani. LEX XVII.

1 *Scholaris donec est in studio dicitur esse in via.*
2 *Statu.q q venerit ad habitādū in ciuitate possit facere se scribi i estimo,& habeat pro ciue, nō cōprehendit habentes animū reuertēdi in propriā patriam.*
3 *Habitare dicitur qui stat in loco per .x. annos .*
4 *Auxilij extraordinarij appellatione venit officium iudicis .*

Cum filiusfa. Ex mutuo per filiūfamilias patre abſēte ſuccurrit ei offō iudicis. h. d. ¶ † No. q ſcholaris donec eſt in ſtudio, dr eſſe in via vt hic in ver. viaticū. & in l. ſi longius. §. ſi filius. ſ. de iu. Et iō facit ſm Iac. but. Alb. de Ro. Ric. & Bartho. & Sal. & Rom. † q ſtatutū diſponēs q illi qui venerint ad habitandū i ciuitate, poſſint ſe facere ſcribi in æſtimo, & habeant pro ciuibus, nō cōprehendit ſcholares, qui habēt animū redeundi in patriā. arg. l. nihil. j. de cap. & l. quæſitū. i prin. & qđ ibi Bar. j. de leg. iij. & l. 4. C. de verb. ſig. Et dicit do. Bar. đ Sal. q huic deciſioni nō ob. tex. in l. lex Cornelia. §. domū. cū ſeq. j. de iureiur. quia pōt dici q improprie habitat, cū nō ſit ibi cā ppetuo habitādi, q cōſiderauit ſtatutū. Et pro cōbinatione huius rñſionis. ſ. q in d. l. lex Cornelia, accipiaẽ improprie habitatio. alleg. no. Bar. in l. j. §. habitare. ſ. de his q. deie. vel effu. Putarē tñ dictam deciſ. Doct. ħ intelligendā eſſe, niſi ſcholaris ſtetiſſet ibi per x. ann. † quia tūc in dubio vr habere animū ibi habitādi.ᵃ l. ij. C. de inco. lib x. & no. per Bar. vbique, maxime in d. l. lex Cornelia. §. ſi tamē. ¶ † Secūdo no. ex text. iūcta expoſitione gl. q app. extraordinarij auxilijᵇ intelligit de off. iud. & vltra alle. in gl. adde tex. in l. j. & ibi gl. in l. j. C. de li. & eo. li. & l. j. & ibi Bar. j. de fur. Bal. & l. j. §. eſt aūt. ver. ſolēt. j. de exer. l. ſalariū. j. mā. & l. j. §. queſitū. j de ſepa. bo. ¶ Tertio no. ſm Ro. q ħ probari vr q filiusfa. iplorat offīm iud. vt poſſit eſſe in iudicio ſine cōſenſu pris. & ſm eū voluit ħ gl. fi. i l. j. C. q admi. p quā limitaẽ l. fi. §. neceſſitate. C. de bo. q lib. Sed dici pōt iſtū tex. ħ nō probare, quia ħ pr erat abſens. quo caſu filius ēt iure actionis agere pōt in iudicio ſine cōſenſu patris. d. l. ſi longius. §. j. & l. licet filiusfa. ver. ſed puto. ſ. de procur. vñ de intellectu, & varietate ᶜ gl. in d. l. j. dic vt ibi poſt alios dixi. ¶ In gl. ij. ibi, itē vtili certi cōdi. verū eſt conſumpta pecu. ſine dubio. ſed ea extante dicitur dari poſſe vtilem rei vēdi. quia dominium non fuit tranſlatū, cū pecunia nō fuerit conceſſa filio cā mutuandi. arg. l. ſi is cui. §. fi. de ſolu. ſm Ful. ¶ In ea. in fi. adde l. de pecorib. cum ibi not. C. ad leg. Aquil.

ADDITIONES.

a ¶ Habitandi. Quis dicatur habitare, & an ille qui habet animum reuertēdi, & quis dicatur continue habitare, vide per Lud. Ro. conſi. cclxvj. & per Ful. conſi. lxvij. ¶ Tho. Dip. Et adde quando dicitur habuiſſe animum domicilij transferendi, vide Bar. in l. prædia. §. affinis. j. de fun. inſtr. & vide Alexā. in l. fi. § pe. j. de adi. le. & in l. domicilium. ff. ad Municip. & vide Fel. in c. quoniam. de offic. ordi. vbi ponit plura in materia, & Fel. in proœ. decre. in verb. rex pacificus.

b ¶ Fran. Cur. Extraordinarij auxilij. Extraordinarium quòd proprie dicatur, vide Sal. in l. incerti. ver. fi. C. de iuriſ.

c ¶ Et varietate. Vide Bal. in l. nec quicquam. §. de plano. j. de offi. procon. & leg.

Vlpiani. LEX XVIII.

1 *Diſſenſus impedit contractum, & dominij translationem.*
2 *Actū ab vna parte contrahentiū nō debet attendi quo ad cōmodū illius partis.*
3 *Contractus impeditur diſſenſu.*
4 *Error an & quando impediat translationem dominij.*
5 *Mutuum propter diſſenſum non reconciliatur conſumptione.*
6 *Donatio an & quando præſumatur mutuum.*
7 *Solutum indebite, & ſcienter, an & quando poſſit repeti.*

Si ego pecuniam. Diſſenſus inter dātē, & recipiētē impedit ɔ̄ctū, & dñij tranſlationē. ſed q quis dat eo animo, vt nunquam repetat, repetere nō poteſt, licet recipiens habuerit animum reſtituendi. ſecus ſi tradens animum recuperandi habeat, & accipiens reſtituendi. hoc dicit. ¶ † In text. ibi, nam & ſi etc. probat per duo exēpla, q diſſenſus impedit ɔ̄ctū & dñij tranſlationē. tñ differūt iſti duo vltimi caſus a primo poſito in prin. huius l. quia i iſtis duobus vltimis nō cōſenſerunt ambo in tranſla. dñij, ſicut in primo intelligendo, vt hic loquaẽ in proprio depoſito, vt hic. dico, quia qñq; in depoſito excedēdo pprios terminos depoſiti, pōt i depoſitariū trāsferre dñium. l. Lucius. la j. & l. die ſponſaliorū. §. j. j. depoſiti. ¶ † No. q licet aſs illud q ab vna parte ɔ̄hentiū agiẽ, nō debeat attēdi. l. ſi repetēdi. C. de cōdi. ob cau. tñ illud eſt verū quo ad cōmodū illius partis q̄ ita agit, vt ibi hr. Sed quo ad eius incōmodū, ſicut hic. nā ħ in prin. dās agebat nō repetere, & hoc inſpicit ɔ̄ cū, vt p exce. repellaẽ, ſiƚr recipiēs ħ hēbat animū reſtituēdi, & ħ inſpiciẽ ɔ̄ cū vt actio deẽ mero iure ɔ̄ ipſum, iō oriẽ condō. tñ in pari cā pferẽ ɔdō rei. l. ſi ſeruū. §. ſequiẽ. j. de ver. ob. iō pferẽ exceptio, vt ħ. ¶ † Secūdo no. diſſenſum ᵃ impedire ɔ̄ctū, vt ħ. & l. inter ſtipulātē. §. j. j. de ver. ob. & i l. i oibꝰ. l. vltima. j. de ac. & obl. ſecus in quaſi ɔ̄ctu, vt p gl. i d. l. i oibꝰ. facit l. v. in fi. ſ. de nego. geſt. itē ipedit dñij trāſlationē, ſi fuerit diſſenſus circa cām traditionis, & trāſlationis dñij, vt hic. Fallit tñ ħ vltimū in caſu l. cū in corpus. allegatę in gl. intelligēdo ſm ſecūdā ſolutionē poſitā ħ in glo. & declaratā vtrā p Bar. q ēt poſt Old. addit ſecūdā fallē. vt ħ per eū. Pōt & tertia dari fallētia ſm primā datā i gl. ad d. l. cū i corpus. q̄ i ſe eſt vera. ar. j. l. pxi. in prin. ¶ Quarto ēt limitari pōt, q rla iſta pcedat, qñ dominiū venit trāſferendū ex volūtate tradētis, vt ħ. ſecus ſi ex legis diſpōne. caſum & exemplū habetis notabile in l. ſi is cui. de leg. ij. ſm Bar. ibi, & nō eſt alibi ſm Doc. ibidē, vel ſm Bal. & Io. de Imol. ibi pōt dici q ħ operaẽ ibi volūtas teſtātis, qui nō errauit, ex cuius voluntate dominium transferendum eſt. Et de hac materia vide etiam plene per Bar. in l. j. ſ. đ offi. proc. cæſ. & ibi inter cętera Bar. approbare vr ad iſtā l. primū intellectū traditū hic in gl. j. Et ponit ipſe p regula q vbi nō apparet, q voluerit tradēs transferre dñiū ex vna cā, tñ diſſenſus nō impediat trāſlationē dñij, per d. l. cū in corpus. aliàs ſic. ſed magis cōiter approbatur illud qđ ipſemet dixit hic, vbi ponit pro regula q diſſenſus impediat. & eſt diuinare q hic tradēs volebat ex vna cauſa trāsferre, & hæc cōprobabo ſuper gl. ij. † vbi aīt eſſet error in cā trāſlationis dñij, ſed nō eſſet diſſenſus partium in cauſa ipſa, tunc talis error non impediret trāſlationem dominij, vt per totum titul. infra de condit. indebi. Et hoc vltimum verū eſt, nedum ſi tradēs q. errauit, erat principalis, ſed ēt ſi eſſet procurator hñs adminiſtrationem cum libera, vt eſt glo. in l. ſeruus inſcio. in gl. ij. in fi. j. de fideiuſ. q̄ ad hoc eſt ſingularis ſm Ang. & Io. de Imo. ibi. facit l. cū indebitum. j. de condi. inde. Quid aūt ſi fuerit error non in cauſa tranſlationis dñij, ſed in dominio, an impediat tranſlationē dñij, dic vt in l. ij. §. ſubtilius. j. de condi. ob cau. vbi hr q impedit, ſi eſt error in tradente. ſecus ſi eſt in recipiēte, vt eſt tex. no. in l. regula. §. qui ignorauit. j. de iur. & fac. igno. de quo ēt vide per Bart. in d. l. j. de offi. proc. cæ. ¶ In gl. j. cōiter tenetur ſecunda ſol. dicit tñ Ful. q iſta vr eſſe ɔ̄ tex. in d. l. cum in corpus. ibi, dū tex. dicit, credā ex teſtō obligatum eſſe &c. & ſic innuit q non pceſſerat oblō ex teſtō ex qua tradebatur. Item eſſe vr ɔ̄ gñale dictū poſitum in d. l. cum in corpus. in prin. & rñdet ad iſtū tex. in prin. q ħ debet accipi cū, pro qñ. & ver. magis nō debet referri ad pcedētia, ſed ad illa verba ſequētia, ibi, cū. qñ alia opi. acceperit, & erit ſenſus huiꝰ ver. magis &c. q ſi dñs habuit animū donandi, & ſic transferēdi dñium, ſed accipiens nō habuit animū ad cōſequēdū, vt quia putauit q apud eum deponeretur, vel cōmodaretur, & ſequentia exempla differunt ab iſto, q̄a in eis aīus vtriuſq; fuit, q fieret repetitio, ħ nō fuit aīus dātis q repeteretur, q̄ ſolō non vr de mente literę. Quia verbum magis implicat, q in ppoſito caſu magis adhuc ipediaẽ trāſlatio dñij, quàm nullitas ɔ̄tus, facit l. rephendēda. in ver. magis. C. de inſti. & ſubſti. cū ſi. Vñ ſi in ver. magis intelligeremus mutari terminos ɔ̄ctus, de qbꝰ iuriſcōſul. locutus erat, nō bñ implicaret. Vñ teneo cōem ſniam, p qua facit, q̄a talis diſſenſus impedit ɔ̄ctū, vt dictū fuit, & oēs fatētur, ergo traditio remanet nuda, & ɔ̄ñr nō debet regſ̄ro pari trāſlationē dñij l. nunq̄ nuda. j. de acq. re. do. Nec ob. text. in d. l. cū in corpus. ibi, dū dicit credā ex teſtō, q̄a rñde vt per Old. quē refert Bar. Nō ob. princ. illius l. q̄a reſtringitur p iſtam l. & p l. ſed & poſterioris. ſ. de legi. ¶ In gl. in ver. cōſumpſerit. Bart. & Bal. ħ in lect. anti. & Ang. & Pau. de Ca. ħ tenēt opi. gl. p qua allegāt l. ſi tibi dederim. j. de do. & ibi ħ ēt ſequiẽ Raph. Cu. Sed ɔ̄trium tenet Odoſ. Old. Cy. Ray. & Bal. ħ in lec. or. p hanc l. in ver. magis. Itē q̄a non valet cōſenſus ɔ̄hētiū qñ nō eſt ſimultaneᵇ, vt no. in l. cōſenſu. in prin. j. de act. & ob. Vñ non ſufficit q ex poſt facto iſte q recipit in mutuum, dicat ſe conſentire donationi, prout fuit de aīo dantis à prin. Nec obſt. d. l. ſi tibi dederim. q̄a rñdetur q ibi non fuit error, nā ibi tradēs & accipiēs cōſenſerunt, ſed fuit omiſſio modi & formę mandati, q̄a pcurator nō tradidit noie dñi, vt habuit in mandatis, ſed dedit noie pprio. Itē q̄libet ibi cā tendebat ad eundē finē, ħ nō. itē ibi dr illud eſſe ex benignitate in caſu illo ɔ̄ rigorē. Ergo nō debet extēdi ad aliū caſum. l. ius ſingulare. ſ. de legi. Nō ob. ēt l. & poſt rem. §. fi. ſ. de trāſa. & ħ alle. in gl. q̄a poſſet rñderi q ibi ex cā valida retinebaẽ ſolutū, ħ ex inualida, quia ɔ̄ctus nō valuit. Sed Ia. Bu. Alb. de Ro. Ryc. de Sal. & Bar. de Sal. & Ro. ħ cōcordāt opi. ſ. q recipiēs cōſenſit donationi, anteq̄ donās repetat, vel anq̄ pęniteat, & pcedat tunc opi. gl. Nā ex quo donās ſemel voluit, pſumitur perſeuerare in eodē ppoſito, ᶜ vt no. in l. ſi quis nec cām. §. res. pignori. ſ. eo. & quā primū recipiēs ſciuit illū voluiſſe donare, pſumiẽ conſentire, q̄a erat ſibi fauorabile. l. q. patitaẽ. & l. ſi remunerādi. §. ſi paſſus. j. mā. aſs aūt pcedit opi. ɔ̄tra ex quo reperiūtur dicti ɔſenſus eē ſimultanei, & p hac ɔcordia all. Ro. id qđ i ſīli no. gl. fi. in c. licet đ pcu. in vj. Puto verā eſſe opi. gl. p iſtū text. nā ħ poſt cōſumptionē clare dicit tex. obſtare excep. Conſumptio aūt bñ o pari pōt tranſlationē dñij. l. ſi à furioſo. cum l. ſeq. eo. tit. & l. ſi alieni.

ADDITIONES.

a ¶ Diſſenſum. Adde vt per Fulg. conſi. v.

b ¶ Simultaneus. Vide Alex. in l. non ſtipulet. j. de ver. ob. & Alex. conſ. ciij. qđ vide.

c ¶ Perſeueraẽ i eo. ppoſito. Vid Ale. i ſōl. a 3. 4 r. vo. & vid i ſimili i l. Labeo. j. đ iu.

alieni.j.de sol.sed non operatur, q impediatur repetitio, vbi aliàs æquũ esset competere repetitionẽ non facta cõsumptione. Patet in l.si me & Titiũ.j.eo.nã ibi consumptio nõ impedit repetitionẽ, quę ex æquitate fieri potent, q̃ns in cõtractu fuisset error. si ergo impeditur repetitio post cõsumptionẽ, sequitur q ẽt ante debuisset impediri ratione prædicta. Et sic quo ad parandã solam excep. sufficiat, q à prin. tpe traditionis tradens tradit animo non repetendi. & allegata in contrariũ loquuntur, non quo ad effectũ solius excep. parandę.

5 ¶ † In gl. in ver. cõditione. ibi, generali &c. nõ speciali, & ita est de mente glo. & expressius etiã Iac. Bu. & Bar. & aliorũ, quia hic propter dissensum non reconciliatur mutuũ consumptione. nam si reconciliaretur consumptione non obstaret exceptio repetẽti q ob. ut hic in tex. bene verũ est reconciliari trãslatione dominij, vt pater hic in versi. magis. iuncta alia parte lrę,

6 dum dicit competere cõditionẽ, & tñ ei obstare excep. † Quærit Paul. de Ca. hic quid econtra si ego recipiens habui animũ quòd esset donatio, & tu qui dedisti habuisti animũ q esset mutuũ, dic q nõ habebit locũ istud prin. & q neutrer animus inspicietur, sed recurrendũ est ad coniecturas, de quibus no. in l. cum quid. s̃.e. & ſm illas coniecturabitur an fuerit dona. certe puto q si constat dãtem habuisse animum mutuandi recurretur ad cõiecturas, quia in incertis & nõ certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cum ita j. de verb. ob. l. ille. §. cum in verbis. de le. iij. & per ꝯñs nõ erit donatio. Bñ facit l. nec ignorãs. C. de do. & l. si reprehendi. C. de condi. ob cau. inducendo vt hic per Bar. & prout dixi super text. Vltimo

7 † per hanc l. dicit Ange. in l. falsus. in repe. C. de fur. ſm quã infert Pau. de Ca. hic, q regula posita in l. cuius per errorẽ. j. de regu. iur. locũ habet qñ recipiens sciebat illũ qui soluebat soluere scienter indebitũ, & sic recipiebat vt donum sicut ille tradere p̃sumebat. secus si recipiens hoc ignorabat, quia dissensus donationẽ impedit perfici, vt hic. Tñ dicit Pau. de Ca. hic, q Ang. in vno male dicit. s. quia vult. Ang. ſin eum. q soluens potent repetere, & non obstabit ei exceptio, nam istud ſm Pau. de Ca. est ꝯ istum tex. cũ glo. in ver. ꝯsumpsit. & ꝯ. d. l. si tibi dederit. Adde q illud q dicit Ange. in d. l. falsus. q soluens repetere potent qñ recipiens credebat soluentem soluere ignoranter indebitũ loquitur in eo qui credebat furtũ facere vt in procuratore falso, vnde ſm eos datur repetitio aduersus eum, ne ex dolo lucrũ faciat arg. l. siue hæreditaria. s̃. de neg. ge. & hæc fuit ratio doli tollitur replicatione doli. l. viro atq; vxore. & ibi no. Bar. j. so. ma. plene no. Bar. in l. apud Celsum. §. Marcellus. j. de doli excep. Et ista fuit rõ Ang. & sic in casu suo põt sustineri dictũ eorũ. sed ista lex loquitur qñ reus nullũ dolũ comisit, ď quo replicari possit, q ẽt Ang. i d. l. falsus fatetur q cessat repetitio, alle. d. l. si tibi dederim, & pro limitatione. ad d. l. cuius per errorẽ. vide simil. Ang. in l. dispensatorẽ. j. de solu. vbi dicit q ad hoc vt illa regula locũ habeat, requiritur q sicut soluens indebitũ sciẽter, ita recipiens sciat illud esse indebitũ, aliàs non consentirent in cã dona. & sic impediretur translatio dñij per hanc l. dicit tñ licet impediatur contractus donationis & translatio vt hic, tñ repetenti obstabit exceptio per hãc l. cum gl. in verbo consumpserit. & hãc limitationem dico etiam fuisse traditam per Bart. in l. j. j. de do.

Iuliani. LEX XIX.

1 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*
2 *Donatio causa mortis nõ reuocatur penitentia donatoris decedẽtis sine hęrede.*
3 *Donatio causa mortis reuocatur voluntaria alienatione donatoris.*
4 *Donatio causa mortis reuocatur propter inimicitiam superuenientem inter donantem, & donatarium.*
5 *Testamentum an reuocetur si testator conualuit post testamẽtum, sicut reuocatur donatio causa mortis si infirmus conualuit.*
6 *Donatio causa mortis, an reuocetur per penitentiam donatarij.*
7 *Mater quæ non petijt tutorem pupillo, nisi prope finem anni, an priuetur eius successione, si decedat pupillus ante annum completum.*

a N On omnis. [a] Numeratio non obligat, nisi quatenus est de intẽtione nu-

1 merãtis. h. d. ¶ † No. q actus agentiũ nõ operantur vltra intentionẽ eorũ vt h, & l. obligationũ substãtia. j. de act. & obl. q itellige ď intẽtione primitiua, vel ẽt secundaria, vt probaẽ in l. si absentis. C. e. ita inq t Bal. ibi in ij. oppo. nam ibi præter principale ꝓpositũ numerantis acquiritur sibi actio, si ille cuius nomine numerauit, ratam non habeat numerationẽ. quia ista vẽ fuisse secundaria intentio numerantis. vel dic vt hic in glo. s. in verbo, agitur. ¶ No. ij. casus in qbus reuocatur donatio causa mor. Alium casum habetis hic in

2 gl. i. qñ donantem penitet, vt l. qui mortis. j. de do. cau. mor. † Hoc autẽ vltimũ lita, nisi donans sine hĩde decedat, quia tunc penitẽtia donantis donationẽ infringeret ſm Ang. singlr in sua disp. inci. asteris. s. tindes. p l. j. j. qui sine manu. ad liber. puc. & idem no. Ang. in l. circa. §. si cui. j. ad l. Fal. & in l. ij. j. de le. j. & l. q Romæ. §. Flauius. j. de ver. ob. & ibi dicit hũc esse casum inauditũ, & hoc procedere potest ſm primũ intellm positũ in glo. in d. l. j. qui vẽ esse magis cõis. Et sub hoc casu reuocationis ex pnia põt ꝯprehẽdi vnus sing. casus reuocationis ipsius do. cã mor. quẽ ponit Dy. in l. stichum q meus erit de le. j. vbi dixit q sicut si testator volũtarie alienauit rẽ legatã, reuocaẽ legatũ. l. si de ioõ. §. si rẽ. de le. iij. & l. rẽ legatam. j. de

3 adi. le. † ita erit ẽt si donãs cã mor rẽ illam voluntarie alienauit nulla necessitate cogẽte, q a do. cã mor. post celebrationẽ rłr accedit naturę legatorũ. l. Marcellus. §. j. j. de do. cã mor. & illud dictũ Dy.

4 nõ reperiẽ alibi, & est aureũ ſm Bal. in d. l. stichũ qui meus erit. † & eadẽ rõne vẽ q si superuenerũt inimicitiæ inter donantẽ cã mor. & donatariũ, induceretẽ reuocatio sicut in legato l. iij. an fi. cum l.

5 seq. j. de adi. leg † An aũt testm̃ reuoceẽ si testõr ꝯualuit post testm̃ sicut reuocaẽ donatio cã mor. si infirmus postea ꝯualuit, dic vt di-

6 xi post Bal. in l. fi. C. de post. hære. insti. † Nunquid aũt p ponitẽtiã donatarij possit reuocari dona cã mor. puta si aliquod onus ei annexũ fuisset, si est p pœnitẽtiã donãtis gl. est valde no. q nẽ, in l. cũ pr̃. §. mater. j. de leg. ij. quã nõnulli dñt esse singularẽ vt Pau. ď Ca. in l. ij. de le. j. sed est alia in l. sicut. j. de do. cã mor. ¶ In glo. in verbo oblo. in fi. cõiter teneẽ q ante diem nõ cõpetat actio, q a qñ ex eo agiẽ q tacite actũ cẽsetur esse ex dispõne legis, nõ põt agi, nisi finito toto tpe l. si ita stipulatus essem abs te. & l. in insulã. j. bienniũ. j. de ver. ob. vbi ad totale interesse q venit in stipłone ex dispõne legis iuxta l. stipłones nõ diuidunẽ. ver. celsus. j. de ver. ob. agi nõ põt nisi elapso toto tpe. ita dẽt esse in casu hic notato in glo. q a ad repetitionẽ eius q fuit datũ, agebaẽ ex dispõne legis ſm quã tacite intelligebaẽ esse actũ q datũ redderetẽ cã nõ secuta. Sed vbi ageretẽ ex expssa dispõne legis, tũc añ diẽ nata eẽt actio. l. qñ ꝯstaret factum impleri nõ posse. l. cũ stipulatus. alle. in glo. sed obstaret exceptio ante diẽ l. in illa stipulatione si calẽdis. eo. tit. ſm magis cõem opi. sed Ang. & Ful. in l. sed si decessent. s̃. q sans. cog. aliter dixerunt vt

7 ibi tetigi. † Et faciũt ista ad q. de matre q̃ nõ penjt dari tutorẽ filio impuberi vsq; ꝓpe finẽ anni, adeo q ꝯstabat nõ posse amplius. j. aliquã ptẽ anni facere lrĩme dari tutorẽ seruans solẽnitatib' requisĩs a iure cõi, vel municipali, & ꝯtingat añ ꝯpletũ totũ annũ decedere pupillũ in pupillari ętate an priueẽ mẽ successiõe, iuxta l. sciãt. C. ď le. hęre. ď qua. q. tãgit solus Pau. ď Ca. h. & tenet q puẽ, sed ipsemet tenuit ꝯriũ i d. l. cũ stipulat' . ꝓ se ãt i d. l. sed si ďcessent

b nõ decidit. dic vt dixi i d. l. sed si decessent. vbi tenui q nõ priueẽ. [b] ¶ In gl. fi. potes meli' rñdere, vcʒ q iura all. i ꝯriũ loquunẽ qñ erat datus seruus manumittẽdus ad certã diẽ, & sic seruus erãt datus q appofuit istã ꝯdõnẽ manumittẽdi. hic aũt seruus nõ erat illius qui apposuit istã ꝯditionẽ manumittendi, sed erat illius cui data sunt decẽ vt manumittereẽ, vñ tunc nõ efficereẽ liber post tẽpus. vt hic, & l. iij. §. j. & ibi late hoc explicat Bar. j. de condi. ob cau.

ADDITIONES.

a ¶ Non omnis. Vide Bal. in l. nam testamentũ. C. de iu. & fac. igno. & limita regulam huius l. vt per Bal. in l. si procura. in fi. j. de condi. inde. adde q illud sequitur Lu. Ro. consi. ccxxix. & q don. cã mor. possit pœnitentia reuocari, tenet Pet. de de Anc. consi. lxxv. vbi vide q voluit, & an per superuenientẽ inimicitiam reuocetur dona. causa mor. vide Spe. in tit. de do. § j. ver. quid si aliquis. Bar. & q pulchre voluit Bal. consi. ccccl xiiij. lib.

b ¶ Quod non priuetur. Adde vltra ibi posita, q voluit Old. consi cciij. vbi tenuit q assumptus ad ecclesiam parochialem, qui tenetur ex dispositione canonis. j. an. se facere promoueri ad sacros ordines, q si per x. menses steterit q non fecerit se promoueri, & certum sit q j. dictum tempus q superest, non possit, tamen valet permutatio illius beneficij facta. j. illud tẽpus, quia ad hoc vt quis priueẽ ecclesia parochiali per non promotionẽ ad sacros ordines, oportet q totus annus sit elapsus, nec sufficit q sit certum non superesse tempus ad promotionem.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus sine tutoris auctoritate pecuniam alienare non potest.*
2 *Pecuniæ consumptio idem operatur quod dominij translatio.*
3 *Pecunia an & quando censetur consumpta.*
4 *Pecunia dicitur consumpta si esset deperdita.*
5 *Pecuniæ consumptio à quo sit probanda, & quomodo.*

§. Si pupillus. Cõsumptio reconciliat numerationẽ ad effectũ liberationis si ad h fuit facta numeratio, vel ad effectũ liberationis si ad hoc facta fuit, siue ꝯsum-

1 ptio fiat p recipiẽtẽ, siue per aliũ habentẽ cãm ab eo h. d. ¶ † No. j.

a pupillũ sine tutoris auctoritate pecuniã alienare nõ posse. [a] quid

2 aũt in adulto an possit alienare sine solennitate, dic vt not. in l. j. §. fuit q̃sitũ. j. ad tre. & dixi aliqua in l. singularia. sup gl. j. s̃. e. ¶ † Secũdo no. q idẽ operatur subsecuta ꝯsumptio si dñiũ non fuit a prin. translatum

ADDITIO.

a ¶ Fran. Cur. Non posse. Ratio quia non habet patrimonij sui administrationem. l. iusiurandum q ex conuentione. j. tit. j. l. q si forte. §. fi. j. de so.

trāslatū sicut operaī dñij translatio ab initio vt hic,& l. si filius. s̄. e. ¶ † Tertio no. ī ver. qua p.p. q̄ licet pecuniā quā tibi mutuaui alteri dederis, tñ si adhuc eadē pecunia ap.p.et, & discernit, nec ꝯmixta est, nō dr̄ ꝯsumpta, q̄ est notādū. & ad h̄, istū tex. no. Bal. in lect. anti. & ēt Sal. Pa. de Ca. & Ro. hic, p quo ēt Sal. & Ro. hic allegāt. l. ꝯstimaris. j. so. ma. sed illa parū facere vr̄. Qñ aūt nūmi commixti sunt q̄ discerni n̄ pñt seu ad oculū nō ap.p.ent, cēsent ꝯsumpti, vt l. si alieni. j. de so. iūcto isto tex. q̄ no. p his q̄ tradit Bar. ī l. ij. §. appellata. s̄. eo. Quarto, no. q̄ h̄, vr̄ probari q̄ si q̄s mala fide cōsumpsit, vt q̄a sciebat pecuniā nō esse effectā suā, talis ꝯsumptio recōciliat solonē seu numerationē dixi. in l. rogasti. §. fi. s̄. e. ¶ In gl. ī verb. ei⁹. ibi sed tu dic &c. hæc cōiter approbaī q̄a consumptio secuta idē o.p.eī ac si ab initio fuisset trāslatū dñiū. d. l. si filius. ğ sicut p̄iculū eiier recipiētis si dñiū à prin. fuisset trāslatū q̄a esset ꝯcta oblō ad genus. l. incendiū. C. eo. & dñio trāslato periculū est illi⁹ q̄ est dñs, vt ibi & l. creditor. & l. pignus. C. de pig. actio. ita debet esse h̄ casu suit. n. inductū fauore pupilli ne transeat dñium pecuniæ suæ sine auc. tut. ergo si diceremus interim periculū spectare ad pupillum sequereī q̄ illud q̄ esset inductū in fauorē, redundaret in odiū ꝯ. l. q̄ fauore. C. de leg. & l. nulla. s̄. de leg. & p hoc rñsum est ad rōnē quā hic ꝯ istā opi. facit gl. dū dicit pro prima opi. facit q̄a dñiū nō erat translatū &c. quasi dicere volueri, ergo periculū debuit esse pupilli, q̄a remāsit dñs. d. l. pignus. † & ex ista decisione habes ēt q̄ pecunia dr̄ ꝯsumpta si esset deperdita, adeo q̄ p talē ꝯsumptionē fit recōciliatio, sicut si vtiliter esset ꝯsumpta, q̄a in pecunia numerata. seu mutuata a pupillo oēs id tenent p pal. rōnes, sed in numerata a maiore est magis dubiū, tñ h̄ idē in maiore tenuit gl. in d. l. indebiti. §. sed & si nūmi. j. de ꝯdi. inde. Dic vt in gl. & doct. & ibi dicet. Ex his no. limitationē ad rglam. d. l. pignus. q̄ vult q̄ periculum debet esse dñi, nam fallit qñ sequereī inconueniens prædictū, vt in pupillo dcm̄ est, s. q̄ illud q̄ esset inductū in fauorē &c. & ad hoc Ro. Dicit istā gl. esse singularē, vr̄ aliter in casu in quo ꝯsumptione transferī dñiū, & istud vltimū pendet à veritate eorū quę no. per d. gl. & doc. in d. §. sed & si nūmi. ¶ In ea. in fi. tene p̄mā sol. q̄ cōis est. † Vltimo q̄rit. hic Io. Bu. cui incūbit onus probandi ꝯsumptionem, an numerāti q̄ allegat eā, an vero ei q̄ recip̄it incūbat onus p̄bandi pecuniā extare. ad q̄ ipse allegat, & concludit q̄ numerās habet fundatam intentionē suā, eo ipso q̄ pecunia nō apparet, & sic satis videatur p̄bata cōsumptio. alle. l. in lege. j. de ꝯtен. emp. & idē dicit Alb. de Ro. hic. sed in contrariū allego text. cū ibi no. per Bar. in l. si quis argentarijs. §. pe. s̄. de eden. & illud vr̄ ibi verius, q̄a quilibet probare debet illud q̄ est fundamentū intētionis suæ. l. in illa iuncta. l. hoc iure. & ibi no. hoc plene Bar. j. de verb. ob. & per h̄ apparet rñsio ad d. l. in lege. quia fundamentū intentionis agentis erat tale quod ap.p.aret, ideo sibi incumbit hoc onus probandi.

Iuliani. LEX XX.

1 *Donatio quæ proprie dicatur.*
2 *Creditum proprie quando dicatur, & quando improprie.*
3 *Verba contrahentium accipiuntur improprie quando nō possunt capi proprie.*
4 *Solutio vna pōt diuersis respectibus parere liberationem, & obligationem.*
5 *Dominus potest transferri momentanee.*
6 *Statutum, q̄ res īmobiles non possit alienari in forensem, quomodo intelligatur.*

SI tibi. ᵃDonatio q̄ fit ob aliq̄ cām īplendā à donatario, nō est p̄prie donatio, sed improprie, & si q̄s pecuniā alteri credidit, vt se liberet ab aliqua oblone, qua tenebaī, nō dr̄ proprie creditū ꝯhere, sed īpropriè, vel de ęquitate. h. d. ¶ † Not. q̄ qñ in donatione apponiī pcm̄ vel modus, nō est p̄prie donatio, vt hic & l. j. j. de do. intelligit tñ Pa. de Ca. h̄ istud esse verū qñ donatio fit ob cām implendā a donatario. secus si ab alio vel sub ꝯditione implenda casu q̄a dicetur proprie donatio, cum donatio possit pure & sub condōne fieri l. donatio. C. de do. & h. d. esse vtile p statutis imponētib. maiores gabellas p donationib. q̄a intelligenī de p̄prijs donationib. sed aduerte, q̄a limitatio sua vr̄ esse ꝯ tex. in d. l. in prin. & ibi vide Bal. in finalib. verbis, qui ēt dicit q̄ statutū loquēs de donatione intelligiī de p̄pria, & ibi hoc exp̄ssius no. Io. de Imo. no. ēt Bar. in l. filiusfa. in ij. opp. & ibi plenius p Io. de Imo. eo. tit. ita no. Cy. in l. vt libens. prope. fi. C. de col. & ibi p Ful. & per Bal. in auc. eo decursu. in fi. C. de do. ante nup. ¶ † Scd̄o no. q̄ creditū qñq̄. accipiī improprie, s. qñ q̄s spōte aliens fidē nō sequiī sim de vr̄ in l. si is cui. §. Flauius j. de sol. nā si ex necessitate p̄cedentis oblōnis mihi credas hoc facis, vt te ab oblōne liberes, nō q̄ de me fidē habeas, iō improprie dr̄ creditū. ita est mens huius. l. & dictū fuit in l. j. s̄. eo. ¶ † Tertio nō. q̄ qñ verba in contractibus f̄m propriā significationē accipi non pñt, accipiuntur f̄m improp̄riam ᵇvt hic & in l. insulā. de p̄escrip. verb. & l. sed & si possessori. §. item si iurauero. ver. sed. & si rerū. j. u. j. nam & in contractib. magis mentē quàm verba inspicere debemus. l. fi. C. quæ res pig. obl. poss. l. ita stipulatus. i verb. ex snia, & ibi gl. j. de ver. ob. ¶ † Quarto, not. q̄ vna sol. potest diuersis respectibus parere liberationem & obligationem, vt hic, & l. in numerationibus. j. de sol. non autem eodē respectu, vt l. qui hominē. §. fi. j. de solu. & l. cum his. §. fi. j. de ꝯdi. indeb. ¶ † Quinto, no. fieri posse trāslationē dominij momentaneā, qñ aliqua vtilitas ex hoc remanet penes eum qui post momentū habet transferre vt erat hic. aliàs secus. l. qui sic. j. de solu. & facit ad no. per gl. Bal. & Saly. in l. fi. C. de vsu. & ad alias de quibus dixi post Bar. in l. singularia. prope. fi. s̄. eo. † Vltimo dicit hic, Ro. & Iac. But. tangit hic. q. an si ex forma statuti non pōt res immobilis alienari in forēsem ab hærede grauato in vlti. volūtate, vt vendat illi forensi, & dicit q̄ Iac. But. ēt in quadam disp. sua determinauit q̄ sic ᶜ & ista alienatio est mixta. s. partim ex vltima volūtate. & partim ex causa inter viuos, & in odiosis sub simplicibus non cōprehenditur mixtum. l. vim passam. §. præscrip. j. de adult. & dixi in l. certi condi. §. quoniam. s̄. eod. de qua. q. dicit ipse videndum esse p Bal. in l. si hæres. j. de act. emp. & per Ang. in l. qui fundum. in prin. j. ad l. Fal. Addans Io. An. in addi Spec. in rub. de rerum permu. & Alb. de Ro. in ij. parte statu. q. clxxvij. quæ incipit Iac. But. per Bal. Ange. & Io. de Imo. in l. cætera. § sed si ea. ff. de leg. j. & per. Ange. & Io. de Imo. in d. l. si ita quis §. ea lege. in fi. infra de verbo. obli. & per Ange. & Io. de Imol. in l. sed & si dignum. infra ad l. Fal. & per Ang. in l. j. C. commu. de leg. & in l. æstimationibus. s̄. de pe. hæ. & per Io. de Imo. in d. l. qui fundum. in prin. nō ponit tamen. Iac. Bu. hanc. q. hic, in lec. mea, nec alij doct. refersit eum istud hic dicere, ideo istam. q. hic aliter non pertracto.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Si tibi. Et etiam no. ex isto tex. iūcta glo. q̄ debitum mihi largo modo potest dici meum de quo vide gl. in ver. Papyrius o l. ij. s̄. de orī. iur. & bene fac. l. nec vllam. §. fi. alle. etiam. s̄. de peti. hære.

b ¶Impropriam. Vide Alex. in consi. xxv. in iiij. vol. & eundem in l. j. §. si quis ita. j. de ver. ob. & Bart. in consi. clvij. q̄ est Fran. de Pisis, vbi verba. ll. in dubio debent accipi proprie & abusiue. & An. Are. in §. aliæ quoque. inst. qui. mo. te. infir. & vide Fran. Are. consi. xiiij. vbi verba in contractu debent intelligi vt minus lędant contractū & in consi. xij & Alex. in consi. iiij. in iiij. vol

c ¶Sic. Adde q̄ stante sta. q̄ forensi non possit relinqui. nec per viam vlt. vol. nec per viam contractus, q̄ testator potest legare vt vendat, & pretium habeat, & valet legatum. Item stante stat. de quo hic in litera non prohibetur medica res alienari in forensem f̄m Lu. Ro. fi. suis so viij. & quacunque prohibitione aliena non includitur alienatio necessaria f̄m eundem consi. ccxviij.

Iuliani. LEX XXI.

1 *Libellus in quo quis petit. x. et probat quinque, debet reus in quinque condemnari, & ab alijs absolui.*
2 *Obligatio an requirat etiam depositionem, vt prosit offerenti.*
3 *Debitor si confiteretur debitum pro parte, & pro parte non, an possit pro pte, confessata condemnari, & in altera supersederi.*
4 *Compromittere non potest iudex cogere partes, nisi iusta causa.*
5 *Periculum rei debitæ, an & quando spectet ad debitorem, vel creditorem.*
6 *Vsura & pœna æquiparantur.*
7 *Creditor non cogitur inuitus recipere partem debiti. fallit vt infra.*
8 *Debitor pluribus debitis an possit soluere vnum debitum sine alio debito inuito creditore.*
9 *Creditor si petit partem totius debiti in libello, an cogatur totum accipere.*
10 *Debitor qñ cōfitetur partē debiti, & partē negat, tunc actor debet acceptare illam partem & tunc reus non habet iustam causam litigandi super toto.*

Vidam ᵃCreditor tenetī ptē debiti ꝯfessatā & oblatā recip̄e, & sup reliqua pte litigare pōt, si vult. h. d. f̄m cōem intellm̄. ¶ † Not. q̄ q. x petit. v. petere vr̄ afs eīn nō posset p̄sequi in diciū sup istis quinq̄. ᵇ negatis virtute eiusdē libelli cuius ꝯniūr dr̄. Ex h̄ patet q̄ si q̄s in libello petit. x. & p̄bat d̄ v. dēt reus in q̄nq̄. ꝯdēnari, & ab alijs absolui. ita dicit Pa. de Ca. h̄ allegādo not. p Cy. in l. vnica. ad fi. C. de lit. ꝯtest. & p̄baī ī l. apud. Celsū. §. itē q̄rit. e. l. j. de doli excep. & ī l. j. cū ibi no. C. si aduer. rē iu. licet ipse nō alle. & no. Bar. ī l. q̄ vas. in prin. j. de fur. & ī l. si ꝯslāte. §. fi. j. sol. ma. & no. Can. in c. vlt. de lit. ꝯtest. intellige tñ vt plenius tradiī per Bal. Ang. & Imo. in l. scire debemus. in prin. j. de verb. ob. Scd̄o no. q̄ ad iudices p̄tinet litē diminuere, & sic est de mente literę q̄ pro pte oblata nō audiet iudex actorē vlterius, sed absoluet reum ab obseruatione iudicij. l. si debitor. j. de sol. l. si reus paratus.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Quidam. Vide Are. in l. scire debemus. j. de verb. obl. & adde quod si iudex cognoscat alteram partium fouere iust. alteram in calumnia versari, an sal ua conscientia poterit donare operam vt contentet ipsas partes, vide Can. in c. j. j. de mu. pet. Spe. & Io. An. in tit. de pręar. ind prope fi. & ex hac. l. q̄ qui petit rē simpliciter videtur totam petere. fac. l. si in rem. cum gl. de rei vē. gl. & Bar. in l. Pompo. §. sed & his. s̄. de procu.

b ¶Quinque. Adde Bal. consi. cclxx. iiij. lib.

paratus.ſ.de pecu.inſti.de ppe.& tēp.ac.in fi.† Et an vltra oblonē requirat̄ et depoſitio,[a] dic vt no.in d.l.debitor.& ita ſm ꝙ proxime declaraui,intelligūt doc.ħ iſtū tex.& maxime Ia.de Are.vt refert Alb.de Ro.hic,& ita tenēt ēt Ful.& clarius Pau.de Ca.hic,tñ Ang.& Ro.ħ dicūt,† ꝙ iudex nō dēt ſup pte ɔfeſſata pnūtiare, & ſup alia ſuperſedere,niſi actor velit ſup aliqua pte renūciare, & dicūt hoc eē notabile verbū Inn.in c.inter.de elec.ſed ſuſtinendo dictū doc.hic dicas ꝙ dictū Inn.intelligit pcedere,niſi iudiciū p parte eſſet perēptū,q̄a tūc pt ferri ſnīa ſup pte d.l.ſi ɔſtāte.§.fi. & ibi no.p Bar.in l.j.C.ſi aduer.rē iudi.vñ ſi reus nō ſolū ɔfiteatur ptē,ſed ēt ipſam ſoluat,ſeu offerat,& deponat,iuxta not. in d.l.ſi debitor.expirat iudiciū p tali parte,vt in d.§.fi.inſti.de ppe.& tēp. act.& in l.iuſiurandū & ad pecunias.§.fi.& ibi no.p Bar.j.ti.j.iuncto iſto tex.merito tūc pōt ſup reliqua pte iudicari.ſecus qñ ſolū ɔfitet̄,q̄a nō dēt iudex ſup illa pte ɔdēnare,& in reliquo ſuperſedere.ita loquit̄ Inn.in d.c.cū inter.facit.l.in ħ iudicio.ſ.fa.erc. & ad iſta vide ēt no.p Pau.de Ca.in l.ſi ſeruus.§.boue.j.de cōdi.fur. ad fi.† Itē facit iſte tex.in fi.ſm Pau.de Ca.ħ,ꝙ qñ iudex videt nō poſſe bñ ſedare diſcordiā p viā iudicij,& ꝙ ſcādalū ſit euēturum, poſſit ptes ɔpellere[b] ad cōpromittēdū.ar.l.ęquiſſimū.in prin.ſ.de vſufru.alias ſecus.& ita intelligit̄ ſm eū,ꝙ not.Bar.in l.furti.§.qui iuſſu.ſ.de his qui no.infa.& Bal.in l.ex ſtipulatione.C.de ſen. vbi ſm eū dicūt iudicē nō poſſe cogere partes ad cōpromittēdū, ſed ad pacē ne veniāt ad arma.& ſubdit ħ ꝙ ipſe princeps q ſuperiorē nō hēt,interdū partes ɔpel it ad cōpromittēdū,alle.d.c. cū intet.Aduerte q̄a Bal.in d.l.in ſtipulatione.expreſſe tenet ꝙ iudex ēt pp timorē ſcandali non poſſit partes agere ad ɔpromittendū, q̄a iudex debet pſuadere concordiā,vt ibi,nō ad illā partes compellere.nihil tñ allegat ꝙ vrgeat.Bald.ēt in c.j.§.ſi qs quinq; furatus.de pace te.aliqd tractat de hoc,tñ puto ſuſtentabdē eſſe primā ɔcłonē pdictā firmata p Pau.de Ca.ħ,quā ēt amplectit̄ Bal. in c.cū eccleſia vulterana.ad fi.de elec.p hoc bene facit id ꝙ not. Ant.de But.in c.fi.de mutuis pe.vbi dixit,ꝙ iudex nō pōt cogere partes ad ɔcordiā,vt no.p gl.in l.j.§.& poſt operis.de ope.no.nū. tñ falli in papa & principe in mā in qua liberā hēt adminiſtrationē,per d.c.cū inter.alij ēt inferiores nō pñt,niſi cā ſubſiſtēte,& cā eſt,ſi diu partes litigarūt.[c] alle.tex.not.in c.placuit.ix. diſt. ad pdicta ēt bene faciunt q̄ nn.Bal.in l.cōgruit.p dlū tex.ſ de offi. præſi. & quę no.Bal.in l.j.§.quies.ſ.de offi.præf.vt.& Ang.in auc.vt litig. iu.in §.fi.vbi hoc expreſſe tenere vr̄ per d.l.ęquiſſimū & ibi Bar.q legit illā l.ſub.§.ſed ſi inter duos.in l.ſi cuius rei vſusfruc.de vſufr. ad ꝙ ēt vide Bal.in l.cū affirmes.C.de lib.cau.& Ang.in d.§.prius. ¶ In gl.in ver.iudicio.ibi.l.plane.ſed ad illā.l.reſpōde ꝙ fallit hic fauore liniū dirimendarū qñ debitū p parte eſt liquidū,& ɔfeſſatū. ¶ † In d.gl.in verb.ad accipiendum.ibi,eius periculo[d] pereat &c. doc.cōiter tenēt cū glo.excepto Fulg.qui vult ꝙ imo pereat periculo debitoris,q̄a ſi neget p calumniā vel culpā nō debet eē melioris conditionis q̄ cōfitens veritatē.arg.l.nō ſolū.ſ. de noxa. & l. ſeruius,j.ꝙ vi aut clā.ſed ɔfitens totū,ſi totū nō offerat, ſed partē nō euitat periculū,q̄a creditor nō tenet̄ recipere partē,ergo multomagis debet eſſe idē in negāte q magis delinquit. Si autē neq; debitor,neq; creditor ſit in culpa,vt q̄a quilibet habeat pbabilē cauſam ignorātię,puta quia ſuccedit in ius alterius,& tūc cū quilibet tractat de dāno,vterq; careat culpa,cedere debet ille caſus ad periculū eius,in cuius pſona accidit.all.l.item illa. circa prin.j. de cōſti.pecu.& no.in l.ſi vno.§.itē cum quidam.j.loc. igit̄ cum caſus eueniat in pſona debitoris,debet ſibi nocere. ſed vide ad primum mēbrum,ꝙ glo.intelligitur de caſibus in quibus non apparebat de calumnia negantis,nā vt j.dicam negans partem per calumniā,non poteſt offerre partem qñ incontinenti conuinci pōt de mendacio vel calumnia,& ſi incontinenti pōt liquidari. Ad vltimum vero membrum vide ꝙ hic loquit̄, quādo creditor nō habebat iuſtam cauſam recuſandi partem, & ſic fuit conſtitutus in mora. ita clare dicit tex.in l.qui.x.in prin.ibi,iuſta cā.j. de ſol.tamē ſi habuiſſet iuſtā cauſam recuſandi accipere,talis iuſta cauſa excuſaret à mora,vt ibi,& facit l.ſciendum.& l.ſi qs ſolu.j.de vſur.in prin.ſed nō dr̄ eſſe iuſta cauſa qñ non accipit partē liquidā, ſi reliqua non eſt liquida, vt hic. ¶ † In ea.ibi ſoluit debitor qui totū &c. cōmuniter tenetur prima ſolu.Fulg.tenet vltimā p qua adducit, quia vſurę & pœnę[e] æquiparantur.l.qui ſine.ſ.de neg.geſt. ſed in pœna videmus quod propter nō ſolutionē partis cōmittit̄ pœna in totū.l.j §.fi.& in l.in executione.§.pe.j.de verb.obl.ad idem adducit,quia aliàs ſequeret̄ ꝙ negans calumnioſè eſſet melioris cōditionis q̄ confitens veritatem.ꝙ non eſt dicendū.ar.l.nō ſolū. Et reſpōdebat ad l.q pignori.& l.Iulianus.§.offerri.allegatā in gl.qd ibi loquit̄ in oblone pignoris,q̄ eſt indiuidua.eſt enim obligatum pignus totū p toto debito & totū pro qualibet parte l.q̄diu.C. de diſt pig.& de iure pignoris tractat̄ ēt in d.§.offerri.& in l. cū q.

in prin.j.de fur.& ſic volebat ipſe ꝙ regula ſit in hac l. ꝙ creditor teneat̄ accipere ptē debiti,ſiue totum ſit liquidū & cōfeſſatū ſiue nō.ſed his nō obſtātibus tene opi.gl.q̄ cōis eſt, & pbat̄ tā per d.l. tutor.§.Lucius q̄ ēt per alia iura alle.p glo. in l.quibus ſpāliter eſt inductū ꝙ creditor cogatur recipere partē.nec vr̄ bona reſponſio data per Ful.ad d.l.tutor.qm̄ aliud eſt in pœna q̄ in vſura quo ad ppoſitū,q̄a vſura eſt fructus pecunię.l.vſurę.j.de vſur.& iō cōmēſurat̄ ſorti,& ſic p rata ſoros & tēporis currit. facit.l.lecta.j.co. nō ſic in pęna,q̄a nō eſt fructus ſortis,ſed ſolū debet̄ ex euentu ɔdōnis.hoc etiā probat̄,q̄a illud ꝙ dr̄ in d.l.tutor.§. Lucius in principali promiſſore nō hēt locum in pluribus hæredibus vnius promiſſoris,quia ſi vnus hęredū ibi voluiſſet ſoluere partē ſuā ſortis, & euitare curſum vſurarum pro rata certe debuiſſet admitti, vt probat notabiliter Bar.in l.ij.§.ex his.j.de verb.ob. inducendo.l.ſi teſtō.§.j.j.de fideiuſ.& l.ij.C.de neg.geſt.& tamen in obligatione pœnali nō pōt vnus ex pluribus hæredibus euitare pœnā ſoluendo partē ſuā ſortis d.l.v.§.fi. ꝙ illa.l.v.§.fi.nō habeat locū in vſura, firmat Raph.Cu.ibi,& dicit ab alijs nō eſſe tacitum. Non ob.ēt ꝙ melioris eſſet ɔdōnis negās p calumniā,q̄ cōfitens verū.q̄a rñde vt colligitur ex no.per Bal.hic,ꝙ vbi actor vult reū cōuincere ſtatim de mendacio,non admittitur ſolutio particularis, quia daret̄ materia mentiēdi.al le.in ar.l.cū hi.§.ſi eum lis.ſ. de tranſ. pro hoc etiam facit,quia pa ria ſunt debitum eſſe liquidū,vel poſſe in breui liquidari,adeo ꝙ liquidatio non requirat altiorem indaginem l.fi.& ibi no.C.de compenſa.negatio enim non attenditur quando in promptu ſunt euidentes probationes[f] in contrarium,vt dixit gl.no.in l.& poſt rem ſ. de tranſa.fateor ꝙ rñſio data per Fulg. ad l.qui pignori. & ad d.§.offerri,poſſet pcedere per l. ſi neceſſarias.§.ſi vnus.de pi.act.& l.heredes.§.idem iuris.verſ.idem obſeruatur.ſ.fam.erciſ.iuncta l.ſi teſtamento.§.j. reſideo ergo ꝙ in d.l. tutor.§.Lucius ſit regula † ꝙ creditor non cogatur inuitus recipere[g] partē.Fallit primo,in caſu huius l.ſecundum intellectum glo. & cōem.Secundo,fallit fauore libertatis,vt hic in gl.pari ratione. Tertio,fallit in diſpoſitione ad pias cauſas ſecundum Rom . hic per no.per Bar.in l.ſi vnus. C.de teſt.& in l.proxi.infra de his quę in teſta.delen.Item fallit & quarto in caſu l. placuit allega. in glo. quæ lex tamen non loquitur in debitore tributorum,vt glo.dicit. ſed in emphyteota prædiorum & patrimonij Cæſaris cum quibus vtitur princeps hac humanitate dummodo in tribus vicibus intra annum totum ſoluat,& iuxta hoc quærit Bald.hic vtrum illud quod dicit glo.hic in tributis habeat locum in collectis, & dicit ꝙ non,vt hic per eum.Item quinto fallit quando plura eſſent debita per l.fi.hic alleg.in glo.in tantum ꝙ dicit Raph.Cuma.in l. ſcire debemus.in prin.de verb.ob.ꝙ quando plures res a principio erant mihi debitę,& poſtea ſtipulor ſub vna conceptione verborum illas res mihi dari,quāuis ſit vna ſtipulatio,vt d.l. ſcire debemus.ver.ſtipulationem.tñ poterit ſolui vna ſine alia inuito creditore inſpecta prioris originali cauſa.ar.l.quid ꝙ.i prin.j.de don. & l.tutor.j.de fideiuſ.ſed puto eū nō bene dicere per d.l. ſcire debemus.ver.ſtipulationē.& ꝙ no.Bar.dum alleg.d.l.fi.& per not.p Bar.hic dum alleg.d.l.ſcire debemus.probatur ēt ex no. per Bar. in l.j.§.hæc ſtipulatio.j.ſi quis teſtamen.lib.eſſe iuſ.fue.& ibi reſpōde ad d.l.quid ꝙ.Sexto,fallit in caſu.§.ſi plurium. allegati in glo. † Septimo,fallit in eo qui dedit duos fideiuſſores pro debito ſuo qui cum effectu non poterant conueniri in ſolidum, ſed quilibet pro virili.nam ſi debitor principalis velit ſoluere partem debiti non nomine proprio,ſed nomine vnius ex dictis ſuis fideiuſſoribus

ADDITIONES.

a ¶ Depoſitio. Vide Alex.in l.qui Romę. in prin.j.de ver.ob.

b ¶ Tho.Dipl. Compellere. Vide Iaſ. hic, & Baptiſtam Seuerinatem in ſuo trac. de tranſac.in xx.q.& Alex.in l.j.§.& poſt operis.C.de ope.no.nun.& Fely. in c.fin. de reiu.& in rub.ex de treu.& pac.vbi habes pleniſſimas cōcor. de iſta materia.

c ¶ Litigarunt. Adde ꝙ hic idē dicit Ro.conſi.cxxvi.& dicit Bal.cōſi. cxxviii. lib.iij. ꝙ ille in quē compromiſſum eſt iuſſu ſuperioris, pōt ex abrupto pronūtiare eadem die,ſi videt ſibi ſcandalum oriri,quia omnia tolerant̄ pp publicā vtilitatē, & ille q fallit,ne fallat̄ vtitur prudētia,nō calūnia.l.fin.C.de pom.aur.& l.cū pater.§.Titio.de le.ij.adde tu Abb.in d.c.cum inter.quem vide.

d ¶ Periculo. Res debita cuius periculo.pereat.vide do.i l.nemo.§.poſt.j. de ver.ob.

e ¶ Et pœnę. Pœna & vſura an ſit idem, vide Alex.i l.ſtipul.iſta.§.alteri.j.de ver.ob.

f ¶ Probationes. Ideo dixit Old.conſi.cxj quòd licet in clem. vt calumnijs. dicatur ꝙ contra tres ſententias probatio nullatenus admittatur,ꝙ tamen debet ciuiliter intelligi,niſi probatio eſſet in promptu,& altiorem indaginem non requireret,quia tunc debet admitti probatio,quia illa omne calumniæ præſump.excludit.alle.caſum quem dixit expreſſum in l.j.C.quando prouo. non eſt neceſ. & l. iij.in verb.ſtatim.C.de edicto diui Adr.tol.

g ¶ Fran. Cur. Recipere. Adde etiam ſi iure deficiat ſolum qualitas.l.iij.§.ſi credita. j.com.ſm Bal.in l.ſi hominem.& in l.etiam .j.de ſol.per Bar.in l.ſi rem meam. eo.tit.& etiam quo ad euitationem pœnę l.v.§.fin.j.de verb. obl. & etiam ad conditionis implementum l cui fundus.& l pen.infra de condi. & demō.item ad pignoris liberationem.l.quandiu.C.de diſtra.pig.

bus ſoluendo dictã virilem poterit hoc facere inuito creditore, vt eſt tex.ſm vnũ intellm gl.approbatũ in l.in his.§.ſi duos.j.de ſolu.& nõ alibi ſm Bal.in l.pro hrditarijs.C.de hrdiact.& in l.acceptã.in viij.opp.C.de vſu.†Et iuxta pdicta põt dubitari an illud q dictũ eſt in plurib. debitis per d.l.fin.pcedat qñ vnũ principale eſt, & aliud acceſſoriũ, puta ſortis & vſurarũ. Paul.de Ca. hic dicit q ſic, quia vnũ ſine alio potent ſolui inuito creditore, alle.l.j.C.de ſol.vbi hoc non probatur.q a ibi nõ loquit de ſol.facta inuito creditore. Alb.de Ro.h.d.cõtrum per d.l.tutor.§.Lucius. in verbo cẽtũ & vſuras iunctis ſeq.verbis.& idẽ tenet Saly.in d.l.j. C. de ſol. per d.ſol.p d.§.Lucius.& iſtud puto verũ, & bñ facit q no. gl. in l. vſuras.in fi.C.de vſu.& Bar.in l.ſed aliã.in prin.j.de ſtit.pe. & l.ij.& l.acceptã.in xix.q.C.de vſu.& in l.ſi tradi.in vj.q.C.de act.emp. licet aliud ſentiat gl.j.de ver.ob.in l.q Romę.in prin.¶ In gl.mag.dũ dicit, q d ergo ſi ab initio &c.& hoc not.p limitatione d.l.fi. q.mod.pig.vel hypo.ſol.& corũ q h, vt p Bar.ſingulr in l. ſi pignori.circa med.§.famil.ercis.niſi plura debita à principio fuiſſent vnũ puta acqſitũ defuncto q poſtea deceſſit cũ duob. hæredib.inter quos diuiſa ſint actio ipſo iure p hrditarijs actionibus, & portionibus, nã ſi p diuiſionẽ totũ debitũ fuerit aſſignatũ vni ex cohæredibus iudicabit, vt p vno debito tñ, & nõ poterit p pte ſolui, p d.l.ſi pignori.ver.cõ quoq; ſm intellm Pet.& Bar.q diligenter no. †Quærit hic Guil.de Cu.q d eẽ, ſi creditor petit partẽ totius debiti in libello, an cogatur totũ.c.petere, vide p Bar.in l. in cõmodato.§.duobus.j.cõmo.cũ contor.& addi.quas dedi in l.cũ quædam puella.§.fi.de iuriſ.om.iud.& in l.ſcire debemus.in prin. de verb.ob.†Vltimo circa practicã huius l.tene menti q qñ reus confitet partẽ debiti, & partẽ negat, actor debet acceptare illã partem, & tunc reus nõ habebit iuſtã cãm litigandi ſuper toto,[c] & tenetur reus offerre partẽ confeſſatam aliàs eſt in mora l.qui ſolidum.in princ.de leg.ij.alias ſecus, ſi actor nõ diceret ſe acceptare, q a nõ pſumitur q actor velit accepi [illegible] ptẽ, niſi ipſe dicat, & iõ reus nõ eſſet in mora, licet non offerat, vt eſt tex.reputatus ſing. in l. in fi. de com.in prin.j.de vſu.& no.p Bar.& alios in d.l.qui ſolidum.& ſequitur Pau.de Ca.hic, qui reputat ſingulariter notandũ. & no. Io.de Imo.in l.j.in §.ſi ſtipulatio.de verb.obliga.ibi dixi, & p Pau.de Ca.in l.ſi ſeruus §.bouẽ.j.de condi.furt.

ADDITIONES.

a ¶Frã. Cur. Duos. Vide Alex.in d.§.ſi duos.in addit.& Cap.l ſuis catt.aliij & adde q octauo fallit in plurib.hrdib.debitoris.l.v §.fi.j de ver.ob.l.ſi tale.§.j.de ſi dein.l.iij.vbi Bar.C.de neg.ge.Alex.in l.ij.§.ex his infra de verb.ob & tu vide Bar.in j.op.nono limita in caſu l.ſi ſeruus.§.plurũ.& forte poſſet dic ex quo fallen.in d.l.ſi ſeruus pcedit rõne æquitatis idem eſſe in debitore ex iuſto guarentigiato.q æquiparat debitori facto in iudicio, vt not.Bar.in l.poſſ.§.& ſi poſſ.j.de acq.poſſ.x.fallit in plurib.fideiuſſ.habentibus beneficiũ diuiſionis, iuncto.§.ſi plures.inſti.de fideiuſſo.xj.fallit rõne inopiæ.c Odoardus.de ſolut qui tex ſi probat ſm Imo.ibi.xij fallit rõne ſuperuenientis caſus.l.ſi cõſtaet.§.iiij.j ſolu. matrim.fallit rõne neceſſitatis l.nam & ſi ſui.in fi.&.eo.xiiii.fallit in cõpẽſatione l.&.C.de compen.ex qua l.& d.l.tutor §.Lucius.limitatur duo.mo.vt ibi potes videre.xv.fallit qñ debitor promiſit ſoluere in plurib.locis limitatis, q a tunc vr actũ q in vnoquoq. poſſit fieri ſolutio particularis l.iij.§.ſi quis ita el ij & ibi Bart.j.de eo.q cer.lo.xvj.limita in exactore publico cui volẽs põt fieri ſol.& præiudicabit reip.etiam inuito. text.eſt not.vbi Bar.not.C.de apo.pu.lib.x.Odo.hoc licet illum non alleg.

b ¶Vſuras. Sed an per exactionem ſortis videatur remiſſa pœna, adeo q debitor nõ poſſit amplius moleſtari ſuper pœnã Lud Ro.conſi cxliiij.

c ¶Tho.Dipl. Super toto. Sed pone q aut plus debito petijt, puta cã deberemus cẽtum petijt cl.reus totum negauit, an reus poſſit condemnari in expenſis, ſi fuerit victus in centum ſolum modo. vide Iaſ. plene in l.properandum.§.ſin autem alterutra.C.de iud.in v.q.& Ale.de Imo.in l.qui Romę.§.duo fratres.j.de ver.ob.

Iuliani. LEX XXII.

1 *Relatiuũ, quod, ſolet eſſe relatiuum ſubſtantiæ, non autem qualitatis.*
2 *Relatiuum quandoque facit ſimplicem relationem in genere, & non in ſpecie.*
3 *Dies interpellat pro homine, & in mora conſtituit ſicut litis conteſtatio.*
4 *Argumentum de tempore ad locum procedit.*
5 *Argumentum de rebus ad tempus procedit.*
6 *Aeſtimatio uini debet attendi ſecundum locum ubi dari debet.*
7 *Res debet dari in loco ubi de iure peti poteſt in iudicio.*
8 *In mora quis conſtituitur per ſolam requiſitionem.*
9 *Mora principalis præcedens nocet fideiuſſori dato ante moram, & ei qui datus eſt poſt moram.*
10 *Mora præcedens non purgatur per dationem fideiuſſoris.*
11 *Interpellatio extraiudicialis in mora conſtituit, & limitatur.*
12 *Negantibus ueritatem pœna imponitur.*
13 *Periculum deteriorationis rei uenditæ, an & quando ſpectet ad uenditorem.*
14 *Emptor rei mobilis debet ire ad domum uenditoris, & illud petere, & ſuis expenſis portare.*
15 *In contractibus ſtricti iuris, an attendatur tempus interpellationis extraiudicialis, an uero litis conteſtationis.*
16 *Iurans in litem de affectione, debet ſe referre ad tempus ſententiæ.*
17 *Donatio cauſa mortis, habet naturam bonæ fidei.*
18 *Fructus quando petuntur, q tempus ſit attendendum.*
19 *Sententia debet eſſe conformis libello in petitis, fallit ut infrà.*
20 *Libellus ineptus non uitiatur in cauſis in quibus non requiritur libellus.*
21 *Sententia lata ſuper inepto libello eſt nulla, quod fallit.*

Vinum.[a] Æſtimatio rei mutuo datæ facienda eſt ſecũdum tẽpus & locum, quibus ex cõuentione reddẽdum erat, & ſi nihil de loco vel tempore conuenit, tempus & locus petitionis attendi debẽt h.d.& illud ſummarium magis cõgruum videtur, q illud q tradit Bar. hic, qui ſummat hoc modo. Æſtimatio vini debiti incipit creſcere à tpe moræ. h.d. Nã illud ſummariũ procederet, ſi hic poſt morã creuiſſet æſtimatio, quia creſcere põt à tpe moræ vſq; ad litiam, vt j.dicetur tñ tex.hic non dicit, q poſt morã, ſeu lit.cõteſta.creuerit, immo ſm gl. in ver.conteſtaretur, loquitur qñ decreuit poſt morã.¶ †In tex.ibi per iudicẽ.i.mediante iudice, ſeu corã iudice.not. q licet relatiuũ qd, poſitũ hic, ſoleat regulariter eſſe relatiuũ ſubſtantiæ, non aũt qualitatis, vt per gl.in l.vnica.in verb.proferuntur.C.de ſen.quę p eo qd inter.& inſti. de inuti.ſtipul. §.alter.i.tñ h facere vr relatiõnẽ qualitatis, quia nõ idẽ vinũ, & ſic nõ eadẽ ſpẽs & ſubſtantia reddi debet pro mutuo, ſed ſatis eſt q reddatur idẽ genus & ſub eadem qualitate.l.ij.in prin.& l.cum quid.ſ.e. vel dici põt hic eadẽ ſubſtãtia p p omnimodã ſimilitudinẽ quã habet illud q redditur cũ eo q in genere mutuatũ fuit ſm Iac.de Arc.& Bar.per d.l.ij.§.j. bene facit q no.gl.fi.j.de magis conue.quã allegaui in d.l.j.in prin.ſ. eo. & p eo q ibi dixi, facit iſte tex.tum hoc no.Bar.ad idẽ facit q.not. gl.in l.iij. de neg.geſt.& in l.dñm.C.de mu.& in l.Iulianus.j.de hę.inſti.dum dicit, q † relatiuũ quandoq; facit ſimplicẽ relatiõnẽ in genere, & non in ſpẽ, vt in illo exemplo, mulier damnauit quẽ ſaluauit.¶ † Scdo no. quoties interpellat p homine,[b] & in mora cõſtituit, ſicut lit.cõte.vt hic & l.magnã.C.de contrahen. & commit.ſtip.& l.quoties in diẽ.cum l.ſeq.j.de ver.ob.vbi etiã probatur hoc eſſe verũ in die tacita, & in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.co.ot.& no.gl.in l.ſi mora.j.ſol.ma.de quo dic vt plene per Bar.in l.ita ſtipulatus.in ij.q.prin.de ver.ob.dixi ibi, & in d.l. quoties in diẽ. De alijs aũt modis cõſtituẽdi i mora dictũ fuit i l.q te.ſ.eo. Tertio, no.q mutuatũ reddi dẽt ñ ſolũ i eadẽ bonitate intrinſeca, vt d.l.cũ q d. ſed & extrinſeca.q intellige cõcurrẽte mora vt h hi.¶ †Quarto, no. procedere ar.de tpe ad locũ, vt hic, & l.fi.de tri.& l.iij. §.ſi per venditorẽ.j.de act.emp.l.nemo põt.de le.j.& d.l.quoties in diem.cum l.ſeq.& facit ad q.no.per gl.in cle.ij.ad fi.ver.regolarẽ. de cenſi. ſimiliter pcedit ar.de rebus ad tpſ. l.miles ita.ver. & quia diximus.j.de teſt.a.inil.¶ †Quinto, no. q quo ad æſtimationẽ debet attendi locus vbi vinũ dari debet.& p hoc dicunt Cyn.hic in repe.& Alb. de Ro.fuiſſe determinatũ in q.de vino vendito in Marchia, q dari debebat Ferrariæ, & agebatur ad reſciſſionẽ contractus tanquam venditio facta eſſet pro minus dimidia iuſti pretij.iuxta.l. ij. C. de reſcin.ven.deberet attendi quanti vinũ valeret Ferrariæ, bene facit l.contraxiſſe.j.de act.& ob.¶ †Sexto, no. q vbi nõ eſt actũ, q res tradatur in certo loco, vr eſſe actũ q tradatur in loco vbi de iure repeteretur in iudicio, vt hoc cũ glo.fi.& d.l.fi.j.de tri.& l.qui legatũ ſ.de iudi.per q iura ita no.decedit Bar.in l.itẽ illa.j.de conſti.pecu. q ſane intelligo qñ aliqd oĩno i gñe debebat, ſecus ſi in ſpẽ, vt p batur in d.l.q legatum.in prin.iuncto ver. præterea.& ideo ſi ego tibi promitto tibi dare.x. amphoras vini de Vincẽtia. teneor illud tibi dare

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Vinum. Præmitte q alia eſt bonitas intrinſeca, et q valet.& ita loquitur hic lex. iſta, q æſtimatio iure actionis debetur, quando eſt promiſſa per ſtipulationem.l.fundum Corne.j.de no.officio verò iudicis debetur quãdo poſt moram creuit, vel decreuit, res mutuata in ptio, quia æſtimatio debetur quanti plurimi poſt moram creuit res, ita loquitur hic text. item quòd hic tractatur à quo tempore creſcit æſtimatio quanti plurimi. Item vſque ad quod tempora creſcat, tractat Bart.in l.iij §. in hoc.j.com.item quod iſta lex loquitur vno modo quod decreuit, alio modo quod creuit.itẽ quod loquitur in æſtimatione rei incipiente creſcere à tempore lit. conte. & hæc varietas inſurgit ex illud verbum petitum.

b Fran.Cur. Pro homine. Adde idem eſſe in hora Bal.in l.vnica.C.ne lit.ter.prouo.& hoc pcedit ſiue dies ſit appoſita ab homine, ſiue à l.ea.potuit.de loc. Et aduerte quod ſi creditor & debitor eſſent diuerſi fori quòd ſi debitor vadat ad domũ creditoris, vt recipiat pecuniam, non conſtituit debitorem in mora, per dies lapſum.l.item illa vbi Bar.j de conſt.pecu.Bal.in l.ij j.ti un vn.q.prin.q not. nec obliuioni tradas, ex quo multi inaduertẽter errant Bal.in l.acceperam C.de ſur.facit l.pecuniæ fenebris.j. de vſu.l.q ſi nolim.§.ſi quis ita j. de edil.edic.& not. hic, q debitor generis tenetur quanti pluris res fuit à tempore moræ, & quod aliqui ſingulariter limitant, niſi pluris fuiſſet vna die poſt moram, alia die non, quoniam pretia momẽtanea non attenduntur.l.pretia rerum.j.ad l.fal.vbi Imol.p alium tex.& limitat hanc.l.facit.l.ſtipulas.§.frumentũ.j.de contrahen.empt.& hoc videtur placere Bald.hic, & eſt ſatis humanum, licet Cuma. in l. cum res.q ſina & in d.l.pretia.dicat q contra moram non debet attendi caritas momentanea non obſt.l.pretia.quia non loquitur in moroſo, vel reſponde vt per Alex in d.l.pretia.

dare Vicentiæ, quia nõ in genere simpliciter vinũ ꝓmisi ꝑ d. ver. ꝑterea. & ita põt intelligi tex. in d. l. ratio. in §. fin. in fi. l. q ibi venditũ fuerit Romæ vinũ de Brundusio, nã dari debebit Brundusij, & ita illũ tex. ibi intelligit Ful. licet gl. ibi aliter intelligat. ¶ In glo. in ver. contestaretur. ibi petitũ fuit, i. extra iudiciũ. de qua petitione glo. nr̃a hic intellexit rñsionẽ iurisců. hic & h̃ est vna lec. Alia est, q rñsio iurisc. intelligatur de petitione iudiciali, de qua factũ fuit quęsitũ expressum in tex. & ita scd'a lec. est vera qñ non præcessit alia interpellatio, licet eñ præcesserit libellus, hoc non sufficit pro interpellatione. l. denunciasse in prin. & ibi no. Bar. j. de adult. facit. l. libertus aduersus. š. de in ius voc. & no. Ang. hic dicens hoc esse d' mente glossarũ in hac l. & in l. hac. & in l. fi. de triti. dum dicunt vt
8 per lit. ꝯtest. constitui reum in mora. † Ex quo dicit insurgere vnũ mirabile, s. q licet aliás vna sola requisitio sufficiat ad constituendum què in mora l. titia Seio. §. vsuras. de leg. ij. l. mora. in prin. & ibi no. j. de vsu. tñ fallit, nisi quis ceperit requirere ꝑ viã iudicij cepu, quia nõ dicetur ꝯstitutus in mora reus, nisi cũ peruentũ fuerit ad lit. contest. quia ante nõ dr̃ cęptũ iudiciũ. facit. l. amplius. j. rem rat. habe. & in auc. qui semel. C. quomo. & qñ. & in d. l. j. C. de iudi. quam ipse allega. Prima ergo lect. procedit qñ processisset interpellatio extraiudicialis ante lit. contesta. quia ꝑ illã cõstitutus est reus in mora. ¶ In ead. ibi, in iudicẽ &c. intellige tñ citra lit. ꝯtesta. vt differat ab eo qđ sequitur in gl. ¶ In ead. ibi, minus valuit &c. s. quã valeret tempore contractus. tñ valuit plus tempore quo petitum fuit vinum q̃ valuerit post, nam si pluris valuisset post, ẽi attenderetur illud tp̃s vsq; ad sñiam. l. in re furtiua. versi. ex causa. j. de condictio. furt. l. vbi. §. j. š. de eden. & d. l. iiij. §. si per venditorẽ. & no. in gl. seq. quæ allegat in d. l. in hac in fi. sed debuit allegare illã. l. in priu. & in ver. si vero desierit. qa in fi. illa. lex dicit id [illegible] q ista. l. q attenditur tp̃s moræ. ¶ In glo. in ver. quanti. tunc. ij. sol. ma[illegible]is cõmuniter tenetur, & ſm illam concordat illa lex cũ ista, quia debet attendi tp̃s conuentũ. Cy. tñ. Bar. & cæteri post eos [illegible] primã solu. intelligendo eam q hic. tex. loquatur in reo, sed l. ꝯria loquatur in fideiussore, q se obligauit eo tp̃e, quo mora rei pręcesserat, vñ mento tunc inspicitur tp̃s ꝯctu[illegible]ius h[illegible]oris, quia tunc erat mora ꝯcta, & hanc solu. posuit gl. c[illegible] d. l. quotie[illegible] in
9 dic̃. in ij. sol. † Ex qua habetis notare, q non [illegible]olu mo[illegible] rei principalis ꝑcedens nocet fideiussori dato ante morã, vt d. l. mora. [illegible] de
10 verb. ob. sed ẽt nocet ei q̃ datus e[illegible] post morã. † Item habe[illegible]otate ex ead. q per rõnem fideiussoris n[illegible] purgatur mo[illegible]a p[illegible]ens, & ad hanc sol. facit, quia fideiussor vr̃ in dubio intercedere. l. qro. in prin. j. loc. ibi, cum ibi no. l. si quis ꝑ eo. §. si nũmos. j. [illegible] fidei[illegible]. & in ꝓposito no. plene. Bar. i[illegible] j. de eo q cer. lo. & nisi ita supplerẽ ista prima sol. nõ procederet, quia nõ debet esse deterioris ꝯd[illegible]nis fideiussor q̃ obligatur ex facto alterius, quàm reus principalis, q̃ obligatur ex proprio. l. sancimus. & ibi no. C. de fideius. ex h[illegible]c habes q tp̃s circa æstimationẽ attendi debet qñ agitur ꝯ fideiussorẽ. Si aũt quæratur q tp̃s attendi debet qñ fideiussor agit ꝯ debitorẽ
11 pro quo soluit. dic[illegible] vt in l. hominẽ. j. mã. ¶ In gl. mag.ª in princ. no.
a ex gl. q interpellatio extraiudicialis ĩ mora ꝯstituit. pro vt hic. l. j. §. núci. ff. de ope. no. nũ. q signãter limita, vt habes per Bar. in l. si ex legan. j. de ver. ob. vbi ẽt allegat p̃res glo. cum ista concordantes. Aliã singularẽ limitationẽ dedit Saly. in l. sed & si alia. j. de consti. pecu. per illũ tex. & in l. si pacto quo pęnã. C. de pac. s. nisi creditor primo fuisset in mora recipiendo, nam si ipse postea velit in mora constituere debitorẽ, hoc nõ poterit facere per interpellationem extraiudicialẽ, sed requiritur lit. conte. vt in d. l. sed & si alia. quam ita ipse intelligit & dicit illã esse singularẽ, & hoc est suũ nouũ dictum, sed in ꝯtrium alle. tex. in l. Celsus. §. fi. cum l. seq. š. de arbi. & ad d. l. sed & si alia. rñdet q ibi ante lit. cõte. nõ fuerat facta per actorem alia interpellatio. non mirũ si expectatur lit. contesta. vt dictũ fuit. š. vel dic q ille text. nihil facit intelligendo eum prout intelligit Bar. & plenius Bar. in l. interdũ. §. fi. j. de ver. ob. & Bal. in l. acceptam. in xx. q. C. de vsu. & de hac litatione aliquid pungit. Bal. in d. l. si ex legati. in addi. sed tandẽ se remittit ad d. l. sed & si alia ¶ In ea. ibi, tp̃s accepti iudicij cõsiderari &c. quia gl. ista in prin. dixerat attendi debere tp̃s petitionis, ẽt si fuisset extraiudicialis, modo arguit ꝯ illud, & ad istud primũ contrariũ cõiter tenetur. ij. sol. s. q in l. ꝯria nõ ꝑcesserat interpellatio, q̃ ꝯstitueret in mora ante lit. cõte. secus si ꝑcessisset interpellatio, vt hic, maxime dũ tex. h. d. attendi debere tp̃s adiectũ in ꝯctu, ꝓbat ẽt ꝑ l. hominẽ. j. mã. & ꝑ l. in hac. in fi. de tri. Dicit tñ Ful. hic q pręceptor suus. do. Chri. de Castel. in extraordinarijs tenebat ꝯriũ, volens q quantũ ad ęstimationẽ, seu eius incrementũ nõ sufficiat mora ꝑcedens lit. ꝯte. sed semper requirat lit. ꝯte. sicut requirit quo ad cõsequendũ ꝯmodũ fructuũ. l. cum fundus in prin. j. eo. tñ Ful. & cæteri cõiter tenẽt sñiam gl. qa ad iura. š. alle. rñderi nõ põt. & ad l. cum fundus. põt rñderi q nos loquimur in ęstimatione q̃ succedit loco rei, & reprẽsentat ipsam rem principalẽ, q nõ est in fructib. posset ẽt quo ad fructus agi tali forma, q ẽt in fructib. attenderet tp̃s morę, s. si agat quãti plurimi valuit fundus tp̃e morę ꝑꝑ fructus tũc pendẽtes, vt singulr ꝓbat Bar. [illegible] l. si filius. §. j. j. de verb. ob. Primã vero solu. h̃ positã ĩ gl. cõiter dãnant doc. qa diuinat, & ẽt qa si in gl. habetis illa verba, videlicet nõ volebat &c. nõ esset vera, qa sequeret q melioris cõdõnis esset ille q̃ erat ꝯtumax, q̃ ille q̃ non erat contumax. ꝯ. l. seruius. j. q vi aut clam. & l. nõ solũ. š. de noxa. nam si attendi deberet solum tp̃s lit. ꝯtest. qñ reus nõ volebat soluere, sequit q si prius tp̃e interpellationis vinũ plus valuit quã tp̃e lit. cõtest. erit melioris condõnis, q̃ ille q̃ voluit soluere. in quo attenderetur tp̃s morę. Quidam vero libri habent, nõ valebat. & tunc ẽt diuinat, & dicit tñ Ang. hic, q ex ista glo. habetis vnũ mirabile. s. q difficultas ꝓstationis excusabit debitorẽ generis a mora vsque ad lit. contest. si talis mora fuit prius ꝯcta per interpellationẽ, secus si fuit ꝯcta per lit. contest. sed ipse nõ putat hoc esse verũ, per ea q̃ dicta fuerũt in l. q te. š. eo. vbi isti gl. allegaui. Sal. ẽt hic, dicit q hęc gl. nõ vr̃ verũ dicere, quia cũ duret eadẽ difficultas tp̃e lit. ꝯte. debet excusari a mora, sicut excusabatur ante lit. ꝯte. nisi ſm eũ dicamus, q tp̃e lit. ꝯtest. soluere poterat, sed prius nõ. vr̃ forte aliter dici posset & subtiliter ſm eũ, q licet ẽt tp̃e lit. ꝯte. nõ poterat soluere, tñ dicat morã cõmittere, & ad interesse veniens rõne maioris ęstimationis teneatur, & hoc in eius odiũ qui accipiendo iudiciũ negauit. secus si fateretur, sed
12 impossibilitatẽ [illegible]uã allegaret † sic & aliás negantib. pœna imponit l. ꝯ negantẽ. C. ad l. aq. & in auct. ꝯ qui prop. [illegible] de nõ nu. pec. & ideo d[illegible]it se putare ista gl. esse valde notandã ad hoc. sed quicq̃d tp̃e dic[illegible]do circa istã gl. nõ vr̃ q hæc sua ꝯclo iure probet, na & [illegible] qua pœna imponat negantib. a iure qñq; , nõ sequit, q in casu i[illegible] debeat pęna de qua h̃, imponi neganti, cũ in pęnalib. regulr [illegible]at extẽ[illegible], vt no. in c. j. de tẽp. ordin. vj. & in c. si postq̃. §. j. de [illegible] c. li fa[illegible] u qui[illegible] ũ si. j. de lib. & post. Ro. h̃ sequit isti gl. dec[illegible] ta vt [illegible] Sal. licet de eo mẽtionẽ nõ faciat. & plus vult no. q [illegible] ante lite. cõte. difficultas nõ excusat à m[illegible] dic [illegible] proxi. & de illo articulo an d[illegible] remitto ad e[illegible] q̃ dicta fuerunt. in d. l. q [illegible] ¶ [illegible] hic incipit arguere q attendat tp̃s [illegible] ꝯria. ¶ In ea. ibi, dic q erat &c. vera [illegible] q in l. con[illegible] na æstimatio debebatur [illegible] aniatur æstimatio ab eo tp̃e quo cepit actio ad [illegible] & ad [illegible] dẽ bñ facit tex. in l. [illegible] id q. §. fi. j. de c[illegible] j. de eden. & in d. l. hoiem. in princ. sed hic non [illegible] iure actionis. non. n. hic ꝓmissa fuit æstimatio [illegible] sed venit h̃ offõ iur. mercenario ratione morę, n[illegible] tp̃s morę ¶ In ea. ibi, h̃ debebatur ex ꝯctu
13 strictis [illegible] fi. &c. Bar. hãc so. impugnat, qa i ꝯctu † emptiõis ꝑiculu det[illegible]orationis spectat ad emptorẽ, si vẽditor nõ est ĩ mora. l. [illegible] & l. necessario. in prin. j. de peri. & cõmo. rei ven. sed si vera c[illegible] glo. gl. periculũ esset vẽditoris ẽt añ morã suã. Sal. tñ hic dicit q hęc rõ Bar. nõ est sufficiẽs reprehensio ꝯ gl. qa illud q dicit Bar. procedit qñ nulla vnq̃ ꝯmissa est mora. nos aũt loquimur qñ mora ꝯmissa est, & illa operat q inspiciat tp̃s pręcedẽs. i. tp̃s ꝯctus tñ dicit q opi. gl. sibi nõ placet alia rõne, qa sẽt in ꝯctu mutui qui est gratuitus. & ex liberalitate mutuantis factus, nõ succurrit mutuãti vt attendat tp̃s ꝯctus vt hic, multo minus debet attẽdi in ꝯctu emptionis q̃ nõ est gratuitus. Puto ẽt q Bar. recta rõe reprehendit gl. qa sicut qñ nulla ꝯmissa est mora vẽditoris, periculũ & dãnũ debet esse emptoris, ita & qñ pro ꝑte qua non fuit in mora ar. l. q̃ de tota. in prin. š. de rei vẽ. vñ alia fuit so. ad h̃ terribile ꝯrium Dy. Pe. & Cy. & Iac. Bu. quã vide & ꝑ Bar. qui eã tanq̃ diuinantẽ reprehẽdit. Alia insuꝑ fuit sol. Gui. de Cu. quã ẽt hic vide ꝑ Bar. distinguebat eñ Guil. aut debitor vult tradere vinũ, & tũc habet locũ ꝯrĩu. aut nõ vult tradere & tunc attendit tp̃s morę nõ aũt tp̃s ꝯtractus, vt hic. Et rõ diuersitatis ſm Gui. erat quia qñ nõ vult tradere, deneretur de necessitate ad æstimationẽ totalẽ. sed qñ vult tradere facit illud ad q tp̃e ꝯctus obligabatur. vñ tunc si q̃d vltra petitur est necesse reccurrere ad tp̃s moræ. poterat ẽt esse rõ diuersitatis, qa maior vr̃ esse mora in j. casu ꝑꝑ perseuerantiã quã in scd'o. tamen

Bar

ADDITIO.

a ¶ In glo. ma. Pro intelligentia huius gl. præmitte quòd quis potest constitui in mora irregulari absq; interpellatione iudiciali, vt in casu l. cum quidam. §. fiscus. j. de vsu. l. in minorem. C. in quibus cau. in debitore ecclesiæ ex contractu bone fidei vel vlti. vol. vt per gl. in §. item mixta insti. de act. idem in dote in l. i. §. præterea. C. de iu. do. idem vbi alter ex litigatorib. impleuit pro parte sua vel ad diem. infra de ver. ob. item quædam est mora regularis, puta per interpellationem hominis iudicialem vel extraiudicialẽ vel per lapsum diei appositi de qua in l. mora. in prin. infra de vsu. & vide Alexan. ad limi. Saly. hic in l. qui Romę. in princ. infra de verb. obl.

Bar.reprehendit so.Gui.primo per l.ꝯriã ibi dũ tex.dicit,si per vẽditorẽ mora fuerit,vt hic per eum.secundo mouet, qa iura dicũt q si res vẽdita nũ tradat agit ad interesse l.j.in prin.j.de act.emp. sed in interesse haberi debet rõ vtilitatis nõ solũ creditoris.sed ẽt debitoris.l.ij.in prin.j.de eo q cer.lo.sed si vera esset opi.Gui.non haberet rõ vtilitatis debitoris si vinũ ante sui moram decreuisset, qa deberet ſm Guil.attendi tps ꝯtus,quo tpe plus valuit. vnde rñdet Bar.ad ꝯrium q ibi tpe ꝯtus fuit ꝯmissa mora per venditorẽ,eo qa sibi tunc fuerat solutũ pretiũ p q implementũ vr tacite in mora cõstitutus si ipse non impleat l.curabit.C.de act.empt.l.iul.§.ex vendi.j.de ac.em.Bal.h in lec.ordi.transit cum Bar. sed in alia lectura.refert.d.opi.Gui.& opi.gl.positã in ꝯrio,& alter non firmat pedẽ.Ang.hic transit cum Bar.Sal.hic reprehẽdit opi.Bar. qa diuinare est q in ꝯtu pretiũ fuerit solutũ tpe ꝯtus. Et rñdet ad d.l.curabit.cum si.q ibi hoc operat nõ solũ implementũ factũ ab vno ex ꝯhentibus alteri sed ẽt perceptio fructuũ lucri facta p eũ cui impletum est,istud aũt hic non est,& iõ tenet opi. Guil.de Cu.dicens q ẽt eã approbat do.suus Ric.de Sal. & rñdet ad duas rõnes præalleg.per quas Bar.impugnat opi.Gui. Nam prima nõ ob.qa ſm Sal.non est semper verũ q verba præteriti temporis habeant annexam abnegationẽ præsentis,maxime qñ in vim conditionis apponũtur,vt fuit in d.§.si per venditorem.nil tñ alle.sed sustinẽdo reprehensionẽ factã ꝯ Guil.per Bar.potes pro Bar. allegare gl.in l.certũ.§.j.in verbo,cõfessus es.& ibi Bart.j. de confe.& quia illud verbũ fuerit,positũ in §.si p venditorẽ, non denotat pseuerantiã,vt patet in l.si quis stipulatus sit stichũ.in prin.j.de ver. ob.Ad secundam vero rationẽ,quam adducebat Bar. ꝯ Gui.l. respondet Saly. quod illa posset habere locũ qñ de tpe solutionis fuisset conuentum sicut loquit tex.in d.l.ij.alle.per Bart. q intellr qñ erat ꝯuentũ de certo loco.ad h vltimũ ẽt ꝯ Sal.so.tali potest replicari q h inest in promissione tpis.s.cũ petitũ fuerit l.si decem cũ petiero.j.de verb.ob.cũ ibi no.Præterea opi.Guil.ẽt magnã cõtinet diuinationẽ ad istã l.& ad d.§.si per venditorẽ. h Ful. sequutus.d.Christo.de Caste.reprehẽdit sol.Bar.qa sequeretur q inde tunẽ postq̃ venditor pñum habuit,teneret de interim,qa esset in mora.h aũt vr esse ꝯ l.nãlis.ver.sed si scyphos.cũ si.o.j.in pe.lo.approbata.j.de pscr.ver.iuncta.l.ij.j.de reru permu.vbi ꝯ pmutationẽ esse similẽ emptioni,& in pmutatione implemento facit q ille cui impletũ est,teneat ad ęstimationẽ rei ... per ꝯpte, vt in d.ver.sed si scyphos.Prçterea opi.Bar.vr ꝯ d.l.curabit.cum si. vbi p tale implementũ nõ ꝯstituit in mora ille cui implet præterquã ad h ne lucrũ sentiat,vt ibi,sed qñ agit de munere ... ratione more,vt esset in pposito nño, nõ reperi q dicat ꝯstitutus in mora.Pau.de Ca.h primo tenet opi.Bar. postea i fi. tenet cũ Gui. & concludit q quo ad h vt ille cui impletũ est,patiat damnũ, seu periculũ interitus, vel q teneat ad æstimationẽ quæ creuit a tpe implementi sibi facti,nõ sit in mora, qa iure nñ probat, immo ẽtiam eũ ꝯriũ pbat in d.§.si per venditorẽ.ver.mora.vbi saus est q fuerit paratus vẽditor tradere,& p hoc ẽt facit qa in casu d.§.si per venditorẽ.nõ reqrebat, q vẽditor vinũ portaret ad domũ emptoris,

14 sed † emptor debet ire ad domũ vẽditoris, & illud petere, & suis expẽsis portare.l.j.§.licet.j.de peri.& cõmo.rei vẽ.& no.Bar.i l.ite illa.in fi.prin.j.de cõsti.pec.Pro ista opi.ẽt facit,qa illud q not. Cy. & Bar.in l.in minorũ.C.in qui.cau.in inte.resti.nõ est ne.vbi voluit q ita demũ habeat locum dispositio d.l.curabit.cum si. si emptor fructus percepit vel pcipere potuit. ergo solũ impedimẽtũ factũ

a ꝯhenti a ꝯhente non sufficit[a] illi,ibi.n.pbati vr q per illud momẽtaneũ implemẽtũ ex quo dici nõ põt q illico percepit fructũ,ipse recipiẽs debeat obligari ad periculũ interitus, vel ad ptiũ totale, aut quanti plurimi, dato q æstimatio sine facto suo postea decrescat.& p hac opi.alle.gl in l.fi.in verbo,dares,iuncto tex.j. de ꝯdi. ob cau.intelligẽdo q illud q dicit gl.ibi in vendi.qñ vẽditori impletũ erat,sicut loqt tex.ibi,ita ẽt tenet Nico.de Neap.post.Old.in l. de diuisione.j.sol.ma.& Paul. de Ca.ibi,& in d.§.si per vendi.& in d.§.ex vẽdito.& iõ intelligũt ista,q in d.§.si p vendito. emptor interpellauit vẽditorẽ tpe ꝯtus,& ẽt pretiũ soluit,qa alias sine pretij solutione nõ teneret venditor tradere l.Iulianus.§.offerri.j.de act.emp.vel põt intelligi,q ibi actũ fuit tpe ꝯtus,q statim vinum traderet,vt ibi per gl.& ad istã sol. põt optime adaptari in effectu sol.Dy.Pe.& seq.quã refert hic Bar.& ita teneo q̃uis Ro.hic ipprobando sol. Bar. vt facit Saly.transeat postea simplr cum opi.Guil.

15 ¶ † In ea.ibi,sed ſm h erit &c.h format gl.aliã oppo.q in strictis iuris ꝯtib.attẽdat nõ tps interpellationis extraiudicialis, sed tps lit. contest.in contractibus vero bonæfidei attendatur non tẽpus ꝯtus,vt in pximo ꝯrio glo.dixerat,sed tps more per l.ij.§.in hac. & sic gl.vr h intelligere q dñ tex. in d.§. in hac dicit in ꝯtib.bo.fi. attendẽdũ esse tps rei iudicande,exponat.i.tps more quo iudicari,& ꝯdemnari potuit,vel debuit,put ẽt exponit ibi p glo.in vna expositione,& j.sol.tradita hic in gl.reprobat per glo.j.pxime ſm Azo.per d.§.in hac.in verbo,quanti res sit.& ponit scdm responsionẽ Azo.q ibi loquit de tpe lit.ꝯtest.vsq; ad q crescere põt æstimatio. hic autẽ de tpe a quo incipit crescere.i.a tpe morę.sed ista ẽt reprobat,qa si p lit.ꝯtest.impediret quominus posset vltra crescere æstimatio ꝯ morosum, sequeret q lit.contest. vtilis esset ipsi reo,& nociua actori ꝯ l.aliã.j.de noua.& l.nõ solet.j.de re iu. & sequeret, q geminata mora q̃ inducit p lit.ꝯte. sequutã post primã muram minus noceret q̃ prima simplex mora. Præterea est ꝯ d.l. vbi.§.j.cũ alijs.s.alle.vbi patet q saltẽ vsq; ad sentẽtiã crescere pt, ideo gl.j.volens hanc sol.defendere dicit q in §. in hac. res perijt, vñ nõ põt amplius crescere. sed hic debebat genus q perire non põt l.incendium.C.si cert pe.hæc ẽt non est bona ratio.j. quia diuinat.scdo qa si res perijt,nõ crescit ęstimatio,qa crescere nõ pt, ergo hic nõ esset ex nã ꝯtus stricti iuris,vt est de mẽte gl.quæ dicit q in §.in hac.fit dñia inter ꝯtus bo.fid.& stricti iuris. Tertio,qa qñ res perijt,debet attẽdi tps moræ. nam vsq; ad illud tps crescit æstimatio.l.in hac.j.de triti.Aliæ sol.variæ dant per gl.in d.§.in hac. & in d.l.in hac.q̃ cõiter reprobant ibi per doct.& ibi dicit Bar. i d. §.in hac.q in intellectu illius.§.obtenebrata fuerũt ingenia antiquorũ.Guil.de Cu.hic rñdet q ille tex.in fi.dum loquitur de tpe lit.ꝯte.intelligit quo ad fructus,& sic concordat cum l.cũ fundus.i prin.j.eo.nos aũt loquimur de ęstimatione rei. nec ob.ad hoc tex. in d.§.in hac.in ver.quãti res sit.qa ibi bene loquit de ęstimatione rei,& nõ ꝯdicit huic l.accipiendo ibi tps rei iudicãdę pro tpe more, vt dixi,vel ẽt accipiẽdo illa verba p tpe sniæ.non obst.quia ille tex.in illa parte loquit puta quoad æstimationẽ probandã per iuramẽtũ in litẽ,q est affectionis,q defert in actionib.bo.fi. iuxta l.i actionib.j.de in lit.iurã hic aũt loquit in æstimatione pbanda ſm veritatẽ,& cũ ista sol. vr trãsire Bar. hic. sed ipsemet Bar.in d.§.in hac.in ... j.& vlt. lec.illius.§.dicit q iste intellectus vltimus Guil. nõ ꝯgruit illi.§.l.q loquat partim de æstimatiõe rei,partim,de fructib. qa totus vr loq de ęstimatione rei. & iõ intelligit q ibi in prin.velit tex.dicere ... actionib.bo.fi.ille q vult p iurñ in litẽ q est affectionis,pbare æstimationẽ,dẽt iurare p quanto nollet illa re carere tpe sniæ,& sic debet æstimationem referre ad tps sniæ. sed in ꝯtib.stricti iuris in q b.pstat iurñ in litẽ,q est veritatis re peremptoria d. ... in actionib.§.plane debet argñ referre ad tps lit.ꝯte.vt in d.§.in hac.in fi.& h vltimũ intelligit Bar.et ... dolus vel mora p rei ꝯmissa ... determinatam a ... ne stricti iuris,qa tũc pari rõne posset iurñ veritatis rei ... ad tẽpus more,& sic ꝯcordabit ille tex.cũ ista l. q loquit de pbanda æstimatione per veritatẽ in ꝯtu stricti iuris, & nõ p iurñ in litẽ affectionis,vt ibi plenius p eũ,& cũ eo trãsit Bal.ibi,ẽt Bal. i ... idem ẽt tenet Sal.ibi, & h licet male referat verba Bar. q ... q Bar.velit pręcise q in actionibus stricti iuris iurñ referat a ... lit.ꝯte.& nõ ad tps moræ. Ful h dicit q ꝯ intellm Bar. facit ... d.§.in hac.ibi,quãti res sit.q̃ verba ostendunt q loquat de vera æstimatione,& nõ de illa q̃ fit p affectionẽ & iurñ in litem ... j.de in lit.iur.& l.hæc verba quãti.& l.inter hæc verba.j. de ve ... dum dicit posse intelligi q ibi tex.in verbo rei iudicandę, ... tura.i.tpe moræ.prout ẽt dcm fuit.s.ponit ẽt aliũ intellm q ... re vr illũ tex.& postea dicit teneatis,q vultis. Aduertendum est q ille tex.oĩno vr facere velle dñiam inter ꝯtus bo.fi. & stricti iuris. vñ si exponeremus ibi rei iudicandę.i.morę,sequeret, q in sequẽti rñso tex.ibi vellet q in ꝯtib.stricti iuris non attenderet tps moræ ꝯ illũ tex.dum loquit de die solutionis adiecta in ꝯtu,... l.in hac.in fi.vnde dicta expositio nõ vr bona. ipsemet Ful. in d.§. in hac transit cum Bar.ibi.Pau.de Ca.h transit cũ intellectu Guil. de Cu.& Bar.& tenendo illũ potes rñdere ad d.l.si tutor. cum si. alle.per Fulg.q ẽt illa verba quanti res sit,saltem largo modo accepta,pñt importare æstimationẽ pbatam per iurñ in litẽ affectionis.l.pe.§.in eum.s.ne q s eũ q in ius vo.est vi exi.& l.arbitrio.

16 in prin.cũ gl.in verbo quanti ea res.iuncto.§.j.s.de dolo. † tñ difficile est videre rõnem diuersitatis quare in iuramento in litẽ,q est affectionis,debeat iurans se referre ad tps sniæ. secus in iuramento in litẽ q est veritatis ſm intellm Bar.& in h Bar.in d.§.in hac.vr assignare rõnem,que tñ vr infringi per ea q̃ ipsemet dicit in d.l.in actionib.dum alleg.l.sed si ille.§.hæc verba.vñ pro rõne diuersitatis meliori cogitabitis,satis ẽt durũ vr q actor dẽat iurare ex actione pro

ADDITIO.

a ¶ Non sufficit. Adde q Fran.de Aret.consi.cl. tenet q ex implemento quis nõ constituatur in mora.& alle.Cyn.& Bal.in d.l.in minorũ, & dic q non ... cautum q ille cui fit implementum si non implet pro parte sua,patiatur aliquod damnum vel pœnam & dic esse casum in contrarium in c.j.§.licet si de feu.fue.controue.& ideo ibi concludit q legatarius cui relictum fuit sub modo si ei impletum fuit,non cõstituatur in mora absq; interpellatione si non implet modũ.

ne p quāto nollet carere tpe snię, cū incertū esse possit qñ fertur snia, & sic cēt subire anceps periuriū ꝯ. l. videamus. in prin. j. de iu lit. iur. & l. Marcellus. j. re. amo. nisi dicamus q iurabit qñ pars mo

17 nita sit p certa hora ad sniam audiendā. ¶ †In ea. ibi, idē in legatis, &c. dic & idē pari rōne fuisse dicēdū i dona. cā mor. q hēt nām bo. fi. l. Seia. in prin. j. de don. cā mor. & ad h nō reperit melior tex.

18 in iure ſm Io. de Im. ibi. ¶ †In ea. ibi. l. fructus &c. ad illā l. & ad l. Iulianus. §. j. alle. in gl. rñde melius q̄ gl. dicat, q illud q dcm est. s. in fructib' attēdi tps lit. ɔte. nō tps more, pcedit qñ peto id q est mihi debitū, & nunq̄ fuit meū. secus si peto id q est meū vt ibi, vł id q alias fuit meū. l. videamus. in princ. & §. si actione. j. de vsur. & in fructibus q tps attēdi dēat vide plene p Bar. i l. si filius. §. j. j. de ver. obl. ¶ In ea. ibi. si aūt p p dolū vsq; ad sniam, &c. licet Marti. de Fano, vt refert h Cy. in addi. transeat cū gl. tñ cōiter damnat, qa vt di xi. s. ēt qñ sine dolo fuit reus, sed in culpa tñ, & ꝯ cū facta est lit. cōte. pōt crescere æstimatio ēt post lit. ɔtest. vsq; ad sniam p d. l. nō solū, & pbat p d. l. in hac. & i d. §. si p vēditorē. An aut post sniam possit crescere vsq; ad executionē, vide plene p Bar. in d. §. in hac. ¶ In ea. ibi, sed quæro, &c. hec gl. format vnā oppositionē ex qua declaratur modus libellandi in mā huius l. cōiter tenet. j. sol. Aliq aūt reprobant, vt hic p Bar. & licet Bar. nihil dicat de illa sol. q̄ dicit q in d. l. fi. est spāle fauore libertatis, tñ illa nō vr̄ vera p l. vt fundus. s. cōi diui. & habetis no. ex d. j. sol. glo. & clarius ex notatis per

19 Bar. hic, super ea vnā limitationē ad regulā q̄ habet† q snia dēt ferri sup petitis [a] seu ɔforma n libello, nā fallit nisi subsit cā necessitatis impediēs. de quo ēt videatis plene p Bart. in l. sup. non di. in ix. q. in fi. & in l. si seruū. §. fi. de ver. ob. & p Spe. in ti. de obli. & sol. §. sequit. ver. q d si libellus sit ita ɔceptus, cū ver. pcedēti, & sequēti, alia plura ad limitationē, & intelsm. d. r̄ę videatis p Bar. no. in l. j. C. si plures vna snia, & in l. fi. C. de fideicō. li. & in l. cū eorū. C. d̄ fen. & inter. l. & si seuerior. C. ex q b. cau. infa. irro. & in l. certi condictio. in prin. s. eo. aliq d p Bart. in l. æmilius. s. de min. vbi dicit d.

b rlam nō habere locū in pncipe. [b] & dicit Ant. de Bu. in c. licet hely. de symo. & istud ēt voluit Spe. in ti. de ac. & peti. §. superest. ver. sed nunquid. cū ver. se. & no. p Arch. in c. ij. dē restu. spo. in vj. Fallit ēt dicta regula in causis summarijs in q bus satis est iuxta ɔtenta

c in petitione pnunciare. [c] cle. sæpe. §. verū. de verb. sig. Itē fallit i criminalibus, vt no. Bar. in l. q d ergo. §. pœna grauior. s. de his q not.

d infa. Itē fallit vbi ex ɔsensu partiū fert snia discrepans a libello, [d] vt pbari vr̄ in. l. ɔuenerit. cū ibi no. per Bar. j. de re iudi. Et an dicta regula seruari debeat in arbitratore, videatis p Bart. in l. Aquiliana. ad fi. s. de transa. p Bal. in l. fi. §. j. C. cōia de leg. p Ant. de But. in c. cōstitutus. de relig. do. in c. q ntaualli s. d̄ iureiu. & i d. c. licet hely.

20 ¶ †In ea. ibi. in fi. ex hac gl. dicit Ro. hic colligi notabiliter, q in causis in quibus nō requirit libellus si contingit pduci libellū ēt inep-

e tū, nō vitiabit, [e] & licet ipse nō dicat, Bal. i l. & si sine scriptura. C. ad trebe. ad h pōderat isti gl. & idē tenet Bar. in extrauā. ad repri. in verbo figura. & Bal. in l. j. C. de execu. rei iu. & tangit per Bal. & Io. de Imo. in l. fin. j. de lib. & posth. & p Ant. de But. in c. j. de libel. obla. bene facit q in simili voluit gl. no. insti. d. lib. in §. multis modis. in verbo, in transitu, & q voluit gl. no. in l. qui testō. §. per ɔnū.

21 s. de testa. †Ex hoc infert, q licet alias dicamus q sententia lata super inepto libello sit nulla, vt est gl. reputata sing. insti. de obl. quę incipit istud &c. in fi. & no. Cyn. in l. vnica. C. vt quæ desunt aduo. & Bal. in l. actor. in fi. C. de re. credi. & in l. ex hoc iure. & in l. fi. s. de

f iusti. & iu. tñ fallit [f] qñ non requirebatur libellus. ¶ In glo fi. [g] facit

g q dixit in vlt. not. & quod not. glo. pen. in l. j. j. de eo q certo lo. & l. quod legatur. supra de iudi.

ADDITIONES.

a ¶Tho. Dipl. Sententia debet ferri super petitis. Vide plene per Felv. in c. licet heli. in vj. col. & seq. de sym. vbi ponit. xxxj. limitat. ad illam regulam. & vide Ias. hic. & Ang. de Are. in §. curare. in vj. col. de actio.

b ¶Tho. Dipl. In principe. Vide Ias. hic in xvij. col. & Fely. in c. licet. el j. in pe. col. in xij. limi. de simo. & vide Bar. vero. in cōsi. xvii. inci. visa cōmissione. vbi ponit q d de ciuitatib. nō recognoscētib. superiorē. & vide Fely. in c. q̄ in ecclesiarū. in xij. colla. & seq. de cōsti. & in c. cū nō liceat. in vj. col. de pręscri.

c ¶Pronunciare. Adde q licet in summarijs sufficiat aliqualis petitio, tamē talis petitio debet apte cōcludere, aliàs iudicium est nullum ſm Anch. cōsi. ccclxxxiij. quid aūt si statu. dicat q i certis causis debeat libellus offerri & ſm aliud statutū in dictis causis debet procedi summarie, &c. & offerens libellum actum dicat non per modum libelli sed per viam qualis qualis petitionis, an super dicto libello debeat sequi absolutio, vide Anch. q sic consi. xxxiij.

a Thom. Dip. Vide Ias. hic in antepe. colla. & Fely. vbi voluit q ēt parte non opponente procedit libellus incertus, & obscurus in causis summarijs per dictū Bart. in extraua. ad reprimen. in verbo scire. circa medium & illud dictum sequitur & commendat Alex. in consi. clxxxvii. in ij. vol. inci. in causa. & in leg. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. j. de verb. obl. non obst. q idem Alexā. & male consuluit in consi. xxxu. in iij. volu. inci. in causę inquisitionis motę & vide Alexē. in l. si cum nulla. j. de re iu. vide Ias. in l. j. in prin. j. de eden

d ¶Sententia discrepans à libello. Et si dicatur partes non possunt renunciare ordini iudiciorum auc. cōse. C. de lit. contest. c. si. de iure iur. in vj. dic quod talis sentētia non vt sententia, sed in vim pacti valebit. l. ij. C. communia vtri. iud. adde Pau. de Ca. quem vide in consi. vj. in j. parte in fi.

e ¶Non vitiabitur. Adde q idem firmat consi. ccccxcvij. vbi dicit q si statutum dat certam formam in citando, & in casibus in quibus citatio non requiritur forma statuti non seruatur, quód non vitiatur actus per hanc glo adde tu Alex. in cons. lxj. col. vij. & in l. j. s. de offi. asses.

f ¶Fran. Cur. Fallit. Pone aut libellus non requiritur si quis libellum producat vr̄ elegisse viam ordinariam gl est fin. in l. proinde. la ij. §. fi. s. ad l. aquil. & sic limitatur ista falci. & vide etiam de hoc Bal. in l. diffamari. C. de inge. & ma. ergo ineptitudo libelli istn casu vitiabit sententiam. cogita.

g ¶In gl. fi. vide quid per istam gl. decidit Alex in l. si cum nulla. j. dē re iudi.

Africani. LEX XXIII.

1 *Actione neg. ge. ad hoc vt possit agi, quid requiratur.*

2 *Fideiussori soluenti creditori meo ante diem, non teneor sibi soluere illud, q ipse prastitit, cum intantum mea non interfit.*

3 *Vendens rem communem pro indiuiso inscio socio, potest consocius ratificando venditionem petere partem pretij, quando fuit vendita tanquam communis.*

4 *Vendens rem communem videtur vendere communi nomine.*

5 *Venditio rei communis facta per vnum nomine proprio, potest alius agere ad pretium ratificando venditionem.*

6 *Vendens rem alienam nomine proprio qui emit bona fide an sit tutus.*

7 *Vendens rem alienam nomine suo cum haberet mandatum vendendi nomine alieno, tenetur domino actione mandati.*

8 *Venditor rei aliene an & quando possit conueniri ad pretium.*

9 *Pretium an & quando succedat loco rei.*

a 1 SIeum. [a] †Mihi vendenti rem tuam tanquam meam bonafide post peremptionem eius rei succurritur per conditionem ad pretiū perceptum. h. d. No. quem teneri ad restituendū mihi id q ad eum ex re mea peruenit, vt hic, & in

2 l. si me & Titium. j. eo. ¶ †In gl. ij. ibi, te habente ratum in subsidiū &c. sed Ful. tenuit q nō requiratur ratihabitio qñ est res perempta vel pscripta ēt quo ad agendū actione neg. gest. qñ nō reperitur iure cautū, doct. tñ cōiter transeunt cum gl. Pau. de Ca. hic dicit q nō requiritur expressa, & ita procedat opi. Ful. sed bene requirit saltē tacita, vt sic possit dicere negotiū esse suū. satis est ergo q agat ad pretiū, & sic tacite ratificat, per quā ratificationē fingitur negotiū esse suū, licet vere nō sit, quia nō fuit suo noie gestū, & ideo nō directa sed vtilis actio neg. gest. dabitur, q a dari nō posset si expresse contradixisset, seu improbasset, quia nō posset dicere negotiū ad se pertinere, ſm eum. Puto verā esse cōmunē sniam q requiratur ratificatio ad hoc, vt agi possit actione neg. ge. vt in proposito casu. l. dispēsationē. j. de sol. & ita tenet gl. & doc. in l si pupilli. §. sed si ego. in verbo agitur. & in §. si Titij. in verbo Sempronių, & no. Bar. in l. Pomponius. la. j. ff. de neg. ge. & nō faciunt dr̄iam gl. & doc. inter expressam & tacitā ratificationē & recte. l. Paulus rñdit nō tñ verbis. j. rem. ra. ha. facit. l. cum quid. s. eo. sed bñ posset agi ad pretiū condi. sine cā ex ęquitatę posita in l. si me & Titiū. j. eo. & ēt per certi condōnem gñalem secū cōcurrentē, ēt si nō ratificarē ɔctum, sed improbarē. & de ista condōne intelligitur. l. ista ſm Bart. h vt h plenius p eum q vlmū sequunt ēt hic Bal. in lec. anti. Ful. & Pau. de Ca. h & Bal. in l. j. C. de re. alie. nō alie. Sed Sal. hic reprehēdit istud vlmū tenēdo ꝯ Bart. & seqt simpliciter opi. gl. quia si verū esset illud q dicit Bar. frustra requireret ista. l. seruū esse mortuū, sed sufficeret eū esse locupletiorē effectū ex re actoris. Mouetur ēt, quia pretiū est apud venditorē ex iusta cā. s. ex tit. rei vendite iusto errore, vt placet hic in gl. j. ergo nō debet dari condō sine cā. Sed substinendo Bar. rñdeo q ideo. l. ista requirit seruū esse mortuū, quia aliàs cessaret æquitas dandi actionē ꝯ venditorē, quia dñs posset agere rei ven. ꝯ possessorem fundi, & sic cessaret æquitas huius. l. & d. l. si me & Titiū, vt etiā ibi declarat Bart. ex qua æquitate apparet q qñ venditori constat se vendidisse rem alienā, & q dño non pōt esse cōsultū ꝯ possessorē, quia res est perempta, dr̄ venditor retinere pecuniam sine causa iusta. ergo habet locū cōditio sine cā. vt l. j. & ij. j. de condi. sine cā. Pręterea qñ res non est perempta, vel præscripta, venditor non potest dici locupletior effectus, quia adhuc spectat ad eum periculū euictionis, q quidē periculū cessat re perempta. l. si seruus vēditus. j. de euic. nō mirū si ante rem peremptā non pōt conueniri condōne sine cā, seu ex æquitate q sit locupletiori effectus. ¶ In ea. ibi, itē ex eo &c. quærit glo. quid si res vendita extet, an habeat locū illud remediū, gl. concludit q non, nisi venditor causam habuisset ab actore. Bart. h concludit q qñ reus non habuit cām ab actore remediū huius. l. locū non habet, quia cum res extat cessat æquitas

ADDITIO.

a ¶Si eum. Ratio dubitandi in hac. l. est quia in singularibus. pretium non succedit loco rei. l. venditor ex hæreditate. §. j. j. de hær. vel act. ven. & extendit etiam istā. l. quando res non esset perempta, sed aliàs haberi non posset, vt per Cy. & Bal. in l. mater. C. de rei ven. hic allega.

æquitas, eo quia dñs poteſt vendicare, tñ ſm eum ſi dñs ratam haberet vẽditionẽ quamuis factã non nomine ſuo haberet actione neg.ge.ad pretiũ quo vẽdita eſt per l.maret. C.de rei ven.quia ratificando perdit dñium, & acquirit emptori.l.ſi fundus. poſt prin. j.de pig.conſequenter, q̃a liberat venditorẽ ab euictio.dr ipſo geſtu negotium vẽditoris geſſiſſe, & ſic actione neg. ge. hoc caſu nõ oritur ex ratihabitione, quia illa tunc oritur ex ratihabitione qñ eſſet res perempta.l.ſi ſ.de neg.ge.cum ibi no.& hic in gl.ſed oritur ex eo quia perdendo dñium, & transferendo in emptorẽ geſſit vtiliter negotiũ vẽditoris, quia liberauit eum ab euictione.quo caſu dr negotiũ iſtud pertinere ad venditorẽ ipſo geſtu.l.ſoluẽdo ſ.de neg.ge.& d.l.pupilli.§.item quæritur, ver. q d ergo. & ibi not. glo.in verbo ipſo geſtu.Bal.hic in lec. anti.tenet cũ Bar.ſed in alia tenet ꝯ eum, & rñdet ad rõnem Bar. ꝙ illa procederet qñ dñs ratificando volunt gerere negotiũ venditoris, ſed in propoſito noſtro voluit gerere negotiũ proprium, ergo non debet vltra propoſitũ, oriri actio.facit.l.non omnis.in prin.ſ.eo. Ang.hic tranſit cum Bar. Ful.hic tenet ꝯ Bar. ꝙ ſm rõnem Bar. teneretur venditor dño ſolũ ad tm̃ quanti valeret res tpe euictionis.l.idemq;. in prin.j.de act. emp.l.ſi cum venditor.§.fi.de euict. † Præterea ſi quis pro me ſoluit creditori meo ante diem, non teneor ſibi ſoluere illud, ꝙ ipſe præſtitit cum in tantum mea nõ intereſt.l.cum pecuniã.ſ.de neg. geſt.l.ſi mandauero tibi la j.in prin.j.man.ergo tex.in d.l.maret.q. loquitur de pretio quo res vendita eſt, non poteſt intelligi de iſta actione neg.ge.q̃ oritur ex eo, ꝙ ratificãs videretur vtiliter gerere negotia venditoris, & q̃ non debet dari præciſe ad pretiũ quo res vendita eſt per proxi. alleg. pro hoc ẽt adducit, quia ſi ita eſſet, vt intelligit Bar.ac.neg.ge. quæ competeret ratificanti, diceretur cõtraria nõ directa, quia directa datur illi ad quem negotium pertinet, & contraria datur gerenti.l.ſi mandatum. C.de neg. geſt no. in l.curatoris eo.ti.ſed tex.in d.l.mr̃ in alijs exẽplis ibi poſitis loqr̃ in actione directa. ergo ita debet intelligi ẽt in alio exẽplo ibi poſito circa ratificationẽ.ar.l.iam hoc iure.cũ vulgarib.j.de vulg.& pu.bñ fatetr Ful. ꝙ dñs ratificãs poterit agere ad pciũ.p d.l.mr̃.ñ violãdo tex.ſed nõ ex eo ꝙ liberauit venditorẽ ab euictione, & ꝑñter geſſent negotiũ ptinens ipſo geſtu ad venditorẽ. ſed ex eo, q̃a p cõſenſum pdidit dñiũ, & tranſtulit in emptorẽ, & p h̃, ẽt alle.l.illud. §.j.j.de do.cã mor.& q̃a eſt eadẽ rõ, ſicut qñ res eſt pſcripta ꝯ dñm q ſimiſr ẽt tunc vr tacite ꝯſenſiſſe. l.alienationis.in prin.j.de verb. ſig.nec põt venditor imputare dño culpã, eo ꝙ ratificauerit, cũ ex tali culpa dicat vẽditor ponus lucrũ ſentire. l.cũ i fundu. poſt pn. ver.q.ẽ ſi mulier.j. de iu.do.ſicut ẽt nõ põt ſibi imputari culpa qñ paſſus eſt rẽ pſcribi. Nec ob. ꝙ illud ꝙ nõ eſt noie meo geſtũ, non debeo poſſe ratũ habere ad effectũ acquirendi actionẽ neg.ge.d. §.ſed ſi ego, q̃a rñdetur ꝙ illud procedit in negotio ꝙ eſt meũ ratihabitione. h̃ aũt negotiũ eſt meũ re ipſa, q̃a venditor accepit pecuniã rei meę h̃.n.ſpectabat ad me.d.Pau.de Ca.h̃ dicit ꝙ inquãtũ Iul. appellat iſtud negotiũ ptinens ad me re ipſa, nõ bñ dicit; q̃a re ipſa dr̃ pertinere qñ impendis in rẽ meã.d.§.idẽ q̃ritur. ver. q d ergo & ibi gl.in verbo, ipſo geſtu. Cõfirmo, q̃a alias ſequeretr̃ ꝙ ẽt anteq̃ res eſſet perempta, ꝯpeteret dño actio neg.ge. ante ratificatione ꝯ.d.l.fi.tñ dicit Pau.de Caſt.ſibi placere ꝙ ꝯpetat actio neg.ge.ad pretiũ ex ſequuta ratificatione, vt dicit Ful.per d. l.mr̃. ſed talis actio non erit directa, nã directa cõpetit ratificanti qñ negotiũ eſt geſtũ noie ratificantis.d.§.ſed ſi ego. vñ in caſu nr̃o dicetr̃ vtilis q̃ locũ habet qñ per legiſlatorẽ fit extenſio ad aliũ caſum ex ſimilitudine rõnis, vt no. p gl. & doc.i d.l.curatoris.licet ipſe nõ alleget. & dicit ipſe ꝙ iſta opi.quã tenet Fulg.fuit opi.Marti.antiqui gloſato. vt refert gl.in d.l. mr̃.Bal.& Sal.in l.mr̃.& Io.de Imo.in d.l.ſi fundũ p fideicõ.in prin.de leg.j.reprehendunt opi.Bar.q̃a ante euictionẽ non eſt nata obligatio de euictione.l.habere licere.j. de euic.& l.vtiq;. ſ.de rei ven. ergo nõ põt dici ꝙ p dictã ratificationẽ vẽditor ꝯſequatr̃ liberationẽ, cũ liberatio pſupponat obligationẽ. l.decẽ.cũ vulgarib.j.de verſi.ob.nõ tñ dñt ꝙ agi poſſit ad pretium, qnĩmo Sal. expreſſe tenet opi.gl. in d.l.mr̃.ſ. ꝙ nõ ꝯpetat actio ad pretiũ niſi re perẽpta, & ita intelligatr̃ ſm eũ.d.l.mr̃ vel oportebit intelligere illã.l.in verſi.ꝯſumpſiſti.qñ vẽditio erat facta noie dñi, licet in alijs duob.caſib.illius legis nõ ſit expediens ita intelligere. Ang. in l.fi.ſ.de neg.ge. & in d.l.ſi fundũ p fideicõ.& in d.l.mr̃ tenet opi.quam tenuit Bar.h̃, & in d.l.mr̃, & in d.l.ſi fundũ, idẽ Bart. niſi pactũ factũ eſſe inter venditorẽ, & emptorẽ, ꝙ nõ teneretr̃ vẽditor de euictione, vel alia rõne eſſet imunis à periculo euictionis, & dicit Ang.in d.l.ſi fundũ, ꝙ ita eſt opi.Ray.certe intellis Bar.non vr̃ bñ.poſſe defendi p p̃dicta, & placet ſatis illa opi. ꝙ pretiũ peti poſſet ex eadẽ ęquitate qua peti põt re pſcripta.p d.l.mr̃. & p d.l. illud & ꝯfirmari põt p l. ſi noxali.poſt prin.ver. ſed ſi à debitore.ſ. de pec.vbi pbari vr̃ ꝙ ſi debitor meus ſoluat alteri ẽt nõ reſpicienti noie meo, poſſum ratũ habere illã ſolutionẽ, & q̃a p talẽ ratihabitionẽ perdo actionẽ ꝯ debitorẽ, & acquirit mihi ius ad pecuniam iſtã, & expreſſius probatr̃ in l.cum fundũ.§.j. ver.ſabinus.j.e. & ibi ad h̃ illũ tex.ponderat Ful.licet ꝯ iſtã opi.videatr̃ facere tex. in l.ab vno.C.de neg.ge. † vbi ſi ab vno ex cohęredib.vendita eſt res cõis, põt alius cohęres ratificando venditionẽ petere partem pretij qñ vendita fuit tanq̃ cõis. † quo caſu videtr̃ vendita cõi noie, vt ibi, & in l.in familiæ, & ibi no.Bar.C.ſa.erc.ergo ſaltẽ à ꝯtrario ſenſu innuit ille tex.vbi nõ eſſet vendita tanq̃ cõis, ſed tanq̃ oĩno propria ratificatio, tunc nõ pareret actionẽ ad pretiũ. Ful.ibi ad h̃ põderat illũ tex.& rñdet ꝙ verũ eſt ꝙ in caſu illo ſi vendita eſſet vt ꝓpria p ratificationẽ nõ naſceretr̃ actio neg.ge. ad pretiũ, q̃a illi cohæredi, eſſet alia actione cõſultũ, quo ad pretiũ.ſ.per petitionẽ hẽdi, vt in d.l.in familię, i. qua pet.hr̃.pretiũ ſuccedit loco rei.l.ſi rẽ & pretiũ. in prin.ſ.de peti.hær. vñ p p illã aliã actionẽ ceſſaret actio neg.ge. alle.ad ꝙ hr̃ inſti.de obl.q̃ ex quaſi ꝯtractu.iuxta prin.ſub debet tñ Io.de Imo.in d.l.ſi fundũ ꝙ opi.Bar.poſſet procedere vt agi poſſet nõ ad totũ pretiũ, ſed quatenus põt æſtimari ille dubius euentus, periculi euictionis alle.id ꝙ in ſũi no.p gl.mag.& doc.in l.p diuerſas.C.man.facit ꝙ no. Bart.i l.ſi q̃s cum alter. dũ loquitur de ꝯtẽtu tranſactionis.j.de ver.ob.cũ ſi.& licet ipſe nõ dicat, h̃ ſenſit Bal. in l.j.C.de cõ.re.alie.ibi tñ intelligit h̃ eſſe verũ qñ apparet ꝙ dñs ratificauit vt liberaret venditorẽ à periculo euictionis, & ſic fecit tanq̃ gerens negotiũ venditoris. ꝙ in dubio nõ preſumitr̃ ſm eũ, arg.l. & magis.j.de ſol.& ad h̃ tẽdere vñt verba Bal.h̃ quæ.ſ.retuli. Sed nõ puto tutũ eſſe ſaluare opi.Bar.in caſu iſto per tex.in d.l.ſi mandauero tibi.in prin.p quã apparet rñſum ad no. in d.l. p diuerſas. † Addo ẽt ꝙ tendendo opi.gl.in d.l.mr̃ deberet limitari ſm Pau.de Ca.in d. l. ab vno. niſi res vendita à te proprio noie tuo, eſſet cõis mea, & tua. q̃a tunc ſi ratifico poſſum indiſtincte agere ad pretiũ pro pte mea. & dicit eſſe gl.de h̃ p petuo notandã in l.ij.C.ſi ven. pig aga.& probatr̃ ſm eũ p d.l.ab vno.& d.l.in familiæ, ſed dicit ꝙ Cy.in d.l.ij.allã gl.reprehendit & iura proxime alle.nõ probãt, q̃a ibi intelligebatr̃ res vendita cõi noie, ex quo vendita fuit tanq̃ cõis vt no. Bar.in d.l.mr̃.& in d.l.in familiæ. † Iuxta hæc q̃ro ẽt Bal.& Ange.hic, an illud ꝙ dr̃ h̃, & in d.l. mr̃.in dño habeat locũ in quaſi dño puta habẽte titulũ, & bonã fidẽ a nõ dño, & tenẽt ꝙ ſic ſi iſte quaſi dñs poterat euincere p publicianã ab eo q̃ vendidit q̃a eſt eadẽ rõ.facit.l.ſi ab eo. j. de pig. & iſtũ paſſum reliquit indeciſum Bar.in d.l.mr̃.in ſi. Bal.ibi refert Gui.de Cu.ibidẽ tenere illud ꝙ p ximẽ dcm̃ eſt ꝙ limitat Bal. niſi cũ quaſi dño ꝯcurreret verus dñs q ẽt ratificaret, q̃a pfertur verus dñs.ar.l.bona fides.j.depo. Ang. in d.l.mr̃, tenuit idẽ ꝙ hic ipſemet tenuit. ¶ † Io ead.ibi, procu.feci. &c.puta ad vendendũ noie meo, & ipſe vendidit noie ſuo.& hoc caſu põt dici ꝙ tenebitur actione mandati, quia male verſatus eſt circa mandatum l.diligenter.ver.item ſi mandauero.j.man. ¶ † In ea.ibi, ab alio &c pro hoc poteris alleg. l.proculus. q̃ alias incipit ancillę, & ibi declarat, vt in gl.j.de iu.do. & cõiter tenetur ꝙ re extante vel nõ extante aut pręſcripta vel nõ, ad pretiũ agi non poſſit ꝯ venditorẽ habentẽ cãm onerosam, in re quam proprio noie vẽdidit. ꝙ intelligatur niſi in mala fide fuiſſet, vt ſequitur in gl. per l. Iul.allegatã in ea, bene facit.l.ſi poſſeſſor.§.fi.ſ.de pe.hęr.& ꝙ no. Dy.in reg.ratum.lib.vj.& expreſſe Bal.poſt.gl.in d.l.j.in fi.C.de re. alie. Poſſet & ſcdo limitari niſi dñs ratificaſſet volens gerere negotiũ venditoris, & liberare à futuro periculo euictionis, quia ad tm̃ quanti æſtimaretr̃ ille dubius euentus, agi poſſet actione neg.ge.ſi teneremus illã opi.quam ponit Bal.in d.l.j.& Ioã. de Imo.in d.l.ſi fundũ quam tñ Io.de Imo.ibi dicit ſe non audere firmare, ego ẽt eam.ſ.tenui. ¶ † In ea.ibi l.venditor.dic ꝙ in ſingularibus regulariter preciũ nõ ſuccedit loco rei[a] vt ibi, & l.qui vas.§.fi.j.de fur.ſed in vniuerſalibus ſic.d.l.ſi rem & pretiũ. Nec obſt. ille tex.loquens in ſingularibus, quia rñde ꝙ fallit in ſubſidiũ re perempta, vt hic. vel dic ꝙ hic loquitur qñ agitur ad pretiũ alia actione, quam ea qua potuiſſet agi ad rem ſi extaret, nam ad rem debuiſſet agi rei vẽd. hoc autem ad pretium non agitur rei vendi.ergo non dicitur proprie pretium ſuccedere loco rei, ſed in l.ſed ſi rem & pretium, agebatur actione eadem ad pretium, qua agi debuiſſet ad rem.

ADDITIO.

a ¶Loco rei. An perſonalibus realibus & hypothecaria, pretium ſuccedat loco rei Vide I u.Ro.ſingul.ſuis ſn.viij.

¶Henri.Fer. Vide aliquid per Pau.de Ca.conſi.cccxxvi.inci.ſuper primo.q̃ſt. o in ij. parte conſiliorum Panor in c.eccleſiæ Sanctæ Marię.in gl.ii.vt li.penden.

Vlpiani. LEX XXIIII.

SI quis certum. Ex ſtipulatione ꝯtinẽte certũ oritur certi ꝯdi.h. d.Quid aũt ſi ꝯtineret certũ, & incertũ vt ꝓmitto. x.& ẽt ędificare dõm, dicendũ eſt duas eſſe ſtipſones.iuxta.l.ſcire debemus.j.de ver.obli.& ſic duas naſci actiones, & ita declarat Bal.in l.ſecta.j.e. Poſſet tamen

ſet tñ dari caſus in quo eſſet vna tñ ſtipſo, vt i caſu.d.l.ſcire debemus, ver.ſtipſonem quoq; legatorũ, vt qñ ſtipſatus eſſem plura legata mihi relicta pręſtari, quorũ vnũ ꝯtineret certũ, aliud incertũ & putarẽ quatenus ageretur ad certũ: dari certi ꝯditionẽ, quatenus vero ad incertũ dari actionẽ ex ſtipulatu.arg.l.quæ de tota.in prin.cum ſi.ſ.de rei ven. ¶ In gl. in verſi.ſolu.ibi ſpãle &c.doc.cõit' tranſeũt cũ gl.tñ Sal.dicit q nõ vr̃ quis fauor detr̃ per h̃ ipſi actioni pro dote. adeo q dici debeat ibi eſſe ſpãle. Et ꝑpterea putat eſſe diſtinguendũ an contineat certũ vel incertũ, licet gl.in ꝯrio dicat idẽ q hic, & cũ opi.Sal.ꝯcordat ẽt Ful.h̃, qui exponit tex.l.ꝯrię.ibi.ſ.ex ſtipulatu.i.ex ſtipſone ſi ꝯtineat certũ: ſed ſi ꝯtinet incertũ ſtabit ꝑprię. ad h̃ allegat ẽt.l.ij. C. de inuti.ſtipu.vbi illa verba ex ſtipulatu, denotant nomẽ ꝯctus. Cogitabã q ſi teneremus q ex ſtipſone nõ orietr̃ certi ꝯdõ ſpãlis, vt plenq;, tenuerunt in l.certi ꝯdõ in princi.ſ.eo. poſſet dici qđ eſſet ſpãle in dote. vt naſceretur actio ſpãlis ex ſtipulatu ẽt qñ continet certũ, vt hic haberet mulier pro dote plures actiones. An tamen verum ſit q certi conditio ſpecialis non oriatur regulariter ex ſtipulatione, dixi in d.l. certi ꝯditio, vbi examinata fuerunt reliqua de quibus hic in glo.

Caij. LEX XXV.

CReditor. Mutuans pro re reficienda, priuilegiũ habet, vt certis creditoribus etiam anterioribus præferatur. h. d. Hæc materia examinatur in legibus alle.in glo.

Vlpiani. LEX XXVI.

1 *Tutor mutuans pecuniam minoris acquirit minori actionem ſine ceſſione.*
2 *Tutor poteſt ſtipulari minori etiam conferendo verba ſtipulationis in minorem.*
3 *Tutor contrahendo ſuper re pupilli cenſetur contrahere nomine pupilli etiam ſi hoc non dixit.*
4 *Procurator militis æquiparatur tutori.*
5 *Procurator contrahendo ſuper re domini, non cenſetur contrahere nomine domini, niſi hoc dicat.*
6 *Actio ex mutuo acquiritur contra fideiuſſores ſine ceſſione cuicunq;, cuius nomine mutuum datum eſſet.*
7 *Extenſio in correctorijs an fieri poſſit ex identitate rationis.*
8 *Iura limitatiua quando ſunt fauorabilia, debent attendi.*

1 SI pecuniam. † Sicut minori acq̃rit̃ actio ſine ceſſione ꝑ tutorẽ vl' curatorẽ mutuantẽ pecuniam minoris, ita militi ex ꝯctu ꝑcuratoris ſui. ¶ † In gl.ibi.ſ.ſi actori, vr̃ ꝑbari ex h̃ tex.cũ gl.iũcto.d.ſ.ſi actori, q ſicut eſt ſpãle 2 in curatore, & tutore, vt poſſint ſtipulari minori ẽt ꝯferendo oĩa verba ſtipſonis in minorẽ, vt d.l.ſi actori, & no. in l. ſtipſo iſta.ſ.ſi ſtipuler.al's eſt.ſ.ſi q̃s inſulã.in verbo, ſtipulatori.j.d' ver.obliga.ita ẽt in ꝑcuratore militis, q no. Aliud eſt ẽt ſpãle in ꝑcur.militis, q acq̃rit militi vtilẽ certi ꝯdõnem ſiue ceſſione, vt h̃. q qualiter hodie ꝑcedat ſtatim dicã. aliud eſt ſpãle i eo q le.& no.in 2 l.ſi vt ꝑponis.[a] alle.in glo. † Aliud ẽt ſpãle ponit Pau. de Ca. h̃.ſ.q 3 ſicut tutor ꝯhendo ſup re pupilli cenſet̃ ꝯtrahere noĩe pupilli ẽtſi h̃ nõ dixerit, vt l.poſt mortẽ.ſ.j.j.qñ ex fac. tuto.& l.ij. & ibi no. C. 4 eo.ti. † ita in procuratore militis q illi cõparat̃, vt h̃. † nõ ſic in ꝑcu. 5 alſenius qñ talis ꝯctus poterat fieri ꝑprio noĩe, arg.l. & magis.j.de ſo.ſed hęc ſpãlitas nõ vr̃ probari in d.ll.& patet ex no.p Bar. in l.j. ſ. nunciatio.j.de ope.no.nun.& per eundẽ. in l. Titiũ & Meuiũ. ſ. altero.j.de adminiſt.tut. & expreſſe Ro.in l.poſt dotẽ. circa.vj. lec. ibi poſitã ꝑ Dy.j. ſol. ma.vbi voluit in h̃ eſſe dr̃iam inter procuratorẽ alterius, & tutorẽ. de quo vltimo remitto ad notata in d. locis, q̃a nõ eſt multũ d' mã prin.hui'.l. ¶ In ea.ibi, i ipſa actione pſonali ex ſtipulatu ꝯ fideiuſſores &c. Bar. dicit q hodie nõ erit ſpãle 6 in milite† q̃a cuiſq; cuius noĩe mutuũ datũ eſſet acceptis fideiuſſoribus acquireret̃ actio ex ſtipſone ꝯ fideiuſſores ſine ceſſione. ꝑ l.ij. C. per quas pſonas, q̃ licet loquatur in hypotheca acceſſoria, tñ pari rõne idẽ dicit eſſe in fideiuſſore, cuius obligatio eſt acceſſoria, & h̃ ſequuntur cõiter alij h̃. idẽ ẽt tenẽt Cy.Bal. Ang.& Sal. in d.l.ij.& Ro.in d.ſ.ſi ſtipuler. ꝯrium m̃ vr̃ velle gl.i c. quamq̃. in verbo, pñt acq̃rere de vſur.in vj.& ꝑ illa facit, quia diſpõ. d. l.ij. vr̃ eſſe correctoria, nã vr̃ corrigere id q habet̃ in l.ſolutũ.ſ. ꝑ liberã.j. de pign.ac.ergo nõ deberet extẽdi ex idẽtitate rõnis. l. ꝑcipimus. cũ vulg.C.de ap.tñ ſuſtinendo cõem ſnĩam põt r̃ndere q in d. l.ij. 7 eſt ſcripta rõ in l.vt ibi in verſi.ſi enim &c. † quo caſu fit extẽſio ex identitate rõnis, vt in ſ.ex his in auct.de here.q̃ ab.col. ix. per quẽ tex.ita tenet Bal.in auct.quas actiones, & ibi ſequunt̃ Mod.C. de ſa.ſan.ecc.& no.gl.iuncto tex.in cle.j.in verbo eligat̃. de ele. & eſt de mente Bart. in l.liberorũ. in verſi. his p̃miſſis nunc reducamus iſtã.q. &c.j. de verb.ſign.& no.Bal.& Imo. in l.fi. ff.de hær. inſti.& Bal.in l.maximũ vitiũ.C.de lib.præte.& Raph.Cu. in l.cũ mulier. ꝑ illũ tex.in l.ſi vero.ſ.de viro.& ibi per alios repetẽtes. ff. ſol.ma. & Pau.de Ca.in l.q̃uis.C.de fideicõ.vel r̃nde q. d. l. nõ corrigit id q habetur in d.ſ.per liberã. ſed limitat in caſu.in quo actio princi- 8 palis acq̃reret̃ ſine ceſſione alteri. † & iura limitatiua ſaltẽ qñ ſunt b fauorabilia, debent extendi, [b] vt probat̃ in c.cũ dilecta. de confir. vti.vel inuti.& ibi ponderat.d. Abb.& colligit̃ ex notatis p Bar. in l.ſi conſtante.in ix.q.j.par.poſt gl.ff.ſol.ma.& Bar.& oẽs in l.j.ff.de offic. eius cui man. eſt iuriſ. dum loquunt̃ de infirmo. & clare no. Ang.& Imo.in l.j.ſ.ſi is q.j.ad treb.fortius voluit Bar.in d.ſ.ſi ſtipuler.in v.fallen.& in l.ſi ita ſtipulatus.ſ. Chriſogonus.eo.ti.q d. l. ij. extendit ẽt ad obligationẽ vſurarũ. & plus dixit in l.certi ꝯdõ. ſ. ſi nũmos.ſ.eo.& in l.Caius.j.ſo.mat.& in l.fi.j. de do. q nedũ acceſſoria obligatio hypothecę vl' fideiuſſoria, ſed ẽt obligatio, & actio ex ſtipſone qua mutuãs incontinenti fuit ſtipulatus à principali dari alteri, cuius noĩe mutuauit, acq̃rat̃ illi alteri ſine ceſſione. ſed in iſtis duob.vltimis cõis opi.doc.eſt i ꝯriũ in d.locis ꝑut plene refero in d.ſ.Chryſogonus, vbi refero ẽt Fulg h̃ tenentẽ ꝯ Bar.in vltimo dicto.& ẽt refero Pau.de Ca. tenentẽ hic cum Bar. & ibi r̃ndeo ad allegata per eum ſuſtinẽdo communem opi. contra Bart.

ADDITIONES.

a ¶Tho.Dipl. Proponis. No.quòd ad hoc vt emptũ ex pecunia militis efficiatur militis, plura requiruntur, Primo q conſtet per probationes veras, & liquidas pecuniam eſſe militis & non per præſumptiones, aliàs diceremus q eſſent duæ fictiones, vna q fingeretur pecunia militis.alia q ſit emptum nomine militis contra.l.j.C.de do promiſ.pro hoc eſt tex. in l.ij.C.de do.inter vi.& vx.ibi ſi probaueris.nam per illa verba eſt neceſſe probare per veras probationes & nõ per præſumptiones, & coniecturas per l. Lucius. j. de condi. & demon. & ponit plene Fel.in rub.de proba.in ij. col.item requiritur q miles habeat ratum ex quo non fuit geſtum ſuo nomine, vide Saly. in d.l. ſi vt proponis in iij.no.item requiritur quod non ſint aliæ præſumptiones in contrarium, quia ſicut eſt pręſumptio contra vxorem quę quicquid lucratur conſtante matrimonio, pręſumitur lucrari ex perſona viri.l.quintus.j.de do.inter vi.& vxo.ita etiam contra concubinam.l.j.C.de natu.lib.& ibi Bal & no.idem Bal.in c.cum oportet in prin.in v. col. C.de bo.quæ.li.tamen extant aliæ præſumptiones in fauorem vxoris vel mulieris, ceſſant præſumptiones prędictę prout eſt tex.in d.l.Caius, & declarat Bal.in d.l.cũ oportet in iiij. col. & apparet quòd mulier honeſte potuerit quærere aliunde ex bonis paternis vel ex induſtria ſua iuxta theoricam Bar. & doc.in d.l.cum oportet, & faciunt no.per Pet.de Anc.in conſi.caj inci. contra dictam dona.in fin & per Bar.in l.Titium & Meuium.ſ.altero.j.de admi.tu.& Saly.in d.l. ſi vt proponis in fin. & Bal.in conſi.liij.in iij. vo.quæ omnia not.pro cauſa excellentis. I. V. doct. d.Camili Semperolli Piſaurenſis, quę fuerunt alle. per me coram domino Guil.Lambertello de Forli.locum tenente Piſauri pro Illuſtriſ.Duce Valentino.

b ¶Debent extendi. Vide Alex.in l.in ratione.ſ.quod vulgo.j.ad l.falci.

Vlpiani. LEX XXVII.

1 *Ciuitas conuenitur ex mutuo facto adminiſtratori ciuitatis*
2 *Collegia ciuitatis et eccleſiaſticarũ perſonarũ habent priuilegiũ reſti.in integ.*
3 *Collegium fabrorum, & ſimilium non habet reſti.in inte.*
4 *Vniuerſitas quando eſt magna reſtituitur in integrum.*
5 *Collegium poteſt eſſe ſine rectore.*
6 *Mutuum factum adminiſtratori ciuitatis, quando non eſt verſum in rem ciuitatis, tenetur adminiſtrator etiam finito officio.*
7 *Adminiſtrator ciuitatis qua actiõe cõueniat̃ ex mutuo nõ cõuerſo i rẽ ciuitatis.*
8 *Mutuans in dubio præſumitur mutuare contemplatione vtriuſque, ſcilicet domini, & recipientis.*
9 *Mutuans adminiſtratori ciuitatis quomodo poſſit agere contra adminiſtratorẽ.*
10 *Mutuans ciuitati ſatis eſt quod probet mutuum eſſe verſum in rem ciuitatis.*
11 *Verſum in rem ciuitatis vel eccleſiæ quomodo probetur mutuum.*
12 *Reſtitutio in integrum an competat ciuitati.*
13 *Reſtitutio in integrum an competat doctori.*
14 *Reſtitutio in integrum competit eccleſiæ ſicut minori.*
15 *Eccleſia vel minor an poſſint conueniri ex contractu ſicut ex mutuo.*
16 *Mutuum quod ſit verſum in rem eccleſiæ, an ſufficiat confeſſio prælati.*
17 *Adminiſtrator ciuitatis habet liberam adminiſtrationem.*
18 *Contractus qui fit ab habente poteſtatem legis condendæ, habet vim legis.*
19 *Sindicus communis conſtitutus ad obliga. commune, & ſingulares perſonas poteſt obligare, ac ſi de hoc eſſet ſtatutum.*
20 *Sententia principis in vna cauſa habet vim legis generalis.*
21 *Ciuitas ſeu conſilium ciuitatis an & quando obligetur ex contractu ſindici.*

1 CIuitas. † Ex mutuo facto adminiſtratori ciuitatis ꝯuenit̃ ciuitas, ſi in vtilitatẽ ciuitatis verſum eſt, al's conuenitur ſolus adminiſtrator. h.d. ¶ In gl.j.ibi, in quibuſlibet oĩbus collegijs.&c. Iac.Are.tenet ꝯrũ, q̃a iſta lex eſt ꝯ ius cõe.ergo ñ debet extẽdi.l.ius ſingulare.ſ.de legi.& priuilegiũ conceſſum perſonę vel loco nõ debet extẽdi vltra perſonã vel locum.l.j.ſ.de conſt. princi.l.ſed & reprobari ad fi.j.de excu.tut ſed Guil.de Cu. & Ray. & Iac. Bu. dñt quædã eſſe collegia in quibus proprię nõ eſt conſenſus ſingulorũ, ſed vniuerſitatis vt quia in eis eſt magna multitudo hoium, & ſic conſentiunt, vt vniuerſi, & in iſtis habet locũ iſta. l. q̃a facilius poſſunt decipi.nec ob. q ſit ꝯ ius cõe, quia immo fundat̃ in rõne ꝑxime dicta, & ſic ceſſas argu. l. q vero.ꝯ rõnem cum duabus ſequen.ſ.de legi.ſed cum eos tenentes

ad hunc casum extensionem fieri debere ex identitate rõnis, quã-
uis cõtineat aliquid cõtra ius commune. alleg. l. Gallus. §. & quid si tã-
tum. de liber. & posthu. & p dicta rõne, scilicet q isti errent, & de
facili decipi possint, alleg. l. Barbarius, in fine & q ibi not. ṡ. de offi.
prætor. quædã vero sunt collegia in quibus est cõsensus singulo-
rũ, vt quia inuicẽ omnia tractant sicut negotia particularia, vt est
a in societate eorũ[a] qui emunt vectigalia, vel salinas ex publico de
quibus habetur in l. j. in prin. supra quod cuiuscunq; vniuersi. no-
min. nam etiam pauci, vt tres faciũt collegiũ. l. neratius. j. de verb.
sig. & in istis dicunt q administratores eorũ obligant ipsa colle-
gia, non attenta dispositione huius. l. alleg. l. itẽ magistri. ṡ. de pac.
Bart. vero tenet istam l. procedere in oĩbus qui de necessitate per
alios regunt̃ p no. p gl. magnã. in l. si pupilli. §. j. ṡ. de neg. gest. ergo
ſm eum cũ omne collegiũ regat̃ per alium, debet esse idẽ in quo-
libet collegio. Bal. hic dicit sibi nõ placere distinctionẽ Gui. & seq.
qa siue collegiũ sit magnũ siue paruum, sufficit semper cõsensus
maioris partis. l. q maior. j. ad mu. & sic vr̃ eadem rõ vtroq; casu. Et
cõcludit q ista lex habet locũ in collegijs q restituuntur in integ.
2 † vt est collegiũ ciuitatis. l. respublica. C. ex q b. cau. ma. idẽ in colle
gijs ecclesiasticarũ personarũ, & pauperũ, & idẽ in administrato-
ribus particularium psonarũ priuilegiatarũ circa restõnẽ in inte. vt
minorũ, p no. in d. l. si pupilli. & iõ dicit q oĩa pia collegia erũt pri
3 uilegiata arg. l. orphanotrophos. C. de epis. & cle. † secus in his col
legijs quæ nõ restituuntur in inte. vt fabrorũ, & eorũ q habẽt so-
cietatẽ vectigaliũ, sicut & in alijs psonis priuatis in quibus nõ hẽt
locũ q dr̃ hic, & in l. fi. j. de exer. sed certe hec opi. Bal. parũ aut ni-
hil differt ab opi. Guil. de Cu. & Iac. Bu. q a qñ vniuersitas est ma-
4 gna, restituit̃ in integ. † aliás non, vt no. p Ia. Bu. & Bar. in l. resp. C.
ex qui. cau. ma. & p Io. in addi. Spe. in ti. de resti. in integ. ij. in versi.
super idẽ quoq; & Ant. de Bu. & alij in c. auditis. de resti. in integ.
& ẽt in c. j. eo. ti. Ang. & Ro. hic transeũt cum Bar. hic. & Sal. refert
q dñs suus Ricar. de sal. sequebatur opi. Iac. But. postea refert opi.
Bart. & dicit quód sufficit sic recitasse. Ful. hic dicit satis sibi place-
re distinctionem Iacob. But. Paul. de Cast. hic in fin. putat quód
ista l. habeat locum in quocunq; administratore. sed bene est dif-
ferentia inter administratorem voluntarium, & necessarium in
vno scilicet q volũtarius tenetur etiam finito officio si eius contẽ
platione mutuũ factũ est, q̃uis pecunia sit versa in vtilitatẽ dñi. se-
cus in necessario vt dicã in gl. seq. Sed verius vr̃ q non sit idem in
quocũq; administratore p l. fi. j. de exerci. vbi obligat̃ dñs etiam si
5 non appareat q administrator verterit in vtilitatẽ dñi, † vñ mihi
satis placet do. opi. Guil. de Cu. & Ia. But. cui nõ vr̃ obstare rõ Bar.
qñ si collegiũ est paruũ, est facile q illi de collegio p seipsos rege
re possint, quinimmo de esse collegij non est q habeat rectorẽ, vt
not. Inno. in c. cum non ignores. de præben. & Bar. in l. fi. j. de col-
le. illi. in ver. quarto p quas psonas &c. tñ quia qñ est magnũ diffi-
cile est q p se regat̃, & ideo tanq̃ priuilegiatũ restituit̃, ideo in eo
habet locũ priuilegiũ huius l. & simile distinctionẽ inter collegiũ
magnũ, & paruum facit Bar. in l. j. de albo scriben. cum concor. de
6 quibus ibi. † In ead. ibi. l. cum. Pau. de Ca.[b] hic circa istam partẽ gl.
b dicit q qñ mutuum non est versum in vtilitatẽ ciuitatis, admini-
strator tenebitur etiam finito officio ac si mutum esset factũ pro-
prio nomine. arg. l. si absentis. C. eo. & hoc etiã est de mente Bart.
hic dum alle. l. si pcurator falso, & pro hoc facit, quia alias seque-
retur q mutuans neminẽ haberet obligatũ finito officio, & sic pe
cunia cederet lucro administratoris cõ l. si me, & Titium. j. eo. si aũt
pecunia esset versa in vtilitatẽ ciuitatis, tũc dicit Pau. de Ca. q gl.
hic vr̃ tenere q possit cõueniri administrator si eius cõtemplatio-
ne mutuata fuit pecunia p d. l. cum, allegatã in gl. tñ ipse intelligit
hoc esse verum durante officio, sed eo finito non tenebit̃, quia est
administrator necessarius. l. munerum. §. defensores. ff. de mune.
& hono. & talis administrator necessarius non tenetur finito offi
cio sicut nec tutor vel curator, licet aliud ſm eum in eo qui gere-
ret officium voluntarium. allega. no. per glo. in d. l. procurator qui
p euictione. ṡ. de procu. Dic q in administratore ciuitatis est text.
& glo. ſm vnam opi. ibi magis cõmuniter approbatam in l. cura-
7 tores. §. in eũ. j. de admi. re. ad ciui. perti. † Item iuxta hoc no. in gl.
quærit Bar. quãdo pecunia non est versa in vtilitatẽ ciuitatis, qua
actione teneatur administrator qui mutuum accepit, & dicit q si
ipsi administratores reciperẽt mutuo simpliciter vel ẽt tanq̃ ad-
8 ministratores, tũc erunt ipsi obligati, † quia in dubio præsumitur
mutuans mutuare contemplatione vtriusque, scilicet domini, &
recipientis, alle. d. l. si pupilli. §. j. & istam l. no. & limita, vt per Inn.
in c. p tuas. de arbi. nisi sit actum cõtrium. l. non omnis, in prin. ṡ. eo.
vt hic plenius per eum. sed est aduertendum ad Bart. dum alleg.
istam l. quia intelligi debent verba Bar. ſm distinctionem huius. l.
& licet ipsemet Bart. in d. l. si pupilli. §. j. videatur dicere aliter q̃ ip
se dicat hic, tñ potes respondere q Bart. ibi loquitur in eo procu-
ratore qui ex sola receptione obligabat dñm absq; eo q proba-
9 retur versum esse in vtilitatẽ dñi, hic aũt secus. † Et iuxta hoc etiã
q̃rit Bar. hic, qñ actum est q ipsi administratores nõ teneant̃, vtrũ
aliquo modo poterit esse consultũ mutuanti cõ administratorem
si non est versa pecunia in vtilitatẽ dñi, & dicit q sicut creditor q
vendit, vt creditor, tenet̃ ad duo, ita ille qui vt administrator ciui-
tatis, & ad ciuitatis vtilitatẽ recipit mutuũ, tenet̃ pbare duo. s. se
esse administratorẽ, & ad ciuitatis vtilitatẽ fecisse. Aut ergo non
docet se administratorẽ subaudi: sed bene docet pecuniã esse ver
sam in vtilitatẽ ciuitatis, & tunc teneretur actione de dolo. alle. l.
q dã debitor. & l. q legatarius. ṡ. de dolo, vt hic plenius p eum, sed
10 Ful. reprehendit hoc primũ membrum, † q a satis est q pbet̃ ver-
sum esse in vtilitatẽ ciuitatis, vt sic possit mutuãs agere cõ ciuitatẽ.
l. cũ qui. i fi. C. q cũ eo. p cõs. n. debet cessare subsidiaria actio de
dolo. l. j. i fi. cũ trib. legi. seq. ṡ. de dolo. nã tũc cessat oẽ interesse mu
tuãtis, & ita ẽt vr̃ tenere Pau. de Ca. & Rom. hic circa hoc ẽt adde
vnũ dictũ Bal. hic, dicens q ẽt si administrator expresse ptestatus
est q non intẽdebat se obligare, q nihilominus si nõ est versa pe-
cunia in vtilitatẽ ciuitatis, tenebit̃ cõdõne ob cãm. arg. l. si pcurato
ri falso. j. de condi. ob cãm. itẽ q a ptestatio eum iuuare nõ debet,
si nõ facit q debet, aliás sua malitia sibi pdesset, q esse nõ dẽt l. j. §.
j. & l. q ro. j. de act. emp. & p hoc ẽt alle. Bar. no. p gl. in d. c. p tuas. in
gl. pe. in l. si q s mãcipijs. §. pcõsul. j. de insti. hic ẽt est de mẽte Bart.
hic, q voluit q qñ fuit dictũ q administrator nõ teneret̃, nõ obliga
bit̃. s. ex actione q immediate nascit̃ ex mutuo, sed cõdõne ob cãm
nisi pbet pecuniã esse versam in vtilitatẽ ciuitatis, & sequunt̃ hoc
ẽt alij moderni hic, q tene mẽti, q a sæpe in instrumẽtis hmõi pro
testatio adijcit̃. ¶ In gl. ij. ibi. l. j. C. de sol. & libe. debi. ciuil. &c. illa l.
parũ facere vr̃, q a ibi solutũ fuit ei q non habebat administratio
nẽ rerũ ciuitatis. vñ melius pbatur in auct. hoc ius. alle. in gl. sub
11 l. fi. eo. titu. vbi ciuitas & ecclesia æquiparantur. ¶ † Quærit Bart. hic
qualiter pbabit̃ hic pecuniã esse versam in vtilitatẽ ciuitatis vel
ecclesiæ, nõ vr̃ aliqd clare firmare. Bal. hic pbare vr̃ illam opi. quæ
c hẽt q si mutuũ est factum prælato[c] cũ cõsensu capituli, seu admini
stratori cũ consensu cõsilij ciuitatis, satis videat̃ esse versum in vti-
litatẽ ecclesiæ vel ciuitatis, adeo q ciuitas seu ecclesia teneatur, vt
no. gl. in d. auct. hoc ius. Sal. hic idem tenet, tñ fatet̃ q ẽt alia pra-
ctica quã posuit Cy. in d. auct. hoc ius. & quã refert Bar. hic est bo-
na. s. q pbet̃ q ciuitas tẽpore mutui indigebat pecunia. & ita etiã
tenet Pau. de Ca. hic. sed cõtrium tenuit Gui. de Cun. hic, volens q
istud vltimũ pcederet in alio administratore personæ nõ priuile-
giatæ per d. l. fi. j. de exer. secus in administratore ciuitatis vel eccle
siæ, vt hic, & istud approbat Fulg. hic subdens q ẽt sibi non placet
sufficere pecuniã esse mutuatã prælato cum cõsensu capituli nisi
aliter appareat versam esse pecuniã in vtilitatẽ ecclesiæ. & ita di-
cit tenere gl. in §. si vero q s aut episcopo, i auct. de alie. & emphy.
vbi gl. cõdicit ei q no. gl. in d. auc. hoc ius. & hanc suam opi. dicit te-
nere Inno. & Host. & in c. j. de depo. & eodẽ modo putat nõ suffi-
cere mutuatum esse cõsilio ciuitatis repræsentanti totũ populũ
vel administratori cum consensu cõsilij. Et dicit q licet in cõtrium fa
cere videantur aliquæ rõnes quas ponit Bar. hic in prin. tamen si
bene inspiciatur, ſm eum nõ obstat. nã non ob. q vniuersitas obli
getur delinquẽdo, q a nõ sequitur ergo & cõtrahendo, nã videmus q
pdigus obligat̃ delinquendo, vt no. glo. mag. in l. si q s in tantam.
C. vnde vi. & tñ non obligat̃ in cõtrahẽdo. l. is cui bonis. j. de verb. ob.
idẽ in adulto curatorẽ habente. l. cura. habens. C. de in inte. resti.
l. j. C. si aduer. delic. cum si. nõ ob. ẽt alia rõ dum Bar. dicit q cõtractus
eius qui legẽ facere põt, habet vim legis. l. Cæsar. cum si. j. de pu. vt
hic p Bar. nã ſm Ful. hęc rõ non est concludens, immo potius est
ad oppositum, quia nemo ita sua lligatur quin possit ab ea rece-
dere. l. si q s. in princi. testamenti. de le. iij. Subdit tamẽ q posito, q
ciuita

ADDITIONES.

a ¶ Eorum. Adde q do. Alex. cõsi. xxxij. iiij. lib. consuluit in fauorem vniuersitatis stracciolorũ Bononiæ, & ibi tenet tali societati resti. in inte. concedendam ppt pupillos, & minores qui in ea erant, & ita concludit Pau. de Ca. consi. cccxvij. inci. vt breuiter attingam, vbi dicit restitutionẽ in integ. cõcedẽdã vniuersitati villæ vel castro in qua sint minores, secus si sint homines qui sciant seipsos regere cã-dem etiam sententiam firmat Lud. Ro. consi. cccxxxiij.

¶ Tho. Dipl. Vide Pau. de Ca. in d. l. respublica. Barth. Cep. in l. eum qui vectigal. in iij. col. j. de verb. sig.

b ¶ Paul. de Cast. Adde q idem firmat eius consi. vlt. in primo impressis vbi consuluit in facto. Sed an actor constitutus à tutore dicatur necessarius vel voluntarius vt possit conueniri finito officio, vide Fran. de Are. consi. xxix.

c ¶ Prælato. De hoc arti. Vide Pau. de Ca. consi. proxi. alle. Ang. cõsi. ccxliij. in ij. & iij. col. & ibi an sufficiat probare versum per coniecturas per Cal. consi. j. de deposito per do. de Ro. decisi. suis de sol. in fi. in antiquis. & an idem sit in alijs cõtrib. sicut in mutuo, vide in dictis consilijs per Bar. consi. cxlj. incip. viso puncto, & ibi qua actione teneatur administrator si non probat versum, vide etia Pet. de Anc. ad prædicta eius consi. vlt.

ciuitas vel ecclesia obligaret̃ q̃ñ cū consensu ꝯcilij vel capituli factum est mutuū, tamē saltē non denegabit̃ restitutio in integ. ꝓꝓ læsionē eum pecunia nō sit versa in eius vtilitatē sicut in minore. c.j.de restu.in inte.& d.l.respublica.iūcta.l.j.& ij. C.si aduer. credi. & ita dicit ꝙ pōt intelligi textū in c.ꝙ quibusdam.de fideius. vbi ꝓbari vr̃ quòd ipso iure sit obligata ecclesia ex mutuo recepto cū consensu capitu.nam verum est, sed restituitur in integr.si nō probatur versum in vtilitatē ecclesiæ.Rom.hic dicit ꝙ pro opin.Guil. de Cu.ꝙ non sufficiat apparere de necessitate præcedente, est gl. in d.§.si vero quis aut episcopo,& ꝙ illam sequitur Bar.in d. auct. hoc ius.subdit Rom.posse dici,ꝙ aut statim post mutuum reperit̃ impleta causa illius necessitatis,& dicitur probatum esse versum, aliàs non. alle.id quod no.in l.si ventri.§.in bonis. de priuil.credi. & id quod habetur in l.fi.C.de alimen.pu.præst.& quod no.Bart. in l.cum seruus.j.de condi.& demon. hoc vltimū etiam licet ipse non dicat,tenuit Cyn.& Bal.in d.auct.hoc ius,& doc.in c.j.de deposi.& Bal.in l.prædium.C.de prædijs mino.& Ang.in §.hæc etiā. Pau.de Ca.hic,& de hoc arti.tetigit ēt Iac. But. & Bald.in l.j. C.si aduer.cre.& ibi tenent ꝙ dispō d.l.fi.j.de exerci.habeat locū ēt in ecclesia,& in ciuitate. sed magis cōis opi.est in ꝯrīū, & ita dicit Io. de Imo.in d.c.j.esse cōem opi.ita ēt tenet Bar. in d.l.fin. licet ipsemet hic se nō firmet.ita ēt no.tenet Bal. in rub.C.de exerci. & ibi singulariter limitat hoc ꝓcedere in ciuitate q̃ nō exerceret negotiationē quæstuariā.nā tūc est verū ꝙ nō sufficit ꝓbari ꝙ subesset necessitas. secus si negotiationē q̃stuariā, puta naualē exerceret, q̃a in mutuo recepto ꝑ magistrū nauis suæ,vtet̃ ciuitas iure cōi, & sic tūc haberet locū in ciuitate id ꝙ traditur in d.l.fi.tñ istā limitationē nō puto verā,nec ab alio scriptū reperio,& intentio Bart.in d.l.fi.& aliorū hoc dicentiū ꝙ illa l.nō hēt locū in ciuitate, & ꝑsonis priuilegiatis,vr̃ esse in ꝯrīū,& limitatio Bal.non vr̃ ꝓbari,& sic indistinctè vera erit cōis opin.Pro qua benefacit tex.in d.c.ꝙ quibusdā.in ver.manifeste.& est de mēte gl.in l.uj.§.pe.in verbo,quo vertat̃.j.de in rem verso. & sequit̃ ēt Ang. in d §.hæc ēt. Itē magis cōis opi.est ꝙ sufficiat si prælato cū cōsensu capituli mutuū datū sit ꝑ d.c.ꝙ quibusdā, & eadē rōne idē si datū est mutuū ꝯcilio ciuitatis seu administratori cū ꝯsensu dicti ꝯcilij,tñ bene poterit cōcedi restitutio i integ.vt dictū est, si creditor nō ꝓbat versam esse pecuniā in vtilitatē ecclesiæ. ꝙ tñ intelligatis esse verū in mutuo feneratitio,nō in alio,q̃a ſm cōem opi. illud ꝙ dr̃ in d.l.j.& ij.C.si aduer.cre.solū ꝓcedit in mutuo feneratitio,vt ibi not.& ita ꝓprie in ecclesia no.doc.in d.c.j.de depo.vbi late ꝑ Ioā.de Imol.dicit tñ Ang.hic circa istud vltimū vnū singulariter,ꝙ licet ꝯcedat̃ restu.in integ.minori aduersus mutuātē, nisi mutuās ꝓbet versum esse in vtilitatē minoris.d.l.j.& ij.tñ secus erit in mutuo dato ciuitati seu

12 eius cōcilio repræsentanti ciuitatē,† q̃a non restituetur in inte.nisi ꝓbet specifice de læsione,q̃a in ciuitate semper sunt hoies industriosi,merito denegari debet restitutio.l.j.C.q & aduer.quos.iūcto.c.statutum,in prin.de rescri.in vj.& hoc tenet Ro. hic,licet de Ang.mētionē nō faciat.bene facit ꝙ voluit gl. no.i l.ꝓfessio.in gl.

13 j.C.de mun.patri.lib.x.† dū dicit doctori denegandā esse restōnē in inte.circa ca q̃ ꝑtinēt ad ꝓfessionē suā. tñ ꝯrīū puto verū, q̃a ciuitas vtit̃ iure minoris.l.rempublicā. C. de iure reipu.lib.xj.& d.l. respublica,& ibi no.itē q̃a æquiparant̃ ciuitas,& ecclesia in d.l. fi.

14 & tñ doc.† tenēt ecclesiā sicut minorē restitui. & ita expresse in ciuitate tenet Ful.hic,licet de d.Ang.mētionē nō faciat. ꝓ hoc ēt facit q̃a si aliqui sunt idustriosi in ꝯcilio ciuitatū,tñ illi nō repræsentāt vniuersitatē.l.ꝙ maior.j.ad muni.nō ob.l.j.q & aduersus quos, quia ibi loquit̃ in eo q agebat cām ꝓpriā non in ciuitate quę regitur ꝑ aliū,ꝓpea iura ci magis succurrūt.atē si vera esset rō. Ang. ꝑ d.l.j.qui & aduer.quos.sequeret̃ ꝙ in oēm euentū deberet denegari restitutio in inte.ciuitati, ēt si ipsa expsse ꝓbaret de læsione,

15 sicut fit in casu d.l.j.cuius ꝯrīū vult Ang. † An aūt illud ꝙ dr̃ hic in mutuo hēat locū in alijs ꝯctibus factis cum ecclesia vel ciuitate, vide per Bar.post glo.in l.j.C.de depo.per Archi.x.q.ij.hic nis. per Bal.in d.auct.hoc ius,& cū Bal.transit Pau.de Ca.hic,& ꝑ Ang.in

16 d.§.hoc ēt.† tractāt ēt p̄dicti doct.in locis.p̄allega. præterq̃ in d.l.j. an sufficiat ꝯfessio p̄lati vel administratoris ēt cū cōsensu capituli sp.asitentis pecuniā esse versam in vtilitatē ecclesiæ,de quo ēt per d.Car.Flo.& Io.de Imo.in c.ꝙ quibusdā. & ad materiā huius l. ēt vltra prædicta videatis not.ꝑ Inn. & alios in c.ex præsentiū.de pi.

17 ¶ † In ca.in fi.hoc est verū in administratore ciuitatis,qui hēt liberam administrationē,secus in alio ꝓcuratore nisi consuetudo aliter se haberet l.solutū.§.fi.cū l.seq.j.de pig.act.l.dūm. & ꝙ ibi not. j.ꝙ iussu.nā obligatio bonorū dr̃ alienatio.l.fi.C. de reb. alie. non alie.& alienatio nō pōt fieri nisi per habentē speciale mandatum vel saltē generale cum libera.l.procurator cui libera.& l. procurator totorum.s.de procu.& q sint isti administratores ciuitatis de quibus intelligit ista lex,vide per Bart.in l. principalibus infra eo.

¶ Extra glo.tene menti inquantum Bar.hic dicit ꝙ ista lex locum non habet si mutuatū est ciuitati seu cōcilio repræsentanti ciuitatē,& nō administratori soli, quia tunc statim ciuitas tenebit̃ sicut tenet̃ ex delicto vniuersitatis.i. populi.tñ hoc melius probat̃ in d. c.ꝙ quibusdam.& s.incidenter reprobaui dictā rōnē redditā per Bar.quā etiā reprehēdit gl.in d.§. si vero quis aut episcopo. in gl. ma.Adducit ēt Bar.aliā rōnē notabilē, quia ciuitas pōt facere legē super alienatione rerū suarū l.ꝓhibet̃.§.plane.j. ꝙ vi aut clam.

18 & † ꝯctus qui fit ab habente ꝑtātem legis[a] condendæ,habet vim legis.l.pen.C.de don.inter vir.& vxo.& ex hoc infert ꝙ pacta quæ fiunt in ꝯctibus ciuitatis,possunt allegari ꝑ legib. & statutis con-

19 tra ciues. † per hoc ēt infert signāter ꝙ si consiliū facit syndicū ad obligandū cōe ēt singulares ꝑsonas,& res pro aliquo ꝯctu cōis,ꝙ singulares ꝑsonę ita poterūt cōueniri sicut si de hoc factum esset statutū,vt hic ꝑ eū,& cū ipso transit Ang.hic.sed Sal.hic reprehēdit istud vltimū.allegat no.ꝑ glo.ma in l.ij.C. q̃ sit longa. consue. Itē quia aliud est ꝙ habeat vim legis, aliud est ꝙ possit obligare aliū inuitū & nil boni allegat. Subdit tñ ꝙ bene posset ciuitas facere l.ꝑ quā singulares constringere posset ad seipsos obligandū arg.l.j.C.vt nemi.li.emp.specierum se excu.lib.x. Fulg. hic transit cū Bar.& rñdet ad no.ꝑ glo.in d.l.ij.ꝙ ciuitas nō potest ex suo cōtractu obligare vnā ꝑsonā,ita ꝙ non alios,quia legē specialē contra singularē personā nō pōt ciuitas facere, sed gnalē quoad oēs sic & c.l.si priuatus.j.qui.& à q̃bus l.annochensium.j.de pri.credi. vel aliter posses rñdere,vt ꝑ Bar.in d.l.ij.vbi limitat no. ꝑ Bar. hic Pau.de Ca. hic dicit ꝙ sibi magis placet opi.Bald.in l.j.C.ne filius pro patre,ſm quā requirit̃ ꝙ primo fiat statutū ꝙ syndicus possit obligare singulares ꝑsonas,alias ꝯctus nō præcedēte d.statuto,nō sufficeret.arg.l.j.cū gl.in ver.derogare oportet.s.de ser.itē quia cōtractus factus ab habēte potestatē legis condendę, habet vim le-

gis,[b] quādo fit ea intētione[c] vt sit lex arg.l.pen.s. ad exhi. ipsemet Paul. in l.iij.§.j.de re iudi.ēt idem tenuit. Addo ꝙ pro eo videtur ēt decidere Bar.in l.continuus.§.cum quis.ad fi. infra de ver. obli. in simili q.& hic ibi expressius in proposito nostro firmat Paul.de Ca.ita ēt est de mēte Bal.hic,sed aduerte,quia pro opi.Bar.vr̃ tex.l.

20 fi.C.de legi.† vbi snīa principis in vna cā vim legis generalis[d] habet absq; eo ꝙ præcedat aliud statutū, vel aliter appareat principē voluisse facere legem generalē.ita ēt probari vr̃ in d.l.pen. cui Pau.de Ca.nullo modo videt̃ sufficiēter respondere, & istā opin. quā Bar.hic tenet,reassumpsit ipsemet i l.sicut.in prin.s.ꝙ cuiusq; vniuer.& in d.l.iij.§.actor.de re iud.& in d.l.pen.sequitur Bald. in l.j.§.quibus.s.ꝙ cuiusq; vniuer.nomi.Raph.Cum.in d.§.cum quis. & si bene inspiciātur verba Bal.hic & expressius in d.l.j. ne filius pro patre,videtur finaliter discrepare à Bar.solum quādo per statutum ciuitatis data esset forma alia contractibus,alia forma legi condendę,licet Pau.de Cast.hic aliter eum tenere referat. Rom. etiam in d.l.iij.in princi.de re iudi.transit cum Bar. & ipsemet hic dicit idem quod Fulg.& respondit particulariter ad rationes adductas per Saly.quia ciuitas potest priuatis auferre ius suū alleg. d.l.annochēsium.& d.l.si priuatus,& not.per Bart.in prohe.digestorum. ergo apparet quòd potest res & bona eorum obligare. habeo tamen articulum dubium,& præsertim quia tex.cum glo. valde notan d.l.j.in verbo,derogare oportet. probare videt̃ ſm ꝙ expresse ibi ponderat Angel. ꝙ illud ꝙ dicitur sententiam latam à superiore vel epistolam eius habere vim legis vt d.l. fina.C. de leg.& l.j.supra de consti.princi.procedit in solo principe.secus in alijs habentibus potestatem legis condendæ, vt in d. l.j. cum glo. in verbo derogare,ideo videretur[e] posse dici quòd opin.Bart. hic & sequacium procederet in ciuitate non recognoscente superiorem,quia tunc dicitur tenere locum principis. vt not.Ioan. And. in addi.Specu. in titu.de instru.edi.§.porro.in addítio. incip.Hæc subscriptio, & per Bart.in l.j.§.de qua re. supra de posthu. & in l. iij.in prin.de mino.& i l.relegati.infra de pe.& in l.hostes.j. de capti.&

ADDITIONES.

a ¶Habente potestatē legis. Vide Alex.in consi.cxij.j.vol.vbi multa dicit.

b ¶Tho.Dipl. Legis. Vide Bal.in pe.fforū & Fely. in c.cū nō liceat in vj.col.de ꝑscr. & vide Alex.in l si se obtulit.in prin.in pe.col.j.de re iud.& an literę & epistolę habeant vim legis, vide Ias.hic in iiij.col. & Ant.Corse.in suo tract. de ꝑtāte regia in xxij.q.And.Bar.in c.j.in j.col & seq de ꝓba.& in rub.extra de cōst.in xv. col.

c ¶Fran. Cur. Intentione. Dic ꝙ in dubio fit ea intentione d. l. Cæsar. & d.l.pen. quæ simpliciter loquuntur.

d ¶Generalis. Ideo dicit Ro.consi.cclx.ꝙ papa rescribēs ad postulationem alicuius personæ ad declarationē l.vel constitutionis.ꝙ talis declaratio facit ius generale quo ad oēs per tex.in l.vlt.C.de leg & per no.in c.in causis.extra de re iud.& an ciuitas quæ non recognoscit superiorem,obtineat locum summi principis. vide per Ro.consi.cccx.per Ang.consi.cclxx.per Bal.consi.ccxlj.iij.lib.

e ¶Videretur. Ad istam opi. Bar. vide Bal.in l. ēt col.iiij. C.de execu.rei iudi. & vide. Bar.in consi.xxavij.inci.ex facto proponitur ꝙ nobilis, vbi vult ꝙ ꝯctus factus ꝑ habentem potestatē l.cōdendæ habet vim l.qñ colligi pōt ꝙ ita voluit ꝯhens.

pti.& in l.infamem.j.de publi.iudi.& no.Cano.in c.cum te.de re iudi.& in c.per venerabilem.qui filij ſint legi.cum ſimi.ſed in ciuitate recognoſcente ſuperiorẽ procedat alia opi. Subdit etiã Bar. hic,quod qñ ciuitas ſeu concilium non accepit mutuum, ſed ſyndicus vel administrator ciuitatis accipit,ſi habet ad hoc mandatũ ſpeciale,ſtatim obligatur ciuitas per l.habebat.in princ.j.de inſti. & l.j.§.non autem.cum.§.ſeq.j.de exerci.& vbi habuiſſet mandatum accipiendi pecuniam mutuo non ſimpliciter ſed in certam cauſam,tunc ſufficit quod aſſeueret ſe accipere in illam cauſam, licet non appareat conuerſum in illam per l.j.§.non autem.j.de exerci.& idẽ voluit Iac.But.Bal.Ang.Saly.& Pau.de Caſt.hic,ſed Fulg.& Rom.inclinant in contrarium,quia iura præallega.nõ loquuntur in perſonis priuilegiatis,vt facit iſta l.Sed reſpõde quod iſta lex loquitur quando adminiſtrator accepit abſque animo, & voluntate vniuerſitatis,ſecus ſi cum volũtate vniuerſitatis,vt probatur in d.c.quod quibuſdam,& ibi doct.& not.gl.in d. auct. hoc ius,& ita ẽt eſt de mente Bal.in rub.C.de exerci. ad hoc etiam vide quæ not.Bar.in l.dol.j.de noua.

Vlpiani. LEX XXVIII.

1 *Pignus accipiens non idoneum non uidetur renunciare actioni perſonali pro aliqua parte debiti.*

2 *Pignus an in dubio præſumatur ſufficiens.*

Reditor. †Qui accepit pign⁹ nõ idoneũ nõ videt̃ renunciare actioni perſonali pro aliquo rpe debiti.h.d.† An aũt pignus in dubio pſumatur ſufficiens, glo.eſt no.q ſic in l.ij. in verbo redigere.C.de pig.ex qua infert ħ no. Bal. q creditor habẽs pignus,nõ põt iuuare debitorem ſuſpectũ de fuga,& eũ capi facere.tñ mihi vr̃ q ſi probaret̃ pignus non eſſe ſufficiens,q tunc ratio Bal.non concluderet.[a] ¶ In gl.ibi, Veneti non ſeruant hanc l.&c.adde gl.in l.ſi pro mutua.C.eo. & in l.j.C.de pig.& dicit ibi Ang. q idem ius ſeruatur in feneratoribus, quia ſi pignus[b] non eſt ſufficiens,ſibi imputare debent,& ſic vltra petere non poſſunt. q intelligo procedere in locis in quibus talẽ conſuetudinem vigere probaretur.

ADDITIONES.

a ¶Concluderet. Adde per hoc q voluit Ro.cõſi.cxxiij. q ſi habeo inſtrumentum guarentigionatum cuius vigore poſſum ipſum realiter capi facere, & ego feciã ſibi ſtatuere terminum ad ſoluendum q tamen poſſum etiam vti remedio capturę,& ad iſtam l.adde tu caſum notab.in l.qui habebat in prin.j. de leg.iij.

b ¶Pignus. Sed an pignus datum pro vno debito poſſit pro alio retineri, vide Lud. Ro.ſing.ſuis.fol xl.

Pauli. LEX XXIX.

I inſtitorem. Ex ꝯtu celebrato cum inſtitore põt directo agi ꝯ dominũ.h.d.Et q s ſit ꝓpric inſtitor,vide ħ p Bart. & doc.q b.adde bonũ tex.cũ gl.in l liberto. in prin.i verbo ad exẽplũ inſtitoriç.ſ.de neg.geſt. & hr̃ in l. inſtitot.& ibi Bar.j.de inſti.& p Bal.in l.mãdatũ.in iij.opp.C.man.¶ In gl in verbo,quaſi.ibi veritatis expreſſiuũ. iſta põt eſſe bona expoſitio,q a vere dr̃ iſte ꝓpoſitus ꝯhere iuſſu præponẽtis.§.fi.inſt q cũ eo.& huic expoſitioni vĩt adherere Iac.Bu. & Fulg.põt ẽt dici q ſit nota ſimilitudinis,vt hic per Bar.

Pauli. LEX XXX.

1 *Debitor confeſſus ſe recepiſſe mutuo ſub ſpe futuræ numerationis,an poſſit recuſare aere recipere creditore nolente.*

2 *Exceptio non nu.pecu.an poſſit opponi ultra biennium in confeſſione facta ex cauſa mutui coram teſtibus ſine ſcriptura.*

Vi pecuniam. Qui promittit ſpe futuræ numerationis,nõ habet neceſſe recipere.h.d.¶ In gl.fi.in fi.gl. in terminis in quibus loquitur.ſ. qñ debitor pecuniam iã recepiſſet mutuo ſub vſuris bene loquitur.† ſed magis eſt dubiũ qd ſi nondũ recepiſſet,ſed ſpe futuræ numerationis cõfeſſus fuerat ſe habuiſſe mutuo ſub vſuris pro vno anno,an ſi creditor velit numerare pecuniã quã iſte hẽt tennere ad annũ ſub vſuris,poſſit debitor iſte recuſare accipere, & ſic habeat tũc locũ l.iſta,& diſtingue,vt p Bar.cuius opi.approbat̃ p alios ħ,& p Io.de Imo.& Ray.in l.q Romę.in prin.j. de ver. obli.& ibi dixi & licet gl.mag.ibi ad fi.videat̃ tenore vnã opi. ħ relatã p Bar.ſ.q non cogat̃ recipere ẽt abſq; eo q ſoluat vſuras creditori,& hic ſi creditor poterat alteri æque bene mutuare ſub vſuris,arg.l.dic̃ functo.cũ gl.pe.ſ.de offi.aſſeſ.& l.ſed addes.§.fi. cum gl.j.loc.tñ illa opi.magis cõiter damnat̃ per Bar.& alios hic,q a nõ dñt cogi creditor mutare debitorẽ.l.ſi mandato meo.ver.itẽ ſi dũ ibi aut ſi nolit &c.j.mã.nec ob.d.l.dic̃ functo.cũ glo.& cũ ſi.q a ibi,

loquit̃ i caſu neceſſarij impedimẽti,ħ in caſu voluntario, & p iſta deciſione videatis ẽt Bar.in l.fideiuſſor.j. de fideiuſ. vbi ẽt tãgit an illud q dr̃ in hac.l. in debitore q ſpe futuræ numerationis ꝯfeſſus eſt habuiſſe,q nõ cogitur recipere,procedat ecõtra in creditore,ſ. q nõ cogatur numerare in terminis nr̃æ legis.& dic vt ibi per eũ, & aliq d p Bal.ħ,& in l.ſi voluntate.C.de do.ꝓmiſ.& p Bal.& Pau. de Ca.in l.j.j.ſol.ma.ſed Bar.melius loqui vr̃. ¶ † Tangit etiã Guil. de Cu.& Bal.hic, an iura quæ dicunt exceptioñẽ non numeratæ pecuniæ non poſſe opponi vltra biennium,locum habeat in confeſſione facta ex cã mutui corã teſtib. ſine ſcriptura. dixi in l. ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.j.de ver.obli.tangitur per Ioã.de Imol.

Pauli. LEX XXXI.

1 *Libellus in quo quis petit fundum cum omni cauſa, comprehẽdit partus partuũ & fructus fructuum.*

2 *Iudicium incipit à litis conteſtatione regulariter.*

Vm fundus. In actionibus ſtricti iuris veniũt fructus & acceſſiones à tpe lit.ꝯteſt.h. d. † Et de hac mã dic vt p Bar.in l. ſi filius.§.j.j.de verb.ob.cũ ꝯcor.& additio.quas ibi dedi.& no.tex. optimũ ħ pro expoſitioẽ iſtorum verborũ, peto fundũ cũ omni cã.[a] de quo ẽt hr̃ i l. Iulianus ſcribit ſi hoiem.& io l.ꝓterea.ſ.de rei ven.& dicit Aog.ħ q iſtud melius declarat̃ ħ i text.quã alibi,tñ vr̃ q ita bene declaret̃ in d.l.ꝓterea.& adde ẽt tex.in l.ſed & partus.ſ.q me.cauſa & vult. gl.j.ibi quæ ſm Ange. ibidem non reperitur alibi quod ſub dictis verbis veniant partus partuum , & fructus fructuum, qui non venirent ſub appõne fructuũ niſi eſſent adiecta illa verba, ex oi cã vt patet ibi iuncto tex.& dicit ibi Ang.q ꝓgnãtius declarat̃ hęc interꝓretatio dictorũ verborũ,& q eſt ſingulare.d̃ his verbis ẽt vide in l.vti frui.§.Pomp.als eſt l.q incipit fructuario.ſ.ſi vſus fr. pet l.q reſtituere.cũ gl.i ver.vtilitatis.ſ.de rei ven.& in l.ſi cũ exceptione. §.quadruplat̃ aũt.ſ.q me.cã.& in d.l.ſi nulla,& ibi Ang.C.de acq. pol.¶ † Iſtẽ no.q per lit.conteſt.iudiciũ dr̃ eſſe ceptũ,vt ħ. & in l.ij. j.de iniu.& ibi no.facit l.amplius.j.rẽ ratã habe.& tex.in auct. qui ſemel.C.quo & qñ iudex. quandoq; tñ ratione ſubiectæ materiæ dr̃ eſſe ceptũ iudiciũ per citationẽ.l.vbi ceptũ.cum gl.ſ. de iud.facit inſti.de pe.teme.liti.§. fi.tñ ꝓpne dr̃ ceptũ per lit. conteſt. quia citatio, & ſimilia q̃ procedunt, dñr quaſi procemia,& preparatoria iudicij.ita inqt Bal.i auc.clericus.C.de epiſ.& cler.& i l.j.§.ſimiliq; mõ.ij.C.de lati.li.tol.& Ang.in l.j.C.d̃ ꝓſcri.long.tem. allegant gl. in auct.in medio litis ſacras iuſſiones nõ fieri §.fi.in verbo.ex præmijs.iuncto.§.omnem.& ibi gl.in verbo initiũ.in auct.de logio.& conſueui dicere poſt alios in rub.C.de in ius vocan.

ADDITIO.

a Tho. Dipl. Cauſa. Not. modum concludendi in libello quãdo vis petere fructus, & fructuum fructus & partuum. & ita ſum ſolitus in practica ponere libel. & vide Iaſ.hic.& Fely.in c.cum dilectus.de fide inſtru.

SVMMARIVM.

1 *Circuitus eſt euitandus.*

2 *Promittens ſe obligaturum ad decem,ſtatim põt conueniri ad illa decem.*

3 *Traditio erronea non impedit dominij translationem.*

4 *Ratificare an poſſit quis actum non geſtum ſuo nomine.*

5 *Agens ex contractu noie alterius,tenetur ac ſi cum ipſo agẽte eſſet cõtractũ.*

6 *Seruus fugitiuus non põt rerũ peculij ſibi conceſſi transferre dominium.*

7 *Argumentum de ſeruo ad monachum valet in contractibus.*

8 *Agere an & quando poſſim contra te recta via ſine ceſſione quando ex re mea vel propter rem meam aut mihi debitam aliquid ad te peruenit.*

9 *Agere an & quando quis non poſſit ſine ceſſione.*

10 *Dominus ſerui venditi an & qñ poſſit agere cõtra bona fidei emptorem.*

11 *Precium rei venditæ ſi nõ transfertur in vẽditorem, nõ trãſfertur res vendita in emptorem.*

12 *Exceptio compenſationis alterius quantitatis debitæ an poſſit opponi cõtra petentem pecuniam debitam tanquam ſpeciem*

13 *Exceptio compenſationis an poſſit opponi in cauſa depoſiti.*

14 *Exceptio compenſationis an poſſit opponi contra petentem pecuniam tanquã corpus vt puta in ſacculo poſitam.*

15 *Furti actione an teneatur emens ſeruum furtiuum.*

16 *Actio de peculio cõpetens venditori quo iure euaneſcat conſumptis nummis.*

17 *Actiones directas intentãs habens mandatum exercitij rerum quid differat ab intentante vtiles ſine ceſſione.*

18 *Venditor tradẽs rẽ alteri,cui iuſte credidit ſe poſſe tradere,liberat̃ ab emptore.*

19 *Venditor tradens rem alteri q̃ emptori,an & quando liberatur cedendo actionem emptori.*

20 *Monachus vnius monaſterij ſi detinetur bona fide ab alio monaſterio, & acquirat,de cuius pecunia præſumatur acquirere.*

§.Seruum. Iſte.§.diuidi põt i quatuor partes.in prima ponitur thema ex quo oritur vna quæſtio, qua quærebatur qualit̃ dño ſerui ꝯſulatur,& aduerſus quẽ.in ſcdã ponit̃ rñſio ſabini, & caſſij de ęquitate.i tertia ponit̃ rñſio Iulia.d̃ rigore,

quando

qđ dñs approbat 9ctū serui.in quarta ponit rñsio eiusdem Iuliani de rigore, qñ dñs 9ctum serui improbauit. sed ibi, Sabinus, tertia ibi,nā & Iulianus,& cū ista tertia particula debet iungi ver. sed adijcere quarta ibi,q ad peculiares,quæ durat vsq; ad ver.sed adijcere, & hĩ intendit. Approbans 9ctum serui sui ab alio bo.fi. possessi, pōt ex æquitate cā circuitus euitandi cōdicere spēm occasione peculij sui ipsi bo.fi.possessori tanq̃ creditori ab alio solutā.vel pōt de rigore ēt agere 9 venditorē ex 9ctu ipsius serui,& tenetur venditor pfecte 9ctū implere.& si vēditor cōuentus ad rē, nō haberet illā penes se,liberaret cedendo actionē 9 illum cui rē dedit.si vero dñs serui improbat 9ctum à seruo suo factum, vendicare pōt nummos peculiares pillo 9ctu à seruo suo solutos vēditori,si extāt apud vēditorē,& ei tenebit de peculio tm̄. sed nūmis consumptis actio de peculio extinguit,& ad nūmos agi non pōt.h.d.¶ In tex.ibi,habeat.i.9 vēditorē.¶ In text.ibi,bo.fi. emptori,subaudi,& verū est ita agi posse. ita intelligi debet Iuliani voluisse,q̃a in istā partem quæsitum fecit,& in 9num nihil rñdit, ita hĩ in ſin rebus.post prin.in versi.sed si videndum.j.cōmo.facit l.q sæpe.in §.si res ver.sed videmus.j.de cōtrahē.emp. Auctor aūt nec legis.in ver.sed adijcere.modificat istā rñsionē Iuliani, tñ gl.q & aliquę aliæ glo.huius.§.ſ.ntelligunt, q̃ Iulianus nihil videat respondisse,sed auctor nec legis rideat, nā quo ad effectū ñ est dñā.

1 ¶ No.†circuitum[a] esse euitandū,& iō q̃q; datur actio fine cessio
a ne, vt ñ fm cōem intellm simile in l.dus testō.j.de condi. inde. in cle.auditor.de rescri. p q iura dicit sing. Io.An.in addi.Spe.in ti.de
2 ob.& so.in rub.†q ille qui pmisit se obligaturū ad x.pōt ftaom ad x.cōuenin absq; alia obligatione cā circuitus vitādi,& dicit fuisse dictum Alb.Galeoti,q perpetuo tene mēti,q̃a prima facie multi
3 9ntum rñderent.¶ †Secundo not.in verbo condicere, q erronea traditio non impedit dñij translaonē qñ error fuit circa qualita
4 te psonę cui tradebat,de quo in glo.in verbo traditus. ¶ †Tertio no.ex eodē tex.casum in quo q̃s ratificare pōt actū nō gestū suo nomine,& ex tali ratihabitione actionē acquirit, & ideo est fm Bar.hic,q̃a iste 9 quem mihi ex ratificatione mea acquirit actio, erit locupletior effectus,& q̃uis ego ratificans potuissem ex alia via q ratificationis habere regressum 9 alium.l. contra venditorē,tñ toleratur q possim ratificare actum nō gestū nomine meo, & ex illo actu mihi actionē quærere ex eo q̃a alius 9 quē potuis-
b sem habere regressum,liberaret cedendo[b] mihi actionē sibi com petentem 9stum cum quo celebratus fuit iste actus ratificatus. 9 bo.fi.possessorem,vt hĩ ĩn tex.iuncto ver.adē dicit debet. alias aūt nō possem habere ex ratificatione q possum habere regressum 9 alium.l.mē.cum ibi no.C.de rei ven.& not.in l.si eū festū. §.eo.& tñ impugnat Sal.q̃a immo nō liberaret iste ĩi cedendo mihi actionem,si agerem ad nūmos peculiares,vt in ver.q ad peculiares,vnde dicit Saly.q aliud est in d.l.matet.cum si.quia illa lex. & iste similes q non admittunt dari actionem nisi in subsidiū, loquuntur q̃n quis vult agere actione negociorū gestorū,quā actor intentare non pōt nisi in subsidium,cum non fuerit suo nomine gestum.hic autē ego ratificans agebam vtili conditione indebiti causa circuitus vitandi. quæ actio venditori cōpetijsset si ego dōs prius ad peculiares oum mos egissem,vt in ver.nam & Iulianus, sed certe istud esse vr ponere casus diuersos, & non assignare rationē diuersitatis inter actionem negociorum gestorū & cōdi.inde.vel dic q Bar.bene loquitur. Nec ob.ar. Sal.q̃a rñde q eo casu quo hic dñs sichi serui ageret 9 vēditorē Pamphili,pro re ad eū peruenta.i.ad nummos peculiares,& quo casu conuētus non liberatur cedēdo dño fischi,tunc nō diceretur agere ad 9sequēdū illud q cōsequeretur ex sua ratificatione,ex qua ageret, & agere posset ad seruum Pamphilum emptum ex nūmis peculiaribus, & sic ille casus nihil habet cōmune cū casu, & actu ratificationis,

5 & adde quæ dicam.j.post gl.in verbo traditus est. ¶ †Quarto no. in ver.nam & Iulianus,iuncto versi.sed adijcere, q ille qui assumit viam agendi ex 9ctu alterius, tenetur ac si eum ipso agente esset 9ctum,& formam 9ctus p oia seruare tenet, vt hic & in l.Caius.j. de manumis.facit l.Pōponius.§.cū quis.j.de acqui.pos.¶ Quinto no.ex eo.ver.sed adijcere,in fin.ibi,idē dici debet &c. q vbi cessio succedit loco rei,idē offerendū est cedendo actionem q tradēti rē.

6 q †Sexto.no.in ver.q ad peculiares,q seruus fugitiuus transferre non pōt dominium rerū peculij sibi 9cessi,simile in fugitiuo seruo,vt habuisti in l.rogasti.§.si.s.eo.& hĩ ideo,q̃a perdit liberā administrationē l.liberā j.de pecu.tñ si 9hic,obligabitur dñs actione de peculio.simile in l.si creditor.§.j.j.de pecu.& hĩ operat 9cessio peculij ante facta,q̃uis nunc non habeat liberā vt p gl.hic in ver-

7 bo euanescat,& hæc oia quæ colligunt ex isto tex.i seruo sunt no
c tanda pro monachis,& monasterijs,q̃a pcedit argm de seruo ad monachū[c] in ista mā fm Bar.hic in fi.& sequuntur alij, & istā æquiparationem facit glo.in l.cum hæredes.§.fin.j.de acqui.poss.

Inno.in c.cum olim.el ij.de priui.& Bar.in l.j.in prin.& in §. pen.j. de stipu.ser. de quo dixi post doc.plenius i l.j.§. item acquirimus. j.de acqui.pos.& adde quæ dicam.j.in fi.¶ In glo.j.ibi, ſtichum vē dicet,& ch non est in tex.sed verum est in fi.¶ In gl.in verbo, traditus est.ibi.l.si seruus &c.illa lex potius dicit 9num. sed melius probatur in l.seruus qui bonafide.in prin.iuncta.l. homo liber.§. fi.eo.tit.& in l.eo tempore.§.fi.j.de pecu.tex.aūt in d.l.si seruus in princ. debet intelligi quando seruus emit,sed non ex re domini.

8 ¶ In ea.ibi.l.si pcurator la ij.illa l.& duę.j.proxime allegate loquūtur qđ fuit error in dño rei,licet leges præcedentes ĩi alleg.io gl. loquātur qđ error fuit circa psonam eius cui tradebat sed aūt fuit circa qualitatē,q̃a putabat illū cui soluit,esse creditorē,cui tradendus esset Pamphilus cum non esset.¶ In ea.in fin.gl.posita in d.l.falsos,intellexit q ibi fuit error in psona nō in accidenti,q̃a ille q pecuniam recepit, dicebat se esse Titium filium creditoris, cū esset Sempronius extraneus, vel melius rñde ad d.l. falsus.q ibi interuenit dolus recipientis.quo casu siue erretur in persona siue non, dñium non transfert,& pari rōne nec vsucapi potest con ditio.l.qm̄.j.de condi.fur.l.hominē.j.pro suo.ioſuper Bar.circa primam partem huius.§.tractauit an & qñ contra te possum agere recta via sine cessione si ex re mea vel p p rem meam aut mihi debitā aliquid ad te peruenit.& cōcludit q qñ tu es factus locupletior ex re mea,licet possem habere regressum cōtra alium,si iste alius liberaretur cedēdo mihi actionē 9 te,dat mihi de æquitate directo 9 te actio sine cessione,vt hic. secus si prædicta nō concurrunt,vt q alius non posset liberari cedendo mihi actionem, per l.mater.cum ibi not.C.de rei ven.& p not.in l.si eum.§.eo.tē secus si aliunde rē vel vtilitatē habuisses q ex q esset iam effecta mea l.cū in plures.§.messem.cum si.j.loca.sed 9 hoc vltimum tenet Pau.de Ca.in d.§.messem,q̃a sãos est q sis locupletatus ex re mihi debita,licet non sit mea cum sit eadē æquitas,vt j.l.proxima.& ideo vult q i casu d.§.messem. posset colonus recta via agere cōtra damnū dantē.sed tu ad hoc potes rñdere sustinēdo Bar. q in casu.l.proxime sequētis agēo non erat consultum aliquo remedio cōtra alium,nisi 9 ipsum locupletatum. & sic nullo modo ob.& ideo ipsemet Pau.in Iulianus.§.pen.j.de act.emp.& in l.do minus testō.j.de condi.inde.transiuit cum Bar.simplr. tñ ipsemet Pau.hic circa dictam doct.Bar.plura addit. primo.n.de se putare q hic q̃uis nummi peculiares Titij nō fuissent soluti vēditori Pāphili,& sic nō posset dici bo.fi.possessorē esse locupletatū ex peculio Titij,tñ adhuc posset cōuenin sine cessione bo.fi.possessor à Titio ad seruū Pamphilū,p istum tex.& sufficit q concurrat hic cā solum circuitus vitādi,& q ille vēditor 9 quē Titius dñs stichi habiturus erat regressum,liberaret cedēdo actionē. & pōt dictū eius cōfirmari,q̃a hic pōt agi 9 bo.fi.possessorē ad integrū Pamphilum 9 Titium ēt si totum precium solutum non erat vt hic in verbo,sed adijcere.cum gl.in verbo, precium. pro hoc ēt facit q̃a iste tex.procedit ēt si sola habita fuisset fides de pcio Pamphili,licet precium non esset solutum,vt pbat Bar.hic in ver.ad secūdū oppositum q vēditor &c.Itē addit Pau.de Ca.hic,dicēs non vide ri bonam distinctionē Bart. dum facit dñam an tu sis locupletior ex re mea,an ex re mihi debita,q̃a fm Pau.de Ca. vr sufficere q sis effectus locupletior ex re mihi debita,q̃a vr esse eadē equitas, vt j.l.pxi.& th text.in d.§.messem. fm eū nō pantur q possim ego colonus agere recta via,sine actione 9 te locupletatum. ergo doctrn.Bar.non bene soluit 9trietatē.Item 9 Bar.adducit l.j.in fi. cum l.seq.j.de instit.vbi pōt poni casus q eras locupletior ex re mea:vt si institor meus vēdidit tibi rē meam, & tu non soluisti pretium, & tamē ego non possum agere ad pretium cōtra te antequā institor cedat mihi actionē nisi in subsidium,scilicet quādo institor liberabatur cedēdo mihi actionē,ergo contra istum tex.& contra distin.Bart.Item allegat contra Bar.l. possessio quoque.§.fin.j. de acqui.possess.& l.nō solum.§.si interdum.ibi dum text. dicit, neq; enim hæc actio &c.§.de procur.quæ iura eodem modo obstāt sicut ob.d.l.j.de institio.quia in dictis iuribus liberabatur procurator meus cedēdo mihi,& tamē non possum agere recta via contra illum ad quem res mea peruenit. est enim speciale in aliquibus tantū casibus,vt cōpetat vtilis sine cessione. de quibus calib. leg.

ADDITIONES.

a ¶Circuitum. Adde quæ posui post Ioā.de Imo.in cle.auditor de resc. in apostillis.

b ¶Liberaretur cedendo. Idem dicit Bar.in l.qui se debere in fi.j.de condi. ob causam.& in l.si me & Titium.j.eo.& no.q licet actio ex contractu serui bo.fi.possessori quæratur bo.fi possessori.l.liber homo.j.de acqui.rer.do.tñ si ex ea causa tradatur res bonæfide possessori,trãsfertur in eum dominium,vt hic est tex.not.ex quo no.q titulus in persona vnius tamen traditionem factam in personam alterius. vide Bal.hic in q.col. dnm allegatur l.cum qui.§.fi.de pub.

c Ad monachum. Vide late per Ang.consi.lxxxj.

Alex.super.ij.ff.vet. S iij

leg.& no.in l.ij. C.de acti.& ob.& in l.ex legato. C.de leg.& dicit istā esse difficilē cōtrarietatē quæ nullo modo vr̄ soluta ex distin. Bart.& qđ iste passus nō est omnino bn̄ ab illo expeditus, in quo ipse putat sic esse distinguendū. 9 † q interdū cōpetit ibi actio ꝯ aliquē ad hoc solū, vt agat ꝯ me, & aliquid à me consequatur, & tibi tradat, & tunc nō potes ꝯ me agere illa actione quæ ꝯpetit illi nisi tibi cedat̃ vel nisi in subsidiū, & ita loquitur text. in d.§.messem.& in d.l.ij.in prin.cum ibi not.j.ad.l.Rho.de Iac.Interdum competit actio tibi ꝯ aliquē ad hoc solū, vt tibi cedat actionē ꝯ me, & tunc idem per oīa. & ita loquitur.d.l.j.de insti.& d.§.sed interdū.& d.l.possessio. interdū cōpetit actio tibi ꝯ aliquē nō vt ille agat, nec vt tibi cedat, sed competit tibi ad ipsam rē ad quā illi similiter competebat ꝯtra me, vt est in casu huius.§.nam tu poteras actione ex empto agere ꝯ venditorē ad ipsum seruū venditū ratificando cōtractū, & ille ꝯ me bonęfidei possessorē ad eundē seruū condōne indeb. & isto casu est distinguendū, aut ille ex aliqua æquitate liberabatur cedēdo tibi actionē ꝯ me, & tunc potes illā actionē intentare ēt anteq̃ tibi cedatur cā circuitus vitandi, ēt si ego non essem locupletior ex re tua per prędicta. & ita dicit se intelligere istum text.& intentabis vtilē noīe tuo.aut nō liberabatur cedēdo tibi actionē, & tunc secus, & in hoc vltimo concordant oēs.interdum tibi ꝯ illū competebat actio ad vnā rem, & sibi ꝯ me ad aliā, tunc ēt si liberabatur cedendo tibi actionē, non propterea potes agere anteq̃ tibi cedatur.Et ita dicit se intelligere.l.qđ debetur.j.de pec.nam si ꝯtraxisti cum seruo illius, & hēs ꝯ illum actionē de peculio ad x.& ego sīr contraxi cū eo seruo, & sum sibi obligatus ad fundū, seu ad x.& sic actio quæsita illi dño ꝯ me.dicitur ibi q si agis ꝯ dnm actione de pec. & in peculio non sit aliud q̃ nomen meū, dn̄s liberatur cedendo tibi actionē ꝯ me, quia ideo tenetur, quia actionē habet ꝯ me ex facto serui sui, & illa actio nō competebat ad illud idē ad qđ cōpetebat tibi. certe ibi probatur necessariā esse cessionē.qđ tamen pōt sane intelligi, nisi in subsidiū illo non cōparente vel cōtumace.l.sancimus.C.ad tre. ſm eum. adde q Bal.hic maxime in lec.anti.& ēt Ang.& Ful.trāseunt cum Bart. & mihi vr̄ eius doc.ab obiectionib.posse sic defendi, quia do.Bar. ꝓcedit qn̄ agere volo recta via ꝯ te ad quē res mea ꝑuenit aliter q̃ ex ꝯtractu celebrato noīe meo tecum.sed vbi ad te peruenit ex cōtractu celebrato nomine meo puta institor. vel procu. nomine meo, & tunc procedit tex.in d.l.possessio.& in d.l.j. de inst.& in d.§.sed interdū.secundo responde qđ d.l.possessio.cum si. 11 procedit qn̄ ex re dñi procurator non acquisiuerat vel super re dñi non cōtraxerat, & sic ex re dñi nō erat ille alius ꝯhens factus locupletior 12 sed si ex re dñi, tunc sine cessione acquireretur actio dño.vt.l a procurator ex re.& ibi no.Bar.ſ. de ꝑcu.& l.Iulianus.§.si ꝓcurator.j.de act.emp.& ita no.Bart.quē alij magis cōiter sequuntur in d.l.possessio.& sic illa iura concordant cum dist.Bart.nō puto ēt verū esse illud quòd incidenter dicit Pau.de Cast.circa d.l.quòd debetur scilicet quod ibi dño nō comparente seu contumace transeat actio sine cessione.quia dico q in casu illius.l.non cōpetebat actio ꝯ dn̄m ad cedendū, sed competebat actio ex contractu serui ad debitū extinguendū ꝯ dn̄m vsq; q̃ti æstimarentur vires peculij, & cessio ibi erat solū in pstatione, seu in facultate soluendi, vt ibi in fi.secus in casu.d.l.sancimus.& d.l.j.in fin.cum l.seq.de insti.qa ibi actio, & obligatio cōpetebat ad cedendū. ¶ In gl.in ver.condicere.sentit gl.hic, & ēt.gl.j.qđ in casu posito hic i ver.sabinus.agat dñs stichi ad Pamphilū ꝯ bonęfidei possessorē vtili condōne indebiti sine vlla cessione vel ſm Bar.& alios ꝯdōne sine cā.q oritur ex æquitate.l.consequentis, & certi cond.gn̄ali, licet Pet. quē refert & sequitur hic Cy.in repe.huius.l.dixerit necessariā esse cessionē, sed cōiter damnatur, quia si ita intelligeretur iste ver.Sabinus. sequeretur qđ esset superfluus ꝑꝑ finē loquentē de cessione.dicit tn̄ Sal.sibi non placere q hēat locū ꝯdō sine cā ex ęquitate, de qua in l.si eum seruū.s.eo.& j.l. proxi. quia ſm eum illa æquitas habet locū in subsidiū. sed hic Titius habet regressum ꝯ aliū.s.ꝯ venditorem.Præterea ſm eum ille leges loquuntur qn̄ nihil gestū est nomine ratū habētis, nec alicuius q eū representat. sed hic Stichus qui gessit representat personā dñi sui, vnde licet simplr̄ cum glo. transeat, tn̄ sustinendo Bar.r̄ndeti pōt, q hic nō ꝯsideratur q hēat regressum ꝯ aliū, attento q ille alius liberabatur cedēdo actionē, & sic cā vitandi circuitum toleratur q iste agere possit recta via ēt condōne sine cā, postq̃ possidens habet ex non iusta cā, vt hic iuncta.l.j.& ij.j.de condi.sine cā.posset ēt intelligi ſm Ful.hic q detur hic dño stichi actio neg.ge.ꝯ bonęfidei possessorē, ex eo qa exigit à bonęfidei possessore illud qđ ipsi dño debebatur. vnde si dn̄s ratificat illā exactionē q̃uis non suo noīe factā liberat̃ debitor.i. venditor Pamphili, & pdit dn̄s stichi actionē ex empto, quā habebat ꝯ ipsum venditorē Pamphili merito hēe debet actionē neg. ge.sicut qn̄ verus dn̄s ratificat vēditionē rei suę, à te factā noīe tuo.d.l.

mater ſm qđ fuit conclusum in d.l.si eum seruū.& pro hoc intellectu bene facit tex.in d.l.si noxali.post prin.ver.sed si à debitore.j.de pec.ſm eū. Sed ꝯ eū facit, quia in casu.d.l.mr̄ facta ratificatione per dn̄m non poterat sibi alio remedio esse consultū pro re sua, quia perdebat dñium ratificando.l.si fundū.iuxta prin.j.de pig. ideo in subsidiū conceditur sibi vtilis actio neg. ge. sed h post ratificationē cōpetit vtilis condō indebiti, & condō sine cā ꝯ ipsum bonęfidei possessorē. vnde nō est recurrendū ad vtilē negociorū gestorū, q̃ dabatur in subsidiū, & sic casus sunt dissimiles, & diuersam rōnem habētes & tex.hic non loquitur de actione neg. gest. 10 sed de condōne sine cā. † addatis ēt q si rogatur serui.i.stichi venditor tradidisset Pamphilū bonęfidei possessori, posset hic Titius dn̄s Stichi agere actione mandati ꝯ bonęfidei possessorē ad Pamphilū.l.si mandauero tibi.§.si git uus.j.man. ¶ In gl.in ver.ex negotio.planior expositio & exemplificatio est q intelligitur tex.de expensis factis pro gabella, vel de expensa pro scriptura ꝯtractus emptionis factę de Pamphilo ſm Bar.li, & ita ante eū exemplificat Pe.hic quē sequitur hic Cy. in repetitione in v.op.alij ēt sequūtur. ¶ In glo.in versi.actutū, ibi.§.si pars.Bar. istā tenet, & intelligit q actio q̃ ꝯpetit, sit condō indebiti. sed mihi vr̄ q dicere debuerit ꝯdō incerti, vt l.q si nulla.de le.j.& in d.§.si pars. reprehendit Bar. vlt.opi.positam in gl.quæ erat q daretur actio neg.ge. quia ſm eū iste bonęfidei possessor non gessit negotium dñi, sed tanquā propriū & in re q̃ tunc erat propria, sed dicit posse saluari istā vltimā opi. gl.qa iste Pamphilus trāsit ad dñium alienū.i.stichi, ex causa de prætento ꝓpter ratihabitionē factā ab ipso Titio. & sine facto ipsius bonęfidei possessoris in cuius dñio erat.vnde qia æquitate dn̄s peculij eum cōdicit, eadē æquitate dat̃ ꝯ eum actio neg.ge.& q dn̄s esse desijt.sed opi.sua non vr̄ habere legē, aut rōnē. nā ratihabitio nō traditur retro qn̄ ratificat̃ actus qui non fuerat gestus noīe ratificantis vt probat tex no.in l.si vxor.§.si quis vxorem. ver. vel in filia.& ibi ponderat Bar.j.de adul.& hic non fuit gestus nomine ratificātis.Est ēt absque actione neg.gest. satis factum omni æquitate, & inde penitenti postq̃ alia actione.s.conditione incerti pōt esse cōsultū, vt est dictū. ¶ In gl. in ver.emptori.ibi ratihabitio &c.s.dñi Stichi q̃ agendo ꝯ venditorē ad Pamphilū, videt̃ habere ratam solōnem pretij facti per Stichum, ar. l.si seruus alienus.j.de fideius.vel ēt responderi pōt ad contrariū q tpe ꝯctus fuit habita fides de pretio.& illud sufficit.l.qđ vendidi.j. de contrahen. emp. 11 hēs etiā † ex hac gl.diligenter no. maxime ſm Sal.q si dñium ptij, soluti non transfertur in venditorē, similiter dñium rei venditę & 12 traditę non transferr̃ in emptorē. ¶ † In gl. in ver. vēdicare in prin. a habetis ex glo.q ꝯ petentē pecuniā debitā tanquam speciē [a] non potest opponi exceptio compensationis alterius quantitatis de bne, sed vltramontani, vt Iac.de Rau.& Pe.quos sequitur Cy. hic in l.fi. C.de compen. tenent contrariū per rationes quas vide hic per Bar.idē tenentē & ꝯfirmantē maxime per l.fi.C.de compē.inducendo vt hic per eum. & idem tenet Bal.hic in lec.anti.sed ipsemet Bal.in lec.anti.tenet hic opi. gl.qui pro pecunia debita in spē non pōt aliud solui.alleg. no.per gl.in l.ij.§.j.in versi. creditum. in fi.s.eo. ergo nec compensari, cum compēsatio sit solutio.l.si debitor.j.qui po.i pig. Alb.de Ro. Ang.& Ful. hic tenēt opi vltramon. Saly.hic primo dixit verā videri opi.huius gl.per l.sed si certos.de leg.j.& responder ad l.fi.C.de compen.q intelligitur quando pecunia deposita est ad numerum, & non vt species, q fieri potest.l. Lucius.la.j.& l. die sponsaliorū.§.j. infra depo. nam tunc bene est speciale in deposito. vel si illa lex intelligatur quādo fuit deposita vt spēs debet intelligi q ibi culpa depositarij perierit pecunia. vñ ad tantundem pro æstimatione tenetur. vel dic ſm eum q quādo pecunia petitur principaliter vt corpus, puta sacculum plenū pecunia & sigillatū, & tunc compensatio non admittitur in alio corpore, aut petitur respectu numeri magis quòd corporis, & tunc si petitur dari, potest compensatio obijci dummodo aliud non 13 habeat obstare. † Si vero petitur restitui & tunc si ex causa depositi, & nō poterit ꝯpensatio obijci.d.l.fi.& l.si quis.C.depo.& in c. bonafides.de deposi. Si vero petitur restitui ex alio contractu, & sic actione personali, & tunc poterit obijci compensatio, quia si speciale est in deposito vt in iurib.proxi.alleg.ergo in ꝯrīū est ius cōe.si vero petit̃ restitui nummos rōne tm̄ dnij.& sic non actione descendēte ex aliquo cōtractu vt erat hic.& tūc putat obijci posse com-

ADDITIO.

a ¶Tanquā spēm. Adde Pau.de Ca.cōsi.viij.in secundo impressis & an exceptio compensationis possit obijci post sententiam, vide per Alex.consi.lxij.ig.libro & qn̄ exceptio debiti non liquidi possit opponi ad impedimentum exceptionis sententię vide per eum Alex.consi.lxxx.cum duobus seq. libro.iij.& dicit Bald.consi. cccxxxij lib.iij. quòd illud quòd dicitur quòd agenti ad depositum non potest obijci compensatio, est verum in vero deposito non, autem in confessionato per l.assiduis.qui po.in pig.hab.

ſe compẽſationẽ de debito liquido, q̃a illos actor petit, vt nũmos, & ſicut quātitatem licet ſuam. ideo quaſi nõ intereſit eius pñt alij nummi ſolui, & pp functionẽ quã habent, ergo & compenſare, & dicit q̃ ſm prędicta intelligitur. d.l. ſed ſi certas. Rom. hic refert. d. opi. Saly. ſed imperfecte, & dicit q̃ reſponſiones date per Saly. ad d.l. fi. videntur donationes. 14 † vnde diſtinguit, aut pecunia petit tanq̃ corpus vt puta in ſacculo poſita & ſigillata, & procedat opi. huius glo. per d.l. ſed ſi certos. aut petitur ad numerũ, & ẽt ad numerũ data fuerat debitori, & obijci poterit ꝯpenſatio pterq̃ ex cã depoſiti agenti. d.l. fi. Dy. vero in §. in bonafidei. inſt. de ac. & Gui. de Cu. & Iac. Bu. & Ryc. de Saly. in l. fi. C. de compen. & Bal. in l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. ď le. i. tenet opi. nr̃am. per d.l. ſed & ſi certos. ibi dum tex. dicit, neq; per mutationẽ recipiunt, & exemplo cuiuſlibet corporis eſtimãdi ſunt &c. & ita ẽt tenet gl. magna in d.l. fi. C. de ꝯpen. mag. in d. §. in bonafidei. ſed Ray. in d.l. fi. dicit qď aut pecunia petitur vt ſpecies debita, & tunc ꝯ eũ nõ poſſit opponi cõpenſatio quia cõpenſatio eſt ſolutio. ſed pro illa pecunia debita vt ſpẽs nõ põt ſolui alia pecunia inuito creditore, vt d.l. ſed & ſi certos. ergo &c. aut primo petetur pecunia q̃ nõ eſt debita vt ſpẽs. & opponiĩ exceptio ꝯpẽſationis de alia pecunia tanq̃ ſpẽs & tũc ꝓcedit exceptio ꝯpenſationis, quia ceſſat rõ proxime dicta q̃a ſoluitur opponenti ꝯpenſationẽ aliud pro alio ipſomet volente non inuito. Bal. in d.l. fi. nullam opi. firmare vĩ. Ang. ibi tenet opi. vltramon. Sal. ibi tenet in effectu opi. vltramon. prgterq̃ vbi pecunia q̃ eſt debita vt ſpẽs, nõ peteretĩ ad numerũ ſed tanq̃ corpus ſimplr vt pecunia q̃ eſt in archa. quo caſu procedat opi. gl. per ꝓallegatã. l. ſed & ſi certos. Ro. in l. ſi certos. j. de verb. ob. tenet opi. vltramon. & dicit Ful. hic qď pro iſta opi. põt põderari eſſe gl. in hoc. §. in ver. euaneſcit. ibi dũ gl. dicit, retinet vẽditor nõ ꝯſumpta &c. q̃. debet intelligi qñ vtrunq; debitũ erat liquidũ. ſed ſi vtrunq; nõ erat liquidum, tunc nõ habet locũ ꝯpenſatio. Ita intelligitĩ tex. hic, & l. ſi creditor. §. j. & qď ibi no. j. de pec. & hic declarat Bar. poſſet ẽt rñderi ad d.l. ſi creditor. qď ibi nõ dr̃ q̃ ſi opponeretur exceptio compenſationis illa nõ procedat. nam in compenſatione requiritur oppoſitio exceptionis compenſationis. l. ſi quid. & ibi no. plene no. j. de compen. articulus eſt dubius. tñ puto tutiorẽ eſſe opi. vltramon. & ſequaciũ ꝯtra iſtã gl. maxime per d.l. fi. & d.l. bonafides. cum ſi. dum loquuntur de depoſito qď quidẽ ſm ſuã propriã nãm ſit de pecunia tanq̃ de ſpẽ. l. Lucius. & d.l. licet. §. rei depoſite. eo. & oĩs difficultas ꝯſiſtit in rñdendo ad d.l. ſed & ſi certos. cui põt rñderi, q̃ loquitur quo ad effectũ ď quo loquitur. d.l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. cũ quo illa lex ꝯtinuatur. nã ſi teſtõr legauerit pecuniã in ſpecie, puta exiſtente in archa, nõ eſt tunc recurrendũ ad conſuetudinẽ teſtõris ſeu praecedentia & ſequentia vt ſciamus de qua pecunia ſentiat teſtator & que debeatur vt ibi, nõ aũt procedit quo ad oẽs alios effectus illud qď ibi dicitĩ vt ẽt no. gl. in fi. d.l. ſed & ſi certos. adde no. per Bar. in l. ſi filio. la. j. in prin. infra. fol. ma. & in l. fr̃. infra de condi. indeb. ¶ In ea. gl. in fi. pro hac ſol. facit. l. ſi hominem. §. ſi nullo. j. de ſolu. & gl. noſtra bene ſe habet ſi loquitur de vero dño vendicante peculiũ. ſed ſi haberetis in gl. quandã additionem vt quidã libri habẽt, volentẽ q̃ idem eſſet ſi ageretur per verũ dñm actione ex empto ꝓut vĩ q̃ habuerit Bar. in lib. ſuo, male ſtaret q̃a eſſet ꝯ iſtũ tex. cum gl. fi. vbi patet q̃ venditor liberatur cedẽdo ꝑ d.l. cum quis. §. allegatã in gl. item ſuper hac parte literæ vltra glo. 15 addet † q̃ ſi iſte venditor ſciuiſſet iſtu ſeruũ eſſe furtiuũ, & pecuniã iſtã recepiſſet ꝯ voluntatẽ Titij dñi, teneretur ẽt furti & condũne 16 furtiua. l. j. & ibi no. C. de fur. ¶ † In gl. in ver. euaneſcit. in prin. q̃rit gl. conſumptis nũmis quo iure euaneſcat actio de peculio cõpetens venditori, an iure ꝯpenſationis, an iure ſolutionis. & vtilitas huius q̃õnis colligitur ex his quæ habentur in ſequenti proxima. q̃. teneatis decißo. gl. q̃ cõis eſt, eam tñ intelligatis procedere qñ conſumptio eſt facta bona fide, alias nõ recõciliaretur ſolu. l. rogaſti. §. ſi. s. eo. & no. Saly. hic, dixi in d. §. fi. In ea. ibi, rñdeo ſibi imputet &c. Sal. dicit ſe mirari q̃ doc. tranſeunt cum gl. qñ pecunia fuit cõſumpta antequã Titius dominus ageret ad eam. ideo videtur debere diſtingui, aut ſcienter eligit viam incompetentem & tunc ꝓcedat gl. aut ignoranter, putans pecuniam extare, vel ẽt dubitãs, & tunc ſibi non præiudicat quin poſſit variare. C. de fur. l. manifeſtõ. §. j. ver. an aũt neſciens. & iſtis duob. caſib. nulla culpa põt ei imputari. quinimo ſm eũ nec forſan in primo caſu ſibi præiudicat ꝯ venditorẽ, uel poſſeſſorẽ, q̃a cum ꝯctus empti, & uenditi ſit ultro citroq; obligatorius, ſicut per ꝯſumptionẽ contingit liberatio ſoluentis, & in uẽditorẽ dñiũ pecuniæ trãsferĩ, ſic & ipſe ex aduerſo ad tradendum dño obligatur, ne cõtractus claudicet. ex quo infert q̃ dñus poſtea uendicando nummos non habet poteſtatẽ reprobandi contractum iam à iure approbatũ, & per ꝯñs uenditor tenetur ſibi ad tradendũ ſeruũ uenditũ, à cuius traditione liberaĩ cedendo actionẽ contra poſſeſſorem ut hic in fi. & ſic non ob. l. j. C. de fur. q̃a à ptãte dñi pendet ibi approbare vel reprobare ꝯctũ ſerui. itẽ non ob. d.l. ſi filius. s. eo. quia ibi nõ loquimur in ꝯctu vltro citroq; obligatorio. & ſuper iſtis dicis eſſe cogitandũ, q̃a ſubtilia ſunt & intellm non limitatũ exigunt. adde qď ꝓ opi. Saly. circa pmũ dictũ caſum bene facit, q̃a licet Titius dñs videaĩ reprobare ꝯctũ agendo rei vend. ad nũmos peculiares, tñ ſi vendẽs nõ poſſet recuperaĩ, & vult poſtea approbare ꝯctũ factũ ꝑ ſtichũ ſeruum ſuum qui emit Pamphilũ, & agere ad Pãphilũ, debet poſſe hoc facere quia illud qď ſemel reprobaui, poſſum poſtea approbare ẽt quo ad agendũ ſi præcedẽs reprobatio non traxit ſecum executionẽ ipſo iure, vt eſt no. theorica Bar. in l. Põponius. §. j. s. de neg. geſt. poſt medium in ver. ſed q̃ro q̃d eꝯ per c. licet de procu. in vj. & per alia iura ibi alle. ꝑ eũ, licet ipſe imperfectũ reliquerit in l. diſpenſatorẽ. j. de ſol. nec meo iudicio glo. hic negat q̃ ſi velit poſtea ratificare ꝯctum, & agere ad ſeruum, nõ poſſit illũ petere. Ro. hic non facta mentione de Saly. ſimplr dicit q̃ iſta gl. nõ procederet qñ iſte dñs vendicaret nũmos peculiares quos tũc ignorabat eſſe conſumptos per d.l. manifeſtiſſimi. ſed de hoc plenius dictum eſt s. proxime. & non ob. huic concluſioni tex. in d.l. diſpẽſatorẽ in fi. q̃a vltra ea q̃ dicit Bar. in d.l. Põponius. põt rñderi q̃ licet reprobans ꝑdat actionẽ neg. ge. quã non recuperat ſi poſtea approbare velit, tñ ꝑ iſtã approbationẽ per quã in caſu illius. l. liberarenĩ debitores, poſſet agere ꝯdõne ſine cã ꝯ illũ qui exegit, & ſic ex re iſtius agentis eſſet effectus locupletior, & abſq; iuſta cauſa, tenet, & hoc ex ęquitate l. pxime ſeq. & ita intelligit Pau. ď Ca. in d.l. diſpenſatorem. & in l. procurator ad exhiben. §. j. j. rẽ ratam ha. & licet ipſe non dicat, hoc voluit expreſſe Bar. ĩ l. eius qui in prouincia. j. eo. q̃ eſt diligẽter notãdũ pro limitatione & declaratione d.l. diſpenſatorem. ¶ In ea. d. ibi, itẽ pone venditorem &c. doc. cõiter ſenent opi. gl. & habes ex ea notare q̃ obligatio naturalis qua tenebaĩ ſeruus in xx l. naturaliter. in prin. j. de condi. inde. ſequuta ſolutione & conſumptione recõciliatur, ſeu circa eã ſit reconciliatio. non enim hic loquiĩ de reconciliatione habito reſpectu ad obligationẽ dñi, quia dominus non obligabaĩ niſi in x. cum vltra non aſcenderet peculium. & rñde ad l. ſeruus cuiuſdã. alleg. in gl. vt colligiĩ ex notatis ibi ꝑ gl. fi. ¶ In ea. ibi, itẽ pone pretiũ. hanc iij. q̃. Bar. dicit eſſe diſtinguẽdã vt colligiĩ ex l. iij. ver. plane. & qď ibi not. j. de in rẽ ver. & intẽtio eius vĩ q̃ diſtingui debeat, an ſtichus emendo iſtum ſeruum habuit animum agẽdi nõ peculium, ſed aliud patrimoniũ dñi, pro cuius patrimonij vtilitate hunc ſeruum emit, & tunc locũ habeat actio de in rem verſo. aut ad cõmodum peculij emit, & tunc diſtinguaĩ, aut habuit animum obligãdi dñm in cuius vtilitatẽ vertit, & habeat locũ actio de in rem verſo, aliàs non d.l. ſi res. §. fi. cũ l. ſeq. in prin. alle. in glo. & hæc ꝯſo procedere põt qñ verus dñs ſeruum iſtum Pamphilũ emptum haberet penes ſe aut in rem ſuã verſus eſſet. Sed in caſu q̃. de qua in gl. non vĩ q̃ poſſit intelligi q̃ verus dñs habeat penes ſe quia improbat ipſum ꝯctum emptionis vendicando nummos peculiares. quo caſu videĩ qď non teneaĩ de in rem verſo, cum non poſſit dici verſum in vtilitatem dñi. Et ſic non ob. l. iij. alleg. in gl. quia ibi agebaĩ pro eo quod in rẽ dñicam verſum erat, nõ in cãm peculiarẽ tñ, & ita teneo. Et iõ Guil. de Cu. & Alb. de Ro. hic dicebant qď iſta glo. cũ loquaĩ qñ dñs approbauit ꝯctum ſerui, nõ põt adaptari q̃ loquaĩ de actione de in rẽ verſo danda ꝯ dñm, ſed debet intelligi de actione dãda ꝯ bonæfidei poſſeſſorẽ cui Pamphilus datus fuit, ſed ſm Sal. verba gl. nõ loquunĩ de bonæfidei poſſeſſore vñ ipſe ſaluando gl. dicit poſſe intelligi q̃ Pamphilus nõ fuit traditus bonęfidei poſſeſſori, ſed ſticho qui emerat eũ, & ſic ſtatim fuit acquiſitus Pamphilus dño. merito poterat dubitari an teneretĩ dñs de in rem verſo. Vel ſm eũ intellige q̃ Pamphilus nulli fuit traditus. & iſtis caſibus dicis q̃ gl. vĩ decidere, & bene ſm eum. ſ. q̃ agi non põt de in rem verſo ꝯ dñm, q̃a ſtichus non habuit animũ principaliter obligandi dñm, qñ hãc emptionem fecit cõtemplatione ſui peculij per d.l. ſi res. §. fin. cum l. ſeq. Et ad l. iij. in prin. quã in cõtrarium alle. gl. dicit ipſe rñdẽdũ vt colligiĩ ex notatis in d.l. ſi res in fi. ¶ In ea. ibi, itẽ ex hoc no. intereſſe eſſe in obligatione &c. hoc notabile ꝓcedit tenendo opi. lo. gl. poſita in princ. huius glo. qui volebat q̃ conſumptis nũmis ad quorum traditionem ſeu reſtitutionem prius tenebaĩ venditor, non ſit liberatus ſed locus ſit cõpenſationi. Tñ illa opi. non eſt vera, vt per gl. ſtã in prin. ¶ In gl. fi. ibi ſed directa cediĩ. gl. hic accipit pro eodem ibi cedere & mandare, vt plene no. ꝑ gl. & doc. in l. j. in verbo manifeſtas. C. de act. & obl. & intentio gloſ. eſt q̃ hic mandarent exercitium directarum quæ intentãtur nomine mandantis l. plane. s. fam. er. & l. emptor. cum gloſ. ij. C. de hære. vel act. ven. licet prius haberem vtilẽ ſine ceſſione quam intentare poteram noie proprio l. fi. C. de hęre. vel actio. vẽd. l. qui ſtipẽdia. C. de ꝓcu. 17 & ibi habes per Bar. † quæ ſit dr̃ia inter illum qui intẽtas directas

a qn sibi mādatū est exercitiū[a] earū, & eū q intētat vtiles quas hēt sine cessione, vel ēt ex cessione, pōt tn aliter rn̄deri ad obiectionē formatā i hac gl. q ante cessionē hēbat verus dn̄s certi ɔdi. gnālē & ɔdōnē sine cā, fm q fuit tactū sup gl. i ver. ɔdicere. hic aūt loqr̄ nō de ɔdōne sine cā sed de ɔdōne. inde. mādāda & intētāda ex p-
18 sona vēditoris Pāphili. ¶ †In ea. ibi. l. q sæpe. §. si res. ex hic not. per gl. iūcto tex. collegit hic Bar. q licet vēditor nō tradat rē emptori, si tn̄ tradit alteri cui iuste credidit se posse tradere, liberaf ab emptore, & nō tenef nisi cedere actionē ɔ eū cui tradidit si culpā latā vel leuē tradēdo nō ɔmisit. Et reputat Ang. hic istā gl. esse singulariter notandā saltē, q a loqr̄ ēt qn̄ nullo pcedēte mādato creditoris debitor soluit, & sic nō loqr̄ in casu in quo loqr̄ tex. in l. cū qs. §. j. j. de sol. & gl. i hoc. §. in ver. vēdicare. & sic no. p limitatione
19 l. q hoiem. §. si nullo. j. de sol. †& intellige istā glo. cū his q dicit hic Bar. pcedere fm Ro. & Pau. de Ca. h̄ qn̄ vēditor erat obligat⁹ ad spēm, vt hic. secus si ad genus, q a nō liberaref ēt cedēdo actionē, allegāt gl. sing. in l. si q s vxori. §. apud Labeonē. in ver. actione. j. de fur. & no. Bal. in d. l. falsus. C. de fur. hoc ēt est de mēte Iac. Bu. h̄, q rn̄debat ad l. fugitiuus. j. de sol. q hic p gl. signaf p ɔ̄ria. nā ibi si debitor soluit alteri, q ei cuius erat debitor, q uis iustā cām habuerit solnēdi alteri, tn̄ nō liberaf, nec ibi tex. dicit q possit liberari cedēdo actionē, sed h̄ sic. nā fm Ia. Bu. quē seqr̄ Alb. de Ro. h̄, & ēt Sal.
b & Ful. illud iō est, q a ibi debitor tenebat i gn̄e, hic i spē.[b] Bar. aūt h̄ & plenius in d. l. fugitiuus. dicit q ista l. intelli fm illā. s. q nō liberaf ibi ipso iure, sed cedendo actionē sic, vt hic, & istud magis placet, q a in d. l. fugitiuus. pt dici debitorē ibi teneri dn̄o serui i spē. s. ad restituēdū illosmet nūmos quos à seruo dn̄i habuit si extabāt, q a dn̄iū nō potuit trāsferre fugitiuus q pdidit liberā peculij ad-
20 ministrationē, vt vidistis i gl. i ver. euanescit. ¶ †Extra glo. q̄rit Bar. q d si monachus vni⁹ monasterij detinef bona fide i alio monasterio tanq̄ monach⁹ ipsius monasterij detinēns, & emit rē vnā q tradita est abbati hui⁹ secūdi monasterij detinētus, & n̄ apparet ex cuius monasterij pecunia monachus emerit, de qua intelligaf in du
c bio empta.[c] & relinqt cogitandū. Ang. tenet q p̄sumit de pecunia primi monasterij si incōtinēti emit cū fuit i scd̄o monasterio, ita q ex bonis secūdi nō potuisset acqrere, vel q a aliq̄ sint piectuæ ad hoc vt q a recessit ex monasterio diuite, & accessit ad monasteriū paupertimū. aliàs aūt p̄sumef ex pecunia scd̄i p id qd̄ hr̄ i c. j. de pecu. cle. & p no. i auc. licētia. de epis. & cle. Ful. tenet q primū monasteriū hēat fundatā intentionē suā, nisi monasteriū fm pber q ex re scd̄i monasterij, vel ex opera monachi bona fide detētu res empta fuit, q a rla est q q cq d seruus q̄rit bona fide possessus nō ex re bonę fidei possessoris, sed ex o pa sua acqrit dn̄o. l. hō liber. §. q cq d. & l. seruus q bona fide. de acq. re. do. ergo idē dicendū est de monacho p ea q dicta sunt i vlt. no. & no. i spē Bar. licet ipse nō alleget i l. si cōis seruus. l. vl. in ij. q. j. de stip. ser. vñ fin monasteriū excipiēs q est de bonis suis acq sita hēt suā exceptionem pbare. l. in exceptionib. j. de pba. Ro. h̄ dicit sibi non placere opi. Ful. q monachus p̄sumit acq siuisse de bonis monasterij i quo est p d. c. j. & xij. q. ij. c. j. & ij. & in effectu cōcludit idē q Ang. licet de eo mētionē nō faciat. posset dici q si vnū ex istis monasterijs possidet rē emptā, & aliud monasteriū agat, incūbat onus probandi agēti vt in sisi no. gl. xij. q. v. nulli. & ca. cā q. j. sunt manifeste. & Io. An. in addi. Spec. in ti. de act. §. j. sup ver. sed q d si dubitaf. & Bal. in auc. ex testō in verb. vndecimū cap. C. de col. facit qd̄ no. Bar. in l. si inter. j. de reb. du. & doc. in c. cū in officijs. de testa. & pbabiē per ɔiecturas. s. dictas ad quas ēt faciūt no. p gl. & Bar. i l. cū oportet. i prin. C. de bo. q lib. & plenius p doc. i d. c. cū in officijs. & vbi monachus administrasset bona vtriusq; monasterij. posset p̄sumi vt ex bonis vtriusq; p rata redditui administratorū esset acqsitū. c. relatū el ij. i fi. & ibi notāt do. de testa. dū aūt Ful. hic dicit, q illud qd̄ acqrit monachus bona fide possessus ex o pa sua, vl̄ ex re monasterij possidētis, acqrit monasterio possidēti, sicut dr̄ in seruo, adde q licet istud teneat Bar. in l. si cōi seruo la vlt. de stip. ser. & p hoc ēt facit illud qd̄ Bar. no. i l. j. §. pe. & i l. seruus testō. eo. ti. tn̄ afr tenet Io. An. in addi. Spe. i tit. d̄ sta. mo. i rub. i ver. pyleus. &c. Ang. & Pau. de Ca. i l. q cq d. j. de acq. pos. & Pau. d̄ Ca. in l. p cū eo. ti. & Pau. de Ca. & Ro. i l. j. in §. itē q̄rimus. eo. ti. dixi, & tāgit ēt p Ro. in l. si quis mihi bona. in prin. & in l. seruus eius. j. de acqui. hære.

ADDITIONES.

a ¶Exercitium. Adde an vbi conceduntur vtiles actiones videatur mandatum exercitium directarum Fran. de Are. consi. xxxv.

b ¶In specie. Adde quod Franc. de Are. consi. supra alleg. idem dicit & pro hoc alleg. text. & glos. & Bart. in l. imperator. §. fina. de transa. secundum vnum intellectum & ibi vide in prin. consi.

c ¶In dubio empta. Pet. de Anc. cōs. celiij. duplica. ccccxxv. tenet monachū semp acqrere primo monasterio ēt si ab abbate solo fit expulsus à monasterio & idē si ab abbate & cōuētu tn̄ aliud monasteriū nō intrauit, q a semp est in dn̄io pmi monasterij. nisi fuerit expulsus ab abbate, & cōuētu & denegata fuerint alimēta.

Celsi. LEX XXXII.

1 *Condici potest à te res mea quæ ad te peruenit indebite.*
2 *Condici an possit res mea quæ ad te peruenit ex titulo oneroso.*
3 *Mutuum licet sit contractus qui re perficitur, tñ requirit cōsensum cōtrahētiū.*
4 *Debitor faciens mercatorem promittere creditori suo an sit liberatus.*
5 *Delegatio dicit ēt qñ debitor alium suum debitorē delegat creditori suo.*
6 *Creditor meus cui debitor meus promisit soluere pro me, an possit à me conueniri si nondum egit contra debitorem meum.*
7 *Actio ex mutuo, vel vendito, an sit natiua, vel datiua.*
8 *Actio quō cognoscatur an sit natiua, vel datiua.*
9 *Retinens rem alienam sine iusta causa, potest conueniri etiam officio iudicis.*
10 *Possessor bonæfidei an possit conueniri à domino, consumptis fructibus industrialibus a se perceptis, quatenus sit effectus locupletior.*

1 SI me & Titium. †Si res mea seu mihi debita ad te peruenit, possum a te ɔdicere ne cū iactura mea locupletior efficiaris ex re mea, vel mihi debita, ēt si inter te & me nullus ɔ̄ctus vel quasi sup illa re fuerit celebratus. h. d. ¶ No. q dixi in summario. & ɔcor. l. seruus quē post prin. j. de act. emp. & l. ei q. C. q cū eo. & ibi vide p
2 Bal. aliq ɔcor. tradūtur in gl. †Intelligas tn̄ illud pcedere fm Bar. h̄, nisi pecunia mea ad te peruenisset ti. oneroso. p l. filius. s. eo. nā tūc certi ɔdō vel cōdictio sine cā ex ęquitate hui⁹ l. nō daref, licet aliud remediū posset dari si pecunia extaret, puta rei vendicatio, vt ibi, & simile distinctionē inter cām onerosam & lucratiuā facit ēt gl. in l. si cū. s. eo. p hac limitatione ēt addatis tex. in l. si p p̄re. §. si dn̄i. j. de in rem verso. & illū pōderat ibi Pau. de Ca. ad hoc, & plenius ēt circa hoc distingue vt hic p Bar. cuius dictis adde q remedium huius l. habebit locū ēt si mihi potuit à prin. esse ɔsultū ɔ aliū, ed ex postfacto desijt esse ɔsultū. l. fi. §. j. & ibi no. Bar. j. de cōdi. indeb.
3 ¶ †Item no. q licet mutuum sit contractus qui re perficitur, tamē requirit consensum contrahentium. q est verum in mutuo vero, secus in ficto, vt in casu legis certi conditio. §. si nummos. s. eo. dic vt ibi habetur cum his quæ ibi dicta fuerunt. ¶ In glo. in ver. peruenit. ibi. l. cum putarem. sol. speciale est ibi propter auctoritatem sententiæ causa litium dirimendarum. vt ibi, & l. j. C. de cōdi. indeb. & l. fideiussor. §. in oib. cum sim. j. man. ¶ In ea. ibi respondeo, olim fiebat nouatio. s. interuentu nouę personæ. §. præterea. insti. q bus mod. tol. oblig. & l. iij. in prin. j. de duo. reis. nisi actum esset q
4 constituerentur duo rei debēdi, vt ibi probaf & declarat Bar. in l. pe. j. de præto. stipu. †Et facit hæc glo. ad q. de eo qui fecit mercatorē pmittere creditori suo, an iste sit liberatus ex pmissione mercatoris,[a] de qua p Bart. in l. singularia. s. eo. dixi in l. qui vsumfructum. j. de ver. obl. & dixit Paul. de Ca. h̄, istam glo. sentire q hodie non fiat nouatio in casu hic posito. cuius contrariū putat esse verius, quia ista est delegatio in qua nō habet locū illa l. fin. C. de noua. vt no. Bar. & expressius alij post Bar. in l. delegare. la j. de noua. sed ab hoc puto posse defendi gl. quia hic non est proprie delega
5 tio, †tunc. n. dr̄ esse delegatio qn̄ debitor aliū suum debitorē delegat creditori suo, vt d. l. delegare. & ibi notāt doctor. maxime Moderni. dixi in d. l. qui vsumfructū. sed hic iubens creditorē suū promittere, non erat debitor delegās creditori, ergo &c. & ... cū hac gl. s. quod habeat locū tex. in d. l. fin. C. de noua. in casu isto tenuit Bar. & alij sequunf in l. pecuniam, in fi. j. eo. iuncto illo tex. Item p
6 id q subdit hic gl. vr̄ esse de mēte glo. † q ēt si nōdū habuisti pecuniā à debitore meo, q iussu meo tibi pmisit, possem agere ɔ te q Bar. hic intelligit esse verum si pecunia erat solutioni parata, alias non. arg. l. qui negotia. j. mā. q plenius ipse examinat in d. l. singularia. in verbo, sumus expediti de prima, veniamus ad scd̄am partē &c. dic vt ibi dixi, & ibi ēt retuli op. in. Iac. Bu. & Paul. de Ca. hic tenentiū qd̄ solū possum ɔdicere à te actionē quā habes ɔ debitorē meū, arg. l. qd̄ debef. in fi. j. de pec. & ibi dictis adde q quātū ad terminos huius l. quę loquif qn̄ non erat cōtractus mutui propter errorē interuenientem, sed tractabatur de cōditione sine cā ex æquitate huius l. videtur vera esse opi. Iac. Bu. & Pau. de Ca, q a ex ista æquitate non agitur nisi ad illud q peruenit ad te ex iure meo, vt hic. ergo cum ad te non peruenerit pecunia, sed obligatio, nō debeo aliud cōdicere, siue pecunia fuerit parata solutioni, siue nō. Sol. hic relata opinio. Iac. Bu. & Bar. refert ēt quosdam in hoc dicere, quod cū hodie non fiat nouatio. vt d. l. fi. debeo agere primęua actione cōtra debitorē meū, & si excipiat de iussu meo & stipulatione illius, replicabo qd̄ non fuit stipulatus tanq̄ à debitore meo, sed tanquā a debitore Titij, tamē dicit Saly. ibi videri
quod

ADDITIO.

a ¶De pmissione mercatoris. Vide de eo, Fran. de Are. in cōsi. v. per totū. & in consi. Alex. in ij. parte cōs. cv. qd̄ est Barb. & consi. cvj. qd̄ est do. Vincētij. Paleotti.

ꝙ d.l.fi.nõ hẽt locũ ĩ isto casu, quo noua persona nõ adijcit̃, vt sibi q̃rat, sed vt se obliget. & iõ isti opi. nõ tenet, nullam tñ elegit opi. tenẽtans opi. Iac. But. vt dixi. nec placet illud qđ dicit Sal. circa intellectũ d.l.fi. q̃ est ꝯ illã l. & ꝯ d.l.ij. de reb. du. in prin. iunctis ijs, q̃ no. Bar. in l. pe. ∫. de ꝓto. stip. ¶ † In gl. fi. q̃rit Bar. an istę actiones vna cũ ista oblone sint natiuę, vel datiuæ. & refert ꝙ Pet. dicebat actiones esse natiuas, sed oblonẽ eẽ datiuã, ꝑ hãc l. tñ Bar. tenet, ꝙ tã actio, q̃ oblo sit natiua, vt h̃ ꝑ cũ. Cy. no. in l. certi ꝯdi. l. repe. ĩ ij. q. s̃. e. tenebat opi. Pet. fortius tenuit ipsemet Cy. in l. j. ĩ iij. q. C. vbi cau. fis. ꝙ ẽt actio ĩ casu huius l. sit datiua. tñ nõ vr̃ h̃ bñ ꝓbare. iõ opi. Bar. teneo, cũ qua ẽt ꝯcor. Bal. ĩ d.l. certi ꝯdi. in prin. in lect. antiq. † & q̃uo cognoscat̃ actionẽ eẽ datiuã, vel natiuã, declarat plene Bar. in l. j. ∫. de act. & obli. ¶ † Ex gl. adde ꝙ in oĩb' casib. in quib' q̃s retinet rẽ meã sine iusta cã, seu locupletat̃ ex re ad me ꝑtinẽte, nõ ꝯcurrẽte iusta cã, hẽt locũ ꝯ eũ de iure can. ẽt offm̃ iu di. s̃m Host. & Io. And. in c. bonæ. de app. all. c. quia V. de iudi. & dñt fundari implorationem talis officij in æquitate huius legis. ¶ † Vltimo, facit ista lex ad nota. per glos. Barto. & alios in l. ex diuerso, in princ. s̃. de rei vendi. s. an bonę fidei possessor consumptis fructibus industrialib.[a] à se ꝑceptis possit cõueniri à domino saltẽ quatenus locupletior effectus est ex his. đ quo aliquid tetigit Ang. q̃ all. no. ꝑ Inno. in c. an lr̃is. de resti. spo. & Bart. in l. sed si lege. §. scire. s̃. de pet. hære. & Spe. in tit. de fruc. & lit. expẽ. & ĩ l. j. C. de vsufr. le. & in l. fructus. s̃. de rei vẽ. ꝑ Ang. & Io. de Imol. in l. Nesennius. §. j. ∫. de re iudi. & in l. sequit̃. §. fructus. j. de vsu. ꝑ Ang. in cõs. xxx. & in consi. cij. incip. Super quo puncto etc. & ꝑ Ang. in l. si apes. §. j. ∫. de fur. per Ant. de But. in c. grauis. de resti. spo. per Pau. de Cast. in l. in insulam. §. j. j. solu. mat. puto dixisse in d. l. Nesennius. §. j.

ADDITIO.

a ¶Industrialibus. Adde qđ voluit Fran. de Are. cõs. clx. & ibi vide qui dicantur fructus industriales, generales, & qui ciuiles. Adde tu qui dicantur fructus naturales, per Alex. cons. xliij. col. pen. in ij. volu.

Modestini. LEX XXXIII.

Vendere, vel emere prohibitus non intelligitur prohibitus causa necessitatis. a.
Sta. ꝙ nemo portet gratiam sub pœna, non cõprehendit portatã causa sui vsus.
Officialis non potest contrahere cum subditis. fallit vt ∫.
Palam & bona fide contrahere quando quis dicatur.
Officialis constitutus in officio ad beneplacitum superioris, habetur, perinde ac si constitutus esset in perpetuum.

PRincipalibus. † [a] Officiales publici nõ pñt ꝯhere cum subditis nisi sint ꝑpetui, vel ad eorũ necessitatẽ. h. d. cũ l. se. ¶ No. ex l. ꝑsidis. ꝙ q̃nq; offm̃ principale est tẽporale, accessoriũ vero est ꝑpetuũ. exẽplũ ponit põt s̃m Bal. in ptãte tẽporali hñte scribas suos in palatio ꝑpetuo. ¶ † Itẽ no. ex ea l. ĩ fi. s̃m intellectũ Guil. de Cu. & Docto. ꝙ hic ꝓhibitus ꝯhere nõ intelligit̃ ꝓhibitus, q̃n facit ex cã necessitatis.[b] vñ nõ ꝓhibet̃ emere victualia necessaria. l. j. ver. præterea. C. de ꝯ. iud. & iõ dicit Ang. h̃ post Guil. de Cu. † ꝙ ꝓhibitus ꝑ statutũ portare gratiã nõ incidit in pœnã, si portat cã sui vsus. bñ facit l. alienationes. s̃. fam. ercis. & l. diuus. in prin. & qđ ibi no. voluit Ang. ff. de peti. hær. & ĩ mã huius l. sume rlam negatiuã, † quã primo limita, nisi officialis gerat offm̃ ĩ loco suæ originis.[c] quia pt̃ indistincte ꝯhere, vt ĩ hac l. ꝑsidis. s̃m vnã lec. quã ẽt sequit̃ Bart. h̃ ex hoc inferens, ꝙ priores ciuitatis suæ ẽt durãte offõ ꝯhere pñt. Ang. tñ hic dicit, ꝙ de rigore iuris videret̃ ꝯriũ dicẽdũ,[d] ꝑ l. q. officij. j. đ ꝯh. em. & hoc sequit̃ Ro. h̃, si talis officialis pẽsset iurisdõni, tñ cõiter tenet̃ prima opi. nec tex. ĩ d. l. q. offm̃. exprimit de eo, qui in loco suę originis offm̃ gerit. Secũdo, limita nõ hr̃e locũ dictam rlam ĩ officiali ꝯhẽte recipiẽdo donationẽ remuneratoriã. tex. est no. in l. Aquilius Regulus. & ibi Bar. post gl. j. de do. Tertio, limita nisi offm̃ eẽt ꝑpetuũ, vt in hac l. ꝑsidis. s̃m vnã lec. quã approbant cõiter Doct. h̃. intellige tñ semper nisi ꝑ ĩpressionẽ[e] ipsius iudicis inductus eẽt ille ad ꝯhendũ secũ. l. si ꝑ ĩpressionẽ. C. qđ met. cau. Quarto, limita nisi ꝯheret cũ nõ subditis, vt in hac l. ꝑsidis. ĩ fi. s̃m ali. lect. & sequunt̃ cõiter Doct. hãc tñ limitationẽ intelligas ꝓcedere s̃m Sal. ĩ l. quisquis. C. e. nisi illi ꝯhẽtes ꝯuersarent̃ ĩ loco illo, q̃a ꝯctus nõ tenebit, ꝑ d. l. quisquis. Quinto, limita nisi ꝯhant ad eorũ officialiũ necessitatẽ, vt ĩ hac l. ꝑsidis. ĩ fi. s̃m intellm̃ Guil. de Cun. hic, quẽ alij sequunt̃. necessitas. n. nõ subest legi. l. j. cũ vulga. ∫. de off. ꝯsu. ad hoc faciũt q̃ dixi super tex. ĩ no. Sexto, fallit[f] ĩ casu posito in d. l. officij. Septimo, fallit q̃n officialis palã & bona fide ꝯheret interueniẽte auctoritate sui collegij. vt no. gl. ĩ l. si emptione. §. fi. j. de ꝯh. emp. & in l. cũ ipse. C. de ꝯh. emp. imo fortius voluit d. glo. ꝙ ẽt sine auctoritate alicuius collegij possit officialis ꝯhere, dummõ palam, & bona fide[g] ꝯhat. & istã sequit̃ Ang. hic. sed ꝯriũ tenuit gl. in l. j. C. de ꝯ. iud. & illã sequit̃ Ro. hic. & ẽt Bal. & Sal. ĩ d. l. quisquis. & nõ est alibi s̃m eos. & illa gl. conat̃ rñdere ad ea q̃ allegant̃ in ꝯriũ. & ꝑ hac vlti. opi. facit tex. in d. l. j. C. de ꝯ. iud. vbi dr̃ ꝙ nõ pñt ꝯhere nisi eis à pricipe ꝯcedat̃, n̄ ĩ si palã & bona fide ꝯhere possent, frustra ĩpetraret̃ à principe, qđ iure cõi cõcederet̃. l. j. C. de thesau. lib. x. Nõ obst. id qđ not. gl. in d. l. si in emp. & in d. l. cũ ipse. quia iura all. ꝑ illas gl. loquunt̃ ĩ administratorib. priuatis, nõ aũt in publicis. de q̃bus est maior suspicio ꝑꝑ maiorẽ auctoritatẽ. dicit tñ Ful. in l. nõ licet. j. de ꝯh. emp. ꝙ opi. glo. in d. l. si in emptione. seruat̃, nõ facit tñ mẽtionẽ de alia glo.[h] alle. in ꝯoũ, q̃ mihi vr̃ verior, & potes saluare gl. ĩ d. l. si ĩ emptiõe. ẽt ĩ officiali hñte administrationẽ rerũ publ. sine iurisdõne. vt no. tradit̃ ꝑ Bar. in l. aufert̃. §. ꝙ à ꝑside. j. de iu. fis. † q̃n aũt dr̃ palã & bona fide ꝯhere. declarat not. Bar. in l. frater a frẽ. j. de ꝯdi. inde. põt ẽt dubitari an illud qđ dictũ est ĩ officiali ꝑpetuo locũ hẽat in officiali ad bñplacitũ. & cõiter ꝯcludit ꝙ sic. † quia de illa dubietate rõnis, seu de illo beneplacito iudicat̃ vt de ꝑpetuo. l. iurisperitos. in prin. j. de excu. tut. l. sufficit. de ꝯdi. indeb. c. si delegatus. de off. dele. ĩ vj. & no. gl. in cle. ij. đ rescr. ꝓbat̃ ẽt ĩ c. si gratiose. & ĩ c. fi. cũ gl. de rescr. ĩ vj. & no. Cy. & Bal. ĩ d. l. quisquis. & Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi ꝑtori. in iij. q. j. de nou. ope. nun. Ad mãm ẽt ꝑdictã videatis vltra s̃. dicta, ea quę tradunt̃ per Bar. in l. aufert̃. §. si à ꝑside. j. de iur. fisc. per Bal. in l. fi. C. de rescin. vendi. per Cyn. & Saly. in d. l. quisquis.

ADDITIONES.

a ¶Frã. Cur. L. principalib. Extende istã l. hẽre locũ ẽt in matrimonio. l. si quis officiũ. ∫. de rit. nup. imo prohibet̃ filio vxorẽ ducẽti cõsentire. l. qui in ꝓuincia. ∫. de ri. nup. sed nõ ꝓhibet̃ ibi filias collocare. d. l. si quis offm̃. sicut dicimus in tutore, in tex. in l. liberũ. l. pe. & fi. ∫. de ri. nup. Rõnem diuersitatis inter filios, & filias ponit gl. in l. curatorẽ. C. de interd. mat. Ang. Are. & Io. Fab. in §. cũ aũt. instit. quib. mo. ius pa. po. sol. Itẽ extende, quia ẽt vr̃ ꝓhibitus pignus accipere. gl. not. in l. in quorũ. j. de pign. quod confirmat̃, quia si nõ valet ꝯtus principalis, nõ valet & accessoriũ. l. fi. ∫. de cõst. pec. quã ad hoc dicit Bal. singularẽ in l. absentis. C. si cer. pe. Facit qđ no. Bal. in l. iij. §. hæc verba. ver. sed & si quis. s̃. de neg. gest. vbi q̃cq̃d in principali cõstitutũ, idẽ in accessorio. In ꝯriũ tñ facit qđ no. ꝑ Bar. in d. l. in quorũ. ꝙ forensis ꝓhibitus emere ex forma stat. nõ ꝓhibet̃ pignus accipere, ꝑ illum tex. Cõfirmat̃ ꝑ id quod voluit Cy. & Sal. in l. fi. C. de re. alie. ꝙ si duo barones inuicẽ se prohibuerunt ꝙ vnus nõ possit acquirere in territorio alterius sub certa pœna. ꝙ si vnus capiat pignus in territorio alterius, nõ incidit in pœnã. Tu ꝓ solu. dicas, ꝙ si officialis alibi faciat ꝯctũ, põt capere pignus in loco in quo gerit offm̃. secus si ibi faciat principaliter ꝯctũ. & ita põt intelligi glo. in d. l. in quorũ, de qua vide ibi. Et adde ꝙ rõ in ista l. esse põt, tã ne remoueat ab officio. vt not. in l. ab administratore. C. de leg. tũc quia mutuans pecuniã iudici censẽt̃ eũ corrũpere. vt no. in l. quibus. C. eo. tñ ꝑꝑ impressionẽ l. C. si rec. pro. l. j. §. C. si quacũque ꝑdi. po. tã ne officialis fiat gratiosus, facilis, vel difficilis. l. obseruandũ. s̃. de offic. ꝑsi. & istæ rõnes respiciũt fauorẽ publicum cui renũciari nõ põt. l. ius publi. s̃. de pac. s̃m Bal. in suo cõs. incip. Præmitto, vbi dicit ꝙ officialis forẽsis obligãs se ꝑ instrm̃ cũ renũc. cõfessa, alicui subdito suę iurisd. poterit se tueri ab obligatione tanq̃ à iure sibi ꝓhibita. & ꝙ idẽ sit ĩ officiali originario, facit rõ q̃ colligit̃ ĩ l. si ꝑ impressionẽ. C. qđ met. cã. & alia q̃ colligunt̃ in l. milites agrũ. ∫. de re mi.

b ¶Necessitatis. Adde ꝙ alienatione ꝓhibita nunq̃ intelligitur prohibita illa quę fit causa necessitatis. & voluit Rom. cons. ccxc. Adde tu Are. cõs. xxvij. col. iij. vbi res alienari prohibita alienetur ex causa. Et vide Alex in cons. lij. col. ij. in v. vol.

c ¶Fran Cur. Suæ originis. Adde ꝙ ista limitatio põt cõfirmari per tex. in l. eos. ∫. de rit. nup. tñ dicit ibi Saly. ꝙ ẽt ibi hoc fauore matrimonij, & tũc arguendo à spãli ille tex facit ꝯ istam limitationẽ. & istã solus Saly. confirmat̃ ex tex. d. l. eos. in fin. iuncta l. vnica. C. de cõtra. iud. vbi apparet ꝙ nõ est tanta ꝓhibitio in matrimonio, sicut in alijs ꝯctibus. sed ad hoc responde ꝙ illud ẽt in donatione q̃ ex post facto deposito officio confirmatur. d. l. vnica. ergo non est in fauore matrimonij.

d ¶Fran. Cur. Dicendum. Sed an officialis in loco officij possit retinere concubinam. dicit Roma. sing. suis. fol. xiij. videri dicendum ꝙ non. quia eadem rõ prohibitionis militat per l. legatu. §. proinde. de lega. iij. & l. Nesennius. alias, Pellicem, de verb. sig. tamen in contrarium alleg. casum in fi. ff. de concubinis.

e ¶Nisi per impressionem. Vide Bal. in l. solent. §. fi. s̃. de offi. procon. quę tñ impressio non præsumitur in officiali. l. ad inuidiam. cum glo. C. quòd met. cau.

f ¶Sexto fallit. Vide bonum text. in l. milites prohibentur. ∫. de re mili. Et adde ꝙ ẽt fallit in habente dignitatem sine iurisdi. secundum Bartol. in l. aufertur. §. ꝙ si à præside. ∫. de iur. fisc. arg. l. ad inuidiam. C. quod met. cau.

g ¶Tho. Dipl. Palam, & bona fide. Vide Ias. in l. frater à fratre. in antepen. colum. super. l. Titium. ∫. de condi. indeb. & l. pacta nouissima. C. de pact. vbi plene.

h ¶De alia glo. Aduerte quia illa glo. loquitur in alijs terminis. s. q̃n officialis vult extra ad officium suum pertinente aliquid emere à subdito, & sic esset persona emptoris, & venditoris. & declarat Bald. in d. l. quisquis. quem vide.

Modestini. LEX XXXV.

PEriculum. † Si noia debitorũ efficiunt̃ non soluẽdo culpa officialis, tũc dãnũ ꝑtinet ad huiusmodi officialẽ,[a] h. d. ¶ † In gl. fi. ibi, per se diuiserũt &c. quia diuisio hr̃ pro nõ facta, nisi sit à iudice, vel à testatore facta. l. ij. in ꝑn. & in l. fi. C. de diui. tut. & h̃ in diuisione administrationis tutorũ. secus in diuisione administrationis magr̃atuũ publicorũ, quia illa operat̃ ẽt facta à se ipsis. l. imperatores. & ibi glo. ma. j. ad munici. & probat̃ in l. q̃n. C. de cõuen. fis. deb. lib. x.

ADDITIO.

a Officialẽ. Quid si debitores pupilli effecti sunt non soluendo, an tutor tenet̃, & an possit alios debitores loco aliorum subrogare, vide Ludo. Roma. consil. ccciiij.

Iaboleni

Iaboleni. LEX XXXVI.

1 *Debitor pendente condictione conueniri non poteſt.*
2 *Argumentum à contrario ſenſu habet locum in contractibus.*
3 *Argumentum à contrario ſenſu dicitur eſſe ex mente, non aũt ex verbis.*
4 *Conditio appoſita in contractu quando non venit, perinde eſt ac ſi nunquam ille contractus fuiſſet celebratus.*
5 *Actus ſtipulationis eſt efficacior legato.*
6 *Conditio in vltimis voluntatib. non retrotrahitur, ſed in contractib. ſic.*
7 *Debitor ſub conditione, pendente conditione non poteſt conueniri.*
8 *Petens ante euentum conditionis patitur pœnam publicationis induciarum.*
9 *Fiſcus poteſt agere ante tempus debitum.*
10 *Petens ante tempus debitum duplicantur inducia pro tẽpore quod ſupererat.*
11 *Compromiſſo durante non poteſt actor, vel reus conueniri coram iudice.*
12 *Sententia arbitri an pariat actionem.*
13 *Nouatio fit hodie ope exceptionis in caſibus in quibus olim fiebat ipſo iure.*

PEcuniam. † a Debitor q. pure debebat iuſſu creditoris alteri ſub cõditione promittit, pendẽte cõdõne cũ effectu cõueniri nõ põt.h.d.¶ †In tex.ibi, & iunge iſtã implicatiuam.cũ illis verbis, credita permaneat, ¶ No.ibi cũ pendente &c.in ꝯtrib. locũ habere argu.à ꝯrio ſenſu, b vt hic, & l.inter ſocerũ.§.cũ inter.j.de pa.do.& illũ text.ibi ad hoc reputat ſingularẽ do. Abb. in c cũ apoſtolica. de his q̃ fi. à prel.limita tñ vt p Bal. in l.apud antiquos.C.de fur.& dixi in l.j.in prin.ſ.de offi.eius cui man.eſt iuriſ. † hẽs ẽt ex iſto tex.no.in verſi. tanq̃.ꝙ dictũ arg.à ꝯrio ſenſu dr̃ eſſe ex mente c ſeu ex interpretatione, nõ ex verbis ſm Bal.h̃ in lec.anti.& Sal.h̃, & Ia.Bu.& Bal.in d.l.apud antiquos.& Bart.in l.j.ſ.de offi.eius. nam dictio tanq̃ eſt no.improprietatis, vt in c.ſolite.cum gl.in ver.tanq̃.de ma.& ob. ¶ †Vlt.no.ibi, perinde.ꝙ qñ condõ appoſita in ꝯtu nõ euenit, d perinde eſt ac ſi nunq̃ ille ꝯtus fuiſſet celebratus vt hic.l.neceſſario.iux.prin.j.de peri.& cõmo.rei ven.ſic eꝯ ſi eueniat cõdõ perinde eſt ac ſi a prin. ꝯtus fuiſſet purus, ſm ꝙ habetur in l.potior.& l.qui balneũ.j.qui po.in pig.ha.& in l.ſi filius in prin.cũ ibi no.j.de ver.ob.¶ In gl.ij.ibi.l.legata.certe dctã gl.nõ ꝓbat ibi, ſed bene ꝓbanit h̃, in ver.rñdi. qnimo illa.l.legata. iuncta.l. ſi legatũ pure.in prin.eo.tit.potius facit in ꝯriũ dũ tex.in d.l.ſi legatũ, dicit ad hrẽdẽ legatarij nõ pertinebit &c. & ſic eſt cõdõnale oĩmodo.ſed rñde ꝙ aliud eſt in ꝯtib.& aliud in vlti.volun. vt p Bart.in d.l.ſi legatũ.in vlt. opp. ¶ In gl.pe.in fi.Gui.de Cun.reprehendit iſtã ſol.per vnã rõnẽ, vt hic refert Bar.& eandem ſol.ẽt impugnat Bar.in l.pure.in prin.alle.in gl.per aliam rõnẽ.ſ.q2 ẽt in ꝯtu cõdõnali habet locũ dicta cautio.l. in oĩb.ſ. de iudi. & l.ſi creditores.ff.de priui.cre.ſed poſſet ad iſtã rõnem Bar.rñderi, ꝙ ſolũ debet p̃ſtari in ꝯtib.dicta cautio, qñ ſupuenit noua cã & iuſta ſuſpicionis, vt le.& no.in iurib.proxi.alle. tñ alia rõne põt reprehendi ſol.gl.h̃, q2 ſequeretꝰ ꝙ p cautionẽ legatarii p̃ſtandã auferretꝰ exceptio legatario, q̃ eſt vtilior q̃ cautio.q2 per exceptionẽ eſt ſibi cõſultũ, vt poſſit retinere, nõ aũt p cautionẽ.l.4.§.ſi debitori.j.vt i poſ.leg.& ſic cautio legatorũ q̃ eſt inducta in fauorẽ legatarij redundaret in eius odiũ, ꝯ.l. ꝙ fauore.C de leg.& ſic vr̃ ꝙ ſit bona rõ reddita hic in glo.dum ſe fundat ſuper cautione, licet Bat.& Pa.de Ca. hic cũ ea tranſeunt, vñ Gui.de Cu.aliter ſoluit ꝯriũ formatũ in gl.ſ.ꝙ hic loquitꝰ in ſtipulatione condõnali, q̃ ſi eſſet purificata, nouaret ipſo iure primã puram.§.preterea.inſti.qui.mo.re ꝯ.obl.ſed lex ꝯria loquitꝰ in legato condõnali, ꝙ ẽt ſi eſſet purũ, vel purificatũ, nõ nouaret p̃cedẽtem oblõnẽ, ſed ſolum pareret exceptionẽ legatario. l.iij.§.nunc de effectu.j.de lib. leg. vñ nõ debet pendẽtia condõnis operari illud idẽ ꝙ operaretur exiſtentia cõdõnis. Bart.iſtã impugnat per.l. ſufficit, & ꝙ ibi not.gl.pe.j.de condi.inde. vbi ẽt ſi pactũ factum ſit de non petẽdo in euentũ certe ꝯdõnis nõ põt interim cũ effectu agi. immo ſi ſolutũ ſit, interim põt repeti, & ſic operatꝰ ibi pactũ cõdõnale, & tñ clarũ eſt ꝙ pactũ nõ nouat, ſeu perimit ipſo iure. ſed parit exceptionẽ.l. ſi vnus.§.pactus ne peteret.ſ.de pact. & ꝙ in d.l.ſufficit eſſet ꝯdictio, apparet ibi in fi.& declarat Bat.in l.4.de condi.inde.dum tractat de aduerbijs.Pet.de Bellaper.aliter ſoluit ꝯrium, & non bene, vt lue p Bat.Ia.Bu.conatur ſuſtinere ſol.glo. q2 prouidetur legatario per cautionẽ legatorũ, vt in gl.ſed illam rõtionem reprobaui.ſ. & ꝯ ſol.gl.ẽt facit.l.nihil.intereſt.j.de re iu. adducit tñ Ia.Bu.aliã rõnem vltra glo. † q2 actus ſtipulationis eſt efficacior legato.facit.l.4.§.ſerui.j.ad Sylla.iuncta.l. ſi filius.in prin. j.de verb.ob.& d.l.potior.& l.qui balneum. † in vltimis volun.cõditio non retrotrahitꝰ, ſed in ꝯtibus ſic. Confirmatur vltimo opi. gl.q2 ſtipulo cõdõnalis apponitur aĩo nouandi, & non põt nouare niſi reperiat quid nouũ.ſed ſi diceremus interim agi, & ꝯ debitorem poſſe agi ad ſoluẽdũ, nõ inueniret poſtea ſtiplo quid nouaret, quia ſolõne fuiſſet extincta ipſo iure oĩs obligatio. Vr̃ ergo eẽ actũ inter partes ꝙ interim nõ agatur. legatũ vero fit nõ vt dãnũ, ſed vt commodum afferat.l.ſi creditori. de legat.j. ſed hæc vltima ratio nõ videtur ſufficiens, ſm Fulgo.quia ẽt qñ teſtator legat debitũ, vr̃ legare liberationẽ.l.legati.j.de lib.le. & no.in l.ij. C.de fal. cã adiec.leg.ergo deberemus ſilr̃ dicere ꝙ interim nõ cogatꝰ legatarius ſoluere, quia poſtea nõ poſſit euenientẽ condõne liberari ab hĩde, cũ extincta eſſet oblo ſolutione, & liberatio p̃ſupponat obligationẽ.l.decẽ.j.de ver.ob.iõ ſecũda rõ reddita p Iaco.But.vr̃ eſſe melior, & ſm illã põt ſaluari ſolo gl. † Dũ rñ h̃ in text.& in gl.dr̃ ꝙ pendẽte iſta ꝯdõne nõ põt cũ effectu ꝯueniri, & exigi debitor ex p̃ma oblõne pura. Limitate iſtud eſſe verũ, niſi creditor ex prima ageret ꝯſentiẽte illo cui facta eſt promiſſio ꝯdõnalis, vt ſub ubiter ꝓbatꝰ in l.poſt dotẽ.ſm.j.lec.gl.declaratã, vt ibi p Bar.in prin.j.ſol. mat.qđ eſt bene no.eſt verũ ꝙ nõ nulli ibi ꝯdicũt. de quo me refero ad ea q̃ ibi ſcripſi. Secũdo, limitate niſi pendẽte ꝯdõne debitor ſpẽm ipſam ꝓmiſſam occidiſſet, ſeu ſpecies debita perempta eſſet poſt morã ꝯtã circa cãm primã oblõnis. ita ꝓbatur i l.cũ q ita.§.ſi.ſm verũ intellin.& ibi no.glo.& Doct.j.de ver.obli. Tertio, limitate niſi ſtiplo ꝯdõnalis facta eſſet nõ aĩo nouãdi primã, quia interim poſſet agi ex prima, vt eſt text.iuncta gl.in l.id qđ.in prin. & ibi Bar.j.de cõſti.pec.& no.Pau.de Caſt.h̃. ¶ In gl.fi.in prin.hoc poterat ꝓcedere iure antiquiſſimo, de quo loquitꝰ text.in §.ſi quis agẽs.iuncto §.ſeq.ver.tẽpore.inſti.de ac.licet poſtea p iura ſtorum fuerit inductũ ꝙ agẽs añ euẽtũ ꝯdõnis nõ caderet a cã.l.bone.§.ſi ſub cõdõne.j.de ædi.edic.& l.grege.§.ſi ſub ꝯd.j.de pign.ſed bene verũ eſt ſm Bar.h̃, ꝙ ille q. agit añ euẽtũ ꝯdõnis patiꝰ pœnã duplicationis induciarũ.alle.tex.in c.j.de plus peti.vbi certe vr̃ caſus. & ita magis cõiter tenẽt Doct.reprehẽdẽtes Gui.de Cu. h̃ tenẽtem ꝯriũ.& cũ Gui.ſimpliciter tranſit Alb.de Roſ.h̃. tñ recedendo ab opi.Bar.& ſequa.quicquid in hoc arti.dixerit gl.& Bart.in l.nõ ſolũ.la ij.§.tale.j.de lib.leg.& ẽt gl.in l.nõ ſolũ.la j.§.fi.eo.tit.& Bal.in l.exceptiones.C.de ꝓba.& ibi ẽt Sal. Limita tñ e dictã cõem ꝯcluſionẽ Bal.niſi pẽdẽte iudicio cõdõ eueniſſet, quia tũc ꝯualidabitꝰ iudiciũ, & cẽſetꝰ legitime petitũ, & ꝯñr nullæ duplicantꝰ induciæ, ſeu dilationes.ar.l.ſi rẽ.§.fi.j.de pig.act.& l.ſi mãdauero.la j.j.mãd. quod eſt bñ not.Secundo, † limita id qđ dr̃ in d.§.pen.alle.in glo. in quãtũ ibi hr̃ ꝙ agẽs añ diẽ, patiꝰ penã duplicationis induc.arũ. nã nõ hẽbit locũ in eo qui agit añ diẽ adiectũ nõ obligationis, ſed miſerationis cã à l.indultũ, ad ſoluẽdũ.ſm Bar.no.in l.ſtipulatus. in j.q.prin.j.de ver.obl.& ſequitꝰ Pau.de Caſt.& Ro.hic, in l.ij.j.de re iudic.ſed ꝯriũ tenuit Inno.in c.j.de plus peti.& Spec.in eo.t i §. j.in verſ.j.p Bal.in l.ab executione.C.quorũ app.nõ reci in ver.q d ſi iudex excedit.& Io.de Imol.in d.l.ita ſtipulanis. verſ.fi. & p iſta opi.facit multũ tex. in d.c.j.de plus peti. vbi text. largius loquitꝰ q̃ tex.in d.§.pen.in ver.pactionis, vel oblõnis.inſti.de except.& [illegible] opin. ſequitꝰ Io.Fab.in d.§.pen. & ẽt Bal.d.in d.c.j. f de plus peti.tñ æquior & ẽt probabilior vr̃ opi.Bat. per rõnes ſuas p quas patere vr̃ rñſum ad d.c.j. & hoc ſufficiat ꝓ iſta ꝯcluſione circa limitationẽ iſtã, quia longũ eſſet oĩa ſigillatim recenſere. † Itẽ limita vltra Docto. hic d.§.pen. nõ habere locũ in fiſco agente in diẽ propter neceſſitatẽ publicã, quia hoc ĩpune facere põt, & reus cõdẽnabitꝰ ante diẽ ad ſoluẽdũ, deducto tñ interuſurio medij tẽporis. tex.eſt bene not.cũ gl.in l.j.C.de cõdi.ex leg. & ibi illũ tex.ad hoc ꝓpoſitum noſtrũ ponderat Bal. † Itẽ intellige, & bñ not ꝙ vbi duplicatꝰ tẽpus agẽti ante tẽpus debitũ, nõ duplicatꝰ totũ tẽpus habito reſpectu ad diẽ ꝯtus, ſed ſolum duplicatꝰ tẽpus, qđ tũc ſupererat qñ cepit agere.vt ꝓbat tex.valde no.i l.aut dãnũ. §.quiſquis. & iſtum tex.ibi ad hoc põderat Bat.j.de pœ.& ẽt Bal.h̃ ẽt ꝓ hoc alle.id qđ hr̃ in l.ſi mãdauero ibi.la ij.in prin.j.man.& idẽ tenet Pau.de Ca. & Ro.hic.& Bal.in l.j.C.de cõdi.ex le.& Bal.in l.ꝙ ſi in diẽ.in prin. aũs eſt in §.itẽ ſi à debitore.& in l.p̃cedẽ.ſ.de peti hære. & Imol.in d.l.ſi ita ſtipulatus.de ver.obl.ſed Io.de Fa.in d.§.pen.ibi, dũ text. dicit, quas ipſe actor impulerit ad illũ tex.rñ.ꝙ illud ꝓcederet qñ ſtatim

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Pecuniam. No.ex iſto tex.ꝙ licet debitum ſit ab initio purum, ſi tamẽ ſperatur nouari in euentum condõnis, interim peti non põt. quod limita per ea quæ dicit Bar.in l.eum qui ita.§.fi.j.de verb.ob. Itẽ limita niſi ſecundus creditor conditionalis conſentiet ꝙ primus agat pendente conditione, tunc.n.nõ obſtat.ſm Bar.& Imo.in l.poſt dotẽ.j.ſol.mat. de cuius diſtinctione verſatur dic vt ibi per Doct, & p intelle.huius l.vide Imol.poſt Bar.in l.neceſſarius.C.de acq. hære.& no.ꝙ hęc lex habet duas rõnes, vna quia ante diem, altera ſub condi.
b ¶A ꝯrio ſenſu. Vide Bal.in l.apud antiquos.C.de furt. & vide Alex. in cõſ.[illegible] col.iii.in iii.vol. & adde ꝙ ẽt procedit i ꝯtib.ſtricti iuris.& dicit Bal.i d.l.apud antiquos & Ro.in conſ.xcix & dixi in l.i.ſ.de off.eius cui man.eſt iuriſ.in iii.no.
c ¶Dicitur eſſe ex mente. Vide Fran.Are.in conſi.[illegible] col.iiii. circa med. verſus [illegible]
d ¶Non euenit. Adde ꝙ aliàs teſtator omnino fuiſſet relicturus, deficiente condõne non deficit ſecundum glo.ſingu.in l i.C.de inſti.& ſubſti. quam ibi no. Ange.in lectu.Paduana.& ſequitur Fran.de Are. conſi.xcviii.
e ¶Limita tñ. Vide Io.Iaſ.in §.hoc quidam.inſti.de act.
f ¶Bal.in d.c.j. Vide Io.Fab.Io.de Pla.Ang.Are.& Mod.§.ſi quis agẽs. inſt.de actio. [illegible]

11 statim post ꝯctũ agere ceperit. †Itẽ per istam l. dicit Pau. de Ca. ħ, posse decidi no. q. videlicet ꝙ si ꝯpromisi tecũ ď iure & ď facto, durante cõpromisso, nõ possum te corã iudice cõuenire. & si conuenia niam, posses mihi obijcere de pẽdentia[a] cõpromissi, qa oblo qua mihi teneris, poterat tolli ꝑ sniam arbitrorũ si te absolueret. & ħ intelligit verũ, qñ ex forma statutorũ snia arbitrorũ hẽret efficaciam & mereť executionẽ, sicut snia iudicis agendo & excipiẽdo, & sic si arbiter te absolueret, hẽs exceptionẽ rei iud. secus si tale statutũ nõ vigeret, qa snia arbitri nõ habet ĩ se efficaciam, nec parit actionẽ, nec exceptionẽ si paratus est soluere pœnã. vñ tunc si facto cõpromisso te cõuenio in iudicio corã iudice, soluiť cõpromissum & cõmittiť pœna. l. si quis rem. ꝟ. de arbi. subdit tñ hoc vltimũ nõ ꝓcedere si cõpromissum scm̃ fuit post lit. cõte. corã iudice, qa tunc nõ solueretť cõpromissum, nisi lata snia à iudice ita dicit tenere Bar. in l. qui fidẽ. ꝟ. de trãsa. sed aduerte, qa dũ Bar. ibi distinguit an ante lit. cõte. vel post loqť de cõpromisso facto in arbitratorẽ, ꝙ est transactio, & ibi dicit Ang. clare esse dñam q̃tũ ad ħ inter cõpromissum scm̃ ĩ arbitrũ, & scm̃ in arbitratorẽ.[b] quã dñã facit ẽt Bal. in l. eis. §. Apostolos. in fi. C. de ap. & in d. l. si quis rem. & tãgit ꝑ Ro. in l. ij. ꝟ. de re iud. & ꝑ Pau. de Ca. in d. l. q. fidẽ. vbi aĩt dicit, q̃ dicat ħ. & certe hic ipse nõ vĩ bene loqui, †quia nõ est verum ꝙ à snia arbitri nõ oriť actio neq; exceptio. immo oriť & oriri sperať qñ à snia arbitri electi sine pœna tacite & expresse nõ reclamaretur, & in alijs casib. de q b. le. & no. in l. cũ antea. & in l. ne in arbitris. C. de ar. & no. in l. ij. ff. de arbi. & sic in casib. illis quo ad istud ꝓpositũ esset eadẽ rõ q est qñ ꝑ statutũ snia arbitri ꝓduceret actionẽ. seu hẽret executionem, sicut snia iudicis, vñ articulus iste reqrit altiorẽ indaginẽ. & qa ꝑ alios nõ tangit ħ, remitto pro 13 nũc ad ea q̃ traduntť ĩ dictis locis. †Vlt. dicit Bar. ꝙ ſm aliquos ista lex nõ hẽret locũ hodie nisi sit expꝭsse actũ ꝙ noueť prima oblo, & fateť Bar. eẽ hoc verũ quo ad nouationẽ ipso iure inducendã. sed quo ad effectũ quo agiť ħ. s. ꝙ ope exceptionis repellať volẽs exigere ex prima oblone, dicit ꝙ erit idẽ hodie, ꝙ olim, qa in casib[9] ĩ quib[9] olim ipso iure fiebat nouatio, fit hodie ope exceptionis per no. in l. ij. ꝟ. ď nou. & idẽ tenet Ang. ħ, & idẽ Bal. ħ alia rõne. s. qa in delegatione non habet locum text. in d. l. fi. item, qa tacite vĩ esse actum ꝙ fiat nouatio, ideo sufficere debet ꝙ saltem ope exceptionis nouetur. vt no. in l. pe. ꝟ. de pro. stip. sed de hoc arti. dixi in l. qui vsufru. ꝟ. de verb. ob. ideo hic tangam. & subdit ꝙ ista nõ vĩ proprie delegatio, vt dixi in l. si me & Titiũ. ꝟ. eod. & etiam de mente Gui. de Cu. & Bar. hic iunctis notans per Bar. & alios in l. delegare. ꝟ. ď noua. circa intellectum. d. l. fin. C. de noua.

ADDITIONES.

a ¶De pendentia. Adde quòd voluit Ro. cons. clxxiiij. & Pet. de Anc. cõs. meo. ccvij. quem habeo in litera manu scripta.

b ¶Tho. Dip. In arbitratorem. Vide Car. in cle. quandiu de appella. & Lud. Ro. in l. ij. vbi alij Doct. ꝟ. de re iud.

Papiniani. LEX XXXVII.

a Cum ad præsens.[a] Condõ de præterito vel de pñti nõ suspendit, secus in cõdõne de futuro. h. d. cũ duab. legib. seq. ¶In tex. ibi si vera sit &c. si aũt sit falsa, dic vt in l. cũ in secundo. ꝟ. de iniusto test. & singłr in l. si Meuia. ꝟ. de hære. insti. & ibi gl. ij. quã Bal. dicit non esse alibi ad cognoscendũ qñ cõdõ dicať esse falsa. & qñ impossibilis. & ĩ dictis locis hẽs q̃ sit dña quo ad effectũ & inter vnam. & aliã tradiť plene ꝑ Bar. in l. j. ꝟ. de ꝯdi. insti. ¶ †No. ſm Bar. ꝙ stipulatio habens cõdõnẽ nõ requirit aliam cãm. & ad hoc ẽt alleg. l. à Titio. ꝟ. de ver. ob. & ibi ẽt Bar. ad hoc alle. multa iura. bñ facit tex. ĩ l. pxi. in ver. causa conditionis ſm Bald. in l. hoc iure. §. fin. de do.

a ¶ †No. ꝙ cõdõ q̃ nõ est de futuro, nõ est ꝓprie condõ, vt hic, & l. si ita stipulatus fuero hanc summã. ꝟ. de ver. ob. & no. ꝑ glo. & Bar. in l. si sic. §. j. ꝟ. de leg. j. & per Bar. in l. j. ꝟ. de condi. & demon.

ADDITIO.

a ¶L. Cum ad præsens. Vide tu pro declaratione huius l. Iaso. in l. iurisgentium. in vij. & in viij. colum. ꝟ. de pact.

Pauli. LEX XL.

1 *Vsura appellatur pœna.*
2 *Verbũ couenit, redactũ in scriptura non importat stipulationem, sed pactum.*
3 *Verbum, spopondit, importat stipulationem.*
4 *Verbum, placuit, importat pactum & non stipulationem.*
5 *Solutio quæ debet fieri in pluribus terminis põt fieri in fine cuiuslibet termini.*
6 *Prorogatio termini intelligitur facta cum suis qualitatibus.*
7 *Vsuras an teneatur soluere quis pro tempore prorogato.*
8 *Accessorium non potest prius peti quàm principale.*
9 *Debitor tutus exceptione non est in mora si non soluat.*
10 *Vsuræ multis modis veniunt, & peti possunt.*
11 *Legere ordinarie an possit habẽs administrationẽ & iurisdõnem in ciuitate.*
12 *Ars legendi est doctrinalis, & non mercemonialis.*
13 *Officijs pluribus an & quando possit quis vti.*
14 *Illorum de domo, appellatione veniunt etiam castaldi, & factores.*
15 *Dictio, recti, quid importet.*
16 *Clausula extunc, prout exnunc, & exnunc, prout extunc, quid denotet.*
17 *Pactũ appositum iuxta contractus stricti iuris vel ei coherentia contractus.*
18 *Pactũ purũ si sit scm̃ de alia re q̃ de illa de qua facta est stipulatio, an vełiať.*

Lecta. Pactũ appositũ iuxta stiplonẽ prorogat diem stiplonis & informat ipsam stiplonem ac impedit ante diẽ ꝓrogatã morã & vsurarum oblonẽ cõmitti, ẽt si pactũ ad exceptionẽ tñ ꝓficeret nisi noiatim actũ sit vt pecunia suo die ñ soluta ex die stiplonis, & sic ẽt ꝓ tpe quo nõ fuit ĩ mora, peterentť vsuræ. h. d. Diuidiť ĩ vj. Primo, thema vsq; ibi, q̃situ. Secũdo, eliciť qõ. vsq; ibi. dicebã. Tertio, poniť rñsio Pau. autoris huius l. vsq; ibi pactũ vero. Quarto, referũtur q̃dã q̃ in ꝯtriũ allegabanť. vsq; ibi, sed cũ foros. Quinto, poniť rñsio Pau. ad obiecta vsque ibi, sed si q̃titatẽ. Sexto, ponitur casus quo saluari posset snia aduersariorũ Pauli. ¶In tex. ibi, denarios centenos, denarios singulos &c. i. vnũ denariũ noie vsurarũ ꝓ quolibet cẽtenario denariorũ sortis. ¶In tex. ibi q̃situ ex tex. colligiť ꝙ principale dubiũ erat, an pro tota sorte deberẽt currere vsuræ post ꝓximas calẽdas ad rõnẽ vnius ꝓ centenario singulis. xxv. dieb. vt in secũda stiplone fuerat actũ, an vero solũ primo mẽse finito. quo tpe ex vltimo pacto si erant reddẽdi trecenti denarij de q̃titate foros, inciperẽt currere vsuræ solũ ꝓ illis trecentis ad rõnẽ vnius ꝓ cẽtenario singuli. xxv. dieb. sequuturis post dictũ primũ mẽsem, & sic ẽt de secũdo mẽse, ꝓ quo alij trecẽti denarij de quãntate sortis reddẽdi erant, & ita successiue de alijs rñdeť ꝑ Pau. iuriscõsultũ ꝓ ista vltima ꝑte, qa pactũ inest stiploni tanq̃ pars eius sicut dat ei formã cum fuerit incõtinẽti appositũ in tex. ibi, finito mẽse primo primę pensionis vsuras currere &c. s. ꝓ singulis. xxv. dieb. postea sequuturis, dãdo vnũ ꝓ cẽtenario virtute secundę stiplonis in qua cautũ erat dari post tps moræ ꝓ singulis. xxv. dieb. vnũ ꝓ cẽtenario. & in tertio pacto nihil erat cõuentũ de vsuris. & ita ẽt intelligunt gl. ħ maxime gl. in ver. tractũ. & recte q̃cquid dixerit ħ Sal. aĩr sentiens & inaduertenter loquutus. ¶In text. ibi pactũ aũt arguebãt isti ꝯtra Pau. dicẽtes ꝙ pactũ tertiũ erat adiectũ super sorte tñ. ergo non debet operari quo ad vsuras in stiplonẽ deductas, quo minus debeant ex die adiecto in stiplone, qa pactũ sup vna re adiectũ non extẽdeť ad aliã. l. si vnus. §. ante oia. ꝟ. ď pa. Secũdo adducebãt, qa pactũ est minus validum q̃ stiplo. cũ nõ ꝓducat nisi exceptionẽ, ergo nõ debet posse talẽ stiplonẽ tollere, debent ergo tolli vsuræ ſm cõtenta in stiplone & hoc vsq; ad ver. sed cũ fortis. ibi rñdetur ꝑ Pau. ad obiecta. primo ad primũ. qa pactũ super pricipali q̃uis nõ operareť sup alio ęque pncipali, tñ sup accessorio. s. vsuris operari debet qa rñať accessoriũ à principali. Ad ſm vero rñdeť ꝙ immo pactũ operať vltra ꝓductionẽ exceptionis. & posito ꝙ aliud nõ opať, ex tali ꝓductione exceptionis resultat ꝙ nõ est in mora ille q̃ tutus ẽ exceptione. ergo non põt ꝯ eũ cõmitti oblo vsurarũ q̃ veniũt ex mora. ¶In tex. ibi, sed si q̃titatem. hic Pau. autor legis õñdit ꝙ illud ꝙ aduersarij sui dixerant. ꝟ. in ver. pactũ. & ibi atq; si id noiatim fuisset expꝭssum &c nõ ꝓcedit nisi qñ illud eẽt expꝭsũ. oportet. n. ꝙ exprimať in stiplone ꝙ vsuræ dẽtť ẽt ꝓ tpe ꝓ quo ñ fuerit in mora ad ħ vt ꝓ illo tpe veniant. vñ si dcm̃ fuisset. ꝓmitto soluere vsq; ad annũ centũ, & si ñ soluero ꝓmitto soluere vsuras ad rõnẽ vnius solidi ꝓ singulo mẽse. d. anni, dẽbuntť vsuræ ꝓ oib. mẽsib. d. anni, licet nõ fuerit in mora nisi finito an. l. q̃ ħ anno. ꝟ. de ver. ob. Et adducit ħ sĩle de eo q̃ stipulatus est fundũ sub cõdõne, puta si nauis ex Asia venerit, hoc acto ꝙ impleta cõdõne stipulanti darentť ẽt fructus medio tpe ꝑcepti. & hæc sufficiãt ꝓ clara casus 1 positione. ¶ †No. ibi, pœnę noie, ꝙ vsura appellať pœna, vt ħ, & l. q̃ fine. ꝟ. ď neg. gest. & q̃ sit dña inter vnã, & aliã, vide ꝑ Bar in l. cũ stipulati. ꝟ. de ver. ob. & plenius ꝑ eũ in d. l. fine. dicit Ange. ħ ꝑ istũ tex. ꝙ si statutũ ꝓhiberet exigi pœnã adiectã danti q̃titatis, ita ẽt itelligereť ꝓhibere vsurã. ¶Secũdo no. ex ver. dicebã. ꝙ pacta icõtinẽti apposita iuxta ꝯctũ noiatũ ẽt stricti iuris dicuntť inesse ꝯctui seu pars ꝯct[9], & ꝑinde ẽ ac si deductũ ĩ pacto fuisset id ꝙ fuit ĩ stiplone ďductũ, vt ħ, & l. petẽs C. ď pa. ſm. iij. lec. gl. ibi magis cõiter approbatã, & iõ dať actio ex stiplone ad id ꝙ in pacto deuenit vt 2 ħ ĩ ver. stipulatus, & declarabiť su ꝑ gl. ĩ ver. tractũ. ¶ †Tertio no. ex eo. tex. iũcto ver. cõuenit & iũcto principio huius. l. in ver. scripsi ꝙ verbũ ꝯuenit, ẽt redactũ ĩ scriptura nõ iportat stiplonẽ, sed pactũ tñ, licet aliud sit ver. ꝓmitto. ꝟ. si scriptũ. in l. i. de mut. stip. & ita tenet Bar. & Ang. ħ. Bal. tñ in l. j. C. de vsu. quẽ simplr refert & seq. vĩ Pau. de Ca. ħ, dixit nõ esse dñam inter verbũ, ꝓmisit, & verbũ, cõuenit, qđ est aptũ importare stiplonẽ sicut verbũ ꝓmisit. sed hic nõ iportat, qa est adiectũ circa actũ odiosum. s. circa ꝓmissionem vsura-

vſurarum.& ita eſſet in ver.promittit vt d.l.j.C.de vſu.Sed Saly.in
d.l.j.hoc reprehēdit,qa hoc eſt ꝯ illā legē,in ver.licet à ꝯtio ſenſu.
vbi probari vr̄ ꝙ ſi verbū,ꝑmitto, fuiſſet redactū i ſcriptura ēt cir-
ca ꝑmiſſionē vſurarū,itelligeret̄ ꝑ ſtipl'onē.& ita tenet ēt Ro.in l.
ſciēdū.j.ď ver.ob.all.l.Titia.§.pe.j.ď ver.ob.Pręterea vt ēt ſenſit ip-
ſemet Ro.ħ,iſte tex.nō loquit̄ ď ꝯuētione odioſa.nā iſta cōuentio
ſolū ꝯtinebat modū ſoluēdę ſortis, & eē dēbat pon' ad diminuē-
dā pſtationē vſurarū, ꝗ ad inducēdā.Ful.hic dicit ꝙ iſte tex.nō ꝓ-
bat opi.Bart.quia ratio quare hic verbū,cōuenit, nō importat ſti-
pulationē, eſt, qnia in alijs vicinis conuentionibus poſitis in eadē
ſcriptura,qn̄ partes voluerūt ſtipulari,adiecerūt verbū ſtipulatus.
Sed in iſta tertia cōuentione nō.& ſubdit nō eſſe bonā rōnē Bart.
dicentis ꝙ verbū,cōuenit,eſt gn̄aliſſimū ad oēm cōuentionē taci-
tā,vel expſſam.alle.l.Labeo.& l.cōuentionē.& quod ibi not.ſ.de
pactō ſtipl'o nō pſumit̄,ſeu nō denotat̄ ꝑ tale verbū.ſed tale ver-
bū,ꝑmiſit,nō eſt ita latū.l.ſciendū.§.dictū.ſ.de ędil.edic. Nā in ꝯ-
tū facit,quia verbum,ꝑmiſit,ad nudā pactionem refert̄.vt in d.§.
dictū.& pactio pōt eſſe expreſſa, & tacita.d.l.Labeo.quinimmo
verbū,promiſit,vr̄ gn̄alius,qa refert̄ ad pollicitationē,ꝗ eſt vnius
vt in p̄alle.§.dictū eſt.ſed verbū,cōuenit, neceſſario refert̄ ad pa-
ctionē,& cōuentionē,ꝗ eſt ꝯſenſus duorū.l.j.ſ.ď pac.& huic rōni
adhęret ēt Pau.de Caſt.hic.tn̄ Ful.ſubdit ꝙ alia rōne poſſet iuuari
opi.Bart.quia verbū,conuenit,notat actū pluriū ſimultaneū ſine
ordine.qď eſt ꝯ nām ſtipl'onis,ꝗ deſiderat ordinē interrogationis
ꝑcedentis,& rn̄ſionis ſequētis.l.iuriſgentiū.§.quod fere.ſ.de pac.
l.ſtipulationū aliæ.§.ſtipl'o.j.de ver.ob. verbū,ꝑmiſit,[a] denotat tā-
tūmodo actum vnius.ſ.promiſſoris principaliter ex pſumptione
iuris,ac ēt ex eo,qď eſt frequēs, & veriſimile pſumit̄ ꝓcedere vo-
luntas creditoris.& iō verbū,ꝑmiſit,ſignificat ſtipl'onē, vt res po-
tius valeat,ꝗ pereat.arg.l.quoties in ſi.de ver.obl.Ro.hic,cōcludit
ꝙ ſi verbū,cōuenit,vel ꝑmiſit, ꝑ ſe ſimplr̄ ponit̄ in ſcriptura, im-
portat ſtipl'onē, ꝑ d.§.ſi ſcriptū.& d.l.Titia.§.pe.qn̄q; talia verba
adijciunt̄ in ſcriptura,in qua ſunt plura capitula, & in aliquib' ſit
mētio expſſa de ſtipl'one.in alijs vero ſimplr̄ apponit̄ verbū,cōue-
nit,vel ꝑmiſit.& tūc in dubio intellr̄ pacto nudo.tex.eſt ħ no.quia
veriſimile eſt ꝙ partes adiecißent verbū ſtipl'onis in iſto.ſicut fe-
cerūt in alijs ſi voluiſſent ſtipulari.arg.c.ij.de transla.pla.licet ipſe
nō alleget.Certe niſi ꝑ iſtū tex.ſuſtineat̄ opi.Bar.nō vr̄ poſſe ꝑ eo
fieri fundamētū in alia rōne ſua,nec ēt in rōne adducta ꝑ Fulg.q
careret lege,vel rōne.tn̄ ꝑ iſtū tex.teneo cū Bar.Nec ob.ꝙ ħ in pce-
dentib.cōuētionib.fuerit adiectū verbū,ſtipulatus eſt, quia ſi ver-
bū,cōuenit,importaret ſtipl'onē,ſicut importat verbū ꝑmitto, vt
d.§.ſi ſcriptū.& ꝑut fatent̄ illi q hūc tex.adducūt ꝯ Bar.nihil refer-
ret,ꝙ dixiſſet,cōuenit,vel dixiſſet,ſtipulatus eſt, cum nihil referat
quid ex æquipollentib' fiat.l.ſi mater.C.de inſti.& ſubſt.l.mulier.
in prin.ff.ad Trebel.† Quęrit ēt Rom.hic,quid de verbo,ſpopon-
dit.[b] & remittit ſe ad l.j.cū gl.C.de ſuffr.† & ſilr̄ quid de verbo,pla-
cuit.& dicit ꝙ iportat pactū,nō ſtipl'onē.alle.tex.cū glo.ſi.in l.quæ
fortuitis.C.de pig.ac.facit ſm eū l.diuiſionis placitū.ſ.de pac.tela-
qua quo ad verbū,ꝑmitto,dixi in l.ſciendū.de verb.ob.vbi de ve-
ritate huius ſingularis limitationis ꝙ circa hoc dedit Bal.in l.ſicut.
C.de ac.& obl.¶ Quarto no.ex eo tex.ꝙ qn̄ ſolutioni certę quan-
titatis adijciunt̄ plures termini,ſolutio fieri debet i fine cuiuſlibet
termini, nō aūt i prin. qa ſuit adiecta iſta dilatio fauore debitoris,
licet aliud eſſet quādo eēt adiecta dilatio fauore creditoris, vt eſt
in obligatione annua in qua tēpus adduceret̄ cā multiplicādæ obli-
gationis,& ſic fauore creditoris.l.ij.C.qn̄ di.lega.ce.de quo plene
ꝑ Bar.& alios in l.q hoc anno.j.de ver.obli.cū cōcor.& addi.quas
ibi dedi.¶ † Quinto no.ex eo.tex.ꝙ ꝓrogatio termini colligit̄ fa-
cta cū ſuis qualitatib.[c] & ſic ꝙ poſt finē termini debeant̄ vſuræ, ſi-
cut poſt primū terminū veniebāt pſtādæ.& ad hoc faciūt not.per
Inn.in c.ꝑ pręa.el ij.de app.& ꝑ Bar.in l.j.§.& poſt operis.j.de nou.
ope.nunc.dū ibi dicit, ꝙ ꝓrogatio termini bāni intelligit̄ facta cū
qualitatib.ꝑ'ſius primi termini banni.& no.ēt Bal.in l.acceptam.
in xvij.q C.de vſu.& in l.vnica.in x.q.C.de his quę poe.no.† dicit ēt
Pau.de Caſt.ħ circa mediū corrigendo id qď ꝑus dixerat,iſtud eē
verū qn̄ pactū ꝓrogationis fuit factū incōtinēti, ꝑut fuit hic, quia
tūc ſtipl'o vſurarū ꝑxime ꝑcedēs intelligit̄ repetita in pacto,vt hr̄
in litera ibi,dū dicit, ꝙ ſi tardius ſoluta eſſet, vſuras adiecißet etc.
ſecus ſi ex interuallo.& iō quia tunc tranſacto termino ſtipl'onis
nō erit cōmiſſa ſtipl'o vſurarū pro tota ſorte,poſtquā ab illo termi-
no fuerit receſſum ꝑ pactū.Et ēt nō cōmittet̄ poena poſtea finito
tēpore ſtatuto in pacto, poſtꝗ pacto nō cenſet̄ facta dicta repeti-
tio.alle.in arg.l.cū plures.§.lege dicta.in ſi.j.loca.& l.Valerianus.
j.de ꝑto.ſtip.Nec ad hoc ob.ſm eū l.Celſus.§.j.ſ.de arbit.quia ibi
reus fuit excuſatus ex iuſta cā ipedimenti ā ſoluendo in termino.
vn̄ iſta excuſatio nō extēdit̄ ad poenā quo minus cōmittat̄, ſi po-
ſtea nō ſoluat̄,quia nō eſt quid creditori imputet̄, ſed hic excuſat̄
virtute pacti, vn̄ eſt quid creditori imputetur, quare ſtipulationē
vſurarū nō recepit, & dicit ꝙ ſm iſtā diſtin.debet intelligi id quod
not.Inno.in d.c.præterea.& Bar.in d.§.& poſt operis.& ꝙ iſtud eſt
ſubtile,& ſpeculatiuū.& quod ita putat ſalua deliberatione alie-
nus melius ſentientis.ſed hanc ſuam limitationē nullo mō puto
verā.& eſt ꝯ oia iura dicentia ꝙ ꝓrogatio intelligit̄ facta cū oibus
ſuis qualitatib.l.Labeo.aīs incipit,ſi arbiter.§.j.ſ.de arbit.& l.legē.
& ibi pōderat Bal.ad ꝓpoſitū.C.loca.& l.cū ſtipulatus ſim mihi à
proculo.j.de ver.ob.& ibi hoc in propoſito noſtro tenuit ipſemet
Pau.de Caſt facit l.ſed & ſi manēte.ff de pc.& quod voluit gl.not.
in l.Æmilius.in ver.reſtitui.ibi,dū glo.dicit quo tranſacto etc.ſ.de
mino.in quibus locis apparet hoc eſſe verū, ēt ſi ex interuallo.&
ita ēt loquit̄ Bar.i d.§.& poſt operis.& Bal.in locis ſ.alle.& rn̄det
Bal.in d.l.acceptā.ad d.§.lege dicta.dicēs ꝙ ibi nō fuit ꝓrogatio,
ſed alteratio in ſubſtātia ꝯctus.Et ſi vera eſſet opi.Pau.de Ca.hic,
ſequeret̄ ꝙ per pactū factū ex interuallo,tolleret̄ ſtipl'o ēt quo ad
id de quo nō fuit cautū in pacto.quod eſſe nō debet, quia ſaltem
tanquā omiſſum debet ꝑ omiſſo hēri,& remanere ſub virtute p̄-
cedētis ſtipl'onis.l.ſi extraneus.de ꝯdi.ob cau.facit l.fin.C.de no.
† Addit ēt vnū Pau.de Caſt.ħ ante mediū circa hoc, ꝙ ſi vſuræ nō
deberent̄ ꝑꝑ morā, vt ſi mutuaui tibi centū ad x.an.& promiſiſti
vſuras ꝑ quolibet mēſe quouſq; ſortē retineres penes te durāte
dicto tēpore,& poſtea ꝓrogaui tibi dictū decēniū in vlt.volūtate,
an ſi tenueris poſt decēniū ex ꝓrogatione ſortē, poſſit hr̄s meus
à te petere vſuras.& dicit ꝙ nō.alle.glo.not.in l.nō ſolū.la ij.§.pōt.
in ver.aduerſus teſtm̄.j.de lib.leg.& ponit Bar.in princ.huius
hoc eſt fauore vlt.volun.ſm eū.Iō ſecus putat eſſe in ꝓrog[illegible]
inter viuos cū diſtinctione tn̄,quā ſ.retuli,& no. quia in d.[illegible]
lū.& qď ibi Bar.facit ꝑ illa opi.quā tenuit.ſ.ſ.ꝙ ſi ex interu[illegible]
cta eſſet ꝓrogatio,hēat locū iſte tex.quo ad vſuras,quia a[illegible]
ſet aliquid ſpāle in vltima volūtate.¶ Sexto no.i ver.ſed cū [illegible]
ꝙ vſuræ veniūt rōne moræ in dubio, niſi aliud ſpāliter actum ſit.
¶ † Septimo,not.nō poſſe peti acceſſoriū priuſꝗ principale,& ꝙ
pactū factū ſuper principali operat̄ in acceſſorio ſeu ꝯtra.& ita li-
mitat̄ rła poſita i l.ſi vnus.§.an̄ oia.ſ.de pac.facit ad hoc l.& hr̄ di.
§ ſi.eo.tit.& l.ſoluit̄.§.ſi.j.quib.mō.pig.vel hypo.ſolui.¶ † Octauo
ibi,nō.n.etc.no.ꝙ ille q eſt tutus exceptione,nō incidit in morā ſi
nō ſoluat.& iō quantū ad morā incurrendā nō refert an ſit tutus
ipſo iure,an ope exceptionis.facit l.nihil intereſt.j.de reg.iu.& qď
hr̄ in l.ſi nō ſortē.§.indebitū.j.de cōdi.indeb.† vbi dr̄ eſſe indebitū
illud qď petit̄ ſi aduerſus illud exceptio cōpetebat.¶ Vltimo no.
ꝙ vſurę qn̄cūq; debent̄ ēt ꝑ tēpore quo reus nō fuit i mora ſi ita
actū fuit.varijs ergo modis veniūt vſuræ.nam qn̄cūq; veniunt ex
mora ſine ſtipl'one vt in ꝯctib.bonę fidei.l.mora.§.in bonæ fidei.j.
de vſur.nō ſic in ꝯctib' ſtricti iuris.l.j.C.de cōd.inde.qn̄q; veniunt
ex mora ꝑꝑ ſtipl'onē.i.quia ſi nō eſſet ſtipulatus,non venirent.ita
loquit̄ hic circa medi.qn̄q; veniūt ex ſtipl'one ꝑꝑ morā,vt in caſu
poſito hic in ſi.qn̄q; veniūt ex ſtipulatione ꝑꝑ ſtipl'onē, iā abſq;
mora.l.itē quia.§.ſi.ſ.de pac.l.j.& qď ibi no.C.de iudi.& hāc diſt.
tradit Cy.ħ plenius cęteris.¶ † In gl.j.ibi,in ſcholis etc.facit hęc gl.
iuncto text.ſm Gui.de Cu.hic,ꝙ hn̄s adminiſtrationē iuriſ[illegible] in ci-
uitate poſſit legere ordinarie.Tū dicit Gui.ſe putare ħ eſſe ꝓhi-
bēdū,quia ꝑꝑ authoritatē ſuā ſcholares ad ſe traheret,& [illegible] iu-
diciū faceret.all.ad hoc in arg.l.j.C.de ꝯ.iud.tut.& l.ij.C.de com-
mer.& merc.Et iō dicit ꝙ tenēda erit ſecūda expoſitio gl.ħ expo-
nēns in auditorio.i.in palatio.vt in §.ſi vero iudex.in auc.de iudi.
Bar.hic ad ſi.ēt inclinat in opi.ꝙ nō poſſit legere, ꝑ l.quiſquis.C.
de poſt.& l.nemo.C.de offi.aſſe.Bal.hic in lec.anti.trāſit cū Gui.
de Cu.Alb.de Ro.hic refert Gui.de Cu.hic tenere ꝙ tunc demū
ꝓhibeat̄ legere,qn̄ ꝑꝑ ptātē ſuā attraheret ſcholares in præiudi-
ciū aliorū,& cū hoc trāſit ipſe.tn̄ in lec.mea Gui.dē Cu.dicit,ꝑut
ꝑus retuli.& ita ēt refert eū Bal.hic i lec.anti.tenē, ꝑut p̄mo dixi.
Saly.ħ mētionē facit de opi.Bar.& dicit ꝙ iura alle.ꝑ eū nō ꝓbāt,
quia in caſu nr̄o iſti actus non erant repugnātes in diuerſis horis,
ſed in ll.alle.hic ꝑ Bar.ſic.& iō tenet ꝯ Bar.ſic.nā ſm Saly.† ars iſta
legendi

ADDITIONES.

a ¶ Promiſit. Adde videndum Bal.conſi.lxxij.& cccexxij.iij lib. Ale.cōſi.xlvj.lib.ij.
Pa.de Ca.conſi.lxxj.vbi ponit quare ſecus in teſte.Pet.de Anch.conſ.cccxxxij.
vbi ſoluit ſuper ſtatuto Veronen.quo cauetur ꝙ ille qui promiſit vendere,cōpel-
litur ad faciendum venditionē.mō teſtes dicebant ꝙ Titius promiſit vendere,
quærebatur an poſſet cogi venditor.reſpondit ꝙ non.quia verbū,promiſit,pro-
latum à teſte quantumcunq perito,debet intelligi per ſtipulationem.
b ¶ Spopōdit. Vide tex.in l.ſciēdū.j.de ædil.edic.vbi ħ verbum importat ſtipulōnē.
c ¶ Qualitatibus. Adde ꝙ hoc etiam voluit Bald.conſi.ccclxiij.iij.lib.limita tamen
prædicta non habere locum vbi in primo termino eſſet appoſitū iuramentum,
& in prorogatione non.quia iuramentum non intelligeretur repetitum, etiam
ſi in prorogatione eſſet facta mentio de qualitatibus,& primi termini cōditio-
ne & c.& ꝙ dicitur ꝙ prorogatio intelligitur facta cum ſuis qualitatibus eſt, vel
quando eſſet eiuſdem formę,& naturæ.alias ſecus,ſecundum Bal.vbi ſ.

legendi est doctrinalis, non mercimonialis. & per hoc dicit non obstare l.præsidis.§.eo. alleg. etiam aliquas rationes satis debiles, vt mihi videtur, ideo non refero. & cum opin. sua concor. Ful. hic, 13 & etiam Ro. hic. † Qui pro hoc adducit ꝙ quis potest vti duobus officiis ad inuicem cōpatiētibus. l. cōperimus. C. de prox. sac. scri. lib. xij. & ꝙ ille qui gerit magistratum potest contrahere pro vtilitate publica, vt no. in d. l. præsidis. & iste qui exercitat artem legēdi, dr̄ facere actū vtilē reipublicæ, cuius interest viros doctos hr̄e, vt in proœ. instit. in fi. Puto cōcludi posse ꝙ si ex vtroq; officio habiturus est stipēdiū, nō pōt admitti ad vtrunq;. l. is qui neq;. C. qui mili. non pos. lib. xij. quā legē ad hoc no. alle. Iac. de Belui. in proœ. C. in §. ideo. sed si ex vtroq; non est habiturus stipēdiū, distinguat̄
a ān vnū per aliud impediat̄ [a] vel non. l. hac parte. C. de proxi. sacr. scr. añcta l. maior. C. de dig. lib. xij. & no. Bar. in l. si cōsul. ff. de adop. & per Doct. in c. ex literis. de prob. cū simi. & ad istā cōclusionē tacit, quia videmus ꝙ Doct. legentes exercent ēt iurisdictionem in scholares, vt in proœ. ff. or. §. pen. aliàs fin. & in auc. habita. C. ne fil. pro patre. ¶ In gl. in ver. de domo &c. no. hanc gl. s̄m Ang. quia ex ea habes ꝙ si quis cōfitetur à certo fundico certā pecuniā habuis-
14 se, probari vr̄ ꝙ habuit à magistro fundici, vel à castaldo eius. † Ex
b hac gl. ēt colligit hic ꝙ appellatione illorū de domo [b] veniunt etiā castaldi & factores. quod dicit esse vtile si cōcessum sit priuilegiū illis qui sunt de tali domo. Pro quo dicit videndum id quod hr̄ in auc. qua in prouincia. vbi de crim. agi opor. & in l. j. C. si quacūque
c præd. po. & in l. j. in prin. j. ad Syl. posset ēt exponi de domo, [c] idest de substantia, seu patrimonio, vt accipitur in l. j. C. de inge. man. & in l. j. C. ne lic. po. s̄m Alb. de Ro. hic, tñ quia nō est materia nr̄a, nō
15 putaui vtile esse hic tangere. ¶ † In glo. in ver. proba. & in ver. recte dari &c. Bar. dicit ꝙ gl. accipit dict. recte, vt denotet solēnitatē circa sol. tñ hoc s̄m eū est improprie, quia proprie denotat causam, seu iustitiā. vt no. in l. ij. §. de mos. tes. & in l. sed si lege. §. scire. in ver. recte. §. de pen. hær. per quod infertur ꝙ cōsultor cui fuit commissum vt cōsuleret an Titius esset rite captus, nō censetur habuisse ptātē cōsulendi ꝙ captura non teneret, eo quia Titius captus fuerat die feriata, & sic nō rite, neq; solēniter. l. nō putauit. §. nō quis, & quod ibi no. Bar. j. de cōtrata. & no. gl. & Doc. in l. iuste. j. de acq. pos. & cū Bar. transeunt hic Bal. & Ang. quia consultor nō debet egredi cōmissionē. arg. l. qui per salutē. j. de iur. iur. facit l. diligēter. in prin. j. mā. sed Ricar. de Sal. quē refert & sequitur Barth. de Sal. hic, dicit cōsultorē debuisse cōsulere ēt an captus fuerit congruo loco, & tēpore, per istā gl. & aliter nō rñdet ad ꝯtra Fulg. ēt hic idē tenet volēs cōsultorē debuisse cōsulere super vtroq;, quia Iuriscō
d sulti promiscue vtunt̄ his vocabulis, recte, [d] & rite, vt hic. & in ll. s. alle. & ēt quia lites sunt abbreuiandæ. l. properandū. in prin. C. de iudi. & c. fi. de dol. & cōtu. subdit ēt quantū ad istā gl. ꝙ sibi vr̄ locū & tēpus destinatū solutioni, esse partē substantialē stipulationis, vt in l. j. §. dic. s. de eden. vñ plus & minus dr̄ loco & tēpore. insti. de act. §. plus. & licet isti non dicāt. ista fuit opi. Iac. But. hic in prin. hoc volēus per istā glo. & eū sequitur Albe. de Ros. hic. non recedo tñ ab opi. Bar. hic, & sequaciū. pro qua ēt addo glo. in l. dubiū. in ver. recte. C. de repu. & idem no. Ang. in l. j. §. j. j. de ædi. edic. & ibi hr̄ in tex. de dictione, recte. de qua ēt vide text. & glo. l. iij. in princ. & ibi per Bal. j. de lib. & posth. & ēt quātū ad istā glo. vr̄ intellectū Bar. posse defendi hoc modo. s. ꝙ hic intelligatur glos. & de loco & tēpore, non dico destinato solutioni à cōtrahētibus, quia tēpus fuerat spāliter expressum in contractu, vt patet in tex. vnde superuacuo intelligeremus illud esse repetitū, vel denotatū per dictionē, recte. iō pōt dici, ꝙ verbū, recte, intelligat̄ de tēpore cōgruo, putā ꝙ de die, & nō de nocte soluat̄, quia tēpus noctis nō est cōgruum ad soluēdū. vt est gl. not. in l. more. ff. de feri. Itē pōt intelligi de loco cōgruo. s. ꝙ nō sit inhonestus. l. si cū dies. §. si arbiter. s. de arbitr. & not. Bar. in l. non solū. §. morte. j. de ope. no. nunc. & hoc mō denotat solēnitatē circa solu. ¶ † In gl. in ver. tūc. de hac dictione, & qñ
16
e in instrō diceret̄, ex tunc, prout ex nūc; & ex nunc. [e] prout ex tūc, quid denotet, tangit hic aliquid Bal. & no. per gl. in cle. j. in ver. ex nunc. de concess. præben. & Archi. & Io. An. in c. dudū. de præbē. in vj. & aliquid per gl. & Doct. in l. j. C. de cōdi. & ibi habes aliquas addi. & cōcor. circa hoc, quas ibi dixi. ¶ In ea. ibi, finito primo mēse præstet̄ vsura &c. non tum statim, sed in singulis xxx. diebus, vt dixi s. ¶ In ea. ibi, ex quibus verbis ēt obligatio ex secunda stipu. ꝯhit &c. Ful. hic dicit satis se dubitare ꝙ ex his verbis, amplius &c. sit verū ꝙ ꝯhatur secūda stipul. super sorte, per l. qui bis. j. de verb. obli. Nō ob. ꝙ secūda stipu. cōtineret aliud. l. vsuras. & p eo allego tex. cū gl. magistra in pposito in l. scire debemus. in prin. in ver. in præcedētu. j. de verb. ob. Ro. ēt improbat gl. quia ista verba, eo amplius, de quibus hic, non sunt repetitiua sortis, sed tēporis plixitatē denotāt, quasi dictū fuerit, promitto vsuras, eo amplius quo post dictū tēpus soluā, quousq; tenuero sortē. Doc. tñ simpliciter transeunt cum gl. tñ illud nō est in terminis nr̄e legis magni momēti, quia ēt dato ꝙ secūda stipu. intelligeret̄ cōtinere pmissionē sortis, sufficit prima stip. pp cuius cohærētiā secūdę, vt hic p Bart. & oēs tenētes idē. ¶ In gl. in ver. numerus in fi. gl. tñ hic nō aperit an ipso iure an ope exceptionis intelligat̄ à prima oblone sortis esse recessum per pactū. sed gl. j. ea. l. in ver. ipso iure. vr̄ intelligere ꝙ ope exceptionis Bar. hic intelligit istam glo. velle ꝙ ipso iure sit recessum à prima, tñ ipse tenet ꝙ solū ope exceptiōis. quia pactū nudū i dubio nō tollit stipulationē præcedētē. l. itē illa. §. fi. j. de cōsti. pec. itē quia si prima stiplo tolleret, nō posset pactū informare actionē nascentē ex stipulatione, iuxta ea q̄ no. hic in gl. in ver. stipulationi. & ita ēt transit Bal. hic in lec. anti. Fulg. hic tenet esse verū ꝙ nō tollat̄ ipso iure prima stipulatio, seu non nouet̄, sed bene ipso iure pactum reformet ipsam stipu. per istū tex. in ver. dicebā. vbi dr̄ ꝙ pactū operat̄ vt perinde sit ac si stipulatio facta fuisset ad diē cōtētā in pacto secūdo, p ea q̄ no. Bar. hic super ij. q. formata p gl. in ver. tractū. dū Bar. all. l. j. §. si quis simpliciter. j. de ver. ob. & argumēta hic adducta p Bar. Nō ob. huic opi. quia verū est ꝙ nō tollit actio, sed dat̄ ei forma in natiuitate. Et similiter non ob. d. l. itē illa. quia nō tractamus de tollēda actione iam natā, sed de dādo ei formā, qñ nascit̄. idē vr̄ tenere Paul. de Cast. hic, & hoc satis mihi placet. p quo bene facit l. rogasti. §. si ob. in ver. ipso iure. & id qđ ibi p illū tex. dixi. s. eo. bene vr̄ prima facie dicendū, ꝙ quāuis sit informata ipso iure actio à pacto, tñ si agat̄ ante diē appositam in pacto, poterat mero iure agi, & pcederet iudiciū, nisi agēs repelleret̄ exceptione. l. j. in fi. j. qñ di. le. ced. & p no. p gl. in l. certi cōdi. in prin. s. eo. circa quod Fulg. hic super gl. in ver. ipso iure. cōcludit ꝙ in casu huius l. ex prima stiplone est nata oblo, & actio ante diē ad totā sortē, quia cōis opi. est ꝙ ante diē sit nata oblo & actio, vt not. in d. l. certi ꝯdi. tñ adhuc verū est dicere s̄m eum, ꝙ ante diem agi nō pōt ipso iure. s. ciuili, quia male agit d. l. j. i fi & l. cedere diē. de ver. sig. vnde tūc iudex suppleret. sed qñ pactū appositū est ex interuallo, tūc pactū nō elidit actionē ipso iure. s. ciuili, sed in iure prorio opposita exceptione. l. creditori. de pact. & insti. de except. §. tēporales. & §. pterea. sed Pau. de Cast. hic in fi. dicit ꝙ solum ad ccc. nata est actio ex stiplone, quia reformata est ipso iure à pacto per istū tex. & hoc mihi vr̄ verius, p d. §. si tibi. in verb. ipso iure debere. & quod ibi dixi. & adde q̄ dicā super gl. in ver. tractū. q̄ aūt sit differentia an informet ipso iure, an ope excep. patet ex not. p Bar. hic. dū alle. not. p Inno. in c. pastoralis. de excep. & veniet aliquid dicēdū. j. pxi. super glo. in vers. tractū. Quærit ēt iuxta p̄ dicta Bar. hic, quid est dicere pacta incontinēti apposita inesse quo ad reū. dic vt hic p eū. & p eundē in l. eū qui ita. §. q ita. de ver. obl. cū
17 cōcor. & addi. quas ibi dedi, & aliquid dicā super gl. seq. ¶ † In glo. in ver. stiplon. in prin. gl. cōcludit ꝙ pactū appositū iuxta ꝯctū stricti iuris, vestit̄ cohętētia cōtractus, adeo ꝙ nouā actionē p̄scriptis verb. parit, sicut pactū appositū iuxta cōtractū bonæ fidei. l. in bonæ fidei. C. de pact. l. ij. C. de pac. inter empt. & ēt informat actionē ex cōtractu, vt dēt̄ ad id quod deuenit in pacto, sicut qñ est appositū iuxta cōtractū bonę fidei. vt d. §. quinimmo. & cōiter tenēt istud esse verū regulariter, p d. l. petēs. s̄m ij. lec. glo. magis approbatā. pro hoc facit, quia eodē modo debet vestiri pactū cohętētia ꝯctus stricti iuris, sicut vestit̄ cohętētia traditionis. l. in traditionibus. s. de pac. & ibi declaraui, vbi hoc tenui esse verū, ēt si nō resultaret ꝯctus innoīatus habita relatione pacti ad traditionē. & licet gl. in d. §. quinimmo. alleget alia iura in ꝯtrū. s. ad pbādū ꝙ pactū iuxta ꝯctū stricti iuris nō informet actionē, tñ illa iura nihil faciūt, quia in illis iuribus nulla actio nata erat illi, in cuius fauorē fiebat pactū, merito nō poterat actio ex ꝯctu informari ad id quod cōtinebat̄ in pacto. tñ quo ad terminos huius l. est maius dubiū, an informet actionē, & vestiat̄ pactū, adeo ꝙ pducat nouā actionē, in quo Bar. & magis cōiter alij vīr tenere partem affirmatiuam. Nec ob. secundum eos, si diceretur ꝙ pactū tunc vestitur cohętētia contractus, quando est appositū pro eo contrahente, pro quo celebrat̄ cōtractus. secus aūt si est appositū ꝯ eū. ar. l. si tibi. C. loca. quasi

ADDITIONES.

a ¶Impediatur. Sed si sit statutum quod prohibet ne Doctores salariati aduocent, vel allegent, si contrafacient, qualiter puniantur. Bald. in l. placet. C. de episco. & cler. dicit quòd debet deponi a matricula, & priuari salario illius anni. & ità sequitur Ludo. Roma. singularib. suis.

b ¶Domo. Pro hoc quod voluit Old. consi. xj.

c ¶Tho. Dipl. De domo. Et adde quòd domus sumitur multis modis in iure. vide per Pet. Corn. in consi. cxcviij. In ij. volu. incip. Pro decisi. & in consi. ccxvj. in ij. vol. vbi videas plures concordantias.

d ¶Recte. De hoc per Bal. consi. xxviij. iiij. lib.

e ¶Ex nunc. Adde eundem cons. lxxv. Pau. de Cast. consi. lxvj. Lud. Ro. consi. xix.
¶Tho. Dipl. Vide Bartho. Soc. in l. iij. §. j. j. de condi. & demonst. & ibi Alexand. in apostil. & Alex. in l. in substitutionem. post princ. j. de vulga. & pupil. & in l. huiusmodi. la ij. j. de verbor. oblig. & ibi dixi in additio.

quaſi iniquum eſſet ꝙ ↄ̃ctus celebratus in fauorē ↄ̃hentis veſtiat pactū ſibi odioſum.& ꝑiudiciale.l.quod fauore.C.de leg.& firmat gl.ij.in d.§.quinimo & in d.l.petēs.quia Bar.poſt antiquos ad hoc reſpō.ꝙ pactū h̄ ↄtinebat duo.ſ.fortē reddi, & quolibet mēſe reddi.ar.l.Celſus.§.j.ſ.de arbitr.vnde quatenus ↄnnebat ſortem reddi,eſt in fauorem ſtipulantis,iō veſtitur, & ſic ↄcludit ꝙ d.l.in bonę fidei.ſupplet per iſtam.l.& per.d.l.petens.vt habeat locum ēt i pacto apposito iuxta ↄ̃ctū ſtricti iuris. ſed Pau.de Caſt.hic dicit ꝙ glo.& doctores errarunt,& ꝙ in terminis huius.l.nō poteſt informare actionē ex ſtipułone,nec veſtiri coherētia dicti ↄ̃ctus, adeo quòd pariat actionem, q̄a cum pactum hic apponatur ꝓ reo, & tractemus hic de danda actione ↄ̃ reum,nō debet poſſe pactum ꝓ reo appoſitū ↄcedere actionē actori, ſeu iformare ſuam actionem.Item q̄a pactum tendit ad deſtruendam ſtipłonē, ergo nō debet ab ea robur ſuſcipere, argu.c.ex eo.de regu.iuris.in vj.nec debet dici ꝙ pactum det robur ſtipłoni,cum tēdat ad oppoſitū. Præterea ſi in formaretur actio ex ſtipłone, eſſet dicere ꝙ actio ex ea competens daretur, vt ſors ſoluatur tota,ſed in proximis Calendis,& ēt vt non ſoluatur tota,ſed ſingulis mēſibus ſoluant̄ trecenta,& iſta ſunt ad inuicē repugnantia.& ſic ↄcludit ꝙ nō ꝓducit actionem, nec veterem informat,ſed reparat ſtipłonem ut detur ſ̄m terminos appoſitos in pacto,& dicit hoc expreſſe velle tex.h̄,dū dicit perinde,ac ſi per ſingulos menſes certā pecuniam &c.facit ēt ad iſtā reformationē ſtipłonis id q̄d h̄r i l.j.§.ſi quis ſimpliciter.ver.ſed cū adijcit̄.j.de ver.ob.& idē ibi no.Doc.i l.iuriſgē.§.adeo.ſ.de pact.putarē ꝙ pactū informet actionē ipſo iure,vt dixi ſuper gl.i ver. numerus. nā alˀs ſequeret̄ ꝙ pactū hic nihil aliud operaret̄,niſi ꝓductionē exceptionis, & alios effectus ex hoc venientes in ↄ̃ntiā.cuius ↄ̃riū vult tex.hic in ver.ſed cū ſortis.ibi,q̄uis diuerſa ſnīa obtinuerit.Preterea pactū dr̄ iſormare actionē,ēt q̄n diminuit vires ipſius actionis.vt patet i d.§.quinimo.ibi, dū lr̄a dicit ēt ex parte actoris &c.in illa iplicatiua ēt cōiūcta gl.j. q̄ h̄ apertius dicit ibi, dū gl.dixit, vt ſi feci pactū vſq; ad annū n̄ petere &c. & ſi hic eſſet reformatus ↄ̃ctus ſtipulatiōis, adeo ꝙ vltra ſtipłonē pactū nō cēſeret̄ h̄ eē.Iuriſcō.h̄ totā ↄ̃ſtionē appellaſſet cōuentionē,ſicut appellat̄ i d.§.cū adijcit̄.cuius ↄ̃riū vult iſte tex.i ver.ſed cū ſortis.iō aūt in d.§.cū adijcit̄,nō vr̄ pactū informare actionē ex ſtipłone,vel nō veſtiri coherētia ſtipłonis, quia anteq̄ illud pactū apponeret̄, nulla erat ſtipulatio valida ꝓp diuerſitatē interrogationis,& rn̄ſiōnis.irē in d.§.adeo pactū illud erat ↄ̃ctus innominatus informās aliū ↄ̃ctū p̄cedētē,h̄ aūt erat merū pactū, ꝑ q̄d quidē bene reformat̄,ſeu informat̄ actio ex ↄ̃ctu ipſo iure, vt dixi, & bn̄ facit d.l.rogaſti.§.ſi tibi.i ver.ipſo iure. Quātū vero ad ꝓducēdā nouā actionē ex pacto i terminis huius l. maior eſt dubitatio, attēto ꝙ nō vr̄ poſſe negari ꝙ pactū ↄtinēs ꝙ ccc. ſoluant̄ ſingulo mēſe,tēdebat in ꝑiudiciū ſtipłonis,attēta formā ſtipłonis ꝑ quā ꝓmiſſum erat totā ſortē dari i primis calēdis, & ſic videret̄ nō debere veſtiri pactū coherētia ↄ̃ctus celebrati i fauorē ſtipulātis, vt dictū eſt.& ita tenebat Ro.h̄. & ꝓ iſta opinione ēt faceret ſnīa Vltramōtanorū tenētiū ꝙ ex pacto appoſito iuxta ↄ̃ctū, nunq̄ oriat̄ noua actio p̄ſcriptis verbis, niſi q̄n habita relatione pacti ad contractū reſultat ↄ̃ctus innominatus,q̄d quidē nō reſultat h̄.tn̄ iſtud vltimū me non mouet,quia cōiter eorū opi.dānat̄ per Doct.in d.l.in bonæ fidei.& in d.l.petēs.& in l.ex placito.C.de rer.permuta.& in d.§.quinimo.Tn̄ ſuſtinēdo cōem opi.gl.& Docto. hic poſſumus dicere verū eſſe ꝙ q̄n pactū tēderet ad producendam actionē ei qui per ſtipłonē promiſit, non debet veſtiri ↄ̃ ſtipulatorem.& ita loquunt̄ iura all.in ↄ̃num. ſed ſi pactū tendit ad producendam exceptionem rei, prout eſt de nā cuiuſlibet pacti etiam nō veſtiti, & ēt tenderet ad producendā actionē ſtipulatori, & tunc veſtiat̄ & actionē ſtipulatorū producat,quā poſſit intētare ſi vult, & ſi nolit, agere actione quę naſcit̄ ex pacto, poterit agere actione q̄ naſcitur ex ſtipłone informata ex pacto, & ſic non vr̄ ꝙ talis natiuitas actionis ex pacto ſit prǽiudicialis actori. & ↄ̃ır ceſſat ar. adductū ↄ̃ cōem opi.¶In gl.in ver.tractū.ibi, rn̄.idē & dari exceptionē.Ex eo quia gl.vtit̄ verbo,idē apparet ſ̄m Bar.gl.intelligere ꝙ vtroq; caſu.ſ.quia pactū ↄdictionale ſit appoſitū incōtinēti,ſiue ex interuallo,ſtipulatio nō tollat̄ ipſo iure, nec efficiat̄ cōdōnalis, ſed ei ob.exce.& ita tenet Bar.eſt tn̄ dr̄ia an ſit appoſitū icōtinēti, an ex interuallo quātū ad modū ↄdēnationis,quia primo caſu ēt reo nō opponēte ↄdēnabit̄ ſolū,vt ſoluat eueniente ↄdōne,quia pactū ineſt.ſecus in ſecundo caſu vt ꝑ eū hic.& in d.§.q ita.& in l.exceptionē.C.de ꝓba.& Doct.hic circa q.gl.vı̄r trāſire cū gl.excepto Fulg.q dicit ꝙ ꝑ pactū incōtinēti appoſitū ſtipło ipſo iure reformat̄,ac ſi facta eſſet ſub condōne ꝑ iſtū tex.in ver. dicebā. ibi, perinde &c.ſecūdo ꝑ l.j.§.ſi quis ſimplr.ver.ſed cū adijcit̄. de verb.obl.& ꝑ no.ꝑ Bar.in ſeq.q.formata hic in gl.ſ .circa ea q̄ dixit glo.in ver.numerus.& ſuper ea retulı.& cū Fulg.cōcor.Ro.hic.ſed ad hoc defendi pōt gl.quia loquit̄ gl.q̄n verba pacti tēdebant ſolum ad differendā petitionē,nō aūt ad natiuitatē & ſubſtantiā obligationis.facit l.obligationū ſere.§.condictio.j.de act.& obl. & l.ij. in prin.& ꝙ ibi no.j.de in diem adie.& ita ēt intelligit Pau.de Ca.hic & fatet̄ ꝙ vbi verba pacti fuiſſent relata ad ſubſtantiā debiti, vel obligationis,puta dictū eſſet ꝙ debeat ſub ↄdōne, ꝙ tunc procederet opi.Ful.ſi pactum eſſet incontinēti appoſitū.ſi aūt ex interuallo,tūc obligatio remaneret pura ex prima ſtipulatione,ſed obſtaret exceptio pacti. & bene mouet me iſte tex.in verſi.dicebam. ſed no.tex.in d.§.ſi quis in ver.ſed cū adijcitur, quia in q. nr̄a ante pactum ↄ̃ctus erat validus & aptus ꝓducere actionē & obligationē abſq; pacto,ſed nō ita erat in caſu d.§.ſi quis ſimpliciter.an aūt vera ſit diſtinctio quā fecit Bart.hic,volens ad modū ſnīę ferendæ eſſet diſtinguendū in q.prædicta an dictū pactū producens exceptionē ſit appoſitum incontinēti,vel ex interuallo, dic ꝙ Bald. & Ang.hic tranſeunt cum Bart. ſed Fulg. hic multum ſe inuoluit & variat.primo vr̄ velle ꝙ q̄n eſt incontinenti pactum appoſitū. iudex cui de pacto ↄſtat,vt iudici ex actis,licet reus non oppoſuerit poſſit agentē ex toto iudicio repellere,dūmodo ſibi ↄſtet ante lit.ↄteſta.quia videt actorē male agere.ar.d.l.j.in fi.ſ.q̄n di.le.ce. iunctis no.ꝑ gl.magnā in l.vbi pactū.C.de trāſa.& per gl.in l.j. in ver.libellis.ſ.de offi.aſſ.melius ad hoc facit l.ꝙ ſi in prin. & ꝙ ibi Ang.ſ.de pet.her.& expreſſe voluit hoc Ang.in l.j.C.de ↄdi. ex le. & in d.l.exceptionē.C.de ꝓba.ſed ſi poſt li.ↄte.ↄſtaret,tūc ſ̄m Ful.procedat illud ꝙ dicit Bart.& dicit eſſe de mēte Inn.in c.paſtoralis.de exce.& in c.j. de plus pe. poſtea ſubdit quod in ſtricta diſpoſitione putarēt non eſſe faciendam differentiam an pactum eſſet appoſitum incontinenti,an ex interuallo.quia text.in §.tp̄ales. & in d.§.hodie.inſti.de exce.pariformiter & indiſtin.vr̄ loqui de vtroq; caſu.vnde tūc putarē ꝙ ſi ſcienter reus omiſit opponere ante lit.ↄte.exce.dilatoriā ſolutionis,videatur ipſam exce.remittere. ar.l.ſi ea.C.qui accu.non poſ.& l.ſi eo tp̄e.C.de remiſ.pig.& ſicut ſoluens ſcienter ante diem vr̄ remittere illam excep.dilato. & repetere nō pōt l.in diē.j.de condi.inde.ſecus aūt ſi per errorē omiſiſſet ꝑ ea q̄ h̄ñr in d.c.paſto.Ro.hic tranſit cum Fulg.ſed non bene & fideliter recitat op.ſuā,ideo non refero.Pau.de Ca.hic dicit, ꝙ aut ſumus in caſu in quo actori nulla cōpeteret act.[a] & iudici hoc ↄſtaret.& tūc indiſtincte debet iudex eū repellere,per not. in d.l.vbi pactū,nō aūt ↄdemnabit ad dandum eueniēte ↄdictione ſeu tp̄e quo naſcitura eſt actio l.bouē.§.ſub conditione.j.de edil.edi. Si aūt iudici cōſtat actionē competere actori, & reo etiā exceptionē competere,& tūc indiſt. tenet ꝙ nō poſſit iudex ſupplere ēt ſi ſit exceptio reſultās ex pacto incōtinēti appoſito,niſi ſuppleret ꝓ eo abſente.l.ampliorē.C.de app.l.iij.§.hoc aūt iudicium.cum ibi no.ꝑ Bar.j.de dam.inf.& iō cū ſupplere non poſſit,condemnabit reū ſimplr.& ita ēt hoc caſu tenere vr̄ Saly.in d.l.exceptionē. ſed ſi oppoſuit reus exceptio.& tūc dicit Pau.de Ca.diſtinguendum eſſe,ꝙ aut ante lit.ↄte.oppoſuit & abſoluetur reus ab obſeruatione iudicij,quia vr̄ oppoſita ad differendum iudicium. & ita dicit intelligi debere tex.in d.l.ſi in diē.in prin.aut poſt lit.conte.oppoſuit,& tunc nō impediretur iudicium d.l.exceptionē. & l. Pomp.§.rati.ſ.de procu.ſed ↄdemnabitur ad dandū in euentū diei.& ita ꝓcedat ꝙ no.Inn.in c.paſto.& puto poſſe defēdendi opi.Bar. quā ēt ſequunt̄ Mod.in d.§.qui ita.& ibi eā ſequitur ipſemet Paul. de Caſt.& eā ſequit̄ ēt Bal.in d.l.exceptionē.poſt Bart. illā tenet etiā Ant.de Bu.Io.de Imo.& Abb.in c.exceptionē.extra de excep. Et nō ob.primo id quod no.in d.l.vbi pactū.& in d.l.j.de offi.aſſ.quia ibi loquit̄ q̄n libellus erat ineptus,vel actio non cōpetebat actori, ſed q̄n ↄſtat iudici actionē ↄpetere actori,& libellum nō eſſe ineptū,licet reo cōpetat exceptio,nō debet iudex ſupplere pro reo, vbi & quatenus actor locupletaretur cū aliena iactura.l. plane in prin.ſ.de pe.her.& l.ſi.co.ti.& no.Bar.i l.ſi vnus.§. pactus. poſt gl. quę incipit in opponēdo.ſ.de pac.vel niſi quatenus pactū ineſſet obłoni,q̄a ex quo ineſt,actor tūc ꝓponēdo ſuā actionem dr̄ ꝓponere eā cū exceptione, cū ei inſit, & dicat̄ eſſe pars eius obłonis ex qua agit̄ l.j.§.dīc.ſ.de edē.iō nō eſt neceſſe ꝙ ꝑ reū opponat̄.ſ. quo ad obligationē vt hic,nō dico quo ad repellēdū actorē à iudicio,q̄a quo ad illud nō ineſt,vt hic ꝑ Bar. & ꝑ hoc apparet ꝙ non ob.ſi dicat̄ ꝙ q nō opponit exceptionem vr̄ remittere, vt dicebat Ful.q̄a verū eſſet q̄n neceſſariū erat opponere,ſed i ꝓpoſito nr̄o nō erat neceſſe opponere,niſi quo ad repellēdū actorē à iudicio, iō ſi reus nō oppoſuit,non vr̄ remiſiſſe exceptionē quo ad hoc vt ↄdemnet̄ ad ſoluendū ante diē,cū ſciret ius ſuū ſibi ſaluū eſſe,& nō teneri opponere.facit l.ſi qui.§.nō vr̄.j.q b.mo. pig. vel hyp. ſol.

Non

ADDITIO.

[a] ¶Tho.Dip, Nulla cōpeteret actio, Vide Bar.i l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ſ. de pac, & ibi Iaſ.& Bar.in l.pactū.C.de pact.& ibi Iaſ.cum concor.de quibus per eū.

Nō ob. ēt d.l. ꝙ ſi in diē.q̄a intelligēdo prout facit Pa.de Ca.clara
eſt rñſio.ſ.ꝙ ibi fuit oppoſita exceptio.ſ.ante lit.ꝯte. Secūdo mō
pōt rñderi ꝙ ibi nō fuit actū ꝓ debit° in diē,& ita intelligit gl.j.ibi
in ij.ſo.& ita tenet Bar.ibi,& Inno.in d.c.j.de plus pet.¶ In ea. ibi,
itē pone eē & c.gl. in hac q. diſtinguit inter pactū purū appoſitū
incōtinēti iuxta ꝯtū ꝯdōnalē,& inter pactū appoſitū ex interual
lo.Cy.tñ hic in rep.in ij.q.ſecutus Ia.de Ra.tenebat indi. ꝙ pactū
nō ꝓſit ad actionē,& ita dicūt velle gl.in l.iuriſgē.§.quinimmo.in
vet.diuortiū.ſ.de pac.ſed certe illa gl.intellexit de pacto appoſi-
to ex interuallo,& iō Bar.licet de ꝑdictis doc.mētionē nō faciat,
18 tenet opi.glo.vt hic ꝑ eū.¶ †Et iuxta hoc q̄nt Bar.hic, q̄d ſi pactū
purum ſcm̄ ſit de alia re, q̄ de illa de qua facta eſt ſtipſo, vel alius
ꝯtus ꝯdōnalis,an veſtiat̄,nā gl.hic loquit̄ qñ pactū ſcm̄ eſt de ea-
dē re de qua celebratus erat ꝯtus,dic vt hic ꝑ Bar. & ꝑ eundē in
l.petēs.in pe.q.C.de pact.ꝑterq̄ in vno.ſ.inquantū vult pactū ve-
ſtiri rei īteruētu abſq; alio implemēto,ſi dixi, vēdo tibi ſtichū ſub
tali ꝯdōne,ſi nauis ex Aſia venerit, pacto appoſito ꝙ vadas ꝓ me
Romā,nā ſm eū reſultat ꝯtus innoīatus,facio vt facias, habita re
latione pacti ad ꝯtū.hoc eſt,vendo tibi ſtichū ſub tali cōdōne, &
hāc ſpeciē tibi conſtituo,vt vadas ꝓ me Romā.ꝙ ſi agere poſſum
ꝑſcr.vet.ſtatim ꝯ re ad hoc.ſ.vt vadas ꝓ me Romā.per l.ſi in vēdi-
tione.de peri.& cō.rei vē.in prin.ſed ꝯrium tenuit Cy. in l. in bo-
næfidei in iiij.q.C.de pact.& Salyc.in d.l.petēs.in iiij. q.& idem ibi
Ang.& ēt Ful.ibi ī quibuſdā lec.& Ang.in d.§.quinimo. volētes ꝙ
anteq̄ poſſim agere ex pacto tanq̄ veſtito,debeā tradidiſſe rē, nā
illud pactū de eūdo Romā eſt pars ꝑtij.l.fundi ptē.ſ. de ꝯb. emp.
vñ nō debet vēditor poſſe petere aliquid de ꝑtio,niſi prius ipleat
ꝓ parte ſua rē tradēdo,ſicut eē dicimus in emptore.l.iul.§.offerri.
j.de act.emp.& certū eſſe vr̄ ꝙ d.l.ſi in vēditione.nō ꝓbat opi.Bar.
q̄a ibi ſimpl̄r dr̄ pactū valere,nec illud pactū ibi ꝓducit actionē,
q̄a nō tēdit ad ꝓducēdū actionē ad id q̄d deuenit in pacto, & nō
dr̄ ibi ꝙ ad aliquid ſtatim agi poſſit.& hāc opi.puto verā in dubio
ꝑ d.l.fundi partē.cū gl.ij.ibi dū gl. dicit ꝙ ſemper in dubio ꝑſumi
tur &c.& ꝓ hoc ēt facit l.veteribus.ſ.de pact.ſed vbi clare ex ver-
bis appareret ꝙ vēditor ſolū ꝑ ꝑ vēditionē voluit emptorē teneri
ad eūdū Romā,& ita ēt ꝯſenſent emptor,ꝓcederet opi.Bar. quā
ēt dicit Ful.eſſe verā,nō ꝑ d.l.ſi in vēdōne. ſed q̄a vr̄ vēditor ſolū
dare ſpē pro eo ꝙ ꝯtinet̄ in pacto,vt dicit Bar.& ad iſta vide etiam
Bal.in d.l.petēs,& ibi ēt Saly.in vj.q.vbi de hoc artic. ſcripſi plura
ad intellm̄ d.l.ſi in vendinone.¶ In ea.ibi l.vbi pactū.nō ob. illa l.
quia ſm verā lec.ibi poſitā in gl.mag.ſ.in j.lec.nō pōt ibi actor ca-
rens actione cōſequi id ad q̄d agit,ſaltē reo nolente,& replicatio
ex pacto iuuare debet replicātē ꝯ exceptionē,qñ ipſe replicās ha
bet actionē,& nō al̄r,quia aliàs ſequeret̄ ꝙ pactū ꝓduceret actio
nē.ita hr̄ in d.l.ſi vnus.§.pactus.& iō iſto caſu nō impedit̄ reus op-
ponere ꝙ pēdēte ꝯdōne actor caret actione,niſi promiſiſſet cum
iuramento hęc non allegare,& declarat Bar.in d.l. vbi pactū in v.
lec.¶ In ea.ibi.§.fuerat.quaſi velit dicere glo. ꝙ certi ꝯdi. ſuccedit
hoc caſu ī locū actionis ex ſtipulatu, & ſic dabit̄ ad illud ad quod
daret̄ actio ex ſtipulatu.i.ad incertū deductum in pacto appoſito
iuxta ſtipulationē continentē certū,ſicut in ſimili in d.§.fuerat.in
ꝯriū tñ all.gl.l.itē veniunt.§.idem recte.ſ.de petit.hær.ſed voluit al
legare.§. cū prædiximus. vbi qñ vna actio accedit ſeu accumulat̄
alteri dat̄ ſm ſuam ꝓpriā naturam,& nō ſm naturā illius cui ac-
cumulat̄.vnde certi ꝯdi.hoc caſu debet dari ſm ſuam naturā.i.ad
certū.Cy.in hoc arti.refert hic varias fuiſſe opin.& vlt. loco refert
opi.quorūdā,quos ſequebat̄ Pe.q̄ tenebāt primā opi.gl.ſ.ꝙ certi
ꝯdi.tanq̄ informata à pacto ꝯpetat ad factū, & ſic ad incertū con
tētū ī pacto.ar.l.tenet̄.§.j.j. de act.emp.nā ſicut certi ꝯd. dat̄ ad cer
tū tm̄,ita actio ex vēdito de ſui nā non ꝯpetit, niſi ad ꝑtiū, & tñ ſi
vēdo tibi rē ꝓ x.pacto appoſito,ꝙ vadas ꝓ me Romā,poſſum age
re ꝯ te actione ex vēdito,vt vadas ꝓ me Romā,vt in d.§.j.in ꝯrium
tenet Bar.hic,& ex verbis ſuis patet ſol.ad ꝯriū.& cōcludit ꝙ iſtud
pactū appoſitū iuxta ſtipſonē pariet duas nouas actiões.ſ. vnā ex
ꝯtu ꝑambulo informato à pacto,& erit actio ex ſtipulatu ad in-
certū.aliā parit ex ipſo pacto.ſ.actionē ꝑſcri.ver. & iſta fuit ꝓ opti
ma opi.Iac.Bu.hic,Ful.hic.īpugnādo opi.Bar.dicit ꝙ reputat ab-
ſurdū ꝙ ex ſtipſone ꝑcedēti,q̄ ꝯtinet certū,puta.x. agat̄ ad id ꝙ in
pacto d̄uenit,i.ad certū,puta vt vadas ꝓ me Romā,nā oblō,vt va
das ꝓ me Romā,naſcit̄ ex pacto,nō ex ꝑcedēti ſtipſone. ergo ſiſr
actio dēt oriri ex pacto,nō ex ſtipſone.l.tē ſi vera eſſet opi.Bar. ſe-
queret̄ ꝙ efficacius eſſet ipſum pactū hoc caſu, q̄ ſi ꝓmiſſum per
pactū,fuiſſet ꝑ ſtipſonē ꝓmiſſum. ꝙ nō eſt dicēdū, nā ſi fuiſſet ꝓ-
miſſum ꝑ ſtipſonē.nō oriretur niſi vna actio.ſ.ex ſtipulatu, nō aūt
oriret̄ ēt alia.ſ.ꝑſcr.ver.& ſubdit nullibi reperiri cautum,ex pacto
incōtinēti appoſito ꝙ ꝓducant̄ actiones. vñ dicit ꝙ ipſe ſp fuit in
hac ſnīa ꝙ ſi ꝑ ſtipſonē ꝓmitto tibi.x.& ꝑ pactū icōtinēti ꝓmitto
ire ꝓ te Romā,pactū nō veſtiat̄, nec actionē ꝓducat, q̄a eſt factū
de alia re q̄ de ea,de qua facta eſt ſtipſo.iō nō dat formā ꝯtui ſti-
pulationis,& ſic nō dr̄ ineſſe ſtipſoni, nec eſſe pars eius, ſicut ſi ꝑ
ſtipſonē ꝓmiſiſſem tibi decē,& ire Romā. nā eēnt duę ſtipſones,
nō aūt vna eſſet pars alterius ꝯtus. ita ēt eſſe debet,ſi ſit ꝑ pactū.
& hęc pōt eſſe rō ſm eū quare ſtipſo pœnalis nō veſtit actū nudū.
l.ſi pacto quo pœnā.& ibi not.C.de pac.quia ſtipulatio eſt de vna
re,& pactū ē de alia,nō aūt eſt rō illa quā reddūt Doct.ibi.ſ.quòd
acceſſoriū nō veſtiat principale, quia ſm eū ſtipſo pœnalis debet
dici æque principalis,quia ipſa pœnalis pōt nouare principalē. l.
ob ſonū ſere.§.fi.j.de ac.& obl.& l.ſi ita ſtipulatus.in fi.j.de ver.obl.
& l.j.j.de pe.leg.q̄d nō poſſet,ſi eſſet acceſſoria. arg.l. ex pupillari.
j.de vul.& pup.& l.ꝙ ꝑ manus.j.de iur.cod.hoc ēt dicit ꝓbari ꝑ d.
l.j.ver.cū adijcit̄.cū ibi no.de ver.ob.vbi ſi ſtipulor Stichū,& tu ꝓ-
mittis Stichū,& Pāphilū, q̄uis illico placet mihi diuerſitas, tamē
ipſa pacto non erit efficax ad actionem, quia non pōt informare
ꝑcedētē ſtipſonē,quia d̄ alia re eſt pactum. ſed vbi pactū factū eſt
de eadē re,de qua eſt principalis ꝯtus,vt ī terminis nr̄æ legis, tūc
pactum veſtit̄ cohęrētia cōtractus, quia dat contractui formā, eo
quia ei ineſt, al̄s non veſtiret̄. vt d.§.quinimo.illa.n.pacta inſunt,q̄
pñt eſſe pars ꝯtus.d.l.fundi partē.& d.l.mſ.§.j.ꝑall.& l.ſi vēditor.
in fi.j.de ſeru.expor. & ſubdit ꝙ poſito ꝙ deberemus acquieſcere
vlti.opi.poſitę hic in gl.tñ eſſet dicendū ꝙ det̄ ſola actio ex ſtipu-
latu ad illud incertū,quod deuenit ī pacto,nō aūt ꝑſcri. ver. cum
habita relatione pacti ad cōtractū nō reſultet ꝯtus innoīatus,q̄a
ſtipſo & pactū ſunt appoſita in fauorē ipſius ꝯhentis.ſed vbi poſ-
ſet reſultare ꝯtus innoīatus, tūc fatet̄ ꝙ pactū poſſet veſtiri cohe
rētia ꝯtus,& ꝓducerę actionē ꝑſcr.ver.d.l.ij.C. de pac.int. empt.
& d.l.fundi parte.Pau.de Ca.hic dicit, ꝙ cōis opi.Doct.eſt ꝙ in q.
formata hic ꝑ gl.cēſeant̄ duæ ſtipſones,vna de decē,alia vt vadas
ꝓ me Romā.ex prima dat̄ certi cōdi.ex ſecūda actio ex ſtipulatu.
& facit mētionē de d.opi.Ful. inquantū Ful. vult ꝙ in caſu ꝑdicto
pactū nō veſtiat̄,eo quia nō dat legē ꝯtui.& dicit Pau. ꝙ iſta non
eſt opi.noua,quia eā ponūt gl.& Doct.in d.§.quinimo.& iſtud eſt
ꝙ reddit difficilē illā l.petēs.C.de pac.ſed ꝙ nō ꝑtinet ad māam hu
ius l.q̄ loquit̄ qñ pactū dabat legē ꝯtui, quia factū erat ꝓ reo ad
excipiēdū,& de eadē re vr̄ ꝙ vlt.opi.gl.h̄,& ēt Iac.But.& Bart.pōt
bene ſuſtineri.& ꝓ ea eſt gl.in d.l.petēs.dū ponit iij.lec.Nec ob.ꝙ
in ꝯriū adducebāt Pet. & Cy.in d.l.petēs.in j.q. q̄ ſequuntur vlti.
opi.poſitā hic in gl.quia rñdeo ꝙ qñque deductū in pacto nō po-
terat per ſe ſolū deduci in cōtractū cui coheret,ſed cū alio dedu-
ci poterat,& tunc ꝓcederet opi.ſua,ꝙ actio ex cōtractu informet̄
à pacto, & ſic dabitur ad id quod in pacto deuenit, quia pactum
reperit actionē informandā,& eā informare poterit. & ita loquit̄
d.l.tenet̄.§.j.& d.l.fundi partē. & d.l.ij. qñq; deductū in pacto po-
terat per ſe ſolū deduci in ꝯtū.exemplū habes ī ſtipſone, de qua
hic in glo.& in glo.d.l.petēs.in iij.lec.& tūc procedat vlt.lec.huius
gl.& ſequaciū. vel rupores rñdere ꝙ in caſu d.l.fundi partē. cū ſi.
informat̄ actio ex ꝯtu, quia ibi factū deductū in pacto erat pars
ꝑtij,quia res vilius vēdita fuerat ꝑ illud, vt ibi hr̄. vñ cū cōſideret̄
tanq̄ pars ꝑtij,nō mirū ſi actio ex vēdito informat̄ ad illud. ſed in
q.nr̄a ī pacto erat deductū q̄d incertū,nō mirū,ſi nō poterat cer-
ti cōdi.ad illud informari, cū nō ſit pars illius certi in ſtipulatione
deducti.nā in habētibus ſymbolū facilius eſt trāſitus. l. in rē.§. itē
q.cūq;.ſ.de rei vē.Nō ob ēt dū Ful.dicit,ꝙ oblō ad eundū Romā,
naſcit̄ ex pacto.ergo actio nō debet ex ſtipulatiōe oriri,quia rñſio
patet ex d.l.ij.C.de pact. int.emp. vbi ad illud quod euenit ex pa-
cto,agit̄ actione q̄ orit̄ ex ꝯtu principali. nō eſt ergo iſtud abſur-
dū,cū pactū inſit ꝯtui,& ſit pars eius, vt hic.& d.§.quinimmo. &
d.l.fundi.Nō ob.ꝙ ſequeret̄ efficacius eſſe pactū q̄ ſtipſonē. quia
rñdeo ꝙ in propoſito adeſt pactū veſtū appoſitū iuxta verā ſtipu-
lationē. & ex iſto pacto veſtito coherētia ꝯtus orit̄ actio ꝑſcr.ver.
d.l.in bonæ fidei.adeſt ēt ficta ſtipſo, quia illud q̄d deductū eſt in
pacto,fingit̄ deductū in illā ſtipſonē,vt hic in ver.dicebā.vñ ex il-
la ficta ſtipſone orit̄ actio ex ſtipulatu.Propterea dicimus, ꝙ cum
tales duæ actiões orant̄ ex diuerſis fontib°,ꝯcurrere pñt. vt d.l.ij.
Nō ob.ꝙ actio ꝑſcr.ver.nō poſſit ꝯcurrere cū alia actiōe, q̄ ex eo-
dē fonte oriret̄.l.j.& l.quoties.j.de ꝑſcri. ver. quia hęc rō ceſſat qñ
ſine alio pacto fuiſſet vna vera, & ſimplex ſtipſo . quia ex illo ſolo
fonte nō poſſent dictæ duæ actiones oriri. Nō ob. ēt dū Fulg.hic
dicit,ꝙ dictū pactū de eundo Romā,cū nō ſit de eadē re,& ſic nō
det legē ꝯtui,nō debet veſtiri.quia rñdeo ꝙ nec gl. nec Iac.Butr.
nec Bar.hic ponunt exēplū eodē mō quo facit Ful. ſed ſimpl̄r lo-
quunt̄ in ſtipſone continēte certū ex pacto cōtinēti incertū, non
facta alia ſpecificatione exēpli.. vñ poſſet poni exēplū, ſi ꝓmitto
tibi ꝑ ſtipſonē dare librū,& ꝑ capacitatem incōtinēti ꝓmitto illū
tentunare,ſeu corrigere,& hoc caſu pactū dat legē cōtractui , &
eſt circa eandē rem,ſeu de dependentibus ab ipſa re,vel acceſſo-
rijs ipſius rei,& ita recte exemplificari pōt.iij.lec.poſita per glo.in
d.l.

d.l.petẽs.& eſt neceſſariũ ꝙ pactũ ſit de eadem re oĩno, vt veſtiaꝛ, probaꝛ in d.l.teneꝛ.§.j.& in d.l. fundi. & l.ſeruus ea lege.j. de ſer. exper. dum dicit veſtiri pactum penale quatenus cõcernit intereſſe. Nec ob. id qđ hꝛ in d.verſi.cũ adijcitur, q̃a rñdi.ſ.examioãdo gl.in ver.tractũ. & de hoc ẽt dixi in d.l.in bone fidei. ¶ In gl.in ver.ipſo iure.in fi.intẽtio gl. vꝛ eẽ ꝙ prima ſtipſo nõ tollaꝛ ipſo iure, ſeu nõ noueꝛ ꝑ pactũ, ſed ſolũ ope exceptionis.ſtipſo vero vſurarũ tollaꝛ ipſo iure, & ſic eius obſonis natiuitas ipſo iure ĩpediaꝛ q̃a veniebat cõmittẽda ex mora q̃ cõmitti nõ põt, niſi prout in pacto cõtineꝛ, ſed in hoc q̃d ſit tenẽdũ dixi ſuper gl. in ver.numerº.

Africani. LEX XLI.

1. *Filius Titij, vel quõdã Titij, ſi repñ ĩ iſtrõ, licet Titius ſit mortuus, tñ ñ vitiat.*
2. *Statutum quòd filij rebellium non poſſint ſtare in ciuitate, non habet locum in filijs rebellium defunctorum.*
3. *Statutum, quòd rapiens filium alicuius puniatur pœna capitis, non habet locũ in rapto qui carebat patre.*
4. *Debitor ſoluendo procuratori cui reuocatum fuit mandatũ, liberatur, ſi ignorabat reuocationem.*
5. *Hæres inſtitoris oblegaꝛ ex cõtractu ĩſtitoris celebrato poſt mortẽ ĩſtituẽtis eũ.*
6. *Debitor ſoluẽdo inſtitori, an ſit liberatus, ſi ignorabat dominum eſſe mortuum.*
7. *Hæres poteſt ratificare factum nomine defuncti.*
8. *Ratum quod nullum eſt, haberi non poteſt.*
9. *Socij plures vnius negotiationis, ſi vnus exerceat in vno loco, alius in alio, videntur adinuicem inſtitores.*
10. *Hæreditas pro ea parte, pro qua eſt adita, non dicitur amplius hæreditas.*
11. *Reſpondens ad vnum ex duobus quæſitis affirmatiue, uel negatiue, an ſimiliter cenſeatur reſpondiſſe alteri quæſito.*
12. *Aduerſatiua poſita ſine copula denotat aduerſitatem in iure, & in facto.*
13. *Stipulatio vel numeratio facta nomine defuncti non valet.*
14. *Actio nõ naſcitur ex numeratiõe, quã incõtinẽti fuit appoſita ſtipulatio inualida.*
15. *Cohæredes poſſunt agere ex mutuo facto per ſeruum, ſequuta ratificatione.*

Ius. Diuiditur in quatuor partes. In prima thema. & I.C. elicit tres.q. ſm intellm gloſ.vel ſm alios eliciunꝛ quatuor, q̃a ẽt de pignoribus q̃ritur.& hoc vſq; ibi, placebat. Secũdo, rñdet primæ.q.& ẽt alteri.q.ex ea incidenti, vſq; ibi, quas vero. Tertio, rñ.ad ij.q.cõfirmando rñſionẽ per exẽplũ.& reddit rõnem diuerſitatis inter.j.& ij.q.prin.& incidenter ẽt aliquid rñ.ad.iiij.q.circa pignora vſq; ibi, ꝙ ſi ſtipulatus. Quarto, ponit rñſionẽ ad.iij.q.prin.vſq; ad finem.& hoc intẽdit. Morte dñi & mutatione ſtatus geſtoris mandatũ reuocatur, tñ debitores ignorantes reuocationẽ, ſibi ſoluentes liberantur, & illud ꝙ quis facit nõ vt hæres non venit in actione fa. erc.& ſi dñium in accipientẽ nõ traſferꝛ, nõ ꝯhitur mutuum nec pignoris obſo, & ſi ſtipſo cõfertur nominatim in ꝑſonã dñi, q̃ tũc defunctus erat, eſt nulla. Si vero ĩ ꝑſonã ipſius geſtoris cõferaꝛ, tũc ſi hꝛ̃ditas nõ eſt adita, hꝛ̃ditati iacenti acq̃riꝛ actio eſt ſtipſone.ſi vero erat adita, tũc ſi hꝛ̃des erãt bone fidei, q̃a ignorabãt illũ eſſe effectũ liberũ, acquiriꝛ oĩbus hꝛ̃dibus, ſecus ſi erat male fidei.h.d. ¶ Et legã expediẽdo eã ꝑ partes, ex prima parte nõ habes notabilia, q̃a continet facti recitationẽ. ¶ In gl.in ver.recitatũ.in fi.iſtud cõiter teneꝛ, vt ħ plene ꝑ Bar.& dixi ĩ l.ſi fratris. poſt alios.C.đ iu.deli. ¶ † In gl.in ver.defuncti.facit hæc gl.ſm Bar. pro ſuſtinẽdo inſtrm in quo dꝛ Sempronius filius Titij ſic fecit, & tñ Titius tũc erat mortuus.ª & hoc idẽ no.Spe.ĩ tit.de inſtr.edi.§.reſtat ver.pe.& plenius.in §.inſtrm.ver.ſed quid ſi ita.& Bart.in l.inſulã.per illũ tex.in fin.j.de acq.re.do.& Do c.maxi.do.Car.& Imo.in c.cũ ꝯ de pig.& Ant.de Bu.& alij poſt eum in c.ex parte. eꝛ de fo.cõpe. ad idem eſt tex.cũ gl.in l.viro.ff.ſo.ma.& ibi Raph.Cu.& tex.in l.ſi quis teũ.§.idẽ Iulia.el.j.cũ gl.parua.in ver.vxor.j.de lib.le.& facit qđ no.Bart.in l.ſi cognatis.in fi.j.de re.du.cuius deciſionẽ ſequiꝛ Pe.de Anc.& Imo.in c.indicãte.de teſta.& de hoc vide ẽt per Alb.de Ro.in dictionario ſuo in ver.quondã.& in ver.olim. ¶ † Item facit ad no.ꝑ Bal.in l.acutiſsimi.C.de fideicõ. vbi quęrit an ſtatutũ dicẽs ꝙ filij rebelliũ nõ poſſint ſtare in ciuitate, locũ habeat in his q̃ ſunt quõdã rebelliũ ᵇ defunctorũ filij.& cõcludit qđ non, q̃a in eis ceſſat rõ odij.& ſic ceſſare debet pœna.ar.l.Titia Seio.§.vſuras. de leg.ij.& ibi ẽt hoc no.Ia.de Are.& Bar.& no.ẽt Bal.in l.fi.C.de iniur.per illũ text.& in l.voluntas.C.de fideiuſ.& in l.fin.C.de his q̃ ad libe.ꝓue.nõ poſ.& in l.oẽs ꝑpſi.ſ.de iuſt.& iu. ¶ † Et ſilr facit ad id ꝙ no.Ia.Bu.& Sal.in l.gñaliter.§.cũ aũt. ꝑ illũ tex.C.de inſti.& ſubſti.vbi dicunt ꝙ ſi ſtatutũ puniit pœna capitis rapiẽtẽ filiũ, nõ habebit locũ in rapto q̃ carebat patre, ᶜ q̃a illa ſunt correlatiua filius & pꝛ, & vno dato debet dari reliquũ, vt in d.§.cũ aũt.& in l.fi.C.de indi.vid.cũ ſi.nõ ergo tũc recedimus à ꝓprio ſignificato ſubaudiendo dictionem, quondã, qñ lex vel ſtatutũ loquiꝛ in genere vel in ſpẽ, q̃a tũc nulla ratio hoc ſuadet. Quid aũt ſi in inſtrõ dicatur Titius olim Sempronij, & in veritate pꝛ viuebat, an vitieꝛ inſtrm? dic vt per Bar.in l.j.§.j.j.de ope.no.nun.cũ cõcord.& addi.quas ibi dedi.ᵈ Ex ſecunda parte habetis not.ꝙ mãdatũ inſtitoris cũ mutatione ſtatus extinguiꝛ morte ꝓponentis, de quo diceꝛ cũ gl. ¶ † Secũdo no.ex ea parte ꝙ ignorans mandatũ reuocatũ, liberaꝛ ᵉ ei ſoluendo.an aũt libereꝛ ſoluẽdo ei qui nunq̃ habuit mandatũ dato ꝙ habuerit iuſtã cãm credendi ei poſſe ſoluere, vide in l.q̃ hoĩem.§.ſi nullo.j.de ſolu.& ꝑ gl.reputatã ſingularẽ.in l.ſi quis vxori.§. apud Labeonẽ in ver.actionẽ iuncto tex.& ibi Bar.j de fur.& ꝑ Bar.ĩ l.cũ fundus.§.ſeruũ tuũ.ſ.c.& ibi dixi.in gl.in ver.liberatos.ibi, aliàs ꝑ excep.&c. dic verũ eſſe quo ad partes cohærendũ, ſed quo ad partẽ pro qua ipſe recipiẽs eſt hæres, liberantur ipſo iure, ẽt ſi reuocationẽ mandati ſciuerint, q̃a vero creditori ſoluerunt. Itẽ in teris huius.l.qñ iacẽte hꝛ̃ditate ſolonẽ recipiſſet ſtichus.putãs adhuc ſe ſeruũ Titij eſſe, q̃uis malo animo recipiſſet, videlicet vt pecuniã interciperet, tñ ſoluẽs ipſo iure liberaꝛ, q̃a pecunia hꝛ̃ditati acquiriꝛ.ꝑ id ꝙ hꝛ in hac.l.in ver.ſicut.n. vñ. tũc nõ curaꝛ an malo animo acceperit, vt ꝓbatur in l.fugitiuus.j.de ſol.& iſtud tenet Ful.ħ & mihi vꝛ hoc ſatis ſenſiſſe gl. ħ, dũ dicit ſi pecunia eſt hꝛ̃ditati acq̃ſita. ¶ † In gl.in ver. ignoraſſent.ibi, ſoluẽdo iſtitori liberanꝛ &c. certe tex.ibi nõ loquiꝛ de liberatione, ſed an hꝛ̃s obligeꝛ ex ꝯctu inſtitoris celebrato poſt mortẽ inſtituẽtis eũ, & dicit ꝙ ſic.& ꝑ ꝯñs multo fortius deberẽt ĩdiſt. liberari debitores ei ſoluẽtes ar.l.Arrianº j.đ act.& obl.& eius ꝙ hic dꝛ in ver.neq; & circa iſtud ꝯ antiquos ẽt ſequiꝛ Bar.Bal.& Ang. ħ dãnant duas ſol. poſitas ħ in gl.vt ħ ꝑ eos. aliã ſolu.tradit gl.in l.ꝯria.ſ.ꝙ hic agiꝛ de dñio trãſferẽdo, ibi vero de obligatione ꝑſonali tractaꝛ.ſed dicit Cy.hic ꝙ hæc ſolõ ñ valet vnã muſcam, q̃a hic ẽt tractatur de obſone diſſoluenda, & tñ quo ad ſcientes finitũ eſt mãdatũ morte. vñ ꝑfati doc. hic & ẽt Cy.& Bal.& ceteri in d.l.mãdatũ.& Bar.in l.ij.§.ſed ſi quis.j.đ do.rñdent ꝙ in l.ꝯria interuenit ſola mors, quæ nõ ſufficit ad inducẽdã reuocationẽ mãdati facti inſtitori. hic aũt interuenit mors mãdantis, & ẽt mutatio ſtatus ipſius geſtoris qui fuit effectus de ſeruo liber.& iſta eſt magis cõiter approbata. Saly.hic dicit ꝙ iſta ſol.do. q̃uis ſit vera q̃tũ ad hoc an finiatur mãdatũ inſtitoris ꝑ mortẽ, tñ nõ vꝛ bona ad id ꝙ opponit gl.ſ.ꝙ iſti ſciẽtes mortẽ dñi, deberẽt liberari.ꝑ d.§.ſi impubes. allegatũ in gl.& aꝛ ñ aperit ipſe quare ſol.nõ ſit bona, & poſtea ponit doctrinã q̃ poſtea in effectu reincidit in idẽ cũ ſo.ꝑdicta doc.& nõ remouet obiectiones quas proxime ſubdã. Ful.ħ putat ſol.doc.nõ eſſe verã ex tribus. Primo q̃a ſicut mãdatũ particulare morte mãdãtis finiꝛ.l.inter cauſas in prin.j.mã.§.recte.inſti. eo. ita debet mandatũ vꝛe ꝙ habet inſtitor finiri, patet q̃a.I.C.hic arguit de mãdato particulari ad mandatũ inſtitoris. Secũdo q̃a mutatio ſtatus mãdatarij ĩ melius, vt hic fuit de ſeruo liber, nõ ĩducit reuocationẽ mãdati, vt no.gl.in l.cũ quis in prin.j.de ſol.& ꝓbaꝛ in l.cũ q̃ ita.§.q̃ ſibi.j.de ver.ob. Tertio, q̃a text.ħ ſe fundat ſolũ an ignorauerint, vel ſciuerint mortẽ dñi, nã ſi mutatio ſtatus eẽt cã reuocationis mãdati, ſilr neceſſe fuiſſet ꝙ tex.diceret, vel ſi ſciuiſſent mortẽ dñi, tñ ignoraſſẽt mutationem ſtatus inſtitoris, liberanꝛ, q̃a ad ħ vt debitores ſoluẽtes liberentur qñ ſoluũt poſt reuocationẽ mãdati. ſatis eſt ꝙ ignorẽt id ꝑ q̃ ꝙ reuoceꝛ mãdatũ.l.ſi q̃s ſeruo.j.de ſol.ſed ſm ꝑfatos doct.neceſſaria eſt vltra mortẽ dñi mutatio ſtatus inſtitoris, vt reuoceꝛ mandatũ, ergo ſatis ẽ ꝙ dictã mutationẽ ignorẽt, vt liberenꝛ. quẽ ĩtellm nõ patiꝛ tex.noſter ħ, niſi hoc violenter ſuppleaꝛ. & hæc vꝛ fuiſſe intentio Ful.ħ, licet ita clare nõ aperiat.iõ ipſe in vlt.lect.ſua dicit ſibi placere primã ſol.gl.huius ſic declaratã, q̃a ſi ſciãt ſoluentes vꝛ ꝯhẽres cũ inſtitore eſſe reuocatum mandatũ expſſe, vel ẽt tacite, vt q̃a ſciãt illũ eſſe mortuũ, & hꝛ̃ditatẽ non eſſe aditã, & ſic ſciant mãdatũ nõ eſſe reuocatũ ab hꝛ̃dibº, & tũc geſta non valeãt.ſed ſi ignorẽt, tũc valeãt, vt ꝓbaꝛ in l.q̃ cũ q;.§.fi.in ver.ignorãti.j.đ inſti. quicq̃d ibi gloſ.dicat, ſed vbi ſimplr ſcirẽt dñm eſſe mortuũ, & nõ appareat ꝙ neſcirẽt hꝛ̃ditatẽ nõ eſſe aditã, & ꝯhũt cũ exercitore exercẽte negotiationẽ ſolitã, & tũc ẽt ſi hꝛ̃ditas nõ erat adita, obligabunꝛ hꝛ̃des, q̃a eo ipſo ꝙ vidẽt illũ inſtitorẽ exercere negotiationẽ, & nõ apparet ꝙ ſcirẽt firmiter hꝛ̃ditatẽ ñ eſſe aditã, ꝓſumiꝛ ꝙ credãt mandatũ eſſe reuocatũ. iſtud eſt ꝙ vult tex.in d.§.ſi quis impubes.& multo magis ꝓcederet hoc vltimũ qñ ſciret hꝛ̃ditatẽ eſſe aditã. Et nõ ob.dũ tex.in d.§.ſi q̃s impubes, loquiꝛ de populo vel furioſo, q̃a iſti ẽt hñt adminiſtratores ſuos ad quos ꝑtinet reuocare mandatũ inſtitoris, vel remouere inſtitorẽ.l.ſi pupillus.in prin.eo.tit. Pau.de Caſ.hic refert Ful.rñdere ad ꝯriũ, ꝙ hic loquiꝛ quando

ADDITIONES.

a ¶ Erat mortuus. Vide Alexan.in l.j.§.j.j.de no.ope.nun.

b ¶ Quondam rebellium. Facit ꝙ voluit Alexan.conſi.xx.lib.ij.ꝙ vxores rebellium non poſſint ſtare in ciuitate, ꝙ illis mortuis ſtare poſſunt.

c ¶ Thom.Dipl. Carebat patre. Adde Alexan.in l.generaliter.§.cum autem.C.de inſtit.& ſubſti.& Iaſ.in l.fi.in fin.& ſeq C. de indi.vid.tollen.

d ¶ Quas ibi dedi. Adde prædictis nota.conſ.Bar.clxix incipit, Martinum.

e ¶ Liberatur. Adde quæ.j.ponam.ſuper glo.vbi melius cadet.

quãdo erat ꝓpositus institor odiose negotiationi.s.fenerãdi, ideo tunc reuocat mandatũ per solã mortẽ, vt hic.secus in alia negotiatione, vt d.§.si impubes.& ita inuenio in priori lec.Fulg.tenere. & dicit Pau.ꝙ quantũ ad casum huius l.potest tolerari. tñ si vltra mortẽ interuenisset mutatio status institoris, an tũc reuocaretur mandatũ in casu d.§.si impubes.dicit d.Pau.ꝙ Ful.sentit ꝙ nõ, sed ꝙ doc.tenẽt cõtrariũ, & istud dicit esse secun iu.hæc sol.non bene satisfacere videt, qa tex.hic dicit hunc seruum præpositum fuisse Calẽdario, vñ intelligere ꝙ fuerit ꝓpositus ad fenerandũ tñ, esset violare tex.cũ gl.in ver.Calẽdario.Ricar.de Saly.vt refert Bart.de Saly.in d.§.si impubes.rñdebat ad istud cõtrarium, ꝙ in l.cõtraria eo ipso ꝙ cõtrahentes moti fuerũt ad ꝯhẽdũ iusto errore, estimãtes ꝙ hæredes vellẽt vti eodem institore, & hoc si dñi seu hæredũ volũtas colligebat, qa institor mercẽ exercebat qñ cũ eo ꝯtractũ fuit, vt ibi dr, sed hic ista nõ interuenerũt, tñ mihi vr ꝙ huic so.refragẽt ille tex.dũ loquit de tpe ante aditã hæreditatẽ.Preterea d.sol.vr cõtra istũ tex.in prin.iuncto ver.quas vero.vbi patet ꝙ error illorũ q aliquid faciũt cũ institore post reuocationẽ mandati tacitã,i.post mortẽ,ꝓdest solũ quo ad liberationem, nõ quo ad alios actus seu ꝯtractus &.ꝑ hãc rõnẽ dico ꝙ solutio & intell. Ful.ad d.§.si impubes.vr esse cõtra istũ tex.i ver.quas vero.vbi erronea opi.cõtrahentiũ cũ institore post mortẽ nõ operat, vt cõtractus valeat & certe vr satis difficile esse istud cõtrariũ, & solutio cõis data per doct.nisi subaudiat ad tex.vt dixi non vr posse procedere, & talis subauditio multum repugnare vr literę. tñ cõclusiue dico ꝙ cõis so.doct.plane procedit ad istã l.quo ad versi.quas vero, sed magis dubia est quo ad prin.huius l.tñ sustinẽdo eã, dici põt ꝙ tex.hic à sensu directo non vr obstare illi solu.qa si debitores ignorauerint mortem dñi, vt dicit tex.sequit ꝙ et ignorarent mutationẽ status dependentẽ à viribus testamenti ipsius dñi, vñ non ob.litera, nisi à cõtrario sensu, s.qñ debitores soluẽtes sciuissent, quo casu loquitur tex.in d.§.si impubes.verum qa ille text.cõtradicit huic literę, in ver.quas vero.& ꝑ ꝑ cõtradictionẽ euitandã dicamus ꝙ in ver.quas vero.interuenit mutatio stat⁹ institoris, nõ solum mors dñi, sed in §.si impubes.interuenit solũ mors, ideo de necessitate tex.hic in prin.ver.si modo ipsi ignorassent, recipit dictã subauditionem ꝓpter.d.versi.quas vero.iuncta d.l.si quis seruo. & ꝑ hoc est responsum ad vlt.rationẽ adductã ꝑ Ful.nõ ob.alia prima responsio sua dum all.istã l.in versi.nam & si.quia põt responderi qđ tex.hic vult dicere, ꝙ sicut qñ est reuocatũ tacite mandatũ particulare non põt mandatarius alienare, quãuis ignoret reuocationẽ, ita in casu huius l.mandatũ est tacite reuocatum, non potest institor alienare quãuis ignoret reuocationem, non aũt vult dicere tex.ꝙ eodẽ modo reuocetur vnũ, sicut & aliud. Nõ ob.etiã secũda ratio adducta ꝑ Fulg.dum dicit, ꝙ mutatio status mãdatarij in melius nõ inducit reuocationẽ, quia responde quod istud est contra d.l.si quis seruo.& ibi Bar.respõdet ad all.in cõtrariũ, vt dixi in l.rogatu.§.fi.s̄.eo.vnde sequendo d.cõmunẽ sol.& intellectũ ad istam l.limita, & declara per tex.valde not.in l.dispẽsatorẽ.ver.cum vero.j.de sol.& ibi no.iuncta l.j.§.in nouissimo. ver.libertatib⁹.C.de cad.tol.nã ibi apparet ꝙ seruus institor nondũ actu mutauerat statũ, quia nondũ erat effectus liber, s.ante aditã hæreditatẽ. tñ quia si erat relicta libertas, cuius dies cedat ab adita hæreditate, vt d.§.in nouissimo.per mortẽ dñi, & per tale legatũ libertatis inducit reuocatio mandati, quãuis nondũ cessent dies libertatis, & sic sufficit illa probabilis spes mutationis status, ꝙ bene not.& ad hoc illum text.no.hic Pau.de Ca.ad limitationẽ eorũ quæ hic tradunt.

6 ¶ † In ea.ibi,in fi.vide per gl.& doct.in c.cũ venissent. de testi.per Spe.in ti.de offi.dele.§.restat.versi.quid si delegatus ignorans, per Inno.& alios in c.licet de offi.le.ꝑ Bart.in l.more.cum l.seq.ad ti.s̄.de iur.om.iud.per doc.in c.gratum.post gl.ibi, de offi.dele.& maxime per Inn.ibidem, & per Ang.in l.j.in vlt.col.C.de iu.om.iud.& cõis opi.est cum gl.nostra ꝑ qua opi.bene facit text.in c.fi.in.§.officium.in ver.ipso iure.de offi.dele.in.vj.& in c.si cui nulla.de ꝑbẽ.in.vj.in ver.omnino.q̃ dictio idem importat ꝙ ipso iure, vt not.gl.in l.j.§.si pecuniam i sacculo.ver.omnino.j.deposi.& istam opi.etiam tenent doc.Mod.in c.si à subdelegato.de offi.del.in.vj.nec ob.l.si forte.s̄.de offi.præsi.quia respondent Guilg.de Cu.Alb.de Ros.Bal.& Pau.hic, & doc.maxime Inn.in d.c.gratum. ꝙ ibi loquitur de iudice ordinario, cuius iurisdictio fauorabilis est, sed nos loquimur in delegato, cuius iurisdictio est odiosa [a] & fragilior, vt no.gl.in c.j.circa fi.de rescri.in.vj.vnde videmus ꝙ iurisdictio delegata non ita de facili ampliari & prorogari potest sicut ordinaria, vt l.j.cum ibi no.per gl.in ver.pro tribunali.& ibi expressius per Bar.s.de iud.& eodem mõ respondet Pau.hic ad c.si duobus in fin.de app.vel põt rñ.ꝙ ibi qñ iudex ignorat, non perdit iurisdictionẽ ipso iure per illã appellationẽ, sed ita demum vt pars compareat & opponat, vt ibi, posset etiã ſm Guil.de Cu.Iac.Bu.& Alb.de Ros.hic, aliter rñ.ad d.l.si forte.s.ꝙ ibi agitur de reuocanda iurisdictione iam firmiter acquisita sed in q.nostra non erat statim acquisita firmiter iurisdictio delegati antequã iudex cepisset vti iurisdictione d.l.more.cum l.seq.ergo aliud debet esse in vno casu, q̃ in alio, arg.l.patre furioso.de his qui sunt sui vel alie.iur.ex quo infertur ꝙ vbi iudex delegat⁹ cepisset vti iurisditione, & sic firmiter acquisita esset iurisdictio, q̃uis postea superueniret aliquis defectus tendens

b ad perimendã ipsam iurisdictionem, tamen valeret ꝓcessus [b] gestus iudice ignorante defectum superuenisse, & ita est de mente doc.quos ꝓxime retuli, ꝙ no.pro limitatione & intellectu hui⁹ gl.Neq huic cõclusioni tradite hic in gl.ob.ista l.in prin.q̃a hic in text.nisi debitores liberarent, possent pati graue præiudiciũ, non sic est si sententia delegati, nulla esset.Preterea hic operat istud fauore liberationis.¶ In gl.in versi.non competere.in fi.solue melius, vt hic per Bar.cum quo transeunt cęteri.¶ In gl.in ver.negotiorum habens ex gl.menti tenere ꝙ ita possumus habere ratam i subsidiũ exactionem debiti nostri, non nomine nostro factã aduersus debitorem, sicut venditionem rei nostræ, non nomine nostro factã.

7 & ad hoc vide q̃ dixi in l.si eum seruum.§.eo.¶ † Item habetis secũdo ex hac gl.bene no.ꝙ factum nomine defuncti ratificari põt ꝑ hæredẽ, & bene probat in l.si sine.§ si ꝓcurator.j.rem ra.ha.& no.Dy.in regula, ratum lib.vj.& plene Bar.i l.bonorũ.j.rẽ ra.hab.& Bal.in l.ab vno.C.de neg.gest.tamen Ange.dicit hanc glo.esse falsam in terminis in q̃bus ipsa loquit.s.in terminis huius.l.quia illud ꝙ dicimus hęredẽ posse habere ratũ factũ nomine defuncti ꝓcedit si ille, cuius noie gestum est, viuebat tempore gestionis.ita dicit no.ꝑ Dy.in dicta regula ratũ.sed hic erat mortuus, ergo &c.sed in hoc Ang.vr dicere cõtra tex.in d.§.si ꝓcuratori.quẽ ad hoc all.Bar.hic, nec Dyn.dicit illud ad quod all.per Ang.est verum, ꝙ Ang.su ꝑ vlt.parte huius l.perpendẽs fortasse, qđ illud ꝙ dixerat su ꝑ hac gl.videbat esse ꝯtra d.§.si ꝓcuratori. quẽ ipsemet reputat aureũ, tn.ad illũ tex.qđ hęres ad sui pręiudiciũ põt ratum habere illud ꝙ post mortẽ defuncti fuit gestũ noie suo nõ in ei⁹ cõmodũ. Et subijcit Ang.ꝙ in terminis huius l.in ver.ꝙ si stipulatus. dũ tex.dicit inutilẽ esse stipulationẽ &c.illa stipulatio, nulla facta mentione defuncti nõ posset rata haberi per hęredẽ per hanc l.in d.versi.

8 ꝙ si stipulatus.† & quia ꝙ nullũ est ratum haberi nõ potest, vt no.Inn.in c.prudentiã.de offi.dele.licet ſm eũ Bar.hic indistincte dicat per d.§.si procuratori.& ꝑ no.per Dy.in c.ratum haberi gestũ noie defuncti post mortẽ ipsius defuncti noie ipsius.Sed dic ꝙ responsio data à d.§.si procuratori.nõ videt cõuenire illi literæ, vt ex eius inspectione clare patet, nec Bar.hic, dum dicit posse ratũ haberi gestũ post mortẽ defuncti, loquit de actu q̃ à prin.fuerat nullus.nam etiã Bar.in l.obseruare.in fi.s̄.de offi.procon.tenet ꝙ illud qđ est nullũ, ratificari non põt. & oẽs vbiq; idẽ dicunt.¶ Extra gl.circa hãc secundã partẽ tene menti inquantũ Bar.post Iac.Bu.hic dicit, ꝙ si ille Stichus fuisset à prin.liber, teneret actione mãdati eo hæredib⁹ pro eo, ꝙ exegerat a debitoribus ignorãs dñm esse mortuum, q̃a licet per mortẽ sit mandatũ, nõ est finitus effectus mandati l.inter causas. in prin.& l.si ꝓcedente. in prin.j.man.& sic illa iura q̃ loquunt in actione mandati cõtraria, q̃ datur mandatario, pro eo ꝙ ignoranter fecit post mortẽ dñi, & sic post reuocationẽ mandati, extendunt ad directã actionem mandati, quæ datur mandanti, seu eius hæredibus, & tñ videbatur alia ratio in mãdatario, q̃ in mandante, aut eius hæredibus, quia mãdatarius ignoranter gessit ſm quod dñs mandauerat, poterat esse ꝙ nõ competeret actio negotiorũ gestorũ, vt q̃a illud negotiũ nõ fuisset vtile, iuxta l.ij.& l.sed an vltro.§.j.s̄.de neg.gest.sed hęredes mandãtis, si cõsequi volunt id qđ est emptũ a mãdatario post mortẽ dñi, habent actionẽ neg.gest.ratificãdo id qđ fuit gestum noie dñi, vt ꝑ gl.in vers.negotiorũ gestorũ.su ꝑ hac eadẽ l.tñ ratione ęqualitatis seruãde, vt sic mandatũ nõ intelligatur finitũ, quo ad producendum actionẽ vni ex cõtrahentibus, & quo ad producendũ alteri intelligatur finitum, põt tolerari opi.Bart.ar.l.fi.j.de accep.l.j.j.de rescin.vend.In casu aũt huius l.quia institor erat seruus, dicũt ꝓfati doc.ꝙ non põt habere locũ actio mãdati cõtra eũ, vt hic ꝑ eos, quod bene no.q̃a ꝑ hoc declarari vr quod incertũ reliquit I.C.in l.dispensatorẽ.j.de sol.dum dixit, vel mandati, vel negotiorũ gestori &c.sed mihi videtur ꝑ istũ tex.ꝙ in casu huius l.possit habere locum actio mandati non solum negotiorũ gestorum, quia quando lex statuit plura alternatiue circa idem factum, illa alternatiua fit in vim copulatiue, ne lex dicat esse incerta, vt no.Cy.in l.eum quidam

ADDITIONES.

a ¶ Odiosa. Adde quæ late posui in l.j.s̄.de officio eius post do.Ias.

b ¶ Valeret processus. Facit ꝙ voluit Cald.consi.iiij.de offi.del.ꝙ valeant gesta per delegatum reuocatum in publico Consistorio, antequã ad eius notitiam peruenisset reuocatio, & ꝙ ignorantia præsumatur, et quia aberat à loco reuocationis.

quidā.C.de vet.fig.& Bart.in l.si is qui circa.§.vtraq;.in.v.opp.j.de reb.dub.all.l.Quintus mutius.la.j.ad fi.& quod ibi no.gl.j.de aur. & arg.leg.Nec ob.ꝙ hoc mandatū fuerit factū seruo, & sic nō fuerit efficax ad ꝓducendam actionē mādati dño viuēte, qa tn.pōt, quæ attento ꝙ cōuenit mādatarius ꝓ eo quod gessit in libertate vt pficeret mandatū sibi factum in seruitute, tenetur actione mādati tex.est in l.eum actum. cum glo.in ver.mādan.s.de neg.gest. ¶ Venio ad tertiam partē,s.ad versi.quas vero.ex qua no.ꝙ ille q ignorat se dñm,& putat aliū esse dñm,transfert dominium, si est dñs.de quo vide plenius in gl.¶ Secūdo no.ꝙ mandatū particulare extinguit morte mandantis,de quo etiam videbimus aliqua circa gl.¶ Tertio no.ꝙ non requirit ꝙ reuocatio mādati notificata [a] sit ꝓcuratori reuocato.de quo vide i l.si mādauero & l.fundi. de acq.poss.& l.si qs ꝓhibuerit.s.de publ.& p gl.reputatam singularem in c.ij.de ꝓcu.in.vj.& p aliam gl.i cle.j.de renū.& plene de hoc p Cy.& Bal.in l.mandatū.C.mād.& p Iac.de Bel.in l.j.ꝙ iussu.& tangit aliquid p Bal.& Pau.de Ca.hic, & per Bar.& alios in l.j.C.de sanīd.& in l.q hoiem.§.si Titium.j.de sul.& in l.non solū.§.morte.de ope.no.nū.& p Bal.in l.si ꝓcuratorem.de ꝓcur.& in l.pacta nouissima.C.de pac.& in at.de pace cōstan.in ver.imitatur.& no.p doc.plene in c.ex parte.de rescri.& c.mandatū .de ꝓcur.in antiquis & c.fi.de ꝓcu.in.vj.vbi p Io.An.dicam aliquid.j. cum gl.q̄tum pertinet ad l.istam.¶ Quarto no.fauorabiliorē esse causam liberationis,q̄ obligationis.¶ Quinto no.ꝙ si nō valet cōtractus principalis,nec accessorius,vt hic,& l.eos.C.de vsu.& in l. nō dubium.C.de leg ¶ In gl.in ver.nam & si tibi.ibi, & dicas &c. tene mēti ꝑpetuo hāc gl.ex qua habes ꝙ si pecunia dat ad numerum mādatario,intell' translatum dñium in eū. secus si vt spēs in sacculo,iō facit quod qn̄ pecunia datur ad numerum , & dubitat an fuerit mutuum vel depositum , p̄sumatur potius mutuum.dixi in l.cum q.d.s.eo.& ideo gl.est ꝑpetuo no.qa tex.in d.§.si quis dederit.allegatus in gl.non vr loqui in dubio,vt facit gl.qa ibi cōstabat ꝙ voluit transferre dñiū,qa dabat ex cā mutui l.ij.§.appellata.s.eo.vnde Ful.hic vr dicere qn̄ do tibi vt nuncio, vel ꝓcuratori pecuniā,vt portes ad illum,& illi des nomine meo,nō erit in te translatū dñium,qa nō es dñs, & mandatū est reuocatū , vt hic, & d.l.ij.§.si qs dederit.j.de dona.& l.falsus.§.j.j.de fur.Rom.hic ēt tenet contra istā gl.dum gl.loquit de pecunia data ad numerū,& mouet ipse,qa traditio nuda à causa , nō operat translatione dominij l.nunq̄ nuda.de acq.re.do.Nec ob.si diceret,ꝙ nō est nuda à causa qn̄ trado tibi,vt dones alij vel mutues alij,qa respondet ꝙ ista causa nō est sufficiēs,qm̄ istud vr potius cā cōstituēdi te procuratorē,[b] q̄ sit cā trāslationis dñij in te.& qn̄ subest alia cā q̄ trāslationis dñij,nunq̄ dñij trāslatio p̄sumi debet l.cū indebito i prin.j. de ꝓba.l.si cū aurū.j.de sol.& ideo ſm eū faciēda esset distinctio, ꝙ aut quantitas est magna aut parua ſm ꝙ no.in d.l.cum quid.maxime p Bar.adeo ꝙ pro istis qui tenēt cōtra gl.vr esse decisio Bar. in l.si ꝓcuratori falso.ad fi.j.de cōdi.ob cau.& in l.falsus.C.de fur. vbi quærit an soluens ꝓcuratori simplici.i.qui nō sit in rem suā,videatur in dubio transferre dominiū,& dicit ꝙ nō per l.si ego.& ꝙ ibi not.in gl.pe.s.de nego.gest.nec ob.ſm eum l.dotis.§.fi.cum l. seq.j.de iu.do.qa ibi p̄cedebat causa habilis ad translationē dominij. pro quo etiā vr tex.in l.si is qui.C.de fur.vbi si dedisti pecuniā Titio perferendā ad matrē tuā,& ipse in suos vsus cōuertit , furtū facit.ergo nō fuit in eum translatū dominiū,quia nō esset furtum d.l.falsus.§.j.Et patet ex diffinitione furti,quia est contrectatio rei alienæ &c.l.j.j.de fur.istā opi.ēt approbat text.in l.cassius.j.de solu. & in l.si quis vxori.§.Iuli.j.de furt.imo.in l.si tibi dederim.j.de do. nō facta mentione de his quæ no.in gl.& p doc.hic dicit debere distingui an ille qui assignat pecuniā,dicat do,& tunc intelligatur translatū dominiū.an vero dicat trado , & tunc secus per c.l.si tibi. cum gl.j.parua , dum exponit dederim.i.tradiderim.& §.sic itaq;. insti.de act.& dicit ita debere exponi & limitari tex.i d.l.si is qui.s. vt intelligatur qn̄ pecunia fuit data.i.tradita.& sic animo transferendi dominiū . vnde dicit ꝙ licet reus inquisitus pro furto confiteatur sibi datā fuisse pecuniā, vt ad alium perferret, & ꝙ eam nō portauit ad eū,sed in vsus ꝓprios conuertit, nō per hoc dicit esse probatū,ꝙ cōmiserit furtū , qm̄ cōfessus fuit sibi datam fuisse pecuniā.& sic fuisse in se translatū dominiū.& sic non pōt dici fuisse furtum,vt dcm̄ est,& dicit ꝙ ita aliàs in q.facti dicebat,sed ꝙ præsides noluerūt acquiescere & inquisitū tanq̄ furem pœna ꝑsonali affecerunt . ipsemet Imo.in d.l.Cassius.refert illud ꝙ ipse dixerat in l.si tibi dederim.postea addit forte dici posse ꝙ aut quis dat pecuniā alicui,vt soluat eā creditori tradentis, vel vt eam alteri portet , & tunc quia iste videt quodāmodo vt nudus minister electus ex quo illam in specie debet soluere vel portare . & tūc nō videat translatū dominiū p d.l.Cassius.& p d.§.Iulia.& l.si ubi dederim & sic ex qualitate actus & mente tradētis impropriabit verbum dat,sicut etiā intetdū quis dat pecuniā alicui,vt soluat seu satisfaciat creditori suo,& sic nō videtur specifice curare an illam pecuniam vel aliā soluat,& tunc vr ꝙ transferatur dominiū per d.l.falsus.§.j.cum gl.in ver.procu.sciens. p̄sertim qn̄ recipiens pecuniā esset homo nō multū vilis cōditionis . ita ꝙ est verisimile ꝙ noluit eum simpliciter nudū ministrū constituere.arg.l.plenū.§.æquinj. de vsu.& hab.Potes cōcludere ꝙ aut cōsigno pecuniā Titio nō vt procuratori meo,sed alterius , & tūc etiā si ad numerū consigno, videtur ꝙ in eū nō transferatur dñium, qa intentio mea est,ꝙ nō acquiratur ꝓcuratori,sed dño suo. & ideo si est verus procurator acquirit incontinēti dominiū dño suo l.q mihi donatū.& ibi plene no.j.de dona.& l.j.C.per quas perso.si aūt nō erat verus procurator cū mandato . & tunc ēt non acquirit dominiū procuratori. ita loquit d.l.si ego.& ꝙ ibi no.gl.j.& gl.pe.& ita etiā Bar.loquitur in l.falsus.C.de fur.& in d.l.falsus.§.j.j.de fur.& in d.l.si ꝓcuratori. aut consigno ꝓcuratori meo pecuniā vt aliquid faciat, & tūc aut dixi ꝙ illā pecuniā quā sibi cōsignaui ad aliū deferat,& nō trāsfertur dominiū in eū siue ad numerū dederim,siue in sacculo , quia videor eū eligere vt nudū ministrū,& pecunia videtur data vt species,vt d.l.is cui.cū cōcor.s.all.& no.Bart.in d.l.si procuratori . aut nō fuit specifice dictū ꝙ illam minet pecuniā solueret , sed aliter.vel verba fuerūt dubia,& tūc habet locū distinctio gl.nostræ. pro quo allego bonū tex.in l.in naue sauphelli.in ver.idem iuris esse.j.loca. & per illū tex.in d.l.falsus.§.j.in fi. apparet responsio ad d.l.nunq̄ nuda.qa immo hic satis dr subesse causa translationis dominij,& hæc no.quia articulus est notādus. & vide ad p̄dicta,quæ no.Bar. in l.si sub cōditione.in vlt.col.j.de solu.tex.autē nostræ l.non facit ad distinctionē hic positam in gl.quia ēt si dñs huic sticho pecuniam dedisset ad numerū,non fuisset translatū dominiū in eum, quia seruus suus fuerat.¶ In ea.in fi.cum gl.transeunt cōmuniter doc.& gl.& doc.in l.ij.§.sed si quis.j.de do.& Cy.& alij in l.mandatum.C.mand.& Bar.& alij plene in d.l.fundi.tn̄ Ful.hic cōtrariū tenet per d.l.fundi.§.fi.in pe.rñ.itē p l.si p̄cedente . in prin.j.mād. vbi mandatū de defendēdo finitur morte,& tn̄ est factū de eo ad quod mandans tenebatur.item per l.& quia de iu.om.iu.iuncta l. numerū.§.iudicandi.j.de mu.& ho.vbi mandatū ad causas decidendas factū à ius dicente finitur morte mandantis re integra,& tn̄ mandans tenebatur ius dicere,& causas illas decidere,ideo respōde aliter ad d.l.fundi.§.j.prout ibi in vna solutione no.in gl.s. ꝙ ibi quo ad possessionē.secus aūt quo ad proprietatē,& est ratio ſm eum, qa mortuo ibi venditore,possessio vacabat,quia per hæreditatē non retinet l.j.§.Sceuola.j.si qs test.li.esse iu.sue.nec etiā est apud hæredes anteq̄ per eos sit apprehēsa l eum hæredes. [c] in prin.j.de acq.poss.ergo emptor ingrediēs possessionē rei,quæ sibi debetur,acquirit possessionē vacantē, qa ex bona fide & iusta cā occupat.secus in dño, qa ēt iacente hæreditate dñiū hæreditatis est,q̄ licet non possit possidere,tamē est capax acquisitionis dñij, vnde sine facto nostro res nr̄a non pōt a nobis abire l.id quod nostrū.j.de reg.iu.Sal.hic, & plenius in d.l.mandatū ēt reprobat istā gl.& dicit quod est alia ꝯtraria in l.sed interim.§.si vxor.el.j.in ver. cōdōne.j.de do.inter vir.& vx.& dicit ꝙ ista magis amicat l'ræ i d.l. fundi.Et nō ob.ēt ſm eum si p ista glo.allegaret tex.in c.si p grā. de offic.dele.in.vj.qa rñdet ꝙ ibi in bñficijs & gratijs loquitur, ad quorū executionem Papa nō pōt arctari.Item Papa ibi illud statuit,ne hæres diuinus protrahat ex defectu sequuto in præiudiciū ecclesiarū. istam opi.ēt tenet Ioā.de Imo.in d.§.sed & si quis.licet ipsemet in d.l.fundi.trāseat cū cōi opin.Ro.hic , & plenius in d.l. fundi p illū tex.tenet cōtra istā gl.sed nō recedo à cōi sententia per d.l.fundi.Et ad illū tex.i pe.rn̄.rn̄de , vt ibi p Bar.s.ꝙ ibi de necessitate subaudiunt ista verba,s.vt hæredes ꝓhibeāt,qa aliàs ꝯdiceret p̄cedentibus rn̄sis.Non ob.d.l.si p̄cedente.& qa vt p Bar.in d. §.sed & si qs.dum Bart.respondet ad d.l.si defunctus.de procura. Nō ob.d.l.& qa qm̄ respōde ꝙ mandatum ꝙ qs facit ratione officij,ꝙ habet mandās,facilius finit, q̄ mandatū ꝙ qs facit ratione iuris sui ꝓprij,& trāsmissibilis.vn̄ videmus ꝙ mandatū ad vniuersitates causarū extinguit oino morte mandātis c.fi.§.officium.de offi.dele.in.vj.& probat in c.ne aliq̄d de hære.eo.lib.sumpto arg. à spāli,vt ibi in gl.& tn̄ secus est in mādato ad aliquod negotium vle, ꝙ nō sit iurisdōnale,vt probat in d.§.si impubes.& scripsi in l. more.s.de iur.om.iur.vbi hoc sequutus sum,& in pluribus etiam differunt

ADDITIONES,

a ¶Notificata . Adde Rapha.Cu consi.xlvj.vbi qualiter sit fienda reuocatio , & qualiter notificanda.

b ¶Procuratorem. Adde ꝙ voluit Abb.consi.lxxiiij.& seq.ij.lib.& ibi de multis verbis ex quibus apparet dominum nolle in institorem transferre dominium.

c ¶Hæredes. Adde ꝙ voluit Anc.consi.cxxvj.& quando mandatum morte mandantis finiatur,vide per Ro.consi.cxix.

differunt reuocatio mandati iurisditionalis, & aliud mandatũ, vt patet ex no. p gl. in l. iudiciũ soluitur. s. de iudi. accedit illud quod dicit Ro. hic, vbi inquit q dato q teneremus opi. huius gl. debet limitari, nisi mandãs necessitaret rõne officij facere illud q mandauit per l. si p epistolã. j. de acq. hær. & p cle. fi. de pcu. nec mihi placet illa sol. quę habet q aliud sit quo ad possessionẽ, qa nõ est licitum alicui sibi ius dicere in re quæ nondũ est sua, licet possessio sit vacans l. fi. C. vnde vi. & l. inuasor. cum ibi no. eo. tit. & est diuinare & nimis restringere text. in l. fundi. vt intelligat q possessio ibi fuerat vacans. Idẽ videt per illũ tex. in ver. recte tradita est, vbi tex. innuit possessionẽ dici esse recte traditã, & cõsequenter esse translatum dñium, prout transfert ex recta traditione facta pcedẽte ti. habili ad translationẽ dominij l. clausibus. cum fi. j. de contrah. emp. & de hoc etiã scripsi in d. l. fundi. & sic habes hic vnã limitationẽ ad regulã, quæ habet, q mandatũ morte mandantis finit. & aliam vidi sũs. s. per d. §. si impubes. reliquas vide per gl. & doct. in d. l. mandatum. & in d. §. sed & si q s. vbi per Bart. & per eundẽ in d. l. si defunctus. & aliquid per Iac. de Bel. & Ang. hic, & per Bal. in auc. si qua mulier. C. de sac. san. eccl. & in l. si quidẽ. C. de act. & obl. & per Pe. de Anc. in cle. j. de renun. & late per Sal. in l. inter causas. in prin. s. man. cum cõcor. de quibus in dictis locis. & de mãdato iurisditionis dixi in d. l. more. cum seq. ¶ In gl. in ver. receptũ est &c. ibi, non finitur &c. Dic, immo finit, sed vtilitatis causa receptũ est, vt debitores soluentes ignoranter, liberentur. ita dicit tex. in §. recte. insti. mand. ¶ In ea. ibi. l. Arrianus. certe idem est quo ad obligationem acquirendã mandatario impendenti pro executione mãdati qñ ignorat dñm esse defunctũ, vt d. l. inter causas. in prin. vnde põt dici, q ratio est ſm Ful. ne indebite damno afficiantur debitores soluentes ignoranter d. §. recte. & l. si mandassem. j. mand. quæ ratio cessat qñ tractatur de transferẽdo dominiũ per mandatariũ alienare volentẽ, tñ nõ cõsequitur damnũ ipse, neq; ille cui res tradita est. ¶ In gl. in ver. teneri. in fi. certe nec gl. illa ad quã se remittit ista neq; alię gl. huius l. loquunt in casu in quo interuenit stipulatio. quo quidẽ casu regulariter nõ requiritur ista cõsumptio, sicut qñ non est facta stipulatio, sicut loquit hæc pars literæ nostrę, quæ proprie loquit qñ non intercessit stipulatio, ita habet in l. ij. C. eo. ideo dic melius vt hic p Bart. saluis his q dicent. j. in gl. in versi. haberent. ¶ Venio ad quartã partẽ in versi. q si stipulatus. ex qua in prin. no. q non põt esse qualitas sine subiecto, vt hic, & in c. pe. vt eccl. benefi. & no. gl. in a. l. si arbiter. in fi. j. de proba. ¶ Secundo no. q q s nominatim defuncto stipulari nõ põt. ex quo habes q actus eius noie factus nõ prodest hæredi tanq carens prin. adeo q vt dixi sup gl. in ver. neg. ge. non põt ratificari per hæredẽ, & inferebat ex isto tex. ita ponderato Pau. de Ca. hic, q sicut nõ valet sententia lata cõtra defunctũ qui putabat viuere, nec ligat hæredem l. pe. in prin. j. quæ sen. sine ap. rescin. ita nec valebit, si lata sit p defuncto, licet ſm eum quidã dixerint õriũ. per l. cũ quasi. in prin. j. de fideic. lib. sed ibi ſm eum loquit in priuilegijs. alia est ibi ratio, sed dic vt magis cõiter tenet, speciale est fauore libertatis i d. l. cũ quasi. vt valeat snia, qa ibi principaliter ferebat in fauorẽ libertatis, licet i cõsequentiã resultaret cõmodũ mortuo, seu eius hæredi, nã vbi p sententiã seruus cõstituit liber in iudicio moto õ defunctũ q putabat viuere, & abesse ex iusta cã, & ppterea sibi reseruabat patronatus, vt p gl. in l. de qua re. §. fi. s. de iudi. & p Bar. in l. in summa. §. fi. j. de re iu. vbi reprobat ibi gl. tenentẽ valere decretũ iudicis in fauorẽ mortui, p d. l. cũ quasi. & q dicit Bart. nõ esse verũ p l. furiosũ. j. de reiu. & q in d. l. cũ quasi. est spãle fauore libertatis q cq d ẽt dixerit gl. in l. Neratius. j. de reg. iur. & in l. si decessent. s. qui satisda. cog. & ibi plene p Cy. in. ij. op. de quo ẽt vide sing. per Bal. in l. vnica. §. in primo. C. de cad. tol. in vlt. col. vbi tenuit q sicut fauore libertatis valet snia lata pro defuncto,[a] ita ẽt erit vbi agit de fauore ecclesię, q tene menti. Subdit ẽt circa pdicta Pau. de Ca. hic, q si fertur sententia õ procuratorẽ, vel p eo agitantẽ causam noie defuncti, qui viuere putabat, nõ valeret snia d. l. de qua. §. fi. Nec ob. q instantia trãseat in hæredẽ l. si cũ hominẽ. j. de fideius. qa vt valeãt acta, debet agitari cã noie hęredis, nõ noie defuncti, sed dic q istud est icidere in dubiũ, q Bar. reliquit indecisum in l. nulla. C. de pcu. in fi. vbi quęrit dño mortuo pendẽte iudicio agitato per procuratorẽ qualiter formabunt verba sniæ, nã si cõdenabit pcuratorio noie dñi. snia nõ vr valere d. l. pe. reliquit cogitandũ. alij doc. ibi, & pcipue Saly. Ful. & Pau. de Ca. tenent, q cõdemnabit, vt pcurator talis, seu cuiusq; sui hęredis. ar. d. l. nulla. & voluit hoc idẽ Bal. i l. j. C. de sen. & interlo. om. iu. vbi ad hoc all. l. si cũ procuratore. j. de re iud. quã dicit ad hoc esse no. aliter aũt dicit, q nõ valeret snia. all. l. nostrã. ita ẽt tenet Ro. in l. si cõstante. §. fi. j. sol. ma. all. l. seruus. s. de his q no. infa. sed putarẽ plus posse attentari. q ẽt si condemnaret procurator pcuratorio noie Titij, qui tũc erat defunctus, valebit sententia, si pcurator erat effectus dñs litis[b] per lit. cõte. cũ verba sententiæ debeãt cõcipi in pcuratorẽ, vt d. l. nulla. & d. l. j. C. de sen. & interlo. om. iu. pro hoc etiã facit, qa verba impropriant, vt snia & actus valeãt, vt no. gl. in l. & puto. in fi. prin. s. fa. erc. vnde vt sustineatur snia, subaudiet dictio quondã, p ea quę hic no. i gl. in ver. defuncti. cũ his quę sup ea no. Bar. hic, in prin. & sup ea dixi. Nec ob. l. pe. cum fi. j. quæ sen. sine app. rescin. quia ibi nõ cõdemnabat procurator dñs litis, sed ille q mortuus erat, vel alius q nunq fuerat dñs litis viuente dño, & vide ẽt de hac q. Bal. in l. edita. in repe. Perusina. C. de eden. & dixi in d. l. nulla. ¶ Tertio no. q si seruus stipulat sibi acquirit hæreditatẽ. ¶ Quarto no. seruũ ignorantẽ sibi esse relictã hæreditatẽ, videtur hæreditas iacens possidere, vt sibi ex re hæreditaria quęrat, & nõ reperit alibi ſm gl. nam mirum videt q hæreditas iacẽs possidet d. l. j. §. Sceuola. tñ qa fingit possidere, vt hic, ideo iudicat ac si vere possideret. facit l. ceptam. j. de vsu. & ideo dicit tex. valde no. in l. gent. j. de acqui. hęr. q in hæreditate est qualis qualis possessio, & dicit Ro. hic illũ text. ad hoc eẽ sing. ¶ Quinto no. q sciens quem esse liberũ, nõ põt videri eum bona fide possidere. ¶ Sexto no. q sui & necessarij nõ psumunt habere scientiã eorũ, quæ in testamento cõtinent. secus in extraneis,[c] & rationẽ vide hic per Bar. cũ quo transit Ang. sed Mod. hic cõtrariũ dicunt, dic vt dixi plene post Bar. & alios in l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. obl. circa no. p Bart. in d. §. in. iij. q. vbi opi. eius sustineo cum aliquali modificatione, vt ibi dixi. ¶ Septimo no. ex fi. q plures vñr sibi adinuicẽ seruire, nã intentio literæ est, q si dñs plures habeat seruos in diuersis Prouincijs Calendario ppositos, & eos instituerit hæredes cũ libertate, & oẽs dñm esse mortuũ ignorauerint, oẽs sibiinuicẽ acquirere, & sic adinuicẽ seruire vñr, & ideo facit ſm Bart. † q si plures sint vnius negotiationis, & vnus exerceat in vno loco, alius i alio, vñt adinuicẽ institores, & sic quilibet eorũ tenebit in solidũ, vt hic, iuncta l. si cum plures. & ibi no. Bar. j. de exerci. & latius p eundẽ in l. eandẽ. in. vj. q. j. de duob. reis. & in repe. l. j. in. ix. q. C. de duc. re. & p Cy. & oẽs in l. cum te in galliã. C. eo. & per Bal. in rub. C. de exerci. in fi. & in l. si prędiũ. C. de edi. ac. in l. iure societatis. in lect. ant. j. pro soc. & per Ange. & Pau. in l. si vnus. in prin. s. de pac. Fulg. in l. si plures. eo. ti. per Pau. de Ca. in l. j. §. si plures. el. j. j. de exer. plene per Pe. de Anc. in cõsi. cccxix. incip. in Christi noie pro clariori prędictorũ dubio &c. ¶ Octauo habes mirabiliter ſm doc. ex eo tex. casum in quo vnus & idem est possidens, & possessus, & hoc quo ad fictam possessionẽ, sed quo ad veram hoc esse non potest l. homo liber. §. fi. infra de acqui. re. domi. ¶ In gl. in ver. q si sibi. pro gl. facit melius, qa in dubio fieri debet interpretatio p quã stiplo valeat l. quoties in stiplonibus. de ver. ob. ¶ In gl. in ver. sicut. n. dicit istã regulã non reperiri alibi, vt dixi sup tex. & raro reperit gl. his verbis vti. ¶ † In gl. in ver. hæreditati. habes ex ista gl. menti tenere, primo q hæreditas pro ea parte pro qua est adita,[d] nõ dicit amplius hæreditas, sed pro reliqua parte nõ adita sic. Adde gl. in l. heres per seruũ. j. de acq. hær. & in l. p hęreditariũ. de acqui. re. do. & in l. j. §. veteres. in gl. mag. j. de acq. poss. & declarat p Bar. in l. iij. ad fi. prin. j. de bo. pos. & in rub. infra de acq. hær. & magis placent verba Bar. in dictis locis, q illud q dicit Ful. & Pau. de Ca. hic, nõ facta mentione de verbis Bart. in dictis locis præalle. qui dicit verũ esse q hæreditas qñ est adita, nõ dicit amplius hęreditas, quantũ ad fundandã actionẽ in ipsa hæreditate, certe quo ad alia põt dici hęreditas, vt patet in tit. de pet. hęre. vbi petitur hæreditas postq est adita. Item habes ex ista gl. no. q datio cohæredis extranei nõ facit seruũ necessariũ hæredẽ. & probat in l. ex parte. de acq. hær ¶ † In gl. in ver. nõ æque idẽ. ibi, nõ respondet Africa. &c. qñ interuenit stipulatio alias bene rñdet, vt in vers. quare si nulla. & facit tex. cum gl. an & qñ in aliqua disputatione quęrit de duobus, & ad vnũ respõdet affirmatiue, vel negatiue, & an eodẽ mõ, an vero õrio mõ intelligat esse responsum ad aliud. & facit gl. q eodẽ nõ intelligat rñsum. loquit tñ hic, qñ illud ad qd fuit rñsum erat principale, & aliud erat accessoriũ. Quid aũt in alijs casibus vide in l. si sine. §. sed q Papin. in gl. in ver. manere. & ibi per

ADDITIONES.

a ¶ Pro defuncto. Adde q licet accusato mortuo euanescat accusatio, tamen heredes põt instare adinuicẽ, vt declaret mortuũ nõ fuisse culpabilẽ p tex. sing. in l. filio. §. Seio. de adi. leg. & Bal. in l. vnica. ne ex deli. defun. & ita dicit Ro. sin. suis. fol. 8.

b ¶ Dominus litis. Adde q voluit Ful. consi. clxxxij.

c ¶ In extraneis. De hoc vide Pau. de Cast. consi. x. & consi. xcij. Ang. consi. cclxxxvj. Ro consi. cccciij. Bal. cõsi. cj. & cxvj. v. lib. Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de test. §. in primis. ver. & vide si duobus. & an heres presumat ignorare facta in codicil. si sunt diuersi ex testamento, vide Fran. de Are. consi. xciiij. & qñ hæres præsumatur ignorare cõtenta in testamento, vide per Alex. cõsi. iii. lib. iij. & cõsi. iiii. lib. 4.

d ¶ Addita. Ideo dixit Bal. in l. si viua matre. C de leg. here. quòd stante statuto nostro Mediolani, q mulier nupta extra territorium Mediolani, non succedat in hæreditate paterna, q si antequã nubat succedat patri, q statutum non obstat. quia effecta est hereditas proprium patrimoniũ. Et hoc etiam videtur q voluit Roma. referens prædicta eius consi. xxxix.

ibi p Bald.s.de mino.& p gl.in l.si res.C.ad exhi.& in l.cõsilium.§.quisitum.in gl.j.& ibi Bal.j.de cur.fur.& gl.& Bar.in l.cũ pretor.s.de iud.& hẽ in l.j.C.de diuer.rescri.& ibi p Bal.& doct.post glo.in c.postulasti.de rescrip.& in c.nõne.de præsumpt.¶ In ea.in fi.adde no.in gl.seq.vbi de hoc plenius.¶ In gl.in ver.haberent.ibi.l.iij.in prin.& sic hic non sumet arg.à contrario sensu ex text.& pp hoc Iac.Baldui.& Odof.aliter legebãt vlti.partẽ huius l.q̃ sit de mẽte gl.nam volebãt ipsi q in versi.q si præponebat.ibi,dum text.dicit adhuc idem &c.subauditi,s.vt nõ videat à cohęredibus possideri,& sic q̃uis animum possidendi haberent,q̃a putabant stichũ esse seruum cũ dicit idem esse,put in pcedenti casu posito in ver.post aditam,q̃a solus animus possidendi nõ sufficit ad apprehendẽdã possessionẽ,vt d.l.iij.in prin.& sic nõ acquiret cohęredibus, cuius cõtrarium est de mente gl.in versi.rñderi.& aliarũ gl.sequentium per istũ text.sed cõiter damnatur intells Iac.Baldui.& Odof.quẽ hic refert Bar.& Seriosius Cyn.in.ix opp.nam ista aduersatiua q

12 posita in versi.† q si pponat.cum sit posita sine copula importare debet diuersitatem in iure & in facto, vt no.in l.hoc amplius.§.de his.in versi.aũt.j.de dã.infe.& in l.qui vsunisfructum.de verb.obli.sed ſm intellectũ pxime dcm̃ nõ aduersat in iure, & ideo dũ tex.dicit rñderi,idem debet intelligi,vt ibi p glo.Et non ob.si dicat q q̃uis habuerint animũ possidẽdi,tñ non possidet, eo q̃a requirit apprehensio,q̃a respõde q finguunt possidere,sicut dicimus in hæreditate iacente,vt hic,& no.in gl.fi.q est no.ſm Bart.& doct.hic.¶ In ea.ibi, sed cui hoc casu acquirit &c.nõ intelligas disputari & dubitari in gl.de parte tangẽte stichum,s.p sua portione hęreditaria, q̃a de illa verũ est q sibi acquirit,etiam dato q habuerit animũ acquirendi dño cui se seruũ esse putabat,nec illud est absurdum,q̃a hoc etiã seruari videmus in casu simili posito in l.homo

13 liber.§.fi.j.de acq.re.do.& no.gl.hic in fi.¶ † In ea.ibi, vel simpliciter,s.stipulat' est &c.& ita cõiter à doc.intelligitur præterquã à Saly.q intelligebat istam gl.in hac parte de sticho q simplr numerauit sine stipone,& transit ipse simpliciter cum decisione gl.sed pcedens intells & expõ magis placet, & melius cõsonat pcedentibus verbis gl.& intelliget hæc prima pars gl.qñ cohęredes sciebãt hunc stichũ esse effectum liberũ.& in hac q.doct.antiqui multum varie loquuntur, vt hic refert Cy.in.j.&.ij.q.& ipse sequutus Pet.tenet q acquirat actio ex stipulatu ex sticho.arg.l.liber hõ.§.fi.j.de acq.re.do.& ipse teneat cohęredibus conditione sine cã ex ęquitate l.si me & Titiũ.s.e.Bart.vero in hac q.tenet q si cohęredes ratũ hñt illud q à sticho gestũ est, tũc acquirat statim cohęredib' & ita pcedat id quod no.in gl.pxime pced.in fi.si aũt ratũ nõ haberent,tunc acquirit solũ sticho cõsumptiue sequuta d.l.si absentis.C.eo.tñ per cõdõnem sine cã tenebit cedere cohęredibus, vt hic p eũ.& cũ hac opi.cõcordat Alb.de ro.hic Bal.in effectu vr idẽ tenere,& intelligit q illud q gessit stichus,nõ intelligat gestũ noie suo pprio,sed appellatiuo.i.tanq̃ à seruo dñi seu p dño suo,& sic vr factũ noie cohęredũ merito si ratũ habeãt acquirit recta via eis actio ex numeratione,nõ aũt dicit Bal.ex stipulatu,& forte intellexit ac motus est eo q stipło p partibus cohęredũ non teneret.iõ attẽdi debeat sola numeratio l.certi cõdi.§.qm̃.s.e.l.si ita stipulat' §.Chrysog.de ver.ob.Ang.hic dicit q pñt cohẽdes ratũ habere in subsidiũ.i.qñ pecunia nõ extaret,vt hic p gl.i ver.neg.gest.aliàs nõ, q̃a cũ à prin.nec ex numeratione nec ex stipłone esset quicq̃ acquisitũ cohęredibus scientibus,necesse est dicere q acquirat stipulãti,vt d.l.liber hõ.§.fi.sed hęc sua opi.nõ vr vera,p ea q̃ no.glo.i versi.negotiorũ.i.j.rñ.q̃ ẽ cõiter approbata, & sup ea dixi.Ful.& Pau.hic dicũt primũ membrũ distõnis Bar.esse cõtra istum tex.in versi.post aditam.vbi indistin.hr,q non acquirit cohęredib',ergo si ratificãt,debent ẽt excludi.pterea dicit Ful.ideo cohęredes pnt ratificare secundũ Bar.q̃a eo q gessit stichus,vr esse gestum nomine defuncti,& sic debet posse ratificari ab hęredibus, vt dcm̃ fuit sup p gl.in ver.neg.gest.& hoc nõ vr verũ ſm Ful.s.q stichus videatur gessisse nomine defuncti, immo censet totum negotiũ ad suã personam retulisse,q̃a sibi simpliciter stipulatus est, licet ad vtilitatẽ dñi faceret, nã & mutuũ accepit & mutuũ ex psona serui l.ij.§.mutui.s.e.iõ sequuta cõsumptione debet huic sticho dari actio.& hoc mõ rñ.ad ar.fcm̃ hic in gl.dum dicit gl.nec ob.si dicas q nomine alterius nõ suo numerauit &c.nam immo ſm eũ censet suo nomine numerasse.& istã dicit esse meliorem rñsionem q̃ sit illa data p gl.dicentem q ẽt aliqñ contingit q q̃s numerauit nomine alieno,& tñ sibi numerãti acquirit actio l.iij.C.e.nam ſm Ful.ista rñsio data p gl.est multiplicare incõueniẽs nõ autem soluere arg.adducit ipse ꝯ Bar.q̃a si cohęredes sciũt,& sic sunt i mala fide, nõ põt eis acquiri per stichum quem bona fide non possidẽt.ad hoc facit regula l.stipulatio ista.§.alteri de ver.ob.& licet ipse ꝯfuse & inordinate loquat, tñ vr residere q acq̃rat sticho p partibus cohęredum consumptione sequuta.& nõ possit stichus agere ex stipulatione ante cõsumptionem,eo q̃a nõ vr impleta cã stipulationis q̃a non est impletum mutuum,i.non est trãslatum dñium.& sic obstaret agenti exceptio doli l.ij.§.circa.j.de do.excep.& ita dicit se tenuisse in l.nam & si fur.s.e.licet ſm eũ aliter ibi teneat Bar.& hæc procedunt qñ stichus sibiipsi,vel simpliciter stipulatus est ſm eum.vñ subdit q vbi apparet stichũ numerasse nomine Titij, tũc defuncti,vel eidem Titio stipulatus esset,& dubitaretur an cohęredibus acquirat,due sunt in hoc opi.vna est ſm Bar.q acquiritur ipsi & cohęredibus si ratum habeant per d.l.si sine.§.si procuratori.j.rem ra.ha.Si aũt nolint ratum habere acquirit ex mutuo certi cõdi.sticho,q tñ tenebitur cedere, vt dcm̃ est.Sed circa istam opi.dicit esse cõsiderandum,q̃a si numeratio nomine defuncti tenuit acquirit certi cõdi.cohęredib' siue ratum habeãt siue non,q̃a inuito & ignorãti acquirit per d.l.si absentis.C.e.& ideo superuacua est cessio, seu cõdõ sine cã.ar.l.si hæres institutus.in prin.j.ab treb.

14 ¶ † Secunda est opi.q numeratio noie defuncti non valeat sicut nec stipulatio eadem rõne vt hic,& ideo tunc defuncto non acquirit,q̃a nõ põt,nec sticho acquirit,q̃a noluit, seu in hoc nõ ꝯsensit ar.a.l.si me & Titium.& sic reperit pecunia sine causa apud illum cui numerata est,ideo cõpetit cõdõ sine cã sticho & cohęredibus,Nec ob.d.§.si pcuratori.vbi gestum nomine defuncti põt ratum haberi, q̃a dicit se intelligere qñ ibi fuit solutum pcuratori illius q putabat viuere, ita q solutio ibi recepit fundamentũ ex psona pcuratoris ſm l.cum q̃s.§.si debitorem.j.de sol.& l.qui negotia.j.inã.Pau.de Ca.hic distinguit: aut stipulatus est in personam defuncti,& stipulatio est inutilis,& tũc nulli acquirit,nam defuncto non,q̃a nõ potuit.alijs ẽt non, q̃a noluit.ar.l.multum.C.si quis alteri vel sibi.aut fuit stipulatus sibi vel simpliciter, & tunc aut hæreditas iacebat p partibus cohęredum & acquirit hęreditati,& p illam postea cohęredibus adeuntibus,siue fuerint bonæ fidei siue malę fidei postq̃ est inchoata obligatio vtiliter, & fundata i hęreditate q̃ non est male fidei,& facit l.si q̃s mãcipijs.§.si impubes.in fi.de insti.aut hæreditas erat adita & cohęredes sunt in mala fide.& tunc aut stipulatio fuit interposita aut non.Primo casu tenet q acquiratur actio ipsi sticho stipulanti,q̃a non potuit cohęredibus qui bona fide non possidebant,acquirere d.§.alteri.& istam actionẽ ex stipulatu tenebitur cedere cohęredibus, ne ex re eorũ fiat indebite locupletior d.l.si me & Titium, sed absq; cessione cohęredis ex stipulatione agere non pñt, siue ratum habeãt,siue nõ,p istũ tex.ꝯ quẽ dicit se mirari Bar.hoc dixisse.Secundo vero casu,s.qñ stipulatio non fuit interposita,dicit q si pecunia extat nulli est quæsita actio ex mutuo,vt hic, in ver.quare & si nulla,sed q̃libet põt partem suam vẽdicare. sed si est cõsumpta, recõciliat mutuũ cohæredibus,siue sint bone fidei,siue male fidei, & acquirit sibi pfecte, tñ si nõ ratificãt, licet eis acquisita sit directa dat mutuãti vtilis,vt d.l.si absentis.in hoc valde dubio passu videret prima facie sic dici posse,qñ stichus stipulatus est sibi,vel simpliciter, & cohęredes sui sciebant eum esse effectum liberum, non possit dici, q soli sticho acquisita sit actio ex stipulatu cohęredum pro partibus,q̃a cũ stipulatus sit tanq̃ seruus,prout se esse putabat,sequit quod vr stipulatus dñis suis,& sic illis q reputabant psonam dñi sui tunc defuncti,& ꝯñt si pro partibus cohęredum scientium nõ potuit stipulatio esse efficax ad acquirendũ cohęredibus d.§.alteri.nõ debet cõsolidari stipulatio in psona ipsius stipulãtis p l.si mihi & Titio.de ver.obl.& sic nõ vr vera opi.Pe.Cy.& Ang.s.relata ꝯtrium tenentiũ.Nec ob.d.l.hõ liber.§.fi.q̃a ibi liber hõ bona fide possessus ꝯxit sup eo q in totum ad se ptinebat,& sup eo q insolidũ sibi erat acquirendũ,ideo sibi acquirit, q̃uis animũ haberent acquirẽdi dño putatiuo.hic aũt ꝯxit sup eo q partim ad se pertinebat,partim ad cohęredes,& iõ fateor q hic p parte ptinẽte sibi acquirit p d.l.liber hõ &.s.dixi.sed non vr q p partibus ptinentibus ad cohæredes sibiipsi acquirit p l.si mihi.& p eã rõnem ẽt nõ vr pcedere opi.Ful.q tenebat q cõsumptione sequuta possit stichus insolidũ agere ex stipulatiõe, & pariter videret infringi opi.Pau.de Ca.nec vr ẽt verum q stichus suo nomine pprio videatur numerasse,& stipulatum esse,q̃a cum putaret se seruũ, & vt seruus stipularet,vr stipulari dño l.j.in prin.de stip.ser.& sic non videtur Ful.bñ dixisse qui ꝯtrium dicebat. tñ istis nõ obstãtibus tutius vr etiã cõcludere q soli sticho sit acq̃sita actio ex stipu.& ipse tenetur cedere actionẽ cohæredibus p partibus eorũ si ratificãt q̃a fieri debet interpretatio,vt stipło intelligat facta eo mõ quo teneat,& sic videret stichus stipulatus dari nõ cohæredib', sed ipsi sticho recipiẽti noie illius ad quẽ putauit negotiũ ptinere. quo casu stipulatio valet,& si ille cuius noie censet facta stipło ratificat,cogit stipulator ei cedere l.hmõi.in prin.cũ gl.de leg.j.l.q̃cũq; gerimus cum gl.j.de act.& obl.l.pe.cũ gl.s.de neg.gest.l.si ita stipulatus.§.Chrysog.j.de ver.ob.Et sic nõ ob.ad quod hr in d.l.si mihi.quia illa l.loquit qñ verba stiplonis nõ erãt collata i stipulãtẽ,sed in alijs

pro

pro parte, adeo φ nō valebat pro illa parte, si aūt nō ratificarent, posset p cōdōnē sine cā cōpelli stichus stipulator ad cedendū ex æquitate s̄m d.l.si me & Titiū. & sic cū isto casu stipl̄o fuerit vtilis nō vī dici posse φ si cohęredes ratificāt numeratonē, acquiratur eis recta via actio ex numeratione prout vī Bal.hic sensisse, vt.s̄.retuli, 15 † nā nō nascit̄ actio ex numeratione, qn̄ incontinenti fuit ap- 16 posita stipulatio valida l.i.i ita.§.j.j.de noua.& in d.§.Chryso.† & p ista ēt nō vī φ recte fuerit loquutus Bar.hic, dum vult, φ sequuta ratificatione cōpetat actio ex cōtractu cohęredibus cōtra eos qui mutuū receperunt, sed opi.sua posset procedere, vbi stipl̄o fuisset nulla, vt q̄a collata fuisset in personā dn̄i mortui, vt hic, vel q̄a nō fuisset interposita stipl̄o, q̄a tūc vī φ sequuta ratihabitione competat eis actio ex numeratione, ideo pn̄t ratificare numeratonē, q̄a vī facta nomine defuncti, vt pbat̄ in d.§.si pcurator, cui nō vī Ful.bn̄ rn̄dere, nā non est maior rō quare ibi solo facta pcuratori recipiēti nomine defuncti debeat posse ratificari q̄ numeratio facta hic à pcuratore defuncti nomine defuncti, & sic vī φ text.hic in ver.quare si nulla &c.debeat intelligi & limitari, nisi cohęredes ratificēt numeratonē factā nomine defuncti. & ita etiā intellexit Bar.hic in ver.circa quartū & vlt.quærit̄ &c.licet videat̄ non leuis restrictio ad istū text.tn̄ vī necessaria, postq̄.n.cohęredes ratificādo trāsferunt dn̄ium in eum qui recepit mutuū l.i.i fundus. circa prin.j.de pig.necesse est dicere φ eis ex mutuo acq̄rat̄ actio p d.l.si absentis.etiam si pecunia non sit cōsumpta, vt voluit ēt Bar.hic, isto.n.casu qn̄ dn̄s pecunię ratificat, frustra expectatur ꝯsumptio. vbi aūt coheredes nō ratificāt cōtractū mutui factū sine stipl̄one valida, pn̄t ipsi agere cōdōne sine cā cōtra stichū, vt cedat ex æquitate iā dicta. nec est verū φ isto casu debeat esse necessaria cessio, eo q̄a inuitis & ignorantibus ipsis, quorū nomine numeratū est, acquirat̄ directa actio p d.l.si absentis.vt tenebat Ful.hic, quia respondeo φ licet acquirat̄ eis directa, cum contractū improbāt, & eā directā cedere possint ei qui nomine eorū mutuauit, vt p̄al.l.si absentis.tn̄ illam directā nō possint ipsi exercere in iudicio, postq̄ cōtractū improbāt. & iste est casus in quo actio est vtilis cessionario, & tn̄ inutilis esset apud cedentē, sicut ēt hī in l.fi.in prin.& ibi ēt p gl.in versi.cessione.C.de iu.do.& ita declarat Bal.i l.si absen- 17 tis.† an aūt in casibus in q̄bus dictū est sticho competere in solidū actionē ex stipulatu, requirat̄ φ pecunia sit cōsumpta, vel nō, dicatis vt hic p Bar.qui melius loquit̄ q̄ Ful.cuius verba.s̄.retuli, q̄ vīr destruere l.q̄uis.C.e.vbi vī φ numeratio sit sufficiens cā implendi stipulationem, q̄uis pecunia mutuata sit aliena. Ex his remanent declarati casus dubitabiles. alij autē casus.s.qn̄ hęreditas esset iacēs, vel qn̄ cohęredes essent bonęfidei, nō vīr habere dubiōnem, & i eis dic vt hic p Bar.Quicq̄d gl.in seq.parte dixerit q̄ ab omnibus reprehēdit̄, q̄a dicit ꝯ istū tex.tn̄ i vno casu posset saluari s̄m Saly.s.qn̄ cohęredes ignorantes ratū nō haberent à sticho, q̄a verū est φ nō acquirit̄ eis, sed sticho stipulanti, vt d.l.absentis.

Celsi. LEX XLII.

1. *Creditor non videtur diuidere debitum, per solam petitionem partis factam ex necessitate.*
2. *Excussio bonorum prius facienda est contra principalem debitorem, q̄ contra eius fideiussorem, nisi &c.*
3. *Fideiussor antequā possit conueniri, requiritur φ præcedat excussio, & pronuntietur esse legitime facta.*
4. *Notorium, vel manifestum non operatur, quin requiratur ferri sententia, vbi aliàs esset necessaria.*
5. *Fideiussor nō pōt prius conueniri, qn̄ principalis alienauit in fraudē creditorū.*
6. *Fideiussor alicuius tyranni potest conueniri prius q̄ tyrannus.*
7. *Fideiussor alicuius rixosi, vel litigiosi potest prius cōueniri quàm principalis.*
8. *Excussio principalis non requiritur, quando est debitor ex delicto.*
9. *Fideiussor fisci an possit prius conueniri, quàm fiscus.*
10. *Fideiussor an & quando possit opponere exceptionem principalis non factam.*
11. *Fideiussor iurans soluere non potest opponere excussionem non factam.*
12. *Fideiussore soluente vel conuento non censetur factum pactum de non petendo principali.*
13. *Nouatio non fit quando stipulatio secunda continet minus q̄ prima, etiam interueniente noua persona.*
14. *Exceptio excussionis an possit opponi contra actorem per fideiussorem, si principalis pendente lite effectus est soluendo.*
15. *Exceptio superueniens post lit.contest.an & quando prosit reo.*
16. *Exceptio excussionis quando sit opponenda.*

SI ego. Qui in defectum alteri[a] soluere promisit, petitiōe aduersus primum facta nō liberat̄ sed facta exactione sic & idem ecōtra.i. si incipiat̄ à secūda h.d.vsq; ad.§.Labeo.¶ No.ex ver.alioquin.φ fieri debet iterpretatio vt stipl̄o ad cautelam adiectam possit pdesse & operari.[a] facit l.quoties in stipulationibus.j.de verb.obl.& c.Abb.de ver.sig.

1 ¶ † Secūdo no.in ver.sed si cū seio.s̄m vlt.intell.in gl.φ per solam petī.partis factā ex necess.non vī agens diuidere debitū inter debitores, adeo φ p illa parte impediatur agere cōtra aliū debitorē q̄ cōtra eum cōtra quē agit ad illam partem. de quo videatis plenie p Bar.& alios in l.inter eos.§.j.j.de fideiu.& i l.si creditores.C. 2 de pac.& in l.si ex toto.§.j.de leg.j.¶ † In gl.mag.ibi, sed hoc erat certū &c.habetis ex gl.limi.no.ad auc.pn̄te.C.de fideius.cū similibus quæ exigunt excussionem fieri oportere prius contra ipsum principalē debitorem, q̄ agatur contra alios. nam fallit nisi b notorium sit[b] principalem non esse soluendo. & idem no.gl.in l.decē.all.in gl.& hoc sequuntur cōmuniter doc.hic, & in d.l.decē. excepto Iac.Bu.qui hic & plenius in auct.hoc si debitor.C.de pig. tenuit contrariū per tex.in auc.de fideius.§.j.in.§.sed neq;.qui generaliter loquuntur. & per no.per gl.& doct.in l.emptor.C.de euic.& in l.nomen.C.quæ res pig.vbi habetur φ non sufficit, φ c quis sciat, nisi iudicialiter sciat[c] secundū eum. sed Rom.hic dicit non ob.tex.in auc.de fideiuss.quia debet limitari per istum tex.& per d.l.decem.cum si.& respondetur ad no.per gl.in d.l.emptor. & d.l.nomen.φ loquuntur in casu diuerso.& ita etiam respondet Imo.in d.l.decem.vbi tenet cōmunem opin.per istum tex.tamen videtur φ iste tex.parum aut nihil faciat, nisi cū suppletione istius gl.quę diuinat secundū Bar.hic. vnde pro opin.Iac.Bu.posset etiā 3 adduci, quia videmus † φ antequā possit agi cōtra fideiussorem, vel tertios possessores debitoris, necesse est non solum φ præcedat excussio, sed etiā φ pronuntietur excussionē esse legitime factam, vt per plura probat Bart.& alij in l.stipulatio.§.habet.infra 4 de ope.no.nunc.& ibi dixi. & est magis cōmunis opi.† Sed notorium vel manifestū non operatur quin requiratur ferri sententia. vbi aliàs esset necessaria sententia c.cum sit Romana.in fi.de app. no.gl.in c.ad nostram.el.ij.in fi.de iureiu.& Bart.in l.emptorem. in prin.j.de act.emp.& Bald.in l.j.in fi.j.de cu.fu.cum suis concor. d tamen sustinendo, & declarando communem opi.[d] dici potest, φ bene requiratur pronuntiari debitorem principalem nō esse soluendo, seu notorium esse ipsum nō esse soluendo, & sic excussionem haberi pro legitime facta. tamen non erit necesse, φ iudex mittat exploratores, aut alio modo probare, φ in veritate debitor principalis non sit soluendo, quia notorium releuat ab onere e probādi[e] l.ea quidem cum gl.& ibi no.C.de accu.& in l.j.C.qui. & aduer.quos. cum ista gl.transit etiam Ia.de Bel.in d.§.sed neq;. & Bal.in l.& hære.§.fi.s̄.de pact.bene faciunt ea, quæ statim dicā, 5 vbi etiam idem habetur.† limitat tamen Ro.hic communem opi. nisi notorium esset principalem non esse soluendo propter bona alienata ab eo in frau.cre.quia prius tunc debebit agi reuocatoria per creditorem ad illa bona, per ea quæ eleganter no.Bart.in 6 l.bona.§.j.per illum tex.infra de iure fisc.† Subdit etiam Bart.hic, & in d.l.decem.per hanc gl.se dixisse, cum conueniretur quidam fideiussor qui intercesserat pro quodam tyrano, & sic notorium erat illum tyranum de facili conueniri non posse, iuxta l.ij.cum gl.supra qui satisd.cog.φ poterat conueniri fideiussor non facta excussione. bene facit l.si quis stipulatus sit stichum.§.fin.& l.si ita stipulatus fuero te sisti.§.possum.cum gl.in ver.Titius. infra de verborū obligatione & sequuntur alij hic, & in d.l.decem.quibus addatis

ADDITIONES.

a ¶Et operari. Adde φ idem est in vlt.vol.l.si quando.j.de leg.j.idem in priuilegijs c.si Papa.de priuile.in.vj.

b ¶Fran.Cur. Nisi notoriū sit. Adde φ dicit Bal.in c.ex ratione.extra de ap.& ibi refert Perus.φ ille dicit̄ nō esse soluēdo, qui nō habet bona in territorio.& iurisdi. vbi fideiussit, per gl.in l.fi.C.de prin.agen.in reb.lib.xij pro quo facit, φ voluit Ang.Are.in.§.sed hodie.insti.de satisd.circa fi.& facit, φ voluit Alex.in rub.j. in.sol.in apo.& vide Fran.Are.cōsi.cxxvij.vbi dicit φ sup ista notorietate, potest iudex se pro declaratione veritatis ex officio informare. & vide eundē cōsi clxv. & Alex.cōs.xciij.in.ij.vol.vbi si scholaris de Alemania dedit fideiussorē Perusij, potest cōueniri fideiussor sine excussione. all.Bal.hic Bart.& Ang.in l.sciendum. §.4 j.qui satisda.cogan.si tn̄ prin.esset de loco propinquo, vel confinante, debet fieri excussio, & dicit̄ locus propinquus, vel vicinus arbitrio iudi.inspecta qualitate factorum, personarum, & loci.ita Alex.in consi.lvij.ij.vol.circa fi.vbi all. Bart.in l.si tam vicinum.j.de dam.infec.& Bal.in l.si vicinus.C.de nup.gl.in c. felicis.§ presenti.in ver.vicinorum.de pe.in.vj.& vide in consi.xxij.in.iij.volu. vbi qui dicuntur vicini, & quomodo intelligantur.

¶Tho.Dip. Vide plene p Ias.in l.sciendū.§.possessor.j.qui satisd.cog.& vide Alex. in consi.lxxxiij.in.ij.vol.incip.in causa quæ vertitur inter agentes.in vlt.col.

c ¶Tho.Dip. Iudicialiter sciat. Vide Ang.de Are.in.§.actionū.insti.de act.& Alex. de Imo.in l.si domus.§.de euic.in fi.j.de leg.j.& in l.non solū.§.morte.j.de ope. no.nun.& in consi.lxvij.inci.fortificatur prædicta concl.in dictis locis. Alex.ponit plures limita.& maxime quando est notorium &c.

d ¶Communem opi. Adde φ ius requiritur, Bal.consi.xxv.& cōsi.clxviij.in.iij.volu.

e ¶Probandi. Adde φ est probatio probata, vel saltē de facili probabilis.Bal.in l.j.C. de reuo.his quæ in frau.cre.& dicit d.Ant.in c.vestra.de coha.cle.& ibi no.φ notorium est supremus gradus fidei, seu certitudinis, de quib.gradibus vide per Bar.in l.admonendi.§.4.& vide Pau.de Ca.in consi.cccxviij.vbi notorium non efficitur dubium per negationem.

a addatis ᵃ Cy.idem tenentē in auc.pręsente.in.ij.q.C.de fideiuſ.&
Bal.in l.j.C.de reuo.his quæ in frau.cre.& in l.j.C.de conue.fiſ.de.
lib.x.& in l.j.in.ij.q.C.ſi quis in frau.pa.& Ang.in d.l.ij.in princ.&
7 in l.exitus.j.de acqui.poſ.& in d.§.ſed neq; poſt Ia.de Bel.ibi.† Ex
hoc ēt infert no Ioan.de Imo.in d.l.decē.ꝙ ſi manifeſtū eſſet debi
torem principalē eſſe rixoſum,& cōſuetū nō ſoluere verū debitū
ſine lingio, poterit creditor non facta excuſſione agere contra fi-
deiuſſorem per d.l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum.§.fi.& per d.l.ij.in
prin.& ꝙ ibi Bar.& no.per gl.in l.ij.in ver.ſuſpectus.j.ſol.ma.& di-
cit hoc eſſe valde no.Idem ēt dicit Ro.hic,licet de Imo.mentionē
nō faciat, & dicit ita tenere Iac.Bu.in trac.excuſſionū arg.l.ij.ſ.de
8 alie.iud.mut.cau.fac.† Subdit ēt Bart.hic per iſtā gl.ꝙ ſi eiſet con-
demnatus debitor pro delicto,& bona ei⁹ eſſent cōfiſcata,adhuc
nō eſſet neceſſaria excuſſio, vt ageretur cōtra fideiuſſorē obliga-
tum ex cōtractu.cū iſto dicto tranſit Sal.hic qui reputat hoc bene
no.attento ꝙ creditores etiā habentes ſolas perſonales actiones
præferuntur fiſco in pœnis l.j.C.de pe.fiſ.cre.pręfe.lib.x.Sed Ful.
& Pau.de Ca.hic tenent cōtra Bar.quia in fiſcū tranſeūt actiones
paſſiue l.tutores.C.ad l.Iul.de vi.l.ſi debitori deportato. infra de
fideiuſſo.& fiſcus ſemꝑ cenſetur eſſe ſoluēdo l.ij.de fundo dota.
cum alijs ibi alle.in gl.dicit & Pau.de Ca.ſe ita cōſuluiſſe antequā
videret Ful.hic,& ꝙ bene verū eſt vigore talia publicationia bono
rum nō eſſe excutiendū ipſum debitorē,cuius bona ſunt cōfiſca-
ta.& ita procederet dictū Bart.ſed nō per hoc eſt quin debeat ex-
cuti fiſcus.Ro.etiā tenet cōtra Bar.referens ſe ita cōſuluiſſe.& pro
hoc alle.l.ſentētia, cum gl.C.de fideiuſ.refert tñ ꝙ Ia.Bu.in d.tra.
excuſſionū, dicebat ꝙ tunc nō requirebaĕ excuſſio.addatis Bal.in
l.j.C.de fideiuſſo.& in d.l.ſentētia.vbi tenet cōtra fiſcum faciendā
excuſſionē, niſi vbi tot eſſent implicatiōes fiſci ꝙ appareret diffici
lem eſſe exactionē aduerſus fiſcum. ponderat gl.ad hoc in d.l.ſen
tentia.Pe.de Anc.in conſi.cclxxxiij.inci.In Chriſti nomine.ex prę-
dictis allegationibus ſubtiliter &c.nō facit mentionē de Bart.nec
de prædictis,tamen tenet ꝙ contra fiſcum nō requiratur excuſſio
quia fiſcus nō eſt proprie hęres delinquentis condemnati. patet
quia inſtantia non tranſit in eum l.ſi cōſtante.§.fi.j.ſol.ma.quæ tñ
tranſit in verū hæredē l.ſi eum hominē.& ibi per Bar.j.de fideiuſſ.
vnde videtur ſm eum iudicandū de fiſco, vt de tertio poſſeſſore
bonorū debitoris.patet quia nō tenetur niſi pro modo facultatū,
quæ ad eum peruenerūt l.j.§.an bona.j.de iur.fiſ.& dicit iſtud eſſe
ſuum nouū dictū,ſed mihi nō placet,quia immo fiſcus conueniri
poſſet non ſolum tanquā poſſeſſor,ſed tanquā obligatus actione
perſonali l.inter eos.§.fi.j.de fideiuſ.& d.l.tutoris.C.ad l.Iul.de vi.
ergo prius debet excuti ipſe cū teneatur perſonali,vt d.§.ſed neq;
ibi,dum dixit antequā trāſeat via ſuper perſonalibus, & in §.ſeq.
ibi dum dicit,& ipſis principalibus,& eorū heredibus,& ſucceſſo
ribus,conſtat fiſcum appellari ſucceſſorē vniuerſalem d.l.tutoris.
in ver.ſucceſſorio,& ibi notatur. accedat ad confirmationē prædi
ctorū illud quod ſingulariter dicit Bal.in l.j.C.de cōue.fi.de.lib.x.
9 vbi voluit quod ille qui à princi.fideiuſſit † pro fiſco videĕ renun-
ciare beneficio de fideiuſſoribus, id eſt beneficio excuſſiōis, quia
cum fiſcus ſemꝑ dicatur eſſe ſoluendo, vt d.l.ij.ſi neceſſaria eſſet
excuſſio cōtra fiſcū, nunquā poſſet cōueniri fideiuſ.ꝙ nō videtur
eſſe de mente cōtrahentium. pro quo bene facit tex.noſter hic in
prin.in ver.alioquin.declarando vt hic per Bart.ꝙ dictū perpetuo
tene mēti,quia nō memini me legiſſe ab alio ſcriptū. Subdit Bar.
hic,ꝙ q̃a intellectus iſte gl.diuinat, ēt diuinaret ſi intelligeremus,
ꝙ hic fuerit facta excuſſio, vt ſenſit gl.hic, in fi.ideo reſpondet ad
10 cōtrariū hic formatū in gl.† ꝙ poteſt agi ante excuſſionē factā.l.ſi
nō opponatur exceptio, quia ꝑ hoc nō vitiatur ꝓceſſus.ar.l.j.cum
ibi no.C.de app.faciunt no.per gl.in l.ſi mancipium.§.ſi cōi diui-
diundo.j.de euic.& in l.ij.C.cō.diui.ſed Ful.iſtā ſo.impugnat, quia
dato ꝙ poſſet eſſe vera in fideiuſ.ſimpliciter obligato, tamē ſecus
in eo qui promiſit quatenus exigi nō poſſet à principali, q̃a cum
dicatur promittere ſub conditione.l.ſi principalis excutietur d.l.
decem. & ante euentū conditionis nō ſit nata obligatio & actio.l.
cedere diem.j.de verb.ſig.ſequitur ꝙ quādocunq; debet poſſe re-
pelli à iudicio actor per iudicem tanquā experiatur ſine actione,
dato ꝙ reus nō opponeret, vt ꝑ gl.not.in l.vbi pactū in gl.mag.C.
de tranſact.vnde tenet ꝙ hic debeat intelligi, ꝙ præceſſit excuſſio,
vel erat notoriū principalē non eſſe ſoluendo.ita etiā vult Rapha.
cu.in d.l.decem. ſed Pau.de Ca.ibi in fi.ſentiens illud obiectū per
Rap.cu.reſpondet,quia iudiciū nō erit nullū , licet agat actor an-
te impletā cōditionē l.cum putarem.ſ.fami.erci.& ſufficit ꝙ præ-
cedente iudicio liquidet principalē nō eſſe ſoluendo, & tunc na-
ſcetur actio, quæ ſufficit ad conualidandū iudiciū iam inchoatū,
quia ſuperuenit actio ex cauſa de præterito l.ſi rem.§.fi.j.de pig.
ctio.& ſic dato ꝙ iudex repellere vellet actorē, poterit actor pro-
uidere de veniendo ad d.liquidationē.cōcludo ꝙ dictum Bar.hic
de neceſſitatē debeat intelligi, q̃ñ neq; pars cōuenta opponebat
exceptionē excuſſionis,nec etiā iudex repellebat actorem,ſed ad
vlteriora proſequendo ꝓcedebat ad ſententiā pro actore, quæ va
lebit etiā ſi actor careat actione l.poſthumus.§.ſi quis ex his.ſ.de
inoffic.teſt.l.ij.cum ibi no.C.de pac.l.j.C.de condi.inde.& d.l.cum
putarem.& eſt de mente Bar.in l.Titius. infra de ver.obl.& Bal.&
Io.de Imo.in l.ita ſtipulatus. ad fi.infra de ver.ob.& ita tenuit in d.
l.ſi Titius.licet Bart.in l.ij.in prin.infra de do. præle.aliter dixerit,
cuius opi.maxime per prædicta non ſum ſequutus maxi.in d.l.ſi
Titius.nam vbi iudex repelleret, neceſſe eſſet omnino actorē fa-
cere excuſſionē, quā fieri pendēte iudicio videĕ ſatis eſſe per d.l.
ſi rem.§.fi.& no Bald.in d.l.j.de re.his quę in frau.cre.& Ang.in d.
l.decem.cum concor.& addi.quaa ibi dedi.& ſm prędicta intelli-
geretur text.in l.cū eorū.C.de ſen.vbi apparet valuiſſe ꝓceſſum,
& ſententiā cōtra fideiuſſorē indemnitatis nulla præcedente ex-
cuſſione & ēt ibi ponderat ad hoc illū tex.Bal.dicens hoc ideo ibi
eſſe, quia non fuit oppoſitū.non nego ꝙ etiā alie ſol.ſ.date ad d.l.
decē.teneri poſſint cū ſint in ſe vere , & ſm alterā iſtarū oportet
11 tex.noſtrū intelligere ne cōtradicat illi l.decem.& iſta faciunt † ꝙ
licet in terminis huius l. Seius renunciaſſet beneficio de fideiuſſo
ribus,tñ adhuc poſſet opponere exceptionē excuſſionis nō factæ
ſm Ang.hic, q̃a iſta excuſſio requiritur hic pro implemento con-
ditionis,nō aūt ex beneficio cōceſſo fideiuſſoribus per d.auc.prę-
ſente.vnde videmus,ꝙ etiā iure iſto requirebaĕ iſta excuſſio, quæ
in alijs fideiuſſoribus ſimplicibus non requirebaĕ l.iure noſtro.C.
de fideiuſ.& hoc idem voluit Bar.in d.l.j.C.de cōuen.fiſ.de.vbi di-
cit idē eſſe in quolibet fideiuſſore indemnitatis renunciante be-
neficio de fideiuſſoribus.quia nō obſtante renunciatione poterit
opponere de excuſſione nō facta,q̃a illa excuſſio venit ex natura
cōuentionis,& illius verbi indemnitatis,vt d.l.j.& nō ex beneficio
conceſſo fideiuſſoribus,vt patet in d.l.iure noſtro,& ſequitur hoc
etiam Bald.in d.l.j.C.de reuo.ijs quæ in frau.cre.& Saly.in l.j.C.ꝙ
cum eo.& in l.ij.C.ſi mater indē.promiſ.& in l.j.C.de fideiuſ.tut.
12 ꝙ diligenter no.† Item limita iſta quæ hic no.in gl.& in d.l.decē.&
in d.l.j.de conue.fi.de.cū ſi.inquantū diciĕ iſtos fideiuſſores poſſe
opponere exceptionē excuſſionis factæ, vt ſingulariter limitauit
Bal.in c.ex reſcripto.de iureiu.vbi per illum tex.voluit ꝙ ſi in caſu
iſtarū legū fideiuſſor iuraſſet ſe facere, & curare ꝙ principalis ſol-
ueret,alias promiſit indemnitatē, ſeu illud ꝙ à principali cōſequi
nō poſſet, talis fideiuſſor tunc nō poterit allegare ſe nō poſſe con
ueniri ante executionē factam.& plus ſentit ibi ꝙ in quocunq; fi-
deiuſſore iurante, ſit verū dicere, ꝙ nulla præcedente excuſſione
poſſit inuitus cōueniri ꝑ illū text.ꝙ eſt mirabile verbū ſi eſt verū,
ſed nō puto verū, & cōtrariū eſt aperte de mēte Bar.in l.ſi q̃s pro
eo.in.viij.mēbro.j.de fideiuſſor.cū quo cōcor.Ang.in l.hi q̃ acceſ-
ſionis.eo.tit.& Ant.de Bu.& Io.de Imo.in d.c.cum cōtingat.de iu
reiu.& ipſemet Bal.in d.c.cū cōtingat.de iureiu.aperte vult cōpe-
tere exceptionē excuſſionis nō obſtante iuramēto.regulari.n.de-
bet iuramentū ſm naturā cōtractus ſuꝑ quo interponiĕ l.fi.C.de
nō num.pe.facit ꝙ no.Bar.in d.l.ſed,& ſi quis.§.quæſitū ad fi.cum
ſi.ſ.ſi quis cau.vnde ↄcludo, ꝙ nō ob.iuramēto cōpetat beneficiū
d.auc.pręſente.& exceptio excuſſionis. Nec ob.d.c.ex reſcripto,
quia ibi nihil diciĕ de excuſſionis exceptione ꝙ eſſet oppoſita. vn
de nō negat ibi tex.ꝙ ſi opponereĕ,nō poſſet admitto bene fateor
ꝙ vbi fideiuſſor obligans eſſet in ſubſidiū ſm terminos l.noſtræ
etiā iuraſſet ſe facturū,& curaturū ꝙ principalis faciet ſeu ſoluet,
tūc nō cōpetit beneficiū excuſſionis ex cōuētione hois,ſeu ex na-
tura cōtractus de quo ꝓprie loquiĕ tex.in d.l.decē.& in d.l.j.de cō
uen.fiſ.deb.q̃a ꝑ illa verba,ſe facturū,& curaturū &c.aucta eſt na
tura obl̃onis de qua loquiĕ l.nr̃a.¶ In ea.ibi, & iſte caſus ñ eſt hic.
Sal.

ADDITIO.

a ¶Addatis. In hoc arti.an neceſſaria ſit excuſſio cum notorium ſit principalem non
eſſe ſoluendo, vel ſaltē requiratur ſententia declaratoria ꝙ nō ſit ſoluendo. Vide
Lau.Ro.conſi.xciij.& conſi.ccxj.& conſi.cclxxxij.& ꝙ fiſcus ſit excutiendus etiā
antequā ad bo.po.perueniatur, tenet Lud.Rom.cōſi.alle.xciij.& dicit, ꝙ immo
fiſcus eſt hæres in obligationibꝰ contractis ante confiſcationem bonorum opi.Bar.
ſequitur Abb.cōſi.xxix.ij.lib.& an excuſſio poſſit opponi cū principalis eſt diffi-
cilis ad conueniendū, vide per Alex.conſi.lxxxiiij.ij.lib.& an ſi promiſit libere
ſoluere poſſit opponere exceptionē excuſ.vide per Ro.conſi.cccxj.& quid cū eſt
cōſtitutū, vide per Fran.Are.conſi.xxviij.& quid q̃ñ promiſſa eſt indemnitas, &
quādo debeat opponi exceptio excuſſionis, vide per Alex.conſi.xxxij.ij.li.& an
fiſcus ſit excutiendus,vide Bal.conſi.lv.j.lib.Abb.conſi.lxxij.& adde tu q̃ñ dica-
tur facta excuſſio ad hoc vt agi poſſit contra fideiuſſorē Alex.in cōſi.xlviij.in.ij.
vo.& vide Alex.in conſi.cxxxvij.& conſi.cxxxi.ꝙ requiritur q̃ñ agitur contra
tertios poſſeſſores ſicut q̃ñ agitur cōtra principalē, & ibi q̃ñ debitor ſe conſtituit
poſſidere, & vide Alex.in conſi.c.in.v.vo.vbi quando principalis eſt abſens po-
teſt agi cōtra fideiuſſorem abſq; excuſſione, & vide Alex.in conſi.xxxij.iij.vo.&
ꝙ ille qui promittit facere,& curare,ſi iurat nō habet beneficium excuſſionis,&
in conſi.lxxxiij.vbi quomodo fiat excuſſio de bonis ſitis extra territoriū. Et vide
Bal.cōſi.lv.de excuſſione cōtra fiſcū incipit præponere.j.vo.Ab.cōſi.xxviij.ij.vo.

Sal.hic dicit, q non decidit iste casus hic in tex.tñ probat in simili, & l.i.l.diuortio.§.i.rñ.ff.de neg.gest.& in l.ij §.eo tpe.ff.de admi.re.ad ciui.perti.& in l.si magistratus.ff.de mag.puc.sed melius pbat, licet ipse nõ dicat.in l.si fideiussores in id.in [illegible] fideius.tñ Cy.hic dicit, q [illegible] hoc est tex.hic, & ad hoc [illegible] exponit tex.dũ dicit egero.s.& petiero,& ibi dũ tex.dicit quantũcunq; .subaudit,& ibi exigere potero, puta quinque. in qbus [illegible] Titiũ nõ esse soluendo,& ibi tãto minus.i.illud min [illegible] quinque.& ibi petere potero.s. [illegible] Titio tñ,& sic si Titius pdit postea illa quinq; in qbus erat soluẽdo pdet ad damnũ [illegible] eũ,& nõ [illegible]. sed dicat Cy.q [illegible] d vel [illegible], mihi vr gl.[illegible] in hac [illegible] intell[illegible]e, scilicet, q iste [illegible] nõ ponat in tex.qa tex.sol[illegible] cõtra Titiũ posset a[illegible] d id in quo Titius nõ erat soluendo tpe cepti iudicij cũ Seio [illegible]e vr decidi p d.l.si fideiussores, & illud facit an si i terminis h[illegible] l. aliquo tpe ẽt ante cẽptũ iudici[illegible] cũ Seio Titius fuisset soluẽdo,& postea desijsset esse [illegible]luẽdo ante tẽpus iudicij non posset [illegible] Seius,& dic q nõ, p tex no.in d.l.si fideiussores.sec9 tñ erat olim in alio fideiussore simplici seu pure obligato, p d.l.si fideiussor [illegible] re ditori. sed cũ hodie nõ teneat cu effectu fideiussor ẽt simplex anteq̃ sit excussus debitor principalis p d.auc.psen[illegible] videt q hodie nõ procederet id q ht in d.l.sed fideiussor [illegible] oĩ fideiussore stan dum esset ei q ht in d.l.si fideiussores, p p idẽtitatẽ rõnis,& p Bal. & Pau.de Ca.hic,& est de mẽte Bar.post [illegible] d.l.si fideiussores, & ita tenui i d.l.decẽ.licet Io.de Imo.in d.[illegible] deiu[illegible]res. & Rap.cu. ibi,& in d.l.decẽ.aliter dixer[illegible] quorũ obi[illegible] deo in d.l.decẽ.

13 ¶ † In ea.ibi,& licet a Seio ni[illegible] sequat, tñ Titio nõ cõsentiã &c.gl. ponit sm casum quẽ dicit decidi hic in tex.in ver.sed si eum Seio. sm vnũ intellectũ Azo.sm quẽ dum tex.dicit tantominus, intell[illegible] id est nõ illud min9 possum postea a Titio petere.& hoc voluit gl. in versi.tãtominus, sed iste intellus cõtter damnat, q a ex necessitate actor puenit Seium, eo q a Titius soluẽdo nõ erat, vñ nõ debet videri ex hoc facere pactũ de nõ petendo à [illegible]itio, q a nemo in necessitatib9 &c.vt hic plenius p Bar.Praeterea iste intells violat tex. in fi.i versi.tãto min9, vt patet ex subauditione quã [illegible]pxi.dixi fieri oportere.dicit tñ Bal.hic gl.posse [illegible]luari qñ Titius in aliquo soluẽdo nõ erat,& actor petijt partẽ a Titio, & parte a Seio.a quo totũ petere poterat, vnde cũ sponte sua,& sciẽter petierit solũ partẽ vr inducta diuisio p no hic in [illegible]purarẽ in hoc esse veru qñ pro virili parte petijsset a quolibet [illegible]ecus [illegible] pro disparibu[illegible] q a tunc nõ inducit diuisio.vt est gl.no.[illegible] l.inter eos.§.j.in v[illegible].solui.& ibi An[illegible] j. de fideiuss.& no.Bal.& Sal.in l [illegible] creditores.C.de pac.Io.de Imo. in l.ij.j.de duo.re.Ful.tñ hic conat sustinere intelltm gl.o[illegible]no p a[illegible] rõnẽ nõ redditã in gl.Nã vult q quãprimũ cõuenit Seius in eo in quo Titius nõ erat soluẽdo, verũ sit dicere q iure nouatioi[illegible] intelligi liberat9 Titius, q a euenit cõditio secũde [illegible] psonis [illegible] ro ea parte pro qua Titi9 repent nõ soluendo, tñ isto iure secũda stipulatio intellr facta animo nouandi, cũ in ea interuenerit noua pson[illegible] scilicet Seij.§.praeterea.inst.q b.mo.tol.ob.& sup hoc effundit m[illegible]lta verba, cõcludens q hodie ista lex esset in hoc correcta p l.fi.C.de noua.sed verba sua mihi nõ placẽt. Tum q a iste intells violat tex. hic in fi.vt dixi, tum ẽt q a ista secũda stipulatio cõtinebat minus q̃ prima, q a in prima in oẽ euentũ cõtinebant tota.x.pure nõ sic in

14 secunda.† sed ita est q de iure ẽt florũ, qñ secunda stipulatio cõtinet minus q̃ prima, nõ fit nouatio etiã interueniẽte noua psona l.eũ qui ita.§.pe.j.de ver.ob.& patet ex no.p Bar.in l pe.j.de preto. stip.& ibi respon.ad d §.praeterea.q loquit sm quandã antiqua iuris prudentiã ante iura florũ &c.¶ In ea.ibi ẽt si [illegible]unt duo pacta &c.s. vnũ de non petendo a Seio id q pderet Titius post iudiciũ [illegible]eptũ cũ Seio: & aliud de nõ petẽdo a Titio illud q nõ potero c[illegible]equi à Seio.& in hoc vltimo male dixit gl.per id q dixi.s.q in necessitati. nemo liberalis exist &c.¶ In ea.ibi, nisi ponat quo.i.ppter q &c. Bar.dicit nõ esse differentiã an in tex.sit q minus, an quo m[illegible]us. nam si habet quo min9 sunt duę partes,& subaudit id, [illegible]t antecedẽs illius relatiui quo,& sibi vr q sit melior grãmatica cu d[illegible]o ne, quo, q̃ cũ dictione, q,& ppterea mirat q gl.tñ mi[illegible]ent,& intellige q ista quae dicit [illegible].vsq; ad ver.& sm l[illegible].An.&c.respiciunt istũ intellectũ repbatu.põt ẽt clarius sm Sal.exponi litera, etiã adherẽdo intellectui posito in fi.gl.q est magis cõis, vt dict o quo, hic stet causatiue pro quia,& dictio minus, stet aduerbialiter pro nõ,& debẽt cõiungi cum antecedẽti versi.egero, q a sunt ei9 ratio & [illegible]ic erit sensus vt si cũ Seio egero, q a à Titio exigere nõ potuero, seu potui quantũcũq; est, scilicet illud q a Seio exigi potuit eo tpe quo inter me,& Seiũ acceptũ est iudiciũ, tanto minus à Titio postea exigere potero.sed haec expositio mihi non placet, nec bene cõformat literę, & sm istius expositionis intellectũ sequeret, q si post ceptũ iudiciũ cum Seio Seius desijsset esse soluẽdo, nõ teneret vlterius Titius in eo in quo Seius desijt esse soluendo. q est cõtra cõem opi.oium, de qua dixi.s.reprehendẽdo lec.Azo.dum dixi, q in necessitatib9 &c.vnde magis placet tex.hic vt intelligat, & declaret hoc modo adherendo vltimo intellectui posito hic in fi.gl.q Titius erat soluẽdo in tribus tñ,& ego egi cõtra Seium ad septẽ, quae erãt illud minus decẽ de eo, q nõ potui exigere a Titio habito respectu ad inop[illegible] qua erat Titius tpe quo mouit iudiciũ c[illegible]tra Seium, tantominus possum postea petere à Titio.i.illud minu[illegible] de [illegible] Seio. vñ si a Seio exegi alia tria potero [illegible] solonẽ dictorũ.x.petere, & exigere a Ti[illegible],& nõ sit dr̃a an habeat in text.quo vel q vt [illegible]xi. [illegible]o intellectu posito in fi.in gl.transeunt m[illegible] ter [illegible] impugnat p p aduersatiuã, sed si, quae de[illegible]eradu[illegible]sa[illegible] ed [illegible] olf[illegible] facto, sed ẽt in iure, vt no.in l. q vsum [illegible] fi.cũ vul.j.de v[illegible] istũ sensum esset idẽtitas iuris, q a [illegible] prim[illegible] casu no[illegible] dus quaten9 soluit prim9 ita est hoc eco[illegible] tr[illegible] tñ.q [illegible] dic hec diuersitas iuris, q a hoc in ver.sed si cũ[illegible] d[illegible] exigi aduersus principalẽ, si [illegible] fidem [illegible] fuit p[illegible], sed i pcedenti decidat [illegible]ũ an possit peti [illegible] us fideiussorẽ si cõtra principalẽ erat petitũ [illegible] toni vel ex [illegible].¶ [illegible]egit alio mõ extra gl.p Ia.de Ar[illegible] Dy.& M[illegible].& sequit e[illegible]y. Al[illegible].de Ro.& Pau. hic, nã dicel[illegible] Ia.de Are.q gl.nõ intel[illegible] exerat il[illegible] tex.& q mens literae est, q [illegible] etat eiudẽ [illegible] in.v.& [illegible]a.v.petij in iudicio aduersus Seium, qui mihi [illegible]la soluit. quaerit an alia.v.possim postea petere a T[illegible]io si [illegible]ciat diues.& [illegible] spõdetur q no. Sed Bal. & Sal.hic [illegible]eprob[illegible]nt [illegible] intellectũ tanq̃ esset de indubitabili sm regulã positã in l.bona [illegible]es nõ patit vt bis idẽ exigat.j.de reg.iur. est verũ q r[illegible]x [illegible] &[illegible]us procedit sm istũ intellectũ, q̃ sm

15 a[illegible]quẽ [illegible].¶ [illegible] cu iste tex.an si qñ motũ fuit iudiciũ cõ fideiuss[illegible] p[illegible] bi[illegible] nõ erat soluẽdo postea lite iam cõtestata c[illegible] soluẽ[illegible], possit fideiussor opponere actori exactionẽ q pri[illegible] agere [illegible] principalẽ nũc effectũ soluẽdo,& tex.iste dum [illegible] eum iudiciũ [illegible]eptũ est, fa[illegible] q nõ.ita tenet Bal.hic, [illegible].§.fi.in at.s.q.sanſ.cog.idẽ etiã tene[illegible] ad idem fac[illegible] te tex.in l.pe. §. [illegible], dũ dicit va[illegible] stan[illegible]e.cũ concor.ibi alle.in gl. Adde q [illegible] tenet Pe.& [illegible]y. [illegible]ne.psente.in.ix.q.quia

a excep[illegible]tio superueniẽs.[a] post lit.cõtest.nõ suffragat reo.alle.l.excusantur.§.cumerũ.j.de excu.tu.& tex.in auc.[illegible]t cum de appe.cog.§. pe.idem ẽt tenuit Bal.in l.peremptorias.C.sent.rescind.nõ pos.& ibi dicit, q iste tex.est a[illegible] hoc singularis.ista opi.tenuit etiam Sal.in auct.hoc si debitor.ad [illegible].C.de pig.p plura q̃ mihi tñ vñr satis debilia sed Ia.de Bel.i d.[illegible] sed neq; .i auc.de fideius.& Ia.de Ra.& Ray. in d.auc.psente.tenẽt cõtrariũ, p l.nõ distinguemus.§.cũ q d.i.s.de arb. & l.si pecunię.§.fi.j.vt in posleg.& arg.l de aetate.§.ex causa.s.de interr.ac.& fortior rõ cõtra est, q a exceptio dilatoria superueniẽs post lit.cõtest.põt postea opponi [illegible]ij.C.de cõsor.eius.li.& in c.insinuante.de off.deleg.Lu.Ro.in l.stipso.in prin.j.de no.ope.nun.faciens mẽtionẽ de verbis Cy.in d.auc.psente.& de verbis Bal.in d.l. peremptorias.vr inclinare in ista vl.partẽ,& dicit q iste text.nihil in cõtrariũ facit. tñ postea subdit, teneas q vis.adde q pro ista vlt.

16 opi.optime faciũt not.p Bar.in l.j.j.de excep.vbi p pl[illegible]ra pbat † q excep[illegible] superueniẽs post li.cõte.suffragat reo, maxime p l.si in auctem.§.j.s.de rei ve.& l.rei iudicatae.& l.[illegible] mulier diuerterit j.so.ma. h[illegible]c [illegible]n.ad iura alle.Pe.& seq.videlicet ad d.l.excusa[illegible].cum [illegible] tibi videre potestis per eũ.Pro ista opi.ẽt bene facit l.his honoribus.§. pe.j.de va.mu.& ad istũ tex.põt respõderi q sic.l[illegible].nõ dicit an superuenientia facultatũ principalis [illegible]ebitoris pendente iudicio pariat ex[illegible] punitionẽ fideiussori, sed solum a[illegible] illud q nõ est exactum à Seio possit [illegible]eti a T[illegible]tio. vel hoc ideo dicit [illegible].C.tpe cepti iudicij &c. vt ostẽdat q si ante tẽpus accepti iudicij cu Seio Titius min9 soluere poterat q̃ deberet, & postea ante adhuc ceptũ iudiciũ cũ Seio Titius est effectus locupletior, sed nõ ad totũ debitum soluendũ certe poterit a diuersus Seium fideiussorem peti quantũ erat id q exigi non poterat aduersus Titium tpe accepti iudicij cum Seio, n[illegible] [illegible]bito respectu ad tẽpus alterius. Nõ obẽt tex.in d.l.sciẽdũ.§. fi.quia rñde vt colligitur ex ibi no.p Bar.in q.opp.vel prout ibi per Cy.respondentẽ ad l.si ab arbitro.§.fi.quia solũ ibi in tempus resulti.

17 b † Tractat ẽt Pau.de Ca.hic q debeat [b] opponi exceptio excussionis dicens, q h[illegible]buit sup hoc [illegible] vos videatis per Cy.Bal.& Saly.in l.exc[illegible]ptionẽ.C.de proba.& per Cy.in d.auc.psẽte.aliquid per Bar.in l.ij.in pe.q.j.de excep.p Bal.in c.ex rescripto.de iureiu. per Saly.in l.ij.C.cõmu.diui.post Bal.& per eundẽ Saly.in d.auc. hoc si debitor. in pe.q.per Pet.de Anc.in consi.cclxxiij.s.alle.per Pau.de Ca.in d.l.decem, & in dictis locis inuenietis Pau.de Cast. hic in aliquibus non bene locutum.

ADDITIONES.

a ¶ Exceptio superueniens. Adde per Bal.consi.xcvij.incip.quaeritur in iure.
b ¶ Quod debeat. Vide in consi.s.alle.quib.adde Alex.consi.lxxviij.

SVMMARIVM.

1 *Impersonalitas adhibita in libello vel actu iudicis an vitiet.*
2 *Impersonalitas adhibita in vltimis voluntatibus an vitiet.*
3 *Soluere qui vult quod debet, non cogitur subire iudicium.*

§. Labeo. Impersonalitas circa verbũ executiuũ oblatio nis nõ vitiat stipulationẽ, & tũc promissor reum locupletẽ dando liberatur h.d.¶ † No.quod impersonalitas ᵃ nõ vitiat de quo vide Bar.hic & per Bart.& alios in l.stipulatio ista.§.si quis ita.j.de ver.ob.& in l.j.in prin.j.de her.insti.& per [illegible] y.& alios i auc.si qñ.C.de cõsti.pe.vbi in hoc est tex.prin.& hr in l.post dotem, fin tertiam singularẽ lec.gl.j.so.ma.per Gui.de cu.Ang.& Mod.in l.eum pro quo.s.de in ius vo.per Bald.in l.ea lege.in.x.op.[illegible] de cõdi.ob cau.& in l.si abñtis.ad.fi.C.si cer.pe.† Et quid si talis impersonalitas cẽt in libello vel in actu iudici, vide Bar.in l.compens.§.in summa.j.quod vi aut clã.per Bal.in l.edita.in repe.padua.C.de edẽ.& per eundẽ ibi in repe.perusi.& in l.licet in prin.s.nau.cau.sta.per Spe.in ti.de offi.om.iu.§.j.ver.porro.† Quid in vl.volunta.habeus tex reputatum fin.in l.si seruus legatus.§.q margaritã.in fin.de le.j.vbi onus impersonaliter iniunctum a testatore est implendũ per heredem, qa heredi intelligitur iniunctum.† It.no.offerentẽ id cuius solone pot li berari,non cõpelli subire iudicium vt hic & l.si debitor.la.j.j.de so.& l.si reus paratus.s.de procu.in prin.¶ In gl.j.Bar.dicit quod immo nõ est necesse quod subaudiatur verbũ curari, qa impersonalitas circa personã promittẽtis non vitiat,si est circa verbũ executiuũ vt hic, & l.illa.§.j.alle.in gl.& idem dicit Bal.in lec.antiq.& sic tenent isti quod illud quod hic dr in tex.procedat ẽt si nullo mõ fuit adiectũ verbum curari, nec ẽt est opus illud subaudire. Sed Fulg.tenet opi.gl.per iura alleg.in glo.& cu eo concor.Rap.cu.in d.l.illa.Pau.de Ca.hic sustinet opi.Bar.in casu isto, videlicet qñ promittitur factũ alienũ incertę personæ per ista verba impersonaliter prolata. sed vbi factum alienum incertę personæ stipulanti promittitur tũc nõ valeat vt in iuribus alle.in gl.& sm istũ intellectũ reputat istũ tex.not.& sing.pro limitatione iurũ allegatorũ in gl.Ang.in d.l.illa.§.j.vr te nere cõtra Bar.nam vult Ang.quod non subintelligatur verbum cu[illegible] per l.stipulatio ista habere licere.in prin.& quod ibi no.in ver.vr.j.de [illegible] obli.vbi illa stipulatio facta per hæc verba, mihi promittis habere licere fundum.& sic impersonaliter cõcepta fuerũt illa verba exe cutiua.s.habere licere, & valet illa stipulatio solũ vt intelligatur promi[illegible] se pro facto suo & successorum, nõ aũt teneatur pro facto [illegible] bñ teneretur si fuisset adiectũ verbũ curari,vt qa promisi [illegible] se curaturũ illi habere licere fundũ quãuis non dixeri [illegible] quẽ. ita patet in d.l.stipulatio ista.in prin.cũ gl.in ver.videt,& in.§.quæsitũ. & sic nõ videtur verũ quod idẽ sit effectus siue dicatur impersonaliter promitto dari, siue dicat promitto dari curari.licet Bar.hic velit vtroq; casu eũde esse effectũ. Io.de Imo.in d.l.illa tenet opi.Bar.& [illegible] d.l.sti pulatio ista.quod ibi aliud est in illa stipulatione cõtinẽte factũ habẽs tractũ successiuũ.sed nos loquimur in ea,q non habet tractũ successiuũ.nam qñ promittit quis factũ momẽtaneũ, vt.x.dari, intelligitur per se vel per aliũ,ideo oportet,quod det.x.vel saltẽ det idoneũ expro missorẽ, vt hic. & talis tacita alternatiua respectu illi alterius nõ redditur nulla quo ad personã alterius scilicet incerti. licet aliud esset si persona illius alterius fuisset certa, vt probatur in d.auc.si qñ in fi. sed qñ promittitur factũ habẽs causam successiuã, vt habere licere, tunc intelligitur copulatiue promittere per se promissorẽ.& per aliũ, & ideo vitiatur quatenus est respectu alterius nisi sit adiecta pœna,vel verbũ curari d.l.stipulatio.in prin.cũ gl.& d.§.quæsitũ, & ideo intelligitur copulatiue,qa non sufficit quod per promissorẽ liceat habere stipulatori si per aliũ impediatur habere,qa nõ cessat qñ promittitur dari.x.qa per quẽcunq; debeat plenus resultat effectus. hęc videtur fuisse intẽtio Ioã.de Imo.in d.l.illa quãuis nõ ita clare apenat. dixi ẽt in d.l.illa sed illud quod tunc dixi magis placet. & quãtũ ad cõtrariũ l.si hæres. formatũ.in gl.teneatis solu.meliorẽ, & magis cõmuniter traditã per gl.& Bar[illegible] d.l.illa.§.j.dixi etiam de hoc in d.l.illa.

ADDITIO.

a ¶Impersonalitas.An impersonalitas vitiet vide Bar.consi.iaci.Geltus fuit cõfessus.

¶ De iureiurando. Rub.

1 *Iuramentum testis est de veritate, & non de credulitate.*
2 *Testis de credulitate deponentis an, & quando sit credendum.*

In glossa. Rubricæ ibi,& hoc de veritate de quo dicit &c.vt l.quoties in vers. propter rem.cũ gl.j.eo.¶ In ca.ibi,item testis,& hoc de veritate.&c.† No.ex gl.quod iuramẽtũ testis est de veritate & ideo regulariter nõ creditur testi iurãti,& deponenti de credulitate ẽt si diceret se pro certo credere ᵃ nisi adijciat rõnẽ dicti sui per sensum corporis ita inferentem c.tertio loco.& c.literis.de psum.vbi sunt de hoc tex.no.quos cõsueuit semper ad hoc pro notabilib.allegare Bal.maxime in l.siue possideris.C.de proba.de quo videatis plene per Cy.Bal.& alios post gl.in l.testiũ.C.de test.& aliquid per gl.in l.jan prin.in ver.vel dic.j.de vent.insp.per Spe.in tit.de teste.§.j.ver.itẽ quod deposuit de credulitate, & ibi per Ioã.And.in addi.& plene no maxime per doc.in c.quoties extra de testi per Bart.no.in cõsi.inci.Vantinus Petri.aliquid per eundẽ in l.ij.§.pe.j.de aqua plu.arc.& in.j.cõsti.digestorũ.in prin. per Bal.in l.solam.C.de testi.in l.cõuenticulã.C.de epi.l.& cle.& in l.ij.§.quod obseruari.C.de iura.calũ.per Ang.in.§.hunc nobis.in auct.de hær.& fal.& in repe.l.si vacantia.C.de bo.vac.lib.x.† & licet in aliquibus casibus admittatur testimoniũ credulitatis ᵇ absq; eo quod reddatur ratio concludens de veritate, vt traditur in d.locis.tñ nõ di cetur verus, & proprius testis [illegible] e qui deponit de credulitate,vel ẽt qui deponit de auditu ab alio,ẽt si essetis i casu speciali i quo testimoniũ de auditu procederet gl.q est valde no.in d.l.ij.§.pe.in ver.memi nerint.de aqua plu.arc.quã ad hoc reputat no.Ant.de But.in d.c.quoties.in fi.de alijs ẽt specieb' iuramẽti vltra tradita hic.in gl.videatis per Guil.de cu.hic,& aliquid per Bar.in l.j.huius ti.& plenius per Spe.in tit.de iureiu.in.iij.parte.in.§.vnico.& per Bart.in l.si quis pro eo.j.de fideiu.& in l.vt iurisiurandi.in prin.j.de ope.lib.& per Host.in sum.huius ti.per Bal.in c.j.§.itẽ sacramenta.in prin.de pa.iu.fir. Et quod sit iuramentũ voluntariũ,& quod sit iudiciale, & quod necessariũ de quibus hic in rub.videans per gl.& doc.in l.j.huius tituli.

ADDITIONES

a ¶Credere. Adde quod verbũ credo à lege prolatũ,stat diffinitiue, & importat idem quod dicere [illegible] ille a quo.§.si de testa.[illegible].ad tre Alex.consi.xxiiij.ij.vol.& extende quod hic dicitur,quod nõ creditur testi iurãti,& deponẽti de credulitate etiã si cõcurrat publ.vox & fama, quia etiã isto casu non creditur isti testi.& ibi no.do.i[illegible] c.inquisi[illegible] onis.§.fi.de te.& vide Alex.in cõsi.clvij.versi.nõ ob in v vol.vbi an testis, qui deponit per verbũ credere, dicatur affirmare & præcise recordari.& vide eundẽ in consi.clxviij.in vlti.col an testimonium de credulitate valeat, & vide Pau.de Ca. consi.cxciiij.in.j.parte de hoc per Fran de Aret.consi lxxuij & ibi, quid si dicat scio, & credo per Alex.consi.lxx & consi lxxij.& consi c.&.cxiij.ij.vol.in Bald.consi.cccxc &.cccxiiii.i lib.& vide etiam Fran Are.consi cliij.

b ¶Tho.Dip. Credulitatis.Et no.quod licet testes deponentes de credulitate,nihil probent l testium. C.de te.gl.Bart.& do.in l.ij.§ item labeo j.de aqua plu ar.cum cõmune.de quib.per Ias.in l.j.in prin.s.de iusti.& iur.& plenius per Fely.in d.c. quoties.de t[illegible].tamen fall[illegible] quo ad probandã desen.tũc n.admittuntur testes depo nentes per verbũ credo, & plene probatur [illegible] Bar.in consi.xviij.in.ij.vol.in ca. Vanutius Petri.& Ale[illegible].hoc & Fel.in d[illegible] quoties cum concor.de quibus ibi per eum, & adde Alex in consi.lxxvi[illegible] j.[illegible] in c.visa inquisitio.in vlt.col & in consi.cxx.eo.vol.in c.visis. & vide Ias.[illegible] in l.vt vim.s.de iusti.& iur.& vide etiam Bart.in consi.cxj.inci.quæritur in.j.col.

Caij. LEX I.

Maximum remedium. Iusiurandum de quo tractat principaliter iste tex.fuit introductum [illegible] lites dirimendas,& istud fit, vel ex cõsensu litigantiũ,vel iudicis authoritate.h.d.¶ [illegible] No.ex princ. quod exceptio iurisiurãdi delati,& præstiti a parte par ti, [illegible] exceptio litis finite, vt hic, & l.post rem.j.de re iudic.& ideo imp[illegible] litis ingressum l.nam,& postea. in prin.infra eo.& ibi dicetur. & videtur hoc esse verũ,etiã [illegible] iuramentũ sit præstitum extra iudi[illegible]ũ,vt hic in ver.ex pactione. & sic videtur hic esse text.pro gl.fi. in [illegible] hoc.de renun.ibi dum gl.dicit, cũ negoti[illegible] per iuramẽtũ sit finitũ.iũcto illo tex.& illã reputat ad hoc valde no. Ant.de But.& Io.de Imo.ad hoc videlicet, quod etiã ex iuramento extraiudiciali seu præstito coram superiore non in figura iudicij oriatur exceptio litis finite, sicut ex iuramento iudiciali ¶ In gl.fi.ibi, nisi iustam causam &c.quæ autem sint iustæ causæ recusandi iurare, vide plene per Bar.in l.manifeste. & ibi dicetur.infra eod.

Pauli. LEX II.

1 *Iuramentum suppletiuum, non tollit naturalem obligationem.*
2 *Iuramentum voluntarium, vel iudiciale producit actionem.*
3 *Iuramentum an retractetur, per instrumenta postea reperta.*
4 *Iuramentum an habeat executionem paratam, sicut sententia.*
5 *Instrumenta [illegible] tinentia contractus non habent de iure communi executionem paratam, [illegible] i sint iurata.*
6 *Confessio debitoris habet executionem paratam sicut sententia.*
7 *Sententia sicut meretur officium iudicis pro executione, ita iuramentum.*
8 *Iuramentum habet vim sententiæ.*
9 *Condemnatus per iuramentũ an habeat quadrimestre tempus ad soluendum.*
10 *Instrumentum continens contractus an, & quado habeat executionẽ paratam.*
11 *Iuramentum litis decisiuum iudiciale habet vim rei iudicatæ.*

Iusiurandum. Speciem sũmat.¶ † No. quod trãsactio est genus,hẽ ne inducitur per Bar.hic quod transactio dicitur cõtractus innominatus sicut permutatio, quæ habet nomẽ ge neris,& nõ specificum.& elegans nomẽ,vt per gl.in rub.C.de rerũ permu.adde alium tex.in l.j.§.j.cũ gl.in ver.trãsigendi.s.de pac.vbi trãsactio põt appellari omnis cõ tractus

tractus p quem tollat obligatio, & ibi illũ tex. ad istã q. ponderat Bar. & p eundẽ in l. iurisgentiũ. in princ. e. titulo, & ius p eum, & alios in l. fine. apud acta. vbi dixi. C. de transac. & per Bal. d. rū. C. de re. permu. ¶ In gl. ibi, put spẽi &c. id est, prout trãsactio est cõuentio nõ gratuita facta de re dubia, & lite incerta l. j. ṡ. de transac. l. transactio. C. de transa. sed istud iuramentũ nõ requirit q aliq̃d detur, licet requirat in trãsactione. ¶ † In ea ibi. §. natural s. hoc verum est in iuramẽto volũtario, & iudiciali, q a hñt e[illegible] um partium. secus in necessario delato in semiplene pbõnis defectum, q a nõ tollit naturalẽ oblonẽm, sicut nec sentẽoa absolutoria l. Iulian⁹. ṡ. de cõdi. inde ẽm Guil. & Bar. & alios hic, & secũdũ ista intelli ge §. eque. insti. de exce. q vr innuere q tollat oblõ p iuramentũ volũtarium, vel iudiciale. sed intellige q nõ tollit ciuilis sicut nec p pactũ de non petendo colligit ex illa dictione eque, iuncto. §. precedenti. ¶ † In ea. ibi, pares sunt in agendo &c. licet verũ sit q ex iuramẽto voluntario, vel iudiciali oriat actio [a] de quo plene no. i l. j. & in l. actori. C. e. o. tñ pñt esse dubiũ an ex iuramento in litẽ oriat actio, & gl. i. §. preterea quasdã. i vers. ex arbitrio insti. de ac. tenuit q nõ, & illã ad hic reputat sing. Ange. & Ro. ẽt hic [illegible] sequitur, & Bal. in auc. nouo iure. C. de iudi. de quo per Bar. in l. in actionibus in vl. col. iosra ti. j. per Inn. & alios in c. super eo. extra q me. causa. ¶ † In ea. ibi. l. admonẽdi. istud procedit in iuramento necessario delato in defectũ semiplene pbõnis [illegible] in iuramẽto voluntario, & iudiciali, vt hr in d. l. admonẽdi. ad [illegible] in casu l. fi. C. e. itẽ in casibus in q b. sentẽti [illegible] transit [illegible] rem iu. q a pari rõne, nec iuramẽtũ transiret cũ difficilius retractet sentẽtia q iuramentũ saltẽ eque pariter, vt patet ex hic no. in gl. & voluit expresse Host. & Io. An. in c. mulieri. & in c. fi. extra eo. ¶ In e. ibi. sed nõ p sacramẽtũ. s. a le minore pstitum. ita loquit l. si alterius. alle. in gl. sed bñ restituit qñ alteri detulit sacramẽtũ si lesus est l. nã, & postea. §. si minor. j. eo. ¶ In ea. in fi. est in dubiũ an à delatione, & susceptione iuramẽti in litẽ possit appellari. de quo vide p Bar. in d. l. i actionibus. & ibi dicet. ¶ In gl. in ver. maiorẽ. hec rõ reddita in gl. non est bona secundũ Guil. de cug. q a militat solũ in iuro iudiciali i quo interuenit volũtas partiũ, & authoritas iudicis. q̃ duo nõ interueniũt in iuramẽto volũtario in quo sola partiũ volũtas interuenit. Nec in necessario in quo interuenit authoritas iudicis tñ. iõ melior ratio est ẽm Guil. & sentit ẽt Bar. & sequunt Mod. q a facilius inducitur iuramentum q̃ sententia, qñ non requirit totus ordo iudiciarius in eo itẽ facilius inducit q̃ trãsactio, q a non requirit q aliq̃d detur ideo censet maioris authoritatis, qñ facilius inducit l. immo. ṡ. de leg. vñ dicimus q cõtractus notati, q nudo cõsensu inducunt, sunt efficaciores q̃ alij l. iurisgẽoñ. in princi. ṡ. de pac. ¶ Quæro extra gl. an iuramentũ [b] habeat executionẽ paratam sicut sentẽtia, in quo vide p Bar. hic tenentẽ q sic, siue sit iuramẽtũ volũtariũ siue iudiciale & p h. d. † q licet instrũ cõtinẽtia pctus nõ habeãt de iure cõi executionẽ paratam l. minor. xxv. an. cui fideicom. ṡ. de mino. tñ si i fine instri post cõtractum diceret & q a de prædictis posset dubitari dictus pmissor detulit iusiurandum stipulatori qui iurauit sibi dicta centũ deberi, haberet tale instrumẽtũ executionẽ paratã, & dicit se mirari q practica cõis hũc modum nõ inuenerit, q est diligẽter no. & eum eo trãsit Ful. hic, sed Ange. hic tenet cõtrariũ, q a ex iuramẽto orit actio in factũ l. actori. C. e. sed qñ intentat actio ẽt si talis actio sit nata ex sentẽtia, nõ habet executionẽ paratã, vt plene tradit p Bar. & alios in l. intra. j. de re iu. cum suis cõcor. igit &c. Secundo adducit l. iusiurandum, & ad pecunias. §. fi. j. eo. vbi vr q post iuramentũ requirat sentẽtia condemnatoria. ergo nõ habet iuramentũ executionẽ paratã, & de illo tex. opposuit Bar. hic, & tñ ad illũ nõ rñdet hic nec ad d. l. iusiurandũ. istã opi. tenuit ẽt Ro. hic p prædicta licet de Ang. mẽtionem nõ faciat. adducit ẽt q a iuramentũ vim habet cõuẽtionis seu cõtractus l. qui iurasse. §. fi. infra eo. sed contractus non habet executionẽ paratã d. l. minor. nec ob. q iuramentũ æquiparet sententiç l. sed, & si possessori. §. pe. j. eo. † q a etiã confessio æquiparat sentẽtiç l. post rẽ. j. de re iudi. † & tñ nõ habet executionem paratam, vt dicit notari in l. vnica. C. de cõfes. ¶ Addo q Bal. in l. si duo patroni. §. si q s iurauerit. infra eo. tenuit ẽt contra Bar. p aliqua ex prædictis, sed ipsemet Bal. in l. j. C. eo. vr tenere cum Bar. quando iuramentũ esset præstitum ex interuallo post cõtractũ. secus aũt dicit quando eodẽ tempore, q a tũc nõ est nata obligatio & actio ex contractu tempore iuramẽti cũ nascat antequã contractus sit absolutus a partibus, & ideo iuramentũ non põt dici litis decisorium, & q propterea habeat vim rei iud. ẽm q loquitur l. ista cũ si. alle. hic p Bar. & Ful. in d. l. si possessori & l. cum de hæreditate. in aliq b. lec. simpliciter trãsit cũ Bar. Pau. de Ca. in l. nã, & postea. §. si petitor. infra e. facit mentionẽ de opi. Bal. in d. l. j. C. e. tñ dicit q verior, & notabilior est opi. Bar. & ita ẽt dicit ipse in d. l. post rem. & dicit ẽt in d. §. si petitor. † q sicut pro sñia exequẽda cõpetit ad officium iudicis, ita etiã pro exequendo iureiu. habẽte vim sentẽtiç, nil tamẽ alle. † puto tamẽ istã opi. Bar. esse veriorẽ. Et ad allegata in cõtrariũ rñdeo q pcederet vbi intentaret actio in factũ. secus vbi implorarer officium iud. nã queãdmodũ p exequenda sentẽtia põt implorari officiũ iud. l. si pignora. in vers. extra ordinẽ. infra de euic. iũcta l. cũ filius in ver. extra ordinẽ. cũ gl. ṡ. ti. j. & no. p Bar. & alios in l. a Diuo Pio. §. j. iosra de re iu. & tũc habet executionẽ paratã, vt p Bar. in d. l. intra. ita debet esse in iuramento cum vim sententiç habeat vt hic in d. l. si cũ hæreditate. & d. l. post rẽ. & hoc expresse voluit Bal. in d. l. actori. in vers. ad similitudinẽ iudicati. p q dicit Bal. ibi videri † q ille contra quẽ iuratũ est [c] habeat quadrimestre tps ad soluendum sicut condẽnatus per sententiã. & dicit hic alibi nõ reperiri. vide ibi p eũ. Bal. tñ hic in repe. dicit nõ habete legẽ probãtẽ q p iuramẽto cõuentionali seu volũtario, & extra iudiciali possit implorari officiũ iud. tñ satis pbatur p iura æquiparãtia ipsum sentẽtiæ. No. oh. d. l. iusiurandũ, & ad pecunias. q a ibi loquit i iuramẽto iudiciali post q necessaria est sentẽtia cõdẽnatoria, qñ pstitũ est pcedẽte libello, & litis cõtest sicut dicim⁹ in cõfessione facta i iudicio i qua distinguim , aut pcessit libell⁹ & lit. cõte. & tũc nõ habet executionẽ parata & requirit [illegible] nia sec⁹ si facta e[illegible] dictis nõ pcedẽtib. vt no. p gl. & doc. i d. l. vnica. C. de cõfes. & p Bar. in l. j. [illegible] ũ suis cõcor. & sic i iuramẽto volũtario vr verã oẽ p[illegible] Bar. [illegible] ob q iuramẽtũ habet vim cõuẽtionis, & cõct⁹, q a [illegible] ẽt sentẽtia habet vim cõct l. iij. §. nẽ scribit. j. de pec. ñ ob. q no. Bal. in l. j. C. eo. q a satis est q possit subesse i futurũ lis, vt pbat in sum [illegible] l. post rẽ. ibi q a adhuc subesse possit. ṡ. de trãsa. iũcta l. j. e. ti. & l. ij. & q ibi Bar. C. de trãsa. ¶ † Adde ẽt plures alios esse casus q bus instrumentũ [d] cõtinẽs cõtractũ, nulla sup eo lata sentẽtia, habet executionẽ paratã. quos dixi vobis l. fi. C. de edic. di. Adri. tol. plura tangit Bal. hic in repe. † & inter cetera an iuramentum litis decisiuũ iudiciale habeat vim cõclusionis in cã, cũ habeat vim rei iu. vide p eũ hic plura alia prosequentẽ, quẽ longũ esset referre.

ADDITIONES.

a ¶Actio. Vide Ioan. de Ana. consi. xvi.

b ¶Iuramentum. Instrumenta iurata an habeant executionem paratam vide Pau. in c. fi. de iureiu. vbi tenet cõtra Bar. hic vide. j. e. in l. sed, & si possessori j. de iu. iur. & math. no. suo. xxi. Alex. in l. ait prætor. §. si iudex j. de re iud. in l. post rem eo. tit.

c ¶Iuratum est. Sed quid si ille cui delatum est iura. confessus est se creditorem, & vigore illius confessionis iudex facit præceptũ reo de soluendo, de tali tamen præcepto non apparet scriptura an valeat, quia sententia non valeret. do. de Ro. decisio cccliii. tenent q sic, quia exequitur confes. est in antiq. de iureiuran.

d ¶Ioan. Cur. Instrumentũ. Adde maxime si [illegible] factũ [illegible] iudicio, q a in iudicialib. officium iudi. mul[illegible] l. ediles. §. [illegible] de edi. edic. ẽm Bal. hic in repe. vide Ang. in l. [illegible] §. qui, puocauit [illegible] de pac. vbi tenet cõtractũ in iudicio factũ, habere executionẽ paratam, & esse perinde ac si factus fuisset coram superiore, iuxta gl. & [illegible] hoc de renun & idem si esset factus extra iudicium coram [illegible], & [illegible] instru. iuxta gl. in l. j. ṡ. de iud. ac. no. per Ang. & Imo. in l. ait præt [illegible] iudex. de re [illegible]

Vlpiani. LEX III.

1 *Verba [illegible], & contractuum, & aliarum dispositionum, non dicuntur esse adiecta frustra.*
2 *Iuramentum non est sponte subeundum nemine deferente.*
3 *Statu quod stetur iuramento damnum passi non requirat q deferatur iuramentum à parte vel iudice.*
4 *Iuramentum delato an & quando præsumatur præstita.*
5 *Testis vltro se exhibens ad perhibendum testimonium, an probet.*
6 *Iuramentum excusat à præsumpta calumnia, sed an excuset ab expensis.*
7 *Iuramentum vnius alteri prodesse vel nocere non debet.*
8 *Iuramentũ voluntariũ, vel iudiciale põt deferri à parte parti in criminalibus.*
9 *Iuramentum si reus subit in criminalibus, an sit excusatus accusator à pœna talionis.*
10 *Iuramentum an & quando valeat in vim confessionis vel iuramenti.*
11 *Iuramentum iudiciale in criminalibus non habetur pro plena probatione.*
12 *Confessio extraiudicialis sola an noceat sine condemnatione.*
13 *Iuramentum suppletiuum non defertur in causis magnis, & arduis.*
14 *Iuramentum suppletiuum an, & quando possit deferri.*
15 *Iuramentum necessarium potest deferri reo in criminalibus.*
16 *Iuramentum non potest deferri à parte parti in causa matrimoniali.*
17 *Iuramentũ litis decisiuũ non põt deferri à parte parti in causa monachationis.*

Ait prętor. Iuramento præstito, aduersario deferente, standũ est in omnib. quo ad ipsos litigãtes. secus quo ad extraneos h. d. vsq; ad. §. iurat. ¶ † No. ibi, nec frustra. q verba legis non debẽt intelligi adiecta esse frustra, sic nec verba cõtractuũ, & aliarũ dispõnũ l. hãc legẽ. j. de cõtrah. emp. l. si qñ i prin. de leg. j. c. si papa. de priui. i. vj. ¶ † Secũdo no. ibi, nã si reus q q s non debet vltro se offerre ad iurandum, & oemine deferẽte iurare vt hic, & l. si legatarius. ṡ. de dolo. Fallit tñ fauore matrimonij ẽm q hr in tex. no. in c. ex litis, & ibi no. doc. de restitu. in inte. quẽ tex. ad hoc reputãt no. in l. sed & si q s. in princ. ṡ. si q s cau. qñ q; tñ iuramentũ defert à l. & sic nõ est necesse expectare

ctare d[illegible] vt p gl. fi. in l. j. C. e. & in l. admonédi. in [illegible] dicit B. l. ibi licet dictas gl. nó alleg. † q si [illegible] esset q de dáno dato staret iuraméto dánú pa[illegible] us nec iudicis, q a statutú ipsum defert iusiura[illegible] alle. in [illegible] b códitione. §. n. j. de condi. inst. & subdit hic incidéter † q in [illegible] us in q b. requirit delatio iurisiurandi nó psumeť in du[illegible] cessi [illegible] delationé, licet pparcat iuramentú esse præstitu[illegible] te. alle. in simili no. p Inn. i c. annotauit. de eo q fur. ord. iusce. & istud vltimum refert, & sequit simpliciter Ro. in l. non enim. §. si neq; j. eo. sed dicat [illegible] ox voluisse Bar. in l. ná & postea. § j. j. eo. & ibi di[illegible] an istud [illegible] da[illegible]. ¶ [a] Faciút ét pdicta cótra testes q vltro veni[illegible] t ad [illegible] bedú testi[illegible] niú [illegible] de quo vide p gl. [illegible] Bar. in l. post legatum. § is v[illegible] cu[illegible] concor. de his q. vt ind[illegible] ¶ [illegible] o [illegible] an ve[illegible] ed, & [illegible] de [illegible] di[illegible] ne d[illegible] tei [illegible] posse iurm in [illegible] u[illegible] & q d túc [illegible] peteť tale iuram[illegible] l. j. iurauero. j. de iur[illegible] p[illegible] l[illegible] q. § si [illegible] bertus. j. e[illegible] ¶ [illegible] Quarto no. ibi, prodemtq; & [illegible] p [illegible] urat[illegible] tum excusat a plurimi p[illegible] c[illegible] unia. ideo facit an excuset [illegible] e ab ex[illegible] s [illegible] quo gl. [illegible] eputata apud legistas sing. [illegible] udi. § [illegible] orte[illegible] q [illegible] & idé tenet gl. in c. finé in[illegible] s. d[illegible] c[illegible] apud [illegible] gl. in c. in prius. q. q. j. de quo p doc. in [illegible] alle. & p Gui. d[illegible] B[illegible] l. & p oés [illegible] auct. gñ[illegible] liter [illegible] d [illegible] p[illegible] r [illegible] pe[illegible] u. de e[illegible] núc d[illegible] ex[illegible] et. hic aut. & [illegible] ate p[illegible] p. Andr[illegible] q [illegible] lolidú. §. ét. & ibi pleue Im[illegible] a. q. p Bar. & alio[illegible] n l[illegible] §. in aut alterutra. C. de iu. & B[illegible] p. p[illegible] Bu. p Bal. in l. eú qué temere. §. de iu[illegible] p[illegible] Bu. in l. Iul[illegible] de a[illegible] p. per Ia. de bel. in auc. nouo iure. C. de pe. iud. q ma[illegible] p lo. An. & alios in c. calúniam. de pe. p Bal. in l. n[illegible] n ignorat. C[illegible] exp. per Ang. in auc. [illegible] e exiu re. in prin. p Bal. in l. q[illegible] C. q accu. p lo. [illegible] o. l. [illegible] ff. de re iud. & magis cóis op. est q excusat ab expésis róne præsumptæ calumniæ [illegible] hic, sed nó ab expensis venientibus róne temeritatis absq; dolo seu calúnia. § hæc auté om. inst. de pe. teme. liti. q aliter nó discutio sed alias dixi in d. § si auté alterutra. ¶ [illegible] Quinto no. q iuraméntú vnius alteri prodesse vel nocere nó debet, [illegible] hic, & in c. quis. cum si. de pac. in ver. pœnalib. in fi. declara ex his q traduntur per Bald. in l. ij. § nouissime. ff. nau. cau. ¶ [illegible] In gl. in verbo agat. no. bo. gl. tenenté q in criminalibus [d] habeat locum delatio iuraméti volútarij, vel iudicialis facta a parte parti. secus dicit gl. in iuraméto necessario deserendo p p inopiá pbónis. Ba[illegible] c in [illegible] vl. nomo. i. in iuraméto necess[illegible] rio sequit op. gl. sed m. j. distinguit vt per eu hic, & plenius p eund[illegible] mantus. post gl. j. de qo. bat hic in iur[illegible] éto necessa[illegible] opi[illegible] & nulla firmat, sed in iu[illegible] nent[illegible] q [illegible] er [illegible] gl. si bona fide deferat. § in pu[illegible] e hoc e[illegible] e verum in casibus in quib. p[illegible] in c[illegible] na lib[illegible], vt sic qdem casib possit deferri nisi [illegible] b[illegible] a [illegible] j. §. eo. iu[illegible] trásigere. C. de trásá. Ang. hic, & [illegible] enius [illegible] l. in bonefidei. C. eo. tenet idem q Bar. & S[illegible] l. hic & in [illegible] l. in [illegible] efi[illegible] n iuraméto. necessario transit cum Bar. & cóm opi. sed in iuram[illegible] to q deferť á parte parti, tenet q reus non possit deferri accus[illegible] & sic tenet op. Gui. de cu. hic relatam per Bart. nam sm eum [illegible] deferés poneret vitá sua in manibus aduersarij, & sic eius [illegible] essio á simplicitate pcederet. & quasdá alias fragiles satis similes r[illegible] nes adducit sine lege loquendo, id omitto ip[illegible] si vero accusator defert reo, & tuc dicit ipse aut quæriť ao possit deferre in p[illegible] iudiciú sui, & dicendú est q sic, q a ei postea accusanti vel prosequeti obstabit exceptio iuram[illegible] nti, aut in præiudi[illegible] cij [illegible] publice, & [illegible] aut quæriť d[illegible] iura[illegible] v[illegible] lútario & ill[illegible] d non pót [illegible] qui[illegible] d reip. non præiudi[illegible] genitú §. [illegible] pacisca[illegible] pac. aut in iudici[illegible] lí, & tunc potel[illegible] & [illegible] præiudicat [illegible] hoc [illegible] tur iudicis autoritas & approban[illegible] deli[illegible] rú in[illegible] iuris reipu[illegible] it permissa & [illegible] iusti[illegible] cogn[illegible] dicit q hoc voluit gl. na. in prin. in d. l. transig[illegible] e. P[illegible] hoc [illegible] a[illegible] t, q a autoritas iu[illegible] cis oém f[illegible] ci[illegible] me & [illegible] sionis t[illegible] q a delation[illegible] fac[illegible] are debet [illegible] mn[illegible] eiis cognitione [illegible] gl[illegible] & ic debet a[illegible] olia [illegible] delationem emergenté probóni[illegible] pta & túc [illegible] ac[illegible] ó pbate reus debet absolui, & absolo omnib. noceť, nisi prob[illegible] q p[illegible] sacramento [illegible] teua in [illegible] ud se[illegible] debet [illegible] re, & rúdet ad ra[illegible] n Bar. fundatá in l. iusiurandum q e[illegible] cóuétion[illegible] §. fi. j. e. n q [illegible] oquit i pcuratore priuati, nos in agéte[illegible] popul[illegible] q[illegible] mandatú nó exigit d. § in popularibus. N[illegible] b. et [illegible] tradita p Bar. in d. l. manus. dum dixit q aliás [illegible] et[illegible] q [illegible] e[illegible] tota mat[illegible] senatuscó. trep. q a dateť l[illegible] ccu[illegible] eréd[illegible] iura[illegible] & desiſtédi ab accusatio[illegible] det [illegible] u[illegible] modici[illegible] a[illegible] q in cabus in q b. [illegible] actio [illegible] p hoc dicit permittit sine pœna d[illegible], vt oo. in [illegible] Preterea in casu

nostro n[illegible] teneť desistere deferédo iuraméntú [illegible] is appro[illegible] sed [illegible] sequi ad fi. ferédo senténé. & bene facit sm eú q [illegible] et. & [illegible] n d. l. in bonefidei. in. ij. q. † vbi dicit [illegible] casib[illegible] q[illegible] us [illegible] eri iurato [illegible] a reo in criminalib[illegible] etis [illegible] se [illegible] ac[illegible] am t[illegible] illud dictum C[illegible] eo. & pio[illegible] ta [illegible] fact vnú q [illegible] ult q licet re[illegible] de[illegible] at iuramentú in [illegible] iciale accus[illegible] tori, nó [illegible] iudex pprobaret delationé. [illegible] eá approbat, valet. nihil [illegible] alleg. Ful. hic in iuraméto q defe[illegible] parte parti, tenet op. gl. contra Bar. in q[illegible] tú Bart. dicit q immo iuramentú deferri non p[illegible] t ad absoluendum, & mouetur Ful. p[illegible] § in popularibus. alle i gl. cu Bar. non respódet. tñ subdit Ful. q [illegible] accusator probationé nó habet, túc poterit deferre, quia bona fide d[illegible] fert sicut dicimus in tutore l. tutor. j. eo. secus si pbationes habeat, q a mala fide facit. Ideo tunc deferre nó pót p d. § in popularibus. I[illegible] iuraméto vero deferendo a reo accusatori tenet verú esse q [illegible] ossit deferri, sm eú valebit in vim cófessionis tñ, & ita proce[illegible] a. Bu. & Bar. per allegata per eos, [illegible] út i vim iuraméti, & sic q[illegible] d hoc procedat op. Gui. de cu. & est magna dñ[illegible] inter [illegible] num ca[illegible] aliú, † q a si valet in vim iuramenti, non posset prob[illegible] t. §. dato. s. eo. l. na & postea. § j. j. e. † secus in co[illegible] le[illegible] j. de quæst. ité si valet i vim cófessionis, & [illegible] extraiudiciale, nó valeret pro pl[illegible] pite quinto. j. de adult. sed si valere[illegible] nd, iu[illegible] cer[illegible] ena probóne. vt d. § dato & l. sed si po[illegible] pe. [illegible] nét[illegible] fit necessario di[illegible] illud ide q [illegible] gl. [illegible] B[illegible] in d. [illegible] Pau. de Ca. hic distinguit q a aut nos [illegible] seu volútario túc aut qu[illegible] possit [illegible] & d[illegible] ndu q hic quo ad hoc ceat [illegible] n posit [illegible] l. si [illegible] ntus la. ij. § si negauerit [illegible] adul. in[illegible] alter[illegible] edit iudex quo minus requirat, & h[illegible] dicat, di[illegible] q [illegible] d[illegible] nit Gui. de cu. hic aut quærit[illegible] re is p[illegible] de iura[illegible] accusare volens, & dicendú e[illegible] p[illegible] u n aut núu hoc [illegible] q[illegible] la pfessio extraiudicialis no[illegible] in[illegible] inalibu[illegible] emnatione alleg. l. Iul[illegible] j. de cófe[illegible] mel[illegible] & ibi gl. & Bar. j. de cu. reo. & id q no[illegible] n d. l. capit[illegible] nto[illegible] nus de iudiciali iuraméto. & dicit q iudex n[illegible] bet autor[illegible] delationi quá facit accusator reo p[illegible] iusiuran[illegible] u quod ex[illegible] nuentione. § fina. infra eod. inducédo [illegible] hic per[illegible] tñ [illegible] utorabit & ille iure[illegible] se no[illegible] criminosum, v[illegible] q p[illegible] d[illegible] p. adeo q nó adm[illegible] alius ad accusandú [illegible] nó [illegible] oc[illegible] aricatio [illegible] maxime [illegible] it absolutus per l. si cui. § ad é. infra de a[illegible] aut [illegible] eferat accusatori, dici[illegible] nó viden verú q d[illegible] ferés videat [illegible] u, q cquid dicat Ia. Bu. & Bart. sed bó[illegible] sentire q damn[illegible] latori iuret. vñ dicit esse attendendú an pœna sit pecuni[illegible] na. & túc stádit sit iuraméto, & procedat hoc ca[illegible] aut [illegible] est corporalis, & túc secus, q a no est dñs mébro[illegible] suo[illegible] & [illegible] oc nó condemnabit. bene [illegible] at licet ipse nó alleget, [illegible] q [illegible] eputata multú no. xxiij. q. v. c. in [illegible] & hoc vl[illegible] tenet ét d. A[illegible] fi. extra eo. vbi ét subdit q in casibus in q[illegible] potest trans[illegible] sup crimine, pót ea róne deferri iusiurand[illegible] ar. d. l. ij. §. in cæteri[illegible] ro vñ. d. Abb. ibi, quo ad propositú nostrú, tenlire c[illegible] nclusionibus traditis per Bar. in d. l. manus. [illegible] ét autem [illegible] cess[illegible] dicit Pau. de Ca. hic q accusatori n[illegible] d[illegible] fer[illegible] p[illegible] de proba. nec iuramentú purg[illegible] celeri[illegible] de[illegible] curat terminus, intra quem accusat[illegible] p[illegible] def[illegible] pbónis accusatori. sed accusator [illegible] ad p[illegible] ban[illegible] pót deferri [illegible] in causis arduis alite[illegible] debet [illegible] olui. aut non [illegible] pe. iud. & l. vbi. C. ad [illegible] Cor. de [illegible] R[illegible] c in iuraméto n[illegible] et cum [illegible] opin q non possit [illegible] nisi sm eum po[illegible] a, q a [illegible] ét accus[illegible] tori [illegible] plene probano pote[illegible] in tex. in verbo, pœnali, & licet i[illegible] se non dicat, hoc id[illegible] de Bu. in d. c. fin. nisi in ibi [illegible] t, & certe nec ét d[illegible] hoc allegari ist[illegible] tex. quia loquitu[illegible] n ciuiliter agi[illegible] ité o[illegible] méto deferédo a parte parti. si [illegible] quęritur ao de[illegible] ra[illegible] parte parti, túc dicit Ro. hic, q aut quærit an possit d[illegible] & túc i effectu tenet pcordiá Ful. licet de eo

A[illegible] NES.

a ¶ [illegible] on. A de qua[illegible] dc[illegible]

b ¶ [illegible] on um A[illegible] x. in [illegible] vers. non ob. in. ij. vol. vbi quomodo to-[illegible]

c ¶ Su[illegible] Ad[illegible] c[illegible] b[illegible] nsi. xvj.

¶ [illegible] m. Vide plene per Alex. & [illegible] perandum. § fi. autem alterutra, & ibi Iaf. C. de iud.

d ¶ In criminalibus. Adde eundem c[illegible] lib. & consi. clxxviij. ij. lib. consi. cxxxj. eo. lib.

de eo mentionē nō faciat. aut quærit̃ vtrū possit deferri reo, & in hoc tenet opi. Sal. postea in fi. vr̃ hoc temperare, dicens ꝙ si accusator habet probationes, & tūc nō possit deferre, q̃a nō vtitur bona fide, aliàs autē sic per d. §. in popularibus. ¶ In hoc artic. in quo multa scribi possent, dic ꝙ si quærim⁹ de iuramēto necessario deferendo in supplementū ꝓbōnis, aut semiplene, aut imperfecte, & tenendū est ꝙ nō pōt deferri accusatori per rōnem d. l. sciāt. & no. gl. fi. in c. cum sint partiū. de reg. iu. in. vj. & in d. l. admonēdi. in ver. exactio. & ibi Bar. ēt si sit pœna pecuniaria imponēda, q̃a tex. in d. l. sciant. generaliter loquit̃ & ista est de mēte glossariū, & doc. in d. locis, & hoc specifice firmat Ioā. de Imol. in d. c. fi. vbi quo ad pœnā pecuniariā reprehēdit opi. Ant. de Bu. ibi. limitat tamē hoc Ro. in d. l. admonēdi. super d. gl. in verbo exacto, ad fi. vbi inspecta qualitate personarum, & circūstantijs causæ, videret̃ à iudice, iuramentū esse deferendū accusatori in criminalibus, ꝑ tex. in d. c. fi. vbi text. vult tali casu in actione famosa pēdere ab arbitrio iudicis deferre iuramentū ad supplendam probationē imperfectā. exēplū ponit Ro. q̃n accusator esset ꝑsona honesta, & plusquā semiplene probasset. hæc limitatio valde notanda est & ex ea habes [a]

[13] † ꝙ in causis arduis, & magnis nō defertur iuramentū in supplementū semiplenæ probationis. tñ secus erit vbi aliq̃d vltra semiplenam probationē adductum sit & talis persona sit honesta q̃a iudex poterit deferre. pro hoc optime facit illud ꝙ dicā. j. in causa matrimoniali, & monachationis. Nō ob. si diceremus ꝙ tex. i d. c. fi. loquit̃ q̃n principaliter agebat̃ ciuiliter intentando actionē, q̃uis famosam, in qua actione famosa, Bar. in l. admonēdi, tenuit deferri posse iuramentū necessariū per d. l. nā, & postea. § si dānet̃. cum alijs ibi ꝑ eū alle. & tñ ipsemet Bar. ibi tenet ꝙ in criminalibus q̃n agit̃ criminaliter, nō deferat̃ tale iuramentū. q̃a r̃ndeo ꝙ nō puto ista fuisse verba Bar. dum loquit̃ de actione famosa ibi, dum dicit hoc esse ꝯ casum multarū. ll. &c. sed puto fuisse additum ab alio, vt patet ibi, dum cōiter h̃r in fi. eiusdē quæstionis nomen cuiusdā Ray. &c. nā illa iura quę ibi allegant̃ in. § si dānet̃. cum si. nō loquūtur in iuramēto necessario sed iudiciali. Cōis opi. est ꝙ in actione famosa non defert̃ iuramentū necessariū in supplemētū ꝓbōnis sicut nec defert̃ in criminalibus, vt no. gl. fi. in fi. in d. c. cū sit partium. & Spe. in ti. de iuramenti dela. § j. ver. vt aūt. cum versi. seq. & Io. An. & Ant. de Bu. in d. c. fi. cū mod. & Sal. & Fulgo. & Ro. in d. l. admonēdi. Nam q̃n agit̃ de fama, vr̃ agi de eo ꝙ afficit personā l. cognitionū. post prin. j. de var. & extraor. cog. & periculū infamie æquiparat̃ periculo vite l. iuxta. in princi. cū gl. j. de manu. vindi. & sic vr̃ agi de maiori ꝓiudicio q̃ pecuniario, vñ maioris importātię est q̃ sit quodcunq; damnum pecuniariū. arg. l. in seruorū, in fin. j. de pe. iō

[14] † sicut q̃n est quæstio de omnibus bonis vel maiori parte bonorū nō est locus huic iuramēto, cū æquiparet̃ quæstioni criminali l. ꝑ ꝑ item. j. de excu. tu. & no. gl. & doc. i d. l. admonēdi. ita ergo vbi agit̃ de cā fame. & tñ cōiter iudicis arbitrio est deferre tale iuramentū in actione famosa, vt in d. c. fi. ergo eadē rōne idē eē debet in cā criminali, criminaliter mota. Et dicit expresse Sal. i d. l. admonēdi. per d. c. fi. ꝙ in actione famosa poterit iudex deferre iuramentū actori, q̃n vltra semiplenā probōnē adest aliqua ꝓsumptio ꝓ actore. & ex verbis suis puto Ro. sumpsisse dictā conclōnē licet de eo mētionē nō faciat. De hoc articulo, quantū ad iuramētū necessariū in supplementū ꝓbōnis, vltra prædicta videatis aliq̃d per gl. & doct. in c. tam literis. extra de testi. & Spe. i ti. de iura. dela. § j. ver. vt aūt. cum se. & ꝑ Host. in sum. huius tit. § vt sup. ver. q̃d si criminaliter. & Aret. ij. q. v. c. si q̃s presbyter.

[15] † De iuramento ēt necessario, ꝙ appellat̃ iuramētū purgationis [b], deferendo reo, q̃uis reus nihil ꝓbauerit, nō est dubiū illud deferri posse in criminalibus, vt in d. auct. nouo iure. & in l. præsenti. § sicuti. C. de his q̃ ad ec. confu. & d. c. fi. sed circa iuramentū deferendū à parte parti in criminalibus, q̃n criminaliter agit̃, dic aut nos loquimur i iuramēto voluntario. tūc aūt quærit̃ an possit deferri reo, & dicendū est ꝙ sic in casibus in quibus licet trāsigere, ꝑ d. l. trāsigere. & iuncta d. l. ij. §. eo. Et hoc iuramentū obstabit deferenti si postea accusare vellet, sed non alteri accusare volēti sicut in transactione. not. gl. in d. l. trāsigere in ver. ꝓhibitum per l. q. cetu. § fi. j. ad l. Iul. de vi pu. Sed in casibus in quib. nō licet trāsigere, tale iuramentum nō obstabit ēt ei qui detulit, quin possit reū de crimine accusare si ab alio accusatore præuētus nō est l. iij. § si is. j. de sepul. vio. & firmat gl. in l. accusationē in fin. C. q. accu. & in l. iurisgentiū. § si paciscar. el. ij. in ver. liceat. s̃. de pac. & Cy. & Ray. in d. l. trāsigere. & Bart. i d. § si negauerit, in. iij. op. & iiij. q. nec ob. d. § si negauerit per quē retuli aliquos. s̃. tenere cōtrariū q̃a responde vt per gl. in d. § si paciscat. & ꝑ Bar. in d. § si negauerit. s. ꝙ ibi est sp̄ale in crimine adulterij. vt probat ibi Bart. si tñ tempore quo detulit iusiurādū reo erat iā instituta accusatio per deferentē, videret̃ ꝙ tunc ipse accusator impediat̃ vlterius ꝓsequi vel accusare, per d. l. qui destitut. ad tur. & ꝑ no. ꝑ Bar. in d. § si negauerit. in. iiij. q. si autem ecōtra quęratur an reus possit deferre iuramentū voluntariū accusare volenti, & tūc tenēdo ꝙ videt̃ confiteri vt. j. tenebo. habebit illud iuramētū vim confessionis extraiudicialis ipsius delinquētis, quæ sufficit ꝑ indicio ad torturam, vt no. in d. l. capite quinto. si vero q̃rat̃ de iuramēto iudiciali, & tunc aut quærimus an possit deferri reo, dic ꝙ pōt in casibus in quibus licitū est trāsigere, sicut dixi in iuramēto volūtario eadem rōne. sed in casibus in quibus nō licet trāsigere puto ꝙ nō possit deferri, etiam iudice approbāte delationē ꝑ d. l. iusiurandū ꝙ ex cōuētione. § si. qui text. loquit̃ etiam in iuramēto iudiciali, & sic in quo interueniebat approbatio iudicis, & tamen nō sufficit approbatio nisi persona deferens sit legitima. facit l. cū nō iusto. j. de collu. dete. & ꝙ per illū tex. no. Bar. & alij. in l. licet. C. de proc. Nec ob. § in popularibus quia ibi loquit̃ in eo qui agebat actione populari i qua, & cōmodū, & cōdēnatio veniebat sibi applicāda, vt no. gl. in l. si quis id ꝙ i verbo, quingētorū. s̃. de iur. om. iu. bñ facit l. si cui. j. de ver. sig. & sic actor ibi dicebat̃, quo ad hoc, habere plenam potestatē. vnde dicit Bar. in d. § in popularib⁹. circa prin. ꝙ ille tex. locū nō haberet q̃n cōmodum illi⁹ actionis spectaret ad aliū per l. iij. § fi. j. de li. ho. exhi. nō ob. ꝙ no. gl. mag. in d. l. trāsigere. l. prin. alle. per Sal. q̃a illa gl. reprobatur ibi ꝑ Bar. & do. quia gl. se fundat per d. § in popularibus. qui non ꝓbat, vt dixi. nō tñ nego ꝙ si lata esset sentētia absolutoria, tūc nō propter iuramētū, sed propter sententiā esset ipsi sententiæ standū s̃m distinctionē d. l. si cui. & no. ēt Bart. in d. l. trāsigere. & hoc casu limitat̃ ratio allegata per Sal. dum alle. d. l. ꝯgruit. si autē quęrit̃ an ecōtra reus accusatori possit deferre iur̃m iudiciale, teneo opi. Ia. But. Bart. & se. s. ꝙ possit deferri, q̃a vr̃ fateri reus in iudicio delictū, si actor iurauit l. eum qui. in prin. ver. abūde & l. sed & si possessori. § pen. ibi perinde. &c. j. eo. & l. nā, & postea. § si damnet̃ s̃m primā lec. gl. j. e. nā ibi ꝓpter iuramentū delatum à reo actori in cā famosa deuenit̃ ad sententiā cōtra eum, & patit̃ pœnam infamie ad quam nō potuisset per pactū se obligare cum respiciat personā. vt. s̃. dictū est, & nisi in casu d. § si dānet̃. diceremus ꝙ reus deferēs iuramentū videret̃ cōfiteri, debuisset dici ꝙ in casu illo releuaret̃ à pœna infamie, eo q̃a releuauit actorē ab onere ꝓbādi d. l. eū q. in princ. ꝓ hoc ēt vr̃ facere l. q̃m. s̃. de his qui no. infa. iūcta l. ij. s̃. e. & l. iurassé. in fi. j. eo. tñ ad d. l. q̃m, posset respōderi ꝙ loquit̃ in transactione nō gratuita super crimine facta per quā reus videt̃ cōfiteri vt ibi. Secus in cōuentione in qua nihil datū est l. furti. § pactus. s̃. de his q̃ no. infa. & no. Bar. in d. l. transigere. & de hoc articulo videatis ēt aliq̃d ꝑ Spe. in d. ver. vt aūt. & per Host. i d. vers. q̃d si criminaliter. & per Arch. in d. c. si q̃s presbyter. ¶

[16] † In ea. ibi q̃d si in causa matrimoniali [c] &c. in iuramēto deferendo a parte parti in causa matrimoniali dic melius vt hic ꝑ Ia. Bu. cū quo trāsit Bart. & Bal. in lec. anti. Ang. & Sal. hic, & Ant. de Bu. in c. fi. extra eo. & Io. de Imo. i c. mulieri. eo. ti. & illa est magis cōis opi. de quo ēt aliq̃d ꝑ Cyn. in l. bonefidei. C. e. in iuramēto vero necessario deferendo in supplemētū ꝓbōnis dicas illud non deferri in cā matrimoniali, vt voluit gl. no. in d. c. mulieri. nō. n. defert̃ in causis arduis & magnis, vt no. gl. & doc. in d. l. admonēdi. & in d. c. cū sit partiū hic i ꝓposito nostro firmat etiā Bald. in l. in bonefidei. C. eo. quē refert & sequitur Pau. de Ca. hic licet de gl. in d. c. mulieri. mētionē nō faciat, limita tñ vt statim dicā, circa cām monachationis, & de hoc articulo videatis ēt Host. in d. § & super ver. q̃d in cām monachationis, & ꝑ Mod. maxime Ro. in d. l. admonendi. ¶

[17] † In ea. ibi. § q̃a vero & ex cōsensu. vbi ꝓbari vr̃ ꝙ cā castitatis seu monachationis nō est inferior, seu postponēda matrimonio carnali. & in hoc an in cā monachationis possit deferri iuramentū à parte parti teneatis illud ꝙ dixi tenendū in cā matrimoniali, vt ꝑ Bar. & alios i locis ꝓxime alle. &

ADDITIONES.

a ¶Et ex ea habes. In causa magna an deferatur iuramentum in defectum semiplene probationis, adde Alex. in cōsi. lxvj. ꝑ tot. & in cōsi. lxxxiij. in. j. vol. & in cōsi. cxij. in. ij. vo. & vide in consi. xxxix. in fi. in. v. vo. & ibi quæ dicatur mag. causa.

b ¶Purgationis. De iurō purgatiōis vide in c. inter sollici. de pur. c. ꝑ Ang. cōsi. cxcvij.

c ¶Fran. Cur. Matrimoniali. Vide per Lud. Rom. sin. sois fol. xliiij. per eundem Alex. consi. cxliij. ij. lib. per Bal. consi. lxxviij. vide ēt Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de iur. dela. § vt aūt plenius. vbi dicit hāc opi. verā, & pro ea bis cōsuluisse. s. ꝙ tale iuramentū deferatur, cōcurrentibus circunstantijs in fauorē matrimonij, & sic gl. cōtraria in d. l. mulier. & in d. c. vidua. de regula. pfit, opinione ista, Oliuari, & vide Azo. in sum. de iurein. & adde ꝙ sup matrimonio nō statur dicto vnius sacerdotis vel regularis c. cum inhibitio. & ibi. d. Ant. & doct. de clande. despon.

¶Et vide ēt Io. de Ana. in c. cum causam. col. j. de rapto. & an & quādo in causa matrimoniali, & vbi agitur de maiori parte bonorū & in causa monachationis, & in alijs causis magnis, & magni prędiudicij possit deferri iuramentū in supplemētum siue in defectū probationis. vide ꝑ d. Ant. & d. Ab. & cano. in c. fi. de iurein. & ibi posui. lv. limitationes, ad regulam affirmatiuā, quæ regulariter se habet, ꝙ deferat̃ quas sparsim hinc inde collegi, & q̃ dicatur causa magna, vel parua, vel mediocris, vide plene ꝑ Ro. vbi etiā dixi in l. si cōstante. in prin. ff. sol. matrimo.

alle.& sile, quo ad iuramentũ necessariũ, dicatis ꝓut in cã matrimoniali, nã in hac cã vertit̃ ẽt q̃stio oium bonorũ cũ monach⁹ nihil ꝓpriũ habere possit c.cũ ad monasterium. de sta.mo.& in auc. ingressi.C.de sac.san.ec.& cõstat ẽt ꝙ in cã ciuili oium bonorum nõ pôt deferri tale iuramentũ, vt dixi.s.licet glo.in c.vidua.de reg. senserit i cã monachationis cõtrariũ, tñ magis cõiter do.maxime in d.c.fi.extra e.tenẽt id ꝙ dixi.de quo ẽt aliq̃d ꝑ Ro.in l.admonendi circa fi.mag.gl.& per d.Ab.in d.c.mulieri. Vñ limitãdo p̄dicta volunt ꝙ in cã matrimoniali, & pari rõne in cã monachationis sit in arbitrio iudicis deferre iuramentũ necessariũ actori, q̃ nõ plene ꝓbauit si inspecta qualitate ꝑsonę & circunstantijs cãæ, ita sibi videat̃ per d.c.fi.vbi text.hic vult in cã actionis famosę in qua agit̃ de maximo p̃iudicio, & in qua regl'r tale iurm deferri nõ debet vt dictũ fuit.s.mouent̃ ẽt ꝓ no.ꝑ gl.in d.c.vidua. Quid n.si actor ᵃ est optimę vitę & petit puellã in vxorẽ q̃ sibi est inferior, vel æqualis & habet actor ꝓ se plusq̃ semiplenã probõnẽ, certe f̃m eos iudex poterit ei deferre iurm i supplemẽtũ ꝓbõnis, ꝙ diligẽter no.pro ꝯfirmatione eorũ q̃ dixi.s.circa iurm necessariũ deferẽdũ i cã criminali.& istud idẽ esset seruãdũ in alijs causis magnis & arduis in q̃b.nõ veniret deferendũ regl'r iurm necessariũ, & ꝑ eorũ opi.bñ facit id ꝙ no.Arc.xxvij.q.j.viduas.in fi.& intelligi debet quod no. Host.i sum.huius ti.§.vt sup.circa med.vbi vult ꝙ i cã matrimonij & monachationis sit in arbitrio iudicis deferre iurm necessarium ei q̃ vult iurare ꝑ mr̃imonio vel monachatione, inspecta qualitate ꝑsonę & circũstãtijs cãæ.& ita ẽt vr̃ velle Io.An.in d.c.fi.quẽ refert & sequit̃ Pau.de Ca.hic. illud ẽt fatendũ est, ꝙ in dictis causis vbi suspicio aliqua esset cõtra reũ semꝑ posset deferri iuramentũ reo si actor non probauit plene, & tale iuramentum appellat̃ iuramẽtũ purgationis c.attestationes de despon.impu.& d.c.fi.

ADDITIO.

¶Tho.Dip. Quid enim si actor. Vide Ias.hic & Alex.Mod.in l.admonendi.j.e.& vide ibi.d.Fran.Cur.in.l.iur.sal.vbi plene ponit isti materiã, ꝙ pro matrimonio pôt deferri iuramentũ in supplemẽtũ probationis, quia ex p̃sẽnti cõsensu pôt contrahi, & in matrimonio rejicitur cõditio. & dicit ita cõmuniter tenere doct. & dicit, ꝙ ita semꝑ tenuit, & semel iudicauit, ꝙ in causa quãtũcunq; graui, puta matrimonij, possit iudex deferre iuramentũ in supplementũ probationis cõcurrentib.pluribus qualita.personarũ, quæ iurare debẽt si sit honesta, & nobilis psona, & sit plusquã semiplene ꝓbatũ. & ponit exemplũ f̃m Alex.hic puta optime vitę, nobilis, diues, & petis puellã sibi inferiorẽ, vel ęqualẽ, & ꝓbat̃ matrimoniũ per vnũ testẽ idoneũ, & vltra illũ forte ꝑ vnũ testẽ de cõfessione in absentia p̃ris, vel aliter plusquã semiplene sed nõ plene.certe f̃m ipsum cõcurrẽtib.istis circunstãtijs poterit deferre iuramentũ.al.Ab.in d.c.mulieri.vide tex.in c.inhibitio in ver.sacerdos. de clã.despõ.& ibi cac.Alex.in.ij.no.& no.q̃a pluries vidi i facto.

SVMMARIVM.

1. *Iuramentum qua forma & quomodo præstandum.*
2. *Iuramentum si defertur simpliciter debet intelligi ꝙ iuret secundum modum consuetum, scilicet per Deum & sancta euangelia.*
3. *Iuramentum ꝙ defertur à parte parti potest deferri vt placet parti.*
4. *Iudeus quomodo debeat iurare.*
5. *Iuramentum per Mahumetum delatum Saraceno, an valeat.*
6. *Iuramentũ per capillos vel viscera Christi præstitũ per Christianos non valet.*
7. *Iurans per Deos alienos peccat.tamen tenetur iuramentum seruare.*
8. *Christianus non peccat recipiendo promissionem iuratam à Iudeo.*
9. *Iuramentum si defertur vt iuretur per creaturam, & non per creatorem, potest iuste recusari.*
10. *Iudei astringentur iuramento & constitutionibus ciuilibus, & canonicis dispositionibus circa obseruantiam iuramenti, & de periurijs.*

§.Iurari. † Iuramentũ est eo modo quo deferi p̃standũ ad hoc vt ꝓsit iurãti dũmõ modus sit licit⁹, & postq̃ iuratũ est, ꝓ veritate hr̃ h.d.cũ l.seq.vsq; ad.§.si neq;.¶ In tex.ibi, cæterũ, q̃d ecõtra si detuli vt iurares ꝑ caput tuum, & iurasti per Deũ, vr̃ ꝙ valeat.ar.l.cũ furti.j.ti.j.ꝯtrariũ tenet Gui.de cu. Alb.de ro.& Bald.hic in lec.anti.q̃a r̃nsio non fuit cõsona interrogationi seu postulationi.alle.l.j.§.si q̃s simpl'r.j.de ver.obl.subdũt etiã ꝙ si detuli vt iurares ꝑ Deũ patrẽ, & iurasti per filiũ valet, q̃a filius & pr̃ eandem ꝑsonã representatur, vt in epistola inter claras.C.de sum.tri.& arg.l.cum scimus.§.j.C.de agri.& cẽsi.li.xj.& arg.l.quæ extrinsecus.in fi.de ver.ob.† Quid aũt si delatũ est iuramẽtũ simpliciter, dicit Bal.hic in lec.anti.& Ful.intell'r f̃m cõsuetudinẽ ar.l. ꝙ si nolit.§.q̃ assidua.j.de edi.edi.& l.iij.§.fi.j.de testi.& licet ipsi nõ dicant, hoc voluit Bar.j.l.ꝓxima.idẽ dicit Pau.de Ca.hic q̃ dicit se ita intelligere tex.hic, in ver.diuus.ꝓut hr̃ in litera.nam hũc intelligi debet ꝙ fuit delatũ iusiurandũ simpl'r, vñ debet intelligi ꝙ iuret f̃m modũ cõsuetũ.s.ꝑ Deũ, & sancta euãgelia, & ille iurauit ꝑ suã superstitionẽ, puta ꝑ aliquẽ sanctũ i quo habebat deuotionẽ, nõ aũt debet f̃m eũ itelligi hic de superstitione reprobata, vt intelligũt gl.& doc.q̃a de illa loquit̃ tex.in ver.sed si q̃s.iste suus intellectus, q̃uis videat̃ in se verus ꝑ p̄dicta, & per.j.dicẽda, tñ vr̃ violare tex.vbi nihil de cõsuetudine dr̃.vbi aũt de cõsuetudine nõ appareret dicit Bald.hic in lec.anti.iurari debere ꝓut in alijs iuratur alle.l.tẽ non nouã.C.de iud.& j.proxi.dicã.† Addit etiam Pau.de Ca.hic ꝙ iste text.ꝓcedit i iuramẽto ꝙ defert̃ a parte parti q̃a pôt deferri vt placet parti.sed si deferat̃ ꝑ iudicẽ, vel aliũ superiorem, vt cõtingit in iuramẽtis solẽnibus quę præstant̃ ex forma iuris vel statutorum.nam debẽt p̃stari sup sacrosanctis euãgelijs, nec sufficeret tãgere aliã scripturã. & ita dicit notari per gl.i c.vt circa.in verbo, corporaliter de elec.in.vj.Si aũt nõ sint iuramẽta solẽnia, q̃ prę̃stant̃ ex forma iuris vel statutorũ, cõsuetudo introducit vt sufficiat tãgere ᵃ aliã scripturã in qua representetur scriptura euãgelij, dic ꝙ voluit ipse alleg.gl.meliorẽ i cle.j.i verbo tacta ᵇ.de hære. & apud legistas est glo.valde no.in auc.iusiur.ꝙ præsta.ab his.in prin.in verbo quatuor.de quo ẽt videatis per Ia.Bu.& Bal.in auc. sacramẽta.C.si aduer.ven.aliq̃d ꝑ glo.j.c.j.§.itẽ sacramẽta.& ibi ꝑ Bal.in ti.de pa.iu.fir.cũ aliq̃b.ꝯcor.ibi alle.ꝑ Spe.i ti.de iureiu.§.j. ver.pe.per Bal.in l.j.C.si aduer.vẽ.& in l.gñaliter.§.fi.C.e.& in l.fi. in fi.C.si ex fal.instr.per Io.de Imo.i c.cũ cõtingat.ꝓpe.finẽ tertij mẽbri.de iureiu.& omnino ꝑ Inno.in c.& si Christus.& ibi ẽt per alios extra eo.& ibi dicit Inn.ꝙ ẽt qñ defertur iuramentũ à parte parti ex necessitate, tũc debet iurari ad sancta Dei euãgelia, sicut dicimus in alijs iuramẽtis necessarijs c.fi.de iure calũ.adde ẽt p̄dictis Hosti.i d.c.& si Christus.quẽ ibi sequuntur alij, & maxime d. Ab.vbi dñt ꝙ qñ simpliciter iuramẽtũ defert̃, vr̃ deferri ꝑ sancta Dei euangelia ꝓut est forma iurãdi de iure, vt in d.c.fi.de quo vide per Bar.in l.q.ꝑ salutẽ.j.eo.vbi ꝑ illũ tex.tenet ꝙ vr̃ delatũ iuramentum per Deũ, & idem tenet Bal.j.l.proxi.§.ij.neq; ꝙ poterat procedere f̃m ista iura fforũ.¶ In gl.in verbo, superstitione ibi ponit casum in Iudeo &c.† & sic Iudeus cui defert̃ iuramentum ᶜ debet iurare ꝑ Deum suum, nõ aũt ad sancta Dei euãgelia, aut ꝑ Iesum Christum, q̃a in istis nõ credit f̃m Bar.Imo.Bal.hic videret̃ iurare tunc in contemptum fidei Christi l.Iudeos.C.de Iude.& si Christianus iuraret ꝑ Mahumetũ dicit Bal.ꝙ sil'r nõ valeret iurm. sed Bar.plus dicit † ꝙ iurm ꝑ Mahumetũ ẽt in Saraceno vr̃ nõ valere, q̃a illa religio apud nos est improbata.† & idẽ dicit in eo qui iuraret ꝑ capillos vel viscera Christi, & q̃a hæc iuramẽta sunt improbata, vt in auc.vt nõ luxu.ꝯ naturã.§.j.Sal.aũt hic tenet gl.etiã in Saraceno cui a Christiano defert̃ iurm q̃a aliàs Christiani ꝓhiberent̃ ꝑ indirectũ cõtrahere cũ illis, q̃a si Saracenus iuraret per Sancta Dei eugãelia vel ꝑ Christũ, nõ crederet se deierare, licet nũ obseruaret. & cũ gl.ẽt trãsit Ful.Pau.de Ca.& Ro.hic.& istam gl.ẽt sequit̃ Ant.de But.in prin.decr.& subdit Pau.de Ca.hic istã gl.sentire ꝙ vbi deferens.& ille cui defert̃ essent diuerse secte, & deferat̃ iurm simpl'r intelligit̃ delatũ vt iurare debeat f̃m Deũ in quẽ credit.ꝓ ista gl.ẽt bñ facit id ꝙ no.Inn.i d.c.& si Christus. vbi dicit licitũ esse Christiano recipere iuramentũ ab infidelibus per Deos suos iurantibus, & ibi ẽt dicit ꝙ si Christian⁹ † iurat ꝑ deos alienos, puta per Mahumetũ, male facit, & peccat. tñ postq̃ iurauit, seruare tenetur per illum tex.xxxij.q.j.mouet, & idem erit in Iudeo iurante ꝑ Christum, q̃a q̃uis isto mõ iurare nõ possit, tñ si iurat, tenet̃ seruare † nec Christianus peccat ꝓmissionẽ taliter iuratã à Iudeo recipiẽs f̃m Bar.in prin.fforũ.ꝑ ea q̃ no.Inn.& i d.c. & si Christus.Sed aduerte, q̃a illa q̃ ipsi dñt, procedere vñr i iur̃o de futuro, & sic in iur̃o promissorio, & obligatorio.sed in iur̃o de p̃nti seu de præterito, & litis decisiuo aliud esse vr̃ ꝑ istum tex.in versi.sed si quis illicitũ.p̄dictis ẽt adde ꝙ Host.in summa huius ti. in.§.qualiter.in prin plura tãgit in materia huius l.† & inter cętera dicit ꝙ hodie qñ defert̃ iurm vt iuret̃ per caput iurãns, seu aliter ꝑ creaturam, & nõ ꝑ creatorem pôt iuste recusari, per d.c.& si Christus.si tñ iuret̃ seruari debet, vt hic f̃m eũ.de quo ẽt vide no. per Bar.& alios in d.l.qui ꝑ salutem.† Et vltra prædicta vtrũ Iudei ligent̃

ADDITIONES.

a ¶Tangere. Dñt do.de Ro.deci.suis.hoc tit.ꝙ episcopus iurans non tenetur tangere euangelia, licet Gregor.xj.in episcopis qui erant in curia, hoc non admitteret.

b ¶Tho.Dip. Tacta. Vide Pau.de Cast.& Alex.in l.qui iurasse.& ibi Ias.in fi j.eo & Alex.Lud.Ro & Pau.de Ca in l.j.in prin.j.de ver.obl.Io.Fa.& Ant de Are.in.§. mutus.insti.de inuti.sti.& in.§.testes.insti.de test.

c ¶Tho.Dip. Iudeus cui defert̃ iurm. Vide Alex.& Ias.in rub.j.de ope.no.nun.& in rub.de iu.& iu.4.col. quõ aũt debet iurare Iudeus, vide Bar.hic, & Spec.in tit.de iur.calũ.§.restat ver.pe.& doc.i c.& si Christus. extra eo.& potes sic practicare, & dare iuramentũ Iudeo, videlicet coniuro te Iudee per Deũ magnũ, & verũ, & Deũ Abrahã Isaac, & Iacob & ꝑ Deũ qui fecit cœlũ, & terrã, & per illã legẽ sanctã quã Deus dedit in manibus Moysi patribus vestris in monte Synai, & ꝑ duas tabulas lapideas scriptas manu Dei, & per rubum in quo Deus apparuit, & per arcam federis, & per Adonai sanctũ vestrũ, & per pactũ Hebraicũ, & si te viuum nõ inglutiat terra sicut deglutiuit Dathã, & Abiron, & si lepra Naaman Syri sup te nõ venias & per legẽ, quã Deus dedit in monte Abel, manifesta hic o iurator. Et ille dicit, si non veniat super me Annathema illa mortis, & si non veniat super domum meã illa percussio in qua percussi fuerunt Egyptij, & si non venient super me omnes alie maledictiones quas terra sustinere potest, quia de hoc iuramento periurus non sum. & ita aliàs practicans existens locumte. Eugubij & Iudeus audito dicto iuramento confessus fuit.

a ligentur iuramento [a] & cõstitutionibus ciuilibus, & canonicis disponentibus circa validitatem, & obseruantiam iuramenti. & de periurijs vide gl.no.in d.auc.iusiurandũ.in prin.in verbo, Christũ, & ibi per Bat.& p Bat.in rub.ff.de iust.& iu.& per Bart.in quibusdã lec.in l.spadonẽ.§.iam aũt.j.de excu.tu.& Spe.in ti.ff.de iur.calũ.§.restat.ver.sed pone, Iudeus.p Bal.in d.§.itẽ sacramẽta,& p Ro.aliquid hic, & in l.pactũ q dotali.C.de colla.per Pau.in consi.xcviij inci.Visa quadam scriptura &c.& ex gl.in d.verbo, Christum, habes no.quod Iudeus non debet iurare per Christum nec per beatam Virginem vt etiam ibi no.Ang.vt dictum est.ff.

ADDITIO.

a ¶Iuramento. Vide cal.consi.iiii.de iureiu.per Pau.de Cast.consi ci.per Lud.Rom. consi.clv.& de forma iuramenti iudeorum vide per Ang.consi.xciiij.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum vim probationis habet.*
2 *Probatio proprie illa dicitur quae fit per testes vel instrumenta.*
3 *Iuramentum litis decisiuum postquam est praestitum, nihil vlterius est quaerendum an sit iuratum vere vel false, limita vt hoc.*
4 *Statutum q contra laudum vel instrumentum guarentigie nulla possit opponi exceptio, quomodo intelligatur.*
5 *Testis deponens in principio factum fuisse quid, praesente Titio & Seio, postea interrogatus in fine, quibus praesentibus, dicit nemine praesente intelligi debet, scilicet exceptis praedictis.*
6 *Promittens sub fide sua, an dicatur iurare & incurrere poenas deierantis.*

1 §.Dato. † Ex §.dato habes notare q iuramentũ vim probationis habet non tñ est proprie probatio, vt est gl. no.in c.si quis.in verbo absoluendũ.in tit.si de inue.inter dñm & vasallis oria.& ibi ponderat eam not.Bald.est.n.ponus releuatio ab onere probandi, q̃ probatio l.eum qui in prin.j.eo.& no.etiã Bal. in c.sacramentũ.in prin.de psue.rec.feu.& in c.j.§.cõuenticulũ. in prin.de pa.iur.fir.& in auc.sed nouo iure.C.si cer.pe.& in rub.C. de prob.in l.actori.C.eo.pro hoc etiã bene facit text.hic in verbo quasi.q est no.improprietatis l.si cũ dotẽ.§.fi.cũ si.j.so.ma. Ad idẽ facit tex.in l.sed si possessori.§.fi.j.eo.ibi dum dicit perinde haberi ac si probatũ esset &c.pro hoc facit text.no.in c.forus. circa med.
2 de verb.sig.vbi probat † q proprie illa dicit esse pbatio quae fit p testes, vel instrumẽta.& illũ tex.ponderat ita d.Abb.large tñ istud
a iuramentũ posset dici pbatio [a] l.generaliter.in prin.C.eo.facit l.fi. §.licentia creditoribus.C.de iu.delib.dicit tñ hic Ro.q iuramentũ q deferi in supplementũ pbationis, videret q posset dici pbatio iuxta l.in bonefidei.C.eo.& in c.fi.extra eod.Ang.hic ẽt arg.istius tex.dicit q si praeclusa est via omni pbationi, erit etiã praeclusa via iurandi.ad q facit ẽm eum l.in cõttactibus.§.illo.C.de nõ nu.pec. vide ad hoc ibi Bal.& Io.An.in addi.Spe.in tit.deposi.§.iij.ver.sed q d si ante.& Spe.in ti.de dila.§.fi.ver.itẽ q d si datus.& Pau.de Ca.
3 in l.fi.ff.de ser.† Itẽ inquantũ dr hic,q post prenũ istud iusiurandũ nõ est quaerendũ vlterius an verũ sit iuratũ vel falsum, dic q istud limitat ẽm Host.in c.mulieri.& in c.fi.extra eo.nõ habere locũ in
b causis mrĩmonialibus,in q bus snia nõ trãsit in rem iudicatã [b] iuxta c.lator.de re iud.& c.fraternitatis. de sri.& malefi.nam sicut sententia ibi quãdocũq; põt retractari p nouas pbationes facientes pro matrimonio,ita ẽt debet posse retractari iuramentũ qd aequipollet sententiae iuxta l.ij.cum ibi no.ff.eo.iuncta l.nã & postea.§.si damnet. ẽm vltimũ intellectũ gl.j.eo.sed dic q istud satis pendet ab illo dubio an possit deferri i causis matrimonialibus tale insiu. de quo dic vt dcm fuit i l.ij.in prin.ff.eo.An aũt id q dr hic,habeat locũ in iuramẽto,q nõ deferi a parte parti,sed deferi autoritate l. vel statuti dicẽtis stari iuro damnũ passi & sic an tũc possit pbari cõtrariũ,dixi post Ang.& Mod.in l.qui damnũ.j.de dãno infec.ad q ẽt vide not.hic in gl.j.¶ In gl.in verbo dato iureiur.ibi, sed certe
4 imo quaeritur &c.† ponderat hanc gl.Ang.pro notabili ad statutũ disponens q ꝯ laudũ vel instrumentũ guarentigie nulla exceptio possit opponi, tñ exceptio nullitatis poterit opponi nõ obstante statuto & ẽt dato,q exceptio nullitatis esset expresse reiecta à statuto cũ non intelligeret reiecta illa nullitas,q̃ surgeret ex defectu
c potestatis tribute [c] alleg.gl.fin.in cle.j.de seque pos.de cuius gl.veritate cũ pluribus limitationibus ad eã scripsi post Ang.& Mod. in l.de pupillo.§.qui opus.j.de oper.no.nun.possent etiã opponi exceptiones quae ab alijs capitulis statutorũ pcederent,nõ obstante,q in vno statuto diceret nullã exceptionẽ opponi posse,vt colligit ex ista gl.ẽm Pau.de Ca.hic. de quo vide plene p Bart.in l.j.§. per vim.j.q vi aut clam,per alios in l.ita nobis pudor.C.de adult. per ibi not.per gl.p Cano.in c.itẽ cum quis. de rest.spo.& in c.ex parte,de offi.dele.& p Io.de Imo.diffuse in l.fi.j.à qui.ap.nõ licet. cũ suis multis concor.de q bus maxime in d.locis.¶ Item per istã
5 gl.dicit hic Albe.de Ro.q do.suus Pau.de Liaza.dicebat † q si testes examinati dixerint in prin.dicti sui tale q d factũ fuisse praesente Titio,& Seio, postea interrogati in fi.q bus praesentibus factum fuerit,dixerũt nullis praesentibus factũ fuisse, nõ poterit p hoc redargui dictũ eorũ,quia intelligeret nullis praesentibus,scilicet ex-
d ceptis dictis Titio & Seio, [d] facit c.cum tu.cum materia sua extra
e de test.¶ In gl.i verbo religionis ibi iuro p crede mihi [e] &c.addit
6 Angelus hic vnum quod ponit Io.in c.j.de sepu.in.vj.in nou.† vbi dicit parum,aut nihil refert vtrũ dicat promitto sub fide mea, vel dicat,iuro ad sancta Dei euãgelia. & ibi ẽt subdit q est verũ iuramentũ qñ dico, pmitto sub periculo animae meae.vt d.c.fraternitatis.& no.etiã Inno.in d.c.si Christus. Et dicit Ang.ista esse notãda pro armigeris q iuxta vulgare loquẽtes dnt q se attendũt ad fidẽ. Et q dicta pmissio sub fide dicat esse iuramentũ,habes clare in c. ad aures. q met.cau.no.gl.fi.in c.fi.de fideiuss.& p Inno.in d.c.& si Christus.p Io.An.in c.cũ tpe, de arbi.& ibi tenet, q ille q pmisit
f sub fide, & cõtrauenit,incurrat poenas deierantis, [f] de quibus loquitur l.si quis maior.C.de transact.& ibi de hoc dixi. Videtur tamen aliquã esse differẽtiã quo ad veniendũ cõtra pmissionẽ factã inter casum qñ facta est sub fide, & casum qñ esset facta p iurm ad sancta Dei euãgelia, vt habetis p gl.no.in c.pen.de iureiu.& p Arch.xxij.q.v.iuramẽti.Ro.hic circa istã gl.addendo dicit, q si dixero, Deus sit mihi testis. videor iurare.alle.tex.cum gl.in.§.qm.in verbo Deo,in authentica quibus modis naturales effi.leg.

ADDITIONES.

a ¶Probatio. Sic dicitur de confess.quae est species probationis vt no.Bald.in l.cum te.C.de transac.tamen proprie, & stricte nõ dicitur probatio. vnde stante statu. q conuictus de falso puniatur aliqua poena,nõ extenditur ad sponte confessum, vt voluit Ful.consi.cxxiiii.

b ¶Rem iu. Adde consi.lxiiii.ii.lib.& vide Bart.in auc.vt li.ma.& auie.§.q autem.& adde & limita etiã vt colligit ex gl.in l.qui iurasse.§.j.& ibi Alex.clare in.ii.co.j.eo.& per Alex.in l.eũ qui.§.in popularibus.j.eo.Itẽ limita nõ habere locũ in casu.l.admonendi. & ibi vide Alex.col.j.j.eo.& vide Bal.in l.si duo.§.fi.j.eo.

c ¶Fran.Cur. Tribute. Statutum remouens exceptionẽ nullitatis nõ remouet prouenientẽ ex defectu potestatis.& iurisditionis, vide Bal.in l.cũ quedã.ff.de iuri. om.iu.& in c.super literis.de rescr.Ang.& Imo.in l.si expressim.j.de ap.Ang.in consi.lxxiiii.inci.in Dei nomine.casus narrat facti. vbi etiã dixit, q nunquã per statutũ videtur excludi nullitas prouenienss ex effectu iuris naturalis,& vide Bal. in l.j.C.de in.om.iu.vbi voluit q sententia quae continet expressum errorẽ iuris vel etiã defectũ iurisditionis, nõ põt partiũ cõsensu validari,& ita Bal.in l.error. in fi.col.C.de iu.& fac.ign.vbi q l.ii.C.cõtra ver.iu.quae vult q cõsensus partium solũ faciat vt valeat sententia in vim pacti,nõ habet locũ vbi est talis error.& vide Bal.in d.l.cum quedã.vbi vult q d.l.ii.loquat qñ per eos nõ stareẽ in meris terminis cõuentionis, sed pcessum ad vlteriora effectũ sententiae per eos cõfirmare exequẽdo,& vide Pe.de Anc.in cõsi.lxiii.inci.in Christi noie.vbi dat eũdẽ intel. ad d.l.ii.& ad statutũ excludẽs nullitatẽ vide Ang.i cõsi.cxvii.inci.a & b.& Bar. in l.seruus §.pactus.ff.de pac.& in l.tale pactũ § qui puocauit ver.ii.q̃ro.eo.tit. & vide Aret.cõsi.lxix.vbi statutũ nõ tollit nullitatẽ laudi puenientẽ ex defectu potestatis.& vide Alex.ad materiã in cõsi.xciiii.in iiii.vo.& i cõsi.xxiiii.in.j.col.j. vo.vbi si statutũ remouet exce.opponi ꝯ sentẽtiã quae exce.poterit opponi,& vide Alex.cõsi.cv.in.j.vol.vbi an statutũ excludẽs exceptionẽ nullitatis posse opponi ꝯ sentẽtiã,intelligat de euidẽti,cõsi.cxi co.vo.vbi si snia nulla fuisset cõfirmata,& à snia cõfirmata nõ appellatũ.an exceptio nullitatis intelligit reiecta. adde ad pmũ,& vide Zabarel.in cõsi.xxix.vbi quae nullitas videat exclusa à statuto.

¶Ant.Fran. Et an qñ non appellatur a sentẽtia cõfirmante sententiã nullã, & etiã qñ appellatur posset amplius deduci nullitas coram iudice delegato, cui causa esset cõmissa,vide singulariter,& pulchra verba Inn.in c.fi.de consu.vti.vel snu.

d ¶Fran.Cur. Exceptis dictis Titio,& Seio. Adde primo quod pro opi.Alb.hic,furt gl.in l.j.C.de senato.iuncto text.in verbo, nusquã relatum. & vide Alex.in l.stipula.ista.§.hi quoq;.j.de verbo.obligationib.vbi non est verisimile quod voluerit se incontinenti corrigere.Alex.in l.j.ff.si cer.pe.Ang.in consi.cclxxiiii.& Bal. in l.data opera.C qui accusa.& vide Aret.in consi.lxiii.vbi de teste qui dixerit se nescire,& postea dixerit se scire, an probet.

e ¶Fran.Cur. Per cre.mihi. Vide Bald.in c.& si Christus.de iureiu.& in c.literis.de praesump.Bal.in rub.C.res inter alios acta.& in auc.sacramenta pub.C.si aduer. vend.& in c ego de iureiu.

f ¶Deierantis. Adde q d.de Ro.decisio.suis antiquis hoc tit.dicunt, q qui nõ seruat fidem,non est priuandus beneficio tanquã periurus, quia plus peccat qui iurat corporaliter q̃ qui fidem non seruat, & odia sunt restringenda.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenti delatio intelligitur vt incontinenti iuretur vel remittatur.*
2 *Iuramentum si remittatur, operatur remissio ac si praestitum esset.*
3 *Iuramentum qui defert an possit reuocare delationem.*

1 §.Si neq;. † Iuramẽti delatio intelligit vt incõtinẽti iuret, vel remittat. sed si omittat, pro nõ delato habetur,& remittere est volẽti iurare, iuramenti gratiã facere.h.d.cũ l. seq.¶ No.q cũ iuramentũ deferi,inest cõditio vt incõtinẽti iuret.
2 ¶† Secundo not.q remissio iuramẽti operat ac si iuramentũ pstitum esset.Hoc tñ nõ haberet locũ in iuramẽto cõfirmatorio contractus.vñ si minori mecũ cõtrahẽti, & volẽti iurare sup cõtractu remisero iuramentũ,nõ habet pro pstito. Ideo nõ impedit petere restitutio. in integ.ẽm Cy.no.in auc.sacramenta. in.v.q.C.si aduen.nam remissio iuramẽti operat ad fauorẽ eius cui remittit, vt
3 hic, nõ ad damnũ,vt in q.pposita, si dicerem [a] † iuramẽtũ haberi pro praestito.opponũt ꝯtra istũ tex.do.de l.si q s iusiurandũ.C.eo. vbi deferens põt reuocare delationẽ, & nõ habet iuramentũ pro remisso.ꝯtriũ est valde difficile.Bar.hic dicit, q ẽm quosdã respondetur debere inspici an sint verba remissionis,an verba reuocationis.ita fuis de mẽte Guil.de Cu.& Ia.But.hic.Vel melius ẽm Bart.

dici

dici debet ꝙ anteq̄ iuramentũ receptũ.i.anteq̄ sit acceptata delatio pōt indistincte reuocare,& penitere, vt hic, & in d.l.si quis. Sed postq̄ receptũ est, nō pōt penitere sed ꝓ remisso habetur.ita no.in l.manifeste.j.eo.& facit l.si nō fuerit.j.eo. Hanc so.improbat Ful.q̄a in l.ꝯtra iuſm delatũ erat acceptatũ añ reuocationē.patet q̄a tex.dicit ꝙ pōt reuocari q̄ñcunq; añ sententiã,ergo delatio erat acceptata, q̄a si nō fuisset acceptata,nō ꝓdesset postea iuramẽtũ q̄ñcunq; p̄stitum ante sentẽtiã ẽt si p̄stitum esset añ reuocationẽ, q̄a iuſm p̄stari ex interuallo nō potuisset nisi prius incōtinẽti acceptata fuisset delatio, vt declarat hic Bar.circa ꝯtrũ formatũ de l.iusiurandũ,& ad pecunias.§.j.e.ti. Nec ob.d.l.si nō fuerit.q̄a respōdet Ful.ꝙ ibi nō reuocabat delationẽ,sed erat cōtumax in iurãdo de calũnia, idō ꝯtra eũ fit interpretatio in deteriorẽ partẽ.s.ꝙ nolit iurare de calũnia,eo q̄a velit remittere iuſm delatũ, ar.l.de ętate.§.q tacuit.j.de interro.act.& ei⁹ ꝙ no.in l.quãdiu.l.ulima.j.de acq. hęre.dedit igiẽ Bar.hic secũdã rñsionẽ ad d.l.si q̄s iusiurandũ.ꝙ si post susceptum,id est,acceptatũ iuſm superuenerit deferẽti iusta cã reuocãdi delationẽ. vt q̄a superuenerũt sibi ꝓbationes,& tũc posset reuocare,vt d.l.si quis iusiurandũ.aliàs aũt nō,sicut.n.ex cã nō cogiẽ iurare vel referre vt no.in d.l.manifeste. ita ex cã pōt penitere,& cũ ista gl.trãsit Ang.& Pau.de Ca.hic.& Gui.de Cu.in l.nã & postea.§.iureiu.j.e.& Sal.& Pau.de Ca.in d.l.si q̄s iusiurãdũ. Sed hæc rñsio ſm Ful.hic vr̃ ꝯ d.l.si q̄s. ver.sed & gñaliter, loquiẽ nō attẽto an superuenerint ꝓbationes. Vñ dicit ipse ꝙ vera solutio vr̃ esse illa q̄ colligiẽ ex verbis Gui.de cu.& Ia.But.hic.s.ꝙ lex ꝯria habeat locũ in reuocatione q̄ fieri pōt q̄ñcunq; ante sentẽtiã si nondũ iuratum est.sed ista lex habet locum in remittente,& sic adhęret prime solutioni.& hoc ẽt videtur velle Bal.hic ĩ lec.anti. Ia.But.hic nō dicit ꝙ post acceptã delationẽ iuramẽti possit deferens reuocare [a] q̄ñcunq; sed dicit ꝙ si detuli, & eũ tu statim velles iurare reuoco.hoc facere possum. Tñ est verũ ꝙ Bar.i l.fi.j.de pro.stip.hoc bñ voluit.s.ꝙ q̄ñcunq; possit reuocari ante p̄stitum iuſm ꝑ d.l.si q̄s iusiurandũ.sed Ange.ibi reprehẽdit Bar.& dicit ꝙ i d.l.si q̄s delatio reuocabaẽ ex cã de nouo superueniente vt q̄a deferenti superuenerũt ꝓbationes,aĩs nō superueniẽte noua,& iusta cã nō esset locus pœnitentię ſm eũ ꝑ d.l.nō fuerit.& reputat esse iustam cãm reuocandi si post delationẽ ille cui delatũ est,esset effectus vtius tibaldus,ar.l.cũ q̄s.in prin.& l.si cũ Cornelius.j.de so. Io.de Imo.in d.l.fi.nō stat cũ Bar.ibi in q.prin.formata ibi ꝑ Bart. sed cũ Dyn.cuius opi.refert ibi Bar. Tñ ad ꝓpositum nostrũ dicit Io.de Imo.ibi se credere ꝙ rñsio data per An.ad d.l.si q̄s nō procedat.q̄a nō dr̃ ibi ꝙ de nouo emerserit ꝓbatio, immo poti⁹ tex. ibi innuit oppositũ,q̄a nihil ꝓbauit. Sed bene allegabat ꝙ ꝓbare volebat.& fortẽ ẽt dicebat de nouo superuenisse.probationes tñ nō ꝓbat de nouo superuenisse,nec erat necesse illud ꝓbare, quia locus erat pœnitentię añ p̄stitũ iuramẽtũ.Raph.cu.in d.l.fi.tenet ꝯ Bar.Et rñdet ad d.l.si q̄s.ꝙ ibi i æquitas iudiciorum bñ dictat ꝙ ille cui delatum fuit iuramentũ,nō debeat iurare q̄ñ deferens vult re integra ꝓbare q̄a suspectus vr̃ ille cui vellet iurare q̄ñ deferẽs vellet ꝑ aliàs ꝓbationes ꝓbare.Sed si aduersarius nollet probare nō posset reuocare vt in hac l.q̄ incipit,remittit.& in d.l.si nō fuerit.certe vbi referens esset actor bñ videreẽ in æquitate fundari ꝙ si ipse vult ꝓbare,possit reuocare iusiurandũ, q̄a si non probauit tũc ex reuocatione iusiurãdi non fiat p̄iudiciũ.Ratio q̄ñ omnino absolueẽ reus l.q accusare.C.de edẽ.& si actor ꝓbaret verisimile ẽt esset ꝙ reus ita iurasset.s.ꝓut est verũ & ꝓut ostendũt ꝓbationes actoris l.fi.C.ad l.Iul.repe.Sed vbi deferens esset reus,non vr̃ æquũ ꝙ post acceptam delationẽ possit omnino deferens reuocare allegando se velle ꝓbare,q̄a ẽt si non ꝓbabit remanet actio cũ p̄iudicio iuris sibi quæsiti. Quoniã reo nihil ꝓbanre nō fereẽ sentẽtia condẽnatoria ꝓ actore ẽt q̄ñ assumpsit onus probãdi, vt no.gl.fi.in l.circa.& ibi Bar.j.de proba.& Cy.in l.actor.ad fi.C.de ꝓb. Tñ q̄a tex.est clarus in d.l.si q̄s.ꝙ possit deferens reuocare nō facta distinctione,an sit actor vel reus,ideo puto posse cōcludi ꝙ saltẽ hodie deferens, etiã si ipse esset reus,possit reuocare q̄ñ dicit se velle ꝓbare licet ex interuallo reuocet, post acceptatã dilationẽ. Nam ꝓpter iuramẽtũ calũnię præstitum in cã præsumitur ꝙ per calumniã nō reuocat,sed ꝓꝑ illam causam.s.faciẽdi probationes & illã causam lex habet ꝓ iusta. Secus si sine allegatione alicuius causæ iuste,vel cũ allegatione alicuius causæ nō iuste reuocat, q̄a tũc reuocare nō posset. ita ꝓcedat illud no.gl.i d.l.manifeste. & ꝙ hr̃ in d.l.si nō fuerit & dicit Sal.in d.l.si q̄s. ꝙ sufficit reuocantẽ suã delationem allegare sibi ꝓbationes superuenisse,licet talẽ superuenictiã nō ꝓbet. nã si esset necesse ꝙ prius illã probaret,sequeretur ꝙ eo non probante firma maneret delatio sacramenti, & sic oporteret illũ iurare. cuius cōtrarium vult tex.in d.l.si quis.& sic est magis fauorabile ei cui delatum est, vt nō intelligaẽ ꝙ habeat deferẽs prius necesse probare superuenientiã probationũ q̄ possit reuocare.Sed quicquid Sal.dicat magis mihi placet,ꝙ i casu d.l.si quis.non sit necesse deducere superuenientiam probationũ, sed sufficit dicere ꝙ vult probare, vt ibi patet.¶ Vlti.inquãtũ Bar.hic tangit qualiter intelligaẽ delatum iuramẽtũ si simpliciter delatũ est,adde quæ dixi.s̄.eo.in l.iiij.§.iurari.

ADDITIO.

a ¶Reuocare. Vide Ang.Are.in.§.actionum.insti.de ac.& seq.

Vlpiani. LEX VII.

1 *Rei appellatione venit pars rei.*
2 *Ius excipiendi transit ad singularẽ successorem illius cui cōpetebat exceptio.*
3 *Exceptio iurisiurandi impedit litis contestationem.*
4 *Exceptio que impedit litis ingressum, si requirit altiorem indaginem, reseruatur in fine litis.*
5 *Actio non detur, exponitur vt hic.*
6 *Exceptio, per quam non apparet ipso iure actori non competere actionem, impedit litis contest.*
7 *Exceptio solutionis est exceptio litis finite.*
8 *Iudex in notorijs non debet pati causam in iudicium deduci.*
9 *Exceptiones peremptorie non impediunt litis contesta.fallit nisi sint exceptiones litis finite.*
10 *Exceptio à regula imposita à lege cum dictione taxatiua, tantum, non facit quin possint opponi alie exceptiones.*
11 *Exceptiones que impediunt litis ingressum que, & quot sint.*
12 *Exceptiones quando reseruantur in fine litis, quid operatur talis reseruatio.*
13 *Exceptio vbi requirit altiorem indaginem, potest reseruari discutienda post litem contestatam.*
14 *Exceptio an, & quando dicatur requirere altiorem indaginem.*
15 *Exceptiones litis finite, aut impedientes litis ingressum, an & quando obstent litis contestationi.*

It pretor. Ex iuramẽto oriẽ exceptio reo & eius successori ẽt in rẽ. q̄ exceptio lit.cōte.impedit, nisi altiorem requirat indaginẽ.h.d.cũ l.sequen.in princ.sequẽtis.¶ † No. [1] app.rei venire,& partẽ rei,vt hic ĩ l.iij.§.si q̄s tabulas.j.ad Syll.Et hoc ꝓcedit i dispositione legis.sed in dispositione hominis vide gl.& doc.in l.si in rẽ.in glo.ij.s̄.de rei vẽ.& in l.Pōponius.§.sed, & his.s̄ de ꝓcu.& ꝑ Bar.in l.de pupillo.§.q nũciat.j.de ope.no.nun.& in l.legatis vxori.de leg.ij.per glo.& doc.in c.ij.de libe.ob.addit ẽt Sal.hic ꝙ illud ꝙ dr̃ hic venire partẽ app.rei,ꝓcedit,q̄ñ est eadẽ ratio in parte q̄ est in toto, aĩs secus ꝑ no.in l.q̄ de tota.in princ.s̄.de rei vẽ.& in l.q sciti.in prin.j.de vsu. in alio ẽt casu fallit ista regula.s.in casu posito i l.si dcm̃.§.in stipulatione.j.de euic.¶ † No.ij.ꝙ ius excipiẽdi trãsit ad singularẽ [2] [a] successorẽ illius cui cōpetebat exceptio,& ẽt pariformiter trãsit ꝯtra singularẽ successorẽ illi⁹ rei ꝓ qua cōpetebat exceptio l.idemq;.j.ꝓ so.de qua materia tangiẽ ꝑ Gui.de Cu.Ia.Bu.Ray.& Bal.hic & plene ꝑ Bar.& Dyn.in l.si Titius.§.si q̄s prius.de aqua plu.ar.per doct.in l.ij.C.ꝙ met.causa.& plene ꝑ An.de But.in c.q̄a V.de iu.¶ † Tertio no.ex l.nã, & postea.ꝙ exc.iurisiurãdi impedit lit.ꝯte. [3] patet hoc in verbo, neq; actio iuncta l.amplius nō peti.j.rẽ ra.ha.& l.si post ea.cũ glo.j.j.de pecul.ꝙ est verũ ẽt in iuramẽto extraiudiciali,vt dixi in l.j.s̄.eo.¶ † Quarto no.ꝙ si exceptio q̄ solet impedire lit.ꝯte.requirat altiorẽ indaginẽ,nō impedit ꝓcessum seu lit.cōte.sed reseruaẽ exceptio illa discutienda in ꝓcessũ causæ [b] post lit.cōte.vt hic ſm vnũ intellm̃ gl.facit in simili tex.in l.ille a quo.§.si de testamẽto.j.ad tre.¶ † Itẽ no.ex isto tex.iuncta glo.in verbo, [5] denegaẽ ꝑ hæc verba apposita in l.vel statuto.s.neq; actio deẽ [c].nō inducit ꝙ mero iure nō cōpetat actio,sed solũ ꝙ contra actionem cōpetat exce.vt hic,& l.j.in prin.iuncto.§.sublata.j.ad tre.ꝙ est no.ꝓ statutis ita disponẽtibus. limitat tamẽ Bar.hic istud post l.ic.de Are.nō habere locũ in criminalibus q̄a talia verba importabunt ꝙ mero iure actio nō deẽ absq; vlla oppositione exceptionis.ꝑ l.itẽ apud.§.ꝙ ait.j.de iniur.& l.j.§.ꝙ aũt.s̄.de alea.& idẽ tenuit Bar. in l.cũ lex.j.de fideiuss.& Bar.& Ang.in d.§.sublata. & ita tenet ibi Pau.de Ca.in lec.Pad.sed Bald.in l.nō dubium.ad fi.C.de legi.& Io.de Imo.in d.§.sublata.tenet cōtrariũ principaliter, q̄a ea q̄ adducunẽ ꝑ Bar.nō vñr ꝓbare,vt plenius retuli in d.§.sublata.vbi ẽt dedi aliquas aliàs limitationes ad d.ꝯclusionẽ. & licet d.limitatio nō videaẽ ꝯcludenter de iure ꝓbari, tñ ꝓꝑ authoritatem tenẽtiũ illã cũ q̄bus trãsit ẽt Bal.hic in lec.anti.& ẽt Ful.ideo nō esset tutũ ab ea discedere [d] & pro ea facere vr̃, q̄a facilius tolluntẽ actiones q̄ ex crimine danẽ q̄ alie l.si tibi.§.quędã.s̄.de pact.ergo multomagis debet impediri natiuitas earũ.ar.l.patre furioso.s̄.de his quæ sunt

ADDITIONES.

a ¶Singularem. Adde Lud.Ro.consi.ccxj.Are.consi.lxx.
b ¶Processu causæ. Adde Pau.de Ca.consi.cclxxxij.
c ¶Actio non detur. Adde Pau.de Ca.consi.cxiiij.
d ¶Discedere. Adde ꝙ opi.Bar.sequitur Are.consi.lxxxv.

sint fin.& in c.quēadmodū.de iureiu.¶ In gl.in verbo,exceptioni.ibi,replicationi &c.scilicet faciēde p actorē in negādo iuramētū esse delatum.¶ 6 † Extra gl.adde his q̄ tangunī notabiliter per Bar.hic in quātū ɔcludit q exceptiōes p quas apparet actori ipso iure actionem non competere,impediunt lit.cōte.& cū eo trāsit Ful.hic.p hoc adducens q̄a ēt si pars nō opponeret, iudex posset ex officio repellere actorē à limine iudicij, vt no.p glo.in l.vbi pactū.C.de trāsa.sed Pau.de Ca.hic alle.cōtra Bart.tex.in c.j.cū glo. in verbo,defensionis.de lit.ɔte.lib.vj.& miraī Bart.ad illū non aduertisse,& tandē concludit q aut nos loquimur in defensionibus seu exceptionibus litis finite, siue sint tales q̄ ostendūt actorē carere actione,siue nō,& iste impediūt lit.cōte.vt d.c.j.aut non sunt litis finite,& tūc aut cum exceptionis obiectu excipiens producit instrumētū p q pbat de defensione opposita, puta de solutione, & tūc pcedat illud q Bar.dicit q̄a pducendo tale instrumentum fit notoriū iudici.sed si non pbaret statim tēpore opposite exceptionis,sed peteret terminū ad cōprobandū incontinenti nolens lit.cōte.non audieī,sed cōpelleī lit.cōte.ita dicit se intelligere tex. in d.c.j.& illud q ipse dicit de ista exceptione sol.intelligit ēt esse seruanda in q̄buscunq; alijs exceptionibus quæ pn̄t opponi ad impediendū litis ingressum,q̄a si nō sunt exceptiones litis finite, ita demū impediunt lit.cōte.si cū exceptionis obiectu fuerit facta pbatio exceptionis.secus si terminus petaī ad probandū incontinenti ēt. sed in exceptionibus litis finite non est necesse q pbenī tēpore quo opponunī,sed sufficit q petaī breuis terminus ad pbandū eas,& si peteret long⁹ nō cōcederet,sed cōpelleret lit.ɔte. reseruata exceptione post lit.cōte.vt hic cū gl.& dicit ipse q illud nō repent ab alijs dcm̄,& subdit q Spe.in tit.de exce.§.dicto.ver. vt aūt,vī tenere idē q Bar.tn̄ mihi non videtur Spe.ibi hoc dicere

a nec puto dictā doc.Pau.de Ca.[a] pcedere † pnmo dum loquiī de

7 exceptione solutionis,q̄a illa est exceptio seu defensio litis finite vt l.cū quærebaī.& ibi p Bar.j.iudi.sol.ideo si peteret reus terminū breue ad pbandū volens impedire lit.conte.deberet audiri p d.c.j.& iō illud q dicit ibi glo.in verbo defensionis de exceptione solutionis,& acceptilationis,vī cōtra d.l.cū q̄rebaī.iuncto d.c.j.in verbo,litis finite,sed bn̄ vī ob doctrinē Bar.tex.in d.c.j.cū d.gl.qn̄ opponereī alia exceptio nō litis finite, sed p quā allegereī actori nō cōpetere actionē, vt q̄a reus dicat nunq̄ celebratū fuisse ɔctū ex quo actor agit . quo casu talis exceptio dr̄ impedire litis igressum s̄m Bar.hic & in l.si pupilli. & i l.videam⁹.p illū tex.ſ.de neg. ge.& in l. Papinianus.§.si q̄s impubes.p illū text.in verbo, nō admittendū.ſ. de inoff.tes.& in l.si vnus.§.ante omnia.p illū text.in verbo,an̄ omnia.ſ.de pac.& no.ēt Bar.in d.l.cū quærebaī,& si distinguamus p solutione d.ar.put facit Pau.de Ca.tūc sequereī q nō esset dr̄a inter exceptiones litis ingressum impediētes q̄ non sint exceptiones litis finite,& alias exceptiones peremptorias nō impediētes litis ingressum regulariter,q̄a etiā qn̄ opponiī exceptio peremptoria quæ nō sit de impediētibus litis ingressum,si in tpe obiectus fiat pbatio de illa p instrumentū cōtra q nihil opponaī,vel nihil opponi possit,nō cogiī reus lit.ɔte.q̄a apparet de calūnia actoris vt not.voluit Vber.de bobio, quē refert & sequiī Io.An.in addi.Spe.i pal.§.dato.sup ver.sed an te⁹.at.l.iij.§.ibidē.ſ. ad exhi.& l.q̄ sententiā.C.de pec.& c.fi.de calū.& sequiī Ant.de But.& alij post eū in c.fi.de li.ob.& Ant.de But.in c.j.de or.cog.& in c.sup literis.de resc.& in c.ex parte.b.de fo.compe.& in c.exceptionē.& ibi ēt Io.de Imo.de excep.& idē dn̄t vbicunq; exceptio peremptoria est notoria , vt ēt voluit Io.de Imo.& Io.An.in d.c.j. de lit.cōte.in.vj.& Spe.in pālle.§.dicto ver.sed pone q in cā.in fin. & dicit Io.de Imo.in d.c.exceptionē.p hoc facere q no.In.not.i c. cōstitutus.de fi.p̄sby.& q istud dcm̄ est valde ęquū, licet s̄m eū in iure non sit bn̄ clarū tn̄ p isto dicto alle.d.Abb.in d.c.exceptionē.

8 bonū tex.i c.qm̄.de filijs p̄sby.† vbi tex.vult q i notorijs, nō debet iudex pati cām i iudiciū deduci.& illū tex.ēt ad hoc alle.Io.An.& alij in d.c.j.de lit.cōte.in.vj.p hoc ēt adducūt, q̄a nō est indulgēdū malitijs c.significāte. q̄ matri.accu.poī.& i l.in fundo.ſ.de rei ven. cū isto dicto concor.ēt Io.Mo.& Io.An.in c.vt circa.§.alioquin.de elec.li.vj.& ita pōt intelligi text.j.e.l.sed & si q̄s.ibi dū lr̄a dicit,aut denegari debet actio aut exceptio opponiī . nā s̄m Ful.ibi debet exponi denegari debet actio idest, lit.cōte.qn̄ de exceptione tūc ɔstabat.sed si nō ɔstabat, nō impediī actio,nec li.cōt.sed reseruaī

9 exceptio post li.cōte.vt ēt ibi dicā exponēdo tex.† ideo p rn̄sione ad d.c.j.dic meli⁹ q ibi poniī vna fallēna à rl̄a q̄ babet q exceptiones peremptorie nō impediūt lit.cōte.q̄a fallit nisi sint exceptiones litis finite,vt ibi.alie vero fallētie exceptionis peremptorie, q̄ impediūt litis ingressum, ponunī in alijs.ll.& iuribus dicētibus q vbi actio nō daī,actio seu actor nō audiaī, seu experiri nō possit.q̄ verba importāt q nō possit pcedi ad lit.ɔte.vt p Bart i locis.ſ.alle.

10 † & vna lex ponēs vnā fallē.seu exceptionē à regula,ēt si taxatiue loquaī, nō intelligiī excludere alias fallē.traditas p aliās.ll.ne correctio inducaī l.ob es cū gl.C.de p̄di.mino.l.serui nomine.cū gl.j. de vsuc.l.cōtractus.cū gl.de reg.iur.& singulr̄ tradiī p Bar.i l.iij.§. cū Titio.ff.de adu.le.& p eundē in l.si constāte.in.ix.q.j.par.j.solu. mat.& sic etiā absq; eo q tēpore obiecte exceptionis impediētis litis ingressum probet p instrumentū admitti debet exceptio ad impediendū litis ingressum, dū nō.j.breue tp̄s pbari possit, q̄uis sit exceptio litis finite p iura alle.p Bar.hic & in alijs locis.ſ.alleg.

11 Quæ aūt sint † ille exceptiones q̄ impediunt [b] litis ingressum dic

b multas esse vltra pālle.de q̄bus vide singulr̄ p Bar.i l.vir bonus.j. iudi.sol & in d.l.cum quęrebaī.& p Spe.in d.ver.sed pone p Bar. in l.sed si instrumenta.C.de fi.instr.& iu.ha.fis.lib.x.& in l.ij.C.de apo.publ.eo.li.& in l.senatus.j.de accu.& in l.fin.j.p suo.& in l.ex cōtractu.C.de bo.auc.iud.poss.& ibi ēt Ang.& p Bar.i l.j.§.fi.j.ad turp.& in l.oēs.C.de p̄scri.xxx.an.& i l.pe.infra qui bo.ce.poss.& in l.fi.§.donec.C.de in.deli.& p Bar.plene i l.postq̄ lit.C.de pac. & in l.exceptionem.C.de excep.& in l.fi.in.xiij.op.C.de edi.di.& in c.j.de cō.inter vasal.& episc.& in c.j.de pa.ɔstan.in verbo, item Valētinus.& in l.Aretusa.in fi.ſ.de sta.ho.& in l.ij.C.de formu.& in l.j.C.de iu.& fac.ign.& in l.peremptorias.C.sen.rescin.nō poss. & in l.posthumo.C.de colla.& in l.fin.§.& si præfatam.C.de iur. deliber.& in l.j.& in l.si is qui.C.ne de sta.defun.& in auth.nisi.C. de bon.mater.& in l.quærelam.in fi.C.de fal.p oēs.in l.eleganter. §.si quis post.j.de ɔdi.indeb.p Ang.in l.j.C.de bon.vacan.lib.x.& in l.nulli.C.de iudic.& in l.fi.C.de codicil.per Io.Mo.& Io.An.in d.c.vt circa.§.alioquin.& in d.c.j.de lit.contest.in.vj.cum cōcor.de quibus maxime in dictis locis. & de eis exceptionibus ēt reperiī quidam tractat⁹ editus p Mar.silli.& q̄a dictum est.ſ.q exceptiones impedientes litis ingressum non impediunt lit.contesta.qn̄ opponens non est paratus incontinenti probare,seu qn̄ requirūt

c altiorē indaginē,[c] quia tunc reseruanī post litē contesta.vt hic cū gl.in verbo exceptioni.s̄m primā expositionē, & no.p Bar.in d.l. fi.j.p suo,& in d.l.cū quęrebaī,

12 † esset vidēdū q̄d opereī d.reseruatio,sed remitto ad no.p Arch.iij.q.vij.si q̄s episcoporū.& p Bart in d.l.ille à quo.§.si testamēto.& in l.pe.C.depo.& in l.fi.C.de cōpē.& cū Bar.transeūt Sal.Pau.de Ca.hic , & Archi.idē dicit in loco px.alle.facit q no.Bar.in l.si duo p̄roni.§.idē Iulian⁹.ad fi.infra

13 e.& dixi in d.§.si de testamēto.vbi ēt tengi † an vbi nō requireret altiorē indaginē, possit reseruari discutiēda post lit.conte.de quo p gl.& doc.in c.cū cōtingat.de offi.de le.& p Iac.Bu.in l.si fideiussoris.in prin.ſ.q̄ satisd.cog.& p Iac.de Bel.in.§.si vero dicaī.in auc. de test.col.vij.p Bal.in d.l.peremptorias.& in l.j.& in l.criminis.C. q̄ accu.& p Io.de Imo.in l.si qn̄.de leg.j.& in d.§.si de testamēto.

14 † & qn̄ dicaī requirere altiorē indaginē vide p Bar.in l.si is à quo. in prin.j.vt in poss.leg.& in l.iiij.§.cōdemnatū.j.de re iu.dixi ibi , &

15 in l.ij C.de edi.di.& post Bal.& Sal.ibi.¶ † Itē ad limitationē p̄dictorū adde q dicte exceptiones litis finite,aut impediētes litis,ingressum, ita demū obstāt lit.cōte.qn̄ ad eā impediēdā opponunī & sic opponunī ad impediendū pcessum.secus si opponerentur ad merita causæ p d.l.elegāter.§.si q̄s post.Et ita potest intelligi l. emptor.C.de p̄scri.lōg.tēp.& ibi doc.& p Bar.in d.l.cū quęrebaī & in d.l.si p suo.in quibus locis tradit ipse quomō cognoscaī an opponaī ad merita,an ad impediēdū pcessum . de quo ēt vide p Bal.hic,& in d.§ si q̄s post.in q̄buidā locis q̄nt Bal.q̄d in dubio.& ipse hoc dicit q si opponunī ante lit.conte.vī in dubio opponi ad impediendū lit.cōte.facit s̄m eū,id q no.in l.iusiurandū,ad pecunias.§.si.j.eo.ɔtriū dicit ipse in d.§.si quis post.s̄m Nic.de Matarel. vbi dicit q in dubio intelligiī opposita i vim peremptorie ad merita q̄a est originalis na sua nā cū sit perēptoria,iō illa debet attēdi l.iij.ad Mace.sed mihi magis placet q debeat interpretari illud q ipse dicit hic , quia debet interpretari put magis fauorabile est opponēti l.si q̄s intētione.ſ.de iudi.& sic fauorabili⁹ est ne vexeī vlterius in lit.arg.ſ.de mino.l.minoribus.xxv.an.subueniī . Quid aūt si talis exceptio perēptoria fuit opposita ad impediendū litis ingressum,& fuit repulsa,an possit postea opponi ad merita cāæ, .tāgit Bal.h̄,& p Bar.i d.§.si q̄s post vbi nō decidit.dicā fortasse ibi.

ADDITIONES.

a ¶Pau.de Ca.Dic q idem Pau.de Cast.consi.cxxj.in fi.simpliciter sequitur opi.Bar. hic,& ibi etiā alle.Ioā.And.in addi.licet dicat Aret.consi.xlviij q ista exceptio, tibi non competit ipso iure ius agendi est sin nam magis peremptoria q̄ declinatoria,& vide per eundē consi.lxxiij.& an exceptio solutionis impediat lit.cōte. vide per d.de Ro.de lit.cōtest.& vide Lud.Ro.consi.cccclxvj.ad ea quæ hic scribuntur, & consi.cciij.adde tu & vide Alex.in l.naturaliter.§.nihil cōmune.j. de acquir.pos.& Alex.in l.creditoris.C.de pactis.

b ¶Impediunt.Adde an præceptum de soluendo factum in cōfessum impediat, Do. de Ro.decisi suis dicunt,q sic sicut impedit sententia, quæ quidem quando non impediat vide per eundem Alex.consi.xliij.iij.lib.

c ¶Tho.Dip. Indaginem.Vide Pet.de Anc.in consi.cccl xxiij.incip.pro declaratione aliorum.& Philip.Fran.in c.j.de lit.contest.lib.vj.vbi plene.

Summarium.

SVMMARIVM.

1. *Iuramentum non præsumitur esse delatum, & incontinenti præstitum licet appareat iuratum esse.*
2. *Stipulatio quomodo, & à quo sit probanda.*
3. *Verbum, promitto, positum in scriptura importat q incontinenti secuta fuerit responsio.*
4. *Testis si apparet in actis scriptum q præsente iudice, & partibus fuerit iuratus, præsumuntur omnia solenniter acta.*

§.Iureiurando.

Ex iuramēto orit actio, & exceptio, & ēt p veritate habet h.d.¶ † Tene mēn id q dicit Bart.hic, volēs q nō p̄sumit delatū esse iuramentū & incontinēti p̄stitū, licet appateat iuratū esse. Et adde Bal.idem tenentē in l.ij.§.c.in prin.& cū Bal.trāsit Ro.i l.nō ent.§.si neq;.§.eo.p hoc alle.gl.no.in l.si vnus.§.pactus.§.de pac.in gl.q̄ inci.i op ponēdo.q̄ dicit † q ille q se fundat in stipulatione habet necesse pbare q pcesserit interrogatio, & q secuta fuerit incontinenti responsio [a].dicit tn̄ Bar.ibi q illud est verū nisi in scriptura contineret de interrogatione, & rn̄sione, qa nūc p̄sumeret q fuerit incōtinēti rn̄sum p.§.si scriptū.insti.de inut.stip.& l.j.C.de vsur.& l.sciēdū. de verb.ob.& ita etiā putarē limitari debere illud q Bart.dixit in iuramēto.& p hoc facit q no.Bar.in l.Titia.§.fi.de ver.ob.vbi secutus gl.in d.l.j.C.de vsur.voluit † q verbū, pmitto, positū in scriptura importet q secuta fuerit rn̄sio incontinēti, & inter p̄sentes.cōfirmo p id q signāter dixit Io.An.in addi.Spe.in tit.de test.§.sequitur.sup ver.& no.vbi voluit † q si in actis apparet scriptū q p̄sente iudice, & partibus testis fuit iuratus, p̄sumunt oia solēniter [b] acta & hic, p p authoritatē notarij, & iudicis, & taciturnitatē partis. puta q testis iurauerit tactis sacrosan.euangelijs, & in forma debita sicut à teste iurandū est.iij.q.ix.hortamur.& in c.fi.de iur.calum. & cū illa decisione Io.An.transeūt An.de But.& alij post eū in c. fraternitatis.sup gl.fi.de test.& no.idē Bal.i l.iusiurādi.C.de testi. & in c.j.§.qd sit inuestitura.& no.p d.Abb.in c.tuis.ad fi.de testi. bene facit q no.Bar.in l.Theopōpus.de dot.præleg.& in l.p hāc. ad fi.C.de eroga.mil.anno.libro.xij.bene faciūt q̄ dicā in l.ii duo patroni.§.idem Iulianus j.eo.

ADDITIONES.

a ¶Responsio. Adde Bald.in consi.luii.in.4.volu.

b ¶Solenniter. Dicit Old.consi.cccxxiii.q si notarius dicat testis iurauit secundum morem, q non præsumitur præsentia iudicis.

SVMMARIVM.

1. *Sententia lata propter iuramentum valet.*
2. *Sententia contra sententiam latam, an & quando valeat.*
3. *Sententia lata contra notarium de quo iudici constat, est nulla.*
4. *Sententia lata contra sententiam, quando valeat.*

§.Si damnetur.

† Valet sententia lata p iurm, & pducit illos effectus, quos produceret, si esset lata p veras pbationes h.d.secundū primā lec.vel fm aliam. Sentētia lata ɔtra iurm valet h.d.Et ratio dubitādi fm primā lec. esse poterat qa videbat q re⁹ deberet releuari ab infamia, eo qa non erat pbatū p veras pbationes sed p iurm actoris p q erat releuatus ab onere pbandi.ar.l.eū qui.in prin.j.eo.tn̄ cōtrariū decidit hic, nec ob.d.l.eū qui qn̄ ibi pœna duplicabat pp negationē & pp onus pbandi q habebat ibi actor subire, idē releuat actor ibi a pbando p delationē rei.nā non debet tūc reus subire pœnā dupli qa vr cōfiteri si actor iuret.sed hic ista pœna infamie nō veniebat irrogāda ex eo q actor grauaretur onere pbandi sed rōne delicti.vn̄ siue reus cōfiteat, siue nō, veniebat irroganda infamia, dūmodo cōstaret de delicto, taliter q posset condēnari l.j.§.q sunt ti cū si.§.de infa.Vn̄ eū videat cōfiteri delictum deferēdo iurm, si cōtinget actorē iurare, merito rōne delicti de quo est cōfessus efficitur infamis ita est de mēte Ia.But.& aliorū hic.¶ In gl.j.in fin. vel aliter rn̄de ad contrariū vt hic p Bar.declarantē † qn̄ sentētia cōtra [a] sententiā valeat, & fuerūt verba Raph.hic.cum quo transit Bar.hic in lec.anti.& ēt Sal.hic cōcludēs, q si sententia secūda lata est sine reuocatione instāne, hoc est sine pductione noui libelli, & lit.cōte.nō valeat cōtra primā.secus si ex noua instātia, & nouo pcessu, vt hic p eos. Sed Ful.hic cōtra.qa si hoc esset verum, ratio posita in l.j.C.qn̄ puoca.nō est necess.debuit fundari in hoc.s.qa sentētia secūda est lata sine instantia, & pcessu, & tn̄ ibi fundat in alio.s.quod ipsa secūda sentēntia est lata cōtra res prius iudicatas. Secūdo mouet p l.si vt pponis.C.de execu.rei iu.q̄ loquitur etiā qn̄ iudex exequens ex nouo pcessu tulit sententiā contra primā, & tn̄ secūda est nulla. Tertio p l.post sententiā C.de sent.q indistincte loquitur.Quarto, quia intelligēdo fm q facit Bar.illa l.j.C. qn̄ puo.fuisset de indubitabili.Vn̄ tenet q omnino sentētia secūda sit nulla, nisi qn̄ vel ignorabat primā esse latam c.inter monasteriū.de re.iudi.vel aliquo modo dubitaret de ipsa sentētia aut viribus eius qa valeret sentētia per quā pronuntiat in denegationē primę sententię l.j.in prin.j.quę sen.sine app.rescin.& ideo tenet so.datam hic in gl.qa ad sententiā procedit cū maiori deliberatione, & maiori causæ cognitione ideo ipsa i hoc superat iusiurādū. Pau.de Ca.hic tenet idem q Ful.qn̄ post lit.cōte.in secūda instantia opponeret ad merita causæ exceptio primę sententię iam latæ & in rem iudicatam trāsactę. sed vbi a prin.opponeret talis exceptio nō ad merita causæ, sed ad impediendū pcessum seu lit.ɔte. & tūc non dicit differre sententiā & iusiurandū. Vnde si quęratur tunc an valeat processus postea factus, non obstante exceptione, debet distingui, aut iudex noluit exceptionē admittere vel admisit, & nō examinauit & nulla replicatione facta ad vlteriora processit, & tunc vr processisse in contēptū legis volentis tales exceptiones impedire pcessum vt visum fuit in prin.huius l.& non debet esse i potestate iudicis ɔriū facere l.j.ibi, neq; enim prætoris &c.§. de fer.& sentit Bal.in l.j.C.q accu.in ver.super sexto &c.sed si examinauit replicatione facta, & ad vlteriora processit, vr illam excep. reiecisse c.ex parte.el.ij.de ap.& non pcessisse in contemptū.ita fm eum sentit Io.An.in d.c.inter monasteriū.Accedit ad suam distinctionē id q no.Ia.Bu.hic dū dicit q si fuit opposita sentētię exceptio prius latę, & iudex expresse eā reprobauit, & tunc nō poterit opponēs vti illa sentētia l.q in diē.§.j.j.de compē.aut opposita exceptione, & facta fide de sentētia iudex omisit pronuntiare super exceptione.& tunc stabimus regule, q sentētia secūda non valeat, vt d.l.j.dic q magis cōtra opi.gl.& doc.in d.l.j.& in d.c.inter monasteriū.& Inno.& aliorum in c.pastoralis.in prin.de rescri.est cōtra Bar.qa ēt si lata sit secūda sentētia [b] in noua instātia non valebit exceptio. Tn̄ fallit in quibusdā casibus quos retuli.§.referendo opi.Fulg.& Pau.de Ca.per iura præalle.& maxime per tex.in d.c.inter monasterium.vbi tex.se fundat q non valuit secūda sententia cōtra primā, qa j.non fuit ostensa, non aūt se fundat ex eo q secūda fuerit lata ex noua instantia.nec ob.illud pp q principaliter mouebatur Bart.in d.l.j.vbi dicebat q non subest aliqua ratio sufficiens ad dicendū q sentētia nō debet valere cōtra sententiā, nisi ista.s.qa secūda est lata sine instantia & reprehendebat rationem redditam p gl.in d.l.j.quæ dicebat rationem esse vt sit litium finis.nam fm Bar.hoc est falsum, qa iuramētū, & transactio sunt remedia litium finiendarū l.fratris.C.de transa.& l.j.§.eo.cum l.ij. & tamen valet sentētia cōtra iuramentū, & cōtra transactionem vt hic, & l elegante.§.si quis post.j.de cōdi.inde.qa ad hoc respōden potest q sententia non ita faciliter potest tollere sententiam primā sicut transactionē vel iuramentū, qa sententia prima venit ferenda de iure cū maiori causæ cognitione, & deliberatione q̄ iuramētū, ēt transactio, vt patet in l.ij.& iij.C.de sen.ex breui.reci. vel fm Ant.de But.in d.c.inter monasteriū.rarum est qa sententia prima inducit notorium c.fi.de coha.cle.& mu.† & sententia lata cōtra notoriū de quo iudici constet, est nulla.alle.no.maxime per Arc.in c.Romana.circa fi.de sen.excō.in.vj.& no.p Inn.i c.fraternitatis.de fri.& male.& pbat i c.inter cęteras.& in c.cū Bertol.de re.iu.& in c.solicitudinē.de app.& licet d.Abb.in d.c.inter monasteriū.conet sustinere opi.Bar.tn̄ non rn̄det ad superius alle.& vr facere fundamentū in d.c.inter mona.ibi dū dicit tex.post habita cōtrariū statuisset &c.fm intellectū secūdo loco positū ibi in glo. in verbo, post habita.sed male vr moueri, qa fm intellectū sentētia prima erat nulla ɔtra quā pnunciassent vt ibi p gl.in verbo, nō obstāte.Nos aūt quęrimus quādo prima est valida.Alij casus dari possent in qbus spāliter est inductū q sentētia contra sententiam posset valere de qbus p doc.in d.locis & per Bald.in l.ij.§.eo.& in d.l.post sententiā.& Ant.de But.in cōmē.c.ab excōmunicato.de rescr.vbi refert Inn.in hac materia in multis locis variasse.aliqd p Io.de Imo.in l.j.de re.iud.& ibi ēt per Ang.& p Ro.in l.stipulatio. § j.de ver.ob.& vnū casum ponit Pau.de Ca.dicēs, q regula posita i d.l.j.cū si.pcedit qn̄ due sentētię ɔrie late sunt sup vno & eo. & libello, secus si sup diuersis libellis, & si vtraq; pars dedisset libellū & vna pars peteret in libello electionē cōfirmari, alia peteret electionē infirmari, & sentētię sup eis ferrent ɔne, nō valebūt ita dicit velle subtilē doc.Anto.de But.in c.cū cōtingat.de of.dele. sed dic q fuit dictū Inn.ibi de quo ēt facit mentionē Ant.de But. in d.c.ab excōmunicato.& ibi vr tenere contrariū & melius qa is nō est vera opi.Bar.in alijs casibus, nec ēt est vera in illo in quo est eadē ratio, & de illo dicto Inn.videatis ēt per Bal.in l.si iudex.§.de his q sunt sui.& in repe.l.tale pactū.§.q pbocauit.i.xv.q.§.de pac. dici ēt singulariter Ant.de But.in d.c.ab excōmunicato.† q senten-

senten-

ADDITIONES.

a ¶Contra. Adde Lud.Roma.consi.cccca.& pulchre vide Fran.de Aret.consi lxxiiii. vbi respondet ad id q valet sententia lata contra iuramentum & priuilegium, & vide Lud.Rom.consi.cclxxx. & per Bal.consi.cxcix.

b ¶Tho.Dip. Sententia. Vide Alex.in consi lv.in.ii.vol mei.visis processibus.& Tex. hic. & in l.si diuersa.C.de transac.& ibi Bap.Sene.& plene per Fel.in c.inter [illegible] ... Bal.in consi.[illegible] in.iii.vol.mei.[illegible]

tētia lata cōtra cōfessionē, contra quā nihil obijci pōt nō tenet q̄ a inducit notoriū d.c.fi.de coha.cle.iunctis ꝓdictis.& eo.modo lata cōtra iuramentū de quo iudici cōstaret qn̄ in dubiū nō reuocaretur de iuribus talis iuramēti nō valebit tanq̄ lata cōtra notorium, vt dictū est. Et r̄ndet ad istā glo.ꝙ intelligi debet qn̄ iudici liquido nō constabat. ꝙ tene mēti ꝓ limitatione huius.§.cū gl. qm̄ ab alio nō memini in his terminis legisse scriptū, & dicit ibi Ant.de But. aliud esse in sentētia lata ꝯ alias ꝓbationes, q̄ a ī illis à iudicis arbitrio pēdet illas offuscare l.iij.§.eiusdē.j.de testi.tn̄ d.Abb.in d.c.inter monasteriū.i discursu nō faciēs mentionē de isto dicto Ant.de Bu.dicit ꝙ sentētia lata ꝯ iu͂rm, & ꝯ priuilegia ꝓducta corā iudi.tenet, vt hic, & in c.suborta.de re iu.q̄uis inducerēt notoriū, vt not. Inn.in c.ex insinuatione.de ap.sed dici pōt r̄nsionē patere ex ꝓxime dictis, vel ēt pōt r̄nderi ꝙ cōfessio & instr͂a, & similia inducunt notoriū, qn̄ ꝯ ea nō opponit̄ seu non impugnant̄, al's secus vt not. inquit Ho.Io.An.& Ant.de Bu.in c.cū spāli.§.porro.de ap.& colligit̄ ex no.per gl.in c.ex parte.el.j.de ver.sig.in gl.fi.vnde in casu posito in d.c.suborta.non d̄r ꝙ illa priuilegia ꝓducta non impugnarentur.nec est præsumendū papā Ale.qui ibi sententiā tulit ꝯ illa priuilegia, iudicasse cōtra priuilegia notoriū inducentia, ꝯ q̄ nihil oppositum fuisset, argumen.c.præsentia.cum simi.de renuncia.

§. Si is qui.

Iu͂rm vim hēt litis cōte.ideo ꝑpetuat actionē vbicunq; ꝑ lit.ꝯte.ꝑpetuaret̄ h.d.¶ In gl.j.ad de l.fi nō cōuitij.C.de iniur.¶ In glo.in verbo, post litē, ibi, actio in factū, s.q̄ dat̄ ꝓ eo ꝙ ad dolosum, vel eius hæredē ꝑuenit, & q̄ est ꝑpetua l.itaq;.& ibi no.s͂.de dolo.& no.in l.fi.alle.i gl.& pro intellectu literæ, & gl.vide l.fi.C.de ꝑ́scri.xxx.an.& l.j.C.de ꝑ́scri.long.tem.& q̄ no.in l.cū notissimi.in prin.C.de ꝑ́scri.xxx.an.¶ Extra gl. tene menti id ꝙ dn̄t hoc Iac.Bu.Bar.& Bal.hic in lec.anti.volentes ꝙ si i instrumēto debiti esset delatū iu͂rm decisiuū à creditore debitori, s͂m ꝙ dcm̄ fuit post Bart.in l.ij.s͂.eo.ꝑpetuaret creditor sibi actionē in.xl.an.iuxta d.l.fi.& sequit̄ hoc ēt Ang.& Sal.hic.& dicit Io.de Imo.in l.naturaliter.in prin.j.de vsur.ꝙ iste est mirabilis effectus. & in aliq̄bus lec.hic ēt posuit ibi Ang.m̄ Rap.ibi adducit in ꝯriū q̄ a nō reperit̄ à prin.ꝙ actio nascat̄ cū vita.x.an ꝑ ꝑ aliquod remediū adhibitū in ꝯriū.sed qn̄ erat minoris vitæ bn̄ reperitur, ꝙ pōt per interruptionē ꝑ́scriptionis postea factā ꝑpetuari in.xl.an. ita loquit̄ d.l.fi.bene facit licet ipse nō alle.id ꝙ no.Bal.in l.j.C.eo. cuius dictum retuli in l.j.s͂.eo.vnde cautius esset ꝙ post absolutū contractum à partibus deferretur dictum iuramentū, tamen sustinendo opi.Bart.& seq.potest responderi ad dictū obiectū si iuramentū interrumpit præscriptionē iam inchoatam [a] & actionē quæ iam erat effecta temporalis, facit perpetuam, multomagis debet posse operari ꝙ à princ.nascatur perpetua.ar.l.patre furioso.s͂.de his qui sunt sui.& c.quemadmodum.de iureiurando.

ADDITIO.

a ¶ Inchoatam. Dicit Bald.consi.cccxx.lib.iij.ꝙ nullo iure ciuili vel canon͂.cautum reperitur, ꝙ iuramentum perpetuet obligationē vltra suam metam datam à lege.quia alias frustra interruptiones præscriptionum essent introductæ.
¶ Tho.Dip. Vide Bart.vero.in suis caute.nu.xxj.

SVMMARIVM.

1 *Minor ad hoc vt restituatur in integ.quæ requirantur.*
2 *Libellus in petitione resti.in integ.quomodo formetur.*
3 *Restitutio in integrum an possit peti per modum replicationis.*
4 *Minor an possit deferre parti aduersæ iuramentum, absq; tutore vel curatore.*
5 *Magistratus minor non potest sententiam maioris retractare per viam restitutionis in integrum.*
6 *Minor restituitur in integrum aduersus sententiam latam prætextu falsorum instrumentorum.*
7 *Lesio quomodo probetur.*
8 *Sententia lata sub conditione grauat, etiam pendente conditione.*
9 *Minor vel ecclesia non restituitur aduersus propriam confessionem, nisi probet de lesione.*
10 *Minor confessus maleficium, an poterit ex hoc solo restitui in integ.si aliter de veritate non constat.*
11 *Lesio minoris aduersus suam confessionem quomodo probetur.*
12 *Minor compromittendo in arbitratorem an dicatur ex hoc solo lesus.*
13 *Restitutio in integ.ad hoc vt concedatur quæ, & quales probationes requirantur circa lesionem.*
14 *Minor in quibus casibus non habeat de lesione sua probare.*

§. Si minor.

† Minor aduersus delationē iuramēti restituit̄, & agere pōt actione prima.& si excipiatur ꝯ eū de iuramēto, poterit replicari præhabita tn̄ resti.in integ. eodē tn̄ modo, &.j.illa tp͂a sicut si principaliter resti.in inte.petijsset.h.d.& diuide vt hic ꝑ Bart.¶ † No.duo esse necessaria vt cōcedatur resti.in inte.s.minor ætas, & lesio [a], vt hic, & l.minorib'.la.j. & l.fi.C.de in inte.rest.& est necesse ēt ꝓbare ꝙ lesio ꝓcesserit dolo aduersarij, vel facilitate ipsius minoris l.verū.§.sciendū. cum.§. seq.s͂.de mino.† & ibi habes ꝑ Bart.modū libellandi in petitione resti.in inte.& per eundē in l.minor aūt magistratus.eo.ti.in d.l.fi. & ibi dicit, ꝙ nō procederet libellus licet agens diceret se minorē & lesum si non exprimat ꝙ sui facilitate vel dolo aduersarij est lesus per ꝓdicta, ꝙ dcm̄ sequitur simp͂lr Pau.de Ca.hic & idē vr̄ voluisse Vber.de Bobio vt refert Spe.in ti.de in inte.rest.in.ij.parte, in.§.qualiter.iuxta prin.& sequit̄ ēt Bal.ī d.§.sciēdū. & Ant.de Bu. in c.cōstitutus.de resti.in inte.vbi ēt dicit ꝑ illū tex.ꝙ oportet alle. in libello se esse.j.tp͂a petēdi resti.in inte.sed Io.de Imo.ibi, & i c.j. eo.tit.dicit cōmunē opi.videri ꝙ sufficiat alle.in libello ꝙ tempore contractus erat minor, & lesus per istū text.& per d.l.minoribus. & si aduersarius ad excludendū agētē vult dicere, ꝙ nō fuit lesus facilitate nec dolo aduersarij, vel ꝙ nō est.j.tempora petendi restitutionē, habet hoc probare ipse excipiēs, vt patet ex no.per Spe. in loco præalle.& cū hoc cōcor.videtur do.Car.in cle.j.in.xviij.q. de resti.in integ.& hunc articulū sum prosecutus plenius in d.l.fi. vbi teneo libellū procedere eo ipso, ꝙ alle.se minorem, & lesum sed declarari debet reo petente iuxta l.fi.C.de ann.exce.cum ibi no.& ita etiā tenere videtur Bal.sed Pau.de Ca.in d.l fi.videtur ꝙ bene debeat agens probare se esse.j.tempora petēdi restitutionē per d.c.constitutus.vt ibi tenet Ant.de But.cuius opi.sum secutus in l.si minorē.C.de in inte.resti.mi.Et respondeo ad no.ibi per gl. in verbo, probatū, quæ faciunt in cōtrariū, nō ob.s͂m ꝙ ibi intelligit, & declarat Bal.in prædictis.ego refero me ad ea quæ dixi in d. locis.vbi etiā quædam alia addidi ad sustinendū dictum libellum. ¶ † Secundo no.resti.in inte.peti posse per modum replicationis seu cōtradictionis.de quo vide quæ dicentur super gl.intellige tamen hoc esse verum qn̄ prima actio quæ cōpetebat nō erat extincta omnino prout fuit in terminis huius.§.nam hoc per iuramentum fuit sublata tn̄ naturalis obligatio l.stichum.§.naturalis.j.de so.& l.fin.in princ.j.eo.& sic agi poterat per minorem, licet posset opponi exceptio iurisiurandi.facit l.si vnus.§.pactus.s͂.de pac.sed vbi fuisset ipso iure extincta actio competens ipsi minori, puta, ꝑ acceptilationem vel per vsuca.fuisset omnino exclusus à directo dominio, & sic ipso iure à rei vend.tunc non posset esse cōsultum minori ꝑ viā replicationis petēdo rest.i inte.incidēter.iō tūc oporteret eū primo ꝑ viam principalis petitionis petere se restitui.l.in honorarijs.ver.sed cū rescissa.j.de act.& obli.& ita no.Bal.& Pau. de Ca.hic, & licet ipsi non dicāt, fuerūt hęc verba Spe.in ti.de offi. om.iud.§.incidenter.ver.i modum etiā replicationis &c.¶ † Tertio no.ex isto tex.ꝙ minor videt̄ posse deferre iusiurandum, adeo ꝙ delatio tenet ad præiudiciū ipsius adulti nisi restituatur in inte. hic tn̄ nō procederet, qn̄ adultus haberet curatorem.& sine eius authoritate iusiurandum detulisset, nam tunc delatio non tenebit, vt not.glo.mag.in fi.l.iusiurandum.ꝙ ex conuentione.§.j.j.eo. q̄ est magis cōiter approbata.& ibi ēt tangam an indistincte procedat iste text.in adultu curatore carente.¶ In glo.j.ibi, petita restitutione.gl.cōiter tenet̄ ꝑ l.nec nō.§.exemplo.& ꝙ ibi no.s͂.qui. ex cau.ma.& per l.exceptiones.la.ij.in fi.j.de exce.& potest hæc restitutio dupliciter peti vel per modū principalis petitionis in alio iudicio per se vel per modū contradictionis factæ replicando contra exceptionē iurisiurandi de lesione, & minori ætate, & consequenter petendo incidenter restitutionē concludendo ꝙ restitutione sic cessa imponatur silentiū reo, super exceptione, & diffinitiue pronuntiatur super principali in fauorē actoris vt hic ꝑ Bart. qui no.loquitur.& ex verbis suis habes bene notare † ꝙ nō solum minor magistratus nō pōt sententiā maioris retractare per resti. in inte.l.minor aūt magistratus. in princ.s͂.de mino.sed nec etiam actum gestū à priuato. in quo interuenisset authoritas iudicis, vt est iuramentū iudiciale.ex quo infertur ꝙ si ep̄s interposuit decretum in actu alienationis rei ecclesiasticę, nō poterit iudex inferior cōcedere resti.in inte.aduersus illū contractū. ꝙ est summe notandum s͂m Ful.hic, pro ampliatione d.l.minor aūt.Sal.tn̄ hic intelligebat Bart.voluisse ꝙ iudex corā quo causa principalis erat mota nō erat iudex habēs mixtū imperium, & sic corā eo nō potuisset principaliter peti resti.in inte.l.ea quæ.§.magistratibus.j.ad muni. nam tunc etiam incidenter per modum replicationis nō poterit coram illo peti restitutio.sed contra hoc opi.Sal.de l.fi.in fi.C.vbi, & apud quē in integ.restit.pet.& de l.quoties.C.de iudi.vnde saluando Bart.distinguit ꝙ aut minor est reus qui restitutionem implorat per modum exceptionis, & tunc potest coram iudice non habēte mixtum imperium petere quia in hoc incidenti censetur cōpetens

ADDITIO.

a ¶ Tho.Dip. Lesio. Vide Bald.in auc.si oēs.C.si minor se ab hę.abst.& an sit necesse probare lesionem vide Ab.in c.auditis. & in c.suscitare.de in integ.resti.& vide Bal.& Alex.in l.j.C.de in inte.resti.mino.& Ang.de Are.in.§.si qs agēs.& insti. de act.& ibi, an requirantur naturalia iudicij in inte.resti.& vide eundem Ang. de Aret.instit.de act.in princ.in.iiij.volu.in verbo ex his infertur vbi ponit formam libelli.

cōpetēs [a],vt n.ll.px.alle.aut ecōtra minor agit, ſed q̄a cōtra eum
excipit̃ ipſe ꝑ modū replicādi petit ſe reſtitui, & tūc corā illo iudi
ce nō pōt incidēter petere q̄a in hac replicatione hr̃ vt actor,ideo
ſibi imputet ſi ab initio cōpetentē iudicem nō adiuit,ſcire debens
ꝙ hoc remediū erat ſibi neceſſariū.ar.l.ſi qñ.C.de dila.& hoc, ſm
cum, ꝓcedit qñ petit̃ reſtitutio aduerſus actū geſſū ante iudiciū,
ſed ſi poſt iudiciū inchoatū,tūc ſiue ille actus ſit celebratus ĩ iudi- b
cio,ſiue omiſſus ſit, ille idē iudex eſt cōpetēs ad reſtituēdū.ita ſm 9
eum loquitur d.l.fi.& ex iſtia dicit non videri ꝙ in themate noſtro
Bar.hic bñ dixerit quo ad terminos hui᷒ literæ,& reputat iſta mē-
ti tenēda.Sed dicatis iſtā nō fuiſſe mētē Bar.ſed illā quā dixi.ſ.alle
gando d.l.minor.& clare paret ex inſpectione verborū ſuorū . &
ſi vera eſſet diſtinctio Sal.daret̃ pet eā ſingularis limitatio ad d.l.
quoties.cū ſi.ſed eā nō puto verā,q̄a vr̃ cōtra tex.in c.cū.de reſti.in
inte & intelle᷒ Sal.ad d.l.fi.violat illū tex.& cū ignarus ſit actor
quā exceptionē eligat,opponere re᷒ nō vr̃ ꝑ hoc ꝙ nō debeat iu-
dicari de reſtitutione petita per modū replicationis prout cenſet̃
de reſt.petita incidenter . nec ꝯtriū dr̃ in d.l.ſi quādo.Iuxta hic no.
in gl.op.Bart.ꝯ gl.ꝙ immo nō ſit neceſſe petere prius reſti.anteq̃
7 locū habeat exceptio,q̄a † videmus ꝙ qñ fertur ſnĩa ꝑtextu falſo-
rum inſtrorū officio iudicis cōcedit̃ reſtit.in inte.aduer.ſentēoā l.
diuus.ĩ fi.& ibi no.j.de re iud.& tñ ſi ex tali ſnĩa agat̃, pōt ꝑpetuo
excipi ēt nō petita reſtitutiōe c.cū venerabilis. de exce.c.licet cau
ſam.de ꝓbatio.l.q agnitis.j.de excep.Bar.hic conat̃ rñdere vt ha-
bea hic ꝑ eum . & cū eo trāſit Ang.ſed Ful.impugnat eius opi.q̄a
tex.in d.c.cum venerabilis. loquit̃ qñ ille pro quo lata erat ſnĩa ex
falſis inſtrumētis nō fuerat in dolo,& ignorauerat illa inſtrumēta
eſſe falſa,& ſic nō poterat ibi cadere actio de dolo. tamē pōt opp.
exce.vt ibi dr̃. pręterea in d.l.diuus.& toto ti.ſi ex fal.inſtru.C.non
diſtinguit̃ an interuenit dolus eius q̄ obtinuit ex fal.inſtr.vel nō,
vnde intelligit ipſe ꝙ nullo caſu ſit neceſſaria reſtit.in inte.ad hoc
vt poſſit excipere vel replicare ille qui poterat reſtitui in inte.ſed
ſufficiat opponere excipiendo vel replicādo de leſione , vt ſic ad-
mittat̃ exceptio,& ꝓbata leſione , & minoritate habebit effectū
exceptio.& dicit , ꝙ ita intelligit̃ l.exceptiones.la.ij.in fi.j.de exce.
vbi qñ dolo aduerſarij minor q̄ dedit fideiuſſorē fuit decept᷒ tex.
ibi vult ꝙ minori,& fideiuſſori cōpetat exceptio , & nō requirit ꝙ
ſit petita reſtitutio.ad hoc ēt alle.text.in l.in cauſæ.la.j.§.interdū.ſ.
de mino.ibi dū tex.alternatiue dicit vel cognitione ꝑtoria vel re-
ſciſſa alienatione.ꝑ quē tex.intelligit ipſe ꝓbare ꝙ ꝓbata leſione
incōtinēti minor pōt abſq; reſt.in inte.intentare illā met actionē,
puta vtilē quā intentare potuiſſet ſi reſti.in inte.obtinuiſſet . ita ēt
intelligit ipſum tex.in l.illud.in prin.eo.ti.& ſicut cōpeteret actio
ſine reſtitutione, ita & exceptio.l.nec;nō.§.exemplo.ſ.qui.ex cau.
ma.nō violando text.ſed iſta ſua opi.mihi vr̃ cōtra tex.in d.l.exce- 10
ptiones,ibi dum litera dicit, nec ipſe ante habet auxiliū q̄ reſtitu-
tus fuerit,&c.& iuriſcon.ibi facit differentiā an minor fuerit dece
ptus dolo aduerſarij,an ſiu facilitate.primo caſu cōpetit exceptio
tam fideiuſſori q̄ reo.ſecūdo caſu cōpetit reo l.ij.C.de fideiu.mi- c
no.ſi vtroq; caſu exceptio cōpetit reo,ita demū ſi fuit prius reſti-
tutus in inte.q̄a nō ſubeſt ratio quare magis debeat eſſe neceſſa-
ria reſtitutio qñ ſui facilitate q̄ qñ dolo aduerſarij. & ita ibi intelli
git gl.in verſ.idē dicit̃. Non ob.§.interdū. q̄a alius eſt intellectus il
lius,vt ibi ꝑ gl.& Bat.& ſimiliter tex.in d.l.illud. intelligit̃ ꝑhabita
reſt.in inte.vt ibi in gl.pro hoc ēt eſt text.in l.fi.in ver.reſtitutus.C;
ex qui.cau.ma. ꝑ quē declarat̃ text.in d.§.exēplo. aliàs ſeqneret̃ ꝙ
nunq̃ eſſet neceſſaria reſtitutio.reſtat ſolū dare reſpōſum ad c.cū
venerabilis . cū ſi.aliter q̄ rñdeat Bar.hic, & in d.l.diuus.& in d.l.ſi
ex falſis.C. de trāſac.vñ rñdeo ꝙ illa iura intelligunt̃.ſ.petita reſti.
in inte.ſaltē incidēter ꝑ modū cōtradictionis ĩ oppoſitione ipſius
exceptionis.& ita voluit gl.no.in d.l.q agnitis in gl.pe.quēadmo-
dum intelligit̃ tex.in d.l.exceptiones.in pe.reſponſo,vt ibi ꝑ gl.in
ver.ſi idē dicit̃. & prout intelligit̃ d.l.illud , vt ibi ꝑ gl.ij.& ita tenet
Pet.Cy.& Ray.& Bal.in l.quęrelā.C.de fal.& Iac.Bu.& Bal.in d.l.
ſi ex falſis.& Ia.Bu.in l.ſub pręrextu.C.de re iu.& in l.fi.C.ſi ex fal.
inſtru.& Pau.de Ca.in d.l.diuus. & ibi ēt hoc tenet Io.de Imo.vbi
8 hoc late ꝓſequit̃ & ibi ēt dixi.¶ † In gl.ij.habes ex gl.qualiter ĩ ca-
ſu huius.§.probet̃ leſio de quo hic vide plen᷒ ꝑ Bar.& tene men
ti inquantū ipſe vult ꝙ licet poſt ſententiā minor nō appellarit ſit
excluſus à facultate appellandi, nō tñ ꝑ hoc dr̃ leſus , adeo ꝙ de-
beat reſtitui niſi aſt de leſione ꝓbet̃ vt hic ꝑ eū . & idē tenet Bal.
in lec.anti. Ang.& Sal hic , ſed Bar.in l.fi.C.in quibus cau.in inte.
reſti.nō eſt neceſ.tenuit ꝯtriū per ibi no. ꝑ gl.mag.in fi. pro quo ēt
all.l.ſi minor.xxv.an.filio.§.j.cum gl.ſ.de mino.Bart.vero & Sal.in
d.l.fi.& dñi de Ro.ſua deci.lxxxiij.inci.itē nō ſufficit petenti &c.
tenēt primā op.quā approbat Bar.hic.mouent̃ per iſtū tex.& per
ea q̄ in effectu tradit Bar.hic . & q̄a poſtq̄ non eſt appellatū a ſen
tentia præſumit̃,ꝙ ſit iuſta l.Herennius.§.Cata.& ibi no.j.de euic.

c.cū inter.cum ſi.de re iu.& ꝑ hoc non ob.id ꝙ no.gl.in d.l.fi.quia
ibi ex præſcriptione decurſa cōtra actionē apparebat de leſione,
hic non . Itē ibi nō erat ꝑſumptio ſeotentiæ in cōtrariū nō ob.d.l.
ſi minor.§.j.quia ibi minor cōpromittēdo dicit̃ ſe obligare ad pa-
rendū ſententiæ ēt inique l.diē.§.ſtari.ſ.de arb.ergo ledit̃,ꝙ nō eſt
in q.noſtra.& pro hac etiā reſpōſione facit,quia poterit euenire ꝙ
b ſententia iniqua feratur [b] in caſu d.l.minor . & ideo hoc inſpecto
9 dr̃ ledi † ſicut dicimus in ſnĩa lata ſub ꝯditione. nam ēt pendente
conditione dr̃ grauari, eo q̄a euenire poteſt conditio,ideo ſtatim
currit tēpus ad appellandū l.j.§.biduum.j.qñ ap.ſit. ſed Ful.hic,&
in d.l.fi.cōcor.opi.quia aut minor erat actor,& ſuccubuit ꝑ ſentē-
tiam abſolutoriā,& tunc ꝓcedit opi.Bar.hic , q̄a per ſententiā nō
apparet ꝙ actori aliquid abſit.ita loquit̃ text.noſter. aut erat reus,
& fuit cōdemnatus , & tūc vera ſit opi.Bar.in d.l.fi.quia eo ipſo,ꝙ
apparet ꝙ eſt cōdemnatus ꝑ ſententiā à qua nō appellauit,appa-
ret eū eſſe leſum,q̄a habet neceſſe ſoluere , & ſic ſibi abeſt ꝓpter
iſtā obligationē ſurgentē ex ſnĩa quę in rem iudicatā trāſiuit.alle.
no.in l.j.C.ſi a duet.cre.cū hac cōcor.ēt tranſit Pau.de Ca.in d.l.fi.
ibi tñ dicit , ꝙ in curia ſeruatur opi.Bart.hic . ſed ipſe Pau.de Ca.
hic dixit,ꝙ in minori,opi.Bart.in d.l.fi.vr̃ verior, ſed in maiore qui
fuit impeditus iuſto impedimēto appellare, & petit ſe reſtitui ex
clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa.dicit ſe vidiſſe ſeruare in
curia Ro.opi.Bart.hic . & ꝙ de hoc eſt deciſio Rote. puto ꝙ voluit
allegare illā quā.ſ.allegaui. & dicit ꝙ ſic intelligitur id ꝙ no.Inno.
in c.coram ſelicis.& in c.tam ex litens.de reſti in inte.ꝙ no.Spe.in
ti.de reſti.in inte.§.j.circa prin.& ſatis ęqua, & ſuſtētabilis vr̃ ꝯcor.
Ful.ſ.relata ꝑ quā patet nō ob.iſtū tex.qui loquit̃ in minore agen
te & deferente.& ſic apparebat aliq̄d abeſſe actori,vbi actor pro-
bat ſibi actionē compeoiſſe. quo ꝓbato erit ꝓbata leſio . vnde vr̃
ꝙ aliter eſſet ſi minor detuliſſet iuramentū actori,qui iuraſſet mi-
norē ſibi debere centū,nam ex hoc falſo vr̃ ſibi ꝓbata leſio, q̄a ex
iuramēto in effectu inuenitur abeſſe minori centū l.ait pretor . in
prin.ſ.de mino.& pro iſta opi.ēt bene facit , q̄a illud ꝙ operat̃ ap-
pellatio interpoſita à maiore , operatur beneficiū reſtitutionis in
minore l.pręſes.ſ.de mi.l.ſi cauſa cognita.C.de tranſac.ſed ſi reus
fuiſſet cōdēnatus,& appellaſſet,incumberet onus ꝓbandi actori
non reo in cauſa appellationis ſicut incumbebat in cauſa princi-
pali,& abſq; eo ꝙ reus aliq̄d probet ſi actor nō probat,obtineret
reus in cauſa appellationis ſentētiā retractari , & eodem modo ſi
re᷒ eſſet abſolutus,& actor appellaſſet,haberet neceſſe actor ꝓba
re in cauſa appellationis ſicut habebat in principali,aliàs nō obti-
neret ſenteotiam retractari l.eos.§.j.& l.hi,qui ad ciuilia.& ibi no.
Bat.C.de app.cum ſi.Et ſm prędicta ſolui pōt no.difficultas tacta
per Spe.in tit.de reſti.in inte.§.j.verſi.ſed nunquid eccleſia .vbi di-
10 cit † ꝙ ſi eccleſia vel minor aliquid cōtra ſe cōfiteatur nō poteſt ex
hoc ſolo obtinere reſti.in inte niſi de leſione probet,q̄a pōt eſſe ꝙ
confeſſio eſt vera.& hoc pet iſtū text.idem tenet Cy.in l.vnica . in
fi.C.de cōfeſ.per iſtum text.& ar.in l.quoties.§.ſicut.j.de admi.tu.
c Et idem eſt de mente Bal.in d.l.vnica . in ver.ſed pone minor [c] vi-
dens &c.& Sal.ibi nec ad hoc ob.text.in c.ij.de reſti.in inte.lib.vj.
quia defendendo opi.Cy.& Spe.poſſet reſpondere ꝙ ibi in prin.
nō dicitur ꝙ nō debeat probari leſio reſultans ex confeſſione, ad
hoc vt habeat̃ reſtit.in inte.vnde pōt intelligi ꝙ immo ibi probari
debeat leſio per iſtum tex.cum ſi.vt quia probetur,ꝙ veritas eſt in
cōtrariū,dato,ꝙ ſcienter minor vel eccleſia cōfeſſionē fecerit con
tra veritatem,vel etiā fecerit d.confeſſionē per errorē quo vltimo
caſu,de errore audiretur minor , vel eccleſia etiā de iure cōmuni
abſq; reſti.in inte.vſq; ad ſententiā,ſed poſt nō audiretur,niſi per
viam reſtitutionis, vt ibi in fi.cū ibi no.in gl.iuncta l.error.C.de iu.
& fac.ign.Sed contra d.opi.Cy.& Spe.videtur eſſe gl.not.in d.c.ij.
in glo.ij.cum qua vñt ibi doc.tranſire . quæ dicit,ꝙ dato ꝙ falſitas
cōfeſſionis probari nō poſſet,tñ conceditur reſti.in inte.aduerſus
cōfeſſionē,

ADDITIONES.

a ¶Competens.Facit ꝙ vbi aliàs requiritur ſpeciale manda.ad petendā reſtit.in inte.
vbi incidenter petitur nō requiritur ſpeciale mandatū , vt.ſ.de minor.l.illud.§.
ſi talis.& c.cū.de reſtit. in integ.& vbi de cauſa ſtatus agitur principaliter, peda-
neus cognoſcere nō poteſt,incidenter pōt l.quoties.C.de iu.præſes prouincię in
qua quis vocatus eſt ad munera,cognoſcit an ſit incola q̄ vocatur.vt j.ad muni.
l.de iure.& hæc omnia cōtingūt.quia quæ incumbūt aliter expediri nō poſſunt.
& nō ſunt omnino extranea ab his quæ incidunt ſed eis connexa , & coniuncta.
facit l.per hāc.C.de appel.& de fun.inſtr,l.cū delationis.§.aſinā.ver.ꝙ ſi enim.
b ¶Feratur . Facit ꝙ voluit Io.An.in addi.ad Spe.in ti.de reſti.in inte.vbi dicit ꝙ mi-
nor dicitur leſus aditione hæreditatis , dato ꝙ de ſuo damnum non patiatur, &
ꝙ non ſequit̃ lata eſt ſententia cōtra minorē,ergo eſt leſus,voluit Old.cōſi.cvij.
in ſi.qualiter Bar.poſſit ſaluari à cōtrarietate de qua hic vide per Aret.cōſi.lxvj.
c ¶Minor. Adde Mathe.nota . ſuis ſol.xxx . vbi idem tenet, coram quo iudice debeat
eccleſia vel clericus reſti.in inte. petere de contractu inito cum laico dic coram
eccleſiaſtico ſecundum Ro.ſi ſuis . & quando minor contra eius confeſſionem
reſtituatur.vide Alex.conſi.lv.& in conſi.cxv.in ſi.v.volu.

cõfessionẽ, cuius cõtrariũ de directo vult Spe.& Cy.vbi.s.& cum Cy.ẽt cõcordat simpliciter Ant.de But.in c.fi.ad fi.de cõfes.& nõ reperio ista cõtrarietatẽ inter d.gl.& doc.esse tactã. Sed cõcordari põt d.opi.q2 gl.in d.c.ij.pcedit qñ ex qualitate ɔfessionis apparet de lesione cõfitẽtis, vt q2 illa sibi abest seu q2 ɔfitet se fideiussisse p alio vel obligasse bona sua p alio d.l.ait ptor.§.nõ solũ.nã ex sola fideiussione pro alio dr apparere de lesione fideiubẽtis, q2 interest nostra potius nõ soluere q̃ solutũ repetere l.iij.j.de cõpen. & no.in pposito Ioan.An.in addi.Spe.in ti.de resti.in inte.§.j.circa prin. p d.§.nõ solũ.sed opi.Spe.& sequaciũ pcedat, qñ ex cõfessione nõ apparet de lesione, vt quia cõfessus est Titiũ sibi nõ debere centũ per prædicta. Et ad h̃ bene facit q no.Ang.in l.certũ.§.in pu-

11 pillo.j.de cõfes.vbi p no. p gl.in d.c.ij.dixit † q si minor ɔfessus est

a maleficium, poterit ex h̃ solo restitui [a] in inte.si alr de veritate nõ cõstet, q2 sua interest nõ esse ɔfessum,& dicit q ita intelligit l.si ex

b cã.§.nũc vidẽdũ.s.de mino.q est diligẽtissime notãdũ. [b] † Dicit ẽt

12 Bal.in d.l.vnica.q qñ minor aduersus suã cõfessionẽ habet pbare de lesione, sufficit pbare p vnũ testem, q2 eo ipso q apparet q habebat vnũ testẽ, & sic habebat præsumptionẽ pro se est læsus si illi psumptioni derogauit p confessionẽ, q est bñ notandũ sm Sal.in

13 d.l.vnica. vbi super h̃ cogitãdũ relinq. † Vtrũ aũt minor cõpromittendo in arbitratorẽ dicatur ex h̃ solo læsus. Bar.in d.l.si minor.§.j.

c tenuit q nõ [c] nisi probet q habebat probationes ante cõpromis-

d sum, [d] ex q̃bus poterat obtinere p stũ tex.cũ hac gl.ij.sec9 si pbationes nõ habebat idoneas, & aliud est in cõpromisso facto in arbitrũ q̃ in cõpromisso facto in arbitratorẽ, q2 à snĩa arbitratoris iniqua reclamari põt, iuxta l.si societatẽ.§.arbitrorũ.j.p soc.& in c. quintaual.is. de iureiur.& h̃ sequitur Ang.& Pau.de Ca.h̃, & idẽ

14 tenuit Bar.in cõs.suo inci.quærit an statutũ de cõpromisso.¶ † Itẽ vltra no.p Bar.h̃ tradentẽ quæ,& quales pbationes requirant circa lesionẽ, vt ɔcedat restitutio, vide p Spe.in d.§.j.ver.illud.p doc. in c.auditis. de resti.in inte.& p Cy.in l.quo tpe.in.ij.q.C.de resti. mili.p Bar.in l.j.§.renũciatio.j.de ope.no.nun.& aliq̃d ẽt p Ia.Bu. in l.fi.s.de in inte.resti.p Bal.in l.fi.C.si aduer.lib & in d.l.vnica de cõfes.in loco.s.alle.& p Sal.in l.j.C.si adue.rem iu.p Io.de Imo.in

15 c.ij.de resti.in inte.† & vide ẽt aliquos casus traditos p Ioã.An.in addi.Spe.in.§.j.in.ij.addi.in q̃bus nõ habet necesse minor aliquid de lesione pbare de q̃bus ẽt pro Cy.in auc.si oẽs.C.si se ab hære. absti.& p Bal.in l.j.in fi.eo.ti.& in l.j.C.de in inte.resti.& per Io.de Imo.i l.necessarijs.i prin.de acq.hær.& aliq̃d per gl.iij.h̃.¶ In gl.iij. in fi.ista so.diuinat vñ sol.vt no.p gl.& doc.i l.si pdiorũ.C.de pdi. mino.& plenius p Bar.in l.j.C.si aduer.cre.¶ In gl.fi.ibi.§.in dolo. immo dicit, q idẽ esset in exceptione, q2 post quadrienniũ nõ petita resti.i inte.nõ posset opponi exceptio, vt d.l.exceptiones.la.ij. in fi.vnde rñde melius vt h̃ per Bart.cui addunt h̃ Ful.& Pau.de Ca.q ẽt exceptio nõ est ppetua, qñ illud q põt deduci p viã excipiendi poterat deduci ẽt per viã agendi, vt patet h̃ in resti.in inte. q̃ deduci põt p viã exceptionis seu cõtradictionis incidẽtis l.Papinianus.§.si filius.s.de inoffi.testa.& no.Bart.h̃, tamẽ expirat spatio quadriennij,& ẽt idem dicendũ erit in exceptione cõpensationis sm eos.pro q̃b9 adde tex.in l.q̃cunq;.j.de compen.quẽ ad h̃ alle. Bar.in l.ij.de exce.& in l.si pactũ.C.de excep.& ita ẽt fuit doctrina Inn.in c.cũ dilectus.cũ gl.in ver.exceptionis.de ordi.cog.vbi pro h̃ alleg text.in d.§.si filius. & no.Iac.Bu.& Ang.in l.licet.C.de exc. & in l.ij.C.vñ vi.q no.pro limi.l.pure.§.fi.j.de doli.exce.¶ In eadẽ ibi, si is cuius.gl.intelligit q ibi fuit cõcessa restitutio, ideo competebat actio scilicet, rescissoria,& pari ratione exceptio cõpetijsset si fuisset conuẽtus, q2 cui damus actionẽ multomagis exceptionẽ l.j.§.q aũt ait.j.de superfi.sed h̃ non erat cõcesse restitutio. Et si dicat posito q in d.l.si is cuius.cõcessa fuit restitutio, tñ actio vtilis, quæ appellatur rescissoria, nõ debuisset durare nisi anno l.fi.C.ex qui.cau.ma.sed in d.l.si is cuius. dr q est ppetua, ergo male, tunc respõde vt h̃ in glo.q ibi rehabitio possessionis q̃ post resti.in inte. sine vitio superuenit, operat vim lit.cõte.sup ipsa rescissoria, ideo perpetuat rescissoria sicut per litis cõtestationẽ perpetuaretur.

ADDITIONES.

a ¶Restitui. Amplia vt per mathe.no.suis loco proxime alle.& vide Alex.cõsi.xxvij. in.lib.& Bal.in l.vnica.C de confes.versi.sed pone minor.

b ¶Tho.Dip. Notandum. Idem tenet Alex.in consi.cxvij.inci.in causa inquisitionis formate in.ııı.vol & Ias.in l.error.C.de iur.& fac.igno.

c ¶Non. Et an minor petendo restitutionem aduersus vnum articulum omissum debeat illum specificare, dicit Ro.sing.suis q non, quando petitur coram principe. secus si coram inferiore.

d ¶Tho.Dip. Ante compromissum. Vide Bar.in consi.xlvii.in.j.vol.inci.nunquid minor. Alex.in l.iusiur.j.eo.& Ab.in consi.xvi.in.ii.vol.

S V M M A R I V M.

1 *Actio reuocatoria eorum quæ in fraudem creditorum gesta sint quando habeat locum.*

1 §.Sed & si quis. † Contra iurm præstitũ in fraudem creditorũ succurrit creditoribus replicando, & excipiẽdo.h.d.¶ In tex.ibi, aut denegari debet actio, & sic denegabit litis cõtestatio.l.si cõstet saluũ esse ius creditoris, & dum tex.dicit, aut exceptio opponat, subaudi si dubiũ sit an in fraudẽ delatũ sit iurm, vel nõ.& sic tũc locus est exceptioni, & nõ impedit lit.cõte.& reseruat pbatio post lit.cõte. sm istã expositionẽ habetis notare q ẽt aliæ exceptiones, q̃ non sunt litis finitæ, sed mere peremptoriæ impediũt litis ingressum si de eis statim cõstet alias nõ, sm Ful.h̃, & ita istũ tex.allegaui vobis in l.nã & postea in prin.s.eo.vbi h̃ per alia plura pbaui.¶ In gl.j.ibi, Paulina. Mod.vt Ful.& Pau.de Ca.h̃ damnãt istum intellectũ gl.q2 si intelligat q h̃ agebat Paulina vel actione in factũ, quæ dat ad reuocandũ alienata in fraudẽ creditorũ iuxta l.actio in factũ.j.q̃ in frau.cred.& l. videamus.§.in fauiana.j.de vsur.& plene no.in.§.itẽ si q̃s i fraudẽ. instit.de ac.nõ deberet vllo modo posse obijci exceptio iurisiurã. p reũ, q2 sup tali actione nunq̃ fuerat iuratũ. itẽ creditores agentes Paulina, habuissent necesse deducere in petitione seu libello, q delatũ fuerat iusiurã.in fraudẽ eorũ p debitorẽ suũ, & illud idẽ deducere haberẽt in replicatione, q vr cõtra naturã replicationis quæ est inducta, vt per deductionem alicuius noui iuris prius nõ deducti tollat exceptio rei vt patet insti.de repl.in prin.vñ intelligunt q h̃ creditores agebãt vtili actione cũ cõpeteret directa debitori eorũ l.nomẽ.C.q res pi.l.si cõuenerit.in pñ.j.de pig.ac.l.pe. sm vnã lec.gl.j.de cura.bo.dam.& mihi vr h̃ idem fuisse de mẽte Bar.h̃ dum intelligit, q nõ agebat actione in factũ ad reuocandũ idẽ q erat factũ in fraudẽ.sed ɔ̃ ista arguit Pau.de Ca.q h̃ non debeat dari creditorib9 replicatio, nisi primo agãt Pauliana,& faciãt reuocari iurm psitũ i fraudẽ eorũ, vt i d.§.si q̃s i fraudẽ. sed rñde q ɔ̃riũ pcedit in rebus totaliter alienatis in fraudẽ credi.vt si debitor vẽdidisset,& res vẽditas tradidisset, & sic nihil apud eũ in illis rebus remãsisset, nã tũc creditores postea imissi in possessionẽ bonorũ debitoris, nõ censent immissi in illa bona alienata cũ nõ sint ipsius debitoris. expedit ergo q reuocẽt alienationẽ ex qua reuocatione reddit dñiũ ad debitorẽ & ex tũc poterũt imitti, sed deferẽdo debitor h̃ iurm nõ ex toto alienauit, quia nõ abdicauit a se actionẽ nec obligationẽ ciuilẽ, sed nãlẽ tñ l.stichũ.§.nãlis.j.de sol. creditores ergo immissi censent imissi in illã actionẽ sic elisam p iurm.& aduersus exceptionẽ iuramẽti habẽt replicationẽ pp̃ter fraudẽ. pro h̃ facit, licet ipsi nõ allegẽt, id q no.decidit Bal.& Sal. in l.ignoti.C.de his q̃ in frau.credi.vbi probãt q actio reuocatoria eorũ, q̃ in fraudẽ gesta sunt creditorũ, nõ habet locũ, qñ sola possessio trãslata est p debitorẽ & nõ dñm, vt ibi p eos.& ita limitant no.p Bar.in l.à diuo Pio.§.si sup.in fi.j.de re iu.posset ẽt alr rñderi ad ɔ̃riũ q h̃ potest replicari añ impetratã restitutionẽ, q2 satis est, q actio intentata cõpeteret creditoribus ɔ̃ istũ debitorẽ.& si excipiat p eũ de iureiur.debet posse statim replicari de fraude p qua retractãda lex cõcedit actionẽ, nõ aũt offm iudic.tñ l.metũ.§.sed q ptor.s.q me.cau.& declarat Bar.s.§.pxi.& ita est ẽt d' mẽte Bar. & ista fortasse rñsio tutior est licet Pau.de Ca.d' ea mẽtionẽ nõ faciat & d.§.itẽ si q̃s in fraudẽ.nõ vr loq in pposito, q2 ibi loquit qñ creditores sentẽtiã pro se latã vellent exequi ɔ̃ tertios in quos bona essent alienata, q q̃d fieri nõ põt q2 neq; actio i factũ ex snĩa neq; officiũ iudicis pro executione sententiæ cõpetit ɔtra illos in quos facta est alienatio nõ facta pri9 reuocatione d.l.à diuo Pio.§. si sup.& ibi declarat Bar.in fi.& Bar.in l.si cui.§.qui i possessione.j. vt in pos.leg.¶ In gl.ij.ibi.l.aduersus.illa nihil facit, sed probat in l.si creditoribus. cum simil.C.de seruo pigno.dat.manumis.

§.Iusiurandum. Iuramentũ procuratoris vel defensoris prodest dño ad actionẽ & exceptionẽ.h.d.¶ In gl.fi.ibi, vel dicit de directa &c.hæc magis communiter tenet. Tamẽ.iij.so.est vera etiã in se, sed diuinat.& cõiter intelligitur, q iste tex.procedat ẽt in instrumento voluntario non solum iudiciali per rationẽ positam h̃ per Bart.dum tñ Bart.dat aliã solutionem.s.q in l.cõtraria non cõstabat de mandato procuratoris mordetur per Sal.h̃. verum quia Sal.minus fideliter refert verba Bar.non refero, & ad materiam huius.§.vide plene no. per Bar.in l.qui bona.§.si alieno.in.iij.q.j.de dam.insec.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum iudiciale producit actionem.*
2 *Actio quæ oritur ex iuramento litis decisiuo an dicatur natiua vel datiua.*
3 *Actio in factum an oriatur ex sententia.*
4 *Actio semel extincta per implementum nunquam reuiuiscit, q facit ad hanc quæstionem.*
5 *Libel.in actione reali quomodo formetur, & super eo feratur sententia.*

1 §.Si petitor. † Actori sup actione reali iuranti rem esse suã datur ɔ̃ deferentẽ actio, non ɔ̃ aliũ, sed possessori iurãti rem actoris nõ esse, datur ɔ̃ deferẽtẽ exceptio, nõ autẽ

aũt actio. sec⁹ ſi iurauerit rẽ ſuã eſſe q̃a tũc ẽt daẽ actio,ſi ad deferentẽ puenit poſſeſſio.h.d.cũ duab⁹ ſeq.vſq; ad.§.itẽ ſi iurauero. ¶ In gl.j.ibi in factũ &c.vt.j.l.pxi.ver.pinde.¶ In ea.ibi, q̃ eſt ꝯtra. ſed ſolue vt p gl.j.l.pxi.in ver.dandã.ſ.q hoc nitebaẽ actor ex ſolo iuẽo,ibi aũt ẽt ex traditione. & ſi diceret q ſi ibi loquiẽ qñ nitebaẽ ex traditione,& ſic iurm̃ habebat vim tituli,quare nõ datur ꝯ oẽs publiciana.§.alie.inſt.de acti.rñde p gl.in.§.ſi petẽti.alle.in gl.Vel ſm Marti.ſil.& Ia.Bu.& ibi dicit,q ibi agebaẽ publiciana, & iurm̃ fuit delatum actori,& nulla interuenit traditio virtute iuramenti. nã tũc ꝯ deferẽtẽ tñ cõpetit vtilis publiciana ſicut ex iuẽo delato ſup rei ven.cõpetit vtilis rei vẽdicatio , vt.j.l.pxi.§.fi.cũ gl.ĩ verbo, vtilis,ſicut ẽt qñ iuraẽ in actione pſonali. puta ex empto daẽ vtilis actio ex empto.l.ſi duo.§.idẽ Iulianus.j.e.nec ob.huic intellectui, q ĩ d.§.ſi petẽti.iurauit rem eſſe ſuã , & ſic vr̃ q iurauit ſup rei ven. q̃a põt rñderi,q ẽt ille qui agit publiciana,põt dicere rem eſſe ſuã, vt in d.§.alie.cũ ſeq.nã & res pro qua mihi daẽ publiciana dr̃ mea l.ſeruus.de leg.iij.no.Bar.in l.q̃ntus.§.argẽto.j.de auro, & arg.leg. põt ẽt dici,ſm Ang.hic, q aut iurãs cui res tradita eſt virtute iuramenti,eſt in bonafide , & tũc habet publicianã ꝯtra oẽs vt p gl.in l.ſed ſi poſſeſſori.in prin.j.eo.aut eſt i mala fide, & tũc habet publicianã ſolũ ꝯ deferentẽ,vt in d.§.ſi petẽti. Sed iſtud mihi nõ placet q̃a qñ eſt in mala fide,nõ daẽ publiciana ex traditione aliqua l.eũ qui.§.fi.ſ.de pub.ſed haberet actionẽ in factũ ex iuẽo ſiue interuenerit traditio ſiue nõ p d.l.ſed,& ſi poſſeſſori.in prin.& q ibi no.&

2 ad iſta vide Bart.in d.l.ſed ſi poſſeſſori.§.fi.¶ † In ea.ibi,Placentin⁹ cõtra &c.& iſtã opi.tenẽt Pet.Cy.& Iac.Bu.in l.j.poſt gl.C.eo.per id q habeẽ in l.ſi ita ſuero.§.j.cũ l.ſeq.j.de noua.ſed Bar.quẽ ſequiẽ Bal.& Ang.hic tenẽt,q ẽt ex iuẽo iudiciali oriaẽ actio.de voluntario aũt nemo dubitat q pariat actionẽ,& vltra alle.p Bar.hic pbari vr̃ opi.ſuæ intẽtionis l l.actori.ver.relata.C.eo.p q verbũ vr̃ innuere litera q loquaẽ de iudiciali,q̃a volũtariũ nõ referẽ l.iuſiurã.q ex cõuentione, in prin.j.eo.& ĩ c.fi.extra.eo.hoc idẽ innuit tex.in d.l. actori.dũ vr̃ loqui de actore, & ſic de agente in iudicio,cui delatũ eſt iuſiurãdũ.nõ ob.d.l.ſi ita.§.j.q̃a illa lex nõ habet locũ qñ actus qui pcedebat ſtipulationẽ,erat ꝯctus certitudinarie. q̃a nõ impediret p ſequẽtẽ ſtipulationẽ naſci actionẽ ex primo ꝯctu.§.ſi duo ſocietarẽ.j.pro ſo.l.ſi ſtipulat⁹. in prin.j.de vſur.& plene pbat Bart. in l.ſingularia.circa mediũ.ſ.ti.j.ſed iſtud iuſiurandũ q pſtaẽ ante ſententiã,cenſeẽ ꝯctus certitudinarie l.depoſiti.§.j.j.de pec.l.q iuraſſe.§.j.j.e.ergo p ſentẽtiã ſequẽtẽ nõ debet impediri naſci actionẽ ex ipſo iuẽo. Præterea ibi loquiẽ qñ vterq; actus pcedebat ab eiſdẽ pſonis,& incõtinenti vnus poſt aliũ.hic aũt iurm̃ deferebaẽ à parte parti. ſnĩa vero nõ à partibus ſed à iudice fertur,& qñq; in inuitũ l.inter ſtipulãtẽ.§.j.j.de ver.obl.ex iuẽo aũt neceſſario tenet Bar.hic actionẽ nõ oriri,nã cũ deferaẽ ad pbandũ nõ debet pducere actionẽ,vt p gl.j.l.pxima.§.fi.in ver.probaẽ.& iſta diſtinctio q̃ trahiẽ hic p Bar.fuit ẽt Gui.de Cu.in d.l.j.C.eo.& cum cõcor.Bal. ibi,& Sal.ĩ d.l.actori.

3 † Quærit Bar.hic iuxta pxime dicta, an actio quæ oriẽ ex iuẽo litis deciſiuo,dicaẽ datiua vel natiua , & cõcludit q ſi deferẽ ſup pſonali actione eſt natiua.ſecus ſi ſup reali,q̃a tũc nõ pſupponit obligationẽ.& idẽ tenet Bal.in lec.anti.& Ang.hic, & in l.miles.§.fi.j.de re iu.ſed Io.de Imo.ibi tenet,q ẽt qñ defertur ſup reali ſit natiua, q̃a oriẽ obligatio ex quaſi ꝯctu qui celebraẽ in delatione,& ſuſceptione iuriſiurandi. nã videmus q ẽt in iudicio moto ĩ reali actione dr̃ quaſi ꝯtrahi ex ſnĩa ſup ea lata ꝯñr naſciẽ actio & obligatio vt no.gl.ma.in l.iij.§.fi.& ibi Bart.j.de pto.ſtip.& no.ẽt Bar.in d.l.miles.§.fi.in fi.nõ eſt enim incõueniẽs oriri actionẽ,& obligationẽ ex quaſi ꝯtractu,q celebraẽ p ſentẽtiã l.iij.§.idẽ ſcribit.j.de pecu.quẽ tex.vult gl.pxi.alle.habere locũ ẽt in reali. & iſtã op.in iuẽo delato in reali vr̃ ẽt tenere Cy.ĩ d.l.actori.& hoc expreſſius ibi firmat Sal.ita ẽt eſt de mente Fran.Tig.in l.j.C.de iu. hãc opi.ẽt tenet Ful.hic , licet de pdictis mẽtionẽ nõ faciat.nõ ob. tex.hic in ver.dabiẽ actio.quia hic accipiẽ dabiẽ,pro cõpetit prout ſæpenumero accepit iuriſcõ.vt patet in l.j.& in l.ſi tibi areę.& in l. partus.j.de pſcr.verb.Prædictis ẽt adde Bal.in l.ſi duo patroni.in.§. Marcellus. alias inci.ſi q̃s iurauerit.e.l.ij.in lec.anti.j.eo.& ibi trãſit cũ Bar.hic addẽdo tñ vnã limitationẽ quã dicit eẽ nouã l.qñ iuraẽ formiter ſup actione pſonali ex ꝯctu actio q̃ oriẽ ex iuẽo ꝯ iurãtẽ dr̃ eſſe datiua p illũ text.in ver.dandã.& illud tenet Ang.ibi,q nõ puto verũ q̃a extat pexiſtẽs materia iuramẽti q cẽſeẽ ꝯctus, ergo dẽt parere actionẽ natiuã iuxta l.iuriſg.poſt prin.ver.& iõ poſt.ſ. de pac.nec ob.tex.in d.§.Marcellus.in ver.dandã. q̃a rñde vt pxi dixi.de hac materia tangit ẽt Cy.in d.§.ſi q̃s iurauerit . in addi.vbi quęrit an illa vtilis actio ex empto q̃ oritur ex iuẽo formiter pſtito ſup ꝯctu emptiõis ſit natiua.& refert opi.& nihil firmat ſed rñſio

4 patet ex prędictis.¶ In ea.ibi.† iudicaẽ rem meã &c.habeus ex gl. no.q ſi primo intẽtaẽ actio realis , & lata ſit ſnĩa pro actore oriẽ ẽt actio in factũ ex ſnĩa. ſed gl.mag.in l.j.C.de iu.tenuit ꝯrũ volẽs q ſolũ oriaẽ tũc vtilis in rem, ſed magis cõiter teneẽ gl.q̃ eſt hic p l. pxi.ſe.ver.pinde.& ita tenet Cy.in d.l.actori.& Bar.in d.l.miles.§. fi.rñ Ang.ibi dicit,q in ſnĩa arbitri pcedat opi.gl.in d.l.j.de iud.nõ aũt in ſnĩa iudicis.& ita ẽt vr̃ de mẽte Bar.ĩ d.l.j.in fi.ſed Frã.Tigr. ibi,& Io.de Imo.in d.l.miles.§.fi.dñt nõ eſſe dare rõnẽ diuerſitatis inter ſentẽtiã arbitri,& ſentẽtiã iudicis. vnde dicit Fran.q tex.in l. ne in arbitris.C.de arbi.nõ negat poſſe agi actione in factũ qñ eſt lata ſnĩa ab arbitro in reali . Ang.hic tenet q ex ſnĩa arbitri lata in reali oriẽ vtilis actio in rẽ,& nõ actio in factũ per d.l.ne in arbitris. ſed in ſnĩa iudicis lata in reali oriẽ actio in factũ,& non vtilis in rẽ. Mihi placet q ex ſnĩa arbitri lata in reali oriẽ vtilis ĩ rẽ , & nõ actio in factũ p d.l.ne in arbitris.nõ violando tex.ſed ex ſentẽtia iudicis oriatur vtraq; vt dicit Bart.in d.l.miles.p ibi alle.p eũ, & ſuperius dicta.¶ In gl.in ver.actionẽ dandã ibi.l.traditio. alias incipit traditionẽ,ſed pbaẽ melius in l.iij.§.fi.eo.ti.iuncto.d.§.alie.cũ ſe.& vide q̃ dixi ſup gl.j.¶ In ea.ibi , remanere vr̃ &c.& pro hoc gl.l.pxime alle.§.interdũ.inſti.de re.diui.ſed rñde q ibi loquiẽ qñ ex cã venditionis tibi mitto rem meã apud te exiſtentẽ.nam tũc videor velle in te trãſferre dñiũ,vt ibi.ſecus qñ ex cã tranſactionis , vel iuriſiurandi ſuſcepti p reum,q̃a nõ tribuiẽ titulus aut dñiũ reo.l.ſi pſundo.C.de tranſa.iuncta d.l.ij.ſ.eo.nã dicta tranſactio , & iuſiurãdũ in caſu prędicto ſunt principaliter actus liberatorij.ſed tex.in d.§. interdũ. cum ſi.loquitur in actu principaliter obligatorio.¶ In ea. ibi,naturã realiũ &c.quæ eſt vt actu cõpetant , qñ ille qui vult eas intẽtare nõ poſſidet,ſed aliud poſſidet l.j.C.de alie.iu.mu.cau.fac. habitu aũt,& nõ actu dñr competere ẽt ei qui poſſidet vt hic per Bar.ad q vide no.p gl.& doc.in l.fi.in gl.fi.C.de hær.vel ac.ven.& melius p Cy.& Bal.in d.l.j.de alie.iu.mu.nec mirũ ſi iſta actio in factũ hic ſequiẽ naturã realiũ , quia oriebatur ex iuẽo prędito ſuper actione reali per q iuratũ fuit rem eſſe iurantis, & ad veritatẽ eorũ quæ no.gl.fi.in d.l.fi.vide Bal.in l.emptor.eo.tit.& aliq̃d per

5 eundẽ hic.¶ † Induciẽ iſta l.ſed ſi poſſeſſori, ad q.no.ſi ſui cõdemnatus tibi ad rem,vnde habes cõtra me actionẽ in factũ, & officiũ iudicis habens executionẽ paratã , modo pone q illã rem tibi reſtitui,poſtea à poſſeſſione cecidiſti quæ ad me reuerſa eſt,vtrũ poteris agere cõtra me ex prima ſnĩa vt tibi reſtituaẽ, & habeas executionẽ paratã.Nam facit iſte tex.q ſic, q̃a ille qui iurauit ſi poſſidet , & poſtea cadat à poſſeſſione, habet actionem ex illo iuẽo ad recuperandã rem ab illo cõtra quẽ iurauit.& ita tenet Bart.hic,vt hic plenius p eum poſt antiquos.& cũ eo tranſit hic Sal.ſed certe iſte tex.parum aut nihil facit,q̃a hic nõ fuit facta poſt iurm̃ aliqua executio qñ iurm̃ fuit præſtitũ à reo in fauorẽ ſuũ.ſecus in q.præmiſſa.Ray.hic in addi.alle.cõtra d.deci.gl.j.in l.Claudius Felix.j.q̃ po.in p:g.ha.& ita p illã gl.dicit tenere Ia.de Are.in l.pmiſceri.§. ſpecies.j.de acq.poſ.Bal.hic ponit plures opi.& nullã firmare vr̃. Ang.hic dicit q cõtra opi.Bar.tenuit Cy.in l.debitori.C.de pac.& pro opi.Cy.dicit Ang.hic facere gl.in l.ſi cũ fundũ.in gl.fi.j.de cõtrah.emp.tandẽ cõcludit Ang.q ſi implementũ ſnĩæ expediẽ momento vt quia nõ habet cauſam ſucceſſiuã, & vera ſit opi.Cy.nec ob.q victor debet ĩ poſſeſſione tueri l.ſi q̃s miſſum.§.cũ ptor.j.ne vis fiat ei . quia tñ dẽt q ad illud nõ debet pponi actio nata ex illa ſnĩa,q̃a talis actio eſt extincta p implementũ,& iõ nõ reuiuiſcit l. q̃ res.§.areã.j.de ſol.ſ.alio remedio opus eſt vt d.l.ſi q̃s miſſum.§. cũ ptor.& l.j.§.cũ hæc actio.eo.ti. Sed vbi implemẽtũ haberet cauſam ſucceſſiuã & ſic nõ poſſet pfecte impleri.& tunc pcedat opi. Bar.in l.inter Statilliãnũ.& q ibi no.Bar.ſ.de arb.& p id q no.Cy. & ar.in l.ſeruus.p illũ tex.C.de pe.cũ ſi.Ful.ſimpľr tranſit cũ Bar. hic.& iõ dicit q male dixit gl.q̃ cõtrariũ ſenſit in l.ſi fundũ.§.creditor.in ver.adiudicatã.j.de pig.Pau.de Ca.hic diſtinguit q aut reus ad quẽ res reuerſa eſt,ptendit nouã cauſam, & tũc ceſſat offĩm iu. pro executione illius ſnĩæ & ad alia remedia recurrendũ eſt . aut nõ prętẽdit aliã cauſam q̃ primã , & tũc aut p modicũ interuallũ poſt primã executionẽ res redijt ad reũ & pcedat opi.Bart.& ſe. aut p lõgũ interuallũ,& tũc ſec⁹ quaſi nõ videaẽ q reus ſcđo occupauerit cã retractãdi executionẽ ſed cã aliã violẽtiã cõmittẽdi , & ſic eſt agẽdũ,vel ĩterdicto vñ vi, vel alijs remedijs l.fi.C.đ ac.emp. & l.q̃ pẽdẽtẽ.j.de ac.emp.& d.§.ſpẽs . & ad h̃ dicit eẽ videndũ id q no.gl.in c.q̃rẽti.de off.d ele.& q no.Bar.ĩ l.j.in fi.j.de pto.ſtip.dic q Ray.& Bar.poſt Ia.de Are.ĩ d.§.ſpẽs. tenẽt ꝯrũ ei⁹ q ipſemet Bar. tenuit p illũ tex.ſm lec.Ia.de Are.& p id q no.gl.ĩ l.Pomponi⁹.§. ſed & ſi. ĩ ver.de rato.de pc.& p illũ tex.cũ gl.nõ placet mihi vna opi.quã poſuit Bal.hic,& ĩ d.l.debitori, volẽs q l ſnĩa lata ĩ actione reali pcedat opi Bar.hic fundata p iſtũ text.nã,vt dixi, h̃ eſt ꝯ tex. & gl.ĩ d.l.§.ſed ſi is.& iſtud tenet Pe.Cy.Ia.Bu.Frã.Tig.Sal.& Ful. in d.l.debitori.& eſt de mẽte Bar.in d.l.Claudius . p ibi no.in gl.j. In hoc articulo ẽt Io.de Imo.Pau.de Ca.& Ro.ĩ d.§.ſpẽs. ſequunẽ opi.quã Bar.ibi tenuit,addẽtes illã modificationẽ.ſ.incõtinẽti aut ex interuallo,vt dixi.ſ.alle.no.per gl.& Io.An.in d.c.quærẽti.& gl.

in c.cōmiſſa.in ver.pacificādo.de elec.li.vj.Poſſet ēt, ſm eos, pcedere opi.Bar.hic ētin ſentētia lata i ſauorē rei poſſidētis, p q̄ fuiſſet declaratū eū eſſe dn̄m. Nā ſi poſſeſſio poſtea puenerit ad actorē cōpelleř actor p executione dictę ſentētię reſtituere reo, p illū tex.q̄ reputat ſing.ad hic. Procedere poſſet ēt id q̄ no.Bar.hic.qñ ſentētia cōtineret aliqd hñs actū ſucceſſoriū,[a] vt qa dcm̄ fuiſſet, cōdēno te ad reſtituendū Titio, & ne vim ei facias in poſſeſſione. Nā ſi poſtea p vim reus habuiſſet poſſeſſionē, poſſet adhuc compelli ex dicta ſententia[b] p ea q̄ not.Ang.hic & Ang.& Mod.in l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe de le.j.& Mod.in d.§.ſpēs.& dixi.ſ. Ad p̄dicta ēt videatis no. p Bart.i l.ſicut.§.ſuperuacuū.j.q̄bus mo.pig.vel hyp.ſol.& Bal.poſt Iac.de Are.in l.Titio centū.in prin.j.de ꝯdi.& demō.& Pe.de Anc.in cle.ne Ro.§.porro.de ele.& i ſum ꝯſ.xxxvij.inci.in Chriſti noīe viſa petitione pducta.& ibi tenet illud q̄ dixit Bar.i d.§.ſpēs.¶ † Vltimo facit iſte tex.ad q.ſi det libellus p actorē in actiōe reali i qua petat declarari ſe eſſe dn̄m. & reū ꝯdēnare, reus vero excipiat ſe eſſe dn̄m,& illud pbet,an poterit ferri ſentētia p q̄ declareť reū eſſe dn̄m,ac ſi ipſe fuiſſet actor & p libelli productionē ita petijſſet,nā facit iſte text.q̄ ſic.de quo vide aliqd per Bal hic p Inno.& Hoſt.& alios in c.ex cōqueſtiōe. de teſti.ſpo.p Dy.in c.nō licet actori.i ſi.de reg.iu.in.vj. p Bal.in l.ſi.C.de fideicō.li.& in l.pe.C.de ſen.in l.hæreditas materteræ.C.de peti.hær.in l.ordinarij.C.de re.vend.in l.ij.in prin.C.com.diui.in l.vnica.C.vti.poſ.in l.circa.in lec.an.j.de pba.per Ro.in l.Pompo.§.q iuſſum.j.de acquir.poſſ.& magis communis opi.videtur eſſe q̄ ſic.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Succeſſoriū. Vbi ſentētia habet actū ſucceſſiuū, nō dicitur facta executio per actum momentaneū traditionis, niſi duret facta l.inter caſtellanā. & ibi omnes ponderant de arb.l hæres teſtō.& ibi Bar.j.de act.emp.Bar.& doc.in.§.meminiſſe.hoc alle in gl.Bar.& Bal.in l.corruptionem.C.de vſuf.Bar.Ang.Sal.hic,gl.in l.pluribus.§.j.j.de verb.obl.& Bar.in l.iij.§.j.eo.tit.

b ¶Tho.Dip. Ex d.ſentētia. Vide Iaſ hic,& idē ponit Alex.in l.permiſceri.in ſi.j.de acquir.poſ.& ibi ponit.in.caſum.& vide Spe.in tit.de ſententia & de his quæ ſequuntur in.§.nunc de effectu.in verſ.item pone . & vide additio. meas in Ale.in d.l.permiſceri.in ſi. Adde tamen q̄ ius exigendi tranſit ad ſingularē ſucceſſorem & contra ſing.ſucceſ.vide per Alex.in l.ita prætor.in prin.in.ij.not.ſ.eo.

§.Item ſi iurauero.

Verba iuramenti, ſi ſtare non pñt ſm ppriā, ſignificatiōnē, accipiunť ſm impropriā h.d.ad idē l.inſulā de pſcri.ver.l.ſi tilei.cū ibi no.C.loc.cū multis ſimi.& ſm doct.hic facit p ſuſtinēdis libellis,& dictis teſtiū[a] in q̄bus ſunt verba impropria..Ad q̄ vide not.p Bar.in l.ſi mř.§.eādē.j.de except.rei iudi.in l.j.ad ſi.C.de vſu.i l.j.j.de actio.& tibl.in l.ſcire debem⁹.ad ſioē princip.& l.inter ſtipulantē.§.j.j.de verb.obl.& in d.l.inſulā.& in d.l.ſi tilei.& per Cyn.in l.j.in.iiij.q.C.de iure emphyt.& in l.ſi cū ante.C.de doña.ante nupt.& ibi ēt Bal.& p Bal.in l.ij.j.de cōdi.inſtit.& in l.proprietatis.C.de prob.in auc.dos data.ad ſi.C.de dona.añ nupt.in l.j.C.de theſaur.libr.x.& Ang.in l.j.§.j.ſi ager vectigal.& plene p doc.maxime per Ant.de But.in c.examinata.de iudi. Vbi dñt doct.in dictis locis, q̄ ſi emphyteuta egit in libello, dicēs rē ad ſe ptinere iure dñij,ſuſtineť libellus,q intelligiť de vtili dñio, licet proprie appellatione dñij intelligať de directo,vt dicta l.j.§.j.ſ.ſi ager.vectigal.Nam vř q̄ male dixerit Bal.in l.q vſumfructū.ſ.ſi vſusfruct.pet.vbi dixit q̄ ſi egi,& in libello dixi rē ad me ptinere iure dñij, & poſtea probaui q̄ ad me pertinet ratione vſusfructus non obtinebo per d.l.j.§.j.ſi ager.vectig nā in cōtrarium faciūt prædicta iūcta l.iiij.ſ.ſi vſusfru.pe.nā vſusfructus eſt pars dñij.item cōtra Bal.facit text.in d.l.qui vſumfructū.vbi dicit vſufructuarium habere dōium vſusfructus, & p hic ēt colligitur male dixiſſe Bal.in l.doce.C.de rei ven.& ibi vide.Et ad p̄dicta etiā videatis no p Bal.in l.ij.C.de his qui ex pu.ra.lib.x.& not.gl.in l.puto.aſs eſt i l.ſi alij.in verſi.nō cōicari.ſ.fami.er.quæ no.dixit impropriari verba ſentētię vt ſentētia ſuſtineatur. An aūt fiat interpretatio eorū q̄ depoſuerunt teſtes p impropriā ſignificatiōnē ad hoc vt probent, an vero vt ſolū periuriū euitent, & ad illū finē, & effectū vt reducantur ad concordiam non tango hic,ſed dixi poſt Mod.in d.l.inter ſtipulantem.§.j.¶ Vltimo not.q̄ tantum durat præſumptio quatenus veritas.

ADDITIO.

a ¶Teſtium.Adde q̄ voluit Ro.cōſi.ccxlv.cōſi.ccij.Pe.de An cōſi.cclxxxvij.& q̄ verba ſententię poſſint impropriari vt ſuſtineantur firmat Bal.cōſi.cccciiij.iij.lib.& tn adde & vide Ab.in c.Ray.de teſt.& vide Bal.in rub.C.ſi ex fal inſtr.vbi dcīt teſtis improprie loquentis tolerať ſecus ſi impropriiſſime,quia nimia improprietas eſt queda abuſio.vide Bal.in l.ii.C.de his qui ex publ.rō.mu.pu.acce.lib.x.& vide Are.in cōſi.cxcviii.vbi verba libelli impropriant vt euitetur contrarietas & vide Pau.de Ca.in cōſi.ccj.in.j.par.cōſi.nouiter repertoꝝ & Papię impreſſa vbi per verba libelli ſi aliquo modo adaptari & ſuſtentari pñt ad intētionē libellantis ſemper eſt faciendū ēt impropriando verba & eſt verſ.circa q̄ notandum.

¶Tho.Dip. Vide plene per Iaſo.hic,Fel.in c.auditis.de præſcri.

§.Si cum de hæreditate.

Iuřm habet vim probationis & ſententię inter eaſdē pſonas, nō inter aliās h.d.vſq; ad l.ſi duo. ¶ Nu.tex.ſa cientē q̄ ſi p inſtřm pbeť iuřm eſſe delatū à parte parti tpe contractus ſu p ipſo cōtractu,habet executionē paratā, ſicut ſentētia, vt tenuit Bar.in l.ij.ſ.eo.ſequiť ſimpliciter Sal.hic, & eius authoritatē addatis his q̄ ibi dixi.¶ Itē no.q̄ iořm vim probatiōnis habet de quo dixi in l.nō erit.§.dato.ſ.eo.¶ † In gl.in ver.pbatū .hāc gl.dicit eſſe ſin.Bal.in l.j.C.de execu.rei iu.ad hoc videlicet q̄ inſtrumēta,& pbationes nō pducunt actionē,& executiōnē paratā nō hñt ſicut habet ſnīa,niſi eſſet cōfeſſio iudicialis,vel iuřm iudiciale ſupple vel ēt volūtariū, vt dixi poſt Bart.in d.l.ij.Et dū gl.hic dicit, q̄ pbato furto nō irrogať infamia † niſi ꝯfeſſio vel ſnīa intercedat. dic de ſnīa eſt clarū vt l.j.poſt prin.ſ.de his q no.infa.& l.nō pōt.j.de fur.ſed de cōfeſſione ſola eſt dubiū an ex illa irrogeť infamia. De quo vide p gl.& doc.in l.ictus fuſtiū.ſ.de his q no.infa.& in l.qm̄.eo.ti.& p Bar.in l.infamē.j.de pub.iudi. p Bal.in l.ēt.C.de fur.& Bal.in addi.Spe.in tit.de ſen.p Sal.in l.ſi tutor.C.de inter.ma.p Cano.in c.ſu p his.de pœnis. An aūt ſit verū indiſtincte q̄ pbationes poſſint operari abſq; ſnīa,vt ſenſit gl.hic,dic, verum eſſe q̄ nō operanť quo ad pducendā actionē, ſed bene pñt operari quo ad alios effect⁹, vt p Bar.in l.de ętate.in.iiij.q.prin.ſ.de mino.Circa q̄ ēt vide not. p gl.in l.ſoli.i.in.iij.expoſitio.C.de teſti.& q̄ no.Bar.in l.ſtipulatio.§.habet.j.de no.ope.nun.¶ In gl.i ver.petere velim . ibi; petitiōe hæreditatis.ſ.vtili qñ iuraui hæreditatē ad me pertinere.ſ.l.pxi.§.ſi.¶ In ea.ibi ſecus ſi publiciana ſubaudi,qñ nitor non ſolū ex iuřo,ſed ēt ex traditiōne,nam tūc acquiriť mihi titulus,& publiciana cōtra oēs,vt dcm̄ ſuit in l.nā, & poſtea.§.ſi petitor.cū l.ſeq.ſ.eo.Et habes ex tex.iſto iuncta hac gl.bn̄ no.q̄ ſi in vno iudicio dixi hęreditatē ad me ptinere, & deuētū eſt ad traditiōe rerū particulariū,cū ꝯ te iurauerim hęreditatē ad me ptinere,acquiro in rebus particularibus publicianā ſi tu qui tradidiſti vigore iuramenti nō es dñs,& ſi tu es dñs acquiro dñiū, & rei vēdicationē.

Vlpiani. LEX XIII.

1 *Ius accreſcendi non habet locum in iure patronatus.*
2 *Superior poteſt agere contra ſubditos prætendentes libertatem vt declaret eos ſubditos.*
3 *Iuramentum liberti q̄ non prodeſt alteri patrono ad augendum iuſpatronatus.*
4 *Ius accreſcendi ad hoc vt habeat locum quid requiritur.*
5 *Geſta inter alias perſonas faciūt fidem quo ad aliquale præiudiciū inter alios.*
6 *Libellus accuſationis in quo plures ſunt accuſati de aliquo crimine , & in fine dicitur q̄ alter alteri præſtitit auxilium,nam cum appareat quis ſit iſte alter non procedit.*
7 *Præiudicium qualequale q̄ operantur acta inter aliās perſonas quid ſit.*
8 *Acta inter aliās perſonas faciunt qualequale præiudicium quo ad tertium.*

SI duo.[a] † Si alter ex patroōis excludať a iure patronat⁹ p iuřm liberti delatū ab ipſo portio ſua alteri non accreſcit, ſed hæc excluſio bn̄ facit p̄ſumptionē aliqualē pro altero vt ipſe ſit inſolidū pronus ſi hic ipſe pronus aſſerat licet libert⁹ neget, & cōſtet q̄ ſit verū ipſum eſſe pronū. nō tñ ꝯſtet q̄ ſit inſolidū h.d.ſm vtranq; lec.habet enim duas lec. quas declara vt hic p Bar.poſt gl.¶ Dabat etiam.iij.lec.Mar.ſil.& Gui.de Suza.hic,quē ſequiť Alb.de Ro.& Pau.de Ca.hoc.ſ.q̄ hoc vnus tm̄ egerit dicēs ſe patronū,& iuſiurandū detulit liberto, qui iurauit eū nō eſſe patronū , deinde mortuo liberto alius vt pron⁹ petebat integrā legitimā,& dicit q̄ aut aſſerit ſe pronū p parte,& q̄ portio alterius ſibi accreuit, & certe nō pōt hoc alle.nec iure petit. aut dicit ſe eſſe pronū inſolidū, & pbauit q̄ erat pron⁹ . ſed nō apparebat,an in ſolidū vel p parte,ipſe aūt dicebat q̄ inſolidū,qa libertus iurauerat ſe nō eſſe libertū illius alteri⁹,ſed dicebat libertus q̄ hoc nō debet ſufficere,& q̄ illud iuřm fuit p̄ſtitū cū alio,vnde nō debet operari quo ad aliū, & rñdet iuriſcōſult⁹ verū eſſe,q̄ nō ſufficit ad plenā pbationē.¶ † No.ſm intellectū poſitū in gl. in ver.alteri.q̄ pōt ſuperior agere cōtra ſubditos p̄tendētes libertatē , vt declareť eos ſubditos,[b] de quo vide p Inn.in c.abbate.de verb.ſig.& p Bart.l.ſi prius. in.vij. q.j.de no.ope.nun.q̄ habeť in l.j.§.j.cū ibi no.ſ.de rei ven.¶ † Secūdo no.q̄ iuřm liberti q̄ nō pdeſt alteri patrono in caſu certo ad augendū iuſpatronat⁹,bene pdeſt ei in caſu dubio ad pbationē totius iuriſpatronatus, ſi ſe inſolidū aſſerat patroōū , ſimile in l.cum de in rem verſo.j.de vſur.iuncta l.creditor.C.de vſu.& in l.obligationū ferre.§.placet.j.de act.& obl. Vbi qñ p̄ſupponiť cōtractū,ſeu obligationē nō p̄ceſſiſſe,tūc p̄ſtatio diuturna nō iōducit obligationē.ſecus qñ eſt dubiū,an p̄ceſſerit contract⁹,ſeu obligatio,vt in dictis iurib⁹,ita eſt hoc qñ ꝯſtabat patronū, q̄ non detulit iuřm eſſe pronū p parte tm̄ nō pdeſt ſibi excluſio

ADDITIONES.

a ¶L.ſi duo. Pro intellectu huius l. vide Alex.poſt Bar.in l.iuſiuran. q̄ ex conuentione.§.ſi.in vlti.no.ſ.eo.

b ¶Subditos. Adde q̄ voluit Old.conſ cclxii.

4 excluſio alterius, q̃ iuſm detulit.ſecus qñ nõ cõſtabat.¶ † Tertio no.ꝙ ad hoc,vt habeat locum ius accreſcendi,requiritur ꝙ portio deficiat ipſo iure.ſecus ſi ope exceptionis, vt ẽt hic tangit in gl.& facit ad intellectũ l.j.C.ſi lib.impe.ſoc.li.x.de quo dic vt hic ꝑ Bar. & ꝑ hoc ẽt decidit aliã q̃ no.Bal.i l.vnica.§ vbi aũt.C.de cadu.tol.
5 ¶ † Quarto no.ꝙ geſta inter alias ꝑſonas faciũt fidẽ quo ad aliqua le p̃iudiciũ inter alios. Et an iſta talis fides ſufficiat pro ſemiplena ꝓbatione,vide ſingulr Bar.j.eo.in l.admonẽdi.in ver.q̃ro q̃d ſi dicta teſtiũ ſint recepta &c.vbi in vno caſu tenuit ꝙ ſic. de quo vide ꝑ Ant.de But.& d.Abb.in c.fi.extra eo.& in c.quãuis.de re iudi.& dicã fortaſſe i d.l.admonẽdi.quãtũ ad illud ꝙ tangit Bart.ibi.Dicit etiã iuxta hic Ray.hoc, vt ẽt refert Alb.de Ro.ꝙ i caſu huius l.talis p̃ſumptio reſultãs ex geſto inter alios,nõ facit ſemiplenã ꝓbationem,vt dicit patere hic in ver.multũ.tñ vbi apparet ꝙ patron⁹ pro quo facit iſta p̃ſumptio,habet adhuc neceſſe ꝓbare.Sed ſi ſufficeret pro ſemiplena ꝓbatione,ſequeretᷣ ꝙ abſq; alia ꝓbatione ſibi deferendũ eſſet iuſm in ſupplementũ ꝓbationis,iuxta d.l.admonẽdi. Illud ẽt tenet Cy.hic.refert tñ Alb.de Ro.hic ꝙ Pet.tenebat ꝙ faceret ſemiplenã ꝓbationẽ.alle.c.j.§.i.ũ aũt.in ti.de cõtro.inue. & c.ſacramẽta.§.in q̃bus.in ti.de cõſue.re.ſeu d.q̃ iura nõ vĩr mihi aliquo modo ꝓbare.bene inuenio Ang.in l.ij.in fi.C.de eden.vbi alle.iſtũ tex.dicit ꝙ ſñia lata inter aĺs ꝑſonas facit qualequale p̃iudiciũ quo ad ſemiplenã ꝓbationẽ inter alias ꝑſonas, de quo dixi in repet.mea l.ſẽpe.j.de re iud.Adde ꝙ dicã ſu ꝑ gl.in ver.authoritatis.¶ In gl.in ver.nõ eſſe.ibi,ſaltẽ naturaliũ &c.i.ꝙ nõ poſſit vocare in ius ſiue venia,& ſic debeat tenerẽtiã,q̃ fundata eſt i iure nãli l.venia.C.de in ius voc.& de hoc plenius no.in l.cũ qui.§.ſi libertus.j.eo.
6 ¶ † In gl.in ver.alteri.in princ.vtraq; relatio tendit ad idẽ, inducit tñ Bal.iſtam gl.ad q.de libello accuſationis in quo plures ſunt accuſati de aliquo crimine, & in fi.dr ꝙ alter alteri p̃ſtitit auxiliũ,nã cũ appareat q.s ſit iſte alter,nõ ꝓcedit i hac parte libellus, de quo vide plenius ꝑ Bal.& alios in l.ancille.in prin.C.de fur.& per Ang.& Io.de Imo.in l.cũ in teſtõ.§.4.j.de her.inſti.aliq̃d ẽt per Bal.in l.j.C.de don.cã mor.& no.Mod.poſt Bal.in l.Meuius.§.arbiter.ſ.ſa.erc.¶ In gl.in verſ.iuraſſet.ibi, obſtaret enim tantum exceptio &c.nã ꝑ iuiurãdũ nõ tollitᷣ ãctio ipſo iure, nec ciuilis obligatio,ſed ſola nãlis. habuiſtis no.in l.ij.ſ.eo.& magis cõiter tenetᷣ iſta ſol.& ſi oppo.ꝙ imo ꝑ pactũ vĩ ipſo iure poſſe remitti iuſpatro.l.fi.C.de bo.lib.rñdet Iul.ꝙ ibi loquitᷣ qñ a principe manumiſſionis fit pactũ. quo caſu nõ tã tollitᷣ ius patronatus q̃ ortu impeditᷣ. dũ aũt ille text.loquitᷣ de remiſſiõe facta ex interuallo habet locũ
7 in remiſſione facta in ſoletini vlt,volũtate, vt ibi patet.¶ † In gl.in ver.authoritatis.habetis ex gl.diligẽter notare q̃d ſit illud qualequale p̃iudiciũ ꝙ operantᷣ acta inter aĺs ꝑſonas,nã ſm gl.eſt p̃iudi-
a ciũ p̃ſumptiõis ꝑ quã ſi ꝓbationes vtriuſq; partis ſint pares [a] p̃ſeruntᷣ ꝓbationes illi⁹ ꝓ quo eſt iſta p̃ſumptio,& ſequuntᷣ hic cõiter doc.ſm Ang.hic.iſta gl.eſt melior aliqua alia q̃ ſit in iure.ita ẽt no. Ang.ꝑ iſtã gl.in l.j.j.de execu.rei iu.& in repe.l.ſciendũ.j.de verb. ob.vbi dicit iſtã gl.ad hoc eſſe ſin.& ibi ſubdit ꝙ iſta p̃ſumptio eſt adeo leuis ꝙ ꝑꝑ eã ſolã nõ deferᷣ iuſm ꝙ de ſe in ſolet in ſupple-
b mẽtũ ſemiplene ꝓbationis [b] alle.no.ꝑ gl.in l.ij.§.minorẽ.in ver.leuior.ſ.de mi.& i l.fi.i p̃n.in ver.p̃ſumptione.C.ſ.ꝙ ſine.cã. & ſic ſenſi illã opi.a pte,quã ſu ꝑ tex.dixi tenere Cy.& aliquos hic.& ad iſtud ꝙ dicit hic in gl.bñ facit ꝙ not.gl.ij.q iiij.interrogatũ. & gl.lix.diſt. ordinatos.& gl.in c.dilectus.el.ij.de ſimo.q̃ dixit ꝙ iſtud qualequale p̃iudiciũ eſtᷣ, q̃a inducitᷣ quędã p̃ſumptio pro iſto ꝑ quo faciũt illa geſta inter alios,& ꝑ cõſequẽs iudex erit promptior ad ꝓnunciandũ pro eo.plus dicit ſignãter Gui.de Cu.hic, ꝙ operabitᷣ, ꝙ ſi pars pro qua eſt iſta ꝓſumptio,ꝓbaſſet ꝑ duos teſtes q̃ repelli po-
c tuiſſent,habebuntᷣ pro integris teſtibus.[c] allegat in ar.l.q̃ liberis.§. teſtõ.ver.plane.j.de bo.pot.ſm tab.ꝙ qualiter ꝓcedat, dixi i repe.
8 d.l.ſępe.vbi plura dixi de iſto qualiquali p̃iudicio.† & intelligas ꝙ acta inter alias ꝑſonas faciũt qualequale p̃iudiciũ quo ad tertiũ, ſcilicet habentẽ iura connexa cũ illo cũ quo acta illa fuerũt geſta, alias ſec⁹ ſm Bal.in l.ij.C.de eden.& eſt de mẽte Cy.Ray.& Ang. ibi,pro quo allego l.ſed ſi poſſeſſori.§.fi.in verſ.nihil. cũ l.ſeq.ſ.eo. iuncta l.a ſñia.in princ.& ꝙ ibi no.j.de appel.& ꝓpterea verior vĩ lec.ſm quã intelligitᷣ iſte tex.ꝙ q̃libet patron⁹ dicebat ſe eẽ patronũ pro dimidia,eo q̃a q̃libet dicebat,ꝙ iſte libert⁹ fuerat cõiter ab ipſis manumiſſus,& ſic ius vnius habebat cõnexitatẽ cũ iure alterius.Ad p̃dicta ẽt vide no.ꝑ Bal.i l.j.C.ad l.Corne.de fal.vbi declarat q̃uo ſententia lata inter alias ꝑſonas facit qualequale p̃iudiciũ
d quo ad alias,[d] & de veritate illi⁹ dictũ ſui, ꝙ eſt.fi.ſi eſt verũ, dixi in d.l.ſępe.¶ In gl.fi.ibi,cõfitebatᷣ ſe alterius pro parte &c.Si aũt iſte patronus q̃ nõ detulit iuſiurandũ,probaſſet aliter q̃ ꝑ cõfeſſionẽ liberti ſe eſſe patronũ ſimplr ſine diſtinctione partis,tũc intelligitᷣ eſſe ꝓbatũ, ꝙ eſſet patron⁹ inſolidũ ſm Bal.hic allegat no.ꝑ gl.ij in l.ſi in rẽ.ſ.de rei ven.niſi tñ teſtes interrogati, an eſſet inſolidũ patronus vel pro parte dixerint ſe neſcire,quo caſu poſſet ꝓcederet tex.noſter ſm Pau.de Ca.hic,q̃ ẽt dicit,ꝙ ſi hęres huius liberti fatebatᷣ illũ,q̃ nõ detulit iuſm eſſe patronũ pro parte,& dicebat ꝙ ille patronus ꝯ quẽ libertus iurauit,erat in veritate patron⁹, nõ audiretᷣ allegãdo mendaciũ defuncti cuius eſt hęres l.rem alienã. in fi.de pig.ac.& iõ tũc p̃ſumptio reſultãs ex iuſo liberti ſufficeret ꝑ plena ꝓbatione,ꝙ vltimũ nõ puto verũ,q̃a dato ꝙ nõ poſſit hæres allegare defunctũ fuiſſet mẽdacẽ nõ ſequitᷣ,ergo iſte eſt patronus inſolidũ, q̃a libert⁹ nõ iurauit, ꝙ iſte eſſet patron⁹ inſolidũ,& ſic oĩno nullitat rõ huius l.Nec ob.l.rẽ alienã.ꝑalleg.q̃a ibi defunct⁹ aſſeuerauerat rẽ quã obligabat creditori eẽ ſuã, & nõ erat,ſed erat illi⁹ q̃ poſtea fuit hæres ipſius obligãtis,vnde oportet hæredẽ acquieſcere verbis defuncti ex q̃bus fundabatᷣ intẽtio creditoris. ſed in caſu noſtro ex verbis liberti nõ fundabatur intentio huius l.patroni. & quãuis reus nõ probet except.ſuã,nõ debet obtinere actor qui nõ probauit intentionẽ ſuã l.nõ vtiq;.j.de excep.facit l. qui accuſare.C.de eden.An aũt in terminis huius l.potuiſſet recuſare iſtud iuramentum libertus. vide Bar.no.tenentem, ꝙ ſic in l. iuſiurandum ꝙ ex conuentione.§.fi.& ibi dicam.j.eo.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Sint pares. Vide Alex.in l.iuriſiuran.C.de teſta.& in addit.& in l.ſi quis ab aliquo.eo.ti.vide in ſimili Alex.in l.proprietatis.C.de proba.& vide omnino quæ dixi in l.admonendi.j.de iureiur.vbi late dixi & ibi me remitto ad Alex.in conſi.xxij.in.iiij.parte,& Pan.in ſimili in c.veniens.de teſtib.

b ¶Fran.Cur. Semiplene probationis. Vide tu Bart.in l.admonendi j.eo.vbi tenet op.Ang.& Alex.hic,q imo in caſu huius l.præſumptio de qua hoc eſt potens ad deferendum iuramentum in ſupplementum probationis.

c ¶Pro integris teſtib.Quando præſumptio eſt pro vno,teſtis nõ integer habetur pro idoneo.adde Alex.in conſi.lv.in fi.in.ij.vol.

d ¶Quo ad alias.Adde ꝙ Lud.Ro.conſi.cccxiiij.dicit ꝙ res inter alios acta facit ſemiplenam probationem ſequutus Bal.in l.admonendi. & ideo ibi concludit, ꝙ à ſententia inter alios lata quis poteſt appellare quando talis ſententia appellanti afferre poſſet qualequale præiudicium.

1 ## §.Iulianus.

† Etiam qui rem p̃ſcripſit,iuramentũ detulit agenti,perdit exceptionẽ p̃ſcriptionis p̃ſtito iuſo h.d.ſm primã lec.gl.vel ſic ſm aliã.Qui non cõpleuit præſcriptionẽ,vel nõ incepit,ſi iuſm detulit,ſibi præiudicat. nã iuſm vim habet lit.cõteſt.& perpetuat actionẽ, adeo ꝙ ei poſtea nõ ob.pręſcriptio cõmunis tẽporis l.4.C.de p̃ſcrip.lon.tem.& l.fi.C.de præſcrip.xxx.ann.tñ iſta ſecunda lec.male cõuenit literæ .in ver.poſt pręſcriptionẽ. ſaltẽ quo ad p̃ſcrip.nondũ ceptã,q̃a ante p̃ſcriptionem inchoatã nõ cõgrue dici põt poſt p̃ſcriptionẽ nondũ ceptã. Vel ſm tertiã lec.traditã extra gl.hic intendit. Ille etiã qui iurauit põt p̃ſcribere, & ex p̃ſcriptione aliã ſibi actionẽ vtilẽ põt quęrere vltra illã quã ſibi ex iuſo acquiſiuit.h.d.Et ſic iuramentũ iſto caſu tribuet iuſtã cauſam p̃ſcribẽdi, & iſta vtilis actio q̃ oritur ex p̃ſcriptione erit vtilior,q̃a dabitur ꝯ omnes, & etiã cõtra dñm.l.ſi quis emptionis.in prin.C.de præſcr.xxx.ann.cum gl.in verſ.actionem. ſecus.in illa quæ oritᷣ ex iuſo l.nã & poſtea.§.fi.cum ibi no.& l.ſed & ſi poſſeſſori.in prin.ſ.eo.& ibi habuiſtis notatũ q̃uo & quando iuramentum tribuat titulum ad publicianã, & illud ꝙ ibi habuiſtis in publiciana, habet etiã locũ quo ad p̃ſcrip.cũ titu.fundatã l. cum quian princ.aliàs eſt.§.poſitus in l.ſed ſi res.ſ.de publ.ſaluo ꝙ habenti publicianã nõ eſt conſultũ cõtra dñm l.pe.& fi.ſ.de publ. ſed ei qui qui præſcripſit ſic,vt habetur in d.l.ſi quis emptionis.

SVMMARIVM.

1 *Condictio furtiua datur contra haredem furis.*
2 *Articulus impertinens,non eſt per iudicem admittendus.*
3 *Articulus impertinens quis dicitur.*
4 *Iuramentum an in dubio videatur eſſe præſtitum ſuper facto.*
5 *Tranſactio an in dubio videatur eſſe facta ſuper facto.*
6 *Sententia an in dubio videatur lata ſuper facto negatiue.*
7 *Rei vendicatio non naſcitur ex furto,ſed ex dominio agentis ad poſſeſſionem.*
8 *Sententia abſolutoria lata in ciuili,an præiudicet in criminali.*
9 *Minor qui ſuper cõtractu iurauit non contrauenire,an ſit excluſus à beneficio reſtitutionis in integram.*
10 *Mulier iurans ſuper contractu,an ſit excluſa à beneficio Velle.*
11 *Minor qui compromittendo promittit parere ſententia ſub pœna, an incidat in pœnam petendo reſti.in integ.*
12 *Cautio de rato præſtari debet quando dubium eſt de mandato.*
13 *Teſtis deponens extra articulata,ad cuius probationẽ inductus eſt,an probet.*
14 *Teſtis deponens extra articulata, ſi depoſuit falſum,an poſſit puniri,vt falſus.*
15 *Teſtis quomodo debeat iurare,dicitur hic.*
16 *Teſtis ſi iurauit,præſumitur in dubio iurare ſuper tota cauſa.*
17 *Teſtes an poſſint examinari ſup libello, vel requiratur productio capitulorũ.*
18 *Teſtes ſi depoſuerunt ſuper articulis qui admitti non debuerunt, an probent.*
19 *Poſitiones quando producuntur, iudex debet pronuntiare eſſe illis reſpondendum ſaluo iure impertinentium.*
20 *Poſitiones in dubio an ſint admittendæ cum clauſula,ſaluo iure impertinentiũ.*
21 *Poſitionibus reſpondens ſibi præiudicat.*
22 *Reſpondens licet non ſit interrogatus, ſibi præiudicat.*

Teſtis

23 *Testis non debet interrogari, an sit criminosus. si tamen respondet se esse criminosum, vitiatur totum eius testimonium.*

§.Idem Iulianus. Quando iuratur sup facto, tollit omnis actio descendēs ex illo facto. Item qñ quis iurauit de facto suo, pōt cōueniri ex facto defuncti, & iudex nō debet admittere pbationes sup articulo impertinenti, vel iam deciso. h.d. ¶ No. ꝙ negās factū intelligitur negare oēm eius effectū, vt hic, & l. duobus. §. exceptio. & §. colonus. j. eo. & ideo iurans se furtū nō fecisse, nō pōt cōueniri cōdictione furtiua, nec actione furt. aliud tñ esset vbi q̄s affirmatiue iurasset te sibi furtū fecisse, nā haberet tm̄ actionē furti, nō aūt cōdictionē fur

1 tiuā d. l. duobus. §. itē Pomponius. † quia cōdictio furtiua nō datur nisi dño l. j. j. de cōdi. fur. de dño nō est iuratū, sed de furto pro quo pōt dari actio furti etiā nō dño, dūmō sua intersit. insti. de ob. quæ

2 ex delic. §. furti. ¶ † Secundo no. ꝙ cōdictio furtiua datur ꝯ heredē furis, vt hic, & plenius declarat in l. si pro fure. ad fi. j. de cōdi. fur. ¶ Tertio no. ꝙ absolutus vt principalis pōt cōueniri vt hęres eius.

3 ¶ † Quarto no. ꝙ iudex nō debet admittere articulū impertinen-

a tem,[a] vt hic, & l. ad pbationē. la. j. C. de pba. & ibi habes ꝙ ille dñr

4 impertinētes † probationes, q̄ neq; p seipsas, neq; p cōiunctionē aliarū afferunt adminiculū. ita ponderāt illū tex. doc. ibi, & maxime Bal. dicit enim ptinēs illud ꝙ est de dependētibus l. q. ppno. §. itē quęnī. s̄. de pcu. ad ꝙ vide plura no. p Bal. in l. restiū. C. de test. p Ang. in l. iam dubitari. p id ꝙ no. in ver. nō ab re. s̄. de hære. insti. cū alijs q̄ allegaui vobis in l. j. gl. j. s̄. ti. j. & tangitur ēt aliquid p Bar. hic sup gl. fi. & p Bal. in l. peremptorias. in vlt. co. C. sen. rescin. nō pos. & in l. nō nudis. C. de pba. & adde q̄ dicā super gl. fi. ¶ Vlt. no. admitti nō debere pbationē sup iam deciso. ad idē l. q iurasse. §. si pater. cūt si. j. eo. & ibi hoc limitabit. ¶ In gl. j. ibi. l. qm̄. hęc approbat p Bar. Ang. & Bal. in lec. anti. hic. & idē sentit gl. in l. post decisionem. C. de fur. sed certe nō est bona solutio, q̄a dato ꝙ ille q̄ sponte trāsigit, videat fateri quo ad effectū infamie, vt l. qm̄. allegata in gl. nihil tñ repugnat quominus p transactionē factā sup facto nō debeat videri vtrūq; remissum, sicut p iuramentū præstitū sup facto, & p sentētiā sup facto latā, vt hic. & ita clare vult Iac. But. Bar. & plenius Bal. in d. l. post decisionē. per illū text. & Iac. But. Alb. de Ro. & Sal. Ful. & Pau. de Ca. hic, & qñ snīa est lata super facto, vt quia p eā pronuntiat furtū nō esse factū, nō sit dñа inter sentētiā, & iurm, vt per Bar. hic, & est de mēte gl. in l. duobus. §. colonus. in ver. peierit. j. eo. & bene faciūt no. p Bar. in l. ij. §. j. j. vi bo. rap. & ista procedūt qñ clare apparēt verba transactionis iuramēti, vel snīæ esse plata sup facto negatiue, puta furtū nō eē factū, seu penitus omnē cōtrouersiam pendentē à furto apparent velle perimere,

5 † sed difficilius est videre q̄d in dubio & primo q̄d in iuramento, an videatur in dubio esse pstitū sup facto, & vr̄ ꝙ sic, p gl. no. in l. j. §. j. in verb. in rē. & ibi Bart. j. qua. re. act. nō da. & gl. in l. duobus. §. fideiussore. in verb. agere. j. eo. & Bald. in l. terminato. in princ. C. de

6 fruc. & li. expen. & pbat in l. fi. j. eo. † in trāsactione vero est maius dubiū, in quo Bal. Sal. & Pau. de Ca. hic dñt aliud esse in trāsactione, q̄ in iuro, q̄a trāsactio intelligit facta sup actione deducta ī iudiciū p l. si deserta. C. de trāsac. nā trāsactio debet esse in re dubia, & lite incerta l. j. s̄. de trāś. & ita soluet gl. in d. l. post decisionē. dum facit differentiā inter trāsactionē & iurm. sed Bal. & clarius Sal. & Pau. de Ca. in d. l. post decisionē. tenent ꝯnū, volētes ꝙ ēt in dubio idē sit i trāsactione ꝙ in iuro vt vtrūq; intelligat sup facto, alle. no. in d. l. j. §. j. j. qua. re. & dicit Sal. ꝙ de hoc vr̄ tex. in d. l. post decisionē. & idē tenet Bal. in d. l. terminato. & pro ista opi. facit quia ēt iurm istud est inductū ad lites dirimēdas. & iō appellat trāsactio quędā l. ij & . ij. s̄. eo, tñ mihi magis placet pcedēs opi. p qua allego bo. tex. in l. si ita q̄s. §. fi. j. de ver. ob. Itē q̄a iurās nō vr̄ cōfiteri, sed in dubio vr̄ negare totū, merito vr̄ sup toto iuratū d. l. fi. j. eo. sed ille q̄ trāsigit, ī dubio nō vr̄ negare, vt d. l. qm̄. & hic no. gl. vñ in dubio nō vr̄ transactū sup facto tm̄, seu sup furto tanq̄ nō sit factū furtū. & ex hoc apparet rñsum ad l. j. & . ij. s. eo. & maxima est dñа inter iurm istud, & trāsactionē, vt no. p vlt. gl. & doc. in d. l. ij. Nec istis ob. istud ꝙ dixi. s̄. in prin. gl. reprehēdēdo istā gl. q̄a ibi locut' sum qñ verba essent clara sup facto nō obst. ēt d. l. post decisionē. q̄a rñdet vt ibi

7 patet ex no. p gl. † Quid aūt in snīa an in dubio videat lata sup facto negatiue. i. tanq̄ sit probatū furtū nō esse factū. dic vt p Bar. in l. ij. §. j. j. vi bo. rap. & in l. duob' §. j. j. eo. & melius p eū i l. Iulianus. j.

8 de cōdi. inde. ¶ † In ea. in fi. tene vltimā sol. nā rei vēdicatio nō nascitur ex furto, sed ex dñio agētis ad possessionē aduersarij l. in rē. in prin. s̄. de rei vēd. & l. vnica. C. de alie. iud. & indicat dictū in hac

9 gl. ad q. † an absolutoria in ciuili lata pīudi. et ī criminali, quasi debeat dici an pnunciatū sit sup facto negatiue, an sup iure. de quo articulo vide p gl. & doc. maxime Bal. in l. ex morte. C. ad l. aqui. & per Bal. in l. j. C. ad l. fau. de plag. & aliq̄d p Iac. Bu. hic, & p Bar. in d. l. ij. §. j. j. vi bo. rap. & p oēs in l. j. C. qñ ciuilis actio pīudi. cri. & per

Io. de Imo. in l. interdū. j. de pub. iudi. p doc. maxime Ant. de Bu. &

10 imo. in c. de his. de accu. & p oēs in c. dilectus. de pur. cano. ¶ † Itē inducit pma pars huius literæ p Bart. h. e ad q. de minore q̄ sup

b cōtractu iurauit nō cōtrauenire[b] an sit exclusus à bñficio restī. in inte. ēt si nō fuit certioratus de bñficio. & tenet ipse, ꝙ sic vt hic p

c eū, & cū eo[c] trāseūt Ang. & Ful. & Pau. de Ca. hic, sed Bal. hic tenuit ꝯrīū sequut' opi. quā tenuit Dy. cōcludēdo, & ēt Cy. in l. ij. C. de rescin. ven. & Io. An. ī c. pe. de emp. & ven. nihil tñ aliud allegat Bal. hic pro opi. sua, sed p pma opi. bñ facit text. in c. ex rescripto

11 extra eo. † vbi mulier iurās super ꝯctu vr̄ excludi à bñficio Velle. absq; alia renūciatione vel certioratione vt dicit no. Bart. in l. si q̄s pro eo. in quito mēbro. j. de fideiu. & expresse Bal. in d. c. ex rescripto p illū text. tenet p iurm esse minorē exclusum à restitutione prout ēt bene pban vr̄ in d. auc. sacramenta. in ver. inuiolabiliter obseruent. bñ faciūt no. in l. ij. C. de rescin. vēd. in gl. mag. dū dixit, ꝙ iurm repræsentat ēt maiorē. & istā opi. ēt tenuit Bart. & Ang. in d. l. ij. & Bal. in l. j. C. eo. & Bar. Ang. Ray. Ro. in l. sciēdū. de ver. obl. & Bar. & Ang. in d. auc. sacramēta. & d. Abb. ī c. pe. de emp. & ven. & ibi ēt p alios, & ita ēt tenet Pau. de Ca. ī l. fi. §. fi. j. ad velle. & Ro. in l. fi. §. in repudiāda. ff. de acq. hęr. & tangit p Io. de Imo. in repe. c. cū ꝯtingat in. iij. mēbro de iureiu. licet ibi nullā opi. videat clare firmare. de hoc ēt videatis Ant. de Bu. in c. diligēti. de for. cōpe. dū tractat de renūciatione velle. vbi tenet ī tali renūciatione nō esse necessariā certiorationē mulieris qñ iurauit p no. p Arc. in c. ij. de pac. in. vj. per illū tex. & p d. c. ex rescripto. in ꝯrīū tñ facit id ꝙ no. Ioā. An. in addi. Spe. in ti. de ob. & sol. §. j. in addi. inci. Vbertus. vbi vr̄ velle mulierē esse certiorandā de bñficio velle. vt renunciatio teneat ēt qñ interuenit iuramētū. allegat. §. igit ordinādus. in auc. quō opor. epis. col. j. & tene menti decisionē suā, q̄a doc. cōiter de ea mentionē nō faciunt. tñ verior vr̄ opi. ꝯria ꝙ non requirat certioratio per iura superius allegata, quæ proprie loquunt qñ iurm interuenit. nec in ꝯrīū vrget tex. in d. §. igit ordinādus. maxime cū nō loquat in casu quo iuramentū interuenerit. Nec ēt p̄dictis ob.

12 id ꝙ no. Bar. in l. iij. ad fi. prin. j. rem ra. ha. † Vbi voluit ꝙ minor qui cōpromittēdo pmittit parere snīæ arbitri sub poena, nō incidat in poenā si petat restī. in integ. vel petat reductionē ad arbitriū boni viri p illū text. q̄a rñdeo, ꝙ in q. ibi formata p Bar. nō potuit videri esse renunciatū efficaciter restitutioni in inte. quia minor ēt si expresse voluisset renunciare, nō potuisset nō interueniente iuro, vt no. in l. si intra. C. de ī inte. restit. mino. & in l. si iudex circunuēto. s̄. de minor. Sed vbi potuisset renūciare, nō bñ dixisset Bar. q̄a quomodocūq; impugnaret, diceret ꝯtrauenire l. si q̄s maior. s̄. de trāsactio. & ideo reprehendit Bald. in d. l. iij. per Ang. Rapha. Fulg. & Pau. de Ca. ibi, q̄ etiā dicunt Bart. ibi male dicere, dū dixit p petitionē reductionis nō videri venire ꝯtra pmissionē, & ꝯ eū allegāt no. p gl. in l. tale pactū. §. q̄ puocauit. s̄. de pac. volētē ꝙ ille q̄ pmisit parere snīę, vr̄ renūtiare bñficio appellationis. Nec obstat d. l. iij. ī prin. p quā se fundabat Bar. q̄a illa ñ loquit qñ pricipalis psona pmisit nō ꝯuenire, sed pmisit parere. sed loq̄t ī eo pcuratore de

13 cui' mādato dubitabat, & iō cauit dñm suū ratū habiturū. † Et q̄a talis cautio pstari debet, qñ est dubiū de mādato, & nō alr̄, vt l. ne satisdatio. eo. t. iō restringit ad eū casum. s. ꝙ cōmittat qñ dñs legitime venit ꝯ ex eo capite, q̄a nō apparet dcm̄ pcuratorē habuisse mādatū, sed vbi venit ꝯ p viā appellationis vel restitutionis i integ. nō ꝯmittit cautio rati, q̄a dñs vr̄ approbare, pinde ac si actus principalis factus esset à pcuratore habēte mādatū. & dicit approbare vt improbet ex alio capite. s. iniquitatis, vel lesionis. i. p viā appellationis, vel restī. ī integ. d. l. iij. in prin. & §. falsus. & isto mō pōt defendi opi. Bar. hic, nō tñ facio fundamentū ex tex. huius. §. quia iste tex. parū aut nihil facere vr̄, s̄m ꝙ ēt dicunt Mod. hic, & in d. l. sciendū. tā q̄a hic loquit in minore, seu psona priuilegiata. Itē hic loquit in iuro de pręterito, & negatiuo ꝙ tēdit ad tollēdū, seu abnegandū scm̄, quo submoto necessario tolletur omne remediū. Sed in q̄one nr̄a loquimur in iuro cōfirmatorio ꝯtractus. ꝙ est de futuro, & ꝙ nō tēdit ad tollendū, seu abnegādū scm̄ sed ad roborandū. Et licet tēdat ad tollēda remedia p q̄ posset scm̄ impugnari, tñ nō videbat ꝙ extenderet ad tollēda remedia q̄ iurans ignorat sibi

ADDITIONES.

a ¶Impertinentem. Adde Lud. Ro. cōsi. cclix. vbi dicit, ꝙ interrogatio nō est admittenda, quæ admissa non operatur, vt ibi, quæ interrogatio non habet operari.

b ¶Non contrauenire. Adde cum Alex. consi. xxv. & xxvij. j. lib. & opi. Dy. tenuit Bal. consi. iiij. iij. li. & consi. xlvij. & consi. x. v. li. anci. consi Dy. & vide consi. cxxxij. li. iij. per Io. An. in addi. ad Spe. in ti. de tenun. §. j. ver. cui iuri. no. tñ ꝙ licet alias minori cōtrahenti, cū iussu patris nō denegatur in inte. restī. vt l. cum mandato. s̄. de mino. tā in mutuo accepto cōsensu patris denegat, vt est tex. fin. in l. iij. §. sed verum vers. excepto. ff. de mi. quæ autem sit diuersitatis ratio cogita, & de. j. q. vide per Ful. consi. cccxxvij. & videtis Alex. in l. sciendum. j. de verb. obl.

c ¶Fran. Cur. Cum eo. Adde Ioā. de Imo. in c. pe. de emp. & vend. qui dicit opi. Bar. de consuetudine seruari.

rat ſibi cōpetere ar.l.mater.cū ſi.ſ.de inoffi.teſ.reliqua in hoc articulo dixi i d.l.ſciendū.vbi ēt tenui iſtā partē quā tenet Bart.hic.q̄dā tñ.ſ.addidi q̄ ibi non dixi.¶ In gl.fi.vide q̄ dixi ſup tex.& quæ
14 hic no.p Bar.cuius dictis adde primo inquantū q̄rit,† an ſi teſtis
a depoſuit extra articulū [a] ad cuius ꝓbationem ꝓductus eſt,valeat dcm̄ eius ꝙ p diſtinctione ſua eſt bonus tex.in c.de teſte.extra de teſtib.& ibi plene p Io.An.& p eundē Bar.in l.j.§.diuus l.vlti.per illū tex.j.de qō.& l.ſi quis libertatem poſt glo.ſ.de peti.hęr.& per Spe.& Io.An.in ti.de teſt.§.j.ver.q̄d ergo ſi capitula.& ver.p̄cedē ti.& qn̄ dicat̄ deponere extra articulū vltra no.p doc.hic, vide q̄
15 dixi in notabilibus,& poſt Bar.in l.j.ſup gl.j.ſ.eo.¶ † Et an depoſitio teſtis extra articulū dicat̄ habere debitā formā,adeo ꝙ ſi depoſuerit falſum poſſit puniri tanq̄ falſus teſtis, vide no.p Bar.in l.ſi q̄s legatū.j.de fal.Secūdo,inquātū tangit Bart.de forma iura-
16 mēti teſtis,† an debeat iurare dicere verū ſup tota cā, ao ſufficiat ꝙ iuret dicere verū ſup capitulis productis, & tenet ꝙ iurare debeat verū dicere ſup tota cā. Adde Spe.idē volentē in ti.de teſt.§.ſequit̄.ver.illud.& de forma iuramēti teſtiū,vide gl.no.in c.fraternitatis. in gl.fi.extra de teſti.vbi ponunt̄ omnia q̄ debet iurare teſtis, & tāgut ēt ibi doc.an debeāt iurare tactis ſacroſan.Euāgelijs.& eſt bonus tex.ꝙ ſic.iij.q.ix.hortamur. de quo dcm̄ fuit in l.ij.§.iurari.ſ.eo.tangunt ēt doct.in d.c.fraternitatis.an ſufficiat ꝙ notarius dicat in actis ꝙ teſtis fuit iuratus abſq; eo ꝙ dicat ꝙ tengent ſacroſan.Euāgelia & ſic præſumat̄ debito mō iuratū, de quo per Io.An.in d.§.ſequit.ſup ver.& no.cū cōcor.quas allegaui in l.nam
17 & poſtea.§.iureiur.ſ.eo.† Et dicit iuxta p̄dicta no.Alb.de Ro.hic, ꝙ ſi teſtis ſimpliciter iurauit, p̄ſumit̄ in dubio iuraſſe ſup tota cā, cum debeat plenā veritatē dicere pro vtraq; parte, vt in auc.ſed iudex.& ibi no.C.de epiſ.& cle.ꝙ eſt bene no.& quotidianum. & idē ſentit Ant.de Bu.in c.fraternitatis. de teſti.ſed Ioā.de Imo.ibi, ſub dubio forte tenet ꝯriū, q̄a ſi p p articulos ꝓbandos ꝓducant̄ teſtes,iuramentū ſimpliciter p̄ſtitū vr̄ referendū & reſtringendū ad illos,q̄a limitata cā in dubio limitatū parit effectū l.ita autē.in prin.j.de admi.tut.& l.in agris.j.de acq.rerū domi.Sed veriorē puto primā opi.quā expreſſe firmat Ant.de Bu.in c.fraternitatis.ver.quęro quos articulos p ibi nota.p gl.fi.& per c.dilecti. de accuſa.Quod cōfirmo, q̄a ſi teſtis debet iurare dicere verū ſup tota cau-
b ſa,[b] vt hic per Bar.& Hoſt.idē tenentē in d.c.fraternitatis. de teſti.ergo iuramentū ſimpliciter p̄ſtitū a teſte redactū in actis,debet p̄ſumi redactū ſolēniter,& i debita forma,vt no.Io.An.ſup d.ver.& no.Bal.in c.j.§.j.q̄d ſit inueſtitura. cū alijs q̄ allegaui i d.§.iureiurando. Facit.§.ſi ſcriptū.inſti.de inuti.ſtipul.& d.l.ſciendū.& id ꝙ
18 habet̄ in c.in p̄ſentia.de renun.† an aūt ꝓductio capitulorū,ſeu articulorū ſit neceſſaria pro examinatione teſtiū,an vero ſine illis poſſint recipi teſtes ſup libello, vide Bal.tenentē ꝙ nō ſit neceſſaria, & p Arch.& alios in c.p̄ſentiū.§.teſtes.de teſti.in.vj.& p doct.in d.c.fraternitatis. & p d.Abb.in c.cū veniſſent.in fi.& i c.p tuas.
19 de teſti.¶ † Itē in quantū Bart.quęrit q̄d ſi iudex admiſit articulos q̄ admitti nō debebāt, & teſtes ſup eis depoſuerūt, an p̄iudicēt, & diſtinguit vt hic p eū fundans ſe p c.j.de reſti.ſpo.licet ipſe aſt corrupte alleget.adde Spe.idē volētē in tit.de teſti.§.iam de inter
20 rogatorijs.in prin.¶ † Et iuxta hoc infert Bar.hic ad cōmunē practicā iudicū,qui qn̄ producunt̄ poſitiones,pronuntiāt illis reſpon
c dendū ſaluo iure impertinentiū,[c] & nō admittēdarū, tāgit ēt q̄d operet̄ prounutiatio,& doc.hic cū eo tranſeunt. Et addit Bal.hic
21 ꝙ † qn̄ iudex probabiliter dubitat an poſitiones admittendę ſint, debet eas admittere cū reſeruatione iam dicta. allegat no.per gl.no.p c.cū cōtingat.de offi.dele.& id ꝙ habet̄ in auc.ſi dicat̄.C.de teſt.Et circa iſtā reſeruationē, & admiſſionē poſitionū, adde etiā no.p Bal.in l.fi.C.q̄ legi.pſo.& in l.qui interrogatus.ſ.de interro.ac.& in d.auc.ſi dicat̄.vbi tenere vr̄ idē ꝙ Bar.hic. Et ex iſta doctri-
22 na habes not.† ꝙ ſi factæ ſunt poſitiones q̄bus reſpondendū non erat, & tñ pars reſpōderit nō facta d.reſeruatiōe vel p̄teſtatiōne, reſpōſio facta p̄iudicabit reſpōdēti.& hoc idē voluit Inn.in c.pur.in prin.de do.& cōtu.& Spe.in tit.de depo.§.vj.ver.& ſcias.& Bal.
23 in d.l.ſi ſine.ſ.de inter.ac.p illā l.in prin.& in.§.vbi. Dato ꝙ † reſpōdens nō teneat̄ reſpōdere iudice nō mandāte,ſeu nō interrogāte, tñ ſi ſine interrogatione aliqua,vel ad interrogationē aduerſariorum aliqualiter ſine mādato iudicis reſpōdeat̄,reſponſio præiudi
24 cat,† itē in quantū Bart.hic dicit teſtē nō debere interrogari,an ſit criminoſus,ſi tñ interrogatus rn̄deat ſe eſſe criminoſum, vitiabit̄ totū eius teſtimoniū p c.j.cū gl.antepe.de excepti.Adde ꝙ idem tenuit Spe.& Io.An.in tit.de teſt.§.iam de interrogatorijs.ver.ſed nunq̄d quæret̄.Tamen ipſemet Bar.in l.j.ſ.de offi.aſſeſ.p ibi no.p gl.in ver.poſtulationibus,tenuit ꝙ iudex pōt interrogare teſtē, an ſit criminoſus,& ꝙ ipſemet tenet̄ reſpondere.Sed illa p quæ mouetur ibi Bar.nō vīr hoc ꝓbare,& cōis ſnīa eſt in ꝯtrariū, vt tenuit gl.optima in c.cū cauſam q̄ inter archiepiſcopū.in verb.de cauſis.extra de teſta.& not.p gl.& doc.in c.inquiſitionis. in ver.aſſerunt.de accu.& per gl.ij.q.vij.c.quęrendū. & per Inn.in c.dudū.el ij.de elect.& in c.ij.de cōfeſ.p Guid.de Sum.in l.teſtiū.C.de teſt.& per Bald.in l.ij.§.ꝙ obſeruari.in vlt.col.C.de iura.cal.vbi hoc expreſſe tenuit,& Bart.ibi in vlt.col.aliqualiter reprehendit gl.in d.ver.poſtulationibus.de cuius gl.veritate ēt aliquid tangit Bar.in l.fi.circa med.j.de his qui.vt indi.& pro cōi opi.optime facit, ꝙ no.gl.in l.q̄ iuraſſe.§.ſi pater.in verb.acquiſiti.j.eo.& gl.in c.ſi poſt præſtitū,in verb.rationabili cauſa, de cōfeſſ.in.vj.& de pe.diſt.j.non tibi dicet.de alijs etiā circunſtātijs cōcernentibus perſonam teſtis, an poſſit iudex interrogare,vide per gl.ord.in c.cum cauſam.& per Spe.in d.§.iam de interrogatorijs.& Bald.in d.l.teſtiū.& in auc.ſi dicatur.& in l.cōparationes.in.vj.no.C.de fid.inſtru.¶ Item per iſtum tex.dicentem,ꝙ ſufficit iurare ſuper facto, dicit Bal.hic ſe de facto dixiſſe, ꝙ ſi datum eſt arbitriū ſuper facto,intelligitur datum ſuper lite pendēte ſuper facto illo,ſiue cauſa ſit ciuilis, ſiue criminalis.

ADDITIONES.

a ¶Articulum. Adde Ang.conſi.clxix.Et an deponens extra articulum poſſit puniri tanquā falſus Vide Bal.conſi.xc.lib.iij.& adde in quem vide An.de Bu.in c.ſuper hoc,de renun.col.j.Bart.in l.non nudis.C.de proc.& vide Ang.Aret.in.§.ſequens.inſti.de actio.

b ¶Tota cauſa.Adde ꝙ Fran.de Are conſi.cxlj.dicit ꝙ licet aliqui mod.impugnent Ant.de Bu. ꝙ tamen vbi teſtis iurat dicere verum in præſenti cauſa licet non dicat tota cauſa,ꝙ poteſt procedere dictum teſtis.

c ¶Impertinentium. Vide Ange.in l.ſi quis libertatem.ſ.de pe.hæ.& Pan.in c.cum contingat hic alleg.lu.in l.ſi quis ſeruum. quia legit cum l.ſi duo rei.ſ.ſi quis ca.aliquid per eum in l.fi.ſ.de ſer.& vide in ſimili Alex.in l.apud Iul.§.ſi ex teſtamento.ſ.ad tre.& do.de Ro.deci.lv.vbi quando articuli petuntur admitti, debet pars contra quā producuntur,opponere ſaluo iure impertinentiū & nō admittendorum per no.per Ioan.An.in c.conſtitutus.de elec.adde Paul de Caſt.conſi.cclxxxvij.& an poſitiōni criminoſi quis teneatur rn̄.vide per Bar.conſi.xcij.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,cætera,importat ea quæ ſunt de natura contractus.*
2 *Iuramentum ſuper certo contractu interpoſitum,producit actionem vtilem.*
3 *Excipiens de pretio non ſoluto, an impediat executionem iuramenti.*
4 *Venditor poteſt retinere rem venditam,donec pretium ſibi ſoluatur.*

§.Si quis iurauerit. Ex iuramēto p̄ſtito ſup cōtractu datur vtilis actio,ſuper illo cōtractu cuius formā cōtinet iuſm dat̄ tā iurāti,q̄ cōtra iurantem
1 h.d.¶ † No.ꝙ dictio, cętera, [a] importat ea q̄ ſunt de nā cōtractus,
a ideo facit ꝓ extēſionibus protocollorū notariorū in quibus eſſet dictio &c.de quo aliq̄d p Bal.hic,& per Bart.plenius in l.Gall'.§.
2 idē credendū.j.de li.& poſth.vbi allegat iſtū tex.dixi ibi.¶ † Secūdo,no.ꝙ ex iuramento ſup certo cōtractu orit̄ vtilis ex illo cōtractu, ſicut ex eo cōtractu vere ꝓbato orit̄ directa & idē dicit Bar.hoc eſſe in ſtatuto,& cōſuetudine diſponēte de cōtractu.& latius p eundē in l.oēs populi.in.vij.q.prin.de iuſti.& iur.& in l.de q̄bus ad fi.ſ.de leg.& in l.j.j.de pub.iud.& in l.vnica.j.de condit.ex le.& per Bal.in rub.C.de cōdi.ex le.& in l.ex placito.C.de rerū pmo.& idē in ſnīa formiter lata ſm Bart.in l.Iulianus poſt Iac.Bu.ibi.j.de cōdi.inde.Sentētia enim & iuſm æquiparant̄ l.ſed ſi poſſeſſori.§.fi.ſ.eo.& iſtud vltimū de ſentētia ſequit̄ ēt ſimpliciter Pau.de Ca.hic,ꝙ eſt no.Bald.tñ in l.ne in arbitris.p illū tex.C.de arb.vult ꝙ ſi ſententia eſt lata formiter in actione reali bene vult ꝙ naſcat̄ vtilis actio in rem.ſecus in perſonali ex contractu, q̄a non naſcet̄ vtilis actio ex cōtractu licet ſm eum aliud ſit in iuramēto. Sed magis placet opi.Bar.q̄a nō eſt dare rōnē diuerſitatis inter ſententiā,& iuſm.Nec ob.d.l.ne in arbitris, q̄a ſm Bart.in l.j.ad fi.C.de iud.& Ang.in l.miles.§.fi.j.de re iud.illa l.p̄cedit tñ i ſentētia arbitri, vt dixi i l.nā & poſtea.§.ſi petitor.ſ.eo.Itē dū tex.hic dicit, & de euictione caueatur &c.dicit Pau.de Ca.hic p iſtum text.ſe cōſuluiſſe
b Senis [b] eſſe idē in ſentētia lata cōtra venditorē ad rē tradendā, vt ex illa ſententia poſſit agi ad cauendū de euictione,ſicut hic dr̄ in iuſo.Addit ēt Fulg.hic ꝓ declaratione huius literæ ꝙ illud dr̄ hic, ſcilicet ex iuſo cōpetere actionē ex empto, videlicet vtilē, iuxta l.ſed ſi poſſeſſori.in.§.fi.ſ.eo.ꝓcedit qn̄ ageret̄ ex iuſo. ſed ſi ageret̄ dicta actione ex empto.& ad ꝓbandū cōtractū emptionis ꝓduceret̄ illud iuſm,puta ꝙ agēs obtineret in directa, q̄a iuſm ēt habet vim ꝓbationis l.nō erit.§.dato.ſ.eo.& dic,licet ipſe nō dicat, ꝙ iſta fuerūt verba Bal.hic.¶ In gl.in ver.teneri.in fi.dici pōt ꝙ hoc iuſm interuenit tā ꝓ deferēte q̄ ꝓ iurāte, & in ꝯtractu vltro citroq; obliga
3 torio, & ſic videret̄ idē in ſententia idē cōtinēte.¶ † Extra gl.q̄rit Bar.q̄d ſi iuraſti me tibi vēdidiſſe fundū ꝓ c.& nō eū à me petis ex iuſo, ꝙ q̄dem habet executionē paratā,ſicut ſentētia,vt ſuit dcm̄ in l.ij.ſ.eo.ego excipio ꝙ debes prius ſoluere pretiū.An hęc exceptio

ADDIDIONES.

a ¶Cætera,Dictio &c.quid importet.Vide Alex.in l.quicquid aſtringēdę. in prin.j.de verb.obl & Soc.in d.§.idem credendum.& Car.conſi.cxxvj.

b ¶Senis. Vide conſi.cum.x'ix.in.j.impreſſ.

ptio impediat executionē iuramēti, & cōcludit q nō, sicut qñ peteret executio sententiæ. Quo casu Spe. in ti. de exec. sen. §. fi. ver. itē illud. & melius in versi. itē pone emptor, tenuit talē exceptionem impedire executionē, nam exceptio peremptoria nō pōt opponi post sententiā l. peremptorias. C. sen. rescin. nō poss. nec etiā post iuram. vt. s. ea. l. §. j. s̄m primā lec. Bal. hic primo dicit se credere, q licet nō possit opponi exceptio, tñ loco exceptionis implorabit officiū iudicis l. plane, i prin. & l. fi. s. de pet. hę. postea subdit q in executione sententię credit opi. Spe. esse verā. Ang. hic transit cū Bar. Sal. hic tenet ꝯ Bar. q a est exceptio dilatoria executionis, & exceptionis, q̄ executionē concernunt, licet potuerint p prius opponi ad pcessum, tñ nō impediunt opponi ad executionē sniæ, alle. no in l. j. C. de iu. & fac. igno. itē q a ista exceptio superuenit ex iureiu. cuius vigore agit ad tradēdū, ergo debet post illud posse opponi l. j. C. de re iud. istud ēt tenet Ful. hic, q a si mihi daf actio ad ptiū, multomagis debet dari exceptio l. j. §. q aūt ait. j. de superfi. itē p l. cū qui. §. fi. j. eo. Et ad l. peremptorias. C. sen. rescin. nō poss. rñdet q ibi loquif in exceptione q̄ se nō cōpatiebaf cum snia, vt q a impugnabat sententiā. sed ista bñ se cōpatit cū snia, q a excipiēs nō dicit sententiā esse iniustā, ideo pōt opponi executioni l. & ex diuerso. §. si j. sol. mat. & l. Nesennius. §. fi. j. de re iudi. & idē tenet Pau. de Ca. per. §. pxi. seq. cui dicit nō esse bñ rñsum p Bart. hic, q a paria sunt actionē nō esse natā, vt ibi, vel esse natā, & sine effectu pꝑter exceptionē, vt in q. nostra. & istud s̄m eū, maxime pcedit in iuramēto extraiudiciali, quo casu non pōt mihi imputari cū exceptione p̄tij nō soluti nō opposita, cū adhuc nō esset tempus opponēdi, q a nō erat iudicium inchoatū, vt in simili no. Bar. in l. j. §. & parui. in fi. j. q vi aut clam. gl. in c. j. in ver. pcessus. ad fi. de rescript. in. vj. & Inn. in c. cū olim. de cau. pos. circa med. ibi, cū dicit, qñ aūt &c. Bal. i l. q. C. de cōstu. pecu. melius facit id q no. Bar. in d. l. j. C. de iuris & fac. igno. dū allegat l. tametsi. j. ad Mace. Adde q istā opi. quo ad executionem sententiæ tenuit ēt Arch. ij. q. si q s episcoporū. volēs p eā impediri executionē sententię, q a talis exceptio nō impugnat.[a] vnde videmus q exceptio cōpensationis pōt opponi post sententiā l. si cū milit. §. j. j. de cōpen. Bar. in d. l. peremptorias. refert in hoc articulo varias opi. & nullū firmare vr. Ipsemet Bal. in l. ex prædijs. C. de euic. & in c. cū inter. de excep. & in l. j. C. de iur. & facti igno. tenet cōtra Bar. pro qua opi. videf tex. in l. fundus q Lucij Titij. ver. quæsitū. & illū ibi ad hoc pōderat Bal. in lec. anti. j. de rescin. vendi. illū ēt ad hoc allegauit Arch. in d. c. si q s. Pro quo bñ facit q no. voluit Bal. in l. si traditio. C. de act. emp. vbi voluit q † etiā si nulla exceptio posset opponi cōtra agentē ex instrumento emptionis, tñ reus fundū loco pignoris pōt retinere,[b] donec prętiū ipsius fundi venditi sibi soluat, q a nō est excipere, sed pignori incūbere, alle. l. Iulianus. §. offerri. & l. q pendētē. j. de act. emp. & l. si pater. in fi. C. de act. emp. Istā partē ēt tenet Ant. de Bu. in c. cum Ioānes in prin. de fid. instr. & Io. de Imo. ibidem, & Ful. & Pau. de Ca. in d. l. cum qui. §. fi. j. eo. & bene. Et sic videtur cōmunis conclusio esse contra Bart. ad hoc etiā vide aliquid per Spe. in ti. de excep. s̄. d. versi. sed pone peti. & per Bal. in addi. Spe. in ti. de execu. sen.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Nō impugnat. Adde Pau. de Ca. cōsi. cxliij. & q voluit Anch. cōsi. v. vbi tenet q exceptio inuētarij potest opponi executioni sentētię, quia nō impugnat sententiā, qui tenet in cōsi. cxliij. cōtra Bar. & videf magis cōmunis opin.

b ¶Retinere. Si nulla excep. possit opponi contra instrumentum an potest venditor retinere fundum loco pignoris, vide Alex. consi. ccviij. in j. vol. impressis Vene. Et Ang. Are. in. §. appellantur. insti. de excep.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum formiter præstitum dat actionem vtriq; parti.*
2 *Iuro me tibi obligasse fundum pro decem, non videor iurasse me habuisse decē.*
3 *Exceptio non nume. pecu. non potest opponi contra geminatam confessionem.*

§. Marcellus.

1 † Ex iuramento formiter p̄stito, tam sup pignore q̄ sup dote vtriq; parti daf actio sicut cōpeteret, si vere talis cōtractus intercessisse pbatū esset h. d. ¶ In tex. ibi, rē sibi in dotē dedisse. s. quā petebat sibi actu ꝯsignari cōstante matri. cū actualiter nōdū tradita fuisset, vel si tradita fuerat peruenerat postea ad mulierē sine iusta cā retinēdi. ¶ In text. ibi, dādā. & sic vr q isto casu actio hęc quatenus daf cōtra iurantē sit datiua, & ita tenuit Bal. hic in lec. anti. dicens hoc esse suū dcm & p id limitari no. p Bar. in l. nam & postea. §. si petitor. s̄. eo. & sequ. i Ang. hic, & retuli hic i d. §. si petitor. vbi hoc nō sum sequutus. ¶ In gl. j. ad fi. reputant doc. & maxime Bal. istā gl. esse bene no. ad hoc † q p hęc verba, iuro me obligasse tibi fundū pro. x. nō videor iurasse me habuisse. x. & cū gl. transeūt cōiter doc. excepto Ful. q cōtra eū mouef p istū tex. generaliter loquentē, & q a verba iuramenti debēt intelligi cū effectu l. sed & si possessori. §. itē si iuraue ro. s̄. eo. tñ p p hæc tam generalia nō videref discedēdū à gl. cōiter approbata. circa quā ēt scias q Cy. hic i addi. de quo alij hic, mentionem non faciūt, dicit esse aliter dicendū q̄ gl. dicat, valet q aut emanauit iuramentū in cōtrahendo ab initio & spe futuræ numerationis. & tūc habet locū l. fi. C. de nō num. pec. aut ex post facto ad decisionē litis, & tunc standū est huic literæ. s. inde dicit ipse, videmus in cōfessione allegat no. p gl. in l. j. in ver. penitus. C. de nō num. pec. & sic pondera, q Cy. vr velle istū tex. indistincte pcedere reiecta distinctiōe gl. & s̄m istū intellectū facit optime iste text. 3 pro gl. in d. l. in cōtractibus. in verbo, penitus. q̄ voluit † q cōtra geminatā cōfessionē non possit opponi exceptio nō nu. pec. de quo vide p doc. ibi & p Io. An. in addi. Spe. in ti. de dona. inter vi. & in in rub. & p Bar. in l. cū fidē p illū tex. C. de non num. pec. & p Ro. in l. si cōstitue. in prin. cir. iiij. q. iiij. partis ibi positā per Bar. j. sol. mat. & p Ro. in l. si vero. §. de viro in. xxiiij. fal. j. sol. mat. & iste intellectus multū amicaf literæ. tñ pōt defendi q gl. hic habuerit bonū sensum. nā si in iuramēto litis decisiuo iurans cōfessus sum habuisse. x. procederet illud q dicit Cy. sed iurādo se pignorasse tibi librum pro. x hæc verba nō concludunt q iurans cōfiteaf habuisse. x. quia verba illa pñt intelligi, q pignorauerit pro. x. pmissis, & nōdū numeratis. ¶ In gl. in versi. cōuenitur per hāc gl. iuncto text infert Bat. hic ad q. q d si iuraui[a] me emisse rem à te pro certo p̄tio, nō tñ expressi quantitatē, an potens ex hoc iuramento agere ad pretiū. & tenet q nō per d. §. pretium. insti. de emp. & vend. sed iurans bene posset petere rem, q a ex vna parte posset iuramētū formiter præstitū esse, pro alia parte non vt hic, sed bene posset cōpelli exprimere certū pretium p l. certū in prin. j. de cōfes. Bal. hoc idē tenet subdens q si iurans noller declarare, stabif de pretio arbitrio boni viri. ar. l. cum quidā l. ij. de le. ij. & interim iurans nō poterit cum effectu agere ad rem sibi tradendā. & Ful. hic vr intelligere, q nisi iurans declaret repelleref ipse iurans ab agendo. Pau. de Ca. hic tenet q si in delatione nulla fuit facta mētio certe quantitatis, nō valeat iurm, sicut nec valeat instrumentū cōtinēs venditionē sine quātitate p̄tij. alle. no. p Cy. in l. j. C. de inut. stip. sed voluit allegare in l. j. C. de ꝯtrahen. & cōmit. stip. ibi tñ Cy. nō decidit. & ex hoc infert Pau. de Ca. q ēt si iurās vellet postea declarare, posset deferens dicere, q nō vult stare illi declarationi. Rapha. cu. in l. sciendū. de verb. ob. vr approbare illud q dicit Bar. hic, si tempore delationis iuramēti nō erat cōtentio de pretio, sed de re, vnde postq̄ nō erat qō de quantitate pretij, nō curamus an quatitas sit expressa. ar. l. j. C. de sen. quæ sin. cer. quanti. l. gallus. §. si eius. in fi. j. de lib. & posth. Secus vbi fuisset cōuentio de pretio & istud satis placet per prædicta. vt no. per Ray. in d. l. j. C. de contrahen. & cōmi. stipu. vbi firmat q instrumentū ptinēs venditionē nō expresso certo pretio nō probet titulū[b] per dictū. s̄. pretiū. bene faciunt nota. ibi p Bar. in d. l. sciendū. dum opponit de. §. pretiū. & quæ dixi post Modet. in l. suus. C. de repu. hære. Sed fateor, q vbi ille q̄ detulit iuramentum vellet stare iuramēto & peteret, q iurans declaret, tūc secuta declaratione pcedat opinio Bar. hic, q a pprie in tali casu loquif, sed vbi deferens nō vult stare iuramēto nec peti declarari, tunc videtur quod iurās nō possit, inuito deferēte aliter cōualidare iuramentū suū ex aliquo actu subsequēti l. nō erit. §. fi. s̄. eo. & per istū modum possunt opi. ad concordiā reduci. bene facit, q no. Bar. & Mod. in l. duobus. §. igif. alias incipit, ergo si quis iurauerit. ad fi. j. eo. Ad ista ēt vide Bal. in l. j. de re. alie. nō alie. & in l. si fideiussor. §. fi. de leg. j. & Roma. in d. l. sciendum. ¶ Vltimo adde quod Bart. alibi allegat istum tex. pro decisione not. q. de qua vide per eundem in l. j. in fi. prin. j. de his quæ in test. delē. de qua dixi post Bald. in l. iurisgentium. §. q fere. s̄. de pac.

ADDITIONES.

a ¶Ad quęstionem quid si iuraui. Adde Bart. & Alex. in l. duobus. §. ei qui. j. eo.

b ¶Probet titulum. De hoc vide per Lud. Rom. consi. xcj.

SVMMARIVM.

1 *Iurans per principem calore iracundie non punitur.*
2 *Periurus quomodo puniatur.*

§. Si quis iurauerit.

Qui iurando p principē deierat, fustib' castigaf h. d. & pondera, q a tex. hic loquif nedū in iuramento litis decisiuo q est de p̄terito, sed ēt in iuro. pmissorio de futuro. ¶ 1 † In gl. ij. ibi l. ij &c. scilicet in. ij. parte q̄ loquif de iurante p principē, & ita vera est solutio, q si iurauit p principē calore iracūdie nō punif, vt ibi. si aūt deliberate, & tūc nō punif crimine lese maiest. vt ibi, licet mitiori pœna, vt hic. Si aūt iurauit p Deū, tunc in iuro litis decisiuo Deū habet vltorē, vt in l. ꝯtraria. in prin. si aūt iurauit p principē, habet locū iste text. Sed tūc ob. iste tex. in verb. geniū. s̄m expōne primę gl. hic posite, q̄ intelligit q hic iurauit p Deū. Cy. hic refert pro solutione q Iac. de Are. hoc dicebat dñm suū habere in libro suo p Ginianū, & sic erat nomen principis p q iurabaf, sed mihi nō placet, quia debuisset dicere principē, & non principis, vt litera dicit. Vnde melius s̄m Alb. de Ro. exponi debet per geniū principis. i. p ei' maiestatē, & celsitudinē. Et pro hoc facit, q s̄m Papi. geniū

in neutro

in neutro accipiẽ pro honore & dignitate, vel ſm eos expoſitio gl. ꝓcedit ſm antiqua tpa ſm q̃ Romani adorabãt varios deos. ſed ſi iureẽ p verũ Deũ, tũc habet locũ d.l.ij. Dicit ẽt Cy. ĩ d.l.ij. ꝙ iurãs p geniũ principis, vẽ iurare p principẽ, q̃a genius erat deus, q apud a maiores vocaẽ deus naturę ꝓprie alicuius. Merito iurãs p geniũ principis vẽ iurare p principẽ. ad hoc facit q̃a ſm Papi. genius in maſculino genere eſt deus naturæ. † Et de pœna periurãtis vide aliq̃d per Guil. de Cu. & Iac. But. hic. & plene per Cyn. & alios in d.l.ij. & not. & legiẽ in c. quærelã. extra eo. & per gl. in c.j. de cri. fal. & per gl. fi. in c. ex tuarum. de pur. cano. & legitur & not. in l. fi. j. de cri. ſtellio. & in l. ſi q̃s maior. C. de tranſac. & in auc. decernimus. & ibi vide Bald. C. de arbit. & in l. ſi cum patruo. & quod ibi Bal. poſt gl. C. cõmu. vtriuſq; iu. per Bald. in l. accuſationem. C. qui accu. & in l. uj. §. iurari. in lect. anti. s. eod.

Pauli. LEX XIIII.

Voties. Iuramentum veritatis patrono, vel parenti non remittitur h.d. Et premitte ꝙ ille cui deferẽ iuramentũ, habet neceſſe ſoluere vel iurare aut referre l. iuſiurandum. & ad pecunias. §. ait prætor. & l. manifeſte. j. eod. & limita hãc l. per l. ſi patronus. j. eo. & vide quæ ibi dicã.

Pauli. LEX XV.

1. *Egregia perſona vel morbo impedita coram iudice ad iurandum venire non compelluntur.*
2. *Iuramẽtũ calumnie põt præſtari per procuratorẽ habentem ſpeciale mandatũ.*
3. *Iuramentum quando præſtatur à parte, an debeat pars aduerſa moneri ad videñ. iurare egregiam perſonam ad domum.*
4. *Officialis, cuius expenſ. mitti debet ad domum egregie perſona.*
5. *Teſtes qui non poſſunt cogi venire ad iudicem pro examine.*
6. *Presbyteri, diaconi, & aduocati, non tenentur ire ad iudicem pro examine.*
7. *Iudex poteſt ex gratia mittere ad domum perſonæ in dignitate conſtitute, tamen non tenetur.*
8. *Iudex quando teneatur mittere ad domum alicuius pro eo examinando.*

Degregias. † Egregie perſonæ, vel morbo impedite, corã iudice ad iurandũ venire nõ compelluñẽ h.d. ¶ In gl. ibi, de ſenibus &c. optime facit l. ſem p. in princ. j. de iure immu. & id ꝙ. j. dicam. ¶ In ea. ibi, familia &c. dicit An. hoc de cõſuetudine nõ ſeruari. ¶ † In gl. ij. ibi, p ſe debẽt iurare &c. in contrariũ facit q̃a iu. cal. põt præſtari p ꝓcuratorẽ habentẽ ſpãle mandatũ c. fi. de iur. cal. in. vj. cuius cõtrium ſentit hæc glo. quo ad terminos huius l. & ſic videreẽ aliud eſſe in iuramẽto litis deciſiuo ꝙ p ꝓcuratorẽ præſtari nõ poſſit, vt vẽ ꝓbari in l. gñaliter. §. iiſdẽ pſentibus. C. eo. & iſtud ſequiẽ Ful. hic, addatis Bar. in l. q bona. §. ſi alieno. j. de dã. infec. in. iij q. vbi alle. iſtã glo. & eã ſequiẽ per d.l. generaliter. tñ limitãdo eã dicit ꝙ ſi dñs cõſtitueret ꝓcur. ad iurãdũ de veritate in animã ipſius dñi, & mitteret ꝓcu. inſtructũ q iuraret & diceret, ꝓut percepit à dño, ſufficeret vt deberet admitti, q̃a dñs videreẽ iurare. arg. l. q aũt. §. fi. cũ l. ſeq. j. de cõſti. pe. & p id ꝙ hẽ in c. præſentiũ de teſt. in. vj. de quo vltimo, q̃a p alios nõ tangiẽ hic, refero me ad ea q̃ dixi in d. §. ſi alieno. vbi in ciuilibus cauſis ſecutus ſum opi. Bar.[a] ibi, & vide Cyn. in auc. ſacramẽta. In. ix. q. C. ſi aduer. ven. ¶ † Extra glo. quærit Guil. de Cu. & Bar. hic, an tpe quo iuraẽ, debeat eſſe pręſens aduerſarius & ſic debeat moneri ad videndũ iurare egregiã pſonã ad domũ, & dicũt ꝙ ſic per d. §. iiſdẽ præſentibus. ver. licẽtia. ad idẽ l. ij. §. hoc etiã huic. C. de iura. calũ. niſi pſona q̃ iurare debet, eſſet mulier, per. §. ſi vero mulier. in auc. vt litigãtes iurẽt. poſita in auc. principales. C. de iura. calũ. ꝙ no. q̃a illa iura loquuñẽ in iuro ꝙ eſt delatũ authoritate legis, nos aũt loquimur in iuro ꝙ deferẽ à parte parti, & nihilominus doct. ita extendũt illa iura. Tamen d. Abb. & Mod. in c. ſi q teſtiũ. extra de teſt. dicit ꝙ licet iſta opi. doc. hic ſit ſatis ęqua, at tamẽ ipſe de iuris rigore eã non admitteret, q̃a ſicut iudex mittit notariũ ad mulierẽ, vel ipſemet accedit, vt in c. mulieres. de iudi. in. vj. ita debet poſſe pars accedere, de cuius præiudicio agiẽ. nõ tñ rñdet ad iura in cõtrariũ alleg. p q̃ apparet rõnẽ ſuã nõ eſſe in cõſideratione in caſu iſto. ¶ † Quærit Pau. de Ca. hic, cuius expenſis mitti debeat officialis ad domũ egregię pſonę, & remittit ſe ad ea q̃ hñr in d. §. iiſdẽ pſentibus. & ad ea q̃ no. poſt Bart. in l. ij. §. fi. j. qui ex cau. in poſſ. ea. & in l. ſi poſtulauerit. in princ. per Bart. j. de adul. hic ẽt videas per Spe. Io. An. in ti. de iura cal. §. reſtat. ver. pen. per Guid. de Suz. in d. auc. principales. & ꝙ no. Inno. c. in pertractandis. de iur. cal. & per Pet. de Anch. in c. ij. de iudic. in. vj. p do. de ſan. Ge. in c. præſentiũ. de teſt. in. vj. ſatis mihi placet[b] opi. Spec. & Ioã. An. in d. ver. pe. & Guid. de Suz. in d. auc. principales. vbi voluit ꝙ in terminis huius l. mittaẽ expenſis cõibus, q̃a iſte actus cõcernit cõmunẽ vtilitatẽ, nã finire litẽ per iuſiurandũ tendit ad cõmodũ vtriuſq;, ergo impẽſa debet eſſe cõis. bñ facit l. iij. §. j. s. fi. reg. ſed ſi iudex mitteret ad pſonã non egregiã, vel nõ infirmam ſed mitteret ad abſentẽ q voluntarie agebat cãm ſuã per ꝓcuratorẽ, & tũc expẽſis ipſius abſentis mittendũ eſt, & ita ꝓcedit gl. in d. l. ij. §. fi. & debet iudex ſm iſtam diſtinctionẽ arbitrari, q̃s debeat expenſas ſoluere cũ eius arbitrio cõmittaẽ à lege, vt d. §. iiſdẽ pñtibus. & ibi per doc. Quæro vtrũ priuilegio huius l. poſſit renunciari.[c] vide gl. in l. nec honore. C. de epiſ. & cler. vbi tenuit ꝙ nõ, vide ẽt in materia huius l. id ꝙ legiẽ & not. ĩ d. c. ſi q teſtiũ. † vbi hẽ ꝙ illud ꝙ dẽ hic in iuramẽto deciſiuo, ſeruaẽ ẽt in teſtibus egregijs pſonis, vel valetudinarijs, aut ſenibus, ſeu pauperibus examinãdis, qñ tales pauperes accedere nõ poſſent ſine verecundia ad iudiciũ pp paupertatẽ. vide ẽt Spe. in ti. de teſt. §. ſequiẽ. ver. q̃d de pſbytero. † vbi ẽt dicit hãc l. habere locũ in pſbyteris, & diaconis, vide ẽt Bar. ĩ l. j. C. de aduo. diuer. ind. vbi dicit hanc l. habere locũ in aduo. deputato de publico, ẽt ſi officiũ erat finitũ, q̃a dẽ adhuc remanere in dignitate. vt ibi, intelligo tñ de illis aduocatis de q̃bus loquiẽ d. l. vide ẽt Hoſt. & Io. An. in d. c. ſignificauit. ſuper gl. ij. de offi. ord. † vbi dñt, ꝙ licet iudex poſſit ex gratia mittere ad domũ pſonarum, q̃ ſunt in honore cõſtitute, vt eorũ teſtimoniũ recipiaẽ, iuxta not. ibi per gl. ij. tñ illud facere põt ex gratia, ſed nõ teneẽ p l. ij. §. pſes. ff. q̃s or. in bo. poſſ. ſerue. & cũ eis trãſit Ant. de But. & Io. de Imo. in d. c. ſignificauit. ſed d. Abb. in c. ſi q teſtiũ. dicit ꝙ tex. in d. c. ſi pſes. nõ ꝓbat opi. Hoſt. tñ ſm eum põt ſaluari d. Hoſt. in illis teſtibus q ſunt omnimodo examinãdi p iudicẽ ꝓut ſunt teſtes recipiẽdi in cã criminali. in auc. apud eloquẽtiſſimũ. C. de fi. inſtr. nã tũc æquius eſt, ꝙ teſtis vadat ad iudicẽ, q̃ iudex ad eũ. arg. d. §. ſi pſes. bñ facit licet ipſe nõ alleget l. iubemus. §. fi. C. de epiſ. & cler. hic alleg. in gl. niſi iudex velit ſibi gratiã facere, † ſed in illis teſtibus q pñt examinari p aliũ ex cõmiſſione iudicis, tũc teneẽ iudex mittere ad eos p iſtũ tex. in verb oportet. & in auc. ſed iudex. C. de epiſ. & cler.

ADDITIONES.

a ¶Opi. Bart. Vide quæ ponit Alex. in l. vl. j. tit. j.

b ¶Tho. Dip. Placet. Limita ſin. vt per Spe. in d. §. reſtat. in fi. eſſe verum, ſi voluntarie abeſt. ſecus ſi neceſſarie, quia infirmus, vel ſenex, vel ratione dignitatis, & dicit Io. Berth in ſuo repertorio, in verbo, impenſe, ſe ita iudicaſſe apud Ceſenam, facit ꝙ vult Ang. in l. ij. §. defendi. j. ex quib. cau. ma. & ad dicta per Alex. hic adde & no. per doc. in l. quoniam. C. de teſt. Lud. Ro. in l. recuſare. §. j. ad Treb. Io. An. & Mod. in l. x. extra de iur. calum. & Bar. in l. ſi poſtulauerit. j. de adul. & ibi Alex. in apoſt. & An. Barb. in c. paſto. de iudi. quid autẽ in reſpondente poſitionibus ſi dominus eſt abſens, cuius expenſ. debet mitti, vide d. de ſan. Ge. in d. c. præſentium. de teſ.

c ¶Renunciari. Adde Lud. Ro. ſin. ſuis, vbi idem dicit ꝙ Alex. hic, & an iuramentum teſtis poſſit per procur. præſtari, vide ibi eundem, ſolut. iiij.

Vlpiani. LEX XVI.

1. *Exceptio ineptitudinis libelli, reddit libellum retro nullum.*
2. *Iurare vel referre non tenetur, qui non tenetur reſpondere libello.*
3. *Probationes facta ſuper inepto libello, an valeant.*
4. *Iuramentum calumnie remittitur patrono & parenti.*

SI patronus. Non cogiẽ quis iurare ſuper actione q cõtra eũ ꝓponi nõ põt, & patrono remittiẽ iura. cal. h.d. ¶ † Ex hac l. colligũt hic Bal. & Ang. ꝙ exceptio ineptitudinis libelli[a] reddit libellũ retro nullũ, & ſic poteſt qñcunq; opponi. bene facit l. j. §. j. s. ſi men. fal. Mo. dix. quã ad hoc alle. Cyn. in l. vnica. iuxta prin. C. vt q̃ deſunt aduo. & melius probari videnẽ in l. libellorum. §. ꝙ ſi libelli. j. de accu. vbi ſi libellus eſt male cõceptus, nomẽ rei de reis aboleẽ. ergo apparet ꝙ ibi nomen accuſati erat receptum inter reos, & ſic lis erat conteſt. l. adulterij. cum ibi no. C. ad l. Iul. de adul. & ſic apparet ꝙ etiã poſt lit. conteſt. poteſt alle. talis ineptitudo, & ita illum tex. inducit Iac. Bu. in l. licet. C. de procu. & ibi etiam Bal. ad idẽ tex. in c. cũ dilecti. de emp. & vend. vbi ꝓbaẽ ꝙ põt opponi ẽt lata ſentẽtia, patet q̃a ineptitudo libelli reddit ſententiã nullã, vt eſt ibi tex. valde no. & ꝓbaẽ ex ibi no. p gl. inſti. de ob. n. generali in gl. q̃ incipit aliud. in fi. & not. Bal. in l. actore. in fi. C. eo. & in l. exceptionem. C. de ꝓba. & in auc. ſi q̃s. C. de epiſ. au. & l. ij. C. de form. & in d. l. vnica. C. vt quę deſunt

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Ineptitudinis. Adde Pau. de Ca. cõſ. cccxij. & dicit cõſ. celix ꝙ libellus ineptus eſt ipſo iure nullus. libellũ ineptũ debet iudex lacerare. ita dicit Ro. cõſ. lxxxvj. & qñ libellus dicatur ineptus, vide per eundẽ Alex. cõſ. cclxiij. v. de Car. in cõſ. xxix. vbi qñ libellus eſt ineptus, iudex ex officio reiicere poſſit, & q̃ ineptitudo libelli probata poſt lit. conte. reddat iud. cm retro nullũ in conſi. rs. & an ex inepto libello apta ſentẽtia ſequi poſſit, in cõſ. ccl. in. j. parte cõſ. nou. reper. & Papie impreſſ. x. ſi libel. eſt ineptus, an probatio. & alia acta inde ſecuta valeãt. vide Alex. in cõſ. lxxxvij. in. iij. vol. & an ſñia lata ſup inepto libello ſit ipſo iure nulla, j. cõſ. xxvj. ij. vo. & de libello inepto vide eundẽ in cõſ. lxj. iiij. x. vo.

desunt ad 110.& in l.edita.in repet.Padua.C.de edē.& in l.ex hoc iure.& in l.fi.§.de iusti.& iure.& in l.j.§.de offi.asses.& ī l.ij.§.j.in.xj. q.§.si ex noxa.cā aga.Ant.de But.in c.examinata. de iud.& Pet.de Anc.Io.de Imo.in cle.cōstitutionē.de elec.& limita vt hic p Io.de Imo.alio mō limita in l.vinū.§.o.j.& alio modo limitat Bart.in l.

2 certa.C.qñ ꝓuo.& in l.ij.C.de re iudi.¶ † No.etiā ex isto text.ſm Pau.de Ca.hic, ꝙ vbicunq; hñs cōtra me aliquā exceptionē impe dioiuā litis ingressus,& sic non teneris rñdere libello nec litē contestari.de q̄bus exceptionibus dcm̄ fuit in l.nā & postea.ī prin.§. eo.si vellē tibi deferre iurm̄,vt iures,vel referas aut soluas, iuxta l. iusiurandū & ad pecunias.§.ait ꝑtor.& l.manifeste.j.eo.nō cogeris subire iurm̄,sicut nec cogeris subire iudiciū, vt est tex.not.hic,

3 & in l.in cōtractibus.§.illo.C.de non nu.pecu.† Et iuxta hæc dicit

a Bal.hic ꝓbationes factas sup inepto libello [a] nō valere, & remittit ad no.p Io.An.in c.examinata.de iud.ad ꝙ vide ēt Ant.de But.& d.Abb.in c.cām.el.j.de test.post.Host.ibi,& Bald.in l.ij.de fructi.&

4 lit.expē.¶ † Quærit hic Guil.de Cu.an sicut iu.cal.remittiī patrono & parenti,ita ecōtra remittaī liberto & filio. & dicit ꝙ sic rōne ęqualitatis seruāde in iudicijs.arg.l.fi.C.de fruc.& lit.expen.per c. sacramentū.§.in q̄bus.de cōsue.rec.feu.vbi hoc vī expressius ꝓbari ſm eū. cōtrariū tenet hic And.de pi.Ray.& Alb.de Ro.hic, quia istud iusiurandū remittiī patrono ꝑpter reuerētiā quā sibi debet libertus,nō ecōtra,& sic nō est rō in casu cōtrario.ideo tūc nō seruaī ęqualitas l.nō eo minus.C.de ꝓcu.& rñdent ad d.§.in quibus ꝙ ibi est casus spālis,tñ Bar.in d.l.iusiurandū & ad pecunias.§.procurator.cū seq.tenet opi.Guil.de Cu.& cū eo transit ēt Bal.in lec. anti.& Ful.ibi.sed Sal.ibi tenet cōtra Guil.p rōnem.s.dictā.Bal.ēt in d.§.in q̄bus. in fi.tenet ꝙ imo libertus iurare debeat, & sequuntur Mod.ibi,& ad aliū text.pōt rñderi, q̄a vbi vasallus nō iurat de calūnia dño, nō ex eo q̄a dñs nō iuraret de calūnia, sed ex eo q̄a

b vasallus semel ꝓstitit iurm̄ fidelitatis. vñ secus si non ꝓstitisset, [b] vt ibi in gl.j.itē quia dñm oportet reddere vicē vasallo suo,vt in c.j.in fi.de for.fid.& ita teneo.facit ꝙ no.Bar.in l.vt iusiurādi.§.si liberi.j. de ope.lib.dum rñdet ad c.j.ī ti.an.agna.vel filius.¶ In gl.j.ibi, cū sit famosa &c.cōtrariū no.gl.in d.l.ij.C.re.amot.& ꝓbat i l.j.&.ij.j.

c rerū amo.tñ gl.hic pōt saluari quo ad infamiā facti [c] sicut dicimus in interdicto vñ vi & similib' l.licet.& ibi no.& l.honori.j.de obse. à liber.pa.præstan.ita saluo istam gl.licet doctores non tangant.

ADDIDIONES.

a ¶Super inepto libello. Vide Ang.Aret.in trac.ma.in verbo, de anno præsenti.
b ¶Præstitisset. Adde ꝙ ista solu.cōfundiī p tex.ibi,qui se fundat in edicto ꝙ g.&j. iur.
c ¶Infamiam facti. Adde ꝙ idem tenet Bart.in l.rerum.j.rerum amotarum.

Pauli. LEX XVII.

1 *Clausula promittens stare dicto vel iuramento aduersarij de expensis & interesse, an valeat conuentio.*
2 *Iuramentum introductorium an pariat actionem.*

IVsiurandum. Iuramentū cōuentionale defertur volūtarie, & ēt volūtarie recusatur h.d.¶ No.ergo in tali iuramēto habere locū illud ꝙ tradiī in l.iusiurandū.§. ait ꝑtor.j.eo.limita tñ istū tex.nisi iā fuisset cōuētū & cōtrouersia decideret iuramēto illius cui refertur, q̄a tūc vī ꝙ cogeteī recipere ſm Ric.mal.vt refert hic Sal.ar.l. liñē.q.a.§.de pac.& subdit Sal.ꝙ iste tex.in verbo,referri &c.potest vltra gl.intelligi ꝙ loquaī de iuramento volūtario origine,sed necessario ex cōuētione,q̄a sic inter partes conuentū fuerat, vt iuramēto illius decidereī,nā tūc ille referre nō pōt, nō tñ intelligo ꝙ licet iam esset conuentū ꝙ cōtrouersia decidereī iuramēto illius cui deferī,teneaī ꝑcise subire iuramentū.sed bñ puto, ꝙ tenebiī soluere pœnā,si illa ꝓmissa fuit vel interesse,si ꝓmissum non fuit, q̄a ī obligationibus facti extraiudicialis, q̄s nō cogiī ꝑcise facere, sed liberaī soluēdo interesse l.stipulationes non diui.ver.Celsus.

1 cū materia de verb.obl.¶ † Induciī iste tex.per Ia.But.& doc.hic, ad q.de eo q. p stipulationē ꝓmisit stare dicto, vel iurō aduersarij

a de expensis & interesse,an valeat conuētio. [a] de quo dic vt p Bart. & al.os in l.j.j.de ꝑto.stip.cū cōcor.ibi allegatis p eos, & p Bald.in auc.iubem'.C.de iud.& in l.j.C.de sen.quę ꝓ eo ꝙ inter.p Bar.in

b c.si.q̄ dā habens [b] bona cōia.p Ioā.de Imo.in l.custodia.j.de pub. inē.p Ant.de But.in c.finē litibus.de dol.& ꝯtu.& in c.ij.de fi.instr. & magis cōis conclusio est,ꝙ dicta conuētio per stipulationē facta valeat,& declarationi postea factæ stari debeat, vbi probando de iniq̄tate declarationis peteteī illā reduci ad arbitriū boni viri, & teneī ēt ꝙ nō possit añ iurm̄ ꝓstitū à dicta conuētione discedi vbi

2 iusta cā superuenirer, vt declarat Ang.& Mod.in d.l.fi.¶ † Quęrit ēt hic Bart.post.Gui.de Cu.an ex iuramēto introductorio oriatur actio.remittit ad dicta p se in l.si q̄s pro eo.j.de fideius.de quo ēt no.per Bar.in l.iusiurādi.in prin.j.de ope.li.& per gl.& doc.maxime in l.j.C.de oper.lib.& per Bal.in l.cum antea.C.de arb.ad fi & in c.j.§.itē sacramēta.de pa.iu.fir.& in l fi.C.de fideic.& ī rub.§. eo.& in auc.sacramēta. in fi.& ibi ēt p Sal.C.si aduer.ven.aliquid ēt p Sal.in l.si quis maior,p illū tex.C.de trāsa.per doc.in c.nouit. de iud.in c.cum venissent.de testi.per repetentes in c.cū cōtingat. de iureiur.& presertim per Io.de Imo.ibi maxime per Ro.in rub. de verb.ob.& p Ro.in l.j.in prin.eo.ti.& magis cōis opi.est ꝙ non.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Conuentio. Adde eundē Alex.in cōs.xxxvij.ij.li.& vide per eundem cōs.cxxx.j.li.Adde & vide Alb.in l.fi.C.de re.& do.in l.si cōuenerit.j.de re iu. Pan.in c.dile.de fo.cōpe.& in c.fi.litibus.de dol.& cōtu.post Io.An.ibi, qui tenet talē cōuentionē nō valere,quia inuitat ad delinquendū, prout tenet Spe.in ti.de proba.§.videndū ver.quid si pet.& Cy.in l si quis in conscribendo.C.de pac. Ang.in l.pactū ꝙ inter hæredē.§.de pac.tñ Bar & doc.hic alle.tenēt valere Pan.& d.Ant.in d.c.fi.litibus.Cy.prout refert Bar.in d.l.fi.Albe.in d.l.si quis in conscribendo.& ista est tenenda & sequenda, quia vera.Adde Ang.Are.in.§.si.instit.de verb.obl.alle.Io.An.in d.ver.& Ray.ita tenuisse.

b ¶Tho.Dip. Quidā habēs. Vide Bar.in cōs.clxviij. de quo cōs. vide Bar.in l.Theopompus, in vers.quęro iudex & ibi dixi i addi.j.de do.pręl.& vide Ias.hic.Alex. in l.cū pater.§.dulcissimis.j.de le.ij.i addi.Bar.& i cōs.liiij.circa id ꝙ quęritur.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus sine tutoris autoritate non potest iura referre.*
2 *Iuramentū nō potest deferre qui non habet facultatē administrandarū rerum.*
3 *Pupillus an sit restituendus in integ.si defert iuramentum.*
4 *Minor in his quæ tendunt ad solemnizandum iudicem, nō habet legitimam personam sine curatore.*
5 *Contractus celebratus cum prælato ecclesiæ non vero, an valeat.*

1 §.Pupillus. † Pupillus sine tutoris autoritate non potest iurm̄ referre, sed cū tutoris autoritate sic & ēt solus tutor pōt.h.d.¶ In text.ibi,tutore autore deferre debet.s. quātū ad hoc vt ille cui deferī teneaī subire vel referre.Itē inquātum ad hoc vt si iuratū fuerit noceat pupillo.¶ In tex.ibi,sine tutore autore detulit.supple, & ille cui delatū est iurauit,q̄uis nō teneref, vt dictū est.¶ † No.ꝙ qui nō habet rerū administrādarū facul

2 tatē,nō pōt iurm̄ deferre.¶ Secūdo no.ꝙ q. pōt alienare,pōt iuramētū deferre.& facit ad q.quā vide p Bal.ī l.cū q.§.si libertus.j.eo. ¶ In gl.j.ibi, ī alio secus &c.Bar.dicit ꝙ gl.debuit dicere ꝙ ista lex ꝓcedit in pupillo qui fari possit.in alio secus, q̄a nō pōt esse in iudicio ēt cū tutoris autoritate l.j.§.sufficit.j.de admi.tut.ita ēt intelligunt Ryc.mal.quē refert & sequiī Alb.de Ro.hic, & Sal.ī l.si ad excludendā.C.eo.volētes ꝙ ista lex ꝓcedat in quolibet pupillo ēt infante,licet non sit doli capax, q̄a pōt esse in iudiciū cū autoritate tutoris, p d.§.sufficit.sed Ful.hic saluat gl.put iacet, dicēs ꝙ glo. volint dicere ꝙ ad hoc vt iste.§.totus locū habeat in pupillo, requiriī ꝙ sit doli capax.nā si sit doli capax, seu pubertati ꝓximus,non obligaī naturaliter, vt.§.pupillus.cū l.seq.insti.de mutu.sup.& not. gl.in l.pupill',nec velle.j.de reg.iu.& no.doc.post gl.in l.j.j.de noua.ergo si pupillus non doli capax absq; tutoris autoritate defert iusiurandū reo iurāti se nō debere, nō obligabiī ex tali delatione naturaliter neq; ciuiliter, & sic p tale iusiurandū nō esset sublata aliqua obligatio ēt naturalis, & p cōsequēs nulla exceptio cōpeteret ēt mero iure ipsi iurāti, & ideo nulla esset opus replicatione & eo casu posset optime loqui tex.in l.j.§.j.j.quia.re.act.non da.sed non posset stare tex.hic tūc,dum dicit exceptio ei obstabit.sed qō esset doli capax & sic naturaliter obligareī ex delatione sua, & iuramēto ꝓstito p aduersariū, tūc bñ locus erit exceptioni iurisiurādi,& pupillus habebit necesse tūc replicare. & hoc casu loquitur text.hic.& ita etiam dicit Pau.de Ca.hic nullā faciēs mentionē de Ful.dicens hoc nō esse tactū ab aliquo alio.sed dic ꝙ fuit non solū tactū à Ful.vt dixi, sed ēt fuit de mēte Cy.& Ray.in l.de tutela.C. de in inte.rest.mi.vbi allegāt istā gl.quatenus aūt tex.hic loquitur de pupillo deferente cū autori.tu.ꝓcedit in quolibet pupillo deferente qui fari possit.& ista magis placet q̄ id ꝙ dixit Ang.volēs p istū tex.in verbo, exceptio ei obstabit.ꝙ licet pupillus in ꝯhēdo non obligetur,nisi naturaliter tñ regulariter, vt in d.l.j.j.de noua. tñ secus est cū iurm̄ deferī, q̄a obligaī naturaliter & ciuiliter licet tutor nō interuenit,sed vt puto,nō bñ dicit.q̄a licet hic dicaī exceptionē dari ꝯ pupillū, tamē,nō sequiī, ergo obligaī ciuiliter & naturaliter vt patet in exceptione pacti nudi quæ daī ex ipso pacto non ꝓducente nisi naturalē obligationē vt in iuribus vulgaribus.

3 ¶ † In gl.ij.ibi,sed cū sacramentū &c.hæc pars gl.pōt adaptari ad id ꝙ dixerat gl.§.videlicet pupillū restituendū esse i inte.si cū auc. tut.detulit.nam vī ꝙ non concedaī restitutio propter autoritatē iudicis quæ interuenit in isto iuramento iudiciali l.ait ꝑtor.§.permittiī.& ibi no.§.de mino.pōt ēt adaptari ad tex.cōtra quem glo. velit arguere ꝙ absq; aliqua tutoris auc.valeat plenissime delatio facta per pupillū in iudicio, q̄a interuenit auth.iudicis sicuti d.§. permittitur.& tene primam responsionem glo.¶ In ead.ibi, vel dic ꝙ potuit deferri in iudicio sine autoritate iudicis &c.dic ꝙ hic

casu

casu non esset proprium iuf̃m iudiciale l.j.cum ibi, not.s.eo.& sic ista nõ videt̃ bona sol.cõtra quã ẽt facit secundum Sal.q̃a dato q̃ interuenisset authoritas iudicis, nõ p hoc deberet denegari restitutio, sicut nõ denegat̃ qñ p̃tor interposuit decretũ i alienatione rerũ minoris l.si quidã.C.de p̃di.mino.&.C.si aduer.ven.p totũ. & aliud est iussus, de quo loquit̃ tex.in d.§.permittitur.& aliud est simplex authoritas iudicis, vt ex d.iuribus patet iũcto d.§.pmittitur.¶ In ea.in fi.gl.tenet q̃ illud q̃ dr̃ hic in pupillo,habeat ẽt locũ in adulto curatorẽ habẽte. sed cõtrariũ tenet gl.sequẽs,tñ ista magis cõiter approbat̃ p d.l.iij.hic allegatã in gl.fortius est de mente Bar.q̃ ẽt qñ adultus curatorẽ nõ haberet, nõ possit deferri iusiurãdũ p q̃ vr̃ cõfiteri,& q̃ quidẽ habet vim lit.cõte.& sentẽtiæ l.nã & postea.§.si is q̃ t pali, & l.sed si his q̃ possessori.§.fi.s.eo.q̃a saltẽ in his q̃ tendũt ad solẽnizandũ iudiciũ, minor nõ habet legitimã p-sonã sine persona curatoris l.clarũ.& ibi hic firmat Cy.C.de aut.p̃stã.& l.ij.§.q̃ obseruari.cũ gl.in verb.sine possessione.C.de iu.ca. facit licet doc.hic nõ alle.l.i vniuersis.C.q̃ tu.da.pos.& l.acta.§.fi.j. de re iu.& q̃ dixit gl.in l.cũ & minores.C.si aduer.rẽ iu.q̃ voluit q̃ illud q̃ dicit in l.si curatorẽ habẽs.C.de in integ.resti.mi.allegata in gl.habet locũ in cõtractibus,non in iudicijs,in q̃bus ẽt si minor curatorẽ nõ habeat, nõ obligatur Bal.hic vr̃ istud idẽ tenere in iuramẽto iudiciali.† q̃a in iudicio minor non habet legitimã p̃sonã sine curatore d.l.clarum.sed in iuramẽto extraiudiciali, dicit illud posse deferri per minorẽ carentẽ curatore d.l.si curatorẽ.Sed Sal. 3dicit q̃ ipse habet p expedito,q̃ si adult' careat curatore, valeat delatio iuramẽti, & hẽat necesse petere restitutionẽ.facit licet ipse non alleget l.certũ.ver.minorẽ.j.de cõfes.fm intel.fm Pe.quẽ ibi refert Bar.itẽ quia habet p̃tãtẽ rerũ administrandarũ,vt dixit hic text.iũcta d.l.si curatorẽ.sed si haberet curatorẽ,tunc putat Sal.q̃ nõ valeat delatio sine curatore p rõnẽ positã hic i tex.dũ litera dicit,q̃a rerũ administrandarũ ius ei nõ cõpetit.nã talis adultus hãc p̃tãtẽ non habet,vt in p̃alle.l.si curatorẽ.& hoc intelligit esse verũ siue sit curator generalis,siue sp̃alis ad istã litẽ. & cũ ista opi.cõcordat ẽt Ful.hic p quo mẽbro.s.qñ adultus deferens iuf̃m, caret curatore.alle.l.nã & postea.§.si minor.s.eo.& eo casu dicit intelligẽdũ istũ tex.& text.in d.l.certũ.ver.minorẽ.quẽ etiam ita intellexit Host in summa in tit.de cõfes.§.qualiter.iuxta prin.puto cõcludẽdũ q̃ i adulto curatorẽ habẽte,vera sit opi.q̃ nõ possit deferre sine curatore,vt hic in gl.quæ vr̃ cõiter approbari,& probat̃ p rõnes.s. alle.& ita ẽt tenet Bal.in d.l.si ad excludẽdã.C.eo.sed si nõ habet curatorẽ,est magis dubiũ,tñ tũc cõcludo q̃ si defert extra iudiciũ cũ tũc videat̃ quædã cõfessio volũtaria, & nõ facta p modũ contẽtiosæ iurisdictionis debet sibi p̃iudicare,q̃a vt inquit Cyn.in l.vnica.C.de cõfes.& ibi Sal.& cano.in c.fi.de cõfessis.cõfessio p modũ volũtariæ iurisdictionis facta ab adulto carẽte curatore valet,probat̃ per l.si minor.la.j.j.de mã.vin.intelligo tñ hoc p̃cedere , nisi iusiurãdũ deferat̃ sup actione cõpetẽte ad rẽ,q̃ alienari nõ posset sine decreto iudicis,q̃a tũc valeret p rõnẽ huius tex.iunctis not.p gl.in l.j.C.si aduer.trãsac.& p Bar.in l.pe.ff.de aut.tut.cũ si.aut loquimur de iuf̃o iudiciali,& tunc aut cã illa erat talis in qua minor habebat p se legitimã p̃sonam,& tũc põt deferri, q̃a in ea ẽt posset ɔfiteri fm Cy.& Sal.in d.l.vnica.& cano.in d.c.fi.ar.l.j.C.si per vim vel alio modo.& no.Bar.in d.l.certũ.§.in pupillo.in prin.aut i illa cã nõ habebat legitimã p̃sonã,& hic est casus magis dubius, q̃ p̃det ab intellectu d.vers.minorẽ.in cuius intellectu Ioã.An.in addi.Spe.in ti.de ɔfes.§ sequit̃.in prin.& doc.in d.l.certũ.& in d.l. clarũ.& in d.l.vnica.& in d.c.fi.multũ variãt.tñ mihi magis placet q̃ nõ possit deferre, & pari rõne nec confiteri sine curatore postq̃ ad illud iudiciũ nõ habet legitimã p̃sonã. bñ facit d.l.in vniuersis. cum ɔcor.s.alle.nõ ob.d.ver.minorẽ.q̃a doc.in locis.s.alleg.vario modo r̃ndẽt,s.vel q̃ ibi intelligat̃ qñ interuenit authoritas curatoris in cõfessione,vel saltẽ in discussione facta prius.an deberet minor r̃ndere,vel nõ, vel ibi in cõfessione q̃ nõ habebat vim sentẽtiæ vel lit.cõte.& sic non tendebat ad solẽnizandũ iudiciũ,aliàs secus p d.l.clarũ.& istã partẽ q̃ nõ possit adultus carẽs curatore deferre in cã in qua nõ habet legitimã p̃sonã, tenuit Sal.in d.l.si ad excludendã.arg.l.momẽtaneæ.C.q̃ legitimã personã licet ipsemet hic videat̃ tenere cõtrariũ,vt.s.retuli.& fm istã dis.debet intelligi tex. i d.l.nã & postea.§.si minor.¶ In gl.i ver.obstabit.ibi, sol.fi ob.&c. vel solue vt dixi in l.j.vel ẽt põt fm Ful.r̃nderi q̃ l.cõtraria p̃cedit in iuf̃o iudiciali delato à pupillo sine tutore, merito nullo modo valẽt q̃a pupillus nõ habet legitimã p̃sonã ad iudicia l.j.&.ij C.q̃ legi.p̃so.sed hic loquit̃ in iuf̃o iudiciali , vt patet ex princ.huius l. cum ille.§.cõtinuat̃.iõ parit tale iuf̃m mero iure exceptionẽ. ast ẽt respõdet Bal.in d.l.si ad excludendã.sed p̃dicta magis placẽt, verum est q̃ in casu d.l.si ad excludendã.s.qñ pupillus defert tutori, nulla orit̃ exceptio,vt ibi fm Bal.ibidẽ & bñ,q̃a ex cõtractu celebrato p pupillũ cũ ipso tutore nõ obligat̃ pupillus tutori,ẽt naturaliter vt no.in l.j.j.de nouа.¶ † In gl.in ver.cõpetit.ibi,omnia cassant̃ &c.dicit Pau.de Ca.istud esse verũ in cõtractibus celebratis in p̃iudiciũ ecclesiæ p p̃latos nõ veros,sed intrusos.si aũt tenderẽt in fauorẽ ecclesiæ,tũc secus , q̃a i hoc ecclesia est priuilegiata.alle. no.per Bar.in l.si vrbana.j.de cõdi.inde.aliud esset in persona non priuilegiata l.si tibi.§.cũ possessore.s.de pac.Ang.tñ ibi dicit contrariũ volens illud q̃ ibi dr̃ habere locũ ẽt in ecclesia, licet Pau.de Ca.hic de eo mentionẽ non faciat, vide de isto articulo per glo.& doc.plene in c.nihil.de elec.cum concord.de quibus ibi.

S V M M A R I V M.

1. *Mandatum generale cum libera tantum operatur quantum speciale.*
2. *Iuramentum non cogitur quis subire quando non est sibi profuturum, & quando per ipsum non imponitur finis controuersiæ.*
3. *Procurator de cuius mãdato dubitatur,admittit̃ cũ cautione rati fallit vt hic.*
4. *Damnum honoris & famæ præferendum est pecuniæ.*
5. *Procurator ad recipiendum solutionem, intelligitur de vera solutione.*
6. *Fideiussor videtur habere mandatum ad soluendum.*
7. *Procurator succumbens ex dilatione iuramenti,an teneatur ad expen.*
8. *Allegans turpitudinem suam regulariter non est audiendus.*
9. *Alienatio facta in fraudem fisci,an & quando possit per fiscum repeti.*
10. *Cautio rati præstita per procuratorem quid operatur.*

§.Procurator.

Procurator habens generale cũ libera vel sp̃ale,vel in rẽ suã datus põt iusiurãdũ deferre,aliàs aũt non põt, nec aduersarius tũc tale iuramentũ delatũ cogeret̃ subire,ẽt si caueret̃ ei de rato, p p dubiũ de mãdato legitimo,q̃a p talẽ cautionẽ nõ plene p̃uideret̃ iuranti, cũ per ipsam nõ possit postea cõsequi suũ interesse, si postea dñs ageret & obtineret, nisi suã turpitudinẽ allegaret dicẽdo se periuriũ h.d. vsq; ad l.seruus.& diuidit̃ in sex.& primo ponit vnũ dcm̃ in p̃curatore habẽte mandatũ . Secũdo,aliud in p̃curatore, quẽ constat nõ habere mandatum . Tertio,ponit rationẽ huius secundi dicti. Quarto,ponit vnũ dcm̃,qñ est dubiũ de mãdato,& esset præstita cautio rati.Quinto,ponit rõnẽ huius quarti dicti . Sexto, ponit̃ q̃dã illatio ex p̃missis.Secũda ibi,al's.Tertia ibi , nec postea.Quarta ibi,nec multũ.Quinta ibi,siue enim.Sexta ibi, si itaq;.¶ † Not.ex prima parte maxime fm Bal.q̃ tantundẽ operat̃ mandatũ generale cũ libera,[a] quantũ operat̃ speciale, vt hic coniũcta gl.in verb. vniuersorũ.& in c.q̃ ad agendũ in fi.de p̃cu.in.vj.iuncta l.transactionis placitũ.C.de trãs.& l.mãdato generali . cũ gl.j.s.de p̃cura. p̃bat̃ ẽt hæc æquiparatio [b] in l.nã & nocere.cũ ibi not.s.de pact.& ibi ad hoc põderat illũ tex.Bal.& no.p doc.in c.fi.de dila.& p Cy. in l.j.C.ẽt p p̃cu.cãm in inte.resti.agi posse.& p Cy.& Bald.in l.illud.§.j.s.de min.& not.per Pau.de Ca.in l.Paulus.de acquir.hære. ¶ Fallit quo ad donandũ l.cõtra iuris.§.fi.cũ l.seq.s.de pac.iũcta l. filiusfa.j.de donat.¶ Secũdo, fallit quo ad delinquẽdũ l.creditor. §.Lucius.j.man.l.si pr̃.j.quæ in frau.cre.& est doctri.Bal.circa istas duas fallen.in l.si p̃curator.post la.Bu.ibi.C.de p̃cu.¶ Tertio,fallit quo ad acceptilationẽ l.p p̃curatorẽ.cũ gl.& ibi clare Bar.j.de accep.¶ Quarto,fallit in casu i quo aduersarius peteret dñm,seu principalẽ tanquã legaliorẽ,vel melius informatũ debere p se cõparere ad r̃ndendũ , q̃a nõ sufficeret mittere p̃curatorẽ habentẽ generale mandatũ cũ libera , nisi haberet singulare & indiuiduũ mandatũ,vt per Bar.no.in l.q̃ bona.§.si alieno.in.ij.q.de dã.infec. cũ cõcor.& addi.quas ibi dedi,& ex no.p Bar.ibi habens bñ notare q̃ illud q̃ dr̃ hic in p̃curatore deferẽte,habet ẽt locũ in p̃curatore iurãte,& hoc p idẽtitatẽ rõnis.¶ † Not.ex l.alias.iuncta l.seq. q̃ nõ cogit̃ q̃s subire iuf̃m,qñ nõ est sibi profuturũ. & ista est vna de causis ex q̃bus iuste recusatur iuramentũ. Alie notã.in l.manifeste.j.eo.¶ Item not.q̃ iusta cã recusandi iuf̃m, est qñ per ipsum iuramentũ p̃stitũ nõ imponit̃ finis cõtrouersiæ adeo q̃ iterũ de ea re quæri possit, de qua iuratũ esset.Et iõ fm Bar.vbicunq; põt probabiliter reus timere, ne p quãdã consequentiã suũ periuriũ arguat̃, nõ cogit̃ iurare.vnde refert ipse,q̃ si vnus ex pluribus heredibus deferat iuf̃m,forte non coget̃ reus iurare , ne fortasse altero agente detegatur periurium suum . & dicit ad hoc nõ obstare id

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cu. Cum libera . Vide Bart.post gl.in l.iii.§.si procurator.j.q̃ quisque iu. & in l.si procurator.j.de cõdi.inde.vbi ponit vnam fallen. videlicet quo ad hoc vt dominus incidat in pœnam.& vide alleg.in consi.xxii.in.j.volu. vbi an mandatum cum libera æquiparetur speciali in ver.attento.

b ¶Tho.Dip. Hæc æquiparatio . Vide plene p Ias.hic,& in l.p̃ses.C.de trans.& adde q̃ mandatũ cũ libera æquiparat̃ speciali mãdato,text.est in d.c.qui ad agendũ.§. fi.& ideo tũ est habere liberã quantũ speciale mãdatũ, & ideo habẽs liberã,põt petere resti.in integ. fm Bar.in l.illud.§.j.ad fi.s.de mino.Alex.in l.si p̃curator. C.de p̃cu.& põt impetrare rescriptũ,vide plene p Fel.in c.nonnulli.§.sunt alii.& seq.de rescri.& ibi Fel.ponit plures casus , p quos p̃curator dicat̃ habere liberã. & p Ias.in d.l.si procurator . & ibi ponit plures formas ad cõstituendũ cũ libera, & in sp̃e , vide q̃ not.in l.qui Romæ.§.Callimachus . de verb.oblig.& Math.in no.xxviii.& plu.Fran.in d.c.qui ad agendum.§.fi.vbi plene

se id q hr in l.si duo patroni.in princ.s.eo.qa ibi ille libertus altero patrono deferente nō cogebat iurare, sed sponte iurauit,& cū Bar.transit Ange.hic. Sed Fulgo.hic dicit illam l.si duo.nihil facere pro,nec cōtra.qa agente illo alio patrono, qui nō detulit iuramētū,si vinceret,nō detegeret periuriū liberti,q iurauit se nō esse libertū deferentis, eo qa esse pōt q libertus nō erat libertus illius q detulit sed istius.Tamē nō putat eē verū, q qn reus timere pōt q periuriū suū p quādā consequētiā arguat,sit iusta cā recusandi iurm,qa sequeret q actor nunq in rei vē.posset iurm deferre, qa altero postea agēte,si prius reus iurasset se eē dnm, posset detegi eius piuriū,& similiter in petitione hrditatis, qa si iuraui me hæredē,posset alius ꝯ me agere,& se pbare hrdē.Et tn vr hoc eē ꝯ l.nā & postea.§.fi.l.sed si possessori.§.fi.s.eo.itē vr ꝯ generalitatē l.manifeste.j.eo.& ad istū text.rndet, q loquit qn p iurm nō imponeret finis cōtrouersie sup re de qua agit inter psonas inter quas agit qa deferēs nō habebat hic potestatē deferēdi.secus qn imponeret finis controuersie inter personas inter quas agit vt dcm est. Pau.de Ca.hic,ēt vr tenere ꝯ Bar.qa fm eū iste tex.non pbat opi.Bart.qn hic loquit qn iurās haberet necesse allegare turpitudinē suā,seu piuriū suū agēdo postea ꝯ procuratorē.sed in q.Bart.s.de duob' cohęredibus iurās nō haberet necesse allegare piuriū, qa nō agit ꝯ illū q detulit iurm,nā iurās aduersus illū,est securus per exceptionē iurisiurādi p sua portione. alius vero agit p portione sua.& posito q obtineat iste q iurauit semp poterit dicere q iniuste obtinuit ille ali', nō enim p hoc q alius obtinuerit, poterit ille q iurm detulit,iterū cōuenire illū q iurauit. Et si de facto ꝯueniat poterit iurās dicere se verū iurasse, & illū q obtinuit iniuste obtinuisse,vt patet ad sensum fm ipm.adde q Bart.in l.cū q.§.pe.j.co.& in d.l.manifeste.tenet illud idē q ipsemet tenuit hic, & idē Bal.i l.generaliter.§.j.in fi.C.eo.vbi dicit q est iusta cā recusandi iurm, si iurās posset cōuinci ab alio de periurio.alle.istā l.Ful.in d.l.manifeste.& tenet illā met opi.quā ipsemet tenuit hic.posset p ꝯcordia dici, q aut cōtingere pōt q in alia cā mouēda cū psona nō habēte ius cōnexū,aut dependēs à iure istius cui defert iurm,tractabit de eo q cōcerneret piuriū iurātis,& tūc procedit illud q dicit Ful.nā tūc acta in vna cā non faciūt ēt qualequale piudiciū in alia d.l.sed si possessori.§.fi.in versi.nihil.& dixi in d.l.si duo.in princ.& ita loquunt iura allegara p Ful.aut hoc ꝯtingere pōt in alia causa mouēda cū psona habēte ius cōnexum, vel dependēs,& tūc procedit opin.Bar.hic,& sequaciū,& ita loquunt exēpla Bar.hic.& in alijs locis cū cōcor.s.alle.nā tūc acta in vna cā nocēt in alia l.a snia in princ.j.de appel.Nec ob.q hic nō haberet plenā potestatē,quia immo nisi esset timor detegēdi i alia cā diceret habere potestatē, nā videmus q pcurator actoris,de cuius mādato dubitat,hr p legitimo mero pcuratore, si pstat cautionem rati.l.j.cum ibi plene no.C.de pc.nec ob.q hic loquat qn iurās habebat necesse allegare piuriū suū,qa rnde q istud nō attēdit hic, sed attendit q poterat esse q detegeret piuriū suū p sniam, nā q̄uis alleget piurium suū,istud non impedit eū agere hic casu quo piuriū est iā detectū p sniam,vt i hoc tex.quē ita cōiter intelligūt Pet.Bar.& cōiter alij, qtū vero ad rnsionem datā ad d.l.si duo.in princ.p Ful.vr tolerari posse rnsio.Ful.si m vellemus sustinere intellectū Bart.ad illam l. oporteret nos intelligere ibi,q ille patronus q detulit, dicebat se esse pronū liberti ex ea cā,s.qa manumiserat vna cū Titio dcm libertū,& sic sup hoc toto deferebat iurm, nā sic poterat suspicari libertus,ne si p iurm negaret,postea ꝯtingeret q Titius reprobaret docēdo se vna cum dicto referēte manumisisse,& ita existimo suisse intentionē Bar.

3 ¶ † No.ex ver.nec multū.limitationē ad iura dicēria q vbi dubiū est de mādato pcurator admittit cū cautione de rato, vt d.l.j.cū si.nā fallit vbi p illā cautionē non esset plene cōsultū. simile in l.q ita.§.j.j.ad Tre.

4 ¶ † Itē no.q parū dicit puideri alicui,cū aduersus dānū pecuniariū succurrit, ēt si nō cōseruat

a aduersus dānū honoris & fame.nā tale dānū fame pferendū est[a] pecunie l.si i duabus.de reg.iu.facit l.iusta.i prin.cū gl.j.de manu.vin. ¶ Itē not.q si pbat vel iudicat, veritatē se aīr hre q̄ iuratū sit, vr doctum de piurio.fallit m in pupillo l.qui iurasse.in prin.& ibi p doc.& ibi dicā.j.eo. ¶ In gl.in ver.vniuersorū.in prin.habes no.ex tex.cū gl.q nō tm operat mandatū generale quo ad genus, sicut operat sp.ile quo ad spēm, nisi habeat mandatū generale cū libera.bū facit l.si q̄s mihi bona.§.iussum.& q ibi no.j.de acq.hæ.& l.nō solū.§.fi.cū l.seq.in prin.s.de procur.& q dixi in primo not. ¶ In ea gl.ibi & liberā.dicit Bal.in lec.anti.& Ang.q ēt si nō habet liberā,dūmō habeat potestatē recipiēdi solutionē, sufficit vt possit deferre iusiurandū qa iusiurādū vim solutionis habet,vt l.iusiurādū.j.eo.& p alle.l.seruus.cū glo.fm vnā lec.iuncta l.seq.j.eo.vbi seruus nō habēs liberā peculij administrationē defert iurm in cā

5 peculiari ex eo qa sibi solui pōt .sed istud non puto verū,† qa habēs ptātē ad recipiēdū solutionē intelligit de vera receptione solutionis, nō aūt de ficta l.si debitorē.iūcta l.si rē.§.fi.j.de noua.& l.nō abstulit.C.de noua.& iō dicit Bar.in d.locis, q pcurator habēs mādatū ad recipiendū solutū nō pōt confiteri se recepisse,vt etiā dictū fuit post Bar.in l.ij.§.fi.s.ti.j. sed iurm est sol.ficta vt patet ex not.p gl.s.§.pxi.& p gl.in l.duobus.§.à fideiussore.j.eo.& ibi dicit gl.no.q iurm nō habet vim solutionis quo ad als psonas, sed solū

6 quo ad iurātē & deferentē † & iō licet fideiussor videat hre mandatū de soluēdo l.indebitā.j.de condi.inde.tn si ipse iurat soluisse nō sufficit quo ad repetendū à debitore.nō ob.d.l.seruus.cū l.seq. qa ibi nō solū poterat recipere solutionē sed habebat liberā,alias ex sola recipiēdi ptāte solutionē nō potuisset nouare, vt d.l.si debitorē.cuius ꝯrium dr in d.l.seruus.cū l.seq. ¶ In gl.i ver.exceptio ibi,qa omnino nō ob.dño &c.p hoc non meret reprehēdi prima expositio,qa tex.nō dicit q exceptio iurisiurādi obstet dño,sed q reus istā exceptionē iurisiurādi opponēs habet necesse pbare se liquido iurasse,idest veritatem pbasse.& sic habet necesse ꝯ dnm pbare vere q nō tenebat ei sicut ēt iurauerat.s.se nō teneri, qa & p ꝯns nō sentit bnficiū ex iureiu.cū habeat necesse sicut si nunq̄ iurasset.Alie expositiones pnt ēt pcedere,vt hic p Bar.Et non est mirādū si fm vlti.expositionē exceptio accipiat p replicatiōe, qa ita ēt accipiet in l.nā & postea.§.si minor.s.eo.bn facit l.ij.i princ.j.de exce. ¶ In gl.mag.diuidit in duas partes principales. in prima ostēdit arguēdo à sufficiēti partiū enumeratione & discurrēdo p quatuor casus,q p istā cautionē rati nō est plene cōsultū reo, si cogat iurare ad delationē talis pcuratoris de cuius mādato dubitat & hic vsq; ad ver.sed certe,ibi argun ꝯ primū tertiū & quartū casum postea respondet. ¶ In eo.ibi,& sic nō pōt agere nisi ad expēsas,quasi velit dicere gl.si non pōt agi,nisi ad expēsas ex cautione rati & nō ad fortē,parū operat cautio rati, & i hoc primo casu verū dicit gl cū aditione tn qu ā dicā.j.rndendo ad l.pcurator.§.j.j.rā

7 ra.ha. ¶ † In ea.ibi.aut obtinuit & iniuste tūc idē &c.hoc plane pcedit qn pcurator deferēs erat verus pcurator licet de eius mādato non esset plene pbatū tpe pstite cautionis,sed postea apparuit mādatū qn dns agebat ꝯ reū.nā nō tenet pcurator ad expēsas, qa nō fuit i culpa circa delationē iuramēti cū haberet ad hoc potestatē,sed tenetur ad expensas quas iurās fecit in lite,qa pcurator nō curauit vt dns ratū haberet & q nō vexaret iniuste illum q iurauerit vt in.§.cū aūt.allegato in gl.sed si habuisset aliquo mō mandatū ad deferendū iurm, qa tūc fuit in culpa deferēdo iurm ad q nō habebat potestatē. ideo si dns postea agat ꝯ iurm & obtineat ēt iniuste, tamē deferēs tenet ex cautione rati nō solū ad expēsas quas iurās fecit in lite sibi mota p dominum, sed etiā ad sortem per l.iij.§.falsus.j.rem ra.ha.& no.gl.mag.in d.§.cū aūt.hoc tn casu nō est plene cōsultum p cautionē rati pp præsumptionē illius sentētiæ q̄ psumit iusta anteq̄ cōtrariū doceat l.Herēnius.§.j.& ibi no.j.de euic.& c.cū inter R de re iu.& sic facit psumptionē ꝯ iurantē, q fuit piurus,vt hic p Bar.cū quo trāsit Bar.h i lec.anti.sed Pau de Ca.hic in discursu dicit ꝯrium nō faciēs mentionē de Bar.& nihil allegat i ea.ibi.& sic nō pōt allegare turpitudinē &c.hæc rō est falsa vt hic p gl.referētē fm opi.Azo.quæ est vera & ibi dicā.Tamē q̄uis posset allegare turpitudinē suā agēdo ex cautione rati,nō remanet isto casu p cautionē rati plene cōsultum iurāti,qa eius periuriū & sua turpitudo detegeret per sniam latā pro domino, vt.j.p gl. ¶ In ea.ibi, & sic stipulatio nō cōmittit &c.gl.j.in vers.& quarto vero.tenet hoc indistincte. ¶ In ea.ibi,sed dico q nunq̄ habuerat mandatū &c.gl.nō recte respōdet ad l.pcurator,

a iō melius respondet,vt hic p Bar.tn aduerte etiā q p responsionē gl.& Bar.& aliorū sequit q si iurās potest repetere aduersus pcuratorē ex cautione rati interesse expensarū & aliud interesse non est passus nec ēt deteget periuriū, qa dns succubuit. ergo multū pficit cautio rati p quā plene est cōsultū.vnde dicatis q intētio gl.nō fuit ostēdere q in omnibus quatuor casibus hic traditis in gl.nō esset plene consultū reo p cautionē rati,sed solū q euenire poterat aliquis casus p quē cōtingeret q cautio rati nō plene cōsuleret aduersus oēm indemnitatē rei.& hoc sufficit vt sic non teneat q̄s se submittere cautioni rati, vt hic plene facit l.q ita.§.j.j.ad tre.vnde tn hic euenire posset aliquis casus in quo nō esset plene cōsultū.vt qn reus conuētus à dño succūberet. vt in hac gl.no.ergo cautio rati nō sufficit, & ita ēt intelligunt Ful.& Pau.de Ca.hic & recte vt mihi vr quicq̄d sensert Bar.hic in ver.sed cōtra hoc opponit fortiter &c. ¶ In ea.ibi & sic nun peierauit quo ad eas &c.hoc nō vr bene dictū qa iuramētū pstitū sup principali habet effectū ēt quo ad accessorium l.sed & si possessori,iuxta prin.s.eo.& præsertim iuramentū negatiue præstitum put erat i casu huius l.quo iurauit

ADDITIO.

a ¶Hen.Ferr. Præferendum est. Adde eandem Alex.in l.reprehendendam. & quē ibi dixi in apostil.in vers.honorem.C.de insti.& subst.

iurauit reus ſe nihil debere. ergo eſt impoſſibile ꝙ ſtante vero iuramēto veniant acceſſiones. ꝙ ēt iſta prima opi. Azo. ſit falſa, patet ex his quę dicuntur per gl. in .ij. opi. quę eſt vera & huic contraria.

8 ¶ † In ea. ibi. l. q. iuraſſe in prin. hæc .ij. opi. Azo. eſt vera & ad arg. ꝑ ꝙ dicebatur ꝙ allegans turpitudinē ſuam non debet audiri [a] vltra rñſionem hic traditā in gl. rñdent Pet. Bart. & alij ꝙ illud eſt verū, niſi turpitudo allegata quo ad adiuuandū intentionem allegātis eſſet iam detecta ꝑ ſententiā in alia cā latā vt hic in l. decreto. j. de ſuſp. tu. bñ facit l. Aurelius. §. fi. j. de lib. leg. & ꝙ no. Inn. in c. mulieri. de iureiu. & Bar. in l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. cum ſi. de inoſ. te. de quo hic latius per Bar. tangentē plenius q̄ alibi qñ quis audiatur allegans turpitudinē ſuā. & vltra fallentias hic traditas ꝑ eum videatis aliàs ꝑ gl. & doc. in c. inter dilectos. de do. & inter cętera limitādo dicit not. Io. An. ibi ꝙ niſi reus allegādo turpitudinē ſuam oſtendat actorē actione carere, auditur. ita dicit rñdendo ad c. ex tenore. de conceſ. pręben. & hoc ſequitur Car. flo. in d. c. inter dilectos. q. ꝑ hoc allegat ꝙ vbicunq; actor caret actione, iudex ex officio ſuo non pōt repellere eum, ēt quāuis reus nō cōpelleret vt no. in l. vbi pactum. C. de tranſac. & habeť in c. cām. el. j. de iudi. ſed Pet. de Ancha. in d. c. inter dilectos reprehēdit d. limitationem Io. An. q͞a qñ iudex interponit officium ſuum debet moueri ęquitate ſuadēte l. ꝙ ſi Epheſi. de eo ꝙ cer. lo. ſed non ſubeſt æquitas, qñ iudex ſe interponit ad cōmodum doloſi. facit l. itaq;. circa princ. j. de fur. Io. de Imo. in d. c. inter dilectos. refert d. opi. & vltimo loco recitat opi. Pe. de Anc. ibi q. adhęret diſtinctioni traditę ꝑ Bar. hic. & ita reſidet ſimpľr ibi. ſed d. Abb. ibi idē dicit ꝙ illud dictū Ioā. An. ibi, ſi eſt verū, eſt ſingulare, quāuis Ioā. An. nihil alleget ſm eū. & ſubdit d. Ab. ꝙ difficile eſt ſuſtinere ꝙ iudex debeat audire allegantē turpitudinē ſuam, niſi, ſm eum dicamus ꝙ iſtud tolerať in notorijs in q̄bus iudex ſupplet ꝑ no. ꝑ Inn. in c. j. de offi. vic. facit, licet ipſe nō alleget, id ꝙ not. glo. in l. j. C. vt q̄ deſunt aduo. par. & in l. age. C. de tranſac. & ꝙ not. Inn. i c. ex tenore. in fi. de reſcr. cū ſi. & vide Ab. in c. cū ſuꝑ de ꝯceſ. prębē. & certe ęquior eſt opi. Pet. de An. & ēt fortaſſe verior q͞a opi. Io. An. nō vř iure ꝓbari. nec ꝓ eo facit text. in c. ex tenore. de cōceſ. præbē. q͞a ibi actor & reus fuerāt in pari cauſa turpitudinis, ideo potior eſt cōditio rei, vt ibi declarať in gl. bñ facit l. iij. C. de cōdi. ob tur. cau. Nec ob. id ꝙ no. in d. l. vbi pactū. cum ſi. q͞a illud limitať ꝑ iura dicētia ꝙ nō audiť allegatio turpitudinis in fauorē eius q. eā cōmiſit. & illa, cū ſint benigniora, præferenda ſunt & cenſenť magis ſpecialia q̄ iura volētia iudicē poſſe ex officio agentē repellere ꝑ ea q̄ no. tradidit Bar. in extrauag. ad reprimēdū. in verbo nō ob. facit l. ſemꝑ in dubijs. & l. capiēda. j. de re iu. de q̄ mā ēt vide ꝑ Bal in l. ſi creditoribus. C. de ſer. pig. dat. ma. & in l. cū mulier viri. j. ſo. ma. & in l. poſt mortem. ſ. de adop. & hic per Saly. l. tranſactione finita. C. de trāſac. vbi Saly. trāſit ꝑ omnia cum doctri. Bal. hic cū qua ēt tranſit d. Abb. in c. cū ſit ꝑ. de cōceſ. prębē.

9 ¶ † Et iuxta hæc q̄rit Bar. hic. quidā vendidit fundū in fraudē fiſci vt fiſcū excluderet à cōſequēda pœna in bonis vēdētis cū fortaſſe nihil aliud vltra haberet, vult iſte poſtea fundū repetere tanq̄ alienationē fecerit in fraudē, an poſſit. dic vt hic per eū qui vř melius loqui q̄ alibi. & cū eo trāſit ſimpliciter Ang. hic de qua. q. vide per eūdē Bar. in l. poſt cōtractū & Bar. ibi. ēt ꝑ alios. j. de do. i l. filios. C. de reuo. his q̄ in fraud. cre. & in cōſi. inci. Petrus nicole. & Bal. in l. cū cōfitearis. C. de reuo. & do. & Pau. de Ca. i l. ꝯtra legē. ſ. de legi. ¶ In ea. ibi, ēt ſi dñs nō procedat vel ſuccumbat &c. & ſic volebat Azo ꝙ ſi ſemel eſſet cōmiſſa ſtipľo rati ad intereſſe totale eo quia dñs ratū nō habuit nō extinguať actio licet poſtea deſinat itereſſe cōpetere vt q͞a reus in lite mota cōtra eū abſoluať. & idē tenet gl. mag. in d. l. ſi fine. §. cū aũt pro hoc facit l. q. aũt. §. illud. ſ. ſi q̄s cau. q̄ inferius alle. i gl. ad oppoſitū & inepte ibi allegať. tñ Bart. & cōter doc. hic in d. l. cū aũt. tenēt cōtrarium in hoc q͞a ex quo deſinit intereſſe, & ceſſat dānū de ꝑterito extinguiť actio l. ſi ꝓcuratorē. §. mandau. j. mā. & l. ſi eū. §. q. iniuriarum. ſ. ſi q̄s cau. & tex. i d. §. illud intelligiť qñ deſinit intereſſe cōpetere, ſed nō ceſſat dānū de ꝑterito. & ꝓ iſta opi. facit id ꝙ ſtatim ſubdit gl. dū dicit, ſi tñ poſtea ratū habet obiecta excep. à ꝓcuratore &c. & probať in l. quo enim.

10 §. Iulianus. in fin. alle. in gl. ¶ † In ea. ibi. §. illud &c. potius facit iſte tex. in cōtrariū vt dixi. Et aduerte q͞a ſi vera eſſet iſta opi. Azo. volēns ꝙ q̄ primū dñs non habuit ratū cōtractū, cōmitteť ſtipulatio rati ad totā illā quantitatē, excepta illa ſuꝑ qua iuratū eſt, & q̄ tūc petiť à dño ſequereť ꝙ cautio rati multū operareť. q͞a ſtatim poſſet peti aduerſus ꝓcuratorē illud totū abſq; eo ꝙ haberet neceſſe expectare ſententiā ferendā inter ipſum reū & dñm. & cōtingere poſſet ꝙ ex re iſta haberet interim reus lucrum, q͞a habebit à ꝓcuratore illā quātitatē q̄ aduerſus eū petiť ꝑ dñm, ēt ſi falſum iuraſſet, ſe nō debere. & ideo habebit neceſſe expectare ſentētiā ferendam cū dño ꝑ quā fortaſſe poſſet detegi periuriū. hoc aũt vř eſſe cōtra mentē literæ hic in verſi. nec multū &c. gl. hic diſtinguit, aut erat iſte falſus ꝓcurator, & tūc ſit vera opi. Azo. ſ. ꝙ ſtatim cōmittatur obľo ad totale intereſſe. ſed ſi erat ver' ꝓcur. tūc ſecus. & Bart. intelligit gl. velle ꝙ qñ ꝓcurator eſt verus, cōmittatur ſtipľo ad intereſſe, niſi lata ſnīa. & tūc cōmittať ad expēſas litis tñ ꝑ. §. cū aũt. & §. Marcellus. alle. in gl. & ſic cum oporteat expectare ſententiā ꝑ q̄ poterit cōtingere detegi periuriū nō dicatur iſto caſu cautio multū operari ſed modicum tñ ſcilicet circa expēſas. & dato ēt ꝙ diceremus añ ſententiā cōmitti ꝓ rata expenſarū q̄ añ ſententiā fierent ꝑ reū cū videať audiēdus quo ad illas attento ꝙ in illis ſua intereſt l. ſi ꝓcurator. i prin. j. rē ra. ha. tñ adhuc parū operareť cautio rati q͞a omnino adhuc ſubeſt periculū detegēdi periuriū ꝑ futurā ſententiā. ſed quatenus iſte tex. intelligereť de ꝓcuratore falſo, quo caſu cautio rati ad totū cōmittiť incontinēti ſm opi. gl. tūc durat adhuc ꝯtrariū ſeu militat q͞a vř ꝙ cautio rati multū opereť, q͞a ſtatim pōt peti totū, illud ſuꝑ quo iuratū eſt cū nunc ꝓ eo cōueniať à dño vt d. l. quo enim. §. Iulianus. Bar. poſt Ia. But. rñdet ſm Hug. ꝙ tūc intelligi debet ꝙ reus hic voluit ſtatim agere ad totā ſortē & poſtea lata ſentētia agere in alio iudicio ad expēſas, ſed diſtulit totū petere poſt latā ſententiā & iō, tūc ſi feriť abſolutoria, extingueť actio q̄ erat nata ex cautione rati cōmiſſa, vt dictū eſt. ſi aũt fereť cōdēnatoria, tūc faciet ꝑiudiciū reo, ſaltē quo ad ꝑiuriū in quo ipſe detegeť. ſed iſta vř quædā vaticinatio, iō alio modo & melius rñdent Ia. Bu. Alb. de Ro. Ang. Sal. & Pau. de Ca. hic. ſ. ꝙ nō eſt verū ꝙ i caſu huius l. ēt ſi ꝓcurator erat falſus, cōmittať cautio rati quo ad totū ſtatim cum dñs ratum nō habuit. immo oportet expectare ꝙ ferať cōtra eum ſentētia condēnatoria, aľs nō cōmittereť ad totum. nā añ non intereſt ſua quo ad ſortem. q͞a poterit eſſe ꝙ abſolueť. nec ob. d. §. Iulianus. q͞a ibi falſus ꝓcurator receperat pecuniā a reo, & cauerat de rato. vnde q̄ primum dñs ratum nō habet, cōmittiť cautio in totum q͞a in tñ intereſt debitoris cū pecuniam ſoluerit, & nō ſit in aliquo liberat'. & iſta ſolu. mihi placet, licet Ful. nō facta mentione de ipſa, trāſeat cum Bart. Nec ob. iſta ſol. ſi diceret ꝙ ſtipulatio rati cōmittiť ad quanti intereſt fuiſſe ratum habitum, vt d. l. ſi procurator. in prin. ergo reus poterit dicere iuraui me nō debere c. q̄ à me petebaniť procuratorio nomine Titij, & Titius agit cōtra me ad illa c. intereſt mea in c. quia ſi ratū habuiſſet, eſſem tutus in ipſis c. q͞a rñdeo ꝙ ſi reus iurauit ſe non teneri in c. non pōt dici ꝙ ſua interſit in c. quia ſi verū eſt illud ꝙ iurauit ſua nō intereſt in c. qñ nō erit cōdēnādus dño in c. ſi autem vult dicere ꝙ ſua intereſt in c. haberet excep. iuriſiu. quia iurauit falſum & tūc dico ꝙ non debeat audiri allegādo periuriū ſuum nōdum detectū ꝑ ſententiā vt dixi. ſ. pōt ēt quis euadere oēm contrarietatē ꝑ ea q̄ dixi. ſ. rñdendo ad l. ſi procurator. §. j. in ver. in ea. ibi, ſed dico ꝙ nunq̄ habuerat mandatum &c.

ADDITIO.

a ¶ Non debet audiri. Vide Alex. in l. tranſac. C. de tranſac. Pan. in c. ſuper queſtio. de conceſ. præben.

Pauli. LEX XX.

1 *Iuramentum delatum ab eo qui non poteſt eſſe in iudicio, non valet.*
2 *Confeſsio facta coram iudice incompetenti an valeat.*
3 *Iuramentum an poſsit deferre ſeruus vel filiusfa. in cauſa peculij.*
4 *Exceptio iuriſiurandi appellatur exceptio pacti.*

SEruus. Seruus & filiusfa. aduerſario deferēte iurātes actionē & excep. pñi & dño quęrūt ēt extra cām peculiarē. ipſi vero ſi deferāt nocēt patri & dño ſolū in cā peculiari in qua liberā adminiſtrationē habeāt h. d. vſq; ad l. qui iuraſſe. Suꝑ l. quidā in gl. in verbo peculio potes tenere vtranq; ſol. in caſibus in quibus nō poteſt ſeruus eſſe in iudicio. & ex ſecūda ſol. habes not. ꝙ † iuramentum delatū in iudicio ab eo q. non poterat eſſe in iudicio ſed extra iudiciū deferre, non valet in vim pacti vel iuramēti extraiudicialis. & ſic facit † an confeſſio facta corā incompetenti iudice [b] valeat in vim confeſſionis, extraiudicialis. de quo vide no. in c. at ſi clerici. de iudi. & ꝑ doc. in c. ꝑ inquiſitionē de elec. dixi poſt Bal. & Ang. i l. magiſtratibus. de iu. om. iu. vbi dixi magis communem opi. eſſe ꝙ valeat. tñ hic ideo aliud eſſe poteſt, q͞a ibi confeſſio extraiudicialis, non tñ operatur quantū iudicialis, ſed hic tantū operareť ꝙ valeret in vim iuramēti extraiudicialis ſicut iudicialis, q͞a vtrunq; habet vim rei iudi. & litis finite, vt l. j. & .ij. & ibi dixi. ſ. eo. ¶ † Itē adde ꝙ illā l. cū gl. intelligit Ful. velle ꝙ ſeruus non poſſit deferre iuſiurādū extraiudiciale i cā peculiari, niſi habeat liberā adminiſtrationem, aľs nō obligat dñm de peculio, & ſic eſt ſpāle in iuramēto q͞a habet vim iudicij

ADDITIO.

b ¶ Hen. Fer. Incompetenti iudice. Adde an confeſſio facta coram iudice incompetenti valeat vt exea coram iudice competenti poſſit ſequi condemnatio Alex. conſ. xiij. inci. ex his verb. fortificari in. vi. volu.

indicij sed filiusfa. bñ posset obligare p̃rem de peculio ex delatione iuramẽti ẽt si nõ habeat liberã. q̃a habẽs peculiũ põt obligare p̃rem vel dñm de peculio licet nõ habeat liberã l. cũ fundus. §. seruum tuũ in gl. ĩ verbo euanescit. s. tit. j. & ita intelligit l. depositi. allegata in gl. sed puto q̃ ẽt filiusfa. nõ possit sine libera sicut in ꝓcuratore l. iusiurãdũ q̃ ex ꝯuẽtione. §. fi. s. e. vbi ꝓcurator vniuersorũ bonorum nõ põt deferre si nõ habet liberã vt ibi no. & tñ poterat obligare dñm sine libera, puta agẽdo cãm io iudicio l. sed si vn⁹. §. ꝓcuratorẽ. j. de iniur. & ibi Bart. c. q̃ gñalr de ꝓcura. in. vj. & nõ ẽt bona rõ spãlitatis in seruo, illa quã dicit Ful. q̃a sequeret q̃ nec ẽt extra iudiciũ posset seruus iurare vel deferre ꝯ istũ tex. cũ gl. nã ẽt iuſm extraiudiciale vim habet iudicij l. nã & postea. §. si is q̃ tẽporali. cũ ibi not. p Bar. & ibi dixi. s. e. & adde q̃ dixi in l. iusiurãdũ. §. fi. sup gl. ĩ verbo, vniuersorũ. ¶ In l. sed si seru⁹. no. ex tex. ĩ verbo, pacti excep. q̃ exceptio iurisiurãdi appellat̃ exceptio pacti, nã p̃cedit pactũ q̃a deferẽs vr̃ ꝯuenire stare iuſo illi⁹ cui deferẽt si iurauit. vñ iuſm põt dici implementum cõditionis vt est tex. in l. ꝓxi. j. §. fin.

Pauli. LEX XXVI.

1 *Pupillus an & quando possit iuramentum deferre.*
2 *Pupillus doli capax an obligetur ex suo contractu iurato.*
3 *Periurium requirit dolum.*
4 *Iuramentum an ad sui essentiam requirat verba.*
5 *Periurus quomodo debeat accusari vt puniatur de periurio.*

Qui iurasse. Iuſm ẽt pupilli & mulieris tenendũ est quo ad cõmodũ iurãtis & ĩ pupillo nõ cadit ꝑiuriũ h. d. ¶ † No. q̃ pupillus iurare põt. q̃ intellige in iuſo litis decesiui deferẽdo à parte parti. secus in iuſo in litẽ l. videamus in princ. j. tit. j. Itẽ secus in iuſo confirmatorio cõtractus vt d. auc. sacr̃a puberũ. C. si aduer. ven. & ibi no. & no. ẽt in corpore vñ illa sumit̃ & tradit̃ io c. j. de delic. pue. & p Bal. ĩ l. pactũ. in prin. C. de colla. & p Host. Io. An. & alios in c. cũ contingat. extra eo. & ibi plene p Io. de Imo. maxime in tertio mẽbro & per Fed. de se. in cõsi. xxxj. incipiẽte minori. p Ang. hic & in l. si q̃s pro eo. in prin. j. de fideiuſ. & ẽt p Sal. hic. & verior vr̃ opi. Bar. hic tenẽtis q̃ dispositio d. auc. sacr̃a puberũ. habeat locũ in pupillo doli capace.[a] quã ẽt tenet Host. & Io. An. io d. c. cũ cõtingat. & Arch. in c. q̃uis de pac. in. vj. Bar. & Saly. in d. auc. sacramẽta. Ro. in l. is cui bonis. de verb. ob. & late ꝓbat Io. An. in d. c. cõtingat. & bñ probatur in c. ex literis, de sponsalibus. tñ Guil. de Cu. hic dicebat limitãdo p̃dicta q̃ si pupillus doli capax cõtrahens cũ eo, q̃ dubitabat an ille esset pupillus q̃ iurauit se esse adultũ, & postea iurauit non venire cõtra cõtractum, validabit̃ ꝯtus iuramẽto, quia pupillus voluit decipere cõtrahentẽ secum. at. l. ij. & iij. C. si mi. se maior. di. attento q̃ pupillus doli capax, teneri debet ex delicto l. impuberẽ. j. de fal. & d. c. j. de deli. pu. al̃s aũt nõ validat̃ cõtractus p iuſm impuberis p d. auc. sacramẽta pub. q̃ indistincte loquit̃ & requirit iurãtẽ esse impuberẽ. & Pau. de Ca. hic sequit̃ istud dictũ & dicit se alibi nõ recordari istud dictũ legisse & reputat notan. qm̃ ille ti. C. si minor se maior. dix. loquit̃ in adulto. reperio tamẽ hãc fuisse opi. Guil. de Suza. in d. auc. sacramẽta. vbi arguit ad vtranq; partẽ. finaliter tenet d. distinctionẽ quam. s. retuli. referẽdo Guil. de Cu. limitat tñ Guil. de Suza. nisi cõtrahens cũ pupillo esset ꝑsona sibi cõiuncta, q̃a tũc est verisimile eũ nõ ignorat e ętatẽ pupilli. j. de tutela. C. de in inte. re. mi. & l. si filiũ. C. de lib. cã vnde tũc, ſm eũ q̃uis iurauerit se esse adultum, nõ firmabit̃ cõtractus. Ang. hic dicit idẽ q̃ Guil. de Cu. licet de eo mentionẽ nõ faciat. tñ vt dixi. s. verior vr̃ opi. q̃ ex solo iuramẽto pupilli doli capacis simpliciter iurãtis non venire ꝯ cõtractũ validet̃ cõtractus p p̃dicta. accedit q̃a ratio d. auc. sacramẽta. fuit fauor animarũ vt ibi. & in l. j. eo. titu. cũ ergo in pupillo doli capace cadat periurium vt d. c. j. & ibi no. ergo d. auc. q̃uis correctoria debet extẽdi ex identitate rõnis ad alios casus p fauorẽ animę. † vñ videmus q̃ illa auc. loquẽs in cõtractibus extendit̃ ad distractus seu ad improprios cõtractus, puta qui nõ essent vltro citróq; obligatorij, vt no. in l. iij. §. j. j. de ꝯtrario iudi. tute. & per gl. & doct. in d. auc. sacramẽta. bene facit quod not. glo. in l. oẽs, in verbo, possessiones. C. de ser. & no. Ant. de But. in c. fi. de cõsue. in prima fallẽtia. & Pet. de Anc. & Io. de Imo. in c. q̃uis. de pac. in. vj. & Do. de san. Ge. in c. j. de tẽp. or. in. vj. & in materia iuri stãdũ est iuri cano. vt in c. ij. de iureiur. li. vj. & de iu. cano. videt̃ bene probari ista op. maxime in d. c. ex lr̃is. & ita teno q̃uis magis cõiter legiste teneãt cõtrariũ ¶ † Itẽ no. q̃ periuriũ requirit dolũ[b] ad idem est tex. xxij. q. vj. §. itẽ opponit̃. bñ facit q̃ no. gl. in c. breui de iureiu. & no. Bal. in l. obseruare. §. proficisci. j. de offi. ꝓcon. iõ pupillus dolo carẽs nõ vr̃ peierare. ita est de mẽte lr̃ę hic. & ideo vr̃ q̃ iste tex. locũ nõ habeat in pupillo doli capace & ita expresse declarat glo. in d. c. j. de deli. pue. & Cy. Iac. But. Saly. hic, & licet Guil. de Cu. & Bart. hic dicãt istã l. locũ habere ĩ quolibet pupillo doli capace vel nõ capace dũmõ fari possit, intellige eos loq̃ quo ad primũ dcm̃ hui⁹ l. s. q̃ iuſm ab eis p̃stitũ valeat ad fauorẽ eorũ dũmõ fari possint. Quantũ aũt ad hoc vt pupillus ex iuſo obliget̃ naturaliter an requirat̃ q̃ sit doli capax seu ꝓximus pubertati, dic q̃ sic p no. in l. pupillus, nec velle. j. de re. iu. & in l. j. j. de nou. quærunt hic Guil. de Cu. Bart. Bal. ĩ lec. ant. & Saly. hic an ad esse iuramẽti requirantur, verba, & dñt † q̃ sic p. §. sed neque. in auc. de mã. prin. & idẽ no. gl. ĩ l. & p iusiurãdũ. in prin. & ibi Bart. j. de accep. & Ro. in l. j. in prin. j. de verb. obl. ꝯtrariũ tenet Pet. & Cyn. in d. auc. sacramenta. in. ij. q. & d. Abb. in rub. extra eo. q̃a nõ reperit̃ iure cautũ & nõ obst. d. §. seruum, q̃a intelligit̃ ſm eos de verbis quæ interuenerũt ad declarationem animi, nõ q̃ sint de substantia, si aliter apparet de animo. Alij vero tenẽt q̃ in valẽte loq̃ requirant̃ verba, secus in non valẽte sicut dicimus in mr̃imonio c. tue. de spon. vñ videmus q̃ mutus potest esse testis quãuis habeat iurare vt not. iij. q. ix. testes. & not. Spec. in ti. de teste. §. nũc tractandũ. ver. quid de muto, & istã opin. sum secutus in d. l. j. de verb. ob. & eã tenet Pau. & Ro. in l. iij. §. iurari. s. eo. Refero me ad ea q̃ dixi in d. l. j. & tradit̃ per Io. Fab. in. §. mutus. insti. de inuti. stipu. & in. §. testes. insti. de testa. & p Bart. in ru. s. eo. & p Anto. de Bu. in c. cũ apud de spon. ¶ † Itẽ facit iste tex. ſm Pau. de Ca. hic, q̃ si volo te accusare de ꝑiurio & in accusatione dico te iurasse falsum, nõ concludat accusatio. nisi dcm̃ sit in accusatione q̃ scienter & dolose[c] iuraueris falsum, q̃a põt esse iuſm falsum & tñ non erit periuriũ vt dr̃ in pupillo nõ capace doli. & licet eo ipso q̃ q̃s iurat falsum p̃sumat̃ periurus & dolose iurasse l. alrãs cũ l. seq. s. eo. verũ est tñ ſm eum ad hoc vt procedat ista accusatio & p̃sumat̃ iste dolus[d] debeo allegare in accusatione. aliàs non p̃sumitur, quantũ ad hoc, vt accusatio procedat vt patet ex not. per Bar. in l. cum quid. s. ti. j. per l. si adulterium cũ incestu. §. idem polliorn. j. de adul. sed non puto istud dcm̃ esse verum quia eo ipso q̃ in accusatione fit mẽtio de falso intelligitur esse deductũ q̃ dolose factum fuerit l. nec exemplũ ibi expresse not. Cy. & Bal. C. ad l. Cor. de fal. Nec ob. id q̃ no. Bart. ĩ d. l. cum quid. quia ibi verba sua propria significatione nõ importabant illud nisi allegaret̃. & not. expresse Fulgn. in l. sed si is qui. §. fin. s. ti. j. & dixi in d. l. cum quid. Nec etiam ob. illud q̃ dicitur hic quia qualitas personæ pupilli faciebat cessare præsumptionẽ doli per ea quæ dicta sunt supra.

ADDITIONES.

a ¶Capace. Adde Cal. consi. iiij. hoc tit. de iureiur. Abb. consi. xxxviij. ij. lib. & vide Alex. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig.

b ¶Requirit dolum. Adde q̃ in contrarium facit tex. vbi Ful. in l. videamus. ff. tit. j.

c ¶Dolose. Adde q̃ voluit idem Alex. consi. lxx. j. lib. & consi. l. iii. lib. & quot modis dicatur falsum per eun. consi. lxxiii. j. lib.

d ¶Tho. Dip. Dolus. An & quando periurium committatur sine dolo vide plene per Iaso. hic. & vide Bart. in l. obseruan. §. proficisci. ff. de off. procon. & leg. q̃ periurium non committitur sine dolo q̃ dictum facit singula. Fel. in c. j. extra de iureiur. & vide Alex. in consi. xcii. in. j. vol. inci. perspectis his. & not. quia quelibet causa etiam iniusta excusat à dolo vt plene per Ias. in l. si quis id q̃ supra de iu. om. iu. ad excusandum amicum à periurio.

SVMMARIVM.

1 *Iurare potest pater ad commodum filij.*
2 *Probatio per confessionem admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.*
3 *Iurare non cogitur quando posset detegi periurium vel super iam deciso.*
4 *Periurium non præsumitur nisi probetur.*
5 *Pluralitas an & quando præsumatur.*

§. Si pater. † Pater potest iurare ad cõmodũ filij adeo q̃ prodest filio & in cõsequẽtiã sibi in actione de peculio si iurauit sup obl̃one filij, q̃ erat principalis. secus si super accessoria obligatione ipsius pr̃is. tũc enim sibi soli iurãn prodest h. d. ¶ In gl. in verbo, filio. ibi si vt hr̃edi futuro &c. hoc tñ non conuenit casui posito hic in tex. in quo filius tenebat̃ suo ꝓprio nomine vt principalis. & sic non põt iurari p filio vt p hr̃de q̃a ẽt si non esset hr̃s teneret̃, ſm Pau. de Ca. ibi, tñ posset saluari gl. q̃a si filius non esset hęres non teneret̃ p accessoria obl̃one patris, sed ꝓpria tñ. & dũ gl. subdit q̃ si pater p filio, vt pro extraneo iurauit, nulla exceptio acquirit̃ filio, põt ꝓcedere qñ pr̃ nullũ interesse p̃tenderet in hac obligatione. tũc nullo modo posset conueniri sed solus filius, nã tũc iuramentũ non habet operari quo ad extraneũ l. nã & postea. §. fi. cũ l. seq. & l. sed & si possessori. §. fin. cũ l. seq. s. eo. sed vbi pater p̃tẽdit interesse, vt q̃a est obligatus de peculio. quo casu censetur vt fideiussor filij l. cum filius. in prin. j. de verb. ob. poterit iurare ad cõmodũ filij etiã vt extranei, sicut diximus in alio fideiussore l. duob. §. fi. j. eo. q̃a non cẽsentur omnino extranei ex quo participant de eadẽ obligatione, ſm Ful. & Pau. de Ca. hic, & sic glo. isto casu male diceret ſm eos. sed põt gl. defendi q̃a qñ pater de peculio tenet̃ vt fideiussor filij, nõ vr̃ dicẽdũ q̃ teneat̃ vt p extraneo, q̃a hoc non habet locũ nisi in filio in patria potestate constituto l. fi. in fin. C. de inoffi. testa. cũ modificatione de qua in l. j. in prin. j. qñ act. de pec. est anna. ¶ In gl. in ver. acquisiti. ibi, aut nõ & sic pertinet u

ſic periurus es &c.quaſi velit gl.dicere, ꝙ ſi pater confiteret̃ peculium,ꝙ nūc habet,habuiſſe tẽpore quo iurauit,nihil eſſe in peculio,deteget̃ periuriū ſuū, & ſic ibi nõ debet ſuffragari falſum,quia licet ſit ſtandū iuramēto, nec in contrariū ſit exquirēda ꝓbatio l. nõ erit.§.dato.& l.nã & poſtea.§.j.ſ.eo.& per conſequēs licet pro iuramēto ſit præſumptio iuris & de iure,† tñ admitti debet ꝓbatio in cõtrariū ꝑ confeſſionẽ,vt eſt gl.bene not.in auc.de ęqua.do. §.primū quidē,in verbo,ſcribat.iuncta gl.in verbo,priuilegium.& gl.in l.in cõtractibus.in prin.ĩ verbo,nullo modo.C.de nõ nu.pec. & not.doc.in auc.ſed iã neceſſe [a].C.de do.ante nup.& ꝓbat text. ſm̃ intellm̃ Saly.in l.j.ibi dū dicit, de fide rupta &c.iuncta glo.C. de dolo.& ꝑ hūc modū volebat arguere gl.hic, ꝙ pater poſſet hic ꝯueniri de peculio tẽpore iuramēti.& hoc eſt no.pro limitatione d.§.dato.& d.l.nã & poſtea.§.j.cū ſi.ſed gl.rñdet no.† ꝙ pater,q iurauit,nõ tenebit̃ rñdere talibus interrogationibus [b] ꝑ quas poſſet detegi periuriū, vel ꝑ quas eſſet rñdendū ſuper iã deciſo l.transactione finita.C.de tranſac.l.ſi duo.§.idẽ Iulia.in fi.ſ.eo.& no gl.ĩ l. ſi à te.in prin.j.de excep.rei iud.& no.Cyn.in l.neq̃.C.ad exhi.& Cyn.& Bar.in l.ij.§.ꝙ obſeruari.& ibi Bar.C.de iur.cal.& Bar.in l. Marcellus.j.rerū amo.& in l.nõ intelligit̃.§.tacitã.j.de iur.fiſ.& per Bal.in l.j.C.de pe.iudi.cū ſuus ꝯcor.dicit tñ Gui.de hoc ꝙ dato ꝙ ẽt rñdiſſet,iſtud peculium nõ fuiſſe acquiſitū poſt iurm̃,nõ tñ ꝑ hoc ꝑiurus erit rñdens qa poterat intelligi qñ iurauit nihil eſſe in peculio.ſ.cū effectu vt accipi debẽt verba iuramẽti l.ſed & poſſeſſori.§.itẽ ſi iurauero.ſ.eod.& ſic potuit intelligi ꝙ nihil erat ĩ peculio ꝓp id ꝙ debeat deduci ꝑ patrẽ de peculio qñ patri vel alij exiſtẽti ĩ poteſtate patris aliquid debet̃ ex peculio l.ſed ſi damnū.§.peculium.j.de pecu.& ſic nõ ſequit̃ ꝙ ſit periurus & cū Gui.de Cu.concor.Ang.hic.& plenius Saly.hic,licet de Guil.mentionẽ nõ faciat. hoc idẽ tenet Pau.de Ca.hic.¶ † In ea.in fi.no.ꝙ præſumit̃ quẽ iuraſſe verū,niſi cõtrariū ꝓbet̃, & ſic nõ p̃ſumit̃ periuriū.tñ iſta præſumptio nõ ſufficit qñ adducit̃ vt ex ea quis condemnetur prout erat hic.ſed bene ſufficit qñ adducit̃ vt q̃s abſoluat̃ l.merito.j.pro ſo.ꝙ eſt ſignanter no.[c] pro limitatione illius l.ſm̃ doc.hic.maxime Bar.& Bal.hic in lec.anti.& dicit Bar.ꝑ hoc facere l.ſi duo patroni ĩ prin.ver.multū tñ.ſ.eo.& tñ ille tex.loquit̃ quo ad hoc vt iuramẽtū ꝓbet quo ad alias ꝑſonas, nõ aūt inter eaſdem perſonas,inter quas dicit Ful.videri ſtãdũ eſſe iuramẽto d.l.ſed ſi poſſeſſori.§.itẽ ſi iurauero.& ſic eo ipſo ꝙ nõ apparet peculiū põt agi actione de peculio.& ſi pater opponeret excep.iuriſiurandi,replicabit̃ ꝙ fuit iuratū nihil eſſe in peculio,ergo,ſi nūc apparet, vr̃ ꝙ ex poſt facto ſuperuenit l.quoties.§.fi.alle.in gl.& ſi pater vellet dicere ꝙ immo erat tẽpore iuramẽti illud in peculio,nõ poterit allegare, qa turpitudinẽ ſuã allegaret d.l.tranſactione finita.Nec tex.hic cõtrarium dicit & ẽt loqui põt iſte text.qñ iuratū fuit nihil eſſe ĩ peculio, ꝑut verū erat.cogitabã glo.q̃ cõiter approbat̃, poſſe hoc mõ ſuſtineri, pr̃ iurauit nihil eſſe ĩ peculio & intelligit̃ cū effectu , vt dictū eſt.ſ. factis deductionibus,quas facere põt. vñ non ſequit̃, nūc apparet aliquod peculiū, ergo fuit acquiſitū poſt.nec ſuper viribus peculij eſt interrogãdus pr̃, qa interrogatio decerneret detectionẽ periurij.nec actor audit̃ volẽs ꝓbare ꝙ factis deductionibus ſupeſt, qa doceret de periurio, niſi probet ꝙ peculium illud fuit acquiſitum poſt iuramentū,attẽto maxime † quia pluralitas nõ præſumit̃ ſcilicet ꝙ iſtud ſit aliud peculiū ab illo ſuper quo eſt iuratū.& ad hoc allegatur iſta gl.facit c.cum Ioannes.de fid.inſtr.& c.in præſentia ver.verum.& ibi no.Ant.de Bu.de proba.& l.ſi in rem.inducendo vt ibi per Bar.ſ.de rei ven.& not.in l.eum qui.§.in popularibus.in ver.per colluſionẽ.j.eo.& tangit in varijs locis.& maxime ꝑ Io.de Imo.in l.is qui reus.de pub.iud.poſt Bar.ibi.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Neceſſe.Adde Bal.in l.filium quem habentem.C.fa.erc.Pau.de Ca.in l.in ratione.§.ꝙ vulgo.ſ.ad l.fal.Bar.in l.verum debitorem.ſ. de cond.inde.& vide Bal.in l.cum quis.C.de iu.& fac.ign.& Abb.in c.is qui.de ſpon.& Inno.in c.quia plerũq;.de immu eccl.

b ¶Fran.Cur. Interrogationibus.Aa quis cogatur rñdere interrogationib.per quas periuriū detegitur, vide omino Bar.in cõſ.lxxxvij. vbi tenet ꝙ ſic, & ibi multa pulchra dicit & nõ obſtare hunc tex.quia loquit̃ qñ eſt deciſum qd in ſnia vel iuſo.

c ¶Fran.Cur. No.Limita vt per philip.cor.Mod.Peru.in l.non hoc.C.vnde legi.

§.Iuriſiurandi. Iurm̃ habet de nã nouationis delegationis cõteſtationis ſiu iudicij & ſolutionis h.d.cū l.ſeq.¶ No.ꝙ iurm̃ habet vim cõfeſſionis ſecundum Bar.hic dū dicit ꝙ ꝓficiſcit̃ ex cõuentione q̃ quidẽ vim ꝯfeſſionis habet l.tale pactū.§.q ꝓuocauit.ſ.de pact.probat̃ ẽt in l.cū qui.in prin.j.eo.& dum ĩ l.iij.ĩ princ.ſ.eo.tñ Pau.de Ca.hic arguit cõtrariū ꝑ tex.j.l.prox.§.fi.nã ibi ſi ille q iurauit deferẽdo poſtea iuramentū aduerſario,videret̃ confiteri illud ꝙ aduerſarius iurabit,vr̃ eſſe ꝑiurus aduerſario iurãte cõtrarium eius ꝙ ipſe primo iurauerat,cuius cõtrariū ibi dr̃.ſed põt rñderi ꝙ ibi ſm̃ iuramentū referebatur ad tp̃s ipſius iuramẽti vltimo pręſiti & ſic nõ arguit ꝑiuriū eius q

de alio tp̃e iurauit, vel ibi per ſecūdã declarationem vr̃ diſceſſum à primo iuro in totū & illi derogarū.vel dic ꝙ eſt ficta cõfeſſio quę nõ ſufficit ad detegẽdū ꝑiuriū.& ſm̃ gl.& Bal.ibi. ideo nõ eſt periurus qa bñ conſtat ꝙ vna pars eſt periura ſed non conſtat quæ.

Pauli. LEX XXVIII.

Vobus. Delatio iuriſiurandi facta ab vno ex duob.reis credendi nocet alteri h.d.¶Gl.hic imperfecte loquitur, ſupple eam vt hic ꝑ Bar.cum quo tranſeunt alij, & idem Bart.in repe.l.ex duobus reis.de duo.reis.in iiij.&.v.q.

SVMMARIVM.

1. *Iuramentum rei prodeſt fideiuſſori.*
2. *Fideiuſſor ad hoc vt poſſit agere contra principalem, oportet ꝙ probet vere ſoluiſſe.*
3. *Inſtrumentum dotis continens confeſſionẽ dotis mariti de recepto prodeſt vxori agenti hypothecaria contra tertium poſſeſſorem.*
4. *Iuramentum fideiuſſoris prodeſt principali.*
5. *Sententia abſolutoria præſumitur lata ex eo quia actor non probauit.*
6. *Sententia abſolutoria lata pro fideiuſſore an noceat principali.*
7. *Iuramenti verba quando ſunt dubia, ſtatur interpretationi iurantis.*
8. *Præſentare qui tenetur aliquem,liberatur prima præſentatione.*

1 §.Quod autem reus. † Iurm̃ rei ꝓdeſt ĩdiſtincte fideiuſſori. ſed iurm̃ fideiuſſoris, tūc ꝓdeſt reo, qñ fuit cõceptū in rẽ ſup obl̃one rei principalis.ſec° ſi in ꝑſona ipſius fideiuſſoris, & iurm̃ fideiuſſoris de iudicio ſilb ꝓdeſt principali.ſi agẽdo cõtra principalẽ veniret̃ cõtra iurm̃ h.d.vſq; ad.§.ex duobus.¶ No.ꝙ iurm̃ rei ꝓdeſt fideiuſſori, & vr̃ verū hoc eſſe ẽt qñ fideiuſſor nullū habiturus erat regreſſum ꝯtra reū,vt qñ interceſſit animo donãdi & hoc, qa iurm̃ vim ſolutionis habet licet aliud ſit in pacto l.ꝙ dictū.ſ.de pac.& ẽt aliud eſt in ſententia vt no.in l.fi.§.j.j.eo.& ibi Bar.vr̃ tenere ita.& idẽ vr̃ qñ fideiuſſor q nõ erat habiturus regreſſum,iurauit,qa tale iurm̃ ꝓderit reo cū vim ſolutionis habeat vt hic.vr̃ ẽt,ꝙ ſi reus iuraſſet circa obl̃onem fideiuſſoris tñ,puta ꝙ fideiuſſor nõ interceſſit ꝓdeſſet ipſi fideiuſſori ſm̃ Pau.de Ca.hic, qa pactū rei põt ꝓdeſſe fideiuſſori ẽt ſi factū ſit ĩ perſonã fideiuſſoris tñ l.ſi vnus.§.j.ſ.de pac. ¶ In gl.in verbo,ẽt reo.ibi,ſecus vero eſt in pacto &c.glo.tñ in d.l. fideiu.ſ.de pac.in gl.j.circa prin.vult ꝙ idẽ ſit in pacto fideiuſſoris vt ꝓſit reo,qñ pactū nõ eſt perſonale,ſed in rem , & pari rõne qñ pactū eſſet ſimpliciter conceptū,deberet eſſe idem, qa paria eſſe vñr fieri l rem vel ſimpl̃r vt hic in gl.in verbo, de re.& ſm̃ illã opi. idem eſſet in pacto ꝙ in iuramento.tñ illa cõiter non tenetur per d.l.fideiuſſoris.& per l.in duobus.in fi.cum gl.in verbo, plerunq;. & ibi doc.eo.tit.& ſic magis cõiter tenetur illa gl.bene verum eſt ꝙ ſi fideiuſſor expreſſe paciſcatur ne à reo petat̃ , valet pactum & reo acquirit doli excep.d.l.idem in duobus.in fin.dicit tñ Pau.de Ca.hic, ꝙ vnus eſt caſus in quo pactum fideiuſſoris ẽt in perſonã ꝓlatam prodeſt reo.ſ.qñ eſt tacitū pactum reſultans ex inutili acceptilatione.alle l.& per iuſiurandū.§.ſi fideiuſſori.j.de accep.& ea q̃ notant̃ per Bar.in l.v.in princ.j.de lib.leg.ſed in hoc nõ puto ꝙ bñ dicat.nã dicit cõtra illã l.& ꝑ iuſiurandū.§.ſi legatorū de accep.j.ſm̃ vnū intellectū gl.ibi in verbo dẽbunt̃, q̃ eſt approbata ꝑ Bar.& alios ibi.& ẽt per Pau.de Ca.ibi , q eã reputat ſingularem, vbi ẽt ſi nõ valet in vim acceptilationis expreſſe non prodeſt reo, qñ eſt facta in perſonã fideiuſſoris , multominus ſi nõ valet in expreſſa acceptilatione,ſed taciti pacti vt nõ plus debeat operari tacitū q̃ expreſſum nec Bar.in d.l.v.aliter dicit.¶ † In gl.in verbo,ſolutionis.ibi,rñdeo nõ, & iſta opi.cõiter approbat̃ & reputat̃ iſta glo. multū notabilis.ea enim habes no.ſm̃ Bar.ꝙ ficta ſolutio fideiuſſoris nõ ſufficit,vt ipſe poſſit [a] repetere à reo principali.& h.d.forte poſſe cõcludi ꝙ nõ ſufficiat fideiuſſorẽ hr̃e inſtr̃m ĩ quo ꝯtineatur ꝙ creditor cõfeſſus eſt ſe recepiſſe ab eo,ſed oportet ꝙ doceat vere ſolutū [b] ad hoc vt hr̃e poſſit actionẽ mãdati ad repetendum. Saly.hic tenet ꝯtriū, qa cõfeſſio ꝓbat numerationẽ l.publia.§.fin.j. depoſi.l.ſi ita ſtipulat.§.Chriſogonus.j.de verbo.obl.prout ẽt ipſe in ſimili tenuit in l.ij.§.fi.ſ.tit.j.Ful.h.d.ꝙ ꝑ opi.Bart.facit quia creditor qui iuramentum defert fideiuſſori,videtur confiteri eſſe verum illud ꝙ fideiuſſor iurabit l.qui iuraſſe.§.fi.& ibi dixi.ſ.eo.l.eā quib.in prin.j.eo.& tñ tale iurm̃ non ſufficit ad repetendum per actionem mandati,vt hic in glo.& per h.d.ꝙ licet fideiuſſor haberet à creditore apocham de recepto,quia illa apocha non probat numerationẽ

ADDIDIONES.

a ¶Fran.Cur. Poſſit.Aa ficta ſo.fideiuſſoris ſufficiat vt poſſit petere à reo principali. vide Alex.in conſi.xxvij.& in conſi.xcvj.& conſi.clv.in.ij.vol.

b ¶Fran.Cur. Solutū. In hoc articulo vide Bar.cõſ.clx.per Pau.de Ca.cõſ.cccxcvj. per eundẽ Alex.cõſ.xxv.li.ij.adde ꝙ eſt in prin.& vide Alex.in cõſ.xc.in.ij.vo.

numerationem, vt no. gl. & Doct. in l. si nõ singuli. C. si cer. pe. no. Bar. in l. si ex cautione. C. de non nu. pecu. tñ dicit ꝙ in ꝯriũ facit l. Lucius. §. tutela. j. de admi. tut. vbi apocha facta per tutorẽ pupilli debitoribus pupilli de pecunia recepta, ꝓbat aduersus pupillũ, ꝙ pecunia fuerit soluta. Subdit nihilominus ꝙ Doct. hic sequunẽ primã opi. sequẽdo cõem sñiam. põt rñderi ad §. tutelæ. ꝙ ibi in tutore loquiẽ q̃ rep̃sentat personã pupilli. hic in cõfessione creditoris, qui non rep̃sentat personam debitoris, nec habet administrationem bonorum ipsius debitoris. Item ibi nocet cõfessio vnius alteri ad liberationẽ inducẽdã. h̃ nõ nocet ad actionẽ inducendã, & difficilius est ꝙ actus operetẽ ad ĩducẽdã actionẽ q̃ liberationẽ. facit l. Arrianus. j. de act. & obli. Subdit ẽt ꝙ si quis vellet tenere ꝯ cõem opi. posset rñdere ad istũ tex. cũ gl. ꝙ h̃ loquiẽ in cõfessione ficta, & necessaria, & nõ spontanea, quia ex necessitate deficiẽns ꝓbonis deueniẽ ad istã delationẽ, & cũ creditor dicat sibi solutũ, & sperat illũ iuraturũ verũ & nõ falsum metu diuini numinis. iõ nõ est ita dicẽdũ in spõtanea cõfessione facta à creditore fideiussori. Pau. de Cast. h̃ dicit ꝙ multi sequunẽ istã opin. Bar. tñ dicit se cõsuluisse ꝯnũ. & ꝙ ita fuit cõsultũ per Fran. Tig. quia cõfessio ꝓbat verã numerationẽ, per d. l. Publia. Præterea, ẽm eũ, ficta solutio nõ dẽr sufficere qñ excludit verã, quia si fideiussor iurauit debitorẽ nõ teneri, vẽ nihil debere actori, patet manifeste ꝙ non soluit, licet ꝓ soluto hẽaẽ, quãtũ ad hoc vt libereẽ. Sed ĩ q̃ne nostra cõfessio nõ excludit verã sol. imo eã cõprehẽdit. insuper adducit, ꝙ si dictũ instr̃m cõfessionis, vel apocha dimittaẽ ꝓ fideiussorẽ, vẽ creditorẽ penes debitorẽ principalẽ, ꝓdest ei ꝯ creditorẽ, vt possit eũ petẽtẽ repellere, tanq̃ si sibi solutum esset. debet enim talis scriptura probare ẽt quo ad principalẽ debitorẽ, quia eũ cõtingit. arg. l. desideriũ. & ꝙ ibi Bal. C. deposi. & c. ij. de fideius. ergo nulla rõ dari põt, propter quã dici possit ꝙ principalis non teneaẽ fideiussori. pro hoc ẽt alle. no. ꝑ Bal. in l. assiduis. C. q. po. in pig. vbi ẽm

3 eũ, vult † ꝙ instr̃m dotis ꝯtinẽs cõfessionẽ dotis mariti de recepto prodest vxori agẽti hypothecaria ꝯ tertiũ possessorẽ, licet glo. ibi innuat ꝯriũ. ista tñ intelligit eẽ vera, si renũciatũ fuerit exceptiõi nõ nu. pe. vel trãsiuerit tẽpus ibi, quo possit opponi talis exceptio, aliàs cõfessio nõ esset efficax. ego teneo istã vlti. opin. pro qua cõ-

a suluit ipsemet Bar. in consi.ª inci. Titius promisit Sempronio &c. vbi moueẽ ex eo quia cõfessio de recepto facta per creditorẽ, seu apocha de soluto post xxx. dies, & vera numeratio æquiparanẽ. l. in contractibus. §. sed qñ. in fi. C. de non nu. pecu. & ꝙ ibi not. glo. in ver. penitus. dum gl. dicit, ibi, gratis remittebat, h̃ cõfitebaẽ acceptũ &c. Itẽ quia ficta solu. facta à fideiussore parit sibi actionem mãdati. l. q. debitorẽ. j. de fideius. & l. inter causas. §. abesse. cũ §. se. iuncta gl. in verb. soluerit. j. man. hoc ẽt probat ipse, quia aut fideiussor vere soluit, vt in cõfessione cõtineẽ, & res clara est. aut cõfessus est creditor spe futuræ numerationis & idẽ dicẽdũ est si elapsa sunt tẽpora xxx. dierũ, quia ex tali confessione probaẽ solu. d. l. in cõtractibus. nã ille q. cõfiteẽ se recepisse, nõ dẽ gratis remittere, vt ibi dicit. Aut dicimus ꝙ ista cõfessio videaẽ facta, eo quia creditor videaẽ noluisse donare fideiussori aĩo remunerandi eũ, & adhuc põt fideiussor agere. l. ideõq;. §. fideiussori. j. man aut intelligere volumus ꝙ creditor ita fuerit cõfessus, eo quia voluerit ex liberalitate donare fideiussori, & nõ animo remunerãdi. & iste casus in dubio nõ debet præsumi, quia donare est perdere. qđ nemo præsumiẽ facere. l. cũ de indebito. in prin. de proba. Et rñdet ad istã gl. ꝙ licet iusr̃m obtineat vim solutionis, tñ nõ est solo, vt no. ĩ l. iusiurãdũ ꝙ ex cõuẽtione. §. j. s. e. nec est solutionis probatio, sed dicta cõfessio ꝓbat solutionẽ verã, vel saltẽ interpretatiuã, vt dictũ est. posset ẽt rñderi, ꝙ iste tex. & gl. loquunẽ qñ iuratũ est super ꝯtractu, & põt intelligi esse iuratũ ꝙ ꝯctus ex quo agiẽ, nõ fuerit celebratus, vt hic, iuncta gl. in verb. de re. istã opi. tenet ẽt sub dubio, tamẽ forte Io. de Imol. in l. Vranius. §. j. j. de fideius. per d. l. Publia. & per d. l. in ꝯctibus. & per no. per Bar. in d. l. assiduis. & in d. §. Chrysogonus. circa fi. & ꝓ hoc dicit posse attẽtari ꝙ si ad delationẽ creditoris dicẽtis sibi nõ esse solutũ fideiussor iurauerit se soluisse, cũ creditor videaẽ fateri se esse solutũ, si ille iurauerit, vt dictũ est. forte hoc casu, ẽm eũ, poterit fideiussor agere. Nec ob. iste text. cum gl. qñ loquiẽ qñ fideiussor iurauerit, putà nõ esse debitũ, vel nõ cõtractũ, vel nõ teneri, quibꝰ casibꝰ necessariò nõ infereẽ ꝙ fuerit solutũ. pro quo ẽt vide Bar. j. ea. l. §. igit. als incip. ergo. & ad hoc enã facit, licet ipse nõ dicat, vna rõ quã ponit Bar. in fi. dicti cõsilij, dũ dicit ꝙ si dicta cõfessio nõ noceret principali, non deberet ẽt ei ꝓdesse, quia qua rõne res inter alios acta nõ nocet, eadẽ rõne non ꝓdest. l. ij. cũ ibi no. ĩ gl. C. quib. res iudi. nõ nocet. Et sic vẽ ꝙ actus qui importaret ꝙ si fideiussori obsit, si prodest reo, debeat ẽt eidẽ nocere. pro hoc ẽt facit alia rõ s. alle. ꝙ actor deferens iusr̃m super solutione, vẽ illã cõfiteri, si ille cui defereẽ, ita iurabit esse verum. & Ang. in d. l. Vranius. §. j. trãsit cũ opi. quã ponit Bar. hic. Pau. de Ca. in d. l. ꝙ debitorẽ, tenet ꝯ Bar. hic, & dicit ꝙ ille tex. cõfundiẽ ꝓ ratione Bar. hic dicẽtis, ꝙ ficta solutio nõ sufficit. Moueẽ ẽt q. a postq̃ talis cõfessio ꝓdest reo, vt libereẽ. l. fideiussores. s. de pact. æquum est ꝙ debeat ẽt ei nocere, fideiussore ꝯ eũ agẽte. ita ẽt tenuit ipsemet Pau. in suo cõsi. pe. inci. Quæriẽ an fideiussori &c. & ibi addit ꝙ illud qđ dẽ hic in gl. in iuro ẽt ꝓcederet in acceptilatione, quia acceptilatio excludit verã verã solu. qñ iõ fit acceptilatio, quia nõ interuenit vera solo. l. iij. §. nũc de effectu. j. de libe. leg. Adde, licet ipse nõ alleget tex. & ibi clare Bar. in l. j. j. q̃ in frau. cred. ad istã q. ẽt

d videatis Bar. in l. & per iusiurãdũ. § antepe. ĩ fi. j. de accept. vbi q̃rit, an si liberatus est fideiussor ꝓ acceptilationẽ, possit agi ꝯ debitorẽ, & dicit esse distinguẽdũ, ꝓut distinguit Iurisconsultus in l. ideõq;. §. fi. cũ duab. legib. seq. j. man. & illa distinctio facta ꝯ Bart. hic, vt s. dixi, referẽdo cõsiliũ Bar. Præterea Bar. in d. l. ꝓ iusiurandũ, loquiẽ in acceptilatione. q̃ quidẽ dẽ excludere verã solonẽ, vt ꝓxime ꝓbaui. & sic est alia rõ in ea, q̃ in cõfessione. Bar. ẽt in d. §. antepe. & in l. cũ filius. in fi. de ver. obl. & in l. reos. in v. q. j. de duo. reis. sequiẽ simpliciter istã gl. quæ tñ nõ ob. opi. quã teneo, vt s. dictũ est. Ro. in l. prædia. j. de acqui. poss. trãsit cũ opi. Bar. hic ꝑ istam glo. & ꝑ d. l. si vero nõ remunerandi. in prin. sed respõsio patet ex iam dictis. Nec istis ob. ad quod no. Bar. in l. ij. §. fi. s. ti. j. & qđ ibi dixi, quia ibi illa cõfessio nõ liberabat illũ quẽ volumus obligari ex tali cõfessione. sed ĩn q̃ne nr̃a liberaẽ debitor à creditore ex tali cõfessione ex qua fideiussor vult agere ꝯ ipsum debitorẽ actione mandati, & sic operaẽ eundẽ effectum quẽ operatur vera solutio. & pro ista parte recordor bis cõsuluisse. ¶ In gl. in ver. de re. ibi, ꝙ in du-

4 bio præsumiẽ. † No. ex gl. ꝙ in dubio præsumiẽ iusr̃m fideiussoris eẽ præstitũ in rẽ, nõ in ꝑsonam, & iõ prodest principali. & idẽ no. gl. in l. j. §. j. j. quarũ rerũ act. nõ da. & ꝓbaẽ in l. fi. iuxta prin. infra e. & aliqualiter dixi in l. si duo. §. idẽ Iulianus. s. eo. intellige tñ vt per

5 Bar. infra ea. l. §. eꝯ. als incipit. §. si quis aliud. † tñ est in sñia absolutoria, ẽm Bar. hic, quia præsumiẽ lata ex eo, quia nõ sit ꝓbatũ per actorẽ, nõ autẽ ex eo quia sit solutũ, nec ex eo quia ꝯctus ex quo agebaẽ, nõ fuerit celebratus. l. Iulianus verũ debitorẽ. j. dẽ ꝯdi. ind. inducẽdo vt ibi ꝑ Bar. & l. si nihil. j. dẽ exce. rei iud. qđ intellige vt ꝑ Bar. in d. l. Iulianus. & in l. ij. §. j. j. vi bo. rap. & ibi ponit rõnem differẽtiæ inter iusr̃m & sñiam. & per eundẽ in repeti. l. ex duobus. j. de

6 duo. reis. ¶ † Quærit ẽt iuxta p̃dicta Bar. hic, quid si lata sit sñia absolutoria pro fideiussore ex eadem cã, quia ꝯctus obligationis ẽt principalis nõ fuerit celebratus, vel ex alia simili cã, q̃ sit in rẽ, an prosit reo principali. & tenet ꝙ non, per l. aduersus. in fi. s. de arbi. & per l. denũciasse. §. fi. & l. adulris. §. si eo tẽpore. & ibi hoc idem tenuit ipse infra de adul. & sic aliud erit in sñia, q̃ hic dicaẽ in iuramento. & reprobatur opin. Dyn. tenentis contrarium. Bal. hic cõcordat opi. dicẽs ꝙ aut loquimur in criminali causa. & tũc ꝓcedit opi. Bar. aut in ciuili. & tũc procedit opi. Dy. ꝙ sententia absolutoria in ciuili lata habet vim solutionis. alle. no. in l. si quis cũ totũ. §. plane. infra de excep. rei iudi. & no. per gl. in l. ex morte. C. ad leg. Aquil. & l. druus. in fi. infra de iure pa. vnde ĩ ciuili solutio facta ab vno, prodest alteri, qñ agitur ad interesse. l. j. C. de cond. fur. sed in criminali solutio facta ab vno, nõ ꝓdest alteri. l. qui seruum. infra de interrog. act. tamen ipsemet Bald. hic in lectu. anti. transit cum opin. Bar. simpliciter. Ful. hic videẽ transire cum Barto. & Pau. de Cast. hic dicit ꝙ cõsuleret pro opin. quam tenet Bar. hic, quæ fuit opi. Ricar. Mal. licet secundum eum, Bar. in repeti. l. ex duobus. in iiij. q. inaduertẽter fuerit secutus opi. Dy. Adde ꝙ Bar. in l. admissi. §. j. infra de fideius. tenuit opin. Dy. & illam ẽt tenet Ang. in d. l. ex duobus. & pro illa opinione multũ vẽ facere text. in l. fi. §. fi. infra eo. vbi tex. dicit idẽ esse in re iudicata quod in iuramento. Ioan. dẽ Imol. in d. l. ex duobꝰ. & in d. l. admissi. §. fi. & ẽt Pau. de Cast. ibi tenent opin. Bar. hic. & ẽm Io. de Imol. non differt inter iuramentũ & sentẽtiam. potest esse ꝙ iuramentum habet vim solutionis, vt hic. Itẽ quia plerũque maiorẽ habet auctoritatẽ q̃ sentẽtia. l. ij. s. e. & hanc opi. sequor. Nec ob. l. fi. infra eo. quia respon. vt ibi, ꝑ Bar.

7 ¶ † Circa §. si ei. ibi, dum litera dicit, emendandum &c. habes notare, ẽm vnũ intellectũ. ex isto tex. ꝙ qñ verba iuramenti sunt dubia, staẽ interpretationi iurantis, & iudex põt eum cogere vt declaret. facit l. certum. in prin. infra de confes. iuncta l. si quis intentione ambigua. s. de iudi. & facit ad no. per Bart. in l. si duo patroni. §. Marcellus. s. eo. intellige tamẽ ista cum modificatione, videlicet, ꝙ in declaratione declarans nõ egrediaẽ terminos declarationis iuramenti. iuxta l. iij. §. iuraui. s. eo. in dubio tñ præsumendum est iuramentum in rem esse præstitum, vt proxime dictum fuit super gl. itẽ oĩa declara, & limita ꝑ Bar. j. ea. l. in §. igiẽ si quis. Fulg. &

ADDITIO.

a ¶ Tho. Dipl. Bar. in consi. Vide Bart. in consi. clx. in j. vol. & Alexand. in l. vbi autem. §. illud. j. de verborum oblig.

ét h̃ dabat alium intellm vltra doc.ad illũ tex. sed nõ vr̃ literæ cõuenire bene, iõ nõ refero. ¶ In gl.in verbo, exhibuerit. dicit Pau. đ Ca.† h̃ istã gl. sentire q̃ ille qui est obligatus ad p̃sentandũ aliquẽ, liberatur ex prima p̃ntatione [a] nisi dictũ fuerit toties quoties fuerit opportunũ. ita ét istã glo. ponderat Ro.in l.si finita.in p̃n.o.j.de dam.infe.& ibi dicit q̃ Bene. de Plum.ad hoc ponderat istã gl.sed ibi ipse eã reprobat. vñ ego ibi istã gl. saluaui cũ modificationib' & limitationibus aliquib', quas ibi dedi, ad quas me remitto. ibi dictis adde q̃ no.Ang.in l.q̃ si nolit.§.si q̃s.ita.j.de ędil.edict.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Ex prima præsentatione. Vide in Alex.in cons.xvj.in iiij.vol.

§.Ex duobus. Iur̃m vnius ex reis debendi alteri prodest.h.d.Et đ mã dic vt p Bar. in repe. l.ex duob'.in v.q.de duo.re.dũ tñ Bar.dicit ibi,& h̃, q̃ interruptio p̃scri.facta ꝯ vnũ ex correis debendi nocet alteri per l.fi.C.đ duo. re.itelligit h̃ Sal.esse verũ, si actor agit ꝯ vnũ ex illis vt vnũ ex correis.sec' forte, s̃m eũ, si egit ꝯ illũ simplr̃, vt debitorẽ suũ & nil all. & certe eẽt sing.limi.ad d.l.fi.si vera esset.sed nimis violat illũ tex.

§.Exceptio. Sublata actione sp̃ali p iur̃m tollit̃ generalis descendens ex eadem nõ ad idẽ & p eadẽ media.sed sublata qualitate facti nõ tollitur factũ simplex & sublato facto tollunt̃ oẽs actiones ex eo facto descendentes, non aũt tollit̃ aliud factũ vel cã nõ dependens ab illa super qua iuratũ est.secus si dependeat.h.d.vsq; ad.§.item Pomponius.¶ In glo.in ver.condicatur.ibi, sed ibi fuit error.hanc tenet Ang.& pro ea all. l.habebat in prin.cũ gl.j. de insti.& reprehendit sequentẽ solonẽ per id q̃ habet̃ in §.proxi.& p l.si q̃s cũ totũ.§.si ancillã.j.đ excep. rei iudi. q̃ intelligo verũ, qñ agens in prima succubuit. sed si obtinuit in prima, poterit agere in secũda quatenus maior debet eẽ cõdẽnatio i secunda q̃ in prima.l.j.j.vi bono. rap. & p id q̃ no.gl.i ver.poterit.putarẽ tñ adhuc q̃ in casu.l. sed si ex parte.§.fi. all. i gl. dato q̃ actor obtinuisset in prima, esset exclusus p electionẽ à secunda, si iustus error nõ interuenit. per d.l.q̃ in hr̃ de.§.eligere.j đ tribu.& ita est de mẽte.d.l.sed si ex parte.§.fi.in gl. ¶ In verbo, poterit, per hic no.per glo.limitat̃ id q̃ hr̃ in d.l.j.j.vi bono rap.nã illa procederet qñ intẽtata prima actione furti fertur absolutoria sup facto negatiuo, q̃a nihil subtractũ fuerit, nã ñ poterit amplius vti actione vi bono rap. bene facit.l.p̃ses.C.ad l.Fau.de Plagia.& no.Cy.in l.j.C.qñ ciui.actio.& Bar.in l.ij.§.j.j. vi bono rap.

SVMMARIVM

1 *Iuramento vltimo an et quando sit standum.*
2 *Testes quando sunt contrarij, nullus ipsorum potest puniri de falso.*
3 *Iuramentum qui defert, non videtur confiteri.*

§.Item Pomponius. Ex iur̃o formiter p̃stito nõ oritur actio ex illã cãm, cuius forma cõtinet iur̃m, & vltimo iur̃o standũ est.h.d.vsq; ad l.cũ qui.¶ 1 †Not.standũ esse vltimo iur̃o. q̃ est verum in iur̃o litis decisiuo. sed in iur̃o cõfirmatorio ꝯtus, & sic iur̃o de futuro, vide per gl.c.licet mulieres.in glo.fi.de iu.iur.lib.vj. Quæ tenet standũ esse primo iur̃o de quo ét p Bar.& alios in l.stipendiũ.C.de iu.do.& i l.si quis pro eo.in iij.membro.j.đ fideiu.& per Barto.in l.is cui bonis.ad fi.j.de verb.obl.& per Spe.in tit.de emp.& ven.§.iij.ver.q d ergo.cũ ver.seq.& no.doc.in c.cũ contingat.de iur.iur. & per Ioã. de Imo.in l.si estimatis.ff.solu.ma.& in l.cũ vir.ff.de vsucap.loquitur cum gl.in d.c.licet qñ tam iur̃m primum quam s̃m fuit pręstitum ab eo.hic aũt loquitur tex.qñ vnum iur̃m est pręstitum ecõtra ab alio. & licet gl. in d.c.licet mulieres sit magis cõiter approbata i terminis suis, tñ Bal.h̃ eam singulr̃ limitare vr̃, vt procedat qñ primum iur̃m nõ fuit nudũ, sed p̃stitũ alteri putà ei cui cedebantur iura, si iurans alienaret fundũ quẽ iurabat nõ alienare, nã licet postea alienet ipsum fundũ, purà dotalẽ eum iur̃o non ꝯueniendo alienationi iuxta.d.c.cum contingat.tale iur̃m nõ valebit neq; firmabit ꝯtum alienationis, q̃a iuri acquisito alteri ex primo iur̃o non potuit p s̃m iur̃m derogare.ar.l.fi.s̃.de pac.nõ ita est qñ primum iur̃m fuit nudũ, vt q̃a mulier habens fundũ dotalem primo iurauit sibi ipsi de nõ alienando, nã s̃m iur̃m postea pręstitum io alienatione p̃ualebit.ar.l.si nõ repetẽdi.C.đ cõdi.ob cãm. & l.filiusfa.§.diui.j.de leg.j.s̃m eũ. Circa tñ illã limitationẽ videret̃ cõsideranda rõ in qua se fundat gl. i d.c.licet mulieres.& inspecta illa rõne vr̃ fallentia Bal. nõ procedere, tñ q̃a istud h̃ est incidenter dictũ, pro nunc aliter nõ discutio. [a] quid aũt in iur̃o necessario an primũ tollat̃ p s̃m, dic vt h̃ p Gui.de Cu.cũ quo transeũt Bar. h̃ & magis cõiter alij excepto Ang.qui intellexit opi. Gui.de Cu. & Bar.procedere qñ simul & semel detulit actori & reo iur̃m necessariũ, nã vnũ impediet aliud, sed si primo delatũ ẽ actori, q̃ iurauit se creditorẽ & postea delatum est reo qui iurauit oppositũ, tunc standũ ẽ primo, q̃a actori acq̃situ fuit ius perfecte & eius p-batio est effecta plena, & p ꝯñs nõ p̃õt deferri amplius tale iur̃m reo cũ deferat̃ solũ, qñ nõ est plene probatũ.l.in bonę fidei.C.eo. sed dic q̃ licet fieri nõ debuerit sine cã, tñ iudex facere potuit, q̃a s̃nia iterlocutoria p quã detulit primo iur̃m p̃t reuocari iuxta.l.q̃ iussit.j.de re iu.saltẽ cũ cã isto casu, vt no. p Bar.in l.j.§.fi.j.đ pręto. stipu.vñ videndũ erit an ex iusta cã reuocauerit.Itẽ no.q̃ licet s̃nia ꝯ s̃niam non valeat.l.j.C. qñ p̃uo.& dictũ fuit in l.nam & postea. 2 §.si dãnetur.s̃.eo.tñ iur̃m valet. ¶ †In gl.in ver.alterius.ibi, sed in certis sic &c.facit s̃m Bal.hic gl.iuncto tex.q̃ qñ testes sint ꝯrij, nullus possit puniri de falso, [b] q̃a licet cõstet q̃ aliquis eorũ est periurus, nõ cõstat quis illorũ sit. đ quo ét vide p Bal.in l.p̃ses.C. đ sen. 3 ¶ †Vltimo facit iste text. q̃ ille q̃ defert iusiurãdũ, nõ vr̃ ꝯfiteri.nã si ita eẽt, seq̃ret̃ q̃ h̃ prim' q̃ iurauit & postea detulit dr̃ ꝯfiteri, & sic eẽt piurus. cuius ꝯriũ hic dr̃. đ quo dixi in l q̃ iurasse.§.fi.s̃.eo.

ADDITIONES.

a ¶Non discutio. Bal.cons.cxviij.lib.ij.inci. quædam mulier dicit q̃ illud q̃ dicit q̃ statur primo iur̃o habet locum, cum secundo ꝯtrahens habet notitiam primi iur̃i alias secus, q̃a esset in ptãte mulieris decipere ꝯtrahentes, & vide Panor.in c. dilecto de iureiur. vbi dicit q̃ qñ dispositio dependet à mera voluntate disponentis valet alienatio licet ꝯ iur̃m iurans sit periurus. secus qñ nõ dependet à mera voluntate iurantis. vide Alex.in consi.xvj.super prima parte. vbi late dicit q̃ si mulier iurauit nõ vẽdere fundũ dotalem si vendat ignorãti eam iurasse, valet. secus si scienti. Ang.Are.inst.qui.alie. licet vel nõ.& pro h̃ d.vlt. vide Bal.in cõs.cxviij.

b ¶Possit puniri de falso. Vide Alex.in consil.clxxx.in iiij.vol.& Alex.consil.lxv.eo. vol. & adde q̃ falsitas testium põt probari per alios testes & instr̃a, vt dicit Paul. in c.licet cons.xiij.de prob.& vide Are.in consi.xiij.vbi qñ vnus testis reprobatur à plurib. põt tunc dici ipsum esse conuictum de falso. secus si vnus testis ꝯdicit vni tunc pp paritatem probationis res remaneret in obscuro, & vide eundẽ Are.in consi.xxj. vbi quãdo vnus testis.h.d.alteri &c.& vide in fi.Panor.in c.j. de fal.& Alexan.in consi.xxxiiij.in iij.volu. & vide Bald.consi.lxxxv.in iiij.vol. vbi quando testes sunt contrarij, est arbitrarium ipsos subijcere torturæ.

Pauli. LEX XXX.

1 *Actor qui iurauit si vult non vti isto iuramẽto et probare per testes habet saluam actionem primam ad duplum.*
2 *Sententia non nouat nec perimit primam ad duplum.*
3 *Stat.quòd reo cõfitente remittatur certa pars pœnę, si reus semel negat & postea confitetur, potest excludi à beneficio statuti.*
4 *Negatio qualis esse debeat, vt crescat pœna per inficiationem.*
5 *Actore probante per iur̃m suppletiuum non punitur reus negans.*

Vm qui. Qñ grauamen est causa alicuius cõmodi, sublato grauamine cessat cõmodũ.h. d.& diuidit̃ in quatuor partes. Primo, ponit dictũ. Secũdo, rõnẽ dicti. Tertio, rñdet tacite obiectiõi. Quarto, ponit aliã rõnẽ primi dicti.ij.ibi, abũ de.iij.ibi cũ omissa. iiij.ibi, & dici põt. & legit̃ duob.mo.principalr̃ q̃ declarat vt hic p Bart. ¶ In tex.ibi, persecutionẽ.l. s̃niam intelligẽdo q̃ post iur̃m petebat actor ferri s̃niam super actione.l.Aquilię primo intentata.si vero intelligis q̃ actor post iur̃m intentabat actionẽ in factum ex iur̃o, tunc expone persecutionẽ.i.actionẽ ex iur̃o. ¶ No.q̃ iur̃m est magis releuatio ab onere p̃bandi q̃ probatio s̃m Bal. & bene facit tex.cũ glo. no.in l.cũ de indebito.in prin.in ver.legibus.j. de p̃ba.dixi in l.nõ erit.§.dato.s̃.e. ¶ Itẽ no.q̃ ille q̃ defert iur̃m, vr̃ cõfiteri si ille cui defert̃ iurabit. & iõ hic, q̃a negãs q̃ postea defert iur̃m vr̃ cõfiteri & negationẽ reuocare, nõ patitur pœnã negantis.& de hoc an deferens videat̃ cõfiteri dixi in l.ij.in prin.& l.qui iurasse. §.fi.s̃.e. ¶ Itẽ no.ex ver. cũ omissa.intelligẽdo q̃ loquat̃ añ iur̃m præstitũ vt intelligit gl. q̃ põt actor recusare iur̃m sibi delatũ, si per hoc minueret̃ cõdemnatio rei. & ita limitatur id q̃ hr̃ in l.manifeste.j.eo. & ex h̃ 1 tex.iuncto ex eo q̃ dixi.s̃. s.q̃ deferens vr̃ cõfiteri † infert Bar.hic q̃ si reus in prima cõparitione negauit maleficium, postea venit & vult cõfiteri, vt habeat beneficiũ confessionis ex forma statuti, põt iudex seu accusator dicere. Nolo ꝯfessionẽ tuam, q̃a per hoc condẽnatio tua minueret̃. & q̃ est diligenter notandũ si est verum Bal.hic, & in l.quidã estimauerũt.s̃.tit.j.alle. ꝯ hoc vltimũ glo.in §. itẽ mixta in gl.ma.insti. de act. q̃ dicit imo volẽs ꝯfiteri post nega- 2 tionẽ euadit pœnã negãtis si ꝯfiteat̃ [a] anteq̃ sit p̃batũ. tñ Bald. vr̃ residere q̃ post lit.ꝯte.nõ possit reuocari p negationẽ, sed añ sic p tex.no.in l.electio.§.neq;.s̃.de noxa.bñ facit.l.j.C.đ plus pe.& est gl.optima in l.vñ Neratius.§.hæc actio.s̃.ad l. Aqui. Ang.hic no.vr̃ dicere q̃ negãs i teris.d.statuti, si postea ꝯfiteat̃, habeat bñficium statuti, dũmõ ꝯfiteat̃ añ factas p̃bões, alle.ea quę.s̃.alleg. sunt, q̃ tñ distinguere vñt an sit lis ꝯte.vel nõ. subdit ét Ang.secutus Gui. đ Cu.hic q̃ dato q̃ possit postea ꝯfiteri, tñ cõdẽnabit̃ in expẽsis p §.stu-

ADDITIO.

a ¶Tho. Dipl. Confiteatur. Vide Ang. de Are.in §.ex maleficijs insti.de actio.& in tract.maleficiorũ in ver.comparcant inquisiti, & negãt totum. & adde q̃ si aliquis est confessus delictum vel homicidium potest interpretari suam confessionẽ exponendo nõ permittendo eam in totum s̃m Bald.in l.si.in fi.in vltimis verbis.C.de cust.reo.& in auth.contra qui propriam.C.de non nu.pecu.

§.studium.in auc.de tri.& se.col.iij. Sal.h̄ tenet idē qđ Ang.p̄ not. per gl.in d.§.itē mixta.& r̄ndet ad istū tex. q̄ hæc cōfessio si a prin. facta fuisset, nō inducebat diminutionē cōdēnationis penæ, sed negatio bn̄ augebat.i casu aūt d.statuti cōfessio, si à prin. facta fuisset, minuebat quātitatē pęnę, & negatio nō augebat. vn̄ cū sint casus diuersi de vno ad aliū, nō recte inferi.l.fi.s̄.de calū. l. cū actū.s̄. de ne ge.l.Papinianus exuli.s̄.de mino. Ful.h̄ tenet ꝯ Bart.& dicit p̄ h̄ esse tex.in §.studiū.& melius in §.seu.in ver. hoc aūt dicimus. eo.tit.ad hoc ēt alle.no.p̄ Bar.in d.§.itē mixta. itē quia licētia non est deneganda pœnitētibus re integra.l.si quis libellos.C.de app. ad istu tex.r̄ndet q̄ h̄ pōt recusari iur̄m, quia ītelligir̄ in iuro voluntario, seu ex̄iudiciali. q̄ licite recusat̄.l.iusiurādū,& qđ ibi no.i p̄n. s̄.e.nō aūt recusari pōt h̄ ex eo q̄ cōdēnatio inmuat. vr̄ h̄ recusat̄, quia deferebatur iur̄m super eo q̄ p̄debat à facto alieno, q̄ iuste ignorabat.l.iusiurādū.& ad pe.§.j.cū seq.j.eo. vel huic recusationi cōsentiebat reus, s̄m eū. tn̄ istæ r̄nsiones mihi videnr̄ vaticinationes ad istū tex.& ēt dici pōt q̄ tex.in d.§.studiū.cū seq. nihil faciebat, quia ibi actor volebat p̄bare, & reus de volūtate actoris cōfitebat.Pau.de Cast.h̄ ēt tenet ꝯ Bart.Mouet̄ primo, quia dicit non esse verū q̄ deferēs videat̄ ꝯfiteri, vt ipse tenuit in d.l.iij.in prin. & d.l.qui iurasse.§.fi.vbi retuli.& sic iste tex.nō p̄bat id ad qđ allegat̄ p̄ Bar. Preterea posito q̄ deferēs videret̄ ꝯfiteri, tn̄ nō simpliciter ꝯfitet̄, sed ita d̄mū si actor iurauerit, & sic actor h̄ cui defert̄ iur̄m grauat̄ i aliquo.s.quia hēt iurare q̄ nōnulli timidi reputāt magnū grauamē, ne cogant̄ subire anceps piuriū. & forte potius voluit p̄bare p̄ testes, q̄ illud grauamē subire. sed vbi reus velit post negationē ꝯfiteri simplr̄ re integra, & actor nō posset aliqđ aliud interesse p̄tēdere, q̄ ad diminutionē ꝯdēnationis, vr̄ q̄ reus debeat audiri, cū actor aliquo onere nō grauet̄. p̄ h̄ adducit no.in fi. per gl. il.nā postea.in ver.docere.ad h̄.s̄.eo.ibi, dū gl.dicit. si tn̄ postea tatū hēat &c. p̄ h̄ dicit facere id qđ no.gl.in d.§.itē mixta.q̄ vult q̄ post negationē simplex cōfessio p̄sit, sed nō ꝯfessio conditionata, p̄ut est illa q̄ resultat ex delatione iur̄i.sed certe illa gl.nihil facere vr̄, q̄a loquit̄ qn̄ tractat̄ đ agēdo ad īteresse. vn̄ si desinit interesse & cessat dānū, de pacto agi nō pōt.l.si p̄curator.§.mādati.j.mā. & plene p̄ Bar.i l.q. aūt.§.j.s̄.si quis cau. sed nos loquimur quo ad pęnā i qua nō inspicit̄ interesse.facit l.stipulatio ista. §.alteri.j. de ver. obl.Bal.ēt i l.ea q̄.in x.& xj.q.C.de cōdi.inde. tenet idē qđ præfati Doct.ꝯ Bar.& ꝯcludit q̄ possit cōfiteri an̄ p̄bōnes factas. sed ipsemet Bal.in c.j §.porro.[a] in tit.q̄ fue.pri.cau.bn̄fic.amittēdi. & in l.ꝯ negātē.C.ad leg.Aquil.& in l.de ætate.§.fi.s̄.de interro.act. & in l. error.C.de iu.& fac.igno.dicit q̄ aut vult cōfiteri ne pœna augeat̄ vigore negationis.& tūc posset re integra cōfiteri, p̄ no.p̄ gl.i d.§. itē mixta.exēplū in casu huius §.& in reo cōuento actione l.Aquil. & negāte, aut loquimur i eo q. vult cōfiteri, vt sentiat beneficiū, & p̄miū, vt qn̄ statutū auget pęnā p̄ negationē, sed diminuit eā p̄ cōfessionē, & tūc non possit reuocare negationē post li.cōte.all.i ar. l.hēditariū.§.fi.j.ad l.Falc.& l.si dubitet.§.j.j.de fideiuss.itē quia dictū bn̄ficiū cōcedit̄ a statuto sub cōditione, si cōfiteat̄. iō per primā r̄nsionē res sortita est effectum.l.si quis ita stip̄latus fuerit, siue nauis.j.de ver.ob.facit melius l.boues.§.hoc sermone.cū simi.j.de ver.sig. & s̄m Bal. i l.ꝯ negantē.Rō diuersitatis inter primū, & s̄m casum est, quia i primo casu tractat̄ de cōseruando ius cōe. vn̄ res redit de facili ad nām suā.i.ad ius cōe.l.si vnus.§.pactus.s̄.de pact. sed in secūdo casu tractat̄ ius sp̄āle qđ facilius tollit̄. l.eius militis. §.militia missus.j.de testam mili.& in §.quia vero.i auc.de nō alie. Bald.in l.j.C.de fur. loquēs in terminis dicti statuti dicit q̄ post lit. cōt.nō pōt cōfiteri reuocādo negationē, sed an̄ sic, p̄ all.s̄.ipsemet Bal.in d.§.itē mixta.in terminis illius §.& gl.ibi posita tenet q̄ non admittat̄ cōfessio post negationē.& ita salua gl.ibi, dū gl.alle.l.q.d sit fugitiuus.Bal.ēt i l.si vnus ex socius.§.fi. p̄ illū tex.j.p̄ soc. simplr̄ dicit q̄ istud bn̄ficiū qđ cōcedit̄ a statuto cōfitēti, non hēt locū in eo q. a prin.negauerit.& aliquid ēt tāgit Bal.i l.vnic. C.de cōfes̄. & in d.l.electio.§.neque.& ēt Ang.in §.si enim. in auc.de tri.& semi. coll.iij.sed nihil boni vr̄ ibi dicere.Sal. i d.l.ꝯ negātē, trāsit cū Bar. allegat tn̄ ꝯ eū id qđ no.in c.fi.i ver.iusta cā.de iureiur. lib.vj. Et p̄ r̄nsione ad illā gl.relīqt cogitādū, & sic Sal.ibi ꝯdicit his q̄ ipsemet tenuit h̄.& posset r̄nderi ad d.gl.i p̄al.c.fi. q̄ si icōtinēti post negationē cōfitet̄, vr̄ q̄ possit reuocare negationē, per illud qđ vult illa gl.& qn̄ dicat̄ incōtinēti, no.p̄ Doct.ibi.& p̄ gl.no.xxxiij.q.4. apud misericordē.& p̄ Doct.in c.p̄terea.de test.cog.& in c.ex l̄ris.de diuor.cū si.& illā gl.in c.fi.alle.ēt ad hoc Bal. in d.l.ea q̄. in x.q. Puto veriorē [b] esse opi.q̄ hēt q̄ post lit.cōte. nō possit cōfiteri nō solū in terminis statuti, & sic qn̄ vellet cōsequi p̄miū, sed ēt i terminis, in quibus loquit̄ ista lex.& in d.§.itē mixta.cū si.p̄ d.l.electio. §.neq;. & p̄ alias.s̄.alle.& hoc vn̄r tenere gl.s̄.alle. & ēt gl. in d.l. de ætate. §.fi.& nō an̄ alle.q̄ gl.in d.§.itē mixta.tenuerit ꝯriū, vt patet ibi, dū alle.d.l. quid sit fugitiuus. & istā opi.videt̄ tenere Bal. in d.l.vnica.

C.de cōfess.& sic vera erit opi.Bart.hic cum dicta limitatione.s.q̄ fallit nisi ante lit.cōte.vellet pure cōfiteri, quia posset. & istā opi. ēt tenet Ia.de Are.Ang.& Io.de Imol.in l.sed hoc ita.§. q̄ aūt. j.de re iu.& Ray.& Ange.& Mod.in d.l.si dubitat̄.in prin. ais est in §.j.

a ¶ †Item ex eo. tex. s̄m aliū intellectū. s.p̄ut intelligit̄ iur̄m p̄stitū. vt hic tradit̄ in gl. habetis no. q̄ actor qui iurauit, si vult nō vti isto iur̄o, & p̄bare p̄ testes, hēbit sibi saluā primā actionē ad duplū, & sic p̄ iur̄m nō nouat̄, nec p̄mitut̄ prima actio. & ad h̄ istū tex.alle. l.q. iurasse.§.fin.s̄.eo. † simile est in s̄nia.l.nepoti. & ibi no.Bar. j.de fun.instru.& no gl.mag.in l.j.C. de iud. & in l.duobus.j.de excep. rei iudi.cū si.& ex hoc infert hic valde not. Bar. † q̄ stāte statuto q̄ reo cōfitēti remittat̄ certa pars pœnæ, & reus semel negauerit, & iudex postea admiserit cōfessionē eiusdē rei. tn̄ adhuc poterit accusator, vel iudex inquirēs dicere, nolo vti cōfessione tua, sed volo p̄bare p̄ testes, & te excludere à beneficio statuti. Sed Sal.hic tenet ꝯriū, per rōnes quas in præcedenti articulo adduxit. itē quia acceptās cōfessionē partis aduersæ, vel delationem sacramenti in casu huius l.vr̄ renūciare iuri sibi acquisito ex negatione, qđ facere poterit.ar.l.si quis in cōscribēdo.C.de pact. & potissime quia si iurauit, res nō est integra, & sic est ēt aduersario ius q̄situ ex iur̄o, qđ inplet cōfessionē eius.ar.l.fi. s̄. de pact. & iō nō eēt bonus intellectus gl.si intelligeret̄ vt facit Bar. sed dēt intelligi q̄ gl.velit q̄ post iur̄m poterit tn̄ agi actione l. Aquil. non q̄ possit auferre ius aduersario ex cōfessione quęsitū.Ful.ēt hic tenet ꝯ Bart. quia si in p̄cedēti casu, qn̄ nō fuerat adhuc confessio admissa, non potest iudex vel accusator respuere, per ea quæ ipse superius dixit, multo minus qn̄ cōfessio fuit admissa.Et ad istā gl.in ver.admissa. dū dicit quidam adhuc &c. r̄nde q̄ glo.nō firmat, vel intelligēdo q̄ firmet, tūc dicit debere intelligi q̄ hic velit tex. dicere, q̄ qn̄ agitur actiōe i factū ex iur̄o, poterit illā viā omittere, p̄ quā nō cōsequeret̄ nisi simplū, & agere actione l.Aquil.& p̄bare p̄ testes, vt consequat̄ duplū.& tūc nō negat tex. q̄ nō sit in p̄tāte rei ꝯuēti actiōe l.Aquil.cōfiteri dedisse dānū petitū, & solā simplicē pœnā pati.& sic patet q̄ decisio istius dubij satis p̄dēt ab his q̄ dicta sunt in pręcedēti.verū quia ego ibi saluaui opi.Bar.& r̄ndi ad obiecta. iō ēt i isto trāseo cū Bar.in qđ in p̄cedēti dixi. & cū Bar.ēt trāsit Bal. in lect.anti.& p̄ istū tex.tollunt̄ ar.Sal. q. nō vr̄ ad tex.& gl.bn̄ r̄ndere, sed potius violare.Nec ob.exceptio iur̄i, quia nunc actor non agit actione ex iur̄o, sed actione l Aquil. q̄ nō est sublata, vt dictū est reperio tn̄ q̄ Cy.hic in addi.super gl.in ver.omissa.in fi.dū glo. ponit.ij.lect.ipse addit hæc verba.vel dic q̄ finis vnius negotij seu litis, sit cā alterius.l.terminato.in fi.C.de fruc.& lit.expen.& sic vr̄ arguere ꝯ.d.ij.lec.q̄ mihi tn̄ vr̄ sustētabilis.& ad rōnē Cy.patet responsio per id qđ dixi s̄.i.actionē ant quā non extingui per iur̄m. Nec ob.l.terminato.C.quia ibi loquit̄ in officio iu. mercennario, quod post sentētiam latā super principali non pōt implorari pro expēsis cū sit accessorium, & expirat lata s̄nia vt ibi.

5 ¶ †Quærit ēt Bar.hic in his quę crescunt per inficiationē, quę inficiatio debet esse illa vt crescat cōdēnatio, & an sufficiat inficiari qualitatē, si factū principale nō est inficiatū.& dic vt hic p̄ eū.& plenius p̄ eundē in disp. sua incip. per Italiā cōiter sunt statuta.& ibi limitat hic dicta, per se procedere, nisi qualitas negata nō respiceret totū, qđ est in accusatione deductū, sed tēderet ad augēdū pęnam diuisibilē, vt si statum duceret, q̄ pro delicto appensate cōmisso pœna crescat, & cōtingat q̄ sit accusatus quis de delicto appēsate commisso, pro quo attēta illa qualitate veniebat iponenda pęna.c.sed si fuisset commissum delictū simplex.i.nō appensate pęna luisset tm̄ in quinquaginta.& alio statuto caueat̄, q̄ si quis negauerit, puniat̄ in pęna quadrupli, & cōtingat q̄ reus cōfessus sit se cōmisisse delictum, sed non appensate. certe pro rata pęnæ cōcernētis delictum simplex, non augebit̄ pęna stante dicta cōfessione. sed bene augebit̄ pro rata pęnæ cōcernētis qualitatē, quā negauit. alle. in ar.l.si seruus.§.si plurių.s̄.si quis cau. vbi aūt statutū disponeret per modū præmij, dicat q̄ ei qui fuerit cōfessus, minuat̄ pęna pro dimidia.& tunc indistincte negans qualitatē, erit indignus p̄mio, s̄m Bal.in d.dispu.alle.l.ēt si partis.de leg.j.& l.beneficio. cū simil. ad l.Falc.pro hoc infert̄ q̄ dū Bar.hic dixit q̄ ille q. ꝯfitet̄ se p̄cussisse, sed ad sui defensionē asserit se fecisse non incurreret pęnam negāns, debetis intelligere q̄ nō. tn̄ ꝯsequeret̄ p̄miū cōfitētis p̄ p̄xime dicta.& ita ēt vult clare Bal.in d.l ea quę.in xj.q. adde ēt q̄ cū decisione Bar.hic trāsit ēt cū Io.de Imol.& Ro.in d.l.j.§.si quis simpliciter.j.de ver.obl.vbi reprehendit Ang.ibi, qui in aliquo videbat̄ cōtrarium dicere. de qua mā videatis p̄ Bal.in d.§.porro.& in d.l.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. In c.j § porro. Vide & adde Bal.in c. vnico.§.itē si vasallus.ver.facit̄ ista ad q. de contro.inuest. & Bal.in auc.hanc querelam.C.de non num.pecu.

b ¶Puto veriorem. Vide Ludo.Roma.consi.lix.

in d.l.quæ.& in d.l.cũ quid.& in d.l.ꝯ negantẽ.& in d.§.neq;.& ẽt per eundẽ ħ,qui vr̃ ħ transire cũ Bart. Ful. hic ẽt aliquid tangit & limitat doctrinam Bar.inquantum Bar. vult ꝙ si reus confitet̃ delictũ,tñ negat locum vel tp̃s in accusatione insertum,patitur pœnam negantis,nam verũ est,ſm Ful.si accusatori interest fuisse illũ hoiem occisum potius de illo mense de quo in accusatione cõtinetur,vt q̃a plus valeret.alias secus, quia ex quo pp̃ cõfessionẽ põt condẽnari, licet cõfiteatur de alio tp̃e,sua nõ interest.facit,licet ipse nõ alle.id ꝙ no.Bar.in l.si cõfessus.j.ð cu.re.cũ si.tñ nõ discedo a doc.Bar. q̃ est cõis, nam cũ tractet̃ de interesse publico.s. ꝙ delicta puniant̃ iuxta lata vulneratus ad.l.Aquil. & c.vt famę.ð sent.excõ.põt accusator dicere, tu per mendaciũ negas,volo per testes ꝓbare vt tu patiaris pœna negãtis per mẽdaciũ , & sic pœnam delinquentis negãdo , & certe nihil ob. q n hoc dicere possit vt tale delictũ puniatur.vnũ ẽt tene mẽti pro limitatione istius Loium.ll.loquẽtiũ.de pœna crescente ꝑ negatione, nã talis pęna nõ cresceret ꝑ negationẽ, qñ lex ipso iure cõdẽnat seu pœnã imponit.ita singulr̃ not.Bart.in l.ꝙ seruo.§.j.per illũ tex.j.de pec.le.& Bal.in d.l.ea quæ.¶ Itẽ vt tali pœna crescat, requirit̃ ꝙ negatio sit facta super libello apte formato,secus si super inepto.ita dicit no. Bal.in l.edita.in repe.Paduana.C.de eden. per text.no.in l.j.C.de his qui poten.no.in versi. solẽniter à ꝯrio sensu.itẽ requiritur ꝙ ex certa scientia neget̃.c.si vasallus.el.j.in ne.si de feu.fue.cõtro.inter do.& agn.& ibi no.Bal.& est de mẽte Bar.ħ,dũ alle.l.aliud est.j.ð verb.sig.bñ facit ꝙ no.gl.in l.fi.s̃.de rei ven. An aũt sufficiat negatio dicendo , Nego narrata in libello ꝓut narrant̃ esse vera.dic vt no.per Bar.& alios in l.si dubitet̃.§.j.j. de fide. & dixi post Mod.in l.sed hoc ita.§.ꝙ de re iu. † Item per istũ tex.decidit no.Bart.ħ ꝙ si actor seu accusator nõ probauit plene,sed semiplene ita ꝙ deuẽtũ est ad iur̃m in defectũ semiplene ꝓbõnis,vel deuentum est ad torturam rei q̃ postea est per torturã cõfessus vbi primo negauerat, certe nõ puniet̃ reus vt negans , q̃a nõ est verũ actorẽ ꝓbasse ꝑ testes , sed recurrisse ad remediũ huius edicti ꝓut loq̃t̃ de iur̃o necessario in quo põt ẽt intelligi ista lex ſm primã lec.vt hic ꝑ eũ. & ita ẽt vr̃ tenere ipse in d.dispu. & Bal.hic,q̃ subdit ꝙ talis semiplene cõuictus qui postea ꝑ torturã confessus est, nõ meret̃ p̃miũ ꝙ cõcedit̃ cõfitenti. & ꝙ statutũ remittit dimidiã pœne all. in arg. l.j. §.ij. mater nõ petierit.j.ad Ter.Sal.hic tenet ꝯ Bart.inq̃tũ Bart. vult istã.l.locũ habere in iur̃o necessario,& mouet̃ Sal.primũ,q̃a actor fuit exoneratus ꝓbandi necessitate vt req̃rit litera ħ. Secũdo, q̃a iudex nõ defert iur̃m vt exoneret onere ꝓbãdi actorẽ qui tam fuit oneratus quo ad semiplenã ꝓbõnẽ, sed magis facit causa exonerandi cõsciẽtiã legis & suã,licet tale iur̃m habeat effectũ semiplene ꝓbõnis,& actus agẽtiũ nõ debet extẽdi vltra intentionẽ eorũ.l.nõ ois in prin.s̃.eo. Tertio, q̃a iur̃m necessariũ defertur actori ẽt inuito reo.j.l.pxi.& l.bonefidei.C.eo. & sic nõ põt dici ꝙ reus sit cã exonerẽdi actorẽ. Accedit ſm eũ, q̃a i necessitatib' nemo liberalis existit.l.rẽ legatã.j.de adi.le.Ful.hic trãsit cũ Bar.Pau. de Ca. hoc dicit sibi dubiũ videri ꝙ ista lex habeat locũ i iur̃o necessario,q̃a text.loq̃t̃ qñ re' fuit causa huius releuatiõis deferẽdo iur̃m.p̃terea nõ fuit actor releuatus ex toto.dicit ẽt ꝙ qñ ꝑ torturam ꝯfessus est id ꝙ primo negauerat,nõ vr̃ ꝙ debeat hr̃e bñficiũ statuti. q̃a statutũ debet intelligi de cõfessione spõtanea.l.iij.§.sed vtrũ.j.ad Syl. puto hanc.l.hr̃e locũ in iur̃o necessario,ꝑ qua opin. facit q̃a tex.in d.l.ꝯ negãtẽ.req̃rit ad hoc vt habeat locũ pœna dupli,ꝙ actor ꝓbauerit dãnũ ꝯ negãtẽ & appl̃one ꝓbõnis intelligit̃ de plena vt in cle.cõstitutionẽ.cũ gl.in ver.fides.de ele.& no.Bal.i l.perẽptorias.C. de sen.rescin. nõ pos.vbi ad hoc alle.l.Lucius.j.ð cõdi.& ð.facit ꝙ no.Bar.in l.ait p̃tor.§.j.in fi.j.ð re iu.& istud iur̃m nõ vr̃ ꝓprie esse ꝓbatio,sed releuatio ab onere probandi vt inq̃t Bal.in c.j.§.sacr̃m.de cõsue.re.feu. & dixi.s̃.tex.hic nõ dicit illud ꝙ dicit Sal.& Pau.de Ca.vt declarat ħ Bar. q̃tum vero ad ꝯfessionẽ in tortura factã dico ẽt Bar.bene loqui quo ad augendã pœnã pp̃ negationẽ ꝑ d.l.ꝯ negantẽ.inducẽdo,vt ꝓxime dixi attento ꝙ cõfessio nõ dr̃ ꝓprie ꝓbatio, sed releuatio ab onere ꝓbandi,vt inq̃t Io.And.in c.bone.in ver.ꝓbõ.de ele.& Anto. de But.in rub.ex̃ de ꝓba.vbi hoc probat per tex.in c.j.de cõfes.in vj.bene fateor. ꝙ nõ habebit p̃miũ ꝙ à statuto cõcedit̃ confitenti.& ita loquitur tex.in d.§.sed vtrũ.hoc etiam tenet Bal.in d.§.porro.

S V M M A R I V M.

1. *Fur tenetur ad dandum rem furtiuam.*
2. *Obligatus dare, tenetur ad estimationem re post moram perempta.*
3. *Ignorans non uidetur remittere.*
4. *Sententia qua condemnatur quis ad dandum stichum qui mortuus erat, valet etiam si ignorabat mortuum.*
5. *Confessio & iuramentum an à pari procedant.*
6. *Periculum rei an & quando spectet ad actorem, vel reum post delatum iuramentum.*

§.Si iurauero. [a] •Per iur̃m non põt in oblĩonem deduci res q̃ non est in rerũ nã nisi rõne delicti vel morę fingatur esse in rerum natura & adhuc sit in obligatione.hoc dicit.¶ †No.ex tex.in ver.dare.iunc.versi.nisi ex causa furtiua, quòd fur tenetur ad dãdum.& ideo videtur probari ꝙ si fur promisit per stipulationem dare dño rem quã sibi subtraxit, valet stipulatio licet nõ fuerint adiecta illa verba,quicquid me dare facere oportet.de quo vide in l. scire debemus.§.j. de verbo.obli. ¶ Secundo no.obligatũ ad dãdũ teneri ad estimationẽ post moram re perempta. ꝙ intellige offi.iu.merce. ita intelligitur.l.iij.j.ð confes.& expl̃e no.gl.ma.in l.vinũ.s̃.ti.j. vnde ẽt re perẽpta oblĩo & actio adhuc cõpetit ad rẽ.l.si seruum.§.fi.j.de verb.ob.¶ †In gl.j.voluit gl.sentire ſm Ia.Bu.Bar.& Alb.de Ro. ꝙ si reus qui detulit iur̃m, ignorabat rẽ esse peremptam, & sic se esse liberatũ,non vr̃ deferendo iur̃m,voluisse remittere exceptionẽ sibi cõpetentem, q̃a ignorãs non vr̃ remittere.l.mater.ff.de inoffi.test.l.in repudiãda.j.de acquir.hær. secus si sciuit.l.duob.§.fi. & l.si duo.§.j.ſm primam lec.gl.s̃.eo.sed ſm Ful.& Pau.de Ca.hic,gl.non vr̃ habuisse hunc respectũ , quia sicut per sententiam quis impeditur postea opponere exceptionẽ perẽptoriam ẽt si eam ignorauit sibi competere ante sententiam.l.sub specie. C. ð re iu.l.peremptorias. C. sen.rescin.non pos.c.inter monasterium. de re iu.ita ẽt in iur̃o vñ gl. vr̃ mota alia ratione.s.quia iur̃m continens impossibile nõ habet vires sicut nec sñia.l.pe.& fi.j.quæ sen.sine ap.rescin.tñ si partes sciebant eum esse mortuum,valet iur̃m ex eo,quia vr̃ esse iuratum ex ea causa qua poterat deberi post mortẽ.s. ex causa furtiua vel causa morę. sed si ignorabant esse mortuũ poterat intelligere iuratũ esse deberi.s.alia cã ex qua deberi posset viuus.ideo tũc nõ valet,vt hic,q̃a ꝯtinet ipossibile . nec tũc ob.s.d l.duob.q̃a r̃ndet ꝙ iur̃m validum perimit excep.cõpetentẽ reo, vt ibi, sed ħ est inualidũ, q̃a continet rem quæ nõ est in rerum nã. ex his non puto bene dicere Pau. de Ca.hic,dicit ꝙ † si per sñiam condẽnat̃ reus ad stichũ qui mortuus erat ẽt si ignorabat,valet sñia, q̃a per eam tollunt̃ exceptiones peremptorię quæ prius ꝯpetebant reo ẽt ignoranti vt dcm̃ est . & censebitur lata ex cã morę vel furti, & sic eo meliori modo quo põt ſm eum. nã mihi vr̃ ꝙ hoc sit ꝯ text. & gl.in d.l.fi.j.q̃ sen. sine ap. quã ipse nõ alleget nisi apparet ꝙ fuerit ex cã more vel furti . Cogitabam ẽt posse defendi intellectum Bar.hic licet ꝑ sñiam videat̃ reiecta peremptoria,q̃a sentẽtia non emanat à partib. sed à iudice aliud sit in iur̃o. quia emanat à partib.In gl.ij.§.pe.&c.& l.si homo mortuus.eo.tit.per quæ iura dicẽdũ est in stipl̃one ꝙ siue ꝯhentes sciãt esse mortuũ siue nõ ꝓmissio hõis mortui non valeat nisi ex cã more vel delicti fingatur esse in rerũ nã vt in iurib.alleg.in gl.firmat Ia.Bu. hic reprehendendo Gui.de Cu. per l.qui stichum.j.de cõf. & dici põt ꝙ aliud sit in stipl̃one q̃ i iur̃o , q̃a stipl̃o nõ tendit ad reijciendã aliq̃ excep.sicut facit iur̃m ꝙ p̃statur causa litis perimendę ſm Ang.hic. ¶ †In cõfessione aũt qua quis cõfiteret̃ se stichũ dr̃e & esset mortuus, dicẽdũ est ꝙ ẽt si nõ appareat de mora vel cã furti,valet si sciuit.secus si ignorauit,& sic erit idẽ in confessione ꝙ in iur̃o.l.q stichũ.s.in secundã lec.glo.& l.fi.& ibi no.j.de cõfes.¶ Quærunt doc.an si post iur̃m delatũ per reũ actori pereat spẽs quã actor iurauit sibi deberi,pereat periculo rei.Guil. de Cu.tenuit hic,ꝙ sic,q̃a iur̃m habet vim lit.cõte. ꝑ quã q̃s cõstituit̃ i mora. l. nã & postea.§.si is q.s̃.eo. iuncta.l.fi.j.ð tritic.sed Ia.Bu.& Bar.dicũt hoc procedere si ipsum debitũ p̃cessit delationẽ iur̃i.secus si ꝑ ipsum iur̃m est ꝯctũ debitũ,q̃a eo. tp̃e quo ꝯhit̃ oblig.nã debet ꝯstitui in mora.l.ꝙ dicim' j.de so. & idẽ dicunt in debito de quo apparet ꝑ instr̃m habẽs ex forma statuti vim sñiæ, q̃a non constituit debitorẽ in mora.Saly. saluat opi.Gui.de Cu.qñ iur̃m est formiter p̃stitũ.quo casu agitur ex contractu ex quo iuratum est.l.si duo.§.si quis. s̃.e. sic videt̃ obligationẽ præcessisse. & ita ẽt dicit Ful.hic q̃a iur̃m pro veritate habet̃.l.nõ erit.§.dato.s̃.eo. In instr̃is aũt approbant opi.Bar.tñ puto posse sustineri opi.Bar.ẽt in iuramento, quia ad hoc,vt quis constituatur in mora per aliquem actum , requiritur ꝙ processerit tñ spaciũ ꝙ ſm arbitriũ iudicis potuerit debitor se ad solutionem p̃parare vt no.in §.fin.insti.de inuti.stipu.& in d.l.ꝙ dicimus. sed hoc nõ constat ex solo iur̃o,ergo &c. Confirmo quia si apparet quem confiteri se recipisse.c. a Titio non intelligit̃ ꝙ ex interuallo ante confessionẽ receperit vt probatur in l. si ita stipl̃atus.§. Chrysogonus.& ibi no.Bar.j.de verb.ob.& no.Bar.in l.post dotẽ. in j.q.j.so.ma. & in l.certi condictio.§. si nũmos.cũ si.s̃.ne.j.& ideo si iuratum esset deberi ex ꝯctu ante celebrato ex interuallo,& ita continetur in delatione & præstatione iuramenti,tunc vera esset opi.Gui.de Cu.a quo ẽt Bar. differt ħ vr̃ si bñ ispiciant̃ verba ei'.

ADDITIO.

a ¶ Fran. Cur. Si iurauero. Pro declaratione huius.§.vide Alex.in l.iusiurandum, & ad pecunias.in prin.in glo.in verbo relictum.j.eod.

§. Si mu-

§.Si mulier. Iu͞rm actoris tollit exceptionē sibi ꝯriā, non aūt secū cōpatientē.h.d.glo.intelligit istum tex.ī exceptione ꝙ maritus nō exigaᷣ vltra ꝙ̄ facere possit. & Ful. dicit hūc intellectū esse verū, si pręcessit cōtrouersia, an facultates viri sufficerēt.nā ꝑ iu͞rm erit sublata illa expositio. secus si nō pręcessisset illa cōtrouersia, sicut videmus in s͞nia in qua eodē mō distinguiᷣ.l.Nesennius.§.fi.cū gl.fi.j.de re iu. & l.ex diuerso.§.fi. j.sol. mat.facit l.sin aūt.§.fi.s̄.de neg.ge. & l.ꝙ in diē.§.j.j.de cōpe. & idē tenet Pau.de Ca.h̄ ꝓ hoc allegās l.pe.j.de cōfes.& ꝑ h̄ dicit † ꝙ gl. j.hic se fundās ī ver.deberi, nō bn̄ moueᷣ, quia ēt deberi dᷣ id qđ mero iure debeᷣ, licet cōpetat exceptio ꝑ iura s̄. primo alle.Ita ēt tenuit ipse in d.l.ex diuerso.§.fi.& ī l.si prior.e.ti.vbi gl.dixit illud idē qđ h̄ sed Io.de Imol.ī l.nō tm̄.j.de re iud.trāsit simplr cū opi.& intellectu posito hic ꝑ gl.s.ꝙ verbū, deberi, intelligiᷣ cū exactionis effectu. l.debitor.j. de ver.si. tm̄ magis placet p̄cedēs intells maxime ꝑ d.l.Nesennius.§.fi.in ver.solidū. ¶ Dabat insuper aliū intellectū Pau.de Cast.ad istū tex. s.ꝙ h̄ datus fuerat à muliere fundus & x.in dotē, & maritus expēdit necessariò.v.in fundo dotali, ꝑꝑ quæ in.v.minuitur dos ipso iure.l.ꝙ dᷣ.l.a.j.j.de impen. in re.do.fa. vn̄ si sol.ma. maritus vel hᷣs eius detulit mulieri iuramentum, & ipsa iurauit super.x.& postea hᷣs mariti opponit, ꝙ .v.fuerint impēsa necessariò in fundo.q͞riᷣ an debeat audiri.& distinguiᷣ vt hic. dr͞ia inter vnū exēplū, & aliud est, quia in hoc vltimo exēplo non poterat dici mariti debere.x.aliquo mō, quia ipso iure diminuta erat dos.& iō ēt si đ hac ipēsa nulla fuerat cōtrouersia ante iu͞rm, tm̄ indistinctè stabiᷣ huic literæ.secus in primo exēplo, in quo ipso iure non diminuiᷣ dos.sed obstat exceptio, vt in iuribus.s̄.allega. facit l.pen.j.ꝙ cū eo.& ꝓ isto secundo intellectu allego bo.tex.in l. Meuio.§.à nie br͞de.de leg.ij.vbi Bar.allegauit tex.nostrū. ¶ In gl. ij.dic ꝙ vltima pars huius legis habebit locū ēt si opponereᷣ exceptio pactū de nō petēdo, iuxta l.& heredi.§.filia.s̄.de pact.aut quęlibet alia exceptio, quia opponēs eam non venit ꝯ iuramentum.

S V M M A R I V M.

1. *Iuramentum potest in causa per actorem deferri bona fide reo.*
2. *Iuramentum quando dicatur deferri bona fide.*
3. *Pœna tenentis appensum supra locum quo vulgo iter fit, quæ sit.*
4. *Sententia absolutoria lata in actione populari prodest omnibus.*
5. *Iuramentum delatum ab uno, an & quando præiudicet alijs.*
6. *Iuramentum potest deferri ante litem contestatam, & post.*
7. *Iuro litis decisiuo licet standum sit, tū pōt ꝓbari cōtrarium per euidentiā rei.*
8. *Sn͞ia lata per collusionē, vel per iu͞rm mala fide præstitum, an possit reprobari.*
9. *Statutum quòd non possit cognosci de maleficijs commissis à sex mensibus retro, quomodo intelligatur.*
10. *Fur q sibi furto rē subtraxit iā est annus, et quotidie eā cōtractat, pōt puniri.*
11. *Appellare potest carceratus indebite etiam lapsis decem diebus.*
12. *Terminus præfixus iudici ad inquirendum, an currat ignoranti.*

§.In popularibus. In actionibus popularib' iu͞rm bona fide delatū per actorē reo ꝑiudicat non solū deferēti, sed ēt oibus, sicut s͞nia absolutoria, nisi de collusione appareat.h.d. ¶ †Not.in casu posse ꝑ actorē deferri bona fide iu͞rm reo.& iō gl.in l.iij.in prin.s̄.eo. ꝑ istū text.tenuit ēt in cā criminaliter mota posse deferri bona fide iu͞rm reo, de quo ibi fuit dictū.& tex.hic ī ver. exigere, vᷣ innuere ꝙ iste.§.solū hēat locū in iu͞ro iudiciali, quia illud teneᷣ reus de necessitate p̄stare vᷣ deferre, aut soluere.l.iusiurādū.§.ait p̄tor.j.e.secus in cōuētionali. l.iusiurandū ꝙ ex cōuentione.in prin.& ibi no.s̄.eo. & exigere dᷣ ꝙ ab initio extorqueᷣ.l.fideicōmissa.§.si rē. de leg.iij. & ꝓ ista opi. est gl.in l.transigere.in gl.mag.C.de transa.Bar. tm̄ & alij hic. licet nō faciāt mētionē de illa gl.vidr intelligere istū tex.dū dicūt, ꝙ rō est hic, quia iu͞rn habet vim lit.cōte. per quā actio popularis efficiᷣ propria agētis.l.si cui.j.de ver.sig.& cōstat ꝙ ēt iu͞rm extraiudiciale hēt vim lit.cōte.per l.nā & postea.§.si is qui.s̄.eo.qđ ita intelligit Bar.& magis cōiter alij.Nō ob.gl.in d.l.trāsigere.quia illa reprehendiᷣ per Bart.& magis cōiter per alios ibi, vt dixi in d.l.iij.in prin.Nec ob.iste tex.in ver.exigere.quia rn͞det Fulg.hic, ꝙ accipiᷣ large ꝓ sponte.nā ꝙ ēt ita accipi pōt, probari vᷣ ī d.§.si rē. & ibi gl. in ver.exegisset.tm̄ Ang.hic in discursu, prout eius verba referam j.super gl. vᷣ velle ꝙ iste tex. locū nō hēat in iu͞ro p̄stito extᷓ iudiciū an̄ litē deductā in iudiciū, sed hoc nō ꝓbat ipse.Sal.ēt h̄ in discursu sentire vᷣ ꝙ iste §. hēat locū solū qn̄ in delatione iu͞ri interuenit autoritas iudicis, & sic ī iudiciali. & eius verba j.referam.ipse met Sal.in d.l.transigere.in iiij.oppo. dicit ꝙ ꝯ illā gl.facit iste tex.gn̄aliter loquēs.sed ꝓ illa gl.dicit facere tex.hic in ver.exigere.ꝙ est ab inuito extorquere, ac ēt similitudo, quā inducit hic Iurisc̄ōsultus. de s͞nia tandē vᷣ ibi residere Sal. ꝙ quātū ad hoc vt iu͞rm ꝑiudicet alijs agere volētibus.vera sit illa gl.ibi, quā dicit eē notādā. tm̄ non recedo ab opi.ꝯria, quæ est magis cōis. quæ vᷣ ēt esse de mēte Iac. But.hic.Nec ob.similitudo s͞niæ, quia ēt iu͞rm voluntariū hēt effectū s͞niæ.l.j.& ij.& ibi fuit dictū post Bar.s̄.eo. †Qn̄ dicaᷣ deferri iuramētū bona fide colligiᷣ ex l.tutor.in prin.j.e.& l.p̄ses.cū ibi no. s̄.de transac.vt qn̄ actor ꝓbōnes idoneas hr͞e nō poterat, vt ēt no. gl.fi.ī l.ꝯ iuris.§.fi. s̄.de pac. ¶ Itē no.hic ꝓcedere à pari in hac mā iu͞rm p̄stitū ī fauorē rei, & s͞nia absolutoria.ad hoc facit l.ij. ī prin. j.de p̄uari.& l.si cui.§.ij.idē j.de accu.¶ †Itē in gl.fi.ibi, sed in populari &c. p̄mitte ꝙ ꝯ tenentē appensum s̄. locū quo vulgo iter hᷣ, cōpetit pupularis actio ad solidos.x.pro dimidia applicādos agēti ꝓ alia dimidia fisco.l. si vero.l.prętor.iūcto §.hęc aūt actio.cū se.& ibi gl.in ver.pœnalis.s̄.de his qui deie.vel effu. licet regulr̄ pęna in qua venit cōdēnādus reus ciuilr̄ cōuētus actione populari, sit ī totū applicāda agenti.vt d.l.si cui.& no.gl.& Doc. ī l.iij.iuxta prin. j.de sepu.vio.& plene ꝑ Bar.in l.agraria.j.de ter.mo.qn̄q; ēt actio popularis daᷣ ad particulare interesse agētis. & tūc qualis debeat esse cōdēnatio, hᷣ in d.l.ij.in prin.iuncto §.q. de sepulchri. đ sepul. vio.¶ In ea.ibi.§.si tm̄ cōdēnatus &c. licet ille tex.loquaᷣ in cōdemnato, tm̄ cōdēnatus q soluit, æquiparaᷣ ei q per s͞niam absolutus fuit, vt probat tex.in l.si quis cū totū.§.plane.j.de excep. rei iudic. ¶ In ea.ibi, ꝙ & lex &c.gl.voluit allegare d.§.si tm̄ reus cōdēnatus. sed ꝯriū dicit expresse tex.in §.si tm̄ postea. in e.l.ꝙ & lex. †vbi s͞nia absolutoria lata in fauorē rei cōuēti illa actione populari de libero homine exhibēdo, ꝓdest sibi quo ad oēs, vbi de collusione ꝓbaᷣ.ad idē tex.hic.ꝙ vult idē eē in s͞nia ꝙ in iu͞ro.Nec ob.text.in d. §.si tm̄ reus. quia ibi loquiᷣ qn̄ ꝯ eū fuit lata s͞nia cōdēnatoria, & sic apparebat detineri liberū hōiem inuitū.nos aūt loquimur qn̄ iuramētū, seu s͞nia cōcernebat absolutōriā & innocentiā rei.& ad h̄ pōt adaptari alia rn͞sio gl. dū dicit ibi, fauore libertatis &c. nā ibi actū fuit ꝑ illū q agebat rōne sui particularis interesse, vt ibi ostēdit tex.dū loquimur de litis estimatione soluta, vt ibi ꝑ Bar.merito s͞nia cōdēnatoria ꝑ quā in totū nō est facta cōdēnatio q vᷣ esse inestimabilis, qn̄ agiᷣ de libertate hois. l.ꝓcurator ad exhibēdū.§. fi.j.rē ra.ha.nō impedit q iterū agi possit ꝓ reliquo. ar.l.j. j.vt bon. rap.secus qn̄ s͞nia fuit lata absolutorie super facto, vt fuit ī casu d. §.si tm̄ postea.vt no.ꝑ gl.in l.duobus.§.colonus.in vers.poterit.vbi dixi s̄.eo.¶ In ea.ibi, soluto nō pōt postea cōueniri &c.Iac.Bu. tenet opi.glo. quia oportet ꝙ ꝓbeᷣ ꝙ sit noua appēsio, & super hoc nō poterūt fieri interrogationes.Rō est, quia detegi posset periuriū.vt no.in §.si pᷣ.alle.in gl.& in d.§.si tm̄, reus approbat secundā sol.hic traditā ī gl. Nō ob.ēt ſm eū.l. si quis vxori.§. si quis iurauerit.j.đ fur.ꝓut est ibi lr͞a negatiua, quia debet ibi subaudiri dictio, maxime.Sed prout est lr͞a affirmatiua cōcor. & cū hac gl.vᷣ ēt trāsire Bar.incidēter in l.ei qui.in prin.j.de fur.pōt tm̄ dici ꝙ Barto.ibi nō q͞rat an iu͞rm ꝑiudicet alijs, sed solū an dicaᷣ vna appēsio ꝓ toto tēpore.Bar.vero hic tenet ꝯ gl.& cōcludit ꝙ si te deferēte iuraui me nō habere appēsum, nō fit ꝑiudiciū alteri agere volēti ꝓ eo ꝙ đ p̄senti reperiᷣ me hr͞e appēsum, & sic ille q detulit iusiurādū potuit ꝑ iu͞rm, sicut nūc per pactū pręiudicare alteri in hoc facto habēte cām permanētē.ar.l.iurisgētiū.§.si paciscar. el ij.s̄.de pact. & l.iij.§.pen.s.eo.istū ait tex.intelligit habere locū in actione populari descendente à facto iam finito.Pro quo dabatur actio popularis ad cōmodū propriū agentis.& eo casu dicit idē esse in pacto facto post lit.cōte.ꝙ in iu͞ro. secus si pctm̄ eēt factū ante lit.cōt. vt hic per eū, q ēt subdit ꝙ vbi actio popularis orta ex facto mométaneo dareᷣ nō ad cōmodū agentis, sed alterius.†Exemplū in interdicto de libero hoie exhibēdo, qđ daᷣ vt hō liber in pristinā libertatē restituaᷣ.& est populare.l.iij.§.hoc interdictū.j.de lib.ho. exhi.& iu͞rm delatū ab vno præiudicat alijs.idē dicit in pacto.per d.§.si tm̄ reus.Bal.hic in lect.anti.trāsit cū Bar.in alia vero lect. quo ad q.formatā hic in gl. quia ꝓ tota appēsione vna cōpetit actio q ab eadē radice ꝓcedit.Pone enim ꝙ ex forma statuti quis nō possit tenere domum altam vltra centum pedes.& de hoc fuit semel actum, & reus fuit absolutus, certe non poterit iterato agi, alś sententia esset inanis, & nō esset litiū finis, secundum eum.subdit tm̄ ꝙ si ille qui denuo agit pro eo, ꝙ nō est appensum, probat de pręterita & p̄nti appensione.tunc uicit ꝓbare ꝯ se, quia ex præterito nasciᷣ exceptio de p̄nti, vt in gl. Aut ꝓbat de præterito non fuisse appēsum, sed de de p̄nti sic.& tūc probat ꝓ se. iō tūc nō obstaret iu͞rm.l.procurator ad exhibendū.in prin.j.rē ra.habe. quo ad alia vero mēbra distinctionis traditæ ꝑ Bar. hic.Bal.spāliter nō loquiᷣ tm̄ dicit ꝙ ipse intelligit istū tex.procedere gn͞aliter, siue ista actio, popularis sit talis, ex qua agenti acquiratur insolidū, siue ex qua acquiraᷣ in totum fisco.l.fi.de ling.siue ex qua acquiraᷣ vtrique.l. lege Cor.§.fi.ad Syll.Ang.hic quo ad q.formatā in glo.de actione populari orta ex facto habente causam permanentē transit cum Bar.sed extra illum casum dicit ꝙ si actio popularis đ qua quęriᷣ, dabatur ad proprium & singulare interesse iurantis pactum, trāsactio & iuramētum etiam ante lit.cont.valet. & consumit actionē, ꝑ l.licet.in prin.& l.non cogendū.§.quæsita.s̄.de procu.sed si non

intendatur ad ꝯſecutionē proprij & particularis intereſſe, ſed ad
vindictā publicā, tunc q̃uis pœna veniat applicanda actori, tñ añ
lit.ↄte.nō valet pactū, trāſactio, aut iuſm, qa añ lit.ↄt.illa actio nō
eſt in bonis agētis.d.l.ſi cui.† ſubdit tñ ꝙ in iuſō li plus erit, quia ſi
poſt cām in iudiciū deductā deſerreť iuſm q̃uis añ lit.ↄte.valebit
& ꝯſumet illa actio in totū, qa iuſm vim lit.ↄte.habet, vt eſt dcm.
ſi aūt actio ipſa popularis intentať ad ↄmodū fiſci vel tertij, nullo
tpe licebit trāſigere, paciſci vel iuſiurandū deferre ꝑ regulā in l.ſi
vnus.§.in ſumma.ſ.de pac. & ꝑ d.§.ſi tñ reus.& iſto caſu nō habe-
ret locū iſte.§. & an tunc repellatur ipſemet qui detulit vel trāſe-
git, remittit ad no.ꝑ gl.i d.§.ſi paciſcar.in verſi.nō liceat.vbi aūt cō
modū.d.actionis veniret acquirendū agenti, & fiſco, tunc ꝓ parte
agentis dicendū eſt ꝓut dcm eſt.ſ. qñ tota pœna veniebat ſibi ap
plicanda ꝓ parte fiſci. dicendū eſt vt ſ.qñ pœna in totū veniebat
fiſco applicāda.Sal.hi in iuſō trāſit cū Bar. & ēt approbat illud qđ
dicit Ang.& dū.ſ.allegauit.l.nō cogendū.in pacto vero & tranſac.
iſert.ꝙ Ia.Bu.hi tenet opi.gl.& rñdet Ia.But.hic ad iſtū tex.ꝙ pctm
& trāſactio habēt effectū inductiuū & remiſſiuū, & remiſſio ñ pōt
faciliter fieri de iure ꝙ ſpectat ad aliū, ſed iuſm & ſnia habēt effe-
ctū declaratiuū ꝙ fieri pōt de iure ſpectante ad aliū de iudicis au-
toritate, vt hic. itē qa trāſactio habet in ſe colluſionē pſumptā qa
trāſigens fateri vř.l.qm.ſ.de inſa.poſtea refert opi.Bart.& aliter ñ
approbat nec improbat.Aduerte tñ qa Ia.Bu.hi nō dicit ꝙ tex.hic
loquať in iuſō in quo interuenit iudicis autoritas. licet Sal.ita re-
ferat.& dixi ſuper text.Ful.hic circa qō.gl.de iuſō pſtito ſuper eo,
ꝙ dicebať eſſe appēſum, dicit ꝙ ↄ Bar.pro opi.gl.vř eſſe tex.in d.l.
ꝙ & lex.§.ſi tñ poſtea. & ēt in §.nřo indiſtincte loquente.quē Bar.
vř nimis reſtringē ↄ opi.gl. tñ dicit ꝓſe facere qa hic nō vř ꝙ bo-
na fide potuit deferri iuſiurādū, qa hic nō poterāt ꝓdicere ꝓbō-
nes, ſi res poterat oculis ſubijci qa nō eſt euidēs an ſit appenſum
vel nō.itē qa ſi iurarū eſt de alia re quàm de qua nūc agiť. nō ob.
iuſm l.quoties.§.fi.ſ.de noxa.ꝑ l.ſi vnus.§.añ oia.ſ.eo. ſed ſi iuraui
nūc ſunt duo anni ꝙ nō habebā appenſum ſub tecto & nūc cōue
nior ꝙ habeo appēſum de alia re iuraui q̃ nūc cōueniat ergo &c.
ꝑpea tu q nunc agis, ꝓbas ex euidētia facti ꝙ nunc hēo appēſum
& ſic allegas ꝙ tpe quo iuraui nō habebā appēſum. pōt hoc ꝓba
re ꝑ iuſm meū & ego nō poſſum dicere ꝙ iurauerim falſum, qa
allegarē turpitudinē meā ↄ.l.tranſactione.C.de tranſa.ad idē ad-
ducit.d.l.ſi qs vxori.§.ſi qs iurauerit.& ꝙ no.Cy.i d.l.ei q in prin.
vbi not. ꝙ ſi ſemel actio furti fuit ſublata, naſciť poſtea ex aſſidua
cōtrectatione furti actio q̃ nō naſcereť, ſi prima nō eſſet extincta,
ita hic actio ex prima appēſione vř extincta ꝑ iuſm, ergo ex aſſi-
dua appēſione naſceť noua actio. quare cōcludit cōcor.opi.ꝙ aut
ſuper qualitate facti delatū fuit iuſm.& ego iuraui ſuper qualita-
se facti nō ſuper facto tm̄, vt qa iuraui me hře appēſum de iure vt
mihi eſt conceſſum à principe.& tūc ſi bona fide delatū eſt iuſiu-
randū, obſtabit oib.ꝑ iſtū tex.& ꝑ gl hic.& ita itelligiť.d.§.ſi tñ po
ſtea. vt qa ibi fuit lata abſolutoria quaſi ꝓbatū fuerit eum iuſte te
nere liberū hominē, vt qa detinebať à patre ↄ quē nō habet locū
tale interdictū.l.iij.§.his tñ eo.tit. vel ſi aďr habet iuſtā cām retinē-
di, vt in ea.l.§.ſi qs eum.cū §.ſe.aut tm̄ de facto appēſionis erat cō-
trouerſia.ſ.an eſſet appēſū, vel nō.& actor detulit iuſiurādū, certe
nō bona fide facit.vñ ꝑꝑ malā fidem.& propter alias rōnes, quas
ipſe adduxit ↄ gl.tenet ꝙ gl.nūc nō ꝓcedat in pacto vero vel tran-
ſactione tenenda dicit eſſe opi.gl.nō attenta diſtinctione Bart.qa
pœna veniebat applicāda actori, & actio popularis oriebať ex fa-
cto iam perfecto & lis erat cōte. tñ cā dř publica & agiť ad vindi-
ctā publicā vt delictū nō remaneat impunitū in quo verſatur in-
tereſſe reipu.& ideo in hoc.§. dř eſſe neceſſariū ꝙ nō ſit colluſum.
nam ſi cenſeť cauſa propria agentis nō attendereť an bonafide vř
malafide, qa in re propria quilibet eſt moderator &c.l.in re man-
data.C.mā.facit.d.l.licet in prin.Nec ob.ſi allegareť ↄ gl.l.præſes.
C.de tranſa.qa rñdet Ful.loquiť in cauſis ciuilibus & pecuniarijs
deſcendentibus ex ↄtibus vel quaſi i quibus eſt adminiſtrator ex
bonafide pōt trāſigere.ſecus in actionib.ex delictis in qbus eſt ꝓ-
hibita trāſactio qñ nō ingeriť pœna ſanguinis vt in d.l.tranſigere.
Pau.de Ca.hic in teris.q.gl dicit ſibi videri ꝙ hic nō potuit bonafi
de deferri iuſm an teneret appēſum vt.ſ.dcm eſt. & plus dicit ſibi
videri ꝙ nō ſolū nō pꝛiudicabit alteri iuſm vř pctm, ſed nec ēt ipſi
deferenti quominus poſſit itertū agere ꝓ vtilitate publica, ēt ſi bo
nafide iuſm detuliſſet, attēto ꝙ agiť de eo ꝙ concernit publicam
vindictā, ꝑ no.ꝑ gl.in d.§.ſi paciſcar.ibi dū gl.dicit, ſed an idē aget
&c.intelligit ipſe gl.hic loqui qñ ageť, vt appēſum remouereť, ne
alicui nocere. ſed qñ agereť actione populari ad pœnā applican-
dā agenti, & ſic agēs ageret partim ꝓ vtilitate ſua partim ad vin-
dictā publicā, tūc ſeruať media via.ſ.vt noceat agēti, ſed alteri nō,
ſi doceať ď colluſione, vt hic.& idē ſi agereť tm̄ ad vindictā publi
cā vt ad pœnā corporalē vel pecuniariā fiſco applicādā.d.l.ſi cui.

§.hiſdem.& d.l.iij.in prin.de præuari ſi aūt agereť actione popu-
lari pro intereſſe ſuo ꝓprio, putà ꝓ ſuo ſepulchro violato dicit ꝙ
tūc locū nō habet iſte tex.qa in hoc cenſeť cā mere priuata, vnde
nocebit deferēti iuſm, ſed nō alteri valēti ꝓſequi vindictā publi-
cam & agere ad pœnā.c.aureorū. qa agit ad rem diuerſam ſuper
qua delatū nō eſt iuſm.alle.d.l.licet.& d.l.nō cogēdū.§.q ita.& di-
cit ita vidiſſe cōſultū ꝑ Bal.apud Cremonā. & ſic in hoc vltimo te
net ↄriū eius ꝙ Ang.& Sal.tenuit hic ſed illi melius loquunť, & ꝑ
eis eſt tex.in d.§.q ita. Et ad ar.Pau.de Ca.patet rñſio ꝑ l.iij.§.q ſe
pulchri.ſ. de ſepul.vio. ex his videmus rē eē in magno cōflictu. vñ
primo dicā qđ in iuſō & pari rōne qđ in ſnia q̃ illi eqparať vt hic.
Secūdo qđ in pacto & trāſactione. Quo ad primū circa.q.tactam
in gl.puto cōcludēdū ꝙ ſi delatū eſt iuſm an iuſte teneret appen-
ſum & ſi iurauit reus ſuꝑ in re habeat locū tex.iſte q de oī actione
populari loq vř & ꝙ iſto caſu ob. exceptio oib. tenēt Gui.de Su-
za.Alb.de Ro. & Ful.ꝙ aut iuratū eſt ſuꝑ facto & tūc falſa vř opi.
7 gl. ꝑ rōnes q̃ fuerūt adductę. † Et cōfirmo qa licet iuſō litis deci-
ſiuo ſtandū ſit & in ↄriū nō admittať probatio.l.non erit.§.dato.ſ.
a eo. tñ nunq̃ intelligiť eſſe derogatū ꝓbōni q̃ ſit ꝑ rei euidētiā [a] vt
eſt no.dcm Azo.in ſum.C.ad l.Aquil.& no.Bal.in rub.C.ď ꝓb.&
in l.pe.C.de peri.tu.& in l.j.C. ſi aduer.lib.vñ videmus ꝙ admittiť
probō in ↄriū ꝑ cōfeſſionē.vidiſtis no.in l.q iuraſſe.§.ſi pr.ſ.eo.er-
go poſito ꝙ dicereť vna & eadē appēſio vt dicit glo.tñ vř ꝙ cū ap-
parere poſſit ꝑ rei euiden. an ſit appēſum vel nō.iuſm nō hēt ob-
ſtare.Nec ob.d.§.ſi tñ poſtea. qa rñdeo vel ꝙ ibi intelligeretur qñ
fuit ꝓnūciatū ſuꝑ iure, vt qa fuit reꝰ abſolutus quaſi ex iuxta cā
hoīem liberū retineret vt dixi, & ſic cōcor.cū primo mēbro huius
diſtinctionis.vel ſi intelligis ꝙ ibi fuit ꝓnūciatū ſuꝑ facto.ſ.negati-
uo tanq̃ hoīem liberū nō detineret, pꝛiudicat alij agēti ex ea priſti
na detētione ex qua fuit actū in alio iudicio, ſed ſi agereť ex eo ꝙ
de nouo cepiſſet hoiem liberū detinere poſt primā ſniam, tūc ñ
haberet locū ille text.ꝑ.d.l.quoties.§.fi. & l.ſi à te.cū ſi.j.de excep.
rei iu.& vltra p̄dicta ↄ iſtā gl.tenuit ēt Ia.de Ra.& Cy.hic. & ēt Ia.
de Bel.hic multa ſcribēs.& hæc ꝓcedūt qñ agereť ꝓ facto habēre
cām ꝑmanentē vt loqť gl. hic.ſi aūt agereť ꝓ facto finito ſeu mo-
mētaneo & tūc iuſō ſto cū Bar.p̄terq̃ dū dicit ꝙ ſi actio popularis
tēdebat ad cōmodū alterius, iuſm nō obſtabit alteri. nā hoc vř ↄ.
d.§.ſi tamen poſtea.Nec ob.d.§.ſi tñ reus.qa.ſ.rñd.& iſtius ſnię vř
eē Bal.hic cum dicit hunc.§.hēe locū ēt in actione populari ꝓ qua
fiſco veniebat applicanda pœna, licet Ang. aďr dixerit vt retuli.ſ.
& poſito qđ actio popularis intētareť ꝓ priuato & particulari in-
tereē agētis, adhuc vř ꝙ locū habeat iſte.§.ꝑ d.§.q ita.tenuit Ang.
& Sal.& bñ vt dixi.ſ. & attēto ꝙ ex p̄dictis vř iſtū.§.ꝓcedere ēt qñ
totū cōmodū actionis nō ſpectabat ad actorē, videreť ꝙ iſte text.
ſatisfaceret ꝑ opi.gl.in l.iij.in prin.ſ.e.dū tenuit ꝙ ēt in accuſatio-
no criali poſſit deferri iuſm reo & ſic ꝑꝑ aliquas ex rōnib. reddi-
tis ꝑ Bar.in l.maritus.j.de q. & ꝑ alios in locis ꝑ me allegans in d.
l.iij.ñ diſcedo ab op.quā ibi tenuit i pacto vero mihi magis placet
opi.gl.& ſequa.qa q̃tū ad remittēdū ñ vř ꝙ lex det iſtā ꝑtātē actio
ri ꝑ viā pacti. Et hoc ēt tenuit gl.in d.l.trāſigere.in ver.prohibitū,
& Sal.ibi in v.opp.rñdet ad d.l.pſens. ꝓut facit Ful.hic, & ſ.retuli.
Bal.hic in pacto dicit ꝙ pactū ad publicū pꝛiudiciū nō valet.tñ re-
pellit paciſcētē & quēlibet eius adminiculo vtētē.l.ſi maritus.§.ſi
negauerit.j.de adul. & ſubdit hęc vera in pacto circa delictū cōſi-
ſtēs in committēdo.ſecus eſt circa delictū cōſiſtēs in omittēdo qñ
ↄrius cōe quis puniť, qa tūc offenſus pōt plenarie remittere par-
cēdo vel innocētiā excuſando.alle.l.diuus.j.ad Syl.ſed dū ipſe all.
d.§.ſi negauerit.nō vř bñ dicere, vt ꝑ gl.i d.§.ſi paciſcar.& ꝑ Bart.i
8 d.§.ſi negauerit.† Quęriť ſi fuit colluſum & lata ſnia ꝑ cōctionem
vel ſiľr pſtito iuſō mala fide delato i teris huius.§.alius. egit.& qa
colluſio nō fuit ꝓbata, reus fuit iterū abſolutꝰ, an poſſit reus vlte
rius agere & ď colluſione ꝓbare dicit Bal.hic i lec.ant.ꝙ ñ.all.tex.
9 quē dicit eſſe valde no.in l.ſi.j.de collu.detegēda.† Quęrit Bar.ſta
tuto cauetur ꝙ nō poſſit cognoſci de maleficijs ↄmiſſis à ſex mē-
ſib. retro.pone, aliqs cōmiſit maleficiū habēs cām permanētem
iam ſunt ſex mēſes & vltra & adhuc durat, vt qa facit edificiū in
publico. vel pone ꝙ hoc anno fuit facta quędā liga vel ſocietas in
ciuitate iſta per ciues huius ciuitatis ↄ aliquos ↄ formā ſtatutorū
b quę ſocietas adhuc durat, quæritur vtrum hodie poſſit inquiri, [b]
vide

ADDITIONES.

a ¶ Per rei euidentiam. Vide Angel. Are. in tract.ma.in verbo, comparent dicti inquiſiti in termino defenſionis.

b ¶ Inquiri. Adde quod voluit Petr. de Anchara. conſi. iiij. vbi ponit an ſtantibus duobus ſtatutis quorum vno caueatur quod elapſis.v. annis poteſtas non poſſit inquirere de maleficio, altero quod ducēs duas vxores in eodem tempore capite puniatur quod ſi quis duxerit ſecundam, & cum ea ſteterit per quinquenniū & vltra ꝙ ꝑtās poterit inqrere. & vide Bal. cōſi.lxvj.j.lib. & ibi an ſnia in popularib.lata ↄ vnū ꝑiudicet alteri. & vid Alex.l.iij.i l.cū [illegible] i addi.J.de vi & vi ar.

vide hic per eū. Bal. hic in aliis terminis format q̄ōnē. nā q̄rit stāte
20 dicto primo statuto. Si quis † mihi rem furto subtraxerit, iam est annus, & quotidie contractat an possit ꝯ eū procedi. & tenet q̄ sic. & bene ꝓbat ex not. p gl. in d. l. ei q. in prin. Ang. h̄ in q. Bar. trāsit cū eo. & ēt Pau. de Cast. hic. q pro opi. Bar. in q. de lig. alle. no. p gl. mag. in l. ij. C. de serui. ibi, dū dicit pro p̄senti actione &c. Ful. etiā transit cū Bar. vno addito. s. q illud qđ dicit Bar. in q. de liga. ꝓcedat qn̄ statutū diceret, si quis habuerit ligā. secus si diceret, si quis fecerit ligā &c. aliàs sequereť q quis singulo die diceret facere ligā, & sic đ qualibet societate deberet solui gabella, quia societas pēdet ab animo. §. manet. insti. de solu. sequereť q singulo die eēt soluēda vna gabella. & tex. in l. j. §. fi. in ver. cōstituiᶠ. ff. de vsuf. accr. p quē Bar. vr̄ se fundare, habet aliū sensum, vt ibi per glo. sed aduerte, quia mēs Bar. est in ꝯriū, quia ēt in factis puniēdis in q̄bus lex vel statutū habet magis respectum ad factū, q̄ ad animū. tūc si statutū vtereť verb. habeat, posset puniri ēt post semestre ille q haberet, vt qn̄ statutū dicit, si quis habeat aliquod edificiū in tali loco publico, puniať &c. vt hic p Bar. & m̄ ipse vult facere differētiā inter actus depēdētes ab aio, inter quos ponit ligā, vel societatē, & actus, in quib⁹ magis cōsiderať fcm̄, q̄ animus. vn̄ sustinēdo Bar. potes r̄ndere q qn̄ actio vel facultas accusandi, q̄ à prin. competijt, nō est extincta, dr̄ esse vnū delictū cōtinuatū, & nō nascunť plures actiones. l. inficiando. §. infans. & ibi no. Bart. maxime post mediū. j. de fur. sed qn̄ impediť, vel permittiť effectus quo ad ipsum prin. putà lapsu tēporis, vel alio obstaculo, & tūc quo ad futurū censeť reuocari, vt not. in d. l. ei q. in princ. ita loquiť d. l. j. de vsufr. accr. iuncta l. aquā. §. fi. ff. quēadmo. ser. amit. vbi in aquæductu semel acquisito, licēt postea deficiat, nō habet locū ius accrescēdi, & in hoc cū opi. Bar. trāsit ēt Ange. in d. §. infans. & ad istā q. videatis ēt in simili no. p gl. & Bar. ī l. marit. §. sex mēsiū. j. de adul. & d. Card. in cle. j. in q. de consang. & affin. & Pet. de Anch. in cōs. xl. incip. q ex ista iteratione &c. † induciť ēt p Pau. de Cast. ista gl.
25 ad q. si aliquis fuit īdebite incarceratus, an possit post decem dies appellare. & dicit q sic, quia quotidie dr̄ grauamē renouari. đ quo dicit vidēdū esse Spe. in tit. de app. §. restat. ver. & not. fm̄ Vinc. de quo ēt videatis p Io. And. & alios in c. dilectus. el ij. de rescript. per
22 Bal. in l. j. in fi. C. sen. rescin. nō pos. & in l. ij. de epi. au. † Tāgit ēt incidēter Bar. h̄, an tēpus p̄fixū iudici à statuto ad inquirēdū currat ignoranti. tenet q nō. sed Bal. hic tenuit ꝯriū, quia tēpus cōtinuū in dubio est. vt not. per glo. & Doct. in rub. & l. j. j. de diuer. & tēpo. p̄scr. verū est q iudex p p ignorātiā excusaret q non incideret in pœnā statuti. l. genero. ff. de his q. no. infa. ita ēt tenet Ful. hic. Bart. alibi hoc indecisum reliquit. licet isti nō dicāt, vt p eū in l. fi. si quis test. lib. esse ius. fue. dic q cōis opi. est ꝯ Bar. h̄, vt p Bal. Ang. & alios in l. fi. C. de dol. cū cōcor. & addi. quas ibi dedi. si nō dicā latius, q̄a nō posset i paucis bn̄ explicari. Nec ob. l. super. §. h̄ interdictū. ver. annus. j. q vi aut clā. p quē se fundat Bar. h̄. q̄a r̄n. q ibi l. vltra, processit declarādo tēpus illud eē vtile, & nō cōtinuū. Allegať ēt ista
a gl. q pluralitas nō p̄sumiť [a] in dubio, de quo aliquid dixi i d. §. si pr̄.

ADDITIO.

a ¶ Tho. Dipl. Pluralitas non præsumitur. Vide hic plene per Ias. & Fely. in c. auditis. & seq. de præscript. & in c. cum Ioan. & seq. de fid. instr. & Bal. in cons. clxxv. in iiij. vol. inci. Instrumentū. & in cons. cxxxiij. in j. vol. inc. Verba laudi. & se. q. & ibi an posset deferri iuramentū in supplementū probationis super indēnitate.

§. Si libertus. Standū est in omnib⁹ iur̄o eius q iurauit se nō esse libertū illius, q detulit. h. d. ¶ In gl. j. ibi, forte ei succedit ab intest. licet Bal. hic i lec. ant. trāseat simpliciter cum gl. tn̄ a b aliis dānať, quia illa l. si iurauero. alle. in glo. excludit gn̄aliter patronū à successione. & ratio est, quia p pcin̄ nō pōt dari successio, & auferri libera testamēti factio. l. hæreditas. C. de pac. cōuē. l. stipl'ō hoc modo cōcepta. j. de ver. ob. ¶ In ea. ibi, & operas petet. i. reuerētiales, q̄ sine impositione debenť, vel etiā artificiales, q̄ ex ipositione debenť, iuxta plene no. in l. si nō sorte. §. si libertus. j. de cōdi. inde. & si de earū impositione probeť, vel si de eis iuratū sit. l. iusiurandū, & ad pecunias. in princ. j. eo. ¶ In ea. ibi, respō. pōt &c. hāc gl. inducit Bar. hic ad q. quā vide hic p eū. dū dicit q ille cui hæres agens petitione hr̄ditatis p aliqua re, defert iusiurandū, pōt iniuste recusare, q̄a substitutus p fideicōmissum hr̄di, posset postea non obstāte iur̄o rei, agere ꝯ eū ad eandē rē, & sic tractareť de periurio suo. adde q idē tenuit Bar. in l. manifeste. j. eo. & l. iusiurandū q ex cōuentione. §. ꝓcurator. ff. eo. tit. dic vt ibi dixi. quæris Albe. de Ros. hic, an in terminis q̄ōnis formatę hic per glo. qn̄ frater fuit exclusus per iur̄m admittať incontinenti frater suus. respondet q non, per l. si duo patroni. in prin. cū ibi no. ff. eo. & argu. l. Titio centum. §. fi. j. de condi. & demonstr.

§. Si iurauero. Per iur̄m non tolliť exceptio quæ nō est cōtraria iuramēto. h. d. ¶ Facit iste tex. ꝯ Bar. in l. si duo p̄roni. §. si quis iurauerit. ff. eo. in q. quā ibi format de exceptione p̄tij nō soluti, seu rei vēditæ nō traditę. & ibi allegauit istu tex. p quē ēt Ful. & Pau. de Ca. hic tenēt ꝯ Bar. dic vt ibi dixi.

Caij. LEX XXXI.

1 *Iuramento regulariter standum est. fallit ut hic.*
2 *Sententia à qua non est apellatum, an & quando possit retractari.*
3 *Sententia an & quando possit retractari prætextu falsi instrumenti.*
4 *Restitutio in integrum non impeditur per exceptionem.*
5 *Restitutio in integrum an & quando sit petenda.*
6 *Sententia lata prætextu iuramenti necessarij falsi, an possit retractari.*
7 *Probatio in qua non fuit commissa negligentia, debet admitti.*
8 *Delatio ad ꝓducēdū testes semel ꝓductos, et nō examinatos, an iterū dari debeat.*
9 *Sn̄ia lata p semiplena probōne, an possit retractari p e instr̄a nouiter reperta.*
10 *Sn̄ia lata p reo, uel actore iurāte i supplemētū probōnis, an possit retractari.*
11 *Verbum solet, quid importet.*
12 *Iuramentum voluntarium vel iudiciale est species transactionis.*
13 *Stat. q quilibet soluat collectam infra decem dies sub pœna quanti pluris secūdum formam statuti, an possit exigi si non reperiatur statutum.*
14 *Dictio, secundum, an faciat conditionem.*
15 *Sententia non retractatur per instrumenta nouiter fabricata.*
16 *Sententia lata ex falso iuramento, semper potest retractari.*
17 *Sententia lata ex aspectu semper potest retractari detecto errore.*
18 *Sententia lata ex præsumptionibus semper potest retractari, superuenientibus nobis probationibus vrgentioribus.*
19 *Conclusum in causa quando sit, an possit produci instrumenta de nouo reperta.*
20 *Conclusio in causa an possit reuocari.*
21 *Probōnes an possint admitti post terminū perēptoriū datū ad ꝓducēdū testes.*
22 *Conclusio in causa si sit facta, & admittantur probationes, vr̄ reuocata.*
23 *Conclusionem in causa an præsumatur iudex scire. 24.*
25 *Sententia in qua adijcitur conditio, si iurabis, quid operatur.*
26 *Animus iudicis inspicitur.*
27 *Sententia lata prætextu iuramenti necessarij non retractatur.*
28 *Actor quando dicatur non probasse.*
29 *Scriptura priuata an probet. quid de apocha. 30.*
31 *Comparitio literarum facit semiplenam probationem.*
32 *Scriptura priuata sine testib. et comparatione, non facit semiplenam probōnē.*
33 *Iuramentum supplet. non defert quando est minus q̄ semiplene probatum.*
34 *Scriptura & liber eorū q publice artē exercēt, semiplene ꝓbat quo ad tertiū.*
35 *Testis iurās dicere ueritatē super tota causa, teneť ēt dicere super occurrētib.*
36 *Libris mercatorum hodierni temporis an sit credendum.*
37 *Libris & scripturis priuatis defunctorum an & quando sit credendum.*
38 *Epistolis, literis, & sigillis, an & quando sit credendum.*
39 *Epistola differt ab apocha, vt hic.*
40 *Copia seu exemplum, an & quando probet.*
41 *Instrumētum factum inter alias personas, semiplene ꝓbat. fallit in causa dotis.*
42 *Fuga an semiplene probet.*
43 *Testis vnicus semiplene probat. fallit ut infra.*
44 *Testamentum cum duobus testibus an semiplene probet.*
45 *Iuramentum suppletiuum non potest deferri in vltimis voluntatibus.*
46 *Testis vnicus plene probat in certis casibus.*
47 *Iuramentum suppletiuum an possit deferri, si testis dicat, vidi q mutuauit pecuniam, sed non recordor quantum, & alius deponit q petijt decem mutuo.*
48 *Iuramentum suppletiuum potest deferri quando quis habet testes examinatos inter alias personas.*
49 *Probationes duæ semiplenæ an possint iungi ad plenam probationem.*
50 *Iuramentum suppletiuum non defertur in causis magnis.*
51 *Iuramentum suppletiuum non defertur in causis criminalibus, & spiritualib. & alijs pluribus casibus, vt hic.*
52 *Causa magna quæ dicatur.*
53 *Expensa litis sunt prius taxanda, quàm iurandum per partem.*
54 *Iuramentum an & quando sit potius deferendum actori, quàm reo.*

ADmonendi. Ista lex māam habet prolixam valde. Propterea succinctè scribā. Sententia lata p̄textu falsi iur̄i necessarij retractať p instr̄a de nouo reperta, & in causis dubiis, rōne iperfectę ꝓbōnis, & tale iur̄m deferť si vero res decisa ē p iur̄m delatū à pte parti p hmōi instr̄a, nō retractať. h. d. Diuidi pōť i quinq;. Primo, ponit dcm̄ i gn̄e. Secūdo exēplificat illud. Tertio, litat p̄mū dcm̄ vt locū hēat i iur̄o necessario tm̄. Quarto, ponit qn̄ deferať tale iur̄m. Quinto, corroborat illud qđ i litatione dixerat. Scd'a ibi, si q s. Tertia ibi, sed hę q̄stiōnes.
1 Quarta ibi, solēt. Quinta ibi, q si. ¶ † No. q licet r̄r stādū sit iur̄o. l. nō erit. §. dato. & l. nā & postea. §. j. ff. e. tn̄ fallit i iur̄o necessario, si đ nouo repertę sint ꝓbōnes, vt h̄. & p p h̄ Iuriscōs. hic dixit interdū, alius fallēt. ut dixi i d. §. dato. & i l. q iurasse. §. si pr̄. ff. eo. Et illud qđ hr̄ hic in fi. ꝯcordat cū d. §. dato. q loquiť in iur̄o volūtario, vel iudiciali. Sed prima pars huius legis loquiť tm̄ in iur̄o necessario delato reo, vt quia actor minus q semiplene ꝓbauerat, vel ēt semiplene. tn̄ cā ipsa vł ꝑsona actoris nō erat talis ꝯdōnis, q ipsi actori eēt deferēdū iur̄m a iudice. vt plene tradiť in c. fi. extra eo. & not. hic in gl. in versi. exactio. nam tunc iudex defert reo iur̄m p p præsumptionē seu coniecturas probatas ꝯ reum, & non pōt res tale

iuf m regul r recufare. nec ẽt pôt referre vt in d.c.fi. ideo appellatur neceffariũ iufm. ¶ †Secũdo no.cafum in quo fententia à qua nõ fuit appellatũ, pôt abfq; vlla appellatio. retractari & fic nunq̃ tranfit in rem iud. videlicet qñ lata eft virtute dicti iuri neceffarij delati in defectũ ꝓbõnũ fuperueniẽtib⁹ poftea inftr̃is nouiter repertis, ꝑ quę fola pôt fufficienter ꝓbari de iniuftitia fnie fm Guil. de Cun.hic,ꝙ abfq; eo,ꝙ petat reftõnẽ in integr.ꝑ modũ agendi. pôt hic actor ex integro cãm agere,intẽtãdo antiquã actionẽ & fi opponeref de illa fnia,replicabit actor aduerfus illã de inftr̃is nouiter repertis, & ꝑ modũ replicationis potent fibi effe cõfultum. alle.l.cum à te.ſ̃.de dolo.l.fub p̃textu.la.j.& l.fiue apud acta.C.de transa.l.nam & poftea.§.fi minor.ſ̃.eo.l.nec nõ.§.exẽplo cũ ibi no. ſ̃.quib.ex cau.ma.& l.exceptiones.la.ij.in fi.d̃ except.& verba fua fonãt ꝙ debet ꝑ modũ replicationis petere reftitutionẽ in integ. & ad h̃ tendit dictus.§.fi minor.& d.l.exceptiones. cũ fi licet Pau. de Caf.hic referat eum velle ꝙ nõ fit neceffe aliquo modo petere reftitutio.in integ.Cy.hic in addi.& Ia.But.& Alb.de Rof.& Ang. intelligunt ꝙ cã ex integro agitur.f.mediãte reftitutione in integ. allegant.l.diuus.cũ ibi not.j.de re iud.& l.ij.C.fi ex fal.inftr̃is.cũ fi. ita ẽt tenet Ful.hic,& Pau.de Ca.licet de Cy. & de p̃dictis mẽtionem nõ faciat excepto ꝙ de Ia.Bu.tenet ꝙ requiraf petitio reftitutionis p̃terq̃ in duobus cafibus. † Primus,cafus qñ dolo rei decipientis actorẽ omififfet actor ꝓbõnes facere, q̃a tũc fi ꝯ actorem opponaf de fnia, fufficit replicare ꝙ fuit lata p̃textu falfi iuri ipfi⁹ rei per d.l.cũ à te.quę h̃ cafu loquif.& iftud idẽ voluit Sal.hic plus dicens ꝙ qũocunq; reus iurando fuerit in dolo,nõ erit neceffaria reftitutio,fed fufficiet exceptio feu replicatio doli ꝑ d.l.cũ à te. Secundus cafus eft fm Pau.de Ca.qñ fnia lata effet aduerfus actorẽ abfẽtẽ,interueniẽtib.falfis allegationib.rei , ex quibus inducit iudicem ad fibi deferendũ iufm & abfoluendũ ꝑ l.fi p̃tor.§.Marcellus fm intellectũ Bar.& aliorũ.ſ̃.de iu.fed fupple,h̃ effe verum qñ dolofe reus allegationes falfas deduxit vt ibi i text.& gl.in verbo, fciẽs,& fic parũ aut nihil differre vr̃ fecũda fallẽtia à prima. Adde ẽt ꝙ Bal.in l.fub fpecie.C.d̃ re iud.tenet ꝙ regulater in cafu huius l.reqratur reftitutio. & dicit ꝙ ita cõiter do.tenẽt.ita ẽt tenet Bal. in l.j.C.de cõdi.inde.vbi refert ita tenere Gui.de Cu.& Ia.Bu.Ro. tñ hic ad finẽ huius.l. dr̃ tenere ꝙ nõ reqratur reftitutio ꝑ hanc.l. fimplr̃ loquentẽ. Nec ob.d.l.diuus & d.l.ij.q̃a rñdet ꝙ ifta l.habet maiori odio iftũ qui deliquit in diuinam maieftatẽ. fed hæc rõ nõ mihi placet, q̃a ĩmo lex magis late fuccurrit ad retractãdã fniam in cafu ĩ quo loquitur.d.l.diuus. cũ fi.q̃a ibi nõ requirif ꝙ ꝓbõnes fint nouiter reperte, hic fic.p̃terea ifta l.habet locũ ẽt qñ fine dolo iurauit,q̃a tex.h̃ nõ requirit dolũ vt.j.dicã fuper gl.in verbo inftr̃a. Adde circa intellectũ.d.l.cũ à te.quod Ia.Bu.in l.fi pecuniam cũ l.feq.C.de re iud.intelligebat ꝙ ibi debebat peti refti. in integ. per modũ reftitutionis,tñ illud eft violare tex.& magis cõiter intelligitur ꝙ nõ fit ibi neceffaria petitio reftõnis vt per Bar.in l.j.C. de adqo.diuer.iu.& Ange.& Io.de Imo.in d.l.diuus.& in l.feruo inuito.§.cũ p̃tor.j.ad Treb. & Ang. in l.qui Romæ.§.duo fratres.j. de verb.ob.& Io.de Imo.l.Imperatores.j.de re iud. † Eft verum ꝙ eft in electione actoris vel vti replicatione doli,vel petere reftitutionẽ per d.l.diuus.& ibi plenius Io.de Imo.nam ficut remedium exceptionis [a] nõ impedit reftitutionẽ in integ. poffe habere locũ vt eft gl.reputata fing.in l.cãz.la.ij.in prin.ĩ ver.cõpetere.in fi.ſ̃.de mino. ita remediũ replicationis q̃ dr̃ q̃dã exceptio.l.ij.in prin.j.de excep †Sed dubitat hic Ful.iuxta prędicta, an pofito ꝙ fit petẽda reftitutio in integ.hoc debeat peti.j.quadriennium,quia ifta reftitutio petitur ex conftitutionib.principũ, non aũt ex edicto p̃toris & dicit ꝙ non requiritur ꝙ petatur.j.quadriennũ, q̃a remedia cõftitutionũ principaliũ debẽt effe perpetua cũ fint ius ciuile. inft. de perpe.& tẽ.ac. in prin. pro hoc ẽt adducit q̃a in nulla parte iuris ciuilis, vbi de reftõne tractatur, adijciũtur ifta verba,videlicet, fi tpa largiantur,vel fi verba.pro h̃ ẽt adducit.l.ij.ſ̃.qui.ex ca.ma.q̃ dicit reftõnẽ ex claufula gñali,fi qua mihi iufta cã, parũ effe in vfu cũ ꝑ fenatufcõ. & cõftõnes principales iure ciuili fuccurratur. ad idẽ facit, fm eum, quia text.in c.cum venerab.de exce.dicit poffe vfq; ad.xxx.ann.obijci de falfo. Cõtrariũ tenet h̃ Pau.de Ca.quia ifta reftitutio originalr̃ dr̃ effe ex clã gñali edicti p̃toris,fi qua mihi iufta cã &c.de qua loquif tex.in l.fed fi per p̃torẽ.§.hæc aũt clã. ſ̃.qui. ex cau.maio. & ifte cõftõnes permittunt.f.cõfirmando & in fpẽ loquendo cũ illa clã loquaf in gñe. vñ per hoc nõ alteraf natura reftõnis ficut non alteraf beneficiũ abftinendi conceffum à p̃tore filio in p̃tãte,licet illud idẽ beneficiũ per cõftitutiones principum concedi videaf. l.j.C.fi fe ab hr̃.abſ.vñ fm cõmunẽ opi.hodie filius abftinẽs nõ definit effe hr̃s noie, voluit ipfe allegare iota.per Ia.Bu.Bal.& alios in l.qui fe patris.C.vñ liberi.& ibi glo.j.in veritatem fuus repudiare non pôt de iure ciuili &c.vbi de hoc dixi, & pro ifta opi.ꝙ j. quadriennũ debeat peti talis reftõ.allegat etiã no. per Inn.in c.vltra tertiã de teftib. cuius verba refert Bar.in l.j. C.de fen.aduer.fif.la.lib.x. Addo ꝙ pro ifta opi.eft tex.iuncta glo. fi.ibi cõiter approbata in d.l.diuus.& glof.in c.licet cãm.in verbo, poft fniam.j.de proba.& no.Bar.in l.qui agentis.j. de excep.iũcto illo tex.& Cy.in l.fi ex falfis.in ij.q.C.d̃ tranfac.tñ Ful.ibi tenet aliud idẽ ꝙ ipfemet tenuit hic, & cũ eo trãfit ibi Pau.de Caft.in terminis illius reftitutionis de qua intelligitur.l.illa,& ibi glof.vel fm Pau.de Ca.ibidem poteft dici ꝙ tp̃s petendi illã reftõnẽ ex difpofitione illius.l.duret.xx. annis ficut durat accufatio falfi.l.querelã. C. de fal. Sed mihi magis placet ꝙ duret folũ quadriennio per.p̃dicta,& ẽt q̃a tex.in l.fi.C.de tẽp.in integ.reft.pet.ver.ꝙ non folũ. & in ver.& quemadmodũ.iuncta.l.legatus.ſ̃.quib.ex cau.maio.vr̃ loqui in quacunque refti. in integ. concedenda ex antiquis.ll.feu cõftitutionibus quibufcunque. Nec ob.id ꝙ dr̃ de tpe.xx.an. d.c. cũ venerabili. quia procedit quo ad accufationẽ falfi.d.l.querelã ꝑ quæ patet facilis ad ꝯria rñfio. & hanc opi.fequitur ẽt Bald.in l. fub fpecie.C.de re.iug.Ex p̃dictis remanet cõclũo ꝙ in hac.l.habemus vnũ cafum ĩ quo circa remediũ appel. fnia pôt retractari [b] & fic non tranfit ĩ rem iudicatã per lapfum.x.dierũ.de alijs cafib.dicam fuper gl.ij. faltem remiffiue. † Et illud quod dr̃ hic in fnia lata p̃textu iuri neceffarij falfi,habet ẽt locum in tranfactione facta prætextu talis iuri quia poterit retractari prętextu inftr̃orum nouiter repertorum vt eft gl.valde no.in d.l.fi ex falfis.in verbo, pręcipimus.in fi.cum qua cõiter tranfeunt doc.ibi ꝙ eft diligẽter no. pro extenfione huius.l. loquentis in fententia quæ fertur in inuitum, & tñ extenditur ad tranfactionem quæ fit mutuo confenfu partium & per illam gl.etiam habes fing.limitationem ad l.fub p̃textu.la.j.co.ti. vt illa.l.non habeat locũ qñ tranfactio facta fuiffet occafione falfi iuri neceffarij. ¶ †Tertio no.ex tex.dum dicit folis &c. ꝙ in cafu huius.l. folum debet admitti illa ꝓbõ in qua nõ fuit commiffa negligentia. Et ideo placet fm Ia.But.& Bar. ꝙ † fi data fuit dilatio prima ad ꝓbandum actori qui fecit citari duos teftes quia non veniebãt, fecit eos grauari & ẽt fecit quicquid potuit in hac prima dilatione circa illos duos teftes & poftea petijt fibi dari fecundam dilationem iuxta.l.ofone.ſ̃.de fer.certe h̃ fecunda dilatio dari debebit folum ad producendos illos duos teftes in q.b. non fuit negligens tpe primæ, & hoc fequuntur alij hic. Addatis Bar.idem volentem in l.fi.ſ̃.de fer.& Ant.de Bu.in d.c.vltra tertiã Pau.de Ca.in l.fi ftipulatus effem abs te.de ver.obl.vbi reputat h̃ fing.verbum. Dicit tñ Bal.in d.l.fi.in lec.anti.ꝙ fi nihilominus fuit admiffus ad alias probationes. valebunt arg.l.commiffione.C.de pac.inter empt. Pro quo adde no. per Inn.in c.cum Bertoldus.de re iudi. & in c.cum dilecta de refcrip.& ca.fraternitatis de frigi.& malefi.& Ioan.And. in c.vnico. in prin. de li conte. in vj.in verbo retardaret.& per Bal.in l.certi condictio.§. qñ.in fi.& ibi dixi.ſ̃.ti. j.ꝙ intellige fi à iudice & etiam parte cõfentiente aduerfa admiffę fuerint dictę probationes, aliás fecus.ita eft mẽ nte doc.in locis præalleg.arg.c.j.de refti.fpo. ¶ Limitat etiam alio modo Sal.in l.j. C.de dila.iftam doctrinam Bar.nifi producens ignoraffet habere aliás probationes quas nunc vult ꝓducere, qm̃ licet tales teftes non fecerit citari in prima dilatione, potent eos producere in hac fecunda,quæ ad hoc dari debet alleg. in arg.l.de ętate.§.ex caufa. ſ̃.de interro.act. & l.ij.C. de confor. ciuil.lius. & fm eum in dubio præfumitur ignorantia. l.verius.j.de probatio. addi.ca. paftoralis de exce. De hac quæftione ẽt vide Bal. hic dicentem ꝙ tamen iudices aliter de facto feruant quã Bar.dicat. † fubdit ẽt no. Bal.per iftum tex.in verf.folis.ꝙ non poffit actor vna cũ inftr̃is nouiter repertis vti illa femiplena vel aliquali ꝓbatione, quã ante fniam feciffet, nam illa eft abforta per iufm vt probat ifte text. in ver. folis ꝙ no. ¶ †Quarto no.ex tex.ibi abfolutus fuit, ꝙ ifta lex locũ habet quando fnia lata fuit pro reo iurante.an autem idẽ fit, fi lata fuit pro actore iurante in fupplementum probationis femiplene, vide per Bart.hic tenentem ꝙ fic, quia eft eadem ratio.& ita etiam tenet Guil.de Cug.Ange.& Saly.bene facit tex.hic in ver.folent. q̃a iufm neceffarium, nã deferri debet cũ caufa eft dubia, vt quia ꝓbationes non funt plene de quo plene & latius in glof.in verfi. exacto. Et licet text. hic dicat ꝙ iudex tũc folet deferre iuramẽtũ. in ver-

ADDITIONES.

a ¶ Fran. Cur. Remedium exceptionis. Vide tñ Alexand.in l.arbitro.ſ̃.qui fat.cog. vbi fecundum Bal. ftatutum excludens exceptione excludit in integ.refti.

b ¶ Retractari. In hoc arti.vide Pau. de Ca.cõfi. cccc xxv.incip. in cã quæ vertitur inter Andreã &c. fed an fnia retractetur p̃textu inftr̃i Lu.Ro. fing. fuis fol.v.tenet ꝙ fic quemadmodum iuramentum & tranf. fed quid in laudo arbitratoris. an illud poffit refcindi p̃textu inftr̃orũ de nouo repertorum fiue equiparetur tranfactioni fiue appellationi. reductio ipfius laudi. Fed. de Se. cõfil.clxxxv. hoc decidit & ibi vide quid fit in ecclefia. & illum fequitur Lud. Rom.fing. fuis vbi ponit quid in fententia criminali.de quo eft text.in l.j.§.fi quis vltro de q̃ö.& in l.diuus. tutores de poena.& in materia prædicta vide eundem Alex.confi.lxxx.ij.lib.

11 † in verbū, solet, hoc casu importat necessitatē vt probatur in l. bonę fidei. in ver. oportet. C. eo. & ibi per Bar. & de verbo solet, an regulā necessitatē importet, vide per Bar. in l. j. C. quo. & quan. iu. & tex. cum gl. in l. vbi aūt iuxta prin. in ver. nō solet. j. de in diē adiec.
12 ¶ † Vltimo no. iurām voluntarium vel iudiciale est species transactionis vt hic, & l. ij. s. eo. & ideo nō retractatur prætextu instrumētorū nouiter repertorū, sicut nec regulariter transactio retractat. d. l. sub prætextu. Qualiter autē aliud sit in iuro necessario q̄ iudiciali voluntario, vide in gl. fi. & per doc. ibi. ¶ In gl. j. similem glo. habetis in §. quoniā vero. in versic. legere. in auc. de te. colum. vij. & in l. vt liberis. in gl. mag. C. de colla. quæ gl. faciunt ad quæstionem
13 de noua reformatione continente † q̄ quilibet soluat collectam. j. x. dies ad pœnam quanti pluris sm̄ [a] formā statuti. Nam videtur quòd possit exigi pœna quanti pluris ꝯ non soluētē. j. x. dies, licet nullum statutū reperiatur de hoc vltra dictā reformationē. Facit sm̄ Bar. l. eum qui §. Iulianus. el. ij. de consti. pecu. vbi dictio, sm̄, nō
14 facit conditionē vt ibi, † & in c. abbate de ver. sign. & in l. pe. C. de contrahen. & commit. stip. & plene per Bar. in extrauag. ad reprimendū. in ver. prout. Et cum hac decisione Bar. hic concordāt alij cōiter hic, & ēt Bal. in l. j. C. de epis. & cle. & in l. si donatio. C. de donat. per illū tex. in l. ciuile. s. de legi. & in c. j. §. fin. in ti. qualiter olim fondū alienari poterat. & in l. vnica, super ver. oib. C. de cadu. tol. per illū tex. in ver. ne quis. qui ver. est prope §. his ita. Est ēt optima gl. xix. distin. c. si Romanorū. in ver. desunt. quę dicit q̄ si Papa confirmat alicui ecclesiæ priuilegia exceptionis, hoc sufficiet ad probandū exceptionē ecclesiæ licet illa priuilegia nō appareant. Cū Bar. hic ēt concordat Ang. in d. l. vt liberis. in aliquib. lec. & ibi Ro. bene faciūt no. per Bal. Ang. & Io. de Imo. in l. secūdum. in prin. de ver. ob. & quæ no. per Bal. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. & p Ang. in §. & hoc in super. in auc. vt sponsa. largitas. Et facit etiā ad q̄ōnem no. de qua per Bar. in d. §. Iulianus. & in d. verbo, prout, & per Ioan. An. in ti. de feu. §. sic igitur. in prin. Et ad q̄ōnem de qua per Bal. in l. ij. C. de erro. aduo. in ver. alterius vero arg. & ad aliam
15 quā ponit Bal. in l. libertū. C. de nup. ¶ † In glo. ij. ibi non nouiter fabricata post sniam. ita intelligit Bar. & Ang. hic qui pro hoc allegant l. si diuersa. cum gl. C. de transac. sed Fulg. dicit gl. hanc voluisse dicere oppositū. s. q̄ ex instrumentis nouiter fabricatis. i. ex nouis conuentionibus partiū potest recedi a sententia. non tñ ex instrumentis repertis nouiter post sniam latā prætextu falsi instrūti necessarij per l. iij. §. si ex conuentione. j. de re iu. & l. maior. xxv. mino. cū fideicommissum cum gl. s. de mino. & in l. si iudex circūuento. eo. titu. arg. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Et r̄ndet ad no. per gl. in d. l. si diuersa. q̄ ibi partes consenserunt vt de nouo iudicaretur sed nū q̄ ita iudicaretur. & sic loquitur. l. j. C. q̄n prouo. allegata per gl. in d. l. si diuersa. Secus si conuentū fuisset vt ita iudicaretur p l. si conuenerit. j. de re iu. & l. j. §. & post operis. j. de no. ope. nun. Vel sm̄ eum gl. in d. l. si diuersa. non dicit q̄ per nouā cōuentionē non possit recedi à sententia. sed bene dicit. q̄ nō potest
b per consensum partium [b] fieri q̄ post primā sniam quę in rem iudicatā transiuit possit ferri secunda sentētia. s. quæ valeat in vim sniç. Pau. de Cast. hic dicit q̄ aut in instrumentis nouiter fabricatis non fit expressa mentio de sententia, nec apparet q̄ per illam voluerunt a sententia recedere & tunc procedat opi. Bald. aliàs non per d. §. si ex conuentione. & l. si cā. C. de transac. Vera vr̄ r̄nsio data per Fulg. ad gl. in d. l. si diuersa. & probatur ēt per l. iurisgentiū. §. si paciscar. el. j. & ibi per Bar. s. de pac. & per no. per gl. in l. acta in prin. & ibi doc. j. de re iu. Et ideo videtur q̄ vera mens huius gl. fuerit q̄ per instr̄a nouiter fabricata post sniam q̄n tenderent ad retractandā sniam, non solū interdū, sed ēt semper possit retractari. sed q̄n sunt de nouo reperta tunc solū retractatur in casibus specialib. vt q̄n fuit lata vigore falsi instrumenti & iuramenti necessarij. Nam tunc per alia instrumenta detegitur periuriū q̄ non detegitur per instr̄a nouiter reperta. Et hunc sensum etiā approbant Bal. Sal. & Ro. hic Tamen sustinendo Bar. posses dicere mentem Bar. fuisse intelligere de retractatione sniç facienda per sm̄ sniam validā ferendam ex consensu partiū, nō aūt de sola retractatione primę sniç per consensum p̄tium facienda sine noua snia. Et q̄ ita intellexerint. patet ex iurib. quę ipse allegant, patet ēt ex hac. l. quæ loquitur de prima snia retractanda p scd̄am. Vñ verum sit dicere q̄ non pōt retractari prima snia per scd̄am ferendā ex instrumentis nouiter fabricatis continentibus consensum partiū tendentē ad ferendam sniam. Nam illa secunda sententia nō valebit vt snia vt est gl. reputata sing. & cōiter approbata in d. l. si diuersa. quā ad hoc singularē reputat Io. de Imo. in l. q̄ iussit. in fin. j. de re iu. & di-
16 xi in d. l. acta. & in d. l. si diuersa. ¶ † In ea. ibi, in odium periurantis. no. rōnem propter quā in hac. l. permittitur retractari sententia q̄ in rem iu. transisse videbatur. Tamen quia ista rō non est generalis & est restringere istā. l. q̄ nō distinguit an fuerit in dolo vel non. Iō sm̄ Ro. pōt esse alia rō huius. l. s. quia snia ista lata ex priuilegiatis probōnib. i. ex proprio testimonio. seu iur̄o illius pro quo lata est snia ꝯ regl̄m, q̄ habet q̄ alicuius testimonio nō credit̄ in cā ꝑpria vt in l. in oibus. C. de testi. & l. nullus. j. de testi. Et ita est q̄ snia lata ex priuilegiatis probationibus semper pōt retractari peruenientibus nouis probationib. contrarijs & melioribus, vt not. Inno. in c. tua nos. de coha. cle. & mulie. q̄ dictum reputat no. Ange. in l. 4. C. sen. rescin. nō pos. & in l. diuus Traianus. j. de test. mil. & in d. l. sub specie de re iudic. & ibi ad hoc Ang. allegat istam. l. & ita etiā not. Ant. de But. in c. fraternitatis. de frigi. & male per do. Ab. in c. pro-
17 posuisti. de proba. † & ex hoc dicit Anto. de But. in d. c. fraternitatis. verifican q̄ snia lata ex aspectu quia non fertur ex veris proba-
c tionibus, semper pōt retractari [c] detecto errore per tex. in d. c. fraternitatis. & ar. istius l. & c. significāti. de pur. vulg. & ꝓbat̄ in l. minor. xxv. an. adito ꝑside ex aspectu. s. de mino. Ad hoc ēt bñ facit sm̄ Ro. hic tex. in l. si q. adulterij. C. de adul. per quē doc. ibi not. q̄
18 † snia lata ex ꝑsumptionib. semꝑ pōt retractari superuenientib. nouis ꝓbationib. vrgēntiorib. Et ille tñ loquit̄ q̄n superuenerit ꝑsumptio iuris & de iure, vt ibi p Bar. post gl. & subdit Bald. ibi idē si superuenisset ꝯfessio, q̄ q̄dē est apta tollere ꝑsumptionē iuris & de iure vt dem̄ fuit in l. q. iurasse. §. si pr̄. s. e. tenementū d. l. singularē l.
19 si q. adulterij. ad ꝑdicta. ¶ † In ea. ibi. vł dic q̄ h̄ &c. ex hac. ij. lec. colligit Bar. h̄ q̄ licet sit i cā ꝯclusum & iudex manifestauerit partib. quā sniam ferre velit, & fecerit partes citari ad audiēdiā sniam. tñ pōt ꝓduci instr̄a d̄ nouo rep̄ta. sed si nō essent de nouo rep̄ta, nō pōt ꝓduci nisi vsq; ad ꝯclusionē in cā. c. cū dilectus de fi. instr. vel vsq; ad terminū ad h̄ statutū vt ibi melius in c. past. de excep. & in l. si ea. C. q. accu. & not. p gl. in cle. sępe. de verb. sig. & plene p Bar. in l. mancipiorū cū fi. j. de ob. lega. & q̄ h̄ esset ꝯclusū in cā, colligit q̄ nō posset, alˀs bñ apparere q̄d facturus esset iudex cū adhuc ꝓbationes possent recipi. Ang. hic dicit q̄ hęc. l. sm̄ istā lec. nō est alibi ad h̄. s. q̄ post ꝯclusionē i cā pōt p instr̄a nouiter reperta fieri ꝓbatio circa falsum cōmissū in aliqua p̄te actor. Bal. h̄ & in lec. anti. & Sal. ac ēt Ful. hic transeunt cū Bar. Sed Pau. de Ca. h̄ dicit Bar. nimis hic gñaliter locutū eē, q̄a debet distingui, aut sumus i casu quo ēt pōt ꝓduci talia instr̄a post sniam, & tunc poterunt ꝓduci post ꝯclusionē in cā, nā hic ēt post sniam posset produci vt hic sm̄ primā lec. cōiter approbatā, multomagis post ꝯclusionē i cā parta vīr ꝯclusum esse in cā, & latā esse sniam vt inquit Bar. in l. si mr̄. §. eandē. in fi. j. de excep. rei iud. an l. ti rē la. j. §. fi. j. de euic. & no. Cy. & Ray. in l. alia. C. de his q. vt indi. cū si. aut erat casus in quo post sniam q̄ in rē iud. transiuisset, talia instr̄a nō reciperent. & tūc aut à snia ferēda nō poterat appellari, & dicēdū est q̄ ne ius partis pereat, poterit & debebit iudex tūc reuocare ꝯclusionē in cā, & talia
20 instr̄a recipere, nō aūt recipere stante ꝯclusionē in cā † q̄a esset repugnantia. intelligit tñ talē reuocationē ꝯclusionis in cā fieri debere, q̄n ius aduersę partis est saluū, alias secus, sicut dicemus q̄n
21 q̄ritur † an post termini perēptoriū datū ad ꝓducendas ꝓbōnes q̄s admitti dēat. nā distinguit̄ an alteri p̄ti sit saluū ius vel nō vt p gl. in cle. sępe. circa fi. de ver. sig. & p Bar. in l. mancipiorū. j. de opt. le. si aūt erat talis cā in qua poterat appellari tunc talia instr̄a ēt d̄ nouo reperta nō deberēt admitti post ꝯclusionē in cā p d. c. cum dilectus. sed erit expectandū q̄ ferat̄ snia à qua victus in causa appelle[t], & in cā appellationis ꝓducat d. instr̄a, sicut dicimus in ꝯfessione facta p errorē & nō reuocata ante ꝯclusionē in cā, quia poterit in cā appel. reuocari vt no. in l. non fatet. j. de confes. & habet in l. creditor. §. iussus. j. d̄ appel. subdit ēt q̄ si realiter nō ꝓduceret, sed peteret terminū ad ꝓducenda ipsa instr̄a, dicens ea esse d̄ nouo reperta. Tūc indistincte nō est dādus terminus post ꝯclusionē in cā ad hoc nihil alle. sed dicit q̄ vidit ita in curia practicari. Adde q̄ Bal. in l. j. in iij. q. C. de ꝯdi. inde. transit cū Bar. hic. Subdit tñ ibi Bal. ista ꝓcedere in ciuilibus, sed i criminalib. dicit posse produci instr̄a & probōnes q̄ñq;, quia in eis nō attendit̄ ꝯclusio in cā alle. not. p Bar. in l. diui fratres. j. de pen. ad q̄ vltimū vide ēt l. j. §. fin. & ibi p Bar. & l. vnius. §. cogniturū. in ver. quocūq; t̄pe. & ibi p Bar. ij de q̄ō. & p Bal. in l. si accusatoris. C. de accu. ¶ Adde ēt no. p Ioan. An. in c. cū dilectus. de cau. pos. & ꝓprie. per Ant. de Bu. & d. Abb. in c. pasto. de exce. vbi ꝯcludunt q̄ si oñt exceptio posteaq̄ ꝯclusū est in cā, nō debet illa admitti. bñ facit. sm̄ eos, tex. in c. auditis. de procu. & ita dicunt tenere. d. de Ro. ꝯclu. xxx. idē ēt not. Io. Mon. in c. generali. de regu. iur. in vj. & ibi Io. An. in Mercu. & Lud. Ro. in l. si mulier diuerterit. ff. sol. ma. Vbi ad hoc alle. no. per Ioā. An. in c. ij.

ADDITIONES.

a ¶ Secundum. Adde eundem consi. cvij. ij. lib. Pau. de Cast. consi. [illegible] lib.

b ¶ Consensum partium. Adde vt pro Are. consi. lxxxij.

c ¶ Retractari. Adde late. d. præpositum Alex. in c. fraternitatis. de fri. & male. & no quod sententia lata de consilio sapientis nunquam transit in rem iud. & semper potest retractari sapientioribus melius consulentib. ita dicit Lu. Ro. consi. cxxvij.

in c.ij. de ordi.cognit. limitat tamen hoc.d. Abb. in d. c. pastoral. de except.nisi iusta causa moueret iudicem ad admittendum. alle. in ar.ad q̃ hẽ in c.pasto.de cau.pos. pro qua limitatione allego no.p Inno.in c.cum venissent de testi. vbi dicit q̃ ẽt sine restitutione in integ.poterit tunc iudex admittere.allega.§.quia vero multi.in auc.de testi.col a.vij.& l.si quis ex argentarijs.§.fin.ff.de eden. & no.expresse Pau.de Ca.in l.oratione.ff.de ser. De quo etiã vide per Ant.de But.in c.intimauit.de testi.cõclusiue puto Bar. hic bene loqui in casu in quo quis nullam culpam aut neghgentiã commisit circa perquisitionem instrumentorũ nunc nouiter repertorũ post conclusionẽ in cã,vt q̃a probabiliter ea ignorauit,q̃a põt produci post ɔclusionẽ in cã.l.mediãte restitutione in integ.sicut ẽt intelligiẽ in terminis nr̃ę legis p ea q̃ dixi super textu. & q̃libet q. negligẽtiã vt ſ.nõ ɔmisit,pducere põt ista instr̃a nouiter reperta nedũ post ɔclusionẽ in cã,sed ẽt post sñiam ex clausula gñali si qua mihi iusta cã.vt not. Cy.in l.j.C.de condi.inde.& Ioã.An.post Spe.in ti.de exec.sen.§.fi.ver.illud.& Bar.in l.j.C.de sen.aduer. fis. la.bene facit l.si mẽ.in prin.& q̃ ibi no.Bart.j.de exe.rei iud. & plene no.Io.de Imo.in l.Imperatores.de re iudi.cum cõcor. quas ibi dedi,& hoc puto verũ ẽt si essemus in casu in quo si ferẽ sñia posset appellari,quia quando pinguius subuenitur per resti.in integ. quã per remediũ ordinariũ appellationis,vnũ non tollit aliud vt no.in l.fi.C.si aduer.rẽ iud.& tãto magis quia vtilius est intacta iura seruare quã post cãm vulneratã remediũ quęrere.l.fi.C.in quib. cau.in integ.resti.nõ est neces.ergo vtilius est pruidere q̃ non ferat sñia ɔ̃ se quã appellare aduersus eam latã.Ex his vr̃ q̃ non sit vera illa opi.quã ponit Inno.in d.c.cum venissent.& Pau.de Ca. in d.l. oratione.volentes q̃ ex ista causa admiratẽ post ɔclusionẽ in causa absq; resti.integr.nec iura alle.p eos vñr pbare.& ɔ̃ opi eorũ tenere vr̃ Ant.de But.in d.c.intimauit.& pbatur per ea quæ dixi super tex.iuncto eo q̃ dictũ est ſ.proxime.l.q̃ paria sunt cõclusum esse in causa vel latã esse sñiam. Vbi aũt nõ fecisset diligẽtiã suã non posset pducere post cõclusionẽ in cã sicut nec post sñiam d. l. sub specie.C.de re iud.iunctis no.per Bar.in d.l.si mater.§.eandem.in fi.nec ẽt placet dũ Pau.de Ca.dicit q̃ si iudex admitteret pbões post cõclusionẽ in causa nõ valerẽt,nisi prius reuocaret ɔclusionẽ

22 a in causa,nã immo vr̃ quod si iudex sciat esse cõclusum i causa & admittat pbões,quæ nõ poterant admitti post cõclusionẽ in cã,

a vr̃ reuocare[a] cõclusionẽ & p reuocata hẽ cõcurrẽtibus his quę necessaria sunt in reuocatione interlocutoriæ.ita no ɔcluduut d.de Ro.sua cõclu.v.inci.itẽ si post ɔclusionẽ &c.ar.l.illud.j.de acq.hęr. xxxij.dist.hospitiolũ. & sequiẽ Ant.de Bu.Io.de Imo. in c. auditis. in fi.de pcu.d.Abba.in c.qm̃ ɔ̃.de pba.& Bal. in l. peremptorias. C.sen.resci.non pos.in ver.quæro si iudex.& do.Car.in cle.testi-

23 bus.de test.in quibus locis hoc bene tactum inuenies, †vbi ẽt tangũt præfati doc.& maxime d.de Ro.in dicta cõclusione an iudex in dubio præsumatur habuisse scientiã ɔclusionis in cã q̃ ẽt tãgit Bar.in l.q̃ iussit in fi.de re iud.& ad istam ij.lec.cum hic not. p Bal. in l.j.ad fi.C.sen.rescin.non poss.& in l.vnica.C. vt quæ desunt aduo.par.vbi ponit aliquos casus in quibus post cõclusionẽ in causa

b nõ possunt admitti pbationes.[b] & vltra casus ibi no.vide p Guil. de Cu.in auc.iubemus.C.de iu.& oĩno.Spe.in tit.de renun.& cõ-

24 clu.§.j.versi.ij.& iij.& aliq̃d per Ro.hic in hac ij.le.¶ †In ead.ibi vel tertio &c.ex hac ij.lec.habes no.ſm Bar.q̃ qñ sñia fertur sub conditione cõcernẽte probationẽ tendentem ad validandã & roborandã sñiam,pars aduersa admittiẽr cɔ̃ ad probandũ pro se ad

25 informandam sñiam.facit l.petendę.C.de in integ.rest.†pondera quia qñ in sñia est adiecta ɔdõ.si iurabis. tũc aduersarius tuus nõ põt facere probationes ɔ̃rias,nisi per instr̃a nouiter reperta vt hic ſm hanc lec.& specifice no.Bal.& Ful.hic,secus si dictũ est,si probaueris per d.l.petendę.dicit tñ Paul.de Ca.hic q̃ etiam qñ dictũ est,si iurabis,vr̃ q̃ ẽt aliæ probationes q̃ instrumenta nouiter reperta,debeant posse admitti, quia nõ debet deferri iur̃n purgationis reo si actor põt de iure suo plene probare c.fi.extra eo. Nã hic loquiẽ de iur̃o purgationis.sed aduerte quia ad istud posset respõderi q̃ actor fuit in culpa, si ante sñiam nõ pduxit pbationes quas habebat & eodẽ mõ nõ placet id q̃ dixit Saly. hic dũ dicit q̃ cõtra istã lec.facit quia tũc non solũ instr̃a nouiter reperta deberẽt posse pduci sed ẽt prius secũdũ not. & habita in d.l. petendę. ¶ Iuxta pdicta oppo. ɔ̃ primam solu.datã ad l. sub specie. quia vr̃ q̃ ẽt si sñia sit lata nullo pcedente iur̃o tñ posset retractari per instrumẽta nouiter reperta q̃ quidem possunt produci mediãte resti.in inte.q̃ cõcedi debet ex clausula generali,si qua mihi iusta cã vt no.Inno.in d.c.vltra tertiã.extra de test.& Bart. in l.j.C. de sen. aduer.fi.la.& Ang.& Mod.in d.l.Imperatores,cum si.Pau.de Ca. hic respõdet q̃ ɔ̃riũ procedit, qñ prius fecisset diligentiam suã in perquirẽdis & habẽdis illis instr̃is ante sñiam. Sed hic absq; eo q̃ appareat eũ vllã diligẽtiã fecisse põt vti illis instr̃is pp dolum aduersarij q̃ falsum iurauit,vnde dolus eius præpõderat culpę istius l.item obsteti x §.fi.ſ. eo.ad l.Aquil.sed ɔ̃ istã rñ.facit,quia tex. hic non loquiẽ in eo tñ qui dolo iurauit,quinimmo Bal. hic expresse dicit hanc l.pcedere q̃uis iurãs in dolo nõ fuerit. Secũdo ɔ̃ eũ facit q̃ not.Bal.hic.in ver.sed hæc lex est magis not.&c.vbi vr̃ intelligere istã l.in instr̃is nouiter repertis in quibus cessauit negligẽtia producentis.Vnde posset responderi q̃ cõtraria loquuntur de restitutione quæ petitur ex edicto prætoris,de quo loquitur l.j.in fi. ſ.quib.ex cau.man.hoc aũt in illa q̃ petiẽ ex cõstitutionib. principalibus vt hic vel melius dico q̃ hoc iõ est hoc,q̃a sñia lata fuit ex priuilegiatis pbationib.vt dixi.ſ.& iõ tũc est verũ q̃ non retractaẽ, nisi pbeẽ q̃ instrumẽta sint nouiter reperta absq; eo q̃ de aliqua diligẽtia appareat,siue iurans fuerit in dolo siue non. Sed in ɔ̃rio nõ fuit lata ex priuilegiatis pbationibus,iõ Bal.hic.in d.versi. sed hæc lex est magis no.&c.vr̃ nimis large loqui &c.¶ Itẽ oppo. q̃ ẽt si instr̃a nõ sint de nouo reperta, tñ pp falsum iur̃m debet posse retractari sñia ex quibuscũq; pbationib.ẽt nõ nouiter repertis & hoc mediante resti.in integ.l.ij.C.si ex fal.instr.l.diuus.j. de re iud. Paul.de Ca.hic dicit q̃ nõ reperit hic declaratũ, & q̃ vr̃ sibi posse rñderi q̃ in l.ista huic falso iur̃o dedit cãm defectus actoris,qui nõ probauit intẽtionẽ suam plene q̃ si probasset iur̃m nõ fuisset delatũ,iõ audiẽ nisi per instrumẽta nouiter reperta.Sed in ɔ̃rio nullã culpam cõmisit actor & iõ si poneremus casum q̃ hic nullã culpam cõmisisset actor vt q̃a plene probasset suã intentionẽ puta se mutuasse,reus aũt opposuit exceptionẽ pacti vel solutio. & eã semiplene pbauit & fuit sibi delatum iur̃m in defectum semiplene pbationis,admittetur tũc actor ad probandũ ẽt per instrumẽta non nouiter reperta, maxime si nõ habuit tp̃s,iõ ipsa instantia pducendi ipsa instrumenta,vt q̃a lapsus terminus datus ad probandũ,& econuerso si actor pbauit semiplene & delatum fuit ei iuramentũ,admitteẽ reus ad probãdum ẽt per instrumẽta nõ nouiter reperta. Dicit tñ q̃ quidam magnus doc.cũ audiuisset d.opi. dicebat alium intellectũ posse dari ad istũ text.s. q̃ istud cõtingat pp religionẽ iuramẽti de periurio.ar.l.ij.C.eo. ideo solũ admittũtur instrumenta nouiter reperta,non sic erat in ɔ̃rijs.Sed Paul.de Ca.dicit q̃ licet intellectus iste satis demulceat aures,tñ sibi ex toto nõ satisfacit,quia plus vr̃ imputandũ ei qui iurauit falsum,q̃ si falsos testes pduxisset,quia religionẽ diuinam & iudicium contẽpsit.Nam ab eo cui plus committiẽ plus exigiẽ l.p̃sbyteri.in fi. C. de epi.& cler. Præterea.d.l.ij.loquiẽ in iuramento delato à parte parti de cuius periurio nõ quæriẽ vt ibi & hic in fi. Certe ista opi.

c Pau.de Ca.vr̃ multũ violare[c] istũ tex.qui ẽt ſm cõem intellectum ita habet locũ in actore iurante sicut in reo vt dixi super text. Bal. ħ sensit istã opi.& vr̃ intricate loqui tñ vr̃ finaliter rñdere q̃ hic sit speciale in sñia lata ex iur̃o & sic vr̃ adhærere opin. illius alterius doc de quo facit mentionem Pau.de Ca.hic,vt ſ.retuli. Nec obst. huic solũ q̃ in ɔ̃riũ adducebaẽ per Paul. de Ca.q̃a rñ.põt q̃ si illa rõ sua in pposito attenderetẽ,sequereẽ ẽt q̃ in iur̃o voluntario vel iudiciali deberem' dicere posse fieri retractationẽ per oẽm pbationẽ ɔ̃ istũ tex.in fin. vnde pp ipsam religionẽ iuramẽti qñ iur̃m ipsum est necessariũ tolerat,vt tñ per instr̃a nouiter reperta fieri possit retractatio. secus in volũtario vel iudiciali debemus dicere posse fieri retractionẽ per oẽm pbationẽ ɔ̃ istu tex.in fi.vnde pp ipsam religionẽ iuramẽti qñ iuramentũ ipsum est necessariũ toleraẽ vt tñ p instr̃a nouiter reperta fieri possit retractatio,secus in volũtario vel iudiciali postq̃ pcessit ex voluntate & ɔsensu partiũ nõ ex necessitate vt dñt hic doct.super gl.fin.¶ Itẽ opp.q̃a dato q̃ hic fuerit delatũ & præstitũ iur̃m falsum. & sic fuerit falsa cã in ipsa absolutoria sñia,tñ subest ẽt vna vera cã.s.defect' pbõnis actoris,ergo nõ dẽt nocere falsa cã cũ subsit vna vera,vt no.in l.pe. C. si ex fal.instr.& tradit in c.cũ l.& a,de re.iu.& no.Inn.in c.in pñtia de renun.dicit Pau.de Ca.ħ,q̃ licet nemo tangat,tñ sibi vr̃ pp ħ istã l.debere restringi ad casum in quo appareat q̃ iudex se fundauit in falsa cã.s.in illa,q̃a reus iurauit se nõ debere, secus si ap-

26 d pareat q̃ iudex se fundauit in aliã cã.s.q̃a actor nõ pbauerat. †nã animus iudicis inspiciẽ[d] l.si testamẽtu.j.de excep.rei iu. si aũt simpliciter absoluit,censetur absoluisse eo,quia actor non pbauit vt no.in l.Iulianus.j.de ɔdi.inde.Et ita p̃sumendũ est in dubio iudicem motũ fuisse ne sua sñia rescissioni subiaceret, attento q̃ erat in po-

ADDITIONES.

a ¶Videtur reuocare. Si iudex admittat probationes post conclusum in causa an videatur reuocare &c, vide Alex.in consi.lxx.in iij.volu vbi limita hoc verum si iudex sciebat, secus si ignorabat,

b ¶Probationes. In hac materia conclusionis in causa, vide multa pulchra per Lud. Rom.consi.clxxvj. licet sint allegationes.

c ¶Violare. Vide eundem Pau consi.cccxxxv.l.alle.

d Inspicitur. Adde q̃ immo consuluit Fede.consi.lj.quod non valet sententia iudicis quando verba non concordãt cum animo eius.

in ptãte iudicis deferre iuſm vel nõ deferre c.fi. extra eo. ſm Ful. & Ro.qui hic ẽt faciunt iſtã diſtinctionẽ. ſ.ꝙ attendatur ex qua cã motus eſt iudex per alle. tñ quid ſit in dubio præſumendum non tangũt. Ad iſta videq́ ſcripſi in l.qui Romę.§.duo fratres.j.de ver. ob. dum tetigi de veritate illius dicti poſiti per Inn.in c.in præſentia. Et ex prædictis colligere potes aliquas limitationes ad primã partem huius.l.aliam dedit hic Ang.ſ.ſi delationi iuramenti neceſſarij conſenſit aduerſarius,nam tunc nõ poterit retractari per iſtã.l.in fi.& ita dicit tenere Guil.de Cu.hic ſed Lud.Ro.tenet contrarium quia aduerſarius conſenſit. tamen ex neceſſitate hoc fecit, quia de neceſſitate defertur tale iuramentum. dicta l.in bonæfidei.in ver.oportet.& facit ſecũdum eum l. ſi fideiuſſor.§. ſi neceſſaria.cum ſi.ſupra qui ſatiſd. cog.ſed dic quòd. Guil. de Cug. non

27 ita dicit ſed q̃rit† an ſi ex relato fuerit iuratum,habeat locũ prima pars huius.l.& dicit videri ꝙ ſic,qa vr̃ neceſſario iuratũ.l.iuſiurandum & ad pec.§.ait pretor.j.e. Contrariũ ꝯcludit ipſe, quia immo vr̃ ꝙ tale iuſm procedat à volũtate,eo quia ille qui detulit,ſi volebat, poterat iurare, & nõ referre. vñ cũ ſit iuſm ꝙ defert̃ à parte parti habet locũ vltima pars huius.l.ita ẽt cum Gui.de Cu.tranſit Alb.de Ro.hic.¶ In ea.ibi,licet illa. l. corrigatur &c. dico ꝙ immo nõ corrigitur vt per Cy.Bar.& alios in d.l.gñaliter.in princ. C.eo. ¶ In ea.ibi,ſol.ꝙ dicit &c.vel dic melius ꝙ loquitur in iuſo litis deciſiuo.i.voluntario vel iudiciali.& ſic ꝯcor.cum hac.l.in fi.¶ In ea. ibi.l.ſi minor &c.melius facit.l.ij.C.ſi ſępius in inte. reſti.poſ.& ſic habetis aliũ caſum in quo ſñia non tranſit in rem iudi. quin citra appel.poſſit retractari.Et ꝑ hoc Ro.hic poſiut.xv. caſus in quib. ſñia nunq̃ tranſit in rem iu.vos videatis.xij.caſus quos enumerãt doc.maxi.Ant.de Bu.in c.cum Bertoldus.de re iu.& vnum caſum ſing.ẽt ponit Bal.in l.cum allegas in iiij.op. C.de vſu. & alium caſum habetis in l.ſi fundus.§.ſi plures.j.de pig.per Bal.in l.j.in fi.& in l.peremptorias.C.ſen.reſc.non poſ.quã mãm non ingredior ꝑ

28 nunc, quia longior eſſet q̃ tp̃s patiatur. ¶ †In glo. in verſi. exacto. ibi,actor nil. probauit &c. Quando aũt actor dicatur nil probaſſe vide hoc no.per Bar.& per eundẽ in l.properandũ.§.& ſi quidem C.de iudi.& in l.ſi de meis.§.fi.ſ.de arbi.& per Ant.de Bu.& Abb. in c.fi.extra eo.& in c.prout.de do.& cõtu.& licet Fulg.hic tenet ꝯ Bar.tamen alij videntur cum eo tranſire & eius opi.ſuſtinuit in d.§.& ſi quidẽ.pro qua eſt deciſio Spec.in tit.de ſen.prola.§.nunc videndũ.ver.illud.& cum Bar.ẽt tranſit Ang. hic,refero me ad ea q́ dixi in d.§.& ſi quidẽ.hoc addito ꝙ inquantũ circa not.per Bar.dixit Ro. hic nõ eſſe dñam in effectu an abſoluatur diffinitiue reus eo,quia non ſit probatũ,an vero ab obſeruatione iudicij,quia ſm eum,ẽt in primo caſu poteſt de nouo actor expediri.all̃.no.ꝑ glo. magnã in d.l.Iulianus.j.de condi.inde.nam dic ꝙ iſtud non habet immo doc.ibi dicũt cõtrariũ & recte & ideo dicit Pa.de Ca. ibidẽ ꝙ ignorantes dicunt ꝙ ſentẽtia abſolutoria lata ex eo, quia actor non probauit, non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria ſicut abſolutoria ab obſeruatione iudicij,& ꝙ põt iterum agi ſuperuenientib. probationib.nam ſm eum male dicunt,quia immo eſt diffinitiua vt ibi in gl.mag.& non põt agi denuo ſuperuenientib. alijs probationib.l.argentarius.§.cum aũt.ſ.de eden.& d.l. ſub ſpecie pro eo etiam alle gl.in auc.qui ſemel.in verſ. locũ habet. C. qũo & quã.

29 iud.¶ In ea.ibi.§.ſicubi.adde.c.fi.extra eo.cum ibi no.¶ †In ea.ibi, ſciptură domeſticã &c.ad ſcriptura priuata facit ſemiplenã pro-

a bationem[a] vt dicit gl.Bar.hic diſtinguit inter apocliam,librum ra-

30 tiotium,& epiſtolam vt hic per eum.cuius dictis † adde primo circa apocam ꝙ Ang.vr̃ tranſire cum Bar.præterq̃ in duob.caſib.qa non facit diſtinctionẽ an apocha ſit ſubſcripta à partib.& teſtibus an vero.à teſtib.tantum,ſed ſimpliciter dicit ꝙ quando eſt ſcripta manu eius ꝯ quem producitur,ſi iuuatur teſtib.deponentib.ꝙ ille ſcripſit vel iuuatur comparatione literarum,facit ſemiplenã probationem l.inſtrumenta. C.de proba.ſi autem iuuatur teſtibus & comparatione literarum, tũc plenam fidem facit.§.ſi vero moriãtur.in auc.de inſtr.cau.& fi.ſi vero neutro adminiculo iuuat̃, tunc

31 nullam probationẽ vel præſumptionem facit.Sal.aũt vult ꝙ†, ſcriptura ſubſcipta à parte & teſtib.plene probet ſi teſtes deponãt ꝙ

b eſt ſcripta de manu debitoris[b] & ſubſcripta à teſtib. per d. l. ſcripturas. ſed ſola comparatio non ſufficeret niſi ad ſemiplenã probationem per §.tñ quiſquam.in auc.de inſtr.cau. & fi. coll. viij.& in d.§.ſi vero moriantur alias incipit,ſi vero oẽs moriantur.ſubdit etiam ꝙ vbi teſtis & comparatio repugnat, vt quia teſtis ſit ꝯ ſcripturam & comparatio eſt pro ſcriptura, tunc comparatio non faceret ſemiplenam probationem, ſed tãtum præſumptionem aliquã minorem ſemiplena probatione, & hoc ſi comparatio eſt facta de ſola ſcriptura debitoris.ſed ſi etiã facta eſt de ſubſcriptione teſtium,& concordat cum ſcriptura,& ſubſcriptione,ipſa comparatio tunc faceret ſemiplenam.ita dicit ſibi videri probari per.§.ſi quis igitur in auc.de inſtru.cau.& fi.ſed dic ꝙ hoc deciditur in §.ſi

vero aliquid tale eo in auc.quẽ hic allegabat Bar.de cuius.§.intellectu.j.dicet̃.ſubdit ẽt Saly.ꝙ ſi à tertio eſt ſcripta ſine ſubſcriptionibus & iuuet̃ ꝑ duos teſtes,vel per vnũ deponentẽ ꝙ vidit, & audiuit Titiũ debitorẽ mãdaſſẽ illi tertio,ꝙ ſcriberet, faciet ſemiplenã probationẽ.alle.no.ꝑ gl.in l.inter chartulas.C.de ꝯue.fiſ.de.li.x.ſed ſi tñ eſt aliquo adminiculo adminiculata, tũc nihil ꝓbat ne plus operet̃ ſcriptura eius q̃ vox eius. Fulg.hic dicit addendo his quæ tangunt̃ hic per Bar.ꝙ eſt correcta.l.comparationes.C.de fi.inſtr.quando poſſunt haberi teſtes, & fieri comparatio. ſed ſi oia iſta hñi non pñt ſufficit vnum ad plenã ꝓbõnẽ per d.§. ſi quis igitur in ver.caute.& ẽt ibi dũ tex.dicit,neq̃;.n. vt abbreuiemus &c. vbi patet ꝙ illa ſolẽnitas teſtiũ nõ req̃rit̃ ex neceſſitate,ſed ꝓ cautela vt i ſimilibus hr̃ in §.ſi vero adnumerator. & §. ſi vero nullus. in eo.auc.¶ Itẽ adducit ꝙ qñ eſt ſcripta de manu partiũ,nõ requirit̃ ſubſcriptio eatũ l.cũ antiquitas.C.de teſt.tñ d.opi.Ful. inquantũ dicit ꝙ ſi oia haberi nõ pñt,ſufficit vnũ,vr̃ ꝯ tex.in d.§. ſi q̃s igit̃ maxi.in ver.ſed & ſi q̃s.in ver.vtroq̃;.& ꝯ gl.in d.§.ſi q̃s igit̃.in ver. faciamus.q́ ita intelligit illũ tex.& declarabit̃.j.Pau.de Ca.hic addit circa ea q́ hic tangunt̃ ꝑ Bar.ꝙ ſcriptura priuata negata ꝓbat, ſi habet ſigillũ negantis.l.ij.C.de re.alie.nõ alie.à ꝯtrio ſenſu, & ibi gl.addit ẽt ꝙ req̃runt̃ teſtes & cõparatio qñ nõ eſt manu partium ſubſcripta.alias ꝯparatio ſine teſtib.ſufficeret ẽt ſi teſtes eẽnt mortui.l.ſi ſcripturas.cũ auc.ibi poſita.C.q̃ po.in pig.Dic circa primũ inquantũ Bar.dicit ꝙ qñ hẽt ſubſcriptionẽ partiũ & teſtiũ & comprobat̃ à teſtib.facit plenã fidẽ. ſecus ſi nõ hẽt ſubſcriptionẽ partiũ ſed teſtiũ tm̃,vel teſtes nõ ſubſcripſerũt tñ interfuerũt & viderũt ſcribere ꝑut ẽt ipſemet tenuit in l.nuda rõ.j.de do.in auc. at ſi ꝯtus.C.de fid.inſtr.& Ant. de But.in c.ij.de fi.inſtr.dicit ꝙ non vr̃ ꝙ Bar.bene dicat faciẽdo dñã inter d.duos caſus, qa ſi teſtes deponũt ꝙ viderũt partẽ ſcribere ſcripturã,non requirit̃ ſubſcriptio vt d.l.cũ antiquitas.& no.Bar.in l.cũ taberna.§.idẽ quęſit.j.de pig. & idẽ ibi Ang.& Saly.ꝑ illũ tex.dũ dicit, ſignatę nõ ſunt &c. ſiue ẽt deponãt ꝙ viderũt & audierũt debitorẽ mãdantẽ tertio ꝙ ſcriberet,& viderũt illũ tertiũ ſcribere & qđ ita cognoſcũt, vr̃ vtroq̃; caſu ꝙ ſufficiat ad plenã ꝓbõnẽ duo teſtes poſtq̃ reddunt ſufficientẽ cãm ſui dicti l.vbi numerus.j.de teſti.iũctis not.in c.cũ cãm q́ inter archiepm̃.extra de teſti.& qa par ꝓbõ eſt teſtiũ & inſtrumentorum l.in exercẽdis.C.de fi.inſtru.& iſtam opi. tenent Hoſtien. Ioan.An. & Ioã.de Imol.in d.c.ij.de fi.inſtru. & Io.de Imol. in c. fina.extra eo.& dicit Ioan.de Imol. in d.locis.hoc probari. in d.§. ſi q̃s igit̃.dum tex.dicit ꝙ nõ vult abbreuiare facultates probãdi.ita ẽt eſt de mẽte Cy.in l.cõparationes in fin.C.de fi.inſtr.ita ẽt tenet Ro.hic.& Io.de Imo.in d.l.nuda rõ per d.§.ſi vero aliquid tale.iũcto eo.ꝙ hr̃ in prin.illius auc.vbi patet ꝙ teſtes deponãt ſe præſentes fuiſſe ſcripturę,licet cõparatio facta ad inſtantiã eius ꝯ quẽ ꝑducit̃ ſcriptura,faciat ꝯ teſtes,tñ potius credit̃ teſtib. de veritate rei deponẽtib.ſ.ꝙ vere fuerit ſcripta ꝑ talẽ.ergo multo fortius dẽt eis credi qñ habẽt comparationem ꝯ ſe.& ſic ſi incipias à ꝯparatione verũ eſt ꝙ illa ſola non ſufficit ſed oportet ꝙ iuuet̃ teſtib.vt d.§.ſi q̃s igit̃.cũ ſeq.& iõ cautela & cõſiliũ tunc dat̃ ꝙ adhibeant̃ ẽt teſtes.ſed ſi inciperes à teſtib. nõ requirit̃ cõparatio.bene eſt verũ ꝙ vbi cõparatio ꝯdiceret teſtib.poſſet videri iudici tm̃ eſſe creditũ cõparationi qđ non ſtaret̃ ſolis teſtibus.hoc eſt qđ dicit tex.in d.§.ſi vero aliquid tale.nõ tñ dr̃ ibi qđ ſola cõparatio tũc ſufficiat n.i.,ſi non ſufficit qñ teſtes nõ ꝯdicant,multominus qñ ei ꝯdicunt.& ſic vr̃ qđ Bar.hic male allegauerit illũ tex.dũ Bar. dicit qđ põt iudex qñ ſibi vr̃,credere ſoli ꝯparationi.itẽ ꝯ d.opi.Bar. volẽns qđ ſoli teſtes nõ ſufficiãt qñ non eſt ſubſcriptio partiũ & teſtiũ.ſecus qñ eſt vtraq̃; ſubſcriptio. facit, qa ipſe alle. d.l. ſcripturas.ad ꝓbandũ ꝙ ſufficiũt teſtes qñ eſt vtraq̃; ſubſcriptio. & tñ illa.l.loquit̃ ẽt qñ ſcriptura nõ hẽbat ſubſcriptionẽ teſtiũ. itẽ illa l. non aperit qualiter dẽat ꝓbari ſcriptura ꝑ teſtes tm̃ vel cõparationẽ.eſt tñ verũ ꝙ Ray.in auc.ſi quis.C.q̃ po.in pig.& Bal. in auc. ſed nouo.C.ſi cer.pe.Iac.de Bel.in §.ſed ſi quis.& in §.fi.in auc.de inſtr.cau.& fin.& Ang.in d.l.cõparationes & d.Abb.in d.§.ij. poſt Ant.de But.ibi tenere vñr ꝙ ſoli teſtes ſine cõparatione nõ ſufficiant.& ꝑ eis vr̃ eſſe gl.in d.§.ſi quis igit̃.in ver.faciamus.& ſic vñr ipſi concordare in hoc cũ opi.Bar.tñ veriorẽ puto opi. Ioã..An.& ſequa.

ADDITIONES.

a ꝙProbationem. Quã probationẽ faciat ſcriptura priuata, vide omnino Pan. in c.ij.de fi.inſtr.& vide Alex.in conſi.xc.& per to.in ij.vol. & vide eundem in cõſi.cxviij.vbi an ſcriptura priuata ſubſcripta per tres teſtes faciat ſemiplenam fidẽ, & quando fidẽ faciat ſcriptura vide Paul. de Caſt.in conſi.clxiij.in j.parte conſiliorum nouiter repertorum,Papię impreſſorũ & vide Are. in cõſi.xliii. in prin.

b ¶Fran. Cur. Manu debitoris. Adde Alex.in conſi lxxiij.ſuper iij.parte. vbi opin. tenet ꝙ teſtes dicant quòd viderunt ſcribere illam ſcripturam, nec ſufficit ꝙ dicant ꝙ viderunt debitorem alias ſcribere alias ſcripturas.

ſequi.ꝯ Bar.per ꝑdicta, & ꝯprobo ꝑ no.gl.in d.c.ij.q̄ vult ꝙ ſi à tertio eſt ſcripta cū ſubſcriptionib teſtiū, tn̄ ꝓbat, q̄uocūq; ꝯſtaret, nā ibi nō pt recurri ad ꝯparationē ſcripturę, q̄a nō erat manu partiū ſcript., ſed teſtes recognoſcebāt ſubſcriptiones & deponebāt ſe audiuiſſe ptes mandātes tertio ꝙ ſcriberet & ꝙ ita viderunt eū ſcribere. & ita illā glo. declarat ibi Io.de Imo. & reputat eā bene no.& h̄ magis placet q̄ illud ꝙ dicit Saly.allegando gl.in d.l.inter chartulas, put.s.retuli, referēdo verba eius & q q.dē gl. nō vr̄ dicere illud ad ꝙ allegat̄ ꝑ Saly. ꝯprobant ēt ꝑdicta ꝑ id qđ not. ipſemet Saly.in d.l.ꝯparationes.dū dicit ꝙ vnus teſtis deponēs ſuper ꝯfectione ſcripturę ꝓbat ſemiplene.Itē adde ꝙ Bar.in d.auct. at ſi ꝯctus.ſupplēdo dicta per ſe hic, voluit ꝙ ſi ſcriptura eſt ſubſcripta manu partiū & teſtiū, ſufficiat ſola ꝯparatio ꝑ d.l.ſcripturas.& ita ēt tenet ipſe in d.l.nuda.ſi ab vtraq; pte eſt ſubſcripta. ſecus ſi ab vna ſm eū.& Pau.de Ca.hic, cuius verba retuli.s. vr̄ idē tenere licet de Bar.mētionē nō faciat Ang.& expreſſius Saly. hic tenēt, in hoc ꝯ Bar.vt patet ex verbis eorū quę s.retuli, licet ipſe nō faciat mentionē de verbis Bar.in d.locis.& ꝯ Bar.ēt tenet Io.de Imo.in d.c.ij.& in d.c.fi.q̄a paria ſunt ſcripturā eſſe ſcriptā manu partiū ſeu debitoris, & ſubſcriptā eſſe à teſtib.& partibus, vt ꝓbat̄ in d.l. ſcripturas.ſed caſu quo eſſet ſcripta manu ptiū & ſubſcripta a teſtib., ſola ꝯparatio plenā fidē nō facit vt in d.§.ſed & ſi q̄s.in auct. de inſtr.cau.& fi.coll.viij.ergo idē iuris eſſe debet qn̄ eſt ſcripta a partib.& teſtib.ꝯfirmo, q̄a qn̄ ſcriptura eſt ſcripta manu debitoris, nō requirit̄ alia ſubſcriptio vt d.l.cū antiquitas.§.cū aūt.& in videmus ꝙ qn̄ ſcriptura eſt ſcripta manu debitoris & ſubſcripta à teſtib.ſola ꝯparatio nō ſufficiat vt d.§.ſi q̄s igit̄.cū ſe.ergo idē iuris eſſe debet qn̄ eſt ſcripta.& hāc opin.vr̄ ēt amplecti Bal. h̄ i diſcurſu & ita teneo, licet An.de Bu.in d.c.ij.ſimplr̄ trāſeat cū opi. Bart.

32 in d.auc.at ſi ꝯctus.† Itē inquantū Bar.h̄ dicit ꝙ ſi ſcriptura nō eſt adminiculata ꝓbōne teſtiū vel cōparatione, facit aliqualē probationē, nō tn̄ ſemiplenā ꝓbōnē.& ita pōt intelligi.d.l.inſtra.& opi. Pa.h̄ relata ꝑ Bar.cū quo tranſit Ful.& Pau.de Ca.h̄, adde ꝙ ipſemet Bar.in d.l.ſcripturas.dixit ꝙ imo ſemiplenā ꝓbōnē facit. ſed iſtud ꝙ ipſe dixit h̄ vr̄ verius.& hoc approbat Iac.de Bel. in d.§. ſi q̄s igit̄.& Io.de Imo. Ant.de Bu.& d.Abb.in d.c.ij. facit ꝓ hoc ſm d.Abb.tex.in c.ij.dū dicit ſcripturā illā nō eſſe alicuius firmitatis. nā ſi faceret ſemiplenā ꝓbōnē.quæ multum operat̄, non dixiſſet tex.ibi, eā nō eſſe alicuius firmitatis.ita teneo, licet Ant.de Bu.in c.fi.extra eo.videatur aliter dicere dum dicit referendo Bar.hic, ꝙ talis ſcriptura facit tantā præſumptionē ꝙ poterit deferri iuſm in ſupplementū ꝓbationis, nam ſm hoc.vr̄ velle ꝙ faciat ſemiplenā.

33 item nō puto verū† q̄a iuramentū non defert̄ qn̄ eſt minus q̄ ſemiplene probatū vt per glo.in l.iij.§.minor.ff.de mino.in verſi.le. mor.& in l.fi.i prin.s.ꝙ me.cau.no.Bar.hic & Ang. i §.ſi vero vſus.

a in auc.de nu.coll.iiij.cum ſi. ¶ Quædā alia[a] in ma fidei dictę apochę videans per Saly.in auct.ſed nouo iure. & ibi ēt per Bald.C.ſi cer.pe.& in l.bonæfidei.C.eo.& ꝑ doc.in d.c.ij.& ꝑ Io.An. in addi.ad Spec.in ti.de inſtr.edi.§.nūc dicendū.& doc. in alijs locis.s. alle.circa illud aūt ꝙ dicit Pau.de Caſt.de ſigillo requirēte altiorē indaginem, remitto me ad ea q̄ habent̄ in d.c.ij.& ad no.ꝑ Bar.& alios in d.l.nuda rō.ad fi.cū ꝯcor.q̄a hic nō intēdo tractare māriā ſigilli de qua aliquid dixi in l.ſi ita ſtipulatus.§. Chryſogonus. de verb.ob.& i l.pacta nouiſſima.poſt Cy.& Bal.ibi.C. de pac. ¶ Circa fidē vero libri rōnū adde qđ doc.h̄ vñr tranſire cū Bar.excepto

34 Ro.h̄ tenēte ꝯrīū inquantū Bar.dicit ꝙ† ſcriptura & liber eorum, qui publicè artē exercēt, facit ſemiplenā ꝓbōnē quo ad tertiū. ar. notatorū in l.q̄dā.§.nūmularios.s.de eden.& ſm Bar. in hoc caſu pōt intelligi glo.h̄. nā ſm Ro.in ꝯrīū vr̄ facere rō iſta.i.ꝙ non plus debeat operari vox ſcribēns mortua q̄ viua vt d.§.ſed quis.ſed ſi ſcribēs in iudicio deponeret ſine iuro, nō probaret ēt ſemiplene l. tutiiurādi.C.de teſt. ergo nec ſua ſcriptura nō iurata nō debet ſemiplene ꝓbare.& dato ꝙ mercator qui librum ſcripſit iuraſſet in princ.officij fideliter offm̄ exercere, tn̄ non debet ſufficere iuſm adeo gn̄ale.alle.c.pe.extra.eo.& q̄dā alia adducit q̄ vñr lans à remotis facere iſtā ēt opi.ꝯ Bar.ceſſante cōſuetudine tenuit Ioā. de Imo.in d.l.nuda.ꝑ rōnes quas h̄ ſibi appropriat Ro. & aliquali.s. ꝓxi.retuli.& rñdet ad illud ꝙ dcm̄ eſt s. ꝓxi. de iuro ꝙ licet forte iurauerit in prin.officij, tn̄ nō iurauit dicere verū in cā illa corā iu-

35 dice, & iō non ſufficit.† ſic ēt putat nō ſufficere ſi aliq̄s teſtis iurauit dicere veritatē in oī cā, quin poſtea ſpecificet occurrēte caſu & iurare dēat i cā illa in qua deponit dicere veritatē. & dic ꝙ nō ob. gl.h̄, q̄a ſi bn̄ aduertat̄, iſta gl.itellr̄ đ ſcriptura ſcā manu ſcribētis ſine cā vt patet ex no.ꝑ gl.i l.iſtr̄a.C.de ꝓb.& i l.iter chartulas.C. de ꝯue.fi.l.debi.l.x.ita ēt tenet ipſe i d.c.ij.dicēs, ꝙ dcm̄ Bar.iure n̄ ꝓbat̄, & iō cū ꝑuata ſcriptura careat adminiculis ſemiplenā ꝓbōnē n̄ facit vt dcm̄ eſt, ſeq̄t ꝙ iſta ſcriptura nō ꝓbabit.Pa.de Ca.hic videtur rñdere ad dcm̄ ar. ꝙ qn̄ inducit̄ vt teſtis nō deponit tanq̄

mercator, iō ſibi nō credit̄ ſine iuro.ſed qn̄ ſcribit in lib .mercātiæ ſcribit vt mercator publicus. Et iō q̄a ad fidē taliū frequenter recurrit̄, eo q̄a hoies volentes ꝯficere inſtr̄a publica vadūt ad mercatorē & faciūt ſcribi in lib . eius ea q̄ ꝯuenta ſunt inter eos & iō ꝑꝑ pub. vtilitatē ſtat̄ illi ſcpturę ēt ſine depōne quo ad ſemiplenā ꝓbōnē ipſemet ēt. in d.§.nūmularios rñdet, q̄a hoc iō eſt, q̄a difficilius eſt ſcribere falſum in lib . ſuo q̄ verbo dicere teſtificando corā iudice. nā nō de facili q̄s ꝯficit falſam ſcripturā in lib.quē tenet ꝓ auc.& ſic ſine.l. loquit̄ ꝑpea adde ꝙ Bar.in d.l. nuda.intelligit iſtud dictū ſuū, qn̄ iurauit exercere artē fidelr̄ & cū Bar. ꝯcor. Bal.in ru.C.de fide inſtru.in ver.ſequit̄ videre de ſcripturis mercatorū. ſed Nico.de Ma. & Bald.in l.rationes. C.de proba.limitant dcm̄ Bar.eſſe verū qn̄ liber ille contineret data & accepta. ſecus ſi vnū debitū tm̄.pro hoc facit tex.in d.l.rōnes.in ver. rōnes. iuncta.l.ſi q̄s ex argentarijs.§.cogent̄.s.de eden.pro opi.Bar. facit id

36 qđ no.Bald.in ru. C. de ꝯſt.pe.vbi dicit ꝙ† mercatores hodierni tp̄is gerunt quaſi publicū offm̄ alle.not.in d.§.nūmularios. & cū h̄ tradidit Bar.hic ꝯcor. ēt ipſemet Bar. ſub dubio forte in auc. at ſi ꝯctus.C.de fi.inſtr.& An.de Bu.in c.fi.ex̄ eo. & ſatis puto poſſe

b defendi[b] opi.Bart.q̄a ſi ſcriptura abſq; alio adminiculo facit aliquā ꝑſumptionē, vt.s.dcm̄ eſt, ḡ cū iſta habeat iſtud adminiculū. ſ.iuri & ſic ꝑſona approbata, vr̄ ꝙ debeat ꝑꝑ hoc augeri talis præſumptio vel ſaltē ſit arbitriū iudici.facit.l.ij.§. eiuſdē. s.de teſtib.& vr̄ ꝙ illud iuſm gn̄alr̄ ꝑſtitum ſufficiat quo ad oīa dependentia exercitio illo, ſicut dicimus in notario q̄a prin.iurat.c.audieno.i. de ꝑſcri.no.in c.ſicut.de cle.vel mo.& no.Spe.in ti.de inſtr.edi.§. reſtat.ver.ſed q̄ro ſub qua forma.nec ꝯrīū dr̄ in c.pe.ex̄ eo. Et h̄, procedat ſi ex ꝯſuetudine ad illos mercatores ptinebat ratione exercitij, & artis ſine facere illud ꝙ in libris eorū ſcriptū reperitur

37 aliàs ſecus.ar.l.iij.§.eo.mō.s.nau.cau. ¶ † Itē inquantū Bart.hic dicit rōnes defuncti facere ꝓ hr̄de ſuo aliq̄ ꝑſumptionē, & cum eo tranſeunt Ful.Pa.de Ca.hic. ¶ Adde ꝙ Bal. in d.l.rōnes.dicit hoc

c eſſe verū in libro rōnum defuncti ꝯtinente accepta & data.[c] ſecus ſi eſſet vna ſimplex ſcripta ꝯtinens debitū.& dicit Pau.de Ca. hic hanc eſſe bonā limitationē ad dictū Bar.& poteſtis dicere hoc ꝓbari in d.l.rōnes.in verſi.rōnes iuncto. d.§. rōnem.addatis ēt ꝙ cū deciſione Bar.hic tranſit Ant.de Bu.in d.c.fi.extra.eo.& pro eo facit id ꝙ no.Bar.in l.comparationes.C. de fi. inſtrum.dum dicit ꝙ maior fides adhibetur viuis q̄ mortuis.plura alia de fide lib.rationum & priuatæ ſcripturæ videatis per Io.An.in addi. Spec.in ti. de inſtru.edi §.nunc dicendū.in addi.magna & per Bar.in d.auc. at ſi ꝯctus.& in d.l.nuda & per Bar.in d.rub.de fi.inſtr.& in d.l.inſtrumenta & in l.ſeq.& in l.vnica.C. de cōfeſ.& in rub. C. de ꝯſti. pec.& in l.j.& ibi ēt per Sal. C.de eden. vbi referunt aliqua notabilia verba per Guil.de Cu.in l.edita.C.e.& per Pet.de Ancha. in

38 cle.j.§.j.de vſur.& per doc.in d.c.ij.de fi.inſtr. † Circa fidē vero epiſtole[d] dic vt hic per Bar.cuius dictis adde inquantum dicit ꝙ cōparatio plenam facit fidem per d. l.comparationes, quæ non eſt correcta niſi in apochis & idem tenent mod. hic & Bar. in d.l.nuda.tamē adde ꝙ ipſemet Bar.in d. auc.at ſi ꝯctus in fi. ſentit ꝙ idē ſit in epiſtola ꝙ in apocha.& ita ēt Ang.in d.l.cōparationes.& hoc ēt ſentit Iac.de Bel.i §.fi.in fi.in auc.de inſtr.cau.& fi.& expreſſe.d. Abb.

ADDITIONES.

a ¶Alia. Ad maiorem intelligentiam eorum quę hic ſcribit Alex vide Pau. de Ca. conſi.cccxxxij. Bal.conſi. xiiij. j.lib. vbi dicit ꝙ ad hoc vt priuata ſemiplena probationem faciat, requiritur ꝙ ſit ſcripta à perſona no. & vide per eundem Bald. conſi.cxxxiiij.& clxviij.& cccczj.iij.lib.per Io de Ana.vbi pulchre conſi.cl. per Fulg.conſi cuj.& Lud.Ro.conſi.cccij.in quo lo.videre poteris quid in arti.tend. & per Alex.io conſi.clxxxj.

b Defendi. Adde quod idem Lud.Ro.conſ.cciiij.banc ſoam opi.firmat, & ibi reſpondet ad aliqua ar.vide ad materiam Alex i l.quędam.§.nummularios.s.de eden. & in l.j.C.eod.titu.

c ¶Fran.Cur. Data. Adde videndū Alex.conſ.clxxxij.ij.lib.& ꝙ voluit Lu.Ro.conſ. cccxvj.& limita vt ibi per eundem vide An. conſi. liij. vide etiam Bald.in conſil. cxcviij.j. lib.& conſ.cclxiij.ij.lib. & an valeat conſuetudo quòd libris mercatorum datur fides, vide per eundē cōſi. ccccIxix.iiij.lib.& adde Card.in conſi. cliij. vbi libris campſorum fertur fides , etiam contra tertium, & adde Are.in conſil. ſuo.xxxij. vbi ſi ſtatuto caueatur quod libris mercatorum credatur intelligitur de pertinentibus ad mercantiam & an ſcriptura mercatoris faciat ſemiplenam fidē conſi lxij. in v. volu. & quid in ſcriptura artificum in conſi.lxxij.§.hoc etiam & vide in repe.mea hoc, & quando libri rationum faciant fidem, adde Ioan.Ber. in tra.de gabel. in iiij. parte. & adde quòd libris campſorum & ſimilium quaſi gerentium officium publ. videtur credendum Bal.in l.quędam.§.nummularios.& in l.veluti.s.de eden.vbi loquitur de libris gabellarum idem Bal.in ru. C. de fide inſtr.& in l.j.C.de conſtit.pec.

¶Tho.Dipl. Vide Iaſ.hic & ſeq.& Abb.in c.quòd clericis.& ſeq. de for.compe.& Iaſ.in l. quædam.§.nummularios.s.de eden.& Bap.Seue.in d.l.admonendi. vbi deponunt de intellectu ſtatuti, quod libris mercan. detur plena fides.

d ¶Epiſtole. Vide Bal.conſi.cciiij.iiij.lib. & conſi.l.ij.lib. & conſi cccxviij.iij & in conſil. liij. lib. iiij. & an credatur literis & ſigillis principum conſil. cc.cxx. & cccxcvj.iij. lib.per Io.de An.conſi .liij.

Abb.in d.c.ij.de fi.instr.sed verior vr̃ opi. Bar.hic quã ẽt tenet An. de But.& Io.de Imo.in d.c.ij.& Ioã.de Imo.in l.si ita scripsero.j.de
39 condi.inde.post Bar.† ibi & est ratio differentię inter epistolam & apochã, qa epistola mittitur absenti & nõ põt ille cui mittitur, illi adhibere testes qñ scribit per quos possit ꝓbare ꝓpterea facilius statur ↄparationi,& ita teneo,licet Bal.in l.fi.in v.q.& ibi Sal.C.de
40 edi.diu.videatur ↄ̃rium tenere † q̃rit ẽt hoc Bar.an exemplũ probet.dic.vt hic per eũ & plenius dixi post doc.in auc.si q̃s in aliquo
41 C.de eden. † Quęrit ẽt hic Bar. q̃d de instrõ facto inter alias ꝑsonas,& tenet ꝙ semiplenę[a] tm̃ probet,& sequit̃ hoc Ant. de Bu. in c.fi.ex̃ eo.ꝙ limita nisi ↄcernet fauorẽ dotis,qa plene probauit vt sing.consuluit Bar.ↄs.inci.factũ sic se habet.Titius,& Seius &c. &
42 Pa.de Ca.in ↄs.suo.lxxxij.inci.vnus de belanis.¶ † In ea.ibi,per fugã.an fuga[b] faciat semiplenã ꝓbõnẽ vt glo.sentit distingue vt hic ꝑ Bar.& doctrinã eius limita vt ꝑ eundẽ in l.j.j.de bo.eorũ. & de mã vide late ꝑ Io.And.in addi.Spe.in tit.de p̃sum.§.p̃sumpta.su ꝑ versi.violentia.& Cy.& Sal.in l.in bonæfidei.C.e.per Bar.in l.fi.j. de q̃õ.& plene ꝑ Bar.& Ro.hic,& per doc.in c.nullus.de p̃sum.& aliquid ꝑ Gui.de Cu.& Bal.in l.succurritur.§. ex quib.cau. ma. & per Ant.de Bu.in e.fi.ex̃ eo & per Ro.pñt.Bar.in l.lege cornelia.j.
43 ad Sylla.& ꝑ Io. de Imo.in l.interesse.j.de acqui.posses. ¶ † In ea. ibi vel ꝑ vnũ testẽ &c.intentio gl.est ꝙ testis vnius semiplenã[c] probationẽ facit & probat̃ in c.ex insinuatione de procu. & in c.fi.de sic.q̃ ab inte.Fallit,sm̃ Bart.hic, qñ nõ oi exceptione maior vt qa esset multũ amicus vel ↄsanguineus per no.ꝑ gl.in l.ẽt ols.j.de ꝓba.& not.ẽt Sal.in d.l.in bonæfidei.& An.de Bu.in d.c.fi.ex̃ eo.tit. & no.dñc.in l.parentes.C.de testi. & in l. qui testamento. §. j. j. de testi.facit ꝙ no.per Bar.in l.aut affinitate. §. de ꝓcu. de quo ẽt vide no.ꝑ Pe.de Anch.in ↄs.ccxvij. incip.ad corroborationẽ p̃dictarũ. &c. Sc'do fallit si circa idẽ pñt verisimilr̃ haberi plures testes exẽplũ si per statutũ esset prouisum ꝙ probari o ꝑ famã sufficeret pro plena ꝓbatione, nã vnus testis nõ ꝓbaret semiplene vt hic ꝑ Bar. cum quo transeunt Ang.& Mod.hic,& Bal.& Sal.in d.l. in bonæfidei.& Ant.de Bu.in d.c.fi.idẽ ẽt est de mente Bal.in l.de quibus. §.de legi.vbi voluit ꝙ ad probandũ ↄsuetudinẽ vel notoriũ nõ sufficiat probatio vnius testis ad hoc vt possit deferri iur̃m in defectũ semiplenę ꝓbõnis.Tertio,fallit in casib.in quib.duo testes nõ sufficerent ad semiplenã probationẽ per rõnem redditã hic in glos.
44 † Ex iuxta hoc quærit Bar.pone testamentis requirit̃.vij.testes, an duo faciant semiplenã probationẽ vt hic per eũ.Sed Sal. hic & in d.l.in bonæfidei.tenuit ↄ̃rium,& ita ẽt sentit Bal.ibi, quia ista probatio q̃ fit iudici nõ fit vt ex duab.solennitatib.s.iurisgentiũ & positiui,sed ex numero testiũ ↄsideratur.l. hac consultissima.in prin. & l.si vnus.C.de test. Ad idẽ adducunt,qa postq̃ aliquid additum est per ius ciuile solẽnitati iurisgentiũ debet dici totũ esse de iure ciuili.l.ius ciuile.§.de iusti.& iu.Pau.de Ca.ẽt hic in fi.tenet contra Bar.qa solennitas est indiuisibilis , item quia requiritur ꝙ per oẽs vij.testes probet̃.alle.no.per gl.in l.ij.C.de bono.pos.sm̃ tab.Fulg.
45 ẽt in d.l.ij.dicit ꝙ ↄ̃ Bart.facit illud ꝙ no.per glo.ibi.† Bene faciunt no.per Bal.ibidẽ ad fin.vbi probat ꝙ qñ ad substantiã actus requiritur certus numerus testiũ , vt in vltimis voluntatibus,tunc ẽt si in probatione nõ deficeret nisi vnus testis, nõ potest deferri iur̃m in defectũ probationis,& ita ẽt no.ipse in c.ij.§.itẽ si vasallus in titu. de cõtro.inue.& certè nõ vr̃ posse defendi opin.Bar.ꝙ si vera esset sequeret̃ ẽt ꝙ qñ duo testes simplr̃ deponerent Titium,reliquisse Seio in vltima vo.c.q̃uis non dicerent hoc fuisse factũ corã.vij.testibus rogans,deberent facere semiplenã probationẽ,qa esset facta ꝓbatio sm̃ requisita iure naturali vel gentiũ , cuius ↄ̃rium voluit ipsemet Bar.& Ant.de Bu.in d.c.fi.extra eo.simpliciter vr̃ velle ꝙ faciant semiplenã probationem.Quarto fallit qñ vnus testis nõ fuit interrogatus de cã scientię & sic iudex nõ fuit diligens in perquirenda veritate plenariæ,vt voluit Bal.in d.c.j.§.sacramentũ de consue.rec.feu.bñ facit ꝙ no.Bal.in l.pręsbyteri.ad fi.C.de epi. & cle.¶ Alias fallentias[d] vide ꝑ Bal.in d.§.sacramentũ.& plenius
46 ꝑ Spe.in titu.de test.§.restat.ver.hoc tñ fallit.† Vbi enumerat.xxx. casus in quibus vnus testis facit plenã probationẽ aliquid ẽt per gl.& Bat.in l.fi. C.fa.erc.vbi dat aliã limitationẽ ad istã glos.& per
47 Bal.hic.¶ † Quęrit iuxta hoc Bar. quid si testis deficiat in dicto, vt quia duo testes dicant vidimus ꝙ mutuauit sibi pecuniã . sed non recordamur[e] quantã,& per alios duos testes probat̃ ꝙ ille petierit sibi mutuari decẽ an poterit deferri iur̃m in supplemẽtũ ꝓbõnis, ↄcludit ꝙ sic per c.ex literis extra eo.ꝙ est no.& idẽ tenet Ant. de Bu.in pręalle.c. fin. extra eo. vbi prosequitur plura alia q̃ hic tan-
48 guntur per Bar.¶ † Quærit ẽt Bart.hic, quid si dicta testiũ sunt recepta , & examinata inter aliàs personas , an contra alias faciant aliq̃ fidem , & rñdet ꝙ faciunt semiplenã, probõnem, si amplius testes illi haberi non pñt,& examinari,vt hic per eũ, ꝙ est diligentissimè not . Et idem dicit in sententia lata inter aliàs personas,& idem tenet Ang.in l.ij.C.de eden.& Ant.de Bu.& Abb.in c.fi.ex̃ eo.& Ant.de Bu.in c.q̃uis de re iud.sed do. Abb. ibi puta hoc cõmitti iudicis arbitrio,sed de hoc remitto me ad ea q̃ dixi in l.sępe. de re iud.Et incidenter tangit hic Bar.an in casu.l.si duo in prin.§. eo.illa qualisqualis fides de qua ibi sufficit ad semiplenã ꝓbõnẽ, & deferendũ iur̃m, & tenet ꝙ sic per illã.l. in versi.multũ fidei. ꝙ
49 an sit verũ,dixi in d.l.si duo.¶ † Quęrit enĩ Bar.hic, an duæ semiplene probationes possunt iungi[f] ad vnã plenã faciẽdã, distingue, vt hic per eum,& dictis per eum adde gl.in l.ij.in prin. ver. legitimis testibus.j. de excu. tu.& ibi per Bald. & per Bald.in l.j.§.item Corn.j.de quęstio.& per Bal.sing.in l.ij. C. quorũ app.non reci.& in rub. de contro. inue. in auct. rogati. C.de testi. & in l. vnica. in prin. C. de confes.& in l.spadonẽ.§. qui iura.j.de excu.tu.& in l.si ex cautione.in xij.q.C.de non nu.pec. & in l.si quis ex argentarijs §.j.§.de eden.& ibi videtur melius respondere ad d. l.j. C. qui nu. tute.quam Bart. hic alle. de materia etiã vide per Spec. in titu. de noto. cri.§. fama. ver. fama. & per doc. maximè Anto. de But.& Abb.in c.veniens.el. j. de testi.& per do.Abb.in c.cum causam.de
50 probat.¶ † In ea.ibi,maximè si res petita est modica &c. cõcludit. gloss. ꝙ in causis magnis non defertur iuramentum in defectum semiplene probationis,& idem tenet glo. in fi.extra eo. Specu.in tit.de iur.delat.§.j. circa med.limita tamen nisi plusquã semiplene esset probatum , quia poterit iudex inspecta qualitate personæ deferre,vt dixi in l. iij. in prin. §. eo. & ibi etiam tetigi an in causis in quibus agitur de infamia irroganda possit deferri iuramentum de quo hic per Bat . & similiter ibi tetigi quid in causis criminali-
51 bus[g] & spiritualibus. † Sunt & alij plurimi casus in quibus in defectũ semiplene ꝓbationis, iur̃m deferri non debet, quos fortasse si tempus pateretur dicã inferius,& iuxta hoc proximè dicta tetigit hic Bar.quæ dicantur causę magnę,de quo dicas,vt hic per eum.[h]
52 ¶ † In ea. ibi.l.si quãdo.C.vnde vi &c. Bart.hic dicit se putare ꝙ in casu d.l.si qñ.non admittat̃ probatio ↄ̃ iuramentũ,& sñiam super inde latam,ẽt si ꝓbare vellet ex instrumentis nouiter repertis, & idem dicit quãdo esset sñia lata super iurõ in litem,qa deferr̃ tale iur̃m in odiũ dolosi.l.si in actionibus.j.de in lit.iuran.& idem etiã putat in casu l.properandum.§.sin autẽ.alle.in glo. & ista sequitur Ang.hic,ratio istorum esse vr̃,quia ista l.loquitur solum quãdo in defectum probationis,& non ꝑꝑ delictum deferr̃ iur̃m, & idem tenet Ant.de But.in c.fi.in fin.extra eo.& Bal.in l.videamus.§.j. in lect.anti.infra de in lit. iur. & idem Ang.ibi sed Fulg.hic dicit ꝙ in ↄ̃trarium[i] videtur d.l.videamus.§.pen.versi.item videndum.& l.fin. cum glo.eo.ti.Ro.hic ẽt tenet ↄ̃ Bar.per not.per glo.in c.ij. de tempo.ord.in vj.vbi apparet ꝙ stari debet iuramẽto ad probationem ignorantiæ,& tñ admittatur ꝓbõ ↄ̃ iur̃m,& ad hoc aliqua alia similia alleg.Sed posset ad illa rñderi,ꝙ nõ loquunt̃ qñ in odiũ delinquẽtis erat inductũ,ꝙ staret̃ in iurõ,vel non loquuntur quãdo iã lata erat sñia ꝓ iuramẽto. Vnde Ioã.de Imo.in l.qui bona.§.damni.j.de dam.infec.tenet ꝙ non possit fieri ꝓbatio ↄ̃ iur̃m in casu d. l.si qñ. ꝑꝑ odium delinquentis. Ad idem adducit id ꝙ habetur in auct.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Semiplene. Adde Fran.de Are.consi. clxiiij. & an fauore dotis verba enunciatiua probent, vide eundem.cõs.xiij.sin fuit adde et Alex.in cons. xcvij. in iij.par.vbi confessio de receptio facta inter fideiussorem & creditorem probat & pro debitore vt possit repellere creditorem agentem, licet talis confessio sit inter alios acta.& adde Alex.in consi.cviij.ver.nec ob.in v.vo.vbi an instrumentũ in actis productum faciat fidem cõtra alium quam contra illum qui citatus fuit & vide Car.in consi. cliij. vbi instrumenta non faciunt fidem quo ad extraneos. & vide Pan.consi.xvj.j.lib.Sal.in l.bonæfidei.C.de reb.cred. Bal. in l. hanc. C.de temp. appe.Pe.de Anc.consi.cclxxvij.in fi.Pan.in c.fi.de succe.ab intest.

b ¶Fuga. Adde Bal.consi.cxxij & ccxxx.lib.j.Old.consi.lxiij.

c ¶Semiplenam. Adde Ang. consi. iij. & an testis consanguineus dicatur omni exceptione maior vide Are.consi.lxxj. & quid si respondent se non consanguineos, & an si probetur contrarium vide per Ang. consi. cxciij. & quando stetur dicto vnius testis, vide per Ro.fin.fuis fo.iij. per Ang.consi. liij.lib.ij. & adde quod testis debet esse omni exceptione maior ad hoc vt deferatur tale iuramẽtum.Alex. in consi.xxxij.in j.vol.& vide Alex.in consi.lxxij.in eo. vo. vbi simplex amicitia non repellit testem.

d ¶Fran.Cur. Alias fallentias. Adde Alex. in consi. xxxiiij & in iij.volu.vbi quando testes sunt contrarij & singulares non defertur instrumentum , & vide late per Cacialup.& me hic, & adde Fran. in c. quoniam contra. in ver. testium depositiones.extra de proba.

e ¶Fran. Cur. Sed non recordamur. Vide Alex.in consi.xxxiij.in iij.vo.vbi quando testes dicunt se plene nõ recordari de facto an eis fides sit adhibenda , & adde an in causis arduis possit deferri iuramentum quando est plusquam semiplene probatum vide Alex in cons.cxxxiij.in impressione bono. & Alex.in consi.xj.in iij. vol.& in l.sit prætor §.eo & Fran de Are.consi lxxj.

f ¶Iungi. Adde Lu. Ro.consi.vij.Fran.de Are.consi.lxv. Alex.consi.xix.& lxv.ij.lib. & consi.xxj.iiij. lib.

g ¶Criminalibus. Vide per eundem consi.lxv j lib.

h ¶Per eum Adde in Spe.in titu.de iu.deli.§.j.circa med.

i ¶In contrarium. Adde per eundem Alex. consi. cxxx.j. lib.

in auct.nouo iure.alias incip.hodie.& q ibi no.doct.post.gl.C.de iudi. 53 †vbi ꝯ iurm q defert p taxanonē expenſarū ꝯ ꝯtumacē, de quo loquit l.ſancimus.C.de iud.ſup qua poſita eſt illa auct.nō debet q.s admitti.Et iō pnmo dēt taxari, & poſtea iurari,ne ſi fieret eꝯ ꝯtingere poſſit detegi periuriū.Et ad l.videamus.poſſet rñderi q ibi nō erat lata ſnia,put ſequit Bal.h. Itē illud q ibi dr, nō facit ꝯ d l.ſi qñ.q a in d.l.videamus.nō deregabit periuriū, ibi Bart. declarat. 54 ¶ †In ea.ad iī.in h arti.cui.deſerendū ſit iurm,vide h per Bart.cuius dictis adde q Bal.h dicit q eſt arbitrariū cui ſit deferendū.¶ Itē adde q ſi actor pbaſſet intētionē ſuā ſemiplene, & reus exceptionē ſuā ſemiplene, puta exceptionem ſolutionis,vr q potius deferendū eſſe iurm reo q̄ actori a p id q hr in regula,cū ſint partiū,& in rla,fauorabiliores.de reg.iu.in vj.& no.glo.in auct. de nup.in §.q a igit.in ver.iuro.& ibi Ang.fortius voluit glo.in d.c.cū ſint partiū,q ēt qñ eſſet ſemiplene pbatū p parte actoris,& nihil eſſet pbatū p parte rei,deberet deferri iurm reo,niſi ex circūſtantijs cauſæ,& qualitate pſonę iudicialiter videret p c.ſi.extra eo.& ibi hoc tenet Ioā.An.& Io.de Imo.& idē tenuit Ricar. de Saly. h. Sed gl.& Bar.h,& gl.in d.l.in bo.fi.C.eo.tenēt q p p ſemiplenam pbōnē actoris qñ reus nihil probauit,dēt actori deferri iurm.Sed Iac.Bu.diſtinguit volēs q ſi eſt pluſq̄ ſemiplene pbatū, puta per duos teſtes quorū vnus eſt ꝯſanguineus,deferat iurm ei q plusq̄ ſemiplene pbauit ēt ſi ſit actor.ſi aūt ſit tm̄ ſemiplene pbatū defert reo.Teneo opi.gl.& Bar.hic quā ēt ſequit Bar. de Sal.h p plura,& maxime p id q hr in c.nouit.de iud. inducendo, vt patet ex no.p Bar.hic.itē p id q hr io c.j.in fi.§.ſacrm.de ꝯſue.re.feu. Et ad tex.in d.c.fin.extra eo.pōt rñd.vt eſt de mēte Bar.hic, q ibi loquit qñ pſumptio q̄ erat p actore,nō ſufficiebat ad ſemiplenā pbonē, quo caſu nō defert iurm,vt oo.gl.in l.ij.§.minor.in verſi.leuior.ſ. de mino.& in l.fi.in prin.ſ.q met.cau.vel alijs modis rñ. vt hic per Sal.de quo arti.vide ēt p gl.in c.j.in fin.de gra.ſuc.in feu. & in d.§. ſacrm.& in l.mantus.j.de gō.& p Bal.in c.cū eccleſia.de cau. poſ. & in c.j.q teſtes ſint neceſſarij ad pbandū no.inue. & in l.ij. C. de indi.vidui.& p Ang.in auct.de nup.§.ſi vero vſusfructus.Et ex hic dictis p Bart. in hoc arti.bene not.illud q ipſe dixit dum voluit q infami vel vili pſonæ non deferat iurm,nam p hoc verificat illud q dixit Cyn.in l.in bo.fi.in vij.q.C.eo.vbi voluit q fœneratori non deferat iurm,& ꝯſtat fœneratores reddi infames l.improbū. C. ex qui.cau.infa.irro.& j.cū dicta deciſione Cy.concord.Bal.in l.q accuſare.C.de eden.licet de Cyn.nullā mentionē faciat,& p hoc no,ſubdit Bal.in l.qui accuſare,q ideo nō defert iurm in defectū ſemiplene probationis,& id q dictum eſt de fœneratore ſequuntur etiam doctores in c.fi.extra eo.

ADDITIO.

a ¶Actori. Adde Pau.de Ca.in conſi.iiij.in j.impreſ. Ang.conſi.cclxj.& ccxxxvi. & eundem Alex.conſi.xxxii.in j.lib.& quādo iuramētū in defectū pbōnis deferri non poſſit, vide per Lu.Ro.conſi.xci.& ſing.ſuis per Ful.conſi.clxxii.& cxlvi.

Modeſtini. LEX XXXII.

1 *Tutor ſi promittit ſtare iuro aduerſarij de dānis pupilli non ualet pmiſſio.*
2 *Tutor non poteſt deferre iuſiurandum niſi bona fide.*
3 *Tutor non poteſt compromittere cauſam pupilli in arbitratorem.*
4 *Pupillus cum auctoritate tutoris an poſſit facere pacem.*
5 *Cauſa quando non eſt legitima,non habetur pro cauſa.*

IVriſiurandi. a Pupillus nō pōt iurm remittere.h.d.¶ 1 †Ex glo. hic poſita colligit no.Bar.hic q ſi tutor pmiſit de damnis,& intereſſe ſtaro iuro aduerſarij, non valeret. 2 †p hoc facit,q a tutor non pōt deferre iuſiurandū niſi bo.fi.l.tutor.in prin.j.eo.oec vr in bo.fi. qñ defert ei in quē nō apparet, pbōnes habere. b facit q no.glo. fi. in l.ꝯ iuris.§.fi.ſ.de pac.ad idē bene facit q ſignāter voluit Ang.in l. Imperatores,p illū tex.cū ibi no.ſ.de pac. 3 †vbi dicit tutores nō poſſe ꝯpromittere cām pupilli in arbitratorē,cū pēite iudicandi de iure,& de facto.Intellige tñ vt p eū ibi,& in l.ſi plures.eo.nt. & per Bar.in ſuo ꝯſilio incipiēte,nunquid tutor.& in conſi.incip.quæritur an ſtatutum de cōpromiſ. 4 †Quærit hoc Bal. an pupillus cum auct.tutoris poſſit facere pacem c vide hic per eum, & p Iac. But. Bal.& Sal.in l.pactū curatoris.C.de pact.per Cyn.& Bal. in l.4. C. de in inte.reſtitu.per Ioan.An.in c.qui ad agendum.§. fi. de proc. in vj.& per Iac.Bu.Ang.& Sal.in l.tutoris.ſ.de pact.per Ang. in d. l.Imperatores.per Anto.de But.in c.j.de pactis. ¶ Quærit ēt Pau. de Caſt.hic,pone q pupillus cū auctoritate tutoris iurm detulit, & cum ille vellet iurare,pupillus ſine tutore gratiam fecit, vt non iuraret,& gra dr remiſſio.l.remittit.ſ.eo.& dr hic talē remiſſionē non valere.Sed an poterit poſtea ille iurare ex interuallo, & pntat ipſe q ſic.Nec obſt.d.l.nō erit.§.fi.ſ.eo.quia ibi loquit quando ſine cauſa differt iurare.hic aūt cum cauſa, ſcilicet, quia pupillus remiſit.& hæc fuit cā quare ille non iurauit,& iſtud idē tenere videt ipſe.j.l.pxi.tñ hæc rō non vr multum tuta. 5 †q a cū oō fuerit legitima,& iuſta cā debet haberi pro non cauſa.l.4. in prin. iūcto fi. j.de condi.ſine cau.cum ſimi.facit.l.quones.ſ.qui ſa nſd. cog.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Iuriſiu.no.ex iſto tex.pupillum ēt cum tutore nō poſſe deferre iurm, & facere grām iuriſiu.q a eſt ſpēs donationis qñ tractat de pecuniario intereſſe.
b ¶Fran. Cur. Habere. Adde q idē tenet Ro.& Ful.hic, licet ſm eos iſte tex.nō loquat de iuro deferendo,ſed de remiſſione iuramēti licet ver.Bar. hic innuāt idē in remiſſione & lra tex.mihi vr q patiat intellectum Bar.vt illa l. procedat tam in remiſſione quàm in delatione.
c ¶Pacem. Adde vt per Abb.conſi.lxxvi. vbi conſuluit q pupillus obligatur ad pacem quam fecit abſque tutore cum iuramento.

Vlpiani. LEX XXXIII.

QVi per ſalutem. Iuramentū nō rite pſtitū p oō pſtito hr, iō ex integro iurandū eſt.h.d.¶ In gl.j.Bar. ait intellexit iſtā.l.ſ.quod iurm in dubio intelligat delatū,vt p Deū iurat.dixi de hoc in l.iij.§.iurari.cū l.ſeq.vel in l.nō erit.§.ſi neq.& ibi p Bar.in l.fi.ſ.eo.¶ Inducit.l.iſta ad q.d eo,cui ꝯmiſſa eſt electio ptātis,an ſi prima electio nō tenuit,poſſit iterū eligere.de quo dixi poſt alios in l. ſerui electione.in prin.de leg.j.¶ Itē inducit p Bart.ad q.de teſtibus q depoſuerunt nulliter, a an poſſint iterū examinari ſuper eiſdē capitulis,vel directo ꝯrijs,licet ptes didicerint teſtificata, & cōiter tenet q ſic,p tex.in cle.teſtibus.in verſi.rite receptis à ꝯrio ſenſu.de teſti.de quo p Bar.& alios in auct.at q ſemel.ad fi.C. de pba. per gl.& doc.in c.cū cām,quę inter archiepm.& p doc.in c.fraternitatis.de teſti.¶ Vlt.p Bal.inducit hic ad q.de ſtatuto dicente q cāæ inter coniunctos debeāt cōpromitti.quid ſi fuit factum compromiſſum,ſed non habuit effectum,an iterum debeat compromitti? ſc̄ripſi in l.veluti.§.hæc vox.poſt Bal.ibi.ſ. de eden.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur Nulliter. Adde Alex.quē vide in l.legata inutiliter j. de leg.j. & in l. ſerui electi.in prin.eo tit.vide Alex.in conſi.cc.alias.cciij.in iij.parte. vide omnino Saly.in l.ſi quis teſtib.C.de teſt.in fi.vbi tenet. idem q Alexan.hic, & vide Alex.in l.ſtеluti.§.hæc vox.ſupra de eden.

Vulpiani LEX XXXIIII.

1 *In iuramento præſtando poteſt peti dilatio ad deliberandum.*
2 *Teſtis poteſt petere terminum ad deliberandum ſuper interrogatis.*

IVſiurandum. In omni cauſa ciuili pōt iuramentum deferri,& ſi ille cui defert nō eſt certus q.d iuret,pōt terminū ad deliberandū petere.h.d.¶ In tex.ibi,aut remittendū &c. id eſt, aut ego deferens reo debeo facere ſibi grām iuramēti,aut ꝯſentire q habeat dilationē ad deliberandū quid habeat iurare.¶ 1 † Not. q in iuro veritatis præſtando pōt quis petere dilationē ad deliberādū,& dicit Bal.in prin. ſ.eo. a q licet iſte tex.loquatur ī iuro ſdelato parti.tñ idem putat in iuro delato teſti,q̄uis dicat ſibi non occurrere legē q̄ hoc dicat,videatis pro hoc Bart.j.de fal.in l.eos.in ver. quæro pro deciſione.In iuro credulitatis præſtando ēt pōt quis petere terminū ad deliberandam a ſm Bar.hic,per no.per gl.in l.ij.§.q obſeruari.C.de iur.calū. & probatur in l.qui interrogatus.ſ. de interro.act.iunctis not. per glo.in l.j.in verſ.damni.ad fi.& ibi Bar.eo.ti. ¶ In glo in verb.relationē.ſed ꝯ iſtū tex.declaratū,vt hic in glo.facit ſm Ful.q a dato q actor iuraret in fauorē ſuū,tñ iurm. eſſet nullū,ſi ſtichus nō eſt iorerū nā l.cū q.§.j.ſ.eo.ergo reus erit tutus p relationem,quia aut actor iurabit in fauorē rei,& tutus eſt reus,aut iurabit in fauorem ipſius actoris,& nō valebit. dicit ipſe nō videri poſſe rñderi, oſi q interim dū eſt dubiū,an ſtichus ſit mortuus potuerit reus vexari ex iuro actoris qui ꝯ reū iuraſſet. vel ſcd̄o cū dubitat ſtichū eſſe mortuū,certe iurm delatū & relatū actori, intelligit pſtitū ex ea cā ex qua pōt mortuus deberi ſtichus,vt hic.ſecus ſi putabat q in rerū nā eſſet,vt in ꝯrio.Pau.de Ca.hic dicit q Ful.reliquit iſtā opi. indiſcuſſam, & non facit mentionē de dictis rſſionib.Fulg. tñ in effectu rñdet ſm vlt.ſol.pdictā,ſm quā reputat iſtū tex.eſſe notādum.¶ Extra gl.opp.Bar.de l.nō erit.in fi.ſ.eo.& ſoluit q hic dēt intelligi qñ acceptauit,nam poſtea pōt ex interuallo iurare.ſ.p p deliberationē quā petit tanq̄ incertus,ſed Pau.de Ca.hic dicit ēt poſſe intelligi q hic non acceptauit delationē,ſed dixit velle deliberare an acceptet, vel non,& debebit audiri, & ſm eū iſtud eſt rōnabilius,q a ſi nō eſt certus quid habeat iurare , fatuū eſt acceptare.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Deliberandum. Adde Lu Ro. in ſing.ſuo q inci. parti rñdere volēti vbi dicitur q debet dari terminus,ſi velit reſpondere per verbū aſſertiuum. ſecus ſi per verbum credo.

prore iuijm, tñ puto veriorem esse opi. Bar. hic, & in d. l. nõ erit. §. si neq; & probaẽ hic in versi. aut remittendũ. nã h verbũ p̃supponit iuſm esse acceptatũ. l. remitti. ſ. e. ¶ Itẽ dubitat h̃ Ful. in quibuſdã lec. qũo hic põt deferri iuſm ſup facto alieno, vt fuit h̃. ſan Stichus viueret, vel nõ, nã vr̃ p̃. l. Marcellus. §. j. j. re. amo. vbi nullus cogitur iurare ſup facto alieno. ad idẽ adducit, qa videmus teſtẽ cogi iurare ſup facto alieno, ſ. an Titius numerauit Seio cẽtũ, & reliquit cogitandũ, ſed rñde q teſtis deponit, & iurat d̃ ſcõ, ſ. an viderit Titiũ numerare, & ita rñdit Bar. in d. l. Marcel. ita ẽt erit h̃, q a ſi inueniet ſtichũ viuere iurabit q eſt viuus, q a eũ vidit viuere. vel iurabit eũ eſſe mortuũ ſi vidit eũ mortuũ, vel hic ſponte acceptauit iuſm ib ſibi imputet, nõ aũt cogetur, vt in ↄtrario qñ eſt hoc de ſcõ alieno.

§. Defenſor. Adminiſtrator collegij põt iuſm deferre, ſi mãdatũ habet. h. d. ¶ In gl. j. in fi. diſtingue, vt hic p Bar. iunctis no. p Cy. & Bal. in l. j. C. ẽt per procu. cau. in in teg. reſti. agi poſ. & per Bal. in l. ſi cautiones. C. qui accu.

§. Pupillus. Pupillus, p̄curator, & defenſor iurare nõ coguntẽ. h. d. ¶ No. limitationẽ ad l. manifeſte. j. eo. & ad §. ait prætor. j. ea. l. & p̄cedit iſte tex. ẽt ſi pupillo deferẽ, vt iuraret cũ auctoritate tutoris, vt eſt de mente gl. in l. iuſiurandũ q ex ↄuentione. §. j. in gl. ij. ſ. eo. & ibi no. Mod. Pau. de Ca. & ibi, & h. ¶ Scd̃o no. q licet in mandato nõ ↄtineaẽ p̄curatorẽ poſſe iuſm 3 ſubire, nõ dr̃ mandatũ inſufficiens. ¶ † Vltimo adde q licet p̄curator & defenſori iurare nõ coganẽ, tñ ſecus eſt i tutore, vt. l. cũ ẽt. C. e. & no. gl. in l. videam' in prin. i verſi. admittẽdã. j. ti. j. & ibi dicã an ſi tutor ſine cã iurare recuſat, habeaẽ p ↄfeſſio ad p̄iudiciũ pupilli.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum iudiciale poteſt in eccleſia præſtari.*
2 *Teſtis poteſt iurare in eccleſia.*
3 *Iuramenti forma eſt in dubio iudicis arbitrio committenda.*

§. Qui iuſiurandum. Deferẽs iuſiurandũ de veritate debet primo de calũnia iurare, niſi ſit parẽtes vel p̃ronus, & qñ dubitaẽ de forma iuri cõmittiẽ iudicantis arbitrio. h. d. ¶ Quærit hic Bar. an econtra, ſi filius defert patri, vel libertus patrono iuſm veritatis, teneanẽ deferentes iurare de calumnia, & ↄcludit q nõ. ↄ̃num tenui in l. ſi libertus. ſ. eo. & ad ibi dicta me refero. ¶ Quęriẽ an id q dr̃ hic. ſ. deferentẽ teneri de calumnia iurare procedat, ẽt ſi ille cui delatũ eſt iuſ. n veritatis, iã acceptaſſet dilationẽ iuri. dicas q ſic, vt probatur in l. ſi nõ fuerit. j. eo. vbi ẽt hr̃ q ſi deferens nõ vult de calumnia iurare, cenſ=ẽ iuſm litis deciſiuũ eſſe remiſſum. ¶ In gl. mag. ibi, ſed hoc corrigere &c. intellige, vt habeẽ in c. j. & ij. de iura. calum. lib. vj. & per Bal. hic in auc. hoc ſacrm̃. C. de iura. calum. & in l. q bonæ. §. ſi q s ſtipulaturus. j. de dam. inſe. Adde ẽt q gl. & Clarius Iac. Bu. Ang. & Sal. in l. ſed ſi hac. §. fi. in gl. fi. ſ. de in ius voc. volunt q patronus debeat præſtare gñale iuſm calumnię in cã. ſed Ful. ibi reprehendit illã gl. p illum. §. tunc poſſe reſpon. ad iſtũ tex. q hic nõ loquitur de gñali iuſo calumniæ præſtando in tota, cã vnde titu. C. de iura. calum. maxime in l. ij. dum loquiẽ de illo gñaliſſimo iuſo calumniæ, nõ derogat iſtis legibus ſpãliter loquentibus de particulari iuſo calumniæ, præſtando ad vnũ actũ. vt d. l. ij. §. oĩb. Tamẽ gl. in d. l. ij. in prin. i ver. nouiſſe. quã ibi approbat Bar. & magis cõẽ alij tenent q parens & patronus nõ teneanẽ præſtare illud gñale, iuſm calumnię, & tutius eſt illã opi. ſaluare. ¶ In gl. in ver. arbitrio, 1 ibi, eccleſia &c. † No. iuramẽtũ iudiciale poſſe in eccleſia præſtari, ſecus in alijs actibus iudiciarijs nõ ↄcernentibus religionẽ, ſ. iuſiurandi. & c. decet. de immu. eccle. lib. vj. facit. l. ij. & iij. cum ibi no. C. de ſacroſan. ecc. Et dictũ gl. noſtræ vr̃ bene probari per tex. alle 2 gatũ in ea. & ibi p Bar. ponitur q̃ ſit huius dicti rõ, probatur ẽt dictum gl. p id q hr̃. xxij. q. ij. habemus. † & hoc procedit i iuſo delato à parte parti, ſed maius dubiũ eſt in iuſo teſtis.[a] de quo dic vt p Bar. & Bal. in d. l. ij. Do. de ſan. Gemi. in d. c. decet. in fin. tñ cõmunis ↄcluſio eſt q poſſit deferri in eccleſia. Ang. ẽt hic per hanc gl. dicit ſe obtinuiſſe q decreta dationis tutelę, vel curę poſſint interponi in eccleſia, ſicut hic dr̃ de iuſo iudiciali q exigit auctoritatẽ iudicis & hic dicit verũ, ſi cauſæ cognitionẽ tunc nõ requirant, aliàs ſecus 3 per d. c. decet. ¶ † Item extra gl. facit iſte tex. in ver. ſi de qualitate. ſm̃ Bar. & alios q qñ eſt qõ inter partes de formatione puncti mittendi ↄſultori debeat iudex decidere & formare, vt hic, & in l. in venditione. §. fi. & ibi no. Bar. j. de bo. aucto. iudi. poſſ. Ad q ẽt vide no. per Spe. in ti. de requiſi. conſilij. §. j. ver. ſcias igitur, & per Bar. in in l. duo. la. j. in fi. j. de re iudi. & in l. j. per illum tex. j. de ven. inſpi. & per Bal. in l. de die. in fi. per illum tex. ſ. qui ſatiſda. cog.

ADDITIO.

a ¶ De iuramento teſtis. Adde Ang. Are. in §. mulier inſti. de lib.

SVMMARIVM.

1 *Iurare tenetur reus, aut iuramentum referre, aut ſoluere.*
2 *Iurare vel referre tenetur actor ſicut reus.*
3 *Poſitionibus poteſt modificate reſponderi ex cauſa, vt hic.*

§. Ait prætor. Si defertur iuſm reo cogiẽ vel iurare vel referre, aut ſoluere, & referens nõ teneẽ de calumnia iurare, nec actor põt iuſiurandũ ſibi relatũ recuſare, & ſi recuſat nõ audiẽ vlterius, & talis relatio põt fieri in alia forma q̃ facta fuerit delatio, ſm̃ quantitatem rei. hoc dicit vſq; ad §. cum 1 res. ¶ † No. q reus tenetur, aut iurare, aut iuſm referre, vt in ſum- 2 mario. ¶ † An aũt idẽ ſit in actore, vt teneaẽ iurare vel referre, dic q ſic, per l. manifeſte. j. eod. aliàs ↄfiteri vr̃ ſe ius nõ habere, & ideo 3 audientia ei denegabiẽ, vt p̄batur ibi, & hic, in verſi. & ſi is. ¶ † No. ex verſi. nam ſemper ſm̃ Bal. argum. q licet ſtatutũ mandet poſitioni ſimpliciter rñderi,[b] tñ põt reſponſio modificari ex cauſa, & idem not. Bal. in l. j. in prin. C. de edil. actio. vnde ſm̃ Bal. ibi qñ iudex videret q reus ſimpliciter reſpondens poſſet circumueniri ex calumnia opponentis, aliàs producentis, põt permittere qd̃ cum modificatione reſpondeatur. Aliàs limitationes in quibus oõ obſtante dicto ſtatuto, procedat reſpõſio nõ ſimplex, dixi poſt alios in l. j. §. ſi quis ſimplr̃. j. de verb. obl. & in l. j. in prin. j. de vulg. & pup. ¶ In gl. in ver. reus. ibi. §. ſi naũt. dic ſm̃ Bar. ibi, in l. manifeſte. j. eod. q tex. in d. §. ſi naũt. intellr̃ in recuſatione q̃ fieret ex iuſta cã, vt plenius dicã in d. l. manifeſte. poſt gl. ¶ In gl. i ver. malit. ibi, ſpãle &c. ſm̃ Pet. & Bart. hic, & Bart. in l. lex Cornelia. §. hac. j. de iniu. & in l. Marcel. alle. in gl. & Bal. in lec. anti. nõ eſt ſpãle in iſtis actionib. irrogantib. infamiã, ſed ſolũ debet attendi, an vterq; faciat veritatẽ, & tunc põt referri. l. delata. C. eo. Secus ſi veriſir̃ ille cui referẽ nõ ſcit, ſed deferẽs tñ ſciat, vt d. l. Marcellus. Et ſm̃ iſtã diſtin. oportet intelligere tex. in c. fi. extra eo q̃uis ille tex. ſimplr̃ loquens videaẽ prima facie ſatis obſtare, & p iſta opi. Pet. & Bar. eſt gl. in ver. rerũ. in j. exemplo, & hoc ẽt ſeq̃ẽ Ant. de Bu. & d. Abb. in d. c. fi. ¶ In gl. in ver. rerũ. hoc primũ exemplũ nõ p̄cederet tenendo opi. de qua in gl. p̃cedenti in ver. malit. & ibi dixi. Alia exempla ponuntur hic p Cy. & antiquos, illud aũt q dicit gl. hic in fi. dixit p y. l. ſancimus. C. de don. vbi ſi apparet rẽ donatã valere vltra ſummam requirẽtem inſinuationem, non vitiatur donatio, niſi in illo exceſſu.

ADDITIO.

b ¶ Fran. Cur. Reſponderi. Vide in ſimili Alex. in l. ij. C. de iu. cãl.

SVMMARIVM.

1 *Soluens pendente iudicio abſoluitur ab obſeruatione iudicij.*
2 *Sententia lata ab obſeruatione iudicij, an ſit diffinitiua.*
3 *Accuſatus actione famoſa, an & quando euitet infamiam.*

§. Cum res. Hic poniẽ practica præcedentiũ. ¶ In glo. in ver. abſoluit. dũ dicit reũ iurantẽ, vel ſoluentem ab obſeruatione, dic plenius, vt hic p Ia. Bu. & Bar. cũ quibus 1 tranſeunt alij hoc excepto Fulg. Nã inquantũ Bar. ſm̃ gl. † dicit q reus ſi ſoluit pendente iudicio, abſoluitur ab obſeruatione iudicij nã immo vr̃ ſm̃ Ful. q ſit diffinitiue abſoluendus p §. fi. inſti. de pe. te. lit. ſicut qñ abſoluiẽ reus actore nõ probante. l. qui accuſare. C. de eden. iuncta. gl. in auct. q ſemel. in ver. locũ habet. C. qũo & qñ iu. licet ipſe illã gl. nõ alle. & tñ nõ cõſtat, q ibi ſit aliquo iure obligatus reus, & ſic nõ apparet, q ſubſit obligatio, vel actio. Sed ſatis eſt q imponaẽ p̄petuũ ſilentiũ actori. ita debet eſſe qñ reus ſoluit pendente iudicio, licet p ſolutionẽ ſit ſublata ipſo iure obligatio, & actio inſti. q b. mo. tol. obl. in prin. Veritas tñ eſt q habet effectũ diffinitiue. p no. p gl. in cle. fi. in fi. de ap. & p gl. in cle. j. in ver. diffinitiua. de ſeque. poſ. & ſru. & plene p Bar. i l. titia. j. de ac. poſtq̃ diffinit negotiũ principale. ¶ † Eſt tñ dubiũ an illa ſnĩa abſolutoria ab 2 obſeruatione iudicij q̃ ferẽ ex eo q pẽdẽte iudicio reus ſoluit, habeat effectũ, & vim diffinitiuè, vide de hoc eundẽ Alexã. ſ. in l. admonẽdi. eo. ti. nu. xxviij. Nic. de Latu, quo ad hoc vt ſolẽnitates requiſite in p̄latione ſnię diffinitiuę req̃ranẽ in d. abſolutoria. d̃ qua videatis p Bar. in d. l. titia. j. de accu. d̃ quo hic nõ dico, q a eſſet paſſus lõgus. Puto dixiſſe vbi Io. de Imo. tangit in l. ſtipſorum aliç in prin. j. de ver. obl. ¶ Adde ẽt q Io. Fab. in d. §. fi. inſti. de p̄pe. & tẽp. act. & abſolutoria q̃ referẽ in fauorẽ rei ſoluentis pendẽte iudicio dẽat ferri diffinitiue abſoluẽdo reũ ab actione nõ aũt ab obſeruatione iudicij, p hoc alle. l. ſi fundus. §. in vẽdi. j. de pig. & iſtũ tex. gl. 3 tñ in d. §. in vendica. in verſi. abſoluendus. alr̃ intelligit. ¶ † Itẽ tenementi cautelã quã tradit Barto. vt ↄuentus actione, famoſa, vel accuſatus poſſit euitare infamiã irrogandã ex ſnĩa, nã ſm̃ eum, ſi añ ſententiã ſoluat, ſufficit vt infamiã vitet p l. ſi reus paratus. ſ. de p̄cu. de quo vide plenius per Barto. & alios in l. infamen. j. de pub. iudi. & in l. ictus fuſtiũ. ſ. de his qui no. infa. & in d. l. ſi reus. vbi plenius per Bald. & Ang. & per Bal. in l. ea quę. in fi. C. de condi. inde. & in l. quoniã. ſ. de inſa. & in l. j. C. de dolo. & q not. Ange. in l. non poteſt.

pōt.j.de fur.¶ Alia est ēt ad hoc cautela quā Bal.& Bar.alibi reputant mirabilem, scilicet q ante sniam ꝯ te ferendam cōstituas pro curatorē cū quo feratur snia. ita probatur in l.furti.§. si quis alieno.& ibi hoc ponit Bar.& Bal.s. de his qui not. in fa.

Pauli. LEX XXXV.

Vtor pupilli. Iusiurandū in re pupilli p tutorē deferri pōt pbōnibus deficientib.h d.¶ In tex. ibi, oibus pbōnibus alijs &c.potes ex isto tex.vltra doc.no.q iurm dicatur esse pbō.dixi in l.nō erit.§.dato.s.e. ¶ In glo.in ver.qnq; ibi,si nō inueniat lęsus &c.Sed qrit quid si post delatū iurm su puenirūt pbōnes,nā poterit peti restitutio, tanq̄ sit læsus.ꝯcludit Pau.de Ca.h q si tutor habuit necesse litē mouere,& facta oī diligēti inqsitione nō potuit pbōnes hēre,nō fiet restō,qa nō fuit in culpa tutor,imo fecit diligēter, qa si nō detulisset iurm,reus fuisset oīno absolutus. Vn minor h casu est vsus iure cōi,iō nō restituit ex casu supe ruenięti l.fi.C.de in inte. resti. & l.verū.§.sciēdū.s.de mino.secus si nō habuit necesse litē mouere,& sic fuit in culpa mouēdo illā anteq̄ pbōnes haberet, nā tūc ꝯcederet restō p id q h no.i gl.¶ Quęrit ēt an aduersarius possit [2] recusare iurm sibi delatū à tutore[a] ex eo q pupillus possit aduersus illud restitui,& sic sibi nō pdesset,& detegi posset piuriū suū, vr q sic.ar.l.nā & postea.i pn.s e.Cōtrariū putat Pau.de Ca.h,qa meto iure sibi pdest,& nō debet inspici illud q euenire pōt de iure speciali.alle.in ar.l.Iulianus.j.qui & a qui.Melius allegasset tex. notādum in l.ergo.§.si is qui.j.de fideic.lib.& ibi Bar.& dicit Pau. de Ca.q ita est casus huius.l.in versi.audiendus est.supple euā aduersario inuito,& recusante,secundū eum.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Tutore. An iuramentum delatum à tutore possit recusari, adde in simili.in l.eleganter.j.de condictio.inde.in prin.

§.Prodigus. Prodigus,& sites nō pnt iusiurādū deferre h.d.¶ Intellige tn sine auctoritate curatoris.sed cum eius auctoritate posset,quia ęquiparat pupillo.l. certi cōditio.§.qm.s.tit.j. iuncta.l.iusiurandū q ex conuentione.§.j.s. eo.Poterit tn restitui in inte.si lęsus est per glo.& doct.in l.ij.C.de cura.furio.& in l.Marcellus.j.de fideiussor.

§.Qui non compelluntur. Vbi si quis non cogitur litigare non etiam cogitur iurare.h.d.

Vlpiani. LEX XXXVI.

I actor. Iurm restringit ad cām sup quā iuratum est.h.d.¶ Quęro q d si iuratū est sup actione prin.an iurm pariat exceptionē, si agat ex ꝯstituto q habuit originē,& fundamentū ab illa actione princi. Pau.de Cast.h dicit sibi videri q sic,qa si p iurm sublata est prin. actio.dēt tolli accessoria.l.iusiurandū.j.eo.l.duob.§.q iurauit.ver. ergo si qs iurauerit.s.e.& licet ipse nō dicat,hoc voluerūt Iac. Bu. Alb.de Ro.& Sal.h.Sed in ꝯriū facit, qa esse pt q actio de ꝯsti. cō petat,q̄uis in veritate nulla pn.actio cōpeteret,seu q̄uis in veritate nō eēt debitor.s.cū effectu ex antiqua cā, vt si erat obligat' nāliter tm ex antiqua cā l.j.§.pe.j.de ꝯsti.pec. Nā tūc dr nō pprie debitor.l.debitor.j.de verb.sig.& l.si is cui.§.j.j.de sol.& sic pōt esse q iurm pbtū sit verū,& tn sit verū ēt q teneat actione de ꝯsti. Nec obst.alleg.in ꝯriū qa loquūtur qn illud ex quo agit,nō poterat stare stāte veritate iuri primo pręstiti,sed h secus.posset tn saluari illud q dicūt pfati doct.s.qn iuratū esset sup facto puto nō pcessisse ꝯuentionē seu ꝯctū illū super quo fundatur constitutum.

Vlpiani. LEX XXXVII.

1 *Positionibus si actor & reus sunt contumaces in respondendo, tota mora imputatur actori.*
2 *Positionibus actoris admissis respondendum.*
3 *Iuramentum litis decisiuum qui simpliciter acceptat, non uidetur remittere iuramentum calumnia.*

I non fuerit. Deferens iurm, q non vult de calūnia iurare, silis est remittēti iurm. iō q̄uis cui delatū est iusiurandū nolit iurare nec referre nō hr p ꝯfesso.h.d.¶ †No.ar. sm Bar.q si actor & reus sunt ꝯtumaces in rnden do positionib.tota mora iputat actori, & sic pdet cām,qa ipse puocauit ad litē.Facit sm eū,in simili.l.& iō.j.de ꝯdi. fur.Ang.vero dicit h colligi ar.q si actor & reus sunt ꝯtumaces in rndēdo positionib.postq̄ sunt iussi,& moniti,vt rndeāt,null' eoꝝ hr p ꝯfesso pp mutuā ꝯtumaciā,& dicit illo mō limitari id q hr i c.si post pstitū.d ꝯfess.i vj,ego puto q qlibet habebit p ꝯfesso quo ad ꝯtēta in positionib' qbus rndēdū erat,& sic succūbet ille q ex ꝯfessione eorū q ibi ꝯtinentur,debuisset succūbere, nā dolus cū dolo circa diuersa nō cōpensat.l.quēadmodū.§.si seruus.s. de noxa.no.p do.maxime Bal.i l.cū mulier.j.so.ma. Sed & si positiones actoris essent directo ꝯrie positionib.rei,tūc qa oēs hnr p cōfessis,dēt actor succūbere.c. ex literis.de pba.c. cū sint partiū.de re. iu.in vj.bn facit q no.Bal.in c.j.de ꝯtro.inter vas.& epi. vbi dicit q magis nocet confessio actoris actori q̄ rei reo. ita tn intelligo qn pfixus esset vtriq; parti terminus ad pducēdas positiones, & ad [2] pbandū q pōt sic facere iudex,si sibi ex cā videat,licet rit primo debent admitti positiones actoris,& illis rnderi,vt no. Spe. in tit. de posit.§.iiij.ver h quoq; facit.l.liber.& q ibi not.Bart.C. de pet. hęre.& q no. p Bar.in l.si q̄ramns.j.de test.& p Spec.in ti.de pba. §.j.ver.sed vbi vterq; cū si.& no.Bal.in l.ij. p illū tex.C.vt intra cer. tps.itē p intellu huius litere dic q differt iste tex. à l.iusiurādū & ad pecunias.§.q iusiurādū.s.e.qa ibi nōdū reus acceptauerat delationē iuri,vn si actor deferēs nō vult iurare de calūnia.nō pt cōgere reū ad acceptādū,h aūt loquit qn est acceptata delatio,vt patet h,dū loqt de remissione iuri, q̄ n hēt locū,nisi post acceptationē.l.remittit.s.eo.†& ex h no.Pau. de Ca. hic,q ille q acceptauit [3] iurm simplr,nō vr p hoc remisisse iurm calūniæ pstandū p deferētē,& sic illud q dicit tex.in d.§.q iusiurandū,q iurm calūnię nō nō dēt pstari,nisi petat,dēt intelligi,nisi petat.i.tūc vel postea anteq̄ ipse cui delatū est,iuret.& ita intelligit Pau. de Ca. hic.p hoc facit,qa videm' q licet lingatū sit post li.ꝯte. tn nō intellr remissum iurm calūniæ pstandū, sed pstandū est vsq; ad ꝯclōnē in cā, vt no.gl.in c.ex literis,de iureiur.in glo.fi.facit.c.j.de iur.calū.li. vj. Et si diceret q iurm litis decisiuū dēt pstari incōtinenti post delationē l.non erit.§.si neq;.s.eo.cuius ꝯriū vr hic dici,rnder Pau. de Cast.hic,q dēt hoc intelligi statim post acceptationē fuisse petitū q iuret de calūnia,aliàs nō posset dici q hr p remisso ipsum iusiurandū decisiuū,licet de calū.nō iuraret,vel sm eū intellige qn ex iusta cā distulit iurare,vt l.iusiurandū,& ad pec. iuxta princ.s. eo. ¶ In gl.j.ibi,tacite &c.dicit Alb.de Ros.& Ful.hic, q nec expresse nec tacite vr remisisse,sed est similis remittēn,vt hic in fi.dicit, nā nullū sile est idē l.q nerua.cū vulg.j.deposi.¶ In ea.ibi.itē not. dic plenius vt hic p Iac.Bu.¶ Vltimo facit iste tex.an deferens sacrm possit reuocare delationem iuramenti,dixi in d.§.neque.

Pauli LEX XXXVIII.

1 *Iuramentum litis decisiuum qui recusat subire,habetur pro confesso.*
2 *Confessio ficta appellatur manifesta.*
3 *Iuramentum an & quando possit licite recusari.*
4 *Iurare non cogitur emptor,an res fuerit uenditoris,uel sua.*
5 *Iurare tenetur reus uel referre,qui est de ueritate informatus, licet actor nihil probauerit.*
6 *Iuramentum potest recusari quando non esset iuranti profuturum, seu non imponeret finem controuersia,super qua iuratur.*
7 *Iuramentum an & quando possit licite recusari.*
8 *Iurare recusans,an habeatur pro confesso ipso iure, uel requiratur sententia.*
9 *Pronuntiatio pro confesso,potest fieri in sententia diffinitiua.*
10 *Confessio ficta nō trāsit cōtra haredē,si cōtumax decessit ante sententiam.*

Anifeste. [a] Is cui iurm delatū est,iurare,vr referre tenet, aliàs p ꝯfesso hr. h.d.¶ †No.q ꝯtumax i pstādo iurm litis decisiuū hr p ꝯfesso.sile videm' in eo q est ꝯtumax i iurādo de calūnia.l.ij.q si actor.C.de iura.cal.idē in eo q est ꝯtumax i rndēdo positionib.c. si post pstitū. d ꝯfes.in vj.q itellige,vt ibi hr.¶ †Scdo no. q ficta ꝯfessio appellatur manifesta.facit l.licet Imperator.j.d leg.j.& q no.gl.i l.si tutor petitus.C.de peri.tu.dū gl.dixit psumptiones iuris dici liquidissimas pbōnes.¶ In glo.ibi, susceptū iusiurādū &c. hęc.j.sol. ad d.l. gnalr.§.j.cōiter dānat,qa text. hic nō loqt tm in eo q susceperat iusiurādū.Itē est ꝯ l.delatā.C.e.vbi n pōderat,nisi q sit delatū iusiurādū,& ita ēt pbat i l.iusiurādū,& ad pecu.§.ait ptor.s.e.ad idē tex.i l.si tutor.§.fi.s.eo.vbi est spāle i legatis q hnt ptātē reuocādi domū,vt non cogant iurare. ergo in ꝯnū est ius cōe,& tex.ibi necessario intellr,qn nōdū erat suscepta,seu acceptata delatio nisi, nā si acceptata eēt p legatū,n posset postea se excusare ex priuilegio legationis.ar.l.ij.§.sed si agāt.s.de iudi.& l.eū q.§.j.j.de ꝯsti. pe.ij.sol.ēt nō pōt defendi,qa tex.in d.l.gnaliter.in fin.indistincte aperit q nō vult Imperator in illa l.derogare.l.l.anniqs. Rndet ergo cōiter q tex.in d.l. gnaliter.§.fi.aūt.intellr qn pars defert parti iurm iudice approbāte,& ille cui defert recusat.i.ex iusta cā,nam pōt recusare,vt ibi. aliàs nō,vt hic & q ita intelligi dēat ille tex.pa tet

ADDITIO.

a ¶Tho.Dipl,Manifeste. An in casu huius l.si reus iurauit,dēat actor cōdēnari in expēsis. vide Ias.in l.eū q.s.eo. & in l. pperandū,in §.fin aūt alterutra.C.de iudi.an aūt hēat locū l.ista in cā mrimoniali,habeo de facto.vide Abb. in c. mulieri. eā eo.& Iaso,in l.iij.in prin,s.eo.& Fely,in rub,extra de spon.in vlt.c.ol.

ret quia ibi hr̃ q̃ iudex põt eum recusantẽ habere ꝑ conuicto seu ꝯfesso, vt ibi, dũ dicit, quasi volentẽ &c. & ibi declarar̃ in gl. ꝑterea si liceret recusare ibi sine aliqua iusta cã, nõ dixisset text. ibi, q̃ lata sñia ꝯ recusantẽ, si ab ea sit appellatũ, iudex appellãtis habeat cognoscere, an fuerit recte recusatum, vel nõ. & hanc opi. tenuit gl. in §. si tñ quisq;, in ver. inuenitur. & in §. & hoc dicimus. in ver. percipiat. in auc. de instr. cau. & fi. sed ꝯ. d. cõem intellm fortiter vr̃ obstare tex. in c. fi. extra eo. vbi tex. vult q̃ iurm necessariũ deferendũ à iudice parti, nõ põt recusari, nisi ex iusta cã, q̃uis iurm iudiciale deferendũ à parte parti, possit recusari ac referri. Fulg. hic dicit q̃ ipse in primo anno studij sui repetens priuate istã l. rñdit, q̃ accipiendo illa duo copulatiuè, prout ibi ponunr̃ tex. nõ ꝯdicit huic l. qa verũ est q̃ põt recusari referendo iurm. vt in d. c. fi. nõ alias sine iusta cã, vt hic, & in d. l. gñaliter, & istã so. approbat ipse dicens tñ se putare q̃ copulatio illius decretalis processerit ab erronea opi. glossatorũ tex. iuris ciuilis. Io. An. & Ant. de But. in d. c. fi. rñdent q̃ ille tex. intelligar̃ de recusatione. l. cũ cã, aliàs nõ poterit recusari, & sic ꝯcor. sed ista rñsio displicet. d. Abb. Moderno. ibi ꝑ ꝑ illã aduersatiuã, q̃uis ibi positã q̃ debet ibi aduersari pcedẽtibus in iure & in facto & nõ aduersatur in iure ei q̃ dixerat in iurõ necessario, vnde dr̃ q̃ quidã iuniores legistę alr̃ rñdent, & refert rãtionẽ quę dar̃ ꝑ Ful. hic & subdit. d. Abb. q̃ licet talis rñsio sit satis colorata, tñ sibi nõ placet, qa est impropriare lrãm, q̃m ẽm illũ sensum, illa dictio ac, faceret ꝯdõnem. s. si referar̃ iurm poterit recusari ꝑ eum cui primo delatũ est, & tñ de nã illius dictionis vr̃ esse q̃ ster copulatiue, & sic est sensus q̃ possit recusare, & ẽt referre. vnde dicit q̃ ipse rñdet, vt est de mente Host. ibi, & Bar. hic. s. q̃ pars cui defert, possit libere recusare sine cã, & deferens nõ poterit illum cui defertur necessitare ad suscipiendũ iurm vel deferendũ, vt ibi. sed si iudex approbet iuri delationẽ, & iubet vt iuret, nõ põt recusare sine iusta cã, & si recusat, poterit iudex eũ pro ꝯuicto habere, & ꝯ eũ iudicare, vt d. §. fin. aũt. ¶ Pñt dictę tres sol. & q̃libet earũ teneri, nã sol. data per Io. An. põt defendi. qa ibi dictio, q̃uis, denotat aduersatiuã ẽt in iure quo ad referendũ iurm, nã talis relatio nõ habet locũ in iurõ necessario, sed iudiciali, vt ibi, nã iurm necessariũ seu purgationis nõ referr̃ vt inquit gl. in l. ꝑsenti. §. sicubi. in ver. cõscientia. C. de his q̃ ad eccl. cõfu. Duas alr̃ rñsiones ad d. c. fi. tradidit gl. ibi, q̃ cõiter reprobanr̃ ꝑ ea q̃ reprobat gl. hic dũ rñdet ad d. l. gñalr̃. ¶ Quæ aũt sint iustæ cãæ recusandi, vide hic ꝑ Bart. cuius dictis adde primo inq̃tũ dicit q̃ si ille cui deferr̃ iurm dubitat, ne postea agẽte eius ꝑiuriũ deregar̃, põt licite recusare iurm q̃ dixi post Bar. in l. iusiurandũ, q̃ ex ꝯuentione. §. fi. s. e. & limitat hoc, vt ẽt dixi in l. tutor. in prin. s. eo. ¶ † Scd'o, inquantũ Bar. l. dicit q̃ si iuramentũ defertur reo, q̃ ideo se defendat, & cãm prosequar̃, vt sibi pater actionẽ de euictione licite possit recusari iusiuran. qa si res decideret̃ ꝑ iusiuran. nõ haberet actionẽ de euictione. ar. l. si dem. §. si cõpromisso. j. de euic. Adde ẽm Ful. q̃ ille tex. potius facit in ꝯtrarium, a qa ideo imputar̃ ibi emptori, si cõpromisit, qa nemo cogebat eũ ꝯpromittere, b sed hic delato iurõ necesse habet iurare vel referre, vt hic. & honestius est referre, vt est tex. no. in l. illud. §. j. j. d' ꝯstit. pecu. & sic ex necessitate facit, & ꝑpea excusari debet. tñ sustinet ipse alr̃ opi. Bar. qa ille cui deferr̃ põt probabiliter ignorare an res sit sua, vel nõ. iõ nõ cogitur iurare. l. iusiurandũ, & ad pecunias. iuxta prin. s. eo. vel tu potes sustinere. d. Bar. alio mõ, s. qa emptor põt sibi velle cõseruare ius euictionis. l. ar q̃ nã. §. quis absente. s. de neg. gest. l. vtiq;. s. de rei ven. & nõ tener̃ q̃s iurare vbi posset incidere in captionẽ, vt no. in l. q̃ iurasse. §. si pater. s. e. sed si emptor tenerer̃ iurare, oporteret q̃ si vult se nõ ponere in periculo, aut iurare rem nõ esse agentis ꝯ eum, dato q̃ vere esset agentis, & iuraret falsum, aut si vult iurare verũ, diminuet ius suũ, & ponet se in periculo, qa habebit postea agendo de euictione necesse ꝑbare q̃ ipse iurauerit verũ, & sic q̃ res esset agentis, ergo nõ debet cogi subire iurm ꝑ q̃ diminueret̃ ius suũ. l. eum q̃. in prin. s. e. & not. Bar. hic, vñ ꝑ hoc singulariter dicit, Bar. i d. §. cũ me absente. & Io. de Imo. in c. fi. ad fi. de emp. & ven. q̃ in iudicio in quo mota est lis emptori ꝑ extraneũ super re, si producanr̃ positiones ꝯcernẽtes dñium agentis, nõ tenetur eis rñdere emptor ꝯuentus ꝑ rõnem ꝑxime dictam. ¶ Itẽ vltra doc. adde q̃ est iusta cã recusandi iurm, si actori q̃ iam plene ꝑbauerit intentionẽ suã, deferatur iurm nec ꝯfitendo ꝯtrarium disponens valeret, vt est tex. no. in c. ij. de proba. ¶ Itẽ reus iustã habet cãm recusandi iurm, si actor nihil probauerit, qa actore nõ ꝑbante reus debet absolui, ẽt si nihil prestiterit. l. q̃ accusare. C. de eden. & in c. fi. §. sane. extra eo. & sic regula huius l. debet intelligi, q̃n actor aliquid ꝑbauit, sed nõ plene. ita singulariter limitat istã l. Spe. in ti. de iura. dela. §. j. versi. aũt actor. ꝑ d. c. fi. sed Pau. de Ca. in d. l. iusiurandũ, & ad pecunia. §. ait prætor. tenet ꝯtrarium per istã l. & d. §. ait pretor. & rñdet ad l. qui accusare, q̃ limitar̃ ꝑ istã l. & dicit, q̃d tex. d. c. fi. vers. sane. Non ob. quia loquir̃ in iurõ necessario, seu purgationis q̃ deferr̃ à iudice, nõ à parte vt vidimus in l. admonendi. s. eo. Et hanc. ij. opi. tenet ẽt Bald. hic in lect. c anti. nõ tñ facit mentionẽ de Spe. idẽ vr̃ esse de mẽte. Ang. hic. d. Abb. in c. fi. sequir̃ opi. Spe. per s. alleg. in j. opp. & dicit q̃ ita senrit ẽt Io. And. in d. c. fi. super tex. in versi. nihil aliud ꝑbrit, & super gl. ij. pro hoc ẽt adducit dom. Abb. in l. bonæfidei. C. eo. dum dicit q̃ causa cognita decidi debet lis per iurm, ergo nõ ex simplici delatione, & dicit q̃d ita vr̃ sentire gl. & Bar. in d. l. i bo. fi. & in d. l. admonẽdi, ac etiã dicit, se intelligere tam in iuramẽto q̃ defertur à iudice q̃ in illo, q̃ defertur à parte, nam si ex hac causa põt recusare reus iuramentũ necessariũ deferendũ à iudice, vt in d. c. fi. & in d. l. qui accusare. multomagis iudiciale. facit ẽt secundũ eum, q̃ no. Ioã. An. in c. j. de clan. despon. tex. in c. ij. eo. tit. & dicit hoc esse no. q̃ in hoc multi decipiuntur intelligentes hanc. l. simpliciter. † Mihi magis placet q̃ ista nõ sit iusta d causa recusandi iuramentũ iudiciale. q̃n q̃uis actor nihil probauerit, tñ si reus est de veritate informatus, turpe est si neq; vult iurare per se, neq;. iusiurãdũ referre, e & sic isto casu habet locũ rõ huius. l. Nec ob. d. l. in bo. fi. cũ si. qa loquir̃ in iurõ necessario deferendo à iudice ob inopiã ꝑbationũ in quo non habet locũ relatio, quia non defertur a parte, vt dixi. s. alleg. no. ꝑ gl. in d. l. ꝑsenti. iõ in eo nõ habet locũ ratio huius. l. quæ est q̃ turpe sit iurare, aut deferenti nolle referre, nam iudex qui defert iurm necessariũ nõ habet ipse iurare ex relatione. alia allegata in ꝯtrariũ nõ vñr aliquo modo obstare, & si bñ aduertar̃ ad verba. Ioã. An. in d. c. fi. & Bart. in d. l. in bo. fi. & in d. l. admonendi. loquuntur in iurõ necessario deferendo per iudicẽ. † Est ẽt alia iusta causa recusandi q̃n iurm non esset iuranti profuturũ, seu non imponeret finẽ ꝯtrouersię, super qua iuratur. l. alias. cũ l. seq. s. eo. & ibi ad hoc illũ tex. no. Ful. & dixi ibi, † & de istis causis. ẽt vide aliqua per Bal. in auct. sed nouo. in vlti. col. C. si cer. pet. q̃ multũ facit ad id q̃ no. Bart. hic, dum alle. l. in contractibus. §. illo. C. de non num. pe. an aũt conuentus actione famosa possit referre iuramentũ ꝯuentionali, seu extraiudiciali, dicas q̃ non, vt d. l. iusiurandũ, q̃ in prin. & ibi no. s. eo. & not. in d. c. fi. in prin. ¶ † Item inquantum Bart. hic, in fi. dixit q̃ ille contumax in iurando nõ habetur pro confesso ipso iure, sed per sñiam. l. eius qui delatorẽ. j. de iur. fis. adde text. in l. generaliter. §. sin autẽ. in ver. ꝯstitu aueris. C. eo. quem ad hoc ponderat Bal. ibi, & vide plenius in d. l. eius qui delatorem. & in d. l. ij. §. q̃ si actor. per Bald. in l. vnica. C. de confess. & in l. constitit. C. de pe. iudi. qui male iud. & in c. vasallus feudum. & in tit. si de feud. fue. contro. inter do. & agna. & in l. transigere. in vlt. col. C. de transac. & in l. iubemus. §. sane. C. de sacrosanc. eccle. & isto casu quo debet attendi, an recusetur ex iusta causa, vel non, vt dictum est. s. puto esse verum illud q̃ dicit Bar. nec tunc habeat locum id q̃ dicit Bald. in l. vnica. C. ne ex delic. defun. vbi dixit q̃ requiritur pronuntiatio, nisi ex actis cõstet de contumacia, cuius contumacię vigore si de ea apparet in actis, nõ erit necessaria pronuntiatio, seu declaratio eũ haberi pro ꝯfesso. ꝑ no. ꝑ gl. in l. pe. §. j. C. ad Trebel. † Adducit ẽt Sal. hic q̃ poterit hæc declaratio fieri in sententia diffinitiua, & sic pro toto sufficiet vna sñia. arg. l. j. C. de calum. † subdit ẽt Bald. hic, q̃ talis ficta confessio non transit contra hęredem, si contumax decessit antequã pronuntiaretur haberi pro cõfesso, per d. l. eius qui delatorem. in prin. q̃ ad hoc singularis est ẽm Bal. in l. ij. in vlt. col. C. de eden. & Ioan. de Imol. in l. qui a latronibus. in prin. j. de test. istud tñ q̃ ficta confessio nõ transeat ad hęredẽ anq̃ super ea pronuntiatũ sit, limita singulariter vt per Bal. in l. ij. C. q̃ testa. face. poss. & ibi alias limitationes addit. ¶ In ea. gl. ibi, q̃ licet hodie non est &c. cõmuniter tenetur contrarium, vt per Cy. Bart. & alios. in d. l. generaliter. in prin. ¶ Circa id autẽ q̃ gl. s. incidenter dixit, s. delationem iuramenti posse reuocari, non tango hic, quia dixi in l. non erit. §. si neque. supra, eo.

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium. Ang. de Are. in l. item si quis insti. de act. dicit q̃ in practica dictum Bart. seruaretur, & illud menti tenendum.

b ¶ Tho. Dipl. Compromittere. Adde vnum notabile, quod ponit Bald. in l. j. C. de peric. & commo. rei ven. & sequitur Fel. in c. quauis. de re iud. vbi voluit q̃ si casus emptor qui ex forma statuti compulsus fuit ad compromittẽdũ non ad hoc, vt possit habere regressum cõtra venditorem, debet eum facere citari antequam compromittat, vt sic intelligat venditor, in quem compromittat, aliàs non posset aliquo modo habere regressum. quod not. & sic posset inferri in materia quod semper citetur emptor in materia istius l.

c ¶ Bal. hic in lect. Adde Bal. contrarium in l. ij. in repe. col. xxxij. in fi. s. eo.

d ¶ Iusta. Et Adde quod ista opi. non est magis communis, vt dicunt noui repetentes in l. admonendi. supra eodem.

e ¶ Tho. Dipl. Referre. Adde quod istam partem tenet Alb. de Ro. in l. admonẽdi. s. eo. vbi dicit, quod ita vidit pluries practicari, & q̃ fuit dictum originale Guil. de Susa. istud etiam tenet Lanfr. Brixi. in d. l admonendi. in versi. dicebam. not. per glo. nostram. s. eo. & ita practicari, & obtinuit & vide plenum consi. d. Mariani Soci. in consi. clxxiij. in j. vo. inci. & difficilis, & dubius. &c.

Iuliani. LEX XXXIX.

1 *Iuramentum appoſitum per modum diſpoſitionis, non veſtit de iure ciuili pactum nudum.*
2 *Contractus innominati iudicantur ſecundum modum ineundi.*
3 *Contractus innominati non fiunt per ſi, ſed per vt.*
4 *Donatio facta pacto nudo, vel ſub conditione, quæ eſt iam purificata, producit actionem donatario.*

SI quis cum Ex pacto de non petēdo ſub ɔdōne iuriſiurādi de quauis re præterita cōpetit exceptio debitori ꝯ debitorē iuſo ſubſecuto.h.d.¶ Et dū tex.dicit. exceptio iuriſiurandi exponit.i. pacti, vel aliter, vt hic per Bart. ¶ Et dum tex.dicit, repeti poterit, hic ſolū ſubaudi per errorē, iuxta l.ſi fortē.§.indebitū.& l.q exceptionē. in prin. j.de cōdi.indeb.¶ Not.ſm Fulg. q iuſta dr̄ conuētio quamcunq; cām cōtineat deductā in ɔdōnem iuriſiurādi,& ideo ſꝫu eum vr̄ q ſi talis ɔuētio tēdebit ad agēdum, producet actionē tanq̄ conuentio legitima.arg.l.legitima.ſ.de pact.& h.d.bene no.† Tamen non puto verum, quia ſi iuſm appoſitum p modum diſpōnis nō veſtit de iu.ci.pactum nudū, vt no.p gl.& doct.maxime Bal.& Saly.in l.j.C.de ope.lib.& patet ex not.p Bart.in l.ſi q̄s pro eo. in vj. membro.j.de fideiuſ.& p Bal.& Sal.in auct.ſacra puberum. C.ſi aduer.ven.cum ſi.multo minus qn̄ eſt appoſitum p modū ɔditionis cum debiliora ſint illa, quæ ſunt in condōne q̄ illa q̄ ſunt in diſpoſitione l.ita ſtipulatus.j.de verb.ob.& l.ſi q̄s ſub ɔdōne.j.de cōdi.inſti. Nec ob.d.l.legitima, q̄a illa lex intelligitur in illis cōuētionibus q̄ ex beneficio aliquarū legū ſpāliter pducunt actionē.ſed iſta nō reperit̄ hmōi,nec tex.hic illud dicit. Præterea iſta l. loquit̄ de ɔuentione tendēte ad exceptionē, vt patet hic in tex. cū gl. de mente doc.poſt gl.hic eſt aperte, q non ſit dr̄a an iſta ɔuētio ſit facta ſub ɔdōne iuriſiurandi, an ſub alia ɔdōne, dum tractant an talis ɔuētio trāſeat in ꝯctum innominatum.¶ In glo.j.ibi, circa vltimas voluntates.Bar.hic, rn̄det q lex ꝯa loquit̄ in cōditione de futuro, ſed iſta l.in ɔdōne de præterito.nam non ita de facili quis iurat falſum ſu p eo q eſt de præterito, vel præſenti ſicut ſi iurat aliquid facere de futuro,& poſtea nō facit,& ſic remanet periurus. ideo non mirū ſi non ita remittitur in primo caſu ɔdō iuriſiurandi,& qn̄ iuſm nō eſt de futuro non eſt dr̄a inter ꝯctus, & vltimas volūtates, vt pbat̄ in l.municipibus.& ibi gl.j.de ɔdi. inde. iuncto iſto tex.& hoc teneatis q̄uis Pau.de Caſt.hic dicit q vr̄ poſſe glo. defendi, q̄a nō reperit̄, ſm eū, iure cautum q in ꝯctibus reijciatur ɔdō iuriſiurādi ēt ſi ſit de futuro, ſed reperiat̄ q reijciat̄ in vltimis voluntatibus p l.q̄ ſub ɔdōne alleg.in gl.nā potes ad hoc rn̄dere, q ſi in vltimis voluntatib.q̄ debēt ſeruari, vt lex in auct. de nup.§. diſponat.reijcit̄ talis ɔdō, multomagis deberet reijci in ꝯctib. ar.l. pactū inter hæredē.& q ibi gl.in ver. diui Marci.cum ſi.ibi allega. ſ.de pac.& hoc teneo, q̄uis Iacob.Bu.in l.ſi cum patruo.C.cōi vtr.iu.fuerit in ea.opi.in qua eſt Pa u.de Ca.hic, licet Pau.de Ca.de ipſo mētionē nō faciat,& de mā videatis ēt plene p Bart.in d.l.ſi cū patruo.¶ In ea.ibi, ſi iures te aſcēdere, melius dixiſſet aſcēdiſſe in præteritum pp id q dixi.ſ.p xi ¶ In ea.ibi, rn̄deo ex pactu &c. nā actio orit̄ nō ex implemēto, ſed ex cōuētione.l.cū enim.j.d̄ noua. 2 ¶ †In ea.ibi, de dolo quaſi tu præuenire debeas &c.Sētit glo.hic, ſm Bar.q licet aliàs ꝯctus innominati iudicent̄ ſm modū ineundi.l.cum mota.& ibi no.C.de tranſa.& no.gl.fin.in l.ex placito.C. de re.permu.tn̄ fallit qn̄ ineunt̄ per modum cōditionis, q̄a tunc nō inſpicit̄ ordo ineundi, ſed ſemper vr̄ actū vt præueniat̄ in eo q ſuit in cōuētione deductū & ꝯctus iudicet̄ ſm illā cōuentionē & ſic ſi in ɔdōne eſt aliq d fieri p vnū ex ꝯhētibus, & ex aduerſo eſt aliquid dari p alterū ex ꝯhentibus, dicat̄ facio vt des, & ſic habebit locū actio de dolo ex vtraq; parte.& rō eſt, q̄a qn̄ eſt i ɔdōne deductū, nō pōt præueniri per aliū niſi per iſtum qui hēt implere ɔdōnem.nā impleta ea ipſe debet poſſe agere ꝯ alium, ſed ante eam impletam alius nō pōt agere ꝯ eum vt ipſam impleat, quia illud q eſt in conditione, eſt in obligatione d.l.ſi quis ſub ɔdōne. tn̄ Bar.tenet nō eſſe verū q ꝯctus innominati, ēt initi p vt, & ſic p viam modi iudicent̄ ex modo ineundi immo ex parte eius q̄ dare debet iudicet̄, do vt facias,& ex parte eius qui facere debet iudicet̄, facio vt des, ſicut dicimus in ꝯctu emptionis, & vēditionis, & ita tenuit in d.l.cū mota, vt ēt tenet Bar.& Ang.ibi.Pet.Cy.Bar. & Ang.in d.l.ex placito.& Bar.in l.nālis.§.pen.j.de præſcri.ver. & in l.cum proponas.C.de dolo.& in l.ſiue apud acta.C.de tranſactio.& in l.ſi intra.ſ.de pact.Et licet Bald.& Saly.in d.l.cum mota. & Bald.in d.l.ex placito.& Bald. & Angel.in l.iuriſgentiū.in prin. ſ.de pact.teneant opin.glo.maxime per d.l.iuriſgentium.in prin. verſi.& ideo puto, vbi ex parte eius qui fecit, datur actio. præſcri. ver.quia ꝯctus inſpecta forma ineundi ſunt, do vt facias.tamē poteſtis reſpondere, vel quod ibi ideo habet locum actio præſcrip. verb. quia etiam in contractu, facio, vt des. quādo facienti abeſt ex ipſo facto, & ei cui implet̄ adeſt, habet locū actio p̄ſcrip. verb. vt d.l.cū mota.& no.in l.nālis.§.q ſi facio.j.de præſcrip. verb.& ita erat in d.l.iuriſgentiū. Nam quia de voluntate mea manumiſiſti. Pamphilū ſeruū tuū, dr̄ ex manumiſſione mihi abeſſe ex quo de voluntate mea. Pamphilus conſecutus eſt libertatē, paria.n. ſunt mihi adeſſe, vel alteri, de voluntate mea.l.ſolutā.j.de ſolu.& no.in hoc pposito Bar.in d.l.cū proponas.C.de dolo.¶ Vel alteri rn̄de, vt dixi in d.l. cū mota, & retenta iſta opi.nō eſt attēdendū illud q dicit gl.hic.ſ.ex cuius parte ſit ꝑueniendū in implementū. ¶ In e. ibi, licet quidā diſtinguant abſit &c.hæc diſtinctio tradit̄ p gl.in d. §.q ſi facio.magis cōiter approbat̄.¶ †In ea.ibi, vel melius &c. habes ex gl. no. q ꝯctus innominati nō fiunt p ſi, ſed p vt.nā modus fit p vt,& ɔdō p ſi, aut ſimiles dictiones.l.quib.dieb.§.fin.j.de ɔdi. inde.[a] vt no.glo.in rub. illius titu.& in rub. C.de fal. cau. adie.leg. Sed ꝯ iſtā gl.eſt gl.in l.ſi intra. ſ.de pac. & in l.hoc iure. §. Labeo.j. de don.Bar.hic cōcordat q aut ex implemento parti aliq d adeſt, & tunc procedunt gl. ꝯriē.exemplū patet in d.§. Labeo cum glo. aut nihil adeſt, vt in exemplo huius gl.& tunc procedat iſta glo.& ita ēt tenēt Albe.de Ro.& Ang. & Pa.de Ca.hic. Sed Ful.hic dicit, q ante impletā ɔdōnem non eſt ꝯctus innominatus.Nec agi pōt. l.hæc vend.in prin.j.de ꝯhen.emp.& ar. l.ſi q̄s ſub ɔdōne.j.ſi quis omiſ.ca u.teſt.& licet ipſe nō dicat h̄, clare voluit Bar.in d.l.ſi intra & in d.l. nālis. §.pen. Sed poſt impletam ɔdōnem dicit Fulg. q in diſtinctē pōt dici ꝯctus innominatus, q̄a poſſum dicere, feci vt tu dares q ɔueneras.& ſic erit, facio vt tu des,& iſtā opi.tenet. Ang. in d.l.ſi intra.& Io.de Imo.in d.§.Labeo.& ita tenui i d.l ſiue apud acta.quia ꝯctus innominati ita pñt celebrari p ſi, ſicut per vt. l.ſolent.& ibi no.Bar.j.de præſc.ver.l.periculi.j. de nau. fe. Et attento q quamuis ex implemento facti nihil adſit aduerſario, poteſt fieri contractus innominatus per vt d.§.q ſi facio.& ibi not.Ergo eodē mō ſi fiat per ſi. qn̄ eſt impleta ɔdō, debet reſultare contractus innominatus.q̄a nō vr̄ dari poſſe vrgentē rōnem diuerſitatis, quare aliud ſit qn̄ fit p ſi. & aliq d adeſt aduerſario, & aliud qn̄ nō adeſt aduerſario,& cil de mente Bal.in l.quoniā.C.de rer.permu. Et p iſta opi.facit. l. Labeo ſcribit, ſi mihi bibliothecā.j.de ꝯhen. emp. vbi conuentio fuit facta p ſi,& ex implemento nihil aderat aduerſario,& tn̄ habet locū actio præſcri.verb.q̄ oritur ex contractu innominato.Et ita intelligit illā.l.Bal.in l.q̄uis.C.de tranſac.Tn̄ de illa.l.nō facio maximū fundamentū, q̄a pōt habere aliū intelſm, ſ. q ibi intelligat̄, nō de actione p̄ſc.ver. q̄ orit̄ ex ꝯcüb.innominatis ſed de illa q̄ orit̄ ex ęquitate, qn̄ æquū eſt actionē dari, iuxta.l.quoties.j.de p̄ſcr.verb.& declarat Bar.i rub.j.de p̄ſcri.ver.& in l. vnica. in vlti.col.j.de ɔdi.ex l.quā actionē qn̄q; appellamus in fcm̄, qn̄q; pręſcri.ver.vt l.j.i fi.cū l.ſeq.j.de p̄ſcr.ver. Et iſtū vltimū intelſm approbat Bar.hic Et de intelſu.d.l.Labeo ſcribit, ſi mihi bibliothecā, vltra p̄al.videatis p Bar.in l.interlocu.C.cōmi.vel epi.& in rub.C. de ꝯhen.emp.in viij.q.& in d.l.qm̄.& in l.petens.C.de pact.& per Sal.i l.i bo.ſi.c.n.¶ 4 †Itē ex hac gl.dū dicit, q agit̄ ex donatione habetis bene notare q diſpō.l.ſi q̄s argentū.§.pen.C.de don. volens q hodie agi poſſit pro don.facta pacto nudo habet locū etiam in don.facta ſub condōne ſi p̄uriſicata ſit ɔdō, q eſt not.Pro hoc facit q no.gl.in l.cū pater.§.Meuio.de leg.ij.& in l.j.C.de iu. do.q̄ extendit illā.l.ſi quis argentū, ad donationē cā mortis.Qualiter aūt hoc procedat nunc nō examino, quia per alios hic non tangitur, ſed refero me ad ea quæ dixi poſt Bar.in l.iuriſgentiū.§. quinimmo.ſ. de pact.Et dum gl.hic dicit, vel ſi ex cauſa, dic vt puta ex cōſtituto facto ſub conditione.§.de conſtituta.inſti.de actio.

ADDITIO.

a ¶Gl.j.de cond.inde. Adde gl.in l. Antiſtius.aliàs Labeo.ſ.de acqu.hære.

Iuliani. LEX XL.

IVſiurandum à debitore. Per iuſm debitori à creditore delatum pignus liberatur, & exceptio perpetua, etiam contra petitionem pœnæ plena paratur, & ſoluti per errorem repetitio conceditur. h. d.

Pomponij, LEX XLI.

1 *Delatio quando ſtatuitur abſenti ad hoc vt contra eum currat practica eſt, vt ei denuntietur.*
2 *Dies notificationis, an computetur in termino.*
3 *Dilatio vna an poſſit ſtatui alicui partium, altera parte abſente, & non citata.*

LAbeo. Iuramentum poteſt abſenti, & ignoranti remitti. h. d. & ſecundum gloſſ. Gul. de Cu. Bart.& magis cōmuniter doc.non poteſt remitti abſenti ignoranti, niſi interuenerit nuntius aut epiſtola. & ita intelligitur

illa

iſte tex.nã ſi intelligeref̃,hic,ꝙ abſenti ignorãti poſſet remitti ſine nuntio,vel epiſtola,[a] indubitabile erat poſtea dicere illud ꝙ ſubiũxit ħ I.C.ſ.ꝙ poterat fieri remiſſio abſenti ꝑ epiſtolã.Pro hoc etiã facit,q̃a iſta remiſſio habet vim pacti,q̃ req̃rit ꝯſenſum duorũ, vt hic ꝑ Bart. ſed in ꝯ̃rium mouef̃ Ful. ꝑ iſtũ.tex.in ver. ignorãti,nã ſi requireref̃ nuntius, vel epiſtola,nõ diceref̃ fieri ignoranti. l.abſenti.ʝ.de acq.poſ.Itẽ q̃a q̃n remittif̃ iuf̃m,ꝯdõ iuſ̃i habef̃ ꝓ iplera q̃a ſtat ꝑ illũ cui debeat iurari,quo minus iuref̃.l.remitti.ſ̃.eo.Sed q̃n ſtat ꝑ te quominus adimpleas ꝯdõnem nõ eſt neceſſaria præſentia mea.l.Laben ſcribit,ſi mihi bibliothecã.de ꝯ̃hen.emp.l.iu.ciui.cum ſi.ʝ.de ꝯdi.& demon.Et rñdet ad primũ arg.ꝙ nõ eſt abſurdũ ꝙ ſm rñſum ſit minus dubitabile q̃ primum.l.certi ꝯdõ.§.ſi nũmos.ſ̃.tit.j. Ad ſm rñdet ꝙ q̃n deferf̃ iuf̃m, vt ꝯtrouerſia decidaf̃,tunc illud bñ fit ꝑ pactũ.l.ſi q̃s cũ debitore.& l.q iuraſſe.§.fi.ſ̃.eo.ſed q̃n ꝯuentio eſt perfecta ꝑ fictũ implementũ ꝑ iuſ̃i remiſſionẽ nõ eſt pactio,iõ põt in abſentia fieri.Dicit tñ ꝙ poſtq̃ doc.ita tenent,oportet nos cũ doc.ſtare.Pau.de Ca.ẽt tenet ꝯ̃ glo.& doc. q̃a renuntiatio põt fieri abſq; nuntio vel epiſtola,eo q̃a pendet à mera voluntate renuntiantis.alle not.ꝑ Inn.in c.ſuꝑ ħ.de renun. ſed voluit alle.in c.veniẽs.de renun.Et idẽ in iſta remiſſione,q̃ pẽdet à mera voluntate, licet ſecus ſit in his q̃ pendent à voluntate duorũ l.ꝯſenſu.in prin.& ibi not.ʝ. de act.& obli. Mouef̃ ẽt ꝑ iſtũ tex.in ver.ignorãti. Et ſi diceref̃ qualiter ꝙ requirif̃ epiſtola, vt hic dr̃, rñde ꝙ aut remittẽs vult ꝙ ſtatim grã habeat effectũ, & non requirif̃ nuntius vel epl̃a. aut vult ꝙ nõ habeat effectũ, niſi q̃n ad eius notitiã peruenerit.ꝙ in dubio ꝑ̃ſumif̃,q̃n adhibet nuntiũ,vel epl̃am,& tunc requirif̃ nuntius vel epl̃a,& non dr̃ tunc fieri ignoranti,ſed ſcienti.Et iõ iſti caſus ponuntur hic in text.tanq̃ diuerſi, & erit drĩa inter dictos duos caſus, quia q̃n non vult ſtatim grãm haberi ꝓ ſacta, penitere põt anteq̃ nũtius vel epiſtola perueniat, vt d.l.qui abſenti.& l.ij.§.ſi quis dederit,cum ibi no.ʝ.de dona.quæ allegatio corrupta eſt,& allegare voluit.§.ſed & ſi q̃s dona.in ea. l.ij.vel.l.hoc iure.§.ſi quis dederit.eo.titu. Tñ in ꝯ̃rium eſt glo.licet ipſe alle.in l.fi.ʝ.de ꝯ̃hen. emp. de cuius veritate dic vt ibi per Iac. But.& Cy.& alios in l.mandatũ.C.manda.& per Iac.de Bel. in l.j. ʝ.ꝙ iuſſu.per gl.& doc.in cle.j.de renun.& ꝑ Bal.in tt.de pac.Conſtan.in verſ.mittant.& in l.ſi liberã. C.ꝙ cũ eo.in l.falſus. C.de fur. & per doc.in c.ex parte decani.de reſcri. Hanc tñ opi.gl.poſſe defendi puto,quia ħ remiſſio appellatur dona.l. iuſiurandi grauatu. & ibi gl.ſ̃.eo.Sed abſenti donari nõ põt ſine nuntio, vel epiſtola.d. l.abſenti.& no.in l.illud. C.de ſacroſan.eccl. Non ob. ꝙ dicitur ħ, ignoranti &c. quia intelligitur. ſ. tꝑe quo remittens voluit facere grãm,ſed poſteaq̃ grã habet effectũ, ſciuit, vt habef̃ hic in quibuſdam libris in quadã gl.parua. Nõ obſt. id ꝙ habetur in d.l.iure ci. cum ſi.q̃a rñdet ꝙ anteq̃ certior factus ſit per nuntiũ vel epiſtolã de remiſſione iuſ̃i,ille cui fit remiſſio,non dr̃ perfecte ſtare per remittentẽ quominus impleatur ꝯdõ iuriſiurandi,cũ non ſit ex hoc acquiſitũ ius aduerſario, vt no.glo. in d.l.illud.in gl.mag.in fin. Et ſic poſſet reuocare: ſecus ſi iſte cui delatũ eſt iuf̃m vellet iurare,& deferens ꝯ̃diceret,& impediret, nã in tali caſu loquũtur iura alle. in ꝯ̃rium. Non obſt.ꝙ no.Inno.in d.c.veniens,quia rñdet ꝙ ibi loquitur q̃n renuntio iuri reali,ꝙ poteſt fieri nemine præſente,nam quis põt habere ꝓ derelicto rem cuius eſt dñs, & ita illã opi.Inn. declarat Bar.in l.nõ ſolũ.§.ſi verba liberationis.ʝ.de libera. lega.& ita ẽt loquitur lex.poſtq̃ liti.C.de pac. Non ob. ẽt d.§.ſi nummos, quia ibi iuriſconſultus exprimebat ſe habere illũ caſum ꝓ indubitato,hic nõ. Nec ẽt mihi placet concordia Bal.hic dicẽtis,ꝙ aut remiſſio tendit ad obligandũ,& tunc ſecus,nam hæc opi.confunditur per no.per Bat.in d.§.ſi verba liberationis,& per alios in d.l. poſtq̃ liti.& hæc tenẽdo opin.Bart.in d.§.ſi verba liberationis ſed tenẽdo opi.gl.ĩ d.§.ſi verba liberationis.quã tenuit Bal.& Sal.in d.l. poſtq̃ liti.& tũc ꝓcederet ꝯcordia Bal.¶ †Et ꝓ hãc l.iuxta gl.infert Bar.l.ij.ꝙ q̃n ſtatuif̃ dilatio abſenti[b] practica eſt, vt notificet ei ꝑ nũtiũ,& ex tꝑe notificationis incipiet currere dilatio, vt ẽt ꝓbat ĩ l.ij. C.vbi in rem actio.ibi,dum litera dicit,ad notitiam eius &c.Bald. reputat illum text. ad hoc eſſe not. pro quo allego glo.in cle.j.in glo.pen.de app.& glo. in c. quiſquis.in verſic. ex ca. iiij. q.v.† quæ ẽt dicit ꝙ dies notificationis nõ computabitur in termino, & eam alleg. Bal.in l.ſi ead. C. qui accu.& in l.j.§.ſi quis cautio.de quo articulo videatis vltra prædicta not.per Spec. in tit. de dilationibus. §.cum videamus.verſicu.ſed pone ecce.& per Bald. in l.j.in fin.C. de tempo.appel.& in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ſ̃.de officio proconſul.& per Auge.& Roma.in l.fina. in fin.ſ̃. de ſenjs.& per Anto.de Butr. in c.licet cauſam. de probatio. cum concordan. ibi allega.per eum, in quibus locis ẽt inuenies, † an vna parte abſente, & non citata, poſſit ſtatui dilatio[c] alicui partium. & vide ẽt ad prædicta quę ſignanter not.Bald.in l.eos.§. apoſtolos.C.de appellatio.& in l.j.C.de ſenten.ex breuicu.reci. ¶ In glo.in verſic.poſſe. ibi, pro collationibus præbendarum. pro hoc vide text.in c.accedens.de præben.& in c.ſi tibi abſenti eod.titu.lib.vj.

ADDITIONES.

a ¶Vel epiſtola. Adde vt per Lud. Rom.conſi.xcv. Et vide in ſimili in gloſſ.ſi ego pecuniam.ſ̃.ſi cer.pet.

b ¶Abſenti. Bald.in Addi.Spec.in titu.de dila.dicit quòd dilatio data abſenti non currit, niſi à die notificationis.

c ¶Dilatio. De hoc per Fed conſi.cclxxij.

Pomponij. LEX XLII.

1 *Iuramentum tollit naturalem obligationem.*
2 *Iuramentum in dubio præſumitur præſtitum in rem.*
3 *Sententia præſumuntur lata ex cauſa quæ apparet etiam in actis.*
4 *Iuramentum differt à ſententia, vt hic.*
5 *Iuramentum in dubio præſumitur præſtitum ſuper facto*
6 *Iuramentum obſcure præſtitum,ſi petitur repeti et declarari,debet fieri.*

CReditore. Si debitor iuret ex cã, qua ꝑſonã tm̃ ſuã eximit ab obligatiõe,fideiuſſori nõ ꝓderit. ſecus ſi iurat ſuper ꝯ̃ctu, ꝙ in dubio feciſſe ꝑ̃ſumitur. h. d. vſque ad.d.§.ſi fideiuſſor. ¶ †No.ꝙ iuf̃m tollit nãlem oblõnem.ponderat tñ tex.ħ, q̃ dicit pactionẽ tollit quaſi nõ tollaf̃ iuſ̃o,q̃a iuf̃m eſt iplementũ ꝯuẽtionis,quo fit vt res decideref̃ iureiurãdo. facit.l.ſed & ſi ſeruus.i ver.pacti.ſ̃.eo.nã ſicut in ꝯdõnib.ex implemento nõ naſcif̃ oblõ, vt vidiſtis ꝑ gl.traditã in l.ſi q̃s cũ debitore. ſ̃.eo.ita nec tollif̃ ꝑ iſtud implementũ.¶ † Itẽ no.ꝙ iuf̃m in dubio ꝑ̃ſumif̃ præſtitũ in rẽ,dicit tñ Pau.de Caſt.hic ſe hoc intelligere q̃n dubitaf̃ ſuꝑ quo verteref̃ q̃õ.ſed ſi ꝯſtat ſuꝑ quo verteref̃, tũc ſuꝑ illo tm̃ intelli̇ eſſe iuratũ, & dicit ꝙ ſi bene inſpiciaf̃ ita eſt de mente huius literæ ibi.nã ſi ꝯtrouerſia &c. iunctis ſequẽtibus.& l. duob.antepe.ver.ꝯtra &c.ſ̃.e.ſic̃ videmus in ſnĩa, † quia intelligif̃ lata ex cã q̃ apparet in actis, vt no.in l.ſi q̃s ad exibendũ.ʝ.de exce. rei iud.& in l.hæ.n.cãæ.in princ.ʝ.de ſuſpe.tut.& iſta eſt de mente Sal.& Ful.hic in iuſ̃o.†Eſt tñ drĩa inter iuf̃m & ſnĩam,q̃a q̃n non apparet ex qua cã ſit lata ſnĩa, ꝑ̃ſumif̃ lata ex eo, q̃a nõ ſit ꝓbatũ, vt no.ĩ l. Iulianus vetũ debitorẽ.ʝ.de ꝯdi.inde.† ſed in iuſ̃o ꝑ̃ſumif̃ iuratũ ſuꝑ facto.i.ꝙ nõ fuerit celebrat⁹ ꝯ̃ctus,ſeu ꝙ nõ ſit debitor, de quo ꝑ Bat.& ibi fuit dcm̃ in d. l. duob.§.j. & ad ꝑ̃dicta vide ẽt q̃ dixi in l.ſi duo p̃roni.§.idẽ Iulianus.ſ̃.e.¶ Vlt.no.ꝙ ſolutũ.ſ.per errorẽ ab eo q̃ erat tutus exceptione pacti, vel iuriſiurandi repetif̃. ¶ Opponit Bar.hic ꝯ̃ iſtũ tex. de l.duob.§.ſi ei.ſ̃.e.vbi ſm vnũ intellectũ probari vr̃ ꝙ q̃n dubia ſunt verba iuſ̃i,debet iurans repeti vt declaret,cuius ꝯ̃rium vr̃ hic dici,reſpõ.vt hic ꝑ eũ, & cũ eo tranſit hic Sal.ſed Ful.eũ reprehendit, q̃a rñſio ſua eſt ꝯ̃ tex.in d.§.ſi ei.in fin.dũ.tex.ibi dicit,ꝙ & in fideiuſſore debiti &c.vbi apparet ꝙ loquitur ibi ẽt in illo fideiuſ.de quo loquif̃ tex. hic.iõ Fulg. hic rñdet ꝙ ille intellẽ̃ datus⁹ ꝑ Bar.in d.§.ſi ei.ad illũ tex.ſ.ꝙ dẽat repeti iurans, vt declaret,nõ ſit verus,ſed potius tenendus ſit alius intellẽ̃,quem ibi ponit Bart. † vel poteſtis forte rñdere ꝙ ſi ille ꝯ̃ quẽ iuratũ eſt petat repeti iurantem vt declaret debet fieri, vt in d.§.ſi ei.in verſ. replicatione. ſed eo non petente habet locum iſte tex.

§.Si fideiuſſor. Iuf̃m fideiuſſoris ꝑ̃ſtitũ ſuper oblõne principali ꝓdeſt reo principali. ſecus ſi ſuꝑ ꝯ̃ctu ſuo,& in ꝯ̃ctu ſuo, & in dubio vr̃ ꝙ præſumaf̃ pręſtitũ ſuꝑ oblõne principali.h.d.vſque ad.§.ſed & ſi actore.& dũ hic dr̃ iuf̃m fideiuſſoris in dubio prodeſt reo principali, intellige ſemꝑ, q̃n reus probat illum fideiuſſiſſe, aliàs non diceretur iuramentũ fideiuſſoris.facit.l.diuus Traianus.ʝ.de teſt.milit.

§.Sed & ſi actore. Ex iuſ̃o defenſoris q̃rif̃ exceptio defenſo,& ei cui q̃reref̃, ſi defenſus iuraſſet,& idẽ in re iudi.h.d. Et iſtud pe.rñſum i ver.eadẽ rõne nõ eſt alibi,ſm doc.& dicit Bar.ꝙ gl.h.d.ħ, tñ i hoc eſt veritas ꝙ gl. ita nõ dicit, vt ẽt hic.ita inquit Ful. nihilominus reputaf̃ iſte text. à doc.ſingularis.¶ Not.ꝙ in iudicijs ꝑ vnũ quæritur alteri, vt hic, & in l.cũ ĩe.§.fi.ſ̃.de procu. iõ hic per iuf̃m vnius q̃ritur alteri,quia iuf̃m vim habet iudicij.l.nam & poſtea.§.ſi is q̃ temporalia. & l. q iuraſſe.§.fi.ſ̃.eod.& dum tex.hic in fi.æquiparat ſnĩam,& iuf̃m facit contra opi. Ricar.malum.& Bart.in l.duobus.§.j.ſ̃.eo. dixi ibi.

¶ De in litem iurando. Rubri.

Vlpiani. LEX I.

1 *Fideiuſſor iudicij datur pro vera æſtimatione rei in iudicium deducte.*
2 *Mora rei auget obligationem fideiuſſoris.*
3 *Fideiuſſor,ſi condemnatio rei creſcat,propter eius contumaciam,an teneatur ad illud incrementum.*
4 *Statutum quòd pater teneatur ſoluere condẽnationem pro filio ſub pæna quãti pluris,quomodo intelligatur.*
5 *Fideiuſſor non tenetur ſoluere pænas contumaciales pro reo.*

6 *Statutum q pro maleficio imponatur certa pena pecuniaria, quã si soluere nõ poterit, amputetur sibi manus, quomodo intelligatur.*
7 *Vulnerans aliquem, si contra eũ sit facta inquisitio de vulnere & postea vulneratus decedit ex illo vulnere, an eius fideiussor teneatur.*
8 *Fideiussor eius qui promisit restituere castrum, an teneatur pro eo si perdidit castrum vi bellica.*

1 **Em in iudicium.** †Fideiussor iudicij dari dẽt p vera estimatione rei in iudiciũ deducte, nõ p eo q põt crescere ɔdẽnatio pp cõtumaciã rei, & affectionem agẽtis p iurm in litẽ h.d.ſm primã lec. & si sit datus simplr fideiussor, cẽset datus p vera estimatione tñ.h.d.ſm secũdam lec.¶ Notabilia aliqua colligere potes, vt 2 colligunt in gl.j.¶ †Itẽ no.q licet mora rei ppetuet oblonẽ ɔ fideiussorẽ.l.si seruũ.§.nũc videamus.& l.mora rei.j.de verb.obl.tñ 3 nõ auget oblonẽ fideiussoris, q intellige, vt dicet cũ glo.¶ †In gl.j. ibi, in iudicio sisti &c.hæc prima lec. pcedere põt in fideiussore de iudicio sisti, sed scda nõ bene adaptat ad fideiussorẽ de iudicio sisti, qa cũ in ij.lec.qrat, an si cõdemnatio crescat pp ɔtumaciã, teneat fideius.ad illud incrementũ, & certũ est q nõ, qa fideius. de iudicio sisti liberatus est lata snia l.grece.§.& post litẽ.j. de fideius. iõ frustratoria eẽt dubitatio ista in tali fideiussore, ſm Bart.in l.siue.ʃ.qui satisd.cog. p ibi no. p gl, vr velle q ẽt possit h pcedere in fideius.de iudicio sisti, vt si poneres q ante latã sniam iuratũ sit in litẽ rõne ɔtumacię rei, nã põt qri an in eo pluri ante latã sniam teneat fideiussor, q fuit cõtumax insistendo reũ. quo casu tenetur ad estimationẽ litis fideius.l.ij.§.fi.cũ l.seq.ʃ.qui satis.cog.tñ dici põt q Bar.nõ est ɔrius, & q loquit ibi quo ad terminos illius glo. h aũt quoad terminos huius l.q loquit de augmẽto faciẽdo in snia condemnatoria, qua lata expirat fideiussio de iudicio sisti, & posito q ẽt prima ɔmissa fuerit in lata snia diffinitiua, vr q fingat nunq cõ missam fuisse stipulonẽ fideiussoriã.l.cũ qrebat.j.iud.sol.Bal.hic, licet de pdictis mẽtionẽ nõ faciat, dicit q ista ij.lec.poterit saluari in fideius.de iudicio sisti, intelligẽdo q nondũ eẽt lata snia diffinitiua, sed interlocut.alle.no.j.l.q restituere.in gl.fin.ʃ.de rei ven. sed nõ vr bñ allegare, qa gl.ibi, & gl.& doc.in l.si cũ exceptione.§.hæc aũt actio.ʃ.q me.cau.ɔcludũt q ẽt in actionibus arbitrarijs in q.b. ferunt duę snię, prima sit diffinitiua. Inquantũ aũt glo.h dicit primã & scdam lec.posse exẽplificari i fideiussore iudi.sol dicit Bar. esse intelligendũ h pcedere in actionibus arbitrarijs in quibus ferunt duę snię iuxta id q hr in d.§.hæc aũt actio.& scda fert pp cõtumaciã ɔmissam in nõ parendo primæ snię, & pp iurm in litem qd post primã sniam defert iuxta l.arbitrio.i prin.& §.j.cũ ibi not. ʃ.de dolo.& d.l.q restituere. sed si vna tñ veniret ferenda snia, vt in actionibus nõ arbitrarijs ẽt si sint bo.fi.vt est glo.sing.in l.j. in gl. ij.in prin.& ibi Bar.j.de ac.emp.licet Pau.de Cast h in actionibus bo fid.inaduertẽter dixerit duas snias ferri non memor de gl.pręalleg.nõ pcederet hæc lec.quo ad fideiussorẽ iudicatũ solui, qa in ea dẽt attẽdi id q ɔtinet in ipsa snia, & in illo toto tenet talis fideiussor.l.iudicatũ.la ij.j.iud.sol.ſm Bar.h. Ful.improbat istã scdam lec.oino, qa h mõ sequeret q nõ esset plene cautũ in actionibus arbitrarijs p scda snia, & sibi placet intelľs q ponit h in gl. in ver. itẽ pone &c.Sed sustinẽdo in prædictis opi.glo.& Bar.h, q vr esse cõis, posset tñ dici q in secundo iudicio erunt pstandi de nouo fideiussores iudicatũ solui, q tenebũtur in eo in quo feret snia per d.l.iudicatũ.& h est de mẽte Bar.in l.fi.j.de fideius.dicit tñ Ioã. de Imo.in d.l.si forte.dici posse q d.l.iudicatũ intelligat qñ iudicatur ſm veram estimationẽ.secus si rõne contumacię, & iuri in litẽ iudicaret in plus q in vera estimatione p istam l.& d.l.fin.& hæc mõ ſm eũ, pcederet ista l.ẽt in actionibus nõ arbitrarijs, & p eo vr gl. licet ipse nõ alleget, in d.l.siue. bene facit q no. Bal. in l.si qua pe4 na.ʃ.de his q sunt sui vel alien.iur. †vbi p hãc l.dicit q si pr ex forma statuti tenet soluere ɔdemnationẽ p filio, nõ tenebit ad pœnam quãti pluris, ad quã tenet ex forma statuti, ille qui non soluit intra cer.temp.qa pr vt tacitus fideiussor iudicatũ solui nõ tenet ad pœnã cõtumaciæ, ad hoc ẽt allega.not.p gl.in d.l.siue.tñ mihi magis placet opi.Bar.quia fideiussor iud.sol.tenetur pro tali augmento, veniẽte ex snia prima rõne more cõmissę à reo, vt est tex. in l.quæro.ibi, ac si ita &c.& ibi no.Bar.j.loca.Nec ob.d.l.fi.qa ibi non loquit in fideiussore iudi.sol.item ibi non loquit in contumacia illius pro quo intercessit fideiussor.nã ibi fideiussor rem ratam haben fideiussit pro agẽte pcuratorio noie, & ibi qrebat an fideiussor teneret pro pœna ɔtumaciæ rei, nõ aũt p ɔtumacia eius, p quo fideiussit.nõ ob.ad q no.gl.in d.l.siue, qa rñde vt p Bart.ibi, & ad no.p Bal.in d.l.si qua pœna. rñde q ibi loquit i pœna ɔtumaciæ cõmissę post sniam nõ soluẽdo cõdemnationẽ, & sic cõcordat 5 cũ distinctione Bar.hic.†& ista inducitur ad qõnẽ p Bar.hic. Statuto caueť q pp ɔtumaciã, vel pp negationẽ pœna augeatur in causis criminalibus, an fideiussores de iudicio sisti, & iudicato sol uẽdo tene.int ad illud augmentũ, & ɔcludit q nõ,[a] qa illa non est p na delicti, sed ɔtumacię, seu denegationis, p istũ text.& p hoc dicit reũ debere esse cautũ, si dat fideiussorẽ, vt hic p eũ. Sed aduerte, qa decisio Bar.h, non vr pcedere qñ vna snia tñ ferebat, & in illa facta erat ɔdẽnatio, ẽt in augmẽto vigore ɔtumaciæ, vel inficiationis p d.l.iudicatũ, put ipsemet Bar.in hac l.primo dixit, & ita ẽt inuenio Ful.hic velle, & anteq viderem eum idem mihi 6 visum est.¶ †Item inducit ad qõnẽ statuti dicẽtis q pro tali maleficio iponat certa pœna pecuniaria, quã si soluere nõ poterit, amputetur sibi manus, & contingit q illa pęna est augmẽtata pp negationẽ vel cõtumaciã in non veniẽdo, vel nõ soluẽdo, vtrum debeat soluere totũ cũ augmento, ne incidat in pęnã amputationis manus.Et dicit Bart. hic, q sufficit soluere pęnã principalẽ, eo qa tale augmentũ nõ vr pęna maleficij, vt hic ſm eũ, q ẽt remittit ad d.p se in l.ij.j.de publ.iudi.sed p dicta ɔclone alle.bonũ text. in l. fi.in prin.C.de vsu.rei iud.maxime ibi, dũ tex.dicit, sed tantũmodo furtis, & nõ vsurarũ &c.ad hoc illũ tex.põderat ibi Bal. ad quẽ ẽt vide no.p Bart.in l.iõ.j. de compensa.& in l.libertis quos.§.posthumis.j.de ali.& cib.leg.& p Bal.in d.l.siue.& in l.ij. C. de requi. re.& in l.data.C.qui accu.& in l.& in multis.C.de appel.& p Bal. in addi.Spec.in ti.de sen.Bar.tñ in d.l.ij.de publ.iud.limitare videtur illud q ipse dicit hic, nisi qñ p statutũ eẽt cautum q si ille q est ɔdẽnatus, nõ soluat intra decẽ dies ɔdẽnationẽ puniat in pęnam quãti pluris, & nõ dicat statutũ p modũ dispõnis, q teneat soluere intra decẽ dies illã cõdemnationẽ, sed solũ p modũ ɔdõnis, vt dixi, nã tũc illud augmẽtum dr pęna delicti, non ɔtumaciæ, vt ibi p eũ, & licet Io.de Imo.in d.l.ij. dubitet de hoc qa vtroq; casu vr ibi q satis sit in dispõne. tñ põt saluari opin.Bar. qa nõ vr q sit in dispõne ipsum soluere ɔdemnationẽ.s.intra x.dies quoad effectũ augẽdi pęnam, sed bñ est in ɔdõne, vt de se patet, & fuit hæc mẽs 7 Bar.vt puto.¶ †Itẽ facit an si p vulnere sit pęna cẽtum, & p homicidio sit pęna mille, & fuerit formata inquisitio ɔ Titiũ de vulnere, & p eo fideiussit Seius de iudicato soluẽdo, & pẽdẽte, pcessu vulneratus decessit, an fideiussor teneat in mille. de quo vide per Spe.in ti.de fideius.§.j.ver.sed pone ergo.cum ver. seq. & per Dyn. Bar.& alios in l.fideiussores magistratuũ.j.de fideius.& Bald.in d. 8 l.siue.¶ †Facit etiã scdm Bal.hic, ad q.de eo q pmisit reddere castrũ, & dedit fideiussorẽ cõtam, postea principalis pdidit castrũ, & condẽnatus est cõtam ad pęnam q fideius. non teneat ad illã, d quo vide vt hic plenius p eũ, ad quã.q.optime seruit d.l.fideius9 sores magistratuũ.¶ In glo.ij.ibi.s.si idẽ &c.de hoc arti.vide ẽt per Cy.in l.si.§.sin aũt sub ɔdõne.C.cõmu.de le.& p Ia.Bu.& Bal.hic, & per Bal.in l.inter stipulantem.§.sacram.j.de verb. oblig. & per Bal.in d.l.fin.§.sed quia nostra.¶ Item inquantum tetigi.q.tactam per Bar.hic, de fideiussore qui in causa criminali fideiussit de iud. sol. an teneatur ad augmentum procedens ratione contumacię, vel negationis. Adde q de illa q. tangit etiam Ioan. de Imol. in c. constitutus.de fideiu.vbi refert verba Bart.hic, postea se remittit ad eum, & ibi etiam tangit q.quã tetigit Bart. in d.l. fideiussores magistratuum. Itẽ adde q Albe.de Ro. hic tenet illam opin. quã dixi supra tenere Ioan. de Imol.in l.fi. infra de fideius. attamẽ nõ discedo ab opin.quam tenui.

ADDITIO.

a ¶Quod non. Adde Bal.consi.cccxxxv.q.lib.Lu.Rom.consi.cclxx.& consi.507. & amplia, vt ibi per eum, & vide per Ioan.An.in addi.ad Spe.in rub. de fideiu.

Pauli. LEX II.

Iue nostrum. Istud iurm defertur rõne doli non rõne culpe. h.d. ¶ In glo.in ver.intersit.ibi, p testes &c. hoc verũ ɔ culpabilẽ, sed ɔ dolosum pbat p iurm in litem, & hæc est mens huius legis, vt ostẽdit illa aduersatiua, si vero, & no.p gl.in l.semper.§.hoc interdicto. in ver.iurauerit.j.q vi aut clam.& insti.de verb.obli.§. non solum. in ver.probare.cum si.¶ In gl.fi.adde glo.in l.ij.in versi.atrox.ʃ.de fer.cum concor.& addi.quas ibi dedi.

Vlpiani. LEX III.

1 *Iuramentum in litem non defertur pro nummis non restitutis.*
2 *Iuramentum est de necessitate deferendum, si petitur.*
3 *Interesse extra rem non uenit regulariter in contractibus bonæfidei.*
4 *Interesse lucri cessantis, an & quando possit repeti.*

Vmmis. In his reb' in qb' nõ cadit affectio, nõ defert iurm in litẽ, q est affectionis, sed iurat de eo q iterest extra rẽ pp morã, si ñ cadit iteresse intra rẽ, sicut est in nũmis depositis h.d.Et diuidit i tres ptes.In prima ponit dcm, in scda exceptio, in tertia exceptionis exẽplificatio.scda ibi, nisi.tertia ibi, quid.n.&c.¶ †No.primo q in 1 pecunia

pecunia nõ cadit affectio,& idõ nõ deferẽ iuf̃m in litẽ p nũmis nõ restitutis.& eadẽ rõne dñt magis cõiter doct.hic esse idẽ in vino, frumẽto,& similibus,qa in eis nõ cadit affectio,qñ sunt eiusdem bonitatis,ad hoc facit l.ij.§.j.ff.si cer.pet.licet Ful.hic velit q in vino,& similibus possit in litẽ iurari de affectione, qñ corpus certũ petit,puta vinũ q erat in tali vegete.& p eius opi.li.licet ipse non alleget,posset allegari tex.in l.Nesennius.§.fundũ.j.de re iud. vbi p fructib' fundi nõ restitutis iurat in litẽ. tñ puto cõem sñiam esse verã,qm data æquali bonitate,non video qũo possit bñ cadere ibi affectio,magis q in nũmis,& hoc sensit gl.ij.h.q gñaliter de q̃titate loquit,& ad d.§.fundũ.potes rñdere,put ẽt ibi rñdet Io. de Imol. q ibi intellr de iuro in litẽ q est veritatis.de quo loquit scd̃a pars huius.l.q q dẽ locũ habet,vbi alias nõ põt habere locum iurm in

2 litẽ de affectione.l.in actionibus.¶†Secũdo no.à ꝯño sensu,q cõcurrentibus his q necessaria sunt ad iuri delationẽ,necesse habet iudex iuf̃m deferre,& sic vr q posset appellari,si nõ deferẽ.d' quo vide in l.videamus.§.iurare.& ibi per Bar.j.eo.vbi dr simile esse in iuro q deferẽ in defectũ semiplene pbõnis,qa de necessitate deferẽ l.in bo.fi.in ver.oportet.C.de rebus cred.aliàs nõ põt appellari fm Bar.in l.admonẽdi.in vlt.col.s.tit.j.& ibi magis cõiter sequũtur alij,licet Canon.afr dicant in c.fi.de iureiur.de quo dic vt in dictis locis hr.

3 ¶†Tertio no.q licet rũr in ꝯctibus ẽt bonæfidei nõ veniat interesse extra rem,vt l.si sterilis.§.cũ per venditorẽ.j.de act.emp.tñ fallit in nummis,& rõ est qa in illis non cadit interesse intra rem,nã pecunia nõ æstimaẽ p aliàs res, sed aliæ res p pecuniã l.si ita fideiussorẽ accepero.j.de fideiuf.& p hoc.s.q veniat in pecunia interesse extra rem,allegãr doc.ẽt tex. in l.liber homo.§.fi. cum gl.& l.si pœnã.cũ gl.j.de ver.obl.illud tñ q dr q in nummis nõ venit interesse intrinsecũ,vr esse verũ in pecunia minuta, quæ nõ æstimaẽ pro alia.secus in moneta grossa,q æstimaẽ per minutã,

4 qa æstimatio talis monetæ grossæ crescit,& decrescit,†sed si tu debebas mihi dare decẽ ducatos tẽpore quo ducatus valebat sex libras,& fuisti in mora,& tũc qñ vis soluere,valet quinq; libras, teneris ad interesse intrinsecũ.l.vinũ in rõne.§.si cert.pe.& ita est de mente Bar.in l.Paulus.j.de sol.& p hoc dico nõ videri bonũ intellm Ful.hic intelligentis primum rñsum huius l.in interesse intrinseco,& fm in extrinseco,& dicebat q tota lex loquebaẽ de iuro veritatis,nõ affectionis,& sic exceptio posita in versi.nisi,erat de regula.tñ nõ placet,qa ẽt in pecunia saltẽ grossa põt cadere interesse intrinsecũ,& sic esset ꝯ prin.huius l.An aũt & qñ in alijs reb' veniat interesse extrinsecũ,vide p doct.plene i l.vnica. C. de sen. q p eo q interest.& rña est q non,per d.§.cum p venditorẽ. Limita tñ nisi alij stipulatus essem dari p l.stipulo ista.§. si quis insulam. de verb.obli.& ita loqui vr d.l.liber homo.§.fin.fm Raph.Cuma. & Pau.de Ca.ibi,& sic ibi nõ ponereẽ fm istũ intellm, aliqd speciale in pecunia,si qs tñ vellet ꝯriũ tenere,posset rñdere ad d.§.si quis insulam,q ibi non dr posse peti interesse intrinsecum, sed q stipulatio valet.Fulg.hic ẽt fuit in noua opi.s.q interesse extrinsecum rñr veniat in qualibet re per l. si quis seruum.in prin.j.de act. emp.& no.gl.in l.quatenus.j.de reg.iu.& rñdet ad d.§. cũ per vẽditorem.q ibi ideo nõ venit interesse, quia illa allegatio q serui fame perierunt pp frumentum nõ traditũ,nõ erat rõnalis, qa etiã aues quæ frumentũ non recolligunt,non pereunt fame. q rñsio quasi derisio q̃dã vr,est enim ꝯ text.in d.§.cum per venditorẽ. dũ dicit, quæ modo circa rem consistit &c.& exemplum ibi positum non restringit regulam l.damni infecti. stipulatio pertinet. in fin. j.de dam. infec. Est ergo vera regula quòd non veniat interesse extrinsecum.fallit in casu huius l.& in casu not.per glos.in d.§.cũ per venditorem.in ver.seruorum..& in alijs casibus no.per Bal. & doct.in d.l.vnica. restat respondere ad d.l.si quis seruum.& Fulg. ibi dicit q illi,qui vellent tenere cõem opin.de facili responderẽt ad illum text. dicendo quod ibi loquitur de interesse intrinseco cum propter rem descendat.sed hæc responsio videẽ posse de facili impugnari per doctrinã traditam per Bart.in d.l.vnica. in ver. item quæro.iuxta prædicta verum interesse denir intrinsecũ &c. vbi appellat intrinsecum interesse.qñ pp rẽ venit etiam si sequatur quocunque res vadat, vt ẽt vult gl.ij.in l. venditor hominis.iũcto rex.j.de euic.licet Bar.in d. l.venditor secutus Cy.in d.l.vnica. prope medium.in versi.sed dubitatur &c.dicat q sit interesse intrinsecũ, qñ sequitur rẽ penes quẽcunq; vadat, vt est in cõmodo rerũ acquirendarũ p seruũ,qa ille acquirunẽ illi ad quẽ transit dominiũ serui,tpe quo res acqruntẽ p seruũ.insti. de hæred.insti.§.alienus.vnde potes rñdere ad d.l.si quis seruũ.q ibi venditus fuit seruus cum peculio,& sic facta fuit vẽditio per nomen collectiuum q dicẽ comprehendere ẽt futura l. peculium.in princ.de leg.ij.l. grege.de leg.j.non mirũ si ibi veniunt futura, seu eorum æstimatio.vel dic melius q interesse q sequitur rẽ penes quẽcũq; vadat, põt peti siue appelleẽ intrinsecũ, siue extrinsecũ vt ꝯcludit Bart.

in d.l.vnica.p d.l.vẽditor.& l.inde Neratius.in princ.ff.ad l.aqui.& l.pe.C.de his qui.vt indi.¶In gl.in ver.æstimatio. ibi, quid si nũmi certi sunt q sunt rerũ æstimatio &c.Hanc expositionẽ fecit glo.vt rñderet oppositioni de l.si ita.j.de fideiuss.vbi pecunia nõ æstimaẽ per alias res.tñ nõ vr sufficiẽs expositio in oib.nũmis, qa moneta grossa æstimaẽ p minutã.vt per Bar.hic,& in d.l.Paulus.vñ melior est expositio q nũmorũ ẽt grossorũ æstimatio certa est, quia non magis æstimatur nummus q alius data paritate bonitatis, quia in eis nõ cadit singularis affectio & ppea nõ iuraẽ in litẽ de affectione.bñ facit.l.iũ.j.de eo q cer.lo. ¶In ea.ibi,nec.n.in pecunia põt esse interesse.&c..affectionis qa,nõ magis mea interest habere illos x.ducatos Venetos q istos similiter Venetos bonos. sed interesse bene põt cadere in pecunia vt hic,& per hoc vr q male di.gl.dum dicit, nisi fuerit in mora. nam ẽt si fuit in mora debitor tñ nõ magis interest creditoris habere istos.x.ducatos quã illos.vt dixi, sed putandũ est q gl.voluerit intelligere q ante moram nõ cadit illud interesse sed post morã venit interesse.s.extra rẽ vt hic.¶In ea.ibi, nec alia rõne &c.id est,nõ defertur iuf̃m in litẽ de affectione, nec alia rõne.s. ẽt de veritate,nisi p interesse ex̃ rẽ. & hoc est q subijcit litera hic.nisi &c.& si tali casu deferẽ iuf̃m in litẽ q est veritatis. In actionib.tñ bonæfidei vt hoc loquiẽ,& pari rõne i arbitrarijs,q i hac mã æquiparantur actionib.bonæfidei.l.in actionib. j. eo. & ibi no. & sic vera est opi.posita in fi.huius gl.& dũ gl.dicit, in litẽ aũt non iuratur &c.subaudi de affectione.¶In glo.in ver.sua diẽ.ibi pstita &c. no.ex gl.iuncto tex.q dies restituendi depositi adiecta in ꝯctu debiti ꝯstituit in mora q uis nõ differat solõnem,quia nõ obstante die põt creditor ante diẽ repetere depositũ.l.j.§.pe.j.depo. ¶In e. ibi, veniunt fructus &c. vt l. videmus. §.si actionẽ.cum fi.j.de vsu. quamuis tñ pro q̃titate pecuniæ debita nõ veniant fructus ex mora, tñ veniunt vsuræ, q vice fructuũ sunt.l.mora.§.in bonæfidei & l.vsuræ.j.de vsu.¶In ea. ibi,q potuit lucrari &c.Bar.& cõiter alij tenent q ẽt in nummis pp morã habeatur ratio interesse consistentis in lucro cessante per l. non vnq;.§.si j.de eo q cer.lo. & l.vnica. C.de sen.q pro eo q interest prof.Sed ꝯriũ tenet ipsemet Bar.in l. Paulus.la.j.j.de so.ibi dũ dicit, nõ tñ in eo q ꝯsistit in lucro &c.sed Io.de Imo.ibi faciens mentionẽ de ista ꝯrietate Bar. concordat q aut erat psona solita negotiari,adeo q ex eo q est solitus mercari apparet quasi pro certo q lucratus fuisset,& tũc habetur ratio lu-

a cri [a].d.l.vnq;.§.fi.aliàs secus.facit ad hoc.l.fin.j. de pericu. & cõmo. rei ven.& d.§.cum per venditorẽ.& plene no. Bar.in d.l. vnica. in ver.venio ad ult.partẽ &c.licet Ang.afr dicat in d.l.Paulus. quẽ ibi reprehendit Ioan.de Imo.& rectè.¶In ea.ibi, q̃ro an in alijs contractib. &c.veritas videtur q qñ ex alijs contractib.detur pecunia, venit interesse extrinsecum , sicut hic venit in contractu depositi tñ per iuramentũ in litẽ nõ põt probari , nisi in actionibus bonæfidei vel in arbitrarijs, vt dixi. Si tñ aliqua species deberetur alia actione.stricti iuris, & species ipsa perempta esset, seu non appareret,adeo q oculis iudicis subijci non poterat,& sic de facili non poterat probari æstimatio,tunc ꝯ dolosum defertur ad probandũ æstimationem iuramentum in litem, q est veritatis.d.l.in actionibus,ver. plane de quo ibi venier plenius dicendum.

ADDITIO.

a ¶Franc.Cur. Lucri. Facit quod voluit Lud. Ro. consi.xcj. & cclxxxviij. & Adde Alex.in consi.cxxix.in ij. vo.Pau.in c.conquestus.de vsu.in c.p.& g. de offi.del. Et Are.in cõs.lxx. & i cõs.clxvij.vbi an & qñ interesse lucri cessantis possit repeti. ¶Hen.Ferran. Et qđ vtroq; iure peti possit interesse tã lucri cessanti q damni emergẽtis.Ponit Soc.consi.xxv.inci.prosequendo ordinem.col.fi.ver.præterea hæc conclusio in iiij. vol.Mar.Soc.consi.ij.inci.sequendo ordinẽ colũ.vlt.ad.fi.in j.no.& qñ habeaẽ rõ lucri vide ¶Bal.cõsi.lxxj.inci casus talis est circa fi.in j.vo.

Vlpiani. LEX IIII.

1 *Periurus dicitur qui dubitat vel ignorat,si iurat contra veritatem.*
2 *Iurare de facto alieno nemo cogitur.*
3 *Iurare cogitur maior adolescente iudice violenta.*
4 *Tutor cogitur iurare vel referre in cã pupilli,aliàs pupillus habeẽ pro cõfesso.*
5 *Iuramentum in litem quomodo sit præstandum per tutorem.*
6 *Iuramentum in litem ad hoc vt possit præstari an sufficiat sola affectio.*
7 *Interesse intrinsecum non venit in iuramento in litem.*
8 *Minor an & quando possit contrahere,vel esse in iudicio sine curatore.*
9 *Iurare in litem an possit adultus sine curatore.*
10 *Prodigus non potest iurare in litem.*

VIdeamus. Pupillus & ẽt mr eius nõ admittunẽ,ẽt volẽtes, ad iurandũ i litẽ in cã pupilli. Tutores aũt & curatores & adultus admittunẽ volẽtes.inuiti vero nõ cogunẽ. h.d. vsq; ad.§.deferre.¶In tex.ibi in tutelari cã. accipi ptẽ cã tutelaris p oĩ cã pupilli agitãda p tutorẽ,dũmodo sit talis cã i qua possit deferri iuf̃m i litẽ. & ista eit mẽs gl. parue h.

1 ¶†No.ex tex.q ille q dubitat vel ignorat, si iurat contra veritatẽ, dr piurus,vt patet hic in ver. anceps periuriũ lu contrariũ facit.l.

q iurasse in prin. §. ti. vbi requirit dolus in periurio, vt ibi & dicit Ful. sue dicit ad istũ tex. posse rnderi q hic nõ dr̃ ꝓprie piuriũ, ꝓpea J. C. dixit, anceps periuriũ. Vel forte ſm eũ, qñ q̃s dubitat qualiter se hẽat veritas si iurat, & iuret ꝯ veritatẽ vr̃ periurus, vt hic, q̃a debuit abstinere. sed præcedens rñsio magis placet q̃a temeritas ascribit culpæ nõ dolo, l. Iulianus §. itẽ q furẽ. ver. q̃d tñ cũ glo. in ver. indicationẽ. j. de act. emp. & l. si alterius ſm q ibi intelligit Bar. C. si minor se maio. dixe. sed periuriũ ꝓprie nõ est sine dolo. xij. q. ij. §. itẽ opponit. & d. l. q iurasse. in prin. vbi fuit dictũ. & similis distinctio fit qñ q̃rit q̃d sit falsum, vt p Bart. in l. q̃d sit falsum. j. ad l. Cor. de fal. & in l. nec exẽplũ. C. ad l. Cor. de fal. ¶ † Itẽ no. q nemo cogit iurare de facto alieno, de quo vide hic p Cyn. & p Bar. in l. Marcellus. §. j. j. re. amo. & q dixi in l. iusiurãdũ & ad pecunias. in prin. §. ti. j. ¶ Itẽ no. ex tex. ibi finis &c. q istud iuſm põt appellari litis decisiuũ. s. respectu ꝓbõnis estimationis. ¶ † Itẽ no. ex ver. adolescẽs. & in ver. põt. q maior adolescẽte cogit iurare, iudice volẽte. q est no. ſm Fulg. vr̃ tñ q ista nõ sit intentio literę, q̃ solũ vr̃ voluisse ostẽdere q iuſm possit valide & efficaciter p̃stari ab adulto, tñ gl. j. l. fin. j. eo. tenet q nõ possit q̃s tale iuſm recusare, sed p Bar. ibi rephẽdit. Dic vt ibi dicã. ¶ In gl. in ver. admittẽdã. in prin. gl. reprehẽdit vt hic p Bar. & alios. ¶ In ea. in fi. no. ex gl. q tutor cogit subire iusiurãdũ litis decisiuũ, & ꝓbat i l. cũ & C. de reb. cre. licet gl. alle. l. gñaliter. vbi hoc nõ dr̃. Aliud tñ est in ꝓcuratore & defensore, vt d. l. iusiurãdũ & ad pecunias. §. ꝓcurator. † An aũt si tutor recuset sine cã iusta iurare, pupillus habeat p cõfesso, seu cõuicto p l. manifeste. §. ti. j. Pau. de Ca. dubitat & subdit q ista gl. vr̃ innuere q sic, & ista vlt. opin. vr̃ mihi vera p d. l. cũ & , q̃ innuit q si tutor iuraret ꝯ pupillũ, stãdũ esset iuro. ergo eadẽ rõne si sine iusta ca recuset iuſm, dẽt posse p̃iudicare. Cõfirmo q̃a ꝯfessio tutoris seu administratoris p modũ ꝯtẽtiose iurisdõnis facta, hoc est iudice cogẽte, vt rndeat, nocet principali. l. nõ solũ. in prin. §. de ꝓcu. & firmat Cy. in l. vnica. in xiiij. q. C. de ꝯfes. & Bar. in l. certũ. §. sed an ipsos. j. de cõfes. cũ si. ergo dẽt nocere ista recusatio facta circa iuſm iudiciale, cũ talis recusatio vim ꝯfessionis hẽat d. l. manifeste. & si hic interuenerit auctoritas iudicis cogẽtis. itẽ ad hãc glo. in fi. vide Bar. in l. fi. j. eo. vbi istã gl. alle. ¶ In gl. in ver. ꝯpendij. in fi. Solue q tutor tenet p̃stare talẽ diligẽtiã in reb. pupilli, qualẽ in rebus suis, vt in l. ꝯtra, & in l. a tutorib. j. de admini. tut. Sed q̃s nõ tenet in facto ꝓprio periurare, ergo nec in facto eius, cuius est tutor, vt hic. vel dic q aliud est vbi agit de periculo animę, q̃ cũctis reb. p̃ferẽda est l. sancimus. la ij. C. de sac. sanct. eccle. c. cũ infirmitas. de pen. & remi. Aliud est qñ agit de periculo rerũ, vt in ꝯtrio. ¶ † In glo. in ver. nõ. n. gl. ponit formã iuri in litẽ p̃stãdi p tutorẽ, sed magis cõmuniter reprehẽdit. vt hic p Iac. Bu. Bar. Bal. in lec. anti. & Ang. q ponũt aliã formã iurandi, vt hic hẽs p Bar. tñ forma illa non placet Sal. h, & in l. j. C. eo. q̃a ſm Sal si tutor iurat q si esset illius conditionis, cuius est pupillus, nollet carere tali rę p tanto. sequit q si tutor esset illius ꝯdõnis, cuius est pupillus, ipse nõ haberet aliam affectionẽ q̃ habeat pupillus, q̃ nullã hẽt. vt hic in princ. vnde putat Sal. tutius esse iurari q vtile esset pupillo re nõ carere pro tanto, vel si pupillus discretionem haberet, nõ deberet velle re carere p tanto, vel ſm Fulg. debet iurare pupilli interesse tãti rẽ suam habere, quia hoc iuſm refertur ad interesse, seu vtilitatẽ dñi vt §. l. proxim. & hic, & l. pen. j. eo. & vtilitas accipit pro interesse, l. pen. §. si q̃s cau. Satis puto formã traditã per Bar. posse ꝓcedere, & ẽt illã, quã secũdo loco tradidit Saly. & ẽt Fulg. † vtrũ aũt sola affectio sine vtilitate sufficiat ad istud iuſm, vide hic per Bar. & plenius in l. vnica p eũ. C. de sen. q̃ pro eo q interest. profer. in ver. vidimus. §. q triplex &c. † Scias ẽt q in tali iuro nõ venit interesse extrinsecũ, vt no. per Bar. in l. j. in prin. §. de alie. iu. mu. cau. fac. facit l. pe. §. ad exhi. & in l. si sterilis. §. cũ p vẽditorẽ. j. de act. emp. q intelligo ſcd̃m id q hr̃ in l. nimis. ij. rñ lo. §. eo. & ibi fuit dictũ. ¶ † In gl. in ver. adolescens. in prin. Tene mẽti gl. pro limitatione a d. l. si curatorẽ habẽs. alle. in gl quia illa æquiparatio pupilli, & adulti habẽtis curatorẽ facta per illã l. ꝓcedit in his q̃ agerent ad p̃iudicium minoris, sed si ad fauorẽ, põt[a] q̃nq; adultus sine curatore, licet cũ hẽat, illud, q nõ põt pupillus sine tutore. & istã gl. ad hoc ẽt reputat no. Ioã. de Imo. in l. j. §. fuit quæsitũ. j. ad treb. & Ro. in l. impuberibus. j. de acqui. hær. p hoc facit, q̃a videmus q adulto licitũ est testari, q̃uis curatorem habeat l. ab Aurelio. §. Caio. j. de lib. leg. secus in impubere l. qua ætate. j. de testa. l. fi. C. de test. mil. & per id q dicit gl. hic volens q hic agebat de cõmodo, vr̃ q si adultus iurasset in damnũ suũ sine curatore, nõ valeret. ꝓ expresse tenet Fulg. hic ar. l. non eo minus. C. de procu. & l. in vniuersis. C. qui da. tut. pos. & l. j. & ij. C. qui le. perso. † Sed Ang. hic dicit, se credere q nullo modo possit adultus iurare sine curatore per l. clarum. C. de aucto. præstan. Puto iuſm valere siue pro se, siue ꝯ se per l. certum. §. pen. cũ ibi no. per glo. & Bar. infra de confes. & ad ꝯtra rñde vt not. in d. §. pen. ¶ † Quæro an prodigus possit iurare in litem sicut adolescens. Fulg. infra l. proxi. dicit q sic, quia æquiparatur adulto. d. l. si curatorem habens. Contrarium puto verius per l. is cui bonis. infra de verb. ob. nec ob. id q no. in d. l. si curatorem habens. quia responde vt habes ex no. per Bar. in l. j. ad fin. j. de noua. ¶ Item illud q dicitur hic adolescentem posse iurare, intelligi debet quãdo adultus illam rem super qua iurat alienare possit. secus videtur si alienare non posset, quia non vr̃ q tunc possit præstare tale iuſm in casu in quo induceret alienationem, vt quãdo iuraret in litẽ pro re quã reus possideret. l. eius rei. cũ l. seq. §. de rei vend. vbi ꝓbat q esset alienatio. Sed si reus dolo desijsset possidere, tunc tale iuſm nõ induceret alienationẽ l. is qui dolo. cum l. seq. eo. tit. & ita limitatur iste tex. per Ful. j. l. proxi. & ſm istam limitationem. & distinctionem intelligo, & limito. l. n tut. §. eo.

ADDITIO.

a ¶Potest. Facit q voluit Ro. consi. ccccliij. & consi. cccxvi. vbi concludit q vbi minor aliàs non põt contrahere ex forma statuti nisi seruata aliquali solemnitate, potest contrahere in sui fauorem illa non seruata.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in litem potest solus iudex deferre.*
2 *Iuramentum in litem non sufficit quòd deferatur à parte parti.*
3 *Iuramentum potest deferri arbitrio iudicis.*
4 *Stat. quod de damno dato stetur iuramento accusantis, quõ intelligatur.*

§. Deferre.

Solus iudex põt iuramentũ in litem deferre, & in infinitum potest iurari. debet tamen iudex certam quantitatẽ taxare in quã iuretur, non tñ præstitũ iuramentũ cogit iudex omnino sequi, & tale iuramentum ob culpam non defertur. h. d. vsq; ad l. in actionibus. ¶ † Not. q iudex, & nõ alius põt hoc iuſm deferre, & sic nõ sufficeret si deferat a nota rio, nisi ſm Bar. & Bal. hic in lec. anti. deferat de mãdato iudicis p̃sentis,[a] quia videret delatũ à iudice. arg. l. si ꝓcuratori p̃sentis. j. de ver. obl. & l. fallus. §. sed si is. j. de fur. & idẽ tenuit Ant. de But. in c. tuis. de testi. bene facit q no. Pet. & Cy. in l. ij. C. de sen. ex bre. rec. & Bal. in l. j. j. eo. ti. vbi voluit q licet iudex dẽat recitare sniam. tñ si faciat eam legere p notariũ noie ipsius iudicis p̃ntis, taliter videbit ab ipso iudice recitata, per d. l. si procuratori. de quo vltimo plenius scripsi in l. hac consultissima. C. q. test. fac. pos. † Itẽ nõ sufficeret q tale iuſm deferat à parte parti, vt & hic firmat gl. j. no. intelligit tñ hoc Bar. esse verũ qñ simplr̃ deferẽ, vt q̃a nõ erat cõtrouersia inter partes p quãto actor nollet carere re ipsa, & sic de affectione nõ est ꝯtẽtio. sed si i delatione iuri adijceret, volo cõdẽnari ad illã q̃titatẽ qua iurabis, valeret. l. si q̃s cũ debitore. §. ti. j. sed Ful. hic tenet ꝯ gl. q̃a istud iuſm est decisiuum huius articuli. s. q̃n interfit qñ est incertũ quãnti intersit, vt in hac l. in prin. & ẽt in ver. curatores. in ver. finis. Puto ꝯcludẽdũ q aut vertit controuersia p quanto nollet re carere, & tunc possit deferri à parte parti, alias non per p̃dicta. Itẽ no. q iudex debet taxare vsq; ad quantũ iuret in litẽ. Dico tñ q taxari dẽt taliter q nõ excedat duplum interesse cõis p l. vnicã. C. de sen. q̃ p eo q interest. & ibi hoc no. Bar. in ver. sumus expediti de ista secunda &c. Dic vt ibi, & tene menti. † Itẽ no. q est in arbitrio iudicis deferre iuſm vt hic, & infra i l. proxi. Et iuxta h. d. Paul. de Ca. h q in his quæ cõmissa sunt iudicis arbitrio à l. censetur iudex semper mouens ex iuxta causa. alle. no. per Inn. in c. qualiter. de accu. & ideo ab eo q facit, non põt appellari. ita & dicit velle Inno. in c. conquestus. de fer. Adde q illud vr̃ verũ qñ ꝯmittit libero arbitrio iudicis, adeo q possit p̃ferre quẽ vult, iuxta id q hr̃ in l. cũ q dã. la j. de le. ij. sed si simplr̃ cõmittit arbitrio iudicis, q̃a appellatione arbitrij intelligit de arbitrio boni viri l. si libertus. j. de ope. lib. l. j. j. de lega. ij. poterit appellari ab eo q facit iudex vigore arbitrij,[b] vt est tex. cũ gl. no. & ibi Bar. i l. si qua pœna. in gl. mag. j. de ver. sig. & est gl. no. in c. su p his in ver. arbitriũ. & in ver. astringendus, & ibi doct. de accu. & ꝓbat in c. j. de dila. iũcta l. j. C. de dila. & no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de cita. §. sequit ver. sed nũquid credet. & glo. fi. iũcto tex. in c. j. de ꝯfes. in vj. & clare do. de S. Gem. in c. ij. de iura. cal. lib. vj. vbi de hoc plene p eũ, & p Rom. in l. admonẽdi ꝓpe fi. §. ti. j. bene facit q no. glo. in c. ij. de corpo. vitia. in glo. fi. & quæ no. doc. in l. j. ad fin. de le. ij. super eo q ibi no. Bar. ad fi. vt dixi. Et ſm istã intellige no. p Bald. in l. ij. quo, & qñ iu. vbi sequit illud dictum Inno. in d. c. fin. & ẽt q no. Bald. in l. quicunq; C. de

ADDITIONES.

a ¶Præsentis. Consuluit Bald. consi. xlii. v. lib. q stante statuto q dictum testis examinati absque præsentia iudi. non valeat, quod si iudex de partium consensu omittat examinationem non valebit.

b ¶Arbitrij. Adde per eum. Alexã. consi. [illegible] lib. Et vide Ang. Aret. insti. de act. in pen. [illegible]

C.de ser.fu.& q singulariter no.Spe.i ti.de off.iud.§.impedit,ver.j.& Io.An.in c.exceptionẽ.in fi.de excep. & Ang.in l.iustina.§.iuris.ff.de iusti.& iu.l.j.j.de excep. Et his ergo vr q ɔcurrẽnb. his quæ ɔcurrere debent vt deferaĩ iufm in litẽ,teneĩ iudex illud deferre, ad q ẽt facit tex. in l.nũmis.à ɔ̃rio sensu vt ibi dixi.ſ. eo. & attenta dispositione iuris canonici,ſm quã põt ab oi grauamine rfr appellari.c.vt debitus.de app.& d.c.j. de dila.põt pcedere illud q dictũ est.ſ.q appellari possit à nõ delatione talis iuri, qñ ɔcurrebant illa pp q̃ iudex debebat deferre, sed inspecta dispõne iuris ciuilis,ſm quã ante sniam diffinitiuã rfr nõ põt appellari[a].l.añ sniæ.C.quorũ app.& l.ij.j.de appel.reci.aliud esset vt p Bar.j.l.proxi.in fin. & ibi aliquid per Ro.Quid aũt in alio iufo.ſ.deferendo in supplementum pbationis, de qua loquiĩ.l.admonendi.ſ.tit.j. an si nõ deferatur possit appellari,vide per Bart.in d.l.admonendi.& ibi ẽt per alios p Ant.de Bu.in c.fi.extra eo.¶ † In gl.in ver.ɔgruit. per hanc gl.iun.tex.dicit Ang. se pluries dixisse q stante statuto, q de damno dato[b] stetur sacramento accusantis,licet q̃titas vsq;, ad quam iurari possit nõ sit taxata p statutũ,poterit p iudicẽ taxari. & ita dicit se practicasse Perusij,& reputat menn tenendũ.sed dic.de hoc videri text. apertũ in l.si qñ. C.vñ vi.& in c.fin. q met.cau.& dum gl.hic dicit nõ solũ ante iufm,sed ẽt post iufm iudicẽ posse taxare dic larius,vt j.in gl.seq.¶ In gl.ex mag.in princip.Exemplũ glo.est bonũ pro casu posito i tex.dũ lfa dicit,q iudex p̃t in totũ absoluere.sed dũ dicit,q p̃t minuere,p̃t poni exẽplũ qñ ex instris apparebat q res p pte tm erat actoris,vel ex eis apparebat de ẽstimatiõe cõi, & sic attẽto iufo apparebat affectionẽ iurãns fuisse inordinatã valde.¶ In ea. ibi,vt hic &c.per hoc nõ tolliĩ ɔ̃riũ,q.a in ɔ̃rio nõ p̃t aliquo mõ taxari post iufm. Teneĩ ergo cõiter so.sequẽs, & rõ est,ſm Bar.& doc.q.a hic nõ dr detegi periuriũ licet post iufm alr taxetur q̃ iuratũ sit,sed dr potius argui de inordinata affectione ſm quã iurauit.Sed in l.contraria.quia iufm est de veritate dr detegi periurium si aliter taxetur q̃ iuratum sit. & ita etiam declarat Bar.in auc.sed nouo iure.C.de iud.& est glo.in c.j.in ver.docuerit.de elec.lib.vj.Tñ ſm Ful. hæc so. vr ɔ̃.l. fi.j.eo.vbi ẽt in mã huius.l. dr agi de periurio.vñ rñdet Ful.q iste tex.non ɔ̃dicit. d.§.oportet. allegato in gl.Sed hic vnum plus dr.ſ.quod ex instris postea repertis põt iudex à iuramento recedere,vt hic,& j. l.prox.& ita posset ẽt,ſm eum, in casu.d.§.oportet. Confirmo per id quod signanter volũit Inno. & Io.And.Ant.de But.in d.c.fi.q met.cau.† vbi volũt q si iudex taxauit expensas,& ſm taxationẽ iuratũ est.tñ si postea videt se male taxasse,potest reuocare taxationẽ, & nõ procedere ad sniam arg.l.q iussit.infra de re iudi.Sed vbi nõ reuocaret taxationẽ,habet necesse sequi iufm, vt in d.§. oportet. & ita etiã dixit Spec.in tit.de expen.§.postremo.in princ.& Pet. de Anc. in repe. cap.finem litib.ad fi.de do.& contu.& Ioan.de Imo.in d.l.q iussit. licet Ang.ibi refert q Inno.in c.sacro.de senten.excom.dicat contrarium. & cum illa opi. Inno. in d.c.sacro transit Ange.non facta mentione de eo q dicit Inno.in d.c.fi. Sed Ang. male refert Inno. in d.c.sacro.q.a vt ẽt dicit Ioan. de Imo.in d.l. q iussit,non est verũ q Inno.in d.ca.sacro.dicat illud. Tñ ipsemet Ioan.de Imo.in l. qui bona.§.qui damni.infra de dam.isect.sub dubio forte tenet ɔ̃ Inn. in d.c.fi.per d. §. oportet. & maximè quia taxatio cum iuramenti delatione fit in odiũ cõtumacis.& si pp eius odium iudex non debet recedere à taxatione & iufo.per d.§.oportet.& dicit q etiã est de mente Ia.Bu. & Bar.in auc.nouo iure.C.de iudi.q in casu illius auc.nõ possit discedi à iuramento,& cũ.d.opi.Io. de Imo. in d.§.q dãni.ɔcor.ẽt Ro.ibi.Sed ipsemet Ioã.de Imo.in d.c. fi.ẽt dicit, q si non fuit appellatũ à taxatione,nec illi ɔ̃dictũ,vr q iudex non possit illam reuocare. per d. §. oportet. & alr reuocatio esset ɔ̃ ius, & nõ valeret per id q habetur in c.j.de re iudi.in l.ij. C.qñ prouo. cũ si. Tamen aduerte quia illa iura loquuntur qñ iudex exprimeret errorẽ iuris in sententia seu reuocatione. Mihi placet q iudex ex causa de qua hic. ſ. vigore probationũ postea repertarũ possit discedere à iuramento.& ita vr velle tex.hic,si bene inspiciatur,iuncta.d.l.fi.in ver.periurio.& ibi glo.infra.e.Et satis vr hic agi de periurio ponẽdo exemplũ,vt facit gl.hic in prin. & sic procedat illud ẽt in casu.d.§.oportet.Et nõ placet mihi rõ reddita per Io.de Imo. in d.§.qui damni. dum se fundat in odio contumacis, quia dico q tex. in d.§.oportet.non loquitur magis ɔ̃ contumacẽ q̃ ɔ̃ nõ contumacẽ saluo eo. q infra proxi dicã. Hæc procedunt qñ iuratur ɔ̃ dolosum[c] vt hic. Si aũt iuraretur ɔ̃ non dolosum,tũc videretur q indistinc.posset probari ɔ̃rium,ẽt si probõnes non sint nouiter reperte & reuocari taxatio & discendi à iufo poterit per not. per Inno.in c.fi.& p Io.An.in c. qui pp. §. illud.in ver.iufo. de elec. & in addi.Spe.in ti.de of.om.iud.ad fi.super ver.sed nunquid à snia. in quib. locis concluditur qd licet lex dicat stari sacramento alicuius,intelligitur,nisi probetur ɔ̃rium.vt ẽt dicit Ang.in d.§ oportet & per plura hoc probaui post Ang.& Imo.in d.l.qui damni.Item procedunt ista.qñ nondũ lata est diffinitiua post iuramentũ.sed si lata est diffinitiua an possit retractari ex probationib. postea repertis,vide q sequitur in gl.& q no.Bar. in d.l. admonendi. & ibi dixi super gl.in ver.exactio.¶ In ea. ibi,tunc enim snia iudicis non reuocaretur &c.tene menti istam gl.quę optimè facit pro eo q not. Bar.in d.l.admonendi.de iureiu.& dixi ibi super glo.in ver.exactio dum gl.ibi[d] alleg.l.si quando.C.vnde vi

ADDITIONES.

a ¶Appellari. Adde vt per Ang.consi.clxxxviij. vbi ponit an possit appellari à denegatione consi.sapientis,q iudex debet requirere ex forma statuti.
b ¶Fran.Cur. Quod de dãno dato. Adde Ang.Are.in trac.male. in ver.necnõ adde.
c ¶Contra dolosum. Adde Fulgo.consi.cix. & an consi.clxxv.
d ¶In ea. Glo.ibi, vel si actor nolit hoc. conclusio glo.probatur ad literam in l.sed si lege.§.hæc verba.ff. de pet.hære.

Martiani. LEX V.

1 *Facere cui non licet,potest facere cum modificatione.*
2 *Plus cui permittitur, videtur permissum q est minus, fallit in decreto iudicis.*
3 *Actio ex testamento non est bonæfidei.*
4 *Pluralis locutio numero duorum contenta est.*
5 *Actiones arbitrariæ qualiter dicantur.*
6 *Iufm in litem põt præstari contra venditorẽ habentẽ facultatẽ rem restituendi.*
7 *Interesse singulare singulariter venit in qualibet actione,et põt pbari p testes.*
8 *Iuramentum in litem non præstatur propter latam culpam.*
9 *Actio quælibet in qua res non restituitur secundum sententiam vel præceptum iudicis,dicitur arbitraria.*
10 *Iuramentum in litem an & quando præstetur in actionibus stricti iuris.*
11 *Iuramentum in litem ad hoc vt possit referri,quæ requirantur.*
12 *Procurator fisci non potest iurare in litem.*
13 *Iuramentum in litem quando sit deferendum.*
14 *Iuramentum in litem an sit præstandum contra hæredem ob dolum defuncti.*
15 *Iuramentum in litem ad q tempus debeat deferri.*
16 *Iuramentum in litem an possit præstari contra iudicem qui fecit litem suam.*
17 *Iuramentum veritatis ad hoc vt possit præstari,duo requiruntur vt hic.*
18 *Depositum quando sit alicui sigillatum,si restituitur dissigillatum, an stetur iuramento deponentis.*
19 *Appellari an possit à delatione iuramenti in litem.*

IN actionibus. In actionib.in rem & in actionib.psonalib. in rẽ scriptis, vt est actio ad exhibẽdũ, & i actionib. bonęfidei pp dolũ defertur iufm i litẽ,q est affectionis, & poterit iudex taxare & deferre vel nõ deferre,& sequi vel nõ sequi iufm. In alijs aũt actionib. q̃ prędictis põt deferri iufm in litem, qd est de veritate ɔ̃ morosũ in defectũ probationis re perempta. h.d.cum l. seq. Et vide vt hic per Bart.¶ In tex.ibi,vel absoluere.ſ.ex causa vt.ſ.l.proxi. §.iurare. ¶ In tex.ibi.ęstimat.ſ.per probationes factas in causa.¶ In tex.ibi. non põt.ſ.facile.¶ Not. q iudex põt taxare quantitatem vsque ad quam iuretur. & circa hoc vide plura quæ dicta sunt.ſ.l.proxi.§.fi. ¶ †No.ex tex.ibi,licuit &c. q cui licitũ est non facere, videtur etiã esse permissum facere cum modificatione vt hic,et ſ.l.proxima.§. fin.& l.iurisgentiũ §.adeo.ſ.de pact.¶ †No.ẽt ex eo tex.q cui permittitur id q plus est,vr ẽt permitti id q minus est vt hic. & l. nec i ea.ad fi.j.de adul.Fallit in decreto iudicis aliquid permittentis.casum & exemplũ habẽtis i l.si pupillorũ.§.si ptor.infra de reb.eorũ. ¶ †No ex fi.q difficilis est probatio rei q̃ nõ extat. ¶ Item not. ex eo fi.iuncta.l.seq. q actio ex testõ non est bonæfidei, vt hic, & l.si hrs.iuncta l.in bonæfidei.j. de eo q cer. loco. Fallit quo ad duo de quib. per Bar.in d.l.si hæres ¶ †In glo. in ver.in rem.ibi, in plurali numero &c.hęc est fragilis ratio,quia pluralis locutio est contenta numero duorũ.l.vbi numerus.j. de testib. & in c.pluralis.de regu.iur.in vj.vnde melior vr esse ratio q tex.loquitur indefinite,& indefinita æquipollet vlĩ. l. si plurib. in prin. de leg. ij. c. solite. de maio.& obed.& q in publiciana locũ habeat iufm in litem,patet in l.eum qui. §.in publiciana.ſ.de public. iuncta.l. qui restituere.ſ. de rei ven.Pro gl.etiam facit tex. in l.harum.ſ.si ser.ven. & melius in l.si fundus.in vendicatione.infra.de pig. ¶ †In ea ibi. arbitrarię &c. & qualiter dicantur arbitrariæ vltra no. per Bart. hic vide per eundem in l.hoc edicto.in prin.infra de pub.¶ In gl.in ver.bonæfidei.ibi,non in ɔ̃nijs &c. fallit in contraria actione, q̃ dareĩ pp fidem ruptam.vt in l.si pignore.§.si põt infra de pig. act. vbi de hoc est gl.no.& ibi Bar.& illa glo.sequitur etiã Ioan. de Imo.in l. infamię.infra de publ.iud.p l.furti.§.mandati.ſ.de his qui no.infa.licet gl.sentiat contrarium.in d.l.furti §.ɔtrario.& Bar.ibi, non decidit, tñ vt dixi,prima videĩ vera per ſ.alleg.maxi. per l.ei apud alleg. in gl.dum tex.dicit de fide rupta &c.à ɔ̃rio sensu. ¶ † In ea. ibi, speciale actione ex empto &c.Bart.hic distinguit,aũt habet venditor facultatem rei tradende & põt contra eũ iurari in litẽ,q.a dolo facit.aut nõ habet,& tunc secus, q.a liberaĩ pstando interesse, & sic non dicitur dolũ cõmittere. & ista vr esse magis cõis opi. ſm quã

intelligi debet glo.fin.in l.si traditio.C.de act.emp.quæ vult q in
a actione exempto habeat locũ istud iurm ĩ lit.ª licet Alb.d Ro.&
Ful.hic ꝯnent indistincte sustinere q locũ nõ hẽat p d.l.si traditio.
& q̃dã alia satis leuia ad q̃ patet rñsum p istã.l.& l.iij.§.ĩ hac.i ver.i
7 cæteris.j.cõmo.cũ si.¶ † In ead.ibi, aſs venit singulare interesse in
actione de dote &c. Dic q singulare interesse regulariter venit in
qualibet actione & l.vnica,cum gl.in ver ꝯtub. C.de sent. q̃ p eo
q interest.& tale interesse singulare posset pban p testes vt intel-
ligit gl.hic.& de mõ pbandi tradiſ p gl.in d.l.vnica.in versi.subtili
tate.& ibi melius p Bar.& p Bar.in l.nemo est qui nesciat.ad fi.ff.
de duo.re.& p Spe.in ti.de fru.& interesse.§. fi.ver.j.Et q ĩ actione
8 de dote iuret in litẽ,patet in l.si filio.§.j.j.sol.ma.¶ † In glo. in ver.
ob culpã, ibi, excõmunicari &c. vt in c.j.& in c.qñ frequenť. in fi.
vt lit.nõ ꝯte.& cõiter teneť opi.gl.q p p latã culpã nõ iuraſ in litẽ.
q̃a vbi agiť de pœna & lex facit mentionẽ de dolo, nõ venit lata
b culpa ᵇ l.j.in prin.iuncto.§.si q s iõ.j.ne vis fiat ei.& l.ij.§.hac actione
iş demũ.j.vi bon.rap.& no.gl.in l.magna.negligentia.j.de verb.sig.
Et hic agiť de pœna inferenda ꝯ.reũ, s.vt ꝯ ipsum steť iuřo in litẽ,
& istã opi.tenet ẽt gl.in §. inspectus.alle.in gl. de mã plene p Bar.
in repe.l.q Nerua.j.depo.& in l.j.§.nõ aũt.j.si q s test.liber esse iuss.
fue.& p Bal.hic p Sal.in l.j.C.depo.aliq d p Bal in l.ij.C.de pb.&
in l.ij.C.de noxa.plene p Ant.de Bu.& Io.de Imo.in c.ij.de iesti.
Omitto in p̃dictis opi.Ful.hic volentis posse sustineri qđ ẽt ob la-
tam culpã regulariť deferaſ iurm in litẽ.p l.is qui.C. eo.& tenet q
ibi nõ sit ſpãle fauore pupilli, q̃a facile ad dicta p eũ videať posse
rñderi,& ipsemet fateť q postq̃ cõis snia est cũ gl.nõ sit discendẽ-
dum ab ea.¶ In ea.in ver.plane,ibi.l.pe.§.j.&c.hęc prima sallentia
approbaſ à doctor.hic,excepto Ful. dicente q ibi nil diciť de iuřo
in litẽ.& posito qđ ita intelligereť,debet intelligi de iuřo in litẽ q
est veritatis.de quo loquiť tex.hic in versi.plane,& hoc p p difficul
tatẽ pbõnis,q̃a res sem p oculis iudicis ibi subijci nõ potest.tñ ista
sua opi.vř ꝯ illũ tex.ibi dũ dicit q id nõ ꝯuneť q in veritate est &c.
Vř tñ q dũ Bar.hic alle.d.l.pen.§.j.ad hoc videlicet, q si obligatio
quantitatis ad quã agiť successit loco obligationis speciei , põt in
litẽ iurari,nõ videať hoc ibi plene pbari,q̃a istud esset restringere
illũ tex.ad casum qñ actor q. fecit citari illũ,q. fuit exemptus à iu-
dicio,agebat ꝯ reũ obligatũ ad spẽm.qđ est magna violẽtia ad il-
lum tex.itẽ vř ꝯ.l.antep.§.itẽ si q s.eo.tit.vbi habet locũ illa pmis-
sio ẽt si actor nullo mõ erat creditor,tñ saluando opi. Bar.põt dici
q nõ cadat iurm i litẽ affectionis,nisi i specieb.ĩ q b. cadit affectio.
l.nũmis.š.eo.nõ est absurdũ q ita restringaſ tex.in d.l.pen.& licet
nõ esset actor vere creditor,tñ p p dolũ eximentis,hoc nõ attẽdiť.
d.l.antep.§.itẽ si q s.¶ In ea.ibi,est tñ in rẽ scripta.vř probari in l.si
9 patronus.§.hæc actio.& in l.si id q.infra si quis in frat.patr.† Præ-
terea etiã fm Bar.est arbitraria,quia quęlibet actio ĩ qua res nõ re-
stituitur fm sniam,seu pręceptũ iudicis,dř arbitraria,vt iudex possit
ꝯ eum deferre iurm in litẽ per d.l.q restituere.in fi.hæc est no.do-
ctrina eius quã Ange.dicit ñ fuisse traditã ab alijs,& esse singľr no,
& eam sequuntur cõiter cæteri. sed ẽt candẽ doctrinã tradidit Io.
Fab.in §.pręterea quasdam.insti.de actio.& ẽt Io.An.in addi.Spe.
in ti.de iurein.§.j.in addi.magna.in versi. & est sciendum.sequitur
etiam Io.de Imo.hanc doctrinam.in l.Nesennius.§.fundum.infra
de re iud.& per hoc dicit Bar. q etiam in casu.l.hoc edicto.in prin.
infra de publica.& in casu.l.cum dos.§.j.j. ter.amo. quæ hic alle.in
glo.potest dici deferri iurm in litem , tanq̃ in actionibus arbitra-
rijs, ea ratione, quia quãdo res restituitur fm sniam vel præceptũ
iudicis,actio dicitur arbitraria vt ꝯ non restituentem possit defer-
ri iuramentũ hoc per præalle.l.qui restituere. Adde q pro hac sua
opi.ẽt videť esse tex.iuncta gl.l.iiij.§.sed & si quis.š.fi.re.& hoc mõ
posset intelligi glo. in d.§. præterea.in ver. similibus.dum dixit q
actio rerũ amo.& fi.reg.est arbitraria.sed Fulg. hic dicit q actio fi.
regun.est mixta.s.in rem & in personã.l.j.š.fi.& reg.& §.quędam.
insti. de act. vnde quatenus concernit restitutionẽ rei,potest in ea
iurari in litem.ad hoc facit q no.gl.insti.de offi. iud. §.eo quoq;. in
ver.furatus est. sed quatenus est psonalis, & datur ad personales
pręstationes secus sit,iuxta.d.§.quędam.& l.ij.& l.iiij.§.j.š.fi.regũ.
Limita tñ dictam doct.Bar.fundatam per d.l.qui restituere, vt lo-
cũ habeat qñ iure actionis procederetur ad condemnationem vt
res restituatur. secus si offi. iud.quia tunc ꝯ non parentẽ non iura
tur in litem,vt est gl.rep.sing.in l.harũ.in gl.fi.š.si ser. ven.& sequi-
tur Bar.& Mod.in l.si prius.in ij.q infra.de ope. no.nun. & probaſ
in l.argentarius.§.cũ aũt.fm Ang.& Mod.ibi.š.de eden.licet ipse-
met Bar.aliter dicat in d.l.harũ.& Io.Fab.in d.§.pręterea.sed tene
primã opi.vt dixi in d.l.si prius.& licet in actionib.in rẽ,& in actio-
ne de dolo & in actione q metus cau.iuretur in litẽ, vt hic, & l.ar-
bitrio.iuxta prin.š.de dolo. & in alijs q̃ sunt arbitrariæ,eo quia nõ
paretur iudici q condemnauit ad rem restituendã per d. l.qui re-
tuere, tñ exceptis istis non iurabitur in omnibus alijs actionibus
arbitrarijs in litem.vñ in actionibus arbitrarijs rñne loci iuxta l.ij.
in prin.j.de eo q cer.loc.nõ repeniť iure expressum q iureť.& hoc
expresse dicit Pau.de Ca.referẽs se nõ reperire hoc bene cautũ.
vnde dicit se putare debere pbari interesse p testes, & nõ per iu-
ramentũ in litẽ.de quo nõ pnideť per istã.l.nec in d.§.pterea. vbi
nihil de iuřo in litẽ dř.Adde q istud expresse tenet Io. Fab.in d.§.
pterea quasdã ad fi.vbi p hoc alle.l.ij.aliàs.iij.§.nũc.de offi.j. de eo
q cer.lo.& q no.in ea.l.§.fi. vbi patet q non venit omne interesse
singulare in tali actione.secus esset si posset in litem iurari.q tene
meũ pro intellectu huius materiæ. Adde ẽt vltra fallẽtias positas
in gl.aliam fallẽtiã in qua in actionibus stricti iuris iuratur in litẽ,
quãuis nõ sint arbitrariæ,vt in actione præscriptis verbis,quæ ori-
tur ex ꝯctu innominato,qñ habet similitudinẽ cũ ꝯctu bonæfidei
vt in ꝯctu,facio vt facias.vt est glo.valde not.quæ sub dubio forte.
h.d.in l.naturalis.§.sed si facio.in ver.similis.j.de præscri.ver. ibi se-
quiť illam Saly.Ful.tñ ibi eã nõ approbat,quia fm eum.tũc iurať
in litẽ,qñ actio datur ad restituendũ.d.l.qui restituere,non ad dã-
dum quasi fauorabilior sit causa restitutionis.l.videamus.§.in Fa-
uiana.j.de vsura.& ideo fateť q qñ actio præscri.ver.daretur ad re
stituendum vt in casu l.si rẽ tibi inspiciendã.j.de præscr.verb.pos-
set pcedere illa gl.tamẽ posset negari argumẽtũ suũ,q̃a videmus
q in actione exẽpto in qua nõ agiť ad restituẽdũ,deferť iurm in li
tẽ vt fuit š.ꝯclusum.Putarẽ tñ illã glo. intelligẽdam in casibus in
quibus posset quis cogi ad faciendũ vel dandum, adeo quod nõ
liberareť volẽs spõte soluere interesse.nam si liberareť volẽs spõ-
te soluere interesse,& non pstare principale,non vř qđ tunc hẽat
locũ iurm in litẽ,quia non esset in dolo,sicut dicit Bar.hic in actio
ne exẽpto.Quando aũt possit præcise cogi dare vel facere,dic vt
per Bar.in l.stipulationes non diuiduntur.in xj.opposi.& in viij.q.de
verb.obli.& ibi etiã per Bart. & alios in l.vnica.C.de sen.quæ pro
eo quòd interest.Ex prædictis manent expedite additiones circa
duo ex quatuor requisitis ad deferẽdũ iurm in litẽ de affectione.s.
circa qualitatẽ naturæ actionis & circa qualitatẽ rei petitę, & ad
10 vltimũ ẽt adde q̃ dixi in l.nũmis.š.eo.¶ † Circa tertiũ vero requisi
tũ.s.qualis dẽat esse dolus rei ꝯuẽti,inquantũ Bar.hic ꝯcludit q ĩ
actionib.bonæfidei,si tñ ab initio fuit ꝯmissus dolus,vt q̃a male-
fidei apprehẽdit possessionẽ rerũ hẽditatis alienę:sed dolus cessa
uit in nõ parẽdo iudici,vt q̃a res est vẽdita sine dolo p eũ,tñ si res
extat,iurabiť in litẽ p l.si possessor.§.fi.š.de pet.hęre. q secus diceret
eẽ in arbitrarijs vt d.l.arbitrio.post prin.ver.nõ tñ.cũ gl.in ver.de-
functus.ibi dũ gl.dicit,idẽ dico &c.adde,fm Ful.q Bar.in actioni
bus bonæfidei nõ vř bene dicere,q̃a tex.in d.l.si possessor. loquiť
qñ reus dolo fecit quominus posset restituere, q̃a dũ erat in ma-
lafide vẽdidit alteri. vñ nõ mirũ si iuraſ ꝯ eũ in litẽ, q̃a paria sunt
ꝯmittere dolũ in nõ parẽdo iudici,vel in faciẽdo quominus face
re possit,vt ẽt ipsemet Bar.hic fateť,& pbaſ ĩ l.sed & si lege.§. hęc
verba.š.de pet.hæred.& in l.fundus.§.in vẽdicatione.j.de pign. &
e ita antequã vidissem Fulg.mihi visum fueratᶜ & sic remanebit cõ
clusio q nõ sit dřia in hoc inter arbitrarias, & bonæfidei. Ang. tñ
11 hic,& Pau.de Ca.simpľr trãseũt cũ Bar.† Itẽ adde qđ licet nõ suffi
ciat dolũ esse ꝯmissum ab initio,nisi ẽt postea cõmittaſ in nõ pa-
rẽdo iudici,vel in faciẽdo quominus possit parere,vt hic p Bar.tñ
fallit in casu d.l.pe.§.in eũ.š.ne q s eũ q in ius voc.est vi.exi.p rõnẽ
12 hic traditã in glo.† Itẽ circa quartũ requisitũ.s.habilitatẽ psonæ iurã
tis,vide.š.l.pxi.& q̃ ibi dixi,& an pcurator fisci possit ĩ litẽ iurare.
vide gl.no.dicẽtẽ q nõ in l.quoties.in gl.fin.C.de exa.trib.lib.x.de
cuius veritate dixi in d.l.pe.§.in eũ.& tangiť per Io.Fab.in §. item
13 aduersus.insti.de adop.† Quærit ẽt iuxta p̃dicta Bar. qñ dẽat de-
ferri iurm in litẽ,vide hic p eũ cum quo trãsit Ang.& Sal.hic. sed
Ful.quẽ hic sequitur Rom.dicit q ĩ arbitrarijs potest deferri an-
tequam vlla sententia feratur,si dolo fecit quominus possit resti-
tuere,& dicit videri casum ĩ d.l.qui restituere.ij.rñ.pro hoc ẽt alle.
l.sin autẽ.§.sed & is.aliàs est.§ sed si possessor.ff.de rei ven.& sic te
net ꝯ Bar.& dicit ita sentire gl.in d.l.arbitrio.§ j. sed nõ recedo ab
opi.Bar.nõ.n.ob tex.ĩ d.l.q restituere.q̃a loquiſ post primã sniam
vt patet ibi in versi.iussus. bř facit.d.l.si fundus.§.in vendicatione.
14 Nõ ob.d.l.sin autẽ.q̃a ibi nihil de iuřo in litem dř.† Quærit ẽt hic
Bar.

ADDITIONES.

a ¶In litem. Adde q voluit Lu.Ro.consi.cclxx.& aduerte quia glo.ibi nõ declarat q iuramẽtũ habeat locum an in litem veritatis,an affectionis de quo hic.

b ¶Fran.Cur. Lata culpa. Adde eundẽ consi.lxv.j.lib.& vide vnũ pulchrũ dictum Bal.in materia an lata culpa ęquiparetur dolo in l.ij.C.de prob.q refert Alex.in l.j.ff.de leg j.& adde Are.in cõsi clini. vbi est propositus dolus & probetur lata culpa proponens possit obtinere, & vide Card. in consi. xciiij. vbi lata culpa ęquiparatur dolo.

c Fran. Cur. Mihi visum fuerat. Adde q istum intellectũ ponit gl.in l.sed si l.§.hæc verba.ff.de pe.hære.quę ita intelligitur d.l.si possessor. & etiam verbo,p ostẽdet. licet iste sibi attribuat istum intellectum.

a Bart. vers. ob dol. defuncti iuratur in litẽ ꝯ heredẽ. vide hic p eũ quem reprehendit hic Sal. in vno, nã hic vult Bar. non esse dñam an dolus, vel culpa sit cõmissus, seu cõmissa ante lit. cõte. vel post, q̃a neutro casu potent iurari in litẽ ꝯ hẽdẽ defuncti p l. fi. C. eo. & dicit q̃ ita sentit gl. hic, in ver. culpã. i fi. ita & tenet Ro. hic, pro hoc allo. d. l. pe. §. in eum. sed eorũ opi. mihi nõ placet, q̃a alleg. per eos, nõ loquunt̃ qñ defunctus decessit post litẽ cõte. nã si añ lit. conte. decessit, fateor q̃ nõ deferẽ, q̃a cũ censeat̃ esse pœna, nõ transit ꝯ hæredẽ decedentis añ lit. conte. l. fi. j. de fideiuss. tu. l. vnica. C. ne ex doli defun. & istud est q̃ voluit tex. in l. pe. C. eo. ¶ Itẽ inquantũ in ea. q. Bar. ñ dixit q̃ si dolus fuit cõmissus post lit. cõte. & cõmittens decessit añ sñiam, nõ iurabit̃ in litẽ ꝯ hæredẽ suum, arg. l. eius qui delatorẽ. j. de iure fisci. quasi sicut ibi ficta cõfessio, seu probatio ñ nocet hẽdi illius, q̃ ficte cõfessus est si ante sñiam decessit, ita nec debeat nocere ficta probatio hẽdi illius qui decessit añ sñiam. Nã iuñm nõ vr̃ esse vera probõ. l. nõ erit. §. dato. in ver. quasi. & ibi dixi. ꝯ. na j. & sm Ful. istud est singulare verbũ, tñ ipse dicit q̃ in ꝯtrium vr̃ tex. in l. si in rem actũ cũ gl. fi. & l. si aũt fundi. ꝯ. de rei ven. cũ gl. fi. vbi ẽt põt agi ꝯ heredẽ pro dolo cõmisso p defunctũ post litem cõte. sed põt rñderi, q̃ ibi nõ loquitur qñ fiebat probatio nõ vera, putã per iuñm i litẽ. Sed magis dubito de dicto Bar. p p aliud, q̃a si hoc procedis ex eo q̃ pbatio est ficta, deberet esse idem qñ dolus fuit cõmissus ante lit. cõte. & tñ tunc iuratur in litẽ ꝯ hæredẽ. l. pe. C. eo. & tenet ipsemet Bar. hic. Ideo putarẽ q̃ illud q̃ dixit Bar. hic alle. d. l. eius qui delatorẽ. non procedat in casu isto p d. l. pe. vide ẽt Bar. in hac mã aliter loquentẽ in l. aduersus. C. eo. sed hic ple-

15 nius loquit̃. † Posset quæri ad qd̃ tp̃s debeat deferri iuñm i litem. i. an quanti sua interest habito respectu ad tp̃s sñiæ, an vero ad tp̃s moræ, vide sing. decisionẽ Bar. de hoc in l. iij. §. in hac. j. cõmo. & pu-

16 to dixisse in l. vinũ. ꝯ. si cer. pet. ¶ † Itẽ posset quæri an ꝯ iudicẽ, qui fecit litẽ suam, possit in litẽ iurari. vide de hoc p Ange. in l. iiij. §. in eum. j. de dam. inse. & per Bal. in l. j. C. de sen. ex breui. cu. reci. ¶ In ea. ibi, q̃a mortuus bos ad aliquẽ vsum est &c. hæc rõ nõ est gñalis. põt. n. esse bouẽ fuisse cõbustũ, & sic ad nullum vsum erit. ¶ Item hic nõ agit̃ ad estimationẽ corporis mortui, sed viui. i. q̃ñ valebat cũ viuebat. vñ p h̃, & p alias rõnes de quib. hic p Bar. gl. est digna

17 reprehensione, & cõiter approbat̃ sequens intellectus. † Ex quo habetis q̃ duo requiruntur vt possit deferri hmõi iuñm q̃ est veritatis. nã requirit̃ dolus aduersarij, & difficultas pbõnis, vt hic plenius p Bar. vr̃ tñ q̃ i actionib. bonefidei sufficiat dolus absq; difficultate, p l. nũmis. ij. rñ. ꝯ. eo. q̃ nõ loquit̃ de iuño in litem affectionis, sed veritatis. & hoc sequuntur Mod. hic, & ibi expresse tenuit Marsil. vt ẽt refert Alb. de Ros. Fulg. Host. ẽ aũt in d. c. fi. q̃ me. cau. fuit in opi. q̃ vbi est difficultas pbõnis, illa sola sufficiat, vt probari possit p iuñm p c. ij. de cle. p & arg. l. ij. C. de ali. pu. p̃s. & p no. in c. cũ olim. el. j. de pnut. sed scribentes, maxime Ant. de Bu. & Ioã. de Imo. in d. c. fi. hoc reprehendunt, p ea q̃ habent̃ hic, & per l. si qñ.

18 C. vñ vi. Fallit in casib. in quib. reperitur expressum aliter. † Qui p istũ tex. cũ hic no. in gl. decidit. q. si deposui apud te fardellum, vel

b cistam [b] signatã, & nõ restituis, vel restituis dissigillatã, stabit̃ iuño meo de reb. quæ ibi dicebant̃ esse, vt ẽt no. Inn. in c. fi. q̃ me. cau. & idẽ dicit Bal. in lec. anti. Pau. de Ca. hic se remittit ad no. per Bar. l. in eos. j. fur. aduer. nau. cau. Adde tñ q̃ Bar. in l. j. §. si cistã. j. depo. tãgit istũ articulũ. & ibi distinguit. aut restituit̃ dissigillata dolo aduersarij, & pcedat illud q̃ dictũ ẽ, aut culpa, & tũc nõ stabit̃ iuño. ita intelligat̃ sm eum, gl. ibi posita ipsemet Bart. in d. l. in eos. dicit q̃ licet reddat̃ dissigillata nõ poterit deferri iuñm, nisi pbet̃ q̃ ipse dissigillauit, & sic probat̃ dolus, & sic satis concor. cũ his quæ ipse dicit in d. §. si cista. Bal. in rub. C. depo. cõcludit attendẽdã qualitatẽ psonæ, cui data est cista sigillata, vt sic sm qualitatẽ personæ p̃sumatur eũ fuisse illũ qui dissigillauit, vel nõ, vt ibi per eũ. & p eũ in l. j. C. loc. Ro. hic dicit q̃ si reddit̃ dissigillata, p̃sumitur dolus, q̃a

c debet reddi prout fuit cõsignata. d. §. si cista, sed puto [c] q̃ voluerit alle. §. si res deposita. in l. j. pro hoc ẽt adducit, quia qui nõ facit il-

d lud q̃ debet, est in dolo. [d] l. dolus. j. mã. nisi ex cõiecturis aliter appareret de q. b. p Bal. in d. rub. Dic q̃ ẽt ita pprie decidit Inn. in d. c. fi. quẽ ibi sequuntur cõiter doc. & est de mente Spe. in tit. de fur. §. j. ver. sed quid si res. si quis tñ sustinere vellet opi. Bar. in d. l. eos quæ equior vr̃, posset dicere q̃ hic iuñm deferẽ tantũmodo ꝯ dolosum vt hic, & dolus nõ p̃sumit̃ nisi probet̃. l. quones. §. qui dolo. j. d̃ pb. Nec obs. d. l. dolus. cũ si. q̃a verũ est q̃ si recuso de pñti facere id q̃ facere possum, & dẽo, tũc dicor esse in dolo. sed nos quærimus d̃

19 eo q̃ factũ ẽ i p̃teritũ, & ignorat̃ à quo. † Quærit ẽt Bar. an ab isto iuño, vel eius delatione possit appellari. & dicit q̃ pendet ab eis q̃ no. in l. nam, & postea. §. fi. ꝯ. tit. j. vbi cõcludit̃ q̃ ex iuño necessario nõ orit̃ actio, ergo ñ põt appellari p regulã. l. ante sñiæ tp̃s. C. quo. appel. & l. ij. j. d̃ appel. rec. q̃a est ferenda sñia diffinitiua postea ex qua orietur actio. & istã opi. vr̃ finaliter Bart. tenere, licet aliqualiter in dubio loquat̃. & idẽ tenet Sal. hic, & affirmari põt p id q̃ not. gl. reputata singu. in §. præterea quasdã. in verbo, ex arbitrio. insti. de act. q̃ dixit ex iuño in litẽ nõ oriri actionẽ, vt ẽt not. Bal. in d. l. nã & postea. §. si petitor. & in auc. nouo iure. C. de iud. & Ang. in l. ij. ꝯ. eo. & in d. l. nã & postea. §. fin. Inn. in p̃alle. c. si. ẽt tenet q̃ nõ possit appellari, q̃a ñ orit̃ actio ex tali iuño, & ad l. itra vtile. ꝯ. de mino. quã hic in ꝯtriũ all. Bar. rñde vt ibi no. & ista pcedunt de iure ciuili. sed d̃ iure can. sm q̃ ab oi grauamine appellari põt vt c. vt debit' honos. de appell. & c. j. de dilat. vr̃ q̃ à dilatione iuñ possit appellari. circa q̃ ẽt vide q̃ dixi. ꝯ. l. pxi. §. j. Quid aũt in iuño litis decisiuo, & à sñia sup eo lata an possit appellari, dic vt i l. gñalr. §. ij. d̃ reb. cre. & colligit̃ ex l. nõ erit. §. dato. ꝯ. eo. & no. p Inn. & alios in d. c. fi.

ADDITIONES.

a ¶ Fran. Curt. Ob dolum defuncti. An iuretur in litem propter dolum defuncti contra hæredem, vide Ange. in consi. cccvij.

b ¶ Vel cistam. Hanc deci. Bar. sequitur Abb. consi. cix. Pet. de Anc. consil. cclxxxviij. inci. ex facti narratione, vbi consuluit in casu de duob. cohæredib. quorum vnus subtraxerat claues scrinij defuncti & aperuit, & dicebat nihil inuenisse. alter aũt dicebat esse magnam quantitatem argenti. concludit arbitrio stare iudicis inspecta qualitate defuncti, & de prædicta. q. dicit debere stare iuño. considerata qualitate personæ deponentis, & cond. dep.

c ¶ Tho. Dip. Puto. Vide Ia. ñ in iiij. casu & in l. si quando. C. vnde vi. & adde Ang. d̃ Are. in §. fi. insti. de ob. quæ ex quasi delic. nasc. & Alb. de Ro. in ru. j. nau. cau. sta. Imo. & Doct. in d. c. fi. cũ q̃ met. causa. & plene posui in consi. meo quod feci in causa de Alonsi Valenoli de Valentia ꝯ Fran. Ferari. i. hospitem in hospitio leonis ciuit. pisauri. inci. viso processu cãæ vertentis. cui consi. subscripserunt excellen. I. V. D. curiæ generalis Marchiæ Anconitanæ aduocati d. Math. de Vic. d. Gratianus de Monte Monico. d. Ro. rondonus.

d ¶ Quòd debet est in dolo qui non facit q̃ d̃t est in dolo. Vide Alex. in cõs. clxxxvij. aliàs. cxcvij. in ij. vol. & j. de cond. ob cã. l. si pc. in fi. & cum in consi. xxxix. in iij. vol. vbi ille q̃ si fuat q̃ pmisit & d̃t, ẽ i dolo. vide i fi. all. i l. iiij. §. i. cũ. j. d̃ dã. inf.

Vlpiani. LEX VII.

1 *Minor summa inest maiori.*
2 *Testes an, & quando possint examinari post publicatas attestationes.*
3 *Testes an dicant singulares si vnus deponit de maiori sũma, & alter d̃ minori.*
4 *Dictio, plus, prolata à teste quid operatur.*

VLgo. Solus dñs litis põt i litẽ iurare. h̃ dicit.

1 † Adde inq̃tũ Bart. dicit p istũ tex. procuratorẽ nõ posse p̃stare iuñm in litẽ, q̃ põt eẽ dubiũ an istud procedat in pcuratore habente spãle

a mandatũ [a] ad iurandũ in litẽ vsq; ad tantam q̃titatem. Ful. hic dicit q̃ gl. in l. ad egregias. in gl. fi. ꝯ. tit. j. facit q̃ nõ. nam ibi iuñm delatũ dño non põt p̃stari per procuratorẽ, vt ibi, & l. generaliter. §. hisdẽ pñtib. C. de reb. cre. & ita tenet ipse. si tñ aduersarius ꝯsentiret pcuratorẽ iurare, fatetur q̃ sibi p̃iudicaret arg. l. qui iurasse. in prin. ꝯ. tit. j. Bart. tñ in l. qui bona. §. qui alieno. in fi. j. de dam. infe. tenet q̃ ẽt si aduersarius non cõsentiat, possit procurator iurare in litem, licet Ful. de eo mentionem non faciat. mouet̃ Bar. per c. præsentiũ. de testi. lib. vj. & per alia ibi alle. p eum. facit q̃ h̃r in c. fi. de iur. calum. lib. vj. Ro. hic tenet idem q̃ Ful. sed non rñdet ad c. præsentium. & alia alle. p Bar. ideo sto cũ Bar. & ad no. in d. egregis. responde vt ibi dixi.

ADDITIO.

a ¶ Hẽte spãle mãdatũ. Casus in quib. pc. põt deferre iuñm. vide per Lu. Rom. sin. suis.

Marcelli. LEX VIII.

SI tutor. In actione tutelæ iuratur i litẽ. h. d. ¶ Not. adultum posse in litem iurare. q̃ intellige & limita, vt dixi in l. videamus. in prin. ꝯ. eo.

Iaboleni. LEX IX.

CVm furti. Contra furem de estimatione rei furtiue iuratur in litem habita re-

1 latione ad tempus furti. h. d. ¶ † No. q̃ in maiori summa inest minor. de quo me remitto ad ea quæ dixi post alios in l. j. §. si stipulanti. j. de verb. ob. & facit ad illud q̃ no. gl. in l. si cui. in prin. i ver. plusquam alius. ꝯ. quemadmo. seru. ami. i gl. ibi, vel dic sm alios &c. si vis perfecte gl. intelligere, vide glo. in l. in actionib. in verbo, plane. ꝯ. eod. & tenetur cõiter vltimus intellectus glo. si vis ẽt recte intelligere ea, q̃ hic traduntur p Bart. oportet videre ea q̃ traduntur p eũ plenius

2 in d. l. in actionib. ¶ † Ex gl. inq̃tũ Bar. hic cõcludit q̃ si testes semel fuerũt interrogati super artic. ꝯtinẽte q̃ res valeat c. & post publicatã attestationẽ fiat articulus q̃ res valeat cl. adbuc testes pñt examinari, q̃a articuli nõ dñr ꝯrij, sed diuersi, dicẽs Can. habere casũ ex. de testi. c. d̃ testi. & ibi gl. fi. & optime pbat̃ i c. cũ cã q̃ inter economũ. e. tit. Adde q̃ Ang. & Mod. hic idẽ tenẽt. sed ꝯtrũ vr̃ velle gl. i l. fi. §. q. indiuisã. in ver. quas. j. de le. ij. quæ sentit q̃ quando dico rẽ valere centum, intelligatur cũ dictione taxatiua tñ. & ad hoc põderat illam gl. Bar. ibi ꝯ istam decisi. quã ipsemet ponit hic. tamen Bart. ibi vltimo loco alle. in contrarium legem istam, & istam vltimam opi. per istam. l. tenet ẽt Raph. Cu. ibi, & Paul. d̃ Ca. ibi idem in lectu.

in lectu.Bononiensi. & sic licet qñ ais dispositiue fit mẽtio de aliqua summa, subintelligatur dicto taxatiua, vt si dico, promitto tibi nouem, intelligat' vn.l.rogasti.§.si tibi.& ibi dixi.s.si certum pe. tñ secus est qñ enũciatiue, vt hic.& no.gl.in l.rõnes.in ver.quãtitatẽ.C.de pba.p ista deci.Bart. ẽt allego Spec.in tit.de test.§.postq̃. ver.quid si plures. † Et an testes reddant' singulares, si vnus deponit de maiori summa, alter de minori.dixi l l.qui quartã.in prin.ff. le.j.vel ĩ d.§.si stipulãti. post alios ibi.¶ † Itẽ, fm Bart.h̃, põt p hãc l. determinari.q.de teste dicẽte, vidi Titiũ possidere.x.an.& plus.& 9cludit ipse d.dictionẽ, plus, nihil operari, qa qñ aliqs interrogat' vt aliquid reddat certũ, ista adiectio, & plus, nihil operat' vt h̃. De quo p gl.j.magnã ĩ l.ab hostib.§.sed q simplr.s. ex quib.ca.ma. & cũ Bar.h̃ trãsit Ang.qa pbõ dẽt de necessitate 9cludere.c.ĩ pñtia. de pba.l.neq; natales.C.de pba.de qua qõ. ẽt vide p Iac. de Are. Cy.& Bal.i l.si qs i suo.C.ff inof.te.p Bat.i l.Celsus.ad fi.j.ff vsuc. & in l.cũ filius.§.pf.& ibi p alios.j.de le.ij.p Iac.Bu. ĩ d.§.sed q simpliciter.p Io.Cald.& Ant.de But.in d.c.lræ.de dila.p Bal. in l.ij.& ibi Sal.C.de rescin.vẽ.&.per Ang.in §.& q sæpe.in auc.de trien.& semi.colla.iij.per Io.de Imol.in c.pen.de emp.& ven. dixi in l.& si post tres.post Bald. & alios ibi.s. si quis cau. & ibi ẽt tetigi de teste dicẽte, q possedit prope decem annos, vel circa decẽ annos.

Callistrati. LEX X.

N instrumẽtis. In actiõe ad exhibẽdũ ẽt p istris iurat' quãti actori interest.h.d.Et ĩtelligit' ista l.de iuro in litẽ, qd est veritatis, nõ aũt affectionis, quia ĩ istis instris[a] nõ cadit affectio, nisi fm Rich.Ma.& Bal.in lect.aun.& Ful.il. la instra 9tinerẽt iura vel cautiones super speciebus in quibus cadebat affectio, quia instra repñsentãt ipsas res.ar.l.j.C. de do.& l.si seruũ filij.§.cũ qui chirographũ.cũ sim. de leg.j.

ADDITIO.

a ¶Instrumentis. Vide Alexan.in consi.cxcvij. in ij.volu.

Pauli. LEX XI.

1 *Examinatio rei furto subtractæ an possit probari per iuramentum.*

2 *Stat. q de iniuria illata certo generi psonarũ stet' iuro offensi, est contra ius cõe.*

D E periurio. Iufm in litẽ nõ retractat' nisi ex magna cã.h.d.¶ In gl.j. ĩ fi.Bar. & magis cõiter Doct.dãnant istã gl.quia nõ cogitur quis[a] iurate i litẽ, sed dicere põt, volo testes pbare. l.semper.§.in hoc interdicto.cũ gl.in ver.iudicis. j.q vi aut clã.bene facit l.de reb'.j.re.amo. & c.ij. de pb. nã tale iufm fuit inductũ in fauorẽ volẽtis pbare.ergo debet posse fauori suo renũciare.l.pe.C.ff pact.c.ad aplicã. de rẽa. & ad istũ tex.rñde vt hic p Bar.& adde ẽt q dixi in l. videamus. ĩ prin. super ver.adolescens.s.e.¶ In gl.fi.de hoc dixi in d.l.videamus.§. deserre.s.co.& vide q per hãc gl.no.Bal.in l.j.C.sen resci.nõ pos. ¶ † Ex gl.q̃rit Bart.an vbi criminaliter intentaret' iudiciũ ad pœnã pecuniariã, vt quia statutũ ĩponit pęnã criminalẽ fm qualitatẽ, & valorẽ rei subtractæ,[b] putã, q fustiget' si res valet vltra x. an potent accusator pbare estimationẽ p iufm, sicut fit qñ agit' ciuiliter, iuxta l.si qñ.C.vñ vi.Et decidit q nõ.p l.sciant.C.de pba.& p no. in l.iij. in prin.s.tit.j.& hoc sequit' Ful.in l.cũ furti.s.e.Sed Ang.ibi,& Ro. h̃ tenẽt 9riũ, qa licet delictũ qñ agit' criminaliter, nõ possit pbari p iufm.vt no.p Doc.post gl. ĩ d.l.iij.in prin. tñ in q.nr̃a psupponit' crimẽ eẽ pbatũ, & solũ eẽ dubiũ de estimatione.iõ vr̃ q illa possit pbari p iufm.c.h̃.q me.cã.& p d.l.cũ furti.d.l.si qñ. teneo cũ Bar. Pro quo adduco id qd no.decidit Io.An.in c.j.de fo.cõpe.in vj.in nouel.& Bal.in l.j.C.ff reb.cre.& in l.pscriptione.C.si 9ius vel vti. pub. † vbi dñt q si statuto caueat' q de iniuria illata certo gñi personarũ stet' iufo offensi, tale statutũ cũ sit 9 ius cõe.l.oibus. C. de testib.& l.nullus.j.de testib.habebit locũ solũ quo ad negotiũ principale, nõ quo ad fundãdã iurisdõnẽ iudicis corã quo accusat' forẽsis,[c] tanq̃ sortiat' ibi forũ rõne cõmissi ibi delicti.vñ cũ d.l.si qñ. cũ si.loquat' qñ ciuiliter instituit' iudiciũ, vt ostẽdit verbũ, agit', ibi positũ, iuncto tex.insti.de act. in prin. nõ dẽt extẽdi ad aliũ casum cũ illa dispositio sit exorbitãs à regulis iuris cõis posins in d.l. oib. cũ simi.subdit tñ Bar.hic, valde no. q talis pbatio facta p iuramẽtũ in ciuilibus, faciet indiciũ ad torturã in criminalib.nihil tñ alle. Putarẽ tñ dicẽdũ hoc eẽ arbitrariũ, p no.p Bat.in l.fin.j. de quæst. & per Ioan.And.in c.j. de foro competenti.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Quis. Adde q hoc probat' in l.ij. vbi est tex.ad istam.C.de in lit.iur.tñ 9tex.in l.videamus.in prin.s.e.vr̃ 9dicere, vbi tutor non cogitur rõne, de qua ibi. vbi ergo cessat illa rõ, vr̃ quem cogendum. vel dic q ibi ñ cogit' virtute officij tutelę, adeo q si nõ iurauit, teneret'. vide ẽt Fulg. & Mod. in ver.adolescens.

b ¶Valorem rei subtractæ. An estimatio rei furto subtractæ debeat posse probari per iufm, vid' Ang. Are.l tra.malef.in ver. fama pub. & Ale.l cõs.ciij. in j. vol. Ale.in l.ij.j.ff dã.inf. & i l.q bona.§.dãni.e.tit. vbi põit an isto casu possit pbari 9 iufm.

c ¶Forensis. Adde q hic sequitur Lud.Ro.sing.suis sol.vij. col.j.in fi.

a ¶De condi.causa data, causa non secuta.[a] Rub.

ADDITIO.

a ¶Non secuta. In materia huius rubricæ vide vnum bonum verbum Alexand.in l. si pecuniam. j. eo. dum alle.Bal. in l.j.C. de pact.

Vulpiani LEX I.

1 *Adire hæreditatem non videtur adimplens conditionem sub qua est institutus.*

2 *Adire videtur, qui implet modum relicti sibi facti sub modo.*

S I ob rem. Datũ ob rem futurã honestam, re secuta, non cõdicitur.re vero nõ secuta cõdicitur ẽt si cã fuisset tacita, & p dantẽ stetent.h.d.cũ l.seq. ¶ No.ex ver.si parendi.q hæc condõ cõpetit, ẽt si dedi ob cãm implenda de futuro, & postea stet' p me quominus impleatur. & rõ est, qa nõ erã obligatus dare, vñ videm' in siñ q si ex 9ctu ĩnomitato prius inter nos celebrato do tibi decẽ, q̃ cõuenerã tibi dare, vt tres pro me Romã, possum re integra repetere per condõnem ob cãm, si me penitet q vadas Romã.l.iij.§. sed si tibi, & l.si pecuniã.in prin. j.eo.qa qñ dedi, nõ erã obligatus ad dandũ.l.ex placito.C.de rer.permu. secus qñ p stipłonẽ promisissem, & sic erã obligatus.l.in executione.§.fi.j.de verb.ob.& d.l.ex placito.¶ † Secũdo no.q implens cõdõnẽ sub qua est institutus, nõ vr̃ adire hr̃ditatẽ, de quo plenius ĩ gl.¶ In gl.verbo, in honestã gl.male signat istud 9riũ, qa nec in 9rio dat' repetitio, nec hic.melius ergo dixisset gl. q qñ ob cãm, nõ honestã dat', qñq; repetit', vt qñ versat' turpitudo ex parte recipiẽtis tñ.l.pe & fi.j.tit.pxi ¶ In gl.in ver.parendi, ibi, inerat vtriq; nostrũ &c. Nã dr̃ vtriq; nostrũ inesse qñ subest vera, & rõnabilis cã dãdi, vt in terminis huius.§.j.qñ fui institutus sub condõne dãdi tibi.x.nã si do tibi, licet nõ dicã q dẽas reddere si non adiuero hr̃ditatẽ, tñ vr̃ tacite actus q reddas, si nõ adiuere, ẽt si ñ dixerim q dabã cã cõdõnis implẽde, qa debet accipi cõiectura, q potius dederim ob istã cãm q̃ q donauerim.l. cum de indebito. ĩ prin.j.de pb.l.si cũ aurũ.j. de io. Et sic satis dr̃ inesse cã vtriq; parti qñ suberat cã, q̃ erat huius nãæ vt redderet' datũ tali cã nõ secuta. Sed qñ nulla suberat talis cã pcedẽs, sed simplr donaui.& in aĩo gerebã q tu debebas venire ad habitandũ mecũ, & nõ fecisti, nõ possum repetere, qa talis cã nõ dr̃ inesse vtriq; per p dicta. ita loquit'.l.si repetendi.allo.in gl.& l.iij.§.si qs ver.q̃ q̃. j.eod. Et illud q dr̃ hic in gl.pcedit qñ istud tacitũ venit ex nã actus, seu qa à partibus erat tacite actũ.secus si veniret officio iudicis ex aliquo accidenti, qa tunc nõ producit cõdõnẽ ob cãm, vt no. pbat' in d.l.iij.ĩ prin.fm vnũ intellm, quẽ ibi ponit Bar.in fi prin.¶ In ea.ibi, sol.suus est in suo &c. Hãc so.reprehẽdit gl.fi.in d.l.iam dubitan.& gl. si ita qs hr̃ditatẽ.j.de cõdi.insti.p l cũ bnnis.j. de acq.hære. vbi ille actus inducit imistionẽ ĩ suo, qui induceret aditionẽ in extraneo. Et ita ẽt Bar.& alij magis cõiter improbãt istã sol. p dictã rõnẽ, & tenens sequentẽ sol.declaratã vt p Bar.hic, & plenius per eum in d.l.iam dubitan. Et licet ista sit cõis snia, tñ Ful.hic, & Rap.Cu.in d.l.iã dubitan.dñt hoc videri esse 9 text. in d.l.iã dubitan.in fi.vbi suus institutus sub 9dõne potestatiua, si eam non impleat, priuat' beneficio abstinẽdi. & dicere q ibi intelligat', qñ impleuit aĩo se imiscẽdi est violare tex. Et cõfirmat', qa bñficiũ abstinẽdi.q est de iure spãli, facilius tollitur q̃ ius repudiãdi, q est de iure cõi.l.si seruum.§.pror.iuncta.l.si qs extraneus.in prin.cũ ibi no.j.de acq.hære. Vñ p implementũ cõdõnis tollit' filio beneficiũ abstinendi. vt d. l.iam dubitan.p hoc facit ẽt, qa ptor cõcedit bñficiũ abstinẽdi filio, qa nõ sua sponte astringebat' onerib.hr̃ditarijs.l.si filius q patri.j.de vulg.& pup.Sed qñ filius in ptãte est institutus sub 9dõne potestatiua, nõ astringebat' inuitus onerib.hr̃ditarijs, qa pẽdentia cõdõnis tollit suitatẽ, & necessitatẽ l.fi.j. de cõdi.inst.l.cõdõnibus pupillus.j.de cõd.& demon.sibi ergo imputet si nõ impleuit, iõ indignus est bñficio abstinẽdi. Nec ob.d.l.cũ bonis. qa rñdet' q hic filius in ptãte p iplemẽtũ cõdõnis, nõ erit hæres ex immixtione, sed ex suitate, & amissione bñficij abstinendi, vt in d.l.iã dubitan. & sic prima sol. gl. hic erat vera.l.q in filio aliud fit q̃ in extraneo, nã in extraneo seruabit' indistincte decisio posita hic in secũda sol. sed in filio seruabit' indistincte id q hr̃ ĩ d.l. iam dubitan. & in puncto iuris mihi satis placet ista opi. † Quid aũt si relictum est scm̃ sub mõ, & mod' ipleat', an p hoc videat' iplẽs agnoscere relictum seu adire.[a] Bal.h̃ dicit se credere q sic, qa modus ipleri dẽt post aditionẽ, vel agnitionẽ nõ añ.l.q.b.dieb.§.fi.de 9di.& dem.iõ q vult 9ñs, vr̃ velle ans.l.illud.j.de acq.hr̃di.q bñ no.¶ In gl. ĩ ver. sine scelere.inuit tex.& gl.ista cũ seq.q si d.ls cõmisisset falsũ, puta in fabricando testm̃ falsum in quo scripserat aut scribi fecerat, se hr̃dẽ sub 9dõne dãdi x. Titio.& illa x.dedit, nõ repetat, licet ñ 9sequat' hr̃ditatẽ, qa vr̃ dedisse ob cãm quã sciebat eẽ ipossibilẽ. l. vt 9sequeret' hr̃ditatẽ ex testõ. iõ non repetit.l.dictam.C.eo.& ibi no.[a]

ADDITIO.

a ¶Et ibi not. Vide Alex.in l.dedi.§.si quis.quæst.in j.not.j.eo.

Vlpiani. LEX III.

1 *Datum ad duplicem causam, altera tñ non sequuta, repetitur in totum.*
2 *Cauere an teneatur quis de obseruando promissa per eum.*
3 *Poenitentia an & quando habeat locum in contractibus.*
4 *Cauere de soluendo an teneatur, qui accepit.x.mutuo.*
5 *Cautio Mutiana, quæ præstatur pro factis negatiuis, non habet locum in vltimis voluntatibus.*

Edi. Datum ne ad iudicem vocetur, repeti nõ põ.licet de nõ vocando nõ caueatur, nisi datũ fuerit ob cãm.s.vt caueret.h.d. ¶ †No.ꝙ datũ ad duplicem cãm, altera tñ nõ sequuta, repetitur in totum.facit.l.si hẽdi plures.j.de ꝯdi.insti.cũ sim. ¶ †Secũdo no.ꝙ quis nõ teneẽ cauere de obseruãdo illud ꝙ ꝓmisit si de cautione nihil fuit dictũ. & hoc est verũ qñ illi cui promissum est, cõpetit aliud remediũ, vt q̃a tutus est exceptione, absq; alia cautione. ad hoc facit.l.j.§.si debitori.j.vt in pos.leg. & ita notabiliter limitatur.l.in oibus cũ sua mã.s.de iudic.de quo vide hic ꝑ Bar. post gl.& ꝑ Bar.in l.quibus dieb.§.fi.in ver.itẽ quarto quid in ꝯctib.j.ḋ condi.& demon.¶ In gl.in verbo, decidi.hẽs ex hac gl.no.ꝙ licet transactio sit ꝯctus innominatus.l.ij.& ibi fuit dictũ.s.de iur.iur.& in ꝯctib.innominatis rñr sit locus pñtiæ, vt j.§.proxi.& l.si pecuniam.in prin.s.eo. † tñ fallit in ꝯtractu transactionis, & ẽt fm Doct.idẽ est in alio pacto facto ad lites perimẽdas, dato ꝙ non esset transactio, vt quia initũ esset super re q̃ non erat dubia, iuxta.l.j.s.de trãs. & hoc ꝑ istũ text.gñaliter loquẽtem. item, q̃a est eadẽ rõ q̃ est in transactione. in qua cõstat nõ habere locũ pñtiam.l.q̃uis.C.de transact.plus ẽt dixerunt Ia.de Ra.Pet.Cy.Bal.& Sal.in d.l.quãuis.idẽ esse in qualibet cõuẽtione liberatoria fauore liberationis.& hanc dicebãt esse rõnẽ huius l.& sequitur hoc Ro.hic, sed ꝯtriũ tenet Bar.hic, & Bar.Ange.& Mod.in d.l.q̃uis.& hãc opi.sum ibi sequutus, & ad ibi dicta me refero. ḋ quo ẽt vide no.ꝑ Cy.in l.siue apud acta.in xj.q.C.de trans.& in l.sicut.C.de act.& ob.& per Bal.& Pau.de Ca.in l.si quis accepto.j.eo.& per Bal.in l.si pecuniã.in prin.j.eo.¶ †In glo.mag.in prin.gl.hic videns ꝙ tex.innuit, ꝙ iste qui accepit.x.non teneatur ad pñstandam cautionẽ[a] opponit de d.l.in oib.& prima rñsio est ꝙ ibi loquatur in oblõne cõsistente in dãdo, sed ista cõiter reprehẽdit, vt hic per Bar.& ponit hæc secũda sol.ꝙ hic nõ fuit conditio expressa, & fm Bar.ista gl.sentit ꝙ l.in oib.hẽat locũ ꝑ oblõne expressa nõ ꝑ tacita, & h̃ nõ fuit expsse actũ ꝙ caueret, & fm Bar.iste esset mirabilis intellectus si esset verus.sed ipse reprehendit ꝑ rñam l.cũ q.d.s.si cer.pe.tñ vr gl.ñ habuisse istũ sensum, sed potius voluisse ꝙ lex, in oib.ꝓuidens ꝙ cautio pñstet, bñ hẽat locũ ẽt in casu isto. tñ vult gl.ꝙ posito ꝙ locũ habeat, nihilominus nõ sequit, ꝙ dato ꝙ cautio dẽt pñstari, & nõ pñstet, dẽat eẽ locus cõdõni ob cãm ad repetitionẽ datorũ, & põt in hoc gl.defendi.s.ꝙ posito ꝙ cautio nõ dẽat pñstari, tñ ea nõ pñstita nõ sit locus cõdõni ob cãm, q̃a cũ cautio, de qua loquit tex.in d.l.ĩ oib.nõ veniat tacite ex nã ꝯctus, sed officio iudi. ex accidenti.s.qñ debitor ex post facto efficitur inops.l.si creditores de pri.cre.& no.Bar.in d.l.in oib.licet talis cautio nõ pñstet nõ debet eẽ locus cõdõni ob cãm, vt h̃.secus qñ veniret tacite ex nã ꝯctus.l.fi.j.eo.facit ꝙ no.in l.j.§.si parẽdi.s.e.& ꝙ no.ꝑ Bar. hic ĩ fi.ꝙ no.an tñ in veritate teneat iste ad cauendũ magis cõiter tenetur ꝙ non[b] ꝑ rõnẽ.d.l.j.§.si debitori.& tradit ꝑ Bar.h̃. ¶ In ea.ibi, vlt.volun.gl.ad idẽ opi.d.l.Mutianę.j.de cõdi.& dem. † & rñdet ꝙ cautio Mutiana q̃ pñstat pro factis negatiuis, nõ habet locũ nisi in vlt.volũ. & ista est magis cõis opi.ꝑ qua Ful.h̃ all.tex.in §.si q̃s.ita.insti.de verb.ob.dixi in l.j.C.de pac. & in d.l.siue apud acta.in q.b.locis tãgit ꝑ gl.& doc.ꝑ Bal.singulr ĩ aue.cui relictũ.in fi.C.de indi.vidui. & in l.ex his.in fi.C.qñ di.leg.ce.põt tñ alr rñderi, vt per Bar.h̃, & ĩ d.l.q.b.dieb.§.fi.i ver.itẽ q̃rto q.d ĩ ꝯctib.& ibi ẽt ꝑ alios. ¶ In ea.in fi.vide gl.in d.§.planę repromitte.in ver.restituturũ.& ibi, vera ẽ solũ ibi tradita, q̃ optime ꝯuenit ẽt.§.idẽ ẽ.in prin.j.ea.l.vbi cõpetebat aliud remediũ.s.agẽdi actione pscr.ver.io cessat remediũ petendi cautionẽ. de quo vltimo dicetur in d.§.idem erit.

ADDITIONES.

a ¶Cautionem. Vide in simili. Alex.in l.interdum.j.de verb.ob.
b ¶Quòd non. Adde vt per Pau.de Cast.consi.xlviij.

SVMMARIVM.

1 *Causa dr̃ defecta, vel non sequuta, quando implere debens fuit in mora.*
2 *Conditio ob causam cessat qñ causa non potest impleri pp casum fortuitum.*

§.Idem est. Datũ vt quis manumittat seruũ, nõ repetit, licet nõ caueat ḋ manumittẽdo, si hoc actũ nõ fuit.si aũt steterit ꝑ accipiẽtem quominus manumittat, repeti põt, vel ẽt si dãtẽ peniteat.sed si stat ꝑ mortẽ serui, repeti nõ põt quinimo nec ẽt si tñ ꝓmissum esset, & nõ datum, peti posset.h.d. Et prima pars differt a prin. huius.l. quia in prin.resultabat ꝯctus trãsactionis, in quo nõ est locus pñię, vt ibi fuit dictũ, h̃ secus.Item in prin.huius.l.ob cãm negatiuã datũ est, hic ob affirmatiuã.item ibi dans erat securus ob exceptionẽ, hic nõ.& ideo hic si acceperat seruũ manumittendũ ad certã diẽ, possit cogi cauere an diem ẽt cũ fideiussore de manumittẽdo eueniẽte die, si post ꝯctũ accipiens effectus est deterioris cõdõnis[a] ꝑ l.in oib.cũ ibi no.ꝑ Bar.s.de iud.& l.si creditores.j.de priui.cred.vel ẽt si nõ deteriorauit cõdõnẽ, poterit cogi cauere sine fideiussore fm. Bar.hic ꝑ l.si pecuniã. ver.plane repromittere.j.e.ꝙ intellige fm qḋ distinguit Bar.no.in l.si finita.§.eleganter.j.de dam.infe. an aũ ꝑ talẽ cautionẽ nõ pñstitã habeat locũ cõdõ ob cãm ad repetẽdũ tanq̃ cã nõ sit sequuta, declaraui in prin.huius.l. vbi aũt esset actũ a prin.ꝙ seruus statim manumitteret, nõ possit peti cautiõ postq̃ statim agi põt vt manumittat.l.si mulier.j.eo.facit.l. hoc senatusc.§.j.ff.de vsuf.ear.rerũ q̃ vsu ꝯsu.Plus voluit, h̃ Sal.ꝙ ẽt qñ cõuenit ḋ manumittẽdo ad tps, nullo mõ hẽat locũ cautio.& h̃, q̃a ille q̃ dedit, si nõ ꝯfidit, hẽt remediũ, q̃a põt penitere. & si ꝯfidit, expectet tps, sed opi.sua mihi nõ placet ꝑ superius dicta.pone.n.ꝙ nõ ꝯfidit, tñ ñ vult poenitere, quia vult oio ꝙ manumittat ab illo, & expectare eũ cũ periculo.iõ dẽt posse cautionẽ petere iuri.pall.Secũda pars quæ est ĩ ver.sed si dedi.differt à prim.i.q̃a h̃ agit ḋ repetẽdo ex eo q̃a manumittit, vł quia poeniteat. sed ĩ pcedẽti parte ex eo q̃a nõ cauet, & differt ver.ꝙ si ita.ab isto ver.q̃a h̃ nõ fuit adiectũ tps ad manumittẽdũ, ibi sic.i quo aũt differat a seq.verbis hui⁹ §.de se clare patet.¶ †No.ex veri.sed si tibi.& ex vers.ꝙ si ita. ꝙ cã dr̃ defecta, qñ implere debẽs fuit ĩ mora.& tũc orit ꝯdõ ob cãm, nec cessat, licet morosus postea cãm ĩpleret, ꝑ istũ tex.& no.expsse gl.i l.j.i ver.nõ est.j.e.tit.¶ No.ꝙ si dedi tibi pecuniã, vt seruũ tuũ inter certũ tps manumittas, locus est poenitẽtię, secus aũt est, si seruũ meũ dedi tibi, vt post certũ tps manumittas.nã nõ est locus pniæ, si delatio illius tẽporis fuit adiecta ad ꝯmodũ tuũ, q̃a cẽset eẽ donatio ĩ qua nõ est locus pniæ.tex.est nu.in l.Arist.in prin.j.de don.sed tũc ob.l si pecuniã.§.j.j.e. Potes rñdere ꝙ quo ad cõmodũ operarũ percipiẽdarũ interim ꝑ donatariũ à seruo, nõ est locus pnię. vt d.l.Ari.sed quo ad ipediẽdã manumissionẽ sic.vt i d.§.j. qḋ not.ꝑ intellu dictorũ iuriũ. ¶ No.ꝙ trãsacto tẽpore manumittẽdi seruus absq; manumissione nõ efficit liber. de quo vide ꝑ Bart.q. h̃ plenius q̃ alibi bñ loquit.& ꝑ Cy.i l.si liber.C.e. ¶ †No. ex ver.sed si Stich⁹.ꝙ qñ cã nõ põt ipleri ꝑ ꝑ casum fortuitũ, cessat ꝯdõ ob cãm.s.ex capite cãæ nõ sequutæ.tñ hẽt locũ ex capite pniæ, fm dist.de qua h̃ in gl.in ver. cessare.& ẽt in gl.fi.¶ Illud tñ qḋ dr̃ h̃.s.ꝙ qñ cã deficit casu fortuito, non hẽt locũ repetio ex capite cãæ nõ sequutę, ꝓcedit qñ cã veniebat iplẽda ꝑ accipiẽtẽ vt ñ.Sed si veniebat implẽda ꝑ dãtẽ, tũc repeteret tex.& exẽplũ hẽus ĩ l.j.§.j.cũ l.seq.s.e.& h̃ sentit gl.in l.pe.& ibi expsius Cy.C.e.de quo vide ibi plenę ꝑ eũ tãgẽtẽ gñalr, an qñ casu fortuito deficit cã, hẽat locũ repetitio ex aliquo capite, & ꝑ gl.& ꝑ Bar.in l.si pecuniã.in prin.j.e.& ꝑ Pa.de Ca.h̃.& dicit ẽt Cy.in d.l.pe.ꝙ si ista cõuẽtio fuisset facta nõ ꝑ viã modi, sed ꝑ viã cõdõnis, vt ꝑ si. tũc ẽt si ꝑ casũ deficeret, esset locus repetitioni, tanq̃ cã, seu ꝯdõ nõ sit sequuta, vt ẽt sentit gl.h̃.in l.si militẽ.C.e.& tenet ẽt Ful.h̃. licet nihil all.reliqua q̃ ꝯcernũt articulũ, an in ꝯctib.innoiatis sit locus pniæ, reseruo dicẽda in d.l.si pecuniã.j.e.¶ In gl.in ver.dici potent.ibi, cessatio cãæ &c.intellige tñ cũ distinctione q̃ colligi põt ex his q̃ dixi super tex.& ꝑ Bar.i d.l.si pecuniã.in prin.¶ In gl.i ver.cõdõnẽ.ibi, vel dic de actione pscr.ver.&c.h̃ cõiter approbat.¶ In ea.ibi, genus spẽm nõ excludit &c.vt l.i legatari⁹.& ibi no.s.ḋ dol.& no.i l.ij.C.ḋ dol. ¶ In ea.ibi.& qḋ dicit h̃, vt darẽ &c.sentit gl.ꝙ ꝯct⁹ inoiati iudicant, & ex mõ incũdi, ꝙ luit reprobatũ i l.si quis.cũ debitore.ḋ iureiu.vñ ad ꝯtriũ formatũ i gl.h̃ de l.cũ ꝓponas.rñde meli⁹ vt h̃, ꝑ Bar, cũ quo magis cõiter transeunt cęteri, plene dixi in d.l.cũ proponas.

ADDITIO.

a ¶Deterioris conditionis. Vide Alex.in l.diuortio.§.quoties.j.sol.mat.

§.Si liber. Si cã ob quã datũ est, iplet de facto, & nõ de iure, ꝯpetit repetitio, nec distinguit an aliqs sciẽs vel ignorãs receperit.h.d.¶ No.ꝙ nõ sufficit de facto fieri, de quo hic.vt plene ꝑ Bar.in l.vbi pactũ.in fi.C.de tran.cũ cõcord.& addi. quas ibi dedi.¶ Secundo no.arg.ꝙ ex ẽplis est iudicãdũ.simile hẽ in l.j.§.nũc ergo.s.ḋ posth.ꝯtriũ hẽ in l.nemo.C.ḋ sen.& inter.om.iudi.& ibi ponit regula vera, ad ꝯria responde vt ibi per Bart.

SVMMARIVM.

1 *Filius quando potest corrigere patrem.*
2 *Excommunicatũ se putans, cum non sit, põt repetere ꝙ dedit pro absolutione.*

§.Si quis quasi. Si pecunia dat vt aliquid ex certa cã sequat, si illud postea sequat, nõ tñ ex eadẽ cã, cõpetit repetitio, & defectus cãę retẽtę i mẽte dãtis cũ ꝯdõnẽ nõ parit.h.d. ¶ In tex.ibi, ignorãs, secus si sciẽs, vt hic à ꝯtrario sensu.

ſenſu,quia ille q dat ob cām ſciens eſſe impoſſibile, nō repetit vt hic,p l.dictā.& ibi no.C.e.i recipiēte vero ñ diſtinguit an ſciuerit, an ignorauerit,vt ſ.§.prox.¶ †No.filiū corrigere pr̄em in his quæ ſpectāt ad decidēdū de iure.& tñ Gui.de Cu.& Alb.de Ro. meli⁹ facere filiu,ſi cōniuētib⁹ oculis tranſeat.ar.l.quale.ver.Caſſius.ſ.ď arb.¶ In glo.in ver.poſſe.ibi,adminiſtratione rerū &c. ad idē l.cū oportet.§.nō aūt.C.de bo.q lib.niſi tñ i pdigalitatē tēderet adminiſtratio pr̄is.l Imperator.j.ad Treb.l.furioſi.j.de cur.ſu.l.fin.C.de ſen.paſ.¶ In ea.ibi,dic ergo &c.Iac.Bu.& Ang. hic trāſeūt cū glo. ſed Bar.hic cū quo alij poſt eū cōiter trāſeūt . rephēdit gl. & meli⁹ vt h̄.p eū.¶ In ea.ibi,q̄a ſciebat ſe nō obligatū &c.gl.h̄ dixit p p id qď hr̄ i l.ſi quis ſub cōdōne.j. ſi quis omi.cā teſt. vbi illud qď eſt in cōdōne, vt erat h̄,ſm opi.dñis,nō dr̄ eē i oblōne . & vera vr̄ ɔclō q hēat locū ēt ɔdō idebiti,p l.is cui .& l.dñs teſtō. & l. i ſumma.§. ſed & agere.& l.fi.i prin.j.tit.ij.attēto maxime titu.ſub quo poſitæ ſunt illę ll.q debēt intelligi ſm ſubiectam mām tit.l.Imperatores. j.de i di.adie.& no.i d.l.fi.i prin.& licet Bar.diſtiguat i d.l. is cui. tñ diſtinctio ſua nō vr̄ pbari,p l.j.§.ſi parēdi.ſ.e.quā ipſe alle.quia ibi nō fuit erratū ex cā,ſed h̄ ſic.& ad ar.gl.h̄ ſundatū i d.l. ſi quis ſub cōdōne.rñde vt p Bar.in d.l.is cui.qď ſatis eſt,q putat ſe obligatū cāuie.i.ſi velit cōſequi libertatē ſibi legatā, licet nō putet ſe obligatū p̄ciſe.l.ſi ñ ſorte.§.ſi quis quaſi.cū ſi. j.ti.ij.¶ †Vlt.facit iſte tex. q ſi q.s putat ſe excōicatū, & p h̄nda abſolutione det.x. & poſtea apparet eū nō fuiſſe excōicatū,poſſit repetere pecuniā, ſm Guil. de Cu.h̄,q ēt alle.l.forma.in fi.j.de cen.& l.edicto.§.fi.de iur.fiſ.

§.Subtilius.

Si id qď ē meū,tibi trado tanq̄ tuū,nō trāſfero dñiū.h.d.¶ †No.q error in dñio nō impedit trāſlationē [a] dñij.de quo & ēt de errore verſāte i cā dñij, an ipediat trāſlationē dñij.vide q̄ dicta fuerūt in l. ſi ego. & i l.eius q pūincia.poſt gl.no.ibi,i ver.alienatus eſſe.ſ.ſi cer.pe. & q̄ no.Bar. i l.is cui.de leg.ſ.p illū tex.i gl.i ver.ipſius.no. ex his q̄ hñr in gl. †q cōſumptio recōciliat cōdōnē ob cām,ſicut certi condōne ex mutuo.l.nā,& ſi fur.ſ.ſi cer.pe.& ſi pecunię dñiū non eſt tranſlatū,& extat pecunia,nō poſſet hr̄e locū condi.ob cau.ſed rei vēdicatio . quia cōdō ob cām daſ ad dādū,& ſic p̄ſupponit dñiū eē trāſlatū. l.fi.ſ.vſufr.quēad.caue.cū ſi.Et pp h̄ factus eſt iſte §.¶ In glo.i ver. nō facio tuos.dictū gl.eſt ɔ̄ l.clauibus.j.de ɔ̄h.emp.& ɔ̄ gl.l.nō ſolū.§.ſi mihi.& ibi p Bar.j.de vſuca.vñ rñde aſr ad iura all.in gl. ſ.q iō h̄ operaſ authoritas ſnię,aſs ſecus,vt plene p Bar.i l.Pōponius. §.ſi iuſſu.j.de acq.poſ.& no.gl.in l.iij.in fi.ſ.de publ.vñ p Iac.Bu.& alios h̄ rephendit iſta gl.hic,& recte.¶ In gl.in ver.peculiares.ibi, nō legatos &c.nā ſi tales nūmi ſuiſſent legati huic ſeruo, cui relicta erat libertas pure,& putabat ſibi relictā eē ſub ɔdōne dādi .x. Titio.& ſic interim putabat illos nūmos peculiares eſſe hæredis, cū eēnt ſui ex legato,vt no.hic i gl.j.trāſſert dñiū, quia putauit eē illius à quo eūm hēt.& iſte error nō ipedit trāſlationem dñij.vt eſt tex.valde no.in d.l.eius q in pūincia.ver.quas vero. & in ver.alienatas eſſe.nā legatarius cēſet hr̄e cām ab hr̄de.vt no.gl. in l.q exceptionē.§.ſi pars in gl.mag.infra de cōdi.inde.¶ In ea.ibi , nā tūc tacite vr̄ ſibi legatum &c.hoc eſt ɔ̄ l.j.C.de pec.eius qui lib. meru. vñ dū glo.dicit,vr̄ ſibi legatū.Dic.i.permiſſum de peculio dare cā cōdōnis iplendæ.vt j.§.pxi.nō tñ peculium p hoc dr̄ eē legatū. vt ibi not.& pater ex l.ſi inuitus.infra de condi. & demonſt.

ADDITIO.

a ¶Tranſlationē. Limita hoc pcedere,qñ error eſt ex parte dātis. & ita loquitur hic tex.ſecus ſi ex parte recipiētis,quia tūc error nō impedit trāſlatiouē dñij l.1.§.q prouocauit.ſ.de iu. & fac.igno.limita qñ dñiū eſt transferendū ex ſola volūtate hominis,vel teſtatoris iuncta cū volūtate legis.l.is & ibi Bar.ſ.de leg.ii.

SVMMARIVM.

1. *Conditio habetur pro impleta quando ille qui implere debet , impeditur facto eius qui ex implemento tenetur .*
2. *Prohibitio expreſſa plus operatur quàm tacita .*
3. *Iudex vnius territorij poteſt ius dicere inter ſuos ſubditos in alieno territorio, cum licentia illius iudicis .*
4. *Hæres an poſſit impedire poteſtatem alienandi conceſſam alicui à teſtatore .*
5. *Intereſſe mihi ſoluere teneř q̄ ipedit me quomin⁹ aliquā cōmoditatē cōſequar .*
6. *Repraſalia ſi fiunt contra aliquem, poteſt ille captus agere ad intereſſe contra eum , cuius occaſione conceſſa fuerunt .*
7. *Interdictum quādo ſit culpa alicuius , tenetur ille ad omnia dāna,& intereſſe.*

§.quanquam.

†Condō hr̄ pro impleta,qñ ille qui eā implere debet,impediř facto eius, qui ex implemento teneř.h.d.& eſt valde no.tex. ¶ Ex quo hēs notare q nō ſolū hr̄ cōdō pro impleta,qñ ſtat per illū cui debet impleri,verū ēt qñ ſtat p tertium qui ſentit cōmodū, ſi cōdō nō impleatur.bñ facit.l.iure ciuili.C.de ɔd. & dem. ¶ †Itē no.q expreſſa phibitio plus operatur q̄ tacita. nam hic hr̄de nō prohibēte poſſet ſeruus dare pecuniam hr̄dis cā condōnis implendę,& transferret dñium.ſecus ſi hr̄s prohibeat,vt hic, & l.inuitus.alle.in gl.facit in ſim.l.ſi pater.in prin.j.de man.vin.& l.diuus.ſ.ď ſer.ruſt.prę.& p h̄ inſert Pau.de Ca.hic †q ſi iudex vnius territorij ordinarius vellet ius reddere inter ſuos ſubditos in altero territorio, & illi conſentirent ,progare iuriſdōnē de loco ad locū,q prohibente iudice illius territorij, hoc fieri nō poſſit,ſed tacente ſic.& facit ſm eum.l. hr̄s in fundo.j.ď vſuf.leg.Sed aduerte q̄a Bar.in l.ij.§.ſed & iudex ſ.de iudi.& ibi Bal.vr̄ velle q requiratur cōſenſus,& ſic ñ ſufficiat q ille taceat,vel nō ɔ̄dicat.ponc.n.q ignorat. & iſtā partē q requiratur cōſenſus,& nō ſufficiat ɔ̄dicere,ſentit gl.reputata ſin.in c.vt litigantes.& in gl.ij.de offi.ord.lib.vi. dū dicit q requiriť licētia iudicis illius territorij in quo alius vult p progationē iūs dicere . tñ Ia.de Are.in d.l.hr̄s in fundo.& Gui.de Cu.in d.l.ij §.ſed ſi iudex. & Cy.in l.ſi qui ex cōſenſu.C.de epiſ.aud.& in l.fi.ſ.de iur.om.iu. tenēt primā opi.ar.d.l.diuus.cū ſi.dixi in d.l.fi.vbi ſecutus ſum cōcor.poſitā p Ant.de But.Io.de Imo.in c.p.& g.de offi.deleg.& Io. de Imo.in l.q̄ro.j.de ſo.ſ.aut ille ignorauit,& nō valet prorogatio. aut ſciuit,& tacuit.& tunc valeat, q̄a vr̄ ɔſentire poſtq̄ ɔ̄dicendo potuit impedire,iuxta no.p gl.in l.Caius.j.ď pig.& in l.ſepe.cū ſi. j.de re iud.¶ †Itē no.ſm Ful.h̄ in aliquib.lec.ar.q licet teſtōr conceſſerit alicui ptātē alienandi de reb.ſuis, pōt tñ hr̄s impedire cōceſſionē alienandi à teſtōre factā,& impedire traſlationē dñij. vñ ſm eū p̄ſtat ar.ɔ̄ executores teſtamenti,quib.conceſſa eſt à teſtōre ptās alienādi de reb. hr̄ditarijs. q ſi hr̄s ɔ̄dicat,nō poterūt alienare.dicit tñ q difficile eſſet obtinere,& potent dici ſpāle eſſe fauore vltimæ volūtatis,vt hr̄s ptātē alienādi cōceſſam à teſtōre nō poſſit tollere, ſicut & alibi hoc diſponiť fauore dotis.l. ſi ego.§.j.j. de iure do. Sed de hac q̄ōne videatis per Bar.j.de alim.& cib.leg.i l.alio.in ver.q̄ro an hr̄s ſit requirendus. & in ver.ſeq.& per Spe.in tit.de inſtr.edi.§.nunc vero aliqua.ver.quid ſi hr̄s.& p Bald.in l.ad q pauperib.xviij.q.& in l.nulli.C.de epi.& cle.& vr̄ eſſe gl.in l.prędiū.C. qñ decre. opus nō eſt.& tenēdo q hr̄s nō poſſit impedire, pōt rñderi ad iſtū tex.q pcedit quò ad effectū, vt hr̄s nō reuocet, vt hic in fi.¶ †Itē not.q ſi impedis me quominus aliquā cōmoditatē cōſequar,ēt ſi ad illā nō cōpetebat [a] mihi ius agendi , teneris mihi ad intereſſe.& dicit Pau.de Ca. & Ro.hic, q Ray.ad hoc reputat iſtū tex.eſſe ſin.& per ipſum inſert Pau.de Ca.hic,q ſi aliq̄s volebat mihi aliquid relinquere in teſtamento, & tu impediuiſti, teneris mihi ad intereſſe. pro hoc poteſtis allegare tex.cū gl.not. in l.Lucius.§. Sēpronia.in verbo, actionē.infra de leg.ij.& limitate vt ibi p Bar. de quo ēt p gl. & Cy.in l.quicq d.C.arb.tu. & p gl. & Doc.in l.Titio in verbo,incidiſſet.infra ad muni.†Et ēt facit iſte tex.q ſi quis fuerit captus pro repreſalijs,& ſoluit,poſſit repetere ab eo p p cuius cām repreſalię cōceſſe fuerūt.de quo dicatis,vt p Bar.in l.ij.§.itē ſi in facto.in fi.infra de ver.obl. cū concor. quas ibi dedi. † Facit ēt ad id q voluit gl.no.in c.ſi canonici.in ver.occaſione.de offic.or.lib.vj.q̄ dixit q ſi quis p̄buit cām interdicto alicuius ciuitatis vel caſtri , teneř ad reſtōnē dānorū q̄ eccleſiæ illius loci i eleęmoſynis,& oblationibus paſſę ſunt.ad hoc ēt bñ facit.l.q̄ſitū. cū gl. [b] ij.infra de cōdi.& dem.¶ In glo fi.in fi.ibi parum vtile &c. Bar.hic dixit q de rigore daſ cōſiliū hr̄di q prohibeat. ſed de ęq̄tate ſubueniť p actionē in factū ɔ̄ hr̄dē ei cui eā cōdōnis implendę dandū erat. qua ęquitate cōſiderata,nullū erit cōmodū hr̄dis. Sed dic,ſm Mod.hic, & ſm Pau.de Ca.q erit cōmodū hr̄dis ſi phibeat q̄a nūmi erunt ſalui ſibi,& nō trāſferř dñiū,& poterit eſſe q ille tertius,cui dēat dari,nūq̄ aget ad intereſſe.vr̄ ut dic q aliud intereſſe eſſe pōt ſm Io. de Imo.in d.l.ſi inuitus. q̄a ſi poſt phibitionē hr̄dis ſeruus tradit pecuniā illi cui dare debebat cā ɔdōnis implēdę,poterit hr̄s agere rei ven.ad pecuniā extante,& ɔ̄ eū nō poterit opponi exce.cōpēſationis de debito in gñe,vt p glo.in l.ſi creditor.§.j.infra de pecu. tñ dicatis q illa gl. magis cōiter reprobaſ,vt cōcluſum fuit in l.cū fundus.§.ſeruū tuum.& ibi ēt p gl.in verbo,vēdicare.ſ.ſi cer. pe. & iō nō vr̄ q in hoc bene dixent Io.de Imo.Ful.dicit q iſte tex.cū gl.& ēt tex.in d.l.ſi inuitus.faciunt pro opi.gl.in d.l.ſi creditor.§.j. & in d.§.ſi ſeruū tuū, & relinquit cogitandū. pro rñſo tñ quo ad illud q tangiť hic in gl. dicit q pōt eſſe vtile

ADDITIONES.

a Fran, Cur. Competebat. Adde q voluit gl. no.in c.quicūq;.in verb,neglectum. xvi.q.iiii.vbi ſi prælatus eccleſiæ facit cū teſtōre q relinquereť ſibi id qď volebat relinquere eccleſiæ,teneť eccleſiæ.ad hoc adde tex.in cle.i. de priu. vbi excōicať p̄latus inducens teſtōrem relinquere ſuæ eccleſiæ q volebat alteri relinquere. & dum Pau.de Ca.& Alex. hic all.l.Lucius.§. Sempronia.adde But.in conſ.lxxviiā, incip. In quaptū.Pa.& Ang.in l.iii.ſ.de inoſ.te.& in l.1.§.ſi quis aliquē teſt.phi. vbi dicit alias obtinuiſſe in his terminis caſu exiſtēte & cōtingēte magnā hr̄ditatē quibuſdā ſī.bus. & vide tu in ſimili Alex.in l.ſi pcuratorio.C. de in inte.reſt.

b ¶Fran.Cur. L.quæſitum, cum gl. Adde q facit ad hoc,q decidit Iuriſcon in l.nā & ſeruus.iuncta gl.ſ.de neg.geſt.& de illo tex.facit ſtilū Bal.in c ex reſcri. col.i. de iureiur.& in rub.eſt q met.cau. & in c.ſciſcitatus.de reſcrip.& in l.ſi liber captus.C.de capi.Ang.in d.l.nam & ſeruus,& ſi ex omnibus his.quæ per illū tex. dicit,poteſt ampliari regula q nō ſolum qui dat cauſam damni tenetur. ſed etiā qui dat cām ne quis lucrum faciat,debet teneri ad dotale intereſſe.& vide Rom,

vtile q̃ nõ transeat dñiũ, q̃a si hr̃s erat debitor illius ex alia cã gra uiore, puta vsuraria vel penali, poterit soluere istã pecuniã in illã grauiorẽ cãm. ¶ Itẽ si hr̃s erat debitor illius nãliter tñ, interest sua prohibuisse, q̃a si ille vellet agere, & cõsequi dñium, poterit hęres opponere excep. cõpensationis. l. & infra de compen. q̃ facere non posset si prohibere nõ potuisset. & si vultis rñdere ad istum text. & ad d. l. si inuitus tenendo contra glos. & in d. l. si creditor. magis cõiter reprobatã. rñdeatis vt colligit̃ ex no. p gl. in d. l. si inuitus, & p Bar. hic, s̃m cuius intellm̃, nihil ob. ac ẽt inspectis dictis alijs vtilitatib. q̃ resultare pñt absq; eo q̃ habeat̃ respectus ad cõpensationẽ, apparet q̃ iste tex. cõcludenter, & necessario nõ probat opi. illius gl. eẽ verã. ¶ Vlt. addo p declaratione, & limitationẽ huius. §. q̃ licet seruus efficiat̃ liber, si hr̃s phibeat eum implere cõdõnẽ ex peculiarib. nũmis, tñ secus est si prohibeat eũ operari, & lucrari ex operis, vt cõdõnẽ implere possit, q̃uis si nõ phibuisset operari, & lucrari, sed post lucrum prohiberet eũ ex operis causa cõdictionis implendę, esset liber. tex. est no. in l. ij. §. si q̃s. seruum infra de statu. liber.

Vlpiani. LEX IIII.

1. *Expromissor proprie est ille qui pro non obligato promittit.*
2. *Acceptulatio, licet non possit fieri sub conditione, põt tamen fieri sub modo.*
3. *Creditor qui liberauit debitorem, si daret expromissorem, an possit redire ad primam actionem debitore non dante promissorem.*
4. *Liberatio facta ob causam, causa non secuta, condicitur.*

SI quis accepto. Liberatio facta ob cãm causa non secuta cõdicitur. h. d. ¶ In tex. ibi, expromissorẽ. † Expromissor proprie est ille qui pro non obligato pmittit, vt hic, & l. eleganter. §. seruus prętoris. s. de dolo. & l. aliqñ. j. ad Vell. & in l. qui Libertinos. §. fi. j. de ope lib. licet qñque improprie accipiat̃ pro fideiuss. intercedẽte, pro alio obligato. l. stipulationũ alię. §. satis acceptio cũ gl. in vers. expromissores. j. de verb. ob. ¶ † No. q̃ licet acceptulatio nõ possit fieri sub cõdõne. l. acceptulatio. cũ l. seq. j. de acce. & l. actus legitimi. j. de re iu. tñ bñ põt fieri sub mõ, vt hic. nam verba acceptulationis pferunt̃ in p̃terito, vel p̃nti, vt acceptũ habeo, acceptũq; tuli. insti. q. mo. tol. ob. §. est aũt. l. & vno. §. j. j. de accep. merito nõ cõueniunt hæc verba dilationi in diem, vel sub cõdõne de futuro. sed si fiat sub mõ, nihil repugnat, cũ modus nõ suspendat. l. ij. C. de his quæ sub mo. ¶ Item q̃ si scm̃ liberationũ est ob cãm, habet locũ condi. ob cau. s. ex capite cãæ nõ secutę, vt q̃a implere debens sit in mora. posset ẽt habere locũ ex capite penitẽtiæ, iuxta id q̃ hr̃. j. l. proxi. i prin. & ita põt intelligi ista l. s̃m Ang. & Pau. de Ca. & voluit, hoc idẽ Bar. in l. q̃uis. C. de transa. & s̃. l. proxi. in prin. dixi in d. l. q̃uis. & aliquat̃r. s̃. d. l. p̃xi. in prin. ¶ In glo. ibi. l. si mulier. ista sol. magis cõiter approbat̃, & pro ea bñ facit tex. in l. licet §. j. j. de iur. do. & in l. ait p̃tor. §. si cõdõnalis. infra q̃ in frau. cre. & in l. hic senatuscõsultũ. §. j. s̃. de vsufr. ea. re. q̃ vsu. posset ẽt dici, s̃m Fulg. q̃ ẽt qñ oblõ est pura, possit actor eligere viã petendi, q̃ reus se reponat in pristinã oblõnẽ. per l. me tu. §. ex hoc. & §. cũ aũt. al. l. in gl. Pau. de Ca. hic dicit sibi alĩs visum fuisse debere dici q̃ aut tpe liberationis factę, pecunia erat soluni parata, & tũc pcedat sol. gl. q̃ repetat̃ pecunia, q̃ pure debita erat, quasi videat̃ primo soluta, & postea retradita eidẽ debitori, vt det expromissorẽ. iõ pecunia cõdici põt arg. l. singularia. s̃. si cer. pe. nã ex isto cõtractu innominato debet posse cõdici pecunia, si cã ñ est secuta. aut pecunia nõ erat soluni parata, & tũc nõ cẽset̃ pecunia ad eum peruenisse, sed sola liberatio. l. si spõsalib. §. j. in fi. infra de iu. do. ideo tũc non condicet̃ pecunia, sed liberatio, vt se reponat in pristinã oblõnẽ. & ita dicit saluari posse opi. Ful. hic subdit tñ q̃ in cõnum facit, q̃a frustra fit per plura id q̃ p pauciora fieri põt. l. dñs testõ infra de cõdi. inde. & ista est rõ in qua dicit fundari tex. in d. l. si mulier infra eo. iõ dicit q̃ in practica melius est obseruare opi. gl. adde q̃ ista vltima rõ nõ facit cõ Ful. q̃a Ful. nõ negat quin possit repeti pecunia, sed dicit q̃ ẽt si actor vult, põt petere vt debitor se reponat i p̃stinã oblõnẽ. Adde ẽt q̃ ista opi. p quã distinguit̃ an pecunia esset soluni parata, vel nõ fuit ẽt opi. Saly. in d. l. si mulier, & ita cõcordabat. d. l. si mulier. cũ d. l. licet. in prin. ita ẽt tenet Pau. de Cast. & Ro. in d. l. si mulier. per d. l. si sponsalib. tñ veriorẽ puto opi. gl. nec placet. d. dist. an pecunia sit soluni parata, q̃a acceptulatio p̃supponit pecuniã nõ interuenire. l. j. & ibi clare p Bar. infra q̃ in frau. cre. ergo in ista acceptulatione frustra considetatur an pecunia sit soluni parata. sed tex. in d. l. sponsalib. § j. cũ si. loquitur in actu. qui nõ præsupponit pecuniã non interuenire, immo potius interuenire. itẽ esset cõ. d. l. si mulier indistincte loquẽtẽ. pro hoc ẽt facit. l. si q̃s oblõne cũ gl. no. j. de re iu. & l. quin etiã. s̃. de calũ. & q̃ no. gl. in l. j. j. q. mo. dig. vel hyp. sol. vbi no. q̃ si liberauit ex cã donationis à debito puro excedente summã in qua requiritur insinuatio, erit necessaria insinuatio, sicut si pecunia numerata fuisset, vt veniet dicẽdũ post Gui. de Cu. in d. l. sed mulier. infra. e. ñ. ẽt placet mihi op. Ful. p d. l. licet. § j. & p ea q̃ not. Bart. hic in fi. qui expresse voluit cõnũ. & Bar. in l. ij. §. nũc de effectu. j. de lib. leg. & i l. si finita. §. elegãter. j. de dã. inf. Nec ob. d. §. ex hoc. quia intelligit̃ s̃m dist. positã ñ in gl. vt ibi exponit gl. paruæ. ¶ In ea. gl. ibi, pbat tñ liq̃dũ suũ interesse &c. ñ pcederet si debitor pmisisset dare expromissorẽ p quãtitate prius debita, nõ specificata aliqua quãtitate certa. sed si simplr̃ pmisisset dare expromissorẽ certæ quãntitatis, nõ referẽdo se ad aliquã oblõnẽ, vel quãtitatẽ prius pmittẽdam ab expromissore. tũc nõ pcederet dictum gl. m̃ alia rõne vr̃ oĩo q̃ glo. recte reprobet primã solõnẽ, quia nihil repugnat, quominus debitor possit se reponere in pristinã oblõnẽ ẽt debiti nõ liquidi, q̃cquid dixerit gl. ma. i l. actione. C. de trãsa. vñ magis cõiter tenet̃ secũda sol. Vel dici põt q̃ absq; eo q̃ i l. cõria subaudiat̃ dictio, tñ, q̃ ibi tex. vult actionẽ p̃scr. verb. & offi. iud. mercenariũ illi actioni deseruiẽs cõpetere ad obseruãtiã pmissorum, ñ ad veterẽ actionẽ restituẽdã. sed tex. hic loquit̃ de cõdi. ob cau. q̃ ad veterẽ actionem restituẽdã bñ dat̃. Vlt. vero gl. so. cõiter dãnat̃, q̃a nõ hẽt i se rõnẽ diuersitatis iter vnũ casum & aliũ. ¶ † Ex gl. lita istã l. nõ hr̃e locũ qñ ex cã trãsactionis factæ super lite, creditor liberasset debitorẽ pacto apposito vt daret expromissorẽ, q̃a licet pmissa ñ ipleant̃, nõ poterit redire p cõdi. ob cãm ad antiquã actionẽ restituẽdã, sed debit agere act. p̃scr. ver. tex. est valde no. s̃m verũ intellm̃ i l. si pro fundo. C. de transa. & ita ibi tenui, put ẽt est de mẽte Bar. i l. si q̃s aliã. circa medi. j. de sol. & infra l. pxi. i prin. licet ipsemet Bar. in d. l. si p fundo. i prin. & in d. l. si p fundo. i prin. & i d. l. siue apud acta. circa med. alr̃ loquat̃, & minus bñ, vt ibi plenius dixi. † Alio mõ limitauit Bar. i l. nãlis. §. q̃ si facit. infra de p̃scr. ver. s. vt nõ pceda lex ista, qñ actio extincta p liberationẽ, nõ posset resuscitari cõsensu partiũ, vt in actione furti, vel iniuriarũ. l. si tibi. §. q̃dã. & l. si vnus. §. pactus. ver. sed si pactũ. s̃. de pac. nã tũc loco cõdi. ob cau. dat̃ actio ad interesse, p d. l. actione. s̃m vnã lec. & ibi hoc clare tenet Sal. bñ facit l. cũ pponas. s̃m vnã lec. quã ibi approbat Bar. C. de dol. & in tali actione de dolo haberet̃ respectus ad interesse, q̃ versat̃ circa restitutionẽ eius qd̃ datũ est ab actore vel p rato hr̃, sed p actionẽ p̃scri. ver. q̃ dat̃ ad obseruãtiã pmissorũ, cõsequeret̃ agẽs quãti interesset pmissa nõ eẽ sibi seruata. d. l. nãlis. iuxta prin. Tertio mõ litari põt ista l. vt pcedat qñ actor ipleuisset pfecte p parte sua. sed vbi nõ ipleuisset pfecte, quia nõ potuisset, vt q̃a pmisisset nõ petere a reo. & istud pfecte nõ posset ipleri, quia hẽt tractũ successiuũ, & p cõñs tũc actor nõ pfecte iplẽs nõ p̃t reũ in mora cõstituere. iõ tũc nõ poterit actor repetere p cõdi. ob cau. id qd̃ dedit, sed per actionẽ de dolo, vt d. l. actione. s̃m vnã lect. dic vt ibi. Quid aũt si à liberatione facta recessum est nõ ex pnia, nec p p cãm non ipletionis moræ, sed est recessum ex nouo cõsensu partiũ, quo remedio tũc agẽdũ sit. dic q̃ ista est mã l. pupilli. §. j. infra de so. Quid ẽt si liberatio eẽt rescissa p p dolũ cõmissum i ipsa libetatione, an possit agi antiqua actione. vide i l. sub p̃textu. la j. C. de trãsa. ¶ Itẽ q̃d si i ipsa liberatione iteruenisset error, qua actiõe tũc agẽdũ sit. vide no. i l. si cũ te. s̃. de pac. & i l. si oblatũ. C. de sol. q̃dã alia facetia aliquat̃r ad mãm huius l. inueniẽtis. tradita i l. cũ mota. C. de trãsac. & in d. l. actione. & in d. l. siue apud acta. & refero me ad ea q̃ ibi dixi.

Vlpiani. LEX V.

1. *Debitorẽ obligatũ ex cõtractu innoĩato, casus supueniẽs, et ĩpediẽs nõ liberat.*
2. *Præparamenta non faciunt desinere rem esse integram.*
3. *Contractus an sit locationis, vel innominatus. attenditur an sit persona quæ consueuit locare operas suas.*
4. *Pœnitentia non habet locum nisi in contractibus innominatis.*
5. *Res integra non desinit esse propter sola præparamenta.*
6. *Stipulatio seu donatio facta ob causam, appellatur donatio.*
7. *Pœnitẽtia an sit locus, qñ cõcurrit mixtura cõtractus innominati cũ nominato.*
8. *Datum ob causam cã non secuta ex capite pœnitentiæ, an & qñ possit repeti.*
9. *Agens ex contractu innominato, si offert implementum, & alius recuset accipere, an possit agere contra eum qui habetur pro impleto.*
10. *Locatio non dicitur, si dico, loca tibi fundum pro certa quantitate frumenti.*
11. *Pœnitẽtiæ ĩ cõtractibus nõ est locus è iure can. nisi qñ aduersarius fidẽ facit.*
12. *Pœnitentia non habet locum in contractu innominato ad pias causas.*
13. *Mandatum ad pias causas morte mandantis re integra non finitur*
14. *Conditione ob causam non põt agi contra ecclesiam ex contractu innominato.*
15. *Legatum libertatis est pia causa, quando relinquitur pro anima, & nõ aliter.*
16. *Pœnitentiæ non est locus in eo quod datur causa conditionis implendæ.*
17. *Pœnitẽtia an sit locus, qñ da tibi ob cãm cõcernentem vtilitatẽ tuam tantum.*
18. *Pœnitentię an sit locus, si causa implenda concernebat fauorem Titij.*
19. *Pœnitentia an sit locus, si contractus innominatus ordinatur ad nominatum.*
20. *Pœnitentia an sit locus in diuisionibus.*
21. *Pœnitentię non est locus, qñ permutatur vna species cũ alia specie venali.*
22. *Pœnitentia an sit locus, quando causa, seu modus non potest in contractu innominato impleri, propter casum fortuitum.*
23. *Pœnitendi facultas an transeat ad hæredem.*

Pœnitere

24 *Pœnitere non poteſt regulariter accipiens. fallit vt hic.*
25 *Condi.ob cauſam an, & quando producatur ex defectu cauſa ſequuta.*
26 *Facere non poteſt quis præciſe cogi.*

SI pecuniam. In ɔctibus innoiatis, putà, do vt facias, ſi tu non es in mora faciẽdi, nõ poſſum repetere p cõdi.ob cau.ex capite cauſæ non ſequutæ, ſed ex capite pniæ ſic, ſi res erat oio integra. ſecus ſi nõ eſt integra, quia non poſſum repetere niſi te cõſeruẽ indẽnẽ de eo qd ſeciſti. h.d. vſq; ad §.ſi ſeruũ. ¶ 1 †No.q caſus ſuperueniẽs, & ipediẽs ñ liberat ex toto debitorẽ obligatũ ex ɔctu inoiato, vt h,& j.ea.l.§ fi. ¶ Not. in ɔctib' innominatis cõndi.ex cau. cõpetere poſſe ex duplici capite. ¶ No.q datũ ob cau.nõ põt repeti ex capite cãæ nõ ſequutæ. 2 ſi p caſum ſtetent quominus cã ſequuta ſit, de quo j.cũ gl. ¶ †No. q pparamẽta nõ faciũt deſinere rẽ eẽ integrã, quominus dãs poſſit pœnitere. de quo et j.cũ gl. ¶ In gl.j.ibi, nõ cõſueuit locare ope- 3 ras.idẽ dicit gl.in ver.reperet. †ex quib' gl.hẽtis mentu tenere q ad cognoſcẽdũ, an ſit ɔctus locationis vel innoiatus, attẽdiẽ an ſit pſona cõſueta locare operas. facit l.vel vniuerſorũ.j.de pig.act. & q in ſimili no.gl.i l.cũ allegas.C.de vſur.& Bar.in l.j.§.ludi.j.de var.& exor.cog.& cũ hac gl.trãſeũt cõiter Doct.quę iõ diligẽtius no.eſt, quia textus allegatus p eã vř i alio caſu loqui. ¶ In gl.mag. diuidiẽ gl.in iiij.partes. In prima tractat an ex capite pniæ locũ hẽat cõdi. ob cau. In ſecũda an ex capite cãæ nõ ſecutæ. In tertia an ex mora iudicaẽ cõdi.ob cau. In quarta ad q.d deẽ cõdi.ob cau. Secũda ibi, itẽ cãæ defectus. Tertia ibi, itẽ tertio mora. Quarta ibi, ad q.d deẽ. 4 ¶ †In ea.ibi, gr̃a vtriuſq;.gl.j.pxi.in ver.reperet, melius reaſſumit iſtã opi. ſ.q diſtinguaẽ an factum qd erat explicãdũ poſt datã pecuniã, fiebat gr̃a alterius tñ, vel gr̃a vtriuſq;. nã ſi gr̃a vtriuſq; videbaẽ nõ eẽ locũ pniæ, p l.q Seruiꝰ.j.e.tñ magis cõiter teneẽ ɔriũ, quia rõ p p quã in ɔctib.innoiatis hẽt locũ pniã, eſt, qa ſunt debiles, vt h in gl.& iſta rõ eſt vñis.nec tex.in d.l.q Seruius, pbat primã opi.relatã in gl. vt patet p l. ſi ego.§.j.j.de iur. do. vbi datũ fuit pro mr̃imonio ɔhẽdo cũ alio, q̃ cũ dãte. & tñ nõ eſt locus pniæ, q̃uis illud factũ implẽdũ nõ eẽt gr̃a vtriuſq;.ſ.dãtis, & recipiẽns. vñ ad d.l.q Seruius.gl.rñdet h,& ibi, q ibi res deſiit eſſe integra. ſed hæc ſol.cõiter reprehẽdiẽ, quia licet aliquid factũ ſit, tñ eſt locus pniæ, dũmõ nõ fuerit pfecte factũ, vt j.ea.l.§.itẽ ſi quis dederit. vñ rñdet ad l.q Seruius.qd ibi eſt ſpãle fauore mr̃imonij. p quo et all. d.l. ſi ego.§.j.ibi, benignius &c. & ita et tenet Ang.h,& Bal.in lec.ant. ſed ipſemet Bal. i alia lec. rñdet q ibi pœnitebat de parte, non de toto.i.pœnitebat de dote data, nõ de ſponſalib' ɔctis. iõ nõ debet admitti pnia.ar.l.cũ eũ q̃rit.j.de admi.tu.& l.ſi duobus.j.de le.ij. & p talẽ pniam res ibi nõ reſtituebaẽ in priſtinũ ſtatum, hic ſic. & ibi fuiſſet abſurdũ q illa ſponſa poſtea fieret vxor mariti, & maritus dotẽ nõ hẽret.ar.l.ſi donaturus.ver.mariꝰ.j.eo.& idẽ dicit Sal.Ful. aũt dicit q d.l.q Seruius.cõcor. cum iſta, quia ſi ibi pęniteat ɔxiſſe ſponſalia, & diuortiũ fiat, hẽt locũ repetitio, alś nõ. dicit et q d.l.ſi ego.§.j.nõ pbat opi.Bart. quia cã erat ipleta ante pniam hr̃dis. itẽ quia ibi nõ dr̃ q defunctũ, q dedit, pęnituerit.iõ tenet ipſe q indiſtincte in ɔctu innoiato ſit locus pniæ, reprobata diſtinctione an gr̃a alterius tñ.vel vtriuſq;, tñ in ɔctu innoiato facto fauore matrimonij, dic q aut illę ɔctus eſt celebratus p mr̃imonio ɔhendo inter ipſos ɔhentes.& ſtandũ eſt ei q h r in d.l.q Seruius. aut pro mr̃imonio ɔhẽdo cũ tertia pſona, & tũc dicit q aut accipiẽs ɔxit ſpõſalia, & nõ poterit dãs pęnitere, quia cũ accipiẽs pecuniã pmiſerit iliã ducere in vxorẽ, nõ põt ſalua honeſtate nõ ducere. arg.l. Quintus.in prin.j.mã.ergo p p talẽ neceſſitatẽ ceſſare dẽt pnia vt hic. ſed ſi nõ ɔxit ſpõſalia, qñ pnia dãus ſuperuenit. & tũc dicit diſtinguendũ, aut dedi pecuniã noie dotis ſuæ, & tũc, quia videor velle donare, vt l.vnica.§.accedit.C.de rei vx.act. & per ɔñs eſt pmixtus ɔctus donationis cũ iſto ɔctu innoiato, nõ erit locus pnię. l.Ariſt.in prin.j.de do. aut nõ dixi, noie dotis, ſed dixi, do tibi x. vt ɔhas mr̃imoniũ cũ tali muliere.& tũc erit locus pniæ, ſicut qñ do tibi vt ſeruũ manumittas.l.iij.§.j.ſ.e.quãuis ſit mixtus fauore libertatis cũ iſto ɔctu, q fauor maximus eſt.l.gñaliť.§.ſi quis ſeruo. j. de fideicõ.lib.& inſti.de do.§.fi.Pau.de Ca.et tenet q dato q illud qd faciẽdũ eſt, reſpiceret vtriuſq; fauorẽ. tñ et iſto caſu ſit locus pęnitẽtiæ.hoc pbat, quia videmus q et ſi vtilitatẽ recipiẽtis tñ reſpiceret, eẽt locus pniæ. vt eſt gl.no.in l.ſi cũ fundũ.in gl.j.iuncto tex. ſ.de pac.multo magis ſi et fauore dãtis ſimul & accipiẽtis. dicit et q d.l.q Seruius.cõcor.cũ opi.gl. vt et dixit Ful. quia in ɔcubus innoiatis oportet q dantẽ pœniteat de eo qd dedit ſub cã implenda, vt pbat Bar.hic.ſed in d.l.q Seruius, pœnitebat ď cã implẽda. dicit et q in caſu d.l.ſi ego §.j.aliud eẽt in defuncto q̃ in hr̃de, & i cęteris cõcor.cũ bis q̃ dicit Ful. Ro.hic tenet q et gr̃a vtriuſq; venit implẽdũ, nõ ſit locus pnię.& ad d.l.q Seruius, approbatur ſolu.Bart.& circa intellm d.l.ſi ego.§.j. dicit idẽ quod Paul.de Caſt. & pro intellectu d.l.ſi ego.§.j.videatis et Bal.in c.j.ad fi. i tit. q ſuc. te. vbi vř intelligere et q vbi hoc ſpecialiter ſtatutũ ſit in hęrede, & ſic aliud eſſe in defuncto. ſed Bal.in l.ſicut.C.de act.& ob.tenet abſolute q ſpãle ſit ſibi fauore dotis, vt in ɔctu innoiato nõ ſit locus pniæ.nõ facta diſtinctione inter hęredẽ & defunctũ. per d.l.ſi ego, quã dicit ipſe ſingula et vř ſentire Bar.in l.ij.§.ſi pecuniã. j. de do. & Bal. in l.mandatũ.C.man. ſed Pau.de Ca.in d.§.ſi pecuniã. dicit q in d.l.ſi ego, potuiſſet pęnitere defunctus, ſed hæres nõ, fauore dotis.& dicit illũ tex.ad hoc eſſe ſingu.& ſiſť ſin eũ hř in l.ij. infra de ſer.expor.Sal.in l.pen. in fi. C.eo.titu. intelligit d.l.ſi ego. prout facit Bar.hic. ſed ipſemet Saly.hic dubitat, q licet ibi hæres nõ poſſit pęnitere, quia cauſa matrimonij erat iam impleta, tamẽ defunctus potuiſſet re integra, & reliquit cogitandũ. ſed aduerte, quia ſi attenderet q cauſa erat iam impleta tempore pœnitentię, nõ oportebat dicere q ibi fauore dotis nõ eſt locus pnię, prout ibi dicit Iuriſconſultus, quia imo idẽ fuiſſet in quacũq; alia cã, quàm dotis. Propterea vř dicendũ q ibi et defunctus nõ potuiſſet reuocare fauore dotis.& ſic p illũ tex.melius puto pbari id quod dixit Ful.in diſtinctione ſua.ſ.relata, q̃ per d.l.Ariſt.alle. per eũ, quia l. Ariſt.loquiẽ qñ donatio erat perfecta, & acquiſitũ erat ius donatario cum quo fuerat celebratus ɔctus. ſed qñ do tibi p dote talis mulieris, vt eũ ea cõtrahas matrimoniũ, non acquirit mulieri niſi eũ ɔctum fuerit matrimoniũ. d.§.accedit.& l.ſi exneus.cũ ibi not. infra eo.iõ interim talis futura acquiſitio debet poſſe reuocari iure cõi inſpecto.l.hoc iure.§.ſi quis dederit. & q ibi gl.in ver.liberatus.j.de don.& not.Bar.in l.qui Romę.§.Flauius ad fi.de verb.obl. & ibi et plura dixi de intellectu l.ſi ego.§.j. & põdera, quia text.in d.l.ſi ego.§.j.dixit, fauore dotis. & ſic vbi dareẽ non p dote mulieris, ſed Titio vt matrimoniũ ɔheret cũ Bart. & ſic vt pecunia eſſet Titij, nõ vř q tũc hẽat locũ id qd hř in d.l.ſi ego.§.j.quia nõ agitur de fauore dotis, licet agaẽ de fauore matrimonij.& iſtud ſatisfacit ad cõfirmationẽ diſtinctionis ſ.traditæ per Fulgo.& eſt de mente Ange.in d.l.ſi cũ fundũ.dũ dixit q eſt ſpãle fauore dotis, vt in cõtractu innominato nõ hẽat locũ pnia, per d.l.ſi ego.§.j. ¶ In ea.ibi 5 re integra &c. †Ex hac gl.iuncto tex.hẽns notare q pparamẽta ſola nõ faciũt deſinere rẽ eſſe integrã. ſecus ſi ipſo facto aliquid inceptũ ſit, per d.l.q Seruius.tñ in hoc glo.cõiter reprehendiẽ & recte, quia quo ad mãm huius l. i. quo ad hoc vt nõ poſſit dãs pęnitere, nõ ſufficit q ceptũ ſit factum, vt j.ea.l.§.itẽ ſi quis dederit. ſed quo ad aliã mãm putà, reuocatiõis mãdati qñ dicaẽ deſinere eſſe res integra, videatis per gl.& Doct.in l.mandatũ.C.mand.& in §. recte.inſti.mand.& in l.ſi defunctus.ſ.de procur.& in l.& quia.ſ.d iur.om.iud.& ſatis plene tangiẽ p Io.de Imo.in l.ij.§.ſed & ſi quis. j.de do. Quo ad mãm l.ab emptione.ſ.de pact. videatis ibi p Bar. & p gl.& Doct.in l.j.C.qñ lice.ab emp.diſc. deſineret aũt res eſſe integra quo ad mãm huius l. qñ pparamenta inducerẽt neceſſitatẽ ad faciendũ illud quod conuenerat, vt pbaẽ hic, & fuit de hoc aliqualiter dictũ ſ. ¶ In ea.ibi, & idẽ dico in do vt des, & in do vt facias.& in permutatione &c. quare ſeparauerit gl. permutationẽ à ɔctu inoiato do vt des, dic q differt ab eo vt genus à ſpecie. vt no. in l.j.C.de re. pmu. Quare aũt gl.hic nõ idẽ dixerit eſſe in cõtractu innoiato facio vt des, dic ſm Iac.de Are.vt refert Cyn.in d.l.ſicut. quia facta iam pſtita non poſſũt repeti.l.ſi nõ ſortẽ. § libertus.j. de cõdi.indeb.iõ in eis nõ eſt tractandũ de cõcedẽda cõd. ob cau. ex capite pniæ. ɔñũ tenet Bar.hic, vt hic per eũ. cuius dictis adde, in quãtũ dixit q qñ factũ pſtitũ nõ eſt repetibile, quãuis nõ poſſit dari cõdi.ob cau.ex capite pniæ, tñ nõ daẽ actio de dolo, per l. cũ pponas.C.de dol. Ang.Sal.Ful.Pau.de Caſt.hic tenẽt ɔriũ, & rectius, quia d.l.cũ pponas, loquiẽ de actione de dolo q̃ datur loco cõdi.ob cau.cõpetẽtis ex capite cãæ nõ ſecutæ interueniẽte mora debitoris, & ſic rõne doli debitoris. ſed h qñ iſte vult repetere ex pnia, nõ debet dari actio de dolo, quia nullus dolus & nulla mora interceſſit debitoris.& ita et eſt de mẽte Sal.in l.pe. C.eo. vř tñ q poſsit ɔpetere cõdõ ad æſtimationẽ, quia factũ eſt irrepetibile, & hoc ſenſit Fulg. p l.filio.in fin. & in l.illud.§.j.j.de do.cã mor. iũcta l.q mortis.& qd ibi no.e.tit. ¶ In ea. ibi, & eſt forte rõ &c. fortificat iſta rõ p Bar.hic, quia ɔctus innoiati pficiunẽ rei interuẽtu. l.ex placito.& ibi no.C.de re. pmut.& qñ oblĩo dẽt pfici rei interuẽtu, licet parti pœnitere, & rẽ nõ accipere.l.q pecuniã.C. ſi cert. pet.& l.j.j.q res pi.ob.pol. ſed ɔ rõnẽ gl.& Bar.inſurgit Ful.quia licet ɔctus innoiati ſint debiles in oblĩone ciuili inducenda, tñ ſunt efficaces ad nãlẽ oblĩonem inducendã, q̃ ſufficit ad retinendum ſolutũ.l.nãliter.in prin.j.de ɔdi.inde.iuncta l.in his.§.Imperator.j. de ſol.ergo nõ dẽt p pniam poſſe repeti illud qd eſt datũ ex ɔctu inoiato, & licet dantẽ pęniteat, & nolit ſibi ipleri ab aduerſario, h nõ dẽt ſoluere illã nãlẽ oblĩonẽ, qua dãs fuit oblatus dare, q a ſi h reſolueret illam oblĩonẽ, ſequereẽ q et ſi promiſiſſem tibi per ſolẽnem ſtiplĩonẽ dare. x. vt vadas pro me Romã, poſſem penitere,

& non

&c nõ recipere implementũ per d.l.qui pecuniã.& hoc modo de-
berem posse euadere oblonem dandi.x.ꝙ vr̃ esse ꝯ.d.l.ex placito.
Cõfirmat ẽt ipse q̃a si promisi tibi per stipl̃onẽ.x.dare.si Capuam
iueris,tu vis ire, ego nolo,& sic stat per me, cõdõ hr̃i debet ꝓ im-
pleta.ar.l.Labeo scribit si mihi bibliothecam.ff. de ꝯhẽ.emp.qua-
te sic nõ debet dici ĩ stipl̃one modali,qñ promitto tibi.x.vt vadas.
6 pro me Romã . † nã & stipl̃o seu donatio ꝯdõne facta.appellatur
ob cãm donatio.l.hoc iure.§.j.cũ glo.& §.fi.j.de do.pro quo ẽt ad-
ducit id ꝙ no.Bar.post gl.in d.l.qui pecuniã.vbi dixit ꝙ tunc est li-
cita pnĩa qñ nõ interest aduersarij, nã si promisisti mihi accipere
c. a me mutuo, & postea nõ vis accipere, mea nõ interest, q̃a pe-
cuniam meã habeo.sed si interesset, mea ꝙ pecuniã acciperes, vt
q̃a sub vsuris accipere debebas, & nunc non habeo aliũ qui acci-
piat,tunc tibi nõ licet penitere, vt ibi ꝑ Bart. post gl.& per Bar.in
l.si fideiussor.j.de fideiusso. Ita in proposito si ꝓmisisti dare stichũ
vt dem Pamphilũ & nõ vis accipere Pãphilũ, mea põt interesse
ꝙ accipias Pamphilũ, q̃a mihi magis expedit stichũ hr̃e, & ꝓꝓ h̃
putat Ful.istũ tex.esse intelligẽdũ, qñ ꝯctus iste incipit à donatio
ne nõ ab obl̃one seu conuentione. vñ si do tibi.x.vt vadas pro me
Capuam,hæc datio obligat te mihi,non me tibi.& ideo q̃a nulla
obl̃one sum tibi obligatus, ideo possum penitere, & repetere, &
tibi nõ licet retinere.sed si p̃cessisset pactio,licet nuda,vt q̃a ꝓmi-
si tibi dare.x.vt eas Ro.& postea dedi,nõ debeo posse penitere,&
repetere, immo tibi licet retinere, tanq̃ nãlr debitũ per d.l.nãlr.
sed Pau.de Ca.hic reprehẽdit Ful.primo, dum Ful.dicit de stipl̃o
ne, q̃a qñ nõ interuenit stipl̃o,qua promisi.x.vt vadas pro me Ro
mam,hic est ꝯctus nominatus,& habita relatione stipl̃onis ad pa
ctum resultat ꝯctus innominatus,& sic est mixtus ꝯctus nomina-
tus cũ innominato.quo casu quo ad contenta in ꝯctu nominato,
non est locus pniæ.d.l.Arist.iuxta prin.no.per Bar.in l.ij.ad fi.C.e.
ex quo infert ꝙ illa nõ est sufficiens rõ quare sit locus pniæ in ꝯcti
bus innominatis.s. sum ibi obligatus ad recipiendũ illud tuũ im-
plementum,putà ire Romã iuxta.d.l.qui pecuniam, ꝓut vñr Bar.
& alij Doct.dicere, quia si ista esset sola sufficiens rõ huius, seque-
retur ꝙ ẽt qñ per stipl̃onẽ promisi tibi.x. vt ires Romã,habere lo-
cũ pnĩa.ꝙ ſm eum,vr̃ falsum per p̃dicta.Vñ dicit ꝙ cum illa rõne
debet cõiungi alia.s.q̃a non erã tibi obl̃atus efficaciter ad dandũ,
& hoc est ſm eum,ꝙ sensit gl.in isto ver. Sitr reprehẽdit ipse illud
ꝙ dixit Ful. dum dicit ꝙ ista l.nõ haberet locũ si incepisset ꝯctus à
cõuentione nuda dandi. x.q̃a ſm Pau.de Ca.illa nãlis obl̃atio tol
litur qñ dantem penitet,q̃a non vult amplius cãm sibi impleri,vt
subtiliter,hic dicit Bar.cuius rõni nõ sufficienter rñdit Ful.ſm eũ.
7 Circa primũ vr̃ ꝙ Pa.de Ca.bene rñdeat † qñ cõcurrit mixtura ꝯ-
ctus inominati cũ innominato, an sit locus pnię,vide plenius per
Bar.in l.fi.j.eo.& ad illud ꝙ dicit Ful. de interesse,dic ꝙ venit inte-
resse in ꝯctibus innominatis qñ illud p̃cessit ex eo ꝙ vnus ꝯhẽtiũ
expendit vel fecit post ꝯctum pro implemento ipsius ꝯctus, vt pa
tet hic.Circa ſm an ista.l. procedat qñ incepisset ꝯctus à cõuentio
ne nuda,dico ẽt Ful.in hoc nõ bene dicere, & probo, q̃a est eadẽ
rõ,qñ incepit à donatione sicut qñ à cõuentione, q̃a ẽt ille q nu-
da p̃cedente ꝯuentione de dando dedit mihi.x.vt irem Romam,
est obl̃atus nãlr saltẽ ad relinquendũ illa.x. dũmõ sim paratus im
plere cãm,sicut dicimus, qñ mutuo tibi pecuniã, teneor apud te
dimittere donec per te diu in solone cessatũ erit, vel facilis sit tibi
restĩo per no.per gl.in l.pe.C.cõmo.& no. Bar.in l.si pęnã.j.de ver.
ob.ergo est eadẽ rõ siue incipiat à datione, siue à cõuentione nu-
da, iõ sicut qñ ĩcipit a datione tollitur illa nãlis obl̃atio ꝑ pniam,
8 ita tolli debet qñ incipit à cõuentione. ¶ † Adde ẽt ꝙ Rap.Cu.in
l.si alienã.§.Marcel.j.de do.cã mor. dicit ꝙ per illũ text.in j.rñ.col-
ligitur vna sin. limitatio ad istã.l. ꝙ nõ reperit dictũ ab alijs ꝙ in ꝯ-
ctibus inominatis seu datione ob cau. habeat locum repetitio ex
cã pniæ . tñ fallit,tusi expresse ita deĩ vt per pniam nõ reuocetur,
sed solũ ex capite cãæ nõ secute. & ꝓ.h.d.ꝙ rõ q̃ solet allegari qua
re in ꝯctibus innominatis habet locum pnĩa.s.q̃a sunt infirmi seu
debiles,nõ vr̃ esse bona, q̃a põt dari ob cãm ẽt si exprimatur,vt si
possit repeti nisi ob defectũ cãę,vt ibi dicit sing.probari per illum
tex.& sic apparet, ꝙ pnĩa habet locũ non ꝓꝓ infirmitatem ꝯctus
seu cõuentionis , q̃a immo cõuentio esset potẽs ad retinendũ, si
hoc ageret. Sed mihi vr̃ ꝙ per hoc nõ infringat rõ glo.& Doc.qui
non loquunt qñ per pactũ est derogatũ facultati penitendi.s.post
dationẽ.nã tale pactũ vr̃ esse quoddã pactũ de nõ petẽdo, seu de
non petendo datũ. Vñ si tunc ageretur cõdõne ob cau.ad repetẽ
dũ ex capite pniæ ob.d.l.exceptio pacti, ꝙ est efficax ad excipien-
dũ.l.iurisgen.§. igitur nuda.ff. de pact.sed anteq̃ aliqua partiũ im-
pleret,vna catũ penitere vellet,certe nõ ob.pactio poterit quo ad
hũc effectũ vt ꝯ eam agi nõ possit ex cõuentione innominata, q̃a
est nuda per d.l.ex placito. & per pactũ fieri non põt ꝙ cõuentio
nuda producat actionẽ.l.ꝯ iur.in prin.& in l.ius publicũ.ff.de pac.

9 ¶ † Posset esse tñ dubiũ an si in tali casu ille, q vult agere ex ꝯctu
innominato,offerat implementũ.& alius recuset accipere,posset
agi ꝯ eum,quasi habeatur pro impleto, & si non esset appositum
dcm̃ pactũ,clarũ est,ꝙ nõ posset agi,q̃a est locus pniæ,& põt nol-
le accipere implementũ vt inquit gl. in l.iurisgen.in prin.in ver.ta
cita ff.de pact.Sed isto casu ꝓꝓ pactũ vr̃ ꝙ nõ poterit implere, & ꝯ-
ctus habebitur pro impleto ex parte sua si offerat, & deponat, &
sic debet posse agere.ꝙ est no. & ideo põt dici ꝙ ꝓꝓ illud pactũ al
reratur nã istius ꝯctus innominati, vt participet de nã ꝯctus inno-
minati, sicut dr̃.in d.l.Arist.iuxta prin.facit.l.vbi ita donat.j.de do.
cã mor.ꝙ tene menti.¶ In ea.ibi, p̃terq̃ in tribus &c.hoc plenius
explicat gl.in d.l.sicut.& ibi per Doct. & rñde, vt hic per Bart.qui
bene loquit̃,& vide ẽt hic plene per eum distinguentẽ, an & qñ ĩ
ꝯctibus inominatis habeat locũ pnĩa , cuius dictis adde vltra doc.
hic casus in quo in ꝯctibus innominatis nõ est locus penitentię.s.
10 † qñ dixi,loco tibi fundũ pro certa q̃titate frumenti,vel olei,nam
nõ est locatio,quia non interuenit pecunia. sed est ꝯctus innomi-
natus,& tñ nõ habet locũ pnĩa,vt probatur.in l.si olei.C.locati.&
ſm Nic.de Mate. ibi rõ est, quia assimilatur ꝯctui locationis q est
nominatus,sed hæc non vr̃ mihi bona rõ,q̃a ẽt alij ꝯctus innomi-
nati,vt facio,vt facias,equiparant̃ mandato.l.nãlis.§. sed si facio.j.
de præscri.verb. & si est,do vt facias.equiparat̃ locationi, vt.l.j.§.si
quis seruum.j.deposi.& no.Bar.h̃.tñ in eis habet locũ pnĩa,vt hic.
Vel ſm Bald.in d.l.si olei.põt dici ꝙ fallit in illo ꝯctu ꝓꝓ frequẽtiã
eius,q̃a dici põt quasi vestitus cõsuetudine,ꝙ mihi nõ placet,q̃a ĩ
hoc se non fundat ibi tex.non.n.apparet ibi ꝙ iste ꝯctus esset ma-
gis frequentatus q̃ cæteri innominati.vñ magis placet mihi intel-
lectus Pe.Cy.& Bar.in d.l.si olei.s.ꝙ ideo est,q̃a res nõ est integra
ex parte illius,ꝯ quẽ adducebat̃ pnĩa,vñ ibi intelli ꝙ oleũ erat so-
lutũ per ipsum,qui dare debebat,& iõ cessat pnĩa, vt in hac glos.
11 dũ dicit,eꝯ accipiẽo &c.¶ † Itẽ adde ꝙ de iure cano.non est locus
pniæ,nisi qñ aduersarius fidẽ nõ seruaret. ita inquit Bal.in rub.C.
de re.permu.all.no.per gl.in c.cũ inter.R.ex̃ de elec.sed Ro.hic te
net ꝯriũ,q̃a nõ debet induci drĩa inter ius cano.& ciui.c.cũ expe-
diat.de elec.lib.vj.nec ꝯrium probatur per d.glos.ſm eum, teneo
a opi.[a] Bal.quã ẽt tenuit Ang.in l.in traditionibus.ff.de pac.& Bal.in
l.cum quis.C.de iu.& fa.ignor. & in l.siue apud acta.C.de transa.
q̃a de iu.cano.ex cõuentione nuda orit̃ actio sicut ex stipl̃one ſm
magis cõem opi.vt plene traditur in c.j.extra de pact.ergo sicut qñ
interuenit stipl̃o in ꝯctibus innominatis non est locus pniæ.d.l.ex
placito.& ibi plene Bal.declarat maxime.in x.q̃õ.cũ duabus seq.
ita ẽt debet de iure cano.qñ factus est ꝯctus innominatus per pa-
ctũ.Et nulla subest equitas in casu nr̃o, ꝓꝓ quã nõ debet posse co
gere aduersarium ad obseruantiã promissorũ ille qui est paratus
implere pro parte sua. Et sic quo ad casum nr̃m, nõ vñt refragari
aliqua verba posita per Bal.in d.l. siue apud acta. & in l.cũ quis. si
recte inspiciatur declarando , vt dixit, licet prima facie alir sonent
12 verba Bal. ¶ † Itẽ adde ꝙ in ꝯctu innominato ad pias cãs nõ est lo
cus pniæ,ſm Bald.in l.sicut.C.de act.& ob. & hic in lec.ant.q̃a ita
est fauore dotis.d.l. si ego.§.j. ergo idẽ debet esse ad pias cãs q̃a in
eis est par rõ.alleg.no. in l.si quis pro redẽptione.C.de do.facit il-
lud ꝙ tenet Bar.hic,dũ voluit ꝙ fauore mr̃imonij in ꝯctu innomi
nato nõ sit locus pniæ. Sed Ro.h̃.& i l.iij.§.j.ff.eo.tenet ꝯriũ dicẽs,
ꝙ dcm̃ Bal.nõ ꝓbat̃ in d.l. si quis pro redẽptione. & ẽt dicit nõ ꝓ-
bari in d.l.si ego.§.j. q̃a ibi loquit̃ in hr̃de in quo aliud est q̃ in de-
functo.l.iij.de ser.expor.Itẽ ibi loquitur post cãm impletam & sic
res nõ erat integra . Itẽ si videmus ꝙ fauore libertatis nõ impedi-
tur pnĩa in ꝯctibus innominatis.l.iij.§. sed si dedi.ff.eo. & in hac.l.
§.j.cũ seq.& libertas dr̃ esse cã pia, vt ꝑ Bar.in l.si vnus.C.de testa.
& in l.pxi.cũ si.j.de his q̃ in test. delẽ.ergo nõ debet impediri ꝓꝓ
piam cãm. Tñ possetis dicere ꝙ pro opi.Bald.stringat tex.in d.l.si
ego.§.j.& rñsiones date per Ro.ad illũ tex.tolluntur per tex.dum
dicit,benignius est fauore dantis &c.inducẽdo, vt dixi.ff.Pro opi.
Bal.ẽt facit tex.in c.exiit.§.in eo vero casu.qui.§.est circa mediũ il-
13 lius.c.de ver.sig.lib.vj.vbi probari vr̃ ꝙ † ad pias cãs mãdatũ mor-
te mandantis,re integra,nõ finit̃ & non attendit̃ an tp̃e,quo mã-
datarius gerit,ignoret vel sciat mortuũ esse mandantẽ.& illũ tex.
reputat ad hoc sing.Bal.in auct. si qua.de sac.san. eccl. ita etiã no.
Bal.in d.l.mandatũ.vbi ẽt expresse firmat in ꝯctibus innominatis
ad pias cãs.non hr̃e locũ pniam.sicut ergo nõ finit̃ mandatũ mor
te mandantis, per quã finit̃ voluntas,vt.l.iuj.j.loca. & d.l.manda-
tum.ita non vr̃ extingui talis ꝯctus per pniam,nã ista duo vñr es-
se paria.s.extingui pnĩa vel morte,vt no.Bar.in l.ij. si pecuniam.j.
de don.per d.l.si ego.§.j.& pro d.opi.Bald.facit ẽt text.no.in c.ve-
rum.

ADDITIO.

a ¶ Fran. Cur. Teneo opin. Adde quòd istam opin.tenet etiam ipse Alexan.in cõs.
lx.iiij.viso dicto themate.

rum.de cõdi.ap.vbi ſm intelſm traditũ per Nic.de Mat.in l.dictã.
14 C.eo.quem ibi refert Bal. fauore eccłiæ eſt inductũ φ † in ꝯctu innominato ſeu in datione ob cãm ñ poſſit agi ꝯdi.ob cau.ꝯ ecclã, licet cã dationis nõ ſit impleta, ſed ſolũ põt agi ad obſeruantiam promiſſorũ,de cuius tex.intellectu.j.dicã.Nõ ob.φ fauore liberta
15 tis nõ impediṫ pnia, † quia rñderi põt, φ libertas eſt pia cã,qñ relinquiṫ pro aĩa,& nõ eſt aĩr,ſm Bar.in tepe.l.j.C.de ſac.ſan.eccl.in ea.q.qua quęrit,an diſpõ captatoria ad pias cãs valeat.& hoc probat ipſe per c.cũ tibi.de teſt.iuncta l.fideiuſſoria libertas.j.de fidei com.lib. Vñ videmus φ mãdatũ ꝑ libertate extinguiṫ morte mãdantis,qñ mãdatarius mortẽ nõ ignorauit.l.ſi pr̃ filio.ff.de manu. vin.tñ aliud eſt i mãdato ad pias cãs,vt dixi, & ſic ſaltẽ in iſta mã, mutationis voluntatis vr̃ nõ oĩno ęquiparari pia cã, & libertas, nõ eſt tñ paſſus ille abſq; dubio. nã vltra ꝑdicta vr̃ φ Bar.ẽt in l.q Romæ.§.Flauius.de ver.ob.i ver. vlterius habetis hic &c. dũ loqtur de eccłia,vr̃ ſentire φ nõ obſtãte fauore pię cãę ſit locus pnię, licet ipſe nõ videaṫ de directo,& ſpãlr̃ hoc cõſideraſſe.Et qui vellet rñdere ad tex.i d.c.exiit, poſſe rñdere,φ ibi tex.nõ probat,q̃a nõ ſequiṫ φ per mortẽ non reuocetur,ergo neq; per pniam.nam aliás ſequeretur,φ mãdatũ factũ ad pias cãs, non poſſet expreſſe reuocari.φ nemo ſanę mentis diceret, vt expreſſe dicit Bal.in l.ſi hæres.j.eo.allegan'do.l.hoc iure.§. ſi quis dederit.j.d̃ do.vn in hoc
16 articulo pro nunc cogitandũ relinquo.† Itẽ adde φ in eo φ datur cã cõdõnis implendę,non eſt locus pniæ,vt eſt gl.no.in l.atẽ inor-
17 tis in gl.mag.j.de do.cã mor.¶ †Adde ẽt φ eſt dubiũ an qñ do tibi ob cãm cõcernentẽ vtilitatẽ tuam, tñ ſit locus pnię. & ſ.inciden- ter allegaui gl.q̃ iuncto tex.vult φ ſic in l.ſi q. fundũ.ſ.de pact.qu ã ibi plures ſequunṫ.Sed in ꝯrium facit,q̃a vr̃ φ tunc ſit cã impulſiua,cũ concernat vtilitatẽ tuam,ſicut ſi darem tibi.x.vt emeres tibi veſtem.nam licet nolis emere,non teneris reſtituere niſi appareret φ non fuiſſem aliás daturus.l.ij.§.ij.cũ gl.j.de do.& not.ꝑ gl. hoc dicit Pa. de Ca. hic φ doc.hęc nõ tãgũt.& ſic vr̃ ſibi dicendũ, φ aut dico,dono tibi.x.vt vadas Capuam pro te,vel emas veſtem pro te, & tunc non poſſum repetere ex aliquo capite, q̃a dr̃ ſimplex donatio magis q̃ ob cãm per d.l.ij.§.fi.aut nõ dixi,dono,ſed ſimpliciter tradidi,vel dixi do.& tunc nõ apparet φ voluerim donare,& ſic facere ꝯctũ nominatũ,ideo tunc per appõnẽ cãę,q̃ uis concernat tuam tñ vtilitatẽ,erit nominatus ꝯctus, & habebit locũ cõdi.ob cãm tam ex capite pniæ q̃ ex capite cãæ non ſecutæ. ita dicit ſe intelligere gl.iuncto tex.in d.l.cũ fundũ.Sed iſta diſtinctio vr̃ eſſe ꝯ.l.ſed ſi mors.§.fi.j.de dona.inter vi.& vxo.tñ,q̃a cõcernebat vtilitatẽ recipientis tñ, eſt donatio, & non eſt locus cõdi ob cãm. Præterea ẽt per verbũ,do,inducitur donatio qñ nulla eſt expreſſa cã,vel eſt expreſſa cã non repugnans donationi vt eſt in propoſito,qñ do tibi ob cãm concernentẽ tñ tuam vtilitatem vt no.Pet.de Bel. quẽ refert Io. de Imo.in l.ſi fundũ certa die.j.de ver.ob.& ſequitur Sal.in l.ſi donatione.C.de coll.per §.ſi itaq; inſti.de act.ſicut dicimus in verbo, concedo.l.vxori.§.fi.cũ glo.& ibi Bar.j.de leg.iij.& dixi in d.l.ſi donatione. Vñ poſſet rñderi ad no. per gl.in d.l.ſi cũ fundũ, vel φ ibi gl.nõ intelligat qñ animo donãdi factũ eſt,vel ſm Pau.de Ca.ibidẽ,ſi illa gl. referatur ad tex.non eſt vera,q̃a ſm eum,ibi probatur ex tex.φ qñ datio vel factio quę venit implenda pro parte tua,concernit tñ vtilitatẽ tuã, non põt aduerſarius pęnitere,ſi tu es paratus adimplere. caſus eſt ſin.ibi, ſm eũ, quẽ ad hoc dicit à nemine ponderari. Nã ibi vr̃ reſultare ꝯctus innominatus,q̃a permittẽdo,& cõſentiendo tibi gr̃a tua vt dares Titio fundũ meũ,quẽ poſſidebas,videor dicere,φ te libero ab actiõe qua mihi teneris,vt dcm̃ fundũ tradas Titio.Illud ẽt φ qñ cã reſpicit vtilitatem recipientis tñ non ſit locus pniæ, tenuit Sal.in l.pe.C.e.ẽt ſi non dixit dono, quia eſt donatio.all.d.l.ſed ſi mors.§.fi.& no.per gl.in l.ij.ſi quis quaſi.in ver.nõ poſſe.ſ.eo.nullam tñ facit mentionẽ de d.gl.in d.l.ſi cum fundũ.ita ẽt vult Saly. hic allegãdo gl.in d.§.ſi quis quaſi.Bal.ẽt hic.per d.l.ſi cũ fundũ.vr̃ idẽ tenere.& ſic ſenſit illũ intelſm, quẽ Pau.de Ca.ſibi appropriat
18 in d.l.ſi cũ fundũ. ¶ †Quid aũt ſi in cã implenda cõcernebat fauorẽ tertij,an ſit locus pniæ,vide ꝑ Bar.in ſin.q.quã ponit in d.§.Flauius.ad fi.& ibi plene dixi,& per Bar.in l.fi.ad fi.j.eo.& in l.ſi quis. j.de ſer.expor.& Bal.in l.cũ à ſocero.C.de iure do.per Pau.de Ca. & Ro.hic,per Ang.& Sal.in l.quoties.C. de do.q̃ ſub modo.ꝑ Sal. in l.j.C.ſi manci.ita fue.alie.de manu. ꝑ Io. de Imo.in c.posuit.de loc.per Pau.de Ca.in l.inſulã.§.ti.j.lo.ma. & in l. ſi cũ venderet.j.d̃ pig.act.& per Ro.in l.ſed ſi hac.§.ꝑſtituta.ſ.de in ius vocã. refero
19 me ad ea q̃ dixi in §.Flauius. † vide ẽt in mã, q̃ no.ꝑ Bal.in l.q̃ uis. in fi.C. de trãſa. vbi tangit φ ſi ꝯctus innominatus ordinaṫ ad nominatũ,vt ſi ꝑmitto vendere fundũ ob certã cãm,vł ꝯdõnẽ,an ſit locus pniæ,nã ſm eum, hæc ꝑmiſſio eſt ꝯctus innominatus,patet q̃a ꝑducit actionẽ ꝑſcri.ver.l.Labeo ſcribit ſi mihi biblio.j.de ꝯh. emp.& dicit nõ eſſe locũ pnię,per d.l.Labeo.de cuius.l.intellectu fuit dcm̃ in l.ſi quis cũ debitore.ſ.de iur.iu.vbi Bart.vr̃ dare veriorẽ intelſm ad illũ text.ſm quẽ intelſm nõ ꝑbaret dcm̃ Bal. nec vr̃ verũ φ in d.l.Labeo ſcribit,ſi mihi bibliothecam,fuerit ꝑmiſſio d̃ vendendo,ſed immo fuit vendũ cõdõnalis.& ita teneo,licet ipſe-
20 met Bal.velit illud idẽ φ ipſemet voluit in d.l.q̃ uis. ¶ †Quid aũt i diuiſione, q̃ vr̃ eſſe diſtractio,an ſit locus pniæ, vide per Bal.in l.ſi
21 diuiſione.C.fa.erc.& ibi ẽt Sal.tenentẽ φ nõ. ¶ † Adde ẽt aliã fallẽtiam ad iſtam mãm.ſ.qñ permutatur vna ſpẽs cũ alia ſpecie venali,q̃a aſſumit nãm ꝯctus nominati,vt eſt tex.in l.j.C.de re.permu. ſm vnã lec. ideo nõ erit tunc locus pniæ, ſm Bar.in l.j.in fi.j.de re-
22 permu.¶ †Item adde aliam fallentiã.ſ.φ qñ cã ſeu modus in ꝯctu innominato non põt amplius impleri caſu fortuito φ tunc ceſſat pnia,ſm gl.no.in l.pe.in gl.fi.C.eo.Quod intelligit hic Sal.eſſe verum,qñ caſus cõtingit in perſona dantis pecuniã, vt q̃a mortuus eſt ille,qui dederat aliquid medico,vt eum curaret.ſecus ſi contigiſſet in perſona tertij, q̃a tunc habet locũ diſtinctio poſita.j.ea.l. §.fi.& no.gl.in l.iij.§.ſed ſi tibi,in ver.ceſſare.ſ.e.& rõ dr̃ię, ſm Sal. eſt hæc,q̃a in primo caſu nõ ſupereſt perſona, q̃ poſſit pœnitere, ex quo infert φ nõ tranſit ad hr̃dẽ facultas pęnitendi.pro quo all. l.iij.j.de ſer.expor.facit.l.fi.C.de reuo.do.mihi magis placet φ iõ in caſu.d.l.pe.cũ gl.fi.nõ ſit locus pniæ, q̃a cũ caſus fortuitus euenerit in perſonã dantis, cã habebatur pro impleta,vt ibi declaraṫ in gl.j.& fi.merito ſicut ſi cã fuiſſet per eum impleta, nõ eſſet locus pniæ ꝯ eum,ita nec in caſu illo.ſed in caſu in quo loquitur text.in §.fi.j.ea.l.cã nõ habebaṫ ꝑ impleta,nõ mirũ ſi põt eſſe locus pnię,
23 & cõſiderata iſta rõne apparet φ ibi nõ probaṫ φ † facultas penitendi non tranſeat ad hr̃dẽ,ſed pendet ab intellectu.d.l.iij.de ſer. expor.& ab his q̃ no.Bar.in l.qui Romæ.§.Flauius.ad fi.& ibi dixi
24 j.de ver.ob.¶ †Itẽ adde φ licet accipiens nõ poſſit regulr̃ penitere vt hic in gl.tñ fallit niſi poſtea ipſe ſit aliqualr̃ offenſus.caſum, & exemplũ habetis.j.ea.l.§.ſed ſi acceperit. ¶ In ea.ibi, itẽ cãæ defe-
25 ctus &c.¶ †Qñ defect' cãæ,pariat cõdi.ob cãm,vide plene ꝑ Bar. hic,& in l.fi.infra eo.& per Cy.& Sal.in l.pe. C.e.aliquid ꝑ Pa.de Ca. in l.iij.§.ſed ſi dedi.ſ.eo.& ꝑ Nic.d̃ Mat.& Bal.in l.dictã.C.eo. Et ibi dicit Nico.de Mat. limitando iſtam mãm,φ qñ daṫ aliquid eccłiæ,ob cãm implendã ab eccłia,licet ea nõ ſequaṫ, nõ p̃t repeti per cõdi.ob cau.ſed agi debet ꝯ eccłiam φ obſeruet ꝑmiſſa per tex.no.in c.verũ.de cõdi.ap.& hoc tenet Ro.hic.ſed Bald.in ꝑal.l. dictã.C.eod.tenet ꝯrũ,ſi illa cã ſuit finalis cã ꝯctus ꝑ l.cũ te.C.de pact.inter emp.& ven.aĩr nõ.& ita dicit eſſe intelligendũ tex.in d. c.verũ.Sal.in d.l.dictã.pro hoc alle. q̃a eccłia vtitur iure cõi in dubio.c.j.cir.mediũ.de alie.feu. relinquit tñ ſuper hoc cogitandum. Veritas eſt, φ text.in ħ.c.verũ, plures habet intelſs,inter quos eſt vnus φ ibi loquaṫ in donatione facta ſub cõdõne. vñ cõdõne deficiente,nõ põt reuocari, q̃a nunq̃ tenuit, & dũ text.ibi dicit,niſi forte &c.debet exẽplificari,qñ dixit,dono tibi.x.ſi nõ manumiſeris ſeruũ tuũ.nam videor velle reuocare donationẽ, ſi manumiſeris,vt ibi,& ſm hunc ſenſum nõ probaṫ opi.Nic.de Mat.& hoc ſatis placet. Aliqua ẽt circa iſtã mãm.ſ.cuius cãę,defectus producat cõdi.ob cau.vide per Bal.in l.j.C.de pac. vbi colligit ex illo text.φ ſi deficiat cã q̃ fuit cã faciendi ꝯctũ, non habet locũ cond.ob cau. vt ibi.ſecus ſi deficiat cã obłonis.ita loquiṫ iſte tex.nam ibi cã, quia nõ hẽbat liberos,fuit cã faciendi illũ ꝯctũ.vñ licet ceſſet illa cã,nõ habet locũ cõdi.ob cau.vt ibi. ¶ In gl.in ver.repeteṫ.plura q̃ hic tãguntur in gl.fuerunt tacta in ꝑcedentibus gl.ibi addidi opportune. ¶ In ea.ibi,hodie eſt nominatus &c. de hoc plene in l.fi.infra.eo. ¶ In ea.ibi,vel diſtingue &c.illud φ dr̃ hic in gl. cõcernit an repetatur ex capite cãæ nõ ſecutæ,ꝑ caſum fortuitũ in quo dic,vt not. in l.ſi vno.§.itẽ cũ quidã, infra loc.& aliquid dcm̃ fuit.ſ.ſed text.ħ in ver.ſed ſi cũ liceat.loquiṫ de repetitione ex capite pnię,vñ q̃ tũ ad hoc vera eſt ſolu.ad l.qui operas.φ ibi loquitur in ꝯctu noiato.
26 ¶ †In gl.in ver.neceſſe hẽas,q̃ dicit, vt quia iuraſti. ex hac gl. iuncto tex.habetis diligenter no. φ licet regulr̃ ad explicandũ factum in obłone deductũ nõ poſſit quis ꝑcite cogi.l.ſtipłones nõ diuiduntur.in prin.cũ mã infra de ver.ob. tñ fallit vbi iurm interuenit, & ad hoc iſta glo.reputatur ſin. & pro hoc vr̃ text.in c.fi.ex̃ ne ꝑla.vi.
a ſuas.quẽ ad hoc ibi ponderat Anto.de But. de quo articulo [a] dixi poſt Moder.in d.l.ſtipłones nõ diuiduṫ, vbi iſtã partem ſecutus ſum.dicit tñ Io.de Imo.in l.j.§.ſed & ſi quis infra de do.nõ videri. φ iſta gl.quã ipſe reputat ſin. poterit hr̃e iſtã mẽtẽ,q̃a de iure ciuili iurm̃ in alio,q̃ liberto non inducit obłonem.l. ſi quis pro eo.in prin.& ibi plene ꝑ Bar.infra de fideiuſ.& no.in l.j.C. de ope.li.vñ putat φ iſta gl. velit φ in ꝯctibus innominatis iurm faciat deſinere rem eſſe integram.Dicit tñ φ i ꝯrũ facit, q̃a iurm debet regulari ſm nãm principalis diſpõnis ſuper qua interponitur.l.fi.C.de non

ADDITIO.

a ¶ Fran.Cur. De quo articulo. Adde eundem Alexand.in conſi.xxxvij.in ij.vol.

non nu.pecu. ergo ↄ̄ctus principalis recipit tacitā ↄdōnē.s.nisi dā tē peniteat, eodē mō debet recipere iuṙm. bñ facit ꝙ hr̄ in c.quē-admo.de iu.iur.& in l.fi.s̄.q. satis.cog. sed vr̄ dici posse eum nō bñ pōderasse hāc gl. q̄ intellr̄ qñ iste cui data sunt.x.vt vadat Capuā, ꝑparauit post ↄ̄ctū ad eūdū cū certo socio q. Capuā iturus erat,& illi socio iurauit se iturū. nō aūt iurauit super ↄ̄ctu principali iurā do, & promittendo aduersario secū ↄ̄heriti. & ita quidā libri hñt in verbo, proficisci, quæ clare.h.d.nā si intelligeref gl. de iuṙo ꝑsti-to aduersario, nō est dubiū ꝙ gl. male diceret, & quia aduersarius posset ꝑmittendo remittere iuṙm.c.ij.de spō. Ful.hic.d.ꝙ gl. forte cōsiderauit ꝙ ꝑ ꝑ iuṙm.necessitat̃ ad obseruandū, si vult euadere periuriū, & infamiā.l.si q̄s maior.C.de transa. & no.in l.Lucius.s̄. de his q. no.infa.nō aūt ꝙ ex iuṙo oriat̃ obl̃o vel actio ꝑ quā cogat̃ obseruare, q̄a iuṙm nō est modus inducendę talis oblationis de iure ciuili, sed iure cano. bñ dicit ꝙ ꝑcise cogeret̃ ꝑ censurā eccl̃iasticā.c.sicut ex literis.el.ij.de spōs. ¶ In glo.in ver. fecisti.ibi.§.sed si acceperit &c.dic vt in §.item si q̄s dederit.ver.sed si pro decem.& reputat Bar.hanc gl. esse no.subdit tñ ꝙ ꝑparamenta debeant da ri ei qui pecuniā dedit ex qua empta sunt ꝑparamenta, vel ēt pręparamenta debeant remanere apud illū qui emit, dūmodo ei q. pecuniā dedit reddat q̄tū modo valent ꝑparamēta, vt si habuit.x. & x.expendit in ꝑparamentis, q̄ nūc valent.viij. satis est ꝙ reddat octo.ar.l.nā & si nō sic.& l.cū emptor.§.fi.j.de dā.infe.& h.d.se putare ꝙ actor debet directo agere ad x per cōdi. ob cau. & sic ad illud ꝙ dedit, sed ille habebit electionē.s.in reddendo pecuniā, vel res.per id ꝙ hr̄.j.ea.l.§.pe.ver.sed si eligat.ēt per illū text.putat ꝙ si agens dicat ꝙ vult integra.x.aut illas res emptas quales sunt, erit audiendus. & non vr̄ mihi ꝙ ↄ̄triū probetur per iura alle.per Bar. ¶ In gl.in ver.plus forte.intentio literę vr̄ esse, ꝙ manifestum sit ꝙ referatur ad totum illud qđ accepit, q̄a certum erat ꝙ illud expēderat, & dictio, forte, referatur ad dictionē, plus, q̄a nō erat certū an expendisset plus.& ita remanet clarius declarata litera, q̄ declaretur per gl. ¶ Vltimo, quia Bar. h̄ dixit ꝙ qñ penitet illum qui vult agere cōdi.ob ca.debet dicere ꝙ penitet eum de eo qđ ꝑ aduersam partē est implēdum. Adde s̄m Paul. de Ca.hic in fi.ꝙ hoc vr̄ ↄ̄ tex.j.ea.l.§.fi. & ↄ̄.l.iij.§.j.cū gl.in ver.cessare.s̄.eo.tit. vbi ēt qñ desijt causa posse impleri, putà casu fortuito, tūc nō potest cōgrue dicere ꝙ nō vult impleri.d.cām, quia nō cadit voluntas super impoß.l.pr̄ Seuerianam.in prin.j. de cōd. & dem.facit.l.eius est nolle j.de re.iur.& tamen habet locū cōd.ob cām.vñ dicit ꝙ debet dicere actor ꝙ penitet de toto ↄ̄ctu seu sic ↄ̄traxisse.possetis dicere ꝙ opi. Bar.posset procedere qñ causa adhuc esset possibilis.

§.Si seruus.

Si causa est oino integra pnia cū notificatione ipsius, facit locū huic conditioni, quæ nō tollitur, licet postea cā impleat̃.sed si nō est oino integra, q̄a recipiens incipit aliquid facere pro eo ꝙ scm̄ est, nō habet locū pnia, sed pro eo ꝙ restat faciendū sic, dū tñ altera pars q̄ nō fuit in mora nec in culpa, cōseruetur indēnis.h.d. vsq; ad §.sed si acceperit. Et ad intellm̄, & litationē huius.l.vide q̄ dixi in l.iij.§.j.s̄.eod. ¶ In tex.ibi, tradidit.hoc verbū accipitur pro dederit, vt declarat gl.in verbo, cōpetit.& h̄ innuit verbū, dedit.j.positū, & sic fuit ↄ̄ctus do vt facias.nō aūt fuit merū mandatū datū tibi vt procuratori tradē tis. ¶ No.ꝙ aduersarius certiorandus est de pnia vt dictū fuit in l. eius qui in ꝓuincia.s̄.si cer.pet. ¶ No.ꝙ in dato ob cām fauorabilē.i.ob cau.libertatis est locus pniæ, ꝙ facit ad ea quæ dixi in prin. huius.l. ¶ No.ex ver.plane, ꝙ ad excludendū à condi.ob cau.sufficit scm̄ esse à lege, licet nō fuerit scm̄ ab eo qui accepit vt fieret, qđ limita, vt h̄ per Bar.qui dū all.l.ea quidē.debuit alle.l.si puellā. C.si manu fue.ali.vt ma. ¶ No.ex ver.itē si q̄s dederit ꝙ hic repetitur per condi.ob cau.aliud q̄ datū fu.s.seruus, vt innuit tex.in ver. si vero iam emptus sit. & ī ver.plane repromittere. & hoc iō quia censet̃ quasi datus, vt ꝑ gl.in prin huius.l. Limita tñ hoc ꝓcedere qñ iustū ꝑciū dedisti pro seruo emēdo, als secus, vt hic no.ꝑ Bar. Sal.tñ.j.§.proxi.& ēt Ful. h̄ dicunt posse intelligi ꝙ h̄ directe agat̃ ad pecuniā datā.& reus, ne dānū sentiat, habeat facultatē soluendi seruū sicut dr̄.j.§.pxi.tñ text.magis vr̄ amicari primo itellectui. ¶ In gl.in ver. cōpetit. ibi, exigitur certioratio &c.s.quo ad hoc, vt habeat locū condi.ob cau.nō quo ad impediendā manumissionē q̄a cū translatū sit dñium i accipiētē, potuit seruo dare libertatē ēt ↄ̄ voluntatē eius, qui dedit. per id ꝙ hr̄ in §.si quis dederit.all.in gl.& dū gl.subdit ꝙ in casu.l.si pr̄.de ma.vin. nō requirit̃ certioratio, intellige qt̄m ad cōdi.ob cau.nec ēt quo ad hoc vt impediatur libertas.qñ aūt certiorari ꝓcuratorē oporteat đ reuocatione mādati, dixi saltē remissiuè. in d.l.eius qui. ¶ In gl.in ver.penituerat.i prin.illud ꝙ ponit̃ in gl.non pertinet ad id ꝙ exprimit̃ in tex.quia loquit̃ tex. qñ nō penituit.vñ frustra tractat̃ đ certioratione pnię, sed pertinet qō gl.ad casum tacitū.s.qđ si penituit ante tp̄s manu mittendi, tñ nō certiorauit illū cui dederat, an tūc efficietur liber ex ↄstōne diui Marci, & cōiter tenetur ꝙ nō.q̄a l.semper, certa est l.cū ad præsens.cū l.seq.s̄.si cer.pe.vt hic ꝑ Bar.q. hoc inducit post antiquos ad q.de qua hic vide per eum bene loquētem, & pro eo est gl.no.in c.cū quis in gl.ij.de sen.excom.in vj.& no.glo. & Doc. in c.mulieres.eo.tit.in antiquis.

SVMMARIVM.

1. *Penitentiæ nō est locus regulariter ex parte eius, cui est impletū. fallit, ut hic.*
2. *Mortuus in itinere præsumitur mortuus ex itinere.*
3. *Facere an, & quando possit quis præcise cogi.*
4. *Condictio ob causam nō dat̃ ad obseruantiā promissorum, nisi cōtra ecclesiam.*
5. *Custos carceris an, & quando teneatur de fuga carcerati.*
6. *Carceratus fugiens de carceribus an perdat beneficium quòd debeat cū fideiussoribus relaxari.*
7. *Ambasciatores si derogātur in itinere, an dēat cōitas mittēs sibi reficere dāna.*

§.Sed si acceperit.

Si seruus, quem dñs erat distracturus, aufugiat ante morā manumittēdi, datū repeti nō pōt, sed sufficit cauere de eo reperto restituendo deducto.eo ꝙ minus valet ꝑ ꝑ fugā, nisi actor eligat eū manumitti, & ipsum seruum consequi potius q̄ detractionē pati, sed vbi dñs ñ erat eum distracturus, debet reddere ꝙ accepit, nisi diligentius fuisset custoditurus, si aūt seruus post morā decesserit datū repetit̃. vbi aūt ante morā decessit, distinguit̃ an erat distracturus, & an manumissio ꝑbuerit cām mortis.h.d.vsq; ī fi. ¶ †1 No. ex ver.plane.sed adhuc.ꝙ licet regulr̄ ex ꝑte eius cui est impletū nō sit locus pnię vt vidistis no.ꝑ gl.ma.in prin.huius.l.tñ fallit qñ implemētū venit explicandū in fauorē tertij ostendentis ipsum implere debentē, casus est hic sin.s̄m Ro.& dic ꝙ ipse solus ad h̄ pōderat, sed aduerte ꝙ ñ vr̄ ꝙ iste ꝑ ꝑ offensum possit penitere plusquam primo, & absurdū esset dicere ꝙ hic ꝑ ꝑ fugā seu dolū serui nō deberēt obseruari cōuēta ipsi ↄ̄hēti, qui in nulla culpa fuit.l.si ꝓcurator. in prin.j. de do. exce.nec dr̄ h̄ ꝙ nō teneat̃ ad obseruātiā ꝓmissorū, sed bñ verū est, ꝙ licet sit oblatus ad manumittēdū, tñ ꝑcise cogi nō pōt, vt h̄, in gl.in ver.cōseq.& dicā super ea.eā tenet, vel condi.ob cau.ad restōnē datorū, vt hic, vel act.ꝑscr.ver.ad interesse.l.nālis.iuxta prin.& l.ob eam cām.j.de ꝑscr.ver. ¶ Not.ꝙ fuga inducit ostensum. ¶ †2 No.ex tex.ibi, nisi forte ꝓfectio &c.s̄m Bal.ꝙ mortuus in itinere ꝑsumit̃ mortuus ex itinere. ꝙ intelligo qñ nō est nālr̄ mortuus, sed apparet ꝙ ex aliqua violentia seu casu occurrēte in itinere perijt, ita loqt̃ h̄. ¶ No.ex fi.ꝙ volūtas iplēdi, ꝑbēs cām casui fortuito ob quē superueniētē amplius seq nō pōt implemētū, facit non eē locū pniæ in ↄ̄ctu innominato. ¶ †3 In gl.in ver.cōseq.ibi, ꝑcise &c.no.ꝙ oblatus ad scm̄ ēt cōtinēs fauorē libertatis vt est manumissio, nō pōt ꝑcise cogi facere, & ita ampliat̃ r̃ła posita in l.si quis ab alio. in fi.cū si.j.de re iu. Limitat tñ h̄ sin.Bal.in l.cū ꝑcibus.C.de rei ꝑmu.nisi mea ꝑcise intersit manumitti, vt q̄a agit̃ de filio meo manumittēdo, quasi nō sit istud interesse pecuniatr̄ estimādū.l. ꝓcurator ad exhi §.fi.j.rē ra.ha.& ar.l. cū seruus in prin.j.mā.dicit tñ Pau.de Ca.in l.q. Romæ.§.Flauius. j.de ver.ob. per illū.§. ꝓbari ꝙ oblatus ad manumittendū, pōt ꝑcise cogi.sed certe hoc ibi nō vr̄ dici, quinimmo gl.ibi, in ver.conuenit pōt.sentit ↄ̄triū, dum dicit ꝙ ibi agit̃ act.ꝑscr.ver. & clarum est ꝙ actio ꝑscr.ver.q̄ datur pro obseruantia cōtentorū in ↄ̄ctu innominato, non dat̃, vt q̄s ꝑcise cogat̃ per d.l.nālis.post prin.ēt qñ oblatus esset ad dādū, vt ibi, licet si esset oblatus ad dādū ex ↄ̄ctu noīato posset ꝑcise cogi.l.vbi aūt.§.fi.j.de verb.ob.rōnē drīæ inter ↄ̄ctus noīatos, & innoīatos vide per Bar.in l.stipl̃ones nō diuiduntur.maxime in xj.op.de ver.obl.& l.vnic.in iiij.q.in prin.C.de sen. q̄ pro eo ꝙ inter. ¶ †4 In ea.ibi, vt ꝓmissa ꝑstent &c.hoc falsū est q̄a cōdi.ob cau.nō dat̃ ad obseruantiā ꝓmissorū, vt no.glo.in l.iij. sed si Stichus.in ver.cōdōnē.s̄.eo.sed cōpetit actio ꝑscr.verb.q̄ regulr̄ cū alia nō concurrit.l.ij.& l.quoties.j.de ꝑscr.ver.& dū glos.h̄ subdit q̄ tacite vr̄ actū de ꝑstando seruū si eligā, male dicit, q̄a directo nō pōt agi, nisi ad repetendū illud ꝙ datū fuerat, vt hic declarat Bar. alias sequeret̃ absurdū ꝙ si tu dedisti mihi.x.vt manumittā seruū meū valentē.xv.posses penitere, & agere cōdi.ob ca. ad seruū, & sic haberes seruū.xv.pro.x. q̄ mihi dedisti. ꝑ ↄ̄ñs cum mea iactura locupletaris.& dictis ꝑ Bart.circa istā partē adde ꝙ si dedi tibi pecuniā, vt Stichū seruum tuū manumittas. & tu eum eras distracturus, & seruus aufugiat, & postea reuersus est, & dñs non pōt nunc eum vendere, prout prius poterat ꝑ ꝑ vitium fugę, & dātem pecuniam peniteat, & repetat eā, an poterit reus velle dare seruum pro pecunia inuito actore, & Ful.h.d.ꝙ sic ar.huius. tex.in ver.sed si elegat.idē tenet Pau.de Ca.h̄ ar.s̄.§.pxi.ver.sed ꝑ x.ꝙ nō puto verū. q̄a in cōdi.ob cau. venit id ꝙ datū est vel quasi datū, vt in prin.huius.l.& ibi gl. & §.pxi. sed hic seruus fuit datus nec quasi datus. Nō.ob.iste text. q̄a h̄ loqt̃, qñ actor repetebat.x. re° dicebat velle deducere deteriorationē serui ꝑ ꝑ fugā, & actor replicat dicēs da mihi vel totā pecuniā meā vel illū serum dete(rioratum,)

rioratum,

rioratũ, quẽ ꝓmisisti manumittere ꝓ dicta pecunia, & sic actor ħ in replicatione petijt seruũ, nõ aũt cogebať accipẽ seruũ si nolebat dũmõ deducereť deterioratio. sed ſm opi. Ful. & Pa. de Ca. si cogereť inuitus accipẽ seruũ. seqreť absurdũ, ꝙ si seruus valeret .v. & ꝓ eo manumittẽdo habuisset .x. recipiens lucrareť .v. cũ iactura dãtis. Itẽ eẽt ꝯ l. nẽ fam ĩ prin. q̃ vult ꝙ ꝓ ꝓ pniam dãtis nil aliud cõseq dẽar recipiẽs nisi intesse. fateor ergo ꝙ quãti sua ĩtersit deducere põt. & hãc puto veritatẽ eẽ. & vltra ea q̃ ħ dicunť in gl. adde ꝓ ĩtellu huius ver. nisi forte diligẽtius, ꝙ oĩa q̃ dñr ĩ hoc §. ĩ ver. plane. hẽbũt ẽt locũ ĩ casu huius §. nisi forte. q̃a ẽ eadẽ rõ ſm Ful. hic, & recte. ¶ In gl. ĩ ver. toto. ibi, quasi ꝓ p̃tio. bñ dicit quasi ꝓ p̃tio, q̃a si dedisset ꝓ p̃tio serui, efficereť liber ex cõstõne, ẽt si nõ manumittereť. l. si is. C. si mãci. ita sue. alie. iũcta l. fi. j. q̃ sine ma. ad li. pue. & no. gl. ĩ l. iij. §. j. ĩ ver. ꝯdici poterit. & ibi plene Bar. ŝ. e. sed tex. hic maxime ĩ ver. sed nisi, p̃supponit ꝙ post morã nõ erat liber. ¶ †In gl. in ver. carere. ibi, q̃a nõ erat verisile &c. tene mẽti gl. ex qua hẽs ſm Bar. & Doct. hic, ꝙ nõ est necessaria tãta custodia, & diligẽtia ĩ p̃sona carcerati, q̃ erat ĩ casu liberationis,[a] sicut in alio. qđ est nu. ꝓ custodibus carcerũ excusandis. Litat tñ Ro. in l. lege Corne. j. ad Syll. nisi carceratus iste als aufugisset, ꝓ id qđ no. gl. ĩ d. l. Corne. ĩ ver. ex vinculis. quã ipse repugnat sin. no. †dũ illa gl. vult, ſm eũ, ꝙ ꝓ fugã ex carcerib⁹ q̃s ꝑdat bñficiũ qđ debeat cũ fideiussorib⁹ relaxari. & dicit ipse ꝙ mirať ab alijs nõ põderari illã gl. ad hoc. sed dic ꝙ nimis large loquiť ipse, qñ ista egisset. s. tẽpore quo erat ĩ casu absolõnis, als aũt ex diuersis nõ recte fieret illatio. l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. ver. sed hęc dissimilia. j. de ver. ob. l. Pap. exuli. de mino. & eodẽ m̃ q̃ litabat ipse gl. ĩ l. si vt certo. §. custodiã. j. cõmo. q̃ ꝓbat ꝙ diligẽti⁹ sunt custodiẽdi iuuenes, q̃ senes.[b] Ad illud aũt qđ ipse dicit nõ põderari ab alio. gl. ĩ d. l. lege Corne. s. quo ad ꝑdẽdũ bñficiũ relaxãdi cũ fideiussorib. dicatis ꝙ ibi Bal. ad ħ illã glo. põderat.

¶ †Itẽ facit ſm Ang. ħ ad q. de ambasciatorib. derobatis ĩ itinere ꝙ dẽret eis dãnũ refici à cõitate eos mittẽte. de quo ꝑ Bar. in l. si seruus cõis. §. ꝙ vero. j. de fur. ꝑ Spe. ĩ tit. de iud. §. sp̃alia. ad fi. ꝑ Bal. in c. j. in fi. tit. an agna. vel fil. ꝑ Doct. in c. cũ pro causa. de procur.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Liberationis. Adde sicut ẽt nobilis in quo cessat oĩs suspicio fugæ, vt dicit gl. in c. illud. iij. dist. not. Ang. in l. si à bonæ fidei. ff. de rei ven. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de loca. §. fi. ꝙ Castellanus qui posuit nobilem loco sui, donec rediret, si nobilis prodit castrum, ꝙ castellanus nõ tenetur, ex quo cõfidit de isto nobili. Et adde de eo qui est in casu liberationis Ange. Are. in tracta. malefic. in ver. qui iudex, dictum Caium detineri, & incarcerari iussit.

b ¶Fran. Cur. Quàm senes. Adde ꝙ idem voluit Ang. in tract. de malefi. in glo. in ver. fama publica. versi. quarto not. alle. glo. in l. j C. de ser. fugiti.

Vlpiani. LEX VI.

1 *Arg. à contrario sensu habet locum in cõtractibus regulariter. fallit tñ vt hic.*
2 *Prouisio hominis an faciat cessare prouisionem legis.*
3 *Dos data potest repeti matrimonio non sequuto.*
4 *Vendens equam pregnantem pacto apposito ꝙ si pareret masculum, esset venditoris, & si fœminam emptoris, si pariat vtrunq; ad quem pertinebit.*
5 *Dotis actio competit mulieri tantum, qñ maritus vergit ad inopiam.*
6 *Mixtum non continetur sub simplicibus in contractibus.*

SI extraneus. Casus omissus remanet in dispõne iuris cõis. h. d. ſm Barto. ¶ Not. ꝙ dixi in summario, & est mã brocardica, de qua plene ꝑ Bar. in l. Gallus. §. & quid si tñ. de libe. & posth. cũ cõcor. & add. quas ibi dedi. ¶ No. ꝙ cõuẽtio de reddẽda dote in casu soluti mat. nõ cõprehendit casum non secuti m̃rimonij. ¶ No. ꝙ ꝓmissio dotis hẽt in se tacitã ꝯdõnẽ, si m̃rimoniũ sequať, vt hic. & l. stip̃lonẽ. j. de iu. do. ¶ †Not. ꝙ vbi ꝓ vno ẽ iuris p̃sumptio, oportet ꝙ aduersarius ꝯ̃riũ ꝓbet ꝑ euidẽtissimas ꝓbõnes, vt hic. & l. fi. in prin. ŝ. ꝙ me. ca. ſm Ful. hic. vř tñ ꝙ sufficeret euidẽs ꝓbõ, vt ħ ĩ tex. ĩ fi. ĩ ver. euidẽter. ¶ †Not. ꝙ licet in ꝯ̃ctibus ꝓcedat arg. à ꝯ̃rio sensu. vt est tex. repu. sing. in l. inter socerũ. §. cũ inter. infra de pac. do. tñ ħ nõ sumiť argu. à ꝯ̃rio sensu. & huius rationẽ reddit not. Bal. ĩ l. apud antiquos. C. de sur. vbi dixit ꝙ in ꝯ̃ctibus habet locũ arg. à ꝯ̃rio sensu, qñ in casu ꝯ̃rio militat ratio ꝯ̃ria, sed si est eadẽ vel maior ratio, tunc sumiť à simili, siue ab æquipollẽtibus, nõ aũt à ꝯ̃rio. ita loquiť iste tex. nã si dãs dotẽ voluit illã sibi reddi resoluta cã finali dotis. i. sol. mat. ea rõne si nõ sequať cã finalis. i. nuptiæ, dẽt dos reddi eidẽ. facit ꝙ no. gl. ĩ l. cũ p̃tor. in prin. ĩ ver. vř. ŝ. de iud. & Io. An. in addi. Spe. ĩ tit. de disp. & all. §. post ħ sequiť. ver. vel nõ ob. & de ar. à ꝯ̃rio sensu scripsi plura in l. j. ĩ prin. ŝ. de of. eius cui mã. est iuri. ¶ †No. ꝙ ꝓuisio hois nõ facit cessare ꝓuisionẽ legis. de quo dic vt hẽ ĩ l. fi. C. de pac. ꝯuẽ. & ꝑ gl. & Doct. in l. ij. C. de iu. emph. ꝑ Bar. ĩ l. si cũ dotẽ. in prin. infra sol. mat. ꝑ Bal. in l. vbi adhuc. C. de iu. do. ¶ †No. ex fi. ꝙ filius in potestate põt acquiri à patre nõ solũ dos data ꝑ ea m̃rimonio secuto, sed ẽt põt acquiri ei actio ad repetendã dotẽ ꝑ ea datã à patre m̃rimonio nõ secuto. nã ista dos ẽt m̃rimonio nõ secuto, hẽt priuilegiũ dotis. l. ij. als. iij. §. fi. j. de priui. cre. illa intelligit Ro. hic q̃ dicit hoc ẽt sin no. ꝓ ampliatione. l. Põpo. Phylad. ŝ. ia. etc. ¶ In gl. in ver. pactũ. ibi, nudo pacto &c. ĩ p̃te vero requiriť stip̃lo. l. auia. alle. in gl. & iõ gl. hic ver. ꝯuenit. subaudi. s. ꝑ stip̃lonem, q̃a loqť tex. ibi de act. p̃scri. ver. & q̃ fuerit rõ diuersitatis, dic vt no. ĩ d. l. Auia. & in l. in traditionib⁹. & ibi ꝑ Bar. ŝ. de pac. & ꝑ Ang. & Mod. in d. l. si cũ dotẽ. ĩ prin. & Ang. ĩ l. lecta. ŝ. si cer. pe. & aliq̃d ꝑ Ro. hic dixi ĩ d. l. si cũ dotẽ. tñ ista inuestigatio hic an fuerit pactũ an stip̃lo, non erat necessaria, q̃a hic nõ agiť ex pacto, vel stip̃lone, sed cõdi. ob cau. vt in tex. ¶ In gl. q̃ incipit, no. ergo &c. hoc notabile nõ vř bñ colligi hic, q̃a nõ vř sibi ꝓuidisse in casu quo nuptię sequanť imo remanet iste casus, vt omissus, merito nõ agiť ex pacto vel stip̃lone, sed ꝯdi. ob cau. vt hic, q̃ ꝯdõ nasciť ex id ꝙ agiť. l. si is. in fi. j. cõm. & ideo cõiter all. ista l. ꝙ casus omissus hř ꝓ omisso. & ita ẽt summat Bar. hic est verũ ꝙ Bal. in l. iij. C. de inst. & subst. sub ꝯdi. fac. dicit ꝙ illi q̃ all. istã l. ad hoc non intelligũt q̃a hic ẽt cãæ finalis casus erat tacite ꝓuisus. ar. l. ij. C. eo. itẽ q̃a qñ casus omissus habet p̃cedẽtẽ l. ordinationẽ, vt habebit hic, ñ hř ꝓ omisso, sed ꝓ tacite disposito ſm ordinationẽ l. vt ꝓbař hic ſm eũ. & ita ẽt vř velle ipse ĩ l. ꝙ scitis C. de bo. q̃ li. & ꝓ eo facit tex. hic dũ dicit, & verisile &c. tñ ꝯcordãdo oẽs põt dici, ꝙ casus omissus hř ꝓ omisso in ipsa dispõne hois adeo ꝙ ex ipsa dispõne agi nõ põt, sed non hř ꝓ omisso ex illã dispõnẽ hois inspecta dispõne l. q̃ de illo casu ꝓuidet. Nec obst. tex. hic in versi. verisile, q̃a vult dicere ꝙ dãs dotẽ ꝓuidit sibi reddi, & nõ mulieri in casu quo seqreť m̃rimoniũ, ꝙ est casus q̃ consueuit eẽ fauorabilis mulieri, & doti. l. vnic. §. accedit. C. de rei vx. act. q̃to magis vř cogitasse ꝙ dos nõ acq̃rať mulieri ĩ casu quo non sequiť m̃rimoniũ, q̃ nõ est casus ita fauorabilis mulieri. l. si ego. ĩ prin. j. đ iu. do. bñ fateor ꝙ rõ Bar. & doc. hic se fundãtiũ ꝙ hic ꝓbař casum remanere omissum eo, q̃a dř hic agi ꝯdi. ob cã. nõ est bona, q̃a dato q̃ exp̃sse actũ fuisset ꝑ pactũ ꝙ nõ secutis nuptijs dos reddereť ei q̃ dedit, posset adhuc agi cõdi. ob cau. ꝓ dantẽ, vt ꝓbať ĩ l. si donaturus. ĩ prin. j. e. & ẽt ꝑ pactũ posset agi actione p̃scri. ver. vel ex stip̃lone, si intercessisset. vt no. in l. j. ĩ ver. mortis cã donatio. j. đ do. cau. mor. melior ergo est cã, q̃a in istis q̃ȷ̃stionibus omissum regulř dẽat hñi ꝓ omisso. l. q̃cq̃d astringẽdæ. j. đ ver. ob. ¶ In ea. ibi, post secutas nuptias &c. hæc sol. nihil valet, q̃a q̃uis hic stip̃latus fuerit dãs, sibi reddi gñalř in oẽm casum soluti mat. tñ nõ poterat cõprehẽdi casus, quo nõ seqreť m̃rimoniũ, q̃a iste casus ñ erat de sp̃eb⁹ cõp̃hẽsis sub illo gñe subalterno, iõ cõiter teneť sol. seqũẽs. quare aũt nõ intelligať hic renũciasse cõdi. ob cau. in casu omisso sicut in d. l. si cũ dotẽ intelliř renũciare ĩ casu omisso magis cõiter rñdeť ꝙ ibi hic operať fauor dotis q̃ põt magis hře locũ qñ seqť m̃rimoniũ, q̃ qñ non seqť, vt plenius ꝑ Bar. in d. l. si cũ dotẽ. vltra p̃dicta ẽt ad intellũ huius l. vide no. ꝑ Bart. in l. dñs testõ. j. de ꝯdi. inde. ¶ †Ex gl. inducit ista l. ad q. de eo, q̃ vẽdidit equam pacto apposito, ꝙ si pareret masculũ eẽt vẽditoris, si fœminã esset emptoris, & ꝯtingat parere masculũ & fœminã, ad quẽ pertinebit, Gui. de Cu. Bar. Alb. de Ro. Bal. in lec. ant. & Sal. hic tenẽt debere attẽdi, q̃s primo nascať, & de illo ĩtelligať facta cõuẽtio. l. bonæ. §. hoc sermone[a] j. de ver. si. & secũdo natus siue sit masculus siue fœmina debeať emptori de iure cõi. l. fructus. C. de ac. empt. l. Iulianus. §. si fructibus. j. de act. emp. sed si dubitať q̃s primo, & q̃ secũdo natus sit, tũc vẽditor habebit masculũ, & emptor fœminam, vt sanctius fiat menti ꝯ̃hennũ. arg. l. si ita scriptum. j. de lib. & posth. & l. is qui quadringenta. ver. q̃d ergo. infra ad l. Fal. sed Ro. in l. ij. in princ. de ver. ob. tenet ꝯ̃riũ, q̃a in ꝯ̃ctib⁹ dispõ fcã de simplicib⁹ nõ cõprehẽdit casum mixtũ, q̃a in eis fit stricta ĩterp̃tatio. l. q̃cq̃d astringẽdæ infra de ver. ob. & l. veterib⁹. ŝ. de pac. sed casus mixtus sub simplicibus cõprehẽdiť vbi fit larga, & benigna interp̃tatio. d. l. si ita scriptũ. & per hãc rõnẽ dicit videri ꝙ liceri vlti. voluntatib⁹ masculinũ sẽ cõcipiat fœmininũ. l. si ita scriptũ sit filiab⁹. cũ si. infra de leg. iij. tñ secus in ꝯ̃ctib⁹, vt no. Archi. xvij. q. iiij. si q̃s suadẽte. bñ facit ẽt ꝓ ista opi. licet ipse nõ all. id ꝙ no. Bart. in l. cũ auus. in fi. infra de cõdi. & dem. istã opi. tenebat ẽt Iaco. de Ra. vt refert hic Alb. de Ro. q̃a in pari cã potior dẽt eẽ ꝯdõ possidẽtis. l. ij. C. de ꝯd. ob tur. cau. l. si seruũ. §. seqť. j. de ver. ob. & dicit Ful. hic ꝙ ista opi. đ rigo. iur. ẽ verior q̃a actore ñ ꝓbãte reus dẽt absolui. l. q̃ accu. cũ vul. C. de eden. & magis fauẽdũ est reo, q̃ actori. l. Arrianus. cũ si. j. de ac. & obl. & sic si emptor

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. §. hoc sermone. Adde ꝙ hic. §. vř parum facere pro opi. Bar. q̃a loquiť in casu qui põt tñ in casu simplici verificari, vt legatũ cum mulier nupserit intelligiť de primis nuptijs, nam tunc nuptiæ sine mixtura alterius actus euenire põt, iõ intelligiť de primis tñ. sed si vendens equã dicat reseruo mihi equũ nasciturũ licet ĩtelligať đ p̃mo, põt tñ certificari de p̃ma genitura, esto ꝙ ponat equũ cum equa, & pro intellectu d. §. hoc sermone. vide ibi Bart. & Alex. in apostil.

si emptor cōuenit,dēt absolui ī hac re dubia,& ad iura all. ꝑ Doc. ī ɔ̄riū rñdet ꝙ loquūt qñ factū erat certū,sed ibi erat icertū. ꝑpea de æquitate fiebat diuisio,sed in casu nr̄o scīn erat incertū.ad idē bñ facit qđ no.An.đ Bu. ī c. ꝑ venerab.q̄ fi.sint le.vbi dixit ꝙ in dispōne inter viuos sub simplicib' nō ɔ̄phendit casus mixtus. tñ ad illud ar.posset rñderi ꝙ hīc nō euenit casus mixtus,q̄a nō sunt ambo simul nati,nec pacisci potuerūt l.Aretusa.s̄.de sta.ho.sed vnus natus est post aliū,& de primo intelli̇r.sed q̄s ille fuerit, nō cōstat, ergo dēt reus absolui ꝑ p̄dicta. Posset ēt dici ꝙ p̄sumat primo natus masculus tanq̄ potētior.l.si fuerit.§.fi.& ibi hīc tenet Bar.j. đ re. du.& no.gl.ī l.idē erit.s̄.de sta.ho.sed ipsemet Bar.hīc, & ī d.l.Aretusa, dicit ɔ̄riū, volēs ꝙ ī d.l.si fuerit,sit spāle fauor̄ libertatis. & illud magis cōiter tenet̄ ꝑ Doct.ī d.l.Aretusa.quare de rigore iuris putarē veriorē esse opi.Ia.de Ra.& seq.licet alia opi.hēat ꝑ se æquitatē scriptā.¶ 6 †Itē facit ista l.s̄m Mar.Syll.Iac.Bu. Alb.de Ro. Ful.& Ro.hīc ad q.de eo q̄ dotē,quam ꝑ muliere dedit,stipulatus est sibi reddi ī oēm casum sol.ma.ꝙ si cōtingat virū vergere ad inopiā,nō possit dās dotē agere ad illā s̄m formā.l.vbi adhuc.C.đ iu.do. sed mulier agē posset,ꝑ d.l.vbi adhuc.q̄a iste est casus omissus. iō dēt remanere ī dispōne iuris cōis.adde ꝙ istā opi.tenuit glo.magna in l.si ɔ̄stāte.in prin.ī ver.itē q̄d si extraneus &c.j.so.ma.& Cy.ī d.l.vbi.in vij.q.& Bar.ī d.l.si ɔ̄stāte.in vj.& vij.q.ij.part & Ang.ī § illud. ī auc. de æqua.do. sed in ɔ̄riū facit, q̄a mulier pōt viro vrgēte ad inopiā agere, qñ ipsa mulier est talis, ꝙ si solutū fuisset mr̄imoniū, actio de dote sibi cōpeteret.ita dicit tex.ī d.l.vbi.sed ī casu ꝑposito mulier nō est hmōi ꝑꝑ stipl'onē dātis, ergo ipsa nō p̄t intētare ɔ̄dōnē ex d.l.vbi adhuc. fortasse tñ videret̄ ꝙ offi.iudi. posset ex æquitate cōsuli mulieri,vt dos ex qua ipsa alēda est. ponat̄ in tuto . vt in sim. no.Bar.in d.l.si cōstāte. ī vij.ix.& x.q.ij.partis. & istud ēt vr̄ tenere Pa.de Ca.ibi in fi.licet de Bart.mētionē nō faciat. ¶ 7 †Vltimo facit ista l.s̄m Alb.de Ro.Ful.& Ro.hīc ad q.de aduocato, qui pactus est cū clientulo de dādo sibi certū palmariū ī casu victoriæ[a].& cōtingit ꝙ ꝑ parte vicit,ꝑ parte succubuit, ꝙ nō dēat̄ sibi dictū palmariū, quia iste est casus omissus.& sic solū poterit de iure cōi petere sibi taxari salariū,iuxta l.j.in prin.& §.j.& §.aduocatos.j.de va.& extr.cog.& Alb.de Ro.dicit se de hī dixisse in l.vnica.C.de suffra. & ex hac decisi.hēs ꝙ in ɔ̄ctib' sub simplicib' nō ɔ̄prehēdit casus mixtus. & pōt ī casu ꝑposito eē rō, quare nō cōprehendat̄ casus mixtus.s.quia nō vr̄ esse eadē rō in casu mixto,q̄ erat in simplici , non enim totum palmarium videt̄ deberi illi qui vicit partem, sicut ei qui vicisset totum.facit l.Seio.j.de annu.le. in prin.

ADDITIO.

a ¶Tho.Dipl. Victoriæ. An aūt aduocatus possit petere salariū cōuentū ꝑ victoria lite postea sedata ꝑ trāsactionē ipso inscio .vide Bal.in l. vnica.C. de suffragio.in v.q.cui adde quę hīr post gl.in l.fi.j̄.man.& ꝑ Fel.in q. lij.& Spe.titu.de sala.§. sequitur. ver sed pone.& vide q.per Aulum Gelium li.vj.c.j. & in lib.Historiali lib.iiij.c.lv.& ipsa.q.inscribitur in Policianu de Pitagora & Euandro.

Iuliani. LEX VII.

1 *Exceptio intentionis , & facti non est proprie exceptio .*
2 *Promissio facta animo delegandi,seu nouando vim solutionis habet .*

Qvi se debere. Hæc lex ꝑꝑ ea q̄ tradunt̄ in gl.reputat valđ difficilis.h.d. Qui pecuniā quā se mulieri debere putabat iussu eius sponso ꝑmiserit, & soluerit dotis noīe nuptiis nō secutis eā cōdicit,sed si sciuisset se non dēre,ipsa mulier cōdiceret. Verus aūt debitor indistincte cōdōnē hēt,quā cedēdo mulieri ab ea liberabit̄.h.d. ¶ Not. tutū exce.doli soluētē cōdicere.de quo videbimus in gl.j ¶ No.ꝙ soluens seu promittēs ex certa sciā,indebitū vr̄ donare,vt hic, & l.cuius ꝑ errorē.j.de reg.iur.l.sed & si quis.§.fi.s̄.si quis cau. & l.j. & ibi dicā super tex.j.nt.ij. ¶ No.quē liberari cedēdo actionē, q̄uis cessio nō sit in oblōne. ¶ In gl.inci.quadruplex &c.q̄ fuit q̄dā additio , & in sua mā nō reperit̄ alibi s̄m Bal.in lec.anti.hīc, & ēt s̄m Ang. hic, & s̄m Io.de Imo.in l.si quis cū alr̄.de ver.ob. & in ea parte in qua gl. hic all.l.q. exceptionē.dicatis ꝙ Bar.hic,& Bald.& Bar.in l.ij.C.de rescin.vē.sequunt̄ eā.& cū ea cōcor.ēt glo.in d.l.q. exceptionē. in prin.dū loquit̄ de exceptione ꝙ met.cā.& ēt gl.in l.ij.C. ꝙ me.cā. & Bar.in l.in summa.in prin.& in l.damus.in fin.j.ntu.ij.& in l.sub p̄texta instr̄i.C.de transa.sed ɔ̄riū tenēt Cy.Bar.Bal. & Moder.in d.l.ij.& Io.de Imol.Raph.Cu.Pau.de Ca. & Ro.in l. si quis cū alr̄. j.de ver.obl.Ful.& Pau.de Ca.hic, & in d.l.sub p̄rextu. & in d.l.q. exceptionē,volētes ꝙ ēt tutus exce. doli cōmissi ab initio ɔ̄ctus si soluat,repetat,quia dr̄ tutus exce.inducta s̄m nālē æquitatē . l.j.j. de do.exce.& sic nō est odiosa, al's sequeret̄ ꝙ melioris esset cōditionis ille qui dolū cōmitteret in ɔ̄ctu,q̄ ille qui dolū nō cōmitteret.qđ nō est dicendū.arg.l.nō solū.s̄.de noxa.& l.Seruius.j.quód vi aut clam.Nō ob.d.l.qui exceptionē.in prin. quia loquit̄ ī exceptione inducta ɔ̄ nālē æquitatē.l.quia nālis.infra ad Mace. & etiā loquit̄ in exc.cōpetēte ei q̄ tractat de lucro.itē loquit̄ in exce.quæ principaliter fuit inducta in odiū.sed ista exce.doli fuit principalr̄ inducta ī fauorē decepti.d.l.j.infra đ do.exce.ꝑ ista opi.ēt,s̄m Ro. in d.l.si quis cū alr̄.facit iste tex.gnālr̄ loquēs đ exce.doli. ¶ In ea. ibi,& iusiurādi p̄stiti &c. idē dici pōt qū locū hēt q̄cūq; spālis exce.peremptoria,quia loco eius competit exce.doli.l.ij.§. & gnālr̄. infra de do.exce.vbi ēt ꝑbat̄ illud qđ glo.hic dicit. & sub ista doli exce. posuisset ēt satis cōprehēdi alia doli exce. de qua in ꝑximo p̄cedēti mēbro locuta fuerat gl s̄m Ful.hic. sed s̄m gl.poterat dicere,ꝙ iō gl. de prox.p̄cedēti casu fecit mēbrū ꝑ se, quia qñ cōfiteor sub spe futuræ numerationis habuisse à te.x.quę tibi reddere ꝑmitto,tu teneris mihi mutuare,vt ꝑbat Bar.ī l.si fideiussor.infra de fideiu.& sic es ī dolo qñ es in mora mutuādi, & iō tūc nascitur exce.doli añ q̄ incipias petere.sed exce.doli q̄ dat̄ loco exceptionis pacti de nō petēdo, vel similis exceptionis, nō nascit̄ , nisi qñ ille cui obstabat exce.petit,quia tūc dolū cōmittit.d.§ & gnāliter. pōt ēt dici ꝙ dū gl.loquit̄ de exce.doli succedēte loco exce. pacti, intelligat̄ de illa exce.doli succedēte loco excep.pacti, qñ directa exce.pacti locū hr̄e nō pōt, vt l.rescriptū.§.fi.& ibi no.s̄.de pac. & id qđ dr̄ ī exce.pacti,hēt ēt locū ī exce.iurisiurādi, quę ēt dr̄ exce.pacti.l.sed si seruus.s̄.de iur.iu.& hūc sensum vr̄ habuisse Bar.hic, dū dicit,ꝙ est dare quintā exce.doli,q̄ succedit loco cuiuslibet excep.ꝑ d.§.& gnāliter. & d.exce.doli q̄ dat̄ qñ locū nō hēt directa excep.pacti,nasceret̄ eodē tēpore quo exce.pacti in cuius locum succedit. ¶ 1 †In ea.ibi, facti[a] vel intētionis &c. de qua excep. facti vel intētionis loquit̄ l.ij. ī prin.& ibi no.infra de exce. & ista nō est ꝑprie excep. adeo ꝙ nō ɔ̄phēderet̄ in statutis de exce. loquētib'. vt no.tradit̄ ꝑ Bal.in l.peremptorias..C.sen.rescin.nō pos.& in l.sancimus.C.de do.& in l.in reb'. in fi.& ꝙ ibi gl. in ver. exceptionē.C.de iu.do.& de hac vlti.excep.intelligit̄ hæc lex s̄m gl.& pōt iste intell's accipi dupl'r . primo ꝙ loquat̄ hic de exce.doli.i.facti, vel intētionis cōpetēte ꝑmissori ɔ̄ spōsum,si conueniret̄ añ ɔ̄ctas nuptias,quia ɔ̄ueniret̄ añ iupletā ɔ̄dōnē, q̄ inest ꝑmissioni dotis.l.stipl'onē.infra de iu.do.& añ ɔ̄dōnē impletā nō est nata actio . l.cedere.de ver.sig.& l.itē q̄a.& ibi no.s̄.de pac.& s̄m istū intellm hęc lex nō bñ faceret ad titulū,q̄a hic tractaret̄ an tutus doli exce.aduersus eū cui soluit,possit repetere per cōdōnē indebiti .& tñ hic ɔ̄stat ꝙ tractat̄ de ɔ̄di.ob cau.q̄a soluit̄ ꝑ cā de futuro.sed repetitio q̄ fit ꝑ ɔ̄di.inde.hēt locū qñ soluit̄ ꝑ cā de p̄terito.vñ est secūdus intell's & melior.ꝙ hic intelligat̄ de ꝑmissore q̄ hēt,non dico aduersus spōsum cui soluit,sed aduersus mulierē exce.talē, q̄ inducebat repetitionē solutu si mulieri soluisset. vñ si aduersus eam hēbat exceptionē doli.i.facti vel intētionis, aut aliā de illis q̄ nō impediūt repetitionē soluti,sicut dictū est.& tūc sicut posset talis debitor soluēs repetere ꝑ ɔ̄di.inde.aduersus mulierē,si ei soluisset.ita si ī terminis huius l.soluerit spōso, poterit repetere ꝑ cōd.ob cau. ɔ̄ spōsum,sed si nō potuisset repetere aduersus mulierē, tūc soluēs nō hēbit ɔ̄di.ob cau.ɔ̄ spōsum,sed eā hēbit mulier sicut dr̄ hīc, qñ scienter indebitū ꝑmissor ꝑmisit,volens donare mulieri.& iste secūdus intell's ponit̄ ī gl.ī ver.qm̄. ¶ In gl. ī ver. qm̄. opponit̄ pro intellectu huius intricatæ gl.ꝙ ista rō Iurisco.posita ī ver.qm̄. non sit bona,ꝑ id qđ hr̄ in ver.si aūt vere.vbi qñ verus debitor mulieris spōso repetit ɔ̄di.ob cau.nō secutis nuptiis.& tñ si soluisset mulieri,nō repeteret aduersus eā ꝑ cōdi.inde.q̄a erat verus debitor. gl.ꝑꝑ hoc dicit,ꝙ hic in ver.qm̄,Iurisc.nō reddit rōnē.sed iste ver. stat aduersatiue.vñ exponit̄ qm̄,ꝑ quāuis,& sed,ꝑ tm̄ . quasi iste ver.veniat ad reijciēdā repugnāriā seu obstaculū,ꝙ vr̄ obstare repetitioni.s.qñ soluēs erat tutus doli exce, vel si vis accipere verba ꝑprie vt iacēt,& nō exponere ꝑ q̄uis,tunc oportet subaudire dictionē,maxime,s̄m gl.& s̄m vlti.sensum.sequeret̄ ꝙ rō Iurisconsl. nō esset bona.vñ Bar.& Ang. hic sustinēdo ꝙ hic ꝑ Iurisc. reddat̄ bona rō. rñdēt ad ɔ̄riū,ꝙ tex.ī ver.si aūt vere. loquit̄ in vero debitore.quo casu negotiū in veritate ꝑtinet ad ipsum,nō tm̄ ad mulierē. sed qñ est debitor putatiuus.i.nō efficax,distinguit̄,aut si soluisset mulieri,nō posset aduersus eā repetere ꝑ condi.inde. & ita ēt si soluat sponso,nō repetet per condi.ob cau.aduersus spōsum nō secutis nuptiis,quia negotiū nō dr̄ pertinere ad eū.Aut potuisset repetere aduersus mulierē,& tūc diceret̄ negotiū ad eū pertinere,& haberet tunc cōdōnē ob cau.si spōso soluisset. Ful.simpl'r dicit ꝙ verba Bar.nō vīr hēre saporē. & iō ipse aliter rñdet ad ɔ̄riū & dicit ꝙ gl.intellexit ꝙ rō ponat̄ hic ī ver.sed exceptione . nā tūc bñ obstaret ɔ̄riū.sed veritas est ꝙ rō ponit̄ in ver.qm̄ . & sic rō Iurisco.est ꝙ ꝑmissor putabat se debere,& in veritate nō dēbat.vñ à ɔ̄rio sensu loquit̄ ꝙ si sciuisset se nō dēre,daret̄ cōdō mulieri,non promissori,vt infra sequit̄.sed ɔ̄ istud facit,quia ēt adhuc obstaret ver.

ADDITIO.

a Fran.Cur. Facti. Adde similem glo.in l.j.§.j.j̄.de excep.rei iudi.

ver.si aūt vere. vbi nō debebat, & tñ repetit euius ɔ̃riū esse dēret accipiēdo rōnē, tñ ex ver.qm̄, absq; ver. sed exceptione. est verū q̧ verba Bar.prima facie nō bñ sonāt, qa nō video qūo negotium spectet ad debitorē ex ꝓmissione facta spōso, attētu q̧ dato, q̧ soluat spōso nō liberaꝰ à muliere, vt h̄. Pau.de Ca.dicit, q̧ est alia rō, qm̄ est verus debitor, qa si soluisset mulieri, nō repeteret ab ea, eo qa fuisset ipso iure liberatus. sed si soluisset spōso ob cām de futuro nō liberaꝰ à muliere, vt h̄. & iō ipse acqrit cōdōnē ob cau. quā tñ cedēdo liberaꝰ. cū aūt soluit indebitū nō plus cōsequiꝰ soluendo mulieri, q̄ soluēdo spōso, qa nō tractaꝰ de liberatione cū nō sit debitor, iō adhibeꝰ distinctio an sibi ɔpeteret exce. q̄ ipediat repetitionē soluti, vł nō, vt est dcm̄. & si s̄m istū intellm̄ declaremus, vł intelligamus verba Barto.posset saluari rñsio Bart.nā negotiū dꝰ spectare ad debitorē promittentē iussu mulieris, qn̄ verus est debitor, qa liberabiꝰ soluendo marito secutis nuptijs, vel soluendo mulieri, sed nō verus debitor nō pōt liberari, & sic conclude q̧ rō posita in ver.qm̄ putasset, respicit, ver.sed cū sciret.nō aūt ver.si aūt vere. & ita intelligēdo cessat oīs dissentio. ¶ Glo.in ver sed opp.d̄ l.qui exceptionē.vt fecit gl.j. & vꝰ rñdere q̧ l.qui exceptionē.loquitur de eo, qui tutus erat exceptione doli aduersus eum cui soluit. nā ipsi soluēti nō daꝰ condi.inde.sed hic loquiꝰ de eo, q tutus erat exceptione doli aduersus mulierem, nō aduersus spōsum, & iō si soluat spōso repetet ꝑ ɔdi.ob cām ñ secutis nuptijs, q̄uis si soluisset mulieri aduersus quē fuisset tutus doli exce. nō repetisset per ɔdi.inde. ita sonāt obscura verba gl.Sed hæc sol.ñ vꝰ bona, qa imo vꝰ q̧ debeat distingui an ꝓmissor, si soluisset mulieri, potuisset repetere, vel nō, vt patet hic in ver.sed cū scirē. vñ vera est sol.ad d.l.q. exceptionē, q̧ ibi nō lnqꝰ in eo q erat tutus exceptione doli fauorabili, sed in eo q erat tutus exce.odiosa, vt vidimus in gl.j. & h̄ aliqualr̄ senrit gl hic in vltimis verbis dū dicit, & s̄m hoc cessat prima oppō &c.Et ita teneans, licet gl.hic in seq. ꝑte in veritatē nō vꝰ &c.intelligat, q̧ hic loquaꝰ d̄ exceptione doli cōpetēte ɔ̃ spōsum, sed melior est intellr̄ de exceptione doli, cōpetēte ɔ̃ mulierē vt dixi in gl.j. ¶ In ea.ibi, ea igiꝰ deficiēte &c.melius dixisset nōdū existente. ¶ In ea.ibi, sed dic q̧ hic actū fuit. hæc nō est bona, tū qa diuinat, tū ēt qa si actū fuisset q̧ nō inesset tacita ɔdō nuptiarū, seqreꝰ q̧ solutū esset pro cā de p̄terito, nō ꝑ cā de futuro. & sic tractareꝰ de ɔdōne indebiti nō de condi.ob cām, & male, vt.s.dc̄m est. & ita vult Bar.& Ang.hic.Sed Ful.cū quo trāsit simplr̄ Ro.dicit q̧ gl. ꝑ hoc nō mereꝰ reprehēdi, qa hic mulier iussit ꝓmitti, & solui nō expectato mr̄imonio, & sic noluit inesse ɔdōnē. Nec obstat.Bar. qa rñdet q̧ vere erat debitū, iō cessat ɔdō indebiti.tñ s̄m Ful.stare pōt q̧ ob cām futurā sit datū, & ꝓmissum, & sic hēat locū ɔdō ob cām sicut datū esset, & ñ ꝓmissum.nā qñq; datio dotis fit sub ɔdōne, si nuptiæ sequāꝰ. qñq; sub mō, vt qn̄ do vt statim tuū fiat, & nuptijs secutis remaneat tuū, sed illis nō secutis, debeas reddere.ita hꝰ in l.dotis.§.si.cū l.seq. & in l.si ego j prin.j.de iu.do.Ita ergo pōt esse in ꝓmissione, qa pōt fieri sub ɔdōne, pōt ēt fieri pure sed ob cām, vt nuptijs secutis hēas, als aūt reddas.Sed si vultis rñdere ad d.l.dotis, potestis dicere q̧ ibi nulla p̄cessit cā obłanōis d̄ p̄terito.hic sic.attñ ēt vꝰ q̧ illud qd̄ dicit Ful.sit i se satis tolerabile, & verū, qa nihil repugnat q̧ ꝓmittā ꝓ muliere, soluere ꝓ dote, & mr̄imonio, qñcūq; voluerit spōsus, ēt añ ɔ̃ctas nuptias, vt sic spōsus possit se ex pecunijs parare ad nuptias, iō hæc cā nō implera.s. nuptiarū, dari dēat ɔdi.ob cām.Et ꝑ hoc ēt facit tex.in l.si mulier j.eo.s̄m intellm̄ Bar.& cōem.s̄m quē ibi acceptilatio fuit facta pure ex cā dotis, & eo actō q̧ nō inesset ɔdō nuptiarū, & tñ ñ sequutis nuptijs hꝰ locū ɔdi.ob cām, vt ibi. Et circa hoc vide q̄ dicā cū gl.in ver.malēte &c.tñ ea q̄ hic dicunꝰ in gl.nō sunt necessaria, qa iste tex.intellr̄ de exce.doli cōpetente aduersus mulierē, vt s̄.dixi. Et circa hoc not.in gl.dixit Bal.hic i lec.anti.q̧ licet possit agi inter ptes q̧ ɔdō nō sufficit ꝓmissioni dotis, vt hic in gl.tñ nō intelligereꝰ h̄ eē actū, licet esset ꝓmissum soluere ad oēm petitionē spōsi, & dicit eē de hoc text.nēti tenendū in l.tali.in prin j.de iu.do.qui mihi nō vꝰ hic ꝓbare. ¶ In gl.in ver.actionē.ibi.C.ad l.Fal.l.si. &c. vbi ꝓmissio, & solutio a pari ꝓcedūt.& bñ facit.l.vt mihi donares j.de do. ¶ †Nā illa ꝓmissio facto aīo nouādi seu delegādi vim solonis, hēt l.q̄ q̄.als est.l.q̄uis.§.interdū.j.ad Velle. dicit tñ Bar.hic, q̧ liberabiꝰ spōsus cedēdo mulieri actionē, quā hēt ɔ̃ ꝓmissorē, qa iō tenetur sponsus mulieri, qa actionē habet, ergo liberari debet cedēdo illā.l.q̧ debetur.j.de pe. Et si dicereꝰ cū in tali ꝓmissione, insit talis ɔdō.l.stipłonē.de iu.do. & nō euenerit ɔdō, qūo pōt spōsus cedere actionē, quā nō habet. dicit Bar.q̧ quidā rñdent q̧ hic, fuit actū, q̧ inesset ɔdō, tñ hic ipse reprobat sicut retuli i p̄cedēti gl.Et aliter rñdet volens q̧ ista tacita ɔdō inest respectu viri nō respectu mulieris, qn̄ constat, q̧ ꝓmissor noluit donare mulieri, vt s̄.l.pxi. in versi. nisi forte. Et isto casu tolerabitur q̧ actio cessa erit vtilis apud mulierem cessionariam, q̄uis apud cedentem fuisset inutilis, sicut toleratur in l.fi.in prin.C.de iu.do.cū alijs ibi alleg.in gl.in ver.cessione.& cū Bar.transit hic Bal.in lec.ant.& Ang.& Pa. de Cast. Sed Ful.hic istud reprehendit, qa nemo plus iuris pōt in aliū transferre, q̄ in se habeat.l.traditio.j.de acq.re. do. vñ nemo cedit actionē quā nō hēt. l.si ꝓcuratorē.§.si libet.j.mā. Et dicit nō reperiri iure cautum, q̧ per cessionē posit trāsferri actio que nūquam fuit, nec istud probatur s̄m eū, in d.l.fi.Sed bene reperiꝰ q̧ qñq; aliqua exce.obstabit cedenti, & tñ non obstabit cessionario, vt i casu.l.si cū is.j.de fideiuſ.nā ibi per cessionē vni ex fideiuſ.soluenti factā ɔ̃ alios purgatur, seu euacuatur exceptio q̄ cōpetebaꝰ ɔ̃ cedentē. s.q̧ cedens nō posset amplius agere post solōnē receptam, ne bis idē consequeretur. hoc.n.cessat i cessionario q nihil recepit, vñ rñdet Ful.id ɔ̃riū, q̧ qn̄ talis promissio fit spōso, aīo donandi mulieri, nō inest ei illa ɔdō, si nuptiæ sequanꝰ, ēt quo ad virū. Sic videmus in acceptilatione facta aīo doandi, vel in alia datione, aīo donandi scił.l.licet.§.quoties.j.de iu.do.l.si donaturus.I prin.j.eo.& cū hac.j.rñsione transit hic Ro.Vel secūdo pōt rñderi s̄m Ful. q̧ hic fuit actū q̧ ɔdō tacita nō inesset, sed nō puto veram esse.j.rñsionē Ful.& veriorē esse opi.Bar.q̄ vꝰ probari in l.ꝓmittēdo.in prin.j.de iu do.iuncta.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.act.Nō obst.iura alle. per Ful. qa nō loquunꝰ in obłone, circa quā q̄ritur an nascaꝰ incōtinenti actio, sed loquuntur in liberatione q̄ fauorabilior est, vel in datione in qua nō ita inest ɔdō, sicut in ꝓmissione dotis, vt ꝓbaꝰ in l.dotis.§.fi.cū l.seq.iuncta.d.l.stipłonis. ¶ In gl. in ver.manente.ibi irreuocabilr̄ &c.hæc non vꝰ bona, qa satis est q̧ soluerit de voluntate creditoris sui, siue sequatur cā, siue nō s̄m Pa. de Ca. hic.Bal.tñ eam sequiꝰ, & reputat eā no.ad limi.l.solutā all.in gl.& istud magis placet, nā illud q̧ dicit Pau. de Ca. ꝓcederet qn̄ mulier iussisset vt solueret ēt añ nup.q̧ hic nō dꝰ. ¶ In ead. ibi, vel hic nō fuit simplex &c.hanc reprobat Bar. qa si habuisset, iste ꝓmissor mandatū solū de ꝓmittendo, & nō de soluendo, vt ē de mēte gl.nō deberet liberari a muliere cedēdo mulieri ɔdōnē, ob cām, immo deberet sibi imputari q̧ soluisset añ tp̄s mr̄imonij l.si mādauero in prin.la.ij.j.mā. cuius ɔ̃riū hic dꝰ, in text.Præterea qui iubet, vt ꝓmittaꝰ, vꝰ iubere, vt soluat.l.indebitā.j.tit.ij.& iō tenet ipse solōnē q̄ colłr ex separata glo.s.q̧ hic soluit ꝓ obłone sua qua tenebaꝰ spōso, nō ꝓ illa qua tenebaꝰ mulieri, & eo mō ad d.l. si ꝓcurator.all.in gl.huius.l.vt hic ꝑ Bar.& dū gl.hic alle.l.indebitā, & l.si ꝓcurator.vult arguere a cōtr.s.de ɔdi.ind.ad cōdi.ob cām. de qua hic.Sal.tñ hic rñdet ad primū ɔ̃riū formatū hic in gl.q̧ hic nō fuit simplex mādatū de soluēdo, sed fuit iussus, vt solueret dotis cā, & sic vꝰ inesse ɔdō nuptiarū.d.l.stipłonē, iō si soluit añ nup. nō liberaꝰ, qa nō impleuit mādatū, & ꝑ ɔ̃ñs sibi cōpetit repetitio & ita dicit se intelligere secūdā so.gl. & vꝰ in effectu idē velle Bal. hic, sed tunc ob.qa q̧ debitor verus tūc non libereꝰ cedendo talē ɔdi.ob cām mulieri, imo dēt iputari ipsi debitori q̧ soluerit ante tp̄s.i.añ euētū ɔdōnis.l.si mādauero tibi. la.ij.i prin.j.mā.cuius ɔ̃riū dꝰ, hic in ver.si aūt vere.Paul. de Ca.hic sentiēs istā obiectionē dicit illud esse fauore mr̄imonij, qa sibi nō imputaꝰ à muliere, si soluit añ nup.qa vꝰ soluisse fauore mulieris, vt ille citius inducaꝰ ad ɔ̃hēdū mr̄imoniū cū ea.& dicit hic ñ esse tactū ab alijs.q̄ rñsio nō multū mihi placet, qa pōt eē q̧ citi° ɔ̃heꝰ mr̄imoniū, vt habeat dos q̄ nondū est soluta, q̄ si soluaꝰ añ.Et sic vꝰ eē fauorabilius nuptijs, q̧ añ nō soluaꝰ. bñ facit.l.tali in prin.infra de iu.do. & iō q̄tū ad istud vltimū.s.q̧ libereꝰ iste cedēdo ɔdi.ob cām dubito, & cogitetis an hic dici possit q̧ hic iussit mulier debitorē ꝓmittere q̧ solueret qñcūq; ēt ante nup. vt est d̄ mēte gl.hic i ver.qm̄.ad fi. Nec tūc ob.si diceret, ergo debuisset liberari a muliere ꝑ solōnē fcām spōso añ nup. cuius ɔ̃riū hic dꝰ. Quia rñdeo q̧ verū ē, si noīe mulieris soluisset. sed h̄ soluit noīe suo, vt hic i gl.nec videaꝰ absurdū intelligere istā.l.q̧ hic actū fuerit q̧ ñ inesset ɔdō nuptiarū, qa ēt intellr̄, & restringiꝰ tex.i l.mulier.ifra.e.vt ibi ꝑ Bal.licet illa.l.simplr̄ loqui videaꝰ.& vide q̄ no.Bart. in l.si donaturus.§.j.infra.eo.In ea. ibi, cū suo nomine &c.gl.hic vult q̧ fuerit solutum noīe mulieris, sed s̄.pxi.dixit, q̧ intellr̄ solutū noīe ꝓprio soluentis, & nō mulieris, & illud magis cōiter teneꝰ. & ita intelligendo daretur mulieri ratū hñti ɔdō sine cā, vel vtilis ɔdō ob cām ɔ̃ virū cā circuitus euitandi, ꝑ l.cū fundus.§.seruū tuū cū ibi no.s̄.si cer.pe.& hic plenius per Bar.quē sequunꝰ alij, licet Ful.dicat q̧ in ɔ̃riū facit.l.j.in fi.cum l.seq.infra de insti.sed rñsionē dedi in d.§.seruū tuū.Bal. ēt hic arguere vꝰ q̧ nō cōpetat mulieri ɔdi.ob cām, qa sequereꝰ q̧ ei cedi nō posset.l. si hēs institutus. in prin.infra ad Tre. cuius ɔ̃riū hic dꝰ in ver.si aūt vere.sed dic q̧ immo posset cedi, vt est text.cum gl.in d.§.seruum tuum.& quid tunc operetur talis cessio, dixi ibi.

§.Fundus, Per hanc condi. repetiꝰ fundus cū nālib.accessionib.h.d. ¶ Quid aūt in pensionib° domorū q̄ appellanꝰ accessiones ciuiles gl.hic dū loquiꝰ de vsuris, q̄ sunt ciuiles accessiones, facit q̧ nō veniant. ɔ̃riū tenēt hic Fulg. & Ro.qa

Bo.quia pẽsiones sunt accessiones, q̃ sunt loco fructuũ, & de eis vt de fructibus iudicaꝰ l.videamus.la j.ver.p̃terea.& l.p̃diorũ.j.de vsu.Pro h̃ ẽt all.l.cũ quis.j.e.tñ prima rõ nõ vrget, q̃a ẽt vsurę sunt vice fructuũ.l.vsuræ.j.de vsu.Vñ melior vr̃ eẽ rõ,quia vsurę nõ accedũt loco accessionũ nãliũ.Nã qñ debeꝰ vsuræ illæ veniũt, q̃uis debitor nil ex pecunia ꝑcepetit,sed pẽsio domus debeꝰ qñ eã ꝑcepisti.iõ æquũ est,ꝙ restituas,q̃a nõ cedit ad dãnũ suũ. Hæc opi. ẽt ꝓbaꝰ p l.indebitu.§.sed si nũmi.j.de ꝯdi.inde. vbi cõmodũ vsucapionis venit in restõnẽ,qñ agiꝰ ꝯdõne aliqua ad reddẽdũ,& tñ cõstat illud cõmodũ eẽ ciuilẽ accessionẽ.& ita in proposito est de mẽte Bar.ibi, i ver.venio ad tertiã partẽ &c. Aliã rõnẽ reddit Bal. i l.i rebus.C.de iu.do.vbi vr̃ æquiparare istas pẽsiones potius fructibꝰ nãlib. q̃ vsuris,vt ẽt ꝓbaꝰ i l.si nauis.s̃.de rei vẽ.& ad ꝓpositũ vide Bal.i l.j.ad fi.C.de cõdi.inde.¶ In gl.j.ibi.l.cũ fundus.i prin.il la lex dicit,ꝙ fructus nõ veniũt,nisi ex tẽpore litis cõtesta. & tñ in casu huius §.quia repeto illud quod aĩs fuit meũ, veniunt fructus ꝑcepti à tẽpore quo res mea ad te peruenit,& sic viderenꝰ ista ꝯ̃triari.Vñ dic ꝙ in certi cõdi.gñali, q̃ dareꝰ ad repetẽdũ id qđ fuit meũ,hr̃et locũ iste tex.Sed qñ dareꝰ ad id qđ nunq̃ fuit meũ, & ageteꝰ ex ꝯ̃ctu stricti iuris,nõ haberet locum iste text.

Neratij. LEX VIII.

1 *Verbum, potest, intelligitur rebus sic se habentibus.*
2 *Matrimonium si non valet in vim matrimonij, an valeat in vim sponsaliorũ.*
3 *Matrimonium in casibus in quibus valet in vim sponsaliorum de futuro, an transeat in matrimoniũ de praesenti superueniente ętate absq; nouo cõtractu.*
4 *Dispositio qualibet intelligitur rebus sic se habentibus.*
5. *Renuncians iuri quod habet, vel habere posset, nõ comprehendit, nisi ius quod habeat ex causa de praesenti re, vel spe tempore renunciationis.*

Quod seruius. Datũ ob cãm dotis h̃ repetiꝰ donec mr̃imoniũ putaꝰ subesse,vr̃ spẽs ẽ ex cã đ pñti,ꝙ ꝯ̃haꝰ.h.d.¶ Not.ꝙ si de facto ꝯ̃ctu ẽ mr̃imoniũ,nõ p̃t statim repeti p cõdi.ob cau.datũ ꝓ dote,vbi discedaꝰ à tali habitu mr̃imonij.Et h̃ iõ est,q̃a poterat adhuc cã mr̃imonij de iure ĩpleri.secus si nõ poterat de iure impleri, vt q̃a suberat vinculũ cõsanguinitatis ꝓhibitiuũ.nã tũc statim dẽt posse repeti, eo q̃a de facto tñ cã est ĩpleta.l.iij.§.si liber.s̃.e.s̃m Pa. de Ca. h̃ ita litãrẽ istã l & licet ipse nõ dicat,voluit h̃ Al. đ Ro.h̃. ¶ No.ꝙ inter

1 spõsos ꝯ̃hiꝰ affinitas,de quo diceꝰ cũ gl.¶ †No.ꝙ verbũ,põt,intelligiꝰ rebꝰ sic se hñtib.& sic intellr̃ de potẽtia ꝓxima,& de nã huius verbi,põt, vide plene p Bar.& alios i l.j.j.de iniu.test.& ĩ l.Gallus.i prin.j.de li.& pos.& in l.suus quoq; §.sed si filio.j.de hæ.inst.plene p Pau.de Leaza.i cõmentu.c.potuit.i prin.đ loc.& p Bal. quẽ oĩo vide in l.j.in ix.op.C.q.res iu.nõ nocet.& in auc.itẽ si quis.C.đ na.

2 li.¶ †In gl.j.illud qđ dr̃ in gl.ꝓcedit de iu.ciui.sed đ iu.cañ.alr̃ est, vt in c ij.& i c.puberes.& ĩ c.đ illis.đ despõ.ĩpu.Et ex tex.iũcta gl. hẽtis notare q̃ dicaꝰ iusta ætas.tñ illud qđ i hac parte dr̃ ĩ gl. ẽ verũ,quo ad mr̃imoniũ,aĩs aũt nõ fit mẽtio de iusta ætate, dic ꝙ intellr̃ de ætate xxv.an.l.fi.C.de his q. ve.æta.ĩpe.¶ In gl.i ver.spõso. iuxta h̃ no.ĩ gl.qñ põt, si mr̃imoniũ fuit ꝓ verba đ pñti ꝯ̃ctũ de facto inter eos, iter quos nõ poterat ꝯ̃hi mr̃imoniũ, sed spõsalia fie, an valebit in vim spõsaliorũ,dic vt l.q̃sitũ.j.de spõ.& no.in c. à no-

3 bis.ex̃ de despõ.ĩpu.& hodie est decisio clara i c.j.e.tit.lib.vj. ¶ †Et tãgit ibi plene Io.An.in casib.i q̃b. valeꝰ ĩ vim spõsaliorũ đ futuro trãseat i mr̃imoniũ đ pñti superueniẽte ętate abs q; nouo ꝯ̃ctu.de quo hr̃ i l.miles.§.q̃rebaꝰ.ĩ l.si vxor.§.si minor.j.de adulte.& leg.& no.i l.minorẽ.j.đ ri.nup.¶ In gl.i ver.affinitatis.i fi.adde l.Labeo.& l.Sertiius.j.de gra.& l.si qua. i ver.nõ ꝓprie.j.de ri.nu.& facit ad q. quã vide h̃ p Bar.& alias quas dixi ĩ l.j.C.vñ vi.& vx.& ibi litaui ea

4 q h̃ dñr.¶ †In gl.fi.ibi, rebꝰ sic se hñtib. not. ꝙ dispõ legis intellr̃

a reb.sic se hñtib.ᵃ idẽ i dispõne testõris.l.Paulo Callimacho.§.j.j.đ leg.iij.& l.Męuia.§.si.infra đ an.le & i l.i ꝯfirmãdo.infra ꝯfir.tu.& ĩ not.q.tradita p Bar i l.quoties.§.si duo.ad fi.infra de hæ.insti.l tem est in ꝯcub.l.q̃ro.§.in locatorẽ.j.loc.l.si ꝯ̃uenerit.j.p soc.l.cũ quis.ĩ prin.j.de sol.adẽ in iurõ l.fi.s̃.q. satis.cog.c.breui.de iureiur. & not. gl.ĩ c.queãd.in ver.oculos.infra e.tit.& iõ allegaꝰ p Bal.in l.clari.C, de fideicõ.ad q.no.quã vide ibi p eũ.adẽ in priuilegio.c. suggestũ.

6 de deci.¶ †Ex̃ gl.inducit hæc lex p Bart.ad q.de eo qui ᵇrenũciat

b iuri,quod habet vel habere posset,qđ nõ comprehendaꝰ, nisi ius quod habebat ex rã de pręsenti re,vel spe tẽpore renunciationis, tñ iste tex.patiũ facit,quia loquiꝰ qñ hẽbaꝰ rõ ad certas nup.ꝓ q̃b. erãt iã ꝯ̃cta spõsalia,& sic de istis nuptiis ꝯ̃hẽdis vigore spõsaliorũ erat cogitatũ.Sed vbi dispõ nõ restringiꝰ ad certã cãm, tũc verba stãt extẽsiue,& gñaliter.l.si ita quis.§.posteriore.alle.h̃ in gl.fin.& l.j.infra de iniust.testa.& ꝓbat Bar.h̃,dũ tñ det ad auc.cui relictũ. cũ ibi no.C.de indi.vi.Tñ decisio Bart.cõiter teneꝰ,quia nõ debet ista renunciatio trahi ad ius de futuro non cogitatũ.l.qui cum tutoribus.in prin.& §.fin.& l.cũ Aquiliana.s̃.de transac.& d.l.Paulo Callimacho.§.j. & ita no.Bar.in l.qui Romæ.§. duo fratres.in vj.q. j.de ver.ob.& in l.si vxor.§.diuus j.de adu. & in d.l.cũ tutoribus.in prin. & not.ẽr p Bar.in l.hr̃dẽ.j.de man.per Bal.in l.fi.C.de pac & in c.j.in tit.Impera.Lotharius Eugenio Papę.& in l.spẽ.C.de don. facit ẽt ad no. p Bart.in auc.h̃ amplius.in fi.C.de fideicõ.& l.dãi i. §.cũ parietẽ.in fi.j.de dã.infec.¶ Itẽ facit ad aliã.q.de qua vide per Bal.in l.de his rebus.s̃.de arbi.& q̃tũ ad quandã opp. quæ ꝯ̃ h̃anc l.formatur de l.si pecuniam.in prin.s̃.eo.nihil dicã hic,q̃a dixi ibi.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Hñtib. Adde ẽt in l.ex scõ.j̃ de vul.& pu.& de ista clausula vide Bar.i cõsi.xix.in j.vol.& adde ꝙ ꝓcedit ẽt in iuramento.l.fi.s̃.q satis.cogan.c breui.đ in.iur.gl.j.ĩ c queãd e.ti.& vltra ista oĩa all.h̃,adde tu tex.in c.cũ inter p.extra de renun.p quẽ tex.no.But.post Inn.de scholare q iurauit nõ assumere gradum ex̃ illud studiũ.& pro ista regula facit ꝙ no.Bal.in c.cũ M Ferra. ex̃ de consti.vide in repe.auc.nouissima.de inof.test.& adde ꝙ iure intelligũtur,nisi iusta cã superueniente,& si iusta arbitratur,& sic Bar.in l.q dã eũ filiũ.j̃.de ver.ob.& in l.si societatẽ.§.arbitrorũ.j̃.pro so.& vide doc.in l.fi.s̃. q satis.cogan & de materia vide Ang.pulchre in l.fi.j̃.đ peo.stipu.& ẽt adde Pa.i c.peti.nr̃a.colũ.fi.đ iu.iur. & in c.queãd.eo.tit.& vide Alex.in l.qui insula.j̃ đ ver.ob. & in cõsi.lxx.i iij.li.

b ¶Franc.cur. Qui. Alia qõ pertinens ad istã deciditur, quid si tibi debitori meo, in x.ex cã mutui.& in xx.ex alia cã facio pactũ liberatoriũ đ nõ petẽdo ista.x.& generaliter de oĩ ꝙ petere possim vsq; in pñtẽ diẽ. an ista liberatio gñalis extẽdeꝰ ad illa.xx.vr̃ ꝙ sic p gl.in l.emptor.§.Lucius.s̃.de pac.q̃ vult ꝙ nõ deberemus recedere à gñalitate verborũ, & ꝙ gñalitas, gñaliter ẽ intelligẽda.In ꝯ̃triũ tñ decidit Ia.de Are. quẽ refert,& seqꝰ Ang.in l.obligatione gñali.j̃.de pi.per tex.in d. §.Lucius.Et gl.in d §.Lucius.procedit qñ remissio fuit gñalis sine expressione alicuius rei seu cãę aliàs secus.l.cũ Aquil.s.đ transa.q̃a verba gñalia restringunꝰ,& limitanꝰ per rõnẽ seu cãm, text.melior de iure.l.cũ pr̃.§.dulcissimis.j̃.de le.iii.& adde ꝙ consuluit Ro.in consi.clv.& in consi.iii.

¶Tho. Dip Vide no.Abb.& Mod.in c.i.de transa.& Bal.& Mod.in ver sub praetextu.C.de transa.& Ale.in consi.xi.incip.viso atque vt op.&c.

Pauli. LEX IX.

Si donatarius. Datũ ob cãm futuri mr̃imonij p ex̃neũ volẽtem simplr̃ donare mulieri,siue sequaꝰ mr̃imoniũ,siue nõ p ipsum dantẽ nõ repetiꝰ, sed p mulierẽ. Sed si voluerit donare solũ eo casu,quo mr̃imoniũ ꝯ̃hereꝰ,tũc si ꝯ̃hiꝰ ipse repetit.h.d. Et i j.parte loq̃ꝰ qñ ꝯ̃ctus incepit cũ muliere,nã cũ ei q̃s vellet donare ipsa mandauit ei,vt solueret spõso.Sed.ij.pars, q̃ est in ver.sed si ego, loq̃ꝰ qñ ꝯ̃ctus incepit cũ spõso. qñ aũt dicaꝰ hr̃e aĩum donãdi mulieri, patet ex l.si ex̃neus versi.nisi forte.s̃.eo.& in l.vnica.§.accedit.C.đ rei vxo.ac.vbi collr̃ ꝙ si mr̃imoniũ sequiꝰ,vr̃ dans dotẽ habere aĩum donãdi, si est ex̃neus,ipsi mulieri,nisi ipse ex̃neus stipuleꝰ sibi reddi,si aũt nõ seq̃reꝰ mr̃imoniũ,vr̃ nõ hr̃e aĩum donãdi,nisi ꝑspicuis. ar.ꝯ̃nũ ꝓbeꝰ. ¶ In tex.ibi,si nõ eẽnt secutę mihi redderet &c.Hoc pactũ nõ fuit necessariũ, q̃a ẽt sine eo daretur cõdõ ob cãm.l.q se debere.& l.si ex̃neus.s̃.eo. tñ hoc operabiꝰ, vt ex eo pacto possit agi actione ꝑ̃scrip.ver.l.in rebꝰ.C.de re.ꝑmu.l.sed dñs.j.de ꝑ̃scri.ver.l.ij.in prin. cũ gl.j.& ibi vide p Bar.j.de ꝯdi.inde. & no.gl.in ver.mortis cã donatio.in l.j.j.đ do.¶ In gl.in ver.cõdicet. ibi p p suã oblõnẽ &c.intentio gl.vr̃ eẽ ꝙ i l.ꝯ̃tria ꝑ̃cessit ꝓmissio, postea solõ facta est p ꝓmittẽtẽ oblatũ ex sua ꝓmissione,veritas esse vr̃,vt attẽdaꝰ an fecerit aĩo donãdi,vel nõ.nã si aĩo donãdi fecerit,nõ repetit, vt h̃.& i l. ꝯ̃tria.versi.sed si cũ sciret.si aũt nõ fecit aĩo donãdi,tunc distingue, aut ꝑ̃cessit ꝓmissio,& habet locũ.l.ꝯ̃tria.in versi.si aũt vere.si aũt nõ ꝑ̃cessit ꝓmissio,sed ipsi iussu mulieris soluit,& sic ñ soluit spõso ꝓ oblõne aliqua qua teneꝰ sponso, sed soluit pro muliere,tunc ipse non repetet, & remanebit ipso iure liberatꝰ à muliere, si erat debitor eius,per l.solutam.j.de sol. & patet ex not.per glo.in ꝯ̃tria in ver.manenti, & no.Bart.in §.proxi.si aũt non erat debitor mulieris,repetet soluens non secutis nuptijs,vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Maritus non tenetur alere vxorem pro qua non datur sibi dos promissa.*
2 *Exceptio, dolo facis, quia petis quod restituturus es, cui competat.*
3 *Exceptio, dolo facis, cui possit opponi.*
4 *Exceptio, qua obstat cedenti, an obstet cessionario.*
5 *Dotis repetitio cui competat.*
6 *Statutũ de lucranda dote ꝓdecedente vxore, habet locũ etiam in dote ꝓmissa.*
7 *Statũ de lucrãda dote, habet locũ in dota mulieris nõ dũ traductę ad domũ viri.*

§.Si quis. Exceptio q̃ obstabat delegãti nõ ob.ei cui delegatio onerosa facta est,nisi quatenus ad delegãtẽ res reuersura est, sed delegato rõtra delegãtẽ succurritur.h.d. ¶ No.ꝙ maritus cogi non debet vxorẽ hr̃e indotatã. ꝙ ꝓcedit qñ dos sibi ꝓmissa est,vt hic,iõ p istũ text. voluit gl.no.in auc.de non

1 eli.secũdo nub.§.fi.in ver.onera † ꝙ maritus tũc ñ teneꝰ alere vxorẽ,ꝓ qua nõ daꝰ dos sibi ꝓmissa,& sic eã expellere poterit,vt ꝓbatur i l.fi.C.ad Velle.& illũ tex.ad hoc ibi põderat Bal.& not.p Cy. Bal.& Sal.in l.ꝙ in vxorẽ. C.de neg.gest.& p Bald. in l.diuisione.j̃. so.mat.& p Bald.& Mod.in l.si cũ dotẽ.§.sin aũt in seuissimo.j.so. mat.& p Bal.hic. limita tñ, nisi mulier quæ dotem promisit, promisit dare marito id quod possit, quia non tenetur nisi quatenus

facere pōt.d.l.ex diuerso iuxta prin.& ibi no.p Bar.j.sol.matri.Et idē vr̄ si pr̄ mulieris dotē promisisset,& daret postea id qđ posset. nā ēt pr̄ mulieris hēt bñficiū ne teneaī gño ad dotē, nisi quaten⁹ facē pt.l.pe.j.de iu.do.& d.l.ex diuerso.in prin.lō h̄ casu nō posset expelli vxor.nō.n.dēt factū.i.inopia pr̄is nocē filiæ.ita tenuit Rap. Cu. i l.si cū dotē.§.si maritus.cū se.j.sol.mat.vbi aūt dos nulla fuisset pmissa viro,teneteī alere,& nō posset expellere eā,vt pbaī in §.qm aūt.in auc.qui.mo.na.ef.le.col.ix.bñ facit l.q si nullā.s.đ re.li.& sump.fun.& no.p Doct.i d.l.q i vxorē.& p Inn.i c.vr̄as.đ do. inter vir.& p Bal.i l.p onerib.i fi.C.de iu.do.vbi p h̄ all.rōnē,quia mulier teneī operari viro,vt no.i l.sicut.j.de ope.lib. ¶ No.ex tex. ibi,ɔdō q pmittēs p dote aliqd,tāq̄ debitū,cū nō eēt, hēt ɔdōnē īdc.vt h̄,& i l.q̄ se dēre.s.e.fallit tñ i casu singulari.l.cū his.§.si mulier.j.de ɔdi.īde.¶ †No.ex fi.q ob.agēti exceptio,dolo facis,qa petis q restituturus es alteri q̄ mihi, qū ille cui restituturus es, erat restituturus mihi.secus si ille restitutur⁹ nō eēt.sed alteri.l.si socer. §.Lucius.j.so.ma.¶ †Itē no.fm Bar.q d.excep.dolo facis.obstat ēt ei q restituturus est ex interuallo,licēt rī sit ɔ̄riū de iure, vt l.fi.ver. idē.j.vt le.no.c.Hoc aūt iō est,qa maritus q restituturus erat dotē post dilationē,de qua i l.vnica.§.exactio. C.de rei vx.act.hēt dilationē.l.miseratiōis cā ad soluēdū,q̄ dilatio in est actiōi,nō oblōni, vt in d.§.exactio.& late pbat Bar.in l.ita stipulatus. in j.q. j.de ver. ob.Sed d.l.fi.loqī i die q inest oblōi.& licet Ful.h̄ conet tenere q dicta dilatio data marito n̄ sit data miserationis cā, tñ h̄ nō vr̄ posse sustineri p rōnes all.p Bar.i d.l.ita stipulatus. de quib⁹ Fulg.hic mētionē nō facit.& tradiī ēt p Cy.i d.§.exactio. i j.q. Est verū dici posse illū tex.i fi.nō pbare vrgēter opi.Bart.qa tex.dicit q marito ob.exceptio i eo q mulier receptura est.s.à marito,sed mulier nō eēt receptura à marito dotē,nisi post dilationē,ergo talis exce.nō ɔpetit ɔ̄ maritū,nisi elapsa dilatione. Sīr ēt nō pbaī opi.Bar. in l. nupta.§.fi.j.sol.mat.licet Bar.illū tex.p sua opi.allegauerit i d.l.ita stipulat⁹.Tñ cōiter Doct.sequunī opi.Bar. q̄ pbari vr̄ p d.§.Luci⁹. i fi.vbi tex.innuit q p parte p qua mulier erat hęres, non poterat cū effectu à marito ɔueniri,& sic ob.marito excep.dolo facis &c. q̄uis ipse nō eēt restituturus mulieri,nisi post dilationē. & ita illū tex.pōderat ibi Bar.& retēta opi.sua.limita eā,nisi excipiēs fuisset i dolo,p quo ɔueniteī.l.si mulier.§.terū.j.re.amo.fm vnū itellm, quē approbat Bar.i d.l.stipulatus.in j.q i fi. secūdo limita nisi excipiēs ɔueniret nō à petēte,vt loquiī tex.h̄,sed à repetente,qa talis excep.nō obstaret.vt i d.§.rerū.fm aliū itellm, quē approbat Bar. i d.§.Lucius.ēt pbaī i l.j.C.si dos ɔstā.ma.fm vnū intellm.& rōnē dīæ tradit Bar.i pall.§.Lucius.Reliqua in mā vide Bar. in d.locis, & i l.cū his.§.j.j.tit ij.p Bar.in l.ij.C.si aduer.sol. & i l.si ex falsis. C. de trāsa.& i l.i ea.& in l.eius.C.de cōpē.& tit.de pa.Cōstā.i ver.restituant.& q̄ not.Bar.in l.j.j.tit.ij.dū tex. loquiī de interusurio medij tēporis,& qđ ibi diceī.¶ In gl.i ver.nō pt.ibi.l.ex pmissiōe &c. & l.fi.§.si à socero.j.q̄ in fra.cre.& ibi hr̄ q licet, quo ad maritū, titulus dotis sit ex cā onerosa,tñ quo ad filiā p qua pr̄ dat dotē, dr̄ lucratiuus.¶ †In ea.ibi.l.doli. de hac mā, an exceptio q̄ obstabat delegāti vel cedēti,obstet ei cui facta est delegatio, vel cessio.vide late p Bar.in d.l.doli.& p gl.& Doct.in c.j.de iur.pa.in vj.p Spe.in tit.de pcu.§.j.ver.si quis excōicatus. p Dy.i c.is q in ius. de reg.iur. in vj. p Bal.in l.apud Cellum.§.sed cū ltimā.j.d do.exce.& p Bal. h̄.& Bal.& Sal.in l.q stipēdia.C.de pcu.p Bal. in dispu. sua incip. statuto caueī q fœnerator.& p Bal.& alios post eū in l.si cū dotē. §.si pr̄i.j.sol.ma.vbi ēt p Nico.de Neap.& p Bal.in l.p diuersas.ix. q.C.mā.& l.hēdi.§.nos aūt.s.de pac.& in l.ij.§.si filius.s.q quisque iu.& in l.si quis in rē.s.de pcu.& ibi ēt p Ang. & p Ange.in l.si eū emptorē.s.de pac.& j l.si ex legato.C.de leg. p Doct.in c.licet vndiq;.de of.dele.p Pau.de Leaz.in disp.sua inci.vsurarius. ¶ †In gl. in ver.mulierē.dictū gl.pbaī in l.ij.C.de cōdi.in de.& in l.j. & in l. q fine.j.de ɔdi.sine cau. ¶ In gl.in ver.dūtaxat. tene mēti ppetuo hāc gl. ex quo hēs q illa pars dotis q̄ ex pacto,vel pari rōne ex forma statuti[a] dēt remanere apud maritum sol.ma.nō dr̄ remanere apud eū ex cā lucratiua,sed in recōpēsatione onerū mr̄imonij.& eā sequiī Bal.& alij h̄ cōiter dicētes nō eē merū lucrū, quia habet originē à cā onerosa.¶ In ɔ̄riū all.h̄ Ro.l.si ab hostibus.§.fi.in ver. lucri.j.so.ma.sed rīdet ipse q ibi accipiī lucrū improprie.¶ Pro hoc facit,licet ipse nō alleget l.p onerib.C.de iu.do.vbi tex.dicit, maritū lucrari fructus dotis p onerib⁹ mr̄imonij. Adde ēt q Bal.in l. cū mulię.C.de do.an nup. & in auc. pterea.C.vñ vir & vx. sequiī istā gl.dicēs q nō est merū lucrū .dicit ēt Bal.in l.hac edictali.i pn. C.de se.nup. q vsq; ad ratā factarū expēsarū nō dr̄ bēri titulo lucratiuo.Et p ista gl.dicaus eē tex.no.in l.j.§.si vero.[b] & q ibi glo.in ver.lucrū.C.de ipo.lucra.descr.lib.x.illu tex.ad h̄ ibi pōderat Ange.pbaī ēt p istū tex.iūcta l.ij.§.cū vero.j.de dona.inducēdo vt p gl.s.pxime in ver.nō pōt. Et faciat ad aliquas.q. de quibus h̄ vide per Bal.¶ †Itē facit hęc l. declarata vt in hac gl.q statutū deferens certā partē dotis marito vxore pcedēte,hēat locū nedum in dote data,sed ēt in pmissa.De quo vide p Bar.in l.iubemus.[c] §.sane.el j.C.de sac.san.eccl.& ibi ēt tāgit quid si statutū expsse loquereī in dote data.& p Bar.in cōs. inci. statuto cōis Sarziani.[d] & in ɔs.inci. statuuto caueī q si mulier.& p Ang.in l.si pdiorū.C.ad leg.Fal.& in ɔs.clxxxij.incip.In Dei noie.pmitto ad euidētiā.& p Raph.Cu. & Pau.de Cast.in l.si marito.§.j.j.de re iud. Et magis cōis ɔclō est, q si statutū simplr̄ loquiī de dote, hēat locū ēt i dote pmissa vt h̄, & l.mulier.in prin.cū gl.j.j.de ɔdi.insti. & d.l.si marito. in prin. cū ibi no.aut loquiī in dote data,& tūc distinguiī, aut pmissor fuit i mora dādi,& adhuc locū hēt statutū,ne melioris sit cōdōnis morosus,q̄ nō morosus,ɔ̄ l.nō solū.s.de noxa.l.Seruius.j.q vi aut clā. secus si nō fuit in mora,vt plenius hr̄ in dictis locis.& faciūt no.in l.assiduis.C.q po.in pi.ha.¶ †Infert ēt Pau.de Cast.h̄ ad q.an stāte d.statuto, si ɔtingat mulierē eē despōsatā p verba de pr̄senti,[e] sed nōdū fuit traducta ad domū viri qñ ipsa decessit,an maritus lucrabiī d.partē dotis.Et dicit q Bar.tāgit in l.nihil.j.rer.amo. sed q expresse nō determinat,dicit ēt q tangiī p Cy.in l.nō sine.C. de bo. q̄ lib.& q illa gl.facit q non, quia tale lucrū deferī pp onera mr̄imonij. & dicit ita vidisse Sal.tenere, sed q non recordatur vbi⁹, & q sibi vr̄ ɔ̄riū,& q ita ipse ɔsuluit,& q illa rō onerū est impulsiua, nō finalis, quia pōt eē q añ mr̄imoniū fiāt magni sumptus. itē pt eē q post mr̄imoniū parum vixit mulier, & sic parua fuit expēsa. Hæc qō indigeret lōgiori examine, & p nūc remitto ad ea q̄ traduntī i locis.s.al.& ēt p Bal.i l.Deo nobis.C.de epi.& cle. & p Bal. & Ful i d.l.nō sine.& p Bal.& Ang.i l.nō solet s.de bis q not.infa. facit ēt qđ no.Bal.i auc.dos data.C.de do.añ nup. & plene p Sal. i l.cū te. C.de do.añ nup.p Rap.Cu.i l.si cū dotē.§.trāsgrediamur. j.sol.ma.p Pau.de Ca.i l.sed h̄ ita.§.j.de re iud.& i l.si an. C.de do. añ nup.& in l.si marito.§.j.j.sol.mat.plene p do.Abb.in c.tertio in co.de psump.& plenius p eūdē Abb.in ɔl.suo,quod incipit.Facti ɔtingētia &c.¶ Vltimo videatis longā distin. quā i mā huius legis posuit Bar.hic, cui addatis ea quæ addidit in l.qui se debere.s.eo.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Ex forma statuti. Aduertetur q licet oēs transeant cum Bar. & gl. in ɔ̄riū tñ facit qđ no.Ang.in §.scriptos.in auc.de nup.p illū tex. vbi dr̄ q istud qđ lucraī ex dote dr̄ hr̄e vim tit.lucratiui,qa fructus hēt ex onere mr̄imonij,& vide Bar.i tra.đ duo.fr̄i.i v.q.j.par.prin.& Bal.i auc.dos data.C.de do.añ nu.q rō dicti statuti est pp onera mr̄imonij, & sic ɔ̄ Ang.vbi i istā gl.seqī Alex.i l.si cū dotē.§.trāsgrediamur i pn.j.so.ma.& vide gl.i l.si duo.i gl.fi.& ibi Im.j.đ ac.hæ.

¶Tho.Dipl. Adde & vide Ang.i l.j.C.de ipo.lucr.descr.lib.x q maritus nō teneī facere insinuari dictum lucrum,nec soluere gabel. quia est ex cā lucratiua. Item Bal. in l.si arrogator.s.de adop. tenet quod illud lucrum maritus transmittit ad quoscumq; hæredes, sequitur And.Sicu.in c.officij.extra de rescrip.

b ¶Fran.Cur. Vero. Adde illum tex.ponderauit gl.in l.ex promissione. j.de act.& obli. & illum alle.gl.in l.j.C.de his quæ in frau.cre.

c ¶Fran.Cur. Iubemus. Adde Pa.de Ca.ibi,& eundē Pa. i l.si peculiū in pnc.j.de pec.Ang.i l.si pdiorū.j.ad l. fal.& ita cōsuluit Alex.i cōs.lxiiii.i vlt.col.i iii.vol. inci.Stātibus his.vbi alle.Bal.i l.i.C.đ do.pmis.quē nullus h̄ alle. Et adde Pa.de Ca.i cōs.ccxi inci.Sup primo q̄sito.& Bal.i l.i.C.de in.dn. lita pdictā cōclus. qñ statutū loquereī q mortua vxore i mr̄imonio nō teneaī restituere dotē,quia tale statutū nō vēdicat sibi locum i dote pmissa.Ita Sal.& Ang.i cōs.clviii.inci.Præmitto.Et adde dū Alex.h̄ transit cū cōi opi.quod habet locum in dote promissa, cum promittens fuit in mora.Vide Bart.in consi.cxxxiii.& in consi cccxxxiii. & Pau.de Cast.consi.cxxiii.& Mat.not.lxxv.& Ang.Are.in §.fuerat.insti.de act.

d ¶Tho.Dipl. Statuto cōis Sarziani. Adde q est in cōs.cxiii.in ii.vol.aliud ɔ̄ Bar.q incip.Statuto q cauetur q si mulier,est in primo vol.& consi cxxxii.incip. Statuto ciuitatis Engubii caueī sic q si mulier.& vide in cōs.seq & vide Alexā.in l. iubemus.§.sane.in addi.Bar.C.de sac.san.ecc.& in l.nō tm̄.i pn.j.de re.iu.& ibi dix.& i l.pe.§.si vir.j so.ma.& vid Ia.h̄.& d.Fr.Cur.i cōs.iii.ici.Sup duobus.& vide additiones meas i d.cōs.Bar.cxiii.in ii.vol.& cito ipressioni dabuntur.

e Fran.Cur. Per verba de pr̄senti. Adde Bal.cons.xcviii.in v.vol.& in cōs.cccxxxviii. in primo vol.i cōs.cxxiii.& cclxxvi.in i.vol.& ibi quid si stetit per mulierē, quo minus duceretur. Adde in consi.lxxix.incid.Stante statuto & Mathes.suo not. lxxiii.& eundē Abb.in cōs.i.vbi vr̄ consulere ɔ̄ Bar.in d.l.nihil.

Iaboleni. LEX X.

5 *Paria sunt dare, & remittere, quando remittitur id quod est liquidum.*
2 *Remittens debitum ex causa donationis, an possit efficaciter donare si non interuenerit insinuatio.*
3 *Pactum de non petendo, an requirat insinuationem.*

SI mulier. Si causa ob quā facta est liberatio, non est secuta, repetiī pecunia si soluta fuisset.hoc dicit.¶ †Not.q paria sunt remittere & dare,[a] vt hic,& l.quin etiam.s.de calum. & no.glo.j.in c.veniens el j.de

ADDITIO.

a Fran.Cur. Dare. Vide Pan. in c.veniens. el primo.de test. & Ange.Aret.in §.alia autem.insti.de act.& Alexan.in l.creditor.C.de pac.& adde an remissio debiti egeat insinuatione. in simili Fran. Are.in consi. lxxxi. & adde q renunciatio hæreditatis non est donatio. Alex.consi.xxii.in i.vol.Iason in cōs.xxiiii.in.vol. in fi.vbi si filia renunciat hæreditati paternæ,non est pprie donatio. & vide Bal. consi.ccclxxv.in v.vol.& in cōs.ccccl viii.in iiii. vol.& Ang.in consi.lxxxvii.

2 el j. de test. & sic facit sm Gui. de Cu. h ad q. †an remittēs ex cā donatiōis debitū possit efficaciter donare, si nō interueniat insinuatio, an vero sit necessaria insinuatio, sicut qñ actualiter numeratur pecunia ex cā donationis. de quo vide p glo. in l. si qs oblōne. j. de re. iur. & in l. j. §. j. in gl. mag. j. qui. mod. pig. vel hyp. sol. & p Bart. i l. Modestinus. in prin. de do. p Io. An. in addi. Spe. de instr. edi. §. por ro. in vlt addi. in ver. sed q. d si debebas. de quo dixi post Ia. de Bu. & Sal. in l. creditori. C. de pac. refero me ad ea q ibi dixi, vbi tenui q requirat isinuatio. de qua ēt tāgit aliq d p Bart. hic, & i l. si inter. C. de sol. & in c. j. in prin. in ti. q d iuris sit, si vasallus post alienatione id recuperet, & in l. cū donationis. C. de transa. & in rub. C. de ɔfess. in fin. & in l. tale pctū. in prin. s. de pac. & in l. si donationis. C. de dona. & in l. pactū. in xvij. q. C. de col. & in l. illud. C. de sac. san. ecc. & p Ang. in l. ɔ iuris. §. fi. p illū tex. & in l. si vnus. §. pactus. s. de pac. & in l. j. s. de trāsa. p Sal. in l. sancimus. C. de do. p Io. de Imol. in l. Aquilius regulus. j. de don. p Pau. de Ca. in d. l. ɔ iuris. in q b. lo

3 cis. ēt tāgit, †an remissio facta ex cā donationis de eo q debebat. noie pęne. requirat insinuationē, & ēt an pctū de nō petēdo req rat insinuationē. Est aūt verū q remittere idē est q dare, qñ remittit id q est liquidū, & purū, alias secus, vt no. in l. si qs accepto. s. e. & no. Bat. in l. actione. post gl. & in l. siue apud acta. in j. & vi. col. & ibi ēt ad h in gl. ma. & p Bat. in l. transactio nulla data. C. de trāsa. ¶ In gl. j. in fi. hæc so. bona est ad d. l. si qs accepto. sed nō ad d. l. licet. in prin. quā h. intelligit gl. in debitore ɔdōnali liberato per acceptilationē ex cā dotis, & q nō sequutis nuptijs ibi debitor se reposuit in pristinā oblonē. hic aūt debitū erat purū, q so. est ɔ d. l. licet. q dicit q acceptilatio est nulla. itē est ɔ tex. ibi, in versi. manere oblonē, nā debitor sub ɔdōne ante euentū ɔdōnis nō est obligatus l. cedere dic. j. de ver. sig. & iō timore istius ɔrij, ista lex intelligitur p Bar. & magis cōiter p alios qñ fuit actū q ɔdō nuptiarū non inesset acceptilationi factę pro dote ɔstituēda, sicut not. in l. q. se debere. in ver. qm. s. eo. Nam si ita nō fuisset ɔuētū, ista acceptilatio nō secutis nuptijs nō valuisset d. l. licet in prin. cuius ɔriū hic dr. Sal. tñ hic reprehēdit istud, q a diuinat & rñdet q hæc pecunia mariti erat parata soloni, vt colli ex æquiparatione hic facta, dū tex. dicit dare vellet, sed in l. ɔria pecunia nō erat parata solutioni, & hic dicit p ea q in simili no. i l. singularia. s. si cer. pe. & ita ēt tenet Pau. de Ca. & Ro. h, p l. si sponsalibus. §. j. j. de iure dot. ¶ Sed istā opin. nō sum sequutus in d. l. si quis accepto. & ibi rñdi ad d. l. si spōsalibus. Scđo mō rñdet ēt Sal. ad d. l. licet. q pōt mulier agere prima actione, vt d. l. licet. in prin. vel ēt agere ɔdi. ob cām, vt hic. sed ista solutio nihil valet, quia sm istam solutionem acceptilatio non valuisset, cuius ɔrium vult tex. hic dū vult qđ idē operet ista acceptilatio, ac si pecuniā dedisset mulier sponso. præterea ɔdō ob cām dat ad reddendū illud, quod est datū. l. fi. s. vsufru. quēad. cauea. vt vidimus. in l. iij. §. subtilius & ibi gl. in ver. nō fieri ipsius. s. eo. Ergo si acceptilatio nō valuit deficiēte ɔdōne, sequit q nihil translatū est, & sic cessare debet conditio ob cām. Teneo igitur opin. Bar.

Iuliani. LEX XI.

SI hæres. Datū executori vltimę volūtatis, si i cām debitā nō expēdat, cōdicit per hāc actionē h. d. ¶ In gl. fi. in prin. facit hæc glo. sm

2 Rom. ad q̃onem de ambasiatoribus [a] quibus data fuit pecunia pro expensa si cito se expediuerint, dēant reliquū pecuniæ restituere. In ɔtium sm eū vr esse glo. in l. eos. §. fi. in ver. cōmeauit. j. de fal. & tex. in l. legatus. §. si quis in munere. j. de legat. & istud tenet ipse, sed melius videt distinguere sm q hr in l. creditor. §. si iter. j. māda. & ita distinguūt Pet. Cy. & Ray. in l. Lucius. §. à te peto. de leg. ij. & Ioan. de Imo. in l. continuus. § cū ita. j. de ver. ob. & ibi per Ang. & dicit ibi Ioan. de Imo. q sm illā distinctionē intelligi debet id quod not. glos. in d. l. eos. Non ob. d. l. legatus, q a respōdeo q ibi per mortē legatio hr pro impleta, sicut in l. j. §. diuus. j. de var. & extraor. cogni. & ideo non est mirū, si nō est reddēda pecunia data pro expensis, sm qđ hr in d. §. cum inter. & vide q no. Bart. in l. de diuisione. in fin. & ibi per Modet. j. solut. matrimo. &c.

ADDITIO.

a ¶Tho. Dip. Ambasiatoribus. Vide per Bar. vers. i l. iij. C. de ver. sig. & Bar. & doct. in l. de diuisione. j. so. ma. & vide i fi. q no. Ang. in l. j. §. impensa. j. ad l. fal.

Pauli. LEX XII.

a CVm quis. [a] Reuocata donatione causa mortis res cōdicit cū suis accessionibus. h. d. Vel sic, & notab. Titulus reuocabilis nō inducit fructuū acquisitionē. h. d. ¶ Et de q b. accessionib9 intelligat, dixi in l. q. se debere. §. fi. s. e. Qualiter aūt reuocet ista dona. cā mor. dixi in l. nō ois. in prin. s. si cer. pe. ¶ In glo. in ver. ɔdicit. ibi, in l. cū ɔstet, solue q ibi accipit pignus, nō pro re pignorata, sed pro noie cōtractus. nec est incōueniēs q noia verbalia accipiant diuersimode sm diuersitatē cōtractuū. facit l. si vno. i prin. j. loc. & licet gl. hic alleget pro cōtrario tex. in l. j. infra cōmo. tamen illa lex non videtur in aliquo ob. vt etiam dicit Fulg. hic.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Quis. Aduerte si diceret quo in casu huius l. cōtradicit cū nō sit trāslatū diuum. rñde immo dñium est trāslatū in hac l. ex quo res est tradita gl. in l. si mortis causa tradita. in verb. iam nunc j. de do. cā mor. & p limitatione huius l. vide l. si mulier. §. si hæredi & ibi Bal j. de leg. iij. & Bal. in l. fi. C. de vsu. & fru. le. & vide gl. in l. gñaliter. §. plane. in ver. ex aliqua in fi. j. de fid. li.

Martiani. LEX XIII.

SI filius. Collatio ob cām facta eā nō secuta ɔdicit h. d. ¶ No. q p collationē bonorū nō inducit agnitio bon. pos. nec mirū, quia requirit sciū agnitionis fiat corā iudice ēt hodie l. fi. C. q admit. an aūt inducat aditionē hereditatis, Bal. h i lec. ant. & ēt Ang dicit q nō, q a p̃t fieri citra ius & nomē hrdis, ergo &c. l. p hrde. §. papinianus. j. d acq. her. Idē tenuit h Sal. dicēs idē esse i isto, q in iplēte ɔdōnē sub qua est institutus, p qđ iplemētū regli nō vr adire, vt vidimus in l. j. §. si parendi. s. eo. & facit ad no. p Bar. in l. q dā. j. de bo. pos. & plenius per Bat. in l. gerit. in ver. circa tertiū principale &c. de acqui. hær.

Pauli. LEX XIIII.

2 *Soluens ignorāter procuratori reuocato, statim liberatur, si recipiens bona fide recepisset.*
3 *Procurator falsus si quid acquirit, an acquirat domino.*
4 *Debitor soluens procuratori, qui nunquā habuit mandatum, non liberatur.*
5 *Solutum procuratori falso uel reuocato, an & quando possit repeti.*
6 *Mutuum nomine domini datum falso procuratori quem numerans ignorauit esse reuocatum, potest repeti à domino etiam non ratificante.*
7 *Soluenti falso procuratori, vel reuocato, quomodo succuratur.*
8 *Soluens falso procuratori scienter illud quod uero domino debebat, nō repetit.*
9 *Conditio indebiti, an competat contra procuratorem, cui solutum est.*
10 *Ratihabitio domini non est necessaria quādo solutum est uero procuratori.*
11 *Procurator falsus dicitur qui gerit aliena negotia sine mandato.*
12 *Conditio ob cām, an locum habeat quando indebitum soluitur procuratori falso, & dominus ratum non habet.*
13 *Conditio indebiti an detur contra ratificantem, quando est solutum falso procuratori in rem suam.*
14 *Ratihabitio domini quid operatur.*
15 *Conditio ob causam an habeat locum non secuta liberatione promissa.*
16 *Soluens falso procuratori, an habeat actionem contra ipsum procuratorem.*

SI procuratori. Indebitū falso pcuratori solutū repetit à dño, n ab ipso pcuratore, si dñs solonē ratā hēat. sed si ratā nō hēat, repetit nō solū indebitū, sed ēt debitū ab ipso pcuratore, non aūt à dño. qñ tñ erat debitū repetit nō p ɔdōnē inde. sed p ɔdi. ob cām, tanq ob rē datā, & re nō secuta, & si pcurator mala intētione recepit, vt sibi lucraret, furtū ɔmittit, siue debitū siue indebitū receperit, & vltra ɔdōnē indebiti, vel ob cām tenebit actione furti, & ɔdōne furtiua. h. d. sm lec. magis cōem reiecta lec. gl. Et diuiditur in tres partes. Prima loqt in dño ratū hñte indebite solutū. Scđa qñ ratū nō hēt. Tertia tractat qua actiōe agat. ij. ibi, q si dñs. iij. ibi, nō. n. Et hęc tertia p̃t subdiuidi in duas. prima tractat de remedio ɔpetēte i casu i quo dñiū sit trāslatū. scđa de remedio in casu quo nō sit trāslatū. ij. ibi, vel q furtū. reputat difficilis. euidētialia videatis p Bar. hic. ¶ In tex. ibi quasi ob re. i. ob liberationē ɔsequēdā, & ex h no. q solutū simplr a debitore pcuratori, intellr solutū cā ɔsequēdi liberationē à dño, de quo j. dicet. ¶ In tex. ibi, vel q furtū &c. vt q a aio intercipiēdi, & sibi hñdi accepit, & ex h ver. iūcto p̃cedētu habetis no. q ɔdō furtiua ɔcurrere p̃t cū ɔdōne ob cām, vel indebiti, vt h sm intellm magis cōem. Nā odio furis ois ɔdō ɔ cū degenerat. §. sic itaq; insti. de ac. & l. si qs nec cām. §. j. & ibi not. s. si cer. pe. & videbim9 sup gl. fi. reliqua not. colligatis ex summarijs. ¶ In gl. j. ibi, nec. n. refert &c. ex hac gl. habetis, sm doc no. q distinctio posita. in l. cū qs. §. j. j. de sol. locū hēt ēt in falso pcu. in rē suā nā ita intellr principiū huius. l. super quo posita est hæc gl. vt ēt patet ex his q no. gl. seq. de quo dicatis, vt hic p Bar. cum quo magis cōiter

2 trāseūt cęteri. ¶ †Habetis & scđo ex hac gl. notare q soluēs ignorāter pcuratori reuocato, statim liberat, si recipiēs bona fide rece

3 pisset. †Circa h dubitat Bar. an h casu p talē pcu. acquirat dñium dño in gl. in l. acceptā. C. de vsu. tenuit q nō. sed Bar. hic dicit, q ɔ. nū dixit gl. i d. l. cū q s. §. j. & hāc scđam opi. approbant hic Bart. & Bal. i lec. anti. Ang. & magis cōiter cęteri. Et ita ēt tenēt gl. & doc. i l. falsus. C. d sur. s. p̃mā opi. tenuit Ful. h, q a n potuit acqri dominiū dño, p illū q nō hēt mādatū. l. si ego. s. de neg. gest. Vñ, sm eū. acqret tali pcuratori, q a intētio debitoris soluētis est vt pcuratori acquirat, & q tantūdē det dño p pcu. nō aūt q p̃cise dent eadē corpora nūmorū alleg. l. q negotia. j. mā. alle. ēt i ar. l. Lucius. la j. & l.

& l.die spōsaliorū.in fi.j.depo.& in l.in naue.Saupheli.j.lo. sed rñ-
deri pt q aliud est in casu nr̃o,in quo p p pcedētiā mādati ignorā
te debitore reuocati,liberationē incōtinēti ɔsequit debitor, facta
solone tali pcuratori,vt d.l.cū q.s.§.j.& sic iustā habuit cām soluēs
putādi mādatū durare, sed in l.si ego. nullū vnq̄ pcessit mādatū,
sed ille erat neg.gest.& ideo ibi dr̄ q incōtinenti nō liberat soluens.
¶ Nō ob.d.l.Lucius cū si.qa ibi nō agebat de fauore liberationis,
sed in casu nr̃o voluit acq̄ri dñiū nō pcuratori cui soluit,sed dño
à quo putauit statim esse liberatū,mediāte psona istius, quē puta
uit eē pcuratorē suū,& habilē ad acq̄rēdū dñiū dño.vñ verior vr̄
esse cōis opi.p qua ēt facit quia liberatio debitoris in casu pdicto
causari vr̄ a trāslatione dñij pecuniç in dñm.l.fugitiuus.j.de so. &
certe vr̄ eē casus apertus in illa d.l.cū q.s.§.j.ver.sicuti.Ro.h̄ secu-
tus cōem opi.suadebat se intelligere istud dñiū eē vtile non dire-
ctū,quia acq̄situ est ɔ iuris rōnes.l.p illū, q nō est pcurator q regl̄r
esse nō dēt,vt d.l.si ego.sic dicit ipse videmus in si.gl.in ver.rē. C.
4 de sac.san.eccle.†Ex hac gl.ēt,put habetis in ea ibi,nunq̄ &c.ha-
betis notare,q debitor q soluit ei q nunq̄ mādatū habuit, non li
beraē,ēt si ex aliquo errore putasset istū hr̄e mādatū,vt hr̄ in l.qui
5 hoiem.§.si nullo.j.de so.de quo dicā.j.post gl. ¶ †Itē ex hac gl.cir.
prin.dū dicit,nec.n.refert habemus no.q ad h̄ vt indebitū solutū
pcuratori falso nō possit repeti aduersus dñm ratū n̄ hñtē,nō est
dñā an pcurator sit falsus,eo qa nūq̄ mādatū habuit,vel habue-
rit,sed fuerit reuocatū,& ita cōiter teneē p doc.h̄, excepto Ro. q
ɔriū tenet,eo qa indebitū & mutuū quoad repetitionē equiparā
tur.l.ex maleficijs.§.is quoq;.j.de ac.& ob.& insti.q.mo.re ɔ.ob.§.
6 is quoq;.†sed mutuū noie dñi datū falso pcuratori,quē numerās
ignorauit esse reuocatū,pt repeti à dño ēt nō ratificāte.l.sed si pu
pillus.§.pscribere cū se.j.de institor.ergo idē i indebito.sed nō di-
scedo p h̄ ab opi.gl.& ad §.pscribere rñde q ibi iō, qa dñs fuit in
culpa circa reuocationē mādati antea dati,puenit dñs. sed in ca-
su nr̃o dñs nunq̄ mādatū dedit pcuratori de recipiēdo indebitū
nec dedisse vr̄,q̄uis gnāle mādatū dedisset,vt l.si pcurator.š.dē cō
di.inde.ergo nulla culpa sibi pōt imputari si nō reuocauit. bñ fa-
teor q si pcessisset mādatū ad exigēdā certā pecuniā,q̄ erat inde-
bita,haberet locū illud q dicit Ro.& h̄ ēt vult Ful.hic,q p hoc al-
le.in rōne sui l.cū indebitū.§.j.in fi.j.de ɔdi.inde.seqē hic ēt Pau.dē
Ca.hic,dicēs q dñs de reuocatione debuit illū certiorare p l.si pe
cuniā.§.j.š.eo.& hoc ēt plenius firmat ipsemet Pau.de Ca. in rep.
huius.l.vbi subdit hoc vltimū plane pcedere,qñ recipiēs pecuniā
7 bona fide recipisset. † Sed si recipisset mala fide dubitat qualiter
ɔsuleret soluēti,nā si solutū esset debitū,esset liberatus ope exce
ptionis,vt d.l.cū q.s.§.j. sed hoc nō cadit in eo,q soluit indebitum
vñ dicit primo videri rñdendū p similitudinē soluentis debitū q
sit ei subueniēdū ope replicationis,qa ageē ɔdi.inde.ɔ dñm, tan-
quā si sibi soluisset,& si exciperet de reuocatiōe pcuratoris repli
cabiē q nō venit ad eius notitiā,ar.l.cū à re.š.de dol.m̄,sm eū,hçc
via nō vr̄ bona,qa postq̄ recipit mala fide nō fuit trāslatū dñium
in dñm p d.l.cū q.s §.j.vñ ɔdō indebiti ɔ eū non est nata.ergo per
replicationē nō pōt iuuari,qa replicatio fit ad coadiuuādā actio-
nē.& vbi nō est actio nō pt esse replicatio, vt pbaē in d.l. cū à te. à
ɔno sensu.& C.de transac.l.sub ptextu.l.a j.facit sm eū l.nā & po-
stea.§.sed si minor.& q ibi fuit no.š.de iureiurā.vō ɔcludit q cū sit
destitutus oī alia actione ɔ ipsum dñm,dabiē actio de dolo, quia
dolo fecit.sibi nō notificādo reuocationē. quod si fecisset,nō sol-
uisset.alle.in ar.l.actione.C.de trāsactio.& d.l.cū à te.à ɔno sensu
facit l.j.§.j.j.de ac.emp.& ven.vbi ille qui celat q celare non debet
facit ɔ bonam fidem & sic dolo qui purgari debet per actionē de
dolo,qñ alia non superest l.& eleganter.§.non solum.š. de dol. si
aūt per condict.furtiuam fuisset consequutus illud quod etiā sol
uit.cessaret actio de dolo cum cesset interesse.l.nec vllam.§. pen.
š.de pe.hæred.l.stichū.§.dolo.infra de solut.& idem dicit hic Ro.
licet de Pau.de Cast.mentionē non faciat.Adde q ēt si non fuis-
set cōsecutus p ɔdōnē furtiuā,vr̄ verius q nō ɔpetat ɔ dñm actio
de dolo, dūmodo possit p ɔdi.furtiuā ɔsequi damnū suū aduer-
sus eū q mala fide recepit,vt l.j.alias.ij.§.nō solum cum.iij.ll. seq.
š. de dol.¶ In glo.ij. ibi,credens eum in rem suā &c. certe etiā si
credidisset eū eē pcuratorē simplicē,haberet locū rō reddita i gl.
qa debuit credere se liberatū l.vero pcuratori.infra de sol. vñ gl.
ista & gl.in ver.intercedēte.reprehēduntur in hoc, vt per Bar. hic
& recte,sentit ēt ista gl.dū dicit in rē suā datū pcu.&c.aūcto tex.q
si dñs ratū habet indebite solutū simplici pcuratori nō ɔpetat cō
di.inde.ɔ dñm ratū hñtē, sed hoc falsum est,& ɔ l.si vēdidero.§.si
Titius.& ibi no.j.de fur.& l.si indebitū.j.rem ra.ha.¶ In gl.in ver.
intercedēte.ibi,vt quia credebat pcu.in rem suam &c. certe ēt si
soluit pcuratori simplici debuit credere se incontinenti liberatū,
vt d.l.vero.& d.l.si pcurator.vñ per hoc & alias rōnes quas hic vi
de per Bart.cōiter reprehendiē in relīs glo.& intellr̄ tota.l. in pro-

8 cu.simplici.¶ †In ea.ibi,cū sciēter solui &c.no.ex gl.q soluēs falso
pcuratori sciēter illud q vere dño debebat,nō repe. sed Ia.de Ra.
& Cyn.in l.falsus.C.de fur.hoc reprehendūt,quia pōt subesse alia
cōiectura q̄ donationis,& illa debet capi potius q̄ coniectura do-
nationis.l.si aurū.j.de sol.l.cū dē indebito.i prin.j.de pb.sed hic pōt
subesse alia ɔiectura.s.q recipiēs debeat portare ad dñm q̄ &c.&
ita voluit gl.in l.dispēsatorē.in ver.solonē.j.de so.Bar.hic, ēt in d.l.
falsus.in prin.tenet opi.gl. nr̄ç maximè p l.si nō sortē.§.q filio.j.tit.
ij.& l.q fundū.§.seruus.j. p emp. & ad dictā rōnē Pe. rñdet p iura
pxi.alle.qa ɔriū pcederet in soluēte simplr̄,secus si soluit pcura-
tori,quē scit eē falsū, & cū h̄ trāsit Bal.i lec.ant.& Ang.h̄.Bal.vero
hic i alia lec.dicit q si pōt capi ɔiectura,q soluerim spe futurç rati-
ficationis,& tūc pcedat opi.Ia.de Ra.secus si cesset, vt qa soluo p
curatori quē scio reuocatū,nō est verisile q dñs ammodo ratificet
& tūc vera est opi.ɔria vt d.§.q filio.Ful.hic refert q Mar.Sil.seque
baē opi.positā p gl.in d.l.dispēsatorē.sed ipse putat esse distinguē-
dū.q aut q̄ritmus in eo q solui alicui,vt pcuratori in rē suā, & tūc
habet locū hçc gl.q̄ in hoc casu loqē,vt patet p alias gl.huius.l.nā
soluit ei tanq̄ habēti vtiles actiones noie suo.l.pcuratorē.š.dē pcu.
l.emptor.C.de hç.vel act.vē.& ita dicit q loqē tex.in d.§.q filio. &
§.q seruus.nā ibi soluit eis q b.sciebat peculiū eē adēptū,& sic sol
uebat eis vt creditorib.suis, qa si mānsisset peculiū apud eos actio-
nē hr̄et.l.j.C.de pecu.eius q lib.me.aut solutū est ei. vt simplici p-
curatori, & tūc aut soluit ei, vt dñs ratū hr̄et, & sic ob cām futurā,
& repetet p ɔdi.ob cām,si dñs nō ratificat ar.hui⁹.l.ij.rñ,& ita pt i-
telligi gl.i d.l.dispēsatorē. aut soluit tanq̄ ob cām pteritā quasi ve-
rus sit pcurator dicēs. Scio q me nō decipies, & tūc nullo mō re-
petit,& ita pcedat gl.hic.aut dubitaē q̄uo soluerit.s.an ob.cām fu
turā,an ob pteritā,& dicēdū est q ob futurā,& sic repetat.arg.d.l.
cū de indebito.& d.l.si cū aur̄.Itē qa i re dubia potius repetitioni
q̄ aduētitio lucro fauēdū est.l.nō debet actori.§.in re obscura.j.de
re.iur.& hoc casu ēt pcedat gl.in d.l.dispēsatorē. Sed i hoc vltimo
mēbro mihi n̄ placet dictū suū,& p iura alle.p Bar. q̄ nō loquunē
qñ soluebaē tanq̄ pcuratori i rē suā, qa i d. §. si filio.ēt si nō fuisset
adeptū peculiū,nō spectabat vtilis actio ad filiū.l.certū. C. fa.erci.
nec in filio loqē tex.i d.l.j.C.de pec.eius q li.me. Nec ob. q vbi pt
capi alia ɔiectura &c.qa rñdet Bal.h̄ illud pcedeē soluēte simplr̄,
secus si soluat vt pcuratori quē sciat nō eē pcuratorē,p d.§.si filio.
cū si.nō.n.tūc vr̄ soluere,vt portet ad dñm,& faciat eū liberari,qa
soluēdo vt pcuratori,dicit,solui,vt statim sit liber. vñ cū sciat h̄ eē
nō posse,qa scit eū nō eē pcuratorē, vr̄ donare. vñ fateor q si sibi
nō solueret,vt pcuratori,nō videreē i dubio donare,pōt ēt saluari
gl.in d.l.dispēsatorē.sm Bal.& Mod.h̄,& Ang.in repet.l.falsus. C.
dē fur.qñ soluēs sciebat factū,sed ignorabat ius,s.mādatū reuocari
p mortē dñi,aut silem casum,quia iuris error nō nocet in dāno.l.
iuris. & l. error.j.de iur.& fac.ign.& hæc fuerūt verba Dy.vt refert
ēt Bal.hic,& fuit de mēte gl.pe.i l.cū pr̄.§.Meuio.de le.ij.& ita lita-
biē gl.hic, & recte, licet Ro. hic dicat istā litationē nō pcedere vbi
erratū eēt in iure tali errore q esset crassus & supinus,qa nō excu
sareē.p.l.nec supina.& l.rīa.post prin.j.de iur.& fac.igno.Certe il-
la iura loquunt in errore facti.tñ dictū suū videreē posse saluari in
vno casu quē ponit Sal.hic,& in d.l.falsus.videlicet si erratū fuerit
in iure quasi nāli.ar.l.venia.C.de in ius vo.& ponit exemplū de p-
curatore,qñ de bono est effectus magnus ribaldus,& dilapidator
quo casu induciē reuocatio mādati.l.cū q.s.i prin.& l.si eū Corne-
lius.j.de sol.rogalli.§.fi.& ibi dixi.š.si cer.pet. tñ nō pbat Sal.q ille
dicaē error i iure quasi nālī,vñ forte dictū Sal.& multo magis dcm̄
Ro.de iure nō est verū. Limitat ēt istā gl.scd̄o mō Pau.de Ca.hic
nisi dñs ratificet solonē, qa liberabiē soluēs à dño, & dñs per act.
neg.ge.repetet a falso pcu.& sic nō cedat i donū.alle.l.si vēdidero
§.Titius.j.de fur. sed hoc nō puto ita simplr̄ verū,qa tpe so. sciente
resultat donatio.l.cuius p errorē.de re.iu. & l.cāpanus.j.dē ope.lib.
ergo p superueniētē ratihabitionē nō pōt ius acq̄situ recipiēti tol
li p talē ratihabitionē.l. si partē.§.fi.š.quēad.ser.amit.l.potior. i fi.j.
q po.in pig.ha.no.Bar.i l.si indebitū.§.fi.& in l.bonorū. j. rē ra.ha.
& in l.si vxor.§.si q s vxorē.j.dē adul.Nō ob.d.§.si Titius.qa nō loqē
qñ soluit sciēter,immo text.ibi & gl.innuit ɔriū dū dr̄ q recipiens
deliq̄t i duob.qa sciebat ipsū esse falsum pcuratorē,& qa sciebat
ipsum esse idebitū, sed si ibi soluisset sciēter,nō deliq̄sset recipiēs
recipiēdo.l.j.j.tit.j.& d.l.cuius p errorē.vel melius distingue vt per
Bar.i d.l.dispēsatorē.Itē p tertia litatione huius.gl.dic.q qñ soluo
pcuratori falso sciēter,est donatio si ipse recipiēs ēt istud sciat, &
sciat me scire,aliàs n.nō videreē ɔsentire i donatione, i qua reqriē
ɔsensus vtriusq;.partis.l.absenti.j.de do.dixi in l.si ego.š.si cer.pet.
& tangiē p Bar.i l.j.j.de do.cū ɔcor.quas allegaui i d.l.si ego.q bus
adde Pa.de Ca.hic in repe.i qua in effectu tenet ipsemet illud idē
q tenui ibi Quarto mō pōt ēt litari,nisi solutū fuisse pcuratori fal
so,quē tñ soluēs sciebat ēt esse vtem negotiorū gestorē dñi nam,

non

non videbit sibi donare.ar.d.l.si ego.§.de neg.gest. & qa hoc casu pōt capi alia coniectura q̄ donationis,& ita tenet Sal.& Rom.hic. ¶ In gl.fi.ibi,mutat casum &c.iste intellectus nō est de mēte lr̄æ, nam iurisconsultus ɔtinuatiue locutus est de eo ꝓcuratore,& iō iste intellectus cōiter dānat,vt hic p Bart.& rūdet cōiter ɔ̄triū formatū i gl.ꝙ ē spāle odio iuris,vt oīs ɔdō dari possit ɔ̄ furē,vt hic,& d.§.sic itaq; & l.si quis nec cām.§.j.§.si cer.pe.& iō nimirū si dat ɔ̄ eū ēt ɔdō ob cām,q̄uis in eū nō sit trāslatū dn̄ium,Nec ob.l.pe.vet.sed Proculus.j.eo.quā in ɔ̄triū alle.Ful.hic,qa rn̄deri pōt ꝙ tex. ibi nō negat ꝙ qn̄ furtū ē cōmissū,nō det ɔdō ob cām,imo dictio,ēt,ibi posita vr̄ iplicare ꝙ vltra actionē furti,& ɔdōnē furtiuā alio dari possit,vt actio ad exhibēdū,& ɔdō ob cām.p ista opi.ēt bn̄ facit l.si qs nec cām.§.j.cū gl.§.si cer.pe.& l.rerū q̄ dē amotarū.cū gl.i ver.ɔdici.j.re.amo.nec p̄dicte opi.ob.l.qn̄.alle.i gl.vbi qn̄ nō fuit trāslatū dominium competit conditio furtiua,& ei cui non est factum furtum,competit conditio indebiti, & sic nō vr̄ ꝙ tūc dici possit illud esse ex rn̄a posita i d.§.sic itaq;,q̄ habet ꝙ oīs ɔdō degenerat ɔ̄ furē,qa illa rn̄a loqr̄ quo ad eū cui factū est furtū,potes dicere ꝙ ē t ɔ̄ furē degenerat oīs ɔdō,nō solū,vt ɔpetat ei cui furtū est factū,sed ēt ei cuiꝰ noīe tradita est pecunia ī qua factū est furtū,q̄uis nō esset pecunia illiꝰ cuius noīe data est,vt est tex.ibi. Vel dic ꝙ ibi pecunia erat ɔsumpta,nā ɔsumptione recōciliat ɔdō vt vidimus no. in l.ij.§.subtilius.i ver.nō fieri in prin.§.e.Bar.tamē hic dixit ꝙ subtilizādo posset sustineri opi. Mar. ꝓut est relata p gl. vt hic habes p Bar.& cū eo vr̄ ɔcor.Ang.in repe.l.falsus. C.de fur.sed ipsemet Ang.in l.falsus.§.j.j.de fur.dixit ibi esse tex. in ver.nullo mō.ɔ̄ Bart.tenet ēt Bal.hic in fi.& Ang.& cōiter Mod.hic,per d.l.falsus.§.j.& ipsemet Bar.se correxit i d.l.qn̄.de ɔdi.fur.& recte p rōnē quā ibi vide,subdit tn̄ Ang.,h̄ & plenius in repe. d.l.falsus.§.j.aliter posse sustineri opi.Mar.nā dicit ꝙ ēt postq̄ dn̄ium trāslatū est in ꝓcuratorē,pōt ꝓcurator ɔmittere furtū.s.si ɔuertat illā pecuniā in vsus proprios qa nō est sibi data ad istū finē,sed vt dn̄o portet,ꝙ si nō facit,licet nō ɔmittat furtū ꝓprietatis,qa in ea dn̄s est,nec afficiat ꝓprietas furoua,tn̄ ɔmitit furtū vsus,ꝙ fieri pōt ēt re ꝓpria.l.creditoris.§.fi.& l.si is q in rē in prin.j.de fur.de qb.ll.facit magnū festū.sed Pa.de Ca.hic,cū quo ēt ɔcor.Ro.licet de eo mētionē nō faciat,reprehēdit opi.Ang.primo qa.d.l.falsus.§.j.in fi.dicit,ꝙ nullo mō furtū ɔmittit,& q omne dicit,&c.l.Iulianus.in prin.d' le.iij. scd̄o qa nō est verū ꝙ vtēdo & in vsus suos ɔuertēdo faciat ɔ̄ voluntatē tradētis,nā tradēs cū dn̄ium voluerit trāsferre,intēdebat sibi ꝑmittere vt de ipsa pecunia faceret ad sensum suū,dūmō recipiens faceret soluentē liberari,hoc.n.solū q̄rebat,nō aūt vt illā pecuniā portaret dn̄o,qa tūc nō fuisset necesse in eū transferre dn̄iū,si voluisset qd̄ illāmet pecuniā portaret ad dn̄m,immo sufficiebat sibi qualitercunq;.creditor eū liberaret,siue fuerit sibi tradita illamet pecunia,siue alia,siue nulla,& ita vr̄ sentire gl.ī d.l.falsus.§.j.nō ergo ɔmittit furtū vsus postq̄ tradens intendebat sibi vsum ɔcedere,vt in §.placuit.insti.de ob.q ex delic.na.Nec ob.s.ll.in ɔ̄triū alle. nā ibi dn̄s ɔtrectabat rē ꝓpriā in p̄iudiciū alterius q hēbat ius in re,sine cuius voluntate ɔtrectare nō poterat vt patet in debitore q rē suā obligatā alteri vēdidit & tradidit,ꝙ facere nō debuit sine volūtate creditoris,cū hoc sit sibi p̄iudiciale.l. Caius.& ꝙ ibi no.j.de pig.ac.& iō tn̄ ɔmitit furtū vsus,sed in casu nr̄o tradēs,vel soluēs nullū ius sibi reseruauerat in re quā soluerat,nec fit sibi aliq d p̄iudiciū si ꝓcurator cui soluit,vertat in ꝓprios vsus dūmō faciat eū liberari ergo &c.

9 ¶ † Ex glo. Adde ꝙ licet fm intellm Bar.& magis cōem,tex.iste totus intelligat in ꝓcuratore simplici,tn̄ p̄t dubitari an nō solū ɔpetat ɔdi.inde.ɔ̄ ꝓcuratorē falsum,qn̄ ei īdebitū solutū est,sed ēt si solutū est debitū,& dn̄s ratū nō habet,in quo Bar. hic tenuit ꝙ nō ɔpetat,sed det tūc ei ɔdō ob cām,& ita intelligit tūc istū tex.in ver.nō.n.vt hic p eū sup.ij.gl. Ful. hic tenuit ɔ̄triū,volēs ꝙ immo tūc ēt hēat locū ɔdi.inde.p.l creditoris.C.de ɔdi.inde.q̄ loqr̄ qn̄ debitū solutū est,vt patet ibi in vers.creditoris.& i ver.obl'o nis liber.i no.ad idē alle.l.falsus.§.fi.j. de fur.Bar.in l. Titius tn̄. j.de ɔsti.pe.ꝓbat ēt hoc rōne,qa si qs det errādo in cā p̄terita,q̄ si fuisset vera,imponebat necessitatē dādi,habet ɔdi.inde.l.damus.j.tit.ij. ɔdōnē vero ob cām habet ille q dedit ob cām futurā. vt in d.l.damus.sed si credidi te esse verū ꝓcuratorē,erraui in cā p̄terita,q̄ si vera fuisset,imponebat mihi necessitatē soluēdi,ergo qa falsa est,debet mihi ɔpetere ɔdi.inde.ad istū tex.in ver. nō.n.rn̄det ꝙ h̄ loqr̄ qn̄ soluēs sciebat istū esse falsum ꝓcuratorem,& gerere sine mādato negotia abn̄tis.ꝙ apparet,quia expectauit ratihabitionē

10 dn̄i,quā nō expectasset,si credidisset eū verū ꝓcuratorē,† qa nō est necessaria ratihabitio dn̄i,qn̄ vero ꝓcuratori solutū est,qa icōtinenti seqr̄ liberatio.l.si ꝓcurator.§.Celsus.j.tit.ij.& l.vero ꝓ curatori.j.de sol.nec est mirū ꝙ

11 † neg. ge. hic appellat falsus ꝓcurator,qa nihil aliud est dicere falsus ꝓcurator,q̄ gerens aliena negotia sine mādato,ēt si nō simulet se esse verū ꝓcuratorē,vt ꝓbatur fm eum in l.si ego.§. de neg. ge. vbi talis appellat ꝓcurator q̄ tomagis appellabit falsus ꝓcurator.facit.l.iij.§.falsus.& l.si sine in princ.j.rē rat.ha. Vel scd̄o fm eū rn̄deri pōt ꝙ forte dubitabat hic soluēs ipsum esse ꝓcuratorē,iō expectauit ratihabitionē dn̄i,qa dixerit,nō scio an hēs mādatū an nō,sed soluo ita,vt facias dn̄m ratū hr̄e,& sic ob cām futurā,vr̄ h̄ dū dicit tex quasi īdebitū,debet subaudiri,tn̄ vt subaudiuit gl.in l.ob eā.j.de p̄sc.ver.ī l.si qs accepto.§.e.dicit tn̄ ꝙ prima rn̄sio sibi magis placet,& cū opi.Ful.vr̄ hic trāsire Ro.& licet ipsi nō dicāt,vr̄ mihi ꝙ Bar. hoc ēt velit hic in iiij. q. prin.in versi.itē q̄rit licet ipsemet Bar.aīr videat dicere sup gl.ij.tn̄ qa rn̄siones date ad istū tex.vn̄r oēs tēdere ad diuinationē,& violentiā huius lr̄e,cū nō videat posse intelligi d' neg.gestore,cū tex.loquat de ꝓcuratore falso.q intellr̄ esse ille q se gerit vt ꝓcurator cū non sit.l.j.j.ꝙ fal.tu.au.& no. Archi.in c.q ad agendū.de ꝓcu.ī vj.& not.doc.maximè Bal.in l.falsus.in prin.C.de fur.falsū.n.exigit imitationē veritatis.vt in auc.de instr.cau.fi.iuxta prin.& no.Bal.in l.q d si falsum.j.de fal.& in l.nec exēplū.C.eo.tit.iō teneo ꝙ nō det ɔdi.indi.p hāc.l.& ad.d.l.creditoris.pōt rn̄deri ꝙ ibi soluebat tanq̄ ꝓcuratori in rē suā.& sic ɔtemplatione ipsius recipiētis,vt ibi p gl.vel ibi erat debitū,sed nō efficax,qa obstabat exceptio,q̄ inducit repetitionē soluti.l.si nō sortē.§.debitū.& l.q exceptionē.in prin.j.ti.ij.vel ibi erat creditor.s.putatiuus,& istis modis ēt intellr̄.illa.l.p Bar.hic in j.q. Nō ob.d.l.si vendidero.§.fi.qa oēs rn̄siones date ad d.l.creditoris.saltē excepta pria ɔueniūt ēt illi.§.fi.& doc.ibi intelligunt illū.§.qn̄ soluebat indebitū,vt clare dicit ibi Ang.& etiā Bar.hic in vlt.col.Nō ob.ꝙ hoc suberat cā d' p̄terito,qa rn̄det ꝙ te esse ꝓcuratorē nō erat cā finalis,& imediata soluēdi de quo loqr̄ ti.de ɔdi.nā cā pp quā solui erat,qua putabā ex p̄cedenti ɔ̄ctu

12 me obligatū cū non essem.† Alia superest difficultas.s.qn̄ indebitum soluit ꝓcuratori falso,& dn̄s ratū nō habet,an hēat locū ɔdi.ob cām.nam de cōdi.inde.est certū ꝙ sic,p l.si indebitū,j.rē ra.ha.Bar.hic super.ij.q.vult ꝙ nō hēat locū cōdi.ob cām,sed tūc demū illa cōpetat ꝙ falso procuratori solutū est debitū,vt hic,in vers.nō eīn.Ang.hic dicit,ꝙ si solutū esset indebitū cū pacto facto,ꝙ recipiēs faceret liberari soluentē,habet locū repetitio p cōdi.ob cām,si erat oīno indebitū,qa cā nō pōt impleri.l.iij.§.si liber.s.eo.Sed si erat indebitū ope exceptionis nō hr̄et locū cōditio ob causam secuta liberatione,qā impleta est causa eo mō quo impleri pōt & cum effectu Pau.de Ca.hic in lect.& plenius in repe.tenet ꝙ etiā qn̄ simpliciter solutū est indebitū,habeat locū condi. ob cām,qa cā ob quā soluit.s.vt liberaret,non est secuta & licet sequi nō posset,qa,non suberat debitū,tn̄ hoc non impedit nasci condōnem ob cām,q̄ quidē locū habet qn̄ datū est ob cām impossibilē. d.§.si liber & §.se.p hoc ēt facit,qa cū iste versi.nō.n.ponatur post plura determinabilia,debet determinare illa æqualiter.l.tam hoc iure.j.de vulg.& pup.l.quamuis.C.de impu.& alijs substi.quo ar.vtunt Bar.& alij.i l.si cū dotē.in p̄n.j.so.ma.& sic cū locutꝰ fuerit.§.iurisc.s.tā d' indebito,q̄ d' debito dēt itelligi ꝙ cū dicit dari ɔdōnē ob cām loquat de vtroq;.Præterea aliàs ista l.non faceret ad ti.Nec obst.ꝙ sex.dicit nō.n.quasi indebitū & quia rn̄det ipse ꝙ quatenus refert ad cām indebiti soluti,debet suppleri dictio tn̄,sed quatenus refertur ad cām in qua locutus est de debito,nō oportet aliquid supplere & dicit non esse tactū ab alijs,& hoc idem tenet Ro. hic,& mihi vr̄ ꝙ Bar.in l.falsus.C.de fur.hoc idem voluerit,sed per aliam rationē.nā ibi dicit Bar.ꝙ qn̄ soluit falso ꝓcuratori q recipit tanq̄ ꝓcurator dicendū est recipientē teneri dn̄o alternatiue. s.vt ꝓcuratorem se oñdat.l.j.& ibi Bar. C.cre.eui.pig.non de.vel vt faciat dn̄m ratū hr̄e.Si igitur neutrū istorū facit quasi cā nō secuta pecunia cōdicitur.& dicit esse de hoc tex.hic.sed ɔ̄.d.opi.Pau.de Ca.& Ro.facit quia si vera esse,sequeret ꝙ qn̄ soluo procuratori falso indebitū deberē posse p ɔdōnem ob cām repetere aduersus procuratorem,ētiā si dn̄s ratū hr̄et,quia non obstante ratihabitione non sum ɔsequutus liberationē pp quā videor soluisse,vt dicunt ipsi,& tn̄ istud est contra.l.nā.in prin.q̄ dicit tn̄ dari conditionem contra falsum procuratorē.Vn̄ melior vr̄ rō Bar.in d.l.falsus qua rōne inspecta cessat obiectū p̄dictū.Et licet Bal.in d.l.falsus.in vj.opi.conetur impugnare opi.Bar.ibi,tamen non vr̄ sufficienter moueri,& recte intuenti faciliter patere pōt ratio nes Bal.non ɔcludere.Teneo tn̄ ꝙ in casibus in quib.dictū est ɔpetere condōnem indebiti,vel ob cām ɔ̄ procuratorē falsum,illud ꝓcedit nisi per stipl'onem talis ꝓcurator promisisset dn̄m ratum habiturum quia tunc cessant ille condōnes.& agendū est actione,q̄ oritur ex

13 stipulatione,vt est tex.no.in l.si sine.in prin.j.rem ra.ha. ¶ † Item circa primā.q.hic tactā per Bar.adde qa pōt esse dubiū an si sit solutū falso procuratori in rē suā & dn̄s ratū habeat,det cōdi.inde.ɔtra ratificantē.& gl.hic in ver.tenentur.sentit ꝙ sic,per hanc.l.in prin.q̄ per oēs gl.huius.l.intelligitur de procuratore in rem suam cōtrariū tenet Rom.hic,quia ꝓcurator in rem suam recipit noīe suo,

ſuo & ad ſuã vtilitatẽ,nõ aũt dñi.l.qui ſtipẽdia.C.de ꝓcu.l. ꝓcura
torẽ.ſ.de ꝓcu.ergo nihil pt o pari ratihabitio dñi.l.ſi pupilli.§. ſed
ſi ego.ſ.de neg.geſt.ꝑ hoc ẽt adducit.l.debitor.§.fin.j.ad treb.Sed
tu potes diſtinguere vt ĩ ſi.ꝑ Bar.ħ in j.q.ſ.aut ↄtẽplatione directe
actionis ſoluit,aut nõ,vt hic ꝑ eũ.& ex verbis d.gl.& Bart. hic hẽs
14 notare† ꝙ ratihabitio eius ꝙ geſtũ eſt ab aliquo vt ꝓcuratore ĩ rẽ
ſuã tradit negotiũ ad dñm,ſicut in alio ꝓcuratore,dũmõ ſit geſtũ
ↄtẽplatione directe actionis,& ſic noĩe dñi.¶ Itẽ circa ea q̃ tangit
Bar.hic in ij.q.dũ dicit ꝙ ſi ꝓcuratori ſolutũ eſt indebitũ,nõ hẽt lo
cũ ↄdõ ob cãm,ſed ſine cã,q̃a fuit datũ ob cãm nullam.ſ.vt facias
me liberari ab ea obligatione,q̃ nõ erat l.4.j.de ↄdi.ſine cã.adde ꝙ
hoc nõ vr̃ verũ per ſuperius dicta dũ allegaui d.l.iij.§. ſi liber. & l.
j.q̃ hic allegatur ꝑ Bar.potius facit ꝯ eũ & ſimiliter dũ in ea. q. q̃-
15 rit Bar.q̃d ſi dedi† vt facias me liberari ab obligatione,vel actione
nõ efficaci,an habeat locũ cõdi.ob cãm nõ ſecuta liberatione, &
reliquit cogitãdũ.Dic ꝑ ꝓxime dicta habere locũ ↄdõnẽ ob cau-
ſam,nã ſi in alio caſu ꝓcedẽt habet locũ ↄdõ ob cãm, multoma-
gis in iſto.Pro quo etiã facit quia plus eſt liberari ipſo iure q̃ eſſe
tutũ ope exceptionis.vñ videmus ꝙ ille q eſt tutus ope exceptio.
audit ſi ex legato liberationis ſibi facto petat ꝑ acceptilationẽ ſe
liberari.l.iij.alias.iiij.§.nũc de effectu.j.de libe.leg.¶ Itẽ circa iij.q.
tactã per Bar.hic inquantũ ipſe dicit ꝙ ſi debitor ſoluit ignorãter
falſo ꝓcuratori, quẽ putabat eſſe verũ ꝓcuratorẽ nõ liberabit ꝑ
16 l.qui hominẽ.§.ſi nullo.j.de ſol.tñ putat† ꝙ ſi ſoluens habuerit iu-
ſtã cãm credẽdi eũ eſſe ꝓcuratorẽ liberabit cedẽdo actionẽ cre-
ditori,quã hẽt ꝯ falſum ꝓcuratorẽ per l.cũ fundus.§.ſeruũ tuum.
§.ſi cer.pet.licet Cy.dubitauerit in d.l.falſus.in iij.qõ. & videatur ĩ
hoc vltimo tenere ꝯtrium per dictũ.§.ſi nullo. Adde quod opinio
Bar.probat in l.quod ſæpe.§.ſi reus. infra de ꝯhen.emp.tñ dictũ
Bart.intelligendum eſt in debitore ſpeciei,prout loquuntur iura
ad hoc alle.Sed in debitore generis dicit Paul.de Ca.& Rom.hic
quod ſi ſoluens ductus fuit in illam credulitatẽ ex aſſertione cre-
ditoris,vt quia creditor ſibi dixit,Soluas illi, qui portabit tibi tale
ſignum,& tunc adhuc liberabitur ope exceptionis, quia credere
potuit ꝙ eſſet ille qui portauit ſignum.arg d.l. item apud.§. ſi q̃s
virginem.infra de iniu.& l.ſed ſi accepto.infra de iure fiſ. & l. ſtig-
mata.C.de fab.lib.xj.& l.decernimus.§.vniuerſitas.C.de aquedu.
eo.lib.& eius ꝙ not.Bar.in l.prohibitũ.C. de iure fiſ.lib.x.nõ autẽ
liberabit ipſo iure,quia genus per ſe nõ põt perire.l.incendiũ. C.
ſi cer.pe.l.in rõne.§.incerte.infra ad l.fal.vñ ſolũ ope excep.libera
tur,ſi paratus eſt cedere actionẽ ꝯ illũ recipientẽ. arg.l. ſi opera.j.
de do.excep.imputet.n.ſibi creditor qui tã effuſo ſermone loqui
tus eſt l.fi.C.de do.promiſ.l.veteribus.ſ.de pac.& hoc verũ eſt ſm
eos,ſi nõ pt aliqua culpa imputari ſoluenti,vt ſi creditor dixiſſet.
Soluas illi qui à te petet noĩe meo,& vnus ex trãſeuntibus audi-
uiſſet,& petijſſet noĩe creditoris, non.n.debuit debitor ſimplici
verbo illius credere,ſed facere ſibi oſtẽdere mandatũ,ar.l.ſi quis
inficiatus.infra depo.& infra de eo ꝑ quẽ fac.eſt l.j.§.dolũ.& ita di
cit ſe intelligere tex.cũ gl.in l.ſi q̃s vxori.§.apud Labeonẽ. ĩ verb.
actionẽ,infra de fur.¶ Notãda ſunt iſta ꝑ limitatione dictę gl.ſing.in
præalle.§. apud labeonẽ.ꝑ qua limitatione vr̃ ẽt eſſe deciſio Nic. de
ma.in l.falſus.C.de fur.quẽ ibi refert & ſequit̃ Bal.in ver. vlterius
q̃ro &c.Tñ aduerte q̃a Pau.de Ca.& Ro.intelligũt ꝙ text. & gl.in
d.§.apud Labeonẽ.ꝓcedũt ſolũ qñ in culpa fuit debitor,tñ Cyn.
& alij ibi,dũ rñdent ad l.cũ qui.in prin.eo.tit.dñt ꝙ ibi debitor nõ
fuerit in culpa,& ſentiũt expreſſe ꝯtriũ,& tactũ fuit in d. l. cũ fun-
dus.§.ſeruũ tuũ.Quare dic ꝙ ẽt ꝓcedit tex.& gl.in d. §. apud La-
beonẽ.ſi debitor in nulla fuerit culpa,dũmodo ẽt creditor nõ fue
rit in culpa,ſed qñ creditor fuiſſet in culpa ꝓcedit, ꝑ illud ꝙ dicit
Pau.& Ro.hic,ꝑ d.l.ſi opa.cum ſi.Nõ tñ ꝑ hoc dico,ꝙ ſatis ĩ cul-
pa eſſe intelligat̃ creditor,q̃ dixit debitori,ſoluas ei q̃ tibi tale ſi-
gnũ portabit,puta vnũ groſſum argenteũ,loquẽdo de groſſo in
gñe,& de ſigno nõ exiſtente ſub cuſtodia creditoris,vt ꝓbatur in
d.§.apud Labeonẽ. ſed ſi eſſet ſub cuſtodia creditoris tale ſignũ
tunc põt ſaluari per illud ꝙ dicit Pau.de Ca.& Ro. hic, & Bald.in
d.l.falſus.Quæ oĩa bñ not.ꝑ intellũ.d.§.apud Labeonẽ. cum gl.

¶ †No. rẽ dolo vel culpa debitoris peremptã peti poſſe qũ debe
batur ex oblĩone dãdi,vt hic,& l.ſi ſeruũ.§.fi.j.de verb.obli. & l.iij.
& §.ſi ſeruus.§.boue.j.de ↄdi fur.†Et iuxta.h.d.Bart.hic,ꝙ licet in
oblĩonib.dandi vel reddẽdi poſſit fieri executio,& ẽt ↄdẽnatio in
æſtimatione offõ iudicis.l.Iulianus.infra de ↄſti.& l.fi.infra q̃ ſen.
ſine app.reſcin.& ibi no.tñ petitio nõ pt fieri in æſtimatione ꝑ iu-
ra primo alle.& ꝑ l.ꝓmiſſor hoĩs.j.de ↄſti. pe.ſed in oblĩone rẽ re-
ſtitui poſſit re perẽpta peti æſtimatio l.in re furtiua.j.de ↄdi.fur.tñ
ipſemet Bar.ĩ l.ſi pecuniã.§.j.ſ.e.tenuit ꝯtriũ vbi voluit ꝙ ẽt ĩ oblĩo
ne dãdi poſſit peti æſtimatio ꝑ d.l.in re furtiua.tñ illa lex loq̃t ꝓ-
prie in oblĩone rẽ reſtitui,q̃a dñium non erat tranſlatũ.l.j.infra de
ↄdi.fur.vñ tutior vr̃ opi.Bar.hic,de quo vide ꝑ Bar. & alios in d.l.
ſi ſeruũ.§.fi.& in l.ſtipĩones nõ diuidant̃.in xiij.& xiiij.opp.& in vj.
q.eo.ti.cum addi.quas ibi dedi.¶ †Scd̃o no.ꝙ hic vr̃ ꝓbari ex di-
cto Proculi,furẽ cui res ob cãm tradita nõ eſt,nõ teneri ↄdõne ob
cãm,ſed actione furti,& ad exhibẽdũ,vt ẽt voluit gl.fi.ſ.l.ꝓxi. cõ-
munis opi.tñ eſt in ꝯtriũ ꝑ illã.l.& ꝑ alia q̃ ibi allegaui ad illũ tex.
rñde vt ibi dixi.¶ In gl.in ver.imo ſupplicio.Guil.de Cug.& Bar.
tenẽt ꝙ iudex potuit cognoſcere ꝯ furem vilẽ perſonã.ſ. ſeruũ vt
hic.& l.iij.circa mediũ,in verb.de ſeruis.alle.in gl.facit l. ſm Guil.
tex.in l.Gracchus.C.de adul.per q̃ iura vr̃ ꝙ potuit cognoſcere &
ↄdemnare.tñ tex.in d.l.iij.in verb. de ſeruis.ſolũ loq̃t de torquen
do ſeruo ꝓ eruenda veritate alicuius delicti, nõ aũt loquit̃ qñ tor
quet̃ ad pœnã.Et licet ꝑfati doc.pro ſua opi.allegẽt l.interdũ.§. q
furẽ.j.de fur.tñ ſm Ful.illa lex nõ ꝓbat aliquid quo ad ſniam capi
talẽ ferendã & exequendam.Vñ tenet Ful.ꝙ præfectus vigilũ nõ
poterat punire,ſed debebat remittere ad præfectum vrbis d.l.iij.
Puto veriorẽ eſſe opi.ꝙ nõ potuerit puniri pœna capitali per l.4.C.
de offic.pręfe. vigil. debuit ergo remittere hic ad pꝛfectũ vrbis, ſi
reus pœna capitali dignus erat,ꝑ illum tex.& per d.l.iij.§.j.& l. fin.
ſ.de offic.pręfec.vig.ſed alia pœna q̃ capitali potuit puniri per di
cta iura.†Quæ aũt eſſet pœna furti,vide in l.fi.j.de furt.& ĩ l.capita
liũ.§.famoſus.infra de pœn.& in auc.ſed nouo iure.C.de ſer.fug.ꝑ
q̃ iura apparet ꝙ iſte nõ debuit puniri pœna vltimi ſupplicij, niſi
fuiſſet famoſus latro.& iſtis adde Guil.de Cug.& Ang.in l.magi-
ſtratibus.ſ.de iur.om.iud.vbi vñr intelligere ꝙ ille pꝛfectus vigilũ,
de quo hic in tex.non fuerit competens iudex in caſu huius l.&c.
¶ †Itẽ ex eo ꝙ gl.hic ſniam latam à iudice incõpetẽti,appellat in-
iuſtã,habetis notare ſcd̃m Pau.de Ca.hic,ꝙ ille qui vellet dicere
ſniam nullã,licet diceret in libello eã iniuſtã nõ inepte ageret.ᵃad
idem alle.in ſimili.gl.in auc.de hær.& fal.in §.exhæredatos.ĩ verb.
iuſte.col.j.& gl.j.in l.j.j.de teſt.Sed ꝓ ipſo allegarẽ text.quẽ ibi ad
hoc reputat no.Bald.in l.ſcire oportet.§.fi.in verb.iuſte.j. de excu.
tu.& in ꝓpoſito no.Bar.in l.j.C.de fur.¶ †Itẽ ex eo q̃d gl.hic in fi.
dicit ꝙ delictũ eſt priuatũ,licet imponat̃ pœna publici iudicij,di-
cit Pau.de Ca.hic,iſtud eſſe notandũ ad hoc, videlicet ꝙ licet per
ſtatutũ imponat̃ ꝓ aliquo crimine priuato pœna mortis,ſeu alia
quæ ſolet imponi ꝓ publico delicto,tñ per hoc non ſequit̃ ꝙ deli
ctũ efficiat̃ publicũ.& iõ quilibet de populo non poſſet accuſare
de illo crimine,ſed ſolũ cuius intereſt iuxta no.in l.fi.de priua.de-
lic.& pro eo alleg.text.iuncta glo.j.in l.j.j.de concuſ. quã reputat
ſing.Bal.in l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.ſ.ſi quis cautio.vbi per illã glo.
dicit ꝓbari q̃d licet per ſtatutũ alterata ſit pœna delicti,tñ non effi
citur publicũ.De qua mã videatis per Bar.in l.j.j.de pub.iud.& in
rubr.infra de popu.act.per Bal.in rub.C.qui accu.non poſ. & in l.
reos.C.de accu.& l.ij.in fi.C.qui teſt.fac.poſ.¶ In gl.in verb. opor
tere.ibi,ↄdõne ob cãm dic.& præſcriptis verbis actione ad ſeruũ,
quia promiſit reſtituere eũ,ſi nõ deprehenderet̃ eſſe in crimine,
& nõ fuit compertũ eum eſſe criminoſum, probatur per ea quæ
dixi in l.ſi donaturus.in prin.ſ.eo.poſſet ẽt agi actione præſcriptis
verbis ad pretium qñ fuiſſet datus ſeruus æſtimatus, ꝙ actor eli-
geret pretiũ,& hoc eſt ꝙ hr̃ in gl.ſeq.Et dum gl.hic in fi. dicit ꝙ ſi
fuiſſet deprehenſus in crimine non eſſet reſtituẽdus, adde quod
alius poteſt eſſe intellectus huius legis,ſm Bar.ſ.ꝙ fuit datus ſer-
uus,vt per accipientẽ haberet̃ qõ,nõ vt traderet̃ pręfecto vigilũ,
vel alteri.Vnde ſi nõ habuit qõnem per ſe ceſſat cauſa ꝓp quam
datus eſt,ſed hoc non vr̃ bene dictũ,q̃a in text. non dr̃ ꝙ deberet
haberi quæſtio per eum cui dñs tradidit. Præterea hæc quæſtio
nõ eſt priuatim habenda,vt not.Bart. & alij in l.ſi a bea.C. de his
quib.vt indig.vbi reprobant gl.ibi,quæ cõtrarium voluit.Et ſi enĩ
contra hanc l.opponeretur quod non debuit poſſe cõdicere ſer-
uum,quia vr̃ præſumendum ſeruum fuiſſe furem,vt oſtẽdit lnia,
pro

Pomponij. LEX XV.

1 *Executio quibus in obligationibus fieri poteſt.*
2 *Fur tenetur actione furti, & ad exhibendum.*
3 *Furti pœna,quæ ſit*
4 *Sententia lata à iudice incompetenti,dicitur eſſe iniuſta, & nulla.*
5 *Delictum publicum uel priuatum,quando dicatur.*

CVm ſeruus. Datum ob rẽ,re nõ ſecuta,trãſla-
to dñio ↄdici põt ẽt poſt interitũ
pſus rei date,ſi facto accipiẽns perierit.dñio vero non
trãſlato agi põt ad exhibendum, & actione furti. h.d.

ADDITIO.

a ¶Tho.Dip. Ageret. Vide Par in l.j.ff.de teſt.& quæ not.Bal.per illũ tex. in c.cum
olim.el j.de offi.dele.& melius in c.cũ cõtingat.& ibi per Inno.& alios eo.ti. & Pau.de Ca.in d.l.j.& Ang.in d.§.exhæredatos.

pro qua præsumitur.l.Herenius.§. Caia. & ibi notatur de euict.c. eum inter.de re iudi.respondet.Bald.q hic de facto pcessit iudex. Vel hic fuit iudex incõpetens secundum veram opi. ideo tunc nõ præsumitur pro sententia, quod not. Bene facit quod no.gl.singu. in clemen.j.de sequest.pos. Vel hic constabat de falsa obreptione, istius qui tradidit seruum præfecto vigilum.

Celsi. LEX XVI.

1 *Condictio ob causam, habet locum in contractibus innominatis tantum.*
2 *Interitus speciei in contractibus nominatis, debitorem non liberat.*
3 *Dare, importat translationem dominij.*
4 *Emptio an dicatur, si in contractu venditionis agatur, q non transferatur dñium.*
5 *Condictione ob causam, an possit agi in contractu transactionis.*
6 *Donatio an sit contractus nominatus.*
7 *Conditio ob causam, an habeat locum in contractu donationis.*
8 *Conditio ob causam, habet locum in contractibus nominatis.*
9 *Redhibitoria hẽt locũ quoties qualitas rei vendite cõtradicit dicto vel pmisso.*
10 *Datum ecclesię ob causam non potest repeti, causa non secuta.*
11 *Condictio ob cãm ex capite cãę nõ secuta, an habeat locũ in cõtractu permuxto.*
12 *Emptionis appellatione non venit permutatio.*
13 *Obligatus rem dari, si dat dominium transferendo, et etiam cauet de euictione liberatus est in totum à primena obligatione.*
14 *Cautio de euictione liberat illum qui transtulit dominium rei, que poterat per hypothecariam auocari.*

DEdi tibi. Si dedit tibi pecuniã, vt stichũ mihi des, nõ est emptio & vẽditio sed ob rẽ dati oblo, & iõ ɔdici potent pecunia mortuo seruo, priusq̃ dares, vel dñio nõ traslato, vł si de euictione nõ caueas.h.d.¶ 1 †No.q i ɔ̃tub.innoĩatis locũ habet ɔdõ ob cãm. secus in ɔ̃tub.noĩatis. & hic est principalis effectus ad quẽ intẽdit.l.ista nã in trib.casib.hic positis locũ habet ɔdõ ob cãm q̃ locũ nõ hẽret si fuisset ɔ̃tus emptionis, & primus casus ponit in ver. & iõ. scd's in ver. finge. tertius in 2 vers.rursus, & declarabit ac litabit cũ glo.¶ †No.q iteritus speciei in ɔtractibus innominatis debitorẽ nõ liberat, l.quominus ɔueniri possit ɔdõne ob cãm, ẽt si nõ fuit debitor l mora vel culpa, q intellige fm distõnẽ quã dicã cũ glo.in ver.pñt. ¶ †q dare [a] importat 3 trãslationẽ dñij, licet qñ q; rõne subiectæ mãæ aliter accipiat.l.j.in prin.&ibi no.j.depo.& l.si stipulatus.in prin.j.de vsu. & no.in l.nõ vñr data.j.de se.iur.de quo ẽt hic in gl.in vers.pcliuior. ¶ No.q in ɔ̃tub.innoĩatis est de euictione cauendũ, ẽt si dñium rei sit trãslatum in accipientẽ, qa põt esse q trãsferens anteq̃ trãsferret, obligasset rẽ alieri, & sic p hypothecariã posset euinci.¶ In gl.i ver. p portione.ibi, subiecta vult dicere glo.q quęrebat hic, an iste ɔ̃tus do tibi pecuniã, vt mihi stichũ des, sit pars subiectiua emptionis, & vẽdi.quẽad.dicim' q spẽs est pars subiectiua, seu pdicamẽtalis suis gñis.l.iiij.s. de vsufru. q̃dã vero pars dr integralis, vt domus q̃ ɔ̃sitit ex suis partib.integralib.i.ex solo tecto & parietib. l. solũ.in prin.& ibi no.s.de rei ven.& plene p Bar.in l.qui vsumfructũ.j.de ver.ob.¶ In gl.in ver. pcliuior.ad fi.hæc ij.sol. cõiter tenet, nã in l. ɔ̃tra nõ fuit adiectũ verbum dare, sed accipere, q est gñalius, & sic nõ importat de necessitate trãslationẽ dñij, q est not. lita tñ vt p Bar.in l.nãlis.§.j.alle.i gl.p Mod.i l.cũ mota p illũ tex. C.de trãsac. & de ma ẽt vide in l.j.j.de rer.permu. & ista inducit Bart. ad instra hodierni tpis in qbus dr, q Titius dedit, vendidit, & tradidit fundũ pceqtu, an sit venditio, dic vt p eũ hic, & in l.j.C.de re.pmu.& in l.exemplo.in princ.j.de act.emp. & in l.si stipulatus.in prin.j.de f vsur.vbi aũt ex vna parte veniret dari pecuniam.ex alia parte dare aliquid in gñe, put.i.x.amphoras vini, tunc nõ hẽret locũ.l. ista, qa esset ɔ̃tus emptio. & vẽdi.qñ tũc ex nã gñis est in obłone translatio dñij, ẽt in ɔ̃tu emptio. & vẽdi. & sic nõ repugnat ɔ̃tui nã emptionis & vẽdi.vt habuistis no.p Bar.in l.ij.in prin.s. si cer.pe.& idẽ tenet Bar.in lec.anti.& Ang.Sal.& Pau. de Ca. hic litam ẽt vobis istã.l.in d.l.ij.in prin.nisi dictũ fuisset, q pecunia dabat p pretio b stichi dandi, qa illa verba pro pretio, operãtur q sit venditio, [b] vt tenuit Guil.de Cu.in d.l.ij.refero me ad ea q̃ ibi dixi, p cuius limitationis cõfirmatione addo.l.si is.C.si ma.ci.ita fue.alie. vt ma.& l. Paulus.als incipit, si vt pponit.infra de li.cã.& no.p Cyn.in l.si liber.C.eo. vbi quo ad hoc vr melius loqui. Cyn. q̃ faciat B.rt.in l. 4 iij.§.idem erit.s.eo. † Quid aũt si in ɔ̃tu venditionis agatur q nõ transferatur dñium, an dicetur proprie emptio, vide tex.in l.cum manu faci.§. fi. infra de ɔ̃hen.emptio. & no. declarat Bal.in l.j.C. de iure do.& in tub.C.de ɔ̃hen. empt. in xi.q.& in l.j. C.de rerum pmu.& p Io.An.in addi.Spe.in ti.de emp.& vend.§.j.in addi.inci. facile ergo erit, vbi omnino vide.¶ In gl.in ver. postium, veritas est, q sticho mortuo repeti potest id q datũ est per condi. ob causam ex capite cãæ non secutæ, & ẽt ex capite pęnitentiæ, sed nõ vniformiter, nam qñ ex capite causæ nõ secutæ repetit, requiritur q pręcesserit mora seu culpa eius qui stichum dare debebat, & nõ dedit, postea stichus perijt, & ita põt loqui hic text. Secus si culpa nõ pcessit, vt in ɔ̃rio facit l.ij.§.sed si stichus.s.eo.& ita pced at prima sol.hic posita.qñ vero vult ɔdicere ex capite pęnitentiæ pecuniã quã dedit, & tũc distingue vt i ij.solu.s.aut erat distractur', aut non.per l.si pecuniã.§.fi.s.eo.& rñ de ad ɔ̃riũ, q ibi nõ loquit quo ad ɔdi.ob cãm, seu repentionẽ datorũ, sed quo ad actionẽ pręscr. ver. qua agere vellet creditor ad stichũ sibi pmissum, nam nõ põt eo perẽpto ante morã, vt ibi, & ita ẽt no.ibi in gl.j.& recte.¶ In gl. in verb.dares.ibi, q in vẽditione seruaret &c.i. nõ repeteret dari per ɔdõnem ob cãm, quia in ɔ̃tibus nominans nõ hẽt locũ ɔdõ ob cãm.l.ea ɔdõne.C.de resciñ.ven.l.in ciuile.C.de rei vẽ. & no. 5 hic in gl.ñ.¶ †In gl.in ver.fecerit.adde q ista dñia inter ɔ̃tus nominatos, & innoĩatos, q̃ tradit hic, sibi locũ nõ vẽdicat in ɔ̃tu trãsactionis, in quo q̃uis sit ɔ̃tus innominatus, vt fuit dictũ in l.ij. p illũ tex.s.de iureiu.tñ si res, quæ dari debuit, tradita fuit & dñium nõ fuit factũ accipiẽtis, nõ p hoc potent accipiẽs ad talẽ rẽ agere p ɔdit.ob cãm ad repetẽdũ illud q ipse dederat, vt est text. valde no.in l.si p fundo.C.de transac.de cuius intellectu dixi ibi, & not. Bar.in l.ij pecuniã.s.eo.¶ Itẽ sallit qñ talis res quæ non esset facta accipiẽtis fuisset tradita ex cã permutationis factę cũ re quæ erat exposita venalis. tñ si talis res venalis postea tanq̃ aliena euincat non potent agi ɔdi.ob cãm, vt est tex.fin.in l.j.C.de re.permu.fm vnam lec.approbatam.¶ In gl.fi.ibi, tunc ago vt caueas &c. non aũt habet locũ ɔdi.ob cãm quæ locũ hẽt in ɔ̃tu innominato, vt hic, & hæc.j.so.est vera.sc'a vero cõiter nõ tenet, qa nõ vr differẽtia ex qua cã pręstari debeat ista cautio l.fin.j.de eui.& in hac cautione præstanda vr ęquiparari ɔ̃tus innominatus ɔ̃tui nominato.l.fi.j.de re.permu.Pręterea hic simplr fit mentio de cautione, ergo intelligi debet de nuda l.sancimus.C.de ver.sig.& dicit Io.ã. de Imol.in l.Aristo.§ labeo.j.de do.quosdã allegare gl.sing.hic ad vnũ videlicet q vbi in ɔ̃tub.innominatis est præstanda cautio, debet esse cũ fideiussore.sed ipse dicit hoc cõiter reprobari, & recte fm eũ, qa si in ɔ̃tibus nominatis pstanda est nuda cautio, multomagis idẽ dicendũ est in istis ɔ̃tibus innominatis qui sunt debilioris naturæ fm ea quæ vidimus no.in l.si pecuniam.in prin.s.eo. hanc rationẽ etiam alleg.Ro.ɔ̃.istam gl.licet Io.de Imo.mentionẽ nõ faciat.alleg.ẽt ɔ̃ istam gl.i l.si pecuniã.§.j.in verbo, restituturũ. 6 s.eo.¶ †In ea.ibi, olim erat innominatus &c. hunc articulũ an donatio sit ɔ̃tus innominatus examinaui in l.iurisgentiũ in princ.s. de pac.& ibi tenui q sit ɔ̃tus nominatus, & olim, & hodie. & ad 7 ibi dicta me refero. †Quare aũt sit q in tali ɔ̃tu habeat locũ condi.ob cãm, vide hic no.per Bar.reddentẽ rõnẽ quã reprehẽdit hic Pau.de Ca.quia fm Pau.dato q non possit dari actio ex ɔ̃tu informata ad id q deuenit in pacto, tñ põt dari actio pscri. ver. quæ orit ex pacto vestito cohærentia traditionis iuxta not.in l.j.in glo. mag.j.de dona.& in l.legem.C.de pact.vnde rñdet aliter secutus Bar.in l.ij.C.eo.s.q donatio simplex est ɔ̃tus nominatus. sed donatio ob cãm non dr proprie donatio, licet tradẽs vtatur isto verbo, dono, sed dr potius datio ob cãm, & sic tunc est ɔ̃tus innominatus fm Bart.& sequitur illud etiã Rom.hic, tñ hæc rñsio nõ videtur bona, qa est contra l.Arist.in prin.ver.demq;.j.de dona. vbi ẽt in donatione ob cãm, non est locus pœnitentiæ, ergo non est ɔ̃tus innominatus, & pp hoc Pau.de Cast.saluando Bar.in d.l.ij. dixit q donatio ob cãm est ɔ̃tus innominatus non quo ad omnia.s.non quo ad condi.ob cãm dandam. ex capite pœnitẽtię, sed bene quo ad condi.ob cãm dandã ex capite cãæ nõ secute.l.j.& l. quoties.C.de dona.quæ sub modo.Istud tñ mihi vr satis absurdũ q eadem res diuerso iure censeatur l.cũ qui edes.j.de vsuca.vnde vr q possit sustineri ratio tradita per Bar.hic, quæ non tollitur per ar.tactum in ɔ̃num, quia qñ datur actio præscr.ver.ex pacto vestito cohærẽtia traditionis, nõ datur ad id q deuenit in pacto, actio informata ex ɔ̃tu innominato, & sic apparet q ipsum pactũ nõ est pars ɔ̃tus innominati, cum non vestiatur cohærentia ipsius ɔ̃tus, iuxta l.lecta.ver.dicebam.s.si cert.peta.nec etiam actio nominata, & informata ex ɔ̃tu datur ad id q deuenit in pacto, sed dr esse proprie ɔ̃tus innominatus, quia vestimentum cohærẽtiæ traditionis, seu rei interuentus, pprie habet locũ in ɔ̃tibus innominatis.l.ex placito.C.de re.permu.& no.gl.& Bar.i l.in traditionibus.s.de pac.& Bar.in l.petens.in j.& ij.q.C.de pac.vnde teneo cum Bart.hic cum quo ẽt transeunt Ang.& Saly.in d.l. petens.in iij.q.Posset ẽt aliter rñderi dandu aliam rõnem fm Bar. in d. l.j.j. de do.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Not.q dare. Adde Bart. in l.j.C.de rer. permu. & in l. exemplo.infra de actio.empt.
¶Henr Fer Adde tu Bal.cõsi xcviij.inci.Betonus in j.vol. & cõsi.cccbxxxiij. ver. & capio.vol.v. & Mar.Soc.cõsi.lvij.ver.j.alienatione in j.volu.
b ¶Fran.Cur. Quod sit vẽditio. Adde Bar.in l.fi.C.de prædi.cu. lib.x.

de do.s.q ratio quare in donatione habeat locũ ꝯdi.ob cãm,sit fa uore libertatis,sed mihi nõ satisfacit hęc rñsio q̃a ĩ donatione ob cãm,nõ vr̃ adesse liberalitas d.l.j.j.de dn. 8 † Aliã ẽt assignat rõnem Bar.in d.l.j.vt ibi p eũ.in iij.rñ.& fuerũt verba Cy.in l.ij. C.e.s.q ẽt in ꝯctibus noĩatis habet locũ cõdi. ob cãm,qñ cã deficiens fuit cã finalis ꝯctus,vt est tex.fin.in l.cũ te. C. de pac.inter emp.& dr̃ esse finalis,qñ erat vna cã sola, & respiciebat tã cõmodum alterius q̃ illius cui dabat̃.l.Titio,centũ.in prin.j.de ꝯdi. & de tradit̃ per Bar. in l.ij.§.fi.j.de do.Si aũt erãt plures cãe p p quas factus fuit ille cõtractus, attendit̃ an illa cã deducta in pacto ꝯtinente cãm extrinsecã à substantia ꝯctus sit potentior,vt si vendo tibi fundũ p x. pacto a pposito q des mihi equum talẽ,nam si equus valebat vltra.x. a p̃sumit̃ q illud pactũ fuerit cã finalis [a] ipsius,vt.d.l.cũ te.in verbo, exiguo,& ibi Cyn.& Bal.& Sal.in l.ij.C.eo.nõ mirũ,ergo si in casu l.j. C.de do. q̃ sub mõ.deficiẽte ibi cã ꝯcernente cõmodũ alterius q̃ donatarij, hẽat locũ ꝯdi.ob cãm,& licet Fulg. teneat q in casu. d.l.cũ te.nõ agat̃ ꝯdi. ob cãm. sed actione ex eo ꝯctu sicut in simili hr̃ in l.sed Celsus.§.si fundus.j.de ꝯhen.em. rñ cõiter tenet̃ ꝯtrnum & recte,vt probat Cyn.in d.l.cũ te.vbi rñde ad.§.si fundus.& vltra casum fin.positũ ĩ d. l.cũ te.in quo patet hr̃e locũ in ꝯctib. noĩatis ꝯdi.ob cãm.Adde aliũ.s.qñ ꝯctus ex dispõne. l. resoluit̃.exemplũ in l.bonafides.j.de act.emp.& ibi ħ no.Bar. sed istud reprehendit ħ, Ro.q̃a illa.l. ħ nõ dicit,& intelligit ipse q dabit̃ actio ex eo ꝯctu. p l.ex empto.§.is q. vina.j.de act.emp. adde q ꝯ Bar.ẽt tenuit Fulg.in d.l. bona fides p d.§.is q. vina.cũ gl.i verbo,ꝯdici poterit.& vr̃ Bart. in d.§.is q. vina.satis velle,& est sustentabile p opi.Bar.tñ in d.l.bonafides facit.l.cũ ab eo.§.fi.j.de ꝯhen.emp.p quã dicit Bal.in l.j.C. de re . pmu. q qñ ꝯctus noĩatus est nullus, põt ad repetendũ dari 9 ꝯdõ ob cãm.† Subdit tñ ipse q forte ibi intelligit̃ de ꝯd.ind.vr̃ sine cã.& sic nõ vr̃ stare in j.opi.Bal.& idẽ ẽt Pa.ď Ca.in d.l.bonafides, vbi simpl̃r transit cũ Bar.alij ibi nõ tangũt.& circa ea q̃ ibi not.per Bar.vide ẽt Bal.in l.fi.C.de pi.& cõ.rei ven.videatis ẽt ad prædicta Bal.in l.si prędiũ.C.de edil.act.vbi dixi q quoties qualitas rei venditę ꝯdicit dicto vel pmisso,habet locũ redhibitoria.l.q si nolit.§.j. j.de edil.edi.secus si dcm̃ vel pmissum respiceret ꝯtentiones alienas à q̃titate seu bonitate rei,q̃a tunc daret̃ ꝯd.ob cãm,per d.l.cũ te.¶ Itẽ adde pro litatione eorũ q̃ hic in gl. dñr q licet in datione 10 ob cãm,hẽat locũ ꝯd.ob cãm, ex capite cãe nõ sequute, † tamen fallit in ecclia cui ob cãm,donatũ est. quia nisi ꝯuentũ fuerit q cã nõ sequuta datũ restituat̃,nõ poterit datũ repeti per ꝯd.ob ea.sed agẽdũ erit ꝯ eccliam ad obseruantiã pmissorũ,vt in c.verũ.de ꝯd. appo.quẽ tex.ita intellexit Nic.de Ma.in l.dictã. C. eo.vt ibi refert Bal.dixi in l.si pecuniã.in prin.s.e.¶ 11 † Et iuxta p̃dicta tangit Bar. ħ q.d si pmixtus sit ꝯctus noĩatus cũ innoĩato,an hẽat locũ cõdi. ob cau.ex capite cãe nõ sequutę,& ex capite pnię. vide hic per eum, & p Bal.in d.l.ex placito.in x.q.cũ duab.seq.& in l.q̃ tiis.in fi.C.de transf.& quę dixi in d.l.si pecuniã.in prin.& ista faciunt ad illã.q.de qua p Bar.in l.q. Romæ.§.flauius. j. de ver. ob. dixi ibi plene & remissiue tetigi ĩ d.l.si pecuniã.in prin.¶ In ea.in fi.gl.imperfecte lo- 12 quit̃,ideo suppleam vt hic per Bar.bñ loquentẽ.¶ † Extra gl.inducit̃ iste tex per Bal.hic adde.q.de statuto faciẽte mentionẽ de emptio b ne q nõ dicatur ꝯprehendere mutationẽ.[b] de qua. q.vide etiã per Spe.& Io.An.in ti.de emp.& vẽ.§.nũc dicendũ.el y. ver. sed pone statutũ.& per Bal.in l.j.C.de re.pmu. & in l.iurisgentiũ, in prin.in lec.antiq.s.de pac.per Ant.de But.in c.ꝯstitutus.de rest.in inte.& q hr̃ in l.statuliberi à cęteris.ver.quintus j.de sta.li.& l.fi.cum glo.C. de p̃di.cur.lib.x.& p Bal. in l.ij. C. p emp.& in l.voluntas.C.de fideic.& in c.j.de ꝯtro.inter do.& emp.& in c.j.in fi.de alie. feu.per Nic.de Nea.in l.Gallus.§.& q.d si tñ.j.de li.& post.& p d. Ab.in c. 13 nulli.de re.ec.nõ alie.p Pa.de Ca.in l.j.j.de re.pmu.¶ † Itẽ p hãc.l. fin.in fi.dicit no.Bar.in l.cũ q.s.§.q hoiem.in l.si aliã.j.de solu.q ille q. est obligatus obl̃one rẽ dari si dat dñium transferendo & ẽt cauet de euictione,liberatus est in totũ à primęua obl̃one q̃uis rem det talr̃ q aduocari seu euinci possit p aliq̃ actionẽ psonalẽ vel p hypot. & ita,ſm eũ limitat̃ tex.in l.si rẽ meã.j.de sol.vñ si postea sequat̃ euictio,solũ poterit agi ex illa cautione de euictione, nõ aũt primęua actione qua tenebat̃ rẽ dare.Adde tñ q istud litari debet vt procedat qñ dubitaret̃ an ista res data esset obligata alteri. sed vbi esset certũ q esset obligata,nõ sufficeret q caueret,sed teneret̃ eã liberare. ita dicit Raph.Cu.in d.§.qui hoiem p l.j.§.si hæres.j.ad tre.p quo ẽt potestis all.l.ex p̃dictis.C.ď euic.& licet Raph.Cu.in l.Iulianus.§.j.j.de ver.ob.dicat q iste text.volens q debẽs dare post dationẽ tenei cauere,pcedat solũ qñ dubitabat̃,an tradens esset dñs,secus si esset certũ q esset dñs.tñ hoc nõ placet, q̃a esset dñs, vt ẽt p̃supponit̃.in poterat esse q res erat obligata alteri q. eam p hypo.posset euincere.Iuxta hoc ẽt dicit Ro.hic,q ſm Fran.de Ra. in rep.huius l.male dicit Bar.in d.§.q hominẽ.& in d.l.si aliam. dũ 14 vult.Bart. † q p talẽ cautionẽ de euictione liberet̃ ille q. transtulit dñium rei q̃ poterat p hypo.aduocari,quia ſm Fran.de Ram.quẽ ipse sequit̃, paria sunt posse rẽ aduocari iure dñij vel iure hypothecarię actionis.l.si à substituto.ď leg.j.& ad l.si rẽ.ĩ d.§.q hoiem vñ sicut qñ põt aduocari rõne dñij, nõ vr̃ sufficere p̃statio dñij,vt hic & si res sit euicta,agi põt actione prima.Ita debet esse alio casu Mouet̃ ẽt q̃a puisio boĩs quæ fit p dictã cautionẽ,non dẽt tollere puisionẽ.l.q est q agit̃ actione prima,si euincatur res quę dari debebat,q̃a ab ea actione primęua nõ fuit debitor liberatus, vt d.§. qui hoiem.& d.l.si rem.& ad istũ text.rñdet q hic non probatur q non possit agere antiqua actione,nisi à ꝯtrio sensu,qui sumi nõ debet, qñ est ꝯ alia iura,vt no. in c.significasti de fo.ꝯp. & in l.nemo. C.de iuris.om.iu.cũ si.alle.ẽt alia q̃dam vñr satis leuia, puto opin. Bar.esse verã quã sequunt̃ doc.in istis locis.& vr̃ bñ probari p istũ tex.in verbo,nõ liberans,saltẽ à contrario sensu, qui nõ cõtradicit alijs iurib.quia illa non loquuntur qñ cautio alia præstita est,& de hoc ẽt vide per Io.de Imo.in l.Arist.§.Labeo.j.de don.vbi vult q si ratione dñi posset euinci, nõ liberaret̃ per p̃stationẽ cautionis de euictione si apparet rem esse alienã, & dicit q ꝯtrium non probat̃ hic quia dato q posset posset agi ex cautione, tamen nõ negatur hic q isto casu non possit etiam agi antiqua actione.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Finalis. Quæ dicatur causa finalis Vide Pan. in c.post translationem de tempo.or.

b ¶Fran.Cur. Permutationem. Vide Ro.in consi.cxvij.

¶ De condictione ob turpem vel iniustam causam. Rub.

Caij. LEX I.

1 *Datum ob turpem causam an & quando possit repeti.*
2 *Pignus qui dedit ob turpem causam, qua actione possit illud repetere.*
3 *Causa nociua magis inspicitur quàm proficua.*
4 *Datum mulieri ne sit meretrix, potest repeti.*

OMne quod. Datũ ob cãm honestã, non repetit̃ causa secuta, sed datũ ob turbẽ cãm, si est turpitudo ex pte recipiẽtis repetit̃, secus si ex pte dantis, vel vtriusq;. h. d. cũ trib.seq.ll.vsq;.ad.§. si tibi ob iudicium. ¶ 1 † In gl.in verb.sed si dedi. cõiter tenetur secũdus intells, q̃a ſm primũ iurisc õ.in l.vbi. q̃ statim sequit̃ nihil adderet.dum tñ gl. hic in fi.dicit q iste secũdus intells hodie corrigit̃ per l.j.& auc. ibi positã.C.de pœna.iu.Dic istud nõ esse ita expeditũ, & q̃uis Bart. hic in d.auc.transeat cũ gl.per tex.in auc.vt l.iur.in prin. tñ Ful ħ tenet ꝯtrium,dicens q iura alle. in gl. nõ dicunt illũ q. dedit pecuniã iudici,vt iuste iudicaret,[a] non posse repetere p ꝯd.ob.tur.cãm vñ ſm eum,vr̃ q possit repetere alle.gl. & decisionẽ Arch.in c. nõ sane.xiiij.q.quæ hic allegat̃ in gl.pro ꝯrio,& nõ respondet̃.Saly. ñ hic respondendo ad d. ca.sane. dicit q debet intelligi q ibi loquit̃ ſm hæc iura,& non ſm iura nouissima. Vos addans q etiã gl.xj.q. iij.in c.qui recte.firmat illud idem q tenuit glo.in d.c.sane.s.q possit repetere,& mihi satis placet ista opin.si dedit iudici solum vt se expediret.dẽnt.n.noua iura distinguit ſm antiqua ne correctionẽ inducant.l.sed & posteriores.s.de lega.& no.per.gl.& doc.in l.sciẽdum.s.q. sa.cog.¶ 2 † In gl.in ver.quoq;.in fi.sed gl.in l.ij.C. e.distinguit aut ille q. dedit pignus agit rei ven.& põt,aut pignoratitia,& non põt,sed vltramonta.& ẽt Cyn. ibi tenuit distincte q nõ possit agere ad consecutionẽ rei pignorate.ẽt si agitur rei ven.q̃a agenti obijciet̃ de pignore,& si replicabitur de turpitudine,duplicabitur q non debet audiri allegans turpitudinẽ suã, & q in pari cã turpitudinis potior est cã possidentis.d.l.ij.Bar.hic sequutus opi. huius gl.tenet q possit repetere ẽt agendo pignoratitia , quia nõ fundat actionẽ ex turpitudine vnde intentionẽ suam fundatam ex alio q̃ ex turpitudine põt iurare.l.de tutella.C.de in inte.restu. hoc reprehendit Ful. q̃a si vult agere pignoratitia allegat turpitudinẽ suam fundando intentionẽ suã.s. q obligauit rẽ ex tali cã turpi.ergo nõ debet audiri.l.transactione.C.de transa.l.filios. C. de reuoc. his q̃ in frau.cre.sed rõ Bar.bene procederet qñ ageretur rei ven.& sic vera videretur opi.gl.d.l.ij.quã ẽt tenuit Iac.Bu.tamen substinẽdo Bart. poteris dicere opi. Bar. procedere qñ in libello actor solum allegabat se pignorasse & tacebat cãm; nõ aũt in prædictis causis potest habere locũ repetitio per ꝯd. ob turp. causam quia nemo cõdicit rem suã præterquam à fure.l.fi. s.vsusfr. quemad. ca.& de prędicta.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Iudicaret. Adde ad hoc.q.Io.An.in add.Spe.in ti.de iudi.§.generalia. ver. possent etiam, vbi ponit de tutore,qui accepit marcham argenti à pupilla vt ipsa nuberet Titio,an facta maior possit illam repetere, sic: condigno nupserit facit alia. q Pe.de Anc.in consi. clxxv.in c.præmittendum est vbi cõsanguineus a qui similiter accepit pecuniam à cõsanguinea vt viro collocaret qui veniens ad mortem habens conscientiam læsam quærebat an teneretur restituere quod habuerat à dicta muliere,& consuluit pauperibus erogandam.

predicta.q.videatis ēt gl.in l.iurisgentium.§.si ob maleficium.s.de pac.q vr ꝯcordare cū opi.gl.in d.l.iij.subdit hic Bar.cū quo transit ēt Sal.& Pa.de Ca.hic,q eēt dare notabile remediū,& tutū ad euitādas.d.opi.s.q prius agat ꝯ eū q accepit pignus vt liberet ꝓmissorē à principali obligatione,q facere tenet,siue sit turpitudo ex parte dātis vel recipiētis vel vtriusq; l.j.C.eo. qua liberatiōe facta agere poterit pignoratitia vel rei vend.l.itē liberat.in prin.& §.j.j.q.mo.pig.vel hyp.sol.Sed Fulg.hoc reprehēdit qa nō pōt petere se liberari cū principalis obligatio sit nulla ipso iure,vt not.glo. in d.§.si ob maleficiū p illū tex.& no.Bar.in l.pe.in fi.j.e.licet gl.hic i fi.aliter sentiat.Preterea agēdo fundaret intētionē suā in turpitudine,ergo succūberet agēs l.ij.j.eo.nō ob.l.j.C.eo.q.a nō loquit in agēte,sed in excipiēte q puto recte dcm.[a] ¶ †In gl.in verbo, dicimus.in fi.gl.voluit alle.l.iij.§.fi.ad sil.vbi inspicit magis cā, quæ nocet,q̄ illa,q ꝓdest. ꝯrium ꝓbat in l.nō intellr.§.si quis palam.j.de iu.fil.Bar.hic sequutus Dy.in l.hæc scriptura de ꝯdi.& demon.tenet q repetat ꝓ dimidia quasi data sit dimidia res ꝓ vna cā,& dimidia ꝓ alia,si eēt indiuidua res repetit pars ęstimationis.l.cū filiꝰ.in prin.j.de le.ij.& licet q.dā,vt Ia.Bu.diceret totū repeti posse per l.si nō sortē.§.si certū.j.ti.j.tn̄ Bar.r̄ndet q ibi fuit error i soluēdo,ꝓp quē repetit totū,hic no.bn̄fi.inuestī.& in ꝓprijs terminis examinat ēt Io.An.in regula.in pari.de reg.iu.in vj.in Mercurialib.& p Bal.in l.j.C.e.Sal.h̄ in isto articulo sequutus dn̄m suū Ric.de Saly.dicit q glo.debet intelligi qn̄ appareat q partim ꝓ vna cā, partimꝰ ꝓ alia dedit equū.aliàs oportet vtrāq; cām esse legitimę ipletā ne ipediret repetitio.l.iij.i prin.s.ti.j.& l.si hęredi plures.j.de cōdi.insti.sed dic q gl.clare loqt in eo casu,qn̄ ptim ꝓ vna cā, ptim ꝓ alia dedit.si aūt simplr dedisset tūc ꝓcederet id q hr in d.l.iij.& in d.l.si hr di.& ita dicit ēt Guil.de Cu.hic.Itē dū gl.dicit hāc oblōnē equi,eē indiuiduā,reprehēdit p Bar.hic.adde q Bal.in d.l.j.C.eo.saluat istā gl.in oblōne gn̄is q̄ eēt indiuidua l.ij.§.j.j.de verb.ob.sed nō placet hęc saluatio qa gl. loqt in equo soluto & sic nō pōt dici q recipiēs sit obligatus in gn̄e l.cū is.§.fi.s.ti.j.¶ †In gl. in verbo,nō pt no.gl.tenentē q si do mulieri ne sit meretrix,possum repetere,qa versat turpitudo ex parte recipiētis tm̄,tn̄ Ia.de Rauē.Gui.de Cu.& Alb.de Ro.tenēt ꝯriū,qa tanq̄ datū cā pietatis, nō debet posse repeti.alle.in ar.l.cū is.§.si.& l.ij.C.de insan.expo.pro hoc ēt adducūt q.a si qn̄ dat vt sit meretrix pt retinere, vt hic,multo fortiꝰ dēt posse retinere illud q sibi dat ne sit meretrix.Nec ob.l.ij.s.e.qa ibi dabat ne homicidiū fieret & id q oīno eēt delictū hic aūt dabat ne fieret meretriciū,q lex qn̄q; tolerat l.ancillarū.s.de pe.hęr.melius ꝓbat in l.q̄ adulteriū.C.de adul.& expresse no. gl.in c.inter opera.de sponsa.Ful.hic,ante tn̄ referēs d.opin. Gui. de Cu.sequitur opi.glo.& dicit q non ob.tex.in d.l.cum is.§.pe. cum fi.q.ibi nō versabat turpitudo recipiētis hic sic,adde ēt An.in l. generaliter.j.de verb.ob.cū quo ibi vr trāsire Io.de Imo.tenet ꝯ istā gl.q.a f̄m eū,non debet posse repeti tanq̄ datū cā castitatis conseruādę.alle.l.imperialib.C.de nup.& tex.in auc.scenicas nō solū coll.v.vbi hoc nō vr mihi ꝓbari.& verior vr opi.hæc p istū text.dum dicit,turpiter facere q sit meretrix &c.si vr versari turpitudo ex parte recipiētis,q.a recipit pecuniā vt faciat illud q gratis facere dēt.i.abstinere à turpitudine meretricij, ergo datū vr posse repeti vt hac l.¶ In glo.in verbo,rōne.ibi.l.verum.la ij.r̄ndeo ad d.l.verum.q vbi attendit prima causa,q.a per eā excusatur delictum & p cām cessat animus lucrādi & comittēdi falsum. ita h̄ debet inspici cā ꝓxima,nō remota,q.a inspiciēdo ꝓximā excusat d̄lictū,& sic nō ob.¶ In ea.i fi.idē tenet gl.i l.affectionis.j.d̄ do.& i l.ij.C. eo. sed ꝯriū tenēt Vltramōtan. & Cy.i d.l.ij.& Bar.h̄ i d.l. affectionis. p istū tex.q.a turpiter n̄ accepit,& p d.l.affectionis.& q.a spāle eēt i milite & minore vt ibi no.Bal.h̄ & Io.d̄ Imo.i d.l.affectionis.& i l.gn̄alr.d̄ ver.ob.dn̄t posse teneri op.gl.p l.fi.i,fi.d̄ ac.& ob. q.a nō habemꝰ tex.ꝯ gl.ꝓ h̄ ēt adducit Bar.l.q.a h̄ vr adesse turpitudo ex pte vtriusq;.tn̄ sum solitus tenere opi.doc.ꝯ glo.ꝓ qua opi.facit l.multū.j.de verb.ob.vbi magis inspicit ꝓsona stipulātis q̄ ꝓmittētis ad sustinendā stiplōnē.Pau.de Ca.h̄ tenet ēt opp.gl.p ca q̄ no.Bar.h̄ dū alle.l.j.C.eo.sed illud reprobauit.s.ad quā q̄ōnē ēt videatis no.p gl.lxxxvj.dist.qui venatoribus.& quæ no.p glo.& Cy. in l.ea quæ.C.de dona.ante nup.& per Bal.in l.j.C.eo.

ADDITIO.

a ¶Frā.Cur. Dictū. Adde ad h̄ Bal i cōsi.v.in iiij.vo.& eūdē, vide i cōs.SS.inci.sex fm vbi an ille q depositi ob tur.cām peragēdā possit agere vt depositū restituatur.

S V M M A R I V M.

1 *Furem indicare nemo tenetur.*
2 *Furtiuam rem uel fugitiuam inueniens an posit petere pretium.*
3 *Proclama q indicanti furem uel malefactorem dabitur certum premium non comprehendit indicantem seipsum uel socium.*

§.Si tibi. Datū ob indicatū furē nō pōt repeti, nisi accipiēs fuerit fur vel furis socius, & datū a seruo fugitiuo ne indicaret pōt dn̄s repetere.h.d.cū l.seq. ¶ † No. q q̄s nō tenet indicare furē de quo vide h̄ p Bar.& p gl.& doc.in l.inciuile.C.de furt.& plene lcgi.& no.in c.q cū furē.de fur.& p gl.& Arch. j.q.j. in §.ex his verbis.circa prin.& p gl.no.xiij.dist.nerui.& in c.nemo.de symonia.& p Host.in sum.de fur.sub rubricella de ꝯdi.fur.§.fi.ver.illud sciendū.cū seq.p Io.And.in addi.Spec.in titu.de fur.circa prin.p Cy.& Iac.Bu.in l.ij seruus.C.de his q ad eccle.confug.† Ex ista faciunt an q̄s possit petere p̄miū pro re fugitiua inuenta vel inuenienda.& tangit p Guil.de Cug.hic dic vt p Bar.in l.falsus.§.q alienū.j.de furt.¶ †Itē not.q pretiū q dat indicanti malefactorem non dat indicanti seipsum nec sociū malefactoris,[a] qd̄ eēt signanter no.qn̄ fit proclama q indicātes tales occisores habeant p̄miū,& nō debeatur occisori nec socio f̄m Bar.& doc.h̄,& in l.iij.§.si ex stipulatu.j.ad sylla.nisi in proclamatione expresse fieret mentio d̄ participib.vt hic p Bar.ad q ēt vide Io.An.in addi Spec.in titu.de fur.post prin.& p Bal.in l.j.C.e.& p Sal.in l.j.C.de mulier.q̄ ser.ꝓpri.se immis.& in l.pe.C.e.& q dixi in l.rogasti.in prin.s.si cer.pet.

ADDITIO.

a ¶Malefactoris. Adde quod in contrarium facto auc.nouo iure.C.de pe.iudic.qui ma.iu.& melius in l.qui quis.C.ad l.iul.ma.

Vlpiani. LEX VI.

PErpetuo. Datum ex iniusta causa repetitur.hoc dicit.

Pomponij. LEX VII.

EX ea. Pecunia violenter soluta ex promissione etiam violenta repetitur.h.d.

Pauli. LEX VIII.

1 *Promissio facta ex causa turpi producit actionem & obligationem.*
2 *Solutio spontanea purgat metum vel turpitudinem precedentem.*
3 *Promissum ex causa turpi de preterito an & quando peti posit.*
4 *Vsuras qui soluit scienter indebitas seu minus efficaciter promissas, an posit illas repetere.*

SI ob turpē. Quamuis ꝓmissum ob turpē cām, ex pte stipulātis tm̄ non petat tn̄ solutū postea,cessante turpitudine repeti nō pōt.ꝓmissum vero ob tur.cām, ex pte vtriusq; qn̄cunq; solutū repeti pōt.h.d. ¶ † No. ex prin.in ver.exceptione q ꝓmissio facta ex cā turpi ꝓducit actionē & oblōnē.licet ob. exceptio.de quo dixi post Bar.in l.gn̄aliter.& in l.si plagij.de verb.obli. ¶ †Scdo,no.q spōtanea solō purgat metū aut turpitudinē p̄cedentē q̄ in ꝯctu interuenerat vt h̄,& l.ij.C.q me.cā.& h̄ facit ad plura de q.b.p Bar.h̄,& in d.l.ij.dixi ibi.¶ †Tertio,no.h̄ ꝓbari f̄m Rap.Cu.in d.l.gn̄aliter.& in d.l.si plagij.vnū q f̄m eum, ab alijs nō eēt aīaduersum.s.q licet qn̄ ꝓmitto tibi ex cā de p̄terito turpi ex pte vtriusq;,nō teneat ꝓmissio, vt d.l.si plagij.tn̄ secus eēt qn̄ eēt turpis ex pte recipientis tm̄ q.a videor donare vt h̄,sicut.n.resultat h̄ ex solōne facta ex cā de p̄terito, ita debet resultare ex ꝓmissione ar.l.fi.in fi. C.ad l.fal. mihi vr posse dici q ꝓprie tūc nō fit turpitudo ex pte alicuius, nā si dico q si nō occidisti Titiū ꝓmitto tibi.x.nō vr versari turpitudo ex pte alicuiꝰ q.a nō eēt res mali exempli, sed boni. Itē q.a licet qn̄ do tibi pecuniam vt abstineas ab eo à quo gratis abstinere debes turpiter accipias.l.ij.s.e.tn̄ h̄ nō pōt adaptari ad istū casum.s.qn̄ cā eēt de præterito.¶ Vltio no.q i pari cā turpitudinis potior eēt ꝯdō possidētis vt h̄,& in l.ij.C.e.¶ In gl.in ver. repetere.dic q ēt q̄uis nō esset iustissimus error,vr q excuset in casu iusto in quo tractat de dāno.l.error.j.de iur.& fac.ign.& l.sed & si me putē.in prin.j.ti.j.& no.p Bar.in d.l.ij.C.q met.cā.& ad l.q ꝯ.allegata in gl.r̄ndet Ful. hic, q ibi versabat turpitudo ex parte, vtriusq;.¶ †Inducitur hæc.l. cum mā p aliquos h̄ ad.q.an qui soluit fœneratori vsuras scienter indebitas,seu minus efficaciter ꝓmissas, an possit illas repetere,[a] quæ omnia dicam post Bar.in l.si nō sortē.§.j.j.titu.j.

ADDITIO.

a ¶Repetere. Adde Alex.in l.si plagij.j.de ver.ob.& vide Alex.in consi.lxxx.in iij.vo.vbi an soluens scienter vsuras possit repetere & vide Car.cons.cxx.vbi qui soluit vsuras & iurabit potest repetere per denunciationem euangelicam.

SI vestimēta. [a]Datū debitori ex ꝯctu bonę fidei,vt debitū soluat dāti,cui gratis soluere tenebat,repeti pōt p hāc ꝯdōnē,& p actionē ex eo ꝯctu, sed si erat debitū ex ꝯctu stricti iuris hęc sola cōdō ꝯpetit.h.d. ¶ No. q licet ꝯdi.ob cām locū nō hēat in ꝯctib.noīatis regīr,vt dictū fuit in l.fi.s.ti.j.tn̄ secus eēt in ꝯdi.ob tur.cām.vt h̄,& i l.ii tutor.la.j.alle.in gl.

ADDITIO.

a ¶Tho.Dipl. Si vestimenta. De ista.l.vide gl.in l.in eos.j.de tutela.& ibi dn̄s.

stator noluit solẽniter testari & voluit ponere in fide hr̃dis, ꝙ tũc stet iuro hr̃dis an testator legatũ reliquerit vł nõ, vt l.fi.C.ď fideic. ſm vnã lec.approbatã.& insti.de fideic. here.in fi. Ergo in ꝯnũ est ius cõe. Præterea, si solũ diceret deficere forma ꝓbatoria deberet oriri & ciuilis & nãlis oblo, q2 nõ deficeret ius, ꝓbat in l. duo sunt

8 Titij.ſ.de te.tu.tñ sustinendo opi.gl.põt ad ar.Pe. & Cy. rñderi [a] ꝙ principałr fuit inducta ꝓuisio. vij.testiũ ad probandũ per d.l.fi.C.ď fideicõ.ẽt fuit inducta ꝓ solennitate formali ipsius testamẽti. ideo nõ tñ inficit sicut facit qñ aliquid principałr est inductũ pro solẽnitate formali ipsius actus ꝯficiendi. Non ob. ẽt huic opi. ꝙ habeť in l.hac ꝯsultissima.§.ex imperfecto.in ver.pro nulla haberi.C. de test.q2 põt rñderi ꝙ illa verba important fictionẽ, nã aliud est esse talẽ.& aliud haberi ꝓ tali. l.mercis.la.ij.cum gl.ſ.de ver.si.l.fi.C.de inter.ma.l.si mantus.§.legis. & ibi ꝑ Bart.ſ.de adul. Præterea, videmus ꝙ licet ꝯctus celebratus à pupillo sine tutore autorante non teneat.l.si curatorẽ habens.cũ si.C.de in integ.resti.mi.& tñ pupillus obligatur nãliter.l.j.ſ. de nova. Reliqua in isto articulo videans per Bar.in tracta.minoricarũ in j parte per Bal.in rep.l.j.C.de sac. san.ecc.& in l.si veritatis. C.de fideic.per Ang.in dispu. sua incip.

9 Astensis miles, poẽs hic & in d.l.cum q̃s & in d.c.fi.de sol.† Tertiũ exemplũ gl. est in vero debitore absoluto ꝑ sñiam. & istud sequiť Bar.hic, maxime per l. Iulianus.in verbo, nã.ſ.e.ibi hoc plenius tractat Bar. Et principaliter probatur ad mãm illus & ꝓbatur ẽt in l. ꝓcurator ad exhi.§.j.ſ.rem ra. ha. De quo ẽt vide per Ang. post gl. in l.vbicunq;.ſ. de fideiuſ.& in rep.l.j. C.de iud.per omnes.in d.l. cum quis.& in d.c.fi.& ibi magis cõiter tenent doc.cũ Bart. excepto d.Car.Flo. qui tenuit opi.Bald.qui vř sequi opi. Pe.tenentis ꝯ glo.cum aliquali tñ modificatione tradita per Bal.in d.l.cum quis

10 † Iuxta prædicta quærit Bar.post glo. an te indebitũ ciuiliter & debitum naturaliter solutũ quocunq; errore repeti possit, & approbat distinctio glo. vt distinguatur an sit solutũ errore iuris, an vero errore facti probabili, & ſm istã distinctionẽ debet intelligi tex. in d.l.Iulianus.& l.si pœne.in prin.& l.naturaliter.in prin.ſ.eo.& in l. si testõ. §. j. ſ. de fideiusſ. posset ẽt alteri rñderi.ad d.l.Iulianus. vbi simpliciter dicit ꝙ debitor tutus exceptione sententiæ absolutoriæ si soluit nõ repetit, quia oblo naturalis durat. Nam dici põt ꝙ aut naturalis oblo nunq̃ fuit coniuncta cum ciuili, & tunc habet locum distinctio posita in d.l.error.C.ad l.fal.& hic in gl. aut fuit cõiuncta cum ciuili & postea fuit sublata ciuilis, & tunc indistincte nãle debitũ, quoq; errore solutũ, non possit repeti.ita voluit Bart. in d.Iulianus.quasi illa naturalis sit fortior propter reliquas ciuilis oblonis.ar.l.fi.ff.de decu.& eius ꝙ no.gl.fi.insti.de tu.§.fi.Et habeť in simili in l.si quis sub ꝯditione.ſ.de tu.& in l.vnius.§.seruus.ſ.de.q. Et sic vř Bar. in d.l. Iulianus. ꝯtrariari his q̃ ipsemet dixit hic, cum hoc ẽt addatis ꝙ in c.turbatur.gl. pe. in fi.j. q. iiij. tenuit ꝙ debitor tutus exceptione sententiæ absolutoriæ si soluit indistincte nõ repetit per d.l.Iulianus. Et illa gl.videtur etiã intelligere ꝙ tutus tali exceptione dicatur tutus exceptione inducta ad rigorẽ iuris conseruandũ, vt ẽt dixit gl.in d.c.fi.de sol.& tunc succedit illud ꝙ not. glo.in d.l.cum quis.volens ꝙ tutus exceptione inducta ad iuris rigorẽ conseruandũ non repetat.all.d.l.Iulianus. ¶:Et per illam gl. vltimo alle.Guil.de Cu.& Bal.in d.l.cum quis.vňr tenere istã partem, videlicet ꝙ debitor absolutus ꝑ sententiã, si soluat quocunq; errore, nõ repeteret. h̃ ẽt vř tenere gl. in l. qui exceptione.in prin. ſ.e.sed gl.hic cum qua ꝯcordat Bar.h̃ & ẽt Ang. & Sal.h̃ tenens ꝙ immo debitor absolutus ꝑ sñiam si soluit errore facti ductus, possit repetere.secus in errore iuris.& hoc ẽt tenet Sal.in d.l.cum q̃s. & d.Ant.de Bu.& Io.de Imo.in d.c.fi.Et istud puto verius, q2 attẽto ꝙ per talẽ absolutoriã tollatur ciuilis & remaneat nãlis, sequiť ꝙ iste casus non cadit sub illo membro quo quæritur an tutus exceptione ad rigorẽ iuris cõseruandũ inducta soluens repetat, sed cadit sub illo mẽbro quo q̃rinit an ille q̃ est naturalis tñ debitor. soluens repetat, vt hic per Bar.& istam opi.ẽt tenet Ang. in l.j. C. de iud.& Ful.& Pau. de Ca.in d.l. Iulianus.Nec ob.ꝙ no.Bar.in d. l.Iulianus.qñ nõ bñ loquitur, q2 efficacius est debitũ naturale ꝙ nunq̃ fuit iunctũ cum ciuili oblone q̃ naturale semel iuncta cum ciuili oblone q̃ postea fuit extincta.Patet quia põt primũ deduci in ꝯpensatione.l.ẽt.ſ.de compen. ſm vero nõ & l.& quicunq;. & ibi gl.& doc.eo.ti.& no.Bar.in l.ꝓcurator ad exhibendũ. §. j.ſ.rem ra. ha.Posset ẽt rñderi ad gl.in d.l.q exceptionẽ.qď illa concordat cũ ista, quia illa glo.iuncto tex. vult ꝙ idem sit in excep.rei iu.ꝙ est in exceptio. Macedoni. in qua exceptione. Macedoniani constat ꝙ distinguiť an sit solutũ ꝑ errorẽ iuris, vel facti.l.fi.ſ.ad Mace. & no. gl.in d.l.cũ q̃s.Successiue quærit Bart.post glo.quæ sint recta exẽpla de indebito naturali & ciuiliter debito.

11 † & primo quæritur an ille qui in chirographo confessus est habuisse mutuũ sit ante biennium obligatus ciuiliter, sed nõ naturaliter.in quo gl.hic, & vbiq;. tenuit ꝙ sic.& illam sequitur Ia.Bu.Bar. Ang.& Saly. respondent ad ar.ꝙ in contrariũ adducebatur per Pe.& antiquos. adde ꝙ ꝓ ista opi.& gl.& sequaciũ bene facit tex.in l.sub specie.C.ď postul. patet ꝙ ante biennium non vř ibi adesse cõsensus, ergo non potest dici ꝙ subsit naturalis obligatio orta ex consensu. Nec ẽt est nata naturalis ex æquitate iurisgentiũ, & hoc vlnm si probat Bart. hic, cuius verba nõ expedit referre. Ad idem tex.insti.de lit. ob.ibi.dũ dicit, sic fit vt & hodie dum quærit non põt scriptura obligetur. & ibi gl.in verbo, obligeť.pro hac opi. est ẽt tex. multũ clarus.j.q.iiij. §.fi.nec prædictis ob.tex.insti.de exce.§.idem iuris.vbi videtur ꝓbari ꝙ ante biennium sit debitor, quia respondebat Ful. hic, ꝙ ibi loquitur qñ interuenit stipulatio, quæ ostendit ꝯsensum obligandi & debet nasci obligatio ex stipulatione facta sub spe futuræ numerationis.sicut videmus ꝙ transfertur dominium statim, qñ do tibi ob causam de futuro.vt per totum ti.ſ.de cond. ob causam, & istud tenuit ẽt Ful.in d.l.cum quis.& Ful. & Pau. de Ca. in l.q pecuniam.ſ. si cer. pet. Sed certe eadem ratione videretur dicendũ idem esse in sola confessione facta in chirographo videlicet ꝙ tũc nata esset naturalis & ciuilis obligatio, sed vsq; ad bieniũ obstaret exceptio inducta ex æquitate sicut tenebat Pe.vt hic refert Bar.cũ qua opi.Pet.concordat ẽt Bal.in d.l.cum quis & Io.de Imo.in l.j.ſ. de fideiuſ.& sic non vř bona opin. Ful.& Pau. de Ca. facientium, differentiam an interuenerit stipulatio vel non.& ꝯ eos etiã facit tex.in l.qui pecuniam.ſ.si cer.pe.quæ loquitur quando interuenit stipulatio.& tñ illa.l.intellectum ibi traditũ per Bart. probat ꝙ nõ est orta nãlis obligatio ante bienniũ.Potestis tñ ad illam.l.rñdere ꝙ ibi nõ loquitur in ꝯfessione de recepto, sed in eo qui simpliciter stipulatus est à te pecuniã, quã tibi numerabat ex causa mutui & sic erit stipulatio oĩno conditionalis.l. stichũ qui meus erit in prin. de le. j. sed nos loquimur quando interuenit confessio pura facta in chirographo cũ ꝓmissione de restituẽdo, licet sit facta ob hanc cãm si.ꝙ sibi confitenti numereť, vt declarat Bal.post Cy. in l.si ex cautione.in viij.q.C.de non nu.pec.vel si vis intelligere. d. l.q pecuniam.in confessione de recepto, adhuc rñderi posset ꝙ ibi dum tex. dicit obstringat &c.intelligitur ď obligatione cum exactionis effectu, vt ibi dixit gl. Tñ per ea quæ alle. sunt pro opi. gl.põt sustineri opi.gl.& aliter rñderi ad d.§.idem iuris. s.ꝙ etiã qñ interuenit stipulatio in chirographo nõ oritur naturalis obligatio, sed ciuilis tñ, & de illa intelligitur tex.in d.§.idem iuris. Nõ ob.s.ad ꝙ dictum est de dat.ob cãm, quia ibi postq̃ dñs vsus est verbo, do.apparet ꝙ voluit dñium transferre, & aduersariũ ex h̃ sibi obligare & aliter non poterat dici pro parte sua impleuisse contractum, nisi dñium transferret, & illa trãslatio dñi nõ recepit diuisionẽ seu distinctionem inter ciuilẽ & nãlem, quã distinctionẽ bñ recipit oblo. Vnde in ꝓposito licet ille dixerit, ꝓmitto.tñ q2 fecit spe futuræ numerationis, nõ vř ꝯsentire obligari ante numerationẽ, vt d.l.sub spem. & ꝑ pea nõ obligatur nãliter, sed ciuiliter tñ. Vel aľr põt rñderi, vt colligiť ex verbis Bar.h̃, ꝙ ꝯsentit obligari.s. solẽnitate ciuili.sed ex aduerso ꝯsentiunt ꝯhentes ꝙ non teneať nisi sequuta numeratione ꝑ iura alle.ꝓ opi. gl.Passus tñ est disputabilis valde. de quo videatis ẽt per gl.Bar.& Ang.in l.j.§.in verbo, consensum.& in l. si vnus.§.pactus ne peteret, ver.ipso iure.ſ.de pac. per Ni. de Ma. & Bal.in l.j.C.de non nu.pe.ꝑ Bal.in d.sub spem. ꝑ Ang.& Sal. in l. gñaliter.ad fi.C.de nõ nu.pe.ꝑ oẽs in d.l.cum quis.in d.c.fi de sol.

12 a † Tangitur ẽt in d.§.pactus, an post bienniũ sit nata nãlis de quo ꝑ

b Bar.ibi, circa mediũ & per eũdẽ h̃ in ver. posset [b] ẽt poni exẽplum in sñia &c.& ꝑ gl.& doc.in ti.inst.de lit.ob.i prin. & ꝑ Ang.& Sal. in d.l.gñalr.ad h̃.post gl. Alia exẽpla videatis ꝑ Bar.h̃, q̃ nõ habẽt difficultatẽ, excepto illo ď sñia ꝯdẽnatoria ꝙ ꝑtinet ad mãm.d.l. Iulian⁹.

13 † Successiue tractat Bar.h̃, post gl.an idebitũ nãlr̃ et ciuilr̃ debitũ si solutũ sit ꝑ errorẽ, possit repeti, i quo gl.tenuit ꝙ sic. Bar. vero plenius distinguit.dic vt h̃ ꝑ eũ, eñ quo alij trãseunt. Tractat & Bar. post gl. de indebito ni iure & an tale indebitũ solutũ quocunq; errore repetať & dictis eius adde ꝙ vltra limitationes datas ꝑ eũ ad cõem rñm, q̃ habet ꝙ possit repeti

14 † põt limitari ſm Cy. d.l.cũ q̃s. nisi repetẽs tractaret de lucro. nã tũc si errore iuris soluit, non posset repetere. Ita intelligebat l.error. C.ad l.fal.& seqť hic Pe.de Anc.in c.fi.de sol. Tñ q2 illa.l.loqť in eo ꝙ venit reseruandũ ꝑ falcidiã ꝙ ſm magis cõem opi. quã tenui, est debitũ nãlr̃ legatario, iõ lex illa nõ ꝓbat opinionẽ Cy. Alio mõ ẽt limitabat Cy.i d.l.cũ q̃s s.vbi vterq; tractaret ď dãno euitãdo, q2 tũc i pari cã potior debeť eẽ ꝯdõ possidẽtis.l.si seruũ.§.seqť.ſ.de ver.ob. & dicit ꝓbari i l.si fideiussor

ADDITIONES.

a ¶Responderi Adde quod pro opi.pe.est l.si veritas.C.de fideic.vbi veritas.& solẽnitas à pari procedunt.& Adde quod ꝓ opi.Bar.est tex.in l.pe.§.illo.C.de neces. ser. hær.insti & in l.non dubium.C.de testa.

b ¶Fran.Cur. In ver.posset. Adde tu quod fit de lur.casto.in hõc vide in regula.locupletari.de regu.iur.lib.vj.

deiuſſor ꝯuẽtus.§.nõ male.j.mã.& ibi habetis exẽplũ.hic ẽt ſequitur Pe.de Ane.& Io.de Imo.in d.c.vñ tñ intelligere de ſolum per errorẽ iuris,vt loquit̃ tex.in d.§.nõ male.ſed iſtã limitationẽ nõ puto pcedere,nec tex.in d.§.nõ male.loquit̃ in ꝯdõne indebiti.imo expſſe gl.fi.ibi tenet ꝙ poſſit repetere p ꝯdi.ĩde.q̃a error iuris nõ nocet vbi agit̃ de dãno euitãdo l.iuris.& l.error.j.de iu.& fac.ign. Nec ẽ verũ dicere ꝙ hic par ſit cã, qñ ille q̃ ſoluit nullo iure debebat,& ille q̃ recipit dato ꝙ hr̃e debetet ab alio, tñ nõ ab iſto ſoluẽ 15 te occaſione ſuę putatiuę obl̃onis.† Deinde ponit Bart.exẽpla de indebito tuto ope exceptionis ꝙ tñ erat debitũ ciuilr̃ & nãlr̃,& q̃rit an tale ſolutũ p errorẽ poſſit repeti & eius dictis dũ cõcludit ꝙ ſi tutus exce.tpali ſoluat añ diẽ p errorẽ facti vel iuris, nõ repetit ẽt quo ad interuſuriũ medij tpis p l.in diẽ & l.nã & ſi cũ moriar.ſ. c.adde ꝙ ipſemet ꝯriũ tenuit i l.ſi ſocer.§.Lucius.j.ſol.ma.p l.j.C. ſi dos cõſtã.ma.& p l.ſi mulier.§.rerũ.j.re.amo.ſed Io.de Imo.i d.§.Lucius.primo ſuſtinẽdo illud ꝙ no.Bar.hic rñdet ad d.l.j.ꝙ ibi à princi.fuit nata repetitio tempore ſolutionis dotis reſtitutę mulieri conſtante matrimonio, quæ reſtitutio erat donatio prohibita inter vir.& vxorem . Vnde licet antequã vir repetat,ſoluatur matrimoniũ, & ſic eueniat caſus reſtituende dotis poſt annũ à die ſoluti mr̃imonij iuxta l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.ac.tñ maritus anteq̃ labat̃ dict᷒ annus poterit rõne interuſurij medij tpis illius anni repetere dotẽ,& ſic rõne dicti interuſurij ꝯſeruabit̃ repetitio q̃ ſemel nata fuit vt ibi.Sed in d.l.diẽ.nunq̃ certũ fuit eã eſſe natã. facit l.patre furioſo.ſ.de his q̃ ſunt ſui.Vel ſecũdo , ſm eũ,dici põt ꝙ ẽt in caſu d.l.in diẽ.ſi pbabili errore facti q̃s ſoluat,repetere poterit pp interuſuriũ medij tpis,maxime cũ cõdictio inde fundata ſit in ęquitate nãli l.nã nã.j.eo.hãc opi.tenet gl.Ia.But in d.l.cũ q̃s. & glo.in l.fideiuſſor q̃uis.j.mã.& Ia. Bu.Mar.ſil.Ful.in d.l.in diem. Fateẽ tñ Ia.Bu.in d.locis ꝙ cõiter teneẽ ꝙ nulla deẽ repetitio & cũ dicta opi.& gl.& ſeq.cõcordat ẽt Bal.in d l.cũ q̃s.in fi.& ibi dicit ꝙ rñſio quã dat Bart.hic ad l.j.§.diẽ.ſ.de edẽ.& ad §.plus aũt inſti.de act.cũ ſi.nõ eſt bona qñ nõ q̃titas ſed fundus ante diẽ eſſet datus. vel ſolutus,ex quo fundo naſcunẽ fructus nãles. Nam tunc interuſuriũ nõ cõſiſtit in lucro & ſic rõ Bart.nõ eſt vniuerſalis.ideo Bal. putat aliter eſſe rñdendũ.ſ.ꝙ dies non elidit aliquo mõ obl̃onẽ & ideo i ſe obl̃o eſt efficax & pſuppoſita obl̃one efficaci ceſſat repe 16 titio.ſed hãc rõnẽ reprehẽdit Io.de Imo.in d.c.fi.de ſol.† q̃a ſequereẽ ꝙ tutus exceptione fauorabili & ppetua ſi ſolueret nõ repeteret,q̃ uia ſubeſt obl̃onis ſubſtãtia,& tñ hoc eſt falſum p l.exceptionẽ.in prin.j.eo.Nihilominus Io.de Imo.in d.c.fi.tenet opi.gl.licet ſm eũ, doc.cõiter teneãt ꝯriũ.Et pfati doc.q̃ tenent opi.gl.intelligũt ꝙ ſm opi.gl.nõ repeteret q̃titas ſortis p d.l.i diẽ.ſed interuſuriũ ar.l.ſi conſtãte.§.quoties.j.ſol.ma.Sal.in d.l.cũ q̃s.& i d.l.in diẽ. tenet opi.Bart.hic.q̃a de nã cõdictionis inde.eſt ꝙ repetat̃ id ꝙ eſt ſolutũ , vel id ꝙ proceſſit ex eo,ꝙ eſt ſolutũ l.ꝙ indebitũ.& l.indebiti.j.eo.vel id i quo q̃s locupletior effectus eſt l.ſi nõ ſortẽ.§.libertus.j.eo.Et rñdet̃ ad d.§.plus aũt,ꝙ illud plus non cõſideraẽ in hac actione, vt in d.l.in diẽ.& rñdeẽ ad l.ſi cõſtãte.§.quoties.j.ſol.ma.ꝙ 17 ibi eſt caſus diuerſus.† & ꝙ ibi nõ tractaẽ de repetẽdo.ſed de retinẽdo , q̃ caſus eſt fauorabilior l.ſi i area.j.eo.Itẽ ibi maritus fuit cõpulſus ad ſtatim ſoluẽdũ ꝯ ius cõe iõ releuaẽ, vt retineat cõmodũ medij tpis.ar.l.cũ qui.i prin.ſ.de iureiu.Cõſidera, q̃a rõnes Sal.nõ ꝯcluderẽt qñ ex fundo nati eſſent fructus vel ex pecunia ſuperlucratus eſſet & effectus eſſet locupletior.tñ p alia alle.ſ.nõ diſcedo à cõi opi.& ad d.§.plus aũt.cũ ſi.vr̃ eſſe bona rñſio ꝙ loquit̃ quo ad impediẽdũ quẽ agere añ diẽ , ſed nõ ad impediẽdũ quẽ retinere & facilius impedit̃ actio q̃ retẽtio l.ſi non ſortẽ.§.ſi cẽrũ.& l.ſi in areã.j.eo.& cũ hac opi.vr̃ ẽt reſidere Bal.in d.l.in diẽ.vbi ꝯ eos qui dñt ꝙ repeteẽ iteruſuriũ alle.q̃a ſi nõ repetit̃ principale ergo nec acceſſoriũ l.eos.C.de vſur.& ſic puto tenẽdã eſſe dictã cõem opi. a p qua multũ ſtringũt iura i d.l.fideiuſſor [a] & poteſtis rñdere d.l.j. vltra primã rñſionẽ.ſ.datã.ꝙ intelligẽdo put intellexit glo.ſ.ꝙ vbi pactũ fuerit ꝙ maritus dotẽ lucraret̃ ſo.ma.nihil ob.& ad d.§.rerũ põt rñderi ꝙ ibi hoc operaẽ odiũ delinquẽtis, vt no.Bar.in l.ita ſtipulatus.in.j.q.ad fi.de ver.ob.Ioã.de Imo.in d.c.fi.de ſol.tenet opi. gl.Circa ea q̃ ẽt tangit Bar.hic in fi.de eo qui eſt tutus exceptione inducta ad rigorem iuris cõſeruandũ.adde quæ dixi.ſ.circa intel- 18 lectum d.l.Iulianus.† Itẽ adde prædictis ꝙ ſi requiraẽ an tutus exceptione compenſationis,ſi ſoluat, poſſit repetere , recurrẽdũ eſt 19 ad l.qui inuicẽ.j.eo.& ꝙ ibi ſingulariter ponit Bart.† Itẽ inquãtum Bart.hic ad fi.tenet ꝙ tutus exceptione ordinis ſeu excuſſionis nõ factæ ſi ſoluat nõ repetat p l.ſi teſtõ.§.pe.j.de fideiuſ.Adde ꝙ contrariũ tenuit gl.in l.ſi reus.j.eo.& illã ſequunẽ ibi Ia.Bu.Bar.Sal.& Pau.de Ca.ſed male loq̃ vñr p d.l.q̃ teſtõ.Vnde illã gl.reprehendũt Bal.ibi in l.anti.& Ang.& Ful.ibidẽ per d.l.ſi teſtõ.& idẽ tenet 20 Bar.in l.q̃ exceptionẽ.j.eo.& recte.† Et in tota illa mã bene not.ꝙ qñ q̃s perſuaſionib.aduerſarij, vel dolo inductus eſt ad ſoluendũ indebitũ repetit ad cõdõnem inde.ſicut repetit ille qui per errorẽ facti probabilẽ ſoluit vt probaẽ in l.j.in gl.in verbo,extorta.iuncta gl.ſeq.C.ne filius pro patre.ꝙ dicit Bar.ibi eſſe no.dignum.

ADDITIO.

a ¶Fideiuſſor. Adde ꝙ illa lex loquitur in ſoluente per errorem iuris & per illam videtur limitari d.l.in diem.

Vlpiani. LEX II.

1 *Legatum indebitum ſolutum per hæredem vel bonorum poſſeſſorem repetitur per eum ad quem pertinet hæreditas.*
2 *Sententia lata contra teſtamentum cum hærede præiudicat legatarijs.*
3 *Legatarij quibus primo ſolutum eſt , non debent eſſe melioris conditionis q̃ alij quando bona non ſufficiunt ad integra legata.*
4 *Legatarij põt agere cõtra alios legatarios ad repeten.ꝙ vltra ratã ſolutũ eſt.*
5 *Legatum vnum per aliud minuitur.*
6 *Malefidei poſſeſſor hæreditatis ſi indebita legata ſoluit , non competit conditio indebiti vero hæredi.*
7 *Bonefidei poſſeſſor hæreditatis ſi ſoluit de ſuo proprio legata , quæ putabantur deberi cum non deberentur, an poſſit illa recuperare à vero hærede.*
8 *Legata non debentur quando additio hæreditatis eſt reciſſa de iure prætorio.*

a SI quis. [a] Indebitum per errorẽ ſolutũ repeti poteſt nõ ſolũ per cõditionẽ indebiti ſed etiã per actionẽ,quæ orit̃ ex pcõ quo cõuentũ eſt,ꝙ ſi ſit indebitũ reſtituat̃.h.d.¶ In gl.j.ibi,pſcriptus verbis ꝯriũ putat in puncto iuris Ful.hic,quia expreſſio eius, ꝙ tacite ineſt nihil operatur l.nõ recte.C.de fideiuſ.p l.rogaſti.§.ſi tibi.ſ.ſi cer.pet.q̃ lex meo iudicio, nõ vrget in aliquo.& ad d.l.nõ recte cum ſi.rñde vt p Bart.in l.ij.j. de le.j.dũ allegat.l.præcib.C.de impu.& ali.ſubſt.& cõiter approbatur opi.gl.hic.& idem probaẽ per no.in l.j.in gl.ma.j.de dona.

ADDITIO.

a ¶Si quis in tex.ibi ſi negotium declara, vt per tex.in l.ſi area.j.eo.

1 §.Si quid. Legatũ indebitũ ſolutũ p hæredẽ vel bonefidei poſſeſſorẽ repetiẽ per eũ ad quẽ ex poſtfacto apparuent hæreditatem pertinere.h.d.vſq; ad l.ii procurator.
2 ¶ † No.ꝙ ſñia lata ꝯ teſtm̃ cũ hærede præiudicat legatarijs,vt hic, & l.Papinianus.§.ſi ex cã.ſ.de inoffic.teſt.& l.ſi ſuperatus.j.de pig. fallit tñ illud ꝙ dr̃ in teſtõ pronũciato falſo,niſi legatarius bonafide accepiſſet ab hærede ſeruũ legatũ & eũ manumiſiſſet. nã licet poſtea pronunciet̃ teſtm̃ falſum,non retractabit̃ legatũ & datio libertatis, vt l.ij.C.de fideicõ.li.ꝙ intellige,vt ibi no.recipit etiã limitationẽ hodie iſte tex.per id ꝙ habetur in auc.ex cã.C.de li.prętę.
3 ¶ † No.ꝙ legatarij quib.primo ſolutũ eſt,nõ debent eſſe melioris cõdõnis q̃ alij,qñ bona nõ ſufficiũt ad integra legata. & hoc pcedit ſm hæc tpa ſm quæ tpa legata nõ debentur vltra vires l.j.§.ſi is qui.j.ad tre.idẽ ẽt eſſet hodie cõfecto inuẽtario per.§.ſancimus.in
4 auc.de hæ.& fal.coll.j.† dicit Pau.de Ca.hic, ꝙ hodie cõfecto inuẽtario,legatarij q̃b.ſolutũ nõ eſt, poſſent recta via agere cõdi.inde. repetẽdo ab alijs legatarijs q̃b.vltra ratã ſolutũ eſſet p l.fi.§.licẽtia creditorib.C.de iu.deli.& ille tex.loquit̃ in creditorib.agẽtib.ꝯdi. indeb.tñ idẽ erit dicendũ i legatarijs p iſtũ text.& hoc eſt ſing.no. ſm eũ,& licet tex.hic velit ꝙ iſta repetitio cõpetat vero hæredi, tñ hodie p d.§.lnia.eſt inductũ, ꝙ recta via poſſint repetere creditores & pari rõne legatarij , ſm eũ . & ita ẽt dicit ipſe in d.§.licentia. licet nõ alle.ibi iſtũ text.quẽ ibi anno præterito vobis ad hoc alle.
5 ¶ † No.ꝙ vnũ legatũ per aliud minuit̃.ꝙ eſt verũ in legatis quãtitatũ,ſed an legatũ ſpeciei minuat̃ p legatũ quãtitatis qñ bona nõ ſufficiũt,ponit Bal.hic , & pro parte negatiua alle.tex.valde no.i l. ſi fideicõmiſſorũ.j.vt in poſ.leg.ſubdit tñ forte dici poſſe ꝙ ibi bona erãt ſufficiẽtia ad oĩa legata. ꝯriũ.ſ.ꝙ nõ pferat̃ legatari᷒ ſpeciei tenuit Ang.in l.q̃rebat̃.j.ad l.fal.p illũ tex.de quo aro.videatis per Bal.in l.ſi vero cõpoſita.j.de teſt.mil.& in l.ij.& l.licet.C.ad l.fal.& in l.quoties.ad fi.C.fa.hęr.per Ang.in l.ſi certatũ.§.ſi miles.j.de te. mil.per Pau.de Ca.in l.pcurationis.§.ſi plures.j.de tribu.& in l.j.C. cõia de le.& in d.l.quęrebat̃.& in l.ſi quis teſtõ.§.apud Iulianũ . de
6 le.j.puto ibi dixiſſe.¶ † No.ex l iij.ad fi.ꝙ ſi malefidei poſſeſſor hæreditatis legata indebita ſoluat, de hæreditate nõ cõpetet condic. inde.vero hæredi.quia nõ poterit poſſeſſor pdictus illa imputare ſeu cõpenſare vero hæredi , vt eſt plene no. p gl.ma.in l.ſi q̃d poſ-
7 ſeſſor.ſ.de pe.hær.& ibi ẽt plene no.† an ſi bonefidei poſſeſſor hęreditatis ſoluiſſet de ſuo pprio legata,q̃ putabanẽ deberi, cũ non deberenẽ,poſſit illa recuperare à vero hęrede ꝯ eũ agẽte pet.hęr. vbi tñ malefidei poſſeſſor ſoluiſſet de hęreditate legata ẽt vbi ipſe nõ eſſet ſoluendo, vr̃ ꝙ cõdic.inde.poſſit cõpetere vero hęredi. arg.l.fi.in prin.ſ.de eo p quẽ fa.erit . & p no.p gl.in l his ſolis.j.eo. vbi aũt bonefidei poſſeſſor ſoluit legata indebita de bonis hæreditatis competit ꝯdic.inde.vero hæredi,abſq; vlla ceſſione, vt hic.
8 & ita intelligit gl.in a.i l.ſi pcurator.j.eo.¶ † Not.ex l.nec nouũ eſt. ꝙ qñ hęreditatis additio tenet de iure ciuili , tñ eſt reſciſſa de iure

prætorio

prætorio, puta per resti. in inte. legata non debent, q est bene no. ƒm Bar. hoc tñ limita non habere locũ in legato libertatis l. libertas. C. de test. manu. & ibi etiam ponit Bal. quid de alijs legatis. & per Bald. in l. quoties. la. ij. C. de fideicom. sic etiã videmus quod si beneficio ꝑtoris mortui, filius in potestate abstinuit ab hæreditate legata non debent l. j. in fi. j. vt in poss. le. q limita vt per Ange. & Moder. in l. si filius qui patri, & ibi dixi. j. de vulga. & pupillari.

Pauli. LEX VI.

1 *Procurator habens mandatum generale potest soluere creditoribus proprie.*
2 *Mandatum generale non comprehendit illicita.*
3 *Periculum pecunia solute creditoribus per procura, ad quem spectet.*
4 *Solutũ procuratori indebite q prima facie videbatur debitũ, an possit repeti.*
5 *Condictio indebiti est huius natura vt quis non teneatur nisi quatenus locupletior factus est.*
6 *Tutor soluens indebitum nomine pupilli an possit repetere conditione indebiti.*

SI procurator. Procurator soluẽs indebitũ repetit. vel dñs ratũ habẽs, cuius noĩe soluit. recipiẽs. vero indebitũ ad illud reddendũ tenet, vel dñs suus, si ratũ habuit, vel specialiter mãdauit. soluẽs aũt debitũ liberat dñm. & si debitũ recipiat, soluẽtẽ liberat. & idẽ in tutore. h. d. ¶ † No. q in gñali mãdato venit q ꝓcurator soluat creditorib. & intellige creditorib.[a] ꝓprie. s. q. ab inuito possent extorquere vnde solo debiti nãlis tñ non venit in gñali mandato l. si is cui. §. flauius. j. de so. ¶ † No. q in generali mãdato non venit illicitum[b] vt hoc. & l. si pr. j. q in fra. cre. & l. iij. §. si ꝓcurator. ff. q quisq; iu. facit ad q. quas vide p Bar. hic. & in d. §. si ꝓcurator. cũ additionib. quas ibi dedi. ¶ In glo. j. ibi, & habens liberam administratione &c. gl. in hoc minus bene locuta est, vt hoc p Bar.[c] cũ quo alij trãseũt addẽtes posse ẽt intelligi q hoc dato q ꝓcurator nõ trãstulisset dñiũ pecunię dñi, & dñs non ratificaret, tñ posset ꝓcurator agere cõdõne inde. ad possessionẽ pecunię trãslatã l. indebiti. §. j. j. eo. addit ẽt Bar. hic limitando istũ tex. in prin. q si ꝓcurator gñalis soluisset indebitũ, q prima facie videbat esse debitũ adeo q i nulla culpa fuisset ꝓcurator. nõ haberet locũ iste tex. nã periculũ tũc erit dñi & dño erit acquisita ꝯdi. inde. ẽt non expectata alia ratihabitione. alle. l. si seruus. §. q vero. j. de fur. & cũ eo transit Bal. hic in lec. anti. & ẽt Ang. hoc sed Sal. hic ꝯriũ tenet p istũ tex. gñaliter loquentẽ. & ad d. §. q vero. rñdet q ibi loquit qñ mãdatũ fuerat speciale. Ful. aũt hic dicit opi. Bar. esse verã in duob. casib. † Primus si procurator soluit de pecunia dñi, qa tũc periculũ potius ad dñm ꝑtinere debet q̃ ad procuratorẽ, q culpa caret l. pignus. & l. creditor. C. de pig. act. Er qa cũ vterq; culpa careat, potior dẽt eẽ cõdõ rei l. si seruũ. §. sequit. j. de ver. obl. Secũdus casus est qñ dñs fuisset in culpa, qa ꝓcuratorẽ admonere potuisset vt non solueret, nec fecit per d. §. q vero. sed si pecunia fuisset ꝓcuratoris & dño nulla culpa imputari potuisset, periculũ erit ꝓcuratoris q est dñs pecunię l. inter causas. §. non oĩa. j. mand. & p dictas rõnes ꝓxime alle. adde q pro opi. Bar. ẽt qñ ꝓcurator de ꝓpria pecunia soluisset vr esse tex. cũ gl. in l. cũ indeb. in pñ. j. eo. & ibi Bar. hñ facit q no. gl. in l. seruius inicio. j. de fideius. Posset tñ rñderi ad no. p gl. in d. l. cum indebitũ. & ibi loquit in tutore, cuius offm est necessariũ. ideo magis ei subuenit q̃ ꝓcuratori, cuius offm est voluntariũ at. l. post legatũ. §. sunt q ver. aduocatũ. j. de his q. vt indi. & in simili no. gl. in l. ꝓcurator q pro euictione. j. de ꝓcu. & ipsemet Ful. in d. l. cũ indebitũ. ꝑpendit q illa gl. erat ꝯ istã suã opi. rñdet ibi, vt proxime dixi. & satis placet distinctio Ful. p quã cõcordant opi. aliorũ † qd aũt ecõtra si ꝓcuratori solutũ est indebitũ q prima facie videbar esse debitũ, ita q qlibet diligẽs recipisset vt debitũ. dicit Bar. hic q isto casu veniret in mãdato & absq; vlla ratihabitione poterit dñs cõueniri ar. l. q vtiliter. s. de ne. gest. q lex tñ parũ, aũt nihil facere vr. & hæc plenius vide p Bar. q limitat istũ tex. in ver. q si debitũ accepit Bal. hic pungit ꝯ Bar. at. l. q hominẽ. §. si nullo. j. de so. & qa non vr verũ esse, q sit vtiliter gestum. Ful. hic putat opi. Bar. esse verã si ꝓcurator receptã pecuniã in vtilitatẽ dñi cõuertit. ar. l. ei q. fi. C. q cũ eo. alioquin q dñs debet teneri soluẽti, saltẽ si ꝓcurator nõ sit soluẽdo, non vr rõnabile, ƒm eũ, primo qa soluẽs non soluit dño & creditori putatiuo nec alij ex mãdato eius qa iste non habebat mãdatũ, nec sufficit putare, q ille fuerit ꝓcurator, & putare q vtiliter gesserit l. si cũ putarẽ. in fi. & l. sed an vltro. §. fi. s. de neg. gest. Itẽ qa si perijt pecunia, periculũ istud sicut periculũ casus fortuiti debet esse illius q est dns pecunię l. pignus. & l. quæ fortuitis. C. de pign. ac. pro hoc facit d. §. si nullo. vbi si debitor iusto errore alteri quã creditori soluat, non liberat multotnnus alium obligabit. † Itẽ qa nã conditionis indebiti est. vt qs non teneat nisi quatenus locupletior effectus est l. si non sortẽ. §. libertus. j. eo. & sic cũ dñs in aliquo non sit locupletior, nisi qa actionẽ negotiorũ gestorũ habet ꝯ ꝓcuratorẽ, liberabit illã cedendo, & hoc mihi placet.

¶ In gl. fi. ibi, in vero debito. doct. cõiter tenent q iste tex. in fi. non intelligit in vero debito, qa non haberet dubiũ.[d] excepto Ful. hic qui tenet ꝯriũ, eo qa sequẽs intellectus positus in gl. cum magna difficultate põt sustineri. & dicit q nec ẽt erat dubitabilis casus positus in vet. Celsus. e. l. ij. & sic nõ est bona rõ doc. volẽtiũ q iste tex. in fi. non intelligat in vero debito. sed ad hoc põt rñderi, q imo in vet. Celsus. e. l. ij. erat dubitabilis casus, nã ibi ꝓbat iunctis ꝑcedentib. q ꝓcurator gñalis recipiẽdo solonẽ, liberat debitorẽ, vt hic. & l. vero ꝓcuratori. j. de so. ¶ In e. ibi dicendũ est tñ q repetant noĩe pupilli &c. in hac vlt. opi. vr gl. hæc residere, & intelligit Bar. hic gl. velle q tutor possit ratũ habere noĩe pupilli, & intentare noĩe pupilli cõditionẽ indeb. & circa hoc ponit longã distinctionẽ, vt hic per eũ. Ful. hic improbat distinctionẽ Bar. in quantũ Bar. facit drĩa inter casum, qñ soluit tutor de pecunia ꝓpria & qñ soluit de pecunia pupilli, qa ƒm eũ, hoc est ꝯ tex. hic in fi. Itẽ reprehẽdit illud q dicit Bar. in vlt. mẽbro. nam ƒm eũ, Bar. vult q qñ tutor soluit de pecunia pupilli, possit tutor ratũ habere, quia nõ fit cõditio pupilli deterior, sed melior. nam ƒm Ful. imo fit deterior, qa tutor p talẽ ratihabitionẽ liberabit se ab actione tutele qua tenetur, quia male cõsumpsit pecuniã pupilli sed pondera qa Bar. non dicit, q tutor tũc possit vel nõ possit ratũ habere, sed solũ dicit, q poterit repetere noĩe pupilli indistincte. & posito q Bar. dixisset q posset tutor tũc ratũ habere, posset dici q nõ fiat præiudiciũ pupillo, qa aut exigit per cõditionẽ ind. & pupillus nõ sentit ꝑiudiciũ aut nõ exigit, & tenebit tutor actione tutele sicut prius tenebatur eo, qa soluit indebitũ. & ratũ habuit id q nõ erat vtile pupillo. subdit ẽt Ful. q intẽtio gl. hic est, q pro tpe pupillaris ætatis nõ põt haberi ratũ ad hũc effectũ, vt tutor liberet actione tutele, si pecuniã pupilli soluit, vel si soluit suã vt obliget sibi pupillũ, & sic loquit principiũ gl. ibi dũ dicit, hic aũt minor &c. sed inferius dũ gl. dicit, dicẽdũ est &c. vult q tutor noĩe pupilli possit agere. nec p hoc dr approbare vel improbare nomẽ debitoris recipiẽtis indebitũ, quia ignorãte pupillo est quęsita cõdõ inde. nõ ex ratihabitione. & isto mõ vr ẽt hãc gl. intelligere Iac. Bu. Bal. & Pau. de Ca. hic, vt loquat in hac vltima parte gl. de actione q̃sita pupillo ex ꝯtu seu facto tutoris iuxta l. ij. j. qñ ex facto tu. & hoc sequunt ipsi † adde ẽt q gl. in verbo, cũ indebitũ in prin. nõ facit differẽtiã, an tutor pecuniã pupilli, an vero suã soluat dummõ qñ soluit tutor pecunia sua habeat iustã cãm putãdi, q sit debitũ. ꝯcludo q si pecuniã pupilli soluit, habet ipso iure tutor noĩe pupilli cõdi. d. l. cũ inde. si aũt pecuniã suã soluat, tũc si queris an ipso iure sit quęsita pupillo cõdictio distingue vt p gl. in d. l. cũ indebitũ. si aũt queris an p ratihabitionem sit acquisita, distingue vt facit Bar. hic. si vero queris an tutor suo proprio nomine possit condicere dic q non, nisi quando pupillus ponit legitimę ratum habere & noluit vt hoc, & isto vltimo casu procedit text. hic in fi. dum dicit non esse differentiam an pecuniam pupilli an suam tutor soluerit.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Creditoribus. Adde q licet procuratores sine libera res dñi alienare non possint l. procurator tutorum. ff. de procu. tamen hoc fallit fauore libertationis. vt hoc, quia hoc casu poterit iure dominij alienare.

b ¶Fran. Cur. Illicitum. Quando in mandato quis in dubio videatur mandare licita, Alex. in consi. xxxij. vet. sed in casu. in. iij. vol. & vide eundem in consi. xciij. in fi. in. j. vol. an & quando mandatum videatur esse illicitum.

¶Tho. Dip. Vide Iaso. hoc vbi causã ampliat per istum tex. q non solũ nõ intelligitur mandatũ indebitũ & intellectũ, sed etiam illud hoc q dñs posset in pœnam incidere, & vide Fel. in c. j. vt lit. non conte. & aliquid in c. sedes de prescri.

c ¶Fran. Cur. Vt hoc per Bar. Adde q dum Bar. alle. l. interdum. q bene facit gl. in l. si filius. ff. si cer. pet. quę vult q solutio indebiti reconciliatur consumptione.

d Fran. Cur. Haberet dubium. Adde q poterat esse dubium quia si tutor vel procurator minoris soluisset pecuniam propriam videbatur, q repetere posset tanquã à se indebita licet creditori debitam tamen text determinat q repetere nõ possit siue propriam siue pupilli soluerit.

Pomponij. LEX VII.

QVod indebitum. Si soluit indebite species, illa repetitur, si vero quantitas, repetitur tantundem. h. d. cum suppletione glo.

Pauli. LEX VIII.

QVod nomine. Tutus exceptione ne conueniatur, nisi quatenus facere potest, solutum per errorem non repetit. h. d. cum l. seq. vide quæ ad materiam huius l. dixi post Bart. in l. & ex diuerso. §. fi. j. sol. mat.

Pauli. LEX X.

IN diem. Debitum in diem solutum ante diem per errorem non potest repeti. h. d. materiam huius l. examinaui l. j. ad fi. eo.

Vlpiani. LEX XI.

SI is cum quo. Conuentus de peculio nomine filij vel ſerui ſi ſoluat plus q̃ ſit in peculio non repetit h.d.

Pauli. LEX XII.

SI fundi. Si tradidi vſumfructum ſundi mei indebite, cõdõ indebiti trãſit ad hęredẽ h.d.¶ Gl.hic format vnã q.q̃ ſm doc.tripliciter põt intelligi. Primo mõ q.d ſi habens ſundum pleno iure vſumfructũ ſolui indebite, poſtea ꝓprietatẽ alienauit, qs cõſequit̃ vſumfructũ.& ſm iſtũ intellectũ tex.alle.hic in gl.nihil facit ſed ſm Bar.eſt rñdendũ ꝙ dñs repetet, ad quẽ ex poſt facto cepit pertinere ꝓprietas, vt.ſ. eod.l.ij.& l.iij.fructus aũt pteritos repetet ipſe ſoluẽs. facit l.iij.§.ſi hẽs.ſ.vſufr.quẽ ad ca.ſed Ia.Bu.tenuit cõtrariũ, volẽs ꝙ immo donec viuit ille cui ſolutũ eſt, poterit ſoluẽs cõdicere vſumfructũ & tenebit̃ ille qui recipit ſolutionẽ vſusfructus ipſi ſoluenti, donec ille viuet argu.l.ſi dñs.ſ.de vſufru.& idẽ tenet hic Alb.de Ro.& ẽt Sal.q ꝓ hoc alle.in ar.l.cũ in ſundo.§.ꝙ ſi alienauit.j.de iu.do.Bal. hic ẽt tenet ꝯ Bar.& ꝯcludit ꝙ ſi alienauit ꝓprietatẽ nudã retento ſibi vſufructu, iſte q ſoluit, repetet cõmoditatẽ vſusfructus poſt q̃ ſibi reſeruauit.alle.in ar.tex.alle.in gl.ſi aũt alienaſſet plenã ꝓprietatẽ vel ſimplr, ꝙ idẽ eſt, & tũc emptor ꝯdicet.ar.l.q tabernã.j.de ꝯhen.emp.& l.ij.ſ.e.Ful.ẽt hic tenet ꝯ Bar.inquãtũ Bar.vult ꝙ cõdic.inde.cõpetet ꝓprietario, q a ſm Ful.hoc eẽ nõ põt, eo q a actio pſonalis nõ ſequit̃ fundũ l.fi.§.fi.j.de ꝯhen.em.& d.l.iij §.ſi hẽs nec ob.ll.alle.p Bar.quia loquunt̃ qñ vſusfructus erat extinctus. vnde & ipſe tenet ꝙ ille q ſoluit poſſit repetere & modus repetẽdi erit ſm formam l.vſufructu.j.ſolu.mat.& l.cũ ſundo.§.ipſius aũt, & ſic ſi bñ inſpiciatur cõmunis opi.videtur eſſe ꝯtra Bart.& veritas eſſe videtur ꝙ ſoluens poſſit repetere. In alijs dic vt hic per Bart.

Pauli. LEX XIII.

NAturaliter. † Seru' nãlr obligat̃ & iõ ſolutũ eius noĩe nõ põt repeti ſtanq̃ indebitũ & tali debito põt accedere fideiuſſor & pign' h.d. Et intellige hũc tex.ꝓcedere ſi ſolutũ eſt ꝑ errorẽ iuris nõ p l.error.C.ad l.fal.& p no.in l.j.ſ.eod.vbi hoc dixi.& no.Bar.j.§.proximo.

§.Item quod. Pupillus ſine tutore obligat̃ ad id i quo locupletior eſt effectus, & iõ ſi effectus adultus ſoluat, nõ repetit obſtãte ęquitate naturali h.d.cũ l.ſeq.

Pauli. LEX XV.

INdebiti. Hæc cõdõ eſt ex ęquitate nãli.iõ in ea veniũt fruct' & cętere actiones nãles h.d.¶ In glo.j.ibi ciuiles vt vſure. Quid de penſionib.domorũ, dixi in l.q ſe debere.§.fi.ſ. de cõdic.ob.cãm.& ꝙ illud quod hic dicitur in gl. de vſuris, intelligas procedere niſi illas vſuras percipiſſet, quia reſtituere teneretur quatenus ex eis locupletior eſſet effectus l.4.C.de pe.hær.l.poſt ſenatus & l.ſi poſſeſſor iuncta l. ſed & ſi lege.§.conſuluit.ſ.de pe.hær.& iuncta l.ſi nõ fortẽ.§.libertus ad fin.j eo.ſm Ful.hic cui adde ꝙ iſtud idẽ collr ex verbis Bart. hic.j.§.proxi.in ver.venio ad tertium &c.

SVMMARIVM.

1. *Condictio indebiti datur ad poſſeſſionem.*
2. *Nemo condicit rem ſuam præterquam à fure reſpectu proprietatis tantum.*
3. *Mutuum quod à principio non valuit nec poſtea conſumptione reconciliatum eſt, an poſſit eius poſſeſſio condici.*
4. *Tuum vel meum dicitur quod præſcriptione acquiritur.*
5. *Condictione indebiti conuenitur qui pecuniam alienam ſibi ſolutam perdidit.*
6. *Bonefidei poſſeſſor alienæ hæreditatis tenetur vero hæredi catenus quatenus effectus eſt locupletior.*
7. *Vſucapere an poſſit recipiens ſcienter indebitum.*
8. *Poſſeſſio pertinens vſufructuario indebite alteri ſoluta per proprietarium an poſſit condictione indebiti repeti.*
9. *Emphyteota meus ſi ab alio expellatur, non competit mihi actio contra illum.*
10. *Excipere vel opponere de iure tertij an & quando quis poſſit.*

§.Sed ſi nummi. Hęc cõdõ cõpetit ad ſolã poſſeſſionẽ, qñ ſola poſſeſſio trãſlata eſt ad dñm.q a ipſius poſſeſſionis occaſione acceſſerit & ad nudã ꝓprietatẽ, ſi ea ſola fuerit trãſlata h.d.¶ † No.ꝙ cõdic.ĩde.dat̃ ad poſſeſſionẽ.ꝙ eſt mẽti tenẽdũ, q a ſæpe occurrit qñ fit aliqs ꝯtractus inualidus ex quo fuit trãſlata poſſeſſio iuxta l.j.§.ſi vir.j.de acq.poſ.& in ꝓpo.no.Bar.in l.ſi alienã.j.ſol.ma.† & p hoc limitant̃ iura, q̃ dñt ꝙ nemo cõdicit rẽ ſuã pterq̃ à fure iuxta l.fi.ſ.vſuſ.quẽ ad.ca.q a verũ eſt,ꝙ nõ ꝯdicit reſpectu ꝓprietatis vt ibi ſed reſpectu poſſeſſionis ſicut hic, & i l.fi.j.de tritica.ẽt ſi eẽt poſ.rei mobilis, vt ꝓbat̃ hic ꝓ qua poſ.rei mobilis recuperãda nõ reperit̃ dari aliquod interdictũ poſſeſſoriũ recuperãde, vt no.i l.rẽ q nobis.j.de acq.poſ.tñ dari põt iſtud remediũ & alia de q b.no.p gl.& doc.in l.& iõ.§.Neratius.cũ ſuis cõcor.j.de ꝯdi.fur.† & iſta faciũt an ſi mutuaui pecuniã alienã tibi quã nõ cõſumpſiſti, & ſic à pncipio nõ fuit mutuũ nec cõſumptione recõciliatũ.poſſum cõdicere poſſeſſionẽ de quo dic vt p gl.& doc.in l.nã.& ſi fur.ſ.ſi cer.pet.¶ No.ꝙ trãsfert̃ poſſeſſio & poſtea repetit̃ poſſeſſio & dñiũ ꝙ illi acceſſit, vt hic, & l.ſi alienã & i prin.j.de do.cau.mor.fallit in caſu l.ꝑculus ãs incipit, ancilla.j.de iu.do.& rõnẽ fallẽtię ponit gl.ibi i ver.lucri feciſſe.¶ † No.ibi tuã feciſſe ſm Bal.ꝙ ẽt id quod acquiſiuiſti p pſcriptionẽ, dr tuũ, q̃uis nõ acquiſiuiſti directũ, ſed vtile dñiũ iuxta no.in auc.niſi tricennale.C.de bo.ma.¶ † In gl.in ver.vt vel, ibi, & addit vt i ſpecie &c.gl. vr̃ reſidere ꝙ nõ liberet̃ à cõdõne indeb.ille, q pecuniã alienã indebite ſibi ſolutã ſine culpa ſua pdidit.hoc ẽt ſequitur Ang.hic, & ſic dato, ꝙ liberet̃ a cõdõne indebi, ꝯcta circa poſſeſſionẽ pecuniæ attẽto ꝙ illa oblo bñ erat ꝯcta in ſpecie, tñ q a cõſumpta pecunia perinde eſt ac ſi à prin.trãſlatũ eſſet dñiũ & ꝯcta oblo ad tantũdẽ in gñe l.ꝙ indebitũ.ſ.eo.iũcta l.ſi fili'.ſ.ſi cer.pe.&.§.is quoq3.inſti. q b.mo.re.ꝯhi.ob.nõ perijt talis oblo ꝯcta in gñe, licet illa pecunia perierit, q a genus perire nõ põt l.incẽdiũ.C.ſi cer.pet.l.in rõne.§. incerte aũt.j.ad l.fal.tñ Iac.Bu.Alb.de Ro.Bal.Sal.& Ful.hic tenẽt ꝯtrariũ.[a] & dicit Alb.ꝙ iſta opi.cõiter tenet̃ licet quidã referãt Iac.de Are.i l.ij.§.appellata.ſ.ſi cer.pe.tenuiſſe opi.gl.tñ, ſm eũ.nõ eſt verũ ꝙ Iac.de Are.ita tenuerit.pncipalis rõ p quã doc.tenẽt ꝯ gl.eſt, q a ẽt ſi trãſlatũ fuiſſet dñiũ, & ille q recepit ſine culpa ſua perdidiſſet, nõ teneret̃ cõdictione indebiti.q a de nã hu' cõdõnis eſt vt nõ teneatur niſi quatenus locupletior eſt effectus l.in ſumma.§.ſi ſeruũ.j.eo.& d.§.libertus.ꝓbat̃ ẽt p l.multũ aũt.ſ.de pet.hær.† vbi hoc videmus ſeruari in petitione hr̃ditatis intentata ꝯ bonefidei poſſeſſorẽ, de cuius actionis nã ſimplr eſt vt petat̃, quaten' locupletior re' eſt effect' d.l.ſed & ſi l.§.cõſuluit.ſ.de pe.hære.¶ In gl. in ver.ꝯdicere pn a ſol.nõ eſt ſufficiẽs, q a ſaltẽ deberẽ poſſe cõdicere poſſeſſionẽ edificij, quã tradidi, iõ tene ſecũdã.¶ † In gl.i verbo, tuã feciſſe.ibi cũ ignorares &c.Ia.But.Bar.& Ang.hic dñt ꝙ ẽt ſi recipiẽs indebitũ ſciebat eſſe idebitũ, potuit vſucapere, vt hic p eos. ſed Bal.in lec.anti.& Ful.ſequunt̃ opi.gl.ꝙ imo requirat̃ ꝙ putauerit eſſe debitũ ad hoc ꝙ poſſit vſucapere p l.hominẽ.alle.i gl. & p l.ſi exiſtimãs j.p ſol.& dicit Ful.ꝙ Ia.Bu.nõ debuit videre tex. in d.l.hominẽ.& ꝙ Bar.fuit deceptus ſub autoritate Ia.Bu.cũ opi. gl.ẽt trãſit Alb.de Ro.hic ſilr dicens ꝙ Iac.But.nõ cõſiderauit tex. in d.l.hominẽ.& ſic p illũ tex.apparet ꝙ nõ dr̃ hoc caſu adeſſe bonafides requiſita ad vſucapionẽ. & p hoc apparet rñſum ad ea q̃ allegant̃ p Ia.Bu.& Bar.¶ In gl.i ver.in re ibi.l.fructus &c.vide ibi p gl.i verbo, habebit̃.& meli' declarat Bart.q̃ facit hic & p Spe.in ti.de loca.§.nũc aliqua.ver.cxlj.& Bal.in l.ij.C.de fru.& lit.expen. & in c.j.§.pterea.luſumo.de ꝓhi.feu.alie.p Fed.& i c.q in eccliarũ de ꝯſti.& i pdictis locis tãgit Bar.& hic an illud ꝙ hic tãgit gl.hic, & i d.l.fructus, i vſufructuario habeat locũ i feudatario.† Poſſet ẽt i caſu qõnis hic formate p gl.p cõdõnẽ indebiti recuperare actor poſſeſſionẽ nãlẽ ptinẽtẽ ad vſufructuariũ quã idebite tradidit ſoluẽs p iſtũ tex.& ꝙ poſſeſſionẽ ptinentẽ ad vſufru.haberet ſoluẽs tpe quo ſoluit.patet hic dũ gl.dicit plenã. nã p p hoc dicit plenã, quia de facto occupabat poſ.vſufructuarij.¶ In ea.ibi cõdicã ſolã ꝓprietatẽ &c.nõ aũt cõdicere põt p cõdõnẽ inde.nãlẽ poſ.q a illã hoc caſu tradidit ei cui ſoluit, nec in eã recipiens habuit cauſam à ſoluẽte, nec põt intẽtare negatoriã prius q̃ obtinuerit per cõdic. inde.reſtitutionẽ ꝓprietatis, q a añ non eſſet dñs & negatoria dat̃ dño l.ij.ſ.ſi ſerui vẽ.& not.ex gl.ꝙ illud ꝙ dr̃ in.§.cõpetit alle.in ea. habet locũ nõ ſolũ i ſeruitute reali verũ ẽt i pſonali, vt eſt vſusfructus.¶ In.e.ibi, vtilis cõdictio.ſ.ſine cã vel indebiti, & ſic.nõ dat̃ directa qñ nõ trãsfert̃ dñiũ in recipientẽ ſed p cõſumptionẽ fingit̃ trãſlatũ hic puto eſſe mẽtẽ gl.licet Bal.hic in lec.anti.& Ful.dicãt hoc ſolũ eſſe qñ ego ſoluẽs trado tibi, tanq̃ tuũ, nã tũc ꝯſumptione ſecuta nõ habet locũ directa, q a illa locũ habet qñ traditio facta eſt ex cã ex qua trãſlatũ fuiſſet dñiũ, ſi fuiſſet dãtis, ar.l.ſi fili'.ſ. ſi cer.pe.ſed hoc caſu ſi ſoluẽs fuiſſet dñs, nõ trãſtuliſſet dñiũ l.ij. §.ſubtilius.ſ.de cõdi.ob.cau.¶ In ea.gl.in fi.ratio gl.nõ eſt bona, vt hic per Bar.qui tñ alio modo ſuſtinet opi.gl.vt hic per eũ dicentẽ alibi meli' hic non reperiri.¶ † Ex qua gl.habes bene no.ꝙ ſi expuliſti emphyteotã meũ, vel alio modo ad te puenit poſſeſſio eius, donec durat ius eius nõ poſſum agere ꝯ te.& cũ gl.trãſeũt Ia.Bu. Bar.Alb.de Ro.Bal.i lec.ant.& Ang.& Sal.hic ſed ꝯtrariũ tenuit Bal. hic i alia lec.q a illud directũ dñiũ ſufficit ꝯ tertiũ licet nõ ſufficeret ꝯ

ADDITIO.

a ¶ Fran.Cur. Contrariũ Adde ꝙ ꝯ hãc gl.tenet ẽt Pau.de Ca.in l.nõ eis.§.j.ſ.ſi cert. pet.& ibi dicit ꝙ cõiter iſta gl.tenet̃ cuius oppoſitũ dicit alle.vt hoc refert Alex.

ret ꝯ emphyteotã.moneꝛ per d.§.cõpetit.in rõne sui & ꝑ l.iij.C.de noua.Ful.hic ẽt ꝯ glo.& seq.alle.tex.in l.j.§.ꝙ aũt.verius aũt.& ibi gl.i versi.in rẽ quã ibi sequit Bar.j.de superfic.vbi ꝓbaꝛ ꝙ dñs q al teri concessit aliquod ius reale puta emphyteoticũ vel superficiei põt agere ꝯ extraneos possessores rei vẽ.licet nõ ꝯ illũ emphyteo tã vel superficiariũ.& idẽ dixit ibi Ange.Pau.de Ca.hic dicit ꝙ cõtra gl.& Bart.hic facit l.si tibi homo.§.fi.de lega.j.vbi tale ius appellaꝛ ius seruitutis ergo ꝑ d.l.cõpetit.debet agẽs obtinere,q̃a debet idẽ esse in seruitute,tñ dicit nõ esse in dubio recedẽdũ à gl.& cõi opin.Sed tu potes rñdere ad d.l.si tibi.ꝙ ibi seruitus accipiꝛ large & impropriè vt ibi dicũt Dy.& Mo.Adde ẽt ꝙ ꝯ gl.Bar.& sequaces hic vꝛ esse tex.in l.si q̃s emptionis.§.si vero nullũ.ibi, nõ obstãte &c.C.de pscr.xxx.ann.vbi dñs põt agere ꝯ tertiũ nõ obstãte ꝙ alius pscripserit ꝯ dñm. Et intelligẽdo ꝙ ibi loquiꝛ in eo q̃ pscripserit bonafide & sic i eo q̃ acq̃siuerit vtile dñiũ iuxta not.in auc. nisi tricẽnale.C.de bo.mat.erit ibi tex.ꝯ gl.& Bar.hic, licet si intelligereꝛ i eo q̃ pscripsit mala fide q̃ nõ acquirit dñiũ,sed exceptionẽ tñ vt in d.l.si q̃ emptionis, i.prin.tũc nõ faceret ꝯ gl.& Bar.hic tñ tex.ille indistinctè loquiꝛ, & ꝓpea ĩ pũcto iuris tenerẽ ꝯ illã gl. licet Bar.[a] i l.ij.j.de excep.rei iud.teneat illud idẽ ꝙ ipsemet tenuit hic Bal.d.l.j.§.ꝓpterea.l.ultimo in ver.denuo q̃ro.&c. ibi, dũ dicit, psertim &c.sentit ẽt ꝯ istã gl.Sal.& Pau.de Ca.in l.cũ seruũ.C.de ser.fug.tractãt de isto ar.& ibi simpl'r sequunꝛ istã gl.sed Ful.ibi reprehẽdit illã per d.§.ꝙ aũt.† Et de mãꝛ q̃n quis possit opponere de iure tertij[b] videatis plene ꝑ Bar.in l.ij.de exceptio.rei iud.& i d.l.si alienã.& i l.j.§.fi.in fi.j.vti.possid.& ꝑ oẽs in d.l.cũ seruũ. & ꝑ Bal. in l.doce ancillã.C.de rei vẽd.& in auc.q̃ rem.C.de sacrosan.eccl. & in l.peremptorias.C.q̃ sentẽ.rescin.nõ pos.& i l.pe.i fi.C.de nõ nu.pe.in l.ij.in pn.C.q̃bus res iudi.nõ no.ꝙ habeꝛ ꝑ gl.& doc.in l. his ꝯñr.post pn.§.fam.erc.ꝑ Ang.i l.militis codicillis.§.veteran'.j. de test.mil.ꝑ Canon.in c.mandatũ.de rescr.& in c.cũ dilectus. de iurepa.& in c.relatũ.de pben.& in c.j.de rescri.in.vj.ꝑ d.Abb.in c. cõquerente. de cler.nõ resi.per Do.in c.ij.de cõsue.lib.vj.aliquid per Pau.de Ca.in l.ille à quo.§.si de testamento.j ad Trebel.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Licet Bar.Adde tu Pau.de Ca.in cõsi.cxlij.inci.ad id de quo queritur.

b ¶Fran.Cur. Iure tertij Adde in materia Pet.de Anc.in cõsi.ccxcvij.in c.efficacioribus & quasi inconuincibilibus rationibus.

Pomponij. LEX XVI.

1 *Debitũ sub conditione vel die incerto ante per errorẽ solutũ repeti non potest.*
2 *Soluens scienter debitum pendente conditione non repetit.*
3 *Actio & obligatio an & quando sit nata ante diem incertam.*

1 SVb conditione. ¶ † Debitũ sub condõne vel die incerto añ ꝑ errorẽ solutũ repeti nõ põt post diẽ vel ꝯdõnẽ sed añ repeti põt nisi certũ fuisset illã oĩno euenire h.d.cũ duab.ll.seq.¶ In tex.ibi.ꝑ errorẽ. innuit iste tex.à ꝯrio sensu quod si soluat q̃s sciẽter pẽdẽte cõdõne nõ põt petere ꝑ cõdic.inde.Pau.de Ca.hic dicit ꝙ aut soluit simpl'r & nõ repetit,q̃a vꝛ donasse, aut soluit ob causam de futuro implendã ꝑ eũ cui soluit,& tunc si nõ impleaꝛ ẽt repetet.& ita dicit velle gl.in l.q̃ se debere. in verbo cõdicere.s.de cõdi.ob cau.

2 † Adde ꝙ gl.i l.q̃ ꝓmisit.j.eo.tenuit ꝙ soluẽs sciẽter indebitũ,pendente cõdõne, nõ repetit ꝙ intelligo pendẽte cõditione impediri repetitionẽ,sed post defectã cõditionẽ ẽt causalẽ repetet,quia nõ vꝛ donare, sed soluere velle ante tps pro dissoluẽda oblone futura,q̃a vbi põt capi alia coniectura q̃ donationis, nõ est psumẽda donatio l.cũ indebito. in prin.j.de ꝓba.& l.si cum aurũ.j.de so.& ita in ꝓposito tenẽt Pet.Ray.Ang.Io.de Imo.& Pau.de Ca.& Ro. in l.stipulatio ista.§.inter certã.j.de verb.ob.facit l sed nisi iuncta l. ꝓcedẽti.§.fi.j.de iu.do.¶ In gl.in versi.sub incerto die.ibi, sed nec ante &c.dic verũ est ꝙ ante diẽ repeti nõ põt q̃n certũ est diẽ illũ eueniri in casu l.pxi.seq.puta q̃n ꝓmisit cũ moriar. & hoc ꝓcedit q̃n deberetur ex cõtractu,quia certũ est obligationẽ in debitũ iri, secus q̃n deberet ex causa legati relicti Titio sub illa die.s.cũ heredes,aut Sempronius morienꝛ, quia si soluat ante poterit repeti, eo q̃a nõ est certũ obligationẽ in debitũ iri, quia posset decedere legatarius, & legatũ nõ debereꝛ nec transmittereꝛ l.hæres meus. in prin.j.de cõd.& demon.& l.si cum hæres.j.q̃n di.leg.ced & hoc est ꝙ voluit dicere gl.in sequẽti parte.dũ dicit, sed secus in legato.

3 Et faciunt iste ll.maxime l.nam & si cum moriar † quod ante diẽ incertã sit nata actio & obligatio, de quo ꝑ gl.i l.in oĩbus.j.de reg. iur.& ꝑ gl.& doc.in l.vnica.C.vt act.ab hære.& ꝯ hær.& plene per Bar.in l.ita stipulatus.in.ij.q.prin.in versi.iuxta hoc q̃ro q̃n &c.j.de verb.ob.& ibi ꝑ alios.& aliquid ꝑ Bal.hic, & per Bal.in l.& si post tres.in lectu.ordi.& in repet.illius l.s.si quis cau.per Io.de Imo.in l.j.j.de condi.& demon.& per Pau.de Ca.in d.§.inter certã.& in l. quodcunq̃. per illum textũ.§.non solum.eo.tit.per Ro.in l.si constante.§.j.j.sol.mat.& veritas videtur ꝙ nõ sit nata,vt d.l.j.C.vt act. ab hær.cũ alijs alleg.per doc.in d.locis,ꝙ pro tunc nõ examino.

Pomponij. LEX XIX.

1 *Liberatio facta à l.in pœnam creditoris non tollit naturalem obligationem.*
2 *Obligatio naturalis non tolliꝛ per pscriptionẽ inductã in odiũ negligẽtis petere.*
3 *Statutum excludens creditorem à iure suo si fuerit per quinquennium negligens in agendo quomodo procedat.& an valeat.*

SI pœne. Liberatus ex aliqua dispositione legali in pœnã creditoris remanet naturaliter obligatus,ideo soluẽs etiam per errorẽ nõ repetit.¶ 1 † Not.ꝙ liberatio facta à l.in pœnã creditoris nõ tollit naturalẽ oblonẽ. 2 † & facit l.ista ꝙ per præscriptionẽ inductã in odiũ negligẽtis petere,nõ tollatur naturalis. de quo habetis gl.ita volentẽ in l.vbicunq̃.j.de fideiusso.& plene ꝑ Bart.in l.fi.j.rem rat.habe.& per Bal.lare in l. cum quis.C.de iur.& fact.igno.& in auc.ad hoc.C.de vsu.ꝑ Ang. in l.bñ à Zenone.C.de quadri.pscript.& in l.sicut.C.de pscri.xxx. ann.& in repet.l.j.C.de iud.ꝑ Bal.ẽt i c.eccl'ia sanctę Marię. de cõstit.vbi q̃rit q̃d si talis pscriptio sit inducta à statuto.& ꝑ eũdẽ in c. si q̃s ꝑ triginta.in titu.si de feu.fue.cõtro.

3 † Et iuxta hoc pungit hic Pau.de Ca.an valeat statutũ excludẽs creditorẽ à iure suo, si fuerit ꝑ q̃nquẽniũ negligẽs i agẽdo.de quo vide ꝑ Bart.[a] in l.oẽs populi.in.iij.q prin.& ibi ꝑ Bar.& alios post eũ in l.sequiꝛ.§ si viã.j.de vsuc.& ꝑ Bald.in d.auc.ad hæc.& in d.c.si q̃s ꝑ triginta.& in l.j.§.si inimũ.s.de postu.& i sua dispu.inci.statuto caueꝛ quod fenerator. ꝑ Tãcre.de cor.in cõpẽdiosa sua in rub.xij.& q.xxiiij.ꝑ Ange.in l. iustitia.s.de iusti.& iu.& in l.quibus.s.de legi.& in cõs.suo.cxxxvj. & clviij.& ꝑ Io.And.in c.ij.de excep.in.vj.& ꝑ alios i c.fi.de pscri. ꝑ Pau.de Ca.in l.ꝙ autẽ.s.de seruit.vrb.pdi.& in consi.suo.clxxxv. ¶ In gl.j.ibi.l.si q̃s in tantã.C.vñ vi &c.illa lex nõ loquiꝛ ꝓpriè de oblato, licet possit ad illũ casum extẽdi sm gl.ibi in vij.q.quã formãt circa res.& doc.ibi illã sequũꝛ. adde tñ ꝙ circa exẽplũ positũ hic in gl.de l.extat. & de d.l.si q̃s in tãtã.gl.tenuit ꝯñr.§.fi.insti.q. mo.tol.ob.volẽs ꝙ tollaꝛ nãlis,& ciuilis,sed gl.hic vꝛ verior ꝑ istũ text.nõ.n.repelliꝛ ꝙ ille sit modus tollẽdi nãlem oblonẽ.¶ Extra gl.no.illud ꝙ ponit Bar.hic dũ loquiꝛ de foro cõsciẽtię, nã facit ad no.ꝑ gl.repu.sin.xij.q.ij.fraternitas.vbi gl.voluit ꝙ sacerdos nõ debet iniungere alicui in foro cõsciẽtię vt soluat pœnã.tñ si bñ inspiciaꝛ,differũt casus in quo loquiꝛ d.gl.& casus i quo loquiꝛ Bar.hic nã in casu i quo loquiꝛ hic Bar.debitor remanebat ex ꝯtu pcedẽti obligatus nãliter & in pœnã actoris trahentis reũ coram vetito examine perdebat actor ciuilẽ obligationẽ.Et i hoc casu sm Bar. debitor in foro cõsciẽtię nõ est liberatus q̃n teneaꝛ soluere.sed in casu quo loquiꝛ gl.palle.q̃s erat obligat' rõne pœnę nãliter & ciuiliter.& de veritate illi' gl.ꝑ nũc nõ discutio q̃a ꝑ alios hic nõ tãgiꝛ, puto tetigisse in l.stipulatio ista.§.alteri.post Mod.j.de ver.obl.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Per Bart.Adde tu Pet.de Anc.in consi.cclviij.vbi concludit tale statutum non valere.

§.Quamuis. Soluens debitum alienum suo tamen nomine per errorem repetit, licet recipiens debitum sibi recepit, & ideo verus debitor non liberatur.h.d.

§.Si falso. Si soluo nummos quos habeo cões cũ alio, & volo repetere partẽ meã,fit diuisio numero,nõ aũt ꝑ singularia corpora.h.d.sm vnã lec.alias lect.videatis in gl.

a §.Si putem. [a] Solutũ indebite per errorem cõmissum circa rem repetiꝛ.h.d.¶ No.ibi nec.n.&c. à cõtrario sensu quod si soluissem indebitam pro debita & ex certa scientia,quãuis creditor forte putasset me teneri ad illud quod solui, tamen non possum repetere inuito ipso creditore, potest enim ratum habere l.si tibi dederim.j.de donationibus.

ADDITIO.

a ¶Si putem. No.ꝙ in dubio non videtur quis soluere vnum pro alio, quod no.l.ij.§. appellata.s.si cert.peta.

§.Si duo. Quod plus debito simul soluerunt eiusdẽ pecuniæ plures insolidũ debitores repetũt pro virili, sed si ex alternatiua obligatione duarũ rerum singuli debitores singulas res simul soluerũt, electio est creditoris reddere cui maluit.hoc dicit cum duabus legibus sequẽti.¶ In gl.super ver.licebit. Iacobus But.Bar.tol.Saly.& Pau.de Ca.hic sequuntur opi.gl.sed contrariũ tenet Bald.hic in lectu.antiq.Ang.& Ful.quia exceptio excussionis est exceptio ordinis,nõ tendẽs ad perimendũ obligationem vel actionem.adeo tutus tali exceptione si soluat nõ repetit. 8 † sic enim videmus in vno ex plurib.fideius.qui tutus erat exceptione,seu beneficio diuisionis inducto per epistolã d.Adri.q̃a si soluat repetit l.si testamento.§.j.j.de fideiusso.no.Bar.in l.j.in fi. & ibi hoc tenui.s.co.& Bar.in l.qui excep.in prin.j.co.

Pomponij. LEX XXII.

SEd & ſi me putem. Indebitũ omni iure ſolutũ per errorem etiam iniuſtum vt facti proprij repeti poteſt.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus non inducitur per exceptionem ſeruitutis factam in contractu.*
2 *Dicta in præfationibus non videntur repetita in ſequentibus.*
3 *Verbum, concedo, ſignificat plenam tranſlationem illius rei quæ conceditur.*
4 *Conditio indebiti datur etiam ad incertum.*
5 *Obligatus ad ſeruitutem poteſt præciſe cogi ad illam.*
6 *Conditio incerti an poſſit concurrere cum alijs actionibus.*
7 *Obligans omnia bona ſua pro c.debitis, an poſſit hanc obligationem condicere.*

§.Cum iter. Quando ſoluitur debitũ aliter.ſ.pinguius q̃ debeatur, ſi eſt incertũ cõſulitur ſoluẽti 1 p cõditionẽ incerti.h.d.¶† No.q p exceptionẽ ſeruitutis factã in cõtractu nõ inducit̃ conſtitutio ſeruitutis, ſi aũt tpe traditionis rei nõ fuerit poſtea excepta ſeruitus. Et melius pbat̃ in l.ſi binarũ.ſ. de ſer.vrb.prædi.nec mirum, qa p ɔ̃ctũ,ille, q erat dñs,nõ deſinit eſſe dñs ipſius rei,ergo eſt impoſſibile q tũc ſit ibi cõſtituta ſeruit' rei, q̃ tunc eſt ſua l.in re cõi.ſ.de ſerui.vrb.p̃di.& l.j.ſ.queãd.ſerui. amittatur.q̃ rõ ceſſat, ſi excepta fuerit ſeruitus tpe traditionis rei. quo tpe deſinit tradẽs eſſe dñs l.traditionibus.C.de pac.cũ ſimi. 2 ¶† No.ex hoc tex.& d.l.ſi binarũ.q d.in p̃cedentib.nõ vñr repeti- a ta in ſequentib.ᵃ Nec ob.l.Titia.§.pe.j.de ver.ob.& l.itẽ q.a.§.j.ſ.de pac.qa r̃ndet Bar.in l.ſi tibi liberũ.j.de act.emp.q hoc debet intelligi, qñ actus traditionis fuit factus ex interuallo ab his q̃ dicta fuerunt tpe ɔ̃ctus.per no.p gl.in l.per retentionẽ.C.de vſur.& nõ vr̃ ſciẽter, ſed p errorẽ omiſſum ideo dat̃ cõditio vt hic, & d.l.ſi tibi liberũ.de quo vide per Bar.& alios in d l.Titia.§.pe.& l.pacta nouiſſima.C.de pact.& in d.l.itẽ q.a. & plene p Io.de Imo.in l.quo- b ties.§.ſed ſi cum.in prin.j.de hære.inſtit.ᵇ ¶† No.de ſignificatione 3 verbi, cõcedo ᶜ q ſignificat plenã tranſlationẽ illius rei q̃ cõcedit̃, c vt hic,& l.fi.in prin.j.de dona.& l.p̃hibere.§.plane.j.q vi aut clam. & l.j.in prin.ſ.de cõſti.prin.c.paſtoralis.extra de dona.& ibi plene p doc.Et ibi habes q ſi de alia cauſa ñ appareret, perinde eſt ac ſi cõcedẽs dixiſſet, dono.vt ẽt no.gl.& ibi Bar.i l.vxori.§.fi.de leg.ij. & pbat̃ in d.l.fi.in prin.j.de do.& ibi p doc.maxime Io.de Imo.& p Bal.in c.Titius filios.in tit.ſi de feu.fue.cõtro.inter do.& agn.& in l.benignius.ſ.de legi.& in l.cum vitũ.C.de fideicõ.p Iac.But.& Saly.in l.ſi donatione.C.de col.aliqd p gl.in l.j.§.fi.in verbo,tranſire.ſ.de of.eius cui man.eſt iuriſdi.p Guil.de Cu.i l.qs ergo caſus.j. de decur.per Bar.in l.vbi ita donat̃.j.de do.cã mor.p Ang.in.§.qa vero leonis.in auth.de nõ alienan.p Imo.in l.cũ pater.§.pater pluribus.de leg.ij.per doc.in d.c.paſtoralis. p d.Abb.in c.cũ venerabi 4 lis.de excep.¶† In gl.fi.ibi,cõtinet certũ &c.hoc nõ eſt verũ, quia cõditio indebiti ẽt dat̃ ad incertũ l.ſi fundi.ſ.eo.iuncta l.vbi aũt.§. 5 fundi.de ver.ob.& p alia iura hic allegata p Bar.¶† In ea.ibi,præciſe &c.no.ergo q obligatus ad ſeruitutẽ põt præciſe cogi ad illã, & hoc tenet Bar.in l.ſtipulationes nõ diuidunt̃.in.ij.q.de verb.ob. per l.ij.§.date.ſ.de vſufru.& tãto magis pcedit hoc in caſu noſtro in quo tractam' de obligatione q̃ vr̃ obligatio rem reſtitui ad quã põt quis p̃ciſe cogi.l.q. reſtituere.ſ.de rei ven.& p Bar.in d.l.ſtipulationes,in.vj.q.Venit etiã in iſta obligatione ſeruitutis patientia, pp quã dicimus eũ obligari ad factũ, vt p gl.& doc.in l.ij.§.& ha- 7 rum.j.de verb.ob.Vnde nimirũ ſi põt ẽt agi ad intereſſe, ſi maluit actor ẽt re extãte vt hic dicit gl.no.Diſplicet tñ Bar.hoc q habeat locũ cõditio ſine cã,qa eſt violare tex.& qa hic fundus nõ eſt ſine cauſa apud creditorẽ. bene placet ſibi ſnia gl.inquantũ gl.vult q nõ detur cõdic.indebiti nõ p rõnẽ gl.ſed qa cõdi.indebi.nõ detur ad incertũ,qa falſum eſt,vt dixi,ſed p illã rõnẽ.ſ.qa fundus nõ eſt 6 indebite ſolutus.¶† In ea.ibi, vel dic &c.gl.in hac.ij.opi.vult q ẽt vbi põt habere locũ alia actio, puta cõmodati vel depoſiti, poſſit agi cõditione incerti ſi ago ad incertũ,preterq̃,qñ ex ſtipulatione agit̃.& idẽ ſenſit gl.inſti.de ver.ob.in verſi.ex ſtipulatu.ſed hoc diſplicet Bart.qa qua rõne cõditio incerti,nõ cõcurrit cũ actione ex ſtipulatu, vt inſti.de verb.ob.in prin.nõ debet ẽt cõcurrere cũ alia. Et pro hac opi.q nõ cõcurrat cũ alia,alle.l.permiſiſti.ibi,ſed certũ eſt iuncto ver.ſinaũt.j.de p̃ſcr.verb.& circa hoc ponit aliã opi.quã vide hic p cũ & cũ ipſo trãſit ſimplr̃ Ang.& Sal.hic, ſed Bar.tenet q immo cõcurrere poſſit cũ alia p d.l.ſi binarũ.& l.trib.ſ.de vſufr. earũ re.q̃ vſu.cõſu.& per d.l.ſi tibi liberũ.in verſi.ẽt.& ibi gl.in q.b. legib.apparet q ɔcurrere põt cũ actione ex vendito,& cũ actione ex teſtõ. itẽ concurrere põt cũ hypothecaria,vt in caſu l.& ideo.§. Neratius.j.de cõdi.furti. Fatetur tñ quod in caſu huius.§.non põt cõcurrere cũ cõdi.indeb.qa nõ repetit̃ id q ſolutũ eſt, nam fuit ſoluta libertas & repetit̃ ſeruitus, quod eſt ɔ̃ naturã ɔdi.indeb.Nec ẽt cõcurrat cũ rei vendi.per l.fi.ſ.vſufructu.quemad.caueat. quod vltimũ intellige niſi ſola rei detentio cõdiceret̃ p hic no. p gl.in fi. dum loquit̃ de cõmodatario. facit l.indebiti.§.ſed ſi nummi.ſ.eo. Ful.hic dicit ɔ̃ Bart.eſt tex.in l.ſi binarũ.ſ.de vſufru.ea.rerũ q̃ vſu. q.j.in d.l.ſi tibi liberũ.& qđ tex.in d.l.permiſiſti.nõ pbat opi.Bart. qa ibi loquit̃ non de condictione incerti, ſed de actione p̃ſcriptis verb.Et ſilr̃ dicit,q tex.inſti.de ver.ob.in p̃n.non negat quin ẽt qñ petit̃ ex ſtipulatione incertũ,nõ poſſit ẽt agi alia actione, q̃ actione ex ſtipulatu.nã videmus quod ẽt tunc triticaria datur,vt l.j.j.de triti.Vnde ipſe eſt in alia opi.ſ.qđ condictio incerti non ſit ppriũ nomen actionis qa non habemus ti.de ea,ſicut habemus de alijs actionibus. ideo vult quod hic intelligat̃ de condi.indeb.ratione ſubiectæ materię. Et pro hoc ẽt adducit l.ſi quis cũ à fideicõmiſſario.j.eo.itẽ quia hic põt dici ſolutũ plus cauſa.inſti.de actio.§.plus aũt.& §.huic aũt. Mouet̃ etiã p l.j.§.fi.j.ſi cui pluſquã. per leg.falc. vbi coniungit̃ ſolutũ per errorẽ & omiſſum per errorẽ. ergo ſicut pro ſoluto p errorẽ dat̃ condi.indeb.ita & pro omiſſo,& ſicut põt repeti liberatio, q̃ apud te eſſe non debe.l.ſi qs accepto.ſ.tit.ij.ita debeo poſſe repetere p ɔdictionẽ indeb.libertatẽ fundi, quã tibi dedi.Pau.de Ca.hic facit mentionẽ de iſta opi.Ful.& dicit qđ Ful. pulchre loquit̃,ſed quod tñ non eſt cũ opi.recedendũ. & ɔcludit verã eſſe opi.Bar.præterq̃ in vno.ſ.quod cõdictio incerti põt concurrere cũ alia,excepta actione ex ſtipulatu, & ſic erit gñalis, qñ petit̃ incertũ,ſicut certi condi.qñ petit̃ certũ.Si quis tñ vellet ſuſtinere opi.Bar.& tenere quod nõ cõcurrat cũ alia,poſſet r̃ndere ad iura alleg.in ɔ̃riũ quod debeãt exponi prout exponit gl.in d.l.tribus.in ver.incerti. Vel poſſet r̃ndere,q condictio incerti cõcurrat cũ illa q̃ orit̃ ex diuerſo fonte,vt in d.l.ſi binarũ.& d.l.ſi tibi liberũ, nam ibi actio ex vendito oritur ex ɔ̃ctu venditionis.ſed condictio incerti orit̃ ex pacto ſicut dicimus in act.p̃ſcr.verb.l.ij.de pa.inter emp.& ven.& no.Bart.in l.iuriſgẽtiũ.§.quinimmo.ſ.de pac.& in l. petens.C.eo.tit.Vel ſm Pau.de Ca.hic põt r̃nderi quod actio ex vendito dabit̃ directo ad ſeruitutẽ ɔſtituendã. ſed ɔdictio incerti dat̃ ad aliud.ſ.vt res retradat̃ & retineat̃. donec ſeruitus cõſtituat̃. arg.l.q. exceptionẽ.§.ſi pars.j.eo.Iſta r̃ſio mihi non vr̃ tuta, qa ẽt condictione incerti põt agi directo vt ſeruitus conſtituat̃ vt pbat̃ hic non violando tex.quẽ ẽt intelligũt Ia.But.& Bal.hic Tutius tñ puto eſſe tenere qđ ɔcurrere poſſit cũ alia p d.l.& ideo nec mihi placet opi.Ful.qa tex.in d.l.ſi tibi liberũ. & in d.l.ſi binarũ non patiunt̃ illã r̃ſionẽ quã ad iſtũ tex.dedit Ful.ſ.q rõne ſubiectę materię intelligat̃ de condi.indeb.Non obſtat q ɔdictio incerti non habet ſpecialẽ titulũ. qa ad hoc r̃ndet Bar.hic.ſ.q hoc alibi tollat̃, vt interdicto fraudatorio,de quo loquitur tex.in l.pupilli debitor in prin.j.de ſol.& in interdicto,de ruderibus tollendis.de quo loquit̃ tex.in l.p̃tor.§.fi.j.de dam.infec.Non ob.d.l.ſi qs cũ à fideicõmiſſario.qa ſm primũ & ſecundũ exemplũ ibi poſitũ in gl.erat ibi proprie ſolutũ indebitũ, vt ibi declarat Bar.ſm tertiũ exẽplũ r̃nde,q ibi intelligit̃ de ɔdictione incerti non de ɔdictione indebiti p iſtũ tex.ibi ſm Bar.& tex.ibi nõ refragat̃.Non ob d.§.plus aũt cũ ſi.qa r̃ndeo,q dum dr̃ ſolui plus qualitate.tñ hoc non facit, q det̃ condictio.inde.vt hic Preterea tũc nõ vr̃ pprie ſolui indebitũ.vt pbat text.in d.l.ſi qs cũ à fideicõmiſſario.in ver.quaſi. & ibi gl.Non ob: d.l.iij.§.fi.qa fateor,q illa duo cõiungunt̃ vt det̃ ɔdictio ad repetẽdum,ſed vno caſu det̃ vna cõdictio, alio caſu alia vt pbat̃ hic & in d.l.ſi tibi.cũ ſi.Nõ obſt.q nihil repugnat qn repetere poſſim libertatẽ,quã tibi dedi,qa r̃ndeo, q imo nõ repeto libertatẽ,imo peto ſeruitutẽ,quã nunq̃ tibi dedi, & ſic ɔcludo q hic agit̃ ɔdictiõe incerti,q̃ eſt ppriũ nomẽ actionis & põt cũ alia ɔcurrere i reliqs vero 8 ſequor op.Bar.¶† Vltimo facit illa l.ad q.ſi tibi debebã.c.& putabã me tibi teneri ad obligãdũ oĩa bona mea pro illo debito & ita p errorẽ obligaui,an poſſim hãc oblõnẽ ɔdicere, de qua q.vide Bal.notabiliter i l.ſi veritas.C.de fideicõ.vbi determinat q nõ.

ADDITIONES.

a ¶Fran.Cur. Sequentib. Adde Alex.in l.ſi quis cum aliter.j.de ver.obl.& eundẽ in cõſi.xij.in.iij.vol.vbi etiã ea,quæ dicuntur in præfationib.in contractu repetita videntur,licet cõtractus ex interuallo apponatur in ſcriptis, & adde an præfationes probent inter ipſas partes. Alex.in cõſi.xlvij.in.v.vol.& eundem in conſi.lv. & in conſi.lxxix.an ex præfationib.detur intelligi mens & intentio diſponentis & eundem in conſi.cxviij.in.v.vol.an præfationes denotent cauſam finalem.

b ¶Fran.Cur. Infra. De hær.inſtit. Vide Alex.in l.ſi quis cum aliter.j.de verb.obl.

c ¶Fran.Cur. Concedo. Quid ſignificet hoc verbum, vide Alex.in l.à Titio.j.de verb.obl.& Alex.in l.ſi donatione.C.de col.

Vlpiani. LEX XXIII.

LEganter. Datũ p errorẽ ob tranſac.nõ factã vel imperfectã, vel ipſo iure inutilem, repetitur.h.d.vſq; ad.§.ſi quis poſt. ¶ No.q tranſactio facta ſup ſententiã q̃ in rem iudicatã tranſiuit, eſt nulla.idẽ vr̃ dicendũ in cõpromiſſo facto in arbitratorẽ,cũ ſit trãſactio quędã vt in auc.vt differẽtes iudices iuxta prin.& ibi nota. Et id q dr̃ hic in ſententia

sentētia vr̄ q̄ locū habeat ī instr̄o habēte executionē paratā, sicut snīa auctoritate statuti. Et circa ista addūt plures additiones quas dedi in l.si cā cognita. C.de trāsac. & ibi examinaui mām huius l. Quā ēt lita nō hr̄e locū nisi iurm interuenisset in trāsactione, q̄a operat̄ vt licet nō valeat in vim trāsactionis, valebit in vim pacti. vt oo. p Bar.in l.si quis maior.C.de trāsa.p l.cū pr̄.§. filius mrem. ff.de leg.ij.quod tene menti.de quo plenius dixi in d.l.si quis maior.Quid aūt si lata esset snīa, q̄ poterat retractari p restī.in integ. an trāsactio super ea valebit.Ang.hic ᵃ tenuit q̄ nō, quia nō dēt inspici id quod euenire pōt.de iure spāli.arg.l.apud Iulianū.§. fi. de leg.j.Dic q̄ melius pbat̄ in l.iiij.§.j.de fideicō.lib.& p no. p Bar.& Doct.in l.j.j.de iniusto rup.& irrito test.& p Bar. in l.inter stipulātē.§.sacri.j.de ver.obl.dū tractat an inspiciat̄ quod euenire pōt.& ista est magna limitatio ad istū tex.in verbo, nullo remedio.

ADDITIO.

a ¶Fran.Cur. Ang.hic. Adde q̄ ista opi.Ange. hic fundatur per l. si causa cognita. C.de transac. vbi à pari procedunt appellatio, & restitutio in integ.

SVMMARIVM.

1. *Exceptio transactionis opposita impedit processum.*
2. *Sententia contra sententiā non tenet, sed sententia contra transactionem sic.*
3. *Iuramentum an possit deferri post sententiam.*
4. *Compromissum factum post sententiam, an valeat.*
5. *Exceptio impeditiua lit.contestari, si superueniat post litem contestatam, impedit reliquum processum si ad id opponatur.*
6. *Exceptionem impeditiuam litis contest. qui opponit, & super ea fuerunt examinati testes, & succubuit an post lit.contest. poterit opponere ad instituendam causam in vim peremptoriae, & de nouo testes producere.*
7. *Soluentibus idem quo remedio succurratur.*

1 §.Si quis post. † Exceptio transactionis opposita īpedit pcessum, omissa vero nō facit pcessum irritū, sed repetitioni eius, q̄ ob transactionē datū est, locū facit.h.d.¶ No.q̄ exceptio trāsactionis īpedit lit.cōte.¶ † No.q̄ licet snīa ꝯ snīam nō teneat.l.j.C.qn̄ puoc. tn̄ snīa ꝯ trāsactionē tenet. & sir̄ snīa ꝯ iusiur.tenet.l.nā & postea.§.si dānet.s̄.de iu.iur. Vr̄ tn̄ iste tex.loqui qō exceptio transactionis fuit opposita.ita ēt loquit̄ tex.in d.§.si dānet̄.ſm intellm gl. tn̄ adhuc vr̄ ſm Ful. dici posse q̄ ēt snīa lata ꝯ trāsactionē, de qua sit oppositū, valeat, quia snīa fert̄ super certo & liquido p probōnes, & sic nō repugnat h̄ suiæ, sed bn̄ ecōtra repugnat trāsactioni, q̄ fiat post snīam, quia debet fieri trāsactio super re dubia, & lite icerta.l.j.s̄.de transac.& dicas istud eē de mēte Bar.ī d.l.j.C.qn̄ puo.dū ponit dr̄iam inter snīam latā 3 ꝯ trāsactionē.vide q̄ dixi ī d.§. si dānet̄. † An aūt post snīam possit deferri iusiurandū.dicit Ful. hic se nō reperisse specifice tactū. tn̄ putat q̄ si victor post snīam detulit iusiurādū, & ille iurauit nō debere, & valebit, & intellr̄ derogatū snīę, & licet iusiurandū sit spēs trāsactionis.l.ij.s̄.eo.iō illud est verū large, nō put sumit̄ in titu.de transac.Tn̄ quia fuit inuētū iurm, vt esset litiū finis, sicut trāsactio. l.j.C.de iureiu.l.fratris.C.de trāsac. vr̄ q̄ quantū ad hoc bn̄ sapiat 4 nām trāsactionis. † vn̄ mihi vr̄ q̄ sicut trāsactio vel cōpromissum nō valet post snīam, nisi adijciat̄ clausula, nō obstante snīa.vt not. Bal.in l.si diuersa.C.de trāsac.ita & iusiurandū.& dicūt Pet.Cy.& Sal.ī d.l.si cā cognita.hoc esse verū, ēt ī ꝯpromisso facto ī arbitriū, quia ꝯpromissum tale est inuētū vt sn̄ litiū finis.l.j.s̄.de arbit.vnde post litē finitam nō valet.& bn̄ probat̄ in c.exposita. de arbi. licet Ang.h̄ ꝯriū dixerit, & nō bn̄.nec Ang.p sua opi.aliq̄d allegat, nec 5 ex pdictis mētionē vllā facit.¶ † No.q̄ exceptio ipeditiua lit.cōte. si superueniat post li.ꝯt.īpedit reliquū pcessum, si ad id opponat̄. ad idē tex.ī l.ij.C.de ꝯsor.eiusdē litis.& ī c.īsinuāte.de of.del.& ad mām huius §.vide q̄ dixi ī l.nā & postea.ī prin.s̄.d' iur.iur.vltra no. p Bar.h̄.cuius dictis in quātū loquit̄ de exceptione, & simil.adde ea q̄ oot.p Iac.But.ī l.adulterā.C.de adult.& p Bal. ī l.peremptorias.C.sen.resc.nō pos.& in l.j.C.de iu.& fac.ign.& Ang.& Ioā.de Imol.ī l.Vranius.in fi.prin.j.de fideius.p Ant.de But. in c.dilectus 6 filius.Io.Sarracenus.de rescri.& cōiter tenet̄ opi.Bar. ¶ † Itē circa vltimā qōnē quā Bar.h̄ idecisam reliquit, adde q̄ Ang. h̄ trāsit cū vltima opi.relata p Bar.h̄ si excipiēs offerat pbōnes in promptu, p c.veniēs.el ij.de testi.aīs secus, p c.pia.de excep.in vj.cū gl.ibi, tn̄ de hoc nihil dicit iueoio Ful h̄ ēt trāsit simpl̄r cū opi. relata p Bar. quā ēt vr̄ sequi Bal.in l.pscriptione. ī fi.C.si ꝯ ius. sed ipsemet Bal. in l.nā & postea.in prin.de iureiur.& hic aliter distinguit, & suam distinctionē nō vr̄ pbare. iō sto cū d.vltima opi.relata p Bart. hic. p qua vide Ant.de But.in c.cū dilectus.de ord.cog. dū alle.dictū Iac.de But. in l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter. s̄.quib.ex cau. 7 maio.¶ † Vltimo facit iste tex.q̄ si erā debitor tuus in x. & solui tibi.& hoc nō obli.iterū egisti ꝯ me ad illa.x. & fui ꝯdēnatus sorte, quia nō potui pbare solōnē, & iterato solui.postea vero superuenerūt mihi pbōnes q̄ possim repetere p ꝯdōnē siue cā illa x.q̄ primo solui.de quo aſt.dixi ī l.īperatores.j.de reiu. & ibi p Io.de Im.

Vlpiani. LEX XXIIII.

SIis. Promittens indebitū scienter non rondicit promissionē, seu obligationem per cōdōnem. h.d.

Vlpiani. LEX XXV.

CVm duo. Ex pluribus soluentibus idem debitum ei qui vltimo soluit, competit repetitio, si plus debito solutum est.h.d.

Vlpiani. LEX XXVI.

1. *Obligatio nulla nunquam oritur quando lex resistit obligationi.*
2. *Statutum q̄ nullus audeat contrahere cum minore sine tali solēnitate, et si fecerit q̄ non valeat. quid operatur. & quid si dicat q̄ non valeat contractus.*
3. *Vsuræ indebite solutæ an possint repeti in curia seculari.*
4. *Depositari⁹ si restituit pecuniā cū lucro ꝯponēti, an possit illud lucrū repetere.*

SI non sortē. Vsuræ n̄āliter tn̄ debitę p errorē iuris solutæ nō repetunt̄, nec in sortē cōputant̄. sed si erāt oī iure idebitæ ꝯputant̄ ī sortē.Si vero nō erat adhuc sors soluta, oō repetūt̄. sed si soluta erat, aut simullachrū cū eis soluit̄, repetūt̄ eo mō quo sors idebite suluta repetit̄. & tūc dn̄r nullo mō debitæ, quia ꝯ phibitionē legis sūt pmissæ: vt si sūt vsuræ vltra cētesimā, vl̄ vsuræ vsurarū, vl̄ ꝯ taxationē, de qua in l. 1 eos.C.d' vsur.h.d.ī effectu.¶ † No.& qn̄ lex resistit obloni, nō orit̄ nālis, neq; ciuilis oblo.sed qn̄ lex nō resistit, orit̄ saltē nālis. simile est ī l.cū lex.j.de fideiusso.& ī l.nō dubiū.C.de legi.iuncta l.stipso 2 ista.§.alteri.cū ibi no.j.de ver.obli. † Et iō facit q̄ si statutū disponat q̄ nullus audeat ꝯhere cū minore sine tali solēnitate, & si fecerit, nō valeat, q̄ nō orit̄ nālis oblo, ſm Bar.& Ang.hic.secus dicit Angel.si statutū diceret q̄ ꝯctus nō valeat, p l.j.j.de noua.& l.pupillū. j.de reg.iur.sed in hoc vltimū Ang.nō vr̄ bn̄ dicere q̄ hoc casu nō orit̄ nālis.vt pbat̄ in l.v.§.si vxor viri.j.de dona.int.vir.& vx. vnde melius loquutus est Bar.in d.l.cū lex.& in d.l.j.j.de noua.& Bal.in l.cū quis.C.de iur.& fac.igu.& in l.nō dubiū.in pen. q. C. de legi. 3 & Io.de Imol.in c.cū cōtingat.in viij.memb.de iureiu. ¶ † Not.ex tex.ibi, quasi sors indebita.tex.quē Bal. allegabat, ſm qd̄ refert h̄ Pau.de Cast.ad hoc videlicet q̄ vsuræ indebite solutæ possint hodie repeti in curia seculari. patet h̄ dū tex.dicit q̄ repetunt̄ vt sors indebite soluta. & clarū est q̄ sors indebite soluta repetit̄ in curia seculari, si est soluta laico, & certū est q̄ hodie vsura q̄libet ēt modica, est indebita oī iure.iuxta plene no.in auc.ad hæc. C. de vsur. & in l.cūctos populos.C.de sum.tri.& in c. quia in oībus. de vsur. & in c.cū sit gn̄ale.de fo.cōpe.tn̄ ſm Pau.de Cast.ꝯriū seruat̄, q̄ a nō repetunt̄, nisi in curia epi, & ad illā curiā fit remissio, quia posset cōtingere dubitari an esset vsura vel nō. de quo nō posset cognoscere secularis.p no. p gl.in cle.dispēdiosā.ī ver.vsuras.de iud. & p Doct.in l.Titia.j.sol.mat.subdit tn̄ q̄ si reus fateret̄ se recepisse vsuras, posset in curia seculari p illis cōpelli, quia tūc nullus cadit articulus spūalis.nā curia secularis suffragari debet ecclesiasticæ. vn̄ ad instantiā ecclesiasticę curiæ cogit iudex secularis quē ad obseruātiā iuri.c.licet mulieres.de iureiur.lib.vj. addatis ēt q̄ Bal. in l.eos.C.de vsur.pcise tenet repetitionē vsurarū fieri posse in curia seculari.de quo per Fed.de Se.cōl.lxxxij. & in cōsi.ccxlj.incip. Domino Andrea &c. p Spe.in tit.de cōpe.iud.adi.§.j.ver.ij.in criminalibus.& p Bal.in c.j.§.si mulier.in tit.de contro.inuestit.& in l.j. C.de sentē.q̄ sine certa quāti.& in auc.ad hæc.C.de lati.libe.tollē. p oēs in d.c.cū sit gn̄ale.& p Bar.& alios in l.quoties. C.de iud.& in l.oī nouatione.s̄.de sac.san.ecc.& in l.ij.s̄.de iuris.om.iu. p Ant. de But.in c.post miserabilē. de vsur. p Imol.in c.innotuit. ad fi. de arbit.dixi in d.l. Titia.Quæro quid si vsurarius confessus est se pro vsuris recepisse.c.& de alijs vsq; ad.cc.quietationē fecit, an aduersus eū dabit̄ repetitio in.cc.vide Bal.& Ang.in l.si marito.§.j. j.sol. 4 ma.vbi per illū tex.determinat q̄ oō. † Itē q̄ro quid si apud aliquē deposita est pecunia ad numerum, & depositarius negotiatus est cum dicta pecunia, & lucrum fecit, postea restituit depositū deponenti cum lucro ad rationē.x.pro centenario putās se ad hoc teneri, an poterit tale lucrum repeti, vide p Bald.in l.j.io x.q.C.pro soc.vbi tenuit q̄ nō, nisi fuerit error facti, vt quia depositarius putasset per procuratorē suum fuisse ita promissum.¶ Vltimo scias istū tex.dū loquit̄ de vsuris nālr̄ debitis & solutis, dēre intelligi sn̄ distinc.aut p errorē iuris, aut facti solutū est, per not.in l.j.s̄.eo.

§.Si quis falso. Error ī sorte principali tollit effectum cōfessionis circa accessorium. h.d. Vel sic ſm Bart.q̄ soluitur ne quis vexetur ī putatiuo debito repetitur 1 tanq̄ indebitū.h.d. † Et per hoc dicit Bar.q̄ licet ego sciam me nō teneri ad vsuras, tn̄ si pmitto vel soluo tibi vsuras ne vexer super debito principali, non pōt dici q̄ sciens indebitū soluā.& ideo vr̄ secus esse qn̄ soluo sortē cū vsuris eodē tēpore, vt inquit Pau. de Ca.in l.pe.in fi.s̄.tit.j.& ex his declarantur ea q̄ no.ibi Bal.cū dicit q̄ quis promisit vsuras, postea liberaliter soluit q̄ spōtanea solutio

purgat

purgat vliriū, & ꝑ illā.l.pe. nā intelligi debet qn̄ sors erat restituta tpe solutionis vsuratū.vide ēt ad prædicta gl.no.in c.peruenit de fideiusso. q̄ voluit ꝙ solués scienter indebite vsuras nō repetit. tn̄ Bal.in l.constitutionibus.C.de vsu.illud reprobat ꝑ not.in c.peccatū de re.iur.in vj.& ita ēt vult Bat.in auc.ei qui.C.de bo.auto.iudi.possi.sed opi.Bald.vltimo relata vr̄ ꝯ tex.hic à ꝯrio sensu, i ver. sciēs,& alle.i ꝯriū ꝑ Bal.nō vr̄ aliquo modo ꝯdicere.Itē his q̄ no. Bar.h̄ quēadmodū.s.retuli.adde no.ꝑ Bal.i l.ab Anastasio.C.mā.

§.Indebitum.

Dicitur indebitū ēt si debeatur ciuiliter & nāliter,tn̄ competit exceptio ꝑpetua, & favorabilis.h.d.mā huius.§.fuit examinata in l.j.s.eo.

SVMMARIVM.

1. *Debitum nō extinguit si spēs det ꝑ errorē insolutū ꝑ maiori quantitate q̄ debeāt.*
2. *Datio isolutū facta à iudice vitiat i totū si ꝑ aliqua pte fuerit facta plus dbito.*
3. *Datio insolutum, an & quando posset repeti.*
4. *Communionem inire nemo cogitur,nec in ea qua inita est,persistere.*
5. *Diuisio,& alienatio,an possit prohiberi hæredibus per testatorem.*
6. *Retentione licet vti unius rei pro alio debito.*

§.Si centum.

1 † Si species detur per errorē insolutum pro maiori quantitate quàm debeāt,nō extinguitur debitum,& pro tota re cōpetit condictio indebiti,licet ꝑ debito retineri possit. sed si det quātitas pro q̄titate.& diuersi generis fit confusio vsq; ad q̄ntatē concurrentē, & residuū pentur.idē si q̄titas detur pro tota specie cū ps tn̄ speciei deberetur.h.d. 2 † Et per istū tex.decidit notabīr Bart. h̄ ꝙ datio īsolutum facta a iudice vitiatur in totū si pro aliqua parte[a] fuerit facta plus debito,facit.l.j.§. hæc verba.j.ne vis fiat ei. & sequuntur hic cōiter Doc.h̄ Bal.in l.certi cōdō.§.qn̄.s.si cer.pe.& Rom.in l.j.§.pe.j.de ver.ob.& in l.si is ad quē j.de acq.hære.limita tn̄,vt per Bal.not.in l.ordo.in pen.q.C.de execut.rei iudica.Quid aūt si res valeat minoris q̄ eēt adiudicata q̄tas debita,vide t l. à diuo pio.§.si pignora.j.de re iud.& per Bal.in d.l.ordo. 3 † Quærit ēt Pau.de Cas.[b] hic q̄d si res valeret plurisq̄ā esset q̄titas, pro qua est data res insolutum, q̄a erit erratū in estimatione.r̄ndet ipse ꝙ si datio fuit facta à parte nihil repetitur,q̄a tanti rem istā estimasse vr̄ ar. l. imperator.§.si centū.j.de leg.ij.aut à iudice,& tunc dicit recurrendū ad l.fi.C.de iur.dot.impe.de quo dixit Paul. de Cast.in d.§.si pignora. ¶ 4 † No.ꝙ nemo cogitur inire cōionē,nec ēt in ea q̄ inita est persistere,vt in iurib.hic alle.in gl. 5 † vn̄ facit s̄m Paul.de Ca.hic, an valeat pceptum factū à testatore hęredib⁹.ne diuidāt[c],& dicit ꝙ nō, si mandatum est ꝙ nunq̄ diuidant. secus si ad certum tp̄s,sicut in ꝯclu.l.in hoc iudiciū.§.si conueniat. & §.seq.s. cōi diuidun.& procedit ar.de ꝯtrib.ad vltimas volunta tes.l.seruum filij.§ eum q chirographū.de leg.j.cū simil. alle.ēt quod not.Bar.in l.Quintus.j.de adimen.lega. adde ꝙ de hoc est tex.in l.si qui ita sint in principio.j.de condi.insbt.& ibi hoc pōderant Bal.& Ang.dicentes ibi probari ꝙ testator pōt ꝑhibere hæredes ne vsq; ad certū tp̄s diuidāt. vł ēt ꝙ in ꝑpetuū prohiberi possint ex cā,q̄a est ista ꝑhibitio alienationis.l.si pupillorū.j.d̄ reb.cor. & testōr ex cā pt ꝑhibere alienationē perpetuo.l.filiusfa.§.diui.& ibi no.de leg.primo,& plene in l.quoties.C.de fideiusso. & pro hoc vide glo.iuncto text.in l.fi.C.commu.diuidun.dū glos.alle.l.fi.C.de re.alie.non alienā.& vide ēt no.per Bar.in l.si conueniat.ff.pro soc.Nec ob.id ꝙ hr̄ in d.l.in hoc iudiciū.§.si conueniat,q̄a fortior est in hac mā ꝑhibitio testatoris q̄ ꝯhenus vnde videmus ꝙ si in isto testō testator ꝑhibeat expsse rem alienari,impedit ꝑ talē alienaoonē,seu ꝯctū trāsferri dn̄ium.secus si dicta prohibitio fuerit facta per pactū seu cōuentionē inter viuos.vt plene no.per gl.& Doc. in l.ea lege.de condi.ob cau.cū simi.¶ 6 † No. ꝙ licitū est vti retentione[d] alicuius rei pro alio debito.de quo dic vt hic ꝑ Bart. plenius per eum in l si nō inducta.C.q̄.mod.pig.taci.ꝯha. & ꝑ eum in l.si filio.el.j.in prin.j.sol.ma.vbi ꝑ illū tex.litat ea q̄ ipse hic no. & ꝑ oēs.i l.fi.C.cōm. & i l.j.§.ꝑ illū tex.C.ēt ob chirogra.pe.ꝑ Bal.i l.restituēda.C.d̄ pe.hę. & i l.pe.C.d̄ pi.ac. & ꝑ Pau.d̄ Liaza.i cōmē.c.finē litib⁹.d̄ dol.& ꝯtu.

ADDITIONES.

a ¶Fran. Cur. Parte. Adde Alex.in l.j.§.sed similiter.j.de ver.ob.Ro.i cōs.ccccliiij. incip.in re pn̄ti.Cu.& Alex.in l.iuste possidet.j.de acq.pos.& Flo.in l.hoc iudicio.§.fa.er.ēt si pro vno nūmo excederet debitum.ita Fulg.& sic sequitur ꝙ fructus percepti ex re insolutū data debent restitui vel computari in sortem. alter posset agi cōdōne indebiti i qua veniūt oēs successiones naturales.l.indebiti.§.e. falli tn̄ nisi illud plus sit quasi vēditū.q̄a ꝑciū rei ñ res dabi͂.l.fi.C.de iu.do.ipe.

b ¶Fran. Cur. Quærit etiam.Pau.de Ca. Adde de isto art.vt ꝑ Old.in cons.xxij.in fi.

c ¶Fran. Cur. Ne diuidant. Adde in ista materia Old.in consi.celj.

d ¶Fran. Cur. Retentione, Adde q̄ dicit Bart. in l.quæ oia.§.j.s. de procu ꝙ procurator pōt retinere instr̄a pro eorum mercede. si consideras regulam & limitationē h̄ positam, dices ꝙ nō.& ita tenent hic Alb.& Ful.licet dicāt ambo, ꝙ nō seruatur de cōsuetudine. quid aūt si animal tuū intrauit agrū meū, an possim illud retinere donec de damno mihi satisfiat, vide Barto.in l prætor ait.s.de his.s.de dam.infec.aliter incip.l.si amplius.§.de his.& ad hic dicta adde Bald. in consil. cclij.in ij.vol.& vide omnino Alex.in consi.xlij.in ij.vol.

SVMMARIVM.

1. *Libertus tenetur patrono præstare operas officiales,& obsequiales.*
2. *Obligatio ad antidora præcedens impedit repetionem soluti per errorem.*
3. *Facta repeti non possunt.*
4. *Repetitio æstimationis non denegatur quando solutum non est repetibile.*
5. *Codō indebiti est huius naturę ꝙ i ea veniāt quatenus re⁹ locupletior effect⁹ ē.*
6. *Operæ artificiales sunt quæ cum doctrina tantum præstari possunt.*
7. *Operæ fabriles dicuntur quæ possunt haberi cum doctrina,& sine.*
8. *Operæ officiales cohærent personæ patroni.*
9. *Exceptio doli non potest opponi contra hæredem extraneum patroni agentem hæreditario nomine.*
10. *Famulum tuum an possis alteri concedere ad seruiendum,eo inuito.*
11. *Vasallus an possit inuitus cogi per dominum iurare alteri fidelitatem.*
12. *Operarius si conductus est ab aliquo ad operandum, an debeat laborare suo sūtu, vel expensis conducentis.*
13. *Potestas tenetur suis expensis conducere officiales.*
14. *Vasallus an teneatur suis sumptibus seruire domino.*
15. *Collectas an possit dominus suo vasallo imponere.*
16. *Emphyteusis recepta per patrem pro se,& liberis,an transeat ad liberos etiā qui se ab hæreditate abstinuerunt.*

§.Libertus.

Libertus soluēs patrono operas officiales vel earum æstimationem putans per errorē iuris se ad illas efficaciter teneri cū nō teneret nisi nāīr tm̄, nō repetit.si aūt operas fabriles vł artificiales nō ꝑmissas soluat quæ sunt oi iure indebitę, q̄uis illas easdē repetere nō possit, q̄a eędē nō sunt in rerū nā, nec ēt alię similes ꝑꝑ personarū & tēporū diuersitatē, q̄ eiusdē hois operas diuersificat, tn̄ repetet̃ æstimatio, quatenus p̄ronus recipiens locupletior effectus est,hoc est quatenus fuisset ab alio cōducturus si istę operę sibi p̄stitę nō fuissent, & in operis officialib. ēt si sint debitę oi iure, vt q̄a solēniter promissę, nō pōt libertus alteri delegare.si tn̄ delegatus est,& soluit, nō repetit.in fabrilibus vero vel artificialib⁹ si debitę sunt,vt q̄ solēniter ꝑmissę pōt alteri delegari.h.d.Et diuidit̃ in tres. Primo loquit̃ in officialibus. Secūdo in fabrilib. & artificialib.Tertio redit ad officiales & immiscet aliq̄d de fabrilib. & artificialib.Secūda ibi, sed si operas.Tertia ibi,sed si delegatus.¶ 1 †No.ꝙ libertus ꝑꝑ magnū donū libertatis susceptę à p̄trono tenet̃ ei nāīr ad operas officiales p̄stādas,[a] q̄ ꝯcernūt personā suā, vt seruire sibi ad mensam associare eū, & sic de similib⁹ vt hic s̄m intellm Bar.& h̄ cātur ex illa oblatione ad antidora ꝑ quā benefaciētibus bn̄facere debemus.l.sed & si lege.§.cōsuluit.s. d̄ pe.hr̄d. tenet̃ ēt ad obsequiales operas p̄standas,q̄ cōsistūt in exhibēdo reuerētiā,puta assurgendo.itē & in alēdo in casu necessitatis.l.ēt.& ibi no.C.d̄ obseq.pat p̄st.& i l.j.C.de op.lib.& ad illas obsequiales operas cogi pōt officio iudicis,vt h̄ i gl.¶ 2 †Not.ꝙ nālis oblatio ꝑcedēs ab illo ī bnfīciatę,q̄ habet ꝙ bn̄facien̄ti nobis bn̄faciamus.d.l.sed & si lege.impedit repetitionē soluti ꝑ errorē.d̄ quo dic,vt ꝑ Bar.h̄, & plenius in l.si testō.§.j.j.de fideiusso.¶ 3 †No. ꝙ fcā repeti nō pn̄t,vt h̄[b] & l.pe.de p̄scri.ver.h̄ tn̄ nō est sp̄ verū,q̄a q̄dā sunt repetibilia.l.si q̄s accepto,& ibi no.s.de cōdi.ob cām.¶ No.ꝙ opæ ēt eiusdē hois ex tēporis diuersitate iudicant̃ eē diuersę.[c] ¶ No.indebitū vtroq; iure si ꝑ errorē iuris soluat̃,posse repeti.¶ 4 †No. ꝙ qn̄ solutū nō est repetibile ñ denegat̃ repetitio æstimationis ¶ 5 †No.nām ꝯdōnis indebiti eē ꝙ in ea veniat quaten⁹ re⁹ locupletior effect⁹ ē,vt not.i l.idebiti.§.sed si nūmis.s.e.& i l.i hac in fi.gl.ma.j.d̄ tritica.¶ Not.ꝙ ea q̄ p̄sonę cohęrēt(vt sunt operę officiales q̄ personā personę respiciūt.l.operę in rerū.j.de ope.lib.) nō pn̄t delegari alteri vt h̄,& in l.iiij.j.de dona.ibi tn̄ vr̄ ꝑbari ꝙ saltē ope exceptionis[d] habeat effectū delegatio & inducat liberationē ope exceptionis,vt ibi.& in l.fi.§.cū mihi.j.d̄ ver.ob.& ita tenet Bar.in d.l.iiij.ꝙ no.ꝑ litatione & intellu huius.§.¶ In gl.in ver. debere.gl.intelligit p̄mā partē huius.§.in operis obsequialibus & male.vt h̄ ꝑ Bart.cū quo,q̄tum ad istud cōcordant alij.Alius datur intellectus per Vltramō. ꝙ loquit̃ in operis officialibus.i.quas scit quis p̄stare etiam absq; doctrina, q̄uis non adhæreat p̄sonæ patroni. vn̄ s̄m eos,operę sapatoriæ seu ligonizatoriæ dicerentur officiales. per l.legatis.§.sed si ex

ADDITIONES.

a ¶Fr.C. Ad operas officiales p̄stādas. Adde ꝙ obligatio ad antidora nō ꝯhit ad opas fabriles sicut ad opsequiales, vt per Paul. de Ca. hic.& notate libertum posse repetere operas respicientes patrimoniū p̄roni,nō quę respiciunt personā.bene facit.l.alimenta.C.d̄ neg.ge & sic libertus tenetur ad operas respicientes tn̄ personam patroni. & adde ꝙ vxor tenetur ad vtranq; operam marito.l. sicut.j.de oper.lib.sed si ex aliqua arte mulier acquireret, non tn̄ acquireret marito , sed sibi. Bald.in fi.l.vxorem.C. de condi insér.

b ¶Vt hic. Adde ꝙ aliud est factū hois viuus, & aliud est factum alterius.l.inter artifices.j.de solu.& l.vnica.§.ne autem.C. de cad.tol.

c ¶Diuersę. Adde tex.concord. in §.j.in auct.de fid.instr.

d ¶Fran. Cur. Ope excep Adde quare autem non ipso iure,vide tex. in l.quia ali.j.de oper.lib. & ibi habetur an possit quis seruire per substitutum in mere personalibus,& concernentibus industriam personæ.

ff ex efficio.j.de leg.iij.sed Bar.hoc reprehēdit,quia operæ officiales solū sunt illæ q̄ cōcernūt tm̄ personā p̄roni, vt inseruire sibi in mēsa,vel in exercitu.vt d.l.operę in rerū.& fortificaē hoc,q̄a si intelligereē tex.i hac prima parte d'operis nō coherētib' p̄sonæ patroni,vt in operis separatorijs,sicut dn̄t Vltramō. tūc sequereē q̄ nulla eē dēret dfia inter illas separatorias,puta pictorias, quia ēt ligonizatoriæ,seu sepatorię p errorē solutę dērēt posse repeti,sicut pictorię.cuius ɔ̄triū diceret iste tex.s̄m istū intellm.sed itelligo istā primā partē huius §.in officialib' operis.idē io illis q̄ p̄sonæ p̄roni coherēt,subest rō diuersitatis īter illas officiales, & alias fabriles, & artificiales.i.ligonizatorias,& pictorias, q̄ coherēt p̄rimonio, q̄ sunt oī iure indebitæ.quia cū libertus receperit bn̄ficiū libertatis coherēs p̄sonę suę,cōuenit rōni nāli,vt teneaē p̄rono bn̄facere in his operis q̄ coherēt p̄sonę p̄roni.iō si illas soluit,nō repetit.secus in his q̄ nō coherēt p̄sonæ.¶ In gl.in ver.operæ. ibi,similes &c. p opi.Ioā.bn̄ facit l.nemo est q̄ nesciat.j.de duo.reis.¶ In ea.ibi, cū p̄mittiē &c.vt l.quoties.in fin.de ope.lib.sicut ergo ibi creditor ex stipl̄one operarū incertarū hēret electionē,& sic cū possit eligere in alio gn̄e sibi reddi operas, q̄ in eo in quo soluit,resultaret incōuenies. Propterea agiē h̄ ad estimationē s̄m opi.Ioā.¶ In ea.ibi,q̄ incerta opera nō cōsistit &c.i.stipl̄o operarū in casu n̄ro nō ɔ̄sistit in opera certa,quia fuit facta opera incerta.tn̄ cōiter dānaē opin. Ioā.p l.q̄ operas.j.d' p̄scr.ver.q̄ absolute dicit operas indebitas nō posse repeti.& nō distinguit certas ab īcertis.itē p l.cū his. §.fi.j.e. vt h̄ p Bar.bn̄ r̄ndētē ad l.nemo est q̄ nesciat.j.de duob.reis.& cū eo alij trāseūt.¶ In gl.in ver.debēt.in fi. iste vltimus intellectus est valde no.s̄m Ang. ad litationē.l. si i area.j.e. nā p istū intellm̄ hr̄ q̄ illa lex hēt locū p ipensis, q̄ separari p̄nt à re pupilli in qua factæ sunt in ædificio.secus si separati nō p̄nt, vt in expēsis factis p meliorādo ɔdōnē p̄sonæ serui . nā p illis res indebite soluta retineri nō p̄ōt.sed tn̄ Ful.l.ce. de Ant.mētionē nō faciat,reprehēndit istū itellm̄.quia si esset verus,sequereē q̄ reus ɔuctus ɔdōne indebiti, teneret vltra q̄ locupletior factus sit,qd' est ɔ̄ istū tex.vn̄ tenēdus est p̄cedēs intellectus.¶ In gl.mag.i prin. circa diuisionē operarū teneo distinctionē Bar.p̄terq̄ dū operas fabriles dicit eē illas,quę sine doctrina p̄stātis p̄nt p̄stari.†sed artificiales sunt q̄ cū doctrina tm̄ p̄stari p̄nt.nā s̄m Ang.& Pa.de Ca.h̄,istud est ɔ̄ istū text. dū dicit fabriles,veluti pictorias,vbi apparet q̄ operæ,q̄ fieri n̄ p̄ōt sine doctrina,vt pictoriæ,p̄nt dici fabriles. † Dic ergo q̄ fabrilis opera est genus tā p opera,q̄ p̄ōt haberi cū doctrina,q̄ sine.differunt tn̄ ab officiali,†q̄a coherēt personæ p̄roni.sed iste fabriles nō. vt d.l. operę in rerū. Qn̄q; tn̄ fabriles operæ accipiunē p spē operatum à fabro,accipiēdo fabrū p specifico artifice.& nō p oī artifice seu opifice.l.hæ operę.j.de ope.lib.& l.ɔtinuus.§.q̄ insulā.j.de ver.ob. Adde ēt circa diuisionē operarū,& q̄ licet Bar.ponat p vltima spē operarū p se operas incertas, vt qn̄ p̄ronus ita obscure stipulaē q̄ nō apparet de quib' operis senserit. tn̄ ipsemet Bar.postea in ver. qn̄q; quis stipulaē operas simplr̄ &c. vult q̄ semper intelligaē aut de officialib', aut de fabilib', aut de artificialib'. & sic semper cadit in altā spēm.ergo nō erit spēs per se, quia qō non est expressa qualitas,p̄ōt esse spēs de p se. Iō dr̄ opera incerta,quia est opus q̄ declareē p p̄bōnes.s.quas operas ɔsueuit ille exercere . secus qn̄ est exp̄ssa qualitas. Vel p̄ōt esse q̄ pariter versabaē p̄missor i exercēdo varias operas.& tūc ɔ̄siderabis cuius sit electio aut declaratio.Pro quo vide ea quę no.h̄ in gl.in ver.operæ.& qd' not.Bart.in vers.super ea.& q̄ hr̄ in l.quicquid astringēdæ.in prin. & in l. q̄ ex pluribus. de ver.obl.& nō reperio à Doct.bō declaratū.& vr̄ mihi verius q̄ sit electio p̄missoris,per iura vltimo alle.¶ In ea.ibi.l.venia &c.est in alijs obsequialib' operis negatiuis, putà de nō opponēdo ɔ̄ p̄ronū exceptionē famosam . † nā ɔ̄ hr̄dē exneum p̄roni agētē hr̄ditario noie,nō poterit opponi exceptio doli surgeotis à facto p̄roni.Sed si hæres ageret suo p̄prio noie,posset hoc opponi.l.apud Celsum.§.aduersus.ver.si aūt.ibi,de dolo p̄roni &c.j.de dol.exce. saltē & ɔ̄trio sensu.& l.hr̄dib'. cū ibi no.s̄.de dol.& tenēt hic Bar.& alij hic.¶ In ea.ibi,secūdo differūt &c. Hæc quę dicunē in hac secūda,& melius in tertia differētia, inducunē p Bart. h̄ ad q.an si ɔduxisti †operas vnius seruitoris,possis illū alteri ɔcedere, seu delegare,aut actiones ɔ̄ eū cedere eo inuito . & ɔcludit q̄ sic, nisi sint operæ cohærētes p̄sonę,p istū tex.& p alia iura alle. in gl. & idē tenēt Ang.& Fulg.h̄,Pau.de Ca.h̄ ēt idē tenet,nisi qn̄ operāti afferret p̄iudiciū,quia tūc nullo casu fieri poterit eo inuito,p l.j.C.de noua.iuncta l.ij.in prin.cū ibi no.j.sol.mat.Pau.de Cast.in d.l.ij.tenēs opin.Bart. dicit q̄ dicta regula d.l.j.C.de noua. fallit in debitore operarū.Itē p istū tex.in fi.Bal. in l.liberti. C. de ope.lib. trāsit cū opi.Bar.h̄.Ang.in l.stipl̄onibus.§.operarū.j.de ver.obl.tāgit istū articulū,sed nil boni dicit.aliquid ēt tāgit Bal.in l.j.in fi.C. de ope.lib.Dic q̄ quo ad cessionē actionū Bar.h̄ verū dicit,p d.l.j. in fi.C.de noua.sed quo ad delegationē nō vr̄ vera op.eius.& ipsemet Bar.in d.l.ij.in prin.j.sol.mat.tenuit q̄ nō possit inuitus delegari.& hoc sequiē Ioā.de Imol.ibi, dicēs q̄ Bar.ibi & hic fuit sibi ipsi ɔ̄rius.& illa opi.quā ibi tenuit Bar. est verior, p l.nec creditoris.C.de noua.& p d.l.j.cū gl.e.tit.Et hāc opin.inuenio approbari p Io.An.in addi.Spe.in tit.de cess.act.§.j.in fi.†Nec obst.iste tex.& alia iura all.in gl.quia licet dicāt q̄ cogaē libertus alteri p̄stare operas artificiales.nō tn̄ dicūt q̄ cogaē se obligare p̄mittere p viā delegationis.& vide ēt ad māam quę no.p Cy.i l.vsuras.C.de solu. & p Bar.i l.si is.§.fi.j.de pign.& hæc faciūt ad.q. an dn̄s possit cogere vasallū inuitū iurare fidelitatē alteri. de quo vide per Iac. de Are. Bar.& plenius p alios i d.l.ij.in prin. per Cy. & alios in d.l.j.C.de noua.& p Io.An.in c.dilecti.de maio.& obe.& in addi. Spe. in tit. de feu.§.qm̄.in addi.incip.Hāc rōnē.p Bal.in l.ij.C. de dona. & i l. debitorū.C.de pac.& c.in gn̄ali.si de feu.fue ɔtro. int.do. & agna. & in c.j.§.si q̄s.in tit.quo tēpore miles.p And.de Iser.i c.j.§.p̄terea ducatus.& ibi tex.optimus i tit de p̄hib.feu.ali.p Fed.& qd' no.gl. ī l.inuitus.C.de fideicō.lib.& Spe.i d.§.qm̄.ver.xxix. p Ang.& Io. de Imol.i l.j.§.si hr̄s.j.ad Tre.facit qd' no.Bar.ī d.l.si is.§.fi.¶ †In ea. ib,quarto differūt &c.dic vt p gl.plenius i d.l.suo victu,h̄ alleg.& p Cy.i l.liberti. & p Bar.h̄.& hæc dfia facit q̄ si ɔduco aliquē operariū p certa mercede,dēat mihi p̄stare operas suo victu.& ita cōmuniter teneē p d.l.suo victu. sicut.o.ibi qn̄ i remunerationē beneficij libertatis,libertus operas p̄stare dēt,suo victu p̄stat.ita esse dēt qn̄ in satisdationē mercedis p̄stanē operæ. Cōtrariū tn̄ tenuit gl.quā Doct.h̄ nō all.i l.qm̄ liberi.i gl.fi.C.de testi.sed Bal.ibi eam rep̄hēdit & tenēt. ¶ Lita tn̄ dictā ɔclōnē,& declara,vt colligiē ex no.p Bar.h̄,& p Bal.i d.l.liberti.& aliquid p Bar.i l.ij.circa mediū. C.d' ne.gest.& in l.super creandis.C.de iur.fisc. lib.x.vbi tāgit,an †ptās teneaē suis īpensis ɔducere officiales,& decisio melius colligiē ex no.p Bar.& Ang.h̄.†Et hoc facit ēt an vasallus teneaē suis sumptib' seruire dn̄o.de quo p Bar.i l.Mę quia.§.j.j.de adi.le. p Bal. in l.q̄ manumittiē.C.de op.lib.& p Ro.in l.recusare.§.si quis alio. j.ad Tre.circa qd' vide oīo Old.cōs.ccxxxiij.incip.Factum tale est, quidā miles.†vbi ēt tractat an possit dn̄s vasallo imponere collectas.de quo vltimo ēt p Spec.in tit.de feudis.§.pen.in ver. & no.q̄ vasalli.& ibi p Io.An.& Bal.in l.cū multa.C.d' bo.que lib.¶ In ea. ibi.l.sciēdū.ille tex.declaratur p l.cū p̄ronus.s̄.de op.lib. & gl. hic non perfecte dicit,vt p Bar.hic.¶ †In ea.ibi, & si nō sunt heredes. facit ad.q.q̄ si pr̄ recepit fundū in emphyteusim pro se & liberis, transeat ad liberos,ēt qui se ab hæreditate abstinuissent q̄ examinatū satis plene in l.q̄ dr̄.j.de verb.obl.post alios.

ADDITIO.

a ¶Fran. Cur. Fabriles. Adde q̄ alias rōnes assignat Bal.in l liberti libertęque.C.de oper.lib. sed & fortius ɔ̄ Vltramon. facit quia ex quo operę istę respiciunt patrimonium, possent cedi & delegari sicut alię fabriles cuius ɔ̄rium vult tex. h̄ in §.

Africani. LEX XXXVIII.

1 *Debitore succedente creditori obligatio cōfusione tollitur p rata successionis.*
2 *Frater potest naturaliter obligari alteri fratri, & obligatio patri acquiritur.*
3 *Obligatio filij concomitatur peculium quocunq; vadat.*
4 *Creditor si succedit debitori habetur de hoc ratio in diuisione hæreditatis.*
5 *Socius diuidendo societatem, debet cauere de conseruando socium indemnem.*
6 *Peculium profectitium mortuo patre inter filios æqualiter diuidendum est.*
7 *Indemnē qui cōseruare dēt ab extraneo, multo magis teneē cōseruare à seipso.*
8 *Promittens accomodare turrim, vel arma contra omnem personam, non tenetur accomodare contra seipsum.*
9 *Promittens accomodare turrim, vel arma bellica contra omnem personam, non uidetur promisisse contra patriam suam.*
10 *Promittens expresse defendere aliquē contra seipsum, an ualeat promissio.*

FRater à fratre. Ex mutuo inter fratres eiusdem patria potestate existentes ɔ̄ctō oritur nālis obligatio, quæ patri quæritur, & extinguitur p ea parte pro qua filius debitor patris successerit. pro reliqua vero ēt extinguitur, si tantundem ex peculio fratris debētis ad fratrem creditorē cohæredem peruenerit, ideo per errorē solutū,velut indebitū, repeti poterit. Et ex mutuo inter patrem, & filiū in potestate ɔ̄ctō nascitur sola nālis oblīatio, quæ solutio post emancipationē impedit repetitionē, si nihil ex peculio apud patrem remansit.h.d. Et diuidi p̄ōt in tres partes principales. In prima tractat de mutuo ɔ̄ctō inter fratres. In secunda de mutuo ɔ̄ctu inter patrē & filiū. In tertia de mutuo facto per filiū patri. secunda ibi, quæsitū est si pater. tertia ibi ɔ̄. Et prima subdiuiditur, prout habetis in gl.in verbo, fratrem.& reputatur difficilis, ideo casum fingitrant plerique doctores hic scribentes, maxime Mart. Sylli. Ang.& Mod.hic.& Bal.in l.ij.C.quod cū eo.& ibi examināt māam huius legis.¶ †Not.q̄ qn̄ debitor succedit creditori tollitur confusione pro rata successionis vt hic. & l. stichū.§. creditor.j.de sol.

2 solu. ¶ † Not. q inter fratres i eadē ptāte existētes oriē nālis oblō, & illa nālis acquirit̄ patri, quia isto iure quicquid q̄rebat filius, acquirebat̄ pr̄i, vt l. placet. j. de acq. hære. & in l. j. in prin. j. si quis à pa. 3 fue. ma. & innuit iste tex. dū dicit, nālē. q ciuilis nō oriat̄. ¶ † No. q oblō cōcomitat̄ peculiū quocunq; vadat, quod intellige verū qn̄ trāsit titu. vl̄i, vt fuit h̄. nā hic transiuit tit. hr̄ditario. secus si tit. singulari. l. j. §. itē hæres. j. qn̄ act. de pecu. est annalis. nisi peculiū concessum erat, quia tūc quāuis transiuerit peculiū tit. singulari, oblō concomitabat̄ peculiū. l. & ancillarū. §. si seruus. j. de pecu. & not. 4 in d. §. itē hæres. & plene p Bar. hic super ij. gl. mag. ¶ † Not. ex ver. adeo. s̄m Ang. q si quis pro parte successit debitori sibi tm̄ nāliter obligato, debebit in diuisione hęreditatis hēri rō huius nālis obligationis, licet p viā agēdi id ɔsequi nō possit. Intellige tm̄ vt p Bar. hic notab. in fi. j. qōnis. ¶ Not. q ille q cōicauit peculiū, debet cō5 seruari indēnis pro rata, vt h̄. & l. certū. C. fa. ercis. † Et sic facit iste tex. cū gl. i ver. indēnis. s̄m Ang. h̄, q si inter socios mercatores diuidat̄ societas, & vni assignent̄ mercantię, quę sunt Venetijs cum suis cōmodis, & incōmodis, alteri assignent̄ illæ, q̄ sunt Florentiæ, q licet ille cui sunt assignatæ mercātiæ existētes Florētiæ dicat alteri, q det sibi illud in quo pōt ɔueniri à creditoribus societatis p mercātijs quę sunt Venetijs, nō tenet̄ soluere ille q hēt mercātias Venetijs. Sed satis est q caueat de ɔseruando indēnē. Pro hoc ēt est text. cū gl. fi. in d. l. certū. & vide ēt l. omne. cū l. seq. j. p soci. Si tū esset cōdēnatus, posset petere cōseruari se indēnē per solutionē. vt d. l. certū. & idē si eēt obligatus per scripturā habētē executionē paratā. vt no. voluit Cy. & Bal. i d. l. certū. bn̄ facit quod no. Bar. in l. fideiussor cū vēditore. cū si. j. de fideiusso. Rō aūt quare hic requirit̄ ista pstatio cautionis idēnitatis est, quia creditor extraneus posset agere insolidū ɔ filiū, qui ɔxit i cā peculiari, cū ex tali ɔctu filius suo noie teneat̄ insolidum, & pr̄ de peculio. l. tā ex ɔtībus. j. 6 de iudicijs. & l. si quis cū filio. cū l. seq. j. de pecu. ¶ † Not. q mortuo pr̄e peculiū vni filio cōcessum venit inter oēs hęredes æqualiter diuidēdū & cōferēdū vt hic, & l. filiæ licet. C. de colla. & in d. l. cer7 tū. ¶ † No. q ille q tenet̄ aliquē conseruare indēnē ab ex̄neo, mul8 to magis tenet̄ à se ipso, vt hic. & l. si negotia. j. man. † Et facit ad q. de eo q promisit accōmodare turrim ɔ omnē personā, vt teneat̄ eā accōmodare ɔ se ipsum. Cōtrariū decidit Bal. hic, quia in gn̄ali sermone nō venit persona loquētis. l. inquisitio. C. de sol. & ad istū tex. rūdet q hic loquit̄ qn̄ ex nā rei vel ex dispōne legali quis erat obligatus defendere gn̄aliter, sed in hac qōne tractat̄ de oblōne gn̄ali surgente ex ɔuētione. Et pro ista opi. allego bonū tex. & ibi gl. in c. petitio. de iureiur. & gl. xxij. q. fi. in c. de forma. & no. gl. in c. j. §. fi. in tit. hic finit̄ lex. deinde incipiunt cōsuetudines regni. & in c. Imperialē. §. fi. de prohi. feu. alie. p Fed. & idē not. Bart. in l. j. s̄. de senato. vbi hoc limitat post Cy. in d. l. inquisitio. Idē ēt no. Doct. in cle. j. de iu. iur. hoc ēt voluit Cy. & Bal. in l. cum acutissimi. C. de fideicō. vbi per illū tex. dicit q nō vr̄ promisisse ɔ se ipsum, vel descendētes suos, sed illud quod dicit de descendētibus suis vr̄ esse ɔ text. in d. c. j. §. fi. in tit. hic finit̄ lex. deinde cōsue. re. incip. & ɔ no. in c. j. in prin. de noua forma fidel. vbi hr̄ q ēt ɔ patrē suū & filios vr̄ promisisse. Quod tn̄ intelligit̄ nisi quo ad ea, q̄ essent ɔ ius nāle quod est immutabile. nā quo ad ea nō vr̄ promisisse ɔ patrē & filios, vt per Bal. in d. c. j. de noua for. fid. Si tn̄ velletis sustinere opi. Cy. & Bal. in d. l. cū acutissimi. possetis dicere vt est de mēte Albe. de Ro. hic. s. q spāle est in vasallo vt videat̄ promisisse ɔ patrē & fia lios defendere dn̄m, quia tenet̄ propter iuēm,[a] & rōne rei feudalis seruire dn̄o, sed alius qui promisit accōmodare turrim ɔ oēm psonā, vr̄ promisisse ɔ filios, fratres, vl̄ alios ɔsanguineos. ita dicit Ale. tenē do. ar. d. l. cū acutissimi. & l. humanitatis. & i l. petitionē. C. de excu. tut. Facit s̄m eū l. pe. C. de pcur. & l. nimis graue. C. de aduo. diuer. iud. De hac mā vide plura p Bal. in d. c. j. de no. forma 9 fidel. & in l. i. in xxiiij. q. s̄. de rer. diui. vbi † dicit, quia ɔ patriā suam non vr̄ quis promisisse. Et licet ipse non alleget. est de hoc gl. not. in d. c. de forma. & in c. petitio. dū dicit gl. q ɔ cōitatē suā nō videt̄ promisisse. Vult ēt gl. not. in d. c. de forma. q nō videat̄ promisisse ɔ Papā, & pari rōne, nec ɔ Imperatorē in his rebus q̄ sibi subiecta sunt. Bene facit tex. in c. veniētes. de iur. iur. & q not. gl. in c. ɔstitutus. de rescrip. Quod tene mēti pro intellectu eorū quæ sumunt̄ in d. c. imperialē. §. fi. fortius voluit Spe. in tit de feudis. §. ij. ver. xv. quod etiā non vr̄ promisisse ɔ legē, qui erat superior ipsi pmittēti, si dictus Rex aliū superiorē non recognoscebat. & hoc etiā vult Bal. in d. c. imperialem. §. fi. licet de Specu. mentionem non faciat. 10 † & quid si quis expresse promittat defendere contra se ipsum, an valeat. vide per Bald. præalleg. c. j. §. fina.

ADDITIO.

a ¶ Iuramentum. Ad his quæ ponit Ias. hic in repet. an donatio inter patrem & filiū firmetur iuramento, vide Bal. de Bertholinis in rub. j. de ver. obl. vbi dicit q valet, & q ita consuluit. & Ias. in l. pacta quæ cōtra. C. de pact. & Alex. in consi. viij. & in consi. clviij. in ij. vol. an dicta donatio firmetur morte, vide Ias. hic in repe. & Oldr. in consi. ex. incip. Pro examinatione. q potest donare filio propter nuptias. & an valeat donatio inter socerum & generum cum iuramento. Alexand. in consi. clviij. in j. vol. & vide Alexan. in consi. xxvij. incip. Quæritur. in v. volu. & ibi quid de donatione ex causa dotis, & de iocalibus confectis.

¶ Domini Alexandri Tartagni commentaria cum hisce additionibus quæ in alijs hucusque impressis deerant diligenti cura, ac summo studio elaborata.

VENETIIS, Apud Iuntas.

M D L X X.

Index quaternionum huius voluminis.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z AA.

Quaterniones. Z AA Terniones.